NORTHERN RESEARCH 9th

วารสารสืบเนื่อง การประชุมวิชาการระดับชาติ นอร์ทเทิร์นวิจัย ครั้งที่ 9

" นวัตกรรมเพื่อสุขภาพ "

วารสารสืบเนื่อง

Download

27 MAY 2023

วารสารสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2565 “นวัตกรรมเพื่อสุขภาพ” วันเสาร์ที่ 27 พฤษภาคม 2566

จัดทำโดย

ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ปีที่พิมพ์

พฤษภาคม 2566

จำนวนพิมพ์

200 เล่ม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง	อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินี ว่องวิไลรัตน์	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
ดร.วีรพงษ์ สุทาวัน	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
ดร.หัสชัย ตั้งมั่งมี	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา

กองบรรณาธิการบริหาร

ดร.วลัยลักษณ์	พันธุรี
นางสาวศศิวรรณ	ส่งต่าย
นางสาวจันจิรา	สุขอยู่
นางสาวกนกวรรณ	รังสรรค์
นางสาวกมลวรรณ	ด้วงนา

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์	เสรีรังสรรค์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน	กาญจนาทวีกูล	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์	จันตะนี	มหาวิทยาลัยพระนครศรีอยุธยา
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร	ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์	หนูสอน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา	สุพรรณกุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชญานัน	รัตนวิบูลย์สม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์	เนียมนาค	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ	ยุรชัย	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ สฤษณ์	พรมสายใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญฐณา	ดิษฐ์แก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาส	ทองสุทธิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัยรัฐ	หมื่นด้วง	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา	เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูพงษ์	พงษ์เจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนัช	กนกเทศ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา	ดลวิทยาคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผด็จ	ทุกข์สูญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์	ขันแก้วหล้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์	เคลือบวัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรงค์	แป้นพงษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินีนาฏ	วงค์เทียนชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์	วงษ์มณี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์	คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุบัน	พรเวียง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจบ	ขวัญมั่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา	สิทธิอ่วม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	วัฒนศักดิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิรดา	แพงไทย	วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินี	ว่องวิไลรัตน์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา	ลี้ละไกรวรรณ	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดศิริ	หิรัญชุณหะ	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรศักดิ์	โพธิ์อ่ำ	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช	นุกูลกิจ	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ	พิสิฐเวช	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.หัสชัย	ตั้งมั่งมี	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.วีรพงษ์	สุทาวัน	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.คงศักดิ์	บุญยะประณัย	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.วรรณพร	พุทธภูมิพิทักษ์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
ดร.วีระ	สิริเสรีภาพ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
ดร.เปรมจิต	มอร์ซิง	วิทยาลัยชุมชนตาก
ดร.กิตติพัทธ์	เอี่ยมรอด	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก
ดร.สุเทพ	กาวิละ	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.วิชาญ	จันทร์อินทร์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.จันทร์สม	จันทร์อินทร์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.พุฒิพงศ์	มากมาย	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.ฐิติมน	ฉัตรจรัสรัตน์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.นลธวัช	ยุทธวงศ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.กรรณิการ์	ทองรักษ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.อภิชิต	ดวงธิสาร	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.ขจรอรรถพณ	พงศ์วิริทธิ์ธร	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.วลัยลักษณ์	พันธุรี	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.กาญจนมาโนชญ์	ขุนกอง	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.พรรณทิมา	วรรณสุทธิ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.พชรภัทร	นันทบวรพล	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.น.สพ.เมธี	สุทธศิลป์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.จิระภา	ขำพิสุทธิ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.สถาพร	สาภา	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.ระเบียบ	สิทธิชัย	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สารจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูลศักดิ์ โกษียาภรณ์

รองผู้อำนวยการ

สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

การส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมถือเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง การมุ่งเน้นเรื่องนวัตกรรมทางด้านสุขภาพก็นับว่าเป็นการต่อยอดจากความสามารถในการแข่งขันที่เข้มแข็งของประเทศทั้งจากความพร้อมทางด้านบุคลากรและความหลากหลายทางชีวภาพที่ดีมาก การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2565 ภายใต้หัวข้อ “นวัตกรรมเพื่อสุขภาพ” นี้จึงเป็นเวทีสำคัญที่ทำให้เห็นความก้าวหน้าของการวิจัยผ่านการนำเสนอผลงานวิจัยและนวัตกรรมของคณาจารย์ นักวิจัย นิสิตและนักศึกษา จากสถาบันต่าง ๆ ในประเทศไทย และยังเป็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาผลงานวิจัยร่วมกันในอนาคต

ขอแสดงความชื่นชมและขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ที่ประกอบไปด้วยการสนับสนุนและขับเคลื่อนจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และเจ้าภาพร่วมในการจัดงาน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท) มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มหาวิทยาลัยเนชั่น วิทยาลัยนครราชสีมา วิทยาลัยชุมชนตาก และวิทยาลัยพิชญบัณฑิต และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมงานทุกคนจะได้รับประโยชน์นำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาผลงานวิจัย สร้างนวัตกรรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูลศักดิ์ โกษียาภรณ์)

รองผู้อำนวยการ

สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

สารจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง

ในนามของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ขอต้อนรับทุกท่านที่เข้าร่วมงานประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2565 “นวัตกรรมเพื่อสุขภาพ” ที่จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยการจัดงานในครั้งนี้จัดในรูปแบบออนไลน์ (Online) ซึ่งการวิจัยถือเป็นหนึ่งในภารกิจที่สำคัญ โดยสถาบัน อุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นจึงได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ตลอดจนนักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป มีโอกาสได้เผยแพร่ความรู้จากการวิจัย ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชนผู้สนใจทั่วไปโดยการจัดงานมีการนำเสนอผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย ทั้งภาคบรรยายและภาคโปสเตอร์ที่ครอบคลุมผลงานวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีการบรรยายพิเศษในหัวข้อต่างๆ ที่น่าสนใจ

- ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูลศักดิ์ โกษียาภรณ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ที่ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงานประชุมวิชาการระดับชาติฯ ในครั้งนี้

- ขอขอบพระคุณวิทยากรบรรยายพิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.สุเทพ เชาวลิต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภญ.ดร.สุธีรา เตชคุณวุฒิ

- ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณากลั่นกรองบทความวิจัยและวารสารวิชาการสืบเนื่องจากการจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติฯ ทุกท่าน

- ขอขอบพระคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยฯ (สสอท) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยชุมชนตาก วิทยาลัยนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาลัยพิชยบัณฑิต และมหาวิทยาลัยเนชั่น ที่เป็นสถาบันร่วมจัดงานฯ ครั้งนี้

- ขอขอบพระคุณหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัย ผู้สนใจ และขอขอบคุณคณะกรรมการฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะทำงานทุกส่วนและผู้เกี่ยวข้องที่ช่วยให้การประชุมวิชาการระดับชาติฯ ในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง)
อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สารบัญ

หน้า

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ปภพพล เติมธีรกิจ..... 1

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอของเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
พนาพร มีรุ่งเรืองทรัพย์ , อภิชิต ดวงธิสาร , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 17

การเข้าถึงสิทธิในการบริการภาครัฐของคนพิการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
เทียนชัย สุนทรียกุล , อภิชิต ดวงธิสาร , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 35

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
วุฒิภัทร แปงติ๊บ , อภิชิต ดวงธิสาร , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 54

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวงของชุมชนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
กรรณิการ์ บุญยัง และคณะ..... 71

การพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
ลิษา ปัญญาศิลามงคล , อภิชิต ดวงธิสาร , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 88

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก
ธนะกิจ กลิ่นคูณ , อภิชิต ดวงธิสาร , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 103

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
สุพรรษา โตชัยภูมิ , เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และ บำเพ็ญ เขียวหวาน..... 122

ปัญหาการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา กรณีศึกษา การชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ศศิธร ถีสูงเนิน และ ณภัทร ใจเอ็นดู..... 139

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทยา เรืองแท้ , วุฒิชัย บินล่าเต๊ะ , พัชรินทร์ พืชผล และ ชญาณินทร์ สัมพันธ์..... 148

วัดขวางโมเดล: นวัตกรรมชุมชนเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดพิจิตร
พระครูวิโชติสิกขกิจ , พระครูวิวิธธวัชชัย , พระครูพิทูรนครภิรักษ์
และ ปริญญา นิกรกุล..... 164

ปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28
พระสยาม ยวงคำ (พระครูชัยมงคลปทุมรักษ์)..... 182

ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา
ธนพล ลี่ใจยะสม..... 194

ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สมาน กาบมาลา..... 207

การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
ธงชัย ทองคำ..... 221

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บิสมิลละห์ กล่องอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม
วาริ โชคล้ำเลิศ , พงศธร ลิมานนท์ , ดารินทร์ เมฆบุตร , ปิยะพงษ์ สูตะบุตร และ ศรุตา พยุงทอง..... 238

ลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคมที่พยากรณ์ ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ
อนรรฆิยา ชูคล้าย และ เบญจวรรณ บุณยะประพันธ์..... 255

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
วัชรทินภัทร อนุมา , กรรณิการ์ ทองรักษ์ และ ระเบียบ สิทธิชัย..... 270

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
รวิพร กวางอธิษฐ์โภคิน..... 285

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมโดยภาคีเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
สวาท ไพศาลศิริทรัพย์ และคณะ..... 304

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบเรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
สุชานันท์ คำนวนสินธุ์ , กรรณิการ์ ทองรักษ์ และ ระเบียบ สิทธิชัย..... 317

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
สุภัทริดา วุ่นพ่วง , กรรณิการ์ ทองรักษ์ และ กาญจนมาโนชญ์ ขุนกอง..... 332

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

หาญกล้า คณะใน และ สุเนตร ทองคำพงษ์ 351

เทคนิคการจำ: สะท้อนการเรียนรู้การสะกดคำในภาษาไทย

วันจรัตน์ เดชวิลัย และ เรวดี คงสุวรรณ 365

แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

สมญา โพธิ์ทอง และ สุเนตร ทองคำพงษ์ 381

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

ระวิ ปราบริปู และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ 395

แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

สุวิทย์ รุ่งกิจทวี และ สมชาย อังสุโชติเมธี 411

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วรวุฒิ วันควร และ นลธวัช ยุทธวงศ์ 428

ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

ธีระเดช จิราธนทัต , กัลยารัตน์ หัสโรค์ , กนกอร ทองศรี , ราชสีห์ ศรีเสน่ห์ และ อนุเทพ ธนานุกูลสมบัติ 443

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
นพรัตน์ ริยะนา และ สมชาย อังสุโชติเมธี..... 454

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร
พลากร ทารักษ์ และ นลธวัช ยุทธวงศ์..... 470

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
ปิยมาศ สงธนู และ ธนกฤต สิทธิราช..... 484

แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
ภูริชญา คำวรรณ และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์..... 498

แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ชลรรย์พร กำแก่น , ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ และ สุรพงษ์ แสงสีมุข..... 513

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
วรัญญา มหานันต์ และ นลธวัช ยุทธวงศ์..... 527

คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก
กาญดา ไพรอุดมภูมิ , สมชาย อังสุโชติเมธี และ สุรพงษ์ แสงสีมุข..... 542

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
เพ็ญศรี สีบัว และ ธนกฤต สิทธิราช..... 557

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
อัมพวา อบเชย และ ธนกฤต สิทธิราช..... 572

แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
ศุภาภรณ์ ใจแก้วทิ และ สุเนตร ทองคำพงษ์..... 585

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
เจนจิรา สละเต็ม และ สุเนตร ทองคำพงษ์..... 601

แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
จิณห์นิภา สุภเสน , สมชาย อังสุโชติเมธี และ สุรพงษ์ แสงสีมุข..... 614

แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด – ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
ชลิศา ดิษฐผักแว่น และ นลธวัช ยุทธวงศ์..... 630

การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
ธัญสิริ นุชเนื่อง และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์..... 647

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ศุภกาญจน์ กะรัตน์ และ สุเนตร ทองคำพงษ์..... 664

แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ทินกร รุ่งเรือนทรัพย์ และ นลธวัช ยุทธวงศ์..... 679

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

ชนกานต์ อินทะราชา , สมชาย อังสุโชติเมธี และ สุรพงษ์ แสงสีมุข..... 693

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

พัชรา เกตุขาว , สมชาย อังสุโชติเมธี และ สุรพงษ์ แสงสีมุข..... 705

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ชิษณุ วงค์เหล็ก และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์..... 719

แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก

จิตฎาภา เรืองสุวรรณ์ และ นลธวัช ยุทธวงศ์..... 737

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

พรชัย สุรินทร์ , ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ และ สุรพงษ์ แสงสีมุข..... 755

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

อาทิตย์ ถวิลชาวดอย และ ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์..... 768

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วีระ อ่อนพรมราช และ สมชาย อังสุโชติเมธี..... 783

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

ปฏิญญา อิ่มเทศ และ นลธวัช ยุทธวงศ์..... 798

แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

รัฏฐนนท์ จันทร์เสม และ ธนกฤต สิทธิราช..... 813

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

อุบลทิพย์ ไชยแสง , นิวัติ ไชยแสง และ อาบาดี เจ๊ะอาแดร์..... 828

แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

สกรรจ์ มณีเขียว และ สุเนตร ทองคำพงษ์..... 845

แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เจริญทรัพย์ ยาโนยะ , ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์ และ สุรพงษ์ แสงสีมุข..... 861

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

เสกสรร ใจตรง และ สุเนตร ทองคำพงษ์ 874

แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

ณัฐพงษ์ น้องศิลา และ สุเนตร ทองคำพงษ์ 889

แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

อาทิตย์ ใจดี และ สุเนตร ทองคำพงษ์ 903

ผลของการใช้เทคนิคการสอน 5S เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

นพวรรณ จำนวน 918

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ทิพยวรรณ ใจกลม และ ธนกฤต สิทธิราช 931

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปรางทิพย์ ขุนเทพ , ศุกลรัตน์ มิ่งสมร และ มงคล หมู่มาก 945

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โรงเรียนบ้านปางส้าน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

พัฒติกานต์ มีหนู , ชวนชม เครือเขียว , โอไออารญา รตะจารุก , ยศ สุโพธิ์ภาค และ นลธวัช ยุทธวงศ์ 961

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
อารียา ตองใจ , สุมิตรา ชาตานันท์ , ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม , นันทิกร อุดมศิลป์ และ ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์..... 970

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ชั้นอนุบาล 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
อภิญญา มโหฬาร , ไพรินทร์ บุหลัน , โอไออารญา รตะจารุก , จินดามณี เลิศมโนกุล และ ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์..... 980

การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
มนต์ฤดี นฤบรรณ์ดี , ไพรินทร์ บุหลัน , พวงพิศ เรืองศิริกุล , ปราณี เกษสุวรรณ และ ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์..... 994

การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
กรกช บุญชู , ไพรินทร์ บุหลัน , ฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร , นลธวัช ยุทธวงศ์ และ ยศ สุโพธิ์ภาคสกุล..... 1003

การพัฒนาคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
ภัทรานุษฐ์ เตยะสิงห์ขร , ชวนชม เครือเขียว , ปราณี เกษสุวรรณ , จินดามณี เลิศมโนกุล และ นลธวัช ยุทธวงศ์..... 1011

การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
วิภาวรรณ ถึงทุ่ง , พวงพิศ เรืองศิริกุล , สุมิตรา ชาตานันท์ , ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม และ นาซีฮะห์ หะยีโด..... 1023

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
สิริขวัญ ตุ่นเป็ง , นาซีฮะห์ หะยีโด , ฐิติแก้ววรรณี พรหมบุตร , นันทิกร อุดมศิลป์ และ พวงพิศ เรืองศิริกุล..... 1035

แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
วิสุทธิ ทิมจ้อย และ ธนกฤต สิทธิราช..... 1044

Alcohol Consumption pattern in Thailand, during the Early Stage of COVID-19
Ponglert Ponglertnapakorn , Martin Feichtenschlager , Vasileios Prassas and Paulo Dalpian..... 1058

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น
รุ่งฟ้า ฤทธิศร , สุนิชานันท์ วัฒนภูมิ , ณัฐิกา นนทวงค์ , วิวัฒน์วงศ์ บุญหนุน และ ปภาวิน พชรโชติสุธี..... 1076

แนวทางการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A
แกมกาญน์ กาพัทธพงศ์ และ กิตตินันท์ พันธุมสุต..... 1083

การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จากทรรศนะของสถานประกอบการ
สุวราภรณ์ ไชยเกษมศานต์..... 1097

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ศรายุทธ อินตะนัย , วิมลพรรณ ศักดี , นุชรี พิทักษ์ , ดนัย ลามคำ , นริศรา ไชยรถ , ศราวุฒิ จำวัน , ชิตพล วิไลงาม และ พยุงศรี ดีโคตร..... 1110

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยการจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม
ธนากร ทั่งเรือง และ ภาวัช ครูช..... 1121

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
จิรประภา หงส์เงิน , ธารานันท์ พรมขัดจา , บุษรา พิลา , พลวัต สอนมั่ง และ ธนากร ทั่งเรือง..... 1133

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
ศรัตรา สุทธิประภา , โชติกา สาลาด , อาทิตา ไชยช่วย , กมลธร กาญจนพงค์ และ ธนากร ทั่งเรือง..... 1146

ความสำเร็จทางธุรกิจโดยการจัดการความเสี่ยงด้านสินค้าคงเหลือในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล
กมลวรรณ ศิริจันทร์ชื่น , วรศักดิ์ หงส์สุวรรณ และ พฤกษา พึ่งจิตต์ประไพ..... 1161

ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์
ชัชดาภรณ์ จอมโคกกรวด , วันเกษม สัตยานุชิต , ศศิวิมล เปียหมื่นไวย และ วรายุ ศิรินนท์..... 1172

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีน ในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีน
ฏิมากานต์ ศิริบุญยประสิทธิ์ และ ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์..... 1185

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย
ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์..... 1198

ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรเจนเนอเรชั่นต่างๆ ในประเทศไทยกับการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ
ธนพล ทัพมงคล..... 1210

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เปลี่ยนก่อนหรือโดนบังคับให้ต้องเปลี่ยน: แนวทางการศึกษาเพื่อการปฏิบัติการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อความยั่งยืน
พงศ์ปณต ศรีกรการ..... 1226

ประสิทธิผลของการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
อภิชัย คุณีพงษ์ , รุ่งทิวาห์ สุขารมย์ และ สุดคนึง สุนทรวรคุณ..... 1237

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มพฤฒพลัง จังหวัดนครปฐม
อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ..... 1248

การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
มาโนชญ์ ชายครอง และ ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด..... 1260

ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก
ทิพรัตน์ นาคปน , กรรฐิมา บำรุงกุล และ ชัยนันท์ เหมือนเพ็ชร์..... 1273

ผลของการกายบริหารด้วยตนเอง ต่ออาการปวดกล้ามเนื้อหลัง ในกลุ่มสตรีทอผ้า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
เบญจมาศ บุญรัง , สิวลี รัตนปัญญา และ สามารถ ใจเตี้ย..... 1283

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี
มนฑิญา กงลา , ศึกษา อุ่นเจริญ และ ภัควลัญชน์ พินิจมนตรี..... 1293

ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก
ปราณี ลิ้มกุล..... 1304

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
นัสพงษ์ กลิ่นจำปา , ฐิรพร ไพศาล , สุพัชชา ศรีนา , สุพัตรา บุตราช
และ นุชรี พิทักษ์..... 1315

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ในผู้ป่วยรับการรักษาในโรงพยาบาล
นงพงา ศรีสวัสดิ์..... 1326

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง
รสกร วันประยูร , รมณีย์ พรมมีด และ ธนัช กนกเทศ..... 1335

ประสิทธิผลการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
รังสิมาภรณ์ จิ้วล้อ..... 1349

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์และคุณภาพการคัดแยกประเภทผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง
อานุภัทร์ ศรีเพ็ชรใส..... 1360

ประสิทธิผลการรักษาด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดในด้านลดความเจ็บปวดและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมโรงพยาบาลถลาง
ศิวัช ธีระจารุวรรณ..... 1377

การบริหารภาครัฐและการปกครองทางสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา การสร้างความผูกพันการบริหารงาน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
สฤษณ์ พรมสายใจ และ อนัน หยวกวัด..... 1392

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้สารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสด ในการล่อดักจับแมลงในระบบนิเวศนาข้าว
กีรติ ตันเรือน , วิษณุ ธงไชย , ยุทธศักดิ์ แช่มมุ่ย , วิโรจน์ ลิขิตตระกูลวงศ์ และ พิสิษฐ์ พูลประเสริฐ..... 1411

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตาก ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม
ณัฐธัญ ชละธาร , ณัฐวุฒิ บุญจันทร์ , ธานินทร์ สินพรมมา และ วันชนะ จูบรรจง..... 1422

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ
อภิชัย ซื่อสัตย์สกุลชัย , สุทธิศักดิ์ สุขัมศรี , วีริศ พุทธิมา และ รุ่ง หมูล้อม..... 1435

Parameter Interval Estimation of the Poisson-Amarendra Distribution via Bootstrap Confidence Intervals and Their Application to Agriculture
Wararit Panichkitkosolkul..... 1442

การพัฒนาเครื่องหั่นแท่งข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดเพื่อใช้ในสินค้า OTOP ของกลุ่มเกษตรกรปลูกพืชปลอดภัยในเขตจังหวัดกำแพงเพชร
อานนท์ วงษ์มณี และ อนัน หยวกวัด..... 1454

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
สุข บุปผา และ สุกัญญา มิ่งเมือง..... 1465

ปัญหาการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ
สุเทพ กาวิละ , วีรภัทร์ ดวงศรี และ กาบแก้ว ปัญญาไทย..... 1476

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน
ศิวัช นุกูลกิจ และ กาบแก้ว ปัญญาไทย..... 1489

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย
สมาน กาบมาลา และ ฐิติมา มั่นคง..... 1500

ปัญหาการโอนสิทธิการเข้าทำประโยชน์และการตกทอดทางมรดกในที่ดิน สปก.4-01
จันทร์สม จันทร์อินทร์ และ วิชาญ จันทร์อินทร์..... 1513

ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา
วิชาญ จันทร์อินทร์ และ จันทร์สม จันทร์อินทร์..... 1526

ความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ดิเรก ถึงฝั่ง , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ อภิชิต ดวงธิสาร..... 1537

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
ไพรัช บุญประกอบวงศ์ , อภิชิต ดวงธิสาร และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1553

ตัวแบบการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
อภิชิต ดวงธิสาร , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1569

ตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ดิเรก ถึงฝั่ง , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ อภิชิต ดวงธิสาร..... 1585

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
อภิชิต ดวงธิสาร , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1601

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ อภิชิต ดวงธิสาร..... 1618

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ไพรัช บุญประกอบวงศ์ , อภิชิต ดวงธิสาร และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1635

ความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
อภิชิต ดวงธิสาร , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1648

การจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ธวัฒน์ เขตจัตุรัส , อภิชิต ดวงธิสาร และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1663

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ อภิชิต ดวงธิสาร..... 1679

การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
ไพรัช บุญประกอบวงศ์ , อภิชิต ดวงธิสาร และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1696

การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
ธวัฒน์ เขตจัตุรัส , อภิชิต ดวงธิสาร และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1709

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
อภิชิต ดวงธิสาร , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1725

การจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) กรณีศึกษา เทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ อภิชิต ดวงธิสาร..... 1741

ศักยภาพทางการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
ดิเรก ถึงฝั่ง , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ อภิชิต ดวงธิสาร..... 1755

ปจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
อภิชิต ดวงธิสาร , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1770

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก
ธวัฒน์ เขตจัตุรัส , อภิชิต ดวงธิสาร และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1784

แนวทางการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
ไพรัช บุญประกอบวงศ์ , อภิชิต ดวงธิสาร และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1801

การจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา , อภิชิต ดวงธิสาร และ ไพรัช บุญประกอบวงศ์..... 1816

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
ธวัฒน์ เขตจัตุรัส , อภิชิต ดวงธิสาร และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1830

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง
นัษฐพงษ์ วงศ์ก่องแก้ว , อภิชิต ดวงธิสาร , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1841

การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
พงษ์พิพัฒน์ ขัดกันทะ , อภิชิต ดวงธิสาร , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1857

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว
กีรติกา นาสืบ , อภิชิต ดวงธิสาร , ไพรัช บุญประกอบวงศ์ และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา..... 1871

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
จักรกฤช สกุลทำมากรณ์ , อภิชิต ดวงธิสาร , ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และ ดิเรก ถึงฝั่ง..... 1885

ความยุติธรรมตามสัญญาจ้างแรงงาน
บรรจง วงค์สุนะ และ ฉิ้น ประสบพิชัย..... 1900

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพผู้ประกาศข่าว : ศึกษากรณีผู้ประกาศข่าวไม่มีใบอนุญาต
ภาวิณี คุ้นสงคราม..... 1923

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

นวรัฐ วรินทร์ และ สมชาย อังสุโชติเมธี 1936

แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

พลศิริ ยะแก้ว และ สุเนตร ทองคำพงษ์ 1955

ความท้าทายในการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาของโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

วัชรทินภัทร อนุมา และ นันทิกร อุดมศิลป์ และวิไล มะนะวะ 1973

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

นลธวัช ยุทธวงศ์ และ ศักดิ์ศิริ นันตะสุข 1984

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

เฉลิมพงศ์ ศรีม่วง 1994

ผลของการใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ เรื่องคำ 7 ชนิด ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก

ยศ สุโพธิ์ภาคสกุล และ อุไรวรรณ บัวเจริญ 2008

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โสภา สุขเกษม และ วิไล มานะวะ 2017

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านยอดดอนชี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3

คนึงนิตย์ ฮุนทวีชัย และ วรพร ปายะนันท์..... 2029

การพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับโดยใช้แบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3

พุทธกาล แก้วสุข และ อุไรวรรณ บัวเจริญ..... 2039

การพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การนิเทศแบบ Reflective Coaching

เปรมปรี ฆะปัญญา..... 2044

การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เปรมปรี ฆะปัญญา และ ปรียารัตน์ ศรีชัยวงค์..... 2053

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระเบียบ สิทธิชัย..... 2065

การจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

กรณัฐ รัตนยรรยงค์..... 2084

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

นรมน ไกรสกุล , สุวัทนา พลางวัน และ จงรักษ์ รัตนวิฑูรย์..... 2099

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ในการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1

สังสิทธิ์ แสนฤทธิ์..... 2119

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน

อัจฉราวรรณ์ นันตากาศ..... 2134

Guideline for Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach: In Case Study of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province

Paw Say Wah , Naw Nay Ta Gay , Paijit Somwongsonthai , Prakasit Sophonjaruskul and Thanakorn Thangruang..... 2149

การศึกษาการตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps ของผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์ : กรณีศึกษาสถานพยาบาลและตัวแทนการท่องเที่ยว ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อัชฌสิทธิ์ อังกินันทน์..... 2163

การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอเมืองแม่ระมาด จังหวัดตาก

พิชามญ์ ถวิลจินดารัตน์ และ บัวพรรณ คำเฉลา..... 2178

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สุพรรษา มีศรี และ บัวพรรณ คำเฉลา..... 2192

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยการใช้สื่อการเรียนการสอนจาก Google class room คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

บัวพรรณ คำเฉลา และ วีรพงษ์ สุทาวัน 2204

การเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการซ่อมรถจักรยานยนต์ ร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

นพดล พรหมรักษ์ , พัชรภัทร นันทบวรพล , อัชฌสิทธิ์ อังกินันทน์ และ สุดารัตน์ ทิพนานนท์..... 2214

การจัดทำบัญชีครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลโดยใช้แอพพลิเคชั่น Account Income

ทิพาพร มณฑาทิพย์ , วิชุดา มูลวงษ์ และ ศักดิ์ดา เกิดการ..... 2225

กลยุทธ์การปรับตัวโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการในการแพร่ระบาดโควิด 19 ของร้าน Tamarind ที่พัก & Café ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปริยานุช เอี่ยมศิริวงศ์ และ ศักดิ์ดา เกิดการ..... 2234

พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ศิริอมร กาวีระ , สาวิตรี จันทร์วาน และ ศรายุทธ บุตรต๊ะ..... 2242

กลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำและความเต็มใจจ่ายอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

พันวา ธนาโชค , สหรัฐ ตอบสันเทียะ และ รัตนา อรัญเพิ่ม..... 2252

ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภค ในเขตจังหวัดตาก

ศศิวรรณ ส่งต่าย , คเณชาภรณ์ คชกุล และ สุกัญญา คำยุก 2267

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

พฤติกรรมการใช้งาน Facebook ของวัยทำงาน ในจังหวัดตาก
ศศิวรรณ ส่งต่าย , มินทร์ฐิตา อิสสวาณิชย์ และ โยธิน เทพบุญ..... 2281

การวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ระวีวรรณ วจีสุวรรณ และ พรพรรณ สีเทียน..... 2293

การพัฒนาแผนบริหารการเงินของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ กรณีศึกษา : กลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
พรพรรณ สีเทียน และ พรรณทิมา วรรณสุทธิ์..... 2300

การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ดาราวรรณ โสดบ้ง , พรพรรณ สีเทียน และ วรรณนิสา วงษา..... 2313

สถานการณ์และผลการตรวจหาเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time Reverse transcriptase polymerase chain reaction ในเขตสุขภาพที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565
สินิณนาฏ อินทรประพันธ์ , พีรดา คิวเจริญ , ณัฐกฤตา ธีระกุลพิศุทธิ์ , พนิดา มณีศรีวงศ์กูล , สุวรรณี กีรติวาสี และ ศรายุธ อุตตมางคพงศ์..... 2322

การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ภัควลัญชญ์ พินิจมนตรี , วราภรณ์ สีกะแจะ , ณัฐริกา มากุล , เปรมสุดา บัวระภา , สุพัตรา บุตราช , สุพัชชา ศรีนา , ฐิรพร ไพศาล และ สุรัตน์ จงกลนี..... 2333

รูปแบบการดื้อต่อยารักษาแนวที่หนึ่งของเชื้อวัณโรคในปอดด้วยวิธีการทดสอบความไวต่อยาในตัวอย่างเสมหะของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ในเขตสุขภาพที่ 2
ธนกร โพธิ์วงศ์ , ภิญญดา สมศรี , บัณฑิตา เนื่องคำ , วราพร ยิ้มแย้ม , ปัทมา กล่อมพร และ สมศักดิ์ สินธุอุไร..... 2348

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลวังเจ้า
เมธี สุทธศิลป์ และ สุดา ภู่น้อย..... 2364

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชากรวัยแรงงานในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
พยงค์ ขุนสะอาด , อัญมณี ปรีชากุล , ธานัท นิตย์คำหาญ , จตุพร แพงจักร และ สุเวช พิมน้ำเย็น..... 2382

ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโควิด 19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในชุมชนเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่กรณ์ จังหวัดเชียงราย
พยงค์ ขุนสะอาด , เอกลักษณ์ เชอะมือ , อภิสิทธิ์ ศรีรักษา , จตุพร แพงจักร และ สุเวช พิมน้ำเย็น..... 2395

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
อาทิตย์ เข็มทอง..... 2406

การพัฒนาวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ
พิจิตรา ยืนยั่ง และ จตุพร แพงจักร..... 2418

ศึกษาการใช้สมุนไพรแช่เท้าลดอาการชาในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่า จังหวัดพิษณุโลก
อมรรัตน์ หงส์ลำพอง และ จตุพร แพงจักร..... 2425

การศึกษาความรู้และทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก
ณัฐฐารักษ์ เตชาวัฒนภัทร์ และ จตุพร แพงจักร..... 2431

การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาพอกเย็น
กัญญพัชร พุฒโสม และ รพีพรรณ เดชรอด..... 2438

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนาเจลตรึกฎุกบรรเทาอาการปวดเมื่อย
กรองแก้ว หนูอิ่ม และ กนกอร สมบัติ..... 2447

การประเมินทักษะสมองของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย
ธัญลักษณ์ วงกุรุ , อุทุมพร เขื่อนคำ , ขนิษฐา เชื้อเมืองพาน
และ สุเวช พิมน้ำเย็น..... 2458

การพัฒนาต้นแบบระบบการตรวจจับความเคลื่อนไหวและการตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซค์ภายในรถยนต์
ปาริชาติ อำนวยพรเลิศ , สุรชัย อำนวยพรเลิศ , กมลลักษณ์ กันจินะ ,
ทีฆทัศน์ จันโย และ ศิริกาญจน์ เผ่าปัญญา..... 2469

การประเมินสมรรถนะการใช้งานโซลาร์เซลล์แบบออฟกริดด้วยโปรแกรม PVsyst
สวัสดิ์ ยุคะลัง..... 2484

การศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้นฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และการนำไปประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้
สุกิจ ทองแบน , วาสนา ประภาเลิศ , สุนิษา จันตาโลก , อรัญญา อุดเป็ง ,
จิราภา เจริญผล และ นันทกา ใจปัญญา..... 2498

ศึกษาแนวทางผลิตพลังงานไฟฟ้าด้วยกังหันน้ำไหลแบบแนวตั้ง ที่มีการขับเคลื่อนโดยใช้พลังงานจลน์จากกระแสน้ำแม่ปิงที่ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองตาก
อภิศักดิ์ ขันแก้วหล้า..... 2513

การศึกษาพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนกับภาวะความเครียดจากการเรียนออนไลน์ช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา
ภัทรภณ นิลสิงห์ , กล้าณรงค์ อินต๊ะวงค์ และ จันทรรัศม์ ไตรย์ปักษ์..... 2525

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ณัฐวุฒิ ปั้นรูป , ขจรอรรถพณ พงศ์วิริทธิ์ธร และ ประยูร อัสสกาญจน์..... 2538

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

ภาณุ เภตรา..... 2557

แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์ และ ศักดิ์ศิริ นันตะสุข..... 2589

การจัดทำบัญชีครัวเรือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

พนารัตน์ นิลเกษม..... 2602

ภาคบรรยาย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Leadership for Change of Local Administration Organization in Ayudhaya Province

ปภพพล เติมธีรกิจ[1]

Papopepon Termtrirakij

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยการคำนวณจากตารางสำเร็จรูป (Yamane, 1973) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ทที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

ผลการวิจัย พบว่า ค่าความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชายร้อยละ (82.8 %) มีสถานภาพสมรสร้อยละ (47.2 %) มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ (34.0 %) มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ (37.5 %) กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการ

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติรัฐกิจและการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: pope2555@yahoo.com โทร.081-492-2666

เปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ที่ระดับ 3.638 (SD. 0.515) ซึ่งอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด 3.690 (SD. 0.847) รองลงมา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ที่ระดับ 3.677 (SD. 0.664) ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ที่ระดับ 3.657 (SD. 0.609) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสุดท้าย 3.530 (SD. 0.742)

สำหรับผลการวิจัยผลทดสอบ t-test ของตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม นั้นไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ .696 และมีค่าทดสอบ t = 392 สำหรับการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้เทคนิคการทดสอบแบบ One - Way ANOVA ตัวแปรต้น ด้านสถานภาพ ด้านระดับวุฒิทางการศึกษา และด้านอายุ ส่วนตัวแปรตามนั้นคือด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ไม่พบความแตกต่างของตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The purpose of studying leadership for change of local administration Organization in Ayudhaya province was to survey the perceptions of administrators of local administration towards their leadership for change in Ayudhaya province and to compare their perceptions having different personal characteristics which are categorized by gender, marital status, education levels, and maturity. A purposive sampling of 400 respondents was calculated from Yamane tabulation (Yamane, 1973). The tool of the study was a questionnaire with a five point Likert scale, of which the reliability was 0.94. The statistics for the study presented the values of frequency, the arithmetic mean, and the standard deviation. The statistical test used the t-test for two mean differences, whereas the One-way ANOWA for three independent variables. If there is a statistical significance, Scheffe test results will be provided.

The study revealed that the majority 82.8 percent of the respondents was male, 47.2 percent was married, 34 percent attained the baccalaureate degrees or equivalent. Thirty seven percent was in the group of 51-60 years of age. Respondents overall gave

high mean score levels of opinion on leadership for change at 3.638 (SD 0.515). Among the change leadership components, the individualized consideration was rated the highest with the mean score 3.69 (SD. 0.847) followed by inspirational motivation the mean score 3.677 (SD. 0.664), intellectual stimulation 3.657 (SD. 0.609) and lastly the idealized influence 3.53 (SD. 0.742) On testing two independent variables, the t-test, the results showed no statistical difference. The One-Way ANOVA tests the independent variables of marital status, education levels, and the age groups on change leadership, the results were insignificant at the level of .05.

Keywords : leadership for change

บทนำ

การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหน้าที่หนึ่งของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารงานข้อดีของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือผู้นำและผู้ตามมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทั้งสองฝ่าย เปลี่ยนผู้ตามไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำแบบจริยธรรม คือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและจะกระตุ้นตามให้เกิดความสำนึกและยกระดับความต้องการของผู้ตาม (Burns, 1978)

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้บริหารองค์กรยังต้องเป็นผู้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงและสามารถแสดงพฤติกรรมผู้นำในการบริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะบริหารองค์กรของตนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งผู้บริหารจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำหรือแสดงพฤติกรรมในการบริหารเป็นผู้นำด้วยการจูงใจให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุขผู้บริหารจะต้องแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นตัวอย่างแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชามีความเป็นธรรมในการบริหารงานอันจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ทำให้ผู้ตามทุ่มเทให้แก่งาน ผู้นำต้องสร้างความผูกพันรักใคร่ให้แก่บุคลากรในองค์กร เพื่อให้เกิดความรักและความศรัทธาในตัวผู้นำพร้อมที่จะร่วมมือกันทำงานให้หน่วยงานของตนประสบผลสำเร็จ (ปริญญา ตันสกุล, 2550)

ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลและประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่างๆ ขององค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ การประสานงานของคนในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้นำกระตุ้น ปลูกฝังและสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นตามความคาดหวัง ผู้นำที่ดีจึงต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องของการสื่อสารในองค์กรต้องมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากการสื่อสารในองค์กรที่ดี ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจ และการยอมรับซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างผู้ร่วมงานในองค์กรมีความจงรักภักดีและอุทิศตนเพื่อองค์กร ผู้บริหารจึงต้องสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ โน้มน้าวความคิดเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเชื่อ ทัศนคติ และเสริมสร้างคุณค่าขององค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกองค์กร เนื่องจากส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการด้านต่าง ๆ ขององค์กร (Mohsen, A. & Mohammad, R. D., 2011)

ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรมีอำนาจมีอิทธิพลในการบังคับบัญชามอบหมายงานในกำกับดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรประสานความต้องการของบุคคลความต้องการของงานและความต้องการขององค์กรเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างค่านิยมที่ชัดเจนให้เป็นกรอบพฤติกรรมของบุคคลต่างๆ ในองค์กรได้ดีทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องวิสัยทัศน์ขององค์กรพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับความสามารถที่สูงขึ้นมีศักยภาพมากขึ้นจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานการสร้างเจตคติและกระตุ้นวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ปฏิบัติตนเอาใจใส่ดูแลคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลมีการแนะนำและการมอบหมายงานมีความยืดหยุ่น เปิดกว้างให้ทุกคนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ มีทักษะด้านความคิดมีความเชื่อในวิธีความคิดที่รอบคอบต่อการวิเคราะห์ปัญหาและเป็นนักวิสัยทัศน์ที่สามารถมองปัญหาต่างๆ ได้ทุกมุมมอง (นิธิดา บุรณจันทร์, 2550) ผู้นำที่ดีที่มีความรู้ควรมีความสามารถในการมองเห็นปัญหาขององค์กรหรือชุมชนวิเคราะห์ได้ ผู้นำควรมีความสามารถในการระดมการมีส่วนร่วมของคนและองค์กรชุมชนในการแก้ปัญหาและความต้องการของชุมชนได้ (คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, สำนักงาน, 2555)

ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหน้าที่หนึ่งของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และขึ้นอยู่กับทักษะ การบริหารงาน ข้อดีของภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือ ผู้นำและผู้ตามมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทั้งสองฝ่ายเปลี่ยนผู้ตามไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำแบบจริยธรรมกล่าวคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและจะกระตุ้นตามให้เกิดความสำนึกและยกระดับความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นตามลำดับขึ้น และทำให้ผู้ตามเกิดจิตสำนึกของอุดมการณ์ยึดถือค่านิยมเชิงจริยธรรม เช่น อิสรภาพ ความยุติธรรม ความเสมอภาค สันติภาพและสิทธิมนุษยชน (Burns, 1978)

ในปัจจุบันรัฐบาลจึงได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเองซึ่งวิธีของการกระจายอำนาจทางการปกครองไปสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 จะเห็นว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดองค์กรหนึ่ง โดยมีคณะผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแสดงออกถึงอำนาจการกำหนดเจตจำนงในการปกครองตนเองของคนในพื้นที่ การออกเสียงเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในท้องถิ่นจะทำให้ได้มาซึ่งบุคคลที่ทราบปัญหาและเป็นตัวแทนอย่างแท้จริงของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงาน บุคคล การเงิน การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งแสดงให้เห็นอย่าง ชัดเจนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยวางหลักการอย่างชัดเจนไว้ในหมวด 14 มาตรา 249 - 254 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ให้มีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น โดยเน้นให้ท้องถิ่นมีสิทธิปกครองตนเอง มีอิสระในการกำหนดทิศทางในการบริหารท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งมีอิสระในการบริหารงานทั้งทางด้านการบริหารกำลังคนและงบประมาณโดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560)

ภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญของผู้นำที่จะให้องค์กรประสบความสำเร็จองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้นำมีความสามารถในการนำประกอบด้วยด้านคุณลักษณะอำนาจและพฤติกรรมและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงองค์การในรูปแบบใดๆ ก็ตามให้ประสบความสำเร็จได้นั้น องค์กรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถให้กับบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร (สุปัญญดา สุนทรนนทธ์ และคณะ, 2558)

การปรับเปลี่ยนสมรรถนะของข้าราชการไทยเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนอกจากนั้นการบริหารงานในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ จะต้องมีผู้นำในการดำเนินการซึ่งผู้นำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารทุกระดับควรมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับพันธกิจหลักในส่วนราชการนั้นๆ และควรมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจในการบริหารไปสู่ข้าราชการระดับต่างๆ ภายในส่วนราชการเพื่อให้ทุกคนสามารถทำงานได้บรรลุผลต่อไป (พิจักษณา วงศาโรจน์, 2557) องค์การต่าง ๆ จึงต้องเร่งวางแผนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ องค์กรต้องมีการเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่จำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำองค์กรมีความจำเป็นต้องปรับตัว องค์กรต้องสร้างบุคลากรและผู้บริหารในระดับต่างๆ ให้มีความเป็นภาวะผู้นำที่เก่งและดีเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายวิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร (Anuroj, 2014)

สำหรับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการหรือปกครองตนเองเป็นอย่างมาก ดังนั้น การบริหารจัดการเรื่องบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หรือทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าบุคคลสำคัญจะขับเคลื่อนหรือเป็นผู้บริหารจัดการให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าวคือ ผู้บริหารซึ่งจะต้องดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นให้ครบทุกด้านเพื่อความเจริญก้าวหน้า โดยหัวใจหลักในการพัฒนาอยู่ที่การบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งผู้บริหารจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะสามารถเป็นผู้นำที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในการทำงาน นำมาซึ่งการเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานและทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2553) ภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการริเริ่มโครงสร้างกระบวนทัศน์ใหม่และภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับผู้อื่นเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับส่วนรวมมีการร่วมคิดและร่วมรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่พยายามใช้เหตุผลเพื่อให้ผู้ตามยินยอมทำตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ (อังกูร เถาวัลย์, 2562)

ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลและประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ การประสานงานของคนในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้นำกระตุ้น ปลูกฝังและสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นตามความคาดหวัง ผู้นำที่ดีจึงต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องของการสื่อสารในองค์กรต้องมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากการสื่อสารในองค์กรที่ดีถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจ และการยอมรับซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างผู้ร่วมงานในองค์กร (Steve, 2011) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือกระบวนการที่ผู้นำเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้สูงขึ้นจากความพยายามที่คาดหวังเป็นผลให้ปฏิบัติงานเกินความคาดหวังโดยผู้นำแสดงบทบาททำให้ผู้ตามมีความรู้สึกไว้วางใจ ยินดีจงรักภักดีและนับถือ ทำให้ผู้ตามกลายเป็นผู้มีศักยภาพเป็นนักพัฒนาเป็นผู้เสริมแรงได้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้นำจะต้องยกระดับความรู้สึกความสำนึกของผู้ตามให้ความสำคัญและคุณค่าของผลลัพธ์ที่ต้องการและวิธีการที่จะบรรลุผลลัพธ์ได้ตามที่ต้องการทำให้ผู้ตามไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนแต่อุทิศตนเพื่อองค์กร (Bass, 1999)

เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนำแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ (Bass, 1999) มาใช้เป็นแนวทางของการวิจัยของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานและการประสานงานของผู้นำกับพนักงานภายในองค์กร เนื่องจากต้องการทราบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่จะเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรตลอดจนเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการขององค์กรส่วนท้องถิ่นที่ได้กำหนดไว้ให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้ผลของการวิจัยครั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานการให้บริการงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่าผู้นำที่มีความสามารถต้องตระหนักถึงเรื่องใดบ้างเป็นหลัก การบริหารงานการบริหารคนภายในองค์กรต้องทำอย่างไรการเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถต้องคำนึงถึงเรื่องใดบ้างเพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหางานปัญหาคนภายในองค์กรและการทำงานตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ต่อไป

คำถามการวิจัย

1) ระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ระดับใด

2) ระดับความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความแตกต่างกันหรือไม่โดยจำแนกตาม เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตาม เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ

ขอบเขตในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ ได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยทำการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร (Yamane, 1973) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) ได้มาโดยใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเทียบสัดส่วน (Proportional Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2566

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เพื่อศึกษาการทำงานของผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงานอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3) เพื่อศึกษาและนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะต่างๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดไว้โดยได้นำแนวคิดและทฤษฎีของของแบส (Bass, 1999) การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนำแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ (Bass, 1999) มาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นให้ใช้ปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตัวแปรต้น → **ตัวแปรตาม**

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
1. เพศ 2. สถานภาพ 3. วุฒิการศึกษา 4. อายุ	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4 ด้าน 1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2. การสร้างแรงบันดาลใจ 3. การกระตุ้นให้ใช้ปัญญา 4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง บุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้นำในการบริหารงาน โดยอาศัยอำนาจจากตำแหน่ง ประกอบด้วยการทำงานที่มีอิทธิพล ที่มีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นให้ใช้ปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามรูปแบบของแบบสอบถามตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8-1.0 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ได้ดัชนีมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.947 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการวิจัยจริงได้

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจากเชิงสำรวจ (Survey Research) จำนวน 400 คน สรุปผลดังนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายร้อยละ (82.8 %) มีสถานภาพสมรสร้อยละ (47.2 %) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ (34.0 %) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ (37.5 %)

ตารางค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และองค์ประกอบ (n = 400)

ตัวแปร (Variable)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับปฏิบัติ (Practice Degree)
1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.530	.742	มาก
2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.677	.664	มาก
3) ด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา	3.657	.609	มาก
4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.690	.847	มาก
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.638	.515	มาก

จากตารางพบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและองค์ประกอบกลุ่มตัวอย่างมีระดับปฏิบัติการในระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ที่ระดับ 3.638 (SD. 0.515) ซึ่งอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ

พบว่า องค์ประกอบ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลองค์อยู่ในระดับมากที่สุด 3.690 (SD. 0.847) รองลงมาด้านการสร้างแรงบันดาลใจองค์อยู่ที่ระดับ 3.677 (SD. 0.664) ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ที่ระดับ 3.657 (SD. 0.609) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสุดท้าย 3.530 (SD. 0.742) ตามลำดับ

ผลทดสอบ t-test การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน

ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพศต่างกันไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลทดสอบนัยสำคัญมากกว่าเกณฑ์ .05 โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .696 และมีค่าทดสอบ t = 392

ดังนั้นสรุปว่า ผลทดสอบค่า t-test ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพศต่างกันไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การทดสอบ One - Way ANOVA

สำหรับการทดสอบความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปด้วยเทคนิคการทดสอบแบบ One - Way ANOVA สำหรับงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับตัวแปรต้น ด้านสถานภาพ ด้านวุฒิการศึกษา และด้านอายุ ตัวแปรตามคือด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผลการทดสอบตัวแปรตาม ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ดังนั้นสรุปว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมากโดยอยู่ที่ระดับ 3.638 (SD. 0.515) ซึ่งอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด 3.690 (SD. 0.847) รองลงมาด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ที่ระดับ 3.677 (SD. 0.664) ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ที่ระดับ 3.657 (SD. 0.609) และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสุดท้าย 3.530 (SD. 0.742) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้บริหารนั้นต้องมีความเสียสละ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสในการทำงาน ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่นและสร้างอุดมการณ์กลุ่มร่วมกันให้กับสมาชิก ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารนำเอาความรู้ที่ได้มาจากการอบรม การศึกษาดูงานมาแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้บริหารกลุ่มด้วยกันเพื่อเสริมทักษะปัญญาในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยการเรียนรู้แบบปฏิบัติการจริง มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา คุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ อันดับแรก องค์ประกอบด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ที่ระดับรองลงมาและการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสุดท้ายตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในสร้างแรงจูงใจ จิตสำนึกที่สูงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานอย่างมุ่งมั่นที่จะให้งานบรรลุสู่จุดมุ่งหมายตามที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของจุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต 2) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากจากแบบสอบถาม จำนวน 345 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 22 คน วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) เพศและตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับองค์กรสู่ยุคประเทศไทย 4.0 โดยเฉพาะการกระตุ้นเชาวน์ปัญญามีความสัมพันธ์กับด้านมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัยพบว่าอยู่ในระดับสูง

ในยุคของการบริหารองค์กรสมัยใหม่จำเป็นที่ผู้นำที่เป็นผู้บริหารภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารองค์กร สามารถวิเคราะห์ปัจจัย

ภายในและภายนอกจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กรนำมาวางแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารองค์กรที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะมีการใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์ คิดค้นหานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาองค์กรสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรได้เป็นอย่างดีมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งได้สอดคล้องกับผลงานของ สมยศ รัตนปริยานุช (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลที่ส่งผลประสิทธิผลของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา 2) วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลที่ส่งผลประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในจังหวัดนครราชสีมา 3) เสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน15 คน ซึ่งคัดเลือกโดยการจับสลาก จำนวน 5 คน และเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านภาวะผู้นำวีรบุรุษ รองลงมา ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำที่ใช้ปัญญา ด้านภาวะผู้นำนักปฏิรูป ด้านภาวะผู้นำการปฏิวัติ ตามลำดับ 2) ภาวะผู้นำกับลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมาด้านภาวะผู้นำนักปฏิรูป ด้านภาวะผู้นำการปฏิวัติ ด้านภาวะผู้นำวีรบุรุษ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ดังนั้น การเสริมสร้างการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นควรนำไปเป็นส่วนในการฝึกอบรมในระดับบริหาร เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้นำเพื่อนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จในทุกสถานการณ์ และยังสอดคล้องกับผลงานของ สุทธิพงษ์ พันวิลัย (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ต่อคุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอ กุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการ

วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.22) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.75) และ คุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.21) 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพการบริการภาครัฐ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 86.70

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

1) ผู้นำที่เป็นผู้บริหารควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจยกย่องเชิดชูบุคลากรที่ปฏิบัติงานร่วมกันกับทีมบริหารสร้างความสุขและความพึงพอใจสร้างพลังเชิงบวก สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้การช่วยเหลือบุคลากรที่ทำงานร่วมกันตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรทางองค์กร

2) ผู้นำที่เป็นผู้บริหารควรจัดทำนโยบายและแผนงานส่งเสริมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นได้มีแรงบันดาลใจในการทำงาน โดยการกระตุ้นให้ใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงปัญญาความสามารถที่มีอยู่ภายในออกมาเติมความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาโดยคำนึงถึงปัจเจกบุคคลเป็นหลัก

3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรหาวิธีการในการกระตุ้นเชาวน์ปัญญาของผู้ใต้บังคับบัญชาให้หลากหลายวิธีการและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถสร้างความร่วมมือกับประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและประชาชนมีทัศนคติที่ดีกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามนโยบาย

4) ควรมีการส่งเสริมโดยใช้คุณสมบัติของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการด้านการบริหารที่มีประสิทธิผลโดยการกำหนดทางเลือกที่ดีที่สุดหรือกลยุทธ์ในการบริหารที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ กระตุ้นและใช้แรงจูงใจให้บุคลากรคิดหากิจกรรมและโครงการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานภายใน

5) ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยจิตใจอันมุ่งมั่น ผู้บริหารควรจริงจังต่อการปฏิบัติงานทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานและผู้บริหารควรกระตุ้นความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้กับลูกน้องผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ

6) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในองค์กร ผู้นำที่เป็นผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการทางด้านวิชาการให้เหมาะสมกับงานนั้นๆ มีการพัฒนาองค์ความรู้ของพนักงานตลอดเวลาเพื่อให้มีการระดมสมองในการปรับปรุงการทำงานเพื่อให้พนักงานมีความพร้อมทำงานในทุกด้านให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไป

7) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2556). **ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** เข้าถึงได้จาก http://www.dla.go.th/work/abt/ (วันที่ค้นข้อมูล : 27 พฤศจิกายน 2559).

โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การสังเคราะห์และถอดบทเรียนนวัตกรรมท้องถิ่นและการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ต้นแบบการบริหารจัดการ ภารกิจถ่ายโอน).** สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดอกเบี้ย.

คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, สำนักงาน. (2555). **รายงานประจำปี 2555.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น.

จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต. **สถาบันรัชต์ภาคย์วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 6(10).

ธวัช บุณยมณี. (2550). **ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

นิธิดา บุรณจันทร์. (2550). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิจักษณา วงศาโรจน์. (2557). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่พึงประสงค์: กรณีศึกษา กรมกำลังพลทหารบก.** ในสารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สมยศ รัตนปริยานุช. (2556). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลตำบลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 9(8).

สุทธิพงษ์ พันวิลัย (2563). **อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ต่อคุณภาพการบริการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร.** ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มีนาคม 2563. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุปัญญดา สุนทรนนทธ์ และคณะ. (2558). ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทย. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษย์ศาตร์และสังคมศาสตร์)**, 9(2), 133-146.

อังกูร เถาวัลย์. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**, จันทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Anuroj, K. (2014). Leadership: Tips for Successful Sustainable Development. **Royal Thai Air Force Medical Gazette,** 60(3), 53-56.

Bass, B.M. (1999). Two decades of research and development in transformational leadership. **European Journal of Work and Organizational Psychology**, 8(1); 9–32.

Burns, J. M. (1978). **Leadership.** New York: Harper and Row.

Mohsen, A. & Mohammad, R. D. (2011). Considering Transformational Leadership Model in Branches of Tehran Social Security Organization. **Social and Behavioral Sciences**, 15 (2011); 3131-3137.

Steve, N. (2011). Preparing Our Leaders For The Future. **Strategic HR Review,** 11(1); 5–12.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis, Third edition.** New York: Harper and Row Publication.

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ของเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

Promoting participation in the preservation of Pakakeño tribal dress of the Municipality of Met Phra Subdistrict Meet Phra District, Tak Province.

พนาพร มีรุ่งเรืองทรัพย์[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[3] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[4]

Panaphon Mirungreuensap, Apichit Duangthisan, Pairat Bunprakopwong and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนในเขตตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 341 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยในพื้นที่ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว t-test และ One-way ANOVA ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลจากการวิจัยพบว่า

1. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในแต่ละด้านมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

2. ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การส่งเสริมมีส่วนร่วมของประชาชน, ผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ, การแต่งกาย

Abstract

The research on 1) To study the promotion of participation in the preservation of the Pga K'nyau ethnic dress. of Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Tak Province. 2) Guidelines for promoting participation in the preservation of the Pga K'nyau ethnic dress culture, Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra District, Tak Province. The study was divided according to personal status. Sample groups used in the study are people having names in the civil registration in the area People's Participation in the Formulation of Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra District, Tak Province, numbering 341 people. The obtained information is used in analysis according to the statistical methods, including percentage, mean, standard deviation, hypothesis test comparing people's participation in making a development plan, dividing according to enders, Gender, age, education level, occupation, length of stay in the areaThe researcher analyzed By t-test and one-way ANOVA. The statistical significance is at .05. The research result found that:

1. Guidelines for promoting participation in the preservation of the Pga K'nyau ethnic dress culture, Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra District, Tak Province, Tak Province, in each aspect, the overall picture is at a high level. And when considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level.

2. People with age, education, occupation, period of residence in the area, guidelines for promoting participation in the preservation of the Pga K'nyau ethnic dress culture, Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra District, Tak Province were different. Participation in the preservation of the Pga K'nyau ethnic dress culture was promoted in Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra District, Tak Province.

Keywords : Public participation, tribal weaving, dress

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 รัฐมีนโยบายให้การบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งกำหนดไว้ 2 ระยะ ระยะที่ 1 เร่งดำเนินการเรื่องการสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและเอกชนในการลงทุนและการบริโภค ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 เป็นการบริหาร 3 ปี โดยปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตตามพื้นที่ให้การศึกษา แก่ประชาชนกลุ่มผู้ยากไร้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะสร้างงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ตามนโยบายดังกล่าวคือ พัฒนาชุมชนให้มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสู่เชิงพาณิชย์ และยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญาของกลุ่มชนไว้ชนเผ่าปกาเกอะญอ เป็นชาวเขากลุ่มใหญ่ที่สุด กระจายอยู่แทบทุกจังหวัด และมีประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งของชาวเขาทั้งหมดในประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน กาญจนบุรี แพร่ ราชบุรี เชียงราย ลำปาง เพชรบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร ประจวบคีรีขันธ์ และสุโขทัย ชาวกะเหรี่ยงมีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญา สะสมมาจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องความเป็นอยู่ อาชีพ นิยมทอผ้าเอง โดยจะปลูกฝ้าย ปั่นเป็นส้นด้าย ย้อมสีธรรมชาติ สร้างลวดลายด้วยการทอ การปักด้วยเส้นไหมและลูกเดือย สตรีชาวกะเหรี่ยงจะถ่ายทอดภูมิปัญญา กระบวนการผลิตผ้าทอให้กับลูกหลานรวมทั้งการแต่งกายยังคงเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยงไว้

ชาวไทยภูเขา คือ กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเป็นของตนเอง อาศัยอยู่บนภูเขา มีอาชีพและรายได้จากการเกษตรเป็นหลัก ลักษณะด้านครอบครัว เครือญาติและชุมชนระดับ

หมู่บ้านของแต่ละเผ่า มีเอกลักษณ์ของตน ซึ่งแตกต่างกันทุกเผ่ายังคงนับถือผีที่สืบทอดมาจาก การที่ชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยบนผืนแผ่นดินไทยได้ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายบ้านเมือง โดยมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทย ขณะเดียวกันก็สามารถที่จะดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามในเผ่าของตนเองไว้ให้สืบสานเป็นมรดกตกทอดต่อไป ทั้งนี้จะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีจากทุกหน่วยงานที่เข้าไปดำเนินงานในหมู่บ้านด้วย สำหรับในพื้นที่อำเภอพบพระ มีชาวไทยภูเขาอาศัยรวมกันอยู่ในพื้นที่ จำนวน 6 เผ่า ได้แก่ เผ่าอิ๋วเมี่ยน เผ่าม้ง เผ่ามูเซอ เผ่าปกากะญอ เผ่าลีซอ และเผ่าลั๊วะ อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมของประเพณีของชนเผ่าต่าง ๆ ไว้หลายเผ่ามากมาย เช่น ประเพณีกินข้าวใหม่ ประเพณีปีใหม่ม้ง การโยนลูกช่วง การเต้นจะคึ ประเพณีตรุษจีน เป็นต้น

ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงรับวัฒนธรรมจากภายนอก ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัฒนธรรมการแต่งกายที่ถูกทอดทิ้งไป จึงมีผลกระทบให้ชาวกะเหรี่ยงต้องพยายามอนุรักษ์ด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาของชนเผ่า อีกทั้งเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก การปฏิบัติสืบทอดเป็นประจำทุกปีบริเวณลานวัฒนธรรมของชุมชน การจัดตั้งศูนย์พิพิธภัณฑ์ชุมชน จัดแสดงอุปกรณ์การดำรงชีวิต การส่งเสริมและรณรงค์ในลักษณะดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนเห็นคุณค่าวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบทำให้เกิดกิจกรรมการฟื้นฟู พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบจัดประเพณีปีใหม่ทุกปี เกิดการสร้างสรรค์การแสดงใหม่ ทำให้คนมีผลกระทบไปสู่การประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนตระหนักในคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน ตระหนักในคุณค่าของประเพณีของชนเผ่าเกิดการจัดเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์สร้างความเข้มแข็งในวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีและยอมรับในความแตกต่าง อีกทั้งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวจากชาวไทยและชาวต่างชาติ

ผู้ศึกษาจึงได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ของตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อสืบสานภูมิปัญญาวัฒนธรรมดั้งเดิม ด้านการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ในการอนุรักษ์ในการแต่งกายด้วยผ้าทอ ซึ่งวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันทำให้คนรุ่นหลังไม่เห็นคุณค่าทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ความสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถนำภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นในการทอผ้า และการแต่งกาย ให้อยู่คู่ชุมชนและ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอของเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาเนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย เอกสารคู่มือแนวทางเละการสืบค้นในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษา เสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และคณะ (2559), เพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์ (2560), จรัสพร ธงสินธุศักดิ์ (2560)

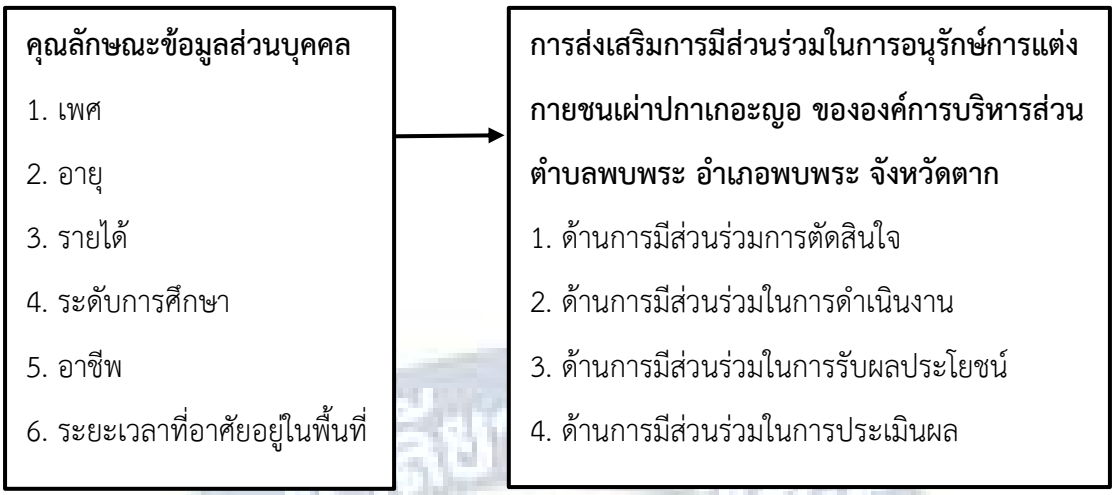
2. แนวคิดการมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. บริบท ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประกาศิต แก้วรากมุข จรัญชัยประทุม สิปป์ สุขสำราญ (2562), สุวิชาน พัฒนาไพรวัลย์ (2561), นฤมล ลภะวงศ์ และ ดร.อนุรักษ์ ปัญญานุวัฒน์ (2560)

กรอบแนวคิดการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 6,025 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ 2565)

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน โดยแบ่งตามหมู่บ้าน จำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านใหม่สายรุ้ง หมู่ที่ 2 บ้านพบพระกลาง หมู่ที่ 3 บ้านพบพระใต้ หมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำนัก หมู่ที่ 5 บ้านหมื่นฤาชัย หมู่ที่ 6 บ้านมอเกอร์หมู่ที่ 7 บ้านพบพระทรายงาม หมู่ที่ 8 บ้านเกษตรพัฒนาหมู่ที่ 9 บ้านผากะเจ้อ จำนวน 341 คน ทำการศึกษาศึกษา โดยใช้วิธีสุ่มแบบ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มทั่วไป (Purposive Sampling) กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 321 คน 2) กลุ่มเฉพาะเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) ผู้นำชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ สำนักวัฒนธรรมตาก ครูโรงเรียน ครูศูนย์ กศน.ตำบลตำบลพบพระ พัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ ผู้ทำผ้า ผู้อนุรักษ์และผู้สืบทอดผ้า จำนวน 20 คน การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 341 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยการกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ กำหนดโดยใช้สูตร Taro Yamane คำนวณ

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คณะผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก โดยคณะผู้ศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ เพื่อขออนุญาตทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กับชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2) คณะผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากกลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์ ปกาเกอะญอ ที่เป็นประชากรในหมู่บ้าน จำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านใหม่สายรุ้ง หมู่ที่ 2 บ้านพบพระกลาง หมู่ที่ 3 บ้านพบพระใต้ หมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำนัก หมู่ที่ 5 บ้านหมื่นฤาชัย หมู่ที่ 6 บ้านมอเกอร์หมู่ที่ 7 บ้านพบพระทรายงาม หมู่ที่ 8 บ้านเกษตรพัฒนาหมู่ที่ 9 บ้านผากะเจ้อ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตากทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลทุกฉบับ เพื่อเตรียมพร้อมในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลังจากคณะผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งจะจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ซึ่งทำให้ทราบสภาพปัญหาและอุปสรรคของการเข้ามามีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้า ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1) ทำหนังสือเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาด้านผ้า ผู้นำชุมชน ผู้รู้ด้านผ้าและผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้า จำนวน 10 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทำสนทนากลุ่ม 2) ดำเนินการสนทนากลุ่มตามวัน เวลาที่กำหนด โดยคณะผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม และมีผู้ช่วยผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้จดบันทึกการสนทนากลุ่ม 1 คน และผู้อำนวยความสะดวกในขณะทำการสนทนากลุ่ม เช่น บันทึกภาพและเสียงอีก 1 คน 3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปแนวทางในการสร้างเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การแต่งกายของชาติพันธุ์ชนเผ่า (1) การสำรวจชุมชน (Community Survey) โดยใช้เครื่องมือสำคัญ คือ แผนที่ชุมชนตำบลพบพระ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชนในมิติทุนทางสังคม/วัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าชนเผ่า (2) การศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากตำรา

เอกสาร งานวิชาการ งานศึกษา และวิทยานิพนธ์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้า รวมทั้งบุคคลและหน่วยงานที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้ (3) การสังเกตการณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจากการสังเกตทราบว่า ตำบลพบพระ ส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลง มีความสมัครสมานสามัคคี มีความเป็นเอกภาพ อิสรภาพที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน (4) มีการจดบันทึกข้อมูล พร้อมถ่ายภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ทั้งที่มีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก หลังสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้วคณะผู้ศึกษาจะทำ การบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทันที เพื่อนำไปเป็นเอกสารหลักฐานในการเก็บและรวบรวมข้อมูล เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน การอนุรักษ์ การสืบทอดผ้าแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง (5) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ชนเผ่าปกาเกอะญอ โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ตามวัตถุประสงค์ที่คณะผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก (6) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมายจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน แกนนำท้องถิ่น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และภูมิปัญญา ผู้รู้ ผู้ทำ ผู้ถ่ายทอด ผู้สืบทอดผ้าในชุมชน โดยจัดสนทนากลุ่มตามวัตถุประสงค์ที่คณะผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การจัดกระทำข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ก่อนลงรหัสแล้ววิเคราะห์ผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ และ

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 2) ข้อมูลระดับการการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เมื่อได้ค่าเฉลี่ย เลขคณิต แล้ว ผู้ศึกษาได้กำหนดความหมายของระดับค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 กระทำข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้เกี่ยวข้อง/ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ครูในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนกระบวนการ สถานที่ วัน และเวลา ในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งสิ้น 20 ท่าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยในพื้นที่ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว t-test และ One-way ANOVA ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ด้านการวางแผน พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 รายการแรก ได้แก่ คือ 1.การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ผ้าและการมีส่วนร่วมในการค้นพบปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ผ้า 2. การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ผ้าให้กับกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ 3. การมีส่วนร่วมในการประชุมเที่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ผ้า

ด้านการรักษาอนุรักษ์ไว้ พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ด้านการรักษาธำรงไว้อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาธำรงไว้ อยู่ในระดับมากทุกข้อรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 รายการแรก ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลผู้ใช้ผ้าในทางที่ไม่เหมาะสม 2. การมีส่วนร่วมในการเลือกใช้ผ้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม และ 3. การมีส่วนร่วมในการออกแบบลวดลายผ้าชนิดต่าง ๆ

ด้านการเผยแพร่ พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ด้านการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ อยู่ในระดับมากที่สุด 1 และ ระดับมาก 9 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 รายการแรก ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการนำผ้าออกแสดงโชว์ในโอกาสต่างๆ 2. การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดกรรมวิธีในการผลิตสินค้าต่างๆ จากผ้า 3. การมีส่วนร่วมในการใช้ผ้าเป็นของฝากหรือของที่ระลึกแก่บุคคลอื่นตามโอกาลต่าง ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้า จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาของการอาศัยในพื้นที่

เพศกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

อายุกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

ระดับการศึกษากับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ด้านการวางแผนและการรักษาธำรงไว้ พบว่าระดับการศึกษาต่างกันการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการเผยแพร่ ระดับการศึกษาต่างกันมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในแต่ละด้านแตกต่างกัน

อาชีพกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ด้านการวางแผนและการรักษาธำรงไว้ พบว่าอาชีพต่างกันมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ด้านการเผยแพร่ อาชีพต่างกันมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ในแต่ละด้านแตกต่างกันตามอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้า

ปัญหาและอุปสรรคในส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับปัญหาและอุปสรรคจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรักษาและธำรงไว้ และการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ตามลำดับ

ด้านการวางแผน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ด้านการวางแผน มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากทุกข้อรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2. ขาดความรู้ความเข้าใจในเชิงอนุรักษ์ 3. ขาดเวทีในการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และขาดงบประมาณในการดำเนินการจัดประชุมเพื่อวางแผนตามลำดับ

ด้านการรักษาธำรงไว้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ด้านการรักษาธำรงไว้ มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากทุกข้อรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก

ได้แก่ 1.ชุมชนเห็นว่าผ้าไม่มีความทันสมัยและความนิยมเท่ากับผ้าอื่นๆ 2.มีการเลียนแบบวัตถุดิบและกรรมวิธีอื่นที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิม 3. มีการดัดแปลงลวดลายจนไม่เหลือความเป็นดั้งเดิมตามลำดับ

ด้านการเผยแพร่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ด้านการเผยแพร่ มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากทุกข้อรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 2. ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาหรือความเป็นมาเกี่ยวกับผ้าอย่างลึกซึ้ง และ ขาดงบประมาณในการดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 3. ขาดความตระหนักในคุณค่าของผ้า ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางที่ เหมาะสมในการส่งเสริมการอนุรักษ์ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ด้านการวางแผน จากการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน พบว่า มีแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่ออนุรักษ์ผ้าที่สอดคล้องกัน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) หน่วยงานระดับกระทรวงหรือภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมควรปลุกระดมให้ชุมชนมีดวามตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์มากขึ้น 2) คัดเลือกตัวแทนชุมชนจากหลายหลายอาชีพเพื่อเป็นตัวแทนในการประชุมวางแผน การอนุรักษ์ผ้า และพยายามเปิดโอกาสให้กับคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการรับรู้ปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกันมากขึ้น 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนการอนุรักษ์ผ้าให้กับชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญ 4) ควรจัดหาเวลาว่างที่ตรงกันเพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมวางแผนการอนุรักษ์ผ้ามากขึ้น

ด้านการรักษาธำรงไว้ จากการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน พบว่า มีแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาธำรงไว้ผ้าที่สอดคล้องกัน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ควรสร้างความตระหนักและปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของการรักษาธำรงผ้าให้กับชุมชนเพื่อก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการรักษาหัตถศิลป์ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน 2) ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาผ้าหอห้อมอย่างถูกวิธี และรักษาสภาพได้นานขึ้น 3) ควรจัดให้มีสถานที่เก็บรักษาผ้าโดยเฉพาะ และมีนักวิชาการทำหน้าที่ดูแลโดยเฉพาะ เช่น สร้างเป็นพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับผ้าเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนและของประเทศ หรือควรรณรงค์ให้ชุมชนใช้กรรมวิธีในการผลิตผ้าแบบดั้งเดิมเพื่อเป็นการรักษาธำรงไว้ให้คงอยู่แก่เยาวชนรุ่นหลังต่อไป

ด้านการเผยแพร่ จากการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน พบว่า มีแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ที่สอดคล้องกัน ประเด็น ดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ้าให้เป็นที่รู้จักระดับชาติและระดับสากล 2) ผู้เชี่ยวชาญหรือปราชญ์ท้องถิ่นควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าแก่ชุมชนเพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมาและความสำคัญของผ้าอย่างแท้จริง ก่อนที่จะดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนต่อไป 3) นำองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหัตถศิลป์พื้นบ้าน (ผ้า) มาบรรจุเป็นหลักหลักสูตรสถานศึกษาที่นอกเหลือจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นหลังได้ตระหนักและเข้าใจ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นผู้เผยแพร่ที่ดีต่อไป 4) ควรฝึกอบบรมทักษะพื้นฐานและเทคนิคในการสื่อสารกับคนต่างถิ่นหรือคนต่างชาติให้กับชุมชนเพื่อจะได้เผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับผ้าได้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชน มีกระบวนการดังนี้

ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนงานร่วมกัน โดยมีแกนนำกลุ่มผ้าทอ มีสมาชิกในการร่วมกิจกรรมในวาระโอกาสเทศกาลวันสำคัญต่างๆ ได้แก่ งานปีใหม่งานละเล่นพื้นบ้านชนเผ่าปกาเกอะญอ งานเทศกาลวันสำคัญ งานจัดแสดงของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานแสดงสินค้าชนเผ่า เป็นต้น

ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์ โดยร่วมกันจัดกิจกรรมอนุรักษ์การแต่งกาย ได้แก่ จัดกิจกรรมของชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ ที่จัดอย่างต่อเนื่องทุกปี ตลอดจนมีขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมของขนเผ่าปกาเกอะญอสืบทอดสานต่อกันมายาวนาน ได้แก่ พิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีต้อนรับเข้าบ้าน พิธีไหว้บรรพบุรุษ พิธีงานศพ เป็นต้น ชนเผ่าปกาเกอะญอจะแต่งกายด้วยชุดชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ ประกอบด้วยผ้าทอและผ้าปักปกาเกอะญอ ร่วมพิธีดังกล่าว อีกทั้งเมื่อมีโอกาสร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ร่วมสาธิตวิธีการทำผ้าทอ ร่วมอนุรักษ์โดยใส่ชุดชนเผ่าปกาเกอะญอ ด้วยเสมอ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบ

ทอดผ้าทอ โดยภูมิปัญญาผ้าทอได้ร่วมสาธิตวิธีการทำผ้าทอในโครงการพระราชดำริฯ และมีโอกาสได้ถ่ายทอดผ่านสื่อสู่สาธารณชน

ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน ในเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอ ซึ่งสืบทอดมาอย่างยาวนานจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ.2565 ชุมชนภูมิใจในเอกลักษณ์ของชนเผ่าปกาเกอะญอ มีชุดประจำชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ ที่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเองเด่นชัด ผ้าทอที่ประณีตลวดลายละเอียดงดงามไม่เหมือนใคร มีลวดลายผ้าและกรรมวิธีแบบดั้งเดิมของชนเผ่าปกาเกอะญอ ที่สืบทอดต่อกันมาในแต่ละตระกูล และได้อนุรักษ์และสืบทอดส่งต่อลูกหลานจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้หญิงปกาเกอะญอ สามารถทำผ้าทอไว้ใช้ในครอบครัว และสามารถผลิตเพื่อจำหน่าย สร้างรายได้ สร้างอาชีพในชุมชนรวมทั้งภูมิปัญญาทอผ้าสามารถเป็นทั้งวิทยากรและสาธิตเทคนิค วิธีการ ขั้นตอนการทำผ้าทอแบบโบราณดั้งเดิม ด้วยความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอให้สืบทอดต่อไป

ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอยังทำได้ไม่เต็มที่ มีเพียงสมาชิกบางคนได้ติดตามความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการอนุรักษ์ผ้าทอด้วยตนเอง แต่ยังไม่มีการติดตาม ประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอให้เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษิรา ภิรวงศ์กูร (2562) พบว่า ผู้บริโภคความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ภูมิปัญญาชนผ่า หมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตรตามแนวนิยมแบบร่วมสมัย แยกตามผลงาน คือผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เมื่อผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อรูปแบบของที่ระลึก หมู่บ้านกะเหรี่ยงรวมมิตร ตามแนวนิยมแบบดั้งเดิมกับแบบร่วมสมัยพบว่า ความพึงพอใจต่อรูปแบบของที่ระลึก หมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร ตามแนวนิยมแบบสมัยนิยม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า แบบดั้งเดิม อย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่าควรสร้างความตระหนักปลูกฝังค่านิยมให้เห็นคุณค่าการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอให้กับชุมชน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ผ้าทอของชุมชน ในการสร้างกลุ่มอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอการส่งเสริมสนับสนุนสร้างเสริมความร่วมมือจากชุมชน สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันทางศาสนา มีส่วนสำคัญที่จะสามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดได้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรม งานประเพณี เทศกาล วันสำคัญต่างๆ มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอ

ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการรวบรวมภูมิปัญญาผ้าทอ เพื่อเป็นวิทยากรสอนผู้ที่สนใจ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ และฝึกทักษะกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอให้กับชุมชนโดยครูภูมิปัญญา ผู้เชี่ยวชาญ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ โรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม จัดชั่วโมงให้นักเรียน นักศึกษามีชั่วโมงเรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าทอ โดยจัดกลุ่มให้นักเรียน นักศึกษาเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ในชุมชน บรรยายความรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมสนับสนุนโดยจัดพื้นที่ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรม งานเทศกาลต่าง ๆ ตั้งแต่จัดพื้นที่แสดงผลงาน สาธิตการทำผ้าทอ พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ เพื่อเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์การแต่งกายและสืบทอดผ้าทอ และเป็นการสร้างรายได้ให้กับชมชน ดังนั้นควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการอนุรักษ์ การสืบทอดผ้าทอ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานผ้าทอให้เป็นที่รู้จักในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับสากล ในส่วนแกนนำชุมชนได้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอขึ้นเพื่อให้ขับเคลื่อนงานได้อย่างต่อเนื่องมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนายกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิต การตลาด การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ จัดให้มีการแสวงหาปัจจัยการผลิตร่วมกันในนามกลุ่มผ้าทอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกาศิต แก้วรากมุข จรัญชัยประทุม สิปป์ สุขสำราญ (2562) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอเผ่ายวนเมืองเชียงฮ่อนในยุคจินตนาการใหม่ ผลวิจัยพบว่า ผ้าทอเผ่ายวนของเมืองเชียงฮ่อน แขวงไชยะบุลี สปป.ลาว เข้ามาพร้อมกับขนเผ่ายวนเมื่อครั้งอพยพจากเมืองเชียงแสน ปัจจุบันผ้าทอยังมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของเผ่ายวนเมืองเชียงฮ่อนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะผ้าทอที่เป็นเครื่องนุ่งห่ม แต่มีการประยุกต์และเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม วัฒนธรรมและบทบาทผ้าทอเผ่ายวนในปัจจุบันนี้มีความแตกต่างจากในอดีต นั่นจึงแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน โดยเมื่อรัฐบาล สปป.ลาว ได้มีนโยบายรวมถึงมีการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับใหม่ หรือ ยุคจินตนาการใหม่ (NEM :New Economic Mechanism) จึงทำให้สภาพสังคมของ สปป. ลาว เปลี่ยนไป สังคมในระดับชนเผ่ายวนจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้น จึงส่งผลให้วัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอเผ่ายวนเปลี่ยนไปด้วย สามารถเห็นความแตกต่างของวัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอกับวิถีชีวิตของเผ่ายวนอย่างชัดเจนระหว่างอดีตและปัจจุบันหากมองในมุมของปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมเผ่ายวน อันเป็น

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอเผ่ายวนนั้น เกิดจากทั้งปัจจัยภายในคือการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ๆตามยุคสมัยของเผ่ายวนเอง และปัจจัยที่มาจากภายนอกคือการพัฒนาสภาพสังคมและเศรษฐกิจในยุคจินตนาการใหม่ของ สปป.

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาหลากหลายพื้นที่ (พหุกรณี) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าในแต่ละพื้นที่ เพื่อจะได้ข้อมูล และสารสนเทศที่หลากหลายขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแนวทางในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าที่เหมาะสมต่อไป

2. เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการให้ชุมชนเข้ามาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มเท่านั้น ดังนั้นหากมีการศึกษาต่อไป ควรจะนำแนวทางที่ได้ไปทดลองปฏิบัติ และทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแนวทางในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้า ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายชนเผ่าปกาเกอะญอ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอ พบพระ จังหวัดตาก สู่การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งต้องสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และชุมชนควรต้องตระหนักในคุณค่ามรดกวัฒนธรรมของตนร่วมกัน

2. ชุมชนควรจะสนับสนุนให้เยาวชนภายในหมู่บ้านได้ให้ความสำคัญแก่เยาวชนได้สร้างรายได้จากภูมิปัญญาชาวบ้านด้านประเพณีวัฒนธรรม

3. สภาวัฒนธรรมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กษิรา ภิวงศ์กูร และคณะ. (2562). การศึกษาลวดลายชาติพันธ์ชนเผ่าในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกหมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร. **วารสารมังรายสาร สถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.** 7(2), 122-140.

กิตติคุณวัฒนะ จูทะวิภาต. (2555). **ผ้าทอกับชีวิตคนไทย.** คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์: กรุงเทพมหานคร.

จรัสพร ธงสินธุศักดิ์. (2560). **กระบวนการผลิตของ "กลุ่มอนุรักษ์" กับการสร้างการยอมรับในอัตลักษณ์ความเป็นกะเหรี่ยง: กรณีศึกษา บ้านกุยเลอตอ จังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์บัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จำนงค์ แรกพินิจ. (2552). **เอกสารประกอบการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น.**

ธนวัฒน์ คำภีลานนท์. (2560). **การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลเมืองดูคต จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

นฤมล ลภะวงศ์ และ ดร.อนุรักษ์ ปัญญานุวัฒน์. (2560). **กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกล่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ บ้านหนองมณฑา ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, วิชุดา กิจธรธรรมฐาศุกร์, จันประเสริฐ นริสรา พึ่งโพธิ์สภ. (2561). **การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมตามคำนิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืนด้วยการสังเคราะห์งานวิจัย.** ระดับบัณฑิต, สาขาพฤติกรรมศาสตร์.

ประกาศิต แก้วรากมุข และ จรัญชัยประทุม สิปป์ สุขสำราญ. (2562). การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอเผ่ายวนเมืองเชียงฮ่อนในยุคจินตนาการใหม่. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**.

ประพันธ์พงศ์ ชิณพงษ์. (2561). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

พจนา นูมหันต์. (2555). **ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร: กรุงเทพฯ.

เพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์. (2550). **อิทธิพลของความเชื่อด้านวัฒนธรรม เจตคติการบริโภค และการรับรู้ภาพลักษณ์เสื้อผ้า ต่อความตั้งใจซื้อเสื้อผ้า ที่ผลิตในประเทศของวัยรุ่นไทย.** มหาวิทยาลัยรามคำแหง/กรุงเทพฯ.

วิชาน พัฒนาไพรวัลย์. (2561). รูปแบบเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษ ชุมชนปกาเกอะญอฤๅษีคนต้นทะเล บ้านมอทะ-หม่องกวัะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก. **วารสารวิจิตรศิลป์.** 9(1); มกราคม-มิถุนายน 2561

สิรวิชญ์ ธนเศรษฐ์วงศ์. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานีสู่ความเป็นเลิศเพื่อรองรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้.** 7(1); มกราคม – มิถุนายน 2565.

อดินันท์ บัวภักดี. (2560). รายงานพิเศษผลงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. **จุลสารการท่องเที่ยว.**

Aday, L. A. & Anderson, R. (1975). **Acess to Medical Care. Ann Arbor**. Michigan: Health Administration Press.

Davis, K. (1967). **Human Relation at Work: The Dynamic of Organizational Behavior.** New York: McGraw - Hill.

Donald, C. W. (1986). **The Marketing of Service.** London: William Heinemann.

Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education. (3rd ed.).** New York: McGraw - Hill.

Gronroos, C. (1990). **Service Management and Marketing Managing the Moments of Truths In Service Competition.** Lexing, Massachusetts: Lexington Books.

Horby, A. F. (2000). **Advance learner's dictionary. (6th ed.).** London, England: OxfordUniversity.

Maslow, A. H. (1970). **Mativation and Personanlity.** New York: Harper & Row.

การเข้าถึงสิทธิในการบริการภาครัฐของคนพิการ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

Access to the right government services for people with disabilities In phopphra Subdistrict Administrative Organization, phopphra District, Tak Province.

เทียนชัย สุนทรียกุล[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[3] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[4]
Thianchai Soontreyakul, Apichit Duangthisan, Thawat Khetchatturat and Direk Teungfun

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "การเข้าถึงสิทธิในการบริการภาครัฐของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และความต้องการสิทธิของคนพิการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550" เป็นการศึกษาเชิงสำรวจกลุ่มตัวอย่างเป็นคนพิการที่มีทะเบียนบ้านอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 74 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทาสถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงจงความถี่และการหาค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

คนพิการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยมีระดับการศึกษาคือไม่ได้เรียน อาชีพส่วนใหญ่คือ ไม่ได้ประกอบอาชีพ ประเภทความพิการ คือพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย และสาเหตุของความพิการ เป็นมาตั้งแต่กำเนิด คนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิของคนพิการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 อยู่ในระดับมาก จำนวน 74 คน คนพิการมีความต้องการสิทธิการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการอยู่ในระดับมาก โดยมี

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 3.39 รองลงมา คือความต้องการสิทธิดูแลด้านสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย $\bar{x}$ = 3.18 และความต้องการสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ $\bar{x}$ = 3.15 และที่ต้องการในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความต้องการสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ $\bar{x}$ = 2.85

ข้อเสนอแนะภาครัฐควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิต่างๆ แก่คนพิการอย่างทั่วถึง รวมทั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับองค์กรภาคีเครือข่ายภาคเอกชนเพื่อร่วมกำหนดแผนในการป้องกันและลดอุบัติเหตุต่างๆ และเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดทำบัตรประจำตัวคนพิการ ควรจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ในการออกนอกสถานที่เพื่อจัดทำบัตรให้กับคนพิการและสร้างอาสาสมัครสาธารณสุขที่สามารถช่วยเหลือคนพิการและจัดทำข้อมูลประวัติหรือทะเบียนคนพิการในชุมชนเพื่อเป็นการดูแลคนพิการอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การเข้าถึงถึงสิทธิ, คนพิการ, องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ

Abstract

The Objectives of the sudy titled " Access to rights in government services of persons with disabilities in Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra District, Tak Province, and needs of persons eith disabilities in rights according to Section 20 for the Empowerment of Persons with Disabilities Act 2007 This is stude is a survey research which data were collected fome persons with disabilities living in Phop Phra District, Tak Province, Thailand. There were a total of 74 participants in this study. Data were gathered by using questionnaire and analyzed by SPSS, Descriptive stateside. frequency distribution, percentage, MEAN, and standard deviation were used for data analysis.

Most of the people with disabilities are males aged 60 years and over with no education level. unprofessional disability type Is handicapped or physically handicapped and causes of disability since birth Persons with disabilities in Phop Phra Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra District, Tak Province.

Most of them had a high level of awareness about the rights of persons with disabilities under Section 20 of the Persons with Disabilities Empowerment Act B.E. 2550 at a high level. to a large extent with an average $\bar{x}$ = 3.39, followed by the need for housing welfare care $\bar{x}$ = 3.18 and the need for rehabilitation rights and the need for vocational rehabilitation rights $\bar{x}$ = 3.15, and the most desired but with the lowest average is the need for medical rehabilitation rights $\bar{x}$ = 2.85

Recommendations The government should promote knowledge and understanding of rights. for people with disabilities thoroughly, including local governments should cooperate with private sector network organizations to jointly formulate a plan to prevent and reduce various accidents. both in factories and on the streets. and increase public relations channels on issuing identification cards for people with disabilities Mobile service units should be organized in outings to provide cards for people with disabilities. Mobile service units should be organized in outings to provide cards for people with disabilities. and create public health volunteers who can help people with disabilities and prepare background information or register people with disabilities in the community in order to provide sustainable care for people with disabilities.

Keywords : access to rights, people with disabilities,
Phop Phra Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีคนพิการที่ขึ้นทะเบียนคนพิการประมาณ 1.5 ล้านคน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2563) และยังมีคนพิการจำนวนมากที่เข้าไม่ถึงบริการหรือสวัสดิการของรัฐ เช่น ไม่ได้รับอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ ทั้งที่มีความจำเป็น การที่คนพิการเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพ โดยเฉพาะการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์และอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ เกิดจากอุปสรรคหลายประการ รวมถึงสิทธิการรักษาพยาบาลของคนพิการ ที่แม้ระบบประกันสุขภาพ

ภาครัฐ จะระบุหลักการเรื่องความครอบคลุมสิทธิประโยชน์ที่จำเป็นสำหรับคนพิการแต่ในทางปฏิบัติยังมีความแตกต่างในด้านรายการสิทธิประโยชน์การบริหารจัดการ และกลไกการจ่ายค่าบริการตามสิทธิ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้คนพิการบางกลุ่มเข้าไม่ถึง การบริการ จึงจำเป็นที่ต้องศึกษานโยบายและมาตรการเพื่อลดช่องว่างและแก้ไขปัญหาความความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงสิทธิดังกล่าว

โดยจังหวัดตากมีคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 18,675 คน คิดเป็นร้อยละ 2.72 ของประชากรจังหวัดตาก ในจำนวนนี้พบว่าเป็นคนพิการสูงอายุ มีจำนวน 9,307 คน หรือร้อยละ 50.68 ของจำนวนคนพิการจังหวัดตาก ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ระบุว่า ในปี 2571 สังคมไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และมีแนวโน้มความเสี่ยงที่จะมีความพิการร่วมด้วย นอกจากนี้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังพบว่ากลุ่มคนพิการถือเป็นกลุ่มเปราะบางและได้รับผลกระทบ ซึ่งจังหวัดตากได้ช่วยเหลือคนดังกล่าวแล้ว อาทิ การพักชำระหนี้เงินกู้ยืมจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การให้คนพิการกู้ยืมเงินกองทุนฯ คนพิการ รายละไม่เกิน 10,000 บาท โดยไม่มีดอกเบี้ย ไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน และการช่วยเหลือเยียวยาคนพิการที่ติดเชื้อโควิด-19 รายละ 3,000 บาท และการขยายการต่ออายุบัตรประจำตัวคนพิการ

ปัจจุบันท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการ โดยมีพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ที่กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการตามมาตรา 50 ข้อ 7 เพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) (พ.ศ.2560 – 2564) พ.ศ.2546 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และจะเห็นได้ว่ากลุ่มคนพิการคือ 1 ใน 4 ของกลุ่มเป้าหมายที่ภารกิจหลักของเทศบาลที่จะต้องทำการดูและพัฒนาให้มีความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่ดี นอกจากนั้นเทศบาลยังให้ความสำคัญกับคนพิการ ในแผนพัฒนา 5 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ ปี (พ.ศ.2561-2565) เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนา โดยมีเป้าหมายอย่างชัดเจนในยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการพัฒนาสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่เน้นการสงเคราะห์และให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สนับสนุนการจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถที่จะช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของคนพิการได้

ข้อมูลคนพิการของตำบลพบพระใน ปี พ.ศ. 2565 พบว่ามีคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนคนพิการและได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการทั้งสิ้น 87 คน ปรากฏว่ายังมีกลุ่มคนพิการมาใช้บริการเป็นจำนวนน้อยจากการเก็บข้อมูลของกองสวัสดิการสังคมองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อาจแสดงได้

ว่าคนพิการส่วนไม่รู้สิทธิของตนเองหรืออาจไม่สามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้ ผู้ศึกษาจึงต้องการทราบว่าคนพิการมีการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิตามมาตรา 20 แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มากน้อยเพียงใด รวมถึงความต้องการทราบว่าคนพิการสามารถเข้าถึงการบริการตามสิทธิประโยชน์อันพึงได้รับจากภาครัฐอย่างทั่วถึง อีกทั้งสภาพปัญหาและสถานการณ์การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของคนพิการในองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ จังหวัดตาก ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการจดทะเบียนคนพิการ คือ (1) ผู้ดูแลคนพิการบางส่วนประสบปัญหาในการเดินทางนำคนพิการมาจดทะเบียนคนพิการ (2) ผู้ดูแลคนพิการบางคนขาดแพทย์รับรองความเจ็บป่วยไม่สามารถเดินทางไปพบแพทย์ได้ (3) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) บางส่วนไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง 2) ปัญหาด้านการศึกษาของคนพิการ คือ (1) คนพิการส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับพื้นฐาน (ป.6) (2) ผู้ดูแลคนพิการมีเจตคติต่อการศึกษาของคนพิการในลักษณะไม่เห็นความสำคัญต่อการศึกษา (3) สถานศึกษาสำหรับคนพิการมีจำนวนน้อย (4) สถานศึกษาทั่วไปที่จัดการศึกษาแก่คนปกติ ยังไม่พร้อมจัดการศึกษาให้คนพิการ (5) หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียนส่วนใหญ่จัดการศึกษาระดับพื้นฐาน 3) ปัญหาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการ คือ เจตคติของสังคมยังไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพองคนพิการ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการเข้าถึงสิทธิของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ภายในองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการเข้าถึงสิทธิของคนพิการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนพิการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเข้าถึงสิทธิในการบริการภาครัฐของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาการรับรู้ถึงสิทธิในการบริการภาครัฐของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การเข้าถึงสิทธิในการบริการภาครัฐของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาเนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย เอกสารคู่มือแนวทางเละการสืบค้นในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษา เสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดการเข้าถึงบริการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของศิริพร งามขำ (2561), ชาญชัย พรมมิ (2563), นิตยา ศรันยา ยุทธโอกาส (2562),

2. แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (2560), สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแห่งชาติ (2552),

3. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกรมส่งเสริมและพัฒนาชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2559)

4. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของจักรภพ ดุลศิริชัย (2560), นิตยา ยุทธโอภาส และ จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร (2561), เศรษฐศักดิ์ มูลดามาตย์ (2565),

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการศึกษาดังนี้ คือ 1) การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษา รวบรวมและเรียบเรียงจากเอกสารต่างๆ หนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง 2) การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด โดยผู้ศึกษาจะเป็นผู้สัมภาษณ์ และรอรับแบบสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ คนพิการที่ทะเบียนบ้านอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดประชากรที่ใช้ในการศึกษาตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane จำนวนประชากรคนพิการที่จดทะเบียนความพิการในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ รวมทั้งหมด 87 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ, กองสวัสดิการสังคม, 2565) แล้วนำมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากคนพิการโดยจัดกลุ่มคนพิการออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มคนพิการที่สามารถอ่านและทำความเข้าใจแบบสอบถามได้ โดยคนพิการกลุ่มนี้ทำแบบสอบถามด้วยตนเอง 2) กลุ่มคนพิการที่ไม่สามารถอ่านหรือทำความเข้าใจแบบสอบถาม ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลโดยใช้ 2 แนวทางดังนี้ (1) กรณีที่คนพิการมีผู้ดูแลคนพิการ ผู้ศึกษาจะให้ผู้ดูแลคนพิการอ่านให้คนพิการฟังและให้คนพิการเลือกคำตอบตามความคิดเห็นของตนเอง (2) กรณีที่คนพิการไม่มีผู้ดูแล ผู้ศึกษาจะเป็นคนสัมภาษณ์และอธิบายตามหัวข้อต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการรับรู้และให้คนพิการเลือกคำตอบตามความคิดเห็นของตนเอง 3) การเก็บรวบรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ศึกษาในการเก็บข้อมูลและแจกแบบสอบถามให้กับคนพิการที่เข้ามารับเบี้ยยังชีพคนพิการที่องค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ และคนพิการที่ติดต่อใช้บริการที่กองสวัสดิการสังคม โดยผู้ศึกษาจะช่วยคนพิการอ่านพร้อมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถามให้คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการรับทราบและเข้าใจอย่างชัดเจนและรับแบบสอบถามคืนหลังจากนั้น เพื่อลดการสูญหายของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลมาครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 74 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.05 ของแบบสอบถามทั้งหมด เมื่อผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามคืนกลับจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำ มาตรวจดูความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้ คือ 1) การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) 3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70.27 รองลงมาคือ เพศหญิง มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.08 มีระดับการศึกษา ไม่ได้เรียน คิดเป็นร้อยละ 78.38 อาชีพส่วนใหญ่คือ ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 78.38 ประเภทความพิการ คือ พิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 40.54 ช่วงอายุพบความพิการ คือ วัยผู้ใหญ่ (อายุมากกว่า 25 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 51.35 และสาเหตุของความพิการ เป็นมาตั้งแต่กำเนิด คิดเป็นร้อยละ 33.78

การรับรู้ การเข้าถึง และความต้องการเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 พบว่า โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามความต้องการสิทธิของคนพิการตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติ คนพิการมีความต้องการสิทธิการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ โดยภาพมีค่าเฉลี่ย 3.12 อยู่ในระดับปานกลาง มากที่สุด คือ ความต้องการสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ ค่าเฉลี่ย 4.00 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือความต้องการสาระสำคัญของ พ.ร.บ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ.2550 ด้านสิทธิ ตามมาตรา 20 ค่าเฉลี่ย 3.90 อยู่ในระดับมาก ความต้องการสิทธิด้านอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 3.55 อยู่ในระดับมาก ความต้องการสิทธิในการลดหย่อนภาษี มีค่าเฉลี่ย 3.48 อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.24 อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการได้รับการยอมรับในกิจกรรมทางสังคม ค่าเฉลี่ย 3.20 อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการได้รับการศึกษา มีค่าเฉลี่ย 2.98 อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ มีค่าเฉลี่ย 2.89 อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการปรับสภาพที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ย 2.87 อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 2.82 อยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิในการไต้รับยกเว้นค่าบริการ ในบริการสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย 2.50 อยู่ในระดับน้อย และความต้องการสิทธิด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ย 2.43 อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่า

1. ด้านสิทธิตามมาตรา 20 พบว่า พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.90 อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การจะขอจดทะเบียนคนพิการใต้ผู้พิการต้องดำเนินเรื่องเพื่อขอใบรับรองความพิการกับโรงพยาบาลก่อน มีค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมาคือ การขอขึ้นทะเบียนคนพิการ และขอมีบัตรประจำตัวคนพิการสามารถติดต่อได้ที่พัฒนาสังคมจังหวัดหรือเทศบาลใกล้บ้าน มีค่าเฉลี่ย 4.13 อยู่ในระดับมาก ถ้าตนเองหรือสมาชิกในครอบครัวเกิดความพิการต้องไปจดทะเบียนคนพิการก่อนเพื่อที่จะได้ใช้สิทธิต่าง ๆ ของคนพิการได้ มีค่าเฉลี่ย 3.96 อยู่ในระดับมาก ในกรณีคนพิการที่มีความพิการที่เป็นอุปสรรคต่อ การเดินทางมาเพื่อขึ้นทะเบียนคนพิการ สามารถให้ผู้ปกครองหรือญาติคนพิการยื่นเรื่องแทนได้ มีค่าเฉลี่ย 3.86 อยู่ในระดับมาก และคนพิการสามารยื่นคำร้องในการขอมอบอำนาจในการติดตามและพิทักษ์สิทธิให้แก่บุคคลอื่นได้โดยความต้องการของตัวคนพิการเอง มีค่าเฉลี่ย 3.74 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ด้านสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.55 อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คนพิการสามารถขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพได้ตามโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.66 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถขอทำกายภาพบำบัดที่โรงพยาบาลของรัฐได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ย 3.64 อยู่ในระดับมาก คนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการสามารถได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามสภาพของความพิการได้ มีค่าเฉลี่ย 3.62 อยู่ในระดับมาก คนพิการสามารถขอใช้บริการประโยชน์จากการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ได้ อาทิเช่น การทำกายภาพบำบัดเป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมาก คนพิการที่มีเครื่องช่วยความพิการหรือกายอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายหรือสามารถดำเนินการเปลี่ยนหรือซ่อมแซมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายที่โรงพยาบาลรัฐบาล มีค่าเฉลี่ย 3.55 อยู่ในระดับมาก คนพิการสามารถขอใช้บริการการจัดสภาพแวดล้อมบ้านที่พักให้คนพิการเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ อาทิเช่น การติดราวจับในห้องน้ำ การทำทางลาดเพื่อขึ้นบ้าน ในอัตราไม่เกิน 20,000 บาท/คน มีค่าเฉลี่ย 3.52 อยู่ในระดับมาก คนพิการสามารถเข้าถึงบริการด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพได้ตามโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.51 อยู่ในระดับมาก คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการแล้วมีสิทธิที่จะขอการสงเคราะห์กายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยความพิการได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช่จ่าย โดยสามารถขอสงเคราะห์ได้ที่ พัฒนาสังคมฯจังหวัดและเทศบาลใกล้บ้าน มีค่าเฉลี่ย

3.48 อยู่ในระดับมาก และคนพิการสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐได้ทุกแห่งโดยไม่ต้องมีใบส่งต่อและมีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์ มีค่าเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ด้านสิทธิการได้รับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.98 อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ สามารถเข้าเรียนโรงเรียนปกติร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีการจัดให้เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท มีค่าเฉลี่ย 3.60 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การศึกษาคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการแล้วสามารถได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือตั้งแต่พบความพิการ มีค่าเฉลี่ย 3.35 อยู่ในระดับ ปานกลาง คนพิการที่จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของคนพิการ สามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้ มายืนยันเพื่อใช้ในการสมัครงานได้เพราะหลักสูตรผ่านการประกันคุณภาพการศึกษามาแล้ว มีค่าเฉลี่ย 2.90 อยู่ในระดับปานกลาง สถานศึกษาที่ได้รับคนพิการเข้าเรียน ต้องมีการจัดสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับความพิการ มีค่าเฉลี่ย 2.77 อยู่ในระดับปานกลาง คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ย 2.71 อยู่ในระดับปานกลาง และคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ สามารถเข้าศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการได้ทันทีอาทิ เช่น โรงเรียนอาชีวะ มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระราชินูปถัมภ์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 2.55 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

4. ด้านสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.20 อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ บริการรถประจำทางหรือรถขนส่งสาธารณะต้องมีอุปกรณ์หรือที่นั่งพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนพิการ มีค่าเฉลี่ย 3.21 อยู่ในระดับ ปานกลาง และ สถานที่ติดต่อราชการหรือสถานที่เอกชนต้องมีที่จอดรถสำหรับคนพิการ ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ 101 คัน ขึ้นไป ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ อย่างน้อย 2 คัน และเพิ่มขึ้นอีก 1 ตัน สำหรับทุก ๆ จำนวนรถ 100 คัน ที่เพิ่มขึ้น เศษของ 100 คัน ถ้าเกินกว่า 50 คัน ให้คิดเป็น 100 คัน มีค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

5. ด้านสิทธิการได้รับการยอมรับในกิจกรรมทางสังคม พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.20 อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ มีค่าเฉลี่ย 3.25 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ บริการรถประจำทางหรือรถขนส่งสาธารณะต้องมีอุปกรณ์หรือที่นั่งพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนพิการ มีค่าเฉลี่ย 3.21 อยู่ใน

ระดับปานกลาง และ สถานที่ติดต่อราชการหรือสถานที่เอกชนต้องมีที่จอดรถสำหรับคนพิการ ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ 101 คัน ขึ้นไป ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ อย่างน้อย 2 คัน และเพิ่มขึ้นอีก 1 ตัน สำหรับทุก ๆ จำนวนรถ 100 คัน ที่เพิ่มขึ้น เศษของ 100 คัน ถ้าเกินกว่า 50 คัน ให้คิดเป็น 100 คัน มีค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

6. ด้านสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.24 อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คนพิการสามารถขอยื่นคำขอในการขอความช่วยเหลือทางกฎหมายได้ที่สำนักงานพัฒนาสังคมฯ ของจังหวัดและท้องถิ่น พื้นที่ที่อยู่ของคนพิการ มีค่าเฉลี่ย 4.51 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายและจัดหาทนายความว่าต่างแก้ต่างคดีแก่คนพิการได้ มีค่าเฉลี่ย 3.81 อยู่ในระดับปานกลาง คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถได้คำปรึกษาทางกฎหมาย การให้ความรู้ทางกฎหมาย จัดทำนิติกรรมสัญญา การไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมยอมความได้ มีค่าเฉลี่ย 2.94 อยู่ในระดับปานกลาง และคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามวงเงินงบประมาณตามที่ได้รับ เช่น ค่าธรรมเนียมศาลค่าประกันตัวผู้ต้องหา ค่าวิชาชีพทนายความ หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็น มีค่าเฉลี่ย 2.28 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

7. ด้านสิทธิด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่า คนพิการมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับคนพิการได้ในสื่อทุกๆ ประเภท อาทิเช่น ในหนังสือพิมพ์ต้องมีประกาศหางานคนพิการการมีผู้บรรยายภาษามือในรายการโทรทัศน์เป็นต้น โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.43 อยู่ในระดับน้อย

8. ด้านสิทธิ์ในการได้รับยกเว้นค่าบริการ ในบริการสาธารณะ พบว่า คนพิการที่เดินทางสาธารณะได้รับการยกเว้นในการจ่ายค่าโดยสาร รถไฟฟ้าใต้ดิน ขึ้นฟรีทุกสถานี การบินไทย ลดค่าเครื่องบิน 50 % ขสมก.ลดค่าโดยสารครึ่งราคา (โดยเฉพาะคนตาบอด) บขส. ลดค่าโดยสารครึ่งราคา (โดยเฉพาะคนตาบอด) โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.50 อยู่ในระดับน้อย

9. ด้านสิทธิการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 2.89 มากที่สุด คือ หากผู้พิการมีความพิการที่เป็นอุปสรรคต่อการมาขึ้นทะเบียนคนพิการ สามารถให้ผู้ดูแลคนพิการมายื่นเรื่องขึ้นทะเบียนคนพิการ แทนได้ มีค่าเฉลี่ย 3.41 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมือคือ คนพิการที่จุดทะเบียนคนพิการ มีสิทธิรับเบี้ยความพิการเดือนละ 800 บาท มีค่าเฉลี่ย 2.37 อยู่ในระดับปานกลาง

10. ด้านสิทธิดูแลด้านสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า สิทธิดูแลด้านสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยคนพิการที่ถูกทอดทิ้งหรือไม่มีคนดูแล สามารถขอเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์จากหน่วยงานรัฐได้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 2.87 อยู่ในระดับปานกลาง

11. ด้านสิทธิในการลดหย่อนภาษี พบว่า ผู้ดูแลคนพิการหรือคนพิการสามารถยืนลดหย่อนภาษีได้ 60,000 บาท โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.48 อยู่ในระดับปานกลาง

12. ด้านสิทธิด้านอื่นๆ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.55 อยู่ในระดับมาก มากที่สุดคือ หน่วยงานราชการหรือเอกชนที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการ คนพิการสามารถร้องเรียนได้ที่สำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัด มีค่าเฉลี่ย 3.85 อยู่ในดับ มาก รองลงมาคือ ผู้ดูแลคนพิการสามารถเข้าร่วมอบรมทักษะหรือคำแนะนำในการเลี้ยงดูคนพิการได้ ที่โรงพยาบาลของรัฐหรือศูนย์สาธารณสุขชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.81 อยู่ในระดับมาก คนพิการที่จะยื่นเรื่องทำบัตรคนพิการและเบี้ยความพิการที่ไม่ต้องขอใบรับรองความพิการ คนพิการโดยประจักษ์ อาทิ เช่น คนพิการไม่มีลูกตาทั้ง 2 ข้าง คนพิการที่มีอวัยวะ มือเท้า ที่ขาดไป มีค่าเฉลี่ย 3.72 อยู่ในระดับมาก คนพิการมีที่จะได้รับการปฏิบัติในการให้บริการเท่าเทียมกับบุคคลปกติ มีค่าเฉลี่ย 3.68 อยู่ในระดับมาก พิการสามารถยื่นขออาสาสมัครเพื่อแปลเอกสารภาษาต่างประเทศ ได้ที่สำนักงานพัฒนาสังคมฯ จังหวัด มีค่าเฉลี่ย 3.66 อยู่ในระดับมาก คนพิการสามารถร้องขอผู้ช่วยคนพิการได้ในกรณีคนพิการพิการซ้ำซ้อนรุนแรง ในอัตราไม่เกินชั่วโมงละ 50 บาทได้ไม่เกินวันละ 6 ชั่วโมงได้ที่สำนักพัฒนาสังคมฯ จังหวัด มีค่าเฉลี่ย 3.62 อยู่ในระดับมาก คนพิการสามารถยื่นคำขอเพื่อให้แพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าทำแผลหรือช่วยเหลือในการทำกายภาพบำบัดที่บ้านได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมาก ผู้ดูแลคนพิการสามารถกู้ยืมเงินคนพิการได้ในเฉพาะผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา หรือทางจิตใจและพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.51 อยู่ในระดับมาก คนพิการสามารถยื่นขอรับบริการล่ามภาษามือได้ในกรณีที่ต้องไปพบแพทย์ หรือไปทำธุรกรรมทางการเงินได้ ที่สำนักพัฒนาสังคมจังหวัด โดยไม่มีค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ย 3.21 อยู่ในระดับปานกลาง และ การขอรับคำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ที่เป็นสิทธิประโยชน์ของคนพิการสามารถติดต่อได้ที่สำนักพัฒนาสังคมฯ จังหวัด เทศบาลหรือ อบต.ใกล้บ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.79 อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษา “การเข้าถึงสิทธิในการบริการภาครัฐของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

การเข้าถึงสิทธิในการบริการภาครัฐของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่าคนพิการมีการเข้าถึงสิทธิการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ มากที่สุด คือ ความต้องการสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือความต้องการสาระสำคัญของ พ.ร.บ ส่งเสริมฯคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ด้านสิทธิ ตามมาตรา 20 ระดับมาก ความต้องการสิทธิด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ความต้องการสิทธิในการลดหย่อนภาษี ระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิในการได้รับ ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการได้รับการยอมรับในกิจกรรมทางสังคม ระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการได้รับการศึกษา ระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ ระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการปรับสภาพที่อยู่อาศัย ระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ ระดับปานกลาง ความต้องการสิทธิในการไต้รับยกเว้นค่าบริการในบริการสาธารณะ อยู่ในระดับน้อย และความต้องการสิทธิด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับน้อย จากการศึกษาพบว่า อาจเกิดจากที่ไม่รู้สิทธิไม่เข้าใจขั้นตอน เนื่องจากพื้นที่อยู่อาศัยห่างไกล การเดินทางค่อยข้างลำบาก ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้คนพิการมีการรับรู้น้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ว่าที่ร้อยตรีอนล ศรีสำราญ (2560) ได้ย้ำชัดอีกว่าในการรับรู้และเข้าถึงสิทธิของคนพิการนั้นส่วนใหญ่ คนพิการไม่รู้สิทธิของตนเอง และมีการเข้าถึงสิทธิของตัวเองได้ในระดับต่ำมาก

ด้านสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ พบว่า คนพิการสามารถขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพได้ตามโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน ระดับมาก รองลงมาคือ คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถขอทำกายภาพบำบัดที่โรงพยาบาลของรัฐได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ระดับมาก คนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการสามารถได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามสภาพของความพิการได้ อยู่ในระดับมาก คนพิการสามารถขอใช้บริการประโยชน์จากการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ได้ อาทิเช่น การทำกายภาพบำบัด เป็นต้น ระดับมาก คนพิการที่มีเครื่องช่วยความพิการหรือกายอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายหรือสามารถดำเนินการเปลี่ยนหรือซ่อมแซมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ที่โรงพยาบาลรัฐบาล ระดับมาก คนพิการสามารถขอใช้บริการการจัดสภาพแวดล้อมบ้านที่พักให้คนพิการเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ อาทิ

เช่น การติดราวจับในห้องน้ำ การทำทางลาดเพื่อขึ้นบ้าน ในอัตราไม่เกิน 20,000 บาท/คน มีค่าเฉลี่ย 3.52 ระดับมาก คนพิการสามารถเข้าถึงบริการด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพได้ตามโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน ระดับมาก คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการแล้วมีสิทธิที่จะขอการสงเคราะห์กายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยความพิการได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช่จ่าย โดยสามารถขอสงเคราะห์ได้ที่ พัฒนาสังคมฯจังหวัดและเทศบาลใกล้บ้าน ระดับมาก และ คนพิการสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐได้ทุกแห่งโดยไม่ต้องมีใบส่งต่อและมีสิทธิได้รับบริการทางการแพทย์ ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องซึ่งสอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ การมีผู้ช่วยคนพิการ การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และสิทธิของผู้ดูแลคนพิการ พ.ศ.2552 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการอีกด้วย แต่เนื่องจากคนพิการมีความเข้าใจ ในการขอใช้บริการการจัดสภาพแวดล้อมบ้านที่พักคนพิการน้อยเพราะเนื่องจาก ระเบียบวิธีการขอการใช้บริการจัดสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้คนพิการอาจไม่รับรู้ ในสิทธิข้อมูลดังกล่าวได้

ด้านสิทธิการได้รับการศึกษา พบว่า คนพิการรับรู้ว่าคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถเข้าเรียนโรงเรียนปกติร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีการจัดให้เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท ระดับมาก รองลงมาคือ การศึกษาคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการแล้วสามารถได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั่งแต่แรกเกิดหรือตั้งแต่พบความพิการ ระดับปานกลาง คนพิการที่จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของคนพิการ สามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้ มายืนยันเพื่อใช้ในการสมัครงานได้เพราะหลักสูตรผ่านการประกันคุณภาพการศึกษามาแล้ว ระดับปานกลาง สถานศึกษาที่ได้รับคนพิการเข้าเรียน ต้องมีการจัดสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับความพิการ ระดับปานกลาง คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ระดับปานกลาง และคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ สามารถเข้าศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการได้ทันทีอาทิ เช่น โรงเรียนอาชีวะ มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย ในพระราชินูปถัมภ์ เป็นต้น ระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านสิทธิการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ พบว่า คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ ระดับปานกลาง รองลงมาคือ บริการรถประจำทางหรือรถขนส่งสาธารณะต้องมีอุปกรณ์หรือที่นั่งพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนพิการ ระดับปานกลาง และ

สถานที่ติดต่อราชการหรือสถานที่เอกชนต้องมีที่จอดรถสำหรับคนพิการ ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ 101 คัน ขึ้นไป ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ อย่างน้อย 2 คัน และเพิ่มขึ้นอีก 1 ตัน สำหรับทุก ๆ จำนวนรถ 100 คัน ที่เพิ่มขึ้น เศษของ 100 คัน ถ้าเกินกว่า 50 คัน ให้คิดเป็น 100 คัน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2555-2559 ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างเสริมพลังอำนาจให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ กล่าวว่าเสริมพลังคนพิการและผู้ดูแลคนพิการเพื่อความมั่นคงและความก้าวหน้าด้านอาชีพ หรือการทำงาน โดยมีรายได้ที่เพียงพอ ทั้งในระบบตลาดแรงงาน นอกระบบตลาดแรงงาน การประกอบอาชีพอิสระ รวมถึงการทำธุรกิจเพื่อสังคมของคนพิการ และรองลง คือสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน จากจำนวนพนักงาน 100 ต่อ คนพิการ 1 คน หรือถ้าคนพิการไม่สามารถทำงานได้ หน่วยงานก็จะมีให้สัมปทานจัดสถานที่ค้าขายหรือบริการให้คนพิการแหน และคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการมีสิทธิการขอกู้ยืมเงินคนพิการเพื่อประกอบอาชีพอิสระหรือขยายกิจการรายละไม่เกิน 40,000 บาท กำหนดส่งใช้ภายในระยะเวลา ไม่เกิน 5 ปี โดยไม่เสียดอกเบี้ย และน้อยที่สุดคือกลุ่มคนพิการที่จดทะเบียนเป็นองค์กรมีสิทธิการขอกู้ยืมเงินคนพิการเพื่อประกอบอาชีพอิสระหรือขยายกิจการรายละไม่เกิน 1 ล้านบาท กำหนดส่งใช้ภายในระยะเวลา ไม่เกิน 5 ปี โดยไม่เสียดอกเบี้ย เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นกลุ่มคนพิการหรือที่รวมตัวกันโดยมีผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนกัน จึงทำให้คนพิการส่วนใหญ่ไม่รับรู้สิทธิ์ในข้อนี้ เพราะเน้นการขอกู้ยืมเงินเป็นรายบุคคลมากกว่า

ด้านสิทธิการได้รับการยอมรับในกิจกรรมทางสังคม พบว่า คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ ระดับปานกลาง รองลงมาคือ บริการรถประจำทางหรือรถขนส่งสาธารณะต้องมีอุปกรณ์หรือที่นั่งพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนพิการ ระดับปานกลาง และ สถานที่ติดต่อราชการหรือสถานที่เอกชนต้องมีที่จอดรถสำหรับคนพิการ ถ้าจำนวนที่จอดรถตั้งแต่ 101 คัน ขึ้นไป ให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ อย่างน้อย 2 คัน และเพิ่มขึ้นอีก 1 ตัน สำหรับทุก ๆ จำนวนรถ 100 คัน ที่เพิ่มขึ้น เศษของ 100 คัน ถ้าเกินกว่า 50 คัน ให้คิดเป็น 100 คัน ระดับปานกลาง ซึ่งปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาคนพิการให้ดีขึ้นนั้น คือการต้องพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกและลดปัญหาอุปสรรคในการเดินทางได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างทางสังคมและส่งเสริมให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพและมีศักดิ์ศรี และกระทรวงคมนาคมได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมคนพิการ

เพื่อให้สามารถเข้าใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะได้จึงจำเป็นต้องกำหนดเป็น "ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในภาคขนส่งสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ" ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2545-2564

ด้านสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.24 อยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คนพิการสามารถขอยื่นคำขอในการขอความช่วยเหลือทางกฎหมายได้ที่สำนักงานพัฒนาสังคมฯของจังหวัดและท้องถิ่น พื้นที่ที่อยู่ของคนพิการ มากที่สุด รองลงมาคือ คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายและจัดหาทนายความว่าต่างแก้ต่างคดีแก่คนพิการได้ ระดับปานกลาง คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถได้คำปรึกษาทางกฎหมาย การให้ความรู้ทางกฎหมาย การจัดทำนิติกรรมสัญญา การไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมยอมความได้ ระดับปานกลาง และคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามวงเงินงบประมาณตามที่ได้รับ เช่น ค่าธรรมเนียมศาลค่าประกันตัวผู้ต้องหา ค่าวิชาชีพทนายความหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็น ระดับปานกลาง คนพิการที่จดทะเบียนคนพิการสามารถได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายและจัดหาทนายความว่าต่างแก้ต่างคดีแก่คนพิการ ได้ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับ 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแก้ต่างคดีแก่คนพิการ เพื่อให้การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่คนพิการ ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคมในเรื่องต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษาและความรู้ทางกฎหมาย การไกล่เกลี่ย การจัดหาทนายความและการให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ได้ แต่ผู้พิการในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถรับรู้เนื่องจากคนพิการ ไม่มีความจำเป็นที่ต้องใช้ทนายเพื่อได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมาย

สิทธิด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่าคนพิการมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับคนพิการได้ในสื่อทุก ๆ ประเภท อาทิเช่น ในหนังสือพิมพ์ต้องมีประกาศหางานคนพิการการมีผู้บรรยายภาษามือในรายการโทรทัศน์เป็นต้น อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากพื้นที่อาศัยของคนพิการค่อยข้างเดินทางลำบากห่างไกลสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์ในให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้ใหญ่ หรือหอกระจายข่าวในหมู่บ้านเกี่ยวกับการรับเบี้ยยังชีพคนพิการ การให้ความช่วยเหลือในด้านกายอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อคนพิการ

ด้านสิทธิ์ในการได้รับยกเว้นคำบริการ ในบริการสาธารณะ พบว่า คนพิการที่เดินทางสาธารณะได้รับการยกเว้นในการจ่ายค่าโดยสาร รถไฟฟ้าใต้ดิน ขึ้นฟรีทุกสถานี การบินไทย ลดค่าเครื่องบิน 50% ขสมก. ลดค่าโดยสารครึ่งราคา (โดยเฉพาะคนตาบอด) บขส. ลดค่าโดยสารครึ่งราคา (โดยเฉพาะคนตาบอด) โดยภาพรวม ระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรางค์รัตน์ สังข์สินธุ์ (2562) ที่พบว่าขนส่งสาธารณะคนพิการจะมีการเข้าถึงในสิทธิน้อย เนื่องจากเป็นพื้นที่ภูเขาห่างไกลสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีรถประจำทาง รถไฟฟ้าใต้ดิน จึงทำให้คนพิการเข้าถึงสิทธิ์

ด้านสิทธิการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ พบว่าผู้พิการมีความพิการที่เป็นอุปสรรคต่อการมาขึ้นทะเบียนคนพิการ สามารถให้ผู้ดูแลคนพิการมายื่นเรื่องขึ้นทะเบียนคนพิการ แทนได้ ระดับปานกลาง รองลงมือคือ คนพิการที่จุดทะเบียนคนพิการ มีสิทธิรับเบี้ยความพิการ เดือนละ 800 บาท ระดับปานกลาง ยื่นเรื่องขึ้นทะเบียนคนพิการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของทัศนีย์ สุวดิษฐ์ (2560) ที่พบว่า คนพิการมีระดับความคิดเห็นที่เป็นความพึงพอใจต่อการจ่ายเบี้ยยังชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค มีระดับความคิดเห็นที่เป็นความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างทันต่อเวลา โดยด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค นอกจากนั้นคนพิการบางกลุ่มอาจไม่สามารถที่จะเข้าถึงเลยไปเอาเงินเบี้ยยังชีพคนพิการเองได้ เนื่องจากมีความพิการที่เป็นอุปสรรค ทำให้คนพิการบางกลุ่มเป็นปัญหาได้

ด้านสิทธิดูแลสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย พบว่า สิทธิดูแลสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยคนพิการที่ถูกทอดทิ้งหรือไม่มีคนดูแล สามารถขอเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์จากหน่วยงานรัฐได้ ระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรางค์รัตน์ สังข์สินธุ์ (2562) พบว่า ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปรับสภาพที่อยู่อาศัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอาชีพและรายได้ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านสิทธิในการลดหย่อนภาษี พบว่า ผู้ดูแลคนพิการหรือคนพิการสามารถยื่นลดหย่อนภาษีได้ 60,000 บาท ระดับปานกลาง คนพิการส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงการลดหย่อนภาษีเงินได้เนื่องมาจากผู้ดูแลคนพิการบางส่วนที่เคยใช้บริการ ซึ่งผู้ดูแลคนพิการดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพประจำ จึงมีความต้องการในการลดหย่อนภาษีเงินได้ เป็นต้น

สิทธิด้านอื่นๆ พบว่าคนพิการสามารถร้องเรียนได้ที่สำนักพัฒนาสังคมฯ จังหวัด ระดับมาก รองลงมาคือ ผู้ดูแลคนพิการสามารถเข้าร่วมอบรมทักษะหรือคำแนะนำในการเลี้ยงดูคนพิการได้ ที่โรงพยาบาลของรัฐหรือศูนย์สาธารณสุขชุมชนระดับมาก คนพิการที่จะยื่นเรื่องทำบัตรคนพิการและเบี้ยความพิการที่ไม่ต้องขอใบรับรองความพิการ คนพิการโดยประจักษ์ อาทิ เช่น คนพิการไม่มีลูกตาทั้ง 2 ข้าง คนพิการที่มีอวัยวะ มือเท้า ที่ขาดไป ระดับมาก คนพิการมีที่จะได้รับการปฏิบัติในการให้บริการเท่าเทียมกับบุคคลปกติ ระดับมาก พิการสามารถยื่นขออาสาสมัครเพื่อแปลเอกสารภาษาต่างประเทศ ได้ที่สำนักงานพัฒนาสังคมฯ จังหวัด ระดับมาก คนพิการสามารถร้องขอผู้ช่วยคนพิการได้ในกรณีคนพิการพิการซ้ำซ้อนรุนแรง ในอัตราไม่เกินชั่วโมงละ 50 บาทได้ไม่เกินวันละ 6 ชั่วโมงได้ที่สำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัด ระดับมาก คนพิการสามารถยื่นคำขอเพื่อให้แพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าทำแผลหรือช่วยเหลือในการทำกายภาพบำบัดที่บ้านได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ระดับมาก ผู้ดูแลคนพิการสามารถกู้ยืมเงินคนพิการได้ในเฉพาะผู้ดูแลคนพิการทางสติปัญญา หรือทางจิตใจและพฤติกรรม ระดับมาก คนพิการสามารถยื่นขอรับบริการล่ามภาษามือได้ในกรณีที่ต้องไปพบแพทย์ หรือไปทำธุรกรรมทางการเงินได้ ที่สำนักพัฒนาสังคมจังหวัด โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ระดับปานกลาง และ การขอรับคำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ที่เป็นสิทธิประโยชน์ของคนพิการ สามารถติดต่อได้ที่สำนักพัฒนาสังคมฯจังหวัด เทศบาลหรือ อบต. ใกล้บ้าน ระดับปานกลาง ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรางค์รัตน์ สังข์สินธุ์ (2562) ที่พบว่าการเข้าถึงสิทธิของผู้ดูแลคนพิการมีในระดับน้อย กล่าวคือ สิทธิผู้ดูแลคนพิการเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลังพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ผู้ดูแลส่วนใหญ่จึงไม่ทราบสิทธิของตนเอง เมื่อผู้ดูแลไม่ทราบสิทธิต่างๆ ของตนเอง ลักษณะการเข้าถึงสิทธิของผู้ดูแลคนพิการจึงมีเพียงส่วนน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป คือ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการจัดทำบัตรประจำตัวคนพิการเพิ่มขึ้น 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีหน่วยบริการเคลื่อนที่ในการออกตามชุมชนเพื่อทำบัตรประจำตัวคนพิการ ให้กับคนพิการในกรณีที่คนพิการมีความพิการที่ไม่สามารถเดินทางมาทำให้สำนักงานได้ 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มเบี้ยยังชีพคนพิการให้เหมาะสมกับอัตราค่าครองชีพในปัจจุบัน และควรมีระบบการจ่ายเงินที่

โปร่งใสตรวจสอบได้ ตลอดจนคนพิการสามารถเข้าถึงได้ง่าย 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทในการจัดทำข้อมูลหรือทะเบียนผู้พิการในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการส่งเสริมให้คนพิการเข้าสู่การประกอบอาชีพ ควรมีการศึกษาถึงบทบาทเชิงสหวิชาชีพต่องานบริการด้านคนพิการ ควรมีการศึกษาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของกลุ่มคนพิการแต่ละประเภท และควรมีการศึกษาการติดตามผลการเข้าถึงสิทธิของคนพิการแต่ละประเภทตามความพิการเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

จักรภพ ดุลศิริชัย. (2560). การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการในจังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษาบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น. **วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.**

นิตยา ยุทธโอภาส และ จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร. (2561). **การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตคนพิการ ที่ได้รับการดูแล: กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์มหาบัณฑิต.** สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสติการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เศรษฐศักดิ์ มูลดามาตย์. (2565). การเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่พิการในจังหวัดขอนแก่น. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ.** 7(2).

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ และ อัครพรรณ ขวัญชื่น. (2556). **วิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกาย.** รายงานวิจัยย่อยฉบับสมบูรณ์. สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) คณะเศรษฐศาสตร์.

สุรางค์รัตน์ สังข์สินธุ์. (2562). การเข้าถึงสิทธิของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550 ภายในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารฆวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.** 3(2); กรกฎาคม –ธันวาคม 2562.

สุรินี ตรังตตระการ. (2555). ค**วามต้องการสวัสดิการเบี้ยความพิการของผู้พิการในอำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง.** (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, บัณฑิตวิทยาลัย.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Public Participation in Mae Sot Municipality Development plan Tak Province.

วุฒิภัทร แปงติ๊บ[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[3] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[4]

Wuttiphat Pangtip, Apichit Duangthisan, Thawat Khetchatturat and Direk Teungfun

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ในเขตเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 381 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว t-test และ One-way ANOVA ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลจากการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผ่นพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในแต่ละด้านมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ การศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การจัดทำแผนพัฒนา

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2,3,4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The research on Public Participation in Mae Sot Municipality Development Plan Tak Province , has objectives to study and compare levels of participation of people in the area of People's Participation in the Formulation of The Mae Sot Municipality Tak Province. to words the local development plan of People's Participation in the Formulation of The Mae Sot Municipality Tak Province. The study was divided according to personal status. Sample groups used in the study are people having names in the civil registration in the area People's Participation in the Formulation of The Mae Sot Municipality Tak Province, numbering 381 people. The obtained information is used in analysis according to the statistical methods, including percentage, mean, standard deviation, hypothesis test comparing people's participation in making a development plan, dividing according to enders, age, education, occupation and income per month. The researcher analyzed By t-test and one-way ANOVA. The statistical significance is at .05. The research result found that:

1. Participation of people in making of a development plan of People's Participation in the Formulation of The Mae Sot Municipality Tak Province in each aspect has the overview in much level. Each aspect is considered, the researcher finds that every aspect is in much level.

2. People's Participation in the Formulation of Mae Sot Municipality Tak Province was statistically significant at 0.05 Sub-district Organization Development Plan, Mae Sot Municipality Tak Province in different level. People having different genders, education and income do not have different participation in local development plan of People's Participation in the Formulation of The Mae Sot Municipality Tak Province

Keywords : People's participation, making of a development plan

บทนำ

แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้กำหนดและนำเสนอประชาชนก่อนการเลือกตั้ง ตลอดจนทั้งที่ได้นำเสนอต่อสภาท้องถิ่นก่อนที่ผู้บริหารจะเริ่มปฏิบัติงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนท้องถิ่น พ.ศ.2548 แก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 3 พ.ศ.2561 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นว่าให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นของตนเอง รวมทั้งประสานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี ซึ่งประกอบกับกระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2561 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การจัดทำแผนพัฒนาผู้ทรงคุณวุฒิการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจะกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาท ตั้งแต่องค์การจัดทำแผนพัฒนาจนถึงการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น (คณะวิชาการ, 2562 : น.5) ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติให้สามารถดำเนินการได้ในรูปแบบวิธีการต่าง ๆ และมีการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการ แต่ก็ยังคงมีปัญหาสำคัญปรากฏให้เห็นอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกโครงสร้างกฎหมายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเพียงพอ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดสัดส่วนจำนวนผู้มีสิทธิถอดถอน และสัดส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอน มีจำนวนสูงมากเป็นผลให้การใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเกิดขึ้นได้น้อยมาก ซึ่งนับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมีประชาชนในท้องถิ่นเข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นรวมทั้งหมด 14 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.17 จากจำนวนองค์กรปกครองท้องถิ่นทั่วประเทศและบทบัญญัติกฎหมายการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในกลวิธีการดำเนินงานและกระบวนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การเปิดเผยข้อมูลการรับฟังความคิดเห็นการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ จึงเป็นเหตุผลสำคัญทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาในทางปฏิบัติประการที่สองกลไกการขับเคลื่อน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีประสิทธิภาพ กรณีการทำประชาคมท้องถิ่น ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผ่านมายังไม่มีรูปแบบองค์ประกอบและกลไกวิธีการดำเนินงานที่เป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง เป็นเพียง 4 กระบวนการจัดขึ้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของฝ่ายจัดกระบวนการเท่านั้น และยังไม่มีความชัดเจนในการตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินงานตามกระบวนการประชาคมท้องถิ่น รวมทั้ง ยังไม่มีมาตรฐานกลางตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมาไม่ได้กำหนดให้มีตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่มีความครอบคลุมทุกบทบาทการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ไม่ทราบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกรดำเนินงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วหรือไม่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดบุคลากรท้องถิ่นไม่มีมาตรฐานกลางในการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วม ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562)

การพัฒนาของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตากที่ผ่านมา พบว่า มีการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล บุคลากรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและดำเนินงานส่วนต่าง ๆ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แต่ประชาชนในพื้นที่ยังเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นค่อนข้างน้อยกว่าที่ควรจะเป็น จะมีเฉพาะผู้นำหมู่บ้าน ประชาคม แกนนำภาคประชาสังคมกลุ่มผู้สูงอายุ และประชาชนบางกลุ่มในหมู่บ้าน/ตำบลเท่านั้นที่ให้ความสำคัญและเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในกลุ่มประชาชนวัยทำงานจะเข้ามามีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากไม่สามารถสละเวลาในการประกอบอาชีพหารายได้ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก (เทศบาลนครแม่สอด, 2564)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วน

ร่วมของประชาชน เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำพัฒนาการท้องถิ่นของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย เอกสารคู่มือแนวทางและการสืบค้นในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาเสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเทศบาลแม่สอด (2564),

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของจิราวัลย์ วรวงศ์ (2560), มัลลิกา เงี้ยวเกิด (2561), พรชัย จิตชินะกุล (2561), เมตต์ เมตต์การุณ์จิต (2559), ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (2559), มณฑล จันทร์แจ่มใส (2551), ประชุม สุวัติถี (2551), ยุพาพร รูปงาม (2555), Cohen and Uphoff (1981), Cohen and Uphoff (1981),

3. แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพวงทอง โยธาใหญ่ (2545), สุวรรณ พิณตานนท์ (2546), สุวรรณ พิณตานนท์ (2546), John M. Cohen and Norman T. Uphoff (1980), อคิน รพีพัฒน์ (2547)

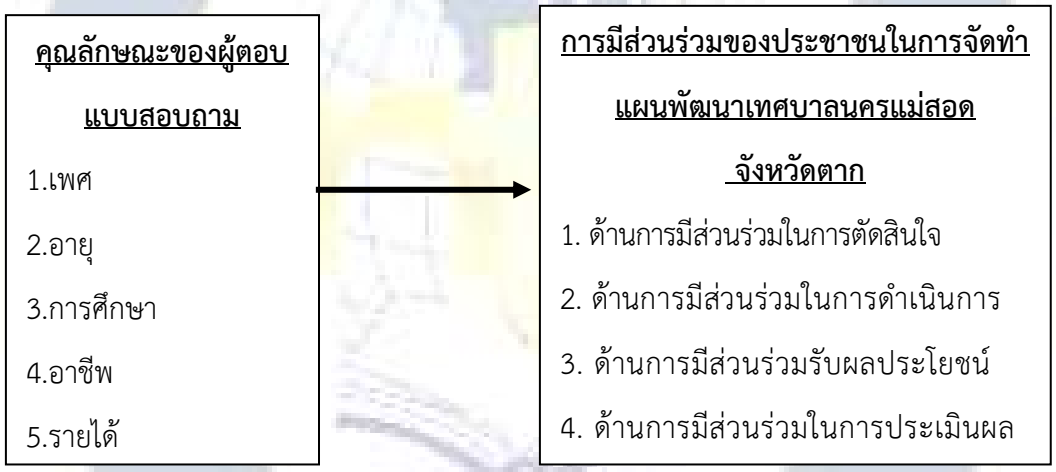
4. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ของปิยะมาศ สินธุพาช (2562), วราภรณ์ ปานะพิพัฒน (2564), ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560), นายสราวุธ สืบเพ็ชร์ (2562), ฏัทราวดี อ่ำคูณ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565), ภานุวัฒน์ แก้วแหยม (2563),

กรอบแนวคิดการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ

2. ตัวแปรตาม ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 18,269 คน (ที่มา : แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี 2561-2564 ณ เดือน ตุลาคม 2564)

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยการกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ กำหนดโดยใช้สูตร Taro Yamane

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลักโดยใช้เทคนิคการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลนครแม่สอด จำนวน 381 คน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครแม่สอด โดยดำเนินการการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยแยกตามชุมชน 20 ชุมชน ได้แก่ ตาลเดี่ยว จ๊อกจอสามัคคี สักทองบ้านทุ่ง อินทรคีรี 1 สองแคว 1 สองแคว 2 ร่วมแรง ร่วมใจ สันต้นปิน ประชารักษ์ บัวคูณ วัดหลวงมณีไพรสณฑ์ บ้านเหนือสามัคคี ดอนไชย ชุมพลพัฒนา อิสลาม แม่สอดวิลล่า ปู่แดง ให้แก่ประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลนครแม่สอด ในการจัดทำพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจะนำมาตรวจสอบความเรียบร้อยแล้วนำมาลงรหัสคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลโดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้ออธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครแม่สอด เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครแม่สอด ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลใช้การแปลความของค่าเฉลี่ยแบบแบ่งช่วง โดยแปลความตามหลักการแบ่งอัตราภาคชั้น (Class Interval) ทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-test for Independent Samples) และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามอายุ การศึกษา โดยใช้เกณฑ์การแปลความเฉลี่ย อาชีพ และรายได้ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance หรือ One-way-ANOVA)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้ คือ 1) การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) 3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลทั่วไปพบว่าอัตราส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา เงินเดือน 5,001-15,001 บาท และมีอาชีพเกษตรกร

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ

จากการวิเคราะห์พบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 4 ด้าน อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีรายละเอียดด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจพบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท่านมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน/โครงการของชุมชนต่อที่ประชุมประชาคม และ ท่านเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อสนองปัญหาความต้องการชุมชน

1.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ พบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานแก่เทศบาลในการพัฒนาท้องถิ่น ท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมของเทศบาลไปดำเนินการ ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ เป็นต้น ท่านมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่เทศบาลได้ดำเนินการ

1.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ด้าน พบว่า เทศบาลได้ทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค-เครื่องมือใช้ในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เทศบาลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือใช้ในการประกอบอาชีพ เทศบาลได้ให้เงิน/จ่ายค่าตอบแทน/มอบรางวัลให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการกับเทศบาลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษาศาสนา กีฬา และเยาวชน ให้กับประชาชนในท้องถิ่น และ เทศบาลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ เทศบาลได้แต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาล รองลงมาคือ เทศบาลได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาล ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ความก้าวหน้าของโครงการ/ปัญหาและอุปสรรคของแผนพัฒนาเทศบาล และ ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการปฏิบัติงานของเทศบาล

1.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของเพศที่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า จากตารางที่ 4.7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจ พบว่า ค่า p-value เท่ากับ .270 แสดงว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) พบว่า เพศชาย มีระดับความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่า ค่า p-value. เท่ากับ .758 แสดงว่าประชาชนที่เพศต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) พบว่า เพศหญิง มีระดับความคิดเห็นมากกว่าเพศชาย

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ค่า p-value เท่ากับ .896 แสดงว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) พบว่า เพศชาย มีระดับความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลพบว่า ค่า p-value เท่ากับ .146 แสดงว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) พบว่า เพศชาย มีระดับความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของอายุที่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. ในด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่มีอายุการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการศึกษาต่างกันมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบในด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของอาชีพที่มีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.05

2. ในด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

2. ด้านการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการศึกษาการพัฒนาการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกร ดอนแก้วภู่ (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลกรณีศึกษาเทศบาลห้วยโป้ง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเทศบาลห้วยโป้ง อำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายสราวุธ สืบเพ็ชร (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (2) ประชาชนที่มี เพศและอาชีพ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล

ตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุและหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร มี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ประชาขนความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเท่าที่ควร และแผนพัฒนายังไม่สามรถแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และควรเผยแพร่ร่างแผนพัฒนาสามปีให้ประชาชนได้ศึกษาก่อนที่จะมีการลงพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการตามโครงการและประชาชนควรเป็นคณะกรรมการร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการเพื่อประเมิลผลได้อย่างแท้จริง

2. ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายสราวุธ สืบเพ็ชร (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ควรให้ประชาชนร่วมเสนอปัญหาแนวทางการแก้ไขโครงการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เสนอแผนงานหรือตรงการที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้น เพื่อให้ท้องถิ่นได้พิจารณาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาของท้องถิ่นอีกทั้งจะทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของท้องถิ่นได้เต็มความสามารถของคนในพื้นที่

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วราภรณ์ ปานะพิพัฒน์ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน แต่ในประเด็นการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษา ศาสนา กีฬา และเยาวชน ให้กับประชาชนในท้องถิ่นเทศบาลนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุดของด้านนี้ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวที่จัดขึ้นนั้นเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพ ร่างกาย และสุขภาพจิตใจของประชาชนเป็นสำคัญ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ แต่โดยที่โครงการ/กิจกรรมดังกล่าว

นั้นไม่ได้มีความสำคัญหรือมีประโยชน์มากนักต่อการดำรงชีวิต หรือความเป็นอยู่หรือปากท้องของประชาชนในชุมชน ดังนั้นประชาชนจึงไม่เห็นถึงความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวนั้น และเมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ระดับการได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมนั้นอยู่ในระดับมากแต่น้อยสุดของด้านนี้ แต่หากเปรียบเทียบกับโครงการ/กิจกรรมที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า หรือเป็นโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องอุปโภค หรือบริโภค หรือเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ผลการวิจัยกลับพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับที่มาก (3.98 และ 4.10) เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือประชาชนคำนึงถึง คือประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ 2. ประชาชนในของเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา อายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลโดยรวม ไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะควรจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนให้ครบวงจรตั้งแต่แหล่งผลิต และแหล่งขายสินค้า และเทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ดังนั้นจึงทำให้การมีส่วนร่วมการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุดของด้านนี้ผลการเปรียบเทียบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก โดยจำแนกตามข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัด

สิงห์บุรี พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ทั้งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงต่างก็มีเป้าหมายเดียวกัน คือต้องการพัฒนาท้องถิ่นในเขตตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดและท้องถิ่นได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งแยกเพศชายหรือเพศหญิงจึงทำให้เพศนั้นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพัต วรัทอัครกุล (2559, น. 66-67) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรีผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ทั้งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องจากไม่ว่าประชาชนมีการศึกษาระดับต่างก็เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดลำตาก

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า 1.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านการมีส่วน

ร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ 2. ประชาชนในของเทศบาลตำบลพรหมบุรีจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา อายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลโดยรวม ไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะควรจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมอาชีพ และรายได้ให้กับประชาชนให้ครบวงจรตั้งแต่แหล่งผลิต และแหล่งขายสินค้า และเทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าผู้นำชุมชนที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาไม่ต้องมีการเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ดังนั้นประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะมีรายได้มากน้อยเพียงใดก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผ่นพัฒนาได้และอาจเนื่องจากผู้ที่มีรายได้ต่างกันเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การมีส่วนร่วมด้านการคัดเลือกแนวทางการพัฒนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประชุมร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประชุมร่วมกันให้มากขึ้น

2. การมีส่วนร่วมด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนั้นผู้บริหารเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมจนประสบผลสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.** 1(8); 10-23.

ธนิด สุภาแสน. (2560). **บทบาทของประชาสังคมในการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 5 ปี กรณีศึกษาอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปิยะมาศ สินธุพาช. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารมงกุฎทักษิณ.** 1(1); 20-38.

ภัทราวดี อ่ำคูณ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์. **Journal of Modern Learning Development.** 7(5); 153-165.

ภานุวัฒน์ แก้วแหยม. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหิน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาวมียา ไชยคำ. (2549). **ความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำเผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสบศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **การบริหารแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท หน่วยที่ 1-8. (พิมพ์ครั้งที่7).** กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทาแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2561

วราภรณ์ ปานะพิพัฒน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี.** 13(1); 340-357.

สราวุธ สืบเพ็ชร์. (2562). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวงของชุมชน ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

Developing Grassroot Economy by Creating Value of Royal Lotus of Communities in Yokkrabat Subdistrict, Samngao District, Tak Province.

กรรณิการ์ บุญยัง[1] และคณะ

Kannika boonyang and parties

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวงของชุมชนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก” มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาบริบทพื้นที่ และการจัดการทรัพยากรบัวหลวงของเครือข่ายชุมชนตำบลยกกระบัตร 2) ศึกษาความต้องการของตลาด และแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง 3) พัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง 4) ศึกษาและพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มเข้าร่วมโครงการ (คนตกงานจากสถานการณ์โควิด-19 เกษตรกรที่ต้องการอาชีพเสริม) กลุ่มไม่ได้เข้าร่วมโครงการ (ประชาชนในพื้นที่รอบข้าง) กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยว และร้านค้าในสถานที่ท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาบริบทพื้นที่ และการจัดการทรัพยากรบัวหลวงของเครือข่ายชุมชนตำบลยกกระบัตร เป็นพื้นที่ราบกว้าง ส่วนใหญ่เป็นชาวล้านนา ประกอบอาชีพเกษตรกรและเลี้ยงสัตว์ รายได้ส่วนใหญ่กลุ่มเป้าหมายอยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน ในพื้นที่มีบัวหลวงเกิดขึ้นเองตามหนองน้ำธรรมชาติมีมากที่หนองจระเข้ ขนาด 800-1,200 ไร่ คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากบัวหลวงอย่างเต็มประสิทธิภาพ จากบัวหลวงที่มีมากทำให้หนองน้ำตื้นเขิน เกิดเป็นขยะ สร้างปัญหาให้กับชุมชนรอบหนอง และชุมชนที่ใช้น้ำ ด้านช่องทางส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนสามารถนำบัวมาประกอบอาหาร

[1] วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบอร์โทรศัพท์ 086 9269733

ต้อนรับนักท่องเที่ยว นำมาเป็นกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวตามฤดูกาล และทำการสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line 2) การศึกษาความต้องการของตลาด และแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ (ร้อยละ 84.44) เหตุผลที่ชอบใช้สินค้าเพื่อสุขภาพ คือ ดูแล/รักษาสุขภาพตนเอง (ร้อยละ 44.74) ส่วนของบัวหลวงที่ชื่นชอบในการนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ กลีบดอกบัว (ร้อยละ 21.74) รูปแบบผลิตภัณฑ์จากดอกบัวที่ชื่นชอบ คือ การแปรรูป (ร้อยละ 21.49) คุณสมบัติจากบัวหลวงที่จะตัดสินใจซื้อ คือ สรรพคุณ (ร้อยละ 19.05) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ คือ ตนเอง (ร้อยละ 23.49) แหล่งข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงผลิตภัณฑ์และสรรพคุณบัวหลวง คือ อินเตอร์เน็ต (ร้อยละ 42.86) ด้านแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มมี 2 รูปแบบ ดังนี้ 2.1) การนำดอกบัวหลวงมาแปรรูปเป็นอันดับแรกแล้วขยายผลไปยังส่วนอื่นๆ ของบัวหลวง 2.2) การนำบัวหลวงมาเป็นกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยว เช่น เส้นทางชมดอกบัวหลวงในช่วงเดือน มิถุนายน-กันยายน กิจกรรมพายเรือ เก็บดอกบัว ไหลบัว มาประกอบอาหารถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมชุมชนแก่ผู้มาเยือน 3) การพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและภาคีเครือข่ายโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สร้างภาคีเครือข่ายร่วมดำเนินการโครงการ ระยะที่ 2 สร้างภาคีเครือข่ายร่วมสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง ระยะที่ 3 หาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน จนทำให้เกิดการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง จำนวน 3 รูปแบบ คือ 1) แบบชง 2) แบบชาหมัก และ 3) แบบเยลลี่ 4) การศึกษาและพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง มีดังนี้ 4.1) ศึกษาความต้องการของตลาด 4.2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ และศักยภาพชุมชน 4.3) การบริหารจัดการ และการบริหารงานร่วมกันของชุมชน 4.4) จัดทำแผนธุรกิจชุมชน (CBMC) และการตลาดออนไลน์ ออฟไลน์

คำสำคัญ : การพัฒนา, เศรษฐกิจฐานราก, การสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง

Abstract

This research aims to 1) Analyze the local environment and the Yok Krabat Subdistrict Community Network's Royale Lotus Flower Resource Management 2) Research market needs and potential solutions to make Royale Lotus Flower more valuable. 3) Create product standards and network partners to create value-added products from

Royale Lotus Flower. 4) Research and create Royale Lotus Flower product distribution channels. Utilizing a participatory application and mixed research approach (Mixed Method), Both qualitatively and quantitatively, with participation applied, emphasizing the process of participation. By using a specific sample selection method (Purposive sampling), including a group participating in the project. (People who lost their jobs from the COVID situation. Farmers who want additional occupations) The group did not participate in the project. (People in the surrounding area) group of tour operators tourist group and shops in tourist attractions The research tools were interviews and questionnaires. Descriptive data analysis was performed. Statistics used in data analysis were mean, percentage, and stylistic descriptive.

Research results 1) Study of the area context and Bualuang resource management of Yokrabat sub-district community network found that it is a wide flat area. Most of them are Lanna people. Farmer and animal husbandry Most of the target group's income is below the poverty line. In the area where the lotus occurs naturally in the swamps, there are a lot of swamps in the Crocodiles, the size of 800-1,200 rai. Most people in the area do not make full use of the lotus. There are only 10 families collecting flow and showers for sale. Due to the abundance of lotuses, the swamp becomes shallow and becomes waste, causing problems for communities around the swamp. and communities that use water in terms of tourism promotion channels The community can bring lotus to cook for tourists. Take it as an activity and a seasonal tourism route. and communicate and publicize through electronic media such as websites, social media, Facebook, Line 2) Market demand study and ways to create added value from Bualuang. It was found that most of the respondents prefer healthy food (84.44%). The reason they like to use healthy products is to take care/preserve their health (44.74%). Favorite to use in product development is lotus petals (21.74%) Favorite form of lotus flower products was processing (21.49%). Qualifications from lotus that made buying decisions were properties (19.05%). Factors influencing product purchase were themselves (23.49%). Makes me aware of Bualuang's products and benefits, namely the Internet

(42.86%) There are 2 ways to create added value as follows: 2.1) Processing lotus flowers first and then extending the results to other parts of the lotus. 2.2) Bringing lotus flowers into activities. Tourism routes such as the route to see the royal lotus flowers during the month June-September Boating activities, collecting lotus flowers, flowing lotus flowers to cook local food to create learning about community culture for visitors 3) Development of product standards and creating a network of alliances to jointly develop added value from Bualuang Use the process of participation of people in the community and network partners, divided into 3 phases as follows. Phase 1 Create a network of partners to jointly implement the project Phase 2 Create a network of partners to create added value from Bualuang Phase 3 Find ways to manage resources together This resulted in the processing of Bualuang products in 3 forms: 1) brewed, 2) fermented tea, and 3) jelly. 4) Study and develop distribution channels for Bualuang products as follows: 4.1) Market demand study 4.2) Product development and community potential 4.3) Management And joint management of the community 4.4) Prepare a community business plan (CBMC) and online and offline marketing.

Keywords : Developing, Grassroot Economy, Creating Value of Royal Lotus

บทนำ

ตำบลยกกระบัตรมีพื้นที่ติดกับดอยไม้แดง ดอยเม่น และดอยขุนห้วยห้า มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบกว้าง มีแม่น้ำวังไหลผ่านและมีหนองธรรมชาติขนาดใหญ่ เช่น หนองจระเข้ หนองจะหลอด และหนองปู่เฮียน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ในอดีตสภาพพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่ปัจจุบันสถานการณ์ภัยแล้งทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตร เป็นเหตุให้ทำการเกษตรได้เพียงช่วงฤดูกาลเดียว เกิดปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน อีกทั้งสถานการณ์โควิด-19 กลุ่มผู้ใช้แรงงานถูกหยุดการจ้างงาน เกิดปัญหาคนว่างงานเพิ่มขึ้นส่งผลให้รายได้ต่อครัวเรือนตกเกณฑ์ จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นคนในพื้นที่ต้องการมีอาชีพเสริม โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้ ประกอบกับในพื้นที่มีทรัพยากรบัวหลวงจำนวนมาก ในหนองจระเข้ที่มีขนาดใหญ่ 800 - 1,200 ไร่ บัวที่มีปริมาณมากก่อให้เกิดน้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น ส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำอุปโภคบริโภค หน่วยงาน

และชุมชนในพื้นที่ต้องใช้งบประมาณในการแก้ไขปัญหา จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขเพื่อให้คนในพื้นที่มีรายได้เสริมหลังการเก็บเกี่ยว ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้คนในพื้นที่ไม่ตกงาน และแก้ปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสีย โดยการนำบัวหลวงมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

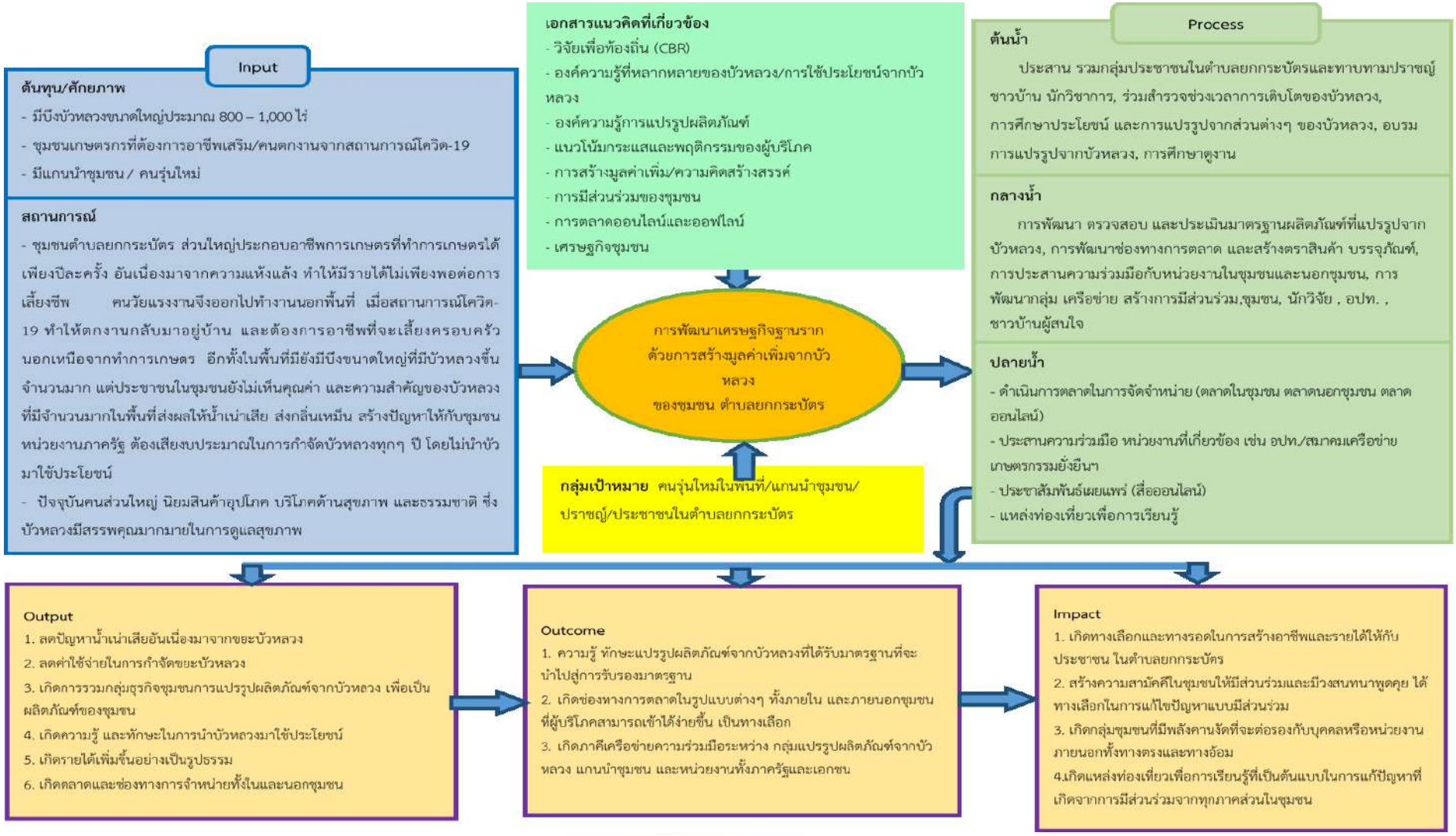
จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่าบัวหลวงมีประโยชน์ต่อสุขภาพมากมาย บัวหลวงถูกนำมาใช้ประโยชน์ตั้งแต่อดีตเพราะบัวเป็นสัญลักษณ์ของพุทธบูชามายาวนาน จึงนิยมใช้ดอกบัวในการไหว้พระ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้ปรุงเป็นอาหารได้ทั้งคาวหวาน เช่น เหง้าบัวอ่อนต้มหรือตุ๋นกระดูกหมูกับเครื่องยาจีน ไหลบัว สามารถนำมาประกอบอาหารได้ทั้งสดและแห้ง เช่น การนำมาทำแกงเลียง สายบัวนำมาปรุงเป็นอาหารหรือใช้แทนผักได้หลายชนิด เช่น แกงส้มสายบัวกับปลาทู กลีบดอกบัวนิยมนำไปทำเมี่ยงดอกบัว เม็ดบัวทั้งอ่อนและแก่สามารถนำมารับประทาน หรือใช้ทำเม็ดบัวต้มน้ำตาลทรายแดงผสมในเต้าฮวยหรือเต้าทึง ใบบัวหลวงนำมาใช้สำหรับห่ออาหาร ซึ่งจะช่วยเพิ่มความหอมน่ารับประทานยิ่งขึ้น ส่วนใบอ่อนใช้รับประทานเป็นผักสดแกล้มกับน้ำพริก ใบบัวแก่เมื่อนำมาตากแห้ง ใช้เป็นส่วนผสมของยากันยุงได้ เปลือกบัวนำมาใช้เป็นวัสดุในการปลูกเห็ดชนิดหนึ่ง หรือที่เรียกว่า "เห็ดบัว" ส่วนเปลือกเมล็ดและฝักแก่ใช้ทำเป็นปุ๋ย นอกจากนี้สารสกัดจากเกสรยังนำมาใช้ทำเป็นเครื่องสำอางที่เป็นตัวช่วยชะลอการสร้างเม็ดสีผิว ทำให้ผิวหนังเต่งตึงและอ่อนนุ่ม เช่น ครีมกันแดด ครีมบำรุงผิวทั้งกลางวันกลางคืนได้อีกด้วย สรรพคุณทางยาของบัวหลวงนั้นตามตำรายาไทยระบุว่า รากและเม็ดบัว มีรสหวานเย็นและมันเล็กน้อย ช่วยบำรุงกำลัง หรือใช้ปรุงเป็นยาหอมบำรุงหัวใจ บรรเทาอาการหน้ามืด วิงเวียน ขับเสมหะ เกสรบัวหลวง ใช้บำรุงหัวใจ ทำให้ชุ่มชื่น แก้ลม แก้ไข้ ตามตำรายาจีน ใช้แก้ปัสสาวะบ่อย แก้น้ำกามเคลื่อน (ฝันเปียก) แก้ตกขาวประจำเดือนมามากกว่าปกติ ดอก แก้อาการช้ำใน ช่วยให้นอนหลับ ก้านใบ แก้ริดสีดวงจมูก แก้ลมพิษ ยางจากก้านใบ และก้านดอก แก้ท้องเดิน ใช้เป็นยาห้ามเลือด ใบ ใช้ห้ามเลือด ใบอ่อน กินได้ เป็นผัก โบราณใช้ใบแก่เอาดินหุ้ม อบในกองไฟ บดให้ละเอียดผสมพิมเสน แทรกยาหอม กินให้มีลมเบ่งในการคลอดลูก แก้อาการปวดศีรษะ เมล็ด ได้จากฝักแก่ ใช้รับประทานเป็นอาหาร แก้อาการท้องร่วงดีบัว (ดีบัว คือต้นอ่อนในเม็ด) มีรสขมจัด ช่วยขยายเส้นเลือดหัวใจ กรณีเส้นเลือดตีบเหง้า เป็นยาเย็น ใช้บำรุงกำลัง แก้ร้อนในกระหายน้ำ ฝักบัว ได้จากฝักแก่ที่แกะเมล็ดและเอาก้านออก ใช้แก้ประจำเดือนมามากกว่าปกติหรือตกเลือด แก้เป็นตะคริวที่ท้อง และห้ามเลือด นอกจากนี้การวิจัยเกี่ยวกับบัญชียาจากสมุนไพร ยังปรากฏการใช้เกสรบัวหลวง ร่วมกับสมุนไพรอื่นๆ ใน “ตำรับยาเขียวหอม” สรรพคุณ บรรเทาอาการไข้ ร้อนในกระหายน้ำ แก้พิษหัด พิษสุกใส ส่วนในตำรายาจีน ใช้บัวหลวง แก้ปัสสาวะบ่อย ช่วยแก้น้ำกามเคลื่อน (ฝันเปียก) ช่วยแก้ตกขาว แก้ประจำเดือนมามากกว่าปกติ แก้เลือดกำเดาไหล และแก้อาการท้องเสีย

วิทยาลัยชุมชนตากและทีมนักวิจัยชุมชนได้ร่วมลงพื้นที่สำรวจข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์กับตัวแทนชุมชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ในเบื้องต้น พบว่า บัวหลวงที่มีจำนวนมากในหนองจระเข้ชุมชนไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ ส่งผลให้น้ำในหนองส่งกลิ่นเหม็น ก่อเกิดปัญหาแก่ชุมชน ประกอบกับสรรพคุณของบัวหลวงที่มีประโยชน์มากมายต่อสุขภาพ ดังนั้นเพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ลดต้นทุน และแก้ปัญหาในชุมชน จึงได้นำดอกบัวหลวงมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับคนในพื้นที่ อีกทั้งได้เชื่อมโยงกับศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านชุมชนแม่ระวานที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เพื่อรับสินค้ามาวางจำหน่ายและประชาสัมพันธ์ไปยังหน่วยงานต่างๆ และซื้อสินค้าที่ชุมชนผลิตขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก สร้างรายได้กระจายสู่ชุมชน ด้วยการนำบัวหลวงมาแปรรูป รวมถึงการส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อการดำเนินการครบวงจรต่อเนื่องและยั่งยืน ตลอดจนการใช้กระบวนการงานวิจัยพัฒนาจนเกิดเป็นสินค้าชุมชนที่ได้มาตรฐานพัฒนาชุมชน (พช.) กระตุ้นหนุนเสริมให้เกิดเป็นธุรกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลยกกระบัตรจึงเป็นที่มาของคำถามงานวิจัยว่า “แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวงเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากชุมชนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตากควรเป็นอย่างไร ?”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ และการจัดการทรัพยากรบัวหลวง ของเครือข่ายชุมชนตำบลยกกระบัตร
    1) ศึกษาบริบทพื้นที่ ปัญหาที่เกิดจากบัวหลวง และแนวทางการแก้ไขปัญหา
    2) ศึกษาการจัดการทรัพยากรบัวหลวง การใช้ประโยชน์จากบัวหลวงของชุมชน
    3) ศึกษาช่องทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อศึกษาความต้องการของตลาด และแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง
3. เพื่อพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง
4. เพื่อศึกษาและพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้กระบวนการงานวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาบริบทพื้นที่ 2) หารูปแบบที่เหมาะสมของการสร้างนวัตกรรมจากบัวหลวง 3) พัฒนากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง 4) หาช่องทางการจัดจำหน่ายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง 5) สังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเพื่อชุมชน 6) สรุปผลการวิจัยเพื่อจัดทำรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือการศึกษาบริบทชุมชน ประกอบด้วย ประชุมกลุ่ม, Time line, ปฏิทินอาหาร, ปฏิทินประเพณีวัฒนธรรม, ปฏิทินพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ ทีมนักวิจัยชุมชนใช้การสัมภาษณ์ 2 แบบ ดังนี้

1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มประชากรในพื้นที่ เกี่ยวกับบริบทพื้นที่

2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-Structured interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชากรที่เข้าร่วมโครงการ และไม่เข้าร่วมโครงการ สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากบัวหลวงและแนวทางการแก้ไขปัญหา ช่วงเวลาที่บัวหลวงเติบโต การจัดการทรัพยากรบัวหลวง การใช้ประโยชน์จากบัวหลวงของชุมชม

3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations) ใช้สังเกตกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมโครงการ ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดประชุมสร้างการมีส่วนร่วม การระดมความคิดเห็น เวทีคืนข้อมูลชุมชน ศักยภาพการท่องเที่ยว ศักยภาพโครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก เป็นต้น

3. แบบสอบถามกึ่งทางการ (Questionnaire) ประกอบด้วย แบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close end) และแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายเปิด (Open end) เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับรายได้ครัวเรือน (ตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำมิติเศรษฐกิจ) แบบสอบถามศึกษาความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง

4. อุปกรณ์สำหรับงานสนาม ประกอบด้วย โทรศัพท์มือถือ ใช้ในการบันทึกการสัมภาษณ์ถ่ายรูป ถ่ายวีดีโอ, กล้องถ่ายรูป และสมุดจดบันทึก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ซึ่งจะเป็นข้อมูลจากชุมชนที่ใช้ในการนำเสนอรายงานการวิจัย และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากเอกสารและวารสารอื่น ๆ ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการนำมาอธิบายผลการวิจัยเพื่อให้งานวิจัยนี้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ศึกษาบริบทพื้นที่ และการจัดการทรัพยากรบัวหลวง ของเครือข่ายชุมชนตำบลยกกระบัตร

1) ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวล้านนามีประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีล้านนา ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนดินเหนียว แหล่งน้ำตามธรรมชาติในการอุปโภค บริโภค ได้แก่ แม่น้ำวัง หนองจระเข้ หนองจะหลอด และหนองปู่เฮียน ประกอบอาชีพเกษตรกร ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบกว้างในตอนกลางของตำบล มีเทือกเขาถนนธงชัยเป็นตัวปะทะมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย และทะเลอันดามัน ทำให้ได้รับความชุ่มชื้นจากลมมรสุมไม่เต็มที่ รัฐต้องเข้ามาช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ทำให้ในพื้นที่มีแหล่งกักเก็บน้ำหลายแห่งที่เป็นของชุมชนและของสาธารณะ ซึ่งจะมีบัวหลวงขึ้นจำนวนมาก โดยหนองจระเข้เป็นหนองน้ำที่มีบัวหลวงขึ้นมากที่สุด กว้างขนาด 800-1,200 ไร่ ด้วยวิถีชุมชนที่เรียบง่าย รักสงบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้การใช้ประโยชน์จากหนองน้ำธรรมชาติที่เป็นสาธารณะ ไม่มีการตั้งกฎกติกาในการใช้หนองน้ำแม้จะเป็นบุคคลภายนอกพื้นที่ก็ตาม

2) การใช้ประโยชน์จากบัวหลวงของชุมชน พบว่า ชุมชนไม่มีกฎกติกา/ข้อตกลงการใช้ประโยชน์จากบัวหลวงในหนองจระเข้ เนื่องจากเป็นหนองน้ำสาธารณะพื้นที่ดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ 3 หมู่ 4 หมู่ 6 และหมู่ 11 มีการใช้ประโยชน์หนองจระเข้ 1,133 ครัวเรือน ใช้น้ำทางการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ตกปลา ใช้บัวหลวงประโยชน์เชิงภูมิปัญญา/วิถีถิ่น นำบัวหลวงมาไหว้พระ และกินเม็ดบัวสด ประกอบอาหารถิ่น ได้แก่ แกงไหลบัว รากบัวเชื่อม นำมาใช้ในวิถีถิ่น ได้แก่ มวนยาสูบรักษาริดสีดวงจมูก บุหรี่กลีบบัวหลวง (นำกลีบดอกบัวแทนใบยาสูบ) ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ มีเพียง 10 ครอบครัว ที่เก็บไหลและฝักบัวมาขายเพื่อเลี้ยงชีพ รายได้ 200 บาท/

วัน แต่ไม่ได้เก็บทุกวันเนื่องจากมีอาชีพรับจ้างทั่วไปภายในหมู่บ้าน คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เก็บบัวหลวงจากหนองน้ำ เนื่องจากไม่มีพาหนะ ขาดทักษะความรู้ บัวหลวงในหนองน้ำเติบโตจากเม็ดบัวที่ทับถมตามธรรมชาติ การเก็บข้อมูล พบว่า ชุมชนยังใช้ประโยชน์จากบัวไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดองค์ความรู้ และยังไม่เห็นคุณค่าของบัวหลวง ปริมาณของบัวที่มีมากส่งผลให้น้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น หนองน้ำตื้นเขิน สร้างปัญหาให้กับครัวเรือนรอบหนอง และครัวเรือนที่ใช้น้ำจากหนองจระเข้ จึงต้องมีการลอกดึงบัวขึ้นมาจากหนองน้ำมาไว้ขอบหนอง เกิดเป็นขยะจากบัวหลวง อีกทั้งชุมชนขาดองค์ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง นอกจากการทำอาหารถิ่น

3) ผลการศึกษาช่องทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ชุมชนมีจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านชุมชนแม่ระวาน จะมีนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มศึกษาดูงานด้านการเกษตร และ 2) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลยกกระบัตร โดยความร่วมมือจากโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) แต่ยังไม่มีการนำบัวหลวงมาใช้ในประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่

2. ศึกษาความต้องการของตลาด และแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง

โดยใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มผู้บริโภคและผู้ประกอบการ จำนวน 50 คน เพื่อศึกษาความต้องการในการใช้รูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-46 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง ส่วนใหญ่ชื่นชอบบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ เหตุผลคือ ดูแล/รักษาสุขภาพตนเอง ส่วนของบัวหลวงที่ชื่นชอบในการนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กลีบดอกบัว รูปแบบผลิตภัณฑ์จากดอกบัวที่ชื่นชอบ ได้แก่ การ แปรรูป คุณสมบัติจากบัวหลวงที่จะตัดสินใจซื้อ ได้แก่ สรรพคุณ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ตนเอง และราคา แหล่งข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงผลิตภัณฑ์และสรรพคุณบัวหลวง ได้แก่ อินเตอร์เน็ท และการแนะนำบอกต่อ ส่วนของบัวหลวงที่เคยบริโภค ได้แก่ เม็ดบัว และไหลบัว ความถี่ที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์จากบัวหลวงน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ เคยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์บัวหลวงจากการเปิดบูทแสดงสินค้า

ทีมนักวิจัยได้พัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน โดยวิธีการนำไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบทำให้ชุมชนได้รับองค์ความรู้ แนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนวิสาหกิจ การยื่นเข้ารับมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าของพัฒนาชุมชนอำเภอสามเงา และการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของอุตสาหกรรมจังหวัด ร่วมประชุมหารือ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง โดยการนำดอกบัวมาทำผลิตภัณฑ์อันดับต้นก่อน แล้วนำเอาใบมะรุมซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีมากในท้องถิ่น มีคุณประโยชน์มาเป็นส่วนผสม แล้วหาภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ การ

แปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง และหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจาก ภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ จนได้แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง 2 วิธี ดังนี้

1) การทำความร่วมมือกับกลุ่มจัดการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านชุมชนแม่ระวาน และกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลยกกระบัตร นำผลิตภัณฑ์บัวหลวงมาใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ร่วมทำอาหารจากบัวหลวง รวมทั้งเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับบัวหลวงช่วงเดือน มิถุนายน – กันยายน ซึ่งเป็นช่วงที่มีบัวหลวงบานสะพรั่งเต็มหนองจระเข้เป็นอีกหนึ่งเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างเสน่ห์ให้กับพื้นที่

2) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง จากการศึกษาความต้องการของตลาด มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากดอกบัวโดยความร่วมมือจากภาคีภาควิชาการ เนื่องจากสรรพคุณของดอกที่มีมากและเป็นความต้องการของตลาด

3. พัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง

การพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง ทีมวิจัยได้ดำเนินแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สร้างภาคีเครือข่ายภายในชุมชนร่วมดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น กลุ่มคนในการทำงานวิจัย จำนวน 9 คน และกลุ่มคนร่วมดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 27 คน ใช้กระบวนการประชุมกลุ่มผู้นำในระดับอำเภอเป็นการสร้างการรับรู้ในวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงานใช้การพูดคุยกับผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้านติดต่อชุมชนเป็นรายบุคคล บางครั้งจัดกลุ่มเล็กๆ ในหมู่บ้าน เพื่ออธิบายโครงการเน้นที่วัตถุประสงค์ มุ่งแสวงหากลุ่มบุคคล กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย กลุ่มคนตกงานจากสถานการณ์โควิด-19 กลุ่มเกษตรที่ต้องการอาชีพเสริม และกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนในพื้นที่ที่จะมาเป็นผู้ร่วมดำเนินงานในโครงการ ระยะที่ 2 สร้างภาคีเครือข่ายร่วมสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง ทีมวิจัยได้ทำการสร้างเครือข่ายภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตรช่วยในการวางแผนการปรับปรุงพื้นที่โดยรอบหนองจระเข้ ที่จะทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน มหาวิทยาลัยในพื้นที่ร่วมหาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง, เกษตรอำเภอสามเงาในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนตามมาตรการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกำหนด ซึ่งจะส่งผลทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาชุมชนในการขึ้นทะเบียนและเข้ารับการตรวจมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรองจากทางราชการ เครือข่าย OTOP จังหวัดตากในการร่วมวางแผนการตลาด และช่องทางจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ในช่วงการทำงานวิจัยยังมีทีมผู้ประสานงานชุดสนับสนุนโครงการคอยเติม

เต็มความรู้ ให้ข้อเสนอแนะ และติดตามผลการขับเคลื่อนการทำงานวิจัยเป็นระยะเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เกิดภาคีเครือข่ายทุกระยะในการทำงานวิจัย ระยะที่ 2 ทำให้เกิดเส้นทาง กิจกรรมการท่องเที่ยวบัวหลวง และผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ แบบชงดื่ม (ชาบัว , ชาบัวผสมมะรุม) แบบชาหมัก (ชาบัวหมัก , บัวหมัก) และแบบเยลลี่ (เยลลี่บัว) ที่ได้มาตรฐาน ประกอบด้วย สูตร บรรจุภัณฑ์ ฉลากที่ได้มาตรฐาน และแบรนด์สินค้าที่เป็นของชุมชน ระยะที่ 3 หาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน ในการเข้าใช้ประโยชน์จากหนองจระเข้ จากการประชุมภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ภายในชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้นำแกนนำ องค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร กลุ่มวิสาหกิจผลิตภัณฑ์แปรรูปบัวหลวงยกกระบัตร กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลยกกระบัตร ทำให้เกิดกฎกติกา/ข้อตกลงร่วมกันในการเข้าใช้ประโยชน์จากหนองจระเข้ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมวางแผน ทำให้ชุมชนเห็นคุณค่า เกิดความรักและหวงแหนบัวหลวง และทรัพยากรที่มีในพื้นที่

4. ศึกษาและพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง

ทีมวิจัยได้อบรมหลักสูตร CBMC ให้กับชุมชนทำให้ได้รับองค์ความรู้ ค้นหาเสน่ห์สินค้าที่เป็นตัวเด่น มองกลุ่มลูกค้าได้ชัดเจนและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สร้างความประทับใจให้กับลูกค้าได้ซื้อซ้ำบอกต่อ นำเสนอสินค้าตัวรอง มาร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายให้กับสินค้าตัวหลัก หาแนวทางในการค้นหาภาคีร่วมพัฒนาสินค้าชุมชน เกิดแผนธุรกิจชุมชน ร่วมคิดจนได้เสน่ห์สินค้า ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ จากธรรมชาติในท้องถิ่น กระบวนการผลิตที่สะอาด ใส่ใจทุกขั้นตอน “รักสุขภาพ ต้องผลิตภัณฑ์บัวหลวงยกกระบัตร” และยังนำผลิตภัณฑ์บัวหลวงเป็นของที่ระลึกรวมอยู่ในแพคเก็จการท่องเที่ยว อีกทั้งนำเอาบัวหลวงมาทำเป็นกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวตามฤดูกาลเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมความงามของดอกบัวหลวง และเก็บบัวหลวงมาทำอาหารพื้นถิ่น นอกจากนี้ยังได้มีช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน ได้แก่ ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านชุมชนแม่ระวาน, ร้านค้าในชุมชน และภายนอกชุมชน ได้แก่ ร้านค้าสวัสดิการเขื่อนภูมิพล กาดเกาะลอย ร้านค้าออนไลน์ เว็บแบ่งปั๋น shopee facebook : บัวหลวงชุมชน ต.ยกกระบัตร Line : @0826206775

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ชุดที่ 3 แบบสำรวจตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำโครงการการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวงของชุมชนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก (ระยะหลังดำเนินการ) เปรียบเทียบรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการ และผู้ไม่เข้าร่วมโครงการ พบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เข้าร่วมโครงการมีสัดส่วนคนยากจนมากขึ้น ร้อยละ 22.22 และไม่เข้าร่วมโครงการ มีสัดส่วนคนยากจนมากขึ้น ร้อยละ 12.13 ทั้งนี้เนื่องจากสภาวการณ์ปัจจุบันด้านเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ภาวะค่าครองชีพสูง น้ำมันและปุ๋ยราคาสูง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิต

สูงขึ้นตามไปด้วย ด้านผลผลิตมีราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำไม่ได้ราคาเท่าที่ควร ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างขยับเข้าสู่เส้นความยากจน อีกทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านกระบวนการคิดค้น ปรับปรุงจนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีสูตรเป็นมาตรฐาน อยู่ในช่วง 2 เดือนท้ายของโครงการ รวมทั้งการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน ต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานตามลำดับการยื่นเสนอ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการรอตรวจสอบมาตรฐาน อีกทั้งผลิตภัณฑ์บัวหลวงยังเป็นนวัตกรรมใหม่ของชุมชน ผู้บริโภคต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างการรับรู้ และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักเชื่อมั่นที่จะบริโภคสินค้าของชุมชน จากการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนไปทดลองจำหน่าย พบว่า ผู้บริโภคชื่นชอบ ชาหมักและชาบัวหมัก เป็นอย่างมาก โดยให้เหตุผลว่ารสชาติหวานอมเปรี้ยว ทำให้สดชื่น และเห็นถึงประโยชน์ที่จะเป็นเติมจุลินทรีย์ชั้นดีเข้าไปในลำไส้ช่วยในการขับถ่าย นอกจากนี้การดำเนินงานยังเป็นในรูปแบบกลุ่มมีการปันผลเป็นรายปี จึงทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการไม่มีรายได้เพิ่มจากผลิตภัณฑ์บัวหลวงภายใต้โครงการฯ แต่สิ่งที่ชุมชนได้รับเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ เกิดความร่วมมือ ลดช่องว่างระหว่างชุมชน กระตุ้นศักยภาพด้านอื่นของชุมชน เช่น การเป็นนักเล่าเรื่องในกลุ่มเยาวชน เรียนรู้กระบวนการสืบค้นข้อมูลชุมชน และการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ

อภิปรายผล

1. ผลจากศึกษาบริบทพื้นที่ และการจัดการทรัพยากรบัวหลวง ของเครือข่ายชุมชนตำบลยกกระบัตร

1) ศึกษาบริบทพื้นที่ ปัญหาที่เกิดจากบัวหลวง และแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่า ตำบลยกกระบัตร ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวล้านนามีประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีล้านนา มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบกว้างในตอนกลางของตำบล ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนดินเหนียว เหมาะแก่การเพาะปลูกทำการเกษตร แต่มีเทือกเขาถนนธงชัยเป็นตัวปะทะมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย และทะเลอันดามัน ทำให้ได้รับความชุ่มชื้นจากลมมรสุมไม่เต็มที่ เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้สามารถทำการเกษตรได้เพียงฤดูกาลเดียว ในพื้นที่ พื้นที่มีหนองจระเข้ขนาด 800-1,200 ไร่ ที่มีบัวหลวงจำนวนมาก คนในชุมชนไม่มีองค์ความรู้ในการแปรรูปบัวหลวง เนื่องจากวิถีชุมชนที่ไม่พิถีพิถันกับการใช้ประโยชน์จากบัวหลวง

2) ศึกษาการจัดการทรัพยากรบัวหลวง การใช้ประโยชน์จากบัวหลวงของชุมชน พบว่า ชุมชนไม่มีกฎกติกา/ข้อตกลงการใช้ประโยชน์จากบัวหลวง เนื่องจากหนองน้ำสาธารณะ เป็นพื้นที่ดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร มีผู้เข้าใช้ประโยชน์จากหนองน้ำแต่ไม่มีผู้ที่ร่วมดูแลรักษาหนองน้ำ

หากจะใช้ประโยชน์ก็เพียงลอกดึงบัวที่กีดขวางลากขึ้นไว้บนฝั่งทำให้เกิดเป็นขยะที่เกิดจากบัวหลวง ใช้ประโยชน์จากบัวหลวงในการนำไปไหว้พระ กินเม็ดบัวสด อาหารถิ่น มวนยาสูบรักษาริดสีดวงจมูก บุหรี่กลีบบัวหลวง (นำกลีบดอกบัวแทนใบยาสูบ) ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ พบว่า มีเพียง 10 ครอบครัว ที่เก็บไหลบัวและฝักบัวมาขาย รายได้เพียง 200 บาท/วัน แต่ไม่ได้ไปเก็บทุกวัน เนื่องจากมีอาชีพรับจ้างทั่วไปภายในหมู่บ้าน อีกทั้งคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เก็บบัวหลวงจากหนองน้ำ เนื่องจากไม่มีพาหนะ ทักษะความรู้ บัวหลวงในหนองน้ำเติบโตจากเม็ดบัวในหนองน้ำที่ทับถมเติบโตเองตามธรรมชาติ ชุมชนยังใช้ประโยชน์จากบัวไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดองค์ความรู้ และยังไม่เห็นคุณค่าของบัวหลวง อีกทั้งชุมชนขาดองค์ความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง นอกจากการทำอาหารถิ่น

3) ศึกษาช่องทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ชุมชนมีจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านชุมชนแม่ระวาน นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มศึกษาดูงาน และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลยกกระบัตร โดยความร่วมมือจากโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) แต่ยังไม่มีการนำ บัวหลวงมาใช้ในประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวของพื้นที่ ดังนั้นทีมวิจัยและชุมชนประชุมร่วมกันแนะนำเมนูอาหารถิ่นเกี่ยวกับบัว และนำผลิตภัณฑ์บัวหลวงมาใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งควรเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับบัวหลวงช่วงเดือน มิถุนายน – กันยายน ซึ่งเป็นช่วงที่มีบัวหลวงบานสะพรั่งเต็มหนองจระเข้เป็นอีกหนึ่งเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างเสน่ห์ให้กับพื้นที่

2. ผลจากการศึกษาความต้องการของตลาด และแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง

โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มผู้บริโภคและกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 50 คน เพื่อศึกษาความต้องการในการใช้รูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง และจัดทำผลิตภัณฑ์จากบัวหลวงให้ตรงกับความต้องการของตลาด พบว่า ส่วนใหญ่ชอบบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ จำนวน 38 คน (ร้อยละ 84.44) เหตุผลที่ชอบใช้สินค้าเพื่อสุขภาพ คือ ดูแล/รักษาสุขภาพตนเอง จำนวน 17 คน (ร้อยละ 44.74) ดีต่อสุขภาพ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 13.16) สุขภาพดี ส่งเสริมสินค้า และเศรษฐกิจชุมชน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 7.89) ดีต่อตัวเองและรักษาสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คน (ร้อยละ 5.26) ช่วยให้เรามีทางเลือกรับประทานแทนอาหารขยะ ลดความเสี่ยงการเจ็บป่วยก่อนวัย และสะดวกและมีคุณภาพ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 2.63)

การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน โดยวิธีการนำไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ ทำให้ชุมชนได้รับองค์ความรู้ แนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงนำผลวิเคราะห์จากกลุ่มผู้บริโภคและกลุ่มผู้ประกอบการ ประชุมร่วมกับกลุ่มจัดการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายปราชญ์

ชาวบ้านชุมชนแม่ระวานซึ่งนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มศึกษาดูงาน และกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลยกกระบัตร หาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยการนำบัวหลวงมาอยู่ในกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การนำผลิตภัณฑ์จากบัวหลวงมาใช้ต้อนรับนักท่องเที่ยว การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำอาหารจากบัวหลวง เพิ่มกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนตามฤดูกาลอีกทั้งการรวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนวิสาหกิจร่วมขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์บัวหลวง การเข้ารับมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าของพัฒนาชุมชน และการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของอุตสาหกรรมจังหวัด มีข้อกำหนดประเภทอาหารจะต้องได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เสียก่อน นอกจากนี้ยังได้ทำการประชุมหารือ พูดคุย เพื่อหาแนวทางร่วมกัน จนได้แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัวหลวงโดยการนำดอกบัวมาทำผลิตภัณฑ์อันดับต้นก่อน แล้วนำเอาใบมะรุมซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีมากในท้องถิ่น มีคุณประโยชน์มาเป็นส่วนผสม แล้วจึงหาภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง

3. ผลการพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง

การพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปชาบัวที่เพิ่มความหอมของกลิ่นชาบัวหลวง คือ การตากแห้งกลีบดอกบัวและเกสรบัวด้วยวิธีการผึ่งลมและห้ามโดนแดด หากต้องการ ชูกลิ่นดอกบัวกับพืชอื่นโดยยังคงกลิ่นหอมของบัวนั้น ห้ามนำส่วนผสมที่มีกลิ่นหอมโดดเด่นมาผสมกับบัว ในการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สร้างภาคีเครือข่ายร่วมดำเนินการโครงการ ระยะที่ 2 สร้างภาคีเครือข่ายร่วมสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวง และระยะที่ 3 หาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน จากการดำเนินงานทั้ง 3 ระยะทำให้เกิดการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวงเกิดกิจกรรม เส้นทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับบัวหลวง และเกิดผลิตภัณฑ์บัวหลวงของชุมชน 3 รูปแบบ ได้แก่ ชาบัว ชาบัวผสมมะรุม (ชนิดชงดื่ม) ชาบัวหมัก บัวหมัก (ชนิดหมัก) และเยลลี่บัว

การสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนามูลค่าเพิ่มจากบัวหลวงประกอบด้วยภาคีภายในและภาคีภายนอก ภาคีภายในที่เกี่ยวข้องกับโครงการ คือ 1. หัวหน้าโครงการ 2. ทีมวิจัย 3. กลุ่มเป้าหมาย ภาคีภายนอก คือ 1. ภาคีด้านวิชาการ 2. ภาคีที่หนุนเสริมด้านการตลาด 3. ภาคีกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง สอดคล้องกับคำกล่าวของ อรทัย ก๊กผล (2552) กล่าวว่าการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึง เงื่อนไขหรือหลักการสำคัญ 3 ประการ คือการมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วมเพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ อยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถ

ของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม อยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ ต้องไม่เกิดจากการบังคับ หรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า รวมทั้งนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศที่ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้นขั้นแรกจะต้องเกิดขึ้นจากจิตสำนึกของประชาชนในชุมชนที่จะร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มใจเต็มกำลังตามความรู้ ความสามารถของตนเองในการเข้าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน โดยร่วมกันวางแผน จัดรูปแบบ วางเป้าหมายรวมถึงการจัดหางบประมาณในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเองตลอดจนร่วมรับ ผลประโยชน์ที่ได้เข้าไปมี ส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน

4. ผลการศึกษาและพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง

จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ชุดที่ 3 แบบสำรวจตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำ โครงการการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากบัวหลวงของชุมชนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก (ระยะหลังดำเนินการ) ประชาชนในพื้นที่รอบข้างเคยนำผลิตภัณฑ์บัวหลวงมาใช้ประโยชน์ (ร้อยละ 94.20) มีรายได้ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง คือ 0-1,000 บาท (ร้อยละ 100.00) เคยนำบัวหลวงมาแปรรูป (ร้อยละ 92.75) เคยทำผลิตภัณฑ์จากบัวหลวงนำมาแปรรูป ในรูปแบบ อาหารคาว (ร้อยละ 81.58) มีรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากบัวหลวง รายปี 0-1,000 บาท (ร้อยละ 100.00) สอดคล้องกับคำกล่าวของ พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง (2545) กล่าวว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม จะเริ่มต้นด้วยความคิดที่ไขว้เขว ความคิดอาจมาจากใครก็ได้ในองค์กรที่ไม่ได้มีความรับผิดชอบต่อความคิดใหม่ๆเลย แต่นักออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดี มักจะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีความคิดใหม่ๆ บ่อยครั้งเหมือนกันที่ความคิดมาจากนอกองค์กร เช่น เมื่อนักคิดค้นเขามาเสนอขายความคิดให้กับบริษัท ความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ บางทีอาจเกิดขึ้นในงานวิจัยผลิตภัณฑ์นั้นเองและบ่อยครั้งเป็นผลพลอยได้ของการวิจัยเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น

ผลจากการพัฒนาทีมผู้ประสานงานชุดสนับสนุนโครงการ หลักสูตร “แผนลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายกิจการ” (CBMC) ช่องทาง Online พบว่า ชุมชนมีองค์ความรู้ในการค้นหาเสน่ห์สินค้าที่เป็นตัวเด่น มองกลุ่มลูกค้าได้ชัดเจนและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สร้างความประทับใจให้กับลูกค้า ได้ซื้อซ้ำบอกต่อ นำสินค้าตัวรอง มาร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายให้กับสินค้าตัวหลักหาแนวทางในการค้นหาภาคีเพื่อร่วมพัฒนาสินค้าชุมชน เกิดแผนธุรกิจชุมชน ร่วมกันคิดจนได้เสน่ห์สินค้า ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ จากธรรมชาติในท้องถิ่น กระบวนการผลิตที่สะอาด ใส่ใจทุกขั้นตอน “รักสุขภาพ ต้องผลิตภัณฑ์บัวหลวงยกกระบัตร”และนำผลิตภัณฑ์บัวหลวง วางจำหน่ายตามช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร นำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานกำหนดนโยบายและแผนการแก้ไขปัญหาจัดการทรัพยากร และลดความเลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ แผนการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวรอบหนองจระเข้ แผนสนับสนุนการสร้างโรงเรือนให้ได้มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค และจะส่งผลให้มีโอกาสได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากอุตสาหกรรมจังหวัด ซึ่งจะมีโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การต่อยอดงานวิจัยสู่การขยายผลยังพื้นที่ใกล้เคียงให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมร่วมกันทั้งระดับตำบลเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ส่งเสริมการนำส่วนต่างๆ ของบัวหลวง มาแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น ภาชนะจากใบบัว เม็ดบัวอบแห้ง เพื่อให้เป็นสินค้าตัวรองที่อาจกลายเป็นสินค้าหลักต่อไป และชุมชนควรพัฒนาศักยภาพชุมชนในการเข้าถึงแหล่งทุนของภาครัฐเพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

อรทัย ก๊กผล. (2552). **คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง. (2545). **วิธีวิทยาการวิจัยออกแบบผลิตภัณฑ์.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The Development of Digital Localization into Practice A Case Study Mai Ngam Municipality Mueang Tak District, Tak Province.

ลิษา ปัญญาศิลามงคล[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[3] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[4]
Lisa Panyasilamongkhon, Apichit Duangthisan, Pairat Bunprakopwong and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การศึกษานี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ประชาชร จำนวน 340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (RATING SCALE) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ T-TEST และสถิติทดสอบ F-TEST (ONE-WAY ANOVA) จากผลการศึกษาพบว่า จำนวนค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นการใช้ระบบสารบรรณหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) ในการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.97) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 6 ด้าน อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) ($\bar{x}$ = 4.01) รองลงมือ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{x}$ = 4.00) ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) ($\bar{x}$ = 3.85) และ ด้านผู้เข้าใช้ใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) ($\bar{x}$ = 3.97)

คำสำคัญ : ระบบอิเล็กทรอนิกส์, การพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัล

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2,3,4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objectives of this research was to: 1) To study the development model into practice, a case study of Mai Ngam Municipality Muang Tak District, Tak Province. 2) To study digital local development guidelines into practice, a case study of Mai Ngam Municipality. Mueang Tak District, Tak Province. The sample group was 340 participants including instructors and personnel working in the. The research tool as the questionnaire with 5-point rating scale and the statistical methods for data analysis were Frequency Distribution, Means, Standard Deviation (S.D.), T-Test, and F-Test (oneway ANOVA). From the research results, it was found that It was found that the average number of opinions on the use of the electronic book archive system (E-mart) in implementing the digital local development model into practice in the case study of Mai Ngam Municipality, Muang District, Tak Province in general was at a high level ($\bar{x}$ = 3.97) When considering each aspect, it was found that 6 aspects were at the high opinion level. Utilization of electronic book delivery system The utilization of the electronic book delivery system (E-mart) ($\bar{x}$ = 4.01) is secondary to the efficiency of the system. process step side Service personnel ($\bar{x}$ =4.00), users who use the electronic book delivery system (E-mart) ($\bar{x}$ = 3.85) and users who use the electronic book delivery system (E-mart) ($\bar{x}$ = 3.97)

Keywords : electronic systems, digital local development model

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว สร้างความเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสังคมองค์การธุรกิจ และปัจเจกชน เทคโนโลยีสารสนเทศกระตุ้นให้เกิดการปรับรูปแบบความสัมพันธ์ภายในสังคมการแข่งขัน และความร่วมมือทางธุรกิจ ตลอดจนกิจกรรมการดำรงชีวิตของบุคคลให้แตกต่างจากอดีต ชีวิตความเป็นอยู่ของเราในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับสารสนเทศต่างๆ มากมาย การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมทำให้มนุษย์ต้องสื่อสารถึงกัน ต้องติดต่อและทำงานหลายสิ่งหลายอย่าง

ร่วมกัน สังคมจึงต้องการความเป็นระบบที่มีรูปแบบชัดเจน เราจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และความเข้าใจถึงศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2554-2563 ที่มุ่งพัฒนาคนที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน นำ ICT มาพัฒนาและประยุกต์ใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างนวัตกรรมการบริการของภาครัฐที่สามารถให้บริการประชาชนและธุรกิจทุกภาคส่วนต้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2563)

ในปัจจุบันการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีหรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศต่างๆ ทั่วโลกนั้น ได้มีการพัฒนาระบบการบริหารของประเทศให้มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ประเทศไทยจะต้องพัฒนาระบบต่างๆ โดยได้เข้าร่วมข้อตกลงด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (e-ASEAN Agreement) จึงทำให้รัฐบาลไทยมีแนวคิดเรื่องการบริหารงานอิเล็กทรอนิกส์ โดยจุดประสงค์หลักของข้อตกลง เกี่ยวกับด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน ซึ่งได้ทำข้อตกลงโดยมีจุดประสงค์หลักด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน คือ การเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของภูมิภาคอาเซียน โดยการพัฒนาสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเทศสมาชิกจะต้องมีการทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ และแต่ละประเทศสมาชิกจะต้องมีการผลักดันให้เกิดรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประเทศไทยนั้นได้เริ่มมีการพัฒนาโครงการที่เรียกว่ารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Thailand) ขึ้น โดยรัฐบาลไทยได้มีการกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่กำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2560 – 2569 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาท้องถิ่น ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย 4.0 สู่ประเทศที่พัฒนาแล้วจากฐานของท้องถิ่นตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จะส่งเสริมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยให้มีความทันสมัยสู่สังคมดิจิทัลและการเชื่อมโยงกับสังคมในภาพกว้าง ทั้งในประเทศและนาชาติ

จากที่รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะผลักดันการทำงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีความเป็นองค์กรแห่งความทันสมัย สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งทั่วประเทศ มีการนำแนวนโยบายดังกล่าวนั้นมาปฏิบัติในรูปแบบของระบบการจัดบริการสาธารณะทางอิเล็กทรอนิกส์ให้กับประชาชน อาทิ การให้บริการเบี้ยยังชีพทางอิเล็กทรอนิกส์ การให้บริการงานทะเบียนราษฎร์แบบออนไลน์ การชำระภาษีออนไลน์ ระบบรับเรื่องร้องเรียนออนไลน์ เป็นต้น แต่ด้วยความพร้อมของแต่ละท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งดูได้จากผลการประเมินในการปฏิบัติราชการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ยังไม่ได้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาให้ใช้ในหน่วยงาน ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และไม่สามารถติดตามเอกสารในระบบเครือข่ายได้ อีกทั้งในระบบเดิมมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานหลายขั้นตอนทำให้เสียเวลาในการทำงาน ซึ่งระบบสารบรรณแบบเดิมมีความซับซ้อนในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความล่าช้าและสิ้นเปลืองทรัพยากร เช่น กระดาษ และเวลาในการทำงานเป็นอย่างมาก ดังนั้น ในหลายหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานราชการได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบงานสารบรรณ ให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการจัดการเอกสารเพิ่มมากขึ้น เรียกว่า ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นระบบที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสำนักงานเพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็วในการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบฐานข้อมูลซึ่งจะทำให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นร่วมกันได้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ สามารถช่วยลดทรัพยากรด้านต่าง ๆ เช่น จำนวนเอกสาร ประหยัดเวลา และทำให้รวดเร็วขึ้น ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ในเทศบาลตำบลไม้งามมีการใช้เอกสารเป็นจำนวนมาก รวมถึงเอกสารที่มีการติดต่อจากหน่วยงานภายนอก ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ในการจัดการงานเอกสารของหน่วยงานให้เกิดความสะดวก และรวดเร็ว ประหยัดทรัพยากร และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร และสามารถตรวจสอบ

จากข้อความข้างต้นทางเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก จึงได้อยากทราบถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานในองค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับเปลี่ยนภาครัฐซึ่งมีการปรับปรุงการบริการของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยศึกษาพฤติกรรมการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ความสามารถของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และปัญหาการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนา

ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาตอบสนองการใช้งาน ระบบ และใช้ในการพัฒนาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่ต้องมีการบริหารงานราชการตามกฎระเบียบที่ทางส่วนกลางกำหนดแนวทางไว้ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดความต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาเนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย เอกสารคู่มือแนวทางเละการสืบค้นในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศหรือระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (2560), สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (2562), ระวิวรรณ จันทนะโพธิ์ (2560),

2. แนวคิดระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของน้ำลิน เทียมแก้ว (2561), ปาริชาติ สังข์ขาว (2551),

4. แนวคิดเกี่ยวกับงานสารบรรณ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

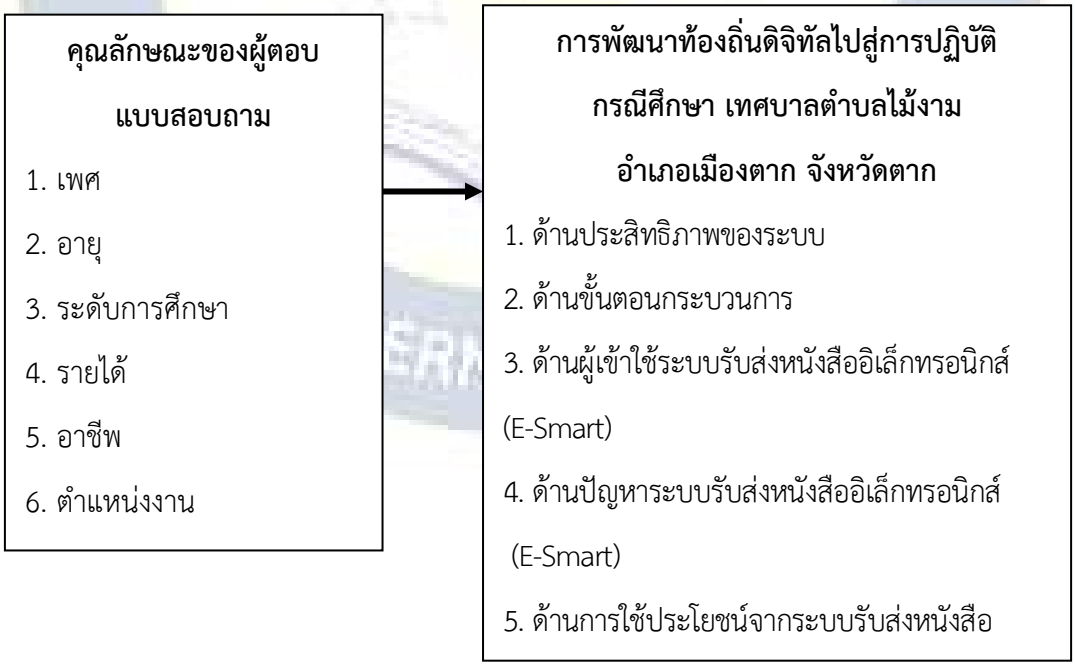
5. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Rogers and Shoemaker (1971),

6. บริบทเกี่ยวกับเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวรรณมาฆะ เกษรดอกไม้ และ ณัฐชัย นิ่มนวล (2564), คนึงศรี นิลดี และ ธนดล ภูสีฤทธิ์ (2561), ธีรดนัย กัปโก, พงษ์เมธี ไชศรีหา, สัญญา เคณาภูมิ (2563), ธราภร อนุเวช (2561),

กรอบแนวคิดการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 1) ตัวแปรอิสระ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ตำแหน่งงาน ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก 2) ตัวแปรตาม ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลไม้งาม ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ปฏิบัติหน้าที่ใช้ระบบระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Smart) ในเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ทั้งหมด 70 คน (เทศบาลตำบลไม้งาม 2565) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95%

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง เจ้าหน้าที่บุคลากร ประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดประชากรที่ใช้ในการศึกษาตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan จำนวนประชากรรวม 340 คน

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) เป็นหลักโดยใช้เทคนิคการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 340 คน เพื่อศึกษาการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จากการแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ประชากรกลุ่มตัวอย่างในเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจะนำมาตรวจสอบความเรียบร้อยแล้วนำมาลงรหัสคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลโดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วย

1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ตำแหน่งงาน จำนวนทั้งสิ้น 6 ข้ออธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา Descriptive Statistics) คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชากรในเทศบาลตำบลไม้งาม เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทัศคติ และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

และแปลใช้การแปลความของค่าเฉลี่ยแบบแบ่งช่วง โดยแปลความตามหลักการแบ่งอัตราภาคชั้น (Class Interval) ทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบ ความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-test for Independent Samples) และเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำแนกตามอายุ การศึกษา โดยใช้เกณฑ์การแปลความเฉลี่ย อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่งงาน ความบ่อยของการใช้งานระบบ ประสบการณ์ในการใช้ระบบ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance หรือ One-way-ANOVA)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้ คือ 1) การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) 3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 340 คน สามารถสรุปผลได้ว่าบุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 39 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา รายได้ 5001-15,000 บาท มีอาชีพเกษตร และตำแหน่งงานประชาชน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นการใช้ระบบสารบรรณหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ในการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ระดับความคิดเห็นการใช้ระบบสารบรรณหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ในการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 6 ด้าน อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) รองลงมือ คือ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้าน

ขั้นตอนกระบวนการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) และด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ตามลำดับ

ด้านประสิทธิภาพของระบบ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 11 ข้ออยู่ในระดับมาก คือ 1. สามารถเข้าใช้งานได้ตลอดเวลา 2. สามารถเข้าใช้งานระบบได้จากอุปกรณ์ เช่น มือถือแทปแลต,ไอแพด,พีซี 3. ความประทับใจระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) 4.ระบบรับส่งหนังสือ (E-Smart) ช่วยให้การสืบค้น ติดตาม เอกสารมีความรวดเร็วและถูกต้อง 5.ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถ สืบค้น ติดตามเอกสารได้ทุกที่ทุกเวลา 6. การดำเนินการเวียนส่งหนังสือมีความรวดเร็วและ ถูกต้อง 7. ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) มีฟังก์ชันที่ครอบคลุมการทำงานด้านธุรการและสารบรรณ รองลงมาคือ 1. ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ช่วยให้ประหยัดทรัพยากร (เวลา และวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน) 2. รับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ช่วยการจัดเก็บเอกสาร ของผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น 3. วัตถุประสงค์ของการใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) และระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ช่วยให้การติดต่อสื่อสาร ภายในองค์กรมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ตามลำดับ

ด้านขั้นตอนกระบวนการในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ข้ออยู่ในระดับมาก คือ ขั้นตอนการเข้าระบบมีความง่ายและไม่ซับซ้อน รองลงมาระบบมีการยืนยันและตรวจสอบผู้ใช้ (User) และ รหัสผ่าน (Password) ก่อนเข้าระบบที่รัดกุม และ ปลอดภัย ผู้ใช้สามารถมองเห็นเอกสารแนบได้ชัดเจนเมื่อเปิดดูเอกสาร ผู้ใช้สามารถบันทึก (Save) /จัดเก็บ (Download) เอกสารในรูปแบบไฟล์ PDF ได้สะดวกรวดเร็ว ผู้ใช้สามารถพิมพ์ (Print) เอกสารจากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ได้สะดวกรวดเร็ว ตามลำดับ

ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 6 ข้อพบว่า ความสามารถแปลงไฟล์ .doc และ .xls เป็น .pdf ได้ รองลงมาคือ ปัญหาความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ความชำนาญเมื่อต้องทำงานร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่น เช่น โปรแกรม Acrobat ความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน และ ความชำนาญในการใช้อุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องสแกนเนอร์ เป็นต้น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับการใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ตามลำดับ

ด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน 6 ข้อ พบว่า จัดลำดับความสำคัญของเอกสารที่ต้องรับหรือส่ง รองลงมาคืออยู่ในระดับมาก คือ ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) มีความยุ่งยาก ซบซ้อนในการใช้งาน และการส่งเอกสารผ่านระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ใช้เวลามากกว่าระบบ เดิม (ระบบเอกสารกระดาษ) การดึงเอกสารกลับมาเพื่อแก้ไข ปัญหาข้อมูลสูญหายระหว่างการส่งข้อมูลผ่านระบบ และการเปิดไฟล์เอกสารแนบในระบบ ตามลำดับ

ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 8 ข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างหน่วยงานสะดวกมากขึ้น รองลงมาคือ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้ท่านค้นหาข้อมูลหรือเอกสารจากคอมพิวเตอร์ได้รวดเร็วกว่าการค้นหาข้อมูลหรือเอกสารในรูปแบบเดิม และระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดปริมาณการใช้กระดาษ และลดปริมาณการใช้หมึกพิมพ์ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้ท่านประหยัดแรงงาน และมีเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อไปปฏิบัติใช้ทำงานด้านอื่น ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร และระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการปฏิบัติงานมีความสะดวก รวดเร็ว ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารรวดเร็วขึ้น มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้ท่านสามารถติดตามงานได้สะดวกรวดเร็วตามลำดับ

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก คือ การบริการมีความถูกต้องและไม่มีข้อผิดพลาด จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการเพียงพอกับผู้รับบริการ รองลงมาคือ กระบวนการในการให้บริการเหมาะสม สามารถให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามอย่างชัดเจน ช่องทางในการติดต่อเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีความ ครอบคลุมและเหมาะสมตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

เพศกับระดับความคิดเห็นการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอน

กระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

อายุกับระดับความคิดเห็นการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05

ระดับการศึกษากับระดับความคิดเห็นการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในแต่ละด้านมีความไม่แตกต่างกัน ด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้กับระดับความคิดเห็นการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า พบว่า ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) มีความไม่แตกต่างกัน ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สายการปฏิบัติงานกับระดับความคิดเห็นการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่าด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Smart) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในแต่ละด้านมีความไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีประเด็นที่นำมาอภิปราย โดยละเอียดดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพของระบบ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านประสิทธิภาพการพัฒนา การท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กล่าวคือ บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพของระบบโดยรวมของการใช้งานระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ ธราภร อนุเวช (2563) โดยพบว่าบุคลากรในเทศบาลตำบลไม้งาม มีระดับความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมาก ในเรื่องคือสามารถเข้าใช้งานได้ตลอดเวลา

2. ด้านขั้นตอนกระบวนการ (Process) จากผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กล่าวคือบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านขั้นตอนกระบวนการ โดยรวมของการใช้งานระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ ธีรดนัย กัปโก, พงษ์เมธี ไชศรีหา, สัญญา เคณาภูมิ (2564) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม มีระดับความคิดเห็นมาก ในเรื่องของขั้นตอนการเข้าระบบมีความง่ายและไม่ซับซ้อน

3. ด้านผู้เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) จากผลการศึกษาพบว่า เข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) การพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กล่าวคือบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านเข้าใช้ระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) โดยรวมของการใช้งานระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ คนึงศรี นิลดี และ ธนดล ภูสีฤทธิ์ (2561) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งามมีระดับความคิดเห็นมาก ในเรื่องของความสามารถแปลงไฟล์ .doc และ .xls เป็น .pdf ได้

4. ด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) การพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กล่าวคือบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านปัญหาระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) โดยรวมของ

การใช้งานระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ ประภัสสร ขาวงาม (2564) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม มีระดับความคิดเห็นมากในเรื่องจัดลำดับความสำคัญของเอกสารที่ต้องรับหรือส่ง

5. ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) จากผลการศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์จากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) การพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กล่าวคือบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) โดยรวมของการการใช้ประโยชน์จากระบบรับส่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-mart) ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ ประภัสสร ขาวงาม (2564) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม มีระดับความคิดเห็นมาก ในเรื่องระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างหน่วยงานสะดวกมากขึ้น

6. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการการพัฒนาการท้องถิ่นดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กล่าวคือบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการโดยรวมของการใช้งานระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ คนึงศรี นิลดี และ ธนดล ภูสีฤทธิ์ (2561) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรเทศบาลตำบลไม้งาม มีระดับความคิดเห็นมาก ในเรื่องการบริการมีความถูกต้องและไม่มีข้อผิดพลาด จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการเพียงพอกับผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 ด้านนโยบาย บุคลากรทุกท่านให้ความสำคัญในการใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และมีระบบการสั่งการผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงติดตามผลการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านเชิงปฏิบัติ ควรมีแนวทางในการปฏิบัติงานเรื่องระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจนในทิศทางเดียวกันทุกระดับรวมถึงผู้บริหาร พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อยู่เสมอ

1.3 ด้านบริหาร ผลักดันให้ผู้บริหารใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น พร้อมตระหนักเห็นความสำคัญของประโยชน์ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคลากร

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1. การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการทดสอบกับบุคลากรของของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่ใช้ระบบระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคต ดังนั้นการศึกษาในอนาคตจึงควรมีการศึกษาอีกครั้งหากได้มีการปรับปรุงระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อยืนยันและตรวจสอบผลการวิจัยในครั้งนี้ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2.2 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในเขตเทศบาลตำบลไม้งามเท่านั้น อาจจะไม่ครอบคลุมได้ทั้งหมด ดังนั้น หากมีการศึกษาเพิ่มเติมก็ควรศึกษาในชุมชนเขตเทศบาลอื่นๆ ที่แตกต่างออกไปเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้บริการประชาชนซึ่งนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับความต้องการให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

คนึงศรี นิลดี และ ธนดล ภูสีฤทธิ์. (2561). การพัฒนาระบบสารสนเทศงานสารบรรณคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.** 12(1); 292-307.

ธราภร อนุเวช. (2563). การใช้ระบบการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (EDS) ของบุคลากรวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. **วารสารการเมืองการปกครอง.** 10(3); 228-241.

ธีรดนัย กัปโก, พงษ์เมธี ไชศรีหา และ สัญญา เคณาภูมิ. (2563). **การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเดิด อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.** รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

น้ำลิน เทียมแก้ว (2561). **การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560.** รายงานการวิจัย สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปาริชาติ สังข์ขาว. (2551). **ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ระวิวรรณ จันทนะโพธิ์. (2560). **การศึกษากระบวนการในการดำเนินงานโครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เพื่อค้นหาแนวทางและวิธีการในการปรับปรุงและพัฒนา กรณีศึกษาการประมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction).** มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย/กรุงเทพฯ.

วรรณมาฆะ เกษรดอกไม้ และ ณัฐชัย นิ่มนวล. (2564). **การพัฒนาการบริหารงานธุรการในวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.**

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (2560). **แผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.** สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.

สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2560). **รายงานประจำปี 2560**. สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์.

สุทิพย์ ประทุม และ สรัญณี อุเส็นยาง. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่. **วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.** 6(1); 1-18.

Rogers, E.M. and Shoemaker, F.F. (1971). **Communication of Innovation: A Cross-Cultural Approach.** 2nd Edition, The Free Press, New York.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

Factors Influencing People's Decision Making in Voting for Samorkhon Subdistrict Administrative Council, Bantak District, Tak Province.

ธนะกิจ กลิ่นคูณ[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[3] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[4]
Tanakit Klinkoon, Apichit Duangthisan, Pairat Bunprakopwong and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก 2) ศึกษาการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก 3) ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตตำบล สมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่า ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้โปรแกรมสำเร็จรูป งานวิจัยนี้กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง, ส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 20 ปี, และ 20-30 ปี, ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช., ส่วนใหญ่ทำงานประเภท ค้าขาย/กิจการส่วนตัว, ส่วนใหญ่มีระดับความสัมพันธ์กับผู้สมัครคือ ไม่ใช่ญาติ, ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่คือ 10-20 ปี, 21-30 ปี, และ 31-40 ปี ในส่วนคุณสมบัติของผู้สมัคร พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนมาก ในส่วนนโยบายของผู้สมัคร พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนมาก ในส่วนการรณรงค์หาเสียงและกุลยุทธ์ในการหาเสียง พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนน้อย ในส่วนการจูงใจใน สิ่งตอบแทนและ

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2,3,4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ผลประโยชน์สิ่งตอบแทน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนมาก ในส่วนการตัดสินใจของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนมาก ในส่วนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ อยากได้ผู้นำที่เป็นคนดี มีความสามารถ และยุติธรรม ในส่วนการทดสอบสมมติฐานส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากมาก

คำสำคัญ : การลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This independent research Objectives: 1) to study the factors influencing people's decision-making in voting to elect council members of Samokhon Subdistrict Administrative Organization, Bantak District, Tak Province; 2) Study the decisions of the people in voting for members of Samokhon Subdistrict Administrative Organization Council, Bantak District, Tak Province. 3) Study Samokhon Subdistrict Administrative Organization, Bantak District, Tak Province. The population used in this study were people who were eligible to vote for the president of the sub-district administrative organization in Samokhon Sub-district, Bantak District, Tak Province. The sample size was 360 persons. The research instrument was a questionnaire. Data were collected by using questionnaire. Statistics used were percentage, mean, and standard deviation. Statistical data were analyzed package program. The statistical significance was set at the .05 level.

The results showed that respondents Most of them are female, mostly under 20 years old, and 20-30 years old, most have the highest level of education. High school/vocational vocational school, mostly working type Business/personal affairs, most of the degree of relationship with the applicant is non-relative, most of the periods of residence in the area are 10-20 years, 21-30 years, and 31-40 years. The analysis of information about the applicant's qualifications revealed that most of them were at the level of having a high effect on people's decision-making. The analysis of information

about the applicant's policies revealed that most of them were at the level of having a high effect on people's decision-making The analysis of information about campaign/guidelines in the campaign revealed that most of them were at a level that had little effect on people's decision-making. The analysis of information on incentives in rewards/benefits found that most of them were at a level that had a high effect on people's decision-making. The analysis of information about people's decision-making revealed that most of them were at a level that had a high effect on people's decision-making. The survey results for the most respondents' opinions and other suggestions were: I want leaders who are good, competent and fair. Most of the hypothesis testing results were related to the people's decision to vote for members of the Samorkhon Subdistrict Administrative Organization Council, Bantak District, Tak a lot Province.

Keywords : Voting for members of the Sub-District Administrative Organization Council

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 (3) กำหนดหลักการไว้ ดังนี้ “รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งพาตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น และสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกองค์การ

บริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละหนึ่งคน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น และได้กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เป็นการสร้างให้เกิดการเมืองเชิงนโยบาย เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นได้รับมอบความไว้วางใจจากประชาชนในท้องถิ่น และนโยบายซึ่งถือเป็นสัญญาที่ผู้บริหารท้องถิ่นเคยให้ไว้กับประชาชนในช่วงเวลาการหาเสียง เมื่อได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว กฎหมายการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นแถลงนโยบายต่อสภาท้องถิ่นและจะต้องจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาฯ และผู้บริหารจะต้องให้ประชาชนได้ทราบ คำแถลงนโยบาย รายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย ข้อบัญญัติ ประกาศต่าง ๆ และข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเปิดเผยและทั่วถึง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานของผู้บริหาร โดยที่ผู้บริหารจะต้องยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางในการทำงาน โดยยึดถือประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ (“พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545,” 2557)

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง คือ ระบบการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตท้องถิ่นของตนได้โดยตรง มีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยในปีพ.ศ. 2521 โดยกรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรกที่นำระบบดังกล่าวมาใช้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 มีการประกาศใช้กฎหมายเทศบาลฉบับใหม่ ทำให้เทศบาลซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปที่มีอยู่ในทุกจังหวัด ได้เริ่มทดลองใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง และมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจริงเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2544 และเรียกระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงในเทศบาลว่า เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี ในขณะที่เทศบาลในรูปแบบเดิมเรียกว่า เทศบาล ในรูปแบบคณะเทศมนตรี ภายหลังต่อมามีการแก้ไขกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายฉบับ หลายรูปแบบ ในปีพ.ศ. 2546 – 2547 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดของไทยใช้ระบบการเลือกตั้งบริหารท้องถิ่นโดยตรงทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา ดังนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา กฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทยกำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงแล้วทั้งสิ้น รูปแบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงมักจะถูกเปรียบเทียบกับรูปแบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อมเสมอ ๆ เพราะรูปแบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยอ้อมนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมาจากการเลือกของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่ประชาชนเป็นคนเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่น แล้วให้สมาชิกสภาท้องถิ่นทำหน้าที่เลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง นอกจากนี้แล้วยังมีผู้นิยมเปรียบเทียบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง ซึ่ง

ทั้ง 2 แนวคิดมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง คือผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง ฝ่ายบริหารท้องถิ่นกับฝ่ายสภาท้องถิ่นแบ่งแยกออกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการยุบสภาท้องถิ่น และสภาท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการลงมติไม่ไว้วางใจผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระในการดำรงตำแหน่งที่แน่นอนชัดเจน และไม่ขึ้นอยู่กับวาระของสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขาณุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล) จะเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วยมิได้ (กรมการปกครอง. ออนไลน์, 2561)

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารท้องถิ่น มีบทบาทในการร่วมกำหนดนโยบายที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบัญญัติ นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ จะต้องผ่านความเห็นชอบจากประชาคม เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของปัญหามากที่สุดตามลำดับเพื่อนำเข้าแผนสามปี เพื่อให้สภาท้องถิ่นเห็นชอบแผนสามปี และนำไปสู่การตั้งข้อบัญญัติงบประมาณในการบริหารท้องถิ่นต่อไป ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะบริหารท้องถิ่นให้สมกับการได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เพื่อที่จะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอีกในสมัยต่อมา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งได้เสนอตัวเพื่อรับใช้ประชาชนอีกสมัยแต่ก็ไม่สามารถได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เข้ามาบริหารท้องถิ่นอีก ทั้ง ๆ ที่มีผลงานตลอดระยะเวลา 4 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สมัครหน้าใหม่ที่ยังไม่มีผลงาน แต่ในทำนองเดียวกันสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งสามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในวาระที่ 2 และ 3 ได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะการบริหารนโยบายที่ดีและสามารถครองใจประชาชนได้จึงได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอีก ซึ่งคล้ายคลึงกับองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน ในช่วงหลัง ๆ ที่ผ่านมาสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคนบางท่านสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ถึง 5 สมัยแล้วและยังคงลงรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในสมัยต่อไป

ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในเขตตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ที่ทำให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางท่านได้รับการเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านมา และอดีตสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางท่านที่ไม่สามารถดำรงตำแหน่งต่อในเวาระที่ 2 ได้ และเก็บรวบรวมข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อนำผลการศึกษาใน

ครั้งนี้เป็นข้อมูลให้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจมีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่น และเกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงหรือพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

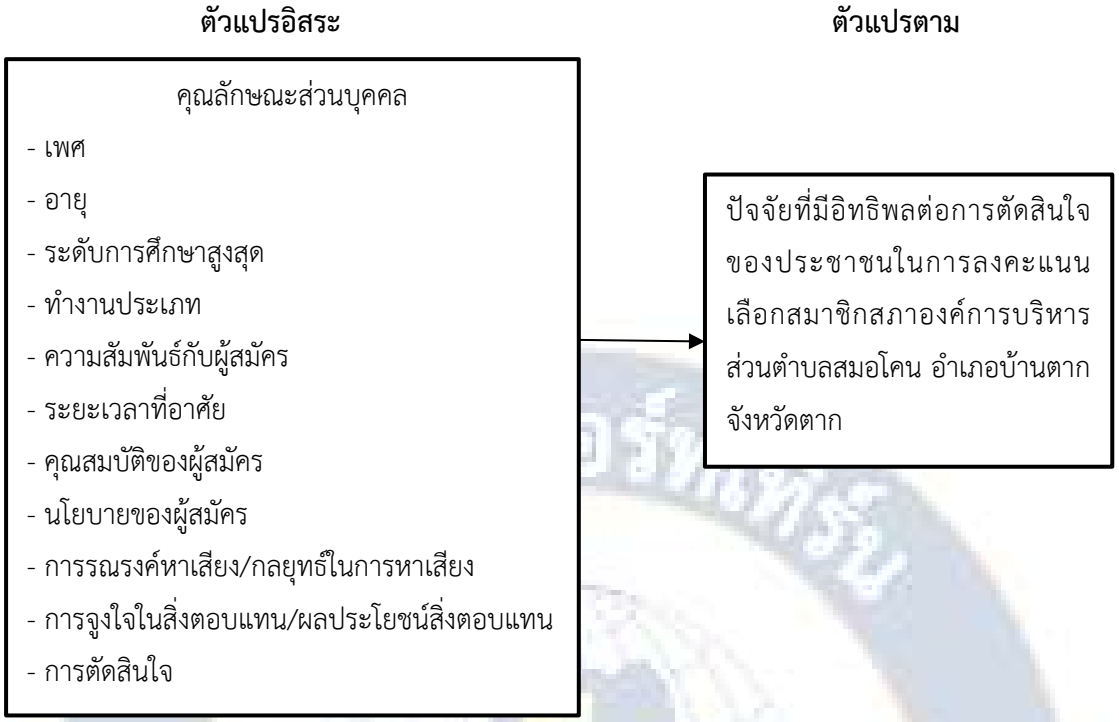
3. เพื่อศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) แนวคิดกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2559) 2) แนวคิดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2558) 3) ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2558) 4) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวิสุทธิ์ โพธิ์แท่น (2556) 5) แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกวี วงศ์พุฒ (2561) 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ปฐมรัตน์ เพียรมาก (2561), สุกานดา สุทธิพัฒนกุล (2557), ศิวิไลซ์ นัมคณิสรณ์ (2561), สุพรรณษา อ่ำสุขและทัศนีย์ ทองจันดี (2560), อนันต์ ล้อเลิศวิไล (2559), วีระวรรณ จักกระหวัด (2560), ฐิติมา อมิรัตน์ (2558), นงค์รักษ์ ต้นเคน (2558)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากขอบเขตงานวิจัย และแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัย (Conceptual Framework) ได้ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ประชากรที่มีสิทธิ์เลือกตั้งทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1บ้านหนองชะลาบ, หมู่ที่ 2 บ้านเกาะลาน, หมู่ที่ 3 บ้านเกาะลาน, หมู่ที่ 4 บ้านสมอโคน, หมู่ที่ 5 บ้านสมอโคน, หมู่ที่ 6 บ้าน สมอโคน, หมู่ที่ 7 บ้านน้ำดิบ, หมู่ที่ 8 บ้านสระทอง, และหมู่ที่ 9 บ้านชัยมงคล จำนวนทั้งสิ้น 2,975 ราย (สำนักงานทะเบียนราษฎรอำเภอบ้านตาก, 2564) จำนวน 360 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบการสำรวจเชิงปริมาณ การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เนื่องจากข้อมูลในการตัดสินใจเลือกตั้งมีความสำคัญและต้องให้ประชาชนสมัครใจในการให้ข้อมูลของการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการสำรวจเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยคำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973: 1088) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.5 เมื่อได้ขนาดตัวอย่างแล้วนำมาคำนวณจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยวิธีการสำรวจ ซึ่งจะให้ทีมวิจัยของผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์และกรอกคำตอบให้กับประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามแบบสอบถามกับประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากทั้ง 9 หมู่บ้าน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตตำบลสมอโคน เนื่องจากประชาชนมีสิทธิหน้าที่ในการเลือกตั้ง จึงเป็นบุคคลที่เหมาะสมที่สุดในการให้ข้อมูล รวมถึงเป็นบุคคลที่รู้รายละเอียดของข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น ประวัติ นิสัย นโยบาย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 360 ท่าน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น เอกสารตำรา ข้อมูล สถิติ การวิจัยขององค์การต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัย และเป็นพื้นฐานในการพัฒนากรอบแนวความคิดในการวิจัยซึ่งการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ คือ 1) วิเคราะห์หลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วจัดทำเป็นข้อสรุป 2) นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์เป็นความรู้ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย 3) กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยมุ่งเน้นที่จะทดสอบว่าเมื่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของคนในท้องถิ่นมีการตัดสินใจตามปัจจัยด้านต่าง ๆ ของการตัดสินใจเลือกตั้งจะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนอย่างไร 4) การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น หรือความสอดคล้องภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 5) การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนทั้งหมด 360 ราย และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้การ

วิเคราะห์ประเมินปัจจัยด้านต่าง ๆ ของการตัดสินใจเลือกตั้ง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยต่อไป 6) การสรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเนื้อหาสาระสำคัญให้มีความครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ คำถาม และสมมติฐานในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 7) การนำเสนอผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็น 1) การหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นภาพรวม และข้อสรุปผลการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง, ส่วนใหญ่อายุ 18-30 ปี, ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช., ส่วนใหญ่ทำงานประเภท ค้าขาย/กิจการส่วนตัว, ส่วนใหญ่มีระดับความสัมพันธ์กับผู้สมัครคือ ไม่ใช่ญาติ, ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่คือ 10-20 ปี, 21-30 ปี, และ31-40 ปี

2. คุณสมบัติของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมนั้นคุณสมบัติของผู้นำที่ประชาชนต้องการคือมีความซื่อสัตย์สุจริต เข้ากับคนอื่นได้ดีช่วยเหลือคนอื่น มีความเป็นผู้นำ สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ตรงจุดและพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ

3. นโยบายของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีการตัดสินใจเลือกผู้นำจากนโยบายของผู้สมัคร โดยนโยบายมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชน และนโยบายนั้นต้องสามารถปฏิบัติได้จริง

4. การรณรงค์หาเสียง/กุลยุทธ์ในการหาเสียงมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับน้อย จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่เข้าถึงตัวประชาชน เป็นกันเอง แสดงป้ายหาเสียงมีรูปภาพที่ชัดเจน มีรถหาเสียงตามหมู่บ้าน และการจัดเวทีปราศรัยกับการหาเสียงผ่านโซเชี่ยลมีเดี่ยเป็นอันดับท้าย โดยด้านการรณรงค์หาเสียง/กุลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครนั้นจะไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนเท่าไหร่ ซึ่งจะแตกต่างจากด้านอื่น ๆ

5. การจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ประชาชนจะเลือกผู้สมัครเข้ามาเป็นผู้นำนั้นคำนึงถึงสิ่งจูงใจที่ประชาชนได้จากบุคคลที่เลือกเข้ามาคือการพัฒนาหมู่บ้านให้ ดีขึ้น แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ มีการทำงานเป็นรูปธรรม ช่วยเหลืองานต่างๆ ของชาวบ้าน และบุคคลที่เข้ามาเป็นผู้นำจะต้องเป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ซื้อเสียงประชาชน

6. การตัดสินใจของประชาชนมีผลต่อการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับมาก ซึ่งการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นคนดี มีความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต นโยบายที่หาเสียงสามารถปฏิบัติได้จริง เข้าถึงประชาชน เป็นต้น

7. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ อยากได้ผู้นำที่เป็นคนดี มีความสามารถ และยุติธรรม

8. การทดสอบสมมติฐานส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับมาก ส่วนน้อยอยู่ในระดับปานกลาง และน้อย

อภิปรายผล

ประเด็นสำคัญที่ได้พบจากผลการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะได้นำมาอภิปรายเพื่อสรุปเป็นข้อยุติให้ทราบถึงข้อเท็จจริง ตามลำดับ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.0, และน้อยที่สุด ได้แก่ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 45.0 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ 18-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.0, และน้อยที่สุด ได้แก่ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.0, 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.0, 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.0, 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 15.0 ระดับการศึกษาสูงสุด

ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 35.0, และรองลงมา ได้แก่ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 25.0, ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.0, อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 15.0, และน้อยที่สุด ได้แก่มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 5.0, ประเภทงานของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ค้าขาย/กิจการส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 40.0, และรองลงมา ได้แก่ นักเรียน คิดเป็นร้อยละ 20.0, รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 10.0, รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 10.0, แม่บ้าน/พ่อบ้าน คิดเป็นร้อยละ 10.0, และน้อยที่สุด ได้แก่ รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 5.0, เกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ 5.0 ระดับความสัมพันธ์กับผู้สมัครของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ไม่ใช่ญาติ คิดเป็นร้อยละ 65.0, และรองลงมา ได้แก่ เป็นเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 15.0, และน้อยที่สุด ได้แก่ เป็นญาติสนิท คิดเป็นร้อยละ 10.0, เป็นญาติห่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 10.0 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0, 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0, 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0, และรองลงมา ได้แก่ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.0, 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.0, 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.0, และน้อยที่สุด ได้แก่ น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.0

2. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สมัครเป็นที่ยอมรับในท้องถิ่น อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60, มีประสบการณ์การทำงาน อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55, การศึกษาของผู้สมัคร อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40, เป็นผู้ที่เข้ากับคนอื่นได้ดี อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35, มีความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10, มีความเสียสละชอบช่วยเหลืองานส่วนรวม อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10, มีความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05, มีความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85, เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80, เป็นคนตำบลสมอโคนโดยกำเนิด อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65, ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สมัคร อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30, มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95, อายุของผู้สมัคร อยู่ในระดับของคุณสมบัติผู้สมัครน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55

3. จากผลการวิจัย พบว่า นโยบายมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม อยู่ในระดับของนโยบายของผู้สมัครมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65, นโยบายสามารถปฏิบัติได้จริง อยู่ในระดับของนโยบายของผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05, นโยบายตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

อยู่ในระดับของนโยบายของผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85, นโยบายมีความชัดเจน เข้าใจง่าย อยู่ในระดับของนโยบายของผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55, นโยบายมีความแปลกใหม่ อยู่ในระดับของนโยบายของผู้สมัครปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05

4. จากผลการวิจัย พบว่า มีขบวนรถหาเสียง อยู่ในระดับของการรณรงค์หาเสียง/กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00, เดินหาเสียง เข้าถึงประชาชน อยู่ในระดับของการรณรงค์หาเสียง/กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85, ป้ายหาเสียง อยู่ในระดับของการรณรงค์หาเสียง/กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00, แจกใบปลิว อยู่ในระดับของการรณรงค์หาเสียง/กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ1.95, จัดเวทีปราศรัย อยู่ในระดับของการรณรงค์หาเสียง/กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90, หาเสียงผ่านสื่อโซเชี่ยลต่างๆ อยู่ในระดับของการรณรงค์หาเสียง/กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.65

5. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สมัครไม่ใช้วิธีการจัดเลี้ยง เพื่อให้ไปลงคะแนน อยู่ในระดับของการจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนของผู้สมัครมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35, ผู้สมัครได้ช่วยงานพิธีต่าง ๆ ของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับขอการจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนของผู้สมัครมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25, ผู้สมัครสัญญาว่าจะเข้ามาพัฒนาหรือสร้างความเจริญ อยู่ในระดับขอการจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนของผู้สมัครมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25, ผู้สมัครไม่ใช้วิธีการการจ้างให้ไปลงคะแนน อยู่ในระดับของการจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนของผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15, ผู้สมัครไม่ใช้วิธีการให้สิ่งตอบแทนนี้เป็นสิ่งของมีค่าผลประโยชน์ อยู่ในระดับขอการจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนของผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10, ผู้สมัครมีนโยบายทำเพื่อประชาชนไม่เป็นประชานิยม อยู่ในระดับขอการจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนของผู้สมัครมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85

6. จากผลการวิจัย พบว่า คุณสมบัติของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจ อยู่ในระดับของการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80, นโยบายของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจ อยู่ในระดับของการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60, ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจ อยู่ในระดับของการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45, การรณรงค์หาเสียง/กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจ อยู่ในระดับของการตัดสินใจปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30,

การจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชนสิ่งตอบแทนของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจ อยู่ในระดับของการตัดสินใจปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65

7. จากผลการวิจัย พบว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ อยากได้ผู้นำที่เป็นคนดี มีความสามารถ และยุติธรรม จำนวน 34 คน, และรองลงมา ได้แก่ ตั้งใจทำงานเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จำนวน 31 คน, อยากให้ผู้นำเข้ามาพัฒนาท้องถิ่น บริหารงานให้ดี จำนวน 28 คน, รับฟังความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 23 คน, รอบรู้ปัญหาของประชาชน จำนวน 13 คน, อยากให้ผู้นำเข้าถึงประชาชน จำนวน 9 คน, และน้อยที่สุด ได้แก่ นโยบายของผู้สมัครทุกๆ อย่างสามารถทำได้จริงตามที่ได้เสนอเอาไว้ในเวลาที่หาเสียง จำนวน 6 คน

8. จากผลการวิจัย พบว่า การทดสอบสมมติฐานส่วนใหญ่เป็นไปตามสมมติฐานและมีเพียงส่วนน้อยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ได้แก่การตัดสินใจของประชาชนมีผลต่อการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของประชาชนมีผลต่อการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.96 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ในภาพรวมด้านการตัดสินใจของประชาชนมีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นคนดี มีความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต นโยบายที่หาเสียงสามารถปฏิบัติได้จริง เข้าถึงประชาชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนงค์รักษ์ ต้นเคน (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จากการศึกษาพบว่า เหตุผลประกอบการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมืองจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกผู้นำนั้นมาจากนโยบายที่พัฒนาหมู่บ้านและเป็นนโยบายที่ปฏิบัติได้จริง และคุณสมบัติของผู้สมัครจะต้องมีความเป็นผู้นำ เป็นคนดี ซื่อสัตย์ เป็นต้น และไม่สอดคล้องกับฐิติมา อมิรัตน์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทมีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขมง อำเภอทำใหม่ จังหวัดจันทบุรี จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขมง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขมง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจนัทบุรีในภาพรวมมีผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกผู้นำนั้นมาจากตัวพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคล โดยประชาชนนั้นยังคงศรัทธาพรรคที่ตนนั้นชื่นชอบ เนื่องจากผลงานในอดีตที่พรรคเคยทำไว้ ถึงแม้พรรคนั้นๆ จะส่งตัวผู้สมัครน่าใหม่ๆ ลงสมัครรับเลือกตั้งก็ตาม

คุณสมบัติของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาพบว่า คุณสมบัติของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.86 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ในภาพรวมด้านคุณสมบัติของผู้สมัครมีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยภาพรวมนั้นคุณสมบัติของผู้นำที่ประชาชนต้องการคือมีความซื่อสัตย์สุจริต เข้ากับคนอื่นได้ดีช่วยเหลือคนอื่น มีความเป็นผู้นำ สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ตรงจุดและพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ ซึ่งสอดคล้องกับนางสาวสุพรรณษา อ่ำสุข และทัศนีย์ทองจันดี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด : ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ.2555 จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งคุณสมบัติของผู้สมัครที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือประสบการณ์ของผู้สมัคร ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องการได้ ผู้แทนที่มีประสบการณ์ทางการเมืองเพื่อจะได้มาพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป และสอดคล้องกับ สมชาย วุฒิพิมลวิทยา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี 2558 จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านคุณสมบัติผู้สมัครโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยคุณสมบัติของตัวผู้สมัครนั้น ถ้ายิ่งโปรไฟล์ดี เช่น รูปร่างน่าตาดี จบการศึกษาสูง มีฐานะ มีชื่อเสียง เป็นต้น ยิ่งเป็นที่ชื่นชอบของประชาชน

นโยบายของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาพบว่า นโยบายของผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.83 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ในภาพรวมด้านนโยบายของผู้สมัครมีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีการตัดสินใจเลือกผู้นำจากนโยบายของผู้สมัคร โดยนโยบายมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชน และนโยบายนั้นต้องสามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับนงค์รักษ์ ต้นเคน (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จากการศึกษา พบว่า ด้านนโยบายของผู้สมัครโดยรวมอยู่ในระดับสูง นโยบายของผู้สมัครจะต้องเป็นนโยบายที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงให้

เห็นผล เป็นนโยบายที่เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วประชาชนในตำบลได้รับประโยชน์และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดีมีความสุข และสอดคล้องกับ สมชาย วุฒิพิมลวิทยา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี 2558 จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านนโยบายของผู้สมัครโดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งตัวนโยบายของผู้สมัครนั้นแทบจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการหาเสียง โดยเหมือนเป็นการโฆษณาว่าถ้าพรรคการเมืองนั้น ๆ ได้รับเลือกตั้งให้เป็นรัฐบาลแล้ว พวกเขาจะทำนโยบายอะไรบ้าง ก็เหมือนเป็นการขายฝันให้กับประชาชน ทำให้ประชาชนมีความหวัง ว่าอนาคตคุณภาพชีวิตจะดีขึ้น ซึ่งนโยบายนั้นๆ รัฐบาลจะทำหรือไม่ทำ ทำสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็เป็นเรื่องของอนาคต

การรณรงค์หาเสียง/กุลยุทธ์ในการหาเสียงมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับน้อย ผลการศึกษาพบว่า การรณรงค์หาเสียง/กุลยุทธ์ในการหาเสียงมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.55 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ในภาพรวมด้านการรณรงค์หาเสียง/กุลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครมีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่เข้าถึงตัวประชาชน เป็นกันเอง แสดงป้ายหาเสียง มีรูปภาพที่ชัดเจน มีรถหาเสียงตามหมู่บ้าน และการจัดเวทีปราศรัยกับการหาเสียงผ่านโซเชี่ยลมีเดี่ยเป็นอันดับท้าย โดยด้านการรณรงค์หาเสียง/กุลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัครนั้นจะไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนเท่าไหร่ ซึ่งจะแตกต่างจากด้านอื่นๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมชาย วุฒิพิมลวิทยา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี 2558 จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านสื่อการรณรงค์โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยการหาเสียงนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ๆ ไม่ว่าจะใช้วิธีใดก็ตาม เดินพบปะประชาชน แจกใบปลิว ป้ายหาเสียง รถหาเสียง จัดเวทีปราศรัย โฆษณาผ่านโซเชี่ยลมีเดี่ย ยิ่งในยุคสมัยปัจจุบันตัวผู้สมัครและพรรคการเมืองก็ใช้เทคโนโลยีกันอย่างแพร่หลายกันอย่างทุกพรรคในการหาเสียง โดยใช้โซเชี่ยลมีเดียกันทุกแพลตฟอร์ม และไม่สอดคล้องกับ วีระวรรณ จักกระหวัด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จากการศึกษา พบว่า ด้านการรณรงค์หาเสียง พบว่า มีระดับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปานกลาง ซึ่งการหาเสียง

นั้นมีความสำคัญก็จริงอยู่ แต่ก็พอช่วยได้บ้างในการโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้เลือกตัวผู้สมัครและพรรค โดยใช้ได้แค่กับประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งก็พอมีกลุ่มแฟนคลับรุ่นเก่า ๆ อยู่บ้างที่รักษ์ในอุดมการณ์ในตัวผู้สมัครหรือในตัวพรรคนั้น ๆ ที่คอยซัพพอร์ตกันมาอย่างช้านาน โดยเป็นการยากที่จะมีผู้ใดมาเปลี่ยนความคิดมาเปลี่ยนใจเขาได้

การจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาพบว่า การจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.15 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ในภาพรวมด้านการจูงใจในสิ่งตอบแทน/ผลประโยชน์สิ่งตอบแทนของผู้สมัครมีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ประชาชนจะเลือกผู้สมัครเข้ามาเป็นผู้นำนั้นคำนึงถึงสิ่งจูงใจที่ประชาชนได้จากบุคคลที่เลือกเข้ามาคือการพัฒนาหมู่บ้านให้ ดีขึ้น แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ มีการทำงานเป็นรูปธรรม ช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของชาวบ้าน และบุคคลที่เข้ามาเป็นผู้นำจะต้องเป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ซื้อเสียงประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ วีระวรรณ จักกระหวัด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จากศึกษา พบว่า ด้านผลประโยชน์หรือผู้ตอบแทน พบว่า มีระดับปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปานกลาง ซึ่งสิ่งตอบแทนนั้นก็คือเรื่องของผลประโยชน์ล้วน ๆ โดยก่อนที่ประชาชนจะเลือกผู้สมัครคนใดหรือเลือกพรรคใด เขาก็ต้องคิดก่อนแล้วว่าผู้สมัครคนใดหรือพรรคใดจะสามารถให้ผลประโยชน์กับพวกเขาได้มากที่สุด โดยจะเป็นการดูที่นโยบายในการหาเสียง และไม่สอดคล้องกับ ศิวิไลซ์ นัมคณิสรณ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จากการศึกษา พบว่า ด้านผลประโยชน์สิ่งตอบแทน พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว จังหวัดจนัทบุรี อยู่ในระดับต่ำ โดยเรื่องสิ่งตอบแทนนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่ประชาชนจะคาดหวังกันเอาไว้ว่าผู้สมัครคนใดหรือพรรคใดได้รับเลือกเข้ามาแล้วจะทำให้อะไรหลาย ๆ อย่างดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นการทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และจะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

1. ผู้สมัครจะต้องปฏิบัติตัวให้มีความน่าเชื่อถือและมีความน่าไว้วางใจจากประชาชนโดยต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ จัดการกับปัญหา และพัฒนาหมู่บ้าน ช่วยเหลือชาวบ้าน

2. นโยบายที่ผู้สมัครหาเสียงจะต้องเป็นนโยบายที่เป็นไปได้ ก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม และต้องเป็นนโยบายที่ปฏิบัติได้จริง และจะต้องเป็นนโยบายที่สามารถแก้ไขปัญหาและตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

3. การหาเสียง ผู้สมัครควรที่จะเดินเข้าหาประชาชนแบบส่วนตัว เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือน่าไว้ใจให้กับประชาชน ป้ายหาเสียงควรมีรูป นโยบาย เบอร์ที่สมัครให้ชัดเจน และใช้โซเชียลมีเดียแพลตฟอร์มต่าง ๆ ในการโฆษณา

4. ควรให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกตั้ง ให้พิจารณาผู้สมัครที่มีความเหมาะสม และยอมรับในการตัดสินใจของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งมาจากประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ในเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะได้ข้อมูลในเชิงลึกและนำผลมาเป็นข้อมูลเพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์ต่อไป

2. ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะประจำตัวสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

3. ควรทำการวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัด เพื่อทำการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

4. ควรศึกษาคุณลักษณะหรือภาวะผู้นำของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2561). **รวมกฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น.** อาสารักษาดินแดน. สืบค้นจาก : http ://th.wikipedia.org/wiki/.

กวี วงศ์พุฒ. (2561). **ภาวะผู้นำ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฐิติมา อมิรัตน์. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขมง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นงค์รักษ์ ต้นเคน. (2558). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น. พ.ศ.2545, (17 พฤศจิกายน 2557). **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 110 ตอนที่ 25.** หน้า 19.

พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล. พ.ศ. 2537, (17 พฤศจิกายน 2557). **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 110 ตอนที่ 26.** หน้า 5.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 24 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** หน้า 8-10.

วีระวรรณ จักกระหวัด. (2560). **ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิวิไลซ์ นัมคณิสรณ์. (2561). **ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานทะเบียนราษฎรอำเภอบ้านตาก. (2564). **จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง.** ตาก : สำนักงานทะเบียนราษฎร อำเภอบ้านตาก

สุกานดา สุทธิพัฒนกุล. (2557). **ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกเทศมนตรีเมืองจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุพรรณษา อ่ำสุข และทัศนีย์ ทองจันดี. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด : ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา.** สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาลัยเกริก.

เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์. (2559). **การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อนันต์ ล้อเลิศวิไล. (2559). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเสือช้าง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

การส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

Extension of the New Theory Agriculture for Farmers Participating in the New Theory Agriculture Project in Khon Sawan District, Chaiyaphum Province

สุพรรษา โตชัยภูมิ[1], เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ[2] และ บำเพ็ญ เขียวหวาน[3]
Supansa Tochaiyaphum, Benchamas Yooprasert and Bumpen Keowan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 2) การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 3) ความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 4) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ 5) ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 240 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรทาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 150 คน สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 54.0 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.10 ปี ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ไม่มีตำแหน่งทางสังคม รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 85,634.67 บาท/ปี มี

[1] นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
E-mail: supansatochaiyaphum@gmail.com
[2] รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
E-mail: yooprasertb@gmail.com
[3] รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
E-mail: agaskbum@stou.ac.th

แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.75 คน 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 โดยเกษตรกรร้อยละ 98.7 มีการเลี้ยงสัตว์น้ำ ในพื้นที่ 30 % รองลงมาร้อยละ 98.0 มีการปลูกข้าวในพื้นที่ 30% ร้อยละ 94.7 มีการจัดแบ่งพื้นที่ 10 % สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย หรืออื่นๆ และ ร้อยละ 92.7 มีการปลูกพืชสวน และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อย ที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในขั้นที่ 2 และ 3, 3) เกษตรกรร้อยละ 60.0 มีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับมาก โดยเกษตรกรจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 100.0 มีความรู้ในประเด็น เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นระบบการผลิตบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรสามารถพึ่งพาตัวเองได้ 4) เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 และพึงพอใจมากที่สุดต่อเนื้อหาความรู้ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ส่วนด้านวิธีการส่งเสริมเกษตรกรพึงพอใจมากที่สุด ในการส่งเสริมแบบรายบุคคล และแบบกลุ่ม 5) เกษตรกรมีปัญหาระดับมาก ในเนื้อหาความรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3 และมีปัญหาระดับปานกลาง ในการส่งเสริมแบบรายบุคคล เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ว่าควรเพิ่มเนื้อหาความรู้การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เน้นแนวทางการปฏิบัติในแปลง มีการจัดการความรู้ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ให้มากขึ้น ติดตามตรวจเยี่ยมอย่างต่อเนื่อง และมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

คำสำคัญ : การส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่, โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่, การทำเกษตรทฤษฎีใหม่

Abstract

The purposes of this research were to analyze the farmers' 1) social and economic conditions; 2) new theory in agriculture farming; 3) knowledge regarding new theory in agricultural farming; 4) opinions and satisfaction of farmers toward new theory in agriculture; and 5) problems and suggestions regarding the extension of new theory in agriculture farming.

The population of this study was 240 farmers participating in a new theory in agriculture project in Khon Sawan district, Chaiyaphum province. The sample size of 150 people was determined by using the Taro Yamane formula with an error value of 0.05 through a systematic simple random sampling method. Data were collected by using an interview form and were analyzed by statistics such as frequency, percentage,

minimum value, maximum value, mean, standard deviation, ranking, and content analysis.

The results of the research revealed that 1) 54.0% of farmers were female with an average age of 57.10 years old. Most of them completed primary school education, held no social position, earned an average income of 85,634.67 Baht/year from the agricultural sector, and had an average labor of 2.75 people in the household; 2) Most of the farmers adopted the first phase of the new theory in agriculture. 98.7% of farmers raised aquatic animals in 30% of their area. Second to that, 98.0% of them grew rice in 30% of the area, 94.7% divided the 10% of the area for residential purposes or others, and 92.7% grew garden plants. Only a small portion of farmers adopted the second and third phases of the new theory of agriculture. 3) 60.0% of farmers had much knowledge regarding the new theory in agriculture with 100.0% of farmers equipped with the knowledge that the new theory of agriculture was a production system based on a sufficiency economy which stated that farmers can be self-sustained; 4) Farmers agreed the most with phase one of the agricultural new theory and had the highest satisfaction in its knowledge content regarding the extension methods in personal and group extensions; 5) Farmers faced most difficulties in the knowledge content of phase three of the new theory in agriculture, and they had moderate difficulties in personal method extension. They suggested an increase in knowledge content on plant production, animal raising, continuous follow-up and visitation, and the support of production factors.

Keywords : New theory agriculture extension, New theory agriculture project, New theory agriculture farming

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ทรงพระราชทาน “ทฤษฎีใหม่” เมื่อปี พ.ศ. 2532 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับเกษตรกร ทรงคิดค้นรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมที่ไม่ได้ผลในเขตแห้งแล้งขาดแคลนน้ำในการเกษตร โดยเฉพาะการประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงสูงในการขาดแคลนน้ำ กรณีฝนทิ้งช่วง และปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอในการเพาะปลูก ด้วยเหตุนี้ “เกษตรทฤษฎีใหม่” จึงเป็นระบบการเกษตรที่เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในไร่นา ได้อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการจัดสรรทรัพยากรน้ำในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุดจัดสรรพื้นที่เพื่อใช้ในการเพาะปลูกเพื่อใช้ในการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ที่มีเหลือจึงขาย มีการสร้างผลผลิตอาหารที่เพียงพอ และสร้างการผลิต ที่หลากหลายสำหรับเป็นแหล่งรายได้ที่มั่นคงของครัวเรือน สร้างความมั่นคง ด้านอาหาร เกิดการพึ่งพาตนเอง และลดการพึ่งพาจากภายนอก

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้น้อมนำแนวทาง “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร จัดทำโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืน ตามวาระของประเทศ มาอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีความสมัครใจและ "ระเบิดจากข้างใน" ได้น้อมนำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกร ตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ โดยมุ่งหวังจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ อันเกิดจากการพัฒนาศักยภาพของตนเองครอบครัว และชุมชน โดยการสร้างอาชีพอย่างเหมาะสมกับทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2560)

การดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ภายใต้โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสานสืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ที่ผ่านมามีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจากทั่วประเทศ ทั้งสิ้น 210,206 ราย พบว่าเกษตรกรประมาณ ร้อยละ 25 ทำการเกษตรที่ตรงตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 75 ทำการเกษตรในหลายรูปแบบของระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2563)

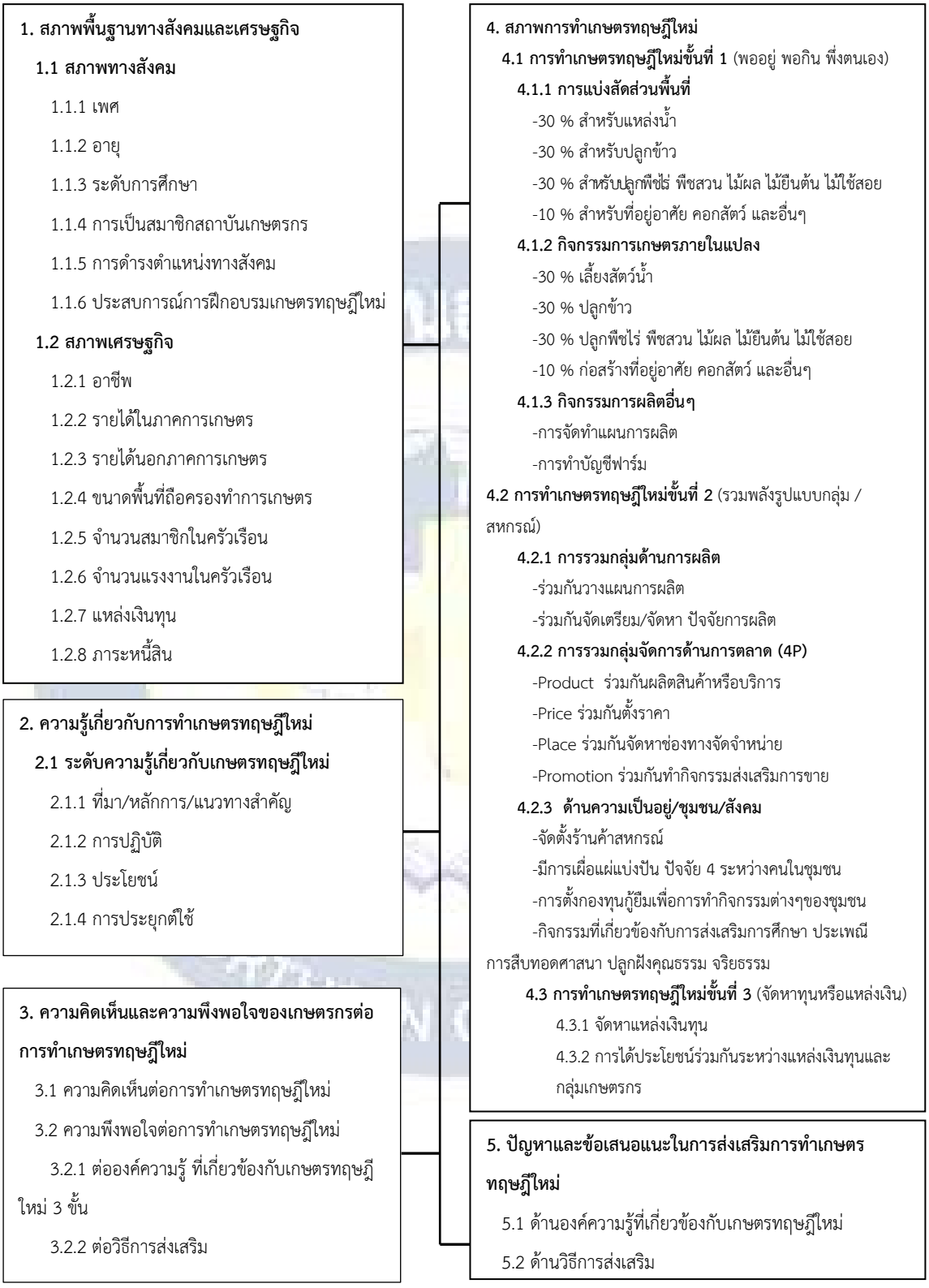
อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ มีเกษตรกรทั้งสิ้น 10,586 ครัวเรือน มีพื้นที่ทำการเกษตร 205,099.38 ไร่ โดยเกษตรกร ร้อยละ 95.5 ทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวใน 3 พืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน ร้อยละ 3 ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ร้อยละ 1 ทำการเกษตรแบบ

ยั่งยืนรูปแบบอื่น ร้อยละ 0.5 ทำการเกษตรแบบ อื่นๆ (เช่น ทำฟาร์มปศุสัตว์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แมลงเศรษฐกิจ) การประกอบอาชีพทางการเกษตร ส่วนใหญ่โดยอาศัยน้ำฝน และมักประสบปัญหาฝนแล้ง (สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสวรรค์ 2564) ที่ผ่านมาเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมให้ปรับปรุงรูปแบบการผลิตจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เป็นการปลูกแบบผสมสานและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อลดความเสี่ยงด้านต่างๆ มากกว่า 2,500 ราย แต่พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติ เพียงร้อยละ 3 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด เพื่อให้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรในอนาคต พัฒนาปรับปรุงการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และเตรียมความพร้อม ให้เกษตรกรก้าวสู่ทฤษฎีใหม่ในลำดับขั้นที่สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องศึกษาการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ และคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ และเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับใช้ได้ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
2. เพื่อศึกษาการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
3. เพื่อศึกษาความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่
5. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยนี้ หมายถึง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ปี 2560-2562 ปีละ 80 ราย ในพื้นที่ 9 ตำบลของอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ รวม 240 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการประมาณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 150 คน สุ่มคัดเลือกตัวอย่าง แบบมีระบบ (Systematic random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structural interview) โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด (open – ended questions) กำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัด และมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึงนำข้อมูลตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถาม ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 9 ตำบล ได้แก่ ตำบลคอนสวรรค์ ตำบลศรีสำราญ ตำบลช่องสามหมอ ตำบลห้วยไร่ ตำบลโคกมั่งงอย ตำบลบ้านโสก ตำบลยางหวาย ตำบลหนองขาม และตำบลโนนสะอาด จำนวน 150 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล ดูรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

สภาพทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 54.0 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.10 ปี เกษตรกรร้อยละ 34.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 90.0 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 96.7 เข้ารับการฝึกอบรมเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยร้อยละ 60 เข้ารับการฝึกอบรม 1-2 ครั้ง และเกษตรกรร้อยละ 21.3 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่

สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรร้อยละ 92.0 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก รายได้ในภาคการเกษตร ภาพรวมเกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตร 85,634.67 บาท/ปี แบ่งเป็น

รายได้จากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เฉลี่ย 44,781.3 บาท/ปี และยังมีรายได้จากการทำการเกษตรรูปแบบอื่น จากพื้นที่ที่ไม่ได้ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เฉลี่ย 79,584.42 บาท/ปี เกษตรกรมีหนี้สินในภาคการเกษตร เฉลี่ย 276,130.43 บาท และนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 157,230.70 บาท เกษตรกรร้อยละ 96.7 มีพื้นที่ของตนเองที่มีเอกสารสิทธิ์ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 19.76 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.07 คน และจำนวนแรงงาน เฉลี่ย 2.75 คน ด้านแหล่งเงินทุน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 83.3 ใช้แหล่งเงินทุนของตนเองในการประกอบอาชีพ

2. การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1

ด้านการจัดแบ่งพื้นที่ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 94.7 มีการจัดแบ่งพื้นที่ 10 % สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย หรืออื่นๆ มากเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ร้อยละ 81.3 มีการจัดแบ่งพื้นที่ 30 % สำหรับปลูกข้าว ร้อยละ 80.0 มีการจัดแบ่งพื้นที่ 30 % สำหรับปลูกพืชไร่ พืชสวน ไม้ผล ไม้ยืนต้น และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 74.7 ที่มีการจัดแบ่งพื้นที่ 30 % สำหรับแหล่งน้ำ ตามลำดับ

ด้านการทำกิจกรรมในแปลง พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 98.7 มีการเลี้ยงสัตว์น้ำ มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ร้อยละ 98.0 การทำเกษตรในพื้นที่ 30 % ที่ 2 มีการปลูกข้าว ร้อยละ 92.7 มีการปลูกพืชสวน ร้อยละ 90.7 มีการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ในพื้นที่ 10 % ร้อยละ 73.3 มีการปลูกพืชไร่ ร้อยละ 33.3 มีการปลูกไม้ยืนต้น/ไม้ใช้สอย ร้อยละ 32.0 มีการทำเล้าสัตว์บนขอบสระน้ำ และมีเกษตรกรเพียง ร้อยละ16.0 ที่มีการปลูกพืชน้ำ ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมอื่นๆ ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 32.0 มีการจัดเก็บข้อมูลในด้านการผลิต และมีการจัดเก็บข้อมูลรายรับและรายจ่าย มากเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ร้อยละ 30 มีการจัดเก็บข้อมูลเกษตรกร ร้อยละ 25.3 มีการจัดเก็บข้อมูลหนี้สินและทรัพย์สิน ร้อยละ 24.7 จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานกิจกรรมการเกษตร และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 14.7 ที่มีการจัดทำข้อมูลเป้าหมายการดำเนินกิจการ และมีการจัดทำข้อมูลเป้าหมายการดำเนินกิจการ ตามลำดับ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 31.3 มีการเผื่อแผ่แบ่งปัน มากเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ร้อยละ 26.0 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับธนาคารเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสวัสดิการ ของชุมชน ร้อยละ 21.3 มีการร่วมกันจัดเตรียม/จัดหา ปัจจัยการผลิต ร้อยละ19.3 ร่วมกันวางแผนการผลิต ร้อยละ 15.3 มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งต่อประเพณี และสืบทอดศาสนา ร้อยละ 14.7 จัดตั้งร้านค้าสหกรณ์ชุมชน ร้อยละ 12.0 มีการให้ความรู้ชุมชนและ มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับ

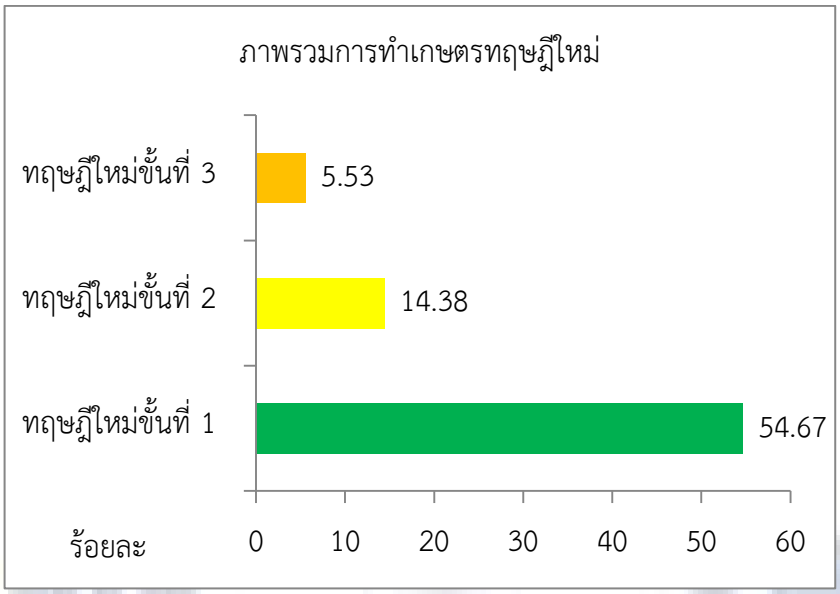
คนในชุมชน ร้อยละ 5.3 ร่วมกันผลิตสินค้าหรือบริการ (Product) ร่วมกันตั้งราคา (Price) และร่วมกันจัดหาช่องทางจำหน่าย (Place) และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ4.7 ที่ร่วมกันทำกิจกรรมส่งเสริมการตลาด (Promotion) ตามลำดับ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 8.0 มีการจัดหาแหล่งเงินทุนในการทำธุรกิจมากเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ร้อยละ 6 มีธนาคาร หรือบริษัทห้างร้าน ซื้อสินค้าจากกลุ่มโดยตรง และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 5.3 ที่มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับร่วมกัน และมีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมระดับการปฏิบัติของเกษตรกรในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

จำนวนข้อที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ	จำนวนราย	ร้อยละ	อันดับ
1- 7	น้อยที่สุด	6	4.0	4
8 - 14	น้อย	102	68.0	1
15 - 21	ปานกลาง	32	21.3	2
22 - 28	มาก	7	4.7	3
29 - 35	มากที่สุด	3	2.0	5
ค่าต่ำสุด = 6 ข้อ ค่าสูงสุด = 31 ข้อ				
ค่าเฉลี่ย = 13.53 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.173				

จากตารางที่ 1 พบว่าภาพรวมระดับการปฏิบัติของเกษตรกรในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ ในภาพรวมเกษตรกร ร้อยละ 68.0 มีการปฏิบัติในระดับน้อย มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ร้อยละ 21.3 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ร้อยละ 4.7 มีการปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 4 มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด และมีเพียงร้อยละ 2.0 ที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ตามลำดับ โดยเกษตรกรปฏิบัติต่ำสุด 6 ข้อ ปฏิบัติสูงสุด 31 ข้อ และเกษตรกรปฏิบัติเฉลี่ย 13.53 ข้อ

ภาพที่ 2 ภาพรวมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

3. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 2 สรุปภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร

จำนวนคะแนนที่ตอบถูก	ระดับความรู้	จำนวนราย	ร้อยละ	อันดับ
1- 4	น้อยที่สุด	ไม่มี	0.0	
5 - 8	น้อย	ไม่มี	0.0	
9 - 12	ปานกลาง	5	3.3	3
13 - 16	มาก	90	60.0	1
17 - 20	มากที่สุด	55	36.7	2
ค่าต่ำสุด = 9 ข้อ ค่าสูงสุด = 20 ข้อ				
ค่าเฉลี่ย = 16.35 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.152				

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร ร้อยละ 60.0 มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับมาก มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ร้อยละ 36.7 มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 3.3 มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ โดยเกษตรกรตอบถูกต่ำสุด 9 คะแนน ตอบถูกสูงสุด 20 คะแนน และเกษตรกรตอบถูกเฉลี่ย 16.35 คะแนน

4. ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่าเกษตรกร เห็นด้วยมากที่สุด ในการทำทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 และเห็นด้วยปานกลางในการทำทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 2 โดยมีค่าเฉลี่ย 4.23, 3.39 และ 3.25 ตามลำดับ

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น พบว่าเกษตรกรพึงพอใจ ระดับมากที่สุด ในเนื้อหาความรู้ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 พึงพอใจระดับมาก ในเนื้อหาความรู้ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3 และทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ตามลำดับ ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรพึงพอใจมากที่สุด ในวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบรายบุคคลได้แก่ การส่งเสริมผ่านการเยี่ยมเยียนที่ไร่นา การส่งเสริมผ่านการที่เกษตรกรมาติดต่อที่สำนักงาน และพึงพอใจในระดับมากที่สุดในวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม และส่งเสริมผ่านการทัศนศึกษา

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุด เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 มีปัญหาระดับปานกลาง เกี่ยวกับองค์ความรู้ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 และมีปัญหาระดับปานกลางเกี่ยวกับองค์ความรู้ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3

ปัญหาด้านการส่งเสริมการทำเกษตรกรทฤษฎีใหม่ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหา ระดับปานกลาง ในด้านการส่งเสริมส่งเสริมรายบุคคล และเกษตรกรมีปัญหาน้อยในวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล ได้แก่ การเข้าประชุมกลุ่ม การชมการสาธิต และมีปัญหาน้อยเช่นกันในวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่การรับความรู้จากสื่อนิทรรศการ

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดการความรู้ให้เหมาะสมและมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ควรมีการบูรณาการการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น มีการติดตามตรวจเยี่ยม ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ๆ จัดศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

อภิปรายผล

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

สภาพทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 54.0 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.10 ปี เกษตรกรร้อยละ 34.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ ปิยะพร นิตย์สุวรรณ (2563 น.1533) ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.6 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.10 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกร ร้อยละ 90.0 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับจิราภรณ์ สุนุมิตร (2565 น.759) ที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรที่ปฏิบัติตามเกษตรทฤษฎีใหม่ส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 96.7 เข้ารับการฝึกอบรมเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยร้อยละ 60 เข้ารับการฝึกอบรม 1-2 ครั้ง สอดคล้องกับเอกพงษ์ จอมขันเงิน (2553 น.101) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ที่ตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรกรร้อยละ 21.3 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ สอดคล้องแผนพัฒนาการเกษตรอำเภอคอนสวรรค์ ที่ระบุว่าอำเภอคอนสวรรค์มีการรวมกลุ่มแบบแปลงใหญ่จำนวนมาก มีทั้งหมด 39 แปลง (สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสวรรค์, 2564)

สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรร้อยละ 92.0 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก รายได้ในภาคการเกษตร ภาพรวมเกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตร 85,634.67 บาท/ปี แบ่งเป็นรายได้จากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เฉลี่ย 44,781.3 บาท/ปี และยังมีรายได้จากการทำการเกษตรรูปแบบอื่น จากพื้นที่ที่ไม่ได้ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เฉลี่ย 79,584.42 บาท/ปี เกษตรกรมีหนี้สินในภาคการเกษตร เฉลี่ย 276,130.43 บาท และนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 157,230.70 บาท สอดคล้องกับเอกพงศ์ จอมขันเงิน (2553 น.84-86) ที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรที่ตัดสินใจทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ประกอบอาชีพการเกษตร มีรายได้และหนี้สินภาคในภาคการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 96.7 มีพื้นที่ของตนเองที่มีเอกสารสิทธิ์ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 19.76 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.07 คน และจำนวนแรงงาน เฉลี่ย 2.75 คน สอดคล้องกับปิยะพร นิตย์สุวรรณ (2563 น.1533) ที่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 85.5 มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตัวเอง และมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 21.15 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.60 คน จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.60 คน ด้านแหล่งเงินทุน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 83.3 ใช้แหล่งเงินทุนของ

ตนเองในการประกอบอาชีพ สอดคล้อง จิราภรณ์ สุนุมิตร (2565 น.762) ที่พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 71.1 ใช้แหล่งเงินทุนของตนเองมากที่สุด

2. การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรมีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 7.64 ไร่ สอดคล้องกับ ปิยะพร นิตย์สุวรรณ์ (2563 น.1533) ที่พบกว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่เฉลี่ย 7.56 ไร่

ด้านการปฏิบัติของเกษตรกรต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ปฏิบัติในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ดังนี้ ร้อยละ 98.7 มีการเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 98.0 มีการปลูกข้าวในพื้นที่ 30% ที่สอง ร้อยละ 94.7 มีการจัดแบ่งพื้นที่ 10 % สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย หรืออื่นๆ และ ร้อยละ 92.7 มีการปลูกพืชสวน เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับขวัญตา มูลชารี (2563 น.44) ที่พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในด้านการจัดสรรพื้นที่ และกิจกรรมในแปลง ดังนี้ ตัวอย่างร้อยละ 96.28 มีการแบ่งพื้นที่สำหรับปลูกข้าว ร้อยละ 30 รองลงมาร้อยละ 94.68 มีการจัดสรรพื้นที่สำหรับแหล่งน้ำ ประมาณร้อยละ 30 ร้อยละ 77.13 มีการจัดสรรพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยประมาณร้อยละ 10 และมีกิจกรรมในแปลง ในพื้นที่ที่จัดสรร ได้แก่การเลี้ยงปลา การปลูกข้าว ไม้ผลไม้ยืนต้น และก่อสร้างที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมภายใต้โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่

3. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60 มีระดับความรู้ภาพรวม อยู่ในระดับ มาก โดยตอบถูกต้องเฉลี่ย 16.35 ข้อ จาก 20 ข้อ เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโครงการ สอดคล้องกับ ขวัญตา มูลารี (2563 น.50) ที่พบว่าเกษตรกรมากว่าร้อยละ 60 มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโครงการ

4. ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่าเกษตรกร เห็นด้วยมากที่สุด ในการทำทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 และเห็นด้วยปานกลางในการทำทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 2 โดยมีค่าเฉลี่ย 4.23, 3.39 และ 3.25 ตามลำดับ เนื่องจากทฤษฎีขั้นที่ 1 เป็นทฤษฎีใหม่ขั้นต้นที่สามารถปฏิบัติได้ง่ายในระดับครัวเรือน สอดคล้องกับ จิราภรณ์ สุนุมิตร (2565 น.760) ที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่าโดยภาพรวม เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีความสมัครใจและ "ระเบิดจากข้างใน" ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง จึงมีการนำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง และการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เป็นทฤษฎีใหม่ขั้นต้น ที่สามารถปฏิบัติได้ง่ายในระดับครัวเรือน เห็นผลชัดเจนในการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2560)

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น พบว่า เกษตรกรพึงพอใจ ระดับมากที่สุด ในเนื้อหาความรู้ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 พึงพอใจระดับมาก ในเนื้อหาความรู้ทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 3 และทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ตามลำดับ เนื่องจากเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น ได้มุ่งเน้นให้เกษตรกรเกิดการพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอน นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เกษตรกรพึงปรารถนา

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรพึงพอใจมากที่สุด ในวิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบรายบุคคลได้แก่ การส่งเสริมผ่านการเยี่ยมเยียนที่ไร่นา การส่งเสริมผ่านการที่เกษตรกรมาติดต่อที่สำนักงาน และพึงพอใจในระดับมากที่สุดในวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม และส่งเสริมผ่านการทัศนศึกษา เนื่องจากเกษตรกรได้รับการส่งเสริมในวิธีการต่างๆ ภายใต้ข้อกำหนดของโครงการ และขับเคลื่อนงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ สอดคล้องกับธารทิพย์ นิติชาติ ที่พบว่าเกษตรกร พึงพอใจมาก ในการติดตามเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ และพึงพอมากที่สุดในวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ผ่านการประชุมกลุ่ม การสาธิต และการทัศนศึกษา

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

5.1 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

1) ด้านเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 และมีปัญหาระดับปานกลาง เกี่ยวกับองค์ความรู้ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เนื่องจากเนื้อหาความรู้ในหลักทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เป็นเนื้อหาขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติในแปลงที่เห็นเป็นรูปธรรม ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของเกษตรกร สอดคล้องกับขวัญตา มูลชารี (2563 น.58) ที่พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 35.64 ประสบปัญหาด้านความรู้ที่เกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เกี่ยวกับหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ เข้าใจยากในระดับน้อย และสอดคล้องกับปิยะพร นิตย์สุวรรณ์ (2563 น.1533) ที่พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ปัญหาความรู้ ได้แก่ ปัญหาความรู้ด้านการตลาด และการรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นองค์ความรู้ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2

2) ปัญหาด้านการส่งเสริมการทำเกษตรกรทฤษฎีใหม่ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีปัญหา ระดับปานกลาง ในด้านการส่งเสริมส่งเสริมรายบุคคล และเกษตรกรมีปัญหาน้อยในวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล ได้แก่ การเข้าประชุมกลุ่ม การชมการสาธิต และมีปัญหาน้อยเช่นกัน ในวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่การรับความรู้จากสื่อนิทรรศการ สอดคล้องกับปิยะพร นิตย์สุวรรณ์ (2563 น.1533) พบว่าเกษตรกรมีปัญหา ด้านวิธีการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน

5.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ในภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดการความรู้ให้เหมาะสมและมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ควรมีการบูรณาการการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น มีการติดตามตรวจเยี่ยม ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ๆ จัดศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับ ขวัญตา มูลชารี (2563 น.58) ที่พบข้อเสนอแนะจากเกษตรกร ว่าเจ้าหน้าที่ควรมีการสืบหาความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำมาส่งเสริมให้กับเกษตรกร และควรติดตาม เยี่ยมเยียนเกษตรอย่างสม่ำเสมอและสอดคล้องกับ จิระ กตะศิลา (2551 น.66) ที่เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะว่าควรสนับสนุนพันธุ์พืช พันธุ์ปลาและพันธุ์สัตว์ และเข้าไปติดตามและเยี่ยมสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างต่อเนื่อง และควรจัดศึกษาดูงานในพื้นที่มีสมาชิกเข้าร่วมโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร จากผลการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 และด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พบประเด็นที่เกษตรกรมีความสับสนในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ได้แก่ กิจกรรมการเพาะปลูกที่สามารถทำได้ ในแต่ละพื้นที่ ที่แบ่งสัดส่วนตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) สืบค้นจากแหล่งหาความรู้ต่างๆให้มากขึ้น หากเกษตรกรมีข้อสงสัย สามารถสอบถามจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ควรมีการจัดทำแผนการผลิต จัดทำผังแปลง ในพื้นที่ที่ได้แบ่งสัดส่วนตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ และสามารถให้เจ้าหน้าที่ช่วยแนะนำ แก้ไข ก่อนการดำเนินกิจกรรม

3) รวมกลุ่มในชุมชน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อก้าวสู่ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สูงขึ้น พัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป บนพื้นฐานบริบท คน พื้นที่ สินค้า และทรัพยากรที่มีในชุมชน โดยอาจมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ จากผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติในทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 1 และมีปัญหาในองค์ความรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ตลอดจนพบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ในการติดตามเยี่ยมเยียน การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และต้องการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ประสบความสำเร็จ และมีการพัฒนาไปสู่การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ขั้นที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรสร้างเกษตรกรผู้นำ เพื่อเป็นแกนหลักในการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ กำหนดบทบาทให้ช่วยเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากการเยี่ยมเยียนเกษตรกรในไร่นาอาจทำได้ไม่เต็มที่เนื่องจากภารกิจมีมาก

2) แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีแผนร่วมกัน ในการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเกษตรกรและติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรมของเกษตรกร ร่วมแชร์ข้อมูลเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในพื้นที่

3) ควรมีการคัดเลือกเกษตรกรต้นแบบ เพื่อยกย่อง เชิดชูเกียรติ ให้กับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และสร้างแบบอย่างที่ดีในพื้นที่

4) เพิ่มองค์ความรู้ในด้านการปฏิบัติในแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5) ส่งเสริมการรวมกลุ่ม ตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 อาจมีการจัดศึกษาดูงานในกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง ประสบความสำเร็จ

6) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เพื่อเติมเต็มในส่วนกิจกรรมที่เกษตรกรยังปฏิบัติไม่สมบูรณ์ ภายใต้ความเหมาะสมของบริบทชุมชน พื้นที่ คน และสินค้า

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาการปฏิบัติหรือการจัดการที่มีความแตกต่างกันออกไป เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

2.2 ศึกษาในเกษตรกรที่มีความต่างในบริบทของพื้นที่ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสมแก่เกษตรกร

2.3 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). **คู่มือการปฏิบัติงานโครงการ 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง.** กรุงเทพฯ.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). **สรุปผลการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ (5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง) ปีงบประมาณ 2562.** กรุงเทพฯ.

ขวัญตา มูลชารี. (2563). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิราภรณ์ สุนุมิตร. (2565). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย**. ใน การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2565 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 759-760.

ธารทิพย์ นิติชาติ. (2563). **การดำเนินโครงการ 5 ประสานสืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปิยะพร นิตย์สุวรรณ์. (2563). **แนวทางการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น** ใน การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10 วันที่ 27 พฤศจิกายน 2563 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน้า 1533.

สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสวรรค์. (2564). **แผนพัฒนาการเกษตร ปี 2564** (อัดสำเนา).

เอกพงศ์ จอมขันเงิน. (2553). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบการทำการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปัญหาการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา กรณีศึกษาการชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Problems of mediation after the Administrative Court's verdict : A case study of debt settlement according to the verdict of the Supreme Administrative Court of Chaiyaphum Rajabhat University

ศศิธร ถีสูงเนิน[1] และ ณภัทร ใจเอ็นดู[2]

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยศึกษาจากกรณี การชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และนำผลการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสารโดยใช้หลักนิติศาสตร์เป็นฐานในการวิเคราะห์จากตัวบทกฎหมาย วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ และคำพิพากษา

ผลวิจัยพบว่า การนำหลักการสำคัญและกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในคดีปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายให้อำนาจศาลปกครองในการดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา จึงเสนอแนวทางให้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายในมาตรา 66/4 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562

คำสำคัญ : ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, การเจรจาไกล่เกลี่ยคดีปกครองภายหลังมีคำพิพากษา, คดีปกครอง

[1] อาจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
E-mail: sasithorn@cpru.ac.th เบอร์โทร 0969149693
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
E-mail: napat-tal@hotmail.com เบอร์โทร 0844759215

Abstract

this article The objective is to study and analyze problems with applying principles in mediate disputes in administrative cases to apply to mediation negotiations after the Administrative Court's verdict by studying the case Debt settlement according to the verdict of the Supreme Administrative Court of Chaiyaphum Rajabhat University And use the analysis results to find solutions to improve the law on dispute resolution. The research method uses documentary research using jurisprudence as the basis for analyzing legal texts, theses, research papers, and judgments.

The results of the research revealed that the application of the main principles and processes in dispute resolution. In administrative cases, it applies to mediation negotiations after the Administrative Court's verdict. There are still practical problems. because there is no law authorizing the Administrative Court to conduct negotiations and mediation after the Administrative Court's verdict therefore proposed a guideline for amending the law in section 66/4, paragraph one of the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure (No. 12), B.E. 2562

Keywords : Conciliation, The Mediation in the Administrative Dispute, Administrative

บทนำ

“การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง” ถือเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ ที่จะช่วยให้ข้อพิพาททางปกครองยุติลงได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ด้วยความสมัครใจของคู่กรณีและรักษาไว้ซึ่งสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ตลอดจนส่งเสริมให้การบริหารจัดการคดีของศาลปกครองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยปัจจุบันได้กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ในระเบียบของที่

ประชุมใหญ่ ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้ ศาลปกครองมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้ากว่าที่กฎหมายกำหนด คดีละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่น และคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง รวมถึงคดีพิพาทอื่นตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่อาจมีขึ้นในอนาคต

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2563 ศาลปกครองสูงสุด ได้มีคำพิพากษาให้มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้องให้แก่คู่กรณีจำนวนถึง 3 คดี ซึ่งมีมูลค่ารวมแล้วเกือบ 70,000,000 บาท โดยทั้ง 3 คดี เงินต้นกับดอกเบี้ยมีมูลค่าสูงพอ ๆ กัน เนื่องจากแต่ละคดีกว่าศาลปกครองสูงสุดจะมีคำพิพากษา ก็ใช้ระยะเวลาในการพิจารณา กว่า 10 – 15 ปี ซึ่งเมื่อย้อนไปเมื่อปี พ.ศ. 2547 หากมีกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิอาจจะไม่ต้องแบกรับภาระในการชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดในมูลค่าที่สูงเช่นนี้ แต่ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จะไม่ได้เข้าสู่กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีก็ตาม เมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง จึงได้นำหลักการสำคัญและกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในคดีปกครองมาใช้ในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว ซึ่งผลจากการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง จะมีผลให้การปฏิบัติตามคำพิพากษายุติลงได้ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสามารถยืดระยะเวลา ในการชำระหนี้ตามคำพิพากษาออกไปได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง และสามารถหยุดดอกเบี้ย ที่เกิดขึ้น โดยผลของคำพิพากษาก็ตาม แต่การนำหลักการสำคัญและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว ยังเกิดประเด็นปัญหาในหลายประการทั้งในแง่ปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาที่เกิดจากการที่ไม่มีกฎหมายใดกำหนดขั้นตอน กระบวนการ วิธีการที่เหมาะสมหรือกำหนดให้มีผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และความเหมาะสม ในการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาทฤษฎีกฎหมาย หลักการสำคัญ และกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยศึกษาจากกรณีการชำระหนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสารโดยรวม โดยศึกษาจากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ค้นคว้าจากบทบัญญัติของกฎหมาย หนังสือ ตำราทางวิชาการ บทความ งานวิจัย ข้อมูลสารสนเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปกครองในศาล เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลวิเคราะห์ในการหาข้อสรุปและแนวทางการเสนอแนะในการแก้ปัญหาต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาทฤษฎีกฎหมาย หลักการสำคัญ และกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทอย่างหนึ่งที่นอกเหนือจากการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล ซึ่งถือว่าเป็นทางเลือกใหม่สำหรับคู่กรณี ซึ่งกฎหมายปกครองก็ได้กำหนดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 โดยมีหลักการสำคัญ และกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ดังนี้

1. หลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of Legality)

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ได้มีข้อกำหนดไว้ในกฎหมายอย่างชัดแจ้ง โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดบทบัญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จำนวน 12 มาตรา และกำหนดไว้ในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วย การไกล่เลกี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 จำนวน 34 ข้อ

2. ความสมัครใจของคู่กรณี (Principle of Voluntary) และความไว้วางใจของคู่กรณี (Rules of Confidentiality)

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองต้องเริ่มจากความสมัครใจของคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้ง 2 ฝ่าย และความไว้วางใจของคู่กรณี ในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 64/4 กำหนดว่า “ในเวลาใดๆ นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองจนถึงวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง คู่กรณีอาจร่วมกันยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำขอและคู่กรณีฝ่ายอื่นตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ... ” ข้อ 7 แห่งระเบียบของตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 กำหนดว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ดำเนินการโดยยึดถือความสมัครใจและความไว้วางใจ ของคู่กรณีที่มีต่อกัน” และข้อ 12 แห่งระเบียบเดียวกัน กำหนดว่า “ในเวลาใดๆ นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลจนถึงวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง คู่กรณีที่ประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจริเริ่มให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยยื่นคำขอต่อศาลนั้น เพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ ในการนี้ คู่กรณีอาจยื่นคำขอร่วมกันกับคู่กรณีอื่นที่ประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือยื่นหลักฐานเป็นหนังสือที่แสดงความตกลงหรือยินยอมของคู่กรณีอื่นที่จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลด้วยก็ได้”

3. ความเป็นกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Principle of Impartiality)

ผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ต้องมีความเป็นกลางปราศจากอคติ ไม่เป็นผู้มีส่วน ได้เสียกับกรณีที่พิพาท และผู้ปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมในการดำเนินการไกล่เกลี่ย ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 10 แห่งระเบียบของตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 กำหนดว่า “ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ศาลดำเนินการด้วยความเป็นกลางและปราศจากอคติในการปฏิบัติหน้าที่” และมาตรา 66/4 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562

กำหนดว่า “ให้ประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น แล้วแต่กรณี แต่งตั้งตุลาการศาลปกครองซึ่งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบคดีในสำนวนคดีนั้น ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมของตุลาการศาลปกครองผู้นั้น” และมาตรา 66/6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กำหนดว่า “ตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทต้องวางตนเป็นกลาง และปราศจากอคติในการปฏิบัติหน้าที่”

2. ผลการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองมาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยศึกษาจากกรณี การชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

ตามหลักการสำคัญ และกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองจะช่วยให้ข้อพิพาทยุติได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล อันเกิดขึ้นภายใต้ความสมัครใจของคู่กรณี และไม่มีรูปแบบพิธีการหรือขั้นตอนที่เคร่งครัด ทั้งยังช่วยรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคู่กรณีอีกด้วย โดยกำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้ากว่าที่กฎหมายกำหนด คดีละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่น และคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง รวมถึงคดีพิพาทอื่น ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 และตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แต่การนำหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองในศาลปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองสูงสุด มีคำพิพากษาแล้ว มีผลช่วยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิสามารถยืดระยะเวลา ในการชำระหนี้ตามคำพิพากษาออกไปได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง และสามารถหยุดดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น โดยผลของคำพิพากษาก็ตาม แต่การนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว ยังเกิดประเด็นปัญหาในหลายประการทั้งในแง่ปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาที่เกิดจากการที่ไม่มีกฎหมายใดกำหนดขั้นตอน กระบวนการ วิธีการที่เหมาะสมในการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษาแล้ว ดังนี้

1. คู่กรณีขาดความไว้วางใจในการเจรจาไกล่เกลี่ย การที่คู่กรณีตามคำพิพากษาต้องดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยกันเองโดยศาลปกครองมิได้เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย

หรือเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ย ที่จะรับฟังความต้องการหรือข้อจำกัดของคู่กรณีฝ่ายอื่น และที่จะยอมรับผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่อาจตรงกันหรือแตกต่างจากความต้องการหรือความคาดหวังของตนได้การที่จะให้คู่กรณี “เปิดใจ” ต่อกันได้เช่นนั้น จึงต้องมีหลักความไว้วางใจของคู่กรณี

2. ขาดหลักความเป็นกลาง คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง ไม่มีผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยมีความสำคัญในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยอย่างมาก ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเฉพาะ และมีความเชี่ยวชาญในการเจรจาไกล่เกลี่ย เมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยกันเองกับคู่กรณี ทำให้การเข้าถึงคู่กรณีอีกฝ่ายเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาทฤษฎีกฎหมาย หลักการสำคัญ และกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พบว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลปกครอง ต้องเริ่มจากการที่คู่กรณี “เปิดใจ” และ “สมัครใจ” เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งไม่มีรูปแบบขั้นตอน พิธีการที่เคร่งครัด ง่ายต่อการเข้าถึงของคู่กรณีทุกฝ่าย เมื่อคู่กรณีสมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว จึงต้องมีหลักความไว้วางใจของคู่กรณี โดยการเจรจาไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการจากผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเป็นกลาง ปราศจากอคติ ไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับกรณีพิพาท และที่สำคัญต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และความเหมาะสมในการเจรจาไกล่เกลี่ย จึงส่งผลให้ข้อพิพาททางปกครองยุติลงได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ด้วยความสมัครใจของคู่กรณีและรักษาไว้ซึ่งสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ตลอดจนส่งเสริมให้การบริหารจัดการคดีของศาลปกครองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับบุญอนันต์ วรรณพานิชย์ (2563) วารสารกฎหมายปกครอง เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง และโชติช่วง ทัพวงศ์ รวมบทความการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล

2. จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง มาใช้กับการเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยศึกษาจากกรณีการชำระหนี้ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยภายหลังศาลปกครองมีคำพิพากษา โดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ขอเข้าสู่กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยกันเอง โดยไม่มีคนกลางหรือผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือความเหมาะสมส่งผลให้คู่กรณีไม่เปิดใจและสมัครใจ ในการเข้าสู่กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย เนื่องจากคู่กรณีไม่มี

ความไว้วางใจในการเจรจาไกล่เกลี่ยและไม่เชื่อถือหลักความเป็นกลาง ซึ่งหลักการสำคัญที่เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้ข้อพิพาทยุติลงด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ย ต้องดำเนินการโดยผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเป็นกลาง เพราะคดีปกครองเป็นคดีพิพาทที่มีลักษณะเป็นคดีที่มีผลกระทบทั้งต่อสิทธิหน้าที่ของบุคคลและต่อการใช้อำนาจหรือการดำเนินกิจการทางปกครองและการบริการสาธารณะหรือการบริหารราชการแผ่นดิน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองที่จะนำมาใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการยุติข้อพิพาทจึงจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อเป็นการดำเนินการที่ได้รับความเชื่อมั่นจากคู่กรณีและสังคม ด้วยเหตุนี้เพื่อให้คู่กรณีและสังคมมีความเชื่อมั่นในความเป็นกลางของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ในระยะเริ่มต้นของการนำเอาระบบนี้มาใช้ กฎหมายจึงนำเอาหลักความเป็นกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาบัญญัติไว้ เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองอยู่บนพื้นฐานของหลักความเป็นกลาง โดยมีการนำมาบัญญัติไว้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตลอดจนระบบการคัดค้านและการถอนตัวของตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดังที่มาตรา 66/4 วรรคสาม ได้บัญญัติให้ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ได้แก่ ตุลาการศาลปกครอง และต้องเป็นตุลาการศาลปกครองซึ่งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบคดีในสำนวนคดีนั้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับบุญอนันต์ วรรณพานิชย์ (2563) วารสารกฎหมายปกครอง เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การนำหลักการสำคัญและกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง ถือเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจและส่งผลให้คดีพิพาทในศาลปกครองมีจำนวนลดลงอย่างมีนัยะสำคัญ และเมื่อนำหลักการสำคัญและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จึงควรมีการขยายกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยได้ตลอดเวลาจนกว่าคู่กรณีจะได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาครบถ้วน ย่อมส่งผลดีในการรักษาผลประโยชน์สาธารณะและความต้องการอันแท้จริงของคู่กรณีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรกำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ย จนกว่าคู่กรณีจะปฏิบัติตามคำพิพากษาครบถ้วน เพื่อลดจำนวนคดีที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการบังคับคดีทางปกครอง และเป็นการลดงบประมาณ โดยแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 มาตรา 66/4 วรรคหนึ่ง “ในเวลาใดๆ นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองจนถึงวันสิ้นสุดการปฏิบัติตามคำ

พิพากษา คู่กรณีอาจร่วมกันยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือ ไกล่เกลี่ยการปฏิบัติตามคำพิพากษา หรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำขอและคู่กรณีฝ่ายอื่นตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไกล่เกลี่ยการปฏิบัติตามคำพิพากษา ในกรณีเช่นนี้ ถ้าองค์คณะพิจารณาพิพากษาเห็นสมควรและประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น แล้วแต่กรณี เห็นชอบให้ศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไกล่เกลี่ยการปฏิบัติตามคำพิพากษา ระหว่างคู่กรณีนั้นได้ สำหรับคู่กรณีที่ไม่ได้ตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไกล่เกลี่ยการปฏิบัติตามคำพิพากษา ศาลอาจดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไปก็ได้”

เอกสารอ้างอิง

โชติช่วง ทัพวงศ์. (ม.ป.ป). **การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล.** ใน สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. รวมบทความการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (หน้า 43-64).

บุญอนันต์ วรรณพานิชย์. (2563, 9 มีนาคม). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง. **วารสารกฎหมายปกครอง,** 33(2).

ประสาท พงษ์สุวรรณ์. (2516). การระงับข้อพิพาททางปกครองโดยวิธีอื่นนอกจากการฟ้องคดีหรือพิพากษาโดยศาลปกครอง. **วารสารนิติศาสตร์**, 33(3); 470.

ปาลีรัฐ ศรีวรรณพฤกษ์. (2556). บทบาทของตุลาการศาลปกครองในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท : จากประสบการณ์ของประเทศฝรั่งเศส. **วารสารวิชาการศาลปกครอง.** 13(3); 2-6.

ภานุ รังสีสหัส. (ม.ป.ป). **การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.** ใน สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. รวมบทความการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (หน้า 1-42).

รัตนลักษณ์ นาถนิติธาดา. (2551). **การไกล่เกลี่ยคดีปกครองโดยศาลปกครอง.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง. (2558). **พัฒนาการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองของศาลปกครองไทย ระหว่างปี พ.ศ.2543 ถึง พ.ศ.2558.** กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลปกครอง.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Administration According to the Good Governance Principles of Thongrong Subdistrict Administrative Organization Kanchanadit District, Suratthani Province

ทยา เรืองแท้[1], วุฒิชัย บินล่าเต๊ะ[2], พัชรินทร์ พืชผล[3] และ ชญาณินทร์ สัมพันธ์[4]
Thaya Rueangthae, Wutthichai Binlate, Phatcharin Phuetphon and Chayanin Samphan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชากรที่พักอาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 351 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามสถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวผลการวิจัย 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมี 3 ลำดับแรกดังนี้ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วมและด้านหลักนิติธรรม 2) ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : องค์การบริหารส่วนตำบล, การบริหารงานตามหลักธรรมภิบาล

[1,2] นักศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยตาปี

[3,4] อาจารย์ ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยตาปี

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study administration according to the good governance principles of Thongrong Subdistrict Administrative Organization, Kanchanadit District, Suratthani Province and 2) compare the administration according to the principles of good governance. This study was to propose a systematic classification of relevant personal factors for describing the background of an individuals. It was quantitative research. The study population of 351 people lived in Thongrong Subdistrict Administrative Organization, Kanchanadit District, Suratthani Province. Simple random sampling was conducted to randomly selected a subset of participants from a population. The data were collected by questionnaire. The statistics used for data analysis consisted of frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested by t-test and one-way analysis of variance. population of 351 people lived in Thongrong Subdistrict Administrative Organization, Kanchanadit District, Suratthani Province. Simple random sampling was conducted to randomly selected a subset of participants from a population. The percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested by t-test and one-way analysis of variance. The results showed that 1. the overall opinions of the people towards the administration were at a high level. When considering each aspect, every aspect was at a high level. The first three were as follows: worthwhileness , participation and the rule of law. And 2) The population with different genders, education, occupations and monthly income in the Thung Rang Subdistrict Administrative Organization, Kanchanadit District, Surat Thani Province had no different opinions on the administration according to good governance.

Keywords : Sub – district Administration Organization, Good Governance

บทนำ

ประเทศไทยได้นำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ในปี พ.ศ. 2540 เพื่อให้การบริหารงานอยู่บนพื้นฐานของคุณความดีความยุติธรรมความถูกต้องถือเป็นหลักในการบริหารจัดการของผู้ปกครองหรือผู้บริหารส่งผลให้เกิดการปกครองที่ดีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยมีการวางระบบบริหารบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมมีการกระจายอำนาจมากขึ้นและต่อมาได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล 6 หลักประกอบด้วย 1) หลักคุณธรรม (Integrity) 2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) 3) หลักความโปร่งใส (Transparency)4) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และ 6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) ดังนั้น การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย คือ 1) เกิดผลประโยชน์สุข ของประชาชน 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4) ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจาเป็น 5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการหลักการบริหารจัดการหากตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลแล้วนั้นจะเกิดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานได้

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นราชการส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมการจัดระบบการบริการ สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและ จัดทำบริการสาธารณะกิจกรรมสาธารณะเพื่อตอบสนองเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการ พัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง เป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนและเป็นหน่วยดำเนินการ ซึ่งทำหน้าที่แทนรัฐในการจัดบริการสาธารณะการบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ ในพื้นที่

รับผิดชอบแก่ประชาชนและส่วนรวมผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความสงบสุขมีการอยู่ดีกินดีเน้นการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้บริหารท้องถิ่นจึงต้องนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งเป็นหลักของการบริหารสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับประชาชนเพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีมาเป็นหลักในการบริหารท้องถิ่นอย่างจริงจังและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ทำให้ส่วนราชการในท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการคิดให้มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

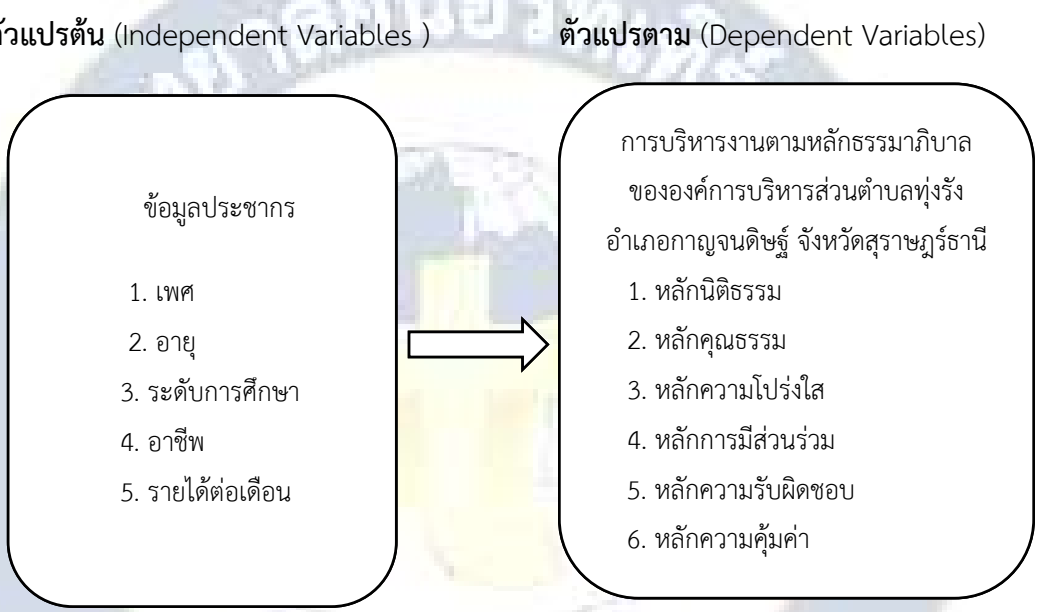
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ,อายุ, ระดับการศึกษา,อาชีพและรายได้ต่อเดือน)

สมมุติฐานในการวิจัย

ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลและพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 คือ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นผู้รับบริการที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 4,039 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ประชากรซึ่งพักอาศัยอยู่ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie. R.V. and Morgan. D.W) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 351 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบปลายปิดที่สร้างขึ้นมาจาก การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมหัวข้อที่ต้องการศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมภิบาลโดยใช้แนวของ Likert ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีลักษณะ เป็นคำถามปลายปิดแบบหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices Questions) และเลือกตอบได้เพียง คำตอบเดียว (Best Answer)จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ และ 5) รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนทั้งหมด 6 ด้านประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความ โปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของลิเคิร์ท (Likert scale) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและให้ความหมายของค่าคะแนนดังนี้ มีการรับรู้มากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน มีการรับรู้มาก กำหนดให้ 4 คะแนน มีการรับรู้ปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน มีการรับรู้น้อย กำหนดให้ 2 คะแนน มีการรับรู้น้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. รวบรวมข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. นำแบบสอบถามทำการประเมินความสอดคล้องกับเนื้อหา (IOC) โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

4. นำแบบสอบถามไปทำการทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองโดยมีวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามและรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองโดยให้หัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 351 คน

2. บันทึกข้อมูลเอกสารและข้อมูลแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

3. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 351 ชุดโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชุมชนโดยที่แบบสอบถามได้รับกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์จำนวน 351 ชุด จึงคิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยเชิงสังคมศาสตร์โดยผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์สมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพและรายได้ต่อเดือนโดย การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

<u>ส่วนที่ 1</u> ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 351 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 58.41 เพศหญิง จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 41.60 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี

จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 49.86 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 30 คนคิดเป็นร้อยละ 8.55 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 47.01 มีรายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 44.73

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยภาพรวม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1.ด้านหลักนิติธรรม	4.12	0.80	มาก
2. ด้านคุณธรรม	4.09	0.78	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.07	0.78	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.13	0.80	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.03	0.74	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.17	0.82	มากที่สุด
รวม	**4.11**	**0.79**	**มาก**

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความ โปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.11, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณาจากรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่ามีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.17, S.D.= 0.82) รองลงมาคือการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.13,S.D.= 0.80) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.03, S.D.= 0.74) ตามลำดับเมื่อพิจารณาค่า S.D. ในภาพรวมพบว่า

ทุกประเด็นมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าข้อมูล การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังมีความเบี่ยงเบนน้อยรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานและวิเคราะห์ความแตกต่างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลในด้านต่างๆโดยเฉลี่ยและรายด้าน

หลักธรรมาภิบาล	เพศ	อายุ	การศึกษา	อาชีพ	รายได้/เดือน
	Sig	Sig	Sig	Sig	Sig
1. หลักนิติธรรม	0.87	0.923	0.109	0.124	0.100
2. หลักคุณธรรม	0.45	0.575	0.124	0.264	0.164
3. หลักความโปร่งใส	0.86	0.042*	0.226	0.215	0.142
4. หลักการมีส่วนร่วม	0.80	0.010*	0.085	0.297	0.284
5. หลักความรับผิดชอบ	0.30	0.440	0.090	0.114	0.226
6. หลักความคุ้มค่า	0.91	0.064	0.587	0.442	0.128
เฉลี่ย	**0.91**	**0.294**	**0.127**	**0.180**	**0.028**

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ส่วนที่ 3 จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังโดยเฉลี่ยและรายด้านจำแนกตามตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลสรุปผลดังนี้

1. เพศ พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง โดยเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig = 0.91)

2. อายุ พบว่าจำแนกตามกลุ่มอายุโดยเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig = 0.294) เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความแตกต่างกันคือ หลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วมโดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. ระดับการศึกษา พบว่าจำแนกตามระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 (Sig = 0.127)

4. อาชีพ พบว่าจำแนกตามอาชีพโดยเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig = 0.180)

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig = 0.028)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าในภาพรวมมีระดับมากทุกดัชนี โดยเฉพาะหลักความคุ้มค่าที่ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารมากที่สุดรองลงมาคือหลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและหลักความรับผิดชอบตามลำดับ โดยจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและให้บริการประชาชนในพื้นที่โดยไม่เลือกปฏิบัติมากที่สุดรองลงมาคือองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อบัญญัติ/กฎหมายที่เกี่ยวข้องสิทธิและหน้าที่ของประชาชนอย่างทั่วถึงตามลำดับ

1.2 ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังมีคุณธรรมมีการจัดสรรงบประมาณตามระเบียบกฎหมาย และเป็นธรรมแก่ทุกชุมชนมากที่สุดรองลงมาคือผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังตระหนักในหน้าที่ของตนพิจารณาเรื่องต่างๆยึดผลประโยชน์ส่วนรวมและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังจัดทำกรอบการปฏิบัติงานของบุคลากรตามมาตรฐานจริยธรรมตามลำดับ

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังได้สรุปผลการดำเนินงานโครงการต่างๆและเงื่อนไขการรับบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนรับรู้ตรวจสอบได้กับองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังสร้างการรับรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึงมากที่สุดเท่ากันรองลงมาคือองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญให้ประชาชนทราบและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังมีวิธีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่นหลายวิธีตามลำดับ

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาในแผนพัฒนา 5 ปี/ประจำปีเพื่อสอดคล้องกับความต้องการประชาชนมากที่สุดรองลงมาคือองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาฯขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อความถูกต้องโปร่งใสเป็นธรรมและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังให้ประชาชนมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ประชุมสภาฯเพื่อแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันตามลำดับ

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมากโดยองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังนำโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาสามปีมาของบประมาณนำไปสู่การปฏิบัติมากที่สุดรองลงมาคือองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังจริงใจในการนำโครงการ/กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชนปฏิบัติเป็นรูปธรรมโดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพเป็นธรรมทั่วถึงตามลำดับ

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังจัดลำดับความจำเป็นในการดำเนินแผนงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังบริหารงานจัดซื้อจัดจ้างโดยมีการเจราเพื่อความประหยัดมีงบประมาณเหลือประชาชนได้ประโยชน์มากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน ประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีเพศ การศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จำแนกได้ ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามเพศพบว่าโดยเฉลี่ยและรายได้ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของทรงชัย นกขมิ้น (2556: บทคัดย่อ, ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ”) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่าระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านของความเป็นธรรมาภิบาลในการพัฒนาทองถิ่นพบว่าการพัฒนาตามหลักความคุ้มค่ามากที่สุดและน้อยที่สุดคือการพัฒนาตามหลักการมีส่วนร่วมและประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เขตพื้นที่ที่อาศัยและระยะเวลาพำนักอาศัยในชุมชนต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกันส่วนประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความเป็นธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 จำแนกตามอายุ อายุที่แตกต่างมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพบว่าด้านที่มีความแตกต่างกันคือหลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วมโดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระสวัสดิ์ ชินว โส (เชื้อคำฮด) (2555) ศึกษาเรื่อง “การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลดงหลวง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร” การวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลดงหลวง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับ การศึกษาพบว่าผู้บริหารและบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบลดงหลวงที่มีเพศ อายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการโดยรวมทั้ง 6 ด้านไม่แตกต่างกันผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้เนื่องจากเพศ อายุและระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลดงหลวงเพราะผู้บริหารและบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ เทศบาลตำบลดงหลวงส่วนใหญ่จะใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการอยู่แล้วจึงทำให้ผลของการนำหลักธรรมไปบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยซึ่งแสดงให้เห็นว่าวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตาม

หลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพาพร ตรีพิษจักร (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำท้ายเหมือง จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมไม่แตกต่างกันการนำ หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท้ายเหมืองด้านการปรับปรุงภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยภาพรวมพบว่ามีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการประกาศกำหนดระยะเวลา และประกันการแล้วเสร็จของการให้บริการสาธารณะของแต่ละงาน เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพความสามารถ และความกระตือรือร้นของผู้ปฏิบัติงานในการบริการด้านต่างๆ โดยเฉพาะการลด การปรับปรุงกระบวนงานให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องของ ประชาชนให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้อง

2.4 จำแนกตามอาชีพ ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามอาชีพ พบว่าโดยเฉลี่ยและรายได้ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุกูล วัฒนากร (2554) : บทคัดย่อ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารสวนตำบล บางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ”ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองคการบริหารส่วนตำบลและเข้าร่วมกับฟังการประชุมสภาหรือประชุม คณะกรรมการบริหารองค์การส่วนตำบลอยู่ในระดับต่ำ ส่วนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลางสภาพปัญหาและอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลคือองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ประชาสัมพันธ์ใหประชาชนเห็นรูปธรรมในการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะการเขามีส่วนร่วมรับฟังการ ประชุมสภา หรือประชุมคณะกรรมการบริหารซึ่งเป็นแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นและชี้แจงวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นให้ประชาชนรับรู้จึงจะทำให้

ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง การเข้าร่วมการบริหารส่วนตำบลพบว่าอยู่ในระดับต่ำส่วนสถานภาพทางสังคมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการเข้ารวมรับฟังการประชุมหรือประชุมคณะกรรมการบริหารการเขาร่วมกิจกรรมการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่าอยู่ในระดับต่ำ

2.5 จำแนกตามรายได้ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัยซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความ คิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน โดยการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารสวนตำบลกุยเหนือ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือมีการปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับ ให้เหมาะสมถูกกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและเปิดโอกาส ให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการบริหารงานอยางสม่ำเสมอ รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลสำหรับบุคลากรขององค์การบริหารสวนตำบลกุยเหนือ ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าบุคลากรมีความรับผิดชอบใน หน้าที่ของตนเมื่อได้รับมอบหมายและมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีอ่อนน้อมถ่อมตน พร้อมให้บริการ ความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานซึ่งทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากกาวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้หลัก

ธรรมาภิบาลในการบริหารงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแต่ควรมีการตรวจสอบการออก ข้อบัญญัติ กฎ ระเบียบให้สอดคล้องกับความจำเป็นของท้องถิ่นเพื่อให้การออกข้อบัญญัติ กฎ ระเบียบ ตรงกับสภาพปัญหาและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายมีการจัดแถลงผลงานกิจกรรมดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังทุกรอบปีให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอยู่อย่างสม่ำเสมอรวมถึงควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนรวมถึงมีส่วนร่วมในการทำงานและควรเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมใน กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรังมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการ บริหารงานอย่างต่อเนื่องต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบเพื่อนำผลมาพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ทรงชัย นกขมิ้น. (2556). **การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

พระสวัสดิ์ ชินวโส (เชื้อคำฮด). (2555). **การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลดงหลวง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร.** ปริญญาพุทธศาสตรมหาบันฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

นพาพร ตรีพิษจักร. (2553). **การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท้าย เหมือง จังหวัดพังงา.** หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

นิภาพรรณ ผิวอ่อน. (2559). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน ตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.** การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

นุกูล วัฒนากร. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล บางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี.** รายงานการศึกษาอิสระรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, กรุงเทพมหานคร.

มาฤดี ชูลีรักษ์. (2551). **ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา.** (ศศ.ม) สาขารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (พ.ศ. 2537, **ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 111** ตอนที่ 53 ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537)

วัดขวางโมเดล: นวัตกรรมชุมชนเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในจังหวัดพิจิตร

Wat Kwang Model: Community Innovation to Support Aging Society in Phichit Province

พระครูวิโชติสิกขกิจ[1], พระครูวิวิธธวัชชัย[2],
พระครูพิทูรนครภิรักษ์[3] และ ปริญญา นิกรกุล[4]
Phrakru Wichotsikkhakit, Phrakru Wiwittawatchai,
Phrakhru Phithunnakhonphirak and Parinya Nikornkul

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการที่เกี่ยวกับการถอดบทเรียนพื้นที่รูปธรรมการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เป็นการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ (ตำบล จังหวัด) ของสภาองค์กรชุมชนเพื่อสนับสนุนกลไกการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในระดับพื้นที่และระดับชาติ โดยการสนับสนุนจัดทำข้อมูลวิชาการและการจัดการความรู้เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาการจัดทำแผนขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ดำเนินโครงการ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคเหนือ เครือข่ายองค์กรชุมชน จังหวัดพิจิตร วัดพร้าว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง ชมรมผู้สูงอายุ วิทยาลัยผู้สูงอายุ ชมรมจิตอาสา ชมรมทูบีนัมเบอร์วัน ผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิต วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร เป็นต้น

แนวทางในการประสบผลสำเร็จในที่นี้พัฒนาจากตัวผู้นำและแกนนำชุมชนและเชื่อมโยงเด็กและเยาวชนในพื้นที่ในการดูแลผู้ป่วยผู้สูงอายุในชุมชนและที่สำคัญคือมีผู้สูงอายุสำรองที่มองผ่าน 2 ประเด็นที่สำคัญนั่นก็คือ คน และ พื้นที่ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ขับเคลื่อนประเด็นเล็กๆ ในชุมชนในหมู่บ้านที่เกิดจากการรวมกลุ่ม ชมรม และขยายไปยังพื้นที่และชุมชนอื่นๆ เป็นการกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นในเรื่องของการรองรับสังคมสูงวัยหรือปัญหาในชุมชนที่กำหนดเป็นนโยบายของตนเองและขับเคลื่อนนโยบายนั้นด้วยชุมชนเองหรือที่เรียกว่า พลังชุมชน โดยเชื่อมร้อยกับรัฐและองค์กรภาคีเครือข่ายที่รองรับและสนับสนุนกิจกรรมดำเนินการต่างๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นนวัตกรรมชุมชนที่เป็นพื้นที่รูปธรรมเพื่อการรองรับสังคมสูงวัย

คำสำคัญ : นวัตกรรมชุมชน, ผู้สูงวัย, พลังชุมชน

[1,2,3] วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Email: mcu.phichit@hotmail.com

[4] คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Email: parinya.nik@mcu.ac.th

Abstract

This article is an academic article about transcribing lessons. Concrete area for driving public policies to support the aging society Wat Khwang Subdistrict, Pho Thale District, Phichit Province It is a drive at the area level (sub-district, province) of the community organization council to support the mechanism for driving the community organization council at the local and national level. Supporting the production of academic information and knowledge management to support the development of a plan to drive the community organization council that operates the project by the Community Organization Development Institute. (Public Organization) Northern Office Network of community organizations in Phichit Province, Wat Phrao, Wat Khwang Subdistrict Health Promoting Hospital senior citizens club Senior College, Volunteer Spirit Club, TO BE NUMBER ONE Club, administrators, faculty, students, Phichit Priest College, etc.

The approach to success here is developed from leaders and community leaders and connects children and youth in the area to care for elderly patients in the community and most importantly, there is a backup elderly person who has looked through 2 important issues. is people and space, starting from driving small issues in communities in the villages arising from unions, clubs and expanding to other areas and communities It is a policy formulation that focuses on supporting the aging society or community problems that are defined as their own policies and drive that policy by the community itself, known as community power, by connecting with the government and network organizations that support and Support various activities These are all community innovations that are concrete areas to support the aging society.

Keywords : Community innovation, Old people, Community Power

บทนำ

"เมื่อกิจกรรมใดเป็นประโยชน์สาธารณะ วัดซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนก็เข้าไปสนับสนุน ดูแล สังคมก็จะน่าอยู่"

พระครูวิศิษฏ์ปริยัติคุณ เจ้าอาวาสวัดพร้าว, 2561

การดำเนินการในพื้นที่ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การเชื่อมโยงกับประเด็น โครงสร้างกลไกการขับเคลื่อน กระบวนการทำงาน ผลงานที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม แนวทางการพัฒนาต่อในอนาคต บทสรุป ข้อเสนอแนะในการนำบทเรียนไปใช้ประโยชน์ และองค์ความรู้ที่ได้จากโครงการ โดยมีพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ทำการจดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนที่ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขพัฒนา สรุปปัญหาในจังหวัด และสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ผ่าน "ชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน ใฝ่ศีลเป็นกุศล ผู้สูงอายุสำรอง คนวัดคนว่าแต่เดิม สอยดาวการกุศล เวทีปรับทุกข์ สร้างสุขเพื่อชาววัดขวาง ภูมิรู้ ภูมิธรรม ผู้ให้ย่อมสุขใจกว่าผู้รับ" โดยการสร้างความสามัคคี การสร้างแรงจูงใจ พร้อมกับใช้กิจกรรมเป็นตัวเชื่อมองค์กรชุมชนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลังจากที่ (พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน, 2551) ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2551 โดยมีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งเป็นสังคมรากฐานมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ตาม พ.ร.บ.ฉบับนี้ ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้รักษาการตาม พ.ร.บ. และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้ง และพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้กำหนดแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เครือข่ายองค์กรชุมชนทุกระดับ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจดแจ้งจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน สนับสนุนให้สภาองค์กรชุมชนที่จัดตั้งแล้ว เป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงงานพัฒนาด้านต่าง ๆ ของชุมชนในระดับตำบลและจังหวัด ส่งเสริมให้สภาองค์กรชุมชนมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาพื้นที่เรียนรู้สภาองค์กรชุมชนเพื่อการขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ

ตามมาตรา 7 ของ (พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2543) มีบทบาทภารกิจให้สถาบันสนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท และมาตรา 8 (3) ในการส่งเสริมและแนะนำให้องค์กรชุมชนเครือข่ายองค์กรชุมชนที่มีบทบาทที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น

นอกจากสภาองค์กรชุมชนตำบลแต่ละแห่งจะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ แล้ว พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 32 ยังระบุว่า “ให้ที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งและการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบลให้เกิดความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ เพื่อเสนอให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ (2) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลต่อพื้นที่มากกว่าหนึ่งจังหวัด ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม (3) สรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ประสบและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ (พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน, 2551)

ขณะเดียวกันคณะทำงานสภาองค์กรชุมชนภาคเหนือในแต่ละปี จะการรวบรวมความเห็นข้อเสนอทางนโยบาย และสรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ นำข้อเสนอจากที่ประชุมสภาฯ ระดับชาติ รวบรวมข้อเสนอต่อหน่วยงานรัฐและคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการตาม พ.ร.บ.สภาฯ มาตรา 32 (2) และ (3) ที่ผ่านมา โดยมีประเด็นสำคัญในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น นโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม นโยบายป่าไม้ การแก้ปัญหาฝุ่นควัน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งข้อเสนอ ยุติ/ยกเลิกนโยบายและกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน เป็นต้น

ดังนั้นจากการพัฒนาข้อเสนอนโยบายดังกล่าว เพื่อให้เห็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่จึงมีความจำเป็นต้องถอดบทเรียนพื้นที่รูปธรรมกรณีตัวอย่างหรือกรณีศึกษาเพื่อให้กระบวนการสำคัญ ข้อค้นพบ จากการถอดความรู้ ประกอบกับการให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของขบวนองค์กรในการดำเนินการโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก เพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นได้ในอนาคตภายใต้การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน คณะทำงานจึงได้จัดทำโครงการ “ถอดบทเรียนพื้นที่รูปธรรมการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ” ขึ้น

ตำบลวัดขวาง เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอโพทะเล ซึ่งเรียกชื่อตามชื่อวัด ซึ่งตั้งอยู่บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำพิจิตร (แม่น้ำน่านเดิม) มีเรื่องเล่ากันมาว่าบริเวณนี้เป็นโค้งคุ้งแม่น้ำน่าน (ซึ่งจะไหลไปบรรจบกับแม่น้ำยม ที่บริเวณวัดหิรัญญาราม ตำบลบางคลาน เดิมเป็นที่ตั้งของตำบลบางคลาน) ราษฎรที่ใช้เรือนแพเดินทางสัญจรไปมา เมื่อเดินทางใกล้ถึงบริเวณโค้งคุ้งน้ำแห่งนี้ เมื่อมองไปข้างแม่น้ำจะเห็นเป็นวัดสร้างขวางแม่น้ำอยู่ จึงเรียกชื่อวัดแห่งนี้ว่า วัดขวางน้ำ แต่ต่อมาเรียกกันติดปากสั้น ๆ ว่า วัดขวาง และเรียกชุมชนแห่งนี้ว่า บ้านวัดขวาง เดิมขึ้นการปกครองกับ ตำบลทุ่งน้อย และในปี พ.ศ. 2481 ได้แบ่งการปกครองออกมาเป็น ตำบลวัดขวาง จนถึงปัจจุบัน (องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง, 2555) ตำบลวัดขวาง เป็นตำบลขนาดกลาง อยู่ในเขตการปกครององค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง มีจำนวน 8 หมู่บ้าน 1,513 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด จำนวน 5,495 คน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาได้ปีละ 3 ครั้ง หรือไม่ก็อย่างน้อย 2 ปี 5 ครั้ง ส่วนการทำสวน ทำไร่ เลี้ยงปลาดุกและรับจ้าง เป็นอาชีพเสริม (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง, 2560)

ข้อมูลทั่วไปสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เชื่อมโยงกับประเด็นรูปธรรม

เรื่องราวเส้นทางการพัฒนาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนของตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ตำบลวัดขวางมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลวัดขวาง ในปี พ.ศ. 2554 การดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลวัดขวางมีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำแผนชุมชนของตำบลวัดขวางทุกหมู่บ้านแล้วออกมาเป็นแผนชุมชนของตำบลวัดขวาง สภาองค์กรชุมชนยังมีบทบาทในการทำหน้าในการจดแจ้งกลุ่มอาชีพภายในตำบลและทำให้รู้ถึงกลุ่มอาชีพแต่กลุ่มมีทุนในการดำเนินกลุ่มเป็นอย่างไร และยังส่งผลให้รู้ถึงทุนในภายในตำบลวัดขวางมีทุนหมุนเวียน

ตำบลวัดขวางก็พบปัญหาในด้านการจัดทำแผนชุมชนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนได้ถูกต้องตามปัญหาและความต้องการของประชาชนพร้อมกับสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลวัดขวางยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขบวนการดำเนินงานของกิจการสภาองค์กรชุมชนว่าท่านมีความสำคัญอย่างมากในช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาและมีข้อเสนอแนะทุก ๆ เรื่องในการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริงตำบลวัดขวาง (สภาองค์กรชุมชนตำบลวัดขวาง, 2559) ในการดำเนินงานต่อไปได้พัฒนาในรูปแบบการดำเนินงาน โดยการร่วมมือจากทั้ง 3 ส่วน คือ 1) วัด 2) บ้าน และ 3) ราชการ ดังนี้

1) วัด

วัดมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในเรื่องสุขภาพ โดยมีพระครูวิศิษฏ์ปริยัติคุณเจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการขับเลื่อน ซึ่งวัดแบ่งเรื่องสุขภาพออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) สุขภาพกาย และ 2) สุขภาพใจ ในส่วนของสุขภาพกาย วัดอาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องมากนัก แต่ที่เห็นอย่างเด่นชัดเป็นรูปธรรมคือ เรื่องของสุขภาพใจ เนื่องจากวัดจัดกิจกรรมสวดมนต์ทุกวัน หรือจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม ปลูกฝังให้คนในชุมชน “ใฝ่ศีลเป็นกุศล” ญาติโยมที่อยู่ที่นี่ประพฤติปฏิบัติธรรมตามหลักของศาสนาโดยเฉพาะในเรื่องของหมู่บ้านรักษาศีล 5 อันเป็นแนวทางเพื่อความสมานฉันท์ของคนในสังคม ตามที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ มีนโยบายส่งเสริมสมานฉันท์ จึงดำริให้คณะสงฆ์ในจังหวัด ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้ครอบคลุมทุกจังหวัด เพราะวัดเป็นแกนกลางของสังคม วัดดีสังคมก็ต้องดี ถ้าวัดไม่ดีสังคมอาจจะลำบาก (วัดพร้าว, 2564) และอีกประเด็นหนึ่งคือ วัดกับชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน ในยามที่คนในชุมชนเจ็บป่วย หรือมีปัญหา วัดก็ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ชมรมผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน ชมรมทูบีนัมเบอร์วัน ลงพื้นที่เข้าไปช่วยเหลือ ดูแล และให้กำลังใจ โดยทางวัดเน้นสอนธรรมะในประเด็นต่าง ๆ เป็นการสร้างกำลังใจ เพื่อให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี และมีความสัมพันธ์เชิงบวก

2) บ้าน/ชุมชน

ชุมชนเริ่มต้นจากผู้นำในชุมชน เป็นผู้ชักนำผู้สูงอายุในชุมชนให้มาร่วมกิจกรรม เน้นเรื่องสุขภาพกายและสุขภาพใจ โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ใช้กิจกรรมเป็นตัวเชื่อม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน ในด้านสุขภาพกาย จัดกิจกรรมออกกำลังกาย รำตัดผู้สูงอายุ รำวงย้อนยุค เป็นต้น ส่วนสุขภาพใจ จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ และกำหนดวาระการประชุมคณะกรรมการทุกวันที่ 10 ของเดือน ซึ่งการพัฒนาขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนไม่ได้เน้นเฉพาะผู้สูงอายุรุ่นปัจจุบันเท่านั้น ในชุมชนยังมีการเตรียมบุคคลที่จะก้าวไปสู่ผู้สูงอายุในลำดับถัดไป ซึ่งเรียกว่า ผู้สูงอายุสำรอง อันเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับคนในชุมชน เพื่อรับมือกับสังคมสูงวัยในอนาคต เป็นการสืบทอดรุ่นต่อรุ่น

3) ราชการ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

การพัฒนาขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน เริ่มต้นจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งมีหน้าที่หลักคือ รับผิดชอบงานในส่วนเรื่องการรักษาพยาบาลในพื้นที่ มีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ซึ่งพบว่าจำนวนผู้สูงอายุมี 1,038 คน หากเทียบกับเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด คือมากกว่าร้อยละของประชากรทั้งหมดเท่ากับพื้นที่นั้นเป็นสังคมสูงวัย ซึ่งตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร คิดเป็นร้อยละ 20.4 ดังนั้นจึงเท่ากับว่า ตำบลวัดขวางเข้าสู่สังคมสูงวัยเต็มรูปแบบตามเกณฑ์ที่กำหนด

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจึงมีแนวคิดว่า เมื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยแล้วจะมีผลกระทบอะไรบ้าง และเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่วนใหญ่เป็นคนที่มาจากพื้นที่อื่น ซึ่งพบเห็นผู้ป่วย หรือคนไข้ติดเตียงเพิ่มขึ้นทุกปี และเข้าใจถึงปัญหาเรื่องความเครียดของผู้ที่ดูแลผู้ป่วยในครอบครัว เนื่องจากขาดทักษะการดูแล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจึงมีแนวคิดใช้ทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน คือชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งในชุมชนมีอยู่แล้ว เข้าไปส่งเสริม เพิ่มศักยภาพให้ผู้สูงอายุในชมรมมีทักษะความสามารถในการช่วยเหลือผู้ป่วยในชุมชน โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประสานไปยังผู้นำชุมชน กำหนดแผน ออกแบบการดูแลผู้ป่วยในชุมชน ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาช่วยในการออกแบบ ด้วยวิธีการคิดวิเคราะห์ แล้วนำข้อมูลกลับไปให้ชุมชน ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ว่าปัญหาในระดับนี้ชุมชนจะสามารถแก้ไขได้อย่างไร ส่วนปัญหาที่ชุมชนไม่สามารถแก้ได้เอง จะประสานให้กับหน่วยงานอื่น หรือเครือข่ายเข้ามาช่วยเหลือ ในบางประเด็นที่นอกเหนือจากเรื่องสุขภาพ เช่น เรื่องที่พัก การปรับสภาพที่อยู่อาศัย ปรับสภาพห้องน้ำให้เหมาะสมกับผู้ป่วย หรือซ่อมแซมบ้านพักที่ชำรุดตามอายุขัยของการใช้งาน ซึ่งส่วนหนึ่งก็ได้รับการช่วยเหลือจากครือข่ายสภาองค์กรชุมชน ที่เสนองบประมาณเข้ามาช่วยเหลือ และส่วนหนึ่งก็ได้รับการบริจาคจากคนในชุมชนที่ช่วยเหลือกันเอง (สนทนากลุ่ม ณ วัดพร้าว ตำบลวัดวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร, 2564)

สภาองค์กรชุมชน จังหวัดพิจิตร

เรื่องราวเส้นทางการพัฒนาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนของตำบลวัดขวาง เกิดขึ้นหลังจากที่พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2551 โดยมีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งเป็นสังคมรากฐานมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยเข้ามาช่วยในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพผู้นำ เพื่อให้ผู้นำในชุมชนสามารถวางแผน กำหนดนโยบายของชุมชน และเสนอนโยบายแก่องค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสนับสนุนงบประมาณ เช่น ในปี พ.ศ.2564 สภาองค์กรชุมชนจังหวัดพิจิตร ได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชน ประจำปี 2564 เป็นการอบรม เพื่อเปิดมุมมอง อุดมการณ์ เสริมทัศนะคติของผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน, ทักษะการฟัง 3 มิติ และกระบวนการวิเคราะห์ตำบล เพื่อให้ผู้นำสามารถคิด วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในชุมชนของตนเอง จนนำมาสู่แผนตำบลยุทธศาสตร์ของตำบลวัดขวาง ซึ่งวิสัยทัศน์ของตำบลวัดขวาง ในระยะ 5 ปีคือ “การเกษตรก้าวหน้า พัฒนาสาธารณูปโภค นำสู่สุขภาพชีวิตที่ดี” และสภาองค์กรชุมชน จังหวัดพิจิตร เสนองบประมาณเข้าไปช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน (สภาองค์กรชุมชน จังหวัดพิจิตร, 2564)

เรื่องราวเส้นทางการพัฒนาการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนของตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ขับเคลื่อนการดำเนินงาน จาก 3 ส่วน รวมเป็นพลังบวร คือ บ้าน/ชุมชนวัด และราชการ โดยยึดหลักชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน กล่าวคือ วัดได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน อาทิชมรมผู้อายุ ชมรมทูบีนัมเบอร์วัน และชุมชนก็ประสานไปยังหน่วยงานราชการ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดทำแผนลงพื้นที่ออกเยี่ยมผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง หรือหากเรื่องใดที่นอกเหนือจากเรื่องสุขภาพ เช่น เรื่องการปรับสภาพที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมแก่การดำรงชีพของผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง ส่วนหนึ่งก็ได้งบประมาณสนับสนุนจากสภาองค์กรชุมชน และงบจากการบริจาคของคนในชุมชนที่ช่วยเหลือกันเอง

ต้นทุนศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนมีผู้นำที่มีศักยภาพ จึงทำให้มีการประสานงาน ร่วมมือกับหน่วยงานได้อย่างเข้มแข็ง และเปิดโอกาสให้เยาวชนมีพื้นที่สำหรับแสดงความคิดเห็น และมีชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นทุนเดิมของชุมชนซึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เข้ามามีบทบาท ในการให้ความรู้ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชมรม เพื่อให้มีความรู้ มีทักษะ สามารถให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียงในชุมชนของตนเองได้ โดยไม่ต้องรอหน่วยงานภาครัฐ ส่วนในเรื่องใด หรือปัญหาใดที่ชุมชนไม่สามารถแก้ไข หรือจัดการได้ด้วยตนเอง ผู้นำชุมชนก็จะประสานไปยังหน่วยงานภาครัฐหรือเครือข่ายอื่น เช่น สภาองค์กรชุมชน เพื่อนำงบเข้ามาช่วยเหลือ หรือสนับสนุนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ และงบประมาณอีกส่วนหนึ่งก็ได้มาจากการช่วยเหลือจากคนในชุมชน

ในส่วนของวัดใช้ต้นทุนทางด้านจิตใจ ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ โดยจัดกิจกรรมทำวัตร สวดมนต์ ปฏิบัติธรรม หรือกิจกรรม “ธรรมะ เยี่ยมโยม” ซึ่งวัด นำโดยพระครูวิศิษฏ์ปริยัติคุณ เจ้าอาวาส ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานราขการ เป็นกิจกรรมที่ทำในโอกาสสำคัญ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ หรือในช่วงที่ผู้ป่วยในชุมชนใกล้เสียชีวิต พระสงฆ์จะเข้าไปแสดงธรรม ในประเด็นต่างๆ เพื่อให้ผู้ป่วยสบายใจและได้ทำบุญ สร้างกุศล ด้วยความที่ประชากรในตำบลวัดขวางเป็น “คนวัด คนวาแต่เติม” ดังนั้น ต้นทุนทางด้านจิตใจนี้วัดจะดำเนินการได้อย่างเด่นชัด

ต้นทุนศักยภาพของสภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ของตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร คือการร่วมมือเป็นเครือข่ายชุมชนในการขับนโยบายสาธารณะ มีวัดเป็นศูนย์กลาง สร้างต้นทุนทางด้านจิตใจ มีชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง มีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพ สามารถดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน มีสิทธิ มีเสียงในการแสดงความคิดเห็น และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อ

โครงสร้างกลไกการขับเคลื่อน

การเตรียมพร้อมสภาองค์กรชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

การเตรียมความพร้อมเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ชุมชนก่อตั้งทีมกรรมการระดับตำบล ใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตตำบลวัดขวาง” ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระครูวิศิษฏ์ปริยัติคุณ, หัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ทั้งหมด, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้นำชุมชน, ตัวแทนจากชมรมผู้สูงอายุ, เด็กและเยาวชน มีทุกกลุ่มวัย โดยร่วมกันออกแบบวางแผนพัฒนาตำบล และจัดทำแผนภายใน เรื่องสุขภาพ โดยกำหนดวาระการประชุมปีละ 1 ครั้ง เพื่อมาทบทวนในแผนงานที่แบ่งให้แต่ละกลุ่มไปดำเนินการ ว่ามีปัญหาเรื่องใดบ้าง เกิดขึ้นกับช่วงวัยใด เช่น เด็กเล็กฟันผุ ปวดฟัน เจ็บป่วยง่าย วัยรุ่นเริ่มติดเกม ติดยาเสพติด วัยทำงานเกิดภาวะโรคเบาหวานเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุป่วยติดเตียงเพิ่มขึ้น ซึ่งแต่ละปี จะจัดสรรแบ่งหน้าที่ตามกลุ่ม เพื่อออกแบบกิจกรรม ด้านการช่วยเหลือ ในเรื่องการป้องกันหรือช่วยในเรื่องของการฟื้นฟูสภาพ ซึ่งทีมคณะกรรมการขับเคลื่อนเกิดขึ้นมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2553 ต่อมา เกิดเวที “ปรับทุกข์สร้างสุขเพื่อชาวตำบลวัดขวาง” เป็นเวทีกลางของพื้นที่ตำบลวัดขวาง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกภาคส่วน จัดขึ้นทุกวันที่ 10 ของเดือน โดยทุกเดือนแต่ละตำบลจะหมุนเวียนเปลี่ยนเจ้าภาพ ในการจัดแต่ละเดือน เช่น เดือนที่ผ่านมา วันที่ 10 สิงหาคม 2564 หมู่ 6 เป็นเจ้าภาพ เดือนนี้ วันที่ 10 กันยายน 2564 หมู่ 7 เป็นเจ้าภาพ เป็นเวทีเปิดสำหรับแสดงความคิดเห็น เสนอนโยบาย สนทนาถึงความทุกข์ร้อนของประชากรในชุมชน เช่น “ขี้หมูเหม็น” “ควันเผาถ่าน” ใครมีความทุกข์ร้อนอยากร้องเรียน หรือหน่วยงานราชการจะเข้ามาช่วยเหลือในด้านใด คณะกรรมการจะปรึกษาหารือกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา เป็นรูปแบบการทำงานที่ต่อเนื่อง ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นบุคลากรของหน่วยงานราชการ, ภาคประชาชน และสภาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน ดังนั้นคณะกรรมการซึ่งมาจากทุกภาคส่วน จึงเข้าใจ และรับรู้เรื่องราว สถานการณ์ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เมื่อกำหนดแผนแล้วก็แบ่งงานให้แต่ละส่วนไปดำเนินการ และเมื่อถึงเดือนถัดไป ก็นำผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานมาเข้าที่ประชุมอีกครั้ง และเวทีกลางเปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เป็นการเตรียมพร้อมทั้งคนและทีมงาน เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ (สนทนากลุ่ม ณ วัดพร้าว ตำบลวัดวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร, 2564)

ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เตรียมความพร้อมเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ โดยการก่อตั้งทีมคณะกรรมการระดับตำบล ซึ่งคณะกรรมการมีทุกกลุ่มทุกวัยทั้งเจ้าอาวาส

หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชน ซึ่งสิ่งที่ได้จากการถอดบทเรียน คือการเน้นที่บุคคล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนในชุมชน ซึ่งคนในชุมชนจะเข้าใจบริบทของชุมชนเป็นอย่างดี

รูปแบบ โครงสร้างกลไก บทบาท การบริหารจัดการในการขับเคลื่อน

ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีรูปแบบการทำงานอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2553 โดยผสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ส่วนราชการระดับตำบลทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลวัดขวาง โรงเรียน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แกนนำเยาวชน กลุ่มสตรี แกนนำผู้สูงอายุตำบลวัดขวาง (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง, 2560) ซึ่งแต่ละภาคส่วนจะมีหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันออกไป

การเชื่อมโยงการทำงานและสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี เครือข่าย

ตำบลวัดขวางมีการจัดทำแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2553 ได้ก่อตั้งทีมคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตตำบลวัดขวาง โดยมีทีมพี่เลี้ยงจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง เป็นวิทยากรกระบวนการ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง, 2560) และเกิดเวที “ปรับทุกข์สร้างสุขเพื่อชาวตำบลวัดขวาง” เป็นเวทีเปิดรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ นโยบาย และเรื่องใดที่นอกเหนือจากเรื่องสุขภาพ เช่น เรื่องโรงเรียน, เรื่องสิ่งแวดล้อม ประเด็นเหล่านี้จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาองค์กรชุมชน (สนทนากลุ่ม ณ วัดพร้าว ตำบลวัดวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร, 2564)

เวที “ปรับทุกข์สร้างสุขเพื่อชาวตำบลวัดขวาง” เป็นเวทีเปิดรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ นโยบาย และเป็นเวทีเชื่อมโยงการทำงานและสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี เครือข่ายเรื่องใดที่นอกเหนือจากเรื่องสุขภาพ เช่น เรื่องโรงเรียน, เรื่องสิ่งแวดล้อม ประเด็นเหล่านี้จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย องค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาองค์กรชุมชน

กระบวนการทำงาน

การสังเคราะห์การดำเนินงาน องค์ความรู้ และนวัตกรรม

จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้ชื่อว่าเวที “ปรับทุกข์ สร้างสุข เพื่อชาวตำบลวัดขวาง” เป็นเวทีสำหรับรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ร้องทุกข์ หรือนโยบาย เป็นเวทีสำหรับออกแบบแผนพัฒนาตำบล ซึ่งคณะกรรมการแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ตำบลวัดขวางกำหนดขึ้น เพื่อเป็นเวทีกลางในการ

สื่อสารระหว่างชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หัวหน้าหน่วยงานภายในตำบล (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง, 2560) เมื่อได้แผนพัฒนาแล้ว จากนั้นแบ่งให้แต่ละชมรมหรือหน่วยงานนำไปดำเนินการ และเมื่อถึงวันที่ 10 ของเดือนถัดไป ก็นำผลลัพธ์มาเข้าที่ประชุมเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ประเด็นต่อมาคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง นำข้อมูลที่มีอยู่มาวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน ออกแบบแผนการดำเนินงาน โดยใช้หมู่ 6 เป็นพื้นที่ต้นแบบเพื่อเรียนรู้การทำงานในเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เรื่องโรคเบาหวาน โดยใช้กลุ่มประชากรตัวอย่าง 12 ราย ซึ่งเป็นผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่ ศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันว่าในแต่ละวัน ผู้ป่วยรายใหม่มีวิถีชีวิตอย่างไร จากนั้นจัดเวทีประชาคมพูดคุยกับชาวบ้านว่า มีใครทำพฤติกรรมลักษณะนี้บ้าง เป็นการรวบรวมสังเคราะห์การดำเนินงาน นำองค์ความรู้ที่ได้จากคนส่วนน้อยไปสู่ประชากรส่วนมาก แล้วจากนั้นตรวจสุขภาพประชากรที่เป็นกลุ่มเสี่ยง กำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมาย นำข้อมูลที่ได้มาออกแบบกิจกรรม กำหนดหน้าที่ ให้ความรู้ ทักษะ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายนำไปปฏิบัติ โดยแต่ละกิจกรรมไม่มีการบังคับขึ้นอยู่ที่ความสมัครของประชากรกลุ่มเป้าหมาย แล้วกำหนดวันในเดือนถัดไปเพื่อให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายมาตรวจเลือด พบว่า เมื่อทำไปได้ 6 เดือน กลุ่มเสี่ยงที่จะกลายเป็นกลุ่มผู้ป่วย ลดลงเป็นกลุ่มปกติประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ เกิดเป็นนวัตกรรมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรสุขภาพของแต่ละคน

อีกหนึ่งประเด็นคือ วิทยาลัยผู้สูงอายุ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญา ด้านอาชีพ และเป็นสถานที่สร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน โดยให้คนในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ ภูมิรู้ ภูมิธรรม มาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ซึ่งเป็นการสืบสานองค์ความรู้ของชุมชน และนำไปต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ (สนทนากลุ่ม ณ วัดพร้าว ตำบลวัดวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร, 2564)

การรวบรวมสังเคราะห์การดำเนินงาน องค์ความรู้ นวัตกรรม ของตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เป็นการนำข้อมูล องค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ข้อมูลด้านสุขภาพ, ภูมิปัญญา (เพลงฉ่อย, ลำตัด, รำวง) มาทำการวิเคราะห์ หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรมใดหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ก็นำมาต่อยอด เกิดเป็นองค์ความรู้ นวัตกรรมของชุมชน

ความต้องการ

เตรียมสังคมเพื่อรองรับรับสังคมสูงวัย ในรุ่นต่อไป ปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ, ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ, และเรื่องของเยาวชน วัยทำงาน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน เข้ามาช่วยส่งเสริมเพื่อให้เกิดประโยชนสาธารณะ ให้เห็นเป็นรูปธรรม องค์กรต่าง ๆ เข้ามารองรับสนับสนุนนโยบายในการขับเคลื่อน ชุมชนสามารถประกาศนโยบายของชุมชนเอง โดยไม่ต้องรอนโยบายต่าง ๆ ของประเทศ (สนทนากลุ่ม ณ วัดพร้าว ตำบลวัดวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร, 2564)

จุดอ่อนคือเรื่องของเวลา เนื่องจากคนในชุมชน ไม่มีเวลาสำหรับทำกิจกรรม เพราะทุกคน ทุกหลังคาเรือน ตื่นเช้าก็ไปทำงาน เย็นก็กลับบ้าน ส่วนจุดแข็งของตำบลวัดขวางคือ การร่วมแรงร่วมใจจากทุกภาคส่วน เป็นพลังบวร (บ้าน, วัด, ราชการ) เกิดเป็นภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง และความต้องการ คือ ตำบลต้องการให้ภาครัฐ หรือองค์กรต่างเข้ามารองรับ สนับสนุนการประกาศนโยบายสาธารณะของตำบล โดยตำบลสามารถประกาศนโยบายของตำบลได้เอง โดยไม่รอนโยบายต่าง ๆ ของประเทศ

เคล็ดลับความสำเร็จในการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

เป็นการร่วมมือกันจากทุกภาคส่วน จัดตั้งคณะกรรมการแบ่งงานเป็นส่วน เชื่อมโยงกันในทุกด้าน ทุกมิติ จัดทำตารางกิจกรรม เพื่อให้คนในชุมชนมาร่วมสนทนา แลกเปลี่ยน แสดงความเห็น ข้อเสนอแนะ และวางแผนออกแบบกิจกรรม เมื่อได้กิจกรรมมาแล้ว จากนั้นให้บุคคล หรือชุมชนเป็นผู้เลือกว่าจะเข้าร่วมในกิจกรรมใด ให้เลือกทำตามความสมัครใจไม่บังคับ เช่น รำวง รำไม้พอง เดิน วิ่ง ปั่นจักรยาน คนในชุมชนสะดวกหรือชอบทำกิจกรรมใดก็เลือกทำตามความสมัครใจ และเคล็ดลับความสำเร็จที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือแรงจูงใจ เช่น ในกรณีผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน หรือภาวะโรคอ้วน ชุมชนก็จัดโครงการชุมชนต้นแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ 3 ส ตำบล

วัดขวาง โดยเริ่มจากการคัดกรองกลุ่มดี เสี่ยง ป่วย จากนั้นกำหนดแผนทางเดินยุทธศาสตร์ โครงการชุมชนบ้านใหม่ คนไร้พุง สร้างแกนนำ กำหนดกฎ กติกา/ข้อตกลง สร้างเป็นนวัตกรรม 3 กลุ่ม คือนวัตกรรมกลุ่มปกติ นวัตกรรมกลุ่มเสี่ยง นวัตกรรมกลุ่มป่วย และสร้างบุคคลต้นแบบ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง, 2559) เมื่อทำกิจกรรมแล้ว ก็มาประเมินผลว่า ทำกิจกรรมไปแล้วน้ำหนักลดลง หรือรอบเอวลดลงหรือไม่ จากนั้นเชิญผู้ที่ปฏิบัติได้มาพูดคุย บอกกล่าวให้คนในชุมชนได้ทราบ เป็นการสร้างแรงจูงใจ ทั้งต่อผู้ที่ปฏิบัติได้ และผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงด้วยกัน หรือถ้าใครทำสำเร็จก็มีรางวัลให้ เช่น ไข่ไก่ น้ำมันพืช เป็นต้น (สนทนากลุ่ม ณ วัดพร้าว ตำบลวัดวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร, 2564)

เคล็ดลับความสำเร็จในการดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ความสามัคคี การขับเคลื่อนโยบายสาธารณะของชุมชน เป็นการร่วมมือกันจากทุกภาคส่วน โดยจัดตั้งคณะกรรมการแบ่งงานเป็นส่วน เชื่อมโยงกันในทุกด้าน ทุกมิติ จัดทำตารางกิจกรรม เพื่อให้คนในชุมชนมาร่วมสนทนา แลกเปลี่ยน แสดงความเห็น ข้อเสนอแนะ และวางแผนออกแบบกิจกรรม 2) การสร้างแรงจูงใจ คนในชุมชนสามารถเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจได้ตามความสมัครใจไม่มีการบังคับ ใครที่สำเร็จก็จะได้รับการชื่นชมจากคนในชุมชน

ผลงานที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม และแนวทางการพัฒนาต่อในอนาคต

เชิงกระบวนการ

ใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือสร้างภาคีเครือข่าย ซึ่งเป็นการร่วมมือจากทุกภาคส่วน พัฒนาศักยภาพสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุ ให้มีทักษะ สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง และมีองค์ความรู้สามารถถ่ายทอดรูปแบบการพัฒนาและเป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชน เช่น

โครงการบ้านใหม่ไร้พุง

“โครงการบ้านใหม่ไร้พุง” ซึ่งเป็นโครงการชุมชนต้นแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ 3 ส ตำบลวัดขวาง ใช้พื้นที่หมู่ 6 เป็นหมู่บ้านต้นแบบ โดยแผนทางเดินยุทธศาสตร์โครงการชุมชนบ้านใหม่ คนไร้พุง เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน สร้างแกนนำ กำหนดกฎ กติกา/ข้อตกลง สร้างเป็นนวัตกรรม 3 กลุ่ม คือนวัตกรรมกลุ่มปกติ นวัตกรรมกลุ่มเสี่ยง นวัตกรรมกลุ่มป่วย และสร้างบุคคลต้นแบบ แล้วนำผลลัพธ์ที่ได้จากพื้นที่ต้นแบบมาขยายผลให้พื้นที่อื่นดำเนินการต่อ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง, 2559)

การประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่น ระดับจังหวัด สาขา การส่งเสริมสุขภาพ

กำหนดแผนที่สุขภาพ และคัดเลือกพื้นที่ทดลองใช้นวัตกรรม “แผนที่สุขภาพ” ซึ่งทีมสุขภาพตำบลวัดขวาง เลือกพื้นที่หมู่ 6 บ้านใหม่ ตำบลวัดขวาง เป็นพื้นที่ทดลองใช้นวัตกรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีผู้นำชุมชน แกนนำ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีศักยภาพ ทำงานเป็นทีม เป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน และคัดเลือกพื้นที่ทดลองใช้แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีรสเค็มในชีวิตประจำวันและการพัฒนาชุดสื่อองค์ความรู้ ลดเค็ม ลดโซเดียม ในพื้นที่ หมู่ 1 บ้านไร่ ตำบลวัดขวาง (วณิชชา ภู่จำนงค์, 2557)

เชิงคุณภาพ

ได้รับการคัดเลือกให้เป็นชมรมผู้สูงอายุต้นแบบของจังหวัดพิจิตร ได้รับสนับสนุนงบประมาณจาก พม. เพื่อสร้างศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลวัดขวาง ปัจจุบัน อาคารตั้งอยู่บริเวณหน้าองค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง มีระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลวัดขวางโดยทุกภาคีมีส่วนร่วม ส่งผลให้ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน กลุ่มติดเตียง กลุ่มติดสังคม สามารถเข้าถึงบริการและได้รับบริการตามมาตรฐาน ประกาศเป็นชุมชนต้นแบบ “ชุมชนบ้านใหม่ไร้พุง” ใช้แผนที่ทางเดนยุทศาสตร์ในการจัดการปัญหาสุขภาพของประชาชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

ผู้นำ/แกนนำที่มีศักยภาพ สามารถชักนำคนในชุมชนให้มาร่วมกิจกรรม และเปิดเวทีกลางซึ่งเป็นพื้นที่ทางสังคม รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ นโยบาย และความทุกข์ร้อนของประชาชนในเขตพื้นที่พัฒนาอาสาสมัครดูแลผู้อายุ ให้มีทักษะ ความสามารถ สนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ การอบรมผ่านโรงเรียนผู้นำผู้สูงอายุ การสนับสนุนส่งเสริมแกนนำได้เข้าร่วมเรียนรู้ในกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ 3 ส. การอบรมนักบริบาล หลักสูตร 70 ชั่วโมงของกรมอนามัย

ใช้ “แผนที่ยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุ เกิดเป็นภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีการพัฒนาแผนการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม และมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีทีมพี่เลี้ยงที่มีศักยภาพสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง, 2560)

การเสริมสร้างต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนตำบลวัดขวาง มีการคืนข้อมูลต้นทุนชีวิต สถานะสุขภาพของวัยรุ่นให้กับชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครองให้รับทราบถึงสถานการณ์สุขภาพของวัยรุ่น มีการพัฒนาศักยภาพ และสร้างเครือข่ายแกนนำวัยรุ่น/เยาวชนจากสถานศึกษา เพื่อให้สามารถให้ความรู้คำแนะนำแก่เพื่อน ส่งต่อบริการและเชื่อมโยงเป็นระบบบริการ เปิดโอกาส และเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้วัยรุ่น เยาวชน ได้แสดงออกอย่างเหมาะสม ให้คำปรึกษาทางสื่อออนไลน์ เช่น LINE, FACEBOOK (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร, ม.ป.ป.)

ผลการดำเนินงาน “รูปธรรมความสำเร็จ” ใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อบริหารจัดการผู้สูงอายุ และสมาชิกในชมรมให้มีศักยภาพ ทักษะ องค์ความรู้ สามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนได้ จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นชมรมผู้สูงอายุต้นแบบของจังหวัดพิจิตร และได้งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จคือคนและเครื่องมือ กล่าวคือ มีผู้นำ แกนนำ และทีมพี่เลี้ยงที่มีศักยภาพ สามารถกำหนดแผนการพัฒนา และมีเป้าหมายที่ชัดเจน ในส่วนของเครื่องมือ คือใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือสร้างภาคีเครือข่าย

แนวทางพัฒนาต่อยอดในอนาคต

พัฒนาศักยภาพผู้นำ แกนนำ เด็กและเยาวชน ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ เพื่อจะได้มาร่วมกันดูแลผู้ป่วย ติดบ้าน ติดเตียง และผู้สูงอายุในชุมชน เตรียมความพร้อม และส่งเสริมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ หรือที่เรียกว่า ผู้นำผู้สูงอายุสำรองรุ่นใหม่ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถ่ายทอดความรู้รุ่นสู่รุ่น และในอนาคตนอกเหนือจากเรื่องป้องกันสุขภาพ ต้องให้ความสำคัญในมิติต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น มิติด้าน

การรักษาเยียวยา รวมถึงการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ และการเตรียมพร้อมด้านสุขภาพของผู้สูงอายุสำรอง เพื่อในวันข้างหน้าจะเป็นผู้สูงอายุที่สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง, 2560)

แนวทางพัฒนาต่อยอดในอนาคต เน้นที่การเตรียมคนในชุมชน เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้นำ แกนนำ เด็กและเยาวชน ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายในอนาคต และส่งเสริมสุขภาพให้ผู้สูงอายุสำรองรุ่นใหม่ให้สุขภาพ ร่างกายที่แข็งแรง เพื่อมาสืบทอดการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการนำบทเรียนไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะต่อพื้นที่ดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

พื้นที่ดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ต้องคำนึงถึง 2 เรื่อง คือ 1) คน คือเน้นที่การพัฒนาศักยภาพผู้นำ แกนนำ ประชาชน และชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง ปลูกฝังค่านิยมให้คนในชุมชนเป็นผู้ให้ ทำงานจิตอาสา ถือคติว่า “ผู้ให้ย่อมสุขใจกว่าผู้รับ” และ 2) คือ พื้นที่ ต้องเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ ปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

ข้อเสนอแนะต่อพื้นที่อื่นที่ประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนต่อ

ด้วยปัญหาของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน พื้นที่ซึ่งจะประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนต่อ ต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง แล้วแต่งตั้งคณะกรรมการ ทีมงาน เพื่อมาวางแผนกำหนดนโยบาย และขับเคลื่อน ในขั้นต้นต้องเริ่มจากการขับเคลื่อนในประเด็นเล็ก ๆ เมื่อการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ที่ดี แล้วจึงค่อยขยายผลต่อไป

ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนา ต่อหน่วยงานภาคีเครือข่าย

แนวทางในการพัฒนาหรือการขับเคลื่อนนโยบาย องค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายต้องเข้ามารองรับหรือสนับสนุน เพราะบางนโยบายที่ชุมชนกำหนดขึ้นมา ซึ่งเป็นนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน แต่หากภาครัฐ หรือองค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายไม่เข้ามาช่วยรองรับ หรือสนับสนุนนโยบายก็ไม่สามารถจะดำเนินการ หรือขับเคลื่อนต่อไปได้ (วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564)

สรุป

นับตั้งแต่มี พรบ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 โดยการทำหน้าที่ของ พรบ. จึงทำให้เกิดสภาองค์กรชุมชนในจังหวัดโดยการทำหน้าที่ จดแจ้ง จัดตั้ง สภาองค์กรชุมชนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แก้ไข พัฒนา หรือ สรุปปัญหาภายในจังหวัดและสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายจากเส้นทางการพัฒนาการขับเคลื่อนที่เป็นกลไกในพื้นที่ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเลจังหวัดพิจิตร ซึ่งประกอบไปด้วย วัด บ้าน/ชุมชน ส่วนราชการ และสภาองค์กรชุมชนโดยดำเนินการผ่าน “ชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน” โดยใช้ “วัด” เป็นศูนย์กลาง และใช้กิจกรรมเป็นตัวเชื่อมโดยมีชมรมผู้สูงอายุ วิทยาลัยผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย การรวมตัวกันของผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อประกอบกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นการแสดงลิเก เพลงฉ่อย รำวงย้อนยุค ดังนั้นก็ล้วนแล้วเป็นส่วนของสุขภาพกายส่วนสุขภาพใจก็ประกอบไปด้วย การปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ และมีการประชุมพูดคุยกันทุกวันที่ 10 ของเดือน

และมี “โครงการธรรมะเยี่ยมโยม” ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ที่ดำเนินการการผ่าน*ปัญหาของชุมชนและการออกแบบวิธีแก้ปัญหาแล้วส่งข้อมูลคืนชุมชน*พร้อมกับหาแนวทางแก้ไขโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่แก้ไขเองได้ ส่วนที่แก้ไขเองไม่ได้ก็ประสานหน่วยงานภาคีเครือข่ายให้ดำเนินการ ส่วนต้นทุนและศักยภาพของชุมชนนั้นก็มองในเรื่องของกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวัดและพระพุทธศาสนาเพื่อมองให้เป็น “การใฝ่การกุศล” ดำเนินการผ่านวัดและชุมชนไม่ทอดทิ้งกันโดยสัมพันธ์กับชุมชนวัดขวางเป็น “คนวัด คนว่า” แต่เดิมและมีกิจกรรม*การสอยดาวการกุศล*ที่นำเงินจากการสอยดาวไปเข้าชมรมจิตอาสาที่ดำเนินการโดยเด็กและเยาวชนในพื้นที่ มี*เวทีปรับปรับทุกข์สร้างสุขเพื่อชาววัดขวาง* โดย ดำเนินการที่สัมพันธ์กับผู้สูงอายุ ผู้มีประสบการณ์ในชุมชนที่มี “ภูมิรู้ ภูมิธรรม” ในตัวเองและประสบการณ์ที่ยาวนาน มีการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมบ้านคนป่วยหรือผู้สูงอายุเป็นการให้ด้านร่างกายและจิตใจเป็นการช่วยเหลือกันของคนในชุมชน เป็นการประสานความสามัคคีและสร้างแรงจูงใจในการดำเนินกิจกรรมที่มีคนหลากหลายอาชีพหลากหลายวัยเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ได้มีแต่ผู้สูงอายุเท่านั้น วัดขวางยังมีผู้ “สูงอายุสำรอง” และชมรมจิตอาสา ชมรม TO BE NUMBER ONE ที่ดำเนินการเพื่อเตรียมการเพื่อจะรองรับสังคมสูงวัยในอนาคตที่จะเกิดขึ้น

รูปธรรมในการดำเนินการผลสำเร็จที่เกิดจากการเชื่อมโยงกลไกการขับเคลื่อนที่มีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตำบลวัดขวางซึ่งเป็นคนในชุมชนเองที่มองว่าปัญหาของชุมชนคือ คนในชุมชนจะรู้ดีที่สุด มีการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพที่เชื่อมโยง วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้สูงอายุในชุมชน และชมรมต่าง ๆ ที่มองในเรื่องของพฤติกรรมสุขภาพของคนในชุมชนและยัง

มีแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงผู้สูงอายุ มีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ของพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร ที่เชื่อมร้อยดูแลในเรื่องของสุขภาพผู้สูงอายุ และการเยี่ยมบ้าน ปัจจัยสู่ความสำเร็จในที่นี้เองซึ่งประกอบไปด้วยตัว ผู้นำ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ที่เป็นพี่เลี้ยงและการจัดทำแผนดำเนินการ มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนกล้าแสดงออก มีการให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นเรื่องสุขภาพผ่าน Line ผ่าน Facebook

เอกสารอ้างอิง

การสนทนากลุ่ม ณ วัดพร้าว ตำบลวัดวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร. 4 กันยายน 2564.

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัติสภาองคกรชุมชน พ.ศ. 2551

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร. (ม.ป.ป.). **ถอดบทเรียน: เรื่องการเสริมสร้างต้นทุนชีวิต เด็กและเยาวชนตำบลวัดขวาง.** พิจิตร: โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง. (2559). **ชุมชนต้นแบบปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ "ชุมชนบ้านใหม่ไร้พุง".** พิจิตร.

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดขวาง. (2560). **เสริมสร้างพลังชุมชน สร้างสังคมผู้สูงวัย วัดขวางโมเดล.** พิจิตร.

วณิชชา ภู่จำนงค์. (2557). **เอกสารการประกวดอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่น ระดับจังหวัด สาขาการส่งเสริมสุขภาพ ปีงบประมาณ 2557.** พิจิตร.

วัดพร้าว. (2564). **วีดีทัศน์การประกวดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5.** ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล, จังหวัดพิจิตร. (Facebook) โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ประจำหนเหนือ 2 กันยายน 2564.

วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2564). **รายงานผลการดำเนินโครงการการถอดบทเรียน "พื้นที่รูปธรรมการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย" ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร.** เสนอต่อ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคเหนือ

สภาองค์กรชุมชน จังหวัดพิจิตร. (2564). **รายงานผลตำบลยุทธศาสตร์ ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร.** พิจิตร.

สภาองค์กรชุมชน ตำบลวัดขวาง. (2559). **ตำบลที่มีการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองอย่างเป็นรูปธรรม ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร.** เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนจังหวัดพิจิตร

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง. (2555). **ข้อมูลทั่วไป.** เข้าถึงได้จาก องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง: https://www.watkwang.go.th/content/information (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2566)

ปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28

Legal problems in the monk's wear in case of final judgment to declare bankruptcy According to the Clergy Act B.E. 2505, Section 28

พระสยาม ยวงคำ (พระครูชัยมงคลปทุมรักษ์)[1]

Phra Siam Yuangkham (Phrakru Chaimongkol Pathumrak)

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 ซึ่งควรเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และสามารถปฏิบัติภารกิจของสงฆ์ได้ตามปกติ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด และทฤษฎี เอกสารทางกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 ซึ่งมีบทบัญญัติให้พระภิกษุซึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด จากบทบัญญัติดังกล่าว เป็นกรณีที่พระภิกษุกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งอาจเกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีพหรือช่วยเหลือญาติโยมในความจำเป็นต่าง ๆ แล้วเกิดปัญหามีหนี้สินล้นพ้นตัว จนกระทั่งถูกฟ้องเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งถือว่าเป็นความผิดทางแพ่งไม่ต้องถูกควบคุมตัวเข้าไปในเรือนจำ พระภิกษุนั้นยังสามารถปฏิบัติภารกิจในทางพระได้ เพียงแต่ไม่มีสิทธิในการทำนิติกรรมทางการเงิน การสึกจากพระยังเป็นการตัดโอกาสผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติธรรมอีกด้วย

จึงเสนอแก้ไข พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 “พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม” เหตุผลในการแก้ไข เนื่องจากพระภิกษุเป็นบุคคลธรรมดาที่ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายควรเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และสามารถปฏิบัติภารกิจของสงฆ์ได้ตามปกติ ซึ่งต่างกับกระบวนยุติธรรมทางอาญาที่จะต้องถูกจำคุก

คำสำคัญ : พระภิกษุสงฆ์, คำพิพากษา, ล้มละลาย

[1] นักศึกษานิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: siam0895599@gmail.com

Abstract

This thesis aims to study the legal problems of monks in the case of a final judgment to be declared bankrupt. According to the Clergy Act B.E. 2505, Section 28, which should enter into civil justice and be able to perform ecclesiastical duties as usual. This research is qualitative research based on concept and theoretical documents. Legal Documents.

The results of the research showed that the Clergy Act B.E. 2505, Section 28, which provides for monks who have to be adjudicated by the final judgment to be bankrupt. It must be worn within three days from the date of the final case. According to the provision, it is a case where a monk commits an offence relating to property which may be caused by the necessity for living or assisting relatives in various necessities. Then there was the problem of insolvency until he filed for bankruptcy, which is considered a civil offense and does not have to be detained in prison. Buddhist monks can also perform monastic tasks. They simply do not have the right to enter into financial jurisprudence. Wear from the monks also deprives those who are willing to practice Dhamma.

Therefore, the amendment is proposed. The Clergy Act B.E. 2505, Section 28 "Any monk who has a final judgment to be declared bankrupt shall apply mutatis mutandis mutandis." Reason for correction Since a monk is a natural person who has been judged bankrupt by the court, he should enter the civil justice system and be able to perform his monastic duties normally. Unlike the criminal justice system, which requires imprisonment.

Keywords : monk, judgment, bankruptcy

บทนำ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือและอยู่ควบคู่สังคมไทยมาช้านาน เป็นหนึ่งในสถาบันหลักของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญกับวิถีชีวิตของคนไทยในทุกๆ ด้านตั้งแต่ด้านการศึกษา ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านศิลปกรรม ซึ่งในด้านการศึกษานั้น ในอดีตวัดถือเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียนของชุมชน และภิกษุก็ทำหน้าที่เป็นครูผู้อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่างๆแก่ศิษย์โดยตรง แม้ในปัจจุบันบทบาทเหล่านี้จะลดน้อยถอยลงไป แต่วัดก็ยังคงมีความสำคัญต่อสังคมไทยในการศึกษาหาความรู้ทางพุทธศาสนา ในขณะที่บทบาทของศาสนาพุทธในด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น (ณัฐธิดา ใจเย็น, 2558 : 1) วัดจัดได้ว่าเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของไทยล้วนเกี่ยวข้องกับวัดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญวันเกิด การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ พิธีสงฆ์ในงานมงคลสมรส รวมถึงการสวดพระอภิธรรมศพเมื่อเสียชีวิต โดยผ่านทางภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณช่วยเผยแผ่คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้ผู้คนมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจรู้จักทำความดีและสร้างสันติสุขให้เกิดภายในจิตใจของตน และเมื่อมนุษย์แต่ละคนเป็นคนดีมีความสุขแล้วก็จะส่งผลให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติยิ่งขึ้น (พระครูสังฆรักษ์สามารถ, 2562 : 1)

ในพุทธศาสนาก็ประกอบไปด้วยพระภิกษุเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งแม้จะเข้ามาบวชมีฐานะเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาที่จะต้องอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัยแล้ว แต่อีกในฐานะหนึ่งก็ยังต้องตกอยู่ภายใต้กรอบแห่งกฎหมายของบ้านเมืองอีกด้วย จึงมีระบบการปกครองหรือการบริหารจัดการองค์กรสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้มี 3 ประการ คือ ด้านสังคมหรือนิติบัญญัติ ด้านบริหาร และด้านตุลาการ เพื่อเป็นโครงสร้างในการปกครองหรือการบริหารจัดการสังคมสงฆ์ ให้มีระเบียบแบบแผนและเอื้อต่อบุคคลที่เข้ามาสู่สังคมสงฆ์ (คทาวุธ คเวสกธมฺโม (เพ็งที), 2565 : 14) เมื่อพระภิกษุทำผิดกฎหมายบ้านเมืองแล้วก็จะต้องถูกดำเนินคดีตามขั้นตอนของกฎหมายบ้านเมือง จึงเป็นปัญหาในการดำเนินคดีกับพระภิกษุที่กระทำผิดกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญาก็จะต้องดำเนินการตามกฎหมายทางฝ่ายบ้านเมืองที่ได้บัญญัติไว้ แต่สำหรับพระภิกษุนั้นก็จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ อันถือว่าเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้สำหรับดำเนินการกับพระภิกษุที่กระทำผิดกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา ดังนั้น ความผิดใดๆ ที่เกิดขึ้นหากบุคคลผู้กระทำความผิดแม้จะเป็นกรณีเดียวกันแต่แตกต่างกันที่พระกับฆราวาส การปฏิบัติต่อบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นสมควรที่จะต้องปฏิบัติแตกต่างกัน (สัมพันธ์ เสริมชีพ, 2543 : 16)

สำหรับกรณีพระภิกษุสงฆ์ต้องหาคดีแพ่งหรือคดีอาญานั้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษเกี่ยวกับการที่พระภิกษุสงฆ์กระทำความผิดแต่อย่างใด จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 28 บัญญัติว่า “พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด” โดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น อาจเป็นคำพิพากษาจากศาลฎีกาหรือคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ซึ่งคู่ความไม่สามารถฎีกาได้ เนื่องจากศาลฎีกาไม่อนุญาตให้ฎีกา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 247 เพราะไม่เข้าเงื่อนไขให้ฎีกาได้ตาม มาตรา 249 หรืออาจเป็นคำพิพากษาศาลชั้นต้น ซึ่งตามกฎหมายจะอุทธรณ์หรือฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ไม่ได้ ตามมาตรา 147 ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่ได้กำหนดให้พระภิกษุที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกจากการเป็นพระแต่อย่างใด (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535)

จะสังเกตเห็นว่ามาตรา 28 มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์กระทำความผิดฐานเป็นบุคคลล้มละลายซึ่งเป็นความผิดทางแพ่ง จึงไม่มีบทกำหนดโทษ ไม่มีการควบคุมตัวเข้าเรือนจำเหมือนกับการกระทำความผิดทางอาญา เพียงแต่ไม่สามารถทำนิติกรรมใดๆเกี่ยวกับทางการเงินได้เท่านั้น และการขาดจากการเป็นพระได้นั้นจะต้องเป็นไปตามพระธรรมวินัย กล่าวคือ จะต้องกระทำการที่เป็นการอาบัติหนักที่สุด หมายถึง ละเมิดแล้วขาดจากความเป็นภิกษุทันที ไม่ว่าจะมีคนรู้หรือไม่ก็ตาม (ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล, 2562 ; 96-97) ซึ่งเรียกว่า อาบัติปาราชิก มี 4 ข้อคือ (1) เสพเมถุน หมายถึง รวมสังวาสกับคนหรือสัตว์ แม้กับสัตว์เดรัจฉาน ร่วมสัมพันธ์ทางเพศกับมนุษย์ หรืออมนุษย์หรือสัตว์ แม้แต่ซากศพก็ไม่ละเว้น (2) ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของไม่ได้ให้มาเป็นของตน จากบ้านก็ดี จากป่าก็ดี ขโมยมา ได้ราคา 5 มาสก 5 มาสกเท่ากับ 1 บาท เป็นกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา (3) พรากมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาและใช้เครื่องมือกระทำเอง หรือจ้างวานฆ่าคน หรือพูดพรรณาคุณแห่งความตายให้คนนั้น ๆ ยินดีที่จะตาย (โดยมีเจตนาหวังให้ตาย) ไม่เว้นแม้แต่การแท้งเด็กในครรภ์หมายถึง กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิจตามประมวลกฎหมายอาญา และ (4) กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน หมายถึง กล่าวอวดอุตริมนุสธรรมที่ไม่จริง อันเป็นความเห็นอย่างประเสริฐ อย่างสามารถ น้อมเข้าในตัวเองว่า เรารู้อย่างนี้ เราเห็นอย่างนี้ (ไม่รู้จริง แต่โอ้อวดความสามารถของตัวเอง)ยกเว้นเข้าใจตัวเองผิด โทษของอาบัติปาราชิก แม้จะไม่กล่าว

ลาสิกขาบท ก็ถือว่าขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่ม 1 ข้อที่ 10-300 ปาราชิก 4)

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการที่พระภิกษุกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งอาจเกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีพหรือช่วยเหลือญาติโยมในความจำเป็นต่าง ๆ แล้วเกิดปัญหามีหนี้สินล้นพ้นตัวจนกระทั่งถูกฟ้องเป็นบุคคลล้มละลายซึ่งเป็นความผิดทางแพ่ง ไม่ต้องถูกควบคุมตัวเข้าไปในเรือนจำเช่นเดียวกับนักโทษซึ่งกระทำคงามผิดคดีอาญาทั่วๆไป พระภิกษุนั้นยังสามารถปฏิบัติภารกิจในทางพระได้ เพียงแต่ไม่มีสิทธิในการทำนิติกรรมทางการเงินซึ่งก็ไม่มีความจำเป็นมากนัก การสึกจากพระยังเป็นการตัดโอกาสผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติธรรมอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความเป็นมาแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28

2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28

3) เพื่อวิเคราะห์ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28

สมมุติฐานของการวิจัย

การที่พระภิกษุถูกฟ้องเป็นบุคคลล้มละลายซึ่งเป็นความผิดทางแพ่ง พระภิกษุนั้นยังสามารถปฏิบัติภารกิจในทางพระได้ เพียงแต่ไม่มีสิทธิในการทำนิติกรรมทางการเงินซึ่งก็ไม่มีความจำเป็นมากนัก การสึกจากพระยังเป็นการตัดโอกาสผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติธรรม จึงไม่สมควรที่จะต้องสึกจากการเป็นพระภิกษุ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 ได้ทำการวิจัยจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 แก้ไข (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2561 กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วนนิคหกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเอกสาร (Documentary Research) ในลักษณะการวิเคราะห์ (Analytical Study) โดยทำการค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความ วารสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และนำมามาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1) ทำให้ทราบ ความเป็นมาแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28

2) ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28

3) ทำให้ทราบการวิเคราะห์ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28

สรุปผลการวิจัย

จากการที่ได้วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 ซึ่งผู้วิจัยจะได้สรุปผลเพื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นต่อไปดังนี้

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 ซึ่งมีบทบัญญัติ ให้พระภิกษุซึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด จากบทบัญญัติดังกล่าว เป็นกรณีที่พระภิกษุกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งอาจเกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีพหรือช่วยเหลือญาติโยมในความจำเป็นต่าง ๆ แล้วเกิดปัญหามีหนี้สินล้นพ้นตัว จนกระทั่งถูกฟ้องเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งถือว่าเป็นความผิดทางแพ่งไม่ต้องถูกควบคุมตัวเข้าไปในเรือนจำ พระภิกษุนั้นยังสามารถปฏิบัติภารกิจในทางพระได้ เพียงแต่ไม่มีสิทธิในการทำนิติกรรมทางการเงิน การสึกจากพระยังเป็นการตัดโอกาสผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติธรรมอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการที่ได้สรุปผลการวิจัยจะเห็นว่าปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายผล เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นต่อไปดังนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ไว้คือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง การใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญา ของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25, 26, 27)

รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ

ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77) แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญแก่บุคคลในด้าน สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนเป็นสำคัญ

2) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2505 กำหนดให้มีมหาเถรสมาคม ประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบรูปซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะพระราชาคณะ หรือพระภิกษุซึ่งมีพรรษาอันสมควร และมีจริยวัตรในพระธรรมวินัยที่เหมาะสมแก่การปกครองคณะสงฆ์ การแต่งตั้งและการดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย โดยจะทรงปรึกษาหารือกับสมเด็จพระสังฆราชก่อนก็ได้ ในการปกครองคณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม ให้มีเจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตปกครองดังนี้ (1) ภาค (2) จังหวัด (3) อำเภอ (4) ตำบล, จำนวนและเขตปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้ (1) เจ้าคณะภาค (2) เจ้าคณะจังหวัด (3) เจ้าคณะอำเภอ (4) เจ้าคณะตำบล, เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะจังหวัดรองเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้ การแต่งตั้ง ถอดถอนพระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยาวัจกร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

ในส่วนนิคหกรรมและการสละสมณเพศ พระภิกษุจะต้องรับนิคหกรรมก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิคหกรรมที่จะลงแก่พระภิกษุก็ต้องเป็นนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิคหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม และให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดในกฎมหาเถรสมาคมให้มหาเถรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย กับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิคหกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัยและได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิคหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (1) ต้องคำวินิจฉัยให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึก แต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น (2) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิณ (3) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง (4) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง, ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศดังกล่าว ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

ในด้านพระภิกษุสงฆ์กระทำความผิดทางพระวินัย จากการที่พระวินัยของพระภิกษุสงฆ์เป็นข้อห้ามของพระภิกษุสงฆ์เถรวาทตามพระวินัยบัญญัติ ที่พระพุทธเจ้าทรงวางข้อกำหนดไม่พึงละเมิดไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคณะสงฆ์ และเพื่อเป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานอันเอื้อเฟื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ของพระภิกษุสงฆ์ มีโทษในการล่วงละเมิดร้ายแรงที่สุดถึงปาราชิก หรือขาดจากความเป็นพระสงฆ์ พระวินัยไม่ใช่ศีลแต่เรียกว่า พระวินัย ผู้ทำผิดศีลเรียกว่า ล่วงพระวินัย เป็น อาบัติ

ระดับชั้นต่าง ๆ ตามความหนักเบา สามารถแบ่งระดับอาบัติออกได้เป็นลำดับขั้น ตั้งแต่ขั้นรุนแรงจนกระทั่งเบาที่สุด พระวินัย เปรียบเสมือนกฎหมายของเหล่าภิกษุที่กำหนดความประพฤติความเป็นอยู่ร่วมกันในหมู่ภิกษุให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย อันเป็นการสร้างสภาพที่เอื้อต่อการเข้าถึงธรรม การผิดพระวินัยมีสองประเภท คือ พระวินัยและอาบัติที่ไม่สามารถแก้ไขได้ พระภิกษุต้องอาบัติปาราชิกสี่ข้อใดข้อหนึ่ง แม้จะไม่กล่าวลาสิกขาบท ก็ถือว่าขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที เมื่อความผิดสำเร็จ เมื่อขาดจากความเป็นพระแล้ว ก็ถือว่าไม่ใช่พระภิกษุอีกต่อไป ไม่สามารถอยู่ร่วมกับภิกษุอื่นหรือคณะหมู่สงฆ์ได้เลย ต้องลาสิกขาบทออกจากเป็นพระภิกษุทันที นอกจากนั้นจะไม่สามารถกลับเข้ามาบวชใหม่ได้เลยตลอดชีวิต แม้จะบวชเข้ามาได้ก็ไม่ใช่พระภิกษุที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย และไม่อาจเจริญในพระธรรมวินัยจนไม่สามารถบรรลุมรรคผลนิพพานใด ๆ เลยตลอดชีวิต อาบัติที่ไม่สามารถแก้ไขได้ คือ ปาราชิก 4 ปาราชิก คือ เสพเมถุน แม้กับสัตว์เดรัจฉาน หรือถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของไม่ได้ให้ มาเป็นของตน จากบ้านก็ดี จากป่าก็ดี ได้ราคา 5 มาสก หรือพรากกายมนุษย์จากชีวิต แสวงหาและใช้เครื่องมือกระทำเอง หรือจ้างวานฆ่าคน หรือพูดพรรณาคุณแห่งความตายให้คนนั้น ๆ ยินดีที่จะตาย ไม่เว้นแม้แต่การแท้งเด็กในครรภ์ หรือ กล่าวอวดอุตริมนุสธรรมที่ไม่จริง อันเป็นความเห็นอย่างประเสริฐ อย่างสามารถ น้อมเข้าในตัวเองว่า เรารู้อย่างนี้ เราเห็นอย่างนี้ ไม่รู้จริงแต่โอ้อวดความสามารถของตัวเอง ยกเว้นเข้าใจตัวเองผิด อาบัติปาราชิกทั้ง 4 นี้แก้ไขไม่ได้เลย โทษของอาบัติปาราชิกข้อใดข้อหนึ่ง แม้จะไม่กล่าวลาสิกขาบท ก็ถือว่าขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที เมื่อความผิดสำเร็จ จะสังเกตเห็นว่าพระวินัยและอาบัติปาราชิก 4 ที่ไม่สามารถแก้ไขได้นี้อาจเป็นเพียงความผิดตามพระวินัยแต่อาจไม่ผิดตามกฎหมายบ้านเมืองได้ แต่จะเกิดปัญหาว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายบ้านเมืองอาจเข้าใจว่าจะต้องสละสมเพศ

ในส่วนนิคหกรรม พระภิกษุจะต้องรับนิคหกรรมก็ต่อเมื่อ กระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิคหกรรมที่จะลงแก่พระภิกษุก็ต้องเป็นนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย ตามมาตรา 24 มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิคหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม และให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดในกฎมหาเถรสมาคมให้มหาเถรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย กับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิคหกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย ตามมาตรา 25 พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัยและได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิคหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง

นับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น ตามมาตรา 26 เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา 27 ให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึก แต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น (2) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิณ (3) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง (4) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่งให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น ตามมาตรา 27 พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ตามมาตรา 28 พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ ตามมาตรา 29 เมื่อจะต้องจำคุก กักขัง หรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น ตามมาตรา 30 ซึ่งในกรณีตามมาตรา 28 พระภิกษุต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ซึ่งในกรณีนี้ควรจะมีการแก้ไขให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้สรุปผล อภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการสึกของพระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 เห็นว่าการที่พระภิกษุกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งอาจเกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีพหรือช่วยเหลือญาติโยมในความจำเป็นต่าง ๆ แล้วเกิดปัญหามีหนี้สินล้นพ้นตัวจนกระทั่งถูกฟ้องเป็นบุคคลล้มละลายและต้องสึกจากการเป็นพระทำให้เสียโอกาสในการปฏิบัติภารกิจทางสงฆ์ จึงเสนอแก้ไข พระภิกษุสงฆ์กรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 ดังนี้

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 28 “พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

เหตุผลในการแก้ไข เนื่องจากพระภิกษุเป็นบุคคลธรรมดาที่ถูกฟ้องและศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายควรเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และสามารถปฏิบัติภารกิจของสงฆ์ได้ตามปกติ ซึ่งต่างกับกระบวนยุติธรรมทางอาญาที่จะต้องถูกจำคุก

เอกสารอ้างอิง

คทาวุธ คเวสกธมฺโม (เพ็งที). (2564). **ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505. นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.** ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ณัฐธิดา ใจเย็น. (2558). **ความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับแก่ภิกษุในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล. (2562). **แนวทางการจัดให้มีกฎหมายเพื่อการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีวินัยสงฆ์.** ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

พระครูสังฆรักษ์สามารถ สุจิณโณ.(2562). **ปัญหาการสละสมณเพศของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่ม 1 ข้อที่ 10-300 ปาราชิก 4

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สัมพันธ์ เสริมชีพ. (2543). **คู่มือพระสงฆ์ไทย เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานหรือไม่**. กรุงเทพฯ : ส. เสริมมิตรการพิมพ์.

ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

The Problem impact Free Marijuana Law of Thailand Compares Japan, United Kingdom and The United States of America.

ธนพล ลี่ใจยะสม[1]

Tanapon Leighjaiyasom

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทย เปรียบเทียบกับ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ (2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (3) ผลกระทบทางสังคมและการเมือง (4) ศึกษาเปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา การวิจัยนี้เป็นเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย เอกสาร ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย

ผลวิจัยพบว่า (1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ ผู้จะขาดความอดกลั้นในการควบคุมอารมณ์ การแสดงอารมณ์ตามความเหมาะสม มีความอดทนน้อย หวาดระแวง ไม่สามารถใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้ กลับเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสำหรับตนเอง ครอบครัวและสังคม (2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพติด ย่อมต้องใช้จ่ายเงินในการซื้อยามาใช้ ยิ่งติดมากขึ้น ยิ่งจำเป็นต้องใช้ปริมาณยามาก (3) ผลกระทบทางสังคมและการเมือง ผู้ติดยาย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคม เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศชาติทำให้เสียชื่อเสียง (4) เปรียบเทียบกับในญี่ปุ่นมีกฎหมายควบคุมกัญชา กรณีเสพ ปลูก นำเข้า หรือ ส่งออกกัญชาโดยผิดกฎหมาย ในสหราชอาณาจักรกฎหมายบัญญัติให้กัญชาเป็นยาเสพติดซึ่งยังคงห้ามมิ ให้ใช้ด้านนันทนาการ และในสหรัฐอเมริกา จะมีเฉพาะในบางรัฐ ใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ดังนั้นจึงเสนอ (1) ไม่ควรเปิดเสรีกัญชาในการนันทนาการ เนื่องจาก จะทำให้มีจำนวนผู้ติดกัญชามากขึ้น จะมีผลกระทบต่อผู้เสพเอง ต่อครอบครัวและสังคม เกิดความเสียหายระดับประเทศ (2) ควรเปิดเสรีกัญชาในทางการแพทย์ เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ทางด้านการแพทย์ หรือวิทยาศาสตร์

[1] นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Panna-thai@hotmail.com

หรือเภสัชกรรม เพื่อประโยชน์ของทางราชการ (3) ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับศึกษาปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทย สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนว่าการเปิดเสรีกัญชา

คำสำคัญ : ผลกระทบ, การเปิดเสรีกัญชา

Abstract

The objective of this research was to examine the impact of cannabis liberalization in Thailand compared to Japan, the United Kingdom, and the United States which was based on (1) the impact on the user (2) the economic impact (3) the social and political impact (4) the comparison with Japan the United Kingdom, and the United States. This research is qualitative, based on the concept Theories legal texts documents both foreign and Thailand.

The results of the research showed that (1) the effects on the Who will lack restraint in controlling their emotions. Expressing emotions as appropriate Little patience, paranoia. Inability to live a life that benefits oneself and others. Instead, they are the ones who cause problems for themselves. Family and Society (2) Economic Impact Drug addicts have to spend money on drugs. (3) Social and political effects Drug addicts are disgusted by society endanger national security discredit them. (4) Compared to Japan, there are laws regulating cannabis. In case of illegal use cultivation, import or export of cannabis In the UK the law defines cannabis as drug which is still prohibited for recreational and in the United States it is only available in certain states Legitimate recreational.

Therefore it proposes (1) that recreational marijuana should not be liberalized because it will increase the number of people addicted to marijuana. To the family and society (2) Medical marijuana should be liberalized for study analysis research, medical or scientific or pharmaceutical purposes for the benefit of the government. (3) There should be advertising and publicity about the study of the impact of cannabis liberalization in Thailand. Create an understanding among the public that cannabis liberalization

Keywords : effect, cannabis liberalization

บทนำ

ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของหลายประเทศ การแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาส่วนใหญ่มีแนวคิดจัดการกับปัญหายาเสพติดโดยมุ่งเน้นการปราบปรามเป็นหลัก เนื่องจากเห็นว่ายาเสพติดเป็นภัยต่อสังคมอย่างร้ายแรง จึงควรมีมาตรการปราบปรามและลงโทษที่เด็ดขาดและรุนแรง โดยหวังว่ามาตรการเช่นนั้นจะช่วยยับยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติและภาคีสมาชิกอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงรับเอาแนวคิดในการปราบปรามยาเสพติดนี้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐบาลในการจัดการปัญหายาเสพติดในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา ที่มุ่งเน้นการปราบปรามเป็นหลัก ซึ่งสะท้อนผ่านกลไกทางกฎหมายโดยการกำหนดให้การกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นความผิดอาญาและมีบทลงโทษรุนแรง แม้กระทั่งความผิดฐานเสพยาเสพติดกฎหมายได้กำหนดความผิดและกำหนดโทษอาญาไว้ รวมไปถึงมาตรการตรวจยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (รุ่งศักดิ์ วงศ์กระสัน, 2560: 1) จากปัญหายาเสพติดซึ่งแพร่ระบาดอยู่ในปัจจุบัน องค์การสหประชาชาติจึงได้มี อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 และพิธีสารแก้ไข ค.ศ. 1972 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 มุ่งเน้นที่จะให้ประเทศภาคีบัญญัติกฎหมายภายในประเทศ (ฉัตรสุมน พฤฒิภญิโญ. 2559 : 2)

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ มีทั้งผู้เสพ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิตทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากคดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบตั้งแต่ในระดับตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และการคุมประพฤติ นำไปสู่การปรับปรุงกฎหมาย การขยายงาน ขยายอัตรากำลัง การขอผลตอบแทนที่เพิ่มสูงขึ้น และทำให้การดำเนินคดีด้านอื่น ๆ เกิดความล่าช้า นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศของรัฐบาลและเอกชนที่ต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปราม บำบัดรักษา และฟื้นฟูแทนที่จะนำงบประมาณมาใช้ในด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น เช่น การศึกษา การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เกิดปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งผลกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์ ยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสมองของเด็กเยาวชนและแรงงานที่จะเป็นพลังของ

ประเทศชาติในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการความรู้และพลังปัญญาเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศ ดังนั้นปัญหายาเสพติดจึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงความปลอดภัยของชาติและสังคมโดยรวม ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ (ไชยยา รุจจนเวท และคณะ, 2556 : 1)

ข้อมูลจาก ป.ป.ส. ระบุว่าการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด ปี 2562 เพื่อการปราบปรามยาเสพติด มุ่งเน้นการทำลายโครงสร้างการค้ายาเสพติดและอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคุมปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการบูรณาการการสืบสวนปราบปรามเครือข่ายนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ นายทุน ผู้มีอิทธิพล เจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกราย เครือข่ายข้ามชาติ และผู้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ตลอดจนนักค้ารายย่อยในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ระหว่างวันที่ 1 ต.ค. 2561 - 30 ก.ย. 2562 มีผลการดำเนินงานดังนี้ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.), 2566)

จับกุมคดียาเสพติด 363,769 คดี แบ่งเป็นข้อหาเสพ 177,101 คดี ข้อหาครอบครอง 104,402 คดี 5 ข้อหาสำคัญ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และครอบครอง) 81,784 คดี

ผู้ต้องหา 385,771 คน แบ่งเป็นข้อหาเสพ 179,846 คน ข้อหาครอบครอง 109,882 คน 5 ข้อหาสำคัญ (ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และครอบครอง 95,207 คน

ปริมาณของกลางยาเสพติด ยาบ้า 518,896,162 เม็ด ไอซ์ 16,284.52 กิโลกรัม กัญชา 14,342.71 กิโลกรัม เฮโรอีน 941.85 กิโลกรัม คีตามีน 734.82 กิโลกรัม โคเคน 27.90 กิโลกรัม

ดำเนินการยึดและอายัดทรัพย์สิน ที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดจำนวน 1,819 ราย รวมมูลค่าทรัพย์สินประมาณ 949.60 ล้านบาท

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.). ได้ศึกษา วิเคราะห์ผลดี ผลเสีย และผลกระทบที่อาจเกิดจากการนำกัญชาไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ซึ่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.)ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับพืชเสพติด โดยเห็นว่า ควรกำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (เก่า) ต่อไป โดยไม่อนุญาตให้มีการใช้ในเชิงสันทนาการ แต่เปิดช่องให้สามารถขออนุญาตศึกษาวิจัยกัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้อย่างสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวง เรื่อง การขออนุญาต

และการอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 หรือ ในประเภท 5 พ.ศ. 2559 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ 6 ม.ค. 2560 ผู้ที่มีความประสงค์ปลูก จำหน่าย นำเข้าส่งออก หรือมีกัญชาไว้ในครอบครอง เพื่อการศึกษาวิจัย หรือเพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์ ต้องยื่นคำขอพร้อมด้วยเหตุผลความจำเป็น จำนวนหรือปริมาณ และหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เพื่อเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขพิจารณา (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.), 2563)

ต่อมามีพรรคภูมิใจไทย ซึ่งเป็นพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล มีนโยบายเสรีกัญชา ซึ่งจากนโยบายดังกล่าวทำให้ประชาชนเกิดความสนใจที่จะทำการปลูกกัญชา เพื่อเป็นการแนวทางในการเพิ่มรายได้ แต่มีนักวิชาการมองว่าสิ่งที่เป็นนโยบายของพรรคการเมืองดังกล่าวเสนอนั้นอาจเกิดปัญหาผลกระทบได้ในหลายๆด้าน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในญี่ปุ่นมีกฎหมายควบคุมกัญชา กรณีเสพ ปลูก นำเข้า หรือ ส่งออกกัญชาโดยผิดกฎหมาย ในสหราชอาณาจักรกฎหมายบัญญัติให้กัญชาเป็นยาเสพติดในบัญชี ค ซึ่งยังคงห้ามมิ ให้ใช้ด้านนันทนาการ ภายใต้กฎหมาย MDA บัญญัติให้การปลูก การผลิต การมีไว้ในครอบครองหรือ จัดส่งกัญชาไปให้ผู้อื่นเป็นความผิด การอนุญาตให้ปลูกกัญชาได้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนายาที่ใช้กัญชาเป็นฐานการวิจัยทางคลินิก แต่การใช้กัญชาเป็นยารักษาโรคก็ยังคงต้องห้ามอยู่ ในสหรัฐอเมริกา จะมีเฉพาะในบางรัฐ เช่น โคโลราโด และวอชิงตัน ใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย (วิชา มหาคุณ, 2563)

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การเปิดเสรีกัญชา ซึ่งมีพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลได้เสนอให้กัญชาเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่ก็มีเสียงคัดค้านว่าการเปิดเสรีกัญชา จะสร้างผลกระทบในด้าน (1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ (2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และ (3) ผลกระทบทางสังคมและการเมือง เนื่องจากสังคมไทยขาดภูมิคุ้มกันในด้านการคิด หากเปิดเสรีกัญชาจะยิ่งทำให้ปัญหาเยาวชนไทยมีการเสพกัญชากันอย่างแพร่หลายยิ่งมากขึ้นไปอีกโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกัญชาเป็นพืชที่มีสารออกฤทธิ์ที่มีผลต่อร่างกายและสมอง ถ้าเสพเข้าไปจะทำให้ผู้เสพมีอาการคล้ายกับติดยาเสพติดประเภทอื่น ๆ จึงควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทย กับ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลของแต่ละภูมิภาคแล้วนำผลดีมาใช้กับประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ (2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (3) ผลกระทบทางสังคมและการเมือง (4) ศึกษาเปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา การวิจัยนี้เป็นเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย เอกสาร ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมาย ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีผลในการป้องกันผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทย

สมมุติฐานของการวิจัย

การเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งมีทั้งผู้สนับสนุนและผู้คัดค้าน ผู้สนับสนุนให้ความเห็นว่า การเปิดเสรีทำให้มีการกระตุ้นเศรษฐกิจ รัฐสามารถเก็บภาษีได้มากขึ้น ขณะที่ผู้ไม่สนับสนุนให้เหตุผลว่า การเปิดเสรีกัญชาจะส่งผลกระทบทำให้มีผู้เสพมากขึ้น เกิดผลเสียหายต่อผู้เสพเอง ต่อเศรษฐกิจ ต่อสังคมและการเมือง จึงมีควรทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา แล้วนำผลดีมาใช้กับประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualtiative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) แนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียน ข้อบังคับ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ผลงานวิจัย หนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ ผลงานทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา จะทำการศึกษาวิจัยจาก ประมวลกฎหมายยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2564 ประกาศกระทรวง กฎกระทรวง รวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับของญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทย จะปรากฏดังนี้ (1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ (2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (3) ผลกระทบทางสังคมและการเมือง จึงควรศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ กรณีประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้วนำข้อดีมาปรับใช้ในการเสนอกฎหมายเปิดเสรีกัญชาต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบ ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ (2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (3) ผลกระทบทางสังคมและการเมือง (4) ศึกษาเปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา การวิจัยนี้เป็นเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย เอกสาร ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย

2. ทำให้ทราบ แนวคิด ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมาย ของประเทศไทย เปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

3. ทำให้ทราบการวิเคราะห์เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีผลในการป้องกันผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

(1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ ผู้จะขาดความอดกลั้นในการควบคุมอารมณ์ การแสดงอารมณ์ตามความเหมาะสม มีความอดทนน้อย หวาดระแวง ไม่สามารถใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้ กลับเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสำหรับตนเอง ครอบครัวและสังคม เมื่อเยาวชนคนหนึ่งคนใดติดยาเสพติด และมีบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปจนถึงขั้นนี้ ก็จะเป็นพลเมืองดีไม่ได้

(2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพติด ย่อมต้องใช้จ่ายเงินในการซื้อยามาใช้ ยิ่งติดมากขึ้นยิ่งจำเป็นต้องใช้ปริมาณยามาก หากมีฐานะไม่ค่อยดีนัก ก็จำเป็นต้องขายทรัพย์สมบัติต่างๆ

เพื่อใช้ในการซื้อยาเสพติด จึงทำให้มีฐานะยากจนลง ผู้ที่ยากจนอยู่แล้ว และต้องรับจ้างหาเงิน ยิ่งมีความลำบากในการยังชีพ และเลี้ยงดู ครอบครัว

(3) ผลกระทบทางสังคมและการเมือง ผู้ติดยาย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคม ทำให้เสียชื่อเสียง เกิดความแตกแยกในครอบครัวได้ มีอัตราการหย่าร้างสูง ผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยากขัดแย้ง ผู้ติดยามักก่อให้เกิดอาชญากรรม เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศชาติ เป็นภาระต่อค่าใช้จ่ายของรัฐที่เพิ่มสูง ปัญหายาเสพติดได้ก่อให้เกิดการทุจริต ต่อหน้าที่เกิดความไม่ศรัทธาและเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(4) เปรียบเทียบกับในญี่ปุ่นมีกฎหมายควบคุมกัญชา กรณีเสพ ปลูก นำเข้า หรือ ส่งออกกัญชาโดยผิดกฎหมาย ในสหราชอาณาจักรกฎหมายบัญญัติให้กัญชาเป็นยาเสพติดในบัญชี ค ซึ่งยังคงห้ามมิ ให้ใช้ด้านนันทนาการ ภายใต้กฎหมาย MDA บัญญัติให้การปลูก การผลิต การมีไว้ในครอบครองหรือ จัดส่งกัญชาไปให้ผู้อื่นเป็นความผิด การอนุญาตให้ปลูกกัญชาได้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนายาที่ใช้กัญชาเป็นฐานการวิจัยทางคลินิก แต่การใช้กัญชาเป็นยารักษาโรคก็ยังคงต้องห้ามอยู่ในสหรัฐอเมริกา จะมีเฉพาะในบางรัฐ เช่น โคโลราโด และวอชิงตัน ใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

อภิปรายผล

จากการที่ได้สรุปผลการวิจัย ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญยิ่งของประเทศไทย เนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ มากมายในประเทศ ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวมากขึ้นจากผลของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ขาดพลังและขาดความสมดุลในการพัฒนา สถาบันหลักทางสังคมหลายสถาบันเกิดความอ่อนแอ เป็นช่องว่างทำให้ปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและกว้างขวางมากขึ้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดไม่ว่าจะเป็นนายทุนผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้นำเข้า และส่งออกยาเสพติด อาศัยผลพวงจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำยาเสพติดทั้งที่มีอยู่เดิมและชนิดใหม่เข้ามา เผยแพร่ในหมู่ประชาชนในแต่ละ

กลุ่มซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ / เล่มที่ 9 / เรื่องที่ 13 ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท / ผลเสียของการติดยา)

(1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ ผู้เสพยาเสพติดจะขาดความอดกลั้น การควบคุมอารมณ์ การแสดงอารมณ์ตามความเหมาะสม มีความอดทนน้อย ระแวง และหาความสุขจากชีวิตธรรมดาที่ไม่ใช้ยาเสพติดไม่ได้ หากผู้นั้นได้ผ่านการรักษาหลายครั้ง และเลิก ได้ไม่นานก็ต้องกลับไปใช้อีก ความเชื่อมั่นในตนเอง และความหวังว่าจะเลิกจากยา ก็ค่อยๆ หายไปทุกที หากผู้นั้นถูกจับและติดคุกหลายๆ ครั้ง ความกลัวคุกตะรางและการลงโทษต่างๆ ตลอดจนความไม่ดีในสายตาของสังคม ก็ค่อยลดเสื่อมและชินชาไป การ ติดคุกตะราง หรือการถูกลงโทษทางกฎหมายกลายเป็นเรื่องเล็ก ค่านิยมของเขาก็เปลี่ยนไป ความดีกับความชั่ว ตามแนวคิดปกติก็เลือนไป ความสุขที่เกิดจากการกระทำความดีก็ถอยไป นับได้ว่า เป็นการเสื่อมสลายของสภาพจิต เมื่อเยาวชนคนหนึ่งคนใดติดยาเสพติดและมีบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปจนถึงขั้นนี้ ก็จะเป็นพลเมืองดีไม่ได้ ไม่สามารถใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้ กลับเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสำหรับตนเอง ครอบครัวและสังคม จึงนับว่า เป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ของชาติ ซึ่งเป็นการสูญเสียที่สำคัญที่สุด

(2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพติด ย่อมต้องใช้จ่ายเงินในการซื้อยามาใช้ ยิ่งติดมากขึ้น ยิ่งจำเป็นต้องใช้ปริมาณยามาก เพราะเกิดการด้านยาดังได้ หากมีฐานะไม่ค่อยดีนักก็จำเป็น ต้องขายทรัพย์สมบัติต่างๆ เพื่อใช้ในการซื้อยาเสพติด จึงทำให้มีฐานะยากจนลง ผู้ที่ยากจนอยู่แล้ว และต้องรับจ้างหาเงิน ยิ่งมีความลำบากในการยังชีพ และเลี้ยงดู ครอบครัว มีการขาดงานผู้ติดยาส่วนใหญ่ เมื่อติดงอมแงมแล้วจะไม่ สามารถทำงานได้ เพราะจะมีผลต่อร่างกายและจิตใจที่ขัดกับการทำงาน เมื่อใช้ยามากในเวลากลางวัน ก็มีอาการซึม สะลึมสะลือ ความคิดช้า ทำงานได้ลำบาก เมื่อยาหมดฤทธิ์ก็เกิดอาการถอนยา คือ กระวนกระวาย และ ปวดเมื่อยตามตัว ฤทธิ์ของยาและอาการถอนยานี้เกิด สลับกันอยู่ทั้งวัน จนไม่สามารถทำงานหรือเรียนหนังสือได้ นอกจากนี้ ยังมีความจำเป็นต้องใช้เวลาในการไปหายามาเพื่อใช้ในคราวต่อไป และหาที่ซุกซ่อนเพื่อใช้ยา สิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะรบกวนและขัดขวางการทำงาน ทำให้ ประสิทธิภาพลดลง จนอาจต้องออกจากงาน

(3) ผลกระทบทางสังคม และการเมือง ทำให้เสียชื่อเสียง และฐานะทางสังคมของ ผู้ติดยา ผู้ติดยาย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคม การติดยาเสพติดทำ ให้คนในครอบครัวได้รับความลำบากทั้งด้านจิตใจและ ฐานะการเงิน มีผลให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวได้ ดังจะเห็นได้ว่าผู้ติดยามีอัตรา การหย่าร้างสูง ผู้ติดยาจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากในการซื้อยามาใช้ ประกอบกับความ อยากยารุนแรง

ทำให้ขาดการยั้งคิด จึงเกิดอาชญากรรมต่าง ๆ ขึ้นได้ ในชุมชนใดที่มีผู้ติดยาเสพติดอยู่ โอกาสที่จะเกิดการลักขโมยมีมากขึ้น ผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง แตกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา ผู้ติดยามักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่าง ๆ สำหรับผู้ค้าและหรือผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมาย จะส่งผลกระทบให้สมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ

ผลกระทบทางด้านการเมือง สารเสพติด เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศชาติประการหนึ่ง เพราะประเทศชาติ จะก้าวหน้า มั่นคง ก็ต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ การเสพสารเสพติดจึงถือเป็นบ่อนทำลายประเทศชาติ และยังอาจจะก่อให้เกิดปัญหาความเข้าใจผิดทางด้านการเมืองได้อีกด้วย เนื่องจากมีการลักลอบค้าสารเสพติดข้ามชาติ การลักลอบค้าสารเสพติดข้ามชาติ มีผลกระทบต่อความมั่นคงและชื่อเสียงของประเทศ สาเหตุเนื่องจากปัญหายาเสพติดได้ส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อบ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งผลิตยาเสพติด การแพร่ระบาดของยาเสพติด จะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศไทยไม่เป็นที่ไว้วางใจของนานาชาติในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวหรือลงทุนทางการค้า และธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ประเทศคู่แข่งฉวยโอกาสในการโจมตีประเทศไทย

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ การผลิตและการค้ายาเสพติด จัดเป็นกลุ่มธุรกิจ และเศรษฐกิจนอกกฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดการผลิต แม้ว่าการค้ายาเสพติดบางส่วนจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสร้างรายได้เมื่อมีการค้าขาย แต่ก็เป็นรายได้สำหรับคนบางกลุ่มที่กระทำผิดกฎหมายและเอารัดเอาเปรียบสังคม ปัญหายาเสพติดทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมาก เพื่อใช้ในการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟู แทนที่จะนำไปใช้ในการด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็น ต้องสูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็น รวมทั้งกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์ เพราะยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสมองของเด็กและเยาวชน และแรงงานที่จะเป็นพลังของประเทศไทยในอนาคต

ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เพราะทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชนต้องสูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็น รวมทั้งกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์ เพราะยาเสพติดมีส่วนทำลายพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสมองของเด็กและเยาวชน และแรงงานที่จะเป็นพลังของประเทศไทยในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการความรู้และพลังปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา

ผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ คดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นภาระต่องานด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายของรัฐที่เพิ่มสูง และทำให้การดำเนินคดีด้านอื่น ๆ เกิดความล่าช้า นอกจากนี้ ปัญหายาเสพติดได้ก่อให้เกิดการทุจริต โดยเฉพาะการทุจริตต่อหน้าที่ การรับสินบน การกลั่นแกล้งรีดไถ แสวงหาผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิดซึ่งทำให้ประชาชนและสังคมเกิดความไม่ศรัทธาและเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(4) เปรียบเทียบกับในญี่ปุ่นมีกฎหมายควบคุมกัญชา กรณีเสพ ปลูก นำเข้า หรือ ส่งออกกัญชาโดยผิดกฎหมาย ในสหราชอาณาจักรกฎหมายบัญญัติให้กัญชาเป็นยาเสพติดในบัญชี ค ซึ่งยังคงห้ามมิ ให้ใช้ด้านนันทนาการ ภายใต้กฎหมาย MDA บัญญัติให้การปลูก การผลิต การมีไว้ในครอบครองหรือ จัดส่งกัญชาไปให้ผู้อื่นเป็นความผิด การอนุญาตให้ปลูกกัญชาได้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนายาที่ใช้กัญชาเป็นฐานการวิจัยทางคลินิก แต่การใช้กัญชาเป็นยารักษาโรคก็ยังคงต้องห้ามอยู่ในสหรัฐอเมริกา จะมีเฉพาะในบางรัฐ เช่น โคโลราโด และวอชิงตัน ใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้สรุป อภิปรายผลการวิจัย ปัญหาผลกระทบจากการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ไม่ควรเปิดเสรีกัญชาในการนันทนาการ เนื่องจากผู้เสพกัญชาจะใช้กัญชาเป็นสิ่งผ่อนคลาย ความวิตกกังวล รู้สึกสนุกสนาน เคลิบเคลิ้มมีความสุข แต่หลังจากการเสพกัญชาแล้วมีจำนวนผู้ติดกัญชามากขึ้น จะมีผลกระทบต่อผู้เสพเอง ต่อครอบครัวและสังคม เกิดความเสียหายระดับประเทศ ในประเทศไทยยังไม่อนุญาตให้ใช้กัญชาในการนันทนาการ แต่ในสหรัฐอเมริกาบางรัฐ สามารถใช้กัญชาในการนันทนาการได้ไม่ผิดกฎหมายของรัฐนั้นๆ

(2) ควรเปิดเสรีกัญชาในทางการแพทย์ เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ทางด้านการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์หรือเภสัชกรรม เพื่อประโยชน์ของทางราชการ ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อการผลิตเพื่อส่งออก และส่งออก เพื่อการผลิตกัญชาสำหรับคนไข้เฉพาะราย ของผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้าน เพื่อรักษาโรคกรณีจำเป็นสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย และกรณีผู้ป่วยเดินทางระหว่างประเทศนำกัญชาติดตัวเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรสำหรับใช้รักษาเฉพาะตัวภายในเก้าสิบวัน ซึ่งจะมีลักษณะเดียวกันกับสหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกาบางรัฐ

(3) ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการเปิดเสรีกัญชาเนื่องจากประชนโดยทั่วไปยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีกัญชาในประเทศไทย จึงต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนว่าการเปิดเสรีกัญชา มีการเปิดเสรีด้านใดบ้าง ซึ่งในปัจจุบันประชาชนยังสับสน และมีความเข้าใจว่าเป็นการเปิดเสรีกัญชาโดยทั่วไป สามารถใช้กัญชาได้โดยไม่ผิดกฎหมาย

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.). **กัญชาเป็นยาเสพติด ห้ามเสพเพื่อสันทนาการ".** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http//www.posttoday.com (วันที่ค้นข้อมูล 15 เมษายน 2566).

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.). **การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด ปี 2562.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http//www.posttoday.com (วันที่ค้นข้อมูล 15 เมษายน 2566).

ฉัตรสุมน พฤฒิภญิโญ. (2559). **การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้กฎหมายยาเสพติดเปรียบเทียบ : รูปแบบกฎหมายและแนวทางการควบคุมยาเสพติด.** รายงานฉบับสมบูรณ์. แผนงานภาคีวิชาการสารเสพติด (ภวส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

ไชยยา รุจจนเวท และคณะ. (2556). **การพัฒนากระบวนการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

รุ่งศักดิ์ วงศ์กระสันต์. (2560). **มาตรการลดทอนความเป็นอาชญากรรมในคดียาเสพติด :แนวทางในการจัดตั้งศาลเพื่อบำบัดฟื้นฟูผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย.** งานเอกสารวิชาการ"หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร" รุ่นที่ 60 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

วิชา มหาคุณ. **วินัยคนไทยไม่พร้อม. คณบดีคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต ให้สัมภาษณ์สำนักข่าวอิศรา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http//www.isranews.org. (วันที่ค้นข้อมูล 15 เมษายน 2566).

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ / เล่มที่ 9 / เรื่องที่ 13 ยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท / ผลเสียของการติดยา

ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Legal Issues in Determining Candidate Qualifications Local Administrative Organization.

สมาน กาบมาลา[1]

Saman Kabmala

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) การกำหนดคุณวุฒิของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และ (2) วาระการดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด และทฤษฎี เอกสารทางกฎหมาย วิเคราะห์เพื่อเสนอแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสม

ผลการวิจัยพบว่า นับแต่มีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 รูปแบบพบปัญหา (1) การกำหนดคุณวุฒิของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีคุณสมบัติ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยา ต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (2) วาระการดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นทุกองค์กรจะดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันไม่ได้

จึงเสนอแก้ไข (1) ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีคุณสมบัติ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เนื่องจากในแต่ละท้องถิ่นจะพัฒนาได้จะต้องประกอบด้วยผู้บริหารที่มีพื้นฐานความรู้เป็นสำคัญ และ (2) แก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร

[1] นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ท้องถิ่นทุกองค์กรเกินสองวาระติดต่อกันได้ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถที่จะสร้างความเจริญให้ท้องถิ่นได้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : กำหนดคุณสมบัติ ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This thesis aims to study legal problems in determining the qualifications of candidates for local administration executive elections (1) Determination of qualifications of candidates for local executive elections and (2) term of office of local executive This research is qualitative research based on concept and theoretical documents. Legal documents analyzed to propose amendments to the law to be appropriate.

The results of the research showed that since the provisions of the law on local administrative organizations, all 5 forms of problems were found: (1) the determination of qualifications of candidates for the election of the President of the Provincial Administration Organization; The mayor must have a bachelor's degree or equivalent, or have been a member of a local council, local executive or member of parliament. Candidates for District Administration Organization Must be qualified, have graduated from high school or equivalent, or have been a member of the parish council. Members of local councils, local executives or members of parliament. Candidates for Bangkok Governor and Pattaya City Mayor Must have at least a bachelor's degree or equivalent. (2) The term of office of local executives in all organizations shall not be two consecutive terms.

Therefore the government proposes amendments (1) candidates for election as the President of the Subdistrict Administrative Organization. and (2) amend the term of office of local executives in all organizations for more than two consecutive terms as it provides opportunities for talented persons who will create prosperity for the local area to work continuously.

Keywords : qualifications, executives, Local Administrative Organizations.

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจทางปกครองของรัฐ ด้วยประสงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง แต่การที่ท้องถิ่นจะสามารถบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น จำเป็นต้องมีระบบการคลังเป็นของตนเอง กล่าวคือ มีระบบในการจัดหารายได้และค่าใช้จ่ายรายได้นั้น เพื่อจัดทำบริการสาธารณะตามความต้องการของราษฎรในท้องถิ่น ท้องถิ่นจะกำหนดรายได้ รายจ่ายเองโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้มิได้ และโดยที่การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นด้วยความมุ่งหมายให้ประชาชนปกครองกันเอง โดยรัฐมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะอันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับชีวิตประจำวัน ให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเองเป็นผู้จัดการดูแลโดยรัฐทำหน้าที่เพียงเป็นผู้กำกับดูแลให้การดำเนินการ เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะส่งผลกระทบกับสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นและของประเทศ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวปฏิบัติงานให้เป็นไปตามภารกิจของตนอย่างซื่อสัตย์สุจริต ประชาชนจะได้รับประโยชน์อย่างมาก ประเทศชาติก็จะมีการพัฒนา แต่หากมีการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็จะเกิดผลกระทบทางลบต่อประชาชนและประเทศชาติเป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2547:43)

หลักการกระจายอำนาจการปกครอง จะต้องยึดถือหลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล และการบริหารการเงินการคลังของตนเองภายใต้กรอบของกฎหมายและภายใต้หลักความเป็นรัฐเดี่ยวในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หลักการจัดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐในการบริหารราชการแผ่นดินโดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะระดับชุมชน ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาครับผิดชอบการดำเนินภารกิจของรัฐในระดับประเทศและในระดับภูมิภาค และให้คำปรึกษา สนับสนุน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงเท่าที่จำเป็น และหลักประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีคุณภาพมาตรฐานบริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จรัส สุวรรณมาลา, 2558)

หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหลักการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาของตนเองในระดับท้องถิ่นทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ (สาลินี อ่อนวงษ์, 2551 : 11-12) รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทบัญญัติให้มีการจัดการปกครอง

ส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการกระจายอำนาจการปกครองไปยังท้องถิ่น ตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้สอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่ และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560)

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครอง ประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกัน การก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 250) ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมี 5 รูปแบบได้แก่

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562 มาตรา 9 “ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น” มาตรา 35/1 “บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องมี

คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย (1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา” และ มาตรา 35/2 “นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระและเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง”

(2) เทศบาล ตำแหน่งผู้บริหารของเทศบาลได้แก่นายกเทศมนตรี คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562 มาตรา 15 “ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น” มาตรา 48 เบญจ “บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ (1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา” และ มาตรา 48 สัตต “นายกเทศมนตรีมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดารงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง”

(3) สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ตำแหน่งผู้บริหารของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562 “มาตรา 58/1 บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย (1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าหรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา” และ มาตรา

58/2 “นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง”

(4) ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ตำแหน่งผู้บริหารของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2562 มาตรา 46 “ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วย และมาตรา 47 “ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง”

(5) การบริหารราชการเมืองพัทยา ตำแหน่งผู้บริหารของเมืองพัทยา ได้แก่ นายกเมืองพัทยา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยาต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562 มาตรา 42 “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งแล้ว ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย (1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า” และมาตรา 45 “นายกเมืองพัทยามีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้งแต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกเมืองพัทยาดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง”

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีการกำหนดคุณวุฒิขั้นต่ำของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นมีความจำเป็นในการพัฒนาการด้านการศึกษา ซึ่งพื้นฐานของการศึกษาจำเป็นต้องเริ่มจากผู้นำท้องถิ่นเป็นตัวอย่างในการพัฒนา ซึ่งถ้าหากผู้นำมีความรู้ มีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ย่อมส่งผลให้นำพาท้องถิ่นให้มีการพัฒนาไปได้ในหลายๆ ด้าน ในส่วนของวาระการดำรงตำแหน่งผู้นำท้องถิ่น กฎหมายกำหนดว่าห้ามดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้าหากผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้ มีความสามารถ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นได้ก็สมควรที่จะให้สมัครรับเลือกตั้งได้ต่อไป ซึ่งถ้าประชาชนเลือกตั้งเข้ามาก็ถือว่าเป็นความต้องการของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความเป็นมาแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) การกำหนดคุณวุฒิของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และ (2) วาระการดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น

2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากท้องถิ่น

3) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจาก ท้องถิ่น

4) เพื่อเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากท้องถิ่น

สมมุติฐานของการวิจัย

การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากท้องถิ่น ถ้าหากมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เพียงอย่างเดียว จะทำให้เกิดความเหมาะสมในการพัฒนาการด้านการศึกษา ในท้องถิ่นนั้นๆ และถ้าหากผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้ มีความสามารถ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นได้ก็สมควรที่จะให้สมัครรับเลือกตั้งได้ต่อไป ซึ่งถ้าประชาชนเลือกตั้งเข้ามาก็ถือว่าเป็นความต้องการของประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยถ้าหากผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้ มีความสามารถ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นได้ก็สมควรที่จะให้สมัครรับเลือกตั้งได้ต่อไป ซึ่งถ้าประชาชนเลือกตั้งเข้ามาก็ถือว่าเป็นความต้องการของประชาชน ศึกษาจากพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562 “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2562 มาตรา พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเอกสาร (Documentary Research) ในลักษณะการวิเคราะห์ (Analytical Study) โดยทำการค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความ วารสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา กฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและประเทศไทย และนำมาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1) ทำให้ทราบแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจาก ท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) การกำหนดคุณวุฒิของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และ (2) วาระการดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น

2) ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากท้องถิ่น

3) ทำให้ทราบวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากท้องถิ่น

4) เทำให้ทราบสามารถเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 รูปแบบพบปัญหา (1) การกำหนดคุณวุฒิของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีคุณสมบัติ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและนายกเมืองพัทยา ต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (2) วาระการดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นทุกองค์กรจะดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันไม่ได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการที่ได้สรุปผลการวิจัยจะเห็นว่าปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายผล เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นต่อไปดังนี้

(1) การกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562 ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องมีคุณสมบัติ ตามมาตรา 35/1(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา ซึ่งในการกำหนดคุณวุฒิ และคุณสมบัติดังกล่าว ควรจะให้ความสำคัญในด้านคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าสำคัญกว่าคุณสมบัติด้านอื่นๆ เนื่องจากในปัจจุบันในท้องถิ่นต่างๆย่อมจะต้องมีส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงๆ ถ้าหากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้ก็จะสามารถนำประชาชนให้มีความรู้ตามไปด้วย ต่างกันกับผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกรัฐสภา จะมีแต่ประสบการในการณ์ทำงาน แต่อาจจะขาดพื้นฐานความรู้ในการที่จะริเริ่มคิดที่จะทำในสิ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าในท้องถิ่น

มาตรา 35/2 มีบทบัญญัติให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระและเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระ

ติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ไม่มีเหตุผลใดในการที่จะมากำหนดวาระการดำรงตำแหน่งในลักษณะนี้เนื่องจากเป็นการไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้และความสามารถเป็นที่ประชาชนในท้องถิ่นต้องการเข้ามาบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าจะกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกครั้งจะต้องเว้นว่างไปหนึ่งวาระ ซึ่งท้องถิ่นอาจจะเสียโอกาสในการได้ผู้บริหารที่ประชาชนต้องการ

(2) การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาล การกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศบาล ผู้วิจัยได้ศึกษาการกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562 ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และต้องมีคุณสมบัติ ตามมาตรา 48 เบญจ (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา รัฐสภา ซึ่งในการกำหนดคุณวุฒิ และคุณสมบัติดังกล่าว ควรจะให้ความสำคัญในด้านคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าสำคัญกว่าคุณสมบัติด้านอื่นๆ เนื่องจากในปัจจุบันในท้องถิ่นต่างๆย่อมจะต้องมีส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงๆ ถ้าหากนายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารเทศบาล มีความรู้ก็จะสามารถนำประชาชนในเขตเทศบาล ให้มีความรู้ตามไปด้วย ต่างกันกับผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา จะมีแต่ประสบการในการณ์ทำงาน แต่อาจจะขาดพื้นฐานความรู้ในการที่จะริเริ่มคิดที่จะทำในสิ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าในเทศบาลนั้นๆ

และในส่วนของมาตรา 48 สัตต มีบทบัญญัติให้ นายกเทศมนตรีมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ตำแหน่ง ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่นายกเทศมนตรีจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ไม่มีเหตุผลใดในการที่จะมากำหนดวาระการดำรงตำแหน่งในลักษณะนี้เนื่องจากเป็นการไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้และความสามารถเป็นที่ประชาชนในท้องถิ่นต้องการเข้ามาบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าจะกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกครั้งจะต้องเว้นว่างไปหนึ่งวาระ ซึ่งเทศบาลอาจจะเสียโอกาสในการได้ผู้บริหารเทศบาลที่ประชาชนในเขตเทศบาลต้องการ

(3) การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา ซึ่งในการกำหนดคุณวุฒิ และคุณสมบัติดังกล่าว ควรจะให้ความสำคัญในด้านคุณวุฒิไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า สำคัญกว่าคุณสมบัติด้านอื่นๆ เนื่องจากในปัจจุบันในตำบล ต่างๆย่อมจะต้องมีส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงๆ ถ้าหากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้บริหารตำบล มีความรู้ก็จะสามารถนำประชาชนในเขตตำบลนั้นๆ ให้มีความรู้ตามไปด้วย ต่างกันกับผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา จะมีแต่ประสบการในการณ์ทำงาน แต่อาจจะขาดพื้นฐานความรู้ในการที่จะริเริ่มคิดที่จะทำในสิ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าในตำบลได้

และ มาตรา 58/2 มีบทบัญญัติให้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง กรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ไม่มีเหตุผลใดในการที่จะมากำหนดวาระการดำรงตำแหน่งในลักษณะนี้เนื่องจากเป็นการไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้และความสามารถเป็นที่ประชาชนในท้องถิ่นต้องการเข้ามาบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าจะกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกครั้งจะต้องเว้นว่างไปหนึ่งวาระ ซึ่งตำบลนั้นๆอาจจะเสียโอกาสในการได้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชาชนในเขตตำบลต้องการ

(4) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องผู้มีคุณวุฒิสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเพียงอย่างเดียว ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา แต่ไม่มีคุณวุฒิสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าก็ไม่สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขาดใหญ่ มีพื้นที่กว้างขวาง มีประชากรมาก มีการจราจรที่แออัด จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้เข้ามาเป็นผู้บริหาร

และมาตรา 47 มีบทบัญญัติให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง กรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ไม่มีเหตุผลใดในการที่จะมากำหนดวาระการดำรงตำแหน่งในลักษณะนี้เนื่องจาก ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่บริหารงานดีเป็นที่ประชาชนในกรุงเทพมหานครต้องการเข้ามาบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าจะกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกครั้งจะต้องเว้นว่างไปหนึ่งวาระ ซึ่งอาจจะเสียโอกาสในการได้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ประชาชนในกรุงเทพมหานครต้องการ

(5) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเมืองพัทยา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา ต้องผู้มีคุณวุฒิสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเพียงอย่างเดียว ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา แต่ไม่มีคุณวุฒิสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าก็ไม่สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา ได้ เนื่องจากเมืองพัทยา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิเศษที่มีขนาดใหญ่ มีพื้นที่กว้างขวาง มีประชากรและนักท่องเที่ยวจำนวนมาก จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้เข้ามาเป็นผู้บริหาร

และมาตรา 45 มีบทบัญญัติให้นายกเมืองพัทยามีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้งแต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ในกรณีที่นายกเมืองพัทยาดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง กรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่นายกเมืองพัทยา จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ ไม่มีเหตุผลใดในการที่จะมากำหนดวาระการดำรงตำแหน่งในลักษณะนี้เนื่องจาก นายกเมืองพัทยา ที่บริหารงานดีเป็นที่ประชาชนในเมืองพัทยาต้องการเข้ามาบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าจะกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกครั้งจะต้องเว้นว่างไปหนึ่งวาระ ซึ่งอาจจะเสียโอกาสในการได้นายกเมืองพัทยาที่ประชาชนในต้องการ

ข้อเสนอแนะ

(1) แก้ไข พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 46 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562 มาตรา 35/1 (2) “สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า” และมาตรา 35/2 “นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง”

เหตุผลในการแก้ไขเนื่องจาก ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดควรจะกำหนดคุณสมบัติเฉพาะคุณวุฒิด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีเท่านั้น เพื่อเป็นการพัฒนาการด้านการศึกษา

แก่ประชาชนในท้องถิ่น และไม่ควรกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ เนื่องจากจะได้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

(2) แก้ไข พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562 มาตรา 48 เบญจ “(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า” และมาตรา 48 สัตต “นายกเทศมนตรีมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

เหตุผลในการแก้ไขเนื่องจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีควรจะกำหนดคุณสมบัติเฉพาะคุณวุฒิด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีเท่านั้น เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นผู้นำด้านการพัฒนาการด้านการศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น และไม่ควรกำหนดให้นายกเทศมนตรี ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ เนื่องจากจะได้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

(3) แก้ไข พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562 “มาตรา 58/1 (2) คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้อง สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า” และ มาตรา 58/2 “นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

เหตุผลในการแก้ไขเนื่องจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ควรจะกำหนดคุณสมบัติเฉพาะคุณวุฒิด้านการศึกษาไม่ต่ำกว่าสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นผู้นำด้านการพัฒนาการด้านการศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น และไม่ควรกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ เนื่องจากจะได้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

(4) แก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2562 มาตรา 47 “ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง”

เหตุผลในการแก้ไขเนื่องจากไม่ควรกำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

(5) แก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562 มาตรา 45 “นายกเมืองพัทยามีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง”

เหตุผลในการแก้ไขเนื่องจากไม่ควรกำหนดให้นายกเมืองพัทยาดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). **การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สาลินี อ่อนวงษ์. (2551). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์.** ปริญญานิพนธ์ สาขาบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

จรัส สุวรรณมาลา และคณะ. (2558). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทย.** คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546. **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119/ตอนที่ 107/หน้า 1/17 ตุลาคม 2545.**

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ.256

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไข (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 แก้ไข (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2562

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย ในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

THE ADAPTATION OF PEOPLE IN PREVENTION AND MITIGATION FLOOD PROBLEMS IN KLONGYANG SUB-DISTRICT, SAWANKHALOK DISTRICT SUKHOTHAI PROVINCE

ธงชัย ทองคำ[1]

Thongchai Tongkum

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาอุทกภัย 2) การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ บุคคลที่เคยประสบเหตุอุทกภัยซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญ คือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินตามบ้านเรือนถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้ ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร่ถั่วและจำพวกผักต่าง ๆ เสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาได้รับความเสียหาย ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ด้านความเสียหายทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญ คือ ชาวบ้านมีอัตราการเกิดโรคน้ำกัดเท้าและตาแดงเป็นจำนวนมากขึ้น ด้านความเสียหายที่มีต่อ

[1] อาจารย์คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Tong847out@gmail.com เบอร์โทร. 0837870597

ทรัพยากรธรรมชาติ พบปัญหาที่สำคัญคือ มีน้ำท่วมขังบางแห่งที่ระบายออกไม่ได้และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยพบว่า

ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นที่สำคัญดังนี้ สามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไป

ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นที่สำคัญนี้ 1) ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขคลองยม-น่านโดยขุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูปิดเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง 2) มีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ 3) ก่อนที่น้ำจะท่วมจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง

ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่ พบประเด็นที่สำคัญนี้ 1) มีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น 2) เกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืชและเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วมและหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงฤดูน้ำหลาก 3) เรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจากอินเตอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่างๆรวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า 1) ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ปล่อยมาจากแม่น้ำยมเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ควรสร้างความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ 2) ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากขึ้น 3) การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อน

คำสำคัญ : การปรับตัวของประชาชน, การป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the state of the flood problem, 2) the people's adaptation in flood prevention and mitigation, and 3) recommendations on the people's adaptation in preventing and mitigating flood problems in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province. This research is a qualitative research. The research tools were observational and interview forms. The sample used in the research were 24 people who had experienced flooding in flood prone areas by using the content analysis method and presented the results of the descriptive data analysis.

The result of the research found that:

1. Conditions of flooding problems of communities in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province that were found in each aspect as follows: In terms of danger and damage to life and property, the major problems were that many houses were flooded, households were flooded and washed away by water, and some roads were cut off by flooded roads. In terms of the damage of livelihoods or agriculture, the main problem is that fields of beans and vegetables are completely damaged, fish farmers are damaged. In terms of economic damage, the main problem is that most farmers lose their livelihoods. In terms of public health damage, the main problem is that the villagers have a higher incidence of athlete's foot and conjunctivitis. In terms of damage to natural resources, the main problem is that there is waterlogging in some places that cannot be drained and many soil slides have collapsed into muddy fields.

2.People's adaptation in preventing and mitigating flood problems in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province found that.

In terms of accepting losses, important issues were found as follows: can be accepted with flood events that occur because it is a natural disaster that has changed.

In terms of loss reduction aspect Found these important issues 1) They want the government to come in and help and fix the Yom-Nan canal by digging deep, not wide to take up the people's land, with a high dense ditch and a gate to open the water between. Stable canal 2) There is surveillance and receives news from many channels,

such as news from the community, news from the Meteorological Department, government news or various social media 3) Before the flood, the property must be moved to a high place or a safe place where the flood does not reach.

In terms of aspects of alternative pursuits found this important issue: 1) They are actively seeking ways to survive by renovating their homes without moving to other places. 2) Farmers try to manage crops and harvest before the water season. 3) Learn to apply various occupations. and trying to find plants that are suitable for the area by studying from the Internet, books, news, community groups, including from the government that has organized training.

3. Recommendations on people's adaptation in flood prevention and mitigation in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province, it was found that 1) The flooding problem was caused by water released from the Yom River in order to spread the water mass to prevent flooding in the city. should create fairness in distribution of water to different areas 2) Require the government to provide more assistance to people who have been damaged by flooding 3) Preparedness for flood prevention in the public sector for each family is the best way. Do not wait for the flood event to occur first.

Keywords : People's adaptation, prevention and mitigation of flood problems.

บทนำ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาทั่วโลกได้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะภัยพิบัติจากน้ำนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยสร้างความเสียหายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้สร้างความเสียหายและสูญเสียที่ตามมาเกินกว่าจะคาดคะเนได้ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2552 : 5) โดยสาเหตุหลักจากป่าไม้ถูกที่ทำลายลง ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ระดมความช่วยเหลืออุทกภัยเป็นจำนวนมากแต่เพียงสามารถบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น จากสถิติ พ.ศ. 2532 – 2556 ประเทศไทยได้จัดให้มีการช่วยเหลือ อาธิ ด้านเงินสงเคราะห์จำนวน 54,546,126,795 บาท เครื่องอุปโภคบริโภค 20,143,630 ชุด เครื่องสูบน้ำ 24,601 เครื่อง และเรือท้องแบน 27,228 ลำ (ส่วน

วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2556) สาเหตุที่เสริมให้ปัญหาอุทกภัยมีความรุนแรงมากขึ้นก็คือ ภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ขาดมาตรการการป้องกันเหตุฉุกเฉิน รวมถึงความรู้ และความตระหนักในการพิทักษ์ดูแลชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมจากการเกิดอุทกภัย (ชาลี เบญจวงศ์, 2546) อีกทั้งไทยเรามีคาดการณ์ไว้ว่า ทุกๆ 25 ปีจะมีโอกาสจะเกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรง เพราะ 4 ปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ 1. ปริมาณฝนที่ตกลงมาเพิ่มขึ้น 2. การทรุดตัวของแผ่นดินเพิ่มขึ้น 3. ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น 4. ผังเมืองและความแออัดของชุมชนเมือง ขาดพื้นที่ที่รองรับน้ำ (เสรี ศุภราทิตย์, 2553) และปัจจุบันเหตุการณ์อุทกภัยในปี 2565 จากปรากฏการณ์ลานีญ่าซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมมีความรุนแรงมาก ก่อให้เกิดความเสียหายทั่วทุกภูมิภาค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการกับอุกภัยที่เกิดขึ้นในทุกเขตพื้นที่โดยเริ่มตั้งแต่การป้องกันน้ำท่วม ตลอดจนการช่วยเหลือฟื้นฟูหลังน้ำลด เพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยเป็นอีกพื้นที่หนึ่งของประเทศไทยที่ประสบปัญหาอุทกภัย โดยเฉพาะในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมาประกอบกับลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดสุโขทัยเป็นพื้นที่ราบลุ่มต่อจากเทือกเขาสูงและที่ราบสูงทางตอนเหนือ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำยมเป็นแม่น้ำสำคัญไหลผ่านมีห้วย หนอง คลองบึงจำนวนมาก เมื่อมีฝนตกหนักก็จะทำให้มีนำเอ่อล้นพื้นที่รับน้ำซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและการสัญจรในพื้นที่และสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นอย่างอย่างยิ่ง

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นต้องการศึกษาถึงการปรับตัวของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่เกิดจากอุทกภัย โดยมุ่งเน้นศึกษาการปรับตัวต่อสถานการณ์อุทกภัย การช่วยเหลือตนเองในภาคประชาชน รวมถึงผลจากการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนในการป้องกันภัยและลดความรุนแรงจากอุทกภัยไม่ว่าจะเป็นการลดความเสียหายทั้งทางด้านที่พักอาศัย ทรัพย์สิน พื้นที่ประกอบอาชีพ และชีวิต รวมถึงการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมหลักจากการเกิดภัยพิบัติเพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญาเชิงพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

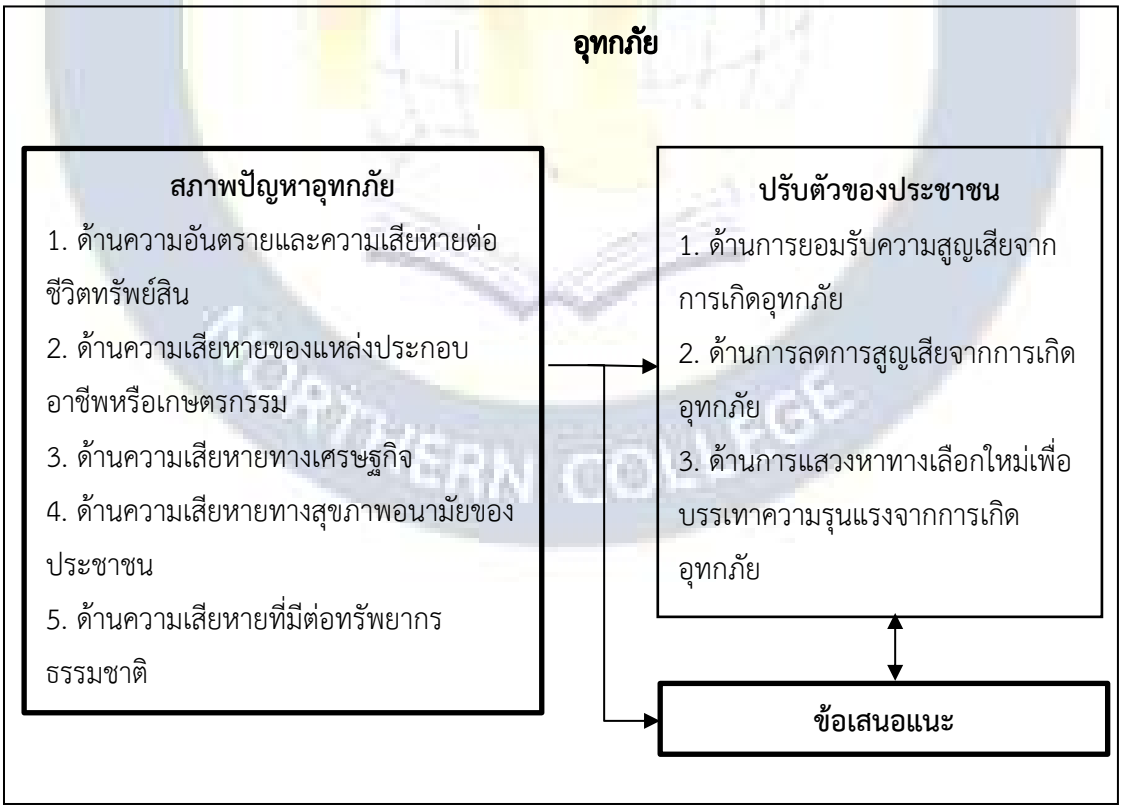
2. ศึกษาการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย ในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวคิดของเบอรตัน และเคตส (Burton and Kates. 1964 อ้างอิงจาก สิทธิศักดิ์ เท่าธุรี, 2546) มาเป็นแนวทางวิเคราะห์พฤติกรรมการปรับตัวจากเกิดอุทกภัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การยอมรับความสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย 2) การลดการสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย 3) การแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย และแนวคิดของสุวิมล สังวร (2561) มาเป็นแนวทางวิเคราะห์สภาพปัญหาอุทกภัย โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน2) ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม 3) ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ 4) ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน 5) ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ

โดยสามารถออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังรูป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย จำนวน 3 หมู่บ้านของตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชาชนที่ประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย 2 กลุ่ม รวมเป็นจำนวน 24 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota sampling) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชาวบ้านหรือผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับผลกระทบกับอุทกภัยในพื้นที่ จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทกภัย จำนวน 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต (Observation form) และแบบสัมภาษณ์ (Interview form) ดังนี้

2.1 แบบสังเกต ผู้วิจัยจะเก็บรวมรวบข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) ซึ่งมีหัวข้อในการสังเกตดังนี้

- ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน
- ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม
- ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ
- ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน
- ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้จะมีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-structured Interview) โดยมีรายละเอียดคือ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก โดยมีหัวข้อในการสัมภาษณ์ดังนี้

- การปรับตัวในด้านการยอมรับความสูญเสีย (Accept losses)
- การปรับตัวในด้านการลดความสูญเสีย (Reduce losses)
- การปรับตัวในด้านการการแสวงหาทางเลือกใหม่ (Choose change)

และในส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์การให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูณ์ทุกประเด็น

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาและข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์

3.2 กำหนดขอบเขตการสังเกตและคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหามาสร้างเป็นแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

3.3 นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามหลักวิชาการและด้านภาษาที่ใช้เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ประสบอุทกภัยอีกพื้นที่คือ ประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ทดลองใช้มาตรวจสอบให้คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง

3.6 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ถึงกำนันและผู้ใหญ่บ้าน 3 หมู่บ้านของตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บข้อมูลการสังเกต และการสัมภาษณ์

4.2 ทำการเข้าเก็บข้อมูลโดยการสังเกตในพื้นที่และทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่กำหนดโดยเลือกแบบเจาะจงกับผู้ใหญ่บ้านจำนวน 3 คน และ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตากับชาวบ้านจำนวน 21 คน

4.3 ตรวจข้อมูลและตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสังเกต ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยที่เกิดขึ้น

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์การสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาตีความสร้างข้อสรุป แบบอุปนัยจากการสัมภาษณ์ประกอบกับเอกสารอื่นๆ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พยายามค้นหาและตีความหมายที่แฝงอยู่ โดยอาศัยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ด้วยวิธีการอื่นหรือข้อมูลภูมิหลังสภาพแวดล้อมอื่นๆ มาประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนั้นการวิเคราะห์จะใช้เวลานาน โดยวิเคราะห์ซ้ำไปมา เพื่อให้แน่ใจว่าทุกข้อมูลที่ได้นั้นถูกวิเคราะห์อย่างละเอียด (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2555) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ทำบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เมื่อมีข้อมูลที่น่าสนใจหรือเกี่ยวข้องกับการวิจัย

2) จำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลเป็นประเด็นหลักสำาคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำการแบ่งแยกประเด็นหลักออกเป็นประเด็นย่อย เพื่อสามารถครอบคลุมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3) ทำการพิจารณาความเหมาะสม ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นหลัก และประเด็นย่อย เพื่อที่จะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยจำแนกลงไปในแต่ละประเด็นที่ทำการจำแนกไว้ข้างต้น จากนั้นทำการวิเคราะห์เชื่อมโยง และสรุปบรรยายข้อมูลที่จำแนกได้ อ้างอิงไปสู่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ผลจากการสังเกตสภาพปัญหาในพื้นที่

สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญคือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินตามบ้านเรือนถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้

1.2 ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร่ถั่วและจำพวกผักต่างๆ เสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาเสียขายขาดทุน และสวนมะละกอยืนต้นตายเกือบทั้งหมด

1.3 ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่

1.4 ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญคือ ชาวบ้านมีอัตราการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกจำนวนมากขึ้น รวมถึงเกิดโรคน้ำกัดเท้าและตาแดงเป็นส่วนใหญ่

1.5 ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ พบปัญหาที่สำคัญคือ มีน้ำท่วมขังบางแห่งที่ระบายออกไม่ได้และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

แยกเป็นเพศชาย 11 คน เพศหญิง 13 คน

อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 30 – 40 ปี 1 คน ช่วงอายุระหว่าง 40 – 50 ปี 12 คน ช่วงอายุระหว่าง 51 – 60 ปี 9 คน และช่วงอายุระหว่าง 61 – 70 ปี 2 คน

กลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์การเกิดอุทกภัยและผลกระทบ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในที่ราบเดิมนั้นมีคลองธรรมชาติเล็กๆ ไหลผ่าน ตั้งแต่มีการขุดคลองเพื่อถ่ายเทมวลน้ำลงไปสู่แม่น้ำน่าน 2547 เป็นต้นมาก็มีปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากคลองผ่านที่ลุ่ม มีคลองซอย มีจุดถ่ายเทน้ำเข้าและออกมีจุดเปราะบางมากมาย ส่งผลต่อการเกิดอุทกภัยอันป็นปัญหาใหญ่ของประชาชนด้านพื้นที่เพาะปลูกและอาชีพอื่นๆ รวมถึงพื้นที่อยู่อาศัย การคมนาคม การดำรงชีวิตของประชาชน จึงส่งผลให้พื้นที่ได้รับความเสียหายแล้วยังกระทบต่อด้านอื่นเป็นลูกโซ่ กล่าวคือ เมื่อพื้นที่การเพาะปลูกได้รับความเสียหายประชาชนต้องประสบกับสภาวะขาดทุน และรายได้ที่ลดลงจึงกลายเป็นปัญหาใหญ่ของครอบครัว และตามมาคือด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยบางครัวเรือนไม่สามารถเข้าออกบ้านได้ทรัพย์สินถูกน้ำท่วมเสียหายโดยสิ้นเชิง รวมถึงอันตรายจากกระแสน้ำที่สามารถคร่าชีวิตสัตว์เลี้ยงและประชาชนได้อีกด้วย อีกทั้งส่งผลถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เกิดน้ำเน่าเสียในจุดที่ท่วมขังมีการระบายน้ำที่ไม่ดีดีจะส่งกลิ่นเน่าเหม็น เกิดการตกค้างของเศษขยะ สิ่งปฏิกูล และสิ่งขับถ่าย เกิดคราบดินโคลน ส่งผลต่อความสกปรกและ

เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค โดยเฉพาะยุง และยังสามารถก่อให้เกิดโรคต่างๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพที่จะตามมาก็คือ โรคติดต่อทางน้ำ อาทิ โรคเท้าเปื่อย ตาแดง ตุ่มคัน โรคจากการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาด เป็นต้น

3. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปคำให้การสัมภาษณ์การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยจำแนกตามแนวคิดของเบอร์ตันและเคตส์ ทั้ง 3 ด้าน รายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นดังนี้ สามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป จำนวน 19 คน และส่วนหนึ่งไม่สามารถยอมรับได้เพราะตั้งแต่มีการขุดคลองก็น้ำมาท่วมรุนแรงขึ้นทุกปีจนไม่อาจรับสภาพความเสียหายได้ จำนวน 4 คน

3.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นดังนี้ ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขคลองยม-น่านโดยขุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูปิดเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง จำนวน 18 คน มีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ จำนวน 16 คน ก่อนที่น้ำจะท่วมจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง จำนวน 13 คน ทำคันกั้นน้ำด้วยงบตนเองหรือร่วมกับชุมชนไปขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมถึงมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ จำนวน 7 คน

3.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็นดังนี้ มีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น จำนวน 21 คน เกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืชและเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วมและหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย จำนวน 18 คน เรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่างๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจาก อินเตอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่างๆรวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม จำนวน 16 คน ภาครัฐควรใส่ใจในเรื่องของการบริหารมวลน้ำให้ดีกว่าเดิมควรตรวจสอบสภาพความพร้อมคลองยม-น่านและผลกระทบของมวลน้ำให้แน่ใจก่อนปล่อยน้ำลงสู่แม่น้ำน่าน จำนวน 15 คน มีการเรียกรองความช่วยเหลือจากภาครัฐในด้านต่างๆ เช่นในด้านการเกษตรให้ให้มาแนะนำการปลูกพืชที่เหมาะสม ด้านการส่งเสริมรายได้แก่ประชาชน รวมถึงการ

เตรียมความพร้อมทางด้านการบรรเทาสารธาณภัยดูแลช่วยเหลือ จำนวน 8 คน ประชาชนบางส่วนปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินชีวิตใหม่โดยการทำมาหากินนอกพื้นที่ เช่น รับจ้าง วิ่งรถส่งของ ขายของออนไลน์ รวมถึงการเช่าพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง จำนวน 5 คน

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

1. ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ทางภาครัฐปล่อยมาเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควร จำนวน 13 คน

2. ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิม จำนวน 10 คน

3. การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อนเพราะถ้าไม่เตรียมจะไม่สามารถทำได้ โดยมวลน้ำอาจมาในเวลายามวิการณ์ซึ่งเหตุการณ์ที่ผ่านมาได้รับความเดือดร้อนเป็นอันมาก จำนวน 7 คน

4. ควรมีการซ่อมแซมพนังกั้นน้ำที่ไม่แน่นหนา รวมทั้งขจัดสิ่งกีดขวางทางน้ำตลอดสายจะช่วยให้คลองยม-น่านสายนี้สามารถระบายน้ำลงสู่แม่น้ำน่านได้ดียิ่งขึ้น จำนวน 6 คน

5. ภาครัฐควรรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้นเพราะประชาชนเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนและรู้จักบริบทในพื้นที่เป็นอย่างดี ข้อมูลจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาอุทกภัยร่วมกันได้ จำนวน 5 คน

6. ภาครัฐควรกลับไปพิจารณาการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นอีกครั้ง หรือสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ด้านบนจะสามารถช่วยลดปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่น้ำยมน้ำก่อนลงซึ่งจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาอุทกภัยและปัญหาแม่น้ำแห้งในฤดูแล้งด้วย จำนวน 3 คน

7. ภาครัฐหรือมูลนิธิที่จะเข้าช่วยเหลือประชาชนช่วงน้ำท่วมควรเร่งรัดการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยให้รวดเร็วยิ่งขึ้น จำนวน 2 คน

สรุป

1. สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญคือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้

1.2 ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร่ถั่วและจำพวกผักต่างๆเสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาได้รับความเสียหาย

1.3 ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่

1.4 ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญคือ ชาวบ้านมีเกิดโรคน้ำกัดเท้าและตาแดงเป็นส่วนใหญ่

1.5 ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ พบปัญหาที่สำคัญคือ มีน้ำท่วมขังที่ระบายออกไม่ได้และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3 ด้านมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญดังนี้ ประชาชนสามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไป

2.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญดังนี้ ประชาชนต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขคลองยม-น่านโดยขุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูปิดเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง ควรมีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ และก่อนที่น้ำจะท่วมจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง

2.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็นดังนี้ ประชาชนมีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น กลุ่มเกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืชและเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วมและหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย ควรเรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ

และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจาก อินเตอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม

3. ได้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัย มีดังนี้

3.1 ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ทางภาครัฐปล่อยมาเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควร

3.2 ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิม

3.3 การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุดไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากศึกษาสภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบปัญหาที่ส่งผลถึงความอันตรายและความเสียหายครบทั้งหมด 5 ด้านดังผลที่รายงานนั้นเพราะน้ำท่วมเกิดจากลักษณะพื้นที่ของตำบลคลองยางบางส่วนเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำที่มีคลองไหลผ่าน แต่ก็ไม่มีเหตุการณ์น้ำท่วมจากสายน้ำแห่งนี้ เพราะเป็นเพียงลำคลองเล็กๆที่ตื้นเขิน จะมีก็แต่น้ำท่วมครั้งใหญ่ในรอบประวัติศาสตร์ ก็คือจากพายุฝน ปี 2538 แต่หลังจากปี 2547 ที่มีการขุดลอกคลองฤดูฝนแต่ละปีก็มีการปล่อยน้ำจากประตูน้ำแทบทุกครั้งจะไม่มีการปิดคลองซอยเนื่องจากตามหลักคือพื้นที่ชุ่มน้ำจำเป็นต้องรับน้ำแต่สภาพความจริงคือมีชาวบ้านสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยโดยปี 2565 ผลเปรียบเทียบก็คือพื้นที่ในตัวเมืองท่วมเพียงเล็กน้อยรถสัญจรผ่านได้แต่พื้นที่ตำบลคลองหลวงยางบางจุดท่วมถึง 2-3 เมตร แต่ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะคันของคูคลองนั้นอ่อนตัวถูกน้ำเซาะ จึงทำให้น้ำท่วมอย่างฉับพลัน สร้างความเสียหายต่อทุกๆด้าน หลังจากนั้นระดับน้ำก็จะลดลงไปภายใน 1 เดือน ซึ่งจะเป็นประจำทุกๆปี นับจากประมาณปี 2560 เป็นต้นมา

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญคือ ประชาชนสามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากอยู่ในพื้นที่มานานยากที่จะย้ายถิ่นฐานน้ำที่ท่วมภายในเดือนเดียวก็ลดระดับจนถึงแห้งรวมถึงปริมาณการท่วมค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจึงเป็นสิ่งกระตุ้นการปรับตัวยอมรับสอดคลองกับงานวิจัยของดวงมณี ทองคำและคณะ (2559) ที่ได้วิจัยเรื่องแนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยนั้นสามารถยอมรับได้กับปัญหาอุทกภัย และมีการปรับเปลี่ยนสิ่งของเครื่องใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะน้ำท่วม

2.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญ คือ ประชาชนต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขคลองยม-น่านโดยขุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่น มีประตูปิดเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคงเพราะว่าสาเหตุหลักที่มีเหตุการณ์น้ำท่วมก็เพราะลำคลองไม่สามารถผันน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพมีจุดรั่วไหลของลำน้ำเข้าพื้นที่ควรจะต้องมีการขุดให้ลึกเพราะจะไม่เป็นการสร้างความสูญเสียที่ดินทำกิน อีกทั้งควรมีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ และก่อนที่น้ำจะท่วมเพราะจะเป็นการเตรียมตัวที่ดีและทันเวลา โดยจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึงเพราะจะทำให้เกิดความปลอดภัยต่อทรัพย์สิน

2.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็น คือ ประชาชนมีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่นเพราะมีการปรับตัวสู้กับปัญหา ทางด้านกลุ่มเกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืชและเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วมและหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัยเพราะเป็นหนทางที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่ได้ผลโดยการปรับเปลี่ยนระยะเวลา อีกทั้งควรเรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจาก อินเตอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสารกลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม ซึ่งส่อถึงความมีไหวพริบการพยายามปรับตัวไปในทางที่ถูกต้องและยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัย มีดังนี้

3.1 ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากการปล่อยกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควรเพราะจากการสำรวจเห็นสภาพน้ำท่วมต่างกันซึ่งจำเป็นต้องบริหารจัดการที่เหมาะสม

3.2 ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิมเพราะเนื่องจากบางพื้นที่ไม่ได้รับการเยี่ยวยาดูแลเท่าที่ควร เช่น คนแก่ คนที่ได้รับความเสียหายหนัก คนที่ไม่มีเงินทุนทรัพย์ทำมาหากิน เป็นต้น

3.3 การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นก่อนรัฐเข้าไปก็อาจได้รับความเสียหายไปแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษาการปรับตัวของประชาชนในครั้งนี้จะทำให้เห็นสภาพปัญหาและพฤติกรรมการปรับตัวของประชาชนและอันตรายจากน้ำท่วมสมควรดำเนินการต่อไปนี้

1.1 .ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมในทุกๆด้านที่รองขอที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้

1.2 ส่งเสริมการป้องกันอุทกภัยในภาคประชาชนทั้งด้านความรู้และวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้ประชาชนรอดพ้นภาวะอันตรายก็จะลดภาระการพึ่งพาต่อไป

1.3 วิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดพร้อมกับปฏิบัติจริงเพื่อแก้ไขปัญหานำท่วมพื้นที่แห่งนี้ให้หมดไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.2 ควรมีการศึกษาด้านการลดความสูญเสียในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.3 ควรมีวิจัยและพัฒนาการแก้ไขอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรน้ำ. (2552). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2552.** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2556). **คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.

ชาลี เบญจวงศ์. (2546). **การปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ดวงมณี ทองคำ และคณะ. (2559). **รายงานการวิจัยแนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย.** จันทบุรี : คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ปกเจริญผล.

สิทธิศักดิ์ เท่าธุรี. (2546). **การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ าก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544.** การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวิมล สังวร. (2561). **การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี.** สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสรี ศุภราทิตย์. (2553). **2563 กรุงเทพจมน้ำ.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.oknation.

เอื้อมพร หลินเจริญ. (2552). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้ได้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

บิสมิลละห์ กล่องอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม

Bismillah Islamic Learning Box Set

วาริ โชคล้ำเลิศ[1], พงศธร ลิมานนท์[2], ดารินทร์ เมฆบุตร[3], ปิยะพงษ์ สูตะบุตร[4] และ ศรุตา พยุงทอง[5]
Wari Chokelumlerd, Pongsathorn Limanon, Darin Mekabutr, Piyapong Sutabutra
and Saruta Payungthong

บทคัดย่อ

หนังสือเรียนเกี่ยวกับศาสนาอิสลามสำหรับเด็กอายุ 7-9 ขวบ หลายเล่มนั้นมีการออกแบบที่เน้นแต่เนื้อหาจำนวนมาก โดยไม่มีภาพประกอบที่น่าสนใจ จึงทำให้เด็กรู้สึกเบื่อและไม่อยากจดจ่อกับเนื้อหาบทเรียนในหนังสือ ด้วยเหตุนี้ การให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับหนังสือเรียนด้วยความสนใจ และสามารถจดจำเนื้อหาที่สำคัญมากมายของศาสนาอิสลามได้ดีขึ้น จึงมีวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนสื่อการเรียนรู้เป็นรูปแบบใหม่ ให้น่าสนใจยิ่งขึ้น เพื่อเป็นหนึ่งในแนวทางแก้ไขปัญหา โดยแบบสอบถามทั้งหมด ประกอบด้วย แบบสอบถาม ชื่อโครงการ โลโก้ ธีมสี สัญลักษณ์ ภาพประกอบ และแบบอักษร ซึ่งผลจากการจัดทำบิสมิลละห์ กล่องอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม พบว่า ชื่อที่ถูกโหวตให้เป็นชื่อที่ดีที่สุดของโครงงานและนำไปต่อยอดเป็นโลโก้ คือ 'BISMILLAH'บิสมิลลาห์ คิดเป็น 41.4% ผลลัพธ์ที่คนส่วนใหญ่เลือกคือโลโก้แบบที่ 9 คิดเป็น 55.3% และธีมสีที่คนส่วนใหญ่เลือกคือชุดสีที่สอง คิดเป็น 46.3% สำหรับสัญลักษณ์ ผลสำรวจพบว่า คนชอบแบบ Isha (Night) สูงถึง 81.5% และรูปแบบภาพประกอบที่เหมาะกับเด็กอายุ 7-9 ปี มากที่สุดคือแบบที่มีโครงร่างและเงาชัดเจน คิดเป็น 38.9% ส่วนแบบอักษรพาดหัวคือ Marvin Round และข้อความเนื้อหาคือ Poppins มีเท่ากันคือ 57.4%

คำสำคัญ : บิสมิลละห์, กล่องอุปกรณ์, การเรียนรู้, ศาสนาอิสลาม

[1-5] อาจารย์คณะนิเทศศาสตร์และการออกแบบ (Creative Media Design), มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

Abstract

Many Islamic textbooks for 7-9-year-olds have a very concrete content-heavy design. There are uninteresting illustrations, which may cause children to feel bored and not want to concentrate on the lesson content in the book. For this reason, children who interact with textbooks with interest can better memorize many important contents of Islam. Therefore, the objective is to change the learning media outcome into a new format to be more interesting as one of the solutions. All questionnaires consisted of questionnaires, project names, logos, color themes, symbols, illustrations, and fonts. The result of the preparation of the Bismillah Box for Islamic Learning found that the name that was voted as the best name for the project. However, to extend into a logo that is 'BISMILLAH' Bismillah accounted for 41.4%, the result that most people chose was the 9th logo, which accounted for 55.3%, and the color theme that most people chose was the second color scheme. There was 46.3% for symbols and the survey found that 81.5% of people liked Isha (Night), and the illustration style most suitable for children aged 7-9 was the type with clear outlines and shadows, accounting for 38.9% of the type. The headline was Marvin Round and the body text was Poppins, with 57.4%. All this useful information is the starting point for content designed for Islamic children this time.

Keywords : Bismillah, Box Set, Learning, Islamic

บทนำ

ตามกฎของศาสนาอิสลามพ่อแม่ต้องสอนลูกเกี่ยวกับสิ่งที่ดีและไม่ดีในโลกเมื่อลูกถึงวัยที่สามารถวิเคราะห์สิ่งที่พวกเขาควรและไม่ควรทำ ซึ่งช่วงอายุ 7-9 ขวบ เป็นช่วงวัยของเด็กที่สามารถวิเคราะห์และเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการต่างๆ ได้มากมาย เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และอื่นๆ และเด็กบางคนจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการของศาสนาซึ่งเป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าหัวข้อเกี่ยวกับศาสนามีเนื้อหาที่จริงจังและละเอียดอ่อน และเนื้อหาเหล่านั้นอาจทำให้เด็กเหล่านั้นรู้สึกเคร่งเครียดและ

เบื่อที่จะเรียน จะดีกว่าไหมถ้าเด็กๆ สามารถเรียนรู้เนื้อหาเหล่านั้นด้วยสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจยิ่งขึ้น และไม่น่าเบื่อเหมือนเมื่อก่อนชุดกล่องการเรียนรู้อิสลามนี้จะช่วยให้เด็กเหล่านั้นมีความสนใจ มีปฏิสัมพันธ์ จดจำและมีสมาธิในบทเรียนมากขึ้น ได้ด้วยตัวเอง ให้รู้สึกมีความสนใจ อยากจะปฏิสัมพันธ์ และจดจำเนื้อหาที่สำคัญเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม โดยปัจจุบันทั้งสื่อ และกระแสสังคม ทำให้เด็กรู้สึกว่าการเรียนเกี่ยวกับศาสนานั้นไม่จำเป็นสำหรับพวกเขา แต่ชุดกล่องการเรียนรู้อิสลามจะเปลี่ยนทัศนคติต่อศาสนาของพวกเด็กๆ ให้ดีขึ้น และพวกเขาจะมีความรู้สึกด้านลบต่อศาสนาน้อยลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กอายุ 7-9 ขวบ สามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง

2. เพื่อให้เด็กสามารถใช้ชุดกล่องการเรียนรู้อิสลามในการเปลี่ยนทัศนคติต่อศาสนาให้ดีขึ้น และมีความรู้สึกด้านลบต่อศาสนาน้อยลงทบทวนเอกสาร

จากการทบทวนเอกสารที่ใช้ในโครงงาน บิสมิลละห์ กล่องอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม พบว่าประกอบไปด้วยเนื้อหาดังนี้ 1) ประวัติศาสนาอิสลาม 2) การเติบโตและพัฒนาการของเด็กอายุระหว่าง 7-9 ปี 3) วัตถุประสงค์ของภาพประกอบในหนังสือ 4) หลักการออกแบบหนังสือเด็ก 5) ศิลปะอิสลาม และ 6) การออกแบบเกมกระดาน

ประวัติศาสนาอิสลาม ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากศาสนาคริสต์ โดยมีชาวมุสลิมประมาณ 1.8 พันล้านคนทั่วโลก แม้ว่ารากฐานของศาสนาจะย้อนกลับไปไกลกว่านั้น แต่นักวิชาการมักตั้งวันที่ก่อตั้งศาสนาอิสลามจนถึงศตวรรษที่ 7 ทำให้อิสลามเป็นศาสนาที่อายุน้อยที่สุดในโลก ศาสนาอิสลามเริ่มต้นในมักกะฮ์ในซาอุดิอาระเบียในปัจจุบัน ในช่วงเวลาแห่งชีวิตของศาสดามูฮัมหมัด ปัจจุบัน ศรัทธาแผ่ขยายไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว อิสลามเป็นศาสนาเอกเทวนิยมที่สำคัญศาสนาหนึ่งของโลก เริ่มขึ้นในต้นศตวรรษที่ 7 ศาสนาอิสลามมาจากคำว่า "อัลซิล์ม" และ "สตาสลามะ" ซึ่งหมายถึงสันติภาพและการยอมจำนน พระเจ้าในศาสนาอิสลามเรียกว่าอัลลอฮ์ซึ่งในภาษาอาหรับหมายถึง "พระเจ้า" หรือ "เทพ" บุคคลที่เชื่อและปฏิบัติตามศาสนาของศาสนาอิสลามเรียกว่ามุสลิม ผู้ก่อตั้งคือศาสดามูฮัมหมัด มูฮัมหมัดอาศัยอยู่ตั้งแต่ 570-632 เขาเกิดในเมกกะในครอบครัวชนชั้นกลางในชนเผ่าผู้เลี้ยงสัตว์เร่ร่อนและพ่อค้าที่ประสบความสำเร็จ พ่อของเขาเสียชีวิตก่อนเขาเกิด และแม่ของเขาเสียชีวิตเมื่ออายุเพียงหกขวบ เขาได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวบุญธรรม ในชีวิตวัยผู้ใหญ่ของเขามูฮัมหมัดทำงานเป็นพ่อค้ามาหลายปีในเส้นทางการค้าระหว่างอาระเบีย ซีเรีย และเยเมน เขาได้พบกับหญิงม่ายผู้มั่งคั่งชื่อ Khadija ซึ่งจ้างเขาให้ปกป้องกองคาราวานของเธอบนเส้นทางการค้า และในที่สุด

พวกเขาก็แต่งงานกัน เมื่อมูฮัมหมัดอายุได้ 40 ปี เขาเริ่มได้ยินเสียงและเห็นนิมิตของเทวดาศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้เข้าใจนิมิตเหล่านี้มากขึ้น เขาจะไปที่ภูเขาฮิระและทำสมาธิ ในการเดินทางครั้งหนึ่งในปี 610 อัครเทวดากาเบรียลปรากฏแก่เขาและบอกเขาว่ามีพระเจ้าเพียงองค์เดียวคืออัลลอฮ์และเขาได้เลือกเขาเป็นผู้เผยพระวจนะ มูฮัมหมัดเชื่อว่าเขาเป็นศาสดาพยากรณ์คนสุดท้ายและยิ่งใหญ่ที่สุดร่วมกับอับราฮัม โมเสส และพระเยซู มูฮัมหมัดจะยังคงมีการเปิดเผยเหล่านี้และเริ่มเทศนาข้อความของเขา ในไม่ช้าเขาก็มีผู้ติดตามจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ความเชื่อของเขาในพระเจ้าเพียงองค์เดียวทำให้ผู้คนที่บูชาเทพเจ้าจำนวนมากไม่พอใจ พวกเขากลัวว่าคำสอนของมูฮัมหมัดจะทำให้เทพนอกรีตที่ปกป้องการค้าของพวกเขาขุ่นเคือง ในปี 622 มูฮัมหมัด ครอบครัวของเขา และผู้ติดตามของเขาถูกข่มเหงเพราะความเชื่อของพวกเขาและต้องหนีจากเมกกะ เที่ยวบินจากเมกกะไปเมดินาเรียกว่าฮิจเราะห์ พวกเขาได้รับการต้อนรับเข้าสู่เมืองมะดีนะฮ์ และสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างอิสระ มัสยิดหลังแรกถูกสร้างขึ้นที่นั่น เขาและผู้ติดตามจะละหมาดที่มักกะฮ์ ในเวลานี้ พวกนอกรีตในมักกะฮ์พยายามทำสงครามกับชาวมุสลิมในเมดินา หลังจากการสู้รบหลายครั้ง ชาวมุสลิมเอาชนะพวกนอกรีต และในปี 629 มูฮัมหมัดกลับไปยังเมกกะพร้อมกับผู้เปลี่ยนใจเลื่อมใส 1,500 คนและเข้าควบคุมเมือง ในอีก 2 ปีข้างหน้า คาบสมุทรอาหรับส่วนใหญ่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม มูฮัมหมัดเสียชีวิตในปี 632 ในฐานะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของศาสนาอิสลามและผู้ปกครองทางใต้ของอาระเบีย

การเติบโตและพัฒนาการของเด็กอายุระหว่าง 7-9 ขวบ เด็กอายุ 7-9 ขวบมักจะสงบและกระตือรือร้น นักเรียนใหม่เรียนรู้สิ่งใหม่ได้อย่างรวดเร็วและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ บางครั้งเด็กอาจต้องการทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือ แต่บางครั้งเขาหรือเธอจะต้องการได้รับการสนับสนุนและเลี้ยงดูจากพ่อแม่ของพวกเขา และจะต้องได้รับความสนใจจากพวกเขา เด็กแต่ละคนเติบโตและพัฒนาตามจังหวะของตนเอง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการพัฒนาจึงเป็นข้อมูลอ้างอิงเท่านั้น แม้ว่าเด็กจะอยู่ที่โรงเรียน การเล่นและกิจกรรมส่วนตัวก็ยังเป็นสิทธิ์ของเด็ก ให้เวลาลูกของคุณเล่น เด็กอาจต้องการความช่วยเหลือในการควบคุมอารมณ์ที่ผันผวนของเขาหรือเธอ เด็กจะต้องการประสบความสำเร็จและได้รับคำขอบคุณสำหรับการทำหน้าที่ของตน คุณสามารถให้งานบ้านและหน้าที่อื่นๆ ที่เหมาะสมกับระดับของพวกเขาแก่เด็ก ซึ่งเด็กสามารถทำได้ เด็กอายุ 7-9 ขวบสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างถูกและผิดได้ค่อนข้างดี เป็นสิ่งสำคัญที่ครอบครัวจะต้องตกลงและหารือเกี่ยวกับกฎพื้นฐานร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของภาพประกอบในหนังสือ ภาพประกอบรวมถึงการออกแบบปกเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางการตลาดที่บริษัทจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในตลาดที่มีการแข่งขันสูง

งานศิลปะของหนังสือภาพทั้งบนปกและด้านในสร้างความประทับใจครั้งแรกและครั้งที่สองให้กับผู้ที่มีโอกาสเป็นผู้อ่านและผู้ซื้อ ดังนั้นจึงมีความสำคัญต่อความสามารถในการขาย Tori Sloat (2013) กล่าวเสริมว่าแม้ว่า "ภาพประกอบอาจขายหนังสือตั้งแต่เริ่มต้น ... ไปตลอดชีวิต หนังสือก็ต้องเริ่มพึ่งพาเรื่องราวและวิธีที่หนังสืออ่าน" ความผูกพันระหว่างภาพและส่วนที่เป็นลายลักษณ์อักษรของหนังสือเล่มนี้เป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน ในการเก็บเกี่ยวความสัมพันธ์นี้ นักวาดภาพประกอบต้องปฏิบัติตามคำที่เขียนโดยผู้เขียน แต่ยังเพิ่มบุคลิกภาพ มุมมอง อารมณ์ขัน และความเข้าใจในเรื่องราวของเขา/เธอด้วย บทบาทที่จำเป็นของภาพประกอบในหนังสือภาพคือการนำเรื่องราวที่เขียนขึ้นไปสู่ระดับใหม่ของความบันเทิง งานศิลปะควรยืนหยัดในเรื่องราวมากพอๆ กับคำพูด ขยายเรื่องราวโดยไม่ทำให้ข้อความซ้ำกันในขณะที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างข้อความกับผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่าน "รู้สึกถึงคำพูด" (Murguia, 2013; Downing, 2013; Sloat 2013). Ann Marie Finn เสริมว่าเธอชอบ "ใช้ภาพประกอบเพื่อสร้างบรรยากาศมากขึ้น และเพิ่มมิติให้กับเรื่องราว" (Finn, 2013) เธอยังระบุด้วยว่าภาพประกอบจากหนังสือภาพที่มักเต็มไปด้วยการกระทำและการเพิ่มเติมที่น่าสนใจในเรื่องสามารถนำไปสู่ช่วงความสนใจที่เพิ่มขึ้นของเด็ก ๆ ที่ฟุ้งซ่านได้ง่ายอย่างอื่น จุดประสงค์อีกประการหนึ่งที่อาจเป็นเทคนิคเชิงเทคนิคมากกว่าคือเพื่อกำหนดจังหวะที่เย้ายวน ลำดับชั้นขององค์ประกอบบนหน้า และการไหลของเรื่องราวที่ง่ายดาย ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ผู้อ่านผ่านการจัดวางและการกระทำที่ปรากฏบนหน้าเพื่อให้เพลิดเพลินกับการบรรยายจนจบ (Meidell, 2013).

หลักการออกแบบหนังสือเด็ก เนื้อหาของหนังสือเด็กต้องเหมาะสมกับอายุ ระดับชั้น และความสนใจสำหรับเด็ก เนื้อหาต้องสนุก อย่าใช้คำบรรยายมากเกินไป และอย่าทำให้น่าเบื่อ สำหรับเด็กอายุ 7-9 ขวบ เนื้อหามีได้มากกว่า 1 หน้า แต่ต้องพิจารณาความเหมาะสมเป็นเกณฑ์ในการสร้างเนื้อหารายละเอียดในบทเรียนจะต้องมีวัตถุประสงค์และหัวข้อที่ชัดเจน สำหรับเด็กอายุ 7-9 ขวบสามารถมีได้มากกว่าหนึ่งความคิด แต่ต้องเชื่อมโยงกันอย่างดี ขนาดตัวอักษรและขนาดของหนังสือควรเหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย แบบอักษรควรมีความชัดเจนและอ่านง่าย ลักษณะการเขียนประโยคในหนังสือเด็กต้องเป็นภาษาง่ายๆ อ่านเข้าใจได้โดยไม่ต้องแปลซ้ำ และต้องเขียนทุกคำให้ถูกต้องตามหลักภาษา เด็กจะสามารถใช้อย่างถูกต้องทั้งในการเขียนและในการใช้งาน ภาพประกอบสำหรับเด็กมีหลายรูปแบบ เช่น การวาดภาพ การถ่ายภาพ การจับแพะชนแกะ เป็นต้น สำหรับการสร้างภาพประกอบสำหรับเด็กสิ่งสำคัญมากที่ผู้สร้างสรรค์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเติบโตและพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ดังนั้น ผู้สร้าง สามารถสร้างภาพประกอบที่เหมาะกับเด็กในวัยนั้นๆ

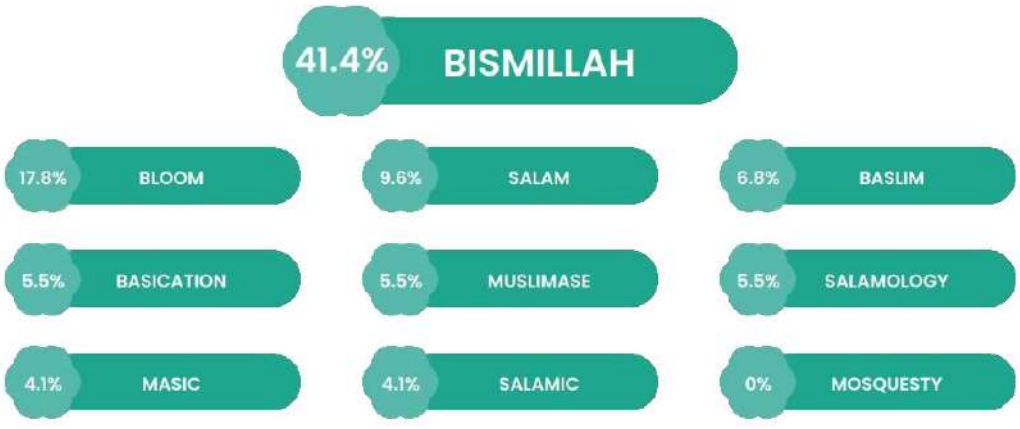
ศิลปะอิสลาม ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะอิสลาม ศิลปะอิสลามมักจะมีชีวิตชีวาและโดดเด่น ศิลปะอิสลามไม่ได้จำกัดอยู่แค่งานทางศาสนาเท่านั้น ต่างจากศิลปะคริสเตียน แต่รวมถึงประเพณีทางศิลปะทั้งหมดในวัฒนธรรมมุสลิม ความสวยงามที่ดึงดูดใจอยู่เหนือกาลเวลาและพื้นที่ ตลอดจนความแตกต่างในด้านภาษาและวัฒนธรรม นี่เป็นเพราะลักษณะทั่วไปในศิลปะอิสลามทั้งหมดซึ่งทำให้มีความสอดคล้องกันอย่างน่าทึ่ง โดยไม่คำนึงถึงประเทศหรือเวลาที่มันถูกสร้างขึ้น อย่างไรก็ตาม มีลักษณะเฉพาะของภูมิภาคที่เข้มแข็ง และมองเห็นอิทธิพลจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้ด้วยเช่นกัน โดยศิลปะอิสลามนั้น รวมถึงศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชาวมุสลิมทั้งหมด ไม่ใช่แค่ศิลปะทางศาสนาอย่างชัดเจนเท่านั้น - ศิลปะอิสลามพยายามถ่ายทอดความหมายและสาระสำคัญของสิ่งต่างๆ มากกว่าแค่ทางกายภาพ รูปแบบ - งานฝีมือและศิลปะการตกแต่งถือเป็นสถานะศิลปะเต็มรูปแบบ - ภาพวาดและประติมากรรมไม่ได้ถูกมองว่าเป็นรูปแบบศิลปะที่มีเกียรติที่สุด - การประดิษฐ์ตัวอักษรเป็นรูปแบบศิลปะที่สำคัญ - การเขียนมีสถานะสูงในศาสนาอิสลาม - การเขียนเป็นการตกแต่งที่สำคัญสำหรับวัตถุ และอาคาร - หนังสือเป็นรูปแบบศิลปะที่สำคัญ - เรขาคณิตและรูปแบบมีความสำคัญ - ผู้คนไม่ปรากฏในงานศิลปะทางศาสนาโดยเฉพาะ ความหมายและ Beauty Art เป็นกระจกเงาของวัฒนธรรมและมุมมองโลก ศิลปะของโลกอิสลามสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม และเผยให้เห็นวิธีที่ชาวมุสลิมมองโลกฝ่ายวิญญาณและจักรวาล สำหรับชาวมุสลิม ความเป็นจริงเริ่มต้นด้วยและมีศูนย์กลางที่อัลลอฮ์ อัลลอฮ์ทรงเป็นหัวใจของการละหมาดและความทะเยอทะยานสำหรับชาวมุสลิม และเป็นจุดสนใจในชีวิตของพวกเขา ดังนั้นศิลปะอิสลามจึงมุ่งเน้นไปที่การเป็นตัวแทนทางจิตวิญญาณของวัตถุและสิ่งมีชีวิต ไม่ใช่คุณสมบัติทางกายภาพของพวกมัน ศิลปินมุสลิมไม่ได้พยายามเลียนแบบธรรมชาติอย่างที่เป็นอยู่ แต่พยายามถ่ายทอดสิ่งที่แสดงให้เห็น วิธีนี้ช่วยให้ศิลปินและผู้ที่มีประสบการณ์ในงานศิลปะได้ใกล้ชิดกับอัลลอฮ์มากขึ้น สำหรับชาวมุสลิม ความงามเป็นมาโดยตลอดและจะเป็นคุณสมบัติของพระเจ้าเสมอ มีสุนัตของศาสดามูฮัมหมัดที่กล่าวว่า: "อัลลอฮ์นั้นสวยงามและเขารักความงาม"

การออกแบบเกมกระดาน ผู้คนเล่นเกมกระดานตั้งแต่เริ่มมีอารยธรรม พบกระดาน ลูกเต๋า และเคาน์เตอร์ในเมืองอูร์ในอิรักตั้งแต่ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล ชาวอียิปต์ยังเล่นเกมกระดานชื่อเซเนต กระดานถูกแบ่งออกเป็นสี่เหลี่ยมพร้อมเคาน์เตอร์ คุณโยนไม้มากกว่าลูกเต๋า ชาวโรมันยังเล่นเกมกระดาน พวกเขาเล่นเกมที่เรียกว่าเกมสิบสองบรรทัดซึ่งคล้ายกับแบ็คแกมมอนสมัยใหม่ Rich Saxons เล่นเกมอย่างหมากรุก ในยุคกลาง คนร่ำรวยก็เล่นเกมกระดานเช่นกัน เราไม่แน่ใจว่าหมากรุกถูกประดิษฐ์ขึ้นที่ไหนหรือเมื่อไหร่ มันอาจจะถูกประดิษฐ์ขึ้นในอินเดียในศตวรรษที่ 6 หรือ 7 หรืออาจจะก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตามในศตวรรษที่ 10 มีการเล่นในยุโรป n เกมที่คล้ายกับการดราฟต์เล่นโดยชาวอียิปต์โบราณ

ชาวกรีก และชาวโรมัน ชาวอาหรับเล่นเกมที่คล้ายคลึงกันและประมาณ 1100 มีการเล่นร่างรูปแบบหนึ่งในฝรั่งเศส ในสหรัฐอเมริการ่างจดหมายเรียกว่าหมากฮอส พวกไวกิ้งเล่นเกมกระดานชื่อ Hnefatafl (หมายถึงโต๊ะของกษัตริย์). ในบางเวอร์ชั่น ผู้เล่นคนหนึ่งใช้ชิ้นส่วน 8 ชิ้นเพื่อปกป้องราชาในขณะที่ผู้เล่นอีกคนใช้ชิ้นส่วน 16 ชิ้น ในเวอร์ชั่นอื่น ผู้เล่นมี 12 ชิ้นและ 24 ชิ้น ขนาดของกระดานแตกต่างกันไป ในทิวดอร์ไทม์ส คนรวยยังเล่นเกมกระดานเช่นหมากรุกและแบ็คแกมมอน (พบชุดแบ็คแกมมอนบนซากของ n มันเหมือนกับเกมสมัยใหม่) คนจนมักเล่นมอร์ริสชายเก้าคน ชาวทิวดอร์ยังเล่นร่างและสุนัขจิ้งจอกและห่าน ในศตวรรษที่ 17 ผู้คนยังคงเล่นเกมกระดานเช่น หมากรุก หมากฮอส แบ็คแกมมอน สุนัขจิ้งจอกและห่าน

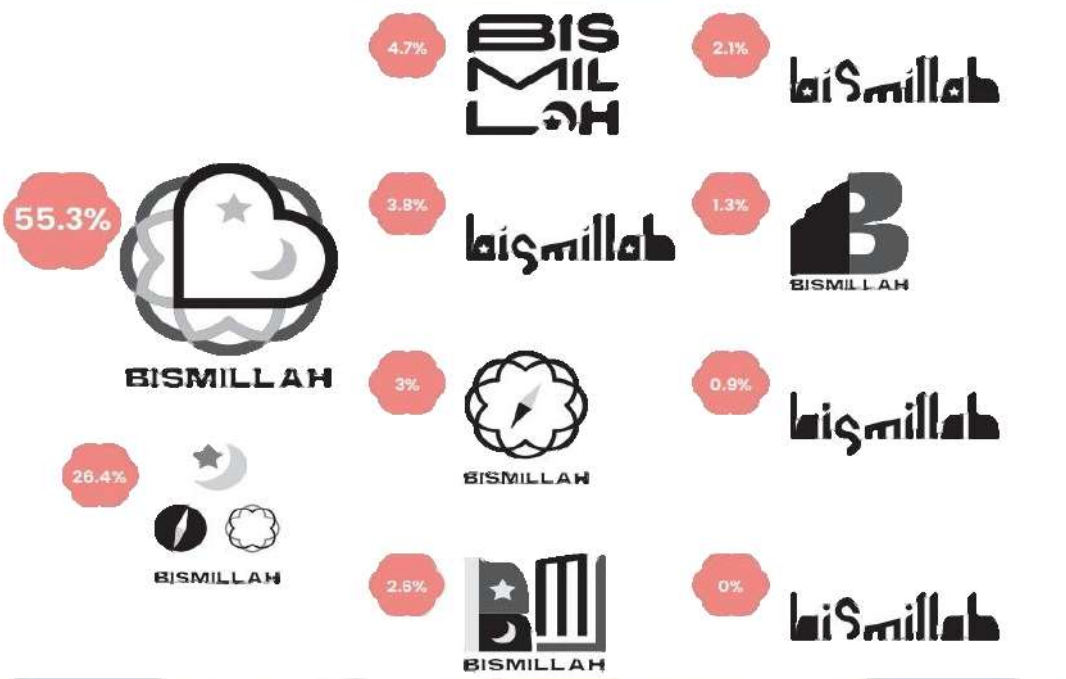
วิธีการดำเนินการ งานวิจัยครั้งนี้ใช้การทำแบบสอบถามเป็นวิธีการดำเนินการหลัก โดยทุกขั้นตอนการออกแบบ จะถูกเลือกจากผลสำรวจของแบบสอบถาม โดยทั้งงานวิจัยได้มีการทำแบบสอบถามทั้งหมด 6 ครั้ง ได้แก่ แบบสอบถาม ชื่อโครงการ โลโก้ ธีมสี สัญลักษณ์ ภาพประกอบ และแบบอักษร โดยได้ผลสำรวจดังนี้

ชื่อโครงการ แนวคิดของชื่ออุปกรณ์สื่อการสอน มาจากคำที่เกี่ยวข้องและนำเสนอความเป็นศาสนาอิสลาม และสื่อถึงการเรียนรู้ ในแบบสอบถามมีให้เลือก 10 ชื่อสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม และผลการสำรวจจากทั้งหมด 73 คน ชื่อที่ถูกโหวตให้เป็นชื่อที่ดีที่สุดของโครงงานและนำไปต่อยอดเป็นโลโก้ คือ ‘BISMILLAH’ บิสมิลลาห์ 41.4%

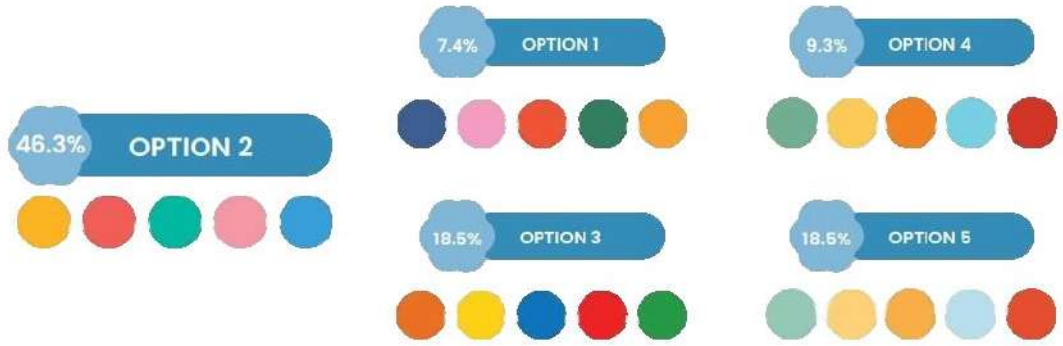

โลโก้ สำหรับการออกแบบโลโก้นั้นจะมีทั้งหมด 10 แบบ แนวคิดในการสร้างภาพร่างการออกแบบโลโก้เป็นตัวแทนของศาสนาอิสลามและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพราะบ็อกซ์เซ็ตนี้เกี่ยวกับคำสองคำนี้ทั้งหมด บางส่วนของการออกแบบที่ฉันใช้เส้นโค้งที่สามารถเป็นตัวแทนของภาษาอาหรับที่สามารถ

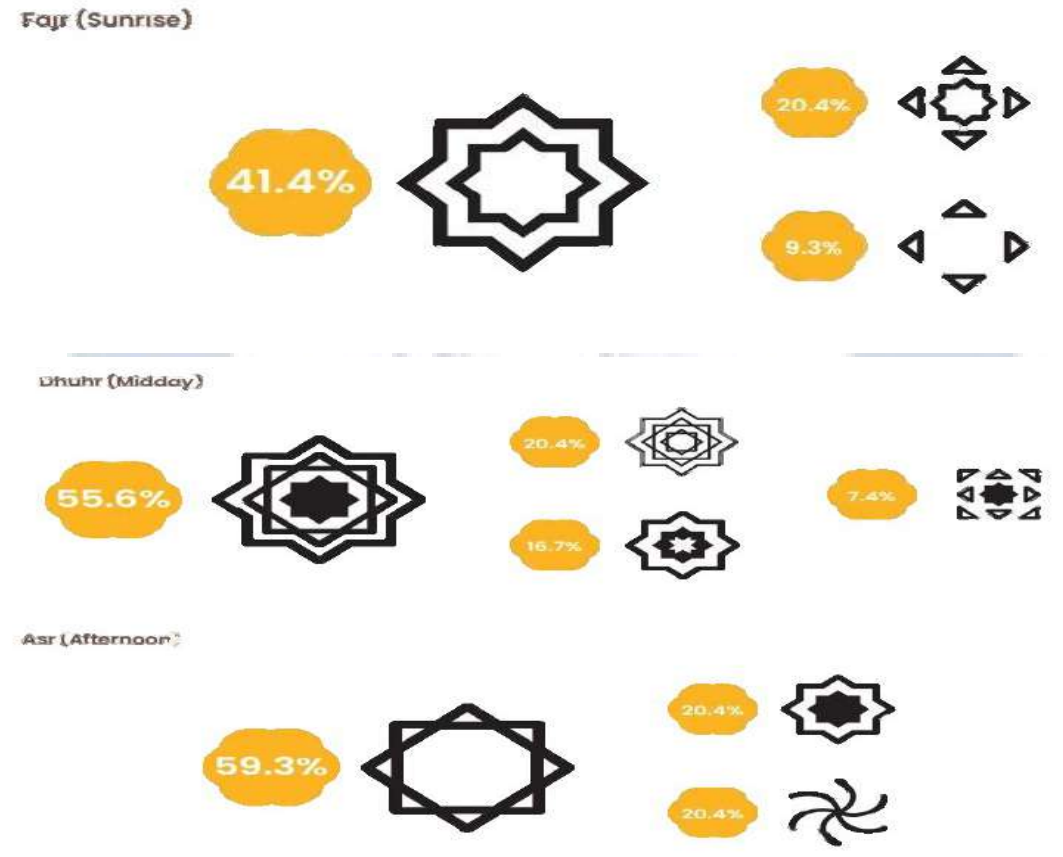
เป็นตัวแทนของศาสนาอิสลาม และฉันยังใช้ไอคอนรูปดาวและดวงจันทร์ที่สามารถแสดงถึงสัญลักษณ์ของศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ การอกแบบโลโก้บางส่วนจะนำไปใช้กับลวดลายศิลปะอิสลาม เนื่องจากภายในกล่องชุดนี้จะใช้ลวดลายศิลปะอิสลามในการออกแบบด้วยเช่นกัน โดยผลการสำรวจมาจากผลโหวตจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 235 คน และผลลัพธ์ที่คนส่วนใหญ่เลือกคือโลโก้แบบที่ 9 คิดเป็น 55.3%

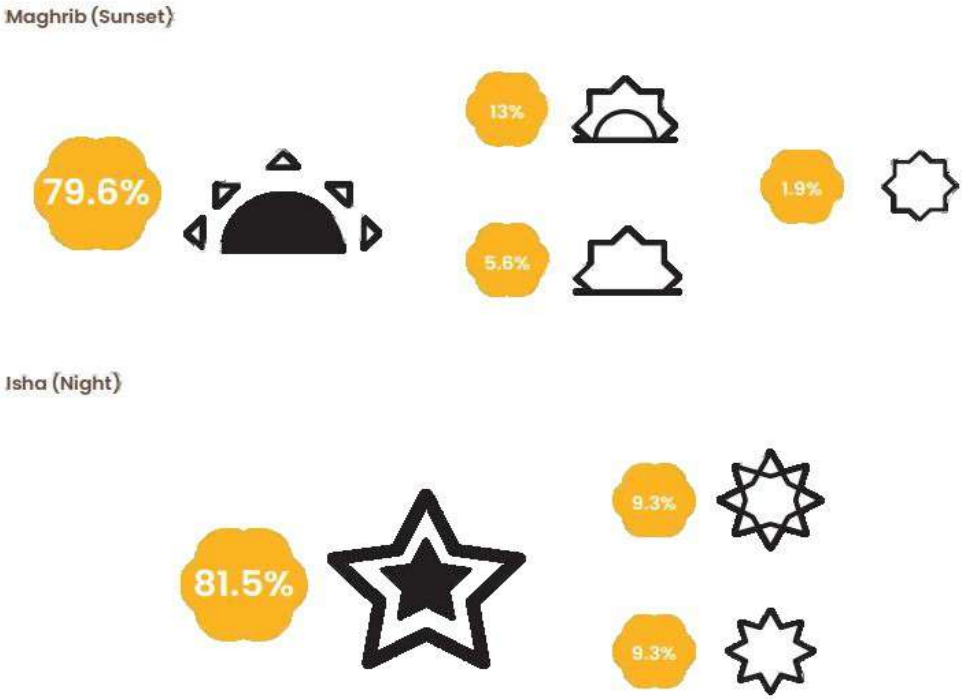

ชุดสี สำหรับการเลือกสีหลักเกี่ยวกับสีในศาสนาอิสลาม สีในศาสนาอิสลามไม่มีสีเฉพาะ สีที่สะท้อนในศิลปะอิสลามแตกต่างกันไปตามสภาพทางประวัติศาสตร์ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และชุมชน เลือกสีหลักโดยใช้สีต่างๆ ได้แก่ แดง เขียว เหลือง และน้ำเงิน เพราะปรากฏในศิลปะอิสลามในหลายประเทศ ยิ่งกว่านั้น มาตราส่วนภาพสีของชิเกโนบุ โคบายาชิ โดยใช้คำหลักที่สามารถสื่อถึงศาสนาอิสลามได้ คำหลักมีความละเอียดอ่อน อ่อนเยาว์ เงียบสงบ สนุกสนาน และเหมือนเด็ก ดังนั้นฉันจึงเลือกสีเหล่านี้ โดยผลการสำรวจมาจากผลโหวตจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 54 คน และผลลัพธ์ที่คนส่วนใหญ่เลือกคือชุดสีที่สอง 46.3%

สัญลักษณ์ สัญลักษณ์จะปรากฏใช้ในชุดการ์ดเวลาละหมาดเพื่อเพิ่มความดึงดูดและน่าสนใจให้เด็ก ๆ โดยสัญลักษณ์เหล่านี้ได้ออกแบบโดยสอดคล้องกับหลักเรขศิลป์ในศิลปะอิสลาม โดยสัญลักษณ์การละหมาดนั้นแบ่งเป็น 5 สัญลักษณ์ตามเวลาละหมาดและแต่ละสัญลักษณ์มีผลสำรวจดังนี้

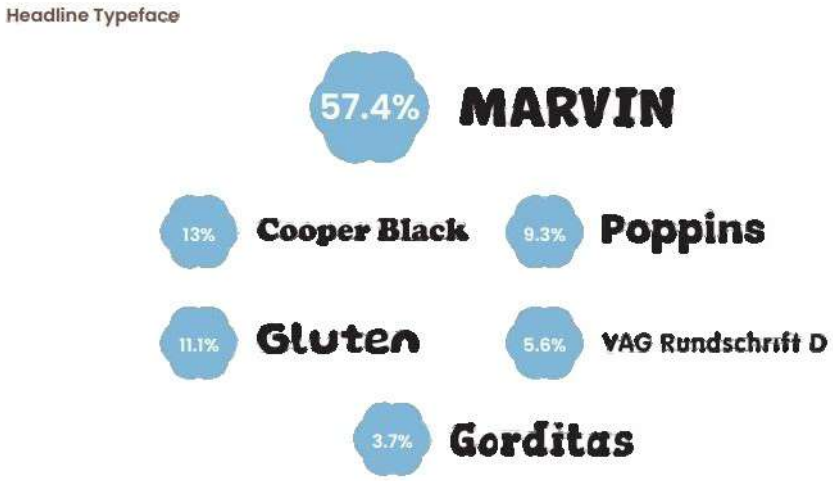

ภาพประกอบ ผลการสำรวจจากผลโหวตจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 54 คน โหวตให้รูปแบบภาพประกอบที่เหมาะกับเด็กอายุ 7-9 ขวล และตัวเลือกที่คนส่วนใหญ่เลือกมากที่สุดคือแบบที่มีโครงร่างและเงาชัดเจน 81.5%

แบบอักษร ผลการสำรวจจากผลโหวตจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 54 คน โหวตให้แบบอักษรพาดหัวและเนื้อหาที่ดีที่สุดของโครงการ ตัวเลือกที่คนส่วนใหญ่เลือกสำหรับพาดหัวคือ Marvin Round 57.4%

และตัวเลือกที่คนส่วนใหญ่เลือกสำหรับข้อความเนื้อหาคือ Poppins คิดเป็น 57.4%

ผลการวิจัย ผลลัพธ์ที่ได้จากแบบสอบถาม ได้ถูกนำมาประกอบและสร้างขึ้นเป็นเกมกระดานสื่อการสอน ซึ่งมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

Box Set Mockup
front
back
ISLAMIC LEARNING BOX SET

Box (inside)
ISLAMIC LEARNING BOOK
WUDU STEPS
PRAYER TIMES

Islamic Learning Book Mockup
ISLAMIC LEARNING BOOK

Information Book - Islamic Learning Book
back
front
ISLAMIC LEARNING BOOK
230 mm

Islamic Learning Book Mockup
Islamic Learning Book Mockup
Islamic Learning Book Mockup
Card Set Box
top
bottom
PRAYER TIMES
WUDU STEPS
Card Set Box Mockup
front
back
Card design - Prayer times card
front
back
DHUHR
4
PRAYER TIMES
FAJR
2
DHUHR
4
ASR
4
MAGHRIB
3
ISHA
4

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

หนังสือเรียนอิสลามสำหรับเด็กเป็นข้อความจำนวนมากที่ไม่มีภาพประกอบที่น่าสนใจให้ดึงดูดการอ่านข้อความในหนังสือเพียงแต่ไม่ได้ทำให้พวกเขาต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับมัน บิสมิลละห์ กล่องอุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม จะเป็นสื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมให้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการของศาสนาอิสลาม จากการสัมภาษณ์และค้นคว้าเกี่ยวกับการทำสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กอายุ 7-9 ขวบทั้งหมด

ซึ่งหนังสืออิสลามแบบง่ายสำหรับเด็กอายุ 7-9 ขวบเป็นหนังสือข้อมูลสำหรับเนื้อหาหลักของศาสนาอิสลามและมีภาพประกอบน่ารัก ๆ ในชุดการ์ดสำหรับเรียนรู้ขั้นตอนชำระร่างกายตามหลักศาสนาอิสลาม และเวลาละหมาดและปฏิทินติดตาม เพื่อฝึกตรวจการละหมาดและอดอาหาร สื่อการเรียนรู้เหล่านี้จะทำให้เด็กๆ รู้สึกน่าสนใจมากขึ้นที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ทำให้ไม่มีเนื้อหารุนแรงเกินไปสำหรับเด็ก และทำให้เด็กเปิดใจมากขึ้นเกี่ยวกับเนื้อหาทางศาสนา และส่งผลให้เด็กจำนวนมากขึ้นที่เปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาอิสลามหรือศาสนาไปในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสือเรียนรู้ควรใช้รูปภาพประกอบและเลือกสีที่เหมาะกับเด็กๆ และควรทำการ์ดลำดับขั้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่าง ๆ ตามหลักศาสนาอิสลาม และทำปฏิทินติดตามการสวดมนต์และถือศีลอดเพื่อฝึกวินัยเด็ก

เอกสารอ้างอิง

Bessemans, A. (2016). Typefaces for Children's Reading. **Tijdschrift voor Mediageschiedenis.** 19(2); 1-9.

_____. (2021). **Growth and development 7-9-year-olds.** Retrieved from Family Support : https://www.hel.fi/sote/perheentuki-en/school-aged-children/growth-and-development/7-9-year-olds/

HLADÍKOVÁ, H. (2014). Children's Book Illustrations: Visual Language of Picture Books. **CRIS - Bulletin of the Centre for Research and Interdisciplinary Study.** 2014(01); 19-31.

Hussain, Z. (2009). **Islamic Arts. Retrieved from BBC.** Retrieved from: https://www.bbc.co.uk/ religion/religions/islam/art/art_1.shtml

Ifansasti, U. (2019, August 20). **Islam.** Retrieved from History: https://www.history.com /topics/religion/Islam

_____. (n.d.). **Introduction to Islamic Art.** Retrieved from Lumen Learning: https://courses.lumenlearning.com/boundless-arthistory/chapter/introduction-to-islamic-art/

Lambert, T. (2021, March 14). **A History of Board Games.** Retrieved from LOCAL HISTORIES: https://localhistories.org/a-history-of-board-games/

Mary Ann Evans, J. S.-A. (2005). What Children Are Looking at During Shared Storybook Reading. **Psychological Science.** 16(11); 913-920.

McInnes, K. (2010). **Know Your Icons, Part 1: A Brief History of Computer Icons.** Retrieved from Envato Tuts+: https://design.tutsplus.com/articles/know-your-icons-part-1-a-brief-history-of-computer-icons--psd-9805

Mehri, G. (2016**). The color in Islamic Art. Retrieved from Research Journal of Humanities and Social Sciences**. Retrieved from https://rjhssonline.com/HTMLPaper.aspx?Journal=Research%20Journal%20of%20Humanities%20and%20Social%20Sciences;PID=2016-7-1-6

_____. (n.d.). **Principle of Creating Children's Book.** Retrieved from Worldfable: https://worldfable.wordpress.com/เกี่ยวกับนิทานที่น่าสน/หลักในการจัดทำ/

_____. (n.d.). **The Origins of Islam.** Retrieved from Students of History: https://www.students ofhistory.com/the-origins-of-islam

ลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคมที่พยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

Future Orientation and Social Support Predicting Responsibility on the Job of Government officers

อนรรฆิยา ชูคล้าย[1] และ เบญจวรรณ บุณยะประพันธ์[2]

Anankhiya Chuukhlaay and Benjawan Boonyaprapun

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้กำหนดวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนทางสังคม และความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ 4) เพื่อพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ด้วยลักษณะมุ่งอนาคต และการสนับสนุนทางสังคม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ บุคลากรส่วนกลางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า 1) บุคลากรภาครัฐมีระดับลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนทางสังคม และความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก 2) ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงาน 3) การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง และ 4) ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐได้

ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรหน่วยงานภาครัฐมีระดับลักษณะมุ่งอนาคต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.536) การสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.633) และความ

[1] นักศึกษาปริญญาโท คณะจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
E-mail: anan9449@gmail.com โทร 086-7926111

[2] ผู้ช่วยศาตราจารย์ ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

รับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.520) 2) ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงาน (r =.800) คิดเป็นร้อยละ 64.00 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 3) การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ (r =.573) คิดเป็นร้อยละ 28.84 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.1) การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ (r =.520) คิดเป็นร้อยละ 27.04 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.2) การสนับสนุนทางสังคมด้านการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ (r = .585) คิดเป็นร้อยละ 34.22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.3) การสนับสนุนทางสังคมด้านเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ (r = .510) คิดเป็นร้อยละ 26.01 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐได้ร้อยละ 64.00

คำสำคัญ : ลักษณะมุ่งอนาคต, การสนับสนุนทางสังคม, ความรับผิดชอบในงาน

Abstract

The objectives of this research are 1) To study future orientation and social support predicting responsibility on the job of Government officers. 2) To study a correlation between future orientation and social support predicting a responsibility on the job of government officers. 3) To study a correlation between social support and responsibility on the job of government officers. 4) To predict responsibility on the job of government officers using future orientation and social support. The population and sample in this research are officers in ministry of Social Development and Human Security, a sample size in this research consists of 375 officers. The research's instrument is a questionnaire. The statistics which are used in data analysis are percentage, frequency, mean, standard deviation, Pearson Product-Moment Correlation and stepwise multiple regression analysis. The result of this study indicates 1) Government officers represent a high level of future orientation and social support predicting responsibility on the job.

2) Future orientation positively correlate with responsibility on the job. 3) Social support regarding emotion positively correlates with responsibility on the job of Government officers, a result is approximately an average level . 4) Future orientation and social support significantly predicts responsibility on the job of Government officers.

The result of this study indicates 1) Government officers represent a high level of future orientation and social support predicting responsibility on the job. 2) Future orientation positively correlate with responsibility on the job. 3) Social support regarding emotion positively correlates with responsibility on the job of government officers, a result is approximately an average level. 4) Future orientation and social support significantly predicts responsibility on the job of government officers. 1) Future orientation was at the high level ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.536) social support was at a high level ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.633), and responsibility on the job of government officers was at the high level ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.520) 2) Future orientation related to responsibility on the job of government officers (r =.800 or 64.00 %) with the statistical significance level of .01 3) Self-control related to responsibility on the job of government officers (r =.573 or 28.84 %) with the statistical significance level of .01 3.1) Self-control Emotion Support related to responsibility on the job of Government officers (r =.520 or 27.04 %) with the statistical significance level of .01 3.2) Self-control Esteem Support related to responsibility on the job of government officers (r =.585 or 34.22 %) with the statistical significance level of .01 3.3) Self-control (Socially Support) related to responsibility on the job of government officers (r =.510 or 26.01 %) with the statistical significance level of .01 4) Future orientation could predict responsibility on the job of government officers by 64.00 %

Keyword : Future orientation, Social Support, Responsibility

บทนำ

การปฏิรูปประเทศเพื่อไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ถือเป็นวาระแห่งชาติที่รัฐบาลและทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญและ“ข้าราชการ”ซึ่งถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องเร่งปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จากแนวทางในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 โดยพันธกิจสำคัญลำดับแรก คือ การส่งเสริมการทำงานที่สอดคล้องเชื่อมโยงเป็นบูรณาการและสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความอดทนอดกลั้น ตรงต่อเวลามีความขยันขันแข็ง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และกระทำ ตามหน้าที่อย่างดี มีการวางแผนในการทำงาน มีความต้องการผลสำเร็จในการทำงาน มีความเพียรพยายามในการทำงาน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (พรสุภา, 2549) หากคนในหน่วยงานมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานก็จะทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ถ้าคนไม่มีความรับผิดชอบก็จะส่งผลเสียต่องานที่ได้รับมอบหมาย และความสำเร็จของหน่วยงาน สำหรับหน่วยงานที่มีบุคลากรที่มีความรับผิดชอบถือได้ว่าหน่วยงานนั้นมีทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นทั้งคนดี และ คนเก่ง (ปราโมทย์, 2551)

ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานมีด้วยกันหลายปัจจัย ซึ่งอาจจัดแบ่งได้เป็น ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ จิตลักษณะและภูมิหลังบางประการ เช่น บุคลิกภาพ ความมุ่งมั่น/ก้าวมองอนาคต แรงจูงใจ เป็นต้น และปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ สภาพในองค์การ และการส่งเสริมสนับสนุนขององค์การ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความรับผิดชอบ คือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมคน ซึ่งหมายถึง ความคิดและพฤติกรรมของบุคคลที่เพิ่มความตระหนักถึงเป้าหมายที่เกิดจากผลของการกระทำ ได้แก่ มีความเชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่าทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทนอย่างสมเหตุสมผล มีความสามารถในการคาดการณ์อนาคต สามารถวางแผนในการทำงาน และมีการควบคุมตนเองให้รู้จักอดได้รอได้เพื่อความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่มีคุณค่ามากกว่า สำหรับปัจจัยทางด้านสังคม คือ การสนับสนุนทางสังคม ซึ่งหมายถึง การรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับสังคมในที่ทำงานทั้งบังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และ เพื่อนร่วมงานที่แสดงออกถึงความไว้ใจซึ่งกันและกัน โดยให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุคลากรในด้านต่างๆ อันประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotion Support) การสนับสนุนด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Esteem Support) และการสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially Support)

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา ลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคมที่พยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคมที่พยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ และเพื่อศึกษาว่าตัวแปรใดบ้างที่สามารถพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ต่อบุคลากรและหน่วยงานเป็นอย่างมาก โดยหน่วยงานสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้บุคลากรมีลักษณะมุ่งอนาคต รวมทั้งส่งเสริมการสนับสนุนทางสังคมในด้านด้านที่เหมาะสม สำหรับพัฒนาพฤติกรรรมการทำงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นพันธกิจในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนทางสังคม และความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ
4. เพื่อพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ด้วยลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคม

สมมุติฐานการวิจัย

1. ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ
2. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

2.1 การสนับสนุนทางสังคมทางด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

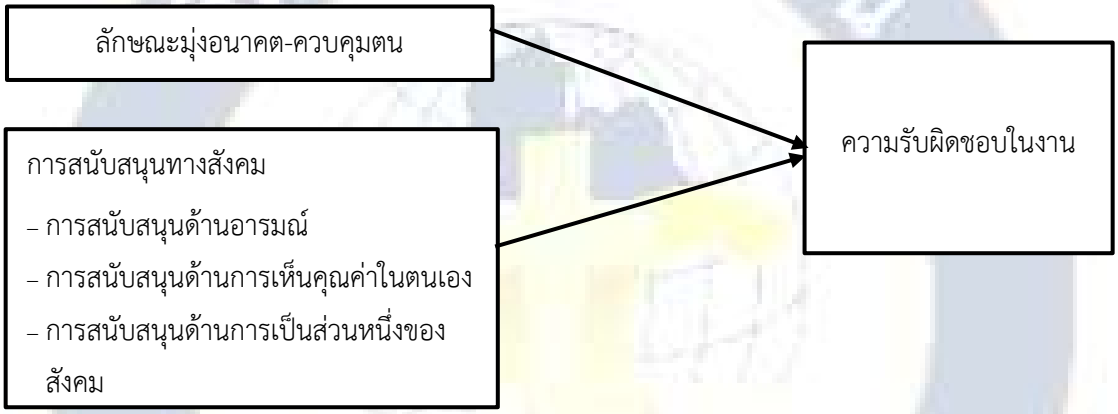
2.2 การสนับสนุนทางสังคมทางด้านการยอมรับและเห็นคุณค่ามีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

2.3 การสนับสนุนทางสังคมทางด้านเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

3. ลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคมอย่างน้อยหนึ่งด้านที่สามารถพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคมที่พยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ แบ่งตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวแปรพยากรณ์ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัว ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต และการสนับสนุนทางสังคมซึ่งตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมแบ่งเป็นด้านอารมณ์ ด้านการยอมรับและเห็นคุณค่า และด้านเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยตัวแปรเกณฑ์ คือ ความรับผิดชอบในงาน ซึ่งสามารถเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคมที่พยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาถึง 1) ระดับลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนทางสังคม และความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ 4) เพื่อพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ด้วยลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคม

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรส่วนกลางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 2,009 คน โดยจำแนกเป็นจำนวนประชากรแต่ละหน่วยงาน ของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากร โดยใช้สูตรตามวิธีของ Yamane's (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยคำนวณได้ จำนวน 336 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างเป็นข้อคำถาม โดยลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบในงาน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต และส่วนที่ 4 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อประสานงานเพื่อดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผ่านเจ้าหน้าที่สารบรรณของหน่วยงาน พร้อมชี้แจงวิธีการกรอกแบบสอบถาม รวมทั้งแนบคำชี้แจงในการทำแบบสอบถามอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 401 ชุดเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่คำนวณได้ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 375 ชุด ใช้เวลาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ระหว่างเดือนธันวาคม 2561 ถึงมกราคม 2562 ในการเก็บข้อมูล และเมื่อรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาได้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความสมบูรณ์จำนวนทั้งสิ้น 375 ชุด โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทันทีที่ได้รับกลับจากผู้ตอบแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติสำหรับการใช้เพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์สำหรับการประมวลผลข้อมูลทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทบุคลากร ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานจนถึงปัจจุบัน

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์อธิบายถึงระดับลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนทางสังคม และ ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตกับความรับผิดชอบในงาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ใช้พยากรณ์ความรับผิดชอบในงานด้วยลักษณะมุ่งอนาคต และการสนับสนุนทางสังคมของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 73.10 มีอายุ 20 - 37 ปี จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 62.40 เป็นข้าราชการ จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 67.20 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาท จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 59.20 และ มีระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานจนถึงปัจจุบัน น้อยกว่า 6 ปี จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50

ระดับลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนทางสังคม และความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมากทั้ง 3 ตัวแปร โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ ดังนี้ 3.97 3.71 และ 4.12 ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาระดับการสนับสนุนทางสังคมของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ รายด้าน พบว่า การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.71) รองลงมา คือ

การสนับสนุนด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 3.68) และการสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.67)

ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงาน (r = .800) คิดเป็นร้อยละ 64.00 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (p = .000)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและความรับผิดชอบในงาน

ตัวแปร	ความรับผิดชอบในงาน		
	r	r^2 x 100	p
ลักษณะมุ่งอนาคต	.800**	64.00	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานเช่นกัน (r = .573) คิดเป็นร้อยละ 32.80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (p = .000)

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ

ตัวแปร	ความรับผิดชอบในงาน		
	r	r^2 x 100	p
การสนับสนุนทางสังคม	.573**	28.84	.000
ด้านอารมณ์	.520**	27.04	.000
ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง	.585**	34.22	.000
ด้านเป็นส่วนหนึ่งของสังคม	.510**	26.01	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หากพิจารณาการสนับสนุนทางสังคมทั้ง 3 ด้าน พบว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ (r = .520) คิดเป็นร้อยละ 27.04 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p = .000) การสนับสนุนทางสังคมทางด้านการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ (r = .585) คิดเป็นร้อยละ 34.22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p = .000) และ การสนับสนุนทางสังคมด้าน

เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ (r = .510) คิดเป็นร้อยละ 26.01 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p = .000)

สำหรับตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความรับผิดชอบในงาน ของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ มี 1 ตัวแปร คือ คือ ลักษณะมุ่งอนาคต (b = 0.776, β = 0.030) สามารถพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ได้ร้อยละ 64.00

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ด้วยลักษณะมุ่งอนาคต และการสนับสนุนทางสังคม

แบบจำลอง	ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adj R^2	SE_{est}	F	p
1	ลักษณะมุ่งอนาคต	.800	0.64	0.638	0.313	661.451**	0.000

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ด้วยลักษณะมุ่งอนาคต และการสนับสนุนทางสังคม

แบบจำลอง	ตัวแปรพยากรณ์	b	SE_b	β	t	p
1	ค่าคงที่	1.033	.121		8.540	.000
	ลักษณะมุ่งอนาคต	0.776	0.107	0.030	0.800**	25.719

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ลักษณะมุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับการศึกษาของ พัชราภา (2554) ซึ่งพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจริยธรรม ทั้งนี้หากพิจารณาปัจจัยย่อยซึ่งประกอบด้วย สภาพพื้นฐานทางครอบครัว และ เพศ ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่าครอบครัวระดับการศึกษาบิดามีความสัมพันธ์มากกว่าระดับการศึกษามารดา รวมทั้งเพศชายมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นความคิดและพฤติกรรมของบุคคล

ที่มีความเชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่าทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทนอย่างสมเหตุสมผล มีความสามารถในการคาดการณ์อนาคต สามารถวางแผนในการทำงาน และมีการควบคุมตนเองให้รู้จักอดได้รอได้เพื่อความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่มีคุณค่ามากกว่า ซึ่งส่งผลให้ มีความเพียรพยายามเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความมุ่งมั่น พร้อมปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นด้วยความพยายาม ยอมรับในผลการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย และ พยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ นอกจากนี้พื้นฐานทางครอบครัวยังเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองและพฤติกรรมจริยธรรมซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมในสังคม

การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขจิตร (2554) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารเวลาสูงและได้รับการสนับสนุนทางสังคมส่งผลให้มีพฤติความรับผิดชอบในภาพรวมสูง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับสังคมในที่ทำงานทั้งบังคับญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และ เพื่อนร่วมงานที่แสดงออกถึงความไว้ใจซึ่งกันและกัน โดยให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุคลากรในด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ มีความเพียรพยายามเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความมุ่งมั่น พร้อมปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นด้วยความพยายาม ยอมรับในผลการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย และ พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ หากพิจารณาในแต่ละด้าน ทั้ง 3 ด้าน

1. การสนับสนุนทางสังคมด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับ วรุณกันยา (2556) ที่พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเมื่อประเมินคุณค่าตนเองจากประสบการณ์การที่ผ่านมาว่าตนเองมีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับจะเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับสังคมในที่ทำงานทั้งบังคับญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และ เพื่อนร่วมงานที่แสดงออกถึงความไว้ใจซึ่งกันและกัน โดยให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุคลากรในด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ มีความเพียรพยายามเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับ

มอบหมายด้วยความมุ่งมั่น พร้อมปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นด้วยความพยายาม ยอมรับในผลการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย และ พยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ

2. การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับ จิตกาญจนา (2558) ผลการวิจัยพบว่าความเครียดในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน โดยเมื่อบุคลากรหรือพนักงานเกิดภาวะเครียดจะส่งผลกระทบต่องานและองค์กร ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์เป็นการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับสังคมในที่ทำงานทั้งบังคับญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และ เพื่อนร่วมงานที่แสดงออกถึงความไว้ใจซึ่งกันและกัน โดยให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุคลากรในด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลให้มีความเพียรพยายามเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความมุ่งมั่น พร้อมปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นด้วยความพยายาม ยอมรับในผลการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย และ พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ

3. การสนับสนุนทางสังคมทางด้านเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราโมทย์ (2551) ที่พบว่าการให้ความร่วมมือเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เป็นการให้กำลังใจ สนับสนุนเพื่อนในการทำงาน การยืนยันในความดี ความสามารถของเพื่อนทำให้ข้าราชการครูมีความภาคภูมิใจ มีกำลังใจ มีความมั่นใจในการทำงาน รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายเป็นการรับฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การให้ความเคารพ ให้เกียรติผู้บังคับบัญชา การได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ทำให้ข้าราชการครูมีความมั่นใจในตนเอง มีความภาคภูมิใจ ส่งผลให้ข้าราชการครูมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นการรับรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับสังคมในที่ทำงานทั้งบังคับญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และ เพื่อนร่วมงานที่แสดงออกถึงความไว้ใจซึ่งกันและกัน โดยให้การสนับสนุนทางสังคมแก่บุคลากรในด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ มีความเพียรพยายามเพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความมุ่งมั่น พร้อมปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นด้วยความพยายาม ยอมรับในผลการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย และ พยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ

ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพยากรณ์ความรับผิดชอบในงานของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา (2556) ซึ่งพบว่าปัจจัยภายใน ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จิตอาสา ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง และเจตคติต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงาน

ร่วมกับปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วย การถ่ายทอดทางสังคม และการสนับสนุนทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานได้ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่บุคลากรหน่วยงานภาครัฐมีลักษณะมุ่งอนาคต ซึ่งเป็นผู้ที่มีความคิดและพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่าทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทนอย่างสมเหตุสมผล มีความสามารถในการคาดการณ์อนาคต สามารถวางแผนในการทำงาน และมีการควบคุมตนเองให้รู้จักอดได้รอได้เพื่อความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่มีคุณค่ามากกว่าตน ส่งผลให้บุคลากรผู้นั้นมีความรับผิดชอบในงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ด้วยการเปิดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับหน้าที่ที่ส่งผลต่อเป้าหมายหน่วยงาน รวมทั้งมีแนวทางให้บุคลากรเห็นความสำคัญของตนเองว่ามีความสำคัญต่อเป้าหมายองค์กร รวมถึงส่งเสริมการมีพฤติกรรมลักษณะมุ่งอนาคต ผ่านการอบรมบุคลากร เช่น การวางแผนในการปฏิบัติงาน การใช้ชีวิต การยอมรับผลงานที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นทางบวกและลบ

2. หน่วยงานควรนำผลจากงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสรรหา/คัดเลือกบุคลากรหน่วยงานภาครัฐให้มีคุณสมบัติเหมาะสมตามความต้องการเข้ามาทำงานในหน่วยงาน เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงาน รวมไปถึงระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานมีนโยบายในการบริหารทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบุคลากรส่วนกลางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เท่านั้น ควรมีการศึกษาบุคลากรส่วนภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในภาพรวม และนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบายด้านการพัฒนาบุคลากรต่อไป

2. ควรจะมีการศึกษาเชิงความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น ๆ กับความรับผิดชอบในงาน เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่สร้างความรับผิดชอบในงาน อันนำไปสู่องค์ความรู้และวิธีการ หรือแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม และเพิ่มระดับให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ปราโมทย์ กัลยา. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.** ปริญญานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

พัชราภา ตรีเนตร. (2554). **การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเหตุผลเชิงจริยธรรม กับพฤติกรรมจริยธรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์อภิมาน.** วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรุณกันยา คุณากรวิรุฬห์. (2556). **การมองโลกในแง่ดีและการเห็นคุณค่าในตนเองที่พยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของบุคลากรมหาวิทาลัยในกำกับรัฐ.** ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุขจิตร ตั้งเจริญ. (2554). **ปัจจัยทางสังคมและความสามารถในการบริหารเวลาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาปริญญาตรี ภาคสมทบ มหาวิทยาลัยราชมงคลพระนคร.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุธิดา พานิชกิจโกศลกุล. (2556). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Ferris, G. R., Dulebohn, J. H., Frink, D. D., George-Falvy, J., Mitchell, T. R., & Matthews, L. M. (1997). **Job and organizational characteristics, accountability, and employee influence.** Journal of Managerial Issues. 9(2), 162-175.

Ginevra, M. C., Di Maggio, I., Santilli, S., & Nota, L. (2021). **The role of career adaptability and future orientation on future goals in refugees.** British Journal of Guidance & Counselling. 49(2), 272-286.

Miller, J. G. (2004). **QBQ! The question behind the question: Practicing personal accountability at work and in life. Penguin.** Penguin Audio: Unabridged edition.

Miller, R. B., & Brickman, S. J. (2004). **A model of future-oriented motivation and self-regulation.** Educational psychology review. 16, 9-33.

Nurmi, J. E. (1991). **How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning.** Developmental review. 11(1), 1-59.

Szpunar, K. K., Spreng, R. N., & Schacter, D. L. (2014). **A taxonomy of prospection: Introducing an organizational framework for future-oriented cognition.** Proceedings of the National Academy of Sciences. 111(52), 18414-18421.

Taylor, S. E. (2011). **Social support: A review. In H. S. Friedman (Ed.),** The Oxford handbook of health psychology (pp. 189–214). Oxford University Press.

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF A LEARNING MODEL BASED ON CONSTRUCTIVIST THEORY TO ENHANCE THE ABILITY TO THINK CRITICALLY AND ACHIEVEMENT IN MATHA MATICS FOR STUDENT IN GRADE 6

วัชรทินภัทร อนุมา[1], กรรณิการ์ ทองรักษ์[2] และ ระเบียบ สิทธิชัย[3]

Wathcharathinnaphat Anuma, Kannika thongrak and Rabiab sitthichai

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนและเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านป่ายาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง วิธีการดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ 1) สร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถใน

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : anuma89@gmail.com โทร. 064-9515596

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : aood396@northern.ac.th โทร. 085-2707689

[3] อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : rabiab@northern.ac.th โทร. 081-1115525

การคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) ใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t – test dependent) และ สถิติทดสอบแบบกลุ่มเดียว (one sample t – test)

ผลการศึกษาพบว่า

1) สร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06 , S.D. = 0.76) และผลจากการนำไปทดลองใช้นำร่อง พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2) ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

2.1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72 , S.D. 0.48)

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, คอนสตรัคติวิสต์, การคิดวิเคราะห์

Abstract

The purposes of the research were to 1) create and test the quality of a learning model according to the constructivist theory to enhance the ability of analytical thinking and the learning achievement in mathematics for Prathomsuksa 6 students, that investigated; 1) compare the ability of analytical thinking of Prathomsuksa 6 students, which obtained learning according to the constructivist theory using pre-test and post-test design, 2) compare the ability of analytical thinking of Prathomsuksa 6 students, which obtained learning according to the constructivist theory and the 70 percent criterion, 3) compare the learning achievement in mathematics for Prathomsuksa 6 students, which obtained learning according to the constructivist theory using pre-test and post-test design, and 4) explore the satisfaction of students on learning management based on the constructivist theory to enhance the ability of analytical thinking and the learning achievement in mathematics for Prathomsuksa 6 students using one group pretest – posttest design. The samples of the research were 30 Prathomsuksa 6/1 students of Banpayang School under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, who were studying in semester 1, academic year 2022 using purposive sampling. The research instruments were a test for analytical thinking, and a test for learning achievement. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, t – test dependent, and one sample t – test.

The findings of the research indicated that;

1) In terms of creating and testing the quality of a learning model according to the constructivist theory to enhance the ability of analytical thinking and the learning achievement in mathematics for Prathomsuksa 6 students, it was found that the suitability were at the high level ($\bar{x}$ = 4.06 , S.D. = 0.76), and for the implementation results of sample teaching, it was found that the learning achievement of post-test scores was higher than pre-test scores.

2) In terms of the utilization results of a learning model according to the constructivist theory to enhance the ability of analytical thinking and the learning achievement in mathematics for Prathomsuksa 6 students, it was found that;

2.1) The ability of analytical thinking of post-test scores was higher than pre-test scores at the .05 level of statistical significance and higher than the 70 percent criterion.

2.2) The learning achievement in mathematics of post-test scores was higher than pre-test scores at the .05 level of statistical significance.

2.3) The satisfaction of students on learning management; as a whole was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.72 , S.D. = 0.48).

Keywords : The Development of a Learning Model, Constructivist Theory, Critically Thinking

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1)

การจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เน้นการเชื่อมโยงเนื้อหาคณิตศาสตร์กับการแก้ปัญหา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 45) กล่าวว่า การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำความรู้ เนื้อหา และหลักการทางคณิตศาสตร์ มาสร้างความสัมพันธ์ อย่างเป็นเหตุเป็นผลระหว่างความรู้และทักษะและกระบวนการที่มีในเนื้อหาคณิตศาสตร์กับงานที่เกี่ยวข้องขึ้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำกระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การ

เรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พฤฑฒิกุล, 2558 :15)

จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่ายาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2562-2564 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2565, Online) พบว่า มาตรฐานการเรียนรู้ ค 1.1 มีคะแนนเฉลี่ย 44.93 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 นอกจากนี้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2562 : 181) ได้กล่าวว่า ผลการประเมินความสามารถในทางคณิตศาสตร์ของ PISA 2018 พบว่ามีนักเรียนไทยร้อยละ 47 แสดงความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ตั้งแต่ระดับพื้นฐานขึ้นไปไม่ถึงระดับ 2 (ผลการประเมิน PISA 2018 : 114)

แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เกิดจากการที่มนุษย์เข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถ่องแท้ก็ต่อเมื่อ ได้สร้างสิ่งนั้นด้วยตนเอง บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะสมดุลโดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้ผู้เรียนโครงสร้างทางปัญญาประกอบด้วยความหมายของสิ่งต่างๆ ที่ใช้ภาษาเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือสิ่งที่บุคคลมีประสบการณ์อาจเป็นความเข้าใจหรือความรู้ของแต่ละบุคคล (ศุภนัส นงค์นวล, 2562 : 15-16) การสอนแบบซิปปา (CIPPA Model) เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้การประสาน 5 แนวคิดหลักคือ 1) แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ 2) แนวคิดกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ 4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (พรพิทักษ์ หมู่หัวนา 2561 : 4) ซึ่งรายวิชาคณิตศาสตร์เป็นรายวิชาที่เป็นนามธรรม การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมกลุ่ม ได้ลงมือปฏิบัติกับสิ่งที่เป็นนามธรรม และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในกลุ่ม ก็จะสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำโจทย์คณิตศาสตร์ การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงในสถานการณ์ชีวิตจริง การตีความและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้าน

2.1ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ ได้รับการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรและตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
4. กระบวนการคิดวิเคราะห์
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ เรื่องเศษส่วน จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย 1) การเปรียบเทียบเศษส่วนและจำนวนคละ 2) การเรียงลำดับเศษส่วนและจำนวนคละ 3) การบวก การลบของเศษส่วนและจำนวนคละ 4) การบวก ลบ คูณ หารระคนของเศษส่วนและจำนวนคละ 5) การแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วนและจำนวนคละ

1.2 รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้กระบวนการซิปปาโมเดล มี 7 ขั้นตอน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 3 คน ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลหรือวิจัยทางการศึกษา 1 คน เพื่อประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) โรงเรียนบ้านป่ายาง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยการทดลองใช้ (Try out) รูปแบบการเรียนรู้

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

3.2 ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนที่ 2 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่ายางจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมาทดลองใช้ โดยใช้เนื้อหาจากมาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจความหลากหลายของการแสดงจำนวน ระบบจำนวน การดำเนินการของจำนวนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ สมบัติของการดำเนินการ และการนำไปใช้ จำนวน 3 ตัวชี้วัด ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศษส่วน

ค 1.1 ป.6/1 เปรียบเทียบ เรียงลำดับเศษส่วนและจำนวนคละ จากสถานการณ์ต่าง ๆ

ค 1.1 ป.6/7 หาผลลัพธ์ของการบวก ลบ คูณหารระคนของเศษส่วนและจำนวนคละ

ค 1.1 ป.6/8 แสดงวิธีหำคำตอบของโจทย์ปัญหาเศษส่วนและจำนวนคละ 2-3ขั้นตอน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่ายาง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 87 คน

2.2 กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 30 คน โรงเรียนบ้านป่ายาง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน จาก 3 ห้องเรียน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

3.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้นำเสนอ ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้

1.1 ผลการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น คือ “รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ที่มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยดำเนินการตามกระบวนการซิปปาโมเดล 7 ขั้น คือ 1) ขั้นการทบทวนความรู้เดิม 2) ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ 3) ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจกับข้อมูล 4) ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

5) ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้ 6) ขั้นการปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน 7) ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งมีสาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
หลักการ
แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เกิดจากการที่ผู้เรียนเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถ่องแท้ เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาเดิมสู่โครงสร้างทางปัญญาใหม่ โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างและได้แนวทางการเกิดความรู้ด้วยตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด
วัตถุประสงค์
รูปแบบการเรียนรู้นี้ มุ่งเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เนื้อหา
เนื้อหาของรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจความหลากหลายของการแสดงจำนวน ระบบจำนวนการดำเนินการของจำนวนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ สมบัติของการดำเนินการและนำไปใช้
กระบวนการเรียนการสอน
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CIPPA มี 7 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิมเป็นการดึงความรู้เดิมของนักเรียน เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ เป็นการให้นักเรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่จากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ครูเตรียมมา หรือให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจกับข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เป็นการให้นักเรียนศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล/ความรู้ที่หามาได้ โดยใช้กระบวนการคิด เพื่อเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นการให้นักเรียนตรวจสอบความรู้ ขยายความรู้ ความเข้าใจของตน กับกลุ่ม ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ เป็นการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมดและจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ และนำเสนอชิ้นงาน ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ ให้นักเรียนนำความรู้ของตนไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ

การวัดและประเมินผล
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้นี้ เป็นการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ครอบคลุมทั้งการวัดผลก่อนเรียน การติดตามผลระหว่างเรียน และการวัดผลภายหลังการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนกับหลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียน - การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นำคะแนนจากผลการสอบทั้ง 2 ครั้งมาเปรียบเทียบ เพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียน

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดตามลำดับ

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้

ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลดังนี้

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 1 แสดงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่เรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	t	p
ก่อนเรียน	30	100	21.40	0.35		
หลังเรียน	30	100	87.03	0.21	0.22 **	0.000

** $p < .05$

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนเท่ากับ 87.03 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

ตาราง 2 แสดงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	%
หลังเรียน	30	100	87.03	0.21	87.03

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ร้อยละ 87.03 สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70

2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	t	p
ก่อนเรียน	30	50	12.93	0.11		
หลังเรียน	30	50	36.83	0.16	0.14 **	0.000

** $p < .05$

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ที่ได้รับการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 แสดงผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
1.	นักเรียนพึงพอใจในขั้นตอนการสอนที่เน้นให้ค้นพบตำตอบในระดับใด	4.68	0.53	มากที่สุด
2.	นักเรียนพึงพอใจที่ได้รับความรู้ใหม่ๆ จากกิจกรรมการเรียนรู้	4.70	0.46	มากที่สุด
3.	กิจกรรมการเรียนน่าสนใจมีส่วนทำให้นักเรียนสามารถฝึกคิดวิเคราะห์ได้	4.73	0.45	มากที่สุด
4.	นักเรียนมีโอกาสซักถามพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างอิสระ	4.63	0.59	มากที่สุด
5.	นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียนกับเพื่อนได้	4.73	0.45	มากที่สุด
6.	นักเรียนพึงพอใจที่ได้ช่วยกันปฏิบัติงานกลุ่มจนประสบความสำเร็จ	4.68	0.47	มากที่สุด
7.	นักเรียนพึงพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกคาบ	4.73	0.51	มากที่สุด
8.	นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมทุกครั้ง	4.70	0.52	มากที่สุด
9.	นักเรียนพึงพอใจที่สามารถสรุปเนื้อหาจากบทเรียนได้	4.83	0.38	มากที่สุด
10.	11. เนื้อหาในบทเรียนน่าสนใจสามารถนำไปเป็นพื้นฐานสำหรับการทำแบบทดสอบต่อไปได้	4.75	0.44	มากที่สุด
	รวม	**4.72**	**0.48**	มากที่สุด

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด (X= 4.72 , S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า ทุกรายการที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย 2 ประเด็น คือ 1) ด้านรูปแบบการเรียนรู้ 2) ด้านการใช้รูปแบบการเรียนรู้ ดังรายละเอียดการอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ด้านรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

ผลจากการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในเรื่องแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ นำมากำหนดเป็นกรอบในการกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์และกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบ บทบาทของครูที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก กำหนดเนื้อหาโดยใช้มาตรฐาน ค 1.1 นำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างเป็นรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สร้างเป็นรูปแบบการเรียนรู้ฉบับร่าง พร้อมทั้งจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการเรียนรู้และ ความเหมาะสมการใช้ภาษา จากนั้นได้นำรูปแบบการเรียนรู้มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ทำให้ได้รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมทั้งองค์ประกอบของรูปแบบและความเหมาะสมของการใช้ภาษา แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้เชิงทฤษฎี ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า ความชัดเจนของกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดของรูปแบบการเรียนรู้และความเป็นไปได้ในการ

นำไปปฏิบัติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบส่วนที่เหลือทั้งหมด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

2.1 ผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีคะแนนผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 87.03 และคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 21.40 และหลังเรียนร้อยละ 87.03

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 36.83 และคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.93 ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก ทั้งนี้เพราะว่ารูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ผู้สอนที่นำรูปแบบการเรียนรู้นี้ไปใช้ สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้และสามารถปรับเวลาที่ใช้ในการสอนเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามระดับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) ผู้สอนควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจก่อนที่จะนำไปใช้

3) ผู้สอนอาจมีการวัดผลประเมินผลโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินจากการทำโครงงาน การสร้างสรรค์ชิ้นงาน

4) ผู้สอนควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับเนื้อหาสาระในรายวิชาไปพร้อมๆกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

พรพิทักษ์ หมู่หัวนา. (2561). **การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปป้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องเงินสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศุภนัส นงค์นวล. (2562). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องสถิติเบื้องต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตร์และคณิตศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). **ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).

สถาพร พฤฑฒิกุล. (2558). **คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้.** สระแก้ว: คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

The Guidelines for the development of the creative leadership in the 21st century of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Sukhothai

รวิพร กวางอธิษฐ์โภคิน[1]
Rawiporn Kwangatidpokin

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 285 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน จากนั้นทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายแนวทางสู่ความสำเร็จที่ชัดเจนและร่วมกันนิเทศ ติดตามผลการดำเนินการและประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว

[1] ครูโรงเรียนลิไทพิทยาคม ต.เมืองเก่า อ.เมืองสุโขทัย จ.สุโขทัย
E-mail: kwangatidpokin@gmail.com โทร 091-3830032

ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารสถานศึกษาด้วยความยืดหยุ่น ไม่ยึดติด สามารถเปลี่ยนแปลงตามบริบทและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบบนพื้นฐานเหตุและผล ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมตัดสินใจ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The research aimed to study the condition and guidelines for development of creative leadership in the 21st century of the school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Sukhothai. The sample used in the research were school administrators and teachers in the Secondary Educational Service Area Office Sukhothai, totaling 285 people in the academic year 2022. The sample size was determined using Krejcie & Morgan's table, and then selected through simple random sampling. Data sources include 9 experts. The research tools were questionnaires and semi-structured interviews. Data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research findings revealed as follows: The condition of creative leadership in the 21st century of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Sukhothai overall and each side were at a high level. When considering the average value of each aspect in descending order, it was found that the highest levels were in the areas of having a vision, flexibility and adaptability, creative thinking, and aspect of taking into account the individuality, respectively. The Guidelines for developing creative leadership qualities in the 21st century for school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Sukhothai include: The aspect of having a

vision: School administrators should provide opportunities for stakeholders to participate in determining the school's vision, set clear goals and directions for success, and jointly communicate and publicize the results of operations to the public. The aspect of flexibility and adaptability: School administrators should manage the school with flexibility, not be tied down, and be able to change according to various contexts and situations, as well as choose appropriate people for the job. The aspect of having creative ideas: School administrators should use a participatory process to involve stakeholders in expressing opinions and making decisions to solve problems comprehensively based on causes and effects. The aspect of taking into account the individuality: School administrators should promote personnel management to create a good working atmosphere, balance work and life, and create opportunities for personnel to develop and improve themselves.

Keywords : The Guidelines for the development, The creative leadership in the 21st century, School administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษา อัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคสวน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ การยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาสภาวการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการ

พัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579 : ค-ง,1)

ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่ทุกคนต้องเผชิญ ดังนั้นทุกองค์กรจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพสูง มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี และสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ เมื่อทุกองค์กรมีประสิทธิภาพก็จะทำให้สังคมโดยรวมสามารถก้าวทันและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี นำมาซึ่งความสุขความเจริญทุกภาคส่วนของสังคม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการจูงใจ ประสานงาน และนำบุคคลอื่นๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ จินตนาการ และความยืดหยุ่น ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ๆ อย่างท้าทาย และสร้างสรรค์ โดยอาศัยปัจจัยทางด้าน 1) สภาพแวดล้อมแบบเปิดด้วยการไว้วางใจ ให้อิสระในการคิดและพร้อมสนับสนุนความคิดใหม่ๆ 2) แรงจูงใจภายใน ด้วยการมีความอยาก ความหวัง ความปรารถนา ความเพียรพยายามมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อให้เป็นคนที่ประสบความสำเร็จ และ 3) ความรู้เชิงลึก ด้วยการมีความรู้แนวกว้างและลึกมีทักษะ ประสบการณ์อันจะส่งผลให้เกิดแนวทางที่ชาญฉลาดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562 : 8) สอดคล้องกับแนวคิดด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ Stoll และ Temperley (2009 : 13) ที่ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการ โดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน ในสถานการณ์ ต่างๆ และประเด็นต่างๆ ที่ท้าทาย (Challenge) และเกี่ยวกับเรื่องการนำ (leading) คือการนำเชิงสร้างสรรค์ กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการตอบสนองเชิงจินตนาการ (Imagination) และการนำบุคคลอื่นๆ (Leading People) ด้วยแนวทางใหม่ๆ (New Solutions) หรือวิธีการใหม่ๆ (New Method) อย่างท้าทาย (Challenging) และยืดหยุ่น(Flexibility) ที่สำคัญภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อม (Environment) เพื่อก่อให้เกิดการริเริ่มสิ่งใหม่ วัฒนา ปะกิคา (2560 : 63)

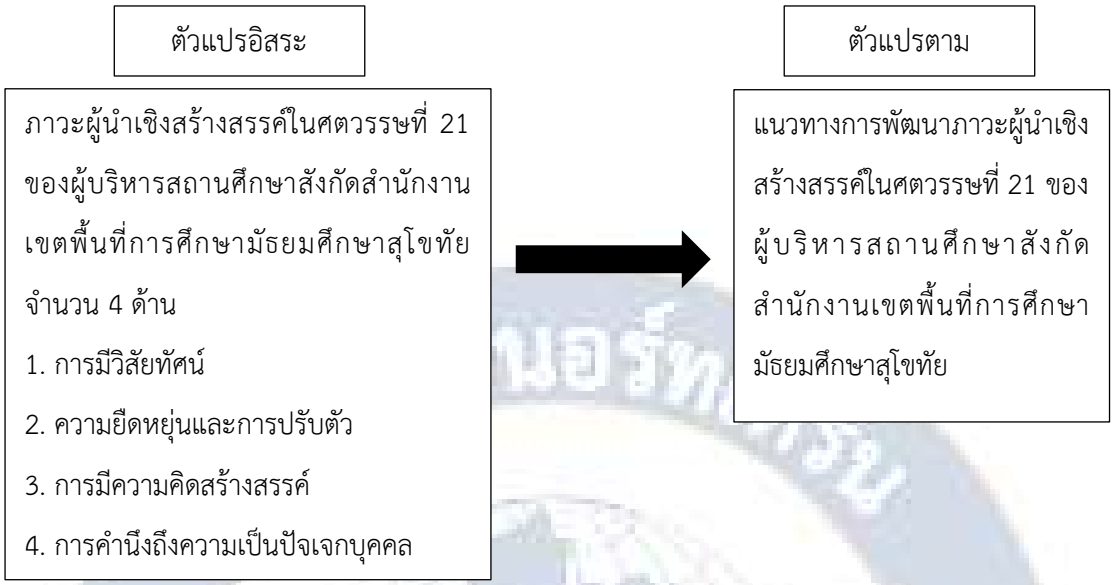
รายงานการประชุมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ครั้งที่ 1/2565 ประเด็นสนทนาเรื่อง การนำเสนอรูปแบบในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมาก ดำเนินการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Mangement : SBM) ในรูปแบบที่มีผู้บริหารเป็นหลัก (Administration Control SBM) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ยังไม่สามารถพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้บริหารส่วนมากมีนโยบาย และแนวคิดในการบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปแบบเดิม แม้จะมีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา แต่ก็ยังนำมาใช้บริหารจัดการสถานศึกษาได้ไม่มาก ทำให้สถานศึกษาประสบปัญหาด้านต่างๆ และพัฒนาได้อย่างไม่เต็มศักยภาพ

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา สามารถปรับตัวอยู่ได้ในสังคมที่เปลี่ยนไป อย่างรวดเร็ว อีกทั้งเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 27 โรงเรียน 1,099 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในปีการศึกษา 2565 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด (2556 : 43) จากนั้นทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 34 คน 2) ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 251 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน และตอนที่ 2 สอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย กำหนดขอบเขตโดยใช้การวิเคราะห์ความ

สอดคล้องขอบข่ายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ได้ขอบข่ายจำนวน 4 ด้าน สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของของลิเคิร์ท Likert's Five Rating scale อ้างในบุญชุม ศรีสะอาด (2556 : 121-135)

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) บันทึกเสนอคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 2) นำหนังสือเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล 3) การส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 285 ฉบับ และนัดหมายเพื่อขอรับคืนด้วยตนเองภายใน 2 สัปดาห์ ที่ฝ่ายงานสารบรรณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย 4) ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแต่ละฉบับก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้ 1) แบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ 2) แบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย นำมาหาค่าเฉลี่ย (" $\bar{x}$ ") และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปแบบตารางและแปลผลตามเกณฑ์กำหนด 3) การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัดโดยอาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553 : 99-100) 4) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วจัดลำดับของปัญหา ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัยตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 9 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ 1) กลุ่มผู้บริหารการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 3 คน 2) นักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นคือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิตที่เกี่ยวข้อง มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการบริหารหรือทำงานในด้านดังกล่าวไม่น้อยกว่า 3 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยนำผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย มาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด คลอบคลุมแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ และตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ข้อคำถามสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องตามขั้นตอนที่ 1 ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วเสนอรายนามผู้ทรงคุณวุฒิต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อเสนอแนะและตรวจสอบคุณสมบัติ แล้วเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 2) ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเป็นทางการ เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 3) แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ 4) ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โครงร่างวิจัยและเครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์ 5) ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิผ่านช่องทางการสื่อสารและการสื่อสารออนไลน์ เพื่อขอกำหนดการเข้าสัมภาษณ์ 6) เมื่อถึงกำหนดวันสัมภาษณ์ผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง 7) ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในการสัมภาษณ์ เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัยนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย สรุปได้ ดังนี้

สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยรวมและรายด้านมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และความยืดหยุ่นและปรับตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มากที่สุดเท่ากัน รองลงมาคือ การมีความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก น้อยที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้านเป็นรายข้อ มีผลดังนี้

ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายข้อมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีการวางแผนที่ท้าทายและกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักและเห็นคุณค่าในการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก น้อยที่สุด

ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว โดยรวมและรายด้านมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดหารูปแบบหรือวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มากที่สุดเท่ากัน รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน โดยเน้นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบและมอบอำนาจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ไม่ขัดต่อกฎและระเบียบทางราชการอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก น้อยที่สุด

ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมและรายข้อมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ มีความคิดเชิงบวก มองวิกฤตเป็นโอกาสและใช้วิธีการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีความคล่องแคล่ว ฉับไวในการคิดสิ่งใหม่ๆ อย่างมีเหตุผล ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉงรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีความสามารถในการบูรณาการวิธีการทำงานที่หลากหลาย โดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้และ

ประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนสร้างบรรยากาศการศึกษาค้นคว้า ประดิษฐ์คิดค้น ทดลอง และกล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก น้อยที่สุด

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมและรายข้อมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจและให้คำปรึกษา แนะนำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มากที่สุดเท่ากัน รองลงมาคือ สร้างแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ใต้บังคับบัญชา ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับผิดชอบอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก น้อยที่สุด

ความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน นำมาสังเคราะห์โดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา นำค่าความถี่มาจัดลำดับเรียงจากมากไปน้อย อภิปรายผลแต่ละด้านเป็นรายข้อ มีผลดังนี้

ด้านการมีวิสัยทัศน์ว่า ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายแนวทางสู่ความสำเร็จที่ชัดเจนและร่วมกันนิเทศ ติดตามผลการดำเนินการและประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน มากที่สุด รองลงมาคือ มีการพัฒนาตนเอง หาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบที่ประสบความสำเร็จและนำมาปรับใช้กับสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และควรมีทักษะในศตวรรษที่ 21 สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์ กำหนดภาพในอนาคตได้อย่างชัดเจน พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีตามลำดับ ส่วนการมีทักษะด้านการวางแผน ใช้เทคนิคและองค์ความรู้ที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ กำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และการใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมสร้างทีมงานให้มีความรักความสามัคคี สร้างแรงจูงใจมีแนวคิดพัฒนาสถานศึกษาเป้าหมายเดียวกัน น้อยที่สุดเท่ากัน

ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัวว่า ควรบริหารสถานศึกษาด้วยความยืดหยุ่น ไม่ยึดติด สามารถเปลี่ยนแปลงตามบริบทและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน มากที่สุด รองลงมาคือ ใช้ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจเพื่อสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง และควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานตามลำดับ ส่วนการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาอื่น เพื่อนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา น้อยที่สุด

ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ว่า ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ บนพื้นฐานเหตุและผล มากที่สุด รองลงมาคือ ใช้กระบวนการ PLC แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ ศึกษากฎ ระเบียบ นโยบายให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และประกอบการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ ได้ถูกต้องและรวดเร็วตามลำดับ ส่วนการจัดเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับผู้บริหารสถานศึกษาอื่นนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความคิดสร้างสรรค์และจัดการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายรูปแบบ น้อยที่สุดเท่ากัน

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลว่า ควรส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมตัดสินใจ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาคือ สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคล มอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคลและมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผล และควรส่งเสริมให้ผู้ให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัด นำความรู้ที่ได้มาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพตามลำดับ ส่วนการส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา และนำแนวคิดมาพัฒนาการเรียนการสอน น้อยที่สุดเท่ากัน

อภิปรายผล

1. สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยรวมและรายด้านพบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ในอนาคตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นขั้นตอน เปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลง มองวิกฤตเป็นโอกาสและใช้วิธีการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถบูรณาการวิธีการทำงานที่หลากหลาย นำวิธีการแปลกใหม่มาใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานและการบริหาร

สถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ มอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับผิดชอบอย่างทั่วถึงให้ความสำคัญต่อครูผู้สอน ในฐานของเพื่อนร่วมงานมากกว่าการเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา มีการส่งเสริมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนและคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการทำงานร่วมกันเป็นทีม การรวมกลุ่มเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและมีการมอบหมายงานตรงตามความรู้ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของกฤษพล อัมระนันท์ (2559 : 5) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วย การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การทำงานเป็นทีม การคำนึง ถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความคิดสร้างสรรค์และการมีวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุณรดา ทรงบุญศาสตร์ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้าน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าโดนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ และนำความรู้มากำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดตลอดจนมีการวางแผนที่ท้าทายและกำหนดเป้าหมายความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญฤทัย ภู่สาระ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพ

รวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.2 ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลง สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดหารูปแบบหรือวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน โดยเน้นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของอิบตีซาม เจหะ (2564 : 79) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความยืดหยุ่น รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.3 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเชิงบวก มองวิกฤตเป็นโอกาสและใช้วิธีการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีความคล่องแคล่ว ฉับไวในการคิดสิ่งใหม่ๆ อย่างมีเหตุผล ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉงรวดเร็ว และมีความสามารถในการบูรณาการวิธีการทำงานที่หลากหลาย โดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี นิลงาม (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 1) คุณลักษณะผู้บริหารสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านผู้นำทางวิชาการ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านทักษะทางการบริหาร 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจ และให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนสร้างแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ใต้บังคับบัญชา ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจ

สอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิตร ชูศรีวาส (2562 : 81) ได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบวา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรคของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกดานอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาตนเองหาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัย มีความรอบรู้ ศึกษากฎ ระเบียบ นโยบายให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษา ดูงานสถานศึกษาต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ นำมาวิเคราะห์และประกอบการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ นำมาปรับใช้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ใช้กระบวนการ PLC แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมคิดร่วมตัดสินใจและร่วมนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตั้งแต่กระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา กำหนดเป้าหมายแนวทางสู่ความสำเร็จที่ชัดเจน และร่วมกันนิเทศ ติดตามผลการดำเนินการ ร่วมแก้ปัญหา และประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน ตลอดจนบริหารสถานศึกษาด้วยความยืดหยุ่น ไม่ยึดติด สามารถเปลี่ยนแปลงตามบริบทและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคล มอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล มีมนุษยสัมพันธ์สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจเพื่อสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของดวงแข ขำนอก (2559 : 17) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถพิเศษของผู้นำที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถการแก้ปัญหาและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่าง เหมาะสมกับสถานการณ์ มีการติดต่อประสานงาน และพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานอย่างมี ศักยภาพ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการนำหรือจูงใจผู้อื่นอย่างมีวิสัยทัศน์ทำให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร สมาชิกตระหนักในวิสัยทัศน์ภารกิจ ทำให้การปฏิบัติงานบรรลุ เป้าหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญนภา ศรีภูธร (2562 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการสถานศึกษาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งไม่เพียงส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรมองค์ความรู้ใหม่ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัยรีน สมาแอ (2562 : 3) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษากำหนดเป้าหมายและแนวทางสู่ความสำเร็จที่ชัดเจนและร่วมกันนิเทศ ติดตามผลการดำเนินการ และประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน มีการพัฒนาตนเอง หาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบที่ประสบความสำเร็จและนำมาปรับใช้กับสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และควรมีทักษะในศตวรรษที่ 21 สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์ กำหนดภาพในอนาคตได้อย่างชัดเจน พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธชาติ ภูจอมจิต (2562 : 82) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และระดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการ การมีความยืดหยุ่น และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ควรบริหารสถานศึกษาด้วยความยืดหยุ่น ไม่ยึดติด สามารถเปลี่ยนแปลงตามบริบทและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ใช้ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจเพื่อสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง และควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562 : 96) ได้ศึกษา ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีวิสัยทัศน์ การทำงาน เป็นทีม และการมีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาล้วนต้องการผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเท่าเทียมกัน เปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากผู้อื่น เต็มใจที่จะเรียนรู้ และยอมรับการทำงานที่เปลี่ยนแปลง เคารพสิทธิส่วนบุคคลในการทำงาน และต้องการการเปิดโอกาส และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา และสอดคล้องกับวัฒนา ปะกิคา (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านที่มีค่าสูงที่สุด คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น

2.3 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบบนพื้นฐานเหตุผล ใช้กระบวนการ PLC แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ ศึกษากฎ ระเบียบ นโยบายให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และประกอบการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องและรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานะมาศ หาดยาว (2564 : 90) ได้ศึกษา ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมเท่ากับ 0.079 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ รองลงมา คือ ด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา และด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านความไว้วางใจ และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 12 แนวทาง

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ควรส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมตัดสินใจ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ มีความสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคล มอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถความถนัดของแต่ละบุคคลและมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผล และควรส่งเสริมให้ผู้ให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัด นำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุณรดา ทรงบุญศาสตร์ (2559 : 116) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และนำไปสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงคุณค่าของวิสัยทัศน์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา

2. ด้านความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ระบบ Social Media และ ICT ผสมผสานกับกระบวนการ PLC มาใช้ในการมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้ ICT และ E – Learning นำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ระบบพฤติกรรมผู้นำแบบปรึกษาหารือ (Consultative) หารือกับผู้ใต้บังคับบัญชาก่อนตัดสินใจ สร้างแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ และมีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคลเพื่อนำผลมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

3. ควรมีการศึกษาวิจัยการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ หรือ สถานศึกษาดีเด่นด้านการบริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย หรือ สังกัดอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

_____. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9).** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

กฤษพล อัมระนันท์. (2559). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่วงศ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์. (2562). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ขวัญฤทัย ภู่สาระ. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.** วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 8(1), 156-167.

ฐานะมาศ หาดยาว. (2564). **ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์.** วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 8(7), 268-281.

ดวงแข ขำนอก. (2559). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุณรดา ทรงบุญศาสตร์. (2559). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พุทธชาติ ภูจอมจิต. (2562). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เพ็ญนภา ศรีภูธร. (2562). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วัฒนา ปะกิคา. (2560). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วารุณี นิลงาม. (2560). **คุณลักษณะผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

สมจิตร ชูศรีวาส. (2562). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

อิบตีซาม เจะหะ. (2564). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

อัยรีน สมาแอ. (2562). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารหารศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Stoll, L. a. J. T. (2009). **Creative Leadership Teams.** Journal of Management in Education. 23(1).

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมโดยภาคีเครือข่ายชุมชน ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

Development of Participatory Organic Agricultural Tourism by Community Network of Ruam Thai Subdistrict, Phop Phra District, Tak Province

สวาท ไพศาลศิริทรัพย์[1] และคณะ
Sawart Phaisarnsirisap and parties

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอพบพระ 2) ศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ 3) พัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน ในการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมโดยภาคีเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทย อำเภอพบพระ จังหวัดตากประชากรได้แก่ผู้รู้ ที่เป็นชาวบ้านในชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการที่มีประสบการณ์และภูมิรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้อาวุโส องค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ผู้บริหารท้องถิ่น พระสงฆ์ นักพัฒนาชุมชนในพื้นที่ ครู อาจารย์ ในชุมชนที่มีส่วนร่วมกันในการให้ข้อมูลท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติการ 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป การทดลองกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกภาคสนาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัยพบว่า ผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอพบพระ พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนาประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1. แกนนำภายในชุมชน 2. แกนนำระหว่างชุมชน 3. ภาคีภายนอก ประกอบด้วย ภาคี

[1] วิทยาลัยชุมชนตาก ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบอร์โทร 0863287999

ภาครัฐ ผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร ธุรกิจบริการที่จะมาร่วมดำเนินการสร้างและทดลองใช้เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ ผลการศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ พบว่าเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยพัฒนาเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ (ม้ง ล้านนา ปะกาญอและลีซอ) มีสภาพอากาศเย็นสบายพื้นที่อุดมสมบูรณ์ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีสวนเกษตรผสมผสานที่เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวชมชิมผักผลไม้

ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน พบว่าคนในชุมชนและแกนนำในพื้นที่มีความรู้ความสามารถนำองค์ความรู้และทักษะไปในในการขับเคลื่อนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างเวทีสนทนาตระหนักถึงกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เกิดความรัก ความสามัคคีคนในชุมชนเห็นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่นโดยสรุปเป็นอัตลักษณ์ “รวมไทยพัฒนา แหล่งครัวคนไทย วัฒนธรรมหลากหลายธรรมชาติสวยงาม”

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์, แบบมีส่วนร่วม, ภาคีเครือข่ายชุมชน

Abstract

The objectives of this research were 1) to create a cooperation network to jointly develop organic agricultural tourism management in Phop Phra District 2) to study the potential that is the identity of the area that will be used as a base for the development of activities / organic tourism routes. 3) Develop the potential of the community and find a model for conducting eco-tourism activities. Participatory organic agriculture that is suitable for the community context so that it can satisfy visitors in Development of Participatory Organic Agricultural Tourism by Ruamthai Sub-district Community Network, Phop Phra District, Tak Province. The population is knowledgeable who are villagers in the community Academicians with experience and

knowledge local wisdom, senior citizens, local people's organizations Local administrative officials, monks, community developers in the area, teachers, lecturers in the community participated in providing local information. The sample group in this research Consists of: 1) knowledge group 2) operator group 3) general informant group Tourism route activity experiment The research tools consisted of a questionnaire, an interview form, an observation form, and a field record form. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. and content analysis by descriptive speech

The results showed that

The result of creating a cooperation network to jointly develop the management of organic tourism in Phop Phra District , it was found that those involved in the Ruam Thai Pattana sub-district consisted of 3 parts as follows: 1. Leaders within the community 2. Leaders between the community 3. External partners consisting of government partners, entrepreneurs, shops, restaurants, and service businesses who will come together to create and try out a tourism route to learn about organic agriculture in the area.

The results of the study of the potential identity of the area to be used as a base for the development of activities / organic agricultural tourism routes revealed that the Ruam Thai sub-district community network has developed into a multicultural community with a variety of ethnicities (Hmong, Lanna, Pakayo and Lisu) have a cool climate, fertile areas, most of the people are engaged in agriculture and there are mixed agricultural gardens that are a learning center and a place for tourists to taste fruits and vegetables.

The results of community potential development and finding a model for tourism activities appropriate participatory organic farming in line with the community context can satisfy visitors. It was found that people in the community and leaders in the area had the knowledge and ability to apply their knowledge and skills in driving

community-based tourism work. Creating engagement, creating a dialogue forum to realize the process of research for locality (CBR) to create love and unity, people in the community see the value and uniqueness of the local area, summarized as the identity of “Thai Pattana, the source of the kitchen of Thai people. Multicultural beautiful nature”

Keywords : agriculture, Participatory, Community Partnership

บทนำ

อำเภอพบพระ จังหวัดตากเป็นพื้นที่ผลิตพืชผลทางการเกษตรส่งขายทั่วประเทศไทยที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ แต่การทำการเกษตรส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่นั้น มักใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในระยะสั้น และระยะยาว ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้หาแนวทางพัฒนา ส่งเสริมให้มีการทำเกษตรที่ปลอดภัย เพื่อส่งต่อผู้บริโภคให้มีอาหารที่ปลอดภัยบริโภค รวมถึงส่งผลดีต่อสุขภาพเกษตรกรผู้ผลิตเองด้วย แต่การส่งเสริมนั้นยังส่งผลน้อยมากกับการสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่การทำเกษตรปลอดภัย เกษตรนิเวศหรือเกษตรผสมผสาน ทั้งที่สภาพบริบทพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เคยเป็นพื้นที่ ป่าหวาย ป่าเตย และป่าแขม มีแหล่งน้ำผุดหลายแห่งทั่วบริเวณ ทำให้มีน้ำท่วมขังเฉอะแฉะ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับภูเขาสูงเป็นเมืองชายแดนติดกับประเทศเมียนมา โดยมีแม่น้ำเมยเป็นเส้นกั้นแดนระหว่างทั้งสองประเทศ ลักษณะภูมิอากาศเย็นสบาย และมีฝนตกชุกตามฤดูกาล มีดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเพาะปลูก พื้นที่อำเภอพบพระถือเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตร ส่งขาย กระจายสินค้าไปยังทุกภูมิภาคของประเทศไทย ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ต่างอพยพมาอยู่ตามเครือญาติและอพยพมาตามการจัดสรรพื้นที่ที่อยู่ที่ทำกินจากทางภาครัฐ และนายทุนที่มาซื้อและเช่าที่เพื่อทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก

ตำบลรวมไทยพัฒนา เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก อยู่ในเขตเทือกเขาและอยู่ร่องมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากทะเลอันดามันพัดผ่านทำให้ภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน ฝนตกชุกเกือบทั้งปี คือตลอดช่วง 8-9 เดือน โดยเฉพาะในเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ฝนตกชุกมาก พื้นที่อุดมสมบูรณ์ทิศใต้ติดกับประเทศเมียนมา ทิศเหนือติดกับตำบลช่องแคบและ

ตำบลคีรีราษฎร์ ส่วนทิศตะวันตกติดกับตำบลพบพระ ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก เช่น ปลูกพืชไร่ ปลูกผัก ไม้ผล เช่น อาโวกาโด ทุเรียน มะพร้าว ส้ม เงาะ เป็นต้น วิถีชีวิตของชุมชนเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมประกอบด้วย ม้ง ล้านนา กระเหรี่ยงและลีซอ มีวัฒนธรรมชุมชนที่แตกต่างกันไปแต่อาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย สุขสงบ เกื้อกูลกัน แต่เกษตรกรต่างทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว ซึ่งการมีข้อเด่นด้านการเกษตรที่ปลูกพืชไร่ ผักผลไม้ที่หลากหลายประกอบกับสภาพอากาศที่เย็นสบายและเพื่อสร้างทางเลือกทางรอดให้กับเกษตรกรในพื้นที่ โดยการนำทุนทรัพยากรที่มีมาสกัดคัดสรรเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างจุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของคนพบพระจังหวัดตาก

หากคนในพื้นที่สามารถรวมกลุ่มพัฒนาศักยภาพโดยการใช้ทุนทรัพยากรในพื้นที่และมีระบบการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและตัวของชุมชนเอง เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เสริมและเป็นการกระจายรายได้ จากอาชีพที่ทำอยู่ด้วยการบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตร สร้างโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนได้สัมผัสวิถีชุมชนคนพบพระและยังเป็นการส่งเสริมการทำการเกษตรปลอดภัยสู่ผู้บริโภคด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทั้งยังสามารถนำรูปแบบที่ได้เป็นต้นแบบในการพัฒนาเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยการนำจุดเด่นของพื้นที่มาสร้างมูลค่าเพิ่มยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัยสู่ผู้บริโภคให้มีสุขภาพดี ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้และมีความมั่นคงทางอาหารเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอพบพระ

2. ศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

3. พัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ โดยผสมผสานกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative Research and Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน บุคลากรภายในชุมชน กลุ่มเกษตรกรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยแบ่ง การทำงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์อำเภอพบพระ

1) การทาบทามและเชิญชวนบุคคลเข้าร่วมทีมวิจัย

2) ประชุมเปิดตัวโครงการและแบ่งทีมงาน

ระยะที่ 2 ศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

1) ขั้นลงพื้นที่ศึกษาสำรวจเก็บข้อมูลเรื่องราวของท้องถิ่นแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งเรื่องของสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งวิธีคิดและภูมิปัญญาของท้องถิ่น

2) ประชุมสรุปข้อมูล จุดเด่นกับภาคีเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา CBT

3) การนำเสนอผลการวิจัยและหารือผลการค้นพบกับชุมชนและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

ระยะที่ 3 พัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน

1) จัดประชุมสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ทั้งหมดเพื่อหารือคัดเลือกตัวแทนชุมชนที่จะนำไปสู่การจัดตั้งกรรมการบริหารจัดการกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

1.1) การออกแบบการนำเที่ยว การกำหนดสินค้าทางการท่องเที่ยว อัตราค่าบริการและการประชาสัมพันธ์

1.2) การบริหารจัดการและการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

1.3) เทคนิคการถ่ายภาพและการตัดต่อวิดีโอเบื้องต้น

1.4) ฝึกการเป็นนักสื่อความหมาย การเล่าเรื่องที่สร้างความน่าสนใจ

2) สรุปและเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวจังหวัดตาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยวและบริการ จำนวน 20 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) บุคลากรภายในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวตำบลรวมไทย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรอำเภอพบพระ ได้แก่ เกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำ ผู้รู้และเยาวชน จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และนักกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพบพระ

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

1. แบบการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ด้านความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยว

2. แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation Form) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ด้านมาตรฐานด้านการบริการ ความพร้อมของสถานประกอบการแต่ละประเภท

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่ใช้การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา มีลักษณะเป็นพรรณนาโวหาร และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอพบพระพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนาประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1. แกนนำภายในชุมชน 2. แกนนำระหว่างชมชน 3. ภาคีภายนอก ประกอบด้วย ภาคีภาครัฐ ผู้ประกอบการ ร้านค้า ร้านอาหาร ธุรกิจบริการที่จะมาร่วมดำเนินการสร้างและทดลองใช้เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่

ผลการศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์พบว่าเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ (ม้ง ล้านนา ปะกาญอและลีซอ) มีสภาพอากาศเย็นสบายพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีสวนเกษตรผสมผสานที่เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวชมชิมผักผลไม้

ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน พบว่า คนในชุมชนและแกนนำในพื้นที่มีความรู้ความสามารถนำองค์ความรู้และทักษะไปในในการขับเคลื่อนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างเวทีสนทนาตระหนักถึงกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เกิดความรัก ความสามัคคี คนในชุมชนเห็นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่นโดยสรุปเป็นอัตลักษณ์ **“รวมไทยพัฒนา แหล่งครัวคนไทย วัฒนธรรมหลากหลาย ธรรมชาติสวยงาม”**

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ อำเภอพบพระพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลรวมไทยพัฒนาประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1. แกนนำภายในชุมชน 2. แกนนำระหว่างชมชน 3. ภาคีภายนอก ประกอบด้วย ภาคีภาครัฐ ผู้ประกอบการ ร้านค้า ร้านอาหาร ธุรกิจบริการที่จะมาร่วมดำเนินการสร้างและทดลองใช้เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่

ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อร่วมพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยการบูรณาการทรัพยากรกับวิถีชุมชนที่มีเพื่อให้

เกิดความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง สร้างพลังของการจัดการท่องเที่ยวของเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยอ ที่มีลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ด้านการเกษตรต้องอาศัยการสร้างความร่วมมือกันจากหลากหลาย เครือข่ายโดยเฉพาะคนในชุมชนเองเพื่อพลังในชุมชนเข้มแข็งก็จะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมหนุนเสริมเพื่อพัฒนาพื้นที่สู่การจัดการท่องเที่ยวโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชื่อมร้อยภาคีถักทอจนเกิดพลังตามบริบทพื้นที่และทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าและเป็นธรรม

สอดคล้องกับคำกล่าวของ สนธยา พลศรี (2550 : 207) กล่าวว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกอาจเป็นบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัวกันโดยทั่วไปแต่มีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งเป็นครั้งคราวหรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง จึงเป็นการเชื่อมโยงคนที่มีความสนใจร่วมกันพบปะสังสรรค์และพัฒนาไปสู่การลงมือ ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เดียวกัน ดังนั้นเครือข่ายจึงไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมรายละเอียดบุคคลที่เป็นสมาชิกเท่านั้น แต่มีการจัดระบบให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อบรรลุจุดหมายที่สมาชิกเห็นพ้องต้องกัน สิ่งที่เชื่อมโยงสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ที่ต้องการบรรลุผลร่วมกัน และคำกล่าวของ ทำนอง ภูเกิดพิมพ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อ และความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาศักยภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรม/เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์พบว่าเครือข่ายชุมชนตำบลรวมไทยเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ (ม้ง ล้านนา ปะกาญอและลีซอ) มีสภาพอากาศเย็นสบายพื้นที่อุดมสมบูรณ์ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีสวนเกษตรผสมผสานที่เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวชมชิมผักผลไม้

ผู้วิจัยเห็นว่าความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนตำบลรวมไทยที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมและเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีอาชีพเกษตรกรกับวัฒนธรรมชาวม้ง ปะกาญอ ลีซอและล้านนาเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและด้วยความ

อุดมสมบูรณ์ของพื้นที่จึงทำให้ตำบลรวมไทยเป็นแหล่งผลิตพืชผักผลไม้นานาชนิดความแตกต่างกันตามวิถีชาติพันธุ์ ทำให้เกิดความหลากหลายด้านวิถีชีวิตและประเพณีที่แตกต่างกันออกไปเมื่อชุมชนมีความตระหนักถึงทรัพยากรที่มีต่างร่วมมือ ร่วมใจที่จะนำมาเป็นกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนหันมาอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีและใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน

สอดคล้องกับคำกล่าวของ เจษฎา นกน้อย (2554 :144) สมรรถนะ หมายถึงกลุ่มของคุณลักษณะใด ๆ ที่อยู่ภายใน ตัวบุคคล อันมีผลต่อการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และได้ดังมาตรฐานที่กำหนดไว้ ใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยว ตามที่ สินธุ์ สโรบล (2549: 3) กล่าวว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็น ทางเลือกในการจัดการ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของ ทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่ว่าธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และ นภาภรณ์ หะวานนท์และคณะ (2550: 36) ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่หวังพึ่งภายนอก ทั้งนี้ยังมีมุมมองว่าการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องมีอำนาจในการต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงค์ของชุมชน และ สามารถระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย

ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชนและหารูปแบบการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชนจนสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มาเยือน พบว่าคนในชุมชนและแกนนำในพื้นที่มีความรู้ความสามารถนำองค์ความรู้และทักษะไปในในการขับเคลื่อนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างเวทีสนทนาตระหนักถึงกระบวนการ วิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เกิดความรัก ความสามัคคีคนในชุมชนเห็นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่นโดยสรุปเป็นอัตลักษณ์ **“รวมไทยพัฒนา แหล่งครัวคนไทย วัฒนธรรมหลากหลาย ธรรมชาติสวยงาม”** สรุปกิจกรรมเส้นทางได้ 3 เส้นทางดังนี้

เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยว “เที่ยวรวมไทย วิถีชุมชน บนฐานเกษตรนิเวศวัฒนธรรม”

เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยว “ชมสวนผลไม้และสัมผัสธรรมชาติตำบลรวมไทย”

เส้นทางที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวตำบลรวมไทย “เข้าไร่กำนันวีระชัย เกษตรผสมผสานรางวัลระดับประเทศ”

ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้นถือเป็นการพัฒนาที่ต้องติดอาวุธทางปัญญาและการทำงานวิจัยโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสามารถพัฒนาศักยภาพชุมชนในด้านการจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยคนในชุมชน ทีมวิจัยได้เรียนรู้การวางแผนงาน การจัดการอย่างเป็นระบบ กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ รู้จักการทำงานเป็นทีม การติดต่อประสานงาน เกิดแรงบันดาลใจในการพาชุมชนไปสู่เป้าหมาย มีเวทีสนทนา เวทีพูดคุยกันบ่อยครั้งจนสมาชิกในทีมและชุมชนเกิดความคุ้นเคยกันเสมือนญาติ ทุกกระบวนการ ทุกขั้นตอน มีอาจารย์พี่เลี้ยงที่คอยสนับสนุน สอนวิธีการ หลักคิดและคอยให้คำปรึกษากระบวนการทำงานทั้งยังปรับกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นระบบอย่างเป็นกันเองเป็นการร่วมงานที่มีความสุข สบายใจและเป็นกันเอง

สอดคล้องกับคำกล่าวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540, หน้า 4 อ้างใน รัฐกรณ์ แสงโชติ, 2554, หน้า 20) โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุดและคำกล่าวของ (Swarbrooke, 1998, p. 13 อ้างใน กฤษณ์ โคตรสมบัติ, 2553, หน้า 21) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า เป็นการท่องเที่ยวซึ่งทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่จะต้องไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องไม่ส่งผลกระทบในด้านลบต่อ สิ่งแวดล้อมทางภายภาพและโครงสร้างทางสังคมของชุมชนในท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้องสำหรับการดำเนินงานในระยะต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหนุนเสริมจากหลายภาคส่วนในด้านการส่งเสริมชุมชนให้ผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อลดค่าใช้จ่ายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. ควรจะได้รับการพัฒนาและต่อยอดให้ยกระดับความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวแบบมืออาชีพเพิ่มเติมควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรปลอดภัยอย่างต่อเนื่องจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. ควรส่งเสริมและพัฒนาความสามารถด้านการจัดการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในด้านการผลิต การแปรรูปพืชผลทางการเกษตรพัฒนาชุมชนตำบลรวมไทยเป็นเกษตรสู่ผู้ประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). **แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

เจษฎา นกน้อย. (2554). **แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย.** (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และ ธรรมชาติ.

Swarbrooke, J. (1998). **Sustainable Tourism Management.** Wallingford, Oxon : CABI Publishing UN.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The development of Instructional Model by according to the Inquiry Process in chemical bond to enhance Scientific process skills and Achievement in Additional Chemistry for 10 Grade Students

สุชานันท์ คำนวนสินธุ์[1], กรรณิการ์ ทองรักษ์[2] และ ระเบียบ สิทธิชัย[3]

Suchanan Khamnuansin, Kannika Thongruk and Rieb Sitthichai

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการของงานวิจัยและพัฒนา ซึ่งทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนตากพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวน 44 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เอกสารการจัดการเรียนการสอน เรื่องพันธะเคมี จำนวน 4 ชุด (1) การเกิดพันธะ

[1] นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

E-mail: suchanan.k@tps.ac.th เบอร์โทร 0913838635

[2] ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[3] คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

2) พันธะไอออนิก 3) พันธะโคเวนต์ 4) พันธะโลหะ 2) แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ เรื่อง พันธะเคมี รายวิชาเคมีเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก เรื่องละ 10 ข้อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พันธะเคมี วิชาเคมีเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน t-test แบบ Independent ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 80.00/81.43 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 2) ผลการเรียนของนักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนสามารถระบุปัญหาทางวิทยาศาสตร์พร้อมทั้งเลือกใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบจากกิจกรรมผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 เรื่อง 3) ผลการเรียนของนักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ขั้นตอนการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถเปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฝึกให้นักเรียนมีทักษะทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอน, กระบวนการสืบสอบ, ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์

Abstract

Development of the Instructional Model by according the Inquiry Process in chemical bond to enhance Scientific process skills and Achievement in Additional Chemistry for 10 Grade Students, the purposes of this study were to 1) To create and examine the effectiveness of the instructional management model based on the concept of the chemical bonding process in order to further enhance science process skills and learning achievement in chemistry. For grade 10 students according to the criteria 75/75 2) To compare pre-test and post-test science process skills by using learning management model based on the concept of chemical bonding; 3) to compare pre- and post-learning

achievement by using learning management Instructional management model according to the concept of the investigation process on chemical bonding 4) To study the students' satisfaction towards teaching and learning with the teaching and learning model according to the concept of the chemical bonding process. The experiment was conducted with the sample group, 44 students from class 4/6 by purposive selection in the first semester of the academic year 2021, Takpittayakhom school. Research Instrument in the study were: 1) a teaching and learning management plan based on the concept of the investigation process; about chemical bonding For for 10 Grade Students. 2) Teaching and learning materials 4 sets of chemical bonds (1) Formation of bonds 2) Ionic bonds 3) Covalent bonds 4) Metallic bonds) 2) Science process skill test on chemical bonding, additional chemistry subjects, science and technology learning subject groups For for 10 Grade Students, it is a multiple-choice test with 4 options, 10 items per subject, totaling 40 items. 3) Achievement form on chemical bonding, additional chemistry subjects Science and Technology Learning Group For for 10 Grade Students, it is a multiple-choice test with 4 options, 30 questions. 4) Student satisfaction questionnaire on the Instructional model management according to the concept of the investigation process about chemical bonding. The statistics used in the data analysis were percentage, arithmetic mean. standard deviation and an independent t-test for the significance of differences between pre-test and post-test scores. The results showed that 1) The efficiency of the learning management model based on the concept of the investigation process on chemical bonding to enhance science process skills and learning achievement in additional chemistry for for 10 Grade Students was 80.00/81.43 which is above the 75/75 threshold. 2) Students' grades are scored from the science process skills test. after learning was higher than before learning at statistical significance at the .05 level. 3) A student's grades are scored from an achievement test. Post-learning was significantly higher than before at the .01 level. 4) The results of the student satisfaction assessment towards the use of teaching and learning model according to the concept of the investigation process. Regarding chemical bonds, it was found that the average was at a very good level. with an average of 4.03 Learning in a learning management style will reduce the role of the teacher. Give students the opportunity to study and research on their own. Train students to have real science skills.

Keywords : Development of Instructional Model, Inquiry Process, Scientific process skills

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (K knowledge-based society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผลสร้างสรรค์และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 30)ในการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ได้เน้นทักษาะกระบวนการให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติ ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีระบบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นระหว่างที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยตรงในการทำกิจกรรมเหล่านั้น การจัดการเรียนรู้ต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นสอดคล้องกับ John Dewey (อ้างถึงใน พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2561 : 91) เชื่อว่าการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำที่เรียกว่า การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) ได้รับอิสระในการริเริ่มความคิดและลงมือทำตามที่คิดแล้วจึงสร้างเป็นองค์ความรู้ขึ้นมา นอกจากนี้โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA 2018 ได้ให้ความสำคัญกับการประเมินความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific literacy) คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้ากับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ และแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีวิจารณญาณ โดยบุคคลที่ได้ชื่อว่ามีความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientifically literate person) แต่พบว่ามีนักเรียนไทยร้อยละ 44.5 แสดงความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific literacy) ไม่ถึงระดับ 2 ซึ่งเป็นระดับพื้นฐาน ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific literacy) เป็นจุดอ่อนของนักเรียนไทย นักเรียนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุได้ว่าประเด็นหรือปัญหาใดเป็นปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หรือไม่สามารถบอกได้ว่าปัญหาใดสามารถแก้ไขได้โดยวิธีใดทางวิทยาศาสตร์ จากการประเมินผลครั้งนี้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561: สสวท.) ซึ่งโดยภาพรวมผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ นักเรียนยังขาดความสามารถในการจัดการ การสังเคราะห์ข้อมูลที่สืบค้นได้และการนำไปใช้ประโยชน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สภาพและปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ค้นหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ คือ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความชำนาญและความสามารถในการใช้การคิดและกระบวนการคิดเพื่อค้นหาความรู้ รวมทั้งการแก้ปัญหาต่างๆ กระบวนการคิดและเรียนรู้ ซึ่งภารดี กล่อมดี (2561) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาตร์ ซึ่งเป็นทักษะการคิดขั้นสูง ดังนั้นการที่ผู้เรียนจะสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการคิดและลงมือปฏิบัติ เป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ (Inquiry) ในลักษณะรูปแบบการสอนแบบ 5Es ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างความสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และปูทางให้กับการพัฒนาทักษะโดยใช้การตั้งคำถาม (Inquiry) เป็นพื้นฐาน เกิดเป็นการเรียนรู้จากความเข้าใจที่ผู้เรียนค่อยๆ สร้างสมขึ้นมา โดยผู้สอนจะเป็นผู้ช่วยแนะนำแก้ไข และเสริมต่อในส่วนที่จำเป็นมาพัฒนาความสามสามารถในการคิดวิเคราะห์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ มีความรู้ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนระดับสูงและการดำรงชีวิตประจำวันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาผลการใช้รูปแบบโดย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สมมติฐานของการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมาก

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) รายวิชาเพิ่มเติม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบสืบสอบ
   - 3.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบสอบ
   - 3.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบสอบ
   - 3.3 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบสอบ
   - 3.4 บทบาทของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการสืบสอบ

4. แผนการจัดการเรียนรู้
   - 4.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้
   - 4.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้
   - 4.3 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

5. เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน
   - 5.1 ความหมายของเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน
   - 5.2 องค์ประกอบของเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน
   - 5.3 ขั้นตอนการสร้างเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน

5.4 การหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน

6. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

6.1 ความหมายของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

6.2 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

6.3 การประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

7.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

7.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

8. ความพึงพอใจ

8.1 ความหมายของความพึงใพออใจ

8.2 ทฤษฎีความพึงพอใจ

8.3 การประเมินความพึงพอใจ

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการสืบสอบและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งเป็นการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลังเรียน (Experimental Research; One Group Pretest-Posttest Design)

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนตากพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวน 462 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนตากพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวน 44 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) แบบทดสอบวัดทักษะกระบวน การวิทยาศาสตร์ เรื่อง พันธะเคมี วิชาเคมีเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก เรื่องละ 10 ข้อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พันธะเคมี วิชาเคมีเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 4)

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างความสามารถทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การหาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2) การหาความเหมาะสมแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ เรื่อง พันธะเคมี วิชาเคมีเพิ่มเติม

3) การหาความเหมาะสมของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พันธะเคมี วิชาเคมีเพิ่มเติม

4) การหาความเหมาะสมของแบบสอบถามความพึงพอใจ

โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้

1) ผู้เชี่ยวชาญที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน

2) ผู้เชี่ยวชาญที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน

3) ผู้เชี่ยวชาญที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเคมี 3 ท่าน

5. การวิเคราะข้อมูล

1) การสร้างและทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75

2) เปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดย t-test แบบ Independent

4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยหาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1

ผลการสร้างและทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75 พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับคุณภาพที่เหมาะสมมาก ($\bar{X}$ = 4.20) จากแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมินพบว่าระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และกิจกรรมการเรียนรู้ ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.80) มีประสิทธิภาพโดยรวมของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E1/E2) เท่ากับ 80.00/81.43

ขั้นตอนที่ 2

ผลการทดลองก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นที่ 2.1 เปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 44 คน พบว่า

เรื่องที่ 1 การเกิดพันธะเคมี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน($\bar{X}$ = 7.75) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 3.72)

เรื่องที่ 2 พันธะไอออนิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 7.72) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =3.39)

เรื่องที่ 3 พันธะโคเวเลนต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 7.63) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =3.43)

เรื่องที่ 4 พันธะโลหะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 7.70) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =3.72)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขั้นที่ 2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 44 คน พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เพื่อเสริมสร้างความสามารถการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ = 26.05) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =16.50) โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขั้นที่ 2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่องพันธะเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ข้อที่มีความพึงพอใจรองลงมา คือ รูปแบบการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอนกระบวนการสืบสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11

สรุป

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาผลการใช้รูปแบบโดย 2.1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2.2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2.3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนตากพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวน 44 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เอกสารการจัดการเรียนการสอน เรื่องพันธะเคมี จำนวน 4 ชุด (1) การเกิดพันธะ 2) พันธะไอออนิก 3) พันธะโคเวนต์ 4) พันธะโลหะ) 2) แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ เรื่อง พันธะเคมี วิชาเคมีเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก

เรื่องละ 10 ข้อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พันธะเคมี วิชาเคมีเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 4) แบบสอบถามความ พึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน t-test แบบ Independent ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษา และพัฒนาที่เป็นข้อสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการสร้างและทดสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ รายวิชาเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 79.20/81.10 ซึ่งสูงเกณฑ์ 75/75

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ รายวิชาเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ รายวิชาเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนกระบวนการวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ รายวิชาเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ รายวิชาเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ เสนอตามลำดับผลการศึกษา ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่อง พันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ(E1/E2) เท่ากับ 80.00/81.43 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนด เนื่องจากในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหลักการและทฤษฎีตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำรูปแบบที่สร้างขึ้นทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทดลองครั้งที่ 1 แบบเดี่ยว มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 โดยมีประสิทธิภาพ 74.00/77.78 ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงความยากง่ายของภาษา ความเหมาะสมของเวลา ให้นักเรียนมีความเข้าใจในการเรียนรู้มากขึ้น จากนั้นนำไปทดลองแบบกลุ่มผลปรากฏว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.56/78.53 นำมาทำการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ทั้งด้านรูปแบบภาษาและเนื้อหาให้ดึงดูดความสนใจกระตุ้นความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน จากนั้นจึงทดลองใช้แบบภาคสนาม พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.20/81.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า หนังสือ หลักสูตร คู่มือครู เอกสารวิจัย ที่เกี่ยวข้องของรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และออกแบบกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยความกระตือรือร้น และขณะเดียวกันครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และเป็นที่ปรึกษาเพื่อเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ และเกิดทักษะกระบวนได้สูงขึ้น จึงทำให้รูปแบบการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา บัวแก้ว (2559) ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 5Es และการสรุปเชิงมโนทัศน์ เรื่อง บรรยากาศ และลมฟ้าอากาศวิชาวิทยาศาสตร์ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 5Es และการสรุปเชิงมโนทัศน์ เรื่อง บรรยากาศและลมฟ้าอากาศ มีค่าเท่ากับ 81.05/82.11 สอดคล้องกับงานวิจัยของทับทิม บุญเหลือ (2554 : บทคัดย่อ) ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารและสมบัติของสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 77.72/77.1 และสอดคล้องกับงานวิจัยของเนรมิต โสภาพ (2551: 108-109) การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องดินและธาตุอาหารหลักของพืชสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชุดการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องดินและธาตุอาหารหลักของพืชชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งหมด 7 ชุด พบว่าประสิทธิภาพของชุดการสอน เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ 87.42/84.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ 0.1

2. ผลการเรียนของนักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบวัดกระบวนการวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนระบุปัญหาทาง

วิทยาศาสตร์พร้อมทั้งเลือกใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบจากกิจกรรมผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 เรื่อง

3. ผลการเรียนของนักเรียนมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยสื่อ และกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น รูปภาพประกอบการนำเสนอ สื่อการสอน ชุดกิจกรรม ซึ่งประกอบเนื้อหาด้วยวิธีการต่าง ๆ มีกิจกรรมเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ และสอดแทรกกิจกรรมที่กระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ นอกจากนี้ขั้นตอนการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะช่วยลดบทบาทของครู เปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฝึกให้นักเรียนมีทักษะทางวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ เรื่องพันธะเคมี เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและเชื่อมโยงกับการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถการคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดรูปแบบการเรียนการสอนทุกครั้ง ครูต้องสร้างบรรยากาศเรียนรู้ที่อบอุ่นมีความเป็นกันเองระหว่างครูและนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ มีการดำเนินการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ และการประเมินผลงานในแต่ละกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ภายใต้การให้คำปรึกษาของครูผู้สอน

1.2 การจัดรูปแบบการเรียนการสอนควรใช้การเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบหรือ 5Es ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ กระตือรือร้นและมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน

1.3 การประเมินผลการเรียนรู้ ครูต้องทำอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบว่านักเรียนกลุ่มใดหรือคนใดที่มีปัญหาจะต้องให้คำแนะนำทันที่เพื่อไม่ให้ขัดขวางการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งการวัดประเมินผลนั้น ควรวัดทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ โดยพิจารณาจากการดำเนินกิจกรรมและจากแบบทดสอบในการวัดความรู้ให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น

1.4 การเตรียมความพร้อมนักเรียน ต้องใช้เวลามากพอก่อนที่จะทำการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนและดำเนินไปได้อย่างดี เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนอาจต้องใช้เวลามากกว่าเวลาเรียนแบบปกติ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อความคงทนในการเรียนรู้ ในหน่วยงานการเรียนรู้และระดับชั้นเรียนอื่นๆ ต่อไป เพื่อศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้วิชาเคมีของนักเรียน เช่น การศึกษาความกระตือรือร้นของนักเรียน การศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ การศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). **80 นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชัน.

ธรรญชนก ทองอ่ำ. (2559). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เรื่อง แรงและความดัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นาเดีย คาเร็ง. (2556). **ผลการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระศรีนครินทร์นครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 6).** กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

ภพ เลาหไพบูลย์. (2540). **แนวการสอนวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ภารดี กล่อมดี. (2561). **ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E.** วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 11(1), 2004.

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา.** กรุงเทพฯ : คำสมัย.

รุ่งทิวา การะกุล. (2559). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์. 3(2), 38-53.

วิมลรัตน์ สุนทรวิโรจน์. (2553). **การออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). **คู่มือวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). **หลักการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

SAMAN. (2516). **วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต Science for Life Skill**, 2-4. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.pktc.ac.th/saman/manage/upload_file/O978T4OJsHT20160214144420.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 28 กรกฎาคม 2564).

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Development of Mathematics Learning Activities set Based On Polya's Problem-Solving Method for Functions to Enhance Mathematics Achievement for grade 11 Students

สุภัทริดา วุ่นพ่วง[1], กรรณิการ์ ทองรักษ์[2] และ กาญจนมาโนชญ์ ขุนกอง[3]

Suphattari Vunpoang, Kannika Thongruk and Kanchanamanoch Khunkong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และทดลองนำร่องรูปแบบเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 27 คน 2) การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์

[1] นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
E-mail: tangkwakwa1995@gmail.com

[2] ประธานที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[3] อาจารย์ประจำสาขาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 27 คน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพระหว่างเรียน/หลังเรียนเท่ากับ 79.79/81.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75

2. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 27 คน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 10.00 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 23.41 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.18 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์, กระบวนการการแก้ปัญหาของโพลยา

Abstract

The purpose of this research is to develop and evaluate the effectiveness of mathematics learning activities set based on Polya's problem-solving method, focusing on functions, to enhance the mathematics achievement of grade 11 students according to the 75/75 standard. The study aims to compare the mathematics achievement before and after learning of students who participated in these activities and to investigate the students' satisfaction with the activities. The research methodology consists of three stages: 1) development and assessment of the effectiveness of the learning activities according to the 75/75 standard by five experts, followed by tryout implementation with 27 non-sample grade 11 students ; 2) implementation of the learning activities with 27 5th-grade students at Ban Mae Usu School, Tak Province, under Tak Primary Educational Service Area Office 2; 3) Investigate the satisfaction of students that influence learning by using a set of mathematics learning activities based on Polya's problem-solving method on the topic of functions, aiming to improve the academic performance in mathematics for 5th-grade students. The research results found that:The results were as follows:

1. The development and effectiveness of a set of mathematics learning activities based on Polya's problem-solving method on the topic of functions, aiming to improve the academic performance in mathematics for 5th-grade students, was effective during and after the study with scores of 79.79 and 81.48, respectively, which are higher than the established criteria of 75/75.

2. The use of mathematics learning activities based on Polya's problem-solving method on the topic of functions, it was found that the average score before the study was 10.00 points, while the average score after the study was 23.41 points. When comparing the scores before and after the study, it was found that the scores after the study were significantly higher than before at a statistical significance level of 0.05.

3. Investigating the satisfaction of students that influence learning by using a set of mathematics learning activities based on Polya's problem-solving method on the topic of functions, it was found that the students were highly satisfied with the learning activities, with an average satisfaction score of 4.29 and a standard deviation of 0.18. This indicates that students are highly satisfied with the mathematics learning activities based on Polya's problem-solving method on the topic of functions, aiming to improve the academic performance in mathematics for 5th-grade students.

Keywords : Mathematical Activity Set Developing, Polya's Solving Problem

บทนำ

วิชาคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่นๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งกล่าวใน กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 56) สอดคล้องกับ เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร (2555 : 2) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น ต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้เต็มศักยภาพ จากผลการสอบประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาด้านวิชาคณิตศาสตร์ระดับประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ปี 2561 มีคะแนนเฉลี่ย 19.13 ปีการศึกษา 2562 มีคะแนนเฉลี่ย 14.32 ปีการศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ย 14.58 รวมทั้งผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ช่วงชั้นที่ 4 ปีการศึกษา 2562 มีคะแนนเฉลี่ย 14.32 และพบว่ามาตรฐานการเรียนรู้ ค 1.2 มีคะแนนเฉลี่ย 12.39 ซึ่งเป็นผลการประเมินต่ำที่สุดจากมาตรฐานการเรียนรู้ทั้งหมด 4 มาตรฐาน สรุปได้ว่าโดยภาพรวมวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 จากสภาพและปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไขย่อมส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษาใน

อนาคตชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียนโดยการสร้างชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการคิดของตนเองให้ดีขึ้นและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำ และการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนและเป็นแนวทางในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องฟังก์ชัน นวัตกรรมการเรียนการสอนนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลและสนับสนุนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และที่สำคัญทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและสาขาวิชาอื่นๆได้นอกจากนี้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับครูผู้สอนและผู้ที่สนใจในการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้นและช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย กระตือรือร้นในการเรียนรู้ เกิดความรู้ที่คงทน กระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น ประสบผลสำเร็จในการเรียน มีทักษะกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การต่อยอดในระดับชั้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่องฟังก์ชันเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สมมติฐานของการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์กำหนด 75/75

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียน

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในระดับมาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงใหม่ 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3. กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. ความพึงพอใจ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งเป็นการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลังเรียน (Experimental Research; One Group Pretest-Posttest Design)

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 83 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 27 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 ชุด ได้แก่ ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน ฟังก์ชันเชิงเส้น ฟังก์ชันกำลังสอง ฟังก์ชันเอกซ์โพเนนเชียล และฟังก์ชันค่าสัมบูรณ์และฟังก์ชันขั้นบันได 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การหาความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2) การหาความเหมาะสมของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3) การหาความเหมาะสมของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะผู้เชี่ยวชาญไว้ดังนี้

(1) ผู้เชี่ยวชาญที่ที่สำเร็จการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน

(2) ผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการประเมิน ครูชำนาญการพิเศษด้านคณิตศาสตร์ 3 ท่าน

(3) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผล 1 ท่าน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) หาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75 โดยวิเคราะห์หาค่า E_1/E_2

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดย t-test แบบ Dependent

3) การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยหาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพระหว่างเรียน/หลังเรียนเท่ากับ 79.79/81.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 27 คน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 10.00 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 23.41 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.18 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง

ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก

สรุป

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) ทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 83 คน โดยมีแบบแผนในการทดลอง คือ ทดลองกลุ่มเดียว มีการวัดผลก่อนและหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 ชุด ได้แก่ ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน ฟังก์ชันเชิงเส้น ฟังก์ชันกำลังสอง ฟังก์ชันเอกซ์โพเนนเชียล และฟังก์ชันค่าสัมบูรณ์และฟังก์ชันขั้นบันได แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีระยะเวลาในการศึกษา และพัฒนา จำนวน 30 ชั่วโมง วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าสถิติ คือ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษา และพัฒนาที่เป็นข้อสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนการสอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยสรุป คือ

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพระหว่างเรียน/หลังเรียนเท่ากับ 79.79/81.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 27 คน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 10.00 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 23.41 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.18 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามวัตถุประสงค์กำหนดให้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 79.79/81.48 หมายถึง นักเรียนทำคะแนนระหว่างเรียนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 79.79 และคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนของแต่ละชุดเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 81.48 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวน การแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน ขึ้นตามหลักการสร้างที่มีการวางแผนและผ่านกระบวนการขั้นการสร้างอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างชุดกิจกรรม วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) วิเคราะห์เนื้อหาการแบ่งหน่อยออกเป็นส่วนย่อย และศึกษาเอกสารต่างๆ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ได้รับการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน และอาจารย์ที่ปรึกษา ผ่านการนำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป ทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ฟังก์ชัน มีความยากง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน วัดตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จัดเนื้อหาและกิจกรรมการสอดคล้องกันในชุดกิจกรรมเดียวกันให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าด้วยตนเอง เรียนตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีครูเป็นเพียงที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จในการเรียน จึงส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับรุ่งทิวา การะกุล (2555 : 15) ได้กล่าวว่าชุดกิจกรรมช่วยอำนวยความสะดวกในการสอนของผู้สอน เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้บรรจุกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และการประเมินผลไว้แล้ว ช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ลดปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนในบางโอกาส สอดคล้องกับเกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง (2555: 126) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของชุดกิจกรรม ทำให้ประสบการณ์ผู้เรียนเป็นไปในทางเดียวกันชุดกิจกรรม มีกระบวนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน มีสื่อการสอนและมีข้อเสนอแนะในการใช้อย่างละเอียดสามารถนำไปใช้ได้ทันที ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการกระทำนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างกว้างขวางที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหา และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครูโดยลดบทบาทในการสอน เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สอดคล้องกับ ทวี เทศมาศ (2561: 176) ชุดกิจกรรมสามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือประโยชน์ต่อผู้สอน และประโยชน์

ต่อผู้เรียน ช่วยทำผู้สอนเกิดความมั่นใจและความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยสร้างความพร้อมส่งผลถึงการสร้างประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาและประสบการณ์ที่ซับซ้อน นอกจากนี้ยังช่วยทำให้การสอนมีมาตรฐานเดียวกัน ลดภาระของผู้สอน แก้ปัญหาการขาดแคลนผู้สอนได้เป็นอย่างดี และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ในหน่วยนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วใจ ชัยศิริ (2558:86) เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง จำนวนจริงในรูปกรณฑ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรม เรื่องจำนวนจริงในรูปกรณฑ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีประสิทธิภาพ 81.63/82.48 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ปิ่นทอง (2563 : 97) เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 76.39/75.28 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพูลทรัพย์ เผ่าดี (2562:95) เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องภาคตัดกรวย ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 83.10/84.38 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาภา สีนามะ (2556:75) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง กำหนดการเชิงเส้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่องกำหนดการเชิงเส้น ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและมีประสิทธิภาพ 80.79/78.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 27 คน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 10.00 คะแนน และค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 23.41 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้วิเคราะห์ จุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา โดยพิจารณาเนื้อหาแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และแยกจุดประสงค์การเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ แล้วเขียนข้อคำถามในแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งหมด ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) ตรงด้านจุดประสงค์ และด้าน

เนื้อหาจากนั้นนำไปทดสอบกับนักเรียนที่เคยได้รับการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน มาแล้ว เพื่อวิเคราะห์หาระดับความยากง่ายค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละข้อ พร้อมทั้งหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ จึงทำให้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีความเที่ยงตรง และมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียาภรณ์ เกราเกลี้ยง (2556 : 69) เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง ความน่าจะเป็นที่เน้นยุทธวิธีในการแก้ปัญหาตามรูปแบบการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง ความน่าจะเป็นที่เน้นยุทธวิธีการแก้ปัญหาตามรูปแบบการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ ปะกิคา (2551 : 104) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน และคุณลักษณะความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาทิพย์ สังข์ประเสริฐ (2561 : บทคัดย่อ) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการประยุกต์ สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้การแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับเทคนิคการวาดรูปบาร์โมเดลกับการเรียนแบบปกติผลการวิจัยปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนที่ได้รับการเรียนโดย ใช้การแก้โจทย์ปัญหาหาตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับเทคนิคการวาดรูปบาร์โมเดลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.18 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ชุดกิจกรรมคลอบคลุมเนื้อหาจึงทำให้เกิดความเข้าใจ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนทุกคนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เนื้อหาเรียงจากง่ายไปยาก และช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนจนนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นมากกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา ปิ่นทอง (2563 : 97) เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลวิจัยพบว่านักเรียนที่ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ ปะกิคา (2551 : 104) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน และคุณลักษณะความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยรวมในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญาภา สีนามะ (2556:75) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพยาเรื่องกำหนดการเชิงเส้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเรื่องกำหนดการเชิงเส้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ฟังก์ชัน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา คอยชี้แนะ ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1.2 ควรนำกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาไปใช้ในกิจกรรมตามขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถแก้ปัญหาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาทุกขั้นตอนก่อนที่จะลงมือทำกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคหรือสื่อการเรียนรู้อื่นๆ

2.2 ควรสร้างสื่อหรือนวัตกรรมใหม่ๆ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกาเรียนรู้มากยิ่งขึ้นการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนนั้น

2.3 ควรสร้างให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ และความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกันให้มากที่สุด จึงจะทำให้ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2556). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียน คณิตศาสตร์ เรื่อง การชั่งและการตวง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนแนะให้คิด (CGI) ที่เน้นทักษะการเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์ กับชีวิตประจำวัน.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เกริก ท่วมกลาง และ จินตนา ท่วมกลาง. (2555). **การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : เยลโล่การพิมพ์.

แก้วใจ ชัยศิริ. (2558). **การพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง จำนวนจริงในรูปกรณฑ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. (2559). **การออกแบบสื่อการศึกษาสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุวรรณ ปะกิคา. (2561). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน และคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เจนณรงค์ อร่ามรัตนชัย. (2561). **การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเรื่อง ลำดับและอนุกรม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.

ชนาทิพย์ สังข์ประเสริฐ. (2561). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การประยุกต์สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้การแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับเทคนิคการวาดรูปบาร์โมเดลกับการเรียนแบบปกติ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/2193.ru (วันที่ค้นข้อมูล : 3 มีนาคม 2564)

ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร.** มหาสารคาม : ทีคิวพี จำกัด.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). **80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 7).** นนทบุรี : พี บาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นติ้ง.

ชาติ คนอยู่ตระกูล. (2561). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผสานด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง เพื่อส่งเสริม ความสามารถการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทวี เทศมาศ. (2561). **การผลิตสื่อการเรียนรู้.** อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 8).** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนิษฐา เพ็ชร์ช้าง และสุภาพร สุขเสริญ. (2558). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 โดยใช้วิธีการแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). **การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วย SPSS.** กรุงเทพมหานคร : วีอินเตอร์พริ้นท์.

นิธินันท์ กลั่นคูวัฒน์. (2559). **ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ TAI ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นูรีมาน สือรี. (2563). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเลขยกกำลังโดยใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องตน (พิมพครั้งที่7).** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.

ปรียาภรณ์ เกลาเกลี้ยง. (2556). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง ความน่าจะเป็น จะเป็นที่เน้นยุทธวิธีการแก้ปัญหาตามรูปแบบการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2556.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

พิชญาภา สีนามะ. (2557). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง กำหนดการเชิงเส้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พูนทรัพย์ เผ่าดี. (2562). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องภาคตัดกรวย ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพโรจน์ คะเชนทร์. (2556). **การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.wattoongpel.com/มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

มลฤดี พลฤทธี. (2557). **การใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาการบวกลบ วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสารคาม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

รวีวรรณ ไสบาล. (2560). **การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Polya ประกอบแบบฝึกทักษะ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

รุ่งทิวา การะกุล. (2559). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนร้วิทยาศาสตร์ ตามแนวทฤษฎีคอน-สครัคติวิสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** ปริญญานิพนธ์คุรุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วรางคณา สำอางค์. (2560). **การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

วาสนา ปิ่นทอง. (2563). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วีนัส ชาลี. (2562). **แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาและผลที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร. (2555). **ครบเครื่องเรื่องควรรู้ สำหรับครูคณิตศาสตร์.** กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์ การพิมพ์.

ศุวินัย ลครชัย. (2560). **การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของ Polya เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1.** ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่1. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564). **ระบบประกาศและรายงานผลสอบโอเน็ต.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.niets.or.th (วันที่ค้นข้อมูล : 13 กรกฎาคม 2564).

สมนึก ภัททิยธนี. (2546). **การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4).** กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

สุกัญญา สุขสบาย. (2556). **ผลการใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับแผนผังรูปเพชรและมุมทั้งสี่ที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตรศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

อัมพร ม้าคนอง. (2553). **ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกาณ์มหาวิทยาลัย.

Polya, G. (1957). **How to solve it.** New York : Doubleday & Company.

Polya, George. (1985). **How to solve it (2nd ed).** New Jersey : Princeton University Press.

แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

Guidelines for the management of educational quality assurance according to Non-formal and Informal Education standard under the Office of Non-formal and Informal Education, Tak province.

หาญกล้า คณะใน[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]

Hankra Khananai and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูผู้สอนรวม 175 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิเคราห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมทุกมาตรฐาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากมากไปหาน้อยดังนี้ มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย และมาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับน้อยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านมาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย และด้านมาตรฐานการศึกษาต่อเนื่องตามลำดับ แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านมาตรฐานการศึกษานอก

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : hankrakhananai@gmail.com โทร. 086-2099212

[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

ระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาเรื่องการวิจัย และโครงงาน ด้านมาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการศึกษาต่อเนื่อง ด้านมาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัยควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการการศึกษาตามอัธยาศัย

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา,แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา, มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

The purpose of this research was to study the management problems and methods for developing educational quality assurance according to Non-Educational standards. System and Informal Education under the Office of Non-formal and Informal Education, Tak province.

Quality Assurance Administration Conditions in accordance with Non-formal and Informal Education Standards under the Office of Non-formal and Informal Education, Tak province. Overall, all the standards are at a very high level in all aspects when ranked from descending as follows. Standards for Non-formal Education at the level of education basic the most. followed by Informal Education Standards and continuing education standards respectively. Problems in the administration of educational quality assurance according to Non-formal and Informal Education Standards under the Office of Non-formal and Informal Education, Tak province. Overall, all aspects were at a low levelel when ranked from descending as follows. In terms of Non-formal Education Standards, basic education level followed by Informal Education Standards and continuing Education Standards respectively. Guidelines for the management of educational quality assurance according to Non-formal Education Standards and Informal Education Standards, Non-formal Education level. Basic education institutions should provide training, development, knowledge and understanding to personnel in Educational Institution on research and project in continuing education standards should promote the use of digital technology to support the management to continuing education. In the field of Informal education

standards, the use of technology should be promoted to support the management of Informal education.

Keywords : Educational quality assurance, educational quality assurance administration guidelines, Non-formal and Informal Education Standards.

บทนำ

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ที่กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบกับในมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตาม จากการติดตามผลการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่ผ่านมา ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกของการศึกษาระดับต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 ทั้งของภาครัฐและเอกชน ตลอดจนสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีการประเมินคุณภาพภายนอกผ่านมาแล้วนั้น พบว่า การประเมินคุณภาพบางส่วนยังไม่สามารถสะท้อนการมีคุณภาพของการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง และบางส่วนยังไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาบางประเภท ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีการจัดทำแผนการปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งหวังให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดการพัฒนา และมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษามากที่สุด สำนักกรรมาธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2561 : 2 – 8)

สภาพบริบท และบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกประเภทโดยภาพรวมในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และข้อมูลทางสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และหลักการ นโยบายด้านการศึกษาเพื่อให้ได้มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.

2561 และมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด ที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง สามารถนำไปประเมินได้จริง สามารถสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้จริง มุ่งให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาในแต่ละประเภทในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น จากการกำหนดมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้ตามประเภทการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งประกอบด้วย 1. มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง 3. มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย โดยแต่ละประเภทของมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยดังกล่าวข้างต้น ได้มีการกำหนดประเด็นการพิจารณาคุณภาพไว้ 3 ด้าน คือ 1) คุณภาพของผู้เรียนหรือผู้รับบริการ 2) คุณภาพการจัดการศึกษา และ 3) คุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งในแต่ละด้านมีแนวคิดในการกำหนดประเด็นการพิจารณาคุณภาพในแต่ละด้านไว้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2562 : 2 - 8)

รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ในสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, (2564 : 3-4) แนวทางเพื่อรักษาคุณภาพหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่สถานศึกษาคาดว่าจะนำไปดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป ของสถานศึกษา (SAR) พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามาตลอดแต่ยังพบปัญหาและได้มีการกำหนดแนวทางเพื่อรักษาคุณภาพหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่สถานศึกษาคาดว่าจะนำไปดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป ร้อยละ 77.77 ของสถานศึกษาทั้งหมด ต้องดำเนินงานให้ตรงตามประเด็นพิจารณา ร้อยละ 22.22 ต้องดำเนินการปรับปรุง พัฒนา ทบทวน ระบบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้กับบุคลากร

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก เพื่อนำปัญหาดังกล่าวมาวิเคราะห์สังเคราะห์ และหาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก แบ่งขั้นตอนดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 สถานศึกษา รวม 331 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอแกน (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) และทำการสุ่มอย่างง่ายโดยการเทียบสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 175 คน ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตากจำนวน 9 คน ครูผู้สอนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตากจำนวน 166 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยสถานภาพ ตำแหน่ง เพศ และคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้ง 3 มาตราฐาน จำนวน 52 ข้อ ลักษณะแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้ง 3 มาตราฐาน จำนวน 52 ข้อ ลักษณะแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำถามแต่ละข้อตามแบบของลิเคิร์ท

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์แบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์จากการจัดเก็บได้แบบสอบถามผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนที่ 1 สถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วบันทึกข้อมูลลงในตารางวิเคราะห์ข้อมูล

2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลกรอกลงในตารางวิเคราะห์และแปลความหมายตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลกรอกลงในตารางวิเคราะห์และแปลความหมายตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตากดังนี้

1) แหล่งข้อมูล

การหาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตากผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (mix research) ระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจและวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเป็นแหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน จาก 3 แหล่งเพื่อตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยนำผลการวิจัยสภาพและปัญหาในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 3 มาตรฐาน มาเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมการแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ตามขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นแบบคำถามปลายเปิด

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัด

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตากใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตากสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้มีการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีการส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นไปตามบทบาทที่สถานศึกษามีการพัฒนาครู และบุคลากรของสถานศึกษา บริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการ มีส่วนร่วม และ ส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ พิกุล สุรินทร์ และคณะ (2564 : 77-80) ศึกษาปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 พบว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาด้านการบริหารสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีหรือพัฒนาเป็นนวัตกรรมการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาได้มีแนวทางดังนี้ 1. สถานศึกษากำหนดแนวทางส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาแบบองค์รวม 2. สถานศึกษาจัดทำโครงการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้แก่ครูและบุคลากร 3. สถานศึกษาประชุมเชิงปฏิบัติการ 4. ผู้บริหารนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำ 5. สถานศึกษาจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่นวัตกรรมของสถานศึกษา

2. ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านมาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาไม่มีการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรและ

สถานศึกษาไม่มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสรรค์โครงงาน ชิ้นงาน หรือนวัตกรรม ในการจัดทำ ให้เกิดขึ้นและใช้ประโยชน์ได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวาณิช (2547 : 14) เรื่อง การวิจัยในชั้นเรียน ส่งผลถึงการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนพัฒนาความรู้ความสามารถให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนทำงานวิจัยเพื่อค้นคว้าหารูปแบบและนวัตกรรมมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน โดยสภาพความเป็นจริงแล้วการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องปกติที่ครูปฏิบัติอยู่แล้ว เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยก็คือ ครูผู้สอน การวิจัยในชั้นเรียนจะเริ่มต้นที่การปฏิบัติงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์สภาพการณ์ที่ผู้วิจัยประสบอยู่ จากนั้นจึงทำการศึกษา กำหนด แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ ผลที่ได้คือ การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนนั่นเอง

2.2 ปัญหาด้านมาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาไม่มีการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาในด้านการศึกษาต่อเนื่อง สถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาด้านการศึกษาต่อเนื่อง ไม่มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการศึกษาต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ภัทราพร เกษสังข์ (2552 : 2) ที่กล่าวว่าครูส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะการทำวิจัย เพราะฉะนั้นการพัฒนาครูอันดับแรกจึงควรสร้างความรู้ เจตคติและทักษะในการทำวิจัยก่อน และเพื่อศึกษาเหตุผลในการทำวิจัยของครูอันดับแรก คือ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน รองลงมา คือ ถูกกำหนดให้ทำตามภาระหน้าที่ สอดคล้องกับเป้าหมายของการทำวิจัยทางการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เป็น

2.3 มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการการศึกษาตามอัธยาศัยส่งเสริมการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาในด้านการศึกษาตามอัธยาศัย สื่อ หรือนวัตกรรม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(2561:ออนไลน์) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับข้าราชการในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นอีกทั้งยังช่วยส่วนราชการสร้างคุณค่าและความคุ้มค่าในการดำเนินงาน พัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อการก้าวไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0

3. แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทาง สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทาง ดังนี้

สถานศึกษาควรจัดประชุมพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทบทวน สร้างความเข้าใจในหน้าที่ของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์ความเข้าใจ ตามมาตรตราฐานการดำเนินงานของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่ผ่านมา ความต้องการพัฒนาเรื่องการวิจัย ผลสัมฤทธิ์ จัดทำแผนพัฒนา แผนงาน โครงการ กิจกรรม งบประมาณ ขั้นตอนการดำเนินการ ประเมินผล ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบ ติดตาม จัดอบรมพัฒนาให้ความรู้ให้กับบุคลากรในสถานศึกษาเรื่องการวิจัย ดำเนินการพัฒนาคุณภาพด้วยวงจรคุณภาพแบบ PDCA อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ จันทร์สุดา บุตรชาติ (2556 : 125-127) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภายภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดมาตรการศึกษา มี 2 ขั้นตอนย่อย 5 กิจกรรม ขั้นที่ 2 จัดทำแผนและปฏิบัติตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มี 3 ขั้นตอนย่อย 10 กิจกรรม ขั้นที่ 3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศมี 1 ขั้นตอนย่อย 2 กิจกรรม ขั้นที่ 4 การติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน มี 1 ขั้นตอนย่อย 2 กิจกรรม ขั้นตอนที่ 5 นำผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มี 2 ขั้นตอนย่อย 2 กิจกรรม ขั้นที่ 6 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มี 3 ขั้นตอนย่อย 5 กิจกรรม

3.2 ด้านการศึกษาต่อเนื่อง มีแนวทาง ดังนี้

สถานศึกษาควรจัดประชุมพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทบทวน สร้างความเข้าใจในหน้าที่ของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์ความเข้าใจ ตามมาตรตราฐานการดำเนินงานของสถานศึกษา แล้วจัดทำแผนพัฒนา แผนงาน โครงการ กิจกรรม งบประมาณ ขั้นตอนการดำเนินการ ประเมินผล ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบ ติดตาม รวมถึงจัดอบรมพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาเรื่องการวิจัย การประกันคุณภาพ ควรดำเนินการพัฒนาคุณภาพด้วยวงจรคุณภาพแบบ PDCA อย่างต่อเนื่อง และควรดำเนินการจัดหาสื่อเทคโนโลยี และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุนการบริหารจัดการด้านการศึกษาต่อเนื่องสอดคล้องกับยุทธนา เกื้อกูล (2560 : 98) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน

สอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในแต่ ละด้านและภาพรวมทั้ง 12 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีปัญหาหลักที่สำคัญ คือ โรงเรียนยังขาดการ บริหารจัดการที่ดีด้านหลักสูตรอิสลามศึกษา เทคนิคการสอน สื่อการสอนอิสลามศึกษา และแหล่งการ เรียนรู้ยังขาดความหลากหลาย การนิเทศและแนะแนวขาดความต่อเนื่อง ขาดความรู้ด้านการวิจัยที่ ถูกต้องและการวัดผลประเมินผลไม่ได้เป็นไปตามสภาพจริง การส่งเสริมความเข้มแข็งด้านวิชาการยัง ขาดความหลากหลายและไม่ครอบคลุมองค์กรต่าง ๆ และมีแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มุ่งเน้น การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษา เทคนิคการสอน สื่อการสอนอิสลาม ศึกษา แหล่งการเรียนรู้ การนิเทศและการแนะแนว การวิจัยและการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านวิชาการที่ครอบคลุมองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ และ โรงเรียนควรมีการกำหนดแผนงานระยะสั้นและระยะยาว แต่งตั้งคณะทำงาน มีการประเมินและ ติดตามการบริหารงานวิชาการครอบคลุมทุกด้านอย่างต่อเนื่อง และมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ที่เหมาะสมในการสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ 1.หลักการและวัตถุประสงค์ 2. โครงสร้างและสาระสำคัญ และ 3.การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จรูปแบบดังกล่าวนี้ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการบริหารงานแบบ PDCA ในมิติงานวิชาการ 5 ด้าน

3.3 ด้านการศึกษาตามอัธยาศัย มีแนวทาง ดังนี้

สถานศึกษาควรจัดอบรมพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาเรื่องการวิจัย รวมทั้งดำเนินการจัดหาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการการศึกษาตามอัธยาศัย และดำเนินการจัดหา สื่อ หรือนวัตกรรม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญามาศ สุดจริง,จำเนียร พลหาญ, และสมชาย วงศเกษม (2015 : 167-176) เรื่องการพัฒนาบุคลากรด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัด อบต.บรบือ พบว่า 1. สภาพปจจุบันการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรในสถานศึกษา พบวา บุคลากรสวนใหญเห็นวาการทำวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีประโยชนตอทั้งนักเรียนและครู ในด้านการแก้ปัญหา และการพัฒนานักเรียน อีกทั้งมีความต้องการเข้ารับการพัฒนาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยเห็นวากลยุทธที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปอยางมีประสิทธิภาพ คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน การศึกษาดูงานจากสถานที่จริง และการนิเทศเปนประจำอยางสม่ำเสมอ ก็จะสามารถทำงานวิจัยได้เป็นอยางดี 2. ด้านความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน 2.1 ผลจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า กลุมเปาหมายมีปฏิสัมพันธอันดีตอวิทยากรและผูเขาฝกอบรมดวยกัน ในระดับมากที่สุด รองลงมา

คือ มีความสนใจและตั้งใจในการฝกอบรมเชิงปฏิบัติการ มีสวนรวมกิจกรรมตางๆ ในการฝกอบรมเชิงปฏิบัติการ เขารวมอบรมเชิงปฏิบัติการตรงเวลา และการใหความรวมมือในกิจกรรมตางๆ ของการฝกอบรมในระดับมากที่สุด 2.2 ผลจากการทำแบบทดสอบกอนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบวา ผลการทดสอบกอนการอบรมเชิงปฏิบัติการมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 16.6 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเปนรอยละ 55.2 และผลการทดสอบหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเทากับ 25.5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85 2.3 ผลจากการศึกษาดูงานขอกลุ่มเปาหมาย พบวา กลุมเปาหมายมีความรูความเขาใจในขั้นตอนการสำรวจและวิเคราะหปญหา ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การเขียนรายงานวิจัย ในระดับมากที่สุด และการจัดกระทำขอมูล วิเคราะหขอมูลและสรุปผล ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก สภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตากโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. ผู้บริหารในระดับจังหวัดควรจัดให้มีควรจัดอบรมและให้ความรู้เรื่องการวิจัย ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมหรือจัดหา สื่อ หรือนวัตกรรม และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ อย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดอบรมความรู้ให้กับบุคลากรในเรื่องระบบประกันคุณภาพการศึกษา และมีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ และควรอบรมความรู้ให้กับบุคลากรในเรื่องวิจัย

3. ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งจัดกระบวนการเพื่อเอื้อให้นักศึกษาได้สร้างสรรค์งาน ชิ้นงาน หรือนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาด้านมาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2. ควรศึกษาด้านรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องและการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

3. ควรศึกษาด้านภาวะการเป็นผู้นำ (Leading) เกี่ยวกับการบริหารและจัดการโดยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างครู บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานและศึกษาภาคีเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง

กัญญามาศ สุดจริง, จำเนียร พลหาญ และ สมชาย วงศ์เกษม. (2015). **การพัฒนาบุคลากรดานการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัด อบต.บรบือ.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

จันทร์สุดา บุตรชาติ. (2556). **ศึกษาการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.

พิกุล สุรินทร์ และคณะ. (2564). **แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ยุทธนา เกื้อกูล. (2560). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักกรรมาธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2561). **แผนปฏิรูปเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก.** ในรายงานของคณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, หน้า 2 - 8.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). **ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.royalrain.go.th/upload/ 610605_ocsc.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มกราคม 2566).

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2561). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ** : หน้า 4-7

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทคนิคการจำ: สะท้อนการเรียนรู้การสะกดคำในภาษาไทย

Memorizing Technique: Reflect on learning to spell in Thai

วันจรัตน์ เดชวิลัย[1] และ เรวดี คงสุวรรณ[2]

Wancharat Dechwilai and Ravadee Kongsuwan

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนภาษาไทยควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ในภาษาและการสื่อสาร ซึ่งกลวิธีการเลือกใช้ถ้อยคำและการสะกดคำเป็นปัจจัยสำคัญต่อผู้เรียนภาษา เทคนิคการจำคำศัพท์เพื่อสะกดคำที่ถูกต้องจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางภาษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนระลึกในสิ่งที่เรียนรู้และคงสิ่งที่เรียนรู้ไว้ในระยะเวลานาน บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อบกพร่องการสะกดคำและนำเสนอเทคนิคการจำคำภาษาไทยในการสะกดคำที่ถูกต้อง โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful verbal learning) ของ ออซูเบล (Ausubel) อธิบายความสำคัญการเรียนรู้คำศัพท์ที่มาจากความเข้าใจอันส่งผลให้สมองเกิดความคิดรวบยอดจากสิ่งที่เรียนรู้และต่อยอดความรู้จนสามารถเขียนสะกดคำและนำคำศัพท์ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตรงความหมาย ผลการศึกษาเทคนิคการจำศัพท์เพื่อเป็นแนวทางการเขียนสะกดคำมี 5 วิธี ได้แก่ 1. คำแกน (The Keyword Method) 2. การแยกคำเป็นส่วนย่อย 3. การแปลงตัวอักษรในคำทุกตัวให้มีความหมาย (Embedded Letter Strategies) 4. การซ้อนคำ 5. การสร้างเสียงสัมผัส

คำสำคัญ : เทคนิคการจำ, การสะกดคำ, คำศัพท์, ภาษาไทย

Abstract

Choosing the right words and know the spelling is crucial in learning Thai as a foreign language. This research focuses on creating long term memory of word learning. The aim of this research is two folds: to investigate errors in spelling, and to offer technique for remember words meaning and spelling. The meaningful verbal learning theory by Ausubel was employed as the main framework of analysis. From the results, five techniques are proposed to improve long-term memory and spelling of Thai words namely; using.

Keywords : word segmentation, embedded letter, duplicating and rhyme.

[1] อาจารย์ สังกัดคณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต อีเมล wancharat.d@phuket.psu.ac.th

[2] อาจารย์ สังกัดคณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต อีเมล ravadee.k@phuket.psu.ac.th

บทนำ

ทักษะการสื่อสารประกอบด้วย 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและ การเขียน ซึ่งการเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีการมุ่งพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทักษะการเขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์จากผู้ส่งสารไปให้ผู้รับสารด้วยตัวอักษร จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการคิดและความรู้ในภาษา เพราะหากมีความบกพร่องด้านการใช้ภาษาก็จะส่งผลให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จ ดังที่ ปรีชา ทิชินพงศ์ (2523, น.16) ได้กล่าวถึงลักษณะผู้ใช้ภาษาดังกล่าวไว้ว่า *"หากผู้ใช้ภาษาขาดความรับผิดชอบ ไม่เอาใจใส่ต่อการใช้ภาษาของตนและผู้อื่นและใช้ภาษาไทยโดยไม่คำนึงถึงความถูกผิดตามระเบียบแบบแผนของภาษาแล้ว ก็จะเป็นเหตุให้ภาษาถึงความวิบัติได้ง่าย ซึ่งผลที่ตามมาคือ คนในสังคมจะใช้ภาษาสื่อสารกันไม่เข้าใจ"* การพัฒนาการเรียนรู้ด้านการเขียนต้องคำนึงถึงความรู้ในภาษาและการสื่อสาร โดยเฉพาะการสะกดคำต้องถูกต้องตรงความหมาย มีความรอบคอบในการเขียนและรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับบริบทในสถานการณ์การสื่อสาร ดังนั้น การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้านการเขียนสิ่งที่ต้องระมัดระวัง คือ ความรู้ในภาษา ระดับภาษาและข้อบกพร่องด้านการสะกดคำ

การสะกดคำเป็นทักษะสำคัญของผู้มีคุณสมบัติที่ดีด้านการเขียนเพราะนอกจากใช้คำได้ถูกต้องตรงความหมายและสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์แล้ว ยังเป็นศิลปะการสื่อสารที่สะท้อนความสามารถเชิงภาษา ดังที่ เว็บสเตอร์ (Webster) (อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2552) กล่าวว่า *"การเขียนสะกดคำ คือ ศิลปะหรือเทคนิคในการสร้างคำโดยใช้อักษรตามแบบที่สังคมยอมรับ"* แต่ปัจจุบันพบว่า ผู้ใช้ภาษาและนักศึกษามีข้อบกพร่องด้านการสะกดคำ ได้แก่ การสะกดการันต์ การใช้คำไม่ตรงความหมาย ความไม่รอบคอบด้านการเขียน และคำที่มักสะกดผิด ได้แก่ อนุญาต เขียนเป็น อนุญาติ ลายเซ็น เขียนเป็น ลายเซ็นต์ อัฒจันทร์ เขียนเป็น อัฒจรรย์ พลวัต เขียนเป็น พลวัตร เป็นต้น ซึ่งสาเหตุมาจากการมีความรู้ด้านภาษาไทยน้อย การไม่ทราบความหมายของคำ การไม่ระมัดระวังในการเขียน เป็นต้น ซึ่งสอดรับกับงานวิจัยของ สุรีรัตน์ อักษรกาญจน์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พบว่า *"ข้อบกพร่องด้านการใช้คำ ได้แก่ การใช้คำไม่ถูกต้องตามชนิดของคำ การใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน การเขียนสะกดคำและการใช้คำฟุ่มเฟือย ด้านการใช้ประโยค ได้แก่ ประโยคใช้หน่วยเกิน ประโยคเว้นวรรคผิด ประโยคไม่สมบูรณ์ และประโยคเรียงลำดับผิด และสาเหตุที่ส่งผลต่อข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการใช้ภาษาทั้งการใช้คำและการใช้ประโยค อิทธิพลของภาษาอื่น เขียนน้อย ขาดความรอบคอบ"*

จากผลการวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ข้อบกพร่องการสะกดคำที่พบในด้านกระบวนการเรียนการสอนควรมีเทคนิควิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเขียน โดยเฉพาะเทคนิคการจำคำศัพท์เพื่อการเขียนสะกดคำ เพราะเทคนิคการจำเป็นกลวิธีการเรียนการสอนที่ฝึกทักษะการเรียนรู้ด้านการใช้ภาษาที่ออกแบบการจำคำอย่างมีความหมาย โดยการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับกฎเกณฑ์เดิม เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์คำและต่อยอดการสะกดคำ สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารด้านการเขียนประเภทอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาข้อบกพร่องการสะกดคำและนำเสนอเทคนิคการจำคำในการเขียนสะกดคำที่ถูกต้อง โดยนำทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful verbal learning) ของ ออซูเบล (Ausubel) อธิบายความสำคัญของเทคนิคการจำการเรียนรู้คำศัพท์ที่มาจากความเข้าใจ อันส่งผลให้สมองเกิดความคิดรวบยอดจากสิ่งที่เรียนรู้และต่อยอดความรู้ จนสามารถเขียนสะกดคำและนำคำศัพท์ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตรงความหมาย

1. การเรียนภาษาและการสะกดคำ

1.1 แนวคิดการเรียนภาษาและการสะกดคำ

การเรียนการสอนภาษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติและทักษะทางภาษาที่ดี ผู้เรียนต้องมีความรู้ด้านภาษาและการสื่อสาร ดังที่ Hedge (2000, pp46-55 อ้างถึงใน ดุสิตา ขันธพงษ์, 2560, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของผู้มีทักษะทางภาษาและการสื่อสาร สรุปดังนี้

1) ความรู้ในภาษา (Linguistic Competece) หมายถึง ความรู้ตามหลักไวยากรณ์ภาษา ได้แก่ การสะกด การออกเสียงคำศัพท์ การสร้างคำ โครงสร้างตามหลักไวยากรณ์ ประโยค และความหมายด้านภาษา

2) ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatic Competence) หมายถึง ความสามารถด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การรู้จักใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ และการรู้จักใช้ภาษาเหมาะสมกับกาลเทศะและบริบทสังคม

3) ด้านการเรียงร้อยถ้อยคำในภาษา (Discourse Competence) หมายถึง สามารถเรียบเรียง เชื่อมโยงภาษาให้สอดคล้อง และภาษาสละสลวยทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

4) ด้านกลยุทธ์ในการใช้ภาษา (Strategic Competence) หมายถึง มีเทคนิควิธีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งความรู้ทางภาษาอย่างเดียวไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ทางภาษาเพื่อให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ (Achievement strategies)

5) ความคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความคิดและการถ่ายทอดถ้อยคำภาษาหรือมีความสามารถโต้ตอบการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วในสถานการณ์จริง (Real time)

คุณสมบัติผู้มีความสามารถด้านการใช้ภาษาที่ดีจำเป็นต้องมีทักษะความรู้ด้านภาษาและการสื่อสาร โดยการเรียนรู้คำศัพท์ และการสะกดคำเป็นส่วนหนึ่งความรู้ทางด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะถ้าหากสะกดคำบกพร่องอาจทำให้สื่อความหมายไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ซึ่งมีผู้ให้ความหมายและความสำคัญการสะกดคำไว้ ดังนี้

การสะกดคำ ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546, น.1149) ได้ให้ความหมายสะกดคำ (ก) หมายถึง เขียนหรือบอกตัวอักษรที่ประกอบกันเป็นคำ, เรียกพยัญชนะที่บังคับตัวอักษรข้างหน้าให้เป็นมาตราต่าง ๆ เช่น แม่กน น สะกด แม่กด ด สะกด

วรรณี โสมประยูร (2539, น.542) การเขียนสะกดคำ เป็นวิธีเขียนคำโดยเรียงลำดับอักษรภายในคำหนึ่ง ๆ เพื่อออกเสียงได้ชัดเจนและสื่อความหมายได้ถูกต้องตามที่ผู้เขียนต้องการ

สมพงษ์ ศรีพยาต (2553, น.35) ได้กล่าวว่า การเขียนสะกดคำ คือ *“การเขียนเรียงลำดับอักษรได้แก่ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกดและตัวการันต์โดยเรียบเรียงเป็นคำได้ถูกต้อง”*

สรุปได้ว่า การสะกดคำ หมายถึง การเขียนที่ประกอบเป็นคำตามหลักภาษาไทยและสามารถออกเสียงและมีความหมายสื่อสารได้ตามหลักพจนานุกรมฯ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญการสะกดไว้ ดังนี้

วัฒนา บุรกสิกร (อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสะกดคำไว้ในเอกสารประกอบคำบรรยายการใช้ภาษาไทยเรื่อง วิธีใช้ภาษาไทยว่า *“เรื่องของการเขียนตัวสะกด เป็นเรื่องสำคัญมากต้องระมัดระวังเป็นที่สุด เพราะการเขียนสะกดผิด นอกจากจะผิดหลักอักขรวิธีแล้ว ยังทำให้สื่อความหมายที่เข้าใจกันไม่ได้อีกด้วย”*

ณัฐชา เรืองเกษม (2547, น.26) แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญการเขียนสะกดคำสรุปได้ว่า การสื่อความหมายด้วยการเขียนนั้นการสะกดคำมีความสำคัญมากที่สุด เพราะถ้าเขียนคำไม่ถูกต้องก็เหมือนการพูดผิดทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปได้แต่ถ้าหากสะกดคำได้ถูกต้องก็จะช่วยให้การสื่อความหมายด้านการเขียนมีประสิทธิภาพ

ทิพวรรณ นามแก้ว (อ้างถึงในศิริพร ทวีชาติ, 2537, น.11) ได้กล่าวถึงความสำคัญสรุปว่า การสะกดคำเป็นแขนงหนึ่งการเขียนและเป็นพื้นฐานการเรียนการสอนทุกสาขาวิชา ซึ่งการสอนสะกดคำเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักกฎเกณฑ์การประกอบคำเพื่อจะได้ออกเสียงชัดเจนและเขียนถูกต้อง จึงมีกระบวนการเรียน ได้แก่ การเรียนรู้คำ ฝึกการออกเสียง เรียนรู้ความสัมพันธ์ตัวอักษรกับเสียง และจำส่วนประกอบของคำนั้น ๆ ได้

ดังนั้น การสะกดคำมีความสำคัญต่อการสื่อสารด้านการเขียน ถ้าเขียนสะกดคำถูกต้องตรงความหมายก็ช่วยให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถส่งสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และคุณสมบัติที่ดีของ

ผู้มีทักษะการเขียนควรมีการสะกดคำที่ถูกต้อง เพราะสามารถเลือกใช้คำได้ถูกต้องตรงความหมายตามเจตนาที่ต้องการสื่อสาร

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้

บี. เอฟ. สกินเนอร์ (อ้างถึงใน มัลลิกา คณานุรักษ์, 2547 น.61) การเรียนรู้ คือ *"การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตที่สังเกตได้จากการตอบสนอง"*

มอร์ริส (อ้างถึงในวรรณี ลิ้มอักษร, 2540, น.50) *การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และการปฏิบัติฝึกฝน*

ประดินันท์ อุปรมัย (2540, น.121) การเรียนรู้ คือ *"การเปลี่ยนแปลงของบุคคลอันมีผลเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเหตุทำให้บุคคลเผชิญสถานการณ์เดิมแตกต่างไปจากเดิม ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหมายถึงทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม"*

สรุป การเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้รับจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อม และการฝึกฝน อันส่งผลให้พฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งทฤษฎีพุทธิปัญญา (Cognitive Science) มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้านการสะกดคำในด้านความจำ ดังที่ วรลักษณา ธีราโมกข์ (อ้างถึงใน มัลลิกา คณานุรักษ์, 2547, น.63) ไว้ว่า *"แนวคิดนี้ให้ความสนใจเรื่องกระบวนการคิดของสมอง ได้แก่ การรับรู้ การเรียนรู้ การจำอย่างมีความหมายและการจัดทำข้อมูลอันเป็นระบบ แต่จะเน้นแรงจูงใจซึ่งเป็นกระบวนการทางสมองที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อนำไปคิดตัดสินใจแก้ปัญหา"* ดังนั้น การเรียนรู้แนวคิดพุทธิปัญญา เป็นกระบวนการคิดของสมองที่มาจากสิ่งเร้าทำให้เกิดการรับรู้ เรียนรู้ ประมวลผลและจดจำโดยเฉพาะทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (A Theory of meaningful verbal learning) ของ ออซูเบล (Ausubel) ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจอย่างมีความหมายเป็นสำคัญ ดังที่ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, อ้างถึงใน วนิดา ฉัตรวิราคม, หน้า 33-34) ได้อธิบายทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน สรุปได้ ดังนี้ ความหมายการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (A Theory of meaningful verbal learning) คือ การเรียนรู้ที่มาจากความเข้าใจ ซึ่งถ้าหากการเรียนรู้นั้นได้รับการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่และความรู้เก่าก็จะทำให้มีการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างมีความหมายและช่วยทำให้จำและระลึกสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยไม่ต้องท่องจำ ซึ่งสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนี้

1. ผู้สอนควรมีการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยการสำรวจความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจในบทเรียน

2. กิจกรรมการเรียนการสอนควรสอนด้วยการเชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อให้มีความเข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่จะไม่เน้นการท่องจำ

3. กิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดมโนทัศน์ความคิด (Advance Organizer) คือ การจัดทำแผนที่ความคิด ความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อสะท้อนความคิดรวบยอดความสัมพันธ์องค์ความรู้ที่ได้การเรียนรู้

4. การเรียนการสอนควรมีการจัดหมวดหมู่ความรู้ โดยจัดสิ่งที่คล้ายกันหรือสัมพันธ์กันไว้อย่างเป็นระบบ

5. การเรียนการสอนควรมีการวางกรอบหลักการหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นเป้าหมายและสร้างมโนภาพสิ่งที่เรียนรู้และบทเรียนออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ความรู้

บทความฉบับนี้จึงได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (A Theory of meaningful verbal learning) ของ ออซูเบล (Ausubel) มาเป็นหลักคิดในการอธิบายการเรียนรู้เทคนิคการจำคำศัพท์ภาษาไทยในการเขียนตัวสะกดให้ถูกต้อง เพราะปัญหาการสะกดคำส่วนใหญ่มาจากการใช้แนวเทียบผิด หรือจำตัวแบบโดยไม่เข้าใจความหมาย อันส่งผลให้มีข้อบกพร่องการเขียนสะกดคำ ดังนั้นทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจมากกว่าการท่องจำ โดยหากจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ก็จะทำให้เกิดมโนภาพจากผลการเรียนรู้เป็นผลต่อการระลึกและคงความรู้ได้นาน

2. สภาพปัญหาและข้อบกพร่องการสะกดคำในภาษาไทย

ปัจจุบันพัฒนาการสังคมมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้รูปแบบภาษาและการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ผู้เรียนไม่คำนึงถึงการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษาและประเภทของงานเขียน เช่น นำภาษาไม่เป็นทางการมาใช้ในภาษาเขียน หรือนำคำในอินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์โฆษณามาเป็นแนวเทียบในการเขียนเอกสารที่เป็นทางการ ดังที่ พระธรรมกิตติวงศ์ (อ้างถึงใน สุภัทร แก้วพัตร, 2560, น. 92-93) ได้กล่าวถึง สภาพปัญหาการใช้ภาษาไทยในปัจจุบันไว้ สรุปได้ว่า ประเด็นที่หนึ่ง เกิดจากการใช้ภาษาที่ไม่รอบคอบ ไม่คำนึงถึงหลักไวยากรณ์ภาษา ประเด็นที่สอง ไม่เห็นความสำคัญการใช้ภาษาจึงทำให้ไม่มีการแก้ไขคำให้ถูกต้อง ประเด็นที่สาม เคร่งครัดหลักไวยากรณ์มากจนทำให้มีการสื่อสารที่บกพร่อง

สาเหตุข้างต้นสะท้อนให้เห็นปัญหาข้อบกพร่องด้านการสะกดคำในภาษาเขียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ของบุญญาพร ทองจันทร์. (2560) ศึกษาปัญหาด้านการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) *“เครื่องมือทำการทดสอบได้แก่ งานเขียนเรื่องจากประสบการณ์และงานเขียนจากจินตนาการจำนวน 2 ชุด ทั้งสิ้น 80 สำนวน และทำการวิเคราะห์ปัญหาด้านการเขียนภาษาไทย 4 ประเด็น คือ การสะกดการันต์ การใช้คำ การใช้ประโยค*

และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ผลสรุปการวิจัยของงานเขียนทั้ง 2 ประเภท พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ด้านการใช้คำ รองลงมาคือ การสะกดการันต์ ด้านการใช้ประโยค และพบน้อยที่สุดคือ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน" นอกจากนี้ ฐาปกรณ์ อ่วมสถิตย์ ลักขณา รุ่งโรจน์ และกนกวรรณ ศรีบุญธรรม (2562) ศึกษาการแก้ไขปัญหาการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ถูกต้องในร้านอาหารบริเวณสถานศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า *"คำสะกดไม่ถูกต้องในร้านอาหารและริมบาทวิถีมีการสะกดผิดทั้งหมด 49 คำ นับเป็นจำนวนครั้งรวมทั้งสิ้น 175 คำ คำที่พบมากที่สุดคือ ผัดกะเพรา รองลงมาคือ ผัดไทยและซุปหน่อไม้ ส่วนสาเหตุหลักที่ทำให้สะกดคำไม่ถูกต้องนั้นมาจากแนวเทียบผิดและเป็นคำภาษาต่างประเทศ"* ดังนั้น จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยสภาพปัญหาด้านการเขียนสะกดคำและแนวคิดหลักการใช้คำและข้อบกพร่องด้านสะกดคำ ของทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2550, หน้า 82-90) สามารถสรุปสาเหตุของปัญหาและข้อบกพร่องการสะกดคำ ได้ดังนี้

1) การใช้แนวเทียบผิด มาจากความสามารถในการเรียนรู้ที่มีความบกพร่องด้านการสังเกต หรือความไม่รอบคอบ ทำให้มีแนวเทียบการสะกดผิด เช่น

คำที่สะกดผิด	**แนวเทียบผิด**	**คำที่สะกดถูก**
โอกาศ	อากาศ	โอกาส
ทะเลสาป	คำสาป	ทะเลสาบ
ต้นโพธิ์	โพธิ์	ต้นโพ
อานิสงฆ์	พระสงฆ์	อานิสงส์
สิงห์โต	สิงห์	สิงโต
รื่นรมณ์	อารมณ์	รื่นรมย์

2) การสะกดคำตามตัวแบบ ได้แก่ การใช้คำตามสื่อสารมวลชน สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือสื่อดิจิทัลต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากทำเนียบภาษาหรือหน้าที่ของภาษาของงานเขียนแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์การการสื่อสารแตกต่างกัน ดังที่ ศิราพร ฐิตะฐาน (อ้างถึงในกองเทพ เคลือบพาณิชกุล, 2542, น.12) ได้กล่าวว่า *"หนังสือพิมพ์เป็นวรรณกรรมที่ใกล้ชิดกลุ่มชนมากที่สุดและมีการใช้ภาษาลักษณะพิเศษ ต่างไปจากภาษาเขียนธรรมดา ทั้งนี้เพราะมีเนื้อที่จำกัดและต้องการให้สะดุดใจผู้อ่าน"* ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้มีทักษะการใช้ภาษาหรือประสบการณ์การใช้ภาษาไม่มากพอ อาจสะกดคำตามตัวแบบที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น

ผัดไท	คำที่ถูกต้อง	ผัดไทย
ผัดกระเพรา	คำที่ถูกต้อง	ผัดกะเพรา

น้ำลำใย	คำที่ถูกต้อง	น้ำลำไย
เครื่องสำอางค์	คำที่ถูกต้อง	เครื่องสำอาง
ดิจิตอล	คำที่ถูกต้อง	ดิจิทัล
โปรโมชั่น	คำที่เขียนถูก	โพรโมชัน

3) การสะกดคำโดยไม่ทราบความหมาย เนื่องจากคำมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเองและคำมีหลายประเภท อาทิ คำพ้องความหมาย คำพ้องรูป คำพ้องเสียง คำหลายหน้าที่ เป็นต้น การเลือกใช้คำควรเลือกให้ถูกต้องตรงความหมาย ซึ่งคำที่เป็นข้อบกพร่องด้านการสะกดคำ เช่น

กบ -เต็มมาก เต็มแน่น ใช้กรณีที่เกิดขึ้นธรรมชาติ เช่น เลือดกบปาก มะพร้าวมีลูกกบคอ

กลบ -กิริยา นำสิ่งที่เป็นผงโรยทับข้างบนเพื่อปิดบัง เช่น เขาโรยดินกลบขี้แมว

คร่ำครึ- เก่า ไม่ทันสมัย เช่น บางคนเชื่อถือเรื่องไสยศาสตร์ซึ่งมีความคิดคร่ำครึมาก

คร่ำคร่า- เก่าจนทรุดโทรม เช่น เรือนไทยริมน้ำเก่าคร่ำคร่า

สร้างสรรค์ ก. สร้างให้มีให้เป็นขึ้นหรือ ว.มีลักษณะริเริ่มในทางดีหรือสังสรรค์ ก.พบปะวิสาสะกัน

จัดสรร ก. แบ่งส่วนไว้โดยเฉพาะ, ปันไว้ใช้เพื่อประโยชน์โดยเจาะจง

4) การสะกดผิดเพราะออกเสียงผิด สะกดคำตามการออกเสียงพูด หรือตามความนิยม

คลินิก (อ่านว่า คฺลิ-หฺนิก) นิยมยืดเสียงเป็น คลีนิก (ออกเสียงสระอิเป็นสระอี)

โฆษณา (โคด-สะ-นา) ออกเสียงเป็น โค-สะ-นา

ผมหยักศก ออกเสียง ผม-หยัก-โศก (การยืดเสียงสระโอะเป็นสระโอ อาจสะกดคำตามเสียงพูด)

เครื่องราง ออกเสียงเป็น เครื่องลาง

อะไหล่ ออกเสียงเป็น อา-หลั่ย

เรี่ยไร (เก็บเงิน) ออกเสียงเป็น เรี่ยราย (เกลื่อนกลาด)

5) การสะกดผิดเพราะใส่วรรณยุกต์ผิด เช่น

เชิ๊ต	คำที่ถูกต้อง	เชิ้ต
น๊ะค๊ะ	คำที่ถูกต้อง	นะคะ
ค๊ะ	คำที่ถูกต้อง	ค่ะ
ขนมเค๊ก	คำที่ถูกต้อง	ขนมเค้ก
กูเกิ้ล	คำที่ถูกต้อง	กูเกิล
คลิ๊ก	คำที่เขียนถูก	คลิก

การยกตัวอย่างปัญหาและสาเหตุที่เป็นข้อบกพร่องการใช้ภาษาในการเขียนสะกดคำข้างต้น เป็นการประมวลผลจากการศึกษาและประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนการสอน ซึ่งข้อเท็จจริงของปัญหาการสะกดคำ อาจปรากฏได้หลายกรณี แต่อย่างไรก็ดีถ้าผู้ใช้ภาษามีความเข้าใจความหมายของคำ และมีเทคนิคการจำคำศัพท์ที่ใช้การเขียนสะกดคำก็จะทำให้มีทักษะมีความรู้ด้านการใช้ภาษาและการสื่อสารที่ดี

3. เทคนิคการจำและการเขียนสะกดคำศัพท์

มนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่ระลึกได้จากการเรียนรู้มาใช้ได้ ลักษณะดังกล่าว เรียกว่า การจำ (Remembering) ซึ่ง อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ (2535, น.7) ได้อธิบายว่า *"ความจำจัดเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งทางจิตใจ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นความสามารถในการตอบสนองต่อบางสิ่งบางอย่างที่เคยมีประสบการณ์มาแล้วให้สามารถแสดงออกมาได้อีกครั้งหนึ่ง หรือเป็นความสามารถในการระลึกถึงเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ให้ฟื้นกลับมาอีกครั้งหนึ่ง"* ส่วนจิราภา เต็งไตรรัตน์ (อ้างถึงใน มัลลิกา คณานุรักษ์, 2547น.63) อธิบายความหมาย ไว้ว่า *"การจำ คือความสามารถคงสิ่งที่เรียนรู้ได้และสามารถระลึกได้ ซึ่งการจำเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเช่นเดียวกับการรับรู้ การคิด พฤติกรรมที่เกิดภายในจิตใจนี้เป็นพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง"* ส่วนไสว เลี่ยมแก้ว (2528) อธิบายกระบวนการจำว่ามี 3 ระยะ สรุปได้คือ ระยะแรกสิ่งเร้าภายนอกมากระทบกับประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการรับรู้และเปลี่ยนข้อมูลไปในรูปของรหัสเพื่อรวบรวมสิ่งที่รับรู้ เป็นการบันทึกข้อมูลไว้ในความจำ ระยะที่สองเป็นการคงสิ่งที่เรียนรู้หรือเก็บข้อมูลไว้ในระยะเวลาหนึ่ง และสุดท้าย คือการค้นคืนเป็นการตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้นเพื่อเป็นการเรียกข้อมูลกลับมาใช้ ซึ่งนักจิตวิทยาเชื่อว่า การเข้ารหัสซ้อนมากช่วยให้จำได้ดี และความสามารถในการจำขึ้นอยู่กับความลึกของรหัส ดังนั้น การจำจึงเป็นกระบวนการทางจิตใจที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งเร้าที่เกิดจากการเรียนรู้ และสามารถคงสิ่งที่เรียนรู้ได้ในระยะเวลาหนึ่ง แต่ถ้าหากมีการเรียนรู้ด้วยการตีความรหัสที่ซับซ้อนก็จะทำให้มีความสามารถในการจำและระลึกในสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

เทคนิคการจำ (Mnemonic) เป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นความจำ ซึ่ง ฮิกบี (Higbee,1979 อ้างถึงใน ศิริพร ทวีชาติ, 2537น. 27) ได้อธิบายว่า *"เทคนิคการจำเป็นกลวิธีการปรับปรุงความจำ (method of memory improvement) ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า memonikos แปลว่า การจำ (Remember) ซึ่งเป็นศาสตร์และศิลปะที่ว่าด้วยการปรับปรุงความจำเป็นระบบหนึ่งที่ช่วยฝึกฝนความจำ"*

ดังนั้น เทคนิคการจำคำเพื่อการเขียนตัวสะกดจึงเป็นส่วนหนึ่งเครื่องมือการเรียนรู้ทางภาษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถระลึกสิ่งที่เรียนรู้ได้โดยที่ไม่ต้องท่องจำและจากการศึกษาพบเอกสารและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องและน่าสนใจ ดังนี้ พาสนา จุลรัตน์ (2548, น.190) ได้นำเสนอเทคนิคในการช่วยจำไว้ 5 วิธี ได้แก่ 1. การสร้างเสียงสัมผัส (Rhymes) 2. กาสร้างคำเพื่อช่วยความจำจากอักษรตัวแรกของแต่ละคำ (Acronym) 3. การสร้างประโยคที่มีความหมายจากอักษรตัวแรกหรือที่ต้องการจำ 4. การสร้างรหัส (Coding) หรืออักษรย่อ 5. การใช้เทคนิคเอสคิว ทรีอาร์ (SQ3R)

เทคนิคการสอนการสอนคำศัพท์ภาษาไทยด้วยวิธีซ้อนคำ (Mnemonics) : ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคการจำคำศัพท์ด้วยวิธีการนำคำที่ต้องการจำมาเชื่อมโยงกับคำศัพท์ที่มีอยู่แล้วในความจำ โดยการใช้สิ่งต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพสื่อสาร หรือวัตถุสัญลักษณ์เพื่อเชื่อมโยงกับคำศัพท์ที่ต้องการจำ เช่น คำว่า รัก สามารถซ้อนคำว่า รักษา หรือ รักบี้ เพื่อช่วยจดจำได้ง่ายขึ้น ซึ่งการสอนคำศัพท์ด้วยเทคนิคช่วยจำนั้นยังพบว่าจะช่วยให้ผู้เรียนมีการจดจำคำศัพท์ได้อย่างเป็นระบบ และการจำมีความคงทนที่ยาวนานขึ้นอีกด้วย (ชลลดา เรืองฤทธิ์วารี, 2553)

เทคนิครหัสคู่ (Dual coding) เป็นเทคนิคการสอนที่ที่เน้นการใช้สองช่องทางของการรับรู้ คือ การใช้ระบบการรับรู้ทางสัมผัสและการรับรู้ทางสังคม ในการสอนคำศัพท์ภาษาไทย การนำเข้าหรือการเชื่อมโยงสองช่องทางนี้เข้าด้วยกันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และจำคำศัพท์ได้มากขึ้น การนำเทคนิครหัสคู่เข้ามาใช้ในการสอนคำศัพท์ภาษาไทย สามารถทำได้โดยใช้ภาพประกอบ (visuals) ร่วมกับคำศัพท์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพรวมของคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น และเก็บไว้ในหน่วยความจำได้ดีกว่าการเรียนรู้เพียงผ่านคำพูดเท่านั้น นอกจากภาพแล้วนั้น เทคนิครหัสคู่ยังสามารถใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันเพื่อเชื่อมโยงการจดจำได้อีกด้วย เช่น การใช้ระบบ Augmented Reality หรือ AR ซึ่งใช้แทนภาพประกอบโดยใช้ควบคู่ไปกับอุปกรณ์อิเลคโทนิคต่าง ๆ ช่วยให้การจดจำคำศัพท์มีประสิทธิภาพมากขึ้น (พจน์ศิรินทร์ ลิมปินันทน์, 2560)

ศิริพร ทวีชาติ (2537) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการจำในแบบฝึกการเขียนคำภาษาไทยที่มักสะกดผิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 74 คน จัดเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 37 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบใช้ t-test แบบ Paired-test และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกที่ให้เทคนิคการจำมีผลการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ให้เทคนิคการจำสะท้อนให้เห็นว่า เทคนิคการจำมีความสำคัญต่อการเรียนรู้การจำเพื่อช่วยในการเขียนสะกดคำ ช่วยให้คงสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นเวลานาน ในการนี้จึงขอนำเสนอแนวทางการจำที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษา ดังนี้

1. วิธีคำแกน (The Keyword Method) เป็นการเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน 2 ขั้นตอน คือ การเชื่อมโยงเสียงหรือการสะกดคำกับการเชื่อมโยงจินตภาพโดยการให้ภาพหรือประโยคเป็นสื่อ นอกจากนี้

สามารถนำเสนอเฉพาะส่วนของพยางค์ที่มักสะกดไม่ถูกต้องมาแปลงเป็นตัวอักษรแล้วกำหนดเป็นคำที่มีความหมาย (ศิริพร ทวีชาติ, 2537, หน้า 32-33)

1.1) พยางค์ที่มักสะกดไม่ถูกต้อง

สร้าง**สรรค์** ก. สร้างให้มีให้เป็นขึ้น หรือ ว. มีลักษณะริเริ่มในทางดี หรือ**สังสรรค์** ก. พบปะวิสาสะกัน จัด**สรร** ก. แบ่งส่วนไว้โดยเฉพาะ, ปันไว้ใช้เพื่อประโยชน์โดยเจาะจง

เทคนิคการจำ คือ สรร**ค์** - **คิด** **คุย** (สร้างสรรค์ สังสรรค์) **สรร** – **รัก**เลือก (บ้านจัดสรร สรรหา)

โจทย์ น. คำถามในวิชาคณิตศาสตร์

โจทก์ น. ผู้กล่าวหา. บุคคลผู้ฟ้องคดีต่อศาล

เทคนิคการจำ คือ โจทย์ – **ยุ่ง**ยาก, โจท**ก์** – **กล่าว**หา,

ลายเซ็**น** จำว่า **เน้นคน** (พยัญชนะท้ายพยางค์ น.หนู โยงไปกับคำว่า เน้นคน พยัญชนะต้น น.หนู)

เปอร์เซ็น**ต์** จำว่า **ตัว**เลข (พยัญชนะท้ายพยางค์ ต.เต่า โยงไปกับคำว่า ตัวเลข พยัญชนะต้น ต.เต่า)

รส**ชาติ** คำว่า รส น. สิ่งที่รู้ได้ด้วยลิ้น เช่น เปรี้ยว หวาน เค็ม ฝาด, ชาติ น. การเกิด, กำเนิด ดังนั้น รสชาติ (น. รส) (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.927) มีความหมาย สิ่งที่เกิดการรับรู้ด้วยรส ซึ่งจะสะกดเป็น รสชาด คำว่า ชาด ว. สีแดงสดอย่างหนึ่ง เรียกว่า สีแดงชาด (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.359)

เทคนิคการจำ รส**ชาติ** - **ต้องชิม** กา**ชาด** - **แดง**กากบาท (กาชาด น. เครื่องหมายรูปกากบาทสีแดงชาดบน พื้นขาว (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.109)

1.2) การเชื่อมโยงคำที่สะกดกับจินตภาพโดยมีความสัมพันธ์กับความหมาย

ตักบาตร ก. เอาของใส่บาตรพระ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.448)

บิณฑบาต [บินทะ-] (แบบ) น. ก้อนข้าว. (ป.ส.ปิณฺฑ) บิณฑบาต น. อาหาร (ใช้แก่พระภิกษุสงฆ์) (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.448)

เทคนิคการจำ ตักบาต**ร** จำว่า **พระรอ** (มี ร เรือ) บิณฑบาต จำว่า **พระไม่รอ** (ไม่มี ร เรือ) (คำว่า บาตร และ บาต เป็นคำพ้องเสียง ส่วนใหญ่เขียนมี ร เรือ เป็น บิณฑบาตร)

อัฒ**จันทร์** น. ที่นั่งเป็นขั้น ๆ สำหรับดูการแสดงมีลักษณะเป็นรูปครึ่งวงกลม (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.1351)

น้ำ**จัณฑ์** หมายถึง น. เหล้า. ส่วนคำว่า จัณฑ์ แปลว่า ว. ดุร้าย, หยาบช้า, เกรี้ยวกราด, ฉุน, ฉุนเฉียว (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.580)

เทคนิคการจำ คือ อัฒ**จันทร์ ที่นั่งรูปพระจันทร์ครึ่ง**ดวง อัฒ (ครึ่ง) + จันทร์ (พระจันทร์)

น้ำ**จัณฑ์ น้ำเปลี่ยนนิสัย** หมายถึง เหล้า มาจาก น้ำ + จัณฑ์ (ทารุณโหดร้าย)

เครื่องสำอาง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (น.261) น. สิ่งเสริมแต่งหรือบำรุงใบหน้า ผิวพรรณ ผม ฯลฯ ให้ดูงาม เช่น แป้ง ลิปสติก ดินสอเขียนคิ้ว

เทคนิคการจำ เครื่องสำอา**ง** จำว่า งด**งา**ม

2. วิธีแยกคำเป็นส่วนย่อย คือ การแยกคำออกเป็นพยางค์เพื่อช่วยให้ง่ายแก่การจำคำศัพท์และนำไปเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง เช่น สามารถ จำว่า สา-มา-รถ (ศิริพร ทวีชาติ, 2537, น.33) ตัวอย่าง

เทคนิคการจำ

โคตร	จำว่า	โค-ต-ร	ปรารถนา	จำว่า	ปรา-รถ-นา
กะเพรา	จำว่า	กะ-เพรา	ชะลอ	จำว่า	ชะ-ลอ
กิจจะลักษณะ	จำว่า	กิจ-จะ-ลักษณะ	สับปะรด	จำว่า	สับ-ปะ-รด

3. การแปลงตัวอักษรในคำทุกตัวให้มีความหมาย (Embedded Letter Strategies) เป็นการนำอักษรตัวแรกมารวมเป็นคำใหม่ เช่น สุจิปุลิ (หัวใจนักปราชญ์) หรือนำอักษรแต่ละตัวในคำมาผูกประโยค เช่น สรวล (เสือรำวงลิงนั่งดู) เป็นภาพที่น่าหัวเราะ (วิบูลย์ ศรโสภณ อ้างถึงในศิริพร ทวีชาติ, 2537, น.33) ตัวอย่าง

มหรสพ (มะหอระสบ) น. การเล่นรื่นเริงมีโขนละคร (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546, น.837)

เทคนิคการจำ คือ มหรสพ– **มา**ห**า**เรา**สิ**เพื่อน

จลาจล (จะลาจน) น. ความปั่นป่วนวุ่นวาย (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546, น. 292)

เทคนิคการจำ คือ จลาจล -จับลิงจะล้ม (จลา; จับลิง - จล; จนล้ม)

ตระเวน ก. ไปทั่ว ๆ รอบบริเวณ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546, น.427)

เทคนิคการจำ คือ ตระเวน – ตรวจวน (ตร; ตรวจ – เวน; วน)

เต็นท์ (อก. tent) น. กระโจมชั่วคราวทำด้วยผ้าหนา ๆ สำหรับกันแดดและฝน (พจนานุกรมแปลไทย-ไทย อ.เปลื้อง ณ นคร, ออนไลน์)

เทคนิคการจำ คือ เต็นท์ หมายถึง เต่าเต็มทุ่ง (เต็น-เต่า-ไม้ไต่คู้-เต็ม-ท์-ทุ่ง)

4. การซ้อนคำ (Mnemonics) คือ การกำหนดรหัสคำเป็นการซ้ำคำ คำซ้อนเสียง คำซ้อนความหมาย เพื่อเชื่อมโยงกับความหมายคำศัพท์ที่ต้องการจำ ตัวอย่าง

เทคนิคการจำ ประสูติการ จำว่า **ประสูติการ-การคลอด**

ประสูติกาล จำว่า **ประสูติกาล-เวลาคลอด**

เทคนิคการจำ ประพาส (ไปเที่ยว) จำว่า ประ**พาส – ไปเที่ยว**

ประภาส (แสงสว่าง) จำว่า ประ**ภาส- ประภัสสร (แสงสว่าง)**

5. การสร้างเสียงสัมผัส (Rhymes) การแต่งเป็นร้อยกรองหรือ เสียงสัมผัสสระ-พยัญชนะเพื่อให้คล้องจองกัน

เทคนิคการจำ กริยา จำว่า **กริยา-อาการ** กิริยา จำว่า **กิริยา-มารยาท**

ปรานี จำว่า ปรา**นี-น้**องนี้เอ็นดู ปรา**ณี** จำว่า ปรา**ณี - เณรคือ**ชีวิต

ครำ่ครึ (ว. เก่าเกินไป, ไม่ทันสมัย) ครำ่คร่า (ว. เก่าแก่จนชำรุดทรุดโทรม)

ครำ่เครอะ (ว.สกปรก เปรอะเปื้อน) (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, น.222)

เทคนิคการจำ ครำ่**ครึ** - **คือ**คิดไม่ทันสมัย (ใช้สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความคิดหัวโบราณครำ่ครึ)

ครำ่**คร่า** -**มา**คู่สิ่งของ (ใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น กระท่อมเก่าครำ่คร่า)

ครำ่**เครอะ-เปรอะ**เปื้อน

บทสรุปและเสนอแนะ

การเรียนการสอนด้านภาษาควรจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษา ซึ่งคุณสมบัติของผู้มีทักษะการใช้ภาษาที่ดี คือ ความรู้ในภาษาและการสื่อสาร ดังที่ ไฮมส์ (Hymes อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น.22) กล่าวว่า *“การใช้ภาษานั้นผู้พูดต้องมีความรู้ 4 ประการ ได้แก่ ความถูกต้องตามไวยากรณ์ ความยอมรับได้ ความเหมาะสม และการที่รูปภาษานั้นถูกใช้มาแล้วหรือเรียกว่าสามัตถิยะสื่อสาร (Communication competence) คือ มีความรู้ความเข้าใจภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ รู้ทั้งเนื้อหา (คือรู้ อะไรเกี่ยวกับตัวภาษา) และรู้วิธีการ (รู้ว่าใช้ อย่างไร) ด้วย”* ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนควรมีเทคนิควิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาที่ดี ซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ด้วยเทคนิคการจำ จึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้านภาษาและการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการเขียนสะกดคำที่ถูกต้อง

การจำ คือ กระบวนการเรียนรู้ของสมองที่สามารถคงสิ่งที่เรียนรู้และระลึกเรียกข้อมูลกลับมาใช้ได้เหมาะสมกับช่วงเวลาสถานการณ์ที่ต้องการ ซึ่งนักจิตวิทยาเชื่อว่า ความสามารถในการจำขึ้นอยู่กับ

ความลึกของรหัสที่สมองมีการเรียนรู้และการฝึกฝน ซึ่งการเข้ารหัสที่ซับซ้อนจะช่วยให้คงสิ่งที่เรียนรู้ได้เป็นเวลานาน ดังนั้น การเสนอบทความเทคนิคการจำคำศัพท์เพื่อการเขียนตัวสะกด เพื่อนำไปประยุกต์ในการเรียนการสอนและช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ดี และจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านข้อบกพร่อง การใช้ภาษาและการจำ พบข้อบกพร่องการสะกด คำได้แก่ **การใช้แนวเทียบผิด การสะกดคำตามตัวแบบ การสะกดคำโดยไม่ทราบความหมาย การสะกดผิดเพราะออกเสียงผิด การสะกดผิดเพราะใส่วรรณยุกต์ผิด** ดังนั้นเทคนิคการจำคำศัพท์เพื่อเป็นแนวทางการเขียนสะกดคำ 5 วิธี ได้แก่ 1. คำแกน (The Keyword Method) เช่น ลายเซ็น จำว่า ลายเซ็**น**-**เน้น**คน, เปอร์เซ็นต์ จำว่า เปอร์เซ็น**ต์**-**ตัว**เลข 2. การแยกคำเป็นส่วนย่อย เช่น ปรารถนา จำว่า **ปรา-รถ-นา**, กะเพรา จำว่า **กะ-เพรา** 3.การแปลงตัวอักษรในคำทุกตัวให้มีความหมาย (Embedded Letter Strategies) เช่น มหรสพ จำว่า **มาหาเราสิเพื่อน**, จลาจล จำว่า จับลิงจะล้ม 4. การซ้อนคำ เช่น ประสูติการ จำว่า **ประสูติการ-การคลอด**, ประสูติกาล จำว่า **ประสูติกาล-เวลาคลอด** 5. การสร้างเสียงสัมผัส เช่น กริยา จำว่า **กริยา-อาการ**, กิริยา จำว่า **กิริยา-มารยาท**

เทคนิคการจำอย่างมีความหมายเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษาที่สำคัญเพราะเป็นการเข้าใจความหมายคำศัพท์อย่างมีเหตุผล ด้วยเทคนิคการการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับกฎเกณฑ์เดิมอย่างมีความหมาย จะส่งผลให้คงความรู้ ระลึกคำและต่อยอดการเรียนรู้ภาษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การนำเสนอเทคนิคการจำคำภาษาไทยที่เป็นข้อบกพร่องในการเขียนสะกดคำก็เพื่อสะท้อนให้เห็นความสำคัญการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย อันจะนำไปเป็นแนวทางด้านการเรียนการสอนและเป็นฐานข้อมูลในการทำวิจัยในชั้นเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **การเขียนสะกดคำ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.moe.go.th/ (วันที่ค้นข้อมูล : 12 เมษายน 2566).

กองเทพ เคลือบพณิชกุล. (2542). **การใช้ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ชลลดา เรืองฤทธิ์ราวี. (2553). **ผลการใช้กลวิธีช่วยจำเพื่อพัฒนากาเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฐาปกรณ์ อ่วมสถิตย์, ลักขณา รุ่งโรจน์ และกนกวรรณ ศรีบุญธรรม. (2562). **การแก้ไขปัญหาการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ถูกต้องในร้านอาหารบริเวณสถานศึกษา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี.** โครงการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

ณัฐชา เรืองเกษม. (2547). **การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.** การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ดุสิตา ขันธพงษ์. (2560). **การสอนคำศัพท์ให้เกิดประสิทธิผล.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://oea.educate.rtaf.mi.th/images/How-to-Teach-Vocabulary-Effectively.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กุมภาพันธ์ 2566)

ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2550). **การพัฒนาทักษะการเขียน.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญญาพร ทองจันทร์. (2560, มกราคม-พฤษภาคม). ปัญหาการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม). **วารสารช่อพะยอม.** 28 (1), 125-132.

ประดินันท์ อุปรมัย. (2540). **เอกสารคำสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา (มนุษย์กับการเรียนรู้) (พิมพ์ครั้งที่ 15).** โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.

ปรีชา ทิชินพงศ์. (2523). **ลักษณะภาษาไทย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พจน์ศิรินทร์ ลิมปินันทน์. (2560). **เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมส่งเสริมความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ.** Journal of Technology Management Rajabhat Maha Sarakham University. 4(2), 7-16.

พาสนา จุลรัตน์. (2548). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มัลลิกา คณานุรักษ์. (2547). **จิตวิทยาการสื่อสารของมนุษย์.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.

วนิดา ฉัตรวิราคม. (2556). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วรรณี ลิ้มอักษร. (2540). **จิตวิทยการศึกษา.** สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วรรณี โสมประยูร. (2544). **การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ศิริพร ทวีชาติ. (2537). **ผลของการใช้เทคนิคการจำในแบบฝึกการเขียนคำภาษาไทยที่มักสะกดผิดสำหรับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมพงษ์ ศรีพยาต. (2553). **การพัฒนาชุดแบบฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต, สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุจริต เพียรชอบ. (2539). **ศิลปะการใช้ภาษา.** กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

สุภัทร แก้วพัตร. (2560). **ภาษากับสังคม.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2533). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรีรัตน์ อักษรกาญจน์. (2559, 2 กรกฎาคม-ธันวาคม). การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2558. **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร.** 18(2), 65-74.

ไสว เลี่ยมแก้ว. (2528). **ความจำของมนุษย์: ทฤษฎีและวิธีสอน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ภาษาศาสตร์สังคม (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุบลรัตน์ เพ็งสถิย์. (2535). **ความจำมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

Guidelines for the modern education quality assurance management according to the Non-formal and Informal Education standards of educational Institutions under the Office of Non-formal and Informal Educational in Tak province (Eastern Zone Group)

สมญา โพธิ์ทอง[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Somya Phothong and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) รวม 51 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ปัญหาการดำเนินงานโดยรวมทุกด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) พบปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ขั้นการวางแผน (P) ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) และขั้นการปฏิบัติ (D) ตามลำดับ แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ขั้นการวางแผน ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงนโยบาย เป็นผู้นำสร้างเป้าหมายร่วม และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีมด้วยกระบวนการ PLC ขั้นการปฏิบัติ ควรตรวจสอบ ปรับปรุงการกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และสะท้อนผลการดำเนินงานเป็นระยะ ขั้นการติดตามและ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : supakankarat24@gmail.com โทร. 087-9952741
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

ประเมินผล ควรมีคณะกรรมการรับผิดชอบทั้ง 3 ด้านในการจัดหา สร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีการทดลอง ตรวจสอบข้อมูลใน SAR อย่างเป็นระบบ ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง ควรนำผลการประเมินตนเองมาวิเคราะห์ และนำผลการวิเคราะห์มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ และนำข้อเสนอแนะรายด้านมากำหนดเป็นพันธกิจร่วม

คำสำคัญ : การบริหารงาน, การประกันคุณภาพ, การศึกษายุคใหม่

Abstract

A research Guidelines for the modern education quality assurance management according to the Non-formal and Informal Education standards of educational Institutions under the Office of Non-formal and Informal Educational in Tak province (Eastern Zone Group). The objectives of the research were to study present conditions problems and find the way to start assure the quality of education to The Office of Non-formal and Informal Education standards of educational Institutions under the Office of Non-formal and Informal Educational in Tak province (Eastern Zone Group).The population used in the research were schools administrators, teachers and Educational personnel under the Office of Non-formal and Informal Education in Tak province (Eastern Zone Group) totaling 51 peoples and 9 experts. Tools used in the research were questionnaires, interview format forms, data and analysis by mean, percentage, standard deviation and content analysis.

The results of a research revealed that the operational conditions of modern education quality assurance of Non-formal and Informal Education institutions in Tak Province (Eastern Zone Group). Overall, all aspects are at a high level. Overall operation al problems. There is a problem at a low level. Thedevelopment and revision stage (A) encouraged the most problems. Followed by the planning stage (P), the monitoring and evaluation stage (C) and the operational stage (D), respectively. The educational quality assurance management guidelines was found that planning stage executives should hold a meeting to clarify the policy. Be a leader in creating common goals. And allow all parties to participate in working as a team with the PLC process. At the operational stage, activities should be inspected, adjusted to be in line with educational quality standards, and periodically reflect on the performance. Monitoring and evaluation stage there should be a committee responsible for all 3 aspects of procurement. Build and develop

tools, systematically examine data in SAR. Development and revision stage self-assessment results should be analyzed. and use the results of the analysis to define a vision and take the recommendations in each aspect to set a joint mission.

Keywords : Administration, Quality Assurance, Modern Education

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษา ถูกตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ในมาตรา 47 – 51 และได้มีการปรับปรุงเรื่อยมา จนถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 โดยมีการปรับแก้ไขในมาตรา 47, 49 และ 51 สาระสำคัญ 1) ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก 2) การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การการประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4, 2542 : 51-52)

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ได้กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, ออนไลน์)

ผลการประเมินการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน จากการรายงานการประกันคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. โดยการตรวจสอบเอกสารจากการรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ปี 2563 ภายใต้สถานการณ์ Covid – 19 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองตาก ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านตาก และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอวังเจ้า พบว่าทุกมาตรฐานมีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี ส่วนผลการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสามเงา พบว่า มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 2 คุณภาพ

การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และมาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้รับบริการการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการประเมินอยู่ในระดับ พอใช้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) เพื่อเป็นแนวทางสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดสามารถดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ตามที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกำหนด และสามารถตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ขั้นการวางแผน (Plan-P)

1.2 ขั้นการปฏิบัติ (Do-D)

1.3 ขั้นการติดตามและประเมินผล (Check-C)

1.4 ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (Act-A)

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) จำนวน 4 แห่ง รวม 51 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 สภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

3.2 ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ขั้นการวางแผน (Plan-P)

1.2 ขั้นการปฏิบัติ (Do-D)

1.3 ขั้นการติดตามและประเมินผล (Check-C)

1.4 ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (Act-A)

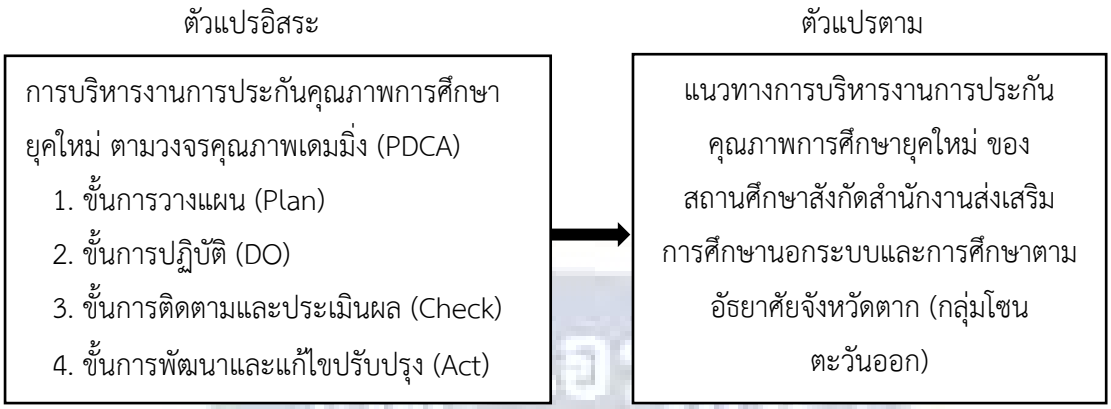
2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 51 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ประกอบด้วยขอบเขตด้านเนื้อหา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผน (P) 2) ขั้นการปฏิบัติ (D) 3) ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) 4) ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ประกอบด้วยขอบเขตด้านเนื้อหา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผน (P) 2) ขั้นการปฏิบัติ (D) 3) ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) 4) ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท และตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างแบบสอบถามที่มีขอบเขตด้านเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ 3 ระดับ คือ สอดคล้อง = +1 ไม่แน่ใจ = 0 และไม่สอดคล้อง = -1 โดยกำหนดค่า IOC รายข้อต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มที่ใช้ในการวิจัย โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สอดและอำเภอแม่ระมาด จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่นของ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.813

4. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยบันทึกข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) เพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์สภาพและปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามในแต่ละด้านและแต่ละข้อ แล้วจัดลำดับสภาพและปัญหารายด้านตามขอบเขตที่ได้รับจากประชากร เพื่อนำมากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ การหาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้) โดยการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์มาจากแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ของขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1. นำผลการศึกษาในแบบสอบถามตอนที่ 2 การศึกษาสภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ตามรูปแบบ PDCA ในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และแบบสอบถามตอนที่ 3 การศึกษาปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงในแต่ละด้าน มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางพัฒนาทั้ง 4 ด้าน

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

3. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ทั้ง 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) โดยรวม พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าขั้นการปฏิบัติ (D) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) และขั้นการวางแผน (P) ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) โดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าขั้นการ

พัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ขั้นการวางแผน (P) ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) และขั้นการปฏิบัติ (D) ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทาง สรุปได้ว่า ขั้นการวางแผน ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงนโยบาย เป็นผู้นำสร้างเป้าหมายร่วม และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีมด้วยกระบวนการ PLC ขั้นการปฏิบัติ ควรตรวจสอบ ปรับปรุงการกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และสะท้อนผลการดำเนินงานเป็นระยะ ขั้นการติดตามและประเมินผล ควรมีคณะกรรมการรับผิดชอบทั้ง 3 ด้านในการจัดหา สร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีการทดลอง ตรวจสอบข้อมูลใน SAR อย่างเป็นระบบ ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง ควรนำผลการประเมินตนเองมาวิเคราะห์ และนำผลการวิเคราะห์มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ และนำข้อเสนอแนะรายด้านมากำหนดเป็นพันธกิจร่วม

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) โดยรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ขั้นการปฏิบัติ (D) รองลงมาคือขั้นการติดตามและประเมินผล (C) ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) และขั้นการวางแผน (P) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ในขั้นการปฏิบัติ (D) สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม/โครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำเอกสารตามรูปแบบการรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปี ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) สถานศึกษามีการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในจากการประเมินตนเอง หรือจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อวางแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และขั้นการวางแผน (P) สถานศึกษามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2562 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำนาญ ศิริผล (2564 : 104 - 105) ที่ได้วิจัย เรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า ผลการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการตรวจสอบประเมินผล (Check) ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Act / Action) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ด้านการวางแผน (Planning)

2. ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก)โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) รองลงมาคือขั้นการวางแผน (P) ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) และขั้นการปฏิบัติ (D) ตามลำดับ สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ขั้นการวางแผน (P) โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารขาดการสร้างความตระหนักและพัฒนาความรู้เรื่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่องรวมถึงสถานศึกษาขาดการประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์มาตรฐานและประเด็นการพิจารณา เพื่อวางแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและประเด็นการพิจารณาที่กำหนด และขาดการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มยุรี วรวรรณ (2563 : 69 - 71) ได้วิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม พบว่า ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม โดยภาพรวม และพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่ามัชฉิมเลขคณิต มากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ

2.2 ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ขั้นการปฏิบัติ (D) โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรม/โครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมตามมาตรฐานของสถานศึกษา ขาดการนำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติกิจกรรม/โครงการตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และสถานศึกษาขาดการส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรม/โครงการ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชวลิต พิศาลชัยกุล (2561 : 73) ได้วิจัย เรื่อง การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ภาพรวมของการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ทั้ง 8 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำ

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ด้านการติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และลำดับสุดท้ายด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีตามลำดับ

2.3 ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและมีความเหมาะสมเท่าที่ควร ขาดการเตรียมการและให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด และการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) มีข้อมูลและหลักฐานประกอบยังไม่ครบถ้วน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มยุรี วรวรรณ (2563 : 69 - 71) ได้วิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม พบว่า ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม โดยภาพรวมและพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามลำดับ

2.4 ปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ขั้นการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุง (A) โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ขาดการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินภายนอก และไม่มีการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่ผ่านมา เพื่อวางแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อารยา วงค์เพชร์ (2564 : 53) ได้วิจัย เรื่องการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่าการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 8 ด้าน มีภาพรวมการบริหารงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก โดยมีการบริหารงานสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และมีการบริหารงานต่ำสุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3. แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

3.1 ขั้นการวางแผน (P) มีแนวทางคือ ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงนโยบาย เป็นผู้นำสร้างเป้าหมายร่วม และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีมด้วยกระบวนการ PLC ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร ขาดการประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์มาตรฐานและประเด็นการพิจารณา และขาดการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ นนทศักดิ์ (2561 : 97) ได้วิจัย เรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์โดยการใช้วิธี SWOT Analysis ตามสภาพปัญหาความต้องการที่แท้จริง เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

3.2 ขั้นการปฏิบัติ (D) มีแนวทางคือ ควรตรวจสอบ ปรับปรุงการกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และสะท้อนผลการดำเนินงานเป็นระยะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาไม่มีการดำเนินการจัดกิจกรรม/โครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมตามมาตรฐานของสถานศึกษา ขาดการนำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติกิจกรรม/โครงการตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และสถานศึกษาไม่ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเพียงพอเพื่อให้กิจกรรม/โครงการ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ นนทศักดิ์ (2561 : 98) พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรมีการวางแผน ควบคุมคุณภาพโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่กำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน มีสิ่งอำนวยความสะดวกและงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

3.3 ขั้นการติดตามและประเมินผล (C) มีแนวทาง คือ ควรมีคณะกรรมการรับผิดชอบทั้ง 3 ด้านในการจัดหา สร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีการทดลอง ตรวจสอบข้อมูลใน SAR อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ นนทศักดิ์ (2561 : 99) พบว่า ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตาม จัดทำคู่มือและสร้างเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สรุปผลในการตรวจสอบให้ทุกฝ่ายรับรู้ร่วมกัน

3.4 ขั้นการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข (A) มีแนวทางคือ ควรนำผลการประเมินตนเองมาวิเคราะห์ และนำผลการวิเคราะห์มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ และนำข้อเสนอแนะรายด้านมากำหนดเป็นพันธกิจร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ นนทศักดิ์ (2561 : 100) พบว่า ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรนำขั้นตอนการดำเนินงานเป็นกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพครบวงจร (PDCA) ของเดมมิ่งมาใช้ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดควรให้การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) ที่พบว่า สภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษา ในระดับน้อย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. ผู้บริหารในระดับจังหวัดควรประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และควรกระตุ้นให้บุคลากรในสังกัด ได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาปฏิบัติงานตามระบบและขั้นตอนตามที่หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษากำหนดอย่างเป็นระบบ

3. ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ควรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นของผู้รับบริการการศึกษาต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนหรือมีอิทธิพลต่ออุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจของบุคลากรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม 2545, 2553).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 มกราคม 2566)

กัญญารัตน์ นนทศักดิ์. (2561). **การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

ชวลิต พิศาลชัยกุล. (2561). **การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ชำนาญ ศิริผล. (2564). **การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

มยุรี วรวรรณ. (2563). **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม.** การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). **กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542. (วันที่เข้าถึงข้อมูล : 12 มกราคม 2566)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก. (2565). **รายงานการประเมินตนเอง(SAR) ประจำปีงบประมาณ 2565.** ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ.

อารยา วงค์เพชร์. (2564). **การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

A Study of the Guidelines for Implementing Student Care and Support System of the Learning Centers in the Thailand-Myanmar Border area, Mae Sot District, under the Supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2

ระวิ ปราบริปู[1] และ ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์[2]
Rawi Prabripu and Titimon Chadcharunrat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ/ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 73 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา ตามลำดับ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: rawiprapripu@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0857032747
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 พบว่า ควรจัดประชุมครู ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อทำความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัล ยกย่อง และให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องและตรงกับปัญหาของนักเรียน ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนานักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำสำคัญ : การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล, การคัดกรองนักเรียน, การส่งเสริมนักเรียน, การป้องกันและแก้ไข, การส่งต่อ

Abstract

The purpose of this research is to study the condition, problems and guidelines for the implementation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2. The population used in this study were 73 school administrators and teachers in 2022 academic year and 9 experts. The research tools were questionnaire with 5-level estimation and a semi-structured interview. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results

1. The implementation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 2 were in high level for every aspect in general. The average from high to low is the prevention and addressing the problem aspect, student promotion and development aspect, student screening, referral, and knowing student individually respectively.

2. The problems in operation of the student care and support system of the learning center in the Thai-Myanmar border area, Mae Sot District, under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office 2 were generally at a low level. The average from the highest to the lowest is the referral, student promotion and

development, knowing students individually, student screening and prevention and addressing problem respectively.

3. Guidelines for the implementation of the student support system of the learning center Thai- Myanmar border area, Mae Sot District Under the supervision of the Tak Primary Educational Service Area Office 2, it was found that the new academic year should be held for parent and community teacher meetings to understand the student care system. and participation in student development and should encourage all students to participate in school activities. There are a variety of activities, such as contests, competitions, and awards, praise and compliments. For students to develop according to their potential Should fix the problem to students regularly Class teacher Guidance teacher responsible for student support systems By helping students be consistent and consistent with student problems Should coordinate with parents And related agencies to help solve and develop students Should encourage teachers to attend the training Seminar to bring knowledge to organize activities about student care systems

Keywords : Getting to know the students individually, student screening, promoting students, preventing and solving the problems, and transferring students.

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579 แนวคิดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสำคัญ ในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs, 2030) และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2562 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้ว การป้องกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าทันสมัย ส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบก่อให้เกิดความแข่งขัน ความกังวล ความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสม อันจะส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกาย ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียน ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อีกทั้งยังมีการประสานความร่วมมือกับบิดา

มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565 : 3)

ศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 จัดว่าเป็นสถานศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญการดำเนินงานของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน ในงานของครูในปีที่ผ่านมาศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางของสังคม ผลปรากฏว่ายังมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ ทะเลาะวิวาท ลักขโมย แต่งกายผิดระเบียบ ประพฤติตนไม่ถูกต้องตามกฎระเบียบและการอยู่ร่วมกันของสังคม ยังมีผู้เรียนไม่เข้าเรียนเนื่องจากปัญหาครอบครัวและอื่นๆ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับการเป็นนักเรียนนักศึกษา เมื่อครูที่ปรึกษาไปเยี่ยมบ้าน จึงทราบว่าผู้เรียนบางคนไม่ได้อยู่กับผู้ปกครอง บางคนพ่อแม่หย่าร้างแยกกันอยู่ และอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย และญาติพี่น้อง บางคนฐานะค่อนข้างยากจนต้องทำงานและเรียนไปด้วย ซึ่งบทบาทการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ได้นำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติประถมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานมาปฏิบัติ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและความรู้ความสามารถของผู้เรียนให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี จึงได้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ จบการศึกษาอย่างมีความรู้ความสามารถ นำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกันเป็นปรกติสุขในสังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุกๆด้านต่อไป (ศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2)

ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนำไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความรู้ความสามารถนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดขอบเขตเนื้อหาจากแนวการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่จะศึกษา จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยและแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 34 ศูนย์การเรียน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 73 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

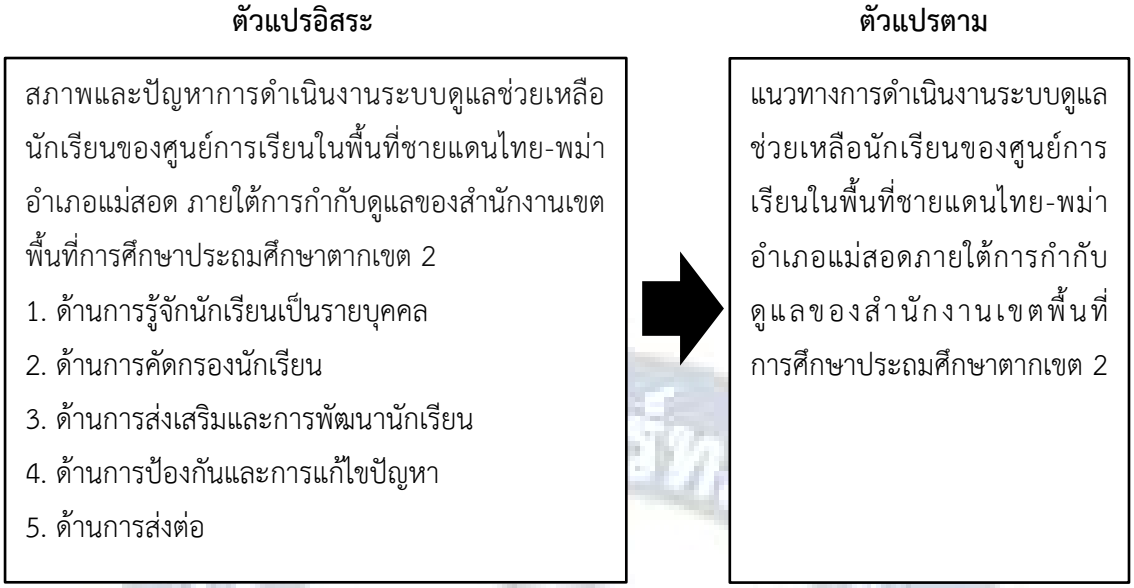
3.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

3.2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

3.3 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ดำเนินการดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 34 ศูนย์การเรียน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 73 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพและปัญหา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ตามขอบเขต 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องข้อเสนอแนะ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ใหม่

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ (tryout) กับผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมันเท่ากับ .960

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถาม ที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม มาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560:103) ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก, 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน และ 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีผลงานเชิงประจักษ์ เป็นที่ยอมรับมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งนี้มาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างพัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ และนำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่ 1 ที่มีระดับสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้าง ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-

พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน จำนวน 9 คน ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อและขอสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากการสัมภาษณ์จากสถานที่จริงและสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีการกำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน คือ ด้านการส่งต่อด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรให้ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นส่งต่อเอกสารหลักฐานประจำตัวนักเรียน ข้อมูลต่างๆของนักเรียนและประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคลโดยส่งต่อในลำดับขั้นที่เลื่อนขึ้นไป ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อมูลสถานภาพครอบครัว ข้อมูลทั่วไป จัดทำแบบ ปพ. 6 อย่างเป็นระบบชัดเจน ให้เป็นปัจจุบัน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรกำหนดนโยบายให้มีการคัดกรองนักเรียน และมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างเป็นระบบในการคัดกรองนักเรียน จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ แนวทางปฏิบัติ และมีการติดตามผล 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัล ยกย่อง และให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน ผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องรายงานปัญหาให้ผู้บริหารทราบทันทีเมื่อพบปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขปรับปรุงเป็นการด่วน ควรจัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทางที่ดี จัดกิจกรรมทัศนศึกษา พานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรง และเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ จัดค่ายคุณธรรมให้กับนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ที่พึงประสงค์ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ครูรับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องและตรงกับปัญหาของนักเรียน ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ครูรับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องและตรงกับปัญหาของนักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อ ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนานักเรียน ควรพิจารณาว่าเป็นกรณีมีปัญหายากที่ทางโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้หรือไม่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นฝ่ายรับผิดชอบโดยตรง เพื่อพิจารณาการส่งต่อนักเรียน ควรจัดทำบันทึก การปฏิบัติงาน และรายงานความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 สามารถนำผลการววิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนได้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบทั้ง 5 ด้าน เป็นระบบมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลสภาพการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกายดาว เป็นมะโอคำ (2563 : 18) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผลวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนมีการเก็บข้อมูลด้านความประพฤติของนักเรียน ดำเนินการเก็บข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียน และมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนโดยตรง เพื่อรับทราบข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ซึ่งทำให้ครูเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนธิ (2560 : 72) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่าการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย มีการจัดทำแฟ้มประวัติให้เป็นปัจจุบันเพราะครูประจำชั้นต้องมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล จึงมีความจำเป็นที่ครูต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปรกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา รวมถึงมีการแจ้งหลักเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้มีแนวปฏิบัติเดียวกัน มีการสรุปและการรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายห้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนธิ (2560 : 105-73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการประชุมวางแผนสร้างเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน มีการจัดอบรมให้ความรู้ในการคัดกรองให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครองทราบแนวทางในการดำเนินงานให้ชัดเจนต่อเนื่อง

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียน มีการจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนก่อนดำเนินการประชุมผู้ปกครองนักเรียน มีการติดตามรวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในรูปแบบที่หลากหลายและดำเนินการประเมินผลกิจกรรมส่งเสริม

นักเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมภรณ์ สนธิ (2560 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนอยู่ในความดูแลของครูให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนเช่น กิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การจัดประชุมผู้ปกครอง

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนได้ดำเนินการวางมาตรการช่วยเหลือนักเรียน และการประสานงานกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหารวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยใช้หลักจิตวิทยาวัยรุ่นในการให้คำปรึกษานักเรียน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน กลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนธิ (2560 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิด และหาวิธีช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน

1.5 ด้านการส่งต่อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนได้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อ โดยมีการจัดทำข้อมูลที่จำเป็นในการส่งต่อนักเรียนเพื่อส่งต่อไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องรวมถึงในเรื่องของการประสานงานและบันทึกการส่งต่อ ไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) อ้างถึงในวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนธิ ศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการป้องกันช่วยเหลือนักเรียน ที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนได้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งศูนย์การเรียนได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ตามที่การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาได้มีการบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2564 หมวด 7 มาตรา 63 โรงเรียนและ

สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว การให้คำปรึกษาฝึกอบรมแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และ ความปลอดภัยแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง จัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตราการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาและการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งศูนย์การเรียนจัดได้ว่าเป็นสถานศึกษา เช่นกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำผลการวิเคราะห์ปัญหามาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์การเรียนมีการดำเนินการติดต่อผู้ปกครองนักเรียนเพื่อทราบข้อมูลของนักเรียน โดยการสังเกตและบันทึกข้อมูลด้านพฤติกรรมความแตกต่างของแต่ละคน และการไปเยี่ยมบ้านของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา แก้วพวง (2563 : 7) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านค้างภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลด้านความสามารถ ด้านผลการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านความประพฤติ เพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และขจัดอุปสรรคของนักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนได้อย่างสมบูรณ์ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ระเบียนสะสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนมีการสรุปและรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายห้อง มีการบันทึกการช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาและติดตามผลนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาทุกระยะและได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการคัดกรองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธารัตน์ มณีรัตน์ (2562 : 75) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบูรพา อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า การคัดกรองนักเรียน มีความต้องการและจำเป็น ในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษามีข้อมูลระเบียนสะสมนักเรียนครบถ้วน โรงเรียนมีรายงานผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือนักเรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนได้ดำเนินการการติดตาม ประเมินผลกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบและมีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมหาภาพกระจาดทองอุปถัมภ์ (ม.ป.พ) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา กลุ่มพิเศษให้มี

คุณภาพมากขึ้นได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ โดยการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนได้ดำเนินการวางมาตรการช่วยเหลือนักเรียน และการประสานงานกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหารวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยใช้หลักจิตวิทยาวัยรุ่นในการให้คำปรึกษานักเรียน รวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน กลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา สอดคล้องกับ คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมหาภาพกระจาดทองอุปถัมภ์ (ม.ป.พ) ได้นิยามความหมายไว้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิควิธีการ โดยครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องให้คำปรึกษาเบื้องต้น รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.5 ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การเรียนดำเนินการชี้แจงนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ให้เข้าใจเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน และดำเนินการประชุมสรุปผลการดำเนินงานการส่งต่อ และการนำผลจากการติดตาม ประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาแนวทางในการส่ง รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณ ในเรื่องของยานพาหนะ ในการส่งต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนา แก้วพวง (2562 : 18) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนบ้าน ค้างภิบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การส่งต่อต้องมีการการชี้แจ้งให้นักเรียนทราบ ถึงเหตุผลในการส่งต่อ เพื่อความเป็นระบบในการดำเนินการ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางด้านความรู้ ทักษะในการส่งต่อให้กับนักเรียน

3. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย - พม่า อำเภอแม่สอด ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่ามีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรให้ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นส่งต่อเอกสารหลักฐานประจำตัวนักเรียน ข้อมูลต่างๆของนักเรียนและประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคลโดยส่งต่อในลำดับขั้นที่เลื่อนขึ้นไป และควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเป็นรายบุคคล ในช่วงเปิดภาคเรียนปีการศึกษาใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมาภรณ์ สนธิ (2560) พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลพบว่า สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างเป็นระบบ

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรกำหนดนโยบายให้มีการคัดกรองนักเรียน และมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัย สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ด้านการคัดกรองอยู่ระดับมาก

3.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประกวด การแข่งขัน และมีการมอบรางวัล ยกย่องและให้คำชมเชย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี มีแนวทางด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนดังนี้คือ โรงเรียนควรมีการพัฒนาจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการพัฒนาปรับปรุงตนเอง

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการแต่งตั้งครูรับผิดชอบเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อนำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัย สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2556) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า มีแนวทางด้านการป้องกันช่วยเหลือ แก้ไขปัญหานักเรียนของโรงเรียนโรงเรียนดังนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และนักเรียนกลุ่มมีปัญหา

3.5 ด้านการส่งต่อ ควรพิจารณาว่าเป็นกรณีมีปัญหายากที่ทางโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้หรือไม่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเป็นฝ่ายรับผิดชอบโดยตรง เพื่อพิจารณาการส่งต่อนักเรียน และควรจัดทำบันทึก การปฏิบัติงาน และรายงานความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561:7) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี พบว่า แนวทางด้านการส่งต่อ คือ โรงเรียนควรมีการชี้แจงให้กับนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงของการส่งนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือนำไปใช้ประกอบการจัดอบรมให้กับครูศูนย์การเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ครูเข้าใจการใช้ระเบียนสะสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2. กลุ่มสถานศึกษาที่มีบริบทเดียวกันกับศูนย์การเรียนสามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยไปใช้วางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะในด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีระดับการปฏิบัติที่สูงขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

3. ระดับสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติ สามารถนำข้อมูลงานวิจัยไปใช้วางแผนกำหนดทิศทาง สร้างกลยุทธ์ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการพัฒนาครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครู และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการได้ อันจะนำไปสู่คุณภาพของนักเรียนต่อไป

4. บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไป อย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้จะส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแล ช่วยเหลือจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นการต่อยอดงานวิจัยให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด

3. การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองต่อการพัฒนาผู้เรียนด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของศูนย์การเรียนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด

4. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่น่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา การติดตาม นิเทศ การดำเนินงานโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

_____. (2565). **นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2564-2565.** แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.

_____. (2547). **คู่มือผู้บริหารการสร้างคู่มือเครือข่ายการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาสภาการศึกษา.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2559). **การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. (ม.ป.พ.). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.** โรงเรียนมหาภาพกระจาดทองอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10).** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

ปรมาภรณ์ สนธิ. (2562). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี.** สารศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต , สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ประกายดาว เป็นมะโอคำ. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาแพงเพชร.

พรนภา แก้วพวง. (2562). **การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนบ้านค้างภิบาล.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์, ฉันทนา จันทร์บรรจง, ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ และ อนุชา กอนพ่วง. (2565). **ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาเด็กต่างด้าว (Mecctak2.com/MECC Migrant Educational Coordination Center).** ตาก : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการและและสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุธารัตน์ มณีรัตน์. (2562). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบูรพา อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปกร.

แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

The Internal Guidelines for Supervision of Non-Formal and Informal Education in Tha Song Yang, Tak Province

สุวิทย์ รุ่งกิจทวี[1] และ สมชาย อังสุโชติเมธี[2]

Suwit Roongkittawee and Somchai Angsuchotimethee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 165 คน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

สภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสอง-ยาง จังหวัดตาก โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนำผลประเมินมาปรับปรุง ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการตรวจสอบและประเมินผล ปัญหาการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ที่มีปัญหามากที่สุดคือ แผนการนิเทศภายในมีระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศไม่สอดคล้องกับระยะเวลาการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ และห้องสมุดที่ให้บริการแก่ผู้เรียน เพื่อการศึกษาค้นคว้า มีหนังสือ เอกสาร ยังล้าสมัยและเป็นหนังสือที่มีข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน และสถานที่ตั้ง บรรยากาศ ของห้องสมุด ยังดูวังเวง ไม่น่าเข้าไปศึกษาค้นคว้า ส่วนแนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก คือ ควรมีการวิเคราะห์สภาพการนิเทศ และการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานนิเทศ การกำหนดวิสัยทัศน์การนิเทศ กำหนดจุดเน้นและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพกิจกรรม วางแผนปฏิบัติการนิเทศ แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน พัฒนาบุคลากรนิเทศ กำหนดปฏิทินปฏิบัติการนิเทศ ประสานแผนการนิเทศ ปฏิบัติการนิเทศ สรุปและประเมินผลการนิเทศ นำผล

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : rugwit2@gmail.com โทร. 087-8425979

[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : somchaiang63@gmail.com โทร. 095-6326684

การประเมินมาปรับปรุง รายงานผลและเผยแพร่การนิเทศ เพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปตามนโยบายและเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

คำสำคัญ : สภาพการนิเทศภายใน, แนวทางการนิเทศภายใน

Abstract

The objective of this research were to study the conditions of internal supervision and to internal guidelines for supervision of Non-formal and Informal Education in Tha Song Yang District, Tak Province. The sample population consisted of 165 teachers and informants were 9 higher education lecturers. The research tools consisted of a questionnaire, a structured interview form Data were analyzed using mean values. and standard deviation

The Internal Supervision conditions of Non-formal and Informal Education, Tha Song Yang, Tak Province, as a whole, is at a high level. The average form descending sort as Improving assessment results, Supervision planning, Plan implementation and Checking Evaluate. Internal supervision problems Non-formal and Informal Education, Tha Song Yang, Tak Province, Problematic the most is Internal supervision plan has a period of time for implementation that is inconsistent with the period of work of the recipients and Libraries that provide services to students for study, there are books, documents that are still out of date and that conation information that is out of date. The location atmosphere of the library still looks lonely and should not be studied and researched. The Internal Guidelines for Supervision of Non- Formal and Informal Education in Tha Song Yang Tak Province. Supervision conditions should be analyzed and past operations to fine guidelines for Supervision operations formulation of visions Determine focus points and operational strategies. Establish activity quality benchmarks action plan Appointing and internal supervision committee personnel development set a operating calendar coordinate supervision plans operations Summary and Evaluation of bring assessment results to improve report results and disseminate in Order to provide with the highest efficiency and compliance with the policy and supervision standards of the Promotion of Non-Formal and Informal Education, Tak Province.

Keywords : Management, Inclusive Education

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคนในชาติซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถดำรงชีวิตในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 76-78) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้มีความเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อปการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (สายวินิตย์ ดวงสนาม, 2561 : 1 อ้างอิงจากกระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 4)

การพัฒนาคุณภาพศึกษาเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่เชื่อมั่นว่าผู้เรียน จะมีคุณภาพตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตลอดทั้งมีทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้น ซึ่งจะต้องมีกระบวนการสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียน การสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจาก บุคลากรหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เป็นเป้าหมาย สุดท้าย บุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานจัดการศึกษา จำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็น กระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะและพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จ ทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือ สนับสนุนให้กระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศ ทั้งยังเป็น ส่วนสำคัญในการส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือ การนิเทศที่จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอและสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มีหน้าที่โดยตรงตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่กลุ่มเป้าหมายในเขตบริการ ทั่วประเทศให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปฏิรูปการจัดการเรียนการ สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาความสามารถที่มีอยู่เต็มตามศักยภาพและมุ่งเน้นให้สถานศึกษาพัฒนาตนเอง เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพ

ภายในสถานศึกษา (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 12-14) ด้วยภารกิจตามโครงสร้างของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีสภาพการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของสถานศึกษา มีลักษณะกระจายอยู่ทั่วตำบล/หมู่บ้าน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน มีทั้งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งบางหลักสูตรมีการยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ในส่วนของบุคลากรผู้มีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตร มีทั้งที่เป็นข้าราชการ พนักงาน ราชการ ครูประจำ ศูนย์การเรียนชุมชน (ครู ศรช.) ครูประจำกลุ่ม วิทยากร วิชาชีพ เครือข่าย ฯลฯ ซึ่งมีประสบการณ์และพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน ในส่วนผู้เรียนของสถานศึกษา ก็มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านคุณวุฒิ วัยวุฒิ ประสบการณ์พื้นฐานการ งานอาชีพ และการจัดกิจกรรมตามภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษาต้องเป็นไปตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพ จากลักษณะงานการศึกษานอกระบบ ดังกล่าว จึงมีการนิเทศภายในโดยมีจุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เพื่อให้เกิดผลงานที่ดี มีคุณภาพสูงขึ้น ด้วยการพัฒนาครูช่วยเหลือครู ให้มี ความสามารถในการพัฒนางานด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลส่งเสริมให้มีการริเริ่มทดลองใหม่ๆ ด้านการศึกษา รวมทั้งช่วยประสานงานและความร่วมมือเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อ กันระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการร่วมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการ พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติตามความมุ่งหมายที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนดไว้ และถ้าหากไม่ได้รับการ นิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ของการพัฒนาคุณภาพงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่สถานศึกษาดำเนินการได้ การจัดการศึกษาหรือการบริหารการศึกษาไม่ว่าจะดำเนินการในลักษณะใดๆ หรือจัดให้กลุ่มเป้าหมายใดๆ ต้องคำนึงถึงคุณภาพของการจัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และควรพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการติดตาม กำกับ ดูแลให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่นิเทศ การนิเทศการศึกษาจึงเป็นการเพิ่มศักยภาพต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นการนิเทศจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ในการติดตามการปฏิบัติงานในพื้นที่ ให้สามารถปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด (อมรรัตน์ ราชจันดี, 2562 : 293)

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2564 มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จำนวน 80 ศูนย์ มีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 3,155 คน มีจำนวนครูทั้งสิ้น 160 คน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีการดำเนินงานในสภาพพื้นที่และสภาพสังคมที่แตกต่างกัน รวมทั้งครู กศน. ในสังกัดมีความหลากหลายตามประเภทของกิจกรรมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมีการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลานานซึ่งกระบวนการและวิธีการนิเทศ ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จากลักษณะตรวจตราสั่งการมาเป็นลักษณะการร่วมมือ การแนะนำช่วยเหลือกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับ

การนิเทศ ยังมีปัญหาหลายประการที่ทำให้การนิเทศไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าผู้บริหาร ครูกับผู้ดำเนินการนิเทศมีการวางแผนการนิเทศร่วมกัน แต่ในการกำหนดปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศภายใน ผู้นิเทศปฏิบัติการนิเทศไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการรายงานผลการนิเทศให้ทราบไม่ชัดเจนตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงทำให้มีผลการดำเนินงาน นิเทศติดตามและประเมินผล จึงอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ พบว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารมีภารกิจมากจึงไม่สามารถปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาได้ตามแผนนิเทศที่วางไว้ ประกอบกับบุคลากรใน สถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจการนิเทศภายในสถานศึกษาน้อย ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน สถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก, 2564)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยในการนิเทศภายในใช้การนิเทศด้วยวงจรคุณภาพ (Deming Cycle) ประกอบด้วยองค์ประกอบของกระบวนการ คือ P (Plan : การวางแผน) D (Do : การดำเนินงาน) C (Check : การตรวจผลลัพธ์) A (Act : การแก้ไขปรับปรุง) (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก, 2565) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และแก้ไขปัญหาการนิเทศภายในที่จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน โดยนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในด้วยระบบออนไลน์ของแต่ละหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศภายใน

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

3. บริบทการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก

4. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทและการนิเทศภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

7. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการนิเทศภายใน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าศึกษานิเทศก์ 2 คน และครูภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 รวมจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 165 คน(ไม่รวมผู้วิจัย) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การศึกษาแนวทางการนิเทศภายใน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตากแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการศูนย์ จำนวน 1 คน อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน และครูของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

สภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สรุปได้ ดังนี้

1. สภาพการนิเทศภายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการนำผลประเมินมาปรับปรุง รองลงมาด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผน และด้านการตรวจสอบและประเมินผล ตามลำดับ

หากพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนการนิเทศ พบว่า สภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีสภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการวางแผนการนิเทศ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำตารางปฏิทินการออกนิเทศไว้อย่างชัดเจน รองลงมาคือ มีการกำหนดขั้นตอนวัตถุประสงค์และเป้าหมายการนิเทศการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ แผนการนิเทศภายในมีระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศสอดคล้องกับระยะเวลาการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการดำเนินการตามแผนนิเทศ พบว่า สภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีสภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการดำเนินการตามแผนนิเทศ ที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการนิเทศภายใน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ครูและบุคลากรดำเนินการนิเทศตามตารางปฏิทินได้อย่างถูกต้องอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูและบุคลากรได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อสร้างสื่อ คู่มือ เอกสารทางวิชาการ นวัตกรรม เพื่อนำมาจัดทำเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานตรงตามบริบท และมีการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ โดยการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน และสอดคล้องกับเนื้อหา สาระการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล พบว่า สภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีสภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล มากที่สุดคือ ผู้บริหารจัดให้มีการกำหนดประเด็นปัญหาที่จะสังเกตการสอนครั้งต่อไปจากการให้ข้อมูลย้อนกลับของกระบวนการนิเทศ รองลงมาคือ มีการรายงานผลการนิเทศภายในและแจ้งให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนให้ทราบทั่วกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ขาดการตรวจสอบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดที่ให้บริการแก่ผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง พบว่า สภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีสภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง มากที่สุด คือ มีการปรับปรุงการนิเทศภายในให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น รองลงมา มีการนำผลการประเมินในส่วนที่เป็นปัญหามาปรับปรุง

และนำไปวางแผนเพื่อให้ปัญหาลดลงหรือไม่ให้เกิดปัญหาอีกต่อไป และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนำข้อมูลจากการนิเทศมาพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนของครูเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนทางการนิเทศภายใน พบว่า แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์การนิเทศ กำหนดจุดเน้นและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีการศึกษาสภาพปัญหาหรือศึกษาความจำเป็นของการนิเทศภายในจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อวางแผนพร้อมเลือกแนวทางวิธีการในการพัฒนามาวางแผนกำหนดแผนงานหรือโครงการนิเทศให้ครอบคุลมกรอบภาระงานอย่างชัดเจน ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการดำเนินการ กิจกรรมสำคัญ ปฏิทินการปฏิบัติงาน ทรัพยากรที่ต้องการ เครื่องมือนิเทศ ผลที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อที่จะทำให้การนิเทศภายในเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก รองลงมา ผู้บริหารผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโดยเป็นผู้นิเทศที่มีความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมกับบริบทการนิเทศภายใน ควรมีการกำหนดแผนการนิเทศภายในที่มีระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศที่สอดคล้องกับระยะเวลาปฏิบัติงานและความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน และผู้บริหารควรมีการประชุมเตรียมการนิเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้นิเทศ

2.2 ด้านการดำเนินงานตามแผนการนิเทศภายใน พบว่า แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการดำเนินการตามนิเทศภายใน ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับข้อมูล กิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินงานร่วมกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ตามแผนการเรียนรู้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทที่จะเข้ารับการนิเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการนิเทศให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด รองลงมา ผู้บริหารควรจัดให้มีการให้ความรู้ก่อนการนิเทศด้วยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายในสถานศึกษามาจัดอบรมให้กับผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ผู้บริหารควรแบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบในการนิเทศอย่างชัดเจน เพื่อที่จะได้ให้ผู้รับการนิเทศมีเอกสารหรือหลักฐานประกอบการนำเสนออย่างแท้จริงได้ ลำดับสาม ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูได้สร้างและใช้นวัตกรรมใหม่ในการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการนิเทศ ที่สามารถนำมาสร้างสื่อ คู่มือ เอกสารทางวิชาการ นวัตกรรม และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และลำดับสุดท้าย ควรจะมีการนิเทศภายในโดยผู้บริหารและครูผู้สอนนิเทศกันเองเพื่อให้การดำเนินการนิเทศภายในเป็นแบบกัลยาณมิตร

สร้างสรรค์และเสริมแรงในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนการนิเทศภายในมีผลประเมินที่ดีมีประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างให้กับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ได้

3. ด้านการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการนิเทศภายใน พบว่า แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายในผู้บริหารควรกำหนดระยะเวลาการประเมินให้ชัดเจน โดยกำหนดเป็นช่วงเวลาการตรวจสอบและประเมินเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนการดำเนินงานนิเทศ ระหว่างการดำเนินงานนิเทศ และหลังจากการดำเนินงานนิเทศ เพื่อที่ผู้รับการนิเทศ และผู้นิเทศจะได้วางแผนการดำเนินงานเพื่อรับการตรวจสอบและประเมินผลได้อย่างถูกต้อง รองลงมา ควรมีการกำหนดประเด็นเรื่องที่ตรวจสอบและประเมิน ตรวจสอบปัญหา อุปสรรค จากการปฏิบัติงานนิเทศภายใน ตรวจสอบห้องสมุดที่ให้บริการแก่ผู้เรียน โดยการตรวจสอบร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้นิเทศ เพื่อให้การวัดประเมินความสามารถในการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามแผนการนิเทศ และการประเมินของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้บริหาร ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศควรประเมินวิธีการดำเนินการนิเทศว่าเหมาะสมกับผู้รับการนิเทศหรือภาระงานที่ครูรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด และลำดับสุดท้าย และผู้นิเทศควรประเมินผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของการนิเทศ ประเมินความเหมาะสมของวิธีการนิเทศ ประเมินเครื่องมือในการนิเทศ และควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการนิเทศภายใน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษาต่อผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และสำนักงาน กศน.จังหวัด

4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงตามแผนการนิเทศภายใน พบว่า แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงตามแผนนิเทศภายใน คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ควรมีการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการประเมินการนิเทศ ที่มีการรายงานผลการประเมินการนิเทศตามสภาพความเป็นจริงตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ นโยบาย และแผน เพื่อวิเคราะห์หาจุดด้อยที่ควรนำมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนา เพื่อให้ได้ผลการประเมินนิเทศที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และเกณฑ์การนิเทศที่กำหนดของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รองลงมา ผู้บริหารควรนำผลการประเมินการนิเทศไปวางแผนเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ และแนวทางในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมให้กับครูในโรงเรียน และนำผลการนิเทศที่เป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะไปพัฒนาการนิเทศในครั้งต่อไปหรือในปีการศึกษาต่อไป ควรมีการนำผลการประเมินการนิเทศที่มีคะแนนยังไม่ถึงระดับดีเยี่ยมทุกกิจกรรมการประเมินไปวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นจุดด้อย พร้อมหาสาเหตุ เพื่อกำจัดสาเหตุที่ทำให้มีผลกระทบต่อคะแนนประเมินการนิเทศ และนำมาปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งการประเมินที่เป็นจุดเด่น ก็นำไปพัฒนาเพิ่มขึ้น เพื่อวางแผนในการนิเทศครั้งต่อไปให้ได้ผลการประเมินที่ดียิ่งขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้นไป ลำดับสาม คือ ผู้บริหารควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจ สร้าง

ความสัมพันธ์ที่ดีกับครูทุกๆ ท่าน ยกย่องชมเชยครูที่มีผลการประเมินที่ดี ให้กำลังใจและแนะนำครูที่มีผลการประเมินที่ไม่ดี พร้อมให้มีครูที่มีผลกระเมินดีได้นำเสนอวิธีการ เพื่อที่ครูจะได้นำไปปรับวิธีการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลำดับสุดท้าย ควรจัดทำข้อมูลสรุปผลการประเมินทั้งที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อย เพื่อจะได้นำไปใช้วางแผนการประเมินนิเทศในครั้งถัดไป

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดได้ดังนี้

1. สภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนพรัตน์ วงศ์วิเศษ (2560) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวม มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของการบริหารโรงเรียนที่ต้องดำเนินการ โดยกำหนดเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนผู้บริหารสามารถแสดงให้เห็นถึงสภาพ ความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ที่มองว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแนะนำช่วยเหลือครู ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมี ดังนั้นจึงต้องการให้มีการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อผู้เรียน โดยการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ผู้นำด้านวิชาการและวิชาชีพ เพื่อช่วยเพื่อนครูให้มีความเข้าใจที่ถ่องแท้ในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในการที่จะสร้างความเจริญงอกงามทางสติปัญญาให้เกิดแก่ผู้เรียนได้ดี โดยมีการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานนิเทศภายในปีที่ผ่านมา เพื่อตรวจสอบปัญหาแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันทั้งผู้อำนวยการ ครู และและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในเรื่องของงบประมาณ สื่อการเรียนการสอน การขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน หรือการดำเนินการนิเทศในรูปแบบออนไลน์ที่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาขาดความชำนาญในการใช้สื่อเพื่อการนำเสนอข้อมูลแก่กรรมการนิเทศ โดยนำปัญหามาวิเคราะห์กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร โรงเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สอดคล้องกับแนวคิดของ เพิ่มพูล ร่มศรี (2560) ที่กล่าวว่า กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร โรงเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

และมีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้ง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ได้มีสำรวจความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายใน มีการดำเนินงานนิเทศด้วยการใช้กระบวนการ PDCA โดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศ จัดทำแผนการนิเทศภายใน แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน ปฏิบัติตามแผน ติดตามและประเมินผลการนิเทศภายใน สรุปรายงานผลการวิเคราะห์ผลการประเมิน กำหนดแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา ให้เป็นกระบวนการขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนในการทำงาน การควบคุม กำกับ และติดตามเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 สภาพการนิเทศภายใน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการวางแผนการนิเทศ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการประชุมก่อนเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศภายใน พร้อมกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายการนิเทศไว้อย่างชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ มีการนำข้อมูลจากการสำรวจปัญหาและความต้องการมาใช้ในการวางแผนการนิเทศที่เป็นขั้นเตรียมการนิเทศ มีการออกแบบการนิเทศให้ตรงกับบริบทและภาระงานของผู้ปฏิบัติงาน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการนิเทศเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามแผน สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงสุวรรณ์ พันธุ์มะม่วง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า การวางแผนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ดำเนินการรวบรวมสำรวจ แหล่งเรียนรู้ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานทุกฝ่ายเพื่อการมีส่วนร่วม ประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น ร่วมกำหนดนโยบายวางแผนการใช้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จัดทำระบบสารสนเทศฐานข้อมูล แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้

1.2 สภาพของการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการดำเนินการตามแผนนิเทศ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อทบทวนจุดมุ่งหมายการนิเทศ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง และหารูปแบบการนิเทศภายในที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พร้อมทั้งมีการแจ้งให้กับครู บุคลากรทางการศึกษา กรรมการนิเทศ เตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ โดยมีตารางการดำเนินงานนิเทศแจ้งไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ครูและบุคลากรดำเนินการตามปฏิทิน รวมทั้งเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ การนิเทศภายใน สอดคล้องกับงานงานวิจัยของ สายวินิตย์ ดวงสนาม (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การการศึกษา

ประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 ที่พบว่า ด้านการดำเนินการนิเทศในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารจัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายใน มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายในสถานศึกษาหรือเชิญวิทยากรภายนอกมาจัดอบรม และมีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศช่วงก่อนเปิดภาคเรียนและระหว่างเรียน

1.3 สภาพการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยรัตน์ แสงพระจันทร์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกลุ่ม 5 ขุนศึก ที่พบว่า สภาพการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด กลุ่ม 5 ขุนศึก ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการวัดประเมินความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติจริงโดยให้เป็นไปตามแผนการนิเทศ มีเก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหา อุปสรรคที่เป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ตรวจสอบและประเมินผลได้ มีบันทึกรายงานในการเข้าร่วมกิจกรรม การสังเกตการณ์เรียนการสอนร่วมกับครู/นักเรียนอย่างเหมาะสม ครูและบุคลากรมีการพัฒนา สื่อ คู่มือ เอกสารทางวิชาการ นวัตกรรม ที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพการศึกษาและการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลตามกรอบการนิเทศ และมีเครื่องมือในการติดตามการนิเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงสุวรรณ์ พันธุ์มะม่วง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้กำหนดกรอบการนิเทศ ประเด็นการนิเทศ และเครื่องมือนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ คณะกรรมการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา คณะกรรมการ สถานศึกษา และหรือภาคีเครือข่าย ร่วมนิเทศ ติดตาม ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการนิเทศ และเก็บรวมรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล ประเมินผล และรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้

1.4 สภาพการนิเทศภายใน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการนำผลการประเมินในส่วนที่เป็นปัญหามาปรับปรุงและนำไปวางแผนเพื่อให้ปัญหาลดลงหรือไม่ให้เกิดปัญหาอีกต่อไป การนำข้อมูลจากการนิเทศมาพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนของครูเป็นรายบุคคล จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนทนากลุ่มเพื่อยกย่อง เชิดชูเกียรติให้กับครูที่มีผลงานเพื่อใช้ในการนิเทศได้อย่างดีเยี่ยม เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับครูและบุคลากรอื่นๆ ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำข้อมูล มีการนำข้อมูลจากการสรุปรายงานผลการนิเทศภายในทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของโรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ, (2564) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศ

การจัดการเรียนรู้แบบ PRT-RED Model โดยได้การนำผลการประเมินมาปรับปรุง เมื่อสิ้นสุดผลการนิเทศแต่ละครั้ง ควรรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยทำเป็นบันทึกข้อความ หรือแบบรายงานที่กำหนดไวในหัวข้อประเด็นตางๆ เช่น ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ วันเดือนปีที่นิเทศ กิจกรรมที่นิเทศ เนื้อหาสาระที่นิเทศ การประเมินผลของ ผู้รับการนิเทศและข้อควรพัฒนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงสุวรรณ์ พันธุ์มะม่วง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า การนำผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง นำข้อมูลผลการประเมิน ข้อเสนอ ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการใช้แหล่งเรียนรู้

2. แนวทางการนิเทศภายใน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า ควรมีการวิเคราะห์สภาพการนิเทศ และการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานนิเทศ การกำหนดวิสัยทัศน์การนิเทศ กำหนดจุดเน้นและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพกิจกรรม วางแผนปฏิบัติการนิเทศ แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายใน พัฒนาบุคลากรนิเทศ กำหนดปฏิทินปฏิบัติการนิเทศ ประสานแผนการนิเทศ ปฏิบัติการนิเทศ สรุปและประเมินผลการนิเทศ นำผลการประเมินมาปรับปรุง รายงานผลและเผยแพร่การนิเทศ เพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปตามนโยบายและเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศของของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทางโรงเรียนมีการการศึกษาศึกษาสภาพปัญหาหรือศึกษาความจำเป็นของการนิเทศ และเลือกแนวทาง/วิธีการในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการประชุมเตรียมการนิเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน และแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน จัดระบบการสร้างเครือข่ายข้อมูลเพื่อทำการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จัดให้มีการให้ความรู้ก่อนการนิเทศด้วยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภายในสถานศึกษามาจัดอบรมให้กับครูและผู้นิเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนในการปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายในโรงเรียน และกำหนดการประเมินให้ชัดเจน โดยกำหนดเป็นช่วงเวลาการตรวจสอบและประเมินเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนการดำเนินงานนิเทศ ระหว่างการดำเนินงานนิเทศ และหลังจากการดำเนินงานนิเทศ เพื่อที่ผู้รับการนิเทศ และผู้นิเทศจะได้วางแผนการดำเนินงานเพื่อรับการตรวจสอบและประเมินผลได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งมีการนำผลการตรวจสอบและประเมินผลมาวิเคราะห์ และนำปัญหา อุปสรรคที่มีไปวางแผนเพื่อพัฒนาการวางแผนการนิเทศในปีถัดไปให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการรายงานผลตามสภาพความเป็นจริงจากผู้นิเทศ เพราะจะได้นำผลการประเมินไประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการประเมินการนิเทศ มีผู้อำนวยการ ครู เพื่อวิเคราะห์หาจุดด้อยที่ควรนำมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนา เพื่อให้ได้ผลการประเมินนิเทศที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และเกณฑ์การนิเทศที่กำหนดของกระทรวงศึกษาธิการได้ รวมทั้งมีการสร้างขวัญและกำลังใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูทุกๆ ท่าน ยกย่องชมเชยครูที่มีผลการประเมินที่ดี ให้กำลังใจและแนะนำครูที่มีผลการประเมินที่ไม่ดี พร้อมให้มีครูที่มีผลกระเมินดีได้นำเสนอ

วิธีการ เพื่อที่ครูจะได้นำไปใช้ปรับวิธีการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และนำผลการนิเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเผยแพร่ในหลากหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์สถานศึกษา เว็บไซต์เขตพื้นที่การศึกษา Facebook กลุ่มไลน์ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนหรือไลน์ประชาสัมพันธ์ของเขตพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชสิทธิ์ภิวัฒน์ กันยายน, (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกู่คา จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การกำหนดผู้รับผิดชอบและภารกิจการนิเทศและการจัดระบบข้อมูล การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การวางแผนการนิเทศภายในอย่างมีส่วนร่วม การปฏิบัติการนิเทศและดำเนินการตามแผน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การตรวจสอบการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย การประเมินผลการนิเทศและการปรับปรุงแก้ไข การสรุปผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขและการเขียนรายงานการนิเทศ การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่ดีเป็นผู้มีความรู้มีทักษะในการปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่ดี เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัยรัตน์ แสงพระจันทร์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกลุ่ม 5 ขุนศึก ที่พบว่า แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด กลุ่ม 5 ขุนศึก ประกอบด้วย 1) สร้างความเข้าใจกับครูผู้ทำหน้าที่นิเทศบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) ร่วมกันกำหนดการนิเทศงานโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสรุปผลรายงาน นำข้อมูลการรายงานผลการดำเนินงานมาเป็นข้อมูล ประกอบการพิจารณากำหนดจุดหมายให้ชัดเจน จัดลำดับความสำคัญ เพื่อนำมาวางแผนและคิดหาแนวทางเลือกล่วงหน้าที่ดีที่สุด จัดทำแผนการนิเทศภายในของสถานศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอน รับทราบและนำเอาปัญหาความต้องการมาพิจารณาหาทางช่วยเหลือสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษา จัดทำรายงานผลการนิเทศ ภายในของสถานศึกษาต่อผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และสำนักงาน กศน.จังหวัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการวางแผนการนิเทศ จากการศึกษา พบว่า แผนการนิเทศภายในมีระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศสอดคล้องกับระยะเวลาการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ และมีการวางแผนการนิเทศที่ชัดเจน หรือแผนการนิเทศที่กำหนดไว้ตรงตามเป้าหมายของสำนักงานการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก ที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการประชุมเพื่อวางแผนการนิเทศก่อนเปิดภาคเรียน โดยเป็นแผนที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของจังหวัดตาก เพื่อที่จะได้แผนการนิเทศที่มีระยะเวลาที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของผู้รับนิเทศ และทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศมานำเสนอได้อย่างครบถ้วนและเป็นข้อมูลที่มีหลักฐานอ้างอิงความเป็นจริงตามภาระงานที่รับผิดชอบ

1.2 ด้านการดำเนินการตามแผนนิเทศ เรื่องครูและบุคลากรได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อสร้างสื่อ คู่มือ เอกสารทางวิชาการ นวัตกรรม เพื่อนำมาจัดทำเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานตรงตามบริบท และมีการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ โดยการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน และสอดคล้องกับเนื้อหา สาระการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศควรมีการวางแผนร่วมกัน โดยการส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้ปฏิบัติงานได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับนโยบายของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง อาจจะมีการส่งไปศึกษาดูงานยังการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ได้รับผลการประเมินที่ดีในเรื่องของสื่อ คู่มือ นวัตกรรมต่างๆ และควรจะมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถพัฒนาทั้งทางด้านทักษะ ด้านความคิด ที่สามารถนำไปแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อที่จะได้ทำให้ได้รับผลการประเมินจากการนิเทศที่มีคุณภาพและตรงตามเกณฑ์มาตรฐานการนิเทศต่อไป

1.3 ด้านการดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล ขาดการตรวจสอบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน เช่น ห้องสมุดที่ให้บริการแก่ผู้เรียน และครู บุคลากรมีผลงานหรือแฟ้มสะสมผลงานอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ในการนิเทศควรมีการตรวจสอบสถานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ควรจะปรับปรุงห้องสมุดให้น่าสนใจและมีบรรยากาศที่ดึงดูดผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีการฝึกอบรมหรือการศึกษาดูงานกับครูบุคลากรในการจัดผลงานหรือแฟ้มสะสมผลงานให้ถูกต้องและเป็นระบบ สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงและนำเสนอข้อมูลด้วยความเป็นจริง

1.4 ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุง การนำข้อมูลจากการนิเทศมาพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนของครูเป็นรายบุคคล และจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนทนากลุ่มเพื่อยกย่อง เชิดชูเกียรติให้กับครูที่มีผลงานเพื่อใช้ในการนิเทศได้อย่างดีเยี่ยม เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับครูและบุคลากรอื่นๆ ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำข้อมูล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น เมื่อมีการรายงานผลจากกรรมการนิเทศ ผู้บริหารควรจัดการประชุมเพื่อนำผลสรุปการประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีผลเป็นอย่างไร และผู้บริหารควรมีการสร้างขวัญกำลังใจ และยกย่องชมเชยครูที่มีผลประเมินที่ดีและให้นำเสนอเพื่อใช้เป็นแบบอย่างให้กับครูท่านอื่นๆได้นำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 แนวทางการนิเทศภายใน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีแนวทางในการดำเนินการนิเทศที่เป็นระบบ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ มีการจัดประชุมครูและบุคลากรเพื่อร่วมกันดำเนินงานการนิเทศ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เกณฑ์การประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน และรูปแบบการประเมินไว้อย่างชัดเจน มีปฏิทินกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและวางแผนกำหนดการจัดทำข้อมูลสำหรับการนิเทศได้อย่างตรงเวลา ดังนั้น จึงควรจะรักษาแนวทางการนิเทศฯ ที่ดีไว้ และพัฒนาเพิ่มในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินที่สมบูรณ์แบบ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ตำบล ได้นำไปใช้ในการดำเนินงานนิเทศต่อไป

2. ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออื่นๆ ในจังหวัดตาก เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบว่าเป็นอย่างไม่ มีแนวทางการนิเทศที่สามารถจะนำไปพัฒนาได้หรือไม่ อย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการนิเทศที่ได้ผลดีที่สุด เพื่อที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดเตรียมข้อมูลการนิเทศ และเผยแพร่ให้สถานศึกษาอื่นๆ ได้นำไปใช้เป็นตัวอย่างในการดำเนินการ

2.3 ควรมีการศึกษาการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของครู และสามารถนำเสนอข้อมูลให้ผู้นิเทศก์

เอกสารอ้างอิง

ชสิทธิ์ภิวัฒน์ กันยายน. (2564, มกราคม – มีนาคม). **แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกู่คา จังหวัดเชียงใหม่.** วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์. 6(1), 1-2.

พวงสุวรรณ์ พันธุ์มะม่วง. (2560). **การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.** รายงานการวิจัย ศึกษานิเทศก์อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.

โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ. (2564). **การนิเทศการจัดการเรียนรู้แบบ PRT-RED Model ภายในกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพด้วยวงจรเดมมิ่ง (PDCA) โดยใช้แนวคิดยุทธศาสตร์การนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการทำงานอย่างเป็นระบบ.** รายงานนวัตกรรมกระบวนการนิเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ศรีนพรัตน์ วงศ์วิเศษ. (2560). **สภาพการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก. (2564). **ประวัติของและการนิเทศภายในของ กศน.ท่าสองยาง.** ตาก.

สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). **การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตาก. (2565). **คู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา สำนักงาน กศน.จังหวัดตาก.** สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

อมรรัตน์ ราชจันดี. (2562). **การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสำหรับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อุทัยรัตน์ แสงพระจันทร์. (2559). **การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด กลุ่ม 5 ขุนศึก.** วารสารครุพิบูล. 3(1), 49-61.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for school administration according to the principles of good governance of educational institutions in the group of Mokkhla schools Under the Office of Tak Primary Education Service Area 2

วรวุฒิ วันควร[1] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Worawut Wankouan and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 179 คน ดังนี้ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 174 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ด้านหลักความมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก และด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ปัญหาพบว่า มีการกำหนด กฎ ระเบียบ และ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : copter.ezkelz13@gmail.com โทร. 098-7715110
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

ข้อบังคับต่างๆ ที่ยังไม่ชัดเจน และไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่มีการปรึกษาหารือเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ การเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานความก้าวหน้าให้ชุมชนได้ทราบยังมีน้อย การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาน้อย คำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่ชัดเจน และการบริหารจัดการและวางแผนการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดยังมีน้อย แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและชุมชนควรร่วมกันระดมความคิดเห็น และร่วมกันวางกรอบแนวปฏิบัติ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างด้านการมีคุณธรรม โดยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชน ผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความโปร่งใส พร้อมรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และชุมชนทุกขั้นตอน ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนและตัดสินใจ ผู้บริหารควรกล้ารับผิดชอบผลจากการกระทำของตนเอง และควรมีการ ระดมทรัพยากรทางการศึกษา และนำมาใช้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล, แนวทางการบริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to investigate the solution to problems and Developing Educational Administration Guidelines According to the Principles of Good Governance of Educational Institution within Mokkhla school Under the Office of Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population is the Administrators of Educational Institution,Government Teachers and Educational Personnel within Mokkhla School Under the Office of Tak Primary Educational Service Area Office 2 Academic Year 2022 amounted 179 people as follows: The Administrators of Educational Institution of the Mokkhia School Under the Office of Tak Primary Educational Service Area Office 2 Academic Year 2022 amounted 5 people Government Teachers and Educational Personnel Under the Office of Tak Primary Educational Service Area Office 2 Academic Year 2022 amounted 174 people (Excluding the Researcher) The data sources were: The Experts were 9 people. The research tools were questionnaires and semi-structured interviews. The data was analyzed by finding frequency, percentage, standard deviation

and content analysis. The results of this research were as follow: The Educational Administration Guidelines According to the Principles of Good Governance of Educational Institution within Mokkhla school Under the Office of Tak Primary Educational Service Area Office 2. Overall and each other aspect all 6 aspects at a high level of overall condition to considering each aspect it was found that the highest, the average was the value aspect at a high level followed by the principle of responsibility at a high level. The main aspect of participation at a high level. The Transparency at a high level. rule of law at a high level and morality were at a high level respectively. The problem found that rules, regulations and various regulations were established that unclear and unacceptable. There are not consultation and open to listening to the opinions of colleagues with sincerity. The dissemination of press releases for the progress of the communities to know still infrequent. The Opportunities for The Educational Institution Committee, Teachers and Educational Personnel with Participate in the formulation of policies and educational development less plans. Notification on Appointment and assigning responsibilities of teachers and educational personnel are still unclear with Management and planning of resource utilizations of Institution economically and the maximum benefit is still small. The Educational Administration Guidelines According to the Principles of Good Governance of Educational Institution within Mokkhta school Under the Office of Tak Primary Educational Service Area Office 2. as followed found that The Administrators, The Educational institutions committees, Teachers and the communities should brainstorm ideas and jointly set up a framework of guidelines, regulations, agreements to be accepted by all parties. The Executives should be role models for virtue within honesty, sincerity, diligence, patience, orderliness that is accepted by subordinates and the community. The Administrators should be honest for work with transparency ready to be inspected by the Educational institutions committees, parents, teachers and the communities at every stage all sectors should be given the opportunity to participate in expressing opinions, sharing ideas, sharing actions, setting a vision planing and decide. The Administrators should dare to take responsibility for the consequences of their own actions. The Educational resources should be mobilized and used economically for maximum benefit.

Keywords : Good Governance, Guidelines for school administration

บทนำ

สภาพของสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศหลายด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม ไม่เว้นแม้แต่ด้านการศึกษา จึงส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาต้องปรับตัวให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงมีการ ปรับระบบโครงสร้างการบริหารมีการกระจายอำนาจการบริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลนั้น มีการกล่าวถึงใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ควบคู่ไปกับปลูกจิตสำนึกค่านิยมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่ม (สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2560 : 7) ในส่วนกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2559-2562,2559 : 11-15)

ในส่วนของการศึกษานับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้มีการนำหลักบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา แต่หลังจากมีแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 5 มาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 24) ก็มีการนำหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็โดยมุ่งหวังว่าการบริหารสถานศึกษาจะเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง จากการที่สถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลตามระเบียบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ฉบับที่ 3 (2562) นั้นทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งมีอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ เมื่อผู้บริหารมีอำนาจการบริหารสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้บริหารในสถานศึกษาต้องมีการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมายึดในการบริหารงานโรงเรียน อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาครองไว้ในการบริหารงาน ทั้งนี้ก็เพราะว่าการบริหารสถานศึกษานั้นต้องมีการบริหารด้วยความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบการทำงานได้อย่างมีคุณภาพและอย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการศึกษา จำเป็นต้องดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลจึงจะเป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวโน้มสภาพปัญหา และความต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ นำไปสู่ประสิทธิภาพ

และประสิทธิผลขององค์กรหรือหน่วยงาน และเป็นหลักประกันความสำเร็จในการบริหารจัดการ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภททุกระดับไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรทางการศึกษา องค์กรทางสังคมต่าง ๆ เพราะว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหารจัดการที่ดีเป็นการบริหารจัดการที่สร้างประโยชน์และความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งมวล (ธีระ รุญเจริญ, 2559 : 22-24)

จากที่กล่าวมา โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นหน่วยบริหารการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แม้ว่าจะประสบปัญหาการบริหารจัดการและปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษามาโดยตลอด ซึ่งทางด้านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีนโยบายให้มีการกระจายอำนาจ ให้มีการใช้เทคนิควิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ด้านการดำเนินงานต้องมีความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ มีคุณธรรมในการบริหารงานบุคคล มีความรับผิดชอบในงานวิชาการ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไป การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ในการบริหารสถานศึกษาและมีการตรวจสอบถ่วงดุลในลักษณะการดำเนินงานรูปคณะกรรมการโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ มีส่วนร่วม และรายงานแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเสมอภาคอย่างทั่วถึง ตลอดจนเน้นถึงแนวโน้มในการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นหลายรูปแบบ มีความตระหนักในความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทาให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานการศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะบรรลุตามเป้าหมายต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหน่วยงาน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
2. บริบทของกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย
5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 179 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผู้กำหนดนโยบายได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก (μ=4.34, σ=0.60) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก (μ =4.41, σ=0.62) รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก (μ =4.39, σ=0.56) ด้านหลักความมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก (μ=4.38, σ=0.60)

ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก (μ=4.33, σ=0.65) ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก (μ=4.31, σ=0.62) และด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก (μ=4.23, σ=0.55) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีดังนี้

2.1 ด้านหลักนิติธรรม ได้ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ มีการกำหนด กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่ยังไม่ชัดเจน และไม่เป็นที่ยอมรับ รองลงมา คือ การมอบหมายงานไม่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลากร และการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษายังไม่เคร่งครัด ตามลำดับ

2.2 ด้านหลักคุณธรรม ได้ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่มีการปรึกษาหารือเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานด้วยความ รองลงมา การกำกับ ดูแล ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานดียังมีน้อย และผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอนบางส่วนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากเกินไปขาดความเสียสละการทำงานเพื่อส่วนรวม และข้อที่สุดท้าย การประชุมให้ข้อมูลยังไม่ถูกต้องครบถ้วนแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามลำดับ

2.3 ด้านหลักความโปร่งใส ได้ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า การเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานความก้าวหน้าให้ชุมชนได้ทราบยังมีน้อย รองลงมา การจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดงบประมาณต่างๆ ที่ได้รับจัดสรรให้บุคลากรทุกคนทราบยังไม่ทั่วถึง และการตรวจสอบการใช้งบประมาณของสถานศึกษายังไม่ต่อเนื่องและไม่สม่ำเสมอ ตามลำดับ

2.4 ด้านหลักความมีส่วนร่วม ได้ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาน้อย รองลงมา การส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการเรียนการสอนน้อย และการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย ตามลำดับ

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ได้ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาน้อย รองลงมา การส่งเสริมให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการเรียนการสอน และการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย ตามลำดับ

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ได้ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า การบริหารจัดการและวางแผนการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด ยังมีน้อย รองลงมา การรณรงค์การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาบูรณาการใช้กับการจัดการศึกษาน้อย และการวิเคราะห์ความคุ้มทุน ประมาณค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่จะได้รับตามแผนงาน / โครงการยังมีน้อย ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ของ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

3.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและชุมชนควรร่วมกันระดมความคิดเห็น และร่วมกันวางกรอบแนวปฏิบัติ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รองลงมา ควรจัดทำคู่มือปฏิบัติราชการของโรงเรียน ให้คณะครูได้ศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ อันดับสาม ควรมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากร

3.2 ด้านหลักคุณธรรมพบว่า ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างด้านการมีคุณธรรม โดยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและ รองลงมา ผู้บริหารควรมีการกำกับ ดูแล ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้บังเกิดผลดี อันดับสาม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรให้มีความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวมในกิจกรรมต่าง ๆ ลดการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

3.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความโปร่งใส พร้อมรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และชุมชนทุกขั้นตอน รองลงมา ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานความก้าวหน้าให้ชุมชนได้ทราบ อันดับสาม ควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และชุมชนมาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน

3.4 ด้านหลักความมีส่วนร่วม พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนและตัดสินใจ รองลงมา ควรมีแนวทางในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการแสดงความคิดเห็นในการเสนอแนวคิด มีการแก้ปัญหาและทำงานร่วมกันอย่างถูกต้องเหมาะสม อันดับสาม ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.5 ด้านหลักความมีส่วนร่วม พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนและตัดสินใจ รองลงมา ควรมีแนวทางใน

การส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการแสดงความคิดเห็นในการเสนอแนวคิด มีการแก้ปัญหาและทำงานร่วมกันอย่างถูกต้องเหมาะสม อันดับสาม ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า ควรมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา และนำมาใช้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด รองลงมา ควรร่วมกับครูวางแผนการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ภายในโรงเรียนด้วยความประหยัด อันดับสาม ควรมีการกำหนดมาตรการประหยัดทรัพยากรทางการศึกษาในการบริหารดำเนินงาน

สรุปและอภิปรายผล

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงนำมาใช้ในการบริหารงาน บริหารงานตามภารกิจและนำนโยบายสู่การปฏิบัติชัดเจน เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูและบุคลากรในการดำเนินงานจัดการศึกษา มีการจัดโครงสร้างองค์กรการบริหารที่ชัดเจนในการกำหนดหน้าที่และรับผิดชอบ และมีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา มีจำรัส (2560 : 76) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอท่ามะกา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2

พิจารณาสภาพเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร และตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนสอดคล้องตามพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับและสนองนโยบายของทางราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา มีจำรัส (2560 : 76)

2. ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงนำมาใช้ในการบริหารงาน จัดครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานตามหลักความรู้ความสามารถและได้กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ทิศทางการจัดการศึกษามุ่งความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ

กระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 65) ได้กล่าวว่า หลักคุณธรรม เป็นหลักที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยและประกอบอาชีพที่สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา มีจำรัส (2560:76)

3. ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 บริหารงานตามภารกิจและนำนโยบายสู่การปฏิบัติชัดเจน พิจารณาความดีความชอบเลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือนแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด และโรงเรียนแถลงนโยบายการจัดการศึกษาและสามารถชี้แจงการดำเนินงานต่างๆ ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและสาธารณะชนได้ทราบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ วนิดา แสดงสารพันธ์ (2558 : 32)

4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูและบุคลากรในการดำเนินงานจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณา พวงทอง (2562 : 133)

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการจัดโครงสร้างองค์กรการบริหารที่ชัดเจนในการกำหนดหน้าที่และรับผิดชอบ ให้การต้อนรับแขกผู้มาเยี่ยมชมโรงเรียนด้วยมิตรไมตรี และโรงเรียนจัดให้มีคำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษาชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ วนิดา แสงสารพันธ์ (2558 : 44) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณา พวงทอง (2562 : 133)

6. ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สนับสนุนให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดมอบหมายงานแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดหลักการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน และมีการบริหารจัดการและวางแผน การใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปูรณ์ญาดา กาพย์ตุ้ม (2562 : 62)

พิจารณาปัญหาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ มีการกำหนด กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่ยังไม่ชัดเจน และไม่เป็นที่ยอมรับ อาจเป็นเพราะว่า การกำหนด กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับ ย่อมจะเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปตามความพอใจของ

ตน เพราะถ้าบุคคลกระทำตามความพอใจ โดยปราศจากการควบคุมแล้วก็ย่อมจะเป็นอันตรายต่อการอยู่ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิสิตา มะอักษร (2560 : 75)

2. ด้านหลักคุณธรรม ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ไม่มีการปรึกษาหารือเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารบางคนอาจกลัวว่าการรับฟังความเห็นของลูกน้อง หรือผู้อื่น และทำตามความเห็นของผู้อื่น เป็นการแสดงให้เห็นว่าตนเองไม่มีความรู้ความสามารถ ต้องให้คนอื่นมาชี้แนะ เลยมีพฤติกรรมแสดงออกด้วยการไม่ยอมฟังใคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา มีจำรัส (2560 : 76)

3. ด้านหลักความโปร่งใส ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานความก้าวหน้าให้ชุมชนได้ทราบยังมีน้อย อาจเป็นเพราะว่า ประชาสัมพันธ์เป็นการสื่อสารเผยแพร่ข่าวสาร ผ่านกระบวนการสื่อสารและสื่อที่เหมาะสมไปยังผู้รับ สารเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีให้เกิดกับกลุ่มเป้าหมายเปิดรับสารเพื่อให้เกิด ความร่วมมือตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการ การประชาสัมพันธ์ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ สร้างความน่าเชื่อ สร้างค่านิยมไปยังบุคคลและองค์กรเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรและ ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณา พวงทอง (2562 : 133)

4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาน้อย อาจเป็นเพราะว่า การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของทุกภาคส่วน ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา และให้ความร่วมกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา ชุดทองม้วน (2560 : 81)

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ คำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่ชัดเจน อาจเป็นเพราะว่า การมีคำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษาชัดเจน จะทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้หน้าที่และขอบเขตของงานที่จะปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิสิตา มะอักษร (2560 : 75)

6. ด้านหลักความคุ้มค่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การบริหารจัดการและวางแผนการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดยังมีน้อย อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาที่อยู่ทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยยึดหลักการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ทรัพยากรทางการศึกษาจึงมีความจำเป็นและเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างสูงที่จะนำพาให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินรัตน์ แผงดี (2561 : 95)

พิจารณาแนวทางเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและชุมชนควรร่วมกันระดมความคิดเห็น และร่วมกันวางกรอบแนวปฏิบัติ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย อาจเป็นเพราะว่า เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อวางกรอบแนวปฏิบัติ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเพื่อให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิกร นวโชติรส (2560 : 85)

2. ด้านหลักคุณธรรม แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างด้านการมีคุณธรรมโดยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบดูแล ปกครองครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นจะต้องใช้หลักคุณธรรมในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา มีจำรัส (2560 : 76)

3. ด้านหลักความโปร่งใส แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความโปร่งใส พร้อมรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และชุมชนทุกขั้นตอน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันมีความชัดเจนในเรื่องของการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิสิตา มะอักษร (2560 : 75)

4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนและตัดสินใจ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการให้บุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา ชุดทองม้วน (2560 : 81)

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรกล้ารับผิดชอบผลจากการกระทำของตนเอง อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกน้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา มีจำรัส (2560 : 76)

6. ด้านหลักความคุ้มค่า แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ควรมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา และนำมาใช้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด อาจเป็นเพราะว่าการบริหารในยุคปัจจุบันมีข้อจำกัดด้านงบประมาณอยู่จำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปูรณ์ญาดา กาพย์ตุ้ม (2562 : 62)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริม สนับสนุนในด้านงบประมาณ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรจัดกิจกรรม โครงการส่งเสริมหรือเสริมสร้างธรรมภิบาล เช่น ประกวด และมอบรางวัลแก่สถานศึกษาที่มีการบริหารงานตามหลักธรรมภิบาลดีเด่น หรือผู้บริหารศึกษาที่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลดีเด่น เป็นต้น

1.3 สถานศึกษา ควรจัดอบรมเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ทางการศึกษา

1.4 ครู ควรเสนอแนวความคิดในการทำงาน แก้ปัญหาร่วมกัน และทำงานอย่างเต็มความสามารถของตนเอง

1.5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น

1.6 ผู้ปกครองนักเรียน ควรมีการส่งเสริมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการทำประโยชน์สร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.2 ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38

2.3 ควรศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมภิบาลที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.4 ควรศึกษาเรื่อง การประเมินผลการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แนวการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

เกษม วัฒนชัย. (2556). **ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ชรินรัตน์ แผงดี. (2561). **รูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิมพาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารหารศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2557). **ธรรมาภิบาลกับราชการไทย.** ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องความสำเร็จและบทเรียนในการสร้างธรรมาภิบาลในส่วนราชการ. วันที่ 20 ธันวาคม 2549. (หน้า 8). กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.

ธนดล พระพุทธพงศ์. (2557). **ปัญหาคอรัปชั่นกับ Good Govermance.** วารสารนักบริหาร.

ธีระ รุญเจริญ. (2559). **ประสิทธิภาพการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นิกร นวโชติรส. (2560). **การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น.** การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10).** กรุงเทพฯ : วีริยาสาสน์.

บังอร จันกรม. (2561). **การบริหารงานโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ประมวล รุจนเสรี. (2558). **การบริหาร-การจัดการที่ดี.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

มณีรัตน์ ภิญโญภาพสกุล. (2559). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ยุทธนา ชุดทองม้วน. (2560). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วนิดา แสงสารพันธ์. (2558). **การบริหารจัดการแบบธรรมภิบาล.** วารสารนักบริหาร.

วิรัตน์ รัตนมณี. (2560). **การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). **การบริหาร หลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: หจก. ทิพยวิสุทธิ์.

ศิรินาถ นันทวัฒนภิรมย์. (2557). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุจิตรา มีจำรัส. (2560). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา.** การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุพรรณา พวงทอง. (2562). **การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1.** รายงานการศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

โสมนัส ณ บางช้าง. (2557). **Good Governance : การกำกับดูแลที่ดี.** วารสารนักบริหาร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2. (2564). **ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.takesa2.go.th (วันที่ค้นข้อมูล : 7 กันยายน 2564)

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2546). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2546- 2550).** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12.** กรุงเทพฯ : 2560-2564.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2555). **แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

The Relationship Between Strategy Teaching and learning Result of Bachelor of Education Program in Early Childhood Education Pitchayabundit College

ธีระเดช จิราธนทัต[1], กัลยารัตน์ หัสโรค์[2], กนกอร ทองศรี[3], ราชสีห์ ศรีเสน่ห์[4] และ อนุเทพ ธนานุกูลสมบัติ[5]

Thiradet Jirathanathat, Kanyarat Hassaro, Kanokon Tongsri, Rachasee Srisane and Anuthep Thananukusombut

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติของกลยุทธ์การสอนนักศึกษา 2) ศึกษาระดับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ประชากรคือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) กลยุทธ์การสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมมีการปฏิบัติระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ กลยุทธ์ด้านความรู้ กลยุทธ์ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ กลยุทธ์ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ กลยุทธ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม กลยุทธ์ด้านทักษะทางปัญญา และกลยุทธ์ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมอยู่ระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับดีถึงดีที่สุด และ 3) กลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กัน อยู่ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ *:* ความสัมพันธ์, กลยุทธ์การสอน, ผลการเรียนรู้

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีระเดช จิราธนทัต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

[2] อาจารย์ ดร. กัลยารัตน์ หัสโรค์ หมวดศึกษาทั่วไป คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต (ผู้เขียนหลัก)*

อีเมล: tui.h2511@gmail.com; เบอร์โทร: 0631954298

[3] อาจารย์ ดร. กนกอร ทองศรี ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

[4] อาจารย์ ราชสีห์ ศรีเสน่ห์ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัล คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

[5] อาจารย์ อนุเทพ ธนานุกูลสมบัติ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

Abstract

The objective of this research were: 1) to study the student's teaching strategies, 2) to study the student's learning result, and 3) to study the relationship between the student's teaching strategies and the student's learning result. The population were 43 four year program students. The research instrument was a questionnaire. The statistic for data analysis were mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The research finding were as follow: 1) the student's teaching strategies both a total were at a high level and each aspect were at a high to highest level including knowledge, Interpersonal skills and responsibility, learning management skills, morality and ethics, intellectual skills, and numerical analysis; communication and use of information technology., 2) the student's learning result both a total were at a high level and each aspect were at a high to highest level., and 3) the student's teaching strategies had a medium relationship with the student's learning result both a total and each aspect as statistically significant at .05 level.

Keywords : relationship, teaching strategies, learning result

บทนำ

นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เน้นการพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและนโยบายรัฐบาลหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย โดยคาดหวังว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเครื่องการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้นในการเร่งรัดการทำงานภาพรวมกระทรวงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นความไว้วางใจให้กับสังคม และผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ ซึ่งได้กำหนดหลักการสำคัญ ได้แก่ 1) สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจให้กับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนและประชาชน โดยให้ทุกหน่วยงานนำรูปแบบการทำงานโดยบูรณาการการทำงานทำร่วมกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 2) สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กรประชาชนและประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา และ 3) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ประกาศและแถลงนโยบายไว้แล้ว โดยมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและ

ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ประกอบด้วย เร่งสร้างสถานศึกษาปลอดภัยเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม บรรจุตัวชี้วัดเรื่องความปลอดภัยตามเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา และให้มีหน่วยงานด้านความปลอดภัย 2) ยกระดับคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย เร่งจัดทำและพัฒนากรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะแบบผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาช่องทางการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มต่างๆ มุ่งพัฒนาการจัดการเป็นการสอนประวัติศาสตร์ พัฒนาอาชีวศึกษาหรือหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และศึกษาวิจัย และ 3) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมการศึกษาทุกช่วงวัย ประกอบด้วย ดำเนินการสำรวจและตามตามเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยที่อายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทุกคน มุ่งแก้ปัญหาคนพิการ ความช่วยเหลือโรงเรียนห่างไกล และส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือการจัดการศึกษาร่วมกับหน่วยงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

พันธกิจของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต คือ การผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาปฐมวัยภายใต้บริบทของการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการจัดการศึกษาด้านปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู และมีความสามารถในการวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ปัญหาด้านการจัดการศึกษาด้านปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปและหมวดวิชาเฉพาะหลายด้าน เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อีกทั้งได้กำหนดผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์การพัฒนาผลการเรียนรู้ด้วย ครูปฐมวัยเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก และมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมรวมทั้งพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กมากที่สุดในช่วงที่เด็กอยู่ในโรงเรียน ดังนั้นครูปฐมวัยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ มีความรับผิดชอบ รักเด็ก อุปนิสัยอ่อนโยน มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความยุติธรรม มีลักษณะเป็นผู้นำ เพื่อจะเป็นผู้ที่ให้การดูแลเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เป็นการวางรากฐาน ความคิด สติปัญญา อารมณ์สังคม ลักษณะนิสัย เสริมสร้างบุคลิกที่ดีให้แก่เด็ก ซึ่งเปรียบเสมือนการวางรากฐานของประเทศ ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตครูปฐมวัยให้มีคุณภาพเพื่อปฏิบัติภารกิจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สำเร็จตามความคาดหวัง คือ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย เพราะเป็นตัวกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชา ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยและสังคมโลก (วิทยาลัยพิชญบัณฑิต, 2562)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการพัฒนาผลการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมสำหรับนักศึกษามากน้อยเพียงใด ผลการเรียนรู้ที่นักศึกษาได้รับอยู่ในระดับใด

และกลยุทธ์การสอนมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของนักศึกษาหรือไม่ หรือมีมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำหลักสูตรดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการปรับกลยุทธ์การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาระดับการปฏิบัติของกลยุทธ์การสอนนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

2. ศึกษาระดับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรคือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน (วิทยาลัยพิชญบัณฑิต, 2565)

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ส่วน ได้แก่

2.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรวยการมีจำนวน 1 ข้อ ตัวอย่างคำถาม คือ ชั้นปีที่ศึกษา ( ) ปีที่ 1 ( ) ปีที่ 2

2.2 ส่วนที่ 2 ข้อมูลกลยุทธ์การสอนนักศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.86 มี 5 ด้าน จำนวน 17 ข้อ ดังนี้

1) กลยุทธ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีจำนวน 4 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น การสร้างวินัย ความรับผิดชอบต่อตนเองด้วยการชั้นเรียน การแต่งกาย และการส่งงาน ฯลฯ

2) กลยุทธ์ด้านความรู้ มีจำนวน 4 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยใช้รูปแบบการลงมือปฏิบัติ ฯลฯ

3) กลยุทธ์ด้านทักษะทางปัญญา มีจำนวน 3 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น สอนโดยใช้วิธีการลงมือปฏิบัติ ฯลฯ

4) กลยุทธ์ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีจำนวน 3 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น สอนโดยใช้กรณีการศึกษาจัดดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ฯลฯ

5) กลยุทธ์ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีจำนวน 3 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น จัดการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกทักษะการสื่อสารทั้งวัจนภาษา และอวัจนภาษา ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ฯลฯ

6) กลยุทธ์ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ มีจำนวน 5 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น สามารถเลือกใช้ปรัชญาตามความเชื่อในการสร้างหลักสูตรรายวิชา การออกแบบเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สามารถนำความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ในการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ฯลฯ

2.3 ส่วนที่ 3 ข้อมูลผลการเรียนรู้ของนักศึกษามีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 มี 5 ด้าน จำนวน 19 ข้อ ดังนี้

1) ผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีจำนวน 5 ข้อ ตัวอย่างคำถามเช่น มีวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ ฯลฯ

2) ผลการเรียนรู้ด้านความรู้ มีจำนวน 3 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น มีความรู้ โลกทัศน์กว้าง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ ฯลฯ

3) ผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา มีจำนวน 3 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น มีทักษะการคิดแบองค์รวม ฯลฯ

4) ผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีจำนวน 4 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น มีจิตอาสา สำนึกสาธารณะ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทย ฯลฯ

5) ผลการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีจำนวน 4 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

6) ผลการเรียนรู้ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ มีจำนวน 5 ข้อ ตัวอย่างคำถาม เช่น สามารถนำปรัชญาไปใช้ในการเรียนการสอน สามารถนำความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนได้ ฯลฯ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต และติดตามเก็บรวบรวบแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจนครบ 43 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การศึกษากลยุทธ์การสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00, 3.51 – 4.50, 2.51 – 3.50, 1.51–2.50, และ1.00–1.50 หมายถึง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.2 การศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51

– 5.00, 3.51 – 4.50, 2.51 – 3.50, 1.51 – 2.50, และ1.00 – 1.50 หมายถึง ดีมาก ดี พอใช้ ควรปรับปรุง และควรปรับปรุงอย่างยิ่ง ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้ 0.71-1.00, 0.31-0.70, 0.01-0.30 และ 0.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูง, ปานกลาง, ต่ำ และ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ตามลำดับ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติของกลยุทธ์การสอนนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจากนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 43 คน มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์และสรุปผล ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กลยุทธ์การสอน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.37	0.52	มาก
2. ด้านความรู้	4.51	0.47	มากที่สุด
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.23	0.51	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.44	0.57	มาก
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.19	0.58	มาก
6. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้	4.41	0.50	มาก
โดยรวม	4.35	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลยุทธ์การสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมมีการปฏิบัติระดับมาก (μ=4.35, **σ**=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และกลยุทธ์การสอนที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ กลยุทธ์ด้านความรู้ (μ=4.51, **σ**=0.47) รองลงมาคือ กลยุทธ์ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (μ=4.44, **σ**=0.57) กลยุทธ์ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ (μ=4.41, **σ**=0.50) กลยุทธ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม (μ=4.37, **σ**=0.52)

กลยุทธ์ด้านทักษะทางปัญญา (μ=4.23, **σ**=0.51) และกลยุทธ์ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (μ=4.19, **σ**=0.58) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจากนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 43 คน มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์และสรุปผล ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ผลการเรียนรู้	μ	σ	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.46	0.48	ดี
2. ด้านความรู้	4.58	0.53	ดีมาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.30	0.55	ดี
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.38	0.55	ดี
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.36	0.46	ดี
6. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้	4.42	0.49	ดี
โดยรวม	4.41	0.53	ดี

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมอยู่ระดับดี (μ=4.41, **σ**=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับดีถึงดีที่สุด และด้านที่มีผลการเรียนรู้สูงสุด คือ ด้านความรู้ (μ=4.58, **σ**=0.53) รองลงมา คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (μ=4.46, **σ**=0.48) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ (μ=4.42, **σ**=0.49) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (μ=4.38, **σ**=0.55) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (μ=4.36, **σ**=0.46) และด้านทักษะทางปัญญา (μ=4.30, **σ**=0.55) ตามลำดับ

3. ผลศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจากนักศึกษาสาขาวิชการศึกษาปฐมวัย จำนวน 43 คน มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันแล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์และสรุปผล ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กลยุทธ์	ผลการเรียนรู้	ความสัมพันธ์ (r)	P
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	0.504	0.000*
2. ด้านความรู้	2. ด้านความรู้	0.678	0.000*
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3. ด้านทักษะทางปัญญา	0.420	0.025*
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	0.627	0.000*
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	0.429	0.000*
6. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้	6. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้	0.615	0.000*
โดยรวม		0.545	0.008*

* P< .05

จากตารางที่ 3 พบว่า กลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กัน อยู่ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ด้านความรู้ (r=0.678) รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (r=0.627) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ (r=0.615) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (r=0.504) ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (r=0.429) และด้านทักษะทางปัญญา (r=0.420) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. กลยุทธ์การสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมมีการปฏิบัติระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และกลยุทธ์การสอนที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ กลยุทธ์ด้านความรู้ รองลงมาคือ กลยุทธ์ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ กลยุทธ์ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ กลยุทธ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม กลยุทธ์ด้านทักษะทางปัญญา และกลยุทธ์ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

2. ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมอยู่ระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับดีถึงดีที่สุด และด้านที่มีผลการเรียนรู้สูงสุด คือ ด้านความรู้ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะทางปัญญา ตามลำดับ

3. กลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กัน อยู่ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ด้านความรู้ (r=0.678) รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะทางปัญญา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. กลยุทธ์การสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมและรายด้านรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่าอาจารย์ผู้สอนได้ให้ความสำคัญ และปฏิบัติการสอนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรปรับปรุง 2562 โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (วิทยาลัยพิชญบัณฑิต, 2562) จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักศึกษามีความเห็นว่ากลยุทธ์การสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2557) ที่ระบุไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เป็นการเลือกวิธีการสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ ซึ่งผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับ ผลการการวิจัยของ รัชดา ธรรมเจริญ, วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์ และเจตน์สฤษฏ์ สังขพันธ์ (2555) ที่ระบุว่า โดยภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่มีความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือกลยุทธ์ด้านความรู้เป็นเพราะว่าอาจารย์ผู้สอนได้ให้ความสำคัญและปฏิบัติการสอนทั้งหมวดวิชาเฉพาะด้านและหมวดวิชาเอกบังคับ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรศึกษาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรปรับปรุง 2562 เช่น การวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้และการเรียนรู้แบบสืบสวน การทบทวนวรรณกรรมและสรุปสถานะขององค์ความรู้ การวิเคราะห์แบบวิภาษวิธีเกี่ยวกับประเด็นวิกฤตขององค์ความรู้และทฤษฎี และการเรียนรู้ร่วมมือเพื่อประยุทธ์และประเมินค่าองค์ความรู้ ฯลฯ (วิทยาลัยพิชญบัณฑิต, 2562) จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักศึกษามีความเห็นว่า กลยุทธ์ด้านความรู้มีความเหมาะสมสูงกว่าทุกด้าน สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2557) ที่ระบุไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะได้สู่จุดหมายปลายทางหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน

2. ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับดี และรายด้านอยู่ในระดับดีถึงดีที่สุด เป็นเพราะว่านักศึกษามีความเห็นว่า อาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์การสอน และเตรียมการสอนมาดี สามารถถ่ายทอดความรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักศึกษา อีกทั้งมีการใช้สื่อ

และวัดผลประเมินผลได้เหมาะสมเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดี จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักศึกษามีความเห็นว่า ผลการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับดีถึงดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิกิจ ศรีปัตถา (2553) ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ระบบที่ประกอบด้วยสิ่งนำเข้าแล้วนำสิ่งนั้น เข้าสู่กระบวนการ เพื่อกระทำให้ผลผลิตออกมา ในกรณีที่ผลผลิตออกมาดีก็อาจเป็นเพราะว่า สิ่งที่นำเข้าดีและหรือกระบวนการจัดทำมีความเหมาะสมหรือดีด้วยกันทั้งสององค์ประกอบ และสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2557) ที่ระบุไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดี ย่อมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี คือมีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม โดยมีความรู้ความเข้าใจทักษะและเจตคติ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ฉัตรประมนต์ ภูติจันทร์, วัลลภา วิชะยะวงศ์ และจันจิราภรณ์ ปานยินดี (2557) ที่วิจัยพบว่า การเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. กลยุทธ์การสอน กับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2557) ที่ระบุไว้ว่า การจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่แยกจากกันไม่ได้เมื่อมีการจัดการเรียนรรู้ที่ต้องมีการเรียนรู้ควบคู่กันไป ซึ่งผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร โกมารทัต (2559) ที่วิจัยพบว่า การใช้กลยุทธ์การเรียนภาษาต่างประเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนทางภาษาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และ ฉัตรประมนต์ ภูติจันทร์, วัลลภา วิชะยะวงศ์ และจันจิราภรณ์ ปานยินดี (2557) ที่วิจัยพบว่า ปัจจัยในการสอนกับการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมมีความสัมพันธ์กันปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสอนกับผลการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะว่ายังมีปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาและมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วย เช่น พฤติกรรมกรสอนของอาจารย์ การวัดผลและประเมินผล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยในครั้งนี้

1.1 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ควรเน้นเรื่อง ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับผู้เรียน ในการเรียนการสอน

1.2 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ควรนำกลยุทธ์การสอนด้านทักษะทางปัญญา ให้มีควรสัมพันธ์กับการเรียนรู้ ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

2.2 ควรศึกษาการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

2.3 ควรศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

_____. (2565). **ข้อมูลนักศึกษา ปีการศึกษา 2565**. หนองบัวลำภู : ฝ่ายทะเบียนและวัดผล วิทยาลัยพิชญบัณฑิต.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

ฉัตรประมนต์ ภูติจันทร์, วัลลภา วิชะยะวงศ์ และจันจิราภรณ์ ปานยินดี. (2557, มกราคม-มิถุนายน). **ปัจจัยในการสอนที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.** วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. 01(1), 1-12.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS.** (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสานส์.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2557). **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** ปทุมธานี : สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

รัชดา ธรรมเจริญ, วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์ และเจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์. (2555). **ความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการจัดการของนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่.** สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วิทยาลัยพิชญบัณฑิต. (2562). **หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตร 4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562.** หนองบัวลำภู : คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต.

สมพร โกมารทัต. (2559). **การศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนภาษาต่างประเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพฯและปริมณฑล.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุวิกิจ ศรีปัตถา. (2553). **เอกสารประกอบการสอนวิชา ทฤษฎีและกลยุทธ์การบริหาร.** มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

แนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

THE WAY OF SUPPORTING THE TEACHER FOR DOING CLASSROOM RESEARCH OF THE MAERAMAT SCHOOL ADMINISTRATORS GROUP UNDER TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

นพรัตน์ ริยะนา[1] และ สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
Nopparat Riyana and Somchai Angsuchotimethee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียน กลุ่มแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รวมทั้งสิ้น 189 คน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก แนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมความรู้ด้านการวิจัยแก่ครูโดยการจัดให้มีการอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการอยู่เสมอ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูที่มีความรู้ความสามารถในด้านการวิจัยในชั้นเรียนเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ครูคนอื่น ๆ ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีครูผู้นำด้านการทำ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : riyana2528@gmail.com โทร. 083-1520702
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : somchaiang63@gmail.com โทร. 095-6326684

วิจัยในชั้นเรียนเพื่อจูงใจให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูคิดปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยอันเป็นความก้าวหน้าทางอาชีพของครู

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริมครูผู้สอน, การทำวิจัยในชั้นเรียน,
ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด

Abstract

The purposes of this research were to investigate the problem condition and the way of supporting the teacher for doing classroom research of the Maeramat school administrators group under Tak primary educational service area Office 2. The populations were 189 Director and Teachers in Maeramat district under Tak primary educational service area Office 2. The source of information for doing this research were 9 . The instrument used in this research were questionnaire and interview question. The statistics for data analysis were percentage, average and standard deviation. The research results were the way of supporting the teacher for doing classroom research of the Maeramat school administrators group was at highest level in overall and each side. There were rearrange the average from high to low. Promotion of progress in the position of the teacher who is the classroom researcher. Participation in advice and help the researcher. Focus on doing classroom research. Accepting and respecting the researcher. For promoting to have success in this research was in high level. The way of supporting teacher for doing classroom research of the administration were they should support teachers to have the knowledge about doing research by setting meeting, seminar and workshop. They should support teachers to have ability to be a research lecturer to give the knowledge for the other. They should support teachers to have creative thinking about doing research. They should support teachers to motivate and being the leader about doing classroom research and the should motivate teachers to think and adapt teaching style by using the research process to having progress in teacher career.

Keywords : The way of supporting the teacher, Classroom Research,
The Maeramat School Administrators Group

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการทางการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่าการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กรมวิชาการ, 2544 อ้างถึงในภาณุพงศ์ โสนโชติ 2562 : 2)

ผลการนิเทศ ติดตาม และสำรวจข้อมูลการวิจัยในชั้นเรียนของกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ครูมีผลงานการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับน้อย ทั้งในด้านนโยบายการส่งเสริมการวิจัยโดยโรงเรียนยังขาดเอกสารตำราที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานวิจัย ขาดงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน การจูงใจให้ครูทำวิจัย การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่ครู ขาดการนำผลงานการวิจัยไปเผยแพร่ในโอกาสต่างๆ นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่ยังนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนน้อย ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำของหน่วยงาน และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะทำให้การวิจัยในชั้นเรียนประสบความสำเร็จ จะต้องมีเทคนิคในการจูงใจ ให้ผู้ร่วมงานร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มกำลังและความสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ เพื่อประสิทธิภาพและคุณภาพขององค์การ ซึ่งงานจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในองค์การได้รับการยอมรับจากผู้บริหาร และเพื่อนสมาชิก

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาแนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ยกระดับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด จูงใจให้ครูทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนทำวิจัยในชั้นเรียนกันมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลไปถึงคุณภาพของนักเรียน ที่จะเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ จากการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการส่งเสริมในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไข ปรับปรุงและส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา
3. มาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษา
4. บริบททั่วไปของ กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย
7. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

การศึกษาสภาพและปัญหาแนวการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 11 โรงเรียน รวม 189 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การหาแนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการศึกษา จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนน้อยที่สุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายข้อในแต่ละด้านมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1 สภาพการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ กำหนดนโยบายให้มีความชัดเจนในการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ จัดให้ครูแต่ละคนมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเต็มที่ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ ตำรา แหล่งข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน จัดทำแผนปฏิบัติการการวิจัยในชั้นเรียน ตามลำดับ ส่วนติดตามผลการปฏิบัติงานวิจัยของครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด

1.2 สภาพการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ เผยแพร่ผลงานวิจัยให้กับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ได้รับทราบมากที่สุด รองลงมาคือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน นำผลงานไปเสนอที่ประชุมในโอกาสต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ให้โอกาสครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนได้นำเสนอผลการวิจัยในชั้นเรียนในที่ประชุมของโรงเรียน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน และให้การยกย่อง ชมเชย แก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ตามลำดับ ส่วนให้เกียรติบัตรหรือรางวัลแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนน้อยที่สุด

1.3 สภาพการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ ส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมาบรรยายเสริมความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านวิจัยแก่ครู จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของครู

สนับสนุนให้ครูได้เขียนบทความจากงานวิจัยเพื่อนำไปเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ตามสื่อต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ครูผู้ทำวิจัยเป็นผู้บรรยายปาฐกถาทั้งในระดับโรงเรียนและท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับการสอน เนื้อหา อุปกรณ์ วิธีสอน และวิธีการจัดชั้นเรียนใหม่ ๆ น้อยที่สุด

1.4 สภาพการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จนได้แนวทางที่นำไปสู่การวิจัยมากที่สุด รองลงมาคือ จัดหาตัวอย่างงานวิจัยมาให้ครูได้ศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับปัญหาการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยในชั้นเรียน และจัดหาโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลมาให้ครูได้ศึกษา ตามลำดับ ส่วนการมีส่วนร่วมในการเสนอ แนะนำและการพัฒนาหัวข้อการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนน้อยที่สุด

1.5 สภาพการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ สร้างบรรยากาศให้ครูได้มีอิสระ แสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าทำ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปเสนอขอใช้ในการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ นำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ สนับสนุนให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ และให้นำผลงานการวิจัยในชั้นเรียนมาประกอบในการพิจารณามอบหมายภารกิจที่รับผิดชอบในโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ เสนอให้ครูผู้นำผลวิจัยไปประกวด แข่งขัน เพื่อคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ เช่น ครูแกนนำ ครูต้นแบบน้อยที่สุด

2. ปัญหาการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาไม่มีการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนมาใช้ประกอบในการกำหนดมาตรฐานการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา

2.2 ปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา

2.3 ปัญหาด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดการอบรมประชุมชี้แจงครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงการรายงานผลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ

2.4 ปัญหาด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาไม่มีเครื่องมือในการประเมินตนเองที่ชัดเจน

2.5 ปัญหาด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

2.6 ปัญหาด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบ คือ ครูและบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

2.7 ปัญหาด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากผลการประเมินตนเอง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบ คือ ครูและบุคลากรขาดความรู้และแหล่งข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยการพิจารณาผลการประเมินตนเอง

3. ผลการวิจัยแนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

3.1 แนวทางด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ควรจัดให้มีการประชุมวางแผนโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบและเห็นความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ชัดเจน

3.2 แนวทางด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน กำหนดนโยบายให้มีความชัดเจนในการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ตำรา แหล่งข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน จัดให้ครูแต่ละคนมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเต็มที่

3.3 แนวทางด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ควรส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมาบรรยายเสริมความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านวิจัยแก่ครู

3.4 แนวทางด้านการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับปัญหาการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยในชั้นเรียน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จนได้แนวทางไปสู่การวิจัย

3.5 แนวทางด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ควรนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปเสนอขอใช้ในการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ

การอภิปรายผล

สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ทั้งงบประมาณ เวลา วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ข้อมูลสารสนเทศ และการจัดอบรมเพื่อให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในการนำเทคนิคการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ ให้การช่วยเหลือแนะนำ ให้คำปรึกษา สนับสนุนให้กำลังใจ ผลักดันให้การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเกิดประสิทธิภาพ ส่งผลให้ครูรับรู้ว่าผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิษณุ คนซื่อ (2560 : 47) บทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดแสงสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดนโยบายให้มีความชัดเจนในการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานวิจัยของครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์พิมพ์ วงศ์ประชารัตน์ (2561) เรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การจัดให้มีการอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการอยู่เสมอเป็นเพราะว่าความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมให้ครูมีความสามารถเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน

1.2 ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนให้โอกาสครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนได้นำเสนอผลการวิจัยในชั้นเรียนในที่ประชุมของโรงเรียนและมีการส่งเสริม

สนับสนุนให้ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน นำผลงานไปเสนอที่ประชุมในโอกาสต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมควร เหล่าประเสริฐ (2560) เรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่งเสริมให้ครูที่มีความรู้ความสามารถในด้านการวิจัยในชั้นเรียนเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ครูคนอื่น ๆ เป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมขยายผลการวิจัยในชั้นเรียน การขยายผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้ครูผู้ซึ่งทำวิจัยในชั้นเรียนไปแล้ว หรือครูผู้นำในการวิจัยเป็นแกนนำในการให้ครูในหมวดวิชาต่าง ๆ ทำการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งจะช่วยให้ครูในโรงเรียนทำการวิจัยในชั้นเรียนได้เพิ่มมากขึ้น

1.3 ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีการจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของครูและจัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมาบรรยายเสริมความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านวิจัยแก่ครู สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล สิทธิมงคล (2561) เรื่อง บทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่าการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น การพาครูไปทัศนศึกษาดูงานโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น เป็นเพราะว่าบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมครูเพื่อพัฒนาวิชาชีพที่สำคัญ จะต้องส่งเสริมและปรับปรุงด้านวิชาชีพครูและครูทุกคนจะต้องศึกษาและทดลอง วิจัยอย่างจริงจังเพื่อความก้าวหน้าในการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยจะต้อง กระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูเกิดความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอ แนะนำและการพัฒนาหัวข้อการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและจัดหาตัวอย่างงานวิจัยมาให้ครูได้ศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญมา ช้างทอง (2559) เรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนด้านการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีครูผู้นำด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อจูงใจให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเพราะว่าจากบทบาทของผู้บริหารต้องพัฒนาครูให้เป็นผู้นำ เพื่อช่วยในการบุกเบิกความรู้และปฏิบัติงาน การพัฒนากลุ่มผู้นำอย่างนี้ จำเป็นต้องจัดหาแหล่งทรัพยากร เปิดโอกาสในการฝึกและพัฒนาผู้นำ จัดหาทุนเพื่อพัฒนาผู้นำหรือจัดหาบริการช่วย

1.5 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการเสนอให้ครูผู้นำผลวิจัยไปประกวด แข่งขัน เพื่อคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ เช่น ครูแกนนำ ครูต้นแบบส่งเสริม และสนับสนุนให้

ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปเสนอขอใช้ในการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ สอดคล้องกับงานวิจัยของจรัญ สุขเสรี (2561) เรื่อง การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่าการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูคิดปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยอันเป็นความก้าวหน้าทางอาชีพของครู เป็นเพราะว่าผู้บริหารจะต้องบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน โดยใช้ผลงานการวิจัยของครูเป็นเกณฑ์ส่วนหนึ่งเพื่อ การพิจารณาความดีความชอบ หรือการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานของครูให้สูงขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ครูคิดปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย

2. ปัญหาการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาไม่มีการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนมาใช้ประกอบในการกำหนดมาตรฐานการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา มีปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชญ์วลีย์ สุริยนต์ รชฏ สุวรรณกูฏ และ ทัศนา ประสานตรี (2565 : 132) เรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาต้องร่วมมือกันทั้ง ชุมชน ผู้ปกครอง และรวมไปถึงนักเรียนด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและเป็นไปตามขั้นตอนการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษามีปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสนันท์ สิทธิศักดิ์ (2564 : 210) เรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทขาดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนหรือสถานศึกษาและขาดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในสถานศึกษา

2.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดการอบรมประชุมชี้แจงครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงการรายงานผลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบมีปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนีวรรณ

ธรรมวงค์ (2559 : 132) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสนยังขาดการอบรมประชุมชี้แจงครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงการรายงานผลให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสนขาดความชัดเจนในการดำเนินการตามแผนการพัฒนาการทำวิจัยของสถานศึกษา

2.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาไม่มีเครื่องมือในการประเมินตนเองที่ชัดเจนมีปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของทับทิม พิทักษ์เขตขัณฑ์ และ รัตนา ดวงแก้ว (2562 : 87) เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มพญาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 พบว่า ครูยังขาดความรู้ความชำนาญด้านการประเมินผล และไม่มีเครื่องมือในการประเมินตนเองที่ชัดเจนจึงทำให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มพญาวัง ที่จะสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้

2.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของณทธรา มณีวรรณ และ สุภาวดี ลาภเจริญ (2564 : 103) เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามทัศนะของครู พบว่า ผู้บริหารยังขาดการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

2.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ปัญหาที่พบ คือ ครูและบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองมีปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของมนสิชา เหมือนปอง, มิตภาณี พุ่มกล่อม (2564 : 189) เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า สถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองมีปัญหา ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้และแหล่งข้อมูลในการทำวิจัยในชั้นเรียน

2.7 ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากผลการประเมินตนเองในภาพรวมสรุปได้ดังนี้ ปัญหาที่พบ คือ ครูและบุคลากรขาดความรู้และแหล่งข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยการพิจารณาผลการประเมินตนเองมีปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระศักดิ์ บึงมุมม และ จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์ (2563 : 154) เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาขาดความรู้และแหล่งข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยการพิจารณาผลการประเมินตนเอง และสถานศึกษาจัดทำรายงานผลในการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่ตรงตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น

3. แนวทางการส่งเสริมครูผู้สอนเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ควรจัดให้มีการประชุมวางแผนโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รองลงมาคือ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบและเห็นความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา และควรมีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการกำหนดมาตรฐานการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสนันท์ สิทธิศักดิ (2565 : 140) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบและเห็นความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา และควรจัดให้มีการประชุมวางแผนโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3.2 ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือ กำหนดนโยบายให้มีความชัดเจนในการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน และติดตามผลการปฏิบัติงานวิจัยของครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทับทิม พิทักษ์เขตขัณฑ์ และ รัตนา ดวงแก้ว (2562 : 186) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มพญาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มพญาวัง มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน มีการกำหนดนโยบายให้มีความชัดเจนในการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน และติดตามผลการปฏิบัติงานวิจัยของครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

3.3 ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ควรส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน รองลงมาคือ จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมาบรรยายเสริมความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านวิจัยแก่ครู และเปิดโอกาสให้ครูผู้ทำวิจัยเป็นผู้บรรยายปาฐกถาทั้งในระดับโรงเรียนและท้องถิ่น กับ สนับสนุนให้ครูได้เขียนบทความจากงานวิจัยเพื่อนำไปเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ตามสื่อต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภารัตน์ เสนี และ ศิลป์ชัย สุวรรณมณี (2561:257) การส่งเสริมการทาวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารมีหน้าที่ส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ควรมีการจัดอบรม เปิดโอกาสให้ครูผู้ทำวิจัยได้โดยอิสระ และสนับสนุนให้ครูได้เขียนบทความจากงานวิจัยเพื่อนำไปเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ตามสื่อต่าง ๆ

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับปัญหาการปรับปรุงการเรียนการ

สอนโดยการใช้วิจัยในชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จนได้แนวทางที่นำไปสู่การวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคารพิสุทธิ์ สยามประโคน (2559:259) บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จนได้แนวทางที่นำไปสู่การวิจัย พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยในชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยในชั้นเรียน

3.5 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนได้แก่ นำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ รองลงมาคือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปเสนอขอใช้ในการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ และควรสร้างบรรยากาศให้ครูได้มีอิสระ แสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าทำ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน กับ สนับสนุนให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ กับ เสนอให้ครูผู้นำผลวิจัยไปประกวด แข่งขัน เพื่อคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ เช่น ครูแกนนำ ครูต้นแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล สิทธิมงคล (2561 : 67) ที่ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 พบว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยเพื่อเสนอขอใช้ในการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ สนับสนุนให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ การพิจารณาความดีความชอบควรมีการนำเอาวิจัยมาพิจารณาด้วย ควรสร้างบรรยากาศให้ครูได้มีอิสระ แสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าทำ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

การวิจัยพบว่าในแต่ละด้านในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาให้ดีได้อีก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำของแต่ละด้านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายให้มีความชัดเจนในการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน จัดให้ครูแต่ละคนมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเต็มที่ พร้อมทั้ง จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ตำรา แหล่งข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน จัดทำแผนปฏิบัติการการวิจัยในชั้นเรียน และติดตามผลการปฏิบัติงานวิจัยของครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเผยแพร่ผลงานวิจัยให้กับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ได้รับทราบ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

นำผลงานไปเสนอที่ประชุมในโอกาสต่าง ๆ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ให้โอกาสครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนได้นำเสนอผลการวิจัยในชั้นเรียนในที่ประชุมของโรงเรียนจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ให้การยกย่อง ชมเชย แก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และให้เกียรติบัตรหรือรางวัลแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

1.3 ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้แก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมาบรรยายเสริมความรู้ จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของครู พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูได้เขียนบทความจากงานวิจัยเพื่อนำไปเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ตามสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านวิจัยแก่ครู เปิดโอกาสให้ครูผู้ทำวิจัยเป็นผู้บรรยายปาฐกถาทั้งในระดับโรงเรียนและท้องถิ่น และส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับการสอน เนื้อหา อุปกรณ์ วิธีสอน และวิธีการจัดชั้นเรียนใหม่ ๆ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จนได้แนวทางที่นำไปสู่การวิจัย จัดหาตัวอย่างงานวิจัยมาให้ครูได้ศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับปัญหาการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยในชั้นเรียน พร้อมทั้งจัดหาโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลมาให้ครูได้ศึกษา และมีส่วนร่วมในการเสนอ แนะนำและการพัฒนาหัวข้อการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

1.5 ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศให้ครูได้มีอิสระ แสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าทำ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปเสนอขอใช้ในการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ นำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียนได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ให้นำผลงานการวิจัยในชั้นเรียนมาประกอบในการพิจารณามอบหมายภารกิจที่รับผิดชอบในโรงเรียน เสนอให้ครูผู้นำผลวิจัยไปประกวดแข่งขัน เพื่อคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ เช่น ครูแกนนำ ครูต้นแบบ

เอกสารอ้างอิง

จรัญ สุขเสรี. (2561). **การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

จันทร์พิมพ์ วงศ์ประชารัตน์. (2561). **บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ณทธรา มณีวรรณ และ สุภาวดี ลาภเจริญ. (2564). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทับทิม พิทักษ์เขตขัณฑ์ และ รัตนา ดวงแก้ว. (2562). **ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มพญาวัง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธีระศักดิ์ บึงมุมม และ จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2563). **รูปแบบการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

บุญมา ช้างทอง. (2559). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พัชญ์วลีย์ สุริยนต์, รชฏ สุวรรณกูฏ และ ทัศนา ประสานตรี. (2565). **การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1** วิทยานิพนธ์การบริหารและพัฒนาการศึกษา, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

มนัสนันท์ สิทธิศักดิ. (2565). **บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มนสิชา เหมือนปอง, มิตภาณี พุ่มกล่อม. (2564). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

สุวิมล สิทธิมงคล. (2561). **บทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สำรวย ทิมาชัย. (2560). **การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านหนองตาไก้หนองเม็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

วิภารัตน์ เสนี และศิลป์ชัย สุวรรณมณี. (2561). **การส่งเสริมการทาวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3**. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

อังคารพิสุทธิ์ สยามประโคน. (2559). **บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

Evaluation of the Sufficiency Economy Project of Samngamchanupatam School The Secondary Educational Service Area Office Phichit

พลากร ทารักษ์[1] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[2]

Palakorn Tharak and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินโครงการและหาแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ รวมทั้งสิ้น 247 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 2 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการประเมินโครงการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอน และฉบับที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการสำหรับนักเรียน และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต ตามลำดับ

แนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร สรุปได้ดังนี้ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า ควรพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง 2. ด้านกระบวนการ ควรดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอน มีการนิเทศติดตาม และการสรุปผล

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail. palakorntharaktom@gmail.com โทร.086-9359057

[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email. nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3. ด้านผลผลิต ควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, โครงการเศรษฐกิจพอเพียง, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

The purposes of the research seemed to evaluate the sufficiency economy project and explore developing approaches to the sufficiency economy project of Samngamchanupatam School under, The Secondary Educational Service Area Office Phichit. The population of the research was total 247 include school administrators, Person in charge, teachers and Mattayom 4-6 students of Samngamchanupatam School. The research instruments used to collect data were questionnaires consisting of 2 issues: issue 1 – project evaluation questionnaires for school administrators and teachers and issue 2 – project evaluation questionnaires for students, and semi-structured interviews. Data collecting was analyzed by frequency, percentages, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that; on the whole, the evaluation of the sufficiency economy project of Samngamchanupatam School, The Secondary Educational Service Area Office Phichit seemed to be at the high level. When each aspect was considered based on arithmetic mean arranged in descending order, it was found that the three highest values seemed to be the aspect of process, input and output respectively.

In terms of the developing approaches to the sufficiency economy project of Samngamchanupatam School, The Secondary Educational Service Area Office Phichit, it can be said that 1. Input of Personnel in educational institutions should be developed to have knowledge and comprehension and participation promotion in the implementation of sufficiency economy projects on a continuous basis. 2. Process of The sufficiency economy project should be implemented in accordance with the procedures, with systematic and continuous inspection, supervision, and performance summaries. 3. Output of School curriculum should be developed and activities should be encourage students to have knowledge and comprehension of the philosophy of sufficiency economy and can be applied in daily life.

Keywords : Project evaluation, Sufficiency economy, Philosophy of sufficiency economy

บทนำ

ตามที่รัฐได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาโดยการประสานความร่วมมือกันของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและประชาชน เพื่อให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงสามารถพึ่งตนเองได้ กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักในภารกิจที่สำคัญดังกล่าวและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักนำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ไปสู่การบรรลุเป้าหมายในมิติต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม โดยทิศทางและเป้าหมายของการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการและแนวคิดที่สำคัญ คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีควบคู่กับการใช้เงื่อนไข 2 ประการ เพื่อกำกับการกำหนดทิศทางและประเด็นการพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ได้แก่เงื่อนไขความรู้โดยการใช้องค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้าน และเงื่อนไขคุณธรรมโดยยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนและความเป็นธรรมในทุกมิติของสังคม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570, 2565 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำแนวพระราชดำรัสและนโยบายรัฐบาล ผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จากแนวคิดการจัดการศึกษา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ พัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579, 2560 : ฉ)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเสริมสร้างพัฒนาความรู้ ความสามารถ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา บุคลากรยุคใหม่ที่เปี่ยมด้วยการมีสมรรถนะหลัก มีคุณสมบัติพิเศษสำหรับ

ภาระงานในหน้าที่ความรับผิดชอบที่เป็นผลมาจากการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กรโดยการสร้างบุคลากรขององค์กรให้เรียนรู้ปัญหา อยู่กับปัญหาและเรียนรู้แนวทางแก้ปัญหา เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดหลักการ “เศรษฐกิจพอเพียง” จะเห็นได้ว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ในหมู่ประชาชนทุกภาคส่วนและทุกระดับโดยมีวัตถุประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงสนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนและกระดับให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่และบทบาทของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม และการนำไปสู่การปลูกฝังปรับเปลี่ยนจิตสำนึกและกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับระบบและโครงสร้างการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุขในการดำรงชีวิตโดยเน้นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองและการอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในเวทีโลกเพราะแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในระดับรากหญ้าให้เข้มแข็ง ในขณะที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้มีเสถียรภาพในระดับระหว่างประเทศ สามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้และนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด

โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เป็นโครงการที่เป็นจุดเน้นและมีความสำคัญต่อสถานศึกษา นักเรียนและชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงควรได้รับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) มีกรอบในการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต เพื่อนำผลของการประเมินและข้อเสนอแนะไปใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงการดำเนินโครงการตลอดทั้งเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ครูผู้สอนและนักเรียนโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ประจำปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น 247 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้รับผิดชอบโครงการเศรษฐกิจพอเพียงและครูผู้สอน ด้านสถานภาพทั่วไป ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียนด้านสถานภาพทั่วไปและด้านผลผลิตโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร รายงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเกี่ยวกับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

3. นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อการตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถด้านการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ต้องการประเมิน (Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.6 สำหรับข้อที่ใช้ได้มีค่าดัชนีความสอดคล้องฉบับที่ 1 และ 2 อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

5. นำแบบสอบถามประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนหนองโสนพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในการศึกษาครั้งนี้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 30 คน และนักเรียนจำนวน 30 คน รวม 60 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม แบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ ฉบับที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .975 และฉบับที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .804

6. นำแบบสอบถามการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และผลที่ได้จากการทดลองใช้มาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ และขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7. จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานหรือประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้จากการนำผลการวิจัยที่ได้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ข้อคำถามที่มีความเหมาะสมค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้าน

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ การสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2. วิเคราะห์ขอบเขตการศึกษา จากการนำผลการวิจัยที่ได้จากผลการประเมินรายข้อที่มีผลการประเมินไม่เหมาะสมหรือค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น 1 ฉบับ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบเนื้อหา ภาษา สำนวน ที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหายิ่งขึ้น

5. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขและผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยการค้นคว้าอิสระ

6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว จัดพิมพ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ในรูปแบบออนไลน์ โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา และนำมาแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

ผลการวิจัย

ผลการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน (μ = 4.29, σ = 0.73) ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกระบวนการ (μ = 4.32, σ = 0.69) ด้านปัจจัยนำเข้า (μ = 4.30, σ = 0.75) และด้านผลผลิต 4.26 (μ = 4.26, σ = 0.75) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร สรุปได้ดังนี้ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ให้เห็นถึงคุณค่าในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาควรกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ และภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและภารกิจให้ชัดเจนและนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินโครงการ สถานศึกษาควรวางแผนการบริหารจัดการและจัดสภาพแวดล้อมให้มีสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ มีการติดตามและตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ สถานศึกษาควรวางแผนการใช้งบประมาณให้เพียงพอจัดทำและเสนอของบประมาณตามความเหมาะสมและความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน และมีการจัดทำรายละเอียดโครงสร้างแผนงานโครงการและกิจกรรมที่ชัดเจน โดยอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใสและยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ในการบริหารการเงิน บัญชี และการจัดซื้อจัดจ้าง 2. ด้านกระบวนการ มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรกำหนดให้โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็น จุดเน้นของสถานศึกษา บรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี และควรทำรายละเอียดโครงสร้าง แผนงาน โครงการกิจกรรมที่ชัดเจน สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนการดำเนินโครงการ การดำเนินโครงการตามขั้นตอน มีการตรวจสอบ การนิเทศ กำกับติดตาม สำรวจความพึงพอใจในการดำเนินโครงการ การสรุปผลและรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ 3. ด้านผลผลิต มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และบูรณาการสู่การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยมีการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรให้ความรู้ในการวางแผนการออมและจัดกิจกรรมที่

ส่งเสริมการออม เพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการออมมากขึ้น สถานศึกษาควรให้ความรู้เรื่องโทษของยาเสพติดและจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวัย และขอความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและป้องกันภัยจากยาเสพติดสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู พัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนการเรียนรู้ สร้างหรือสำรวจแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและเกิดประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เมื่อพิจารณาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ทุกด้าน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แนวคิดการประเมินเชิงระบบ (System Approach) มีกรอบในการประเมิน 3 ด้าน จึงทำให้ผลการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงออกมาเป็นรูปธรรมชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลานันท์ บุญกล้า (2559 : 71-72) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินโดยรวมและรอบด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอามร โสภานุสนธิ์ (2562 : 86-88) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการประเมินโดยภาพรวมเหมาะสม เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยไอลดา แถวโพธิ์ (2563 : 132-133) ได้ศึกษาการประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านปัจจัยนำเข้า เมื่อพิจารณาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ทั้งนี้อาจเพราะว่า สถานศึกษามีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานตามขั้นตอน โดยมีการวางแผนการทำงานและการตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างเป็นต่อเนื่อง ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลานันท์ บุญกล้า (2559 : 71-72) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนอง ปลาซิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอลดา แถวโพธ์ (2563 : 132-133) ได้ศึกษาการประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ) พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านกระบวนการ เมื่อพิจารณาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการวางแผนเตรียมการจัดกิจกรรมการดำเนินกิจกรรม การตรวจสอบและการปรับปรุง การดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลกุล บุญช่วยสุข (2558 : 4-5) ได้ทำการประเมินโครงการเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนเลิศปัญญา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการประเมิน พบว่า ด้านกระบวนการมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของอามร โสภานุสนธิ์ (2562 : 86-88) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านผลผลิต ด้านผลผลิต เมื่อพิจารณาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสามารถตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอามร โสภานุสนธิ์ (2562 : 86-88) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลานันท์ บุญกล้า (2559 : 71-72) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาซิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านหนองปลาซิว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนวทางพัฒนา ดังนี้

2.1 แนวทางพัฒนาด้านปัจจัยนำเข้า มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาให้เห็นถึงคุณค่าในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาควรกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ และภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและภารกิจให้ชัดเจนและนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินโครงการ สถานศึกษาควรวางแผนการบริหารจัดการและจัดสภาพแวดล้อมให้มีสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ มีการติดตามและตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้สถานศึกษาควรวางแผนการใช้งบประมาณให้เพียงพอ จัดทำและเสนอของบประมาณตามความเหมาะสมและความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน และมีการจัดทำรายละเอียดโครงสร้าง แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ชัดเจน โดยอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใสและยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ในการบริหารการเงินบัญชี และการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการวางแผนงานที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้งานมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รู้จุดบกพร่องหากมีข้อผิดพลาด มีการส่งเสริมสนับสนุนที่ดีจะส่งผลให้งานสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวัชรากร ศุภกาญจนรุจิ (2558: 18) ได้กล่าวว่า ปัจจัยนำเข้าเป็นทรัพยากรทางการบริหารทุกด้าน ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ การบริหารจัดการ และแรงจูงใจ ที่เป็นส่วนเริ่มต้นและเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานขององค์การ

2.2 แนวทางพัฒนาด้านกระบวนการ มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรกำหนดให้โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นจุดเน้นของสถานศึกษา บรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี และควรทำรายละเอียดโครงสร้าง แผนงาน โครงการกิจกรรมที่ชัดเจน สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนการดำเนินโครงการ การดำเนินโครงการตามขั้นตอน มีการตรวจสอบ การนิเทศ กำกับติดตาม สำรวจความพึงพอใจในการดำเนินโครงการ การสรุปผลและรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อกระบวนการบริหารงานคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบ การนิเทศ กำกับติดตาม การสรุปผล การดำเนินโครงการและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสิริรัตน์ สังสุทธิ (2558 : 82) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบริหาร การประเมินสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตาม กำกับการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ด้านจิตวิทยา การประเมินสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ สำหรับการกระตุ้นให้เร้าความสนใจ และสร้างความตื่นตัวในการปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ การประเมินสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติ ตลอดจนสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างแรงสนับสนุน

2.3 แนวทางพัฒนาด้านผลผลิต มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและบูรณาการสู่การเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรให้ความรู้ในการวางแผนการออมและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการออม เพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการออมมากขึ้น สถานศึกษาควรให้ความรู้เรื่องโทษของยาเสพติดและจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวัย ขอความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและป้องกันภัยจาก ยาเสพติด สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู พัฒนาสื่อนวัตกรรมการเรียนการเรียนรู้ สร้างหรือสำรวจแหล่งเรียนรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายที่เกี่ยวข้องบุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับ ผู้ปกครองและชุมชน จึงจะส่งผลถึงความสำเร็จของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุษยา มั่นฤกษ์ (2556 : 43) ได้สรุปแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต โดยสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนถึงระดับภาครัฐ เพื่อพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.1.1 ควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ นโยบายระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อยกระดับโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

1.1.2 ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการประเมินผลโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2 สถานศึกษา

1.2.1 ควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2.2 ควรดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอน มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและการสรุปผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.3.1 ควรพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

1.3.2 ควรจัดโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องและเห็นผลเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.2 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

2.3 ควรศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

กมลานันท์ บุญกล้า. (2559). **การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาซิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุษยา มั่นฤกษ์. (2556). **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาตร์.

โรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์. (2564). **แผนปฏิบัติการโรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์ประจำปีการศึกษา 2564.** พิจิตร : โรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์.

วัชรากร ศุภกาญจนรุจิ. (2558). **การประเมินโครงการจัดทำระบบสารสนเทศการบริหารทรัพยากรบุคคลระดับกรม (DPIS) : กรณีศึกษากรมทางหลวง.** ปริญญานิพนธ์รัฐศาสตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิไลกุล บุญช่วยสุข. (2558). **การประเมินโครงการเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนเลิศปัญญา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สิริรัตน์ สังสุทธิ. (2558). **การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี.** ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. (พ.ศ.2566-2570).** กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579).** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

อามร โสภานุสนธิ์. (2563). **การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนคลองลานวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ไอลดา แถวโพธิ์. (2563). **การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ).** การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

The Guidelines for Competency Development of School Administrators PayaLithai Network, Sukhothai Primary Education Area Office 2

ปิยมาศ สงธนู[1] และ ธนกฤต สิทธิราช[2]
Piyamad Songthanu and Thanakrit Sittirach

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไททุกคน จำนวน 78 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการทำงานเป็นทีม

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มี 4 ข้อ ด้านการบริการที่ดีมี 4 ข้อ ด้านการพัฒนาตนเองมี 5 ข้อ ด้านการทำงานเป็นทีมมี 4 ข้อ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ มี 4 ข้อ ด้านการสื่อสารและการจูงใจมี 4 ข้อ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมี 5 ข้อ และด้านการมีวิสัยทัศน์มี 4 ข้อ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, สมรรถนะ, ผู้บริหารสถานศึกษา

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก
Email : pipiyamad2519@gmail.com โทร. 088-2539457

[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of this research was to study the conditions and approaches for developing the competency of school administrators of schools in the Phaya Lithai network. Under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2, the population used in this study were 78 teachers and school administrators in Phaya Lithai network group. The tools used were questionnaires and interview forms. The statistics used for analyzing thedata. is frequency, percentage, mean, standard deviation

The results showed that

1. Conditions of performance and competency of school administrators of schools in the Phaya Lithai network Under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2 overall all aspects were at the highest level, 4 aspects were at the high level. In descending order of vision Achievement-oriented Personnel Potential Development and teamwork

2. Guidelines for the development of educational institute administrators' competencies of schools in the Phaya Lithai network Under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2, it was found that there were 4 items on achievement-oriented, 4 items on good service, 5 items on self-development, 4 items on teamwork, and analysis and synthesis. 4 items for communication and motivation, 4 items for human resource development, 5 items for vision, 4 items for vision

Keywords : The Guidelines, Competency, School Administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยในมาตราที่ 54 ได้บัญญัติว่ารัฐต้องดำเนินการให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานสากล การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 11) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างและพัฒนาคุณภาพของคนในประเทศ การขับเคลื่อนพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพการศึกษามีปัจจัยหรือตัวแปรที่สำคัญ ที่สุดคือ “ผู้บริหาร” เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนและแปลงนโยบายสู่การนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาสถานศึกษาต้องมีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบ

ในการปฏิบัติงานราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ โดยในกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการไว้เป็นการเฉพาะ การใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ให้คำนึงถึงนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จึงถือเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษา ของโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในระดับสูง (สุรวุฒิ ยัญญลักษณ์, 2560 : 199-202)

ในปัจจุบันสมรรถนะมีบทบาทและความสำคัญต่อการจัดการจัดการศึกษาและโรงเรียนถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา และกำหนดทิศทางความสำเร็จของสถานศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตและพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งที่มีวิทยฐานะและมีค่าตอบแทนวิทยฐานะ อีกทั้งเป็นตำแหน่งที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกสังคม ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน จะประสบผลสำเร็จหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดได้หรือไม่ ต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งคุณลักษณะที่เหมาะสมในการนำพาองค์กรพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม และทันต่อภาวการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 55)

จากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เปรียบเทียบกับคะแนนระดับเขต ปีการศึกษา 2563 กับ ปีการศึกษา 2564 พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลงคือ วิชาภาษาไทย วิชา ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และเมื่อเทียบระดับเขตกับระดับประเทศ รายวิชาที่มีคะแนนลดลง คือวิชาภาษาอังกฤษ (แผนพัฒนาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2565 : 10) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (O - NET) เปรียบเทียบกับคะแนนระดับเขตปีการศึกษา 2563 กับปีการศึกษา 2564 พบว่า วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยลดลงคือ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ และเมื่อเทียบระดับเขตกับ ระดับประเทศพบว่า รายวิชาที่สอบ 4 รายวิชามีคะแนนลดลงทั้ง 4 รายวิชาคือ วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (แผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2565 : 11)

ด้วยความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและทำการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาและนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพสมกับเป็นผู้บริหารที่มีสมรรถนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าสมรรถนะในการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นการแสดงคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะประสบการณ์และคุณลักษณะภายในที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล ที่จะแสดงถึงความสามารถในงานที่การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้แก่ ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ

สภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์
2. การบริการที่ดี
3. การพัฒนาตนเอง
4. การทำงานเป็นทีม
5. การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์)
6. การสื่อสารและการจูงใจ
7. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร
8. การมีวิสัยทัศน์

ตัวแปรตาม

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไทสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดข้อมูลโดยศึกษาจากครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไททุกคน จำนวน 78 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple choice) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จาก แบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับ จากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำ มากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนา ตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้แก่ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง การศึกษา ประสบการณ์ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง SemiStructured ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 8 ด้าน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ ตอนที่

2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง Semi-Structured ที่ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 8 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์มาจากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน และแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์ และได้ทำการนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเองและทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 มีดังนี้

พบว่าสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ย (μ=4.58) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าเฉลี่ย (μ=4.52) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ย (μ =4.51) และด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ย (μ=4.51) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทาง สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีแนวทางดังนี้ ควรมอบนโยบายให้ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนปฏิบัติงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนโดยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมวางแผน ปฏิบัติงานตามแผน และนิเทศติดตามผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้โดยมีการกำหนดการจัดทำเป็นปฏิทินการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และประเมินผลการบริหารการจัดการศึกษา (Coaching Teams) ควรมีการนำผลการนิเทศ ติดตามประเมินผล มาปรับปรุง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนการสอน เพิ่มคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และเพิ่มโอกาสทางการเข้าถึงการศึกษา

2. ด้านการบริการที่ดี มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการจัดทำขั้นตอนการให้บริการบนพื้นฐานให้บริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการตั้งแต่ต้นจนจบ สร้างความ

ประทับใจทุกๆ ส่วนของการบริการทั้งวิธีการให้บริการที่ใช้คนและการใช้อุปกรณ์อีเล็กทรอนิกส์ โดยการต้อนรับที่อบอุ่น ให้ความสนใจและความเอาใจใส่ พูดจาสุภาพ นำผลการประเมินความพึงพอใจในการบริการ ของสถานศึกษา มาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบการให้บริการพื้นฐาน

3. ด้านการพัฒนาตนเอง มีแนวทางดังนี้ ควรส่งเสริมและสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหา นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน โดยการศึกษาค้นคว้าเลือกนำมาใช้ในสถานศึกษา และการปรับตัวสู่โลกยุคดิจิตอลและเทคโนโลยี ควรมีการจัดอบรม ดูงาน สัมมนาสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างเพื่อพัฒนาความคิดในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้พัฒนางาน

4. ด้านการทำงานเป็นทีม มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน กำหนดเป็นเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน สร้างแรงจูงใจในการทำงานที่หลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบ หมายบทบาท หน้าที่ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยใช้ PDCA มาทำงานร่วมกันภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้ตาม ทั้งในด้านการฟัง ด้านการเยียวยารักษา ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคคล ด้านการโน้มน้าวใจและด้านการมองการณ์ไกล เพื่อส่งผลให้ผู้ร่วมงานรู้สึกมีคุณค่าและความสำคัญ ซึ่งจะส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จในการบริหารงานของสถานศึกษาให้ดีมากขึ้น

5. ด้านการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ แนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สังเคราะห์ ร่วมกันหาจุดบกพร่องเพื่อปรับปรุงร่วมกัน โดยใช้วงจร PDCA ผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้อง การของงานและเสนอทางเลือกหรือแนวทางป้องกัน แก้ปัญหางานในความรับผิดชอบ ควรกำกับ ติดตามให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานและการประเมินตนเอง (Self AssessmentReport: SAR) และนำผลดังกล่าวมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษา และจัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

6. ด้านการสื่อสารและการจูงใจ มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการใช้เทคนิคการพูดและการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควร คิดเชิงบวก เข้าใจว่าทุกคนมีศักยภาพ เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี สื่อสารจูงใจให้ผู้อื่นทำงานตามเป้าหมาย และเห็นประโยชน์ร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ ยึดความซื่อสัตย์สร้างความเชื่อใจให้บุคลากรในสถานศึกษา

7. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีแผนในการพัฒนาบุคลากรระยะยาว ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานในเรื่องที่สนใจ และในเรื่องที่จำเป็นต้องใช้ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ควรจัดอบรม สัมมนาเทคนิคการบริหารคนเพื่อพัฒนางานโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ควรจัดกิจกรรมให้บุคคลภายในองค์กร

ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจในการบริหารและจัดการสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและให้โอกาสร่วมงานได้พัฒนาในรูปแบบต่างๆ

8. ด้านการมีวิสัยทัศน์ แนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อระดมความคิดเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแผนพัฒนาการศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาและชี้แจงการดำเนินของสถานศึกษาในระยะเวลาที่ผานมา เพื่อนำผลการดำเนินงานมาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข โดยใช้วงจร PDCA มีการวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูลมากำหนดเป็นกลยุทธ์ เพื่อจะดำเนินตามวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษานำแนวคิดมาปรับปรุงสถานศึกษา ปรับปรุงวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง และเป็นสถานศึกษา ชั้นนำมุ่งสู่มาตรฐานสากล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 มีดังนี้

สภาพการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่าโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนของการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัทธนันท์ โมครัตน์ (2558 : 121-123) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายข้อดังนี้ สมรรถนะหลักของผู้บริหารด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สมรรถนะหลักของผู้บริหารด้านการบริการที่ดี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาหัวหน้าฝ่ายการบริหารงานวิชาการและ ครูผู้สอนโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ สมรรถนะหลักของผู้บริหารด้านการพัฒนาตนเอง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาหัวหน้าฝ่ายการบริหารงานวิชาการและครูผู้สอนโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1.4 สมรรถนะหลักของผู้บริหารด้านการทำงานเป็นทีม และครูผู้สอนโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉรา พยัคฆ์เกษม (2559 : 166-175) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองขลุง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองขลุง จังหวัดกาแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในอันดับมาก อันดับสูงสุดได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์และอันดับต่ำสุดได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญใจ ชะเอม (2562 : 164-166) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมี 2 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน มี 10 ด้าน สำหรับสมรรถนะหลักประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. การบริการที่ดี 3. การพัฒนาตนเอง 4. การทำงานเป็นทีม และ 5. เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสมรรถนะประจำสายงานประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1.การคิดวิเคราะห์และการสังเคราะห์ 2. การสื่อสารและการจูงใจ 3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 4. การมีวิสัยทัศน์ และ 5. ภาวะผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิมีผลก่รประเมินความเหมาะสมของรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารมีความเห็นในเรื่องสมรรถนะหลัก ทั้ง 5 ด้าน สอดคล้องกันมีความเป็นไปได้ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน สำหรับสมรรถนะประจำสายงาน อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทาง สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนปฏิบัติงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน โดยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติงานตามแผนและนิเทศติดตามผลการ ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้โดยมีการกำหนดการจัดทำเป็นปฏิทินการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริฉัตร ช่อชิต (2559 : 100-101) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัย พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อสมรรถะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ สมรรถะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การบริการที่ดีผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการจัดทำขั้นตอนการให้บริการบนพื้นฐานให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการสร้างความประทับใจทุกๆส่วนของการบริการทั้งวิธีการให้บริการที่ใช้คนและการใช้อุปกรณ์อีเล็กทรอนิกส์ โดยการต้อนรับที่อบอุ่นให้ความสนใจและความเอาใจใส่ พูดจาสุภาพไพเราะ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตามการให้บริการด้านต่างๆของสถานศึกษานำผลการประเมินความพึงพอใจในการบริการ ของสถานศึกษา มาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบการให้บริการพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

อัจฉรา พยัคฆ์เกษม (2559 : 177) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองขลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 สมรรถนะด้านการบริการที่ดีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อผลประโยชน์ของสถานศึกษาในการดำเนินงานและการขอความร่วมมือจากผู้มารับบริการ

3. การพัฒนาตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษา ควรแสวงหา นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน จัดอบรม ดูงาน สัมมนาสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง สร้างเครือข่ายองค์ความรู้ มีการบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) ผู้บริหารสถานศึกษาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญใจ ชะเอม (2562 : 164-166) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 2 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลักและสมรรถนะ ประจำสายงาน มี 10 ด้าน สำหรับสมรรถนะหลักประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.การ บริการที่ดี 3. การพัฒนาตนเอง 4. การทำงานเป็นทีม และ 5. เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสมรรถนะ ประจำสายงานประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1. การคิดวิเคราะห์และการสังเคราะห์ 2. การสื่อสารและการ จูงใจ 3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 4. การมีวิสัยทัศน์ และ 5. ภาวะผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิมีผลการประเมิน ความเหมาะสมของรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ สมรรถนะของผู้บริหารมีความเห็นในเรื่องสมรรถนะหลัก ทั้ง 5 ด้าน สอดคล้องกันมีความเป็นไปได้ ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน สำหรับสมรรถนะประจำสายงาน อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน

4. การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน กำหนดเป็นเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน สร้างแรงจูงใจในการทำงานที่หลากหลาย มอบหมายบทบาท หน้าที่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยใช้วงจรน PDCA มาทำงานร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดใจรับฟัง ผู้ร่วมงานเกี่ยวกับข้อบกพร่องของตนเอง สร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานทุกคน ไม่มีการแบ่งชั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัคจิรา ผาทอง (2562 : 52-54) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้าน การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดี อยู่ในระดับมาก จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวม พบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นทีม ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการเปรียบจำแนกตามประสบการณ์การทำงานในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมมีความแตกต่าง

5. การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สังเคราะห์ ร่วมกันหาจุดบกพร่องเพื่อปรับปรุงร่วมกัน โดยใช้วงจร PDCA เริ่มจากการวางแผน (PLAN) การดำเนินงาน (DO) การติดตามและประเมินผล (CHECK) และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข (ACT) กำกับ ติดตามให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานและการประเมินตนเอง (Self AssessmentReport:SAR) และนำผลดังกล่าวมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษา และจัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559 : 103) ได้ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 สมรรถนะผู้บริหารด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการบริหารงานของผู้บริหารมีการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆหาสาเหตุที่อันเนื่องมาจากงานที่เพิ่มขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงวิธีทำงาน เพื่อให้สามารถทำได้ทันตามกำหนดผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้นำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารมีทักษะทางความรู้ ความคิด มีปัญญา และมีวิสัยทัศน์ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การอภิปรายร่วมกับคนอื่น มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตัวเอง จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษากระตุ้นให้คิดแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การสื่อสารและการจูงใจ มีการจัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการใช้เทคนิค การพูดและการสื่อสารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีการใช้ Soft Power คิดเชิงบวก เข้าใจว่าทุกคนมีศักยภาพเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี สื่อสารจูงใจ ให้ผู้อื่นทำงานตามเป้าหมาย และเห็นประโยชน์ร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ยึดความซื่อสัตย์ สร้างความเชื่อใจให้บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราพร เชยเถื่อน (2561, 39) ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ระดับ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 2) ระดับ ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 และ 3) สมรรถนะของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้านประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและ การจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ 2) ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้านประกอบด้วย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครู และความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม 3) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสื่อสารและจูงใจ ด้านการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการพัฒนาตนเอง และ

ด้านการมีวิสัยทัศน์ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา มีแผนในการพัฒนาบุคลากรระยะยาว สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรม ศึกษา ดูงานในเรื่องที่สนใจและในเรื่องที่จำเป็น ต้องใช้ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง จัดอบรมสัมมนาเทคนิคการบริหารคน เพื่อพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร วาทีกานนท์ (2559 : 80-81) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ตามความคิดของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย การพัฒนาตนเองหลายแนวทาง เช่น การอบรมศึกษาดูงาน การเข้าร่วมการอบรมวิชาการด้านต่างๆ อย่างครอบคลุม ทั้งนี้เน้นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เพื่อให้ผู้บริหารมีสมรรถนะหลักในการเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ

8. ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อระดมความคิดเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนพัฒนาการศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษา และชี้แจงการดำเนินของสถานศึกษาในระยะเวลาที่ผานมาเพื่อนำผลการดำเนินงานมาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขโดยใช้วงจร PDCA มีการตั้งเป้าหมาย กำหนดอนาคตของโรงเรียน มีการวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูลมากำหนดเป็นกลยุทธ์ เพื่อจะดำเนินตามวิสัยทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559 : 103) ได้ศึกษา สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 สมรรถนะผู้บริหารด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความสามารถมองเห็นภาพในอนาคตของสถานศึกษาที่ต้องการจะให้เป็นไปได้อย่างชัดเจนโดยสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษามีความเป็นไปได้ และมีวิธีการปฏิบัติที่จะนำสถานศึกษาให้บรรลุความต้องการนั้น มีวิสัยทัศน์ชัดเจนที่สะท้อนให้เห็นเป้าหมาย ค่านิยม ปรัชญา และความเชื่อที่บุคลากรของสถานศึกษาร่วมกันยึดถือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรช่วยกันผลักดันให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารมีความสามารถในการเก่งคิด เก่งคน และเก่งงานวิสัยทัศน์จึงชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ควรส่งเสริมและพัฒนา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสื่อสารและจูงใจ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการพัฒนา

ตนเอง ด้านการบริการที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษา มุ่งสู่ความเป็นเลิศบรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะด้านการสื่อสารและการจูงใจ โดยผู้บริหารมีการจัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการใช้เทคนิคการพูดและการสื่อสาร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ด้านจิตวิทยาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อใจให้บุคลากรในสถานศึกษาจูงใจให้บุคลากรทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ควรสนับสนุนให้นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการจัดทำหลักสูตรการอบรมเพื่อฝึกอบรมพัฒนาสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ ทั้ง 8 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการมีวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษาและนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการบริหารงานในสถานศึกษา

4. ควรส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของครู การพัฒนาสมรรถนะครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มมาตรฐานทางวิชาชีพของครูให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารและบุคคลทั่วไป ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่ายให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2

เอกสารอ้างอิง

ดาราพร เชยเถื่อน. (2560). **สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

บุญใจ ชะเอม. (2562). **การพัฒนารูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เบญจพร วาทีกานท์. (2559). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ปาริฉัตร ช่อชิต. (2559). **สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พัทธนันท์ โมครัตน์. (2558). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภัคจิรา ผาทอง. (2562). **สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

สุรวุฒิ ยัญญลักษณ์. (2560). **การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์กรข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ .

อัจฉรา พยัคฆ์เกษม. (2559). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองขลุงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

Guidelines for Academic Administration during COVID - 19 Pandemic of Secondary Schools in Mae Sot under Secondary Educational Service Area Office Tak

ภูริชญา คำวรรณ[1] และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์[2]
Puritchaya Khamwan and Titimon Chadcharunrat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการ ในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 134 คน ปีการศึกษา 2565 และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ตามลำดับ

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาตามลำดับ 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอ แม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีแนวทางดังนี้ ควรมีการวางแผน

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: mypuripuri@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0962862945
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

จัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ในสถานการณ์โควิด-19 ส่งเสริมการพัฒนาครูให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์นวัตกรรมทักษะภาษาอังกฤษ และการใช้เทคโนโลยีส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลและประเมินผล อย่างหลากหลายตามสภาพจริง รวบรวมวิจัยเป็นภาพรวมของสถานศึกษา เพื่อใช้วางแผนพัฒนาการศึกษา นิเทศอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในประสานและส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการกับทุกฝ่าย มีการรวบรวมผลการประเมินคุณภาพ เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, สถานการณ์โควิด-19

Abstract

The purpose of this research is to study the condition problems and guidelines for academic administration In the situation of COVID-19 of secondary schools in Mae Sot District Under the Tak Secondary Educational Service Area Office The population used in the research were 134 school administrators and teachers in the academic year 2022 and 9 experts. The research tool was a questionnaire. and a semi-structured interview Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The research results

1. Conditions of Academic Administration Operations in the COVID-19 Situation of secondary school in Mae Sot District Under the Tak Secondary Educational Service Area Office Overall, all aspects were at the highest level, ranked from the highest to the lowest, namely the development of the internal quality assurance system and educational standards. development of learning process curriculum development of educational institutes; evaluation and comparison of learning results Educational Supervision and research to improve the quality of education in educational institutions, respectively.

2. Problems in the practice of academic administration in the situation of COVID-19 of secondary school in Mae Sot District Under the Tak Secondary Educational Service Area Office Overall, all aspects were at a low level, ranked from the highest to the lowest, namely, the evaluation and transfer of learning outcomes. Research to improve the quality of education in educational institutions development of learning process Educational curriculum development Educational Supervision and the development of internal quality assurance systems and educational standards, respectively.

3. Guidelines for academic administration in the situation of COVID-19 of secondary school in Mae Sot District under the Office of Tak Secondary Educational Service Area has the following guidelines. keep pace with changes in line with the current situation In the situation of COVID-19 Promote the development of teachers to be learning supporters. Have knowledge and teaching skills that encourage learners to think critically, create innovations English skills and use of technology encourage teachers to measure and evaluate in various ways according to actual conditions Compile research into an overview of educational institutions. for planning educational development systematic supervision Improving the internal quality assurance system Coordinate and promote academic cooperation with all parties. Quality assessment results are collected. to continuously develop the internal quality assurance system

Keywords : Academic Administration, COVID-19 situation

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตามเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า“ประเทศไทยมีความมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยจะต้องสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีบูรณาการ มีความต่อเนื่อง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกายใจสติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561 : 8)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์และดำเนินไปตามกรอบแนวทางการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในขับเคลื่อนการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารทั้งสี่ฝ่ายงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การ

บริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป โดยให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะงานวิชาการถือว่าเป็นงานบริหารหลักและเป็นหัวใจของสถานศึกษา ดังคำกล่าวของ ศุภิสรา อยู่ระหัด (2558 : 30) ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่ถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีส่วนในการผลักดันกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่สมบูรณ์ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม ทั้งยังช่วยพัฒนาประเทศชาติและสังคมให้เจริญ ก้าวหน้าอีกด้วย การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และศิรชานา กาศโอสถ (2559 : 16) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน เป็นตัวกำหนดปริมาณงานของ สถานศึกษาในการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน คุณภาพของโรงเรียนและเครื่องชี้วัดความสำเร็จความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กร

สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต นำไปสู่คำถามสำคัญที่ว่า ครูจะสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือส่งผลต่อความปลอดภัยของชีวิตได้อย่างไร โดยการปรับเนื้อหาและตั้งคำถามเกี่ยวกับบทเรียนใหม่เพื่อสร้างความตระหนักต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะชีวิตได้อย่างเชี่ยวชาญในสถานการณ์ที่เหมาะสม จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ว่ามีการบริหารในสถานการณ์โควิด-19 อยู่ในระดับใด และมีปัญหาในเรื่องใดมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะใช้เป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาจากผู้รู้ผู้มีประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการที่จะใช้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ให้เกิดคุณภาพด้านผู้เรียน ประสิทธิภาพด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการ รวมทั้งประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะและสภาพการณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดขอบเขตเนื้อหาจากกำหนดขอบเขตเนื้อหาด้วยการสังเคราะห์ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 จำนวน 10 เล่ม โดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา ได้ขอบเขตด้านเนื้อหา จำนวน 6 ด้านดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา และ 6) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 207 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) สุ่มแบบง่ายและกำหนดสัดส่วน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 134 คน หลังจากนั้นจึงใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนได้จำนวน 9 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน ได้จำนวน 4 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกโรงเรียน โรงเรียนละ 8 คน จำนวน 32 คน และครูผู้สอน จำนวน 89 คน รวมทั้งสิ้น 134 คน

แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน

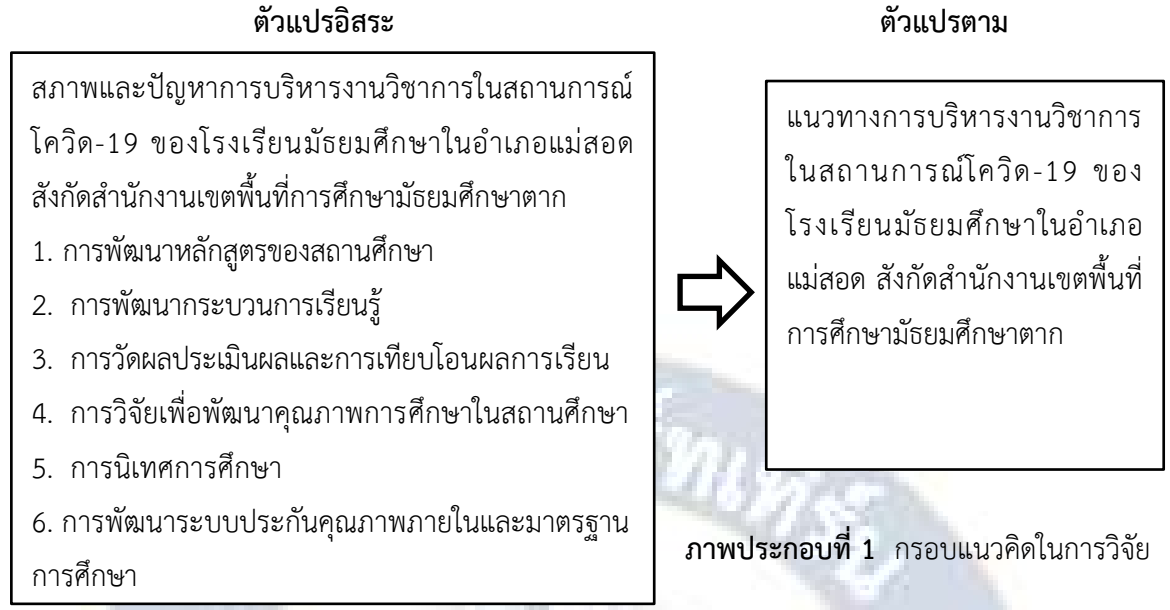
3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

3.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 207 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) สุ่มแบบง่ายและกำหนดสัดส่วน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 134 คน หลังจากนั้นจึงใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนได้จำนวน 9 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน ได้จำนวน 4 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกโรงเรียน โรงเรียนละ 8 คน จำนวน 32 คน และครูผู้สอน จำนวน 89 คน รวมทั้งสิ้น 134 คน

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ตามขอบเขต 6 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องข้อเสนอแนะ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ใหม่

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ (tryout) กับผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมันเท่ากับ .974

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถาม ที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม มาหาค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560:103) ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก, 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 3 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาดุษฎีบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

2. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิตหรือในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

3. กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ครูผู้สอนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างพัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการบริหารงานวิชาการ ซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ และนำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่ 1 ที่มีระดับสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบข่ายเนื้อหาที่

กำหนดตามโครงสร้าง ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 คน ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย นอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อและขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์จากสถานที่จริงและสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีการกำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียน แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 เมื่อพิจารณารายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ตามลำดับ

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับน้อย 5 ด้าน และอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก พบว่า มีแนวทางดังนี้ 1) ด้านการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการวางแผนจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ในสถานการณ์โควิด-19 ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนให้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำหรับการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายสอดรับกับสถานการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน พัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามความถนัดความสนใจของผู้เรียน ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครูให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ รวมถึงมีทักษะภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยี 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียน ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ในด้านการวัดผลประเมินผล การสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพถูกต้องตามหลักเกณฑ์การวัดผลประเมินผล ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนำไปเป็นช่องทางในการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอนการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในแบบออนไลน์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่หลากหลากหลาย 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ผลการวิจัยมาเป็นส่วนในการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนแก้ไขปัญหาของผู้เรียนให้ตรงจุด และ ควรสนับสนุนให้ครูเผยแพร่งานวิจัยเพื่อเป็นแนวแก่ครูคนอื่น และมีการรวมรวมงานวิจัยเป็นภาพรวมของสถานศึกษา เพื่อใช้วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่คอยช่วยให้คำปรึกษาครูเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้นิเทศเองสามารถติดต่อสื่อสาร ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศได้ตลอดเวลา ควรมีการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่คอยช่วยให้คำปรึกษาครูเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้นิเทศเองสามารถติดต่อสื่อสาร ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศได้ตลอดเวลาสถานศึกษาควรมีการวางแผ่นการนิเทศอย่างเป็นระบบอย่างเป็นกัลยาณมิตร และ 6) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อร่วมกันวางแผนการพัฒนาอย่างระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบและต่อเนื่อง และ ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนเข้าใจถึงความสำคัญของระบบประกันคุณภาพเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายและมีการรวบรวมผลการประเมินคุณภาพ มีการกำกับติดตามเพื่อปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมรายด้าน พบว่า สภาพการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมทุกด้านอยู่ใน ระดับมากที่สุด

เมื่อจัดอันดับ 3 อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด -19 ส่งผลให้งานวิชาการ ของโรงเรียนต้องมีมาตรการกระบวนการ หรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสถานศึกษา ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคโควิด-19 ไว้ 5 รูปแบบด้วยกัน คือ On site, On air, On demand, Online และ On hand ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษา ตลอดจนความพร้อม และบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยประสานงานร่วมกับ ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระดับจังหวัด (ศบค.จังหวัด) จึงทำให้ผลสภาพการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ภาพรวมอยู่ในระดับ มากและมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ภูวสิษฐ์พงศา (2564 : 102) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนูทิศภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผลการวิจัย พบว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนูทิศภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดาทิพย์ ประทุมทิพย์ และคณะ (2565 : 162) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนางานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองนครพนม ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของงานวิชาการโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมรายด้าน พบว่า ปัญหาการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมทุกด้านอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.57 เมื่อจัดอันดับ 3 อันดับแรก คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ดำเนินการบริหารงานวิชาการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 มีการปรับเปลี่ยนแนวทางและกระบวนการการจัดการเรียนการสอน การนำระบบนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลง การวัดผลประเมินผลจึงเกิดประสิทธิภาพ มีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ การนิเทศที่หลากหลายรูปแบบ มีการวางแผนการพัฒนาอย่างระบบประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาให้เป็นระบบและต่อเนื่อง จึงทำให้ผลปัญหาการปฏิบัติงานการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ภาพรวมอยู่ในระดับ น้อย

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีแนวทางการพัฒนาที่นำมาอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนา ดังนี้

สถานศึกษาควรมีการวางแผนจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ในสถานการณ์โควิด-19 ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนให้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำหรับการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 และการออกแบบหลักสูตรควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน มีแบบทดสอบที่หลากหลายเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน รวมถึงนักเรียนและครูร่วมกันออกแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียน การออกแบบหลักสูตรควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน มีแบบทดสอบ ที่หลากหลายเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน รวมถึงนักเรียนและครูร่วมกันออกแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราญชลี สุดตา (2560 : 119) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ควรมีการวางแผนการจัดทำหลักสูตรบูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ นำหลักสูตรไปใช้จริง นิเทศการใช้หลักสูตร ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร และนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในปีการศึกษาต่อไป

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางพัฒนา ดังนี้

สถานศึกษาควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายสอดรับกับสถานการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน พัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามความถนัดความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการพัฒนาครูให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีความรู้และทักษะการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ รวมถึงมีทักษะภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยี และ ครูควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communicate : PLC) ทั้งในกลุ่มสาระเรียนรู้และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราญชลี สุดตา (2560 : 119) ได้ศึกษา

แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรมีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร แผนการ จัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมในแผนการ จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน นิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในชั้นเรียน และนำผลการประเมินที่ได้รับมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียน มีแนวทางพัฒนา ดังนี้

ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ในด้านการวัดผลประเมินผล การสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพถูกต้องตามหลักเกณฑ์การวัดผลประเมินผล สถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับนำไปเป็นช่องทางในการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในแบบออนไลน์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่หลากหลากหลาย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์โดยใช้ โปรแกรม Zoom Meeting โปรแกรม Google Classroom โปรแกรม Google Meet โปรแกรม Microsoft Team โปรแกรม LMS (Learning Management System) และโปรแกรม Kahoot และ ควรมีการใช้เครื่องมือการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลาย มากกว่าเครื่องมือชนิดเดียว เพื่อให้เหมาะสมกับความถนัดของผู้เรียนที่มีความหลากหลายตามสภาพจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราญชลี สุดตา (2560 : 119) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน ดำเนินการใช้แผนการวัดผลและประเมินผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมิน ตามสภาพจริง ติดตาม ตรวจสอบวิธีการดำเนินการวัดผลและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนอย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุง พัฒนา เครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางพัฒนา ดังนี้

สถานศึกษาควรให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ผลการวิจัยมาเป็นส่วนในการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนแก้ไขปัญหาของผู้เรียนให้ตรงจุดและควรสนับสนุนให้ครูเผยแพร่งานวิจัยเพื่อเป็นแนวแก่ครูคนอื่น และมีการรวมรวมงานวิจัยเป็นภาพรวมของสถานศึกษา เพื่อใช้วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภิสรา อยู่ระหัด (2558 : 133) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พร้อมติดตามประเมินผลการวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างเสมออาจทำการเรียกประชุมสอบถามความคืบหน้า พร้อมการตรวจกระบวนการดำเนินการวิจัยและพัฒนาให้สอดคล้องตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้บูรณาการความเป็นอาเซียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. ด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางพัฒนา ดังนี้

สถานศึกษาควรมีการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่คอยช่วยให้คำปรึกษาครูเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้นิเทศเองสามารถติดต่อสื่อสาร ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศได้ตลอดเวลา สถานศึกษาควรมีการนิเทศผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่คอยช่วยให้คำปรึกษาครูเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้นิเทศเองสามารถติดต่อสื่อสาร ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศได้ตลอดเวลาสถานศึกษาควรมีการวางแผ่นการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีนิเทศที่หลากหลายรูปแบบมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ ระหว่างผู้รับการนิเทศถึงผู้นิเทศ อย่างเป็นกัลยาณมิตร และ ควรปรับปรุง พัฒนาแก้ไขข้อด้อย ส่งเสริมข้อดีเพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคที่พบระหว่างการนิเทศการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้วางแผนการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภิสรา อยู่ระหัด (2558 : 133) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า ควรดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิควิธีและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการเรียนรู้บูรณาการความเป็นอาเซียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของนักเรียน ตลอดจนปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

6. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนา ดังนี้

สถานศึกษาควรประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อร่วมกันวางแผนการพัฒนาอย่างระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบและต่อเนื่อง และ ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนเข้าใจถึงความสำคัญของระบบประกันคุณภาพเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายและมีการรวบรวมผลการประเมินคุณภาพ มีการกำกับติดตามเพื่อปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมิกา ครโสภา (2561 : 63) ได้ศึกษา สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการจัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ควรวางแผนการจัดทำแผนงานวิชาการการดำเนินงานตามแผนงาน มีการประชุมวางแผน ชี้แจงแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนางานวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับงานผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการกระชับหลักสูตรสถานศึกษาปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19

2. กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน ออกแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ควรส่งเสริมอุปกรณ์ในการเรียน ให้ครูและนักเรียน ได้รับการพัฒนาอุปกรณ์ กระบวนการเรียนรู้จากการฝึกทักษะ การใช้เทคโนโลยี แอพลิเคชัน และส่งเสริมให้ครูจัดรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ระดับสถานศึกษา สามารถนำข้อมูลงานวิจัยไปใช้วางแผนควรนำแนวทางซึ่งเป็นผลจากการวิจัยไปใช้ปฏิบัติหรือดำเนินการในงานวิชาการของโรงเรียนให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้งานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนพัฒนาดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ในสถานการณ์โควิด-19

2. ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

3. ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

เอกสารอ้างอิง

เขมิกา ครโสภา. (2561). **สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ธวัชชัย ภูวสิษฐ์พงศา. (2564). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนูทิศภายใต้สถาการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา2019 (COVID-19).** การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธิดาทิพย์ ประทุมทิพย์ และคณะ. (2565). **สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด 19 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.

ปราญชลี สุดตา. (2560). **แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ศิรชานา กาศโอสถ. (2558). **แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่มีนักเรียนชาวเขาเผ่าม้งในเขตพื้นที่อำเภอพบพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ศุภิสรา อยู่ระหัด. (2558). **แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Guidelines for developing of information system management for internal quality assurance in education institutions under the Mae Ku sub-district administrative organization, Mae Sot district, TAK province.

ชลรย์พร กำแก่น[1], ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์[2] และ สุรพงษ์ แสงสีมุข[3]
Chalunpon Kakaen, Titimon Chadcharunrat and Suraphong Saengseemok

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 52 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน พิจารณารายด้านเรียงการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการตรวจสอบข้อมูล รองลงมาคือ ด้านการนำเสนอ ด้านการประมวลผลข้อมูล และด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ตามลำดับ

2. ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูล ตามลำดับ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: kakaen.2518@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0958453883.
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

3. แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนาดังนี้ ควรกำหนดผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวัดประเมินผล ส่งเสริมสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ให้ผู้รับผิดชอบใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ในการปฏิบัติงาน จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประมวลผล การวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลได้อย่างถูกต้อง จัดทำปฏิทินกำหนดการนำเสนอข้อมูลตลอดปีการศึกษาอย่างหลากหลายช่องทาง และแต่งตั้งผู้ทำ Big Data ของโรงเรียนในรูปแบบ Google Dive สำหรับจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศสำรองด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป มีระบบฐานข้อมูลทันสมัย สะดวกต่อการค้นหาไปใช้ประโยชน์

คำสำคัญ : ระบบสารสนเทศ, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the condition of problems and guidelines for developing of information system management for internal quality assurance in educational institutions. Under the Mae Ku sub-district administrative organization, Mae Sot district, TAK province. The population were 52 administrators and teachers in schools under the Mae Ku sub-district administration organization in the academic year 2022 and 9 experts. Questionnaire and semi-structured interview form. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation, and content analysis. The research results :

1. A study of information system management for internal quality assurance in educational institutions under the Mae Ku sub-district administrative organization, Mae Sot district, TAK province, overall and each aspect, there was practice at a high level in all aspects. Consider each aspect in descending order of practice, namely data verification, followed by presentation, data processing data collection and information storage respectively.

2. Problems in organizing information systems for internal quality assurance in educational institutions under the local administrative organization Mae Ku sub-district, Mae Sot district, TAK province, the overall level was at a moderate level. Considering each aspect, it was found that 3 aspects were at a moderate level and at a low level in 2 aspects, sorted from the highest to the lowest level, namely information collection, data collection, data processing, presentation of information and checking the data, respectively.

3. Guidelines for the development of information system management for internal quality assurance in educational institutions There are development guidelines as follows. Knowledgeable responsible persons should be assigned. Data collection and evaluation capabilities support tools equipment for the person responsible for using computer technology in practice Organize training to educate teachers about processing. Accurate data analysis and interpretation Create a calendar to present information throughout the academic year through various channels. And appoint a big data maker of the school in the form of Google Dive for backing up information with a ready-made program. There is a modern database system. Easy to find and use.

Keywords : Information system, Quality assurance within educational institutions

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐว่ารัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนาและนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 18) ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้นำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญการประยุกต์ใช้และการพัฒนาเทคโนโลยี เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ ส่งเสริมการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามหลักวิทยาศาสตร์ การรู้เท่าทันโลกและการพัฒนาบุคลากร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้สามารถเลือกประยุกต์ใช้ และพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการเผยแพร่ความรู้และข่าวสาร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 163).

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้การประกันคุณภาพเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการสร้างความเชื่อมั่นให้สังคมยอมรับคุณภาพของสถานศึกษา เป็นกลไกในการผลักดันการทำงานของบุคลากรในทุกระดับที่เกี่ยวข้องดำเนินไปให้สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ ในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการ วิธีการบริหารและการจัดการคุณภาพ (Quality Management) ซึ่งกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ได้พลิกโฉมแนวคิดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการให้สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้เอง ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาสามารถจัด

การศึกษาให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์และบริบทของตนได้ การประกันคุณภาพการศึกษา จึงไม่ใช่ภาระที่ยุ่งยาก และไม่มุ่งเน้นการตัดสินแต่เป็นการปรึกษาแนะนำและส่งเสริมสนับสนุนแบบกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่บรรลุเป้าหมายสำคัญคือคุณภาพผู้เรียน (ผกามาศ มาสอน, 2560 : 503)

ความสำคัญของการจัดระบบสารสนเทศที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่กล่าวแล้ว เห็นได้ว่า ข้อมูลและสารสนเทศสามารถตอบสนองการวางแผน และการตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามนโยบายและบรรลุเป้าหมาย โดยรวมได้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2564 : 4-8) ได้เสนอแนะให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมข้อมูลในรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ให้ชัดเจนครบถ้วนครอบคลุมที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการนำเสนอผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นประจำต่อเนื่องด้วยวิธีการผ่านทางช่องทางต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เหตุข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพและหาแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และเตรียมการเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาทั้งภายในและภายนอกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาและประยุกต์แนวคิดของ ดาวประกาย ระโส (2560 : 7) วราภรณ์ นาชัย (2560 : 6) สิรีนาถ วันนา (2560 : 10) สุวรรณา เครือษา (2560 : 4) อรอุมา ขันธพาลี (2560 : 7) มลจิรา บุญเสริม (2561 : 3) ยุพาภร สุขสาม (2561 : 6) อดิศักดิ์ แพงผม (2561 : 3) สุรพงษ์ แสงสีมุข (2564 : 19) และ สุรีย์

ยิ่งตระกูลไพร (2564 : 17) โดยใช้ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาได้จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ด้านการตรวจสอบข้อมูล 3) ด้านการประมวลผลข้อมูล 4) ด้านการนำเสนอข้อมูล และ 5) ด้านการจัดเก็บข้อมูล

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย และแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 48 คน จาก 3 โรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 52 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

แหล่งข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และกลุ่มปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

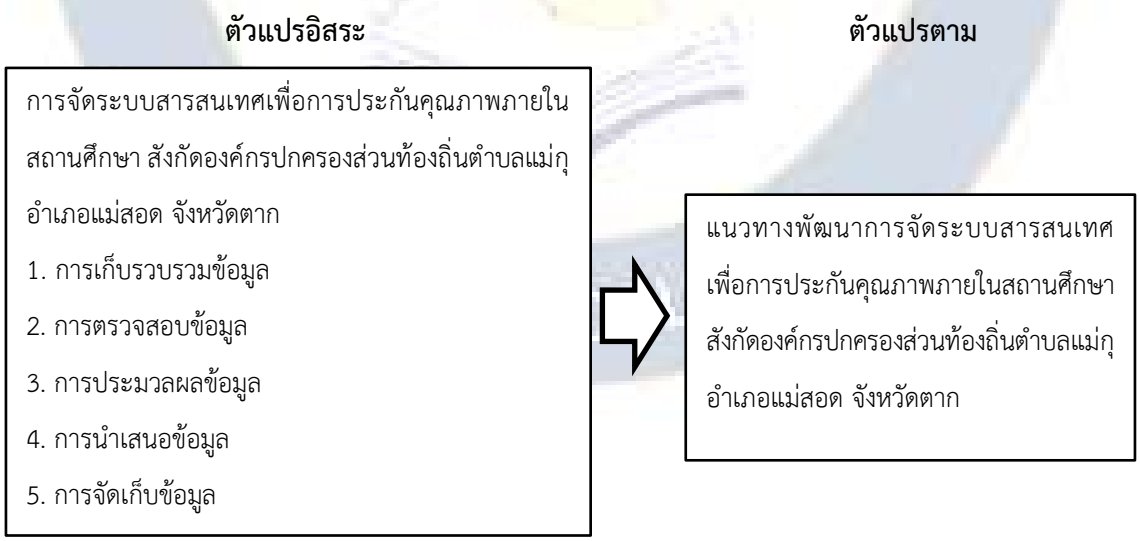
3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 สภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3.2 แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริหารสถานศึกษาและผู้รักษาการในตำแหน่ง 4 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตากปีการศึกษา 2565 จำนวน 48 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตามขอบเขต 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องข้อเสนอแนะ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ใหม่

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ (tryout) กับผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมันเท่ากับ .997

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถาม ที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม มาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560:103) ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก, 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน จากการเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และกลุ่มปฏิบัติการ จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. กลุ่มนักวิชาการ เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษามีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก และ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จำนวน 3 คน

2.กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มงาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 คน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิต และมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี

3. กลุ่มปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างพัฒนาขึ้นตามกรอบการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ และนำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่ 1 ที่มีระดับสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้าง ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนา เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นแหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อและขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์จากสถานที่จริงและสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีการกำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียน แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สรุปผลได้ดังนี้

การศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 พิจารณารายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 รองลงมาคือ ด้านการนำเสนอข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ด้านการประมวลผลข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ตามลำดับ ส่วนปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 รองลงมาคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 และการประมวลผลข้อมูล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69

แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนาดังนี้ ควรกำหนดผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวัดประเมินผล ส่งเสริมสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ให้ผู้รับผิดชอบใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ในการปฏิบัติงาน จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประมวลผล การวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลได้อย่างถูกต้อง จัดทำปฏิทินกำหนดการนำเสนอข้อมูลตลอดปีการศึกษาอย่างหลากหลายช่องทาง และแต่งตั้งผู้ทำ Big Data ของโรงเรียนในรูปแบบ Google Dive สำหรับจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศสำรองด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป มีระบบฐานข้อมูลทันสมัย สะดวกต่อการค้นหาไปใช้ประโยชน์

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการนำเสนอข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ตามลำดับ ส่วนปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การจัดเก็บข้อมูล

สารสนเทศ รองลงมาคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการระบบสารสนเทศได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความต้องการ มีความเป็นปัจจุบัน มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ ยงยุทธ (2558 : 65-72) ที่พบว่า ความต้องการที่มีต่อการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีดังนี้

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า โดยรวมและรายข้อมีปัญหาปานกลางทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบสารสนเทศ โดยมีการใช้เครื่องมือและมีบุคลากรที่รับผิดชอบในการเก็บรรวบรวมข้อมูลทั้งภายในและภายนอก ให้มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวประกาย ระโส (2560 : 124) ที่พบว่า ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการปฏิบัติมากที่สุด

2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนปัญหาด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้จัดกระทำกับข้อมูลเพื่อให้เป็นสารสนเทศด้วยวิธีทางคณิตศาสตร์ มีการประมวลผล ตรวจสอบความถูกต้องและคัดแยกข้อมูลเก่าที่ไม่จำเป็นทิ้งไป และจัดกระทำข้อมูลให้มีความทันสมัยพร้องใช้ประโยชน์ได้อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์ ยิ่งตระกูลไพร (2564 : 142-146) ที่พบว่า ด้านการตรวจสอบข้อมูล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการใช้ข้อมูลมาเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบข้อมูล มีการกำหนดแนวทางหรือนโยบายในการตรวจสอบข้อมูล และมีการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบข้อมูลเพื่อแจ้งต่อผู้เกี่ยวข้องทราบ

3. ด้านการประมวลผลข้อมูล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาด้านการประมวลผลข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้สร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญ และส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมการใช้เครื่องมือการประมวลผล แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโดยกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และจัดสรรงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานระบบสารสนเทศขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ แสงสีมุข (2564 : 114-118) ที่พบว่า ด้านการประมวลผลข้อมูล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีการประเมินผลข้อมูลได้สารสนเทศตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการใช้ประโยชน์ มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ มีการจัดทำรายงานเพื่อสรุปผลการประมวลผลข้อมูลและส่งมอบข้อมูลสารสนเทศต่อผู้ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล และมีการส่งเสริมให้ผู้รับผิดชอบประมวลผลข้อมูลโดยใช้การคำนวณทั้งทางคณิตศาสตร์ และตรรกศาสตร์ที่สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล ตามลำดับ

4. ด้านการนำเสนอข้อมูล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนปัญหาด้านการนำเสนอข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมการใช้งานที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก มาใช้ในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศใช้ในการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ และมีการอบรมบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอข้อมูลได้อย่างจริงจัง เพื่อให้การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ ยงยุทธ (2558 : 65-72) ที่พบว่า การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปน้อย คือ มีชุมชนใช้ข้อมูลสารสนเทศในการร่วมจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามมาตรฐาน มีความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศและรายงานความก้าวหน้าในการประกันคุณภาพต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน และมีการใช้สารสนเทศเพื่อกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินการประกันคุณภาพตรงตามมาตรฐาน ตามลำดับ

5. ด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น แฟ้มเอกสาร แฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้เครือข่ายทางคอมพิวเตอร์ มีห้องคอมพิวเตอร์สำหรับการปฏิบัติงาน และมีการจำแนกงานสารสนเทศที่เป็นหมวดหมู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์ ยิ่งตระกูลไพร (2564 : 142-146) ที่พบว่า ด้านการจัดเก็บข้อมูล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า มีการตรวจสอบความถูกต้องและจำเป็นของข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ก่อนการจัดเก็บข้อมูล มีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้รับผิดชอบการจัดเก็บข้อมูล กับมีการนิเทศกำกับติดตามและให้ข้อเสนอแนะผู้ปฏิบัติการจัดเก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีการกำหนดแผนการจัดเก็บข้อมูลที่มีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงาน ที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยสรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล มีแนวทางดังนี้ ควรกำหนดผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวัดประเมินผล ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษา การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บข้อมูลได้สอดคล้องกับลักษณะและประเภทของแหล่งข้อมูลอย่างน้อย ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ควรมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการหรือขั้นตอนในการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน และควรสำรวจความต้องการ วิเคราะห์ภาระงานที่จะใช้ข้อมูลให้ครอบคลุมการประกันคุณภาพ สร้างและทดลองใช้ข้อมูลให้ได้มาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์พันธ์ เขียวตา (2559 : 79-83) ที่พบว่า ควรมีการวิเคราะห์ปัญหา วางแผนการจัดระบบ

สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ จัดวางแผนระบบให้ตรงกับวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานให้เป็นปัจจุบัน และมีการวางตัวบุคคลให้ตรงกับความรู้ความสามารถและมีความเข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา สร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษา มีการให้ความรู้

2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีแนวทางดังนี้ ควรส่งเสริมสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ให้ผู้รับผิดชอบใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน ควรตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องและวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง ควรตรวจสอบข้อมูลและจำแนกประเภทให้สะดวกแก่การใช้งานในการรายงานการประเมินตนเอง และควรแต่งตั้งคณะกรรมการให้ดำเนินการติดตามประเมินเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมีความคิดเห็นเท่ากัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร สุดตา (2562 : 129) ที่พบว่า การตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาควรมีการใช้ทั้งคนและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการตรวจสอบข้อมูล ควรมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมใช้งานง่ายไม่ยุ่งยากมาช่วยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น และควรมีการประชุมอบรมปฏิบัติการตรวจสอบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการประมวลผลข้อมูล มีแนวทางดังนี้ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประมวลผล การวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมตรวจสอบและประมวลผลข้อมูลให้เป็นชุดเดียวกัน ควรจัดสรรงบประมาณ หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อสะดวกและง่ายในการประมวลผลข้อมูล และควรแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถเพื่อประมวลผลด้านคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์ ยิ่งตระกูลไพร (2564 : 142-146) ที่พบว่า สถานศึกษาควรส่งบุคลากรเข้าอบรมการใช้เครื่องมือการประมวลผล กำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้บุคลากรเห็นความสำคัญ จัดสรรงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน

4. ด้านการนำเสนอข้อมูล มีแนวทางดังนี้ ควรจัดทำปฏิทินกำหนดการนำเสนอข้อมูลตลอดปีการศึกษาอย่างหลากหลายช่องทาง ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมระดมความคิดวิเคราะห์จุดเด่นจุดควรพัฒนา เพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการประกันคุณภาพของโรงเรียน และควรทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้นสังกัด และผู้บริหารทราบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ แสงสีมุข (2564 : 114-118) ที่พบว่า สถานศึกษาควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ โดยการอบรมก่อนนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ควรจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยเหมาะสมกับบริบทและการใช้งานให้เพียงพอตามความต้องการ ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าความสำคัญ และประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลให้บุคลากรและหน่วยงานอื่นทราบ และกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาในการกำกับดูแล นิเทศติดตามชี้แนะให้คำปรึกษาแก่บุคลากรในการนำไปใช้ประโยชน์

5. ด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ มีแนวทางดังนี้ ควรแต่งตั้งผู้ทำ Big Data ของโรงเรียนในรูปแบบ Google Dive สำหรับจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศสำรองด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปมีระบบ

ฐานข้อมูลทันสมัย สะดวกต่อการค้นหาไปใช้ประโยชน์ ควรมีการตรวจทานปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้อง ทันสมัย เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ควรจัดหางบประมาณเพื่อจัดทำคลังข้อมูลของโรงเรียนที่สามารถเชื่อมโยงกับระบบออนไลน์ และควรมีการวางแผนเพื่อจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย เพียงพอ และสามารถเข้าถึงได้ เพื่อใช้ในการประกันคุณภาพภายในให้ครบทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัย สิริพร สุดตา (2562 : 129) ที่พบว่า สถานศึกษาควรมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมใช้งานง่ายไม่ยุ่งยากมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการอบรมปฏิบัติการเพื่อให้มีความเข้าใจการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใช้ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้พัฒนางานของตนเอง และสร้างความตระหนักให้บุคลากรเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลอย่างจริงจังเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามขั้นตอนของการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดกิจกรรมอบรมพัฒนาบุคลากรให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษา ให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประมวลผล การวิเคราะห์และแปรผลข้อมูลได้อย่างถูกต้อง การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บข้อมูลได้สอดคล้องกับลักษณะประเภทของแหล่งข้อมูล วิธีหรือขั้นตอนการจัดทำระบบสารสนเทศข้อมูลทางการศึกษาเพื่องานประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 สถานศึกษาควรสำรวจความต้องการ วิเคราะห์ภาระงานที่จะใช้ข้อมูล สร้างและทดลองใช้ข้อมูลให้ได้มาตรฐานเดียวกันให้ครอบคลุมการประกันคุณภาพ แล้วนำนโยบายมาวางแผนดำเนินการ กำหนดปฏิทิน แนวทางและวิธีการเก็บข้อมูล เพื่อการประกันคุณภาพภายในครอบคลุมตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3 ครูและบุคลากรควรมีส่วนร่วมระดมความคิดวิเคราะห์และจัดทำรายงานสรุปผลจุดเด่นจุดควรพัฒนา ปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการประกันคุณภาพของโรงเรียน และนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ตัดสินใจวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพของโรงเรียน มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการนำเสนอข้อมูลที่มีความรู้ ทักษะความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งจัดทำปฏิทินกำหนดการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลการประกันคุณภาพการศึกษาข้อมูลตลอดปีการศึกษาอย่างหลากหลายช่องทาง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะแนวทางการศึกษาวิจัยสำหรับผู้ที่สนใจ ดังนี้

2.1 ควรศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ/และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาการบริหารระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ/และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

2.3 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการยุคดิจิทัลในการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ/และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

ดาวประกาย ระโส. (2560). **การพัฒนาระบบการจัดการสารสนเทศการประกันคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ผกามาศ มาสอน. (2560). **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างมาตรฐานการศึกษายุคใหม่.** ใน การประชุมวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 “GARDUARTE SCHOOL CONFERENCE 2018”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.journalgrad.ssru .ac.th/ index.php /miniconference/article/ (วันที่ค้นข้อมูล 15 มีนาคม 2565).

พงศ์พันธ์ เขียวตา. (2559). **การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มลจิรา บุญเสริม. (2561). **แนวทางพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

รุ่งทิพย์ ยงยุทธ. (2558). **การศึกษาความต้องการต่อการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอำนาจเจริญ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

วราภรณ์ นาชัย. (2560). **การนำเสนอแนวทางการบริหารงานระบบสารสนเทศของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สิริพร สุดตา. (2562). **การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการใช้สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สิรีนาถ วันนา. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสารสนเทศกับการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

สุรพงษ์ แสงสีมุข. (2564). **การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1.** รายงานการวิจัย, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

สุรีย์ ยิ่งตระกูลไพร. (2564). **การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

สุวรรณา เครือษา. (2560). **แนวทางการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2564). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID-19.** ตาก : องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.

อดิศักดิ์ แพงผม. (2561). **การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

อรอุมา ขันธพาลี. (2560). **แนวทางการจัดระบบสารสนทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

GUIDELINES FOR DEVELOPING LEADERSHIP OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS IN THE SITUATION OF THE COVID-19 EPIDEMIC OF WANG CHAOW DISTRICT SCHOOL GROUP UNDER THE TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วรัญญา มหานันต์[1] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Warunya Mahanan and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 แหล่งข้อมูลคือประชากรและผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 118 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมีสภาพอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยสภาพจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างบารมี ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาร่วมกัน ให้การยอมรับยกย่องชมเชยส่งเสริมให้ครูนำผลงานที่ประสบผลสำเร็จไปเผยแพร่ในโอกาสที่เหมาะสมทั้งในและนอกสถานศึกษา ใช้คำถามกระตุ้นให้ร่วมกันระดมความคิดหาวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่ต่างไปจากวิธีเดิม ๆ และให้รับผิดชอบงานตามความรู้ ความสามารถและความถนัดอย่างเท่าเทียมทั่วถึง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำ, สถานการณ์โควิด-19

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : warunya.mahanan@hotmail.com โทร. 093-0516939

[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The objectives of this research were to study the condition and guidelines for developing leadership of educational institution administrators in the situation of the COVID-19 epidemic of the Wang Chaow district school group under the TAK primary educational service area office 1. The data source is population and experts are: educational institute administrators and teachers of the Wang Chaow school group in the academic year 2021 consisted of 118 persons and 9 qualified persons. The tools were questionnaires and interview forms. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results showed that

1. The condition for leadership of educational institution overall and each aspect was in a high level. Sort condition mean from descending to the aspect of taking into account individuality the most, followed by the aspect of inspiration, intellectual stimulation and in the aspect of creating prestige, respectively.

2. Guidelines for developing leadership of educational institution should be teachers were given the opportunity to express their opinions and set a common vision for the school. Recognizing, praising, encouraging teachers to bring successful works to be published on appropriate occasions both inside and outside the educational institution. Using questions to stimulate brainstorming to find new solutions to problems that are different from the traditional methods and to take responsibility for work based on knowledge. Ability and aptitude equally thoroughly

Keywords : development guidelines, leadership, COVID-19 situation

บทนำ

การระบาดของไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562-2563 เป็นการระบาดทั่วโลก โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน จนกระทั่งโควิด -19 มาถึงและก่อให้เกิดผลกระทบไปทั่วโลก วันนี้ทุกคนจึงตระหนักเพิ่มขึ้นว่าวิกฤตที่เกิดขึ้นเป็น เรื่องใกล้ตัวที่ทำให้ชีวิตไม่เหมือนเดิม สังคมจึงต้องเตรียมพร้อมหลายเรื่อง ความไม่เหมือนเดิมหลัง ต้องเผชิญกับวิกฤตโควิด-19 เริ่มต้นจากชีวิตของคนเราที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่หลายหน่วยงาน องค์กรต่างปรับความคิด พฤติกรรม และวิถีการทำงานที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น จากเดิมคนทำงานมักให้ความสำคัญกับ Work-Life Balance สร้าง

สมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตส่วนตัวเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันที่เราทุกคนต่าง Work from Home มีสัดส่วนเวลาของการทำงานและชีวิตส่วนตัวเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน สลับสับเปลี่ยนกันไปตลอดทั้งวัน (ชัยชนะ มิตรพันธ์, 2563 : 2) เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง หลายๆ ภาคส่วนเริ่มพูดถึง “ความปกติใหม่” หรือ “New Normal” ที่จะตามมา การมาเยือนของวิกฤตโรคระบาดทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการศึกษาหลากหลายด้าน เป็นต้นว่าเราจะออกแบบการเรียนรู้ในยุคโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ทักษะและหลักสูตรโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากนี้ควรมีหน้าตาแบบไหน จริงหรือไม่ที่เราสามารถเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้กลายเป็นโอกาสด้านการศึกษาจากความผิดปกติแบบใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม (New Abnormal) ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องอยู่ให้รอด ต้องปรับตัว เพราะวิกฤตโควิด-19 เป็นบททดสอบของความจำเป็นครั้งใหญ่ในการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับความปกติใหม่ที่เกิดขึ้น

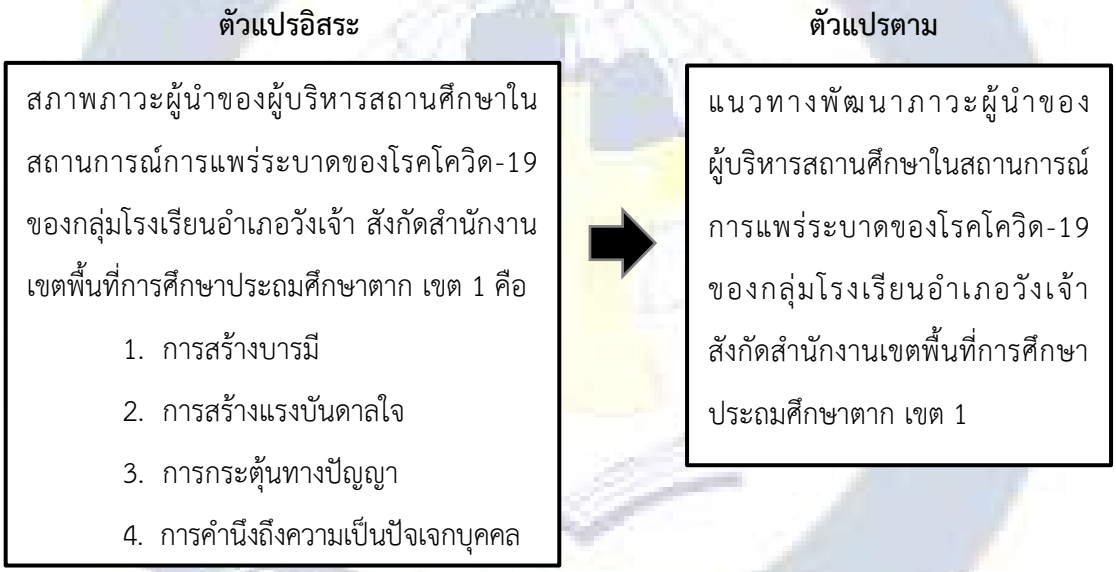
โรงเรียนในอำเภอวังเจ้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จำนวน 16 โรงเรียน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางสาระการเรียนรู้ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่น่าพอใจ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา จากที่สังเกตพฤติกรรมการบริหารและการสัมภาษณ์ครูหลายโรงเรียนในพื้นที่อำเภอวังเจ้า บางส่วนเกิดจากยังไม่ได้รับการยอมรับ และความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีพฤติกรรมบางประการซึ่งเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนของผู้บริหารเอง หรือการมอบหมายงานที่ไม่ชัดเจน ขาดการวางแผนงานที่ดี ขาดการส่งเสริมพัฒนา ขาดการกระตุ้นที่จะช่วยให้ผู้ตามค้นพบความสามารถของตนเองและใช้ความสามารถให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังขาดการกระจายอำนาจการบริหารงานอย่างทั่วถึง ส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารงานและเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2563 : 10) ความสำคัญปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ว่าให้ความสำคัญของการใช้ภาวะผู้นำเพื่อบริหารจัดการสถานการณ์วิกฤตินี้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้สำหรับการหาแนวทางพัฒนาผู้บริหารให้มีระดับภาวะผู้นำเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบผลบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัย แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

3. บริบททั่วไปของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

6. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 118 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า จำนวน 13 คน และครูผู้สอนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า จำนวน 105 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-end)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์รายงานการวิจัยกำหนดเป็นประเด็นหลักและข้อคำถามรายด้าน ได้ขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามประเด็นหลักที่กำหนดในขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน ได้ร่างข้อคำถาม จำนวน 35 ข้อ

3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาความถูกต้องของภาษา ความสอดคล้องของคำถามกับจุดประสงค์และให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผล ค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่

7. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติเหมือนประชากรซึ่งไม่ใช่ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่า

8. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจความถูกต้อง ความสมบูรณ์และขออนุญาตให้นำไปใช้จัดเก็บข้อมูล

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ซึ่งได้จากการนำผลการวิจัยที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ 2) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นแบบคำถามปลายเปิด

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ การสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. นำผลการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่มีภาวะผู้นำในระดับต่ำที่สุด 3 อันดับในแต่ละด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด สร้างแบบสัมภาษณ์

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

5. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการส่งไปแบบเขียนตอบจำนวน 6 ฉบับ โทรศัพท์สัมภาษณ์ จำนวน 1 คน โทรติดต่อทางไลน์ จำนวน 2 คน โดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1โดยรวมและรายด้านมีสภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน (μ = 4.14) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านเรียงจากมากไปน้อย คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (μ = 4.37) รองลงมาคือ การสร้างแรงบันดาลใจ (μ= 4.29) และการกระตุ้นทางปัญญา (μ = 3.99) และการสร้างบารมี (μ = 3.92) ตามลำดับ

หากพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านการสร้างบารมี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.92) เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมาก 7 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ค้นหาวิธีการมาใช้ปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 อยู่เสมอ (μ = 4.45) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในสถานการณ์โควิด-19 ตามมาตรการกำหนดอย่างเคร่งครัดจนเป็นที่เคารพและน่านับถือของผู้ร่วมงาน (μ = 4.33) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนใจติดตามข่าวสารรู้เท่าทันสถานการณ์ ให้ข้อคิดแนวปฏิบัติในสถานการณ์โควิด-19 เพื่อสร้างค่านิยมและความเชื่อแก่ผู้ร่วมงานได้ (μ = 3.04)

1.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก (μ = 4.29) พิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีมในสถานการณ์โควิด-19 เพื่อร่วมกันปฏิบัติตาม

มาตรการให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบาย ปฏิบัติมากที่สุด (μ = 4.45) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรในการปฏิบัติงานตามมาตรการการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน (μ = 4.35) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถชี้ให้ผู้ร่วมงานมองเห็นภาพความสำเร็จในอนาคตจากการนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 (μ = 4.12)

1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 3.99) เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยคือ มีการส่งเสริมให้ครูรวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 ให้มีวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ปฏิบัติมากที่สุด (μ = 4.49) รองลงมาคือ มีการมอบงานผู้ร่วมงานให้ร่วมรับผิดชอบในสถานการณ์โควิด-19 สอดคล้องตามความรู้ ความสามารถและความถนัดได้อย่างเหมาะสมเป็นที่ยอมรับ (μ = 4.44) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีการสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานคิดค้นหาวิธีการในการปฏิบัติงานด้วยนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (μ = 3.31)

1.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก (μ = 4.37) พิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อยคือ ส่งเสริมการรวมกลุ่มครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานการณ์โควิด-19 ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ยอมรับซึ่งกันและกัน มีการปฏิบัติมากที่สุด (μ = 4.49) รองลงมาคือ มีการกำกับติดตามให้ผู้ร่วมงานนำวิธีการปฏิบัติในสถานการณ์โควิด-19 ที่กำหนดร่วมกันไปปฏิบัติให้บังเกิดผลตามมาตรการอย่างต่อเนื่อง (μ = 4.46) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สนับสนุนผู้ร่วมงานแสดงความรู้ความสามารถเพื่อปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 ได้เหมาะสมกับความถนัดของแต่ละบุคคล (μ = 4.23)

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

2.1 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

ด้านการสร้างบารมี ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม มากที่สุด (f = 8) รองลงมาคือ ผู้บริหารควรนำเป้าหมายมาร่วมกันวางแผน มีการดำเนินการตามแผนโดยผู้บริหารร่วมรับผิดชอบในการติดตาม กำกับ ช่วยเหลือแนะนำและร่วมแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน (f = 7) และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูรวมกลุ่มพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความไว้วางใจและเป็นทีมงานคุณภาพ (f = 6) ตามลำดับ

2.2 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรควรยกย่องชมเชยส่งเสริมให้ครูนำเสนอผลงานที่ประสบผลสำเร็จไปเผยแพร่ในโอกาสที่เหมาะสมทั้งในและนอกสถานศึกษา มากที่สุด (f = 8) รองลงมาคือ ผู้บริหารควรควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณตามความจำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงาน การศึกษาค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ ของครู (f = 7) และผู้บริหารควรควรสร้างความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล เพื่อสื่อสารโน้มน้าว จูงใจให้เกิดขวัญ กำลังใจ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จ (f = 5) ตามลำดับ

2.3 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรควรใช้คำถามนำเพื่อให้ครูร่วมกันระดมความคิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่แตกต่างไปจากที่เคยปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง มากที่สุด (f = 7) รองลงมาคือ ผู้บริหารควรควรใช้การสื่อสารแบบตัวต่อตัว เพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบายและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและเป็นการให้ความสำคัญต่อตัวครู และผู้บริหารควรควรสร้างความเข้าใจให้ครูรับรู้และร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วิธีการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนมีความเป็นไปได้ (f = 6) เท่ากัน ตามลำดับ

2.4 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของครูทุกคนให้เท่าเทียมทั่วถึง มากที่สุด (f = 7) รองลงมาคือ ควรพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของครูด้วยวิธีการที่หลากหลายตรงตามความต้องการ (f = 5) และผู้บริหารควรควรให้ครูทุกคนร่วมกันวิเคราะห์ภาระงานตามฝ่ายงาน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่และจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานให้สนองตอบมาตรการในสถานการณ์โควิด-19 (f = 4) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อยคือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและการสร้างบารมี ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อครูผู้สอนในฐานของเพื่อนร่วมงานมากกว่าการเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ควรส่งเสริมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนและคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิกานต์ บริเอก (2564 : 340-345) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและแบบผู้นำอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สัมพันธ์กันในทางบวกระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับเพ็ญนภา ศรีแปลก (2563 : 62) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน พิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้คือ

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างบารมี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หาวิธีการมาใช้ปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 อยู่เสมอ สามารถปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในสถานการณ์โควิด-19 ตามมาตรการกำหนดอย่างเคร่งครัดจนเป็นที่เคารพและน่านับถือของผู้ร่วมงาน และมีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ให้เป็นแบบอย่างด้วยตนเองจนงานสำเร็จ ทำให้ครูมีความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานจนงานบรรลุผลตามเป้าหมายด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรมน ซาเซียง (2561 : 58-59) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู ด้านการสร้างบารมี อยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีมในสถานการณ์โควิด-19 เพื่อร่วมกันปฏิบัติตาม

มาตรการให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบาย มีการส่งเสริมบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรในการปฏิบัติงานตามมาตรการการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน และปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 เป็นแบบอย่างด้วยความทุ่มเท มุ่งมั่นตั้งใจ เสียสละอย่างเต็มกำลังความสามารถจนงานประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญนภา ศรีแปลก (2563 : 62) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูรวมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 ให้มีวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการมอบงานให้ร่วมรับผิดชอบในสถานการณ์โควิด-19 สอดคล้องตามความรู้ ความสามารถและความถนัดได้เหมาะสมเป็นที่ยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธนรา หอมหวล (2561 : 48-50) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการรวมกลุ่มครูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานการณ์โควิด-19 ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การยอมรับซึ่งกันและกัน มีการกำกับติดตามให้ผู้ร่วมงานนำวิธีการปฏิบัติในสถานการณ์โควิด-19 ที่กำหนดร่วมกันไปปฏิบัติให้บังเกิดผลตามมาตรการอย่างต่อเนื่อง และมีการมอบหมายให้ผู้ร่วมงานรับผิดชอบในการนำแผนการป้องกันการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ไปปฏิบัติเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล (2560 : 115-117) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของกลุ่มโรงเรียนอำเภอวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านการสร้างบารมี ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรนำเป้าหมายมาร่วมกันวางแผน มีการดำเนินการตามแผนโดยผู้บริหารร่วมรับผิดชอบในการติดตามกำกับ ช่วยเหลือแนะนำและร่วมแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูรวมกลุ่มพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความไว้วางใจและเป็นทีมงานคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าใน

สถานการณ์โควิด-19 ผู้บริหารเพียงลำพังไม่สามารถที่จะดำเนินงานให้สำเร็จสนองมาตรการต่าง ๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดเป็นนโยบายให้ปฏิบัติได้ การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นร่วมกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของงานนอกจากจะเป็นส่งเสริมการมีส่วนร่วมแล้ว ยังเป็นการสร้างแรงจูงใจที่ท้าทายทีมงานที่จะร่วมกันขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ร่วมของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิกานต์ บริเอก (2564 : 340-345) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัย แนวทางการยกระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาคือ ควรมีวิสัยทัศน์ อุดมการณ์ มุ่งมั่นตั้งใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่านิยมที่ดี สร้างความเชื่อมั่นความศรัทธา ให้ขวัญกำลังใจครู ให้ความสนใจ ยกย่องชมเชยผู้ร่วมงาน สร้างความตระหนักความเข้าใจเจตคติที่ดี แสวงหาความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ให้คำปรึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำเทคนิควิธีสอนนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.2 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรควรยกย่องชมเชยส่งเสริมให้ครูนำเสนอผลงานที่ประสบผลสำเร็จไปเผยแพร่ในโอกาสที่เหมาะสมทั้งในและนอกสถานศึกษา ผู้บริหารควรควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณตามความจำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงาน การศึกษาค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ ของครูและผู้บริหารควรควรสร้างความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล เพื่อสื่อสารโน้มน้าว จูงใจให้เกิดขวัญ กำลังใจ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสถานการณ์โควิด-19 ผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจที่ท้าทายให้กับครูเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ โดยมีการเสริมแรงและร่วมรับผลประโยชน์จากความสำเร็จที่เกิดจากการคิดค้นหาวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธัญวิทย์ ศรีจันทร์ (2559 อ้างถึงใน ณิชาวรณัฐ ซองดี, 2563 : 15-16) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องรู้ประสานแรงจูงใจ มีความเข้าใจผู้อื่นและมีพลังกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองความต้องการด้านการยอมรับ มีการส่งเสริมและให้กำลังใจโดยการแสดงให้เห็นด้วยความชาบซึ้งในความสำเร็จในแต่ละโครงการ จูงใจให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของงานและสามารถปฏิบัติจนสำเร็จได้ ส่งเสริมการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นนักเล่าเรื่องที่ดีโดยนำทักษะการเล่านิทานมาใช้ในการพูดจูงใจ ทำให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรควรใช้คำถามนำเพื่อให้ครูร่วมกันระดมความคิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่แตกต่างไปจากที่เคยปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสถานการณ์โควิด-19 ผู้บริหารควรควรใช้การสื่อสารแบบตัวต่อตัวเพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบายและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและเป็นการให้ความสำคัญต่อตัวครู และผู้บริหารควรควรสร้างความเข้าใจให้ครูรับรู้และร่วมกันกำหนดเป้าหมายวิธีการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนมีความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล (2560: 119) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้บริหารควรให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้จักคิดริเริ่มงานใหม่ๆ สามารถมองเห็นปัญหาที่แตกต่างกัน ในหลายแง่มุม ส่งเสริมการคิดนอกกรอบมีการใช้เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารภายใต้ กฎเกณฑ์และความเป็นไปได้ของการลงมือทำเพื่อเป็นการพัฒนางานไปสู่รูปแบบใหม่ๆ ไม่หยุดยั้ง

2.4 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของครูทุกคนให้เท่าเทียมทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสถานการณ์โควิด-19 ผู้บริหารควรพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของครูด้วยวิธีการที่หลากหลายตรงตามความต้องการ และผู้บริหารควรควรให้ครูทุกคนร่วมกันวิเคราะห์ภาระงานตามฝ่ายงาน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่และจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล (2560 : 117-118) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่มีความใกล้ชิดกับ ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้คำแนะนำและให้กำลังใจในการทำงาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชา สรรสร้างและพัฒนาผลงานให้เจริญก้าวหน้าโดยมิได้มุ่งจับผิด ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลและใช้งานตามความถนัดที่หลากหลาย กระจายความรับผิดชอบงานแต่ละประเภทตามความถนัด เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพงานตรงตามวัตถุประสงค์อย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดประชุมปฏิบัติการผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่สร้างความรู้ความเข้าใจวิสัยทัศน์ และการสนับสนุนการนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถนำไปขยายผลกับครูได้

1.2 สถานศึกษา ควรมีการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาให้มีสมรรถนะในการเชื่อมโยงโครงข่ายความเร็วสูงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงการเรียนรู้ในสังคมออนไลน์ทั้งของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียนอย่างหลากหลายและมีการติดตามการนำองค์ความรู้มาใช้ประโยชน์ในการสร้างนวัตกรรมเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรฝึกทักษะการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวจูงใจให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจภาพที่เป็นเป้าหมายความสำเร็จของงาน โดยใช้ข้อมูลและความเป็นไปได้จากบริบทของโรงเรียนมาใช้ประกอบการสื่อสารในการสร้างศรัทธาความเชื่อการรับรู้แก่ครูเรื่องวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

2.2 ควรศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

2.3 ควรศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

ชัยชนะ มิตรพันธ์. (2563). **ปรับไลฟ์สไตล์ชีวิตใหม่รับ New Normal หลังวิกฤตโควิด-19**.[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.etda.or.th/content/new-normal-after-covid-19.htm

ณิชาวรณัฐ ซองดี. (2563). **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในอำเภอวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.

นรมน ซาเซียง. (2561). **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 อำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล. (2560). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เพ็ญนภา ศรีแปลก. (2563). **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุทธิกานต์ บริเอก. (2564). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. (2563). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563-2565.** ตาก : กลุ่มนโยบายและแผน.

คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

Creative leadership characteristics for school management in the digital era of administrator of special education centers, Tak province

กาญดา ไพรอุดมภูมิ[1], สมชาย อังสุโชติเมธี[2] และ สุรพงษ์ แสงสีมุข[3]
Kanda Phraiudomphoom, Somchai Angsuchotimethee
and Suraphong Saengseemok

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก แหล่งข้อมูลเป็นประชากรและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตากปีการศึกษา 2565 จำนวน 77 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือ ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า :

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแก้ไขปัญหา และด้านการมีวิสัยทัศน์ตามลำดับ ส่วนด้านการมีจินตนาการ น้อยที่สุด แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนอย่างสร้างสรรค์ โดยการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีจินตนาการ รับฟังความคิดเห็นที่เป็นแนวคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้ยืดหยุ่นโดยการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นให้สามารถทำงานร่วมกันได้ในทุกสถานการณ์ และสนับสนุนการแก้ปัญหาด้วยการมีส่วนร่วม รายงานผลการแก้ปัญหาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ : การศึกษาพิเศษ, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ยุคดิจิทัล

[1] นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: kanda.tang17@gmail.com เบอร์โทร 0893972976
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objectives of this research were to study the condition and guidelines for developing creative leadership characteristics for school management in the digital era of administrator of special education centers, Tak province. The data source is population and experts are: teacher and educational personnel of the special education centers in the academic year 2021 consisted of 77 persons and 9 qualified persons. The tools were questionnaires and interview forms. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results showed that: The condition for creative leadership characteristics for school management in the digital era of administrator of special education centers, overall and each aspect was in a high level. Sort condition mean from descending to the aspect of flexibility was the most, followed by problem solving and vision, respectively, and imagination was the least. The guidelines for developing creative leadership characteristics for school management in the digital era of administrator were create clear and creative policies by creating a network of working with others with imagination. Listen to ideas and innovative ideas to develop a common vision. Modify flexible working processes by reducing unnecessary steps so that they can work together in all situations. And support problem-solving with participation, report the results of solving problems and disseminate them to relevant people thoroughly.

Keywords : Special Education, Creative leadership, Digital Era

บทนำ

การจัดการศึกษามีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับการเป็นพลโลกในอนาคต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิต ให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 ก. : 18-19) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับทุกประเภท และการอาชีวศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็น

การเฉพาะ การกำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 : 49-50)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความพิการ โดยการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้เรียนตั้งแต่ปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จัดระบบการจัดการเรียนร่วมและประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งจากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก (2564 : 2-3) พบว่า มีมาตรฐานการศึกษาตามที่สถานศึกษากำหนดอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการขับเคลื่อนให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย มีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาว่า ควรมีการจัดบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้ทั่วถึงครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และควรนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนบริหารจัดการในปีต่อไป ดังนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องมีความสามารถในการมองภาพความสำเร็จได้อย่างชัดเจน มองการณ์ไกลให้รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีระบบ ด้วยการเปิดกว้างสร้างโอกาสรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง มีการกระตุ้นเพื่อโน้มน้าวบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มกำลังความสามารถด้วยความเต็มใจ ข้อเสนอแนะและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการบริหารการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้อย่างเป็นระบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก มีขอบเขตการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยใช้การสังเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้องรายงานการวิจัยของนักการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2560-2564 ได้ขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน คือ 1) การมีจินตนาการ (Imagination) 2) การมีวิสัยทัศน์ (Vision) 3) การมีความยืดหยุ่น (Flexibility) และ 4) การแก้ไขปัญหา (Problem Solving)

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 82 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาจากผลสังเคราะห์เอกสารในขั้นตอนที่ 1 มีขอบเขต 4 ด้าน คือ 1) การมีจินตนาการ (Imagination) 2) การมีวิสัยทัศน์ (Vision) 3) การมีความยืดหยุ่น (Flexibility) และ 4) การแก้ไขปัญหา (Problem Solving)

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิความรู้และประสบการณ์ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก จำนวน 78 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 82 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 143-148) แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามสถานภาพทั่วไปของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก แบบสอบถามปลายเปิด (Open End)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขออนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก เพื่อขออนุญาตใช้พื้นที่วิจัยและขอความอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามจำนวนเท่ากับประชากร ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตากด้วยตนเอง

3. ขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก แจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์และแจ้งกำหนดนัดหมายการเก็บแบบสอบถามคืน เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจำนวน 77 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.90 มาตรวจความถูกต้อง ความสมบูรณ์ครบถ้วน ก่อนนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มีการดำเนินการดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง สรุปผลใต้ตารางด้วยความเรียง

แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยรวมและรายด้าน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง สรุปผลใต้ตารางด้วยความเรียง แปลผลตามเกณฑ์

แบบสอบถามตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิความรู้และประสบการณ์ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ และ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) เพื่อหาแนวทางคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ซึ่งได้จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ที่มีระดับของคุณลักษณะต่ำที่สุดรายด้าน ๆ ละ 3 ข้อ นำมาสรุปอุปนัยเป็นข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์รายด้าน ๆ ละ 1 ข้อรวม 4 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มละ 3 ท่าน รวม 9 ท่าน

2. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โครงร่างงานวิจัยและเครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์พร้อมกำหนดการเข้าสัมภาษณ์ และเมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล การหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (Consistency Analysis) แล้วสรุปอุปนัยด้วยตารางวิเคราะห์ความสอดคล้อง ใช้การแจงนับและคำนวณมือเพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) จัดลำดับแล้วนำเสนอแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก โดยรวมและรายด้านมีอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการแก้ไขปัญหา และด้านการมีวิสัยทัศน์ ตามลำดับ ส่วนด้านการมีจินตนาการ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์น้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ด้านการมีจินตนาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ มีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จบนพื้นฐานความเป็นไปได้โดยการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาคือ มีความสามารถชักจูงโน้มน้าวให้ครูสร้างจินตนาการในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ มีการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนมีความมุ่งมั่นในเป้าหมายและสร้างความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมเท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์น้อยที่สุด ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารต้องมีจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์บนพื้นฐานความเป็นไปได้ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนงานด้วยการกระจายอำนาจให้ผู้ร่วมงานร่วมรับผิดชอบตามเหมาะสม

1.2 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ มีการประเมินผลการดำเนินการตามวิสัยทัศน์กับเป้าหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจปรับปรุงวิสัยทัศน์ให้มีประสิทธิภาพ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์มากที่สุด มีการส่งเสริมให้ครูรวมกลุ่มเป็นชุมชนทางวิชาชีพเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมและการใช้สื่อดิจิทัลจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และมีการพัฒนาครูให้เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญเกิดแรงบันดาลใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ร่วมตามลำดับ ส่วนมีการกระตุ้นติดตามให้กำลังใจครูขณะปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุผลตามที่วิสัยทัศน์กำหนดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์น้อยที่สุด ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำทางวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นรูปธรรม ทันสมัย เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติร่วมกันโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

1.3 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ด้านการมีความยืดหยุ่น โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ การยอมรับผลการประเมิน ข้อเสนอแนะอย่างเต็มใจและนำไปปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นอย่างจริงใจและเต็มใจ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการในการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และมีการส่งเสริมให้ครูสร้างทีมงานเพื่อความหลากหลายในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ตามลำดับ ส่วนมีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ความแตกต่างทางความคิดของทุกฝ่ายอย่างมีไหวพริบที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์น้อยที่สุด ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารต้องมีการผ่อนปรน ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ รับฟังความคิดเห็นของครูจากหลากหลายช่องทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

1.4 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ด้านการแก้ไขปัญหา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ มีการประเมินความต้องการเพื่อจัดลำดับความสำคัญทางเลือก ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด มีการส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการนิเทศติดตามการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการตัดสินใจทางเลือก กำหนดวิธีการและเป้าหมายความสำเร็จของการแก้ปัญหาโดยใช้การมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบเพื่อความถูกต้อง ตามลำดับ ส่วนมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารเพื่อลดการเผชิญหน้าที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดของผู้เกี่ยวข้องโดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสื่อกลาง มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์น้อยที่สุด ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้บริหารต้องเปิดกว้างทางความคิด ให้ครูมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ร่วมหาวิธีแก้ปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างตรงไปตรงมาและใช้สติมีความรอบคอบ รวมทั้งต้องมีการนิเทศ ติดตาม กำกับให้ความช่วยเหลือเพื่อให้บุคลากรแก้ไขปัญหาได้บรรลุผล

2. แนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนอย่างสร้างสรรค์ โดยการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีจินตนาการ รับฟังความคิดเห็นที่เป็นแนวคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้ยืดหยุ่นโดยการลดขั้นตอนไม่จำเป็นให้สามารถทำงานร่วมกันได้ในทุกสถานการณ์ และสนับสนุนการแก้ปัญหาด้วยการมีส่วนร่วม รายงานผลการแก้ปัญหาและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

การอภิปรายผล

การวิจัย คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก โดยรวมและรายด้านมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการยอมรับผลการประเมิน ข้อเสนอแนะและนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นอย่างจริงใจและเต็มใจ มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีการส่งเสริมให้ครูสร้างทีมงานเพื่อความหลากหลายในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของAsh & Persall (2000, อ้างถึงในไชยยศ ตันวุฒิบัณฑิต, 2563 : 34-35) ที่กล่าวถึงหลักการของภาวะผู้นำเชิงสรรค์ว่า ต้องมีการเรียนรู้เป็นทีม การคิดอย่างมีประสิทธิผลและการแก้ปัญหาร่วมกัน ยกย่องให้ครูเป็นผู้นำและผู้บริหารเป็นผู้นำของผู้นำ ให้ความไว้วางใจผลักดันความสัมพันธ์การทำงานขององค์กร ผู้นำควรส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยปรับเปลี่ยนทัศนะจากการทำตามที่สั่งและยึดหลักทำแบบเดียวกัน มาเป็นการกระตุ้นให้กำลังใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มและคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ของครู มีความสามารถสูงในการปฏิบัติภารกิจอยู่ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมที่ไม่แน่นอน เป็นผู้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ เพื่อให้หน่วยงานได้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนั้น และเป็นผู้ที่ไม่ยึดติดอยู่กับสถานภาพเดิม ๆ ที่เป็นอยู่ขององค์กร

1.1 ด้านการมีจินตนาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษมีบริบทเฉพาะของผู้รับบริการที่ต่างไปจากสถานศึกษาทั่วไป ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้มีความบกพร่องและมีความต้องการพิเศษ จำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมียุทธวิธีบริหารจัดการที่ต่างไปจากสถานศึกษาปกติ การคำนึงถึงการกำหนดเป้าหมายที่มีความเป็นไปได้และการสร้างความเข้าใจโดยการสื่อสารให้ครูเกิดจินตนาการร่วมในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายจึงต้องเป็นจุดเน้นที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ละทิ้งความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหาร รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนา

คุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2556 : 29-31) ที่กล่าวไว้ในทฤษฎีภาวะผู้นำยุคใหม่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) ว่า พฤติกรรมของผู้บริหารเป็นกระบวนการที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถพิเศษในการวางแผนกลยุทธ์และแนวทางอย่างชัดเจน มีจุดมุ่งหมายในการขับเคลื่อนด้วยการบริหารองค์กรและบุคลากร ผู้นำจะต้องมีความคิดอย่างเป็นระบบ มีคุณลักษณะที่โดดเด่นคือความนิ่ง และสุขุมรอบคอบ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ คิดไตร่ตรองเชื่อมโยงทั้งในอดีต ปัจจุบัน นำไปสู่การคาดการณ์ในอนาคตที่ชัดเจนและแม่นยำ

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษให้ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความรู้สึกเป็นเจ้าของที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนดอย่างเต็มใจ ซึ่งการใช้กระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะช่วยให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน นำไปสู่การร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ จิตกร จันทร์สุข (2564 : 42-43) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลด้านการมีวิสัยทัศน์ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมที่สามารถมองการณ์ไกลเพื่อความสำเร็จขององค์กรในอนาคต มีการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัลที่แปลกใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน มีความเข้าใจในเทคโนโลยีและมีกลยุทธ์ที่สนับสนุนความสำเร็จขององค์กร

1.3 ด้านการมีความยืดหยุ่น โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษมีโลกทัศน์กว้างไกล เปิดกว้างและสร้างโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะอย่างทั่วถึงเท่าเทียม มีการนำข้อเสนอแนะนั้นไปร่วมกันวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาโรงเรียน โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความคิด ให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมการทำงานใหม่ๆ ในยุคดิจิทัลอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2560 : 84) ที่กล่าวถึงแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นแนวคิดของภาวะผู้นำรุ่นใหม่ทางการศึกษาไทยที่จะต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและปัญหาของสังคมได้เป็นอย่างดี สามารถเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับสังคมได้ มีความสามารถในการวิเคราะห์ เป็นการมองแล้วแก้ไข และรู้ซึ้งถึงประเด็นทางสังคมไทยและสังคมโลก มีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่ในสังคมมีความสามารถในการสร้างสรรค์ โดยทำตนเองและทำองค์การให้เกิดการสร้างสรรค์ และสะท้อนการมีผลงาน ไม่รอรับเพียงอย่างเดียว แต่มีการนำผลการคิดวิเคราะห์ไปสรรค์สร้างให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงทั้งตนเอง ผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

1.4 ด้านการแก้ไขปัญหา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นผู้มีจินตนาการ มีมุมมองการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่กว้างไกลและมีความยืดหยุ่นในการใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสูง โดยให้ความสำคัญเป้าหมาย

ความสำเร็จที่มาจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน จึงสร้างโอกาสให้มีส่วนร่วมในการประเมินบริบทและเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน ใช้การกระจายอำนาจและกระบวนการนิเทศภายในอย่างเต็มระบบเพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความเป็นกัลยาณมิตรสูง รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบการตัดสินใจวางแผนการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของอารีย์ น้ำใจดี และพิชญาภา ยืนยาว (2562 : 1647-1648) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลว่า จะต้องมีปัจจัยภายในสนับสนุนความสำเร็จในการทำงานที่ทันสมัย รวดเร็ว แม่นยำและมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงได้นั้น ต้องมีผู้นำเป็นต้นแบบที่ดี (Role Model) ที่พร้อมจะผลักดันและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานศึกษาดิจิทัล ผู้นำต้องมีความเข้าใจและมองเห็นโอกาสในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์มาใช้ มีทักษะในการสื่อสารในการสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรในหน่วยงาน รวมทั้งเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการให้หน่วยงานต่าง ๆ ทำงานสอดประสานกันเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในสถานศึกษา

2. แนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก มีแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการมีจินตนาการ ผู้บริหารควรมีนโยบายที่ชัดเจน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับผู้อื่น การคิดบวกเห็นโอกาสในทุกวิกฤติปัญหาและสร้างความสำคัญสำเร็จในทุกขั้นตอน ส่งเสริมกำลังใจให้ทีมทำงานพึ่งพาตนเองและจัดทำ ID Plan เพื่อการพัฒนาตนเองด้านการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในเป้าหมายและสร้างความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมเท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความฉับไวในการตัดสินใจเพื่อรับเทคโนโลยีให้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสื่อสารและบริหารงานของโรงเรียน มีการปฏิบัติน้อย ดังนั้นจึงควรให้มีการปรับแนวคิดในการสร้างเครือข่ายให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำด้านสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Leadership Theory) ที่ ศิริวรรณ์ คำภูเงิน (2561 : 23) ศึกษาไว้ว่า การเชื่อมโยงเครือข่ายและความสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายและมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความจำเป็นต่อความสำเร็จของงาน เช่น การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กันภายในทีมหรือผู้เกี่ยวข้องคนอื่น ๆ และงานวิจัยของ คติพงษ์ อ่อนไชย และคณะ (2565 : 71-72) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำด้านจินตนาการ ควรมีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์แล้วนำไปสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มีการเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษา พัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรมโดยการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ

2.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรเปิดรับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย แล้วนำไปกำหนดนโยบายเป็นแผนกลยุทธ์พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล มีการประเมินและปรับปรุงวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และเปิดโอกาสครูผู้สอนเสนอความคิดอย่างไม่เป็นทางการให้เกิดการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นการพัฒนาวิสัยทัศน์ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ผู้บริหารมีการกระตุ้นติดตามให้กำลังใจครูขณะปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การกำหนดนโยบายพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในแผนกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนทั้งระยะสั้นและธรรมนูญโรงเรียนอำนวยความสะดวกและเปิดรับข้อเสนอแนะวิธีการ แนวคิด นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้บริหารงานอยู่เสมอ มีการปฏิบัติน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ Ash & Pearsall (2000, อ้างถึงในไชยยศ ตันวุฒิบัณฑิต, 2563 : 34-35) กล่าวถึงหลักการของภาวะผู้นำเชิงสรรค์ไว้ว่า ควรส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยปรับเปลี่ยนทัศนะจากการที่ให้ทุกคนทำตามที่สั่งและยึดหลักทำแบบเดียวกัน เป็นการกระตุ้นให้กำลังใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มและคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ของครู

2.3 ด้านมีความยืดหยุ่น ผู้บริหารควรมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานร่วมกันโดยลดข้อจำกัด ขั้นตอนของกฎ ระเบียบที่ไม่จำเป็นลง ให้ยืดหยุ่นสามารถทำงานร่วมกันได้ในทุกสถานการณ์ ยอมรับข้อเสนอแนะ เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เปิดช่องทางการสื่อสารหาข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นเห็นอกเห็นใจมีความประนีประนอมเอาใจใส่ครูผู้สอน มีการปรับตัวและเปลี่ยนแนวคิดในการทำงานร่วมกันให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ผู้บริหารมีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ความแตกต่างทางความคิดของทุกฝ่ายอย่างมีไหวพริบเหมาะสมเป็นที่ยอมรับ การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ค้นคว้า วิจัยนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน การยอมรับข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแนวคิดและวิธีการบริหารงานของโรงเรียน มีการปฏิบัติน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฏฐณิชา พลศรีดา (2564 : 20) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีส่วนสำคัญในการจะนำพาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ โดยใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมมีการจูงใจโน้มน้าวให้เกิดการดำเนินการร่วมกันเพื่อสู่เป้าหมายเดียวกันจนบรรลุผลสำเร็จ ด้วยความสามารถที่หลากหลายที่ใช้กระตุ้นให้ผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติมีความเห็น มีส่วนร่วมและมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การมีภาวะผู้นำสูงย่อมทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบอยู่ประสบความสำเร็จและส่งผลให้องค์กรมีประสิทธิผลไปด้วย

2.4 ด้านการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการแก้ปัญหาด้วยการมีส่วนร่วมตามแผนที่กำหนด รายงานผลการแก้ปัญหาทั้งรูปแบบ On line, On site รวมทั้งเผยแพร่ทางกลุ่ม Line, Facebook, Page ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ การใช้กระบวนการ PLC เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญและสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยแยกประเด็นหรือกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจนครอบคลุมทั้งโรงเรียน การวางตัวเป็นกลาง มีความยืดหยุ่นในการลดปัญหาความขัดแย้ง

ระหว่างกลุ่มหรือบุคคลด้วยการประนีประนอมตามหลักการประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสาร เพื่อลดการเผชิญหน้าที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดของผู้เกี่ยวข้องโดยการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสื่อกลาง ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ตามแผนการที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดทางเลือกโดยใช้ข้อมูล ความเป็นเหตุเป็นผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์ มีการปฏิบัติน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2556 : 29-31) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของภาวะผู้นำทีม (Team Leadership) ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทักษะ มีความรู้ มีความเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคคล มีศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจหรือสร้างแรงบันดาลใจทีมงานให้สามารถทุ่มเทแรงกายและแรงใจทำงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายของตนเองและองค์กร เป็นประเภทสั่งงานไม่ใช่สั่งการ มีความสามารถในการประสานบุคคลทั้งที่มีความคิดเห็นตรงกันและไม่ตรงกัน ให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ด้านการมีจินตนาการ (Imagination) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสื่อสารและบริหารงานของโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้นจนเป็นแบบอย่างแก่ครูได้ แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในเป้าหมายและสร้างความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความฉับไวในการตัดสินใจเพื่อรับเทคโนโลยีให้ทันการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ (Vision) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลไว้ในแผนการพัฒนาโรงเรียนและแผนปฏิบัติการประจำปี อำนวยความสะดวกเปิดรับฟังข้อเสนอแนะ วิธีการ แนวคิด และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้บริหารงาน และมีแผนติดตามให้กำลังใจครูขณะปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุผลตามที่วิสัยทัศน์กำหนดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

1.3 ด้านการมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และค้นคว้าวิจัยนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน รวมทั้งมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ความแตกต่างทางความคิด โดยการยอมเปิดรับฟังข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงแนวคิดและวิธีการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านการแก้ไขปัญหา (Problem Solving) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสื่อกลางพัฒนาวิธีการสื่อสารเพื่อลดการเผชิญหน้าที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด โดยการวิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดทางเลือกโดยใช้ข้อมูลและความเป็นเหตุเป็นผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมแก้ปัญหาตามแผนที่กำหนดอย่างทั่วถึงเท่าเทียม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเชิงลึกพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและมีผลงานเป็นเชิงประจักษ์

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษาพิเศษหรือสังกัดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และความต้องการพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560ก.). **แผนพัฒนากระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).** กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560ข.). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ : สิ่งที่ควรค่าสำหรับทุกคนในอนาคต.** ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

คติพงษ์ อ่อนไชย และคณะ. (2565, 30 มีนาคม). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. Journal of Modern Learning Development. 7(2),65-76.

จิตกร จันทร์สุข. (2564, 23 มิถุนายน). **การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.** 15(2), 36-49.

ไชยยศ ตันวุฒิบัณฑิต. (2563). **สภาพและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนจังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ณัฏฐณิชา พลศรีดา. (2564). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **วิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562, (2562, 1 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136, ตอนที่ 57 ก หน้า 49-50

ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ. (2560). **คิดสร้างสรรค์ : สอนและสร้างได้อย่างไร.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ์ คำภูเงิน. (2561). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาตำบลสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารสถานศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก. (2564). **รายงานการประเมินคุณภาพภายในปีการศึกษา 2564.** ตาก : สำนักงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อารีย์ น้ำใจดี และพิชญาภา ยืนยาว. (2562, 11-12 กรกฎาคม). **ผู้นำกับการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล.** ใน งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 11. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

The Guidelines for Teacher Participatory Academic Administration in the 21st Century of Educational Opportunity Extension Schools, Si Satchanalai District under the office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2.

เพ็ญศรี สีบัว[1] และ ธนกฤต สิทธิราช[2]

Phensri Seebua and Thanakrit Sittirach

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 141 คน แหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน เมื่อเรียงลำดับที่มีค่าสูงสุดไปหาน้อยปรากฏว่าด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 4 แนวทาง ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มี 5 แนวทาง ด้านการวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน มี 5 แนวทาง ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก

Email : meephen@gmail.com โทร. 083 – 6260898

[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

การศึกษา มี 5 แนวทาง ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มี 4 แนวทาง ด้านการนิเทศการศึกษา มี 3 แนวทาง ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 3 แนวทาง

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารงานวิชาการ, แบบมีส่วนร่วม, ครูในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were to study the condition and guidelines for teachers' participatory academic management in the 21st century of Educational Opportunity Extension schools, Si Satchanalai District under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2. The sample used in the research were 141 people, administrators, teachers and educational personnel of educational institutes, 9 data sources. Tools used to collect data It was a 5-point estimation scale questionnaire and a semi-structured interview. Statistics used in data analysis were frequency, mean, percentage and standard deviation. The results showed that : Teacher Participatory Academic Administration in the 21st Century of Opportunity Extension School Group, Si Satchanalai District Under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2 overall was at a high level. When considering each item, it appears that It was at the highest level in 1 aspect and at the high level in 6 aspects. When ranked in descending order of highest value, it appeared that the development of learning process, the measurement, evaluation and transfer of learning outcomes, educational curriculum development, educational supervision, the development of quality assurance systems within educational institutions research to improve the quality of education and the development of innovative media and technology for education. The guidelines for teachers' participatory academic administration in the 21st century of opportunity extension schools, Si Satchanalai District Under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2, it was found that there were 4 approaches in curriculum development. There were 5 approaches for learning process development; 5 approaches for measurement, evaluation and transfer of learning results; 5 approaches for research to improve educational quality; 4 approaches for developing innovative media and technology for education; There were 3 approaches to educational supervision. There were 3 approaches to developing quality assurance systems within educational institutions.

Keywords : Academic Administration, Participatory, Teacher in the 21st Century

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี และมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทัน เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับ การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย ดังกล่าวได้แก่การศึกษา การศึกษามีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพราะเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและเป็นการเตรียมคนให้มีความพร้อมสำหรับการแข่งขันในสังคมโลก และการศึกษาไทยต้องก้าวสู่ยุคความรู้โดยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนให้เป็นคนทำงานใช้ความรู้ (knowledge Worker) และเป็นคนพร้อมเรียนรู้ (learning person) วิจารณ์ พานิช (2555 : 14-18) จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้เองทำให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูประบบบริหารเป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทางการศึกษา นำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี เก่ง มีความสุข ตลอดจนก่อให้เกิดความเจริญ งอกงามของบุคคลและสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (หมวด 5 มาตรา 39) ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาขึ้นใหม่ ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เป็นการกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษา ภารกิจ อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจในการบริหารงาน จากระดับกระทรวงลงไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนกระทรวงศึกษาธิการ (2562 : 43)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร เพราะจะได้ใช้ความรู้ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์ทั้งหลายมาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียนให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษา เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข มีคุณภาพตามต้องการ ผู้บริหารจึงเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการทำงานร่วมกับครู ให้คำแนะนำและประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้งานวิชาการยังรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดีของสังคม งานวิชาการเป็นงาน

หลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้

การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารนับว่าเป็นวิทยาการสมัยใหม่ในการบริหารจัดการอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์การแล้วสมาชิกหรือบุคคลในองค์การก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์การก้าวหน้าไปด้วยดี การบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน โดยมุ่งที่จะสร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน ล้วนเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์การ ถ้าหากการปฏิบัติงานนั้นมีความไม่เข้าใจกนหรือเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การแล้ว การบริหารงานขององค์การก็จะบรรลุผลสำเร็จได้โดยยาก ธร สุนทรายุทธ (2551 : 539) แต่การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารนับว่ายังประสบปัญหาพนักงานไม่มีความสามารถทางด้านการมีส่วนร่วม เนื่องจากขาดทักษะ ความรู้ความต้องการการฝึกอบรม หรือประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารหรือพนักงานแบบมีส่วนร่วมเลย ชอบทำตามคำสั่ง ไม่มีความคิดสร้างสรรค์การขาดบรรยากาศสนับสนุน ผู้บริหารไม่เข้าใจการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารหลายคนต้องการเปลี่ยนแปลงแบบของตนและต้องการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม แต่ไม่มีความเข้าใจไม่รู้จะนำมาประยุกต์ใช้อย่างไร ทั้งๆ ที่รู้ว่ามีประโยชน์ บุคลากรไม่ต้องการเข้าร่วม ไม่ต้องการมีความรับผิดชอบถ้าไม่จำเป็น ไม่ต้องการเพิ่มงานให้กับตนเอง การขาดความรู้เนื้อหาหรือความเชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนร่วมต้องมีความรู้ในสาขาวิชาเพื่อทำให้งานประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557 : 17-18)

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยการจัดกลุ่มโรงเรียน และจัดตั้งกลุ่มโรงเรียน มีผู้บริหารโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนเป็น คณะกรรมการโดยตำแหน่ง เพื่อให้บริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ค้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ให้มีความคล่องตัวในระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับสถานศึกษา เกิดการมีส่วนร่วม สร้างความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล และเกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติอย่างมี ประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2)

การจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย ได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า การพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาหลายๆ ด้าน ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามจากการบริหารงานที่ผ่านก็มักจะประสบปัญหาและมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้อำนาจหน้าที่ตัดสินใจเองเป็นส่วนใหญ่ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารน้อย ความสามารถในการโน้มน้าวผู้ใต้บังคับบัญชาตอบสนองความต้องการ ความสำเร็จของโรงเรียน อาจเป็นสาเหตุให้คุณภาพผู้เรียนที่ปรากฏอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผลการทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2564 ซึ่งมีคะแนนระดับเขตพื้นที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเนื่องมาจากครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่และการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ครูไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา บทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ในองค์ประกอบ 7 ด้าน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อพัฒนาการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ต่อไป

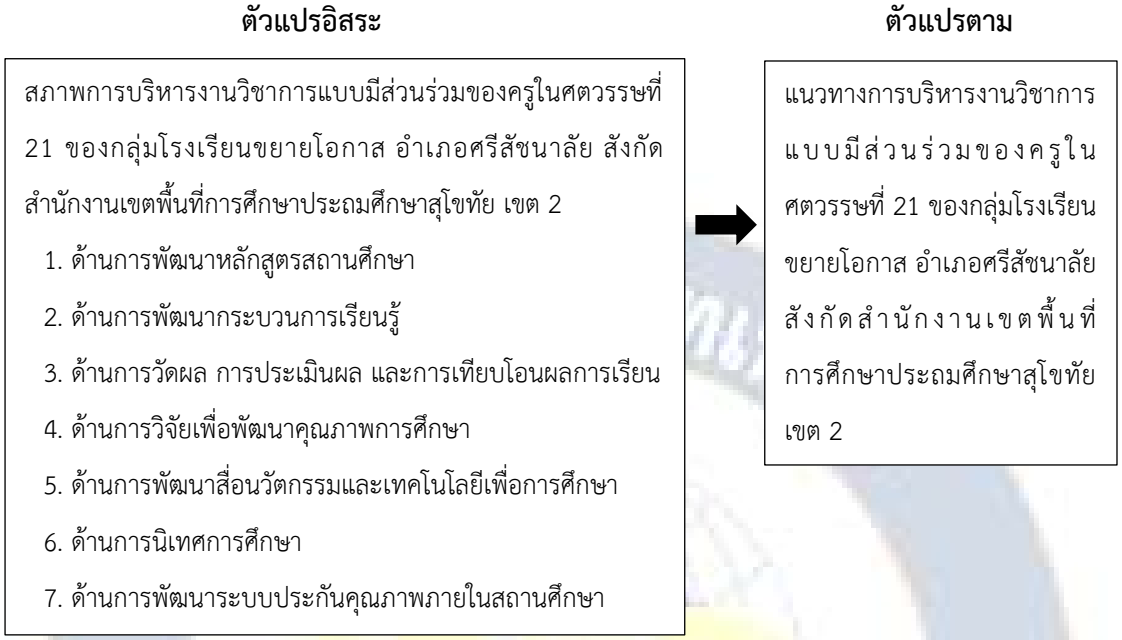
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่ม

โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้แก่ ประกอบด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดข้อมูลโดยศึกษาจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 13 โรงเรียนปีการศึกษา 2565 โดยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 223 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 141 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามสถานภาพทั่วไปของแหล่งข้อมูล แบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Multiple Choice) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วน

ร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำ มากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้แก่ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 3 คน ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามสถานภาพทั่วไปของแหล่งข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน เป็นต้น แบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Multiple Choice) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 7 ด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน และแบบ

สัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์ และได้ทำการนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเองและทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพสภาพทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสภาพทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยรวม มีดังนี้

ที่	สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21	ระดับสภาพ		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.39	0.64	มาก
2.	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.52	0.70	มากที่สุด
3.	ด้านการวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน	4.40	0.62	มาก
4.	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.32	0.69	มาก
5.	ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.27	0.72	มาก
6.	ด้านการนิเทศการศึกษา	4.36	0.65	มาก
7.	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.36	0.73	มาก
	รวม	**4.35**	**0.57**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน เมื่อเรียงลำดับที่มีค่าสูงสุดไปหาน้อยปรากฏว่าด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.52) ด้านการวัดผลการประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.40) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.39) ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.36) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.36) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.32) และด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.27)

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยวิธีการสัมภาษณ์ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 4 แนวทาง ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มี 5 แนวทาง ด้านการวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน มี 5 แนวทาง ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มี 5 แนวทาง ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มี 4 แนวทาง ด้านการนิเทศการศึกษา มี 3 แนวทาง ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 3 แนวทาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีดังนี้

สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน เมื่อเรียงลำดับที่มีค่าสูงสุดไปหาน้อยปรากฏว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา

ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีบทบาท มีการกำหนดการสอนซ่อมเสริม และส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ วิเคราะห์ผล และประเมินผล มีส่วนร่วมในการการสรุปการประเมินผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาสื่อส่งเสริมอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็นเอกสาร สื่อและนวัตกรรม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด โศภิดา คล้ายหนองสรวง (2558 : 92) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พีระพัฒน์ มะมิง (2559 : 78) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูวิชาการโรงเรียนในสำนักงานเขตมีนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูวิชาการโรงเรียนในสำนักงานเขตมีนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐนิตา กสิคุณ (2560 : 290-303) ผลการศึกษา พบว่า 1. ครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีการศึกษาระดับ ปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี มีความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุงที่มีต่อการ

บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรและหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ ทางวิชาการชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิระภรณ์ ปานจันทร์ (2561 : 86) ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม และรายด้าน คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 การหาแนวการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทาง สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรหาแนวทางการวิเคราะห์หลักสูตร และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาหลักสูตร โดยการอบรมให้ความรู้หรือศึกษาดูงานโรงเรียนในบริบทเดียวกันที่ประสบความสำเร็จ ควรมีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ และนำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนกระบวนการมีส่วนร่วมทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอขออนุมัติหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรา เกษมราษฎร์ (2559 : 62) ซึ่งกล่าวถึงการเตรียมบุคลากรว่า ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการให้ความรู้และชี้แจงให้ผู้ที่ใช้ หลักสูตรมีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่นการประชุมชี้แจง การอบรมสัมมนา การพัฒนาหลักสูตรจะสำเร็จลุล่วงก็ต่อเมื่อมีการเตรียมการที่จำเป็นอย่างหนึ่ง คือ การเตรียมบุคลากร

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบาย และวางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง PDCA เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานของครูอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการบริหารวิชาการสนับสนุนการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อแหล่งการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้จัดอบรมให้ความรู้แก่ครู ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระ ฝ่ายวิชาการเตรียมข้อมูลการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่มาตรฐานการเรียนรู้วัตถุประสงค์การเรียนรู้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และสาระเนื้อหา ผู้บริหารจัดให้มีคณะทำงานวิชาการติดตาม ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบองค์ประกอบ และนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับพูนภัทรา พูนผล ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผลการวิจัยพบว่าเงื่อนไขความสำเร็จ คือมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ แบบสืบสวนร่วมมือ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การสนทนาการสะท้อนอย่างลึกซึ้งร่วมกัน เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติผ่านการคิดอย่างใคร่ครวญและเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงเพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏ

3. การวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน มีฝ่ายวัดผล ประเมินผลจัดประชุมเพื่อสนับสนุนให้ครูออกแบบการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีองค์ประกอบครบถ้วน เช่นตัวชี้วัด เครื่องมือ เกณฑ์การวัด จัดอบรมให้ความรู้การพัฒนาเครื่องมือวัดผลและการประเมินผลให้ได้มาตรฐาน มีการประเมินตามสภาพจริงประกอบไปด้วย การสังเกตบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากผลงานของผู้เรียน ควรมีคณะกรรมการ การวิเคราะห์การวัดผล และการประเมินผล นำเสนอผู้บริหารเพื่อพิจารณาปรับปรุง สนับสนุนส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุง สอดคล้องกับวัชรินทร์ ปะนามะเก ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่การดำเนินการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เสริมให้ครูมีการศึกษา วิเคราะห์และงานวิจัยการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษามีเวทีนำเสนอผลงาน และการชื่นชมผลงานครูให้ครูมีส่วนร่วมออกแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนความสำเร็จของครูที่มีการสอนเป็นแบบอย่างได้จัดการชื่นชมสนับสนุนการศึกษาวิจัยกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ และร่วมงานกับสถานศึกษาอุดมศึกษาในพื้นที่ควรมีคณะทำงานวิจัยคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบาย และมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24 (5)) ให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (มาตรา 30) ให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำรวจความต้องการความจำเป็นสนับสนุนเครื่องมือสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา จัดสรรงบประมาณหรือระดมทรัพยากรในการ

พัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเพื่อการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีกับสถานศึกษา และมีการปรับปรุงพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องพัฒนาครูให้มีความสามารถใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาโดยแบ่งกลุ่มตามศักยภาพที่เป็นความถนัดเดิมของครูสอดคล้องกับพูนภัทรา พูนผล ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผลการวิจัยพบว่าเงื่อนไขความสำเร็จ คือ มีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างรู้เท่าทันด้วยการใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการค้นคว้า ใช้อุปกรณ์ IT ช่วยในการสร้างสรรค์ผลงาน

6. การนิเทศการศึกษา จัดประชุมวางแผนการนิเทศการสอนให้เป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ฝ่ายบริหารจัดให้มีการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการนิเทศ มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ และแจ้งผู้ร่วมงานทราบก่อนเพื่อรับการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตรสอดคล้องกับ พูนภัทรา พูนผล ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผลการวิจัยพบว่าเงื่อนไขความสำเร็จ คือ มีการนิเทศการเรียนการสอนที่ทำเป็นกระบวนการตรวจสอบภายในโรงเรียนโดยผู้บริหารและเพื่อนครูอย่างสม่ำเสมอมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนผู้เรียนเป็นรายบุคคล

7. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการ การประเมินคุณภาพภายใน มีการศึกษามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อดำเนินการ ควรมีการกำกับติดตามการทำงานคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ และต่อเนื่อง ทบทวน จุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร เพื่อประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นและหน่วยงาน ควรมีคณะกรรมการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเช่น ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำการรายงานคุณภาพการศึกษา การปรับปรุงตรวจสอบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานอื่นมาเป็นคณะกรรมการดำเนินการระบบประกันคุณภาพภายในรูปแบบของการเป็นที่ปรึกษา สอดคล้องกับวัชรินทร์ ปะนามะเก ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จะต้องใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากรควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดการสอนซ่อมเสริม และส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ วิเคราะห์ผล และประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมในการสรุปการประเมินผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาสื่อส่งเสริมอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

3. การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็นเอกสาร สื่อและนวัตกรรม

4. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

2. ควรมีการศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

3. ควรมีการศึกษาเรื่อง การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

4. ควรมีการศึกษาเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562.** กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

ฐนิตา กสิคุณ. (2560). **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. 13(1), 290-303.

ธร สุนทรายุทธ. (2553). **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎีวิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : บริษัท เนติกุลการพิมพ์ จำกัด .

_____. (2553). **หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.

พีระพัฒน์ มะมิง. (2559). **การบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูวิชาการโรงเรียนในสำนักงานเขตมีนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.

วิระภรณ์ ปานจันทร์. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

โศภิดา คล้ายหนองสรวง. (2558). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมทีส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพืนทีการศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.** วิทยานิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

The guidelines for the development of supervision within educational institutions of Educational Opportunity Extension Schools, Si Satchanalai District under the office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2.

อัมพวา อบเชย[1] และ ธนกฤต สิทธิราช[2]
Ampawa Obchoei and Thanakrit Sittirach

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 141 คน แหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับที่มีค่าสูงสุดไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการดำเนิน การนิเทศ ด้านการประชุมหลังจากการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และด้านการประเมินผลการนิเทศ แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศมี 4 แนวทาง ด้านการดำเนินการนิเทศ มี 3 แนวทาง ด้านการประเมินผลการนิเทศ มี 4 แนวทาง ด้านการประชุมหลังจากการประเมินเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มี 4 แนวทาง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การนิเทศภายใน

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก
Email : ampawa2520@gmail.com โทร. 085 – 7054755
[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of this research were to study the condition and guidelines for supervision within educational institutions of Educational Opportunity Extension schools, Si Satchanalai District under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2. The sample used in the research were 141 people, administrators, teachers and educational personnel of educational institutes, 9 data sources. Tools used to collect data It was a 5-point estimation scale questionnaire and a semi-structured interview. Statistics used in data analysis were frequency, mean, percentage and standard deviation.

The results showed that :

1) A study of supervision development conditions within educational institutions of Educational Opportunity Extension schools, Si Satchanalai District Under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2, overall was at a high level in all aspects. When considering the list of items with highest to least value, namely planning, supervision. Operation, supervision, meeting after assessment to exchange ideas with each other and supervision evaluation. 2) The guidelines for the development of supervision within educational institutions of Educational Opportunity Extension Schools, Si Satchanalai District under the office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2 were found that there were 4 approaches in supervision planning,there are 3 approaches: study and analysis of conditions and problems, There were 4 approaches to supervision evaluation, there were 4 approaches were a joint meeting after the supervision was completed of the supervisors .

Keywords : The guidelines for the development, supervision

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ในมาตร 47 ที่กล่าวถึงระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งการประกันคุณภาพภายในเป็นการประเมิน ติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากบุคคลภายในสำนักงานเขตพื้นที่ ได้มี

การประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในทุกปีและยังมีการประกันคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งประเมินโดย “สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อเป็นการประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิผลและปัจจุบันงานด้านการศึกษาได้เจริญก้าวหน้าไปมาก มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตร ความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆ รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูจำเป็นต้องพัฒนาให้มีคุณภาพ มากขึ้น สิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้มีการพัฒนาก็คือการนิเทศทางการศึกษา

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานภายในโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานในขอบเขตที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับระเบียบวิธีการดำเนินงานที่กำหนดไว้ ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ โรงเรียนมีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตร และ การจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถแสดงถึงการพัฒนาตนเองก้าวไกล ตามความต้องการจนถึงระดับสากล โดยจัดระบบการนิเทศ ติดตามผลและรายงานผลให้มีความเข้มแข็งและต่อเนื่อง เป็นรูปธรรมและหลากหลายมิติ เน้นการนิเทศแบบกลยาณมิตร โดยเขตพื้นที่และโดยเพื่อนครูทั้งโรงเรียนเดียวกัน หรือระหว่างโรงเรียน หรือภาคส่วนอื่นๆ ตามความพร้อมของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 5,26) ซึ่งเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ จึงอยู่ที่สถานศึกษาที่ต้องมีบทบาทในการนิเทศเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของครู อาจารย์ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาบทบาทในการนิเทศภายในสถานศึกษาเน้นในเรื่องงานธุรการงานเอกสาร หรือการปฏิบัติตามนโยบายเพื่อรอรับการตรวจสอบของผู้บังคับบัญชา มากกว่าการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2557 : 36) ดังนั้น ควรให้ความสำคัญ และจัดการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลใหซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า มีโรงเรียนก็มีการสอนและมีการสอนก็ต้องมีการนิเทศภายใน อันประกอบด้วยคุณสมบัติด้านมนุษย์สัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการ และความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในเป็นสิ่งจำเป็นสาหรับผู้นิเทศการศึกษา การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนกระทำได้หลายรูปแบบการที่ผู้บริหารจะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับขนาด

ของโรงเรียนและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 : 179-180)

จากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 ปี พ.ศ. 2563-2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลยุทธ์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแนวดำเนินการโดยส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีจุดเน้น ด้านผู้บริหาร เน้นนิเทศภายใน 100 % จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จะนำข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แนวทางแผนงานกำกับติดตาม แผนปฏิบัติการของโรงเรียน รวมถึงแนวทางการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา อันจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นการเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

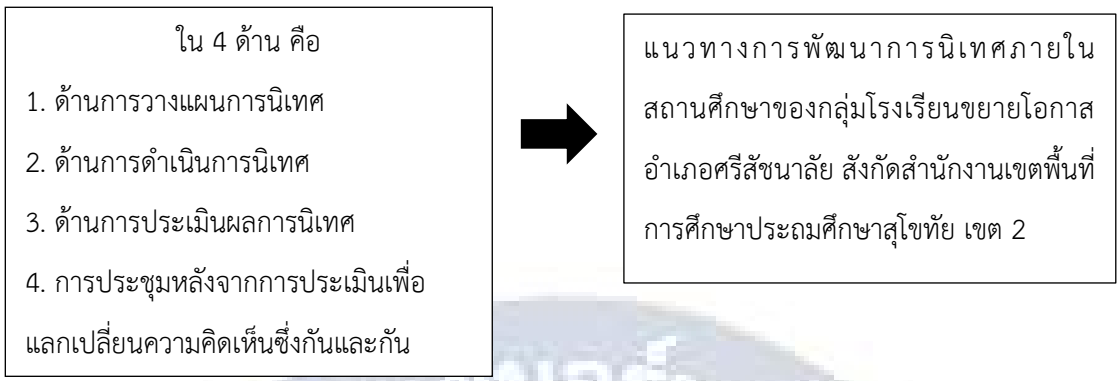
จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียน มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อที่จะนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการนิเทศภายในแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา มาบูรณการเพื่อศึกษาการนิเทศภายในที่นิยมกันอย่างแพร่หลายตามขั้นตอนดังนี้คือ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินการนิเทศ และ 4) การประชุมหลังจากการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดข้อมูลโดยศึกษาจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 13 โรงเรียน ปีการศึกษา 2565 โดยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 223 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ จำนวน 141 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple choice) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการนิเทศภายใน

สถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้แก่ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก จำนวน 3 คนผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามสถานภาพทั่วไปของแหล่งข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียน เป็นต้น แบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Multiple Choice) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน และแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์และได้ทำการนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเองและทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยรวมรายด้าน

ที่	สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา	สภาพการปฏิบัติ		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการการวางแผนการนิเทศ	4.43	0.67	มาก
2.	ด้านการดำเนินการนิเทศ	4.39	0.66	มาก
3.	ด้านการประเมินผลการนิเทศ	4.26	0.74	มาก
4.	ด้านการประชุมหลังจากการประเมินเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.35	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย		**4.36**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.36 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.43 ด้านการดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.39 ด้านการประชุมหลังจากการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.35 และด้านการประเมินผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.26

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศมี 4 แนวทาง คือ แต่งตั้งคณะทำงานนิเทศภายในโดยกำหนดขอบข่ายหน้าที่มีองค์ประกอบคณะทำงานครอบคลุมบุคลากรสายวิชาการ จัดประชุมครูชี้แจงทำความเข้าใจให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศเพื่อเตรียมบุคลากรเพื่อรับการนิเทศ จัดประชุมและกำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนและปฏิบัติตามที่วางไว้อย่างเคร่งครัด และกำหนดแนวทางและจัดทำคู่มือการนิเทศภายในเพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ มี 3 แนวทาง คือ ศึกษาวิเคราะห์สภาพและปัญหาความต้องการจากผู้รับการนิเทศและกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติการนิเทศ ประชุมชี้แจง

บทบาทหน้าที่ให้ความรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือวิทยากรภายนอกเกี่ยวกับการนิเทศ และควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้นิเทศปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดแต่งตั้งได้อย่างเต็มที่ และควรมีการจัดตารางการนิเทศไว้อย่างชัดเจน ด้านการประเมินผลการนิเทศ มี 4 แนวทาง คือมีการพัฒนาการจัดการเรียน ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ควรมีการกำหนดแนวทางการออกนิเทศและวัตถุประสงค์ของการนิเทศไว้อย่างชัดเจน มีการประเมินผลการนิเทศเป็นเอกสารหลักฐาน หรือบันทึกหลังการนิเทศ และมีการให้ข้อเสนอแนะหลังจากการได้รับการนิเทศ ด้านการประชุมหลังจากการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มี 4 แนวทาง คือ การประชุมร่วมกันหลังการนิเทศเสร็จสิ้นของผู้รับนิเทศและผู้นิเทศ เพื่อรับข้อเสนอแนะและหาแนวทางการแก้ไขเพื่อนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลการประเมินการปฏิบัติงานการนิเทศภายในมีการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานผลการนิเทศภายในสถานศึกษาและการมีการกำหนดกรอบการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากตามลำดับ เป็นเพราะว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจะต้องดำเนินงานตามหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภายในสถานศึกษาและถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

เมื่อทำการอภิปรายเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าด้านผู้บริหารกำหนดหน้าที่ของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารจัดทำตารางการออก

นิเทศไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารกำหนดขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ ภายในไว้อย่างชัดเจน มี ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมก่อนเปิดภาคเรียน และระหว่างเรียนเตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศระหว่างครูผู้นิเทศ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มาริสา ทองคำ (2560 : 107 – 110) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของอำเภอสรรคบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการนิเทศภายในสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการวางแผนการนิเทศ ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 4 ด้านการสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 3 ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านการให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ ซึ่งอยู่ในระดับมาก อันดับที่ 4 ได้แก่ ด้านที่ 5 ด้านการประเมินผลการนิเทศ ซึ่งอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีสภาพการนิเทศภายในต่ำสุด ได้แก่ด้านที่ 3 ด้านการปฏิบัติงานนิเทศ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการดำเนินการนิเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารนำนวัตกรรม เทคนิคและวิธีการใหม่ๆมาให้ให้เหมาะสมกับสถาณการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารให้มีการใช้การสังเกตเชิงคุณภาพในแบบต่างๆ ที่เหมาะสมที่สุด เช่น การสังเกตและบันทึกตามประเด็นคำถาม และผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ ครูผู้สอนในการปฏิบัติงานตามแผนการนิเทศภายในซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณัฐพร วัตถุ (2560 : 71 - 73) ที่วิจัยเรื่อง การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียง ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ด้านการผลิตและการใช้สื่อ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล

3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ ผู้บริหารวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการ และผู้บริหารประชุมเพื่อประเมินผลการนิเทศตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560 : 100 -105) ที่วิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านมีสภาพการนิเทศอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผล ด้านการวางแผนการ นิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษา

4. ด้านการประชุมหลังจากการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการร่วมอภิปรายข้อมูลเหล่านั้น ผู้บริหารเสริมแรงให้ผู้รับการนิเทศมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่รับการนิเทศให้สำเร็จ และผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะ พัฒนา ปรับปรุงการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย สราวุธ เรืองขจิต (2561: 90-91) ที่วิจัยเรื่อง ของ พัฒนารูปแบบกระบวนการนิเทศภายในของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตจังหวัดภาคตะวันออก ผลการวิจัย พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ด้านขั้นตอนกำหนดทางเลือกและวางแผน ด้านขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศ และด้านขั้นตอนสำรวจสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกมาสภาพปัจจุบันของกระบวนการนิเทศภายใน ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตจังหวัดภาคตะวันออก สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศภายในของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตจังหวัดภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ด้านกระบวนการนิเทศแบบสอนแนะ ด้านกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และด้านกระบวนการนิเทศแบบพาคิด พาทำ

ตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสัชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ ควรดำเนินการโดยแต่งตั้งคณะทำงานนิเทศภายในโดยกำหนดขอบข่ายหน้าที่มีองค์ประกอบคณะทำงานครอบคลุมบุคลากรสายวิชาการ จัดประชุมครูชี้แจงทำความเข้าใจให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศเพื่อเตรียมบุคลากรเพื่อรับการนิเทศ จัดประชุมและกำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนและปฏิบัติตามที่วางไว้อย่างเคร่งครัด และกำหนดแนวทางและจัดทำคู่มือการนิเทศภายในเพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศ

2. ด้านการดำเนินการนิเทศ ควรดำเนินการโดยศึกษาวิเคราะห์สภาพและปัญหาความต้องการจากผู้รับการนิเทศและกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติการนิเทศ ประชุมชี้แจงบทบาทหน้าที่ให้ความรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือวิทยากรภายนอกเกี่ยวกับการนิเทศ และควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้นิเทศปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดแต่งตั้งได้อย่างเต็มที่ และควรมีการจัดตารางการนิเทศไว้อย่างชัดเจน

3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ ควรดำเนินการโดยมีการพัฒนาการจัดการเรียน ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ควรมีการกำหนดแนวทางการออกนิเทศและวัตถุประสงค์ของการนิเทศไว้อย่างชัดเจนมีการประเมินผลการนิเทศเป็นเอกสารหลักฐาน หรือบันทึกหลังการนิเทศ และมีการให้ข้อเสนอแนะหลังจากการได้รับการนิเทศ

4. ด้านการประชุมหลังจากการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ควรดำเนินการโดยจัดการประชุมร่วมกันหลังการนิเทศเสร็จสิ้นของผู้รับนิเทศและผู้นิเทศ เพื่อรับข้อเสนอแนะและหาแนวทางการแก้ไขเพื่อนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลการประเมินการปฏิบัติงานการนิเทศภายใน มีการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานผลการนิทศภายในสถานศึกษาและการมีการกำหนดกรอบการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจเป็นแนวทางในการนิเทศภายในไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการชี้แจง สร้างความรู้ความเข้าใจในการนิเทศผ่านการประชุมทุกครั้งที่ประชุมประจำเดือนเป็นส่วนงานหนึ่งของการประชุมประจำเดือนที่อยู่ในงานวิชาการและในการสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ควรจัดทำคำสั่งการนิเทศภภายในอย่างชัดเจน การศึกษาตัวอย่างรูปแบบการนิเทศต่างๆ ที่มีความชัดเจน การทำ PLC การจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาและการไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการนิเทศ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือครูในการนิเทศภายในให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในการขับเคลื่อนโรงเรียนต่อไป โดยให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในโรงเรียน

2. ด้านการดำเนินการนิเทศ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้มีปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดแต่งตั้งในการออกนิเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรออกแบบการนิเทศที่เป็นแนวทางเดียวกัน โดยมีเอกสารเป็นตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่จะต้องได้รับการอบรม หรือผู้ที่มีคุณสมบัติที่ เหมาะสมกับการออกนิเทศ แบบกัลยาณมิตร มีเทคนิคในการสังเกตในการนิเทศและประเมินตาม สภาพจริงเพื่อที่จะได้นำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่อไป

3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดผู้จะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการนิเทศ โดยออกแบบเอกสารให้เหมาะสม และมีข้อมูลที่ชัดเจนในการนิเทศแต่ละครั้ง แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย เพื่อนำใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีวิธีการสอน ที่เหมาะสม และต้องมีการเรียนรู้วิธีการสอนที่แปลกใหม่อยู่เสมอ เพื่อส่งผลถึงคุณภาพของการเรียนการสอนในลำดับต่อไป

4. ด้านการประชุมหลังจากการประเมิน จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ต้องมีแบบสอบถามให้ครูได้แสดงความคิดเห็นโดยอาจจะเป็นคำถามที่เป็นสเกลตัวเลขความพึงพอใจและเป็นข้อความให้เขียนเสนอแนะ แล้วนำข้อมูลมาสรุปเป็นสารสนเทศของโรงเรียนเพื่อนำแนวทางใน การใช้นำมาปรับปรุงในการนิเทศครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น เพื่อนำจุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละพื้นที่มาสังเคราะห์ เพื่อมาเป็นตัวชี้วัดในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการนิเทศภายในเพื่อการค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการการนิเทศภายใน

เอกสารอ้างอิง

_____. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

_____. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562.** กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,

ณัฐพร วัตถุ. (2560). **การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประภาภรณ์ พลรักษ์. (2560). **แนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

มาริสา ทองคำ. (2560). **แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาของอำเภอสรรคบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท.** วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557). **การนิเทศการศึกษา (Educational Supervision).** (พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุง). สงขลา : นำศิลป์โฆษณา.

สราวุธ เรืองขจิต. (2561). **พัฒนารูปแบบกระบวนการนิเทศภายในของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตจังหวัดภาคตะวันออก.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Development Process Administrative Skills of School Administrators In The Situation of COVID-19 Epidemic in Mae Pa – Maekasa School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 2

ศุภาภรณ์ ใจแก้วทิ[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Supaporn Jaikeawti and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา จำนวน 132 คน แหล่งข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า สภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการองค์การ และทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า มีปัญหาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะการบริหารจัดการองค์การ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการระดมความคิด เน้นการทำงานเป็นทีม ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเข้ามาช่วยในการตัดสินใจเมื่อเผชิญปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ ปรับแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : supaporn2910@gmail.com โทร. 091-8704140
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

ตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยี มีการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินตัวเองเพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนกลับ และมีช่องทางการสื่อสารหลายรูปแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นหลักเพื่อลดการติดเชื้อโรคโควิด-19

คำสำคัญ : ทักษะการบริหาร, ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา, สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

Abstract

The objectives of this research were to study the conditions, problems and development process administrative skills of school administrators in the situation of the Covid-19epidemic in Mae Pa-Maekasa schools group under Tak primary educational service area office 2. The population were 132 administrators and teachers in the Mae Pa-Mae Kasa schools group. Source of information, 9 experts collected data using questionnaires and interviews, data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results showed that the state of schools management skills of administrators in the overall and individual aspect of the Covid-19 epidemic situation was at a high level. The order of average from highest to lowest is Communication skills, interpersonal skills, technology and digital skills, organizational skills and critical thinking and creativity respectively. Problems of schools management skills of executives in the situation of the Covid-19 epidemic. It was found that the problems with analytical thinking skills and creative thinking were the most followed by organizational management skills technology and digital skills, interpersonal and communication skills respectively. The way to develop administrators schools management skills in the situation of the spread of the Covid-19 outbreak is that schools administrators should brainstorm ideas focus on teamwork and use professional learning communities to help. Make decision in the face of the Covid-19 pandemic with safety as a top priority, adjusting budget plan in line with the Covid-19 pandemic.Self-improvement in using technology, assessing teachers satisfaction with schools administrators conduct self-assessment for feedback and have a variety of communication channels both formal and Informal using technology to reduce the spread of Covid-19.

Keywords : Administrative Skills, Administrative Skills of School, The Situation of COVID-19 Epidemic

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ทั่วโลกต่างหามาตรการรับมือที่ดีที่สุดก่อนมาลงเอยด้วยมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมหรือ Social Distancing จนนำไปสู่การปิดเมือง ปิดเศรษฐกิจ และปิดสถาบันการศึกษาในเวลาต่อมา นั่นกลายเป็นสาเหตุให้นักเรียนจำนวนกว่า 1.5 พันล้านคน หรือมากกว่าร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมดในโลกได้รับผลกระทบ ถูกปั่นป่วนกระบวนการเรียนรู้ และบางส่วนยังประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในโลกการศึกษาแบบปัจจุบันทันด่วน ชี้ให้เห็นถึงประเด็นด้านความเหลื่อมล้าที่อาจรุนแรงสาหัสมากขึ้นเป็นทวีคูณ การมาเยือนของวิกฤตโรคระบาดทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการศึกษาหลากหลายด้าน เป็นต้นว่า เราจะออกแบบการเรียนรู้ในยุคโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ทักษะและหลักสูตรโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากนี้ควรมีหน้าตาแบบไหน เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้หรือทำให้ความเหลื่อมล้ำย่ำแย่กว่าเดิม ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (COVID-19) มีการระบาดในวงกว้างอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มที่จะเกิดการแพร่ระบาดในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีความตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าว และคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพของนักเรียน นักศึกษา ครูผู้สอน และ บุคลากรทางการศึกษา โดยตระหนักอยู่เสมอไม่ว่าสถานการณ์แวดล้อม จะเลวร้ายและรุนแรงแค่ไหน การเรียนรู้ที่เข้าถึงและมีคุณภาพสำหรับเด็กไทยทุกคนเป็นเป้าหมายสูงสุด ตามแนวคิด “การเรียนรู้นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” (ประเสริฐ บุญเรือง, 2563 : 408-409)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ชี้ให้เห็นว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญมาก ทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น มองตัวเองเป็นพลเมืองโลกและมองผู้อื่นด้วยความเชื่อมโยงกันในระดับโลก มีความสามารถในการแก้ไขสถานการณ์เวลาเจอเหตุการณ์ไม่คาดฝัน รวมถึงเรื่องความรู้ใหม่ ๆ เช่น ทักษะด้านดิจิทัล หรือการเงิน และทักษะการจัดการตัวเอง ภาวะผู้นำ การทำงานร่วมกัน เป็นประเด็นที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์หลายศาสตร์ รวมถึงศาสตร์ด้านมนุษยวิทยา มีความเข้าอกเข้าใจ มองเห็นความต้องการที่แตกต่างกันของคนที่เดือดร้อนไม่เท่ากันในวิกฤต อีกทั้งวิธีการที่พยายามใช้แก้ปัญหาในยุคโควิด-19 ทั้งกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ หรือทางสังคม รวมถึงนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ก็ล้วนเกี่ยวพันกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งสิ้น ทักษะดังกล่าวจึงสำคัญมากในการเอาตัวรอด (สฤณี อาชวานันทกุล, 2563 : 150-151)

ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เพราะการบริหารจะดำเนินการไปได้ด้วยดี บรรลุจุดประสงค์และประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการของผู้บริหาร เนื่องจากปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับยุคสมัย และทันเหตุการณ์เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายตามกฎหมายในการใช้ความรู้ความสามารถและทักษะของตนเพื่อนำบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามแผน และนโยบายที่ได้วางไว้ให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องเป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ มีทักษะที่สามารถจัดการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เป็นความท้าทายให้ผู้บริหารใช้ความสามารถและทักษะที่หลากหลายในการแก้ปัญหาและบริหารสถานศึกษา ในการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลายในการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (โชษิตา ศิริมั่น, 2563 : 407-416)

ผู้บริหารจึงต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยมีแนวทางการบริหาร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน การบริหารจัดการโรงเรียนและครูให้ประสบความสำเร็จ ในการจัดการเรียนรู้ มีการหารือและวางแผนร่วมกันของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของครูและนักเรียน จากการระบาดของโควิด-19 จะทำให้คนเกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวเป็นแนวปฏิบัติใหม่เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในปัจจุบันและในอนาคต (โสรยา สือรี, 2564 : 3)

กลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีเขตติดต่อกับชายแดนไทย-เมียนมาร์ เมื่อปีการศึกษา 2564 มีการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างหนักจนทำให้ต้องปิดการเข้า-ออกชายแดน เป็นพื้นที่สีแดงเข้มตลอดปีการศึกษา ทำให้สถานศึกษาถูกปิดไม่ให้ใช้สถานที่ได้ตามมาตรการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีงบประมาณ 2565 พบว่าทุกโครงการมีปรับวิธีการดำเนินงานภายใต้มาตรการป้องกันและควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สถานการณ์ดังกล่าวทำให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ จึงจำเป็นต้องปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้รูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย

ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษาเทียบจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 มีค่าเฉลี่ยลดลง -4.22 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2565 : 105) ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกลไกและตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษา เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารและเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนงานตลอดจนแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ -แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการคาดหวังไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน มีขอบเขตด้านเนื้อหา กลุ่มเป้าหมายและตัวแปร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพและปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างปี 2560-2564 แล้วกำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ทักษะการสื่อสาร

1.2 ทักษะมนุษยสัมพันธ์

1.3 ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

1.4 ทักษะการบริหารจัดการองค์การ

1.5 ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 9 คน และครูผู้สอนจำนวน 123 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 สภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

3.2 ปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างปี 2560-2564 แล้วกำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ทักษะการสื่อสาร

1.2 ทักษะมนุษยสัมพันธ์

1.3 ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

1.4 ทักษะการบริหารจัดการองค์การ

1.5 ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ปฏิบัติงานการสอนในสถาบันอุดมศึกษาตั้งแต่ระดับวิทยาลัยขึ้นไป จำนวน 3 คน

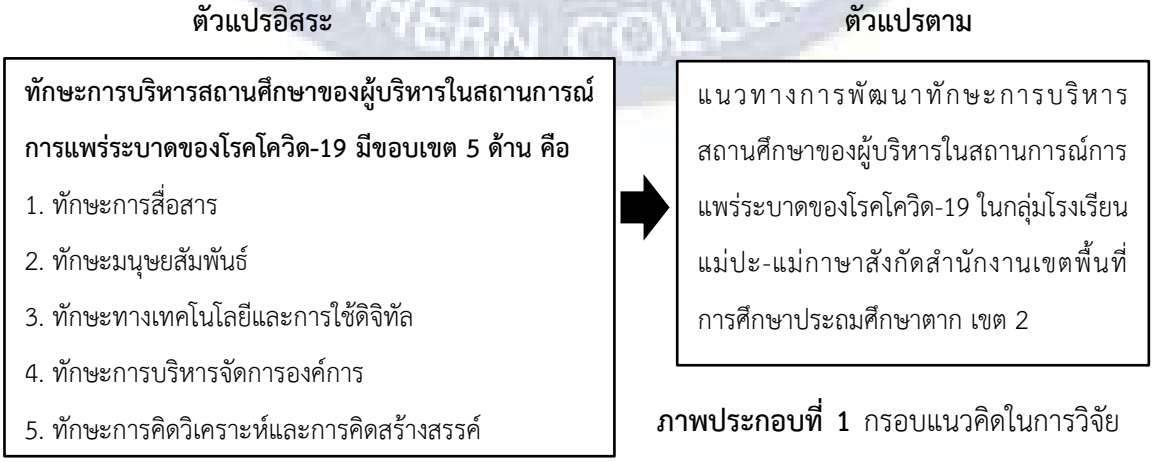
2.2 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป บริหารสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 คน

2.3 กลุ่มครูผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สอนในสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 9 คน และครูผู้สอนจำนวน 123 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยสถานภาพ เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale) และตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2แบบสอบถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) ได้มากกว่า 1 คำตอบ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการวิเคราะห์รายงานการวิจัยกำหนดเป็นประเด็นหลักและข้อคำถามรายด้าน ได้ขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน

2. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ครอบคลุมและข้อเสนอแนะ ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

5. นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ 3 ระดับ คือ สอดคล้อง = +1 ไม่แน่ใจ = 0 และไม่สอดคล้อง = 1 โดยกำหนดค่า IOC รายข้อต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มที่ใช้ในการวิจัย แต่ต้องผู้ที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนแม่สอดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp.202-204) กำหนดเกณฑ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไว้ที่ระดับ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.959

7. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 132 ฉบับ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยนำผลการวิจัยสภาพและปัญหาในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 5 ด้าน มาเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาด

ของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและการทดสอบเครื่องมือ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. นำผลการวิจัยสภาพทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในขั้นตอนที่ 2 ที่มีสภาพปฏิบัติในระดับน้อยที่สุดของแต่ละด้าน มาสร้างเป็นคำถามรายด้าน

3. นำผลการวิจัยปัญหาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จากตอนที่ 2 ในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นกรอบข้อคำถาม

4. นำผลการศึกษาสภาพและปัญหาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มาสรุปอุปนัยเพื่อใช้เป็นข้อสัมภาษณ์แนวทางการบริหารรายข้อ

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

6. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ จัดลำดับ สรุปอุปนัยและนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลได้ ดังนี้

1. สภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการองค์การ และทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

2. ปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า มีปัญหาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะการบริหารจัดการองค์การ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการระดมความคิด เน้นการทำงานเป็นทีม ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเข้ามาช่วยในการตัดสินใจเมื่อเผชิญปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ ปรับแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยี มีการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินตัวเองเพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนกลับ และมีช่องทางการสื่อสารหลายรูปแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นหลักเพื่อลดการติดเชื้อโรคโควิด-19

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการ และทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประสานความร่วมมืออย่างเข้มแข็งกับผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนในการดูแลนักเรียน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุด ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างขวัญกำลังใจ พูดจูงใจให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิตอลสื่อสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แนวทางการปฏิบัติตามนโยบายของต้นสังกัดผ่านทางเพจของโรงเรียนหรือกลุ่มไลน์เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับทราบ ทักษะการบริหารจัดการองค์การ ผู้บริหารสถานศึกษามีการอำนวยการให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึง และปลอดภัยจากโรคโควิด-19 ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมจัดทีมมอบหมายภาระงานได้เหมาะสมตรงตามความสามารถ และสอดคล้องกับการปรับตัวตามสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาพร ไชยพลบาล (2561 : 108) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ทักษะด้านมนุษย์ ทักษะด้านเทคนิควิธี และทักษะด้านความคิดรวบยอด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562 : 145) ได้วิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร และทักษะการกระตุ้นจูงใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชษิตา ศิริมั่น (2564 : 407) ได้วิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤต โควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายทักษะ 2) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

2. ปัญหาของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีปัญหาทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสรยา สือรี (2564 : 137) ได้วิจัยเรื่อง ทักษะภาวะผู้นำรับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส พบว่า มีปัญหาทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ลักษณะเดียวกัน

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ- แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการระดมความคิด เน้นการทำงานเป็นทีม ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเข้ามาช่วยในการตัดสินใจเมื่อเผชิญปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ รองลงมา ควรให้อิสระกับครูผู้สอนในการดำเนินโครงการที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้วางแผนและนำเสนอความคิดเห็น โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ชี้แนะเท่านั้น ควรฟังให้มาก ถามเพื่อให้ได้ข้อมูล อ่าน แลกเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญ และลงไปสำรวจปัญหาด้วยตัวเองให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอก่อนตัดสินใจและเลือกวิธีการแก้ปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ควรได้รับการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ และการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาคุณภาพเป็นพี่เลี้ยง

และมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างสร้างสรรค์ และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออกพร้อมที่จะเผชิญ เสี่ยงกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรศร เจียมทอง (2561 : 106) ได้วิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ด้านการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออกพร้อมที่จะเผชิญ เสี่ยงสภาพการณ์ต่าง ๆ ผู้บริหารสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มใหม่ ๆ และผู้บริหารได้นำความคิดใหม่มาประยุกต์ใช้ร่วมกับประสบการณ์เดิมมาใช้ในการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดหรือข้อเสนอแนะใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่พบว่า สภาพของทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อนำไปปฏิบัติเบื้องต้นดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดหรือข้อเสนอแนะใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เน้นการทำงานเป็นทีม ใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเข้ามาช่วยในการตัดสินใจเมื่อเผชิญปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ ควรให้อิสระกับครูผู้สอนในการดำเนินโครงการที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้วางแผนและนำเสนอความคิดเห็น โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ชี้แนะ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาท่านอื่น ๆ เกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้การบริหารสถานศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปสู่นโยบายขับเคลื่อน การพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นำแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไปดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งมีการนิเทศติดตามผล และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อใช้ในการวิจัย 5 ด้าน มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในครั้งต่อไป คือ

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารหลังวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตภัยพิบัติ

เอกสารอ้างอิง

ไกรศร เจียมทอง. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

โชษิตา ศิริมั่น. (2564). **ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31**. วารสารสู่ชีวิตใหม่ด้านงานวิจัยทางสุขภาพ และการบริการ. ปีที่ 8 : หน้า 407-416.

ประเสริฐ บุญเรือง. (2563). **แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.spm7.go.th (วันที่ค้นข้อมูล : 14 มีนาคม 2565)

ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ปรียาพร ไชยพลบาล. (2561). **การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่**. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สฤณี อาชวานันทกุล. (2563). **ทักษะการเรียนรู้ยุคใหม่ในโลกหลังโควิด-19 ที่คนรุ่นใหม่ต้องมี**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://workpointtoday.com (วันที่ค้นข้อมูล : 1 มีนาคม 2565)

โสรยา สือรี. (2564). **ทักษะภาวะผู้นำรับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://citly.me/QBHEl. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มิถุนายน 2565)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

DEVELOPMENT PROCESS OF INSTRUCITONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN MAEPA - MAEKASA SCHOOL GROUP UNDER TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

เจนจิรา สละเต็ม[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Jenjira Salatem and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565 จำนวน 132 คน เครื่องมือ ที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : jane_emu@hotmail.com โทร. 061-4230699

[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

2. ปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า มีปัญหาด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครูและด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ส่วนด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน พบปัญหาน้อยที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โรงเรียนควรมีการกำหนดเป้าหมายโดยมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ประชาสัมพันธ์เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ วางแผนการนิเทศกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมาย กระบวนการประเมินความสำเร็จของการนิเทศร่วมกัน ควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตรของแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจนและแจ้งความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ กระตุ้นให้ครูใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเต็มที่ มีการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นปัญหาต่างๆ ส่งเสริมครูอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงานในหน่วยงานที่น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านวิชาการเพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนโดยมีคำสั่งชัดเจนและควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานดีเด่นของนักเรียนตามโอกาสต่างๆ อยู่เสมอ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the problems and to find the ways to develop academic leadership of school administrators in the Maepa-Maekasa school group under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population and data sources used in this research were experts, school administrators, government teachers and educational personnel for the academic year 2022, altogether 132 persons. The tools used were questionnaires and interview format forms. Data were analyzed by percentage, frequency, mean, standard deviation and content analysis.

The research results were found that:

1. On the whole The state of development process of instrucitonal leadership of school administrators in maepa – maekasa school group under tak primary educational service area office 2, Overall and each aspect was at a high level. When considering each aspect, in descending order of average, that is, the aspect of caring for teachers. and students closely The average was in the highest level, followed by control of teaching time. The average is at a high level. School goal communication section is practiced at the least level The average is at a high level.

2. The problems of development process of instrucitonal leadership of school administrators in maepa – maekasa school group under tak primary educational service area office 2, it was found that the problem was in promoting professional development the most. Followed by the provision of incentives and the provision of things that promote learning conditions. As for setting goals of the school, the least problem was found.

3. The development guidelines found that schools should set goals with a clear operational plan that is easy to implement. Public relations and guidelines for school operations to parents and those who involved. Make a supervision plan with the school academic department to set goals. The process of evaluating the success of joint supervision should clearly appoint a person responsible for the curriculum at each grade level and communicate the students' learning progress to parents, encouraging teachers to take full time teaching and learning. Classes visit are conducted to discuss issues with teachers and students. Encourage teachers and students. Encourage teachers to train for seminars or study visits in interesting agencies and related to the development of learning activities. Teachers should always be encouraged to develop themselves. An academic working group should be appointed to formulate and develop students learning standard with clear instructions and there should always be support for exhibitions showing outstanding student works on various occasions.

Keywords : Instrucitonal leadership, School administrators.

บทนำ

การพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัยที่ผ่านมาได้มีความพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับทั้งการยกระดับมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรมการเรียน รวมถึงการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างด้านการศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระควบคู่กับมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2565 : 121)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งได้มีการจัดลำดับความสำคัญของงานวิชาการไว้เป็นอันดับแรกถึง ร้อยละ 40 งานบริหารบุคลากร ร้อยละ 20 งานบริหารกิจการนักเรียน ร้อยละ 20 งานบริหารการเงิน ร้อยละ 5 งานบริหารอาคารสถานที่ ร้อยละ 5 งานบริหารความสัมพันธ์กับชุนชนร้อยละ 5 งานบริหารทั่วไป ร้อยละ 5 จากการจัดลำดับความสำคัญการบริหารงานด้านวิชาการ เป็นกลไกสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดการจัดการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล(กฤติกร น้ำทิพย์, 2560 : 2)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมดำเนินการให้สถานศึกษามุ่งไปสู่คุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการและมีภาวะผู้นำทางวิชาการระดับสูงแล้วก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาคณะครู อาจารย์ให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถทางวิชาการและมีภาวะผู้นำตามไปด้วย ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพนำพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายและได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน (ศิริมา พื้นสอาด, 2560 : 2)

การบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำในสถานศึกษานำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจึงต้องเป็นหลักของสถานศึกษาและของผู้ใต้บังคับบัญชา และต้องเป็นผู้นำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ปัจจัยเด่นชัดที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียนเหล่านี้คือการมีผู้นำทางวิชาการ หรือภาวะผู้นำทางวิชาการ (นพรัตน์ แย้มโกสุม, 2565 : 17)

จากการติดตามผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test) ประจำปี 2563 และ 2564 ของโรงเรียนในกลุ่มแม่ปะ-แม่กาษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบ 4 รายวิชาจากปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) 4 กลุ่มสาระ ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบ 4 รายวิชาจากปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนกลุ่มแม่ปะ-แม่กาษามีค่าเฉลี่ย 44.49

และในปีการศึกษา 2564 มีค่าเฉลี่ย 40.27 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยลดลง 4.22 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2565 : 105)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ – แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศและแนวทางปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน มีขอบเขตด้านเนื้อหา กลุ่มเป้าหมายและตัวแปร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เนื้อหาที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ กำหนดขอบเขตโดยสังเคราะห์แนวคิดของนักคิดได้เสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ประกอบด้วย 11 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน
1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน
1.3 การนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู
1.4 การประสานงานการใช้หลักสูตร
1.5 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน
1.6 การควบคุมการใช้เวลาในการสอน
1.7 การดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียนอย่างใกล้ชิด

1.8 การจัดสิ่งจูงใจให้กับครู

1.9 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ

1.10 การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ

1.11 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 132 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 สภาพของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.2 ปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กำหนดขอบเขตการวิจัยจากการวิเคราะห์ปัญหาที่พบในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 11 ด้าน คือ

1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน

1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน

1.3 การนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู

1.4 การประสานงานการใช้หลักสูตร

1.5 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

1.6 การควบคุมการใช้เวลาในการสอน

1.7 การดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียนอย่างใกล้ชิด

1.8 การจัดสิ่งจูงใจให้กับครู

1.9 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ

1.10 การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ

1.11 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ปฏิบัติงานการสอนในสถาบันอุดมศึกษาตั้งแต่ระดับวิทยาลัยขึ้นไป จำนวน 3 คน

2.2 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน

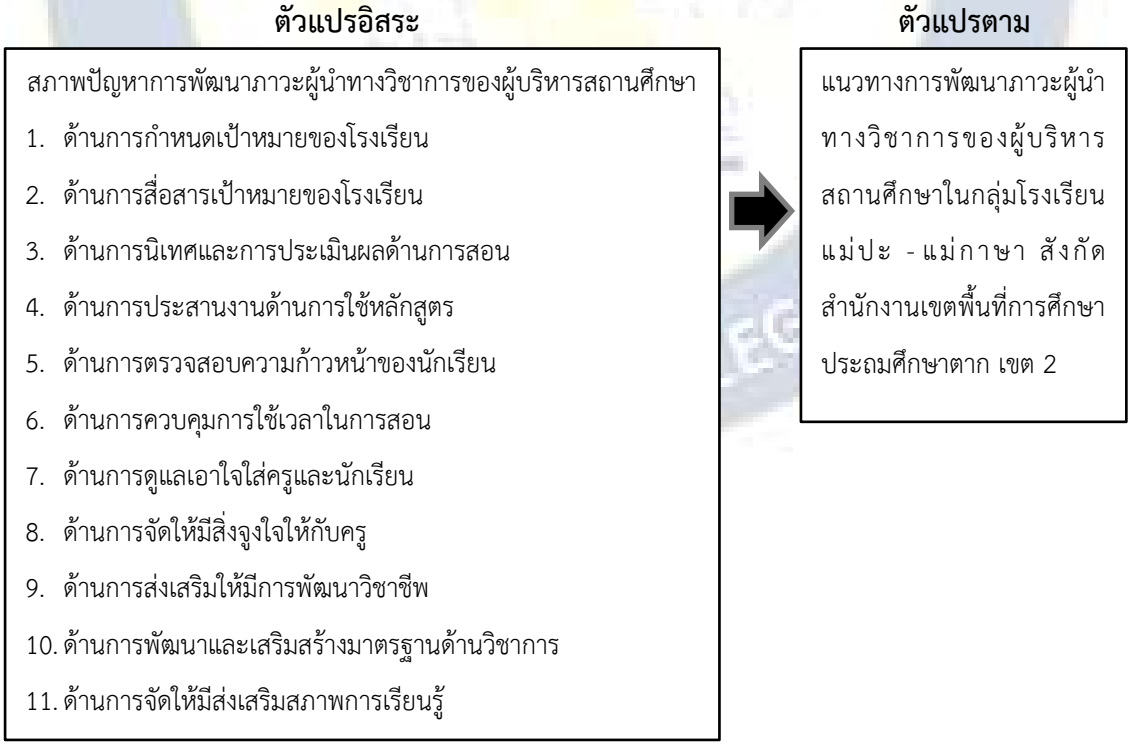
2.3 กลุ่มครูผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติงานหัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 3 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ สภาพและปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.2 ตัวแปรตาม คือ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดังนี้ มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 132 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วยสถานภาพ ตำแหน่ง เพศ คุณวุฒิและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการ ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) ได้มากกว่า 1 คำตอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนที่ 1 สถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วบันทึกข้อมูลลงในตารางวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำผลกรอกลงในตารางวิเคราะห์และแปลความหมายตามวิธีการลิเคิร์ท

3. การวิเคราะห์ปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วจัดลำดับของปัญหาที่ได้รับเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางการพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และ ครูผู้รับผิดชอบกลุ่มงานวิชาการ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่ได้จากการวิคราะห์ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยและปัญหาการดำเนินงานที่มีค่าร้อยละสูง มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาทั้ง 11 ด้าน

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา แล้วสรุปอุปนัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการควบคุมการใช้เวลาใน

การสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า มีปัญหาด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครูและด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ส่วนด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน พบปัญหาน้อยที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โรงเรียนควรมีการกำหนดเป้าหมายโดยมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ประชาสัมพันธ์เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ วางแผนการนิเทศกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมาย กระบวนการประเมินความสำเร็จของการนิเทศร่วมกัน ควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตรของแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจนและแจ้งความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ กระตุ้นให้ครูใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเต็มที่ มีการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นปัญหาต่างๆ ส่งเสริมครูอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงานในหน่วยงานที่น่าสนใจ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านวิชาการเพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนโดยมีคำสั่งชัดเจนและควรสนับสนุนให้มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานดีเด่นของนักเรียนตามโอกาสต่างๆ

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญในการจัดครูสอนแทนหรือให้ช่วยดูแลชั้นเรียนใน

กรณีที่ครูประจำชั้น/ประจำวิชาไม่มาทำการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางสาวฐิตาพร ตันเจริญรัตน์ (2563 : 175-176) ทำงานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 มีปัญหาด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่ได้เชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนแก่ครูสอดคล้องกับงานวิจัยของ บาลกีส กาซา (2560 : 93) เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพลักษณะเดียวกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาว่า โรงเรียนควรมีการกำหนดเป้าหมายโดยมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ประชาสัมพันธ์เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ วางแผนการนิเทศกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมาย กระบวนการประเมินความสำเร็จของการนิเทศร่วมกัน ควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตรของแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจนและแจ้งความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ กระตุ้นให้ครูใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเต็มที่ มีการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นปัญหาต่างๆ ส่งเสริมครูอบรม สัมมนาหรือศึกษาดูงานในหน่วยงานที่น่าสนใจ และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านวิชาการเพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนโดยมีคำสั่งชัดเจนและควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานดีเด่นของนักเรียนตามโอกาสต่างๆอยู่เสมอ ข้อเสนอแนะเป็นไปตามความคิดเห็นของปรียาภรณ์ เรืองเจริญ (2560 : 127-129) เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า

ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาบริบทของโรงเรียนเพื่อจัดประชุมการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควรสื่อสารเป้าหมาย บุคลากรทางการศึกษาและชุมชนเข้าใจในเป้าหมายที่กำหนดอย่างชัดเจน ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ควรประชุม วางแผนงานโดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน มีมาตรการในการควบคุมการใช้เวลาในการสอนไว้ล่วงหน้า สร้างขวัญและกำกังใจแก่ครูนักเรียน สนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการพัฒนาวิชาชีพ ควรมีการจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีระบบไอทีและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่พบว่า สภาพของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และประสานความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดให้ผู้บริหารมีการพัฒนารูปแบบการสื่อสารด้านวิชาการให้หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั่วถึง และเหมาะสมกับทุกช่วงวัย เพื่อให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อทุกคนได้ทราบและเกิดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อใช้ในการวิจัย 11 ด้าน มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในครั้งต่อไป คือ

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานการณ์ของโรคระบาดไวรัสโควิด-19

เอกสารอ้างอิง

กฤตกร น้ำทิพย์. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์. (2563). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นพรัตน์ แย้มโกสุม. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

บาลกีส กาซา. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ศิริมา พื้นสะอาด. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570).** ราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://citly.me/QBHEl. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มิถุนายน 2565)

แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

GUIDELINES FOR DEVELOPING SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21st CENTURY OF MAE SOT–THA SAI LUAT SCHOOL GROUP UNDER THE JURISDITION OF THE TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

จิณห์นิภา สุภเสน[1], สมชาย อังสุโชติเมธี[2] และ สุรพงษ์ แสงสีมุข[3]
Jinnipa Supasen, Somchai Angsuchotmetee and Suraphong Saengseemok

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรเป็นครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด–ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 123 คน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ความรู้ความคิดรวบยอด การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และมนุษย์สัมพันธ์ ตามลำดับ ปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ค่าร้อยละสูงสุด คือ ผู้บริหารไม่มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา การวิเคราะห์และกำหนดขอบข่ายงานโดยบริหารงานตามภารกิจทั้ง 4 ฝ่ายของโรงเรียนยังไม่ชัดเจน แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้บริหารควรมีวิธีในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความสามารถ สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีภาวะผู้นำในการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีในการเรียนการสอน

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : TEeing1122@gmail.com โทร. 098-8101748
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : Somchaiang63@gmail.com โทร. 095-6326684
[3] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : bansoun2489@gmail.com โทร. 065-4578858

และจัดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนตามหน้าที่ภารกิจได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากรทุกคน

คำสำคัญ : แนวทาง, ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research was to study the condition of problems and guidelines for skill development of school administrators in the 21st century, MAE SOT-THA SAI LUAT school group under the jurisdiction of the TAK primary educational service area office 2, the population is teachers of the MAE SOT-THA SAI LUAT school group were 123 peoples. The informants were 9 experts. The tools were questionnaires and interview forms. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results showed that the skills of school administrators in the 21st century as a whole and in each aspect were at a high level; sorted from most to least is knowledge, concept, use of digital technology and human relations, respectively. The highest percentage of school administrators' skill problems in the 21st century was that administrators did not create a good atmosphere to work with others. The use of technology in school administration analyzing and determining the scope of work by administering the tasks of the four divisions of the school is still unclear. The guideline to developing the skills of school administrators in the 21st century is that administrators should have ways to motivate personnel to work at their full potential. Create morale and encouragement at work. Leadership in the use of technology. Encourage teachers to create technological innovations in teaching and learning and organize the school management structure according to the duties and missions appropriate to the knowledge and abilities of all personnel.

Keywords : Guidelines, school administrator skills, 21st century

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 กำหนดวิสัยทัศน์ของกรอบแนวคิดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559 : 2) ซึ่งเป็นการบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) กำหนดว่า ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม สามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 121) การที่จะพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการศึกษาสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นคนดี มีวินัย มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นครูยุคใหม่ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และมีจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563:2)

การจัดการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และการจัดการศึกษายังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรและภาคส่วนอื่นๆ ให้มีการพัฒนาอีกด้วย เป้าหมายคือให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่กล่าวมานั้นล้วนเกิดขึ้นที่

โรงเรียน ซึ่งบุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จเหล่านี้คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและมีอิทธิผลสูงสุดต่อคุณภาพของผลสำเร็จที่ได้จากระบบการศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง เพื่อนำองค์กรพาไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษา ผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการจัดการศึกษานั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 จึงควรมีความรู้ความสามารถทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่สุด คือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวดแต่ละคนจะมีทักษะไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารแต่ละคน ที่จะแสวงหาให้ได้มาซึ่งความรู้ความสามารถ และทักษะเพื่อทำให้สามารถบริหารงานอย่างผู้บริหารมืออาชีพได้ ด้วยเหตุนี้จะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต้องนำทักษะต่างๆมาใช้ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุที่สำคัญ คือ ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาทักษะการบริหารต่อไป (สัตตบุษย์ โพธิรุท, 2565 : 44-45)

กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวดเป็นกลุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งรวมโรงเรียนที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน อยู่ใกล้เคียงกัน จำนวน 5 โรงเรียน เพื่อสะดวกในการบริหารงาน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน มีจำนวนข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอนทั้งหมด 124 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน 5 คน โดยพื้นที่และสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง สลับพื้นที่ราบเชิงเขา มีความหลากหลายทางชาติพันธ์ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของโรงเรียนในกลุ่มแม่สอด-ท่าสายลวดพบว่า ประสบกับปัญหาด้านทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด มีทั้ง ผู้บริหารที่พึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ และผู้บริหารสถานศึกษาเดิมที่อยู่ในพื้นที่มานาน การปฏิบัติงานในแต่ละโรงเรียนของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด จึงมีความแตกต่างกัน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตระหนักถึงปัญหา จึงมีนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

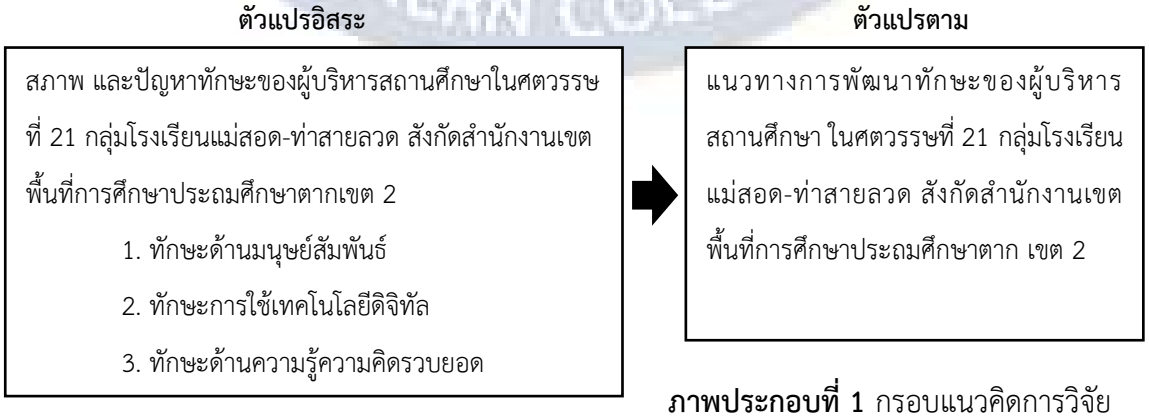
ให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกันมาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2564 : 2)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ว่าผู้บริหารมีทักษะในศตวรรษที่ 21 มากน้อยเพียงใด และแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 มีอะไรบ้าง ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มแม่สวด-ท่าสายลวด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งให้เกิดการพัฒนาตนเองจนเกิดทักษะในการสถานศึกษา รวมทั้งสามารถเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนร่วมงานและครูผู้สอนในสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างเท่าทันการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทำให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามภารกิจ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด – ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 5 โรงเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 123 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert’s five rating scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response) โดยการสร้างและการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

2.1 กำหนดกรอบข้อคำถามสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 เพื่อการสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แล้วสังเคราะห์เพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา (Consistency Analysis) ได้ขอบเขตการวิจัย จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะด้านความรู้ความคิดรวบยอด

2.3 สร้างแบบสอบถามตามกรอบที่กำหนด ได้ข้อคำถามเพื่อสอบถามสภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 30 ข้อ และปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 21 ข้อ นำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาความถูกต้องของการใช้ภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม ใช้วิธี การหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน นำความคิดเห็นมาวิเคราะห์เพื่อเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป แล้วนำไปทดลองใช้กับครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.908

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 123 ฉบับ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด – ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดำเนินการส่งหนังสือและแบบสอบถามจำนวนเท่ากับประชากรของแต่ละโรงเรียน แจ้งกำหนดนัดหมายเพื่อรับแบบสอบถามส่งคืนด้วยตัวเอง ได้แบบสอบถามจำนวน 123 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยดำเนินการด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมด โดยการตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บมาได้ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติพื้นฐาน โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง อภิปรายใต้ตารางเพื่อแสดงผลข้อมูลโดยรวมและจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยนำเสนอด้วยความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มนักวิชาการกลุ่มผู้บริหารการศึกษา และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 3 ด้าน แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตามขอบเขตด้านเนื้อหา โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์

2.2 นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถาม ตอนที่ 2 การศึกษาสภาพทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน และแบบสอบถามตอนที่ 3 การศึกษาปัญหาทักษะที่มีค่าร้อยละสูงในแต่ละด้าน มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางพัฒนา

2.3 นำเครื่องมือเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา และความครอบคลุมตามขอบเขตเนื้อหา พร้อมเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข นำเครื่องมือกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ดังนี้

3.1 ขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์เพื่อกำหนดวันเวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง หรือสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์

3.4 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยรวม

ข้อที่	สภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
1.	ด้านมนุษย์สัมพันธ์	4.18	0.62	มาก
2.	ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.21	0.56	มาก
3.	ด้านความรู้ความคิดรวบยอด	4.29	0.54	มาก
	โดยรวม	**4.23**	**0.57**	**มาก**

ตารางที่ 1 สภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (μ = 4.23, σ = 0.57) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้ความคิดรวบยอด มีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ =4.29, σ = 0.54) รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.21, σ = 0.56) ส่วนด้านมนุษย์สัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติน้อยที่สุด (μ = 4.18, σ = 0.62)

ตอนที่ 2 ปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลได้ ดังนี้

2.1 ปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ด้านมนุษย์สัมพันธ์ พบว่าผู้บริหารขาดการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าร้อยละสูงสุด มีปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมา คือ การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารยังมีไม่มากเท่าที่ควร คิดเป็น

ร้อยละ 21.10 ส่วนผู้บริหารขาดการยอมรับในการทำงานเป็นทีม และแรงจูงใจในการทำงานของผู้บริหารยังมีไม่มากเท่าที่ควร คิดเป็นร้อยละ 8.10

2.2 ปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีค่าร้อยละสูงสุด มีปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.7 รองลงมา คือ ผู้บริหารขาดทักษะการใช้ ICT ผ่านสังคมออนไลน์ในการติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 14.60 ส่วนผู้บริหารขาดการส่งเสริมให้ครูได้มีการคิดค้น ผลิตสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยในยุคศตวรรษที่ 21 คิดเป็นร้อยละ 9.80

2.3 ปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ด้านความรู้ความคิดรวบยอด พบว่า ผู้บริหารขาดความชัดเจนในการวิเคราะห์ และกำหนดขอบข่ายงานโดยบริหารงานตามภารกิจทั้ง 4 ฝ่ายของโรงเรียน มีค่าร้อยละสูงสุด มีปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมา คือ ผู้บริหารขาดความเข้าใจถึงความสามารถของบุคลากร และจัดเตรียมคณะทำงานเพื่อรองรับภารกิจต่างๆ ของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 14.60 ส่วนผู้บริหารแต่งตั้งบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน ระหว่างบุคคลกับงานที่ได้รับมอบหมาย คิดเป็นร้อยละ 9.80

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลได้ ดังนี้

3.1 แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ควรมีวิธีการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง ต้องรู้จักตนเอง มีความมั่นใจ มั่นคงในอารมณ์ จะต้องรู้จักและพยายามเข้าใจผู้อื่นและต้องใช้คนให้เหมาะสมกับงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ผู้บริหารต้องรู้จักการสังเกตความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้าใจสภาพความแตกต่างของมนุษย์ สามารถสร้างระบบความร่วมมือระหว่างผู้ร่วมงานฝ่ายต่างๆได้ และผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์ การทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

3.2 แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ควรมีความสามารถการใช้เทคโนโลยี และติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ มีความรู้ความเข้าใจทักษะและเทคนิคด้านดิจิทัล ควรมีการปรับทักษะการใช้เทคโนโลยี Digital Skills ความรู้ความสามารถในการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ดิจิทัล ในการเชื่อมต่อสู่อินเทอร์เน็ต ไปจนถึงความสามารถในการพัฒนาซอฟต์แวร์ต่างๆได้ ตลอดจนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีและละอุปกรณ์ที่ทันสมัยรูปแบบใหม่ๆ และส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนทางไกล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (Distance Learning Technology : DLT)

3.3 แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านความรู้ความคิดรวบยอด ผู้บริหารสามารถจัดโครงสร้างองค์กร หน้าที่ภารกิจได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน การจัดบุคลากรให้ตรงความสามารถ ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ได้กว้างไกลสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษา มีความรอบรู้ในรอบด้าน ทั้งนโยบายการศึกษา ปัจจัยต่างๆทั้งภายในภายนอกที่จะมีผลกระทบต่อสถานศึกษา และควรมองภาพรวมความสัมพันธ์ ผลกระทบส่วนต่าง ๆ ขององค์กรจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวมได้อย่างชัดเจน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีทักษะความรู้ความคิดรวบยอด มากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะมนุษย์สัมพันธ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทักษะความรู้ความคิดรวบยอด ผู้บริหารเป็นผู้มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาการเรียนการสอน ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิด

บรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราพรรณ ปองทองคำ (2560 : 63) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะทางด้านความรู้ความคิด ทักษะทางด้านการศึกษาและการสอน ทักษะทางด้านเทคนิคทักษะทางด้านความคิดรวบยอด และทักษะทางด้านมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาพร ไชยพลบาล (2561 : 108) ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและร้ายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ทักษะด้านมนุษย์ ทักษะด้านเทคนิควิธี และทักษะด้านความคิดรวบยอด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562 : 145) ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร และทักษะการกระตุ้นจูงใจ

2. ปัญหาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านมนุษย์สัมพันธ์ มีค่าร้อยละสูงสุด มีปัญหามาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารขาดการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารยังมีไม่มากเท่าที่ควร ผู้บริหารขาดการยอมรับในการทำงานเป็นทีม และแรงจูงใจในการทำงานของผู้บริหารยังมีไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของโรเบิร์ต เคทส์ งานวิจัยของ ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562 : 27) ได้กล่าวว่า ทักษะทางมนุษย์สัมพันธ์ (Human Skill) ในการบริหารงานโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานด้านใดรวมทั้งการจัดการนิเทศ การจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้อำนวยการจำเป็นจะต้องมีทักษะทางด้านมนุษย์สัมพันธ์เป็นอย่างดี เพราะว่าผู้อำนวยการจะต้องทำงานสัมพันธ์กับบุคคลหลายประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ เจตคติและค่านิยม บุคคลประเภทต่างๆ

2.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าร้อยละสูงสุด มีปัญหามาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารขาดทักษะการใช้ ICT ผ่านสังคมออนไลน์ในการติดต่อประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงาน และผู้บริหารขาดการส่งเสริมให้ครูได้มีการคิดค้น ผลิตสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Weigel งานวิจัยของ บุญส่ง กรุงชาลี (2561 : 51-61) ได้กล่าวว่า ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารจะต้องพัฒนาวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี มีบทบาทภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารมิติใหม่ คือ การเรียนรู้การวางแผน การปรับโครงสร้างระบบงาน การตรวจสอบติดตาม นิเทศ และประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ICT เป็นเครื่องมือสำคัญและจำเป็นสำหรับพัฒนาองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและพยายามจัดให้มี พัฒนา และ

นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษายุค ICT ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น มีการนำรูปแบบดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนการสอนของครูเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3 ด้านความรู้ความคิดรวบยอดมีค่าร้อยละสูงสุด มีปัญหามาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารขาดความชัดเจนในการวิเคราะห์ และกำหนดขอบข่ายงานโดยบริหารงานตามภารกิจทั้ง 4 ฝ่ายของโรงเรียน ผู้บริหารขาดความเข้าใจถึงความสามารถของบุคลากร และจัดเตรียมคณะทำงานเพื่อรองรับภารกิจต่างๆ ของโรงเรียน และผู้บริหารแต่งตั้งบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ในโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน ระหว่างบุคคลกับงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแคทซ์ (Katz) งานวิจัยของ มณฑาทิพย์ นามนุ (2561 : 33) ที่ได้อธิบายทฤษฎีไว้ว่า ทักษะด้านความรู้ความคิดรวบยอด เป็นทักษะของผู้บริหารที่จะมองภาพรวมขององค์กรจากองค์ประกอบย่อยๆภายในองค์กร สามารถมองเห็นและเข้าใจในความซับซ้อนภายในองค์กร สามารถที่จะผสมผสานเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ขององค์กรให้เข้ามาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามารถที่จะมองเห็นจุดด้อยขององค์กรที่จะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นๆภายในองค์การ

3. แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ควรมีวิธีการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง ต้องรู้จักตนเอง มีความมั่นใจ มั่นคงในอารมณ์ จะต้องรู้จักและพยายามเข้าใจผู้อื่นและต้องใช้คนให้เหมาะสมกับงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ผู้บริหารต้องรู้จักการสังเกตความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเข้าใจสภาพความแตกต่างของมนุษย์ สามารถสร้างระบบความร่วมมือระหว่างผู้ร่วมงานฝ่ายต่างๆได้ และผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้ตามวัตถุประสงค์การทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ว่าที่ร้อยตรีไกรยุทธ อุ่นแก้ว (2562 : 96 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรยึดหลักพรหมวิหาร 4 มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส เข้ากับคนได้ง่ายรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น เป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชน ทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี ให้เกียรติคนอื่น วางตัวให้เป็นกลางไม่เลือกที่รักมักที่ชังมีความเป็นธรรมกับทุกคน ยึดหลักประชาธิปไตยในการบริหารโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ยกย่องชมเชยและสร้างขวัญกำลังใจ ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้ทำงานเป็นทีม ความสามัคคีในหมู่คณะ เข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์ มอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถและศักยภาพของแต่ละบุคคล พัฒนาบุคลากรให้ทำงานได้เต็มศักยภาพ สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องชมเชย สร้างเครือข่ายและพัฒนาองค์กรวิชาชีพอยู่ตลอดเวลา

3.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ควรมีความสามารถการใช้เทคโนโลยี และติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ มีความรู้ความเข้าใจทักษะและเทคนิคด้านดิจิทัล และควรมีการปรับทักษะการใช้เทคโนโลยี Digital Skills ความรู้ความสามารถในการใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ดิจิทัล ในการเชื่อมต่อสู่อินเทอร์เน็ต ไปจนถึงความสามารถในการพัฒนาซอฟต์แวร์ต่างๆได้ตลอดจนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีและละอุปกรณ์ที่ทันสมัยรูปแบบใหม่ๆ และส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนทางไกล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (Distance Learning Technology : DLT) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564 : 184) ผลการวิจัยพบว่า จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหาร โดยการจัดอบรม ประชุม สัมมนา PLC และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เป็นเลิศ จัดให้มีการนิเทศติดตาม การใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และจัดโครงการประกวดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในสถานศึกษา

3.3 ด้านความรู้ความคิดรวบยอด ผู้บริหารสามารถจัดโครงสร้างองค์กร หน้าที่ภารกิจได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน การจัดบุคลากรให้ตรงความสามารถ สามารถกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ได้กว้างไกลสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษา และมีความรอบรู้ในรอบด้าน ทั้งนโยบายการศึกษา ปัจจัยต่างๆทั้งภายในภายนอกที่จะมีผลกระทบต่อสถานศึกษา และควรมองภาพรวมความสัมพันธ์ ผลกระทบส่วนต่างๆ ขององค์กรจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวมได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัญญา น้อยพิมาย (2562 : 103) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ๆได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาต้องมีแนวทางในการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้วิธีการวัดและประเมินผล กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน นำทฤษฎีความรู้เทคนิคต่างๆที่สอดคล้องทันสมัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน และแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในภาพรวม สภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในระดับมากทุกด้าน แต่ยังพบว่า แต่ละด้านมีสภาพรายข้อที่ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำของแต่ละด้านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ดังนี้

1. ด้านมนุษย์สัมพันธ์ พบว่า ผู้บริหารมีวิธีการที่หลากหลายในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้นผู้บริหารควรมีวิธีการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

2. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้มีการคิดค้นและผลิตสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้นผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในการเรียนการสอน

3. ด้านความรู้ความคิดรวบยอด พบว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการตัดสินใจที่รวดเร็วถูกต้องโดยอาศัยข้อมูลและเหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้นผู้บริหารสามารถจัดโครงสร้างองค์กร หน้าที่ภารกิจได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน การจัดบุคลากรให้ตรงความสามารถ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู

เอกสารอ้างอิง

ไกรยุทธ อุ่นแก้ว. (2562). **สภาพและปัญหาการใช้ทักษะการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

บุญส่ง กรุงชาลี. (2561). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์าศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ศรัญญา น้อยพิมาย. (2562). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2565, มกราคม-มีนาคม). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. 10(38), 42-50.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2. (2564). **ข้อมูลทั่วไปโรงเรียน 2564**. ตาก : กลุ่มนโยบายและแผน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560-2564). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564).** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

อัจฉราพรรณ ปองทองคำ. (2560). **ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด – ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for developing the use of information technology in school administration MAE SOT-THA SAI LUAD school group under the TAK primary educational service area office 2

ชลิศา ดิษฐผักแว่น[1] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Chalisa Dithpukwan and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรเป็นครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 123 คน แหล่งข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า :

สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อยคือ การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการวิเคราะห์บริบทโรงเรียน มีการวางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร ส่งเสริมและแรงจูงใจให้พัฒนาตนเองด้วยการนิเทศ ติดตามให้ความรู้ อำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศปฏิบัติงานและแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, เทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารสถานศึกษา

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : mizaki.mon@gmail.com โทร. 092-2635161

[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purpose of this research was to study the conditions and guidelines for developing the use of information technology in school administration Mae Sot- Tha Sai Luad school group under the TAK primary educational service area office 2. The population was teachers in the Mae Sot-Tha Sai Luad school group under the TAK primary educational service area office 2, there were 123 people and data sources were 9 experts. The tools were questionnaires and interview forms. Data analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation and content analysis.

The research results found that:

The conditions of using information technology in school administration Mae Sot-Tha Sai Luad school group under the TAK primary educational service area office 2 overall and each aspect were at a high level. In descending order are: budget management, general administration, personnel administration and academic administration, respectively. Guidelines for the development of the use of information technology in school administration. Administrators should take the lead in analyzing school contexts, planning and appointing executive committees. There is a training to educate personnel. Encourage and motivate self-development through supervision. Follow to educate facilitating the use of information technology in performing work and seeking knowledge on a regular and continuous basis.

Keywords : development guidelines, information technology, school administration

บทนำ

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิตอล ที่เทคโนโลยีดิจิตอลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือที่สนับสนุนการทำงานเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป แต่หากจะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริงและจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิตอลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยบริบทของประเทศไทยเทคโนโลยีดิจิตอลสามารถตอบปัญหาความท้าทายที่ประเทศเผชิญอยู่ หรือเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางที่เป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาประเทศเร่งด่วนของรัฐบาล ด้วยการลงทุนและพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วในประเทศและอุตสาหกรรม

กระแสใหม่ที่รวมถึงอุตสาหกรรมดิจิตอล การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านรายได้ การศึกษา การรักษาพยาบาล สิทธิประโยชน์การเข้าถึงข้อมูล ให้เกิดการกระจายทรัพยากรและโอกาสที่ทั่วถึงเท่าเทียมและเป็นธรรมยิ่งขึ้น การบริหารจัดการการเข้าสู่สังคมสูงวัยที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีนัยต่อผลิตภาพของประเทศ รวมถึงความต้องการใช้เทคโนโลยีในการดูแลผู้สูงอายุ การพัฒนาคนในประเทศทั้งบุคลากรด้านเทคโนโลยี บุคลากรที่ทำงานในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ รวมถึงบุคคลทั่วไปที่จะต้องชาญฉลาดรู้เท่าทันสื่อ เท่าทันโลก (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559 : 1)

ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 มาตรา 63-69 กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยสรุปคือ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษา ส่งเสริมให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีความรู้และทักษะที่เพียงพอต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่าเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย ตลอดจนจัดให้มีหน่วยงานกลางเพื่อเสนอนโยบาย ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนารวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 37-38)

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาส่วนใหญ่จะนำไปใช้เพื่อการวางแผนต่าง ๆ และการจัดพิมพ์เอกสาร รวมทั้งการประมวลผลเพื่อจัดระบบการบริหารทั่วไป ได้แก่ การจัดสารสนเทศและเอกสารประชาสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ ได้แก่ การจัดตารางสอน การจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน การจัดทำข้อสอบและสถิติต่าง ๆ ทางวิชาการ งานธุรการได้แก่ การจัดทำระบบบัญชีและพัสดุ การพิมพ์เอกสาร การคิดคำนวณ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษามีความแตกต่างกันไปตามบริบทของสถานศึกษา (พันทิพย์ ภูติยา, 2550 อ้างถึงใน ณัฐพงศ์ แก้วรากมุข, 2563 : 3) แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาข้างต้น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 27) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ว่าเพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ ประหยัดและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้บริหารยุคใหม่ทุกระดับจึงต้องนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้สนับสนุนการบริหารตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในสถานศึกษาทั้งการบริหารงานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินพัสดุและครุภัณฑ์ และการจัดการเรียนการสอน การบริหารงานที่ประสบผลสำเร็จได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการพัฒนาบริหารจัดการ โดยมีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการวางแผนระบบข้อมูล สารสนเทศและเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารถึงกันได้ทุกระดับ มีการปรับปรุงกระบวนการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีข้อมูลมากมายที่กระจัดกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครู บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง หากไม่มีการจัดข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ มีความแน่นอน ข้อมูลที่มีจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา อีกทั้งยังไม่มีความเป็นระเบียบแล้ว จะเกิดความไม่สะดวกหรือเกิดความยุ่งยากในการนำไปใช้ประโยชน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 16)

การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารสถานศึกษาของ สมจิตร ขวัญแดง (2560 : 68-72) พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ ครูมีความจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงบประมาณ ขาดการจัดสรรงบประมาณที่นำมาสนับสนุนในการจัดการระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ด้านการบริหารงานบุคคล ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งขาดการวางแผนและพัฒนาระบบ และด้านการบริหารทั่วไป ขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ส่วนณัฐพงศ์ แก้วรากมุข (2563 : 97) พบปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาโดยสรุปคือ ด้านการบริหารวิชาการ ขาดการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศไปส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันที่จัดการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาและการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการบริหารงบประมาณ ไม่มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารการเงินและการจัดสรรงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ไม่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การบรรจุแต่งตั้งและการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารทั่วไป ขาดการนำเทคโนโลยี

สารสนเทศไปใช้เพื่อประสานและสร้างเครือข่าย การสนับสนุนงานวิชาการ งบประมาณ บุคคลและงานกิจการนักเรียน และณิชารีย์ เหลืองอร่าม (2562 : 92-93) พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ ขาดการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก การเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศและรายงานข้อมูลวิชาการไม่รวดเร็วและครอบคลุม ด้านการบริหารงบประมาณ ขาดการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้รายงานผลการดำเนินงาน การเงินและบัญชี การประสานงานเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษา ด้านการบริหารบุคคล ขาดการใช้โปรแกรมเก็บข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และการจัดพิมพ์เอกสารประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (2563 : 12-15) ขับเคลื่อนภารกิจโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษา ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตาก และนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภายใต้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อความมั่นคง พัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา สร้างโอกาสการเข้าถึงการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ผลการดำเนินการที่ผ่านมาด้านปัจจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยี พบว่า สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากบริบทสภาพที่ตั้งของสถานศึกษาในสังกัดเป็นพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร การติดตาม ติดต่อสื่อสารและการรายงานข้อมูลของสถานศึกษาไม่ทันตามกำหนด การนิเทศ ตรวจสอบและประเมินผลไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ การจัดระบบบริหารสารสนเทศของสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ และครอบคลุมภารกิจการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบที่ถูกต้องสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน สามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลาด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 5) แต่จากรายงานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 10) ที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า สถานศึกษาเกิดปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา คือ งานวิชาการ ครูมีความจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการ

เรียนการสอน งานงบประมาณ ขาดการจัดสรรงบประมาณที่จะนำมาสนับสนุนในการจัดการระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด งานบุคคล ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารทั่วไป ขาดการวางแผนและพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ขาดการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ และผลการศึกษาของ นิศารัตน์ เชาว์ปรีชา (2556 : 41-42) สรุปปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของหน่วยงานทางการศึกษาไว้ว่าปัญหาหลัก คือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคลในองค์กรได้แก่ ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบและผู้ใช้ข้อมูล เช่น ผู้บริหารไม่สนใจไม่ให้ความสำคัญ ผู้รับผิดชอบคณะทำงานและผู้ใช้ข้อมูลขาดความรู้ความสามารถ ไม่มีทักษะเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ และบุคลากรในโรงเรียนไม่มีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนรับผิดชอบในการบริหารระบบ ทำให้ไม่มีความร่วมมือ ปัญหาเกี่ยวกับระบบและการทำงานตามขั้นตอนการบริหารระบบสารสนเทศ เช่น ขาดการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการบริหารระบบสารสนเทศที่แน่นอนชัดเจน ขาดการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ ขาดการควบคุมการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน ทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันกำหนด และขาดการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และปัญหาสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกองค์กร เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ขาดทรัพยากรบริหารที่เพียงพอและปัจจัยโครงสร้าง องค์ประกอบและเทคนิคเฉพาะของแต่ละองค์กร

กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวดมีทั้งหมด 5 โรงเรียน มีจำนวนข้าราชการครูสายปฏิบัติการสอนทั้งหมด 124 คน ผู้บริหาร 5 คน และรองผู้บริหาร 5 คน พื้นที่และสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับพื้นที่ราบเชิงเขา มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของโรงเรียนในกลุ่มแม่สอด-ท่าสายลวด พบว่า ประสบกับปัญหาการขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ขาดความชำนาญ โดยเฉพาะการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องมาใช้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารไม่สามารถใช้ทักษะที่มีอยู่ได้อย่างเต็มความสามารถ ทำให้การบริหารมีความล่าช้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเพื่อจะได้ทราบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาแต่ละกลุ่มงานตามหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในของสถานศึกษาที่กำหนดในคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลซึ่งแบ่งขอบข่ายการบริหารงานออกเป็น 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป และแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา
3. บริบทของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา
6. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 โรงเรียน ครูผู้สอนจำนวน 123 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การหาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แหล่งข้อมูลเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ ดังนี้

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.03) เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการบริหารงบประมาณมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.09) รองลงมาคือ ด้านการบริหารทั่วไปมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.07) และด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.98) ตามลำดับ ส่วนด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.96) น้อยที่สุด

หากพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.96) เรียงรายข้อจากมากไปหาน้อยคือ มีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในงานทะเบียนนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.12) มากที่สุด รองลงมาคือ บุคลากรในโรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนเช่น นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการรวบรวมข้อมูลประวัติและความประพฤตินักเรียน การทำใบงานด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.08) และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.00) ตามลำดับ ส่วนผู้ปฏิบัติงานในการวางแผนงานวิชาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตมาช่วยในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.68) น้อยที่สุด

1.2 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการบริหาร

งบประมาณ โดยรวมและรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.09) เรียงรายข้อจากมากไปหาน้อยคือ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการรายงานทางการเงินและงบการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.17) มากที่สุด รองลงมาคือ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำบัญชีการเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.12) และมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.10) ตามลำดับ ส่วนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.01) น้อยที่สุด

1.3 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมและรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.98) เรียงรายข้อจากมากไปหาน้อยคือ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำหลักฐานการปฏิบัติราชการของข้าราชการครู และการจัดทำบัญชีเงินเดือน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.02) มากที่สุด รองลงมาคือ มีการเก็บข้อมูลบุคลากรโดยใช้คอมพิวเตอร์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.98) และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการบริหารงานบุคคล ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.96) ตามลำดับ ส่วนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนอัตรากำลัง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.94) น้อยที่สุด

1.4 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมและรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.07) เรียงรายข้อจากมากไปหาน้อยคือ เครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความทันสมัยและเพียงพอ กับผู้ปฏิบัติงานด้านการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ มีจำนวนเพียงพอกับปริมาณงานในฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.13) มากที่สุดเท่ากัน รองลงมาคือ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการบริหารสามารถนำมาใช้ได้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.09) และผู้บริหารให้ความสำคัญในการวางแผนระบบสารสนเทศและการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.06) ตามลำดับ ส่วนการวิเคราะห์และวางระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานโรงเรียนเป็นระบบ เหมาะสมสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.98) น้อยที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการ

บริหารงานวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (ความถี่=9) มากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการอบรมและฝึกปฏิบัติให้กับบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มสมัยใหม่ในการจัดการเรียนการสอน (ความถี่=7) และมีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยี (ความถี่=5) ตามลำดับ

2.2 แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการนิเทศ ติดตาม ให้ความรู้ อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการวางแผน (ความถี่ = 9) มากที่สุด รองลงมาคือ ควรพัฒนาบุคลากรการเงินให้มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมการเสนอของบประมาณการใช้เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และควรมีระบบการติตามตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลโดยใช้เว็บไซต์หรือโปรแกรมที่ทันสมัย เท่ากัน (ความถี่ = 8) ตามลำดับ

2.3 แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและอำนวยความสะดวกมีการสร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนาตนเอง เช่น ยกย่องชมเชย มอบเกียรติบัตรหรือมีรางวัลมอบให้แก่ครูที่มีการพัฒนาตนเอง (ความถี่ = 9) มากที่สุด รองลงมาคือ ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการจัดระบบควบคุมภายในและบริหารงานบุคคลในการจัดทำทะเบียนประวัติครูและบุคลากรทาง การศึกษา (ความถี่ = 7) และควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การวางแผนอัตรากำลังและการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู (ความถี่ = 4) เท่ากันตามลำดับ

2.4 แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการบริหารทั่วไป ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการวิเคราะห์และวางแผน มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร (ความถี่ = 9) มากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประเมินผลการปฏิบัติงาน (ความถี่ = 7) และควรนำผลการประเมินมาวางแผน ปรับปรุงนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานบัญชีและการเงินงานสัมพันธ์ชุมชน งานทะเบียนและธุรการของโรงเรียน งานผลิตเอกสารและการนำเสนอข้อมูลในระบบออนไลน์ (ความถี่ = 3) เท่ากัน ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกกว่าในอดีตมาก เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สัญญาณอินเทอร์เน็ตพัฒนาให้มีเครือข่ายความเร็วสูงและครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้สถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามขอบข่ายงานได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบกับครูผู้สอนของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิปริญญาตรีและเป็นครูผู้สอนที่เพิ่งบรรจุใหม่ยังมีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งจัดเป็นครูพันธุ์ใหม่ที่มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดตามวัตถุประสงค์การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 27) ที่กำหนดไว้ว่า เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ ประหยัดและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ผู้บริหารยุคใหม่ทุกระดับจึงต้องนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้สนับสนุนการบริหารตามขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุศมาน หลีสันมะหมัด (2560 : 77) ที่พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และยูไฮนี บากา (2563 : 53) ที่พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนงานวิชาการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลิตสื่อและนวัตกรรมเพื่อใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เก็บข้อมูลผลการเรียนและข้อมูลของนักเรียนอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามขอบข่ายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2554 อ้างถึง

ในชริสา พรหมรังสี, 2557 : 39-42) ที่ได้กำหนดนโยบายเทคโนโลยีในภาคการศึกษาไว้ว่าให้สถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยให้มีสัดส่วนจำนวนชั่วโมงเรียนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนชั่วโมงในหลักสูตร โดยมีหลักสูตรเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นหนึ่งในหลักสูตรภาคบังคับของระดับประถมศึกษาตอนต้น และผลงานวิจัยของยูไฮนี บากา (2563 : 53-58) ที่ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการ โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยผู้ปฏิบัติงานมีการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาเก็บข้อมูลผลการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานทะเบียนนักเรียน และผู้ปฏิบัติงานมีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตในงานวัดผลประเมินผลและการพิมพ์รายงานต่าง ๆ เช่นกัน

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้บุคลากรได้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดทำการรายงานทางการเงินและงบการเงิน การจัดทำบัญชีการเงิน และการใช้คอมพิวเตอร์ในการพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวกับงบประมาณ เพื่อให้การบริหารงบประมาณมีความถูกต้อง สะดวกรวดเร็วไม่มีข้อผิดพลาดหรือไม่ถูกต้องตามระเบียบ สอดคล้องกับแนวคิดของครรชิต มาลัยวงค์ (2556 อ้างถึงในยูไฮนี บากา, 2563 : 25-26) ที่กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารว่ามีประโยชน์ช่วยในการส่งข้อมูลและรายงานที่ประมวลผลได้แล้วไปให้ผู้รับที่อาจจะอยู่ห่างไกลจากหน่วยงาน ทำให้ผู้รับได้รับข้อมูลและรายงานอย่างรวดเร็ว รวมทั้งช่วยในการนำเสนอรายงานต่าง ๆ ต่อผู้บังคับบัญชาหรือ ผู้มีส่วนได้เสีย และผลงานวิจัยของณัฐพงศ์ แก้วรากมุข (2563 : 95-100) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า การบริหารงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณ มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับการรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน และมีการนำ มาใช้กับการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของสถานศึกษา เช่นกัน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้บุคลากรได้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำหลักฐานการปฏิบัติราชการของข้าราชการครู การจัดทำบัญชีเงินเดือน การเก็บข้อมูลบุคลากรโดยใช้คอมพิวเตอร์ และมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการบริหารงานบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของชริสา พรหมรังษี (2557 : 18) ที่สรุปความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญทั้งในด้านการพัฒนาการศึกษาของประเทศที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย และประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร

ช่วยในการจัดเก็บข้อมูลประมวลผลให้เป็นสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ช่วยในการประเมินหรือการประกันคุณภาพ และยังใช้ในการจัดเก็บความรู้และประสบการณ์ที่ได้ระหว่างการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างเป็นฐานความรู้และการดูงาน และผลงานวิจัยของสมจิต ขวัญแดง (2560 : 67-72) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า การบริหารบุคคล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดการข้อมูลสารสนเทศของบุคลากร และใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดการบริหารบุคคล เช่นกัน

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญในการวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศและการนำไปใช้ในสถานศึกษา โดยมีการส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้ปฏิบัติงาน เครื่องมือและอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความทันสมัยอย่างเพียงพอเหมาะสมกับปริมาณงานในแต่ละฝ่ายงานจึงทำให้คุณภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้ในการบริหารสามารถนำมาใช้ได้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบริหารงานที่ต้องสนับสนุนงานอื่นในสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของยูไฮนี บากา (2563 : 27) ที่สรุปผลการศึกษาไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเพราะเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ การบริหารสถานศึกษา การวางแผน การดำเนินการ การติดตามและประเมินผลได้อย่างรวดเร็ว มีส่วนช่วยในการติดต่อสื่อสาร การรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารทั้งภายในสถานศึกษาและระหว่างหน่วยงาน และผลงานวิจัยของณัฐพงศ์ แก้วรากมุข (2563 : 95-100) ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า การบริหารทั่วไป มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน ประชาสัมพันธ์ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและใช้ในการพัฒนาการจัดระบบการศึกษา การบริหารและพัฒนาองค์กร เช่นกัน

2. แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการวิเคราะห์บริบทโรงเรียน มีการวางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร ส่งเสริมและแรงจูงใจให้พัฒนาตนเองด้วยการนิเทศ ติดตามให้ความรู้ อำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศปฏิบัติงานและแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวดมีการวิเคราะห์และวางระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาให้เป็นระบบ มีความเหมาะสม ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้ปฏิบัติงานในการวางแผนงานวิชาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตมาช่วยในการปฏิบัติงาน การใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศช่วยในการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนอัตรากำลังยังมีสภาพการปฏิบัติอยู่น้อยในแต่ละภาระงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญที่ต้องเป็นผู้นำในสถานศึกษาให้เกิดการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการเตรียมการเพื่อวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน สำรวจความต้องการความจำเป็น วางแผนการดำเนินการและส่งเสริมให้ทุกฝ่ายงานใช้เทคโนโลยีสานสนเทศในการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 16) ที่กล่าวว่า การบริหารงานที่จะประสบผลสำเร็จได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการพัฒนาบริหารจัดการ โดยมีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการวางแผนระบบข้อมูลสารสนเทศและเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารถึงกันได้ทุกระดับมีการปรับปรุงกระบวนการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครู บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง หากไม่มีการจัดข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบ มีความแน่นอน ข้อมูลที่มีก็จะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา อีกทั้งยังไม่มีความเป็นระเบียบแล้ว จะเกิดความไม่สะดวกหรือเกิดความยุ่งยากในการนำไปใช้ประโยชน์ และกฤตยชญาแรงเขตกิจ (2558 : 73-74) ที่ว่า สถานศึกษาควรดำเนินการตามกระบวนการบริหารคุณภาพ PDCA โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ กำหนดภาระงานให้ชัดเจน มีการจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ เครือข่ายสำหรับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เหมาะสมเพียงพอ ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำฐานข้อมูลบุคลากร และพัฒนาให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ผลงานวิจัยของณัฐพงศ์ แก้วรากมุข (2563 : 95-100) ที่เสนอแนะแนวทางไว้ว่า ควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอต่อการใช้งานของครูและนักเรียน เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จัดอบรมครูผู้รับผิดชอบงานการเงินงานบัญชีต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรอบรมพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง และควรวางแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน และณิชารีย์ เหลืองอร่าม (2562 : 97-98) ที่พบว่า แนวทาง การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมวางแผนการรายงานข้อมูลสารสนเทศให้มีความรวดเร็วและครอบคลุม มอบหมายการรายงานข้อมูลสารสนเทศให้แก่ผู้รับผิดชอบตรวจสอบการรายงานข้อมูลสารสนเทศและกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนอัตรากำลัง เป็นข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด ในด้านการบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการวางแผนอัตรากำลัง

1.2 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ เป็นข้อที่ปฏิบัติต่ำสุดในด้านงบประมาณ สถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ

1.3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิเคราะห์และวางระบบเพื่อบริหารงานโรงเรียน เป็นข้อที่ปฏิบัติต่ำสุดในด้านการบริหารทั่วไป ผู้อำนวยการสถานศึกษาใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยวิเคราะห์และวางระบบเพื่อบริหารงานโรงเรียน

1.4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น คอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตมาช่วยในการทำงาน เป็นข้อที่ปฏิบัติต่ำสุดในด้านวิชาการ ครูและบุคคลากรทางการศึกษาควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเช่น คอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ตมาช่วยในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษากลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อบุคลากรจะได้มีความชำนาญมากขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหาร และครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). **แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กฤตยชญา แรงเขตกิจ. (2558). **แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ชริสา พรหมรังสี. (2557). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ณัฐพงศ์ แก้วรากมุข. (2563). **การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ณิชารีย์ เหลืองอร่าม. (2562). **แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นิศารัตน์ เชาว์ปรีชา. (2556). **การพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์.

ยูไฮนี บากา. (2563). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สมจิตร ขวัญแดง. (2560). **สภาพปัญหาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2563). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563-2565.** ตาก : กลุ่มนโยบายและแผน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของไทย.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แผนแม่บทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและนิติการ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2554-2556.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

อุศมาน หลีสันมะหมัด. (2560). **สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

The Participation of Teacher and Education personnel for Academic Administration During Virus Corona 19 (COVID-19) in LumNamMaeKlong Consortium School Under The Secondary Education Service Area Office Tak

ธัญสิริ นุชเนื่อง[1] และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์[2]
Thunyasiri Nuchnueang and Titimon Chadcharunrat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 137 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) (One-way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า

1) การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2) ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์และตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในงานวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ, ครูและบุคลากรทางการศึกษา, สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: spraythunya@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0938276041
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aims to study and compare the academic administrative participation's levels in the situation of COVID-19 epidemic of Government Teachers and Education Personnel in in the united academic of Lum Nam Mae Klong's secondary school under The Secondary Education Service Area Office Tak. The sample consisted of the administrators, head of the academic affairs, head of Department and the teachers at amount as 137. The tool was 5 rating scale questionnaires, and the data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis of the study was tested by t-test and F-test (One-way ANOVA).

The results revealed that:

1) The academic administrative participation of teachers and education personnels is at the high level in the overview. The consideration of specific details shown that school's curriculum development, learning process development, and development of school's learning and teaching management were descending set as the top 3 of the average, and the lowest average was local curriculum development.

2) The comparison of the academic administrative participation's level pointed that there was no difference of in the issues of gender, educational level, and work positions. Besides, there was no difference of different work experiences in the academic administrative participation except the teaching management in different schools that was found statistically significant differences at level 0.05.

Keywords : The Participation for Academic Administration, Teacher and Education personnel, LumNamMaeKlong Consortium School.

บทนำ

ชลธิชา เพชรานรากร, 2563:198 ได้กล่าวไว้ว่า โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019 : COVID-19) มีการระบาดในวงกว้าง องค์การอนามัยโลกได้ประเมินสถานการณ์ และประกาศให้โรค COVID-19 เป็นภาวะฉุกเฉิน สำหรับในประเทศไทยนั้น ได้มีการพบผู้ป่วยติดเชื้อจำนวนหนึ่ง เพื่อลดความเสี่ยงของประชาชนทุกคนต่อการสัมผัสเชื้อโรค และป้องกันไม่ให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่อสุขภาพต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การรักษาสุขวิทยาส่วนบุคคล โดยเฉพาะในประชาชนกลุ่มเสี่ยงทั้งเด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัว ซึ่งสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีนักเรียนอยู่รวมกันจำนวนมาก มักจะมีความเสี่ยงสูง หากมีระบบการจัดการที่ไม่ดี อาจจะมีการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ได้ ดังนั้นมาตรการในการเปิดเทอมจึงมีความสำคัญมากในการควบคุมการระบาด การวางแผนเปิดเทอมจึง

ต้องมั่นใจว่า สามารถควบคุมไม่ให้เกิดการระบาดของโรคในเด็กนักเรียนได้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่าให้ยึดหลัก 3 ประการคือ 1) การกระจายอำนาจตามมาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง 2) การบริหารโดยคณะบุคคลได้กำหนดให้หน่วยงานตั้งแต่ระดับกรมถึงระดับสถานศึกษาต้องมีคณะบุคคลทำหน้าที่กำกับ ดูแลติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม โดยระบุให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพและสถาบันศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและการระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2552:32) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารงานวิชาการควรส่งเสริมให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านกระบวนการวางแผนให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการทุกด้าน และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีส่วนร่วมในการประชุม ปรึกษา และเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนงานให้มากขึ้น สุเทพ ไชยวุฒิ (2560:11) ได้กล่าวถึง งานวิชาการหัวใจของการบริหารการศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ ผู้เรียนต้องได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ แต่งานวิชาการก็ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจหลักสูตรของครู การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ครูสอนไม่ตรงกับวิชาเอก และขาดแคลนครูผู้สอน

ซึ่งโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากการบริหารงานวิชาการส่วนใหญ่จะเป็นทีมงานวิชาการของโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนครูผู้สอนอื่นๆจะไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนางานวิชาการ ซึ่งในบางโรงเรียนมีครู และบุคลากรไม่เพียงพอ และโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ห่างไกล และมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจมีสาเหตุมาจากครูส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการเท่าที่ควร รวมทั้งการกำหนดบทบาท หน้าที่ และการมอบหมายงานให้ครูไม่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถจึงไม่สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการได้

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลองจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้บรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้วางแผนให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวนทั้งสิ้น 205 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก, 2565)

ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนครูผู้สอนผู้วิจัยใช้วิธีกำหนดสัดส่วน

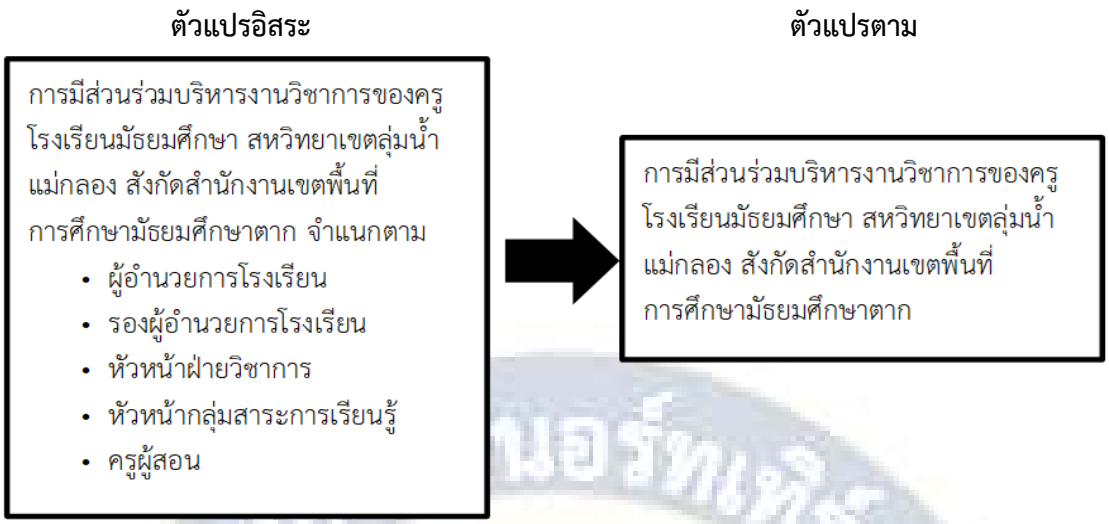
ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 1 ฉบับ** แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ **ตอนที่ 1** แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 17 งาน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่าน้ำหนักของคำตอบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

การสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพ

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นจึงนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Cogence : IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.80-1.00

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .989

4. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้ว จัดพิมพ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง เก็บรวบรวมได้ 137 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.48

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าดังต่อไปนี้นี้

1. การวิเคราะห์ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ตอนที่ 2 เรื่อง ระดับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง วิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์หาค่า ค่าที (t-test) และและค่าเอฟ (F-test) (One-way ANOVA) (F-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์และตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในงานวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมโดยรวม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนซึ่งครูและบุคลากรทุกคนต้องดำเนินการ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่นักเรียน ดังนั้น การทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายที่เด็กนักเรียนจึงต้องดำเนินการร่วมกันโดยเฉพาะในช่วงการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ครูต้องร่วมมือกันทำกิจกรรมด้วยกันจึงทำให้การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับจตุรภัทร ประทุม (2559:120) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่า ผู้บริหารต้องใช้ทั้งหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงคุณภาพของเป้าหมายคือ ผู้เรียนเป็นหลัก โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารให้การส่งเสริมสนับสนุนและดูแลเอาใจใส่ด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ รากเงิน (2560:76) ได้วิจัยการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารวิชาการ

ในภาพรวมและรายทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานพยายามปรับปรุงหรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา สาระ แผนการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น โดยผู้ที่มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ ทองม้วน สีแนน (2554:92) ได้วิจัยการศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร

1.2 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านการวางแผนส่วนใหญ่ทีมบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการ โดยครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางอ้อม จึงทำให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้ายแต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กนกรัตน์ ทำจะดี (2560:36) ได้วิจัย เรื่อง ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมใน

งานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นบทบาทและหน้าที่ โดยตรงของครูผู้สอนจึงทำให้การมีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2556:29) ได้ระบุถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 17 ด้าน โดยด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่จะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ครูจะต้องเรียนรู้เทคนิค และวิธีการสอน จะต้องวางแผนเตรียมการสอนเป็นอย่างดี พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย และสอดคล้องกับเนื้อหาพัฒนาระบบการสอนให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วัชราภรณ์ คำหล้า (2564:114) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน และครู ซึ่งครูต้องนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ วัชราภรณ์ คำหล้า (2564:114) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.5 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดนเฉพาะเรื่องการวางแผนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การติดตามและประเมินผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญของการเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้วิธีที่เรียน (Learn how to learn) การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สู่การปฏิบัติ ทั้งนี้การที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพ และบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในด้านนี้จึงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พรนภา เอกนิพนธ์ และชุติมา มุสิกานนท์ (2561:1498) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การดำเนินการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวางแผนการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวัด

และประเมินผล การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ครูใช้พัฒนาผู้เรียน จะช่วยให้ทราบข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน และจะทำให้ทราบว่าการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด มีปัญหามีอุปสรรคมีข้อบกพร่อง และมีข้อจำกัดในเรื่องใดอย่างไร อันจะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้ดียิ่งขึ้น ผลการประเมินจึงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พรนภา เอกนิพนธ์ และชุติมา มุสิกานนท์ (2561:1498) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยมีครูเป็นผู้ปฏิบัติการวิจัยเรียกว่าครูนักวิจัย (Teacher as Researcher) ดังนั้นครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมเพราะส่วนหนึ่งจะเป็นการพัฒนางานของตนเองด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์ใจ พุฒจัตุรัส (2562:181) ได้วิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.8 ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่อง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวางแผนการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่ง การติดตามประเมินผลการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด ประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะฯลฯ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อย่างอื่นอย่างพอเพียง รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ครูทุกคนต้องช่วยกันสร้างและพัฒนาให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ กู้เกียรติ แดงสีดา (2563:72) ได้วิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านตรวจสอบ และติดตาม และด้านการสรุปรายงานผล ปรับปรุง และแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.9 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการนิเทศภายในสถานศึกษา การติดตามประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหาร และครูตลอดจนบุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมมือปรับปรุงงานด้านต่างๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริม และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนอันจะนำไปสู่คุณภาพของสถานศึกษาและของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติให้กับโรงเรียนไว้ ได้แก่ การจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา การดำเนินการนิเทศงานวิชาการ ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.10 ด้านการแนะแนว พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากแนะแนว การวางแผนการแนะแนว การดำเนินการแนะแนว และการติดตามและประเมินผลแนะแนว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูทุกคนต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียน ต้องแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้ พฤติกรรมของนักเรียน ดังนั้นการดำเนินงานในโรงเรียนครูทุกคนจะมีส่วนร่วมในงานแนะแนวทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา ดำเนินการแนะแนวการศึกษาโดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา ติดตาม และประเมินผลการจัดการระบบ และกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา และดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีการประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.11 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นครูทุกคนในโรงเรียนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ การมีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนจึงจำเป็นต้องให้ครูทุกคนร่วมดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563:4) ได้กล่าวถึง ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาปกติของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องคำนึงถึงหลักการและ กระบวนการสำคัญ ได้แก่ 1) หลักการมีส่วนร่วม ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของทุกคนในสถานศึกษา 2) หลักการร่วมรับผิดชอบในผลการจัดการศึกษาที่สามารถและ 3) หลักการประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของทุกคนในสถานศึกษาที่ต้องรับผิดชอบ และร่วมลงมือดำเนินการทุกขั้นตอนของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.12 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่อง การวางแผนการส่งเสริมชุมชน การติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการส่งเสริมชุมชนทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และการที่ชุมชนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการจะทำให้ชุมชนมีความรัก ความศรัทธา และมีความไว้เนื้อเชื่อใจครูและโรงเรียนมากยิ่งขึ้น และสามารถทำให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จะทำให้สังคมของชุมชนแห่งนั้นมีความฉลาด รอบรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการนี้เป็นหน้าที่หนึ่งของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกักระทรวงศึกษาธิการ (2553) กล่าวถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความ เข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหา ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

1.13 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้นต้องใช้การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดังนั้นโรงเรียนทุกแห่งจึงมีการสร้างเครือข่ายของผู้มีส่วนได้เสีย ผู้มีส่วนร่วมและผู้ให้การส่งเสริมสนับสนุนอื่น ซึ่งมีทั้งบุคคล คณะบุคคล สถาบัน องค์การต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะบุคคลที่จะต้องมาร่วมวางแผน ตัดสินใจ และพัฒนางานวิชาการ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทุกโรงเรียนต้องมีตามกฎกระทรวง และสอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (อ้างใน ปรีชา กาวิใจ, 2553) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการดำเนินงานที่บุคคล หรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหารประสิทธิผลขององค์การ ในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิด ก็คือการให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่างๆจะทำให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน

1.14 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทของโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนและต้องมีการประสานงานกับชุมชน รวมทั้งการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนอยู่แล้ว โดยครูทุกคนในโรงเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนร่วมกับชุมชน กิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน และกิจกรรมอื่นๆ รวมทั้งงานของชุมชน ครูจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัด

กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ (2553)

1.15 ด้านการจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทของครูในโรงเรียน นอกจากสอนแล้ว ยังคงต้องจัดทำเอกสารคู่มือที่เกี่ยวข้องกับการสอน การจัดทำคู่มือปฏิบัติการงานบริหารวิชาการ การจัดทำเอกสารแบบฟอร์มงานวิชาการ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน ดังนั้นการดำเนินงานในโรงเรียนจึงต้องระดมแนวคิดว่าจะทำอะไรบ้างและทำอย่างไร จึงจำเป็นที่จะต้องให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพราะครูจะเป็นผู้มีส่วนได้เสีย และยังมุ่งสร้างทีมงานวิชาการของโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ อนงค์ อนันตริยเวช (อ้างใน วีรยุทธ แสงสิริวัฒน์, 2550) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในการทำงาน เปิดโอกาสให้บุคคลเติบโต และประสบความสำเร็จในงานสร้างความรับผิดชอบ ทำให้บุคคลรู้สึกเป็นเจ้าของ รวมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการของบุคคลกับองค์การ ด้วยจึงมีผลต่อการบริหารงานของโรงเรียน ได้แก่ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้น สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาราบรื่นมากขึ้น ความผูกพันของบุคคลต่อองค์กรมีมากขึ้น มีความไว้ใจฝ่ายบริหารมากขึ้น และเป็นการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

1.16 ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน การรับผลประโยชน์จากการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน การติดตามและประเมินผลการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หนังสือแบบเรียนเป็นสื่อที่ครูจะต้องนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตั้งแต่การคัดเลือกจนกระทั่งได้รับหนังสือแบบเรียน ร ซึ่งสอดคล้องกับ รัชนี ภูสุวรรณ์ (2557:28) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการวางแผน การตัดสินใจในเรื่องสำคัญ การแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา รับผิดชอบร่วมกัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ หรือการใช้ประชาธิปไตยในการบริหารงาน

1.17 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับ การรับผลประโยชน์ การวางแผน และการติดตามและประเมินผลทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้สื่อ และเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนจึงได้ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นครูทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการพัฒนาสื่อ

นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับอภิชาต คำหาญ (2564:654) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหาร และแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศ ระดับการศึกษา มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน และมีตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามเพศ พบว่า มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ พิมสาร (2562:53) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของข้าราชการครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยได้เปรียบเทียบครูจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนอยู่ในโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน ความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอาจไม่แตกต่างกัน แม้ว่าระดับการศึกษาจะแตกต่างกัน เนื่องจากโรงเรียนในกลุ่มลุ่มน้ำแม่กลองเป็นโรงเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร วัฒนธรรมชุมชนใกล้เคียงกัน การทำงานมีลักษณะใกล้เคียงกัน ดังนั้นความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับชุติมา ทิพวาท (2564) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัด ไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีส่วนร่วม การบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ชุติมา ทิพวาท (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยได้เปรียบเทียบ ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

2.4 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า มีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิตาภรณ์ จารุนัย (2558:92) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในทุกๆ งานของโรงเรียนเพื่อให้มีการทำงานเป็นทีม และทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการ การตรวจสอบติดตามและร่วมรับผลประโยชน์ จะทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน และสามารถพัฒนาโรงเรียนไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้

2. สถานศึกษาควรเพิ่มขีดความสามารถในการให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงทุกคน และรักษาระดับการมีส่วนร่วมให้ยั่งยืนจนนำไปสู่วัฒนธรรมการทำงานของโรงเรียน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในงานบริหารวิชาการของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาให้งานบริหารวิชาการในสถานศึกษามีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด

4. ครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมในการกิจกรรมการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาทุกด้าน

5. จากผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทั้งด้านเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์และตำแหน่ง พบว่า การมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการบริหารงานในสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องแบ่งแยกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่ง ควรให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ทำงานร่วมกันตามความสมัครใจ และสอดคล้อง เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความต้องการของบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครู และบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. การศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การบริหารงานวิชาการตามแนวปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ ทำจะดี. (2560). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม.

กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 (ฉบับที่3).** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **คู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครู.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กู้เกียรติ แดงสีดา. (2563). **แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

จตุรภัทร ประทุม. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

จารุวรรณ รากเงิน. (2560). **การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

ชุติมา ทิพวาท. (2564). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.**วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา.

ชลธิชา เพชรานรากร. (2563). **การบูรณาการแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสำนักมิชิแกนกับหลักพุทธธรรม.** บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 8(3), 245-258.

ฐิตาภรณ์ จารุนัย. (2558). **การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ณรงค์ พิมสาร. (2562). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของข้าราชการครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 7(2).

ทองม้วน สีแนน. (2554). **การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; ว.มรม. 5(1), 83-94.

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2552). **คู่มือการบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปรีชา กาวิใจ. (2553). **การจัดการโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านด้ายเทพกาญจนาอุปถัมภ์ เขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรนภา เอกนิพนธ์ และชุติมา มุสิกานนท์. (2561). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครพนม เขต 1.** วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6(4), 1490-1504.

พิมพ์ใจ พุฒจัตุรัส. (2562). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

รัชนี ภูสุวรรณ์. (2557). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมนักศึกษา กรณีศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วัชราภรณ์ คำหล้า. (2564). **การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3**. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 8(2), 104-117.

วีรยุทธ แสงสิริวัฒน์. (2550). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2562). **การบริหารสถานศึกษาสู่คุณภาพการศึกษายุคใหม่.** ขอนแก่น : แอนนา.

สุเทพ ไชยวุฒิ. (2560). **การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการงานวิชาการของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก. (2564). **บริบทของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง. ข้อมูลโรงเรียนในสังกัด. สพม.ตาก.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.secondarytak.go.th/.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรดดิ้ง.

อภิชาต คำหาญ. (2564). **การศึกษาสภาพการบริหาร และแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2.** วารสารนวัตกรรมการศึกษา และการวิจัย มหาวิทยาลัยราชธานี. 5(3), 648-659.

Cohen & Uphoff.(1980). **Effective Behavior in Organizations.** New York : Richard D.Irwin Inc.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for the development of professional administrators characteristics of Mae Pa-Mae Kasa schools group under the Office of Tak Primary Educational Service Area 2

ศุภกาญจน์ กะรัตน์[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Supakan Karat and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 132 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสังคมและชุมชน ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามลำดับ ปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีปัญหามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านสังคมและชุมชน ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ พบว่า ควรจัดให้มีการอบรม พัฒนา เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ ควรวางแผนปฏิบัติงานอย่างมีระบบและปฏิบัติตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดโครงการเพื่อระดมทรัพยากรและสรรหางบประมาณจากทุกภาคส่วน ดำเนินงาน โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น วางแผนพัฒนา ประชุมหารือร่วมกัน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย สนับสนุนการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงควรมีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อร่วมมือในการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้า

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : supakankarat24@gmail.com โทร. 087-9952741

[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

โดยใช้แหล่งทรัพยากรซึ่งกันและกัน จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา การประชุมผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอในทุกภาคเรียน และส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ, ผู้บริหารมืออาชีพ

Abstract

The purpose of this research was to study the problem situation and to find the ways to develop the professional management and characteristics of the school group of Mae Pa-Mae Kasa under the Office of Tak Primary Educational Service Area 2.Population and data source used in this research including school administrators civil servant, teachers and educational personnel academic year 2022, 132 persons, 9 experts, data were collected by questionnaires and interviews, data were analyzed by percentage, value of frequency, mean, standard deviation and content analysis.

The results of the research revealed that the professional administrator characteristics of Mae Pa- Mae Kasa schools group under the Office of Tak Primary Educational Service Area 2. Overall, and the subjects were at a high level, ranked from the highest to the lowest in terms of social and academic community. Management morality ethics and professional ethics were the most problematic. Followed by academic management, social and community respectively. Guidelines for the development of professional leadership qualities found that training should be provided developing morality, ethics and professional ethics of executives regularly. Administrators should systematically plan and execute the plan effectively, organize projects to mobilize resource and see funding from all sectors. Operation by allowing all departments, involved to participate in the operation of educational, institutes and local curriculum, planning development meeting and discussing together organizing activities modern learning, supporting the use of innovative media and technology to keep up with the current situation, including communication between schools with the community to cooperate indeveloping strength and properity using each others resource. Board of schools, regular parent meetings in every semester and encouraging personnel to participate in activities available in the country appropriate.

Keywords : The Professional Characteristics, Professional Management

บทนำ

การบริหารจัดการศึกษาไทยท่ามกลางกระแสความเป็นโลกาภิวัตน์ ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขันและการสร้างข้อได้เปรียบที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีความหลากหลายนั้น ต่างก็ส่งผลกระทบต่อวงการวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่เป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการ จัดการศึกษาทั้ง 4 ด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยยึดหลักของการมีเอกภาพเชิงนโยบายหลากหลายในการปฏิบัติ โดยเน้นระบบการกระจายอำนาจและการยึดหลักการมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยความสำเร็จของการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (บรรจง ลาวะลี, 2560 : 207)

การบริหารภารกิจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพจึงจะทำให้การดำเนินการเป็นไปด้วยดีและบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ เหล่าบรรดาครูอาจารย์หรือบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษาจะร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำในสถานศึกษา โดยเฉพาะวัฒนธรรม แบบไทย ๆ นั้น มักจะมองที่ตัวผู้บริหารหรือผู้นำก่อนเป็นลำดับแรกว่าเป็นที่ยอมรับศรัทธาเพียงใด ทั้งในเชิงการบริหารและเชิงวิชาการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จทั้งสิ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความเป็นมืออาชีพในฐานะเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษา และเป็นผู้นำทางวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีที่จะนำสถานศึกษาไปสู่การจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพ ดังนั้น“ความเป็นมืออาชีพ”ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญและความจำเป็น เนื่องจากกระแสสังคมโลกที่เปลี่ยนไป ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายทางการศึกษา อันได้แก่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งกฎ ระเบียบข้อบังคับ และกติกาสังคมแห่งยุคประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าต่อไปนี้ สังคม องค์การ หน่วยงานและหน่วยปฏิบัติต่าง ๆ มีความต้องการ “ผู้บริหาร ที่มีความเป็นมืออาชีพ” (สุภาวดี พรหมทะสาร, 2561 : 38)

กลุ่มโรงเรียนแม่ปะ – แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ชายแดนที่มีลักษณะพิเศษมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม มีทั้งคนพื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ท้องถิ่น รวมถึงกลุ่มประชากรข้ามชาติที่อพยพ มาจาก

ประเทศเพื่อนบ้าน โรงเรียนจึงมีทั้งเด็กนักเรียนยากจน เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กที่ไม่มีสถานะ ทางทะเบียนราษฎร์ และเด็กข้ามชาติที่ย้ายถิ่นติดตามพ่อแม่แรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมและการเรียนรู้ นอกจากนี้โรงเรียนยังมีข้อจำกัดในเรื่องทรัพยากร ส่งผลให้สถานศึกษา มีการดำเนินงานที่ถดถอยทั้งด้านกระบวนการบริหารจัดการและด้านคุณภาพของผู้เรียน เห็นได้จากผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2563-2564 มีระดับคุณภาพลดลงถึง 5 โรงเรียนจากทั้งหมด 9 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2565 : 87) และยังส่งผลให้การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563-2564 มีค่าเฉลี่ยลดลง -4.22 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2565 : 105)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายวางแผนการปฏิบัติงาน การพัฒนา ตนเองของบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และบรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ระหว่างปีพุทธศักราช 2560-2564 แล้วกำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
2. ด้านการบริหารจัดการ

3. ด้านวิชาการ

4. ด้านสังคมและชุมชน

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอน จำนวน 123 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 สภาพคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.2 ปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษา เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. ด้านการบริหารจัดการ

3. ด้านวิชาการ

4. ด้านสังคมและชุมชน

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. นักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 3 คน คือ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการบริหาร มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกทางการบริหาร

2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน คือ คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี และเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

3. ครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารงานของสถานศึกษา มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนไม่น้อยกว่า 10 ปี และเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 9 คน และครูผู้สอนจำนวน 123 คน รวมทั้งสิ้น 132 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และสถานภาพ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ -แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยมีข้อคำถามครอบคลุมคุณลักษณะ

ผู้บริหารมืออาชีพ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านสังคมและชุมชน แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท และตอนที่ 3 สอบถามสภาพปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของครูกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้คำถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple Response)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างแบบสอบถามที่มีขอบเขตด้านเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ 3 ระดับ คือ สอดคล้อง = +1 ไม่แน่ใจ = 0 และไม่สอดคล้อง = 1 โดยกำหนดค่า IOC รายข้อต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป มีผลดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6-1.00 มีทั้งหมด 11 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ มีข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 จำนวน 40 ข้อ และตอนที่ 3 ปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ มีข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 จำนวน 31 ข้อ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มที่ใช้ในการวิจัย แต่ต้องผู้ที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียนแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่นของ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp.202-204) กำหนดเกณฑ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไว้ที่ระดับ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.939

4. นำนำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 132 ฉบับ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยบันทึกข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) เพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์สภาพคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามในแต่ละด้านและแต่ละข้อ

3. วิเคราะห์สภาพปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วจัดลำดับของปัญหารายด้านตามขอบเขตที่ได้รับจากประชากร เพื่อนำมากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ การหาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์มาจากแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ของขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. นำผลการศึกษาในแบบสอบถามตอนที่ 2 การศึกษาสภาพคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และแบบสอบถามตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงในแต่ละด้าน มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางพัฒนาทั้ง 4 ด้าน

3. นำผลการศึกษาสภาพและปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ - แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มาสรุปอุปนัย เพื่อใช้เป็นข้อสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนา

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

5. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 คนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

1. สภาพคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสังคมและชุมชน รองลงลงมา คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามลำดับ

2. ปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านสังคมและชุมชน ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริหารไม่สามารถนำชุมชนเข้ามาสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการจัดหาทรัพยากรมาใช้บริหารโรงเรียนได้ คิดเป็นร้อยละ 8.33 รองลงมา คือผู้บริหารไม่มีการรายงาน/ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชน องค์กร หรือหน่วยงานอื่นได้รับรู้ คิดเป็นร้อยละ 1.67 และผู้บริหารไม่มีการติดต่อประสานงาน หรือมีสัมพันธภาพกับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 0.83

2.2 ด้านวิชาการ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริหารไม่ส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 7.50 รองลงมาคือผู้บริหารไม่ลงมือปฏิบัติงานร่วมกับครูในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนและการจัดทำพัฒนาหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 3.33 และผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 1.67

2.3 ด้านการบริหารจัดการ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริหารไม่เสาะแสวงหาทรัพยากรและทุนทรัพย์ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 6.67 รองลงมาคือ ผู้บริหารไม่ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.83 และผู้บริหารไม่พัฒนาสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 1.67

2.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริหารขาดความยุติธรรมและความเสมอภาคต่อผู้ร่วมงาน ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น คิดเป็นร้อยละ 9.17 รองลงมาคือ ผู้บริหารไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบ คำนึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 5.83 และผู้บริหารไม่มีความสุภาพ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่สามารถควบคุมตนเองและบุคคลอื่นได้ คิดเป็นร้อยละ 2.50

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน มีข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นแนวทาง สรุปผลได้ ดังนี้

3.1 ด้านสังคมและชุมชน ควรมีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อร่วมมือและช่วยเหลือในการพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง และเจริญก้าวหน้าโดยใช้แหล่งทรัพยากรซึ่งกันและกัน และควรให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมชื่นชมความสำเร็จของสถานศึกษา

3.2 ด้านวิชาการ ควรให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น โดยการวางแผน พัฒนา ประชุมหารือร่วมกัน รองลงมาควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัยและองค์ความรู้ทางการศึกษาใหม่ ๆ จากบุคคลและหน่วยงานภายนอก ควรสนับสนุนสื่อการเรียนรู้และงบประมาณอย่างเพียงพอ ติดตามประเมินผลการพัฒนา การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน และควรให้ครูได้จัดการเรียนการสอนเป็นหลักอย่างเต็มที่ ลดภาระงานครู ให้ครูได้สอนตรงตามวิชาเอกที่ถนัด สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 ด้านการบริหารจัดการ ควรวางแผนปฏิบัติงานอย่างมีระบบและปฏิบัติตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดโครงการเพื่อระดมทรัพยากรและสรรหางบประมาณจากทุกภาคส่วน เช่น การทอดผ้าป่า กิจกรรมการแสดงของนักเรียน การแข่งขันกีฬา และการขอรับบริจาคโดยตรง ควรเสริมสร้างภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นปฏิบัติงานให้สำเร็จ มีการตัดสินใจที่ดี นำทำ กล้าคิด กล้าทำ เสียสละ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และควบคุมการปฏิบัติงานด้วยแผนงานหรือโครงการ เสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงาน กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงาน ตลอดจนการประกาศเกียรติคุณและยกย่อง

3.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ควรจัดให้มีการอบรม พัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ ยึดหลักคุณธรรมใน

การบริหารงาน ควรมีการยกย่องและให้รางวัลแก่ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประพฤติปฏิบัติตนดีงาม หรือการใช้สื่อเผยแพร่เกียรติคุณ และหน่วยงานต้นสังกัดต้องมีการควบคุมความประพฤติ เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับจรรยา มารยาท ข้อบังคับ ข้อตกลง กฎหมายและศีลธรรม

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ ด้านสังคมและชุมชน รองลงมาคือด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาจากสภานักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครอง ด้านวิชาการ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารวางแผนอัตรากำลังของครูในสถานศึกษาเพียงพอ และตรงกับความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุชาติ เจ้า (2562 : 91) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่พบมากที่สุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ คือ ผู้บริหารขาดความยุติธรรม และความเสมอภาคต่อผู้ร่วมงาน ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารไม่ประพฤติ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ สอดคล้องกับกับคมสันต์ วงษ์ชาลี (2561 : 71) วิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียน มัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 18 กล่าวว่า ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจนกลายเป็นวิกฤติในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐ และให้บริการแก่ประชาชน จึงต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียนและคณะครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญขององค์กรบุคลากรในองค์กรย่อมปรารถนาและให้การยอมรับนับถือผู้บริหารที่มีคุณภาพ นั่นก็คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะความชำนาญงานมีประสบการณ์มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ฯลฯ แต่ที่เหนือสิ่งอื่นใดคือ ความเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ และมีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติอันสำคัญที่จะเป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารนั้นสามารถครองตน ครองคน และครองงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักในเรื่องของคุณธรรมต่อตนเองเป็นอย่างมาก

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ควรจัดให้มีการอบรม พัฒนา เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ ควรยึดหลักคุณธรรมในการบริหารงาน และมีการยกย่องให้รางวัลแก่ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประพฤติปฏิบัติตนดีงาม สอดคล้องกับวีระ โอบอ้อม (2563:198) วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาได้ระบุไว้ในกรอบมาตรฐานการประกอบวิชาชีพโดยคุรุสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถในการครองตน ครองคน ครองงาน ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารประสบผลสำเร็จ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งการเรียกร้องจากภาคสังคม ภาคประชาชน ต้องการให้ผู้นำในหน่วยงานของรัฐบาลมีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ คุณลักษณะของคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้จึงควรมีในผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. ผู้บริหารควรผลักดันตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง พัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของตนเองให้อยู่บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพ เข้ารับการอบรมเป็นประจำจากหน่วยงานที่ชำนาญทางด้านการบริหาร คุณธรรม และจริยธรรมมีความสำคัญเป็นมาตรฐานกำหนดแสดงออกว่าควรทำหรือไม่ควรทำ ผู้บริหารต้องรู้จัก การวิเคราะห์และไตร่ตรอง ตัดสินใจเลือกรับหรือกระทำสิ่งใด ๆ ด้วยความรู้ ความเข้าใจในประโยชน์และคุณค่าที่แท้จริง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดด้อย และข้อจำกัดของตนเองพร้อมที่จะปรับตนเองให้เข้ากับบริบทของสังคมและชุมชนตลอดเวลา

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษา ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม เหมาะสมกว่าเดิม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และยังช่วยให้ปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคตได้

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปสู่นโยบายการขับเคลื่อน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านสังคมและชุมชน ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคล เพื่อให้ทั้งองค์กรมีความรู้พื้นฐานไปจนถึงองค์ความรู้ ใหม่ ๆ ส่งผลให้องค์กรมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนไปถึงเป้าหมายได้ง่ายขึ้น เพิ่มศักยภาพขององค์กรให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อใช้ในการวิจัย 4 ด้าน มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในครั้งต่อไป คือ

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษารูปแบบคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่ประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

คมสันต์ วงษ์ชาลี. (2561). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นฤมล ศรียาเทพ. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

บรรจง ลาวะลี. (2560). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ปรีดาวรรณ วิชาธิคุณ. (2564). **การประยุกต์ใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามหลักไตรสิกขาสู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ.** บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. ปีที่ 8 : หน้า 30-45.

พนัส ประดลชอบ. (2563). **การศึกษาความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พนิดา โสดสงค์. (2560). **คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครูสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระมหาสุชาติ เจ้า. (2561). **คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่จังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เลิศณรงค์ นามวงศ์ชัย. (2562). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมืออาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วรรณษา ท้วมศิริ. (2561). **ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ในบริบทการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

วรรณพงษ์ พบกลาง. (2562). **คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามทัศนะของครู โรงเรียนกลุ่มเกาะแก้วสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วีระ โอบอ้อม. (2563). **รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 14(1), 193-204.

สุภาวดี พรหมทะสาร. (2561). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). **ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://cuturl.cfd/lUYrAyo (วันที่ค้นข้อมูล : 10 ตุลาคม 2565).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://citly.me/QBHEl.กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 มิถุนายน 2565).

แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for the development of personnel management in the retention of school personnel. High area Mokkhla school group under the jurisdiction of the Educational Service Area Office Tak Elementary School, Region 2

ทินกร รุ่งเรือนทรัพย์[1] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Tinnakorn Rungreansap and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ 9 โรงเรียน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 179 คน ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 คน และครูผู้สอนของสถานศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 174 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน ตามลำดับ ปัญหาพบว่า ไม่ได้รับเงินค่าล่วงเวลาเมื่อปฏิบัติงานนอก

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : tinnakornrung16@gmail.com โทร. 091-0280543
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

เวลาไม่มีสื่อ อุปกรณ์ทางการสอนอยู่ในสภาพที่ครูสามารถใช้การได้ และเพียงพอสำหรับครู การมอบหมายงานให้บุคลากรขาดความเหมาะสมและเป็นธรรม ไม่ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับบุคลากรไม่เหมาะสม และขาดการสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างเป็นระบบ แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ควรมีการจ่ายค่าตอบแทนสำหรับการปฏิบัติงานนอกเวลา ควรมีห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ ควรสร้างความสัมพันธ์โดยการจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ควรมีความจริงใจต่อกัน ควรมีการระบุหน้าที่การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และควรให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อความมั่นคงในการทำงาน

คำสำคัญ : การบริหารงาน, การธำรงรักษาบุคลากร

Abstract

The purposes of this research is to study the conditions, problems and guidelines for the development of personnel management regarding the maintenance of school personnel in high area, Mokkhla School in group of Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population consisted of administrators and teachers of schools in the high areas. Groups of Mokkhla School there are 9 schools, academic year 2022, 179 people. There are 5 administrators and 174 teachers (not including the researchers) of school in high area, Mokkhla School in group of Tak Primary Educational Service Area Office 2, academic year 2022. In addition, there are 9 eminent people for data source. The research instruments of this research are questionnaire and semi-structured interview, using frequency, percentage and standard deviation for content analysis.

The results found that the total of the maintenance of school personnel in high area, Mokkhla School in group of Tak Primary Educational Service Area Office 2 including 6 aspects, overall of condition level is at a high level. When considering each aspect, it was found that the highest average was Relationship with colleagues, Relationship with supervisors, Terms of work stability, Policy and Administration, Working environment and Salary and remuneration respectively. The problem was found that teachers cannot get money when working overtime. There are no

educational materials that can be used and not enough for teachers. Moreover, the assignment of work to personnel is lacking in proper and fairness which is not trusted by colleagues. The assignment of duties and responsibilities to personnel is inappropriate and a lack of a systematic survey of the needs of self-development of personnel.

The guidelines for the development of personnel management regarding the maintenance of school personnel in high area, Mokkhla School in group of Tak Primary Educational Service Area Office 2, it was found that there are 6 suggestions from administrators and teachers; 1) Compensation for part-time work should be paid 2) Clean and adequate restrooms 3) Organizing various activities to build relationships 4) Sincerity to each other 5) Clearly specifying operations responsibilities and 6) Building morale for personnel for work security.

Keywords : Administer, Retention Employee

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัฒน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญในการพัฒนาคน และถือว่าคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน

การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษามีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในโรงเรียน บุคลากรต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลายสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง บูรณาการสาระการเรียนรู้ด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยความเข้าใจมากกว่าการท่องจำ การเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสู่ท้องถิ่น การเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมโครงงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะด้านต่างๆ รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม วางแผนการทำงานเป็นระบบ (อนันต์ ศรีอำไพ, 2560 : 205) ได้ให้แนวทางในการ

พัฒนาบุคลากรว่า ประกอบด้วย การฝึกฝน (Training) เป็นการเพิ่มความถนัดทักษะและความสามารถเฉพาะอย่างในการ

“การบริหารงานบุคคล” ถือเป็นเรื่องสำคัญและยุ่งยากที่สุดในการจัดการเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวโยงกับจิตใจของผู้ปฏิบัติงานในองค์การ แม้ว่าองค์การจะมีงบประมาณ มีการจัดองค์การ มีการบริหารงานที่ดีเพียงใดก็ตาม แต่หากขาดการบริหารบุคคลที่ดีก็ยากที่จะทำให้องค์การนั้นบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ ในทางกลับกันหากมีการบริหารบุคคลที่ดีจัดวางตัวบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน ส่งเสริมสนับสนุนและลดความขัดแย้งภายในองค์การได้ก็จะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การนั้นๆ ด้วย (ศิริพร ฉั่ววิเชียร, 2560 : 4)

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นผลมาจากคุณภาพที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ก็คือปัญหาการไม่สามารถธำรงรักษาบุคลากร หรือครูผู้สอนให้ทำงานอยู่ในโรงเรียนได้นาน ความเป็นจริงแล้วนั้น การที่องค์การสามารถเลือกคนดี มีความรู้ ความสามารถเข้ามาทำงานในองค์การถือว่าเป็นความสำเร็จในเบื้องต้นเท่านั้น องค์การจะต้องรักษาและพัฒนาให้บุคคลอยู่กับองค์การมีกำลังกาย กำลังใจที่จะทำงาน และยังต้องพัฒนาขีดความสามารถให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (นงนุช วงษ์สุวรรณ, 2559 : 209)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น การธำรงรักษาบุคลากร จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากสามารถทำให้องค์กรลดปัญหาการสรรหาบุคลากรใหม่ ลดงบประมาณและยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรได้อย่างมาก

การจัดการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีโรงเรียนประถมศึกษาและขยายโอกาสที่ขาดอัตรากำลังคนในการปฏิบัติงาน จากการขาดแคลนอัตรากำลังดังกล่าวทำให้ครูไม่ครบชั้นเรียน อีกทั้งโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนโมขละ ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนพื้นที่สูง ส่งผลให้ครูต้องการย้ายไปปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ดีกว่าทำให้เกิดปัญหางานหยุดชะงักไม่ต่อเนื่อง ซึ่งทำให้เกิดผลเสียหายต่อการดำเนินงานในสถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจในการวิจัยแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการธำรงรักษาบุคลากรของโรงเรียน ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การธำรงรักษาบุคลากร
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
3. ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา
6. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัยที่เหมาะสมกับรายละเอียดในการวิจัยดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 1 และบทที่ 2 โดยได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.3 ข้อพิจารณาทางจริยธรรมรูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามสภาพและปัญหากับประชากร และใช้แบบสัมภาษณ์หาแนวทางการบริหารงานกับแหล่งข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ที่สนใจ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งขั้นตอนดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 รายละเอียดการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ 9 โรงเรียน จำนวน 179 คน ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 5 คน

2 ครูผู้สอนในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 174 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน มีระดับสภาพโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก ด้านความมั่นคงในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ด้านนโยบายและการบริหาร อยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับมาก และด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีสวัสดิการที่พักอาศัย อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการจ่ายค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงในการเดินทางไปราชการ อยู่ในระดับมาก และมีการจัด

สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการจ่ายค่าตอบแทนสำหรับการปฏิบัติงานนอกเวลา อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นสวยงามของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก รองลงมา บรรยากาศในการทำงานภายในโรงเรียนมีความเป็นกันเอง อยู่ในระดับมาก และมีอาคารเรียน ห้องเรียน เหมาะสมกับการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการรับฟังปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีความเป็นกันเองของผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก และมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี มีความยุติธรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเหมาะสมและเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการให้ความเคารพต่อบุคลากรที่อาวุโสอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีความสนิทสนมของบุคลากรในโรงเรียน รู้ใจกัน เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับมาก และมีการให้เกียรติและให้ความสำคัญซึ่งกันและกันของบุคลากร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านนโยบายและการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ นโยบายมาจากการวางแผนร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากร อยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการปรึกษาหารือในการทำงาน อยู่ระดับมาก และนโยบายถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน แน่นอน ทุกฝ่ายยอมรับและเข้าใจตรงกัน อยู่ระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การระบุหน้าที่การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน อยู่ระดับมาก

1.6 ด้านความมั่นคงในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับจากคนอื่นและสังคม เนื่องจากการทำงานในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา มอบประกาศเกียรติบัตรให้ครูที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี อยู่ในระดับมาก และมีสวัสดิการเงินกู้สำหรับบุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูงกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สภาพปัญหาทั้ง 6 ด้าน มีผลดังนี้

2.1 ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่ได้รับเงินค่าล่วงเวลาเมื่อปฏิบัติงานนอกเวลา รองลงมา เงินเดือนที่ได้รับไม่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ และไม่ได้รับเงินโบนัส/รางวัลตามผลงานที่ปฏิบัติอย่างยุติธรรม และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่มีสวัสดิการที่พักอาศัย

2.2 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่มีสื่อ อุปกรณ์ทางการสอนอยู่ในสภาพที่ครูสามารถใช้การได้และเพียงพอสำหรับครู รองลงมา ห้องทำงานคับแคบ อากาศไม่ถ่ายเทและแสงสว่างไม่เพียงพอ และขาดวัสดุ อุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย บรรยากาศในการทำงานภายในโรงเรียนเต็มไปด้วยความตึงเครียดและขัดแย้ง

2.3 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า การมอบหมายงานให้บุคลากรขาดความเหมาะสมและเป็นธรรม รองลงมา ผู้บังคับบัญชาไม่เคยยกย่องชมเชยเมื่อปฏิบัติหน้าที่ได้ดีหรือประสบความสำเร็จและผู้บังคับบัญชาไม่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้บังคับบัญชาขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

2.4 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ไม่ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน รองลงมา เพื่อนร่วมงานไม่เคยยกย่องชมเชยเมื่อปฏิบัติหน้าที่ได้ดีหรือประสบความสำเร็จ และไม่มีงานพบปะสังสรรค์ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างสมาชิกด้วยกัน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่มีการให้ความเคารพต่อบุคลากรที่อาวุโส

2.5 ด้านนโยบายและการบริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับบุคลากรไม่เหมาะสม รองลงมา นโยบายในการพัฒนาบุคลากรขาดความชัดเจนและไม่ตรงกับความต้องการและการสื่อสารในโรงเรียนขาดการต่อเนื่องและชัดเจน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้บริหารไม่ใช้หลักธรรมภิบาลในการบริหาร

2.6 ด้านความมั่นคงในการทำงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ขาดการสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างเป็นระบบ รองลงมา ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้และทักษะอย่าง

สม่ำเสมอ และไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ไม่มีสวัสดิการกู้เงินสำหรับบุคลากรในโรงเรียน

3. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ จำนวน 6 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน พบว่า ควรมีการจ่ายค่าตอบแทนสำหรับการปฏิบัติงานนอกเวลา รองลงมา ควรปรับเงินให้เหมาะสมกับวุฒิการศึกษา หน้าที่ความสามารถ อายุการทำงาน อันดับสาม ควรเพิ่มสวัสดิการต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทำอาชีพเสริม และอันดับสุดท้าย การขึ้นเงินเดือนควรพิจารณาให้ทั่วถึงและชอบธรรม

3.2 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า ควรมีห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ รองลงมา ควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ทางการสอนอยู่ในสภาพที่ครูสามารถใช้การได้ และเพียงพอสำหรับครู อันดับสาม ควรจัดให้มีห้องทำงานที่สงบ จัดห้องเรียนและที่พักของครูให้เหมาะสมและพอดี และอันดับสุดท้าย ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและอาคารเรียน ปรับปรุงสถานที่ สร้างบรรยากาศ ซ่อมแซมและปรับปรุงอาคารเรียน

3.3 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา พบว่า ควรสร้างความสัมพันธ์โดยการจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกัน รองลงมา ควรมีความยุติธรรมและมีความเป็นผู้นำ อันดับสาม ควรเปิดอกเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะ สร้างความเป็นกันเองเพื่อบรรยากาศในการทางานมีการให้กาลังใจและเข้าถึงบุคลากรมากขึ้น และอันดับสุดท้ายควรมีความจริงใจในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา

3.4 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่า ควรมีความจริงใจต่อกัน รองลงมา ควรมีการพูดคุยกันเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน อันดับสาม ควรจัดกิจกรรมให้บุคลากรมีส่วนร่วมเพื่อความสามัคคี และอันดับสุดท้าย ควรแจ้งให้ผู้ร่วมงานได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน

3.5 ด้านนโยบายและการบริหาร พบว่า ควรมีการระบุหน้าที่การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รองลงมา ควรมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับบุคลากรให้เหมาะสม อันดับสาม นโยบายในการพัฒนาบุคลากรควรมีความชัดเจนและไม่ตรงกับความต้องการ และอันดับสุดท้าย ควรมีการติดตามการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

3.6 ด้านความมั่นคงในการทำงาน พบว่า ควรให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อความมั่นคงในการทำงาน รองลงมา ควรมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างเป็นระบบ อันดับสาม ควรส่งเสริมให้ครูได้เพิ่มความรู้ด้านวิชาการ และอันดับสุดท้าย ควรจัดให้มีกองทุนช่วยเหลือบุคลากร

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีสวัสดิการที่พักอาศัย มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นสวยงามของโรงเรียน มีการรับฟังปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการให้ความเคารพต่อบุคลากรที่อาวุโส มีนโยบายมาจากการวางแผนร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากร มีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับจากคนอื่นและสังคมเนื่องจากการทำงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อับดุลรอมัน เปาะซา (2559 : 86) ศึกษาเรื่อง การธำรงรักษาบุคลากรและปัญหาการธำรงรักษาบุคลากรตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส พบว่า การธำรงรักษาบุคลากรโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส โดยรวมมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน

พิจารณาสภาพเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีสวัสดิการที่พักอาศัย มีการจ่ายค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงในการเดินทางไปราชการ และมีการจัดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล ดังที่เสนาะ ติเยาว์ (2559 : 31) ให้ความหมายของค่าตอบแทนไว้ว่า หมายถึง การจ่ายให้กับการทำงานอาจเรียกเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือนก็ได้ เงินค่าจ้างหมายถึง เงินที่คนงานได้รับโดยถือเกณฑ์จำนวนชั่วโมงที่ทำงาน ค่าจ้างจะขึ้นลงตามจำนวนชั่วโมงทำงาน ส่วนเงินเดือนได้แก่ รายได้ที่ได้ประจำในจำนวนคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนชั่วโมงทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพงศ์ แก้วใส (2560 : 3) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวโน้มการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในศตวรรษหน้า ผลการวิจัยพบว่า การธำรงรักษาข้าราชการครูควรได้รับค่าตอบแทนได้รับเงินค่าล่วงเวลาในการปฏิบัติงาน บรรยากาศในโรงเรียนและสวัสดิการครู ผู้บริหารต้องออกเยี่ยมบำรุงขวัญครู จัดสวัสดิการให้ครูมีที่อยู่อาศัย มีการประกันชีวิต ให้อายุราชการทวีคูณ และให้ความปลอดภัยของโรงเรียน

2. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นสวยงามของโรงเรียน บรรยากาศในการทำงานภายในโรงเรียนมีความเป็นกันเอง และมีอาคารเรียน ห้องเรียน เหมาะสมกับการเรียนการสอน สอดคล้องกับ อำนวย แสงสว่าง (2560 : 25) ที่ได้กล่าวถึงวิธีการให้การสนับสนุนและการส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่พนักงานจาก

ผู้บริหารทุกระดับในข้อที่ 3 คือ จัดให้บรรยากาศการทำงานที่ดี เอื้อต่อการทำงาน เช่น จัดห้องให้ถูกสุขลักษณะ ตกแต่งบริเวณสถานที่ทำงานให้สะอาด โต๊ะ เก้าอี้ทำงานที่เหมาะสม จัดอุปกรณ์ เครื่องมืออำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างเพียงพอ จัดระบบวิธีการทำงานที่มีระเบียบและวินัยในการทำงาน นอกจากนี้ มณีวรรณ ฉัตรอุทัย (2558 : 76) ได้นำเสนอแนวคิดในเรื่องของการจูงใจบุคลากรในการทำงานไว้เช่นกัน โดยได้กล่าวถึงปัจจัยที่เอื้อให้เกิดความพึงพอใจในงานไว้ 4 ประการ คือ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและเอื้อให้การทำงานเป็นไปอย่างดีมีประสิทธิภาพ ปัจจัยดังกล่าวนี้จำเป็นต้องได้รับงบประมาณในการจัดสรร ซึ่งเมื่อโรงเรียนมีงบประมาณไม่เพียงพอก็ไม่สามารถจัดหามาให้แก่บุคลากรได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ธรรมลังกา (2560 : 72-73) ได้ศึกษาการบริหารบุคลากรในโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารบุคลากรด้านการธำรงรักษาบุคคล โรงเรียนได้มีการบริการทางวิชาการให้แก่บุคลากรโดยจัดห้องสมุด มุมหนังสือ เอกสารทางวิชาการ สื่อและอุปกรณ์อย่างพอเพียงและทั่วถึง ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้เกิดความพึงพอใจ

3. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการรับฟังปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นกันเองของผู้บังคับบัญชา และมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี มีความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพงศ์ แก้วใส (2560 : 3) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวโน้มการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในศตวรรษหน้า ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารต้องออกเยี่ยมบำรุงขวัญครู จัดสวัสดิการให้ครูมีที่อยู่อาศัย มีการประกันชีวิต ให้อายุราชการทวีคูณ และให้ความปลอดภัยของโรงเรียน การประเมินผลการปฏิบัติงานสร้างเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งเครื่องมือการประเมินและแบบประเมินที่มีมาตรฐาน มีความเป็นธรรมและมีการเชิดชูเกียรติคุณครูที่เกษียณอายุทุกคนโดยไม่ต้องร้องขอ

4. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการให้ความเคารพต่อบุคลากรที่อาวุโส มีความสนิทสนมของบุคลากรในโรงเรียน รู้ใจกัน เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน และมีการให้เกียรติและให้ความสำคัญซึ่งกันและกันของบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2560 : 107) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนจะเป็นความสัมพันธ์ที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ มีความรักความสามัคคี ร่วมมือในการปฏิบัติงาน มีความรักในเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งความเสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลรัตน์ ประสาท (2561 : 61-64) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อปัจจัยค้ำจุนของบุคลากรโรงเรียนเอกชนในจังหวัดลำปาง พบว่า ในความคิดเห็นของครู ปัจจัยค้ำจุนในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในที่ทำงานมีความสำคัญสูงสุด

5. ด้านนโยบายและแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีนโยบายมาจากการวางแผนร่วมกันของผู้บริหารและบุคลากร มีการปรึกษาหารือในการทำงาน และมีนโยบายถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน แน่นอน ทุกฝ่ายยอมรับและเข้าใจตรงกัน สอดคล้องกับเยาวพา เดชะคุปต์ (2559 : 38-41) ที่ได้นำเสนอทัศนะในด้านการบริหารไว้โดยได้นำเสนอรูปแบบการบริหารไว้รูปแบบหนึ่งคือ รูปแบบการบริหารแบบประชาธิปไตย (Democratic Type) การบริหารงานลักษณะนี้เป็นในแนวที่ผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาต่างก็ร่วมมือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารเป็นผู้นำในการวางนโยบายและจุดมุ่งหมาย ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตลอดจนร่วมรับผลสำเร็จของงานร่วมกัน บุคลากรจึงมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน เช่นเดียวกันกับที่นงนุช วงศ์สุวรรณ (2559 : 46) ที่ได้อ้างถึงทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ขั้นที่ 4 ที่กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการการยอมรับต้องการการยอมรับทั้งจากบุคคลอื่นและยอมรับตนเองเกี่ยวกับความมั่นใจในเรื่องความรู้ความสามารถที่เป็นที่ยอมรับและยกย่องจากบุคคลทั่วไป เช่นเดียวกันกับที่ มณีวรรณ ฉัตรอุทัย (2558 : 127) ได้นำเสนอการนำแรงจูงใจไปประยุกต์ใช้ในองค์การว่าผู้บริหารควรสร้างการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม โดยทั้งผู้บริหารและพนักงานสามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการทำงาน เมื่อบุคลากรรู้สึกได้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ท้ายที่สุดก็จะส่งผลให้โรงเรียนสามารถธำรงรักษาบุคลากรของตนเอาไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอับดุลรอมัน เปาะซา (2559 : 86) ศึกษาเรื่อง การธำรงรักษาบุคลากรและปัญหาการธำรงรักษาบุคลากรตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส พบว่า การธำรงรักษาบุคลากรโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส โดยรวมมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน

6. ด้านความมั่นคงในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับจากคนอื่นและสังคมเนื่องจากการทำงานในโรงเรียน มีการมอบประกาศเกียรติบัตรให้ครูที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีสวัสดิการเงินกู้สำหรับบุคลากรในโรงเรียน สอดคล้องกับที่ พนัส หันนาคินทร์ (2559 : 120) ให้ทัศนะว่า ความมั่นคงในการทำงาน คือความรู้สึกในแง่ที่ว่างานที่มีความมั่นคงย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกมั่นคงและต้องการที่จะปฏิบัติงานอยู่ต่อไป องค์การจึงควรมีการดาเนินการให้บุคลากรตระหนักว่างานที่ตนเองทานั้นมีความมั่นคง และสอดคล้องกับที่ มณีวรรณ ฉัตรอุทัย (2558 : 331) กล่าวว่าการสร้างความมั่นคงในการทำงาน เป็นการสร้างระบบการรับรู้ในความสามารถ แรงจูงใจ ความต้องการและทัศนคติ ค่านิยมของบุคคลที่เป็นตัวชี้นำและช่วยทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวนี้จะอธิบายว่าเหตุใดจึงเป็นการยากที่

คนเราจะเปลี่ยนอาชีพ นอกจากนี้ยังช่วยทาให้เข้าใจว่าทำไมคนแต่ละคนจึงมีมุมมองต่องานต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลรัตน์ ประสาท (2561 : 61-64) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อปัจจัยค้ำจุนของบุคลากรโรงเรียนเอกชนในจังหวัดลำปาง พบว่า ในความคิดเห็นของครู ด้านความมั่นคงในการทำงานมีความสำคัญสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม และให้มีการนิเทศผลการดำเนินโครงการและรายงานผลทุก ๆ ปี

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรวางแผนการจัดการเรียนรวม และมีการนิเทศผลการดำเนินการทุก ๆ ภาคการศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรดำเนินการจัดการเรียนรวม มีการนิเทศผลการดำเนินการทุกเดือน

1.4 ครูควรดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนทั่วไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนพิเศษ

1.5 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมดำเนินการเกี่ยวกับการนำงบประมาณที่ได้รับมาจัดทำเครื่องมือในการเรียนการสอนนักเรียนพิเศษ

1.6 ผู้ปกครองนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนพิเศษ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการธำรงรักษาบุคลากรในโรงเรียนพื้นที่สูง กลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีข้อเสนอแนะในการนำแนวทางไปใช้ ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานบุคลากรครูคนใดผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จะมีสิ่งจูงใจเป็นค่าตอบแทน ในรูปโบนัส และสวัสดิการต่างๆ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรกำหนดนโยบายหลักขององค์กร ว่าบุคลากรคนใดทำงานมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล จะได้รับการพิจารณาให้รับผิดชอบในตำแหน่งและค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

3. สถานศึกษา ควรมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

_____. (2561). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **กฎกระทรวงเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. (2556). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

จตุพงศ์ แก้วใส. (2560). **แนวโน้มการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนใต้ในทศวรรษหน้า.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2559). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ใจประภา มั่นเกตุวิทย์. (2557). **การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาร่วมกัน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาญชัย อาจิณสมาจาร. (2560). **การบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพฯ.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันท์. (2559). **การจัดการทรัพยากรบุคคล.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดนัย เทียนพุฒ. (2559). **การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และประสาน หอมพูล. (2558). **การบริหารงานบุคคล.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วังอักษร.

ตะวัน สาดแสง. (2558). **สร้างคนสร้างองค์การ.** กรุงเทพฯ : ส.เอเซียเพรสจำกัด.

เทพรัตน์ ดาวเรือง. (2560). **การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอยะหา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2559). **มนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อินฟอร์มีเดีย บุ๊คส์.

ธงชัย สันติวงษ์. (2559). **การบริหารงานบุคคล.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

Guidelines for developing desirable characteristics of educational institution administrators in the age of Thailand 4.0 special education centers Tak province

ชนกานต์ อินทะราชา[1], สมชาย อังสุโชติเมธี[2] และ สุรพงษ์ แสงสีมุข[3]
Chanakan Intharacha Somchai Angsuchotimethee and Suraphong Saengseemok

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ประชากรได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 79 คน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ควรมีการกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถและความถนัด เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก
Email : modtanoy5977@gmail.com โทร. 081-4694453

[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก
Email : somchaiang63@gmail.com โทร. 095-6326684

[3] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก
โทร. 065-4578858

ให้เป็นผู้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ สร้างเครือข่ายการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี และมีการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองเพื่อหาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา เพื่อการพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, คุณลักษณะอันพึงประสงค์, ยุคประเทศไทย 4.0

Abstract

The purpose of this research was to study and find ways to develop desirable characteristics of school administrators in the age of Thailand 4.0, special education center Tak province. The population is civil servants, teachers and educational personnel of the special education center Tak province in the academic year 2022, 79 people. The informants are 9 experts. Tools used to collect data in the form of questionnaires and interview forms. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation and content analysis.

The results showed that :

1. Desirable characteristics of of school administrators in the era of Thailand 4.0 overall mean a high level. When considering each aspect it was found that 3 aspects were at a high level and 1 aspect were as a moderate level , in descending order, namely aspect of academic leadership, human relations,vision and aspect the use of technology and communication respectively.

2. Guidelines for developing desirable characteristics of school administrators in the era of Thailand 4.0 should be decentralized. Give everyone the opportunity to participate in working according to their knowledge, competence and aptitude a person who seeks to learn in order to develop himself to be a person who keeps pace with academic changes create a network using technology and information, to create an exchange of knowledge for the development of technology personnel, and analyze their own potential to find strengths and points that should be developed for development working for maximum efficiency.

Keywords : Guidelines for developing , Desirable characteristics ,
The age of Thailand 4.0

บทนำ

การศึกษายุคประเทศไทย 4.0 คือ กระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนแห่งบนโลกใบนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบัน ยังคงห่างไกลในหลายๆ มิติ เช่น ไม่เคยสอนให้ผู้เรียนได้คิดเอง ทำเอง ส่วนใหญ่ยังคงสอนให้ทำโจทย์แบบเดิมๆ ผู้เรียนเริ่มไม่รู้จักสังคม ส่วนใหญ่ใช้เวลาในโลกออนไลน์ ในการเล่นเกม การซื้อสินค้า การคุยผ่านโปรแกรม เฟสบุ๊ค ไลน์ และอินสตราแกรม ส่วนมากเป็นสังคมมายา ซึ่งเทคโนโลยีไม่ได้ผิดแต่เหรียญมีสองด้าน เทคโนโลยีเองก็เช่นกัน การที่จะนำไปใช้ในด้านใดให้เกิดประโยชน์ เป็นความยากและท้าทายของผู้ที่ต้องทำหน้าที่สอนในยุคนี้ เพราะการเรียนการสอนในยุคประเทศไทย 4.0 ต้องปล่อยให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปล่อยให้กล้าคิดและกล้าที่จะผิดแต่ทั้งหมดก็ยังคงต้องอยู่ในกรอบที่สังคมต้องการ หรือยอมรับได้ ไม่ใช่ว่าเก่งจริง คิดอะไรใหม่ๆ ได้เสมอและมีความคิดสร้างสรรค์แต่ ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งต้องอาศัยหลักของการใช้เทคโนโลยีที่เกิดความคุ้มค่า (พรชัย เจดามานและคณะ, 2559 : 2-3)

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย ความเท่าเทียมและเสมอภาคของผู้เรียน โอกาสการเข้ารับการศึกษา คุณภาพของระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เพื่อสร้างคุณลักษณะผู้เรียนยุคประเทศไทย 4.0 การเรียนรู้ตลอดชีวิตและทักษะอาชีพ การสร้างองค์ความรู้ การตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงของครู การตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา และกฎหมายที่ตอบสนองการจัดการศึกษาให้มีความเป็นอิสระและความรับผิดชอบ (ทิพย์วรรณ ล้วนปสิทธิ์สกุล, 2562 : 22)

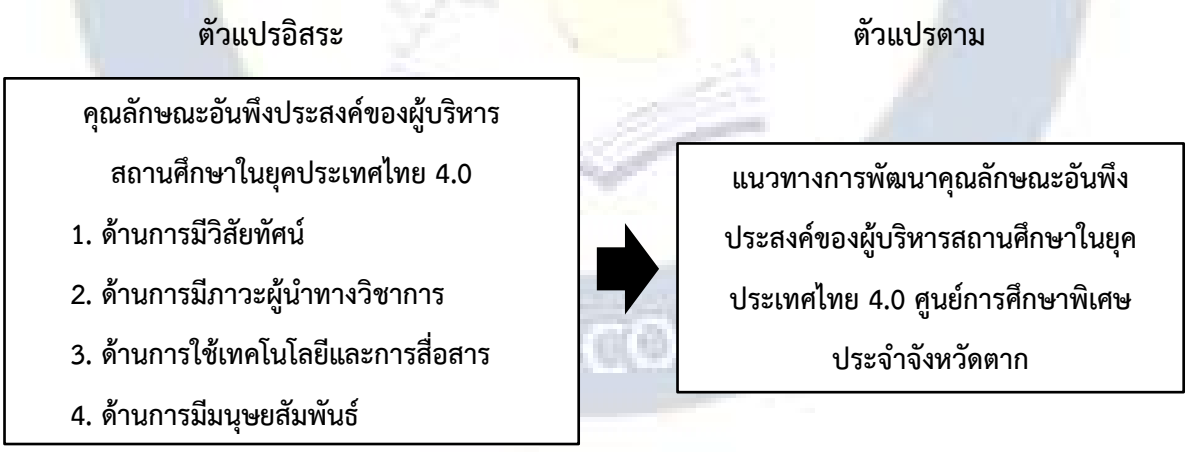
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก สังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต โดยมีหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เตรียมความพร้อมฝึกทักษะทุกด้าน ฟื้นฟูสมรรถภาพ ตามกระบวนการในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ส่งต่อ ให้เข้าสู่ระบบสถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาแก่คนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการจัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัดตาก มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 80 คน (สารสนเทศ,2565 :13) ซึ่งในจังหวัดตาก มีลักษณะภูมิประเทศในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน มีทั้งพื้นที่ราบ และพื้นที่ภูเขาสูง มีความหลากหลายทาง

ชาติพันธุ์ การเดินทางมารับบริการของคนพิการค่อนข้างยากลำบาก ส่งผลให้คนพิการบางกลุ่มขาดโอกาสในการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ในปัจจุบันแนวการศึกษาไทยจะต้องพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 ซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องและเป็นไป ตามแนวการศึกษาไทยในยุคประเทศไทย 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะหรือวิธีการบริหารต่างๆแม้กระทั่งทัศนคติ เพื่อให้เข้ากับสภาพของประเทศในปัจจุบัน และเพื่อให้องค์กรสามารถเติบโตในบริบทใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยและมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก แบ่งขั้นตอนดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 79 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างเป็นอิสระตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยรวมและรายด้าน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง อภิปรายผลใต้ตารางด้วยความเรียงและแปลผลตามเกณฑ์กำหนด

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 จากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นรายด้านแล้วนำเสนอแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ มาเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้านเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน ยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้วยตนเองโดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จาการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยการใช้ความถี่และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก สรุปผลการวิจัย ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายข้อในแต่ละด้านมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ มีการกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบ ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ มีการประชุมเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกเพื่อกำหนดทางเลือกในการปรับบริบทสถานศึกษาให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลง และมีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมเสนอข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

2. ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการประยุกต์ใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาอย่างหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาและความแตกต่างระหว่างบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมาคือ มีทักษะสามารถสร้างแรงบันดาลใจ ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ โดยเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา และมีการกระตุ้นโน้มน้าวให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเสมอภาค ตามลำดับ

3. ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 11 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารภายในเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารและจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษา และ มีการส่งเสริมการจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

4. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ให้ความสำคัญต่อ

สภาพแวดล้อมทั้งภายในและชุมชนภายนอก บริบทของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา รองลงมาคือ ให้ความสนใจ ยอมรับฟัง ความคิดเห็นความต้องการ เคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และให้ความไว้วางใจข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมอบหมายงานให้ปฏิบัติและรับผิดชอบตามความรู้ความสามารถอย่างทั่วถึงเสมอภาคกัน ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก มีผลการวิจัยสรุปได้คือ

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ คือ ควรมีการกระจายอำนาจเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถและความถนัด ควรมีการกำหนดนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในการบริหาร มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน และเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ในการสร้างวิสัยทัศน์กำหนดทิศทางขององค์กร

2. ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ ควรเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ ควรใช้กระบวนการกลุ่มให้เกิดการร่วมคิดร่วมพัฒนากับคณะครูและนักเรียนในการพัฒนาหลักสูตรแบบกิจกรรมสัมพันธ์นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีการถ่ายทอดแนวนโยบายการบริหารในยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและประยุกต์ใช้เป็นวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

3. ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร คือ ควรมีการสร้างเครือข่ายการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กร ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีด้วยการอบรม ศึกษาดูงานกับหน่วยงานที่ดำเนินการได้ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างได้ และควรมีศูนย์สารสนเทศ มอบหมายผู้รับผิดชอบ มีการจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครูในการปฏิบัติงานพัฒนาระบบให้เข้าถึงได้หลาย ๆ ช่องทาง

4. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ คือ ควรมีการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองเพื่อค้นหาศักยภาพจุดเด่น จุดด้อย จุดควรพัฒนา ควรสร้างเครือข่าย กับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และควรให้ความช่วยเหลือแนะนำ สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรทุกคนในองค์กรอย่างจริงใจ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ สร้างเครือข่าย การใช้เทคโนโลยี

และสารสนเทศ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี และมีการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองเพื่อหาจุดเด่นจุดที่ควรพัฒนาเพื่อการพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคประเทศไทย4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก มีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดได้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก โดยรวมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษามีความคิดสร้างสรรค์และกล้าคิดนอกกรอบในการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการประยุกต์ใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาอย่างหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาและความแตกต่างระหว่างบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารภายในเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารและจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและให้ความสำคัญสภาพแวดล้อมทั้งภายในและชุมชนภายนอก บริบทของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของ ชัยศักดิ์ ศุกระกานต์ (2559 อ้างถึงใน วัฒนากร ต่อซอน, 2561 : 48-49) ที่กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาสู่โมเดลไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย คุณลักษณะทางความคิดและสติปัญญา ต้องมีความฉลาดหลักแหลม คิดวิเคราะห์และคาดการณ์ได้อย่างเป็นระบบเล็งเห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและกำหนดแนวทางตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคุณลักษณะความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องมีทักษะในการสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นมีทัศนคติเชิงบวก เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม คุณลักษณะ ด้านการทำงาน ต้องมีความรู้ เข้าใจ มีความสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีวิธีการถ่ายทอดและสอนงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และคุณลักษณะส่วนบุคคล ที่ส่งเสริมต่อการขับเคลื่อนในยุคประเทศไทย 4.0 เช่น ความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบสูง ความมุ่งมั่นตั้งใจ ความรอบคอบ และมีความกระตือรือร้น สามารถปรับตัวเข้าสถานการณ์ได้อย่างกลมกลืน และสอดคล้องกับงานการวิจัยของ วิภาลัย วงษา (2563 : 143-145) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมและรายด้านมีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาภรณ์ ทิพย์กาญจนรัตน์ และเตือนใจ ดลประสิทธิ์ (2563 :121-122) ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 โดยรวมและรายด้านมีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ สร้างเครือข่ายการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีและมีการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเองเพื่อหาจุดเด่นจุดที่ควรพัฒนาเพื่อการพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการใช้การโน้มน้าวสร้างแรงบันดาลใจให้ครูมองเห็นภาพความสำเร็จจากการนำวิสัยทัศน์ไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ระดับคุณลักษณะของผู้นำยุคใหม่ที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและเปิดรับความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือการใช้และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารกับโรงเรียน องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความเข้าใจบทบาท อำนาจ หน้าที่ของตนเองตามนโยบายการศึกษายุคประเทศไทย 4.0 สามารถวิเคราะห์จุดเด่นที่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีและจุดที่ควรพัฒนาของตนเองได้ถูกต้องชัดเจน ยังมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่น้อย ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรในสถานศึกษา มีบทบาทในการกำหนดทิศทาง นโยบายและนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยนต์ เพาพาน (2559 : 1-9) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ว่าต้องเป็นผู้มีทักษะทางปัญญาสูง เป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีจิตเชิงสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดี และเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ความคาดหวังสูง ที่มุ่งการสร้างความสำเร็จของงาน พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสร้างให้เป็นองค์กรนวัตกรรมยุคใหม่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในทศวรรษที่ 21 ที่ดีมีคุณภาพ ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุม (Controlling) มาเป็นผู้วางแนวทางการปฏิบัติงาน (Aligning) มีการมอบอำนาจ สามารถโน้มน้าวให้มีการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง มีแนวคิดกว้างไกล (Thinking Globally) มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักการสื่อสารที่ดี มีวินัยในตนเองเพื่อเป็นตัวอย่างในองค์การ มั่นคงในหลักการและอุดมการณ์ รู้จักแก้ปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีใจรักในงานรักผู้ร่วมงาน รักผู้มารับบริการและเป็นผู้สร้างโอกาสใหม่ๆ ให้กับองค์การ ปรับตัวเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างกลมกลืน เข้าใจและภูมิใจวัฒนธรรมของตน เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาลัย วงษา (2563 : 143-145) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่

พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ควรมีการอบรมพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ในการบริหารโรงเรียนและการแก้ปัญหาในการจัดการภายในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน วางแผนพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 ส่งเสริมการสร้างและพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนที่สอดคล้องกับยุคไทยแลนด์ 4.0 ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริม การนิเทศ ติดตาม ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ ส่งเสริมการหาสื่อนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน สามารถให้คำปรึกษาแก่ครู ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ส่งเสริม การเข้ารับการอบรมในด้านการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นประโยชน์ในการสื่อสารและจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ จัดหาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารโรงเรียนให้เหมาะสมแก่ผู้เรียนและรองรับกับโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนและการบริหารโรงเรียนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ควรสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาหาความรู้สร้างความเข้าใจการสื่อสารแบบสองทาง เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ จะทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตนเองและนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ควรมีการพัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยอาจกำหนดเป็นหลักสูตรการพัฒนาระยะสั้น เพื่อทบทวนเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีให้ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าหาความรู้มาใช้ในการพัฒนา การบริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ได้ทันการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

1.4 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามข่าวสาร นโยบายของทั้งรัฐบาลและกระทรวงศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องนำมาปฏิบัติเพื่อให้สามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการในยุคประเทศไทย 4.0 ศูนย์การศึกษาพิเศษหรือสังกัดอื่น

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษหรือสังกัดอื่น

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). **แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.

ทิพย์วรรณ ล้วนปสิทธิ์สกุล. (2562). **คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 4.0.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรชัย เจดามาน และคณะ. (2559). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการสู่การเปลี่ยนผ่านศตวรรษที่ 21 : ไทยแลนด์ 4.0.** วารสารหลักสูตรและการเรียนการสอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2(1), 2-3.

รัชฎาภรณ์ ทิพย์กาญจนรัตน์ และเตือนใจ ดลประสิทธิ์. (2563, กรกฎาคม-กันยายน). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1**. วารสารการวิจัยการพัฒนา. 10(3), 118-126.

วัฒนากร ต่อซอน. (2561). **คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิภาลัย วงษา. (2563). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก. (2565). **สารสนเทศ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก ปีการศึกษา 2565**. ตาก : ศูนย์การศึกษาพิเศษ.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

THE GUIDELINES FOR LEADERSHIP DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21st CENTURY OF THE NETWORK FOR ENHANCEMENT OF EDUCATIONAL MANAGEMENT EFFICIENCY SPECIAL EDUCATION CENTER, SCHOOL DISTRICT 7

พัชรา เกตุขาว[1], สมชาย อังสุโชติเมธี[2] และ สุรพงษ์ แสงสีมุข[3]
Patchara Ketkhaw Somchai Angsuchotimethee and Suraphong Saengseemok

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนและบุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 จำนวน 242 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน แบบแบ่งชั้นตามสถานภาพของประชากรและการสุ่มอย่างง่าย แหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านบริหารงานเชิงกลยุทธ์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการชักนำจูงใจ โน้มน้าวใจ และด้านการมีวิสัยทัศน์ ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริงจากการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากร

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : Patchara17@gmail.com โทร. 091-8546660
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : somchaiang63@gmail.com โทร. 095-6326684
[3] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
โทร. 065-4578858

ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นนโยบายการปฏิบัติงาน ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารต้องสร้างเจตคติที่ดีในการสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานที่ความเข้าอกเข้าใจในปฏิบัติงานส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และสามารถเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมไปตามบริบทของสถานศึกษาได้

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำ, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of the research investigate and explore the approaches to the leadership development of school administrators in the 21st century of the network for enhancement of educational management efficiency special education center, school district 7. For collecting and analyzing data; in terms of 1) investigate the leadership development of school administrators in the 21st century of the network for enhancement of educational management efficiency special education center, school district 7, the questionnaires were used to collect data from the samples who were 242 teachers in special education center, school district 7 and the collected data were analyzed by percentages, arithmetic means, standard deviation. For 2) exploring the approaches to leadership development of school administrators in the 21st century of the network for enhancement of educational management efficiency special education center, school district 7 the interviews were used to collect data from 9 experts, and the collected data were analyzed by content analysis.

The findings of the research indicated that;

1. In terms of the leadership development of school administrators in the 21st century of the network for enhancement of educational management efficiency special education center, school district 7, it was found that; on the whole, leadership development of school administrators in the 21st century of the network for enhancement of educational management efficiency special education center, school district 7 seemed to be at the high level. Considering each aspect ordered from the highest to the least, they was strategic management, human relations, information technology, influence and vision. Respectively.

2. For exploring the approaches to the leadership development of school administrators in the the 21st century of the network for enhancement of educational management efficiency special education center, school district 7, it can be said that the approaches to the the leadership development of school administrators in the 21st century of the network for enhancement of educational management efficiency special education center, school district 7, principals should be establishing a clear vision can actually be implemented by listening to opinions from personnel, communities and related parties to determine operational policies, through the use of appropriate information technology in teaching and learning and executives must create a good attitude to create a working atmosphere that promotes empathy and understanding and build morale for personnel in operation Encourage joint problem solving and can be changed to suit the context of the educational institution.

Keyword : Guideline Development, Leadership, 21st century

บทนำ

พลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกอันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้ง ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่ทักษะในศตวรรษที่ 21 โลกาภิวัตน์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย รวมทั้งระบบการศึกษาปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหารการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษารวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : ง)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องมีความรู้ มองกว้าง คิดไกล มุ่งสู่ความสำเร็จ การบริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้บริหารจะต้องสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ตามและให้คำปรึกษาเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน นั่นคือผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ไปสู่ความสำเร็จใน

ทุก ๆ ด้าน และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาที่หลากหลาย ตามมาตรฐานของการศึกษาแห่งชาติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนา

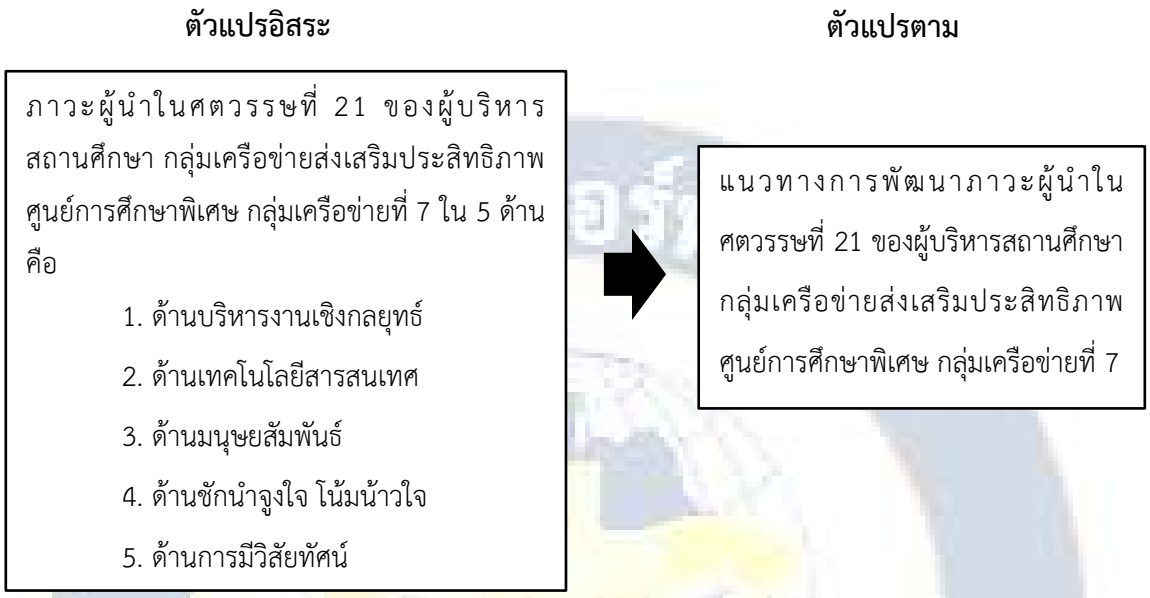
กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุตรดิตถ์, จังหวัดตาก, จังหวัดกำแพงเพชร, จังหวัดสุโขทัย, จังหวัดเพชรบูรณ์, จังหวัดพิจิตร และจังหวัดพิษณุโลก เป็นสถานศึกษาที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะการเตรียมความพร้อมของคนพิการเพื่อเข้าสู่ศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จากผลการดำเนินงาน พบว่า กระบวนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่มีการนำกลยุทธ์ เทคนิค วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงานกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 (กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7, 2563 : 8) ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารยังขาดการเป็นผู้นำที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหาร และมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนดโดยนำนโยบาย กฎระเบียบ เกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนและตระหนักถึงทักษะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา และการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้วิจัยซึ่งเป็นข้าราชการครูในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 เห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหาร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุตรดิตถ์, จังหวัดตาก, จังหวัดกำแพงเพชร, จังหวัดสุโขทัย, จังหวัดเพชรบูรณ์, จังหวัดพิจิตร และจังหวัดพิษณุโลก เพื่อทราบข้อมูลการมีทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนเป็นทางในการพัฒนาครูให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การบริหารงาน และการทำงานที่มีคุณภาพก้าวสู่ความเป็นมาตรฐานสากลได้อย่างมีความสุข และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายทที่ 7 แบ่งขั้นตอนดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 จำนวน 242 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)โดยใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพของประชากร และใช้หลักการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านบริหารงานเชิงกลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านชักนำจูงใจ โน้มน้าวใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบปลายเปิด (Open–ended Form)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามเก็บคืนมาได้ทั้งหมด จำนวน 242 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วน ก่อนนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล โดยกำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเป็นแหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน จาก 3 แหล่ง ดังนี้

2.1.1 กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นคือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาดุษฎีบัณฑิตที่เกี่ยวข้องและมีประสบการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

2.1.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ บุคคลหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน

2.1.3 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิตที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 3 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ขอกำหนดการเข้าสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในการสัมภาษณ์เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1) ผลการวิจัยการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 พบว่า ผลการศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริหารงานเชิงกลยุทธ์ พบค่าเฉลี่ยคะแนนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการชักจูงใจโน้มน้าวใจ ตามลำดับ และด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2) ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 พบว่า ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 7 ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริงจากการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากร ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นนโยบายการปฏิบัติงาน ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการ

จัดการเรียนการสอน และผู้บริหารต้องสร้างเจตคติที่ดีในการสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานที่ความเข้าอกเข้าใจในปฏิบัติงานส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และสามารถเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมไปตามบริบทของสถานศึกษาได้

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริหารงานเชิงกลยุทธ์ พบค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการชักจูงใจ โน้มน้าวใจ ตามลำดับ และด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้สามารถทำได้อย่างเป็นขั้นตอนมีแผนงานที่ชัดเจนจึงจะทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารเองจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจระหว่างกันในการปฏิบัติงาน การบริหารงานในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในการบริหารเพื่อให้การบริหารสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น รวมถึงจำเป็นต้องมีศาสตร์ในการชักจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่รองลงมาในความจำเป็นต้องต่อบริหารงาน และสุดท้ายการมีวิสัยทัศน์อาจเป็นเพราะหากข้อทางข้างต้นหากผู้บริหารสามารถจัดการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การกำหนดวิสัยทัศน์อาจเป็นเรื่องรองในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 235) กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดียุค 4.0 ภาวะผู้นำในการนำบุคลากรในองค์กร และสถานการณ์ต่าง ๆ การสร้างและมีพันธะสัญญาต่อวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน ริเริ่มและจัดการการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว จัดลำดับความสำคัญในงานของแผนและขององค์กรการควบคุมและประสานการปฏิบัติงานของบุคลากร การสร้างและการสนับสนุนและทำงานร่วมกับทีมงานให้มีผลงานสูง ทำงานในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน มอบหมายความรับผิดชอบมอบหมายงาน และติดตามการปฏิบัติงานเพื่อให้งานทุกส่วนดำเนินการไปด้วยดี กระตุ้นและจูงใจในวงกว้าง กำหนดมาตรฐานและปฏิบัติตนเป็นตัวแบบ เสาะหาคำแนะนำและการสนับสนุนเมื่อมีความจำเป็นปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างมีจิตสำนึกและแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น สนุก สิงห์มาตร และคณะ (2560 : 48) ได้กล่าวว่าผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นผู้ที่ส่งเสริมการวางแผนให้รอบคอบในการจัดการความรู้ ให้สามารถปฏิบัติให้ถูกต้องทันเหตุการณ์ มีความพากเพียรและวิสัยทัศน์ที่ดี ร่วมถึงสอดคล้องกับ ชัยยันต์ เพาพาน (2558 :

43) ได้กล่าวว่าประเด็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีลักษณะที่โดดเด่น ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์รู้จักใช้เทคโนโลยี มีทักษะยุคใหม่ในการเชื่อมความสัมพันธ์ภายในองค์การสามารถทำงานได้หลายด้าน และมีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

1.1 ด้านบริหารงานเชิงกลยุทธ์ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก พิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในศูนย์การศึกษาพิเศษมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารปฏิบัติงานตามโครงการกิจกรรม โดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ และผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนางานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามลำดับ ส่วนน้อยที่สุด 3 อันดับคือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการนำแนวคิดและนวัตกรรมมาใช้พัฒนากระบวนการเรียน การสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อยู่ในอันดับน้อยที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีมาตรการในการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน และผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรประยุกต์ใช้วัสดุ เครื่องมือด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ตามลำดับ ดังงานวิจัยของนันทิยาภรณ์ หงส์เวียงจันทร์ และนิพนธ์ วรรณเวช (2560 : 94 - 97) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ หัวใจสำคัญของความสำเร็จขององค์การในปัจจุบันผู้บริหารองค์การจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่สามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ มีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงมองเห็น โอกาสใหม่ ๆ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น ทำให้องค์การสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ดีกว่าคู่แข่ง การดำเนินงานขององค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดหรือวางเอาไว้

1.2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก พิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษมีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอน การบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษในด้านต่าง ๆ การให้ผู้เรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยี ผู้บริหารจัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของศูนย์การศึกษาพิเศษกับบุคลากรให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสนับสนุนให้มีวัสดุ อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่พร้อมต่อการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ของบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษตามลำดับส่วนน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ ผู้บริหาร สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ผู้บริหารมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เพื่อเพิ่มพัฒนา

ระบบการบริหารการจัดการและประสิทธิภาพในการบริหารงาน และผู้บริหาร มีการนำเสนอ นวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ มาพัฒนางานในศูนย์การศึกษาพิเศษเท่ากันทั้ง 3 ลำดับ ดังที่ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559 : 23) ได้กล่าวไว้ว่า) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง

1.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก พิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารสามารถควบคุมความรู้สึกและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับศูนย์การศึกษาพิเศษในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสร้างกัลยาณมิตร ความผูกพันร่วมกันทำงานอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดี สร้างบรรยากาศในการทำงาน มีความเป็นกัลยาณมิตร และผู้บริหารมีการประนีประนอม ยืดหยุ่นต่อผู้ร่วมงาน และพร้อมที่จะให้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ตามลำดับ ส่วนน้อยที่สุด 3 อันดับคือ ผู้บริหารมีความเป็นธรรมและมีความเที่ยงธรรมในการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของบุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษและสามารถร่วมงานกับบุคลากรได้ในทุกๆ กลุ่ม และผู้บริหารมีการทำงานที่โปร่งใสเป็นที่ไว้วางใจของบุคลากร ตามลำดับ ดังการศึกษาของ รุ่งอรุณ หงส์เวียงจันทร์ (356 : 137-135) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันตก พบว่ามนุษยสัมพันธ์ เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้นำหรือผู้บริหารจำเป็นต้องมีอัธยาศัยที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี สร้างความเลื่อมใสศรัทธาต่อผู้อื่นมีความสามารถในการเจรจาต่อรองเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือเกิดการประสานงานที่ดีในการทำงานร่วมกัน เนื่องจากการบริหารต้องทำงานร่วมกับบุคคลหลายกลุ่ม เพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยบุคลิกภาพที่ดีการยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือสร้างวัฒนธรรมที่ดีในองค์การ ความสามารถในการสื่อสารเจรจาต่อรอง และความน่าศรัทธายอมรับนับถือและไว้วางใจ

1.4 ด้านชักนำจูงใจ โน้มน้าวใจ คือ ผู้บริหารมีการตั้งมาตรฐานในการทำงานให้ท้าทายความสามารถของบุคลากร ผู้บริหารใช้ความสำเร็จในแต่ละขั้นตอน มาเป็นเครื่องมือกระตุ้นการทำงาน ผู้บริหารแสดงความเชื่อมั่น ความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในบุคลากรจะทำงานที่รับผิดชอบให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และให้กำลังใจผู้ร่วมงานในการหาทางแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใหม่ๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นให้บุคลากรได้พัฒนาวิชาชีพด้วยการศึกษา อบรม สัมมนา ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสมัครใจ เต็มความสามารถ ผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคลากรมองปัญหาโดยรอบด้านทุกปัญหามีที่ออกถ้ามีความพยายาม ตามลำดับ ดังการศึกษาของชัยยนต์ เพาพาน

(2558 : 44) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ (Ability to Inspire) ผู้บริหารควรสร้างความ กระตือรือร้นและความคิดเชิงบวกต่อบุคลากรในการร่วมกันกำหนดทิศทางในอนาคตสิ่งทั้งหมดนี้ต้องเน้นให้เกิดขึ้นใน ขณะที่ยังดำรงตำแหน่งผู้บริหาร สร้างการร่วมมือกับผู้อื่น สอดคล้องกับการศึกษาของธัญวิทย์ ศรีจันทร์ (2558 : 12) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกคุณลักษณะที่มีงานวิจัย หนังสือ หรือบทความรองรับไม่น้อยกว่า 11 เรื่อง จากงานวิจัยที่ค้นคว้ารวบรวมมาสังเคราะห์ ทั้งหมด 21 เรื่อง และจากงานวิจัยของธัญวิทย์ ศรีจันทร์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 พบว่าคุณลักษณะของภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะมีการแสดงลักษณะเด่นด้านแรงจูงใจ คือมีความเข้าใจผู้อื่นและมีพลังกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการด้านการยอมรับการยกย่องและความต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต

1.5 ด้านการวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก พิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารสามารถสร้างเครือข่ายศูนย์การศึกษาพิเศษกับชุมชนได้อย่างเข้มแข็งในการขับเคลื่อนนโยบายศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษไปยังชุมชนให้ได้รับทราบในทุก ๆ กิจกรรม ผู้บริหารมีการนำผู้เรียนเข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และผู้บริหารสามารถติดต่อสื่อสาร เพื่อนำไปสู่การรับ การเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์กรตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการตามลำดับ ส่วนลำดับน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ ผู้บริหารเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่การงานที่จะเกิดขึ้นอยู่ในลำดับน้อยที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมาสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดและเหตุผลอย่างเป็นอิสระตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของฐิติพร หงษ์โต และสุวรรณ นาคพนม (2560 : 244-245) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ผู้บริหารทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นมีการกระตุ้นให้บุคลากรมีจิตวิญญาณในการทำงาน มีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมมีการกำหนดทิศทางการทำงานที่ท้าทายมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น มีดุลพินิจที่ดี มีการประเมินตนเองมีความสามารถพิเศษที่นำมาใช้ในการบริหารงาน มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้สังเกตการณ์ที่ดี มีความรักและศรัทธาในการทำงาน มีความกล้าหาญในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม มีบุคลิกภาพที่ดี มีความยืดหยุ่นในการทำงานอย่างเหมาะสม และมีความขยันหมั่นเพียร

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริงจากการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากร ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องมากำหนด

เป็นนโยบายการปฏิบัติงาน ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารต้องสร้างเจตคติที่ดีในการสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานที่ความเข้าอกเข้าใจในปฏิบัติงาน ส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และสามารถเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมไปตามบริบทของสถานศึกษาได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ผู้บริหารควรใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายในการทำงานที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา SWOT Analysis เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ให้มีเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพิ่มสภาพความยืดหยุ่น เน้นรูปแบบการพัฒนางานสถานศึกษาโดยใช้ข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ด้านการบริหารการศึกษาสู่ความสำเร็จ ควรส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมการกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบและการตัดสินใจร่วมกันกับบุคลากรอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ อรวดี ไชยเสนา (2557 : 7) ที่ระบุว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นลักษณะส่วนตัวหรือพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบาย และวิธีการทำงานที่ชัดเจน สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำมีความฉลาด มีความรู้ความสามารถ มีการตัดสินใจที่ดีสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ มีความอดทนสูง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ด้านบริหารงานเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการนำแนวคิดและนวัตกรรมมาใช้พัฒนากระบวนการเรียน การสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์น้อยที่สุดนั้น ควรจะมีการพัฒนาและสนับสนุนในการทำและสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยอาจจัดเป็นโครงการอบรมพัฒนาหรือการศึกษาดูงานเพื่อเปิดแนวคิดและเป็นตัวอย่างในการปรับประยุกต์ใช้นวัตกรรมโดยเฉพาะการผลิตที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

1.2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด จึงควรมีการพัฒนาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและเหมาะสมมาใช้ในการบริหารจัดการทั้งทางด้านการจัดเก็บข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาปรับใช้ในการวางแผนการบริหารการศึกษา เช่น Google workspace มาปรับใช้เป็นต้น

1.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารมีความเป็นธรรมและมีความเที่ยงธรรมในการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ควรมีการพัฒนาระบบหรือขั้นตอนที่ผู้บริหารสามารถแสดงให้เห็นความเป็นธรรมและความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติประเมินผลงานของบุคลากรอย่างชัดเจนหรือเป็นรูปธรรม เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการในการช่วยประเมินผลจากหลายๆ ด้าน พร้อมเปิดเผยผลการประเมินให้ชัดเจน เป็นต้น

1.4 ด้านชักนำจูงใจ โน้มน้าวใจ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และให้กำลังใจผู้ร่วมงานในการหาทางแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใหม่ๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ควรมีการหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาในรูปแบบใหม่และหลากหลายให้มีความเหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาให้กับผู้ร่วมงาน และต้องมีขั้นตอนและวิธีการในการหาต้นเหตุของปัญหาที่ชัดเจนเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด

1.5 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่การงานที่จะเกิดขึ้นอยู่ในลำดับน้อยที่สุด ผู้บริหารควรเปิดใจยอมรับในการเปลี่ยนแปลงตระหนักรู้เสมอว่าการเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้เสมอ คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้เรียนและสถานศึกษาเป็นหลัก

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเชิงลึกถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

2.2 ควรมีขยายผลไปยังกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อให้เกิดผลการเปรียบเทียบได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560ง). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7. (2563). **รายงานผลการดำเนินงานกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7**. พิษณุโลก : สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). **ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21.** การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21, มหาวิทยาลัยกาฬสินธ์.

ฐิติพร หงษ์โต และสุวรรณ นาคพนม. (2560). **รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน.** วารสารสารสนเทศ. 16(1), 244-245.

ธัญวิทย์ ศรีจันทร์. (2558). **รูปแบบและกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิต.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทิยาภรณ์ หงส์เวียงจันทร์ และนิพนธ์ วรรณเวช. (2560). **การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 20(1),94-97.

รุ่งอรุณ หงส์เวียงจันทร์. (2560). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคตะวันตก.** วารสารสารสนเทศ. 16(1),132-135.

สนุก สิงห์มาตร และคณะ. (2560). **คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21.** การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http:/gs.mu.ac.th/grc2017/fullpaper/file/PS-0-01.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 15 เมษายน 2565).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.

เอกชัย กี่สุขพันธ์, (2559). **การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52232/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir (วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤษภาคม 2564).

อรวดี ไชยเสนา. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพกับคุณภาพงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

The Guidelines for Development Academic Leadership According to An Opinion Of Teachers for Academic Administration in LumNamMaeKlong Consortium School Under The Secondary Education Service Area Office Tak

ชิษณุ วงค์เหล็ก[1] และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์[2]
Chisanu Wonglek and Titimon Chadcharunrat

บทคัดย่อ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากมี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนจำนวน 195 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การนิเทศการศึกษา การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร การวัด และประเมินผล และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

2. การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน มีแนวทาง ดังนี้ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: chisanuwonglek@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0805106288
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มี 3 แนวทาง การนิเทศการศึกษา มี 4 แนวทาง การบริหารจัดการหลักสูตร มี 5 แนวทาง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 6 แนวทาง รวมทั้งหมด 27 แนวทาง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were to study and find the Guidelines for Development Academic Leadership According to An Opinion of Teachers for Academic Administration in LumNamMaeKlong Consortium School Under the Secondary Education Service Area Office Tak. The population were 195 teachers. The tool was 5 rating scale questionnaires and interviews form. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and analyze content.

The results revealed that:

1. Instructional academic leadership of school administrators in LumNam MaeKlong Consortium School Under the Secondary Education Service Area Office Tak at high level in overall. By ranking the average from the highest to the lowest were educational supervision, school Mission statements, learning management, development of a quality assurance system in educational institutions, The Administration of Curriculum, Measurement and Evaluation and development of learning resources.

2. The Guidelines for Development Academic Leadership According to An Opinion of Teachers were as follows: school mission statements and learning management, development of learning resources, measurement and evaluation have 3 guidelines. Educational supervision has 4 guidelines. The Administration of Curriculum has 5 guidelines. Development of a quality assurance system in educational institutions has 6 guidelines. The total 27 guidelines.

Keywords : Guidelines for Development, Academic Leadership, School Administrator

บทนำ

การจัดการศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับ นานาประเทศ การที่จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้คุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ และการที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน และมีคุณภาพพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2553 : 1)

ในการบริหารการศึกษาผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ และเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ และภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงการปรับตัวให้องค์การ และบุคลากรมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญการพยายามพัฒนาองค์การให้เป็นองค์การสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นความสำคัญ และถูกขับเคลื่อนโดยยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติให้เกิดผลนั้น เป็นเรื่องที่มีความยากลำบาก และจำเป็นต้องอาศัย “การบริหารการเปลี่ยนแปลง” อย่างเป็นระบบ ซึ่งในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผลสำเร็จนั้นแต่ละหน่วยงานจะต้องดำเนินกิจกรรมที่สัมพันธ์เชื่อมกันเป็นระบบทั้งในระดับองค์การ และระดับตัวบุคคลซึ่งในระดับบุคลากรการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้มีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญมาก (กระทรวงศึกษาธิการ 2550 : 7) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีหลักบริหารการศึกษาปรัชญาของการใช้หลักสูตรต่าง ๆ ที่ใช้ในโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ สนับสนุนให้ครูใช้นวัตกรรมการสอนเป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงวิชาการ สนับสนุน และส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญรวมทั้งการนิเทศ กำกับ ติดตามให้การเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จากงานวิจัยของหลายประเทศได้ข้อสรุปตรงกันว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้น จากการประเมินผลด้านวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลองซึ่งเป็น โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตะเข็บชายแดนจังหวัดตาก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างต่อเนื่อง และผลการทดสอบของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมของโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างต่อเนื่องจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความเป็นผู้นำทางวิชาการมาใช้ในการบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนดประกอบกับโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลองจะมีนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธ์เป็นส่วนใหญ่ การบริหาร และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและมาตรการของกระทรวงศึกษาธิการในการเร่งรัดพัฒนาให้มีการศึกษาสู่เกณฑ์มาตราฐาน และมีคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวนทั้งสิ้น 195 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก 2565)

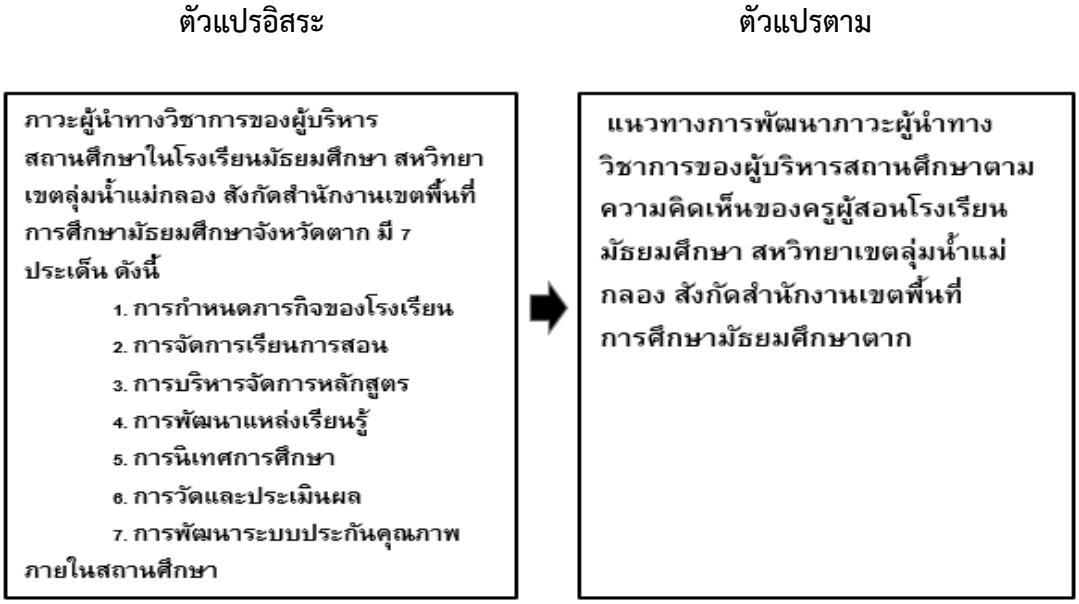
ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตาก มี 7 ประเด็น ดังนี้ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การบริหารจัดการหลักสูตร 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การนิเทศการศึกษา 6) การวัดและประเมินผล 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตัวแปรที่ตาม ได้แก่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่าน้ำหนักของคำตอบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา

สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากข้อมูลที่สรุปจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีประเด็นในการสัมภาษณ์ 7 ด้าน คือ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การบริหารจัดการหลักสูตร 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) การนิเทศการศึกษา 6) การวัดและประเมินผล และ 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพ

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นจึงนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Cogence : IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.60 ถึง 1.00

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .971

4. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้ว จัดพิมพ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 195 ฉบับ ได้รับคืน 189 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.92

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน มาศึกษาอย่างละเอียดจัดระบบหมวดหมู่ตามประเด็นที่ทำการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากมีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ การนิเทศการศึกษา การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร การวัดและประเมินผล และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มี 7 ด้าน ด้านที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน มี 3 แนวทาง ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน มี 3 แนวทาง ด้านที่ 3 การบริหารจัดการหลักสูตร มี 5 แนวทาง ด้านที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มี 3 แนวทาง ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา มี 4 แนวทาง ด้านที่ 6 การวัดและประเมินผล มี 3 แนวทาง ด้านที่ 7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 6 แนวทาง รวมทั้งหมด 27 แนวทาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา ด้านที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน ด้านที่ 7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านที่ 3 การบริหารจัดการหลักสูตร ด้านที่ 6 การวัดและประเมินผล และด้านที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยน และเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาอยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องเพราะผู้บริหารสถานจะต้องเป็นผู้ที่กำกับ ติดตาม ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในโรงเรียน และต้องนำนโยบายจากหน่วยเหนือสู่การปฏิบัติดังนั้นความเป็นผู้นำทางวิชาการจึงมีความเด่นชัดซึ่ง ไชยา ภาวะบุตร (2555 : 94) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนว่า ผู้บริหารจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน มุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครูซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน การบริหารหลักสูตร และการสอนการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพครู และบุคลากร และการพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy & Hoy (2003 อ้างถึงใน ไชยา ภาวะบุตร 2555 : 73 - 74) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน บทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารโรงเรียน คือ เป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leader) แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารโรงเรียนคนเดียวเท่านั้นที่รับผิดชอบต่อภาวะผู้นำในการสอน ภาวะผู้นำทางวิชาการควรเกิดขึ้นเองทั้งในตัวผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารโรงเรียน และจากครู สอดคล้องกับแนวคิดของ Wildy and Dimmock (1993 : 34) ได้เสนอว่า พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสืบเสาะแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด สำหรับมาพัฒนาความเป็นเลิศทางการศึกษา โดยจะต้องเป็นบุคคลที่ให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการเป็นหลัก ต้องมีวิสัยทัศน์ให้กลายเป็นความจริงได้ รวมทั้งการทำภาระงานหรือการมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติงานแทน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยพร บุญใบ (2563 : 211 – 223) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตนิภา เสนาฤทธิ์ (2560 : 69 - 77) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษาโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจของโรงเรียนที่ชัดเจน มีการกำหนดแผนงาน/โครงการด้านวิชาการไว้ในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนดเป้าหมายให้ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายทางด้านวิชาการของโรงเรียน และข้อที่มีอันดับสุดท้าย คือ มีการจัดวางตัวบุคคล และกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูได้อย่างเหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ได้ให้ความสำคัญการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ภารกิจของโรงเรียนที่ชัดเจน เป็นอับดับแรกของด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน จึงนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพร บุญใบ (2563 : 211 – 223) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการส่งเสริมครู และพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ได้อย่างมีคุณภาพ มีการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู และบุคลากรทางการศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูสร้างสื่อ นวัตกรรมสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และข้อที่มีอันดับสุดท้าย คือ มีวิธีบริหารจัดการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ให้ความสำคัญด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ตามแนวการปฏิรูปหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนานักเรียนในระดับการศึกษามัธยมศึกษา ให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต

ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และที่สำคัญคือ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานหทัย ปลงใจ และ กัลยมน อินทุสุตการ (2564 : 117 - 180) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 3 การบริหารจัดการหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีอันดับสุดท้าย คือ มีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีความรู้ ความเข้าใจ ให้ความสำคัญการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับชุมชนในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ และผลักดันครูให้ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างชัดเจน และให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับคณะครูในโรงเรียนได้จนทำให้การบริหารจัดการหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตนิภา เสนาฤทธิ์ (2560 : 69 - 77) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาตราด พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การส่งเสริม สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกห้องเรียน มีการส่งเสริมให้ครู และนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และข้อที่มีอันดับสุดท้าย คือ มีการส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีการส่งเสริม และพัฒนาจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตร ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในชุมชน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื่อต่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตนิภา เสนาฤทธิ์ (2560 : 67 - 77) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาตราด พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการนิเทศติดตาม ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง มีการเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีอันดับสุดท้าย คือ มีการเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก มีระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีการนิเทศติดตามเป็นระยะ ๆ ตามแผนการนิเทศที่โรงเรียนกำหนด เมื่อนิเทศแล้วพบปัญหาอุปสรรคก็จะมีการร่วมกันแก้ไขปัญหา และส่งเสริมสนับสนุนรวมถึงการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการปฏิบัติงานตามปกติ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Krug (1992 : 430 - 431) กล่าวว่า พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล โดยจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ 5 องค์ประกอบ ซึ่งถือว่าครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล ว่าด้วยการนิเทศการสอน (Supervising Teaching) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการนิเทศการสอนโดยให้ถือว่าเป็นวิธีการพัฒนาครูอย่างจริงจังมากกว่าจะเป็นเพียงการนิเทศการสอนตามสภาพปัญหา (clinic supervision) การประเมินการปฏิบัติงานเป็นการพิจารณาย้อนหลัง แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการมองไปข้างหน้าซึ่งเรื่องนี้จะต้องนำมาใส่ใจให้มากกว่าเวลานี้ทำอะไรได้ไม่ใช่มองว่าได้ทำอะไรแล้วผู้นำทางวิชาการต้องให้โอกาสครูได้พัฒนาวิชาชีพทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียนด้วยเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพในตัวของครูแต่ละคนซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนได้

ด้านที่ 6 การวัด และประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการพัฒนาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดประเมินผลของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการให้มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวัด และประเมินผลที่ทันสมัย รวดเร็ว มีการกำกับติดตามการวัดผล และประเมินผลของครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีอันดับสุดท้าย คือ มีการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาด้านการวัดผล และประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ให้ความสำคัญของการวัดประเมินผลตามสภาพจริงและการวิจัยเพื่อตามแนวทางหลักสูตรแกนกลาง โดยมีนโยบายส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์กับผู้เรียน พัฒนาสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการวัด และประเมินผล และสนับสนุนให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาวัด และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย พร้อมนำผลการวัด และประเมินผลมาพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญชนก บุญทอง และคณะ (2560 : 159-169) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านที่ 7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐาน มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และข้อที่มีอันดับสุดท้าย คือ มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบประกันคุณภาพภายนอกและระบบประกันคุณภาพภายใน มีแนวนโยบายพัฒนามาตรฐาน และผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบตรวจสอบ และประกันคุณภาพ มีข้อมูลในการตัดสินใจ และปรับปรุงการจัดการศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎีของ สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553 : 230) การบริการงานวิชาการด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารจัดการ และดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทาง การศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน และผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการประชาชน และสังคม โดยรวมว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดการประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกัน ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และผลผลิตไม่มีคุณภาพ

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก เมื่อพิจารณารายด้านผู้วิจัยทำการอภิปรายผล ดังนี้

ด้านที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน และปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน และให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้มีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจัดวางตัวบุคคลและกำหนดบทบาท หน้าที่ของครูได้อย่างเหมาะสมสอบถามตามความถนัด และมอบหมายภารกิจตามความถนัดของครู หลังจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของ พนัส หันนาคินทร์ (2543 : 69) กล่าวว่า ในโรงเรียนมัธยมศึกษาผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ที่ควบคุมดูแลแล บัญชาการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของ

การศึกษาอย่างไรก็ตาม ถึงแม้จุดมุ่งหมายของการศึกษาจะวางไว้อย่างแน่ชัดถ้าผู้บริหารเป็นผู้นำที่ดีก็สามารถนำผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น

ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียน และหน่วยงานภายนอก และควรมีรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับสาระ เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้ สนุก มีความสุข และส่งเสริมให้อยากเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้ นอกจากนั้นผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการ อบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สู่ครูมืออาชีพ และส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อพัฒนาครูให้มีทักษะในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการ อบรม สัมมนา เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ และเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ สร้างครูต้นแบบในโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดทั้งการสร้างขวัญกำลังใจ ย่องชมเชย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย จันทา (2563 : 143 – 147) การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนครพนม พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรได้รับการพัฒนาจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยให้ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของหลักสูตร ปรับวิธิคิดใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยให้ผู้บริหารนิเทศกำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาคุณภาพครู โดยให้ผู้บริหารส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการอบรมสัมมนา และศึกษาต่อพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณวิชาชีพ นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนาครูนิเทศกำกับติดตาม และตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน มีการให้รางวัลและแรงจูงใจสำหรับครู

ด้านที่ 3 การบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ร่วมถึงวางแผนกำหนดระยะเวลาการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อสะท้อนถึงการบริหารจัดการหลักสูตรได้ชัดเจน และให้แสดงเกณฑ์การตัดสิน อย่างชัดเจน และผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงาน การบริหารจัดการหลักสูตร และดำเนินการตามตามลำดับผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้บริหารต้องสามารถส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ได้อย่างแท้จริง และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับทฤษฎีของ Krug (1992 : 430 - 431) กล่าวว่า พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล โดยจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ 5 องค์ประกอบ ซึ่งถือว่าครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล ในการบริหารหลักสูตร และการสอน (Managing Curriculum and Instruction)

การสอนถือว่าเป็นการบริการเบื้องต้นของโรงเรียน ดังนั้น อย่างน้อยที่สุดผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรู้ขอบข่ายของรายวิชาที่สอน และรู้ความจำเป็นที่ต้องสอนรายวิชานั้น ๆ การมีพื้นฐานความรู้กว้าง ๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำพาผู้อื่นดำเนินการตามพันธกิจของโรงเรียนได้ก็ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น ผู้บริหารโรงเรียนสามารถให้ข้อมูลสารสนเทศ และทิศทางแก่ครูเกี่ยวกับวิธีสอน และผู้บริหารควรใส่ใจ และสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง

ด้านที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นสิ่งจำเป็น บางครั้งอาจต้องใช้งบประมาณที่มากพอสมควร หากสถานศึกษาใดมีงบประมาณ หรือบริเวณสถานที่ไม่เพียงพอก็ต้องประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา และส่งเสริม สนับสนุน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จัดตั้งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน และองค์ความรู้ของวิทยากร ส่วนแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาที่เป็นคน ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ และยกย่องชมเชย และค่าตอบแทนตามศักยภาพของโรงเรียนรวมทั้งจัดทำทำเนียบแหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนและผู้ที่สนใจได้เข้าไปเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี ผู้บริหารควรให้ความรู้กับผู้เรียน ประชาสัมพันธ์ชุมชนได้รับทราบว่าจะหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องอย่างไร และต่อยอดความรู้ได้ขนาดไหน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเพชญ ไตรยงค์ (2564 : 215 – 221) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ พบว่า การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมทางวิชาการ โดยผู้บริหารจำเป็นต้องกระตุ้น และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรร่วมกันจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน

ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรดำเนินการนิเทศ และควรประเมินผลการสอนของครูอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอผู้บริหาร และคณะกรรมการต้องนิเทศอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ ติดตามงานตามข้อตกลงในการพัฒนางานของครูไปพร้อมกันเพื่อจะได้เห็นผลในการพัฒนางานสามารถแนะนำครูได้ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนางานกิจกรรมในความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรจัดทำเครื่องมือการนิเทศ งานวิชาการเฉพาะการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารร่วมกับคณะครู ควรมีการสะท้อนผลการนิเทศเพื่อชี้ให้เห็นจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของแต่ละห้องเรียน และผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะครูเป็นคณะกรรมการร่วมกันนิเทศภายในชั้นเรียน เพื่อจะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้นิเทศควรมีความเป็นกัลยาณมิตร ไม่สร้างความเครียดให้กับผู้รับการนิเทศติดตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา บุทธิจักร์ (2564 : 234 – 240) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลาง กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน วางแผนเตรียมความพร้อมให้กับครูในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการ เรียนการสอน 2) การพัฒนานักเรียน ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และส่งเสริมให้ครูนำเสนอพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน มีการดำเนินการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน 3) การพัฒนาวิชาชีพครู และบุคลากร ควรมีการสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน 4) การนิเทศการศึกษาต้องสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูและบุคลากร จัดอบรมเพื่อให้เกิดทักษะแก่บุคลากรในสถานศึกษา

ด้านที่ 6 การวัดและประเมินผล ผู้บริหารควรมีการจัดทำคู่มือระเบียบวัดผลของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับระเบียบวัดผล และบริบทของสถานศึกษามีการกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดประเมินผลของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และผู้บริหารควรมีการส่งเสริมครูจัดทำแผนการวัดประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูมีการวัดผลประเมินผล ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย และวัดผลประเมินผลตามศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งผู้บริหารควรมีการส่งเสริมครูพัฒนาตนเองด้านการวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่องมีนวัตกรรมในการวัดผล ประเมินผลโดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศในการวัด และประเมินผลที่ทันสมัยรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพร บุญใบ (2563 : 211 – 223) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า แนวทางการยกระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วยด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษาด้านการวัดและประเมินผล และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ด้านที่ 7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และผู้บริหารควรมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาได้บรรลุตามเป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนด และผู้บริหารควรมีดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับทฤษฎีของ สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2553 : 230) การบริการงานวิชาการด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารจัดการ และดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทาง การศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน และผู้ปกครองและผู้รับบริการ

ทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคม โดยรวมว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดการประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการป้องกัน ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และผลผลิตไม่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา และปรับปรุงงานวิชาการและเพิ่มศักยภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาของตนเอง เพื่อให้มีความโดดเด่น และเป็นแบบอย่างด้านการบริหารงานวิชาการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้

2. สถานศึกษา สามารถนำแนวทางไปส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครู และบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพในงานวิชาการ เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนางานที่เป็นเลิศได้ ซึ่งจะเป็นการแสดงถึงศักยภาพในภาพรวมให้กับสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

3. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพัฒนาแนวทางการทำงาน หรือแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อสู่ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ โดยมุ่งเน้นผลที่เกิดกับผู้เรียน ผลที่เกิดกับครู เพื่อแสดงถึงศักยภาพความเป็นผู้นำทางวิชาการได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. การศึกษานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา.** นครปฐม : สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคคลากรทางการศึกษา.

ฉัตรชัย จันทา. (2563). **การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ไชยา ภาวะบุตร. (2555). **หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา.** สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธัญชนก บุญทอง และคณะ. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

นิตนิภา เสนาฤทธิ์. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเกาะช้างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

ปวีณา บุทธิจักร์. (2564). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปานหทัย ปลงใจ และ กัลยมน อินทุสุตการ. (2564). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร.** Journal of Roi Kaensarn Academi. 6(5), 168-182.

ปิยพร บุญใบ. (2563). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พนัส หันนาคนิ. (2543). **ประสบการณในการบริหารบุคลากร.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่.** กรุงเทพฯ : เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์.

สรรเพชญ ไตรยงค์. (2564). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก. (2564). **บริบทของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตลุ่มน้ำแม่กลอง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลได้จาก : http://www.secondarytak.go.th/.

Cohen & Uphoff. (1980). **Effective Behavior in Organizations.** New York : Richard D.Irwin Inc.

Hoy, R.C., & Hoy, D.A. (2003). **Organization behavior.** San Francisco : Jossey-Bass.

Krug, R.E. (1992). **Leadership and performance beyond expectations.** New York : Free Press.

Wildy, Helen., & Dimmock, Clive. (1993). **Instructional leadership in primary and secondary schools in Western Australia.** Journal of Educational Administration. 31(2).

แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก

Guidelines for Developing the Implementation of Internal Quality Assurance in covid-19 pandemic situation Tak Special Education Center

จิตฎาภา เรืองสุวรรณ์[1] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[2]
Jitdapa Ruangsuwan and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 55 คน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ตามแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบ ทบทวน พิจารณาความครอบคลุม และเหมาะสม 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรกำหนดบทบาทหน้าที่พร้อมแนวทางในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรหน่วยงาน ชุมชน ท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในพัฒนาการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : jitdapapa2@gmail.com โทร. 089-7035703
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

อย่างชัดเจน 3) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 4) ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมีกระบวนการชี้แจงสร้างความเข้าใจในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกคน 5) ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา ควรวางแผนและกำหนดกรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายในตลอดจนการมอบหมายงานที่มีความชัดเจน 6) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรกำหนดผู้รับผิดชอบและจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ครอบคลุม มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการ สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ 7) ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและเลือกสรรข้อมูลสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19, แนวทางพัฒนา

Abstract

This research aimed to study the condition of implementation of internal quality assurance in the situation of the epidemic of COVID-19 Tak provincial special education center. And study about guidelines for developing the implementation of internal quality assurance in the situation of the epidemic of COVID-19Tak province special education center. The population sample are including with school administrators and teachers who work at Tak provincial special education center, in academic year 2022, 55 people. The informants were 9 senior experts. Questionnaires were used for collecting data and a semi-structured interview. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results found that

1. The conditions for conducting educational quality assurance within educational institutions in situations of the epidemic of COVID-19 Tak provincial special education center. In overall and each part, there was an implementation of educational quality assurance with in educational institutions at high level.

2. The guidelines for developing the implementation of internal quality assurance in the situation of the epidemic of COVID-19Tak province special education center. According to the recommendation of senior experts that the educational standards of educational institutions should be proposed to all parties involved for consideration and examination. Establish the roles and responsibilities and guidelines for participation of parents, organizations, agencies, local communities, and relevant parties have been clearly defined in educational development. Analyze educational management development plans of educational institutions by preparing a form to analyze the consistency of the annual action plan and education management development plan. In addition, this must be caused by the participation of those involved. There is a process for clarifying and creating understanding in the process of monitoring the quality of education of educational institutions. Assign responsible person and organize the information system into categories, complete, accurate, up-to-date, convenient to access services providing. Connect the networks with parent agencies or other agencies to analyze, synthesize and select the internal quality assessment results. Bring the information to take advantage for developing of school administration and teaching and learning continuously.

Keywords : Quality Assurance, Covid-19 Pandemic, Guidelines for Developing

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมที่นำบุคคลเข้าสู่การดำรงชีวิตในสังคมด้วยการอบรมบ่มนิสัย กล่อมเกลาทางสังคม การเตรียมตัวเพื่อให้บุคคลมีทักษะ ความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตและสามารถประพฤติปฏิบัติตนรวมทั้งประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสม เป้าหมายของการศึกษาจึงมิใช่เพื่อประโยชน์ของกลุ่มบุคคลและบุคคลเท่านั้น แต่ต้องนำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง มีเอกภาพ อันเนื่องมาจากสมาชิกของสังคมมีคุณภาพและร่วมสร้างประโยชน์ให้กับสังคมที่ตนอาศัย สถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเยาวชนที่ดีและสร้างอนาคตของประเทศ หากสถานศึกษามีผลผลิตทางการศึกษาไม่มีคุณภาพสถานศึกษาต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วย (พระเมธีปริยัติธาดา และคณะ, 2564 : 317) การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพย่อมขึ้นกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและผลกระทบที่สำคัญจากการสื่อสารไร้พรหมแดนทำให้ประเทศไทยมีการรับรู้และตื่นตัวในเรื่องการ

ประกันคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมต่อประเทศตะวันตก ความคาดหวังของสังคม ความต้องการของประชาชน ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมทางด้านการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก ซึ่งการประกันคุณภาพถูกระบุในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 6 มาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกฎกระทรวง มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสารธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพ (วันทนา เนื้อน้อย, 2560 : 2)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจ แก่ทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาทุกระดับมีคุณภาพและจะคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐาน อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2561 สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและเตรียมการสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน และคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุนมนุษย์ และเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคนในสถานศึกษาต้องรับรู้และปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมาย คือ มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น (Accountability) (ตัสนีม สะอะ, 2564 : 2)

ผู้วิจัยตระหนักว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นภารกิจหลัก ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้มี

คุณภาพมาตรฐาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ปีการศึกษา 2564 ทั้ง 3 มาตรฐาน เกี่ยวกับจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนา ผลการศึกษา พบว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ควรมีการแก้ปัญหา ดังนี้ 1) ควรพัฒนาระบบช่วงเชื่อมต่อและจัดทำแผนเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individual Transition Plan : ITP) หรือการส่งต่อ 2) ควรพัฒนาการจัดกิจกรรมทักษะการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง เกิดทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีคุณธรรมและมีความรู้พื้นฐานการประกอบอาชีพง่ายๆ 3) ควรมีการจัดบริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย และควรนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนบริหารจัดการในปีต่อไป 4) ควรพัฒนากระบวนการวัดผลและประเมินผล จัดทำเครื่องมือการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่กำหนด ในสถานศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย ให้สอดคล้องกับประเภทความพิการหรือประเภทการรับบริการของผู้เรียน (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก, 2564 : 2) อีกทั้ง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ผลการประเมินรายการประเมินคุณภาพภายใน ภายใต้สถานการณ์ โควิด-19 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการระบุข้อมูลใน SAR อย่างเป็นระบบ ในแต่ละหัวข้อควรอธิบายให้ชัดเจน แสดงให้เห็นกระบวนการ PDCA ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ชัดเจน 2) สถานศึกษาควรระบุข้อความหรือกิจกรรมในการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพของเด็กต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) การเขียนจุดที่ควรพัฒนาควรเชื่อมโยงกับผลการประเมินที่สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้อีกหรือการรักษาระดับที่สูงอยู่แล้วมาเขียนให้ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา 4) สถานศึกษาควรระบุกระบวนการการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการบริหารในปีการศึกษาถัดไป (กระบวนการ A) ให้ชัดเจน 5) สถานศึกษาควรระบุกระบวนการนำเสนอผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาในส่วนนี้ด้วย 6) สถานศึกษาควรระบุข้อความให้ชัดเจนเพิ่มมากขึ้นว่าครูใช้กระบวนการใดในการนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบโดยอธิบายถึงการนำผลประเมินที่ได้ไปวิเคราะห์ถึงสาเหตุและปัญหาที่เกิดขึ้น นำผลประเมินมาวางแผนการจัดการเรียนรู้และดำเนินการตามแผน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2564 : 4)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

ตาก ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน ซึ่งจะเกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษามีคุณภาพและคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
3. บริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย
6. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

<u>ขั้นตอนที่ 1</u> การศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 55 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Form)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก เพื่อขออนุเคราะห์ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

2. นำหนังสือเสนอผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยและขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลตามจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3. ขอความร่วมมือเพื่อกำหนดนัดวันเวลาขอเก็บแบบสอบถามคืน

4. ผู้วิจัยจัดเก็บแบบสอบถามเมื่อถึงกำหนดตามที่นัดหมาย และเก็บข้อมูลได้ 55 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มีการดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วบันทึกข้อมูลลงในตารางวิเคราะห์ข้อมูล

2. ข้อมูลตอนที่ 2 สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำผลกรอกลงในตารางวิเคราะห์และแปลความหมายตามวิธีการที่กำหนด

3. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คือ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 7 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ตามขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นแบบคำถามปลายเปิด

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

2. ส่งหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิถึงผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมโครงร่างสารนิพนธ์ฉบับสมบูรณ์และแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้า และขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์เพื่อกำหนดวันเวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์

4. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเอง

5. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-

19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปอุปนัย แจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

หากพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพสำคัญ 3 ด้าน คือ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จทุกปีการศึกษาอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษามีการเสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษากำหนดและมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการ ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายด้านต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน และความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษามีการนำข้อมูลที่ได้จากรายงานผลการดำเนินงานไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและนำไปใช้ในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อยู่ในระดับมากที่สุด และสถานศึกษามีการมอบหมายให้ครู บุคลากรของสถานศึกษาดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีโดยมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม โครงการอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษามีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสถานศึกษามีการวางแผนจัดทำแผนการดำเนินงานการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปหาน้อยคือ สถานศึกษามอบหมายให้บุคลากรศึกษามาตรฐานการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามอบหมายให้บุคลากรศึกษาค่าเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ความสำเร็จของโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษา นำรายงานผลการประเมินตนเองเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาเห็นชอบอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นระบบวงจรคุณภาพ PDCA อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ สถานศึกษามีการกำหนดประเด็นการพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสถานศึกษามีการนำแนวทางการพัฒนาที่รวบรวมไปปรับหรือใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบ ทบทวน พิจารณาความครอบคลุมและเหมาะสม

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรกำหนดบทบาทหน้าที่พร้อมแนวทางในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรหน่วยงาน ชุมชน ท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในพัฒนาการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปอย่างชัดเจน

2.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ควรดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.4 ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมีกระบวนการชี้แจงและสร้างความเข้าใจในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้อง

2.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา ควรจัดทำแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการประจำปีกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งนี้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

2.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรกำหนดผู้รับผิดชอบและจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการ สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ

2.7 ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ควรนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ สังเคราะห์โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และเลือกสรรข้อมูลสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวัลย์ ตั้งมั่น (2561 : 92) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานี พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก มีการวางแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นอย่างดี มุ่งกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เป็นการกำหนดความคาดหวังที่ชัดเจนให้กับ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพ

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563ก : 18) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

1.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก นำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ประเมินสถานภาพของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดกลยุทธ์พัฒนา กำหนดแผนงาน โครงการกิจกรรมรองรับ พร้อมประมาณการงบประมาณ ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา อีกทั้งให้ความสำคัญกับมีส่วนร่วมและความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563ข : 18) ที่กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

1.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งมีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการและกิจกรรมที่ตรงตามความรู้ความสามารถของบุคลากร มีการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพให้เกิดแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัญญา วันลักษณ์ (2564 : 138) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำปานขำอนุสรณ์) สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนและกำหนดแนวทางการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ชัดเจน ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพจากผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา มีการประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด โดยสถานศึกษาได้เตรียม

ความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนมีการกระตุ้นให้มีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ สังฆมณี. (2565 : 492) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านการประเมิน และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ สังฆมณี (2565 : 492) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านการติดตามผล การดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของตนเองเป็นประจำทุกปี เพื่อนำมาเก็บรวบรวมจัดทำเอกสารตามรูปแบบรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ให้มีการนำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาเข้าที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน และเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ตัสนีม สะอะ (2564 : 94) ได้ศึกษาเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พบว่า ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาถือเป็นเครื่องมือการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพื่อให้การจัดการศึกษาทุกระดับมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาต้องพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาปกติของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวัลย์ ตั้งมั่น (2561 : 92) ได้ศึกษา

เรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบ ทบทวน พิจารณาความครอบคลุมและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563ก : 18) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจัดการศึกษา เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ ควรกำหนดบทบาทหน้าที่พร้อมแนวทางในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรหน่วยงาน ชุมชน ท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องในพัฒนาการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563ก : 18) ที่กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ

2.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ ควรดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2563ก : 19) ที่กล่าวว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น สถานศึกษาต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา คือ ควรมีกระบวนการชี้แจงและสร้างความเข้าใจในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกคน ควรสร้างความตระหนักให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563ก : 20) ที่กล่าวว่า การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา คือ ควรจัดทำแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการประจำปีกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งนี้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563ก : 21) ที่กล่าวว่า เป็นการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนา การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คือ ควรกำหนดผู้รับผิดชอบและจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการเข้าถึงและการให้บริการ สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563ก : 22) ที่กล่าวว่า รายงานผลการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report : SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดี ต้องสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไป และผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรูปแบบรายงานที่สถานศึกษากำหนด นำเสนอรายงานผลการประเมินตนเอง ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.7 ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง คือ สถานศึกษาควรนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และเลือกสรร

ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 1) ที่กล่าวว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากรายงานผลการประเมินตนเอง (Self- Assessment Report : SAR) และตามคำแนะนำของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ควรดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ควรนำแนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ไปพัฒนาและกำหนดรูปแบบและกระบวนการที่ชัดเจนในการร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก

เอกสารอ้างอิง

_____. (2563ข). **การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนเทรดดิ้ง.

ตัสนีม สะอะ. (2564). **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี.** การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

พระเมธีปริยัติธาดา และคณะ. (2564). **การประกันคุณภาพการศึกษา.** วารสารครุศาสตร์ปริทัศน์. 8(1), 317.

ลดาวัลย์ ตั้งมั่น. (2561). **การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วันทนา เนื้อน้อย. (2560). **การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1.** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ศรัญญา วันลักษณ์. (2564). **การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานขำอนุสรณ์) สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จเจ้าพระยา.

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก. (2564). **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564.** งานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.

สุภาภรณ์ สังฆมณี. (2565, กรกฎาคม - ธันวาคม). **การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลพบุรี.** พุทธปรัชญาวิวัฒน์. 6(2), 492.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561.** กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2564). **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID – 19.** กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563ก). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น. เอ.รัตนเทรดดิ้ง.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

The way of School Administration followed by the Good Governance in Covid-19 period of the Maeramat School Administrators Group under The Office of Primary Education Service Areas Tak 2

พรชัย สุรินทร์[1], ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์[2] และ สุรพงษ์ แสงสีมุข[3]
Pornchai Surin, Titimon Chadcharunrat and Suraphong Saengseemok

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 189 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาไปหาน้อย คือ ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักคุณธรรม ตามลำดับ

แนวทางพัฒนา มีดังนี้ ผู้บริหารควรมีการให้ความรู้และชี้แจงแนวปฏิบัติที่ถูกต้องให้บุคลากรทราบในการการประชุมประจำเดือน หรือเมื่อมีโอกาส ควรส่งเสริมให้มีเครือข่ายการส่งเสริมคุณธรรม ควรให้ครูเขียนโครงการขอใช้จ่ายเงินงบประมาณ จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และมีการติดตามประเมินผล เป็นระยะ นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: even_naughty@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 080-1246814
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

งบประมาณในปีต่อไป ควรมีการมอบหมายงานให้บุคลากร และมีการติดตาม รับฟังความคิดเห็นของครู เปิดโอกาสให้ครูทำงานอย่างเต็มความสามารถ จัดทำโครงการ หรือกิจกรรมแสดงความยินดี และยกย่องชมเชย ตามโอกาสอันควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานเป็นระยะ เพื่อให้ความสะดวกรวดเร็ว

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, โควิด-19

Abstract

This research aims to study the conditions and approaches to school management in accordance with the good governance principles in the covid-19 situation of school administrators. Mae Ramad School Group, Tak Elementary School District Office, District 2 Population and Resources: Luminaries There were 189 students, school administrators, and basic education committee personnel. Analyze the data by determining frequency, percentage, average, standard deviation and content analysis.

The results showed that : School administration according to good governance in the situation of COVID-19 of school administrators Mae Ramat School Group Office of the Tak Primary Educational Service Area, Region 2, as a whole, was at a high level in all aspects, sorted by the average from descending, namely, the principle of participation. The main aspect of value Transparency Responsibility rule of law and morality, respectively

Development guidelines are as follows: Executives should educate and explain correct practices to personnel in meetings. or when there is an opportunity Administrators should encourage a network to promote morality. Teachers should write a budget spending project. Prepare a budget spending plan. And there is a follow-up and evaluation periodically. The evaluation results are analyzed. in order to prepare a budget expenditure plan for the following year There should be assignments to personnel. and have tracking listening to teachers' opinions Give teachers the opportunity to work at their best, create projects or congratulations activities. and praise according to the occasion There is a system for managing educational institutions. Periodic performance appraisals are conducted to improve performance. for quick convenience

Keywords : School Administration, Good Governance, COVID -19

บทนำ

ธรรมาภิบาล เป็นมิติของกระบวนทัศน์ใหม่การบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูงตามที่ประชาชนต้องการ การสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น (ไชยวัฒน์ คำชู, 2545 : 25) และเป็นหลักคิดในเรื่องการบริหารองค์กร เพื่อประกันเรื่องฉ้อราษฎร์บังหลวง และความไม่มีประสิทธิภาพการบริหารงานอย่างโปร่งใส มีคุณภาพ ระบบธรรมาภิบาล จึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของ ทุกองค์กรไม่ว่าหน่วยงานราชการ หรืองานเอกชน แต่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชน และผู้บริหารในทุกระดับ ระบบการศึกษามีปัญหาในทุกระดับที่ผ่านมากระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนต้องโปร่งใส คือ การตรวจสอบได้ และอธิบายได้ทุกขั้นตอนต้องมีผู้รับผิดชอบชอบ (เกษม วัฒนชัย, 2546: 8) หลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล หลักการดังกล่าวได้แก่ 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. ความรับผิดชอบ 6. หลักความคุ้มค่า หลักธรรมาภิบาลอาจบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานของโรงเรียน ได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และ มีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 1)

เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยจะศึกษาในลักษณะการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์ โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์ โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 (2542 : 26-27) ฉบับแก้ไข 2562 ซึ่งประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการวิจัย และแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 197 คน จาก 11 โรงเรียน ปีการศึกษา 2565 โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มครูผู้สอน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 197 คน จาก 11 โรงเรียน ปีการศึกษา 2565 โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยนำมากำหนดเป็นขอบเขตเนื้อหา 6 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และพร้อมทั้งขออนุญาตประชุมชี้แจงในการจัดเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. ขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจ้งกำหนดนัดหมาย เพื่อรับแบบสอบถามคืน และเมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ทั้งหมด จำนวน 189 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง มี 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มครูผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 6 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 6 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์มาจากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
2. แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ
3. ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ซึ่งมีโครงร่างฯ และแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์
4. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ เพื่อขอกำหนดการเข้าสัมภาษณ์
5. เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมรายด้าน พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลใน

สถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 เมื่อจัดอันดับ 3 อันดับแรก คือ ด้านหลักความมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

สรุปผลจากการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล จำแนกรายด้าน มีแนวทาง ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม มีแนวทางดังนี้ ควรนำกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับครู และบุคลากร จัดทำเป็นคู่มือ หรือเอกสาร เผยแพร่ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ครู รับทราบ และถือปฏิบัติ ผู้บริหารควรมีการให้ความรู้และชี้แจงแนวปฏิบัติที่ถูกต้องให้บุคลากรทราบในการการประชุมประจำเดือน หรือเมื่อมีโอกาส และผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน

2. ด้านหลักคุณธรรม มีแนวทาง ดังนี้ โรงเรียนควรมีแผนปฏิบัติการในการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีเครือข่ายการส่งเสริมคุณธรรม และจัดโครงการยกย่องส่งเสริมบุคลากรที่มีการปะพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง

3. ด้านหลักความโปร่งใส มีแนวทาง ดังนี้ควรให้ครูเขียนโครงการขอใช้จ่ายเงินงบประมาณ จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และมีการติดตามประเมินผล เป็นระยะ นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณในปีต่อไป ควรมีการประชุมมอบหมายงาน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ จัดทำเป็นเอกสารมอบให้ครูถือปฏิบัติ และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อรายงานการปฏิบัติงาน และรับฟังความคิดเห็น

4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม มีแนวทาง ดังนี้ ควรมีการมอบหมายงานให้บุคลากร และมีการติดตาม รับฟังความคิดเห็นของครู เปิดโอกาสให้ครูทำงานอย่างเต็มความสามารถ แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาโดยเชิญตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นกรรมการ แต่งตั้งตัวแทนครูให้เข้ามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ มีแนวทาง ดังนี้ ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ ที่มาจากการทำแผนพัฒนาร่วมกันของครูและบุคลากร และผู้บริหารควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่ได้จัดทำร่วมกัน ควรจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมแสดงความยินดี และยกย่องชมเชย ตามโอกาสอันควร และการตำหนิควรตำหนิตัวต่อตัว และการชมเชยความดี ความสามารถให้ควรชมเชยในที่ประชุม และผู้บริหารต้องแสดงความจริงใจทุกครั้ง

6. ด้านหลักความคุ้มค่า มีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบ ดูแลอาคาร สถานที่ ควรมีการจัดทำแผนการใช้จ่าย และควบคุมให้เป็นไปตามแผน และมีการจัดระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานเป็นระยะ เพื่อให้การความสะดวก รวดเร็ว

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมรายด้าน พบว่า โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อจัดอันดับ 3 อันดับแรก คือ ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความโปร่งใส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มโรงเรียนแม่ระมาดปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดำเนินการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลครบทั้ง 6 ด้าน เป็นระบบมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลสภาพการปฏิบัติงานการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของเหรียญทอง มีชัย และคณะ (2557). ที่พบว่า โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน และงานวิจัยของ พระปลัดไพรวัลย์ ชาคโร ศรีเมือง (2558) ที่พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักการศึกษาสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า มีการกำหนดคำสั่ง ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลกรทางการศึกษา การปฏิบัติตนต่อครูและบุคลกรทางการศึกษามีความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และการบริหารงานในสถานศึกษา มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของธเนศ เธียรนันท์ (2556) ที่พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับดีมาก และด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับดีมากที่สุด

2. ด้านหลักคุณธรรม พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า มีการเปิดโอกาสให้บุคลกรทางสถานศึกษาสามารถร้องเรียน ร้องทุกข์เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาด้วยความยุติธรรมและการรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะการทำงานของบุคลกรทางการศึกษาด้วยความจริงใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดไพรวัลย์ ชาคโร ศรีเมือง (2558) ที่พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักการศึกษาสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านหลักคุณธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาภรณ์ ส่งเสริม (2559) ที่พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในลำดับแรก

3. ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่ามีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ มีข้อมูลชัดเจนตรวจสอบได้ การตั้งคณะ กรรมการ

ประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม สามารถตรวจสอบการทำงานได้ และการบริหารงบประมาณเป็นไปตามแผนบริหารงบประมาณ สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา คงเกษม. (2562) ที่พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพระบางเจ้าพระยา เมือง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยที่ได้อยู่ที่ 4.85 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักความโปร่งใส ค่าเฉลี่ยที่ได้ 4.84

4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า เปิดโอกาสให้ครูและบุคลกรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในวางแผนพัฒนาสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของครูและบุคลกรทางการศึกษา ในการตัดสินใจงานที่ได้รับมอบหมาย และการเปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพิษณุ ยงดี (2560) ที่พบว่า ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักการตอบสนอง หลักความโปร่งใส หลักภาระรับผิดชอบ และหลักนิติธรรม ตามลำดับ

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า มีการกำหนดนโยบายและ แผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา การแสดงความรับผิดชอบเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆ และร่วมแก้ปัญหาในสถานศึกษา และการกำหนดโครงสร้างการบริหารและขอบข่ายความรับผิดชอบของครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชัยรัฐ หมื่นด้วง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา. (2564). ที่พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ

6. ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า มีการทำรายงานเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่า ในการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา การสำรวจเพื่อจัดทำแผนความต้องการในการใช้วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ในสถานศึกษา และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีมาใช้ ในการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกานดา สุไลมาน. (2560). ที่พบว่า การใช้หลักธรรมภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย ได้แก่ หลักคุณธรรม

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มี 6 ด้าน รวมทั้งหมดมี 18 แนวทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาดปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลครบทั้ง 6 ด้าน เป็นระบบมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผลสภาพการปฏิบัติงานการ

บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้วิจัยสรุปผลจากการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม มีแนวทาง ดังนี้ ควรนำกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับครู และบุคลากรจัดทำเป็นคู่มือ หรือเอกสาร เผยแพร่ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ครู รับทราบ และถือปฏิบัติ ผู้บริหารควรมีการให้ความรู้และชี้แจงแนวปฏิบัติที่ถูกต้องให้บุคลากรทราบในการการประชุมประจำเดือน หรือเมื่อมีโอกาส และผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา สายเชื้อ. (2557). มีผลการสังเคราะห์งานวิจัย สรุปว่า หลักธรรมาภิบาลเริ่มเข้ามาเป็นประเด็นทางการเมืองและสังคมไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ในช่วงที่ประเทศไทยอยู่ระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยมีการวางระบบบริหารบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมมากขึ้น ต่อมาได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก ต่อมามีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 254 ประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาล 10 หลัก และต่อมาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้จัดกลุ่มหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีใหม่ 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการย่อย

2. ด้านหลักคุณธรรม มีแนวทาง ดังนี้ โรงเรียนควรมีแผนปฏิบัติการในการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีเครือข่ายการส่งเสริมคุณธรรม และจัดโครงการยกย่องส่งเสริมบุคลากรที่มีการปะพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ส่งเสริม (2559) ผลการวิจัย เสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม ว่า บุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมผู้บริหารควรสร้างทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรเห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีจิตสาธารณะ

3. ด้านหลักความโปร่งใส มีแนวทาง ดังนี้ ควรให้ครูเขียนโครงการขอใช้จ่ายเงินงบประมาณจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และมีการติดตามประเมินผล เป็นระยะ นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณในปีต่อไป ควรมีการประชุมมอบหมายงาน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ จัดทำเป็นเอกสารมอบให้ครูถือปฏิบัติ และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อรายงานการปฏิบัติงาน และรับฟังความคิดเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ส่งเสริม (2559) ผลการวิจัย เสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใส ว่า การบริหารงานไม่มีความชัดเจนในเรื่องของงบประมาณที่ นำไปใช้ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารน้อย ผู้บริหารควรเปิดเผยการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความชัดเจนและ กระบวนการบริหารงานนั้นพร้อมที่จะตรวจสอบได้

4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม มีแนวทาง ดังนี้ ควรมีการมอบหมายงานให้บุคลากร และมีการติดตาม รับฟังความคิดเห็นของครู เปิดโอกาสให้ครูทำงานอย่างเต็มความสามารถ แต่งตั้งคณะกรรมการ

วางแผนพัฒนาสถานศึกษาโดยเชิญตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นกรรมการ แต่งตั้งตัวแทนครูให้เข้ามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการประเมินผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญวกาญจน์ คำมูล. (2559) ที่พบว่า แนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลช้างเผือก จังหวัดเชียงใหม่ เห็นว่าการสร้างธรรมาภิบาลภายในองค์กรนั้น ควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นคณะผู้บริหาร บุคลากรภายในเทศบาล ประธานชุมชน และประชาชนทั่วไป และมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ มีแนวทาง ดังนี้ ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ ที่มาจากการทำแผนพัฒนาร่วมกันของครูและบุคลากร และผู้บริหารควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่ได้จัดทำร่วมกัน ควรจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมแสดงความยินดี และยกย่องชมเชย ตามโอกาสอันควร และการตำหนิควรตำหนิตัวต่อตัว และการชมเชยความดี ความสามารถให้ควรชมเชยในที่ประชุม และผู้บริหารต้องแสดงความจริงใจทุกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา คงเกษม. (2562) ที่ พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ในการบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ของสถานศึกษาอยู่เสมอ ทั้งสร้างความเข้าใจในระเบียบการบริหารงบประมาณให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา ทั้งสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่จะส่งเสริมการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน และมีการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อรายงานต่อต้นสังกัด เป็นการสร้างความมั่นใจแก่สาธารณชนในการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

6. ด้านหลักความคุ้มค่า มีแนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบ ดูแลอาคาร สถานที่ ควรมีการจัดทำแผนการใช้จ่าย และควบคุมให้เป็นไปตามแผน และมีการจัดระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานเป็นระยะ เพื่อให้การความสะดวก รวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา คงเกษม. (2562) ที่พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า โรงเรียนได้มีการจัดการเรียนการสอนโดยพัฒนาสิ่งต่างๆ รอบตัวให้เกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่า ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ทั้งในชุมชนและสถานศึกษามาพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี รณรงค์ให้รู้ถึงคุณค่าของทรัพยากร ปลูกฝังจิตสำนึกในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมกรอย่างเป็นรูปธรรมและเข้มแข็ง และใช้รูปแบบคณะกรรมการในการประเมินการทำงาน ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. ควรจัดทำหลักเกณฑ์ ข้อบังคับ ตามแนวคิดธรรมาภิบาล จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบการพิจารณาในการดำเนินงานตามนโยบาย

3. สถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมาย หลักเกณฑ์และการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

4. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรนำหลักการประเมิน แนวคิดหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการกำหนดการพัฒนาตนเอง การปฏิบัติงานในหลายๆด้าน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อให้ทราบแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนแม่ระมาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อให้ทราบแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ธเนศ เธียรนนัทน์. (2556). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อผลการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.** จันทบุรี : สำนักงาน.

ธัญวกาญจน์ คำมูล. (2559). **การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลช้างเผือก จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นิตยา คงเกษม. (2562). **แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพระบางเจ้าพระยาเมือง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : บริษัทสุวีริยาสาส์น.

พระปลัดไพรวัลย์ ชาคโร (ศรีเมือง). (2558). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาสำนักงานเขตสายไหม.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิชัยรัฐ หมื่นด้วง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา. (2564). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู.** การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต.

พิษณุ ยงดี. (2560). **ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง.** วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 7(2), 161.

รัตนาภรณ์ ส่งเสริม. (2559). **การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วัฒนา สายเชื้อ. (2557). **การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน.** วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 17(2), 1-12.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542,** เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง ราชกิจจานุเบกษา 10 สิงหาคม 2542.

สุกานดา สุไลมาน. (2560). **การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

เหรียญทอง มีชัย, สุเทพ ทองประดิษฐ์ และมนตรี อนันตรักษ์ (2557). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม.** วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 4(2).

การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

Personnel management based on Good Government of school Administrators during COVID-19 pandemic of the school in Mueang Tak district of the secondary educational service office Tak

อาทิตย์ ถวิลชาวดอย[1] และ ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์[2]
Artit Tawinchawdoi and Titimon Chadcharunrat

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองตาก จำนวน 168 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ หลักความเสมอภาค หลักนิติธรรม หลักการตอบสนอง หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิผล หลักการตรวจสอบได้/มีภาระรับผิดชอบ หลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักการกระจายอำนาจ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิภาพ/คุ้มค่า ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 คือ ควรยึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคเท่าเทียมกันทั้งหมด ควรมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารในเรื่องความโปร่งใสในการบริหารงานและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และควรจัดอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับหลักการแนวทางในการงานด้วยความเป็นธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กร

คำสำคัญ : การบริหารงานบุคคล, หลักธรรมาภิบาล, โควิด-19

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เบอร์โทรศัพท์ 0967235578

[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the conditions and guidelines for personnel management according to the principles of good governance of school administrators in the situation of the COVID-19 epidemic. Schools in Mueang Tak District Under the Tak Secondary Educational Service Area Office The samples and data sources were teachers and educational personnel. secondary school 168 people from Muang Tak District and 9 experts. The research tools were questionnaires and interviews. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. and content analysis. The research results

1. Conditions of personnel administration according to good governance principles of school administrators in the situation of COVID-19 Schools in Mueang Tak District Under the Tak Secondary Educational Service Area Office Overall, it was at a high level in all aspects. Ranking the average from descending to the top 3 is the principle of equality, the rule of law, the principle of response. principles of participation principle of effectiveness Principle of accountability / responsibility Disclosure / transparency decentralized principle main focus consensus Efficiency/value principles, respectively.

2. Guidelines for personnel administration according to the principles of good governance of school administrators in the situation of COVID-19 are to adhere to the principle of fairness. equality all equality There should be supervision and follow up on the performance of the executives in terms of transparency in management and building confidence among subordinates. and should organize training for executives about principles and guidelines for working with fairness taking into account the rights and freedoms of subordinates in the organization

Keywords : Personal Management, Good Governance, COVID -19

บทนำ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้ กำหนดขอบเขตของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวทางในการปฏิบัติภารกิจของทุกส่วน ราชการว่าต้องมีความมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมี ประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นมีการ ปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ ประชาชนได้รับความสะดวกและได้รับการ ตอบสนองความต้องการมีการ

ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ (อรทัย ทวีระวงษ์, 2557 : 3) “ธรรมาภิบาล” ถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการบริหารจัดการภาครัฐซึ่งได้ถูกนำมาใช้ใน การกำหนดแผนพัฒนาและแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศ คำว่า “ธรรมาภิบาล” หรือ “Good Governance” ตามที่คณะกรรมการบัญญัติศัพท์รัฐศาสตร์แห่งราชบัณฑิตยสถานบัญญัติไว้ว่า วิธีการปกครองที่ดี อันมีความหมายอย่างละเอียดว่าเป็นระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งช่วยให้องค์การเกิดการพัฒนาอย่าง รวดเร็วและยั่งยืนต่อไป ทุกคนมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณในการปฏิบัติวิชาชีพและการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรมเสมอภาคเท่าเทียม มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ลดการควบคุมจากส่วนกลาง ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายได้ (ขนิษฐา ศรี ปิ่นแก้ว, 2560 อ้างถึงใน กรปภัช พงศวิพัฒน์โยธิน, 2563 : 1)

การบริหารงานบุคคลในการแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ของผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องยึดหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใสได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากบุคลากรภายในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะต้องนำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการบริหารจัด การศึกษาผู้บริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานมากขึ้น อันนำมาซึ่งประโยชน์ในการพัฒนา สถานศึกษา สังคม และประเทศชาติอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากมีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากผู้วิจัยนำแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) พ.ศ.2555 หลักธรรมาภิบาลของการบริหารบ้านเมืองที่ดีมี 10 หลักได้แก่ หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักประสิทธิภาพ/คุ้มค่า (Efficiency/Value for money) หลักความเสมอภาค (Equity) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) หลักการตรวจสอบได้/มีภาระรับผิดชอบ (Accountability) หลักเปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) และ หลักนิติธรรม (Rule of Law) (ไชยวัฒน์ ค้ำชู และคนอื่นๆ, 2545)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และแหล่งข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวน 295 คน

2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวน 295 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan ,1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) และสุ่มแบบง่ายได้กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 168 คน

3. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง มี 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มผู้ปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวน 295 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก จำนวน 295 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan ,1970:อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด , 2560 : 103) สุ่มแบบง่ายและกำหนดสัดส่วนขยาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครูและบุคคลากรทางการศึกษา จำนวน 168 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรดโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยนำมากำหนดเป็นขอบเขตเนื้อหา จำนวน 10 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรดโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด (2560 : 121)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากและพร้อมทั้งขออนุญาตประชุมชี้แจงในการจัดเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. ขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตากแจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจ้งกำหนดนัดหมาย เพื่อรับแบบสอบถามคืน และเมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ทั้งหมด จำนวน 168 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง มี 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มผู้ปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 10 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 10 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์มาจากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

2. แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ซึ่งมีโครงร่างฯ และแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์

4. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ เพื่อขอกำหนดการเข้าสัมภาษณ์

5. เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง 6 คน และตอบแบบสัมภาษณ์ 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โรงเรียนในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับแล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงจากมากไปน้อย คือ หลักความเสมอภาค หลักนิติธรรม หลักการตอบสนอง หลักการมีส่วนร่วม หลักการมีส่วนร่วม หลักการตรวจสอบได้/มีภาระรับผิดชอบ หลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักการกระจายอำนาจ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ และหลักประสิทธิภาพ/คุ้มค่า ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก สรุปผลจากการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล จำแนกรายด้าน มีแนวทาง ดังนี้

1. ด้านหลักการตอบสนอง มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรมีการนิเทศติดตาม ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ในเรื่องความโปร่งใส ในการบริหารงานและการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การทำงานเป็นทีมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาได้เสนอความคิดเห็น และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ

2. ด้านหลักประสิทธิภาพ มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ควรมีการติดตามผลดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และการส่งเสริมความยุติธรรมในทุกหน่วยงาน สร้างความโปร่งใสตรวจสอบได้

3. ด้านหลักประสิทธิภาพ / คุ้มค่า มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรมีการวางแผนกำกับติดตามการดำเนินงานที่ดีและมีความคุ้มค่า ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความจำเป็นในขั้นตอนการทำงานแต่ละงาน ความเหมาะสมและตามความถนัดของบุคคล และมีการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในองค์กร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม

4. ด้านหลักความเสมอภาค มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรยึดหลักความเป็นธรรมความเสมอภาคเท่าเทียมกันทั้งหมด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ควร มีการกำหนดแนวทาง

หลักการปฏิบัติงานที่ทุกคนมีส่วนร่วมและยอมรับนำไปปฏิบัติเป็นคู่มือ และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายในองค์กรโดยเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง

5. ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรจัดทำวิสัยทัศน์สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันและข้อตกลงภายในองค์กรเพื่อร่วมการตัดสินและแก้ไขปัญหา ควรให้เกียรติผู้ร่วมงาน การประชุมหรือการสื่อสารตามช่องทางต่างๆสามารถทำให้ได้รับฉันทามติที่เป็นเอกฉันท์ได้ ควรรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรในสถานศึกษา และควรมีการกำหนดจินตภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานร่วมกันโดยใช้ข้อมูลและความเป็นไปได้ประกอบการกำหนดเป้าหมาย

6. ด้านการตรวจสอบได้ / มีภาระรับผิดชอบ มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงาน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ควรมีการประเมินผู้บริหารด้านการปฏิบัติงานต่างๆ ประชุมชี้แจงให้บุคลากรทราบเพื่อลดความสงสัย การใช้เทคโนโลยีระบบ Padlet ในการตรวจสอบความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของครู ควรสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Plc) ให้เกิดขึ้นในองค์กร และองค์กรมีการทำงานเป็นทีมที่ดีรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตน

7. ด้านหลักการเปิดเผย / โปร่งใส มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อบุคคลภายในและบุคคลภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ควรสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ลดการเผชิญหน้าจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลที่ตรงกับความจริงและเป็นประโยชน์ต่อการบริหาร ควรกำหนดนโยบายขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติงานให้ชัดเจน และควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการปฏิบัติของผู้บริหารประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาตั้งแทนผู้ปกครองครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

8. ด้านหลักการกระจายอำนาจ มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรมีการกระจายอำนาจการบริหารงานเป็นฝ่าย หมวด เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคลากร โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเป็นกรรมการและควรมอบหมายงานต่อผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและมีการนิเทศติดตามเป็นระยะ

9. ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นการสร้างความสำคัญเพื่อให้เกิดความรักและศรัทธาในองค์กร ควรแต่งตั้งคณะกรรมการการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทุกส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง ควรจัดการประชุมหาข้อสรุปการทำงานในทุกเดือนเช่นใช้กระบวนการ Plc การวิเคราะห์ บริบท SWOT ANALYSIS ควรสร้างการสื่อสารที่ชัดเจน กับผู้ที่มีความสงสัยในกระบวนการทำงานและควรระดมความคิดเห็นเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้ร่วมกันตัดสินใจ

10. ด้านหลักนิติธรรม มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรจัดอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับหลักการแนวทางในการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม โดยคำนึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กร ควรสร้างข้อตกลงร่วมกัน (MOU) เพื่อให้เกิดการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ควรมีความเที่ยงธรรมในการบริหารงานไม่เลือกปฏิบัติ ควรมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ควรมีการสร้างความสามัคคีในองค์กรเพื่อให้เกิดความรักหวงแหนองค์กร และควรมีการคัดสรรผู้บริหารที่มีหลักนิติธรรมในการบริหารงานในองค์กร

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก พบว่า โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญวกาญจน์ คำมูล (2559 : 77) ที่พบว่า ในแต่ละด้าน ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสกล ฐานธมฺโม (อินทร์คล้าย). (2556 : 87) ที่พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม เมื่อพิจารณารายด้านนำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านหลักการตอบสนอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ปกครองติดต่อกับผู้บริหาร สถานศึกษาได้โดยตรงมีให้บริการได้เป็นอย่างดีและ ผู้บริหารกำกับดูแลงานเสร็จสิ้นตามในเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยอัจฉราพร กรึงไกร (2558:127) ที่พบว่า ด้านหลักการตอบสนอง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิษณุ ยงดี (2559:78) ที่พบว่า ด้านหลักการตอบสนอง อยู่ในระดับมาก

2. ด้านหลักประสิทธิผล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพบว่า ผู้บริหารมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และ ผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของครูอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล เล็กบาง (2557:65) ที่พบว่า หลักประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก

3. ด้านหลักประสิทธิภาพ/คุ้มค่า พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพบว่า ผู้บริหารใช้เทคนิค เทคโนโลยี กระบวนการที่ก่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์การใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของณรรฐวรรต กำหัวเรือ (2557:116) ที่พบว่า ด้านหลักประสิทธิภาพ /คุ้มค่า อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสกล ฐานธมฺโม (อินทร์คล้าย) (2556:84 ที่พบว่า ด้านหลักประสิทธิภาพ / คุ้มค่า อยู่ในระดับมาก

4. ด้านหลักความเสมอภาค พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้บริการในการจัดการศึกษาโดยไม่แบ่งแยกความพิการ ให้โอกาสความเท่าเทียมไม่แบ่งแยกเพศ และผู้บริหารให้การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปราโมทย์ แสนกล้า (2562:127) ที่พบว่า ด้านความเสมอภาค อยู่ในระดับมาก

5. ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมออีกทั้งสร้างความเข้าใจระหว่างสถานศึกษากับ

บุคลากร และ ผู้บริหารตัดสินโดยใช้มติในที่ประชุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพรรณ พึ่งด้วง (2560:168) ที่พบว่า ด้านฉันทามติ อยู่ในระดับมาก

6. ด้านหลักการตรวจสอบได้/มีภาระรับผิดชอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความสำนึกในในการปฏิบัติหน้าที่และผู้บริหารสนับสนุนให้มีการตรวจสอบการทำงานด้านต่างๆพร้อมทั้งแสดงความรับผิดชอบให้การแก้ปัญหารของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ติยานนท์ แสงบุตร (2563:104) ที่พบว่า ด้านหลักการตรวจสอบได้/มีภาระรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก

7. ด้านหลักเปิดเผย/โปร่งใส พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่างๆอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาแก่บุคลากรให้ทุกคนทราบ และผู้บริหารเปิดโอกาสให้มีบุคคลฝ่ายต่างๆ มีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน หรือสามารถตรวจสอบและประเมินผลการบริหารพร้อมทั้ง ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร สิทธิจันทร์ (2561:86) และ สุกานดา สุไลมาน (2560:112) ที่พบว่า ด้านหลักเปิดเผย/โปร่งใส อยู่ในระดับมาก

8. ด้านหลักการกระจายอำนาจ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นนเพราะว่า ผู้บริหารมอบอำนาจในการบริหารให้หัวหน้าฝ่ายต่างๆ ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลพร้อมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ แก่ผู้รับมอบอำนาจได้อย่างเหมาะสม สามารถนำไปแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งให้สิทธิ์ผู้รับผิดชอบตัดสินใจในการดำเนินงาน ตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย และผู้บริหารมีการกำหนดขอบเขตของภารกิจงานที่ได้มอบอำนาจอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกัสุภาพรรณ ยวนมาลัย (2561: 67) ที่พบว่า ด้านหลักการกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมาก

9. ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความร่วมมือกับประชาชนหรือผู้แทน ในการทำกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้เข้าร่วม ในการรับรู้ และทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอ ปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส นาคปฐม (2559:89) ที่พบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

10. ด้านหลักนิติธรรม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารนำหลักกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆมาปฏิบัติในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ไม่เลือกปฏิบัติฝ่ายใด ๆ เพื่อหวังผลประโยชน์ หรือสิ่งตอบแทนและ ผู้บริหารคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขันแก้ว พรมคำ (2564:124) ที่พบว่า ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก อภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านหลักการตอบสนอง มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารควรมีการนิเทศติดตาม ผลการปฏิบัติติงานของผู้บริหาร ในเรื่องความโปร่งใส ในการบริหารงานและการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใต้บังคับ

บัญชา การทำงานเป็นทีมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาได้เสนอความคิดเห็น และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑากาญจน์ เก่งกสิกิจ (2564: 80) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจำแนกกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อหาความรู้ด้านความต้องการ ความคาดหวัง ทำให้กำหนดกลยุทธ์ในการเข้าถึงผู้รับบริการแต่ละกลุ่มได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งทำให้รู้ว่าควรปรับปรุงการบริการอย่างไรเพื่อสร้างความพึงพอใจ ในการใช้บริการของผู้รับบริการ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างปฏิสัมพันธ์กับประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย มีการรับฟังและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนำไปเชื่อมโยงกับการวางแผนกลยุทธ์

2. ด้านหลักประสิทธิผล มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ควรมีการติดตามผลดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และการส่งเสริมความยุติธรรมในทุกหน่วยงาน สร้างความโปร่งใสตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพรรณ ยวนมาลัย (2561:63) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการหาประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นกับงาน อาจจะต้องลด ทรัพยากรบางอย่างลง และใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการ แนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เที่ยงตรง เสมอภาค ยุติธรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ง่าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานเพื่อตอบสนองความต้องการของครู นักเรียน และชุมชน อย่างแท้จริง

3. ด้านหลักประสิทธิภาพ/คุ้มค่า มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรมีการวางแผนกำกับติดตามการดำเนินงานที่ดีและมีความคุ้มค่า ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความจำเป็นในขั้นตอนการทำงานแต่ละงานความเหมาะสมและตามความถนัดของบุคคล และมีการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในองค์กร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทินี ภูธรรมะ (2563:110) พบว่า หน่วยงานควรมีการบริหารโดยการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงานซึ่งมีการบริหารทรัพยากร ต้นทุนและงบประมาณเหมาะสมกับองค์กร ควรมีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบมีการกำหนดรู้รับผิดชอบ และมอบหมายงานอย่างชัดเจน

4. ด้านหลักความเสมอภาค มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรยึดหลักความเป็นธรรมความเสมอภาคเท่าเทียมกันทั้งหมด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ควร มีการกำหนดแนวทางหลักการปฏิบัติติงานที่ทุกคนมีส่วนร่วมและยอมรับนำไปปฏิบัติเป็นคู่มือ และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายในองค์กรโดยเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของนพดล เล็กบาง (2557:72) พบว่า ผู้บริหารทุกคนต้องมีโอกาสในการปรับปรุงสถานะหรือรักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน โดยเฉพาะในการพิจารณาความดีความชอบต้องพิจารณาจากผลการปฏิบัติงาน คุณธรรมจริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพเป็นหลัก โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความดีความชอบตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร

5. ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรจัดทำวิสัยทัศน์สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันและข้อตกลงภายในองค์กรเพื่อร่วมการตัดสินและแก้ไขปัญหา ควรให้เกียรติผู้ร่วมงาน การ

ประชุมหรือการสื่อสารตามช่องทางต่างๆสามารถทำให้ได้รับฉันทามติที่เป็นเอกฉันท์ได้ ควรรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรในสถานศึกษา และควรมีการกำหนดจินตภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานร่วมกันโดยใช้ข้อมูลและความเป็นไปได้ประกอบการกำหนดเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล เล็กบาง (2557: 72) พบว่าผู้บริหาร ต้องรับฟังความคิดเห็นซึ่งมีความแตกต่าง อย่างไม่มีทัศนะในด้านลบกับความคิดเห็นที่ต่างไปจากตน และยอมรับผลการปฏิบัติงานแล้วพร้อมพัฒนางานต่อไป โดยยึดหลักประชาธิปไตยเสมอ

6. ด้านหลักการตรวจสอบได้/มีภาระรับผิดชอบ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงาน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ควรมีการประเมินผู้บริหารด้านการปฏิบัติงานต่างๆ ประชุมชี้แจงให้บุคลากรทราบเพื่อลดความสงสัย การใช้เทคโนโลยีระบบ Padlet ในการตรวจสอบความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของครู ควรสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Plc)ให้เกิดขึ้นในองค์กร และองค์กรมีการทำงานเป็นทีมที่ดีรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑากาญจน์ เก่งกสิกิจ (2564:95) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการด าเนินงาน แต่ละช่วงของแผนงานหรือโครงการ ประเมินโอกาสที่จะเกิดปัญหาและผลกระทบต่างๆ อีกทั้งร่วมกันวางแผนกรอบแนวทางการปฏิบัติงานในการ ดำเนินงาน และควบคุมความเสี่ยงต่างๆ โดยการวางแผนกลยุทธ์ ควรกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติ เมื่อโรงเรียนเกิดผลกระทบในด้านต่างๆ

7. ด้านหลักเปิดเผย/โปร่งใส มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อบุคคลภายในและบุคคลภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ควรสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ลดการเผชิญหน้าจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลที่ตรงกับความจริงและเป็นประโยชน์ต่อการบริหาร ควรกำหนดนโยบายขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติงานให้ชัดเจน และควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการปฏิบัติของผู้บริหารประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาตั้งแทนผู้ปกครองครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพรรณ ยวนมาลัย (2561:63) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักความโปร่งใสเพื่อสามารถติดตามและตรวจสอบป้องกันการกระทำผิดที่เกิดในองค์กรได้ และ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการดำเนินการการปฏิบัติงานโดยความโปร่งใส ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ และยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

8. ด้านหลักการกระจายอำนาจ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรมีการกระจายอำนาจการบริหารงานเป็นฝ่าย หมวด เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคลากร โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสรรงบประมาณโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ และควรมอบหมายงานต่อผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและมีการนิเทศติดตามเป็นระยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของวันทินี ภูธรรมะ (2563:111) พบว่า ผู้บริหารในหน่วยงานควรมีการมอบอำนาจในการตัดสินใจการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติติงาน

9. ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นการสร้างความสำคัญเพื่อให้เกิดความรักและศรัทธาในองค์กร ควรแต่งตั้งคณะกรรมการการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทุกส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง ควรจัดการประชุมหาข้อสรุปการทำงานในทุกเดือนเช่นใช้กระบวนการ

Plc การวิเคราะห์บริบท SWOT ANALYSIS ควรสร้างการสื่อสารที่ชัดเจน กับผู้ที่มีความสงสัยในกระบวนการทำงาน และควรระดมความคิดเห็นเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้ร่วมกันตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขันแก้ว พรมคำ (2564:130) พบว่า ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดทั้งชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปีการศึกษา ประสาน ความร่วมมือกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน

10. ด้านหลักนิติธรรม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรจัดอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับหลักการแนวทางในการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม โดยคำนึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์กร ควรสร้างข้อตกลงร่วมกัน (MOU) เพื่อให้เกิดการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ควรมีความเที่ยงธรรมในการบริหารงานไม่เลือกปฏิบัติ ควรมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ควรมีการสร้างความสามัคคีในองค์กรเพื่อให้เกิดความรักหวงแหนองค์กร และควรมีการคัดสรรผู้บริหารที่มีหลักนิติธรรมในการบริหารงานในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขันแก้ว พรมคำ (2564:108) พบว่า ผู้บริหารศึกษาค้นคว้าหา ความรู้เกี่ยวกบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในกฎระเบียบให้เป็นปัจจุบัน สถานศึกษานำกฎหมาย การประเมินผลงานบุคลากรตามระเบียบกฎหมายที่กำหนด จัดทำหลักเกณฑ์ข้อบังคับในสถานศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะเป็นหน่วยงานควบคุมกำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัด ควรนำผลการวิจัยมากำหนดเป็นแนวทางเชิงนโยบายหรือทิศทางการบริหารสถานศึกษาต่อไป

2. สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างการบริหารงาน โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารงานเป็นฝ่าย/หมวด/กลุ่มงาน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคลากร และมีการนิเทศกำกับติดตามเป็นระยะ อย่างสม่ำเสมอ

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในองค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด สถานศึกษาเอกชน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ควรมีการศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลกับการบริหารงานสถานศึกษายุคใหม่

3. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กมลพรรณ พึ่งด้วง. (2560). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กรปภัช พงศ์วิพัฒน์โยธิน. (2563). **ธรรมาภิบาลกับคุณค่าสาธารณะของพนักงานเทศบาลตำบลบางปูจังหวัดสมุทรปราการ.** สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.

ขันแก้ว พรมคำ. (2564). **การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จุฑากาญจน์ เก่งกสิกิจ. (2564). **การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5**. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุฑามาศ นาคปฐม. (2559). **การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญาวัดใหญ่อินทราราม เทศบาลเมืองชลบุรี.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไชยวัฒน์ ค้ำชู. (2545). **ธรรมาภิบาล : การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม.** กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ติยานนท์ แสงบุตร. (2563). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์.** การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธัญวกาญจน์ คำมูล. (2559). **การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลช้างเผือกจังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุรีวิริยสาส์น.

พระสกล ฐานธมฺโม(อินทร์คล้าย). (2556). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

วันทินี ภูธรรมะ. (2563). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุกานดา สุไลมาน. (2560). **การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

สุภาพรรณ ยวนมาลัย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

สุภาพร สิทธิจักร. (2561). **สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อรทัย ทวีระวงษ์ (2557). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Behavioral Leadership in the 21st Century of Educational Administrators in Mokkhla School Group Tha Song Yang District Tak Primary Educational Service Area Office 2

วีระ อ่อนพรมราช[1] และ สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
Weera Onprommarat and Somchai Angsuchotmetee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และ หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 173 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) และแหล่งข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย ตามลำดับ ปัญหาพบว่า ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูไว้สูง ไม่ให้คำแนะนำแก่ครูเมื่อเกิดปัญหา มีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างไม่เสมอภาค ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษาไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และผู้บริหารปล่อยให้ครูตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง แนวทางพัฒนา พบว่า ควรมอบหมายงานต่าง ๆ ให้บุคลากรตามความถนัดและตามความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ควรให้โอกาสครูได้

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : weera.onprommarat.1986@gmail.com โทร. 083-8735315
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจ าสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : somchaiang63@gmail.com โทร. 095-6326684

ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และคอยให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา ควรมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค ควรให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และควรปล่อยให้ครูปฏิบัติงานแบบอิสระโดยผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษา

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม

Abstract

The purpose of this research was to study the conditions, problems, and ways to develop behavioral leadership. of school administrators in the group of Mokkhla schools Tha Song Yang District Tak Primary Educational Service Area Office 2 The population consisted of teachers of schools in Mokkhla schools group. under the Office of Tak Primary Educational Service Area, Region 2, Academic Year 2022, totaling 173 people (excluding the researcher) and the data sources were: There were 9 experts. The research tools were questionnaires and semi-structured interviews. The data was analyzed by finding frequency, percentage, standard deviation. and content analysis The results showed that Behavioral Leadership Conditions of school administrators in the group of Mokkhla schools Tha Song Yang District Under the Office of Tak Primary Educational Service Area, Region 2 overall and each aspect in all 5 aspects The overall condition was at a high level. When considering each aspect, it was found that the highest average was relationship with colleagues. was at a high level, followed by team leadership behavior at a high level relationship-oriented leadership behavior at a high level Moderate leadership behavior at a high level Product-Oriented Leadership Behavior at a high level and casual leadership behavior were at a high level, respectively The problem is that administrators set high standards of teacher performance. Administrators do not give advice to teachers when problems arise. Administrators have behaviors that treat colleagues unequally, teachers, educational personnel, communities and all parties involved in the administration in educational institutions. They do not participate in solving various problems and administrators let teachers make decisions and solve problems on their own. Behavioral Leadership Development Approaches of school administrators in the group of Mokkhla schools

Tha Song Yang District under the Office of Tak Primary Educational Service Area 2 found that personnel should be assigned various tasks according to their aptitude and knowledge and competency of the operators. Teachers should be given the opportunity to work with their full potential. and to give advice when problems arise There should be behavior that treats colleagues equally. Teachers, educational personnel, communities and all parties involved in the administration of educational institutions should Participated in solving various problems. And should let the teachers work independently, with administrators giving advice in the work.

Keywords : Development Guidelines, Behavioral Leadership

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีนั้น คือ ต้องเก่งงาน เก่งคน เก่งคิด เก่งการดำเนินชีวิตไปพร้อม ๆ กัน และสามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยการกระตุ้นให้บุคคลอื่นเชื่อถือและยอมรับวิธีการทำงานของตน (ธงชัย สันติวงษ์, 2556 : 156) ทำหน้าที่ประสานการทำงานเพื่อการบรรลุเป้าหมาย โดยทำให้วัตถุประสงค์ขององค์การเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้พลังอำนาจที่ได้รับการยอมรับ และต้องไม่ลืมเรื่องขวัญและกำลังใจของบุคลากรด้วย (มหาวุฒิชัย วชิรเมธี 2555 : 1) ผู้บริหารบางคนไม่สามารถบริหารสถานศึกษาได้ หรือบริหารแล้วบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ศรัทธาผู้บริหาร เป็นต้น เหตุผลเหล่านี้มักเป็นสิ่งที่จะทำให้องค์กรพัฒนาไปค่อนข้างยาก เพราะยังไม่มีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง (Bateman & Snell, 2002 : 380) ภาวะผู้นำสามารถสร้าง ฝึกฝน และพัฒนาได้ (Field, Holden & Lawlor, 2000 : 7) และเป็นหัวใจของความสำเร็จในทุกองค์การ อย่างไรก็ตามผู้นำจะต้องได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือสังคมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามวัฒนธรรมของแต่ละองค์การ (ทิศนา แขมมณี, 2555 : 14) รวมทั้งต้องได้รับการสนับสนุน มีศิลปะในการใช้คน มีความสามารถในการปรับปรุงองค์การ รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Owens, 2004 : 237) ผู้นำจึงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (วีระวัฒน์ ปันตินามัย, 2557 : 51)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการกระทำหน้าที่ตามบทบาทของสถานศึกษา บทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในการชี้นำหรือโน้มน้าวจูงใจข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงาน การสร้างความสัมพันธ์รวมถึงการมีวิสัยทัศน์ จินตนาการ และมีความยืดหยุ่น โดยอาศัยปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด ด้วยการไว้วางใจ ให้อิสระในการคิดและพร้อมสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ ด้านแรงจูงใจภายใน และภายนอกด้วยการมีความอยาก ความหวัง ความปรารถนา ความ

เพียรพยายาม มุ่งมั่น ทุ่มเท เพื่อให้เป็นคนที่ประสบความสำเร็จ มีทักษะประสบการณ์อันจะส่งผลให้เกิดแนวทางที่ชาญฉลาดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้เป็นคุณสมบัติของภาวะผู้นำ (กาญจนา สุระคำ, 2562 : 3)

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น เหมาะสมกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย อีกทั้งต้องมีความรู้เชิงทฤษฎี มีทักษะในการทำงาน เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559 : 3) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ พัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ และพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 32) ตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

กลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นการรวมโรงเรียนประถมศึกษาที่มีพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกัน จำนวน 9 โรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารงาน และด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานทัดเทียมกัน สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีทั้งผู้บริหารอาวุโส และผู้บริหารรุ่นใหม่ การปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้บริหาร จึงทำให้คุณภาพของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนแตกต่างกันไป จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงาน และยกระดับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ
2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม
3. บริบททั่วไปของกลุ่มโรงเรียนโมขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดการวิจัย
6. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังนี้

การศึกษาสภาพและปัญหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นครูผู้สอนของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 173 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคือ การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

การศึกษาหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แหล่งผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่นำทักษะการบริหารสถานศึกษามาใช้ในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง อยู่ในระดับมาก ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต อยู่ในระดับมาก และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารมีการออกคำสั่งมอบหมายงานอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ผู้บริหารเชื่อมั่นในความสามารถของครู อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารมีการควบคุมกำกับติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายอย่างเคร่งครัด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสร้างความมีมาตรฐานด้านความเป็นเลิศสูงแก่ครู อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารให้อิสระในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรสามารถเข้าถึงได้ง่าย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาทันทีที่ครูขอคำแนะนำและปรึกษา อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยคำนึงสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานและขวัญกำลังใจของครูเท่า ๆ กัน อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสนับสนุนให้มีการทำงานโดยเน้นผลสำเร็จของงาน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารมีการปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารมีการประชุม วางแผน ปรึกษาหารือวางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและเสนอแนะในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้บริหารให้ความสำคัญต่อแนวคิดของทุกคน อยู่ใน

ระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานจะใช้วิธีประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาวิธีแก้ไข อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูทุกคนใช้เสรีภาพได้อย่างกว้างขวาง อยู่ในระดับมาก รองลงมา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานอย่างอิสระ อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารให้อิสระกับครูอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักเกณฑ์และกฎระเบียบ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาปัญหาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ปัญหาทั้ง 5 ด้าน มีผลดังนี้

2.1 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูไว้สูง รองลงมา ผู้บริหารมอบหมายงานไม่ตรงตามความถนัดและความสามารถของครู และผู้บริหารไม่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็นในการทำงาน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้บริหารมอบหมายภารกิจแบ่งหน้าที่ไม่ชัดเจน

2.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าร้อยละจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารไม่ให้คำแนะนำแก่ครูเมื่อเกิดปัญหา รองลงมา ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน และเสนอแนะในการทำงาน และผู้บริหารไม่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากร และไม่กระตุ้นให้ครูเห็นถึงความสำคัญของงาน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้บริหารไม่ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้า

2.3 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าร้อยละ จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างไม่เสมอภาค รองลงมา ผู้บริหารมอบหมาย หน้าที่ การปฏิบัติงานต่าง ๆ ไม่มีความครอบคลุม และการกระจายอำนาจลงสู่ภายใต้องค์กรไม่เท่าเทียมกัน และผู้บริหารไม่สร้างความไว้วางใจระหว่างผู้บริหารกับครู และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้บริหารไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้ง

2.4 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับ ค่าร้อยละ จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษา ไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รองลงมา ผู้บริหารไม่สร้างความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ของครูในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และผู้บริหารวางคนไม่เหมาะสมกับงาน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แต่เพียงผู้เดียว

2.5 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับ ค่าร้อยละ จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก พบว่า ผู้บริหารปล่อยให้ครูตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง รองลงมา

ผู้บริหารไม่กำหนดบทบาท/หน้าที่ และมอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบงานอย่างชัดเจน และผู้บริหารไม่มีการนิเทศ กำกับ และติดตามงาน และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย ผู้บริหารไม่สร้างความเชื่อมั่นระหว่างครูกับผู้บริหาร

3. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ จำนวน 5 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

3.1 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต พบว่า ควรมอบหมายงานต่าง ๆ ให้บุคลากรตามความถนัดและตามความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน รองลงมา ควรสร้างความตระหนักต่อบทบาทและหน้าที่ของครูในการปฏิบัติงาน อันดับสาม ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็นในการทำงาน และอันดับสุดท้าย ควรสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของส่วนรวม และให้ความสำคัญกับการทำงาน

3.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ พบว่า ควรให้โอกาสครูได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และคอยให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา รองลงมา ควรยกย่องชมเชยเมื่องานสำเร็จ ให้กำลังใจและมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัด อันดับสาม ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากร กระตุ้นให้ครูเห็นถึงความสำคัญของงาน และอันดับสุดท้าย ควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้า

3.3 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง พบว่า ควรมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค รองลงมา ควรมีการกระจายอำนาจการบริหารและสนับสนุนให้ครูมีการประสานงานซึ่งกันและกัน อันดับสาม ควรมีมิตรภาพและแสดงความเป็นมิตรต่อครู และอันดับสุดท้าย ควรกระตุ้นให้ครูมีความตื่นตัวในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

3.4 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม พบว่า ควรให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เมื่อเกิดปัญหา รองลงมา ควรสร้างความตระหนักในการทำงานแบบเป็นทีมเพื่อขับเคลื่อนองค์กรหรือหน่วยงานสู่ความสำเร็จ อันดับสาม ควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน กล่าวยกย่องชมเชยเมื่องานสำเร็จ และอันดับสุดท้าย ควรวางคนให้เหมาะสมกับงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

3.5 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย พบว่า ควรปล่อยให้ครูปฏิบัติงานแบบอิสระโดยผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำงาน รองลงมา ควรกำหนดบทบาท/หน้าที่และมอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบงานอย่างชัดเจน อันดับสาม ควรกระตุ้นให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและกำกับติดตามงานบ้างเป็นบางครั้ง และอันดับสุดท้าย ควรสร้างความเชื่อมั่นใจให้กับครูให้ความสำคัญในการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด ได้ดังนี้

1. สภาพภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการออกคำสั่งมอบหมายงานอย่างชัดเจน ให้อิสระในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหา มีการบริหารงานโดยคำนึงสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการประชุม วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมแบบมุ่งผลผลิต และด้านพฤติกรรมแบบทางสายกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการออกคำสั่งมอบหมายงานอย่างชัดเจน เชื่อมั่นในความสามารถของครู และมีการควบคุมกำกับติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ริศรา คำราช (2563 : 100) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมแบบมุ่งผลผลิต และด้านพฤติกรรมแบบทางสายกลาง

1.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ให้อิสระในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหา และมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารินทิพย์ สิงห์งอย (2563 : 154) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต

1.3 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการบริหารงานโดยคำนึงสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ให้ความสำคัญกับงานและขวัญกำลังใจของครูเท่า ๆ กัน และสนับสนุนให้มีการทำงานโดยเน้นผลสำเร็จของงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาภรณ์ จงวัฒนานุกูล (2563 : 114) ศึกษาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่าแนวพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางในการดำเนินงานตามนโยบายของโรงเรียนโดยเน้นความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน

1.4 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการประชุม วางแผน ปรึกษาหารือวางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและเสนอแนะในการทำงาน และให้ความสำคัญต่อแนวคิดของทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ริศรา คำราช (2563 : 100) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม

1.5 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เปิดโอกาสให้ครูทุกคนใช้เสรีภาพได้อย่างกว้างขวาง เปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานอย่างอิสระ และให้อิสระกับครูอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนบงกช นิพัฒน์ ศิริผล (2563 : 88) ศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ผู้บริหารกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูไว้สูง อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเชื่อมั่นในศักยภาพของครูจึงได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูไว้สูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประธาน ยศรุ่งเรือง (2562 : 93) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัล และให้โอกาสผู้ใต้บังคับ บัญชาที่ทำงานได้ต่ำกว่ามาตรฐานได้พัฒนาตนเอง โดยให้คำแนะนำแทนการตำหนิร่วมกับผู้ใต้บังคับ บัญชา

2.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ผู้บริหารไม่ให้คำแนะนำแก่ครูเมื่อเกิดปัญหา อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้เกียรติครู เชื่อมั่นว่าครูเป็นมืออาชีพ ฝึกให้ครูกล้าคิด กล้าตัดสินใจบนพื้นฐานของการมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล คูหาแก้ว (2563 : 105) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ เน้นความยุติธรรม ความเสมอภาคให้เกียรติกัน ใช้กระบวนการการทำงานเป็นทีม กล้าคิด กล้าตัดสินใจบนพื้นฐานของการมีเหตุผล ด้านชักนำจูงใจ โน้มน้าวใจ บริหารงานแบบกลัยาณมิตร

2.3 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ผู้บริหารมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างไม่เสมอภาค อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมองเห็นถึงศักยภาพของการทำงานของครูแต่ละคนที่ไม่เหมือนกันจึงบริหารจัดการแบ่งงานตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล คูหาแก้ว (2563 : 105) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่าข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ด้านบริหารงานเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารต้องมีกลยุทธ์ในการผูกใจผู้ปฏิบัติงาน ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาพัฒนางาน

2.4 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษา ไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อาจเป็นเพราะว่า การรวมพลังจากบุคคลต่าง ๆ ในสังคมร่วมแสดงความคิดเห็น และกำหนดทิศทางในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป สถานศึกษากับชุมชนนั้นจะต้องประสานร่วมมือกันจึงจะทำให้ปรัชญาการศึกษาบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Regind (2016 : 134) ศึกษาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของครูใหญ่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศเคนยา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ทักษะภาวะผู้นำของครูระดับมัธยมศึกษาที่จำเป็นต้องมี ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การจูงใจครู บุคลากรและนักเรียน การประสานงานกับชุมชน การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับครู บุคลากรและนักเรียน

2.5 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ ผู้บริหารปล่อยให้ครูตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเชื่อว่าความล้มเหลวหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นชั่วคราวนั้นเป็นบทเรียนในชีวิตที่จะทำให้ครูนั้นได้ความรู้ ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชยา สุทธิแสน (2562 : 58) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

ผลการศึกษาพบว่า ด้านพฤติกรรมแบบตามสบาย ผู้บริหารควรปล่อยให้ครูปฏิบัติงานแบบอิสระ โดยผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษา

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ควรมอบหมายงานต่าง ๆ ให้บุคลากรตามความถนัดและตามความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะว่า การเลือกคนที่เหมาะสมมารับผิดชอบงานเพื่อเป็นการประกันความสำเร็จ และลดความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประธาน ยศรุ่งเรือง (2562 : 93) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการประชุมวางแผน จัดวางตัว บุคลากร มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

3.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ควรให้โอกาสครูได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และคอยให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา อาจเป็นเพราะว่า การเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถและความรับผิดชอบเป็นสร้างแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อปฏิบัติงานเสร็จจะเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ริศรา คำราช (2563 : 100) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค มีความสุภาพเป็นมิตรต่อเพื่อนร่วมงาน และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน

3.3 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ควรมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค อาจเป็นเพราะว่า หลักความเสมอภาคถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของริศรา คำราช (2563 : 100) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค และเสนอแนะในการทำงานเพื่อให้การดำเนินงานภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ควรให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เมื่อเกิดปัญหา อาจเป็นเพราะว่า การร่วมกันแก้ไขปัญหาจะเกิดแนวคิดที่หลากหลายจากทุกฝ่ายกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชยา

สุทธิแสน (2562 : 58) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่า ด้านพฤติกรรมแบบทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรให้ครูบุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3.5 ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย แนวทางที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำมากที่สุด คือ ควรปล่อยให้ครูปฏิบัติงานแบบอิสระโดยผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำงานอาจเป็นเพราะว่า การให้ครูปฏิบัติงานแบบอิสระเป็นการเชื่อมั่น เชื่อใจในตัวครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชยา สุทธิแสน (2562 : 58) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่าข้อเสนอแนะ ด้านพฤติกรรมแบบตามสบาย ผู้บริหารควรปล่อยให้ครูปฏิบัติงานแบบอิสระ โดยผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษาต่าง ๆ ในการทำงาน กระตุ้นให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดเป็นนโยบาย หรือระเบียบในการจัดอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ก่อนเข้ารับตำแหน่งให้มีความชำนาญคล่องแคล่วในการมีภาวะผู้นำ โดยนำข้อกำหนดหรือระเบียบนี้ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปปฏิบัติ

1.2 สถานศึกษา ควรสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากรในสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.2 ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.3 ควรวิจัยเรื่อง เชิงคุณภาพเรื่องพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนโมกขละ อำเภอท่าสองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา สุระคำ. (2562). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

จุฬาภรณ์ จงวัฒนานุกูล. (2563). **ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). **ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21.** วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ทิศนา แขมมณี. (2555). **กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : นิซินแอดเวอร์ไทซิ่ง กรุ๊ฟ.

ธงชัย สันติวงษ์. (2556). **การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : ประชุมช่าง.

นฤมล คูหาแก้ว. (2563). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นารินทิพย์ สิงห์งอย. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ประธาน ยศรุ่งเรือง. (2562). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พิชญา ดำนิล. (2559). **ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะศิลปศึกษาและห้องเรียนเครือข่ายสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

พิชยา สุทธิแสน. (2562). **ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

มหาวุฒิชัย วชิรเมธี. (2555). **ภาวะผู้นำจากเนลสันมันเดลาถึงโอบามาแห่งทำเนียบขาว.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

รัตนบงกช นิพัฒน์ศิริผล. (2563). **การศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยพะเยา.

ริศรา คำราช. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3.** การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2558). **การพัฒนานิสิตนักศึกษา.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.

วีระวัฒน์ ปันตินามัย. (2557). **การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : สกศ.

Bateman, T. S. & Snell, S. A. (2002). **Management: Competing in the new EAR.** (5 th ed.) Boston: McGraw-Hill.

Field, K. Holden, P. & Lawlor, H. (2000). **Effective Subject Leadership.** London: Rout Ledge.

Owens, R. G. (2004). **Organizational Behavior in Education (8 th ed.).** Boston: Pearson Education.

Regind, T., & Chan, T. C. (2016). **Technology leadership: Aspiring administrators' perceptions of their leadership preparation program.** Doctoral dissertation, Kennesaw State University.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

Characteristics of School Administrators Development Guideline in The 21st Century of the Network for Enhancement of Educational Management Efficiency Special Education Center, School District 7

ปฏิญญา อิ่มเทศ[1] นลธวัช ยุทธวงศ์ [2]
Patinya Imtes and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา และหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนและพี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน 242 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน สุ่มแบบแบ่งชั้นตามสถานภาพของประชากร และใช้หลักการสุ่มอย่างง่าย แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยี และด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายในการทำงานที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา กำหนดนโยบายส่งเสริมศักยภาพด้านการสื่อสาร และทักษะการใช้

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : patinya.s2018@gmail.com โทร. 088-2938669
[2] ดร. ,อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาโดยวิธีการที่หลากหลาย สร้างโอกาสให้กับบุคลากรเพื่อเชื่อมโยงติดต่อกับผู้อื่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย พร้อมกับสนับสนุนส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถคิดสร้างสรรค์โดยไม่ยึดติดกับหลักการหรืออคติจากฐานความคิดเดิม และควรยึดจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางการประพฤติตน เพื่อการบริหารที่นำไปสู่การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, คุณลักษณะ, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were to study 1) To study school administrators' attributes for 21st century of regional special education center, network group 7. 2) To find the development guidelines for school administrators' attributes for 21st century of regional special education center, network group 7. The research population samples were 242 of teachers and special needs babysitter. They were selected through the Table of Krejcie & Morgan, multi-stage sampling, proportional stratified random sampling, and simple random sampling. The research instrument were questionnaires and semi-structured interview. Data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The result found that:

1. School administrators' attributes for 21st century of regional special education center, network group 7 were overall at a high level.

2. The development guidelines for school administrators' attributes for 21st century of regional special education center, network group 7 according to the concepts of senior experts in each aspect as follows:

2.1 Vision aspect, it should be used principles of participation in missions setting and goals for school development that relate to school vision.

2.2 Communication and technology skills aspect, it should be set a policy of communication potential and technology skills development for school administrators and educational personnel with variety method.

2.3 Establishing a community network, it should be created opportunities for personnels to contact with others who participate in the educational development. Giving an importance to the participation of all part while promote the creation of a teamwork atmosphere.

2.4 Analytical thinker and creative skills aspect, it should be developed high-level thinking skills, especially the ability of creative thinking without principle adherence or prejudices from the original idea.

2.5 Honesty and morality, it should be adhered to professional ethics as a guideline for conducting oneself for managing that leads to the administration of educational institutions achievement and goals efficiently.

Keyword : Guideline Development, Attribute, 21st century

บทนำ

การบริหารสถานศึกษา เป็นงานหลักในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความเป็นผู้นำและอำนาจในตำแหน่งในการบริหารจัดการให้การดำเนินงานด้านการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ทั้งนี้การบริหารงานสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อความสำเร็จเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมาย ดังที่เบนนิส (Bennis, 2000 : 23) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะทางการบริหารจะนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากคุณลักษณะทางการบริหารเป็นสิ่งที่จะทำหน้าที่กระตุ้นการทำงานของบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคุณลักษณะของผู้นำที่ดีและเหมาะสมต้องประกอบไปด้วย ความเฉลียวฉลาด ความกล้าหาญ ความกระตือรือร้น รวมถึงมีลักษณะท่าทางที่ดีสง่างาม น่าเลื่อมใส ยุติธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม และสุขภาพแข็งแรง สอดคล้องกับศวัสมน แป้นทิม (2562 : 41) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญและความจำเป็นในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เพื่อเป็นการยกระดับการบริหารการศึกษา คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาจะสร้างความโดดเด่นการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบนำพาสถานศึกษา ฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาผู้จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารแห่งศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ประสบความสำเร็จจะต้องเป็นผู้มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่สามารถสนองตอบต่อสังคมการแข่งขัน มีความทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผลผลิตซึ่งหมายถึงผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้นการบริหารงานของโรงเรียนหรือการทำหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา (ศศิตา เพลินจิต, 2558 : 7) ผู้บริหารแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของหารทำงาน ความรับผิดชอบส่วนตัว และความยืดหยุ่นในการบริบทส่วนตัว ทั้งที่ทำงานและชุมชน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้นำในทุกด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของชัยยนต์ เพาพาน (2559 : 311-312) ที่พบว่า ผู้บริหารยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้เชิงทฤษฎี ความสามารถมีทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงโลกยุคใหม่ ต้องมีเป็นผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีความคิดสร้างสรรค์และรู้จักการใช้นวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบจากภายนอก มีความยืดหยุ่นและมีความพร้อมสำหรับการปรับเปลี่ยน รวมถึงการมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาผู้มีคุณลักษณะที่ดีและเหมาะสมจะได้รับความร่วมมือจากบุคคลากรที่ส่งผลให้การบริหารในองค์กรหรือสถานศึกษาประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าสถานศึกษามีผู้บริหารที่ไม่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดผลเสียเชิงบริหารต่อสถานศึกษาได้

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัด และส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับคนพิการ และผู้ด้อยโอกาสให้มีสิทธิโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยมีสถานศึกษาในสังกัดคือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และศูนย์การศึกษาพิเศษ ในปัจจุบันศูนย์การศึกษาพิเศษ มีทั้งสิ้น 77 แห่งในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทั่วประเทศไทย มีความแตกต่างกันตามลักษณะภูมิประเทศ ภูมิหลัง บุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก วัตถุดิบและกระบวนการจัดการบริหาร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ศูนย์การศึกษาพิเศษบางแห่งไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาเท่าที่ควรและไม่เปนไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์กร ทำให้ผู้รับบริการและชุมชนบางส่วนขาดความเชื่อมั่นในการทำงานขององค์กร ซึ่งจะส่งผลในเรื่องความมีประสิทธิผลขององค์กรได้ ดังนั้นผู้บริหารนับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญมากที่จะบริหารองค์กรให้พัฒนาคุณภาพของการจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

การดำเนินงานด้านการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนั้นได้มีการแบ่งกลุ่มในการดำเนินงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 12 กลุ่ม ซึ่งมีชื่อเรียกว่า กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 1-12 สำหรับกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 7 นั้น ประกอบไปด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 9 จังหวัด คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพิจิตร ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกำแพงเพชร ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสุโขทัย ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครสวรรค์ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ การที่ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ที่กล่าวข้างต้น และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผลในยุคศตวรรษที่ 21 สมควรได้รับการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารงานของสถานศึกษา อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในปัจจุบัน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อปฏิบัติภารกิจให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาต่าง ๆ สู่คุณภาพมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามจุดเน้นของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ของผู้บริหาร เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

ขอบเขตของการวิจัย

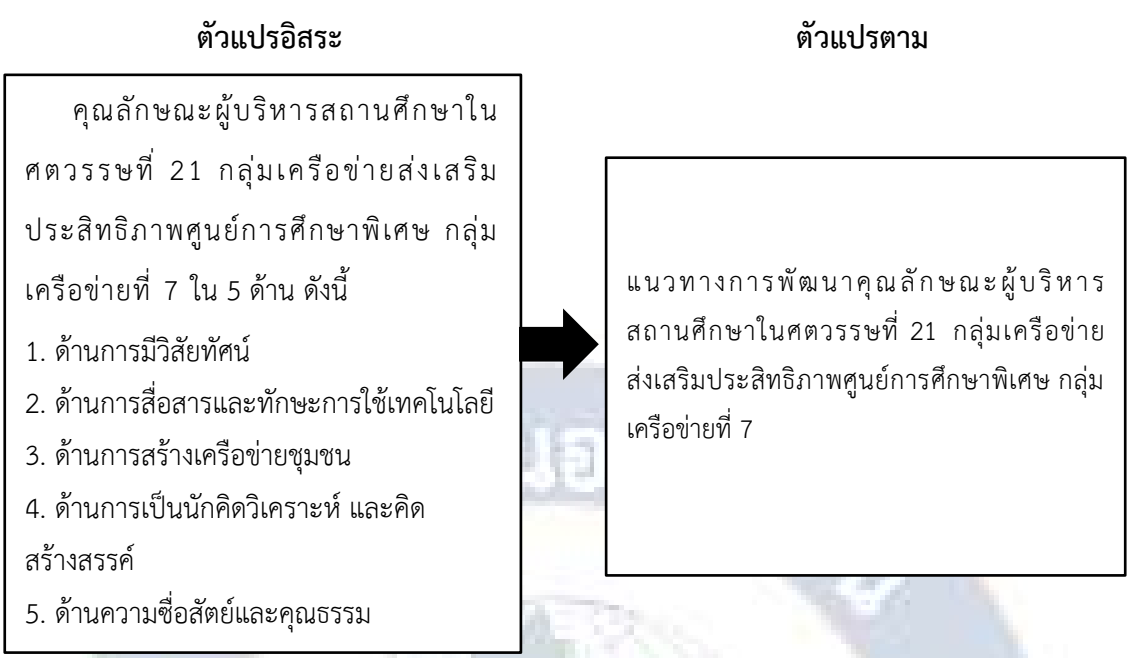
การวิจัยเรื่องนี้มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน และพี่เลี้ยงเด็กพิการในศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 โดยกำหนดขนาดจากตารางเครจซี่และมอร์แกน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสถานภาพของประชากร และสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนที่กำหนด จำนวน 242 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบปลายเปิด (Open–ended Form)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงประธานกลุ่มผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ทั้ง 9 จังหวัด พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยและขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลตามจำนวนครูและพี่เลี้ยงเด็กพิการในการจัดเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการประสานกับครูแต่ละศูนย์ฯ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามมาให้ผู้วิจัย และกำหนดนัดหมายเวลาเพื่อส่งแบบสอบถามคืน

4. นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ทั้งหมด จำนวน 242 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง โดยแปลค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 123)

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

แหล่งข้อมูล

โดยกำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับเป็นแหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน จาก 3 แหล่ง ดังนี้

1. กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่า ปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษาหรือมีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา หรือ เคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 3 คน

3. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา หรือมีวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์มาจากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 2 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วเสนอรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเสนอแนะและตรวจสอบคุณสมบัติ

2. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ซึ่งมีโครงร่างฯ และแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์

5. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ เพื่อขอกำหนดการเข้าสัมภาษณ์

6. เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จำนวน 3 คน สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ จำนวน 4 คน และสัมภาษณ์โดยการเขียนแบบสัมภาษณ์ตอบกลับผู้วิจัย จำนวน 2 คน

7. ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในการสัมภาษณ์เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 มีผลการศึกษาโดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากด้านมากที่สุดไปหาค่าเฉลี่ยด้านน้อยที่สุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน มีคุณลักษณะมากที่สุดรองลงมาคือ ด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม และด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยี ด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 พบว่า

ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายในการทำงานที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา SWOT Analysis เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ให้มีเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพิ่มสภาพความยืดหยุ่น เน้นรูปแบบการพัฒนางานสถานศึกษาโดยใช้ข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนด้านการบริหารการศึกษาสู่ความสำเร็จ ควรส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมการกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจร่วมกันกับบุคลากรอย่างเหมาะสม

ด้านการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายส่งเสริมศักยภาพด้านการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาโดยวิธีการที่หลากหลาย ควรพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในองค์กรเพื่อการสร้างบรรยากาศทำงานเป็นทีม จัดระบบและกำหนดรูปแบบการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผลงานสถานศึกษาไปสู่ภายนอกอย่างมีคุณภาพ นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ผู้บริหารควรสร้างโอกาสให้กับบุคลากรเพื่อเชื่อมโยงติดต่อกับผู้อื่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย พร้อมกับ

สนับสนุนส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม สร้างเครือข่ายขับเคลื่อนพัฒนางานด้านการศึกษา และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีงามในสถานศึกษา ปฏิบัติตนเป็นผู้ประสานงานเพื่อสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรภายในสถานศึกษา

ด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถคิดสร้างสรรค์โดยไม่ยึดติดกับหลักการหรืออคติจากฐานความคิดเดิม ควรฝึกทักษะด้านด้านการคิดเชื่อมโยงข้อมูลทางการศึกษาอย่างเป็นระบบจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ การสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ และควรฝึกทักษะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงประยุกต์ใช้นวัตกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม ผู้บริหารควรยึดจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางการประพฤติตน เพื่อการบริหารที่นำไปสู่การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ครูและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด นำหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และควรให้ความเคารพศรัทธาในเกียรติของตนเองและผู้อื่น มีความเป็นผู้นำกล้าหาญในเชิงคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 มีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดได้ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 มีต้นทุนคุณลักษณะเหมาะสมที่ดีอยู่แล้วซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาหรือความมีมาตรฐานในการผลิตบุคลากรของสถาบันการศึกษา กล่าวคือผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและหลักการบริหารการศึกษา นโยบายการวางแผนการศึกษา การบริหารงานด้านต่าง ๆ ตลอดจนสามารถพัฒนาผู้ร่วมงาน พัฒนาทีมงาน และพัฒนาตนเองได้ จึงเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดีและเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศวัสมน แป้นทิม (2562 : 94) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารนวัตกรรมและเทคโนโลยี รองลงมา คือ ด้านการประสานงานที่ดีด้านมีวิสัยทัศน์ ด้านควานคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ยังไปสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ คนึงนิตย์ กิจวิธี (2560 : 33) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม ด้านความมุ่งมั่นและพากเพียร มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ และด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี มีคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก และไปสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิพัฒน์ กล้าผจญ (2558 : 91) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู กลุ่มเครือข่ายทัพบดินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการพัฒนาผู้ร่วมงาน ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางการเรียนการสอน ด้านการทำงานเป็นทีมด้านการยึดผลงานเป็นหลัก ด้านการทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนของตัวเองด้านความสามารถเชิงการวางแผนองค์การ ด้านความยุติธรรม ด้านการสื่อสารด้วยการเขียน ด้านการสื่อสารด้วยวาจา และด้านการตอบสนองความต้องการของบุคลากร ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรใช้หลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายในการทำงานที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา SWOT Analysis เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ให้มีเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพิ่มสภาพความยืดหยุ่น เน้นรูปแบบการพัฒนางานสถานศึกษาโดยใช้ข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนด้านการบริหารการศึกษาสู่ความสำเร็จ ควรส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมการกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจร่วมกันกับบุคลากรอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ อรวดี ไชยเสนา (2557 : 7) ที่ระบุว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นลักษณะส่วนตัวหรือพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบาย และวิธีการทำงานที่ชัดเจนสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำมีความฉลาด มีความรู้ความสามารถ มีการตัดสินใจที่ดีสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ มีความอดทนสูง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.2 ด้านการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายส่งเสริมศักยภาพด้านการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาโดยวิธีการที่หลากหลาย ควรพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในองค์กรเพื่อการสร้างบรรยากาศทำงานเป็นทีม จัดระบบและกำหนดรูปแบบการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผลงานสถานศึกษาไปสู่ภายนอกอย่างมีคุณภาพ นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เบล และโฮเวล (Bell and Howell, 2000 : 1-3) ที่ได้เสนอการเป็นผู้บริหารมืออาชีพจะต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยด้วยคอมพิวเตอร์ และติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การจัดระบบการ จัดการ การบริหารองค์กรของตนเองเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วของโลก รวมถึงนำไปสู่ระบบวิชาการ การบริหารการประชาสัมพันธ์การบริการแก่ชุมชน นอกจากนี้ยังสร้างสรรค์ผลงาน เพิ่มระดับความชำนาญแก่ครูอาจารย์ซึ่งจะเป็นการเตรียมการไปสู่ครูมืออาชีพและวิชาชีพครู ในประการสุดท้ายเป็นการสร้างศักยภาพในวงวิชาการก่อให้เกิดความสำเร็จในฐานะผู้นำ และประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน

2.3 ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ผู้บริหารควรสร้างโอกาสให้กับบุคลากรเพื่อเชื่อมโยงติดต่อกับผู้อื่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย พร้อมกับสนับสนุนส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม สร้างเครือข่ายขับเคลื่อนพัฒนางานด้านการศึกษา และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีงามในสถานศึกษา ปฏิบัติตนเป็นผู้ประสานงานเพื่อสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แฟร์ (Fair, 2001 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 1) เป็นผู้มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน 2) สร้างบรรยากาศที่ดีในการบริหารจัดการการศึกษาในโรงเรียน 3) เป็นผู้นำชุมชนในด้านวัฒนธรรม 4) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5) บริหารงานแบบมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด 6) มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) พัฒนาบุคลากรตามความต้องการของแต่ละบุคคล

2.4 ด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถคิดสร้างสรรค์โดยไม่ยึดติดกับหลักการหรืออคติจากฐานความคิดเดิม ควรฝึกทักษะด้านด้านการคิดเชื่อมโยงข้อมูลทางการศึกษาอย่างเป็นระบบจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ การสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ และควรฝึกทักษะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงประยุกต์ใช้นวัตกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัชภูมิ พระพรม (2561 : 55) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่

พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 พบว่า คุณลักษณะสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มีความสามารถ และความรอบคอบในการวิเคราะห์สื่อ รองลงมาคือ มีความรู้ในการแยกแยะจำแนกความแตกต่างระหว่างสื่อที่ควรรับ และ ไม่ควรรับได้มีวิจารณญาณ ในการพิจารณาข้อมูลจากสื่อ มีความสามารถและความรอบคอบในการวิเคราะห์สื่อ ตามลำดับ ส่วนที่น้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ มีความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media)

2.5 ด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม ผู้บริหารควรยึดจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางการประพฤติตน เพื่อการบริหารที่นำไปสู่การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ครูและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด นำหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และควรให้ความเคารพศรัทธาในเกียรติของตนเองและผู้อื่น มีความเป็นผู้นำกล้าหาญในเชิงคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553 : 6) ระบุถึงคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารประการหนึ่งว่า ต้องมีความประพฤติที่มีความซื่อสัตย์ ไม่ใช้อำนาจไปในทางที่ผิด อดทนต่อปัญหาและมีเมตตาที่จะช่วยเหลือสั่งสอน รวมทั้งมีความอ่อนน้อมถ่อมตน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งจะเป็นแบบอย่างของการสร้างวัฒนธรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้นในองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่จะนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และทิศทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารในสังกัด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยี ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ และด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพได้

1.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ สามารถนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร และสร้างวัฒนธรรมในการทำงานในด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยี ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ และด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3 ผู้บริหารสามารถนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองในด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและ

ทักษะการใช้เทคโนโลยี ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ด้านการเป็นนักคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ และด้านความซื่อสัตย์และคุณธรรม เพื่อให้มีคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

1.4 ครูสามารถบูรณาการความรู้ ที่ได้จากคุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 มาพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์นวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้อย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง ถึงปัจจัยหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2.2 ควรศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในลักษณะอื่น ๆ หรือศึกษาถึงการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบต่าง ๆ

2.3 ควรศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการรับรู้หรือมุมมองของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

คนึงนิตย์ กิจวิธี. (2560). **การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). **ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21.** การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

พิพัฒน์ กล้าผจญ. (2558). **การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู กลุ่มเครือข่ายทัพบดินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัชภูมิ พระพรม. (2562). **ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครพนม เขต 1**. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 16(74) ,55.

ศวัสมน แป้นทิม. (2562). **คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อผู้เรียนในสถานศึกษาสำกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชนครินทร์.

ศศิตา เพลินจิต. (2558). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1.** การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2553). **กรณีศึกษา : ภาวะผู้นำ**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : เรดเฟิร์นครีเอชั่น.

อรวดี ไชยเสนา. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพกับคุณภาพงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Bell, L.,& Howell, G. (2000). **The personnel function in educational administration.** 2nd ed. New York : McGraw-Hill.

Bennis, Warren G. (2000). **Organization Development: Its Nature.** Origins and Prospects. Massachusetts : Addison-Wesley.

Fair,R.W. (2001). **A study of New Jersey public school superintendents' perception regarding the behavioral characteristics of effective elementary school principals.** Ed.D.Dissertation, Seton Hall University.

แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

Guidelines for administering the student support system Schools in the Ramkhamhaeng network Under the Office of Sukhothai Primary Education Service Area 1

รัฏธนนท์ จันทร์เสม[1] และ ธนกฤต สิทธิราช[2]
Ratthanon Junsem and Thanakit Sittirat

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 77 แหล่งข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการป้องกันและ การแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรจัดประชุมชี้แจงครูให้ตระหนักถึงความสำคัญ มีปฏิทินการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้ครูและผู้ปกครอง นำผลการดำเนินงานมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ และมีการจัดสรรงบประมาณจัดสรรสนับสนุนให้เหมาะสมเพียงพอ

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เบอร์โทรศัพท์ 0857032747

[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

คำสำคัญ : แนวทาง, การดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล, การคัดกรองนักเรียน, การส่งเสริมนักเรียน, การป้องกันและแก้ไข, การส่งต่อ

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the condition of problems and Guidelines for administering the student support system Schools in the Ramkhamhaeng network Under the Office of Sukhothai Primary Education Service Area 1 The population is teachers in the schools of the RAMKHUMHAENG network under the SUKHOTHAI primary educational service area office 1, totaling 77 persons. The data source was 15 experts. Data were collected using questionnaires and interview form data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The research results

1. Conditions of Guidelines for administering the student support system Schools in the Ramkhamhaeng network Under the Office of Sukhothai Primary Education Service Area 1 overall, there was practice at a high level. In descending order are: knowing students individually, promotion and development of students, student screening, protection and support for students and referring students, respectively.

2. Problems in the administering of the student support system overall, the problem was at a low level. In descending order are: student referral, student screening, knowing students individually, promotion and development of students and the prevention and assistance of students, respectively..

3. Guidelines for the administering of the student care system in the Ramkhamhaeng network Under the Office of Sukhothai Primary Education Service Area 1, there should be a meeting to clarify teachers to realize the importance. There is a calendar of activities in accordance with the school context. Public relations to create understanding for teachers and parents. Use the results of operations as information to improve work efficiency. There is a development training to educate teachers and those involved in the whole system, and appropriate and adequate budgets have been set up to allocate support.

Keywords : guidelines, taking care of students,Getting to know the students individually, student screening, promoting students, preventing and solving the problems, and transferring students.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดในหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา (มาตรา 6) ว่าหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา (มาตรา 22) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถในเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและ (มาตรา 23) การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินงานคือเรื่องความรู้ทักษะ ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยให้สถานศึกษามีส่วนสำคัญในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลช่วยเหลือจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้เจริญเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 12) ให้ความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน จึงได้ประสานความร่วมมือกับกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ดังนั้นทุกสถานศึกษา จึงควรนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้พัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนใหญ่ไม่บรรลุเป้าหมายตามแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากสถานศึกษามีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งรูปแบบการบริหารจัดการ ช่วงชั้นที่เปิดการเรียนการสอน ผนวกกับวัยของนักเรียนที่ต้องใช้จิตวิทยาและทักษะในการทำความเข้าใจนักเรียนซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลาย ทั้งด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาแต่ละแห่งซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหา อุปสรรคต่อการดำเนินงานทั้งสิ้น วีระ พุ่มไม้ (สัมภาษณ์ : 2565)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ที่ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องพบว่า มีข้อนโยบายเสนอแนะประกอบกับข้อมูลจากการสะท้อนปัญหาร่วมกันของคณะครูที่รับผิดชอบงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่าสิ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังไม่ประสบผลสำเร็จเกิดจากปัจจัยภายในองค์กรโดยขาดการสนับสนุนด้านการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะผู้ปฏิบัติหน้าที่รักษาการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนขาดความรู้ ทักษะการบริหารจัดการเพื่อการประสานงานกับครูผู้ปกครองและนักเรียนได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องพฤติกรรมการเอาใจใส่ด้านการเรียน อุไรวรรณ โพธิ์นาค (สัมภาษณ์ : 2565) ครูประจำชั้นหรือครูผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่สามารถติดตามดูแล

นักเรียนได้อย่างทั่วถึง ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานเรื่องสภาพเศรษฐกิจของผู้เรียนซึ่งจะต้องให้ข้อมูลที่เป็นจริง รังสรรค์ เกิดศรี (สัมภาษณ์ : 2565) จากปัญหาดังกล่าวพอจะสรุปความสำคัญของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบ ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ มีแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน ยืดหยุ่นและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเทคโนโลยีในโลกปัจจุบันอยู่เสมอ ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูประจำชั้นและผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมุ่งหวังแนวทางการสนับสนุนด้านการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน จึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัญหาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต1 รวมทั้งสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดรวมทั้งแก้ปัญหาที่เกิดในสภาพแวดล้อมของชุมชนและสังคมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยยึดแนวดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมอนามัยและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยและแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ข้าราชการครูและครูประจำชั้นผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 77 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

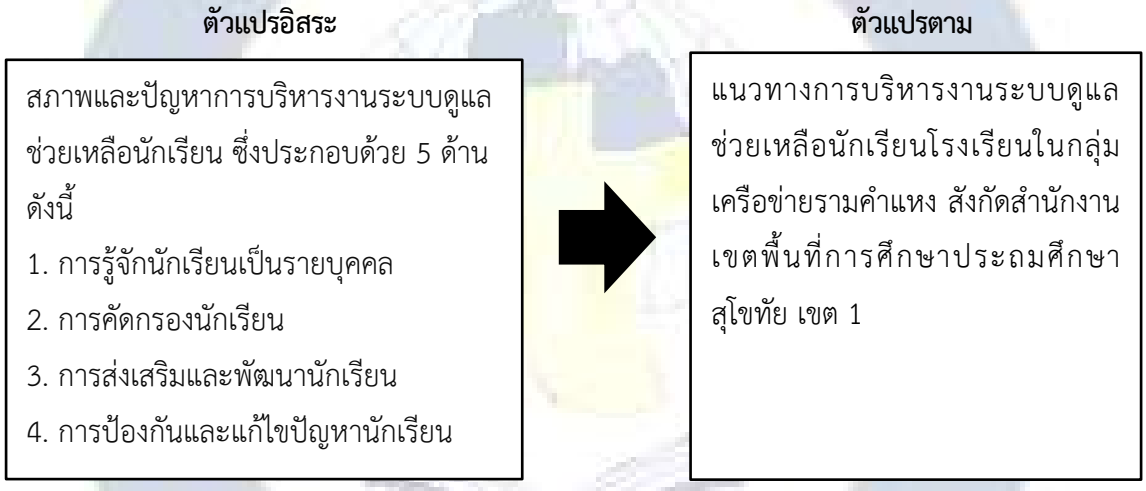
3.1 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

3.2 ปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

3.3 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดำเนินการดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ข้าราชการครูและครูประจำชั้นผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 77 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูล

โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ตามขอบเขต 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ใหม่

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ (tryout) กับผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมันเท่ากับ 0.821

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม มาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาในแต่ละด้านและแต่ละข้อโดยหาค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560:103) ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก, 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการเป็นศึกษานิเทศก์ผู้ปฏิบัติงานและผู้อำนวยการกลุ่มงาน ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำนวน 7 ท่าน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่ในการกำกับติดตามการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทการบริหารการศึกษา จำนวน 4 ท่าน และ 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีผลงานเชิงประจักษ์ เป็นที่ยอมรับมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งนี้มาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 4 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างพัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ และนำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่ 1 ที่มีระดับสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้าง ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน จำนวน 15 คน ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อและขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์จากสถานที่จริงและสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีการกำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียน แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีผลการวิจัยโดยสรุป ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อย 5 ด้าน เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน

ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรจัดประชุมชี้แจงครูให้ตระหนักถึงความสำคัญ มีปฏิทินการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้ครูและผู้ปกครอง นำผลการดำเนินการมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ และมีการจัดสรรงบประมาณจัดสรรสนับสนุนให้เหมาะสมเพียงพอ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง มีการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอนตามกระบวนการตั้งแต่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและการส่งต่อนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภา เชื่อมทอง (2562 : 67) ที่พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหงได้สร้างความตระหนักให้บุคลากรสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำระเบียนสะสมของนักเรียนทุกคน การใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562 : 70) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ การจัดทำข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน การวางแผนงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ช่วยให้เข้าใจนักเรียนมากขึ้น มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการรายงานและประเมินผลด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือ

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหงได้สร้างความตระหนักให้บุคลากรมีการดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามแผนงาน/โครงการ สร้างความเข้าใจในเรื่องหลักเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล การสรุปและรายงานผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายห้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทัปปภา บุตรดี (2562 : 91) ที่พบว่า การคัดกรองนักเรียน ในภาพรวมโดยประมาณมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีระดับการดำเนินงานสูงที่สุด 3 อันดับแรกคือ การบันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน การวางแผนการคัดกรองนักเรียน การประชุมครูเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนตามลำดับ

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหงได้สร้างความตระหนักให้มีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง แผนงาน/โครงการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมนักเรียนและกำหนดปฏิทินการดำเนินงานส่งเสริมนักเรียน การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโฮมรูม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562 : 70) ที่พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีการวางแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักจุดเด่น จุดด้อยและการปรับปรุงพัฒนาตนเอง มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง และมีกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา มีความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา และมีการรายงานประเมินผลด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนางาน

1.4 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหงได้สร้างความตระหนักให้มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนที่ได้ช่วยเหลือไว้เป็นความลับ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน การจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562 : 70) ที่พบว่าด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ มีการกำหนดวิธีการในการช่วยเหลือนักเรียน มีการรายงานและประเมินผลด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและมีการวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของนักเรียน มีการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน มีกระบวนการในการเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลายเป็นกลุ่มที่มีปัญหา มีการชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนมีการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาและมีการวางแผนด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหงได้สร้างความตระหนักให้บุคลากรมีการชี้แจงนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนให้เข้าใจเหตุผลของการส่งต่อนักเรียน การจัดทำข้อมูลที่จำเป็นในการส่งต่อนักเรียน แผนงาน/โครงการ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธารัตน์ มณีรัตน์ (2562 : 69) ที่พบว่า ขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องหาทางแก้ไข หากพิจารณาหากพิจารณาเป็นรายกิจกรรม เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขตามลำดับ ดังนี้ โรงเรียนต้องมีการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ โรงเรียนต้องมีการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ ครูที่รับนักเรียนส่งต่อภายในต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกดูแลช่วยเหลือและนักเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือให้กลับคืนสู่สภาพปกติแล้วโรงเรียนมีการรับนักเรียน กลับเข้าเรียนตามเดิม

2. ปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง (2562 : 92) ที่พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน

หากพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง มีการจัดสรรงบประมาณในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนโดยตรง เพื่อรับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียน การจัดทำปฏิทินแผนงาน/โครงการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์ (2563 : 91-94) ที่พบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกคือ ครูให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ครูใช้แบบประเมินต่าง ๆ ได้แก่ ระเบียนสะสม SDQ ฉบับนักเรียนครู ผู้ปกครอง แบบประเมินความเครียด แบบประเมิน EQ IQ บันทึกการเยี่ยมบ้าน ฯลฯ ไปใช้วิเคราะห์นักเรียนจริง ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคลของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างถูกต้อง ตามลำดับ

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง มีการจัดประชุมครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดเกณฑ์การคัดกรอง ที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง การนำข้อมูลการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลไปใช้

ในการคัดกรองนักเรียน การแจ้งหลักเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อให้มีแนวปฏิบัติเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษณิศา ม่วงเกษม (2562 : 71) ที่พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ที่พบว่า ลำดับที่ 1 สถานศึกษาจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้ครูปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ลำดับที่ 2 คือ ครูวิเคราะห์และประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของนักเรียนเพื่อประกอบการจัดการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษาใช้การสรุปผลการคัดกรองนักเรียนครบทุกระดับชั้น

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง มีการจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนก่อนดำเนินการประชุมผู้ปกครองนักเรียน การนำผลจากการติดตามประเมินผลกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง (2562 : 92) ที่พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง อันดับหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาคือการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา และอันดับสามคือ ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.4 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง มีการให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักเรียน มีการติดตามนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์ (2563 : 91) ที่พบว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ของครูประจำชั้นในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจและความพร้อม ในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนอย่างแท้จริง ครูเยี่ยมบ้านติดตามนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามลำดับ

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนยานพาหนะในการส่งต่อนักเรียน การประชุมสรุปผลการดำเนินงานการส่งต่อและการนำผลจากการติดตาม ประเมินผล มาปรับปรุงพัฒนาแนวทางในการส่งต่อนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การแต่งตั้งครูที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะด้านเพื่อการส่งต่อภายใน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง (2562 : 92) ที่พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง อันดับหนึ่ง คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยง รองลงมาคือ ความช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มมีปัญหาเป็นรายกรณีจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และอันดับสามคือ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอก

3. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่ามีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดประชุมชี้แจงครูให้ตระหนักถึงความสำคัญ จัดทำปฏิทินกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและแนวทางที่ สพฐ.กำหนด มากที่สุด รองลงมาคือ ใช้การสื่อสารออนไลน์ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครองนักเรียนเช่น ไลน์กลุ่มเพื่อใช้นัดหมายการพบกัน และโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นค่าพาหนะแบบเหมาจ่ายตามระยะทางหรือรายหัวของนักเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทัปปภา บุตรดี (2562 : 91) ที่พบว่า แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรดำเนินการดังนี้ โรงเรียนควรกำหนดการดำเนินกิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นงานหลักที่ครูต้องปฏิบัติ มีการจัดเวลา และเครื่องมือหรือเอกสารเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครูในการปฏิบัติตามแผนงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย สะดวกในการกรอกข้อมูล และครอบคลุมกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้ครูและผู้ปกครองในการจัดเก็บข้อมูลตามสภาพจริงตามเกณฑ์การคัดกรองที่ได้มาตรฐาน มากที่สุด รองลงมาคือ มีคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิสร้างเกณฑ์การคัดกรองตามกระบวนการวิจัย มีการทดลองใช้และปรับปรุงจนมีความเชื่อมั่นได้มาตรฐานก่อนนำไปใช้ และจัดประชุมเพื่อรับฟังปัญหาจากครูผู้รับผิดชอบและหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธารัตน์ มณีรัตน์ (2562 : 75) ที่พบว่า การคัดกรองนักเรียนภาพรวม หากพิจารณารายกิจกรรม พบว่า ต้องการพัฒนา ตามลำดับดังนี้ ครูที่ปรึกษามีข้อมูลระเบียนสะสมนักเรียนอย่างครบถ้วน โรงเรียนดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทุกด้านของนักเรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือร่วมกับทุกฝ่าย เพื่อให้มีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนมีการรายงานผลการคัดกรองนักเรียนไปยังผู้ปกครอง เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม โรงเรียนมีการประชุมและวางแผนร่วมกับทุกฝ่ายเพื่อดูแลนักเรียนได้อย่างถูกวิธีครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม โรงเรียนใช้มาตรฐานเดียวกันในการคัดกรองนักเรียนและครูที่ปรึกษาคัดกรองนักเรียน เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กับกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรมีการนำผลการดำเนินการที่ผ่านมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพให้มากขึ้น มากที่สุด รองลงมาคือ มีนโยบายจัดทำแผนงาน/โครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน และมีการประชุมเพื่อเตรียมการจัดเตรียมรวบรวมข้อมูล วิธีการนำเสนอและรูปแบบการประชุมให้สอดรับกับเวลาที่จะใช้ในการประชุม ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ มีมาก (2563 : 84-86) ที่พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่า งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ฤทธิยะวรรณาลัย 2 มีแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยโรงเรียนมีการแต่งตั้งคำสั่งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เป็นหน้าที่หลักของครูที่ปรึกษา และกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนเป็น

หน้าที่ของครูแนะแนว จะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมระเบียบวินัย กิริยามารยาท และเรื่องอื่น ๆ ตามสมควร เช่น การศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม

3.4 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนควรมีการอบรมให้ความรู้ครูที่รับผิดชอบครูแนะแนว ครูประจำชั้นหรือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นระยะและต่อเนื่อง มากที่สุด รองลงมา คือ จัดประชุมผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงความสำคัญและหาแนวทางดูแลพฤติกรรมนักเรียนทั้งในโรงเรียนและขณะอยู่บ้านโดยการสร้างข้อตกลงร่วมกันและครูควรสร้างแรงจูงใจ กับญาติผู้ปกครองให้รู้จักและเข้าใจนักเรียนให้มากขึ้น ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภา เชื่อมทอง (2562 : 69) ที่พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรหาวิธีในการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรแสวงหาวิธีการร่วมมือจากนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และโรงเรียนควรมีมาตรการให้ครูที่ปรึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่ชัดเจนโดยเน้นการปฏิบัติตามลำดับ

3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน บุคลากรที่รับผิดชอบด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและครูอื่นควรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องทั้งระบบ มากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการตั้งงบประมาณจัดสรรสนับสนุนให้เหมาะสมเพียงพอ เพื่อเป็นการช่วยเหลือดูแลส่งต่อนักเรียนอย่างมีคุณภาพและมีการนิเทศ กำกับ ติดตามช่วยเหลือครูขณะทำงานเพื่อให้คำแนะนำที่ถูกต้องและติดตามพฤติกรรมหลังการช่วยเหลือ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง (2562 : 94) ที่พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน แนวทางการดำเนินงาน คือ โรงเรียนมีการประชุมวางแผน และจัดตั้งคณะกรรมการติดตามผลการส่งต่อนักเรียน มีการช่วยเหลือและประสานความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบขั้นตอนวิธีการในการส่งต่อนักเรียน จัดทำบันทึกการส่งต่อนักเรียนและจัดเก็บข้อมูลสาระสนเทศด้านการส่งต่อนักเรียนที่เป็นระบบ ติดตามและรายงานผลการส่งต่อให้ผู้บริหารและผู้ปกครองทราบเป็นระยะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมอบรมบุคลากร ในสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดการสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน ตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และป้องกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน

3. สถานศึกษาควรสร้างเครือข่าย การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความร่วมมือช่วยเหลือนักเรียน ในกรณีที่มีการส่งต่อนักเรียน และควรมีช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อทำความเข้าใจในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด

4. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน มีการกำกับ ติดตาม และช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ มีการรายงานผลเป็นระยะ และปรับปรุงพัฒนารูปแบบวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาต้นแบบ หรือ สถานศึกษาดีเด่นด้านการบริหารจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 หรือ สังกัดอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายรามคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จันทัปปภา บุตรดี. (2562). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอหนองสองห้องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง. (2562). **แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

ฟองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์. (2563). **แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ภูษณิศา ม่วงเกษม. (2562). **สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต.

รังสรรค์ เกิดศรี. (สัมภาษณ์, 2565, 25 กรกฎาคม). **รองประธานเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนรามคำแหง.**

วีระ มีมาก. (2563). **การศึกษาผลและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

วีระ พุ่มไม้. (สัมภาษณ์, 2565, 25 กรกฎาคม). **รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.**

สุธารัตน์ มณีรัตน์. (2562). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบูรพา อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุภัสสร สุริยะ. (2562). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม.

โสภา เชื่อมทอง. (2562). **สภาพการดำเนินและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชลบุรี“สุขบท” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเอกสารสรุปย่อองค์ความรู้.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อุไรวรรณ โพธิ์นาค (บทสัมภาษณ์, 2565, 28 กรกฎาคม). **ประธานเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนรามคำแหง.**

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

21st century skills and ways of learning skills enhancement of undergraduate students at Sirindhorn College of Public Health, Yala Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok Institute

อุบลทิพย์ ไชยแสง[1], นิวัติ ไชยแสง[2] และ อาบาดี เจ๊ะอาแดร์[3]
Ubontip Chaisang, Niwat Chaisang and Abadee Cheadae

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสานครั้งนี้ เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กลุ่มตัวอย่างการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา จำนวน 258 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่นักศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ของวิทยาลัย จำนวน 7 คน กลุ่มอาจารย์จำนวน 4 คน เลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ที่ทีมผู้วิจัยพัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีคะแนนเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยมีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงที่สุด ($\bar{x}$ =4.19 , SD = 0.67) และมีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการมีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด ($\bar{x}$ =3.70 , SD = 0.52) การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา 4 ทักษะหลัก ได้แก่ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสาร และทักษะด้านอาชีพ ซึ่งผลการศึกษาสอดรับกับการศึกษาเชิงปริมาณ แนวทางในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การจัดการ

[1,2,3] อาจารย์ประจำ ,วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา, คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก. อีเมล์ : ubontip20@hotmail.com โทรศัพท์ (073-212863)

[1,2,3] Lecturer, Sirindhorn College of Public Health Yala Province, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Royal Institute of Medicine. Email : (ubontip20@hotmail.com) Tel : (073 -212863)

เรียนรู้ที่เน้นทั้งทฤษฎี และปฏิบัติฝึกความคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหา ควรจัดให้มีการอบรม มีเวทีการประกวดหรือการแข่งขันที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่ในระดับรายวิชา ระดับวิทยาลัย คณะ และสถาบันพระบรมราชชนก

คำสำคัญ : ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้

Abstract

This mixed method research aimed to study 21th century skills and ways of learning skills enhancement of undergraduate students at Sirindhorn College of Public Health, Yala, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok Institute. The participants used for the collection of the quantitative data were 258 undergraduate students at Sirindhorn College of Public Health, Yala, using Stratified Random Sampling, while 7 undergraduate students from different programs and 4 teaching staffs were the participants for the collection of the qualitative data, using purposive sampling method in accordance with the predetermined criteria. The research instruments for data collection included interview and questionnaire which were developed by the expert team. The data analyzed using descriptive statistic and content analysis.

The findings revealed that every domain of 21th century skills were considered "High", which collaboration skill was found "The Highest" ($\bar{x}$ =4.19, SD = 0.67), while creativity skill was found "The Least" ($\bar{x}$ =3.70, SD = 0.52). In addition, ways of learning skills enhancement of undergraduate students consisted of 4 major skills including creativity, critical thinking, computer literacy, and communication and career skills. The findings indicated that the 4 major skills found were in accordance with quantitative study, and ways of 21th skills enhancement were learning management concentrating on theory and creativity and problem-solving skills should be trained, providing stages or competitions for students according to 21th century skills, and offer students the opportunity to practice which are considered necessary to be initiated from course, college, faculty and institute degrees respectively.

Keywords : 21th century skills, ways of learning skills enhancement

บทนำ

ระบบการศึกษาในปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมโลก สถานศึกษาต้องเตรียมพร้อมผู้เรียนสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 โดยจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการที่จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนด้วยการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าความสำเร็จทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว การเรียนรู้ด้วยวิธีการแก้ปัญหาและการควบคุมตนเอง ผู้เรียนทุกคนในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถคิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ สื่อสารได้ และตระหนักรู้สิ่งต่างๆได้ (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, 2560)

การศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนไป โดยเน้นการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย และลึกขึ้น เช่น วิธีแบบปฏิสัมพันธ์ การลงมือปฏิบัติ การโต้ตอบแบบร่วมมือ เป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมิน ความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้สำเร็จการศึกษาให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของ สังคมในปัจจุบัน และพร้อมจะออกไปดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ (ทศา ชัยวรรณวรรต และคณะ, 2563) งานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการศึกษาทักษะศตวรรษที่ 21 ทั้งในกลุ่มผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา รวมถึงนักศึกษาด้านการสาธารณสุข ซึ่งพบว่าทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล ในศตวรรษที่ 21ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับสูง ซึ่งด้านที่สูงที่สุดคือ ทักษะด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ รองลงมาคือ ทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (รุ่งนภา จันทราและ อติญาณ์ ศรเกษตริน, 2560)

จากผลการศึกษาวิจัย ทำให้เห็นได้ว่ามีการศึกษาทักษะศตวรรษที่ 21 มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการศึกษาทักษะด้านที่แตกต่างกันออกไป การพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิด ของ Trilling & Fadel (2009) ประกอบด้วย การเรียนรู้ คือ Reading (การอ่าน) Writing (การเขียน) Arithmetic (คณิตศาสตร์) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารญาณและการแก้ไขปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ ซึ่งในปัจจุบันมีทักษะที่จำเป็นเพิ่มขึ้น คือ ทักษะความรู้ด้านจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

ดังนั้นสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุข ซึ่งต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะทางอาชีพในการทำงาน จึงจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์จริง ทำให้นักศึกษา เรียนรู้ในการปรับตัว มีการปลูกฝังความเป็นวิชาชีพ และมีความรับผิดชอบ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็น และมีความสำคัญสำหรับนักศึกษาซึ่งจะจบไปเป็นบุคลากรสาธารณสุข เนื่องจากส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาให้สามารถคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ในสาขาวิชาและมีมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพ มีความสามารถในการคิด แก้ไขปัญหา

เข้าใจตนเอง สามารถปฏิบัติงาน และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมืออาชีพ เป็นทีมสุขภาพ สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพหรือการเจ็บป่วยที่ซับซ้อนได้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าเป็นสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขที่สำคัญ

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก เป็นสถาบันอุดมศึกษาผลิตกำลังคนด้านสุขภาพ ซึ่งมุ่งเน้นให้บัณฑิตมีทักษะการเรียนรู้ให้สามารถคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ในสาขาวิชาและมีมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพ เน้นการคิดเชิงวิเคราะห์ให้มีการจำแนกข้อมูลเพื่อไตร่ตรองวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และน่าเชื่อถืออย่างมีวิจารณญาณ โดยเชื่อมโยงเข้าสู่การตัดสินใจเพื่อการแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับบริการในอนาคต (สถาบันพระบรมราชชนก, 2563)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนานักศึกษาตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน กำลังให้ความสำคัญ ส่งผลให้เกิดแนวทางหรือรูปแบบนวัตกรรม ที่เป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะสำเร็จไปเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขบุคคลที่มีคุณค่ากับสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังเคราะห์ตามแนวทฤษฎีของTrilling and Fadel (2009) และจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ตามหลักการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ 4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 5) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 7) ทักษะอาชีพ และ 8) ทักษะการเรียนรู้และทักษะความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณนำการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ (Sequential Explanatory) ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็นระยะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณก่อนในระยะที่หนึ่ง แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เชิงคุณภาพในระยะที่สอง การบูรณาการจะเกิดขึ้นในขั้นตอนของการตีความและการอภิปรายผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย แบ่งประชากร และกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะรูปแบบของการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 782 คน (กลุ่มงานทะเบียนและวัดผลการศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา จำนวน 258 คน จากสูตรคำนวณประมาณค่าเฉลี่ยกรณีทราบประชากร (Weiers, Ronald M., 2005) สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Systematic Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากรให้กระจายทุกหลักสูตรทุกชั้นปี แบบเป็นสัดส่วน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยนำรายชื่อนักศึกษาจับสลากโดยไม่ใส่คืน จนได้จำนวนครบตามสัดส่วนแต่ละหลักสูตร แต่ละชั้นปี ของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มตัวแทนนักศึกษาจากทุกหลักสูตรการศึกษา จำนวน อย่างน้อย 7 คน หรือจนกว่าข้อมูลที่สัมภาษณ์จะอิ่มตัว ผู้วิจัยจึงจะหยุดเก็บข้อมูล จากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด

2. กลุ่มตัวแทนผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา และด้านกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา จำนวนอย่างน้อย 4 คน คน หรือจนกว่าข้อมูลที่สัมภาษณ์จะอิ่มตัว ผู้วิจัยจึงจะหยุดเก็บข้อมูล จากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย กำหนดเครื่องมือการวิจัยตามลักษณะรูปแบบของการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีประเด็นคำถามประกอบด้วย

1) ข้อมูลส่วนบุคคล

2) แบบวัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จาก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จนถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” แปลผลเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยตามหลักการแปลผลค่าเฉลี่ยในการให้ความหมายเฉลี่ยของแบบวัดระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสอดคล้องของเนื้อหากับความครอบคลุมกรอบแนวคิดและความชัดเจนของภาษาได้ค่า IOC ระหว่าง .67 - 1.00 จากนั้นจึงนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความถูกต้องเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำเครื่องมือไปทดลองใช้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach’s Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ .88

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งนำผลจากการศึกษาเชิงปริมาณในระยะที่ 1 ประกอบเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนิยามศัพท์ในการกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล

2) วิธีการ และแนวทางในการดำเนินการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษา

3) ประเด็นอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กำหนดที่เกิดขึ้นระหว่างสัมภาษณ์

และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนไปใช้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามลักษณะรูปแบบของการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในนักศึกษาที่พักอยู่ในวิทยาลัย และผู้ช่วยวิจัยช่วยเก็บข้อมูลและจัดส่งในรูปแบบออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในวิทยาลัย ในช่วงของการเก็บข้อมูล ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีการชี้แจงรายละเอียด และพิทักษ์สิทธิ์ในการทำวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus group) พร้อมทำการชี้แจงผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวม การนำเสนอข้อมูล และประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ พร้อมขออนุญาตบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยจดบันทึก ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ครั้งละ 30 - 45 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยตามลักษณะรูปแบบของการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ ได้แก่ จำนวนร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

2. วิเคราะห์ระดับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งมีขั้นตอน (Crabtree & Miller (1992) ได้แก่ การจัดแฟ้มข้อมูล การลงรหัสข้อมูล การจัดประเภทของข้อมูล การพัฒนาและการสร้างหมวดหมู่ การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของหมวดหมู่ การตรวจสอบความถูกต้อง นำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วมาตรวจสอบซ้ำเพื่อให้เกิดความถูกต้อง และการสรุปและรายงานการวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผลการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบสามเส้า (Tri-angulation) โดยทีมผู้วิจัย 3 คน บุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จังหวัดยะลา 3 คน ตัวแทนอาจารย์ด้านการจัดการศึกษา 3 คน และอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ 1 คน และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณนำการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบเชิงอธิบายเป็นลำดับ (Sequential Explanatory) โดย นำเสนอตามระยะ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 89.92 มีอายุเฉลี่ย 19.59 ปี นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 88.37

ส่วนที่ 1 ระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รายด้านของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก (n = 258)

ทักษะ	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1.กลุ่มทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม			
1.1 ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)	3.70	.52	สูง
1.2 นวัตกรรม (Innovation)	3.86	.62	สูง
2. กลุ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และทักษะการเรียนรู้ (Critical thinking,complex problem solving,learning skills)			
2.1 การคิดวิเคราะห์ (Critical thinking)	3.78	.59	สูง
2.2 การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Complex problem solving)	3.84	.57	สูง
2.3 ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills)	3.91	.57	สูง
3. การสื่อสารและการเจรจาต่อรอง (Communication and negotiation)	3.72	.62	สูง
4. กลุ่มทักษะการร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะความเป็นผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership)			
4.1 ภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership)	3.86	.59	สูง
4.2 การทำงานเป็นทีม (Teamwork)	4.19	.67	สูง
5. ทักษะคอมพิวเตอร์ ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสื่อ (Computing, information, technology and Digital literacy)	3.97	.59	สูง
6. ทักษะชีวิตและอาชีพ (Career and life skills)	4.03	.60	สูง
7.ทักษะการเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม(Cross-cultural understanding)	3.97	.62	สูง
8. ทักษะด้านความเมตตากรุณา วินัย คุณธรรม และจริยธรรม (Compassion)	4.10	.63	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก พบว่ามีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงที่สุด ($\overline{X}$ =4.19 , SD = 0.67) และมีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการมีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด ($\overline{X}$ =3.70 , SD = 0.52)

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม จากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรต่าง ๆ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนกจำนวน 7 คน ผู้ให้ข้อมูล เพศหญิงร้อยละ 100 อายุเฉลี่ย 19.22 ปี และกลุ่มตัวแทนอาจารย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา และด้านกิจการนักศึกษาของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา จำนวน 4 คน พบข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพปัจจุบันของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา

ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนและใช้เหตุผลในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ แต่ยังมีข้อคิดเห็นที่สอดคล้องกันจากผู้ให้ข้อมูลทุกคนทั้งกลุ่มของบุคลกร และนักศึกษา เกี่ยวกับการมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาว่าเป็นทักษะที่ยาก ด้วยบริบท และวัฒนธรรมของพื้นที่ประกอบด้วย เพราะหลายครั้งการแก้ปัญหาไม่ได้ดำเนินการด้วยตนเอง เป็นการให้ผู้อื่นช่วยคิด ช่วยทำ อาจด้วยว่าเข้าใจว่าตนเองยังไม่มีวุฒิภาวะที่สามารถคิด และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองทั้งหมด ดังตัวอย่างข้อมูล

" คิดว่าบางครั้งมันเป็นเรื่องยากที่จะต้องคิดโดยเฉพาะในเรื่องที่ยากๆ เรื่องสำคัญ ๆ กลัวว่าจะตัดสินใจผิดพลาด" นักศึกษาคนที่ 8

ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์เชิงบวก เปิดกว้างในความคิดเห็นสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในการวิเคราะห์เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาให้เกิดการทำงานด้วยแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการประยุกต์สู่นวัตกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติตามความคิดสร้างสรรค์ให้ได้ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม อย่างสร้างสรรค์ จากการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลพบว่า ยังมีการแสดงออกไม่ชัดเจนมากนัก มีการแสดงออกที่ถูกกำหนดอยู่ในกรอบ เว้นแต่จะมีเวทีให้ได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ออกมา เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัย ดังตัวอย่างข้อมูล

" คิดว่าพวกเราอยู่ในระดับกลางๆ ไม่มากไม่น้อยนะคะ สำหรับความคิดเชิงสร้างสรรค์ ทำได้นะคะ แต่ต้องจัดตามโอกาสที่มี เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ของวิทลัยค่ะ" นักศึกษาคนที่ 9

ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์

ความเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล ยอมรับและให้เกียรติ ให้ความเคารพผู้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม คิดเห็นตรงกันว่าทักษะด้านนี้นักศึกษาของวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้ดี เนื่องจากพื้นที่ของวิทยาลัยเป็นจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีทั้งไทยพุทธ มุสลิม และคนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่านักศึกษาส่วนใหญ่ก็เป็นคนในพื้นที่ชายแดนใต้ซึ่งมีทักษะเหล่านี้เป็นทุนเดิม รวมถึงนักศึกษาต่างพื้นที่เมื่อเข้ามาศึกษาในวิทยาลัย จึงต้องมีการปรับตัวเพื่อสร้างทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ดังตัวอย่างข้อมูล

" นักศึกษาของเราอยู่ในพื้นที่ที่เป็นพหุวัฒนธรรมอยู่แล้ว ความเข้าใจกันเรื่องความแตกต่างด้านวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องที่กลายเป็นธรรมชาติของนักศึกษาของเราทั้งเรื่องของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีการไหว้ครูของเราก็แตกต่างจากพื้นที่อื่น หรือเรื่องของการเคารพให้เกียรติ และเข้าใจความแกต่างทางวัฒนธรรมก้เป็นเรื่องที่โดดเด่นสำหรับนักศึกษาของเรา" อาจารย์คนที่ 3

ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

ความสามารถวางตัวได้เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการร่วมมือปฏิบัติงานเคารพและให้เกียรติ เห็นคุณค่าของผู้ร่วมทีม ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันในประเด็นของทักษะด้านนี้ที่มีความโดดเด่น เช่น การวางตัวได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การให้เกียรติกันในการทำงานเป็นทีม รวมถึงเป็นวัฒนธรรมร่วมกันในการทำงานระหว่างรุ่นพี่ รุ่นน้อง ซึ่งวิทยาลัยมีในเรื่องของการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างชั้นปีที่ชัดเจน ดังตัวอย่างข้อมูล

" เหมือนเป็นวัฒนธรรมด้วยค่ะ รุ่นพี่รุ่นน้อง คือทำงานต้องทำเต็มที่เต็มศักยภาพ โดยเฉพาะถ้ารุ่นพี่มอบหมายมาคือต้องจัดเต็ม ไม่มีขี้เกียจ ไม่มีไม่ทำงาน " นักศึกษาคนที่ 7

ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ

ความสามารถในการเข้าถึงค้นหาวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ จากสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือ สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพตั้งแต่ การเรียบเรียงความคิดและมุมมองสื่อสารเข้าใจง่ายบรรลุเป้าหมายการทำงาน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม จริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเห็นสอดคล้อง ด้วยคิดเห็นว่า นักศึกษาของวิทยาลัยด้านการสื่อสาร สารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ สืบเนื่องจากความจำเป็นของการต้องพึ่งพาสื่อดิจิทัล จากช่วงสถานการณ์โควิดที่ผ่านมา ทั้งการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ และการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ แต่ก็ยังมีนักศึกษาบางส่วนได้รับผลกระทบจากไม่รู้เท่าทันสื่อเช่นกัน ดังตัวอย่างข้อมูล

" เด็กเดี๋ยวนี้เก่งมาก เช่น มอบหมายรายงานต่างๆ ไป คือสื่อ และสื่อสารการนำเสนอดีมาก สวยงามมาก อาจเพราะเด็กนักศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะนี้โดยเฉพาะในช่วงโควิดระบาด แต่ในความที่เข้าถึงง่ายก็มีบางส่วนที่ถูกหลอกลวงผ่านกลุ่มมิจฉาชีพ ก็เป็นเรื่องที่น่ากังวลเช่นกัน " อาจารย์คนที่ 4

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ความสามารถทางด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงการใช้ข้อมูลอย่างมีจริยธรรมหรือถูกกฎหมาย มีการประเมินข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้หลากหลายอย่างเหมาะสมเข้าใจความหมาย การจัดการกระจายข้อมูลจากหลากหลายแหล่งอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มสนับสนุนความคิดเห็นเรื่องของการมีทักษะทางคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาโดยเฉพาะโปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน รวมถึงการใช้สื่อสารสนเทศอื่น ๆ แต่อาจมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับความขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เช่น นักศึกษาบางส่วนขาดคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเพื่อสะดวกต่อการทำงาน หรือความไวของสัญญาณอินเตอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นข้อมูล ดังตัวอย่างข้อมูล

" ทักษะด้าน IT คือมีกันนะคะ เพราะต้องใช้ประกอบการเรียนต่าง ๆ ด้วย เสียตรงที่เรื่องของการขาดแคลนอุปกรณ์ค่ะ เช่นหนูค่ะ ที่บ้านฐานะลำบากก็ไม่มีโน้ตบุ๊กส่วนตัวค่ะ " นักศึกษาคนที่ 6

ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้

ความสามารถในการปรับตัวมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีทักษะด้านการเรียนรู้และมีคุณลักษณะใฝ่รู้ ความสามารถปรับตัวได้สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมในภาวการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเห็นพ้องกันว่า นักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา มีการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะของการเรียนรู้ด้านอาชีพอยู่ในระดับดี ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุถึงลักษณะของวิทยาลัย ซึ่งผลิตกำลังคนด้านสุขภาพ จึงมีการฝึกฝนปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อการประกอบอาชีพทางด้านสาธารณสุขต่อไปในอนาคต ในมุมมองของนักศึกษายังมีความจำเป็นต้องใฝ่รู้เรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานอาชีพหลัก เช่น ทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังตัวอย่างข้อมูล

" ในการเรียนเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต เหมือนหนูเรียนทันตะก็จำเป็นต้องฝึกฝนทักษะเหล่านี้อยู่เสมอ แต่หนูก็ยังศึกษาอย่างอื่นด้วยนะคะ เช่น การแต่งหน้าไปทำงาน หรือทักษะการขายของออนไลน์ หนูมองว่าวันหนึ่งอาจเป็นอาชีพเสริมต่อไปได้ค่ะ " นักศึกษาคนที่ 2

ทักษะด้านความเมตตากรุณา วินัย คุณธรรม และจริยธรรม

ความสามารถในการสร้างความไว้วางใจและเพิ่มคุณค่าในสายตาคนอื่นด้วย การประพฤติตัวการทำงานอย่างสร้างสรรค์และประพฤติตนเหมาะสมตามระบบระเบียบของสังคม ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูล

ส่วนใหญ่มองถึงทักษะด้านนี้ว่าเป็นเรื่องที่จำเป็นเนื่องจากลักษณะของการปฏิบัติงานจะเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพของประชาน และตามอัตลักษณ์ของวิทยาลัย ของสถาบันที่เน้นเรื่องของการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่นักศึกษาจะได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เข้าศึกษาในวิทยาลัย ส่งผลต่อทักษะด้านความเมตตากรุณา วินัย คุณธรรม และจริยธรรม ดังตัวอย่างข้อมูล

" นักศึกษาของเราจบไปต้องทำงานด้านการดูแลสุขภาพของมนุษย์ วิทยาลัยก็มีการปลูกฝังให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของสถาบันพระบรมราชชนก การมีความเมตตา และเข้าใจผู้อื่นจึงเป็นเรื่องสำคัญเท่าที่สังเกตนักศึกษาของเราก็เป็นผู้ประพฤติที่แสดงออกถึงการมีเมตตา กรุณา และความมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในเกณฑ์ที่ดีนะคะ" อาจารย์คนที่ 4

ประเด็นที่ 2 แนวทางในการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นที่หลากหลายเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุข สิรินธร จังหวัดยะลา ซึ่งขอนำเสนอข้อมูลตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บางประการที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องต้องกัน ดังนี้

ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคิดเห็นเหมือนกันทุกกลุ่มเกี่ยวกับการเร่งส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่21 ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากพบว่าในสภาพปัจจุบันนักศึกษายังไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมีข้อเสนอแนะถึงแนวทางการสร้างเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะความคิดเชิงสร้างสรรค์เน้นการเปิดโอกาสให้กับนักศึกษาได้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ในเวทีต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับของรายวิชา และเปิดโอกาสเข้าสู่การแข่งขันในภาพรวมของทั้งในระดับของวิทยาลัย และเครือข่ายของคณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ รวมถึงในระดับของสถาบันพระบรมราชชนกเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการคิดเชิงสร้างสรรค์ ดังตัวอย่างข้อมูล

" สำคัญอย่างยิ่งคือจะมีเวทีเพื่อการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เพราะหากไม่มีเวทีสำหรับการแสดงออกนักศึกษาส่วนใหญ่ก็จะติดอยู่ในกรอบเดิม ๆ ของการดำเนินชีวิตประจำวัน คิดว่าต้องทำตั้งแต่ในระดับรายวิชา ไปจนถึงระดับสถาบันเลย" อาจารย์คนที่ 1

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นทักษะเบื้องต้นต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านอื่น ๆ หรือการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการทำงานในอนาคต ผู้ให้ข้อมูลเสนอความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้อย่างน่าสนใจ เกี่ยวกับการพัฒนาโดยการจัดประสบการณ์ให้กับนักศึกษาตั้งแต่ระดับรายวิชา ซึ่งต้องทำความเข้าใจกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อไปในทิศทางเดียวกัน และกำหนดเป็นนโยบายสำคัญของสถาบันการศึกษา ซึ่งได้แสดงข้อคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

" เรื่องพวกนี้ต้องปลูกฝัง ต้องช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตั้งแต่ในระดับของรายวิชา เช่น การให้โจทย์เพื่อตัดสินใจ การแก้ปัญหาต่าง ๆ ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง และในวิชาทั่ว ๆ ไป ก็สามารถดำเนินการได้ โดยอาจจะต้องเตรียมความพร้อมสำหรับผู้สอน และกำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญของวิทยาลัยต่อไป" อาจารย์คนที่ 3

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นทักษะเบื้องต้นต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านอื่น ๆ เช่น การเรียนการสอน และการทำงานในอนาคต ผู้ให้ข้อมูลเสนอความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้อย่างน่าสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาโดยการจัดประสบการณ์ให้กับนักศึกษา เช่น การมีบริการให้ยืมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การจัดการเรื่องของเครือข่ายสัญญาณอินเตอร์เนต การจัดการฝึกเรื่องภาษาและการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่มีความจำเป็นต้องใช้ทั้งในการเรียน และการปฏิบัติงานในอนาคต ซึ่งได้แสดงข้อคิดเห็นไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

" ควรมีการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น การมอบหมายงานต่างๆ การจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการเกิดทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งภาษาอังกฤษก็เป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน" อาจารย์คนที่ 3

ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้

ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นทักษะที่จะใช้ต่อยอดในการทำงานของนักศึกษาในอนาคต รวมถึงมีการเสนอถึงทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพ เช่น ทักษะการแต่งหน้า ทักษะอินโฟกราฟฟิค ทักษะการขายของออนไลน์ ทักษะการตัดต่อวาดภาพ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะนักศึกษามองว่าจะเป็นข้อได้เปรียบสำหรับการหางานในอนาคต ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ไว้ ดังตัวอย่างข้อมูล

" คือนอกเหนือจากการเรียนเพื่อทำงานในวิชาชีพ ซึ่งวิทยาลัยได้จัดประสบการณ์ให้เป็นอย่างดีแล้ว ก็ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนด้วย เช่น ทักษะการขายของออนไลน์ การแต่งหน้าทำผม ซึ่งอาจเป็นอาชีพเสริมให้กับนักศึกษาได้ต่อไปในอนาคต" อาจารย์คนที่ 4

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ผลการศึกษาพบว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน ของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุข สิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก พบว่ามีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีทักษะการทำงานเป็นทีมสูงที่สุด ($\overline{X}$ =4.19 , SD = 0.67) ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยการสาธารณสุข สิรินธร จังหวัดยะลามีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างประสบการณ์จริงในการทำงานเนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งเน้นผลิตบุคลากรทางสาธารณสุข และมีการจัดกิจกรรมที่มีการมอบหมายงานการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะในระบบของการมอบหมายงานตามระดับของรุ่นพี่รุ่นน้อง นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝน ภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) อยู่ในระดับสูง ทั้งในด้านการรับฟังและเห็นคุณค่าของผู้อื่น การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลมีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น การทำงานมีกระจายงานและมอบหมายหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ส่วนทักษะด้านการทำงานเป็นทีม (Teamwork) จะพบว่า นักศึกษามีทักษะในการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับสูง ในด้านการยอมรับกฎกติกาของทีม การเปิดใจยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและความคิดใหม่ ๆ ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการทำงานของทีม การยอมรับความแตกต่างของสมาชิกในทีม การทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมทีม เช่น การแบ่งปัน ช่วยเหลือ ห่วงใย เอื้ออาทร ให้อภัย ร่วมแรง ร่วมใจการคิดถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การมองเป้าหมายของทีมเป็นหลัก และการปฏิบัติตนเป็นที่ไว้วางใจของทีม สอดคล้องกับการศึกษาของ ชุติมา ไชยเสน (2563) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาทักษะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำปีการศึกษา 2562 ซึ่งพบว่า ระดับทักษะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จำแนกตามรายด้าน ทุกด้านโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะความเป็นผู้นำ โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และการศึกษาของกัลย์ ปิ่นเกษร (2558) พบว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาเชิงปริมาณในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่าความสามารถวางตัวได้เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการร่วมมือปฏิบัติงานเคารพและให้เกียรติ เห็นคุณค่าของผู้ร่วมทีม ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันในประเด็นของทักษะด้านนี้ที่มีความโดดเด่น เช่น การวางตัวได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การให้เกียรติกันในการทำงานเป็นทีม รวมถึงเป็นวัฒนธรรมร่วมกันในการทำงานระหว่างรุ่นพี่ รุ่นน้อง ซึ่งวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดยะลา มีในเรื่องของการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างชั้นปีที่ชัดเจน รวมถึงทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย

ด้านทักษะการมีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด อาจเนื่องจากวิทยาลัยมีการกำหนดกรอบการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดรวมถึงกิจกรรมสำหรับนักศึกษาที่เป็นรูปแบบเดิมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจไม่ส่งผลสนับสนุนการคิดเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา และเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ยังเป็นวิธีการสอนแบบบรรยายหรืออธิบาย ผลเช่นเดียวกับการศึกษาเชิงคุณภาพในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลให้ข้อคิดเห็นว่าเกิดจากการกำหนดกรอบของการเรียนรู้ และวิธีการสอนส่วนใหญ่ยังเป็นในเชิงของการอธิบาย และการปฏิบัติตาม สอดคล้องกับการวิจัยของเหงียน ถิ ทูฮ่า และ สิรินาถ จงกลกลาง (2561) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดกาวบั่ง ประเทศเวียดนาม ซึ่งพบว่าทักษะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ทักษะด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์

2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก พบว่าแนวทางในการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษา ที่สำคัญประกอบด้วย 4 ทักษะหลัก ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสาร และทักษะด้านอาชีพ ผลการศึกษาสอดรับกับการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่าทักษะดังกล่าวยังเป็นทักษะในด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านอื่น ๆ ซึ่งได้มีการเสนอแนวทางในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติฝึกความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหาควรจัดให้มีการอบรม มีเวทีการประกวดหรือการแข่งขันที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่ในระดับรายวิชา ระดับวิทยาลัย คณะ และสถาบันพระบรมราชชนก สอดคล้องกับการวิจัยของเหงียน ถิ ทูฮ่า และ สิรินาถ จงกลกลาง (2561) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดกาวบั่ง ประเทศเวียดนาม ซึ่งเน้นการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการเปิดโอกาสให้ได้ปฏิบัติจริง และงานวิจัยของอติพร เกิดเรือง, ไชยวัฒน์ ค้ำชู และชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล (2564) ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งเสนอแนะแนวทางของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้จากยุคเดิมสู่ยุคศตวรรษที่ 21ต้องจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต เน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ตามหลักสูตรเท่านั้นการส่งเสริมการเรียนในรู้ศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ แบ่งปันความรู้และเนื้อหาผ่านเครือข่ายออนไลน์ เน้นการสร้างสรรค์ และการคิดเชิงวิพากษ์เน้นการใช้เครือข่ายออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์เนื้อหาการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ และส่งเสริมความรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญเร่งดำเนินการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์แก่นักศึกษา ให้มีนโยบายบรรจุเนื้อหา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องลงไปในระดับรายวิชา เพื่อสนับสนุนให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 พัฒนาการจัดการรูปแบบการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะ 4 ทักษะหลัก ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสาร และทักษะด้านอาชีพสำหรับนักศึกษา เช่น การส่งเสริมโอกาสต่าง ๆ ด้านการแข่งขันทักษะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือ การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการจัดการสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บริบท หรือสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษา รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองเกี่ยวกับรูปแบบเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

2.3 ควรศึกษาผลการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลย์ ปิ่นเกษร. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.** วารสารธุรกิจปริทัศน์. 7(2), 27-39.

กลุ่มงานทะเบียนและวัดผล วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา. (2565). **รายงานจำนวนนักศึกษาประจำปีการศึกษา 2565**. ยะลา: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา.

ชุติมา ไชยเสน. (2563). **การศึกษาทักษะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำปีการศึกษา 2562**. รายงานวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ทศา ชัยวรรณวรรต และคณะ. (2563). **การรับรู้ทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี.** การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 “การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Research to Make A CHANGE)” (68 - 79). อุบลราธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.

รุ่งนภา จันทรา และอติญาณ์ ศรเกษตริน. (2560). **ทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี.** วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุข ภาคใต้. 4(1), 180-190.

สถาบันพระบรมราชชนก. (2563). **แผนยุทธศาสตร์สถาบันพระบรมราชชนก. ฉบับปรับปรุง ครั้งที่1 (พ.ศ. 2564).** นนทบุรี : สถาบันพระบรมราชชนก.

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). **ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21.** Veridian E-Journal, SilpakornUniversity ฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 10(2), 2843 - 2854.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เหงียน ถิ ทูฮ่า และ สิรินาถ จงกลกลาง. (2561). **การศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดกาวบั่ง ประเทศเวียดนาม**. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(2), 14-24.

อติพร เกิดเรือง, ไชยวัฒน์ ค้ำชู และชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล. (2564). **แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย.** วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 6(1), 781-790.

Crabtree, B. F., & Miller, W. L. (1992). **Doing qualitative research**. London: SAGE.

Trilling, B. & Fadel, C. (2009). **Learning and Innovation Skills. 21st Century Skills Learning for Life In Our Times**. San Francisco: Jossey-Bass.

Weiers, Ronald M. (2005). **Introduction to Business Statistics. International Student Edition**.Fifth Edition.Pennsylvania, USA. Duxbury Press, Thomson - Brooks/cole.

Wiersma, W. & G. Jurs, S. (2009). **Research method in education an introduction.** Massachusetts: Pearson.

แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

Ways of leading the national education standard to practice for primary schools in Phran Kratai District, Kamphaeng Phet Province

สกรรจ์ มณีเขียว[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]

Sakarn Maneekhiew and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 44 โรงเรียน รวม 88 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารมากำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การเรียงลำดับความสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกลยุทธ์ขององค์กร ด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านค่านิยมร่วม ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร และแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีการกำหนดแนวทางที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานและบริบทของสถานศึกษา จัดโครงสร้างการบริหารที่สะดวกเหมาะสม ต่อการพัฒนาผู้เรียน จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ มีการประสานภาคีเครือข่าย ความ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : sapoymuay@gmail.com โทร. 093-3552497

[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก

Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

ร่วมมือจากบุคลากร การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) การสร้างความสามัคคีในองค์กร เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, มาตรฐานการศึกษาของชาติ, โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to study the condition of leading the national education standard to practice for primary schools in Phran Kratai District, Kamphaeng Phet Province and 2) to study ways of leading the national education standard to practice for primary schools in Phran Kratai District, Kamphaeng Phet Province. The sample of this study consisted of 88 school administrators and teachers who are responsible for educational quality assurance from 44 primary schools in Phran Kratai District, Kamphaeng Phet Province including 5 experts with knowledge and understanding of educational quality assurance. The research instrument was semi-structured interview by synthesizing results from the study of conditions and management problems as interview topics. Data was analyzed by content analysis and prioritization.

The results of the study were as follows:

1. The condition of leading the national education standard to practice for primary schools in Phran Kratai District, Kamphaeng Phet Province was at a high level. The side with the highest mean was organizational strategy, followed by skills, knowledge, competency, organizational structure, management leadership, shared values, operational system and employee engagement, respectively.

2. Ways of leading the national education standard to practice for primary schools in Phran Kratai District, Kamphaeng Phet Province were aimed to develop learners according to the standards and contexts of educational institutions. The convenient and proper administrative structure, allocation of sufficient budget, network associates coordination, learning community creation (PLC) and building unity in organization were set to develop the quality of learners for desired characteristics based on the national educational standards.

Keywords : educational quality assurance, national education standard, primary schools

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีความสลับซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้การศึกษาสามารถสร้างและพัฒนากำลังคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงกับมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและการเมือง เพื่อสร้างศักยภาพของคนไทยให้เป็นกำลังคนคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดจนเป็นผู้ที่มีทักษะ ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน เพื่อให้คนไทยเป็นบุคคลที่มีความพร้อมต่อการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 โดยการบูรณาการความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนามาตรฐานการศึกษาไทยสู่สากลอย่างยั่งยืน คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เห็นชอบ “มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561” เพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 5)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีเขตพื้นที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาใน 5 อำเภอ จำนวนโรงเรียน 203 โรงเรียน 1 สาขา ประกอบด้วย อำเภอเมืองกำแพงเพชรจำนวน 84 โรงเรียน อำเภอพรานกระต่าย จำนวน 44 โรงเรียน อำเภอไทรงาม จำนวน 29 โรงเรียน อำเภอลานกระบือ จำนวน 29 โรงเรียน และ อำเภอโกสัมพีนคร จำนวน 17 โรงเรียน 1 สาขา โดยในแต่ละอำเภอจะมีศึกษานิเทศก์ประจำอำเภอในการให้คำแนะนำ กำกับ ติดตาม และช่วยเหลือสถานศึกษาในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยในอำเภอพรานกระต่าย มีจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 44 โรงเรียน แบ่งการบริหารจัดการออกเป็น 5 กลุ่มโรงเรียน ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง จำนวน 12 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนพรานกระต่าย จำนวน 7 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนหนองหัววัว จำนวน 8 โรงเรียน กลุ่มโรงเรียนคุยตะแบก จำนวน 9 โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนคลองคีรี จำนวน 8 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จึงสนใจศึกษาสภาพการนำมาตรฐานชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้การนำมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และมีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐานตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2561

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

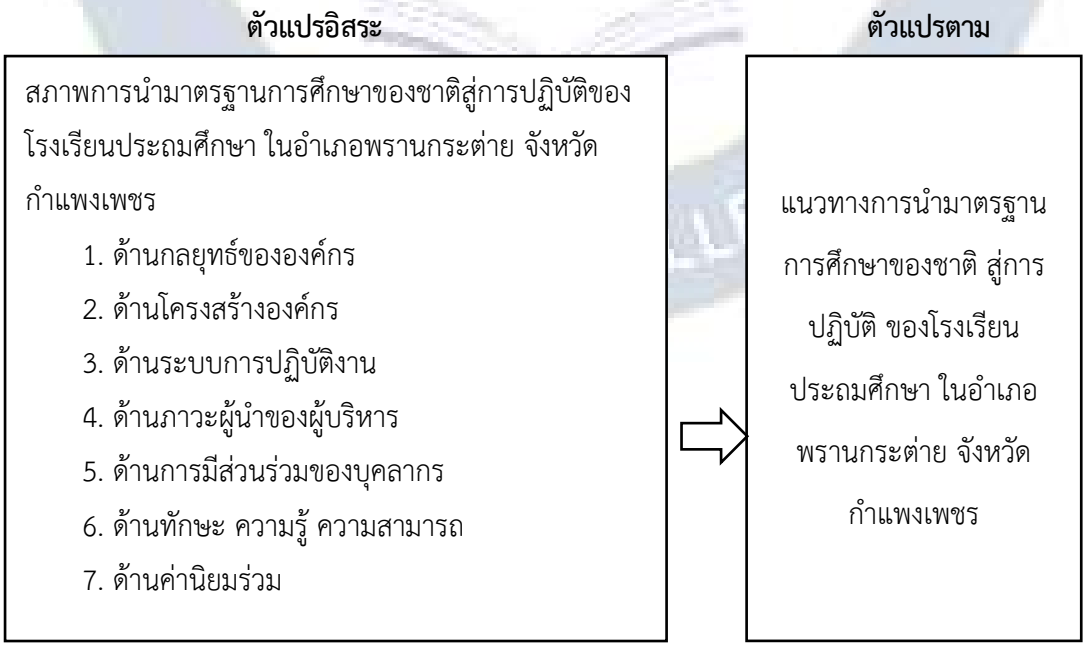
1. เพื่อศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

2. เพื่อศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร รวบรวมกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาจัดเป็นขอบแขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์ขององค์กร
2. ด้านโครงสร้างองค์กร
3. ด้านระบบการปฏิบัติงาน
4. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร
5. ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร
6. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ
7. ด้านค่านิยมร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีวิธีการตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 44 โรงเรียน รวม 468 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดจากคุณสมบัติของผู้ที่ผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 44 โรงเรียน รวม 88 คน รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง

ตารางการแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
1	ผู้บริหารสถานศึกษา	44
2	ครูผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	44
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด		**88**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง สภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยใช้แนวคิด 7S ของ McKinsey (McKinsey 7S Framework) (Ovidijus Jurevicius, 2013) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และประสบการณ์ ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 143-148) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดแสดงข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เชื่อมโยงการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 44 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นและแบบสอบถามไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 44 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 ชุด ทางไปรษณีย์ เพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามที่กำหนดไว้และขอความอนุเคราะห์ส่งคืนแบบสอบถามกลับคืน โดยสอดซองเปล่าติดแสตมป์ถึงผู้วิจัย

3. นำแบบสอบถามที่รับคืนมาได้ จำนวน 88 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) โดยรวมและรายด้าน นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและแปลผลตามเกณฑ์กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 123) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เชื่อมโยงการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) จัดลำดับแล้วนำเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

การศึกษาแนวการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขอบเขตแหล่งข้อมูล

การศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบสามเส้า (data triangulation) ดังนี้

1. กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบัน อุดมศึกษา จำนวน 1 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นคือมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาดุษฎีบัณฑิต และมีประสบการณ์เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2. กลุ่มผู้นิเทศ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 1 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นคือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิตที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี

3. กลุ่มผู้ปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นคือมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญามหาบัณฑิตที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์บริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งเครื่องมือออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์การศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งได้จากผลการศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติ ในขั้นตอนที่ 1 ที่มีระดับของการปฏิบัติต่ำและรายด้าน ๆ ละ 3 ข้อ นำมาสรุปอุปนัยเป็นคำสัมภาษณ์รายด้าน ๆ ละ 3 ข้อ รวม 21 ข้อ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 3 กลุ่ม รวม 5 ท่าน

2. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัวก่อน เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โครงร่างงานวิจัยและเครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์พร้อมกำหนดการเข้าสัมภาษณ์เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

5. ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบในการสัมภาษณ์เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (Consistency Analysis) แล้วสรุปอุปนัย แจกแจงความถี่ (Frequency distribution) หาค่าร้อยละ (Percentage) จัดลำดับแล้วนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และ เพื่อศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 88 คน รายละเอียด ดังตาราง

ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=88)	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
- ผู้บริหาร	44	50.00
- ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	44	50.00
รวม	**88**	**100.00**
2. เพศ		
- ชาย	40	45.45
- หญิง	48	54.55
รวม	**88**	**100.00**
3. อายุ		
- 20 – 25 ปี	0	0
- 26 – 30 ปี	6	6.82
- 31 – 35 ปี	18	20.45
- 36 – 40 ปี	30	34.09
- 41 ปีขึ้นไป	34	38.64
รวม	**88**	**100.00**
4. วุฒิการศึกษา		
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0
- ปริญญาตรี	40	45.45
- สูงกว่าปริญญาตรี	48	54.55
รวม	**88**	**100.00**
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
- ต่ำกว่า 5 ปี	0	0
- 6 – 10 ปี	6	6.82
- 11 – 15 ปี	18	20.45
- 16 – 20 ปี	30	34.09
- 21 ปีขึ้นไป	34	38.64
รวม	**88**	**100.00**

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 88 คน มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 50.00 และครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่เพศหญิง คิดเป็น

ร้อยละ 54.55 เป็นเพศชาย ร้อยละ 45.45 ด้านอายุส่วนใหญ่มีอายุ 41ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 38.64 ด้านวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54.55 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.45 และด้านประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 38.64

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมและรายด้าน

สภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ (n=88)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านกลยุทธ์ขององค์กร	4.49	0.53	มาก
2. ด้านโครงสร้างองค์กร	4.29	0.58	มาก
3. ด้านระบบการปฏิบัติงาน	4.05	0.73	มาก
4. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร	4.18	0.65	มาก
5. ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร	3.65	0.59	มาก
6. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ	4.34	0.56	มาก
7. ด้านค่านิยมร่วม	4.10	0.64	มาก
โดยรวม	**4.15**	**0.66**	**มาก**

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

การจัดทำแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชรได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติโดยเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่ จัดลำดับแล้วนำเสนอแบบความเรียง จำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์ขององค์กร

1.1 สถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนงาน โครงการที่สอดคล้องต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาควรมีการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติกำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาในแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน นำมาตรฐานการศึกษาของชาติมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน และขยายโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

2. ด้านโครงสร้างองค์กร

2.1 สถานศึกษาควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และกำหนดผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติ

2.2 สถานศึกษาควรมีกรอบกำหนดบทบาท หน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ชัดเจน รวมถึงกำหนดมาตรฐานของหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2.3 สถานศึกษาควรมีกลไก การประสานงาน และการติดต่อ สื่อสาร ที่สะดวกและเหมาะสมต่อการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ชัดเจน

3. ด้านระบบการปฏิบัติงาน

3.1 สถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3.2 สถานศึกษาควรมีการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และสื่อทรัพยากรทางการศึกษาที่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3.3 สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมเพื่อให้ผู้สอนทำความเข้าใจในภาระหน้าที่การปฏิบัติงานที่ชัดเจน และจัดทำแผนการรองรับการปฏิบัติงาน

4. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร

4.1 ผู้บริหารควรมีการประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะผู้นำสูง มีวิสัยทัศน์และนักพัฒนา มีคุณธรรมและจริยธรรม และยอมรับฟังความคิดของผู้ร่วมงาน

4.3 ผู้บริหารควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5. ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร

5.1 สถานศึกษาควรแสวงหาภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

5.2 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วม และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

5.3 การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความเต็มใจของบุคคลที่มีส่วนร่วม ควรมีการคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความถนัดแต่ละคนเพื่อสามารถแบ่งงานได้อย่างตรงความสามารถ

6. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ

6.1 สถานศึกษาควรมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6.2 ครูผู้สอนควรนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6.3 ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วัดและประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

7. ด้านค่านิยมร่วม

7.1 สถานศึกษาควรเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

7.2 บุคลากรในสถานศึกษาควรร่วมแรงร่วมใจ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อร่วมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ร่วมกันทำงานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

7.3 บุคลากรในสถานศึกษาควรตระหนักในความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์ขององค์กร เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า การใช้ OKRs ในการประกันคุณภาพการศึกษา เกิดจากปัญหาในเรื่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในอดีต ที่หลายครั้งมีการวัดผลที่อาจไม่ตรงกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในหลาย ๆ แห่ง กลายเป็นงานเอกสาร สถานศึกษาแต่แห่งอาจจะไม่มีความพร้อมการนำเสนอแนวทางการสร้างระบบการประกันศึกษาเพื่อใช้เป็นตัวอย่าง ก็จะมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเหล่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผลลัพธ์หลักของฝ่ายงานและขององค์กรการศึกษานี้จึงได้นำเสนอแนวทางการออกแบบ OKRs สำหรับสถานศึกษาในแต่ละระดับ โดยยึดเอามาตรฐานการศึกษาของชาติมาเป็นจุดเริ่มต้น รวมทั้งเสนอแนวทางในการใช้ OKRs สำหรับสถานศึกษาเหล่านั้น อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้เป็น

เพียงแค่ “แนวทาง” เท่านั้นไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะต้องให้สถานศึกษาทุกแห่งทำตามในรูปแบบนี้ทั้งหมด ซึ่งโดยหลักการแล้ว OKRs ของแต่ละองค์กรจะมีลักษณะที่แตกต่างกันอยู่แล้วเนื่องจากวัตถุประสงค์ของแต่ละองค์กรก็จะมีความแตกต่างกัน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรจะนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการออกแบบระบบ OKRs ของตนเองรวมถึงสามารถปรับใช้ OKRs ได้ตามความเหมาะสมต่อไป

2. ด้านโครงสร้างองค์กร เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีกลไกการประสานงานและการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและเหมาะสมต่อการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ได้รวบรวมผลการดำเนินงานผ่านการจัดประชุมหารือการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติ พบว่า เนื่องจากช่องทางการสื่อสารยังไม่หลากหลายครอบคลุมและทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ดังนั้น ผู้กำหนดนโยบายหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมเพียงพอ และกำหนดแผนการติดตาม แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ากลไกในการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่สถานศึกษา ยังไม่ครอบคลุมสถานศึกษาทุกแห่ง สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564 : 5) ได้วิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ 2563 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ การชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า ยังมีสถานศึกษาอีกหลายแห่งที่ยังไม่รับทราบข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากช่องทางการสื่อสารยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล

3. ด้านระบบปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีระบบการบริหารงานบุคคลที่สนับสนุนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ธนาภรณ์ จันทร์เกษม และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี โดยมุ่งศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านระบบการประกันคุณภาพ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ดี สถานศึกษายังสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอ ควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนเพิ่มขึ้น

4. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่การสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกคนเป็นเรื่องที่ยังปฏิบัติได้ยาก สองคล้องกับการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564 : 5) ได้วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ 2563 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ว่าการดำเนินงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ในระดับสถานศึกษายังไม่มีความพร้อมในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากบุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องมาตรฐานการศึกษาของชาติ และความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการศึกษาของชาติ แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารควรมีการประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์นภัส มโนการณ์ และสุบัน พรเวียง (2564 :151-163) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา ภาคีเครือข่าย ในการหนุนเสริม เติมเต็มการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน

2. ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและด้านค่านิยมร่วม สถานศึกษาควรเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ บุคลากรในสถานศึกษาควรร่วมแรงร่วมใจ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อร่วมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ร่วมกันทำงานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์นภัส มโนการณ์ และสุบัน พรเวียง (2564 :151-163) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษานำร่องควรมีการสร้างการรับรู้ความเข้าใจ และการปรับชุดความคิด (Mindset) เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์มาตรฐานการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่และความต้องการของสังคมและชุมชนอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบัน พรเวียง และ มนต์นภัส มโนการณ์ (2564 : 38-57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานาร่องที่มีเป้าหมายเฉพาะ สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาที่เป็นระบบ พร้อมทั้งพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนที่สามารถลดภาระการทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เป็นพี่เลี้ยงในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ประเด็นการพิจารณา และค่าเป้าหมายความสำเร็จในแต่ละปีการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่ง

2. หนุนเสริม เติมเต็ม ติดตามและตรวจสอบ การขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติ รวมถึงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในทุกขั้นตอน

ระดับสถานศึกษา

1. ด้านกลยุทธ์ขององค์กร สถานศึกษาควรมีการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติกำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาในแผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา อีกทั้งยังต้องพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน กำหนดแผนงานโครงการที่สอดคล้องต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. ด้านโครงสร้างองค์กร สถานศึกษาควรมีกลไก การประสานงาน และการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและเหมาะสมต่อการบริหารจัดการ และมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3. ด้านระบบการปฏิบัติงาน สถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์และสื่อทรัพยากรทางการศึกษาที่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ จัดบรรยากาศการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน และจัดระบบการบริหารงานบุคคลที่สนับสนุนในการพัฒนาผู้เรียน

4. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารควรมีความสามารถในการบริหารจัดการและพัฒนานวัตกรรม นิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน และประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5. ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ชุมชน ภาคีเครือข่ายและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6. ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ครูผู้สอนควรนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการสอนและการพัฒนาผู้เรียน มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและหลากหลาย

7. ด้านค่านิยมร่วม สถานศึกษาต้องมีวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและชุมชน ภาคีเครือข่ายควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง คู่มือการพัฒนาระบบปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติในแต่ละประเภทและรดับการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

_____. (2562). **รายงานผลการศึกษาแนวทางการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยใช้แนวคิดระบบการวัดผลแบบ OKRs : Objective and Keys Results**. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่จำกัด.

_____. (2562). **รายงานผลการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติประจำปี 2563**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2564). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ธนาภรณ์ จันทร์เกษม และคณะ. (2563). **การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี**. วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 4(2), 31-44.

มนต์นภัส มโนการณ์ และสุบัน พรเวียง. (2564). **แนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.** วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 11(2), 151-163.

สุบัน พรเวียง และมนต์นภัส มโนการณ์. (2564). **การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานำร่องที่มีเป้าหมายเฉพาะสำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.** วารสารนวัตกรรมและการบริหารการศึกษา. 4(3), 38-57.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. **แผนพัฒนาการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2561-2564) ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2563-2565**. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลได้จาก : https://shorturl.asia/nEOym. (วันที่ค้นข้อมูล : 13 ธันวาคม 2564).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561.** กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่จำกัด.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guideline of school based – management of director in Umphang school group, Tak province under the office of Tak Primary Educational Service Area 2

เจริญทรัพย์ ยาโนยะ[1], ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์[2] และ สุรพงษ์ แสงสีมุข[3]
Charoensap Yanoya, Titimon Chadcharunrat and Suraphong Saengseemok

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของกลุ่มโรงเรียนอุ้มผาง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของกลุ่มโรงเรียนอุ้มผาง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 14 คน ครูผู้สอน จำนวน 128 คน รวมทั้งสิ้น 142 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมไปถึงวิเคราะห์เนื้อหาแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของกลุ่มโรงเรียนอุ้มผาง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาครวมพบว่า โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ หลักการกระจายอำนาจ, หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม, หลักการบริหารตนเอง, หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน, และด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ในเรื่องของแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่ามีแนวทางดังนี้ หลักการกระจายอำนาจ ควรทำตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการที่ชัดเจน ส่วนของหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและ บุคลากร

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เบอร์โทรศัพท์ 0801246814
[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ หน้าที่ ภารกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา และหลักการบริหารตนเอง สถานศึกษามีการสรุปผลการปฏิบัติงานและแผนการปฏิบัติงานตามโครงการที่เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามาจากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และมีองค์ประกอบที่ครอบถ้วน และท้ายที่สุด หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล สถานศึกษาควรจัดระบบ และพัฒนาข้อมูลระบบข้อมูลสารสนเทศเพียงพอต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, แนวทางการพัฒนา, การบริหารโรงเรียนเป็นฐาน

Abstract

The objective of this study is to study the condition and guideline of school administration using the school as the base of Umphang School, Umphang District, Tak Province. The Office of Primary Education Area Tak 2 There are two steps: Step 1. Studying the operating conditions using school as the base management. Step 2.is about studying based on the school's approach to managing schools under the Umphang School group, Umphang-district, Tak Province. Two groups were used in this study. 14 school directors, 128 teachers, totaling 142 teachers. The tools to collect information are 5-level Analyzes data with basic statistics, including percentages, averages and standard deviations, and analyzes of questionnaires and interviews.

Result of research, The management of Umphang school groups Umphang District Tak province of Tak Primary Educational Service Area 2 .founded almost of points is good by ranking from less to more. Decentralization, Participation or collaboration or Involvement, Return Power to People, Self-managing, Check and Balance. In the other hand for Guideline of solving problem in School based management of Umphang Groups Umphang District Tak province of Tak Primary Educational Service Area 2 found that Decentralization should be follow the clearing purpose or indicator Participation should be get the people who doesn't work in school to join and give some guideline for worker in school. Self-managing for school based management should summarize self-assessment and the last point is Check and Balance should organize and develop information systems enough to ensure the school's quality of education system.

Keyword : School Administration, Guidelines Development, School Based management

บทนำ

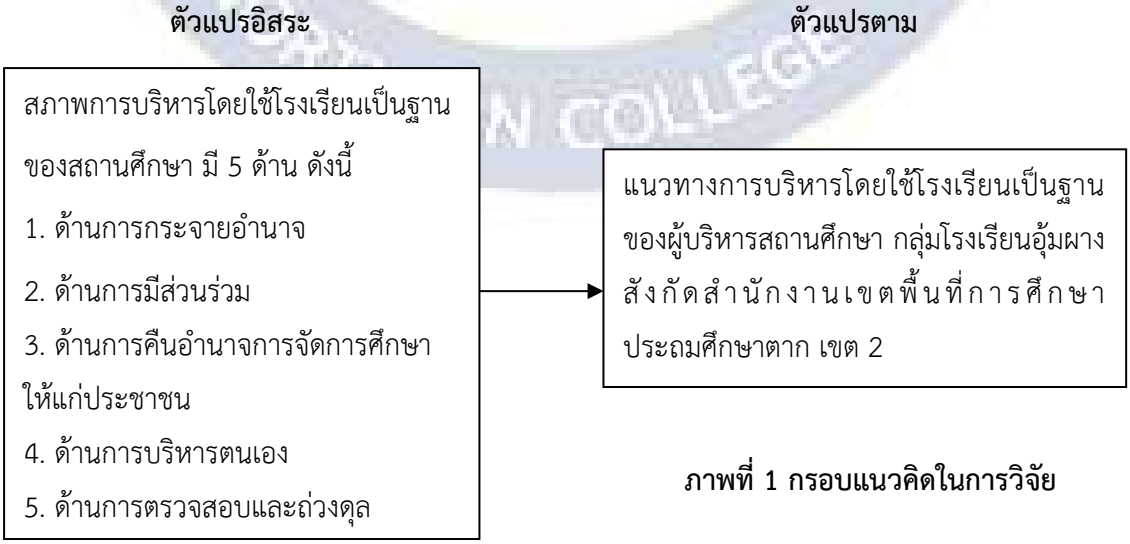
การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School -Based Management: SBM) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 เมื่อมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจนเกิดความสำเร็จในการพัฒนาองค์การทางอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ กลยุทธ์ในการทำให้องค์การมีประสิทธิภาพในการทำงาน เน้นการกระจายความรับผิดชอบ ทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และได้รับความพึงพอใจจากลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ความสำเร็จจากภาคอุตสาหกรรมทำให้นักการศึกษาเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น จำเป็นต้องปรับกระบวนการและวิธีการทางการศึกษา โดยนำแนวคิดนี้มาใช้ในการจัดการศึกษา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545 : 2-3)

เพื่อการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในกลุ่มอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 โดยสอบถามจากความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบจากกระบวนการวิจัยครั้งนี้หาเป็นแนวทางการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนำไปใช้ในการดำเนินวางแผนการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการศึกษาสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล โดยมีประชากร 226 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมไปถึงวิเคราะห์เนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนอุ้มผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 142 คน จาก 14 โรงเรียน ปีการศึกษา 2565 โดยจำแนกอย่างง่าย เป็นกลุ่มตัวอย่าง 142 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยนำมากำหนดเป็นขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด (2560 : 121)

การสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหา เพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามมาปรับแก้จัดพิมพ์ใหม่

1.2 นำแบบสอบถามไปหาประสิทธิภาพ try-out กับครูผู้สอนจำนวน 30 คนในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าตามวิธีของ Cronbach’s Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

1.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอุ้มผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอุ้มผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และพร้อมทั้งขออนุญาตประชุมชี้แจงในการจัดเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3. ขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอุ้มผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจ้งกำหนดนัดหมาย เพื่อรับแบบสอบถามคืน และเมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ทั้งหมด จำนวน 142 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง มี 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มครูผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์มาจากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
2. แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ
3. ส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ซึ่งมีโครงร่างฯ และแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้าก่อนให้สัมภาษณ์
4. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์ เพื่อขอกำหนดการเข้าสัมภาษณ์
5. เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 หลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 หลักการบริหารตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และ ด้านหลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33

ตอนที่ 2 การแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปผลจากการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล จำแนกเป็นรายด้าน มีแนวทางดังนี้

1. ด้านหลักการกระจายอำนาจ มีแนวทางดังนี้ โรงเรียนมีการบริหารงานที่ชัดเจน อีกทั้งบุคลากรสามารถปฏิบัติเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ครู และ ผู้ปกครอง พร้อมทั้งใช้ความรู้ร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น การกระจายอำนาจ ควรทำตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการที่ชัดเจน แต่ทั้งนี้ แต่ละโรงเรียนสามารถมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน การปฏิบัติงานของสถานศึกษาควรมีคู่มือและการปฏิบัติงาน กำหนดภาระงานแต่ละคน แต่ละฝ่าย ตามอำนาจหน้าที่ รวมถึงมีการกำกับ ติดตามงานตลอด

2. ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและ บุคลากรภายนอกถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ หน้าที่ภารกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา สถานศึกษาสร้างความรู้ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการตะหนักถึงบริบท วัฒนธรรมองค์กร สภาพแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและชุมชน

3. ด้านหลักการบริหารตนเอง มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษามีการสรุปผลการปฏิบัติงานและแผนการปฏิบัติงานตามโครงการที่เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาทำงานสำเร็จ ต้องมีการวางแผนติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมที่ได้วางไว้ในแผนปฏิบัติการ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เสร็จแล้วจึงรายงานผลให้ต้นสังกัดหรือคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบและให้ความเห็นชอบ และการบริหารงบประมาณของสถานศึกษานั้นต้องทำอย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ แนวทางการบริหารสถานศึกษา

4. ด้านหลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษา มีแนวทางดังนี้ คณะกรรมการสถานศึกษามาจากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และมีองค์ประกอบที่ครอบถ้วน ที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีความโปร่งใส น่าเชื่อถือ กล้าให้ข้อมูล มีการกำกับการดำเนินกิจกรรม และโครงการของโรงเรียงอย่างสม่ำเสมอ สถานศึกษาควรใช้หลักประชาธิปไตยในการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษา

5. ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบ และพัฒนาข้อมูลระบบข้อมูลสารสนเทศเพียงพอต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก สถานศึกษาควรบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก มี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม, หลักการตรวจสอบ, และหลักการกระจายอำนาจ

, ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนภารกิจ เป้าหมายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดทำสาระสำคัญหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ เพชรัตน์ สีหาทัพ (2561: 23-49) การบริหารที่ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบาย ควบคุมมาตรฐาน สถานศึกษาร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา มีการควบคุมคุณภาพ เพื่อกำหนดมาตรฐานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน มีการตรวจสอบคุณภาพและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษา

เมื่อพิจารณารายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านหลักการกระจายอำนาจ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารทั่วไป และฝ่ายงบประมาณ ,ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจนโดยมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร , สถานศึกษามอบหมายงาน บทบาท หน้าที่การปฏิบัติงานให้คณะกรรมการสถานศึกษา และครูได้อย่างเหมาะสมตรงตามความถนัดและความสามารถ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการจัดโครงการบริหารภายในชัดเจน โดยมี 4 ฝ่าย ข้างต้นได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ บริหารบุคคล บริหารทั่วไป และ งบประมาณ จึงทำให้เห็นการแบ่งงานกันที่ สอดคล้องกับ สุวรรณรา นาทอง (2562:27-41) กล่าวว่า การกระจายอำนาจนั้น คือ การมอบอำนาจในการบริหารต่าง ๆ จากองค์กรปกครองส่วนกลางให้กับชุมชน หรือท้องถิ่น หรือหน่วยงานระดับล่างรับผิดชอบร่วมทั้งด้านการศึกษาผู้บริหารระดับล่างมีอิสระในการตัดสินใจ

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้หลากหลายวิธีตามบริบทของสถานศึกษา , สถานศึกษามีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันเหตุการณ์และเหมาะสมตรงตามความต้องการของทุกฝ่าย ทั้งนี้อาจะเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารงาน ที่ตอบสนองต่อสภาพชุมชน ท้องถิ่นที่ตั้งของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามบริบทและสอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554 : 3-4) กล่าวว่า หลักการบริหารตนเอง สถานศึกษาจะมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้นภายใต้การบริหารในรูปขององค์คณะบุคคล คือ คณะกรรมการโรงเรียนหรือคณะกรรมการสถานศึกษา

3. หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา , สถานศึกษากับชุมชนร่วมกำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากร ทั้งภายในและภายนอกท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ,ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำสาระสำคัญหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการกับบริบทของ

สถานศึกษา และบริบทท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ให้ความเห็นชอบในเรื่องของหลักสูตร ความต้องการของโรงเรียน ที่บุคคลภายนอก มีส่วนในการ ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงให้ หลักสูตร นโยบาย วิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาของสถานศึกษาเป็นที่สอดคล้องกับ

4. ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด , สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการศึกษาร่วมกัน ,คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจะเป็นเพราะ สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนภารกิจ เป้าหมายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และเพื่อให้การบริหารงานในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

5. ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ มากทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา , สถานศึกษากับชุมชนร่วมกำหนดแนวทางในการระดมทรัพยากร ทั้งภายในและภายนอกท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา , ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำสาระสำคัญหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการกับบริบทของสถานศึกษา และบริบทท้องถิ่น สอดคล้องกับ เพชรัตน์ สีหาทัพ (2561: 23-49) กล่าวว่า การบริหารที่ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบาย ควบคุมมาตรฐาน สถานศึกษาร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา มีการควบคุมคุณภาพ เพื่อกำหนดมาตรฐานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน มีการตรวจสอบคุณภาพและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษา

ตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตาก เขต 2 มี 5 ด้าน ได้แนวทางทั้งหมด 31 แนวทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง มีระบบการดำเนินงานและปฏิบัติงานที่ชัดแจนและสอดคล้องกับตัวชี้วัดในการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้เกิดแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของกลุ่มโรงเรียนอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลจากการสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูล นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ด้านหลักการกระจายอำนาจ มีแนวทางดังนี้ โรงเรียนมีการบริหารงานที่ชัดเจน อีกทั้งบุคลากรสามารถปฏิบัติเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ครู และ ผู้ปกครอง พร้อมทั้งใช้ความรู้ร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น การกระจายอำนาจ ควรทำตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และมาตรการที่ชัดเจน แต่ทั้งนี้ แต่ละโรงเรียนสามารถมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน การปฏิบัติงานของสถานศึกษาควรมีคู่มือและการปฏิบัติงาน กำหนดภาระงานแต่ละคน แต่ละฝ่าย ตามอำนาจหน้าที่ รวมถึงมีการกำกับ ติดตามงานตลอด

สอดคล้องกับ กานต์พิชชา ชูวงษ์ (2561 : 28) กล่าวว่า การถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา ให้มี อำนาจอิสระในการบริหารงาน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป และมีอิสระรับผิดชอบการแก้ปัญหาด้วยตนเอง สร้างการยอมรับ และความเชื่อมั่นในระบบการบริหารงาน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น

2. ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและ บุคลากรภายนอกถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการ หน้าที่ภารกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา สถานศึกษาสร้างความรู้ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการตะหนักถึงบริบท วัฒนธรรมองค์กร สภาพแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับ เพชรัตน์ สีหาทัพ (2561 : 23-49) กล่าวว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้หลักการบริหารคุณภาพ มีการวางแผนร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาเพื่อกำหนดเป็นแนวพัฒนาองค์กรสู่เป้าหมาย การร่วมตัดสินใจ ที่มีต่อแผนงานที่ร่วมกันกำหนด ไว้เพื่อค้นหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ด้านหลักการบริหารตนเอง มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษามีการสรุปผลการปฏิบัติงานและแผนการปฏิบัติงานตามโครงการที่เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาทำงานสำเร็จ ต้องมีการวางแผนติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมที่ได้วางไว้ในแผนปฏิบัติการทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เสร็จแล้วจึงรายงานผลให้ต้นสังกัดหรือคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบและให้ความเห็นชอบ และการบริหารงบประมาณของสถานศึกษานั้นต้องทำอย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ แนวทางการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ เพชรัตน์ สีหาทัพ (2561 : 23-49) กล่าวว่า การที่สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัวตามศักยภาพของสถานศึกษา สามารถตัดสินใจในการบริหารจัดการการศึกษาตามภารกิจของสถานศึกษาด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป พัฒนาไปสู่องค์กรการเรียนรู้ พัฒนาวิชาชีพ พัฒนาบุคคล และพัฒนาทีมงาน

4. ด้านหลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษา มีแนวทางดังนี้ คณะกรรมการสถานศึกษามาจากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และมีองค์ประกอบที่ครอบถ้วน ที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีความโปร่งใส น่าเชื่อถือ กล้าให้ข้อมูล มีการกำกับการดำเนินกิจกรรม และโครงการของโรงเรียงอย่างสม่ำเสมอ สถานศึกษาควรใช้หลักประชาธิปไตยในการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับ สุวรรณรา นาทอง (2562 : 27-41) กล่าวว่า การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาจากแนวคิดของคนกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ได้สภาพข้อมูลของชุมชน

ว่าเป็นอย่างไร และมีความต้องการในเรื่องใด อย่างไร เมื่อสถานศึกษาได้ทราบข้อมูลเหล่านั้นแล้ว จะสามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

5. ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบ และพัฒนาข้อมูลระบบข้อมูลสารสนเทศเพียงพอต่อระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก สถานศึกษาควรบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ นุชจรีย์ มาลัยเรือง (2563 : 44-50) กล่าวว่า การที่ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาได้ สามารถตรวจสอบความถูกต้อง ยุติธรรม พร้อมทั้งจัดให้มีการประเมินภายใน และการประเมินภายนอก และการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านหลักการกระจายอำนาจ

คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาในทุกด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งถือว่าแผนปฏิบัติการเป็นเหมือนเข็มทิศของการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ควรวางกรอบแนวทาง และพัฒนางานจุดนี้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และบริบทตามสภาพแวดล้อมที่สถานศึกษาตั้งอยู่

2. ด้านหลักการบริหารตนเอง

ผู้บริหารควรมอบหมายให้ คณะครู มีส่วนร่วมในการบริหารงานใน สถานศึกษามากขึ้น โดยให้ครูได้ทำงานอย่างอิสระ มีแนวความคิดที่สามารถตัดสินใจได้ มีความคล่องตัวในการทำงาน ทั้งนี้อาจจะต้องมีการวางคน ให้ถูกกับงานที่ได้รับมอบหมายด้วยคณะกรรมการ มีส่วนร่วมในการประเมินและตรวจสอบ โดยมีการเข้าร่วม ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมของทางโรงเรียน ประเมิน และมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

3. ด้านหลักการมีส่วนร่วม

คณะกรรมการ ต้องมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการบริหาร เข้าใจวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการดำเนินงานที่ชัดเจน และเป็นไปในทางเดียวกัน เพื่อให้ การพัฒนาสถานศึกษาในทุกด้านมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเสนอวิธีการหรือบอกความต้องการในเรียนการสอนที่ผู้เรียนสนใจ เพื่อให้โรงเรียนนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้เข้ากับบริบทของโรงเรียน และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4. หลักการคืนอำนาจการศึกษาให้แก่ประชาชน

สถานศึกษา ควรมีบทบาทในการรับฟังความคิดเห็นของ บุคคลภายนอก นักเรียน เพื่อหาแนวทาง หรือช่องทางในการตอบสนองการเรียนรู้ และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน

5. ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล

ผู้บริหารควรมีการชี้แจงให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบว่า การบริหารนั้น จะต้องมีการรายงาน กำกับการดำเนินงานให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ และต้องมีการสรุปผลการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาประจำปี รวมไปถึงรายงานผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านในทั้งระบบ และผ่านทางช่องทาง โซเชียลมีเดียต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของหน่วยงานทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ควรมีการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ควรมีการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กานต์พิชชา ชูวงษ์. (2561). **การบริหารการศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี**. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

กิตติวัฒน์ ธนพัฒน์โยธิน. (2564). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยามหาสารคาม.

เกวลี เกรัมย์. (2561). **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

จักรกิจ รับงาน. (2562). **แนวทางการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนเทศบาล 3 ศรีทรายมูล สำนักการศึกษา เทศบาลนครเชียงราย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

เจนจิรา บุญตามทัน. (2564). **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**. การศึกษาสค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

นิพันธ์ ยอดดี. (2564). **การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2.** การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นุชจรีย์ มาลัยเรือง. (2563). **การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

บุญชม ศรีสะอาด (2554). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่6). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ประมวล สุขสนิท. (2562). **แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เพชรัตน์ สีหาทัพ. (2561). **การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ฟาดิละ ยีหมัด. (2563). **สภาพปัญหาของผู้บริหารในการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1.** การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF LEADERSHIP LEADERS THAT PROMOTE WORK MOTIVATION IN THE COVID – 19 EPIDEMIC SITUATION OF TEACHERS UNDER THE OFFICE OF NON - FORMAL AND INFORMAL EDUCATION IN TAK PROVINCE

เสกสรร ใจตรง[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Seksan Jaitong and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 337 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : sek.san.j28@gmail.com โทร. 095-8644985
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก
Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

โรคโควิด 19 ของครู โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้าน ภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านภาวะผู้นำแบบเผด็จการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ น้อย มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู คือ ผู้บริหารควรนำระบบการบริหารงานแบบวงจรคุณภาพ PDCA เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด รับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของครูเพื่อรวบรวมข้อมูลนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และกระตุ้นให้ครูได้มีส่วนรวมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, แรงจูงใจ, โรคโควิด-19

Abstract

The purpose of this research was to study the problems and ways to develope leadership that promotes motivation to work in the Covid-19 epidemic situation of teachers under the Office of Non-formal Education and Informal Education in Tak province.The population and data source for this research are. Qualified persons, Administrators and Teahers under the Office of Non-formal Education and Informal Education in Tak province, Academic Year 2022. A total of 175 people were used questionnairs and interviews to collect data, data were analyzed by percentage, frequency, mean and standard deviation.

The research found that Leadership condition that promotes motivation to work among teachers in the Covid-19 epidemic as a whole and each aspect was a high level. The problem of leadership that promotes motivation to work during the Covid-19 epidemic situation. It was found that. 1. Autocratic leadership executives should adopt the PDCA quality cycle management system to use in management, adhering to the principles of good governance in conducting their work with determination and attention to perform duties with careful consideration. 2. Compassionate Leadership.. Executives should create a good working environment during the Covid-19 pandemic. Always give advice on "How to work in order to achieve the goals for teachers? 3. Consultative management leadership style. Administrators

should listen to the opinions and participation of teachers to gather informative for use in decision making for work, giving teachers the opportunity to meet to discuss both work and personal matters, giving advise "How to work for teachers to achieve their goals? 4. Management style leadership with co-operation from all parties. Administrators should encourage teachers to participate in decision-making to solve problems, give teachers the opportunity to show their knowledge and competency and quality in the performance of teachers, praising success in the teachers practice administration.

Keywords : Leadership, Motivation, Covid-19.

บทนำ

องค์กรที่จะประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ได้ นอกจากพฤติกรรมของผู้บริหารจะต้องประกอบด้วยการจูงใจซึ่งความสำคัญต่อการทำงานของบุคคล เพราะแรงจูงใจกระตุ้นให้การทำงานของแต่ละคนจะผลักดันให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการได้ แรงจูงใจกำหนดแนวทางของพฤติกรรมชี้ว่าควรเป็นไปในรูปแบบใดนำพฤติกรรมให้ตรงทิศทางเพื่อที่จะบรรลุเป้าประสงค์คือความสำเร็จของหน่วยงานหรือองค์กร การสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับสมาชิกในองค์กรเป็นทักษะสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร ต้องเรียนรู้ฝึกฝน และนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลแก่องค์กรเพราะคนที่มีขวัญและกำลังใจดีย่อมนำไปสู่การเพิ่มผลผลิต ในขณะเดียวกันแรงจูงใจในการปฏิบัติงานก็เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นเสริมแรงสร้างกำลังใจแก่บุคคลเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต3, 2563 : 8)

ผู้บริหารถือว่าเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เพราะการบริหารจะดำเนินการไปได้ด้วยดี บรรลุจุดประสงค์และประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการของผู้บริหาร เนื่องจากปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับยุคสมัย และทันเหตุการณ์เพราะผู้บริหารเป็นผู้ทีมีอำนาจหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายตามกฎหมายในการใช้ความรู้ความสามารถและทักษะของตนเพื่อนำบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามแผน และนโยบายที่ได้วางไว้ให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องเป็นผู้บริหารทีมีคุณภาพ มีทักษะทีสามารถจัดการบริหารการศึกษาได้อยางมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เป็น

ความท้าทายให้ผู้บริหารใช้ความสามารถและทักษะที่หลากหลายในการแก้ปัญหาและบริหารสถานศึกษา ในการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (โชษิตา ศิริมั่น, 2563 : 407 - 416)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ได้จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตพื้นที่จังหวัดตาก รามทั้งสิ้น 9 อำเภอ และมีภารกิจจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ประชาชน เสริมสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขจัดปัญหาการไร้โอกาสและความไม่เสมอภาคทางการศึกษาสร้างความเข้มเข็งเละมาตรฐานทางวิชาการ โดยเสนอทางเลือกแห่งการเรียนรู้ไว้หลากหลาย สนองความต้องการของบุคคลและชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมีความสุขในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตอันนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่น โดยอาศัยวิทยากร แหล่งวิทยากรที่สำคัญในท้องถิ่นนั้นเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมีการถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาอยู่ในรูปของการจัดการศึกษาให้เป็นระบบ โดยอาศัยสถานศึกษาในท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมตัวบุคคลในการออกไปประกอบอาชีพ ที่ผ่านมานั้นสามารถจัดได้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน แต่ทั้งนี้ในระบบโรงเรียนมีข้อจำกัดเรื่องของอายุ และการเรียนนั้นต้องมีการเรียนต่อเนื่อง ใช้เวลายาวนาน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนได้ จึงพลาดโอกาสทางการศึกษาที่จะหาความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพที่จำเป็นซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก เพื่อให้ประชาชนที่พลาดโอกาสทางการศึกษาได้มีโอกาสได้รับการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้การบริการทางการศึกษาแก่ประชาชนมีความกว้างขวางขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2561 : 3)

สภาพปัญหาการใช้อำนาจของผู้บริหารและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ในปีการศึกษาที่ผ่านมามีครู ยื่นคำร้องขอย้ายและลาออกในหลายอัตรา และบางสถานศึกษาต้องรอการบรรจุหรือรับย้ายโอนตำแหน่ง อีกทั้ง บางสถานศึกษายังเกิดปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยปฏิบัติการสอนไม่ตรงเอกสาขาวิชา เนื่องจากขาดบุคลากร ทำให้เกิดปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการปฏิบัติงานอื่น ๆ ในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหาอีกหลายอย่างตามมา (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก, 2565)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของภาวะผู้นำดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก โดยการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารนั้นใช้วิธีการสอบคัดเลือกและเข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้บริหาร ซึ่งแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารจะส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูหรือไม่อย่างไรนั้น ยังไม่ชัดเจนนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและทั้งนี้ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก อันจะมีผลในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ตลอดทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาค้นคว้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน มีขอบเขตด้านเนื้อหา กลุ่มเป้าหมายและตัวแปร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของ ลิเคิร์ท (Likert, 1961 อ้างถึงใน สุทธิชา สมุทวนิช, 2563 : 17-18) แล้วกำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ (Exploitative authority)

1.2 ภาวะผู้นำแบบการใช้อำนาจอย่างเมตตากรุณา (Benevolent authority)

1.3 ภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ (Consultative)

1.4 ภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย (Participative group)

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 สถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 9 คน ครูผู้สอนจำนวน 328 คน รวมทั้งสิ้น 337 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 สภาพของภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

3.2 ปัญหาของภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของ ลิเคิร์ท (Likert, 1961 อ้างถึงใน สุทธิชา สมุทวนิช, 2563 : 17-18) แล้วกำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ (Exploitative authority)

1.2 ภาวะผู้นำแบบการใช้อำนาจอย่างเมตตากรุณา (Benevolent authority)

1.3 ภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ (Consultative)

1.4 ภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย (Participative group)

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 กลุ่ม จำนวน 9 คน เป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Tiangulation) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1.1 กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ปฏิบัติงานการสอนในสถาบันอุดมศึกษาตั้งแต่ระดับวิทยาลัยขึ้นไป จำนวน 3 คน

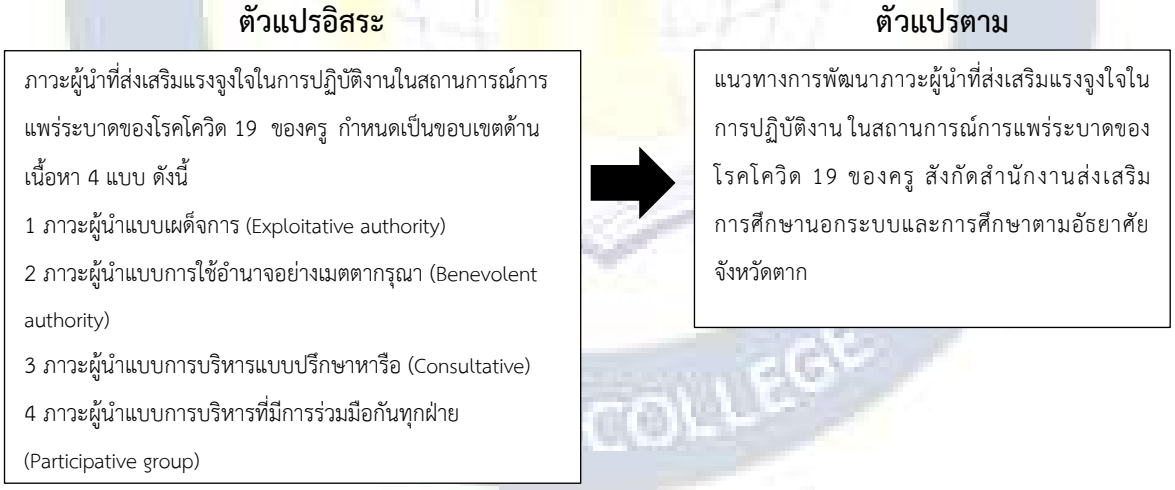
1.2 กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาที่ทำหน้าที่การบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาตั้งแต่เหนือระดับสถานศึกษาขึ้นไป ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดนโยบายมาสู่การบริหารสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 3 คน

1.3 กลุ่มผู้ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำในสถานศึกษาที่จะนำนโยบายมาสู่การบริหารสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 3 คน

1. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาของภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 อำเภอ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอแกน (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยรวมทั้งสิ้น จำนวน 175 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้ 1) แบ่งประชากรออกเป็นชั้นภูมิโดยใช้ กศน.อำเภอเป็นตัวแปรในการแบ่งชั้นภูมิ 2) กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วน 3) สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและสังกัด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 123)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู โดยการวิเคราะห์รายงานการวิจัยกำหนดเป็นประเด็นหลักและข้อคำถาม ได้ขอบเขตด้านเนื้อหา 4 แบบ

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องครอบคลุม และข้อเสนอแนะ ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

5. นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไว้ 3 ระดับ คือ สอดคล้อง = +1 ไม่แน่ใจ = 0 และไม่สอดคล้อง = 1 โดยกำหนดค่า IOC รายข้อต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Ty out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองกำแพงเพชร จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่นของ (Reliablity) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความเที่ยง แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2557 : 161) ที่กำหนดเกณฑ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไว้ที่ระดับ 0.70 ขึ้นไป สรุปได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.965

7. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 175 ฉบับ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองแล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก วิเคราะห์ ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ปฏิบัติงานการสอนในสถาบันอุดมศึกษาตั้งแต่ระดับวิทยาลัยขึ้นไป จำนวน 3 คน กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาที่ทำหน้าที่การบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาตั้งแต่เหนือระดับสถานศึกษาขึ้นไป ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดนโยบายมาสู่การการบริหารสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำในสถานศึกษาที่จะนำนโยบายมาสู่การการบริหารสถานศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างได้จากการนำผลการวิจัยที่ได้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยและปัญหาที่ค่าร้อยละสูง มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาทั้ง 4 ด้านคือ ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ ภาวะผู้นำแบบการใช้อำนาจอย่างเมตตากรุณา ภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ และ ภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติติงาน ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยและปัญหาการดำเนินงานที่มีค่าร้อยละสูง มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. นำผลการศึกษาในแบบสอบถามตอนที่ 2 การศึกษาสภาพภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนั้น และแบบสอบถามตอนที่ 3 การศึกษาปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ที่มีค่าร้อยละสูงในแต่ละด้าน มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้

3. นำผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก จากตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มากำหนดเป็นกรอบข้อคำถาม

4. นำผลการศึกษาสภาพปัญหาของภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก มาสรุปอุปนัยเพื่อใช้เป็นข้อสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำรายข้อ

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

6. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยทั้ง 9 คน ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ จัดลำดับ สรุปอุปนัยและนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

1. สภาพภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ น้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านภาวะผู้นำแบบเผด็จการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู คือ ผู้บริหารควรนำระบบการบริหารงานแบบวงจรคุณภาพ PDCA เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด รับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของครูเพื่อรวบรวมข้อมูลนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และกระตุ้นให้ครูได้มีส่วนรวมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือภาวะผู้นำแบบเผด็จการ ภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย ภาวะผู้นำแบบการใช้อำนาจอย่างเมตตากรุณา ภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ผู้บริหารใช้วิธีจับผิดและตำหนิ ภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย ผู้บริหารมีความมั่นใจว่าครูสามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ตามที่กำหนดไว้ได้เป็นอย่างดี ภาวะผู้นำแบบการใช้อำนาจอย่างเมตตากรุณา ผู้บริหารให้ความเสมอภาคในการปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ช่วยเหลือครูในการพัฒนาวิชาชีพ ภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย สุวรรณมณี (2563: 68) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสตูล เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดอาชีวะจังหวัดสตูล โดยภาพรวมในแต่ละแบบของภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมกับภาพรวมของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ภาวะผู้นำแบบทีมในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับคอนข้างสูงกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

2. ปัญหาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ด้านภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและไม่ให้ความสำคัญต่อแนวคิดของครู ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยไม่ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และไม่มีความมั่นใจว่าครูจะสามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและไม่ให้ความสำคัญต่อแนวคิดของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย สุวรรณมณี (2563 : 68) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสตูล พบว่า พบว่ามีปัญหาภาวะผู้นำแบบการบริหารที่มีการร่วมมือกันทุกฝ่าย ลักษณะเดียวกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาว่า ผู้บริหารควรนำระบบการบริหารงานแบบวงจรคุณภาพ PDCA เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการประพฤติปฏิบัติตน ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล มีความจริงใจ เที่ยงตรง ยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เสียสละ มีน้ำใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี ให้เกียรติ ยกย่องชมเชย มีใจเป็นกลาง ประสานกับทุกคนด้วยความเสมอภาค และตัดสินปัญหาบนพื้นฐานของข้อมูล ข้อเสนอแนะเป็นไปตามความคิดเห็นของ ริศรา คำราช (2563 : 114) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารถึงแม้จะมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว แต่ขาดความสามารถในการเข้ากับคน และไม่สามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานให้ได้ผลดีแล้ว ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าจะไม่สามารถบริหารงานให้องค์การนั้นดำเนินการ ไปด้วยดีหรือมีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ที่พบว่า สภาพภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1.1 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก ควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู ไปกำหนดแผนงาน ในการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และมีการกำกับ ติดตาม นิเทศ ประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานมีการขับคลื่อนสู่สถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของครู ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน และปฏิบัติงานในหน้าที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.4 ควรศึกษารูปแบบการมอบหมายงานที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.5 ควรศึกษาเรื่องภาวะผู้นำแบบการบริหารแบบปรึกษาหารือที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เอกสารอ้างอิง

โชษิตา ศิริมั่น. (2563). **ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ริศรา คำราช. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3** การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

สุวิมล ติรกานันท์. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** (พิมพ์ครั้งที่ 12), กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธิชา สมุทวานิช. (2563).**พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2561). **นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://drive.google.com/file/d/1yXt27GuC-j9nvaeI_U5TMi3SKHjvV-47/vie. (วันที่ค้นข้อมูล : 11 ธันวาคม 2565).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. (2562). **กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://web.chaiyaphum3.go.th/index.php?option=info&task=plan (วันที่ค้นข้อมูล : 11 ธันวาคม 2565).

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก. (2565). **รายงานข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.**

อรทัย สุวรรณมณี. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสตูล.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

Guidelines for the implementation of Internal Quality Assurance according to the Non-formal and Informal Education standards of Educational Institutions under the Office of the promotion of Non-formal and Informal Educational Tak province (West Zone group)

ณัฐพงษ์ น้องศิลา[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Nattapong Nongsila and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และ หาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครูผู้สอน 130 คน รวม 135 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) โดยรวมทุกมาตรฐาน อยู่ในระดับ มาก ปัญหาการดำเนินงาน พบว่า มีปัญหาด้านคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่อง และด้านคุณภาพของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง ตามลำดับ แนวทางการดำเนินงาน พบว่า ด้านคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาคือ สถานศึกษาควรมีการดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : harley-kuang@hotmail.com โทร. 085-6173450
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

การศึกษาต่อเนื่อง คือ สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนงาน โครงการกิจกรรม ปฏิทิน ด้านคุณภาพของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง สถานศึกษาควรมีการประเมินผล ติดตาม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ อย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : การดำเนินงาน, การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

A research Guidelines for the implementation of Internal Quality Assurance according to the Non-formal and Informal Education standards of Educational Institutions under the Office of the promotion of Non-formal and Informal Educational, Tak province (West Zone group). Objective to study the condition problems and finding the guidelines for internal quality assurance operations according to Non-formal and Informal Education standard of formal education and Informal Education of educational Institutions under the Office of Non-formal Education and Informal Education in Tak province (West Zone group). The population used in the research were 5 schools administrators, 130 teachers under the Office of Non-Formal Education and Internal Education(West Zone group)135 people in total and 9 experts. The research tool were questionnaires, interview format forms. Data were analyzed by percentage, standards deviation and content analysis.

The results of the research revealed that the operational conditions of Internal-Quality assurance in accordance with the Non-formal and Informal Education standards of schools under the Office of Non-formal Education and Informal Education in Tak province (Western Zone group) were overall. The standards is at a high level. The problem of the operation found that there are problems with the quality of management of Educational Institutions the most. Followed by the problem of the Quality of continuing education learning management respectively. Operational guideline found that the quality of management of educational Institutions is Educational Institution should conduct meeting to plan operation with those involved in the quality of continuing education learning management.That is educational Institutions should proceed according to the plan. Calendar activities project. On the quality of continuing education learners. Educational Institution should be evaluate, Follow-up, Supervise, Supervise and check systematically.

Keywords : Operation, Educational Quality Assurance

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐานผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา (ซึ่งหมายถึง ผู้บริหาร ครูและบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา) ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวังกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง(กระทรวงศึกษาธิการ, กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา, 2561)

นอกจากนั้น กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 ได้ให้ความหมายของ “การประกันคุณภาพการศึกษา”ว่าเป็นการประเมินและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และตามกฎกระทรวงนี้ ข้อ 3 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นเหมือนแผนที่ในการเดินทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา, 2561)

จากการรายงานการประกันคุณภาพภายนอก ผลการรายงานการประเมินตนเองหรือ SAR ที่ผ่านมาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ผลการประเมินรายมาตรฐาน 3 มาตรฐาน มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ผลการประเมิน SAR. (2565) : 8-16)

มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาควรระบุข้อมูลใน SAR ให้ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์งาน ชิ้นงาน หรือนวัตกรรม ให้เป็นแนวทางที่ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งขยายความถึงวิธีการนำผลประเมินคุณภาพผู้เรียนไปพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น ครูควรมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้รายปีครบทุกรายวิชา ทุกระดับการศึกษา มีการนำ แผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนอย่างหลากหลาย ควรระบุเป้าหมายคุณภาพโดยเน้นในเรื่องการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง

สถานศึกษาควรระบุข้อมูลใน SAR ให้ชัดเจนเกี่ยวกับการแสดงจำนวนผู้จบการศึกษาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องในแต่ละหลักสูตร และจำนวนผู้จบการศึกษาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่นำความรู้ที่ได้รับไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยอาจนำเสนอในรูปแบบตัวเลข ค่าร้อยละ ตาราง กราฟ แผนภาพ หรือความเรียงเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ควรมีการคัดสรรวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างหลากหลาย มีการตรวจสอบและประเมินการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอย่างเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรม มีการนำความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น มาจัดการเรียนการสอนตามความต้องการ สถานศึกษาควรระบุข้อมูลให้ชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการศึกษาโดยส่งเสริมผู้เรียนมีทักษะอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามขั้นตอนกระบวนการคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) ในการดำเนินโครงการการศึกษาต่อเนื่องทุกโครงการ พร้อมระบุกิจกรรมวิธีดำเนินงาน วิธีการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย

สถานศึกษาควรระบุข้อมูลใน SAR ให้ชัดเจนเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายความพึงพอใจของผู้รับบริการการศึกษาตามอัธยาศัยให้ครอบคลุมประเด็นการพิจารณาให้ครบทุกด้าน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย ควรมีการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพต่อทุกกลุ่มเป้าหมาย มุ่งเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญสนองตอบต่อความต้องการ เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ผู้รับบริการได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ตามสถานการณ์ปัจจุบัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการจัดกิจกรรม และมีแนวทางการรักษาผลการ

พัฒนาที่สูงขึ้น มีการจัดทำแบบอย่างที่ดี (Best Practice) หรือนวัตกรรม (Innovation) ส่งเสริมให้ผู้รับบริการเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดทำโครงการ เช่น โครงการและกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ระบุวิธีดำเนินงาน วิธีการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เช่น แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบประเมินความพึงพอใจ และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด มีการตั้งคณะกรรมการประเมินผลของโครงการหรือกิจกรรม การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารจัดการในปีการศึกษาถัดไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ผลการประเมิน SAR. (2565) : 8-16)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) เพื่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน มีขอบเขตด้านเนื้อหา กลุ่มเป้าหมายและตัวแปร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยนำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐาน 1) การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐาน 2) การศึกษาต่อเนื่อง

มาตรฐาน 3) การศึกษาตามอัธยาศัย

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 แห่ง รวม 135 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) ประกอบด้วย ผู้บริหาร 5 คน และครูผู้สอน 130 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

3.2 ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยนำเกณฑ์มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐาน 1) การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐาน 2) การศึกษาต่อเนื่อง

มาตรฐาน 3) การศึกษาตามอัธยาศัย

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

การหาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

1. กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ คณาจารย์ ซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจในการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 คน

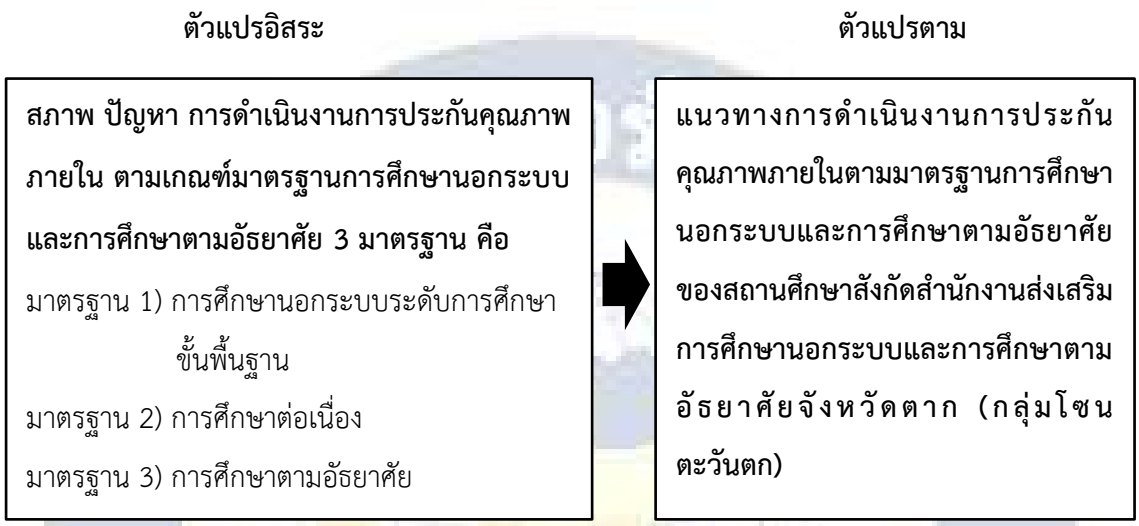
2. กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการนำนโยบายสู่การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา จำนวน 3 คน

3. กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการนำนโยบายสู่การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา จำนวน 3 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรศึกษาได้แก่ แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) แบ่งขั้นตอนดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 แห่ง รวม 135 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) ประกอบด้วย ผู้บริหาร 5 คน และครูผู้สอน 130 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบ

แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (check list) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน, ประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือมาตรฐานที่ 1 มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง และมาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นแบบสอบถามลักษณะ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือมาตรฐานที่ 1 มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง และมาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นแบบสอบถามลักษณะ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบปลายเปิด (Open–ended Form)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการวิเคราะห์รายงานการวิจัย กำหนดเป็นประเด็นหลักและข้อคำถามตามกรอบมาตรฐานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ขอบเขตด้านเนื้อหา 3 มาตรฐาน
2. ยกร่างโครงสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม, ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงาน, ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงาน และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบปลายเปิด (Open–ended Form)
3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบมาตรฐานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามขอบเขตด้านเนื้อหา 3 มาตรฐาน
4. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาความถูกต้องของภาษา ความสอดคล้องของคำถามกับจุดประสงค์และให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน กำหนดความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็น 3 ระดับ คือ สอดคล้อง =+1 ไม่แน่ใจ =0 และไม่เห็นด้วย =-1 โดยหาค่า IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

6. นำแบบสอบถามผ่านการตรวจประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

7. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่

8. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันออก) จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach,1970 : 156 อ้างถึงในสุวิมล ติรกานนท์, (2557 : 161) ที่กำหนดเกณฑ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไว้ที่ระดับ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.929

9. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจความถูกต้อง สมบูรณ์และขออนุญาตให้นำไปใช้จัดเก็บข้อมูล

10. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 135 ฉบับ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยนำผลการวิจัยสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ตามกรอบมาตรฐานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินงาน

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและการทดสอบเครื่องมือ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. นำผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ในขั้นตอนที่ 1 ที่มีสภาพปฏิบัติในระดับน้อยที่สุดของแต่ละด้าน มาสร้างเป็นคำถามรายด้าน

3. นำผลการวิจัยปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ในขั้นตอนที่ 1 ที่มีสภาพปฏิบัติในระดับมากที่สุดของแต่ละมาตรฐาน มากำหนดเป็นกรอบข้อคำถาม

4. นำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) มาสรุปอุปนัยเพื่อใช้เป็นข้อสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก)

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

6. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการนำข้อมูลจากผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์และสรุปอุปนัย เพื่อนำไปจัดทำแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) โดยรวมทุกมาตรฐาน อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย รองลงมา คือมาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง และมาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามลำดับ

2. ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากมาตรฐานทั้งหมดโดยการเรียงลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่อง และด้านคุณภาพของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง ตามลำดับ

3. แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) คือ สถานศึกษาควรมีการดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกับบุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา และชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษา การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ โดยการ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มีการดำเนินการตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ปฏิทินที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษา โดยความร่วมมือกับบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สถานศึกษาควรมีการประเมินผล ติดตาม กำกับดูแล ตรวจสอบ อย่างเป็นระบบ มีการรายผลการดำเนินงานอย่างถูกต้อง การปรับปรุงแก้ไข การนำผลการดำเนินงานมาเพื่อพัฒนางานในครั้งต่อไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

อันดับแรก คือ มาตรฐานการศึกษาตามอัธยาศัย มาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง และมาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีผู้รับบริการที่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือกิจกรรมมีการกำหนดโครงการกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้จัดกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย มีการใช้สื่อ นวัตกรรม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ มีการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาลิน เทียมแก้ว (2560 : 74-78) การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560 พบว่าผู้ใช้บริการยืม-คืน ทรัพยากรสารสนเทศมากที่สุด มีการบริการสื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การบริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรสารสนเทศเพราะมีเนื้อหาครอบคลุม ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อ ความสะดวก รวดเร็วในการติดต่อขอใช้บริการ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ และมีบุคลิกภาพ กิริยามารยาท และการสื่อสารที่เหมาะสมมีสภาพแวดล้อมสะอาดเป็นระเบียบเอื้อต่อการเรียนรู้

2. ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษามาตรฐานการศึกษาต่อเนื่อง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่อง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และด้านคุณภาพของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาดการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม ครูและบุคลากรของสถานศึกษาไม่ได้รับการพัฒนา มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการที่น้อย การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านการศึกษาต่อเนื่องที่ไม่สม่ำเสมอ คณะกรรมการสถานศึกษา และภาคีเครือข่าย ไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษา ขาดการส่งเสริมการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาในด้านการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี วรวรรณ (2562 : 82-84) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม พบว่าการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม ดำเนินการโดยให้ผู้มีเกี่ยวข้องทั้งภายในและองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เพื่อสะท้อนปัญหา และหาวิธีแก้ไขปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน นำครูที่ขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ สร้างความตระหนัก เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เข้าอบรม สัมมนา จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีในการเป็นอันหนึ่งอันเดียวในองค์กรเดียวกัน มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษา

3. แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) สถานศึกษาควรมีการดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกับบุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา และชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษา การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ โดยการ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่อง และคุณภาพของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาดการดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกับบุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา และชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561 : 136-138) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ พบว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการเชิงคุณภาพด้านวิชาการ 3) การจัดระบบการเงินและการจัดสรรทรัพยากร 4) การส่งเสริมบุคลากรเพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพ 5) การบริหารด้านความสัมพันธ์ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (กลุ่มโซนตะวันตก) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อนำไปปฏิบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. สถานศึกษาควรดำเนินการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกับบุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา และชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษา การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ โดยการ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

2. สถานศึกษาควรนำผลการประเมิน SAR ในประเด็นที่เป็นข้อปรับปรุงนำมาเพื่อพัฒนาและการแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด

3. บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการประเมิน ติดตาม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ อย่างเป็นระบบ มีการรายผลการดำเนินงานอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครองในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ในด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.moe.go.th/%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%.

นาลิน เทียมแก้ว. (2560). **การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560**. สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มยุรี วรวรรณ. (2562). **ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). **รายงานการประเมิน คุณภาพภายนอก ผลการประเมิน SAR**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://gdcatalog.go.th/organization/3af448d3-44fe-4823-9e8c-de3a13ce0c49

แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ADMINISTRATION OF SUFFICIENCY SCHOOLS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE PHOP PHRA-VALLEY SCHOOL GROUP UNDER TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

อาทิตย์ ใจดี[1] และ สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Arthid Jaidee and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 184 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษามีการปฏิบัติสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารสถานสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ มีดังนี้ 2.1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารควรจัดให้มีการวิเคราะห์แผนงานที่สอดคล้องกับปลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจัดทำแผนงานบูรณาการ 2.2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารควรประสานหน่วยงานที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและควรดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม 2.3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรส่งเสริมให้ครูประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา และกิจกรรมชุมนุม 2.4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรวิเคราะห์ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ตาม

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : Nicekakung2499@gmail.com โทร. 088-2731336
[2] ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : zunato7@gmail.com โทร. 096-9455953

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อวางแผนการพัฒนาบุคลากรได้ตรงตามความต้องการ 2.5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ควรส่งเสริมให้ครูมีพื้นที่ในการเผยแพร่ความรู้ต่อบุคคลภายนอก

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, สถานศึกษาพอเพียง

Abstract

The purpose of this research were to study and find the guideline for sufficiency school administration of schools in the Phop Phra – Valley School Group Under Tak Primary Educational Service Area Office 2 . The sample group were administrators and teachers, totaling 184 people. The research tools were the questionnaire and in-depth interview. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative research used nine key informants.

The results of the research were as follows: 1) The sufficiency school administration status of the schools in the group of Phop Phra-Vale Schools under the Tak Primary Educational Service Area Office 2; Overall, the average was at a high level. When considering each aspect, the personnel development of educational institutions had the highest practice at a high level, followed by educational institution management at a high level. The organization of learner development activities had the lowest level of practice at the high level. 2) Guidelines for the management of sufficiency educational institutions of the schools were: 2.1) In terms of educational institute management, administrators should provide an analysis of plans that are in line with the Sufficiency Economy Philosophy 2.2) In terms of learning activities, administrators should coordinate with agencies that will promote learning according to the Sufficiency Economy Philosophy. 2.3) In terms of student development activities, teachers should be encouraged to apply the philosophy of sufficiency economy 2.4) In terms of personnel development, educational institutes should analyze the success of activities and learning management. 2.5) In terms of results/success, administrators should encourage teachers to have space to disseminate knowledge to outsiders

Keywords : School administration, institute of sufficiency

บทนำ

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตและสถานะของประเทศไทยได้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการประเทศที่ไม่สมดุลไม่ยั่งยืน ความฟุ้งเฟ้อทำให้สังคมไทยขาดจิตสำนึกในเรื่องของความพอดีและพอเพียง มีการจับจ่ายใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือยทั้งในองค์กรของภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน จากสถานะของประเทศและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยังคงมีความต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์ เป็นพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และกรอบหลักการของการวางแผนที่น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยึดหลักสมดุลยั่งยืน โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทร์มหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระดำรัส ชี้แนะและทรงเน้นย้ำแก่พสกนิกรชาวไทยถึงแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนบนหลักแนวคิด ที่พึ่งตนเองเพื่อให้เกิดความพอมีพอกินพอใช้และมีความสุข โดยใช้หลักความพอประมาณการคำนึงถึง ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวและทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนัก ถึงการพัฒนาที่ก้าวหน้าไปอย่างสมดุลในแต่ละขั้นตอนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาและการมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นกรอบในการคิดและการกระทำสามารถประยุกต์ใช้ในทุกมิติชีวิต ทุกภาคส่วนและ ทุกด้านของการพัฒนา ซึ่งในปัจจุบันมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 เป็นไปเพื่อให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ ซึ่งหลักการอันดับแรกคือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุล ด้วยเหตุผลหลักดังกล่าวจึงนำมาสู่การพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) ซึ่งหมายถึงการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจน ใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจการเน้นคนเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งครอบคลุมระยะเวลาระหว่างปี2555-2559 ได้สิ้นสุดลงในเดือน กันยายน 2559 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี (สศช.) จึงได้จัดทำร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (สกุลรัตน์ กมุทมาศ, 2560 : 67)

มูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยศูนย์สถานศึกษาพอเพียง (ศสพ.) เป็นหน่วยงานภายใต้กำกับของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาพอเพียงให้สามารถเป็นแบบอย่างในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างยั่งยืน จึงได้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชนให้ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาสถานศึกษาให้ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะบ่มเพาะผู้เรียนให้เป็นผู้มีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง โดยทางมูลนิธิยุวสถิรคุณ มุ่งหวังที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษาพอเพียงได้มีการพัฒนาคุณภาพ มีความเข้มแข็งและเกิดความยั่งยืน ในการคงสภาพความเป็นสถานศึกษาพอเพียงต่อไปเพื่อเป็นแบบอย่างการนำผลงานไปปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตและการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนขยายสู่ชุมชน และสังคมได้อย่างยั่งยืน ปัจจุบันมีสถานศึกษาพอเพียงจากทุกสังกัดทั่วประเทศ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2560 – 2564 จำนวน 23,796 แห่ง และโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ศรร.) จำนวน 205 แห่ง และสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice : BP) ประจำปีพ.ศ. 2564 จำนวน 346 แห่ง (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2564 : 79)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้รับนโยบายการขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และได้ประชาสัมพันธ์มายังกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตามที่กระทรวง ศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้นโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเป็นนโยบายสำคัญอันดับแรก และให้หน่วยงานเร่งดำเนิน การอย่างเร่งด่วนต่อเนื่องและในปี 2564 ทุกโรงเรียนต้องเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรม เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) และเป็นศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา รวมถึงการพัฒนาเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มี ผลงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2564 : 44)

บริบทสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์กลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 กลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ มีสมาชิกกลุ่มโรงเรียนอยู่ 11 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ 2) โรงเรียนตชด.บ้านแม่ออกฮู 3) โรงเรียนบ้านมอเกอ 4) โรงเรียนบ้านยะพอ 5) โรงเรียนบ้านวาเล่ย์ 6) โรงเรียนบ้านหมื่นฤาชัย 7) โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 1 8) โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 2 9) โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 4 10) โรงเรียนรวมไทยพัฒนา 5 11) โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา ซึ่งปัจจุบันจากการจัดทำแผนปฏิบัติการสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปี 2565 ยังพบว่า สถานศึกษาจำนวน 116 แห่งได้รับการนิเทศ ติดตามสถานศึกษาพอเพียงแต่ยังขาดความยั่งยืนและมีอีกจำนวน 7 โรงเรียนโดยบางโรงเรียนอยู่ในกลุ่มโรงเรียนพบพระวาเล่ย์ รวมไทย ที่ยังไม่ได้รับการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2, 2565 : 106)

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา การบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตามกรอบ การประเมินสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบและศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2

2.เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน มีขอบเขตด้านเนื้อหา ประชากรและตัวแปร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ สังเคราะห์ร่วมกับการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ขอบเขตการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน คือ

1.1 ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครูผู้สอน 292 คน รวมทั้งสิ้น 314 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ปีการศึกษา 2564 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน ครูผู้สอน จำนวน 165 คน รวมทั้งสิ้น 184 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejci & Morgan

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2 กำหนดขอบเขตการวิจัยจากการวิเคราะห์สภาพที่พบในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 5 ด้าน คือ

1.1 ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่งเป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้กำหนดนโยบายระดับสถานศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้กำหนดนโยบายระดับสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นคือ คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา และมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี

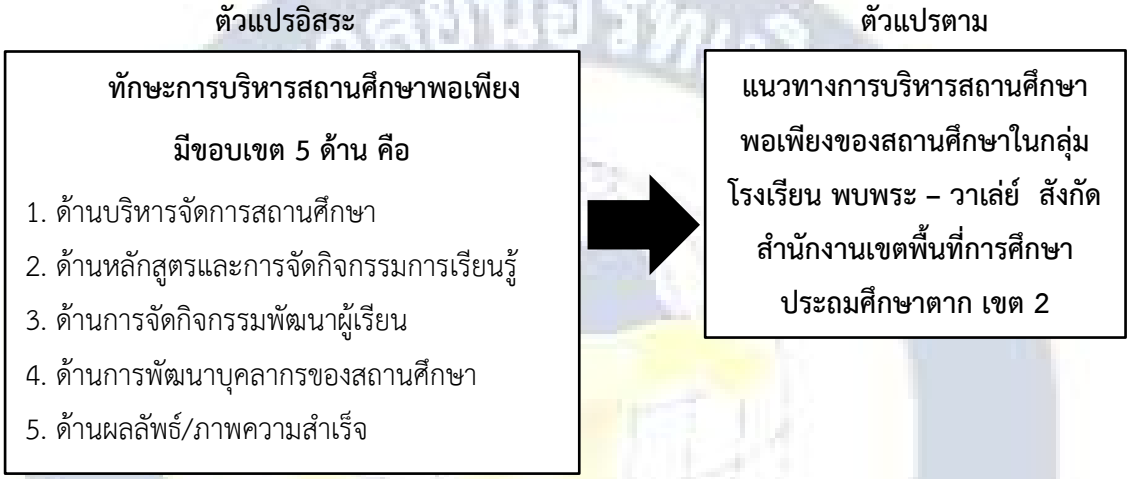
2.2 กลุ่มเชี่ยวชาญ ได้แก่ คณาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่าวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 3 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น คือ คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกทางการศึกษา และมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.3 กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านสถานศึกษาพอเพียงจำนวน 3 คน กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น คือ เป็นครูผู้สอนหรือครูผู้รับผิดชอบโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มโรงเรียนพบพระวาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ดำเนินการวิจัยด้วยการวิจัยแบบผสมผสาน โดยดำเนินการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research)และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครูผู้สอน 292 คน รวมทั้งสิ้น 314 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ **ตอนที่ 1** แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับงานเศรษฐกิจพอเพียง **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's five rating scale) และ**ตอนที่ 3** ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยใช้ข้อคำถามปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษา ในขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษา ในขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาความถูกต้องของภาษา ความสอดคล้องของคำถามกับจุดประสงค์และให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน กำหนดความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็น 3 ระดับ คือ สอดคล้อง =+1 ไม่แน่ใจ =0 และไม่สอดคล้อง =-1 โดยหาค่า IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

5. นำแบบสอบถามผ่านการตรวจประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์อีกครั้ง เพื่อให้ได้แบบทดสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-มหาวัน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Coefficient Alpha) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.968

8. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจความถูกต้อง สมบูรณ์และขออนุญาตให้นำไปใช้จัดเก็บข้อมูล

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 165 ฉบับ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติการวิเคราะห์ข้อมูล **ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS**

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยนำผลการวิจัยสภาพและปัญหาในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 5 ด้าน มาเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2

การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและการทดสอบเครื่องมือ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์

2. นำผลการวิจัยแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในขั้นตอนที่ 1 ที่มีสภาพปฏิบัติในระดับน้อยที่สุดของแต่ละด้าน มาสร้างเป็นคำถามรายด้าน

3. นำผลการวิจัยปัญหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จากตอนที่ 2 ในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นกรอบข้อคำถาม

4. นำผลการศึกษาสภาพและปัญหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มาสรุปอุปนัยเพื่อใช้เป็นข้อสัมภาษณ์แนวทางการบริหารรายข้อ

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา และความครอบคลุมด้านเนื้อหา นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

6. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยขอหนังสือแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลา รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ จัดลำดับ สรุปอุปนัยและนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ - วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต2 ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

2. ปัญหาของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษา พบว่า มีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านบริหารจัดการสถานศึกษาและด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรประสานหน่วยงานที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรเป็นหน่วยงานที่มีการเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริงได้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่มีการส่งเสริมให้ครูบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนและคำนึงถึงความแตกต่างด้านศาสนาและวัฒนธรรม พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา จากนั้นผู้บริหารควรวิเคราะห์ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจัดให้มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากการปฏิบัติกิจกรรม การปฏิบัติตนของครูและบุคลากร ตลอดจนส่งเสริมให้มีการประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมทั้งบุคลากรภายใน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพของแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา รองลงมาคือบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจและตระหนักในคุณค่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารจัดให้มีการประชุม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงาน ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน ผู้บริหารจัดประชุมครูเพื่อจัดสรรงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรม ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ผู้บริหารมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างทีดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารมีข้อมูลที่แสดงถึงการปฏิบัติตนที่พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมของผู้เรียน ผู้บริหารมีรายงานผลการดำเนินงาน/รางวัลสถานศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้แห่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลาย ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมของครูผู้สอน ผู้บริหารกำกับติดตาม การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูผู้สอน ผู้บริหารส่งเสริมให้มีแผนงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียนที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับ สุดารัตน์ อุปปะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า แนวทางในทางการบริหารจัดการ สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ผู้บริหารควรควรมีหลักสูตรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา แทรกในวิชาสังคมศึกษา ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. ปัญหาของแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในการคิดหากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับ ณัฐพร เอี่ยมหรุ่น (2561) ที่ได้ทำการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยพบว่า มีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะเดียวกัน

3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ – วาเล่ย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารว่า การบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่มีการส่งเสริมให้ครูบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนและคำนึงถึงความแตกต่างด้านศาสนาและวัฒนธรรม ควรสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกับครูในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา และกิจกรรมชุมนุม ควรส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก การบริหารสถานศึกษาพอเพียงนั้นควรต้องมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเข้ามาเป็นความรู้เสริมนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ สุดารัตน์ อุปปะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า แนวทางในทางการบริหารจัดการ สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ผู้บริหารควรควรมีหลักสูตรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา แทรกในวิชาสังคมศึกษา ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรใช้แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจในการนำความรู้สู่การปฏิบัติจริง

1.2 ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสถานศึกษาพอเพียงควรได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงตามขนาดของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาพอเพียง

2.3 ควรขยายขอบเขตด้านประชากรให้กว้างขึ้นจากระดับกลุ่มโรงเรียน

2.4 ควรศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงระดับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2554). **พัฒนาการระบบส่งเสริมการเกษตรเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกรมส่งเสริมการเกษตร.

ฉัตรชัย ตั้งศรีทอง และพิกุล ภูมิโคกรักษ์. (2562). **การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 13(2), 60-63.

ณรงค์ชัย บุญประเสริฐ. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1**. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ณัฏฐพงษ์ ทองภักดี. (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: ความเป็นมาและความหมาย**. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 47(1), 1-25.

ณัฐพร เอี่ยมหรุ่น. (2561). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เดชา ลุนาวงค์. (2561). **การบริหารวิชาการ KHOKKONG Model ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** บึงกาฬ : โรงเรียนบ้านโคกก่องมิตรภาพที่ 86.

ตรี บุญเจือ. (2558). **คนพิการกับการเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารด้านกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ธวัชชัย แสนดวง. (2565). **สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นิรันดร์ จำปาเจียม. (2560). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสักสันเชียงใหม่วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.kroobannok.com/. (วันที่ค้นข้อมูล 14 พฤศจิกายน 2565).

แผนพัฒนาการศึกษาของ. (2560). **กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

พินิจ เครือเหลา และวรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2562). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม**. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(1).

วัชรินทร์ ศรีวิรานนท์. (2564). **การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการดำเนินธุรกิจก่อสร้างของห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีเอ็นสตรัคชั่น เชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วิไลวัลย์ พรหมมา. (2562). **การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). **คู่มือวิทยากรในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง Version 3.3.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.

สกุลรัตน์ กมุทมาศ. (2560). **การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาอุบลราชธานี เขต 3.** วารสารวิทยาจารย์. 4(784), 94-99.

สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). **แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาทสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุนิสา มุ้ยจีน. (2563). **การศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็งองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2564). **แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2564.** ตาก : กลุ่มอำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2565). **แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2565.** ตาก : กลุ่มอำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหล่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2560). **คู่มือการขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต**. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปปอเรชั่น.

อุณารัตน์ เสมามิ่ง. (2560). **การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา: โรงเรียนเซนต์ยอเซฟการพสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อรวรรณ ป้อมคำ. (2561). **การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2**. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

Tracy, Diane, and William J. Morin. (2001). **Truth, trust, and the bottom line.Chicago** :Dearborn Trade.

ผลของการใช้เทคนิคการสอน 5S เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

The effect of applying 5S teaching techniques to improve academic achievement. Subject: process of research and development on innovation of student teachers Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

นพวรรณ จำนวน[1]
Noppawan Jumnuan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาหลังการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S กับเกณฑ์ร้อยละ 75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อเทคนิคการสอน 5S ประชากร คือ นักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน ได้กลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ปีการศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน 5S แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test Dependent

ผลวิจัยสรุปดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู หลังการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S ค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 77.07 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู หลังการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา 13000 เบอร์โทร 0891660399
Lecturer in Mathematics. Faculty of Education. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Phranakhon Si Ayutthaya 13000 E-mail Noppawan@aru.ac.th

3) นักศึกษาครูมีความพึงพอใจมากต่อการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S ค่าเฉลี่ยภาพรวม คือ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เทคนิคการสอน, เทคนิคการสอน 5S, วิจัยและพัฒนา, เทคนิคเพื่อนคู่คิด

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the learning achievement of teacher students at Rajabhat University. Ayutthaya after learning using the 5S teaching technique with the criteria of 75 percent 2) comparing the learning achievements of 2) to study the satisfaction of teacher students towards the 5S teaching technique. The population was Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University teachers students. The sample group was 25 teachers students in the first semester of the academic year 2022. The sample group was obtained by stratified random sampling. The academic year was used as a random sampling unit. The research tools were the learning management plan using the 5S teaching technique, the learning achievement test, and the satisfaction questionnaire. The data were analyzed using percentage mean. mean and standard deviation, t-test Dependent.

The results were summarized as follows:

1) Teacher students' learning achievement after learning using 5S teaching techniques, the mean percentage was 77.07, higher than the criterion of 75%

2) The learning achievement of the teacher students after learning using the 5S teaching technique was higher than before using the 5S teaching technique Statistically significant at the .01 level.

3) Teacher students were very satisfied with learning using the 5S teaching technique, the overall mean was 4.08 and the standard deviation was 0.97

Keywords : learning achievement, Teaching techniques, 5S teaching techniques, Research and Development, Think-pair-share techniques

บทนำ

กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล คิดเป็นระบบมีแบบแผนสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ และวางแผนการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ยังเป็นกระบวนการในการศึกษาศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพ และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้การศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้วิจัยพบว่าการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นเทคนิคการเรียนที่กระตุ้นให้เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้จากผู้อื่น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เทคนิคเพื่อนคู่คิดเป็นเทคนิคโดยเริ่มจากปัญหา หรือโจทย์คำถาม ซึ่งนักศึกษาแต่ละคนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง แล้วนำคำตอบไปอภิปรายกับเพื่อนเป็นคู่ จากนั้นจึงนำคำตอบที่เป็นคู่นำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การคิด (Think) นักศึกษามีเวลา 30 วินาที หรือมากกว่าเพื่อที่จะคิดให้ได้คำตอบที่เหมาะสม 2) การจับคู่ (Pair) หลังจากได้คำตอบแล้วให้นักศึกษาจับคู่เพื่อแบ่งปันคำตอบของตนเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน 3) การแบ่งปัน (Share) คำตอบของนักศึกษาสามารถนำมาแบ่งปันภายในกลุ่มเดียวกันหรือในห้องเรียนในช่วงการอภิปรายเพื่อติดตามผลเทคนิคนี้ให้โอกาส แก่นักเรียนทุกคนที่จะแสดงออกถึงตนเอง รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงคำตอบของตนเอง (Lyman, 1981 : 109-113)

และจากการศึกษาเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่เริ่มจากกำหนดประเด็นปัญหาหรือข้อคำถามให้ผู้เรียนเกิดการคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเองก่อน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนจับคู่กับเพื่อน เพื่อร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนรู้คำตอบกันและกัน แล้วลงข้อสรุปของปัญหานั้น และนำข้อสรุปนั้นมาร่วมกันอภิปรายทั้งชั้นเรียน (เทพบุตร หาญมนตรี , 2563) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยการความพร้อมให้ผู้เรียน ก่อนเริ่มจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้สอนนำเสนอบทเรียนหรือเนื้อหาใหม่ หลังจากนั้นกำหนดประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน (Think) จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนหาคำตอบด้วยตนเองก่อน แล้วจึงนำคำตอบที่ได้นั้นไปอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคู่ของตนเอง (Pair) เพื่อหาข้อสรุปหรือคำตอบที่เหมาะสมที่สุด ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุปบทเรียน ผู้สอนสุ่มผู้เรียนบางคู่มาเสนอคำตอบในชั้นเรียน (Share) ซึ่งจะมีครูคอยให้ความช่วยเหลือและเสนอแนะในสิ่งที่ขาดหายไป ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผล ผู้สอนประเมินพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบความถูกต้องของใบงานหรือผลงาน การตอบคำถามของผู้เรียน

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจึงได้นำ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด(Think-Pair-Share) ของเทพบุตร หาญมนตรี พัฒนาเป็นเทคนิคการสอน 5S โดยมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1) Start Intro ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน ครูผู้สอนกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นทบทวนความรู้เดิม ก่อนเริ่มจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 2) Set Goals (Think) ขั้นกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจปัญหา แล้วให้นักเรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ขั้นที่ 3) Search (Think- pair) นักเรียนจับคู่/กลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบของตนเอง และทำความเข้าใจปัญหาร่วมกันหลังจากนั้นศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อหาคำตอบ ขั้นที่ 4) Synthetic (Think- pair) ขั้นสังเคราะห์ความรู้นักเรียนจับคู่/กลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบร่วมกันและสรุปคำตอบที่ดีที่สุดในกลุ่ม ขั้นที่ 5) Share ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน โดยนักเรียนนำคำตอบของนักเรียนมาแบ่งปันภายในกลุ่มเดียวกันหรือในห้องเรียนในช่วงการอภิปรายเพื่อติดตามผล เทคนิคนี้ให้โอกาสแก่นักเรียนทุกคนที่จะแสดงออกถึงตนเอง รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงคำตอบของตนเอง หลังจากนั้นผู้สอนประเมินผลงานของนักเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำวิจัย ผลของการใช้เทคนิคการสอน 5S เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักศึกครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา หลังการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S กับเกณฑ์ร้อยละ75

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่มีต่อเทคนิคการสอน 5S

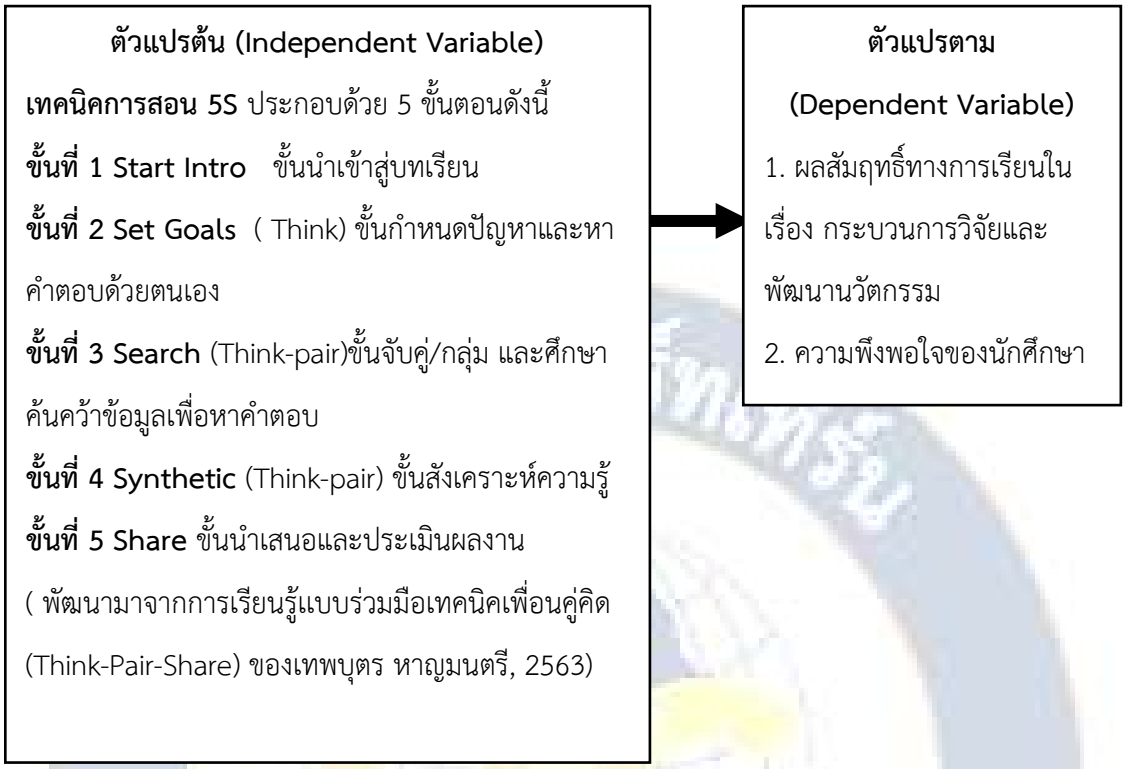
สมมติฐานในการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู หลังการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูโดยใช้เทคนิคการสอน 5S หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักศึกษาครูมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน 5S อยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ผลของการใช้เทคนิคการสอน 5S เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้แบบแผนของการทดลอง One Group Pretest - Posttest Design โดยการจัดให้มีการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียนดังแผนภาพต่อไปนี้

ทดสอบก่อนเรียน	ทำการทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
T_1	X	T_2

เมื่อ T1 หมายถึง การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน 5S

T2 หมายถึง การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาครู ภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน ได้กลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster Random Sampling) โดยใช้ปีการศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โดยใช้เทคนิคการสอน 5S จำนวน 4 แผน และประเมินหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกแผนการสอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับนักศึกษาครู แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ได้การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง โดยการประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น คือ 70% และแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาครู ได้วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง โดยการประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)=1 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 สัปดาห์

วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. ขั้นก่อนการใช้นวัตกรรม ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม จำนวน 15 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลา 1 คาบ แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์วัดผลที่ตั้งไว้

2. ขั้นใช้นวัตกรรม ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S ไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาครู จำนวน 25 คน โดยใช้เทคนิคการสอน 5S สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน คาบเรียนละ 60 นาที เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1) Start Intro ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน ครูผู้สอนกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นทบทวนความรู้เดิม ก่อนเริ่มจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 2) Set Goals (Think) ขั้นกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจปัญหา แล้วให้นักเรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3) Search (Think- pair)นักเรียนจับคู่/กลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบของตนเอง และทำความเข้าใจปัญหาร่วมกันหลังจากนั้นศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อหาคำตอบ

ขั้นที่ 4) Synthetic (Think- pair) ขั้นสังเคราะห์ความรู้นักเรียนจับคู่/กลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบร่วมกันและสรุปคำตอบที่ดีที่สุดในกลุ่ม

ขั้นที่ 5) Share ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน โดยนักเรียนนำคำตอบของนักเรียนมาแบ่งปันภายในกลุ่มเดียวกันหรือในห้องเรียนในช่วงการอภิปรายเพื่อติดตามผล เทคนิคนี้ให้โอกาสแก่นักเรียนทุกคนที่จะแสดงออกถึงตนเอง รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงคำตอบของตนเอง หลังจากนั้นผู้สอนประเมินผลงานของนักเรียน

3. ขั้นหลังการการใช้นวัตกรรม หลังจากเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S แล้วการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม จำนวน 15 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลา 1 คาบ แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์วัดผลที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 หาค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนสอบนักศึกษาครู หลังได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

2.วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาครูที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S โดยใช้ สถิติ t-test Dependent

3.วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการใช้เทคนิคการสอน 5S เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการสอนเทคนิคการสอน 5S เทียบเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู หลังการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
หลังการทดลอง	25	11.56	2.62	77.67

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S ของนักศึกษาครู พบว่ามีร้อยละของค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 77.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 แสดงว่าเทคนิคการสอน 5S สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนาได้

ตอนที่2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาครูที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S

ตารางที่ 2 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครูระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	df	p
ก่อนการทดลอง	25	8.12	2.59	5.73	24	.000**
หลังการทดลอง	25	11.56	2.62			

P ≤0.01**

จากตารางที่2 พบว่านักศึกษาครู ก่อนการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.12 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.59 และหลังการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.56 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.62

เมื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สรุปได้ว่าหลังการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน5S นักศึกษาครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูได้

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาครูที่ต่อเทคนิคการสอน 5S

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูต่อการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S

รายการ	ความพึงพอใจของนักศึกษา		
	$\bar{x}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. เนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	4.02	1.03	มาก
2. นักศึกษาร่วมกันทำงานกับเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน	4.28	0.89	มาก
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	4.17	0.92	มาก
4. นักศึกษาได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.15	0.90	มาก
5. ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย	3.98	1.05	มาก

รายการ	ความพึงพอใจของนักศึกษา		
	$\bar{x}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
6. เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม	4.04	1.02	มาก
ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้			
7. นักศึกษาได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างเรียน	4.23	0.91	มาก
8. บรรยากาศในการเรียนผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด	4.13	1.00	มาก
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม			
9. นักศึกษาได้ฝึกคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน	4.04	0.99	มาก
10. สามารถคิดแก้ปัญหาได้	4.12	0.97	มาก
ด้านสื่อการเรียนรู้			
11. สื่อการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	4.01	0.91	มาก
12. ให้ข้อมูล ชี้แนะ แหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม	3.86	1.01	มาก
13. ใช้สื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม	3.97	1.03	มาก
รวม	**4.08**	**0.97**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาครูมีความพึงพอใจมากต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน 5S ($\bar{x}$= 4.08, SD = 0.97) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาครูพึงพอใจมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับ ดังนี้ นักศึกษาได้ร่วมกันทำงานกับเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ($\bar{x}$= 4.28,SD = 0.89) รองลงมาคือ นักศึกษาได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างเรียน ($\bar{x}$= 4.23, SD = 0.91) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ($\bar{x}$= 4.17, SD = 0.92) นักศึกษาได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ($\bar{x}$= 4.15, SD = 0.90)และบรรยากาศในการเรียนผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด ($\bar{x}$= 4.13,SD = 1.00)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลของการใช้เทคนิคการสอน 5S เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

1. หลังการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S ของนักศึกษาครู พบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 77.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 แสดงว่า เทคนิคการสอน 5S สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาครู เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนาได้ ซึ่งเป็นเพราะนักศึกษาได้ร่วมกันทำงานกับเพื่อนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างเรียน ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง สอดคล้องกับเทพบุตร หาญมนตรี. (2563) และสุภาภรณ์ สดวกดี (2565) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ เตยหอม. (2563) ที่พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดมีผลต่อความสามารถในการให้เหตุผลและสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

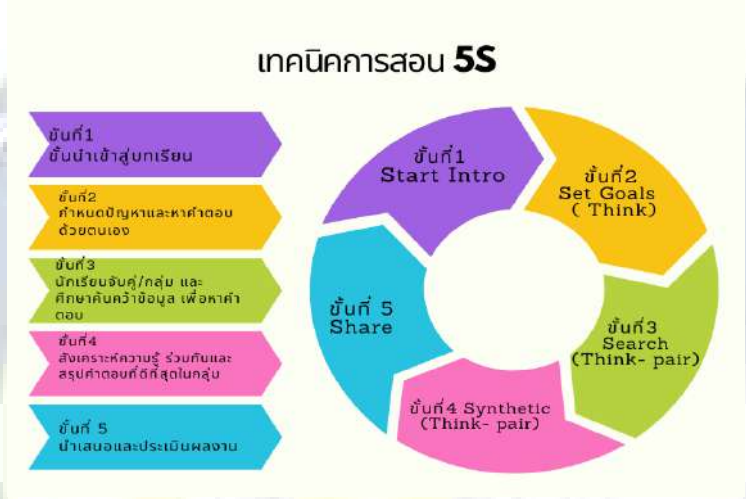
2. หลังการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน5S นักศึกษาครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน 5S สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ สดวกดี (2565) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้เกมคณิตศาสตร์เป็นสื่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง พีระมิด กรวย และทรงกลม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับเทพบุตร หาญมนตรี. (2563) ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักศึกษาครูมีความพึงพอใจมาก ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน 5S และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาครูพึงพอใจมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับ ดังนี้ นักศึกษาได้ร่วมกันทำงานกับเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รองลงมาคือ นักศึกษาได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ,นักศึกษาได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง และบรรยากาศในการเรียนผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระประภา คำภาเกะ (2563) พบว่า การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก และผลงานของงานวิจัยของสุภาภรณ์ สดวกดี (2565) ที่พบว่า การใช้เกมคณิตศาสตร์เป็นสื่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง พีระมิด กรวย และทรงกลม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก แสดงว่าเทคนิคการสอน 5S ที่พัฒนามาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิด(Think-Pair-Share) ช่วยทำให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความสุขมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนในห้องเรียน ด้วยการ

จับคู่กับเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน ช่วยกันค้นคว้าหาคำตอบ จนกระทั่งนักศึกษาสามารถแก้ปัญหาและสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเองได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ เป็นการจัดการเรียนรู้วิชาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน 5S ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ที่สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมได้ ทั้งนี้ได้พัฒนามาจากการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ของเทพบุตร หาญมนตรี (2563) สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ว่า เทคนิคการสอน 5S สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 Start Intro ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยการความพร้อมให้ผู้เรียน ครูผู้สอนกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ จากนั้นทบทวนความรู้เดิม ก่อนเริ่มจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 Set Goals (Think) ขั้นกำหนดปัญหาและหาคำตอบด้วยตนเอง

กำหนดปัญหาและทำความเข้าใจปัญหา แล้วให้นักศึกษาค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 Search (Think- pair) ขั้นจับคู่/กลุ่ม และศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อหาคำตอบ

นักศึกษาจับคู่/กลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบของตนเอง และทำความเข้าใจปัญหาร่วมกันหลังจากนั้น ให้นักศึกษาร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 Synthetic (Think- pair) ขั้นสังเคราะห์ความรู้

นักศึกษาจับคู่/กลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบของแต่ละคน และร่วมกันสรุปคำตอบที่ดีที่สุดในกลุ่ม

ขั้นที่ 5 Share ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน

นักศึกษานำคำตอบของกลุ่ม มาแบ่งปันในห้องเรียน ในช่วงการอภิปรายเพื่อติดตามผล เทคนิคนี้ให้โอกาสแก่นักศึกษาทุกกลุ่มที่จะแสดงออกถึงคำตอบของตนเอง รวมถึงสะท้อนให้เห็นถึงคำตอบของตนเอง โดยขณะผู้สอนฟังการนำเสนอของนักศึกษาในชั้นเรียน นักศึกษาสามารถยกมือถามได้ เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อคำตอบหรือนำเสนอคำตอบของตนเอง ซึ่งครูคอยให้ความช่วยเหลือ เสนอแนะ และอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ขาดหายไป และขั้นประเมินผล ผู้สอนประเมินพฤติกรรมนักศึกษาขณะปฏิบัติกิจกรรม ตรวจสอบความถูกต้องของใบงาน หรือผลงาน การตอบคำถามของนักศึกษา การทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน 5S ควรวางแผนในการจัดการเรียนรู้อย่างดี โดยเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. การจับคู่/กลุ่มของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาต้องการเลือกคู่หรือกลุ่มด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนควรอธิบายเพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ควรจัดคู่หรือกลุ่มที่มีทั้งนักศึกษาเก่ง ปานกลาง อ่อน คละกันไปในกลุ่ม เพื่อให้การสอนเทคนิค 5S เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และนักศึกษาเก่งได้ช่วยเพื่อนในกลุ่มร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาคำตอบได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำเทคนิคการสอน 5S ไปใช้ในรายวิชาอื่นๆ

2. ควรพัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ให้เกิดเทคนิคใหม่ตามสภาพจริงของรายวิชาอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560).** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

จิระประภา คำภาเกะ. (2563). **การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับเกมคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เทพบุตร หาญมนตรี. (2563). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุภาภรณ์ สดวกดี. (2565). **การใช้เกมคณิตศาสตร์เป็นสื่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง พีระมิด กรวย และทรงกลม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์. 9(1), 145-156.

อมรรัตน์ เตยหอม. (2563). **ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ การหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Lyman, F.T. (1981). **The Responsive Classroom Discussion: The Inclusion of all Students In. A. Anderson (Ed.)**, Mainstreaming Digest. pp. 109-113. college Park: University of Education

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

The Approaches to the Promotion of Parent Participation in Educational Management in the Digital Age of Anubansukhothai School under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1

ทิพยวรรณ ใจกลม[1] และ ธนกฤต สิทธิราช[2]
Thipphayawan Jaiglom and Thanakrit Sitthirat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนและผู้ทรงคุณวุฒิ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในปีการศึกษา 2565 จากกลุ่มตัวอย่างและผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งสิ้น จำนวน 327 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับ มาก

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 สรุปได้ดังนี้ 2.1) ด้านการบริหารวิชาการ โรงเรียนควรให้ความรู้ ส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครอง ครู เข้าใจถึงนโยบายของโรงเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครู 2.2) ด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนควรชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงสถานการณ์ทางด้านการเงินของโรงเรียนที่มีไม่เพียงพอ จึงมีความจำเป็นในการระดมทุนและควรให้ผู้ปกครอง นักเรียน ครูเข้ามาร่วมในการระดมทุน และ 2.3) ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรแจ้งข่าวสารกิจกรรมหรือปฏิทินกิจกรรมตลอดทั้งปีการศึกษาให้ผู้ปกครองได้รับรู้ เพื่อได้รับทราบถึงประโยชน์ที่นักเรียนและผู้ปกครองจะได้รับ ควรจัดกิจกรรมที่สืบสานและรักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริม, การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, การจัดการศึกษายุคดิจิทัล

---

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : jaiklom2526@gmail.com

[2] อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : thanakrit@hotmail.com

Abstract

The purposes of the research were to investigate and explore the approaches to the promotion of parent participation in educational management in the digital age of Anubansukhothai School under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. The samples and data sources of the research were 327 student parents and experts, which collected data using questionnaires and interviews of academic year 2022 from the samples and experts. The research instruments were questionnaires and interviews. The collected data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that;

1) Parent participation in educational management in the digital age of Anubansukhothai School under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1, as a whole was at the high level.

2) In terms of the approaches to the promotion of parent participation in educational management in the digital age of Anubansukhothai School under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1, they were as follows; 2.1) for academic administration, the school should communicate, support, and publicize to the parents to participate in providing learning activities according to school curriculum to improve the understanding of parents and teachers on school policies to learn together among students, parents, and teachers. 2.2) In terms of budget administration, the school should clarify school financial situations to parents that were not sufficient; therefore, the school had to raise funds and should also give parents, students and teachers the opportunity to raise funds. In terms of general administration, the school should inform the parents about the activities or activity calendar all academic year round to help students and parents realize the benefits of the activities, and the school should provide the activities that carried on local tradition.

Keywords : The Approaches to the Promotion, Parent Participation, Management of education in the digital age

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ระบุว่าการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 14-17) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) ไว้ว่าการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคนเป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย สนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคลและสนองยุทธศาสตร์ชาติและความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษาโดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่าง ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม กระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 77) ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (มาตรา 43) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 8 (2) ที่กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องมีองค์คณะบุคคลที่เรียกว่าคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการสรรหาและแต่งตั้งจากชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ทำหน้าที่บริหารควบคุมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางและนโยบายการศึกษาของชาติ แต่ในความเป็นจริง สังคม ชุมชน สมาชิกของครอบครัว สถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษายังขาดแนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น

การพัฒนาองค์กรให้เติบโตเข้มแข็งและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในงานที่บุคคลนั้น ๆ รับผิดชอบ การสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น การพัฒนาบุคลากรจะทำให้องค์กรนั้นพัฒนาไปด้วย เนื่องจากองค์ความรู้ที่ได้รับจะมีการถ่ายทอดสู่บุคคลอื่น ๆ ในองค์กร หากขาดการถ่ายทอดแบ่งปันก็ถือว่าเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า เพราะเมื่อบุคลากรนั้นโยกย้ายที่ทำงานหรือเกษียณอายุไป ความรู้ความเชี่ยวชาญนั้นก็จะหายไปจากองค์กรนั้นไปด้วย การเรียนรู้ในองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อองค์กรในปัจจุบันที่ต้องมีการพัฒนาตนเองให้อยู่รอด การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ การพูดคุยกัน ร่วมกันแก้ไขสภาพจะช่วยให้องค์กรสามารถก้าวเดินไปข้างหน้า และสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ที่วางไว้ได้ (วีรยา สัจจะเขตต์, 2564 : 2) การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญของปัจจัยทางการบริหารการศึกษา นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันนั้นจะต้องมีลักษณะของการเป็นผู้นำ ที่สามารถเชื่อมโยงและนำเทคโนโลยีไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาได้ ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาของผู้บริหารต้องมีการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากการจัดการศึกษาในอดีตที่ภายในสถานศึกษาจะมีครูและตำราเรียนเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน ในขณะทำการสอนครูจะเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้วยการบอกกล่าวจากครูหรือความรู้จากการเปิดตำรา ที่มีข้อจำกัดการใช้งานทั้งในด้านเวลาและสถานที่ ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้และทักษะที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพที่ควรจะเป็นได้ (สุกัญญา แช่มช้อย, 2561 : 5-6) การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการบริหารได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาให้คุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (จิณณวัตร ประโคทัง, 2561 : 238) และต้องจะมีภาวะผู้นำแบบดิจิทัล เพื่อให้สามารถใช้อิทธิพล พฤติกรรมและอำนาจที่มี ในการกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย (กนกอร สมปราชญ์, 2562 : 181)

โรงเรียนอนุบาลสุโขทัยเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเมืองใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไปมีการรับนักเรียนในเขตบริการมีการแข่งขันสูงและผู้ปกครองมีความหลากหลายทั้งด้านการศึกษา ฐานะ อาชีพ และสภาพความเป็นอยู่ ความเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จะส่งผลในเชิงบวกในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กอย่างชัดเจน และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนด้วยดีจะส่งผลให้นักเรียนในการปกครองของตนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนน้อย แต่ทั้งนี้ก็อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัย เช่น ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันของผู้ปกครอง การมีทัศนคติหรือ มีประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับโรงเรียน ตลอดจนบรรยากาศที่บ้านและที่โรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ปกครองเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะมีส่วนช่วยให้การเสริมสร้างทักษะวิชาการของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ แต่ก็ยังมี ผู้ปกครองอีกจำนวนมากที่ยังไม่มีความเข้าใจ ที่ชัดเจนในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในฐานะที่ตนเองเป็นผู้ปกครอง

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลสุโขทัย ซึ่งมีประเด็น

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นว่าสาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมมีน้อยเกิดจากสาเหตุใด และในสถานศึกษาที่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีแนวทางการปฏิบัติอย่างไรบ้าง เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ เช่น การระดมทรัพยากร และการบริหารงานทั่วไป ในส่วนของงานกิจการนักเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล
3. บริบทของโรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย
6. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 ช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 159 คน ช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 159 คน รวม

ทั้งสิ้น จำนวน 318 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ช่วงชั้นที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.57, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.69, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.48) และช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.56, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.67, S.D. = 0.40) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.60, S.D. = 0.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.46)

หากพิจารณาแต่ละด้านสามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ ช่วงชั้นที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 10 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = 0.14) รองลงมาคือข้อ 11 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.18) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ข้อ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.01, S.D. = 0.11) ข้อ 9 การมี

ส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.01, S.D. = 0.11) และข้อ 12 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.01, S.D. = 0.08) ด้านการบริหารวิชาการ ช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 10 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.16) ข้อ 11 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.18) รองลงมาคือข้อ 3 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.27) ข้อ 5 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่นักเรียนของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.28) ข้อ 6 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่นักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.28) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ข้อ 9 การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.01, S.D. = 0.11) ข้อ 12 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.01, S.D. = 0.08)

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ ช่วงชั้นที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการระดมเงินทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.16) ข้อ 5 การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.18) รองลงมาคือข้อ 3 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการระดมเงินทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.19) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ข้อ 6 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.03, S.D. = 0.16) ข้อ 7 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.03, S.D. = 0.18) ด้านการบริหารงบประมาณ ช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.60, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 5 การมี

ส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.21) รองลงมาคือข้อ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการระดมเงินทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.94, S.D. = 0.24) ข้อ 8 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน อยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 3.94, S.D. = 0.24) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ข้อ 6 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.03, S.D. = 0.16) ข้อ 7 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.03, S.D. = 0.18)

1.3 ด้านการบริหารงานทั่วไป ช่วงชั้นที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 3.69, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 3 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.95, S.D. = 0.22) รองลงมาคือข้อ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.28) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ข้อ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.03, S.D. = 0.16) ข้อ 7 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินงานระบบงานช่วยเหลือดูแลนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.03, S.D. = 0.18) 1 ด้านการบริหารงานทั่วไป ช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.67, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 3 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.91, S.D. = 0.28) รองลงมาคือข้อ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 3.90, S.D. = 0.30) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ข้อ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.03, S.D. = 0.16) ข้อ 7 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินงานระบบงานช่วยเหลือดูแลนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.03, S.D. = 0.18)

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

2.1 ด้านการบริหารวิชาการ โรงเรียนควรให้ความรู้ ส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรของโรงเรียน

เพื่อให้ผู้ปกครอง ครู เข้าใจถึงนโยบายของโรงเรียน โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบประเมิน และปรับปรุง ตามความเหมาะสมรวมไปถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้ผู้ปกครองที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครู

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนควรชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงสถานการณ์ทางด้านการเงินของโรงเรียนที่มีไม่เพียงพอ จึงมีความจำเป็นในการระดมทุนและควรให้ผู้ปกครอง นักเรียน ครูเข้ามาร่วมในการระดมทุน นอกจากนี้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดค้นจัดทำสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น เพื่อลดปัญหางบประมาณที่มีไม่เพียงพอ โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบประเมิน และปรับปรุง ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นการคิดค้นนวัตกรรมใหม่โดยอาศัยพื้นฐานของวัฒนธรรม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2.3 ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรแจ้งข่าวสารกิจกรรมหรือปฏิทินกิจกรรมตลอดทั้งปีการศึกษาให้ผู้ปกครองได้รับรู้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และควรแจ้งกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้องเข้าร่วม รวมทั้งสรุปสาระสำคัญของแต่ละกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้รับทราบถึงประโยชน์ที่นักเรียนและผู้ปกครองจะได้รับ ควรจัดกิจกรรมที่เป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น โดยนำนักเรียนเข้าไปร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความสำคัญและการตระหนักถึงการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามให้คงอยู่ โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบประเมิน และปรับปรุง ตามความเหมาะสม และมีการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน มีการคัดกรองนักเรียนแต่ละคน เพื่อวางแผนในการช่วยเหลือดูแล และพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูภายในโรงเรียนทุกคนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข ทำให้

ผู้ปกครองนักเรียนเกิดความพึงพอใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ รัตน์ฐาภัทร์ ธนโชติสุขสบาย (2561 : 21) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารงานที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการบริหาร ร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ร่วมรับผิดชอบและร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ร่วมดำเนินการตลอดจนร่วมประเมินผล (Evaluation) ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยความร่วมมือและช่วยเหลือกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร ยังไปสอดคล้องกับแนวคิดของ ธรสุนทรายุทธ (2562 : 541 - 542) ที่ได้เสนอกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมรัตน์ พงษ์ทอง (2562 : 100-103) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ จัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเขตอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยผลว่า 1) ผู้ปกครองมีแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการเลี้ยงดู ด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชน ด้านอาสาสมัคร ด้านการสื่อสาร และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจำแนกตามระดับชั้นเรียนของเด็ก อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจโดยรวมและรายด้าน พบว่า 2.1) ผู้ปกครองที่มีลูกเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมและด้านการเลี้ยงดู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการสื่อสาร ด้านอาสาสมัครด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.2) ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2.3) ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษายุคดิจิทัล โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสามารถนำแนวทางมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารวิชาการ โรงเรียนควรให้ความรู้ ส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครอง ครู เข้าใจถึงนโยบายของโรงเรียน โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบประเมิน และปรับปรุง ตามความเหมาะสมรวมไปถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของ

ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้ผู้ปกครองที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านร่วมกันเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครู สอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวนีย์ เดือนเด่น และคณะ (2561 : 8) ได้เสนอกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล และ 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนควรชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงสถานการณ์ทางด้านการเงินของโรงเรียนที่มีไม่เพียงพอ จึงความจำเป็นในการระดมทุนและควรให้ผู้ปกครอง นักเรียน ครูเข้ามาร่วมในการระดมทุน นอกจากนี้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดค้นจัดทำสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น เพื่อลดปัญหางบประมาณที่มีไม่เพียงพอ โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบประเมิน และปรับปรุง ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นการคิดค้นนวัตกรรมใหม่โดยอาศัยพื้นฐานของวัฒนธรรม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ จรัส อติวิทยาภรณ์ (2563 : 262-263) ได้เสนอกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน และ 5) การมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไข

2.3 ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรแจ้งข่าวสารกิจกรรมหรือปฏิทินกิจกรรมตลอดทั้งปีการศึกษาให้ผู้ปกครองได้รับรู้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และควรแจ้งกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้องเข้าร่วม รวมทั้งสรุปสาระสำคัญของแต่ละกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้รับทราบถึงประโยชน์ที่นักเรียนและผู้ปกครองจะได้รับ ควรจัดกิจกรรมที่เป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น โดยนำนักเรียนเข้าไปร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความสำคัญและการตระหนักถึงการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามให้คงอยู่ โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบประเมิน และปรับปรุง ตามความเหมาะสม และมีการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน มีการคัดกรองนักเรียนแต่ละคน เพื่อวางแผนในการช่วยเหลือดูแล และพัฒนานักเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประสาร พรหมณา (2563 : 5-7) ได้เสนอกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ 1) มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร 2) มีส่วนร่วมปฏิบัติงาน 3) มีส่วนร่วมตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร คณะครู และ 4) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนในสังกัด ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

_____. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กนกอร สมปราชญ์. (2562). **ภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษา**. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จรัส อติวิทยาภรณ์. (2563). **หลักการและทฤษฎีทางการบริหาร**. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

จิณณวัตร ประโคทัง. (2561). **ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ**. อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซ็ต.

ทับทิม แสงอินทร์. (2559). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธรรมรัตน์ พงษ์ทอง. (2562). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเขตอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธร สุนทรายุทธ. (2551). **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎี วิจัยและปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **วิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ประสาร พรหมณา. (2563). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. วารสารธุรกิจปริทัศน์. 7(2), 25.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550,24 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 124 ตอนที่ 147. หน้า 1-127.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 / ตอน 40 ก หน้า 18.

รัตน์ฐาภัทร์ ธนโชติสุขสบาย. (2561). **ทักษะทางวิทยาศาสตร์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2565**. สุโขทัย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.

วีรยา สัจจะเขตต์. (2564). **การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภัสจิรา วงษ์มาดิษฐ์. (2561). **พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านไผ่สีทอง จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิมล หงส์วิไล. (2561). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสระบัว อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

เสาวนีย์ เดือนเด่น และคณะ. (2561). **การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Mathematics Learning Activities Set Based on Polya's Concept to strengthen the ability to solve math problems For students in grade 6

ปรางทิพย์ ขุนเทพ[1], ศุกลรัตน์ มิ่งสมร[2] และ มงคล หมู่มาก[3]
Prangtip Khunthep, Sukulrat Mingsamorn and Mongkol Moomak

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา โดยศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฝายนาแซง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ชุด 2) แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และ5) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบ ได้แก่ สถิติทดสอบที (t-test dependent)

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : PKpang1204@gmail.com โทร. 095-8090299
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : dr.rat2499@gmail.com โทร. 089-4392293
[3] อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
โทร. 093-1931212

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.83, S.D. = 0.29) และประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/81.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1 ผลเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.86, S.D. = 0.34)

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์, แนวคิดโพลยา, ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา

Abstract

This research has the objectives to 1. To create and find the efficiency of the mathematics activity set Learning based on the concept of Polya's to compare abilities problem solving Achievement before and after with a set of mathematics learning activities to study the satisfaction of students towards the set of activities. The sample group was Prathomsuksa 6, Ban Fai Nasang School, Educational Service Area Office. Phetchabun Primary Education Area 2 by purposive sampling. (Purposive sampling), 7 people Research tools consisted of: 1. Mathematics learning activity set for grade 6 students, 5 sets 2. Assessment of the appropriateness of the learning activity set

3. The ability to measure problem-solving abilities 4. Achievement Test learning mathematics 5. Satisfaction questionnaire of students in Grade 6 Per activity set and statistics used for analysis were mean ($\bar{x}$), standard deviation (s.d.) and statistics used in testing.statistical t-test (t-test dependent)

The results were as follow.

1. The results of creating and finding the effectiveness of a set of mathematics learning activities based on the concept of Polya's to strengthen the ability to solve problems. For Grade 6 students, a series of math learning activities It is most appropriate ($\bar{x}$ = 4.83, S.D. = 0.29) and the effectiveness of a set of mathematics learning activities. It has an efficiency value of 80.67/81.33, which meets the specified criteria of 80/80.

2. The results of a series of mathematics learning activities based on Polya's concept to strengthen the ability to solve problems. For Prathomsuksa 6.

2.1 Comparison of problem solving abilities of Prathomsuksa 6 before and after school with a set of math learning activities.

2.2 Comparison of Math Achievement of Prathomsuksa 6 Before and After Learning with Mathematics Learning Activity Set It was found that Prathomsuksa 6 had scores in mathematics achievement.

2.3 The results of a study on the satisfaction of Prathomsuksa 6 towards the set of mathematics learning activities according to the concept of Polya to strengthen their problem-solving abilities. Overall satisfaction was highest ($\bar{x}$ = 4.86, S.D. = 0.34)

Keywords : The Development of Mathematics Learning Activities, Polya's Concept, ability to solve

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง สำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ปัญหาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อ ความสำเร็จในการเรียนรู้เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิด อย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่าง รอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็น เครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการ พัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เทียบเท่า กับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ยังคงพบปัญหาในการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ ต่ำกว่าเกณฑ์ เนื่องจากนักเรียนเกิดความสับสนในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และขาดการคิดอย่างมี เหตุผลและการคิดอย่างมีระบบในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้สาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง คือ นักเรียนวิเคราะห์โจทย์ปัญหาไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ อีกทั้งยังขาดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างเป็นระบบ และสภาพปัญหาคุณภาพการสอนของครูผู้สอน คือ ผู้สอน ขาดเทคนิคการสอนที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยที่จะทำให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีเหตุผลและการคิด อย่างมีระบบตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้นักเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งปัญหาดังกล่าวต้องได้รับการแก้ไข (นพชัย ยอดโยม, ดลชนก พัชนีและอุไรวรรณ ปานทโชติ, 2562)

จากผลรายงานการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562-2564 พบว่าคะแนนเฉลี่ยรายวิชาคณิตศาสตร์ระดับประเทศค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 32.90 และ 29.99 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการประเมินพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยลดลงและรายงานระดับสังกัด พบว่าค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 31.60 และ 28.59 ซึ่งพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากครั้งแรก ในส่วนของระดับโรงเรียนบ้านฝายนาแซงอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ปีการศึกษา 2562-2563 และเมื่อพิจารณาจากคะแนนที่นักเรียนสอบไม่ผ่านมากที่สุด คือ สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจ ความหลากหลาย ของการแสดงจำนวน ระบบจำนวน การดำเนินการของจำนวน ผลที่เกิดขึ้นจาก การดำเนินการ สมบัติของการดำเนินการ และนำไปใช้

การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ นั้นกระบวนการแก้ปัญหาถือว่ามีความสำคัญ สำหรับกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งเป็นที่ยอมรับและน ามาใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ กระบวนการสอนแก้ปัญหาตาม แนวคิดของโพลยา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ซึ่งกระบวนการสอนโดยใช้แนวคิดของโพลยาเป็นวิธีการสอนที่ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนชัดเจน คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนต้องทำความเข้าใจโจทย์ขั้นนี้เป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์โจทย์ที่พบว่าโจทย์กำหนดอะไรให้บ้าง และสิ่งที่กำหนดให้มีความสัมพันธ์กันอย่างไรมีเงื่อนไขอะไรบ้างในการที่จะช่วยหาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ ขั้นที่ 2 การวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนต้องรู้จักการวางแผนการแก้ปัญหาโดยจะคิดหาวิธีการวางแผนการแก้ปัญหา ว่าจะใช้วิธีการหรือหลักการใดมาคิดแก้ปัญหานั้นๆ ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน นักเรียนจะต้องดำเนินการ คำนวณตามแผนที่วางไว้นั้น ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ เมื่อนักเรียนแก้ปัญหาสำเร็จก็จะตรวจสอบดูว่าผลที่ได้นั้น ถูกต้องมีความเป็นไปได้สำหรับโจทย์นั้นหรือไม่ จะเห็นว่าการแก้ปัญหาตามรูปแบบของโพลยามีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ถ้านักเรียนได้ใช้การแก้ปัญหาตามขั้นตอนของโพลยาน่าจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ดีขึ้น (Polya, 1957: 87 อ้างถึงใน โสมภิลัย สุวรรณ์, 2554: 16–17)

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าและสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีกทั้งเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในการเรียนรู้ เพื่อเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อทดลองใช้การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยศึกษา

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) การแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แนวคิดของโพลยา แนวทางการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ความพึงพอใจ พร้อมทั้งศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการ

เรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฝายนาแซง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์

2. นำข้อมูลเนื้อหามาจัดจำแนกให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) โดยใช้เนื้อหาจากมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางในมาตรฐาน มาตรฐาน ค 1.1 : สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต มาตรฐาน ค. 1.1 เข้าใจความหลากหลายของการแสดงจำนวน ระบบจำนวน การดำเนินการของจำนวนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการสมบัติของการดำเนินการและนำไปใช้ จำนวน 4 ตัวชี้วัด

3. สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ชุด คือ ชุดที่ 1 เรื่อง โจทย์ปัญหาร้อยละ ชุดที่ 2 เรื่อง อัตราส่วน ชุดที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนที่เท่ากัน ชุดที่ 4 เรื่อง มาตราส่วน ชุดที่ 5 เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับอัตราส่วนและมาตราส่วน ซึ่งในแต่ละเล่มมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) คำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) แบบทดสอบและเฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน 5) ใบความรู้ประจำชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์

4. จัดทำเอกสารประกอบการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้แก่ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วน จำนวน 5 แผน ใช้เวลาสอน จำนวน 20 ชั่วโมง

5. ตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์และเอกสารประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์และด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบประเมินความความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ซึ่งพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.83 , S.D. = 0.29)

6. หาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ดำเนินการหาประสิทธิภาพ โดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่แก้ไขจนสมบูรณ์ถูกต้องแล้ว ไปทดลองหา

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก วิเคราะห์ข้อมูลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยาวิเคราะห์จากสูตร E_1/E_2 โดยคำนวณหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อย ในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1) และคำนวณหาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E_2) คำนวณหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปเทียบกับเกณฑ์ 80/80 เพื่อแปลผลการดำเนินการ ดังนี้

6.1 ทดลองใช้ครั้งที่ 1 การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) จากการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนผดุงวิทย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 คน เพื่อปรับปรุงด้านการใช้ภาษาและกิจกรรม พบว่า มีประเด็นที่ต้องดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขคำชี้แจงที่ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม บางชุดกิจกรรมไม่สามารถสื่อความหมายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ เพิ่มรายละเอียดคำชี้แจง เพิ่มเติมภาพ และแก้ไขคำผิด ฉีกคำ ตัดคำ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงภาษาที่ใช้ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

6.2 ทดลองใช้ครั้งที่ 2 การทดลองกับกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนผดุงวิทย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน โดยความร่วมมือของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 นักเรียนที่ใช้แบ่งเป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละ 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 80.89/81.85

6.3 ทดลองใช้ครั้งที่ 3 การทดลองกับกลุ่มใหญ่ (Filed Testing) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนผดุงวิทย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน โดยความร่วมมือของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/ เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้าง

ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 80.67/81.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฝายนาแซง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองตามขั้นตอนโดยทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วดำเนินการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ใช้เวลาในการสอน 20 ชั่วโมง ขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้มีการวัดและประเมินผลหลังจบการเรียนรู้แต่ละแผน หลังจากดำเนินการสอนครบ 5 ชุดกิจกรรมแล้ว ให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน พร้อมทั้งให้นักเรียนตอบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบที แบบไม่อิสระ (t-test Dependent) สำหรับแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของโพลยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ผู้วิจัยดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ชุด คือ ชุดที่ 1 เรื่อง โจทย์ปัญหาร้อยละ ชุดที่ 2 เรื่อง อัตราส่วน ชุดที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนที่เท่ากัน ชุดที่ 4 เรื่อง มาตราส่วน และชุดที่ 5 เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับอัตราส่วนและมาตราส่วน ซึ่งในแต่ละชุดมีองค์ประกอบ คือ 1) คำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) คำแนะนำการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) แบบทดสอบและเฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน 5) ใบความรู้ประจำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีผลการพิจารณาความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.83 – 5.00 และส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าตั้งแต่ 0.00 - 0.80 และภาพโดยรวมทั้งหมด พบว่า ความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.83 , S.D. = 0.29)

สำหรับผลการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จากการทดลองใช้ครั้งที่ 1 แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนผดุงวิทย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 3 คน พบว่า มีประเด็นที่ต้องดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขคำชี้แจงที่ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม บางชุดกิจกรรมไม่สามารถสื่อความหมายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ เพิ่มรายละเอียดคำชี้แจง เพิ่มเติมภาพ และแก้ไขคำผิด ฉีกคำ ตัดคำ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงภาษาที่ใช้ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และทดลองใช้ครั้งที่ 2 ทดลองกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนผดุงวิทย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจำนวน 9 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 80.89/81.85 และทดลองใช้ครั้งที่ 3 ทดลองกับกลุ่มใหญ่ (Filed Testing) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนผดุงวิทย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 30 คน เพื่อยืนยัน

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 80.67/81.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฝายนาแซง มีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา มีค่าเท่ากับ 27.00 คะแนน และ 48.14 คะแนนตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฝายนาแซงก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมกาเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา มีค่าเท่ากับ 14.14 คะแนน และ 19.29 คะแนนตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฝายนาแซงในภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.86, S.D. = 0.34) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ ข้อสอบสอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.97, S.D. = 0.18) รองลงมา คือ ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนดีขึ้น ศึกษาเข้าใจง่าย ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.25) ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด คือ ทุกคนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{X}$ = 4.57, S.D.= 0.50)

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญที่ค้นพบมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ให้ความคิดเห็นว่าชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 80.89/81.85 และ 80.67/81.33 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 แสดงว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการ เรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบตาม วิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มจาการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างชุดกิจกรรม วิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) วิเคราะห์เนื้อหา การแบ่งหน่วยเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย และศึกษาเอกสารต่างๆ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรม จนได้เนื้อหาแบ่งเป็นชุดกิจกรรมจำนวน 5 ชุด ดังที่ อุษณีย์ เสือจันทร์ (2553 : 26) ได้กล่าวว่า หลักการสร้างชุดกิจกรรมผู้สร้างต้องศึกษาปัญหาของเนื้อหาที่นำมาสร้าง โดยนำมาตั้ง วัตถุประสงค์ตลอดจนรูปแบบ และวางแผนขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรม การสร้างต้องสอดคล้องกับ เนื้อหาและชุดกิจกรรมที่ต้องการฝึก ต้องนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการมาเป็น แนวทางในการสร้างชุดกิจกรรม ก่อนนำไปใช้ควรมีการทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่องของชุดกิจกรรม นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านตรวจสอบความเหมาะสมของชุดกิจกรรมตลอดจนปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไป ทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพ E1/E2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้ประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองจันทร์ ปะสีรัมย์ (2555) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้าง

ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/81.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของประเทือง ชนะพันธ์ (2552, หน้า 54- 60) ได้ทำการพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้ชุดกิจกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนผดุงวิทย์ ผลการศึกษาพบว่าชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/81.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. การทดลองใช้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า มีคะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา หลังการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ยึดหลักในการ สร้างชุดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการของนักเรียน มีการกำหนดจุดหมายที่จะฝึก เนื้อหาตรงกับจุดหมายที่วางไว้ คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน และชุดกิจกรรมมีหลายรูปแบบ ทำให้ นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญและนักเรียนได้รับการฝึกหลาย ๆ ครั้งและหลายรูปแบบ เมื่อนักเรียน ได้รับการฝึกแล้ว นักเรียนสามารถพัฒนาตนเอง และชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ปัญหามากต่างๆ กันได้ดี ประกอบกับกิจกรรม การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงและแสดงความคิดเห็นภายใน กลุ่ม และเนื้อหาเหมาะสมกับการทำชุดกิจกรรมตรงกับความสนใจของนักเรียน ดังที่ ทิวากร วงษ์เสน (2560, หน้า 58) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนสำเร็จรูปสอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียน ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์หลายชนิด ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมี

ประสิทธิภาพ โดยพึ่งครูน้อยที่สุด ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างอิสระด้วยความสะอาดตาม ความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการพึ่งพาตนเองในการศึกษาหาความรู้ และเป็นเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังจบบทเรียนแต่ละครั้ง อีกด้วย ส่งผลให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของพรพรรษา เชื้อวีระชน (2553) ได้ทำการวิจัยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ผลการเรียนรู้หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม คณิตศาสตร์ เรื่องร้อยละและอัตราส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับความ พึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.85) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ถึงมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะชุดกิจกรรมครอบคลุมเนื้อหาจึงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การจัด กิจกรรมการเรียนรู้นักเรียน ทุกคนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมมีความน่าสนใจและเป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียน ภาษาที่ใช้ ศึกษาแล้วเข้าใจง่าย เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปยาก และช่วยให้เกิด ความรู้ความเข้าใจในบทเรียนดีขึ้น สอดคล้องกับสมพร ตอยยีบี (2554 : 39) ได้กล่าวว่า การสร้างชุด กิจกรรมต้องมีหลักการ และ แนวทางต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดชุดกิจกรรมที่ชัดเจน แน่นอน และ ภาษา ที่เข้าใจง่ายเหมาะสม กับวัยควรมีความยากง่ายแตกต่างกัน และต้องมีหลายรูปแบบ เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสในการใช้ภาษา อย่างมีประสิทธิภาพ แบบฝึกนั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้เรียนทำให้เด็ก เกิดความเข้าใจในบทเรียนดียิ่งขึ้น และในด้านครูผู้สอนเกี่ยวกับ เนื้อหาวิธีการสอน และกิจกรรม เพื่อ พัฒนาทักษะของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงส่งผลให้ การวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ร้อยละและ อัตราส่วน อยู่ในระดับมากที่สุด

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ สูงขึ้น นำความรู้และ ประสบการณ์ในการเรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เกิดการเรียนรู้อย่าง เป็นสุข มีความ พึงพอใจต่อการเรียนการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรสร้างชุดกิจกรรมเพื่อเสริมการเรียนการสอนในทุกสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1.2 ใช้เป็นแนวทางในการเสริมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

1.3 ควรให้ผู้เรียนนำชุดกิจกรรมไปศึกษาด้วยตนเองเป็นการซ่อมเสริมเนื้อหาในจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น ๆ ส่วนนักเรียนที่ขาดเรียนก็นำไปศึกษาด้วยตนเองได้ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อระบบการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป

2.1 ควรสนับสนุนให้หาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ร่วมกับการใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อหาวิธีการสอนที่ดีที่สุดที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วน พร้อมทักษะอื่น ๆ ที่ต้องการ

2.2 ควรมีการศึกษาการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้น อื่น และในรายวิชาอื่นๆ ที่มีการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอน เช่น วิชาวิทยาศาสตร์

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดของโพลยากับรูปแบบการสอนอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ทิวากร วงษ์เสน. **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การรักษาดุลยภาพของร่างกายมนุษย์และสัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ทองจันทร์ ปะสีรัมย์. (2555). **ผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกลบเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

นพชัย ยอดโยม, ดลชนก พัชนี, และอุไรวรรณ ปานทโชติ. (2562). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ศึกษาครั้งที่ 2 (น.549-559). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ประเทือง ชนะพันธ์. (2552). **รายงานผลการใช้แบบฝึกเสริมทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ.** อุดรธานี : โรงเรียนสุมเส้าวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1.

พรพรรษา เชื้อวีระชน. (2553**). การพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (วิจัยและพัฒนาการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สมพร สีตาล. (2559). **การพัฒนาชุดฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปี ที่ 3 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

โสมภิลัย สุวรรณ์. (2554). **การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วน โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลลำพูน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุษณีย์ เสือจันทร์. (2553). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องวิธี เรียงสับเปลี่ยนและวิธีจัดหมู่กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนนักชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Polya, G. (1957*).* **How to Solve It: A New Aspect of Mathematical Method.** New York : Doubleday and Company Garden City.

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โรงเรียนบ้านปางส้าน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Fine motor development of preschool children in Kindergarten grade 3 by using drawing and painting activities Ban Pang San School, Mae Sot District, Tak Province

พัฒติกานต์ มีหนู[1], ชวนชม เครือเขียว[2], โอไออารญา รตะจารุก[3], ยศ สุโพธิ์ภาค[4] และ นลธวัช ยุทธวงศ์[5]
Pattikan Meenu, Chuanchom Khrueakhieo, Oiaraya Ratajaruk, Suphopaksakun and Nontawat Yuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านปางส้าน จำนวน 17 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสี และแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ก่อนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี อยู่ในระดับปานกลาง หลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กอยู่ในระดับมาก 2) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 หลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้นทุกคน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 , ทักษะด้านร่างกาย, กิจกรรมการวาดภาพระบายสี

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : furnfurn160543@gmail.com โทร. 0832191760
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[3] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[4] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[5] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

This research aims to develop fine motor skills of preschool children. Using painting activities and to compare the ability to use fine motor skills of preschool children who received drawing and painting activities. The sample was 17 male and female early childhood children aged 5-6 years old studying in Kindergarten 3, semester 2, academic year 2022, by purposive sampling method.

The research tool was a drawing and painting activity plan. and a test to measure the ability to use fine motor skills of preschool children.

The results of the research revealed that 1) the ability to use fine motor skills of kindergarten 3 students before drawing and painting activities; moderate After the painting activity Kindergarten 3 students had fine motor skills at a high level. 2) Fine motor skills of kindergarten 3 students after drawing and painting activity. All students in Kindergarten 3 had higher fine motor skills. Statistically significant at the .05 level.

Keywords : Fine motor development of preschool children, kindergarten grade 3, physical skills, drawing and painting activities

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ สิ่งที่เด็กได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาช่วงอายุระหว่าง 0 - 6 ปี ถือว่าเป็นช่วงโอกาสทองของการเรียนรู้ ในวัยนี้สมองเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาและได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จะช่วยสร้างเสริมให้มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กอายุ 3 - 6 ปี เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรักความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สำรวจ เล่นทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ทั้งนี้การวางรากฐานของพัฒนาการทุกด้านควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพราะการปูพื้นฐานให้เด็กมีความพร้อมนั้นขึ้นอยู่กับการฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เยาว์วัยการจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กระดับปฐมวัยทุกคนเจริญเติบโตและเรียนรู้อย่างมีความสุขเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง โดยเด็กวัยนี้มีพัฒนาการการเรียนรู้ที่เริ่มจากการรับรู้การเข้าใจเฉพาะสิ่งที่เห็นและจับต้องได้

ดังนั้นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยหากได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลืออย่างถูกวิธี และเป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการเด็กแล้ว จะทำให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะพัฒนาต่อไปอย่างสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2556: 16)

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่ - ถอด กระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมให้ใช้กล้ามเนื้อสายตาร่วมกับมือ เพราะการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กยังไม่พร้อมเท่าที่ควร การเล่นและการจัดกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางมือและตามากที่สุดเด็กจะเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เด็กจะใช้มือในการหยิบจับวัสดุต่าง ๆ ทำให้เข้าใจวิธีการใช้นิ้วจับดินสอได้อย่างถูกวิธี

การวาดภาพระบายสีเป็นกิจกรรมซึ่งช่วยในการทำงานประสานกันระหว่างมือและตา เด็กจะรู้จัก สีเส้น รูปทรง พื้นผิวขนาดที่จะต้องพบในชีวิตประจำวัน การให้เด็กเล่าเรื่องจากภาพที่เด็กวาดจะเป็นการฝึกพูดใช้ภาพในการสื่อสาร แสดงจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ลวดลายและเส้นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในภาพของเด็กประกอบด้วย เส้นพื้นฐานที่นำไปสู่การเขียนตัวเลข ตัวหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่จำเป็นต้องทำแบบฝึกหัดลีลามือขีดเส้นตั้ง เส้นนอน และอื่น ๆ เลย เพราะในการวาดภาพของเด็กจะประกอบด้วยเส้นเหล่านี้อยู่ เพียงแต่ให้เด็กวาดภาพมาก ๆ นอกจากเด็กจะสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายแล้วยังทำให้กล้ามเนื้อมือแข็งแรงสามารถควบคุมการใช้มือและจับดินสอเขียนหนังสือได้ในที่สุด (สิริพรรณ ตันติรัตนไพศาล. 2555: 13) ครูควรให้เด็กคุ้นเคยกับการลากเส้น เข้าใจความหมายของเส้น โดยความเข้าใจจากภาพ เช่น วงกลม เส้นโค้ง ซึ่งการจูงใจครูอาจให้เด็กฝึกวาดรูปหน้าคน หน้ากลม ๆ ตากลม ๆ จะทำให้เด็กเรียนรู้การลากเส้นตัวพยัญชนะ (นิตยา วิยาภรณ์. 2557: 16) การแสดงออกของเด็กวัยนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิด อารมณ์ความมั่นใจจะแสดงออกผ่านมาทางเส้นขีดเขี่ยยิ่งขีดเขี่ยมากเท่าไร โอกาสที่เด็กจะพัฒนาในการเรียนรู้

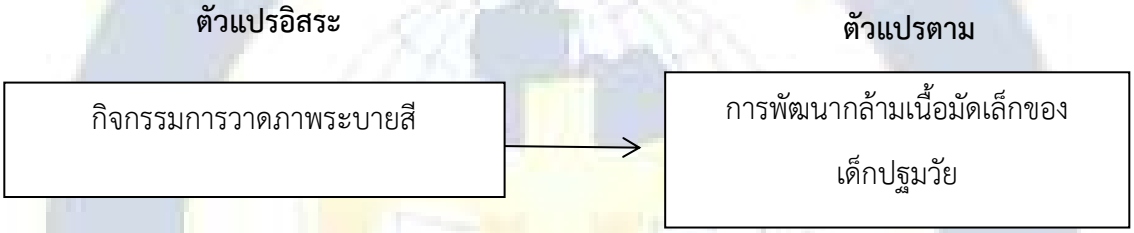
นักเรียนชั้นอนุบาล 3 ในโรงเรียนบ้านปางส้าน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้และเป็นเด็กในโรงเรียนของผู้วิจัยเอง ในขณะที่ผู้วิจัยกำลังจัดการเรียนการสอนอยู่นั้น ผู้วิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และเนื่องจากเด็กในระดับปฐมวัยยังไม่มีความคล่องตัว ไม่มีทักษะในการประสานการใช้มือและสายตากล้ามเนื้อเล็กไม่แข็งแรง ไม่สามารถใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว ตลอดจนการใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการด้วย อาจเป็นเพราะเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพการอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านที่มักไม่ปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้มีผลเสียต่อพัฒนาการของเด็ก ในขณะเดียวกันผู้ปกครองมีค่านิยม

ในการเร่งให้เด็กเขียนหนังสือได้โดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของเด็ก และกระบวนการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนในโรงเรียน ยังขาดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเฉพาะด้าน จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โดยผ่านการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสี เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในเวลาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 และหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่3 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสีโรงเรียนบ้านปางส้าน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่3 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสีโรงเรียนบ้านปางส้าน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสี จำนวน 12 แผน 2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่3 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสีโรงเรียนบ้านปางส้าน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี โดยใช้สถิติ T - test dependent พบว่า ภายหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้นทุกคน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม เท่ากับ 3.71 คะแนน และ 7.06 คะแนน ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

เพื่อพัฒนาทักษะในด้านการวาดภาพระบายสี โดยเสริมสร้างกล้ามเนื้อมัดเล็ก ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ผลการวิจัยพบว่า

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 หลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3 มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้นทุกคน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการวิจัยนี้สอดคล้องกับโอภาส บุญครองสุข (2555: 89) กล่าวไว้ว่า ความสำคัญในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ทางศิลปะให้กบเด็ก คือ การพัฒนาให้เกิดความงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งในการจัดกิจกรรมศิลปะนั้นควรเน้นการพัฒนาประสาทสัมผัสทั้ง 5 และควรเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้คิด ตลอดจนการลงมือปฏิบัติ และสอดคล้องกับ แลนเดอส์ (Landers. 2016: Online) กล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กว่า การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อตาและมือจะทำให้สามารถพัฒนาทักษะในการเขียน การวาด และการจับวัตถุเล็ก ๆ หรืออุปกรณ์ เด็กวัยก่อนเรียนเรียนรู้ที่จะจับต้องวัตถุผ่านกระบวนการมอง ซึ่งจะบอกเขาให้ทำหรือไม่ทำอะไรที่เด็กกำลังทำกับวัตถุ และรุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี (2555: 190) กล่าวว่า การส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก นอกจากกิจกรรมการระบายสียังมีกิจกรรมอีกหลายรูปแบบที่สามารถพัฒนากล้ามเนื้อมือและตา เช่น กิจกรรมปั้น กิจกรรมการร้อยลูกปัด ร้อยหลอดกาแฟ กิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ที่ต้องมีไม้เสียบต่อ ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือและสายตาควบคู่กันไปด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวภา บุญอุไร (2564: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบวาดภาพต่อเติมที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านหนองเสือช้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับ

การจัดกิจกรรมกสร้างสรรค์แบบวาดภาพต่อเติมมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบวาดภาพต่อเติม ทั้งในด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ด้านความยืดหยุ่นในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านความสามารถในการควบคุมการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และด้านความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ตามลำดับ และ 2) ผลการเปรียบเทียบของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ในภาพรวมและรายด้านหลังการจัดกิจกรรมสรรค์แบบวาดภาพต่อเติมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กอายุ 5 - 6 ปี ครูจะต้องให้เวลากับเด็กในการปรับตัวในการทำกิจกรรม ครูควรกระตุ้นเร้าความสนใจให้เด็กเกิดความมั่นใจที่จะทำกิจกรรม

2. ครูผู้สอนควรใช้คำสั่งหรือคำอธิบายที่ง่าย สั้นกระชับและชัดเจนกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเสริมสร้างกล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสีในกลุ่มเด็กพิเศษ เช่น เด็กที่มีพัฒนาการกล้ามเนื้อไม่แข็งแรง เด็กที่มีความบกพร่องทางสมอง

2. ควรมีการศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยจากการทำกิจกรรมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์. (2559). **แนวปฏิบัติตามบันได 10 ขั้น.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพรีวัน.

กรุณา ญาณวินิจฉัย. (2555). **การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ชั้นปฐมวัยที่ฝึกโดยการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาพิเศษ), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2557). **การสอนแบบจิตปัญญา : แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับชั้นอนุบาลศึกษา.** กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์.

กรมวิชาการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560.** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

กรวิภา สรรพกิจจำนง. (2562). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทสที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2559). **เรียนๆ เล่นๆ ที่อนุบาลอมาตยกุล.** กรุงเทพฯ : ที พี พริ้นท์.

จรัล คำภารัตน์. (2561). **การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : เวิลด์มิเดีย.

จันทร์เพ็ญ ศรีมันตะ. (2561). **คู่มือดูแลลูกรัก.** กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิ่ง.

จารุณี เนตรบุตร. (2558). **การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีระหว่างอายุ 9-12 ปี ที่มีภูมิหลังแตกต่างกันโดยทฤษฎีของวิคเตอร์โลเวนเฟลด์.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2558). **พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ.** กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิ่ง.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). **นวกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ดนู จีระเดชากุล. (2556). **นันทนาการสำหรับเด็ก.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงเดือน ศาสตรภัทร. (2555). **พัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีเพียเจท์.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ธมลวรรณ เชื้อบ่อคา. (2563). **การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.** รายงานการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2556). **ผลของการใช้กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งที่มีต่อความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 โรงเรียนอันนาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร.** วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. 6(3), 186.

นิตยา วิยาภรณ์. (2557). **ผลการจัดกิจกรรมการเขียนพยัญชนะไทยโดยใช้รูปภาพประกอบกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3.** วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 6(3), 17.

นภเนตร ธรรมบวร. (2557). **รายงานการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย (4-6 ปี).** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เบญจา แสงมลิ. (2555). **การพัฒนาเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ประมวญ ดิดคินสัน. (2556). **จิตวัฒนา: จิตวิทยาเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

พรรณี ช.เจนจิต. (2558). **จิตวิทยาการสอน.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2555). **3 มิติ: ทัศนะทางศิลปะและศิลปศึกษา.** กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

พูนสุข บุณย์สวัสดิ์. (2558). **เมื่อหนูน้อยหัดเขียน.** กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิ่ง.

ภรณี คุรุรัตนะ. (2555). **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3-5) ปี.** กรุงเทพฯ : เซเว่น พริ้นติ้งกรุ๊ป.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2562). **เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการพัฒนาเด็กปฐมวัย.** นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มานพ ถนอมศรี. (2556). **คู่มืองานประดิษฐ์และสร้างสรรค์ด้วยกระดาษ.** กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2562). **คู่มืองานประดิษฐ์และสร้างสรรค์ด้วยกระดาษ.** กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.

รัชนี รัตนา. (2558). **ผลของการใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เลิศ อานนัทนะ. (2555). **เทคนิควิธีสอนศิลปะเด็ก.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วรรณี อยู่คง. (2557). **ความสามารถของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรางคณา กันประชา. (2558). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วราภรณ์ นาคะศิริ. (2556). **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2559). **นิทรรศการผลงานศิลปะสะสม swu art collection 2012.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ส. ศิษย์คเณศ. (2562). **ศิลปะเข้าใจง่าย.** กรุงเทพฯ : พิฆเนศ.

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2555). **คหเศรษฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล. (2555). **ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2555). **การวัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : ดอกหญ้าวิชาการ.

สุชา จันทร์เอม. (2558). **จิตวิทยาเด็ก.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุมนา พานิช. (2558). **การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก.** ราชบุรี : ชุมชนเมืองราชบุรี.

สุวภา บุญอุไร. (2564). **ผลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบวาดภาพต่อเติมที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านหนองเสือช้าง.** วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 5(2), 97.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2561). **รายงานการวิจัยประเมินผลงานพัฒนาบุคลากร: การเตรียมผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2556). **แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559): ฉบับสรุป.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). **คู่มือการปฏิบัติงานการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อธิษฐาน พลศิลป์ศักดิ์กุล. (2556). **กระตุ้นกล้ามเนื้อมัดเล็กเสริมสร้างสติปัญญา.** บันทึกคุณแม่. 9(118), 110-114.

อารี สุทธิพันธ์. (2558). **ศิลปนิยม.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ลาดพร้าว.

เอื้อพร สัมมาทิพย์. (2557). **นิทานพยัญชนะไทย กไก่ ถ ถุง ภ สำเภา.** กรุงเทพฯ : พาสพับลิชชิ่ง.

โอภาส บุญครองสุข. (2555). **เราจะสอนวิชาศิลปศึกษาให้เด็กเกิดสุนทรียภาพตามแนวปรัชญาใด.** ใน ศิลปศึกษา-ศึกษาศิลปะ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. (2555). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน.** กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

Lander, Herbert. (2016). **Language and culture.** New York : New YorkUniversity Press.

Peterson. (1958). **Kindergarten: The Key to Child Growth.** New York : Exposition Press.

การพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Development of fine motor skills for age groups with today's activities. Kindergarten level, year 2/1 Taksin Rachanusorn School Mueang District Tak Province

อารียา ตองใจ[1], สุมิตรา ชาตานันท์[2], ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม[3], นันทิกร อุดมศิลป์[4] และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์[5]
Arleeya Thongjai, Sumitra Chatanan, Nattakarn Permim, Nanthikorn Udomsin and Titimon Chadcharunrat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และแบบประเมินคะแนนการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้แบบประเมินกลุ่มประชากรจำนวน 17 คน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีคะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 8.88 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 12.94 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.06

คำสำคัญ : การพัฒนาเด็กปฐมวัย, ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก, กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

---

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : areeyatongchai24@gmail.com โทร. 065-0137604
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[4] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[5] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

The purpose of this research is To develop and compare the development of fine motor skills of early childhood children through creative arts activities. Kindergarten 2/1 level, Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province. The sample group is male and female students, aged between 4-5 years old, studying in Kindergarten 2/1. Academic Year 2022 of Taksin Rachanusorn School, 17 students. The tools used in this research consisted of creative arts activity plan and a record form for recording the use of fine motor skills of preschool children.

The results showed that small muscle development before and after using creative arts activities of preschool children, kindergarten grade 2 / 1 , Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province, by using a population assessment form of 17 people who were given creative arts activities. Trial is higher than before. The percentage of scores before the experiment was 8.88 and the percentage of scores after the experiment was 12.94 with a mean score difference of 4.

Keywords : Development of Young Children, Fine motor skills, Creative art activities

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 2)

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจึงเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลและมุ่งเด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 26)

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้หลายด้าน เพราะธรรมชาติของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดและจินตนาการอย่างอิสระเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่ม มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรม

เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ ควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้กำกับดูแลกระตุ้นให้แรงเสริม ดังนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้ของเด็กจะพัฒนาให้เด็กดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความคิดอิสระ รู้จักที่จะให้การช่วยเหลือ การแบ่งปัน ความร่วมมือ และเรียนรู้ที่จะคิดและตัดสินใจ (รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี, 2555 : 199)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และเนื่องจากเด็กในระดับปฐมวัยยังไม่มีความคล่องตัว ไม่มีทักษะในการประสานการใช้มือและสายตา กล้ามเนื้อเล็กยังไม่แข็งแรง ไม่สามารถใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว ตลอดจนการใช้ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ อาจเป็นเพราะเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพการอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านที่มักไม่ปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้มีผลเสียต่อพัฒนาการของเด็ก ในขณะเดียวกันผู้ปกครองมีค่านิยมในการเร่งให้เด็กเขียนหนังสือได้ โดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของเด็ก และกระบวนการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนยังขาดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเฉพาะด้าน (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2557 : 29)

จากสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ได้พบสภาพปัญหาดังเช่นกล่าวข้างต้น ครูผู้สอนจึงหาวิธีการที่จะแก้ปัญหา โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบด้วยกิจกรรม การระบายสี การพิมพ์ภาพ การขยำกระดาษ การฉีก ตัด ปะ การติดวัสดุ การปั้น และการสร้างภาพ ซึ่งครูผู้สอนคาดหวังว่าจะนำชุดกิจกรรมมาจัดเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จะมีพัฒนาการก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แตกต่างกัน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเนื้อหาออกเป็นดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

บริบทของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

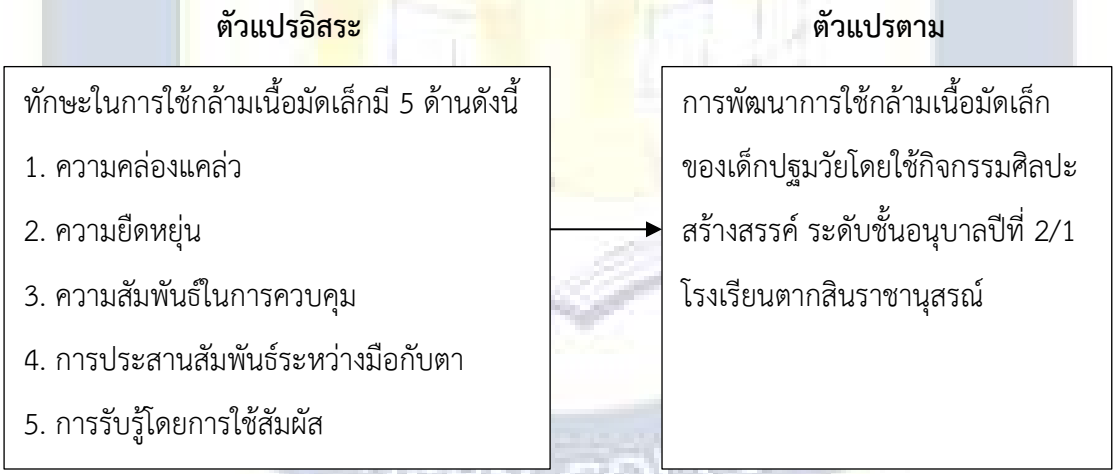
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นอนุบาล 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

การพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 12 แผน และ 2) แบบประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ด้านความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น ความสัมพันธ์ในการควบคุม การประสานระหว่างมือกับตา การรับรู้โดยการสัมผัส จำนวน 1 ชุด

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของประชากร เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 มีทั้งสิ้น จำนวน 17 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 58.82 และเพศหญิง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.18

ตอนที่ 2 ผลการการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้แบบประเมินกลุ่มประชากรจำนวน 17 คน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีคะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 8.88 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 12.94 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.06

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หลังการทดลองเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 51.71 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดผลในการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ ผกากานต์ น้อมเนียม (2556) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็ก กล่าวคือ กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอวัยวะที่สำคัญ การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อตา มือ นิ้วมือ และแขนที่

สัมพันธ์กัน ช่วยในการพัฒนาการของการรับรู้และสติปัญญาที่ว่องไว และสามารถทำกิจกรรมประจำวันได้คล่องแคล่ว ตลอดจนพื้นฐานความสามารถในการเขียนของเด็กต่อไป และ อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2556) กล่าวว่า กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอวัยวะที่สำคัญหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การติดกระดุม การรูดซิป แปรงฟัน ผูกเชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ด้านสติปัญญาให้ดีขึ้นเพราะกล้ามเนื้อมัดเล็กมีส่วนทำให้เด็กได้ใช้มือสำรวจ สังเกต จากการสัมผัส จับต้องในทุกๆ กิจกรรม

การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์พบว่า ผลการการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้แบบประเมินกลุ่มประชากรจำนวน 17 คน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีคะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 8.88 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 12.94 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.06 ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก ช่วยให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน และเพลิดเพลินไปกับการลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งยังเป็นการฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีความสอดคล้องกับพัฒนาการและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย เด็กได้สัมผัสสื่อวัสดุ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาให้มีความสัมพันธ์กันจนเกิดความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อมือทั้งสองข้างมากขึ้น เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การกำหนดให้มีกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ควรให้มีการทำซ้ำบ่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กให้มากขึ้น จะทำให้เห็นผลชัดเจนว่า เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่ดีมากขึ้น

2. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครูควรมีการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ให้มีความหลากหลายและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

3. ผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน นำผลการวิจัยมาปรับปรุงการสอนของโรงเรียนให้มีการจัดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีผลต่อพัฒนาการในด้านอื่นๆ เช่น พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านการคิดแก้ปัญหา พัฒนาการทางภาษา ฯลฯ

2. การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ควรใช้กิจกรรมอื่นที่นอกเหนือจากกิจกรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น การทำกิจกรรมพลศึกษา โยน - รับลูกบอล การทำกิจกรรมเสรี ด้านการคีบ ด้านการตักฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กฤษณา รักนุช. (2560). **การพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Gesell เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนระดับปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : เบรน-เบส บุ๊คส์.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2559). **เรียนๆ เล่นๆ อนุบาลอมาตยกุล.** กรุงเทพฯ : ทีพี พริ้นท์.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2559). **ปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : ยูไนเต็ด โปรดักชั่น.

คำวัง สมสุวรรณ. (2551). **การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการปั้นดิน**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฉวีวรรณ จันทร์อ่อน. (2562). **คู่มือการสอนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยระดับอายุ 4-5 ปี.** โรงเรียนอนุบาลราชภัฏกำแพงแสน. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงแสน

ชัยนงค์ พรหมวงศ์. (2551). **ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน.** (พิมพ์ครั้งที่ 9 : 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดวงเดือน ศาสตรภัทร. (2555). **การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธนารัตน์ เจือจันทร์. (2554). **ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเชือก.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นลินี เชื้อวนิชชากร. (2555 : เมษายน). **Small hand Bigskill**. นิตยสารรักลูก. 30(351), 156–159.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น.** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ประนัดดา รัตนไตรมาส. (2557). **ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปริษา บุญมาศ. (2551). **ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสี**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผกากานต์ น้อยเนียม. (2556). **ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กอายุ 4 – 5 ปี ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยดิน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรรณี ช.เจนจิต. (2538). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.

พัชรี ผลโยธิน และ วรนาท รักสกุลไทย. (2557). **มิติใหม่ในการส่งเสริมภาษาและการรู้หนังสือของเด็กปฐมวัย**. (เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ โรงเรียนเกษมพิทยา) ม.ป.ท. (อัดสำเนา).

พรเพ็ญ บัวทอง. (2555). **ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รวิพร ผาด่าน. (2557). **ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี. (2555). **การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้กิจกรรมการประกอบอาหารประเภทขนมไทย**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เลิศ อานนัทนะ. (2555). **ศิลปะในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.

วลัยภรณ์ สิงห์น้อย. (2556). **ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2**. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. 6(3).

ศรีแพร จันทรทภิรมย์. (2550). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2555). **คู่มือการใช้อุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด – 5 ปี**. กรุงเทพฯ : บริษัทบียอนด์ พับ ลิสชิ่ง จำกัด.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2557). **ดูแลลูกอย่างไรในวันอนุบาล**. กรุงเทพฯ : บุ๊คบุรี.

สรวงพร กุศลส่ง. (2559). **บรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.** เพชรบูรณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). **ระบบการประเมินคุณภาพและมาตราฐานการศึกษาแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2554). **แนวดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์พัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **สมรรถนะของเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี: แนวแนะสำหรับผู้ดูแลเด็กครู และอาจารย์**. กรุงเทพฯ : แปลน ฟอร์ คิดส์.

หทัยรัตน์ สงสม. (2556). **ผลการใช้ชุดการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) อำเภอเมืองจังหวัดยะลา**. ยะลา : ม.ป.ท.

อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. (2556). **กระตุ้นกล้ามเนื้อมัดเล็กเสริมสร้างสติปัญญา.** บันทึกคุณแม่. 9(118), 110.

อรุณี หรดาล. (2560). **แนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย**. ในประมวล สาระวิชาชุดการวัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัญชลี จวงจันทร์. (2559). **กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579).** กรุงเทพฯ : กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อุไรวรรณ มาตมุงคุณ. (2554). **พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะจากงานกระดาษ**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. (2545). **การอบรมเลี้ยงดูเด็ก.** กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

Kellogg, R. & O'Dell, S. (1967). **The Psychology of Children's Art. Del Mar**. Calif. : CRM Associates for Random House.

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ชั้นอนุบาล 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

The development of basic math skills for early childhood children. Using the form of creative art activities for learning in Kindergarten 2/3 Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province

อภิญญา มโหฬาร[1], ไพรินทร์ บุหลัน[2], โอไออารญา รตะจารุก[3], จินดามณี เลิศมโนกุล[4] และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์[5]

Apinya Mahoran, Pairin Bulan, Oiaraya Ratajaruk, Chindamanee Lertmanokul and Titimon Chadcharunrat

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบการพูดของเด็กปฐมวัยชั้น 2/3 ก่อนและหลังการใช้นิทาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ของโรงเรียนโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 16 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมาเองดังนี้ 1) แผนการจัดประสบการณ์ (กิจกรรมเสริมประสบการณ์) จำนวน 5 แผน ซึ่งเป็นแบบทดสอบ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ชุดที่ 1 การบอกตำแหน่ง ชุดที่ 2 การจำแนก ชุดที่ 3 การนับปากเปล่า 1 – 30 ชุดที่ 4 การรู้ค่ารู้จำนวน ชุดที่ 5 การเพิ่ม – การลด 1 – 10 2) แบบสังเกตประเมิน ก่อน-หลัง การใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้รายสัปดาห์ ตลอด 6 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมการใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น

คำสำคัญ : กิจกรรมการเล่านิทาน, การพัฒนาเด็กปฐมวัย, การพูดของเด็กปฐมวัย

[1] นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : pongsakornjaicom@gmail.com โทร. 092-8893899

[2,3,4,5] อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

This independent research The objectives were to study the state and compare the speech of early childhood grade 2/3 children before and after using the story. The sample group used in the research were 16 preschool children in kindergarten grade 2/3 of Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province in the first semester, academic year 2022, obtained by purposive sampling. tools used in this research The researcher has defined the research tools developed by himself as follows: 1) Experience plan. (experience-enhancing activities) of 5 plans, consisting of 5 tests, namely Set 1: Positioning, Set 2, Classification, Set 3, Oral counting 1-30, Set 4, Recognition of numbers, Set No. 5 Increasing – Decreasing 1 – 10 2) Observational assessment form before and after the use of creative art activities for learning.

The research results showed that the development of basic mathematics skills for preschool children By using the form of creative arts activities for learning weekly for 6 weeks before the activity, using the form of creative arts activities for learning children received an average score of 60%. and after storytelling activities The children received an average score of 90 percent. which shows that storytelling activities As a result, children develop basic math skills higher.

Keywords : Storytelling Activities, Development of Young Children,
Speaking of Young Children

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์นับเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ประเทศใดที่คนในชาติมีความรู้ ประเทศนั้นย่อม มีความเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนในชาติของตน โดยการให้ความสำคัญต่อการให้การศึกษา แก่คนในชาติเพราะการศึกษาคือการพัฒนาให้คนมีความรู้ที่สามารถสร้างตนให้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น สร้างชาติให้อยู่อย่างมีความสุขและรุ่งเรืองได้ (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2542 : 86) ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรต้องเริ่มต้นตั้งแต่ปฐมวัย เด็กจึงเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ายิ่งเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและความเป็นมนุษย์เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ อนาคตของชาติจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็ก เด็กที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีพัฒนาการทุกด้านที่เหมาะสมกับวัยจะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมใดอย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

เด็กในวัยเริ่มแรกของชีวิต หรือที่เรียกว่า “เด็กปฐมวัย” คือวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี จัดได้เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิต ทั้งนี้เพราะพัฒนาการทุกๆ ด้านของมนุษย์ทั้ง ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพโดยเฉพาะด้านสติปัญญาจะเจริญมากที่สุดในช่วงนี้(เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 : 12) ซึ่งในช่วงอายุ 0 – 4 ปี จะพัฒนาได้ถึงร้อยละ 50 จะเพิ่มอีกร้อยละ30 ในช่วงอายุ 4 – 8 ปี และที่เหลืออีกร้อยละ 20 จะพัฒนาระหว่างอายุ 8 – 17 ปี โดยประมาณ(ภรณี คุรุรัตนะ, 2540 : 46) ดังนั้นการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะและพัฒนาการให้กับเด็กในช่วงนี้จึงมีความสำคัญมากการพัฒนาเด็กต้องครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา คณิตศาสตร์นับเป็นความสามารถทางสติปัญญา และเป็นทักษะด้านหนึ่งที่ควรส่งเสริมและจัดประสบการณ์ให้กับเด็กเนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน ถ้ามองไปรอบๆ ตัวจะเห็นว่าชีวิตเราเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์มากมาย เริ่มตั้งแต่เลขที่บ้าน ทะเบียนบ้าน ทะเบียนรถปฏิทิน นาฬิกา เวลา การซื้อขาย การคมนาคม และการติดต่อสื่อสาร สิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ด้วยทั้งสิ้น (นิตยา ประพฤติกิจ, 2537 : 241) ซึ่งในชีวิตประจำวันของเด็กวัยก่อนประถมศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์อยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่ตื่นนอนในตอนเช้าเด็กรู้จักคำว่า“เช้า”ซึ่งเป็นคำบอกช่วงเวลา เมื่อจะแปรงฟันเด็กจะต้องใช้การสังเกต เพื่อจำแนกให้ได้ว่าแปรงสีฟันอันไหนเป็นของตน เด็กต้องสังเกตและจดจำตำแหนงของสีของที่ต้องใช้อยู่เป็นประจำนอกจากนี้เด็กต้องนับจำนวนสิ่งของของใช้ ความคิดเกี่ยวกับการเปรียบเทียบจำนวนสิ่งของว่ากลุ่มใดมีจำนวนมากว่ากลุ่มใดน้อยกว่า เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532 : 616) ดังนั้นการฝึกให้เด็กเกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพราะหลักการทางคณิตศาสตร์จะทำให้เด็กรู้จักคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักค้นคว้าหาคำตอบด้วย ตนเอง สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในระดับต่อไปได้ ในปัจจุบันได้มีการจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ได้มีผู้นำวิธีการสอนแบบต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย เช่น การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคณิตเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ขวัญนุช บุญยู่ฮง (2546) การจัดประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สรรพมงคล จันทร์ด้ง (2544) การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ อำพวรรณ์ เนียมคำ (2545) เป็นต้นจะเห็นได้วิธีการสอนคณิตศาสตร์มีความหลากหลาย แต่ในการจัดการเรียนการสอนซึ่งพบว่ามีการกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยความเพลิดเพลิน และความสนใจของเด็กต่อมาระยะหนึ่งได้มีผู้นำศิลปะมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมศิลปะการวาดภาพนอกห้องเรียนเพื่อศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็ก จิตทนาวรรณ เดือนฉาย (2541) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก กรรณิการ์ โยธาวินทร์ (2545) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

โดยใช้ทรายสีเพื่อศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็ก วราภรณ์ นาคะศิริ (2546) ศิลปะช่วยให้เด็กสื่อสารและบูรณาการประสบการณ์ที่มี เด็กสามารถผสมผสานความรู้ วิทยาศาสตร์ สังคม คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ลงในศิลปะที่เด็กแสดงออกเด็กได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและเรียนรู้อย่างอิสระ สื่อศิลปะเป็นรูปแบบโดยธรรมชาติที่ทำให้มีการแสดงออกและค้นคว้าที่นำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กและเข้าใจโลก ซึ่งทำให้เด็กได้คิดพัฒนาสร้างสรรค์จากการถ่ายโยงภาพที่เห็นเป็นศิลปะของการเรียนรู้ที่สำคัญ เด็กได้ทั้งสุนทรียภาพในงานศิลปะควบคู่ไปกับการเรียนสาระวิชา ซึ่งศิลปะจะเป็นแก่นของการพัฒนาได้ เพราะเด็กได้แสดงออกดังพุทธิปัญญาทั้งหมดที่มีและกระบวนการการเรียนรู้ผ่านทางศิลปะเด็กเล็กต้องการสัมผัสและการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547ก : 35) การเรียนรู้ศิลปะเป็นกิจกรรมที่เด็กสัมผัสได้ สามารถระบายความคิดความรู้ และสื่อบอกให้ผู้อื่นรู้นอกจากนั้นศิลปะยังเป็นกิจกรรมที่เพลิดเพลินที่กระตุ้นการเรียนรู้ทักษะคณิตศาสตร์เป็นทักษะที่แทรกอยู่ได้ทุกกิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจค้นคว้า เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการ อันจะส่งผลให้เด็กมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นเหตุเป็นผล รู้จักการสังเกต ซึ่งสอดคล้องกับพีระพงษ์ กุลพิศาล ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะจะช่วยให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งรอบๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสี รูปทรง รูปร่าง พื้นผิว พื้นที่ว่าง น้ำหนัก อ่อน – แก่ของสี การที่เด็กได้วาดภาพซักภาพก็เป็นสิ่งที่ทำให้ทราบว่า เขาได้เรียนรู้แล้วมีประสบการณ์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวในระดับใด เป็นการเรียนรู้จากการใช้ความรู้สึกสัมผัสอย่างแท้จริง (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2536 : 9 – 29) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นการเรียนรู้ ถูกพัฒนาขึ้นมาโดย ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ที่เน้นว่าศิลปะเป็นการเรียนรู้ ด้วยการกระทำ ทำให้เด็กรับรู้เข้าใจ จำได้สนุกเพลิดเพลินกับสิ่งที่เรียน เด็กได้สังเกต วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สนทนาสื่อความหมาย สรุปแสดงความคิดเห็นจากข้อมูลที่เด็กเรียนรู้การเรียนรู้ถ้าครูกระตุ้นให้เป็นการเรียนรู้จากผลงานวิจัยของ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546) พบว่าสามารถจัดศิลปะเพื่อการเรียนรู้ได้ จำแนกเป็น 6 รูปแบบ ดังนี้ 1) ศิลปะย้ำ เรียกว่า การย้ำการเรียนรู้ด้วยศิลปะ 2) ศิลปะถ่ายโยง เรียกว่า ถ่ายทอดการเรียนรู้เป็นศิลปะ 3) ศิลปะปรับภาพ เรียกว่า ปรับภาพการเรียนรู้เป็นงานศิลปะ 4) ศิลปะเปลี่ยนแบบ เรียกว่า เปลี่ยนสิ่งเรียนรู้สู่งานศิลปะ 5) ศิลปะบูรณาการ เรียกว่า บูรณาการเรียนรู้ที่สู่ศิลปะ 6) ศิลปะค้นหา เรียกว่า ค้นหาความรู้จากศิลปะ

จากการศึกษารูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ พบว่าศิลปะเปลี่ยนแบบ ศิลปะบูรณาการ และศิลปะค้นหา สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ได้ โดยศิลปะเปลี่ยนแบบหมายถึง การเปลี่ยนสิ่งที่เรียนรู้มาสร้างเป็นงานศิลปะ ด้วยการเปลี่ยนรูปแบบและเลือกใช้ในการสร้างเป็นผลงาน ศิลปะบูรณาการหมายถึง การนำความรู้ที่ได้รับมาเป็นพื้นฐานของการพัฒนางานศิลปะเป็นภาพหรือสิ่งประดิษฐ์โดยใช้การสังเกต การเปรียบเทียบ และการนับจำนวนจากนั้นให้เพิ่มเติมตกแต่งได้ตามจินตนาการ และศิลปะค้นหาหมายถึงการใช้ศิลปะเช่นภาพวาดหรือผลผลิตจาก

งานศิลปะมาให้เด็กค้นคว้าค้นหาความรู้จากงานศิลปะ ที่นำมากระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละแบบของศิลปะเด็กจะต้องใช้พื้นฐานทักษะทางคณิตศาสตร์ไปด้วยเสมอเช่นการเปรียบเทียบ การจำแนก การสังเกต การบอกตำแหน่ง การนับ การรู้ค่ารู้จำนวนหรือแม้แต่การเพิ่มการลดจำนวน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรนำไปทดลองใช้เพื่อศึกษาดูว่าเด็กสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้จริงหรือไม่ และผลการวิจัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้เป็นอย่างไร จะเป็นแนวทางของการใช้นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยมาใช้ ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหรืออาจนำไปประยุกต์ในกับการพัฒนาทักษะอื่นๆ สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะรูปแบบต่างๆมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ชั้นอนุบาล 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองจังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

แนวคิดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

แนวคิกเดียวกับกิจกรรมศิลปะ

แนวคิดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

บริบทของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์

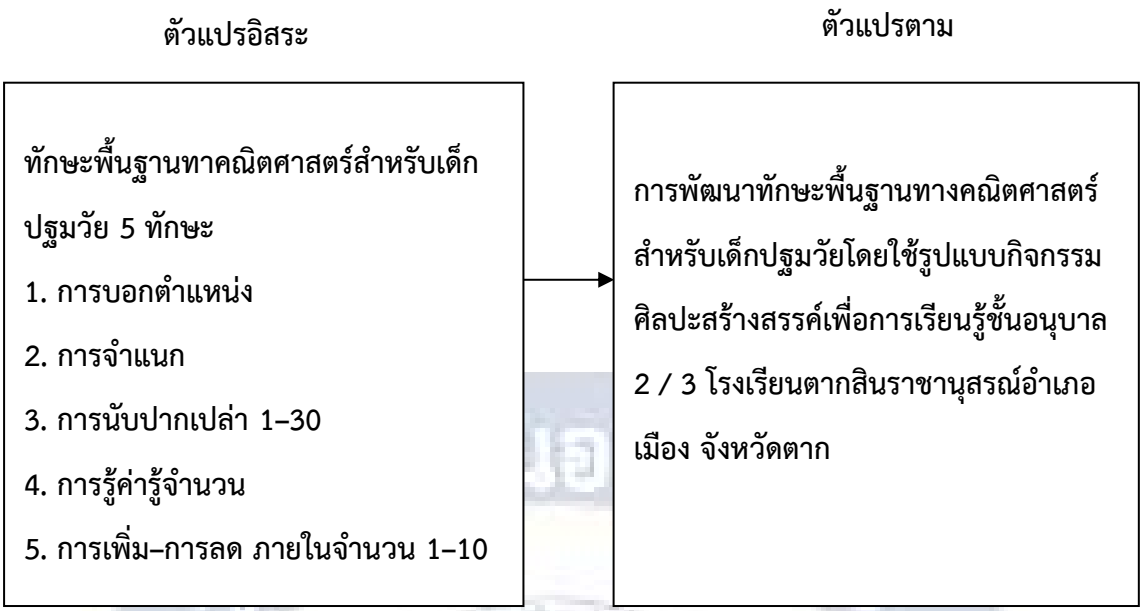
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โรงเรียน

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้ทดลองสัปดาห์ละ 3 วัน เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ผู้วิจัยจัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ซึ่งเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ด้วยแผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เรื่องการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน โดยปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้
4. เมื่อดำเนินการทดลองด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนในการทดลอง เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เรื่องการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เสร็จแล้วผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

ผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ย ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ โดยรวม 5 ทักษะและจำแนกรายทักษะ คือ ทักษะ การบอกตำแหน่ง ทักษะการจำแนก

ทักษะการนับ 1 – 30 ทักษะการรู้ค่ารู้จำนวน และทักษะ การเพิ่ม - ลด ภายในจำนวน 1 - 10 อยู่ในระดับดี แตกต่างจากก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในทุกทักษะสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าปรากฏผลดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ หลังการทดลองมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอภิปรายผลได้ว่าการที่เด็กมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นเนื่องจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ โดยใช้ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบ 4 ขั้นตอนที่มีผลต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ดังนี้ คือ

1.1 การกระตุ้นการเรียนรู้ หมายถึง การให้สิ่งเร้ากระตุ้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระที่ต้องการให้นักเรียนอย่างใดอย่างหนึ่ง จูงใจให้เด็กคิดและติดตามโดยใช้คำถามสนทนาการอภิปราย การสังเกต หรือการค้นหา ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้การกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถามของครู กระตุ้นด้วยสื่อของจริง รูปภาพ เกม นิทาน หรือสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยการสนทนา ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ในลำดับต่อไป สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2540:32) กล่าวว่า กิจกรรมทางคณิตศาสตร์ในแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา ควรมีอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนที่เป็นรูปธรรมให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สัมผัส ทดลอง สำรวจ ค้นคว้า แก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้จัดสภาพแวดล้อม เตรียมกิจกรรม จัดหาสื่อ คอยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิด ซึ่งมีในขั้นกระตุ้นการเรียนรู้ ให้เด็กได้สังเกตเพื่อนำไปสู่เรื่องที่เรียน เช่น กิจกรรมในการวิจัย หน่วยการเรียนการสอน หน่วยรูปทรงต่างๆ ซึ่งเป็นการใช้สื่อการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยสื่อของจริงโดยให้เด็กสังเกตรูปทรงต่างๆ เป็นการจูงใจให้เด็กคิด และ ติดตาม การสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สอนจากสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์หรือสิ่งที่เด็กพบเห็นการเรียนจากประสบการณ์ได้เรียนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้คิดได้ใช้ได้ทำด้วยตนเองจึงทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

1.2 กรองสู่มโนทัศน์ เป็นขั้นกระตุ้นให้เด็กสะท้อนคิดด้วยการโยงข้อความรู้ที่เด็กเคยเรียนมากับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ซึ่งสอดคล้องกับ พวงรัตน์ พุ่มคชา (2545:19 อ้างอิงจาก Croft และ Hess.

1985) กล่าวว่าเด็กสามารถเรียนรู้ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์จากกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์นั้นสามารถสอดแทรกหรือบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ๆ การเรียนเกี่ยวกับตัวเลข รูปทรง ขนาด ลำดับ การจัดหมู่ และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ถือว่าเป็นประสบการณ์ของเด็กที่ช่วยสอนเด็กตามธรรมชาติจากการได้สัมผัสสื่อของจริงประกอบคำอธิบายของครูมีผลทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ในการวิจัยผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการทดลอง และค้นพบเด็กนำความรู้ที่ได้จากการเรียนพัฒนาเป็นความรู้ไหม่และเข้าใจมโนทัศน์ยิ่งขึ้น เช่น เด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนมีปฏิสัมพันธ์สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันจึงทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์จากการทำกิจกรรม เช่น การเรียนการสอนหน่วยเรื่องอาหาร เรื่องย่อยผลไม้ เด็กแต่ละคนเลือกบัตรภาพผลไม้ และสังเกตภาพของตนเองพร้อมทั้งบอกลักษณะของผลไม้ของตนเองตามความเข้าใจโดยครูเป็นผู้อธิบายเพิ่มเติมจนครบทุกคนจากนั้นครูในคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด เช่น ให้เด็กจับกลุ่มผลไม้ที่มีลักษณะเหมือนกันกับเพื่อนและร่วมกันแสดงความคิดหาเหตุผล ในขณะทำกิจกรรมเด็ก ๆ มะม่วงมีสีเหมือนกัน ส้ม กับ แตงโมมีรูปทรงเหมือนกัน มะม่วงกับเงาะมีรสชาติหวานเหมือนกันกล้วย กับ ทุเรียนมีกลิ่นหอมเหมือนกัน แตงโม กับ ลำไยต้องปลอกเปลือกก่อนกินเหมือนกัน เป็นต้น จากกิจกรรมทำให้เด็กเกิดมโนทัศน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับจิตทนาวรรณ เดือนฉาย (2541:80 – 83) ที่เน้นการสัมผัสจริงโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กคิดหาคำตอบได้เป็นอย่างดี

1.3 การพัฒนาด้วยกิจกรรมศิลปะ หมายถึง เป็นขั้นของการนำศิลปะมาพัฒนาการเรียนรู้ให้ชัดเจนขึ้น โดยครูมอบหมายให้เด็กถ่ายโยงความรู้ ความเข้าใจหรือสาระที่เรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามรูปแบบศิลปะที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ และความคิดจินตนาการที่ตนเองรู้สึกมาเป็นงานศิลปะโดยการทำงานศิลปะในรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบคือ ศิลปะเปลี่ยนแบบ ศิลปะบูรณาการ และศิลปะค้นหา เพื่อถ่ายโยงความรู้ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในแต่ละทักษะ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547:189) กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจค้นพบและได้ทดลองกับสื่ออุปกรณ์ทางศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาการคิดรวบยอดทางพื้นฐานวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์จากการสังเกต และการประเมินภาพ การจัดกิจกรรมศิลปะควรแนะนำหรือบอกเด็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ให้โอกาสแก่เด็กในการทำงานตามความพอใจและเป็นอิสระในขณะทำกิจกรรมผู้วิจัยให้อิสระในการทำกิจกรรมและให้เด็กได้เลือกใช้อุปกรณ์ในการทำงานศิลปะตามความพอใจ อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ อุปกรณ์กลาง คือ อุปกรณ์ที่ในภายในกลุ่ม เช่น กาว กรรไกร สี กระดาษสีต่าง ๆ เศษวัสดุกระดุม เกล็ดปลา ลูกปัด เป็นต้น และอุปกรณ์ในหน่วยการเรียน เช่น รูปภาพ หุ่นจำลอง สื่อของจริง เช่น ดินเหนียว ดินทราย เมล็ดพืชเป็นต้น ดังนั้น

เด็กจะสามารถเลือกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมศิลปะได้อย่างอิสระและเกิดการเรียนรู้การเลือกใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับงานศิลปะแต่ละประเภท เรียนรู้อุปกรณ์ศิลปะที่สามารถใช้ด้วยกันได้ เช่น การใช้กาวลาเท็กซ์ กับ เมล็ดพืช เพื่อให้เมล็ดพืชสามารถติดบนกระดาษได้ การตัดกระดาษแข็งรองรูปภาพเพื่อให้รูปภาพแข็งและสามารถตั้งได้เป็นต้นซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติทั้งสิ่ง และจะเกิดการเรียนรู้แบบนี้ไม่ได้ถ้าเด็ก ๆ ไม่ได้ทำกิจกรรมศิลปะ และตามรูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ในช่วงสัปดาห์แรกเด็กยังไม่เข้าใจวิธีการสร้างงานศิลปะในแต่ละรูปแบบ ผู้วิจัยจึงต้องให้คำแนะนำเพิ่มเติมแต่หลังจากสัปดาห์แรกผ่านไปเด็กเกิดความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเห็นได้ชัด และทำกิจกรรมอย่างมีความสูข เด็กสามารถเรียนรู้วิธีการเลือกใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมมากขึ้นและต้องวางแผนในการใช้อุปกรณ์ผ่านกลุ่มของตนเองจึงเกิดการเรียนรู้ทางสังคมเช่นเดียวกับ

1.4 สรุปสาระสำคัญที่เรียนรู้ เป็นขั้นสุดท้ายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เป็นการสรุปความรู้อาจใช้การถามให้เด็กทบทวนความรู้ความเข้าใจ สาระที่เรียนรู้จากงานศิลปะที่ทำโดยเด็กกับครูสรุปสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดา ชาตยาภา (2544) กล่าวว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ถ่ายทอดความคิดอย่างอิสระมีการสนทนา ซักถาม และเล่าเรื่องสิ่งที่พบเห็น และนำมาสร้าเป็นงานศิลปะซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการวิจัยผู้วิจัยให้เด็กได้สรุปสาระสำคัญที่เรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มและนำเสนอหน้าชั้นเรียน ในขั้นนี้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์รวมกันการแสดงความคิดเห็นและการสนทนาถึงข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ ร่วมกันหาข้อสรุปในกลุ่มซึ่งทำให้เกิดมโนทัศน์เดียวกัน เช่นกิจกรรมหน่วยการเรียนอาหาร เรื่องย่อยผัก เด็กสามารถศึกษาหาความรู้จากการเรียนรู้เรื่องผักประเภทต่าง โดยให้เด็กแต่ละกลุ่มจำแนกประเภทของผักตามเกณฑ์ของกลุ่มตน เด็กจำเป็นต้องหาข้อความรู้ที่มีมโนทัศน์เดียวกันให้ได้ ผลจากการวิจัยพบว่าเด็กแต่ละนำสติกเกอร์ภาพผักของกลุ่มออกมาและช่วยกันสังเกตในขณะนั้นเด็กจะใช้ประสบการณ์เดิมของตนและแสดงความคิดเห็นของแต่ละคนเกี่ยวกับผักชนิดนั้นๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มไปในทิศทางเดียวกัน และเกิดเป็นมโนทัศน์ร่วมกัน และเมื่อแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอกิจกรรมในขั้นสรุปสาระสำคัญที่เรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสในการสื่อสารผ่านงานศิลปะการถ่ายทอดความคิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ จากการเรียนรู้ทักษะคณิตศาสตร์ผ่านงานศิลปะเด็กจะตั้งคำถามเกี่ยวกับงานศิลปะของต้นเอง เช่น ภาพนี้เป็นภาพสัตว์เลี้ยงในภาพมีสัตว์อะไรบ้าง พ่อเลี้ยงไก่กี่ตัว แม่เลี้ยงปลากี่ตัว เป็นต้นเพื่อจะเป็นผู้นับจำจวนในขณะเดียวกันเด็กจะได้เรียนรู้และเข้าใจความหมายทางคณิตศาสตร์มากขึ้นจากการอภิปราย และการตอบคำถามจากเพื่อน เกิดความภาคภูมิใจในผลงานและตนเอง ครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กได้คิดร่วมกันแสดงความคิดเห็น และแก้ไขเมื่อเกิดผิดพลาดเพื่อ

สร้างความรู้ที่ถูกต้องร่วมกันขั้นตอนทั้ง 4 ดังกล่าวข้างต้นของรูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ สามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้ชัดเจนในทั้ง 4 ขั้นตอน

2. การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาผลการวิจัย จำแนกเป็นรายทักษะพบว่าหลังจากจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบคือ ศิลปะเปลี่ยนแบบศิลปะบูรณาการ และศิลปะค้นหา เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยรวม 5 ทักษะ คือ ทักษะการบอกตำแหน่ง ทักษะการจำแนก ทักษะการนับปากเปล่า 1-30 ทักษะการรู้ค่ารู้จำนวน และทักษะการเพิ่ม – ลดภายในจำนวน 1 - 10 สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอภิปรายผลเป็นทักษะได้ดังนี้ในการจัดกิจกรรมครูผู้สอนต้องกำหนดผลของการเรียนรู้ที่ชัดเจนซึ่งตรงกับผลการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดผลการเรียนรู้ด้วยทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่องไว้ เช่น การบอกตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ การบอกความเหมือนความต่างของผัก ผลไม้ การนับจำนวนสัตว์เลี้ยงที่มีอยู่ในภาพ การบอกจำนวนมากกว่าน้อยกว่า การเรียงลำดับสิ่งของ การบอกจำนวนเมื่อเพิ่มหรือลดจำนวน จากการถ่ายโยงผ่านงานศิลปะสร้างสรรค์ ทั้ง 3 รูปแบบ ซึ่งจำแนกอภิปรายเป็นทักษะดังนี้

2.1 ทักษะการบอกตำแหน่ง เป็นหนึ่งในทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถในการบอกตำแหน่งของสิ่งของที่อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น บน – ล่าง ด้านใน - ด้านนอก , เหนือ - ใต้ , ซ้าย - ขวา , หน้า - กลาง - หลัง และ ระหว่าง ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ในขั้นตอนแต่ละขั้นตอนเป็นลักษณะกิจกรรมที่เปิดโอกาสในเด็กได้ใช้ทักษะการสังเกตการเปรียบเทียบ และทำความเข้าในในความหมายทางคณิตศาสตร์ผลจากการวิจัย รูปแบบศิลปะค้นหาเป็นรูปแบบกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะการบอกตำแหน่งได้ผลดีที่สุดเด็กๆ เกิดความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม เช่นหน่วยการเรียนเรื่องเงิน เรื่องย่อยเงินเหรียญ เด็กได้สังเกตภาพค้นหาคำตอบจากภาพเหรียญที่เห็นและบอกตำแหน่งของเงินเหรียญในภาพได้ถูกต้อง จากการตอบคำถามของครูเกี่ยวกับตำแหน่งของเงินเหรียญที่อยู่ในภาพเช่นเหรียญอะไรอยู่ระหว่างบ้านควายเหรียญอะไรอยู่ในเกวียนและเหรียญอะไรอยู่บนสุดของภาพ ในภาพศิลปะค้นหาเด็กต้องค้นหาคำตอบจากภาพงานศิลปะ และระบายสีบอกตำแหน่งของเงินเหรียญแต่ละตำแหน่งตามคำสั่งของครูเด็กสามารถสรุปเป็นความรู้ และความเข้าในความหมายของคำศัพท์และความหมายทางคณิตศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับพวงรัตน์ พุ่มคชา (2545:18) กล่าวว่าคณิตศาสตร์สำหรับเด็กอนุบาลเป็นการจัดประสบการณ์ที่มีความหมาย เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ได้ค้นคว้า แก้ปัญญา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข

2.2 ทักษะการจำแนก คือความสามารถในการสังเกตจำแนกเปรียบเทียบสิ่งต่างๆว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไรในเรื่องของ ปริมาณ ขนาด รูปร่าง สี และรูปทรงเป็นทักษะที่ต้องอาศัย

ทักษะการสังเกตโดยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าของเด็กในการเรียนรู้ จากสื่อประเภทต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2540:32) ได้กล่าวถึง กิจกรรมทางคณิตศาสตร์ไว้ว่า ควรมีวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนที่เป็นรูปธรรม ให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สัมผัส ทดลอง สำรวจ ค้นคว้าแก้ปัญหาด้วยต้นเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ผู้ใหญ่ ครูเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม และตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กคิด ให้ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือ ในการจัดกิจกรรมผู้วิจัยใช้รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ซึ่งในรูปแบบกิจกรรม แต่ละขั้นตอนได้เปิดโอกาศให้เด็กได้ศึกษาและเรียนรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ และเข้าใจจากการผ่านงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ ตรงกับจรัล คำภารัตน์ (2541:14) กล่าวว่า การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้การพัฒนาศิลปะและจินตนาการของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยทำให้ครูเข้าใจในความรู้สึกความคิดและจินตนาการของเด็ก และทักษะการจำแนกเป็นทักษะที่เด็กสามารถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะต่าง ๆ เช่นกิจกรรมในหน่วยการเรียนเรื่องสัตว์เรื่องย่อยสัตว์เลี้ยงในรูปแบบกิจกรรมศิลปะบูรณาการเด็กสามารถจำแนกสัตว์เลี้ยงออกจากสัตว์ประเภทอื่นๆมาบูรณาการเข้ากันสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระโดยใช้ศิลปะบูรณาการและเด็กได้อภิปรายงานของตนเอง ส่วนหน่วยการเรียนเรื่องอาหาร เรื่องย่อยผลไม้ ในรูปแบบศิลปะเปลี่ยนแบบในกิจกรรมนี้เด็กได้สังเกตผลไม้ของตนเองเปรียบเทียบผลไม้กับเพื่อนหาความเหมือนของผลไม้กับเพื่อน เช่น สีเหมือนกันเป็นต้นจากการสังเกตภาพผลไม้ และขั้นนำเข้าสู่ศิลปะเด็กได้สนุกสนานกับการเปลี่ยนแบบผลไม้ที่ตนได้ และใช้ทักษะการจำแนกความเหมือนความต่างของผลไม้และบันทึกคำพูดทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนานจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี และในขณะทำกิจกรรมเด็กได้ใช้ทักษะการสังเกต เพื่อรวบรวมข้อมูลสอดคล้องกับเยาวพา เดชะคุปต์ (2542:107) กล่าวว่าศิลปะเป็นแนวทางช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาเป็นรูปภาพ

2.3 ทักษะการนับปากเปล่า คือ ความสามารถในการนับเลขเรียงลำดับ นิตยา ประพฤติกิจ (2541:26 - 27) กล่าวว่า การนับถือเป็นคณิตศาสตร์เกี่ยวกับตัวเลขอันดับแรกที่เด็กรู้จัก แต่การท่องจำตัวเลขได้ไม่ได้หมายความว่า เด็กเข้าใจความหมายเสมอไป เพราะเด็กนับเลขได้อาจใช้วิธีการท่องตัวเลขไปเรื่อย ๆ แต่การนับของเด็กจะมีเหตุมีผลยิ่งขึ้น หลังจากมีความเข้าใจและใช้ตัวเลขเป็นแล้ว และเข้าใจหลักของเหตุผลในเรื่องการเชื่อมโยงตัวเลขกับสิ่งของทั้งหมดเมื่อรวมกัน เพราะเด็กจะใช้วิธีนับเป็นหลัก ๆ ไป เช่น การนับที่ละ 1 นับ 2 นับ 3 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการนับควรให้เด็กได้ฝึกจากประสบการณ์จริง เช่นการนับจำนวนเพื่อนที่มาโรงเรียนกี่คนมีผู้หญิงกี่คน ผู้ชายกี่คน มีเด็กผมยาวกี่คน นอกจากนั้นอาจนับกระดุมหรือนับต้นไม้ก็ได้โดยใช้ศิลปะค้นหา ซึ่งในการวิจัยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้นั้น เด็กได้ฝึกประสบการณ์จากประสบการณ์จริง การเรียนรู้จากสื่อของจริงในชีวิตประจำวัน

2.4 ทักษะการรู้ค่ารู้จำนวน คือ ความสามารถในการจัดและการบอกค่าจำนวนและความสามารถในการเรียงลำดับ มากไปน้อย หรือ น้อยไปมาก ลำดับที่ 1 ลำดับที่ 2 ในการวิจัยสังเกตพบว่า ความสามารถในการรู้ค่ารู้จำนวนนั้น เด็กจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของตัวเลขและการนับเสียก่อนจึงจะสามารถเปรียบเทียบได้ว่าสิ่งมากกว่า น้อยกว่า ดังนั้นในการจัดกิจกรรมในรูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ เด็กจะต้องได้รับประสบการณ์จริงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันของเด็กในการส่งเสริมความเข้าใจ ด้วยการใช้ศิลปะเปลี่ยนแบบเพื่อพัฒนาประสบการณ์ตรงกับเพ็ญจันทร์ เงียบประเสริฐ (2542:9) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์และการจัดกิจกรรม เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้โอกาสเด็กได้สร้างความรู้และทักษะ ปลูกฝังให้เด็กรู้จักการค้นคว้าและแก้ปัญหาและความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐาน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.5 ทักษะการเพิ่ม - การลด ภายในจำนวน 1 - 10 คือ ความสามารถในการเพิ่ม หรือลดสิ่งของจากจำนวนสิ่งของที่มีอยู่ จากผลการวิจัย ทักษะทักษะการเพิ่ม – การลดภายในจำนวน 1 – 10 เป็นทักษะทางคณิตศาสตร์ที่ผลการวิจัยมีการพัฒนาอยู่ในระดับดีมากหลังจากการวิจัย เกิดจากการที่เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ ในทักษะการเพิ่ม – ลด เพิ่มมากขึ้นและสามารถนำมาใช้ได้ เนื่องจากกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะนี้ได้ดีจากการทดลอง เช่น กิจกรรมในหน่วยการเรียนเรื่องสัตว์ เรื่องย่อยสัตว์มีพิษ เด็ก ๆ นำสัตว์มีพิษมาเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการและสื่อสารผ่านผลงานทางศิลปะเป็นการเพิ่มจำนวนสิ่งที่มีอยู่ในภาพจากการวาดเพิ่มจากจำนวนสัตว์มีพิษที่มีอยู่ โดยใช้ศิลปะเปลี่ยนแบบด้วยการนำหุ่นจำลองสัตวมีพิษมาพัฒนาเป็นงานศิลปะและตั้งเป็นโจทย์ทางคณิตศาสตร์ เช่น มีต้นไม้ สีดำ 1 ต้น ต้นไม้สีน้ำตาล 2 ต้น รวมมีต้นไม้กี่ต้น และเขียนเป็นสัญลักษณ์คือ 1 + 2 = 3 เป็นต้นกิจกรรมเป็นการเรียนรู้จากการกระทำ การได้ลงมือปฏิบัติจริงทีการวางแผนการทำกิจกรรมตรงกับเพ็ญจันทร์ เงียบประเสริฐ (2542:9) กล่าวว่า การสร้างความรู้และทักษะปลูกฝังให้เด็กรู้จักการค้นคว้าและแก้ปัญหาอย่างสนุกสนานการเรียนแต่ละทักษะเด็กจะถูกย้ำด้วยศิลปะแต่ละรูปแบบตั้งแต่ศิลปะเปลี่ยนแบบ ศิลปะบูรณาการ และศิลปะค้นหา ซึ่งทำให้เด็กทำได้ และคิดได้ จากการทดสอบกับเด็กกลุ่มเก่งก็ได้ผลเช่นกัน เด็กมีพัฒนาการในระดับดีมากอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการนำกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ในรูปแบบอื่นมาจัดกิจกรรมให้เด็กเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ วิทยาศาสตร์ สังคม ภาษาไทย ฯลฯ ที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบการเรียนรู้ เช่น ศิลปะย้ำ ศิลปะปรับภาพ ศิลปะถ่ายโยง ศิลปะเปลี่ยนแบบศิลปะบูรณาการและศิลปะค้นหา เพื่อศึกษาความแตกต่าง

2. ควรมีการนำรูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กหญิงและเด็กชาย เพื่อหาความแตกต่างในการใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะแบบเดียวกัน

3. ควรมีการศึกษาความแตกต่างในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระหว่างสื่อของจริงและสื่อจำลอง และเปรียบเทียบความภูมิใจของเด็กในตนเองของเด็กปฐมวัยในการทำศิลปะเพื่อการเรียนรู้

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้แต่ละรูปแบบว่าแบบใดพัฒนาทักษะได้มากกว่ากัน

5. ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมรูปแบบศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้แบบกลุ่มและรายบุคคลว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

_____. (2541). **คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.

_____. (2545). **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา.** กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์ จำกัด.

_____. (2547ข, มกราคม). **การใช้ศิลปะเป็นสื่อการเรียนรู้.** วารสารการศึกษาปฐมวัย. 8(1), 31-38.

_____. (2547ค). **คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้.** สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

_____. (2549, เมษายน). **การสอนคณิตศาสตร์เด็กปฐมวัย.** วารสารการศึกษาปฐมวัย. 10(2), 38-45.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กรรณิการ์ โยธาวินทร์. (2545). **พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). **การสอนแบบจิตปัญญา.** กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์ จำกัด.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์จำกัด

กรภัสสร ประเสริฐศักดิ์. (2539). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเหตุผลและคำถามเชิงเปรียบเทียบ.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กรมวิชาการ. (2540). **คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศึกราช 2540 (อายุ 5 – 6 ปี).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **คู่มือการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

ขวัญนุช บุญยู่ฮง. (2546). **การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการเล่า “นิทานคณิต”.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิตทนาวรรณ เดือนฉาย. (2541). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะวาดภาพนอกห้องเรียน.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฉวีวรรณ นิยมชาติ. (2538). **การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กก่อนปฐมวัยปฐมวัยศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมคณิตศาสตร์อย่างมีแบบแผน.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เบญจา แสงมลิ. (2545). **การพัฒนาเด็กปฐมวัย.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ปิยรัตน โพธิ์สอน. (2542). **การพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กอนุบาลโดยใช้การประเมินผลแบบพอร์โฟลิโอ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Early childhood small muscle development using art activities Creative, shredded, patched Taksin Rachanusorn School Muang District, Tak Province.

มนต์ฤดี นฤบรรณ์ดี[1], ไพรินทร์ บุหลัน[2], พวงพิศ เรืองศิริกุล[3], ปราณี เกษสุวรรณ[4] และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์[5]

Monruedee Naruebandee, Pairin Bulan, Poungpit Raungsirikul, Pranee Ketsuwan and Titimon Chadcharunrat

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 22 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมาเองดังนี้ แผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 12 แผน และแบบประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กเด็กปฐมวัย ก่อน-หลัง การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด รายสัปดาห์ ตลอด 4 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.73 และหลังการกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.59 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ส่งผลให้เด็กได้คะแนนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาเด็กปฐมวัย, ทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก, กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ

---

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : monruedee4856@gmail.com โทร. 0654463442

[2] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[4] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[5] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

This independent research the objective is to develop and compare the ability to use small muscles of early childhood, children by using creative arts activities, tearing, cutting, patching, and to compare the small muscle ability of schoolchildren before and after creative arts activities. Before and after the use of creative art activities, tear, cut, patch by the sample used in the research, namely, early childhood, kindergarten year 3/2 of Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province. In the 2nd semester of the academic year 2022, 22 students were acquired by specific selection. Tools used in this research I defined the tools used in the research itself as follows 12 experience lesson plans for 4 weeks, 3 days a week on Tuesdays, Wednesdays, Thursdays, 40minutes a day and Assessment of small muscle development in early childhood before and after using creative art activities, tearing, cutting, patching to promote the development of small muscles in early childhood.

The results showed that the weekly 4-week creative arts activities, tearing, cutting, patched, children scored an average of 33.73 percent, and after creative arts activities, tearing, cutting, patched, children scored an average of 47.59 percent.

Keywords : Early childhood development, fine motor skills,
creative art activities, shredding, collages

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ สิ่งที่เด็กได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ในช่วง6ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญของบุคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาช่วงอายุระหว่าง 0-6ปี ถือว่าเป็นช่วงโอกาสทองของการเรียนรู้ ในวัยนี้สมองเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาและได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จะช่วยสร้างเสริมให้มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญาเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง5 ได้สำรวจ เล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิด แก้ไขปัญหา เลือก ตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ทั้งนี้การวางรากฐานของพัฒนาการทุกด้านควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพราะการปูพื้นฐานให้เด็กมีความพร้อมนั้นขึ้นอยู่กับการฝึกอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เยาว์วัย การจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนเจริญเติบโตและเรียนรู้อย่างมีความสุขเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง โดยเด็กวัยนี้มี

พัฒนาการการเรียนรู้เริ่มจากการรับรู้การเข้าใจเฉพะสิ่งที่เห็นและจับต้องได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยหากได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลืออย่างถูกวิธีและเป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการเด็กแล้วจะทำให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมและมีศักยภาพที่พัฒนาต่อไปอย่างสูงสุด

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยกล้ามเนื้อมือเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่ การถอดกระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมให้ใช้กล้ามเนื้อสายตาร่วมกับมือ เพราะการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กยังไม่พร้อมเท่าที่ควร การเล่นและจัดกิจกรรมศิลปะต่างๆ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางมือและตามากที่สุดเด็กจะเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เด็กจะใช้มือในการหยิบจับวัสดุต่างๆ ทำให้เข้าใจวิธีการใช้นิ้วจับดินสอได้อย่างถูกวิธีสอดคล้องกับพัฒนาการการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงเด็กก็พร้อมที่จะลากลีลามือซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน เพราะความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็ก ซึ่งกิจกรรมหรืออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือกับสายตา (Eye Hand Coordination) ให้ประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่ การร้อยลูกปัด ร้อยเชือก ร้อยดอกไม้ เย็บกระดุม รูดซิป เรียงสี เรียงไม้หนีบ ปักหมุด ตอกตะปู เป็นต้น เยาวพา เดชะคุปต์ (2542)

ประสบการณ์ต่างๆที่จัดให้กับเด็กถือเป็นประสบการณ์ตรงที่ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ใช้ประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกาย โดยเฉพาะด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กซึ่งเป็นทักษะการใช้มือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตาจึงถือว่ามีความสำคัญยิ่ง สุวิมล ตั้งสัจพจน์ (2540) เพราะมือของคนเราคือฐานของสมองสำหรับผู้ที่ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็กๆจะเป็นผู้ที่มีสมองดี มีความคิดฉับไว และการฝึกฝนความคล่องแคล่วของการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็กซึ่งสามารถฝึกฝนได้โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2539) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันโดยกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันโดยตนเอง เช่น การใส่-ถอดกระดุม รูดซิบ การแปรงฟัน ผูกเชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2546) การเล่นและการจัดศิลปะต่างๆ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางมือและตามากที่สุดเด็กจะเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เด็กจะใช้มือในการหยิบจับวัสดุต่างๆ ทำให้เข้าใจวิธีการใช้นิ้วในการจับดินสอได้อย่างถูกวิธี สอดคล้องกับ พัฒนา ชัชพงศ์ (2541) กล่าวว่า การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงเด็กก็พร้อมที่จะลากลีลามือ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน เพราะความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็ก ซึ่งกิจกรรมหรืออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือกับสายตา (Eye Hand Coordination) ให้ประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่การร้อยลูกปัด ร้อยเชือก ร้อยดอกไม้ เย็บกระดุม รูดซิป เรียงสี เรียงไม้หนีบ ปักหมุด ตอกตะปู เป็นต้น เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) จากการ

ศึกษาวิจัยพบว่าการเพิ่มความสามารถในการใช้มือจะนำไปสู่การเขียนได้ดีขึ้น ที่สำคัญกว่านั้นคือครอบครัวที่ไม่ปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่างๆโดยตนเอง แต่คอยทำให้เด็กแทนทุกอย่าง เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการช้าในด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ซึ่งการสอนในระดับปฐมวัยควรเป็นการสอนโดยมุ่งเน้นการฝึกความพร้อมต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมความสามารถด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญามากกว่าที่มุ่งเน้นในด้านวิชาการ

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ซึ่งกิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้เด็กได้เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรม ควรเน้นให้มีสื่อของจริง เปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกต สำรวจ ค้นคว้าและทดลองด้วยตนเอง กรมวิชาการ (2540) การจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กปฐมวัยในแต่ละวัน นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากจะได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาฝึกสมาธิ ฝึกความเป็นระเบียบเรียบร้อยไปพร้อมกัน กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ยังเป็นการพัฒนาให้กับเด็กในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา รัตนา นิสภกุล (2550) กิจกรรมศิลปะยังสอดคล้องกับแบบแผนการเรียนรู้ของสมอง หรือที่เรียกว่า Brain Base Learning (BBL) เด็กจะได้ฝึกปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรงเรียนรู้ผ่านการสังเกตและฝึกกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาจุดเชื่อมต่อของใยประสาท ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผ่อนคลาย มีอิสระทางความคิด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนากล้ามเนื้อเล็กได้เป็นอย่างดี และยังเชื่อมโยงพัฒนาการของอวัยวะหลายส่วน ทำให้เกิดจุดเชื่อมต่อของใยประสาทที่สามารถพัฒนาไปสู่แบบแผนการเรียนรู้ของสมอง ควรส่งเสริมจัดกิจกรรมให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลาย กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ กรมวิชาการ (2540) สอดคล้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีกปะ ติดเศษวัสดุที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะ เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เด็กได้สัมผัสกับสื่อวัสดุต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เด็กได้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ช่วยฝึกการแก้ปัญหา ผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้จิตใจสงบออนโยน มีสมาธิในการทำงาน คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช (2560)

สภาพปัญหาจากการสังเกตนักเรียนในระดับชั้นอนุบาล 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ปัญหาที่พบในห้องเรียน คือ เด็กจับดินสอหรือสีไม่มั่นคงและระบายสีออกนอกเส้น ไม่อยู่ในกรอบรูปภาพที่กำหนดในกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นต้น เนื่องจากกล้ามเนื้อเล็กของเด็กยังไม่แข็งแรง มีการหยิบจับที่ยังไม่มั่นคง การจับช้อนรับประทานอาหาร การหยิบจับสิ่งของที่มีขนาดเล็กติดกระดุม รูดซิปกางเกงช่วยเหลือตนเองยังไม่ได้ การร้อยลูกปัด การหยิบสิ่งของตาและมือยังทำงานไม่ประสานสัมพันธ์กัน

จากที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากในการเตรียมความพร้อมด้านการเขียนให้กับเด็กปฐมวัย เพราะการเตรียมความพร้อมที่ดีย่อมทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการเขียนที่ดีตามผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยและผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านกล้ามเนื้อมือ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อมือได้ดียิ่งขึ้นในชั้นประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ

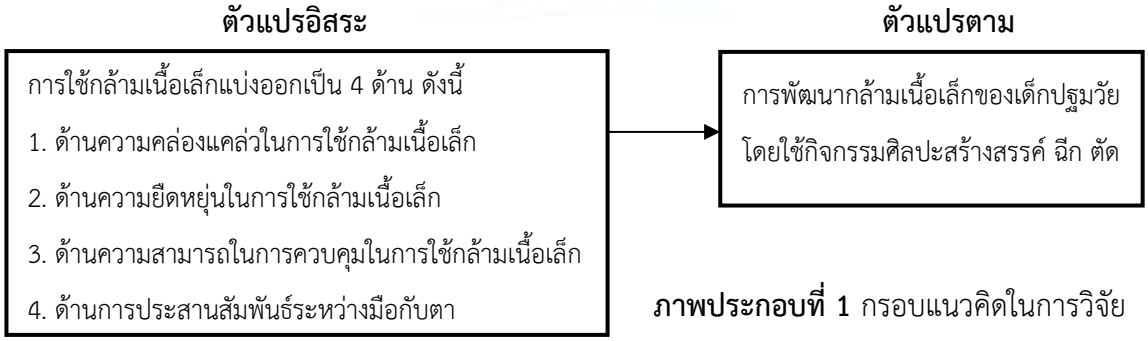
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ
ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก
ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์มีกรอบแนวคิดทางวิจัยดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้ทดลองสัปดาห์ละ 3 วัน เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ครั้งละ 40 นาที ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ รวมทั้งหมด 12 ครั้ง ขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยจัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ซึ่งเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ด้วยแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย จำนวน 12 แผน โดยปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้

4. เมื่อดำเนินการทดลองด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย เสร็จแล้วผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนที่ได้จากแบบประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี ด้านความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ว่าจะเห็นหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 22 คน มีคะแนนหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ สูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ส่งผลให้ความสามารถในการใช้กล้ามเล็ก ภาพรวมและรายด้านหลังการจัดกิจกรรม สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ สามารถส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ให้พัฒนาสูงขึ้น สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้ พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จาก

แบบประเมินพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี ด้านความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โดยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X}$= 33.73 และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X}$= 47.59 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน. 22 คน สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ $\bar{X}$= 6.93

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ มีพัฒนาการความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กภาพรวมเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม เนื่องจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นการกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์ในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ นักเรียนได้ใช้กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา การฉีก ตัด ปะกระดาษ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อเล็ก นิ้วมือ ซึ่งส่งผลต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็กและทักษะในการใช้มือ นิ้วมือให้ทำงานได้อย่างคล่องแคล่วซึ่งส่งผลให้เด็กเข้าใจสิ่งต่างๆ และความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับวัตถุด้วย โดยการลงมือกระทำกับวัตถุ โดยตรงเป็นสำคัญและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุอุปกรณ์โดยตรง เช่น ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ มีการสนทนาเกี่ยวกับ ใบงานและวัสดุที่นำมาใช้ต่างๆ ซึ่งทำให้เด็กได้สังเกต รู้จักเปรียบเทียบประโยชน์ของใบงานและวัสดุที่ใช้ ความเหมือ ความต่าง ของชิ้นงานใหม่ๆ ซึ่งในขณะที่เด็กทำกิจกรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็ก และการทำงานที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ซึ่งสอดคล้องกับ รวิพร ผาด่าน (2557) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ โดยเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสเด็กฝึกประสบการณ์ในการใช้กล้ามเนื้อเล็กเป็นกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ได้ใช้กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กหลังการทดลองอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับ เต็มสิริ เนาวรังสี (2544) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยง่าย และสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก การเรียนในระดับปฐมวัยเป็นการเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถของเด็กโดยเฉพาะความสามารถในการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเล็ก และนิ้วมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยสัมพันธ์กับการใช้สายตา ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือ ที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องใช้มือในการทำกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การเขียนหนังสือ การจัดกระทำ หยิบ จับสิ่งต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ เกียรติความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กไว้ดังนี้ มือของคนเรา คือฐานของสมองผู้ที่ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็ก ๆ จะเป็นผู้ที่สมองดี มีความคิดฉับไวของเด็ก และในทางตรงกันข้าม เด็กที่ไม่มีความสามารถเคลื่อนไหวนิ้วมือได้คล่องแคล่ว มักจะคิดอะไรช้าไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยความสนใจ มีความสนุกสนาน กระตือรือร้น และตื่นเต้นในการทำกิจกรรม

2.ก่อนการนำแผนการจัดกิจกรรมไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดกิจกรรมโดยละเอียดเพื่อที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้าซึ่งจะส่งผลให้การจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. เมื่อเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ควรมีการสนทนาร่วมกัน สรุปถึงการทำกิจกรรมในแต่ละวันว่าเป็นอย่างไร ตลอดจนการสนทนาชิ้นงานของตน ในช่วงส่งงาน เพื่อฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิดที่ได้จากประสบการณ์ในการทำงานรวมถึงเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองจากการทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษาพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาการทางด้านอารมณ์ การฝึกสมาธิ โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ

2.ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ฉีก ตัด ปะ ในเด็กที่ปัญหาด้านการเขียน

3.ควรเปิดโอกาสในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีการแนะนำอุปกรณ์และขั้นตอนการทำศิลปะสร้างสรรค์ตามลำดับ เพื่อที่นักเรียนจะได้พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมืออย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

การทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). **การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3 – 5 ขวบ.** กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.

กรมวิชาการ. (2540). **หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540**. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2539). **เรียนๆ เล่นๆ ที่อนุบาลอมาตยกุล.** กรุงเทพฯ : ที พีพริ้นท์.

เต็มสิริ เนาวรังสี. (2544). **ครูปฐมวัยกับศิลปะเด็ก.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาการอนุบาลศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การจัดการศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : แม็ค.

รัตนา นิสภกุล. (2550). **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาลไอซิ่ง.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รวิพร ผาด่าน. (2557). **ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิมล ตั้งสัจจพจน์. (2540). **กิจกรรมทักษะการทรงตัวสำหรับเด็กปฐมวัย การศึกษาปฐมวัย. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.** วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(1), 27.

อธิฐาน พลูศิลป์ศักดิ์กุล. (2546). **กระตุ้นกล้ามเนื้อมัดเล็กเสริมสร้างสติปัญญา.** บันทึกคุณแม่. 9(118), 110-114.

การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The development of mathematics skills of preschool children in kindergarten grade 1 Taksin Rachanusorn School Mueang Tak District, Tak Province

กรกช บุญชู[1], ไพรินทร์ บุหลัน[2], ฐิติ แก้ววรรณี พรหมบุตร[3], นลธวัช ยุทธวงศ์[4] และ ยศ สุโพธิ์ภาคสกุล[5]
Pongsakorn Jaicom, Phairin Bulun, Thiti Kaeowannee Phormbut, Nontawat Yuttawong and Yot Suphopaksakun

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 22 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสังเกตประเมินพฤติกรรมแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่1 รายสัปดาห์ ตลอด 2 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 5.71 และหลังการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 8.15 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่1 ส่งผลให้เด็กได้คะแนนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : ทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย, การพัฒนาเด็กปฐมวัย, การจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

---

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : pongsakornjaicom@gmail.com โทร. 092-8893899
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[4] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942
[5] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

This independent research The purpose of this study was to develop learning methods of preschool children in kindergarten grade 1 to facilitate the learning of preschool children in grade 1 before and after using educational games. The population used in the research were early childhood children in kindergarten grade 1 of Taksin Rachanusorn School. Mueang Tak District, Tak Province. In the second semester of the academic year 2022, there were 22 people and the sample used in the research were early childhood children in Kindergarten 1 of Taksin Rachanusorn School. Muang Tak District, Tak Province in the second semester of the academic year 2022, 22 students were obtained by purposive selection. Tools used in this research. Behavioral evaluation form, student behavior observation form, and student desirable characteristics assessment form.

The results of the research showed that organizing activities to develop mathematics skills of early childhood children at the first kindergarten level weekly for 2 weeks before organizing educational game activities. The children received an average score of 5.71 percent and after organizing activities to develop mathematics skills. The children received an average score of 8.15 percent, indicating that the activities for developing mathematics skills of early childhood children in kindergarten grade 1 As a result, children get more points.

Keywords : Mathematics skills of early childhood children, Development of Young Children, Educational game activities

บทนำ

ในปีการศึกษา2564 ที่ผ่านมาเป็นปีที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าสามารถใช้เป็นสื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับสถานการณ์โรคระบาดจากไวรัสที่ห้ามผู้คนมารวมกลุ่มกัน ทำให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนไม่ได้ และนักเรียนไม่ได้เรียนกับครูอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ผลการเรียนตกต่ำ การใช้เกมมาช่วยสอน Game-based learning เป็นการบูรณาการกับการสอนทักษะทั่วไปให้กับนักเรียนซึ่งจะช่วยให้มีผลการเรียนที่ดีขึ้นและมีเจตคติด้านบวกต่อการเล่นเกม ภายใต้ความเชื่อที่ว่า การบูรณาการเกมเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีแบบแผนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และแรงจูงใจในการเรียน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียน โดยใช้

เกมเป็นฐานกับคนควบคุมและไม่ควบคุม เป็นโครงการต่อเนื่องจากการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยเกมในชั้นเรียน เกมโทรศัพท์มือถือแอปพลิเคชัน เกมคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับผู้เรียนในระดับโรงเรียน เป็นเกมที่ออกแบบมาเพื่อสอนความรู้ในบทเรียนผ่านรูปแบบเกม ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเอง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิด edutainment ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก กิดานันท์ มลิทอง (2558 : 125)

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ได้เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด หรือจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนนั้นๆ ด้วย เพราะเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนแล้วจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ จดจำ ไม่เพียงแต่จะได้ความรู้และคะแนนพัฒนาการที่สูงขึ้นเท่านั้น แต่ผู้เรียนยังจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย การสอนโดยใช้เกมจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียนและทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาจากบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2558 : 96)

นอกจากสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ยังมีเครื่องมือสำหรับการวัดและประเมินผลเพื่อวัดความสามารถในการเรียน และแรงจูงใจในการเรียน โดยทำการวัดทักษะการเรียนรู้และแรงจูงใจจากทั้งเครื่องมือเชิงปริมาณและเครื่องมือเชิงคุณภาพซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาแล้ว และได้มีการจัดเก็บข้อมูลโดยได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถทั้งก่อนและหลังการทดลอง หลังได้รับการสอนด้วยการบูรณาการ Game-based learning บันทึกปัญหาและข้อเสนอแนะที่นักเรียนมีต่อการเรียนแบบบูรณาการด้วยเกม เพื่อเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพในการสนับสนุนข้อค้นพบทางสถิติอีกด้วย จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากเก็บข้อมูลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาวิเคราะห์เนื้อหาจำแนกประเภทสังเคราะห์ ประมวลผล สร้างข้อสรุป ปิยะณัฐ ไชยาพันธุ์ (2559 : 65)

ครูผู้สอนได้พัฒนาการสอนนักเรียนโดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบกระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน(Game-based learning) รวมไปถึงเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ก้าวหน้าขึ้นเช่นเดียวกัน โดยสื่อในปัจจุบันนั้นถูกสร้างขึ้นมาเพื่อที่จะให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่แตกต่างจากการเรียนภายในห้อง ซึ่งสื่อเหล่านี้จะสามารถช่วยให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ไปในเวลาเดียวกันไม่เกิดความเบื่อหน่ายและจำบทเรียนมากขึ้นขณะเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 22 คน มีทักษะด้านคณิตศาสตร์สูงขึ้น หลังจากได้รับแผนการจัดกิจกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกม การศึกษาโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การศึกษาในประเทศไทย

พฤติกรรมที่คาดหวังทางด้านสติปัญญา

แนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กอนุบาล

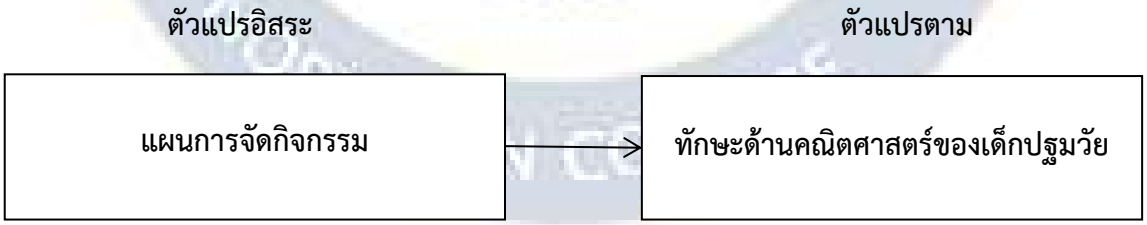
กิจกรรมเกมการศึกษา

การเรียนการสอนแบบกระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมด้านคณิตศาสตร์ และแบบสังเกตพฤติกรรมการพูด โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1ของโรงเรียนโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้นจำนวน 22 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) แผนการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ จำนวน 3 แผน ได้แก่ 1.1) แผนการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ ครั้งที่ 1 เรื่อง รูปร่างเลขาคณิต 1.2) แผนการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ ครั้งที่ 2 เรื่อง การนับ 1 ถึง 5 และ 0 1.3) แผนการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ ครั้งที่ 3 เรื่อง จำนวนนับ 6 ถึง 10 และ 0

2) แบบแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ชุด ได้แก่ 2.1) เปรียบเทียบรูปทรง 2.2) เปรียบเทียบจำนวน 2.3) เปรียบเทียบขนาด 2.4) ทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง 2.5) อธิบายการเปรียบเทียบรูแทรง จำนวน ขนาดได้ถูกต้อง

ผลการวิจัย

ผลจากการจัดการเรียนการสอนแบบกระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) มาใช้ในการเรียนการสอนวิชาเกมการศึกษา ผลปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 5.71 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.15 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เท่ากับ 2.44 คะแนน และนักเรียนทุกคนมีคะแนนสูงขึ้นกว่าเดิมโดยมีคะแนนความก้าวหน้าเมื่อเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 42.73 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ลดลง นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการทางการเรียนเพิ่มขึ้นมีทักษะการเปรียบเทียบที่ดี และกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีและเอื้อต่อการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นสนใจ ตั้งใจ และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา ช่วยสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพราะสามารถใช้ความถนัดของตนเองในการแก้ปัญหาได้ ซึ่งแนวทางนี้เหมาะสมในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี รวมถึงสามารถสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาเกมการศึกษาเป็นอย่างมาก ผลพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน นั้นนักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น สนใจเรียนมากขึ้นจากเกมที่ครูกำหนดให้ และเกมแอปพลิเคชันที่นักเรียนสามารถหาเพิ่มด้วยตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพราะเกมนั้นมีหลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้การเล่นได้เองอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยพบว่าการสอนโดยวิธีกระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) ระหว่างนักเรียนในรายวิชา ทำให้คะแนนพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนเรียนและเทียบกับเกณฑ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) เป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการสร้างความรู้ นำมาใช้ในการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนได้คิด ได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นให้ผู้เรียนสร้าง (Construct) ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา (Head) ด้านอารมณ์ เจตคติ (Heart) และด้านทักษะปฏิบัติ (Hands) เป็นวิธีสอนที่ให้อำนาจแก่ ผู้เรียน (Learner Empowerment) คือ ให้โอกาสสร้างความรู้หรือปรับแต่งโครงสร้างความรู้ด้วย ตนเองอย่างเป็นอิสระ และแสดงถึงกระบวนการในการได้มาซึ่งความรู้นั้นๆ รับผิดชอบต่อความรู้ที่สร้างขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long Life Learning)

จากการที่ผู้เรียนมีการพัฒนาคะแนนพัฒนาการทางการเรียน หลังจากนำกระบวนการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) มาใช้จัดการเรียนการสอนนั้น แสดงให้เห็นว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวความคิด เรื่อง การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) ที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning) เป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรงในกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ทุกขั้นตอน การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Story Line เป็นการประเมินจากการสังเกต หรือ ประเมินจากผลงาน หรือชิ้นงานของนักเรียน ผู้สอนต้องเก็บข้อมูลแล้วแปลออกมาเป็นคุณภาพ เช่นการประเมินจากการจัดนิทรรศการและผลงานที่รวบรวมในแฟ้มสะสมผลงาน อาจให้นักเรียนเลือกผลงานที่นักเรียนพอใจ พร้อมอธิบายเหตุผลที่เลือกผลงานชิ้นนั้นมาประเมิน ความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็ก โดยมีข้อคิดในการประเมิน

เกมเป็นภาพลักษณ์ของความทันสมัย การเรียนด้วยเกมจึงเป็นนวัตกรรมใหม่ที่แตกต่างไปจากการเรียนด้วยหนังสือเรียนแบบดั้งเดิม ดังนั้น การนำเกมคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนจึงช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้มากขึ้นความบันเทิงซึ่งผู้เรียนกลุ่มที่มีเจตคติด้านบวกต่อการเล่นเกมชอบและมีความคุ้นเคย ดังนั้น เมื่อผู้เรียนต้องเล่นเกม เพื่อเรียนรู้แทนการอ่านหนังสือเรียน ผู้เรียนจึงเกิดแรงจูงใจในการเรียนสูง การเรียนรู้ผ่านเกมทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนมากกว่าการเรียนแบบปกติทั่วไป เนื่องจากผู้เรียนสามารถเลือกช่วงเวลา สถานที่ และเนื้อหาในการเรียนเอง

ได้ ซึ่ง Bonk และคณะ (2017) ได้กล่าวว่า การใช้เกมในการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบตามความชอบของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น การเรียนรู้ผ่านเกมยังช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้นระหว่างการเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. เกมโดยทั่วไปที่นำมาใช้บูรณาการในการเรียนการสอนควรมีทั้งสาระเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนและมีความสนุกสนาน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจในการเรียนรู้

2. ควรคำนึงถึงลักษณะของผู้เรียน เช่น ระดับทักษะการใช้เกมความรู้ในเรื่องการเล่นเกม ความคาดหวัง และความต้องการของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียน

3. ควรคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงการเล่นเกมนอกเวลาเรียน เช่น ผู้เรียนสามารถเล่นเกมจากบ้านได้หรือไม่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคทางด้านโอกาสในการเรียนรู้ผ่านเกม โดยเฉพาะในกรณีที่จะนำผลการเรียนรู้ผ่านเกมมาเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูทุกคนในโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรมีการวิจัย รูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในวิชาอื่น ๆ

2. ครูของโรงเรียนบ้านแม่อุสุวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ควรมีการวิจัย รูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ

3. ควรทดลองใช้โปรแกรมกับเกมของสถาบันก่อนวางแผนกำหนดกิจกรรมการสอน เพื่อตรวจสอบว่าคอมพิวเตอร์สามารถใช้กับโปรแกรมนั้นๆ ได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิกับกิจกรรมอย่างเต็มที่

4. ควรมีการแนะแนวการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เนื่องจากหากผู้สอนปล่อยให้ผู้เรียนควบคุมการเล่นเกมด้วยตนเอง ผู้เรียนก็อาจละเลยการเรียนรู้จากเกม แต่มุ่งเน้นที่จะเล่นเกมเพื่อความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว ดังจะเห็นได้จากการที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าการตีปีศาจ (monster) เป็นเรื่องสนุกสนาน หากผู้สอนไม่แนะแนวทางการเรียนรู้ของนักศึกษาและมีการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสม นักศึกษาก็จะใช้เวลาตีปีศาจโดยไม่สนใจทำแบบทดสอบเพื่อการเรียนรู้เลย ซึ่งการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมนั้น ควรใช้ข้อมูลที่ได้จากหลายมุมมอง เช่น เวลาที่ใช้ในการเล่นเกม จำนวนภารกิจที่ทำได้ ซึ่งเป็นมุมมองของการวัดความสำเร็จจากตัวเกม นอกจากนี้ ควรให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองโดยบันทึก journal หรือทำแฟ้มสะสมงาน ซึ่งจะเป็นการประเมินแบบรอบด้าน ทำให้ได้การวัดและประเมินผลที่ถูกต้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ผ่านเกม

5. ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนอื่นในการเล่นเกม เพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เนื่องจากปฏิสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนึ่งของการสร้างแรงจูงใจในการเรียน

6. ผู้สอนควรมีความรู้ในเรื่องของเกมคอมพิวเตอร์ที่จะใช้สอนเป็นอย่างดี เพื่อที่จะสามารถดูแลการเล่นเกมของผู้เรียนและตอบคำถามของผู้เรียนได้

7. ผู้สอนควรทำบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน และควรให้ผู้เรียนทำ journal เพื่อบันทึกสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนและปัญหาของตนเองในการเล่นเกม เพื่อเป็นการสรุปผลหลังการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ในการเล่นเกมของตนเอง และเป็นข้อมูลที่ผู้สอนสามารถนำมาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. (2558). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2558). **คอมพิวเตอร์ช่วยสอน.** กรุงเทพฯ : บริษัท ดวงกมลโปรดักชั่น จำกัด.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง, อุไรวรรณ หาญวงค์. (2559). **การบูรณาการเทคโนโลยี e-learning ประเภทเกมในชั้นเรียน**. เข้าถึงข้อมูลได้จาก : http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/journal/50-51/Integrating%20Game-Based.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 23 มิถุนายน 2559).

ปิยะณัฐ ไชยาพันธุ์. (2559). **การใช้เทคนิคกอร์ดอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัชราภรณ์ บุญทามา. (2559). **การใช้กลวิธีการแก้ปัญหาแบบไอดีล เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสามารถในการแก้ปัญหาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สกุล สุขศิริ. (2560). **คะแนนพัฒนาการของการเรียนรู้แบบ Game Based Learning.** กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อัจฉรา วงศโสธร. (2561). **แนวทางการสรางขอสอบจากเกม.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

อัจฉรา สุขารมย. (2561). **จิตวิทยาในการใชชีวิตประจำวัน.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

อุทัย ภิรมยรื่น และ เพ็ญศรี รังสิยานุกูล. (2561). **ปญหาการสอนโดยใช้เกมแก ผูเริ่มเรียน. (Problems in teaching beginning reading in English).** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เอนกกุล กรีแสง. (2562). **จิตวิทยาการศึกษา.** พิษณุโลก : โครงการตำรามหาวิทยาลัย.

การพัฒนาคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้กิจกรรมเกม การศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

Mathematics development of preschool children in kindergarten grade 2/2 using educational game activities Taksin Rachanusorn School, Muang District, Tak Province Under the Tak Primary Educational Service Area Office, Region 1

ภัทรานุษฐ์ เตยะสิงห์ขร[1], ชวนชม เครือเขียว[2], ปราณี เกษสุวรรณ[3], จินดามณี เลิศมโนกุล[4] และ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์[5]

Patthanit Teyasingkhon, Chuanchom akahrueakhieo, Pranee Ketsuwan, Chindamanee Lertmanokul and Dr.NontawatYuttawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 3 - 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 2/2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 17 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นห้องเรียนที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้เกมการศึกษา และแบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2/2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.76 คะแนน และ 8.32 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

คำสำคัญ : กิจกรรมเกมการศึกษา, การพัฒนาทักษะสติปัญญาเด็กปฐมวัย

---

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : patthanit.48@gmail.com โทร. 0821639547

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[4] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[5] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purpose of this research was to develop and compare mathematical skills for early childhood children by using educational game activities. The sample consisted of 17 early childhood children, male and female, aged 3-4 years old, studying in Kindergarten 2/2 of the 2022 academic year of Taksin Rachanusorn School, obtained by purposive selection method. because it is a classroom where the researcher is assigned to teach The research tool was an activity plan using an educational game. and a mathematical skill assessment form for preschool children Statistics used in data analysis were the mean percentage. standard deviation

The results showed that Mathematics skills of preschool children, kindergarten 2/2 before and after educational game activities The average score was 3.76 points and 8.32 points, respectively, and when comparing the scores before and after the educational game activities.

Keywords : educational game activities, development of early childhood cognitive skills

บทนำ

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีการศึกษา เด็กจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งในด้านของการเลี้ยงดู การเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่น โดยเฉพาะในวัยของเด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์นับว่าเป็นวัยที่สำคัญที่สุดเพราะพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วต่อเนื่องกันและเป็นพื้นฐานในการวางรากฐานของพัฒนาการทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสติปัญญา ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะ ความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า อาทิ ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทางสมองและทางสังคมที่เหมาะสมวัย เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, 2560-2564: 12)

คณิตศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดรวบยอดทางสติปัญญา ทำให้มนุษย์คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ มีแบบแผน ตลอดจนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์วางแผน แก้ปัญหาและนำไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเริ่มต้น เรียนรู้มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกต ชอบเล่น และสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเมื่อได้เรียนคณิตศาสตร์เด็ก ๆ จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการเรียนรู้ในศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญทั้งในการเรียนรู้และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (ขณิษฐา บุญนาค, 2562: 1) การเรียนรู้คณิตศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์โดยการวางแผนและการเตรียมการอย่างดี เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงช่วยพัฒนาความคิดของเด็กให้เป็นคนคิดอย่างมีเหตุผลมีระเบียบ มีความละเอียดถี่ถ้วนรอบคอบรวมทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ความเจริญก้าวหน้าในวิทยาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม การแพทย์และอื่น ๆ ต้องอาศัยหลักการคิดคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนทั้งสิ้น นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันของเด็กทั้งหลายอย่าง เช่น การซื้อขาย การใช้เวลาเล่น การเดินทางและอื่นๆ (วรรณี โสมประยูร, 2555: 15) สอดคล้องดังที่ เชวง ซ้อนบุญ (2555: 21) ได้กล่าวไว้ว่า คณิตศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะคณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำของเด็กทั้งสิ้น เช่น จำนวน การวัด ตำแหน่ง เป็นต้น การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาการและความสนใจของเด็กจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมการเล่นที่ช่วยฝึกทักษะ และช่วยให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน นอกจากนี้ยังช่วยฝึกการแก้ปัญหา การคิดหาเหตุผล การสังเกตเปรียบเทียบ การจำแนก การจัดหมวดหมู่ อันเป็นทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้วย เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ พัฒนาได้หลาย ๆ ด้าน รวมทั้งช่วยพัฒนาและเป็นการฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นองค์ประกอบ และรากฐานสำคัญของกระบวนการพัฒนาทางด้านสติปัญญา (วรรณี วัจนสวัสดิ์, 2555: 15-16) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมัลลิกา พวกผล (2560: 16) กล่าวว่า เกมการศึกษาเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ มีกติกาการเล่นเป็นเกมที่เล่นได้ทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม ช่วยฝึกการสังเกต รูปร่างสี จำนวน ประเภท รวมถึงความสัมพันธ์ของพื้นที่เกมการศึกษา ที่เหมาะสมกับเด็กวัย 3-5 ปี เช่น เกมจับคู่ เกมแยกประเภท เกมจัดหมวดหมู่ เกมเรียงลำดับ เกมโดมิโน เกมลอตโต เกมภาพตัดต่อ เกมต่อตามแบบ เป็นต้น เกมการศึกษาช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนานและเกมการศึกษายังช่วยพัฒนาทักษะความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และ

สติปัญญา เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2/2 ในโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้ และเป็นเด็กในโรงเรียนของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและสนใจที่จะพัฒนาทักษะด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมตามวัย เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษามีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงขึ้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเกมการศึกษา

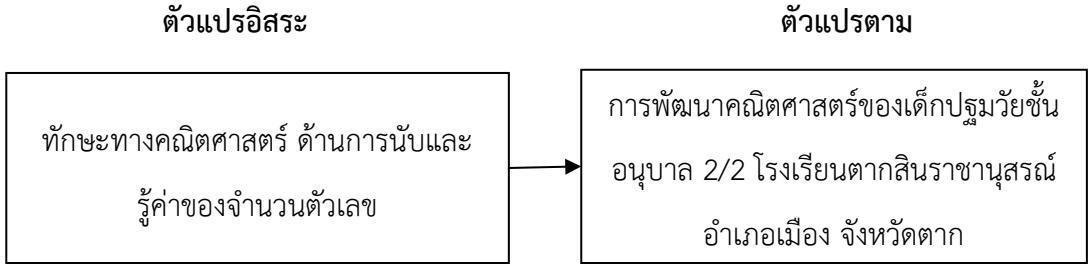
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ภาพประกอบที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่องการพัฒนาคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คือเด็กปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนตากสินนราชานุสรณ์ จำนวน 17 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้เกมการศึกษา 2. แบบประเมินทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

การเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.88 คะแนน และ 9.12 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา พบว่า คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ตามแนวคิด และหลักการนำไปใช้ ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีทักษะทางคณิตศาสตร์ ด้านการนับและรู้ค่าของจำนวนตัวเลข อยู่ในระดับที่สูงขึ้นแสดงให้เห็นว่า เกมการศึกษาสามารถพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

การเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา พบว่า คะแนนหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากกิจกรรมเกมการศึกษา เป็นการเรียนปนเล่น เป็นอีกหนึ่งการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้โดยวิธีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระตามความสนใจข้องผู้เรียน สามารถตอบสนองต่อธรรมชาติและสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กเป็นอย่างดี เด็กได้ลงมือกระทำ และสนุกสนานกับการคิดหาคำตอบในแต่ละเกมโดยอาศัยประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับธีรนาฏ เบ้าคำ (2555: 66) กล่าวถึง ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยว่าควรเน้นให้เด็กได้เรียนรู้จะประสบการณ์ตรงจากเรื่องง่ายไปยาก จากรูปธรรมไปนามธรรม เด็กได้มีโอกาสสังเกต สัมผัส ทดลอง สำรวจ ค้นคว้าและแก้ปัญหาจากสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและเป็นการขยายประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์ให้กว้างยิ่งขึ้น โดยมีครูเป็นผู้จัดกิจกรรมและคอยสังเกต ดูแลให้ความช่วยเหลือเด็ก จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งหากเด็กในวัยนี้ได้รับการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เป็นอย่างดีย่อมเป็นรากฐานของการเรียนรู้ที่ดีต่อคณิตศาสตร์ในระดับสูงต่อไป และสอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2555: 365) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของวิธีการสอน โดยใช้เกม การศึกษาไว้ว่า เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเองทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง และเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม สรุปได้ว่าเกมการศึกษา เป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นสิ่งที่ช่วยเป็นพื้นฐานในการเตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้าน โดยเมื่อเด็กได้เล่นเกมการศึกษาเด็กได้รู้จักการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การเชื่อมโยง ฝึกการรับรู้ ทักษะเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐานในการคิด นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมารีย์ ไชยประสพ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษาโรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา มีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีร้อยละของคะแนนเต็มเท่ากับ 86.37 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 ทั้งนี้ เด็กปฐมวัยมีคะแนนก่อนการจัดกิจกรรม เกมการศึกษา ร้อยละ 5.73 และคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ร้อยละ 9.00 และมีคะแนนความเฉลี่ยความก้าวหน้าสูงขึ้น 3.27 คิดเป็นร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 32.75 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมารีย์ ไชยประสพ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษาโรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา มีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีร้อยละของคะแนนเต็มเท่ากับ 86.37 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 ทั้งนี้ เด็กปฐมวัยมีคะแนนก่อนการจัดกิจกรรม เกมการศึกษา ร้อยละ 5.73 และคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ร้อยละ 9.00 และมีคะแนนความเฉลี่ยความก้าวหน้าสูงขึ้น 3.27 คิดเป็นร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 32.75

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเกมการศึกษา สามารถพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยได้ จึงควรใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

2. ก่อนจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ครูควรศึกษาวิธีการเล่นเกมการศึกษาให้เข้าใจก่อนให้เด็กลงมือปฏิบัติ

3. การส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ครูผู้สอนควรพิจารณาความยากง่ายเหมาะสมกับวัย และความสามารถของเด็กและควรมีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาการด้านการคิด การใช้ภาษา เป็นต้น เพื่อเตรียมความพร้อมด้านอื่น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่นเกมการศึกษาเป็นกลุ่มเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กุลพธู คมกฤส. (2555). **การใช้การละเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงรายจรูญราษฎร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2555). **การสอนคณิตศาสตร์เด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์.

กำพล ดำรงค์วงศ์. (2555). **เกม**. วารสารกองทุนสงเคราะห์. 5(39), 11.

ขณิษฐา บุญนาค. (2562). **กิจกรรมฝึกทักษะการเขียน สำหรับเด็กปฐมวัย** [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลได้จาก : https://www.youngciety.com/article/learning/ writename.html (วันที่ค้นข้อมูล 28 มิถุนายน 2565).

คะนึง สายแก้ว. (2555). **เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ ระยะที่ 2 กลุ่มปฐมวัย กลุ่มสนใจ จังหวัดสุรินทร์**. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

คมขวัญ อ่อนบึงพร้าว. (2560). **การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์เด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

จันทวรรณ เทวรักษ์. (2556). **อิทธิพลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และเกมการศึกษา ในวัย 4-6 ขวบที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุฑาทิพย์ ทองช่วย. (2555). **ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ชญาภา สิงห์มหา. (2560). **การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมศิลปะแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปี 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2561). **การทดสอบการทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน**. วารสารศิลปากรศึกษาศาสตรวิจัย. 5(1), 7-19.

เชวง ซ้อนบุญ. (2555). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH -3C เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิศนา แขมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

ธีรนาฏ เบ้าคำ. (2555). **ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แบบการสอนมโนทัศน์เสริมด้วยเกมการศึกษาที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

นิดาพร อาจประจญ. (2555). **ทักษะทางการอานของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาเนนภาษา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิตยา ประพฤติกิจ. (2555). **คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

นิติกานต์ ขวัญบุญ. (2559). **การพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญชู สนั่นเสียง. (2557). **การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกการสังเกตและการใช้เหตุการณ์แก่เด็กปฐมวัย.ในเอกสารชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปณิชา มโนสิทธยากร. (2555). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาเน้นเศษส่วนของรูปเรขาคณิต**. การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประภากร โลห์ทองคำ และคณะ. (2555). **กลุ่ม: การสอนกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียน**. นครราชสีมา : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูนครราชสีมา.

พิจิตรา เกษประดิษฐ์. (2555). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยขนมอบ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พิชญ์สินี โชติชะวงศ์. (2555). **การใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เพ็ญประไพ แก่นเกษ. (2557). **การพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

พรทิพย์ กันทาสม. (2555). **ผลการใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มัลลิกา พวกผล. (2560). **การใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มาลี หงษ์ทอง. (2555). **ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนปราสาทศึกษาคาร จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2555). **กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค.

ลักคะณา เสโนฤทธิ์. (2555). **ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลัมพร ชารินทร์. (2556). **การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องจำนวนกับตัวเลข สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วรรณี วัจนสวัสดิ์. (2555). **ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมเกมการศึกษาลอตโต**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณี โสมประยูร. (2555). **ความหมายและความสำคัญทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.krufonclass4.blogs pot.com/p/blog-page.html (วันที่ค้นข้อมูล : 28 มิถุนายน 2565).

วิจิตตรา จันทร์ศิริ. (2559). **การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์คณิตศาสตร์โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรดนู จีระเดชากุล. (2555). **นันทนาการสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สกล ป้องคำสิงห์. (2558). **การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์เกมการศึกษาจากสื่อธรรมชาติสำหรับเตรียมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สถาบันส่งสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **เด็กปฐมวัยเรียนรู้อะไรในคณิตศาสตร์.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 6 พฤษภาคม 2560).

สิริมณี บรรจง. (2559). **เด็กปฐมวัยกับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2556). **วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพฯ : 9199 เทคนิคพริ้นติ้งนิทาน.

สุมารีย์ ไชยประสพ. (2558). **การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สุวิทย์ มูลคำ. (2557). **19 วิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และ ละออ ชุติกร. (2555). **การเล่นและเกมสำหรับเด็กปฐมวัย.** ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการสอนสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยศึกษา. เล่มที่ 1 หน่วยที่ 4: สาขาศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โสภิดา โคตรโนนกอก. (2560). **การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดเกมการศึกษาเรื่องจำนวนและการดำเนินการ**. รายงานการวิจัยการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.gotoknow.org/posts/626632. (วันที่ค้นข้อมูล : 30 ธันวาคม 2560).

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Taking children to Kindergarten, in 3/1 Remaining storytelling activities Taksin Rachanusorn School Muang District,Tak Province

วิภาวรรณ ถึงทุ่ง[1], พวงพิศ เรืองศิริกุล[2], สุมิตรา ชาตานันท์[3], ณัฐกานต์ เพิ่มอิ่ม[4] และ นาซีฮะห์ หะยีโด[5]

Wipawan Theungthung, Poungpit Raungsirikul, Sumitra Chatanan, Nattakarn Permim and Naseehah Hajido

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือการพูดของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้านได้แก่การร่วมมือการช่วยเหลือความรับผิดชอบและความสามัคคีของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย–หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ได้มาโดยใช้ วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการเจาะจงมา 1 ห้องเรียน แล้วให้ครูผู้สอนบุคคลที่ได้รับการสุ่มทำการสังเกตโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมมารยาทในการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อคัดเลือกเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมเรื่องมารยาทในการพูด จำนวน17คน เพื่อจัดให้เด็กได้รับการกิจกรรมการเล่านิทานเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ชุดหนังสือนิทาน จำนวน 3 เรื่อง และแบบสังเกตพฤติกรรมมารยาทในการพูดของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลการวิจัยพบว่าคะแนนพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาโดยเฉลี่ยรวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดในช่วง สัปดาห์ที่ 1-3 ส่วนสัปดาห์ที่ 3 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมมารยาทในการพูดจามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมมารยาทในการพูดของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การสนับสนุนและความสามัคคีพบว่า คะแนนพฤติกรรมมารยาทในการพูดจามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนเฉพาะช่วงสองสัปดาห์แรกส่วนช่วงสัปดาห์ถัดมามีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะของเด็กปฐมวัย, ทักษะด้านการพูด, กิจกรรมการเล่านิทาน

---

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : wipawanqqq@gmail.com โทร. 065-5135042

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

[3,4,5] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

The main aim of this study is to study co-operative behavior change of early childhood children byAverage, total and separated by side This includes cooperation, assistance, responsibility and unity of early childhood children who have been organizing storytelling activities. Before the event and during the event Activities in each week. The sample group used in the study were male and female students aged years, Kindergarten 3, Semester 2, 2010, Taksin Rachanusorn School. By specifying to 1 classroom, the randomly assigned person teachers were observed using A model for observing behavior, etiquette in eloquence created by the researcher. To select

The research results were found that the score The average oral etiquette behaviors included an increase in the behavioral change over the course of Week 1-3, and Week 3, the change in the etiquette behavior score tended to increase when analyzing the mean etiquette score. In early childhood eloquence, support and unity were found. Behavior score, etiquette in eloquence There was a marked increase in the first two weeks, while the following weeks, respectively.

Keywords : The Skills Development of Early Childhood, speaking skills, storytelling activities

บทนำ

เด็กวัยอนุบาล 5-6 (ขวบ) เป็นวัยที่มีลักษณะเฉพาะของพัฒนาการทางสติปัญญา คือ เป็นวัยที่สามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่ง ของ วัตถุ และสถานที่ได้ เริ่มมีทักษะในการใช้ภาษาที่จะอธิบายสิ่งเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในอนาคตได้ด้วยการที่พ่อแม่ไม่ปิดกั้นหนทางในสร้างสรรค์ของเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากการลองผิดลองถูกในเรื่องต่างซึ่งสอดคล้องกับๆ

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมมารยาทไทยจะใช้วิธีการเล่านิทานควบคู่กันไปกับการสอนมารยาทในการพูด เพราะสามารถทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานและตื่นตาไปได้อย่างดี การเล่านิทานให้ เด็กฟังบ่อย ๆ เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหรือจินตนาการของตัวเองการเล่านิทานเป็นวิธีหนึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานและสามารถจดจำเนื้อหาได้ง่าย จากเหตุดังกล่าวผู้วิจัยมีความสน ศึกษามารยาททางการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้นิทาน

การพูดและการสนทนาจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งในชีวิตประจำวัน และชีวการทำงาน การพูดเป็นเครื่องมือสำคัญของการติดต่อสื่อสาร ที่จะนำไปความสำเร็จในชีวิตทั้งนี้มนุษย์ต้องใช้ภาษาอยู่เสมอและใช้คำพูดในการสื่อถึงบุคคล Personalmedia หรือเป็นวิธีทางหนึ่งในการถ่ายทอดชักนำเอาความรู้สึกนึกคิดของตนมาตีแผ่ แสดงให้ผู้อื่นได้ทราบละเข้าใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ พูดจึง

เป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น เด็กที่ได้การจัดกิจกรรมการเล่าเล่านิทานมีทักษะในการพูดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่เป็นเช่นนี้เพราะก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเด็กพูดเป็นคำศัพท์สั้นๆ พูดเรียบเรียงเป็นประโยคที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีรายละเอียดในประโยค และมีการออกเสียงที่ไม่ชัดเจนบ้าง ต้องได้รับกระตุ้นจากครูด้วยคำถาม จึงส่งผลให้หลังกิจกรรมมีทักษะในด้านการพูดสูงขึ้น เนื่องจากเมื่อเด็กได้ฟังนิทานจบแล้วเด็กจะเกิดการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่และรูปประโยคที่ถูกต้องมีรายละเอียดในประโยคมากขึ้น บางคำที่พูดไม่ชัดเจนเริ่มชัดเจนขึ้นในระดับหนึ่ง และเด็กจะได้ตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาและตัวละครในนิทาน ด้วยคำถามที่ครูถามเพื่อกระตุ้นการพูดของเด็ก เช่น “เด็ก ๆ อยากไปเที่ยวที่ไหนค่ะ” “ถ้าเด็ก ๆ มีดาวเป็นของตัวเอง เด็ก ๆ อยากพาดาวของตัวเองไปทำอะไร” เป็นต้น สอดคล้องกับ คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 2560:

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ 2560: 60-65 ได้อธิบายว่าควรเลือกนิทานที่มีเนื้อหาที่ใช้ถ้อยคำ ข้อความ และคำซ้ำ ๆ ที่คล้องจองกันเพื่อที่เด็กจะได้รู้คำศัพท์มากขึ้นจะจำได้ง่ายขึ้นสอดคล้องกับผลการศึกษา

จีรวรรณ นนทชัย (2561) ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถด้าน การพูดของเด็กปฐมวัยที่เป็นผลมาจากการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบภาพวาด ผลการวิจัยสรุปว่าระดับความสามารถทางการพูดที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบภาพวาดโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีทั้งสามด้านได้แก่การพูดคำศัพท์ การพูดประโยค และการพูดเป็นเรื่องราว ความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยมีค่าสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบภาพวาดอย่างมีนัย เด็กที่ได้การจัดกิจกรรมการเล่าเล่านิทานมีความมั่นใจในการพูดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะก่อนการได้รับการกิจกรรมการเล่านิทานเด็กยังไม่กล้าพูด ไม่มีความมั่นใจ พูดไม่ชัดเจน พูดเสียงเบา เด็กบางคนก็ไม่พูดเลย ต้องได้รับการกระตุ้นจากครูโดยการใช้คำถาม และได้รับการเสริมแรงทางบวกจากครูและเพื่อน เพื่อนคอยช่วยชักชวนให้ตอบคำถาม จึงส่งผลให้มีพัฒนาการด้านความมั่นใจสูงขึ้น เนื่องจากเด็กได้ฟังนิทานจบแล้ว เด็กจะได้ตอบค าถาม ได้รับการกระตุ้นและกำลังใจจากครู โดยครูจะเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดตามความคิดของเด็ก จึงทำให้เด็กมีความมั่นใจกล้าพูดและพูดชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (25: 118-120) ได้อธิบายว่าการพูดของเด็กเกิดจากการเลียนแบบเสียงและการเสริมแรง ดังนั้นความใกล้ชิดระหว่างเด็กกับคนที่อยู่กับเด็กซึ่งอาจเป็นพ่อแม่หรือคนเลี้ยง ในแง่ของการมีปฏิสัมพันธ์ทางการพูดมีความสำคัญในการพูดอยู่มาก นอกจากนี้เมื่อเด็กเปล่งเสียงออกไปแล้วได้รับการเสริมแรง เด็กก็จะพูดคำนั้นซ้ำอีกในทางตรงกันข้ามถ้าพูดใดออกไปแล้วไม่ได้รับความสนใจหรือถูกลงโทษ เด็กจะหยุดคำนั้น

ดังนั้น จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานนั้นส่งผลให้การพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัฐยธยา ยิ่งยงค์ (2560) พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณการเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพมีพัฒนาการด้านการพูดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการพูดคำศัพท์ด้านการพูด

เป็นประโยค และด้านการพูดเป็นเรื่องราวของเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสูงขึ้นการใช้กิจกกรมการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการพูดจาให้ไพเราะของเด็กปฐมวัย ในครั้งนี้ได้ใช้นิทาน 8 เรื่องได้แก่ เรื่องตุ๊กตารักการเดินทาง, เรื่องดาวดวงนั้นของฉันคนเดียว, เรื่องก๊อก ก๊อก ก๊อก ขอค้างคืนหนึ่งนะ,เรื่องมดท่าช้างป่าจอมโว, เรื่องยายเช้าชอบขับรถเสียงดัง ปื๊นปื๊น, เรื่องปู๊น ปู๊น,เรื่องก๊อกแก๊ก เอ๊ะ เสียงอะไร, เรื่องเจ้าหมูหูหาย ซึ่งนิทานเล่านี้เป็นนิทานที่เหมาะสมกับกับเด็กปฐมวัย เนื้อหาในนิทานเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน มีคำและข้อความง่าย ๆ เน้นให้เด็กได้พูดตาม มีภาพที่ดึงดูดความสนใจเพื่อให้เด็กอยากมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน การที่เลือกนิทานมาใช้ในการจัดกิจกรรมก็เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาพัฒนาการด้านการพูด สอดคล้องกับ พัชราภรณ์ เข็มเพชร (2558: 23 อ้างอิงจากกรมวิชาการ, 2556: 143-144) ได้อธิบายไว้ว่า การเล่านิทานเพื่อเด็กปฐมวัยไปสู่การอ่าน การที่เด็กมีความสนใจและตั้งใจฟัง เด็กจะสามารถจดจำชื่อลักษณะตัวละคร ความต่อเนื่องของเรื่องราวได้ ได้รู้จักคำศัพท์ใหม่ ขณะที่ครูเล่าเด็กมีอารมณ์คล้อยตามเรื่องราวเป็นอย่างดี ฝึกการพูดครูให้เด็กหัดพูด คำศัพท์ใหม่ ข้อความบางตอน หรือคำกลอนง่าย ๆ จากนิทาน ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน เช่น การวิจารณ์นิทานที่ได้ฟัง ตอบคำถามจากเรื่องราวหรือหัดเล่าเรื่องที่ตนเองชอบ คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2559: 18–20 อ้างอิงจาก พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ 2560 :63-67) อธิบายว่าเด็กจะเรียนรู้การพูดเลียนแบบ เด็กจะสามารถจับข้อความของคำพูดได้จากสีหน้าท่าทางของผู้พูดในขณะที่พูดรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วการที่เด็กได้รับการสอนให้รู้จักคำต่าง ๆ และความหมายของคำทำให้เด็กชอบการซักถาม และมีโอกาสใช้คำต่าง ๆ มากขึ้น บ่อยขึ้น สามารถเรียนรู้คำใหม่และความหมายใหม่ ๆ

รวิวรรณ รุ่งไพรวัลย์ (2556: 109) ได้อธิบายว่าเด็กจะเรียนรู้และมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเด็กได้รับการฝึกฝนและใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในการสื่อสารเป็นประจำในสถานการณ์จริงจนสิ่งนั้นได้รับการพัฒนามาเป็นทักษะดังนั้นบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการช่วยเหลือและจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการพัฒนาการทางภาษาสอดคล้องกับผลการศึกษา

ณัฐวดี ศิลากรณ์ (2558) ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นมือการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานของชีวิต เพราะการ เป็นผู้ให้ที่ดีมีคุณภาพในวันข้างหน้า จะต้องได้รับการปูพื้นฐานที่ดีมาตั้งแต่ปฐมวัย ช่วงของชีวิตเป็นช่วง ที่เด็ก 6 ปีแรก มีพัฒนาการในทุกด้านรวดเร็วมากโดยเฉพาะสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ เพียเจต์ (Piaget) (Doloh, 2012) ได้กล่าวว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่เกิดขึ้น ในวัยก่อนปฐมวัยนี้จะเป็น รากฐานให้แก่พัฒนาการทางด้านปัญญาในระดับต่อ ๆ ไปและในการพัฒนาประชากรประเทศควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยจะพัฒนา ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม บุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนาขั้นต่อๆไปโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์การอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องใช้ภาษาในการสื่อสารความหมายซึ่งกันและกันเพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ ตลอดจนประสบการณ์ให้ผู้อื่นเข้าใจซึ่งจะทำ ให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น

ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องอาศัยทักษะการฟังและการพูดซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่าน การเขียน เพื่อติดต่อทำความเข้าใจกับผู้อื่นเข้าใจตนได้ อ้างถึงใน (wongplab, 2022) และการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย เป็นทักษะทางภาษาที่เด็กเรียนรู้ได้ดีกว่าด้านอื่นๆ (ladlia, 2020) ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องสร้าง รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตรูปแบบการสอนที่ใช้นิทานประกอบภาพจึงเป็นการ ทักษะทางภาษาที่เด็กปฐมวัยเรียนรู้โดย จะเริ่มจากการฟังและนำไปสู่การพูดซึ่งการพูดเป็นทักษะของมนุษย์ที่ก่อตัวขึ้นมาควบคู่กับการฟังทั้งนี้การฟังและการพูดนั้นมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตมากเด็กที่ฟังเป็นจะใช้ทักษะนั้นเชื่อมต่อสู่การพูดเป็นไปตามกัน ทักษะการฟังและพูดในชีวิตประจำวันมากถึง ร้อยละ 30 โดยเริ่มจากการพูดเลียนแบบเสียงที่ได้ยินพูดเพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดความเข้าใจและถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีให้ผู้อื่นทราบ ซึ่งวิธีการที่จะให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้าน การฟังและการพูดได้เร็วขึ้นคือการใช้นิทานเป็นสื่อในการสอนโดยนิทานเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่มีความเหมาะสมเอื้อต่อพัฒนาการของเด็กและช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เสรีจินตนาการให้แก่เด็ก โดยนิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัยเป็นสื่อที่สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็กสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคมอารมณ์ คุณธรรมจริยธรรม ช่วยให้เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ ทำให้เด็กซึมซับและรับความรู้ไว นิทานสามารถช่วยเด็กเชื่อมโยงสิ่งที่เป็นนามธรรม ไปสู่สิ่ง ที่เป็นรูปธรรมการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะทางการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการใช้นิทานภาพเป็นสื่อสำหรับฝึกทักษะในการพัฒนาการฟังและการพูดออกเสียงของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยให้พูดและเล่าเรื่องจากภาพได้อย่างถูกต้องชัดเจนรวมถึงการเรียนรู้ด้านต่างๆ อีกด้วยเช่น เรื่องของรูปทรง ตัวเลข และสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเด็ก หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กนั้นเป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กได้ใช้ในการฟัง และการพูด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้และความเพลิดเพลินร่วมกันไปในรูปแบบหนังสือสาระบันเทิง โดยใช้วิธีการวาดภาพ การใช้สื่อการจัดทำและรูปเล่มที่เหมาะสมกับวัยความสนใจ และสอดคล้องกับความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือนิทานภาพที่อาจจะมีตัวหนังสือประกอบด้วยเล็กน้อยใช้ภาษาง่ายๆ ไม่ต้องแปลถูกต้องเหมาะสมกระชับได้ใจความเป็นภาษาที่ดีใช้ประโยคสั้นๆไม่ยุ่งยากเด็กเล็กมักจะใช้คำประโยคสั้นๆเพื่อเสริมสร้างความจำโดยให้เห็นบ่อยๆ ฟังบ่อยๆ เด็ในช่วงวัยนี้เป็นวัยที่เพิ่งจะเริ่มเรียนอาจจะพูดเป็นคำและเริ่มจากคำสั้นๆชอบดูสีที่สดๆชอบภาพเกี่ยวกับสัตว์หนังสือนิทานภาพสำหรับเด็กจะช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินช่วยสร้างความคิดความจำจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์อีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เป็นไปตามวัยและยังช่วยปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมจริยธรรมช่วยให้เด็กรักการอ่านหนังสืออีกด้วยการสร้างจริยธรรมให้กับเดกเป็นพันธกิจสำคัญของโรงเรียนและครอบครัวเด็กที่มีจริยธรรมดีจะอยู่รวมกันในสังคมอยางมีความสุข จริยธรรมมีความสมพันธกับคุณธรรมกลาวคือจริยธรรมเปนการประพฤตทางความคิด คำพูด และการกระทำที่ดี ที่ทำให้เกิดการอยู่รวมกันอย่างมีความสุข

(กุลยา ตนตันผลาชีวะ. 2560: 212 - 213) การพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก มีหลายวิธี จากการศึกษาผลงานวิจัย พบว่า มีการใชทั้งนิทาน การละครและการเล่น สร้างจริยธรรมให้กับเด็ก ตัวอย่าง เช่น การใช้แม่จากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเด็กปฐมวัย

(วารี นิยมธรรม.2560) การจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรมและสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางของเด็กปฐมวัย ของเบญจพร สมานมาก (2559) การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม การเล่นแบบรวมมือ เพื่อศึกษาการรับรู้วินัยของเด็กปฐมวัย ของ สุภัค ไหวหากิจ (2559) นอกจากนี้ยังพบวา มีการสอนจริยธรรม โดยใช้นิทานในการสอนวินัย โดยครูเป็นผู้แต่งนิทานขึ้นและทดลองสอนจริง เมื่อมีเหตุการณที่เด็กขาดระเบียบ ผลของการปลูกฝังวินัยจากการเทียบเคียงจากนิทาน พบว่าเด็กพอใจและเข้าใจง่าย จดจำได้ (น้ำฝน ปิยะ. 2559: 20 - 24) เด็กปฐมวัยจะเริ่มเข้าใจและเริ่มมีจินตนาการ มีการเลียนแบบ นิทานจึงเป็นหัวใจสำคัญของเด็กทำให้เด็กมีจินตนาการอันกว้างไกลเนื่องมาจากการมีนิทานเป็นสื่อและในการจัดประสบการณ์ทุก ๆ กิจกรรมครูควรจะใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนรู้ของเด็ก ผลจากการที่เด็กได้ฟังนิทานทำให้เด็กจดจำได้นาน และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ตาง ๆ ได้เป็นอย่างดีถ้านิทานที่ครูเล่าให้เด็กฟงนั้นตรงกับชีวิตจริง และสามารถเชื่อมโยงกันได้จุดสำคัญที่ครูมีกลวิธีในการเล่านิทานการกำหนดตัวแสดงในนิทานที่มีความหมายและให้บทบาทของการแสดงที่เป็นสื่อให้เด็กจดจำได้ดีการที่ครูใชนิทานสอนเด็กปฐมวัยนั้น เพราะนิทานเป็นสื่อชนิดหนึ่ง ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กแทบทุกวัย โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ จะถูกกลั่นกรองออกมาเป็นนิทานในหลาย ๆ ลักษณะที่ผู้ฟังงแล้วจะเกิดความเพลิดเพลินใหความรูทัศนคติ ตลอดจนการปลูกฝังค่านิยม ผู้ใหญ่จึงมักใช้นิทานเป็นสื่อที่จะชวยให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและช่วยให้เด็กเรียนรูนิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อกันมา โดยใช้วาจาเป็นสื่อของการถ่ายทอด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าใครเป็นเจ้าของเรื่องนั้น ๆ รู้แต่ว่าการเล่านิทานมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และเป็นที่นิยมในหมูชนทุกชั้น นิทานจัดเป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุดและเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกันการที่เด็กชอบสิ่งใดเด็กก็จะสนใจและกระทำสิ่งนั้นได้นาน นิทานจึงช่วยสร้างสมาธิของเด็กให้ยาวนานขึ้น

(เกริก ยุ้นพันธ์. 2555: 55 - 56) เมื่อเด็กมีสมาธิยาวนานขึ้น เด็กก็จะรับรู้สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ถ้านิทานเหลานั้นได้รับการเสริมสร้างให้นาสนใจด้วยเทคนิคใหม่ นิทานยังช่วยผ่อนคลายอารม์ พัฒนาภาษา ปลูกฝังนิสัยที่ดีให้กับเด็กโน้มน้าวให้เด็กเปิดใจยอมรับพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นต้นแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลกภาพการเล่านิทานเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก เพราะนิทานเป็นเรื่องของจินตนาการที่ใหความบันเทิง เต็มเปี่ยมไปด้วยความสนุกสนาน โลกของเด็กเป็นโลกสดใสด้วยวัยที่มีจินตนาการ นิทานจะสร้างจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามและถูกต้อง ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้อยางมีความสุขในปัจจุบันจริยธรรมถูกลบออกจากสมองของคนในสังคมไปหมด จึงเกิดปัญหามากมาย เช่นเด็กเล็กถูกทำร้าย (วารสารวิชาการ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 63 - 65)

จากเหตุผลและสภาพปัญหาที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัย สภาพปัญหาของเด็กปฐมวัยโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยช่วงอายุ แรกเกิด –6 ปีที่ต้องได้รับการอบรมบ่มนิสัยในเรื่องของการใช้คำพูดที่สุภาพและมีความไพเราะเพาะพริ้ง เพราะเด็กปฐมวัยในโรงเรียน ได้ซึมซับคำพูดมาจากช่องทางของสื่ออินเทอร์เน็ต จึงทำให้เด็ก ๆ ทำตามสื่อ ทำให้เด็กพูดจาหยาบคาย พูดไม่มีหางเสียง และพูดจาโกหก ผู้จัดทำจึงได้มีแนวคิดจะจัดทำวิจัยเกี่ยวกับการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ของนักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยใช้นิทานเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีจริยธรรมด้านการพูดให้มากขึ้นมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการด้านการพูด โดยการใช้นิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาให้ไพเราะของเด็กปฐมวัย โดยเน้นการรับรู้ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชนต่อสังคมโดยเฉพาะด้านการพูดและด้านการกระทำด้วยการเล่านิทานให้เด็กนำไปปฏิบัติแล้วติดตามผลการปฏิบัติตามนิทานแต่ละเรื่องเป็นการย้ำให้เด็กจำและเข้าใจผลการวิจัยที่จะเป็นรูปแบบของการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กเพื่อเป็นคนดีของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ในการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดของเด็กปฐมวัย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2.เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดของเด็กปฐมวัย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ก่อนและหลังใช้กิจกรรมนิทาน

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านการพูดสูงขึ้น หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่3/1 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเนื้อหาออกเป็น ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับความหมายความสำคัญของการพูดจาให้ไพเราะ

ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน

บริบทของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

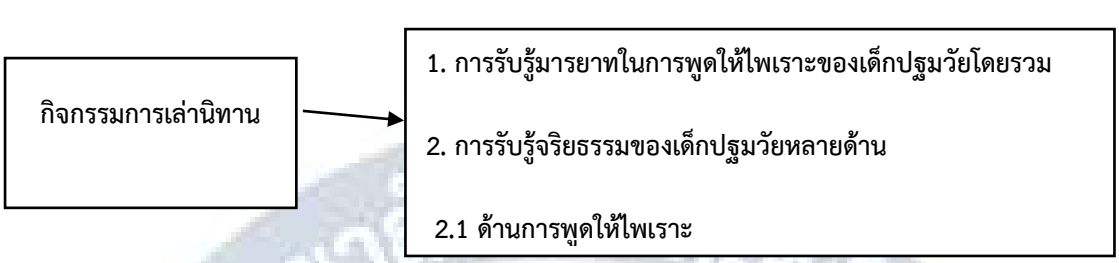
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะตามวัย ในด้านเด็กคุณธรรม จริยธรรม ยังขาดเรื่องมารยาทในการพูดซึ่งเป็นคุณลักษณะตามวัยที่จำเป็นในด้านคุณธรรม จริยธรรม เรื่องมารยาทในการพูดจา

2. ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะตามวัยด้านคุณธรรม จริยธรรม เรื่องมารยาทในการพูดเป็นคุณลักษณะตามวัยในการพัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ

3. ศึกษาแนวทางวิธีแก้ไขปัญหาและกิจกรรมที่จะนำมาใช้การปรับปรุงประสิทธิภาพการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการด้วยกิจกรรมการเล่านิทานเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กมีคุณลักษณะตามวัยตามที่หลักสูตรต้องการ

4. ศึกษาวางแผน ออกแบบกิจกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

6. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน

7. สังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

8. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่าน ไปทดลองใช้กับ เด็กอนุบาล 3 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ครบทั้งจำนวน 17 คน

9. นำเครื่องมือที่ได้ทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วจึงนำไปใช้จริง

10. ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มประชากร

11. เขียนรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยช่วงอายุ แรกเกิด –6 ปีที่ต้องได้รับการอบรมบ่มนิสัยในเรื่องของการใช้คำพูดที่สุภาพและมีความไพเราะเพาะพริ้ง เพราะเด็กปฐมวัยในโรงเรียน ได้ซึมซับคำพูดมาจากช่องทางของสื่ออินเทอร์เน็ต จึงทำให้เด็ก ๆ ทำตามสื่อ ทำให้เด็กพูดจาหยาบคาย พูดจาไม่ไพเราะ พูดไม่มีหางเสียงและพูดจาโกหก ผู้จัดทำจึงได้มีแนวคิดจะจัดทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัย ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีจริยธรรมด้านการพูดให้มากกขึ้น มีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการด่านการพูดจาไพเราะโดยการใช้นิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาให้ไพเราะของเด็กปฐมวัยโดยเน้นการรับรูซึ่งจะสงผลให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชนตอสังคมโดยเฉพาะด่านการพูดและด่านการกระทำด่วยการเลานิทานให้เด็กนำไปปฏิบัติแล้วติดตามผลการปฏิบัติตามนิทานแตละเรื่องเปนการย้ำให้เด็กจำและเข้าใจการวิจัยที่จะเปนรูปแบบของการพัฒนาจริยธรรมใหกับเด็กเพื่อเปนคนดีของสังคมตอไป

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ในการเล่านิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมารยาทในการพูดจาไพเราะของเด็กปฐมวัย ปรากฏว่า เด็กชั้นอนุบาล 5-6 ปี มีมารยาทในการพูดจาไพเราะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นผลมาจากมีกระบวนการพัฒนาและดำเนินงานอย่างเป็นระบบกล่าวคือเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์พัฒนาการและคุณลักษณะตามวัยการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและมีการวางแผนและเตรียมงานโดยการพัฒนาเครื่องมืออย่างเป็นระบบ นำไปทอลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและมีการวางแผนและเตรียมงานเพื่อการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพกิจกรรมการเล่านิทานที่ใช้ในการพัฒนาเด็กให้มีมารยาทในการพูดจาไพเราะประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้กิจกรรมการแต่งเอง จำนวน 3 ชุด โดยกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อนิทาน จุดประสงค์ อุปกรณ์ ขั้นตอน ในการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. จุดประสงค์

1.1 เพื่อส่งเสริมมารยาทในการพูด

1.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการพูด

2. สื่ออุปกรณ์

1. นิทานเรื่อง เด็กดีต้องพูด

2. นิทานเรื่อง น้องอุ้มพูดจาไพเราะ

3. นิทานเรื่องอุงอิ๋งเติมหางเสียง

3. ขั้นตอน

ครูนำหนังสือนิทานที่สร้างขึ้นเอง โดยการใช้วิธีการเล่านิทานให้เด็ก ๆ ฟัง แล้วให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมในการเล่านิทานแสดงบทบาทสมมติพร้อมทั้งแนะนำตัวละครในนิทาน

4. ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. ครูหาอาสาสมัครในการแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง เด็กดีต้องพูดดี

2. ครูเล่านิทาน เรื่อง เด็กดีต้องพูดดี ประกอบการแสดงบทบาทสมมติจนจบเรื่อง

3. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับนิทาน และถามเด็กว่า “เด็ก ๆ คิดว่าตัวละครแต่ละตัวเป็นอย่างไร”

การจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ปิติพร ทาทิพยาภรณ์ (2550) นิทานเล่มนี้จะช่วยสอนให้เด็ก ๆ เรียนรู้ว่า คำหยาบเป็นคำที่ไม่ควรพูดกับใคร เรื่องราวสนุกสนานที่ไม่อยากให้เด็กเลียนแบบเล่มนี้จะช่วยพัฒนาทักษะทางด้านสังคมให้กับเด็ก ๆ และเสริมสร้างจินตนาการเนื้อเรื่องที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่ายเหมาะสำหรับเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป พร้อมภาพประกอบการ์ตูนน่ารัก ๆ สีสวยงามทั้งเล่มช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กและทำให้เด็ก ๆ รักการอ่านอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากประสบการณ์ด้านการสอนและประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนามารยาทในการพูดจาไพเราะสำหรับเด็กอนุบาล 5-6 ปี ครั้งนี้สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ก่อนนำไปใช้ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามารยาทในการพูดจาไพเราะให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อประยุกต์แนวคิดหลักการและทฤษฎี มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การดำเนินการพัฒนาความมีมารยาทในการพูดจาไพเราะมักถูกมองว่าเป็นเรื่องยากและเป็นนามธรรม แต่ความเป็นจริงแล้ว สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในเด็กทุกวัยเพียงแต่ต้องมีวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมและต่อเนื่อง ประเด็นสำคัญคือต้องค่อยเป็นค่อยไป

3. ก่อนดำเนินการต้องเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ มาเป็นอย่างดี เพราะเด็กมีช่วงความสนใจสั้นต้องจัดกิจกรรม โดยเฉพาะการเล่านิทานให้เด็กมีความประทับใจ จะเป็นการสร้างแรงจูงใจได้เป็นอย่างดี

4. เลือกวิธีการหรือสื่อที่จะนำมาจัดทำหรือพัฒนาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความพร้อมวุฒิภาวะความต้องการ ความถนัดและความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ พวงเกษม. (2560 : 20– 21). **ปัญหาและกลวิธีการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถม**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

กุลยา ตนตันผลาชีวะ (2560). **ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่น.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.

เกษลดา มานะจุติ และ อภิญญา มนูญศิลป์. (2560). **นิทานและหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.

เกริก ยุ่นพันธ. (2560). **วรรณกรรมสำหรับเด็ก : ประวัติและวิวัฒนาการ เทคนิคการเขียน และการวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก นิทานและเทคนิคการเล่านิทาน.** กรุงเทพฯ : เกริก ยุ้นพันธ์.

จารุณี ศรีเผือก (2554). **การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ต่างกัน หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถามและด้วยการแสดงบทบาทสมมติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

จีรวรรณ นนทชัย (2561). **ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัฐธยาน์ ยิ่งยงค์ (2553). **ผลการเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพที่มีต่อพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัฐวดี ศิลากรณ์ (2556). **ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่น.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทัศนีย อินทรบำรุง (2539). **วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่า นิทานก่อนกลับบ้าน.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

น้ำฝน ปยะ. (2542) **การปลูกฝังวินัยด้านนิทานที่ครูแต่งเอง**. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2(2), 20-24.

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. (2560). **ปฐมวัยศึกษากิจกรรมและสื่อการสอน เพื่อฝึกทักษะพัฒนาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

พจมาน เทียนมนัส (2529). **ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ไดรับการจัดประสบการณการเลานิทานประกอบการแสดงละครสรางสรรคและประกอบการวาดภาพ.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วารี นิยมธรรม. (2535). **ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิไล มาศจรัส. (2554). **เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสาหรับเด็ก.** (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : ธารอักษร.

สวนิต ยมาภัย (2560). **การพูด**. ใน เอกสารการสอนภาควิชาภาษาเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุภัค ไหวหากิจ. (2543). **การเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม และการเล่นเกมแบบร่วมมือ**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อำไพ สุจริตกุล และ ธิดา โมสิกรัตน์. (2550: 397)**. การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด**. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

การพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Development of speech ethics in preschool children by using fairy tales.Kindergarten level 2/3 Taksin Rachanusorn School Mueang Tak District, Tak Province

สิริขวัญ ตุ่นเป็ง[1], นาซีฮะห์ หะยีโด[2], ฐิติแก้ววรรณี พรหมบุตร[3], นันทิกร อุดมศิลป์[4] และ พวงพิศ เรืองศิริกุล[5]
Sirikhwan Toonpeng, Naseehah Hajido, ThitiKaeowannee Phrombut, Nanthikorn Udomsin and Poungpit Raungsirikul

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้นิทาน รูปแบบการวิจัย กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นอนุบาล 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 16 คน ที่มีการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยการสังเกตก่อนและหลังจำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ใช้เวลาครั้งละ 20 นาที

โดยจัดกิจกรรมโดยใช้สื่อนิทานในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานจำนวน 3 เรื่อง 1. ขอบคุณ 2. ลูกไม้ขอโทษ 3. เด็กเลี้ยงแกะ การวิเคราะห์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า เด็กชั้นอนุบาล 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ตำบลหนองหลวง อำเภอเมือง จังหวัดตาก มีการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดอยู่ในระดับสูงมีพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด 3 สัปดาห์ จากระดับค่าร้อยละ 54.2, 62.4 และ 84.4 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนาเด็กปฐมวัย, การพัฒนาจริยธรรมด้านการพูด, กิจกรรมการเล่านิทาน

---

[1] นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
Email : sirikhwan2391@gmail.com โทร. 061-2792433
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[4] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
[5] ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Abstract

The purpose of this research was to develop speaking ethics of preschool children by using stories. research model The target group is The subjects were 16 Kindergarten 2/3 students of Taksin Rachanusorn School who had speech ethical development in the first semester of the academic year 2022. By observing before and after the amount of 3 weeks, 5 days a week, takes 20 minutes each time.

By organizing activities using storytelling media to organize 3 story telling activities: 1. Thank you 2. I'm sorry. 3. Shepherd boy Analysis by collecting data from the observational record of speech ethical development behavior of early childhood children. Let's carry out data analysis.

The results showed that Children in Kindergarten 2/3 Taksin Rachanusorn School Tak Primary Educational Service Area Office 1, Nong Luang Sub-district, Mueang District, Tak Province had a high level of development in speaking ethics, withgoodevelopment in accordance with the agreement, continuously increasing for 3 weeks from the level of 54.2 percent. , 62.4 and 84.4 respectively.

Keywords : early childhood development, speech ethical development, storytelling activities

บทนำ

จริยธรรมมีความสำคัญต่อสังคมประเทศชาติ เพราะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้มนุษย์ไม่เบียดเบียนหรือทำลายซึ่งกันและกัน และส่งเสริมให้มนุษย์มีจิตใจที่ดีงาม มีความรักความ สามัคคี ความเมตตา เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี และเป็นประโยชน์ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็น คุณธรรมจริยธรรม เป็นความดีที่พึงประพฤติ ปฏิบัติ ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม บุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม จะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม ถ้าสังคมใดมีคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้สังคมนั้นพัฒนาไปได้ อย่างรวดเร็ว ในทางตรงกันข้ามถ้าในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรมจะมีผลต่อการพัฒนาการของ เด็กปฐมวัย (เพ็ญแข พุ่มพิมล. 2556: 2) การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น ต้องเริ่มสร้างตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศชาติ

ต่อไป โดยสถาบันที่จะทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรมมีด้วยกันหลายสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน

การสร้างจริยธรรมให้กับเด็กเป็นพันธกิจสำคัญของโรงเรียน และครอบครัว เด็กที่มีจริยธรรมดีจะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับคุณธรรม กล่าวคือ จริยธรรมเป็นการประพฤติทางความคิด คำพูด และการกระทำที่ดี ที่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2558: 212 - 213) การพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก มีหลายวิธีจากการศึกษาผลงานวิจัย พบว่า มีการใช้ทั้งนิทาน การละครและการเล่น สร้าง จริยธรรมให้กับเด็กตัวอย่าง เช่น การใช้แม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิง จริยธรรมในเด็กปฐมวัย (วารี นิยมธรรม. 2561) การจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรมและ สนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ของเบญจพร สมานมาก (2556) การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม การเล่นแบบร่วมมือ เพื่อศึกษาการรับรู้วินัยของเด็กปฐมวัย ของ (สุภัค ไหวหากิจ 2554) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการสอนจริยธรรม โดยใช้นิทานในการสอนวินัย โดยครูเป็นผู้แต่งนิทานขึ้นและทดลองสอนจริง เมื่อมีเหตุการณ์ที่เด็ก ขาดระเบียบ ผลของการปลูกฝังวินัยจากการเทียบเคียงจากนิทาน พบว่าเด็กพอใจและเข้าใจง่าย จดจำได้ (น้ำฝน ปิยะ. 2561: 20 - 24)

(ดุจเดือน พันธุมนาวิน. 2551, หน้า 2) ให้ความหมายครอบคลุมว่า จริยธรรม หมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ อันเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย ศจีมาศ ณ วิเชียร และพิศสมัย อรทัย (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (ศูนย์คุณธรรม) 2551, หน้า 408) ที่ว่า จริยธรรมเป็นกรอบหรือหลักประพฤติปฏิบัติของกลุ่มคนหรือกลุ่มบุคคล ที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่ดีงาม

(สุภาวดี ศรีวรรธนะ 2552 : 63-64) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นเครื่องมือสำคัญของการติดต่อสื่อสารที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต การฝึกพูดเป็นพื้นฐานที่จะช่วยฝึกทักษะด้านภาษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจุดประสงค์ของการฝึกพูดมี ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาการพูดได้คล่องเป็นธรรมชาติ ได้เรียนรู้ศัพท์ใหม่ๆ

2. พัฒนาความสามารถในการพูดได้ชัดเจน ได้ฝึกเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับเด็ก เช่น เสียง “ส” นอกจากนี้ยังควรพูดด้วยเสียงที่น่าฟัง รื่นหู ไม่ดัง ไม่ค่อยเกินไป มั่นใจในการพูด

3. พูดถูกต้องจนเป็นนิสัย เช่น เด็ก ๆ มักจะพูดประโยคปฏิเสธ “ผมเปล่าทำ” ต้องแก่เป็น “ผม ไม่ได้ทำครับ” หรือ “ไม่ได้ทำค่ะ”

4. เพื่อใช้ภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อสังคมกับเพื่อนๆและบุคคลอื่น ๆ การที่เด็กจะ เป็นที่น่าคบหาสมาคมด้วยย่อมต้องมีภาษาที่สุภาพ ดังนั้นการให้การศึกษาแก่เด็กวัยนี้ย่อมจะต้องฝึก ให้เด็กรู้จักใช้คำสุภาพทั้งหลาย เช่น คำว่า “ขอโทษ” “ขอบคุณ” โดยต้องเป็นแบบให้เด็กและต้องให้ เด็กใช่

อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จะต้องให้รู้จักกาลเทศะด้วย เสียงที่พูดในห้องเรียนย่อมจะไม่ต้องดังเหมือนเสียงที่ใช้ในสนาม

5. เพื่อพัฒนาความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นคือไม่เพียงแต่แสดงความคิดเห็น ของตนเท่านั้น แต่ยังสามารถเข้าใจสิ่งที่คนอื่นพูด สามารถพูดสิ่งที่มีผู้กล่าวไว้ได้

6. ฝึกเลียนเสียงคำพูดก่อนที่จะบรรยายเรื่องราวต่างๆ หากไม่ฝึกในเรื่องนี้เด็ก บางคนจะเล่าเรื่องไม่ตรงจุด เช่น เด็กอาสาจะเล่าเรื่อง “ไปเที่ยวทะเล” แทนที่จะพูดถึงการไปทะเล เด็กบางคนจะมัวพะวงแต่จุดไม่สำคัญ เช่น มัวแต่พูดเกี่ยวกับการแต่งตัว การซื้อของต่าง ๆ สำหรับ คนเดินทางครูอาจต้องช่วยเตือนเด็กให้พูดเข้ามาหาเรื่องอีกทีหนึ่ง

7. เรียนรู้เกี่ยวกับภาษา เช่น หลักของการออกเสียง เสียงวรรณยุกต์ การเว้นวรรค การเรียบเรียงคำให้เป็นประโยค และคำบางคำมีความหมายได้หลายอย่าง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพูดเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งใช้ในการ สื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็น เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ได้เข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็ก ปฐมวัย หากผู้เกี่ยวข้องคือพ่อแม่และครู รักวิธีที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดที่เหมาะสมและฝึก บ่อยๆก็จะทำให้เด็กพูดได้อย่างชัดถ้อยชัดคำ กล้าแสดงออกทางการพูด รู้จักเรียงลำดับทางการพูด ของเรื่องราวก่อนหลังวกไปวนมา ทำให้การสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของ ตนถูกต้องชัดเจนขึ้น

เด็กปฐมวัยนี้จะเริ่มเข้าใจและเริ่มมีจินตนาการ มีการเลียนแบบ นิทานจึงเป็นหัวใจสำคัญของเด็ก ทำให้เด็กมีจินตนาการอันกว้างไกล เนื่องมาจากการมีนิทานเป็นสื่อ และในการจัดประสบการณ์ทุกๆ กิจกรรม ครูควรจะใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนรู้ของเด็ก ผลจากการที่เด็ก ได้ฟังนิทาน ทำให้เด็กจดจำได้นาน และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ถ้านิทานที่ครูเล่าให้เด็กฟังนั้นตรงกับชีวิตจริง และสามารถเชื่อมโยงกันได้ จุดสำคัญอยู่ที่ครูมี กลวิธีในการเล่านิทาน การกำหนดตัวแสดงในนิทานที่มีความหมายและให้บทบาทของการแสดง ที่เป็นสื่อให้เดก็จดจำได้ดี

การที่ครูใช้นิทานสอนเด็กปฐมวัยนั้น เพราะนิทานเป็นสื่อชนิดหนึ่ง ที่มีความใกล้ชิด กับเด็กแทบทุกวัย โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ จะถูกกลั่นกรองออกมา เป็นนิทานในหลายๆ ลักษณะที่ผู้ฟัง ฟังแล้วจะเกิดความเพลิดเพลินให้ความรู้ ทัศนคติ ตลอดจน การปลูกฝังค่านิยม ผู้ใหญ่จึงมักใช้นิทานเป็นสื่อที่จะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และช่วยให้เดก็เกิดการเรียนรู้ นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อกันมา โดยใช้วาจาเป็นสื่อของ การถ่ายทอด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าใครเป็นเจ้าของเรื่องนั้นๆ รู้แต่ว่าการเล่านิทานมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และเป็นที่นิยมในหมู่ชนทุกชั้นนิทานจัดเป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุด และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในทำนองเดียวกัน การที่เด็กชอบสิ่งใดเด็กก็จะสนใจและกระทำ สิ่งนั้นได้นาน นิทานจึงช่วยสร้างสมาธิของเด็กให้ยาวนานขึ้น (เกริก ยุ้ยพันธ์. 2553: 55 - 56) เมื่อเด็กมีสมาธิยาวนานขึ้น เด็กก็จะรับรู้

สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ถ้านิทานเหล่านั้นได้รับการ เสริมสร้างให้น่าสนใจด้วยเทคนิคใหม่ นิทานยังช่วยผ่อนคลายอารมณ์ พัฒนาภาษา ปลูกฝังนิสัยที่ดีให้กับเด็ก โน้มน้าวให้เด็กเปิดใจยอมรับพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นต้นแบบในการหล่อหลอม พฤติกรรมและบุคลิกภาพ (สมศักดิ์ ปริบูรณะ. 2552: 61- 62)

สภาพปัญหาของเด็กปฐมวัยโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยช่วงอายุแรกเกิด –6 ปีที่ต้องได้รับการอบรมบ่มนิสัยในเรื่องของการใช้คำพูดที่สุภาพและมีความไพเราะเพาะพริ้ง เพราะเด็กปฐมวัยในโรงเรียน ได้ซึมซับคำพูดมาจากช่องทางของสื่ออินเทอร์เน็ต จึงทำให้เด็กๆทำตามสื่อ ทำให้เด็กพูดจาหยาบคาย พูดไม่มีหางเสียง และพูดจาโกหก ผู้จัดทำจึงได้มีแนวคิดจะจัดทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ของนักเรียนชั้น อนุบาล 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยใช้นิทาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีจริยธรรมด้านการพูดให้มากกขึ้น

การเล่านิทานเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็ก เพราะนิทาน เป็นเรื่องของจินตนาการที่ให้ความบันเทิง เต็มเปี่ยมไปด้วยความสนุกสนาน โลกของเด็ก เป็นโลกสดใสด้วยวัยที่มีจินตนาการ นิทานจะสร้างจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ในทางที่ดีงามและถูกต้อง ทั้งต้อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในปัจจุบันจริยธรรมถูกลบออกจากสมองของคนในสังคมไปหมด จึงเกิดปัญหามากมาย เช่น เด็กเล็กถูกทำร้าย ถูกข่มขืน อันตรายเกิดขึ้นได้ไม่เว้นแม่แต่บุคคลในครอบครัว (วารสารวิชาการ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2556)

จากเหตุผลและสภาพปัญหาที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้นิทานและติดตามผลด้านจริยธรรม โดยเน้นการรับรู้ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะด้านการพูดด้วยการเล่านิทานให้เด็กนำไปปฏิบัติ แล้วติดตามผลการปฏิบัติตามนิทานแต่ละเรื่อง เป็นการย้ำให้เด็กจำและเข้าใจ ผลการวิจัยที่จะเป็นรูปแบบของการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก เพื่อเป็นคนดีของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อเปรียบเทียบจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานจะมีพัฒนาการหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมและผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเนื้อหาออกเป็นดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมการพูดของเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีเกี่ยวกับนิทานคุณธรรมที่ใช้ในพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

บริบทของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

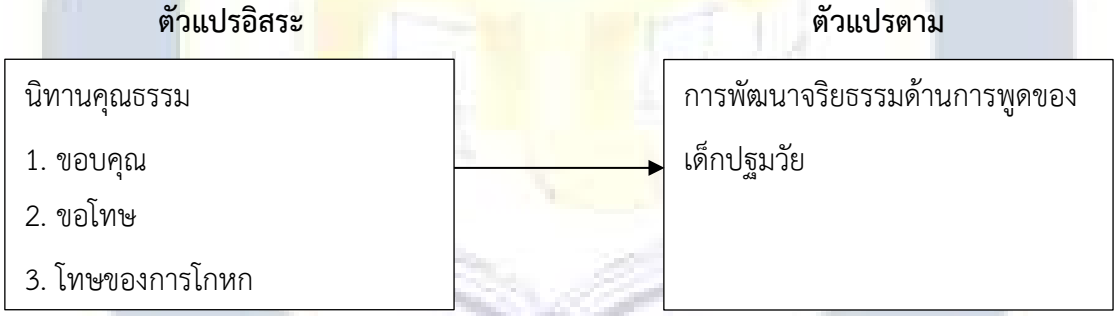
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดั้งต่อไปนี้

การพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตากมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบการใช้คำพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตากในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1.) แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทาน 3 แผน 2.) แบบเครื่องมือวัดแบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

เด็กชั้นอนุบาล 2/3 ขวบ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์มีการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดอยู่ในระดับสูงมีพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด 3 สัปดาห์ จากระดับค่าร้อยละ 54.2 , 62.4 และ 84.4 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการใช้กิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดปรากฏว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2/3โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ มีทักษะในการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์พัฒนาการและคุณลักษณะตามวัย การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางในการวิจัย กำหนดขอบเขตการดำเนินงานการเตรียมงานโดยการพัฒนาเครื่องมืออย่างเป็นระบบ นำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพและมีการวางแผนและเตรียมงาน เพื่อการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูด ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ นิทานเรื่อง เด็กเลี้ยงแกะและการแสดงบทบาทสมมุติ
2. กิจกรรมการให้แรงเสริมแลกเปลี่ยน ได้แก่

2.1 การให้เด็กจัดทำสมุดเด็กดีเป็นรายบุคคล

2.2 การให้รางวัลด้วยสติ๊กเกอร์ในสมุดเด็กดี แสดงการยอมรับความประพฤติเมื่อผ่านเกณฑ์รายวัน

2.3 ให้เด็กสามารถเลือกรางวัลได้ด้วยตนเองเมื่อปฏิบัติกิจกรรมผ่านเกณฑ์ครบ 1 สัปดาห์ ซึ่งเป็นสติ๊กเกอร์รูปภาพที่เด็กชอบ นำไปติดในสมุดเด็กดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ก่อนนำไปใช้ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมด้านต่างๆ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมด้านการพูด ให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อประยุกต์แนวคิดหลักการและทฤษฎี มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การดำเนินการเพื่อการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัยมักถูกมองว่าเป็นเรื่องยากและเป็นนามธรรม แต่ความเป็นจริงแล้ว สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในเด็กทุกวัยเพียงต้องมีวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมและต่อเนื่อง ประเด็นสำคัญคือต้องค่อยเป็นค่อยไป

3. ก่อนดำเนินการต้องเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ มาเป็นอย่างดี เพราะเด็กมีช่วงความสนใจสั้น ต้องจัดกิจกรรม โดยเฉพาะการเล่านิทานให้เด็กมีความประทับใจ จะเป็นการสร้างแรงจูงใจได้เป็นอย่างดี

4. การวิจัยในลักษณะนี้สามารถนำไปใช้กับเด็กพิเศษได้

5. ก่อนการดำเนินการจะต้องมีข้อมูลหรือสารสารสนเทศที่สมบูรณ์และถูกต้องชัดเจน กล่าวคือต้องมีการวิเคราะห์พัฒนาการ คุณลักษณะตามวัย พฤติกรรม โดยต้องใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทราบถึงปัญหาอย่างแท้จริง

6. เลือกวิธีการหรือสื่อที่จะนำมาจัดทำหรือพัฒนาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความพร้อมวุฒิภาวะ ความต้องการ ความถนัด และความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

ในการศึกษาทำการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอว่าควรทำการจัดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมในด้านอื่นๆอีก นอกเหนือการการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัย นอกจากนี้การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดของเด็กปฐมวัยควรดำเนินการกับกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะเฉพาะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กีรติ บุญเจือ. (2550). **จริยธรรมเป็นประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ.** ใน บทที่ 3 จิตวิทยาจริยะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **จริยธรรมที่ปลูกฝังในเด็ก จิตวิทยาวัยรุ่น.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2541: 15). **ประชุมวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

ดวงสมร ศรีใสคำ. (2552). **ผลของกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดของนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปราณี ปริยวาที. (2551). **การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและติดตามผล.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภารดี ศรีประยูร. (2542). **รูปแบบการเล่านิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟังและความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สัณหพัฒน อรุณธารี. (2542). **นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย: โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย.** ภูเก็ต : คณะครุศาสตร สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

สุชา จันทนเอม. (2539). **จิตวิทยาทั่วไป.** (พิมพครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุภัค ไหวหากิจ. (2544). **เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ไดรับการจัดกิจกรรมการเลานิทานคติธรรมและการเลนเกมแบบรวมมือ.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแหงชาติ. (2539). **คูมือประเมินพัฒนาการเด็กระดับกอนประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพคุรุสภา ลาดพราว.

เสาวนีย จันทรที. (2546). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรูจากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปญญาที่ต่อการรับรูการอนุรักษสิ่งแวดลอมของเด็กปฐมวัย.** ปริญญานิพนธการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Amoriggi, Helen Delores. (1981). **The Effect of Story Telling on Young Children's Sequencing Ability. Dissertation Abstracts International.** 49(6), 1366A-1367A.

Box, J.A. (1990). **The Effect of Shared Reading Experience on Head Start Children's Concept about Print and Story Structure.** Birmingham : EDD. Dissertation University of Alabama.

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing.** 5th ed. New York : Harper Row.

DeVries, R.; Reese - Learned, H.; & Morgan, D. (1991). **Sociomoral Development Indirect Instruction, Eclectic, and Constructivist Kindergarten : A Study of Children's Enacted Interpersonal Understanding.** Early Childhood Research. Quarterly. 6, 473-517.

แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

The guidelines for development of school administration according to the Philosophy of Sufficiency Economy of the Lum Num Yom School Group, under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 1.

วิสุทธิ ทิมจ้อย[1] และ ธนกฤต สิทธิราช[2]
Wisut Thimjoy and Thanakrit Sittirach

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 225 คน แหล่งข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

2. สภาพปัญหาการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า แนวทางมี 4 ด้าน โดยรวมมีทั้งหมด 14 แนวทาง จำแนกเป็น 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา มี 4 แนวทาง คือจัดประชุม, ทำแผนงาน, ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและจัดสรรงบประมาณ 2) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 แนวทาง คือ กิจกรรมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ

[1] นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: Wisutthim2021@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0804401688

[2] ดร.,อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

จัดเวทีนำเสนอผลงานนักเรียน 3) ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน มี 3 แนวทาง คือจัดทำแผนจัดการเรียนรู้บูรณาการทุกกลุ่มสาระ, อบรมให้ความรู้แก่บุคลากรและนิเทศติดตามเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากร มี 4 แนวทางคือจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น, กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและจัดเวทีวิชาการนำเสนอผลงานนักเรียน

คำสำคัญ : การบริหาร, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, โรงเรียนกลุ่มลุ่มน้ำยม

Abstract

The purposes of this research were to examine the trouble state and development guidelines of school administration according to the philosophy of sufficiency economy of the Lum Num Yom School Group, under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 1. The samples used in the research were 225 teachers and school administrators. The data source were 9 experts. Another data source were a questionnaire, a 5 - level estimation scale, and a semi-structured interview, Frequency, Mean, Percentage a Standard Deviation.

The results showed that :

1) School administration according to the philosophy of sufficiency economy of the Lum Num Yom School Group, under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 1 was at a high level in all aspects. There were educational management, learner development management, teaching and learning management, and personal development, respectively.

2) Trouble state of school administration according to the philosophy of sufficiency economy of the Lum Num Yom School Group, under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 1 found that there were 4 approaches and there were 14 approaches in total, classified as 1) there were 4 approaches for educational management. 2) There were 3 approaches for organizing student development activities, 3) There were 3 approaches for teaching and learning management, and 4) There were 4 approaches for personnel development.

Keywords : school administration, the philosophy of sufficiency economy, the Lum Num Yom School Group

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้พัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้พสกนิกรชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิต และเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎีของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตซึ่งอยู่ระหว่างสังคมระดับท้องถิ่นและตลอดระดับสากล จุดเด่นของแนวปรัชญานี้ คือ แนวทางที่สมดุลโดยธรรมชาติสามารถทันสมัยและก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ และการอยู่รวมกันของทุกคนในสังคมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยต้องประสบปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจและต้องการรักษาระบบนิเวศ และปราศจากการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลางที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบและระมัดระวังในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง (ชาญชัย ธรรมศิลป์, 2556 : 2 – 3)

กระทรวงศึกษาธิการจึงมีความตระหนักในภารกิจที่สำคัญดังกล่าวและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่ต่อเนื่องจึงได้มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนในปี พ.ศ. 2547 – 2550 โดยจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังค่านิยมให้เด็ก และเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง และเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันรับผิดชอบเพื่อให้มีความพอเพียงและยั่งยืนสู่วิถีชีวิตของประชาชน สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ตามแนวพระราชดำรัสและนโยบาย รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดันให้ประเทศชาติโดยรวมพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : ก-ข) โดยเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2558 พลเรือเอกณรงค์ พิพัฒนาศรัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ออนไลน์, 2558) ได้ประกาศนโยบายและแถลงข่าวการจัดตั้งศูนย์ขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นหลักการสำคัญที่ทุกคนทุกภาคส่วนในสังคมสามารถน้อมนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และประกอบกิจการงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เพื่อความเจริญงอกงามและมุ่งสู่ความมั่นคงยั่งยืน

ซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างต่อเนื่องโดยยึดหลักการสำคัญในเรื่องการรู้จักความพอประมาณ การมีเหตุผล การป้องกันความเสี่ยงเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันบนพื้นฐานความถูกต้อง อีกทั้งยังจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทุกส่วนราชการนำไปใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม

ผู้ศึกษาในฐานะครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อจะทราบถึงระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากร

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัยและแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 225 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และครูผู้สอนเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

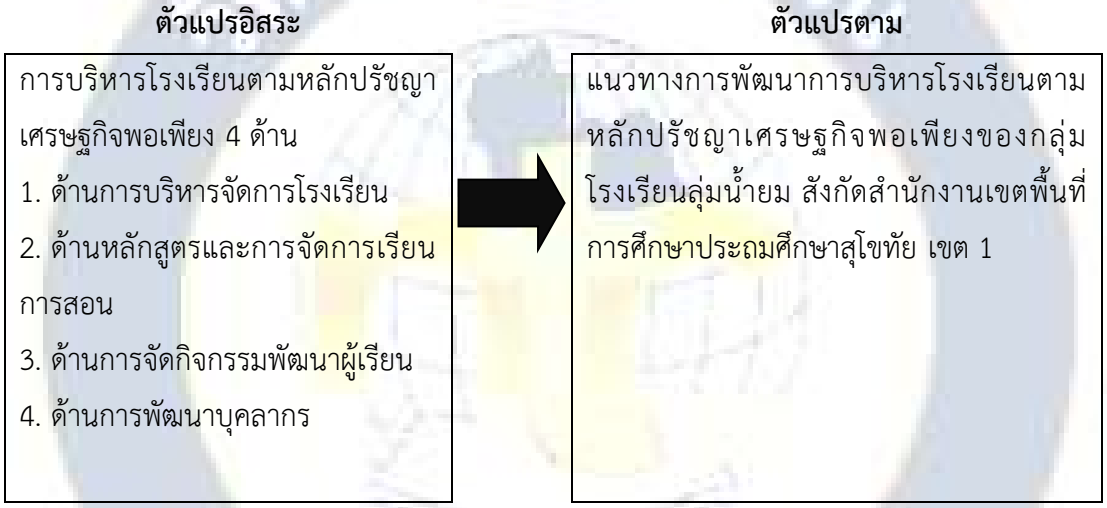
3.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดำเนินการดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 225 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มโรงเรียน ลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ตามขอบเขต

5 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความสอดคล้องเนื้อหาเพื่อกำหนดประเด็นและข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์ใหม่

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ (tryout) กับผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach’s Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมันเท่ากับ 1.00

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยเริ่มจากนำแบบสอบถาม ที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม มาหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพและปัญหาในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560:103) ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก, 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา /รักษาราชการแทน ครูผู้สอน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา ได้แก่ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา มีคุณวุฒิ ไม่ต่ำกว่าปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน และ 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา /รักษาราชการแทน มีผลงานเชิงประจักษ์ เป็นที่ยอมรับมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งนี้มาไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างพัฒนาขึ้นตามกรอบกระบวนการ การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งที่ 1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ และนำผลการวิจัยที่ได้จากตอนที่ 1 ที่มีระดับสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาอยู่ในระดับมาก มาสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดตามโครงสร้าง ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 เสนอแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ตรวจความถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 9 คน ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย นอร์ทเทิร์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อและขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์จากสถานที่จริงและสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ โดยมีการกำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียน แนวทางการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 โดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมทุกด้านอยู่ในลำดับมากทุกด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอนด้านการพัฒนาบุคลากร

2. สภาพปัญหาการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมทุกด้านอยู่ในลำดับมากทุกด้าน และมีแนวทางมี 4 ด้าน โดยรวมมีทั้งหมด 14 แนวทาง จำแนกเป็น 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา มี 4 แนวทางคือจัดประชุม,ทำแผนงาน,ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและจัดสรรงบประมาณ 2) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 แนวทาง คือ กิจกรรมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ จัดเวทีนำเสนอผลงานนักเรียน 3) ด้านการบริหารการจัดการเรียนการสอน มี 3 แนวทาง คือจัดทำแผนจัดการเรียนรู้บูรณาการทุกกลุ่มสาระ,อบรมให้ความรู้แก่บุคลากรและนิเทศติดตามเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากร มี 4 แนวทางคือจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น,กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและจัดเวทีวิชาการนำเสนอผลงานนักเรียน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา จัดประชุมพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยการวิเคราะห์ SWOT ดูปัจจัยที่ส่งผลในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อหาแนวทางในการบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่กระบวนการเรียนการสอน มีแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ ความเหมาะสมของทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างคุ้มค่า และคำนึงถึงผลที่จะเกิดในอนาคต 2) ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน ประชุมชี้แจงการบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ต้องบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเข้าใจหลักการแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีการบูรณาการแนวคิดนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน บูรณาการแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการสอน สื่อการเรียนรู้ และเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ตรงตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการนิเทศติดตามและนำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับสภาพภูมิทัศน์ บริบทของสถานศึกษา และชุมชนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พัฒนา สร้างองค์ความรู้ใหม่ สร้างนวัตกรรม วัฒนธรรม ค่านิยม ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมอย่างสร้างสรรค์ดีงาม จัดเวทีวิชาการให้ผู้เรียนมี

ส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนักเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลงานที่โดดเด่นตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งนำเสนอการประยุกต์ใช้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาจัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ โดยไปศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จจัดทำเกียรติบัตร ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่บุคลากรที่เป็นต้นแบบในความรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน ที่บูรณาการแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดการเรียนการสอน และบุคคลที่เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้นำเสนอผลงานที่โดดเด่นสู่เวทีภายในและภายนอก และสามารถนำผลงานที่ประสบความสำเร็จมาใช้ในการเลื่อนวิทยฐานะ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.สภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 โดยรวมทุกด้านอยู่ในลำดับมากทุกด้าน อาจเป็นเพราะว่ามีการวางแผนการจัดองค์การการสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรเกิดความเข้าใจเกิดแนวคิดและรู้ทิศทางที่จะเดินไปสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มโรงเรียนลุ่ม น้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 โดยรวมทุกด้านอยู่ในลำดับมากทุกด้าน เมื่อจัดลำดับ 3 ลำดับ คือ มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน มี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีการพัฒนาหลักสูตรเป็นการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้สามารถนำไปจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและภาวะเศรษฐกิจโลก เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนา

ตนเองตามที่พึงประสงค์ของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของวรุณยุพา เทพสุภรณ์กุล (2560 : 23) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง กระท้อนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาแนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ตามผลการประเมินหลักสูตร พบว่า มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะปฏิบัติหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และ 4) ความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง กระท้อนแปรรูปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงสรุปการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น รวมถึงกระบวนการวางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน โดยมีความสอดคล้องกบสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของชุมชน เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

1.2 ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 โดยรวมทุกข้ออยู่ในลำดับมากทุกด้าน เมื่อจัดอันดับ 2 อันดับ คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ คุณภาพการบริหารการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันวางแผน กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิควิธีสอน เป็นการเตรียมความพร้อมของครู นักเรียน รวมทั้งเตรียมสื่อ แหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมและการวัดประเมินผล เพื่อการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านเป็นระบบ มีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ การเลือกการตัดสินใจ มีความสอดคล้องกับวัยและประสบการณ์ ระดับวุฒิภาวะ และความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมาน อัศวภูมิ (2557, 195) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นระบบและวิธีการที่ผู้เรียนควรเรียนรู้และจัดการด้วยตนเอง จนเป็นรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นการ

จัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียน ถ้าต้องการให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ต้องช่วยกันหาแนวคิด เทคนิค และทักษะการเรียนแบบต่าง ๆ มาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทาง การเรียนรู้ และการพัฒนาวิธีเรียนของตนจนมีรูปแบบวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะได้เครื่องมือการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 โดยรวมทุกข้ออยู่ในลำดับมากทุก เมื่อจัดอันดับ 2 อันดับ คือ นำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะ แนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง และมีแผนงาน/โครงการ ส่งเสริมกิจกรรมผู้เรียนให้อยู่อย่างพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนมีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรมวิชาการ, 2546 : 55 - 57) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหา และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 โดยรวมทุกข้ออยู่ในลำดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ย เมื่อจัดอันดับ 2 อันดับ คือ ขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดการประชุมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ และติดตามผลการดำเนิน โครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาบุคลากรนั้น เป็นกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องการให้บุคลากรดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

มากขึ้น โดยการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทั้งนี้การพัฒนาบุคลากรดังกล่าวมีวิธีการหลายวิธีจะเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคลากรซึ่งการพัฒนาบุคลากรนั้น องค์การ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาก่อน โดยพิจารณาลักษณะของงานเป็นหลักจึงจะจัดการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมาและต้องมีการประเมินติดตามผลการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอด้วย เพื่อรับทราบข้อบกพร่องในการพัฒนาเพื่อนำมาปรับปรุงในการจัดการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา สานเมทา (2558 : หน้า ก) ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สภาพการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพการส่งเสริมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาการส่งเสริมได้แก่ การแต่งตั้งคณะทำงานไม่ครบถ้วน มีคุณสมบัติประชาชนไม่มาร่วมจัดทำแผนประชาชนไม่นำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ ประชาชนไม่มีความสนใจและคณะกรรมการติดตามผลไม่ครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนดไว้และแนวทางพัฒนา ได้แก่ ควรส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ทุกหลังคาเรือน สนับสนุนให้ประชาชนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมการสร้างวินัยการใช้เงิน อบรมให้ความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน กิจกรรมโครงการในการดูแลป่า และทรัพยากรธรรมชาติสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคอยให้ความช่วยเหลือกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน และสามัคคีกัน ประชุมชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ประสานโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการ และบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ส่งเสริมการประชุมประชาคมในหมู่บ้านเพื่อค้นหาความต้องการของประชาชน แล้วนำมาจัดทำแผนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำเสนอร่างแผนให้ที่ประชุมในหมู่บ้านทราบว่า มีความเหมาะสมตามความต้องการเจ้าหน้าที่ควรเข้าถึงประชาชน ให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องและติดตามความเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอ และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบปัญหาและหาแนวทางปรับปรุง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านการบริหารจัดการศึกษา ควรศึกษาการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงคุณภาพของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

2. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรมีการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

3. ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอนควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการเรียนการสอนในกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรมีการศึกษากลุ่มแกนนำเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจเพียงของกลุ่มโรงเรียนลุ่มน้ำยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษามีนโยบายน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาโดยบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปีในกลุ่มโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

2. ควรศึกษาหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทุกลำดับชั้นในกลุ่มโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

3. ควรมีการศึกษาแผนงาน/โครงการ แนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่ สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มโรงเรียน ในเขตอำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

4. ควรมีการศึกษาแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของ สถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตอำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 1 และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

_____. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.

_____. (2550). **ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (พ.ศ. 2550 - 2554).** กรุงเทพฯ : ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กฤษณา สานเมทา และ อดิเรก ฟั่นเขียว. (2558). **แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกาแพงเพชร.** รายงานสืบเนื่องจากการ ประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ (Proceedings) เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือครั้งที่ 15.

ชาญชัย ธรรมศิลป์. (2556). **ความเป็นผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอภูกามยาว ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงงานอาชีพ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

วรุณยุพา เทพสุภรณ์กุล. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องกระท้อนแปรรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดลพบุรี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สมาน อัศวภูมิ. (2557). **การบริหารสถานศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษายุคใหม่ (ฉบับปรับปรุง).** อุบลราชธานี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

Alcohol Consumption pattern in Thailand, during the Early Stage of COVID-19

Ponglert Ponglertnapakorn[1], Martin Feichtenschlager[2], Vasileios Prassas[3] and Paulo Dalpian[4]

Abstract

This article intends to explore and understand changes and patterns within alcohol consumption in Thailand during the early stages of COVID-19 lockdowns in June – September of 2020. The target sample of the research is men and women 18-24 years old both Thai and foreigners, University students and first jobbers, residing in Bangkok, Nonthaburi, Samutprakarn, Samutsakorn and Prathumthani provinces. The Methodology used for this paper is mixed Method: first a Qualitative Research took place with 48 open ended in-depth interviews to identify how consumption variables like frequency, reasons for consumption, and type of alcoholic beverages connected to alcohol consumption. The results from this first part were used in order to construct a questionnaire, and then Quantitative Descriptive research of 505 valid surveys was used to describe these characteristics in the target sample. The most prominent findings of the research were, that the most common drinking frequency is lower than 3 times a week, and the majority of people spend 251-750Baht when consuming alcohol at home, a number that increases to 501-1500Baht when sitting outside of home. The preferred type of alcohol is beer with a mean of 2.59, and people who prefer Bourbon also prefer Rum and Brandy with a correlation coefficient of 0.467 and 0.473 respectively. The most common reasons for drinking alcohol were found to be social gatherings with a 2.93 mean score and birthdays or other special occasions with a 2.74 mean.

Keywords : Thailand, Covid19, Alcohol Consumption, Consumers

[1] Marketing Stamford International University E-mail: ponglert.ponglertnapakorn@stamford.edu

[2] Marketing Stamford International University E-mail: martin.feichtenschlager@stamford.edu

[3] Marketing Stamford International University E-mail: vasileios.prassas@stamford.edu

[4] Marketing Stamford International University E-mail: paulo@dalpian.com

Introduction (Background)

As COVID-19 slowly became a global phenomenon, numerous governments across the globe imposed curfews and lockdowns in order to prevent the further spread of the virus. The lockdowns barred people from leaving their homes, except to shop for necessities, seek medical attention, and various other essential reasons (Allen-Kinross, 2020). Since the majority of time has been spent at home, questions arose about what people were doing to endure these lockdowns.

With access out of home restricted to the bare essentials, numerous areas such as work, school, and leisure were affected. According to Baxter, Budinski, Carroll, and Hand, (2020) besides work, people spent more time on indoor recreational activities, such as watching TV, baking, arts and crafts, exercising, and reading. Many people also spent more time socializing and surfing on the Internet (The Hindu, 2020). In regards to alcohol consumption during lockdowns, there seems to have been an overall natural decrease due to closure of venues serving alcohol, restrictions, bans, and financial concerns. According to Kilian et al., (2021), who surveyed 31,964 adults across 21 countries in Europe, alcohol consumption generally declined at the beginning of the pandemic due to various reasons such as closures of venues serving alcohol, as well as the need by many to save money due to financial insecurities. However, there are other sources which indicate that consumption of alcohol at home increased during lockdowns: Keating (2020) reported that alcohol sales in the UK grew by 22% in March, 2020, while in the US they rose by 55%, with the spike in consumption attributed to a method of coping with pandemic induced stress.

When the restrictions and lockdowns in Thailand began in the second half of March 2020, people were struck with panic buying (Wancharoen, S. and Wipatayotin, A., 2020). According to Sullivan (2020) shelves of many staple items in supermarkets were quickly emptied by consumers in Bangkok, due to fears of lockdowns. Soon after the government in Bangkok declared an alcohol sales ban in order to limit the spread of COVID-19, which quickly prompted consumers to stock up on alcohol (Sullivan, 2020).

Based on government restrictions and ban on the sales of alcohol during the lockdown period from March to July 2020, one might assume that overall consumption of alcohol dropped. Indeed, the results of Wichaidit et al. (2021) seems to confirm that there was a general reduction of alcohol consumption in Thailand during the first

lockdown period. But regardless of the alcohol sales ban, alcohol sales and drinking in social settings seemed to continue (Wichaidit et al., 2021). However, the aforementioned study does not provide any details on specific alcohol consumption trends or differences among various demographic segments in Thailand.

Our interest, therefore, is to examine alcohol consumption trends among university students as well as young adults in Bangkok and surrounding provinces during the initial COVID-19 lockdown period. Unfortunately, no studies and/or articles could be identified on the matter, so this prompted a descriptive research with the goal to explore the trends in alcohol consumption (1) quantities and (2) reasons, during the stated time period among university students. The literature review examines the alcohol consumption trends before and during the initial COVID-19 lockdown periods in various parts around the world, which we intend to compare with the results of our study. The results of this study will allow us to continue our research in another study with older market segments as a comparative research paper.

LITERATURE REVIEW

Why drink alcohol?

Since the ancient times of China, our society has spent a great deal of time and effort in producing, distributing, and consuming alcohol. With the abundance and variety of alcoholic beverages, our reasons for consuming them have also evolved greatly since ancient times, making alcohol a part of human culture. Our society consumes alcohol as part of ritualistic and religious ceremonies, and as Richard Martone (2021) puts it, we also use it as “a social lubricant, an anesthetic and an antiseptic” (paras. 1). People often drink alcohol due to the pleasant effects it produces, as stated by Origins Behavioral Healthcare, a center for addiction treatment. Some of these effects include relieving stress, succumbing to peer pressure, and letting oneself go or losing one’s inhibitions (Origins Behavioral HealthCare, 2021). Other reasons include an enjoyment of the various tastes of alcohol, as a sleep-aid, pain and stress relief, and reasons related to addiction (Rostron, 2016).

As the concept of alcohol consumption is explored in business and marketing fields, a more qualitative approach as for why people consume alcohol can be found in a consumer culture theory oriented domain of Sociohistoric Patterning of Consumption

(Arnould and Thompson, 2005). This domain addresses institutional and social structures that influence consumption patterns, such as class, ethnicity, gender, community and religious affiliation. Within this theoretical framework, consumers and brands are intertwined in molding preferences and what can, should, cannot, and should not be consumed. One example of this social molding of preference is brand communities (Muñiz and O'Guinn 2000) - which are formed amongst consumers who identify themselves, each other, and brands as part of a community.

While the reasons for drinking overlap, there is a need to highlight the reasons specific to our study's demographic target, university students, versus other consumers. According to LaBrie, Hummer and Pedersen (2015) social camaraderie was highlighted as the strongest reason for drinking alcohol among university students. The authors (2015) also point out other reasons such as mood enhancement and motives relating to coping. Numerous articles and studies seem to highlight, "being social," as one of the core reasons for drinking alcohol, perhaps even more so among university students than non-university students. Soares et al. (2018), in a study conducted on the use of alcohol among university students in Brazil, state that "Alcoholic beverages have increasingly been used as a way to overcome shyness, relieve tension, and bring people together, and are then used as an important socializing agent" (Ibid, p. 264).

Alcohol consumption in numbers

The multitude of reasons we consume alcohol has spawned a massive industry of producers, distributors, and retailers globally. According to Statista, the global market revenue for alcoholic beverages in 2019, the year before COVID-19 started, was estimated at $1.67 trillion. The revenue estimation includes all types of alcoholic beverages, whether they are produced through fermentation, such as beer, wine, and others, or through the process of distillation which includes a variety of spirits, such as whiskey, vodka, tequila, and others (Alcohol industry worth | Statista | Statista, 2021).

When it comes to the preferred types of alcoholic beverages from a global perspective; beer is the clear winner. As stated by Diefenthäler (2020), "In 2019, 40.5 percent of new alcoholic beverages worldwide account for the malt beverage, followed by wine with 15.84 percent, Alcopops 12.71 percent as well as liqueur (6.15 percent), whiskey (5.48 percent), cider (4.0 percent) and vodka (3.18 percent)" (Beer globally leads the market section). Beer was the dominating alcoholic beverage in the Thai market, prior

to the COVID-19 pandemic. In 2018, it was estimated that 54% of the market's value came from beer, with 93% of the market being controlled by Boon Rawd Brewery and ThaiBev, the main producers of beer in Thailand (Puranabhandu, 2020).

The global alcohol market was expected to grow further in 2020 and onwards, but as the pandemic swept across the world, growth was halted and market revenue dropped by $200 billion in 2020 (Alcohol industry worth | Statista | Statista, 2021). In Thailand, the market revenue decreases to about $22.3 billion in 2020, from about $26.1 billion in 2019. A decrease was also seen among all categories including beer, wine, and spirits (Alcoholic Drinks - Thailand | Statista Market Forecast, 2021).

A global decrease in alcoholic beverages revenue implies a decrease in overall consumption, however it is not entirely clear by how much it decreased among various demographic segments. While no recent literature could be identified on quantities consumed specifically by university students in Thailand, before or after the pandemic, some studies indicate that alcohol consumption, particularly for males, starts at a very young age. Findings in a study by Newman, Shell, Li, and Innadda, (2006) indicated that out of the total population, 32.7% of those aged 15 years old and above, consumed alcohol in 2004. From those aged 15 to 19 years old, 19.9% of males and 1.9% of females consumed alcohol. One additional study could be identified referring to data from the National Statistical Office of Thailand, which revealed that 39.2% of those aged 15 to 24 years old consumed alcohol (Chaveepojnkamjorn and Pichainarong, 2011). The results seem to suggest that alcohol consumption in Thailand increased over the years the studies were conducted.

Drinking alcohol during the first COVID-19 lockdown

Numerous countries around the world faced restrictive lockdowns when COVID-19 struck. In a number of countries, people were confined to their homes and only allowed out for specific reasons. Some of these reasons included shopping for food, medicine, or other supplies needed at home, to get medical treatment, to get vaccinated, and in some countries even to exercise for a few hours (National Police Chief's Council, 2020). Thailand was one of the many countries to impose bans and restrictions.

A number of other measures were also imposed in Thailand, but one of interest to this study was the ban on alcohol sales, as stated in the introduction of this report. The ban was imposed on supermarkets, convenience stores, restaurants, bars, cafes, and

any businesses that would typically sell or serve alcohol. Thailand was not the only country to completely ban the sales of alcohol during parts of the first lockdown. The thinking behind banning alcohol sales was that people would less likely attend social gatherings, therefore reducing the spread of COVID-19 (Neo, 2020).

A number of studies in various countries recognized that the lockdowns had an impact on alcohol consumption. An article in The Lancet suggested that alcohol consumption would increase in response to pandemic-related stress (Klay and Parker, 2020). Some studies reported that there was an increase in consumption among university students, while in others, a decrease was reported. A study conducted among college student drinkers conducted by researchers at Kent State University, in the United States, concluded that alcohol consumption increased after the university announced a campus closure (Lechner et al., 2020). Stress due to an extended time at home, seemed to be a common factor for an increase in consumption (Weerakoon, Jetelina and Knell, 2020).

Research Methodology

The first phase of this study took place during the first two weeks of August 2020, shortly after the first Covid-19 lockdown, in Bangkok, Thailand and surrounding provinces. Qualitative in-depth interviews of 48 individuals were conducted in a discovery-oriented variable search in order to develop the quantitative questionnaire for the second phase of the study. The interviewers were bachelor degree university students aged between 20-26 years old, both Thai and Foreign. Convenience and snowball sampling methods were used. All questions were open-ended, aimed to discover the interviewees' alcohol consumption behavior at the time (the first 6 months of 2020). Each interview lasted about 25 minutes and were conducted via various online meeting applications such as Microsoft Team, Zoom and LINE video calls.

The second phase of the study was a quantitative online survey using Google forms. This phase took place in September 2020. The population for this survey were the target sample "currently" living in Thailand during 2020 regardless of their nationalities. Convenience and snowball sampling were used to achieve 543 samples, of which, 505 were valid (completed) and used for the actual analyses.

The survey questionnaire had two sections. The first section were the screening questions aimed to discover the interviewees' geographic and demographic profiles. The

second section had the main questions concerning the consumption behavior, spending patterns, as well as, reasons for consumption developed based on the variables discovered in the qualitative phase. To keep the length of the interview reasonable, the investigators have consulted with two other researchers and chose to use a 4 points scale for all Likert scale questions. The interpretation of the mean scores for the scale are Never/Rarely (from 0.01-1.50); Sometimes (1.51-2.51); Often (2.51-3.50); and Always (3.51-4.00).

The questionnaires were distributed as Google Form links through social media apps such as LINE, Facebook Messenger, Whatsapp and WeChat. Data was input automatically into an Excel spreadsheet. Data Analysis was conducted in accordance with the main study objective of discovering the alcohol consumption behavior of the interviewees. Descriptive and frequency analyses were used for this purpose. Correlations were also used to further broaden and deepen possible relationships of various behavior variables.

Results of Findings

Before exploring the results in details, we begin with the general overall consumption. It is found that the vast majority of respondents shows a drinking frequency lower than 3 times a week during the first Covid-19 lockdown. Specifically, 30% of the respondents is drinking less than once a week, when 57% states that they drink 1 – 3 times. The number of respondents drinking alcohol 4 times and more a week is much smaller at 14%. This is in-line with the research conducted during the first lockdown in Thailand (e.g. Wichaidit et al., 2021). The results are shown below:

Figure 1: Frequency Percentage of overall alcohol consumption per week

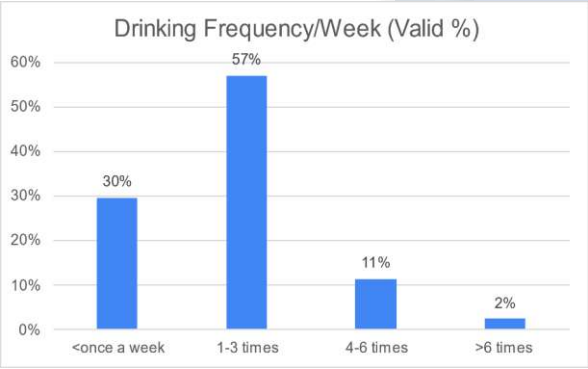

Figure 2: Frequency Percentage of sample gender

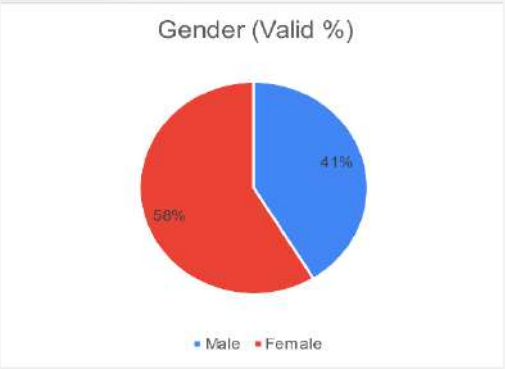

Figure 2 shows that 58% of the respondents are female and 42% are male, which points to a rather balanced gender distribution. In fact, this distribution seems to follow a higher female participation rate within higher education in Thailand. In 2020, approximately 56% of Higher Education students were female and 44% were male (BUREAU OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY, 2020).

Figure 3 presents that our sample's majority, up to 59%, reports an income of 5k – 20k Baht per month. There is also an 11% that reports an income less than 5k Baht, whereas a 14% states 20k – 25k per month. That gives an 84% of respondents recording income of 10k – 25k per month. The values for income higher than that are statistically insignificant. This is not surprising as most of our sample is comprised of younger Thais, at university age, and it is expected that a lower income bracket is within range.

Figure 3: Frequency Percentage of sample

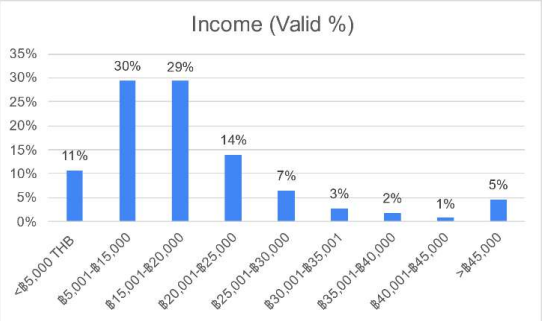
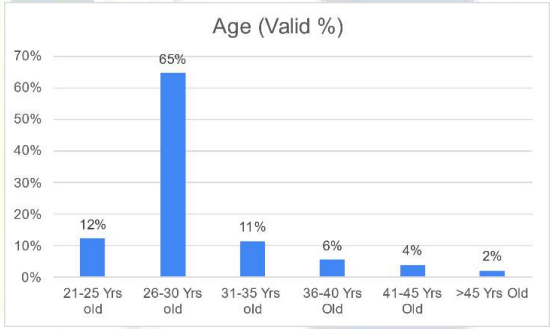

Figure 4: Frequency Percentage of sample

St. Dev. = 5.89, Average 29.49

Finally, Figure 4 show that 65% of the respondents are 26 – 30 years old making this the most dominant aging group. 12% are 21 – 25 years old and 11% 31 – 35. Therefore, the most participative age group can be considered to be that of 21 – 35 years old. The results are shown in Figure 2-4.

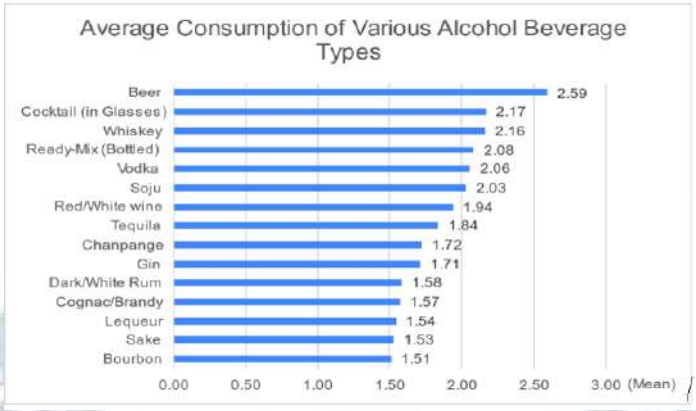
Preferred Types of Alcohol

In an effort to discover the respondents' preference to specific drinks, they were given a list of alcoholic drinks and asked how often they drink them.

Our results show that the drink with the highest average consumption is by far beer with the mean of 2.59, agreeing with researches conducted both in Thailand and abroad (e.g. Puranabhandu, O., 2020 and Diefenthäler, G., 2020). Beer consumption is clearly higher than the second and third choice, which are Cocktail in glass, and Whiskey

with the means of 2.17 and 2.16 respectively. The next popular choices were bottled Ready-Mix drinks with 2.08 and Vodka with 2.06 as shown in Figure 5.

Figure 5: Descriptive statistics of sample income

Furthermore, a significant correlation has been found between consumption of different alcoholic drinks. Specifically, respondents who prefer Bourbon also prefer Rum and Cognac/Brandy (0.467 and 0.473). At a higher coefficient value, respondents preferring Rum also prefer Cognac/Brandy (0.548). Further, those preferring Champagne also prefer Wine (0.548). The results are presented in Table 1.

Table 1: Alcohol type preference bivariate correlations

Correlation Coefficient	*Bourbon*	*Dark/White Rum*	*Champagne*	*Liqueur*	*Tequila*
Dark/White Rum	0.467				
Cognac/Brandy	0.473	0.561			
Red/White Wine			0.548		
Tequila				0.441	
Gin					0.425

Note: -Only correlations significant at the 0.05 level (2-tailed) are shown.

Why do People Drink Alcohol?

When analyzing the main reasons for respondents in Thailand to drink alcohol, the highest mean scores were for social events, as shown in Figure 6. This entirely agrees with Soares (2018) findings among university students. Specifically, there was a 2.93 mean score for social gatherings with friends and 2.74 for birthdays & other special occasions.

The respondents also, consume alcohol in order to relax either after a day of work or after studying (2.60), to listen to music in clubs/pubs/bars (2.53). Furthermore, it should be noted that the respondents consume alcohol to bring themselves in a specific emotional or physical state. Answers included drinking to have a "chill" feeling, to become "upbeat", and to get "tipsy/drunk".

We have also found interesting correlations between various reasons for drinking alcohol. People who drink because of relationship problem/breakups also drink to cope with stress (0.497) and to pass the time/bored (0.482). Moreover, those who drink to pass the time/bored also want to have a chill feeling, while doing so (0.409). All results are shown in Table 2.

Figure 6: Descriptive statistics for reasons for drinking alcohol beverages

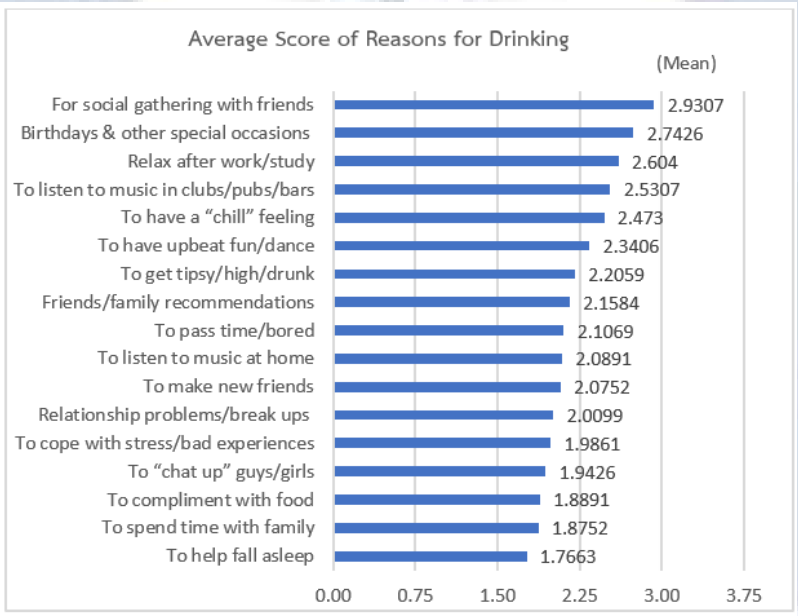

Table 2: Reasons for drinking bivariate correlations 1

Correlation Coefficients	*To Pass Time/ Bored*	*Relationship Problems/Break ups*
Relationship Problems/Break ups	0.482	
Cope with Stress, bad Experiences		0.497
To have a "Chill" Feeling	0.409	

Note: - Only correlations significant at the 0.05 level (2-tailed) are shown.

Our results also show, as presented in Table 3, that respondents, who drink when they go to listen to music live or in clubs/pubs/bars also drink when they listen to music at home (0.415) to have a "chill" feeling (0.478), and/or upbeat fun/dance (0.451).

Table 3: Reasons for drinking bivariate correlations 2

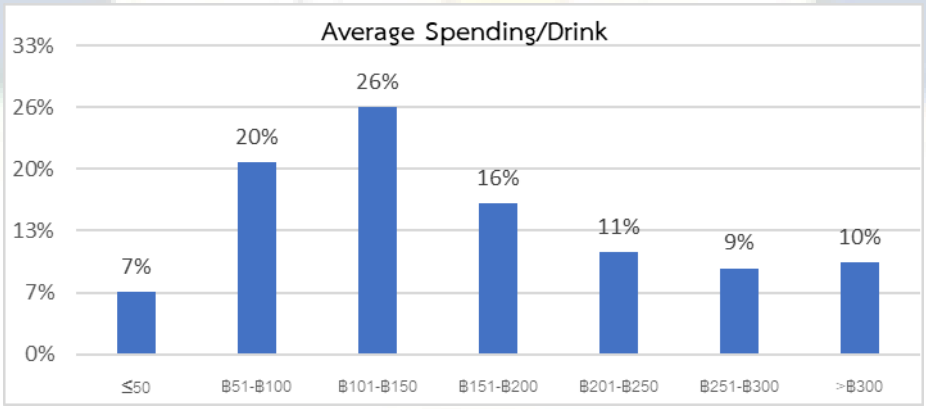
Correlation Coefficients	*To listen to Music live or DJ in Clubs/Pubs/Bars/etc.)*
To listen to Music (at home)	0.415
To have a "Chill" Feeling	0.478
To have Upbeat Fun/To Dance	0.451

Note: - Only correlations significant at the 0.05 level (2-tailed) are shown.

What is the People's Spending Pattern for Alcohol?

When respondents were asked how much money they spend on 1 drink, there was a quite even distribution in their responses. The highest scores were given to 51 – 100 Baht and 101 – 150 baht with 20% and 26% respectively. However, although the majority of respondents spends lower amount of money for 1 drink, there were still significant findings for spendings of 250 Baht and up with a 19%.

Figure 7: Frequency Percentage for Average Spending per Drink

A clear difference was detected to the amount of money respondents spend when consuming alcohol inside or outside of home. When staying at home 51% of the respondents replied that they spend up to 500 Baht, whereas the same spending dropped to 20% when people go outside of home to drink. When sitting at home, another 28% spends on average 501 – 750 Baht and only a small number, 7% spends more than 1,000.

On the other hand, when going outside of home, 53% of the respondents spend more than 1,000 Baht on average, with 16% spending more than 2,000 (shown in Figure 8 & 9).

Figure 8: Frequency Percentage for average spending per sitting at home

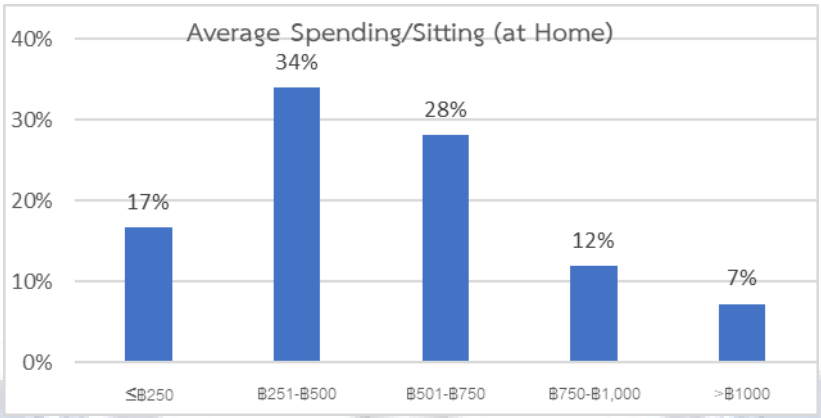
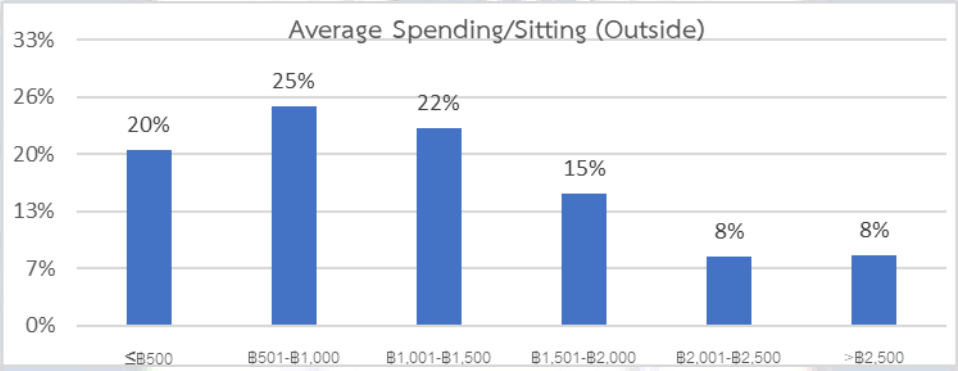
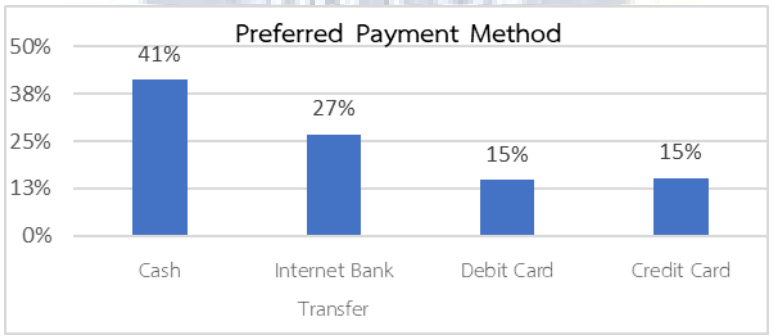

Figure 9: Frequency Percentage for average spending per sitting outside

Lastly, the preferred method for payment was by far cash, with 41% of respondents choosing this method. 27% chose Internet Banking Transfer. Finally, 30% of respondents choses debit or credit cards equally.

Figure 10: Frequency Percentage for preferred payment method

Conclusion

Our results point toward a higher alcohol consumption within people who fall in the 21 – 35 age group when compared to other groups. The highest drinking frequency in this group being 1 – 3 times a week. When investigating average consumption of various alcohol beverages, we found out that none of the types of alcohol had a very high frequency mean. Only beer had a high frequency mean. All the other alcoholic beverages were found as having a low average mean. This shows that there is a high variance in consumer's choices when it comes to choosing which alcoholic beverage to consume.
We found out that there is no particular correlation pattern in alcohol type preference. Different types of drinks were rather weakly correlated. On the other hand, research has shown that consumers highly associate alcohol consumption with specific occasions and moments of their lives. Birthdays and other social gatherings had high frequency means, alongside relaxing after work and going outside for leisure.

High correlation was found to the reasons that make people drink. Having bad experiences and personal problems was highly correlated with the need to feel better. This finding supports Hummer and Pedersen (2015) reasoning for drinking for coping and stress relief. Within out study premises, we would also like to point out that Covid-19 lockdown induced stress was posited as influencing the consumption of alcohol (Klay and Parker, 2020).

Our data seems to support some major previous findings in theory: as we have shown in a consumer culture theory oriented argument, we agree with Arnould and Thompson (2005) that consumption is sociohistorically patterned. Our sample confirms that the reasoning behind drinking is overwhelmingly for socialization. For further studies we would recommend extending our research in trying to identify correlation between alcohol consumption and demographic characteristics. Research could be done to unveil the relationship between average alcohol consumption – whether it is frequency or preferred type of alcohol – and reasons for drinking, with gender and age. This would allow us to extract information that would help marketers make decisions on brand positioning.

References

Allen-Kinross, P. (2020, June 5). **What counts as essential travel during the Covid-19 lockdown?** Full Fact. Retrieved February 27, 2021, from https://fullfact.org/health/coronavirus-essential-travel/

Arnould, E. J., Thompson, C. J. (2005). **Consumer culture theory (CCT): Twenty years of research.** Journal of consumer research. 31(4), 868-882.

AS English. (2020, March 30). **Coronavirus: Which countries have banned alcohol during lockdown?** AS.Com. Retrieved November 1, 2021, from https://en.as.com/en/2020/03/30/other_sports/1585524754_749493.html

Baxter, J., Budinski, M., Carroll, M., & Hand, K. (2020, September 20). **Families in Australia Survey: Life during COVID-19.** Australian Institute of Family Studies. Retrieved February 27, 2021, from https://aifs.gov.au/publications/what-we-did

BUREAU OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY, OPS, MOE THAILAND (2020). **EDUCATIONAL STATISTICS 2020.** Retrieved October 28th, 2020, from https://www.moe.go.th/education-statistics/

Canadian Centre for Substance Abuse. (2017). **What Students Think about Drinking and Alcohol Policies: Feedback on the #RethinkTheDrink Talkback Tour.** CCSA. Retrieved October 31, 2021, from https://www.ccsa.ca/sites/default/files/2019-04/CCSA-Students-Drinking-Alcohol-Policies-Summary-Report-2017-en.pdf

Carrigan, M. A., Uryasev, O., Frye, C. B., Eckman, B. L., Myers, C. R., Hurley, T. D., & Benner, S. A. (2014). **Hominids adapted to metabolize ethanol long before human-directed fermentation.** Proceedings of the National Academy of Sciences. 112(2), 458–463.

Chaveepojnkamjorn, W. & Pichainarong, N. (2011, April 14). **Current drinking and health-risk behaviors among male high school students in central Thailand.** BMC Public Health. 11, 233.

Diefenthäler, G. (2020, April 23). **Market development of alcoholic beverages.** Austria Juice. Retrieved October 31, 2021, from https://www.austriajuice.com/news-blog/market-development-of-alcoholic-beverages

Goncalves, A., le Vigouroux, S., & Charbonnier, E. (2021). **University Students' Lifestyle Behaviors during the COVID-19 Pandemic: A Four-Wave Longitudinal Survey.** International Journal of Environmental Research and Public Health. 18(17), 8998.

Green, E. (2020, April 9). **Some countries are banning alcohol sales in their lockdowns — leading.** The World from PRX. Retrieved November 1, 2021, from https://theworld.org/stories/2020-04-09/some-countries-are-banning-alcohol-sales-their-lockdowns-leading-shoppers-panic

Jackson, K. M., Merrill, J. E., Stevens, A. K., Hayes, K. L., & White, H. R. (2021). **Changes in Alcohol Use and Drinking Context due to the COVID‐19 Pandemic: A Multimethod Study of College Student Drinkers.** Alcoholism: Clinical and Experimental Research. 45(4), 752–764.

Jitpleecheep, P. (2020, March 4). **Panic buying hits Bangkok stores.** Https://Www.Bangkokpost.Com. Retrieved March 4, 2021, from https://www.bangkokpost.com/business/1870949/panic-buying-hits-bangkok-stores

Keating, S. (2020, May 11). **Why you might be drinking too much during lockdown.** BBC Future. Retrieved February 27, 2021, from https://www.bbc.com/future/article/20200507-why-you-might-be-drinking-too-much-during-lockdown

Kilian, C., Rehm, J., Allebeck, P., Braddick, F., Gual, A., Barták, M., Bloomfield, K., Gil, A., Neufeld, M., O'Donnell, A., Petruželka, B., Rogalewicz, V., Schulte, B., & Manthey, J. (2021). **Alcohol consumption during the COVID‐19 pandemic in Europe: a large‐scale cross‐sectional study in 21 countries.** Addiction.116(12), 3369–3380.

Klay, J., & Parker, M. (2020, April 8). **Alcohol use and misuse during the COVID-19 pandemic: a potential public health crisis?** The Lancet, 5(5), e259. Retrieved November 2, 2021, from https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(20)30088-8/fulltext

LaBrie, J. W., Hummer, J. F., & Pedersen, E. R. (2007). **Reasons for Drinking in the College Student Context: The Differential Role and Risk of the Social Motivator.** Journal of Studies on Alcohol and Drugs. 68(3), 393–398.

Lechner, W. V., Laurene, K. R., Patel, S., Anderson, M., Grega, C., & Kenne, D. R. (2020). **Changes in alcohol use as a function of psychological distress and social support following COVID-19 related University closings.** Addictive Behaviors. 110, 106527.

Lehnen, C., & Holm, C. (2021, February 16). **Beer from Ancient Egypt to modern Germany.** DW.COM. Retrieved November 28, 2021, from https://www.dw.com /en/beer-from-ancient-egypt-to-modern-germany/a-56582300

Martone, R. (2015, February 3). **Our Taste for Alcohol Goes Back Millions of Years.** Scientific American. Retrieved October 27, 2021, from https://www.scientific american.com/article/our-taste-for-alcohol-goes-back-millions-of-years/

Muñiz, A., O'Guinn T. C. (2000, March). **Brand Communities.** Journal of Consumer Research, 27, 412–32.

National Police Chief's Council. (2020). **What constitutes a reasonable excuse to leave the place where you live?** Through the Maze. Retrieved November 1, 2021, from https://www.through-the-maze.org.uk/wp-content/uploads/2020/04/What-constitutes-a-reasonable-excuse-covid-19.pdf

Neo, P. (2020, May 6). **Thai industry defends government alcohol ban retraction as panic-buying fuels fears of new COVID-19 infections.** Foodnavigator-Asia.Com. Retrieved November 1, 2021, from https://www.foodnavigator-asia.com/Article/ 2020/05/07/Thai-industry-defends-government-alcohol-ban-retraction-as-panic-buying-fuels-fears-of-new-COVID-19-infections

Newman, I., Shell, D. F., Li, T., & Innadda, S. (2006). **Buddhism and Adolescent Alcohol Use in Thailand.** Substance Use & Misuse. 57(11), 1789-1800.

Origins Behavioral HealthCare. (2018, May 23). **Why Do People Drink Alcohol? | Origins Behavioral Healthcare.** Retrieved October 28, 2021, from https://www.originsre covery.com/reasons-why-people-drink-alcohol

Pengpid, S. & Peltzer K. (2019, May 29). **Alcohol Use and Misuse Among School-Going Adolescents in Thailand: Results of a National Survey in 2015**. International Journal of Environmental Research and Public Health. 16(11), 1898.

Puranabhandu, O. (2020, October 9). **Thailand Bans Online Sale of Alcoholic Beverages.** United States Department of Agriculture. Retrieved October 31, 2021, from https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Thailand%20Bans%20Online%20Sale%20of%20Alcoholic%20Beverages

Rivaroli, S., Lindenmeier, J., & Spadoni, R. (2018). **Attitudes and Motivations Toward Craft Beer Consumption: An Explanatory Study in Two Different Countries.** Journal of Food Products Marketing. 1–19. doi:10.1080/10454446.2018.1531802

Rodriquez, L. (2020, June 18). **Fear and Stress about COVID-19 is Related to More Drinking, Survey Finds.** University of South Florida St. Petersburg Campus. Retrieved March 4, 2021, from https://spcampus.usf.edu/home/2020/06/18/alcohol-consumption-increased-during-covid-19-quarantine-survey-finds/

Rostron, C. (2016, May 25). **Why alcohol makes you feel warm – and other strange effects it has on the brain.** The Conversation. Retrieved October 28, 2021, from https://theconversation.com/why-alcohol-makes-you-feel-warm-and-other-strange-effects-it-has-on-the-brain-59547

Simandjuntak, D. (2021, February 9). **Commentary: Restrictions on movements in some Southeast Asian countries to fight COVID-19 have been patchy, even scary.** CNA. Retrieved November 1, 2021, from https://www.channelnewsasia.com/ncommentary/coronavirus-lockdown-malaysia-philippines-thailand-indonesia-sea-1325781

Soares, W. D., Paz, C. J. R., Fagundes, L. C., Freitas, D. A., Jones, K. M., & Barbosa, H. A. (2018). **A utilização do álcool como mediador social entre universitários.** SMAD Revista Eletrônica Saúde Mental Álcool e Drogas (Edição Em Português). 14(4), 257–266.

Statista. (2021a, June 16). **Global market value of alcoholic beverages 2012 to 2025.** Retrieved November 28, 2021, from https://www.statista.com/forecasts/696641/market-value-alcoholic-beverages-worldwide

Statista. (2021b, October). **Alcoholic Drinks - Thailand.** Retrieved November 2, 2021, from https://www.statista.com/outlook/cmo/alcoholic-drinks/thailand#revenue

Sullivan, M. (2020a, March 4). **Panic buying hits Bangkok stores. Bangkok Post.** Retrieved April 4, 2021, from https://www.bangkokpost.com/business/1870949/panic-buying-hits-bangkok-stores

Sullivan, M. (2020b, April 10). **In Bangkok, Holiday Alcohol Ban Results In Panic Buying — And No Social Distancing.** NPR. Retrieved March 4, 2021, from https://choice.npr.org/index.html?origin=https://www.npr.org/sections/coronavirus-live-updates/2020/04/10/831458868/in-bangkok-holiday-alcohol-ban-results-in-panic-buying-and-no-social-distancing

Team Metro. (2020, March 26). **Coronavirus lockdown: How people across the world are spending their days at home.** The Hindu. Retrieved February 28, 2021, from https://www.thehindu.com/life-and-style/travel/coronavirus-lockdown-how-are-people-across-the-world-spending-their-days-at-home/article31165761.ece

Wancharoen, S., & Wipatayotin, A. (2020, March 22). **Aswin orders "soft lockdown" in capital.** Bangkok Post. Retrieved March 4, 2021, from https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1883645/aswin-orders-soft-lockdown-in-capital

Wang, J., Jiang, L., & Sun, H. (2021). **Early evidence for beer drinking in a 9000-year-old platform mound in southern China.** PLOS ONE. 16(8), e0255833.

Weerakoon, S. M., Jetelina, K. K., & Knell, G. (2020). **Longer time spent at home during COVID-19 pandemic is associated with binge drinking among US adults.** The American Journal of Drug and Alcohol Abuse. 47(1), 98–106.

Wichaidit, W., Sittisombut, M., Assanangkornchai, S., & Vichitkunakorn, P. (2021). **Self-reported drinking behaviors and observed violation of state-mandated social restriction and alcohol control measures during the COVID-19 pandemic: Findings from nationally-representative surveys in Thailand.** Drug and Alcohol Dependence. 221, 108607.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น

Marketing Mix Factors Affecting Buying Behaviors of Shopee Application Users in Khon Kaen Province

รุ่งฟ้า ฤทธิศร[1] , สุนิชานันท์ วัฒนภูมิ[2] , ณัฐิกา นนทวงค์[3] , วิวัฒน์วงศ์ บุญหนุน[4] และ ปภาวิน พชรโชติสุธี[5]

Rungfah Rittisorn, Sunichanan Wattanaphum, Nattrika nontawong, Wiwatwong Bunnun and Paphawin Patcharachotsuthi

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น ทำการรวบรวมเก็บข้อมูล โดยเลือกใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาบ่งชี้ว่า ปัจจัยด้านราคา (Price) มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) และปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ตามลำดับ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ส่วนปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) ไม่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด, การซื้อสินค้าและบริการ, แอปพลิเคชัน Shopee

Abstract

The purpose of this research was to study marketing mix elements that influence how Shopee application users behave when making purchases in the province of Khon Kaen. Quota sampling and multiple regression analysis were used to acquire the data. The results demonstrate that the price element (Price) has the greatest impact. Following that, the factors of product (Product) and distribution channel (Place), respectively, at the statistical significance level of 0.01, while the factor of marketing promotion (Promotion) was insignificant at the statistical significance level of 0.05 for the integrated marketing communication of Shopee Application users in Khon Kaen.

Keywords : Marketing mix, Shopee application, buying for goods and services

[1] คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

E-mail: Rungfah.ri@rmuti.ac.th

[2-5] คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มยอดขายและสามารถแข่งขันในระยะยาว โดยอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำธุรกิจทำให้เกิดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งถือเป็นช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมการขายและการบริการสู่ผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา จากรายงานสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพานิชย์ (2564) พบว่าในปี 2564 มูลค่าการซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 45.05 เมื่อเปรียบเทียบในปี 2563 เป็นผลจากพฤติกรรมในช่วงสถานการณ์โควิด -19 และมาตรการสนับสนุนของภาครัฐรวมทั้งแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภค นอกจากนี้สินค้าที่นิยมซื้อออนไลน์ 3 อันดับแรก คือ สินค้ากลุ่มเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ สินค้ากลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม และ สินค้ากลุ่มสุขภาพและเครื่องสำอาง

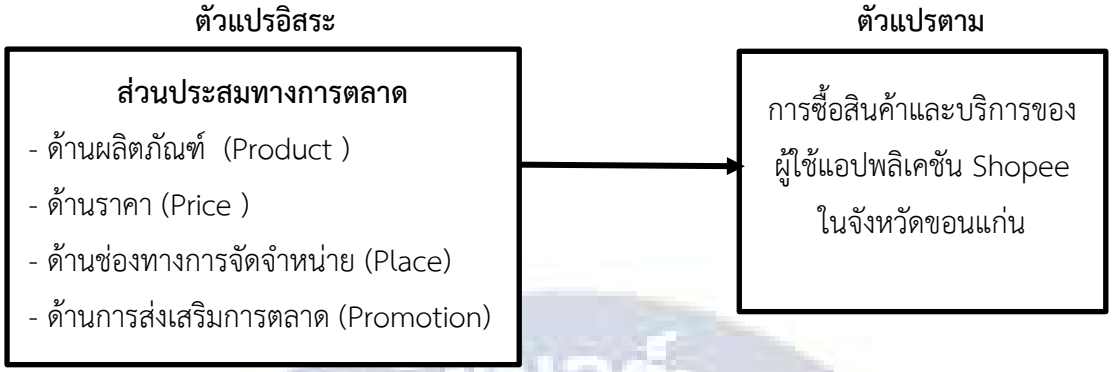
จากแนวโน้มของผู้บริโภคเกิดความนิยมในการซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บริษัท ช้อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด จึงได้ทำการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ขึ้นในรูปของแอปพลิเคชัน เพื่อรองรับและตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยรวบรวมร้านค้าระบบออนไลน์ เพื่อความสะดวกในการสั่งซื้อและการชำระเงิน ซึ่งปัจจุบันมีธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น ประกอบกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้เปลี่ยนไปตลอดเวลา ธุรกิจจึงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดในทุกมิติ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด

ด้วยเหตุผลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญในการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและการดำเนินธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Closed - End Questionnaire) โดยประชากรในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 1,802,872 คน. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2563) ทำการรวบรวมเก็บข้อมูลโดยเลือกใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวน 400 ตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้ทดสอบวัตถุประสงค์และศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การแจกแจงข้อมูล

ตัวแปร	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
Product	-0.701	0.122	0.308	0.243
Price	-0.987	0.122	-0.102	0.243
Place	0.698	0.122	-0.329	0.243
Promotion	-0.804	0.122	-0.432	0.243
buying for goods and services	-0.842	0.122	0.119	0.243

จากตารางที่ 1 การแจกแจงข้อมูล พบว่า ค่าความเบ้ (Skewness) มีค่าระหว่าง -0.987 ถึง 0.698 และค่าความโด่ง (Kurtosis) มีค่าระหว่าง -0.432 ถึง 0.308 ซึ่งมีค่าความเบ้ (Skewness

Coefficient) ไม่เกิน ± 3 และค่าความโด่ง (Kurtosis Coefficient) มีค่าไม่เกิน ± 10 บ่งชี้ให้เห็นว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) (Brown, 2015; Kline, 2015) ผู้วิจัยจึงสามารถนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ ในลำดับต่อไป

ตารางที่ 2 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของข้อมูล

Factor	Cronbach's alpha
Product	0.820
Price	0.856
Place	0.788
Promotion	0.889
buying for goods and services	0.847

จากตารางที่ 2 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของข้อมูล พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ เท่ากับ 0.820 ด้านราคา เท่ากับ 0.856 ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเท่ากับ 0.788 ด้านส่งเสริมการตลาด เท่ากับ 0.889 และการซื้อสินค้าและบริการ เท่ากับ 0.847 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 (Stevens, 1992) แสดงว่าข้อมูลน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ

Correlations				
ตัวแปร	**Product**	**Price**	**Place**	**Promotion**
Product	1			
Price	0.653**	1		
Place	0.773**	0.765**	1	
Promotion	0.423**	0.530**	0.497**	1

หมายเหตุ : ** ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ พบว่า ตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.423 ถึง 0.765 ซึ่งมีค่าไม่เกิน ± 0.80 (Stevens, 1992) แสดงว่า ไม่เกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูง

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

Coefficients					
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
1.(Constant)	0.69	0.056		1.227	0.221
Product	0.250	0.021	0.219	11.724	0.000***
Price	0.625	0.018	0.722	35.082	0.000***
Place	0.100	0.025	0.094	3.931	0.000***
Promotion	0.160	0.012	0.018	1.263	0.207
R^2= 0.945, Adjust R^2= 0.945, Durbin- Watson =2.024, F= 1698.835, Sig = 0.000					

หมายเหตุ : *** ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) จากการทดสอบความเป็นอิสระของค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ด้วยการพิจารณาค่า Durbin Watson เท่ากับ 2.024 มีค่าระหว่าง 1.50 – 2.50 ไม่เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนของตัวแปร (Saunders et al., 2003; Song et al., 2020) และเมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของแบบจำลองด้วย F-test เท่ากับ 1698.835 มีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.000 แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองนี้สามารถอธิบายปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น โดยมีค่า R2 เท่ากับ 0.945 พบว่า ตัวแปรอิสระ 4 ตัว ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เท่ากับ 0.219 ด้านราคา (Price) เท่ากับ 0.722 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เท่ากับ 0.094 และด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) เท่ากับ 0.018 จากการทดสอบแสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจัยด้านราคา (Price) และปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ส่วนปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) ไม่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดมีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น ทำการรวบรวมเก็บข้อมูลโดยเลือกใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวน 400 ตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาบ่งชี้ว่า ปัจจัยด้านราคา (Price) มีอิทธิพลมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิวรัส อินทร์บำรุง (2553) และดลนภัส ภู่เกิด (2562) พบว่าราคาของสินค้าจากร้านค้าที่จำหน่ายมีราคาถูกกว่าร้านค้าตามท้องตลาดและความชัดเจนในเรื่องราคาจากทางผู้ขายมีผลต่อการตัดสินใจใช้มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะวรรณ แซ่อึ้ง (2562) พบว่ารูปแบบผลิตภัณฑ์ของสินค้าที่จำหน่ายมีให้เลือกได้หลากหลายประเภทและสินค้าที่มีคุณภาพตรงตามคุณสมบัติที่ต้องการ และปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าและบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี ตั้งพานทอง (2560) สามารถค้นหาร้านค้าหรือสินค้าที่ท่านต้องการได้ง่าย ได้รับความสะดวกในการชำระเงินหลายช่องทางและมีบริการจัดส่งสินค้าถึงบ้านได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) กลับพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้การซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน Shopee ในจังหวัดขอนแก่น ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ดลนภัส ภู่เกิด (2562) ที่พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผ่านระบบแอปพลิเคชัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยบ่งชี้ว่า ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามยังควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดเพื่อให้ครบทุกมิติ ดังนั้นผู้ให้บริการควรให้ความสำคัญและพัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อตอบสนองผู้รับบริการเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์. (2564). **ข่าวสารกระทรวงพาณิชย์.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.price.moc.go.th/price/fileuploader/file_admin_sum/news_survey-042564.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 25 มกราคม 2566)

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2563). **ข้อมูลประชากร กระทรวงมหาดไทย จังหวัดขอนแก่น.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.dopa.go.th/main/web_index (วันที่ค้นข้อมูล : 26 มกราคม 2566)

จิวรัส อินทร์บำรุง. (2553). **ส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้ใช้บริการอินเตอร์เน็ตแบงค์กิ้ง บมจ. ธนาคารกรุงไทยในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม.** นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัญญาพัทธ์ จงทวี. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ Mobile Banking ในเขต กรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดลนภัส ภู่เกิด. (2562). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการตลาด มหาวิทยาลัยสยาม.

ปิยะวรรณ แซ่อึ้ง. (2562). **ความพึงพอใจในการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Shopee. สาขาการเงินและการธนาคาร.** คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มยุรี ตั้งพานทอง. (2560). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคจังหวัดกรุงเทพมหานคร.** มหาวิทยาลัยธนบุรี.

Brown, T. A. (2015). **Confirmatory Factor Analysis for Applied Research**. (2nd Ed.). New York : Guilford Press.

Kline, R. B. (2015). **Principles and Practice of Structural Equation Modeling.** (2nd Ed.). New York : Guilford Press

Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2003). **Research Methods for Business Students**. (3rd ed.). England: Prentice Hall.

Soewignyo, T. I. (2020). **Analysis of the Effect of Profitability, Solvability, and Dividend Policy on Banking Firm Value.** Journal of Human Behavior, Development and Society. 21(1), 28–34.

Stevens, J. P. (1992). **Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences.** New York : Lawrence Erlbaum Associates. Hillsdale.

แนวทางการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A

Ways to increase market share of Brand A instant porridge

แกมกาญน์ กาพัทธพงศ์[1] และ กิตตินันท์ พันธุมสุต[2]
Kamkan Kaphatthapong and Kittinan Phanthumsut

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุยอดขายโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ที่ลดลง ส่งผลให้มีส่วนแบ่งการตลาดที่ลดลง 2) ศึกษาระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป 3) ศึกษาแนวทางในการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A และนำปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อมาพัฒนากลยุทธ์ของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ให้มียอดขายเพิ่มขึ้น 4)เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปในจังหวัดกรุงเทพฯ 385 คน พนักงาน 5 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ตารางแจกแจงความถี่ และค่าสถิติเชิงอนุมาน

ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์คือต้องการความสะดวก ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปตามสะดวก 1-2 ครั้งต่อเดือน ครั้งละ 1-2 ชิ้น ค่าใช้จ่ายที่ 16-25 บาท ตัดสินใจซื้อด้วยตัวเอง ซื้อแบบเดี่ยว 1 ชิ้น แบบถ้วย มากที่สุด ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ประชากรศาสตร์มีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่ต่างกัน ส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ด้านผลิตภัณฑ์ สถานที่จำหน่าย ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ด้านราคามีผลต่อปริมาณที่ซื้อต่อครั้ง ด้านส่งเสริมการตลาด มีผลต่อปริมาณที่ซื้อต่อครั้ง และ สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

คำสำคัญ : ส่วนแบ่งทางการตลาด, พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ, ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, โจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

[1] คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย E-mail: 2111131693006@live4.utcc.ac.th

[2] กลุ่มวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย E-mail: kittinand_ban@utcc.ac.th

Abstract

The objectives of this research are 1) To study the reasons for the decline in sales of brand A instant porridge, resulting in a decrease in market share. 2) to study the level of importance of marketing mix that affects the decision-making behavior to buy instant porridge. 3) Study ways to increase market share of Brand A instant porridge and use factors that affect buying decision behavior to develop strategies for Brand A instant porridge to increase sales. 3) Study ways to increase market share of Brand A instant porridge and use factors that affect buying decision behavior to develop strategies for Brand A instant porridge to increase sales. 4) to study demographic factors affecting decision-making behavior to buy instant porridge. The population and the sample were 385 instant porridge consumers in Bangkok, 5 employees. The tools used were questionnaires, interviews, statistics used were percentages, arithmetic mean. frequency distribution table and inferential statistics.

The results of the study, the objective is to want convenience. Buy instant porridge as you like 1-2 times a month, 1-2 pieces per time, cost 16-25 baht, decide to buy it yourself. Buy a single piece, 1 piece, cup type, the most, buy from a convenience store. Demographics have different buying decision behaviors. Marketing mix and buying decision behavior of instant porridge product side where to buy It has no effect on purchasing behavior. The price affects the quantity purchased per time. Marketing Promotion It affects the quantity purchased per time and the place where instant porridge is purchased.

Keywords : Market share, Purchasing decision behavior, Marketing mix, Purchasing decision, Instant porridge

บทนำ

บริษัท ก จำกัด (มหาชน) ก่อตั้งเริ่มต้นจากเปิดกิจการขายของเบ็ดเตล็ด มีการนำสินค้าอุปโภคและบริโภคจากต่างประเทศมาจำหน่าย หลังจากนั้นได้จดทะเบียนเป็น บริษัท ก จำกัด และแปลงสภาพจากบริษัทจำกัด เป็นบริษัทมหาชนจำกัด บริษัท ก จำกัด (มหาชน) มีการจำหน่ายสินค้าอีกมากมาย ได้แก่ ยาสีฟัน เป็นผลิตภัณฑ์แรกที่นำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น ผงซักฟอก น้ำแร่ ครีมอาบน้ำ นมเปรี้ยว/โยเกิร์ต ขนมปังกรอบ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป โจ๊กกึ่งสำเร็จรูป และอื่นๆอีกมากมาย ดำเนินธุรกิจเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ที่เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภคที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ศูนย์กระจายสินค้าทั่วประเทศมากกว่า 76 จุด มีระบบโลจิสติกส์ที่ทันสมัย ครอบคลุมการขายทั้งร้านค้าปลีกและค้าส่ง

บริษัท ก จำกัด (มหาชน) จำหน่ายโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A 2 รูปแบบ คือ ถ้วย มี 4 รสชาติ ได้แก่ รสหมู รสไก่ รสต้มยำกุ้ง และรสไข่เค็ม แบบซอง มี 3 รสชาติ ได้แก่ รสหมู รสไก่ และต้มยำกุ้ง ยอดขายของโจ๊กยี่ห้อ ก ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2562 มียอดขายที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง

ตลาดโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปมีการขยายตัวเติบโตเพิ่มขึ้น โดยเจ้าตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปคือโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อคนอร์ รองลงมาคือโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อมาม่าและแบรนด์อื่นๆ โดยส่วนแบ่งทางการตลาดยังห่างไกลกันอย่างเห็นได้ชัด จากข้อมูลในปี พ.ศ.2560 ส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อคนอร์สูงถึง 80% รองลงมาคือโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อมาม่าและยี่ห้ออื่นๆที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดสัดส่วนที่เท่ากันเพียง 10% เท่านั้น

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละการเติบโตของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A

ช่องทางการขาย	% Growth			
	2561	**2562**	**2563**	**2564**
Modern trade	8.18	11.71	-31.79	-25.97
Traditional Trade	6.07	-0.83	-14.23	-14.61
ยอดขายรวม	14.26	10.87	-46.02	-40.57

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาขององค์กร

1. โจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ปัจจุบันมีวางจำหน่าย 2 รูปแบบ คือ ถ้วย มี 4 รสชาติ ได้แก่ รสหมู รสไก่ รสต้มยำกุ้ง และรสไข่เค็ม แบบซอง มี 3 รสชาติ ได้แก่ รสหมู รสไก่ และต้มยำกุ้ง

2. ยอดขายโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ส่งผลต่อรายได้ที่ลดลง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 ถึงปี พ.ศ. 2564 ช่องทาง Modern Trade ตั้งแต่ปี พ.ศ.2563 ยอดขายลดลง ปี 2564 ยังมียอดขายที่ลดลงอย่างต่อเนื่องถึง 25.97% ช่องทาง Traditional Trade มียอดขายลดลงอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ.2564 ลดลงจากปีก่อนหน้า 14.61%

3. ส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ลดลง ประสิทธิภาพในการแข่งขันด้านธุรกิจลดลง ไม่สามารถรักษาลูกค้าไว้ได้ การขยายกลุ่มลูกค้าใหม่ไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ และสินค้าอาจต้องยกเลิกขายในช่องทางการจำหน่ายทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของยอดขายโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ที่ลดลง ส่งผลให้มีส่วนแบ่งทางการตลาดที่ลดลง

2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A และนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปมาพัฒนากลยุทธ์ของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ให้มียอดขายเพิ่มมากขึ้น

4 .เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องแนวทางการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A มุ่งเน้นศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปโดยสังเขป ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ แบ่งตามอายุ เชื้อชาติ รายได้ เพศ อาชีพ สถานภาพการสมรส ประเภทครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน สถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ นักการตลาดจำแนกผู้บริโภคแต่ละประเภทตามที่กำหนดไว้ได้ เช่น กลุ่มอายุ หรือกลุ่มรายได้ ระดับชนชั้นทางสังคมที่ได้ถูกกำหนด โดยวัตถุประสงค์การคำนวณดัชนีการชี้วัด 3 ตัวแปร คือ รายได้ (จำนวนเงินเดือน) ระดับการศึกษา (การศึกษาสูงสุด) และอาชีพ(การประกอบอาชีพ ระดับตำแหน่ง) และที่อยู่ซึ่งสามารถจำแนกได้ตามรหัสไปรษณีย์

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรมผู้บริโภค คือ การกระทำหรือการตัดสินใจ เพื่อเลือก รักษา ซื้อ ใช้ รวมถึงกำจัดผลิตภัณฑ์ การบริการ โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผู้บริโภค คือ ปัจจัยด้านการตลาด ด้านบุคคล ด้านจิตวิทยา ทัศนคติ ความต้องการ ด้านจิตวิทยา สถานการณ์สิ่งแวดล้อมโดยรอบ สื่อ บุคคลอ้างอิง วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1.การรับรู้ปัญหาทั้งที่เกิดขึ้นเองหรือภายนอก/ภายใน 2.การหาข้อมูล ในการตอบสนองความต้องการที่สะสมเพิ่มมากขึ้น 3.ประเมินทางเลือกที่ต้องการ 4.การตัดสินใจซื้อสิ่งที่ชอบที่สุด 5.พฤติกรรมหลังการซื้อ อาจมีการซื้อซ้ำหรือไม่มีก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย 1. Product คือ สินค้าหรือบริการที่จะเสนอให้กับลูกค้า โดยพิจารณาจากความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2. Price เป็นสิ่งที่ค่อนข้างสำคัญ จะต้องตั้งราคาให้สัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย 3. Place การกระจายสินค้า ต้องพิจารณาถึงต้นทุนและกลุ่มเป้าหมายของผู้ที่ซื้อ 4. Promotion กิจกรรมทางการตลาดที่จะทำให้สอดคล้องกับส่วนประสมทางการตลาดอื่นๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนกฤต วิเลขรัตน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความทางการตลาดที่มีผลต่อการมาใช้บริการธุรกิจร้านโจ๊กเปิดหม้อในสาขา กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของร้าน 1.ปัจจัยทางการตลาดของการทำธุรกิจ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ 2. ปัจจัยความสำเร็จของการทำธุรกิจ ด้านราคา 3.ปัจจัยความสำเร็จของการทำธุรกิจ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4.ปัจจัยทางการตลาดของการทำธุรกิจ ด้านการส่งเสริมการตลาด 5.ปัจจัยทางการตลาดของการทำธุรกิจ ด้านกระบวนการให้บริการ 6. ปัจจัยทางการตลาดของการทำธุรกิจ ด้านบุคลากร 7. ปัจจัยทางการตลาดของการทำธุรกิจ ด้านลักษณะทางกายภาพ ผลของการศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางปรับปรุง การวางแผนกลยุทธ์การตลาด ให้ดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมาย

เบญจวรรณ พะเนียงเวทย์ (2560) ได้ทำการการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของผู้ซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปที่อยู่ในวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาลักษณะส่วนบุคคล ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อ อันดับแรกคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย รองลงมาคือด้านราคา อีกทั้งปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ยังมีผลต่อการตัดสินใจซื้ออีกด้วย

ชนัญชิดา ดีณรงค์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ตอบแบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนประสมการตลาด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

วีราวรรณ ชาญประพันธ์ (2550) ผลการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อมากที่สุด คือปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และปัจจัยทางด้านราคา ตามลำดับ ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญกับรสชาติมากที่สุด เลือกราคาเหมาะสมกับคุณภาพเป็นอันดับแรก ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย หากจำแนกตามอายุ อันดับแรกคือที่จอดรถสะดวกสบาย แต่หากจำแนกตามสถานภาพ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสดให้ความสำคัญกับร้านค้ามีสินค้าหลากหลาย ส่วนผู้ที่สมรสพิจารณาร้านค้ามีที่จอดรถสะดวกสบาย หากจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าส่วนใหญ่พิจารณาร้านค้าที่อยู่ใกล้ที่พัก/ที่ทำงาน ปัจจัยทางด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มตัวอย่างเลือกพิจารณาการโฆษณาเป็นอันดับแรก ต่อมาคือการส่งเสริมการขาย และการสื่อสาร ณ จุดซื้อ เท่าๆ กัน

กรอบความคิด

วิธีการศึกษา

วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ เชิงคุณภาพ : ใช้การสัมภาษณ์พนักงานฝ่ายขาย พนักงานจัดเรียงสินค้า และหัวหน้าหนักงานจัดเรียงสินค้า จำนวน 5 ท่าน

ข้อมูลปฐมภูมิ เชิงปริมาณ : ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลผู้บริโภคโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ใช้ Microsoft Forms ในการสร้างแบบสอบถามและเก็บข้อมูลออนไลน์ จำนวน 385 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การสัมภาษณ์พนักงานขายที่รับผิดชอบการขายร้านค้า พนักงานจัดเรียงสินค้า ของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A เพื่อต้องการทราบข้อมูลของลูกค้าที่ตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A

ข้อมูลเชิงปริมาณ : ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยออกแบบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป โดยใช้แนวทางการทำแบบสอบถามจากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ อาชีพ สถานภาพ ใช้การหาร้อยละ

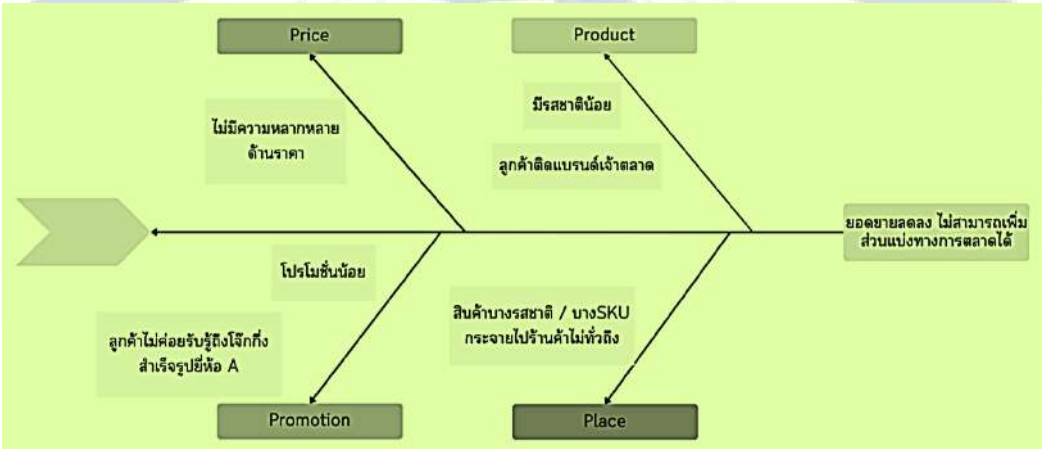
ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการซื้อ ความถี่ในการซื้อ ช่วงเวลาในการซื้อ ปริมาณที่ซื้อต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายในการซื้อต่อครั้ง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ซื้อ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ซื้อ สถานที่ที่ซื้อ ใช้การหาร้อยละและค่าสถิติเชิงอนุมาน

ส่วนที่ 3 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการประเมินความเห็นของผู้บริโภคโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปโดยประเมินจากระดับความเห็นในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ตารางแจกแจงความถี่ และค่าสถิติเชิงอนุมาน การทดสอบแบบไคสแควร์ (Chi-Square Test)

เครื่องมือที่ใช้หาสาเหตุของปัญหา

แผนผังก้างปลา (Fish Bone) หรือแผนผังสาเหตุและผล (Cause and Effect Diagram) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากแบบสอบถาม

ภาพที่ 1 แผนผังก้างปลา โจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A

SWOT Analysis

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ SWOT Analysis ของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
- การสั่งของร้านค้าที่สามารถสั่งได้ทุกวัน -มีการดูแลสินค้าไม่ให้ของขาดส่ง เพื่อให้มียอดขายต่อเนื่อง -เป็นยี่ห้อที่ลูกค้ารู้จัก -ราคาถูกกว่าแบรนด์อื่นๆ	- สินค้ามีตัวเลือกน้อย - มีรสชาติไม่หลากหลาย - ลูกค้ายังคงติดแบรนด์เดิมอยู่ -การเล่นโปรโมชั่นน้อย -การโปรโมททั้งตัวสินค้าและโปรโมชั่นไม่ทั่วถึง
โอกาส (Opportunities)	**อุปสรรค (Threats)**
-สถานการณ์ท่องเที่ยวกลับมาดีขึ้น -โรงเรียน ที่ทำงาน สามารถกลับมาเปิดได้ตามปกติ	- ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ข้าว หมู น้ำมัน ค่าไฟฟ้า และอื่นๆ

TOWS Matrix

ตารางที่ 3 TOWS Matrix ของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A

TOWS Matrix				
	S	S1เป็นยี่ห้อที่ลูกค้ารู้จัก S2ราคาถูกกว่ายี่ห้ออื่น	W	W1สินค้ามีตัวเลือกน้อย มีรสชาติให้เลือกน้อย W2ช่วงที่มีโปรโมชั่น ในบางพื้นที่ไม่มีการโปรโมท W3การทำโปรโมชั่นไม่ต่อเนื่อง
O1โรงเรียนที่ปิดเทอม O2การท่องเที่ยวฟื้นตัวได้ดี O3มีการเดินทาง	SO	-สร้างการรับรู้ให้กับลูกค้า โดยทำการออกบูธชงชิม เชียร์ขายตามสถานศึกษา กระจายสินค้าให้ทั่วถึงทุกร้านค้า	WO	-จากการที่โจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A มีราสชาตที่ให้เลือกน้อย และไม่มีรสชาติใหม่ๆมานาน2-3 ปี จึงต้องกระตุ้นด้วยการเพิ่มรสชาติให้มีความหลากหลาย คิดและออกรสชาติใหม่ ใช้สื่อทั้งออนไลน์และออฟไลน์ สร้างการรับรู้ให้กับลูกค้า และทำโปรโมชั่นให้เกิดการทดลองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มฐานลูกค้าเก่า และสร้างฐานลูกค้าใหม่ให้เพิ่มขึ้น
T1ราคาวัตถุดิบที่ปรับราคาเพิ่มขึ้น T2มีคู่แข่งเข้ามาในตลาดเพิ่มมากขึ้น	ST	จากการที่มีคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น จะต้องผลักดันสินค้าให้ถึงมือลูกค้าโดยเร็วที่สุด หาวิธีในการลดต้นทุนวัตถุดิบเพื่อให้คงราคาไว้ได้	WT	ใช้การส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาฐานลูกค้าเก่า และ พยายามสร้างฐานลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น

ผลการศึกษา

ข้อมูลแบบปฐมภูมิ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ข้อมูลจากพนักงานขาย พนักงานจัดเรียงสินค้า และหัวหน้าพนักงานจัดเรียงสินค้า 5 ท่าน โดยคำถามเป็นปลายเปิด สรุปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.สาเหตุของยอดขายโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ที่ลดลง ส่งผลให้มีส่วนแบ่งทางการตลาดที่ลดลง สถานการณ์ตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จปัจจุบันคนอร์ยังคงเป็นเจ้าตลาด ผู้ยังคงบริโภคติดแบรนด์ การขายกลับมาดี จากสถานการณ์โควิดที่ผ่านมา ในปีนี้มียอดขายที่กลับมาดีขึ้นจากปัจจัยของการท่องเที่ยว การเปิดเมืองต่างๆ ทำให้การขายไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถึงแม้ตอนนี้จะมีโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปหลายยี่ห้อ แต่ลูกค้าสนใจในโปรโมชั่น ของแถม ถ้ามีการทำรายการ จะขายดีขึ้น เมื่อเทียบกับคู่แข่ง ลูกค้าสนใจน้อย รสชาติโจ๊กไม่หลากหลาย ส่วนหนึ่งที่มียอดขายโตขึ้น จากการเปิดเมือง โรงเรียนเปิด การท่องเที่ยว ในบางแห่งนี้มีขายแค่โจ๊กคนอร์และโจ๊กยี่ห้อ A ยี่ห้ออื่นๆมีรสชาติที่หลากหลาย มีการทำโปรโมชั่น แต่ก็ยังไม่เป็นที่สนใจของลูกค้า เช่น โอ๋โห หรือเกษตร

2.ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ช่วงที่ทำโปรโมชั่น ลูกค้าจะให้ความสนใจมาก ลูกค้าจะซื้อของที่เป็นแพคไซส์ โจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ทำโปรโมชั่นทุกไตรมาส จะเริ่มขายที่แพค 6 ชิ้น สิ่งที่ลูกค้าสนใจเป็นอย่างแรก เป็นโปรโมชั่น ช่วงที่มีโปรโมชั่น ยอดขายจะเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่โดยปกติก็จะซื้อมาเรื่อยๆ ส่วนที่ลูกค้าสนใจหลักๆคือ

เรื่องราคา การทำโปรโมชั่นร่วมกับร้านค้ายอดขายไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มากนัก จากการทำโปรโมชั่นเรื่องราคาที่ลดลง ลูกค้าจะเห็นความคุ้มค่ามากขึ้น ส่วนของโอ๋โหหรือเกษตรก็มีการทำโปรโมชั่นลดราคาแรงอย่างต่อเนื่อง แต่จากการที่ลูกค้าติดแบรนด์คนอร์เป็นส่วนใหญ่ ยอดขายไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนเจ้าตลาดอย่างคนอร์มีการทำโปรโมชั่นอย่างต่อเนื่องทุกเดือน

3.แนวทางในการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A และนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปมาพัฒนากลยุทธ์ของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ให้มียอดขายเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์คาดว่าอาจจะดีขึ้น ถ้ามีการออกรสชาติใหม่ๆ มีการโปรโมทให้เกิดการรับรู้มากขึ้น อาจจะเป็นไปตามกระแส เพราะยุคนี้มีสินค้า Ready to eat เข้ามามาก โอกาสการเติบโตของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ยังคงไปได้อย่างต่อเนื่อง จากปัจจัยราคาที่ถูกกว่าของคนอร์ซึ่งเป็นเจ้าตลาดอยู่ในขณะนี้ รสชาติที่ออกมาใหม่ก็คาดว่าจะช่วยในส่วนของยอดขายได้มากเช่นกัน

4.เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

ลูกค้าซื้อโจ๊กเป็นถ้วยมากกว่าซอง เน้นความสะดวก ใส่น้ำร้อนแล้วทานตอนนั้นได้ทันที

การวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุ20-30ปี มีรายได้ 20,001-25,000 บาท เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป มีวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ต้องการความสะดวก ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน 1-2 ครั้ง ส่วนใหญ่ซื้อตามสะดวก ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง 1-2ชิ้น ค่าใช้จ่ายที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปการต่อครั้งส่วนมากที่ 16-25 บาท บุคคลที่มีผลในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ไม่มี/ตนเอง มากที่สุดประเภทโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ตัดสินใจซื้อ เดี่ยว 1 ชิ้น มากที่สุด ลักษณะของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ซื้อ ถ้วย มากที่สุด สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ร้านสะดวกซื้อ มากที่สุด **เพศชายและเพศหญิง**มีช่วงเวลาในการซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ช่วงเวลาที่ต่างกัน **อายุ** มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อตามด้านต่างๆที่ต่างกัน คือ ด้านวัตถุประสงค์ในการซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปการต่อครั้ง บุคคลที่มีผลในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ประเภทโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ตัดสินใจซื้อ สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ยกเว้น ช่วงเวลาที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปบ่อยที่สุด ลักษณะของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ซื้อ ที่ไม่แตกต่างกัน **รายได้**มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อตามด้านต่างๆที่ต่างกัน คือ ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปการต่อครั้ง ประเภทโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ตัดสินใจซื้อ สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป **อาชีพ**มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อตามด้านต่างๆ ที่ต่างกัน คือ ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน บุคคลที่มีผลในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป **สถานภาพ**มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อตามด้านต่างๆที่

ต่างกัน คือ ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปการต่อครั้ง บุคคลที่มีผลในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ประเภทโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ตัดสินใจซื้อ สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ยกเว้นด้าน วัตถุประสงค์ในการซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ช่วงเวลาที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปบ่อยที่สุด ลักษณะของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ซื้อ ที่มีความแตกต่างกัน

ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ด้านผลิตภัณฑ์ให้ความสำคัญระดับมากกับมีรสชาติให้เลือกหลากหลาย/บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม น่าดึงดูด/มีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ/รสชาติเข้มข้น **ด้านราคา** ให้ความสำคัญมากกับราคาถูกและราคาที่เหมาะสมกับปริมาณ **ด้านสถานที่จำหน่าย** ให้ความสำคัญกับซื้อได้จากหลายช่องทาง **ด้านส่วนประสมทางการตลาด**ให้ความสำคัญกับทุกด้านในระกับมาก มีสื่อโฆษณาให้เห็นชัดเจน/ มีรายการลดราคา/มีของแถม/มีรายการส่งเสริมการตลาดที่น่าสนใจ

ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ด้วยการทดสอบ Chi-Square ส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป **ด้านปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์<u>ไม่มีผล</u>**ต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป **ปัจจัยด้านราคามีผลต่อ**ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง **ปัจจัยด้านสถานที่จำหน่าย** ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป **ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด** มีผลต่อปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง และ สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุ 20-30ปี มีรายได้ 20,001-25,000 บาท เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ซึ่งสอดคล้องกับชนัญชิดา ดีณรงค์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นหญิง สถานภาพ โสด วัตถุประสงค์ในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ต้องการความสะดวก ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน 1-2 ครั้ง ส่วนใหญ่ซื้อตามสะดวก ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง 1-2ชิ้น ค่าใช้จ่ายที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปการต่อครั้งส่วนมากที่ 16-25 บาท บุคคลที่มีผลในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ไม่มี/ตนเอง มากที่สุดประเภทโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ตัดสินใจซื้อ เดี่ยว 1 ชิ้น มากที่สุด ลักษณะของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ซื้อ ถ้วย มากที่สุด สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ร้านสะดวกซื้อ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับชนัญชิดา ดีณรงค์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เหตุผลที่ผู้บริโภค

เลือกรับประทานบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปเนื่องจาก ไม่มีเวลา จึงต้องการความสะดวก โดยเน้นการซื้อรูปแบบถ้วย สามารถรับประทานได้ทันที ส่วนใหญ่จะซื้อที่ 1 ชิ้น ไม่เน้นการกักตุน ใช้ตนเองในการตัดสินใจซื้อ ไม่มีผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เน้นซื้อตามความสะดวก ไม่มีช่วงเวลาซื้อที่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับ วีราวรรณ ชาญประพันธ์ (2550) ผลการศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปพบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อในด้านช่วงเวลาที่ซื้อ พบว่าทั้งชายและหญิง ในทุกกลุ่มอายุ มักจะซื้อตามสะดวก นอกจากนี้ยังต้องการคความสะดวกในช่องทางการซื้อที่มีความหลากหลาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสาเหตุของยอดขายโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A ที่ลดลง ส่งผลให้มีส่วนแบ่งทางการตลาดที่ลดลง

โดยใช้แผนผังก้างปลาในการหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านผลิตภัณฑ์ มีรสชาติน้อย ลูกค้าติดแบรนด์เจ้าตลาด ด้านราคา ไม่มีความหลากหลายด้านราคา ด้านสถานที่จำหน่าย สินค้าบางรสชาติ บางชนิด มีวางขายไม่ทั่วถึง ด้านการส่งเสริมการตลาด มีโปรโมชั่นน้อย ลูกค้ายังรับรู้ไม่ทั่วถึง เนื่องจากไม่มีการโปรโมทให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

2.เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

ด้านผลิตภัณฑ์ให้ความสำคัญระดับมากกับมีรสชาติให้เลือกหลากหลาย/บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามน่าดึงดูด/มีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ/รสชาติเข้มข้น **ด้านราคา** ให้ความสำคัญมากกับราคาถูกและราคาที่เหมาะสมกับปริมาณ สอดคล้องกับ ชนัญชิดา ดีณรงค์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า ปัจจัยด้านราคาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เฉลี่ยโดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากในเรื่องราคาถูกกว่าอาหารยี่ห้ออื่น รองลงมาคือ มีหลายราคาให้เลือก และสอดคล้องกับ ธนกฤต วิเลขรัตน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความทางการตลาดที่มีผลต่อการมาใช้บริการธุรกิจร้านโจ๊กเปิดหม้อในสาขา กรุงเทพมหานครและปริมณฑล กล่าวว่า ราคาเหมาะสมกับปริมาณ และ ปัจจัยความสำเร็จของการทำธุรกิจ ด้านราคาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ร้านโจ๊กเปิดหม้อมีราคาโจ๊กที่รับประทานซึ่งมีราคาเหมาะสม คุ้มค่ากับราคาที่จ่ายไป **ด้านสถานที่จำหน่าย** ให้ความสำคัญกับซื้อได้จากหลายช่องทาง **ด้านส่วนประสมทางการตลาด**ให้ความสำคัญกับทุกด้านในระกับมาก มีสื่อโฆษณาให้เห็นชัดเจน/ มีรายการลดราคา/มีของแถม/มีรายการส่งเสริมการตลาดที่น่าสนใจ สอดคล้องกับ ชนัญชิดา ดีณรงค์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวว่า ปัจจัยทางด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกพิจารณาการโฆษณาเนอันดับ 1 สำหรับอันคับต่อมาคือ การส่งเสริมการขาย และการสื่อสาร ณ จุดซื้อ

3.เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ A และนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านด้านผลิตภัณฑ์ (ออกผลิตภัณฑ์ใหม่) ช่องทางการจำหน่าย (กระจายสินค้าให้มากขึ้น) การส่งเสริมการตลาด(จัดทำโปรโมชั่นให้กับลูกค้า) มาพัฒนากลยุทธ์ให้มียอดขายเพิ่มมากขึ้น

4.เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป

เพศชายและเพศหญิงมีช่วงเวลาในการซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่างกัน **อายุ** มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อตามด้านต่างๆที่ต่างกัน คือ ด้านวัตถุประสงค์ในการซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปการต่อครั้ง บุคคลที่มีผลในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ประเภทโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ตัดสินใจซื้อ สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ยกเว้น ช่วงเวลาที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปบ่อยที่สุด ลักษณะของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ซื้อ ที่ไม่แตกต่างกัน **รายได้**มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อตามด้านต่างๆที่ต่างกัน คือ ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปการต่อครั้ง ประเภทโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ตัดสินใจซื้อสถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป สอดคล้องกับ ธนกฤต วิเลขรัตน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความทางการตลาดที่มีผลต่อการมาใช้บริการธุรกิจร้านโจ๊กเปิดหม้อในสาขากรุงเทพมหานคร และปริมณฑล กล่าวว่า รายได้เฉลี่ยลูกค้ากับปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการมาใช้บริการธุรกิจร้านโจ๊กเปิดหม้อแตกต่างกันในด้านผลิตภัณฑ์และบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **อาชีพ**มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อตามด้านต่างๆที่ต่างกัน คือ ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน บุคคลที่มีผลในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป สอดคล้องกับ ธนกฤต วิเลขรัตน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความทางการตลาดที่มีผลต่อการมาใช้บริการธุรกิจร้านโจ๊กเปิดหม้อในสาขากรุงเทพมหานคร และปริมณฑล กล่าวว่า อาชีพลูกค้ากับปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการมาใช้บริการธุรกิจร้านโจ๊กเปิดหม้อแตกต่างกัน ในด้านลักษณะทางกายภาพ สถานภาพมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อตามด้านต่างๆที่ต่างกัน คือ ความถี่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปใน 1 เดือน ปริมาณที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปการต่อครั้ง บุคคลที่มีผลในการตัดสินใจซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ประเภทโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ตัดสินใจซื้อ สถานที่ที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ยกเว้นด้าน วัตถุประสงค์ในการซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ช่วงเวลาที่ซื้อโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปบ่อยที่สุด ลักษณะของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปที่ซื้อ ที่มีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งนี้

การการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของลูกค้า การให้ระดับความสำคัญด้านส่วนประสมทางการตลาด ผู้บริหาร หรือ เจ้าหน้าที่การตลาดสามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดของโจ๊กกึ่งสำเร็จรูปต่อไปได้

บรรณานุกรม

_____. (2564). **แผนผังก้างปลา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.k-station.doae.go.th (วันที่ค้นข้อมูล : 11 ธันวาคม 2565).

เกษม พิพัฒน์เสรีธรรม. (2548). **ลูกค้าสายพันธุ์ใหม่.** กรุงเทพฯ : มติชน.

ตรีฤกษ์ เพชรมนต์. (2565). **การตลาด101.** กรุงเทพฯ : เช็ก,สนพ.

บริษัท ไทยเพรซิเดนท์ฟูดส์ จำกัด (มหาชน). (2564). **เอกสารเผยแพร่ 2561-2564.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.mama.co.th (วันที่ค้นข้อมูล : 6 สิงหาคม 2565).

ปรีดิวัฒน์ ก่อภัคจิรโรจน์. (2563). **การตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมแนวสูงตามเส้นทางรถฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรีดี นุกุลสมปรารถนา. (2563). **วางกลยุทธ์ธุรกิจให้ถูกจุด กับ TOWS Matrix.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.popticles.com/business/tows-matrix/ (วันที่ค้นข้อมูล : 31 ธันวาคม 2565).

พัทร์ธากานต์ โสภณเชาว์กุล. (2563). **พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดของรถโดยสารประจำทางขนาดเล็กสาย 36 กรุงเทพ- สัตหีบ –รังสิต.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก.

พงศา บุญชัยวัฒนโชติ. (2557). **HR MBA จุดประกายความคิด เสริมอาวุธด้านบริหารคน.** กรุงเทพฯ : บริษัท ธรรมนิติ เพรส จำกัด.

ลงทุนแมน. (2564). **สรุปธุรกิจค้าปลีกทั้งหมด.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.longtun man.com (วันที่ค้นข้อมูล : 13 ตุลาคม 2565).

สหพัฒน์. (2564). **เอกสารเผยแพร่.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.sahapat.co.th (วันที่ค้นข้อมูล : 6 สิงหาคม 2565).

สุดาพร กุณฑลบุตร. (2563). **การบริหารการตลาดและเทคโนโลยีการตลาด.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมชาติ กิจยรรยง. (2565). **กลยุทธ์การขายที่สร้างโอกาสทางการตลาด.** กรุงเทพฯ : Smart Life.

หทัยรัตน์ ไชยพุทธา. (2563). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อมาม่า ในจังหวัดสมุทรปราการ**. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อนุศักดิ์ ฉิ่นไพศาล. (2565). **หลักการตลาด.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Eukeik .ee. (2563). **ส่วนแบ่งตลาดบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป 2560-2561.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://marketeeronline.co/archives/124577 (วันที่ค้นข้อมูล : 6 สิงหาคม 2565).

Marketeeronline. (2560). **ส่วนแบ่งตลาดบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป 2560.** เข้าถึงได้จาก : www.facebook.com/ marketeeronline (วันที่ค้นข้อมูล : 6 สิงหาคม 2565).

MGR Online. (2548). **การเพิ่มส่วนครองตลาด.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://mgronline.com/business/detail/9480000172120 (วันที่ค้นข้อมูล : 31 ธันวาคม 2565).

Prosoft.(2564). **กลยุทธ์ทางการตลาด.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.prosoft.co.th/Article/Detail/108161 (วันที่ค้นข้อมูล : 31 ธันวาคม 2565).

การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว และการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จากทรรศนะของสถานประกอบการ

The Study of The Desired Competencies of Cooperative Education Students in The Innovative Tourism and Hospitality Management Program at The Thai-Nichi Institute of Technology, Based on The Perspectives of Entrepreneurs.

สุวราภรณ์ ไชยเกษมศานต์[1]
Suwaraporn Chaikasemsan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จากทรรศนะของสถานประกอบการ และเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ กลุ่มตัวอย่างคือ สถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าไปฝึกสหกิจศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการ ได้แก่ เจ้าของกิจการ/ผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการ/หัวหน้างาน พนักงานฝ่ายทรัพยากรบุคคล พนักงานที่ปรึกษาหรือผู้นิเทศของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน ใช้สถิติในการพรรณาข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นจากทรรศนะของสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก สามารถจัดอันดับได้ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อพิจารณาปัจจัยสมรรถนะทั้งหมด 6 ด้าน (60 ตัวแปร) ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีความสุภาพอ่อนโยนในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน 2) นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และการปฏิบัติตนที่ดีต่อผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ 3) ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้รับบริการ 4) มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 5) นักศึกษามีความซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถจัดการปัญหาตามหลักปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ, นักศึกษามีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีภาวะผู้นำ, แสดงความมีน้ำใจ เต็มใจให้บริการลูกค้า, มีความซื่อสัตย์สุจริต และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

[1] อาจารย์สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น suwaraporn@tni.ac.th

คำสำคัญ : สมรรถนะที่พึงประสงค์, สหกิจศึกษา, ทรรศนะของสถานประกอบการ

Abstract

This research aims to study the desired competencies of cooperative education students majoring in the Innovative Tourism and Hospitality Management Program at the Thai-Nichi Institute of Technology, based on the perspectives of entrepreneurs. The results of this study will be used to develop the curriculum and teaching management in the university, to produce graduates who meet the needs of entrepreneurs. The sample group includes the entrepreneurs who accept cooperative education students for training. Data was collected through a questionnaire from various types of entrepreneurs, such as business owners/high-level executives, managers/supervisors, HR personnel, and advisors/mentors of cooperative education students majoring in the Innovative Tourism and Hospitality Management Program at the Thai-Nichi Institute of Technology. The research was conducted during the second semester of the academic year 2022, and the sample size was 43 individuals. The Statistical methods were used to analyze the data, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The study found that the desired competencies of cooperative education students majoring in the Innovative Tourism and Hospitality Management Program at the Thai-Nichi Institute of Technology, the competency ranking of the perspectives of entrepreneurs is highly regarded. The rankings are as follows: Ethics and Moral are ranked first, followed by Interpersonal Skills and Responsibility, and finally, Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills. When considering all 6 competencies (60 variables), the top 5 factors are: 1) Being polite and welcoming to guests, 2) Students have a positive attitude towards their profession and consistently behave well towards others, 3) Smiling and being friendly towards customers, 4) Having a sense of responsibility towards their assigned tasks, and 5) Students are honest and ethical, able to solve problems according to professional ethics and have a sense of responsibility for their duties. They also actively participate in activities, demonstrate leadership qualities, show empathy and willingness to serve customers, exhibit honesty and ethical behavior, and are able to work well with others.

Keywords : Desired Competencies, Cooperative Education, Perspectives of Entrepreneurs

บทนำ

การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย พ.ศ. 2554 - 2558 โดยกำหนดว่าจะต้องมีความเป็นพลวัตร (dynamic) ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบัณฑิตให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว วัตถุประสงค์ของการพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติไทย คือ การสร้างกรอบทิศทางของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตตามหลักสูตรการดำเนินงานพัฒนาบัณฑิต และ ติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา ควรมีดังนี้ 1) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พร้อมในการทำงานและมีขีดความสามารถ ในระดับสากล สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในสาขาอาชีพต่าง ๆ 2) มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก 3) มีความเป็นเลิศที่หลากหลาย (นันทพงศ์ หมิแหละหมัน นรรถสรรพ เล็กสู เฉลิมชาติเมฆแดง และวัฒนา จินดาวัฒน์, 2563)

ระบบสหกิจศึกษา เป็นหนึ่งในแนวนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาได้จัดไว้ในหลักสูตร สถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานการดำเนินงานสหกิจศึกษาของสมาคมสหกิจศึกษาไทย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักศึกษาและสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าปฏิบัติงาน (พาทิศ คงโสมา, 2555) โดยเห็นว่านักศึกษาควรได้เรียนรู้ในวิชาชีพจากประสบการณ์ตรงจากสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบวิชาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาทั้งในด้านเนื้อหาวิชาชีพ บุคลิกภาพและการวางตัว ทำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ (เยาวพา ณ นคร และศักดิ์ชัย คีรีชัย, 2553)

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นมุ่งมั่นเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการ และวิชาชีพเฉพาะทางชั้นสูง เพื่อเป็นแหล่งสร้างและพัฒนาบุคลากรในด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี การบริหารจัดการที่ทันสมัยมีความเป็นเลิศทางวิชาการการประยุกต์และการเผยแพร่องค์ความรู้แก่สังคม ซึ่งในสภาวะปัจจุบันที่สภาพสังคมและทำงานมีการแข่งขันในด้านต่างๆสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันในตลาดแรงงานที่ต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ดี มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายจ้าง ทำให้สถานศึกษาต้องเพิ่มกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อประโยชน์ต่อนักศึกษาในการเพิ่มทักษะและขีดความสามารถเพื่อการแข่งขันในตลาดแรงงาน ทางสถาบันเทคโนโลยีไทย – ญี่ปุ่นได้ตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา โดยมีเป้าหมายให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฯ เป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็นตามแนวคิดของ Monodzukuri เป็นหลักการพัฒนาคนในภาคอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติมีความทุ่มเทใจให้กับการสร้างสรรค์ผลงาน ที่มีคุณภาพและเข้าใจการทำงานตลอดทุกกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบจึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนสหกิจศึกษาใน หลักสูตรระดับปริญญาตรี เพื่อให้นักศึกษาสหกิจศึกษามีความพร้อมในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์สหกิจศึกษาและจัดหางานสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น, 2566)

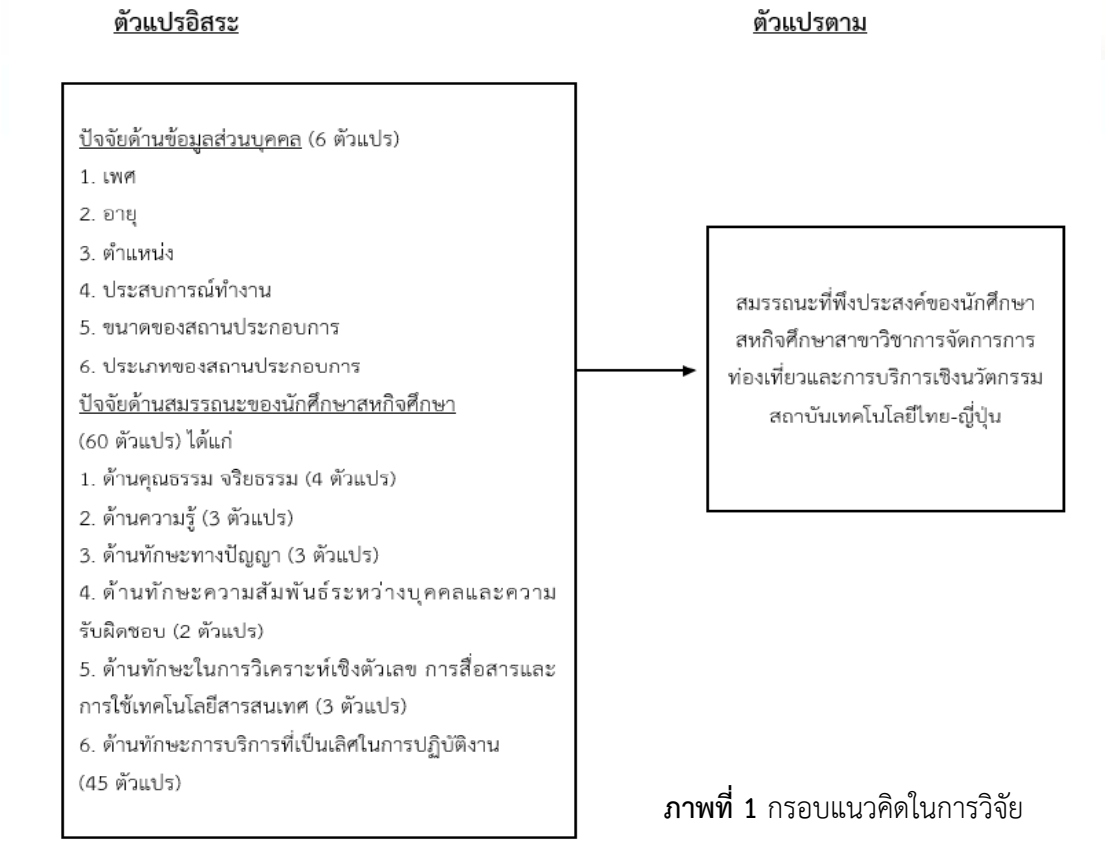
จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น จากทรรศนะของสถานประกอบการ เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ด้วยสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ปรับเปลี่ยนไปหลังการระบาดของโรคโควิด-19 และผลจากการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ทักษะด้านต่างๆไปใช้ในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จากทรรศนะของสถานประกอบการ
2. เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการทบทวนวรรณกรรมจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) กำหนดตัวแปรตาม คือ สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรมสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น และ 2) กำหนดตัวแปรอิสระ จำนวน 60 ตัวแปร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวในการศึกษาครั้งนี้ คือ สถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าไปฝึกสหกิจศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการ ได้แก่ เจ้าของกิจการ/ผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการ/หัวหน้างาน พนักงานฝ่ายทรัพยากรบุคคล พนักงานที่ปรึกษาหรือผู้นิเทศของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสถานประกอบการ จำนวน 6 ข้อ โดยมีลักษณะของคำถามปลายปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงข้อใดข้อหนึ่ง ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน ขนาดของสถานประกอบการ และประเภทของสถานประกอบการ

ส่วนที่ 2 ทรรศนะของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จำนวน 60 ข้อ การสร้างคำถามแบบอันตรภาคชั้น (Likert Scale) แบ่งคำตอบออกเป็น มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยแบ่งคำถามออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) ตัวแปรด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 4 ข้อ 2) ตัวแปรด้านความรู้ จำนวน 3 ข้อ 3) ตัวแปรด้านทักษะทางปัญญา จำนวน 3 ข้อ 4) ตัวแปรด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ จำนวน 2 ข้อ 5) ตัวแปรด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 3 ข้อ และ 6) ตัวแปรด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน จำนวน 45 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ (คำถามปลายเปิด)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานประกอบการที่รับนักศึกษาเข้าไปฝึกสหกิจศึกษา ได้แก่ เจ้าของกิจการ/ผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการ/หัวหน้างาน พนักงานฝ่ายทรัพยากรบุคคล พนักงานที่ปรึกษาหรือผู้นิเทศของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน เก็บรวบรวมในระหว่างวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2566 – 17 มีนาคม 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของสถานประกอบการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนทรรศนะของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสถานประกอบการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เป็นเพศหญิงจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 และเพศชายมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ดำรงตำแหน่งผู้จัดการ/หัวหน้างาน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 โดยมีประสบการณ์ทำงาน ระหว่าง 1- 3 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 ในตำแหน่งงานปัจจุบัน สถานประกอบการมีขนาดกลาง (พนักงานระหว่าง 50 – 200 คน) จำนวน 16 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.2 และเป็นสถานประกอบการด้านธุรกิจที่พักแรม จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2

ส่วนที่ 2 ทรรศนะของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากทรรศนะของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ปัจจัยสมรรถนะทั้งหมด 6 ด้าน (60 ตัวแปร) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.03, S.D.= 0.68) เมื่อพิจารณาใน 5 อันดับแรก ได้แก่ 1. มีความสุภาพอ่อนโยนในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน ($\bar{X}$= 4.46) 2. นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และการปฏิบัติตนที่ดีต่อผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$= 4.41) 3. ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้รับบริการ ($\bar{X}$= 4.34) 4. มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}$= 4.30) 5. นักศึกษามีความซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถจัดการปัญหาตามหลักปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ, นักศึกษามีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีภาวะผู้นำ, แสดงความมีน้ำใจเต็มใจให้บริการลูกค้า, มีความซื่อสัตย์สุจริต และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ($\bar{X}$= 4.27)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลการวิจัยพิจารณาทรรศนะของสถานประกอบการที่มีต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นโดยภาพรวม ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาในภาพรวม

สมรรถนะของนักศึกษาสหกิจศึกษา	Mean	S.D.	การแปลค่า	ลำดับ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.29	0.65	มากที่สุด	1
2. ด้านความรู้	3.89	0.67	มาก	5
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.96	0.87	มาก	4
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.16	0.74	มาก	2
5. ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.83	0.90	มาก	6
6. ด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน	4.03	0.71	มาก	3
รวม	**4.03**	**0.63**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นในภาพรวม พบว่า ทรรศนะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.03, S.D.= 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีทรรศนะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก ($\bar{X}$= 4.29) รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีทรรศนะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.16) ลำดับถัดมาด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.03) ด้านทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.96) ด้านความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.89) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีทรรศนะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.83)

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นจากทรรศนะของผู้ประกอบการเมื่อ

พิจารณาปัจจัยสมรรถนะทั้งหมด 6 ด้าน (60 ตัวแปร) ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีความสุภาพอ่อนโยนในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน 2) นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และการปฏิบัติตนที่ดีต่อผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ 3) ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นมิตรกับผู้รับบริการ 4) มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 5) นักศึกษามีความซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถจัดการปัญหาตามหลักปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ, นักศึกษามีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีภาวะผู้นำ, แสดงความมีน้ำใจ เต็มใจให้บริการลูกค้า, มีความซื่อสัตย์สุจริต และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นจากทรรศนะของผู้ประกอบการ พบว่า ทรรศนะของสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก สามารถจัดอันดับได้ดังนี้

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นลำดับแรกอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา ภิภพ สาคร บัวบาน และบุญเลิศ เต็กสงวน (2559) ศึกษาเรื่อง คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาของสถานประกอบการที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาสหกิจศึกษา มีวินัย ซื่อสัตย์ ต่อตนเองและสังคม รู้หน้าที่ และจรรยาบรรณมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติดีทั้งกาย วาจาและใจ มีความพอเพียง มีวินัย เจตคติที่เหมาะสม มีจิตสาธารณะ เสียสละและช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสการดำเนินชีวิตที่ดีมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจรรยาบรรณวิชาชีพ ความเข้าใจในหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมมีการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเห็นคุณค่าของศิลปะธำรงรักษาวัฒนธรรมไทย และเข้าใจวัฒนธรรมนานาชาติ มีความรับผิดชอบในงานที่ทำอุทิศเวลาในการทำงาน อรพินทร สันติชัยอนันต์ (2549) อธิบายว่า เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาให้มีระดับสูงขึ้น สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมที่ถูกต้องที่จะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ และจริยธรรมในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องการเตือนสติในการประกอบอาชีพของตนว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดละเว้น สิ่งใดไม่ละเว้นถึงแม้ว่าจริยธรรมในปัจจุบันองค์กรจำเป็นที่ต้องการให้พนักงานมีจริยธรรมในการปฏิบัติงานมากขึ้น ดังนั้นพนักงานต้องทำความเข้าใจในเรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าต่อไป (อนุชา ลาวงค์, 2557)

2) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รวินันท์ การะเกษ (2556) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อศักยภาพของนักศึกษาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สถานประกอบการมีความคิดเห็นว่า ศักยภาพ ของนักศึกษาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร อยู่ในระดับมาก ซึ่งการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ดี เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ หากบุคลากรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานดีแล้ว ก็จะช่วยให้เกิดความพึงพอใจ

เกิดความรัก ความศรัทธา เสียสละ ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาเพื่อหาทางปรับปรุงให้งานนั้นๆ เจริญก้าวหน้าขึ้นไป (สุธิดา พานิชกิจโกศลกุล, 2556) และการส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ หรือการรับบุคคลเข้าร่วมทีมที่มีคุณลักษณะคล้ายกันก็ถือเป็น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่มงานได้ เมื่อพนักงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็จะส่งผลต่อการ ทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย (กนกวรรณ ศรีทองสุก, 2559)

3) ด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ จริยา ตันติวราชัย และ อนุชิต จันทรโรทัย (2560) ที่ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว พบว่าความสามารถในการปฏิบัติงานระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สามารถทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย และผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์และคณะ (2562) อธิบายว่า มาตรฐานการบริการที่เป็นเลิศในมุมมองของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่หยิบสิ่งของลูกค้าโดยไม่ได้รับอนุญาตมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ยิ้มแย้มแจ่มใจและเป็นมิตรกับผู้รับบริการใน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงความมีน้ำใจ เต็มใจให้บริการลูกค้า และสามารถเก็บความลับของลูกค้าได้ดี ตามลำดับ ซึ่งบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ต้องมีใจรักในงานบริการ มีความรักในองค์กรและ เพื่อนร่วมงาน คิดบวกมองโลกในแง่ดีมีจิตอาสา ทำงานเป็นทีมได้มีความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เสียสละ และมีส่วนร่วม (ชัญญา ตันสกุล และ กัญญามน กาญจนาทวีกูล, 2563)

4) ด้านทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรินทร์ จึงประวัติ (2560) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว พบว่า ผู้บริหารสถานประกอบการมีทัศนะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน ด้านความรู้วิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก บุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการต้องมีทักษะการสื่อสารในงานทั้งการอ่าน การพูด และการเขียน การสื่อสารภาษาต่างประเทศ มีมนุษยสัมพันธ์ทำงานเป็นทีม มีไหวพริบ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีการวางแผนงาน คิดงานเป็นระบบ การเจรจาต่อรอง ศิลปะในการให้บริการ ภาวะความเป็นผู้นำ (ชัญญา ตันสกุล และ กัญญามน กาญจนาทวีกูล, 2563) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเห็นว่าการทำงานด้านการท่องเที่ยวนั้น ย่อมเจออุปสรรคปัญหาต่างๆที่ต้องให้มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอยู่ตลอดเวลา การมีปฏิภาณไหวพริบที่ดีจึงจำเป็นสำหรับการทำงานที่จะช่วยให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี (พัชรินทร์ จึงประวัติ, 2560)

5) ด้านความรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา ภิภพ สาคร บัวบาน และ บุญเลิศ เต็กสงวน (2559) ศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาของสถานประกอบการที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา พบว่า ด้านความรู้นักศึกษาสหกิจศึกษา สามารถปฏิบัติงานตามคำสั่งหรือตามที่ได้รับมอบหมาย คือ การจัดประสบการณ์ให้กับนักศึกษาในระหว่างการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

นักศึกษาได้รับการปฏิบัติงานเสมือนเป็นพนักงานชั่วคราวเต็มเวลาของสถานประกอบการ มีการปฐมนิเทศ สอนงานและจัดให้นักศึกษาได้เห็นภาพรวมการดำเนินงานของสถานประกอบการ ตลอดจนกฎระเบียบ ข้อบังคับมีความสามารถในการวางแผนเพื่อพัฒนางาน สามารถให้คำปรึกษาด้านการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความรอบรู้ในสาขาวิชาการและความรอบรู้ในสาขาวิชาชีพควรมีการอบรมเสริมทักษะเฉพาะที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของนักศึกษา ความรอบรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความสามารถในการบริหารจัดการและการตัดสินใจในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ทุกรายการในระดับมาก โดยชัญญา ตันสกุล และกัญญามน กาญจนาทวีกูล (2563) อธิบายว่า ด้านความรู้ (Knowledge) ของบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ บุคลากรต้องมีความรู้ในงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดในใบกำหนดหน้าที่งาน (Job Description) และความรู้ตามกรอบสมรรถนะอาเซียนต้องมีความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ประสบการณ์การทำงาน ความรู้รอบตัว อีกทั้งนักศึกษาย่อมมีความสามารถในการอธิบายหรือสื่อสาร การติดต่อประสานงาน การนำเสนอ ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นผลสำเร็จ (พัชรินทร์ จึงประวัติ, 2560)

6) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล (2564) ที่ศึกษาความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ซึ่งเบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์ , วุฒิชัย เนียมเทศ , ณัฐวิทย์ พจนตันต์ (2559) อธิบายว่า ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ทำให้ทั่วทุกภูมิภาคของ โลกสามารถติดต่อสื่อสารรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเครื่องมือดิจิตอลที่หลากหลาย ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องเรียนรู้แหล่งข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่มีความหลากหลาย รวมถึงการเข้าถึงและการนำแหล่งข้อมูลสารสนเทศนั้นมาประยุกต์ใช้ได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย สิ่งท้าทายในการพัฒนานักศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทั้งระบบ เพื่อนักศึกษาได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเตรียมพร้อมที่จะท้าทายจากกระแสโลก ดังนั้น นักศึกษาในศตวรรษที่21 จะต้องมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ (Learning and Innovation Skills) หมั่นฝึกฝนพัฒนาตัวเองเรียนให้ เกิดทักษะเรียนโดยการปฏิบัติ (Learning By Doing) การคิดวิเคราะห์เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการสื่อสาร และทักษะแห่งความร่วมมือ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า 4C คือ Communication, Collaboration, Creativity และ Critical Thinking และที่ขาดไม่ได้คือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

แนวทางในการดำเนินการสหกิจศึกษา สำหรับการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ มีดังนี้

1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาสหกิจศึกษาต้องมีความรับผิดชอบในงานที่ทำ อุทิศเวลาในการทำงาน และงมีจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

2) ด้านความรู้ นักศึกษาสหกิจศึกษาจะต้องมีความรู้ในงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดในใบกำหนดหน้าที่งาน (Job Description) และความรู้ตามกรอบสมรรถนะอาเซียนต้องมีความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม และมีความสามารถในการอธิบายหรือสื่อสาร การติดต่อประสานงาน การนำเสนอ ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน

3) ด้านทักษะทางปัญญา นักศึกษาสหกิจศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรมต้องมีทักษะการสื่อสารในงานทั้งการอ่าน การพูด และการเขียน การสื่อสารภาษาต่างประเทศ มีการวางแผนงาน คิดงานเป็นระบบ มีไหวพริบ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ที่ดีจะช่วยให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี

4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นต่อหน่วยงาน ส่งเสริมให้นักศึกษาสหกิจศึกษามีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ดีและส่งเสริมการเข้ามีร่วมกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาสหกิจศึกษามีการฝึกฝนพัฒนาตัวเองด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

6) ด้านทักษะการบริการที่เป็นเลิศในการปฏิบัติงาน นักศึกษาสหกิจศึกษาต้องมีใจรักในงานบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใจ เต็มใจให้บริการลูกค้า เป็นมิตรกับผู้รับบริการ และสามารถเก็บความลับของลูกค้าได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรักในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) วิธีการทั้งเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณเพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ศรีทองสุก. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ความสัมพันธ์ระหว่าง เพื่อนร่วมงานกับความสุขในการทำงานโดยมีความเชื่ออำนาจในการควบคุมภายในเป็นตัวแปรกำกับ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จริยา ตันติวราชัย และ อนุชิต จันทรโรทัย. (2560). **ที่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว.** วารสารสารสนเทศ. 16(1), 27 – 36.

ชัญญา ตันสกุล และ กัญญามน กาญจนาทวีกูล. (2563). **การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ตามกรอบอาเซียนของสถานประกอบการเขตพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามัน**. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 6(2), 23 – 42.

นันทพงศ์ หมิแหละหมัน นรรถสรรพ เล็กสู เฉลิมชาติเมฆแดง และวัฒนา จินดาวัฒน์. (2563). **การใช้กิจกรรมนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย.** วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 6(2), 559 – 567.

บุปผา ภิภพ สาคร บัวบาน และบุญเลิศ เต็กสงวน. (2559). **คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาของสถานประกอบการที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา**. วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา. 10(1), 74 – 85.

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์ , วุฒิชัย เนียมเทศ และณัฐวิทย์ พจนตันติ. (2559). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา**. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. 3(2), 208 – 222.

พัชรินทร์ จึงประวัติ. (2560). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานในทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว.** วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. 2(1), 11 – 21.

พาทิศ คงโสมา. (2555). **สหกิจศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตไทย.** วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. 2(3), 18 – 24.

เยาวพา ณ นคร และศักดิ์ชัย คีรีชัย. (2553). **การสำรวจความต้องการของสถานประกอบการต่อการฝึกงานในระบบสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยสงขลา**. รายงานการวิจัยของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยสงขลา.

รวินันท์ การะเกษ. (2556). **ความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อศักยภาพของนักศึกษาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์และคณะ. (2562). **การศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการ ท่องเที่ยว และการบริการของประเทศไทย**. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://prp.trf.or.th/wp-content/uploads/2021/05/TSRI-Research-Brief-Year-10-Vol.07.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 6 กุมภาพันธ์ 2566).

ศิริพร เจริญศรีวิริยะกุล. (2564). **ความคาดหวังของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ศูนย์สหกิจศึกษาและจัดหางานสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น. (2566). **คู่มือสหกิจศึกษา**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://coop.tni.ac.th/ (วันที่ค้นข้อมูล : 6 กุมภาพันธ์ 2566).

สุธิดา พานิชกิจโกศลกุล. (2556). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบุคคลากรกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย**. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมฤทัย อยู่รอต. (2555). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของพนักงานมหาวิทยาลัย (สายสนับสนุน) สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**. ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อนุชา ลาวงค์. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมในองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร. (2550). **สมรรถนะ (Competency)**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.np.go.th/index/add_file/gPzHycYMon42007.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 21 เมษายน 2566).

อรพินทร สันติชัยอนันต์. (2549). **การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต , สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

The Relation Between Marketing and Decision Process for Goods Purchase Through Smart Phone of The Consumers in The Area of Muang District in Udonthani Province

ศรายุทธ อินตะนัย[1], วิมลพรรณ ศักดี[2], นุชรี พิทักษ์[3], ดนัย ลามคำ[4], นริศรา ไชยรถ[5], ศราวุฒิ จำวัน[6], ชิตพล วิไลงาม[7] และ พยุงศรี ดีโคตร[8]
Sarayuth Intanai, Wimonphan Sakdee, Nutcharee Pitak, Danai Lamkham, Narissara Chairot, Sarawoot Jamwan, Chitapol Wilaingarm and Payungsri Deekote

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริโภคที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งหมดจำนวน 400 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตัวแปรทั้งสองโดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันในเชิงบวกและมีความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ : สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน, ส่วนประสมทางการตลาด, กระบวนการตัดสินใจ

[1] อาจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต E-mail: sarayuthintanai53@gmail.com
[2] นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต E-mail: lynamic@gmail.com
[3] อาจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต E-mail: nutchy1988@gmail.com
[4] อาจารย์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต E-mail: namedanai@gmail.com
[5] อาจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต E-mail: narissara_chairot0103@hotmail.co.th
[6] อาจารย์ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต E-mail: sw.jamwan@gmail.com
[7] อาจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต E-mail: tttoei.2520@gmail.com
[8] อาจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต E-mail: tttoei.2520@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to study relation between marketing ingredient and decision process on goods purchase of consumers through smart phone in the area of muang district in udon thani province. This research work was quantitative research using for survey research from questionnaires. The samples using for research were 400 persons from consumers working or residing in the area of muang district in udonthani province. the instruments using for collecting data used the questionnaires. the statistics using for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation and pearson product-moment correlation coefficient. the results of findings were as follows : for overall of analysis on relation between markting ingredient and decision process for goods purchase through smart phone of consumers in the area of muang district in udonthani province was on positive of pearson product-moment correlation coefficient and was on relation for high level and that the couple variances were in the same direction.

Keyword : pearson product-moment correlation, market mix, Decision Process

บทนำ

ในยุคหลังโควิด-19 มีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างก้าวกระโดด การพลิกโฉมในด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และด้านการติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Communication Technology : ICT) ส่งผลให้จำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับในปัจจุบันโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือ สมาร์ทโฟน ได้กลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของแทบทุกคน เนื่องจากพกพาง่าย และสามารถทำธุรกรรมการจ่าย โอน ชำระค่าสินค้าและค่าบริการต่างๆ ได้ด้วยสมาร์ทโฟน ซึ่งใช้งานได้ง่ายกว่า ทำให้ได้รับความสะดวก รวดเร็วและคุ้มค่า

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมกระทบต่อธุรกิจการค้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้บางธุรกิจอาจต้องออกจากตลาดไป และบางธุรกิจต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ซึ่งการปรับตัวอาจมีความแตกต่างกันตามลักษณะและความเหมาะสมทางธุรกิจด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้รูปแบบการจำหน่ายสินค้าและบริการ รวมทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งสมาร์ทโฟนยังเป็นช่องทางในการทำรายได้ระหว่างเจ้าของธุรกิจกับผู้ใช้สมาร์ทโฟน (Business to Customer : B2C) และระหว่างธุรกิจด้วยกันเอง

(Business to Business : B2B) การซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟนเป็นการสร้างทางเลือกในตลาดออนไลน์ จากสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบของเทคโนโลยีทำให้ปัจจุบันการซื้อขายสินค้าผู้ซื้อและผู้ขายไม่จำเป็นต้องเจอกันแบบ Face to Face (พรชัย ชุนจินดา, 2560)

กสิกรไทย พบว่า สัดส่วนการซื้อสินค้าแต่ละกลุ่มผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในปี 2565 จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับการใช้จ่ายในภาพรวมของสินค้าแต่ละประเภท อย่างไรก็ตามจากภาวะเงินเฟ้อและค่าครองชีพที่ปรับเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงความไม่แน่นอนของโควิด-19 และสถานการณ์ความไม่สงบในยูเครนที่อาจยืดเยื้อ ส่งผลให้คาดว่า ผู้บริโภคจะยังคงมีการใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง อีกทั้งผู้บริโภคได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการวางแผนปรับลดการใช้จ่ายผ่านหน้าร้าน (Physical stores) มาเป็นการใช้จ่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (E-commerce) มากขึ้น ภายใต้งบประมาณการใช้จ่ายโดยรวมที่ยังคงจำกัดหรือไม่ได้เพิ่มขึ้นตาม โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มอาหารและของใช้ส่วนตัวที่เดิมทีผู้บริโภคมักซื้อผ่านช่องทางหน้าร้าน ไม่ว่าจะเป็นไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ตและคอนวีเนี่ยนสโตร์ แต่จากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปและการปรับตัวของผู้ประกอบการค้าปลีกผ่านการทำกลยุทธ์ Omni-channel (Offline to Online) ส่งผลให้ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น สะท้อนได้จากยอดขายของผู้ประกอบการค้าปลีกบางรายที่ยอดขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ในปีที่ผ่านมาโต 2-3 เท่าตัว สอดคล้องกับผลสำรวจของผู้บริโภคที่คาดว่าปีนี้ จะหันมาใช้จ่ายซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้นกว่า 35% ขณะที่งบประมาณยังคงเท่าเดิมหรือใช้จ่ายอย่างจำกัดส่งผลให้ในเบื้องต้น ศูนย์วิจัยกสิกรไทยคาดว่า ธุรกิจ E-commerce กลุ่มสินค้าปี 2565 น่าจะมีมูลค่าตลาดราว 5.65 แสนล้านบาท ขยายตัว 13.5% (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาด ปรับปรุงกลยุทธ์การแข่งขัน และกำหนดส่วนประสมทางการตลาดให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ในอนาคตต่อไป โดยในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาในบริบท ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

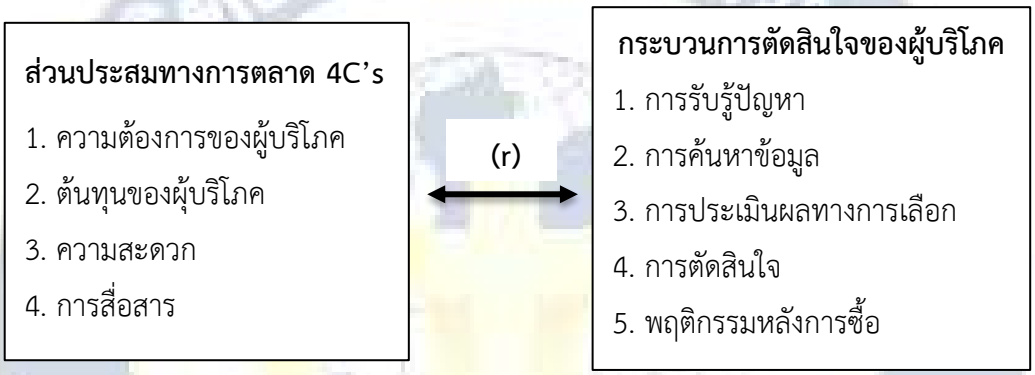
1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

ชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัย บทความวิจัย แนวคิดการกำหนดส่วนประสมทางการตลาด (4C's Marketing) ได้แก่ ความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Solution) ต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer Cost) ความสะดวก (Convenience) การสื่อสาร (Communication) (Bob Lauterborn, 1990) และแนวคิดกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินผลทางการเลือก (Evaluation of Alternative) การตัดสินใจ (Purchase Decision) และพฤติกรรมหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) (Philip Kotler & Kevin Keller, 2012) เพื่อนำมาประยุกต์สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี จำนวน 185,691 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย , 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ทำหน้าที่ตัวแทนของประชากรทั้งหมดด้วยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบ

Purposive Sampling คือ ต้องอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อีกทั้งต้องเคยเป็นผู้ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนมาแล้วเท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นจากหลักทฤษฎี แนวคิด และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำมาประยุกต์เป็นคำถาม โดยแบบสอบถามแบ่งได้เป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C's ได้แก่ 1.ด้านความต้องการของผู้บริโภค 2.ด้านต้นทุนของผู้บริโภค 3.ด้านความสะดวก และ 4.ด้านการสื่อสาร ลักษณะคำถามเป็นประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในรูปแบบของเคิร์ท (Likert's Scale) วัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ 1.การรับรู้ปัญหา 2.การค้นหาข้อมูล 3.การประเมินผลทางการเลือก 4.การตัดสินใจ และ 5.พฤติกรรมหลังการซื้อ ลักษณะคำถามเป็นประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในรูปแบบของเคิร์ท (Likert's Scale) วัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Questionnaire)

2.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินตรวจสอบและเสนอแนะแบบสอบถามแต่ละข้อคำถาม โดยใช้ค่าดัชดีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Item of Objective Congruence Index : IOC) ทั้งนี้พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์อยู่ที่ 0.87 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ จำนวน 30 ตัวอย่าง วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบัคในคำถามแต่ละด้าน โดยกำหนดค่าแอลฟ่ามากกว่า 0.70 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่ามีค่าเท่ากับ 0.814 เนื้อหาของแบบสอบถามมีความครบถ้วนที่จะใช้เก็บข้อมูลต่อไป (กัลยา วานิชย์บัญชา และ ฐิตา วานิชย์บัญชา, 2561)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด โดยเดินทางไปขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ประสานงานไว้ล่วงหน้า และอธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการกรอกแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูล ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ครบ ระยะเวลาการเก็บข้อมูล ในช่วงเดือน สิงหาคม 2565 ถึงเดือน ตุลาคม 2565 และนำแบบสอบบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์ต่อไป

3.2 การเก็บข้อมูลด้านเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Ferquency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีแบ่งการสรุปผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C’s ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีในการซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟน

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C’s ของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีในการซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟน

(n = 400)

ส่วนประสมทางการตลาด 4C’s	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านความต้องการของผู้บริโภค	3.97	0.64	มาก	2
2. ด้านต้นทุนของผู้บริโภค	3.94	0.58	มาก	4
3. ด้านความสะดวก	3.95	0.62	มาก	3
4. ด้านการสื่อสาร	3.98	0.64	มาก	1
รวม	3.96	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4C’s ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.96 , S.D.=0.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$=3.98 , S.D.= 0.64) ด้านความต้องการของผู้บริโภค ($\bar{X}$=3.97 , S.D.=0.64) ด้านความสะดวก ($\bar{X}$=3.95 , S.D.=0.62) และด้านต้นทุนของผู้บริโภค ($\bar{X}$=3.94 , S.D.=0.58)

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ตาราง 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

(n = 400)

ส่วนประสมทางการตลาด 4C's	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการรับรู้ปัญหา	3.91	0.60	มาก	5
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	4.02	0.61	มาก	4
3. ด้านการประเมินผลทางการเลือก	4.20	0.62	มาก	1
4. ด้านการตัดสินใจ	4.17	0.61	มาก	2
5. ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.10	0.61	มาก	3
รวม	4.08	0.61	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.08 , S.D.=0.61) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผลทางการเลือก ($\bar{X}$=4.20 , S.D.=0.62) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$=4.17 , S.D.=0.61) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ($\bar{X}$=4.10 , S.D.=0.61) ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X}$=4.02 , S.D.=0.61) และด้านการรับรู้ปัญหา ($\bar{X}$=3.91 , S.D.=0.60)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	Pearson Correlation (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ส่วนประสมทางการตลาด 4C's			
1. ด้านความต้องการของผู้บริโภค	0.726	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
2. ด้านต้นทุนของผู้บริโภค	0.705	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
3. ด้านความสะดวก	0.717	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
4. ด้านการสื่อสาร	0.814	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง

ตัวแปร	Pearson Correlation (r)	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
กระบวนการตัดสินใจ			
1. ด้านการรับรู้ปัญหา	0.708	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	0.727	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
3. ด้านการประเมินผลทางการเลือก	0.781	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
4. ด้านการตัดสินใจ	0.736	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
5. ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	0.728	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง
รวม	0.79	0.000**	สัมพันธ์ในระดับสูง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ระหว่างชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C’s กับชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ชุดตัวแปร คือ ชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C’s และชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ระหว่างชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C’s กับชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจโดยรวม มีค่า (r) เท่ากับ 0.79 มีความสัมพันธ์เชิงบวก แสดงว่าชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C’s กับชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากระดับความสัมพันธ์จากช่วงเกณฑ์ คือ อยู่ในช่วง .70 - .90 (Hinkle D. E., 1998) ชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C’s กับชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายชุดตัวแปร ชุดตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด 4C’s มีตัวแปร 4 ตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ตัวแปรด้านการสื่อสาร (r=0.814) ตัวแปรด้านความต้องการของผู้บริโภค (r=0.726) ตัวแปรด้านความสะดวก (r=0.717) และตัวแปรด้านต้นทุนของผู้บริโภค (r=0.705) ซึ่งทั้ง 4 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ส่วนชุดตัวแปรกระบวนการตัดสินใจ มีตัวแปร 5 ตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ตัวแปรด้านการประเมินผลทางการเลือก (r=0.781) ตัวแปรด้านการตัดสินใจ (r=0.736) ตัวแปรด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ (r=0.728) ตัวแปรด้านการค้นหาข้อมูล (r=0.727) และตัวแปรด้านการรับรู้ปัญหา (r=0.708) ซึ่งทั้ง 5 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด 4C's กับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

1.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ตัวแปรทั้งสองโดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันในเชิงบวกและมีความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากส่วนประสมการตลาด 4C's มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคซื้อสินค้าผ่านสมาร์ทโฟนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในการตอบสนองรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกสบายจากการเลือกซื้อ มีสินค้าที่หลากหลายให้ค้นหา อีกทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านสมาร์ทโฟนมีรูปแบบการนำเสนอที่เข้าถึงง่าย เข้าใจง่าย มีความทันสมัย น่าดึงดูดตรงกับความต้องการ และมีการโฆษณาอย่างสม่ำเสมอ กระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อ รวมถึงกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาดทำให้เกิดความสนใจจากผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรวิสา พราหมณ์ลอย (2563) ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคที่ใช้บริการ SCB Easy App ของธนาคารไทยพาณิชย์ (มหาชน) ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ โดยรวมในระดับสูง มีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของสายพิณ ทับทิมดี ภูมิพิชัย ธารดำรง และสรียา ศศะรมย์ (2564) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจชำระค่าสินค้าผ่านคิวอาร์โค้ดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจชำระสินค้าด้วย QR Code ผ่าน K PLUS ของธนาคารกสิกรไทย สาขาสี่แยกทศกัณฑ์ โดยภาพรวมในระดับสูง มีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์ ควรปรับปรุงช่องทางการจัดจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าได้ง่ายมีความสะดวกสบายในการค้นหาข้อมูล และสามารถติดต่อผู้ประกอบการได้ตลอด 24 ชั่วโมงผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ

1.2 ผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์ ควรจัดทำโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า ที่มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย มีความน่าสนใจ และสื่อสารผ่านสื่อโซเชียลและแพลตพอร์มการสื่อสารต่างๆไปยังผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยไปสู่ จังหวัดใกล้เคียงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ด้านการเมืองและเทคโนโลยี ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยภายในอื่น ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงกลยุทธ์ตามความต้องการของผู้บริโภค

2.3 เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว จึงทำให้การศึกษา ไม่ทราบถึงข้อมูลในเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านอาจใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) และเพื่อให้ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรืออาจทำวิจัยเชิงนโยบาย (Policy research) เพื่อให้ได้รูปแบบหรือข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้กับผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา และ ฐิตา วานิชย์บัญชา. (2561). **การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล.** (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ : สามลดา.

ฉัตรวิสา พราหมณ์ลอย. (2563). **ส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคที่ใช้บริการ SCB Easy App ของธนาคารไทยพาณิชย์ (มหาชน) ในจังหวัดนนทบุรี.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

พรชัย ชุนหจินดา. (2560). **ฟินเทค (FinTech) เพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศไทย 4.0.** วารสารการเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม. 7(1), 1-23.

ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. (2565). **จำนวนประชากรจังหวัดอุดรธานี.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php (วันที่ค้นข้อมูล : 30 ตุลาคม 2565).

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). **B2C E-commerce กลุ่มสินค้า ปี’ 65 คาดขยายตัวราว 13.5% จากการดึงส่วนแบ่งหน้าร้านโดยเฉพาะอาหารและของใช้ส่วนตัว.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/B2C-E-commerce-z3309.aspx (วันที่ค้นข้อมูล : 15 ตุลาคม 2565)

สายพิณ ทับทิมดี, ภูมิพิชัย ธารดำรง, และสรียา ศศะรมย์. (2564). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจชำระค่าสินค้าผ่านคิวอาร์โค้ดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.** วารสารวิจัยธรรมศึกษา. 4(2), 184 – 190.

Hinkle, D.E, William, W. and Stephen G. J. (1998). **Applied Statistics for the Behavior Sciences.** 4thed. New York : Houghton Mifflin.

Lauterborn, B. (1990). **New Marketing litany; Four Ps passe; C-words take over.** Advertising Age. 61(41), 26.

Philip Kotler & Kevin Keller. (2012). **Marketing Management.** 14th ed. New Jersey : Prentice Hall.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introductory analysis.** New York : Harper & Row.

ความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยการจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม

Tourism Community Success by Tourism Management through Participation Approach

ธนากร ทั่งเรือง[1] และ ภาวัช ครูซ[2]
Thanakorn Thangruang and Phawat Cruz

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อสังเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และ (2) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์จากวรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งงานวิจัยทั้งไทยและต่างประเทศจนได้ประเด็นสำคัญสามารถสรุปกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยผลการศึกษาพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบ คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการตลาด ด้านการสร้างภาพลักษณ์ และด้านการจัดสรรผลประโยชน์ ส่วนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีองค์ประกอบ คือ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชน ได้นำแนวคิดการสังเคราะห์เชิงบูรณาการ ไปปรับใช้เพื่อการวางแผนการปรับเปลี่ยนกลยุทย์การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้บริบทพื้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อรองรับนโยบายการเปลี่ยนแปลงในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และความมีสันติสุขในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน

คำสำคัญ : ความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยว, การจัดการการท่องเที่ยว, การมีส่วนร่วม

Abstract

This research academic aims to: (1) To synthesize literature on relevant issues, and (2) To create a conceptual framework for tourism community success by tourism management through participation approach, by using analysis and synthesis from literature as well as research related to both Thai and Foreign countries which obtains the summarized conceptual framework for tourism community success by tourism

[1] หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

management through participation approach. The results were found tourism management has components: planning, organizing, promotion, marketing, images, and sharing. The participation components are: opinion sharing, decision making, planning, implementing, profit sharing, and assessment. This is beneficial to tourism-related sectors, including government, private sectors, academic sectors, and community sectors, has applied the concept of integrative synthesis to be adapted for planning modifying participatory development strategies. Actually, it is a guideline for tourism management by using the community context as a setting for support changes in policies to stimulate the grassroots economy, improving the quality of life of people in the community, and balanced and sustainable peace in the area.

Keyword : Tourism Community Success, Tourism Management, Participation

บทนำ

ชุมชนท่องเที่ยวได้ถูกสร้างขึ้นจากลักษณะเฉพาะของพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่น่าดึงดูดใจและวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม (Bramwell W., 1994) ซึ่งสอดคล้องกับ Sue Beeton (2002) และ Oppermann M. (1997) ที่มองการท่องเที่ยวชนบทจะต้องตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทในเชิงขนาดที่ไม่ใช่เมืองและเป็นลักษณะดั้งเดิม กล่าวคือ การท่องเที่ยวที่อาศัยองค์ประกอบของชุมชนที่มีอยู่แล้วหรือใช้ศักยภาพของชุมชนเป็นฐาน โดยมีผู้ประกอบการหรือภาครัฐจัดการหรือส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่ง Butler R. W. and Hall C. M. (1998) มองว่าการท่องเที่ยวชุมชนเป็นมากกว่าผลรวมของส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นการตอบสนองเชิงนโยบายต่อฐานเกษตรกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบไปสู่ระบบเศรษฐกิจ ตามที่ระพีพัฒน์ เกษโกศล (2557) กล่าวว่าการท่องเที่ยวชุมชนจะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการตระหนักรู้ถึงคุณค่า ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน โดยร่วมกันฟื้นฟูชุมชนจากการใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือเพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ผ่านการนำเสนอเรื่องราววัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่สะท้อนวิถีความเป็นไทย ซึ่งบริบทการท่องเที่ยวที่ผ่านมาใช้ทุนทรัพยากรจากชุมชนอย่างมหาศาล และอาจเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยหรือไม่ก็ใช้แล้วหมดไปโดยไม่คำนึงถึงความคุ้มค่า แต่ผลประโยชน์และรายได้อาจไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง จนทำให้การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชนฐานรากไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้นการจัดการชุมชนท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการนำทรัพยากรมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของชุมชน โดยการจัดการอย่างมีระบบและรู้คุณค่าจะสามารถใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับคนในชุมชนทั้งทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางความรู้และภูมิปัญญา โดยเน้นการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากโดยการมีส่วนร่วมทางการจัดการ เพื่อให้ประชาชนรู้จักประมาณตน อยู่อย่างมีความสุข สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สังคมเป็นธรรม ประเทศชาติมั่นคง เศรษฐกิจพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน สร้างการเติบโตของคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Strength with in) และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง โดยเน้นจุดสำคัญกล่าวคือ 1) เน้นที่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน 2) ให้ความสำคัญกับการผลิตในภาคการเกษตร 3) เน้นความพอเพียงและการพึ่งตนเองเพื่อลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก 4) ใช้ศักยภาพของตนเองหรือที่มีอยู่ภายในชุมชนเป็นหลัก 5) เน้นกิจกรรมการผลิตมากกว่าการซื้อขายแลกเปลี่ยน และ 6) มีการนำความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการเพื่อการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้หลักคิดทางสายกลางและนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการอันเกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยว เพื่อนำไปวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวให้ชัดเจนและตรงทิศทาง โดยสามารถบรรลุเป้าหมายของชุมชนท่องเที่ยวได้อย่างประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อสร้างกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม

ประโยชน์ที่ได้รับ

ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชนได้นำแนวคิดการสังเคราะห์เชิงบูรณาการ ไปปรับใช้เป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้บริบทพื้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อรองรับนโยบายการเปลี่ยนแปลงในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

ผลการศึกษา

1. การสังเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

การจัดการการท่องเที่ยว

แนวคิดการจัดการ (Management Approaches) เป็นการสะท้อนถึงการปฏิบัติของผู้บริหารในแต่ละแนวคิด โดยการจัดการมีการพัฒนาการตามลำดับ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) Classical Approach ยุคภูมิหลังของการจัดการโดยใช้หลักการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (2) Quantitative Approach เป็นการนำเทคนิคทางคณิตศาสตร์มาพัฒนาการตัดสินใจในการจัดการ (3) Behavioral Approach เป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในการทำงาน แนวคิดนี้จึงนำมาสู่แนวปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับคนในองค์การหลายประการ เช่น วิธีการเลือกสรรพนักงาน โปรแกรมการจูงใจ การทำงานเป็นทีม เป็นต้น และ (4) Contemporary Approach ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวทางการจัดการของผู้บริหารในแต่ละยุคสมัยโดยงานวิจัยทางด้านการจัดการเริ่มให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การมากขึ้นเรื่อย ๆ โดย Bartol K.M. and Martin D.C. (1998) กล่าวว่าการจัดการ เป็นกระบวนการในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ประกอบด้วย (1) การวางแผน (Planning) (2) การจัดการ (Management) (3) การชี้นำ (Leading) และ (4) การควบคุม (Controlling) ดังนั้นการจัดการเป็นการสะท้อนถึงการปฏิบัติของผู้บริหารในแต่ละแนวคิด โดยการจัดการมีการพัฒนาการตามลำดับ ซึ่งเป็นกระบวนการการดำเนินงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเป็นผู้รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่โดยสอดคล องกับแผนงาน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดย Rue L.W. and Byars L.L. (2005) และ Griffin R. (2015) ได้กล่าวว่าการจัดการ หมายถึง กระบวนการของการดำเนินงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานทรัพยากรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อันได้แก (1) พื้นที่ (2) บุคลากร และ (3) ทุน เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผลสำเร็จของการจัดการต้องบรรลุประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป ส่วน Drucker P.F. (2009) ได้กล่าวว่าการจัดการมีมิติเป็นนามธรรม โดยที่ การจัดการ คือ ศิลปะในการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่น (Art of Getting Things done through and with People) สอดคล้องกับ Robbins S. and Coulter M. (2009) ที่กล่าวว่าการจัดการว่าเป็นกระบวนการของความร่วมมือเพื่อให้เกิดความร่วมกันดำเนินกิจกรรมการทำงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตนเองและผู้อื่น และยังสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ สูทกวาทิน (2551) ที่กล่าวว่าการจัดการเป็นผลการปฏิบัติงานสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ดังนั้นการจัดการที่สามารถนำไปใช้กับชุมชนท่องเที่ยว กล่าวคือ การจัดการการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับการร่วมมือระหว่างทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดการและการพัฒนาชุมชน ซึ่ง Sutsan Suttipisan (2014) ได้กล่าวว่าการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งในด้านแนวคิดและวิธีการ ทำให้การจัดการท่องเที่ยวต้องใช้องค์ความรู้จากสหวิทยาการและจำเป็นต้องมุมมองแบบองค์รวมและมุมมองของบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อให้แน่ใจว่าเกิดผลลัพธ์และผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยว โดยแบ่งได้ 4 ระดับ อันได้แก่ หน่วยธุรกิจอุตสาหกรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ และระบบ ส่วน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2551) กล่าวว่าการจัดการท่องเที่ยวเป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้นยังคงต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม กล่าวคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resource) การบริการการท่องเที่ยว (Tourism service) และการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism marketing) สอดคล้องกับ Sue Beeton (2006) ที่กล่าวว่าการจัดการการท่องเที่ยวจะต้องประกอบด้วย การวางแผน การส่งเสริมการขาย การตลาด และการสร้างภาพลักษณ์ อีกทั้ง Colin A. Carnall (2007) และ Lankford S.V. and Howard D. R. (1994) มองว่าการจัดการท่องเที่ยว คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยการสร้างเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ การวางแผน การนำไปใช้ การติดตามการเปลี่ยนแปลง การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ การพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และส่งผลประโยชน์ต่อชุมชน

ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวเป็นการปฏิบัติการอย่างมีเป้าหมายโดยการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยใช้คนในชุมชนเป็นฐานในการจัดการ ซึ่งการสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านการวางแผน (Planning) (2) ด้านการจัดการ (Organizing) (3) ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) (4) ด้านการตลาด (Marketing) (5) ด้านการสร้างภาพลักษณ์ (Images) และ (6) ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ (Sharing) ที่ใช้เป็นหลักในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยว โดยส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป

การมีส่วนร่วม

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) จนถึงฉบับปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2524) โดยมุ่งเน้นคนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้พยายามเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top-

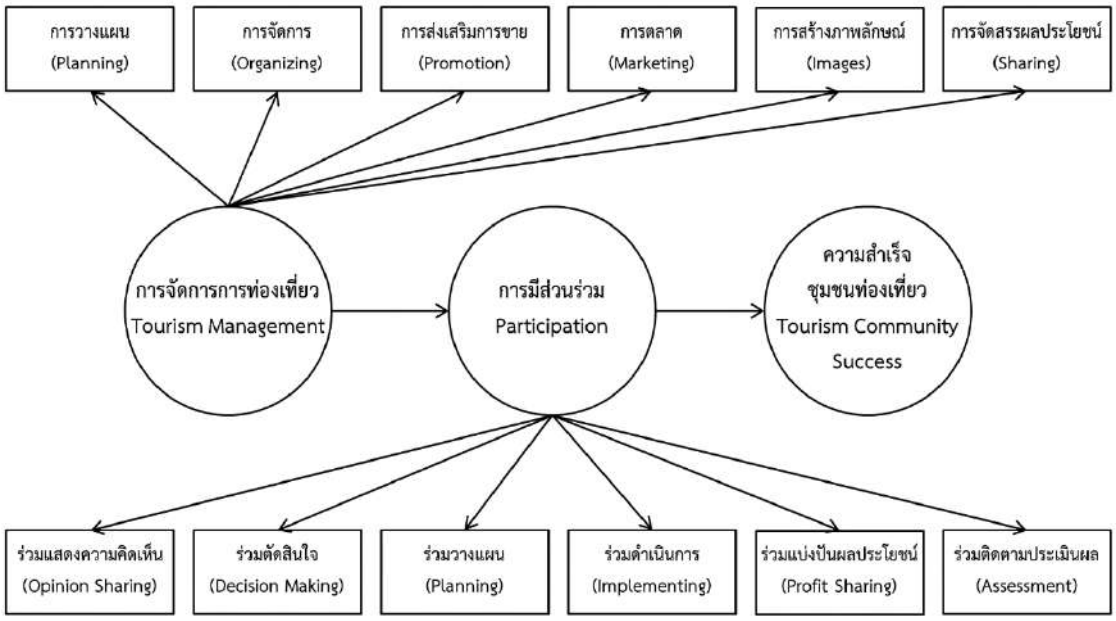
down) มาเป็นระดับล่างขึ้นบน (Bottom-up) สอดคล้องกับแนวคิดของ Oakley P. and Marsden D. (1984) ที่ได้กล่าวว่าแนวทางจากระดับล่างขึ้นบนเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และ Nagarjuna G. (2015) ที่กล่าวว่าการพิจารณาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยว สิ่งที่สำคัญคือต้องระบุชุมชนที่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างจริงจังและสมัตรใจ ตามที่ Gilmour D. A., and Fisher R. J. (1991) กล่าวว่า “ชุมชนสามารถกำหนดได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกันในทรัพยากรของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แทนที่จะเป็นผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น” คำจำกัดความข้างต้นระบุไว้อย่างชัดเจนว่าชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือติดกับพื้นที่จะต้องได้รับการพิจารณาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2558 - 2560 ยังมีเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเน้นความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนในท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ดังนั้นการมีส่วนร่วม (Participation) จึงเป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินการใด ๆ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์นั้นได้นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความเข้าใจร่วมกัน (Bouneaw J., 2007) ซึ่ง Franklyn Lisk (1985) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของการเชื่อใจและการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืนซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจ ระดับความไว้วางใจและต้องครอบคลุมทัศนคติความคาดหวังและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน โดย Cohen, J.M., and Uphoff, N.T. (1980) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนจะต้องประกอบไปด้วย (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับ Arvind Singhal (2001) ที่ได้พัฒนากรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ โดยอธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยหลักการ 6Cs ได้แก่ (1) การร่วมมือ (Co-operation) (2) การยินยอม (Compliance) (3) การให้คำปรึกษา (Consultation) (4) การให้ความร่วมมือ (Cooperation) (5) การเรียนรู้ร่วมกัน (Co-learning) และ (6) การลงมือกระทำร่วมกัน (Collective Action) ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งคนในชุมชนท้องถิ่นถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ถูกต้องตามกฎหมายและศีลธรรมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจ เพื่อเพิ่มความไว้วางใจและความมั่นใจของคนในท้องถิ่นต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงแผนและการให้บริการ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการตัดสินใจเป็นสิ่ง

สำคัญมาก และยังส่งเสริมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนในการมีส่วนร่วมโดยมีเป้าหมายร่วมกัน (Muganda M., Sirima A., and Ezra P. M., 2013)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมคือการปฏิบัติเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันด้วยความสมัครใจและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ซึ่งการสังเคราะห์องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ (1) ร่วมแสดงความคิดเห็น (Opinion Sharing) (2) ร่วมตัดสินใจ (Decision Making) (3) ร่วมวางแผน (Planning) (4) ร่วมดำเนินการ (Implementing) (5) ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ (Profit Sharing) และ (6) ร่วมติดตามประเมินผล (Assessment) โดยนำไปใช้ในการศึกษาอันเป็นองค์ประกอบหลักของชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ

2. กรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสามารสรุปได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านการวางแผน (Planning) (2) ด้านการจัดการ (Organizing) (3) ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) (4) ด้านการตลาด (Marketing) (5) ด้านการสร้างภาพลักษณ์ (Images) และ (6) ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ (Sharing) และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ (1) ร่วมแสดงความคิดเห็น (Opinion Sharing) (2) ร่วมตัดสินใจ (Decision Making) (3) ร่วมวางแผน (Planning) (4) ร่วมดำเนินการ (Implementing) (5) ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ (Profit Sharing) และ (6) ร่วมติดตามประเมินผล (Assessment) ที่ใช้เป็นหลักในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป ซึ่งสรุปเป็นกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม ได้ดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม

ที่มา : ธนากร ทั่งเรือง (2566)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การสร้างกรอบแนวคิดความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวจะช่วยให้การสำรวจและการระบุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยวชัดเจนขึ้น ด้วยการพิจารณาจากเป้าหมายของชุมชน เป้าหมายทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน เป้าหมายทางการมีส่วนร่วมของชุมชน และพลังขับเคลื่อนของชุมชน ในการเพิ่มมูลค่าและยกระดับชุมชนสู่ความสำเร็จ ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการตลาด ด้านการสร้างภาพลักษณ์ และด้านการจัดสรรผลประโยชน์ สอดคล้องกับ อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ (2555) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของการบริหารกิจการต้องมีกระบวนการจัดการที่ดีประกอบด้วยการวางแผน การจัดสายงานและการจัดหาบุคลากร การอำนวยการ และการควบคุม โดยพบว่าการบริหารจัดการจำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของสมาชิก สอดคล้องกับ วิชิตร์ แสงทองล้วน (2561) ที่กล่าวว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยความเข้าใจของบุคลากรและการสื่อสารอย่างทั่วถึง รูปแบบการบริหารงบประมาณที่เหมาสมกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ กระบวนการใช้พื้นที่ที่เหมาะสม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ การบูรณาการผ่านการสร้างการรับรู้ ทำความเข้าใจ และส่งเสริมการทำความตกลงในการ

จัดการร่วมกัน การพัฒนาตัวชี้วัดตามระดับของการการจัดแต่ละช่วงที่ชัดเจน และการประเมินความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับ จรัญญา คงเพชร (2563) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนประกอบด้วยการมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมากพอสมควร การท่องเที่ยวจะต้องส่งผลให้คนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น และจะต้องส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น สอดคล้องกับ อันนา อ่อนมาก (2553) ที่กล่าวว่าตัวชี้วัดความสำเร็จของชุมชนได้แก่ด้านศักยภาพชุมชน ความสามารถหรือชุมชนที่มีการเจริญเติบโต ด้านการรองรับผลิตภัณฑ์ โดยการพิจารณาความสำเร็จด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และด้านการทำธุรกิจอย่างยั่งยืนซึ่งสามารถพิจารณาความสำเร็จด้านการทำธุรกิจยั่งยืน ส่วนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล สอดคล้องกับ สุดสันต์ สุทธิพิศาล (2563) ที่กล่าวว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมต้องได้รับการสนับสนุนและผนึกกำลังของทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันให้ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างมีระบบและความถูกต้องซึ่งประกอบไปด้วย ร่วมคิดริเริ่ม ร่วมออกความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบและติดตามผล และร่วมพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไข สอดคล้องกับ ณัฏฐพัชร มณีโรจน์ (2560) ที่กล่าวว่าการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ให้ชุมชนอย่างยั่งยืน สมาชิกในชุมชนต้องให้ความร่วมมือกันในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน ร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมประเมินผล สอดคล้องกับ Liedewij van Breugel (2013) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเสมอ และถือเป็นประเด็นสำคัญสำหรับความสำเร็จของโครงการชุมชนท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Chess C. and Purcell K. (1999) ที่กล่าวว่า ผลลัพธ์ของความสำเร็จของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีกระบวนการคือการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน เริ่มมีส่วนร่วมและเตรียมการวางแผนล่วงหน้า การปรับเปลี่ยนการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกระบวนการหรือผลลัพธ์ ดำเนินแผนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการรวบรวมข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำงาน สอดคล้องกับ De Weger E. et al. (2018) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของชุมชนเกิดจากการลงทุนเกี่ยวกับทรัพยากรในการสร้างความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจให้กับชุมชน โดยปรับกลยุทธ์ตามความต้องการและความชอบของคนชุมชน จัดการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น ปรับการประชุมและกิจกรรมตามความต้องการของคนในชุมชน ทั้งนี้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชน

ความสำเร็จชุมชนท่องเที่ยวโดยใช้การจัดการการท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม เป็นกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการอันเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ชุมชนท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยอาศัยพื้นฐานจากต้นทุนทางสังคมหรือภูมิปัญญาของชุมชนมาพัฒนาทำให้เกิดแรงจูงใจที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยผลการศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชน ได้นำแนวคิดการสังเคราะห์เชิงบูรณาการ ไปปรับใช้เพื่อการวางแผน การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้บริบทพื้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง เพื่อรองรับนโยบายการเปลี่ยนแปลงในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และความมีสันติสุขในพื้นที่อย่างสมดุลและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 – 2560.** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

จรัญญา คงเพชร. (2563). **ความสำเร็จการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม.** วารสารพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร. 23(2), 42-51.

ณัฏฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 13(2), 25-46.

ทวีศักดิ์ สูทกวาทิน. (2551). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพรส.

ระพีพัฒน์ เกษโกศล. (2557). **การจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น ชุมชนเกาะศาลเจ้าและพื้นที่เกี่ยวเนื่องเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิชิตร์ แสงทองล้วน. (2561). **แนวทางการบรูณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัด.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สุดสันต์ สุทธิพิศาล. (2563). **การมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชาประเด็นและแนวโน้มการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว.** วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

สำนักนายกรัฐมนตรี. **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2524). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529.** สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2551). **การบริหารและการจัดการท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์. (2555). **การบัญชีต้นทุนเพื่อการบริหาร.** ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อันนา อ่อนมาก. (2553). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน: ธุรกิจผลิตภัณฑ์เสื่อกก ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Arvind Singhal. (2001). **Facilitating Community Participation through Communication.** Submitted to GPP, Programme Division, UNICEF, New York.

Bartol, K.M., and Martin, D.C. (1998). **Management.** Boston: McGraw-Hill Company.

Bouneaw J. (2007). **The Participatio in Research for Locally.** Chiang Mai: Chiang Mai University.

Bramwell, W. (1994). **Rural tourism and sustainable rural tourism.** Journal of Sustainable Tourism. 2(1), 1-6.

Butler, R.W., and Hall, C.M. (1998). **Tourism and Recreation in Rural Areas.** American Journal of Rural Development. 3(1), 1-4.

Chess, C. and Purcell. K. (1999). **Public participation and the environment: Do we know what works?** Environmental Science and Technology. 33(16), 2685-2692.

Cohen, J.M., and Uphoff, N.T. (1980). **Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity',** World Development. (pp 213-235).

Colin, A. Carnall. (2007). **Managing Change in Organizations**. Personal Education Limited, Fifth edition published 2007. pp 269-270.

De Weger, E., Van Vooren, N., Luijkx, K. G., Baan, C. A. & Drewes, H. W. (2018). **Achieving successful community engagement: a rapid realist review.** BMC Health Services Research. 18: 285.

Drucker, P.F. (2009). **Management: Tasks, Responsibilities, Practices.** New York: HarperCollins.

Franklyn Lisk. (1985**). Popular participation in planning for basic needs: concepts, methods and practices.** Hants, Gower. pp 15.

Gilmour, D, A., and Fisher R, J. (1991). **Villagers, forests and foresters: The Philosophy, process and practices of community forestry in Nepal, Kathmandu.** Nepa l: Sahyogi Press.

Griffin, R. (2015). **Fundamentals of Management: Cengage Learning.**

Lankford, S. V., and Howard, D. R. (1994). **Tourism Impact Attitude Scale (TIAS).** Handbook of scales in tourism and hospitality research. Dogan Gursoy, Muzaffer Uysal, Ercan Sirakaya-Turk, Yuksel Ekinci and Seyhmus Baloglu. 2015.

Liedewij van Breugel. (2013). **Community-based tourism: Local participation and perceived impacts A comparative study between two communities in Thailand.** Master Thesis Liedewij van Breugel. Faculty of Social Sciences.

Muganda, M., Sirima, A., and Ezra, P. M. (2013). **The role of local communities in tourism development: Grassroots perspectives from Tanzania.** J Hum Ecol. 41(1),53-66.

Nagarjuna, G. (2015). **Local Community Involvement in Tourism: A Content Analysis of Websites of Wildlife Resorts**. Atna-Journal of Tourism Studies. 10(1), 13-21.

Oakley, P., and Marsden, D. (1984). **Approaches to participation in rural envelopment.** Geneva: International Labour Organization.

Oppermann, M. (1997). **Rural tourism in Germany: farm and rural tourism operators. In The business of rural tourism.** Eds S.J. Page & D. Getz. International Thomson Business Press, London.) pp 19-108.

Robbins, S. and Coulter, M. (2009). **Industrial management.** Pearson Prentice Hall.

Rue, L.W., & Byars, L.L. (2005). **Management: Skills and Application.** McGraw-Hill/Irwin.

Sue Beeton. (2006). **Community Development through Tourism.** Australia: Landlinks Press is an imprint.

Sutsan, Suttipisan. (2014). **Integrated Tourism Management: The Way Forward in Globalizing World.** Paper presented at the Development Administration, Globalization and Sustainable Development, National Institute of Development Administration, Bangkok.

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Guideline for the Promoting Rural Tourism through Creative Tourism Activities in Phawo Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province

จิรประภา หงษ์เงิน[1], ธารานันท์ พรมขัดจา[2], บุษรา พิลา[3], พลวัต สอนมั่ง[4] และ ธนากร ทั่งเรือง[5]
Jiraprapa Hongngoen, Taranan Promkhadja, Butsara Pila, Phonlawat Sonmang andThanakorn Thangruang

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชนตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2) เพื่อวิเคราะห์การท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และสมาชิกในชุมชน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประกอบด้วย 3 แนวทางที่สำคัญ คือ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activity) ด้วยการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน 2) การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning and Knowledge Sharing) โดยชุมชนต้องหาจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อนำเสนอเรื่องราวและประสบการณ์ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว และ 3) ประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน (Experience) โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าผ่านการลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้นำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการวางแผนนโยบายการพัฒนาและเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้บริบทพื้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง ในการอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การท่องเที่ยววิถีถิ่น, กิจกรรมการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

[1-5] หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research article aims to, 1) To study the community context of Phawo Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province. 2) To analyze rural tourism through creative tourism activities in Phawo Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province, and 3) To propose guidelines for promoting rural tourism through creative tourism activities in Phawo Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province, by using qualitative research method was based on in-depth interviews with key informants with a semi-structured interview are: government officials, community leaders, tourism operators, and community members by using the purposive sampling for a content analysis. The results were found a guideline for the promoting rural tourism through creative tourism activities in Phawo Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province consist of 3 important approaches: 1) Tourism activities by designing tourism activities that conform to the community lifestyle. 2) Learning and Knowledge Sharing the community must find its strengths or identity in order to present stories and experiences through exchanging knowledge between local people and tourists, and 3) Shared experiences between tourists and communities In which tourists gain valuable experiences through operations activities. However, the tourism-related sector has applied the results of the study to planning development policies and as a guideline for promoting tourism by using the community context as a basis in preserving ways of life, culture, traditions through sustainable creative tourism activities.

Keyword : Rural Tourism, Tourism Activities, Creative Tourism

บทนำ

การให้คำนิยามของ Ecotourism มีหลากหลายขึ้นอยู่กับภูมิหลังของแต่ละคนหรือสังคมที่ผู้เขียนหรือนักวิชาการคลุกคลีอยู่ โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคน และชุมชนมากขึ้น (พจนา สวนศรี, 2546) หน่วยงานภาครัฐต่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน มุ่งเน้น การฟื้นฟู และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และเสริมสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทย ด้วยวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เพื่อนำไปสู่การต่อยอดในการสร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สถาปัตยกรรม และวิถีชุมชน ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งมองว่าคนและชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีแหล่งธรรมชาติเป็นฐาน นอกจากนี้ภาครัฐยังมี โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนทั้ง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ และพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงการส่งเสริมจูงใจให้เกิด การท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการ Amazing Thailand Go Local ท่องเที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบใหญ่ เมืองไทยเติบโต โครงการ Village To The World เพิ่มมูลค่ายกระดับการท่องเที่ยว โครงการ OTOP Village หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว 8 เส้นทาง โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นต้น

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันแตกต่างไป จากอดีตที่มีวัตถุประสงค์พักผ่อน แสวงหาความสุข ความสนุกสนานเพลิดเพลินผ่านการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนเป็นเน้นการเรียนรู้ ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ หรือมีส่วนในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมนั้น เน้นการเรียนรู้ ต้องการประสบการณ์ที่แท้จริงจากการเดินทางท่องเที่ยว โดยต้องการมีส่วนร่วมกับทำกิจกรรมกับเจ้าของวัฒนธรรม ศึกษา เรียนรู้ รวมถึงการใช้ชีวิตร่วมกับเจ้าของสถานที่ ให้ความสำคัญถึงความผูกพันของผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน หรือ เจ้าของพื้นที่ วัฒนธรรมการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดความจดจำ และได้รับประสบการณ์ที่ประทับใจจากการท่องเที่ยว จึงได้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (TAT Review Magazine, 2015)

จากแรงขับเคลื่อนของนักท่องเที่ยวที่ปรารถนาจะสัมผัสประสบการณ์ที่ เป็นชุมชนท้องถิ่นและการท่องเที่ยวอย่างจริงแท้นั้นมีมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวทั้ง ในประเทศไทยและจากทั่วโลกเดินทางไปเยือนสถานที่ใหม่ ๆ ที่ออกนอก เส้นทางเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ที่พักอันมีเอกลักษณ์ และประสบการณ์ในชุมชนจะช่วยทำให้ถึงจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยววิถีถิ่น หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงาน สร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นฐาน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสานึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่า ของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ การท่องเที่ยวการท่องเที่ยววิถีถิ่น (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2549)

การท่องเที่ยววิถีถิ่นจะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และการตระหนักรู้ถึงคุณค่าความสำคัญของ สิ่งแวดล้อม และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ ในชุมชน โดยร่วมกันฟื้นฟูชุมชน โดยใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ เพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้โดยใช้การ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นำเสนอเรื่องราววัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตชาวสวนที่สะท้อนวิถีความเป็นไทย (รพีพัฒน์ เกษโกศล, 2557) โดยสอดคล้องกับแนวคิด การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยสะท้อนวิถีไทย ที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนว ทางการพัฒนาให้ชุมชนนั้น ๆ เกิดความยั่งยืน โดยมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชนใน เชิงการเรียนรู้ นอกจากนี้ภาคธุรกิจ และชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใช้การท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ และผลประโยชนแท้คนในพื้นที่จะได้รับทั้ง ในรูปแบบที่เป็นผลประโยชน์ตอบแทนตามระบอบทุนนิยมและ ความยั่งยืนของการพัฒนา (ชัยรัตน์ จุสปาโล, 2561) โดยความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีจุดสนใจอยู่ที่เอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะทาง วัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเรียนรู้ ถึงวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตของชุมชน โดยพื้นที่หนึ่งซึ่งมีประเพณี วิถีชีวิต ของชุมชนที่มีการดำรงชีวิต และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น คือ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน คนพะวอ มีความรักษ์และหวงแหนทรัพยากร ธรรมชาติที่ตนมีอยู่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตนตามแนว พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมไปถึงการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรักใคร่สามัคคีกัน อาชีพหลัก เกษตรกรรม นอกจากนั้น ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ยังมีแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีที่มีชื่อเสียง และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตำบล และมีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ (องค์การบริหารส่วนตำบลพะวอ, 2554) มีวัฒนธรรมที่สามารถนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้พัฒนาเป็นพื้นที่เส้นทางแม่เหล็กด้านการทองเที่ยว และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความสำคัญในการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ของกระทรวงวัฒนธรรม โดยการนำทุนวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยการศึกษาวิจัย และประยุกต์สร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดคุณค่าทั้งส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรม โดยการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย คุณค่าดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชนตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อวิเคราะห์การท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้นำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการวางแผนนโยบายการพัฒนาและเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้บริบทพื้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง ในการอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และสมาชิกในชุมชน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. บริบทพื้นที่ชุมชนตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ภาพที่ 1 บริบทชุมชนตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ที่มา: คณะผู้วิจัย 2566

ชุมชนตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีพื้นที่ 668.91 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 418,006.75 ไร่ จำนวนประชากร ผู้ชาย 438 คน และผู้หญิง 412 คน รวมเป็น 1,050 คน จำนวนครัวเรือน 480 ครัวเรือน ตำบลพะวอ ตั้งอยู่บนแนวเขา ถนนธงชัย ระหว่างทาง ตาก - แม่สอด เดิมพื้นที่บริเวณดังกล่าว ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง เผ่าแม้ว เผ่ามูเซอ เผ่าลีซอ ตั้งถิ่นฐานอยาตามแนวภูเขา สมัยสุโขทัยตอนปลาย ล่วงเข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไทยรบกับพม่าตลอดเวลา และในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้ตั้งด่านขึ้นเป็นด่านหน้าชื่อว่า ด่านแม่ละเมา มีหลังฐานปรากฏอยู่ที่ หมู่ 1 ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สถานที่นั้นตรงกับโรงเรียนบ้านแม่ละเมา ต่อมาพม่ายกกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาชาวเขา ที่ตั้งอยู่ตรงด่านช่วยกันรบโดยมาทหารกะเหรี่ยงชื่อว่า พะวอ นำรบจนชนะพม่า และต่อมาได้เรียกชื่อตำบลว่า ตำบลพะวอ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา วิถีชีวิตของคนพะวอ เป็นวิถีที่เรียบง่ายอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน คนพะวอมีความรักษ์และหวงแหนทรัพยากร ธรรมชาติที่ตนมีอยู่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตนตามแนว พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมไปถึงการมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรักใคร่สามัคคีกัน อาชีพหลัก เกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 48 รับจ้างทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 10 ข้าราชกาลและอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 5 นอกจาก ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ยังมีสถานที่สำคัญ คือ วัดเชตะวันคีรี ศาลเจ้าพ่อพะวอ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ การเที่ยวชมริมแม่น้ำ การล่องแก่ง ทำอาหารจากกระบอกไม้ไผ่ ประเพณีที่มีชื่อเสียง คือ การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีจี่ข้าวหลาม และยังมีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำไหลผ่าน 1 คือ แม่น้ำแม่ละเมาหรือลำห้วยแม่ละเมา ตำบลพะวอ ที่ไหลผ่าน ตำบลด่านแม่ละเมา ตำบลพะวอ และตำบลแม่กาษา ไหลลงสู่แม่น้ำเมยในเขตท้องที่ ตำบลแม่กาษา ลำห้วยนี้ส่วนใหญ่ใช้เป็นเส้นทาง แบ่งอาณาเขต ระหว่างตำบลพะวอ กับตำบลด่านแม่ละเมา (องค์การบริหารส่วนตำบลพะวอ, 2554)

2. การวิเคราะห์การท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ภาพที่ 2 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ที่มา: คณะผู้วิจัย 2566

การท่องเที่ยวชุมชนตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จะเน้นการท่องเที่ยวตามฤดูกาล ในช่วงฤดูร้อนจะมีการท่องเที่ยว และเพณีจัดอยู่ใกล้ริมน้ำ ประเพณีที่จัดคือ การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ จัดขึ้นทุกปี บริเวณริมน้ำ สะพานข้ามฝั่งแม่ละเมาในตัวหมู่บ้านหรือชุมชน และมีกิจกรรมการท่องเที่ยว ชมธรรมชาติริมน้ำ ตามชื่อของท่าน้ำต่างๆ เช่น ท่าน้ำห้วยสุกุรี ท่าน้ำห้วยอีบุญ ท่าน้ำแม่ละเมาอีโค่แคมป์ แต่ละท่าน้ำจะมีเจ้าของเป็นของตัวเอง ส่วนใหญ่จะเป็นคนในชุมชน ที่มีพื้นที่ของตัวเองอยู่ใกล้ท่าน้ำ แล้ว มีการเปิดพื้นที่ให้บริการ นั่งแพริมน้ำ แช่เท้า เล่นน้ำ ธรรมชาติ ของตัวเอง ทำให้มีกิจกรรมในพื้นที่ของ ตัวเอง แล้วเชิญชวนนั่งท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชมธรรมชาติ

ในช่วงฤดูฝนจะมีกิจกรรมที่โดดเด่นของตำบลพะวอ คือ กิจกรรมการล่องแก่งแม่ละเมา เป็นที่ ชื่นชอบของคนรักการท่องเที่ยวสายธรรมชาติ เป็นล่องแก่งที่ไม่รุนแรงมาก มีความปลอดภัยสูง อยู่ใน ระดับ 2-3 เท่านั้น ยิ่งในช่วงหน้าฝนที่น้ำในลำน้ำแม่ละเมากำลังได้ที่ เหมาะสมกับกิจกรรมท้าทายเล็ก ๆ ในการล่องแก่งระดับน้ำไม่ลึกมากนัก พายสนุกได้ทั้งครอบครัวที่นี่ใช้เรือยางอย่างดี หนา ทน และต้องใส่ เสื้อชูชีพ เพราะความปลอดภัยต้องมาก่อน บริเวณสองข้างทางเขียวชอุ่มสดชื่นมีการดักปลาไว้เป็นระยะ เพื่อใช้ประกอบอาหารเมื่อมาถึงจุดพัก ระหว่างทางล่องแก่ง จะมีแก่งให้ลุ้นกันพอสมควร ไม่แรงมากนัก ระยะทางการล่องแก่งแม่ละเมาจะมีอยู่ 3 ช่วง ช่วงที่ 1 ใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง ช่วงที่ 2 ประมาณ 5-7 ชั่วโมง และช่วงที่ 3 เป็น 2 วัน 1 คืน จะเลือก ล่องแก่งช่วงไหนขึ้นอยู่กับระยะเวลาของเรา เมื่อถึง จุดพักนักท่องเที่ยวจะได้ชมการหุงข้าวจากกระบอกไม้ไผ่ ย่างหมูจากตะแกรงไม้ไผ่ ปิ้งปลาที่ตกได้ระหว่าง ทาง รับประทานอาหารจากกระบอกไม้ไผ่ หากใครมีเวลาอยากจะล่องแก่งแบบค้างคืนจะได้สัมผัสวิถีชีวิต ของชนเผ่าปกาเกอะญอด้วย ส่วนมากมักจะเป็นชาวต่างชาติ ที่ให้ความสนใจ อยากให้คนไทยได้ลอง สัมผัสการท่องเที่ยวอิงธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น (Vacationist, 2023) นอกจากจะมีการท่องเที่ยวแบบผจญ ภัยแล้ว ก็ยังมีการท่องเที่ยวแบบพักผ่อน คือมีรีสอร์ทเปิดให้บริการ ชื่อว่า สวนป่าแม่ละเมา การท่องเที่ยว ในฤดูฝนมักจะมีเรื่องให้ประทับใจอยู่เสมอ โดยเฉพาะ “สวนป่าแม่ละเมา จังหวัดตาก” หากได้มาที่นี่ อาจทำให้หลงรักฤดูฝนไปเลยก็ได้ สวนป่าแม่ละเมา จังหวัดตาก” สวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ แห่งนี้พัฒนาให้เป็นสถานที่พักผ่อน สันทนาการ พร้อมที่พัก ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติและโอบล้อมด้วย ขุนเขา มีอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี สวนป่าแห่งนี้ยังเปิดให้บริการบ้านพัก ทรงเอเฟรมอยู่ท่ามกลางสวน ป่าเศรษฐกิจที่ให้บรรยากาศแคมป์ปิ้ง ในอัตราคืนละ 600 บาทเท่านั้น บรรยากาศโดยรวมของสวนป่าแม่ ละเมา นับว่าเป็นอีกหนึ่งสวนป่าที่คงความเขียวขจีของธรรมชาติ ได้อย่างดี ซึ่งในทุก ๆ เช้า จะสามารถ เห็นไอหมอกอยู่บริเวณรอบ ๆ สวนป่า ยิ่งโดยเฉพาะหลังจากฝนตก นักท่องเที่ยวจะพบกับทะเลหมอก ผืนใหญ่โดยไม่ต้องรอให้ถึงฤดูหนาวกันเลยทีเดียว นอกจากนี้สวนป่าฯ ยังอยู่ติดกับลำห้วยแม่ละเมา หาก นักท่องเที่ยวสนใจที่จะล่องแพ ชมธรรมชาติ หรือล่องแก่งทดสอบความกล้า ก็มีบริการจากชุมชนรอบข้าง คอยให้บริการอีกด้วย (Sirirat Manoi, 2019)

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activity) การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning and Knowledge Sharing) และประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน (Experience) ดังนี้

3.1 กิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activity)

สามารถส่งเสริมและต่อยอดกิจกรรมจากฐานต้นทุนชุมชน ชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง ที่จะสามารถส่งมอบประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวได้ สามารถค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน และสร้างนักเล่าเรื่องภายในชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์อันดีร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว และชุมชน การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งตรงตามความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงความหลากหลายและความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว จะช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสประสบการณ์แปลกใหม่

ผู้ประกอบการอาจส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนนำความคิดสร้างสรรค์ มาใช้ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าในวิถีชีวิต และศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น โดยอาจให้สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอาชีพ มาให้ความรู้ และฝึกสอนวิชาชีพให้กับคนในชุมชน เพื่อเกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีอยู่ซึ่งอาจพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว หรือสินค้า เป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจต้องการเรียนรู้ จัดให้เยี่ยมชมบ้านเรือน เยี่ยมชมธรรมชาติ ท่องเที่ยวริมน้ำหากิจกรรมเสริมในสถานที่นั้น ๆ ให้น่าสนใจ และน่าจดจำมากขึ้น เช่น การทำอาหารในไม้ไผ่ ทำขายหรือสอนให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำหุงข้าว ทำแกงในไม้ไผ่ กิจกรรมหาปลาริมน้ำ แล้วนำมาทำอาหาร

นอกจากนี้การล่องแก่ง ควรจะมีการเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่น ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การพานักท่องเที่ยวชมวิถีชีวิต บ้านเรือนที่เงียบสงบ และมีเสน่ห์ของตำบล และชมธรรมชาติสองข้างทางเข้าหมู่บ้าน เพราะมีความร่มรื่น และสวยงามเป็นพิเศษ ธรรมชาติเขียวขจี แล้วก่อนจะส่งนักท่องเที่ยวกลับ ควรมีการพาไปซื้อของที่ละรึกของตำบล เช่น อาหารพื้นบ้านผักพื้นเมือง ต่างๆ เพื่อกระจายรายได้ให้คนในชุมชน

3.2 การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning and Knowledge Sharing)

ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในวัฒนธรรม และเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งยังให้ชุมชนตระหนักและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งชุมชนต้องหาจุดเด่น อัตลักษณ์ของชุมชนนำเสนอวิถีอัตลักษณ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ และได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ซึ่งถือเป็นจุดแข็ง และโอกาสที่จะให้ผู้รู้

เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดูแลอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการสร้างสรรค์จากวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

ผู้ประกอบการ อาจส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในวัฒนธรรม เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งยังให้ชุมชนตระหนัก และเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การจัดให้เยี่ยมชมบ้านเรือน เยี่ยมชมธรรมชาติ ท่องเที่ยวริมน้ำหากิจกรรมเสริมในสถานที่นั้น ๆ ให้น่าสนใจและน่าจดจำมากขึ้น ให้เข้ามาเยี่ยมชมศึกษาประเพณี พิธีกรรมที่จัดขึ้น เช่น ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ชุมชนอาจพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในวิถีถิ่น เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น การนำเสนอข้อมูล การสาธิต การจัดเตรียมอุปกรณ์ และการสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้น เสริมสร้างการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว

3.3 ประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน (Experience)

การท่องเที่ยววิถีถิ่นทำให้เกิดประสบการณ์ สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง เพราะนักท่องเที่ยวมาด้วยใจที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิต ได้รับประสบการณ์ที่มีความแตกต่าง และซึมซับความสวยงามของธรรมชาติ การใช้ชีวิตที่เรียบง่ายของชุมชน และการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล ซึ่งนักท่องเที่ยว สามารถได้รับประสบการณ์ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนทั้งการล่องแก่งแม่ละเมา การทำอาหารในไม้ไผ่ การจับปลา เก็บผักมาปรุงอาหารทาน การท่องเที่ยวชมบ้านเรือน และธรรมชาติสองข้างทางเข้าหมู่บ้าน และริมท่าน้ำหลาย ๆ ท่าน้ำ โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ นำเสนอเรื่องคุณค่าการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ลงลึกเพื่อสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่าง เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการ และชุมชน ส่งเสริมการได้รับประสบการณ์ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนทั้งการล่องแก่งแม่ละเมา การทำอาหารในไม้ไผ่ การจับปลา เก็บผักมาปรุงอาหารทาน การท่องเที่ยวชมบ้านเรือน และธรรมชาติสองข้างทางเข้าหมู่บ้าน และริมท่าน้ำหลาย ๆ ท่าน้ำ โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำได้ด้วยตนเอง และได้แลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยว การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน โดยสามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งเสริม และต่อยอดกิจกรรมจากฐานต้นทุนชุมชน ชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง ที่จะสามารถส่งมอบประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวได้ สามารถค้นหาอัต

ลักษณ์ชุมชน และสร้างนักเล่าเรื่องภายในชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์อันดีร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งตรงตามความสนใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ปวีณา โทนแก้ว (2542) ที่กล่าวว่าความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบกิจกรรมมีความ สำคัญต่อเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญในรูปเงินตราต่างประเทศ ช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ กระตุ้นการสร้างงาน และรายได้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรง และโดยอ้อม ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตรา และกระจายรายได้แก่ท้องถิ่นรวมทั้งกระตุ้นการผลิต และธุรกิจบริการต่างๆ และยังสอดคล้องกับ นนลณีย์ วรจรัสวิทย์ และคณะ (2562) ที่กล่าวว่าการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้รายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัว และเมืองที่มีศักยภาพควรได้รับการสนับสนุนในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดผู้มาเยือนและกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่าย

2. การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในวัฒนธรรมและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งยังให้ชุมชนตระหนักและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งชุมชนต้องหาจุดเด่นอัตลักษณ์ของชุมชน นำเสนอวิถีอัตลักษณ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน สอดคล้องกับ Richards G. (2010) ที่กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการเพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาทักษะของนักท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้น ได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านกระบวนการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ เชษฐ์ นิมมาทพัฒน์ และคณะ (2558) กล่าวว่า การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนคือ การที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มารวมตัวกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจ หรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ

3. ประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยววิถีถิ่นทำให้เกิดประสบการณ์สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง เพราะนักท่องเที่ยวมาด้วยใจที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิต ได้รับประสบการณ์ที่มีความแตกต่างและซึมซับความสวยงามของธรรมชาติ การใช้ชีวิตที่เรียบง่ายของชุมชน และการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถได้รับประสบการณ์ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนทั้งการล่องแก่งแม่ละเมา การทำอาหารในไม้ไผ่ การจับปลา เก็บผักมาปรุงอาหารทาน การท่องเที่ยวชมบ้านเรือน และธรรมชาติสองข้างทางเข้าหมู่บ้าน และริมท่าน้ำหลาย ๆ ท่าน้ำ โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ นำเสนอเรื่องราวและคุณค่าผ่านการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ลงลึก เพื่อสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่าง เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2554) ที่กล่าวว่านักท่องเที่ยว และเจ้าของพื้นที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างกันผ่านการลงมือปฏิบัติซึ่งจะเป็นกระบวนการสำคัญ ที่จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน อันจะทำให้เกิดความเข้าใจอันลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยที่คุณสมบัติในเชิงพื้นที่ และ

กระบวนการนี้มีความสอดคล้องกับนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับ ภราเดช พยัฆวิเชียร (2542) และ ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน (2561) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมในส่วนของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นที่สุดคือการสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนส่งเสริม เพิ่มเติมในด้านเศรษฐกิจของชุมชนและสังคม องค์ประกอบความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ความไม่รู้ในด้านต่างๆ ถ้าชุมชนไม่มีความเข้มแข็งก็จะไม่มีการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดีที่ และจะเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์มั่นคงรวมถึงความก้าวหน้า นอกจากนั้นธุรกิจแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนจะต้องนำรายได้กลับคืนแก่ชุมชนท้องถิ่นเกิดประโยชน์ได้มากที่สุดร่วมกันกับผู้ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นจึงจะเกิดความมั่นคงในการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ควรมีการพัฒนาในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน และความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่น อีกทั้งยังให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมด้านประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถได้รับประสบการณ์ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยนักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำ นำเสนอเรื่องราวและคุณค่าจากการสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่าง เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้ร่วมวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของตนเองและชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือในการวางแผน และการดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางวัฒนธรรมของตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก คือ การอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล อีกทั้งยังมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา อาหาร บ้านเรือน ธรรมชาติ ความเชื่อ ประเพณีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ และเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ซึ่งยังไม่ได้มีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงลึกอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้ผู้ที่สนใจหรือนักท่องเที่ยวในการส่งต่อข้อมูลและสร้างการรับรู้สู่การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

2. ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ยังขาดอัตลักษณ์ที่ชัดเจนในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรมีการศึกษาเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและภาพจำให้กับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.trdnrru.net/img/poster1/project01.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 29 มีนาคม 2566).

ชัยรัตน์ จุสปาโล. (2561). **การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวภายใต้ อัตลักษณ์และวิถีของท้องถิ่นลุ่มน้ำทะเลสาบ: นครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://elibrary.trf.or. th/project_content.asp?PJID=RDG5950124. (วันที่ค้นข้อมูล : 29 มีนาคม 2566).

เชษฐ์ นิมมาทพัฒน์, สถิระ ราชรินทร์, อุดม แหวนคำ. (2558). **การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรมการเทศน์มหาชาติ จังหวัดน่าน – แขวงไชยบุรี สปป.ลาว.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://mcuir.mcu.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/338 (วันที่ค้นข้อมูล : 4 เมษายน 2566).

นนลณีย์ วรจรัสวิทย์, ภัทราวดี มากมี, พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2562). **การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตลุ่มแม่น้ำบางปะกง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://ojslib3.buu.in.th/index.php/search2/article/view/6357. (วันที่ค้นข้อมูล : 4 เมษายน 2566).

ปวีณา โทนแก้ว. (2542). **ความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบกิจกรรม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://repository.cmu.ac.th/handle/6653943832/21602 (วันที่ค้นข้อมูล : 3 เมษายน 2566).

พจนา สวนศรี. (2546). **การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ.** เอกสารการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 8-15. นทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภราเดช พยัฆวิเชียร. (2542). **นโยบายอุปสรรคของรัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** เชียงใหม่: บัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รพีพัฒน์ เกษโกศล. (2557). **การจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น ชุมชนเกาะศาลเจ้า และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รำไพร แก้วสุริยะ. (2549). **รูปแบบการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21.** กองส่งเสริมการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน. (2561). **การท่องเที่ยวชุมชน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.gsb.or.th/getattachment/36295a2d-1 (วันที่ค้นข้อมูล : 29 มีนาคม 2566).

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรอุมา เตพละกุล และธีระ สินเดชารักษ์. (2554). **ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ: องค์การบริการการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

องค์การบริหารส่วนตำบลพะวอ. (2554). **ข้อมูลทั่วไปของตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.pawor.go.th/condition.php (วันที่ค้นข้อมูล : 29 มีนาคม 2566).

Sirirat Manoi. (2019). **สวนป่าแม่ละเมา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://blog.chillpainai.com/post/2876/%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0 (วันที่ค้นข้อมูล : 31 มีนาคม 2566).

TAT Review Magazine. (2015). **Thai tourism scenario 2020.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.etatjournal.com. [in Thai] (วันที่ค้นข้อมูล : 29 มีนาคม 2566).

Vacationist. (2023). **ล่องแก่งแม่ละเมา ตำบลพะวอ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.vacationistmag.com/maelamao-tak/ (วันที่ค้นข้อมูล : 30 มีนาคม 2566).

Richards, G. (2010). **Creative To urism and Local Development.** in Wurzburger, R, et al.Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide.Santa Fe: Sunstone Press. (2011) . Creativity and Tourism: The State of the Art.Annals of Tourism Research, 38 (4), 1225-1253.

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

Guideline for the Tourism Development of Tha Phutsa Community, Khlong Khlung District, Kamphaeng Phet Province

ศรัตรา สุทธิประภา[1], โชติกา สาลาด[2], อาทิตา ไชยช่วย[3], กมลธร กาญจนพงศ์[4] และ ธนากร ทั่งเรือง[5]

Satha Suthiprapha, Chotika Salad, Artita Chaichuay, Gamontrorn Garnjanapong and Thanakorn Thangruang

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อวิเคราะห์ SWOT Analysis ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร และ 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษาเชิงเอกสาร ศึกษาในภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย กลุ่มตัวแทนภาครัฐในพื้นที่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้นำทางการท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน และกลุ่มสมาชิกในชุมชน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว โดยมีจุดแข็งคือมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและมีเส้นทางคมนาคมสะดวกสามารถเข้าถึงได้ง่าย และยังได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนในพื้นที่ โดยมีแนวทางพัฒนาการประกอบด้วย ด้านการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิต และด้านบริการและความปลอดภัย ซึ่งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชนได้นำผลการศึกษาเพื่อปรับใช้ในการวางแผน นโยบายกลยุทธ์ และการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ให้ชัดเจนและตรงทิศทางสู่ความยั่งยืน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การท่องเที่ยวชุมชน, ชุมชนท่าพุทรา

[1-5] หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research article aims to, 1) To study the context of Tha Phutsa Community, Khlong Khlung District, Kamphaeng Phet Province. 2) To SWOT Analysis of Tha Phutsa Community, Khlong Khlung District, Kamphaeng Phet Province, and 3) To guideline for the Tourism Development of Tha Phutsa Community, Khlong Khlung District, Kamphaeng Phet Province, by using qualitative research method from document study, field study was based on in-depth interviews with key informants with a semi-structured interview are: local government representatives, community leaders, tourism leaders, community entrepreneurs, and community members by using the purposive sampling for a content analysis. The results were found Tha Phutsa Community, Khlong Khlung District, Kamphaeng Phet Province it is a community with tourism potential. Its strengths are tourism resources, both natural and cultural, and convenient transportation routes that are easily accessible, and also received support from the local sector. The development guidelines include: tourism area management, public relations and marketing, cultural heritage protection and promotion, human resource development, economic, social, and quality of life management, services and safety. Actually, the tourism-related sectors, including government, private, academic, and community sectors, have applied the study results to planning, policies, strategies, and driving development to be clear and direct to sustainability

Keywords : Development Guidelines, Rural Tourism, Tha Phutsa Community

บทนำ

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากร อีกทั้งยังมีเสน่ห์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแต่ละแหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) ที่มุ่งสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวควบคู่ความยั่งยืนของเศรษฐกิจฐานราก โดยคนในชุมชนท้องถิ่นใช้ประโยชน์จากการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน อันได้แก่ วิถีไทยและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Local Experience) ส่งมอบเป็นประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดความรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวของคนในชุมชนท้องถิ่น นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ยุทธศักดิ์ สุภสร, 2565) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2544 - 2553) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2543 ได้กล่าวถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวโลก (World

Tourism Organization: WTO) ว่าจำนวนนักท่องเที่ยว ระหว่างประเทศทั่วโลกจะมีจำนวนถึง 1,000 ล้านคน และกล่าวถึงสถานการณ์นักท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับสองรองจากยุโรป สำหรับประเทศไทย WTO คาดการณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.9 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าการเติบโตของเอเชียแปซิฟิก (เบญจา จันทร และคณะ, 2548) จะเห็นได้ว่าการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ จนมาถึงปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวได้เสื่อมโทรมลง ซึ่งที่ผ่านมาการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เน้นแต่จำนวนนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ไม่เน้นการพัฒนาดูแลแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำลายป่าไม้ ขยะมูลฝอย ความแออัดของสิ่งก่อสร้างที่บดบังทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว การติดขัดของการจราจร ความเสื่อมโทรมของโบราณวัตถุ โบราณสถาน ตลอดจนค่านิยมของ ประชากรในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในทุกระดับต้องมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น โดยมีการกำหนดทิศทางและมาตรการที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน รวมทั้งป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชากรในชุมชน ทั้งนี้แนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น และเป็นการตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันจะต้องรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมและระบบนิเวศไว้ให้คนรุ่นหลังด้วย โดยการดำเนินการท่องเที่ยวที่เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ให้น้อยที่สุดเพื่อที่จะใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว และจะต้องเกิดการกระจายรายได้และการจ้างงานของคนในชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาวัฒนธรรม ระบบนิเวศ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นด้วย (เมษ์ธาวิน พลโยธี, สุธาธิณี หนูเนียม และสุวิชาดา สกุลวานิชเจริญ, 2565)

จากแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมจะส่งผลให้ชุมชนเกิดรายได้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่ดี โดยส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นประโยชน์ร่วมกัน เพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งสร้างพลังให้ชุมชน โดยให้อำนาจแก่ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้บริหารจัดการ ดำเนินงาน นำเสนอประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิต อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการให้บริการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือน โดยนำผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นมากระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตโดยนำภูมิปัญญาชาวบ้าน ความมีอัธยาศัยไมตรี วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนใน

ชุมชนมาเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ให้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและสามารถเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิต ชุมชนมีกลไกในการดำเนินงานขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยการมีการแต่งตั้งชุดคณะกรรมการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการโดยชุมชนจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหาโดยชุมชน ภายใต้แนวคิดการเป็นเจ้าของ (ธง คำเกิด และวัชรพันธ์ แสนสิทธ, 2562)

เทศบาลตำบลท่าพุทรา ตั้งอยู่ในเขตอำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ครอบคลุมบริเวณชุมชนบ้านท่าพุทรา ริมฝั่งซ้ายและฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ซึ่งเดิมเป็นชุมชนเล็ก ๆ มีต้นพุทราขึ้นหนาแน่น ประชาชนได้เข้ามาบุกเบิกเป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่าน้ำและอาศัยเรือสัญจรไปมาทางแม่น้ำปิงประกอบอาชีพค้าขายและทำนาทำไร่ ดังนั้นหมู่บ้านท่าพุทรา จึงเป็นพื้นที่บริเวณที่ลุ่มชายฝั่งแม่น้ำปิง มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบแนวขนานไปตามลำแม่น้ำปิงฝั่งตะวันตก ทำให้มีทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความโดดเด่นสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของจังหวัดกำแพงเพชรได้ (เทศบาลตำบลท่าพุทรา(1), 2566, และ มะลิ ทิพโอสถ, 2565)

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นบทสรุปอันสำคัญในการศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในทุกระดับสามารถนำผลการศึกษาเพื่อปรับใช้ในการวางแผน นโยบาย กลยุทธ์ และการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ให้ชัดเจนและตรงทิศทางสู่ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อวิเคราะห์ SWOT Analysis ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคชุมชนได้นำผลการศึกษาเพื่อปรับใช้ในการวางแผน นโยบาย กลยุทธ์ และการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ให้ชัดเจนและตรงทิศทางสู่ความยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาเชิงเอกสาร (Document Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัย หนังสือ ตำราเอกสาร โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คณะผู้วิจัย

ได้ทำการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ เพื่อสรุปและกำหนดเป็นข้อมูลในการจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

2) ศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบของความสัมพันธ์และกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนท่าพุทรา ทั้งในระดับนโยบายประชาชนชุมชน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ การสำรวจพื้นที่ (Field Survey) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interviews) และการจัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Key Informant) เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นและทำการวิเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทราต่อไป

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การวิจัยเป็นการศึกษาในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 30 คน ดังนี้ (1) กลุ่มตัวแทนภาครัฐในพื้นที่ จำนวน 3 คน (2) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน (3) กลุ่มผู้นำทางการท่องเที่ยว จำนวน 6 คน (4) กลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน จำนวน 8 คน และ (5) กลุ่มสมาชิกในชุมชน จำนวน 10 คน

4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสำรวจบริบทพื้นที่ชุมชนท่าพุทรา ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (2) การสัมภาษณ์คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interviews) (3) แบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open Ends Question) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพการพัฒนา และ (4) ประเด็นการสนทนากลุ่มในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) (2) ลงพื้นที่ชุมชนเพื่อสำรวจเก็บข้อมูลบริบทของชุมชนท่าพุทรา (3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) (4) จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) (5) การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่ได้ มาตรวจสอบความถูกต้อง คัดกรองข้อมูลและจัดแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ค้นพบ (Topic) แล้วนำมาพรรณนาเชิงอุปนัย (Inductive)

ผลการวิจัย

1. บริบทพื้นที่ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ภาพที่ 1 บริบทพื้นที่ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2566)

เทศบาลตำบลท่าพุทรา ตั้งอยู่ในเขตอำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ครอบคลุมบริเวณชุมชนบ้านท่าพุทรา ริมฝั่งซ้ายหรือฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ซึ่งเดิมเป็นชุมชนเล็ก ๆ มีต้นพุทราขึ้นหนาแน่น ประชาชนได้เข้ามาบุกเบิกเป็นที่อยู่อาศัยเป็นหมู่บ้านท่าน้ำและอาศัยเรือสัญจรไปมาทางแม่น้ำปิงประกอบอาชีพค้าขายและทำนาทำไร่ ชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านท่าพุทรา" เป็นพื้นที่บริเวณที่ลุ่มชายฝั่งแม่น้ำปิง มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบแนวขนานไปตามลำแม่น้ำปิงฝั่งตะวันตก ต่อมาชุมชนเจริญขึ้น กระทรวงมหาดไทยได้ยกฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น "สุขาภิบาลท่าพุทรา" ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 28 มีนาคม 2506 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 80 ตอนที่ 37 ลงวันที่ 16 เมษายน 2506 และปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 (เทศบาลตำบลท่าพุทรา(1)(2), 2566, และมะลิ ทิพโอสถ, 2565) ซึ่งการศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทุนทางธรรมชาติ ชุมชนท่าพุทรามีป่าไม้เด่น ๆ คือ ต้นพุทรา แต่ในปัจจุบันจำนวนต้นพุทราได้ลดลงจำนวนมาก แม่น้ำ "บ้านท่าพุทรา" เป็นพื้นที่บริเวณที่ลุ่มชายฝั่งแม่น้ำปิง มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบแนวขนานไปตามลำแม่น้ำปิงฝั่งตะวันตก บรรยากาศ อุณหภูมิ เฉลี่ย 30 องศาเซลเซียสและมีฝนตกกระจายตลอดทั้งเดือน พฤษภาคม – ตุลาคม

ทุนทางวัฒนธรรม รูปปั้นของหลวงพ่อสว่าง (พระวิบูลวชิรธรรม) ณ วัดคฤหบดีสงฆ์ (วัดท่าพุทรา) และวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย ภาษาถิ่น และขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีต่างๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นชาวบ้านท่าพุทรา

ทุนทางความรู้และภูมิปัญญา คุณมะลิ ทิพโอสถ เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านท่าพุทรามาตั้งแต่กำเนิด ปัจจุบันอายุ 60 ปี และปัจจุบันดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) เป็นผู้มีความรอบรู้ในพื้นที่ชุมชนท่าพุทรา โดยสามารถอธิบายบอกความเป็นมาของชุมชนบ้านท่าพุทราแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้ อีกทั้งยังเป็นจิตอาสาของชุมชน เช่น การทำความสะอาดชุมชน การให้ความรู้นักท่องเที่ยว เป็นต้น

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรกล้วยไข่ ตำบลท่าพุทรา หนึ่งในพื้นที่อนุรักษ์กล้วยไข่ เนื่องจากมีภูมิอากาศและสภาพดินที่มีแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการปลูกกล้วยไข่ อีกทั้งมีการคัดเลือกพันธุ์ การดูแลรักษา มีกรรมวิธีการผลิตที่ได้มาตรฐานทำให้กล้วยไข่กำแพงเพชรมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์จึงได้ขึ้นทะเบียนให้กล้วยไข่กำแพงเพชรเป็นสินค้า GI (Geographical Indication) กลุ่มแม่บ้านจึงได้นำกล้วยไข่สุกมาเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูปเป็น สินค้าต่างๆ ผลิตภัณฑ์ภายใต้แบรนด์ ได้แก่ (1) ข้าวเกรียบกล้วยไข่ (2) น้ำพริกกล้วยไข่ (3) กล้วยอบแดด (4) คุกกี้แป้งกล้วยไข่ (5) ทองม้วน-ทองพับกล้วยไข่ โดยได้รับรางวัลการันตีจาก GI และ GAP (คนหาบกล้วย ตำบลท่าพุทรา, 2566)

ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประวัติ หลวงพ่อสว่าง (พระวิบูลวชิรธรรม) วัดคฤหบดีสงฆ์ (วัดท่าพุทรา) หลวงพ่อสว่าง เป็นบุตรของขุนเจริญสวัสดิ์ (เจริญ เจริญศรี) กำนันตำบลท่างิ้ว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ กับคุณแม่หอม เจริญศรี เกิดเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2426 ตรงกับขึ้น 12 ค่ำ เดือน 7 ปีมะแม เป็นบุตรคนสุดท้ายที่เป็นชายส่วนคนก่อน ๆ ล้วนเป็นหญิง ประชาชนเชื่อว่ามงคลวัตถุทางด้านคงกระพันชาตรีแล้ว ทางด้านโชคลาภ มหาเสน่ห์ เมตตา หมานิยม ท่านก็ทำไว้ เช่น เหรียญขวัญถุง นางกวักมหาลาภ ค้าขายร่ำรวยที่ทำขึ้นจากผงยันต์มหาราช ตรีนิสิงเห ว่านมหาลาภ ว่านมหาเสน่ห์ ว่านสาวหลง และไปเรียนวิชากับพระอาจารย์ที่แก่กล้าในวิทยาอาคม เช่น วิชาหินเบาให้ร่างกายเป็นชาตรีกับ และผู้ที่มีวัตถุมงคลของหลวงพ่อสว่าง หากประสบอุบัติเหตุรถคว่ำ รถจะพังยับเยิน แต่ผู้มีวัตถุมงคลของหลวงพ่อสว่างไม่เป็นไร เช่นเดียวกับผู้มีวัตถุมงคลของหลวงพ่อสว่าง ถูกยิงด้วยกระสุนปืน เหรียญวัตถุมงคลของหลวงพ่อสว่างแสดงปฏิหารย์ เข้ารับกระสุนปืนแทนทำให้ผู้ถูกยิงปลอดภัยอย่างเหลือเชื่อเป็นต้น

เทศกาลงานประเพณี เปลี่ยนผ้าไตรจีวรสรีระสังขารหลวงปู่วิบูลวชิรธรรม“วัดคฤหบดีสงฆ์” หมู่ที่ 3 ตำบลท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งทางคณะกรรมการของวัดและลูกศิษย์ได้มีการเปลี่ยนผ้าไตรจีวรสรีระสังขารของอดีตเจ้าอาวาสเป็นประจำทุกปี ในช่วงเดือนมกราคม โดย “หลวงปู่วิบูลวชิรธรรม” หรือ (หลวงพ่อสว่าง อุตตะโร) “เหรียญปลอดภัย” มีพุทธคุณด้านแคล้วคลาดปลอดภัย โดยได้มรณะภาพละสังขาร ไปเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520 สิริอายุ 94 ปี 7 เดือน 25 วัน 74

พรรษา จนถึงปัจจุบันได้มรณะภาพไป 46 ปีแล้ว โดยสรีระสังขารของหลวงปู่วิบูลวชิรธรรมนั้นยังคงเดิมไม่เน่าเปื่อยสลายไปตามการเวลา (Vsport News Online, 2566)

อัตลักษณ์ของชุมชน ชุมชนทางวัฒนธรรม ซึ่งในทุก ๆ ปีของเดือนมกราคม โดยหนังสือพิมพ์สี่ทิศ สื่อท้องถิ่นเมืองกำแพงเพชร (2564) กล่าวว่ามีการจัดงานเปลี่ยนผ้าไตรจีวรสรีระสังขารหลวงปู่วิบูลวชิรธรรม (หลวงพ่อสว่าง) ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวมากมายต่างถิ่นเดินทางมากราบไหว้ขอพรและเที่ยวงานวัดร่วมกิจกรรมต่างของทางวัดเพราะคนในพื้นที่และผู้ที่ศรัทธาในหลวงปู่วิบูลวชิรธรรมเชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ด้านแคล้วคลาดปลอดภัยซึ่งจากคนในพื้นที่เล่าว่าหลวงปู่วชิรธรรมได้ไปเรียนวิชาต่าง ๆ จากหลวงพ่อเดิม วัดหนองโพธิ์ หลวงพ่อสว่างเป็นพระนักแหล่ด้วยมีสำเนียงไพเราะเป็นที่ชื่นชอบของญาติโยม ท่านจึงรับนิมนต์ไปเทศแหลในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคกลาง เช่น ที่อยุธยา ปทุมธานี กรุงเทพฯ สุพรรณบุรี ชัยนาท นครสวรรค์ เป็นต้น และไปเรียนวิชากับพระอาจารย์ที่แก่กล้าในวิทยาอาคมขลังในจังหวัดเหล่านั้น เช่น วิชาหินเบาให้ร่างกายเป็นชาตรีกับ หลวงปู่กลั่นวัดพระญาติ เป็นวิชาที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเจ้าใช้ในการตีค่ายพม่าทรงพระแสงดาบคาบ ค่าย นำปืนตีพม่า ถูกตัดท่อนซุงทิ้งต้องพระองค์ตกค่ายลงไปไม่เป็นไร และตีค่ายพม่าจนสำเร็จกอบกู้เอกราชให้แก่ชาติไทย วิชานี้ของหลวงพ่อสว่าง ใช้กับวัตถุมงคลผู้ประสบอุบัติเหตุรถคว่ำทุกรายรถจะพังยับเยิน แต่ผู้มีวัตถุมงคลของหลวงพ่อสว่างไม่เป็นไร วิชาฝังตะกรุดเช่นเดียวกับ อาจารย์เฮง ไพรวัลย์ วิชาฝังเข็มอาจารย์ฟ้อน ดีเสมอ ผู้มีวัตถุมงคลของหลวงพ่อสว่าง ถูกยิงด้วยกระสุนปืน เหรียญวัตถุมงคลของหลวงพ่อสว่างแสดงปาฏิหาริย์ เข้ารับกระสุนปืนแทนทำให้ผู้ถูกยิงปลอดภัยอย่างเหลือเชื่อ และเหตุการณ์ชาวบ้านถูกคนร้ายขโมยรถวิ่งผ่านหน้าท่าพุทรา รถยนต์วิ่งกลับและเครื่องดับคนร้ายขโมยรถเราไปไม่ได้ และหลวงพ่อสว่างเรียนวิชามหาอุดเช่นเดียวกับหลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า ทำให้กระสุนปืนด้าน ลั่นไกกระสุนไม่ออกจากลำกล้อง วิชาแคล้วคลาด ทำให้ผู้มีวัตถุมงคลของหลวงพ่อสว่าง ถูกยิงด้วยปืนในระยะประชิดตัว ลูกกระสุนออกจากลำกล้องแต่กระสุนโค้ง ยิงหมดกระสุนในรังเพลิงแต่ไม่ถูกตัวผู้ยิง เป็นต้น (เว็บ-พระ.คอม, 2564)

การสืบสานวัฒนธรรมการสักการะหลวงพ่อสว่าง (วิบูลวชิรธรรม) “วัดคฤหบดีสงฆ์” หมู่ที่ 3 ตำบลท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีการสักการะตามขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เตรียมกาย ใจ ให้พร้อม ขั้นตอนที่ 2 นำดอกบัวขึ้นไปสักการะพระพุทธรูป จากนั้นทำบุญใส่บาตรพระประจำวันเกิด ซึ่งเชื่อว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์ และช่วยหนุนดวงเสริมความมั่นคงในชีวิต ขั้นตอนที่ 3 นำดอกบัวขึ้นไปสักการะหลวงพ่อสว่าง(วิบูลวชิรธรรม) ขั้นตอนที่ 4 อธิษฐานจิตตามความปรารถนา สิ่งที่เด่น ๆ ทุก ๆ คนต้องขอพร คือ การเดินทาง ความปลอดภัย ซึ่งทางคณะกรรมการของวัดและลูกศิษย์ ได้มีการเปลี่ยนผ้าไตรจีวรสรีระสังขารของอดีดเจ้าอาวาสเป็นประจำทุกปี ในช่วงเดือนมกราคมเพื่อให้คนรุ่นหลังได้กราบไหว้บูชาและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและทำให้ชุมชนสามัคคีกัน

ของที่ระลึก จากความศรัทธาหลวงปู่วิบูลวชิรธรรม (หลวงพ่อสว่าง) จึงได้สร้างเหรียญปลอดภัย และเหรียญที่ระลึกรูปเหมืององค์ท่านขนาดต่าง ๆ นอกจากเหรียญ ยังมีผ้ายันต์ ธงทิว และ

ยันต์หนังเสือ ซึ่งเป็นสิ่งของที่ระลึก เพื่อนำไปใช้ทางเมตตา ทางแคล้วคลาด ทางมหาอำนาจ ทางมหาอุด และทางคงกระพันชาตรี

การส่งเสริมสินค้าชุมชน ปัจจุบันชุมชนยังคงมีการถ่ายทอดเกร็ดความรู้ให้กับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมงานวิทยากรการส่งเสริมกล้วยไข่ การปลูกกล้วยไข่กำแพงเพชร ณ สถานที่ กศน. อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดรายได้อย่างยั่งยืน **โดยมีช่องทางการจัดจำหน่าย**ผ่านสื่อออนไลน์ อาทิ เว็บไซต์ (www.web-pra.com) เพจเฟสบุ๊ค (คนหาบกล้วย ตำบลท่าพุทรา) ไลน์ อินสตาร์แกรม ติ๊กต๊อก หรือสามารถโทรติดต่อได้ที่เบอร์ 0823932748 และ 0623674967

2. การวิเคราะห์ SWOT Analysis ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) ได้แก่ โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) โดยสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การวิเคราะห์ SWOT Analysis ชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
(1) เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (2) เป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีมากถึง 616 ครัวเรือน ทำให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและอบอุ่น (3) มีตลาดสดของชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าในชุมชน (4) มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ชุมชน (5) เป็นชุมชนที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัยเนื่องด้วยเป็นหมู่บ้านอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายผลเรือน (อปพร.) (6) มีปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น (7) มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนคือสรีระหลวงพ่อวิบูลวชิรธรรม ณ วัดคฤหัสถ์บดีสงฆ์ (8) มีสนามกีฬาขนาดใหญ่ที่เหมาะแก่การทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (9) ชุมชนติดถนนทางหลวง หมายเลข 1 นครสวรรค์-กำแพงเพชร ทำให้การคมนาคมสะดวก	(1) ชุมชนยังไม่พร้อมในด้านการบริการทางการท่องเที่ยว (2) ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน (3) ไม่มีแผนผังแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน (4) ถนนบางสายภายในชุมชนยังขาดการปรับปรุงดูแลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (5) แหล่งจำหน่ายสินค้าที่ระลึกกระจายอยู่ห่างกัน (6) การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวยังไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย (7) ยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ เป็นต้น (8) ไม่มีบริการขนส่งภายในชุมชนให้นักท่องเที่ยวใช้บริการ

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
(1) ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและท้องที่ (2) หน่วยงานภาครัฐให้การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น (3) รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับชุมชนฐานราก (4) เส้นทางคมนาคมสะดวกสบายอยู่ติดกับทางหลวงแผ่นดินสายนครสวรรค์-กำแพงเพชร (5) แนวโน้มการท่องเที่ยวเริ่มให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้น	(1) ภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน (2) ความตรึงเครียดทางการเมือง และภาวะเศรษฐกิจถดถอย (3) งบประมาณในการพัฒนาที่จำกัดโดยต้องเลือกพื้นที่ที่จำเป็นที่สุดในการพัฒนา (4) ภาวะโลกร้อน (5) ขาดไฟฟ้าตามถนนบางสายภายในเขตชุมชน (6) ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม (7) ภาพลักษณ์ของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรงติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า จุดแข็ง คือเป็นชุมชนที่มีขาดใหญ่อยู่ติดกับถนนทางหลวงหมายเลข 1 นครสวรรค์-กำแพงเพชร ซึ่งมีความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม มีปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีตลาดสดของชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าในชุมชน มีสนามกีฬาขนาดใหญ่ที่เหมาะแก่การทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว จุดอ่อน คือ ชุมชนยังไม่พร้อมในด้านการบริการทางการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวยังไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โอกาส คือ แนวโน้มการท่องเที่ยวเริ่มให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้น จึงได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและท้องที่ และอุปสรรค คือ ภาพลักษณ์ของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรงติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 และความตรึงเครียดทางการเมือง ทำให้ภาวะเศรษฐกิจถดถอย อีกทั้งภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

3.1 ด้านการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนจะต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจนในการจัดการบริหารด้านทรัพยากรทางธรรมชาติภายในชุมชน คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและช่วยเหลือซึ่งกันและกันและจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนที่มีความชำนาญการในด้านข้อมูลพื้นที่แหล่งชุมชนสามารถประสานงานกับภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้ามาสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อทำให้ผู้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวร่วมกันปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อเป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

3.2 ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ควรมีการตลาดเชิงรุกในช่องทางที่หลากหลายและสามารถ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชน ควรมีการสอดแทรกข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว ในชุมชนที่สำคัญ และควรมีการกำหนดแผนการตลาดด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และกำหนดเข้าในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

3.3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม โดยผู้นำชุมชนควรมีการดำเนินการประสานงานแก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการพัฒนาการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนและการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการเน้นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างชุมชน และนักท่องเที่ยว

3.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร ชุมชนควรให้สมาชิก กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน เยาวชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพิ่มศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การเป็นเป็นเจ้าบ้านที่ดี การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว การนำชม สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

3.5 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต โดยชุมชนควรจัดให้มีการกระจายรายได้และ ผลประโยชน์แก่กลุ่มอาชีพอย่างทั่วถึง มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการจัดระบบบัญชีการเงินอย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้สมาชิกได้รับผลปะโยชน์อย่างทั่วถึง เพื่อนำไปสู่การยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและท้องถิ่น

3.6 ด้านบริการและความปลอดภัย การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวต้องเกิดจากความร่วมมือที่เข้มแข็งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น ในส่วนของภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำผิดอย่างจริงจัง เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายกับการท่องเที่ยวจะช่วยลดความรุนแรงของปัญหาได้และพัฒนาระบบความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อป้องกันและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ได้แก่ กล้องวงจรปิด การติดตั้งไฟฟ้าในสถานที่ท่องเที่ยวให้เพียงพอ พัฒนากลไกและช่องทางการรับแจ้งเหตุ รวมถึงกลไกในการตอบสนองต่อปัญหาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ได้พัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตโดยนำภูมิปัญญาจากชุมชน ความมีอัธยาศัยไมตรี วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนในชุมชนมาเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สามารถเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนท่าพุทรา และพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิต การดำเนินงานขับเคลื่อนรูปแบบการบริหารจัดการ จากการร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมแก้ปัญหาโดยชุมชน ภายใต้แนวคิดการเป็นเจ้าของ ซึ่งสอดคล้องกับ อนุชา ม่วงใหญ่ (2559) ที่กล่าว

ว่าแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในศตวรรษ ที่ 21 เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา โดยการเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้บริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของตนเองและชุมชน โดยการพัฒนาจะต้องสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคง เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและท้องถิ่นอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า จุดแข็ง คือเป็นชุมชนที่มีขาดใหญ่อยู่ติดกับถนนทางหลวงหมายเลข 1 นครสวรรค์-กำแพงเพชร ซึ่งมีความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม มีปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีตลาดสดของชุมชนเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าในชุมชน มีสนามกีฬาขนาดใหญ่ที่เหมาะแก่การทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว จุดอ่อน คือ ชุมชนยังไม่พร้อมในด้านการบริการทางการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวยังไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โอกาส คือ แนวโน้มการท่องเที่ยวเริ่มให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้น จึงได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและท้องที่ และอุปสรรค คือ ภาพลักษณ์ของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรงติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 และความตรึงเครียดทางการเมือง ทำให้ภาวะเศรษฐกิจถดถอย อีกทั้งภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกานต์มณี ไวยครุฑ, ธีรพงษ์ น้อยบุญยะ และพัชราภรณ์ จันทรฆาฎ (2654) ที่กล่าวว่าจุดแข็งของชุมชนที่ศึกษา พบว่า 1) ชุมชนมีภูมิปัญญาด้านอาชีพเกษตรกร 2) ชุมชนมีภูมิปัญญาด้านการทำขนมไทย อาหารไทย 3) ชุมชนมีภูมิปัญญาด้านการจักสาน 4) ชุมชนมีโฮมสเตย์ในชุมชน 5) ชุมชนมีความสามัคคี 6) ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเช่นข้าวกล้วย ในด้านจุดอ่อน พบว่า 1) ชุมชนไม่มีการรวมตัวกันในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) ชุมชนขาดความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน 3) ชุมชนไม่มีนักสื่อความหมายในชุมชน 4) ชุมชนไม่มีเงินทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในด้านอุปสรรค 1) ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐ 2) ขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ 3) ภาวะโรคระบาด Covid 2019 4) ชุมชนไม่มีภาคีเครือข่าย และในด้านโอกาส 1) ชุมชนมีภูมิศาสตร์ที่สวยงามติดแม่น้ำและมีแหล่งน้ำตลอดทั้งปี 2) การคมนาคมสะดวกสบาย 3) อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลัก และ 4) ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับวิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง, กอแก้ว จันทร์กิ่งทอง, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด, ดวงฤดี อุทัยหอม และนิศาชล สกุลชาญณรงค์ (2561) ที่กล่าวว่าจุดแข็งของการท่องเที่ยวชุมชน คือ การรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ดี ทำให้สามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้รวมถึงการให้บริการด้วยความจริงใจและมีอัธยาศัยที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ในขณะที่จุดอ่อนของ คือ ขาดความสามารถในการแข่งขันและขาดการประชาสัมพันธ์ในโลกออนไลน์เพื่อเข้าถึงลูกค้าในต่างประเทศ ในขณะที่โอกาส คือ ตลาดการท่องเที่ยวชุมชนยังสามารถเติบโตได้อีกมาก และในส่วนของอุปสรรค คือ ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันของชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับวิทวัส ขุนหน, สุภาวดี พรหมบุตร และปุณยวีร์ หนูประกอบ (2563) ที่กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีจุดแข็ง คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร และมีเส้นทางคมนาคมรองรับหลายสายจึงสะดวกต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว จุดอ่อน คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่ขาดความพร้อมด้านงบประมาณและความรู้เกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวทำให้ต้องรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐเป็นหลัก โอกาส คือ ระบบสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยในปัจจุบันเป็นทางเลือกของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการได้ และอุปสรรค คือ เป็น แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่มีปัญหาด้านการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย ด้านการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิต ด้านบริการและความปลอดภัย ซึ่งสอดล้องกับ ธนากร ทั่งเรือง, สุภาภรณ์ บุญทองเถิง และรณันธร พลชาติ (2564) ที่กล่าวว่าแนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชน จะประกอบด้วย พื้นที่ภูมิลำเนา พื้นที่ระหว่างการเดินทาง พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2556) ที่กล่าวว่าแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงศักยภาพการปรับปรุงความสะอาดและปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามและสร้างสร้างจิตสำนึกให้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก จัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติและมีการจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และด้านการพัฒนาการตลาด จัดทำเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เน้นกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย การจัดทำคู่มือ แผ่นพับ ใบปลิว และพัฒนาเว็บไซต์สำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ ธง คำเกิด และวัชรพันธ์ แสนสิทธิ์ (2562) และ วิทวัส ขุนหน, สุภาวดี พรหมบุตร และปุณยวีร์ หนูประกอบ (2563) ที่กล่าวว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตโดยนำภูมิปัญญาชาวบ้าน ผ่านความมีอัธยาศัยไมตรี วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนในชุมชนมาเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ให้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและสามารถเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิต ชุมชนมีกลไกในการดำเนินงานขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการโดยชุมชนจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา ภายใต้แนวคิดชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ควรพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ โดยการดึงเยาวชนและคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวให้มากขึ้น พร้อมทั้งการถ่ายทอดคุณค่าประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

2) หน่วยงานภาครัฐ ควรเข้ามามีบทบาทในด้านการสนับสนุนงบประมาณ ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา

3) ควรมีการทำการตลาดเชิงรุกในช่องทางที่หลากหลาย และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับชุมชน และควรยกระดับมาตรฐานการบริการและมาตรฐานของสินค้าแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนท่าพุทรา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) ควรทำการวิจัยด้านกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทราในรูปแบบการสื่อสารทางการตลาด และความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะที่มีคุณภาพเหมาะสมกับชุมชน เพื่อหา แนวทางและหรือกลยุทธ์ด้านการตลาดในการช่วยสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว

2) ควรมีการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมของบุคลากรทางการท่องเที่ยวชุมชนท่าพุทรา เพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ปราชญ์ชุมชน และนักสื่อความหมาย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กานต์มณี ไวยครุฑ, ธีรพงษ์ น้อยบุญญะ และพัชราภรณ์ จันทรฆาฎ. (2564). **กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรชุมชนตำบลกระแชง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 23(1).

คนหาบกล้วย ตำบลท่าพุทรา. (2566). **กิจกรรมตำบลท่าพุทรา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.facebook.com/9TOY9. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2566).

เทศบาลตำบลท่าพุทรา(1). (2566). **ข้อมูลเทศบาลตำบลท่าพุทรา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.thaputsa-kpp.go.th/index.php. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2566).

เทศบาลตำบลท่าพุทรา(2). (2566). **เทศบาลตำบลท่าพุทรา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.facebook.com/thaputsaSubdistrictMunicipality. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2566).

ธง คำเกิด และ วัชรพันธ์ แสนสิทธ. (2562). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางแม่หม้ายตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.** วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ. 1(3).

ธนากร ทั่งเรือง, สุภาภรณ์ บุญทองเถิง และ รณันธร พลชาติ. (2564). **แนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนห้วยปางสา อำเภอเมือง จังหวัดตาก.** ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 7 “นวัตกรรมในการดูแลสุขภาพ” วันเสาร์ที่ 29 พฤษภาคม 2564 ณ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก. หน้า 1394-1411.

เบญจา จันทร และคณะ. (2548). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี.** รวมบทความการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. หน้า 91-100.

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). **การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปรัง อำเภอควนโดนและบ้านโตนปาหนันอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล.** มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เมษ์ธาวิน พลโยธี, สุธาธิณี หนูเนียม และสุวิชาดา สกุลวานิชเจริญ. (2565). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.** วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 18(1).

มะลิ ทิพโอสถ. (2565). **บริบทชุมชนท่าพุทรา.** บทสัมภาษณ์สมาชิกสภาเทศบาลท่าพุทรา (ส.ท. ท่าพุทรา). วันที่สัมภาษณ์ 15 มีนาคม 2566

ยุทธศักดิ์ สุภสร. (2565). **รายงาน ททท.ประจำปี 2565**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.tat.or.th/th. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2566).

วิทวัส ขุนหน, สุภาวดี พรหมบุตร และ ปุณยวีร์ หนูประกอบ. (2563). **การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน.** วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง, กอแก้ว จันทร์กิ่งทอง, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด, ดวงฤดี อุทัยหอม และนิศาชล สกุลชาญณรงค์ (2561). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดสงขลา.** การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11.

เว็บ-พระ.คอม. (2564). พระเครื่องที่ทันสมัยที่สุดในประเทศไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.web-pra.com (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2566).

หนังสือพิมพ์สี่ทิศ สื่อท้องถิ่นเมืองกำแพงเพชร. (2564). พุทธาภิเษกวัตถุมงคล หลวงพ่อสว่าง อุตตโร (พระวิบูลวชิรธรรม). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://4sritit.net/?p=1195 (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2566).

อนุชา ม่วงใหญ่. (2559). **แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น "ในศตวรรษที่ 21".** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/view/70878/58925. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2566).

Vsport News Online. (2566). **กำแพงเพชร-เปลี่ยนผ้าไตรจีวรสรีระสังขาร หลวงปู่วิบูลวชิรธรรม "วัดคฤหบดีสงฆ์".** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.vsportkamphaeng.com/post/9383 (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2566).

ความสำเร็จทางธุรกิจโดยการจัดการความเสี่ยงด้านสินค้าคงเหลือ ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

Business Success by Inventory Risk Management in the Digital Economy

กมลวรรณ ศิริจันทร์ชื่น[1], วรศักดิ์ หงษ์สุวรรณ[2] และ พฤกษา พึ่งจิตต์ประไพ[3]
Kamonwan Sirichanchuen, Worasak Hongsuwan and Pruksa Puengjitpraphai

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกิดใหม่เห็นความสำคัญในการจัดการความเสี่ยงสินค้าคงเหลือ ซึ่งมีความสำคัญมากในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจเกิดใหม่ประสบความล้มเหลวประมาณ ร้อยละ 90 และยังพบว่าผู้ประกอบการในประเทศไทยขาดความสามารถในการสร้างนวัตกรรม จึงมีความจำเป็นต้องเร่งพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจเกิดใหม่ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่องก็ยังประสบความล้มเหลว เนื่องจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มีความเสี่ยงสำคัญประกอบด้วย 4 ด้าน คือความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานความเสี่ยงด้านการตลาด และความเสี่ยงด้านการเงิน

นอกจากนี้ บทความวิชาการนี้ได้นำเสนอกรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงของ COSO-ERM 2017 เพื่อช่วยให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ประสบความสำเร็จตลอดจนเสนอกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัยในอนาคต เพื่อศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงของ COSO-ERM 2017 เพื่อสร้างความยั่งยืนของธุรกิจเกิดใหม่ในประเทศไทย

คำสำคัญ : การจัดการความเสี่ยงด้านสินค้าคงเหลือ, กรอบการจัดการความเสี่ยง COSO-ERM 2017

Abstract

This academic article aims to make new entrepreneurs realize the importance of inventory risk management. which is very important in the digital economy era especially from the literature review, it was found that Approximately 90% of entrepreneurs from business fail, and it is also found that entrepreneurs in Thailand lack the ability to innovate. Therefore, it is necessary to accelerate the development of

[1] อาจารย์ สาขาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ จังหวัดลำพูน
[2] อาจารย์ สาขาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ จังหวัดลำพูน
[3] อาจารย์ สาขาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ จังหวัดลำพูน

innovation capability. To create a competitive advantage of emerging businesses. However, despite the continuous development of new products, it still fails. Due to the development of new products, there are 4 major risks, namely technology risks: operational risk, market risk and financial risks.

In addition, this paper presents a conceptual framework for risk management of COSO-ERM 2017 to facilitate the successful development of new products, as well as a framework for future research. To study the application of the COSO-ERM 2017 risk management framework to create the sustainability of emerging businesses in Thailand.

Keyword : Inventory Risk Management, Enterprise Risk Management COSO 2017

บทนำ

จากการรายงานของ Mason (2019) ซึ่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจเกิดใหม่ ทั่วโลก ในปี ค.ศ. 2019 พบว่ามีธุรกิจเกิดใหม่ประมาณ 137,000 รายต่อวัน หรือประมาณ 50 ล้านรายต่อปี อย่างไรก็ตามรายงาน ดังกล่าวระบุว่า ธุรกิจ มีอัตราความล้มเหลว ประมาณ 90% อาจกล่าวได้ว่าอาจล้มเหลว ประมาณ 123,300 ราย ในแต่ละวัน นอกจากนี้ รายงานแสดงให้เห็นอัตราความล้มเหลวของแต่ละอุตสาหกรรมแตกต่างกัน จะเห็นว่าอัตราความล้มเหลวสูงสุดคือธุรกิจกลุ่มสื่อสาร (Information) รองลงมาคือธุรกิจกลุ่มก่อสร้างและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Construction and Manufacturing) ตามลำดับ

นอกจากนี้ รายงานดังกล่าวยังได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของ ธุรกิจ ที่ส่งผลต่อความล้มเหลว และความสำเร็จ ซึ่งมีข้อสรุปดังนี้

ความล้มเหลวของ ธุรกิจ เนื่องจากสาเหตุ 4 ประการ ดังนี้

1. ขาดความสามารถ (Incompetence) ในเรื่องสำคัญ 3 ประเด็น คือ 1) การกำหนดราคาสินค้า 2) การชำระภาษี และ 3) การวางแผนในการทำงาน

2. ขาดประสบการณ์ด้านสินค้า (Lack of experiences in line goods) เช่น นำวัสดุด้อยคุณภาพมาผลิตสินค้า ไม่รู้จักผู้จัดหาวัตถุดิบ

3. ขาดประสบการณ์ในการบริหาร (Little experience) ผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในการบริหารเพียงเล็กน้อยนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด

4. ปัญหาส่วนตัว (Personal problems) ผู้ประกอบการของธุรกิจstartup มีปัญหาส่วนตัวในหลายกรณี เช่น ปัญหาจากที่ปรึกษาครอบครัวหรือเพื่อน และความกดดันจากครอบครัวเกี่ยวกับเงินและเวลา

ความสำเร็จของ ธุรกิจ เนื่องจากสาเหตุ 4 ประการ ดังนี้

1. มีการตลาดที่ดี (Market) แม้ว่าจะออกแบบผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการไว้แล้วอย่างดี แต่บริษัทมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

2. มีความก้าวล้ำทันสมัย (Disruptive) การคาดการแผนงานของคู่แข่งขัน และฟังความต้องการของลูกค้า

3. มีความมุ่งมั่น (Persistence) ผู้ประกอบการที่ดีจะต้องไม่ย่อท้อเมื่อเข้าสู่ธุรกิจแล้วจะมีธุรกิจอื่น ๆ จำนวนมากที่เข้ามาทำให้ธุรกิจต้องล้มเหลว ดังนี้ผู้ประกอบการจะต้องมีความเข้มแข็งและอดทน

4. มีที่ปรึกษาที่ดี (Mentors) ที่ปรึกษาที่มีทักษะและประสบการณ์จะช่วยให้แนวทางธุรกิจประสบความสำเร็จในช่วงต้น ๆ และในช่วงที่ธุรกิจมีการเติบโต

จากรายงานดังกล่าวจะเห็นว่าความมุ่งมั่นของผู้ประกอบการ การมีความคิดที่ก้าวล้ำทันสมัย ปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการมีที่ปรึกษาที่ดีส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ

นอกจากในระดับโลกจะพบ ธุรกิจมีความล้มเหลวอัตราสูงถึงร้อยละ 90 แล้วสำหรับประเทศไทยยังพบว่า สภาเศรษฐกิจโลก ระบุประเด็นที่สำคัญที่ต้องเร่งพัฒนาให้เกิดผลเป็นรูปธรรม คือ ด้านความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Innovation Capability) ซึ่งเป็นด้านที่ไทยอยู่ห่างจากบรรทัดฐานโลก (Frontier) มากที่สุด ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างขีดความสามารถในด้านนี้ควบคู่ไปกับปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายนี้ได้นั้น จะต้องอาศัยการลงทุนจากภาครัฐและเอกชนในด้านการวิจัยและพัฒนาในระยะยาว ดังนั้น การพัฒนาจำเป็นต้องมีแนวทางที่เอื้อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมระหว่างบริษัทและมหาวิทยาลัย เพื่อยกระดับความสามารถด้านนวัตกรรมของไทยให้เด่นชัดและยั่งยืน

จากความล้มเหลวของ ธุรกิจ ซึ่งมีอัตราสูงมาก และปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จประการหนึ่งคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ตลอดจนประเทศไทย มีจุดอ่อนที่ต้องเร่งพัฒนามากที่สุดคือการสร้างความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Innovation capability) ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จึงให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ซึ่งเป็นปัจจัยถึงความสำเร็จของ ธุรกิจ โดยการทบทวนวรรณกรรมเพื่อตรวจสอบความเสี่ยงที่สำคัญและเสนอการจัดการความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO-ERM 2017 เพื่อให้ธุรกิจ ธุรกิจ เติบโตอย่างยั่งยืน

ความเสี่ยงของสินค้าคงเหลือ

ความเสี่ยง (Clayton, E., 2018) หมายถึง ความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ ที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ความเสี่ยงวัดได้จากผลกระทบที่ได้รับจากเหตุการณ์และโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) คือกระบวนการในการระบุ ประเมิน บริหาร และควบคุมเหตุการณ์หรือสถานการณ์ไม่พึงประสงค์ที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่าง

สมเหตุสมผลว่าองค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ในบริบทของ NPD ความเสี่ยงหมายถึง ความเป็นไปได้ที่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่อาจจะล้มเหลวเนื่องจากปัจจัยหลายอย่างที่ไม่มีความแน่นอน เช่น การล้มเหลวทางการตลาด ข้อจำกัดทางเทคโนโลยี หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่จำกัดความสามารถในการบริหารจัดการขององค์กร ซึ่งส่งผลให้การขายผลิตภัณฑ์ได้น้อย ไม่เพียงพอที่จะทำให้คงอยู่ต่อไปได้ หรือไม่สามาถทำกำไรได้ Mu, Peng & MacLachlan (2009) พบว่า ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มีความเสี่ยงที่สำคัญ 3 ด้านคือ ด้านเทคโนโลยี (Technological) ด้านการปฏิบัติการ (Organizational) และด้านการตลาด (Marketing) ดังนั้นกิจการจึงต้องมีกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยงทั้ง 3 ด้าน เพื่อส่งผลต่อความสำเร็จของ NPD

จากข้อดีของกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงของ NPD ส่งผลให้คุณภาพของนวัตกรรม NPD ของกิจการสูงขึ้น ดังนั้นกิจการที่ลงทุนในทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อสร้างความรู้เชิงนวัตกรรม ทักษะและกระบวนการทำงาน ในสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อน ไม่แน่นอน และมีความสัมพันธ์กับการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร Molina-Castillo, Jimenez-Jimenez & Munuera-Aleman (2011) ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการบรรยายของ Clayton (2018) เกี่ยวกับความสำคัญของกลยุทธ์ จากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในปัจจุบัน โดยการสำรวจความเห็นของผู้บริหารระดับสูงซึ่งเข้าร่วมงาน พบว่าร้อยละ 57 เห็นว่าความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี เป็นความเสี่ยงที่สำคัญที่สุดของบริษัทไทย จะเห็นว่าความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี ยังคงเป็นความเสี่ยงที่มีความสำคัญในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ประกอบการที่มีความตื่นตัวจะมีแนวคิดในการสร้างความสามารถ สำรวจตลาดและระบุโอกาสในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ในยุคดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนวิวัฒนาการจากการใช้ระบบเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้มีการปรับตัวได้เร็วขึ้น ซึ่งการตื่นตัวดังกล่าวทำให้สามารถเห็นความเสี่ยงและโอกาสต่าง ๆ และสามารถที่จะนำมาปรับใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ Mansor, Yahaya & Okazaki (2016) พบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของ NPD สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีด้านการตลาด ด้านการดำเนินงาน และด้านการเงิน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวความเสี่ยงที่สำคัญของ NPD อาจสรุปได้ว่ามีความเสี่ยง 4 ด้านบทความนี้ให้ความสำคัญกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง 4 ด้าน คือ 1) การจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี 2) การจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ 3) การจัดการความเสี่ยงด้านการตลาด และ 4) การจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดที่แสดงให้เห็นของการตื่นตัวของผู้ประกอบการในการจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการในระดับองค์กรเพื่อตอบสนองความเสี่ยงและใช้ประโยชน์จากโอกาส ซึ่งกระบวนการดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่ายในยุคปัจจุบันเนื่องจากในสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

1. ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี (Technological Risk)

ความเสี่ยงในทางเทคโนโลยี หมายถึง การไร้ความสามารถของบริษัทในการเข้าใจภาพรวมหรือไม่สามารถพยากรณ์มุมมองทางเทคโนโลยีว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้

การดำเนินงานประสบความสำเร็จ Mu et al. (2009) ตลอดจนองค์กรอาจจะมีทรัพยากรด้านเทคโนโลยีจำกัด ซึ่งความรู้ด้านเทคโนโลยีเป็นทรัพยากรที่องค์กรใช้เพื่อเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันแต่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วสร้างความยุ่งยากและท้าท้ายให้กับองค์กร ซึ่งระดับความยุ่งยากในจัดการนวัตกรรมเชิงเทคโนโลยีขึ้นอยู่กับความสามารถในการแก้ปัญหาขององค์กร อาจกล่าวได้ว่า การจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีได้ดีย่อมส่งผลต่อความสำเร็จของ NPD

2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ (Organizational Risk)

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการในองค์กร (Organizational risk) หมายถึงความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายได้ขององค์กรเนื่องจากความไม่ยืดหยุ่นขององค์กร นำไปสู่ความไม่สามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง Mu et al. (2009) นอกจากนี้ Subramaniam, Collier, Phang, & Burke (2011) พบว่าขอบเขตของการบริหารรูปแบบ อย่างเป็นทางการส่งผลเชิงบวกในการรับรู้ผลลัพธ์ขององค์กร เช่น ด้านการวางแผนงานขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและการสื่อสารภายในองค์กร ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าองค์กรที่มีการจัดการด้านความเสี่ยงด้านปฏิบัติการได้ดีนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มใน NPD

3. ความเสี่ยงด้านการตลาด (Marketing risk)

ความเสี่ยงด้านการตลาด (Marketing risk) หมายถึงความไม่แน่นอนเกี่ยวกับประเภทและขอบเขตความต้องการของลูกค้า ซึ่งสามารถสร้างความพึงพอใจโดยใช้เทคโนโลยีหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งความไม่แน่นอนดังกล่าวจะสร้างปัญหาทางการตลาดและมีความซับซ้อน แต่สามารถบริหารจัดการได้ ในตลาดที่มีการแข่งขันสูงความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างถูกต้องและเลือกกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสร้างความสำเร็จต่อ NPD (Mu et al., 2009) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าองค์กรที่มีการจัดการด้านความเสี่ยงด้านการตลาดได้ดีนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มใน NPD ส่งผลให้เกิดสร้างมูลค่าเพิ่มให้องค์กร

4. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Finanacial Risk)

ความเสี่ยงด้านการเงิน (Finanacial Risk) เนื่องจากการลงทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จำเป็นต้องใช้เงินทุน กิจการขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่จึงขึ้นอยู่กับแหล่งเงินกู้จากภายนอกเป็นสำคัญ ถ้าหากกิจการเป็นองค์กรขนาดเล็ก Mansor et al. (2016) โดยเฉพาะธุรกิจเกิดใหม่ แหล่งเงินทุนอาจจะไม่เพียงพอเพื่อการเติบโตในอนาคต ดังนั้นความเสี่ยงอาจเกิดจากอัตราดอกเบี้ยที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อธนาคารหรือกลุ่มสถาบันการเงินไม่มีความเชื่อมั่นในความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการ นอกจากนี้ ความเสี่ยงจากโครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่จะใช้เงินเกินจากงบประมาณ ซึ่งถ้าหากเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก อาจจะมีข้อจำกัดทางการเงินซึ่งกิจการจะต้องระมัดระวังในการจัดทำงบประมาณของโครงการใหม่ ๆ ดังนั้นองค์กรที่มีการจัดการด้านความเสี่ยงด้านการเงินได้ดีนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มใน NPD ส่งผลให้เกิดสร้างมูลค่าเพิ่มให้องค์กรเช่นกัน

การจัดการความเสี่ยงองค์กร (Enterprise Risk Management)

กรอบการจัดการความเสี่ยงมีหลายแนวคิด แต่ที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย คือ กรอบการจัดการความเสี่ยง COSO-ERM 2017 แบ่งกระบวนการจัดการความเสี่ยงออกเป็น 5 องค์ประกอบ

ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร อัญญา ขันธวิทย์ (2561) กล่าวว่า บริษัทจะต้องกำหนดตัวตนที่แท้จริงขององค์กร โดยการระบุ 3 อย่างคือ 1) Mission 2) Vision และ 3) Core value เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมทุกอย่างเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย หลังจากนั้นจึงเริ่มบริหารจัดการองค์กรโดยการตั้งข้อสมมติฐานเกี่ยวกับอนาคต การมองอนาคตและการพยากรณ์อนาคต เพื่อกำหนดทิศทางหลักที่จะให้เป็นไปตาม Mission 2) Vision และ 3) Core value ในการกำหนดกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ แม้ว่าจะทำตามแผนงานที่วางไว้แต่ผลลัพธ์ที่ได้อาจไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เพราะอาจมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น เมื่อองค์กรรับรู้ว่า ความเสี่ยงมีด้านใดบ้างที่อาจจะเกิดขึ้นแล้วส่งผลให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ จึงต้องมีการบริหารจัดการซึ่งจะต้องทำแบบบูรณาการ คือทำงานร่วมกันพร้อมกันทั้งบริษัทเพื่อเชื่อมกับกลยุทธ์และแผนงานเสมอ เพื่อให้ความเสี่ยงนั้นสามารถบริหารจัดการ ได้ COSO-ERM 2017 เน้นที่การเชื่อมโยงระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) ซึ่งกำหนดกลุ่มกิจกรรม (Plans) เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยให้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องกระทำเชื่อมโยงทั้ง 5 องค์ประกอบ และมีรายละเอียด 20 หลักการดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กำหนดโครงสร้างการกำกับดูแลและวัฒนธรรมองค์กร (Governance and Culture)

หลักการที่ 1 คณะกรรมการบริษัทกำกับดูแลความเสี่ยง (Exercise Board Risk Oversight) การจัดการความเสี่ยง (Enterprise Risk Management : ERM) จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง ดังนั้นคณะกรรมการบริษัท (Board of Director) ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นจะต้องกำกับดูแลโดยกำหนดให้มีการจัดการความเสี่ยงไว้ในกลยุทธ์ขององค์กรและปรับปรุงให้ดีขึ้น มีการกำกับดูแลให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง กำหนดให้มีคณะกรรมการบริษัทกำกับดูแลความเสี่ยงเพื่ออนุมัติระดับความเสี่ยง (Risk Appetite) คือระดับความเสี่ยงเป้าหมาย ที่องค์กรต้องกำหนด และกำหนดขนาดความเสี่ยงที่เบี่ยงเบนได้ (Risk Tolerance) คือขนาดของการเบี่ยงเบนจาก Risk Appetite ที่องค์กรยอมรับได้ ซึ่งระดับความเสี่ยงที่เลือก เพื่อให้ได้ผลประกอบการสอดคล้องตามแผนงาน (Performance Target) ที่องค์กรกำหนด

หลักการที่ 2 การจัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชา (Establishing Operating Structure) การบริหารจัดการองค์กรต้องมีการจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับสนับสนุน ERM ให้มีประสิทธิภาพและมีโครงสร้างการบริหาร และการจัดการความเสี่ยงเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์และการบริหาร

หลักการที่ 3 กำหนดวัฒนธรรมองค์กร (Define Desired Culture) มีข้อตกลงในองค์กรเพื่อสร้างเป็นวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) เช่น ในการทำงานจะต้องมีคำถามเสมอว่า มีความเสี่ยงหรือไม่ อย่างไร และจัดการความเสี่ยงแล้วหรือยัง โดยการคำถามเริ่มตั้งแต่คณะกรรมการบริหารและถามไปทุกระดับเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม เมื่อพบว่าผลลัพธ์อาจแตกต่างจากเป้าหมายในทางลบ จะต้องรับฟังปัญหาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไข ไม่ควรตำหนิ แต่ควรให้โอกาสพนักงานในการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อครั้งต่อไปจะไม่ผิดพลาดอีก และควรจะมีหลักฐานเพื่อป้องกันปัญหาที่จะตามมา ทั้งนี้ปัญหาที่ยอมรับฟังได้จะต้องไม่ใช่ปัญหาหรือความผิดที่เกิดจากการทุจริต

หลักการที่ 4 แสดงความมุ่งมั่นในค่านิยมองค์กร (Demonstrates Commitment to Core Value) องค์กรจะต้องส่งมอบสิ่งที่ดีและมีคุณค่าตามที่กำหนดไว้ โดยให้มีการตรวจสอบ หลักฐานอย่างชัดเจน ระบุชื่อบุคคลที่รับผิดชอบ และต้องมีการสื่อสาร 2 ทางเพื่อให้มีประสิทธิภาพ

หลักการที่ 5 จูงใจ พัฒนา และรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีความสามารถ (Attracts, Develops, and Retain Capable Individuals) ตั้งเป้าหมายที่ท้าทายความสามารถมากขึ้น เพื่อให้ฝ่ายบริหารระดับล่างแสดงศักยภาพสูงขึ้น กำหนดและประเมินความสามารถ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาบุคลากร

องค์ประกอบที่ 2 กำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กร (Strategy & Objective Setting)

หลักการที่ 6 วิเคราะห์โครงสร้างของธุรกิจ (Analyzes Business Context) ตรวจสอบตัวตนของธุรกิจในปัจจุบันอยู่ในตำแหน่งใด และเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป องค์กรจะเป็นอย่างไร โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร

หลักการที่ 7 กำหนดความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ (Defines Risk Appetite) การพิจารณาความเสี่ยงและผลตอบแทน หลังจากพิจารณาธุรกิจอยู่ในตำแหน่งใด และเลือกระดับความเสี่ยงที่รับได้ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละองค์กรที่จะรับความเสี่ยงได้

หลักการที่ 8 ประเมินกลยุทธ์ในรูปแบบต่าง ๆ (Evaluates Alternative Strategies) การเลือกกลยุทธ์คล้ายกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ขององค์กร และสามารถเลือกกลยุทธ์ได้มากกว่า 1 กลยุทธ์ภายใต้ข้อสมมติฐานที่เชื่อว่าจะส่งผลประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

หลักการที่ 9 กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจ (Formulates Business Objectives) ความเสี่ยงคือ โอกาสที่ผลงานจะต่างไปจากเป้าหมาย (Targets) หรือวัตถุประสงค์ของธุรกิจ (Business Objectives) ดังนั้นการทำ ERM จึงต้องคำนึงถึงกลยุทธ์และหรือวัตถุประสงค์ของธุรกิจ เป็นตัวกำหนดขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่ 3 ดำเนินการระบุ ประเมิน จัดลำดับ และตอบสนองความเสี่ยง (Performance)

หลักการที่ 10 ระบุความเสี่ยง (Identifies Risks) ประมวลความเสี่ยง โดยการระบุว่ามีเหตุการใดบ้างที่อาจจะเกิดขึ้นและทำให้แผนต่างจากเป้าหมาย

หลักการที่ 11 ประเมินความรุนแรงความเสี่ยง (Assesses Severity of Risk) ความเสี่ยงที่ประมวลไว้ จะมีการประเมินว่าความเสี่ยงใดบ้างที่มีระดับสูงและสำคัญ ซึ่งจะต้องวัดอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยวัด 1) โอกาส และ 2) ผลกระทบที่จะได้รับ

หลักการที่ 12 จัดลำดับความเสี่ยง (Prioritizes Risks) จัดลำดับความเสี่ยงและเปรียบเทียบกับระดับความเสี่ยงที่รับได้ถ้าเกินกว่าระดับที่รับได้ให้ทำการจัดการความเสี่ยง

หลักการที่ 13 ดำเนินการตอบสนองความเสี่ยง (Implements Risk Response) ในการตอบสนองความเสี่ยง เพื่อลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่รับได้มี 5 วิธี คือ 1) การยอมรับความเสี่ยง (Accept) 2) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Avoid) 3) การลดความเสี่ยง (Reduce) 4) การโอนความเสี่ยง (Share) และ 5) จัดการความเสี่ยงให้กลายเป็นโอกาส (Pursue)8 ซึ่งการตอบสนองความเสี่ยงจะต้องแก้ปัญหาที่สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา (Root Causes) และระบุผู้รับผิดชอบในการแก้ปัญหา

หลักการที่ 14 จัดทำภาพรวมความเสี่ยงขององค์กร (Develops PortfolioView) เพื่อให้เข้าใจความเสี่ยงในภาพรวม เนื่องจากความเสี่ยงหนึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์กับอีกความเสี่ยงหนึ่ง จึงควรมีการพิจารณาความเสี่ยงร่วมกัน เพราะจะเห็นผลกระทบจากการจัดการความเสี่ยงในภาพรวม

องค์ประกอบที่ 4 ทบทวนและปรับปรุงความเสี่ยง (Review and Revision)

หลักการที่ 15 การประเมินการเปลี่ยนแปลงที่มีสาระสำคัญ (Assesses Substantial Changes) จะต้องมีการทบทวนแนวทางปฏิบัติขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ เพราะสภาพแวดล้อมทางธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อาจจะทำให้ข้อสันนิษฐานที่จะใช้กำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ต่างไปจากข้อเท็จจริง จึงต้องมีการติดตามผล เช่น เมื่อเวลาผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่งมีความเสี่ยงใหม่อะไรเกิดขึ้นมาบ้าง โดยปกติอาจทบทวนทุกช่วงเวลา 6 เดือน ให้พิจารณาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยระบุตัวชี้วัดความเสี่ยงที่สำคัญ (Key Risk Indicators)

หลักการที่ 16 ทบทวนความเสี่ยงและผลการดำเนินงาน (Reviews Riskand Performance) จะต้องมีการติดตามผลการจัดการความเสี่ยงและผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพราะแม้ว่าจะมีการจัดการความเสี่ยงไว้แล้วอย่างดีการดำเนินงานอาจจะไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ หรือสภาพแวดล้อมอาจเปลี่ยนแปลงไป จึงต้องมีการติดตามเพื่อทบทวนความเสี่ยงและผลการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงไป

หลักการที่ 17 หาแนวทางในการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงขององค์กร (Pursues Improvement in Enterprise Risk Management Improvement) จากจุดเริ่มต้นที่กำหนดให้มีและพัฒนาเพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นสู่ระดับที่สมบูรณ์

องค์ประกอบที่ 5 สื่อสารและเปิดเผยข้อมูล (Information, Communication, and Reporting)

หลักการที่ 18 ผลักดันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Leverages Information and Technology) การนำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ กล่าวคือสารสนเทศ (Information) ที่ได้ประมวลจากข้อมูล (Data) ว่าเกี่ยวข้อง (Relevant) กับการตัดสินใจ และติดตามผลการดำเนินงานและการจัดการความเสี่ยง (Performance and Risk Management)

หลักการที่ 19 สื่อสารข้อมูลความเสี่ยง (Communicate Risk Information)

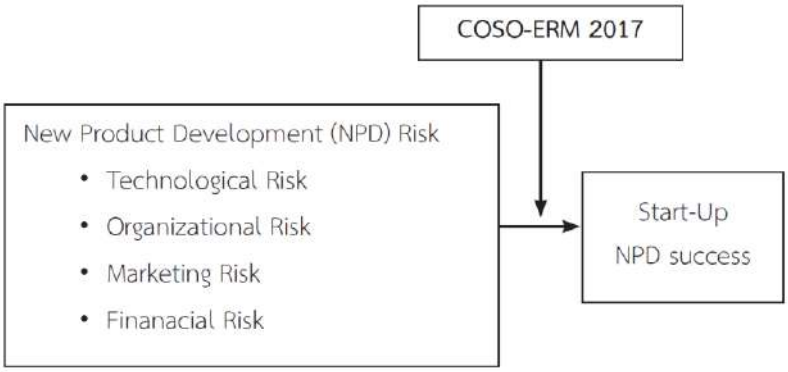
จัดให้มีการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย (Stakeholders) เช่น รายงานความเสี่ยงในรายงานประจำปี เกี่ยวกับ 1) ปัจจัยเสี่ยง 2) รายงานคณะกรรมการ ความเสี่ยงสำหรับรายงานต่อคณะกรรมการบริหารบริษัทเกี่ยวกับ 1) กลยุทธ์ต่าง ๆ 2) ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นใหม่ 3) การจัดการความเสี่ยงในปัจจุบัน เป็นต้น

หลักการที่ 20 รายงานความเสี่ยง วัฒนธรรม และผลการดำเนินงาน (Reports on Risk, Culture, and Performance)

รายงานความเสี่ยงต่อผู้ใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการบริหาร ผู้บริหาร ผู้จัดการความเสี่ยง ฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายงานความเสี่ยงเกี่ยวกับการวิเคราะหาสาเหตุที่แท้จริง (Root-Cause Analyses) เป็นต้น กล่าวได้ว่า การดำเนินงานสร้างมูลค่าเพิ่มในองค์กร โดยใช้กรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงของ COSO-ERM 2017 ต้องทำร่วมกับการบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management) ซึ่งคณะกรรมการบริหารของบริษัทมีบทบาทสำคัญมากที่สุด โดยการกำหนดทิศทางกลยุทธ์ขององค์กร จัดให้มีการจัดการความเสี่ยงตลอดจนการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจาก COSO-ERM 2017 ช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ เพราะความเสี่ยง หมายถึงโอกาสที่จะเบี่ยงเบนจากเป้าหมายทั้งทางบวก (Opportunities) และทางลบ (Risks) และการผลักดันผลงาน (Positive Outcomes) ให้เหนือเป้าหมาย และลดการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิด ซึ่งจะส่งผลต่อผลงานในทางลบ (Negative Surprises) นอกจากนี้ การบริหารความเสี่ยงเชิงบูรณาการ (Enterprise-WideManagement) ทำให้มั่นใจว่าความเสี่ยงโดยรวมได้รับการจัดการ แต่มิใช่เฉพาะการจัดการความเสี่ยงหนึ่ง แต่ไปเพิ่มความเสี่ยงอื่น ตลอดจนการลดความผันผวนของผลการดำเนินงาน (Performance Variability) และการจัดสรรทรัพยากร (Resource Deployment) อย่างเหมาะสม ตามลำดับความสำคัญ (Prioritization)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี ด้านการปฏิบัติการในองค์กร ด้านการตลาด และด้านการเงิน และการจัดการความเสี่ยงโดยใช้กรอบแนวคิด COSO-ERM 2017 เพื่อช่วยลดความเสี่ยง ดังภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด แสดงกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของ ธุรกิจ ดังนี้

New Product Development (NPD) Risk
management and NPD success

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ของ ธุรกิจ
ที่มา : จากการทบทวนวรรณกรรม Mansor, Yahaya& Okazaki (2016)

บทสรุป

อาจสรุปได้ว่า ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี ด้านการปฏิบัติการในองค์กร ด้านการตลาด และด้านการเงิน ถ้าหากใช้กรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงของ COSO-ERM 2017 จะช่วยลดความเสี่ยงและสร้างความมั่นใจในระดับสมเหตุสมผล ดังนั้นองค์กรที่มีการจัดการด้านความเสี่ยงที่ดีกว่าย่อมสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นในการดำเนินงาน ซึ่งการจัดการความเสี่ยงเป็นกระบวนการจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของ ธุรกิจ

ประโยชน์ที่ได้รับ

ให้ผู้ประกอบการของธุรกิจเกิดใหม่ เพิ่มความสำคัญของการจัดการความเสี่ยงแม้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งเอื้อโอกาสให้ธุรกิจเกิดใหม่มากขึ้น แต่เนื่องจากสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน มีความผันผวนทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่าง ๆ มากขึ้น และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความเสี่ยงสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ มี 4 ด้าน คือ 1) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน 3) ความเสี่ยงด้านการตลาด และ 4) ความเสี่ยงด้านการเงิน ซึ่งบทความนี้เสนอกรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงดังกล่าว โดยใช้กรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงของ COSO-ERM 2017 ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องกระทำโดยเชื่อมโยงทั้ง 5 องค์ประกอบ และมีรายละเอียด 20 หลักการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของธุรกิจเกิดใหม่จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในอนาคตงานวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย และการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยง COSO-ERM 2017 เพื่อสร้างความยั่งยืนของธุรกิจเกิดใหม่

เอกสารอ้างอิง

อัญญา ขันธวิทย์. (2561). **สัมมนาวิชาการ Value Creation and Enhancement for Listed Companies with the New COSO 2017 Enterprise Risk Management (ERM).** คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.youtube.com/watch?v=Of1BpfSedP4 (วันที่ค้นข้อมูล : 15 ธันวาคม 2562).

Clayton, E. (2018). **Updated COSO Enterprise Risk Management : Integrating with Strategy and Performance.** [Online]. From http://www.thai- iod.com/imgUpload/file/Library/Risk% 2 0 Oversight/Updated% 2 0 COSO% 2 0 Enterprise% 2 0 Risk% 2 0 Management-%20 Integrating%20with%20Strategy%20and%20 Performance%20-%20IOD%20Boardroom%20Vol_55%20 Issue%206_2017.pdf (Retrieved December 10, 2019).

Mansor, N., Yahaya, S.N., & Okazaki, K. (2016) **Risk Factors Affecting New Product Development (NPD) Performance in Small Medium Enterprises (SMES).** [Online]. From https://www.arpapress.com/Volumes/Vol2 7 Issue1 / IJRRAS _27_1_03.pdf (Retrieved December 10, 2019).

Mason, M.K. (2019). **Worldwide Business ธุรกิจร.** [Online]. From http://www.moyak.com/papers/business-startupsentrepreneurs.html (Retrieved December 10, 2019).

Mu, J., Peng, G., & MacLachlan, D.L. (2009). **Effect of risk management Strategy on New product development performance.** International Journal of Technovation. Vol. 29, 2009, pp. 170-180

ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าวจังหวัดบุรีรัมย์

FACTORS AFFECTING RICE MILL INVENTORY OPTIMIZATION IN BURIRAM PROVINCE

ชัชดาภรณ์ จอมโคกกรวด[1*], วันเกษม สัตยานุชิต[2], ศศิวิมล เปียหมื่นไวย[3] และ วรายุ ศิรินนท์[4]
Chatchadaporn Jomkokkruad, Wankasem Sattayanuchit, Sasiwimon Pearmunwai and Warayu Sirinon

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าวจังหวัดบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่คลังสินค้า จำนวน 385 ราย จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติการเปรียบเทียบด้วย One-way ANOVA ที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือน อายุและอายุการทำงาน มีผลกระทบต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการจัดเก็บสินค้า มีค่า Sig เท่ากับ 0.002 0.029 และ 0.029 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือนมีความสำคัญมาเป็นอันดับแรก เนื่องจาก การได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสได้เลื่อนปรับตำแหน่งเพื่อรับผิดชอบงานที่สูงขึ้น ทั้งนี้ยังช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงาน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังนั้น ควรจัดการอบรมการเรียนรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความมั่นคงก้าวหน้าในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าวและจัดความสัมพันธ์ด้านบุคคลกับเงินเดือนหรือผลตอบแทนค่าสวัสดิการให้เหมาะสมกับความสามารถเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การจัดเก็บสินค้าคงคลัง, การเพิ่มประสิทธิภาพ, โรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์

[1] ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล
Tel: +66-8-7255-7095, E-mail: chatchadaporn_jom@vu.ac.th
[2] ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล
[3] ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล
[4] ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล

Abstract

The purpose of this research was to study factors affecting storage efficiency enhancement. Inventory of rice mills in Buriram Province. The sample group consisted of 385 warehouse officers from purposive sampling. The tools used in this research were questionnaires. The statistics used in the research were percentage, mean, and division. Standard Deviation Hypothesis Testing Statistical comparison was used with One-way ANOVA at a statistical significance level of 0.05.

The results showed that Monthly income factor Age and working age Affecting the efficiency of product storage management with Sig values equal to 0.002, 0.029 and 0.029 respectively, showing that the monthly income factor is the first priority because receiving compensation from working at suitable for knowledge As a result, operators have the opportunity to be promoted to take on higher responsibilities. It also helps to promote motivation to work. Responsibilities Therefore, training and learning should be provided to operators. To create a stable progress in increasing the efficiency of rice mill inventory storage and arranging personnel relations with salary or welfare benefits to suit their abilities in order to boost morale in operations to be more efficient. clim

Keywords : Inventory Storage, Optimization, Briram Rice Mill

บทนำ

ประเทศไทยนับแต่อดีตถือเป็นประเทศเกษตรกรรมมาโดยตลอด บริเวณที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย พบว่า มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการทำอาชีพเกษตรกรรม เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ได้ชื่อว่าเป็นอู่ข้าวอู่น้ำมาตั้งแต่โบราณกาล เริ่มจากการเพาะปลูกเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน มีการเพาะปลูกได้ปริมาณมากขึ้น เกิดเป็นการแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านในบริเวณใกล้เคียงและได้พัฒนาจนกลายมาเป็นการค้าขายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันอุตสาหกรรมเกษตรข้าวถือเป็นจุดแข็งของเศรษฐกิจประเทศไทย ประกอบกับมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐโดยเฉพาะโครงการประกันรายได้ที่มีต่อเนื่อง ส่งผลให้เกษตรกรขยายพื้นที่/เพิ่มรอบการเพาะปลูก โดยมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศจำนวน 63.55 ล้านไร่ แบ่งเป็นภาค 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด จำนวน 37.11 ล้านไร่ รองลงมา คือ ภาคเหนือจำนวน 13.48 ล้านไร่ ภาคกลาง จำนวน 10.40

ล้านไร่ และภาคใต้ จำนวน 2.56 ล้านไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) อุตสาหกรรมข้าว เป็นอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรให้มีมูลค่าที่สูงขึ้น โดยเฉพาะการแปรรูปข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร โดยผ่านกระบวนการลดความชื้นของเปลือก การทำความสะอาด ข้าวเปลือก การกะเทาะข้าวเปลือก การแยกแกลบ การขัดข้าว รวมถึงการคัดแยกขนาดและการบรรจุกระสอบ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดที่กล่าวจะต้องมีการจัดเก็บตามประเภท ลักษณะของผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี นอกเหนือจากได้ข้าวสารแล้ว สามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในของการผลิตในอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น แป้งข้าวเจ้า แป้งข้าวเหนียว เส้นก๋วยเตี๋ยว และเส้นขนมจีน เป็นต้น ทั้งนี้ปริมาณการบริโภคข้าวและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากข้าว มีความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามการขยายตัวของประชากรภายในประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) ในปี 2565-2567 ความต้องการบริโภคข้าวในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากธุรกิจร้านอาหาร โรงแรม และ อุตสาหกรรมการผลิตอาหารต่อเนื่อง ส่งผลให้การส่งออกขยายตัวตามกำลังซื้อของประเทศคู่ค้า นอกจากนี้ สภาวะการขนส่งและโลจิสติกส์กลับมาคล่องตัวมากขึ้นหลังเผชิญวิกฤต COVID-19 รุนแรงในปี 2563-2564 แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการข้าวยังคงต้องเผชิญกับการแข่งขันกับประเทศคู่ค้าอย่างอินเดียและเวียดนาม ซึ่งมีการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงและมีต้นทุนต่ำกว่า จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การแข่งขันในอุตสาหกรรมข้าวโดยรวมยังต้องอาศัยศักยภาพในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ข้าว เนื่องจากข้าวสามารถแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูปได้หลากหลาย จำเป็นต้องมีการจัดเก็บดูแลตามลักษณะของประเภทนั้น เพื่อให้ข้าวมีประสิทธิภาพสูงสุดและหากมีระบบบริหารจัดเก็บที่ดีจะสามารถสร้างความได้เปรียบในเรื่องต้นทุน ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการที่จะรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดและคงความเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมนี้ เกษตรกรและผู้ประกอบการในการผลิตข้าวของไทยจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนากระบวนการการจัดเก็บให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันให้ทัดเทียมกับคู่แข่งจากต่างประเทศได้ในตลาดการค้าระดับโลก (ชัยวัฒน์ ใบไม้ และ ศิริรัตน์ ตรงวัฒนาวุฒิ, 2561)

จังหวัดบุรีรัมย์ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับที่ 6 และมีพื้นที่กว้างเป็นอันดับที่ 17 ของประเทศไทย ซึ่งมีจุดผ่อนปรนเพื่อให้ชาวบ้านสามารถค้าขายและแลกเปลี่ยนสินค้าได้ ส่งผลให้เศรษฐกิจในจังหวัดบุรีรัมย์เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านการเกษตร พืชผลิตผลที่สำคัญของบุรีรัมย์ ได้แก่ ข้าว ที่มีพื้นที่มากกว่า 500,000 ไร่ ซึ่งข้าวที่นิยมปลูก คือ ข้าวหอมมะลิดินภูเขาไฟบุรีรัมย์ หมายถึง ข้าวเปลือก ข้าวกล้องและข้าวขาว ที่แปรรูปมาจากข้าวหอมมะลิพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์ กข 15 ปลูกในฤดูนาปี บนพื้นที่ที่มีแร่ธาตุจากดินภูเขาไฟบุรีรัมย์ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะ ส่งผลให้เมล็ดข้าวเรียวยาว เลื่อมมัน มีท้องไข่น้อย เมื่อหุงสุกจะเหนียวนุ่มไม่แข็งกระด้าง ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ ของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ อำเภอละหานทราย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอห้วยราช อำเภอประโคนชัย อำเภอ

ปะคำ และอำเภอนางรอง ในปี พ.ศ. 2524 เกษตรอำเภอประโคนชัย ได้เล็งเห็นถึงปัญหาการเก็บรักษาพันธุ์ข้าวของเกษตรกรที่ยังขาดความรู้ในเรื่องการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ จึงได้ส่งเสริมการจัดประกวดข้าวหอมมะลิให้เกษตรกรผลิตข้าวได้อย่างมีคุณภาพเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้เกษตรกร ซึ่งข้าวหอมมะลิที่ชนะการประกวดจะเป็นที่รู้จักกันในอุตสาหกรรมข้าว อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา และคณะ (2565)

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้จะทำให้ผู้ประกอบการพัฒนาขีดความสามารถและส่งเสริมเกษตรกรกลุ่มข้าวดินภูเขาไฟเพื่อใช้เป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังใช้สถิติ One-Way ANOVA ในการวิเคราะห์รูปแบบ LSD ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

H_1: ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง

H_2: ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษามีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง

H_3: ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุการทำงานมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง

H_4: ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือนมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมข้าวสามารถทราบปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสี

2. เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถนำปัจจัยไปประกอบการปรับปรุงการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสี เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

วิธีการดำเนินวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คลังสินค้าโรงสีข้าวในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 7 แห่ง โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งตามสถานที่ ดังนี้ 1) โรงสีประเสริฐ อำเภอนางรอง 2) โรงสีข้าวสำราญ อำเภอละหานทราย 3) โรงสีไฟสหพัฒนา อำเภอห้วยราช 4) บริษัท โรงสีข้าวเจริญกิจพูนผลจำกัด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ 5) โรงสีไฟสหพืชผล อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 6) โรงสีวิทยาเสน่ห์พืชผล อำเภอปะคำ และ 7) หจก.โรงสีประโคนชัยศรีเจริญ อำเภอประโคนชัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้า

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อายุการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว ในจังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านการแยกประเภทของสินค้า ด้านการจัดเก็บสินค้าและด้านการควบคุมคุณภาพสินค้า ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากนั้นนำแบบสอบถามตรวจสอบดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิแลวิเคราะห์ ซึ่งค่าสัมประสิทธ์ของครอนบาคส์ได้ค่าความเชื่อมันที่ยอมรับได้ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง เขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้วิจัย และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยให้สอดคล้องกับงาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดเป็นสถานที่คลังสินค้าโรงสีข้าวในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ 7 สถานที่ คำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้สูตรของคอแครน (Cochran, 1977) กำหนดสัดส่วนประชากรที่ศึกษาระดับ 0.05 คิดเป็นความคลาดเคลื่อน 5%

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดด้วยตนเอง ทำการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและจัดการให้อยู่ในรูปแบบไฟล์ Excel เพื่อนำไปประมาลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง เขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จากการเก็บแบบสอยถาม นำขอมูลมาจัดเรียงในโปรแกรม Excel และประมาณผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

2. วิเคราะห์ระดับความสำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าวในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความสำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดเก็บสินค้าคงคลัง โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) ทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระ มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กรณีพบความแตกต่างรายคู่ทดสอบด้วยวิธี LSD เป็นการเปรียบเทียบผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของเจ้าหน้าที่ครั้งละคู่

4. วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะการเพิ่มประสิทธิภาพของโรงสีข้าวในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วนำเสนอรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 87.50 มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 35 ปีคิดเป็นร้อยละ 44.20 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลายหรือต่ำกว่าปวช. คิดเป็น ร้อยละ 40.30 อายุการทำงาน 1 – 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 94.00 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 78.40

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการดำเนินงาน 2) ด้านการแยกประเภทของสินค้า 3) ด้านการจัดเก็บสินค้าคงคลัง 4) ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้าคงคลัง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง โรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านกระบวนการดำเนินงาน	4.49	0.57	มากที่สุด
2. ด้านการแยกประเภทของสินค้า	4.48	0.58	มากที่สุด
3. ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้าคงคลัง	4.45	0.59	มากที่สุด
4. ด้านการจัดเก็บสินค้าคงคลัง	4.41	0.58	มากที่สุด
รวม	**4.46**	**0.52**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.46, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก ($\bar{X}$= 4.49, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ ด้านการแยกประเภทของสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.48, S.D. = 0.58) ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.45, S.D. = 0.59) และด้านการจัดเก็บสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.41, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านกระบวนการดำเนินงาน ได้แก่ เครื่องมือและอุปกรณ์ขนถ่ายวัสดุ พื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการหีบห่อสินค้าระหว่างการจัดเก็บ เทคโนโลยีในการบริหารสินค้าคงคลัง การป้องกันอัคคีภัยหรือเพลิงที่ก่อให้เกิดความสูญเสีย สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านกระบวนการดำเนินงาน

ด้านกระบวนการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เครื่องมือและอุปกรณ์ขนถ่ายวัสดุ	4.56	0.67	มากที่สุด
2. พื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง	4.43	0.66	มากที่สุด
3. บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการหีบห่อสินค้าระหว่างการจัดเก็บ	4.55	0.73	มากที่สุด
4. เทคโนโลยีในการบริหารสินค้าคงคลัง	4.52	0.71	มากที่สุด
5. แบบแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน	4.40	0.77	มากที่สุด
รวม	**4.49**	**0.57**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.49, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เครื่องมือและอุปกรณ์ขนถ่ายวัสดุ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก ($\bar{X}$= 4.56, S.D. = 0.67) รองลงมา พื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.43, S.D. = 0.66) บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการหีบห่อสินค้าระหว่างการจัดเก็บ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.55, S.D. = 0.73) เทคโนโลยีในการบริหารสินค้าคงคลัง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.71) และแบบแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.40, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการแยกประเภทสินค้า ได้แก่ สินค้าถูกแยกประเภทไว้ตามประเภทและลักษณะ การรักษาความปลอดภัยของสินค้า การจัดการเอกสารต่าง ๆ ในสินค้าคงคลัง ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อใช้บริการ บุคลากรเพียงพอต่อหน่วยงาน สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการแยกประเภทสินค้า

ด้านการแยกประเภทสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. สินค้าถูกแยกประเภทไว้ตามประเภทและลักษณะ	4.31	0.75	มากที่สุด
2. การรักษาความปลอดภัยของสินค้า	4.46	0.76	มากที่สุด
3. การจัดการเอกสารต่าง ๆ ในสินค้าคงคลัง	4.39	0.76	มากที่สุด
4. ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อใช้บริการ	4.50	0.66	มากที่สุด
5. บุคลากรเพียงพอต่อหน่วยงาน	4.39	0.67	มากที่สุด
รวม	**4.48**	**0.58**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการคัดแยกประเภทสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.48, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สินค้าถูกแยกประเภทไว้ตามประเภทและลักษณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก ($\bar{X}$= 4.31, S.D. = 0.75) รองลงมา การรักษาความปลอดภัยของสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.46, S.D. = 0.76) การจัดการเอกสารต่าง ๆ ในสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.39, S.D. = 0.76) ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.50, S.D. = 0.66) และบุคลากรเพียงพอต่อหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.39, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้าคงคลัง ได้แก่ ตรวจสอบความปลอดภัยของวัสดุและผลิตภัณฑ์ของโรงสีข้าว การให้บริการส่วนของการรับประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น การรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง ข้อควรระวังพิเศษในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง มาตรการแผนรองรับฉุกเฉินและอันตรายที่เกิดขึ้น สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้าคงคลัง

ด้านการควบคุมคุณภาพสินค้าคงคลัง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ตรวจสอบความปลอดภัยของวัสดุและผลิตภัณฑ์ของโรงสีข้าว	4.43	0.77	มากที่สุด
2. การให้บริการส่วนของการรับประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น	4.53	0.65	มากที่สุด
3. การรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง	4.45	0.67	มากที่สุด
4. ข้อควรระวังพิเศษในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง	4.52	0.73	มากที่สุด
5. มาตรการแผนรองรับฉุกเฉินและอันตรายที่เกิดขึ้น	4.47	0.73	มากที่สุด
รวม	**4.45**	**0.59**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการควบคุมสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.45, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตรวจสอบความปลอดภัยของวัสดุและผลิตภัณฑ์ของโรงสีข้าวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก ($\bar{X}$= 4.43, S.D. = 0.77) รองลงมา การให้บริการส่วนของการรับประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.53, S.D. = 0.65) การรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.45, S.D. = 0.67) ข้อควรระวังพิเศษในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.73) และมาตรการแผนรองรับฉุกเฉินและอันตรายที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.47, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการจัดเก็บสินค้าคงคลัง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สามารถใช้อุปกรณ์เคลื่อนย้ายสินค้าได้ถูกต้อง อุปกรณ์และเครื่องมือในการทำงานมีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน ความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงพื้นที่จัดเก็บสินค้า การจัดเก็บสินค้าเป็นระเบียบเพื่อความรวดเร็วในการผลิต เจ้าหน้าที่มีความชำนาญในการให้บริการพร้อมทั้งแก้ไขปัญหา สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการจัดเก็บสินค้าคงคลัง

ด้านการจัดเก็บสินค้าคงคลัง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เจ้าหน้าที่สามารถใช้อุปกรณ์เคลื่อนย้ายสินค้าได้ถูกต้อง	4.50	0.73	มากที่สุด
2. อุปกรณ์และเครื่องมือในการทำงานมีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน	4.46	0.72	มากที่สุด
3. ความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงพื้นที่จัดเก็บสินค้า	4.40	0.74	มากที่สุด
4. การจัดเก็บสินค้าเป็นระเบียบเพื่อความรวดเร็วในการผลิต	4.41	0.73	มากที่สุด
5. เจ้าหน้าที่มีความชำนาญในการให้บริการพร้อมทั้งแก้ไขปัญหา	4.49	0.73	มากที่สุด
รวม	**4.41**	**0.58**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้ด้านการจัดเก็บสินค้าคงคลัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.41, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เจ้าหน้าที่สามารถใช้อุปกรณ์เคลื่อนย้ายสินค้าได้ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก ($\bar{X}$= 4.50, S.D. = 0.73) รองลงมา อุปกรณ์และเครื่องมือในการทำงานมีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.46, S.D. = 0.73) ความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงพื้นที่จัดเก็บสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.40, S.D. = 0.74) การจัดเก็บสินค้าเป็นระเบียบเพื่อความรวดเร็วในการผลิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.41, S.D. = 0.73) และเจ้าหน้าที่มีความชำนาญในการให้บริการพร้อมทั้งแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.49, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสี จังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านอายุ	ระหว่างกลุ่ม	2.870	4	0.717	2.732	*0.029
	ภายในกลุ่ม	102.686	391	0.263		
ด้านระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.426	3	0.475	1.790	0.149
	ภายในกลุ่ม	104.130	392	0.266		

ด้านอายุการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.870	4	0.717	2.732	*0.029
	ภายในกลุ่ม	102.686	391	0.263		
ด้านรายได้ต่อเดือย	ระหว่างกลุ่ม	4.524	4	1.131	4.377	*0.002
	ภายในกลุ่ม	101.032	391	0.258		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยด้านอายุมีผลกระทบต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการจัดเก็บสินค้า มีค่า Sig เท่ากับ 0.029 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H1 แปลความหมายได้ว่า ปัจจัยด้านอายุมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดดเก็บสินค้าคงคลัง ปัจจัยด้านระดับการศึกษามีค่า Sig เท่ากับ 0.149 ปฏิเสธสมมติฐาน H2 แปลความหมายได้ว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง ปัจจัยด้านอายุการทำงานมีค่า Sig เท่ากับ 0.029 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H3 แปลความหมายได้ว่า ปัจจัยด้านอายุการทำงานมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง และปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือนมีค่า Sig เท่ากับ 0.002 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน H4 แปลความหมายได้ว่าปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือนมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง

อภิปรายผล

เจ้าหน้าที่คลังสินค้าให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากปัจจัยด้านกรรมวิธีการผลิต โดยการนำองค์ความรู้เข้ามาประเมินตัวชี้วัดจะส่งผลให้การสีข้าวให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น ลดการหักของเมล็ดข้าว ลด เศษวัสดุเจือปนในข้าว ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของข้าวสารโดยตรง ดังนั้น คลังสินค้าจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Michael (2007) กล่าวว่าการจัดการคลังสินค้า คือ กระบวนการประสมประสานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินกิจการคลังสินค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิผลและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของคลังสินค้าแต่ละประเภทที่กำหนด กระบวนการควบคุมและจัดระเบียบภายในคลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพ เริ่มตั้งแต่การป้อนสินค้าเข้าสู่คลังไปจนถึงสินค้าส่งออกจากคลังเพื่อขายหรือบริโภค โดยรวมไปถึงการจัดการคลังสินค้าและสินค้าคงคลัง การบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆในคลังสินค้า การจัดสต็อกใหม่ที่เข้ามาในโกดัง คำสั่งซื้อ การบรรจุสินค้าและการจัดส่ง การติดตามและการปรับปรุง ประสิทธิภาพของคลังสินค้าโดยรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงานและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากความพึงพอใจในการปฏิบัติย่อมแตกต่างกันไป ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการ

จัดเก็ยสินค้าคงคลังโรงสีข้าว เขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือน อายุ และอายุการทำงาน ตามลำดับ ย่อมมีความต้องการค่านิยม ความพึงพอใจในการใช้บริการที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งส่งผลให้เจ้าหน้าที่คลังสินค้าแต่ละคนมีความเห็นด้านประสิทธิภาพในการให้บริการที่แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับ สุเมธ งามกนก (2550) ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพในระบบราชการว่า มีความหมายรวมถึงผลิตภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งประสิทธิภาพนี้ สามารถวัดได้หลายมิติตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณาประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่าย หรือ ต้นทุกการผลิต (Input) ซึ่งได้แก่ การใช้ทรัพยากรประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยี และ ทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีการใช้อย่างคุ้มค่าและประหยัด ทำให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด ประสิทธิภาพใน มิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีกับการปฏิบัติงานและบริการที่เป็นที่พึงพอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ สอดคล้องกับ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์และวิลาวัลย์ สากลาง (2560) ศึกษาเรื่อง การจัดการโลจิสติกส์ของโรงสีข้าว กรณีศึกษา บริษัทโรงสีรุ่งอนันต์ จำกัด อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดการภายในของโรงสียังแสดงให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพในการบริหารและการดำเนินงานอีกด้วย นั่นคือ มีการนำการจัดการด้านโลจิสติกส์เข้ามามีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการโรงสี สังเกตได้จากระบบการจัดการดำเนินงานต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกัน รักษามาตรฐานได้ดี ควบคุมคุณภาพได้อย่างรัดกุม มีความเป็นระบบในแต่ละส่วนงาน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือนมีความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจาก การได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถจะช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานและมีโอกาสได้เลื่อนปรับตำแหน่งเพื่อรับผิดชอบงานที่สูงขึ้น ก่อให้เกิดคุณภาพการให้บริการที่มีความสามารถและความชำนาญของเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vroom and Deci (1997) ที่ศึกษาว่าการปฏิบัติงานของบุคคล ที่จะก่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถ ความชำนาญของผู้ปฏิบัติงาน และ 2) ด้านแรงจูงใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Dessler (2010) ได้เสนอแนวคิดในการสร้างทีมที่มีประสิทธิผล (Characteristics of Effective Team) ว่าปัจจัยที่สำคัญ คือ ผู้นำทีมจะต้องมีความรับผิดชอบและมีลักษณะคือนอกจากตัวผู้นำทีมแล้ว สมาชิกในทีมที่ดีควรมีลักษณะ เปิดใจต่อกัน ตรงไปตรงมาทั้งในเรื่องของงาน และความจริงใจ ระหว่างกันในทีม พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อให้เพื่อนร่วมทีมได้แก้ไขจุดบกพร่อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดเก็บสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน มีการประชุมพบปะพูดคุย เพื่อแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น การแก้ไขอุปสรรคในการจัดเก็บสินค้าคงคลังและมีการกำหนดมาตรการปรับปรุงการทำงาน โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมโรงสีข้าว ควรมีการวางแผนกลยุทธ์ในส่วนของคลังสินค้าโดยแบ่งแยกหมวดหมู่สินค้าด้วยกลยุทธ์ ABC Analysis ทุก ๆ 6 เดือน และสร้างขอบแขตในการทำงานเพื่อลดภาระหน้าที่งานซ้ำซ้อน เพื่อสร้างความได้เปรียบการแข่งขัน รวมถึงลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์จากการปฏิบัติงานการจัดการคลังสินค้าได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการ จัดเก็บสินค้าคงคลังโรงสีข้าว จังหวัดบุรีรัมย์เท่านั้น การวิจัยในครั้งต่อไปอาจจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังของโรงสีในที่อื่น ๆ ตามแหล่งภูมิภาค นำมาศึกษา เปรียบเทียบกัน เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย และมีความสมดุลยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). **แนวทางการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ 2562**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://ssnet.doae.go.th/ (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤษภาคม 2566).

ชัยวัฒน์ ใบไม้และศิริรัตน์ ตรงวัฒนาวุฒิ. (2561). **การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของโรงสีข้าวอินทรีย์ขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงใหม่ จากการวิเคราะห์ด้วยตัวแบบ SCOR.** วารสาร RMUTT Global Business and Economics Review. 13(1), 124-138.

วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และ วิลาวัลย์ สากลาง. (2560). **การจัดการโลจิสติกส์ของโรงสีข้าว กรณีศึกษา บริษัทโรงสีรุ่งอนันต์ จำกัด อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น.** วารสารมหาวิทยาลัยศิลปกร สาขามนุษศาสตร์ สสังงคมศาสตร์และศิลปะ. 10(3), 2472-2491.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). **สินค้าเกษตรสำคัญ**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://mis-app.oae.go.th/ (วันที่ค้นข้อมูล : 10 มกราคม 2565).

สุเมธ งามกนก. (2550). **การสร้างทีม.** วารสารศึกษาศาสตร์. 19(1), 33.

อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศาและคณะ. (2565). **การพัฒนาขีดความสามารถและหนุนเสริมเกษตรกรโดยใช้เทคโนโลยีของกลุ่มข้าวภูเขาไฟ บ้านโคกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สทวท.). 9(2), 15-28.

Cochran, W.G. (1977). **Sampling Techniques**. 3d ed. New York : John Wiley and Sons Inc.

Dessler G. (2009). **A Framework for Human Resource Management**. Upper Saddle River, N.J. : Pearson/Prentice Hall.

Michael A. Hitt, R. Duane Ireland & Robert E. Hoskisson. (2007). **Strategic management: competitiveness and globalization.** Ohio : South-Western College Pub.

Vroom, H.V., & L. Edward Deci. (1997). **Management and motivation**. New York : Penguin Book.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน

Factors influencing Chinese consumers' purchasing decisions of fresh durian from Thailand in Yunnan Province, Kunming Capital People's Republic of China

ฏิมากานต์ ศิริบุญยประสิทธิ์[1] และ ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์[2]
Timakan Siribunyaprasit and Thanakit Vongmahasetha

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน มีวิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (convenience sampling) จำนวน 384 คน การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple RegressionvAnalysis) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริโภคทุเรียนสดชาวจีนในมลฑลยูนนาน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31–40 ปี การศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนประสมทางการตลาดของทุเรียนสดจากประเทศไทยด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมาด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านการจัดจำหน่าย โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้านมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลในทิศทางบวก ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีในทิศทางลบ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน และสามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยได้ร้อยละ 68.8 และสามารถสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ได้ดังนี้

$$\hat{y} = .292 + .735\,(\text{Promotion}) + .217\,(\text{Price}) + .162(\text{Product}) - .193\,(\text{Place})$$

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, ทุเรียนสด, ผู้บริโภคชาวจีน

[1] นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
E-mail : timakan.siri@bumail.net
[2] อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Abstract

The purpose of this study was to study the influence of marketing mix on purchasing decisions of fresh durian from Thailand. The research use survey research by selecting a sample of Chinese consumers in Kunming, Yunnan Province, People's Republic of China, 384 people. Collected data using online questionnaire. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results showed that Most of the samples were female, aged between 31-40 years old, educated at bachelor's degree working as civil servants/ state enterprise employees, and monthly income was less than 10,000 baht. (2) The overall market mix of fresh durian from Thailand was the highest in terms of product, followed by marketing promotion, price and distribution. (3) The results of the hypothesis test revealed that the four marketing mix factors significantly influenced the decision to buy fresh durian from Thailand at the level of 0.05, with the marketing promotion, price and product factors in the positive direction, while the distribution channel is in a negative direction and marketing mix factors in all 4 aspects and can predict the decision to buy fresh durian from Thailand at 68.8% And the Multiple Linear Regression equations are:

$$\hat{y} = .292 + .735 \text{ (Promotion)} + .217 \text{ (Price)} + .162\text{(Product)} - .193 \text{ (Place)}$$

Keywords : Marketing Mix, Purchasing Decisions, Fresh Durian, Chinese Consumers

บทนำ

ทุเรียนคือผลไม้ในเขตเมืองร้อนมีลักษณะเปลือกแข็งมีหนาม มีรสชาติและกลิ่นเฉพาะตัว และเป็นผลไม้ที่ได้ชื่อว่าเป็น “ราชาแห่งผลไม้” และเป็นผลไม้เชิงเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในการนำเข้าและส่งออก จากข้อมูลการนำเข้าทุเรียนทั้งโลก พบว่า ทุเรียนไทยได้รับความนิยมอย่างมาก และมีส่วนแบ่งทางการตลาดมากกว่า 76 เปอร์เซ็นต์ ของการนำเข้าทุเรียนทั่วโลก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการส่งออกทุเรียนกับผลไม้ชนิดอื่นๆ ได้แก่ ลำไย มังคุด ไปยังต่างประเทศในปี พ.ศ 2564 พบว่า ไทยส่งออกทุเรียนไปจีนได้มากที่สุด รองลงมาฮ่องกงและเวียดนาม ทำให้เห็นได้ว่าการจีนเป็นตลาดที่สำคัญในการส่งออกทุเรียนไทย โดยในระหว่างปีพ.ศ 2561 – 2565 พบว่า ไทยสามารถส่งออกทุเรียนสดเพิ่มขึ้นจาก 30,168 ล้านบาท ในปีพ.ศ 2561 เป็น

109,108 ในปีพ.ศ 2564 โดยในปี พ.ศ 2561 เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ (Covid-19) ในประเทศจีนจึงทำให้จีนต้องปิดประเทศโดยปิดการเข้าออกทั้งภายในและนอกประเทศ รวมถึงการขนส่งต่างๆ เพื่อป้องกันและลดการติดเชื้อโรคดังกล่าวจึงส่งผลให้การส่งออกทุเรียนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีอื่นๆ

แม้ว่าสถานการณ์การติดเชื้อยังเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องจากปลายปีพ.ศ 2562 การส่งออกผลไม้ไทยยังสามารถขยายตัวได้ดีต่อเนื่องตามความต้องการของตลาดที่มีปริมาณทุเรียนสูงซึ่งมากกว่าจำนวนผลลิตที่สามารถผลิตได้ แต่ก็สามารถส่งออกผลผลิตทุเรียนได้ในปริมาณสูงขึ้นในทุกปี เพื่อให้การส่งออกทุเรียนสดถูกต้องตามกฎหมายกฎหมายที่กำหนดผู้ประกอบธุรกิจการส่งออกทุเรียนจำเป็นต้องจดทะเบียนเป็นผู้ส่งทุเรียนสดออกไปนอกราชอาณาจักรไว้ต่อกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด หลังจากนั้นต้องติดป้ายฉลากเป็นภาษาอังกฤษที่สินค้า และต้องรายงานผลการส่งออกต่อกรมวิชาการการเกษตร (กรมการค้าต่างประเทศ, 2563) โดยในปีพ.ศ 2565 ไทยได้เผชิญกับข้อจำกัดด้านกระบวนการส่งออกทุเรียนสดไปจีนหลายประการ เช่น มาตรการขนส่งระหว่างประเทศ ข้อจำกัดเรื่องการปิดช่องทางการขนส่งในบางจุด การควบคุมสินค้าปลอดเชื้อ จึงส่งผลให้การส่งออกทุเรียนในช่วงปีดังกล่าวลดลงจาก ปีพ.ศ 2564 เป็น 102,222 ล้านบาท แต่อย่างไรก็ตามยังคาดการณ์ว่าในปีพ.ศ 2566 ไทยยังสามารถส่งออกทุเรียนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากไทยยังครองส่วนแบ่งทางการตลาดทุเรียนมากขึ้นร้อยละ 90 ของการนำเข้าทุเรียนของจีน

ทุเรียนสดของไทยที่วางจำหน่ายในประเทศจีนมีหลายสายพันธุ์ ได้แก่ หมอนทอง หลงลับแล พวงมณี ชะนี ก้านยาว และกระดุมทอง เป็นต้น โดย พันธุ์หมอนทอง หรือภาษาจีนเรียกว่า “ไท่กั๋วจินเจิ่นโทว” เป็นพันธุ์ทุเรียนที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคชาวจีนมากที่สุด คนจีนมักรับประทานแบบสุกงอมหรือสุกแบบเละๆ และนำไปประกอบเป็นผลิตภัณฑ์และเมนูอาหารต่างๆ อย่างหลากหลาย และจากข้อมูลการส่งออกทุเรียนไทยไปจีนมีแนวโน้มมากขึ้นในทุกปีจึงทำให้เห็นได้ว่าทุเรียนไทยนั้นได้รับความนิยมอย่างมากในจีน (ภากร กัทชลี, 2565) นอกจากนี้ไทยยังสร้างรายได้จากการส่งออกทุเรียนโดยในปี 2564 ในช่วง 5 เดือนแรกประเทศไทยทำสถิติรายเดือนสูงที่สุดเป็นประวัติการณ์ที่ 934.9 ล้านดอลลาร์ฯ ขยายตัวร้อยละ 95.3 โดยรวมแล้วตลอดช่วง 5 เดือนแรกของปี 2564 ยังคงเร่งตัวร้อยละ 45.2 มีมูลค่า 1,839 ล้านดอลลาร์ฯ ทำให้การส่งออกทุเรียนกลายเป็นสินค้าเกษตรเศรษฐกิจส่งออกสำคัญในลำดับที่ 2 รองจากยางพารา และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง นอกจากนี้ในปี 2563 แม้จะประสบปัญหาการแพร่ระบาดของ Covid 19 แต่ผลการส่งออกทุเรียนสดของไทยกลับเติบโตมากถึงถึงร้อยละ 41.5 และยังมีโอกาสเติบโตทำสถิติใหม่อย่างต่อเนื่อง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย , 2564) จากความนิยมของทุเรียนไทยในตลาดจีนที่ทำให้สามารถจำหน่ายทุเรียนส่งออกได้อย่างต่อเนื่องทำให้ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย ได้ให้

ความสนใจเข้าแข่งขันตลาดทุเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะมาเลเซียที่มีนโยบายเชิงรุกระดับประเทศ ประชาสัมพันธ์ทุเรียน “มูซังคิง” ราคาระดับพรีเมี่ยม เป็นกระแสดึงดูดผู้บริโภค และมีการเจรจาระหว่างภาครัฐในการส่งออกทุเรียนจากมาเลเซียไปจีน เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2562 ศุลกากรแห่งชาติจีนประกาศอนุญาตการนำเข้าทุเรียนสดทั้งลูกแบบแช่แข็งจากมาเลเซีย ทำให้มาเลเซียเป็นประเทศที่ 2 ที่มีการส่งออกทุเรียนทั้งลูกไปจีน เนื่องจากที่ผ่านมาไทยเป็นประเทศเดียวที่ส่งออกทุเรียนทั้งลูกไปจีนได้ ส่วนมาเลเซียส่งไปขายได้เฉพาะทุเรียนแช่แข็ง จะเห็นได้ว่า ในอนาคตประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มสูงในการแย่งส่วนแบ่งตลาดของทุเรียนไทย

การพัฒนาโครงการคมนาคมเชื่อมระบบเศรษฐกิจระหว่าง ไทย ลาว และจีน ในปี 2565 ทำให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาผลผลิตล้นตลาดโดยการขยายตลาดส่งออกทุเรียนไปยังสาธาณรัฐประชาชนจีนด้วยเส้นทางรถไฟจีน-ลาว ได้มากขึ้น แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากนโยบาย Zero-Covid ของจีนซึ่งมีการตรวจสอบสินค้านำเข้าอย่างเข้มงวดผ่านด่านตรวจต่างๆ จนถึงด่านโมฮ่านในมลฑลยูนนาน ทำให้การจราจรติดขัดส่งผลต่อการส่งออกผลไม้ของไทย (ฐานเศรษฐกิจ, 2565ก) แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาโดยการขนส่งแบบผสมผสาน “ราง - รถ” ภายใต้พิธีสารไทย-จีนโดยออกจากสถานีเวียงจันทน์ใต้ผ่านพิธีการสินค้าผ่านแดนจนถึงด่านโมฮ่านในมลฑลยูนนานซึ่งสามารถลดระยะเวลาในการขนส่งได้เพียงวันครึ่ง (ฐานเศรษฐกิจ, 2565ข) นอกจากนี้สาธาณรัฐประชาชนจีนได้เปิดจุดตรวจและกักกันพืชที่ด่านรถไฟโมฮ่านในมลฑลยูนนานในช่วงเดือนธันวาคมปี 2565 ที่ผ่านมา ทำให้ในอนาคตผู้ผลิตทุเรียนเพื่อการส่งออกจะสามารถขนส่งทุเรียนด้วยเส้นทางรถไฟสายจีน – ลาว จากไทยไปเมืองคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน ได้เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งช่องทาง (ข่าวสด, 2565)

จากแนวโน้มการส่งออกทุเรียนไปสาธาณรัฐประชาชนจีนที่ยังคงเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงโอกาสในการเพิ่มช่องทางการส่งออกทุเรียนผ่านเส้นทางรถไฟไปยังเมืองคุนหมิงที่ในอนาคต ทำให้เห็นได้ว่าการศึกษาความต้องการของตลาดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นการศึกษานี้จึงมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผน ปรับปรุง พัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการส่งออกทุเรียนไปเมืองมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

ประสมทางการตลาดถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญการตลาดสำหรับผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ โดยการวางกลยุทธ์ต้องเน้นการวางน้ำหนักปัจจัยการตลาดที่เหมาะสมโดยเน้นกลุ่มตลาดผู้บริโภคเป้าหมาย ส่วนประสมทางการตลาดแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (Kotler and Keller, 2016)

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งที่เสนอขายจากผู้ขายเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ โดยผู้ขายต้องนำเสนอสิ่งที่มีประโยชน์ทำให้ลูกค้ารับรู้ถึงคุณค่าที่จะได้รับ สินค้าที่นำเสนอนั้นต้องคำนึงถึงความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน คุณสมบัติต่างๆ ของสินค้า การกำหนดตำแหน่งในการวางสินค้า มีการปรับปรุงพัฒนาสินค้าอยู่สม่ำเสมอ รวมถึงขั้นตอนกระบวนการผลิตต่างๆ

2. ด้านราคา (Price) เป็นสิ่งแลกเปลี่ยนที่มีความจำเพื่อใช้ในการซื้อสินค้าซึ่งอยู่ในรูปแบบเป็นตัวเงิน ผู้ซื้อ การตั้งราคานั้นต้องได้รับการยอมรับจากตลาดเป้าหมายและสู้กับคู่แข่งได้ หากธุรกิจตั้งราคาต่ำก็จะทำให้คู่แข่งรายอื่นๆ สามารถลดราคาตามได้ในเวลาอันรวดเร็ว ในมุมมองของลูกค้าการตั้งราคามีผลเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อบริการของลูกค้า และราคาของการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการบอกถึงคุณภาพที่จะได้รับ กล่าวคือ หากราคาสูงคุณภาพในการบริการน่าจะสูงด้วยจึงทำให้ลูกค้าหวังว่าการบริการที่ได้จะรับนั้นสูงขึ้นด้วย แต่ผลที่ตามมาคือ บริการต้องมีคุณภาพตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าได้ หากสินค้าหรือบริการนั้นมีราคาต่ำลูกค้ามักคิดว่าจะได้รับบริการจะมีคุณภาพน้อยกว่าลูกค้าจะรู้ว่าไม่กล้าเสี่ยงที่จะใช้บริการนั้นๆ

3. ด้านการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง ช่องทางหรือกิจกรรมที่ใช้เพื่อเคลื่อนผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย มีการจัดหมวดหมู่สินค้าที่ชัดเจน และมีการประชาสัมพันธ์สินค้าอย่างสม่ำเสมอ ในมุมมองของเจ้าของกิจการร้านค้าการเลือกทำเลที่ตั้ง (Location) มีความสำคัญมาก เนื่องจากทำเลที่ตั้งที่กิจการจะเป็นตัวกำหนดกลุ่มลูกค้าที่จะเข้ามาใช้บริการ ดังนั้นสถานที่ให้บริการจึงต้องครอบคลุมพื้นที่ในการให้บริการกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด การจัดจำหน่ายยังรวมไปถึงการสาธิตการใช้งาน บอกประโยชน์ ตั้งแสดงสินค้าที่สามารถให้ผู้บริโภคสามารถทดลองใช้สินค้านั้นๆ ได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ซึ่งทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าได้ง่าย มีช่องทางการจัดส่งสินค้าที่มีความรวดเร็ว ในส่วนมุมมองของผู้ผลิตสินค้าต้องคำนึงถึงกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ (1) ช่องทางจำหน่ายสินค้า (Channel of Distribution) (2) การกระจายสินค้า (Physical Distribution)

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง เป็นตัวช่วยในการสื่อสารกับผู้บริโภคสร้างแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความสนใจ จดจำภาพลักษณ์ของสินค้าที่จำหน่าย นอกจากนี้การส่งเสริมการตลาดเป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเพื่อสร้าง

ทัศนติและพฤติกรรมการซื้อ ผ่านการการโปรโมชั่นต่างๆ ร้านค้ามี เช่นการสะสมแต้มคะแนนเพื่อแลกของรางวัล หรือของสัมมนาคุณสินค้า

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจซื้อเป็นวิธีการที่ผู้บริโภคตัดสินใจ โดยมีแรงจูงใจและทัศนคติอันสะท้อนถึงความปรารถนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเปรียบเทียบระหว่างเหตุการณ์ที่มีตั้งแต่ 2 เหตุการณ์ขึ้นไป หากพบว่ามีทางเลือกก็ทำให้บุคคลเกิดการเปรียบเทียบและนำไปสู่สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจตามมา (Kotler, 2000; Schiffman & Kanuk, 1994) โดยการตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตระหนักถึงปัญหา เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการ โดยสาเหตุหลักของความต้องการเกิดจากสิ่งกระตุ้นเป็นแรงขับ โดยผู้บริโภคจะสังเกตเห็นถึงความแตกต่างระหว่างสภาวะปัจจุบันกับสภาวะในอุดมคติ

2. การค้นหาข้อมูล หากสิ่งที่ต้องการตอบสนองอยู่ใกล้ตัวและผู้บริโภคถูกกระตุ้นจะเกิดการตอบสนองในทันที แต่บางครั้งผู้บริโภคมีความต้องการเกิดขึ้นแต่ยังไม่สามารถตอบสนองได้ทันที ความต้องการนั้นจะถูกสะสมไว้เพื่อหาโอกาสที่จะซื้อสินค้าหรือบริการในภายหลัง เมื่อความต้องการถูกสะสมไว้มาก ๆ และเป็นระยะเวลานานจะทำให้เกิดความตั้งใจที่จะตอบสนองเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคจะเก็บรวบรวมค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จะมาตอบสนอง

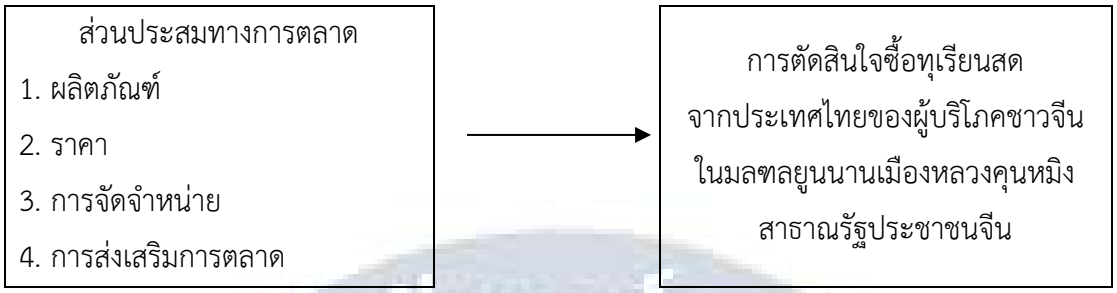
3. การประเมินทางเลือก เมื่อผู้บริโภคเกิดการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าจนเพียงพอแล้ว ก็จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาเปรียบเทียบตามอรรถประโยชน์ที่พึงได้รับ เช่น ด้านบริการ ราคา ความคุ้มค่า สถานที่ เงื่อนไขพิเศษต่างๆ แล้ว จึงประเมินผลเพื่อเลือกทางเลือกต่างๆ ต้องคำนึงถึงความต้องการที่จะได้รับต้องเกิดความพึงพอใจมากที่สุด

4. การตัดสินใจซื้อ เป็นขั้นตอนภายหลังจากการประเมินทางเลือกแล้ว ผู้บริโภคจะรู้ว่าตนเองพึงใจผลิตภัณฑ์ใดมากที่สุด ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ชอบที่สุด

5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ หลังจากที่ผู้บริโภคได้ซื้อสินค้าหรือใช้บริการไปแล้วผู้บริโภคอาจพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ผู้ประกอบกิจการบริการจะต้องทราบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคภายหลังการซื้อ เพราะจะมีอิทธิพลต่อการซื้อครั้งต่อไปและการบอกต่อ ซึ่งความพึงพอใจของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับความคาดหวังกับผลจากการของสินค้า ถ้าสินค้าตรงความคาดหวังผู้บริโภคก็จะเกิดความพอใจภายหลังการซื้อ ส่วนที่อาจไม่พึงพอใจอาจเกิดจากหลายสาเหตุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมการศึกษานี้สามารถสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research hypothesis)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอย่างน้อย 2 ด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีแนวทางการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ W.G. Cochran (1953) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน จากนั้นเลือกสุ่มแบบความสะดวก (Convenience)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.948 แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทย ได้แก่ สายพันธุ์ที่เลือกซื้อ ขนาดที่เลือกซื้อ ความถี่ในการซื้อ สถานที่ซื้อ ช่วงเวลาที่ซื้อ ค่าใช้จ่ายในการซื้อ เหตุผลที่ซื้อ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อ

ส่วนที่ 3 ส่วนประสมทางการตลาดของทุเรียนสดจากประเทศไทย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน

แบบสอบถามในส่วนที่ 3-4 มีลักษณะคำถามเป็นแบบใช้มาตราส่วนค่าประมาณ (Likert Scale) โดยจัดเป็นการวัดข้อมูล ประเภทอันตรภาคชั้น โดยเกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่างๆ แบ่งขนาดอันตรภาคชั้น เท่ากับ 0.8 (ใช้สูตรอันตรภาคชั้น เท่ากับ ค่าสูงสุดลบค่าต่ำสุดแล้วหารด้วยจำนวนชั้น) มีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน สามารถกำหนดได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 384 ชุด ส่วนข้อมูลทุติยภูมิได้จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎีเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือในการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนก่อนทำการลงรหัส และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) โดยวิธี Stepwise เพื่อทดสอบสมมติฐาน (กัลยา วานิชบัญชา, 2552)

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริโภคชาวจีนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 40 ปี เคยศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท

ส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) ของทุเรียนสดจากประเทศไทย

ผู้บริโภคชาวจีนให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของทุเรียนสดจากประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านการจัดจำหน่าย โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยภาพรวม

ส่วนประสมทางการตลาด	ประเด็นที่สำคัญ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	ทุเรียนมีหลากหลายสายพันธุ์ให้เลือกซื้อและมีให้ทดลองชิม	4.46	0.52	มากที่สุด
2. ด้านราคา	ราคาทุเรียนมีความเหมาะสมกับคุณภาพทุเรียนสร้างความสนใจให้ผู้ซื้อได้ดี	4.43	0.58	มากที่สุด
3. ด้านการจัดจำหน่าย	มีช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์และสร้างความสะดวกให้แก่ผู้ซื้อ	4.43	0.57	มากที่สุด
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	มีการแบ่งเนื้อทุกเรียนขายเป็นแพ็คสะดวกต่อการบริโภคโดยไม่ต้องปลอกทุเรียนเอง	4.45	0.50	มากที่สุด
โดยภาพรวม		**4.44**	**0.50**	**มากที่สุด**

การตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธาณรัฐประชาชนจีน

ผู้บริโภคชาวจีนให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยให้ความคิดเห็นในเรื่องความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนทำให้สามารถเปรียบเทียบเนื้อสัมผัส กลิ่น และรสชาติ ในการเลือกซื้อที่ง่ายขึ้น รองลงมาคุณภาพและราคาของทุเรียนสดไทยมีความเหมาะสมกับปริมาณที่ซื้อ, ทุเรียนสดไทยมีความปลอดภัยและได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ, ทุเรียนสดไทยมีรสชาติอร่อยกว่าทุเรียนประเทศอื่น และเชื่อมั่นในคุณภาพของทุเรียนไทยและจะแนะนำให้บุคคลที่รู้จักซื้อทุเรียนไทยในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับความสำคัญของการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

การตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
1. ทุเรียนสดไทยมีรสชาติอร่อยกว่าทุเรียนประเทศอื่น	4.42	0.63	มากที่สุด
2. ทุเรียนสดไทยมีความปลอดภัยและได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ	4.47	0.60	มากที่สุด
3. ความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนทำให้สามารถเปรียบเทียบเนื้อสัมผัส กลิ่น และรสชาติ ในการเลือกซื้อที่ง่ายขึ้น	4.52	0.57	มากที่สุด
4. คุณภาพและราคาของทุเรียนสดไทยมีความเหมาะสมกับปริมาณที่ซื้อ	4.48	0.60	มากที่สุด
5. เชื่อมั่นในคุณภาพของทุเรียนไทยและจะแนะนำให้บุคคลที่รู้จักซื้อทุเรียนไทยในอนาคต	4.02	0.92	มาก
โดยภาพรวม	**4.38**	**0.55**	**มากที่สุด**

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยในทิศทางบวก ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยในทิศทางลบ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยได้ร้อยละ 68.8 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	การตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทย						
	R^2	ค่าคงที่	B	SE	Beta	t	Sig.
ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	.688	.292	.735	.049	.675	14.923	.000*
ด้านราคา (Price)			.217	.074	.228	2.956	.003*
ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)			.162	.059	.152	2.762	.006*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)			-.193	.056	-.204	-3.454	.001*
F = 208.602 Sig = .000*							
Y= .292 + .735 (Promotion) +.217 (Price) + .162(Product) - .193 (Place)							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทย เนื่องจากผู้บริโภคเป็นชาวต่างชาติ การส่งเสริมการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจทุเรียนหรือตัวแทนการส่งออกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อสร้างการรับรู้ข้อมูลกับชาวต่างชาติ และทุเรียนหมอนทองถือได้ว่าเป็นทุเรียนไทยที่ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักสำหรับผู้บริโภคในประเทศจีน ดังนั้นการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านที่มาของสายพันธุ์ทุเรียนโบราณเป็นที่รู้จักและมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องจึงเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค การใช้สื่อเพื่อให้ผู้บริโภคสนใจและเข้าถึงเรื่องราวที่มาของทุเรียน สวนทุเรียน เรื่องของอายุของสวน การเป็นที่รู้จักของสวนและการดูแลของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนและแหล่งที่ตั้งเรื่องพื้นที่การปลูกก็มีผลต่อการรับรู้เรื่องรสชาติของผู้บริโภค (ภูวงศ์ ยอดแก้ว, 2564) นอกจากนี้การศึกษาของณัฐนันท์ ลีพัฒนกิจ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของการใช้สื่อออนไลน์ของผู้บริโภคและคุณภาพของระบบออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรแปรรูป (ทุเรียนอบแห้ง) ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพของระบบออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนแปรรูป ดังนั้น สื่อออนไลน์ในปัจจุบันยังสามารถใช้เป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดีเป็นช่องทางข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายและใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะซื้อสินค้าหรือไม่ซื้อสินค้า ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลทางลบกับการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทย อาจเกิดจากมุมมองของผู้บริโภคชาวจีนที่มองว่าหากเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายทุเรียนมากขึ้นและสถานที่จำหน่ายอาจเป็นร้านค้าทั่วไปหรือตลาดสด สินค้าที่นำมาจำหน่ายอาจไม่มีคุณภาพ ไม่สามารถทดลองชิมได้ ราคาไม่ติดป้ายประกาศที่มีความชัดเจน ความถูกสุขอนามัยของสถานที่จำหน่าย นอกจากนี้ทุเรียนเป็นผลไม้ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการจำหน่ายที่เหมาะสมตามลักษณะเนื้อทุเรียน ดังนั้นการเก็บรักษาสินค้าของร้านค้าเพื่อนำออกมาจำหน่ายจึงมีความสำคัญ

สรุปและข้อเสนอแนะ (Summary and Conclusion)

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยให้ความคิดเห็นในเรื่องความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนทำให้สามารถเปรียบเทียบเนื้อสัมผัส กลิ่น และรสชาติ ในการเลือกซื้อที่ง่ายขึ้น รองลงมาคุณภาพและราคาของทุเรียนสดไทยมีความเหมาะสมกับปริมาณที่ซื้อ, ทุเรียนสดไทยมีความปลอดภัยและได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ, ทุเรียนสดไทยมีรสชาติอร่อยกว่าทุเรียนประเทศอื่น และเชื่อมั่นในคุณภาพของทุเรียนไทยและจะแนะนำให้บุคคลที่รู้จักซื้อทุเรียนไทยในอนาคต และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ

ทุเรียนสดจากประเทศไทยในทิศทางบวก ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยในทิศทางลบ และสามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยได้ร้อยละ 68.8

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคชาวจีนในมลฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีนมีพฤติกรรมการเลือกซื้อทุเรียนพันธุ์หมอนทองมากที่สุด ทำให้เห็นได้ว่าแนวโน้มในอนาคตทุเรียนพันธุ์หมอนทองยังคงสามารถส่งออกไปจำหน่ายในประเทศจีนได้มากขึ้น ดังนั้น ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของทุเรียนเพื่อรักษามาตรฐานสินค้าอันส่งผลต่อรายได้จากการส่งออกที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ (1) พัฒนาสายพันธุ์ทุเรียนที่มีคุณภาพทนต่อการเกิดโรค (2) เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับสายพันธุ์ทุเรียนและไม่ตัดทุเรียนอ่อน (3) พัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อรักษาความสดและยืดอายุของทุเรียน และ (4) เลือกการขนส่งที่รักษาความสดใหม่ของสินค้า เช่น การใช้ระบบขนส่งเย็น

2. ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยมากที่สุด ดังนั้น การเน้นบริการลูกค้าผ่านสื่อดิจิทัลจะทำให้ชาวต่างชาติรู้จักทุเรียนไทยมากขึ้น มีการลดราคาเพื่อกระตุ้นการซื้อทุเรียนเพิ่มมากขึ้น

3. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทุเรียนอื่นๆ เช่น ทุเรียนแปรรูป ทุเรียนสดแช่แข็ง เพื่อใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจทุเรียนเพื่อการส่งออก

4. การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาในมุมมองของผู้บริโภคเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษารูปแบบการส่งออกและกระบวนการทางตลาดที่ช่วยให้ธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจทุเรียนเพื่อการส่งออกในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

_____. (2565ข). **ส่งออกทุเรียนไทย ผ่าน รถไฟ “จีน-ลาว” ขบวนแรก ถึงประเทศจีนแล้ว.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.thansettakij.com/economy/522412 (วันที่ค้นข้อมูล : 30 พฤศจิกายน 2565).

กัลยา วานิชบัญชา. (2552). **หลักสถิติ.** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรมการค้าต่างประเทศ. (2563). **ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจดทะเบียนเป็นผู้ส่งผลทุเรียนสดออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2563.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.dft.go.th/th-th/Detail-Law/ArticleId/8702/8702 (วันที่ค้นข้อมูล : 30 พฤศจิกายน 2565).

ฐานเศรษฐกิจ. (2565ก). **เจรจาขนทุเรียนขึ้นรถไฟไปคุนหมิง ดันส่งออกผลไม้ไทยเจาะตลาดจีน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.thansettakij.com/economy/517284 (วันที่ค้นข้อมูล : 30 พฤศจิกายน 2565).

ณัฐนันท์ ลีพัฒนกิจ. (2557). **พฤติกรรมของการใช้สื่อออนไลน์ของผู้บริโภคและคุณภาพของระบบออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรแปรรูป (ทุเรียนอบแห้ง บนระบบออนไลน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). **ผลไม้ไทยสุดฮอตรุกตลาดโลกฝ่าโควิด-19.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_25May2022.aspx (วันที่ค้นข้อมูล : 7 พฤศจิกายน 2565).

ภากร กัทชลี. (2565). **จริงหรือไม่? ที่ "ทุเรียนไทย" ฮิตใน "จีน".** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.bangkokbiznews.com/columnist/1003175 (วันที่ค้นข้อมูล : 7 พฤศจิกายน 2565).

ภูวงศ์ ยอดแก้ว. (2564). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนโบราณของประเทศไทย.** สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.

Kotler, P. (2000). **Marketing management (The Millennium ed.).** Englewood Cliffs, NJ : Prentice–Hall.

Kotler, P and Keller Kelvin Lane. (2016). **Marketing Management.** (15th ed). Edinburgh : Pearson Education.

Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1994). **Consumer behavior**. (5th ed). Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว ของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย

Factors Influencing the Intention to Inherit the Family Business of the Second-Generation Business Successor Traditional retail business Chiang Rai Province.

ธนกฤต วงศ์มหาเศรฐ์[1]
Thanakit Vongmahasetha

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ (Beta = 1.498) รางวัลจากธุรกิจ (Beta = - 3.288) การรับรู้ความไว้วางใจในความสามารถของทายาท (Beta = 1.554) ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล (Beta = 1.371) การเตรียมพร้อมของทายาท (Beta = -2.384) การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (Beta = - 2.438) และการรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล (Beta = 2.149) ตัวแปรทั้ง 7 ตัว มีอิทธิพลต่อกับความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ถูกต้องร้อยละ 89.25 เมื่อพิจารณาความสามารถในการทำนายของโมเดลโลจิสติก ความผันแปรของความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวได้ร้อยละ 19.9 (Cox & Snell R Square = 0.199) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สามารถเขียนสมการถดถอยการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{y} = 9.362 + 1.498(X_1) - 3.288\ (X_2) + 1.554\ (X_3) + 1.371\ (X_4) - 2.384\ (X_5) - 2.438\ (X_6) + 2.149\ (X_7)$$

คำสำคัญ : การสืบทอดธุรกิจครอบครัว, ธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม, การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก

[1] ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ Email: thanakit.v@bu.ac.th

Abstract

This research is based on the concept of Influencing the Intention to Inherit the Family Business of the Second-Generation Business Successor Traditional retail businessChiang Rai Province. The samples in this research consisted of 400 the Second-Generation Business Successor Traditional retail business. A questionnaire was used as the tool for data collection with purposive sampling. The descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation were used to describe the data, the inferential statistic and multiple regression were used for hypothesis testing. The respondents focused on 7 factor's, Followed by Entrepreneurial attributes (Beta = 1.498) family business supervision(Beta = - 3.288) Recognition of trust in the abilities of the heirs (Beta = 1.554) Compliance with individual needs (Beta = 1.371) preparation of heirs(Beta = -2.384) perception of family relationships (Beta = – 2.438) Perceived acceptance of individual roles (Beta = 2.149)

The binary logistic regression analysis the predictive efficiency is 89.25 percent. Therefore, considering the predictive ability of the logistic model Variation of intentions to inherit the family business 19.9 percent. (Cox & Snell R Square = 0.199) significance at the .05 level. using the prediction equation:

$$\hat{y} = 9.362 + 1.498(X_1) - 3.288\ (X_2) + 1.554\ (X_3) + 1.371\ (X_4) - 2.384\ (X_5) - 2.438\ (X_6) + 2.149\ (X_7)$$

Keywords : Family Business, Traditional Trade, Logistic Regression Analysis

บทนำ

การส่งต่อความสำเร็จในธุรกิจครอบครัว (Family Business) จากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งหรือทายาทธุรกิจนั้น นับว่าเป็นความท้าทายของ ผู้ส่งมอบและผู้รับมอบธุรกิจ การส่งต่อความสำเร็จในธุรกิจครอบครัวเป็นเรื่องที่สำคัญและซับซ้อน มีปัจจัยมากมายที่มีผลต่อการส่งต่อความสำเร็จในธุรกิจครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ภูมิคุ้มกันของครอบครัว การวางแผนการสืบทอดธุรกิจ การจัดการธุรกิจ และการสร้างและส่งต่อวัฒนธรรมธุรกิจทั้งนี้การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของธุรกิจเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้วางแผนสามารถประเมินภาพรวมของธุรกิจได้อย่างถูกต้อง Alayo, M., Jainaga, T., Maseda, A., & Arzubiaga, A. (2016). จากรายงานผลสำรวจธุรกิจครอบครัว (Family Business) ทั่วโลกปี 2564 (ฉบับประเทศไทย) ระบุว่า ธุรกิจครอบครัวไทย 11% มีการเตรียมความพร้อมสำหรับแผนการสืบทอดธุรกิจ โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษร และสื่อสารอย่างชัดเจน เมื่อเทียบกับ 30%

ของธุรกิจครอบครัว ทั่วโลก นอกจากนี้ แม้ในปี 2564 ธุรกิจครอบครัวไทยอยู่ในระยะชะลอตัว แต่คาดการณ์ว่าจะปรับตัวดีขึ้น 58% ในปี 2565 และจากกรณีศึกษาการส่งมอบธุรกิจากรุ่นสู่รุ่นที่ประสบความสำเร็จจากทั่วโลก(ชุดที่ 2) การบริหารวิสาหกิจครอบครัวสู่ความยั่งยืน : พัฒนาพื้นฐานและการสร้างการเติบโต หรือ STEP การส่งมอบธุรกิจจากรุ่นสู่รุ่นที่ประสบความสำเร็จ กล่าวถึง กระบวนการการพัฒนาทายาทธุรกิจรุ่นใหม่ และการสร้างความเป็นมืออาชีพ เส้นทางเตรียมความพร้อมและการมีส่วนร่วมของทายาทธุรกิจรุ่นใหม่ในวิสาหกิจครอบครัวไทย 80% ของกิจการในประเทศไทยเป็นธุรกิจครอบครัว การบริหารจัดการมักเป็นคนในตระกูลเดียวกันทั้งสิ้น สืบทอดความมั่งคั่งจากรุ่นสู่รุ่น สิ่งสำคัญที่ทายาทผู้สานต่อธุรกิจต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจ เพื่อให้กิจการอยู่รอดและประสบความสำเร็จอย่างมีระบบ พร้อมส่งต่อให้รุ่นๆ ต่อไป โดยไม่หยุดเพียงแค่รุ่น 3 ซึ่งสถิติพบว่าเหลือสืบทอดเพียง 12% เปิดแนวคิดบริหารธุรกิจครอบครัวอย่างมืออาชีพเพื่อไปให้ถึงรุ่น 4 นอกจากนี้ เมื่อมองลึกลงไปในเป้าหมายของการรักษาและถ่ายทอดความมั่งคั่งจากรุ่นสู่รุ่น ทางเลือกต่างๆ ของธุรกิจครอบครัวก็มีตั้งแต่การผลักดันให้ลูกหลานก้าวขึ้นมารับช่วงสืบทอดกิจการ หรือการหามืออาชีพเข้ามาช่วยบริหารงาน ไปจนถึงการขายกิจการครอบครัวซึ่งถือเป็นวิธีแปลงความมั่งคั่งในรูปของธุรกิจไปอยู่ในรูปของตัวเงินแทน โดยการนำบริษัทเข้าตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งอัตราการอยู่รอดของธุรกิจครอบครัวทั่วโลก รุ่นที่ 1 อัตราการอยู่รอดของธุรกิจครอบครัว 100% รุ่นที่ 2 อัตราการอยู่รอดของธุรกิจครอบครัว 30% รุ่นที่ 3 อัตราการอยู่รอดของธุรกิจครอบครัว 12% รุ่นที่ 4 อัตราการอยู่รอดของธุรกิจครอบครัว 3% โดยประเมินและวิเคราะห์องค์ประกอบของธุรกิจ ทั้งนี้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ และสามารถเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะนำผลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนและก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง นำมาซึ่งทางออกที่ยั่งยืนสำหรับธุรกิจครอบครัวหรือการเตรียมสิ่งที่ท้าทายของทายาท เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับ จะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ผู้นำรุ่นใหม่ประสบความสำเร็จในการก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำธุรกิจครอบครัว (ณัฐพร วิรุฬหการุญ และ วาสิตา บุญสาธร, 2560).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสมการถดถอยโลจิสติกส์ทำนายโอกาสของความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษา คือ กลุ่มทายาทธุรกิจ ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิมในจังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง เนื่องจากไม่ทราบสัดส่วนที่แน่ชัดของประชากรจึงนำสูตรการคำนวณการหากลุ่มตัวอย่างโดยไม่ทราบสัดส่วนที่แน่ชัดของประชากร Cochran (1977) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 384 คน เพื่อความแม่นยำของผลการศึกษา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จะมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563).

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ โดยคำถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อจำแนกลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงรายประกอบไปด้วย อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลที่เกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 4 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านปัจจัยความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย ของ : E. Venter, C. Boshoff, G. Maas. (2005). และใช้มาตรวัด Rating Scale ของลิเคิร์ท (Likert's Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย

การทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตคำถามในส่วนของตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว โดยได้พัฒนาคำถามจากงานวิจัยของ E.Venter, C.Boshoff, G. Maas.(2005) และปิยภรณ์ ชูชีพ และวิชิต อู่อ้น (2563) จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของสำนวนภาษา เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence or IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปและได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยต้องได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ที่ 0.70 ขึ้นไป (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ได้ผลลัพธ์การทดสอบในแต่ละส่วนของแบบสอบถาม ดังนี้ 1) คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.936 2) การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.872 3) การรับรู้ความไว้วางใจในความสามารถของทายาท มี

ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.928 4) ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.923 5) การเตรียมพร้อมของทายาท มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.892 6) การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.873 7) การรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.915 และ8) ความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.960

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะคือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน400ชุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ได้แก่การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistics Regression Analysis) เพื่อนำมากำหนดสมการพยากรณ์ โดยการสรุปและตัดสินใจ จะเปรียบเทียบค่า Sig. ในผลการวิเคราะห์กับค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (ในที่นี้คือ 0.05) ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวว่ามีความสัมพันธ์(Multicollinearity) ถ้าผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่าค่า 0.05 หมายถึง ตัวแปรอิสระตัวที่ i มีผลต่อตัวแปรตาม สามารถใช้ในการพยากรณ์ตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของทายาทธุรกิจครอบครัว ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิมในจังหวัดเชียงราย ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-55 ปี มากที่สุดและน้อยที่สุด คืออายุต่ำกว่า 30 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาจบปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาปริญญาโท และต่ำกว่าปริญญาตรีตามลำดับ ประเภทธุรกิจเจ้าของคนเดียวมากที่สุด มีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ 10 ปีขึ้นไปมากที่สุด รองลงมาระยะเวลา 7-10 ปี และระยะเวลา 4-6 ปี และ ระยะเวลา 1-3 ปี ตามลำดับ และธุรกิจครอบครัวเป็นกลุ่มค้าปลีกแบบดั่งเดิมประเภทอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม รุ่นทายาทของธุรกิจครอบครัวพบว่า เป็นรุ่นที่ 1 (รุ่นก่อตั้ง/อาวุโส/ปกครอง) มากที่สุด รองลงมา เป็นกลุ่ม (เขย/สะใภ้ หรือญาติ) มีจำนวนพนักงานดำเนินธุรกิจ 1-10 คนมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน สรุปมาตรวัดตัวแปรสังเกตได้ของ คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ (ค่าเฉลี่ย = 4.06) การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว (ค่าเฉลี่ย = 4.09) การรับรู้ความ

ไว้วางใจในความสามารถของทายาท (ค่าเฉลี่ย = 4.16) ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย = 4.03) การเตรียมพร้อมของทายาท (ค่าเฉลี่ย = 4.12) การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย =4.24) การรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล (ค่าเฉลี่ย =4.16) ความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว (ค่าเฉลี่ย = 4.29) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับความสำคัญความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย

ปัจจัย	Mean	S.D.
1. คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ	4.06	0.46
2. การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว	4.09	0.44
3. การรรับรู้ความไว้วางใจในความสามารถของทายาท	4.16	0.39
4. ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล	4.03	0.38
5. การเตรียมพร้อมของทายาท	4.12	0.39
6. การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	4.24	0.36
7. การรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล	4.16	0.40
8. ความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว	4.29	0.72
รวม	4.14	0.28

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
X1	1						
X2	.726**	1					
X3	.263**	.244**	1				
X4	.153**	.166**	.159**	1			
X5	.207**	.199**	.058	.015	1		
X6	.320**	.365**	.316**	.196**	.179**	1	
X7	.549**	.604**	.170**	.434**	.211**	.323**	1

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

X1. คือ ความเป็นผู้ประกอบการ

X 2. คือ รางวัลจากธุรกิจ

X 3. คือ การรรับรู้ความไว้วางใจ

X 4. คือ ความต้องการส่วนบุคคล

X 5. คือ การเตรียมพร้อมของทายาท

X 6. คือ การรับรู้ความสัมพันธ์

X 7. คือ การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล

ตัวแปรอิสระทุกตัว ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ รางวัลจากธุรกิจ การรับรู้ความไว้วางใจในความสามารถของทายาท ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล การเตรียมพร้อมของทายาท การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติสก์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย

ตัวแปร	B	S.E.	Wald	df	Exp(B)	Sig.
1. คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ (X_1)	1.498	0.563	7.089	1	4.473	0.008
2. รางวัลจากธุรกิจ (X_2)	-3.288	0.712	21.346	1	.037	0.000
3. การรับรู้ความไว้วางใจในความสามารถของทายาท (X_3)	1.554	0.488	10.142	1	4.730	0.001
4. ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล (X_4)	1.371	0.485	8.001	1	3.939	0.005
5. การเตรียมพร้อมของทายาท (X_5)	-2.384	0.565	17.832	1	.092	0.000
6. การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (X_6)	-2.438	0.641	14.452	1	.087	0.000
7. การรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล (X_7)	2.149	0.651	10.895	1	8.579	0.001
ค่าคงที่	39.362	3.528	7.042	1	11637.150	0.008

-2 Log likelihood = 223.288

Chi-square = 88.602 df = 7 Sig = 0.000

Cox & Snell R Square = 0.199

Nagelkerke R Square = 0.366

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย และเมื่อพิจารณาความสามารถในการทำนายของโมเดลโลจิสติกพบว่า โมเดลดังกล่าวสามารถทำนายความผันแปรของความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวได้ร้อยละ 19.9 โดยตัวแปรที่ทำให้สัดส่วนความตั้งใจสืบทอดธุรกิจของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงรายต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ (X1) การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว (X2) การรรับรู้ความไว้วางใจในความสามารถของทายาท (X3) ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล (X4) การเตรียมพร้อมของทายาท (X5) การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (X6) การรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล (X7)

จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยโลจิสติก ที่ได้จากตารางที่ 3 สามารถเขียนสมการถดถอยและทำนายโอกาสได้ดังนี้

$$Y= 9.362+1.498(X1) -3.288(X2) +1.554(X3) + 1.371(X4) – 2.384(X5) - 2.438(X6)+ 2.149(X7)$$

ประสิทธิภาพของสมการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistics Regression) สามารถทำนายโอกาสที่ไม่สืบทอดธุรกิจครอบครัว ได้ร้อยละ 32.1 ทำนายโอกาสที่สืบทอดธุรกิจครอบครัวได้ร้อยละ 98 ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วสมการถดถอยโลจิสติกส์ สามารถทำนายโอกาสในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว และไม่สืบทอดธุรกิจครอบครัว ร้อยละ 89.25 และสามารถคำนวณ ความผิดพลาดในการจัดเข้ากลุ่มได้จากการคำนวณอัตราความผิดพลาดในการจัดเข้ากลุ่ม (Apparent error rate) ซึ่งมีค่าเท่ากับจำนวนที่จัดเข้ากลุ่มผิดหารด้วยจำนวนตัวอย่างทั้งหมดซึ่งในการจำแนกกลุ่มด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ ในการศึกษาครั้งนี้มีอัตราความผิดพลาดในการจัดเข้ากลุ่ม (Apparent error rate) เท่ากับ 8+9/400 = 0.0425 หรือ 4.25% ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความแม่นยำของผลการทำนายโอกาสในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว

การสืบทอดธุรกิจครอบครัว	**ผลการทำนายโอกาสในการสืบทอดธุรกิจครอบครัว**		
	ไม่สืบทอดธุรกิจครอบครัว	**สืบทอดธุรกิจครอบครัว**	**% ความถูกต้อง**
ไม่สืบทอดธุรกิจครอบครัว	**17**	36	32.1
สืบทอดธุรกิจครอบครัว	7	**340**	98.0
รวม			**89.25**

โดยที่ %ความถูกต้อง = $\frac{\text{จำนวนข้อมูลที่จำแนกการไม่สืบทอดธุรกิจและสืบทอดธุรกิจ}}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}}$ x 100%

สรุปและอภิปรายผล

ตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร คือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสืบทอดธุรกิจครอบครัวของกลุ่มทายาทธุรกิจรุ่นสอง ประเภทธุรกิจค้าปลีกแบบดั่งเดิม จังหวัดเชียงราย คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ รางวัลจากธุรกิจ การรรับรู้ความไว้วางใจในความสามารถของทายาท ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล การเตรียมพร้อมของทายาท การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล Chaimahawong, V., & Sakulsriprasert, A. (2013). พบว่า

1. คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ เป็นคุณลักษณะที่หลากหลายและสามารถแตกต่างกันไปได้ขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละคน อย่างไรก็ตาม มีบางลักษณะที่พบได้บ่อยเป็นที่ยอมรับว่าเป็นลักษณะของผู้ประกอบการ ต้องมีวิสัยทัศน์และเป้าหมาย: ผู้ประกอบการมักมีวิสัยทัศน์ชัดเจนเกี่ยวกับธุรกิจของตนและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาและเติบโตก้าวหน้าในองค์กร มุ่งเน้นให้เกิดความก้าวหน้าและความคิดสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการมักมีทักษะในการคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าในการพัฒนาธุรกิจ พวกเขามักมองหาโอกาสใหม่ๆ และมีความเสี่ยงพร้อมที่จะลองสิ่งใหม่ๆ มีความมุ่งมั่นสูงในการประสบความสำเร็จและพร้อมที่จะทำงานหนักเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี มีความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ที่ช่วยให้พวกเขาสามารถแก้ไขปัญหาและหาทางออกในสถานการณ์ที่ซับซ้อน ตลอดจนอดทน ยึดมั่นไม่ย่อท้อ

2. รางวัลจากธุรกิจ ในทางปฏิบัติจริงแล้ว ไม่มีรางวัลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดทายาทธุรกิจ การสืบทอดทายาทหรือการสืบทอดธุรกิจ (Business Succession) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการโอนทรัพย์สินและการควบคุมธุรกิจจากผู้ประกอบการเดิมไปสู่ผู้ประกอบการใหม่ เช่น การโอนทรัพย์สินบริษัทหรือการต่ออายุธุรกิจตามมาตราการวางแผนการเจรจาธุรกิจ (Business Exit Strategy) หรือการวางแผนการสืบทอดธุรกิจระยะยาว โดยเฉพาะผู้นำธุรกิจยอดเยี่ยมหรือการได้รับรางวัลจากธุรกิจอาจเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ เมื่อธุรกิจมีการดำเนินกิจการอย่างยั่งยืนและมีผลกระทบที่ดีต่อสังคมหรือสิ่งแวดล้อม

3. การรับรู้ความไว้วางใจในความสามารถของทายาท ในการสืบทอดธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้ประกอบการเก่ามั่นใจว่าธุรกิจจะได้รับการดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น มีขั้นตอนและเครื่องมือที่สามารถช่วยในการรับรู้ความไว้วางใจ การวางแผนการสืบทอด ผู้ประกอบการควร พิจารวางแผนการสืบทอดธุรกิจในระยะยาวอย่างชัดเจน ซึ่งรวมถึงการเตรียมความพร้อมของทายาทในการรับบทบาทผู้ประกอบการใหม่ การวางแผนอาจรวมถึงการฝึกอบรมและการสนับสนุนที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะและความรู้ของทายาท การทดสอบความสามารถ เพื่อให้โอกาสแก่ทายาทในการทำงานในองค์กร การทดสอบความสามารถและความพร้อมในการรับบทบาทผู้ประกอบการ อาจรวมถึงการมอบหมายโครงการหรืองานที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ทายาทสามารถแสดงศักยภาพและความพร้อมในการเป็นผู้นำและเจ้าของธุรกิจได้ การเลือกทายาทที่เหมาะสมเป็นการเตรียมการที่สำคัญอย่างยิ่ง

ในการดำเนินธุรกิจ ทายาทอาจหมายถึงคนภายในครอบครัวหรือคนในองค์กรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในธุรกิจ การเลือกทายาทที่มีความพร้อมและความสามารถจะช่วยให้ผู้ประกอบการมั่นใจในการสืบทอดธุรกิจให้สามารถดำเนินต่อไปได้

4. ความสอดคล้องกับความต้องการส่วนบุคคล ความสอดคล้องกับค่านิยมและวิสัยทัศน์ของผู้ประกอบการรุ่นก่อนกับทายาทในการสืบทอดธุรกิจอาจมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของตน ซึ่งอาจประกอบด้วยความต้องการให้ทายาทมีความสอดคล้องกับค่านิยมและวิสัยทัศน์เหล่านั้น หรือการสืบทอดธุรกิจ (Succession Planning) อาจมีจุดมุ่งหมายถึง ความต้องการของธุรกิจในการขยายกิจการ แล้วต้องการผู้บริหารเข้ามารับผิดชอบงานดังกล่าวในอนาคต ความสำคัญในความยั่งยืนหรือการให้บริการที่มีคุณภาพ เมื่อทายาทสอดคล้องกับค่านิยมและวิสัยทัศน์ของผู้ประกอบการเก่า จะมีความเข้าใจและสอดคล้องกันรวมถึงอาจมีความต้องการให้ธุรกิจที่สร้างขึ้นมาดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืนและเจริญเติบโต

5. การเตรียมพร้อมของทายาท ความสำคัญของการเตรียมพร้อมให้กับทายาทธุรกิจ ในการสืบทอดกิจการ ซึ่งเป็นการส่งมอบความเป็นผู้นำรุ่นต่อไปเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการสืบทอดธุรกิจ ดังนี้เป็นขั้นตอนและแนวทางที่สามารถช่วยสืบทอดธุรกิจครอบครัวการศึกษาและการฝึกอบรม: ทายาทควรมีการศึกษาและฝึกอบรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เช่น โครงการไขความสำเร็จจากรุ่นสู่รุ่น ด้วย “กุญแจ 3 ดอก” เรื่องลับที่บอกกันเฉพาะคนใน ‘ธุรกิจครอบครัว’ การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินธุรกิจ การจัดการทรัพยากรบุคคล ช่วงเวลาของการสืบทอดธุรกิจ คือ บทพิสูจน์ที่ท้าทาย ‘ธุรกิจครอบครัว’ เป็นต้น การศึกษาและการฝึกอบรมจะช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญในการสืบทอดธุรกิจ ดังนี้เป็นขั้นตอนและแนวทางที่สามารถช่วยในการรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการรับรู้ความสัมพันธ์ แต่ละสมาชิกควรรับผิดชอบหน้าที่ของตนในธุรกิจ และมีความเข้าใจในความสำคัญของการร่วมมือกัน การเตรียมความพร้อมทางอารมณ์ การสืบทอดธุรกิจอาจมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และแรงจูงใจภายในครอบครัว สมาชิกควรเตรียมความพร้อมทางอารมณ์ในการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และสนับสนุนกันในกระบวนการสืบทอดธุรกิจเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจ การดำเนินกิจการในรูปแบบของธุรกิจครอบครัวมักเผชิญกับช่วงเวลาท้าทาย เมื่อธุรกิจถึงเวลาต้องเปลี่ยนมือ จะได้รับการสนับสนุนจากผู้นำหรือสมาชิกในครอบครัว ทำให้กลัวความผิดพลาด และขาดความมั่นใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ หากไม่ได้รับการแก้ไข อาจกลายเป็นต้นเหตุของความล้มเหลว ไม่ประสบความสำเร็จในการสืบทอดธุรกิจจากรุ่นสู่รุ่นต่อ ๆ ไปได้

7. การรับรู้การยอมรับบทบาทของแต่ละบุคคล การเรียนรู้ทุกขั้นตอน และระบบงาน ยังช่วยลดอุปสรรคใหญ่ ที่ ‘ทายาท’ ต้องเตรียมใจรับมือ นั่นคือเหล่ามืออาชีพ ‘ไม่เชื่อฝีมือ’ เพราะการทำธุรกิจครอบครัว สำหรับในบางกิจการ จะมีการจ้างมืออาชีพเข้ามาดูแล รับผิดชอบในส่วนต่างๆ อาจจะมีทั้งมือ

อาชีพที่เป็นพนักงานเก่าแก่ซึ่งช่วยงานรุ่นคุณปู่ , มืออาชีพของรุ่นพ่อ-แม่ ซึ่งหากทายาทที่ทั้งอายุและประสบการณ์น้อยกว่า การก้าวสู่ความสำเร็จ มาจากโอกาส และการจับจังหวะที่ใช่ ในเวลาและสถานที่ที่ถูกต้องเหมาะสม ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารธุรกิจราบรื่น เพราะแบบอย่างที่ดีรับการถ่ายทอด โดยเฉพาะเมื่อเป็นรูปแบบของธุรกิจครอบครัว (Family Business) ที่สมาชิกมีความพร้อมที่จะสืบทอดกิจการ สานต่อและพัฒนาให้ธุรกิจเติบโตตามแนวทางที่รุ่นบุกเบิกปูทางไว้

บรรณานุกรม

ณัฐพร วิรุฬหการุญ และ วาสิตา บุญสาธร. (2560). **ความรักและพลังขับเคลื่อนในงานของทายาทธุรกิจครอบครัวขนาดกลางขนาดย่อม.** วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 57(1), 246-276.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS.** (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

ปริมประภา บุญมีฤทธิ์. (2016). **รูปแบบธุรกิจจากธุรกิจครอบครัวสู่ธุรกิจสมัยใหม่: กรณีศึกษาธุรกิจด้านการ ซ่อมแซมและเสริมความแข็งแรงของโบราณสถานและมรดกทางวัฒนธรรม.** รายงานการประชุมวิชาการและนำ เสนอผลการวิจัยระดับชาติและนานาชาติกลุ่มระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์. 1(1), 3086-3097.

ศิระ อินทรกำธรชัย. (2554). **ธุรกิจครอบครัวมีโอกาสรอดถึงรุ่น 3 เพียง 12% แนะวางแผนสืบทอดมรดก.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://thaipublica.org/2014/05/pwc-handing-over-the-family-business-to-the-next-generation/. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 ธันวาคม 2564)

อำพล นววงศ์เสถียร. (2008). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตที่ยั่งยืนของธุรกิจครอบครัวในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อำพล นววงศ์เสถียร. (2009). **การสืบทอดธุรกิจครอบครัว:ประเด็นสำคัญของความท้าทายเพื่อการอยู่รอดและยั่งยืน.** วารสาร บริหารธุรกิจคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 32(124), 39-55.

อำพล นววงศ์เสถียร. (2015). **คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้สืบทอดธุรกิจครอบครัวในธุรกิจครอบครัวที่มีผลต่อผลการประกอบการ ของธุรกิจครอบครัว.** วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 21(2) .

Alayo, M., Jainaga, T., Maseda, A., & Arzubiaga, A. (2016). **Critical factors for successful succession of family firms.** European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences. 85(6), 90-103.

Bell, R., & Pham, T. T. (2021). **Modelling the knowledge transfer process between founder and successor in Vietnamese family businesses succession.** Journal of Family Business Management. 11(4), 479-495.

Chaimahawong, V., & Sakulsriprasert, A. (2013). **Family business succession and post succession performance: Evidence from Thai SMEs.** International Journal of Business and Management. 8(2), 19.

Debicki, B. J., Matherne III, C. F., Kellermanns, F. W., & Chrisman, J. J. (2009). **Family business research in the new millennium: An overview of the who, the where, the what, and the why.** Family Business Review. 22(2), 151-166.

Jaroensook, N., & Srimai, S. (2018). **Strategic control systems for family business.** WMS Journal of Management. 7(1), 118-127

Porfírio, J. A., Felício, J. A., & Carrilho, T. (2020). **Family business succession: Analysis of the drivers of success based on entrepreneurship theory.** Journal of Business Research. 115, 250-257.

Poza, E. J. (2013). **Family business.** Cengage Learning.

Sharma, P., Chrisman, J. J., & Chua, J. H. (1997). **Strategic management of the family business: Past research and future challenges.** Family business review. 10(1), 1-35.

Suddaby, R., & Jaskiewicz, P. (2020). **Managing traditions: A critical capability for family business success.** Family Business Review. 33(3), 234-243.

Venter, E., Boshoff, C., & Maas, G. (2005). **The influence of successor-related factors on the succession process in small and medium-sized family businesses.** Family business review. 18(4), 283-303.

ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรเจนเนอเรชั่นต่างๆ ในประเทศไทย กับการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ

The Relationship between Different Generations (Gen X, Y, Z) in Thailand and International Entrepreneurship

ธนพล ทัพมงคล[1]

Thanapol Thapmongkol

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันความเป็นโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ส่งผลให้การเป็นผู้ประกอบการในระดับนานาชาตินั้นได้กลายมาเป็นช่องทางที่สำคัญมากยิ่งขึ้นสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและนวัตกรรมในหลายประเทศทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยซึ่งมีแนวโน้มการเติบโตของผู้ประกอบการธุรกิจสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของประชากรในแต่ละเจนเนอเรชั่นจึงมีความมาสำคัญต่อการให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำหรับเป็นแนวทางให้กับผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาประเทศ ภาคการศึกษา รวมถึงผู้ที่มีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อที่จะสามารถวางแผนธุรกิจในระดับนานาชาติ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ (Gen X) เจนเนอเรชั่น-วาย (Gen Y) และเจนเนอเรชั่น-ซี (Gen Z) ซึ่งจากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าเจนเนอเรชั่นที่มีแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติคือ กลุ่มประชากรในเจนเนอเรชั่น-ซี (Gen Z)

คำสำคัญ : เจนเนอเรชั่น-เอกซ์, เจนเนอเรชั่น-วาย, เจนเนอเรชั่นซี, , ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

Abstract

In present days, globalization and the advancement of technology have made international entrepreneurship become an increasingly important avenue for economic growth and innovation in many countries around the world, including Thailand where the growth in entrepreneurship has been constantly rising. Therefore, by understanding the relationship between each generation is crucial for providing insights to various stakeholders, such as policymakers in both public and private sectors in national

[1] ภาควิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Email : thanapol.t@bu.ac.th

development, education sector, and those who are interested in entrepreneurship in order to conduct business plan at international level. This study focuses on the relationship between the population of Generation-X (Gen X), Generation-Y (Gen Y) and Generation-Z (Gen Z). As a result, the study found that the most promising generation for international entrepreneurship is in Generation-Z (Gen Z).

Keywords : Generation-X, Generation-Y, Generation-Z, Entrepreneurial Intention

บทนำ

ตลอดช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะภาคการส่งออกที่ถือเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (The World Bank, 2565) จากการประมาณการเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี 2566 ได้มีการคาดการว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้นจะมีการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 3.6 ซึ่งเป็นการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องจากปีก่อนที่ร้อยละ 2.6 (กระทรวงการคลัง, 2566) ในการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดย International Institute for Management Development (IMD) (2022) ได้มีการจัดอันดับประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 33 จาก 63 ประเทศที่ IMD ได้ทำการสำรวจ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความสำคัญและมีศักยภาพในการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาครวมไปถึงระดับโลก

ประเทศไทยมีประชากรรวมทั้งหมดเป็นจำนวนรวมกว่า 66 ล้านคน โดยแบ่งเป็นประชากรเพศชายร้อยละ 48 และประชากรเพศหญิงอยู่ที่ร้อยละ 52 (กรมการปกครอง, 2566) ประเทศไทยในปัจจุบันมีประชากรหลายเจนเนอเรชั่นอยู่ร่วมกันโดยมีคนเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ (เกิดระหว่างปี พศ. 2508 - 2523) เป็นกลุ่มที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดอยู่ที่ 16 ล้านคนโดยประมาณ ตามด้วยกลุ่มเจนเนอเรชั่น-วาย (เกิดระหว่างปี พศ. 2524 - 2539) จำนวน 15 ล้านคน ทั้งสองเจนเนอเรชั่นนี้รวมกันเท่ากับร้อยละ 47 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ และอีกหนึ่งกลุ่มสำคัญคือกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เรียกว่าเจนเนอเรชั่น-ซี (เกิดระหว่างปี พศ. 2540 - 2555) มีจำนวนประชากร 7.6 ล้านคนโดยประมาณ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศไทย (โพธิสา, 2566)

ประชากรในแต่ละช่วงอายุ (เจนเนอเรชั่น) จะมีอุปนิสัย บุคลิก รวมไปถึงทัศนคติที่มีต่อเรื่องต่างๆที่แตกต่างกันออกไป (Berkup, 2014) โดย Hung et al. (2007) ได้กล่าวไว้ว่าคนในเจนเจอเรชั่นเดียวกันมีแนวโน้มที่จะมีประสบการณ์ชีวิตที่ใกล้เคียงกันอันเกิดจากสถานการณ์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆในช่วงเวลานั้นๆ การทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างของเจนเนอเรชั่นต่างๆ จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจแนวโน้มของการเป็นผู้ประกอบการที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละเจนเนอเรชั่น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ที่เป็นกลุ่มประชากรที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างประชากร

รุ่น) เจนเนอเรชั่น-วายถือเป็นประชากรกลุ่มแรกที่เป็นประชากรแห่งยุคโลกาภิวัฒน์อย่าแท้จริง หรือกลุ่มสุดท้ายคือเจนเนอเรชั่น-ซี กลุ่มนี้ถูกเรียกว่า 'Digital natives' หรือ ผู้ที่เกิดในยุคดิจิทัล (Twenge, 2017) ประชากรในกลุ่มนี้เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีและทักษะที่โดดเด่นด้านดิจิทัลนี้เองมักจะนำไปสู่ความสนใจในการทำธุรกิจ (Dimock, 2019) ด้วยการตระหนักถึงความแตกต่างเหล่านี้ระหว่างประชากรทั้งสามเจนเนอเรชั่นและความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติจึงมีความสำคัญต่อการให้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาประเทศ ภาคการศึกษา รวมถึงผู้ที่มีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อที่จะสามารถวางแผนธุรกิจในระดับนานาชาติเพื่อพัฒนาและสนับสนุนผู้ประกอบการในประเทศไทยไปสู่ระดับนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรเจนเนอเรชั่นต่างๆในประเทศไทยกับความตั้งใจในการการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ
2. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของแต่ละเจนเนอเรชั่นที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)

นิยามของคำว่าความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) นั้นมีการตีความที่หลากหลายในอดีต หนึ่งในการตีความคำนิยามของความเป็นผู้ประกอบการที่ถูกใช้อย่างแพร่หลาย ถูกตีความโดย Knight (1921) ผู้ซึ่งได้นิยามความเป็นผู้ประกอบการว่าเป็นผู้ที่ได้รับกำไรจากการแบกรับความเสี่ยง ในภายหลัง Dollinger (2008) ได้มีการนำคำนิยามของความเป็นเป็นผู้ประกอบการต่างๆในอดีตมาพัฒนาต่อให้มีความครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยได้สังเกตและรวบรวมองค์ประกอบสี่ประการที่สำคัญของความเป็นผู้ประกอบการคือ ความสร้างสรรค์และนวัตกรรม การบริหารจัดการทรัพยากร เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจ และประการสุดท้ายคือการได้รับโอกาสในการได้รับผลตอบแทน (กำไร) ภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน โดย นิยามของ Dollinger (2008) คือ ความเป็นผู้ประกอบการคือการควบคุมและการใช้ทรัพยากรเพื่อสร้างองค์กรเศรษฐกิจอย่างเป็นนวัตกรรมเพื่อวัตถุประสงค์ในการได้รับหรือเติบโตภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงและความไม่แน่นอน โดยในบริบทของการศึกษาในครั้งนี้ นิยามของ Dollinger (2008) จะถูกใช้เป็นคำนิยามหลักของความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)

ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention)

ในการศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of planned behavior) โดย Ajzen (2011) ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการของแต่ละบุคคล โดยทฤษฎีนี้ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสามประการคือ เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward behavior) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาได้พบว่า องค์ประกอบทั้งสามประการภายใต้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของแต่ละบุคคลอย่างมีนัยยะสำคัญ (Liñán & Chen, 2009) โดยงานวิจัยของ Liñán และ Chen (2009) ได้เน้นความสำคัญของบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective norm) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลทางสังคม (Social Influences) และความคาดหวังเชิงบรรทัดฐาน (Normative expectations) ส่งผลต่อความตั้งใจของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้มุมมองของแต่ละบุคคลที่มีต่อความสามารถของตนเองหรือที่เรียกได้ว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control) พบว่ามีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความตั้งใจของผู้ประกอบการ (Liñán & Chen, 2009) เฉกเช่นเดียวกัน Heydari et al. (2020) ได้พบว่าการศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการผ่านทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนนั้นมีส่วนสำคัญต่อการสร้างธุรกิจและคาดการณ์พฤติกรรมที่มีความแตกต่างในแต่ละบุคคลโดยพบว่ามีความแม่นยำในระดับสูง ซึ่งตรงนี้เองมีความสอดคล้องกับ Ajzen (1991) ที่ได้กล่าวถึงเจตนาในการแสดงพฤติกรรมประเภทต่างๆ ว่าสามารถคาดการณ์ได้อย่างแม่นยำผ่านองค์ประกอบของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งหากนำความตั้งใจเหล่านี้มารวมกันผลลัพท์ที่ได้คือการแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ

การแบ่งกลุ่มของเจนเนอเรชั่นตามปีเกิด (Chronological Generation Classification)

คำนิยามของคำว่าเจนเนเรชั่นหรือกลุ่มคนในแต่ละรุ่นนั้นได้มีการตีความที่หลากหลายออกไป เช่น Jopling (2004) ได้กล่าวถึงการคำจำกัดความของคำว่าเจนเนอเรชั่นว่าเป็นการรวบรวมวันเกิดของผู้คนเข้าด้วยกัน Gajda (2017) ให้คำนิยามของเจนเนอเรชั่นว่าเป็นกลุ่มคนที่มีอายุใกล้เคียงกันและถูกหล่อหลอมโดยประสบการณ์ต่างๆที่มีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ถึงแม้ว่าการแบ่งเจนเนอเรชั่นในแต่ละช่วงจะมีแตกต่างกันอยู่บ้างถึงจุดเริ่มต้นของแต่ละเจเนอเรชั่นหรือที่เรียกว่า ‘cutoff point’ ซึ่งไม่ได้มีการแบ่งอย่างตายตัว (Dimock, 20199) โดยหนึ่งในการแบ่งเกณฑ์เจนเนอเรชั่นที่ถูกใช้อ้างอิงอย่างกว้างขวางคือการแบ่งเจนเนอเรชั่นโดย Berkup (2014) (ตารางที่ 1) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งเจนเนอเรชั่นในการศึกษาครั้งนี้

ตารางที่ 1 เจนเนอเรชั่นและปีเกิด

ชื่อของเจนเนอเรชั่น	ปีเกิด
เจนเนอเรชั่น X	พศ. 2508 - 2522
เจนเนอเรชั่น Y	พศ. 2523 - 2537
เจนเนอเรชั่น Z	พศ. 2538 - 2553

หมายเหตุ. ดัดแปลงจาก Berkup, S. B. (2014). Working with generations X and Y in generation Z period: Management of different generations in business life. Mediterranean journal of social Sciences, 5(19), 218.

เจนเนอเรชั่น-เอกซ์ (Generation X)

ชื่อเรียกของเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ได้ถูกใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1964 โดย นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษที่มีชื่อว่า เจน เดเวอร์สัน (Jane Deverson) เป็นผู้ที่ได้ทำการวิจัยค้นคว้าและตีพิมพ์ผลงานเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชนในขณะนั้นและได้เรียกกลุ่มเยาวชนนั้นว่าเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ กลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ประกอบไปด้วยประชากรที่เกิดระหว่าง พศ. 2508 ถึง 2522 เป็นลูกๆของกลุ่ม Baby Boomers (เกิดระหว่าง พ.ศ. 2489 - 2507) ทำให้กลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์มีอุปนิสัยที่เป็นอิสระและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองอันเป็นผลจากการที่กลุ่ม Baby Boomers ทั้งพ่อและแม่ทำงานนอกบ้าน (Twenge, 2009) เจนเนอเรชั่นนี้เติบโตมาท่ามกลางช่วงเวลาของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญๆและได้ประจักษ์ต่อการพัฒนาของเทคโนโลยีรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงจากยุคอนาล็อกสู่ยุคดิจิทัล ส่งผลให้เจนเนอเรชั่น-เอกซ์มีแนวโน้มที่จะปรับตัวเก่ง มีไหวพริบ ทักษะ และ ใช้เทคโนโลยีได้อย่างไม่ติดขัด (Howe & Strauss, 2000)

ลักษณะการทำงานของกลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์นั้น เนื่องจากพวกเขามีประสบการณ์ในวัยเด็กที่ทั้งพ่อและแม่ที่จำเป็นต้องทำงานอย่างหนักเพื่อความมั่นคงตามลักษณะของคนในเจอเนอเรชั่นนั้นๆ ดังนั้นสิ่งที่เจนเนอเรชั่น-เอกซ์มองหาคือความสมดุลระหว่าการใช้ชีวิตและการทำงานและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพการทำงาน แต่ถ้าหากอาชีพหรือสถานที่ทำงานไม่สามารถมอบสิ่งที่กลุ่มนี้มองหาพวกเขาก็พร้อมที่จะมองหาทางเลือกอื่นๆ สืบเนื่องมาจากความสามารถในปรับตัวของกลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์นั่นเอง (Berkup, 2014) นอกจากนั้นกลุ่มเจอเนอเรชั่น-เอกซ์ถือเป็นกลุ่มที่มีความสนใจในการพัฒนาตนเองและไม่นิยมสถานที่ทำงานที่เต็มไปด้วยความเครียดและมีความน่าเบื่อหน่าย (Miller & Washington, 2011) ดังนั้นกลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์จึงมีแนวโน้มที่จะเลือกทำงานเป็นเอเจนซี่หรือเริ่มต้นธุรกิจของตัวเอง เพราะคนในเจนเนอเรชั่นนี้มีความคาดหวังต่อชั่วโมงการทำงานที่ยืดหยุ่น บรรยายกาศในการทำงานที่ราบรื่น และ การได้ผลตอบแทนตามทักษะหรือผลงานของพวกเขา (Berk, 2013) ความเชื่อมโยงจากประสบการณ์การเลี้ยงดูที่กลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ได้มีผลในการทำให้กลุ่มนี้มีอุปนิสัยที่จะแนวโน้มในการเป็นผู้ประกอบการสูงกว่าเจนเนอเรชั่นก่อนๆ จากการศึกษาโดย Losyk (1997) พบว่า

ด้วยอุปนิสัยของเจอเนอเรชั่น-เอกซ์ที่มีความมีอิสระทางความคิดและการพึ่งพาตนเองนั้นส่งผลให้มีชาวกลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์จำนวนมากผันตัวมาประกอบธุรกิจของตนเอง

กลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ส่วนใหญ่เริ่มต้นเส้นทางอาชีพในช่วงปี พ.ศ.2523 ถึง 2532 และกำลังอยู่ในช่วงบั้นปลายของชีวิตการทำงานหรือวัยเกษียณอายุ โดยประชากรส่วนใหญ่กลุ่มนี้เริ่มมีการแสวงหาแหล่งรายได้ที่สองหรือแหล่งรายได้ใหม่หลังจากการทำงานเพื่อเพิ่มความมั่นคงในช่วงเกษียณอายุ (Lankford, 2019) แต่ทว่าหนึ่งในความท้าท้ายในการเริ่มต้นความเป็นผู้ประกอบการของเจนเนอเรชั่น-เอกซ์คือความท้าทายด้านทรัพยากรการเงิน อันเป็นเหตุมาจากการเข้าถึงแหล่งเงินที่จำกัดสำหรับเงินทุนในการการเริ่มต้นธุรกิจ (Hoogendoorn & Thurik, 2011) อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านทรัพยากรด้านการเงินคือภาระผูกพันทางการเงินกับสมาชิกในครอบครัว เช่น ค่าเลี้ยงดูบุตรและบุพการี (Woo, 2018) ซึ่งสาเหตุเหล่านี้อาจสามารถจำกัดความสามารถในการจัดสรรเงินทุนให้เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการเริ่มต้นธุรกิจ

เจนเนอเรชั่น-วาย (Generation Y)

นิยามของเจนเนอเรชั่น-วายถูกใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 1993 เพื่อใช้เรียกแทนกลุ่มประชากรกลุ่มสุดท้ายที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 ทั้งหมด (Reed, 2007) กลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายมีชื่อเรียกอีกชื่อเป็นที่รู้จักกันในนาม Millennials (Dimock, 2019) โดยประชากรในกลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายประกอบไปด้วยประชากรที่เกิดระหว่าง พศ. 2523 ถึง 2537 มีลักษณะเป็นประชากรกลุ่มแรกที่เกิดมาในโลกที่มีความเป็นโลกาภิวัฒน์และเทคโนโลยี (Berkup, 2014) ไม่นานก่อนที่จะเข้าสู่ยุคของเจนเนอเรชั่น-วาย ความสนใจของผู้ปกครองถูกย้ายจากการทำงานมาที่การดูแลลูกๆของพวกเขาและบทบาทของผู้ปกครองเข้ามามีส่วนในการเติบโตของกลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายเป็นอย่างมาก (Raines, 2002) ลักษณะที่เด่นชัดของเจนเนอเรชั่น-วายคือความชื่นชอบการเข้าสังคมและมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี (Bilgihan, 2016) ด้วยการสนับสนุนจากผู้ปกครองตั้งแต่วัยเยาว์ทำให้เจนเนอเรชั่นนี้มีความมั่นใจ มีความมุ่งมั่น และ เปิดใจรับความเห็นจากผู้อื่น (Ordun, 2015) และการเติบโตท่ามกลางโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงสำคัญเกิดขึ้นในช่วงชีวิตรวมไปถึงการพัฒนาของเทคโนโลยีของเจนเนอเรชั่น-วาย ทำให้พวกเขามีความสามารถในการปรับตัวที่สูง (Ng et al., 2010)

Berkup (2014) กล่าวว่ากลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายเป็นกลุ่มที่ชอบงานที่ทำแล้วเกิดผลลัพธ์และสามารถสร้างความแตกต่างได้ อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่ชื่นชอบการเรียนรู้เป็นชีวิตจิตใจและเชื่อมั่นว่าการศึกษาคือกุญแจสู่ความสำเร็จ จากการศึกษากลุ่มวัยทำงานของ Stein (2013) พบว่ากลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายเป็นกลุ่มที่มีความมั่นใจสูงและมีความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทาย อีกทั้งยังมีความต้องการให้สถานที่ทำงานมีบรรยากาศในการทำงานที่ดี มีการร่วมมือกัน และ ให้ผลตอบแทนอย่างเหมาะสม ในทางตรงข้ามหากงานหรือสถานที่ทำงานงานไม่สามารถตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้ หลายครั้งกลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายมักจะถูกเรียกว่าเป็นกลุ่มที่กล้าเสี่ยงมากกว่ากลุ่มอื่นๆ แต่ทว่า Moskowitz

(2019) สังเกตว่าที่จริงแล้วกลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายเป็นกลุ่มที่มีการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงสูงที่สุดเพราะในช่วงชีวิตของพวกเขา ได้ประสบกับเหตุการณ์วิกฤตหลายต่อหลายครั้งทำให้กลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายหลีกเลี่ยงความเสี่ยงด้านการเงินเกิดจากความกลัวที่จะตัดสินในผิดพลาด

จากการศึกษาโดย Bagheri และ Zhu (2023) พบว่าประชากรในกลุ่มเจนเนอเรชั่น-วายมีแรงจูงใจที่จะเริ่มธุรกิจของตัวเอง โดยแรงขับเคลื่อนเกิดจากความต้องการที่จะมีรายได้เพื่อให้ปลอดภัยจากสถานการทางเศรษฐกิจที่ยากลำบากและเอาชีวิตรอดจากตำแหน่งงานที่มีอยู่อย่างจำกัด มีอิสรภาพทางการเงิน และสร้างความแตกต่างในสังคมผ่านนวัตกรรมใหม่ๆ สืบเนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจภายหลังวิกฤต ส่งผลให้เจนเนอเรชั่น-วายที่มีความต้องการจะเริ่มต้นธุรกิจ พบกับความยากลำบากในการรวบรวมเงินทุนที่จำเป็นให้เพียงพอต่อการเริ่มต้นธุรกิจ รวมไปถึงภาระหนี้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาและภาระผูกพันทางการเงินอื่นๆที่จำกัดความสามารถในการลงทุนประกอบธุรกิจ (Twenge, 2009) ความอุปสรรคในการเริ่มธุรกิจอีกประการที่เจนเนอเรชั่น-วายมีโอกาสจะต้องเผชิญคืออุปสรรคในการเข้าถึงเครือข่ายธุรกิจและทรัพยากรด้านต่างๆ (Cardon & Patel, 2015) Cardon และ Patel (2015) โดยพบว่าผู้ประกอบการชาวเจนเนอเรชั่น-วายต้องพบเจอกับอุปสรรคด้านการเงินในการเริ่มต้นธุรกิจของตนและยังประสบปัญหาในการหาเงินทุนรวมไปถึงกลุ่มนักลงทุน โดยอาจมีสาเหตุมาจากอุปนิสัยของชาวเจนเนอเรชั่น-วายเองที่มีการย้ายหรือเปลี่ยนงานบ่อยจึงไม่สามารถสร้างหรือเข้าถึงเครือข่ายที่จำเป็นได้ (Adkins, 2016)

เจนเนอเรชั่น-ซี (Generation Z)

เจนเนอเรชั่น-ซี หมายถึงผู้ที่เกิดในช่วง พศ. 2538 – 2553 (Berkup, 2014) กลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี เป็นเจนเนอเรชั่นต่อมาหลังจากเจนเอนเรชั่นวายหรือที่เรียกกว่าว่า Millennials (Dimock, 2019) และมีลักษณะที่โดดเด่นในด้านทักษะความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล (Anderson & Jiang, 2018) เจนเนอเรชั่น-ซี เติบโตมาท่ามกลางช่วงเวลาของการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี การมีอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน และการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง ด้วยเหตุนี้ ชาวเจนเนอเรชั่น-ซี จึงถูกเรียกว่าเป็น ‘Digital Natives’ หรือ ชาวดิจิทัลโดยกำเนิด (Twenge, 2017; Seemiller & Grace, 2017) Singh และ Dangmei (2016) ได้กล่าวถึงอุปนิสัยของชาวเจนเนอเรชั่น-ซี ว่าเป็นเจนเนอเรชั่นที่ขับเคลื่อนโดยการแสวงหาความจริง การแสดงออกในความเป็นตัวเองและเสรีภาพในการพูด กลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี นั้นคุ้นเคยกับอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆตั้งแต่ครั้งที่ยังเป็นเด็กทารก การใช้สื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นหนึ่งในส่วนที่สำคัญของชีวิตของคนกลุ่มนี้ นอกจากนั้นเจนเนอเรชั่น-ซี มักจะมีความคุ้นชินกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีจึงส่งผลให้เจนเนอเรชั่น-ซี มีความใจร้อนและสมาธิสั้นลง ในอีกด้านหนึ่งเจนเนอเรชั่นนี้มีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆที่หลากหลายในเวลาเดียวกันและมีความสามารถในการสนใจหลายๆเรื่องในเวลาเดียวกันได้ (Berkup, 2014)

กลุ่มเจนซีอยู่ในช่วงอายุที่กำลังอยู่ในช่วงการเรียนและเริ่มเข้าสู่การทำงาน (Maloni et al., 2019) จากการศึกษาพฤติกรรมของเจนเนอเรชั่น-ซี ในที่สถานที่ทำงาน พบว่าผู้จัดการจำนวนมากมองว่ากลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี ถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่ทำงานด้วยยาก โดยพบว่าชาวเจนเนอเรชั่น-ซี มีปัญหาในเรื่องของทัศนคติและระเบียบวินัย (Garfinkle, 2023) โดยธรรมชาติของกลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี ซึ่งอยู่ท่ามกลางนวัตกรรม ส่งผลให้เจนเนอเรชั่นนี้เป็นที่ยอมรับในด้านความคิดและความทะเยอทะยานในการเป็นผู้ประกอบการ (Universum, 2018) มีประชากรกลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี จำนวนไม่น้อยที่แสดงความต้องการที่จะสร้างธุรกิจของตนเองและสร้างผลกระทบในเชิงบวกต่อโลก (Fairlie & Desai 2020) แรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี เกิดจากศักยภาพในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ความเป็นอิสระ และนวัตกรรม (Seemiller & Grace, 2017) จากการศึกษาของ Deloitte (2020) พบว่ากลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี นั้นมีความกังวลต่ออนาคตและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะด้านการเงิน จึงส่งผลให้กลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี มีการทำงานพาร์ทไทม์หรืองานเต็มเวลาเพิ่มมากขึ้นโดยมีอัตราที่สูงขึ้นอย่างมาก ในด้านของการริเริ่มธุรกิจ Carter (2018) ได้อธิบายว่าเจนเนอเรชั่น-ซี มีความลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการและมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมซึ่งเชี่ยวชาญในการใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสร้างรายได้ ถึงอย่างไรก็ตาม จากการรวบรวมข้อมูลของ Global Entrepreneurship Monitor (2020) พบว่าอุปสรรคที่มีความท้าทายที่สุดสำหรับเจนเนอเรชั่น-ซี คือเรื่องของการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สืบเนื่องมาจากการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากธนาคาร หรือสถาบันต่างๆที่จำกัดซึ่งเกิดจากผู้ประกอบการเหล่านั้นไม่มีประวัติเครดิต (Credit History)

ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่าสามเจนเนอเรชั่นในการศึกษาครั้งนี้มีอาจมีแนวโน้มที่จะมีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน ซึ่งถูกจำแนกออกมาเป็นสี่เหตุผลหลัก คือ ความต้องการมีอิสรภาพทางการเงิน (Lankford, 2019; Bagheri & Zhu, 2023) ความสนใจในการสำรวจวัฒนธรรมและตลาดใหม่ๆ (Berkup 2014) เป็นโอกาสในการพัฒนาตัวเอง (Miller & Washington, 2011) และ มีความปรารถนาที่จะสร้างผลกระทบในระดับโลก (Fairlie & Desai 2020) และด้วยการศึกษาเกี่ยวกลับกลุ่มเจนเนอเรชั่นและความเป็นผู้ประกอบการที่มีอยู่อย่างจำกัด (Zhu et al., 2019) จึงเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าประชากรในแต่ละเจนเนอเรชั่นนั้นมีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการมากน้อยเพียงใดเมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน รวมไปถึงสาเหตุที่ทำแต่ละกลุ่มตัดสินใจมาเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาครั้งนี้นั้นมีขั้นตอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน ตามรูปที่ 1 คือ ระบุกลุ่มตัวอย่างประชากร, ส่งแบบสอบถาม, รวบรวมข้อมูล, วิเคราะห์ข้อมูล, สรุปผลการวิจัย โดยทั้ง 5 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

รูปที่ 1 วิธีการดำเนินการวิจัย

ในส่วนของประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีทั้งหมด 150 คน ประกอบด้วย เจนเนอเรชั่น-เอกซ์, เจนเนอเรชั่น-วาย และ เจนเนอเรชั่น-ซี ในประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรที่อยู่ในเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ จำนวน 50 คน ประชากรที่อยู่ในเจนเนอเรชั่น-วาย จำนวน 50 คน และ ประชากรที่อยู่ในเจนเนอเรชั่น-ซี จำนวน 50 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) นอกจากนั้นการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งในแบบสอบถามนั้น คำถามจะถูกแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention) ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำตอบในแต่ละข้อเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) เพื่อประเมินค่า 5 ระดับ โดยแทน 5 ความหมายคือ มากที่สุด (ระดับ 5), มาก (ระดับ 4), ปานกลาง (ระดับ 3), น้อย (ระดับ 2) และน้อยที่สุด (ระดับ 1)

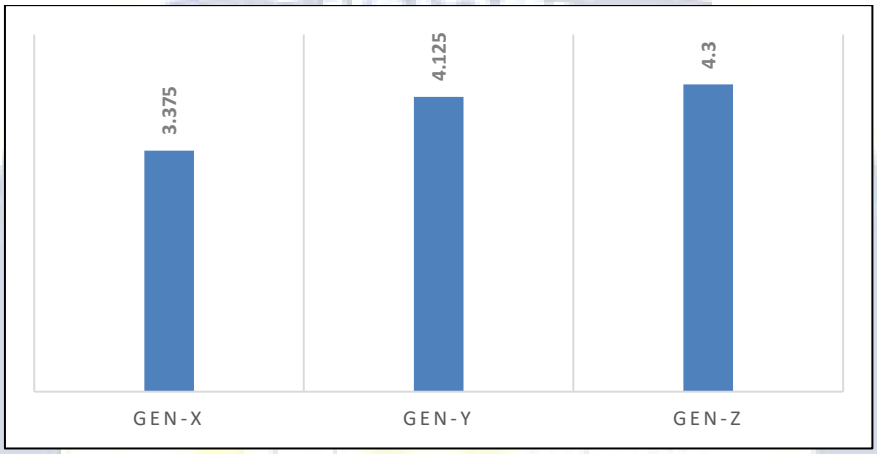
ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจากทั้ง 3 เจนเนอเรชั่นในประเทศไทย โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในช่วงไตรมาศที่ 2 ระหว่างเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นช่วงที่มีบางส่วนของเจนเนอเรชั่น-ซี กำลังจะเรียนจบการศึกษา (ช่วงเดือนพฤษภาคม) และ บางส่วนในเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ กำลังจะมีการเกษียณ (เกษียณในช่วงเดือนกันยายน) ทำให้เป็นช่วงที่บางส่วนของสองกลุ่มนี้มีการวางแผนในการประกอบอาชีพในอนาคต

ในส่วนของการประเมินผล ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านโปรแกรมประมวลผลแบบสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่สถิติเชิงพรรณนา และ สถิติเชิงอนุมาน โดยจะใช้ในส่วนของการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางในการวิเคราะห์ผล

ในส่วนสุดท้ายจะเป็นการสรุปผลการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้งของเสนอแนะในการทำศึกษาในอนาคต

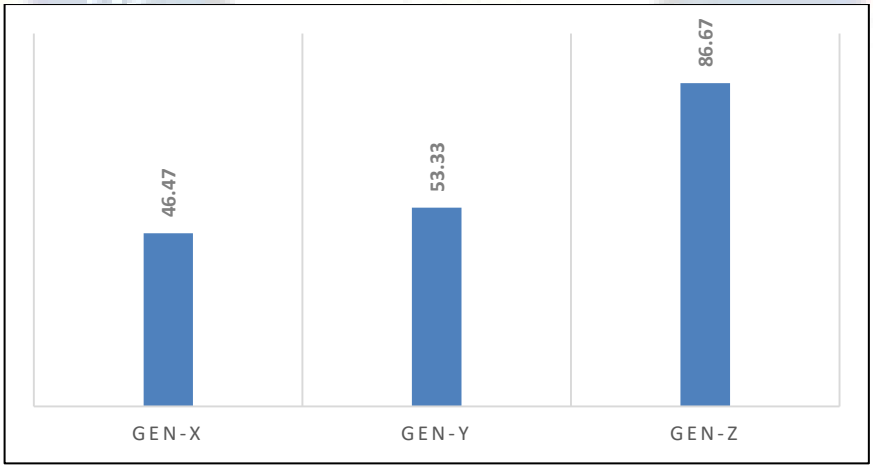
สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรในประเทศไทย 3 เจนเนอเรชั่น ได้แก่ เจนเนอเรชั่น-เอกซ์ เจนเนอเรชั่น-วาย และ เจนเนอเรชั่น-ซี กับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ (รูปที่ 2) มีค่าเฉลี่ยความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติอยู่ที่ 3.375 ต่อมาคือกลุ่มเจนเนอเรชั่น-วาย มีค่าเฉลี่ยความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติอยู่ที่ 4.125 และกลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี มีค่าเฉลี่ยความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติอยู่ที่ 4.3 ซึ่งสูงที่สุดในทั้ง 3 เจนเนอเรชั่นที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

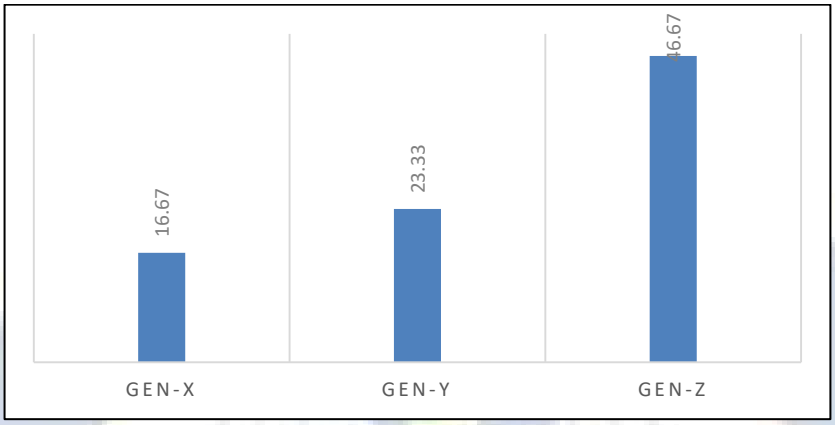
รูปที่ 2 ค่าเฉลี่ยความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ

โดยเมื่อลงลึกในส่วนของเหตุผลที่เป็นแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ คือ ความต้องการมีอิสรภาพทางการเงิน, มีความสนใจในการสำรวจวัฒนธรรมและตลาดใหม่ๆ, เป็นโอกาสที่จะเติบโตและพัฒนาตนเอง, ความปรารถนาที่จะสร้างผลกระทบในระดับโลก ของทั้ง 3 เจนเนอเรชั่นนั้น พบว่า

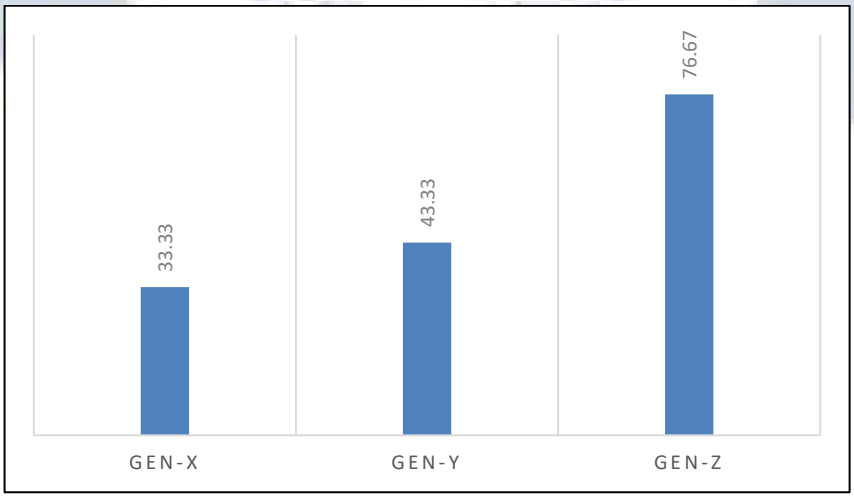
รูปที่ 3 ค่าเฉลี่ยความต้องการมีอิสรภาพทางการเงิน (ร้อยละ)

ในส่วนของความต้องการมีอิสรภาพทางการเงินนั้น เป็นแรงจูงในที่ทำให้เจนเนอเรชั่น-ซี มีความต้องการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 86.67 รองลงมาเป็น เจนเนอเรชั่น-วาย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 53.33 และลำดับสุดท้ายที่มีความต้องการมีอิสรภาพทางการเงินนั้นเป็นแรงจูงที่อยากเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติคือ เจนเนอเรชั่น-เอกซ์ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 46.47

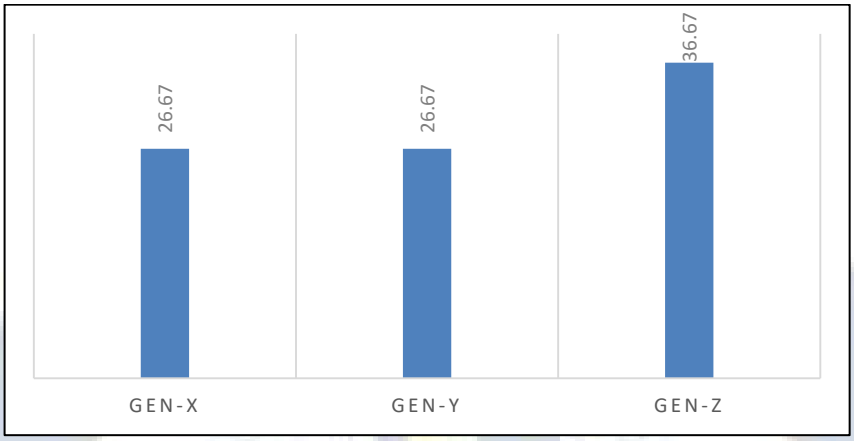
รูปที่ 4 ความสนใจในการสำรวจวัฒนธรรมและตลาดใหม่ๆ (ร้อยละ)

ในส่วนคนที่อยากเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ ซึ่งมีแรงจูงใจมากจากการมีความสนใจในการสำรวจวัฒนธรรมและตลาดใหม่ๆแรงจูงใจนั้น จากการวิเคราะห์พบว่า เจนเนอเรชั่น-ซี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 46.67 มีเหตุผลที่อยากเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ มาจากการที่มีความสนใจในการสำรวจวัฒนธรรมและตลาดใหม่ๆมากที่สุด ต่อมาเป็นเจนเนอเรชั่น-วาย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 23.33 และสุดท้าย อยู่ที่ร้อยละ 16.67 เป็นเจนเนอเรชั่น-เอกซ์

รูปที่ 5 เป็นโอกาสที่จะเติบโตและพัฒนาตนเอง(ร้อยละ)

ในส่วนเหตุผลที่มาจากการเห็นว่า การผู้ประกอบการระดับนานาชาติเป็นโอกาสที่จะเติบโตและพัฒนาตนเองนั้น จะเห็นได้ว่า ร้อยละ 76.67 ซึ่งเป็นเจนเนอเรชั่น-ซี นั้นมีแรงจูงใจจากการเห็นว่าเป็นโอกาสที่จะเติบโตและพัฒนาตนเองมากที่สุด และเจนเนอเรชั่น-วาย ร้อยละ 43.33 เป็นกลุ่มที่รองลงมาที่มีเหตุผลดังกล่าวในการที่อยากเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ และอันดับสุดท้าย คือ เจนเนอเรชั่น-เอกซ์ ร้อยละ 33.33

รูปที่ 6 ความปรารถนาที่จะสร้างผลกระทบในระดับโลก (ร้อยละ)

สุดท้ายสำหรับเหตุผลที่อยากเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติด้วยเหตุผลจากความปรารถนาที่จะสร้างผลกระทบในระดับโลกนั้น พบว่า เจนเนอเรชั่น-ซี ซึ่งมี ร้อยละ.36.67 นั้นเป็นเจนเนอเรชั่นที่มีแรงจูงใจมาจากความปรารถนาที่จะสร้างผลกระทบในระดับโลกมากที่สุด โดยมีเจนเนอเรชั่น-เอกซ์และวายที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ร้อยละ 26.67

อภิปรายผลการวิจัย

จากการผลการวิจัยพบว่าเจนเนอเรชั่น-ซี มีค่าเฉลี่ยความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกันอีกสองเจนเนอเรชั่น ซึ่งอาจสะท้อนถึงธรรมชาติของประชากรในกลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี ที่มีความต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการสูง (Universum, 2018) และยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Fairlie และ Desai (2020) ที่ได้พบว่ามีกลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี หันมาสนใจในการสร้างธุรกิจของตนเองมากขึ้น ต่อมากลุ่มเจนเนอเรชั่น-วาย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติเป็นอันดับที่สอง ห่างจากกลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี เพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงอาจสรุปได้ว่าด้านสถานการณ์รอบตัวทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้เจนเนอเรชั่น-วายหันเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น (Dimock, 2019) สุดท้ายเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ ถือเป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับอีกสองเจนเนอเรชั่น ถึงกระนั้นค่าเฉลี่ยของกลุ่มนี้อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่ 3.375 (ตามรูปที่ 2) อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์มองการทำธุรกิจเป็นแหล่งรายได้ทางเลือกไม่ใช่แหน่งรายได้หลักในปัจจุบัน (Lankford, 2019)

ผลการวิจัยหัวข้อต่อมาคือเหตุผลที่เป็นแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ พบว่ากลุ่มเจนเนอเรชั่น-ซี มีแรงจูงใจที่หลากหลายและมีอัตราส่วนสูงที่สุดในแรงจูงใจทุกข้อ สะท้อนถึงความชัดเจนของธรรมชาติของเจนเนอเรชั่น-ซี ในด้านของการเป็นผู้ประกอบการ โดย 3 เหตุผลที่เป็นแรงจูงใจของชาวเจนเนอเรชั่น-ซี อันมีนัยยะสำคัญคือ ความต้องการมีอิสรภาพทางการเงิน ความสนใจในการสำรวจวัฒนธรรมและตลาดใหม่ๆ และมองว่าการเริ่มต้นธุรกิจถือเป็นโอกาสที่จะเติบโตและพัฒนาตนเอง (Seemiller & Grace, 2017; Universum, 2018) ต่อมาคือกลุ่มเจนเนอเรชั่น-วาย โดยแรงจูงใจหลักของเจนเนอเรชั่นนี้คือความต้องการมีอิสรภาพทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับ Bagheri และ Zhu (2023) ที่ได้กล่าวไว้ว่าแรงขับเคลื่อนของเจนเนอเรชั่น-วายเกิดจากความต้องการที่จะมีรายได้เพื่อให้ปลอดภัยจากสถานการทางเศรษฐกิจที่ยากลำบาก กลุ่มเจนเนอเรชั่น-เอกซ์ถึงแม้ว่าจะมีแนวโน้มการเป็นผู้ประกอบการน้อยที่สุด แต่เหตุผลที่สำคัญในการตัดสินใจทำธุรกิจคือความต้องการที่จะมีอิสรภาพทางการเงิน ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากการมองหาแหล่งรายได้หลังเกษียณอายุ หรือ การสร้างรายได้เพิ่มเพื่อมาแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว (Hoogendoorn & Thurik, 2011; Lankford, 2019)

สุดท้ายผลวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างเจนเนอเรชั่นและการเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติได้บ่งชี้ว่าทั้งสามเจนเนอเรชั่นนั้นมีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการโดยมีวัตถุประส่งร่วมกันในภาพรวมคือความต้องการในการมีอิสรภาพทางการเงิน แต่สิ่งที่มีความแตกต่างกันในทั้งสามเจนเนอเรชั่นคือเหตุผลในด้านการเงินที่มีความแตกต่างกันดังนี้ เจนเนอเรชั่น-เอกซ์แสดงหารายได้หลังการเกษียณเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในครอบครว ส่วนเจนเนอเรชั่น-วายต้องการจะสร้างความมั่นคงทางการเงินเพื่อลงการพึ่งพาปัจจัยแวดล้อมภายนอก และเจนเนอเรชั่น-ซีซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการสูงที่สุดต้องการมีอิสรภาพทางการเงินอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยในครั้งนี้มีการใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเพียงอย่างเดียวในการทำความเข้าใจความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจจะไม่สามารถครอบคลุมบริบทอื่นๆของการตัดสินใจได้ โดยผู้วิจัยเสนอให้การศึกษาในอนาคตมีการทดสอบโดยใช้ทฤษฎีอื่นๆมาเชื่อมโยง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการศึกษาการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2566). **สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร.** เข้าถึงได้จาก : https://stat.bora.dopa.go.th/

กระทรวงการคลัง. (2566). **ประมาณการเศรษฐกิจไทยปี 2566.** เข้าถึงได้จาก : www.mof.go.th

สันทัด โพธิสา. (2566). **เผยตัวเลขคนไทยแต่ละเจเนอเรชัน ตัวแปรสำคัญเลือกตั้ง 2566.** เข้าถึงได้จาก : https://www.thaipbs.or.th/

Adkins, A. (2016). **Millennials: The job-hopping generation.** Gallup Business Journal. 12.

Ajzen, I. (1991). **The theory of planned behavior.** Organizational behavior and human decision processes. 50(2), 179-211.

Ajzen, I. (2011). **The theory of planned behaviour: Reactions and reflections.** Psychology & health. 26(9), 1113-1127.

Anderson, M., & Jiang, J. (2018). **Teens, social media & technology 2018.** Pew Research Center. 31(2018), 1673-1689.

Singh, A. P., & Dangmei, J. (2016). **Understanding the generation Z:the future workforce.** South-Asian journal of multidisciplinary studies. 3(3), 1-5.

Bagheri, A., & Zhu, Y. (2023). **Millennial entrepreneurial persistence under harsh contextual environments in Iran.** Journal of General Management. 48(2), 171-183.

Berk, R. A. (2013). **Multigenerational diversity in the academic workplace: Implications for practice.** Journal of Higher Education Management. 28(1), 10-23.

Berkup, S. B. (2014). **Working with generations X and Y in generation Z period: Management of different generations in business life.** Mediterranean journal of social Sciences. 5(19), 218.

Bilgihan, A. (2016). **Gen Y customer loyalty in online shopping: An integrated mode of trust, user experience and branding.** Computers in Human Behavior. 61, 103-113.

Blackmore, E. (2015). **The Latchkey Generation: How Bad Was It?.** Retrieved from https://daily.jstor.org/

Cardon, M. S., & Patel, P. C. (2015). **Is stress worth it? Stress related health and wealth trade offs for entrepreneurs.** Applied Psychology. 64(2), 379-420.

Carter, T. (2018). **Preparing Generation Z for the teaching profession.** Srate Journal. 27(1), 1-8.

Deloitte. (2022). **The Deloitte Global 2022 Gen Z and Millennial Survey Country Profile: Thailand.** Deloitte & Touche LLP

Dimock, M. (2019). **Defining generations: Where Millennials end and Generation Z begins**. Retrieved from https://www.pewresearch.org/

Dollinger, M. J. (2008). **Entrepreneurship.** Marsh Publications.

Fairlie, R. W., & Desai, S. (2020). **2019 Early-Stage Entrepreneurship in the United States: National and State Report.** Available at SSRN 3607936.

Gajda, J. (2017). **Expectations of representatives of generation Z towards professional work and employer (in Polish).** Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. 491, 158-171.

Garfinkle, M. (2023). **'They Think They're Better Than You': 74% of Managers Surveyed Say Gen Z Is More Difficult to Work With Than Other Generations.** Retrieved from https://www.entrepreneur.com/

Global Entrepreneurship Monitor. (2020). **Global Entrepreneurship Monitor Thailand Report 2019/2020.** Retrieved from https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-201920

Heydari, M., Xiaohu, Z., Keung, L. K., & Shang, Y. (2020). **Entrepreneurial intentions and behaviour as the creation of business: Based on the theory of planned behaviour extension evidence from polish universities and entrepreneurs.** Propósitos y representaciones. 8(2), 46.

Hoogendoorn, B., Van der Zwan, P., & Thurik, R. (2011). **Social entrepreneurship and performance: The role of perceived barriers and risk.** ERIM Report Series Reference No. ERS-2011-016-ORG.

Howe, N., & Strauss, W. (2000). **Millennials rising: The next great generation.** Vintage.

Hung, K. H., Gu, F. F., & Yim, C. K. (2007). **A social institutional approach to identifying generation cohorts in China with a comparison with American consumers.** Journal of international business studies. 38, 836-853.

Knight, F. H. (1921). **Risk, uncertainty and profit** (Vol. 31). Houghton Mifflin.

LANKFORD, K. (2019). **Generation X: Time Is on Your Side.** Kiplinger's Personal Finance, 73(2). 38–41.

Liñán, F., & Chen, Y. W. (2009). **Development and cross–cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions.** Entrepreneurship theory and practice. 33(3), 593-617.

Losyk, B. (1997). **Generation X: What they think and what they plan to do.** The futurist. 31(2), 39.

Maloni, M., Hiatt, M. S., & Campbell, S. (2019). **Understanding the work values of Gen Z business students.** The International Journal of Management Education. 17(3), 100320.

Ordun, G. (2015). **Millennial (Gen Y) consumer behavior their shopping preferences and perceptual maps associated with brand loyalty.** Canadian Social Science. 11(4), 40-55.

Raines, C. (2002). **Managing millennials.** Connecting Generations: The Sourcebook, 16.

Reed, C. (2007). **Generation Y research: What makes 'Y'tick.** Brand Strategy. 5(s 38).

Seemiller, C., & Grace, M. (2017). **Generation Z: Educating and engaging the next generation of students. About Campus.** 22(3), 21-26.

Singh, A. P., & Dangmei, J. (2016). **Understanding the generation Z: the future workforce.** South-Asian journal of multidisciplinary studies. 3(3), 1-5.

Stein, J. (2013). **Millennials: The me me me generation.** Time magazine. 20, 1-8.

The World Bank. (2565). **Thailand Overview.** Retrieved from https://www.worldbank.org/

Twenge, J. M. (2009). **Generational changes and their impact in the classroom: Teaching Generation Me.** Medical Education. 51(3), 248-255.

Twenge, J. M. (2017). **iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy--and completely unprepared for adulthood--and what that means for the rest of us.** Simon and Schuster.

Universum. (2018). **Generation Z Study.** Retrieved from https://www.scribd.com/document/464582380/Universum-OCBC-case-study-Gen-Z

Woo, A. (2018). **The Forgotten Generation: Let's Talk About Generation X.** Retrieved from https://www.forbes.com/

Zhu, Y., Cavusgil, S. T., Xu, Z., & Liu, J. (2019). **Entrepreneurial motivation, environmental influences and short-term orientation among Chinese digital start-ups.** Rutgers Business Review. 4(2).

เปลี่ยนก่อนหรือโดนบังคับให้ต้องเปลี่ยน: แนวทางการศึกษาเพื่อการปฏิบัติการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อความยั่งยืน

Proactive or Reactive: Study of Sustainability Supply Chain

พงศ์ปณต ศรีกรการ[1]

Pongpanote Srikornkan

บทคัดย่อ

ห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน (Sustainable Supply Chain, SSC) คือการบูรณาการหลักการและแนวทางปฏิบัติที่เน้นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์หรือบริการทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดหาวัตถุดิบจนถึงการกำจัดขั้นสุดท้าย โดยการพิจารณาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อสังคม และศักยภาพทางเศรษฐกิจของกิจกรรมในห่วงโซ่อุปทาน มีเป้าหมายที่เน้นลดผลกระทบที่เป็นลบต่อธรรมชาติ ส่งเสริมการปฏิบัติที่ยุติธรรมและมีจริยธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต การที่องค์กรมีแนวคิดของของห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ประสิทธิภาพของทรัพยากร การลดของเสีย การลด Carbon Footprint การจัดหาอย่างมีจริยธรรม การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ การปรับปรุงความรับผิดชอบต่อสังคม และการตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่เพียงช่วยขับเคลื่อนประสิทธิภาพการดำเนินงานและการประหยัดต้นทุนเท่านั้น แต่ยังช่วยให้โลกมีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้นและคงไว้ซึ่งความเป็นอยู่ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า

คำสำคัญ : ความยั่งยืน, ห่วงโซ่อุปทาน

[1] ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

E-mail: samarn.s@bu.ac.th

Abstract

Sustainable Supply Chain (SSC) is the integration of principles and practices that emphasize environmental, social, and economic aspects throughout the entire cycle of products or services, starting from raw material sourcing to final disposal. It considers the environmental impact, social responsibility, and economic activities within the supply chain. The goal of sustainable supply chain management is to reduce negative impacts on nature, promote fair and ethical practices, and meet the needs of both current and future generations. Whenever organizations embrace the concept of sustainable supply chain management and consider various factors such as resource efficiency, waste reduction, carbon footprint reduction, ethical sourcing, fair labor practices, community involvement, and stakeholder collaboration, they not only drive operational efficiency and cost savings but also contribute to a more equitable world, preserving the natural environment and valuable resources.

Keywords : Sustainability supply chain, Sustaiblable development

บทนำ (Introduction)

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีการถกเถียงกันอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ในบริบทของการแก้ปัญหาห่วงโซ่อุปทาน โดยการศึกษาในเบื้องต้นมีความพยายามที่จะรวมแนวคิดนี้เข้ากับกิจกรรมของโลจิสติกส์ซึ่งนำไปสู่หลักการ "ห่วงโซ่อุปทานสีเขียว" (Green Supply Chain) ที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างเครือข่ายของความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยหลักการแล้วคำว่า "ห่วงโซ่อุปทานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม" และ "ยั่งยืน" มักจะใช้แทนกันได้แต่คำว่า “ยั่งยืน” ได้รับความนิยมมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป (Ashby et al., 2012) ในการศึกษานี้ต้องการจะให้เข้าใจนิยามความสำคัญของห่วงโซ่อุปทานสีเขียวเป็นหนึ่งในมิติพื้นฐานของห่วงโซ่ที่ยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ พร้อมทั้งแนวทางการปฏิบัติต่างๆเพื่อความสำเร็จในด้านห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน **(Sustainable Supply Chain: SCC)**

ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 21 มีความสนใจเพิ่มขึ้นในแนวคิดของห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน โดยได้รับกระแสจากการตระหนักว่าห่วงโซ่อุปทานมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม (Seuring and Müller, 2008) แตกต่างจากห่วงโซ่อุปทานแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและประสิทธิผลเป็นหลัก ห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนนั้นครอบคลุมเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม

และสังคม โดยขยายขอบเขตเพื่อรวมลักษณะที่กำหนดของห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนคือการคำนึงถึงผลกระทบของกระบวนการโลจิสติกส์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ในบทความนี้จะมุ่งเน้นด้านความยั่งยืนทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมภายในห่วงโซ่อุปทานเพราะได้รับความสนใจมากที่สุดในการวิจัยเชิงวิชาการ

ในบทความนี้จะแนะนำแนวคิดของห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน วิวัฒนาการของการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน **(Sustainable Supply Chain Managemement:SSCM)** และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติสำหรับกรณีศึกษาเพื่อให้องค์กรสามารถนำไปดำเนินการเพื่อให้เห็นความสำคัญเพื่อนำไปพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนในอนาคตได้

แนวคิดของที่ยั่งยืนห่วงโซ่อุปทาน (Concept of Sustainable Supply Chain)

ห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน (SSC) เป็นวิวัฒนาการที่ขยายผลมาจากแนวคิดของห่วงโซ่อุปทานแบบดั้งเดิมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับวงจรชีวิตทั้งหมดของผลิตภัณฑ์ (Beamon, 1999) การลดผลกระทบดังเกล่าทำได้โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ประสิทธิภาพของทรัพยากร การลดมลพิษ และแนวปฏิบัติในการรีไซเคิล ทั้งหมดนี้มุ่งเป้าไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมของห่วงโซ่อุปทานอย่างมีความสำคัญ ในขณะเดียวกัน Svensson (2007) ได้มีการศึกษาว่าห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน(SSC) เป็นส่วนขยายของห่วงโซ่ "ดั้งเดิม" ที่รวมเอาการพิจารณาด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคมเข้าไว้ด้วยกัน Seuring and Müller (2008) นิยามการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน (SSCM) ว่าเป็นการจัดการวัสดุ ข้อมูล และกระแสเงินทุนระหว่างธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม Carter และ Easton (2011) อธิบายว่าเป็นการบูรณาการเชิงกลยุทธ์และโปร่งใสที่ตอบสนองเป้าหมายทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจในระยะยาวของทั้งธุรกิจและประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทาน

นิยามที่กล่าวมานั้นเน้นลักษณะสำคัญสามประการของห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน (SSC) ประการแรก การจัดการทรัพยากร ข้อมูล และกระบวนการต่างๆในห่วงโซ่อุปทานที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งขยายออกไปนอกเหนือการควบคุมของบริษัทใดบริษัทหนึ่ง ดังนั้น การตัดสินใจจึงมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจตัดสินใจหลายคน

ประการที่สอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานอาจมีเป้าหมายที่ขัดแย้งกัน เช่น การเพิ่มผลกำไรสูงสุด การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือการปรับปรุงสวัสดิการ

ประการที่สาม กระบวนการตัดสินใจต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต้องคำนึงถึง Carbon Footprint ของห่วงโซ่อุปทานทั้งหมด รวมถึงซัพพลายเออร์ คู่ค้า และลูกค้า นอกจากนี้ เพื่อประสบความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องใช้วิธีการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการปัญหาและแนวทางแก้ไขระหว่างหน่วยงานต่างๆ

การวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นอย่างต่อเนื่องว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน (SSCM) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจ โดยคาดว่าจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในอนาคต (Bouchery, 2012; Tate et al., 2010) นอกจากนี้ SSCM ยังแสดงถึงขั้นตอนที่ก้าวหน้าในวิวัฒนาการของการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน (Solwang et al., 2007)

การศึกษาของ Seuring (2008) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดของห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนได้อย่างน่าสนใจซึ่งครอบคลุม Actors, Practices และ Results (Figure 1) Actors ภายในกรอบนี้ประกอบด้วยองค์กรชั้นนำต่างๆ ซัพพลายเออร์ และลูกค้าที่เชื่อมต่อกันผ่านผลิตภัณฑ์และกระบวนการต่างๆ Practices ที่ใช้ภายในห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนได้รับการออกแบบมาโดยเฉพาะเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SD) โดย Practices เหล่านี้มักเป็นการตอบสนองต่อแรงกดดันเฉพาะและตอบสนองวัตถุประสงค์สองประการของการจัดการความเสี่ยงและการรักษาความสัมพันธ์กับซัพพลายเออร์

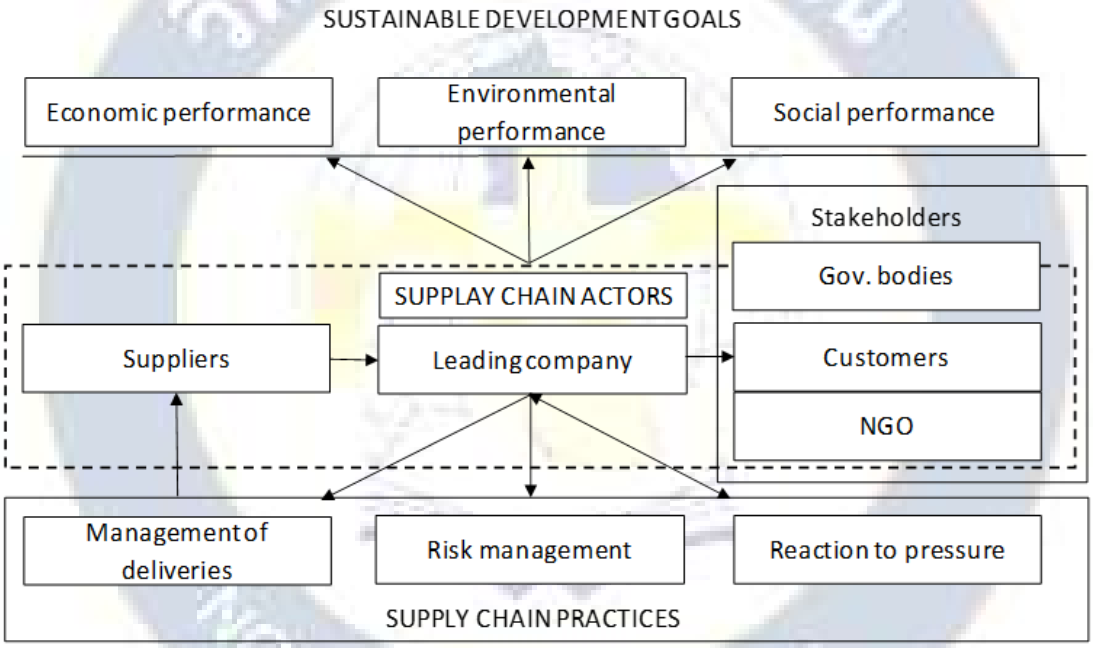

Figure 1. Sustainable Supply Chain Concept (Brandenburg, Rebs, 2015)

แม้ว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน (SSCM) จะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นและเป็นกระแสในช่วงนี้ แต่ทั้งสถานะการพัฒนาและการนำไปใช้ในปัจจุบันยังคงค่อนข้างเป็นมีอุปสรรคต่างๆ (Brockhaus et al., 2013) ดังนั้น ในแง่ของการตื่นตัวที่เพิ่มขึ้นสำหรับความก้าวหน้าทางความรู้ในสาขา SSCM จึงมีความพยายามในการระบุหัวข้อหลักที่น่าสนใจทางวิชาการและการปฏิบัติ โดยมีหลายมิติที่น่าสนใจดังนี้

โลจิสติกส์สีเขียว (Green Logistics): โลจิสติกส์สีเขียวหมายถึงการใช้แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการขนส่ง คลังสินค้า และการกระจายสินค้า ซึ่งรวมถึงการปรับปรุง

เส้นทางเพื่อลดการใช้เชื้อเพลิง การใช้ยานพาหนะเชื้อเพลิงทางเลือก การลดการปล่อยมลพิษ และการดำเนินงานคลังสินค้าที่ประหยัดพลังงาน ห่วงโซ่อุปทานสามารถลดปริมาณ Carbon Footprint ลดต้นทุนการดำเนินงาน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการบูรณาการแนวทางปฏิบัติด้านโลจิสติกส์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน(Circular Economy): หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนมีเป้าหมายเพื่อลดของเสียและเพิ่มประสิทธิภาพทรัพยากรสูงสุดตลอดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ทั้งหมด สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับการนำกลับมาใช้ใหม่ การส่งเสริมการนำผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ และการใช้ระบบวงปิดที่วัสดุถูกรีไซเคิลและนำกลับมาใช้ใหม่อย่างต่อเนื่อง การนำหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ ห่วงโซ่อุปทานสามารถลดการสร้างของเสีย อนุรักษ์ทรัพยากร และสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ ผ่านกระบวนการรีไซเคิลและการผลิตซ้ำที่เป็นนวัตกรรมใหม่

การจัดหาอย่างมีจริยธรรม(Ethical Sourcing): การจัดหาอย่างมีจริยธรรมเกี่ยวข้องกับการทำให้แน่ใจว่าสินค้าและวัสดุที่ใช้ในห่วงโซ่อุปทานได้มาจากซัพพลายเออร์ที่ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่มีจริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งรวมถึงมาตรฐานแรงงานที่เป็นธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัย และการจัดหาวัตถุดิบอย่างมีความรับผิดชอบ ห่วงโซ่อุปทานสามารถสนับสนุนสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรม และเพิ่มชื่อเสียงในหมู่ผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่มีจริยธรรมและยั่งยืนมากขึ้น โดยการจัดลำดับความสำคัญของการจัดหาอย่างมีจริยธรรม

ปัจจัยขับเคลื่อนและอุปสรรคของการนำ SSC ไปปฏิบัติ

Drivers and Barriers of Sustainable Supply Chain Implementation

จากการศึกษาของ Linton et al. (2007) ได้มีการแนะนำว่าแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนไม่ได้ขับเคลื่อนจากความจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่หรือแรงกดดันจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกเท่านั้น แต่ยังมาจากความขับเคลื่อนที่จะพัฒนารูปแบบธุรกิจใหม่ที่ช่วยให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน และ การศึกษาของ Gold et al (2010) ก็ยังได้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันดังกล่าว

ในการศึกษาของ Amaeshi et al. (2008) ได้พยายาม มุ่งเน้นไปที่ความท้าทายของการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติของห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปสรรคในการควบคุมคู่ค้าในตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน Tate et al. (2010) ดึงความสนใจไปที่อุปสรรคที่เกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแต่ละขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทาน

การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนนั้นได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ที่สามารถแบ่งออกได้เป็นวงกว้างทั้งภายนอกและภายใน แรงกดดันจากภายนอกเกิดขึ้นจากความต้องการความชอบธรรม การปฏิบัติตามบรรทัดฐาน และการตอบสนองต่อข้อกำหนดเฉพาะ (Gold et al., 2010) แรงกดดันด้านกฎระเบียบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการแก้ไขปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับบรรทัดฐานและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ (Testa และ Iraldo,

2010) องค์กรอาจได้รับแรงจูงใจจากการสนับสนุนและเงินช่วยเหลือจากสมาพันธ์ต่างๆ สภาวะตลาดอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน เนื่องจากลูกค้าจำนวนมากเริ่มมีความตระหนักถึงผลกระทบของตนเองต่อสิ่งแวดล้อม จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ "สีเขียว" ที่ผลิตและจำหน่ายในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น ลูกค้ากำลังมองหาผลิตภัณฑ์ที่รับผิดชอบต่อสังคมและใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเรื่อยๆ ความสามารถในการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนขึ้นอยู่กับความเข้าใจในความคาดหวังของลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกอื่นๆ ในขณะที่การศึกษาก่อนหน้านี้มองว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นรูปแบบของแรงกดดันจากซัพพลายเออร์ (Sarkis et al., 2010)

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อทำความเข้าใจและจัดการกับความคาดหวังของของคู่ค้า ดังนั้นการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนจึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางด้านผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินอาจกำหนดให้บริษัทต่าง ๆ ใช้แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเงื่อนไขสำหรับการรับเงินจากภายนอก มาตรฐานอุตสาหกรรมอาจกำหนดข้อกำหนดการตรวจสอบและการรับรองต่างๆ เช่น ISO 4001 ปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเทคโนโลยีที่ส่งเสริมกระบวนการประหยัดพลังงานมากขึ้น และการสำรวจทางเลือกที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยภายในยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ด้วยการปรับเปลี่ยนกระบวนการให้มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ด้านการขนส่งต้องมีการเลือกวิธีการขนส่งอย่างรอบคอบและเครือข่ายการกระจายสินค้าที่มีการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมระบบโลจิสติกส์แบบย้อนกลับและการไหลเวียนแบบปิด สำหรับปัจจัยด้านสังคม การให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกระบวนการทำงานและยกระดับคุณภาพชีวิตของพนักงาน ปัจจัยภายนอกรวมถึงความไว้วางใจ การมีส่วนร่วม ค่านิยมร่วมกัน และวิสัยทัศน์ร่วมกันสำหรับอนาคต ปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผลลัพธ์ของการทำงานร่วมกันดังกล่าวด้วย

Grant (1999) ได้ศึกษาว่า ความรู้ว่าเป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ การเข้าถึงข้อมูลอันมีค่าช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนข้อมูลรวม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพซึ่งอำนวยความสะดวกด้วย Information technology เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการถ่ายโอนความรู้และการบูรณาการ ซึ่งเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ระหว่างองค์กร นอกจากนี้ Strategic Development สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยองค์กรชั้นนำซึ่งได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถชดเชยการผิดพลาดในการดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ กลยุทธ์ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างทรัพยากรในปัจจุบันของบริษัทกับแรงบันดาลใจในอนาคต กำหนดทิศทางการพัฒนาและเป็นแหล่งของแรงจูงใจ

ดังนั้นสรุปได้ว่าแรงขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้องค์กรต่างๆตื่นตัวกับการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกโดยที่แรงขับเคลื่อนดังกล่าวจะนำไปสู่การบูรณาการให้ได้กระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานจนถึงผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์กับลูกค้าที่ตื่นตัวการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ของแนวทางปฏิบัติด้านซัพพลายเชนที่ยั่งยืน:

(Benefits of Sustainable Supply Chain Implementation)

การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม: แนวทางปฏิบัติในห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนมีส่วนช่วยในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงาน ห่วงโซ่อุปทานสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยการลดการสร้างของเสียให้เหลือน้อยที่สุด เพิ่มประสิทธิภาพเส้นทางการขนส่ง และนำแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ สิ่งนี้ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยให้บริษัทต่างๆ ปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมและตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การปรับปรุงความรับผิดชอบต่อสังคม: แนวทางปฏิบัติในห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนครอบคลุมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยส่งเสริมการปฏิบัติด้านแรงงานที่เป็นธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัย และการเคารพสิทธิมนุษยชน การจัดหาอย่างมีจริยธรรมและการทำงานร่วมกับซัพพลายเออร์ที่ปฏิบัติตามหลักปฏิบัติทางธุรกิจที่มีความรับผิดชอบ ห่วงโซ่อุปทานสามารถช่วยให้พนักงานและชุมชนท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดี สิ่งนี้ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปรับปรุงขวัญและกำลังใจของพนักงาน และลดความเสี่ยงด้านชื่อเสียงที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิแรงงาน

ตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลง: ลูกค้ามีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับค่านิยมของตนมากขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงคำนึงถึงความยั่งยืนและจริยธรรม ด้วยการผสานแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนเข้ากับห่วงโซ่อุปทาน บริษัทต่างๆ สามารถตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปเหล่านี้ ได้เปรียบในการแข่งขัน และเพิ่มความภักดีต่อตราสินค้า แนวทางปฏิบัติในห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนเป็นปัจจัยสร้างความแตกต่างสำหรับธุรกิจ ดึงดูดผู้บริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ให้ความสำคัญกับทางเลือกที่ยั่งยืน

โดยสรุปแล้ว แนวทางปฏิบัติในห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน เช่น โลจิสติกส์สีเขียว หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน และการจัดหาอย่างมีจริยธรรม มีประโยชน์มากมายต่อธุรกิจ ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงความรับผิดชอบต่อสังคม และตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ห่วงโซ่อุปทานไม่เพียงช่วยขับเคลื่อนประสิทธิภาพการดำเนินงานและการประหยัดต้นทุนเท่านั้น แต่ยังช่วยให้โลกมีความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้นและคงไว้ซึ่งความเป็นอยู่ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า

กรณีศึกษา IKEA

Case Studies IKEA

กรณีศึกษาที่เกี่ยวกับการใช้ห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนของ IKEA (ผู้ค้าปลีกเฟอร์นิเจอร์ของสวีเดน)ที่ใช้ความพยายามอย่างมากในการรวมหลักการด้านความยั่งยืนเข้ากับการดำเนินงานของซัพพลายเชน

ห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนของ IKEA ที่ประสบความสำเร็จได้แก่

แนวทางปฏิบัติสำหรับซัพพลายเออร์(Supplier's Code of Conduct): IKEA ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับซัพพลายเออร์ซึ่งกำหนดมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมสำหรับซัพพลายเออร์ของตน โดยซัพพลายเออร์ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสภาพการทำงานที่เป็นธรรม และรับประกันการจัดหาวัตถุดิบอย่างมีความรับผิดชอบ

การจัดหาวัตถุดิบอย่างยั่งยืน(Sustainable Material Sourcing): IKEA มีเป้าหมายในการจัดหาวัตถุดิบสำหรับผลิตสินค้าของด้วยความยั่งยืน โดยทำงานร่วมกับซัพพลายเออร์อย่างบูรณาการเพื่อส่งเสริมแนวปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบโดยมีการปลูกต้นไม้ทดแทนและการใช้วัสดุหมุนเวียน ยิ่งไปกว่านั้นยังลดการปล่อยมลพิษในกระบวนการผลิต

การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและพลังงานหมุนเวียน(Energy Efficiency and Renewable Energy): IKEA มุ่งมั่นที่จะลดการใช้พลังงานและเพิ่มการใช้พลังงานหมุนเวียนในการดำเนินงาน บริษัทได้ลงทุนในโครงการพลังงานหมุนเวียน เช่น ฟาร์มกังหันลมและแผงเซลล์แสงอาทิตย์เพื่อจ่ายพลังงานให้กับร้านค้าและศูนย์กระจายสินค้า

การลดขยะและการรีไซเคิล(Waste Reduction and Recycling): IKEA ดำเนินโครงการลดขยะและรีไซเคิลตลอดห่วงโซ่อุปทาน บริษัทมุ่งมั่นที่จะลดการสร้างขยะ เพิ่มประสิทธิภาพการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการใช้วัสดุรีไซเคิล

ความรับผิดชอบต่อสังคม(Social Responsibility): IKEA ให้ความสำคัญกับสภาพการทำงานที่เป็นธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมภายในห่วงโซ่อุปทานโดยมีการทำงานอย่างใกล้ชิดกับซัพพลายเออร์เพื่อให้แน่ใจว่ามีการจ้างงานที่เป็นธรรม สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย และการปฏิบัติตามมาตรฐานแรงงาน

การดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติด้านห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนเหล่านี้ช่วยให้ IKEA ปรับปรุงการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมชื่อเสียงของแบรนด์ และตอบสนองความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไปของลูกค้า แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการความยั่งยืนตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การจัดหาวัสดุไปจนถึงการจัดการผลิตภัณฑ์ที่หมดอายุการใช้งาน

กรณีศึกษา Johnson & Johnson (J&J)

Case Studies Johnson & Johnson (J&J)

สำหรับการดำเนินงานห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนในอุตสาหกรรมด้านสุขภาพคือกรณีศึกษาของ Johnson & Johnson (J&J) ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเดินธุรกิจทางด้านเวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ และสินค้าอุปโภคบริโภค J&J ได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นต่อการดำเนินงานด้านซัพพลายเชนเพื่อให้ความยั่งยืนสำหรับอุตสาหกรรมด้านสุขภาพ บริษัท J&J ได้ดำเนินการด้าน SSC ดังนี้

การจัดหาอย่างรับผิดชอบ (Responsible Sourcing): J&J มุ่งเน้นการจัดหาวัตถุดิบสำหรับผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพอย่างมีความรับผิดชอบด้วยการทำงานอย่างใกล้ชิดกับซัพพลายเออร์เพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาปฏิบัติตามมาตรฐานด้านจริยธรรมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงแนวทางปฏิบัติด้านการทำเหมืองอย่างมีความรับผิดชอบและการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ

การเพิ่มประสิทธิภาพบรรจุภัณฑ์ (Packaging Optimization): J&J ตั้งใจที่จะลดของเสียจากบรรจุภัณฑ์และปรับปรุงความยั่งยืนโดยใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ลดปริมาณการใช้วัสดุและเพิ่มการใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่สามารถรีไซเคิลได้อย่างยั่งยืน

ประสิทธิภาพการใช้พลังงานและการลดการปล่อยมลพิษ (Energy Efficiency and Emissions Reduction): J&J ได้ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในห่วงโซ่อุปทานของบริษัท โดยลงทุนในเทคโนโลยีเพื่อการประหยัดพลังงานการหาแหล่งพลังงานหมุนเวียนและดำเนินโครงการลดการปล่อยมลพิษเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การจัดการของเสียและการรีไซเคิล (Waste Management and Recycling): J&J ให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียรวมถึงการกำจัดของเสียอันตรายตลอดห่วงโซ่อุปทานได้อย่างเหมาะสมและส่งเสริมความการรีไซเคิลโดยมีการดำเนินงานร่วมกับซัพพลายเออร์เพื่อลดการสร้างของเสียโดยการรณรงค์การรีไซเคิล และเพิ่มโอกาสในการเปลี่ยนขยะให้เป็นเป็นพลังงาน

หลักปฏิบัติด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบ(Ethical and Responsible Practices): J&J มีการรักษาระดับมาตรฐานจริยธรรมระดับสูงในการดำเนินงานด้านซัพพลายเชนโดยบริษัทมีการส่งเสริมสภาพการทำงานที่ยุติธรรมและปลอดภัย สิทธิมนุษยชน และความคิดริเริ่ม ความหลากหลายและการมีส่วนร่วมภายในห่วงโซ่อุปทานของบริษัท

ด้วยแนวปฏิบัติด้านห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนเหล่านี้ J&J มีเป้าหมายที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานและมีส่วนร่วมในความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวมของชุมชนเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมด้านการดูแลสุขภาพเพื่อรับประกันการส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการที่ปลอดภัยและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

บทสรุป Conclusion

ห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน (SSC) เป็นการบูรณาการหลักการและแนวทางปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจตลอดวงจรชีวิตทั้งหมดของผลิตภัณฑ์หรือบริการตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบจนถึงการกำจัดขั้นสุดท้ายโดยเกี่ยวข้องกับการพิจารณาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อสังคม และศักยภาพทางเศรษฐกิจของการดำเนินงานของห่วงโซ่อุปทาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดผลกระทบเชิงลบต่อธรรมชาติและส่งเสริมการปฏิบัติที่ยุติธรรมและมีจริยธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต

ห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนยังได้คำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ประสิทธิภาพของทรัพยากร การลดของเสีย การลด Carbon Footprint การจัดหาอย่างมีจริยธรรม การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน และความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดซื้ออย่างยั่งยืน (Green Logisitcs) โลจิสติกส์สีเขียว แนวทางปฏิบัติของเศรษฐกิจหมุนเวียน กระบวนการผลิตที่มีความรับผิดชอบ และการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายสูงสุดของห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนคือการสร้างคุณค่าในระยะยาวและความยืดหยุ่นโดยการสร้างสมดุลระหว่างการดูแลสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ความยั่งยืนไม่ได้เป็นเพียงความรับผิดชอบขององค์กร แต่ยังเป็นตัวขับเคลื่อนนวัตกรรม ความได้เปรียบในการแข่งขัน และการตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ

แหล่งอ้างอิง References:

Amaeshi K., Osuji O., Nnodim P. (2008). **Corporate Social Responsibility in Supply Chains of Global Brands: A Boundaryless Responsibility?** Clarifications, Exceptions and Implications, Journal of Business Ethics. 81(1), 223-234.

Ashby A., Leat M., Hudson-Smith M., (2012). **Making connections: a review of supply chain management and sustainability literature. Supply Chain Manag.** An International Journal. 17 (5), 497-516.

Beamon B.M., (1999). **Designing the green supply chain**. Logistics Information Management. 12 (4), 332-342.

Borkowski, Susan & Welsh, Mary & Wentzel, Kristin. (2009). J**ohnson & Johnson; A Case Study on Sustainability Reporting.** SSRN Electronic Journal. 10.2139/ssrn.1435030.

Bouchery Y., 2012. **Supply Chain optimization with sustainability criteria: A focus on inventory models.** Paris : Ecole Centrale Paris.

Brandenburg M., Rebs T., (2015). **Sustainable supply chain management: a modeling perspective.** Ann Oper Res. 229, 213-252.

Francine Laurin & Kamel Fantazy (2017). **Sustainable supply chain management: a case study at IKEA**. Transnational Corporations Review, 9:4, 309-318

Gold S., Seuring S., Beske, P., (2010). **Sustainable supply chain management and inter-organizational resources: A literature review**, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, 17(4), 230-245.

Grant S., (1999). **Mixed Motives in Supply Chain Partnerships.** IPSERA 8th Annual Conference. Ireland, March

Seuring S.A., (2008). **Assessing the rigor of case study research in supply chain management.** Supply Chain Management: An International Journal. 13(2), 128-137.

Seuring S., Gold S., Beske P., Schreiber J., Morana R., (2008). **Case study research on sustainable supply chain management – What evidence has been found?** Paper presented at Corporate Responsibility Research Conference (CRRC), 8-9 September 2008, UK, Belfast.

Seuring S., Müller M., (2008). **From a literature review to a conceptual framework for sustainable supply chain management**. Journal of Cleaner Production. 16(1), 1699-1710.

Solvang W.D., Deng Z., Solvang B., (2007). **A Closed-loop Supply Chain Model for Managing Overall Optimization of Eco-efficiency**, POMS 18 th Annual Conference Dallas, Texas, U.S.A. May 4 to May 7, 2007.

Svensson G., (2007). **Aspects of sustainable SCM: conceptual framework and empirical example, Supply Chain Manag.** An International Journal. 12 (4), 262-266.

Tate W.L., Ellram L.M., Kirchoff J.F., (2010). **Corporate Social Responsibility Reports: A Thematic Analysis Related to Supply Chain Management**. Journal of Supply Chain Management. 46(1), 19-44.

ประสิทธิผลของการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Effectiveness of Coronavirus Disease 2019 Surveillance of Quality of Life Improvement Network Uthai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

อภิชัย คุณีพงษ์[1], รุ่งทิวาห์ สุขารมย์[2] และ สุดคนึง สุนทรวรคุณ[3]

Apichai Khuneepong, Rungthiwa Sukharom and Sudkanung Sunthornworakhun

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวม 136 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณคือแบบสอบถามความรู้ และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ สถิติ Paired t- test เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แนวทางการสนทนากลุ่ม การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ อสม. ขาดความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคที่ไม่ถูกต้อง แผนการพัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย การอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม. ประสานความร่วมมือกับหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่ และสร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายในการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดระบบการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการเฝ้าระวัง คัดกรองผู้ป่วย สอบสวนโรค และรายงานสถานการณ์โรคอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และกลุ่มตัวอย่างมีความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ข้อเสนอแนะสถานบริการสาธารณสุขสามารถนำรูปแบบการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปใช้ในการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอและตำบล

คำสำคัญ : การเฝ้าระวัง, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, เครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต

---

[1] ผศ.ดร. คณะสาธารณสุขศาสตร์ สถาบันวิทยาการประกอบการแห่งอโยธยา E-mail: apichai.iesa@gmail.com 0 9491 3510 9

[2] อาจารย์ สถาบันวิทยาการประกอบการแห่งอโยธยา E-mail: rungthiwa.s@iesa.ac.th 035 950 880

[3] ผศ.ดร. คณะสาธารณสุขศาสตร์ สถาบันวิทยาการประกอบการแห่งอโยธยา E-mail: Sudkhanueng.s@iesa.ac.th 035 950 880

Abstract

The purpose of this research and development is to study the effectiveness of surveillance for coronavirus infection. 2019 of the Quality of Life Development Network, Uthai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province The sample group was the district level quality of life development committee. public health officer and village health volunteers (village health volunteers), totaling 136 people. The tools used to collect quantitative data were knowledge questionnaire and surveillance behavior of the corona virus infection 2019. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation. The reference statistics were Paired t-test. The qualitative data collection tool was the group discussion approach. participatory planning meetings and analyze the data with content analysis The study found that The situation of the problem of surveillance of the corona virus infection 2019 is that public health officials and village health volunteers lack knowledge and incorrect disease surveillance behaviors. The development plan for surveillance of the coronavirus disease 2019 consists of training for public health officials and village health volunteers, coordinating with local communicable disease control operations units. And create participation with the network for surveillance of the coronavirus disease 2019, resulting in a clearly structured surveillance system for the coronavirus disease 2019 have surveillance Screening patients, investigating the disease, and reporting the disease situation systematically and clearly. The sample group had knowledge and behavior of he surveillance of the novel coronavirus disease 2019 increased significantly ($p<0.05$). Recommendations Public health facilities can apply the surveillance of the novel coronavirus disease 2019 to viral disease surveillance. Corona 2019 in the area through the participation of district and sub-district quality improvement networks.

Keywords : Surveillance, Coronavirus Disease 2019, Quality of Life Development Network

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 เกิดการระบาดตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 ครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน แล้วเกิดการระบาดไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในปี 2563 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (World health organization, 2020) สำหรับประเทศไทยเกิดการระบาดเป็นกลุ่มใหญ่ครั้งแรกในสนามมวยลุมพินี สนามมวยราชดำเนิน ทำให้มีผู้ติดเชื้อจำนวนมากอย่างรวดเร็ว รัฐบาลประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการเพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงโดยเร็วและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น (กรมควบคุมโรค, 2564) จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมพบว่าการเฝ้าระวังป้องกันโรคเป็นวิธีที่สามารถนำมาใช้ในการป้องกันตนเองได้ดีที่สุด (Flaxman et al., 2020) สำหรับอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นอำเภอหนึ่งที่ประชากรมีการย้ายถิ่นไปทำงานในพื้นที่ทั้งในและต่างประเทศและถูกประกาศให้เป็นพื้นที่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากการบังคับใช้กฎหมายพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ส่งผลทำให้ประชาชนเดินทางกลับภูมิลำเนาเป็นจำนวนมากทำให้เกิดความเสี่ยงสูงในการแพร่กระจายเชื้อ (สำนักงานสาธารณสุขอำเภออุทัย, 2565) สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนมีความตื่นตระหนกต่อข้อมูลข่าวสาร มีการปฏิบัติตนเพื่อการป้องกันตนเองไม่ถูกต้อง เนื่องจากเป็นโรคอุบัติใหม่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดทักษะความสามารถในการจัดการปัญหา (ระนอง เกตุดาว, อัมพร เที่ยงตรงดี, และภาสินี โทอินทร์, 2564) การค้นหากลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อในชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการวิจัยและพัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยคาดว่าจะได้รูปแบบที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สามารถส่งเสริมความรู้และ พฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. และเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต ในชุมชน จนสามารถควบคุมป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างรวดเร็วต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

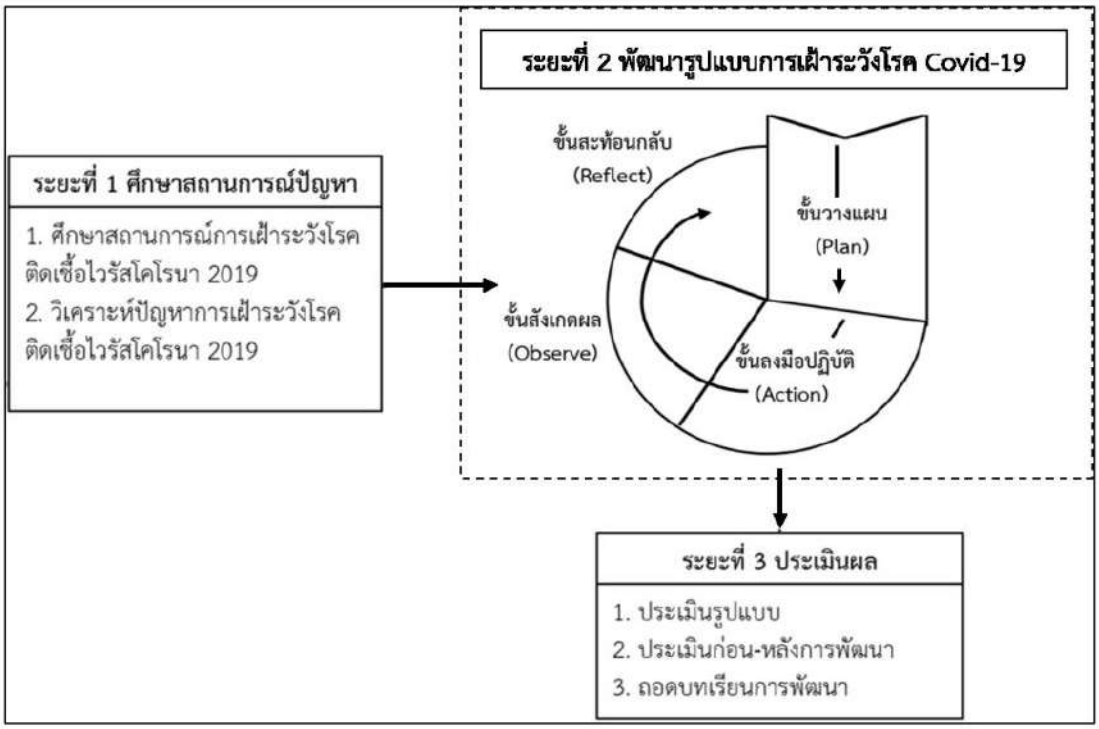
1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อพัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์และปัญหาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระยะที่ 2 พัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวคิดวงจรสร้างความรู้ (Kemmis & Taggart, 2000) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นสังเกตผล และ ขั้นสะท้อนกลับ และระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลของการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รวม 136 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เรื่อง การศึกษาสถานการณ์และปัญหาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 5 ข้อ

2. แนวทางการสนทนากลุ่มเรื่อง การพัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. แบบสอบถามเรื่อง ความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นคำถามชนิดปลายปิดและปลายเปิด ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีลักษณะคำถามเป็นชนิด ถูกผิด ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน รวมจำนวน 12 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของบลูม (Bloom, 1975) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ (คะแนน 0.0-7.20 คะแนน) ระดับปานกลาง (คะแนน 7.30-9.60 คะแนน) และระดับสูง (คะแนน 9.70-12.00 คะแนน) และส่วนที่ 3 พฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติจำนวน 10 ข้อ เกณฑ์การแปลความหมายใช้หลักเกณฑ์ของเบสต์ (Best, John W., 1981) คือ ระดับต่ำ (Mean = 0.00–1.00) ระดับปานกลาง (Mean = 1.01–2.00) และระดับสูง (Mean = 2.01–3.00)

4. แนวทางการสนทนากลุ่มเรื่อง ประเมินผลและถอดบทเรียนการพัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามเชิงปริมาณตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และพิจารณาสำนวนภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของการใช้ ภาษาและเนื้อหาจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.89-1.00 และทำการทดสอบความเที่ยง (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์หาความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์

อัลฟาของคอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.88 สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงได้ เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา โดยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบ แล้วจึงปรับปรุงเนื้อหาตามข้อเสนอแนะ จนสามารถนำไปใช้ในการวิจัยนี้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เลขที่ 15/2564 ผู้วิจัยได้คำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วม โดยสมัครใจและแสดงความยินยอมในเอกสารให้ทำการศึกษาทุกคน ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และสามารถถอนตัวออกจากงานวิจัยได้เมื่อต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนและหลังการพัฒนาใช้สถิติ paired t-test โดยมีการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า ข้อมูลทั้งสองกลุ่มได้มาโดยการสุ่มและมีความสัมพันธ์กันและมีการแจกแจงแบบปกติ

3. วิเคราะห์ผลการถอดบทเรียนการพัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยใช้แนวทางการสรุปอุปนัย จากแบบวิเคราะห์เอกสารผล การสนทนากลุ่มคณะกรรมการ พชอ. จำแนกแยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อมูลรับฟังความคิดเห็นจากคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด และผู้เชี่ยวชาญนำข้อค้นพบมาสังเคราะห์นำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์และสภาพปัญหาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขขาดความรู้และทักษะการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในด้านการรายงานโรค รวมทั้งขาดความมั่นใจในการวินิจฉัยโรค อสม.ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ขาดความมั่นใจในการจัดกิจกรรมเคาะประตูเยี่ยมบ้าน เพื่อสังเกตอาการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในละแวกบ้านที่รับผิดชอบ และยังไม่เข้าใจกลไกการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับหมู่บ้าน ประชาชนในพื้นที่มีความตื่นตระหนกต่อข้อมูลข่าวสารการระบาดของโรค มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองไม่ถูกต้อง เนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคอุบัติใหม่

2. การพัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภออุทัย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา พบว่า การเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็น

กระบวนการทำงานที่นำผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยมีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภออุทัย เป็นผู้รับผิดชอบหลักดำเนินการตั้งแต่ศึกษาสถานการณ์ ประเมินระบบเฝ้าระวังโรค แล้วนำข้อมูลมาพูดคุยกันจนทำให้เข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาดังกล่าว เกิดการเรียนรู้ที่เกิดจากการสะท้อนคิดด้วยตนเอง และทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นความสำคัญของปัญหา จนถึงร่วมกันตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมเรียนรู้และทำงานร่วมกัน จนสามารถเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างถูกต้อง เกิดความเชื่อมั่น เกิดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงประกอบด้วยกิจกรรม (1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการเฝ้าระวังโรคระดับอำเภอ (2) อบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม.ให้มีความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ถูกต้อง (3) ประสานความร่วมมือปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อระดับอำเภอผ่านระบบการสื่อสารข้อมูลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย (4) สร้างช่องทางการสื่อสารกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ภาคประชาชนในการ มีส่วนร่วมดำเนินการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (5) นิเทศติดตามกำกับการดำเนินงาน และสรุปผลการดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ และ (6) ประเมินความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโค โรนา 2019 เปรียบเทียบก่อนและหลังการอบรม

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

3.1 เกิดระบบการบริหารจัดการการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระดับอำเภอที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมภารกิจอย่างเป็นระบบ และมีการมอบหมายงานให้แก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยมีผู้รับผิดชอบได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับ (พชอ.) หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อระดับอำเภอ เป็นกลไกสำคัญในการรับมือไม่ให้เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน และ อสม. ที่เข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ จัดระบบการเฝ้าระวัง คัดกรองผู้ป่วยและสอบสวนการติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 โดยใช้แนวทางจากกรมควบคุมโรค รายงานผู้บัญชาการเหตุการณ์ทันทีเมื่อพบผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวนโรค และแจ้งผู้บัญชาการทุกระดับตามโครงสร้างการบัญชาการเหตุการณ์ด้านการแพทย์และสาธารณสุขของคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ (คปสอ.) อำเภออุทัย และรายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ในพื้นที่ต่อนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัส COVID - 19 ที่ถูกต้อง รวดเร็วแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. เครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต และประชาชน ผ่านระบบข้อมูลโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ออกติดตามค้นหากลุ่มเสี่ยง ให้คำแนะนำและมอบ

COVID set (หน้ากากอนามัย แอลกอฮอล์ เอกสารแบบบันทึกเฝ้าระวังอาการตนเอง) สำหรับผู้เดินทางจากพื้นที่เสี่ยงเข้ามาที่กักตัวที่บ้าน รายงานแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทันที ผ่านโทรศัพท์ และ Line Application ระยะเวลา 14 วัน หากตนเองหรือคนในครอบครัวผู้ใกล้ชิดมีไข้หรือมีอาการร่วมอย่างใด อย่างหนึ่งต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทันที เพื่อจัดรถพยาบาลไปรับรักษาที่โรงพยาบาล เน้นมิให้มีการปกปิดข้อมูลใช้มาตรการทางกฎหมาย พ.ร.บ. ควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ตั้งด่านตรวจคัดกรองเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงทุกหมู่บ้าน ตำบล และมีด่านอำเภอที่เป็นรอยต่อระหว่างจังหวัด

3.3 สร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอและตำบลในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมประเมินผลการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรค ร่วมประเมินมาตรการผ่อนปรน ร่วมจัดการ ปัญหากลุ่มเสี่ยง ไม่ยอมกักตัว และสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ โดยคณะกรรมการ พชอ. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำการสำรวจ เตรียมความพร้อม สนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใน รพ.สต. เช่น หน้ากากอนามัย N95 หน้ากากผ้า เครื่องวัดอุณหภูมิ ถุงมือ อ่างล้างมือ เครื่องพ่น และน้ำยาเคมีภัณฑ์ทำความสะอาดฆ่าเชื้อพื้นที่สาธารณะ

3.4 ผลการประเมินความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในกลุ่มเป้าหมาย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนและหลังการพัฒนา

ตัวแปร	Mean	SD	t	df	p-value
ความรู้ด้านการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019					
ก่อนการทดลอง	8.12	4.25	7.80	135	<.001
หลังการทดลอง	11.11	1.27			
พฤติกรรมด้านการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019					
ก่อนการทดลอง	18.43	2.42	157.77	135	<.001
หลังการทดลอง	28.68	2.38	2.38		

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ด้านการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<.001 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยภาพรวม พบว่า เพิ่มขึ้นจาก 8.12 เป็น 11.11 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทุกด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<.001 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยภาพรวม พบว่า เพิ่มขึ้นจาก 18.43 เป็น 28.68 คะแนน

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่อำเภออุทัย มีความเข้มแข็ง มีเอกภาพ สามารถสื่อสารข้อมูลข่าวสารความรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีคุณภาพ ครบถ้วน ถูกต้อง ทันเวลา สามารถใช้ในการบริหารจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน เฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างรวดเร็ว สามารถประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนให้เข้ามาร่วมดำเนินการแบ่งปันข้อมูล ความรู้ ทรัพยากร คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ หน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคติดต่อระดับอำเภอ และเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค เมื่อพิจารณาประเด็นความรู้ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค เนื่องจากเป็นโรคอุบัติใหม่ การอบรมพัฒนาศักยภาพ ให้ความรู้เพิ่มพูนทักษะ ความสามารถ และสร้างมั่นใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชน ต้องประสานบูรณาการการทำงานและสร้างความร่วมมือการแก้ไขปัญหาทุกด้านร่วมกับ อสม. ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่สอดคล้องกับการศึกษาของระนอง เกตุดาว, อัมพร เที่ยงตรงดี, และภาสินี โทอินทร์ (2564) ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี ทำให้สามารถเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของรัชนี เต็มอุดม, ศิริลักษณ์ ใจช่วง, กรกพร ไทรสุวรรณ์, พเยาวดี แอบไธสง และบารเมษฐ์ ภิราล้ำ (2564) ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้กระบวนการ AIC สามารถเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองและการรับรู้ข่าวสารด้วยความร่วมมือของชุมชนเป็นประโยชน์ในการกำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับพื้นที่และประเทศได้เป็นอย่างดี เนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบวงจรสร้างความรู้ (Kemmis & Taggart, 2000) ที่มีลักษณะต่อเนื่อง กระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอำเภออุทัย สะท้อนความคิดด้วยตนเอง ตั้งแต่กระบวนการค้นหาสภาพปัญหาที่แท้จริง การวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ อสม.ขาดความรู้ในการเฝ้าระวังโรค มีการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้อง หลังจากผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบเฝ้าระวังโรคได้มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกันตั้งแต่ร่วมคิด วางแผนดำเนินการ ตลอดจนประเมินผลร่วมกัน ส่งผลทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของการดำเนินงานดังกล่าว เห็นได้จากองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ตลอดจนหน่วยงานเอกชนในพื้นที่ให้การสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการดำเนินการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของอรณัส ยวงทอง (2557) ที่พบว่า กระบวนการวางแผน เตรียมความพร้อม ลงมือปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพคณะทำงานระดับอำเภอ ระดมความคิดเห็นเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น แกนนำชุมชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ติดตามความก้าวหน้า ตรวจสอบ

และประเมินผล สรุปบทเรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านผลการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่สามารถแก้ปัญหาโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อได้เป็นอย่างดีสามารถพัฒนาระบบฐานข้อมูลการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพให้มีมาตรฐาน สอดคล้องกับการศึกษาของปนัดดา รักษาแก้ว (2563) การศึกษาของพิษณุรักษ์ กันทวี (2563) และกิตติพร เนาว์สุวรรณ, นภชา สิงห์วีรธรรม, นวรัตน์ ไวชมภู, และกชกร ฉายากุล (2563) ผลการศึกษาพบว่า ผลลัพธ์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบวงจรสร้างความรู้ ทำให้มีกระบวนการดำเนินงาน ที่ดี มีการพัฒนาระบบป้องกันและควบคุมโรคทั้งในระดับอำเภอและจังหวัดที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาระบบการเฝ้าระวัง ควบคุมโรคติดต่อและโรคอุบัติใหม่ให้ยั่งยืน และได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากผู้บริหารทั้งในระดับกระทรวง และในระดับพื้นที่อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. การพัฒนาการเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการป้องกันโรคอื่น ๆ ได้ทั้งโรคติดต่อทั่วไปและโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำของพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรให้ความสำคัญต่อการเตรียมการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบภายใต้คณะทำงานที่เข้มแข็ง และมีความรับผิดชอบ มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการระบบข้อมูล เพื่อสามารถวางแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในกลุ่มบุคคลที่มีความเสี่ยงสูง เช่น บุคลากรทางการแพทย์ และ อสม.ที่เป็นด่านหน้า

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดที่เป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรม

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **คู่มือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินกรณีการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย.** นนทบุรี: โรงพิมพ์ทหารผ่านศึก.

กิตติพร เนาว์สุวรรณ, นภชา สิงห์วีรธรรม, นวรัตน์ ไวชมพู และ กชกร ฉายากุล. (2563). **ความสำเร็จในการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในประเทศไทย.** วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 12(3), 195-212.

ปนัดดา รักษาแก้ว. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการดูแลสุขภาพในสภาวะวิกฤต.** วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย. 16(1), 15-27.

พิษณุรักษ์ กันทวี. (2563). **ประเมินผลโครงการสร้างความตระหนัก และเตรียมความพร้อมสำหรับโรคติดต่อและโรคอุบัติใหม่ตามแนวพรมแดนไทย– ราชอาณาจักรกัมพูชา – สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว – สาธารณรัฐแห่งสหภาพ-เมียนมา ปีงบประมาณ 2558-2560.** วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 14(1), 51-61.

ระนอง เกตุดาว, อัมพร เที่ยงตรงดี และ ภาสินี โทอินทร์. (2564). **การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุดรธานี - Udon Model COVID-19.** วารสารวิชาการสาธารณสุข. 30(1), 53-61.

รัชนี เต็มอุดม, ศิริลักษณ์ ใจช่วง, กรกพร ไทรสุวรรณ์, พเยาวดี แอบไธสง และ บารเมษฐ์ ภิราล้ำ. (2564). **การพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัด นครพนม.** วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น. 28(1), 1-13.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2564). **สรุปสถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา.** พระนครศรีอยุธยา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

อรณัส ยวงทอง. (2557). **ประเมินผลโครงการอำเภอควบคุมโรคเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัด สุราษฎร์ธานี.** วารสารการแพทย์เขต 11. 28(3), 629-35.

_____ (2020). **WHO Director- General's opening remarks at the media briefing on COVID- 19. .** [Online]. Retrieved from: https://www.who.int/directorgeneral/speeches/detail/who-director-general-s-openingremarks-at-the-mediabriefing-on-covid-19---11-march-2020. (11 February, 2023)

Flaxman, S., Mishra, S., Gandy, A., Unwin, H. J. T., Mellan, T. A., Coupland, H., ...Monod, M. (2020). **Estimating the effects of non-pharmaceutical interventions on COVID-19 in Europe.** Nature. 584(7820), 257-261.

Kemmis, S., & Mc Taggart, R. (1990). **The action research planner. 3rd ed.** Victoria: Deakin University press.

World Health Organization. (2020). **WHO Director- General's remarks at the media briefing on 2019-nCoV.** [Online]. Retrieved from: https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-remarks-at-the-media-briefingon-2019-ncovon-11-february-2020. (11 February, 2023)

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มพฤฒพลัง จังหวัดนครปฐม

Quality of life among elderly with active aging in Nakhon Pathom Province.

อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ[1]
Amornsak Poum

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบภาคตัดขวางมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจการทำนายของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มพฤฒพลัง ประชากรคือ ผู้สูงอายุที่มีรายชื่อตามทะเบียนบ้านเขตจังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 145,522 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 420 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรอบรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพและคุณภาพชีวิต แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าครอนบาค เท่ากับ 0.867 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุติดสังคมหรือกลุ่มพฤฒพลังเขตจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ (P-value<0.001), พฤติกรรมการจัดการด้านอารมณ์ (P-value<0.001), รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน (P-value=0.003), พฤติกรรมการบริโภคอาหาร (P-value=0.010) ตามลำดับ สามารถทำนายได้ ร้อยละ 16.1 (R^2 =0.161)

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุพฤฒพลัง, ความรอบรู้ด้านสุขภาพ, คุณภาพชีวิต

Abstract

This Cross-sectional research aimed to study either selected factors association or jointly predict factor effected to quality of life among elderly with active aging. Population in this study consisted of 145,522 elderlies with active aging which be registered in Nakhon Phatom Province in fiscal year 2020, and the sample size calculating used Daniel formula for 420 cases, and systematic random sampling was determine for collecting data. Data collected by structured interview composed of 4 parts including, characteristics, health literacy, health behavior and quality of life among elderly. In

[1] คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, E-mail: Amornsakpoum1@gmail.com

addition to check questionnaire standardization, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.867. Data analyzed using statistical as Pearson product moment correlation coefficient and Stepwise multiple regression analysis. Prediction model analyzed reported that factor effecting to quality of life among elderly with active aging in Nakhon Phatom Province, including; cognitive skill (P-value<0.001) , emotional management behavior (P-value<0.001) , average family' income (P-value=0.003) , consumption behavior (P-value=0.010) , respectively. All predicting factors accounted for 16.1 (R^2 =0.161).

Keywords : Elderly with active aging, Health literacy, Quality of life

บทนำ

สถานการณ์และแนวโน้มประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ.2548 มีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10 และในปี พ.ศ.2561 มีจำนวนประมาณ 11.7 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.8 ของประชากรไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) คาดการณ์ว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 28 ในปี พ.ศ.2574 ซึ่งจะมีผลทำให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) สถานการณ์จำนวนผู้สูงอายุเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยปี พ.ศ. 2560-2562 มีจำนวนผู้สูงอายุเท่ากับ 125,679 132,909 และ 138,171 คน ตามลำดับ จากรายงานข้อมูลผลการประเมินการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ หรือ ADL (Activities of Daily Living) สามารถดำเนินการประเมินครอบคลุมร้อยละ 72.55 76.80 และ 83.06 ตามลำดับ โดยสามารถแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ กลุ่ม 1 ผู้สูงอายุติดสังคม จำนวน 88,405, 99,322 และ 112,166 คน กลุ่ม 2 ผู้สูงอายุติดบ้าน จำนวน 1,988, 1,990 และ 1,946 คน และกลุ่ม 3 ผู้สูงอายุติดเตียง จำนวน 793, 760 และ 652 คน ตามลำดับ สำหรับปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ จากผลการตรวจคัดกรองปัญหาสุขภาพ พบว่า ปี พ.ศ.2562 ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวและปัญหาสุขภาพ ได้แก่ โรคหลอดเลือดสมอง โรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน จากปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคหลอดเลือดสมอง (ร้อยละ 3.52), โรคความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 43.78) โรคเบาหวาน (ร้อยละ 20.46) ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม, 2563)

จากแนวโน้มของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น จึงนำมาซึ่งภาวะเสี่ยงและปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยแห่งความเสื่อมถอยในทุกๆด้าน ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยตามวัย นอกจากการเจ็บป่วยทางร่างกายที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุแล้ว ยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุด้วย เนื่องจากวัยสูงอายุจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทั้งจากสภาวะสุขภาพ

ที่เสื่อมถอยลง การสูญเสียบทบาทหน้าที่ทางสังคมและอาจวิตกกังวลต่อความตายที่อยู่ในส่วนลึกของจิตใจ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไร้คุณค่า ขาดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นลดลง ขาดความเชื่อมั่นและหมดความภาคภูมิใจในตนเอง (สุปราณี จินาสวัสดิ์, 2559) การเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายและการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมน้อยลง เกิดการพึ่งพิงทั้งด้านกิจวัตรประจำวันตลอดจนกิจกรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้ ผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และสังคมจะส่งผลกระทบถึงกันและกันไม่รู้จบ มีผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุลดน้อยลง (พรปวรณ์ ทรัพย์แก้ว, 2559) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงหลายด้านในวัยสูงอายุจะนำมาซึ่งปัญหาทางสุขภาพทั้งทางร่างกายและทางจิตใจและนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ลดลงไป จนถึงมีคุณภาพชีวิตในระดับที่ไม่ดีได้ ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการเตรียมความพร้อมและมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตที่ลดลง (อภิเชษฐ์ จำเนียรสุข, 2560) การส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีการเตรียมความพร้อมและวางแผนการก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับกรอบนโยบายพฤฒพลังขององค์การอนามัยโลก โดยพฤฒพลังเป็นกระบวนการที่เหมาะสมที่นำไปสู่การมีสุขภาพดี (Healthy) การมีส่วนร่วม (Participation) และการมีหลักประกันที่มั่นคง (Security) ในการที่จะเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเมื่อสูงวัย (World Health Organization, 2002) การศึกษาวิจัยกลุ่มผู้สูงอายุพฤฒพลังจะเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพฤฒพลังโดยประยุกต์ใช้แนวทางจากองค์การสหประชาชาติ ได้แก่ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วม สุขภาพและความปลอดภัย (World Health Organization, 2002) ซึ่งเป็นตัวกำหนดปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุพฤฒพลัง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มพฤฒพลังเขตจังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ 2) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยใช้แนวคิดของ Nutbeam (2000) 3) พฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และอาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 145,522 คน เป็นผู้สูงอายุติดสังคม ผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง โดยใช้ผลการประเมิน ADL จะต้องไม่ติดเตียง ไม่ติดบ้าน เกณฑ์การคัดออกคือผู้ที่ไม่สมัครใจตอบคำถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่ม

ตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 420 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อผู้สูงอายุเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โรคประจำตัว ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแล

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ, ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ, การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ, การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ, การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง, การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย ลักษณะข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการอารมณ์ การไม่ดื่มสุรา การไม่สูบบุหรี่ ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 2, 3 ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W. (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน)
ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน)
ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

ส่วนที่ 4 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมหรือกลุ่มพฤฒพลัง ใช้เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก ที่เรียกว่า WHOQOL-OLD จำนวน 4 มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง เล็กน้อย ไม่เลย เกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนคุณภาพชีวิต มีคะแนนระหว่าง 26–130 คะแนน โดยเมื่อผู้ตอบรวมคะแนนทุกข้อได้คะแนนเท่าไร สามารถเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนด แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คุณภาพชีวิตที่ไม่ดี (26 – 60 คะแนน)
คุณภาพชีวิตกลางๆ (61 – 95 คะแนน)
คุณภาพชีวิตที่ดี (96 – 130 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.867

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment correlation coefficient) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม เอกสารรับรองเลขที่ 24/2563

ผลการศึกษาวิจัย

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (64.76%) ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 60-65 ปี (49.05%) ($\bar{X}$=67.58, S.D.=6.611, Min=60, Max=92) มีสถานภาพสมรส/คู่และอยู่ด้วยกัน (59.76%) และมีผู้สูงอายุที่คู่สมรสถึงแก่กรรม หม้าย/หย่า/แยก (29.29%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (59.76%) และมีผู้สูงอายุที่ไม่ได้ศึกษา (10%) มีเพียง 12.85% ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี สำหรับรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท (63.71%) ($\bar{X}$=5,837.43, S.D.=5.351.96, Min=0, Max=40,000) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ว่างงาน/ไม่มีอาชีพ (31.90%) ผลการประเมินคะแนนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ หรือ ADL ส่วนใหญ่มีคะแนน ADL ตั้งแต่ 18 คะแนนขึ้นไป (41.90%) โดยมี ADL เฉลี่ยเท่ากับ 16.16 คะแนน ($\bar{X}$=16.16, S.D.=3.590, Min=12, Max=20) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีผู้ดูแล (89.76%) สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุเป็นหลักคือ บุตรของผู้สูงอายุ (64.05%) รองลงมาคือ สามีและ/หรือภรรยา (30.48%) และมีผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแล (อยู่คนเดียว) (10.24%) ประวัติการมีโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว (59.29%) โรคประจำตัวที่ผู้สูงอายุป่วยเป็นอันดับแรกคือ โรคความดันโลหิตสูง (44.29%) โรคเบาหวาน (24.76%) และโรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง (2.38%) ตามลำดับ

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (68.10%) ($\bar{X}$=3.84, S.D.=0.374) เมื่อพิจารณาความรอบรู้ด้านสุขภาพ จำแนกรายด้านที่มีคะแนนในระดับสูง ได้แก่ ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ ($\bar{X}$=4.01, S.D.=0.531) ด้านความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ ($\bar{X}$=4.45, S.D.=0.701) ด้านการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ ($\bar{X}$=3.77, S.D.=0.532) ด้านการจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย ($\bar{X}$=3.81, S.D.=0.584) ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ($\bar{X}$=3.62, S.D.=0.542) ด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง ($\bar{X}$=3.85, S.D.=0.528) ตามลำดับ (ตามตารางที่ 1)

พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (62.86%) ($\bar{X}$=3.55, S.D.=0.347) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุ จำแนกรายด้านที่มีคะแนนในระดับสูง ได้แก่ การไม่ดื่มสุรา ($\bar{X}$=3.81, S.D.=0.592) การไม่สูบบุหรี่ ($\bar{X}$=3.65, S.D.=0.586) ตามลำดับ การปฏิบัติที่มีคะแนนในระดับปานกลาง ได้แก่ การรับประทานอาหาร ($\bar{X}$=3.54, S.D.=0.440) การออกกำลังกาย ($\bar{X}$=3.48, S.D.=0.619) การจัดการอารมณ์ ($\bar{X}$=3.36, S.D.=0.427) ตามลำดับ (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐม (n=420)

ตัวแปรอิสระ	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	**286**	**68.10**	**133**	**31.67**	**1**	**0.24**	**3.84**	**0.374**
1. ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ	344	81.90	75	17.86	1	0.24	4.01	0.531
2. ด้านความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ	304	72.38	115	27.38	1	0.24	3.92	0.446
3. ด้านการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ	280	66.67	136	32.38	4	0.95	3.77	0.532
4. ด้านการจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย	281	66.90	134	31.90	5	1.19	3.81	0.584
5. ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	236	56.19	171	40.71	13	3.10	3.62	0.542
6. ด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	280	66.67	138	32.86	2	0.48	3.85	0.528
พฤติกรรมสุขภาพ	**156**	**37.14**	**264**	**62.86**	**-**	**-**	**3.55**	**0.347**
1. การบริโภคอาหาร	150	35.71	268	63.81	2	0.48	3.54	0.440
2. การออกกำลังกาย	178	42.38	217	51.67	25	5.95	3.48	0.619
3. การจัดการอารมณ์	83	19.76	334	79.52	3	0.71	3.36	0.427
4. การไม่สูบบุหรี่	258	61.43	158	37.62	4	0.95	3.81	0.592
5. การไม่ดื่มสุรา	212	50.48	202	48.10	6	1.43	3.65	0.586

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ภาพรวมผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตกลางๆ (60.71%) ($\bar{X}$=2.38, S.D.=0.492) เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกรายด้านที่มีคะแนนคุณภาพชีวิตกลางๆ ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ($\bar{X}$=2.25, S.D.=0.445) ด้านจิตใจ ($\bar{X}$=2.47, S.D.=0.523) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ($\bar{X}$=2.18, S.D.=0.517) ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$=2.37, S.D.=0.498) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐม (n=402)

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ระดับคุณภาพชีวิต						Mean	S.D.
	คุณภาพชีวิตที่ดี		คุณภาพชีวิตกลางๆ		คุณภาพชีวิตที่ไม่ดี			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
1. ด้านสุขภาพกาย	108	25.71	310	73.81	2	0.48	2.25	0.445
2. ด้านจิตใจ	206	49.05	209	49.76	5	1.19	2.47	0.523
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	101	24.05	294	70.00	25	5.95	2.18	0.517
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	159	37.86	258	61.43	3	0.71	2.37	0.498
ภาพรวมคุณภาพชีวิต	164	39.05	255	60.71	1	0.24	2.38	0.492

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน (r=0.164, P-value=0.001) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (r=0.199, P-value<0.001) พฤติกรรมสุขภาพ (r=0.305, P-value<0.001) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรอบรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเขตจังหวัดนครปฐม

ตัวแปรอิสระ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
คุณลักษณะส่วนบุคคล			
- รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน	0.164	0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	**0.199**	**<0.001***	**มีความสัมพันธ์ทางบวก**
- การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ	0.183	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ	0.271	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ	0.077	0.114	ไม่มีความสัมพันธ์

ตัวแปรอิสระ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
- การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย	0.076	0.118	ไม่มีความสัมพันธ์
- การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	0.177	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	0.181	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
พฤติกรรมสุขภาพ	**0.305**	**<0.001***	**มีความสัมพันธ์ทางบวก**
- การรับประทานอาหาร	0.224	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การออกกำลังกาย	0.185	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- การจัดการด้านอารมณ์	0.271	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- ด้านไม่สูบบุหรี่	0.214	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- ด้านไม่ดื่มสุรา	0.092	0.059	ไม่มีความสัมพันธ์

ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ (P-value<0.001), พฤติกรรมการจัดการด้านอารมณ์ (P-value<0.001), รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน (P-value=0.003), พฤติกรรมการบริโภคอาหาร (P-value=0.010) ตามลำดับ ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว สามารถทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมหรือกลุ่มพฤฒพลังจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 16.1 (R2 =0.161) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม

ตัวแปรอิสระ (ตัวพยากรณ์)	**B**	**S.E.**	**Beta**	**t**	**P-value**
1. ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ	0.240	0.050	0.222	4.855	<0.001
2. การจัดการด้านอารมณ์	0.228	0.058	0.190	3.950	<0.001
3. รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน	0.086	0.029	0.135	2.979	0.003
4. พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	0.125	0.048	0.123	2.574	0.010
Constant	1.563	0.416	-	1.777	0.007
ค่าคงที่ = 0.774, F =19.920, P-value<0.001, R = 0.401, R^2 = 0.161					

การอภิปรายผลและสรุปผล

ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายผลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มพฤฒพลัง ได้ร้อยละ 16.1 โดยตัวแปรที่สามารถทำนายได้ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ, พฤติกรรมการจัดการด้านอารมณ์, รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน, พฤติกรรมการบริโภคอาหาร (P-value=0.010) ตามลำดับ

ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ (Cognitive skill) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.271, P-value<0.001) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า ความรู้ความเข้าใจเป็นความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติทางด้านสุขภาพ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Green & Kreuter (1991) กล่าวว่า ความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งความรู้เป็นปัจจัยที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเขตจังหวัดนครปฐม มีระดับความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (72.38%) โดยผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพที่ถูกต้องในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ผู้สูงอายุทราบว่าควรตรวจสุขภาพร่างกายเป็นประจำทุกปี และผู้สูงอายุควรนอนพักผ่อนอยู่ชั้นล่างของบ้าน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและการลื่นล้มจากการขึ้นลงบันได และผู้สูงอายุควรกินผัก ผลไม้ การดื่มน้ำมากๆ เพื่อช่วยลดอาการท้องผูกและช่วยทำให้ร่างกายสดชื่น ตามลำดับ สำหรับประเด็นความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพที่ผู้สูงอายุยังไม่สามารถปฏิบัติได้ดีในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ดื่มสุราและยาดองเป็นประจำจะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปอดและผู้สูงอายุควรนอนหลับพักผ่อนอย่างน้อย 4 ชั่วโมง ตามลำดับ

การจัดการด้านอารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.271, P-value<0.001) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า การจัดการด้านอารมณ์เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการจัดการกับความเครียดของบุคคล เช่น การแสดงออกที่เหมาะสม การพักผ่อน การนอนหลับ การผ่อนคลาย การทำกิจกรรมที่คลายเครียดหรือการทำกิจกรรมที่ป้องกันการอ่อนล้าของร่างกาย สำหรับความเครียดในผู้สูงอายุจะพบว่าเกิดจากปัญหาเรื่องสุขภาพกายที่เสื่อมไปตามอายุขัยทำให้สมรรถภาพต่างๆของร่างกายลดลง จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเขตจังหวัดนครปฐมมีระดับการปฏิบัติด้านการจัดการด้านอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง (79.52%) โดยพฤติกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย ผู้สูงอายุสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีสติ รองลงมาคือ ผู้สูงอายุพักผ่อนหย่อนใจโดยการพูดคุยกะเพื่อนบ้านและผู้สูงอายุกินอาหารมากกว่าปกติหรือน้อยกว่าปกติเนื่องจากความเครียดจากเหตุการณ์ต่างๆ เช่น เกิดความวิตกกังวล ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมการจัดการด้านอารมณ์ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติไม่เหมาะสม ได้แก่ ผู้สูงอายุส่งเสริมให้คนในชุมชนหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดอารมณ์ผิดหวัง และผู้สูงอายุให้ความรู้กับคนในชุมชนเรื่องการควบคุมอารมณ์ทางลบ เช่น ดูทีวี ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมิกา สมบัติโยธา และคณะ (2560) ที่พบว่าพฤติกรรมการผ่อนคลายความเครียดเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม และสามารถพยากรณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value=0.008)

รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.164, P-value=0.001) โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อย 5,000 บาท (31.90%) เนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกือบ 1 ใน 3 เป็นผู้ที่ไม่ได้

ประกอบอาชีพ (31.90%) ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีฐานทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี สาเหตุอาจเนื่องมาจากสภาพร่างกายที่เกิดความเสื่อมถอยและไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ประกอบกับส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้น ร่างกายเสื่อมถอย ความสามารถในการทำงานลดลง สภาพร่างกายจึงไม่อำนวยให้ประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ส่งผลให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย (ดรุณี ชุณหะวัต, 2549) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วิไลพร วงค์คีนี และคณะ (2556) พบว่า รายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน และรายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถร่วมกันทำนายการเป็นผู้สูงอายุพฤฒพลังที่มีสุขภาพแข็งแรง และทำให้ผู้งอายุมีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การรับประทานอาหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.224$, P-value<0.001) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า การเลือกรับประทานอาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและสุขภาพ ภาวะโภชนาการเป็นเครื่องบ่งชี้สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของบุคคล การมีภาวะโภชนาการที่ดีจะมีผลให้ร่างกายมีสุขภาพแข็งแรง มีความต้านทานโรค ช่วยลดอัตราเสี่ยงต่อการเป็นโรคที่เกิดจากแบบแผนการใช้ชีวิตที่ไม่ถูกต้อง เช่น โรคอ้วน โรคหัวใจและโรคมะเร็ง อาหารที่รับประทานจึงเกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพ โดยเฉพาะในวัยสูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงของระบบทางเดินอาหาร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการรับประทานอาหารตามมา ได้แก่ การเคี้ยวและการกลืนอาหารลำบากเนื่องมาจากฟันหักมากขึ้นและต่อมน้ำลายทำงานลดลง ความอยากอาหารลดน้อยลงเนื่องมาจากการรับรสและกลิ่นลดลง จากผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุเขตจังหวัดนครปฐมมีระดับการปฏิบัติด้านการรับประทานอาหารอยู่ในระดับปานกลาง (63.81%) โดยพฤติกรรมที่ผู้สูงอายสามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย ผู้สูงอายุรับประทานอาหารครบ 3 มื้อ (เช้า กลางวัน เย็น) รองลงมาคือ ผู้สูงอายุรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ เช่น ข้าว เนื้อสัตว์ นม ไข่ ผัก ผลไม้ ผู้สูงอายุรับประทานอาหารที่ปรุงด้วยกรรมวิธี นึ่ง อบ ต้ม ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติไม่เหมาะสม ได้แก่ ผู้สูงอายุดื่มนมพร่องมันเนยวันละ1-2 แก้ว และผู้สูงอายุหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่ปรุงด้วยกะทิ เช่น แกงเผ็ด แกงมัสมั่น แกงคั่ว ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมิกา สมบัติโยธา และคณะ (2560) ที่พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม และสามารถพยากรณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) จากข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมผู้สูงอายุมีระดับคุณภาพชีวิตกลางๆ ร้อยละ 60.71 โดยเฉพาะคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมซึ่งมีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตน้อยที่สุด ดังนั้นบุคลการสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ควรมีการรณรงค์จัดกิจกรรรมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้แก่ผู้สูงอายุ และเป็นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านสุขภาพ

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรอบรู้ด้านสุขภาพพบว่า ผู้สูงอายุยังมีทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศน้อยที่สุด ดังนั้น บุคลากรสาธารณสุขและชมรมผู้สูงอายุควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีทักษะในด้านบริโภคข้อมูลสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ด้านสุขภาพ ผ่านสื่อต่างๆ โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

เขมิกา สมบัติโยธา, วิทยา อยู่สุข, นิรุวรรณ เทิรนโบล์. (2560). **พฤติกรรมสุขภาพกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม.** J Sci Technol MSU. 38(1), 47-59.

ดรุณี ชุณหะวัต. (2549). **การดูแลผู้ป่วยเรื้อรังแบบมีส่วนร่วม : มิตรภาพบำบัด.** ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทย์ศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี.

พรปวรณ์ ทรัพย์แก้ว. (2559). **การศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในตำบลโมคลาน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2559). **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2555**. สนับสนุนโดยกองทุนผู้สูงอายุ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : บริษัท ที คิว พี จำกัด.

วิไลพร วงค์คีนี, โรจนี จินตนาวัฒน์, กนกพร สุคำวัง. (2556). **ปัจจัยทำนายพฤฒพลังของประชากรเขตเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** พยาบาลสาร. 40(4), 91-99.

สุปราณี จินาสวัสดิ์. (2559). **พฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม. (2563). **รายงานประจำปีของสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครปฐม 2562**. เอกสารอัดสำเนา.

อภิเชษฐ์ จำเนียรสุข. (2560). **ความมั่นคงในชีวิตของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณอายุการทำงานในจังหวัดแพร่.** วารสารสาธารณสุขศาสตร์. 45, 30-42.

Best, John W. (1977). **Research is Evaluation**. (3rd ed). Englewod cliffs : N.J. Prentice Hall.

Cronbach. (1997). **Essentials of Psychological Testing**. New York : Harper and Row.

Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences**. (9thed). New York : John Wiley & Sons.

Green, L. W. and Kreuter, M. W. (1991) . **Health promotion planning: and enviromentalapproach**. Toronto : Mayfied Publishing.

Nutbeam, D. (2000) . **Health Literacy as a public health goal: a challenge for contemporary health education and communication strategies into health 21st century.** Health Promotion International. 15(8) printed in Great Britain.

World Health Organization. [WHO] (2002). **Active ageing: A policy framework (WHO/NMH/NPH/02.8).** Retrived January 27, 2021, from http://www.unati.uerj.br/doc_gov/destaque/Madri2.pdf.

การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Development of integrated surveillance and promotion of early childhood development in child care centers, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

มาโนชญ์ ชายครอง[1*] และ ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด[2]
Manoch Chaikrong and Srisurang Eamsaard

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาสภาพปัญหา 2) พัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ 3) ทดลองใช้รูปแบบในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 4) ประเมินผล กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กปฐมวัย 120 คน ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 9 คน ผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน 120 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 20 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 3 คน โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วย จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าที และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยไม่ได้รับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีคุณภาพและครอบคลุม 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย การจัดระบบการดำเนินงานร่วม การบูรณาการการดำเนินงานฯ และการติดตามเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง 3) ภายหลังการทดลองพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถกระตุ้นพัฒนาการเด็กทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยและเกินช่วงวัยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.2 และ 7.5 เป็นร้อยละ 78.9 และร้อยละ 39.4 ตามลำดับ ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน และ อสม. มีความรู้และสามารถดำเนินกิจกรรมเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : พัฒนาการเด็กปฐมวัย, เฝ้าระวัง, ส่งเสริมพัฒนาการ

[1] ผศ.ดร. คณะสาธารณสุขศาสตร์ สถาบันวิทยาการประกอบการแห่งอโยธยา E-mail: manoch.taw@gmail.com 0 9335 6594 2
*Corresponding author
[2] ผศ. คณะสาธารณสุขศาสตร์ สถาบันวิทยาการประกอบการแห่งอโยธยา E-mail: srisurang_013@hotmail.com 0 8675 9914 2

Abstract

The purposes of this research were to develop integral surveillance and promote an early childhood development model in a child care center. There are 4 steps in the research process: to study the problems, to develop integrated surveillance and promotion of early childhood models, to apply the developed model in child care centers, and to assess the developed model. The sample consisted of 120 early childhood, 9 childcare teachers, 120 parents, 20 village health volunteers, and 3 public health officers. Data were analyzed by frequency, percentage, average, standard deviation, paired t-test, and content analysis. The result showed that: 1) early childhood was not properly surveillance and promote development by concerned persons 2) the model with 3 components consists of the first phase of an arranged integrated system, the second phase of integrated methods, and a third phase to carry on with surveillance and promoting child development system 3) model could stimulate the aspects that are suspected to be delayed development in the child, which is suspected to have delay development, during the first and second months of model application. After the experiment, it was found that the participants were able to stimulate the child's development had developmentally appropriate and beyond their ages, increasing from 39.2% and 7.5% to 78.9% and 39.4%, respectively. Child development center teachers, parents, and village health volunteers have more knowledge and can conduct surveillance activities and promote early childhood development. The subjects were satisfied with the model at a high level and wanted to continue activities according to the model.

Keywords : Early Childhood Development, Surveillance, Child Development Promotion

บทนำ

สถานการณ์เด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 0-5 ปี ของประเทศไทย ในปี 2563 มีจำนวน 4,585,759 คน (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2563) แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็ก 0-1 ปี จำนวน 1,509,017 คน (ร้อยละ 32.91) ส่วนใหญ่เป็นการดูแลและเป็นการให้การศึกษาเบื้องต้นจากครอบครัว และกลุ่มเด็กอายุ 2- 5 ปี จำนวน 2,076,742 คน (ร้อยละ 67.09) ที่บางส่วนเริ่มเข้าสู่สถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่อายุ 2 ปี จำนวน 912,111 คน (ร้อยละ 29.65) และโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชั้นอนุบาล 1,799,125 คน (ร้อยละ 58.48) จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเด็กปฐมวัยส่วนมากอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชั้น

อนุบาล สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย (2563) ระบุว่าร้อยละ 20 ของพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าเรียนของเด็กเป็นปัจจัยทำให้เด็กไทยจำนวนมากมีระดับพัฒนาการตามศักยภาพต่ำกว่าที่ควรจะเป็น โดยจะเห็นได้จากผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยปี 2563 พบเด็กอายุ 0-2 ปี มีพัฒนาการล่าช้าร้อยละ 25.4 และเด็ก 3-5 ปี มีพัฒนาการล่าช้า ร้อยละ 34 (กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กรมแพทย์ทหารบกและกรุงเทพมหานครตลอดจนภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กไทยทุกคนได้รับการเฝ้าระวังและติดตามส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก อสม.เชี่ยวชาญ ครูพี่เลี้ยงเด็กในพื้นที่คัดกรอง ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการของเด็กไทยทุกคน ตามช่วงอายุ 9, 18, 30 และ 42 เดือน ให้มีการพัฒนาการสมวัยทุกคน และสื่อสารและสร้างความตระหนักให้กลุ่มผู้ปกครอง องค์กรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กไทย โดยการเฝ้าระวังและติดตามส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการสนับสนุนให้ใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM)

สถานการณ์เด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 0-5 ปี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอครอบคลุมทุกตำบลแต่ยังขาดความตระหนักและไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ครอบครัวขาดความรู้และทักษะในการเลี้ยงดูลูก พ่อแม่ขาดความรับผิดชอบไม่อยากเลี้ยงลูก ทิ้งภาระให้ผู้สูงอายุ มีแม่วัยใสจำนวนมาก ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวจากกระแสวัตถุนิยม มีแหล่งอบายมุขในชุมชนไม่เอื้อต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก และขาดการบูรณาการของหน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทำการตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยช่วง 4 กลุ่มวัยคือ 9, 18, 30 และ 42 เดือน พบว่า เด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 24.24 และผิดปกติทันทีส่งต่อโรงพยาบาล ร้อยละ 0.25

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 0-5 ปีดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการให้เด็กปฐมวัยได้รับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์และตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลของผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยและหากมีพัฒนาการล่าช้าต้องได้รับการกระตุ้น หรือได้รับการดูแลรักษาในกรณีที่มีความผิดปกติจากการสำรวจข้อมูลเด็กปฐมวัยพบปัญหามีจำนวนค่อนข้างมากอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนก่อนประถมศึกษา ด้วยความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ สถาบันวิทยาการประกอบการแห่งอโยธยา จึงสนใจศึกษาและพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แบบบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของผู้มีหน้าที่ในการเลี้ยงดูและดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

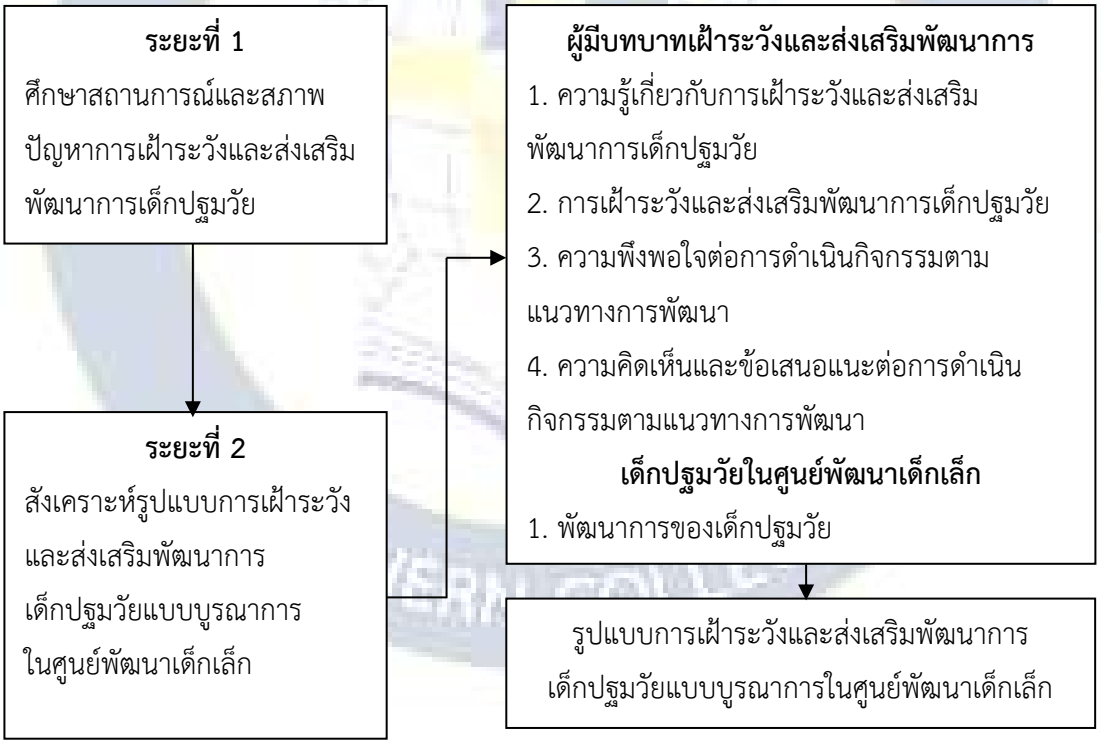
1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การดำเนินงาน และสภาพปัญหาการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อสังเคราะห์การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อประเมินผลการทดลองใช้การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่พัฒนาขึ้นและสรุปรูปแบบที่ได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM) และการเสริมสร้างความผูกพันธ์ทางอารมณ์ สำหรับเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ด้วย“กิน กอด เล่น เล่า” และเพิ่มอีก 2 กิจกรรมคือ “นอน เฝ้าระวังฟัน” มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 10,059 คน ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 331 คน มารดาหรือบิดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน 10,059 คน อสม. 10,747 คน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 122 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง 120 คน และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 9 คน มารดาหรือบิดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน จำนวน 120 คน อสม. จำนวน 20 คน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ รูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประยุกต์แนวคิดการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM) และการเสริมสร้างความผูกพันธ์ทางอารมณ์ สำหรับเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ด้วย“กิน กอด เล่น เล่า” และเพิ่มอีก 2 กิจกรรมคือ “นอน เฝ้าระวังฟัน”

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับ อสม. ชุดที่ 4 แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยแบบสอบถามชุดที่ 1-4 เนื้อหาประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการใช้คู่มือ DSPM ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรม ส่วนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ และชุดที่ 5 แบบบันทึกการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบฯ ผลการประเมินแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ พัฒนาการสงสัยล่าช้า และพัฒนาการสมวัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามเชิงปริมาณตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และพิจารณาสำนวนภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของการใช้ ภาษาและเนื้อหาจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.89-1.00 และทำการทดสอบความเที่ยง (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน วิเคราะห์หาความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบาคได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70 สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้คำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่ม

ตัวอย่างในการเข้าร่วม โดยสมัครใจและแสดงความยินยอมในเอกสารให้ทำการศึกษาทุกคน ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และสามารถถอนตัวออกจากงานวิจัยได้เมื่อต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้รูปแบบฯ ก่อนและหลังการทดลองใช้สถิติ paired t-test โดยมีการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นพบว่า ข้อมูลทั้งสองกลุ่มได้มาโดยการสุ่มและมีความสัมพันธ์กันและมีการแจกแจงแบบปกติ

3. วิเคราะห์ผลลัพธ์การทดลองใช้รูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เชิงคุณภาพนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม พบว่า

1.1 กลุ่มเด็กปฐมวัยส่วนมากจะได้รับการเลี้ยงดูแบบทั่วไป ได้รับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วยคู่มือ DSPM เฉพาะกลุ่มเป้าหมายคือ อายุ 9, 18, 30 และ 42 เดือน ได้เพียงร้อยละ 71.8 และสามารถตรวจประเมินซ้ำในรายที่สงสัยพัฒนาการล่าช้าหลังติดตาม 30 วัน ได้เพียงร้อยละ 67.6 ผู้ที่มีส่วนในการเลี้ยงดูเด็กที่บ้าน (มารดา/บิดา/พี่เลี้ยง/ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อสม.) ไม่มีความรู้ และความตระหนักถึงความจำเป็นของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

1.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังไม่มีระบบการทำงานในพื้นที่ที่ชัดเจน มีจำนวนไม่เพียงพอจึงไม่สามารถให้บริการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ และขาดความร่วมมือจากหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการใช้แนวทางและสื่ออุปกรณ์สำหรับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยไม่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยเป้าหมายในพื้นที่

1.3 กลุ่มครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องเดียวกันกับการเรียนการสอนตามแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ดำเนินการอยู่แล้ว จะเป็นการซ้ำซ้อนหากต้องใช้แนวทาง ตามคู่มือคู่มือ DSPM และกิจกรรม กิน กอด เล่น เล่า นอนเฝ้าดูฟัน แต่ครูบางคนที่ผ่านการอบรม แล้วเห็นว่ามีประโยชน์ แต่ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นดำเนินการอย่างไรเนื่องจากขาดการประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่

1.4 กลุ่มผู้เลี้ยงดูเด็กยังคงใช้การเลี้ยงดูแบบทั่วไป บางส่วนไม่มีความรู้และเห็นความสำคัญของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามแนวทางที่กระทรวงสาธารณสุขจัดทำขึ้น ไม่เคยรับทราบถึงแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยกิจกรรม กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน ทั้งที่ถูก

บรรจุในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กที่มารดาเด็กจะได้รับทุกคนเมื่อไปฝากครรภ์ และใช้ติดตามดูแลสุขภาพแม่และเด็กหลังคลอด

1.5 กลุ่ม อสม.บางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่รับทราบแนวทางการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามแนวทางคู่มือ DSPM ไม่มีคู่มือและไม่รับทราบแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยกิจกรรม กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน มีเฉพาะบางรายที่ผ่านการอบรมแต่ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมดูแลเด็กปฐมวัยในพื้นที่

2. ผลการสังเคราะห์รูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้วิจัยนำผลการศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหา วิธีการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์สร้างรูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่พัฒนาขึ้น

3.1 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้านและ อสม. ก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มเป้าหมาย	Mean	SD.	Mean Difference	95% CI	p-value
1. ผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน					
- ก่อนทดลอง	11.10	2.65	-2.10	-2.94 to -1.56	.000
- หลังทดลอง	13.21	2.29			
2. อสม.					
- ก่อนทดลอง	12.60	2.30	-3.10	-4.24 to -1.96	.000
- หลังทดลอง	15.70	1.56			

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้านมีคะแนนความรู้เฉลี่ยก่อนทดลอง (Mean =11.10, SD. = 2.65) หลังทดลองเพิ่มขึ้น (Mean =13.21, SD. = 2.29) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (p-value < 0.001) และ อสม.มีคะแนนความรู้เฉลี่ยก่อนทดลอง (Mean =12.60, SD. = 2.30) หลังทดลองเพิ่มขึ้น (Mean =15.70, SD. = 1.56) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (p-value < 0.001) เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามแนวทางกิจกรรม “กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน”ของผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน ก่อนและหลังดำเนินการ

รายการเปรียบเทียบ	□□	sd	Mean Difference	95% CI	P-value
- ก่อนทดลอง	34.22	5.52	-2.26	-3.30 to -1.20	.000
- หลังทดลอง	36.47	4.99			

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้านดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามแนวทางกิจกรรม “กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน” มีคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง (Mean =34.22, SD. = 5.52) หลังทดลองเพิ่มขึ้น (Mean =36.47, SD. = 4.99) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (P-value < 0.001)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนทดลองกับหลังกระตุ้นเดือนที่ 1 และหลังกระตุ้นเดือนที่ 2

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลการเปรียบเทียบ
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1.พัฒนาการสงสัยล่าช้า	60.8	21.1	-39.7
2.พัฒนาการสมวัย	39.2	78.9	+39.7
3.พัฒนาการเกินช่วงวัยหนึ่งระดับ	6.7	32.1	+25.4
4.พัฒนาการเกินช่วงวัยสองระดับ	0.8	7.3	+6.5
รวม 3+4	**7.5**	**39.4**	**+31.9**

จากตารางที่ 3 พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ก่อนทดลอง ร้อยละ 60.8 หลังทดลองเหลือร้อยละ 21.1 ลดลงร้อยละ 39.7 มีพัฒนาการสมวัย ก่อนทดลอง ร้อยละ 39.2 หลังทดลองเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78.9 เพิ่มขึ้นร้อยละ 39.7 พัฒนาการเกินช่วงวัย (หนึ่งระดับรวมกับสองระดับ) ก่อนทดลอง ร้อยละ 7.5 หลังทดลองเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 39.4 เพิ่มขึ้นร้อยละ 31.9

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการรายด้านของเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังทดลอง

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยผ่านเกณฑ์รายด้าน	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ผลการเปรียบเทียบ
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว	76.7	90.8	14.1
2. พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	62.5	83.5	21.0
3. พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา	86.7	93.6	6.9
4. พัฒนาการด้านการใช้ภาษา	86.7	91.7	5.0
5. พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม	76.7	93.6	16.9

จากตารางที่ 4 พบว่า หลังทดลอง เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการผ่านเกณฑ์ทุกด้านเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญาผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.0 รองลงมาคือ พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.9 และพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.1 ตามลำดับ และพัฒนาการด้านการใช้ภาษามีอัตราเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.0

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัยส่วนมากได้รับการเลี้ยงดูแบบทั่วไป ได้รับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วยคู่มือ DSPM เฉพาะกลุ่มเป้าหมายคือ อายุ 9, 18, 30 และ 42 เดือน ได้เพียงร้อยละ 71.8 และสามารถตรวจประเมินซ้ำในรายที่สงสัยพัฒนาการล่าช้าหลังติดตาม 30 วัน ได้เพียงร้อยละ 67.6 ผู้ที่มีส่วนในการเลี้ยงดูเด็กที่บ้าน ไม่มีความรู้ และความตระหนักถึงความจำเป็นของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องจากหน่วยบริการสาธารณสุขยังขาดบุคลากรและมีความรู้ไม่เพียงพอ ขาดการกำหนดรูปแบบหรือแนวทางการดำเนินงาน ขาดการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง มีวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ส่งผลทำให้เด็กขาดการกระตุ้นพัฒนาการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอัจฉรา ผาดโผน และคณะ (2562) ที่พบว่า ปัญหาสำคัญของการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตำบลเขิน อำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีษะเกษคือ มีทรัพยากรบุคคลที่ปฏิบัติงาน และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ขาดการติดตามควบคุม กำกับอย่างเป็นระบบ ขาดการ บูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องส่งผลให้เด็กปฐมวัยไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านการเฝ้าระวังพัฒนาการที่ควรจะได้รับอย่างเหมาะสมได้

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 การจัดระบบการดำเนินงานร่วม องค์ประกอบที่ 2 การผสมผสานการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ และองค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงานต่อเนื่องด้วยระบบติดตามเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทำให้เกิดการบูรณาการทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งในส่วนบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สามารถส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วมมือดำเนินกิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยหลายเรื่องด้วย อาทิเช่น การศึกษาของ สุมาลี จรุงจิตตานุสนธิ์ (2560) ที่พบการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในประเด็นของผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีการพัฒนาบุคลากร มีฐานข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย เชื่อมโยงการส่งต่อข้อมูลพัฒนาระบบบริการ และติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับการศึกษาของศิริกัญญา ฤทธิ์แปลก (2559) ที่พบว่าเงื่อนไขปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 1-3 ปี โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ในประเด็นการระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา สำรวจความต้องการและหาแนวทางร่วมกัน การวางแผนการดำเนินงาน การดำเนินงานตามแผนงาน สรุปประเมินผลรูป การสร้างบรรยากาศการยอมรับของชุมชน การสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การทำงานร่วมกัน

3. ผลของการทดลองใช้รูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบบูรณาการ พบว่า ภายหลังการทดลองใช้ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มสูงขึ้น สามารถกระตุ้นพัฒนาการเด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้าด้วย

คู่มือ DSPM ทุกราย มารดาหรือบิดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้านมีการใช้คู่มือ DSPM เพิ่มขึ้น มีคะแนนความรู้และคะแนนส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามแนวทางกิจกรรม “กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน” มากกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.001) สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริกัญญา ฤทธิ์แปลก (2559) ที่พบว่าการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม ส่งผลให้ครอบครัวมีระดับความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับสูง มีการปฏิบัติในระดับดี นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของ อสม. เพิ่มสูงขึ้น อาจเนื่องจาก อสม. ต้องมีการใช้ความรู้ ความเข้าใจในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้เลี้ยงดูเด็ก และกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการตามบทบาทหน้าที่ ดังคำกล่าวของ อสม. ว่า “ผมก็เพิ่งเข้าใจการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเมื่อมาร่วมทำโครงการนี้”

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถกระตุ้นพัฒนาการเด็กทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยและเกินช่วงวัยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.2 และ 7.5 เป็นร้อยละ 78.9 และร้อยละ 39.4 ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของสมจิต แซ่ลิ้ม (2556) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะให้กับผู้เลี้ยงดูเด็กทำให้เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ามีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการตามปกติได้ถึงร้อยละ 97.5

5. ผลการทดลองใช้รูปแบบทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการผ่านเกณฑ์ทุกด้านเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญาผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.0 รองลงมาคือ พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.9 และพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.1 ตามลำดับ และพัฒนาการด้านการใช้ภาษามีอัตราเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.0 สอดคล้องกับการศึกษาของสุมาลี จรุงจิตตานุสนธิ์ (2560) ที่พบว่าการพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการล่าช้า ส่งผลทำให้เกิดความครอบคลุมของการตรวจพัฒนาการเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมจนทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหารหน่วยงานสาธารณสุขระดับจังหวัดและอำเภอควรให้ความสำคัญและจริงจังเชิงนโยบายในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น มีการติดตามกำกับการดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมพัฒนาศักยภาพ ความรู้ และเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอในการปฏิบัติงาน รวมทั้งสนับสนุนคู่มือ DSPM ให้มีความรู้และสามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็ก เช่น ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้เลี้ยงดูเด็กที่บ้าน และ อสม. เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จึงควรส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และดำเนินกิจกรรมเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ครอบคลุมทุกกลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ยังไม่เข้าสู่ระบบการเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นเด็กแรกเกิดถึง 2 ปีครึ่งหรือ 3 ปี ที่ได้รับการเลี้ยงดูเฉพาะจากครอบครัว หรือผู้เลี้ยงดูอยู่ที่บ้าน

2. ควรมีการศึกษาติดตามการดำเนินงานตามรูปแบบระยะยาว 1–2 ปี เพื่อศึกษาผลลัพท์และการดำเนินงานตามรูปแบบที่ต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM).** กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ศิริกัญญา ฤทธิ์แปลก. (2560). **การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 1 – 3 ปี โดยครอบครัวและชุมชน มีส่วนร่วม : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.** วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 11(2016), 99-109.

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **โครงการส่งเสริมพัฒนาการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 สร้างรากฐานประเทศไทย สร้างเด็กปฐมวัยให้มั่นคงประจำปีงบประมาณ 2560**. นนทบุรี : สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **คู่มือการเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์สำหรับเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์ทางการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สมจิต แซ่ลิ้ม. 2556. **ผลของการประยุกต์ใช้ของเล่นพื้นบ้านตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในเขตอำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2563). **เอกสารระเบียบวาระการประชุมคณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครั้งที่ 3/2563.** เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2563). **พัฒนาการเด็กปฐมวัยรากแก้วแห่งชีวิต.** เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัตน์การเรียนรู้ สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย” (6-8 พฤษภาคม 2563).

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2563). **รายงานการประชุมคณะกรรมการวางแผนและประเมินผลประจำเดือนสิงหาคม ปี 2563**. พระนครศรีอยุธยา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

สำนักตรวจและประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). **แนวทางการดำเนินงาน “โครงการส่งเสริมพัฒนาการเฉลิมพระเกียรติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558” ปี 2559.** นนทบุรี : สำนักตรวจและประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.

สุมาลี จรุงจิตตานุสนธิ์. (2560). **การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมเด็กปฐมวัยที่มีพัฒนาการล่าช้าในจังหวัดบุรีรัมย์.** วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. 35(2), 122-132.

อัจฉรา ผาดโผน และคณะ. (2562). **การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตำบลเขิน อำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ.** วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. 5(1), 123-138.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

The Relationship between Social Media Literacy and Sexual Risk Behaviors among Students in a University, Eastern Region

ทิพรัตน์ นาคปน[1], กรรฐิมา บำรุงกุล[2] และ ชัยนันท์ เหมือนเพ็ชร์[3]
Tipparat Nakpon, Kantima Bumrungkul, and Chaiyanan Muanphetch

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยพรรณนาแบบเชิงตัดขวาง เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก จำนวน 201 คน สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาในรูปจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ต่ำสุด วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.2 มีพฤติกรรมใช้สื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศในระดับน้อย ร้อยละ 74.1 ส่วนใหญ่รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศในระดับน้อย ร้อยละ 45.8 และส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 70.6 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ การเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศ *(r=0.853, p<0.001)* การรู้เท่าทันสื่อเรื่องเพศโดยรวม *(r=-0.203, p=0.004)* การแบ่งปันสื่อ *(r=-0.180, p=0.011)* การวิเคราะห์สื่อ *(r=-0.148, p=0.036)* และการประเมินค่าสื่อ *(r=-0.140, p=0.048)* การศึกษาพบการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนิสิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้นิสิตมีทักษะในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศที่เหมาะสม

คำสำคัญ : พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ, การรู้เท่าทันสื่อ, สื่อเรื่องเพศ

[1] นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
[2] นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
Email: chaiyanan@go.buu.ac.th เบอร์โทรศัพท์: 084-0853092

Abstract

The aim of this cross-sectional descriptive study. This study was to examine social media literacy, sexual risk behaviors, and the relationship between social media literacy and sexual risk behaviors among students in the Eastern region. A multistage random sampling was used to recruit 201 students from a University, Eastern Region. Data was collected using an online questionnaire. Descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient at 95% were used to analyze the data.

The results revealed that 68.2 of student are female, 74.1% had access to sexual media, 45.8% had sexual media literacy, and 70.6% had sexual risk behaviors were low level. The factors related to sexual risk behaviors were the access to sexual media *(r=0.853, p<0.001)*, sexual media literacy *(r=-0.203, p=0.004)*, media shaped *(r=-0.180, p=0.011)*, media analyzed *(r=-0.148, p=0.036)*, and media evaluated *(r=-0.140, p=0.048)*. The results proved that sexual media literacy was significantly associated with sexual risk behaviors in students. The findings suggested that stakeholders should promote appropriate media literacy to enhance students' skills in accessing sexual media.

Keywords : sexual risk behaviors, media literacy, sexual media

บทนำ

ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 วัยรุ่นและเยาวชนมีการปรับตัวในการใช้ชีวิตโดยการเรียนผ่านระบบออนไลน์ ทำให้มีโอกาสในการใช้สื่อออนไลน์ที่มากขึ้น รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและทำให้วัยรุ่นและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับสื่อทางเพศได้อย่างง่ายดาย ซึ่งปัญหาในการใช้สื่อดิจิทัลของวัยรุ่นและเยาวชนนั้นคือ การใช้สื่ออย่างไม่รู้เท่าทัน ขาดการยับยั้งชั่งใจ เสี่ยงต่อการถูกกลั่นแกล้งภายในโลกออนไลน์ สื่อที่มีเนื้อหารุนแรง หยาบคาย และลามกอนาจารได้โดยง่าย ยิ่งวัยรุ่นและเยาวชนอยู่ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีการใช้สื่อที่มากขึ้นตาม และผลกระทบที่มีต่อสุขภาพ เช่น การควบคุมอารมณ์ อาการซึมเศร้า พฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่สื่อออนไลน์มีผลอย่างมาก (คณะกรรมการการจัดการความรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2562)

จากผลสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 81.8 ในปี 2564 เป็นร้อยละ 88.0 ในปี 2565 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้ชายและผู้หญิง พบว่าแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งผู้ชายและผู้หญิง แต่ในปี 2565 โดยผู้ชายใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 89.3 และผู้หญิงใช้อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 86.7 โดยที่ประชาชนอายุ 15-24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด ร้อยละ 98.9 ใช้โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 99.2 ซึ่งวัยรุ่นกลุ่มอุดมศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด ร้อยละ 99.1 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม,

2565) และจากข้อมูลสำรวจของ Digital 2022 Thailand พบว่าประชาชนเข้าใช้งานแอพพลิเคชันออนไลน์มากที่สุดคือ กูเกิล ยูทูป และเฟซบุ๊ค ตามลำดับ และมีการเข้าใช้เว็บไซต์ลามกอนาจารติดสิบอันดับแรก และมีการเข้าใช้เว็บไซต์นี้มากกว่า 500 ล้านครั้ง โดยสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ที่ประชาชนใช้มากที่สุด ได้แก่ เฟซบุ๊ค ร้อยละ 93.3 รองลงมาคือไลน์ ร้อยละ 92.8 เฟซบุ๊คแมสเซนเจอร์ ร้อยละ 84.7 และติ๊กตอก ร้อยละ 79.6 ตามลำดับ (Kemp, S., 2022) โดยจากการสำรวจพฤติกรรมการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศของวัยรุ่นประเทศไทย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ที่เรื่องเพศ มากถึงร้อยละ 73.1 และการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่เข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากกว่าวัยรุ่นกลุ่มที่ไม่เข้าใช้ (ชัยนันท์ เหมือนเพ็ชร์ และคณะ, 2563) อันเนื่องมาจากการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับปัจจุบัน วัยรุ่นจึงเข้าถึงสื่อลามกอนาจารได้มากขึ้นซึ่งกระตุ้นให้มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (Imavike, F. et al., 2021)

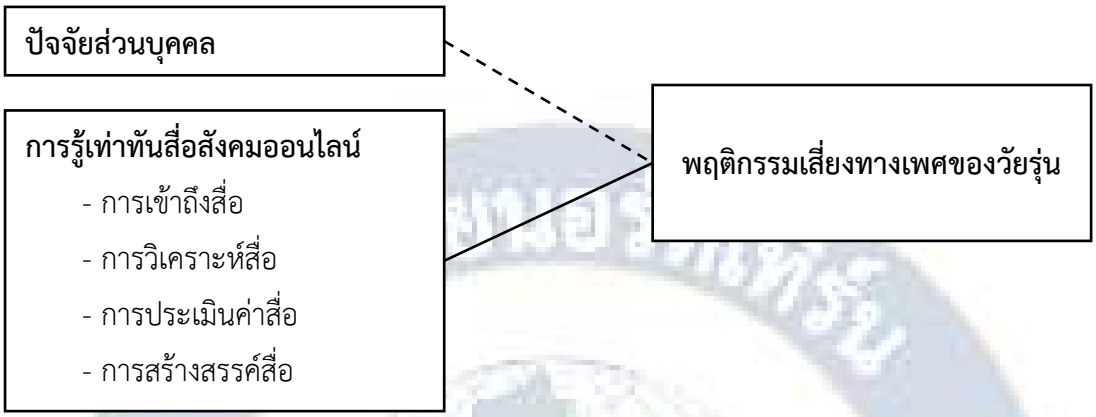
จากแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อคือการที่บุคคลมีความสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ต้องการมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ มีความสามารถทำความเข้าใจตีความเนื้อหาสาร ประเมินสารและสามารถสร้างสรรค์สารในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้บริบทที่หลากหลาย (อุราเพ็ญ ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2559) ซึ่งหากวัยรุ่นมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่ดีก็จะทำให้มีโอกาสที่จะสามารถป้องกันตนเองจากสื่อทางเพศที่ไม่เหมาะสมได้ สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าวัยรุ่นที่รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศระดับต่ำจะมีโอกาสมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมมากกว่าวัยรุ่นที่รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศในระดับสูง 2.1 เท่า (ชัยนันท์ เหมือนเพ็ชร์ และคณะ, 2563) หรือกล่าวได้ว่าบุคคลที่รู้เท่าทันสื่อดีจะควบคุมผลกระทบจากสื่อได้โดยจะเข้าใจเนื้อหา เลือกรับสื่อและใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม (Bleakley, A. et al., 2021) จะเห็นได้ว่าการรู้เท่าทันสื่อกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างมากและเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จะเห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะเรื่องเพศมีความสำคัญมากในปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาที่เน้นในเรื่องทักษะการรู้เท่าทันสื่อว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อเรื่องเพศของวัยรุ่นในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการประยุกต์แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อของยูเนสโก (Center for Media Literacy, 2008) ประกอบด้วย การเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมิน และแบ่งปันสื่อ และทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 201 คน โดยใช้ขนาดตัวอย่างที่ได้จากการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan (1970) จากนั้นเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยและครอบคลุมกลุ่มสาขาวิชา จึงแบ่งกลุ่มสามกลุ่มตามเกณฑ์แบ่งกลุ่มของมหาวิทยาลัย โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1 แบ่งกลุ่มสาขาวิชาตามเกณฑ์แบ่งกลุ่มของมหาวิทยาลัยเป็นตัวแทน ประกอบด้วย กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ขั้นตอน 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างคณะจากกลุ่มดังกล่าวเป็นตัวแทนกลุ่มสาขาวิชา จำนวนสามคณะ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และสาธารณสุขศาสตร์ โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่ายวิธีการจับฉลาก

ขั้นตอน 3 สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสาขาวิชาหรือภาควิชาในแต่ละคณะแบบยกห้อง จำนวนหนึ่งสาขาหรือภาควิชาเป็นตัวแทน สุ่มตัวอย่างนิสิตในห้องแบบยกห้องโดยสุ่มตัวอย่างแบบง่ายวิธีการจับฉลากให้ครอบคลุมตามสัดส่วนประชากร

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 9 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบสำรวจรายการและเติมคำตอบ ประกอบด้วยข้อคำถามเรื่องเพศ อายุ คณะ ชั้นปีการศึกษา การแสดงออกทางเพศ การมีแฟนหรือคู่รัก การรู้จักหรือการคบหาแฟนผ่านทางสื่อ และประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 15 ข้อ เป็นข้อคำถามปลายปิดเกี่ยวกับทักษะการเข้าถึงสื่อ ทักษะการวิเคราะห์สื่อ ทักษะการประเมินค่าสื่อ และทักษะการสร้างสรรค์สื่อสังคมออนไลน์ มีข้อคำถามทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด และไม่เห็นด้วย แปลผลโดยประยุกต์เกณฑ์ของ Clark-Carter (2005) และแบบสอบถามมีค่าความเที่ยง 0.707

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จำนวน 10 ข้อ เป็นข้อคำถามปลายปิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์แอพพลิเคชัน มีข้อคำถามทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ แปลผลโดยประยุกต์เกณฑ์ของ Clark-Carter (2005) แบบสอบถามมีค่าความเที่ยง 0.843

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้ปฏิบัติตามกรอบจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างรอบคอบ โดยกลุ่มตัวอย่างต้องยินดีเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจเท่านั้น ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยในระบบออนไลน์ จากนั้นให้ทำแบบสอบถามผ่านสมาร์ทโฟนของตนเองและกดส่งในระบบออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถข้ามข้อหรือไม่ตอบคำถามต่อได้ตลอดเวลา จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลที่มีความผิดปกติและไม่ครบถ้วนออกก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีรหัสที่สามารถเข้าถึงได้เพียงผู้วิจัยเท่านั้น และข้อมูลจะเก็บเป็นความลับนำเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาในรูปของการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียรสันที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าแปลความหมายค่าระดับสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้เกณฑ์ของ Hinkle D.E. (1998)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	137	68.2
ชาย	64	31.8
อายุ		
≤ 19 ปี	35	17.4
20	57	28.4
21	70	34.8
≥ 22 ปี	39	19.4

$\bar{X}$ = 20.6, SD = 1.1, Max = 24, Min = 18

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสาขาวิชา		
กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ	70	34.8
กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	66	32.8
กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	65	32.4
ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์		
ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์	99	49.3
เคยมีเพศสัมพันธ์	66	32.8
ไม่ต้องการตอบ	36	17.9

จากตารางที่ 1 การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 68.2 มีอายุเฉลี่ย 20.6 ปี ส่วนมากอายุ 21 ปี ร้อยละ 34.8 ส่วนมากศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ร้อยละ 34.8 รองลงมา คือกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 32.8 และ 32.3 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 49.3 และเคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 32.8

2. ทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศ (+)		
รู้เท่าทันดี	54	26.8
รู้เท่าทันปานกลาง	55	27.4
รู้เท่าทันน้อย	92	45.8
$\bar{X}$ = 43.2, SD = 7.3, Max = 60, Min = 16		
ระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (-)		
พฤติกรรมเสี่ยงสูงหรือไม่เหมาะสม	59	29.4
พฤติกรรมเสี่ยงต่ำหรือเหมาะสม	142	70.6
$\bar{X}$ = 9.4, SD = 6.4, Max = 33, Min = 1		

จากตารางที่ 2 การศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=43.2) เมื่อวิเคราะห์เป็นระดับตามเปอร์เซ็นไทล์พบว่าส่วน

ใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศอยู่ในระดับน้อยหรือต่ำ ร้อยละ 45.8 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลางและดี ร้อยละ 27.4 และ 26.8 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่ในเกณฑ์เสี่ยงต่ำหรือเหมาะสม ($\bar{X}$=9.4) และเมื่อวิเคราะห์เป็นระดับตามเปอร์เซ็นไทล์ พบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในระดับที่ต่ำหรือเหมาะสม ร้อยละ 70.6 และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในระดับสูงหรือไม่เหมาะสม ร้อยละ 29.4 ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ตัวแปร	r	sig	ระดับความสัมพันธ์
การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศโดยรวม	-0.203	0.004	ระดับต่ำมาก
การเข้าถึงสื่อ	-0.056	0.427	ไม่มีความสัมพันธ์
การวิเคราะห์สื่อ	-0.148	0.036	ระดับต่ำมาก
การประเมินค่าสื่อ	-0.140	0.048	ระดับต่ำมาก
การแบ่งปันสื่อ	-0.180	0.011	ระดับต่ำมาก

จากตารางที่ 3 การศึกษาพบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและมีผลทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศโดยรวม การสร้างสรรค์สื่อ การวิเคราะห์สื่อ และการประเมินค่าสื่อ ซึ่งหมายความว่าเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศโดยรวม มีการแบ่งปันสื่อ มีการวิเคราะห์สื่อรอบคอบ และการประเมินค่าสื่อที่ดีหรือเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศลดลงหรือเหมาะสมด้วย สำหรับการเข้าถึงสื่อไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 43.2) สอดคล้องกับการศึกษาของศิริกาญจน์ จันทร์วิชโน และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของปัญจพร เกื้อนุ้ย (2565) ณัฏฐพัชร คุ้มบัว และคณะ (2563) และอุราเพ็ญ ยิ้มประเสริฐ และคณะ (2559) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อระดับปานกลาง แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นระดับตามเปอร์เซ็นไทล์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศอยู่ในระดับน้อยหรือต่ำ ร้อยละ 45.8 จากผลการศึกษาที่พบว่าในการรู้เท่าทันสื่อทั้ง 4 ด้านอยู่ระดับน้อย โดยเฉพาะในเรื่องการเข้าดูภาพยนตร์ซีรีย์การ์ตูนที่มีเนื้อหาลามก และเมื่อ

พบสื่อลามกจะแชร์ให้เพื่อนด้วย ซึ่งสอดคล้องผลสำรวจพฤติกรรมการเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศของวัยรุ่นประเทศไทยของชัยนันท์ เหมือนเพ็ชร์ และคณะ (2563) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศ มากถึงร้อยละ 73.1

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่ในระดับต่ำหรือมีพฤติกรรมเหมาะสม ร้อยละ 70.6 สอดคล้องกับผลการศึกษาของพรพิมล ช้างเนียม และคณะ (2562) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับเสี่ยงน้อย และการศึกษาของชัยนันท์ เหมือนเพ็ชร์ และคณะ (2563) พบว่าวัยรุ่นในสถาบันอุดมศึกษามีพฤติกรรมทางเพศเหมาะสม ร้อยละ 51.00 แต่เมื่อวิเคราะห์รายข้อพบว่ามีบางประเด็นที่น่าสนใจที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่นในเรื่อง การดูคลิปการมีเพศสัมพันธ์ และการดูสื่อลามกบนแอพพลิเคชัน

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในผลการวิจัยที่พบว่าการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น โดยหากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศโดยรวมที่ดีหรือเหมาะสม มีการสร้างสรรค์สื่อ มีการวิเคราะห์สื่ออย่างรอบคอบ และมีการประเมินค่าสื่อที่ดีหรือเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศลดลงหรือเหมาะสมไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดการรู้เท่าทันสื่อคือการที่บุคคลมีความสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ มีความสามารถในการทำความเข้าใจตีความเนื้อหา ประเมินสาร และสามารถสร้างสรรค์สารในรูปแบบต่าง ๆ (อุราเพ็ญ ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2559) ซึ่งหากมีทักษะรู้เท่าทันสื่อก็มีโอกาสที่จะสามารถป้องกันตนเองจากสื่อทางเพศที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าวัยรุ่นที่รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศระดับต่ำจะมีโอกาสมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมมากกว่าวัยรุ่นที่รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศในระดับสูง 2.1 เท่า (ชัยนันท์ เหมือนเพ็ชร์ และคณะ, 2563) หรือกล่าวได้ว่าบุคคลที่รู้เท่าทันสื่อดีจะควบคุมผลกระทบจากสื่อได้โดยจะเข้าใจเนื้อหา เลือกรับสื่อและใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาพบว่าการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อเพื่อให้นิสิตมีทักษะในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศที่เหมาะสม โดยเฉพาะการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศ วัยรุ่นควรได้รับการส่งเสริมเลือกรับสื่ออย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์และประเมินสื่อ และการแบ่งปันสื่อที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการจัดการความรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2562). **คู่มือการจัดการความรู้: การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในแนวทางที่หลากหลาย.** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชัยนันท์ เหมือนเพ็ชร์ นิภา มหารัชพงศ์ และปาจรีย์ อับดุลลากาซิม. (2563). **การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเพศกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นประเทศไทย.** วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 14(2), 23-33.

ณัฏฐพัชร คุ้มบัว ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์ และสันทัด ทองรินทร์. (2563). **การรู้เท่าทันสื่อสังคมเรื่องเพศของนักเรียนนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.** วารสารนิเทศศาสตร์ มสธ. 10(1), 32-44.

ปัญจพร เกื้อนุ้ย. (2565). **พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนโรงเรียนช้างกลางประชานุกูลจังหวัดนครศรีธรรมราช.** วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 9(6), 198-211.

พรพิมล ช้างเนียม ณัฐริกา หอมรื่น ชลธิชา ดัชฤยาวัตร และพิมลพรรณ ดีเมฆ. (2562). **พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดกำแพงเพชร.** ใน ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (หน้า 929-941). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ศิริกาญจน์ จันทร์วิชโน วิภากร วัฒนสินธุ์ และศุมรรษตรา แสนวา. (2565). **ทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร.** วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 15(1), 36-51.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). **รายงานการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565 (ไตรมาส 4).** กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

อุราเพ็ญ ยิ้มประเสริฐ นพมาศ ปลัดกอง และอังคณา ศิริอำพันธ์กุล. (2559). **การรู้เท่าทันสื่อ: ประโยชน์และการนำไปใช้ กรณีศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง.** วารสารปัญญาภิวัฒน์. 8(2), 183-195.

Bleakley, A., Hennessy, M. & Fishbein, M. (2011). **A model of adolescents' seeking of sexual content in their media choices.** J Sex Res, 48(4), 309-315.

Center for Media Literacy. (2008). **Literacy for the 21st century: An overview & orientation guide to media literacy education.** (2nd Ed.). Malibu, CA: Center for Media Literacy.

Clark-Carter, D. (2005). Percentiles. In B.S. Everitt & D.C. Howell (eds.), **Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science**, 3, 1539-1540.

Hinkle, D.E., William, W., and Stephen G.J. (1998). **Applied Statistics for the Behavior Sciences.** (4th Ed.). New York : Houghton Mifflin.

Imavike, F., Suyanto B., Soedirham O., Sugihartati R., & Ahsan A. (2021). **Effects of social media exposure on adolescent sexual attitudes and behavior: A systematic review**. IJPHS, 10(2), 272-280.

Kemp, S. (2022). **Digital 2022: October Global Statshot Report**. [Online]. เข้าถึงได้จาก: https://datareportal.com/reports/digital-2022-thailand (วันที่ค้นข้อมูล: 7 เมษายน 2566)

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.** Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

ผลของการกายบริหารด้วยตนเอง ต่ออาการปวดกล้ามเนื้อหลัง ในกลุ่มสตรีทอผ้า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

Effects of Using Self-Exercise on Back Muscle Pain among Weaving Women in Mae Chaem District, Chiang Mai Province

เบญจมาศ บุญรัง[1*], สิวลี รัตนปัญญา[2] และ สามารถ ใจเตี้ย[3]
Benjamas Boonrang, Siwalee Rattanapunya and Samart Jaitae

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการกายบริหารด้วยตนเอง ต่ออาการปวดกล้ามเนื้อหลังในกลุ่มสตรีทอผ้า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษากลุ่มเดียวจำนวน 30 คน เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติวิลคอกซัน ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลองกลุ่มสตรีทอผ้ามีอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังลดลงและมีระดับความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อหลังมากกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.001$) ดังนั้นควรส่งเสริมให้มีการกายบริหารด้วยตนเองในผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่กลุ่มคนทำงานสามารถปฏิบัติได้ง่าย ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและไม่รบกวนเวลาการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : กลุ่มสตรีทอผ้า, กายบริหาร, อาการปวดกล้ามเนื้อหลัง

Abstract

The objective of this quasi-experimental research is to examine the self-exercise on back muscle pain among weaving women in Mae Chaem District, Chiang Mai Province. Thirty weaving women were participated. This study conducted a one group pretest-posttest design. Data was collected by interview form. Data were analyzed using descriptive statistics and Wilcoxon signed-rank test. The results showed that their back pain was a dramatically significant decrease and increase flexibility of the back muscles ($p \leq 0.001$). As a result, self-exercise should be encouraged to workers. because can

[1] บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่อยู่ 64/1 หมู่ 10 ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
อีเมล์ benjamas230236@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 083-3209163
[2] ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
[3] ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

easily follow. It does not waste money and does not interfere with the operation time. This is another approach that workers can easily follow, does not waste money, and does not interfere the operation time.

Keywords : Weaving Women, Exercise Programs, Back Pain

บทนำ

การทอผ้าด้วยมือเป็นงานที่ต้องใช้กำลังคนในการทำงาน การทอผ้าในแต่ละครั้งผู้ทอจะต้องนั่งโดยไม่มีพนักผิง ก้มศีรษะมองผ้า ต้องมีการโน้มตัวตลอดเวลา และใช้การเคลื่อนไหวของมือและแขนซ้ำ ๆ เนื่องจากขั้นตอนในการทอผ้าในแต่ละผืนต้องใช้เวลาที่ยาวนาน (น้ำเงิน จันทรมณี, สสิธร เทพตระการพร , และผกามาศ พิริยะประสาธน์, 2557) จึงเป็นอาชีพหนึ่งที่เสี่ยงสูงต่อการเกิดปัญหาระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อ (Musculoskeletal Disorders; MSDs) (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพ และสิ่งแวดล้อม, 2560) จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การทอผ้าด้วยมือเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงในการได้รับอันตรายและเกิดปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้แก่ หลังส่วนล่างและหลังส่วนบน กล้ามเนื้อไหล่ กล้ามเนื้อคอและเข่า (น้ำเงิน จันทรมณี และคนอื่น ๆ, 2557; เบญญาภา ศรีปัญญา, บรรณสิทธิ สิทธิบรรณกุล, และเพชรรัตน์ แก้วดวงดี, 2562; พัชรินทร์ ใจจุ้ม และทัศน์พงษ์ ตันติปัญจพร, 2561; Dianat I & Karimi MA, 2016)

การทอผ้าตีนจกเป็นหนึ่งในอาชีพที่สำคัญของตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการทอผ้าที่ใช้กี่เป็นเครื่องมือในการทอ ซึ่งวิธีการทอผ้ามีหลากหลายขั้นตอนและในแต่ละขั้นตอนโดยผู้ทอผ้าต้องนั่งกับพื้น เหยียดขาทั้ง 2 ข้าง ตรงไปข้างหน้า ต้องนั่งทำงานเป็นเวลานาน ๆ มีการเคลื่อนไหวแขน ข้อมือ ขา และเท้า ในลักษณะเดิมซ้ำ ๆ ต้องก้ม ๆ เงย ๆ ตลอดเวลาการทอมีระยะเวลาในการทอผ้าแต่ละผืนที่ยาวนาน จึงส่งผลให้เกิดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ (คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการอำเภอแม่แจ่ม, 2541; จักรพงษ์ คำบุญเรือง, 2559; ชำนาญ ทองเกียรติกุล, 2561) จากการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำงานในกลุ่มทอผ้าด้วยมือ 3 รูปแบบ ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่าการทอผ้าตีนจกมีการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเนื่องจากการทอผ้ามากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการทอผ้าดั้งเดิม และการทอผ้ากี่กระตุก อีกทั้งยังพบความชุกของการเจ็บปวดของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างและหลังส่วนบนอีกด้วย (พัชรินทร์ ใจจุ้ม และทัศน์พงษ์ ตันปัญจพร, 2561; น้ำเงิน จันทรมณี และคนอื่น ๆ, 2557) ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับระดับความปวดเมื่อยร่างกาย และการสังเกตการทำงานในกลุ่มสตรีทอผ้า ตำบลช่างเคิ่ง จำนวน 10 ราย พบปัญหาระบบโครงร่างกระดูกและกล้ามเนื้อในสตรีทอผ้าที่สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา คือ สตรีทอผ้ามีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อทุกคน โดยมีอาการปวดหลัง ร้อยละ 70 และปวดคอ ร้อยละ 30 การสังเกตท่าทางในการ

ทำงานของกลุ่มสตรีทอผ้า พบว่า สตรีทอผ้าจะต้องนั่งทอผ้าในท่าเดิม ในลักษณะงอหลัง และโน้มตัวตลอดเวลา เป็นระยะเวลานาน ซึ่งอาจส่งผลต่อการปวดหลังและคอ

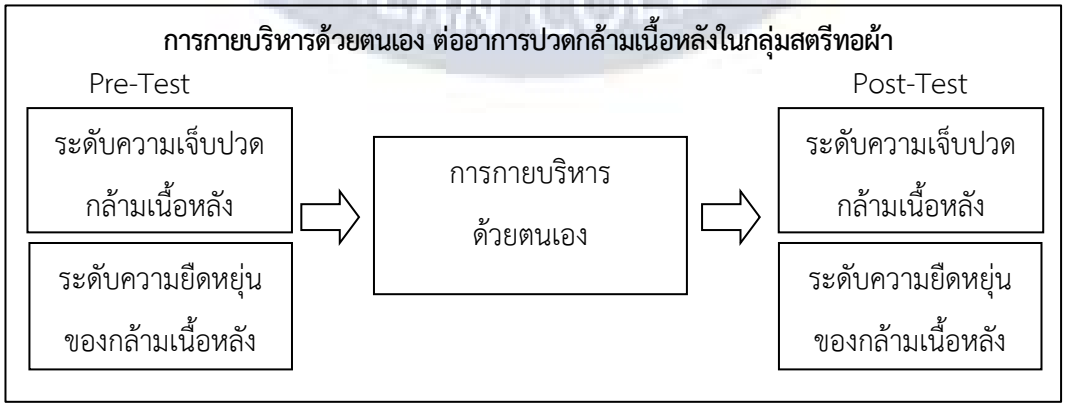
สำหรับมาตรการหรือแนวทางในการดูแลผู้ที่มีอาการปวดหลังส วนล่างในปัจจุบันนั้นมี 4 แนวทางหลักได้แก การให้ความรู้ในการทำงานอย่างปลอดภัย การใช้ยา การออกกำลังกาย และการรักษาทางการแพทย์ทางเลือก ซึ่งการออกกำลังกายที่ถูกต องและเหมาะสมสามารถลดอาการปวดหลังส วนลางลงได้ และยังทำให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ดีขึ้น (เพ็ญศิริ จันทร์แอ, 2557) จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ช่วยเพิ่มสมรรถภาพของกล้ามเนื้อให้แข็งแรง ลดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ปิยาภรณ์ เพ็ญประไพ, 2558; พัชรินทร์ ใจจุ้ม และทัศน์พงษ์ ตันติปัญจพร, 2561; เบญญาภา ศรีปัญญา และบรรณสิทธิ สิทธิบรรณกุลม, 2563) เนื่องจากการยืดกล้ามเนื้อจะทำให้กล้ามเนื้อ เอ็นยึด กระดูก และข้อต่อมีความยืดหยุ่น ลดการหดเกร็งตัว เพิ่มการไหลเวียนโลหิต ช่วยขับกรดแลกติก และกระตุ้นการหลั่งสารเอ็นโดรฟินทำให้ลดความตึงเครียดและลดอาการปวดไม่สุขสบายลงได้ (เพ็ญศิริ จันทร์แอ, 2557) อีกทั้งยังเป็นวิธีที่สามารถปฏิบัติได้เองที่บ้าน หรือสถานที่ทำงานได้ เนื่องจากท่าการออกกำลังกายที่ง่ายไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ ไม่สิ้นเปลืองเวลาและไม่สูญเสียค่าใช้จ่ายสะดวกต่อการปฏิบัติ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกาย ด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ต่ออาการปวดกล้ามเนื้อหลังในกลุ่มสตรีทอผ้า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้ลดอาการปวดของบริเวณหลังส่วนล่าง รวมทั้งมุ่งหวังเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนาต้นแบบโปรแกรม ที่ส่งผลต่ออาการปวดหลังในกลุ่มทอผ้าต่อไปในอนาคตด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการกายบริหารด้วยตนเอง ต่ออาการปวดกล้ามเนื้อหลังในกลุ่มสตรีทอผ้า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ดำเนินการเก็บข้อมูลในกลุ่มสตรีทอผ้า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power Version 3.1 เลือกสถิติ Means: Wilcoxon signed-rank test (matched pairs) กำหนด Effect size ระดับ 0.7 และความเชื่อมั่นที่ 95% กำหนดนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 25 คน เพิ่มขนาดตัวอย่างเพื่อทดแทนการสูญหาย 20% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 30 คน

ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) ดังต่อไปนี้ 1) เป็นกลุ่มสตรีทอผ้า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการคัดกรองจากแพทย์หรือบุคลากรทางการสาธารณสุขที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาการปวดกล้ามเนื้อหลัง โดยมีอาการปวดกล้ามเนื้อหลังในระดับปานกลางถึงมาก โดยใช้แบบวัดความเจ็บปวด (Visual Analogue Scale) โดยมีคะแนนตั้งแต่ 4-9 คะแนน 2) มีอายุระหว่าง 30-60 ปี 3) มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี 4) ไม่มีข้อจำกัดในการออกกำลังกาย 5) ไม่เป็นสตรีตั้งครรภ์หรืออยู่ในระยะหลังคลอดบุตรมาแล้วน้อยกว่า 6 สัปดาห์ 6) สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกได้ตลอดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

1. โปรแกรมการกายบริหารด้วยตนเอง ต่ออาการปวดกล้ามเนื้อหลังในกลุ่มสตรีทอผ้า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการโปรแกรมคือ ดำเนินการให้สุขศึกษา และกายบริหาร 7 ท่า (นิธิวุฒิ ปิ่นสิรานนท์, 2564) โดยปฏิบัติกายบริหาร 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้เวลา 20 นาที ประเมินอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังและความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อหลัง ในสัปดาห์ที่ 1 และในสัปดาห์ที่ 8

2. คู่มือสุขศึกษาเรื่อง การดูแลตนเองในผู้ที่มีอาการปวดหลัง และ คู่มือกายบริหารด้วยตนเอง

3. แบบบันทึกการติดตามเยี่ยม จากการโทรศัพท์ติดตามทุกสัปดาห์และการติดตามเยี่ยมจากผู้วิจัยในสัปดาห์ที่ 2 ในสัปดาห์ที่ 4 ในสัปดาห์ที่ 6 และในสัปดาห์ที่ 8 เพื่อบันทึกการกายบริหาร และปัญหาอุปสรรค

4. แบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะเลือกคำตอบ ประกอบด้วย อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ค่าดัชนีมวลกาย ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การออกกำลังกาย โรคประจำตัว และสถานภาพการสมรส

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยด้านการยศาสตร์ ประกอบด้วย ประสบการณ์การทำงานทอผ้า ระยะเวลาทำงานเฉลี่ยชั่วโมง/วัน ลักษณะและสภาพการทำงาน

ส่วนที่ 3 แบบประเมินระดับความเจ็บปวดของกล้ามเนื้อหลัง โดยใช้มาตรวัดความเจ็บปวดแบบตัวเลข 11 ช่อง (Numeral Rating Scales : NRSs) ร่วมกับ Pain Scale (พงษ์พิพัฒน์ จงเพ็งกลาง, 2557)

ส่วนที่ 4 แบบบันทึกความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อหลัง อุปกรณ์ที่ใช้วัด ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อหลัง ได้แก่ เครื่องวัดความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อหลัง (Flex meter)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ทุกข้อคำถามมากกว่า 0.5 จากนั้นนำไปตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มสตรีทอผ้าหมู่บ้านห้วยริน ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ราย ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลังจากโครงการผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (หมายเลขรับรอง IRBCMRU 2022/037.24.06 ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2565) คณะผู้วิจัยนำหนังสืออนุญาตทำวิจัยถึงผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ขอบเขตการวิจัย ระยะเวลาในการดำเนินการรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขออนุญาตในการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

2. ในการดำเนินการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ร่วมกับแพทย์หรือบุคลากรทางการสาธารณสุขที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาการปวดกล้ามเนื้อหลังมาช่วยประเมินหรือคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจมีผู้ป่วยโรคทางระบบประสาทที่มีอาการคล้ายคลึงกันเข้าร่วมโครงการ และดำเนินการขอความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

3. ดำเนินการให้สุขศึกษา เกี่ยวกับความหมายของอาการปวดหลัง ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอาการผิดปกติทางโครงร่างและกล้ามเนื้อที่เกี่ยวเนื่องจากงานโดยเฉพาะอาการปวดหลัง ผลกระทบและแนวทางการบำบัดรักษา การออกกำลังกายโดยการกายบริหาร และประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยการยืดกล้ามเนื้อ รวมทั้งการสาธิตและสาธิตย้อนกลับการออกกำลังกายโดยการกายบริหาร พร้อมทั้งให้คู่มือสุขศึกษาเรื่อง การดูแลตนเองในผู้ที่มีอาการปวดหลัง และคู่มือกายบริหารด้วยตนเอง

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำหน้าที่ช่วยดูแลความเรียบร้อยและบันทึกข้อมูล

5. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของคำตอบและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (n) ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบข้อมูลทางสถิติเบื้องต้น

พบว่าข้อมูลแจกแจงไม่ปกติ จึงใช้สถิติวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed - Rank Test) ในการเปรียบเทียบอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล (n = 30 คน)

สตรีทอผ้าในการศึกษาครั้งนี้ มีอายุเฉลี่ย 53.70 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 59.20 กิโลกรัม ส่วนสูงเฉลี่ย 157.33 เซนติเมตร ดัชนีมวลกายเฉลี่ย 23.98 อยู่ในเกณฑ์สมส่วน ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส และศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ไม่ทำอาชีพอื่นนอกจากการทอผ้า ส่วนใหญ่ไม่ออกกำลังกาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาของอาการปวดหลังเฉลี่ย 6.93 ปี และรักษาอาการปวดหลังโดยการซื้อยาแก้ปวดมารับประทานเอง นวดบรรเทาอาการปวดหลัง และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับบาดเจ็บ/อุบัติเหตุ ที่มีผลกระทบระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ

2. ข้อมูลปัจจัยด้านการยศาสตร์ (n = 30 คน)

สตรีทอผ้ามีประสบการณ์ทำงานทอผ้าเฉลี่ย 28.70 ปี ระยะเวลาทำงานเฉลี่ยต่อวัน 6.87 ชั่วโมง ระยะเวลาทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ 6.03 วัน ระยะเวลาพักระหว่างการทำงานต่อวัน 2.97 ชั่วโมง มีลักษณะและสภาพการทำงาน คือ นั่งทอผ้าเป็นเวลานาน นั่งหลังงอ ก้มศีรษะ บิดเอี้ยวตัวบ่อย ๆ ขณะทอผ้า ต้องเอื้อมหยิบจับสิ่งของบ่อยครั้ง ต้องยกหัวไหล่ และกางแขนออกนอกลำตัวบ่อย ๆ มีการยก ดึง ลาก ดัน ของบ่อย ๆ ขณะทอผ้า ในส่วนของความสูงของโต๊ะทำงานหรือกี่ทอผ้าและความสูงของเก้าอี้หรือที่นั่งมีความเหมาะสม

3. ระดับความเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลัง ก่อนและหลังการทดลอง (n = 30 คน)

สตรีทอผ้าส่วนใหญ่มีระดับความเจ็บปวดอยู่ในระดับปานกลาง (4-6 คะแนน) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 และรองลงมามีความเจ็บปวดอยู่ในระดับมาก (7-9 คะแนน) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 ส่วนการวัดระดับความเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังหลังการทดลอง ส่วนใหญ่มีระดับความเจ็บปวดอยู่ในระดับปานกลาง (4-6 คะแนน) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และรองลงมามีความเจ็บปวดอยู่ในระดับมาก (7-9 คะแนน) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลัง ก่อนและหลังการทดลอง (n = 30 คน)

ระดับความเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลัง	ก่อน		หลัง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4-6 (ปวดปานกลาง)	17	56.67	20	66.67
7-9 (ปวดมาก)	13	43.33	10	33.33

4. ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลัง

อาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังของกลุ่มสตรีทอผ้าที่วัดก่อนการทดลอง และหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 8 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value ≤0.001) โดยสตรีทอผ้ามีอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังลดลงภายหลังการทดลองทำกายบริหารด้วยตนเอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังของสตรีทอผ้า ก่อนและหลังการทดลอง (n = 30 คน)

ระดับความเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลัง	ก่อน		หลัง		Z	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ระดับความเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังของสตรีทอผ้า	6.80	1.37	5.73	1.55	-4.463	≤0.001

5. ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อหลัง

ความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อหลัง ของกลุ่มสตรีทอผ้าที่วัดซ้ำก่อนการทดลอง และหลังการทดลองในสัปดาห์ที่ 8 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p value ≤0.001) โดยในกลุ่มตัวอย่างมีความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อหลังเพิ่มขึ้นภายหลังการทดลองทำกายบริหารด้วยตนเอง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อหลัง ของสตรีทอผ้า ก่อนและหลังการทดลอง (n = 30 คน)

ระดับความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อหลัง	ก่อน		หลัง		Z	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ระดับความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อหลัง ของกลุ่มตัวอย่าง	6.77	4.85	7.93	4.68	-5.057	≤0.001

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เปรียบเทียบอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังและความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อหลังในสัปดาห์ที่ 1 และในสัปดาห์ที่ 8 พบว่า

ภายหลังการกายบริหารด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยอาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อหลังน้อยกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ≤0.001 ซึ่งอาจสามารถอธิบายได้จากการที่สตรีทอผ้าต้องนั่งทอผ้าเฉลี่ย 6.87 ชั่วโมงต่อวัน และทำงานเฉลี่ย 6.03 วันต่อสัปดาห์ ในท่านั่งหลังงอ ก้มศีรษะ ยกหัวไหล่ และกางแขนออกนอกลำตัวบ่อย ๆ มีการบิดเอี้ยวตัว และเอื้อมหยิบจับสิ่งของบ่อยครั้งขณะทอผ้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นท่าทางที่มีการใช้แรงแบบสถิต (Static Load) ทำให้เลือดไหลเวียนไปยังบริเวณกล้ามเนื้อหลังไม่

เพียงพอ กล้ามเนื้อบริเวณดังกล่าวจะขาดออกซิเจน เกิดกระบวนการใช้พลังงานแบบไม่ใช้ออกซิเจนในกล้ามเนื้อ เกิดการสะสมของกรดแลคติคบริเวณกล้ามเนื้อทำให้เกิดความเจ็บปวดกล้ามเนื้อตามมา (นริศ เจริญพร, 2543) ดังนั้นเมื่อกล้ามเนื้อมีการยืดเหยียดด้วยการกายบริหารจึงเป็นการเพิ่มการไหลเวียนเลือดไปยังกล้ามเนื้อ เติมออกซิเจนให้กับกล้ามเนื้อและลดการสะสมของกรดแลคติค อาการเจ็บปวดกล้ามเนื้อจึงลดลงได้ นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าสตรีกลุ่มทอผ้ามีความสามารถในการยืดตัวของกล้ามเนื้อหลังมากกว่าก่อนทำการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ≤ 0.001 ซึ่งการยืดกล้ามเนื้ออย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและความแข็งแรงให้กล้ามเนื้อ ทำให้ป้องกันการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อที่เกิดจากการหดตัวอย่างรวดเร็ว และให้ผลต่อการลดอาการปวดหลังส่วนล่างได้ (Kravitz, 2007; นภมณ ยารวง และโสภาพรรณ อินต๊ะเผือก, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ ใจจุ้ม และทัศน์พงษ์ ตันติปัญจพร (2561) ทำการศึกษาประสิทธิผลของการจัดโปรแกรมการยืดเหยียดกล้ามเนื้อร่วมกับการให้ความรู้ด้านการยศาสตร์เพื่อลดอาการปวดเมื่อยหลัง และเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังของคนงานทอผ้าด้วยมือ ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ภายหลังการให้โปรแกรม อาการปวดเมื่อยหลังของกลุ่มทดลองลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.002) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงเยาว์ มานิตย์ (2553) ที่ทำการศึกษาผลของการออกกำลังกายโดยการยืดกล้ามเนื้อต่ออาการปวดหลังส่วนล่างและความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมในผู้รับงานเย็บเสื้อผ้าไปทำที่บ้าน พบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยอาการปวดหลังส่วนล่างน้อยกว่าก่อนปฏิบัติกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.05)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพเพื่อลดอาการปวดกล้ามเนื้อหลังของกลุ่มคนทำงาน โดยการส่งเสริมให้มีการกายบริหารด้วยตนเอง ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่กลุ่มคนทำงานสามารถปฏิบัติได้ง่าย ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและไม่รบกวนเวลาการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายผลการศึกษาผลของโปรแกรมการกายบริหารด้วยตนเอง ต่ออาการปวดกล้ามเนื้อหลังในกลุ่มอาชีพอื่นที่ทำงานสัมผัสปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดอาการปวดกล้ามเนื้อหลังจากการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการอำเภอแม่แจ่ม. (2541). **เมืองแม่แจ่ม**. เชียงใหม่ : บุญชัยการพิมพ์.

จักรพงษ์ คำบุญเรือง. (2559). **ผ้าตีนจกแม่แจ่ม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของคนแม่แจ่ม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/481318/ (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มกราคม 2565).

ชำนาญ ทองเกียรติกุล. (2561). **ภูมิปัญญาไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.technologychaoban.com/thai-local-wisdom/article_86941 (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มกราคม 2565).

นริศ เจริญพร. (2543). **การยศาสตร์**. ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิธิวุฒิ ปิ่นสิรานนท์. (2564). **ออกกำลังกายกล้ามเนื้อหลัง แก้ปวดหลัง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.nakornthon.com/article/detail/ออกกำลังกายกล้ามเนื้อหลังแก้ปวดหลัง (วันที่ค้นข้อมูล : 21 พฤศจิกายน 2565).

นงเยาว์ มานิตย์. (2553). **ผลของการออกกำลังกายโดยการยืดกล้ามเนื้อต่ออาการปวดหลังส่วนล่างและความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมในผู้รับงานเย็บเสื้อผ้าไปทำที่บ้าน**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลอาชีวอนามัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

น้ำเงิน จันทรมณี, สสิธร เทพตระการพร, และผกามาศ พิริยะประสาธน์. (2557, 28 เมษายน). **ปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำงานของกลุ่มอาชีพการทอผ้าด้วยมือในเขตภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทย.** วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ, 7(24), 29-40.

น้ำนภมณ ยารวง และโสภาพรรณ อินต๊ะเผือก. (2559, 27 ธันวาคม). **ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ต่ออาการปวดหลังส่วนล่างในเกษตรกรชาวนา.** วารสารพยาบาลทหารบก. 17(3), 73-81.

เบญญาภา ศรีปัญญา, บรรณสิทธิ สิทธิบรรณกุล, และเพชรรัตน์ แก้วดวงดี. (2562). **ปัจจัยเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับอาการปวดหลังส่วนล่างจากการทำงานในกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมครามในตำบลนาหัวบ่อ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร.** ใน ภาสวรรธน์ วัชรดำรงค์ศักดิ์, การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 11 (น. 326-339). เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

เบญญาภา ศรีปัญญา และบรรณสิทธิ สิทธิบรรณกุลม. (2563, 30 มิถุนายน). **ผลของโปรแกรมการให้ความรู้ด้านการยศาสตร์การทำงานร่วมกับการออกกำลังกายด้วยยางยืดต่ออาการปวดหลังส่วนล่าง ความสามารถในการทำกิจกรรม และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังในคนทำอาชีพทอผ้าย้อมคราม.** วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ. 7(1), 27-40.

ปิยาภรณ์ เพ็ญประไพ. (2558). **ผลของการจัดกระทำด้านการยศาสตร์ต่อความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและอาการปวดหลังของคนทำงานแกะสลักไม้**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลอาชีวอนามัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัชรินทร์ ใจจุ้ม และทัศน์พงษ์ ตันติปัญจพร. (2561, 9 พฤศจิกายน). **ประสิทธิผลของการจัดโปรแกรมการยืดเหยียดกล้ามเนื้อร่วมกับการให้ความรู้ ด้านการยศาสตร์เพื่อลดอาการปวดเมื่อยหลังและเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อหลังของคนงานทอผ้าด้วยมือ ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 20(3), 29-39.

เพ็ญศิริ จันทร์แอ. (2557). **ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ส่งผลต่ออาการปวดหลังส่วนล่างด้วยการออกกำลังกายท่าฤาษีดัดตนของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสกลนคร**. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พงษ์พิพัฒน์ จงเพ็งกลาง. (2561). **ผลของโปรแกรมฤาษีดัดตนในผู้ป่วยกล้ามเนื้อหลังตึงเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักโรคจากการประกอบอาชีพ และสิ่งแวดล้อม. (2560). **แนวทางการจัดบริการอาชีวอนามัยให้กับแรงงานในชุมชนด้านการยศาสตร์ สำหรับเจ้าหน้าที่หน่วยบริการ สุขภาพปฐมภูมิ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1319720220921082619.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 21 พฤศจิกายน 2565).

Dianat, I., & Karimi, M. A. (2016, 29 November). **Musculoskeletal symptoms among handicraft workers engaged in hand sewing tasks.** Journal of occupational health. 58(6), 644-652.

Kravitz, L. (2016, 1 October). **The 25 most significant health benefits of physical activity and exercise.** IDEA fitness Journal. 4(9), 54-63.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี

Factors related to the Quality of life of elderly type 2 diabetes mellitus under the responsibility of health promoting hospital, Ku Kaew District, Udon Thani Province

มนฑิญา กงลา[1], ศึกษา อุ่นเจริญ[2] และ ภัควลัญชน์ พินิจมนตรี[3]

Montiya Kongla, Suksa Uncharoen and Phakwalan Pinijmontree

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณาและการทดสอบความสัมพันธ์ไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 84.8) เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่าระดับการศึกษา (p=0.021) ความเพียงพอของรายได้ (p=0.001) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (r=0.472, p=0.031) และภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน (p=0.026) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 ผลการศึกษาในครั้งนี้นำไปใช้เป็นแนวทางในการให้การดูแลช่วยเหลือให้ครอบคลุม และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานสามารถดูแลตนเองและคงไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปได้

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, โรคเบาหวาน, ผู้สูงอายุ

[1] อาจารย์ สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน,วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง จังหวัดอุดรธานี โทรศัพท์ 095-0982756

[2] อาจารย์ สาขาวิชาสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน,วิทยาลัยพิชญบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู โทรศัพท์ 082-3144239

[3] อาจารย์ สาขาวิชาสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน,วิทยาลัยพิชญบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู โทรศัพท์ 063-8898824

Abstract

A cross-sectional study aimed to examine the quality of life and factors related to quality of life of elderly type 2 diabetes mellitus under the responsibility of health promoting hospital,Ku Kaew District, Udon Thani Province.Participants were 125 elderly people and selected by simple random sampling.Data were collected by questionnaires and analyzed by using descriptive statistics, Chi-square test and Pearson correlation coefficient.The results revealed that 84.8% had an overall quality of life at a moderate level.Factor related to quality of life of the elderly with diabetes mellitus were education level (p = 0.021), sufficiency of income (p =0.001), the average income per month (r=0.472, p=0.031) and complications from diabetes (p=0.026) The results of this study will be used as a guideline for providing comprehensive care. And encourage the elderly with diabetes to be able to take care of themselves and maintain a good quality of life in the future

Keywords : Quality of life, type 2 diabetes mellitus, Elderly

บทนำ

สถานการณ์โรคเบาหวานทั่วโลกในปี 2564 มีผู้ป่วยจำนวน 537 ล้านคนและคาดว่าในปี 2573 จะมีผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นเป็น 643 ล้านคน และโรคเบาหวานมีส่วนทำให้เสียชีวิต สูงถึง 6.7 ล้านคน หรือเสียชีวิต 1 ราย ในทุกๆ 5 วินาที จากรายงานสถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทยพบอุบัติการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้น 3 แสนคนต่อปีและมีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระบบทะเบียน 3.3 ล้านคน ในปี 2563 มีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานทั้งหมด 16,388 คน (อัตราตาย 25.1 ต่อประชากรแสนคน) ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขในการรักษาโรคเบาหวานเฉลี่ยสูงถึง 47,596 ล้านบาทต่อปี นอกจากนี้โรคเบาหวานยังคงเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดโรคอื่นๆ ในกลุ่มโรค NCDs เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง โรคความดันโลหิตสูง และโรคไตวายเรื้อรัง (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข,2565)จากรายงานปี 2565 โดยกระทรวงสาธารณสุข มีข้อมูลผู้สูงอายุในระบบ จำนวน 9,527,054 คน พบว่า ผู้สูงอายุได้รับการประเมินและคัดกรองสุขภาพ จำนวน 7,501,688 คน หรือร้อยละ 78.74 ซึ่งปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จะเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง อันดับ 1 คือโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 46.06 รองลงมา คือ โรคเบาหวาน ร้อยละ 21.12 และโรคหลอดเลือดสมองร้อยละ 2.43 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข,2565) โรคเบาหวานเป็นปัญหาสาธารณสุขที่คุกคามสุขภาพคนไทยเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากข้อมูลความชุกของโรคเบาหวานในประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป พบว่าเบาหวานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.9 ใน พ.ศ. 2552 เป็นร้อยละ 8.9 ใน พ.ศ. 2557

และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้เป็นเบาหวานไม่น้อยกว่า 4 ล้านคน เมื่อเป็นเบาหวานและไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ถูกต้องจะก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนในหลายระบบของร่างกาย ได้แก่ จอตาผิดปกติจากเบาหวาน โรคไตเรื้อรัง โรคหลอดเลือดหัวใจและหลอดเลือดสมอง และ ภาวะแทรกซ้อนที่เท้าและขา ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิต ภาระเศรษฐกิจของผู้ป่วย ครอบครัว และ ประเทศชาติ (สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย,2560) ประกอบกับวัยสูงอายุจะมีความเสื่อม ตามระบบต่างๆอยู่แล้ว ภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน จึงมีผลกระทบต่อวัยสูงอายุมากกว่าวัยอื่นๆ

คุณภาพชีวิตคือ การรับรู้ของบุคคลภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิต ความคาดหวังมาตรฐานและสิ่งที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่อันเป็นผลซับซ้อนมาจากสุขภาพร่างกาย จิตใจ และระดับความเป็นอิสระความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อมและความเชื่อส่วนบุคคล (กฤติเดช มิ่งไม้, 2561) สำหรับการประเมินคุณภาพชีวิตผู้วิจัยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BRES-THAI) ของสุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคนอื่นๆ (2545) เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยที่ผ่านมาพบว่า ได้มีนักวิจัยหลายท่านได้นำแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกไปใช้ในการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การศึกษาของกุลธิดา อิ่นแก้ว นงเยาว์ เจื้อนแจ้ว และ เกตร์ณารี อุประวรรณา (2563) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย การศึกษาของวันเพ็ญ ช้างเชื้อ (2556) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง และการศึกษาของณัฐวดี สุวรรณสิงห์,สุพัฒน์ อาสนะ (2561) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพชรเจริญ ตำบลเมือง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ความเพียงพอของรายได้ เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคเบาหวาน (ณัฐวดี สุวรรณสิงห์,สุพัฒน์ อาสนะ,2561) การศึกษาของกุลธิดา อิ่นแก้ว นงเยาว์ เจื้อนแจ้วและเกตร์ณารี อุประวรรณา (2563) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย พบว่า อายุ อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาของวันเพ็ญ ช้างเชื้อ (2556) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง พบว่า ระดับการศึกษา การมีอาชีพ มีรายได้เพียงพอ ภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากโรคเบาหวาน ความเครียด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ และการศึกษาของ กฤติเดช มิ่งไม้ (2561) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่า รายได้ สัมพันธภาพในครอบครัวและแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากข้อมูลประชากรของจังหวัดอุดรธานี ปี2563 จำนวนประชากรในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 1,586,646 คน เป็น

ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 249,344 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 15.72 ของประชากรทั้งหมด หมายถึงจังหวัดอุดรธานีก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และคาดการณ์ว่าภายในปี 2570 จังหวัดอุดรธานีจะเข้าสู่สังคมประชากรสูงวัย แบบสมบูรณ์ หรือ "สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ " (Aged Society) โดยมีผู้ที่อายุมากกว่า 60 ปี เกิน ร้อยละ 20 ของ จำนวนประชากรทั้งหมด(สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี ,2564) อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานีมีแนวโน้มสถานการณ์จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการรวบรวมสาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอก จากฐานข้อมูล HDC อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี 10 อันดับแรก ปี 2564 และปี 2565 พบว่า โรคเบาหวานเป็นสาเหตุการป่วยอันดับแรกของผู้ป่วยนอกอัตราป่วย 508 และ 478 ต่อพันประชากรตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกู่แก้ว,2566) ซึ่งในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่งในอำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี มีบริการคลินิกเบาหวานโดยมีผู้สูงอายุโรคเบาหวานในเขตพื้นที่รับผิดชอบเข้ามารับบริการ จำนวน 181 คน หากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ไม่ได้รับการดูแลที่ไม่ครอบคลุมจะทำให้การดำรงชีวิตผิดปกติและการดูแลสุขภาพตนเองไม่ดีเท่าที่ควรจะส่งผลกระทบต่อครอบครัวที่ต้องมาดูแล อีกทั้งผู้สูงอายุกลุ่มนี้เสี่ยงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน เช่นภาวะแทรกซ้อนที่ตา ไต ระบบประสาท ปัญหาที่เท้าจากเบาหวาน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในระยะยาว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคเบาหวาน ที่มารับบริการในคลินิกเบาหวานเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการให้การดูแลช่วยเหลือให้ครอบคลุม สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่มารับบริการที่คลินิกให้สามารถดูแลตนเองได้นำไปสู่การลดภาระค่าใช้จ่าย ผู้ดูแลผู้สูงอายุในอนาคตและคงไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

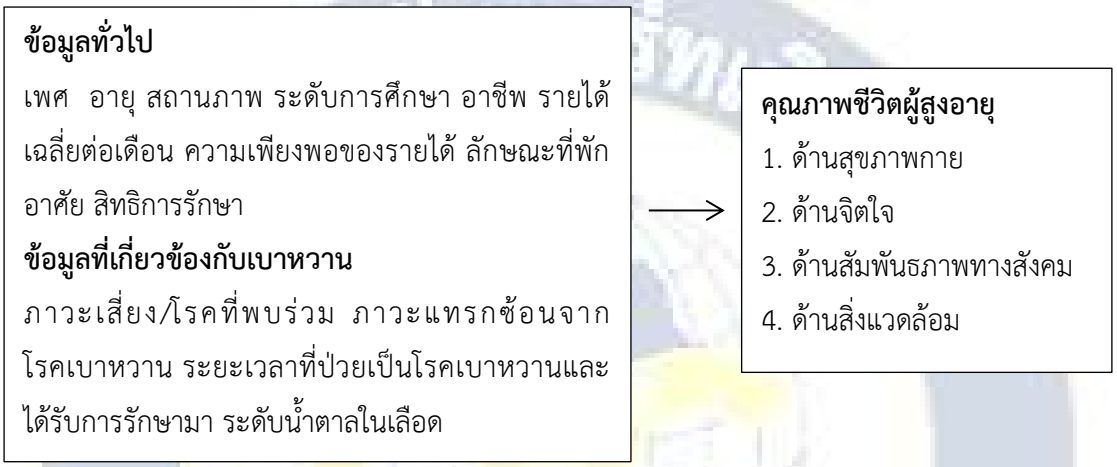
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดคุณภาพชีวิตตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL- BRES-THAI) ของสุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคณะ (2545) เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิติผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยแบ่งข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านที่เกี่ยวข้องกับเบาหวานพบว่า ความเพียงพอของรายได้ เพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคเบาหวาน (ณัฐวดี สุวรรณสิงห์, สุพัฒน์ อาสนะ, 2561) การศึกษาของกฤติเดช มิ่งไม้ (2561) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่า รายได้ สัมพันธภาพในครอบครัวและแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ การศึกษาของกุลธิดา อิ่นแก้ว นงเยาว์ เจื้อนแจ้ว และ เกตร์ณารี อุประวรรณา (2563) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย พบว่า อายุ อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาของวันเพ็ญ ช้างเชื้อ (2556) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง พบว่า ระดับการศึกษา การมีอาชีพ มีรายได้เพียงพอ ภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากโรคเบาหวาน ความเครียด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p<0.05$ จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 ด้านดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี มีขั้นตอนต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2มารับบริการที่คลินิกเบาหวานและขึ้นทะเบียนในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี จำนวน 181 คน โดยการหาขนาดตัวอย่างในการศึกษาใช้สูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 125 คนเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple RandomSampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ ภาวะเสี่ยง/โรคที่พบ

ร่วม สิทธิการรักษา ภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานและได้รับการรักษามา ระดับน้ำตาลในเลือด ลักษณะที่พักอาศัย จำนวน 13 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิตของสุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล และคนอื่นๆ(2545) ที่ปรับปรุงจากแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) จำนวน 26 ข้อ แต่ละข้อเป็น มาตราส่วนประมาณค่าแบบตัวเลข 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ สัมพันธภาพทางสังคม และสิ่งแวดล้อม คะแนนตั้งแต่ 1 -5 การแปลผลคุณภาพชีวิตมีเกณฑ์คะแนน ดังนี้ คุณภาพชีวิตที่ไม่ดี มีค่าคะแนน (26-60 คะแนน) คุณภาพชีวิตที่ปานกลาง มีค่าคะแนน (61-95 คะแนน) คุณภาพชีวิตที่ดี มีค่าคะแนน (96-130 คะแนน)

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ประยุกต์และสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน โดยการวิเคราะห์ความตรงของเนื้อหา(Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิจากนั้นนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุพื้นที่ใกล้เคียง (Try out) จำนวน 30 ชุด นำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficients) ของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยมีขั้นตอนในการจัดเก็บข้อมูลดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานีเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยประชุมชักซ้อมความเข้าใจ ชี้แจงแนวทางวิธีการและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับอสม.เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องและมีคุณภาพ 3) ผู้วิจัยและอสม.ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนด

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการปกป้องและคุ้มครองการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างโดยให้ตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจภายหลังที่ได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมถึงชี้แจงว่าการตอบแบบสอบถามของการวิจัยในครั้งนี้ไม่มีผลใดๆ ต่อการดำเนินชีวิต การนำเสนอผลวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมและข้อมูลทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับ หากกลุ่มตัวอย่างไม่ประสงค์จะตอบแบบสอบถามสามารถที่จะขอยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากร ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และสถิติทดสอบความสัมพันธ์ Pearson’s correlation และChi square

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และเสนอในรูปแบบตารางโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 60.8 อายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี ร้อยละ 64.8 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 76.0 ประกอบอาชีพเกษตรกร/ทำไร่/ทำสวน ร้อยละ 72.0 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 64.8 รายได้ไม่เพียงพอ 52.9 มีภาวะเสี่ยง/โรคร่วมคือโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 50.4 .ใช้สิทธิรักษาบัตรทอง ร้อยละ 96.0 มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน คือ อาการมือเท้าชา/แผลเรื้อรังที่เท้า ร้อยละ 48.8 ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน อยู่ในช่วง 6-10 ปี ร้อยละ 44.0 ที่พักอาศัยอยู่กับคู่สมรส ร้อยละ 52.8 ระดับน้ำตาลในเลือด อยู่ในช่วง 80-130 mg% ร้อยละ 56.8

ส่วนที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 84.8) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสุขภาพกาย จิตใจ สัมพันธภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง (ร้อยละ 80.0,82.4,87.2 และ 58.4 ตามลำดับ) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง (n=125)

คุณภาพชีวิต	ระดับคุณภาพชีวิต					
	ระดับไม่ดี		ระดับปานกลาง		ระดับดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.ด้านสุขภาพกาย	12	9.6	100	80	13	10.4
2.ด้านจิตใจ	3	2.4	103	82.4	19	15.2
3.ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	14	11.2	109	87.2	2	1.6
4.ด้านสิ่งแวดล้อม	16	12.8	73	58.4	36	28.8
คุณภาพชีวิตโดยรวม	9	7.2	106	84.8	10	8.0

ส่วนที่ 3 ข้อมูลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าระดับการศึกษา (p=0.021) ความเพียงพอของรายได้ (p=0.001) รายได้ (r=0.472, p=0.031) และภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน (p=0.026) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัย	คุณภาพชีวิต	
	Pearson's Correlation/χ^2	p-value
เพศ	0.119[a]	0.942
อายุ	-0.351	0.090
สถานภาพ	11.464[a]	0.075
ระดับการศึกษา	6.005[a]	0.021*
อาชีพ	10.489[a]	0.106
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.472	0.031*
ความเพียงพอของรายได้	6.930[a]	0.001*
ลักษณะที่พักอาศัย	12.510[a]	0.052
ภาวะเสี่ยง/โรคที่พบร่วม	14.055[a]	0.170
สิทธิการรักษา	5.430[a]	0.246
ภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน	14.369[a]	0.026*
ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานและได้รับการรักษามา	0.037	0.681
ระดับน้ำตาลในเลือด	-0.016	0.858

*กำหนดระดับนัยสำคัญสถิติที่ p-value<0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่ง อำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานีพบว่ามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 84.8) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสุขภาพกาย จิตใจ สัมพันธภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง (ร้อยละ 80.0,82.4,87.2 และ 58.4 ตามลำดับ) สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในช่วง 60-69 ปี ถือว่าเป็นผู้สูงอายุในช่วงตอนต้นสามารถช่วยเหลือตนเองได้ถึงแม้ว่าโรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ทำให้ผู้สูงอายุโรคเบาหวานมีคุณภาพชีวิตลดลงทั้งร่างกาย จิตใจและสังคม หากไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ถูกต้องและต่อเนื่องอาจจะก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนในหลายระบบของร่างกาย ได้แก่ จอตาผิดปกติจากเบาหวาน โรคไตเรื้อรัง โรคหลอดเลือดหัวใจและหลอดเลือดสมอง และ ภาวะแทรกซ้อนที่เท้าและขา ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐวดี สุวรรณสิงห์และสุพัฒน์ อาสนะ(2561)ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพชรเจริญ ตำบลเมือง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า

ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.021) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 76.0 สามารถอ่านออกเขียนได้บ้าง บางรายอ่านหนังสือไม่ออก จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างแสวงหาความรู้ในการดูแลตนเองได้บ้าง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวันเพ็ญ ช้างเชื้อ (2556) ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ที่พบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P<0.05

ความเพียงพอของรายได้ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.001) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอ ร้อยละ 59.2 ซึ่งมีผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ลดลง เนื่องจากความเพียงพอของรายได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้าในการดูแลรักษาโรคเบาหวานแต่ทั้งนี้ก็ไม่เพียงพอต่อการดูแลรักษาตนเอง เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายอื่นๆที่ต้องจ่ายเพิ่ม เช่น ค่าเดินทาง ค่าน้ำมันรถ การที่ผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายจะทำให้คุณภาพชีวิตต่ำกว่าผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานที่มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐวดี สุวรรณสิงห์ และสุพัฒน์ อาสนะ(2561)ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพชรเจริญ ตำบลเมืองอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยที่พบว่า ความเพียงพอของรายได้มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.472, p=0.031 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 64.8 รายได้เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้บุคคลเข้าถึงแหล่งบริการและแหล่งประโยชน์ต่างๆและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร การรักษาพยาบาล และสามารถช่วยลดปัญหาสุขภาพได้ อีกทั้งผู้สูงอายุไม่มีรายได้ประจำ มีข้อกำจัดในการประกอบอาชีพเนื่องจากอายุที่มากขึ้นทำให้รายได้ลดลง ได้เงินจากค่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ลูกหลาน ทำให้ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอในการดูแลรักษาตนเองจากโรคเบาหวานเนื่องจากการรักษาโรคเบาหวานจำเป็นต้องรักษาอย่างต่อเนื่องและใช้เวลาจึงมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกฤติเดช มิ่งไม้ (2561)ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเรื้อรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้อกับการศึกษาของธีร์ธวัช บันลือคุณ, นฤมล พรมมา (2565) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการที่ศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตได้แก่ อายุ ภาวะแทรกซ้อนของเบาหวาน รายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.026) กลุ่มตัวอย่างมีอาการมือเท้าชา/แผลเรื้อรังที่เท้า ร้อยละ

48.8 เป็นการเจ็บป่วยทางกาย ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ลดลงของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวันเพ็ญ ช้างเชื้อ (2556) ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง พบว่าภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P<0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของธีร์ธวัช บันลือคุณ,นฤมล พรมมา (2565) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการที่ศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตได้แก่ อายุ ภาวะแทรกซ้อนของเบาหวาน รายได้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆเช่น การออกกำลังกาย การควบคุมอาหาร ภาวะความเครียด ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและสภาพจิตใจของผู้สูงอายุโรคเบาหวานที่อาจจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคเบาหวาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคเบาหวานให้ดียิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กฤติเดช มิ่งไม้. (2561). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สทวท.). 5(1),13-24.

กุลธิดา อิ่นแก้ว, นงเยาว์ เจื้อยแจ้ว และ เกตร์ณารี อุประวรรณา. (สิงหาคม 2563). **คุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย.** รายงานการประชุมวิชาการสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 2 ปีงบประมาณ 2563, โรงแรมท็อปแลนด์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **ข่าวผู้สูงวัยป่วยเบาหวานอันดับ2 รองจากความดันแนะคุมอาหาร น้ำตาล ออกกำลังกาย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://multimedia.anamai.moph.go.th/news/141165/ (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กุมภาพันธ์ 2566).

ณัฐวดี สุวรรณสิงห์, สุพัฒน์ อาสนะ. (2561). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวานในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพชรเจริญ ตำบลเมือง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย.** วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพและการสาธารณสุขชุมชน. 1(1), 54-69.

ธีร์ธวัช บันลือคุณ และ นฤมล พรมมา. (2565). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการที่ศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.** วารสารการแพทย์โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์. 37(1), 53-64.

วันเพ็ญ ช้างเชื้อ. (2556). **คุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง.** วารสารวิชาการรพศ/รพท เขต 4. 15(2), 97-104.

สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี. (2560). **แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน 2560**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปทุมธานี : ร่มเย็นมีเดีย.

สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุลและคนอื่นๆ. (2545)**. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI).** กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี. **แผนยุทธศาสตร์สาธารณสุข 2 ปี (พ.ศ.2564-พ.ศ.2565**). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.udo.moph.go.th/docs_temp/ plan2564.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กุมภาพันธ์ 2566).

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกู่แก้ว จังหวัดอุดรธานี**. แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านสาธารณสุขคปสอ. กู่แก้ว ประจำปีงบประมาณ 2566.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://sasookkukaeo.com/uploads/media/2022121608245312_%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%9B%E0%B8%AA%E0%B8%AD.66_(1).pdf (วันที่ค้นข้อมูล :20 กุมภาพันธ์ 2566).

สำนักงานสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). **กรมควบคุมโรคเผยสถานการณ์โรคเบาหวานทั่วโลกมีผู้ป่วยแล้ว 537 ล้านคนมีส่วนทำให้เสียชีวิตสูงถึง 6.7 ล้านคนหรือเสียชีวิต 1 รายในทุกๆ วินาที.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/02/181256/ (วันที่ค้นข้อมูล : 10 มีนาคม 2566).

ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Stress and stress management among undergraduate students in Kanchanabhishek institute of Medical and Public Health Technology, Praboromarajchanok Institute

ปราณี ลิ้มกุล[1], จุฑาธิป ศีลบุตร[2], พิจิตรพงศ์ สุนทรพิพิธ[3] และ ประสงค์ กิติดำรงสุข[4]
Pranee Limkun, Jutatip Sillabutra, Pichitpong Soontornpipit and Prasong Kitidumrongsuk

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาระดับความเครียด การจัดการความเครียด และเปรียบเทียบการจัดการความเครียดตามระดับความเครียดของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างนักศึกษาจำนวน 360 คน โดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ระดับความเครียด และการจัดการความเครียด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการความเครียดตามระดับความเครียดโดยใช้สถิติ ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก นักศึกษามีความเครียดในระดับปานกลาง ร้อยละ 90.6 และมีเพียง ร้อยละ 1.4 ที่มีความเครียดในระดับสูง ประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงความเครียดของนักศึกษามากที่สุด คือ นักศึกษารู้สึกกระวนกระวายและเครียดบ่อยใน 1 เดือนที่ผ่านมา ($\bar{x}$ =2.2, S.D.=1.1) นอกจากนั้นนักศึกษามีการจัดการความเครียดโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.3, S.D.=0.77) โดยพบว่านักศึกษาจัดการความเครียดโดยใช้วิธีการมองโลกในแง่ดี

[1] นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวสถิติ ภาควิชาชีวสถิติ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
[2-4] ภาควิชาชีวสถิติ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ระดับมาก ($\bar{x}$ =3.6, S.D. =1.1) ซึ่งวิธีที่นักศึกษาใช้มากคือพยายามคิดบวก ($\bar{x}$ = 3.8, S.D. = 1.1) และการจัดการความเครียดด้วยวิธีการระบายอารมณ์ของนักศึกษาที่มีระดับความเครียดต่ำและปานกลางมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ : ความเครียด, การจัดการความเครียด, นักศึกษา

Abstract

This cross-sectional descriptive study was conducted to study stress and stress management among undergraduate students in Kanchanabhishek institute of Medical and Public health Technology, and to examine the relationship between stress and stress management behavior. Data was collected from 360 undergraduate students of the Kanchanabhishek Institute of Medical and Public Health Technology.All recruited samples met the inclusion criteria. The research instruments were questionnaire to collect general characteristics.Comparative analysis of stress management by stress level using ANOVA statistics at a significance level of 0.01.

The results showed that most of the students had moderate stress level 53.9%, followed by mild stress 90.6% and high stress 1.4%. The issue that showed the stress of the students the most was that the students felt anxious and stressed frequently in the past 1 month ($\bar{x}$ =2.2, S.D.=1.1). In addition, the students' overall stress management was at a moderate level ($\bar{x}$ =3.3, S.D.=0.77). It was found that students managed stress by using a very optimistic method ($\bar{x}$ =3.6, S.D.=1.1). The method that students used the most was trying to think positively ($\bar{x}$ =3.8, S.D.=1.1). The study also found that the students having low stress have more level of combined emotive than whose having moderate stress at the significance level 0.01.

Keywords : stress, stress management, students

บทนำ

ความเครียดสามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศทุกวัยโดยมีปัจจัยมากระตุ้นทั้งจากภายในและภายนอกร่างกายทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อร่างกายและจิตใจที่ไม่สมดุลขึ้น โดยธรรมชาติเมื่อเกิดความเครียดขึ้น บุคคลจะปรับตัวเข้าสู่ภาวะสมดุล แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม จะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคคลนั้นๆ (Lazarus & Folkman, 1984) โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นผู้ใหญ่ทั้งด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ และสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2540) นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นบุคคลที่ต้องปรับตัวสูง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ต่างๆ อีกทั้งมีความกังวลเรื่องการเรียน การวางแผนการเรียนของตนเอง การดำเนินชีวิตของนักศึกษาทุกระดับการศึกษา นักศึกษาต้องเผชิญกับความเครียดซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หากนักศึกษาประเมินแล้วพบว่าความเครียดที่เกิดขึ้นเกินขีดความสามารถของนักศึกษา นักศึกษาจะรู้สึกถูกคุกคามสูญเสียหรือความท้าทายต่อความมั่นคงของบุคคล (Lazarus & Folkman, 1984) ดังนั้นเมื่อนักศึกษาประเมินสถานการณ์แล้วพบว่าสถานการณ์นั้นก่อให้เกิดความเครียดนักศึกษาจะพยายามหาวิธีการจัดการความเครียดที่เกิดขึ้น โดยแต่ละบุคคลจะมีกลวิธีหรือวิธีการในการจัดการความเครียดที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถจัดการกับความขัดแย้ง และความต้องการของร่างกายทั้งภายในและภายนอก จาโลวิค (Jalowiec, 1988) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเผชิญความเครียดตามแนวคิดการเผชิญความเครียดของลาซาลัส โดยแบ่งวิธีการเผชิญความเครียดเป็น 3 แบบเพื่อให้ครอบคลุมกับการเผชิญความเครียดโดยเฉพาะนักศึกษาในอุดมศึกษามากขึ้น ได้แก่ การเผชิญหน้ากับปัญหา การจัดการกับอารมณ์ และการบรรเทาปัญหา

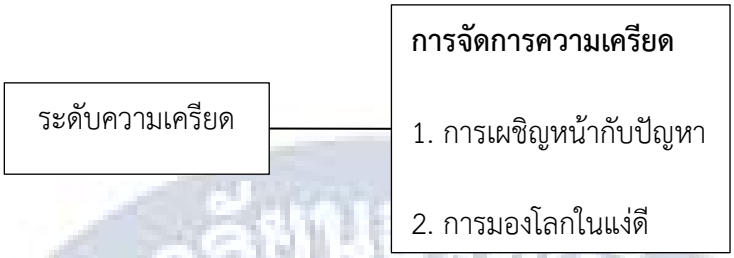
วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก สถาบันพระบรมราชชนก มีนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาแต่ละหลักสูตรจากทั่วประเทศ จึงต้องปรับตัวในหลายๆ ด้าน ทั้งเรื่องการเรียนในระดับอุดมศึกษา การอยู่ร่วมกันในหอพัก และกฎระเบียบของวิทยาลัย ผลการสำรวจเร่งด่วนจากงานกิจการนักศึกษา เรื่องความเครียดของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความเครียด 77.2% ซึ่งเห็นได้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความเครียด แต่จากการสำรวจไม่มีการวัดระดับความเครียด รวมถึงวิธีการจัดการความเครียดในกลุ่มนักศึกษาดังกล่าว การจัดการความเครียดจึงความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อลดระดับความรุนแรงของความเครียดที่เกิดขึ้นในนักศึกษา ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้กับนักศึกษามีสุขภาพกายและใจที่ดีพร้อมต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเรียนจบตามหลักสูตรและลดอัตราการสูญเสียด้านการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาระดับความเครียด การจัดการความเครียดและเปรียบเทียบวิธีการจัดการความเครียดของนักศึกษากับระดับความเครียด เพื่อให้ทราบวิธีการจัดการความเครียดของนักศึกษา และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา รวมถึงพัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก สถาบันพระบรมราชชนก

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความเครียดของนักศึกษาตามระดับความเครียด ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก สถาบันพระบรมราชชนก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ระดับความเครียด และการจัดการความเครียด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาทุกหลักสูตร ในวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 601 คน และคำนวณกลุ่มตัวอย่างจาก

$$n = \frac{Np(1-p)z_1^2 - \frac{\alpha}{2}}{d^2(N-1) + p(1-p)z_1^2 - \frac{\alpha}{2}}$$

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และจากการสำรวจเร่งด่วนพบว่านักศึกษามีความเครียด 77.2% (p=0.772) และ d = 0.03 ดังนั้นขนาดตัวอย่างขั้นต่ำมีค่าเท่ากับ 335 คน เพิ่มอัตราการออกกลางคันที่ประมาณร้อยละ 10 ดังนั้นจำนวนขนาดตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลคือ 360 คน

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาถูกสุ่มเลือก ตามสัดส่วนของนักศึกษาในแต่ละหลักสูตรด้วยวิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มี 3 ส่วน ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นหลักสูตร รายรับ ปัญหาสุขภาพ สถานภาพทางครอบครัว และปัญหาทางครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบวัดความเครียด จำนวน 10 ข้อ โดยประยุกต์จากแบบวัดของ Perceived Stress Scale (PSS) ของโคเฮนและคณะ (Cohen et al., 1994) ข้อคำถามเป็นแบบวัดระดับความรู้สึกมีเกณฑ์คะแนน 0 หมายถึง ไม่เคยเกิดความรู้สึกนั้นเลย จนถึง คะแนน 4 หมายถึง เกิดความรู้สึกนั้นเป็นประจำทุกวัน คะแนนรวมจากแบบวัดความเครียด มีค่าตั้งแต่ 0-40 คะแนน จัดกลุ่มตามระดับตามเกณฑ์ดังนี้ 0-13 หมายถึง มีระดับความเครียดต่ำ 14-26 หมายถึง มีระดับความเครียดปานกลาง 27-40 หมายถึง มีระดับความเครียดสูง (Hampshire Employee Assistance Program, 2023)

ส่วนที่ 3 แบบวัดการจัดการความเครียด เป็นแบบวัดแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ โดยประยุกต์จากแบบสอบถามการจัดการความเครียดตามแนวคิดของจาโลวิค จำนวน 31 ข้อ (Wahl et al.,1999) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเผชิญหน้ากับปัญหา จำนวน 12 ข้อ ด้านการมองโลกในแง่ดี จำนวน 10 ข้อ และด้านระบายอารมณ์ จำนวน 9 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากนักศึกษาทุกหลักสูตรของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก หลังการได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนมหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย COA. No. MUPH 2021-012

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและระดับความเครียดของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการจัดการความเครียดตามระดับความเครียด โดยใช้ค่าสถิติ ANOVA

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 360 ฉบับ จากข้อมูลในแบบสอบถาม พบว่านักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เป็นเพศหญิงจำนวน 315 คน คิดเป็น ร้อยละ 87.5 มีอายุเฉลี่ย 20.06 ± 1.33 ปี เป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 47.5 ศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสุขภาพ (ร้อยละ 86.1) สถานะของครอบครัวของนักศึกษา ส่วนใหญ่พ่อและแม่อยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 78.3) และไม่มีปัญหาครอบครัว (ร้อยละ 93.9)

ระดับความเครียดของนักศึกษา นักศึกษามีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 90.6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียด 19.21 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.92 คะแนน มีเพียงร้อยละ 1.4 ที่พบว่ามีความเครียดในระดับสูง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ คะแนนระดับความเครียดของนักศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก จำแนกตามระดับความเครียด

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
เครียดระดับต่ำ (Score 0 – 13)	29	8.1
เครียดระดับปานกลาง (Score 14 – 26)	326	90.6
เครียดระดับสูง (Score 27 – 40)	5	1.4
Mean ± S.D. (19.21 ± 3.92), Min 5, Max 32		

เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า ประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงความเครียดของนักศึกษามากที่สุดคือ ใน 1 เดือนที่ผ่านมา นักศึกษารู้สึกกระวนกระวายและเครียดบ่อย ($\bar{x}$=2.2, S.D.=1.1) รองลงมาคือ รู้สึกอารมณ์เสียกับเรื่องที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดใน 1 เดือนที่ผ่านมา ($\bar{x}$=2.1, S.D.=1.1) และใน 1 เดือนที่ผ่านมา รู้สึกว่าสิ่งต่างๆ ไม่เป็นไปตามที่นักศึกษาต้องการ ($\bar{x}$=2.1, S.D.=0.9) (ตารางที่2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประเด็นความเครียดของนักศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

เหตุการณ์	$\bar{x}$	S.D.
1. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา รู้สึกอารมณ์เสียกับเรื่องที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดบ่อยแค่ไหน	2.1	1.1
2. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณรู้สึกว่าไม่สามารถควบคุมสิ่งที่มีความสำคัญในชีวิตได้บ่อยแค่ไหน	1.6	1.0
3. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณรู้สึกกระวนกระวายและเครียดบ่อยแค่ไหน	2.2	1.1
4. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณรู้สึกเชื่อมั่นกับความสามารถในการแก้ปัญหาส่วนตัวได้บ่อยแค่ไหน	1.7	1.0
5. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณรู้สึกว่าสิ่งต่างๆเป็นไปตามที่คุณต้องการ บ่อยแค่ไหน	2.1	0.9
6. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณไม่สามารถเผชิญกับทุกสิ่งที่คุณต้องทำได้ บ่อยแค่ไหน	1.6	0.9
7. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณสามารถควบคุมสิ่งที่รบกวนชีวิตของคุณได้บ่อยแค่ไหน	2.0	1.0
8. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณรู้สึกว่า คุณสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่าง ได้ตามที่กำหนดบ่อยแค่ไหน	1.8	0.9
9. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณรู้สึกโกรธเพราะสิ่งที่เกิดขึ้น อยู่นอกเหนือการควบคุมของคุณ บ่อยแค่ไหน	1.9	1.1
10. ใน 1 เดือนที่ผ่านมา คุณรู้สึกว่าความยุ่งยากมีมากจนคุณไม่สามารถเอาชนะมันได้บ่อยแค่ไหน	1.8	1.0

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีการจัดการความเครียดภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.3, S.D.=0.77) โดยนักศึกษาจัดการความเครียดโดยใช้วิธีการมองโลกในแง่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.6, S.D. = 1.1) ใช้วิธีการเผชิญหน้ากับปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.4, S.D. = 1.0) และวิธีการระบายอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.0, S.D. = 1.2)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการความเครียดของนักศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

การจัดการความเครียด	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
การเผชิญหน้ากับปัญหา	3.4	1.0	ปานกลาง
การมองโลกในแง่ดี	3.6	1.1	มาก
การระบายอารมณ์	3.0	1.2	ปานกลาง
ภาพรวม	3.3	0.77	ปานกลาง

โดยวิธีการจัดการความเครียดที่นักศึกษาด้วยวิธีการเผชิญหน้ากับปัญหา นักศึกษาพยายามปรับปรุงตัวเองด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ได้ดีขึ้น ($\bar{x}$ = 3.7, S.D. = 1.0) พยายามประนีประนอม ($\bar{x}$ = 3.6, S.D. = 1.0) ฝึกความคิดของฉันว่าต้องทำอะไรเมื่อเจอปัญหา ($\bar{x}$ = 3.6, S.D. = 0.9) เรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อจัดการกับปัญหา ($\bar{x}$ = 3.6, S.D. = 1.0) นึกถึงวิธีที่เคยจัดการกับปัญหาในอดีตได้สำเร็จ ($\bar{x}$ = 3.6, S.D. = 1.0) เป็นต้น

สำหรับวิธีการมองโลกในแง่ดี นักศึกษาจะพยายามคิดบวก ($\bar{x}$ = 3.8, S.D. = 1.1) พยายามคิดถึงแต่สิ่งที่ดีในชีวิต ($\bar{x}$ = 3.7, S.D. = 1.1) บอกตัวเองว่าปัญหาต่างๆ จะไม่เลวร้ายยิ่งกว่าเดิม ($\bar{x}$ = 3.6, S.D. = 1.1) เป็นต้น

และวิธีการระบายอารมณ์ นักศึกษาใช้วิธีพยายามนึกถึงวันที่ชีวิตดีขึ้น ($\bar{x}$ = 3.7, S.D. = 1.1) กังวลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นทุกครั้ง ($\bar{x}$ = 3.6, S.D. = 1.1) และนักศึกษาขจัดความตึงเครียดโดยการขอความช่วยเหลือหรือพูดคุยกับคนอื่น ($\bar{x}$ = 3.5, S.D. = 1.2) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการความเครียดของนักศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

การจัดการความเครียด	$\bar{x}$	S.D.
1. การเผชิญหน้ากับปัญหา	**3.4**	**1.0**
1.1 ฉันคิดหาวิธีต่างๆ ในการรับมือกับสถานการณ์	3.5	0.9
1.2 ฉันออกกำลังกายหรือหากิจกรรมทางกาย	2.9	1.1
1.3 ฉันพยายามเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ปัญหา	3.4	1.0
1.4 ฉันพยายามหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาที่เผชิญ	3.4	0.9

การจัดการความเครียด	$\bar{x}$	S.D.
1.5 ฉันพยายามประนีประนอมเมื่อเจอปัญหา	3.6	1.0
1.6 ฉันบอกตัวเองว่าสามารถจัดการกับอะไรก็ได้ไม่ว่าจะยากแค่ไหน	3.5	1.0
1.7 ฉันกำหนดจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา	3.3	1.0
1.8 ฉันฝึกความคิดของฉันว่าต้องทำอะไรเมื่อเจอปัญหา	3.6	0.9
1.9 ฉันเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อจัดการกับปัญหา	3.6	1.0
1.10 ฉันชอบแก้ปัญหาคนเดียวมากกว่า	3.2	1.1
1.11 ฉันจะพยายามปรับปรุงตัวเองด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อให้ฉันสามารถรับมือกับสถานการณ์ได้ดีขึ้น	3.7	1.0
1.12 ฉันจะนึกถึงวิธีที่เคยจัดการกับปัญหาในอดีตได้สำเร็จ	3.6	1.0
2. การมองโลกในแง่ดี	**3.6**	**1.1**
2.1 ฉันบอกตัวเองว่าปัญหาต่างๆ จะไม่เลวร้ายยิ่งกว่าเดิม	3.6	1.1
2.2 ฉันพยายามขจัดปัญหาออกจากความกังวลและคิดเรื่องอื่นแทน	3.5	1.1
2.3 ฉันยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เพราะฉันทำได้ไม่ดี	3.5	1.0
2.4 ฉันพยายามทำให้ชีวิตเป็นปกติมากที่สุดและไม่ปล่อยให้ปัญหามารบกวน	3.6	1.0
2.5 ฉันบอกตัวเองว่าไม่ต้องกังวลเพราะทุกอย่างจะเป็นไปได้ด้วยดี	3.6	1.1
2.6 ฉันมีอารมณ์ขันเสมอ	3.6	1.1
2.7 ฉันพยายามคิดบวก	3.8	1.1
2.8 ฉันพยายามคิดถึงแต่สิ่งที่ดีในชีวิตของฉัน	3.7	1.1
2.9 ฉันพยายามที่จะมองด้านดีของสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น	3.6	1.1
2.10 ฉันพยายามควบคุมสถานการณ์ให้เป็นปกติ	3.6	1.0
3. การระบายอารมณ์	**3.0**	**1.2**
3.1 ฉันกังวลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นทุกครั้ง	3.6	1.1
3.2 เมื่อฉันโกรธ ฉันต้องระบายอารมณ์ออกมา	3.0	1.2
3.3 ฉันยอมรับสถานการณ์เลวร้ายที่อาจจะเกิดขึ้น	3.5	1.0
3.4 ฉันพยายามนึกถึงวันที่ชีวิตดีขึ้น	3.7	1.1
3.5 ฉันหลีกหนีจากสถานการณ์เพราะรู้สึกสิ้นหวัง	3.0	1.1
3.6 ฉันขจัดความตึงเครียดโดยการขอความช่วยเหลือหรือพูดคุยกับคนอื่น	3.4	1.2
3.7 ฉันดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้ตัวเองรู้สึกดีขึ้น	2.2	1.3
3.8 ฉันทานยาเพื่อลดความเครียด	1.9	1.2
3.9 ฉันพยายามหลีกเลี่ยงการอยู่ร่วมกับผู้คนอื่นๆ	2.4	1.3

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการจัดการความเครียดกับระดับความเครียด พบว่าวิธีการจัดการความเครียดด้วยวิธีการระบายอารมณ์ของนักศึกษาที่มีความเครียดอยู่ในระดับต่ำและระดับปานกลางมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบ การจัดการความเครียดตามระดับความเครียด ของนักศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

การจัดการความเครียด	ผลต่างระดับความเครียด	P-value	F	Sig
การเผชิญหน้ากับปัญหา	ต่ำ – ปานกลาง	0.818	0.184	0.832
	ต่ำ – สูง	0.959		
	ปานกลาง – สูง	0.999		
การมองโลกในแง่ดี	ต่ำ – ปานกลาง	0.996	0.318	0.728
	ต่ำ – สูง	0.760		
	ปานกลาง – สูง	0.706		
การระบายอารมณ์	ต่ำ – ปานกลาง	< 0.001	7.784	0.00*
	ต่ำ – สูง	0.136		
	ปานกลาง – สูง	0.925		

*ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

การอภิปรายผล

ความเครียด และการจัดการความเครียดของนักศึกษานักศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ มีความเครียดอยู่ในระดับน้อย และมีเพียงร้อยละ 2.2 ที่มีความเครียดอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาริกา ภาคน้อยและคณะ ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับปกติ นักศึกษาพยาบาลชั้นปี ที่ 1 ส่วนใหญ่ สามารถปรับตัวได้แล้วเพราะใน ภาคการศึกษาที่ 2 ปี การการศึกษา 2560 นักศึกษาเริ่มมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนในห้องเรียน ได้ทราบแนวทางการใช้ชีวิตในระดับอุดมศึกษามากขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะสามารถปรับตัวต่อระดับความเครียดที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยจนถึงระดับ สูงกว่าปกติเล็กน้อย เป็นระดับความเครียดที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมากนัก บุคคลอาจจะมีปฏิกิริยาตอบสนองออกมาในลักษณะความวิตกกังวล ความกลัว เป็นต้น ซึ่งความเครียดในระดับดังกล่าวเป็นระดับความเครียดที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น เป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่ความสำเร็จ บุคคลจะมีการปรับตัวอย่างอัตโนมัติ เป็นการปรับตัวด้วยความเคยชิน และการปรับตัวต้องการพลังงานเพียงเล็กน้อยหรืออาจต้องใช้เวลาในการปรับตัว แต่ในที่สุดก็สามารถจัดการกับความเครียดได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า มีนักศึกษามีการจัดการ

ความเครียดโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนมากนักศึกษาใช้วิธีการจัดการความเครียดแบบการมองโลกในแง่ดี วิธีการจัดการความเครียดที่นักศึกษาใช้มากที่สุด ฉันพยายามคิดบวก การจัดการความเครียดด้วยวิธีนี้จะช่วยปรับวิธีคิดของบุคคลในสถานการณ์นั้นแทนความคิดที่ไม่เหมาะสม รองลงมาเป็นการจัดการความเครียดแบบการเผชิญหน้ากับปัญหา นักศึกษามุ่งแก้ปัญหาเป็นการแก้ปัญหาโดยการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด โดยมุ่งเน้นที่ต้นเหตุของปัญหา และการจัดการกับความเครียดด้วยวิธีการระบายอารมณ์ วิธีนี้เป็นการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อลดความกดดันทางอารมณ์ โดยการปรับสภาพอารมณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ของความตึงเครียดมากกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง การเปรียบเทียบการจัดการความเครียดกับระดับความเครียด ผลวิจัยพบว่า ที่ระดับความเครียดของนักศึกษาที่ต่างกันจะมีการจัดการความเครียดที่ต่างกันได้แก่ นักศึกษาที่มีความเครียดในระดับต่ำ จะมีวิธีการจัดการความเครียดโดยการระบายอารมณ์ที่น้อยกว่านักศึกษาที่มีความเครียดในระดับปานกลาง แต่วิธีการจัดการความเครียดด้วยวิธีการมองโลกในแง่ดี และการเผชิญหน้ากับปัญหา ไม่พบความแตกต่างในนักศึกษาที่มีระดับความเครียดต่างกัน ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักศึกษามีความเครียดในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นสถานศึกษาควรมีมาตรการหรือกิจกรรมที่ช่วยลดความเครียดให้กับนักศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางปฏิบัติในการดูแลจิตใจตนเอง อาทิ การสร้างมุมมองทางบวกในอนาคตต่อตนเอง การวางแผนเกี่ยวกับเป้าหมายด้านการเรียนและอาชีพในอนาคต รวมถึงทักษะการจัดการเผชิญหน้ากับปัญหา เพื่อพัฒนากิจกรรมนักศึกษา และระบบการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ รวมถึงวิธีการระบายอารมณ์เพื่อลดการเครียดที่เหมาะสม เพื่อให้นักศึกษาสามารถจัดการความเครียดได้ด้วยตนเอง จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาเรียนจบตามหลักสูตรและลดอัตราการสูญเสียด้านการศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษกในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป อาจมุ่งเน้นศึกษาระดับความเครียดในแต่สาขาวิชา เพื่อสะท้อนถึงลักษณะความเครียดที่แท้จริงของนักศึกษาในแต่ละหลักสูตรของวิทยาลัย ขณะเดียวกันควรศึกษาวิธีการจัดการความเครียดที่สามารถนำมาปรับใช้ในกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และนำมาพัฒนางานกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2540). **คู่มือคลายเครียดด้วยตนเอง.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพ : กระทรวงสาธารณสุข.

นิธิสนี รุจิรังสีเจริญ, นิดา ลิ้มสุวรรณ, ศิริไชย หงษ์สงวนศรี, บัญญัติ ยงย่วน. (2566). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 2564,(1).

สาริกา ภาคน้อย, อริสา ดิษฐประยูร, วานิช สุขสถาน, ลักษณ์วิรุฬ โชติศิร. (2560). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**.วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์. 1(3), 56-57.

Cohen, S., Kamarck, T., and Mermelstein, R. (1994). **"Perceived stress scale," Measuring Stress**: A Guide for Health and Social Scientists, eds S. Cohen, R.C. Kessler, and L.U. Gordon (New York: Oxford University Press)

Jalowiec, A. (1988). **Confirmatory factor analysis of the Jalowiec Coping Scale** In Waltz CE, editor; & Strickland OL, editor.(Eds.), Measurement of nursing outcomes: Measuring client outcomes (pp. 287-305).

Lazarus, R.S. and Folkman, S. (1984). **Stress appraisal and coping**. New York : Springer Publishing Company.

State of New Hampshire Employee Assistance Program. **Perceived Stress Scale**. Available from: https://www.das.nh.gov/wellness/Docs%5CPercieved20Stress% 20Scale.pdf [Retrieved 28 April 2023]

Wahl, A., Moum, T., Hanestad, B. R., Wiklund, I., & Kalfoss, M. H. (1999). **Adapting the Jalowiec Coping Scale in Norwegian adult psoriasis patients. Quality of life research** : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation, 8(5), 435–445.

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY IN PA MAI NGAM SUB-DISTRICT, MUEANG DISTRICT, NONG BUA LAM PHU PROVINCE

นัสพงษ์ กลิ่นจำปา[1], ฐิรพร ไพศาล[2], สุพัชชา ศรีนา[3], สุพัตรา บุตราช[4] และ นุชรี พิทักษ์[5]

Natpong Klinchampa, Thiraporn Phaisan, Supatcha Srina, Supattra Butrat and Nuchree Pitak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 2. เพื่อข้อเสนอแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ทั้ง 13 หมู่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไม้งาม จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.773

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสุขภาพจิตและด้านสุขภาพกาย ตามลำดับ ข้อเสนอแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ควรมีการดำเนินงานหรือให้คำแนะนำในการจัดสภาวะแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ และมีความเหมาะสม และควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและเหมาะสม มีระบบสาธารณูปโภคเข้าถึง รวมถึงใกล้สถานพยาบาล ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, สุขภาพ, ผู้สูงอายุ

[1] คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต Email: nuspong.ggg@gmail.com

[2-5] คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study the quality of life of the elderly in Pa Mai Ngam Sub-district, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province; The sample used in this research were 278 elderly people aged 60 years and over from all 13 villages in Pa Mai Ngam Subdistrict Administrative Organization. as a questionnaire Consists of 3 parts, statistics used to analyze data. are descriptive statistics including number, percentage, mean and standard deviation. The confidence value of the questionnaire was 0.773.

The results showed that Quality of Life of the Elderly in Pa Mai Ngam Sub-district, Mueang District, Nong Bua Lam Phu Province It was found that the overall level was at a high level. The aspect that most affects the quality of life of the elderly is the environment. social relations Mental health and physical health, respectively. A proposal for a guideline to promote the quality of life of the elderly in Pa Mai Ngam Subdistrict, Mueang District, Nong Bua Lam Phu Province. That is, there should be operations or advice on how to arrange the living environment of the elderly to be correct and hygienic. and is appropriate and should have a good environment is safe There are adequate and appropriate facilities. have access to utilities Including near the hospital which will make the elderly have a better quality of life.

Keywords : Quality of life, health, the elderly

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกมีผู้สูงอายุราว 1,000 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยในภูมิภาคอาเซียนมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 11 และ 7 ประเทศได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว สิงคโปร์เป็นประเทศแรกที่เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ มีผู้อายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2565 มีจำนวนผู้สูงอายุราวร้อยละ 20-30 และไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอดเช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 28 ในปี 2574 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564) จากรายงานสถิติของภาครัฐบาลพบว่า จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อย่างต่อเนื่องในแต่ละปี (สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ, 2562) มีการคาดการณ์ ว่าในปี 2564 จะมีจำนวน ผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 18.0 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ซึ่งถือได้ ว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) มากขึ้นเรื่อยๆ ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (United Nation, 2015) ที่ว่า เมื่อประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนระหว่างร้อยละ 10 -20 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าเป็นประเทศที่ก้าวเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุ และหากมีสัดส่วนเกินร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ จะถือว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุถือได้ว่ามีความสำคัญเนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมมาก่อน เป็นผู้ชี้แนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นแบบอย่างสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นหลัง ดังนั้น ถ้าผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตไม่ดีก็จะส่งผลกระทบกับทุกภาคส่วนของสังคม เริ่มตั้งแต่ครอบครัวไม่มีความสุข มีเวลาไม่พอในการดูแลเอาใจใส่ ชุมชนมีปัญหาเพราะสมาชิกในชุมชนไม่เข้มแข็ง ไม่ร่วมมือในการพัฒนาสังคม เดือดร้อนจากปัญหาครอบครัวที่ไม่มั่นคง ปัญหาผู้สูงอายุที่ไม่มีคนดูแลและถูกทอดทิ้ง จึงเป็นต้นเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีก คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งสำคัญของการมีชีวิตที่ยืนยาว การมีความสุข มีความ ภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องของด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึง เรื่องความรู้ในอนาคตที่ผู้สูงอายุจะต้องสามารถพึ่งตนเองมากขึ้น เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การที่ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ต้องมีการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ในเรื่องเหล่านี้ สามารถดูแลตนเองและเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้การที่ผู้สูงอายุจะพึ่งตนเองจะต้องมีการเตรียมพร้อมในทุกด้านของชีวิต หากมีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นจะสามารถยืนหยัดและผ่านพ้นปัญหานั้นไปได้ (มาลี ปุยเสาธง, 2555)

ทั้งนี้ในปัจจุบัน ปัญหาที่พบในวัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคลโดยด้านร่างกายพบว่าการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายจะเสื่อมถอย เช่น ผิวหนังบางลงเนื่องจากน้ำและไขมันลดลงทำให้ขาดความชุ่มชื้นกล้ามเนื้อมีขนาดลดลง ร่วมกับกระดูกบางขึ้น ทำให้การเคลื่อนไหวร่างกายถดถอยลง (ฉวีวรรณ สมบูรณ์พร้อม, 2539) อันเป็นผลมาจากความเสื่อมและความสามารถในการทำหน้าที่ลดลง ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่างๆตามมาในหลายด้าน เช่นด้านสุขภาพร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของระบบกล้ามเนื้อ และโครงกระดูกพบว่ากล้ามเนื้อเหี่ยวกระดูกมีความแข็งแรงลดลงเนื่องจากการสูญเสียเนื้อกระดูก ทำให้กระดูกเปราะและหักง่ายแต่ติดช้าบางคนอาจมีหลังโก่งทำให้การเคลื่อนไหวเชื่องช้า ไม่กระฉับกระเฉง และการทรงตัวไม่ดี อาจทำให้เกิดอุบัติได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงของระบบประสาทสัมผัสพบว่า ความสามารถในการมองเห็น การได้ยินลดลงทำให้มีความบกพร่องในการติดต่อสื่อสาร การรับรู้กลิ่นและรสลดลง เมื่อร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของระบบทางเดินอาหาร ที่มีการย่อยและการดูดซึมไม่ดีเกิดอาการท้องอืด แน่นท้องและอาจจะรู้สึกเบื่ออาหาร ทำให้แบบแผนการรับประทานอาหารเสียไป เกิดการบริโภคที่ไม่ถูกสัดส่วน เกิดภาวะบริโภคเกินหรือ

ขาดสารอาหารได้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายประกอบกับวัยสูงอายุต้องเผชิญกับเปลี่ยนแปลงหน้าที่การงาน ส่งผลทำให้รายได้และความภาคภูมิใจในตนเองลดลงด้วย และเมื่อมีการสูญเสียคู่สมรสหรือเพื่อนฝูงที่ใกล้ชิด จะทำให้รู้สึกท้อแท้หมดหวัง บุคลิกภาพเปลี่ยนไปจะรู้สึกน้อยใจ อ่อนไหวง่าย วิตกกังวล รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย และต้องการการพึ่งพามากขึ้น รู้สึกขาดความอบอุ่นก่อให้เกิดความเครียด ส่งผลให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ เช่นซึมเศร้า แยกตัวจากสังคมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในผู้สูงอายุ เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในครอบครัวและสังคมการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวนั้นจะพบว่าผู้สูงอายุจะลดบทบาทลง เช่นจากการเป็นหัวหน้าครอบครัวกลับเป็นผู้ที่ต้องได้รับการเลี้ยงดูจากบุตรหลาน และบางคนอาจจะถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และจากการเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมทำให้ผู้สูงอายุบางคนต้องเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ อีกทั้งการเกษียณอายุราชการจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีบทบาทและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดน้อยลง เกิดการพึ่งพิงทั้งด้านกิจวัตรประจำวันตลอดจนกิจกรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ส่งผลกระทบด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้ มีผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุลดลง ดังนั้นแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุก็คือ การช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขและพึงพอใจสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยเหลือตนเองได้ตามอัตภาพ ไม่เป็นภาระให้แก่ผู้อื่นและดำรงไว้ซึ่งการมีคุณค่าในตนเองซึ่งหมายถึงการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั่นเองจึงควรมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคต ที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นความท้าทายในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสังคมเนื่องจากประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ และภาษา ทั้งนี้พบว่าในปัจจุบันประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ประมาณ 70 กลุ่มซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์จะมีวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงภาษาที่เป็นหนึ่งเดียวกันที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนทำให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ขึ้น (ฐิติมา ทาสุวรรณอินทร์,2561)

ในเขตพื้นที่ตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีจำนวนผู้สูงอายุในเขตองค์การบริการส่วนตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ปี ในปี 2565 มีจำนวนผู้สูงอายุเทียบกับประชากรที่อาศัยอยู่จริงประมาณ ร้อยละ 15 ในจำนวนนี้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง อยู่ประมาณร้อยละ 8 ในส่วนของการมีส่วนร่วมทางสังคม พบว่าผู้สูงอายุมากกว่า ร้อยละ 70 มีภาวะติดบ้าน นอกจากนั้น ยังพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคเรื้อรังประจำตัว ที่ต้องกินยาประจำ มากกว่า ร้อยละ 20 จากการสำรวจพบว่าผู้สูงอายุยังขาดความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ จึงทำให้มีพฤติกรรมการกิน การออกกำลังกายที่ไม่เหมาะสม มีแนวโน้มที่จะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง โรคสมองเสื่อม และข้อเข่าเสื่อมมากขึ้น (งานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู, 2565) อีกทั้งบทบาทหน้าที่ของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุลดลง เนื่องจากบุตรหลานได้ย้ายไปทำงานประกอบอาชีพในเมืองหลวงทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่โดยลำพังมากขึ้น นำไปสู่ผลกระทบด้านจิตใจ ทำให้รู้สึกท้อแท้ น้อยใจ

อ่อนไหวง่าย วิตกกังวล รู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยและต้องการที่พึ่งพามากขึ้น ก่อให้เกิดความเครียด ส่งผลให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ซึมเศร้า แยกตัวจากสังคม บางคนอาศัยอยู่แต่ที่บ้าน ทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ไม่มีกิจกรรมร่วมกับชุมชน จึงต้องการกิจกรรมนันทนาการเพื่อเข้าสังคม

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาจึงสนใจจะศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้ศึกษาคาดว่าการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการวางแนวทางการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยเหลือตัวเองได้ตามอัตภาพและไม่เป็นภาระแก่บุตรหลานหรือผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อข้อเสนอแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยจะศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งจำแนก ได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะนำหลักการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามามีส่วนสำคัญเพื่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมต่อไปที่มา : สุทธิพงศ์ บุญผดุง(2542 : 54)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน 4 ด้าน คือ

1. ด้านสุขภาพกาย
2. ด้านสุขภาพจิต
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม
4. ด้านสิ่งแวดล้อม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 920 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลป่าไม้งาม จำนวน 278 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางของเครซี

และมอร์แกน และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการจับฉลากมาจากประชากรทุกหมู่บ้านในเขตตำบ ตามสัดส่วนที่กำหนด

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ชุมชนได้แนวทางสำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมต่อไป
2. ได้แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและท้องถิ่นที่ศึกษา
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น สามารถนำสารสนเทศและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนหรือท้องถิ่นต่อไป

เครื่องมือที่ ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งได้รวบรวมจาก

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นแบบสอบถามชนิด มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดย กำหนดคะแนนตามสเกล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและทดสอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต จากเอกสารวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นำมาปรับปรุงจัดทำร่างแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างข้อคำถาม จัดทำร่างแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนและ

ครอบคลุมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินสอดคล้องของข้อคำถาม IOC (Index of item- Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 3 ท่าน นำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป เป็นข้อที่นำไปทดลองใช้

4. นำแบบสอบถามที่ได้จาการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหันนางาม อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 30 คน

6. นำผลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบัค (Cronbac's Alpha Coefficient) (ทองใบสุดชารี, 2549:131)

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วแล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยด้วยตนเอง โดยทำหนังสือหาผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในเขตตำบล เพื่อขอความร่วมมือนัดกลุ่มตัวอย่างตามเวลาที่กำหนด

1.2 แจกแบบสอบถามให้กับผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบลักษณะของแบบสอบถาม แล้วเก็บรวบรวมกลับมา

1.3 ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้เก็บรวมรวมมา

1.4 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อให้คอมพิวเตอร์ทำการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเกณฑ์ในตรวจให้คะแนนการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

1.5 แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยรายข้อและกำหนดเกณฑ์ในการแปรความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best, 1981, p.182)

4.50-5.00 ความหมายของระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตมากที่สุด

3.50-4.49 ความหมายของระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตมาก

2.50-3.49 ความหมายของระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตปานกลาง

1.50-2.49 ความหมายของระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตน้อย

1.00-1.49 ความหมายของระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตน้อยที่สุด

1.6 นำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบสอบถามไปหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อตามตัวแปรส่วนบุคคลและบุคคลกลุ่มตัวอย่างแล้วแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 150 คน คิดเป็น(ร้อยละ 54.00) รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 128 คน คิดเป็น (ร้อยละ 46.00) มีอายุระหว่าง70-79 ปีจำนวน 109 คน คิดเป็น (ร้อยละ 39.20) รองลงมามีอายุระหว่าง 80 ปีขึ้นไป จำนวน 106 คน คิดเป็น(ร้อยละ 38.10) และมีอายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็น (ร้อยละ 22.70) มีสถานภาพเป็นโสด จำนวน 166 คน คิดเป็น (ร้อยละ 59.70) รองลงมามีสถานภาพสมรส จำนวน 88 คน คิดเป็น(ร้อยละ 31.70) และมีสถานภาพการสมรสเป็นหย่า/หม้าย จำนวน 24 คน คิดเป็น (ร้อยละ 8.60)

2. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก ($\overline{X}$ = 4.27, S.D.= 0.54) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ = 4.31, S.D.= 0. 46) รองลงมาคือด้านสัมพันธภาพทางสังคม ($\overline{X}$ = 4.28, S.D.= 0. 47) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสุขภาพกาย ($\overline{X}$ = 4.23, S.D.= 0.66)

3. ข้อเสนอแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่

3.1 ควรส่งเสริมดำเนินการให้มีการจัดตั้งชมรมหรือเครือข่ายของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นเครือข่ายคอยให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกัน

3.2 จัดให้ผู้สูงอายุได้เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความสามารถที่ตนเองถนัดโดยจัดให้เผยแพร่ความรู้ให้กลุ่มผู้สนใจ ตามวัด ตามโรงเรียน ตามกลุ่มอาชีพ เป็นต้น

3.3 ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเพิ่มมากขึ้น อันจะช่วยให้จิตใจของผู้สูงอายุสงบลงไม่เครียด ไม่หดหู่ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีเหตุผล

3.4 ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและเหมาะสม มีระบบสาธารณูปโภคเข้าถึง รวมถึงใกล้สถานพยาบาล ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก ($\overline{X}$ = 4.27, S.D.= 0.54) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ($\overline{X}$ = 4.31, S.D.= 0. 46) รองลงมาคือด้านสัมพันธภาพทางสังคม ($\overline{X}$ = 4.28, S.D.= 0. 47) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสุขภาพกาย ($\overline{X}$ = 4.23, S.D.= 0.66) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม เช่นมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่นมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและเหมาะสม มีระบบสาธารณูปโภคเข้าถึง รวมถึงใกล้สถานพยาบาล ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมภายในชุมชนมากยิ่งขึ้น เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ไม่โดดเดี่ยว และช่วยให้สภาพจิตใจของผู้สูงอายุดีขึ้น มีการส่งเสริมการออกกำลังกาย และจัดให้มีสถานที่สำหรับออกกำลังกายผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของมารศรี นุชแสงพลี (2532: 26-36) ได้ศึกษาปัจจัย 3 ด้าน ที่คาดว่ามีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ คือปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ระดับการศึกษา การมีงานอดิเรก และสุขภาพปัจจัยทางเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจถือว่ามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคลที่จะสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านที่อยู่อาศัยในสภาพที่ดี อาหารที่มีคุณค่าการรักษาพยาบาลที่ถูกต้อง อุปกรณ์อำนวยความสะดวก รวมไปถึงการเลือกทำกิจกรรม เนื่องจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัยสำคัญปัญหาเศรษฐกิจมักเป็นปัญหาหลักของผู้สูงอายุ เนื่องจาก ข้อจำกัดของการประกอบอาชีพ ความมีอายุทำให้รายได้ลดน้อยลง ดังนั้นรายได้จะเป็นตัวลดปัญหาสุขภาพและยกระดับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุทั้งนี้การได้รับสวัสดิการ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สวัสดิการการ รักษาพยาบาล ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าไม่ถูกทอดทิ้ง ได้รับการเอาใจใส่จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีรายได้ ที่รัฐมอบให้เพื่อการยังชีพ ประกอบกับสาระสำคัญของปฏิญญาผู้สูงอายุไทย คือผู้สูงอายุจะต้องได้รับ ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง และละเมิดสิทธิ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ รวมถึงผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวได้รับความเคารพรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้ เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข ตลอดจนผู้สูงอายุควรได้รับการเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพ อนามัยของตนเอง มี

หลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน จากรัฐ โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันต่างๆ ในสังคม (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทรพงษ์ เกตุคล้าย และวิทัศน์ จันทรโพธิ์ศรี (2555) ที่พบว่าการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ เป็นผลท าให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกได้ถึงการได้รับความเอาใจใส่มากขึ้น รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ ทำให้ตนเองมีเงินใช้เพื่อยังชีพ ซึ่งสามารถนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น การ ซื้ออาหารรับประทาน การทำบุญ บริจาค ทำให้รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เนื่องจากองค์ประกอบด้านสุขภาพเป็นหนึ่งในสามองค์ประกอบหลักตามแนวคิดสภาวะพฤฒิพลังขององค์การอนามัยโลกที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะสามารถพึ่งตนเองได้รวมถึงช่วยลดภาระพึ่งพิงของครอบครัวและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับมิติภาวะสุขภาพ ที่ประกอบด้วย กาย จิตสังคมและจิตวิญญาณ (World Health Organization, 2011)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสุขภาพกาย ดังนั้นควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 ควรส่งเสริมการออกกำลังกาย และจัดให้มีสถานที่สำหรับออกกำลังกายผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน

1.2 ควรมีการเยี่ยมบ้านเป็นกลุ่ม กำหนดปฏิทินการเยี่ยมบ้านให้ชัดเจน ควรจัดให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไปเยี่ยมและให้คำแนะนำเป็นกลุ่ม โดยกำหนดกลุ่มตามหมู่บ้าน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ และแนะนำการรักษาสุขภาพรวมทั้งให้คำแนะนำกับผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุอย่างละเอียด

1.3 ควรส่งเสริมดำเนินการให้มีการจัดตั้งชมรมหรือเครือข่ายของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นเครือข่ายคอยให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกัน และจัดอบรมการบำบัดทางแพทย์แผนไทยเบื้องต้นให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อบริการกันเองในชุมชนของตนเอง กรณีเจ็บป่วยเล็กน้อยหรือการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในมิติของนวัตกรรมเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กิติพัฒน์ ปัทมะดุล. (2550). **สวัสดิการสังคมเพื่อคนด้อยโอกาส นโยบายว่าด้วยการกินดีอยู่ดี มีสุข มีสิทธิ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จีราพร ทองดี, ดาราวรรณ รองเมือง และ ฉันทนา นาคฉัตรีย์. (2555). ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข.** 22(3), 88-99.

เจริญชัย หมื่นห่อ. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลตนเองกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม**. การประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง กำลังคนด้านสุขภาพกับการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ 2 - 4 มิถุนายน 2553.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.

วันชัย ชูประดิษฐ์. (2555). **การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลาทับ อำเภอลาทับ จังหวัดกระบี่.** รายงานการศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

วันเพ็ญ ปัณราช. (2552). **การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วัลลัดดา แก้วคำมูล. (2552). **การพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุตำบลโนนเมือง อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

Chenjia – Hong. (2006). **A Study of Policy Development of Elderly Welfare Subsidy.** Taiwan : National Sun Yat-Sen University.

Friedman, M. (1982). **Capitalism & Freedom**. Chicago : Theuniversity of Chicago Press.

Mckenzie, R.H. (2001) **Australian seniors hobbies and interests.** Sidney : Sidney Publishing.

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ในผู้ป่วยรับการรักษาในโรงพยาบาล

The result of preventable adverse drug events management in hospitalized patients.

นงพงา ศรีสวัสดิ์[1]

Nongpanga Srisawat

บทคัดย่อ

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (adverse drug events) ส่งผลให้ผู้ป่วยต้องเข้ารับการรักษา เพิ่มค่าใช้จ่ายในดูแล โรงพยาบาลวชิระภูเก็ตพบ Preventable ADEs : pADEs ที่มีความรุนแรงมากระดับ F (ทำให้ผู้ป่วยต้องนอนโรงพยาบาล) จึงพัฒนารูปแบบการจัดการ pADEs ในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลโดยใช้ตัวส่งสัญญาณ **วัตถุประสงค์** เพื่อศึกษาผลของการพัฒนารูปแบบการจัดการ pADEs ต่ออุบัติการณ์การเกิด pADEs ก่อนและหลังดำเนินการในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล **วิธีดำเนินการวิจัย**: เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาย้อนหลังโดยทบทวนข้อมูลผู้ป่วย ข้อมูลการใช้ยาและการเกิด pADEs ในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลทุกรายก่อนและหลังดำเนินการ สถิติที่ใช้คือจำนวน ร้อยละ one way ANOVA และ chi square **ผลการวิจัย** การพัฒนารูปแบบการจัดการ pADEs สามารถลดจำนวน pADEs ได้อย่างมีนัยสำคัญ จากร้อยละ 42.62 ก่อนดำเนินการ(ปี 2563) เป็นร้อยละ 22.01 และ 11.59 (ปี 2564 และ 2565) (p=0.0001) pADEs ที่มีความรุนแรงระดับ F ลดลงจากร้อยละ 49.5 (ปี 2563)เป็นร้อยละ 19.56 และ 18.52 (ปี 2564 และ 2565) pADEs ที่พบมากที่สุดคือภาวะเลือดออกและ INR เพิ่มขึ้นจากwarfarin **สรุป** : การพัฒนาระบบป้องกันการเกิด pADEs ช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการใช้ยาของผู้ป่วยในโรงพยาบาล

คำสำคัญ : เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้, ตัวส่งสัญญาณ, ผู้ป่วยรับการรักษาในโรงพยาบาล

[1] กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต email : nongpangasr@gmail.com

Abstract

Adverse drug events increase the cost of medical care. Vachiraphuket Hospital found preventable ADEs (pADEs) with severity causing the patient to be hospitalized with F level severity). A model for the management of pADEs in hospitalized patients using trigger tools was developed. **Objective**: To study the effect of the development of pADEs management model on the incidence of pADEs before and after development in hospitalized patients. **Methodology**: retrospective descriptive research by reviewing patient data , drug use and occurrence of pADEs in all hospitalized patients before and after implementation, statistics used were number, percentage, one way ANOVA and chi square. **Results**: The development of a management model for pADEs can significantly reduce the number of pADEs from 42.62% before implementation (2020) to 22.01% and 11.59% (2021 and 2022) (p=0.0001). pADEs with F level severity decreased from 49.5% (2020) to 19.56% and 18.52% (2021 and 2022). The most common pADEs were bleeding episodes and INR increased with warfarin. **Conclusions**: The development of pADEs prevention system increased drug safety among hospital patients.

Keywords : preventable adverse drug events, trigger tools, hospitalized patient

บทนำ

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (adverse drug events; ADEs) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของทุกประเทศทั่วโลก เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากยาจะส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยในด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ผู้ป่วยต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เพิ่มอัตราการนอนโรงพยาบาลที่ยาวนานขึ้น รวมไปถึงเพิ่มอัตราการเสียชีวิต และยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย นอกจากนี้การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาทำให้รัฐบาลและผู้ป่วยต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา

การศึกษาในต่างประเทศพบอุบัติการณ์ของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาในผู้ป่วยในที่เป็นผู้ใหญ่ร้อยละ 6.5 และพบในผู้ป่วยนอกร้อยละ 27.4 เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาดังกล่าวทำให้ผู้ป่วยต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล เพิ่มระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาล เพิ่มค่าใช้จ่ายในการจัดการดูแล ทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถทำงานได้ตามปกติรวมทั้งเกิดความไม่พึงพอใจของผู้ป่วย(Morimoto T และคณะ, 2004) เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยประกอบด้วยอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา (Adverse Drug Reactions: ADRs) และความคลาดเคลื่อนจากการใช้ยา (medication errors) ชนิดที่ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ป่วย (Neberker JR และ

คณะ, 2004) ดังนั้นการลดหรือป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้คือการลดและป้องกันอันตรายจากการใช้ยานั่นเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าในบรรดาเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่พบนั้นพบว่าเป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์สามารถป้องกันได้ ตั้งแต่ร้อยละ 28-5 (Raschke RA และคณะ, 1998) อีกทั้งพบว่าการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาเป็นหนึ่งในชี้วัดการให้การรับรองคุณภาพสถานพยาบาลทั้งมาตรฐาน Healthcare Accreditation (HA) และ Joint Commission International (JCI) ของสหรัฐอเมริกา การจัดการเรื่องเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาโดยเฉพาะเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้รวมทั้งการสร้างมาตรการเชิงระบบจะทำให้ผู้ป่วยเกิดความปลอดภัยจากการใช้ยามากยิ่งขึ้น

การศึกษาการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาในผู้ป่วยในแบบ meta-analysis พบผู้ป่วยเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาร้อยละ 21.3 ของผู้ป่วยที่นอนรักษาตัวในโรงพยาบาล เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่พบนั้นอยู่ในระดับความรุนแรงที่ทำให้ผู้ป่วยพิการร้อยละ 14.1(Leape LL และคณะ, 1991) จึงทำให้โรงพยาบาลต้องหาวิธีการในการค้นหาเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ป่วยและดำเนินการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อลดอันตรายดังกล่าว (Griffin FA และคณะ, 2009)

จากการศึกษาแบบ matched case-control ในประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ. 1990-1993 มีจำนวนตัวอย่างในกลุ่มcase 1,580 ราย และมีจำนวนตัวอย่างในกลุ่ม control 20,197 ราย พบว่าการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาขณะผู้ป่วยรักษาอยู่ในโรงพยาบาลทำให้เพิ่มค่าใช้จ่ายในการรักษา พยาบาล เพิ่มระยะเวลารักษาตัวในโรงพยาบาลเฉลี่ย 1.91 วัน($P<0.001$) และเพิ่มความเสี่ยงในการเสียชีวิต 1.88 เท่า ($P<0.001$) เมื่อ เปรียบเทียบกับกลุ่ม control (Classen DC และคณะ, 1997)

การจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยานั้นเป็นมุมมองด้านความปลอดภัยของผู้ป่วยที่โรงพยาบาลและทีมดูแลผู้ป่วยควรตระหนักถึงเป็นลำดับแรกในการให้บริการผู้ป่วย เพราะอาจมีสาเหตุจากความคลาดเคลื่อนทางยา (medication errors : MEs) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ (Preventable ADEs)

โรงพยาบาลวชิระภูเก็ตเป็นโรงพยาบาลเป็นโรงพยาบาลศูนย์ขนาด 551 เตียง ให้บริการทางการแพทย์ระดับตติยภูมิและเฉพาะทางขั้นสูง ครอบคลุมถึงระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ และมีเข็มมุ่งที่จะพิทักษ์สิทธิ์ผู้ป่วย สร้างความปลอดภัย เพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจของผู้มารับบริการ มีระบบเฝ้าระวังเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา โดยในปี 2563 พบว่ามีเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาเกิดขึ้นโดยเป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ร้อยละ 42.62 และในจำนวนนี้เป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีระดับความรุนแรงที่ทำให้ผู้ป่วยต้องนอนโรงพยาบาลจำนวนถึงร้อยละ 49.50 ของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่สามารถป้องกันได้ทั้งหมด

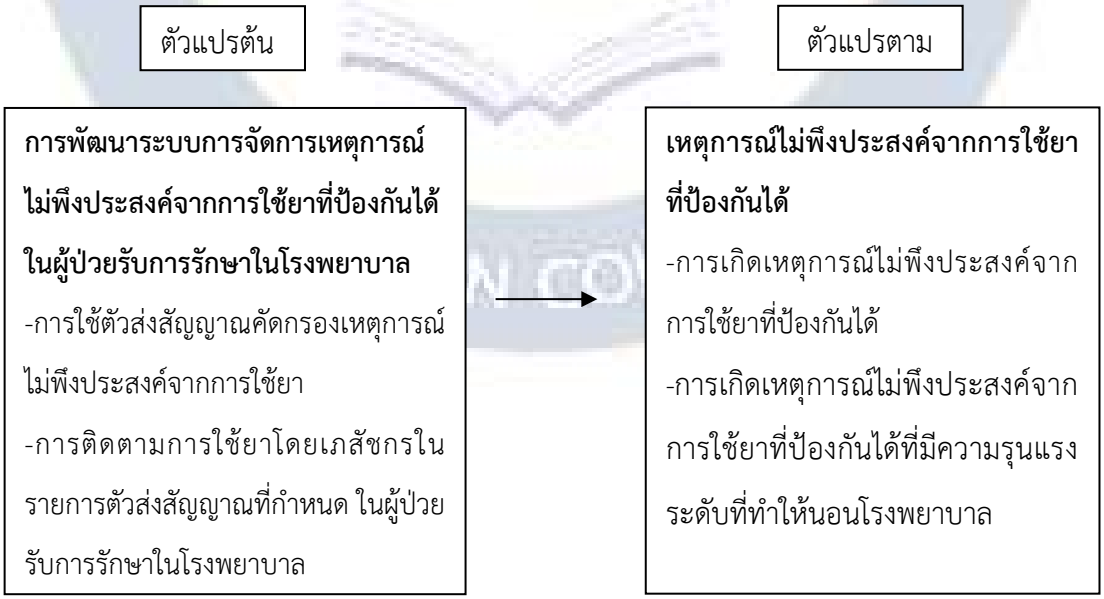
ดังนั้นเพื่อให้สามารถดูแลความปลอดภัยในการใช้ยาของผู้ป่วย กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลวชิระภูเก็ตจึงได้ทำการปรับและพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้ผู้ป่วย ป้องกันความเสี่ยงจากการใช้ยา และลดอันตรายจากการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ในผู้ป่วยขณะเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณไม่พึงประสงค์จากการใช้ยี่ป้องกันได้ในผู้ป่วยที่รับการรักษาในโรงพยาบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ที่ป้องกันได้โดยใช้ตัวส่งสัญญาณต่ออุบัติการณ์การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ป้องกันได้ก่อนและหลังดำเนินการในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดการนำระบบคัดกรองตัวส่งสัญญาณ(Trigger tool) มาใช้ในการเฝ้าระวังและค้นหารายงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา ซึ่งในจำนวนนี้ส่วนหนึ่งเป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ ร่วมกับแนวคิดการมีเภสัชกรติดตามการใช้ยาในผู้ป่วยเพื่อป้องกันการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ขณะผู้ป่วยรับการรักษาในโรงพยาบาลได้อย่างทันท่วงที ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผลของการดำเนินงานพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ในผู้ป่วยรับการรักษาในโรงพยาบาลโดยเปรียบเทียบอุบัติการณ์การเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ก่อนและหลังดำเนินงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบย้อนหลังเพื่อประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ในผู้ป่วยนอนโรงพยาบาลทุกรายจากเวชระเบียนในช่วงระยะเวลาก่อนและหลังดำเนินการ โดยการศึกษาแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ปีงบประมาณ 2563 เป็นช่วงก่อนดำเนินการ และหลังดำเนินการพัฒนาระบบคือปีงบประมาณ 2564 และ 2565

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา จำนวน ค่าเฉลี่ยและร้อยละ สถิติวิเคราะห์ one way และ chi square

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าในระยะก่อนดำเนินการ (ปีงบประมาณ2563) และหลังดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ (ปีงบประมาณ 2564 และ 2565) พบว่าเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ (Preventable ADEs : pADEs) ลดลงจากร้อยละ 42.62 ก่อนดำเนินการ เป็นร้อยละ 22.01 ในปี 2564 และร้อยละ 11.09 ในปี 2565 หลังดำเนินการ

เปรียบเทียบอุบัติการณ์เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ (pADEs) พบว่าอุบัติการณ์ของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ (pADEs) ลดลงจาก 3.53 ครั้งต่อ 1,000 วันนอน หรือ 2.2 ครั้งต่อ 100 admission ในระยะก่อนดำเนินการ(ปี 2563) เป็น 1.51 ครั้งต่อ 1,000 วันนอน หรือ 0.98 ครั้งต่อ 100 admission ในปี 2564 และ 0.91 เหตุการณ์ต่อ 1,000 วันนอน หรือ 0.57 ครั้งต่อ 100 admission ในปี 2565 ในระยะหลังดำเนินการ

จากการศึกษาพบว่าร้อยละของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาป้องกันได้ระดับที่ทำให้ผู้ป่วยต้องนอนโรงพยาบาล(ระดับ F ขึ้นไป) เมื่อเทียบกับเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาทั้งหมดลดลงจากร้อยละ 21.1 ก่อนดำเนินการ เป็นร้อยละ 4.31 (ปี 2564) และร้อยละ 2.15 (ปี 2565) หลังดำเนินการพัฒนาระบบ

อุบัติการณ์ประสงค์จากการใช้ยาป้องกันได้ระดับที่ทำให้ผู้ป่วยต้องนอนโรงพยาบาล (ระดับ F ขึ้นไป) เมื่อเทียบกับเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาทั้งหมด ก่อนดำเนินการเท่ากับ 1.75 ครั้งต่อ 1,000 วันนอน (ปี 2563) และหลังดำเนินการพัฒนาระบบ จำนวนอุบัติการณ์ดังกล่าวลดลงเป็น 0.3 ครั้งต่อ 1,000 วันนอน (ปี 2564) และ 0.17 ครั้งต่อ 1,000 วันนอน (ปี 2565)

จากการศึกษาพบว่าในจำนวนเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้น เป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีความรุนแรงทำให้ผู้ป่วยต้องนอนโรงพยาบาล (ระดับ F ขึ้นไป) ร้อยละ 49.50 (ปี 2563) และหลังจากการดำเนินการ พบว่าเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีความรุนแรงระดับ F ขึ้นไป ลดลงจากร้อยละ 49.50 (ปี 2564) เป็นร้อยละ 19.56 (ปี 2564) และร้อยละ 18.52 (ปี 2565)

รายการยาที่เป็นสาเหตุของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ส่วนใหญ่เกิดจากยา warfarin โดยก่อนดำเนินการ (ปี 2563) พบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้จากยา warfarin จำนวน 84 ครั้ง และหลังจากเภสัชกรดำเนินการพัฒนาระบบพบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้จากยา warfarin ลดลงเป็น 12 ครั้ง ในปี 2564 และ 9 ครั้งในปี 2565 และเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีความรุนแรงระดับ F ขึ้นไปจากยา warfarin มีจำนวนลดลงจากก่อนดำเนินงานจำนวน 45 ครั้ง (ปี 2563) และหลังดำเนินงานพบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ระดับ F ขึ้นไป 6 ครั้ง (ปี 2564) และ 2 ครั้ง (ปี 2565)

อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่พบส่วนใหญ่คือผู้ป่วยมีค่า INR เพิ่มขึ้นมากกว่า 5 โดยก่อนดำเนินงานพบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีค่า INR เพิ่มขึ้นจำนวน 67 ครั้ง และหลังดำเนินงานเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ผู้ป่วยมีค่า INR เพิ่มขึ้นเป็น 11 ครั้ง (ปี 2564) และ 8 ครั้งในปี 2565 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา Warfarin และนอกจากนี้ยังพบอาการไม่พึงประสงค์ที่มีค่า INR สูงขึ้นและภาวะเลือดออกจากการใช้ยา warfarin ลดลงหลังการดำเนินการในปี 2564 และ 2565

อาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีความรุนแรงระดับทำให้นอนโรงพยาบาล (ระดับ F ขึ้นไป) พบส่วนใหญ่คือผู้ป่วยมีค่า INR เพิ่มขึ้นมากกว่า 5 โดยก่อนดำเนินงานพบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีค่า INR เพิ่มขึ้นจำนวน 31 ครั้ง โดยที่เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ผู้ป่วยมีค่า INR เพิ่มขึ้นจำนวน 1 ครั้ง ในปี 2564 และในปี 2565

ความคลาดเคลื่อนทางยาที่เป็นสาเหตุของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีความรุนแรงระดับที่ทำให้นอนโรงพยาบาล (ระดับ F ขึ้นไป) พบว่าส่วนใหญ่เกิดในขั้นตอนการสั่งใช้ยา

สาเหตุของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่มีความรุนแรงระดับทำให้นอนโรงพยาบาล (ระดับ F ขึ้นไป) ส่วนใหญ่เกิดจากปฏิกิริยาระหว่างยา พบ 32 ครั้ง และหลังดำเนินการไม่พบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่มีความรุนแรงระดับทำให้นอนโรงพยาบาล (ระดับ F ขึ้นไป) ที่มีสาเหตุเกิดจากปฏิกิริยาระหว่างยาอีกในปี 2564 และ 2565

จากผลการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ทำให้ลดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ และทำให้สามารถนำข้อมูลการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้มาใช้ในการวางแนวทางและการสร้างระบบเพื่อเพิ่มความปลอดภัยของผู้ป่วยได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ลดลงจากร้อยละ 42.62 (ปี 2563) ของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่เกิดจากระบบก่อนดำเนินการ

เป็นร้อยละ 22.01 (ปี 2564) และร้อยละ 11.59 (ปี 2565) ตามลำดับ (p=0.0001)หลังดำเนินการสอดคล้องกับการศึกษาของพรชัย ปุ่นโพธิ์ (2545)ที่พบว่าการปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโดยเภสัชกรมีบทบาทในการติดตามการใช้ยาของผู้ป่วยสามารถการดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาจากการรักษาด้วยยาและช่วยป้องกันและลดผลอันไม่พึงประสงค์จากยาที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ป่วยได้ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วย

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาทีมีความรุนแรงระดับที่ทำให้ผู้ป่วยนอนโรงพยาบาล (ระดับ F ขึ้นไป) ลดลงจากร้อยละ 49.5 (ปี 2563) เป็นร้อยละ 19.56 ปี 2564) และร้อยละ 18.52 (ปี 2565) เมื่อเทียบกับ เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ทั้งหมด อาการไม่พึงประสงค์ที่พบมากที่สุดคือภาวะเลือดออกและ INR เพิ่มขึ้น จากยา warfarin ซึ่งเป็นยาที่พบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้มากที่สุด โดยก่อนดำเนินงานพบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่มีค่า INR เพิ่มขึ้นจำนวน 68 ครั้ง และหลังดำเนินงานพัฒนาระบบการป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ พบว่าเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ผู้ป่วยมีค่า INR เพิ่มขึ้นเป็น 11 ครั้ง (ปี 2564) และ 8 ครั้งในปี 2565 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา Warfarin และนอกจากนี้ยังพบอาการไม่พึงประสงค์ที่มีค่า INR สูงขึ้นและภาวะเลือดออกจากการใช้ยา warfarin ลดลงหลังเภสัชกรดำเนินการติดตามการใช้ยาร่วมกับการใช้ตัวส่งสัญญานในปี 2564 และ 2565 สอดคล้องกับการศึกษาของนุศรา หมัดบวชและคณะ (2561) ที่มีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ในผู้ป่วยศัลยกรรมทั่วไปสามารถลดอุบัติการณ์เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้จาก 3.07 ครั้งต่อ 1,000 วันนอนในช่วงก่อนใช้เครื่องมือเป็นศูนย์ในช่วงหลังใช้เครื่องมือเมื่อวิเคราะห์สาเหตุของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ระดับที่ทำให้นอนโรงพยาบาลของ warfarin พบว่าในปี 2563 ส่วนใหญ่เกิดจากปฏิกิริยาระหว่างยาโดยเป็นปฏิกิริยาระหว่างยาจากการใช้ยาร่วมกันทั้งที่เป็นยาที่แพทย์สั่งใช้และการใช้สมุนไพรเสริมจากผู้ป่วยเองและปฏิกิริยาระหว่างยาจากภาวะโรค ได้แก่ โรคตับ โรค Cardiac heart failure และภาวะทุพโภชนาการ รวมถึงการใช้ยาขนาดสูงเกินไปทำให้ผู้ป่วยเกิดภาวะเลือดออก หลังดำเนินการพัฒนาระบบในปี 2564 พบว่าเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่ทำให้นอนโรงพยาบาลลดลงจาก 45 รายเป็น 6 รายโดยสาเหตุเกิดในขั้นตอนการสั่งใช้ยาโดยพบการสั่งตรวจ INR ไม่เหมาะสม 3 ราย ทำให้เกิดภาวะเลือดออก และไม่มีการสั่งใช้ยาในผู้ป่วย 1 รายทำให้ผู้ป่วยขาดยาจนเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์โดยเกิดภาวะ ischemic stroke จากการขาดยา warfarinและในปี 2565 พบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ระดับที่ทำให้นอนโรงพยาบาลของ warfarin เพียง 1 รายสาเหตุจากขนาดยาสูงเกินไป ในปี 2563 พบปฏิกิริยาระหว่างยา warfarin กับ Azithromycin จำนวน 3 ราย , Warfarin กับ Ciprofloxacin จำนวน 3 ราย และ Warfarin กับยากลุ่ม NSAIDs (Naproxen) จำนวน 2 ราย โดยที่ไม่พบปฏิกิริยาระหว่างยาที่ทำให้ต้องนอนโรงพยาบาลจากยา Warfarin อีกในปี 2564 และ 2565

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ของยา Norepinephrine พบภาวะ gangrene จำนวน 3 รายในปี 2563 สาเหตุจากความเข้มข้นยาสูงเกินไป 1 ราย ไม่ได้ประเมินผู้ป่วยก่อนให้ยา 1 ราย ไม่ได้ประเมินผู้ป่วยหลังให้ยา 1 ราย หลังการดำเนินงานพบว่าเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ลดลงโดยพบเพียง 1 ราย ในปี 2564 สาเหตุจากความเข้มข้นสูง 1 ราย และไม่พบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ระดับที่ทำให้นอนโรงพยาบาลจากยา Norepinephrine อีกในปี 2565

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ของยา Paracetamol เกิดขึ้นในปี 2563 จำนวน 1 รายสาเหตุจากได้รับยาที่แพ้ซ้ำโดยที่ไม่เคยมีข้อมูลในระบบโรงพยาบาล พยาบาลซักเจอประวัติกับญาติแต่ขาดการส่งต่อข้อมูลไปยังเภสัชกรจึงได้รับยาที่แพ้ซ้ำอีกครั้ง มีผลให้ต้องนอนโรงพยาบาลซึ่งหลังการดำเนินการไม่พบเหตุการณ์ในปี 2564 และปี 2565

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ที่เกี่ยวข้องของยา Aspirin และ Clopidogrel ในปี 2564 สาเหตุเนื่องจากหลังทำ CAG แพทย์ไม่ได้สั่งยาทำให้ผู้ป่วยนอนโรงพยาบาลเนื่องจากเกิด recurent MI case และในปี 256 พบ 1 รายสาเหตุจากการไม่ได้สั่งใช้ยาในผู้ป่วยทำให้เกิด recurrent stroke จนเป็นสาเหตุให้นอนโรงพยาบาล ซึ่งนำไปใช้ในการปรับระบบทบทวนประวัติการใช้ยา (medication reconciliation) ในผู้ป่วย

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้จากยา Heparin จำนวน 1 รายทั้งในปี 2564 และ 2565 โดยเกิดจากการสั่งเจาะเลือดไม่เหมาะสมและความเหมาะสมของการประเมินผู้ป่วยเนื่องจากมีการเปลี่ยนการใช้ยาจาก warfarin เป็น heparin

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้จากยา Streptokinase ก่อนดำเนินการพบว่าทำให้เกิดภาวะเลือดออกมีสาเหตุจากการได้รับยาซ้ำน้อยกว่า 1 ปี ซึ่งได้นำมากำหนดเป็นแนวทางการซักประวัติก่อนให้ยาเพื่อป้องกันการเกิดเหตการณ์ซ้ำขึ้นมีผลทำให้ไม่เกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากสาเหตุนี้ในปี 2564 และ 2565

เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้จากยา Sodium valproate ในปี 2563 และ 2564 มีสาเหตุจากการเปลี่ยนขนาดยาและได้รับยาขนาดต่ำเกินไปจนเกิดอาการชักเนื่องจากขนาดยาต่ำเกินไปโดยที่ผู้ป่วยรับประทานยาถูกต้องตามแพทย์สั่ง

ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการจัดการเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้สามารถป้องกันและลดความเสี่ยงรวมถึงอันตรายที่เกิดกับผู้ป่วยได้โดยเฉพาะเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่สามารถป้องกันได้และเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้ป่วยที่เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาโดยปรับแนวทางการใช้ยาเพื่อป้องกันการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้

2. การวางรูปแบบการใช้ยา warfarin เชื่อมโยงทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในเพื่อป้องกันการเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่เป็นสาเหตุของการนอนโรงพยาบาลของผู้ป่วย

3. เภสัชกรควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาและติดตามการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้ยาและการรักษาผู้ป่วย

4. เมื่อพบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาควรนำมาทบทวนอย่างเป็นระบบและนำเสนอเข้าคณะกรรมการเภสัชกรรมและการบำบัดเพื่อกำหนดเป็นนโยบายของโรงพยาบาลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

นุศรา หมัดบวช, สุทธิพร ภัทรชยากุล, สงวน ลือเกียรติบัณฑิต. (2561). **ผลของการใช้เครื่องมือสำหรับการบริบาลทางเภสัชกรรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อจัดการกับเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาที่ป้องกันได้ในผู้ป่วยศัลยกรรมทั่วไป.** วารสารเภสัชกรรมไทย. 10(2), 494-504.

พรชัย ปุ่นโพธิ์. (2545). **การบริบาลทางเภสัชกรรมสำหรับผู้ป่วยในหอศัลยกรรมทั่วไปชายที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Classen DC, Pestotnik SL, Evans RS, et al. (1997). **Adverse drug events in hospitalized patient. excess length of stay, extra costs and attributable mortality.** JAMA. 277(4), 301-306.

Gandhi TK, Seger DL and Bates DW. (2000). **Identifying drug safety issues: from research to practice.** INt J Qual Health Care. 12(1), 69-76.

Griffin FA, Resar RK. (2009). **IHI Global Trigger Tool for Measuring Adverse Events (Second Edition). IHI Innovation Series white paper [internet]. MA: Institute for Healthcare Improvement.** [Online]. Available from : https://www.health.org.uk/sites/default/files/EvidenceScanGlobalTriggerTools.pdf (cited : 2023 March 18)

Leape LL, Brennan TA, LAIRD N,Lawthers AG, Localio AR, Barners BA, ET al. (1991). **The nature of adverse events in hospitalized patients results of the Harvard medical practice study.** N Engl J med. 324(6), 377-84.

Morimoto T, Gandhi T, Seger A, Hsieh T, Bates D. (2004). **Adverse drug events and medication errors: detection and classification methods.** Qua Saf Health Care. 13(4), 306-14.

Neberker JR, Barach P, Samore MH. (2004). **Clarifying adverse drug events. a clinician's guide to terminology, documentation, and reporting.** Ann Intern Med. 140(10), 795-801.

Raschke RA, Gollihare B, Wunderlich TA ,et al. (1998). **A computer alert system to prevent injury from adverse drug events development and evaluation in a community teaching hospital.** JAMA. 280, 1317-1320.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง

Factors Related to Breakfast Consumption Behavior of High school Student in the Lower Northern Region

รสกร วันประยูร[1], รมณีย์ พรมมีต[2] และ ธนัช กนกเทศ[3]

Roasagon Wanprayoon, Rommani Phormmuet and Thanach Kanokthet

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงสำรวจในครั้งนี้ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 265 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า เจตคติที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารเช้า 3) การเข้าถึงแหล่งขายอาหารเช้า 4) การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน 5) พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Eta และ Pearson's correlation กำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 97.36 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของกลุ่มตัวอย่างมี 6 ปัจจัย ได้แก่ สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง (P-value = 0.004) ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า (< 0.001) เจตคติที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า (< 0.001) การเข้าถึงแหล่งขายอาหารเช้า (< 0.001**) การได้รับข้อมูลข่าวสาร (< 0.001) การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน (0.005) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value<0.05)

คำสำคัญ : พฤติกรรม, การบริโภค, อาหารเช้า, นักเรียน

---

[1] นักวิชาการสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Email: rodsagonw62@nu.ac.th โทร 096-6631762

[2] นักวิชาการสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Email: thanachk@nu.ac.th โทร 081-8865761

Abstract

The objectives of this survey research to study the breakfast consumption behavior of high school students, and factors related to breakfast consumption behavior of high school students at a school in the lower northern region. The sample group consisted of 265 high school students Data were collected by using a questionnaire divided into 5 parts: 1) Personal information 2) Knowledge about breakfast consumption Attitudes Related to Breakfast Consumption 3) Access to the source of selling breakfast 4) Receiving information Getting support from family members, teachers, and friends. 5) Breakfast consumption behavior. Data were analyzed using Eta and Pearson's correlation statistics. Significance was determined at the 0.05 level.

The results showed that the breakfast consumption behavior of the majority of the sample group was at a good level (97.36 percent). There were 6 factors related to the breakfast consumption behavior of the sample groups, namely the marital status of the parents (P-value = 0.004) Breakfast Knowledge (< 0.001) Breakfast Attitudes (< 0.001) Access to Breakfast Venues (< 0.001**) Information (< 0.001) Support from family members, teachers and friends (0.005) correlated with breakfast consumption behavior. statistically significant (P-value<0.05)

Keywords : Consumption, Behavior, Breakfast, Student

บทนำ

การเจริญเติบโตที่ดีทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาของเด็กช่วงวัยเรียนตอนปลาย ควรได้รับการดูแลและส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ดี และเหมาะสมตามวัย โดยเฉพาะอาหารมื้อเช้าจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เด็กเหล่านี้มีพลังในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละวัน (ณัฏจินี ชัวชม เกตุ และคณะ,2558) พลังงานจากอาหารเช้าที่ควรได้รับประมาณร้อยละ 15-25 ของพลังงานทั้งหมดตลอดวัน โดยเพศชายควรจะได้รับ 375-625 กิโลแคลอรี่ และเพศหญิงควรจะได้รับ 300-500 กิโลแคลอรี่ (Spence, 2017)เด็กวัยเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญยิ่งในการพัฒนา รูปแบบการบริโภคอาหารเช้าของประชาชนมีแนวโน้มลดลงระหว่างปี 2508 ถึง 1991 โดยเฉพาะสำหรับวัยรุ่นที่มีอายุมากกว่า 15-18 ปี โดยมีอัตราสำหรับเด็กชายและเด็กหญิงลดลงจากร้อยละ 89.70 และร้อยละ 84.40ตามลำดับ ในปี 1965 เป็นร้อยละ 74.90 และร้อยละ 64.70 ตามลำดับ ในปี 1991 (Lewis G Halsey,Jörg W Huber,Tzetze Low,Chinwe Ibeawuchi,Polly Woodruff and Sue Reeves, 2011)

จากการสำรวจพฤติกรรมการรับประทานอาหารของประชากรทั่วประเทศปี 2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจ 27,960 ครัวเรือน พบว่าร้อยละ 89.4 ของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปรับประทานอาหารมื้อหลักในแต่ละวัน ครบ 3 มื้อ โดยกลุ่มวัยเด็ก อายุ (6-14 ปี) และกลุ่มวัยผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนการรับประทานอาหารมื้อหลักครบ 3 มื้อสูงสุดร้อยละ 92.8 และต่ำสุดในกลุ่มวัยเยาวชนอายุ (15-24 ปี) ร้อยละ 87.7 เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจปีพ.ศ.2548,2552 และ2556 และ 2560 พบว่าประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการรับประทานอาหารมื้อหลักครบ 3 มื้อเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 82.2 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 87.1 88.0 และ89.4 ในปี 2552 2556 และ 2560 ตามลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มวัยเด็ก อายุ 6-14 ปี มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มวัยทำงาน อายุ 25-59 ปี และกลุ่มวัยสูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนกลุ่มวัยเยาวชน อายุ 15-24 ปี มีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย ผลการศึกษาพบว่าเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา การรับประทานอาหารเช้าลดลงกว่าช่วงวัยเด็ก เนื่องจากความเร่งรีบที่มีเพิ่มขึ้นและค่านิยมที่ผิดจากที่กล่าวมาข้างต้น จากพฤติกรรมการไม่รับประทานอาหารเช้าส่งผลให้ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ มาตาม เช่น โรคอ้วน เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือด และโรคหัวใจ (Uzhovaet al อ้างในจารุวรรณ ไผ่ตระกูลและคณะ, 2564) และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Kang & Parkอ้างในจารุวรรณ ไผ่ตระกูลและคณะ, 2564)

จากผลการสำรวจ พบว่า ในเขตสุขภาพเขต 2 จังหวัดพิษณุโลก ปี2561 ร้อยละ 89.4 ของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ทานอาหารมื้อหลักในแต่ละวันครบ 3 มื้อ โดยพบว่ากลุ่มวัยเด็ก (6-14 ปี) และกลุ่มวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนดังกล่าวสูงสุดร้อยละ 92.8 และต่ำสุดในกลุ่มวัยเยาวชน (15-24 ปี) ร้อยละ 87.7 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน เนื่องจากเด็กและวัยรุ่นในปัจจุบันมีพฤติกรรมงดการบริโภคอาหารเช้าค่อนข้างมาก จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นสิ่งสำคัญในการนำมาเป็นข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุง วางแผน และพัฒนารูปแบบการส่งเสริมให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปลายมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเหล่านี้ได้รับพลังงานและสารอาหารอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย อันจะนำไปสู่การมีภาวะโภชนาการที่ดี พัฒนาการและการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์ แข็งแรง และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยใดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานะสมรสของผู้ปกครอง ดัชนีมวลกาย สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า เจตคติที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารเช้า สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งขายอาหาร การจัดการรายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร แนวคิดทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (Social support) การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เพศชาย และเพศหญิง ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 610 คน

ขอบเขตด้านเวลา เก็บข้อมูลระหว่าง ตุลาคม – ธันวาคม 2565

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ศึกษา

1. ตัวแปรต้น

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานะสมรสของผู้ปกครอง ดัชนีมวลกา

1.2 ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า เจตคติที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารเช้า

1.3 ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย การเข้าถึงแหล่งขายอาหารเช้า รายได้ของครอบครัว

1.4 ปัจจัยเสริม ประกอบด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน

2. ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา จำนวน 610 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คำนวณขนาดตัวอย่างโดยการใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ (Wayne, 1995)

$$n = \frac{N \cdot \sigma^2 z^2_{1-\frac{\alpha}{2}}}{d^2(N-1) + \sigma^2 z^2_{1-\frac{\alpha}{2}}}$$

โดยให้ n = จำนวนขนาดตัวอย่างเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

N = จำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา จำนวน 610 คน

$z_{(\alpha/2)}$ = ค่าสถิติการแจกแจงแบบปกติมาตรฐานเมื่อกำหนดระดับความเชื่อมั่นในการประมาณค่าที่ 95% ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.96

σ^2 = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของวัยรุ่นในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75) (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99) (อณติมา หมีสมุทร์, 2560)

d^2 = กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณ เท่ากับ 0.099

เพื่อป้องกันการออกจากการศึกษา (Drop out) จึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่ม ร้อยละ 10 ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้รวมทั้งสิ้น จำนวน 263 คน

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria)

1.เป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษา ปีที่ 6) โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา ปีการศึกษา 2565

2.เป็นบุคคลที่สามารถอ่านออกเขียนได้ หรือสามารถตอบคำถามได้

3.ผู้ที่ยินยอมเข้าร่วมในกระบวนการวิจัย

เกณฑ์คัดออก(Exclusion criteria)

1.ผู้ที่เจ็บป่วยกะทันหันไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้

2.ผู้ที่ถูกพักการเรียน ย้ายโรงเรียน เสียชีวิตระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูล

จัดเก็บโดยแบ่งจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 2630 คน ออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแบ่งตามสัดส่วนของประชากรตามระดับการศึกษา เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำแนกประเภท

ชั้น	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ม.4	211	87
ม.5	211	88
ม.6	118	88
รวม	610	263

ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา ว่าสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน ท่านตรวจสอบในด้านความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความตรงด้านโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้างความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ

2. การตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนบางระกำวิทยศึกษา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้สูตรประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาช (Conbach's Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น สูงกว่า 0.70 ทุกส่วนของแบบสอบถาม

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยการนำเสนอขออนุมัติการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยนเรศวร ผ่านการอนุมัติเลขที่ IRB No P2-0056/2565 จากนั้นมีการชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย แนะนำตนเองชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความยินยอมการเข้าร่วมการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้ และกลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการเข้าร่วมช่วงใดก็ได้

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลในแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.รวบรวมแบบสอบถามตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแยกหมวดหมู่ข้อมูลจากนั้นนำมาลงรหัสให้ตัวเองตามแบบฟอร์มการลงรหัสข้อมูล (Coding) เตรียมนำไปบันทึกข้อมูล

2.บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูป(SPSS for Windows) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตาราง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าโดยใช้สถิติ Pearson product-moment correlation และ Eta

ผลการวิจัย

1.ข้อมูลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.30 มีอายุ 17 ปี ร้อยละ 31.32 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 35.85 ดัชนีมวลกาย ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 18.50-22.90 ร้อยละ 43.0 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ มัธยมศึกษา ร้อยละ 55.85 รายได้ของครอบครัวนักเรียนต่อเดือน ส่วนใหญ่ 10,001-20,000บาท ร้อยละ 35.09

ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 88.68 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 7.17 และ น้อยที่สุด ระดับต่ำ ร้อยละ 4.15

เจตคติที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารเช้า พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 49.81 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.68 และ น้อยที่สุด ระดับต่ำ ร้อยละ 0.75

การเข้าถึงแหล่งขายอาหารเช้าเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 22.64 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.60 และ น้อยที่สุด ระดับต่ำ ร้อยละ 0.75

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 59.25 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.38 และ น้อยที่สุด ระดับต่ำ ร้อยละ 0.38

การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ร้อยละ 48.68 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.92 และ น้อยที่สุด ระดับต่ำ ร้อยละ 3.40

2. พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 97.36 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง 2.26 ร้อยละ และ ระดับต่ำ ร้อยละ 0.38

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยการวิเคราะห์ Pearson product-moment correlation ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.5 พบว่า ความรู้(P-value < 0.001) เจตคติ (P-value < 0.001) การเข้าถึงแหล่งขายอาหารเช้า(P-value < 0.001) การได้รับข้อมูลข่าวสาร(< 0.001) และการได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน (P-value = 0.005) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง (N=263)

ปัจจัย	พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า	
	r	p
ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า	0.201	< 0.001**
เจตคติที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า	0.229	< 0.001**
รายได้ของครอบครัว	-0.032	0.617
การเข้าถึงแหล่งขายอาหารเช้า	1.000	< 0.001**
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	0.245	< 0.001**
การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน	0.172	0.005**

* P-value < 0.05

อภิปรายผลการศึกษา

1. ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ การศึกษาของ กมลวรรณ สุวรรณ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคอาหารในเด็ก มัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และขัดแย้งกับการศึกษาของ จารุวรรณ ไผ่ตระกูล มยุรฉัตร กันยะมี ทิฆัมพร ภุมรินทร์ มณีนาถ ศรีภา และสุธินี ศิริรัตน์. (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า 1) อายุ และชั้นปี มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายถึงอายุและชั้นปีที่มากขึ้น จะมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าที่ลดลง 2) ความเร่งรีบ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจะแปลผล ว่า ความเร่งรีบหรือระยะเวลาตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเริ่มเรียนที่มาก จะมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าที่มากขึ้นด้วย ส่วนดัชนีมวลกายรายได้ และความรู้ทางโภชนาการ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้า ($p>.05$) และขัดแย้งกับ การศึกษาของ ปิยนุช ไกรเทพ. (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักศึกษาวิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้าของนักศึกษาวิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้าอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.20 รองลงมาอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 27.20 และระดับที่ควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 23.60

2.เจตคติที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้า นักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเช้าอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ การศึกษาของ กานต์ ลิ้มศิริสวัสดิ์, กอบธัญ คงธนารัตน์, ณภัทร วงษ์มาตย์, ธีรภัทร กุณฑลบุตร. เปรมอนันต์ สินชัยพานิช, อฏวี ตั้งพรธิรักษ์, สุมิตรา เมืองขวา. (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนแพทย์ชั้นปีที่ 3-5 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษาแพทย์อยู่ในระดับป่านกลาง ร้อยละ 84.1 ระดับดี ร้อยละ 159 ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารอยู่ในระดับดี ร้อยละ 60.0 ระดับปานกลาง ร้อยละ 38.2 และระดับไม่ดี ร้อยละ 1.8 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่าเวลาเริ่มคาบเรียน อายุ และทัศนคติเกี่ยวกับ การบริโภคอาหาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่นักเรียนขาดการกระตุ้นและการเสริมแรงทางบวก เช่น การได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง และความยับยั้งชั่งใจ จึงส่งผลให้ขาดความตระหนักในเรื่องของการบริโภคอาหารเช้า จึงส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับ การศึกษาของ มาตรฤดี ชุณหบัณฑิต. (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ พบว่า พฤติกรรมการบริโภค

อาหารเช้าของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าถูกต้องในระดับดี (ร้อยละ 84.67) นอกนั้นเป็นพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าที่ถูกต้องในระดับปานกลาง (ร้อยละ 15.33) และไม่พบนักเรียนที่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าที่ถูกต้องในระดับต่ำ และขัดแย้งกับ การศึกษาของ ปิยนุช ไกรเทพ. (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักศึกษาวิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักศึกษาวิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง พบว่าพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 1.70, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าอยู่ในระดับพอใช้ 7 ข้อ ระดับปานกลาง 6 ข้อ และระดับดี 2 ข้อ

3.การเข้าถึงแหล่งขายอาหารเช้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า กลุ่มนักเรียนที่มีระดับการเข้าถึงแหล่งขายอาหารเช้า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจาก ความสามารถเข้าถึงอาหาร ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารที่เพียงพอ มีที่สำหรับนั่งรับประทาน ระยะเวลาในการทำอาหารที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นวารินทร์ พันธุ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแวงน้อยศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มที่มีแหล่งทรัพยากร อาหารในการเข้าถึงอาหาร ความปลอดภัยของอาหาร ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหาร เวลาในการรับประทานอาหาร ในระดับดี/ปานกลาง มีพฤติกรรมการเลือกบริโภค อาหารไม่เหมาะสมเป็น มากกว่ากลุ่มที่มีแหล่งทรัพยากร อาหารในการเข้าถึงอาหาร ความปลอดภัยของอาหาร ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหาร เวลาในการรับประทานอาหาร ใน ระดับต่ำอย่างชัดเจน

4.การได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะนักเรียนได้มีการรับข้อมูลข่าวสารจากครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารเช้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรีย์วรรณ สีลาดเลา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการแตกต่างกัน

5.การได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กลุ่มนักเรียน มีระดับการได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพทั้งจากตนเองและบุคคลรอบข้าง เช่น ครอบครัว เพื่อน ครู ฯลฯ ซึ่งปัจจัย

เหล่านี้จะท้าหน้าที่สนับสนุนให้บุคคลสามารถ แสดงพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กมลวรรณ สุวรรณ (2564) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นที่มี ภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้กล่าวไว้ว่า เด็กวัยเรียนเป็นวัยที่ต้องการ แรงกระตุ้นหรือแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อนที่นักเรียนยอมรับ เพื่อให้เกิดพฤติกรรม หรือการกระท้า ดังนั้นการส่งเสริมเด็กไม่ให้เกิดภาวะ น้ำหนักเกินจึงควรต้องได้รับการกระตุ้นหรือการ สนับสนุนจากบุคคลดังกล่าวอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าในเด็กวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วย ปัจจัยนำ ด้านความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร มีความสัมพันธ์ทางบวก กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าแสดงให้เห็นว่าการที่เด็กวัยเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคที่ถูกต้องได้รับการเสริมความรู้เกี่ยวกับการบริโภค จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ดียิ่งขึ้น เช่นการส่งเสริมการให้ความรู้ในการอ่านฉลากโภชนาการเพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ให้กับตนเอง ดังนั้นควรส่งเสริมให้เด็กวัยเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการอ่านฉลากโภชนาการที่ถูกต้อง ส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านและการใช้ประโยชน์จากการอ่านฉลากโภชนาการให้มากขึ้น เพื่อน้าไปสู่พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ดียิ่งขึ้น

2. ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ได้แก่ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีความสัมพันธ์กับการรับประทานอาหารเช้าของนักเรียน พบว่านักเรียนที่รับประทานอาหารเช้าทุกวัน อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่น หรืออยู่คนเดียว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว และการเตรียมอาหารเช้าให้กับนักเรียน มีส่วนกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้า ผู้ปกครองที่รับประทานอาหารเช้าสม่ำเสมอรวมถึงผู้ปกครองที่จัดเตรียมอาหารเช้าให้กับนักเรียนสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้ปกครองในการปลูกฝัง สนับสนุน และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการมีนิสัยการบริโภคอาหารอย่างเหมาะสมให้กับนักเรียน

3. ปัจจัยด้านการรับข้อมูลข่าวสารมีผลกับพฤติกรรมในการรับประทานอาหารเช้า ดังนั้นโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึง ควรสร้างกระบวนการคัดกรองข้อมูลข่าวสารเพื่อคัดกรองกระบวนการรับรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

4. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เช่น สนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการเตรียมอาหารเช้าด้วยตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้บุคลากรทางการศึกษา การแพทย์และสาธารณสุขสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเนื่องจากการศึกษานี้ทำเฉพาะในโรงเรียนของเขตเมือง ในจังหวัดพิษณุโลก จึงไม่สามารถเป็นตัวแทนความชุกของพื้นที่อื่นได้ นอกจากนี้ปัจจัยที่นำมาศึกษาอาจจะไม่ครอบคลุมปัจจัยทุกด้านจึงเป็นข้อจำกัดในการศึกษานี้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้า เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาอธิบายถึงสาเหตุ ปัจจัย และผลกระทบต่างๆที่มีจากการบริโภคอาหารเช้าที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารเช้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการสัมภาษณ์เชิง ลึก และอุปสรรคปัญหาที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าที่ไม่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาทางโภชนาการได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ สุวรรณ, สุชาดา เจะดอเลาะ, ชนิกานต์ สมจารี, พัชรินทร์ คมขำ และ ปุรินทร์ ศรีศศลักษณ์. (2021). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา.** วารสารสาธารณสุขล้านนา. 17(1), 40-51.

จิราภรณ์ เรืองยิ่ง และ สุจิตรา จรจิตร. (2559). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารของวัยรุ่นในจังหวัดสงขลา: การสังเคราะห์องค์ความรู้และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหาร.** วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. 8(1), 245-264.

จักรพันธ์ รู้สมัย, เมธินี แก้วแดง, ฐิติพร เกสรพรม, พิณรัตน์ นุชโพธิ์ และ ศุภศิว์ สุวรรณเกสร. (2560). **ศึกษาพฤติกรรมบริโภคอาหารเช้าและความรู้ความเข้าใจตามหลักโภชนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านดอนสำโรง จ.สุโขทัย.** ใน การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 (น. 910-921). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

จารุวรรณ ไผ่ตระกูล, มยุรฉัตร กันยะมี, ฑิฆัมพร ภุมรินทร์, มณีนาถ ศรีภา และ สุธินี ศิริรัตน์. (2564). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าของ นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ. 8(1), 18-32.

ชลิดา เลื่อมใสสุข และวัชรี พืชผล. (2561). **ความรู้ทางโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.** วารสารปัญญาภิวัฒน์. 10(3), 73-83.

ณัฏฐินี ชัวชมเกตุ, พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม และ ทัศนี ประสบกิตติคุณ. (2557). **ปัจจัยด้านผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดนราธิวาส.** วารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 7(3), 15-25.

ทิพย์ภารัตน์ ไชยชนะแสง. (2560). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารของวัยรุ่นในเขตเทศบาลเมืองและอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. 11(1), 109-112.

ธนินทร์ สังขดวง และ จิระนาถ รุ่งช่วง. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าท้องถิ่นที่สืบทอดจากวัฒธรรมเปอรานากันของนักท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง.** วารสารมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์. 4(1), 81-92.

นภาพร เหมาะเหม็ง และ ชนัดดา เกิดแพร. (2560). **การศึกษาภาวะโภชนาการและพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ศูนย์อนามัยที่ 2 พิษณุโลก.** วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมล้านนา. 7(1), 67-74.

นวารินทร์ พันธุ์ชัยภูมี และ พิษณุ อุตตมะเวทิน. (2564). **พฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนแวงน้อยศึกษา จังหวัดขอนแก่น.** วารสารวิจัยสาธารณสุข มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 14(1), 49-56.

บุญฤทธิ์ ประสิทธิ์นราพันธุ์, วิมล อ่อนเส็ง, ปฐพร แสงเขียว, ดุจเดือน เขียวเหลือง, อดุลย์ วุฒิจูรีพันธุ์, อัญชลี เข็มเพ็ชร และสายฝน วรรณขาว. (2560). **ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6.** วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์. 9(2), 41-53.

ปิยะกุล สิทธิรัตน์ ณ นครพนม และ อนุชาติ มาธนะสารวุฒิ. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคอาหารเช้า และความเหนื่อยล้าในนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** วารสารสาธารณสุขล้านนา. 12(2), 1-9.

พิภพ ทองจันทร์. (2558). **พฤติกรรมการรับประทานอาหารเช้าของนิสิตปริญญาตรี สาขาสุขศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาสุขศึกษา คณะศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพ์ชนก เขียวคราม. (2562). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.** รายงานการวิจัย ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มโนลี ศรีเปารยะ เพ็ญพงษ์. (2559). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มนักเรียนและนักศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วารสารวิทยาการจัดการ. 3(1), 109-126.

มัณฑนาวดี เมธาพัฒนะ. (2560). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษาพยาบาล.** วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 25(3), 20-29.

ริษา ดีจุฑามณี, อัจฉรา มูลรัตนา, สุธาทิพย์ เอมเปรมศิลป์. (2565). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://shorturl.asia/drbK8 (วันที่ค้นข้อมูล : 16 กันยายน 2565)

วิตา ศรีสวัสดิ์ และ สุวลี โล่วิรกรณ์. (2562). **การรับรู้และการบริโภคอาหารเช้าของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระดับปริญญาตรีกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 12(4), 88-96.

สิริไพศาล ยิ้มประเสริฐ. (2560). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา.** วารสารราชพฤก. 15(1), 33-41.

สุบิน สุนันต๊ะ. (2551). **พฤติกรรมบริโภคอาหารของเด็กนักเรียนประถมศึกษา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุทธิพงษ์ วงวิริยะ. (2561). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนน้ำดิบวิทยาคม อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุรีย์วรรณ สีลาดเลา, ธรรมศักดิ์ สายแก้ว, วรรณวิมล เมฆวิมล กิ่งแก้ว, กล้าณรงค์ วงศ์พิทักษ์ และ ธัญญะพรหมศร. (2564). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม.** วารสารสาธารณสุขล้านนา. 17(1), 40-51.

อณติมา หมีสมุทร์. (2560). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารเช้าของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนราชินีบน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครเหนือ.

อรสุดา แซ่จ่าว และ อังคณา เหมือนจิตต์. (2564). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนน้ำดิบวิทยาคม อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Best, John W. (1977). **Research in Education**. 3rd ed. Englewood Cliffs,New Jersey : Prentice Hall, Inc.

Bloom, Benjamin S.,et al. (1971). **Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning.** New York: Mc Graw-Hill Book Company.

Wayne W., D. (1995). **Biostatistics: A Foundation of Analysis in the Health Sciences (6th ed.).** John Wiley&Sons, Inc., 177-178.

Jess A Gwin Heather J Leidy. (2018). **Breakfast Consumption Augments Appetite, Eating Behavior, and Exploratory Markers of Sleep Quality Compared with Skipping Breakfast in Healthy Young Adults.** National Library of Medicine. 2(11).

Lewis G Halsey,Jörg W Huber,Tzetze Low,Chinwe Ibeawuchi,Polly Woodruff and Sue Reeves, (2011). **Does consuming breakfast influence activity levels? An experiment into the effect of breakfast consumption on eating habits and energy expenditure.** National Library of Medicine. 15(2).

ประสิทธิผลการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

Efficacy of foot bath with herbal foaming powder in diabetic patients Mai Khao Health Promoting Hospital, Thalang District, Phuket Province.

รังสิมาภรณ์ จิ้วล้อ[1]

Rangsimaporn Jiwlor

บทคัดย่อ

การวิจัยใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ศึกษาแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน ในการลดระดับความไม่สบายเท้า และการลดอาการชาเท้าการแช่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานได้รับการประเมินเท้าแล้วพบว่ามีภาวะแทรกซ้อนและมีปัญหาต่อระบบประสาทรับความรู้สึกส่วนปลาย จำนวน 39 คนได้มาจากการคัดเลือกแบบจำเพาะเจาะจงตามคุณสมบัติ คือ มีอาการชาตั้งแต่ 1 จุดขึ้นไป มีอาการไม่สบายเท้า ไม่มีโรคระบบประสาทอื่น ไม่ได้อยู่ในช่วงรับประทานยาแก้ปวด เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกข้อมูล 4 ส่วน คือ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยเบาหวาน 2) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ 3) ความรู้เข้าใจทางสุขภาพ 4) คุณภาพชีวิต ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าครอนบาค เท่ากับ 0.866 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ใช้อธิบายข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของสูงอายุ, วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปมาน ด้วยสถิติทดสอบ Paired t-test ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวานมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การลดระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานสูงกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ผงฟองฟู่สมุนไพรแช่เท้า, อาการชาเท้า, อาการไม่สบายเท้า, การแช่เท้า, ผู้ป่วยเบาหวาน

[1] โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต, E-mail: youille1020@hotmail.com

Abstract

The Quasi-experimental research study, one group pre-posttest aimed to the effect of foot bath with herbal foaming powder in diabetic patients program, to reduce the foot discomfort in diabetic patients and reduce the foot numbness by foot bath in diabetic patients. Population was the diabetic patients whose feet were assessed for complications and peripheral sensory problems about 30 cases. Purposive random sampling was determining as follow by criteria as no open wounds around the feet or nearby, numbness from 1 point or more foot discomfort, no other neuropathy, not in the period of taking any painkillers at all. Data collected by questionnaire composed of 4 part, including; 1) characteristics 2) health literacy 3) health knowledge and 4) quality of life. Validity of the content was checked by 3 experts and used to analyze the reliability using the Cronbach alpha coefficient formula, equal to 0.866. Data analyzed used statistic as the validity of the content was checked by 3 experts and used to analyze the reliability using the Cronbach alpha coefficient formula, equal to 0.866. The result showed that the experimental group received a foot bath with herbal foaming powder in diabetic patients program. The mean scores for health literacy, quality of life, foot discomfort and numbness in diabetic patients were higher than before receiving the program. Statistically significant at the 0.05 level.

Keywords : foot bath with herbal foaming powder, foot numbness, foot discomfort, diabetic patients

บทนำ

สถานการณ์โรคเบาหวานทั่วโลกในปี 2564 มีผู้ป่วยจำนวน 537 ล้านคนและคาดว่าในปี 2573 จะมีผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นเป็น 643 ล้านคน และโรคเบาหวานมีส่วนทำให้เสียชีวิต สูงถึง 6.7 ล้านคน หรือเสียชีวิต 1 ราย ในทุก ๆ 5 วินาที จากรายงานสถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข (กองโรคไม่ติดต่อ/สำนักสื่อสารความเสี่ยงฯ กรมควบคุมโรค, 2565) ประเทศไทยพบอุบัติการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้น 3 แสนคนต่อปี และมีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระบบทะเบียน 3.3 ล้านคน ในปี 2563 มีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานทั้งหมด 16,388 คน (อัตราตาย

25.1 ต่อประชากรแสนคน) (กองโรคไม่ติดต่อ/สำนักสื่อสารความเสี่ยงฯ กรมควบคุมโรค, 2565) สำหรับประเทศไทย ความชุกของการเกิดแผลที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวานพบประมาณ ร้อยละ 1-20 โดยพบโรคปลายประสาทเสื่อมจากเบาหวานประมาณร้อยละ 20-70 และพบความผิดปกติของชีพจรที่เท้าร้อยละ 4-30 ความชุกของการตัดเท้าหรือขาประมาณ ร้อยละ 0.5-32 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่มีประวัติการมีแผล ที่เท้า มีอัตราตายเป็น 3.5 เท่าของกลุ่มที่ไม่มีประวัต (สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรมการแพทย์, 2556)

จังหวัดภูเก็ตพบอัตราการตายด้วยโรคเบาหวานต่อประชากรแสนคน 100,000 คน ปี 2560-2564 พบว่า ปี 2560 จำนวน 39 อัตรา 10.05 ประชากรกลางปี 388,241 ปี 2561 จำนวน 35 อัตรา 8.85 ประชากรกลางปี 395,424 ปี 2562 จำนวน 54 อัตรา 13.43 ประชากรกลางปี 402,111 ปี 2563 จำนวน 43 อัตรา 10.64 ประชากรกลางปี 404,108 ปี 2564 จำนวน 44 อัตรา 10.86 ประชากรกลางปี 405,235 (กลุ่มข้อมูลข่าวสุขภาพ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565) จากศึกษาข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ พบว่าน้ำอุ่นๆจะช่วยให้ช่องทางของหลอดเลือดต่าง ๆ บริเวณเท้าขยายตัวของเสียที่อุดตันช่องทางอยู่จึงมีโอกาสหลุดออก ทำให้ช่องทางไหลเวียนของหลอดเลือดสะอาดโล่งขึ้นทุกครั้งที่แช่เท้าในน้ำอุ่นๆ,เกลือช่วยดูดซับประจุเสียจากร่างกายได้เทียบเท่ากับการที่เราสัมผัสพื้นดินด้วยเท้า ส่วนที่ทำให้เกิดฟองฟู่ ได้แก่ Citric acid และ sodium bicarbonate ซึ่งสารทั้งสองตัวนี้จะทำปฏิกิริยากันเกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทำให้เกิดการแตกตัว และการละลายของตัวยา, น้ำตาล sucrose ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้วให้หลุดออก ลดการตึงของผิวหนัง อีกทั้งประโยชน์ทางการแพทย์แผนไทย น้ำตาลมีส่วนทำให้ผิวหนังชุ่มชื้นอีกด้วย, การบูร ประโยชน์ประโยชน์ทางการแพทย์แผนไทยแก้รอยผิวหนังแตกซึ่งผู้ป่วยมักจะมีอาการผิวหนังบริเวณส้นเท้าแตกอาจเป็นปัจจัยหลักในการเกิดแผลบริเวณเท้าได้ และส่วนที่ขาดไม่คือ ขมิ้นชัน มีรายงานการทดลองว่าสามารถจัดการเชื้อราเดอร์โมไฟท์ และเชื้อหนองได้ดี ส่วนของผงเหง้าขมิ้นชันมีสารออกฤทธิ์หลายกลุ่ม ที่สำคัญเป็นพวกน้ำมันหอมระเหย และกลุ่มสารสีเหลืองส้มคือ เคอคูมินอยด์ (curcuminoids) จะช่วยลดอาการแพ้คัน ลดการอักเสบเป็นแผลได้ และสามารถจัดการกับเชื้อแบคทีเรียซึ่งทำให้เกิดหนองด้วย จึงเลือกมาเป็นส่วนผสมในการทำการทดลองครั้งนี้ และเพื่อเป็นการจูงใจในการทำนวัตกรรมข้าพเจ้า จึงได้เลือกน้ำมันหอมระเหยมาเป็นส่วนผสมในการแต่งกลิ่น ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกผ่อนคลายในการทำนวัตกรรมครั้งนี้ ทั้งหมดจึงเป็นที่มาของนวัตกรรม ผงฟองฟู่สมุนไพรแช่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน

จากการดำเนินการแช่เท้าและติดตามผลงานนวัตกรรมผงฟองฟู่สมุนไพรแช่เท้าในผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ในปีงบประมาณ 2563 พบว่าผลก่อนการแช่เท้ากับหลังการแช่เท้ามีผลไปในทางที่ดี คือ สามารถระดับความไม่สบายเท้าของผู้ป่วยเบาหวานได้ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวานก่อนที่จะเกิดแผลบริเวณเท้าได้ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว) ดังนั้นจากผลงานนวัตกรรมมีผลไปในทางที่ดีในการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงของโรคแทรกซ้อนบริเวณเท้าต่ำ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ไม้ขาวทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อทำวิจัย ผงฟองฟู่สมุนไพรแช่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน มาใช้ในการดูแลเท้าผู้ป่วยเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนทางเท้าที่มีระดับความเสี่ยงต่ำและระดับความเสี่ยงปานกลาง เพื่อลดภาวะแทรกซ้อนบริเวณเท้า ทำให้เท้าสะอาด ลดการติดเชื้อ กระตุ้นการไหลเวียนของเลือด คลายกล้ามเนื้อ ลดอาการไม่สบายเท้า ลดอาการชาเท้า ผ่อนคลายด้วยกลิ่นจากน้ำมันหอมระเหย และให้ผู้ป่วยเบาหวานมีทักษะสามารถดูแลเท้าของตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน ในการลดระดับความไม่สบายเท้า และการลดอาการชาเท้าการแช่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental study) ศึกษาแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพไม้ขาวทั้งหมดมีจำนวน 60 คน ได้รับการตรวจประเมินเท้าคิดเป็นร้อยละ 100 พบว่ามีระดับความเสี่ยงสูง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.64 มีระดับความเสี่ยงปานกลาง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 34.42 และผู้ป่วยที่อยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่ำ 39 คิดเป็นร้อยละ 63.93 ผู้ป่วยกลุ่มดังกล่าว อาจเป็นแผลเรื้อรังรักษาหายยากในอนาคต โดยผู้วิจัยจะคัดเลือกกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการประเมินเท้าแล้วพบว่ามีภาวะแทรกซ้อนและมีปัญหาต่อระบบประสาทรับความรู้สึกส่วนปลาย อยู่ในระดับความเสี่ยงปานกลางและระดับความเสี่ยงต่ำในการศึกษาครั้งนี้ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว, 2565) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวนกลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 39 คน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดและเติมคำลงในช่องว่างจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา,การประกอบอาชีพ, รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน, สิทธิ์ด้านการรักษาพยาบาล, โรคประจำตัว, ระยะเวลาการป่วยเป็นโรค, BMI, ระดับน้ำตาลในเลือด

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Nutbeam, 2000) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจโรคเบาหวาน, การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญด้านการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน, การเข้าถึงบริการสุขภาพ จำนวน 20 ข้อ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เกณฑ์การให้คะแนนการตอบ

แบบสอบถามเป็นรายข้อ เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ โดยให้ค่าคะแนนสูงสุด ลบ ด้วยคะแนนต่ำสุด แล้วนำไปหารด้วยระดับอันตรภาคชั้นที่ต้องการตามแนวคิดของ เบสท์ (Best John W, 1977)

ส่วนที่ 3 ความรู้เข้าใจทางสุขภาพตามหลักรู้ทันเบาหวานสำหรับผู้ที่เป็นเบาหวาน จำนวน 11 ข้อ คะแนนเต็ม 11 คะแนน โดยข้อคำถามที่ตอบ “ใช่” และข้อคำถามที่ตอบ “ไม่ใช่”เกณฑ์การให้คะแนนลักษณะคำตอบ มีคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ คือ ใช่, ไม่ใช่, ไม่แน่ใจเกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความรู้ต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง แบ่งระดับโดยอิงเกณฑ์ของ (Bloom, 1971)

ส่วนที่ 4 คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานที่เข้าร่วมโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพชีวิต ใช้เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก ที่เรียกว่า WHOQOL–BREF–THAI จำนวน 4 มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม การให้คะแนนแบบวัดคุณภาพชีวิต WHOQOL–26 ข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก 26 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ 3 ข้อ คือ ข้อ 2 9 11 แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง เล็กน้อย ไม่เลย เกณฑ์การให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ เกณฑ์การแปลผล คะแนนคุณภาพชีวิตมีคะแนน ตั้งแต่ 26–130 คะแนน โดยเมื่อผู้ตอบรวมคะแนนทุกข้อได้คะแนนเท่าไร สามารถเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนด

สถิติวิเคราะห์

การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในด้านความรอบรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพ และระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวาน ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบ Independent t-test โดยพิจารณาค่า P-value ที่มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ (Significantly และรายงานผลเป็นค่า Mean differences, P-value และ 95% Confidence Interval

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ 16/2566

ผลการศึกษาวิจัย

ผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว เป็นเพศหญิง จำนวน 32 คน (ร้อยละ 82.10) เพศชาย จำนวน 7 คน (ร้อยละ 17.00) ช่วงอายุของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อยู่ระหว่าง 50–69 ปี จำนวน 27 คน (ร้อยละ 69.20) โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 59 ปี ($\bar{X}$=59, S.D.=10.010) อายุสูงสุด 83 ปี และต่ำสุด 39 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส/คู่และอยู่ด้วยกัน จำนวน 26 คน (ร้อยละ 66.70) การศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 18 คน (ร้อยละ 46.20) อาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 17 คน (ร้อยละ 43.60) รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน อยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 21 คน (ร้อยละ 53.80) ส่วนสูงส่วนใหญ่อยู่ที่ 150 – 170 ซม. จำนวน

26 คน (ร้อยละ 66.70) น้ำหนักส่วนใหญ่อยู่ที่ 50 – 70 กก. จำนวน 23 คน (ร้อยละ 59.00) รอบเอวส่วนใหญ่อยู่ที่ 80 – 90 ซม. จำนวน 21 คน (ร้อยละ 53.00) ดัชนีมวลกาย (BMI) ส่วนใหญ่อยู่ที่ 20 – 30 จำนวน 24 คน (ร้อยละ 61.50) ระดับน้ำตาลในเลือด (DTX) ส่วนใหญ่อยู่ที่ 126 – 200 mg/dl จำนวน 21 คน (ร้อยละ 53.80) คนดูแลผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่เป็นสามี/ภรรยา จำนวน 26 คน (ร้อยละ 66.70) โรคประจำตัวอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีโรคความดันโลหิตสูงร่วมด้วย จำนวน 8 คน (ร้อยละ 20.50) และระยะเวลาในการเจ็บป่วยส่วนใหญ่อยู่ที่ 3 – 10 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 56.40)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้รอบด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การละระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

ตัวแปร	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลองครั้งที่ 4		p-value
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
ความรู้รอบด้านสุขภาพ					
ความรู้รอบด้านสุขภาพ	3.44	0.469	4.24	0.223	<0.001
คุณภาพชีวิต					
คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวาน	65.77	9.001	83.33	6.149	<0.001
ระดับความไม่สบายเท้า					
การลดระดับความไม่สบาย	4.67	2.332	2.21	1.936	<0.001
อาการชาเท้า					
การลดอาการชาเท้า	4.16	2.229	0.33	0.816	0.003

p-value <.05

จากตารางที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การลดระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานสูงกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การละระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

ตัวแปร	N	$\bar{x}$	t	df	P-value
ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	39	3.91	9.076	76	<0.001
คุณภาพชีวิต	39	74.55	10.062	76	<0.001
การละระดับอาการไม่สบายเท้า	39	2.29	5.072	76	<0.001
การลดอาการชาเท้า	6	2.25	3.956	10	0.003

*$\bar{x}_t$ (ค่าเฉลี่ยรวม) *p-value <.05*

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การละระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การละระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายและสรุปผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การลดระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานสูงกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การละระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพ คุณภาพชีวิต การละระดับอาการไม่สบายเท้าและการลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพให้กับผู้ป่วยเบาหวาน ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจและทักษะ ทางสังคมที่กำหนดแรงจูงใจและความสามารถเฉพาะบุคคลในการเข้าถึง ทำความเข้าใจและใช้ข้อมูล เพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดี รวมทั้งการพัฒนาความรู้และทำความเข้าใจในบริบทด้านสุขภาพ การ เปลี่ยนแปลงทัศนคติและแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้วยตนเอง, สมรรถนะของบุคคลที่สามารถเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน ใช้ความรู้และสื่อสารเกี่ยวกับสารสนเทศด้าน สุขภาพตามต้องการเพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพที่ดีตลอดชีวิต และ ทักษะทางสังคมและการคิด วิเคราะห์ที่กำหนดแรงจูงใจและความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงข้อมูล เข้าใจและใช้ข้อมูลเพื่อ ส่งเสริมและรักษาสุขภาพ (Nutbeam D.; 2000, 2008) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ กล้ารบ (2564) เรื่องผลของโปรแกรมความรอบรู้ด้านสุขภาพสำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้ ผลการศึกษา พบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ (53.65 และ 41.42 ตามลำดับ) มากกว่าก่อนการทดลอง (38.77 และ 30.00 ตามลำดับ) กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ (53.65 และ 41.42 ตามลำดับ) มากกว่ากลุ่มควบคุม (38.51 และ 32.16 ตามลำดับ) และกลุ่มทดลองมีน้ำตาลเฉลี่ยสะสม (8.21) ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม (9.69) อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีคะแนนเฉลี่ยของความรอบรู้ด้านสุขภาพ หลังเข้าร่วมโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวานแตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value<0.001) สามารถอภิปรายผลตามสมมุติฐานได้ดังนี้ คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก ที่เรียกว่า WHOQOL–BREF–THAI ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีบุศย์ ศรีไชยจรูญพงศ์, ธวัชชัย อินทะสร้อย, อภิญญา เพชรวิสัย, รุ่งทิพย์ ไพศาล (2559) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเชียงเครือโพธิ์ชัย ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่าผู้ป่วยที่มีคุณภาพชีวิตในระดับดีมากที่สุดคือด้านจิตใจ และ ด้านสิ่งแวดล้อมร้อยละ 46.2 ตามด้วยด้านสัมพันธภาพทางสังคมและด้านสุขภาพกายตามลำดับ ร้อยละ 21.7 และ 19.8 และด้านที่พบว่ามีปัญหาในระดับไม่ดีมากที่สุดคือ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ร้อยละ 15.1 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการการวัดระดับความเจ็บปวด VAS (visual analog scale) ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ โดยจะใช้ผลการวัดระดับความเจ็บปวด VAS (visual analog scale) ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลผลการวัดระดับความเจ็บปวด VAS (visual analog scale) ครั้งสุดท้ายของผู้ป่วยโรคเบาหวานว่าจะต้องมีผลการวัดระดับความเจ็บปวด VAS ลดลงอย่างน้อย 1 ระดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานสามารถลดอาการไม่สบายเท้าของผู้ป่วยเบาหวานได้ เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถอภิปรายผลตามสมมุติฐานได้ดังนี้ โปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ได้จัดกิจกรรมในการดูแลสุขภาพเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อลดอาการไม่สบายเท้าป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางเท้าของผู้ป่วยเบาหวานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยใช้ผงฟองฟู่สมุนไพรแช่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน ของโปรแกรมการโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน ซึ่งตรงกับแนวคิดของ (ศิรสา เรืองฤทธิ์ชาญกุล, อรพิชญา ไกรฤทธิ์, 2559) ประเมินโดยใช้ มาตรวัดแบบ VAS (visual analog scale) จะเป็นเส้นตรงที่มีความยาว 10 เซนติเมตร ไม่มีขีดแบ่งแต่อย่างใด ทำให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ ที่ต้องมาวัดระดับความปวดออกมาเป็นหน่วยเซนติเมตร ส่วน VRS (verbal rating scale) จะให้ผู้ป่วยบอกระดับอาการปวดที่มีค่าตั้งแต่ 0-10 โดยระดับ 0 หมายถึง ไม่มีอาการปวด และระดับ 10 หมายถึงมีอาการปวดรุนแรงจนไม่สามารถทนได้ โดยวิธีการประเมิน ผู้ป่วยจะเป็นผู้บอกระดับความรุนแรงของอาการปวด ว่ามีอาการปวดอยู่ในระดับใด ระหว่าง 0-10 นำมาประยุกต์ใช้ในการเก็บข้อมูลการการวิจัย การดูแลเท้าผู้ป่วยเบาหวานด้วยสมุนไพรโดยการแช่เท้า ซึ่งการแช่เท้าในน้ำอุ่นนอกจากจะสามารถช่วยลดอาการปวดเมื่อยเท้า ยังช่วยทำให้เลือดมาเลี้ยงที่เท้ามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานบทความของ พล.ร.ต. สุริยา ณ นคร ,วรันยา พวงพงศ์อัมรินทร์ เรื่อง การแช่เท้าในน้ำ การแช่เท้าในอ่างน้ำอุ่นสามารถช่วยลดอาการปวดเมื่อยเท้า การแช่เท้าจะช่วยทำให้เลือดมาเลี้ยงที่เท้ามาก และลดอาการคั่งของเลือดที่ส่วนอื่น ๆ การ

แช่เท้าในน้ำร้อนประมาณ 36-38 องศาเซลเซียส นาน 10-15 นาที สลับกับน้ำเย็นอุณหภูมิประมาณ 12 องศาเซลเซียส จะช่วยลดอาการเท้าบวมได้ดี ตามทฤษฎีการแพทย์ทางเลือกในสาขา Reflexology เชื่อว่าบริเวณเท้ามีจุดสัมผัสซึ่งสัมพันธ์กับการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ดังนั้นจึงเชื่อว่าการแช่เท้าในน้ำร้อนหรือน้ำเย็นจะกระตุ้นจุดสัมผัสเหล่านี้ด้วยพลังงานความร้อนซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานของอวัยวะภายในของร่างกายด้วย ตรงกับการศึกษาของ นายแพทย์ วิลเลียม วินเทอร์วิตซ์ ชาวออสเตรีย ใน ค.ศ. 1880 ศึกษาพบว่าที่ประสาทรับสัมผัสที่ผิวหนังมีวงจรประสาทเชื่อมกับกล้ามเนื้อ ต่อมและอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย และเมื่อน้ำร้อนหรือเย็นสัมผัสกับผิวหนังก็จะมีสัญญาณวิ่งตามวงจรเหล่านี้ไปยังส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของอวัยวะที่อยู่ห่างไกลได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา ทุมา, ศุภฤกษ์ ขอสินกลาง วิจัยเรื่อง ผลนวดเท้าด้วยการเหยียบรางไม้ไผ่ร่วมกับแช่เท้าด้วยน้ำอุ่นต่ออาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ผลการศึกษาพบกลุ่มทดลองอาการชาเท้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) มากกว่ากลุ่มควบคุมไม่พบภาวะแทรกซ้อนจากการทดลองสรุปการเกื้อหนุนด้านกายภาพร่วมกันอาจเป็นทางเลือกบรรเทาชาเท้า มาประยุกต์ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาการลดอาการไม่สบายเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการลดอาการชาเท้า (ตรวจประเมินด้วย Monofilament น้ำหนัก 10 กรัม ตรวจจำนวน 4 จุด) ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน เปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ โดยจะใช้ผลการตรวจประเมินอาการชาเท้าด้วย Monofilament ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลตรวจประเมินอาการชาเท้าด้วย Monofilament ครั้งสุดท้ายของผู้ป่วยโรคเบาหวานว่าจะต้องมีผลการตรวจประเมินอาการชาเท้า Monofilament ลดลงอย่างน้อย 1 จุด ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานสามารถลดอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานได้ เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสามารถอภิปรายผลตามสมมุติฐานได้ดังนี้ โปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวานได้รับการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรก่อนการทดลองและหลังการทดลอง อาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานนั้นแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองผู้ป่วยมรอาการชาเท้าลดลงกว่าก่อนได้รับการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ศศิธร สกุลกิม, พิมพ์วดี โรจน์เรืองนนท์, ปัญญา ปุริสาย, กาญจนา วินทะไชย์, กิจจา จิตรภิรมย์ (2561) ศึกษาของการใช้นวัตกรรมพรมมะค่าลดอาการชาที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองนกชุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างภายหลังการทดลองใช้นวัตกรรม มีระดับ การชาเท้าลดลงเฉลี่ยจากระดับ 4.65 (SD = 0.29) เป็น 0.40 (SD = 0.74) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) และมีความพอใจต่อการใช้นวัตกรรมพรมมะค่าลดอาการชาที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.7, SD = 0.29) ดังนั้นควรนำนวัตกรรมดังกล่าวไปใช้ในการส่งเสริมสุขภาพของชุมชน เพื่อบรรเทาอาการ ชาที่เท้าและลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนบริเวณฝ่าเท้าของผู้ป่วยโรคเบาหวานได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ วันนิศา รักษามาตย์, พนม ทองอ่อน (2563) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการเหยียบถุงประคบสมุนไพรกับการแช่เท้าในน้ำสมุนไพรต่ออาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลภูหลวง จังหวัดเลย พบว่าค่าเฉลี่ยระดับอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มที่

ได้รับการนวด เท้าร่วมกับการเหยียบถุงประคบสมุนไพร และกลุ่มที่ได้รับการนวดเท้าร่วมกับการแช่เท้าในน้ำ สมุนไพร หลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยระดับอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานที่ได้การนวดเท้าร่วมกับการแช่เท้าในน้ำสมุนไพร แตกต่างจากผู้ป่วยเบาหวานที่ได้การนวดเท้าร่วมกับการเหยียบถุงประคบสมุนไพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ประสิทธิผลของโปรแกรมการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต สามารถทำให้อาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานลดลงได้เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

นอกเหนือจากการให้การรักษาด้วยการแช่เท้าด้วยผงฟองฟู่สมุนไพรโดยอยู่ในการควบคุมดูแลโดยแพทย์แผนไทยที่ผ่านการอบรมแล้ว ควรให้ความรู้ในเรื่องการแช่เท้าด้วยตนเองแก่ผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อลดอาการเท้าชาและระดับความไม่สบายบริเวณเท้า ซึ่งเป็นภาวะเสี่ยงที่จะเกิดแผลได้ ซึ่งสามารถทำได้โดยง่ายด้วยตนเองที่บ้านเป็นประจำ

เอกสารอ้างอิง

กองโรคไม่ติดต่อ สำนักสื่อสารความเสี่ยงฯ กรมควบคุมโรค. (2565). **กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เผย สถานการณ์ผู้ป่วยโรคเบาหวาน เนื่องในวันเบาหวานโลก ปี 2565.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/02/181256/ (วันที่ค้นข้อมูล : 26 มกราคม 2566).

คปสอ.ส่องดาว. (2561). **คู่มือแนวทางการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคไตเรื้อรัง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://songdao.moph.go.th/websongdao2019 (วันที่ค้นข้อมูล : 26 มกราคม 2566)

ธิดารัตน์ คงธนกิตติ. (2555). **การศึกษาสถานการณ์ความเสื่อมของระบบประสาทบริเวณเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน.**

ปิยรัตน์ ชูมี. (2562). **การตรวจเท้าผู้ป่วยเบาหวาน**. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี.

รุ่งศักดิ์ ศิรินิยมชัย, พิมผกา ปัญโญใหญ่, และ สรัญญา พิจารณ์. (2559). **การประเมินความเสี่ยงและการจัดการแผลที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน:บทบาทพยาบาล**. วารสารพยาบาลสาธารณสุข. 30(3), 154.

โรงพยาบาลเปาโล พหลโยทิน. (2564). **โรคแทรกซ้อนที่มากับเบาหวาน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.paolohospital.com/th-TH/phahol/Article/Details/บทความ-เบาหวาน-ความดัน/โรคแทรกซ้อนที่มากับเบาหวาน. (วันที่ค้นข้อมูล : 26 มกราคม 2566).

ศรีมาลัย วิสุทธิศิริ. (2553). **การพัฒนารูปแบบการตรวจคัดกรองภาวะเสี่ยงของการเกิดแผลที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลครบุรี จังหวัดนครราชสีมา**. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา. 16(1), 60-73.

วันนิศา รักษามาตย์, พนม ทองอ่อน. (2563). **ประสิทธิผลของการเหยียบถุงประคบสมุนไพรกับการแช่เท้าในน้ำสมุนไพรต่ออาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลภูหลวง อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย.** วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 3(1), 13-27.

สุพัตรา ศิริพงษ์ดำรงกุล, สรรใจ แสงวิเชียร, ศุภะลักษณ์ ฟักคำ. (2563). **ผลของการให้สุขศึกษาร่วมกับการแช่น้ำสมุนไพรและการนวด เท้าเพื่อป้องกันการเกิดแผลที่เท้าของผู้ป่วย เบาหวานชนิดที่ 2 ที่คลินิกการแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. 17(2), 459-470.

สุพัตราพร คุ้มทรัพย์. (2561). **ผลของการแช่เท้าในน้ำสมุนไพรต่ออาการชาและการไหลเวียนโลหิตที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2.** ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”**.**

สุภาพร โอภาสานนท์. (2554). **แผลเบาหวาน(Diabetic Foot) และการดูแลเท้า.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=915 (วันที่ค้นข้อมูล : 26 มกราคม 2566).

สุวัฒน์ มหัตนิรัน, นางวิระวรรณ ตันติพิวัฒนสกุล, และคณะ. (2545). **เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI)**. ใน โครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่ ปพ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต.

สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2558). **แนวทางการตรวจคัดกรองและดูแลรักษาภาวะแทรกซ้อนที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อนันต์ อธิพรชัย, สุรีย์พร หอมวิเศษวงศา, สุวรรณา เสมศรี. (2562). **การค้นหาและพัฒนาสมุนไพรไทยสำหรับรักษาโรคเบาหวาน.** ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

อัมรินทร์ เกียงเอีย, จันทร์ทิพย์ สุวรรณมาศ. (2561). **นวัตกรรมหมอนสมุนไพรลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน**. เอกสารรวบรวมบทความวิชาการ (Proceedings) กองการแพทย์ทางเลือก, 87-93.

อำภาพร นามวงศ์พรหม, น้ำอ้อย ภักดีวงศ์. (2553). **การเกิดแผลที่เท้าและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดแผลที่เท้าของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.** วารสารสภาการพยาบาล. 25(3), 51-63.

Priya Jugale, Aditya Kadam, Anjali Kadam, Neha Jetithor, P.S. Kore, S.K. Mohite, S.K. (2020). **Preparation and evaluation of antifungal bath bomb of ethanolic extract of betel leaves.** SGVU Journal of Pharmaceutical Research & Education. 5(1), 465-470

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์และคุณภาพการคัดแยกประเภทผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง

Factor Affected Reliability and Quality of Emergency Patient's Triage at Thalang Hospital

อานุภัทร์ ศรีเพ็ชรใส[1]

Anuphat Sripetchsai

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความถูกต้องของการคัดแยกระดับความฉุกเฉินและหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกประเภทผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง ประชากรคือ ผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน ถึง 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 จำนวน 3,382 คน ใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 345 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล การคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์ ช่วงระยะเวลาที่ผู้ป่วยฉุกเฉินมาใช้บริการ และผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage โดยที่แบบบันทึกการเก็บข้อมูลผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าครอนบาค มากกว่า 0.7 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่าการคัดแยกระดับความฉุกเฉินของผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลางโดยบุคลากรทางการแพทย์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของ National Patient Goal โดยมี Under triage เท่ากับ 11.01% และการจำหน่ายผู้ป่วยออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage (χ^2 =13.142, P-value=0.001)

คำสำคัญ : การคัดแยกผู้ป่วย (Triage), Under triage, Over triage, MOPH ED Triage

[1] นายแพทย์ชำนาญการ โรงพยาบาลถลาง, จังหวัดภูเก็ต, E-mail: srnupat@gmail.com

Abstract

This descriptive research aimed to study the accuracy of the emergency class grading and find factors that correlate with the grading results of emergency room patients of Thalang hospital. The population is the patients who receive services at the Emergency department of Thalang Hospital between 1 June 2022 and 31 July 2022, total of 3,382 by using the calculation formula sample size of Daniel equal to 345 people using a systematic random sampling method. The data were collected using the data collection record form, consisting of 4 parts: Personal characteristics; Classification of emergency levels by healthcare professionals, during of the period that emergency patients come to use the service and the results of sorting out the level of emergency are correct according to the MOPH ED Triage standard. The data collection record form was checked for content validity by 3 experts and used to analyze the sentiment by using Cronbach's alpha coefficient formula greater than 0.7. Data were analyzed using Chi-square. The results showed that the level of emergency segregation of accident and emergency outpatients of Thalang Hospital by medical personnel did not meet the standards of the National Patient Goal (Under triage 11.01%) and discharge of patients from the emergency department, there was a correlation with the MOPH ED Triage grading outcome for emergencies (χ^2 =13.142, P-value=0.001).

Keywords : Triage, Under triage, Over triage, MOPH ED Triage

บทนำ

ระบบการคัดแยกผู้ป่วย จะช่วยให้มีแนวทางที่เป็นมาตรฐานในการคัดแยกประเภทผู้ป่วยเป็นไปอย่างมีระบบ สามารถคัดแยกผู้ป่วยและจัดลำดับความสำคัญของการให้บริการตามความเร่งด่วนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในต่างประเทศพบว่าระบบการคัดแยกผู้ป่วยที่เป็นระบบมีความละเอียดจะช่วยให้สามารถคัดแยกผู้ป่วยได้ถูกต้องตามความเร่งด่วน ลดความล่าช้าในการรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะฉุกเฉิน ลดค่าใช้จ่ายและทรัพยากรเกินความจำเป็น ลดระยะเวลานอนโรงพยาบาล Yurkova .(2011). รวมถึงอัตราไหลเวียนของผู้ป่วยรวดเร็วขึ้น Christ Goransson. (2010). สอดคล้องกับในประเทศไทยพบว่าระบบการคัดแยกผู้ป่วยที่เป็นระบบมีความละเอียด จะช่วยให้สามารถคัดแยกผู้ป่วยได้ถูกต้องตามความเร่งด่วน สามารถส่งผู้ป่วยไปยังพื้นที่ที่มีความเหมาะสม พนอ เตชะอธิก. (2557). ส่วนระบบการคัดแยกที่ไม่เป็นระบบมีความคลาดเคลื่อน จะส่งผลทำให้ภาระงานของหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น มีการใช้ทรัพยากรและบุคลากรที่ต้องปฏิบัติงานเกินความจำเป็น

หน่วยงานผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินมีการริเริ่มระบบการคัดแยกผู้ป่วยขึ้นในปี พ.ศ. 2533 โดยแบ่งผู้ป่วยออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ผู้ป่วยฉุกเฉิน รีบเร่งและไม่ฉุกเฉิน ต่อมา พ.ศ. 2550 มีการพัฒนาการคัดแยกโดยใช้แนวคิดของ Canadian triage and acuity scale (CTAS) โดยแบ่งกลุ่มผู้ป่วยออกเป็น 4 ระดับ และในปี พ.ศ. 2554 ได้มีการใช้ระดับการคัดแยกออกเป็น 5 ระดับ โดยอ้างอิงเกณฑ์ของ Emergency Severity Index (ESI) ส่วนในประเทศไทยแนะนำให้ใช้การคัดแยกประเภทผู้ป่วยแบบ MOPH Emergency Department (ED) Triageโดยมีการปรับกระบวนการคัดแยก (Thailand National Triage Guideline) เพื่อเป็นแนวทาง ให้โรงพยาบาลนำไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน ให้มีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

จากการทบทวนอุบัติการณ์ของโรงพยาบาลถลางย้อนหลังระยะเวลา 3 ปี พบอุบัติการณ์ที่เกิดจากความคลาดเคลื่อนในการคัดแยกประเภทผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน มีความรุนแรงทางด้านคลินิกระดับ H จำนวน 2 ราย ในเดือนมิถุนายนและเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 รายที่ 1 พบสถานการณ์การคัดแยกผู้ป่วยในโรคหลอดเลือดหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ซึ่งมีอาการสำคัญคือจุกแน่นใต้ลิ้นปี่ มา 1 วัน มีการคัดแยกส่งผู้ป่วยเข้าหอผู้ป่วยนอก โดยจัดให้เป็นกลุ่มรีบเร่งของผู้ป่วยนอกและส่งผู้ป่วยไปรอในห้องตรวจแต่ขณะรอแพทย์ตรวจ ผู้ป่วยมีอาการเจ็บแน่นหน้าอกมากขึ้น เหงื่อแตก จึงทำการย้ายผู้ป่วยเข้าห้องฉุกเฉิน พบว่าเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันและทำการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลจังหวัดอย่างเร่งด่วนเพื่อทำหัตถการใส่สายสวนหลอดเลือดหัวใจ รายที่ 2 มีอาการสำคัญคือแน่นหน้าอกด้านซ้าย ไอ นอนราบไม่ได้ มา 3 วัน มีการคัดแยกส่งผู้ป่วยเข้าหอผู้ป่วยนอก โดยจัดให้เป็นกลุ่มรีบเร่งของผู้ป่วยนอกและส่งผู้ป่วยไปรอในห้องตรวจแต่ขณะรอตรวจ ผู้ป่วยมีอาการเหนื่อยมากขึ้น แพทย์จึงทำคลื่นไฟฟ้าหัวใจ พบว่าเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน จึงทำการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลจังหวัดอย่างเร่งด่วนเพื่อทำหัตถการใส่สายสวนหลอดเลือดหัวใจ จากการติดตามผลการรักษาผู้ป่วยจากโรงพยาบาลปลายทางทั้งสองรายพบว่าทั้งสองรายมีภาวะหัวใจหยุดเต้น มีการปั๊มหัวใจช่วยชีวิตขณะทำหัตถการใส่สายสวนหลอดเลือดหัวใจ จากสถานการณ์การเกิดอุบัติการณ์จากการคัดแยกประเภทผู้ป่วยของหน่วยผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินดังที่กล่าวไปข้างต้น จะเห็นได้ว่าก็ยังคงพบปัญหาที่เกิดจากความคลาดเคลื่อนในการคัดแยกประเภทผู้ป่วยอยู่ในแต่ละห้วงเวลาเป็นระยะ

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์และคุณภาพการคัดแยกประเภทผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาระบบคุณภาพการบริการในการคัดแยกประเภทผู้ป่วยในหน่วยงานผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความถูกต้องของการคัดแยกระดับความฉุกเฉินของผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง

2. เพื่อหาคุณลักษณะทั่วไปของผู้ป่วยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างช่วงระยะเวลาที่ผู้ป่วยมาใช้บริการกับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage

4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคคลากรทางแพทย์โรงพยาบาลถลางกับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคล 2) การคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลถลาง 3) ช่วงระยะเวลาที่ผู้ป่วยฉุกเฉินมาใช้บริการ ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ คือ ผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ถึง 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 จำนวน 3,382 คน ต้องเปิดบัตรมีหมายเลข Hospital Number (HN) และมีการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนหรือในโปรแกรม HOSxP ของโรงพยาบาลถลาง เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ป่วยที่มีการบันทึกข้อมูลในเวชระเบียนหรือในโปรแกรม HOSxP ไม่ครบถ้วน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 345 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลางเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบบันทึกการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นแบบบันทึกการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สิทธิ์ด้านการรักษาพยาบาล การนำส่งมาโรงพยาบาล การเจ็บป่วย กลุ่มอาการ ตาม CBD โรคประจำตัว การจำหน่ายออกจาก ER

ส่วนที่ 2 เป็นแบบบันทึกการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลถลาง ได้แก่ ระดับ 1 ระดับ 2 ระดับ 3 ระดับ 4 ระดับ 5

ส่วนที่ 3 เป็นแบบบันทึกการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับช่วงระยะเวลาที่ผู้ป่วยฉุกเฉินมาใช้บริการ ได้แก่ 08.00 น. – 16.00 น.(เวรเช้า) 16.01 น. – 00.00 น.(เวรบ่าย) 00.01 น. – 07.59 น.(เวรดึก)

ส่วนที่ 4 เป็นแบบบันทึกการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage ได้แก่ ถูกต้อง และ ไม่ถูกต้อง ในกรณีไม่ถูกต้องแบ่งออกเป็นต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) และ สูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage)

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบบันทึกข้อมูลใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ 0.9

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสถิติไคสแควร์ (Chi-square) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ PKPH 005/66

ผลการศึกษาวิจัย

ผู้ที่มารับการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (50.43%) ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 20 ถึง 60 ปี (55.07%) (Mean = 37.93, S.D.= 24.391, Min = 1, Max = 92) มีสิทธิ์การรักษาส่วนใหญ่เป็นบัตรทองโรงพยาบาลถลาง (47.83%) การนำส่งส่วนใหญ่เป็นการเดินทางมาเอง (55.65%) ลักษณะความเจ็บป่วยเป็นกลุ่ม Non-trauma (58.55%) กลุ่มอาการเมื่อแบ่งตาม CBD พบว่าส่วนใหญ่มาด้วยกลุ่มอาการของเด็กและทารก CBD20 (20.87%) รองลงมาเป็นกลุ่มอาการพลัดตกหกล้ม CBD24 (14.49%) กลุ่มอาการอุบัติเหตุจราจร CBD25 (13.04%) ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว (60.29%) การจำหน่ายกลุ่มตัวอย่างออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ส่วนใหญ่เป็นการ Discharge (72.46%) รองลงมาเป็นการ Admit (17.97%) และ Refer (9.57%) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง (n=345)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	174	50.43
หญิง	171	49.57
อายุ (ปี)		
< 20	91	26.38
20 – 60	190	55.07
> 60	64	18.55
Mean = 37.93, S.D.= 24.391, Min = 1, Max = 92		
สิทธิ์การรักษา		
สิทธิข้าราชการ/สิทธิรัฐวิสาหกิจ	34	9.86
ชำระเงินเอง	54	15.65
สิทธิบัตรทองโรงพยาบาลถลาง	165	47.83
สิทธิบัตรทองโรงพยาบาลอื่น	28	8.12
อื่นๆ	64	18.55

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การนำส่งโรงพยาบาล		
มาเอง	192	55.65
ญาตินำส่ง	82	23.77
หน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉิน	22	6.38
หน่วยกู้ภัย/มูลนิธินำส่ง/ตำรวจ	49	14.20
การเจ็บป่วย		
Trauma	143	41.45
Non-Trauma	202	58.55
กลุ่มอาการตาม CBD		
CBD 1 ปวดท้องหลังเชิงกราน	31	8.99
CBD 2 อาการภูมิแพ้อนาไฟแลกซิส	3	0.87
CBD 3 สัตว์กัด	17	4.93
CBD 4 เลือดออก	1	0.29
CBD 5 หายใจลำบาก	20	5.80
CBD 6 หัวใจหยุดเต้น	1	0.29
CBD 7 เจ็บแน่นหน้าอก	16	4.64
CBD 9 เบาหวาน	1	0.29
CBD 12 ปวดศีรษะ ลำคอ	19	5.51
CBD 13 คลุ้มคลั่ง จิตประสาท	7	2.03
CBD14 สารพิษ ยาเกินขนาด	8	2.32
CBD15 คลอด นรีเวช	11	3.19
CBD16 ชัก	10	2.90
CBD17 อ่อนเพลีย	18	5.22
CBD18 แขนขาอ่อนแรง พูดลำบาก ปากเบี้ยว	6	1.74
CBD19 หมดสติ วูบเป็นลม	5	1.45
CBD20 เด็ก ทารก	72	20.87
CBD21 ถูกทำร้าย/บาดเจ็บ	1	0.29
CBD22 ไฟไหม้/อุบัติเหตุจากการลวก/ไฟช๊อต	2	0.58
CBD23 ตกน้ำ/จมน้ำ//บาดเจ็บทางน้ำ	1	0.29
CBD24 พลัดตกหกล้ม	50	14.49
CBD25 อุบัติเหตุจราจร	45	13.04
โรคประจำตัว		
ไม่มี	208	60.29
มี	137	39.71

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การจำหน่ายออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน		
Admit	62	17.97
ระดับ 1	0	0
ระดับ 2	9	2.61
ระดับ 3	41	11.88
ระดับ 4	11	3.19
ระดับ 5	1	0.29
Refer	33	9.57
ระดับ 1	6	1.74
ระดับ 2	10	2.90
ระดับ 3	14	4.06
ระดับ 4	2	0.58
ระดับ 5	1	0.29
Discharge	250	72.46
ระดับ 1	2	0.58
ระดับ 2	2	0.58
ระดับ 3	71	20.58
ระดับ 4	126	36.52
ระดับ 5	49	14.20

การคัดแยกระดับความฉุกเฉินของผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง โดยบุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ พยาบาลและเจ้าพนักงานฉุกเฉินการแพทย์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความฉุกเฉินระดับ 4 (40.29%) รองลงมาคือ ระดับความฉุกเฉินระดับ 3 (36.52%) ระดับความฉุกเฉินระดับ 5 (14.78%) ระดับความฉุกเฉินระดับ 2 (6.09%) และระดับความฉุกเฉินระดับ 1 (2.32%) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการคัดแยกระดับความฉุกเฉินของผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง โดยบุคลากรทางการแพทย์ (n=345)

ระดับความฉุกเฉิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับ 1	8	2.32
ระดับ 2	21	6.09
ระดับ 3	126	36.52
ระดับ 4	139	40.29
ระดับ 5	51	14.78

ช่วงระยะเวลาที่ผู้ป่วยมาใช้บริการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลางส่วนใหญ่มาใช้บริการของเวรบ่ายในช่วงเวลา 16.01 น. – 00.00 น. (42.32%) เวรเช้าในช่วงเวลา 08.00 น. – 16.00 น. (40.58%) และเวรดึกในช่วงเวลา 00.01 น. – 07.59 น. (17.10%) ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการช่วงเวลา 08.00 น. – 16.00 น. ส่วนใหญ่มีระดับความฉุกเฉินระดับ 4 (16.52%) รองลงมามีระดับความฉุกเฉินระดับ 3 (15.36%) และระดับ 5 (4.06%) มีการคัดแยกระดับผู้ป่วยที่ถูกต้อง (87.14%) ไม่ถูกต้อง (12.86%) ส่วนช่วงเวลา 16.01 น. – 00.00 น. ส่วนใหญ่มีระดับความฉุกเฉินระดับ 4 (19.13%) รองลงมามีระดับความฉุกเฉินระดับ 3 (11.88%) และระดับ 5 (8.70%) ตามลำดับ มีการคัดแยกระดับผู้ป่วยที่ถูกต้อง (84.25%) ไม่ถูกต้อง (15.75%) กลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการช่วงเวลา 00.01 น. – 07.59 น. ส่วนใหญ่มีระดับความฉุกเฉินระดับ 3 (9.28%) รองลงมามีระดับความฉุกเฉินระดับ 4 (4.64%) และระดับ 5 (2.03%) ตามลำดับ มีการคัดแยกระดับผู้ป่วยที่ถูกต้อง (76.27%) ไม่ถูกต้อง (23.73%) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานช่วงระยะเวลา (เวร) ที่ผู้ป่วยมาใช้บริการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง (n=345)

ระดับความฉุกเฉิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เวรเช้า (08.00 น. – 16.00 น.)	140	40.58
ระดับ 1	3	0.87
ระดับ 2	13	3.77
ระดับ 3	53	15.36
ระดับ 4	57	16.52
ระดับ 5	14	4.06
การคัดแยกถูกต้อง	122	87.14
การคัดแยกไม่ถูกต้อง	18	12.86
เวรบ่าย (16.01 น. – 00.00 น.)	146	42.32
ระดับ 1	4	1.16
ระดับ 2	5	1.45
ระดับ 3	41	11.88
ระดับ 4	66	19.13
ระดับ 5	30	8.70
การคัดแยกถูกต้อง	123	84.25
การคัดแยกไม่ถูกต้อง	23	15.75
เวรดึก (00.01 น. – 07.59 น.)	59	17.10
ระดับ 1	1	0.29
ระดับ 2	3	0.87
ระดับ 3	32	9.28

ระดับความฉุกเฉิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับ 4	16	4.64
ระดับ 5	7	2.03
การคัดแยกถูกต้อง	45	76.27
การคัดแยกไม่ถูกต้อง	14	23.73

การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามตามเกณฑ์มาตรฐาน (MOPH ED Triage) ของผู้ป่วยที่มาใช้บริการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง ส่วนใหญ่มีระดับความฉุกเฉินระดับ 4 (39.42%) รองลงมาคือ ระดับความฉุกเฉินระดับ 3 (33.91%) ระดับความฉุกเฉินระดับ 5 (14.49%) ระดับความฉุกเฉินระดับ 2 (8.99%) และระดับความฉุกเฉินระดับ 1 (3.19%) ตามลำดับ เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับการคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ พยาบาลและเจ้าพนักงานฉุกเฉินการแพทย์ของโรงพยาบาลถลาง พบว่ามีความถูกต้อง (84.06%) และไม่ถูกต้อง (15.94%) โดยที่ในการคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ไม่ถูกต้องส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) (11.01%) พบว่าส่วนใหญ่เป็นการคัดแยกระดับ 3 เป็นระดับ 4 (5.22%) รองลงมาเป็นการคัดแยกระดับ 2 เป็นระดับ 3 (3.77%) การแบ่งระดับ 4 คัดแยกเป็นระดับ 5 (1.16%) และการแบ่งระดับ 1 คัดแยกเป็นระดับ 2 (0.87%) ตามลำดับ ช่วงระยะเวลาที่คัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ไม่ถูกต้องต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) ส่วนใหญ่พบในช่วงเวลา 16.01 น. – 00.00 น. (เวรบ่าย) (4.93%) รองลงมาช่วงเวลา 08.00 น. – 16.00 น. (เวรเช้า) (3.19%) และช่วงเวลา 00.01 น. – 07.59 น. (เวรดึก) (2.90%) ตามลำดับ ส่วนการคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ไม่ถูกต้องแบบสูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) (4.93%) พบว่าส่วนใหญ่เป็นการคัดแยกระดับ 4 เป็นระดับ 3 (4.06%) และการคัดแยกระดับ 5 เป็นระดับ 4 (0.87%) ตามลำดับ ช่วงระยะเวลาที่คัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ไม่ถูกต้องสูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) ส่วนใหญ่พบในช่วงเวลา 08.00 น. – 16.00 (เวรเช้า) (2.03%) รองลงมาช่วงเวลา 16.01 น. – 00.00 น. (เวรบ่าย) (1.74%) และช่วงเวลา 00.01 น. – 07.59 น. (เวรดึก) (1.16%) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage ของผู้ป่วยที่มาใช้บริการรักษาที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง (n=345)

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage		
ระดับ 1	11	3.19
ระดับ 2	31	8.99
ระดับ 3	117	33.91
ระดับ 4	136	39.42
ระดับ 5	50	14.49

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความถูกต้องของการคัดแยกระดับความฉุกเฉิน		
ถูกต้อง	290	84.06
ไม่ถูกต้อง	55	15.94
ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage)	38	11.01
ระดับการคัดแยก		
ระดับ 1 คัดแยกเป็นระดับ 2	3	0.87
ระดับ 2 คัดแยกเป็นระดับ 3	13	3.77
ระดับ 3 คัดแยกเป็นระดับ 4	18	5.22
ระดับ 4 คัดแยกเป็นระดับ 5	4	1.16
ช่วงระยะเวลาที่มาใช้บริการ		
ช่วงระยะเวลา 08.00 น. – 16.00 น.	11	3.19
ช่วงระยะเวลา 16.01 น. – 00.00 น.	17	4.93
ช่วงระยะเวลา 00.01 น. – 07.59 น.	10	2.90
สูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage)	17	4.93
ระดับการคัดแยก		
ระดับ 4 คัดแยกเป็นระดับ 3	14	4.06
ระดับ 5 คัดแยกเป็นระดับ 4	3	0.87
ช่วงระยะเวลาที่มาใช้บริการ		
ช่วงระยะเวลา 08.00 น. – 16.00 น.	7	2.03
ช่วงระยะเวลา 16.01 น. – 00.00 น.	6	1.74
ช่วงระยะเวลา 00.01 น. – 07.59 น.	4	1.16

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การจำหน่ายออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน (χ^2=13.142, P-value=0.001)

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปกับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage

ปัจจัย	ผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage				χ^2	P-value
	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
คุณลักษณะส่วนบุคคล						
เพศ						
ชาย	141	48.62	33	60.00	2.395	0.122
หญิง	149	51.38	22	40.00		
ช่วงกลุ่มอายุ						
< 20 ปี	72	24.83	19	34.55		
20-60 ปี	161	55.52	29	52.73	2.917	0.233
> 60 ปี	57	19.66	7	12.73		
สิทธิ์การรักษา						
สิทธิข้าราชการ/สิทธิรัฐวิสาหกิจ	27	9.31	7	12.73		
ชำระเงินเอง	46	15.86	8	14.55		
สิทธิบัตรทองโรงพยาบาลถลาง	144	49.66	21	38.18	5.278	0.260
สิทธิบัตรทองโรงพยาบาลอื่น	20	6.90	8	14.55		
อื่นๆ	53	18.28	11	20.00		
การนำส่งโรงพยาบาล						
มาเอง	161	55.52	31	56.36		
ญาตินำส่ง	71	24.48	11	20.00	1.213	0.750
หน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉิน	19	6.55	3	5.45		
หน่วยกู้ภัย/มูลนิธินำส่ง/ตำรวจ	39	13.45	10	18.18		
ลักษณะการเจ็บป่วย						
Trauma	125	43.10	18	32.73	2.051	0.152
Non-Trauma	165	56.90	37	67.27		
กลุ่มอาการตาม CBD						
CBD1 ปวดท้องหลังเชิงกราน	27	9.31	4	7.27		
CBD2 อาการภูมิแพ้อนาไฟแลกซิส	2	0.69	1	1.82		
CBD3 สัตว์กัด	16	5.52	1	1.82		
CBD4 เลือดออก	1	0.34	0	0		
CBD5 หายใจลำบาก	15	5.17	5	9.09		
CBD6 หัวใจหยุดเต้น	1	0.34	0	0		

ปัจจัย	ผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage				χ^2	P-value
	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
CBD7 เจ็บแน่นหน้าอก	11	3.79	5	9.09		
CBD9 เบาหวาน	1	0.34	0	0		
CBD12 ปวดศีรษะ ลำคอ	18	6.21	1	1.92	29.698	0.095
CBD13 คลุ้มคลั่ง จิตประสาท	4	1.38	3	5.45		
CBD14 สารพิษ ยาเกินขนาด	6	2.07	2	3.64		
CBD15 คลอด นรีเวช	10	3.45	1	1.82		
CBD16 ชัก	5	1.72	5	9.09		
CBD17 อ่อนเพลีย	17	5.86	1	1.82		
CBD18 แขนขาอ่อนแรง พูดลำบาก ปากเบี้ยว	6	2.07	0	0		
CBD19 หมดสติ วูบเป็นลม	5	1.72	0	0		
CBD20 เด็ก ทารก	58	20.00	14	25.45		
CBD21 ถูกทำร้าย/บาดเจ็บ	1	0.34	0	0		
CBD22 ไฟไหม้/อุบัติเหตุจากการลวก/ไฟช๊อต	2	0.69	0	0		
CBD23 ตกน้ำ/จมน้ำ/บาดเจ็บทางน้ำ	1	0.34	0	0		
CBD24 พลัดตกหกล้ม	41	14.14	9	16.36		
CBD25 อุบัติเหตุจราจร	42	14.48	3	5.45		
โรคประจำตัว						
ไม่มีโรคประจำตัว	174	60.00	34	61.82	0.064	0.801
มีโรคประจำตัว	116	40.00	21	28.18		
การจำหน่ายออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน						
Admit	44	15.17	18	32.73		
Refer	25	8.62	8	14.55	13.142	0.001
Discharge	221	76.21	29	52.73		

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ช่วงเวลาที่ผู้ป่วยมาใช้บริการที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ไม่พบความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage (χ^2=3.668, P-value=0.160)

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงระยะเวลาที่ผู้ป่วยมาใช้บริการกับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage

ปัจจัย	ผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage				χ^2	P-value
	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ช่วงระยะเวลาที่มีผู้มาใช้บริการ						
08.00 น. – 16.00 น. (เวรเช้า)	122	42.07	18	32.73		
16.01 น. – 00.00 น. (เวรบ่าย)	123	42.41	23	41.82	3.668	0.160
00.01 น. – 07.59 น. (เวรดึก)	45	15.52	14	25.45		

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลถลาง ไม่พบความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage (χ^2=3.668, P-value=0.160)

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage

ปัจจัย	ผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage				χ^2	P-value
	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลถลาง						
ระดับ 1	8	2.76	0	0.00		
ระดับ 2	18	6.21	3	5.45	6.959	0.138
ระดับ 3	99	34.14	27	49.09		
ระดับ 4	118	40.69	21	38.18		
ระดับ 5	47	16.21	4	7.27		

การอภิปรายผลและสรุปผล

การคัดแยกระดับความฉุกเฉินของผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลางโดยบุคลากรทางการแพทย์ไม่ผ่านมาตรฐานของ National Patient Goal เนื่องจากผลการคัดแยกระดับความฉุกเฉินพบว่ามีความถูกต้องร้อยละ 84.06 และไม่ถูกต้องร้อยละ 15.94 แบ่งเป็นการคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ไม่ถูกต้องแบบสูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) ร้อยละ 4.93 และการคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ไม่ถูกต้องที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) ร้อยละ 11.01 ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานของ National Patient Goal ต้องมีค่าการคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ไม่ถูกต้องต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) ไม่เกิน

ร้อยละ 5 ทำให้การคัดแยกระดับความฉุกเฉินของผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง โดยบุคลากรทางการแพทย์ไม่ผ่านมาตรฐานของ National Patient Goal โดยสามารถอธิบายเหตุผลได้ดังนี้ เนื่องจากการคัดแยกระดับความฉุกเฉินของผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง ทำการคัดแยกโดยบุคลากรทางการแพทย์ที่หลากหลายทั้งพยาบาลและเจ้าพนักงานฉุกเฉินการแพทย์ ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของพิมพา วีระคำ, คัคนนันท์ วิริยาภรณ์ประภาส, ศิริพร จักรอ้อม และพิชญุตม์ ภิญโญ (2562) พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการคัดแยกระดับความฉุกเฉินคือความแตกต่างของประสบการณ์การทำงานในแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน รวมถึงการศึกษาของ พรทิพย์ วชิรดิลก และคณะ (2559) พบว่าความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพการคัดแยกผู้ป่วยแตกต่างกันด้วย อีกทั้งโรงพยาบาลถลางยังไม่มีแนวทางการคัดแยกผู้ป่วยที่ชัดเจนให้กับบุคลากรทางการแพทย์ที่ทำหน้าที่ในการคัดแยกระดับความฉุกเฉิน ขาดการฝึกอบรมทบทวน และประเมินการคัดแยกระดับความฉุกเฉินให้แก่บุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการศึกษาของ ลำพรรณ แสนบิ้งและคณะ (2564) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบการคัดกรองผู้ป่วยตามระบบ MOPH ED Triage โรงพยาบาลตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าคัดกรองผู้ป่วยได้ถูกต้องร้อยละ 83.70 ไม่ถูกต้องร้อยละ 16.30 แบ่งเป็นคัดกรองผู้ป่วย Under Triage ร้อยละ 9.2 และ Over Triage ร้อยละ 7.10 และสรุปผลว่าผู้ทำการคัดกรองยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการคัดกรองที่ชัดเจน ส่งผลทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนในการ Over triage และ Under triage

คุณลักษณะทั่วไปของผู้ป่วย พบว่าการจำหน่ายผู้ป่วยออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage โดยสามารถอธิบายเหตุผลของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage ได้ดังนี้ การจำหน่ายผู้ป่วยออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน พบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (χ 2=13.142, P-value=0.001) จากผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการจำหน่ายแบบ Discharge ออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินร้อยละ 72.46 รองลงมาเป็นการ Admit ร้อยละ 17.97 และ Refer ร้อยละ 9.57 ตามลำดับ การจำหน่ายผู้ป่วยออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินแบบ Discharge และ Refer เป็นการคัดกรองระดับความรุนแรงที่ไม่ซับซ้อนมาก โดยที่การที่ผู้ป่วยสามารถ Discharge ได้ส่วนใหญ่จะเป็นคัดกรองระดับความรุนแรงระดับ 4 ร้อยละ 36.52 รองลงมาเป็นระดับ 3 ร้อยละ 20.58 และ ระดับ 5 ร้อยละ 14.20 ตามลำดับ และการที่ผู้ป่วยต้อง Refer ส่วนใหญ่จะเป็นคัดกรองระดับความระดับความรุนแรงระดับ 3 ร้อยละ 4.06 รองลงมาเป็นระดับ 2 ร้อยละ 2.90 และ ระดับ 1 ร้อยละ 1.74 ตามลำดับ ส่วนการจำหน่ายผู้ป่วยออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินแบบ Admit อาจเป็นการคัดกรองระดับความรุนแรงที่มีซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากผู้ป่วยอาจจะมีระดับความรุนแรงที่หลากหลายต่างกันไป ส่วนใหญ่จะเป็นคัดกรองระดับความระดับความรุนแรงระดับ 3 ร้อยละ 11.88 รองลงมาเป็นระดับ 4 ร้อยละ 3.19 และ ระดับ 2 ร้อยละ 2.61 ตามลำดับ จากการที่มีการจำหน่ายผู้ป่วยออกจากหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินตามระดับความรุนแรงของอาการและอาการแสดงที่ปรากฏแล้ว ทำให้การคัดกรองไม่พบมีความซับซ้อนในการคัดกรองระดับความรุนแรงของผู้ป่วยในกลุ่มดังกล่าว ส่งผลต่อความ

ถูกต้องของการคัดกรองและการคัดแยกระดับความฉุกเฉินยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กงทอง ไพศาล (2553) พบว่าระบบการคัดกรองแยกประเภทผู้ป่วยที่ชัดเจน มีมาตรฐาน ถือเป็นการเริ่มต้นที่มีคุณภาพ และพนอ และปริวฒน์ (2552) พบว่าการมีความละเอียดเที่ยงตรง จะช่วยให้พยาบาลคัดแยกผู้ป่วยถูกต้องตามความเร่งด่วน สามารถส่งผู้ป่วยไปยังพื้นที่รักษาที่เหมาะสมได้ ส่วนของคุณลักษณะทั่วไปของผู้ป่วยอื่นๆ ได้แก่ เพศ (χ 2=2.395, P-value=0.122) อายุ (χ 2=70.016, P-value=0.721) สิทธิ์การรักษา (χ 2=5.278, P-value=0.260) การนำส่งโรงพยาบาล (χ 2=1.213, P-value=0.750) ลักษณะการเจ็บป่วย (χ 2=2.051, P-value=0.152) กลุ่มอาการตาม CBD (χ 2=29.698, P-value=0.095) และโรคประจำตัว (χ 2=0.064, P-value=0.801) ไม่พบความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา สวมชัยภูมิ และคณะ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความถูกต้องในการคัดแยกผู้ป่วยฉุกเฉิน โดยการใช้ดัชนีความรุนแรงฉุกเฉิน พบว่าโรคประจำตัวไม่มีอิทธิพลต่อความถูกต้องของการคัดแยกผู้ป่วยฉุกเฉิน เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่มาด้วยกลุ่มอาการของเด็กและทารก CBD20 ร้อยละ 20.87 รองลงมาเป็นกลุ่มอาการพลัดตกหกล้ม CBD24 ร้อยละ 14.49 และกลุ่มอาการอุบัติเหตุจราจร CBD25 ร้อยละ 13.04 อาการบาดเจ็บหรือการเจ็บป่วยฉุกเฉินส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากการกำเริบของโรคร่วม ทำให้โรคประจำตัวไม่มีอิทธิพลต่อความถูกต้องของการคัดแยกผู้ป่วยฉุกเฉิน เช่นเดียวกับการศึกษาของ Soontorn, และคณะ (2018) พบว่าโรคประจำตัว ไม่มีผลต่อความแม่นยำในการคัดแยกผู้ป่วย โดยอธิบายว่าลักษณะของผู้ป่วยมีความซับซ้อนของการเจ็บป่วยหรือความรุนแรงของการบาดเจ็บจะมีผลต่อการตัดสินใจจัดระดับความเร่งด่วนมากกว่าการใช้โรคประจำตัว อย่างไรก็ตามการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาพบผู้ป่วยที่มีมีโรคเรื้อรังมีโอกาสถูกคัดแยกต่ำกว่าเกณฑ์ (OR 1.02; 95% CI: 0.86 - 1.20, $p < 0.05$) และผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวมีความสัมพันธ์กับคะแนนระดับความรุนแรง ($p < 0.05$) พบว่าเกิดการคัดแยกไม่ถูกต้อง ร้อยละ 3.52 แต่ทำให้เกิดการเสียชีวิตสูงถึงร้อยละ 27 โดยอธิบายความเสี่ยงนี้ว่าเกิดจากอายุของผู้ป่วยที่เพิ่มสูงขึ้น ร่วมกับมีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาหรือควบคุมอาการด้วยยาหลายชนิด ประกอบกับโรคอาจกำเริบ ควบคุมไม่ได้ เสี่ยงที่จะทำให้ความรุนแรงของโรคเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการเกิดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตเมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่มีประวัติโรคร่วม

ช่วงเวลาที่ผู้ป่วยมาใช้บริการที่หอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ไม่พบความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage (χ 2=3.668, P-value=0.160) ช่วงระยะเวลาที่ผู้ป่วยมาใช้บริการทั้ง 3 ช่วง ไม่พบความแตกต่างของผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉิน โดยพบว่าช่วงเวลา 08.00 น. – 16.00 น. (เวรเช้า) มีการคัดแยกระดับความฉุกเฉินถูกต้อง ร้อยละ 87.14 คัดแยกระดับความฉุกเฉินไม่ถูกต้อง ร้อยละ 12.86 ช่วงเวลา 16.01 น. – 00.00 น. (เวรบ่าย) มีการคัดแยกระดับความฉุกเฉินถูกต้อง ร้อยละ 84.25 คัดแยกระดับความฉุกเฉินไม่ถูกต้อง ร้อยละ 15.75 และช่วงเวลา 00.01 น. – 07.59 น. (เวรดึก) มีการคัดแยกระดับความฉุกเฉินถูกต้อง ร้อยละ 76.27 คัดแยกระดับความฉุกเฉินไม่ถูกต้อง ร้อยละ 23.73 ตามลำดับ ร่วมกับในช่วงเวลา 08.00 – 16.00 น. การคัดแยกผู้ป่วยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) 11 คน การคัดแยกผู้ป่วยที่สูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) 7 คน ช่วงเวลา 16.01 – 00.00 น. การคัดแยกผู้ป่วยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) 17 คน การคัดแยกผู้ป่วยที่สูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) 6 คน ช่วงเวลา 00.01 – 07.59 น. การคัดแยก

ผู้ป่วยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) 10 คน การคัดแยกผู้ป่วยที่สูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) 4 คน จะเห็นว่าแต่ละช่วงเวลาอัตราส่วนของ Under Triage ต่อ Over Triage เป็น 2-3 เท่า พอๆกัน ทำให้แต่ละช่วงเวลาไม่พบความแตกต่างกันของผลลัพธ์การคัดแยกระดับความรุนแรง สอดคล้องกับการศึกษาของ นงค์เยาว์ อินทรวิเชียร (2562) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาคุณภาพการคัดแยกผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ซึ่งพบว่าช่วงเวลา 08.31 – 16.30 น. การคัดแยกผู้ป่วยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) 16 คน การคัดแยกผู้ป่วยที่สูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) 56 คน ช่วงเวลา 16.31 – 00.30 น. การคัดแยกผู้ป่วยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) 6 คน การคัดแยกผู้ป่วยที่สูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) 25 คน ช่วงเวลา 00.31 – 08.30 น.การคัดแยกผู้ป่วยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (Under Triage) 3 คน การคัดแยกผู้ป่วยที่สูงกว่าเกณฑ์ (Over Triage) 13 คน จะเห็นว่าแต่ละช่วงเวลาอัตราส่วนของ Under triage ต่อ Over Triage เป็น 4 เท่าพอๆกันของแต่ละช่วงเวลา อธิบายเหตุผลได้ว่าเนื่องมาจากแต่ละช่วงเวลา เป็นการแบ่งตามช่วงเวรของบุคลากรทางการแพทย์ที่เข้ามาอยู่เวรตามเวลา เป็นบุคลากรชุดใหม่ เวรใหม่ ที่มีการพักผ่อนอย่างเพียงพอก่อนจะปฏิบัติหน้าที่ ทำให้แต่ละช่วงเวลาไม่พบความแตกต่างของความถูกต้องของผลลัพธ์ของการคัดแยกระดับความฉุกเฉิน

การคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลถลาง ไม่พบความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage (χ 2=3.668, P-value=0.160) เนื่องจากผลการคัดแยกระดับความฉุกเฉินพบว่ามีความถูกต้องร้อยละ 84.06 และไม่ถูกต้องร้อยละ 15.94 จะเห็นว่าพบการคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ไม่ถูกต้องเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ไม่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage อธิบายเหตุผลได้ว่าเนื่องจากการคัดแยกระดับความฉุกเฉินต้องอาศัยแบบแผนตามแนวทางปฏิบัติที่เป็นกระบวนการที่มีระบบชัดเจนให้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งตรงกับแนวคิดของ รัฐพงษ์ บุรีวงษ์ (2561) ที่กล่าวว่าการคัดแยกระดับความฉุกเฉินเป็นกระบวนการที่มีระบบ แบบแผนที่ชัดเจน ไม่ใช่กระบวนการที่ใช้ความรู้สึกตัดสิน รวมถึงต้องอาศัยประสบการณ์ อายุการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ที่มาคัดกรองด้วยเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการคัดแยกระดับความฉุกเฉินให้ถูกต้องและเหมาะสม และงานวิจัยของ กฤษฎา สวมชัยภูมิและคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความถูกต้องในการคัดแยกผู้ป่วยฉุกเฉินโดยการใช้ดัชนีความรุนแรงฉุกเฉิน พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความถูกต้องของการคัดแยกผู้ป่วยฉุกเฉิน ได้แก่ ปัจจัยประสบการณ์ทำงานที่แผนกฉุกเฉิน พบว่าพยาบาลคัดแยกที่มีประสบการณ์ทำงานที่แผนกฉุกเฉิน 6 - 10 ปี มีโอกาสเกิดการคัดแยกต่ำกว่าเกณฑ์น้อยกว่า ส่วนการคัดแยกสูงกว่าเกณฑ์พบว่าที่พยาบาลคัดแยกที่มีประสบการณ์ทำงานที่แผนกฉุกเฉิน 6 - 10 ปี และกลุ่มที่มีประสบการณ์ที่แผนกฉุกเฉินมากกว่า 10 ปี มีอัตราการคัดแยกสูงกว่าเกณฑ์น้อยกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ทำงานที่แผนกฉุกเฉิน 1 - 5 ปี รวมถึงการศึกษาของ Soontorn, และคณะ (2018) พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในแผนกฉุกเฉินของพยาบาลวิชาชีพเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความถูกต้องของการคัดแยก จากเหตุผลข้างต้นโรงพยาบาลถลางยังไม่มีแนวทางการคัดแยกระดับความฉุกเฉินที่ออกมาให้บุคลากรทางการแพทย์ปฏิบัติอย่างเป็นระบบ แบบแผน และชัดเจน ทำให้การคัดแยกระดับความฉุกเฉินโดยบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลถลาง มีผลคัดแยกระดับที่ไม่ถูกต้องเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ไม่เกิดความสัมพันธ์กับผลลัพธ์ความการคัดแยกระดับความ

ฉุกเฉินที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน MOPH ED Triage ส่วนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในแผนกฉุกเฉินของพยาบาลวิชาชีพ และอายุการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ที่มาคัดกรอง งานวิจัยนี้ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยจากเวชระเบียน ไม่ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามต่อบุคคลากรทางการแพทย์ที่ทำการคัดกรองโดยตรง หรือเก็บข้อมูลจากกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถนำมาอธิบายในส่วนนี้ได้ อาจจะเป็นแนวทางให้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในงานวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์และคุณภาพการคัดแยกประเภทผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง เป็นการศึกษาแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) มีการเก็บข้อมูลจากข้อมูลที่มีการเก็บข้อมูลไว้แล้ว (Secondary Data) ในเวชระเบียนหรือในโปรแกรม HOSxP ทำให้มีข้อจำกัดในข้อมูลบางอย่างที่จะนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์และคุณภาพการคัดแยกประเภทผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินของโรงพยาบาลถลาง ถึงแม้จะมีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลบางอย่าง แต่สามารถนำผลลัพธ์ที่ได้ไปร่วมสร้างแนวทางปฏิบัติที่จะใช้คัดกรองระดับความรุนแรงของผู้ที่มารับบริการหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินได้ โดยที่อาจจะนำไปเป็นแนวทางในการทำงานวิจัยในอนาคตต่อไปได้ เช่น การเปรียบเทียบแนวทางแบบคัดกรองระดับความรุนแรงที่ได้สร้างขึ้นตามแนวทางมาตรฐาน MOPH ED Triage ของผู้ที่มารับบริการหอผู้ป่วยนอกอุบัติเหตุและฉุกเฉินก่อนและหลังการฝึกอบรมในอนาคตต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

พนอ เตชะอธิก, ปริวัฒน์ ภู่เงิน. (2557). **กระบวนการคัดแยกผู้ป่วยในห้องฉุกเฉิน :Essential knowledge in emergency care**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น : สำนักพิมพ์คลังนานา.

สำนักวิชาการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). **MOPH ED Triage.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.

Christ, Goransson, Winter, Bingisser, Platz. (2010). **Modern Triage in the Emergency Department.** Deutsches Arzteblatt International. 107(50).

Yurkova, Wolf. (2011). **Under-triage as a significant factor affecting transfer time between the emergency department and the intensive unit.** Journal of Emergency Nursing. 37(5), 491-496.

ประสิทธิผลการรักษาด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดในด้านลดความเจ็บปวด และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมโรงพยาบาลถลาง

The effectiveness of non-surgical treatment in reducing pain and improving quality of life among patients with osteoarthritis of the knee in Thalang Hospital.

ศิวัช ธีระจารุวรรณ[1]

Siwat Teerajaruwan

บทคัดย่อ

งานวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเจ็บปวดของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม (Pain Visual Analog Scale) และระดับคุณภาพชีวิตผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม (Modified WOMAC score) เปรียบเทียบก่อนและหลังการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง จังหวัดภูเก็ต ประชากรคือผู้สูงอายุข้อเข่าเสื่อมเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลถลาง 30 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล, ระดับความปวดของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม, คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม และระดับความรุนแรงของข้อเข่าเสื่อมจากภาพถ่ายรังสี แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ใช้อธิบายข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของสูงอายุ, วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปมาน ด้วยสถิติทดสอบ Paired t-test ผลวิจัยการศึกษาประสิทธิผลการรักษาด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดในด้านลดความเจ็บปวดและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมโรงพยาบาลถลาง พบว่าสามารถลดระดับความเจ็บปวด (Pain Visual Analog Scale) ค่าเฉลี่ยระดับความปวดก่อนและหลังคือ 8.03 และ 3.37 (P-value<0.01) และสามารถเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม (modified WOMAC score) ค่าเฉลี่ยคะแนนรวมคุณภาพชีวิตก่อนและหลังคือ 131.40 และ 63.10 (P-value<0.01) หลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม, สหวิชาชีพ

[1] นายแพทย์ชำนาญการ โรงพยาบาลถลาง, จังหวัดภูเก็ต, E-mail: siwat_liw@hotmail.com

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the pain visual analog scale and modified WOMAC score of the with knee osteoarthritis to compare before and after non-surgical treatment of Orthopedist and the Multidisciplinary team of Thalang Hospital, Phuket Province. The population consisted of 30 elderly patients with osteoarthritis of the knee receiving treatment at Thalang Hospital. Using a specific random method. Data were collected by using an interview form consisting of 4 parts: personal characteristics, pain levels of patients, quality of life of patients and the degree of severity of knee osteoarthritis from radiographs. Interview forms are verified for content validity by experts. Data were analyzed using Descriptive statistics Used to describe personal characteristics of the elderly, Analyze data with Paired t-test statistics. The results showed that the study of non-surgical treatment efficacy in reducing pain and improving the quality of life of patients with osteoarthritis of the knee at Thalang Hospital. It was found that the pain visual analog scale was 8.03 and 3.37 (P-value<0.01) before and after, and the modified WOMAC score was also improved. The mean total scores before and after were 131.40 and 63.10 (P-value<0.01) after participating in the non-surgical osteoarthritis treatment program of the Orthopedist and the multidisciplinary team of Thalang Hospital. Compared to before joining the program

Keywords : Quality of life of knee osteoarthritis patients, Multidisciplinary team

บทนำ

สถานการณ์และแนวโน้มประชากรผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วโลกในทุกปี องค์การสหประชาชาติ นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกิน 10% หรือมีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไปเกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคม สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Age Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปี เพิ่มเป็น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็น 14 % (World Health Organization, 2009)

ในประเทศไทย พบมีผู้สูงอายุ ร้อยละ17.8 และเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2561) ปัญหาของกลุ่มผู้สูงอายุนั้นส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรัง ที่ต้องการการ

ดูแลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมาก โรคกระดูกและข้อก็เป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญในวัยสูงอายุ โดยเฉพาะโรคข้อเข่าเสื่อม ทั่วโลกมีความชุกของโรคข้อเข่าเสื่อม ร้อยละ 22.9 หรือคิดเป็นจำนวน 654.1 รายต่อล้านประชากร อุบัติการณ์การเกิด 203 ต่อหมื่นประชากร ในประชากร อายุมากกว่า 20 ปี อัตราความชุกและอัตราอุบัติการณ์ ในเพศหญิงต่อเพศชาย คือ 1.69และ 1.39 (Regional prevalence, incidence and risk factors of knee osteoarthritis in population-based studies. E Clinical Medicine. 2020) ส่วนในประเทศไทยพบผู้ป่วยโรคกระดูกและข้อมากสูงกว่า 6 ล้านคน ซึ่งโรคเข่าเสื่อมพบได้มากที่สุดเป็นลำดับ1 (กรมการแพทย์, 2561)

ภาวะข้อเข่าเสื่อม เกิดจากภาวะ ที่ร่างกายสูญเสียกระดูกอ่อนผิวข้อและน้ำไขข้อที่ลดลง มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกระดูกบริเวณข้อ เช่น เกิดกระดูกงอกในข้อ เยื้อหุ้มข้อหนาตัวมากขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดกลุ่มอาการทางคลินิกที่มีอาการ ปวดในข้อ ข้อบวม พิสัยการเคลื่อนไหวข้อลดลง เสียงดังในข้อ เป็นต้น (แนวทางปฏิบัติบริการดูแลรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม ราชวิทยาลัย ออร์โธปิดิกส์แห่งประเทศไทย , 2554) ซึ่งอาการเหล่านี้ส่งผลกระทบ โดยตรงต่อการทำงานและคุณภาพชีวิตที่ด้อยลง คุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภาวะโรค แม้ว่าโรคไม่ทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต แต่เป็นโรคที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและยังเป็น 1 ใน 10 ที่เป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดทุพพลภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทย ดังนั้น คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยจึงเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการรักษาที่กำหนดไว้ในแนวปฏิบัติบริการดูแลรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมนิยมใช้การประเมิน มิติด้านความปวด ความฝืดของข้อ และการใช้งานข้อ โดยเครื่องมือที่ได้รับความนิยม คือ แบบประเมินคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม modified WOMAC ฉบับภาษาไทย (J Thai Rehabil 2000) ซึ่งแนะนำในแนวทางปฏิบัติบริการดูแลรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม พ.ศ. 2554 ของ ราชวิทยาลัย ออร์โธปิดิกส์แห่งประเทศไทย

ในปัจจุบันมีแนวทางเวชปฏิบัติในการดูแลรักษาผู้ป่วย (Clinical practice guidelines, CPG) ใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจรักษาโรคข้อเข่าเสื่อมอย่างมีความเป็นวิทยาศาสตร์และมีความสมเหตุสมผลมากขึ้น เป้าหมายในการรักษาโรคข้อเข่าเสื่อมนั้น คือการบรรเทาอาการปวด และเพิ่มความสามารถในการเคลื่อนไหว การรักษาโดยวิธีการไม่ผ่าตัดประกอบด้วย การบำบัดรักษาแบบใช้ยา (Pharmacological therapy) ซึ่งได้แก่ กลุ่มยา แก้ปวดพื้นฐานทั้งการรับประทานและยาทาเฉพาะที่ โดยในระยะที่มีการอักเสบอาจพิจารณาฉีดยาเข้าข้อเข่าเพื่อลดการอักเสบบรรเทาปวด การฉีดน้ำไขข้อเทียม (Intraarticular injection) การให้ยาในกลุ่ม Glucosamine sulphate นอกจากการรักษาด้วยยาแล้วผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการทำกายภาพบำบัด กายบริหารบำบัดเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของข้อเข่าและเพิ่มพิสัยของข้อ การให้ความรู้ผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ความรู้เรื่องโรค คำแนะนำในการดูแลตนเอง และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (แนวทางเวชปฏิบัติ American Academy of Orthopedic Surgeons (AAOS 2020) ซึ่งในส่วนนี้เองจะเห็นได้ว่านอกจากแพทย์จ่ายยาและฉีดยารักษาแล้ว การรักษาโดยไม่ผ่าตัดร่วมกันกับแพทย์แผนไทยและแผนกกายภาพบำบัด จะส่งเสริมให้การรักษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อาทิเช่นในด้านการลดปวดด้วยการนวดประคบ การใช้เครื่องอัลตราซาวน์ การ

กระตุ้นไฟฟ้า รวมไปถึงการส่งเสริมเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม โดยการจัดหากายอุปกรณ์เสริมและเครื่องช่วยเดิน ปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตประจำวัน และสภาพแวดล้อมภายในบ้าน

โรงพยาบาลถลางเป็นโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 60 เตียง ให้การดูแลผู้ป่วยในเขตอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีศัลยแพทย์กระดูก แผนกกายภาพบำบัด และแพทย์แผนไทย ดูแลผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม จากข้อมูลด้านสุขภาพปีงบประมาณ 2562-2565 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมที่เข้ารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอก 243 ราย ในปี พ.ศ. 2563 และเพิ่มขึ้นเป็น 277 ราย ในปี พ.ศ. 2564 และ 325 ในปี พ.ศ. 2565 จะเห็นว่าแนวโน้มผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมเพิ่มขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตามยังไม่มีการเก็บข้อมูลเปรียบเทียบระดับความเจ็บปวดก่อนและและระดับคุณภาพชีวิตก่อนและหลังการรักษาในผู้ป่วยกลุ่มนี้ที่มารับบริการในโรงพยาบาลถลาง ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาระดับความเจ็บปวดของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม (Pain Visual Analog Scale) และ ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม (Modified WOMAC score) เปรียบเทียบก่อนและหลังการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมร่วมกันของแพทย์ นักกายภาพบำบัด และแพทย์แผนไทย

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเจ็บปวดของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม (Pain Visual Analog Scale) เปรียบเทียบก่อนและหลังการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม (Modified WOMAC score) เปรียบเทียบก่อนและหลังการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research Study) ศึกษาแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม คือระดับ ระดับความเจ็บปวดและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมก่อนการรักษาและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมที่เข้ารับการรักษาที่คลินิกกระดูกและข้อโรงพยาบาลถลาง ตั้งแต่1 มกราคม-30 มิถุนายน 2566 ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในผู้รับบริการที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยว่ามีภาวะข้อเข่าเสื่อมโรงพยาบาลถลาง ตามเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออกของโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อการเก็บข้อมูลในครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview form) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้ป่วย สอบถามข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลอาการปวดเข่าของอาสาสมัครและประวัติการเจ็บป่วย ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนักตัว ส่วนสูง อาชีพระดับการศึกษา โรคประจำตัวข้อเข่าที่มีอาการปวดระยะเวลาปวด

ส่วนที่ 2 แบบประเมินระดับความเจ็บปวดก่อนการรักษาและหลังการรักษา โดยการใช้ค่าคะแนน ความปวด แบบประเมินมีระดับการปวดทั้งหมด 6 ระดับ ดังนี้ คือ ระดับ 0 คือ ไม่ปวด ระดับ 1-2 คือ ปวดรำคาญ ระดับ 3-4 คือ ปวดเล็กน้อย ระดับ 5-6 คือ ปวดปานกลาง ระดับ 7-9 คือ ปวดมาก ระดับ 10 คือ ปวดมากที่สุดทนไม่ได้ โดยมีลักษณะ ใบหน้าที่มีการเปลี่ยนแปลงตามอาการความเจ็บปวดของผู้ป่วย ที่มา จาก ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศิริราช คณะแพทย์ศาสตร์ศิริราชพยาบาลมหาวิทยาลัยมหิดล โดยผู้ศึกษาเป็นผู้อธิบายให้ผู้ป่วยทราบและผู้ป่วยเป็นผู้ประเมินด้วยตนเอง และผู้ศึกษาจดบันทึกก่อนการรักษาครั้งที่ 1 และหลัง การรักษาครั้งที่ 2 เพื่อประเมินความแตกต่าง

ส่วนที่ 3 แบบประเมินคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม modified WOMAC ฉบับภาษาไทย แบบวัดนี้เป็นเครื่องมือเฉพาะโรคที่นิยมใช้ในผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม ซึ่งได้รับการแนะนำใน แนวทางปฏิบัติบริการดูแลรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม พ.ศ. 2554 ของราชวิทยาลัยออร์โธปิดิกส์แห่งประเทศไทย เป็นแบบประเมินฉบับภาษาไทยมีคุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยาที่ยอมรับได้ทั้งในด้านความเที่ยงและความตรงโดยการทดสอบความน่าเชื่อถือ ประกอบด้วย คำถาม 3 หมวด คือ หมวดระดับความปวด 5 ข้อ หมวดระดับอาการข้อฝืด 2 ข้อ และหมวดระดับ ความสามารถในการใช้งานข้อ 15 ข้อ มีช่วงคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 10 ซึ่งคะแนน 0 หมายถึง ไม่มีปัญหาในข้อคำถามนั้น ส่วนคะแนน 10 หมายถึงมีปัญหามากจนไม่สามารถทนได้ คะแนน modified WOMAC ที่น้อยบ่งบอกถึงระดับคุณภาพชีวิตที่ดี

ส่วนที่ 4 ประเมินความรุนแรงของข้อเข่าเสื่อมจากภาพถ่ายทางรังสี (Kellgren and Lawrence system) (ผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินให้)

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ใช้อธิบายข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของสูงอายุ รายงานผลเป็นค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปมาน ด้วยสถิติทดสอบ Paired t-test โดยพิจารณาค่า P-value ที่มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือมี นัยสำคัญทางสถิติ (Significantly) และรายงานผลเป็นค่า Mean differences, P-value และ 95% Confidence Interval

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ PKPH2023-017

ผลการวิจัย

คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม พบว่า ผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมมีสัดส่วนเพศหญิง (83.33%) ช่วงอายุของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมอยู่ระหว่าง 65-75 ปี (56.67%) อายุเฉลี่ยเท่ากับ 70 ปี (S.D.=6.70) อายุสูงสุด 88 ปี และต่ำสุด 60 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพคู่/สมรสและอยู่ด้วยกัน (56.67%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (76.67%) , ว่างงาน ไม่มีอาชีพ (66.67%) ส่วนสูงในช่วง 150-160 เซนติเมตร (56.67%) ส่วนสูงเฉลี่ยเท่ากับ 157 เซนติเมตร (S.D.=8.56), มีน้ำหนักในช่วง 50-80 กิโลกรัม (71.33%) น้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 65 กิโลกรัม (S.D.=14.04), และ ดัชนีมวลกาย(BMI) อยู่ในช่วงน้ำหนักเกิน 25-30 (40.00%) ดัชนีมวลกายเฉลี่ยเท่ากับ 26 (S.D.=5.42)

ผู้ป่วยมีโรคประจำตัวร่วมด้วย (93.33%) โดยพบโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด 21 คน (70.00%) รองลงมาคือเบาหวาน (ร้อยละ 40.00%), ส่วนใหญ่มาด้วยอาการปวดเข่าทั้งสองข้าง (56.67%) และระยะเวลาที่ปวดก่อนเข้ารับการักษาโรงพยาบาลถลางคือ 1-3 ปี (46.67%) การประเมินระยะความรุนแรงของข้อเข่าเสื่อมจากภาพถ่ายทางรังสี (Kellgren and Lawrence system) พบว่าส่วนใหญ่เป็นระยะเริ่มต้นคือระยะที่ 1 (33.33%) และระยะที่ 2 (33.33%) มากที่สุดจาก 4 ระยะ (ตารางที่1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม ที่เข้าร่วมโปรแกรมการรักษาด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดโรงพยาบาลถลาง (n=30)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	5	16.67
หญิง	25	83.33
อายุ (ปี)		
< 65	7	23.33
65 – 75	17	56.67
>= 75	6	20.00
Mean = 69.87, S.D.=6.70, Min =60, Max =88		
สถานภาพ		
โสด	3	10.00
คู่ แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน	17	56.67
หม้าย/หย่า/แยก	10	33.33
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้ศึกษา	2	6.67
ประถมศึกษา	23	76.67

คุณลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
	มัธยมศึกษา	0	0.00
	อนุปริญญา/ปวส.	0	0.00
	ปริญญาหรือเทียบเท่า	5	16.67
	สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
อาชีพ			
	ว่างงาน/ไม่มีอาชีพ	20	66.67
	เกษตรกรรม	6	20.00
	ค้าขาย/เจ้าของกิจการ	3	10.00
	ข้าราชการบำนาญ	4	13.00
	รับจ้างทั่วไป	3	10.00
ส่วนสูง (เซนติเมตร)			
	<150	8	26.67
	150-160	17	56.67
	>=160	5	16.67
Mean = 156.90, S.D.=8.56, Min =140, Max =185			
น้ำหนัก (กิโลกรัม)			
	<50	4	13.33
	50-80	22	71.33
	>=80	4	13.33
Mean = 65.00, S.D.=14.04, Min =43, Max =102			
ดัชนีมวลกาย (BMI)			
	<18.5	1	3.33
	18.5-23	8	26.67
	23-25	4	13.33
	25-30	12	40.00
	>=30	3	16.67
Mean = 26.43, S.D.= 5.42, Min =18, Max =41			
โรคประจำตัว			
	ไม่มี	2	6.67
	มี	28	93.33
	ความดันโลหิตสูง	21	70.00
	เบาหวาน	12	40.00

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไขมันในเลือดสูง	8	26.67
เก๊าท์	1	3.33
อื่นๆ	6	20.00
ข้างที่ปวด		
ขวา	8	26.67
ซ้าย	5	16.67
ทั้งสองข้าง	17	56.67
ระยะเวลาที่ปวด		
<1เดือน	1	3.33
1-6เดือน	6	20.00
6เดือน-1ปี	2	6.67
1ปี-3ปี	14	46.67
3-5ปี	2	6.67
>5ปี	5	16.67
ระยะของโรคเข่าเสื่อมจากภาพถ่ายทางรังสี		
1	10	33.33
2	10	33.33
3	9	30.00
4	1	3.33

การเปรียบเทียบความแตกต่างระดับความเจ็บปวด Pain Visual Analog Scale ของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง

ผลการเปรียบเทียบระดับความเจ็บปวด Pain Visual Analog Scale ของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรม ระดับความเจ็บปวด Pain Visual Analog Scale ของผู้ป่วย **ลดลง (คะแนนลดลง)** โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$=8.03, S.D.=1.96) และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$=3.37, S.D.=1.99) ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมที่เข้าร่วมกิจกรรมตามการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีระดับความเจ็บปวด Pain Visual Analog Scale **แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ** เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value<0.001) และมีผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 9.16

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระดับความเจ็บปวด Pain Visual Analog Scale ของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง

ระดับความเจ็บปวด Pain Visual Analog Scale	n	Mean	S.D.	t	df	P-value
ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**8.03**	1.96	9.16	58	<0.001
หลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**3.37**	1.99			

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม Modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) ของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง พบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรม คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) ของผู้ป่วย **ดีขึ้น (คะแนนลดลง)** โดยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$=131.40, S.D.=55.50) และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$=63.10, S.D.=50.64), คุณภาพชีวิตในระดับความปวดก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯมีเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$=30.70, S.D.=13.24) และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$=15.90, S.D.=12.39), คุณภาพชีวิตในระดับอาการข้อฝืด, ข้อยึด ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$=9.07, S.D.=7.21) และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$=3.50, S.D.=5.42), คุณภาพชีวิตในความสามารถในการใช้งานข้อ ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯมีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$=91.57, S.D.=39.02) และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$=43.70, S.D.=34.40) ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมที่เข้าร่วมกิจกรรมตามการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม Modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) **แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ** เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value<0.001) มีผลต่างของค่าคะแนนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.98 โดยในมิติของระดับความปวด, ระดับอาการข้อฝืด, ข้อยึด และ ความสามารถในการใช้งานข้อ เมื่อ

เปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ ก็มีความ**แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ**ที่ระดับ 0.05 (P-value<0.001) เช่นเดียวกัน โดยมีผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.49, 3.38, 5.04 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม Modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง

คุณภาพชีวิตผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม Modified WOMAC score	**n**	**Mean**	**S.D.**	**t**	**Df**	**P-value**
คะแนนรวม						
ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**131.40**	55.50	4.98	58	<0.001
หลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**63.10**	50.64			
ระดับความปวด						
ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**30.77**	13.24	4.49	58	<0.001
หลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**15.90**	12.39			
ระดับอาการข้อฝืด, ข้อยึด						
ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**9.07**	7.21	3.38	58	<0.001
หลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**3.50**	5.42			
ความสามารถในการใช้งานข้อ						
ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**91.57**	39.02	5.04	58	<0.001
หลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	30	**43.70**	34.40			

การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) ในแต่ละมิติ คือ ระดับความปวด อาการข้อฝืด ประกอบด้วยคำถาม และระดับการใช้งานข้อ

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม Modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) ของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรม คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) คะแนนข้อคำถามในแต่ละมิติ ได้แก่ ระดับความปวด ระดับอาการอาการข้อฝืด และความสามารถในการใช้งาน ของผู้ป่วย **ดีขึ้น (คะแนนลดลง)** ในทุกข้อคำถาม ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมที่เข้าร่วมกิจกรรมตามการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วย

วิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนข้อคำถามในแต่ละมิติของคุณภาพชีวิตผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม Modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) ได้แก่ ระดับความปวด ระดับอาการอาการข้อฝืด และความสามารถในการใช้งานของผู้ป่วย **แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ** เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีผลต่างของค่าคะแนนรวมเฉลี่ยมากที่สุดใน**ความสามารถในการลุกยืนจากท่านั่ง** โดยมีผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 5.56 และ ผลต่างของค่าคะแนนรวมเฉลี่ยน้อยที่สุดใน**ระดับปวดข้อตอนพักอยู่เฉยๆ** โดยมีผลต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.76

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม modified WOMAC score (Western Ontario and Macmaster University) ในแต่ละมิติ ได้แก่ ระดับความปวด ระดับอาการอาการข้อฝืด และความสามารถในการใช้งาน

ข้อคำถาม		ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ		หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ		T	p-value	95% CI
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ระดับการปวด								
1	ปวดขณะเดินพื้นราบ	**7.00**	2.69	**3.70**	2.70	4.73	<0.001	1.90-4.69
2	ปวดขณะขึ้นลงบันได	**7.60**	2.48	**4.13**	2.79	4.76	<0.001	2.01-4.92
3	ปวดข้อตอนกลางคืน	**5.60**	3.63	**2.63**	2.96	3.47	<0.001	1.25-4.68
4	ปวดข้อตอนพักอยู่เฉยๆ	**4.30**	3.54	**2.07**	2.66	2.76	0.004	0.61-3.85
5	ปวดข้อขณะยืนลงน้ำหนัก	**6.27**	3.37	**3.37**	3.13	3.45	<0.001	1.22-4.58
ระดับอาการข้อฝืด, ข้อยึด								
1	ข้อฝืดช่วงเช้า (ขณะตื่นนอน)	**4.40**	3.84	**1.77**	3.14	2.90	0.003	0.82-4.44
2	ข้อฝืดในช่วงระหว่างวัน	**4.67**	3.62	**1.73**	2.53	3.63	<0.001	1.32-4.55
ความสามารถในการใช้งานข้อเข่า								
1	การลงบันได	**7.53**	2.90	**3.90**	2.60	5.10	<0.001	2.20-5.06
2	การขึ้นบันได	**7.67**	2.83	**3.93**	2.60	5.32	<0.001	2.33-5.14
3	การลุกยืนจากท่านั่ง	**6.97**	2.56	**3.20**	2.68	5.56	<0.001	2.41-5.12
4	การยืน	**6.93**	2.90	**3.43**	2.75	4.80	<0.001	2.04-4.97
5	การเดินพื้นราบ	**6.83**	2.92	**3.23**	2.65	5.00	<0.001	2.46-5.04
6	การการขึ้นลงรถยนต์	**6.30**	3.20	**3.43**	2.80	3.69	<0.001	1.34-4.42
7	การไปซื้อของ	**6.27**	3.14	**3.20**	2.84	3.96	<0.001	1.52-4.61

	ข้อคำถาม	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ		หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ		T	p-value	95% CI
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
8	การใส่กางเกง	**5.50**	3.04	**2.67**	2.51	3.93	<0.001	1.39-4.27
9	การลุกจากเตียง	**5.90**	3.46	**2.97**	2.86	3.58	<0.001	1.29-4.57
10	การถอดกางเกง	**5.67**	2.95	**2.70**	2.48	4.21	<0.001	1.56-4.38
11	การอาบน้ำเอง	**4.23**	3.40	**1.87**	2.31	3.15	0.003	0.86-3.87
12	การนั่ง	**5.47**	2.71	**2.13**	2.13	5.29	<0.001	2.07-4.59
13	การนั่งส้วม	**4.73**	3.43	**1.93**	2.26	3.73	<0.001	1.30-4.30
14	การทำงานบ้านหนักๆ	**6.13**	3.07	**2.93**	2.66	4.31	<0.001	1.74-4.69
15	การทำงานบ้านเบาๆ	**5.43**	3.37	**2.17**	2.57	4.22	<0.001	1.71-4.81

การอภิปรายและสรุปผล

โปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง มีการจัดกิจกรรมที่ 2-4 คือ กิจกรรมที่ 2 Acetaminophen ให้ยาบรรเทาอาการปวด/NSAIDให้ยาลดการอักเสบของข้อเข่าเสื่อม, กิจกรรมที่ 3 Tropical Analgesia ให้ยาทาแก้ปวดเฉพาะที่, กิจกรรมที่ 4 Intra-articular steroid injection แพทย์ฉีดยาลดการอักเสบลดปวดในข้อเข่า ทั้ง 3 กิจกรรมข้างต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อลดการอักเสบของและลดปวดข้อเข่าซึ่งสอดคล้องกับแนวทางเวชปฏิบัติ American Academy of Orthopedic Surgeons (AAOS 2020) และ แนวทางปฏิบัติบริการดูแลรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม พ.ศ. 2554 ของ ราชวิทยาลัย ออร์โธปิดิกส์แห่งประเทศไทย ซึ่งแพทย์ผู้ให้การรักษาเป็นผู้มีบทบาทหลักในกิจกรรมทั้ง 3 โดยเฉพาะในกิจกรรมที่ 4 การฉีดยาสเตียรอยด์ชนิดฉีดเข้าข้อในผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม มีการแนะนำเป็นทางเลือกในการรักษาจากแนวทางเวชปฏิบัติและงานวิจัยหลายฉบับ อาทิ เช่น จากงานวิจัย (Komchan, 2023) เปรียบเทียบประสิทธิภาพของการรักษาด้วยการฉีดยาสเตียรอยด์เข้าข้อเข่า intra-articular triamcinolone acetonide 10 mg vs. 40 mg ติดตามผลที่ 4 สัปดาห์และ 12สัปดาห์หลังฉีด ผลการศึกษาพบว่าในทั้งสองขนาดยาที่ฉีดสามารถลดปวดจากข้อเข่าเสื่อมและอาการต่างๆจากการอักเสบของข้อเข่าได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการลดปวดระหว่างการใช้ยาทั้งสองขนาด นอกจากนั้นผลงานวิจัยอื่น พบว่าการใช้ยาสเตียรอยด์ชนิดฉีดเข้าข้อมีประสิทธิภาพในการลดอาการปวดในผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมได้ดีระดับปานกลางในสัปดาห์ ที่ 2 และ 3 หลังจากฉีดเท่านั้น (ราชวิทยาลัยออร์โธปิดิกส์, 2554) ในโปรแกรมจึงมีการนัดผู้ป่วยมาติดตามอาการในสัปดาห์ที่ 4 เพื่อประเมินและให้การรักษาด้วยกิจกรรมอื่นๆควบคู่กันไปนอกเหนือจากการรักษาด้วยยา โดยมี กิจกรรมที่ 5 แผนไทยประคบและนวดแผนไทยบรรเทาปวด และกิจกรรมที่ 6 กายภาพบำบัดทำกายภาพบำบัดและสอนท่าบริหารกล้ามเนื้อต้นขา/เพิ่มพิสัยข้อเข่า

แนะนำปรับพฤติกรรม ท่าทางในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งก็สามารถระดับอาการปวดได้ดีหลังจากรักษาด้วยกิจกรรมอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภูริชญา วีระศิริรัตน์ และคณะ, 2557) ศึกษาการรักษาโดยวางแผ่นประคบร้อน การยืดกล้ามเนื้อขา การออกกำลังกายเพิ่มความแข็งแรงกล้ามเนื้อขา เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ซึ่งอาสาสมัครทุกคนได้รับการตรวจประเมินข้อเข่า วัดระดับความรุนแรงของอาการปวดโดยใช้ Visual Analog Scale (VAS) ประเมินภาวะความบกพร่องความสามารถของข้อเข่าโดยใช้ The Western Ontario and McMaster Universities Osteoarthritis Index (WOMAC) และวัดองศาการเคลื่อนไหวของข้อเข่าก่อนการรักษาทันทีหลังการรักษา 1 เดือน และ 3 เดือน ผลจากการศึกษาพบว่าเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการรักษา พบว่ามีค่าระดับความรุนแรงของอาการปวดลดลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ทันทีหลังการรักษา 1 เดือน และ 3 เดือน และค่า WOMAC pain และ stiff ลดลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1 เดือน และ 3 เดือน (p-value<0.05)

โปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง มีการจัดกิจกรรมที่ 1 Patient Education ให้ความรู้ความเข้าใจในโรคข้อเข่าเสื่อม การดูแลตนเองเบื้องต้น เพื่อให้ผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมเข้าใจมีความรู้พื้นฐานในตัวโรค การดำเนินของโรคแนวทางการรักษา และ แนวทางการปฏิบัติตัว, กิจกรรมที่ 6 กายภาพบำบัดทำกายภาพบำบัดและสอนท่าบริหารกล้ามเนื้อต้นขา/เพิ่มพิสัยข้อเข่า แนะนำปรับพฤติกรรม ท่าทางในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การรักษาระยะยาวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป ป้องกันอาการของโรคไม่ให้กลับมาเป็นกำเริบบ่อยครั้ง และช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิต ซึ่งจากผลการวิจัยก็สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าของ (ภูริชญา วีระศิริรัตน์ และคณะ, 2557) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชวิศ เมธาบุตร, 2565) ซึ่งการวิจัยดังกล่าวศึกษาสถานการณ์โรคข้อเข่าเสื่อมในผู้สูงอายุ อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา, พัฒนารูปแบบ การจัดการโรคข้อเข่าเสื่อมในผู้สูงอายุ และประเมินผล ผู้สูงอายุที่มีอาการข้อเข่าเสื่อม 86 คน ที่ไม่เคยผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่า โดยแบบประเมิน Oxford Knee Score แนวทางการสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม Modified WOMAC Score และแบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรค พบว่าหลังจากได้รูปแบบจัดการโรคข้อเข่าเสื่อมในผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การคัดกรอง ส่งเสริมป้องกัน รักษาเบื้องต้น ติดตามเยี่ยมบ้าน โรงพยาบาลสนับสนุนด้านวิชาการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ผลพบว่า คะแนน Modified WOMAC Score คะแนนความปวด ความฝืดข้อ คะแนนรวม และคะแนนระดับความปวด ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.05) จึงสามารถสรุปได้ว่านอกจากการรักษาตามแนวทางเวชปฏิบัติแล้ว การมีส่วนร่วมกันในการรักษาของโปรแกรมฯ ระหว่างผู้ป่วย พยาบาล แพทย์ แพทย์ไทย นักกายภาพบำบัด เพื่อหาแนวทางการรักษาในบริบทที่เหมาะสมให้แก่ผู้ป่วยนอกจากจะช่วยบรรเทาอาการแล้วยังเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข้าเสื่อมในแต่ละมิติได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นการศึกษาประสิทธิผลการรักษาด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดในด้านลดความเจ็บปวดและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมโรงพยาบาลถลาง พบว่าสามารถลดระดับความเจ็บปวด (Pain Visual

Analog Scale) และเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม(modified WOMAC score)ให้ดีขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมการรักษาผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดของคลินิกกระดูกและสหวิชาชีพโรงพยาบาลถลาง เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมฯ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบโปรแกรมการรักษาด้วยวิธีการไม่ผ่าตัดในด้านลดความเจ็บปวดและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมโรงพยาบาลถลางในระยะเวลา 8 สัปดาห์ เพื่อให้เกิดการรักษาโรคอย่างมีประสิทธิภาพ โปรแกรมการดูแลโรคข้อเข่าเสื่อมควรเพิ่มระยะเวลาการดำเนินโปรแกรมและการเก็บข้อมูลการประเมินผลจากการเข้าร่วมโปรแกรมให้นานมากกว่า 8 สัปดาห์

2. การวิจัยในครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม WOMAC แบบ Visual analog scale 0-10 พบปัญหาและผู้ทำแบบสอบถามเป็นผู้สูงอายุ จึงมีความสับสนในการให้คะแนน จึงคิดว่าแบบสอบถาม WOMAC 5-point Likert ซึ่งแบ่งระดับคุณภาพชีวิตโดยระบุระดับความรุนแรงของอาการเป็น 5 ตัวเลือก ประกอบด้วย ไม่มีอาการ เล็กน้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด น่าจะสะดวกและง่ายต่อการให้คะแนน เพราะสามารถระบุอาการของผู้ป่วยได้ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชวิศ เมธาบุตร, พ.บ. (2565). **การพัฒนารูปแบบการจัดการโรคข้อเข่าเสื่อมในผู้สูงอายุ อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา.** วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. 16(3).

ธนชัย รินไธสง. (2564). **คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมในโรงพยาบาลบรบือ. วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม.** 5(10).

ปภัสรา หาญมนตรี และคณะ. (2557). **ความเที่ยงในการทดสอบซ้ำและความสัมพันธ์ของแบบประเมิน Western Ontario and McMaster Universities Osteoarthritis ฉบับภาษาไทยกับคะแนนปวดในผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม.** วารสารเทคนิคการแพทย์และกายภาพบำบัด. 26(1).

ภูริชญา วีระศิริรัตน์ และคณะ. (2557). **ผลของการจัดการทางกายภาพบาบัดในพระสงฆ์ที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม.** รายงานวิจัย โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุทธนา นุ่นละออง และ คณะ. (2560). **ผลของโปรแกรมการบริหารข้อเข่าด้วยท่าฤาษีดัดตนร่วมกับการประคบร้อน เพื่อบรรเทาความปวดในผู้ที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม.** วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 46(2), 71-78.

ราชวิทยาลัยแพทย์ออร์โธปิดิกส์แห่งประเทศไทย. **แนวเวชปฏิบัติบริการสาธารณสุข โรคข้อเข่าเสื่อม พ.ศ.2554.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.rcost.or.th/th/

Arroll B, Goodyear-Smith F. (2004). **Corticosteroid injections for osteoarthritis of the knee: meta-analysis.** BMJ. 328(7444), 869.

Deyle GD, Allen CS, Allison SC, Gill NW, Hando BR, Petersen EJ, et al. (2020). **Physical therapy versus glucocorticoid injection for osteoarthritis of the knee.** N Engl J Med. 382(15), 1420–1429.

Kuptniratsaikul V, Rattanachaiyanont M. (2007). **Validation of a modified Thai version of the Western Ontario and McMaster (WOMAC) osteoarthritis index for knee osteoarthritis.** Clin Rheumatol. 26(10), 1641–5.

Long H, Liu Q, Yin H, Wang K, Diao N, Zhang Y, et al. (2022). **Prevalence trends of site-specific osteoarthritis from 1990 to 2019: findings from the global burden of disease study 2019. Arthritis Rheumatology.** 74(7), 1172–1183

McAlindon TE, LaValley MP, Harvey WF, Price LL, Driban JB, Zhang M, et al. (2017). **Effect of intra-articular triamcinolone vs saline on knee cartilage volume and pain in patients with knee osteoarthritis: a randomized clinical trial.** JAMA. 317(19), 1967–75.

Robert H. Brophy, MD. (2022). **AAOS Clinical Practice Guideline Summary: Management of Osteoarthritis of the Knee (Non arthroplasty), Third Edition.** Yale A. Fillingham, MDJ Am Acad Orthop Surg. 30, e721-e729

Utamawatin et al. (2023). **The efficacy of intra-articular triamcinolone acetonide 10 mg vs. 40 mg in patients with knee osteoarthritis: a non-inferiority, randomized, controlled, double-blind, multicenter study.** BMC Musculoskeletal Disorders. 24, 92.

การบริหารภาครัฐและการปกครองทางสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา การสร้างความผูกพันการบริหารงาน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Public administration and social governance for local development : case study management engagement or support personnel Faculty of Industrial Technology Kamphaeng Phet Rajabhat University

สฤษณ์ พรมสายใจ[1] และอนัน หยวกวัด[2]
Sarit Promsaijai and Anan Yuakwat

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาปรับปรุง การบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 6 ด้าน มีดังนี้ ด้านความรู้การบริหารงานบุคลคล ด้านองค์กร ด้านระบบการทำงาน ด้านการพัฒนางาน ด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงาน ด้านความผูกพันที่ดีต่อองค์กร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน

พบว่า เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน จำนวน 9 คน มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 77.77 อายุที่ทำงานมากที่สุด อยู่ในช่วง 20-30 ปี ถึง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีสถานภาพสมรส มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.55 การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.77 และมีประสบการณ์ทำงานอยู่ในช่วงระยะเวลา 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.44 เป็นส่วนมาก ซึ่งผลจากการวิเคราะห์การสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 6 ด้านมีค่า ($\overline{X}$ = 4.60 , S.D.= 0.54) อยู่ในระดับมากที่สุด และมีแนวทางที่ต้องพัฒนาปรับปรุง พบว่า ด้านที่ควรต้องพัฒนาทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการทำงานในหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 66.66 ด้านความปลอดภัยความมั่นคงต่อการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และด้านการพัฒนาการศึกษาต่อคิดเป็นร้อยละ 11.11 เป็นต้น

คำสำคัญ : การบริหารภาครัฐ, การพัฒนาท้องถิ่น, ความผูกพัน, บุคลากรสายสนับสนุน

[1] รศ., คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม E-mail: sarit_741@hotmail.com

[2] ผศ., สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ E-mail: chalawan3@hotmail.com

Abstract

The research objectives are as follows. 1) To study management engagement for support personnel. Faculty of Industrial Technology Kamphaeng Phet Rajabhat University 2) to study ways to develop and improve Management for support personnel Faculty of Industrial Technology Kamphaeng Phet Rajabhat University. research tools namely Questionnaire 6 aspects are as follows knowledge, personnel management The organization, the work system Development Leadership in operations Good relationship with the organization. Statistics used to analyze data namely Frequency, percentage, mean and deviation values.

Found There are 9 support staff, with more females than males, representing 77.77 percent. The age who worked the most was in the range of 20-30 years to 31-40 years, representing 33.33 percent. and having the most marriage places, accounting for 55.55 percent The highest level of undergraduate education accounted for 77.77 percent and have work experience in the period of 11-15 years, representing 44.44 percent, mostly.The results from the analysis of management engagement for support personnel in the amount of 6 aspects The value (= 4.60 , S.D.= 0.54) was at the highest level. and there are ways to develop and improve. Found The aspect that should develop resources, facilities per work in duty, accounting for 66.66 percent. in terms of safety, stability to work representing 33.33 percent and further education development, accounting for 11.11 percent, etc.

Keyword : public administration, local development, engagement,
supporting personnel

บทนำ

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีระบบการบริหารจัดการที่มีรูปแบบ มีกลยุทธ์ มีตัวชี้วัดซึ่งนำไปสู่ความสำรวจในการทำงานให้ดี มีคุภาพและประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดผลลัพธิที่ดี ต่อหน่วยงานและองค์กร โดยอย่างไรก็ตามองค์กรที่เข้าไปสู่ระบบการทำงานจะต้องยึดแนวทางกฎระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานที่เข้าทำงานอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใดก็ตามตั้งแต่ระดับสูงสู่ระดับต่ำ นับได้ว่าการทำงานที่ดีมีคุณภาพ ต่อองค์กร ไม่ว่าจะรับผิดชอบทำงานในหน้าที่ตำแหน่งงานใดก็ตามจะต้องรับชอบในหน้าที่ของตัวเองที่ทำอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ มิฉะนั้นแล้ว สถานประกอบการที่จ้างบุคลากรทำงานก็คงไม่รับเข้ามาทำงานในตำแหน่งที่ต้องการ โดยเฉพาะตำแหน่งงานสายสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ ทุกกระทรวง ทบวงกรม ส่วนภาคเอกชนก็เดียวกันจะรับบุคคลที่มีวุฒิการศึกษาตรงกับ

ตำแหน่งที่ทำ หรือ มีประสบการณ์ตรงในตำแหน่งที่จะเข้ามาทำงาน แต่อย่างไรก็ตามทุกๆหน่วยงานก็ต้องการบุคคลที่มีความรู้ ความสามรถ มีทักษะ มีคุณธรรมจริยธรรมตามเกณฑ์ หรือตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ เป็นต้น

นับได้ว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ที่เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลางที่ได้ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2562 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัย และการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (ประวัติกระทรวง อว., 2565, หน้า 1) ซึ่งทางคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้เปิดการเรียนการสอนจำนวน 7 โปแกรมวิชาระดับปริญญาตรี ภายใต้ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิตบัณฑิต และพัฒนาบุคลากร เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและเสริมสร้างคุณภาพคนชุมชน สังคมไทย เทพ เกื้อทวีกุล (2564, หน้า 1) ด้วยจากการบริหารจัดการทรัยกรมนุษย์ของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากมีนักศึกษาที่ต้องการเรียนในแต่ละโปรแกรมวิชามากขึ้น นับว่ายังมีความต้องการที่จะเข้ามาศึกษาต่อ ทางคณะจึงต้องพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อให้ผลิตบัณฑิตที่เรียนมีคุณภาพ ตามศักยภาพ หลังจบการศึกษาไปแล้ว บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปพัฒนางานต่อชุมชนท้องถิ่นของตัวเอง ได้เป็นอย่างดี และมีความยั่งยืนตลอดไป

ด้วยคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ได้ตระหนักและให้เห็นสำคัญ บทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ เชิงกลยุทธศาสตร์ ตามตัวชี้วัดที่มีเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อระบบการบริหารจัดการ บุคลากรสายสนับสนุน ด้วยปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลากหลายประเด็น จำเป็นต้องที่มีเกณฑ์วัด เพื่อต้องการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากภัยคุกคามภายในและนอกคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ด้วยเหตุผลเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญที่จะต้องทราบปัญหา เพื่อการสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้เป็นต้นแบบที่ดีในระบบการทำงาน จึงได้กำหนดแนวทางไว้ 2 ประเด็นหลัก ๆ ที่ต้องการทราบข้อมูลดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างความผูกพันการบริหารงาน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาปรับปรุง การบริหารงาน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ที่ทำงานสังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ที่ทำงานสังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษาของการวิจัย

ตัวแปรต้นของการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินผลบุคลากรสายสนับสนุนคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565

ตัวแปรตามของการวิจัย ได้แก่ ผลจากการตอบแบบประเมินผลบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้การบริหารงานบุคลคล ด้านองค์กร ด้านระบบการทำงาน ด้านการพัฒนางาน ด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงาน ด้านความผูกพันที่ดีต่อองค์กร

เนื้อหาของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสาระของการทำวิจัย มีดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
2. ทฤษฎีการบริหารภาครัฐและการปกครองทางสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น :
3. ทฤษฎีการบริหารบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านระบบการทำงาน ด้านการพัฒนางาน ด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงาน ด้าน ความผูกพันที่ดีต่อองค์กร
4. แนวคิดทฤษฎีความผูกพันต่อองค์กร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินของการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย เรื่อง การบริหารภาครัฐและการปกครองทางสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา การสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินตามวัตถุประสงค์ของการาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาการสร้างความผูกพันการบริหารงาน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1.1 ศึกษาทำการวิเคราะห์ผล สถานะสภาพการตอบแบบสอบถามการทำงานสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 ประกอบไปด้วย เพศ อายุ วุฒิระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

1.2 ศึกษาระบบการทำงานในด้านต่าง ๆ ที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ในการปฏิบัติงาน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 6 ด้าน ประกอบไปด้วยดังนี้

1.2.1. ด้านความรู้การบริหารงานบุคลคล

1.2.2. ด้านองค์กร

1.2.3. ด้านระบบการทำงาน

1.2.4. ด้านการพัฒนางาน

1.2.5. ด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงาน

1.2.6. ด้านความผูกพันที่ดีต่อองค์กร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ที่ทำงานสังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ที่ทำงานสังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจำนวน 12 ฉบับ คือ แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งได้จำแนกแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จำแนกแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูล ได้แก่ ชื่อ -นามสกุล อายุ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาระบบการทำงานในด้านต่าง ๆ ที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ในการปฏิบัติงาน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 6 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะโดยทั่ว ๆ ไปนอกจากการตอบตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มีลักษณะของแบบสอบถาม มีประกอบไปด้วย ratting scale 5 ระดับ

5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

การสร้างแบบทดสอบการสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตอนที่ 1 จำนวน 6 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของเจ้าหน้าที่บุคลากรสายสนับสนุน

ตอนที่ 2 ระดับความต้องการจำนวน 6 ด้าน มีดังนี้

2.1 ด้านความรู้การบริหารงานบุคลคล

2.2 ด้านองค์กร

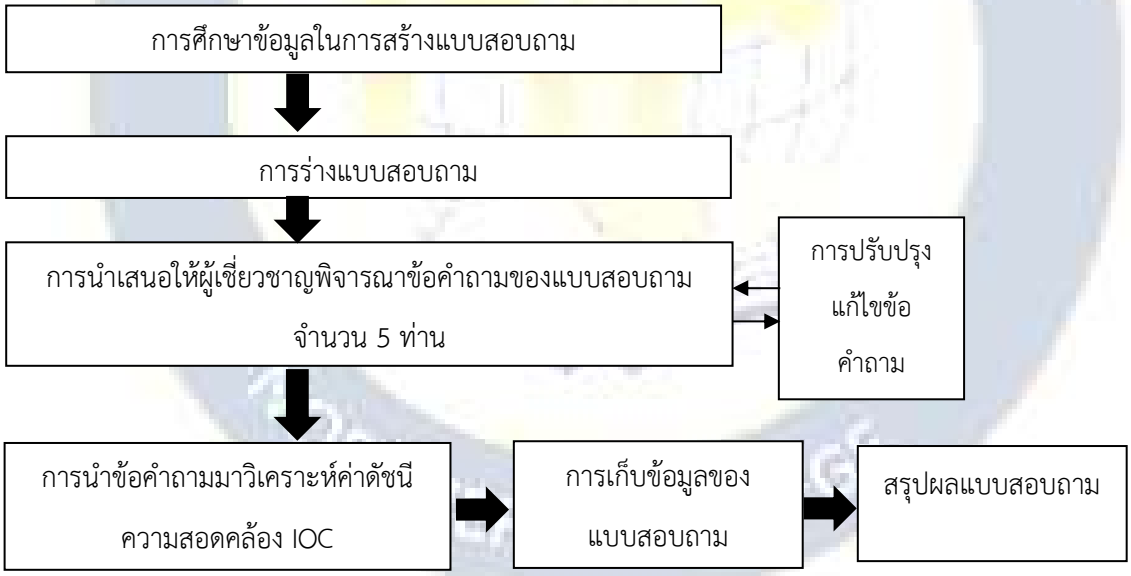
2.3 ด้านระบบการทำงาน

2.4 ด้านการพัฒนางาน

2.5 ด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงาน

2.6 ด้านความผูกพันที่ดีต่อองค์กร

การสร้างแบบสอบถามการสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2565 ที่มีต่อการบริหารงานเจ้าหน้าที่บุคลากรสายสนับสนุน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษารูปแบบการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้อง

3.2 กำหนดประเด็นเนื้อหาแบบสอบถาม จำนวน 6 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ รวม 30 ข้อ ดังนี้

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่ได้กล่าวมาเพื่อให้เจ้าหน้าที่บุคลากรสายสนับสนุน ทุกคนตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

3.3 การนำแบบสอบถามนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาข้อคำถาม ต่อไป เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยการตรวจสอบค่าดัชนี ความสอดคล้อง ตามความ

คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กลุ่มเดียว เพื่อพิจารณาความเหมาะสมแบบสอบถามความต้องการที่ได้สร้างขึ้นมา ผลจากการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า แบบสอบถามความพึงพอใจมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ผู้วิจัยได้นำข้อความแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น คำผิด สำนวน การพิมพ์เว้นวรรคตอน เป็นต้น หลังจากที่ได้ปรับปรุงแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เพื่อวัดความเที่ยงตรงของสำนวน เนื้อหาสาระของแบบสอบถามที่นำมาใช้ตอบ เมื่อมีความถูกต้องแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลแบบสอบถาม ดำเนินการจัดพิมพ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป จากนั้นประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย= 0.88

3.4 เจ้าหน้าที่บุคลากรสายสนับสนุน ได้ตอบแบบสอบถามที่แจกให้ โดยนางสาวยุวธิดา พรมสายใจ เจ้าหน้าที่ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นผู้รวบรวมและเก็บแบบสอบถามทุกฉบับ ไว้เป็นข้อมูล เพื่อรายงานผล ต่อไป

3.5 การนำผลของแบบสอบถาม จำนวน 9 ฉบับ มาวิเคราะห์ผลทางสถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากนั้นรายงานผลตามวัตถุประสงค์จำนวน 2 ข้อ ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 9 ฉบับ ซึ่งแบบทดสอบมีด้วยกัน 2 ตอน โดยให้ เจ้าหน้าบุคลากรสายสนับสนุน ได้แสดงความคิดเห็นต่อการตอบแบบสอบถาม ที่แจกให้ บริการของ จำนวน 6 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ รวม 30 ข้อ แล้วทำเครื่องหมายถูก ในช่องที่ตัวเราต้องการ เมื่อได้ตอบแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้นำเอาแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ผล เพื่อแสดงผลทางสถิติและรายงานผล ตามวัตถุประสงค์ ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การนำคำตอบจากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ฉบับ มาตรวจสอบเพื่อจัดเก็บไว้เป็นข้อมูล

2. การนำผลจากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 ฉบับ มาทำการวิเคราะห์ผล เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจ ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจ ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจ ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจเห็น ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจ ระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้สูตรของ (สมนึก ภัททิยธนี, 2546, หน้า 220)

ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตรของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 163)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตรของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 106)

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาปรับปรุง การบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.1 ทำการวิเคราะห์ผล สถานการณ์ตอบแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่บุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.2 ทำการวิเคราะห์ ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ต่อแนวทางพัฒนาปรับปรุง การบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ที่ทำงานสังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2563

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน ที่ทำงานสังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม จำนวน 9 ฉบับ คือ แบบสอบถาม สำหรับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งได้จำแนกแบบสอบถาม มีดังนี้

2.1 ด้านที่ควรต้องพัฒนาระบบการทำงานให้มีความเชื่อมโยงต่อภาครัฐภาค ภาคเอกชนนอกโดยเฉพาะงานบริการทางวิชาการด้านอาชีพ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ได้จัดการเรียนการสอน

2.2 ด้านที่ควรต้องพัฒนาศักยภาพที่ดีต่อความก้าวหน้าในหน้าที่

2.3 ด้านที่ควรต้องพัฒนาทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการทำงาน

2.4 ด้านความปลอดภัยความมั่นคงต่อการทำงาน สำหรับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ จำนวน 1 ฉบับ ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนและปฏิบัติได้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินผลการบริหารและโครงการฝึกอบรมต่าง ๆ แล้วนำมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ดำเนินการครั้งนี้อย่างเหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ต้องการพัฒนาได้พิจารณาตามขั้นตอน ในการดำเนินการสร้างเครื่องมืออย่างเป็นระบบ

2. ได้กำหนดแนวหัวข้อของแบบสอบถาม ที่จะดำเนินการสร้างขึ้นมา จำนวน 4 ข้อ

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามหัวข้อที่กำหนด แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อตรวจ ความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสมบูรณ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบและลงความเห็นโดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม โดยกำหนดเกณฑ์ การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 = ข้อคำถามแน่ใจว่า มีความเหมาะสม

0 = ข้อคำถามไม่แน่ใจว่า มีความเหมาะสม

-1 = ข้อคำถามแน่ใจว่ามีความไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปไว้ใช้ต่อไป มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.50 ควรตัดทิ้งไม่สามารถนำมาใช้ หรือ ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นมา ซึ่งพบว่าข้อคำถาม จำนวน 4 ด้าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยด้วยเองตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เก็บแบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และเจ้าหน้าที่บุคลากรสายสนับสนุนสังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 9 ฉบับ

2. การนำข้อมูลแบบสอบถามมาคำนวณตามสูตรสถิติที่กำหนดไว้

ค่าเฉลี่ยเกณฑ์การประเมินผลระดับคะแนน มีดังนี้

ระดับคะแนนค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนนค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับคะแนนค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับคะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. รายงานผลตามวัตถุประสงค์ต่อไป

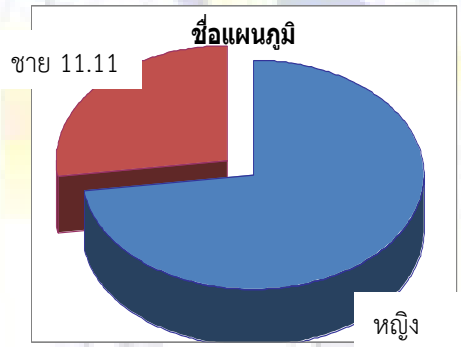
ผลการวิเคราะห์

ตอนที่ 1 ผลจากการวิเคราะห์การสร้างความผูกพันการบริหารงาน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ตารางที่ 1 แสดงสถานการตอบแบบสอบถามสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 9 คน

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	1	11.11
	หญิง	8	88.88
2. อายุ	20-30 ปี	3	33.33
	31-40 ปี	3	33.33
	41-50 ปี	2	22.22
	51-60 ปี	1	11.11
	60 ปีขึ้นไป	0	0.00

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานภาพสมรส	โสด	3	33.33
	สมรส	5	55.55
	หย่า/แยก	1	11.11
4. วุฒิการศึกษา	ระดับอนุปริญญา	0	0.00
	ระดับปริญญาตรี	7	77.77
	ระดับปริญญาโท	2	22.22
	ระดับปริญญาเอก	0	0.00
5. ระยะเวลาในทำงาน	3-5 ปี	3	33.33
	6-10 ปี	1	11.11
	11-15 ปี	4	44.44
	16-20 ปี	1	11.11
	20 ปีขึ้นไป	0	0.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลจากการวิเคราะห์สภาพทั่วไป สำหรับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ได้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 คน จำแนกเพศชาย จำนวน 1 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 11.11 และเพศหญิง จำนวน 8 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 88.88 เพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อย 77.77 อายุ 20-30 ปี ถึง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 และอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.22 และ อายุ 51-60 ปีคิดเป็นร้อยละ 11.11 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 33.33 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 55.55 และสถานภาพการหย่า/แยก คิดเป็นร้อยละ 11.11 วุฒิการศึกษา ระดับอนุปริญญา ไม่มี ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.77 ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 22.22 ระดับปริญญาเอก ไม่มี ระยะเวลาในทำงาน 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.11 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.44 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.11 20 ปีขึ้นไปยังไม่มี

สรุปโดยภาพรวม พบว่า เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน จำนวน 9 คน มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 77.77 อายุที่ทำงานมากที่สุด อยู่ในช่วง 20-30 ปี ถึง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 มี

สถานสมรถมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.55 อยู่ในการศึกษาระดับปริญญาตรีมากสุที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.77 และมีประสบการณ์ในทำงานอยู่ในช่วงระยะเวลา 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.44

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาปรับปรุง การบริหารงาน สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 6 ด้าน

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ (ด้านที่ 1) ด้านความรู้การบริหารงานบุคลคล

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	ค่าแปลผล
1	เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในตำแหน่งต่อหน้าที่ที่รับมอบหมายงาน	4.78	0.42	มากที่สุด
2	เจ้าหน้าที่ความซื่อสัตย์ สุจริตในการทำงาน	4.89	0.31	มากที่สุด
3	เจ้าหน้าที่มาทำงานตามระเบียบทางราชการกำหนด	4.89	0.31	มากที่สุด
4	เจ้าหน้าที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแพร่ต่อองค์กร	4.89	0.31	มากที่สุด
5	เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการทำงานการบริหารงานบุคคลที่หลากหลาย	4.67	0.47	มากที่สุด
สรุปผลรวม		4.82	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า

1. เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในตำแหน่งต่อหน้าที่ ที่รับมอบหมายงาน มีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. = 0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. เจ้าหน้าที่ความซื่อสัตย์ สุจริตในการทำงาน มีค่า $\overline{X}$ = 4.89 และมีค่า S.D. =0.31 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. เจ้าหน้าที่มาทำงานตามระเบียบทางราชการกำหนด มีค่า $\overline{X}$ = 4.89 และมีค่า S.D. =0.31 อยู่ในระดับมากที่สุด

4. เจ้าหน้าที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแพร่ต่อองค์กร มีค่า $\overline{X}$ = 4.89 และมีค่า S.D. =0.31 อยู่ในระดับมากที่สุด

5. เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการทำงานการบริหารงานบุคคล ที่หลาหลาย มีค่า $\overline{X}$ = 4.67และมีค่า S.D. = 0.47 อยู่ในระดับมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปในภาพรวม ด้านด้านความรู้การบริหารงานบุคลคล มีค่า $\overline{X}$ = 4.82 และมีค่า S.D. = 0.37 อยู่ในระดับ มากที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ (ด้านที่ 2) ด้านองค์กร

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	ค่าแปลผล
1	องค์กรเจ้าหน้าที่มีคุณธรรมและจริยธรรมต่อองค์กรในการทำงานคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	4.67	0.47	มากที่สุด
2	องค์กรเจ้าหน้าที่มีวิสัยทัศน์การทำงานต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	4.56	0.50	มากที่สุด
3	องค์กรเจ้าหน้าที่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นระบบการทำงานต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	4.78	0.42	มากที่สุด
4	องค์กรเจ้าหน้าที่มีระเบียบวินัยตามกฎข้อบังคับ ต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	4.78	0.42	มากที่สุด
5	องค์กรเจ้าหน้าที่มีระบบสร้างบรรยากาศในการทำงานได้อย่างเหมาะสมต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	4.67	0.47	มากที่สุด
สรุปผลรวม		4.69	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า

1. องค์กรเจ้าหน้าที่มีคุณธรรมและจริยธรรมต่อองค์กรในการทำงาน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีค่า $\overline{X}$ = 4.67 และมีค่า S.D. = .047 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. องค์กรเจ้าหน้าที่มีวิสัยทัศน์การทำงานต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีค่า $\overline{X}$ = 4.56 และมีค่า S.D. =0.50 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. องค์กรเจ้าหน้าที่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นระบบการทำงาน ต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. =0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

4. องค์กรเจ้าหน้าที่มีระเบียบวินัยตามกฎข้อบังคับ ต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. =0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

5. องค์กรเจ้าหน้าที่มีระบบสร้างบรรยากาศในการทำงานได้อย่างเหมาะสมต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีค่า $\overline{X}$ = 4.67 และมีค่า S.D. = 0.47 อยู่ในระดับมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปในภาพรวม ด้านองค์กรคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีค่า $\overline{X}$ = 4.69 และมีค่า S.D. = 0.45 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ (ด้านที่ 3) ด้านระบบการทำงาน

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	ค่าแปลผล
1	เจ้าหน้าที่มีระบบกลไกลในการทำงานโดยยึดตามระเบียบ	4.67	0.47	มากที่สุด
2	เจ้าหน้าที่มีการวางแผนในการทำงานของตัวเองอย่างเป็นระบบ	4.67	0.47	มากที่สุด
3	เจ้าหน้าที่สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างเหมาะสม	4.78	0.42	มากที่สุด
4	เจ้าหน้าที่สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานภายในได้อย่างเหมาะสม	4.78	0.42	มากที่สุด
5	เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถ ด้วยเต็มเวลา	4.78	0.42	มากที่สุด
สรุปผลรวม		4.73	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่า

1. เจ้าหน้าที่มีระบบกลไกลในการทำงานโดยยึดตามระเบียบมีค่า $\overline{X}$ = 4.67 และมีค่า S.D. = 0.47 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. เจ้าหน้าที่มีการวางแผนในการทำงานของตัวเองอย่างเป็นระบบมีค่า $\overline{X}$ = 4.67 และมีค่า S.D. =0.47 อยู่ในระดับ มากที่สุด

3. เจ้าหน้าที่สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างเหมาะสมมีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. =0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

4. เจ้าหน้าที่สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานภายในได้อย่างเหมาะสมมีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. =0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

5. เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถ ด้วยเต็มเวลามีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. = 0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปในภาพรวม ด้านระบบการทำงานมีค่า $\overline{X}$ = 4.73 และมีค่า S.D. = 0.44 อยู่ในระดับ มากที่สุด

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ (ด้านที่ 4) ด้านการพัฒนางาน

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	ค่าแปลผล
1	เจ้าหน้าที่มีระบบหน้าที่ในการพัฒนางานของตัวเองได้	4.67	0.67	มากที่สุด
2	เจ้าหน้าที่มีการพัฒนางานที่หลากหลาย และสามารถทำงานแทนคนอื่นได้	4.78	0.42	มากที่สุด
3	เจ้าหน้าที่มีการพัฒนางานตามความรับผิดชอบได้	4.67	0.67	มากที่สุด
4	เจ้าหน้าที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการทำงาน	4.33	0.82	มาก
5	เจ้าหน้าที่มีการพัฒนาเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยต่อการทำงาน	4.22	0.79	มาก
สรุปผลรวม		4.53	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่า

1. เจ้าหน้าที่มีระบบหน้าที่ในการพัฒนางานของตัวเองได้ มีค่า $\overline{X}$ = 4.67 และมีค่า S.D. = 0.67 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. เจ้าหน้าที่มีการพัฒนางานที่หลากหลาย และสามารถทำงานแทนคนอื่นได้ มีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. =0.42 อยู่ในระดับ มากที่สุด

3. เจ้าหน้าที่มีการพัฒนางานตามความรับผิดชอบได้ มีค่า $\overline{X}$ = 4.67 และมีค่า S.D. =0.67 อยู่ในระดับมากที่สุด

4. เจ้าหน้าที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการทำงาน มีค่า $\overline{X}$ = 4.33 และมีค่า S.D. =0.82 อยู่ในระดับมาก

5. เจ้าหน้าที่มีการพัฒนาเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยต่อการทำงาน มีค่า $\overline{X}$ = 4.22 และมีค่า S.D. = 0.79 อยู่ในระดับมาก

กล่าวโดยสรุปในภาพรวม ด้านการพัฒนางาน มีค่า $\overline{X}$ = 4.53 และมีค่า S.D. = 0.67 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ (ด้านที่ 5) ด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงาน

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	ค่าแปลผล
1	เจ้าหน้าที่ มีความรู้ ความสามารถภาวะที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อบุคคลภายนอกและภายในคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้	4.33	0.82	มาก
2	เจ้าหน้าที่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของตัวเองจากผู้บริหารระดับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้	3.78	1.23	มาก
3	เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมที่ได้แสดงความคิดเห็นในการบริหารงานระดับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้	3.78	1.13	มาก
4	เจ้าหน้าที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลต่อการปฏิบัติงานระดับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้	4.00	1.05	มาก
5	เจ้าหน้าที่สามารถสื่อสาร ในการเป็นผู้ที่ให้ความรู้ ต่อสังคมภายนอกได้	4.33	0.82	มาก
สรุปผลรวม		4.04	1.01	มาก

จากตารางที่ 6 สรุปได้ว่า

1. เจ้าหน้าที่ มีความรู้ ความสามารถภาวะที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ต่อบุคคลภายนอกและภายในคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้มีค่า $\overline{X}$ = 33 และมีค่า S.D. = 0.82 อยู่ในระดับมาก

2. เจ้าหน้าที่ ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของตัวเองจากผู้บริหารระดับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้มีค่า $\overline{X}$ = 3.78 และมีค่า S.D. = 1.23 อยู่ในระดับ มาก

3. เจ้าหน้าที่ มีส่วนร่วมที่ได้แสดงความคิดเห็นในการบริหารงานระดับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้ มีค่า $\overline{X}$ = 3.78 และมีค่า S.D. = 1.13 อยู่ในระดับมาก

4. เจ้าหน้าที่ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลต่อการปฏิบัติงานระดับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมได้ มีค่า $\overline{X}$ = 4.00 และมีค่า S.D. = 1.05 อยู่ในระดับมาก

5. เจ้าหน้าที่ สามารถสื่อสาร ในการเป็นผู้ ที่ให้ความรู้ต่อสังคมภายนอกได้ มีค่า $\overline{X}$ = 4.33 และมีค่า S.D. = 0.82 อยู่ในระดับมาก

กล่าวโดยสรุปในภาพรวมด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงาน มีค่า $\overline{X}$ = 4.04 และมีค่า S.D. = 1.01 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ (ด้านที่ 6) ด้านความผูกพันที่ดีต่อองค์กร

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	ค่าแปลผล
1	เจ้าหน้าที่ ทำงานด้วยความเต็มความรู้ ความสามารถ และไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันต่อการในการทำงาน	4.78	0.42	มากที่สุด
2	เจ้าหน้าที่ มีความรัก ความสามัคคี ร่วมด้วยช่วยกันทำงาน	4.89	0.31	มากที่สุด
3	เจ้าหน้าที่มีความรักที่ดีต่อองค์กร ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงไปต่อการบริหารงานที่ดี	4.78	0.42	มากที่สุด
4	เจ้าหน้าที่ ให้ความรักและความผูกพันต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	4.78	0.42	มากที่สุด
5	เจ้าหน้าที่ มีความรัก ความผูกพัน และความเต็มใจต่อการทำงานร่วมกัน	5.00	0.00	มากที่สุด
สรุปผลรวม		4.84	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 สรุปได้ว่า

1. เจ้าหน้าที่ ทำงานด้วยความเต็มความรู้ ความสามารถ และไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันต่อการในการทำงานมีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. = 0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. เจ้าหน้าที่ มีความรัก ความสามัคคี ร่วมด้วยช่วยกันทำงาน มีค่า $\overline{X}$ = 4.89 และมีค่า S.D. = 0.31 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. เจ้าหน้าที่ มีความรักที่ดีต่อองค์กร ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงไปต่อการบริหารงานที่ดีมีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. = 0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

4. เจ้าหน้าที่ ให้ความรักและความผูกพันต่อคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีค่า $\overline{X}$ = 4.78 และมีค่า S.D. =0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด

5. เจ้าหน้าที่ มีความรัก ความผูกพัน และความเต็มใจต่อการทำงานร่วมกันมีค่า $\overline{X}$ = 5.00 และมีค่า S.D. = 0.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

กล่าวโดยสรุปในภาพรวมด้านความผูกพันที่ดีต่อองค์กร มีค่า $\overline{X}$ = 4.84 และมีค่า S.D. = 0.31 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 8 สรุปผลวิเคราะห์การสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 6 ด้าน

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	ค่าแปลผล
1	ด้านความรู้การบริหารงานบุคคล	4.82	0.37	มากที่สุด
2	ด้านองค์กร	4.69	0.45	มากที่สุด
3	ด้านระบบการทำงาน	4.73	0.44	มากที่สุด
4	ด้านการพัฒนางาน	4.53	0.67	มากที่สุด
5	ด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงาน	4.04	1.01	มาก
6	ด้านความผูกพันที่ดีต่อองค์กร	4.84	0.31	มากที่สุด
สรุปผลรวม		4.60	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 สรุปได้ว่า

ตอนที่ 1 ผลจากการบริหารภาครัฐและการปกครองทางสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : การสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 9 คน พบว่า ผลวิเคราะห์การสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนจำนวน 6 ด้าน มีค่า ($\overline{X}$ = 4.60 , S.D.= 0.54) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนวทางพัฒนาปรับปรุง การบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 9 คน พบว่า 1) ด้านที่ควรต้องพัฒนาระบบการทำงานให้มีความเชื่อมโยงต่อภาครัฐภาค ภาคเอกชนนอก โดยเฉพาะงานบริการทางวิชาการด้านอาชีพ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ได้จัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 40 คน 2) ด้านที่ควรต้องพัฒนาศักยภาพที่ดีต่อความก้าวหน้าในหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 20 3) ด้านที่ควรต้องพัฒนาทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 20 4) ด้านความปลอดภัยความมั่นคงต่อการทำงาน สำหรับหน้าที่เจ้าหน้าสายสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 20

การอภิปรายผลและสรุปผล

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารภาครัฐและการปกครองทางสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา การสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า ตอนที่ 1 ผลจากการบริหารภาครัฐและการปกครองทางสังคมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : การสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะ

เทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 9 คน เพศชายน้อยกว่ากว่าเพศหญิง 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และเรียงลำดับความต้องการพัฒนามากสุด มาจนถึงน้อยสุด มีดังนี้ ด้านที่มากที่สุด ได้แก่ ด้านความผูกพันที่ดีต่อองค์กรมีค่า ($\overline{X}$ = 4.84 , S.D.= 0.31) รองลงมาได้แก่ ด้านความรู้การบริหารงานบุคคลมากที่สุด มีค่า ($\overline{X}$ = 4.82 , S.D.= 0.37) และด้านระบบการทำงานมีค่า ($\overline{X}$ = 4.73 , S.D.= 0.44) ด้านองค์กร มีค่า ($\overline{X}$ = 4.69 , S.D.= 0.45) ด้านการพัฒนางาน มีค่า ($\overline{X}$ = 4.53, S.D.= 0.67) ระดับมากที่สุด และระดับความต้องการน้อยสุด ได้แก่ ด้านการเป็นภาวะผู้นำต่อการปฏิบัติงานมีค่า ($\overline{X}$ = 4.04, S.D.= 1.31) ระดับมาก

กล่าวโดยสรุป ผลวิเคราะห์การสร้างความผูกพันการบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 6 ด้าน มีค่า ($\overline{X}$ = 4.60 , S.D.= 0.54) อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร จันทร์เพ็ญ (2557, บทตัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมาหาชน) พบว่า เพศหญิงคิดเป็นค่าร้อยละ 63.50 มีอายุระหว่าง 36.45 ปี คิดเป็นค่าร้อยละ 39.20 สถานภาพสมรส คิดเป็นค่าร้อยละ 48.60 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นค่าร้อยละ 58.80 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6-10 ปี คิดเป็นค่าร้อยละ 31.80 และ ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์กร พบว่า เจ้าหน้าที่สถานบันพัฒนาองค์กรชุมชนมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมีค่าเฉลี่ย 3.73 ด้านความจงรักภักดีต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ย 4.00 ด้านความความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.93 ด้านความเต็มใจและทุ่มเทในการทำงานเพื่อองค์กร มีค่าเฉลี่ย 92 ด้านความต้องการที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพขององค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.37 และด้านความเสียสละเพื่อองค์กรมีค่าเฉลี่ย 3.13 และยังความสอดคล้องกับงานวิจัยของเทียนศรี บางม่วงงาม (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรที่ผ่านโครงการอบรมวิศวกรใหม่ กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ม่รายได้ประมาณ 20,001- 30,000 บาท และมีระยะเวลาในการปฏิบัติ 1-2 ปี ที่มีการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์กร พบว่า มีความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับความผูกพันมาก และวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ต่อองค์กร พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ตอนที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนวทางพัฒนาปรับปรุง การบริหารงานสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 9 คน พบว่า 1) ด้านที่ควรต้องพัฒนาระบบการทำงานให้มีความเชื่อมโยงต่อภาครัฐภาค ภาคเอกชนนอก โดยเฉพาะงานบริการทางวิชาการด้านอาชีพ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่ได้จัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 40 คน 2) ด้านที่ควรต้องพัฒนาศักยภาพที่ดีต่อความก้าวหน้าในหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 20 3) ด้านที่ควรต้องพัฒนาทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 20 4) ด้านความปลอดภัยความมั่นคงต่อการทำงาน สำหรับหน้าที่เจ้าหน้าสายสนับสนุน คิดเป็นร้อยละ 20 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาริษา อนันทราวัน และโชติ บดีรัฐ (2564, หน้า บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พบว่า แนวทางการพัฒนา ศักยภาพบุคลากร มีดังนี้ 1). การสนับสนุนทุนการศึกษาและการเตรียมความพร้อม ด้านภาษาอังกฤษให้แก่บุคลากรสายสนับสนุน 2) การสำรวจความต้องการจัดหาหลักสูตรที่ทันสมัยในการจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรสายสนับสนุนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง 3). การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและใช้ระบบพี่เลี้ยงในการสอนงาน หรือช่วยตัดสินใจแก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อยกระดับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ต้องการทราบข้อมูลจำนวนบุคลากรสายสนับสนุนที่มีความผูกพันต่อองค์กร สังกัดคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2. ต้องการนำผลจำนวนบุคลากรสายสนับสนุนที่มีความผูกพัน มาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง ระบบการบริหารงานบุคลากรสายสนับสนุน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ให้มีคุณภาพที่ดีต่อความผูกพันในหน้าที่การทำงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรต้องศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการนำเอาปัญหานั้นมาจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรระดับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2. จัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านพัฒนาบถคลากรให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับต่อบุคลากรภายในและบุคคลภายนอกคณะ ต่อไป

3. ให้บุคลากรของหน่วยงานคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลต่อไป

4. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมควรมีแผนงาน/โครงการรองรับ เพื่อให้มีความสอกดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตามประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ได้วางแผนไว้ ทั้งนี้ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการบริหารงานบุคคล และงานประกันคุณภาพระดับคระสู่ระดับมหาวิทยาลัย ที่ได้กำหนดไว้ ตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ระดับคณะมหาวิทยาลัย ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เทพ เกื้อทวีกุล. (2564). **รายงานการประเมินตนเอง คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ระหว่างข้อมูล 12 มิถุนายน 2564 ถึง 17 มิถุนายน 2565**. กำแพงเพชร : คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เทียนศรี บางม่วงงาม. (2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรที่ผ่านโครงการอบรมวิศวกรใหม่ กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกริก.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรงเทพฯ : สุวีริยาสาสาน.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาริษา อนันทราวัน และ โชติ บดีรัฐ. (2564). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.** พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สมจิตร จันทร์เพ็ญ. (2557). **ความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมาหาชน)**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สมนึก ภัททิยธนี. (2546). **การวัดผลการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

การศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้สารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสด ในการล่อดักจับแมลงในระบบนิเวศนาข้าว

Feasibility Study on The Bioattactants from Pandanus Palm and Vegetable Soybean Extracts for Trapping Rice Insects in Paddy Rice Ecosystem

กีรติ ตันเรือน[1], วิษณุ ธงไชย[2], ยุทธศักดิ์ แช่มมุ่ย[3], วิโรจน์ ลิขิตตระกูลวงศ์[4] และ พิสิษฐ์ พูลประเสริฐ[5*]

Keerati Tanruean, Wisanu Thongchai, Yuttasak Chammui, Wirot Likittrakulwong and Pisit Poolprasert

บทคัดย่อ

แมลงศัตรูในนาข้าวถือปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการข้าวตั้งแต่ปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว โดยการจัดการทั่วไปมักมีการใช้สารเคมีในระบบ เป็นผลทำให้ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศนาข้าวและสุขภาพของเกษตรกรเอง ดังนั้นทางเลือกหนึ่งของการควบคุมป้องกันกำจัดแมลงในนาข้าวอาจเลือกใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพรที่มีศักยภาพเป็นทั้งเป็นทั้งสารไล่หรือล่อแมลงร่วมด้วยในงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้สารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดในการล่อดักจับแมลงด้วยกับดักขวดพลาสติก ทำการวางกับดักขวดพสาสติกที่ออกแบบอย่างเป็นระบบในนาข้าวในระยะข้าวแตกกอ จำนวน 3 กับดักต่อแปลงจำนวน 3 แปลง และทำการติดตามผลเป็นเวลา 3 วัน พบแมลง โดยรวมทั้งสิ้น 12 ชนิด จาก 10 วงศ์ ใน 5 อันดับ พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (วงศ์ Delphacidae) เพลี้ยจักจั่นปีกลายหลัก และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว (วงศ์ Cicadellidae) เป็นกลุ่มที่มีร้อยละของการปรากฏมากที่สุด 3 อันดับแรกในแต่ละกับดักขวดที่มีสารแต่ละชนิด เมื่อสิ้นสุดการสำรวจยังพบว่ากราฟสะสมชนิดของแมลงในนาข้าวที่สำรวจได้ยังคงมีจำนวนคาดการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น เป็นไปได้ว่าหากมีการสำรวจเพิ่มเติมจะมีจำนวนชนิดของแมลงในกับดักเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย แสดงให้เห็นว่าการใช้กับดักขวดพลาสติกมีใส่สารสกัดใบเตยหอม และ ถั่วเหลืองฝักสดมีศักยภาพในการดักล่อจับแมลงได้ ทั้งนี้สามารถนำไปวางแผนต่อการจัดการในระบบการเกษตรแบบบูรณาการต่อไป

คำสำคัญ : สารสกัด, สารล่อ, ใบเตยหอม, ถั่วเหลืองฝักสด

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[2] รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

[5] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000

Email: poolprasert_p@psru.ac.th โทร. 087-050-5429

Abstract

Rice insect pests are a major problem in rice management, from planting through harvesting. Chemicals are often employed in general management. In a consequence, it has negative effects on both the rice ecology and the farmers' health. As a result, one alternative for pest management in rice fields is to utilize plant extracts that may serve as both repellents and attractants. The primary objective of this study was to see if it was possible to attract insects with plastic bottle traps using extracts from pandan leaves and vegetable soybeans. During the tillering period, three meticulously set plastic bottle traps were deployed in rice fields per three plots and monitored for three consecutive days. The brown planthopper, Nilaparvata lugens (family Delphacidae), zigzag leafhopper, Recilia dorsalis and rice green leafhopper, Nephotettix nigropictus (family Cicadellidae) were determined to have the highest percentage frequency of occurrence in each bottle trap containing each lure. The studied insect species in the rice field had an increasing number of predictions towards the end of the study. The species accumulation curves for all insect visitor taxa observed in the rice field displayed an increasing number of predictions towards the end of the survey. Further research will hopefully end in an increase in the number of insect species in the traps. The utilization of plastic bottle traps with pandanus leaf and vegetable soybean extracts was shown. It has the capability to catch insects. This may be used to improve management planning in an integrated agricultural system.

Keywords : Bottle trap, Lure, Pandanus palm, Vegetable Soybean

บทนำ

ข้าว (*Oryza sativa* L..) เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นอาหารที่จำเป็นสำหรับมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปเอเชีย สำหรับประเทศไทย ประชากรมีการบริโภคข้าวเป็นหลักและข้าวยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศอีกด้วย ปัจจุบันผลผลิตและราคาของข้าวได้ตกต่ำลง ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากปัญหาศัตรูของข้าว (rice pests) ที่เข้ามาทำลายหรือรบกวนตลอดระยะเวลาของฤดูการผลิต เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่น และหนอนกอข้าว เป็นต้น (Berry et al., 2020; Pathak, 1968, 1970; Pathak and Khan, 1994; Way and Heong, 1994) แม้กระนั้นก็ตาม ในนาข้าวไม่เพียงจะมีแต่ศัตรูที่เข้ามาทำลายแต่ยังคงมีทั้งศัตรูธรรมชาติ (natural enemies) ประกอบด้วย ตัวห้ำ (predators) ตัวเบียน (parasites) และเ ชื้อโรค (pathogen) ของแมลงศัตรูพืชชนิดต่าง ๆ ที่ช่วยเป็นตัวควบคุมความสมดุลของระบบนิเวศนาข้าวให้อยู่ในระดับไม่ก่อให้เกิดความเสียหายในระดับเศรษฐกิจอีกด้วย (รุ่งเกียรติ

แก้วเพชร และคณะ, 2557; Debach and Rosen, 1991) ซึ่งประสิทธิภาพของการควบคุมขึ้นอยู่กับระดับความซับซ้อนของกลไกการควบคุมโดยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดสมดุลของระบบนิเวศเป็นสำคัญ (Heong and Sogawa, 1994) หากเกษตรกรมีการปล่อยให้สิ่งมีชีวิตได้มีกลไกในควบคุมกันเองตามธรรมชาติ (natural control) ซึ่งถือเป็นวิธีการหนึ่งในระบบการจัดการศัตรูพืชแบบบูรณาการหรือผสมผสาน (Integrated Pest Management: IPM) ที่ใช้กันมาตั้งแต่ในอดีต (Wright et al., 2005; Dara, 2019) เป็นการช่วยให้ลดการใช้สารเคมี ลดต้นทุนในการผลิตตลอดจนทำให้สิ่งแวดล้อมปลอดภัยได้อีกด้วย นอกจากนี้ในกระบวนของ IPM ยังสามารถใช้รูปแบบหรือวิธีการอื่น ๆ เพื่อเข้ามาร่วมในการจัดการระบบการผลิตข้าว อาทิ การใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพรเพื่อเป็นสารไล่ (repellents) หรือดึงดูดแมลง (attractants)

สารที่เป็นตัวล่อ (lure) หรือดึงดูดแมลงที่ใช้ในระบบการปลูกพืชมักมีองค์ประกอบทางเคมีที่มีความคล้ายคลึงกันกับที่พืชหรือแมลงสามารถผลิตขึ้นมาเองได้ (semiochemicals) อาทิ *เมทิลยูจินอล* (Methyl eugenol) ซึ่งเป็นสารดึงดูดเพศ (sex pheromone) ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มของแมลงวันผลไม้ (Plimmer et al., 1982; Jacobson, 1996) ทั้งนี้มักพบสารนี้ได้ในพืชสมุนไพรหลายชนิด เช่น กะเพรา แมงลัก และโหระพา เป็นต้น (นุชนาฎ บุญชู และคณะ, 2562; อนงค์ ทองทับ, 2554) และถูกนำมาใช้ในการควบคุมในระบบการปลูกพืชอย่างแพร่หลาย แต่ในปัจจุบัน *เมทิลยูจินอล* ถูกสังเคราะห์ขึ้นมาและเป็นที่นิยมของเกษตรกรทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าสาร *เมทิลยูจินอล* ที่ได้จะมีการสังเคราะห์ขึ้นมาหรือได้มาจากการสกัดจากพืชสมุนไพรใด ๆ ก็ตาม สำหรับในการควบคุมหรือจัดการแมลงในระบบการผลิตพืช เพื่อให้การใช้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงมักมีการประยุกต์ใช้สารนี้กับกับดักแมลงในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป (ชลธิรา แสงศิริ, 2557) ในทำนองเดียวกัน แมลงศัตรูชนิดต่าง ๆ ที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพืชนั้น อาจเนื่องมาจากได้รับการกระตุ้นหรือสัมผัสกลุ่มสารเคมีอินทรีย์ระเหยง่าย (volatile organic compounds: VOCs) ที่พืชขับออกมา โดยมีรายงานว่า VOCs จากพืชอาจจะมีทั้งกลุ่มที่ขับไล่หรือดึงดูดสิ่งมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมได้ เช่นในกลุ่มของแมลงกินพืช (phytophagous insect) (Degenhardt et al., 2003; Degenhardt, 2009)

สำหรับข้าวเป็นพืชที่มีการเจริญเจริญเติบโตโดยแบ่งออกเป็นได้ 3 ระยะหลัก คือ 1) ระยะการเจริญทางลำต้นและใบ 2) ระยะการเจริญพันธุ์ และ 3) ระยะข้าวสุกแก่ ทั้งนี้ในแต่ละยะของการเจริญโตของข้าวจะมีการผลิตสารต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไปทั้งระดับการกระตุ้นฮอร์โมนภายใน เมแทบอไลต์ปฐมภูมิ (*primary metabolite)* เมแทบอไลต์ทุติยภูมิ *(secondary metabolite)* ที่รวมถึง VOCs โดยสารหลักที่ทำให้ข้าวมีกลิ่นเฉพาะตัวนั้น คือ คือ 2-acetyl-1-pyrroline (2AP) สารประกอบนี้มีโมเลกุลเล็ก สามารถระเหยได้ง่าย (Hinge et al., 2016a, b) จึงอาจเป็นสารประกอบหนึ่งที่น่าจะดึงดูดแมลงกินพืชเข้ามาในนาข้าวได้ดี ซึ่ง Hinge et al. (2016a) ยังได้รายงานอีกว่า สาร 2AP นั้นมักพบได้มากในข้าวระยะการพัฒนาการของเมล็ดโดยเฉพาะในช่วงของการสุกแก่ แม้จะมีรายงานการศึกษาถึงสารอินทรีย์ระเหยง่าย หรือ VOCs จากพืชต่อที่มีผลต่อแมลงอย่างมากมาย เช่น การศึกษาของกฤษณะ

สนธิมโนธรรม (2552) ที่ศึกษาสารอินทรีย์ระเหยง่ายจากพืชในดงหญ้าหวาย ณ อุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่านและผลที่มีต่อแมลง หรือการวิจัยของ*ผกาเวียง ช่อกระถิน* (2552) ที่ศึกษาถึงสารระเหยง่ายจากอากาศป่าพื้นล่างของระบบนิเวศป่าและผลที่มีต่อแมลงในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา ซึ่งให้ผลไปทำนองเดียวกัน โดยมีพบแมลงที่ถูกดึงดูดเข้ามาติดกับดักในอันดับด้วงปีกแข็ง (Coleoptera), เพลี้ยและมวน (Hemiptera), ยุงและแมลงวัน (Diptera) และ ผึ้ง ต่อ และแตน (Hymenoptera) เป็นหลัก แต่การศึกษาถึงการดึงดูดหรือล่อแมลงด้วยกับดักที่ผสมกับสกัดจากข้าวหรือพืชที่มีองค์ประกอบของสารที่ใกล้เคียงกันนั้นยังไม่เคยมีรายงานมาก่อน จากการทบทวนเอกสารพบว่า สาร 2AP นั้นยังสามรถพบได้จากใบเตยหอมซึ่งพบได้สูงกว่าข้าวหอมถึง 10 เท่าและสูงกว่าข้าวที่ไม่ใช่ข้าวหอมถึง 100 เท่า (Yahya et al., 2011) รวมถึงพบได้ในดอกชมนาด และถั่วเหลืองฝักสด อีกด้วย (Wang et al., 2013; Wakte et al., 2016) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจถึงการนำสารสกัดจากพืชสมุนไพรทั้ง 3 ชนิด ด้วยวิธีการสกัดที่แตกต่างกันมาใช้เป็นสารล่อ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน (monitor) ถึงชนิดของแมลงที่ใช้ประโยนชน์ในนาข้าวโดยเฉพาะกลุ่มแมลงศัตรูข้าว หรือการควบคุม (control) /ลดปริมาณประชากรของแมลงศัตรูข้าว โดยเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและควบคุมศัตรูพืชแบบบูรณาการ (Integrated pest management; IPM) ต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) การเตรียมตัวอย่างพืช

พืชที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ใบเตยหอม (*Pandanus amaryllifolius* Roxb.) ซึ่งเก็บจากพื้นที่อำเภอวัดโบส์ จังหวัดพิษณุโลก และถั่วเหลืองฝักสด *Glycine max* (L.) จากอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย นำพืชแต่ละชนิดมาล้างทำความสะอาด และนำมาหั่นหรือบด เพื่อรอการสกัดสารต่อไป

2) การสกัดด้วยไอน้ำ (stream distillation)

ทำการสกัดสาร ณ ห้องปฏิบัติการสาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสาตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยนำส่วนของพืชที่หั่นหรือบดปริมาณ 100-200 กรัม ทำการปั่นด้วยเครื่องปั่นให้ละเอียดแล้วนำมาใส่ขวดรูปรูปชมพู่ (flask) ปริมาตร 1,000 มิลลิลิตร เติมน้ำกลั่นให้ท่วมตัวอย่างพืช (อัตรา 2:1) จากนั้นปิดปากขวดรูปชมพู่ด้วยอะลูมิเนียมฟลอยด์และพันด้วยพลาสติกฟิล์ม นำมาเขย่าในอ่างควบคุมอุณหภูมิเป็น เวลา 30 นาที ที่อุณหภูมิ ประมาณ 60-70 องศาเซลเซียส จากนั้นกรองด้วยผ้าขาวบาง และเก็บสารสกัดไว้ในขวดสีชาเพื่อรอทำการทดสอบในสภาพพื้นที่ต่อไป

3) การทดสอบประสิทธิภาพในการเป็นสารล่อแมลง (Attractancy Test)

ทำการเตรียมขวดน้ำพลาสติกใสปริมาตร 1.5 ลิตร จำนวน 2 ขวด มาตัดบริเวณส่วนฐานก่อน (1/3 ส่วน) แล้วนำมาสวมเข้าหากัน พร้อมทั้งนำสารสกัดตามความเข้มข้นมาชุบลำสีและใส่ไว้ในบริเวณรอยต่อของขวดที่ต่อเข้าหาด้วยกัน ในแต่สารสกัดจากพืช ทำการแบ่งเป็นชุดทดสอบ (treatment) หรือกรรมวิธี โดยใช้กับดักขวดที่มีลำลีก้อนชุบสารสกัดใส่ไว้และกับดักขวดเปล่า เป็นชุดควบคุม (control)

แต่ละชุดทดสอบวางแผนการทดลองแบบ RCRD (Randomized Complete Block Design) จำนวน 3 ซ้ำ โดยสุ่มวางกับดักล่อแมลงในนาข้าวสายพันธุ์ กข.85 ระยะการเจริญทางลำต้น ของพื้นที่อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร โดยผูกกับดักล่อแมลงไว้กับไม้ไผ่สูงประมาณ 1 เมตร ทั้งกับดักขวดดังกล่าวไว้เป็นเวลา 2 วัน โดยทำการติดตามผลเป็นระยะ ได้แก่ช่วงเช้าและเย็นของแต่วัน และทำการเก็บตัวอย่างแมลงที่สำรวจได้เพื่อการจัดจำแนกและวิเคราะห์ผลในห้องปฏิบัติการสาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ต่อไป

4) วิเคราะห์ข้อมูล

การจัดจำแนกแมลงและความหลากหลายทางชีวภาพ: จัดจำแนกตามลักษณะสัณฐานวิทยาภายนอก (external morphology) เป็นหลัก ในระดับ อันดับ (order), วงศ์ (family) และชนิด (species) โดยใช้คู่มือในการจำแนกของสุวัฒน์ รวยอารีย์ (2544) และ Pathak, and Khan (1994) เป็นหลัก ทำการนับจำนวนตัวอย่างแมลงที่ได้แต่ละชนิดเพื่อเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X}$± S.D.) และร้อยละความถี่ของแมลงในแต่ละชนิดที่ดักจับได้ (% relative abundance; RA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 25.0 (IBM Crop., 2017) จากนั้นทำการประเมินวิเคราะห์การคาดคะเนหรือทำนายจำนวนชนิดของแมลงผ่านกราฟการสะสมชนิด (species accumulation curve) ด้วยโปรแกรม Ecosim 7.72 (Gotelli and Entsminger, 2004)

ผลการวิจัย

จากการทดสอบความเป็นไปได้ของการใช้สารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดด้วยกับดักขวดพลาสติก ในแปลงนาข้าวสาพันธุ์ กข.85 ณ เขตพื้นที่อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชรระหว่างเดือนธันวาคม 2565 ถึง เดือน มีนาคม 2566 พบแมลงโดยรวมทั้งสิ้น 12 ชนิด จาก 10 วงศ์ ใน 5 อันดับ โดยพบจากกับดักขวดที่มีสารสกัดจากใบเตยเป็นสารล่อ จำนวน 8 ชนิด จาก 6 วงศ์ ใน 4 อันดับ และจากกับดักขวดที่มีสารสกัดจากถั่วเหลืองฝักสดเป็นสารล่อ จำนวน 10 ชนิด จาก 8 วงศ์ ใน 5 อันดับ (ตารางที่ 1)

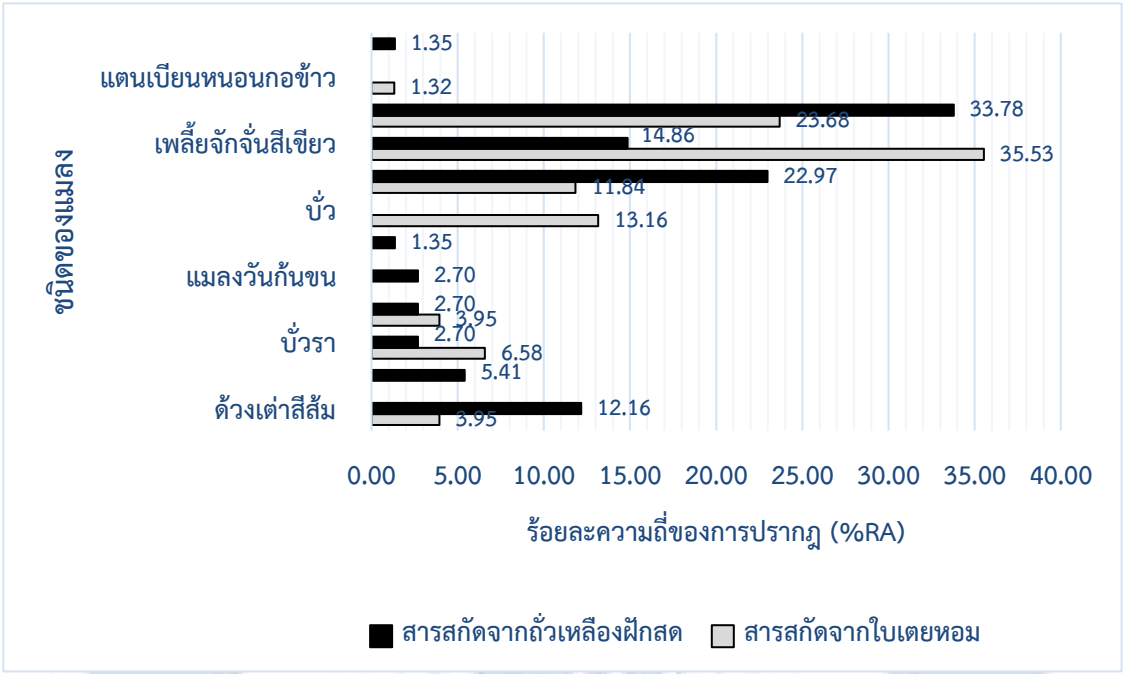
ตารางที่ 1 ชนิดของแมลงที่ดักจับได้ในระบบนิเวศนาข้าวจากกับดักขวดที่สารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดเป็นสารล่อแมลง (n = 3)

ชนิดของแมลงที่ดักจับได้			**ตัวอย่างที่ดักได้ ($\bar{X}$± S.D.)**	
อันดับ	**วงศ์**	**ชนิด**	**ใบเตยหอม**	**ถั่วเหลืองฝักสด**
Coleoptera	**Chrysomelidae**	*Dicladispa armigera* *แมลงดำหนาม*	0	4 (1.33±1.15)
	Coccinellidae	*Micraspis discolor* ด้วงเต่าสีส้ม	3 (1.00±1.00)	9 (3.00±2.00)

ชนิดของแมลงที่ดักจับได้			ตัวอย่างที่ดักได้ ($\bar{X}$± S.D.)	
อันดับ	วงศ์	ชนิด	ใบเตยหอม	ถั่วเหลืองฝักสด
Diptera	Cecidomyiidae	*Orseolia oryzae* บั่ว	10 (3.33±1.53)	0
	Ephydridae	*Hydrellia philippina* แมลงวันเจาะยอดข้าว	3 (1.00±1.73)	2 (0.67±1.15)
	Sciaridae	*Lycoriella* sp. บั่วรา	5 (1.67±0.58)	2 (0.67±1.15)
	Tachinidae	*Argyrophylax nigrotibialis* แมลงวันก้นขน	0	2 (0.67±0.58)
	Ulidiidae	*Poecilotraphera taeniata* แมลงวันปีกลาย	0	1 (0.33±0.58)
Hemiptera	Cicadellidae	*Edwardsiama hergmanni* เพลี้ยจักจั่นสีเขียว	27 (9.00±6.56)	11 (3.67±0.58)
		Recilia dorsalis เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก	18 (6.00±6.25)	25 (8.33±4.73)
	Delphacidae	*Nilaparvata lugens* เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล	9 (3.00±3.61)	17 (5.67±4.62)
Hymenoptera	Braconidae	*Tropobracon schoenobii* แตนเบียนหนอนกอ	1 (0.33±0.58)	0
Lepidoptera	Pyralidae	*Sesamia inferens* หนอนกอข้าวสีชมพู	0	1 (0.33±0.58)

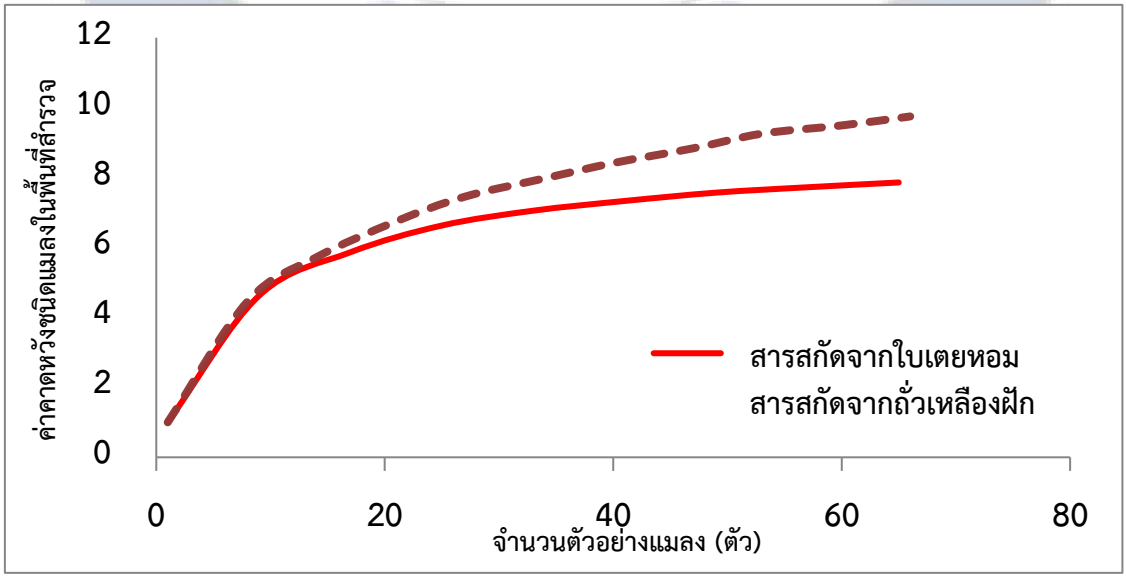
จากผลการศึกษา พบ พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล *Nilaparvata lugens* (วงศ์ Delphacidae) เพลี้ยจักจั่นปีกลายหลัก *Recilia dorsalis* และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว *Edwardsiama hergmanni* (วงศ์ Cicadellidae) เป็นกลุ่มที่มีร้อยละของการปรากฏมากที่สุด 3 อันดับแรกในแต่ละกับดักขวดที่มีสารแต่ละชนิด

โดยพบ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว *E. hergmanni* (35.63 เปอร์เซ็นต์), เพลี้ยจักจั่นปีกลายหลัก *R. dorsalis* (23.68 เปอร์เซ็นต์) และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล *N. lugens* (11.84 เปอร์เซ็นต์) ตามลำดับจากกับดักจากสารสกัดใบเตย ในขณะที่แมลงที่พบเป็น 3 อันดับแรกจากกับดักขวดที่มีสารจากถั่วเหลืองฝักสด ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหลัก *R. dorsalis* (33.78 เปอร์เซ็นต์), เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล *N. lugens* (22.97 เปอร์เซ็นต์) และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว *E. hergmanni* (14.86 เปอร์เซ็นต์) ตามลำดับ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แสดงสัดส่วนร้อยละความถี่ของการปรากฏของแมลงในระบบนิเวศนาข้าวที่ดักจับได้จากกับดักขวดที่มีสารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดเป็นสารล่อแมลง

นอกจากนี้เมื่อการสำรวจเสร็จ สิ้น พบว่าเส้นกราฟแสดงการสะสมชนิดของแมลงที่ดักจับได้ในนาข้าวโดยการใช้กับดักขวดที่มีสารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดเป็นสารล่อ (Species accumulation curve) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (ภาพที่ 2) เป็นไปได้ว่า หากมีการสำรวจหรือใช้กับดักที่ใช้สารล่อแมลงในนาข้าวตลอดฤดูกาลตั้งแต่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวอาจได้จำนวนชนิดของแมลงในนาข้าวได้มากขึ้นตามไปด้วย

ภาพที่ 2 กราฟสะสมชนิด (Species accumulation curve) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชนิดแมลงที่ดักจับได้ในระบบนิเวศนาข้าวจากกับดักขวดที่มีสารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดเป็นสารล่อแมลง

อภิปรายผล

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้สารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดด้วยกับดักขวดพลาสติก ในแปลงนาข้าวสาพันธุ์ กข.85 ในระบบนิเวศนาข้าวระยะข้าวแตกกอ พบแมลงที่ดักจับได้ตลอดการศึกษารวมทั้งสิ้น 12 ชนิด โดยมีชนิดที่เป็นศัตรูข้าว และพบได้บ่อยที่สุด 3 อันดับแรก คือ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก (วงศ์ Cicadellidae) และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว (วงศ์ Cicadellidae) และเพลี้ยกระโดยสีน้ำตาล (วงศ์ Delphacidae) ในอันดับ Hemiptera (อันดับเพลี้ยและมวน) นอกจากนี้ก็ยังพบแมลงศัตรูพืชชนิดอื่นๆ ที่ถือเป็นกลุ่มแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ เช่น แมลงวันเจาะยอดข้าว (วงศ์ Ephydridae) ในอันดับ Diptera ซึ่งมักดูดกินน้ำเลี้ยงข้าวเป็นอาหาร (วีรนุช แซ่ตั้ง, 2561; Pathak and Khan, 1994; Kutuk et al., 2008) นอกจากนี้แมลงในอันดับอื่น ๆ ที่พบในการสำรวจครั้งนี้ ก็เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญแตกต่างกันออกไป ทั้งการเป็นศัตรูข้าว แมลงที่เป็นประโยชน์ในนาข้าว เช่น ด้วงเต่าสีส้ม (อันดับ Coleoptera) แมลงวันก้นขน แมลงวันปีกลาย (อันดับ Diptera) และ แตนเบียนหนอนกอ (อันดับ Hymenoptera) ซึ่งกลุ่มแมลงเหล่านี้จะเข้ามาใช้ประโยชน์โดยเป็นผู้ล่าทั้งการเป็นตัวห้ำ (predator) และตัวเบียน (parasite) แมลงศัตรูในนาข้าวลงทำลายข้าวตามระยะเวลานั้น ๆ (Hendrichs et al., 1995) การใช้สารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดซึ่งคาดว่ามีสาร 2-acetyl-1-pyrroline (2AP) เป็นองค์ประกอบหลักในข้าวตามการรายงานในอดีต โดยพบได้ในทุก ๆ ระยะของการเจริญเติบโตของข้าว (Khunpilueg et al., 2012) และมีรายงานว่า สาร 2AP นี้จะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้แมลงเข้ามาใช้ประโยชน์จนเกิดความเสียหายในการผลิตข้าวในที่สุด (Wakte et al., 2016) ในทำนองเดียวกัน กฤษณะ สนธิมโนธรรม (2552) ได้ทำการศึกษาสารอินทรีย์ระเหยง่ายจากพืชในหญ้าหวายและผลที่มีต่อแมลง พบการตอบสนองของแมลงต่อสารเมื่อเปรียบเทียบกับชุดควบคุม ของแมลงใน 4 อันดับ ได้แก่ Coleoptera Diptera Hemiptera และ Hymenoptera เช่นกัน ซึ่งผลในครั้งนี้จึงมีความเป็นไปได้ในการใช้เป็นสารล่อโดยเฉพาะกับแมลงศัตรูข้าวดังกล่าวได้ แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของแนวคิดของสารที่คาดว่าจะช่วยดึงดูดแมลงเข้ามาในระบบ อาจจะมีการส่งเสริมการปลูกพืชที่มีกลิ่นหอมเพื่อการดึงดูดแมลงเข้ามาในระบบนิเวศให้เป็นลักษณะของระบบนิเวศวิศวกรรม (ecological engineering system) เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพของทั้งแมลงมีโทษและประโยชน์ได้เข้ามาช่วยควบคุมกันเอง (natural control) (วงศ์เดือน ฟักข้าว, 2561) และอาจลดความสูญเสียจากการระบาดของแมลงศัตรูนาข้าวชนิดต่างๆ ได้อีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลที่ชัดมากยิ่งขึ้นจึงมีข้อแนะนำให้ศึกษาองค์ประกอบของสารสกัดจากถั่วเหลืองฝักสดด้วยเทคนิคสโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโตรมิเตอร์ (Gas Chromatograph - Mass Spectrometer, *GC-MS*) แล้วนำสารที่เป็นองค์ประกอบหลักไปทดสอบเป็นสารล่อแมลงอีกครั้ง ทำการออกแบบในระยะข้าวที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงไปประยุกต์ใช้กับการจัดการแมลงศัตรูพืชอื่นๆ ต่อไป

สรุป

จากผลการศึกษา พบว่า สารสกัดจากใบเตยหอมและถั่วเหลืองฝักสดมีประสิทธิภาพในการล่อดักจับแมลงในนาข้าว โดยเฉพาะในกลุ่มของแมลงศัตรูข้าว ในอันดับ Diptera (บั่ว แมลงวันเจาะยอดข้าว), Hemiptera (เพลี้ยกระโดด เพลี้ยจักจั่น) และ Lepidoptera (ผีเสื้อหนอนกอ) จึงมีความเป็นไปได้

ที่จะใช้สารสกัดนี้ในการใช้เป็นกับดักล่อแมลงในนาข้าวต่อไปได้ แต่ควรพัฒนารูปแบบของการนำไปใช้ให้เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฤษณะ สนธิมโนธรรม, (2552). **สารอินทรีย์ระเหยง่ายจากพืชในดงหญ้าหวาย ณ อุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่านและผลที่มีต่อแมลง.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพฤกษศาสตร์ ภาควิชาพฤษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชลธิรา แสงศิริ, ไพรพรรณ แพเจริญ, พิไลวรรณ เพชรเลี่ยม และธนพร ขจรผล. (2557). **ผลของรูปแบบกับดักและเหยื่อล่อที่มีต่อแมลงวันผลไม้.** แก่นเกษตร. 42(3), 674-679.

นุชนาฎ บุญชู, วีรนุช แซ่ตั้ง, กีรติ ตันเรือน, ทิวธวัฒ นาพิรุณ และพิสิษฐ์ พูลประเสริฐ. (2562). **การใช้สารสกัดจากใบกะเพราและดอกดาวเรืองเป็นสารล่อและเหยื่อพิษ เพื่อควบคุมแมลงวันผลไม้ในสวนมะม่วง.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มรย. 4(1), 1-7.

ผกาเวียง ช่อกระถิน. (2552). **สารระเหยง่ายจากอากาศป่าพื้นล่างของระบบนิเวศป่าและผลที่มีต่อแมลงในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งเกียรติ แก้วเพชร, ปิยาภรณ์ วรานุสันติกูล, ภาวัช วิจารัตน์ และศมาพร แสงยศ. (2557). **ดัชนีความหลากหลายทางชนิดของศัตรูธรรมชาติของแมลงศัตรูข้าวในรูปแบบการปลูกข้าวที่ใช้สารเคมีและอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน.** วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร. 45(2), 417-420.

วงเดือน ฟักข้าว, วีรเทพ พงษ์ประเสริฐ, ไสว บูรณพานิชพันธุ์, ปภพ สินชยกุล และวิชัย สรพงษ์ไพศาล. (2561). **ผลของระบบนิเวศวิศวกรรมต่อความหลากหลายของแมลงและแมงมุมในนาข้าว.** วารสารเกษตร. 34(2), 235-243.

วีรนุช แซ่ตั้ง, นุชนาฎ บุญชู และพิสิษฐ์ พูลประเสริฐ. (2561). **โครงสร้างทางชุมนุมและความหลากหลายทางชีวภาพของแมลงในนาข้าวสายพันธุ์ต่างๆ.** วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มรย. 3(1), 41-47.

สุวัฒน์ รวยอารีย์. (2544). **เรียนรู้การจัดการแมลงศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อนงค์ ทองทับ. (2554). **การใช้ใบกะเพราดึงดูดแมลงวันทองแทนฟีโรโมน.** วารสารวิทยาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 8(1), 66-72.

Berry, G., Tanruean, K., Napiroon, T., Saetang, W., Penpo, M., Duangrod, S. and Poolprasert, P. (2020). **The community structure of beneficial and harmful arthropod fauna in rice field ecosysterms in lower Northern Thailand**. The Journal of Applied Science. 9(1), 1-12.

Dara, S.K. (2019). **The New Integrated Pest Management Paradigm for the Modern Age.** Journal of Integrated Pest Management. 10(1), 1–9.

Debach, P. and Rosen, D. (1991). **Biological Control by Natural Enemies**. New York : Cambridge University Press.

Degenhardt J. (2009). **Indirect Defense Responses to Herbivory in Grasses.** Plant Physiology. 149, 96–102.

Degenhardt J., Gershenzon J., Baldwin I.T., Kessler A. (2003). **Attracting friends to feast on foes: engineering terpene emission to make crop plants more attractive to herbivore enemies.** Curr Opin Biotechnol. 14, 169–176.

Gotelli, N.J. & Entsminger, G.L. (2004). **EcoSim: Null models software for ecology**. Version 7.72. Montrose, Acquired Intelligence Inc., Kesey-Bear.

Hendrichs, J., G. Franz, and Rendon, P. (1995). **Increased effectiveness and applicability of the sterile insect technique through male-only releases for control of Mediterranean fruit flies during fruiting seasons.** Journal of Applied Entomology. 119, 371–377.

Heong, K. L. and Sogawa, K. (1994). **Management strategies for insect pests of rice: critical issues**. pp. 3-14. *In:* P.S. Teng, K. L. Heong and K. Moody (eds.). Rice Pest Science and Management. IRRI. Los Banos. Laguna.

Hinge V., Patil H. and Nadaf A. (2016a). **Aroma volatile analyses and 2AP characterization at various developmental stages in Basmati and Non-Basmati scented rice (*Oryza sativa* L.) cultivars.** Rice. 9, 38.

Hinge V., Patil H. and Nadaf A. (2016b). **Comparative Characterization of Aroma Volatiles and Related Gene Expression Analysis at Vegetative and Mature Stages in Basmati and Non-Basmati Rice (*Oryza sativa* L.) Cultivars.** Appl Biochem Biotechnol. 178(4), 619–639.

IBM Crop. (2017). **IBM SPSS Statistics for Windows**, Version 25.0. Armonk, NY: IBM Crop

Jacobson, M. (1996). **Natural Insect Attractants and Repellents, New Tools in Pest Control**. *In* Natural Pest Control Agents. *Advances in Chemistry*. 53, 17-26.

Kutuk, H., Yigit, A., and Alaoglu, O. (2008). **The effect of season on the levels of predation by the ladybird *Serangiun parcesetosum* Sicard (Coleoptera: Coccinellidae) on the cotton whitefly *Bemisia tabaci* (Genn.) (HomopteraL Aleyrodidae), a serious pest of eggplants.** Journal of Pest Science. 81, 207-212.

Khunpilueg, P., Chotiyarnwong, A., Chotiyarnwong, P., Tepjun, V., Phoomthaisong, J., Wanasai, N., Kasiwiwat, A. and Maliphun, A. (2012). **A New Aroma Vegetable Soybean "Chiang Mai 84-2".** In Outstanding Research of Department of Agriculture, Year 2012; Department of Agriculture, Ministry of Agriculture and Cooperatives: Bangkok, Thailand. 182–194.

Pathak, M.D. (1968). **Application of Insecticide to paddy water for more effective rice pest control.** International Pest Control. 10, 12–17.

Pathak, M.D. (1970). **Insect pests of rice and their control**. *In Rice production manual*, Compiled by University of the Philippines, College of Agriculture, in cooperation with the International Rice Research Institute. College Laguna, Philippines, pp. 171–203.

Pathak, M.D. and Khan, Z.R. (1994). **Insect Pest of Rice**. Philippines: International Rice Research Institute.

Plimmer, J.R., Inscoe, M.N. and McGovern, T.P. (1982). **Insect Attractants**. Annual Review of Pharmacology and Toxicology. 297-320.

Yahya, F., Fryer J.P. and Bakalis S. (2011). **The absorption of 2-acetyl-1-pyrroline during cooking of rice (*Oryza sativa* L.) with Pandan (*Pandanus amaryllifolius* Roxb.) leaves.** Procedia Food Science. 1,722–728.

Wakte, K., Zanan, R., Hinge, V., Khandagale, K., Nadaf, A. and Henry, R. (2016). **Thirty-three years of 2-acetyl-1-pyrroline, a principal basmati aroma compound in scented rice (*Oryza sativa* L.): a status review.** Journal of the Science of Food and Agriculture. 97(2), 384-395.

Wang, P., Xiao, L.Z., Tang, XR, Tian, H., Pan, S.G., Duan, M.Y., Nie, J. and Luo, Y.M. (2013) **Effects of different irrigation modes on aroma content of aromatic rice at tillering stage.** Journal of Irrigation and Drainage Engineering. 32(1), 103–105.

Way, M.J. and Heong, K.L. (1994). **The role of biodiversity in the dynamics and management of insect pests of tropical irrigated rice: a review.** Bulletin of Entomological Research. 84(4), 567–587.

Wright, M.G., Hoffmann, M.P., Kuhar, T.P., Gardner, J. and Pitcher, S.A. (2005). **Evaluating risks of biological control introductions: A probabilistic risk-assessment approach.** Biological Control. 35(3), 338–347.

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตาก ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

Development of Web Application for Tourism Routes in Tak Province with Augmented Reality Technology

ณัฐธัญ ชละธาร[1], ณัฐวุฒิ บุญจันทร์[2], ธานินทร์ สินพรมมา[3] และ วันชนะ จูบรรจง[4]*

Nutthan Charatran, Nutthuwut Boonjan, Thanin Sinpromma and Wanchana Joobanjong

บทคัดย่อ

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตากด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) นำเสนอกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตาก สู่การออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม 2) เพื่อการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตากด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม โดยเว็บแอปพลิเคชันพัฒนาจากระบบ Wordpress และ Vidinoti โดยเก็บรายละเอียดสถานที่ท่องเที่ยว และนำเสนอสื่อในรูปแบบเทคโนโลยี AR ของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตาก การบันทึกภาพด้วยการเก็บภาพ 360 องศา โมเดล 3 มิติ เพื่อบันทึกรายละเอียดในมิติใหม่ในรูปแบบภาพเสมือนจริง เมื่อพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเสร็จผู้วิจัยได้ทำการประเมินระบบจากผู้ใช้ทั่วไป จำนวน 100 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน จากระดับความพึงพอใจเต็ม 5 คะแนน ผลการประเมินด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านรูปแบบการนำเสนอ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.32 ผู้ประเมินส่วนใหญ่พึงพอใจในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันที่ทันสมัย อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.62 โดยภาพรวมทั้งหมดของเว็บแอปพลิเคชันที่ผู้ใช้พึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.12

คำสำคัญ : เว็บแอปพลิเคชัน, เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม, การท่องเที่ยวจังหวัดตาก

[1] สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[2] สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[3] สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

[4] สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

E-mail: Wanchanaj@rmutl.ac.th โทรศัพท์ 0832166619

Abstract

The development of a web application for public relations media in Tak province with augmented reality technology" aims to 1) present the process of collecting tourist attractions in Tak province; To design and develop web applications, public relations media in the form of augmented reality technology Augmented reality The web application is developed from Wordpress and Vidinoti systems, collecting tourist attractions details. and presents the media in the form of AR technology of tourist attractions in Tak Province Recording images with 360-degree images, 3D models to record details in a new dimension in the form of virtual images. When the web application development was completed, the researcher evaluated the system from 100 general users and 4 travel experts from a satisfaction level of 5 points. presentation style at the highest level representing 4.32 percent. Most of the assessors were satisfied with modern web applications. at a high level Representing 3.62 percent of the overall picture of web applications that users are satisfied with. was at the highest level, representing 4.12 percent

Keywords : Web applications, Augmented Reality technology, Tak Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นจุดขาย เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม สัมผัสกับแหล่งธรรมชาติ และวิถีชีวิต ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นอย่างแพร่หลายทั่วภูมิภาค เพื่อให้ทันต่อกระแสค่านิยมการท่องเที่ยวและสนองนโยบายภาครัฐที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศ เนื่องด้วยจังหวัดตากมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานทำให้จังหวัดตากเต็มไปด้วยเรื่องราวและสถานที่ที่น่าสนใจทั้ง ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต และยังมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติสูง ควรค่าแก่การสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งจังหวัดตากมีรูปแบบการท่องเที่ยวครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ตามหลักเกณฑ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประกอบไปด้วย การท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิต และยังสามารถดึงดูดความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ มีความสำคัญต่อมนุษย์ โดยถูกนำมาผสมผสานกับศาสตร์แขนงต่าง ๆ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ด้วยเทคโนโลยีใหม่ที่มีชื่อว่า

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หรือเรียกว่าเทคโนโลยีออคเมนต์เตดเรียลริตี้ (Augmented Reality: AR) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีหนึ่งที่นำมาใช้ในงานด้านต่างๆ อาทิ สื่อการเรียนการสอน โมเดลสามมิติ สื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เป็นต้น

ดังนั้น คณะผู้จัดทำจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและปัญหา จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดตาก เพื่อนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดตากด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม และสนองนโยบายภาครัฐที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ในรูปแบบที่ทันสมัย และเพื่อให้นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อนำเสนอกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตาก สู่การออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม
2. เพื่อการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจของการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตากด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

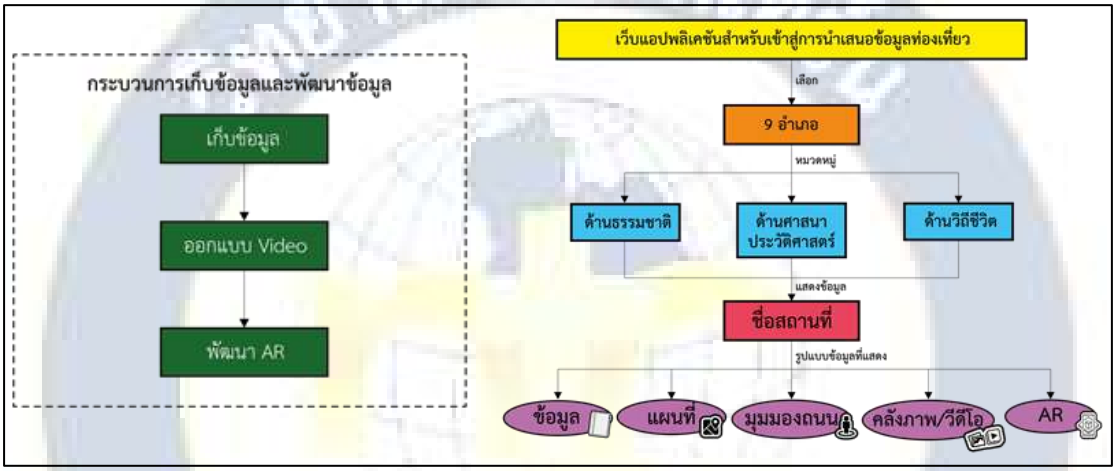
ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์ (2559) ทำการวิจัยแนวทางการพัฒนาสิ่งพิมพ์ออนไลน์ในยุคดิจิทัล สิ่งพิมพ์ออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทต่ออุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์มากขึ้นเพราะการพัฒนาของเทคโนโลยีสมัยใหม่และระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้แนวโน้มของผู้อ่านมีพฤติกรรมการอ่านสื่อ พิมพ์ออนไลน์แทนสิ่งพิมพ์มากขึ้น ผู้ประกอบการสิ่งพิมพ์ต้องปรับตัวด้วยวิธีการพัฒนาเป็นรูปแบบของออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้อ่าน โดยผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาสิ่งพิมพ์ไว้ 8 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้รับสาร ความสะดวกในการเข้าถึงสื่อ เนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ควบคู่กับสื่อสิ่งพิมพ์ การรับจ้างผลิตสื่อออนไลน์ การสร้างประสบการณ์ใหม่ในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ ความสามารถการสร้างประโยชน์กับผู้อ่าน และ การสร้างช่องทางการซื้อสินค้าให้กับผู้อ่าน

สมเกียรติกุล วริศรา และคณะ (2562) ทำการศึกษาแนวทางการจัดทำโปรแกรมประยุกต์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และแนวทางการจัดทำโปรแกรมประยุกต์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวในอำเภอไชยา จำนวน 600 ราย โดยใช้แบบสอบถามการสังเกต และสถิติเชิงพรรณนาในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอไชยาสามารถจำแนกได้ 4 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางสายอาหาร เส้นทางสายธรรมชาติ

เส้นทางสายพระพุทธศาสนา และเส้นทางสายประเพณีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ สำหรับแนวทางการจัดทำโปรแกรมประยุกต์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดทำโปรแกรมประยุกต์ดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว โดยควรนำเสนอข้อมูลที่ตั้ง ช่วงเวลาการให้บริการ ระยะทาง และโปรแกรมนำทาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1) กระบวนการเก็บข้อมูลและพัฒนาข้อมูล ประกอบด้วย (1) เก็บข้อมูล (2) ออกแบบวิดีโอ และ (3) พัฒนา AR และส่วนที่ 2) การออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับเข้าสู่การนำเสนอข้อมูลท่องเที่ยว ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยการออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันจากความต้องการของผู้ใช้กลุ่มต่างๆ โดยออกแบบนำเสนอสื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดตากโดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม มาช่วยสร้างสื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบ AR และสามารถใช้งานบนเว็บแอปพลิเคชันให้สามารถออกแบบเว็บแอปพลิเคชันให้มีความเข้าใจง่าย สะดวกรวดเร็วต่อผู้ใช้งาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มผู้ใช้งาน จำนวน 100 คน

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานจังหวัดตาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

1.1) แบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการกิ่งโครงสร้างสำหรับการออกแบบข้อมูลการนำเสนอการท่องเที่ยว แล้วจึงออกแบบการกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตากทั้ง 9 อำเภอ ที่เสนอในการวิจัยดังตารางที่ 1

1.2) แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้งาน ทั้งของผู้ใช้งานทั่วไป และแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้งานแอพพลิเคชันประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตากด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม AR

2) เครื่องมือสำหรับการพัฒนาสื่อสถานที่ท่องเที่ยวและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตากด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

2.1) การพัฒนาภาพ 360 องศา ด้วยโปรแกรม Panorama Photography ซึ่งทำการถ่ายภาพจากด้านบน (Top) ลงด้านล่าง (Buttom) จากนั้นทำการหันกล้องไปทางขวา (Right) แล้วทำอย่างเดียวกันไปเรื่อย ๆ จนครบทุกองศา แล้วนำเข้าโปรแกรมเพื่อทำการจัดเรียงภาพให้กลายเป็นภาพ 360 องศา

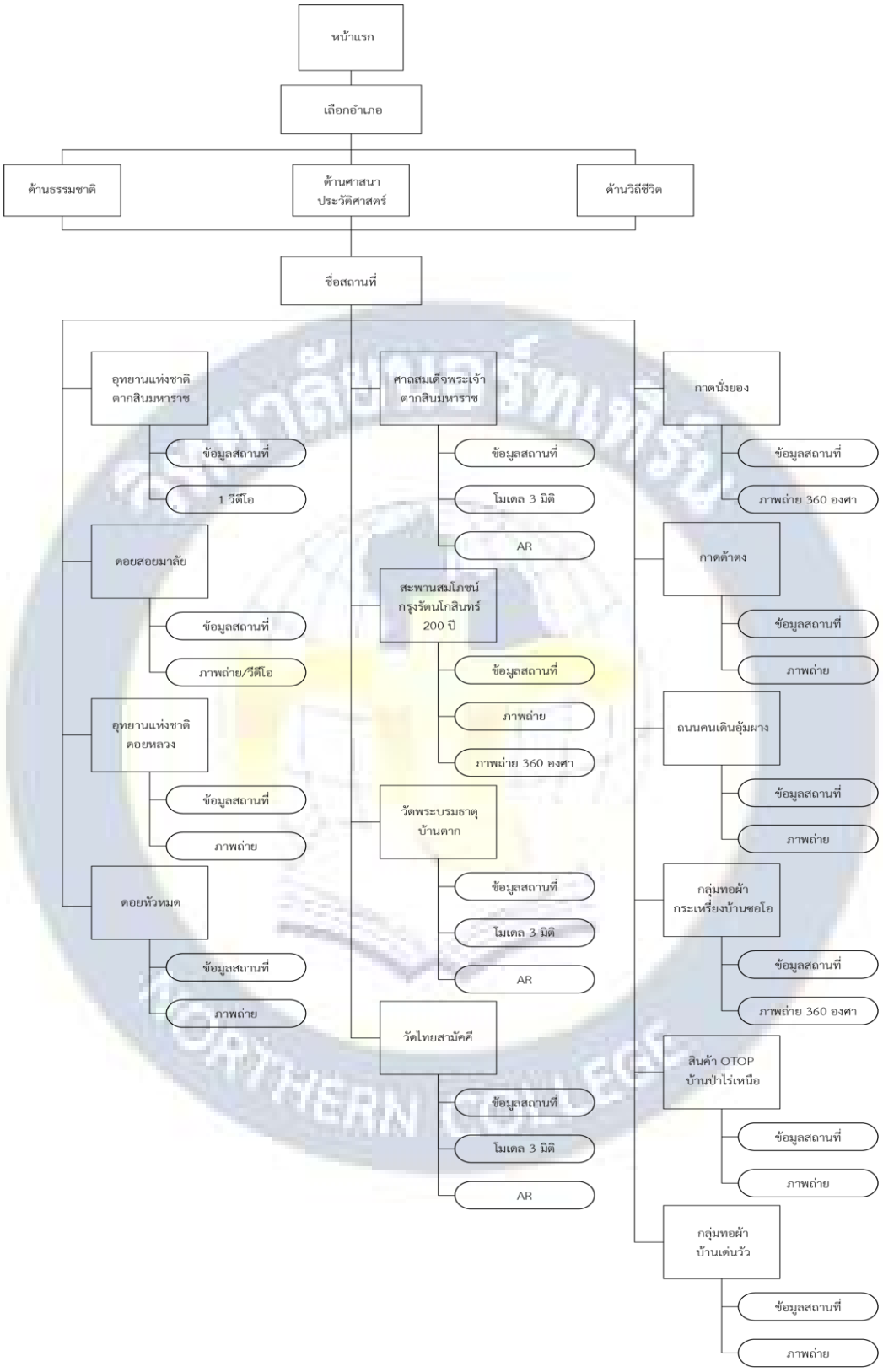
2.2) ออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ด้วยโปรแกรม Vidinoti ซึ่งสร้าง Image AR โดยเลือกรูปภาพสถานที่ที่ใช้เป็น AR Key ในการสแกนข้อมูลที่กำหนดโดยเลือกที่ Image AR เพื่อสร้างชิ้นงาน สร้างชิ้นงาน โดยกำหนดเมนูดังนี้ 1) ประวัติ 2) วีดีโอ 3) โมเดล 3 มิติ

2.3) ออกแบบเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์ ด้วยระบบ Web Framework Content Management System ซึ่งเป็นโปรแกรมสร้างเว็บแอปพลิเคชันให้สามารถแสดงผลแบบ Web Responsive โดยมีการออกแบบแผนผังเว็บไซต์ของข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตาก จำนวน 14 สถานที่ ดังภาพที่ 2

ตารางที่ 1 ข้อมูลการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตากทั้ง 9 อำเภอที่เสนอในการวิจัย

สถานที่ท่องเที่ยว	เส้นทางการท่องเที่ยว	ภาพถ่าย/วีดี22โอประชาสัมพันธ์	เทคโนโลยี AR
1. ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	1 รูป	1 วีดีโอ	✓
2. อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช	1 รูป	1 วีดีโอ	✓
3. สะพานสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี	1 รูป	1 วีดีโอ	✓
4. กาดนั่งยอง	1 รูป	ภาพถ่าย/วีดีโอ	✓
5. ดอยสอยมาลัย	1 รูป	ภาพถ่าย/วีดีโอ	✓
6. วัดพระบรมธาตุบ้านตาก	1 รูป	1 รูป	✓
7. อุทยานแห่งชาติไม้กลายเป็นหิน	1 รูป	1 รูป	✓

สถานที่ท่องเที่ยว	เส้นทางการท่องเที่ยว	ภาพถ่าย/วีดี22โอประชาสัมพันธ์	เทคโนโลยี AR
8. กาดต้าตง	1 รูป	-	-
9. ดอยหัวหมด	1 รูป	-	-
10. น้ำตกทีลอซู	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	✓
11. น้ำตกทีลอจ่อ	1 รูป	1 รูป	✓
12. ถนนคนเดินอุ้มผาง	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-
13. น้ำตกแม่กาษา	1 รูป	ภาพถ่าย/วีดีโอ	✓
14. บ่อน้ำพุร้อนแม่กาษา	1 รูป	ภาพถ่าย/วีดีโอ	✓
15. วัดไทยสามัคคี	1 รูป	1 รูป	✓
16. ศาลเจ้าพ่อพระวอ	1 รูป	1 รูป	✓
17. ผาสามเงา	1 รูป	1 รูป	✓
18. เขื่อนภูมิพล	1 รูป	1 รูป	✓
19. ดอยเขาหนาม	1 รูป	1 รูป	-
20. วัดชลประทานรังสรรค์	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-
21. น้ำตกพาเจริญ	1 รูป	ภาพถ่าย/วีดีโอ	✓
22. กลุ่มทอผ้ากระเหรี่ยงบ้านซอโอ	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-
23. บ่อน้ำร้อนห้วยน้ำนัก	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	✓
24. น้ำตกธารารักษ์	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-
25. อุทยานแห่งชาติขุนพระวอ	1 รูป	1 รูป	✓
26. วัดดอนแก้ว	1 รูป	1 รูป	✓
27. ถ้ำโมกขละ ห้วยปลากอง	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-
28. สินค้า OTOP บ้านป่าไร่เหนือ	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-
29. อุทยานแห่งชาติแม่เมย	1 รูป	ภาพถ่าย/วีดีโอ	✓
30. ม่อนทูเล	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-
31. วัดเขาวังเจ้า	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-
32. กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว	1 รูป	ไม่สามารถถ่ายได้	-

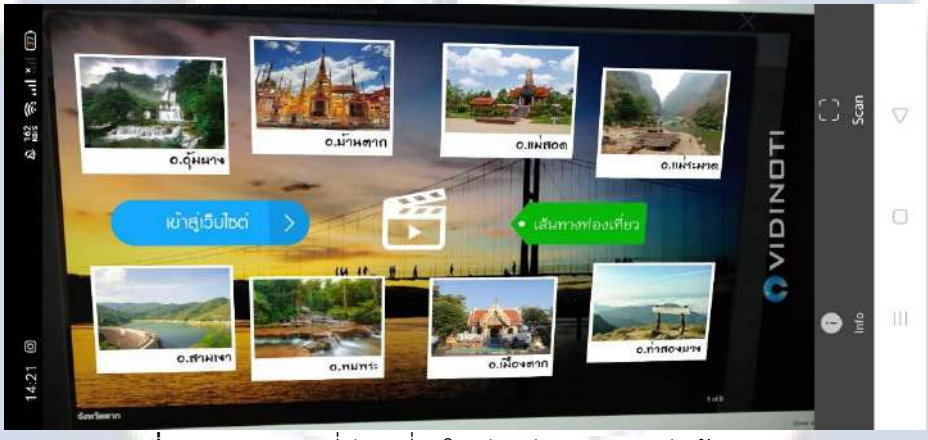
ภาพที่ 2 การออกแบบแผนผังเว็บไซต์ของข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตาก

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งก่อนที่จะนำเว็บแอปพลิเคชันนี้ไปใช้งาน ต้องทำการทดลองการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันเพื่อให้ทราบถึงการทำงานในส่วนต่าง ๆ ว่าสามารถทำงานได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของขอบเขตการทำงานหรือไม่ ผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

1) ผลการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในรูปแบบภาพถ่ายของสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 17 ภาพ วีดีโอสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตาก ความยาวไม่เกิน 3 นาที จำนวน 9 คลิป ความยาวไม่เกิน 5 นาที จำนวน 1 และอินโฟกราฟิกเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัดตาก จำนวน 9 ภาพ

2) ผลการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม AR แสดงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด ผู้ใช้สามารถเลือกสถานที่ตามอำเภอต่าง ๆ ซึ่งผู้ใช้จำเป็นที่จะต้องมี AR Key สำหรับรับข้อมูล AR

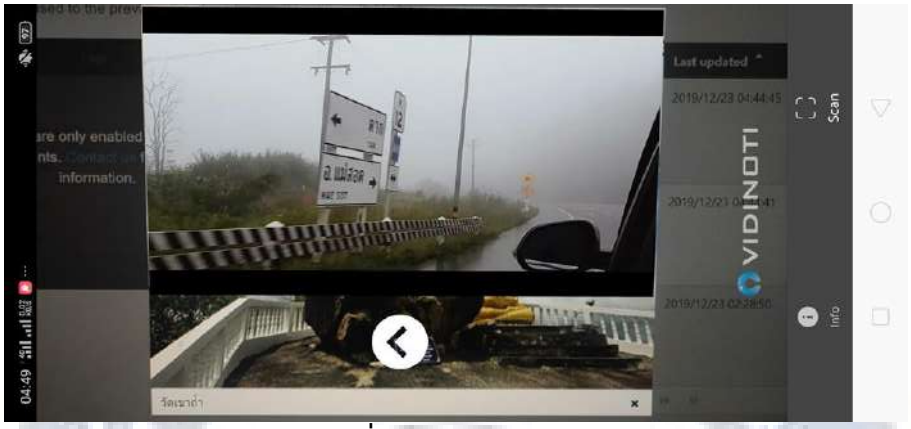
ภาพที่ 3 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตากจากแผ่นป้าย AR Key

แสดงหมวดหมู่การรับชม ประวัติ โมเดล 3 มิติ และ ภาพ 360 องศา

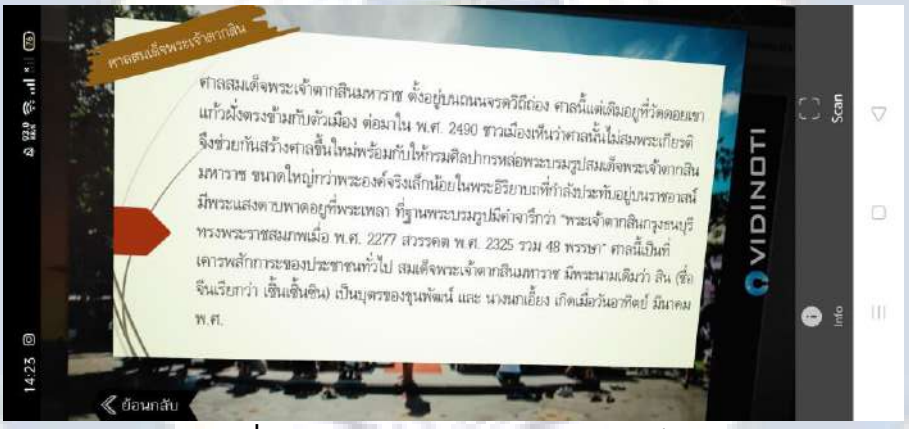

ภาพที่ 4 แสดงหน้าเลือกหมวดหมู่การรับชม

แสดงผลรับชมรูปแบบวีดีโอด้วยเทคโนโลยี AR ข้อมูลประวัติความเป็นมา และแสดงผลรูปแบบโมเดล 3 มิติ

ภาพที่ 5 แสดงผลส่วนวีดีโอ

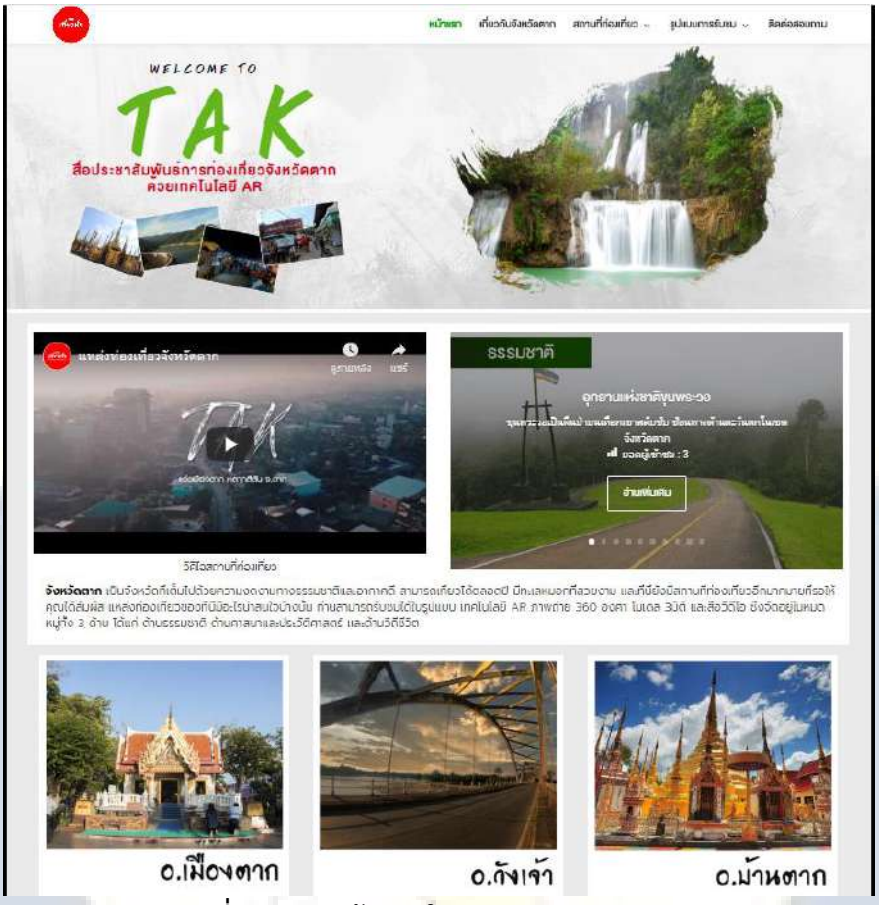

ภาพที่ 6 แสดงผลส่วนข้อมูลประวัติความเป็นมา

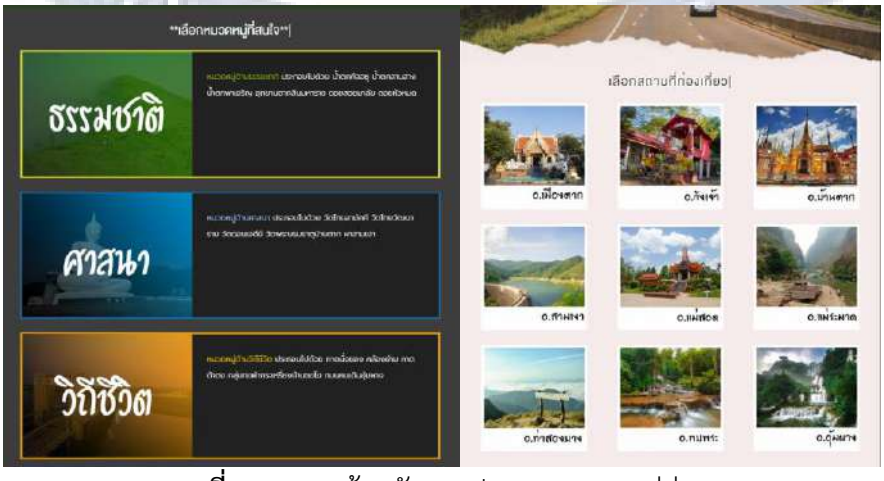
ภาพที่ 7 แสดงผลส่วนโมเดล 3 มิติ

3) ผลการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตากด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม AR เว็บแอปพลิเคชันสามารถแสดงผลในรูปแบบ Desktop บน Web Browser

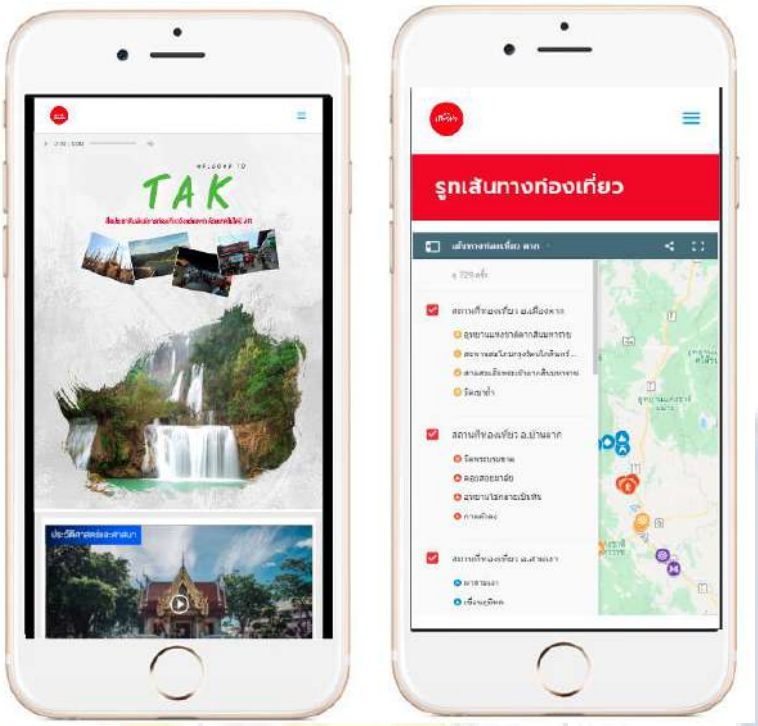
ภาพที่ 8 แสดงหน้าหลักในรูปแบบ Web Browser

เว็บแอปพลิเคชันแสดงการเลือกหมวดหมู่ในหน้าแรก หน้าแสดงการเลือกหมวดหมู่ในหน้าแรก และหน้าสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 9 อำเภอ

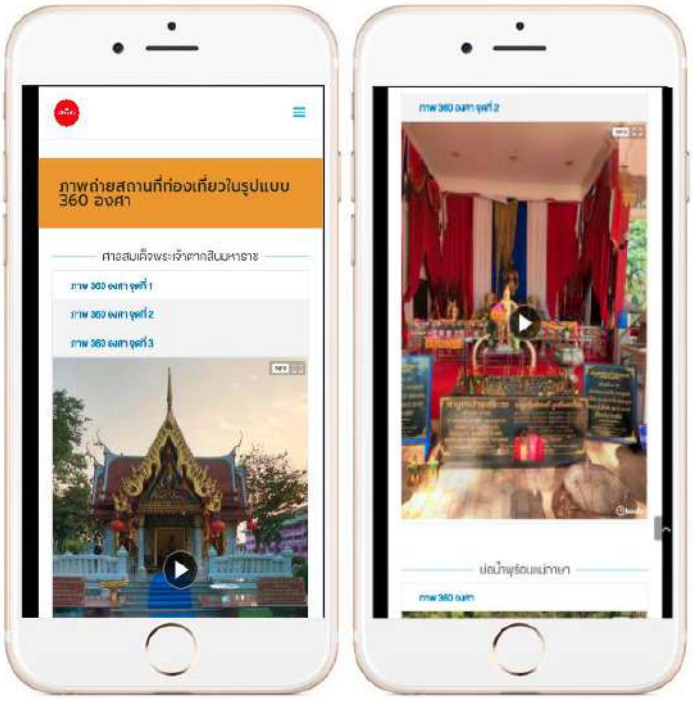

ภาพที่ 9 แสดงหน้าหลักของประเภทหมวดหมู่ต่าง ๆ

เว็บแอปพลิเคชันสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดตากด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม แบบ Responsive รูปแบบ Mobile Size

ภาพที่ 10 แสดงหน้าเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive Mobile รูปแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว

ภาพที่ 11 แสดงหน้าเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive Mobile การรับชมภาพถ่าย 360 องศา

สรุปและอภิปรายผล

ผลการประเมินระบบ แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ 1) ประเมินประสิทธิภาพและความถูกต้องของข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ กับ 2) ประเมินความพึงพอใจโดยผู้ใช้งานทั่วไป

ประเมินประสิทธิภาพและความถูกต้องของข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินมี ดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 คน ข้อมูลความสนใจข้อมูลการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามประเภทผู้เชี่ยวชาญ ประวัติและความสำคัญ คิดเป็น 50.00% ข้อมูลการท่องเที่ยวและข้อมูลการเดินทาง คิดเป็น 25.00% เท่ากัน ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวของ ผู้ตอบแบบสอบถามประเภทผู้เชี่ยวชาญ คิดเป็น 50.00% ข้อมูลการท่องเที่ยวและข้อมูลการเดินทาง คิดเป็น 25.00% เท่ากัน ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ ด้านข้อมูลมีความถูกต้อง ระดับมาก 50.00% ข้อมูลมีความทันสมัย ระดับมาก 50.00% ข้อมูลมีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ ระดับมาก 50.00% ข้อมูลมีครบตามความต้องการของผู้เชี่ยวชาญ ระดับปานกลาง 50.00% ข้อมูลมีเนื้อหาเข้าใจง่าย ระดับปานกลาง 75.00% ข้อมูลมีความหลากหลาย ระดับปานกลาง 50.00% ด้านสื่อ และเทคโนโลยี AR ความสวยงาม ระดับมาก 75.00% มีความน่าสนใจในการนำเสนอ ระดับปานกลาง 75.00% สามารถนำไปใช้ประชาสัมพันธ์ได้ ระดับปานกลาง 50.00% สื่อเทคโนโลยีมีความทันสมัย ระดับมาก 75.00% ด้านการออกแบบเว็บไซต์ผู้ใช้งาน UX/UI รูปแบบเว็บแอปพลิเคชันมีความทันสมัย ระดับมาก 100.00% รูปแบบการจัดหมวดหมู่มีความเหมาะสม ระดับมาก 50.00% ความเหมาะสมของตัวอักษร สี และขนาด ระดับมาก 75.00% สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายไม่ซับซ้อน ระดับมาก 50.00% ข้อมูลจัดวางในตำแหน่งที่อ่านได้ง่ายระดับมาก 50.00% รูปภาพและโมเดลอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ระดับมากกับปานกลาง 50.00% เท่ากัน ความเหมาะสมของโทนสีเว็บแอปพลิเคชัน ระดับมาก 75.00% ผู้ใช้สามารถเข้าถึงการใช้งานได้ง่าย ระดับมาก และปานกลาง 50.00% เท่ากัน ผู้ใช้งานมีความประทับใจในการใช้งาน ระดับมาก 75.00% และความพึงพอใจในภาพรวม ระดับมากกับปานกลาง 50.00% เท่ากัน

ประเมินความพึงพอใจโดยผู้ใช้งานทั่วไป ผลการประเมินมีดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน ประกอบด้วยเพศชายคิดเป็น 55.00% เพศหญิงคิดเป็น 45.00% โดยอาศัยอยู่ในจังหวัดตาก คิดเป็น 58.00% (จำนวน 58 คน) ต่างจังหวัด 42.00% (จำนวน 42 คน) ข้อมูลความถี่การมาท่องเที่ยวจังหวัดตากของผู้ที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัด บ่อยครั้ง ครั้ง คิดเป็น 44.8% นานๆครั้ง คิดเป็น 38.8% ไม่เคยเลย 16.4% ข้อมูลการท่องเที่ยวด้านที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด ด้านธรรมชาติ 53.00% รองลงมา ด้านศาสนาและวัฒนธรรม 27.00% และ ด้านวิถีชีวิต 20.00% ตามลำดับ ความสนใจข้อมูลการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม มากสุด ข้อมูลการท่องเที่ยว 58.00% รองลงมา ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว 54.00% ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม มากสุด ข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยว 64.00% รองลงมา ข้อมูลการท่องเที่ยว 53.00%

ระดับความพึงพอใจของการใช้งานแอปพลิเคชัน ด้านข้อมูล ข้อมูลมีเนื้อหาครบถ้วนตามความต้องการของผู้ใช้ มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด 4.68 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเทคโนโลยี เทคโนโลยีมีความทันสมัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.47 อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านรูปแบบการนำเสนอ ความสวยงามและน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยนมากที่สุด 4.40 อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านการใช้งาน ความสะดวกในการใช้งานเว็บไซต์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.56 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านประโยชน์ สามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวจังหวัดตากได้มีค่าเฉลี่ยนมากที่สุด 4.32 อยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

แก้วบุตร พิชัย. 2562. **การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality : AR) กับการเรียนภาษาจีน.** วารสารจีนศึกษา. 12(1), 113 – 139.

พิชญา นิลรุ่งรัตนา. 2556. **การศึกษาและพัฒนาออกแบบแอพพลิเคชันแบบอินเตอร์แอคทีฟสำหรับไอแพด เพื่อเป็นกรณีศึกษาสื่อแนะนำการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่.** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ.

ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. 2559. **แนวทางการพัฒนาสิ่งพิมพ์ออนไลน์ในยุคดิจิทัล**. วารสารนิด้าภาษาและการสื่อสาร. 21(29), 37 – 55.

สมเกียรติกุล วริศรา เรืองเดช กลม และบุญคง บุญฤกษ์. 2562. **แนวทางการจัดทำโปรแกรมประยุกต์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม. 7(1), 144 – 155.

อำนาจ ชนพิทักษ์. 2554. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อุปกรณ์ทำงานและวาล์วในระบบนิวแมติกส์ระหว่างการใช้ชุดการเรียนเสมือนจริงกับการเรียนปกติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาครุศาสตร์ไฟฟ้า มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี.

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ

The development the organic fertilizer production

อภิชัย ซื่อสัตย์สกุลชัย[1], สุทธิศักดิ์ สุขัมศรี[2], วีริศ พุทธิมา[3] และ รุ่ง หมูล้อม[4]*

Apichai Sueseatsakulchai, Sutthisak Sukhamsri, Veerit Puttimar and Rung Mulom

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ การดำเนินงานแบ่งได้ 3 ขั้นตอน 1) การวิเคราะห์และออกแบบระบบ ประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินงานของระบบ การออกแบบฟังก์ชันการทำงานของระบบ การออกแบบตารางจัดเก็บข้อมูล และการออกแบบหน้าการแสดงผล 2) การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน ประกอบด้วยการทำงานส่วนหน้าเว็บและการทำงานส่วนหลังเว็บ และ 3) การประเมินผลความพึงพอใจการใช้งานเว็บ โดยใช้สถิติเชิงพรรณา การทำงานของเว็บแอปพลิเคชันแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ การใช้งานเว็บแอปพลิเคชันของร้านซ่อมรถและการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันของผู้ใช้งานทั่วไป ผลการประเมินความพึงพอใจพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.67 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48

คำสำคัญ : เว็บแอปพลิเคชัน, ค้นหา, ร้านซ่อมรถ

Abstract

This study aims to develop a web application to find a car repair shop. The operation has 3 steps. First, the system analysis and design consist of 1) system workflow 2) system main function 3) database, and 4) user interface. Second, web application development consists of front-end development and back-end development. Lastly, the satisfaction assessment with descriptive statistics. There are 2 user groups that consist of car repair shop users and general users. The result of the satisfaction assessment showed that the user is satisfied on the highest level (mean=4.67, S.D.=0.48).

Keywords : Web application, search, repair shop

[1-4] สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

*E-mail: rung_c@hotmail.com

บทนำ

เทคโนโลยีระบุตำแหน่งบนผิวโลก (Global Positioning System: GPS) เป็นเทคโนโลยีสำหรับการระบุตำแหน่งสถานที่บนผิวโลก ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีระบบระบุตำแหน่งเพื่อใช้สำหรับการติดตามการเคลื่อนที่ของวัตถุ เช่น การศึกษาของปริวรรต จันทร์โฮง (2561) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการระบุตำแหน่งเพื่อติดตามรถยนต์สำหรับธุรกิจประกันภัย เป็นต้น นอกจากนี้เมื่อนำเทคโนโลยีระบุตำแหน่งบนผิวโลกมาประยุกต์ใช้งานร่วมกับแผนที่เพื่อการระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่สามารถนำไปประยุกต์ร่วมกันงานด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาของธัญญรัตน์ ไชยคราม (2562) ที่ศึกษาการประยุกต์ระบบการระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์เพื่อแนะนำการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีระบุตำแหน่งบนผิวโลกสามารถประยุกต์ใช้งานร่วมกับงานด้านต่าง ๆ ได้หลากหลาย

ยานพาหนะถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการเดินทางในปัจจุบัน ยานพาหนะมีหลากหลายรูปแบบ เช่น รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ รถยนต์ เป็นต้น ยานพาหนะแต่ละรูปแบบยังแตกแขนงเป็นรุ่นต่าง ๆ อีกมากมายทั้งในด้านสมรรถนะของเครื่องยนต์รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ขับขี่ เมื่อการทำงานของยานพาหนะเกิดข้อขัดข้องหรือเกิดความเสียหายบางประการจากการเดินทาง ผู้ขับขี่จำเป็นต้องนำยานพาหนะไปซ่อมแซมที่ใกล้ที่สุดเพื่อไม่ให้ความเสียหายดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น แต่ในกรณีที่ผู้ขับขี่เดินทางไปในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคยและมีความจำเป็นต้องหาร้านเพื่อซ่อมแซมยานพาหนะหรือกรณีผู้ขับขี่มีความจำเป็นต้องหาร้านเพื่อซ่อมแซมยานพาหนะอย่างเร่งด่วน แต่ไม่ทราบว่าบริเวณใกล้เคียงมีร้านซ่อมแซมยานพาหนะหรือไม่ ปัญหาเหล่านี้จะเป็นข้อยุ่งยากในการเดินทางของผู้ขับขี่

ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้การเทคโนโลยีการระบุตำแหน่งบนผิวโลกร่วมกับการแสดงตำแหน่งบนแผนที่เพื่อแสดงตำแหน่งของสถานที่ที่ผู้ใช้งานต้องการ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับค้นหาร้านค้าและบริการในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด (พัชรี อรุณโรจน์ และศิริญญา อ่อนอัฐ, 2564) หรือ การประยุกต์ระบบการระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์เพื่อแนะนำการท่องเที่ยวในพื้นที่ 12 เมืองต้องห้าม...พลาดในกลุ่มการท่องเที่ยวภาคกลาง (ธัญญรัตน์ ไชยคราม, 2562) เป็นต้น ระบบดังกล่าวจะแสดงตำแหน่งของสถานที่ตามการค้นหาของผู้ใช้งาน ตำแหน่งของสถานที่ที่ผู้ใช้งานได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบการตัดสินใจรวมถึงการวางแผนการเดินทางของผู้ใช้งานระบบ

วัตถุประสงค์

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

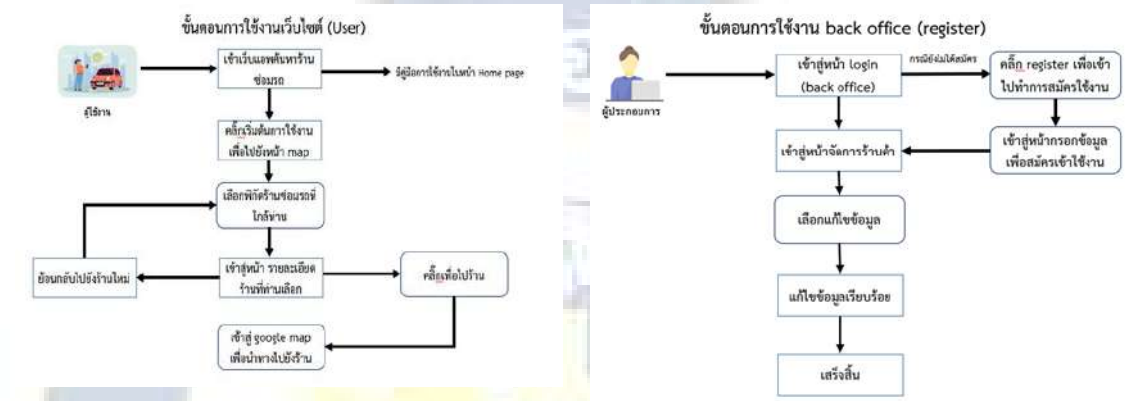
การพัฒนาระบบค้นหาร้านซ่อมรถ ด้วยเทคโนโลยีระบุตำแหน่งบนผิวโลกร่วมกับการแสดงผลบนแผนที่ จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งานระบบสามารถค้นหาตำแหน่งและเส้นทางการเดินทางไปยังร้านซ่อมรถได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องการค้นหาร้านซ่อมรถในบริเวณที่ไม่คุ้นเคยหรือกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ แบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบระบบ ขั้นตอนการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน และขั้นตอนการประเมินผล

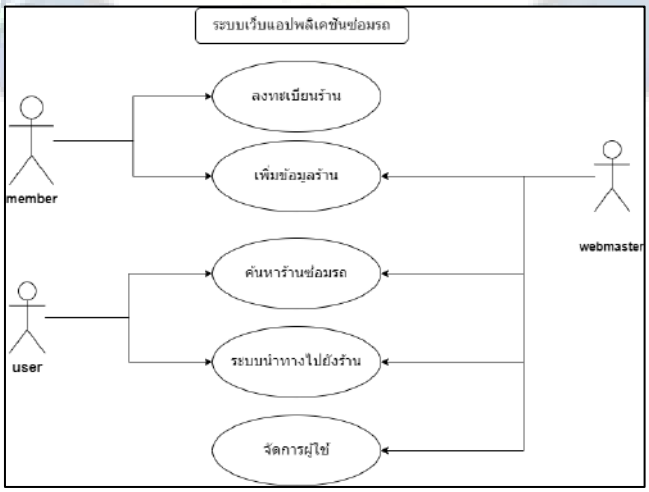
1) ขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบระบบ แบ่งได้ดังนี้

1.1) ขั้นตอนการดำเนินงานของระบบ (Workflow Diagram) เป็นขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและการดำเนินงานของเว็บแอปพลิเคชันของผู้ใช้งานจากร้านซ่อมรถและผู้ใช้งานทั่วไป ดังแสดงในภาพที่ 1

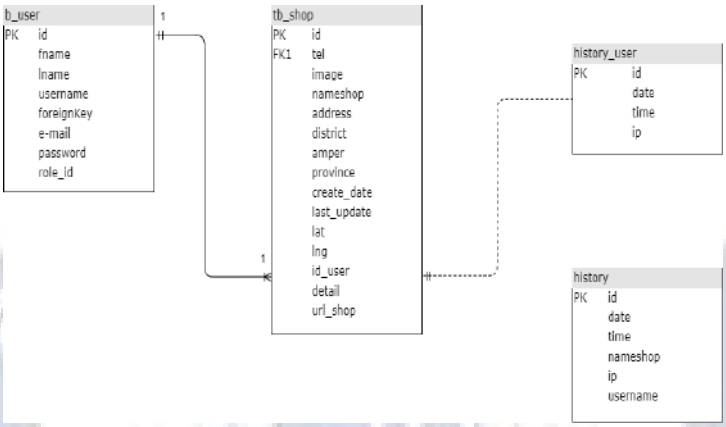
ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานของระบบ

1.2) ขั้นตอนการออกแบบฟังก์ชันการทำงานของระบบ โดยใช้ Use Case Diagram เป็นเครื่องมือสำหรับการออกแบบฟังก์ชันการทำงานของระบบดังแสดงในภาพที่ 2 ผู้ใช้งานแต่ละฝ่ายสามารถทำงานในระบบได้เฉพาะฟังก์ชันที่กำหนดเท่านั้น โดยผู้ใช้งานจากร้านซ่อมรถสามารถใช้งานฟังก์ชันลงทะเบียนร้านและฟังก์ชันเพิ่มข้อมูลร้าน และผู้ใช้งานทั่วไป สามารถใช้งานฟังก์ชันค้นหาร้านซ่อมรถและฟังก์ชันระบบนำทางไปยังร้าน

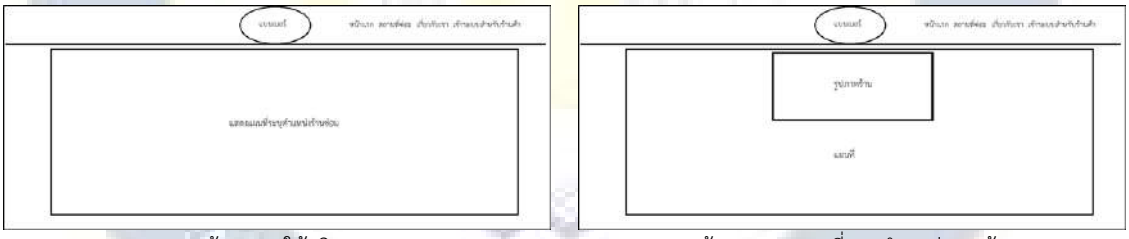
ภาพที่ 2 Use Case Diagram ของเว็บแอปพลิเคชัน

1.3) การออกแบบตารางจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูล ประกอบด้วยตารางการทำงานหลัก จำนวน 3 ตาราง คือ 1) ตาราง b_user เป็นตารางจัดเก็บข้อมูลผู้ใช้งานระบบ 2) ตาราง tb_shop เป็นตารางจัดเก็บข้อมูลร้านซ่อมรถ และเก็บข้อมูลตำแหน่งของร้านซ่อมรถเพื่อใช้สำหรับแสดงตำแหน่งบนแผนที่ และ 3) ตาราง history_user เก็บข้อมูลประวัติการใช้งาน ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การออกแบบตารางจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูล

1.4) การออกแบบหน้าการแสดงผล เป็นขั้นตอนการออกแบบการแสดงผลของเว็บแอปพลิเคชัน โดยในภาพที่ 4 แสดงบางส่วนของการออกแบบการแสดงผล

หน้าจอการให้บริการ หน้าจอแสดงแผนที่และตำแหน่งของร้าน

ภาพที่ 4 การออกแบบหน้าจอการแสดงผล

2) ขั้นตอนการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การทำงานส่วนหน้าเว็บ (Front end) และการทำงานส่วนหลังเว็บ (Back end)

2.1) การทำงานส่วนหน้าเว็บ (Front end) เป็นส่วนสำหรับติดต่อกับผู้ใช้งานระบบ การทำงานส่วนหน้าจะประมวลผลและแสดงผลด้วยโปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ของผู้ใช้งานระบบ ภาษาที่ใช้สำหรับการพัฒนาประกอบด้วย ภาษา HTML ใช้สำหรับกำหนดรูปแบบการแสดงผล ภาษา CSS และ Bootstrap framework ใช้สำหรับตกแต่งการแสดงผลให้มีความสวยงาม และ Javascript ใช้สำหรับการประมวลผลข้อมูลสำหรับการทำงานส่วนหน้า

2.2) การทำงานส่วนหลังเว็บ (Back end) เป็นส่วนสำหรับการประมวลผลข้อมูลร่วมกับระบบจัดการฐานข้อมูลที่เครื่องแม่ข่ายและส่งผลลัพธ์จากการประมวลผลมาแสดงยังเครื่องลูกข่าย ภาษาที่ใช้สำหรับการพัฒนาประกอบด้วยภาษา PHP ใช้สำหรับประมวลผลข้อมูล และใช้โปรแกรม MySQL เป็นโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูล

3) ขั้นตอนการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างจะทดสอบการใช้เว็บแอปพลิเคชันและประเมินผลความพึงพอใจการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถจากตัวเลือกระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การประเมินผลความพึงพอใจจะประเมินผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

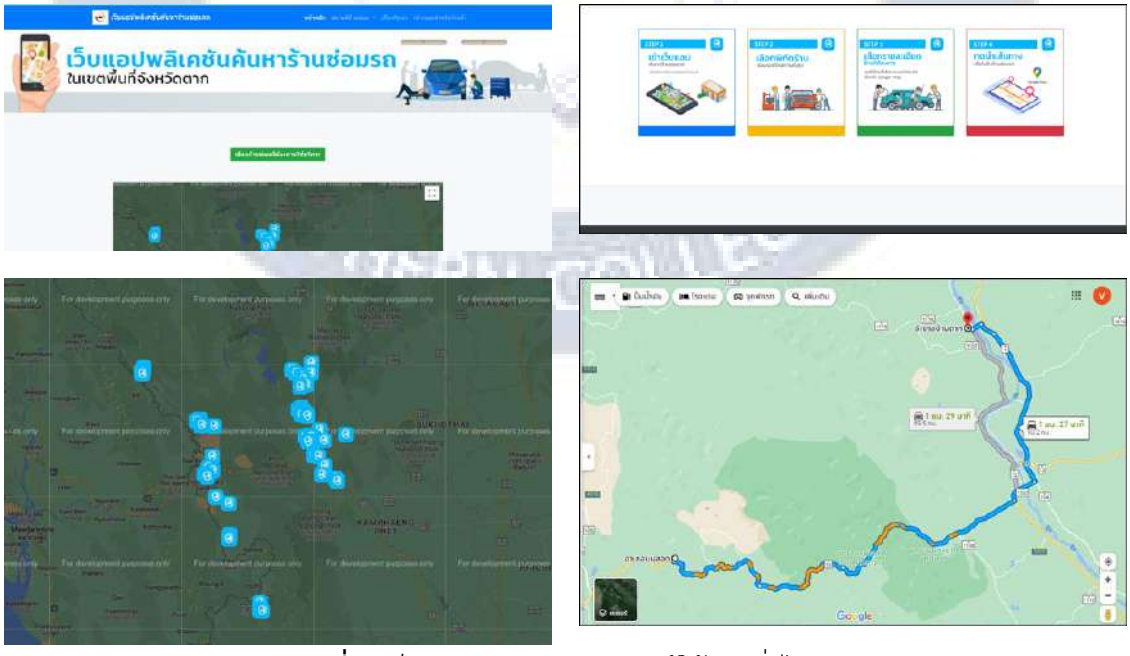
ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ

ผลการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ การใช้งานเว็บแอปพลิเคชันส่วนของร้านซ่อมรถ และการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันส่วนของผู้ใช้งานทั่วไป ดังแสดงในภาพที่ 5 และภาพที่ 6

ภาพที่ 5 เว็บแอปพลิเคชันส่วนของร้านซ่อมรถ

ภาพที่ 6 เว็บแอปพลิเคชันส่วนของผู้ใช้งานทั่วไป

2. ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ

การประเมินผลความพึงพอใจการใช้เว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถโดยผู้ใช้งานจากร้านซ่อมรถและผู้ใช้งานทั่วไป จำนวน 17 คน ผลการประเมินความพึงพอใจดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลการประเมิน
1. ระบบทำงานได้ถูกต้อง	4.80	0.40	มากที่สุด
2. การแสดงตำแหน่งบนแผนที่ถูกต้อง	4.43	0.49	มากที่สุด
3. ระบบใช้งานง่าย	4.71	0.45	มากที่สุด
4. ท่านได้รับประโยชน์จากการใช้งานระบบ	4.80	0.40	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของการแสดงผล	4.70	0.64	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของการแสดงตัวอักษรและสี	4.60	0.49	มากที่สุด
รวม	**4.67**	**0.48**	**มากที่สุด**

จากผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถโดยรวมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.67, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.48)

อภิปรายผล

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถประกอบ 3 ขั้นตอน 1) การวิเคราะห์ปัญหาและออกแบบระบบ 2) การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน และ 3) การประเมินผล โดยเว็บแอปพลิเคชันมีผู้ใช้งานหลักคือ ผู้ใช้งานจากร้านและผู้ใช้งานทั่วไป เมื่อพัฒนาและทดสอบการทำงานของเว็บแอปพลิเคชันเรียบร้อย จึงได้ดำเนินการประเมินผลการใช้งานเว็บแอปพลิเคชัน โดยผลการประเมินความพึงพอใจพบว่า ผู้ใช้งานเว็บแอปพลิเคชันมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของอาลาวี สือรี, อับดุลรอมัน เจ๊ะแต และบุญธิดา จิรรัตนโสภา (2565) และการศึกษาของสุภรวดี ตรงต่อธรรม (2564) เมื่อเว็บแอปพลิเคชันทำงานได้ถูกต้อง สามารถแสดงได้ถูกต้องตรงตามการใช้งาน และผู้ใช้งานเว็บแอปพลิเคชันได้รับประโยชน์จากการใช้งานเว็บแอปพลิเคชัน ผู้ใช้งานก็จะเกิดความพึงพอใจและจะบอกต่อการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันให้กับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันค้นหาร้านซ่อมรถสามารถใช้งานได้บนอุปกรณ์ทุกประเภทที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นสามารถเพิ่มรายการและรายละเอียดของการค้นหาได้และจัดแบ่งการค้นหาเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ จะเพิ่มประโยชน์ของการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธัญญรัตน์ ไชยคราม. (2562). **การประยุกต์ระบบการระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์เพื่อแนะนำการท่องเที่ยวในพื้นที่ 12 เมืองต้องห้าม...พลาดในกลุ่มการท่องเที่ยวภาคกลาง**. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 38(6), 666-673.

ปริวรรต จันทร์โฮง. (2561). **การศึกษาและออกแบบกระบวนการทางธุรกิจสำหรับการประกันภัยรถยนต์ส่วนบุคคลที่ติดตั้งอุปกรณ์ระบุตำแหน่งบนพื้นผิวโลกในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 12(2), 119-123.

พัชรี อรุณโรจน์ และศิริญญา อ่อนอัฐ. (2564). **การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับค้นหาร้านค้าและบริการในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. 2(1), 47-59.

สุภรวดี ตรงต่อธรรม. (2564). **การศึกษาความต้องการคุณลักษณะที่เหมาะสมเพื่อนำไปพัฒนาแอปพลิเคชันค้นหาอู่ซ่อมรถผ่านโมบายสำหรับผู้สูงอายุ**. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 13(4), 98-126.

อาลาวี สือรี, อับดุลรอมัน เจ๊ะเต และบุญธิดา จิรรัตนโสภา. (2565). **แอปพลิเคชันค้นหาตำแหน่งและบริการอู่ซ่อมรถ**. การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครือข่ายภาคใต้ ครั้งที่ 7, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วันที่ 10-11 มีนาคม 2565. 1526-1532.

Parameter Interval Estimation of the Poisson-Amarendra Distribution via Bootstrap Confidence Intervals and Their Application to Agriculture

Wararit Panichkitkosolkul[1]

Abstract

Poisson-Amarendra distribution has been proposed for count data, which is of primary interest in several fields, such as biological science, medical science, demography, ecology, agriculture. However, parameter interval estimation of the Poisson-Amarendra distribution by using bootstrap methods has not yet been examined. This study compared the bootstrap confidence intervals based on the percentile, basic, and biased-corrected and accelerated bootstrap method in terms of their coverage probabilities and average lengths via Monte Carlo simulation. The results indicate that attaining the nominal confidence level using the bootstrap confidence intervals was not possible for small sample sizes regardless of the other settings. Moreover, when the sample size was large, the performances of the bootstrap confidence intervals were not substantially different. Overall, the bias-corrected and accelerated bootstrap confidence interval outperformed the others for all of the cases studied. Lastly, the efficacies of the bootstrap confidence intervals were illustrated by applying them to the agricultural data sets, the results of which match those from the simulation study.

Keywords : Average length, Bootstrap method, Coverage probability, Count data, Discrete distribution

[1] Associate Professor, Department of Mathematics and Statistics, Faculty of Science and Technology, Thammasat University, Pathumthani 12120, Thailand; E-mail: wararit@mathstat.sci.tu.ac.th; Tel: 02-5644440 ext 2101

Introduction

It is well-known that that the number of events happening in a specific region of time and/or space has a Poisson distribution (Andrew and Michael, 2022). Data such as the number of customers that will arrive at the restaurant per day, the number of network failures per week, the number of infected plants in the field, the number of defects in a finished product etc., (Siegel, 2017) follow a Poisson distribution. Although the Poisson distribution is a basic model for the analysis of count data, its use is restricted due to the equality of its mean and variance (equi-dispersion). A popular alternative when the count frequency data exhibit over-dispersion (the variance being greater than the mean) (Ong et al., 2021) is to use a mixed Poisson distribution in which it is assumed that the Poisson parameter is a random variable that has a single parameterized distribution (Tharshan and Wijekoon, 2022).

Poisson and Amarendra distributions were combined by Shanker (2016a) to produce the Poisson-Amarendra (PA) distribution and investigated its mathematical and statistical properties. The PA distribution arises from the Poisson distribution when Poisson parameter λ (the mean number of events) follows an Amarendra distribution (Shanker, 2016b). The method of moments and maximum likelihood estimation were both used to estimate the parameter of the PA distribution and when it was applied to several real data sets, it was more suitable than either the Poisson, Poisson-Lindley (Sankaran, 1970), and Poisson-Sujatha (Shanker, 2016c) distributions.

The Amarendra distribution is a lifetime continuous distribution introduced by Shanker (2016b) with a probability density function (pdf) defined as

$$f(x;\theta)=\frac{\theta^4}{\theta^3+\theta^2+2\theta+6}\left(1+x+x^2+x^3\right)e^{-\theta x},\ x>0,\theta>0. \tag{1}$$

It is a mixture of exponential distribution having scale parameter θ, gamma$(2,\theta)$, gamma$(3,\theta)$ and gamma$(4,\theta)$ distributions with their proportions $\theta^3/(\theta^3+\theta^2+2\theta+6)$, $\theta^2/(\theta^3+\theta^2+2\theta+6)$, $2\theta/(\theta^3+\theta^2+2\theta+6)$, and $6/(\theta^3+\theta^2+2\theta+6)$, respectively. This distribution has been applied to model lifetime data from biomedical science and engineering. Moreover, Shanker (2016b) also showed that the Amarendra distribution is a better model than either the exponential, Lindley (Lindley, 1958), Akash (Shanker, 2015a), Sujatha (Shanker, 2016d), Shanker (Shanker, 2015b) distributions. The important statistical

properties of the Pranav distribution had been discussed by Shukla (2018). Plots of the pdf of the Amarendra distribution with some specified values of parameter θ are shown in Figure 1.

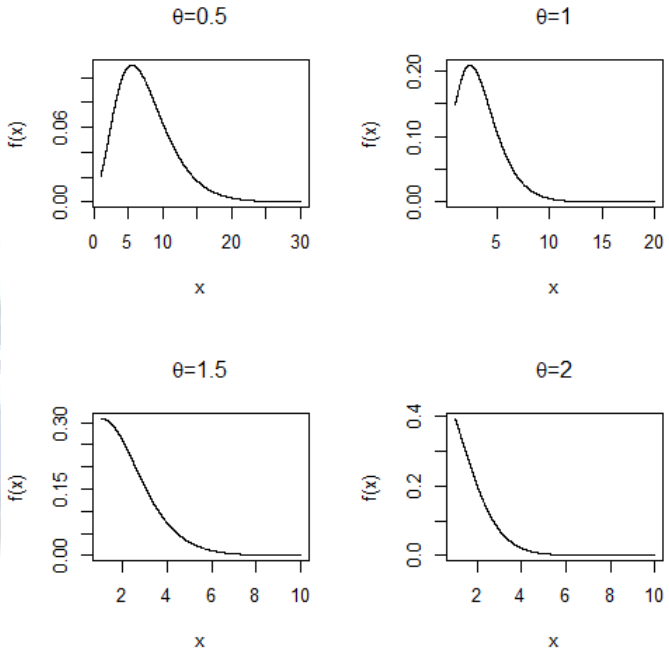

Figure 1. Plots of the pdf of the Amarendra distribution for θ = 0.5, 1, 1.5 and 2

Theoretical Background

The Poisson distribution is a discrete probability distribution that has the probability mass function (pmf) of a Poisson distribution as

$$p(y;\lambda) = \frac{e^{-\lambda}\lambda^{y}}{y!},\ y = 0,1,2,\ldots,\ \lambda > 0, \qquad (2)$$

where e is a constant approximately equal to 2.718282 and λ is a Poisson parameter. Let X be a random variable which follow the Poisson-Amarendra (PA) distribution with parameter θ, it is denoted as $X \sim \mathrm{PA}(\theta)$. Shanker (2016a) defined the pmf of the PA distribution as

$$p_0(x;\theta) = \frac{\theta^4}{(\theta^3+\theta^2+2\theta+6)} \frac{\left(\begin{matrix} x^3+(\theta+7)x^2+(\theta^2+5\theta+15)x \\ +(\theta^3+4\theta^2+7\theta+10) \end{matrix}\right)}{(\theta+1)^{x+4}},\ x = 0,1,2,\ldots,\ \theta > 0.$$

Plots of the pmf of the PA distribution with some specified parameter values θ are shown in Figure 2. The expected value and variance of X are as follows:

$$E(X) = \mu = \frac{\theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24}{\theta(\theta^3 + \theta^2 + 2\theta + 6)}$$

and $$\text{var}(X) = \sigma^2 = \frac{(\theta^7 + 4\theta^6 + 14\theta^5 + 58\theta^4 + 144\theta^3 + 156\theta^2 + 240\theta + 144)}{\theta^2(\theta^3 + \theta^2 + 2\theta + 6)^2}.$$

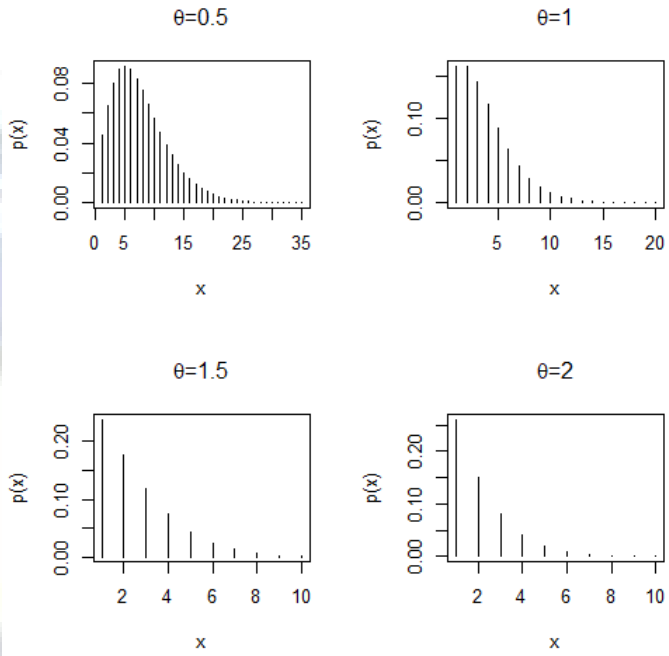

Figure 2. Plots of the pmf of the PA distribution for θ = 0.5, 1, 1.5 and 2

The point estimator of θ is obtained by maximizing the log-likelihood function $\log L(x_i;\theta)$ or the logarithm of joint pmf of $X_1,...,X_n$. Therefore, the maximum likelihood (ML) estimator for θ of the PA distribution is derived by the following processes:

$$\frac{\partial}{\partial\theta}\log L(x_i;\theta) = \frac{\partial}{\partial\theta}\left[\begin{array}{l} n\log\left(\frac{\theta^4}{\theta^3+\theta^2+2\theta+6}\right) - \sum_{i=1}^{n}(x_i+4)\log(\theta+1) \\ +\sum_{i=1}^{n}\log\left(x_i^3 + (\theta+7)x_i^2 + (\theta^2+5\theta+15)x_i + (\theta^3+4\theta^2+7\theta+10)\right) \end{array}\right]$$

$$= \frac{4n}{\theta} - \frac{n(3\theta^2+2\theta+2)}{(\theta^3+\theta^2+2\theta+6)} - \frac{n(\bar{x}+4)}{\theta+1} + \sum_{i=1}^{n}\frac{\left(x_i^2+(2\theta+5)x_i+(3\theta^2+8\theta+7)\right)}{\left[x_i^3+(\theta+7)x_i^2+(\theta^2+5\theta+15)x_i+(\theta^3+4\theta^2+7\theta+10)\right]}.$$

Solving the equation $\frac{\partial}{\partial\theta}\log L(x_i;\theta) = 0$ for θ, we have the non-linear equation

$$\frac{4n}{\theta}-\frac{n(3\theta^2+2\theta+2)}{(\theta^3+\theta^2+2\theta+6)}-\frac{n(\bar{x}+4)}{\theta+1}+\sum_{i=1}^{n}\frac{\left(x_i^2+(2\theta+5)x_i+(3\theta^2+8\theta+7)\right)}{\left[x_i^3+(\theta+7)x_i^2+(\theta^2+5\theta+15)x_i+(\theta^3+4\theta^2+7\theta+10)\right]}=0.$$

where $\bar{x}$ denotes the sample mean. Since the ML estimator for θ does not provide the closed-form solution, the non-linear equation can be solved by the numerical iteration methods such as Newton-Raphson, bisection, and Ragula-Falsi methods. In this paper, maxLik package (Henningsen and Toomet, 2011) with Newton-Raphson method was used for ML estimation in the statistical software R (Ihaka and Gentleman, 1996).

Bootstrap Confidence Intervals

In this paper, we focus on the three bootstrap confidence intervals for the parameter of the PA distribution. The bootstrap confidence intervals, that are most popular in practice, are the percentile bootstrap, basic bootstrap, and bias-corrected and accelerated bootstrap confidence intervals (Chernick and LaBudde, 2011). In this study, boot package (Canty and Ripley, 2022) was used for estimating the bootstrap confidence intervals in the statistical software R.

1. Percentile bootstrap (PB) confidence interval

The percentile bootstrap confidence interval is the interval between the $(\alpha/2)\times 100$ and $(1-(\alpha/2))\times 100$ percentiles of the distribution of θ estimates obtained from resampling or the distribution of $\hat{\theta}^*$, where θ represents a parameter of interest and α is the level of significance (e.g., α = 0.05 for 95% confidence intervals) (Efron, 1982). A percentile bootstrap confidence interval for θ can be obtained as follows:

1) B random bootstrap samples are generated,

2) a parameter estimate $\hat{\theta}^*$ is calculated from each bootstrap sample,

3) all B bootstrap parameter estimates are ordered from the lowest to highest, and

4) the $(1-\alpha)100\%$ percentile bootstrap confidence interval is constructed as follows:

$$CI_{PB}=\left[\hat{\theta}^*_{(r)},\hat{\theta}^*_{(s)}\right], \tag{3}$$

where $\hat{\theta}^*_{(\alpha)}$ denotes the αth percentile of the distribution of $\hat{\theta}^*$ and $0\le r<s\le 100$. For example, a 95% percentile bootstrap confidence interval with 2,000 bootstrap samples

is the interval between the 2.5 percentile value and the 97.5 percentile value of the 2,000 bootstrap parameter estimates.

2. Basic bootstrap (BB) confidence interval

The basic bootstrap confidence interval is sometimes called the simple bootstrap confidence interval and is a confidence interval as easy to apply as the percentile bootstrap confidence interval. Suppose that the quantity of interest is θ and that the estimator of θ is $\hat{\theta}$. The basic bootstrap confidence interval assumes that the distributions of $\hat{\theta}-\theta$ and $\hat{\theta}^*-\hat{\theta}$ are approximately the same (Meeker, 2017). The $(1-\alpha)100\%$ basic bootstrap confidence interval for θ is

$$CI_{BB}=\left[2\hat{\theta}-\hat{\theta}^*_{(s)},\ 2\hat{\theta}-\hat{\theta}^*_{(r)}\right], \tag{4}$$

where the quantiles $\hat{\theta}^*_{(r)}$ and $\hat{\theta}^*_{(s)}$ are the same percentile of empirical distribution of bootstrap estimates $\hat{\theta}^*$ used in (3) for the percentile bootstrap confidence interval.

3. Bias-corrected and accelerated (BCa) bootstrap confidence interval

To overcome the over coverage issues in percentile bootstrap confidence interval (Efron and Tibshirani, 1993), the BCa bootstrap confidence interval corrects for both bias and skewness of the bootstrap parameter estimates by incorporating a bias-correction factor and an acceleration factor (Efron, 1982; Efron and Tibshirani, 1993). The mathematical details of the BCa adjustment were provided in Chernick and LaBudde (2011) and Davison and Hinkley (1997). The bias-correction factor $\hat{z}_0$ is estimated as the proportion of the bootstrap estimates less than the original parameter estimate $\hat{\theta}$,

$$\hat{z}_0=\Phi^{-1}\left(\frac{\#\{\hat{\theta}^*\le\hat{\theta}\}}{B}\right),$$

where Φ^{-1} is the inverse function of a standard normal cumulative distribution function (e.g., $\Phi^{-1}(0.975)\approx 1.96$). The acceleration factor $\hat{a}$ is estimated through jackknife resampling (i.e., 'leave one out' resampling), which involves generating n replicates of the original sample, where n is the number of observations in the sample. The first jackknife replicate is obtained by leaving out the first case $(i=1)$ of the original sample, the second by leaving out the second case $(i=2)$, and so on, until n samples of size $n-1$ are obtained. For each of the jackknife resamples, $\hat{\theta}_{(-i)}$ is obtained. The average of these estimates is $\hat{\theta}_{(\cdot)}=\sum_{i=1}^{n}\hat{\theta}_{(-i)}/n$. Then, the acceleration factor $\hat{a}$ is calculated as follow,

$$\hat{a} = \frac{\sum_{i=1}^{n}\left(\hat{\theta}_{(\cdot)} - \hat{\theta}_{(-i)}\right)^3}{6\left\{\sum_{i=1}^{n}\left(\hat{\theta}_{(\cdot)} - \hat{\theta}_{(-i)}\right)^2\right\}^{3/2}}.$$

With the values of $\hat{z}_0$ and $\hat{a}$, the values α_1 and α_2 are calculated,

$$\alpha_1 = \Phi\left\{\hat{z}_0 + \frac{\hat{z}_0 + z_{\alpha/2}}{1-\hat{a}\left(\hat{z}_0 + z_{\alpha/2}\right)}\right\} \quad \text{and} \quad \alpha_2 = \Phi\left\{\hat{z}_0 + \frac{\hat{z}_0 + z_{1-\alpha/2}}{1-\hat{a}\left(\hat{z}_0 + z_{1-\alpha/2}\right)}\right\},$$

where $z_{\alpha/2}$ is the α quantile of the standard normal distribution (e.g. $z_{0.05/2} \approx -1.96$). Then, the $(1-\alpha)100\%$ BCa bootstrap confidence interval for θ is as follows

$$CI_{BCa} = \left[\hat{\theta}^*_{(\alpha_1)}, \hat{\theta}^*_{(\alpha_2)}\right], \tag{7}$$

where $\hat{\theta}^*_{(\alpha)}$ denotes the αth percentile of the distribution of $\hat{\theta}^*$.

Simulation Study

The parameter interval estimator of the PA distribution estimated via several bootstrap confidence intervals was considered in this study. Due to the unavailability of a direct theoretical comparison, a Monte Carlo simulation was designed using R version 4.2.3 to cover cases with different sample sizes (n = 10, 30, 50, 100 and 500). To observe the effect of small and large variances, the true value of parameter (θ) was set as 0.1, 0.5, 0.8, 1, and 1.5. The number of bootstrap replications (B) was set as 2,000 because Ukoumunne et al. (2003) claimed that 2,000 bootstrap samples are sufficient to estimate the coverage probability for the 95% confidence intervals with a standard error of just under 0.5%. Bootstrap samples of size n were generated from the original sample and each simulation was repeated 1,000 times. Without loss of generality, the confidence level ($1-\alpha$) was set at 0.95. The performances of the bootstrap confidence intervals were compared in terms of their coverage probabilities and average lengths; the one with a coverage probability greater than or close to the nominal confidence level (meaning that it contains the true value) and the shortest average length can be used to most accurately estimate the confidence interval for the parameter of interest.

The results of the study are reported in Table 1. For n = 10, the coverage probabilities of all three bootstrap confidence intervals tended to be less than 0.90 and so had not reach the nominal confidence level. Nevertheless, the BCa bootstrap confidence interval outperformed the others in these scenarios. For n =30 and 50, all of

the bootstrap confidence intervals once again provided coverage probabilities that were less than the nominal confidence level of 0.95. For $n \geq 100$, all of the bootstrap confidence intervals attained coverage probabilities close to the nominal confidence level and provided similarly average lengths. Therefore, as the sample size was increased, the coverage probabilities of the confidence intervals tended to increase and approach the nominal confidence level of 0.95. Moreover, the average lengths of the confidence intervals increased when the value of θ was increased because of the relationship between the variance and θ. Unsurprisingly, as the sampler size was increases, the average lengths of all the bootstrap confidence intervals decreased, with the BCa bootstrap confidence interval providing the shortest average length for all situations studied. Moreover, the average length of the BCa bootstrap confidence interval was significantly different from the others when the sample size was small ($n = 10$). In summary, the BCa bootstrap confidence interval performs best in terms of coverage probability and average length for a large sample sizes ($n \geq 100$).

Table 1. Coverage probability and average length of the 95% bootstrap confidence intervals for the parameter of the PA distribution

n	θ	Coverage probability			Average length		
		PB	BB	BCa	PB	BB	BCa
10	0.1	0.890	0.889	0.889	0.0691	0.0682	0.0787
	0.5	0.905	0.891	0.907	0.3728	0.3721	0.3655
	0.8	0.897	0.893	0.897	0.6376	0.6382	0.6230
	1.0	0.894	0.891	0.895	0.8437	0.8440	0.8205
	1.5	0.893	0.889	0.899	1.6591	1.6466	1.5546
30	0.1	0.928	0.926	0.929	0.0377	0.0377	0.0372
	0.5	0.923	0.924	0.926	0.2149	0.2151	0.2120
	0.8	0.951	0.935	0.952	0.3572	0.3571	0.3521
	1.0	0.929	0.944	0.930	0.4667	0.4667	0.4599
	1.5	0.932	0.928	0.933	0.7839	0.7850	0.7620
50	0.1	0.936	0.929	0.933	0.0291	0.0291	0.0289
	0.5	0.952	0.948	0.951	0.1662	0.1661	0.1644
	0.8	0.936	0.940	0.940	0.2795	0.2794	0.2768
	1.0	0.941	0.933	0.943	0.3542	0.3538	0.3501
	1.5	0.947	0.947	0.950	0.5844	0.5848	0.5753

n	θ	Coverage probability			Average length		
		PB	BB	BCa	PB	BB	BCa
100	0.1	0.945	0.943	0.949	0.0206	0.0206	0.0205
	0.5	0.950	0.937	0.950	0.1162	0.1162	0.1154
	0.8	0.942	0.938	0.948	0.1957	0.1955	0.1949
	1.0	0.949	0.946	0.945	0.2520	0.2518	0.2509
	1.5	0.952	0.960	0.951	0.4080	0.4080	0.4051
500	0.1	0.947	0.947	0.947	0.0091	0.0091	0.0091
	0.5	0.950	0.943	0.951	0.0521	0.0522	0.0522
	0.8	0.950	0.953	0.952	0.0878	0.0878	0.0876
	1.0	0.960	0.965	0.960	0.1128	0.1128	0.1126
	1.5	0.958	0.955	0.958	0.1798	0.1798	0.1796

Applications to Real Data

In this section, we used two real-world data sets to demonstrate the application of the bootstrap confidence intervals for estimating the parameter of the PA distribution.

1. Application to the Number of European Red Mites on Apple Leaves

The number of European red mites on apple leaves collected by Bliss and Fisher (1953) was used for this example. The data consisting of 150 observations is reported in Table 2. For this data set, the sample mean and the standard deviation are 1.1500 and 1.4504, respectively. This study uses the chi-squared goodness-of-fit test for checking whether the sample data is likely to be from a specific theoretical distribution (Turhan, 2020). The chi-squared statistic was 3.4894 and the p-value was 0.4795. Thus, a PA distribution with $\hat{\theta} =$ 2.0494 is suitable for this dataset. Table 3 reported the 95% bootstrap confidence intervals for the parameter of the PA distribution. The results correspond with the simulation results because the average lengths of the BCa bootstrap confidence interval were shorter than those of the PB and BB confidence intervals.

Table 2. The number of European red mites on apple leaves

Number of European red mites	0	1	2	3	4	≥ 5
Observed frequency	70	38	17	10	9	6
Expected frequency	66.4663	39.1000	21.9590	11.6155	5.8145	5.0448

Table 3. The 95% bootstrap confidence intervals and corresponding widths using all intervals for the parameter in the number of European red mites on apple leaves

Methods	Confidence intervals	Widths
PB	(1.8142, 2.3647)	0.5505
BB	(1.7561, 2.2844)	0.5283
BCa	(1.8035, 2.3225)	0.5190

2. Application to the Number of European Corn Borer Larvae Per Plant in Field Corn

McGuire et al. (1957) reported the number of European corn borer larvae per plant in field corn located Northwest Iowa, USA. The dataset is given in Table 4; the total sample size is 324. For this data set, the sample mean and the standard deviation are 0.6481 and 0.9208, respectively. For the chi-squared goodness-of-fit test (Turhan, 2020), the chi-squared statistic was 1.4083 and the p-value was 0.5055. Thus, a PA distribution with $\hat{\theta} = 2.8582$ is suitable for this dataset. The 95% bootstrap confidence intervals for the parameter of the PA distribution were reported in Table 5. The results correspond with the simulation results because the average lengths of the BCa bootstrap confidence interval were shorter than those of the PB and BB confidence intervals.

Table 4. The number of European corn borer larvae per plant

Number of corn borer larvae	0	1	2	≥ 3
Observed frequency	188	83	36	17
Expected frequency	194.1813	78.5962	31.5970	19.6255

Table 5. The 95% bootstrap confidence intervals and corresponding widths using all intervals for the parameter in the number of European corn borer larvae per plant

Methods	Confidence intervals	Widths
PB	(2.6047, 3.1531)	0.5484
BB	(2.5506, 3.0983)	0.5477
BCa	(2.5970, 3.1403)	0.5433

Conclusions

Percentile bootstrap (PB), basic bootstrap (BB), and bias-corrected and accelerated (BCa) bootstrap confidence intervals were proposed for estimating the parameter of the PA distribution. When the sample sizes were small ($n = 10$ and 30), the coverage probabilities for all three were substantially lower than 0.95. When the sample size was sufficiently large ($n \geq 50$), the coverage probabilities and average lengths using all three bootstrap confidence intervals were not markedly different. According to our findings, the BCa bootstrap confidence interval performed the best for almost all of the situations in both the simulation study and using real data-sets.

References

Andrew, F.S., & Michael, R.W. (2022). **Practical Business Statistics**. 8th Ed. San Diego: Academic Press.

Bliss, C.I., & Fisher, R.A. (1953). Fitting negative binomial distribution to biological data, **Biometrics**. 9(2), 177-200.

Canty, A., & Ripley, B. (2022). **boot: Bootstrap R (S-Plus) Functions**. R package version 1.3-28.1.

Chernick, M.R., & LaBudde, R.A. (2011). **An Introduction to Bootstrap Methods to R**. 1st Ed. Singapore: John Wiley & Sons.

Davison, A.C., & Hinkley, D.V. (1997). **Bootstrap Methods and Their Application**. 1st Ed. Cambridge: Cambridge University Press.

Efron, B. (1982). The jackknife, the bootstrap, and other resampling plans, in **CBMS-NSF Regional Conference Series in Applied Mathematics**. Philadelphia: SIAM.

Efron, B., & Tibshirani, R.J. (1993). An Introduction to the Bootstrap. 1st Ed. New York: Chapman and Hall.

Henningsen, A., & Toomet, O. (2011). maxLik: A package for maximum likelihood estimation in R. **Computational Statistics**, 26(3), 443-458.

Ihaka, R., & Gentleman, R. (1996). R: A Language for data analysis and graphics. **Journal of Computational and Graphical Statistics**, 5(3), 299-314.

Lindley, D.V. (1958). Fiducial distributions and Bayes' theorem. **Journal of the Royal Statistical Society: Series B**. 20(1), 102–107.

McGuire, J.U., Brindley, T.A., & Bancroft, T.A. (1957). The distribution of European corn borer larvae Pyrausta nubilalis (Hbn.), in field corn. **Biometrics**. 13(1), 65-78.

Meeker, W.Q., Hahn, G.J., & Escobar, L.A. (2017). **Statistical Intervals: A Guide for Practitioners and Researchers**. 2nd Ed. New Jersey: John Wiley and Sons.

Ong, S.-H., Low, Y.-C., & Toh, K.-K. (2021). Recent developments in mixed Poisson distributions. **ASM Science Journal**, https://doi.org/10.32802/asmscj.2020.464.

Sankaran, M.M. (1970). The discrete Poisson-Lindley distribution. **Biometrics**. 26(1), 145-149.

Shanker, R. (2015a). Akash distribution and its applications. **International Journal of Probability and Statistics**. 4(3), 65-75.

Shanker, R. (2015b). Shanker distribution and its applications. **International Journal of Statistics and Applications**. 5(6), 338-348.

Shanker, R. (2016a). The discrete Poisson-Amarendra distribution. **International Journal of Statistical Distributions and Applications**. 2(2), 14-21.

Shanker, R. (2016b). Amarendra distribution and its applications. **American Journal of Mathematics and Statistics**. 6(1), 44-56.

Shanker, R. (2016c). The discrete Poisson-Sujatha distribution. International Journal of Probability and Statistics. 5(1), 1-9.

Shanker, R. (2016d). Sujatha distribution and its applications. **Statistics in Transition-New Series**. 17*(3)*, 391–410.

Shanker, R. (2017). The discrete Poisson Akash distribution. **International Journal of Probability and Statistics**. 6(1), 1-10.

Siegel, A.F. (2017). Practical Business Statistics. 7th Ed. London: Academic Press.

Tharshan, R., & Wijekoon, P. (2022). A new mixed Poisson distribution for over-dispersed count data: Theory and applications. **Reliability: Theory & Applications**. 17(1), 33-51.

Turhan, N.S. (2020). Karl Pearson's chi-square tests. **Educational Research Review**. 15(9), 575-580.

Ukoumunne, O.C., Davison, A.C., Gulliford, M.C., & Chinn, S. (2003). Non-parametric bootstrap confidence intervals for the intraclass correlation coefficient. **Statistics in Medicine**, 22(24), 3805-3821.

การพัฒนาเครื่องหั่นแท่งข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดเพื่อใช้ในสินค้า OTOP ของกลุ่มเกษตรกรปลูกพืชปลอดภัยในเขตจังหวัดกำแพงเพชร

Development of stretched grass tendon cracker stick cutting machine for OTOP products of a farmers group growing safe crops in Kamphaeng Phet Province.

อานนท์ วงษ์มณี[1] และ อนัน หยวกวัด[2]

Arnon Wongmanee and Anan Yuakwat

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้นำเสนอเรื่องการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดเพื่อใช้ในสินค้า OTOP ของกลุ่มเกษตรกรปลูกพืชปลอดภัยในเขตจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพเครื่องหั่นแท่งข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดเพิ่มปริมาณการผลิตและขนาดแผ่นข้าวเกรียบที่เท่ากัน ทันต่อการสั่งซื้อซึ่งในพัฒนาในการวิจัยฉบับนี้ได้เลือกใช้วัสดุทำโครงสร้างเครื่องเป็นสแตนเลสซึ่งจะช่วยในเรื่องไม่เกิดสนิม ใช้แรงดันไฟฟ้ากระแสสลับ 220 โวลต์ มีระบบใบมีดที่สามารถถอดเปลี่ยนทำความสะอาดได้สะดวกจำนวน 3 ใบ สามารถปรับความเร็วรอบและความหนาของแผ่นได้ด้วยวงจรควบคุมความเร็วมอเตอร์ หั่นแท่งข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดได้ที่ละ 1 แท่ง แบบกึ่งอัตโนมัติ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปิดสวิทช์ใช้งานเครื่องจะทำงานแบบต่อเนื่อง มีความสวยงาม ขนาดกะทัดรัด สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย สามารถหั่นข้าวเกรียบได้ 100 กิโลกรัมใช้เวลาหั่น 2 ชั่วโมง ขนาดแผ่นข้าวเกรียบมีความหนา 2 มิลลิเมตร และเพิ่มปริมาณการสั่งซื้อจากลูกได้ 4500 ถุง ลดการเกิดอุบัติจากใบมีดบาดจากการหั่นข้าวเกรียบ ลดความเมื่อยล้าทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสวนเกษตรพืชผักปลอดภัย หมู่ 28 บ้านคลองด้วน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 18 คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ

คำสำคัญ : การพัฒนา, เครื่องหั่นข้าวเกรียบ, สมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ที่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร Email:arnontk2@hotmail.com เบอร์โทร 091-8395239

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 69 หมู่ที่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร Email:chalawan3@hotmail.com เบอร์โทร 093-9424256

Abstract

This research paper presents the development of a grass-stretched rice cracker cutting machine for use in OTOP products of a group of farmers growing safe crops in Kamphaeng Phet Province. To develop and find the efficiency of the stretch grass herb cracker stick cutting machine to increase the production volume and the same cracker size. Time to order, which in the development of this research has chosen to use the material to make the machine structure is stainless steel, which will help in the matter of not rusting. It alternating voltage of 220 volts. There are 3 blades that can be easily replaced and cleaned. The speed and thickness of the plate can be adjusted with a motor speed control circuit. Slicing sticks, herb crackers, stretchable grass, 1 stick at a time, semi-automatically. The results showed that When the switch is turned on, the machine will work continuously. It is beautiful, compact, easy to move. Able to cut 100 kilograms of rice crackers, takes 2 hours to cut, the size of rice crackers is 2 millimeters thick and can increase the order quantity from 4500 packet. Reduce accidents from cutting blades from cutting crackers. reduce fatigue, work more efficiently The instrument used for data collection was a questionnaire. The sample group consisted of 18 people, a group of community enterprises in safe agricultural and vegetable gardens, Moo 28, Ban Khlong Duan, Khlong Lan District, Kamphaeng Phet Province. Data were analyzed by frequency determination. Standard Deviation Percentage.

Keywords : development, chopper cutter, mulberry herb

บทนำ

การส่งเสริมการสร้างรายได้ด้วยการจัดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นการเสริมสร้างให้คนในชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าและก่อให้เกิดรายได้ของคนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การให้บริการ และการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความต้องการอาหารที่เพิ่มมากขึ้น การใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบทางการเกษตรและของเหลือ ภาคเกษตรที่หลากหลายมากขึ้น และความตระหนัก

ของผู้ผลิตและผู้บริโภคเกี่ยวกับการผลิตที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เป็นโอกาสให้ภาคการเกษตรไทยปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจาก “ผลิตมากแต่สร้าง รายได้น้อย” ไปสู่การผลิตสินค้าคุณภาพสูงที่ “ผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก” เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศชั้นนำ ด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง มีการส่งเสริมสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งให้ทุนสนับสนุนเสริมสร้างทักษะจัดอบรม จัดหาตลาดและส่งเสริมจนเป็นสินค้า OTOP ในจังหวัดมีวิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นซึ่งแล้วแต่บริบทของชุมชนนั้นๆ ทั้งวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน การมีทักษะในเรื่องของการทำอาหาร การปรุงรส ทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนชุมชนข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด เป็นอีกวิสาหกิจชุมชนหนึ่งที่รวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อปลูกและแปรรูปอาหารจากผลผลิตทางการเกษตรสมุนไพรในชุมชน มีการผลิตออกมาเป็นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดและได้จำหน่ายเป็นสินค้า OTOP นำส่งขายภายในประเทศและต่างประเทศ ขั้นตอนการผลิตยังใช้สมาชิกในชุมชนมาช่วยกันทำเป็นส่วนใหญ่ และการหั่นแป้งข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด ยังคงใช้มือหั่นมีขนาดความหนาไม่เท่ากันสิ้นเปลืองเวลาในการหั่นและใช้แรงงานมากและไม่ทันต่อการสั่งซื้อจากลูกค้าซึ่งส่งผลกระทบทางด้านรายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชมชน

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด เพื่อใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สวนเกษตรพืชผักปลอดภัย หมู่ 28 บ้านคลองด้วน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร แก้ปัญหาในด้านการการผลิตและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบหญ้าเอ็นยืดซึ่งช่วยประหยัดเวลาในการหั่นข้าวเกรียบอีกทั้งยังสามารถปรับขนาดความหนาของแผ่นข้าวเกรียบหญ้าเอ็นยืดได้อย่างเหมาะสมช่วยลดปริมาณการใช้แรงงานและสามารถเพิ่มปริมาณข้าวเกรียบหญ้าเอ็นยืดให้ทันต่อการสั่งซื้อและมีรายได้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด
2. เพื่อหาประสิทธิการทำงานของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

สมมติฐาน

เครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดมีประสิทธิการทำงานอยู่ในเกณฑ์ดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาความต้องการคุณลักษณะของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด
2. นำเสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านทำข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด การวิจัย การวัดผลและประเมินผล จำนวน 15 ท่าน ผู้ผลิตและจำหน่ายข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด จำนวน 5 ท่าน
3. เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามและวิเคราะห์ สรุปผล

4. ศึกษาคุณสมบัติทางกายภาพและเตรียมวัสดุอุปกรณ์วงจรควบคุมมีความเที่ยงตรง แม่นยำ รวดเร็ว วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

5. ออกแบบและพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดตามรูปแบบที่ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจ

6. ทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดและเก็บผลการทดลอง ปรับปรุงแก้ไข

7. รายงานผลการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาความต้องการคุณลักษณะของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด จากการการลงพื้นที่โดยการสัมภาษณ์ แจกแบบสอบถามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำปัญหาดังกล่าวมาแก้ไขแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สวนเกษตรพืชผักปลอดภัย หมู่ 28 บ้านคลองด้วน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร มีดังนี้

1.1 ศึกษาปัญหาความต้องการในการหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านทำข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด การวิจัย การวัดผลและประเมินผล จำนวน 15 ท่าน

2. ผู้จำหน่ายข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด จำนวน 5 ท่าน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. คุณสมบัติทางกายภาพวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด จะต้องมี ความทนสนิม สวยงาม คงทนมีความปลอดภัยต่อการใช้งาน

2. คุณสมบัติทางกายภาพวงจรควบคุมมีความเที่ยงตรง แม่นยำ รวดเร็ว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ จำนวน 1 ฉบับ

โดยสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ประกอบการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด โดยกำหนด ออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณสมบัติของวัสดุอุปกรณ์ประกอบการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ

ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด ผู้วิจัยได้ดำเนินการลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม มีดังนี้

1. ศึกษารูปแบบสอบถาม
2. ร่างแบบสอบถาม
3. นำเสนอร่างแบบสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 5 ท่าน
4. นำแบบสอบถามนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
5. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ย 0.50 สำหรับข้อที่ใช้ได้มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 ขึ้นไป
6. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง
7. ดำเนินการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือรับรองจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 1 การลงพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สวนเกษตรพืชผักปลอดภัย หมู่ 28 บ้านคลองด้วน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

3. การนำแบบสอบถามทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเอาผลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยตัวเองใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ รายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับเกี่ยวกับคุณสมบัติของวัตถุดิบที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. รายงานผลการวิจัย

1.2 การออกแบบและพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบพัฒนาหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด จำนวน 5 ท่าน

วิธีดำเนินการ

2.1 ออกแบบเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.2 การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการวิจัยโดยการเลือกใช้วัสดุที่มีขายตามท้องตลาด ทำการหาประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

2.3 พัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดตามแบบที่ได้ออกแบบไว้

2.4 ทดสอบการทำงานของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดเพื่อเก็บผลการทดลอง

2.5 ทำการทดลองการทำงานของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดและรายงานผลการวิจัย

ภาพที่ 2 การหั่นข้าวเกรียบแบบใช้มีดหั่น

ลักษณะการใช้มีดหั่นทีละแผ่นโดยการใช้มือจับผลที่เกิดขนาดแผ่นหนาไม่เท่ากัน เมื่อนำไปทอดจะสุกไม่พร้อมกัน ไม่น่ารับประทาน ไม่ทันต่อการสั่งซื้อ

ภาพที่ 3 เครื่องหั่นข้าวเกรียบแบบใช้มีดหั่นแบบเดิม

ลักษณะการใช้มีดหั่นแบบทีด้ามจับแล้วทำการหั่นทีละแผ่นโดยการใช้มือจับผลที่เกิดขนาดแผ่นหนาไม่เท่ากัน เมื่อนำไปทอดจะสุกไม่พร้อมกัน ไม่น่ารับประทานและเกิดความเหมื่อยล้า ใช้แรงงานคนมาก

ภาพที่ 4 เครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดที่ได้จากการพัฒนา

ลักษณะเครื่องหั่นข้าวเกรียบที่ได้รับการพัฒนา เลือกใช้วัสดุสแตนเลส ใช้มอเตอร์ไฟฟ้า 220 โวลท์ เป็นตัวต้นกำลังในการหมด สามารถปรับความเร็วรอบได้ สะดวกต่อการใช้งาน เหมาะสมตรง ความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจและวัตถุที่จะนำมาหั่นเพื่อสร้างรายได้แซะแก้ปัญหาที่เกิดแก่กลุ่มวิสาหกิจ

แท่งแป้งข้าวเกรียบ แผ่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

ภาพที่ 5 แท่งแป้งข้าวเกรียบและแผ่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

ลักษณะแท่งแป้งข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืดที่ผสมตามสูตรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สวนเกษตรพืชผักปลอดภัย หมู่ 28 บ้านคลองด้วน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่เตรียมเข้าเครื่องหั่นและผ่นที่หั่นได้จะต้องนำมาพึ่งแดดก่อนนำไปทอด

ภาพที่ 6 ข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

บรรจุภัณฑ์ของข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืดที่สมบูรณ์ พร้อมส่งลูกค้าเพื่อสร้างรายได้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 หาประสิทธิภาพเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสร้างเครื่องกล ทางด้านไฟฟ้า การวิจัย การวัดผลและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน

2. ผู้จำหน่ายข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด จำนวน 5 ท่าน

ตัวแปรที่ศึกษา

3. คุณสมบัติทางกายภาพวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด จะต้องมีความทนสนิม สวยงาม คงทนมีความปลอดภัยต่อการใช้งาน

4. คุณสมบัติทางกายภาพวงจรควบคุมมีความเที่ยงตรง แม่นยำ รวดเร็ว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ จำนวน 1 ฉบับ โดยสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ประกอบการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด โดยกำหนดออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการทำงานของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ

ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด ผู้วิจัยได้ดำเนินการลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม มีดังนี้

1. ศึกษารูปแบบสอบถาม

2. ร่างแบบสอบถาม

3. นำเสนอร่างแบบสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 5 ท่าน

4. นำแบบสอบถามนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ย 0.50 สำหรับข้อที่ใช้ได้มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 ขึ้นไป

6. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

7. ดำเนินการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การทำบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือรับรองจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การนำแบบสอบถามทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเอาผลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยตัวเองใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับเกี่ยวกับสมรรถนะการทำงานของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อที่ 1 ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่ทันต่อการสั่งซื้อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ขนาดแผ่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด มีความหนาไม่เท่ากันและเกิดอุบัติเหตุในการหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด ด้านความคิดเห็นต่อความต้องการใช้เครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ต้องการปริมาณที่เพิ่มขึ้น รองลงมา ได้แก่ ต้องการขนาดแผ่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด ที่เท่ากัน ต้องการประหยัดเวลาในการทำงาน ต้องการลดความเมื่อยล้าและต้องการลดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการหั่นข้าวเกรียบ

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อที่ 2 ประสิทธิภาพเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด พบว่า เครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบประสิทธิภาพเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด

หัวข้อ	ก่อน	หลัง
1) ระยะเวลาในการหั่นแผ่นข้าวเกรียบ	2 ชม.	2 ชม.
2) ปริมาณในการหั่นแผ่นข้าวเกรียบ	10 กก.	100 กก.
3) ขนาดแผ่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด	ไม่สม่ำเสมอ	2 มิลลิเมตร
4) แรงงานในการหั่นแท่งข้าวเกรียบ	4 คน	1 คน
5) ปริมาณการสั่งซื้อ	450 ถุง	4500 ถุง

จากตาราง พบว่า ในกระบวนการหั่นแท่งข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืด ระยะเวลา 2 ชั่วโมง เครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด สามารถหั่นได้ปริมาณ 100 กิโลกรัม ใช้แรงงานคน จำนวน 1 คน ได้ขนาดความหนาของแผ่น 2 มิลลิเมตร และเพิ่มปริมาณการสั่งซื้อจากลูกได้ 4500 ถุง

โดยนวัตกรรมเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืด สามารถพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้มีความประหยัดและระบบการทำงานที่ดี คุณภาพของวัสดุมีความเหมาะสมหาได้โดยทั่วไปสะดวกในการใช้งานในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

อภิปรายผล

1. จากการลงพื้นที่สำรวจ ผลการศึกษาค้นคว้าเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและสำรวจความต้องการเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืด ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สวนเกษตรพืชผักปลอดภัย หมู่ 28 บ้านคลองด้วน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ได้ข้อสรุปว่า ทำให้ทันต่อการสั่งซื้อ ขนาดแผ่นข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืดมีความหนาที่เท่ากันและลดการเกิดอุบัติเหตุในการหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืด

2. ผลการศึกษาการโดยการออกแบบและสร้างเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืด พบว่าแบบเดิมจะใช้มีดหั่นด้วยมือจึงพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืด ซึ่งได้ใช้วัสดุที่สร้างโครงเครื่องเป็นสแตนเลสสซึ่งจะช่วยในเรื่องไม่เกิดสนิม ใช้แรงดันไฟฟ้ากระแสสลับ 220 โวลต์ มีระบบใบมีดที่สามารถถอดเปลี่ยนทำความสะอาดได้สะดวกจำนวน 3 ใบ สามารถปรับความเร็วรอบและความหนาของแผ่นได้ด้วยวงจรควบคุมความเร็วมอเตอร์ หั่นแท่งข้าวเกรียบสมุนไพรหญ้าเอ็นยืดได้ที่ละ 1 แท่ง แบบกึ่งอัตโนมัติ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปิดสวิทช์ใช้งานเครื่องจะทำงานแบบต่อเนื่อง มีความสวยงาม ขนาดกะทัดรัด สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย สามารถหั่นข้าวเกรียบได้ 100 กิโลกรัมใช้เวลาหั่น 2 ชั่วโมง ขนาดแผ่นข้าวเกรียบมีความหนา 2 มิลลิเมตร และเพิ่มปริมาณการสั่งซื้อจากลูกได้ 4500 ถุง ลดการเกิดอุบัติจากใบมีดบาดจากการหั่นข้าวเกรียบ ลดความเมื่อยล้าทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลจากการหาประสิทธิการทำงานของเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืด พบว่า เครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืดสามารถหั้นข้าวเกรียบได้ 100 กิโลกรัมใช้เวลาหั่น 2 ชั่วโมง ขนาดแผ่นข้าวเกรียบมีความหนา 2 มิลลิเมตร ทุกแผ่นและลดการเกิดอุบัติจากใบมีดบาดจากการหั่นข้าวเกรียบ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการพัฒนาเครื่องหั่นข้าวเกรียบสมุนไพรเอ็นยืด ควรเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์แบบสแตนเลส เนื่องจากเป็นเครื่องมือเกี่ยวกับการทำอาหาร ไม่เกิดสนิม ทำความสะอาดได้สะดวกและบำรุงรักษาง่าย

2. ควรศึกษาขั้นตอนวิธีการพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยเพิ่มเติม

3. เป็นแนวทางที่จะสามารถนำไปแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น พริกดองเปรี้ยว

เอกสารอ้างอิง

จริยา สุขจันทรา และ นุชเนตร ตาเย๊ะ. (2560). **การพัฒนาข้าวเกรียบปลาจากซูริมิเสริมฟักทอง.** รายงานวิจัย คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

เบสท์เครื่องครัว. (2562). **คุณสมบัติสแตนเลส.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.bestkitchen9.com/th/articles/172888-คุณสมบัติสแตนเลสเกรด304.

เบสท์เครื่องครัว. (2562). **เครื่องหั่นข้าวเกรียบ**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.bestkitchen9.com/th/products/516898-เครื่องหั่นข้าวเกรียบ.

เมดไทย. (2563). **30 สรรพคุณและประโยชน์ของผักกาดน้ำ ! (หญ้าเอ็นยืด).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://medthai.com/ผักกาดน้ำ/.

วาสนา แก้วชา. (2563). **ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนสวนเกษตรพืชผักปลอดภัย หมู่ที่ 28 บ้านคลองด้วน อ.คลองลาน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1819&code_db=630001&code_type=05

วิกิพีเดีย. (2563). **ประสิทธิภาพ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://th.wikipedia.org/wiki/ประสิทธิภาพ.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 13 (ชลบุรี). **สมุนไพรไทยน่ารู้ สมุนไพรไทยรักษาโรค.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.mnre.go.th/reo13/th/news/detail/9549

Pepper Naibann.(2563). **แบ่งปันวิธีทำ “ข้าวเกรียบฟักทอง” กรอบอร่อย ทานเพลิน ไม่อมน้ำมัน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.naibann.com/crisp-pumpkin-rice-cake-recipe/.

ภาคโปสเตอร์

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Influence of Transformational Leadership on Public Service Effectiveness of Pa Mango Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province

สุข บุปผา[1] และ สุกัญญา มิ่งเมือง[2]
Suk Bubpha[1] and Sukanya Mingmuang[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 2) เพื่อศึกษาแนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 36 คน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผู้บริหารองค์การควรพัฒนาระบบสาธารณะเพื่อการบริโภคและอุปโภคในชุมชนให้เพียงพอต่อความต้องการด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสตรีและคนในชุมชนโดยจัดให้มีการอบรมและสัมมนา ด้านการจัดระเบียบชุมชน / สังคม และการรักษาความ

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[1] Lecturer, Bachelor of Arts Program in Political Science, Faculty of Law and Political, Northern College.
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกการจัดการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] Lecturer, Bachelor of Business Administration Program, Northern College.

สงบเรียบร้อย ผู้บริหารองค์การควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยและป้องกันภัยแก่เจ้าหน้าที่ป้องกันภัยหรืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและประชาชนในชุมชน ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ผู้บริหารองค์การควรมีการวางแผนส่งเสริมด้านอาชีพโดยการลงทุนให้ประชาชนในชุมชน ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนให้เกิดความตระหนักรักชุมชน ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กิจกรรมวันแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีวันลอยกระทง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ประสิทธิผลการบริการสาธารณะ, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research Objectives: 1) To study the effect of transformational leadership on public service effectiveness of Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization; Muang Tak District, Tak Province. 2) To study the transformational leadership approach on public service effectiveness of Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization. Mueang Tak District, Tak Province population groups include personnel working in Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization. Muang Tak District, Tak Province, 36 people using a questionnaire to collect data from the population. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. And using the interview form to collect data from 9 experts, obtained by purposive selection. Use content analytics

The findings of the research indicated that; 1) Transformational leadership affecting public service effectiveness of Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization; Mueang Tak District, Tak Province, overall and by side 2) The transformational leadership approach towards public service effectiveness of Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization was at a high level. Mueang Tak District, Tak Province, found that Infrastructure Organizational executives should develop a public system for consumption and consumption in the community to meet the needs. Quality of life promotion work Organization administrators should promote careers and generate income for women and people in the community by organizing

training and seminars. Community/Social Organization and Peacekeeping Organizational executives should provide training on disaster and disaster prevention knowledge to disaster prevention officers or civil defense volunteers and people in the community. Planning for commercial investment promotion and tourism Organizational executives should have a career promotion plan by investing in people in the community. Management and Conservation of Natural Resources and environment Organizational executives should promote knowledge to the public to create awareness and love for the community. Work together to develop and conserve the environment and arts, culture, traditions and local wisdom. Organizational executives should promote and support local wisdom, such as candle parade activities. Songkran Festival and traditions on Loi Krathong Day

Keywords : Transformational leadership, public service effectiveness, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัฒน์ การย่อโลกด้วยเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร โลกได้เข้าสู่ยุคของสังคมความรู้ องค์กรจึงต้องมีการปรับตัวให้ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การบริหารจัดการที่ต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรคนจึงมีความสำคัญที่สุด เพราะคนเปรียบเสมือนสายใยของสังคมที่จะขับเคลื่อนทรัพยากรต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสังคมทุกสังคมถูกเชื่อมโยงเป็นสังคมเดียวกันเป็นสังคมโลกาภิวัฒน์ สังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมฐานความรู้ สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ และสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2551 : 1-17) ไปสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัชวลิต สรวารี (2550 : 116-119) ที่กล่าวว่า การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงถือเป็นวิถีแห่งความเป็นมนุษย์ ผู้นำที่ยิ่งใหญ่อย่างแท้จริงจะยอมรับการเปลี่ยนแปลง เพราะถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงจะไม่มีสิ่งใดอยู่รอดได้

ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิผล และประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์การ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ การประสานงานของคนในองค์การ ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์การทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้นำกระตุ้น ปลูกฝัง และสร้างแรง

บันดาลใจในการทำงานของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นตามความคาดหวัง ผู้นำที่ดีจึงต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องของการสื่อสารในองค์การ ต้องมีความชัดเจน และมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากการสื่อสารในองค์การที่ดีถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจ และการยอมรับ ซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างผู้ร่วมงานในองค์การ มีความจงรักภักดีและอุทิศตนเพื่อองค์การ ผู้บริหารจึงต้องสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ โน้มน้าวความคิดเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเชื่อ ทัศนคติ และเสริมสร้างคุณค่าขององค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกองค์การ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการด้านต่าง ๆ ขององค์การ (Mohsen, A. & Mohammad, R. D., 2011)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทพื้นฐานในการช่วยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยกล่าวคือ ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเลือกตัวแทนเข้าไปเพื่อทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติและเลือกฝ่ายบริหารเข้าไปบริหารหรือดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนแทบทั้งสิ้น เช่น ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องปากท้อง ปัญหาทางด้านการส่งเสริมอาชีพ ปัญหาสาธารณูปโภค ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (ตุลา มหาพสุธานนท์, 2545 : 46; อ้างถึงใน พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด), 2561 : 1-2) นอกจากผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีภาวะผู้นำที่ดีแล้ว ตามภารกิจหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง ในการจัดทำบริการสาธารณะจะต้องมีการบูรณาการครอบคลุมภารกิจทุกด้านที่เกิดขึ้นจริงในองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานที่ผู้นำอาจเผชิญต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในการตัดสินใจ เพื่อนำพาองค์กรของตนไปยังเป้าหมายหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งทำอย่างไร จึงจะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีความโปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่นของตน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักและเห็นถึงสำคัญของภาวะผู้นำในองค์กร เพราะผู้นำขององค์กรต้องมีความสามารถบริหารงานให้นำพาองค์กรของตนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ให้ได้ และพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพื่อให้การปฏิบัติงานภายในองค์กรเกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

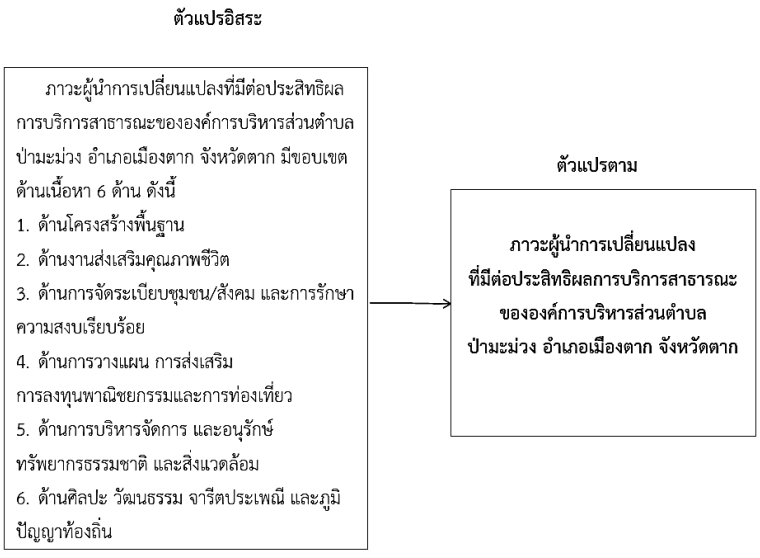
ข้อมูลสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดใน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 36 คน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (μ = 3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.98) รองลงมาคือ ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.91) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.89) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.81) ด้านการบริหารจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวางแผน การส่งเสริม การลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว อยู่ในระดับ มาก (μ = 3.62)

2) แนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผู้บริหารองค์การควรพัฒนาระบบสาธารณะเพื่อการบริโภคและอุปโภคในชุมชนให้เพียงพอต่อความต้องการ ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสตรีและ

คนในชุมชนโดยจัดให้มีการอบรมและสัมมนา ด้านการจัดระเบียบชุมชน / สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ผู้บริหารองค์การควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยและป้องกันภัยแก่เจ้าหน้าที่ป้องกันภัยหรืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและประชาชนในชุมชน ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ผู้บริหารองค์การควรมีการวางแผนส่งเสริมด้านอาชีพโดยการลงทุนให้ประชาชนในชุมชน ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนให้เกิดความตระหนักรักชุมชน ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กิจกรรมวันแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีวันลอยกระทง เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารองค์การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชนในทุก ๆ ด้านและเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา อาจมีบางด้านที่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้น เนื่องจากลักษณะงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีลักษณะเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งการพัฒนา และการให้ความรู้มากกว่าการบังคับใช้กฎหมาย จึงทำให้การพัฒนาบางด้านต้องใช้เวลามากซึ่งจะเห็นผลในระยะยาวและได้ช้ากว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ดีมั่น (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา เนตรเถื่อน (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองลพบุรี อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากทุกด้าน และไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวนัส จำปามูล (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก

2. ผลการศึกษาแนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยแต่ละด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผู้บริหารองค์การควรพัฒนาระบบสาธารณะเพื่อการบริโภคและอุปโภคในชุมชนให้เพียงพอต่อความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2557) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ ในภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ มากทุกด้าน

2.2 ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสตรีและคนในชุมชนโดยจัดให้มีการอบรมและสัมมนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูมน วรรณทวี (2559) ศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก

2.3 ด้านการจัดระเบียบชุมชน / สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ผู้บริหารองค์การควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยและป้องกันภัยแก่เจ้าหน้าที่ป้องกันภัยหรืออาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและประชาชนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ สัมฤทธิ์เดชขจร (2557) ได้วิจัยเรื่อง การจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 399 คน ผลการวิจัยพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการบริการสาธารณะขององค์การ อยู่ในระดับ มากที่สุด

2.4 ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ผู้บริหารองค์การควรมีการวางแผนส่งเสริมด้านอาชีพโดยการลงทุนให้ประชาชนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา เนตรเถื่อน (2557) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากทุกด้าน

2.5 ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนให้เกิดความตระหนักรักชุมชน ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวนัส จำปามูล (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก

2.6 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารองค์การควรส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กิจกรรมวันแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์

และประเพณีวันลอยกระทง เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ดีมั่น (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานให้ประชาชน เช่น ระบบประปา ระบบไฟฟ้า และการสร้างถนนในชุมชน เป็นต้น

1.2 ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่เด็ก สตรี และคนชรา เช่น การสร้างรายได้ให้กับกลุ่มต่าง ๆ การพัฒนาเด็กในศูนย์เด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสาธารณสุขมูลฐานชุมชน

1.3 ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการบริการด้านต่าง ๆ เช่น มีศูนย์ อปพร. มีหน่วยแพทย์ฉุกเฉิน มีการบริการแจกจ่ายน้ำ มีอุปกรณ์ป้องกันภัยพร้อมใช้ได้จริง และควรจัดให้มีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณภัยและป้องกันภัย

1.4 ด้านการวางแผน การส่งเสริม การลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพและพัฒนาสินค้าต่าง ๆ กำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาด ทำความสะอาดตลาดทุกเดือน มีการกำจัดขยะมูลฝอยในตลาดอย่างถูกวิธี
มีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

1.5 ด้านการบริหารจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีกิจกรรมการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ การปลูกหญ้าแฝก การขุดลอก คูคลอง มีการลดและคัดแยกขยะ ระบบการบำบัดน้ำเสีย และให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในเรื่องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น มีการฝึกอบรม การเผยแพร่เอกสารต่าง ๆ การให้ความรู้แก่เด็กในโรงเรียน เป็นต้น

1.6 ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนงานประเพณีไทย งานประจำท้องถิ่น อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กิจกรรมวันแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยในมิติและปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้การบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลประสบความสำเร็จ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร

2.2 ควรวิจัยในเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัด ในด้านการเป็นต้นแบบประสิทธิผลการบริการสาธารณะ

2.3 ควรวิจัยในเรื่องดังกล่าว โดยทำการวิจัยองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งจังหวัดเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาประสิทธิผลการบริการสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

ชูมน วรรณทวี. (2559). **ศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ชัชวลิต สรวารี. (2550). **การบริหารคนกับองค์การ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐพงษ์ สัมฤทธิ์เดชขจร. (2557). **การจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง**. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเนชั่น.

ตุลา มหาพสุธานนท์. (2545). **หลักการจัดการ-หลักการบริหาร**. กรุงเทพฯ : ธนธัช การพิมพ์.

นริศรา เนตรเถื่อน. (2557). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองลพบุรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). ฉบับปรับปรุงใหม่ กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2551). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์มุ่งสู่อนาคต**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ตะวัน.

พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน. (เกษวงศ์รอด). (2561). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว**. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยุวนัส จำปามูล. (2553). **ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2557). **ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วน ตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**. คณะศิลปะศาสตร์ นนทบุรี : มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

เสาวลักษณ์ ดีมั่น. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

Mohsen, A., & Mohammad, R.D., (2011). **Considering Transformational Leadership Model in Branches of Tehran Social Security Organization**. Social and Behavioral Sciences 15: 3131-3137.

ปัญหาการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ

The issue of the appointment of lawyers to the accused or defendants in criminal cases by the state.

สุเทพ กาวิละ[1], วีรภัทร์ ดวงศรี[2] และ กาบแก้ว ปัญญาไทย[3]
Suthep Kavila, Suthep Kavila and kabkaew punyathai

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งพิจารณาจากปัญหา 1) การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะมาทำหน้าที่ทนายความอาสา 2) พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ แล้วทำการวิเคราะห์เพื่อเสนอแก้ไขกฎหมาย

จากการวิจัยพบว่าการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ 1) ประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา โดยในการประชุมคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 (3) กำหนดให้ผู้ที่จะมาเป็นทนายความอาสาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 23 ปี ในวันรับสมัคร ซึ่งการกำหนดอายุขั้นต่ำดังกล่าวน้อยเกินไป อาจทำให้ขาดความรอบครอบในการดำเนินคดี และ 2) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ข้อ 6 ในการจัดหาทนายความอาสา ให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาจากบัญชีที่กระทรวงจัดส่งให้ตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้ การกำหนดบัญชีรายชื่อดังกล่าวผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจไม่ได้ทนายความอาสาที่ไม่ตรงกับความเชี่ยวชาญแห่งคดี

ดังนั้นจึงควรแก้ไขกฎหมาย 1) ประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา โดยในการประชุมคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 (3) กำหนดให้ผู้ที่จะมาเป็นทนายความอาสาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี ในวันรับสมัคร ซึ่งจะทำให้เกิดความรอบครอบในการดำเนินคดี และแก้ไข 2) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหา

[1] ดร, อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ข้อ 6 ในการจัดหาทนายความอาสา ให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามความเชี่ยวชาญแห่งคดีจากบัญชีที่กระทรวงจัดส่งให้ตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้ จะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีทนายความอาสาที่ตรงกับคดีที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ : ทนายความ, ผู้ต้องหาหรือจำเลย, คดีอาญา

Abstract

The purpose of this to study The issue of the appointment of lawyers to the accused or defendants in criminal cases by the state by considering 1) minimum age requirement for volunteer lawyers, and 2) the investigating officer procures lawyers according to the number of accounts provided. This study was qualitative research by analyzing documents, concepts, theories, related legal documents both Thailand and foreign countries in order to create suggestion to amend the law.

The results of the research showed that the appointment of lawyers for the accused or defendants in criminal cases by the state consisted of 1) Announcement of the Volunteer Lawyers Committee regarding recruitment and appointment of volunteer lawyers at the meeting of the Volunteer Lawyers Committee No. 3/2562 on July 23 B.E.2563 (3) requires that those who come to be volunteer lawyers must be at least 23 years old on the date of application. The minimum age limit is too low, which may lead to a lack of coverage in litigation. And 2) Ministerial Regulations prescribing rules, procedures and conditions to be complied by inquiry officials in procurement of lawyers for accused persons in criminal cases, B.E. 2549, article 6, for recruiting volunteer lawyers. The investigating officer shall procure a lawyer for the accused from the list provided by the Ministry in the order of the number of accounts provided. Assigning such a roster, the accused or defendant may have a volunteer lawyer who does not match the expertise of the case.

Therefore should be amended the law 1) Announcement of the Volunteer Lawyers Committee regarding recruitment and appointment of volunteer lawyers at the meeting of the Volunteer Lawyers Committee No. 3/2562 on July 23 B.E.2563 (3) stipulates that those who will be volunteer lawyers must be at least 35 years old on

the application date which will result in the circumspection of litigation. And amend 2) Ministerial Regulations prescribing rules, procedures and conditions to be complied by inquiry officials in procurement of lawyers for accused persons in criminal cases, B.E. 2549, article 6, for recruiting volunteer lawyers, the investigating officer shall procure a lawyer for the accused according to the expertise of the case from the accounts sent by the Ministry in the order of the number of accounts provided. This will allow the accused or the defendant to have a volunteer lawyer who matches the case.

Keywords : Lawyer, Accused or Defendant, Criminal Case

บทนำ

ในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา เป็นมาตรฐานทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในคดีอาญาให้ได้รับความเป็นธรรมระหว่างการดำเนินคดี ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวนจนถึงชั้นพิจารณาคดีของศาล ทำให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิของตนตามกฎหมายและสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง (บุศรินทร์ ใหม่รุ่งโรจน์, 2551) การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญามิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว แต่ยังให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการดำเนินคดีอาญา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง เนื่องจากบุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน (ชีพ จุลมนต์. (2556) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย อาญา มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน รัฐต้องจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร และต้องให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทนายความให้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 มาตรา 68) ฉะนั้นในการพิจารณาคดีอาญา ศาลจะตรวจสอบและวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงว่าการกระทำของจาเลยเป็นความผิดตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ (ณรงค์ ใจหาญ, 2556) หากจำเลยกระทำผิดจริงศาลจะพิพากษาลงโทษ

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะเห็นว่า ภาครัฐได้คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนที่ถูกดำเนินคดีอาญา จึงได้ตรากฎหมายออกมาให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 มาตรา 7 ทวิ มาตรา 134/1 มาตรา 8 และมาตรา 173 (สอาด หอมมณี. (2560) ดังนั้น ในการดำเนินคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะมีทนายความให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาหรือแก้ต่างคดี (คนึง ฤาไชย, 2556) จึงเป็นหน้าที่ของรัฐจะต้องจัดหาทนายความเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา และเพื่อประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันระหว่างโจทก์และจำเลยเมื่ออยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (สุพจน์ จันทราอุกฤษฎ์, 2556) ทนายความที่รัฐจัดหาให้นี้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปเรียกว่าทนายความอาสา หรือทนายความขอแรง ซึ่งในปัจจุบันผู้ที่จะมาเป็นทนายความอาสา และหลักการแต่งตั้ง จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1) ประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา โดยในการประชุมคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 ที่ประชุมมีมติกำหนดให้ผู้ที่จะสมัครเป็นทนายความอาสาจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีคุณลักษณะต้องห้ามตามสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ข้อ 48 ดังต่อไปนี้ (1) เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ (2) มีสัญชาติไทย (3) มีอายุไม่ต่ำกว่า 23 ปี ในวันรับสมัคร (4) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจและมีจิตอาสา (5) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี (6)ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว (7) ไม่เคยเป็นผู้ถูกสั่งให้พ้นสภาพการเป็นทนายความอาสาหรือทนายความอาวุโสตามระเบียบนี้ (8) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐหรือหน่วยงานของเอกชน (9) ไม่เป็นผู้เคยผู้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (10) ไม่เคยเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นทนายความอาสา (11) ไม่เป็นผู้เคยถูกสอบสวนคดีมารยาททนายความและถูกลงโทษฐานประพฤติผิดมารยาททนายความ

2) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 มีบทกำหนด ให้กระทรวงขอบัญชีบุคคลที่สามารถรับเป็นทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนจากสภาทนายความภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับเพื่อที่กระทรวงจะได้จัดส่งให้แก่ผู้จัดหาทนายความ ในการจัดทำบัญชีดังกล่าว ให้ระบุเขตท้องที่และรายชื่อบุคคลที่จะรับเป็นทนายความในเขตท้องที่นั้น รวมทั้งที่อยู่ สถานที่ วิธีการที่จะติดต่อได้โดยสะดวกรวดเร็ว ลำดับหมายเลข และรายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นใน

การจัดหาทนายความ ทั้งให้มีจำนวนบุคคลที่เพียงพอต่อการจัดหาทนายความในเขตท้องที่นั้น ๆ โดยคำนึงถึงปริมาณคดีที่อาจจะเกิดขึ้นและระยะเวลาที่จะเดินทางไปถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนได้โดยเร็วที่สุด (ข้อ 3) ให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาจากบัญชีที่กระทรวงจัดส่งให้ตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้สำหรับเขตท้องที่นั้น (ข้อ 6)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า 1) ประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา โดยในการประชุมคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 (3) กำหนดให้ผู้ที่จะมาเป็นทนายความอาสาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 23 ปี ในวันรับสมัคร ซึ่งการกำหนดอายุขั้นต่ำดังกล่าวน้องเกินไป อาจทำให้ขาดความรอบครอบในการดำเนินคดี และ 2) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ข้อ 6 ในการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ ให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความจากบัญชีที่กระทรวงจัดส่งให้ตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้ การกำหนดบัญชีรายชื่อดังกล่าวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาอาจไม่ได้ทนายความอาสาที่ไม่ตรงกับความเชี่ยวชาญแห่งคดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ โดยพิจารณาจาก 1) การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะมาทำหน้าที่ทนายความในคดีอาญา และ 2) ความเชี่ยวชาญในคดีอาญาที่ได้รับการแต่งตั้ง เพื่อเสนอแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ

สมมติฐานของการวิจัย

การแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ กำหนดให้ผู้ที่จะมาเป็นทนายความอาสาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 23 ปี ซึ่งน้อยเกินไป และ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ข้อ 6 ควรกำหนดให้ทนายความที่ทำหน้าที่ต้องมีความเชี่ยวชาญแห่งคดีนั้นๆ จะทำให้เกิดความเหมาะสมในการดำเนินคดีมากขึ้น

ขอบเขตในการวิจัย

วิจัยจากบทบัญญัติกฎหมาย 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 3) ประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา โดยในการประชุมคณะกรรมการทนายความอาสา

(กทอ) ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 และ 4) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Analysis) แนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย บทความ คำพิพากษาของศาล รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รวมถึงเอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์เสนอแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา โดยในการประชุมคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 และ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ขาดความเหมาะสมในการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบปัญหาการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ จาก 1) การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะมาทำหน้าที่ทนายความในคดีอาญา และ 2) ความเชี่ยวชาญในคดีอาญาที่ได้รับการแต่งตั้ง เพื่อเสนอแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยรัฐ

สรุปผลการวิจัย

การกำหนดคุณสมบัติของทนายความอาสาในคดีอาญา พบปัญหาการกำหนดอายุขั้นต่ำ และ การกำหนดความเชี่ยวชาญแห่งคดี สรุปได้ดังนี้

1) การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ที่จะมาทำหน้าที่ทนายความอาสา ตามประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา โดยในการประชุมคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 (3) กำหนดให้ผู้

ที่จะมาเป็นทนายความอาสาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 23 ปี ในวันรับสมัคร ซึ่งการกำหนดอายุขั้นต่ำดังกล่าวน้อยเกินไป อาจทำให้ขาดความรอบครอบในการดำเนินคดี

2) การที่พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้ ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ข้อ 6 ในการจัดหาทนายความอาสา ให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาจากบัญชีที่กระทรวงจัดส่งให้ตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้ การกำหนดบัญชีรายชื่อดังกล่าวผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจได้ทนายความอาสาที่มีประสิทธิภาพไม่ตรงกับความเชี่ยวชาญแห่งคดี

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการกำหนดคุณสมบัติของทนายความอาสาในคดีอาญา ผู้วิจัยขออภิปรายผลเพื่อสนับสนุนการสรุปผลการวิจัยดังนี้

1) หลักพื้นฐานในการมีทนายความอาสาในประเทศไทย

(1) หลักความเสมอภาค เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย และสามารถนำมาอ้างหรือใช้ได้อย่างเท่าเทียมกัน ฉะนั้น หลักความเสมอภาคจึงเป็นสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน ในปัจจุบันหลักความเสมอภาค ได้รับการยอมรับอย่างชัดเจนโดยถือว่าบุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน หมายถึงมีความเสมอกันในกฎหมายซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใด ไม่ว่าจะมีฐานะร่ำรวยหรือยากจนก็จะถูกดำเนินคดีและได้รับความคุ้มครองด้านสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27) ฉะนั้น การให้สิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่เป็นสิทธิที่สำคัญและเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักสิทธิมนุษยชน เนื่องจากเป็นการยกระดับฐานะของผู้ถูกกล่าวหาจากการที่เป็นเพียงผู้ถูกซักฟอกมาเป็นผู้ร่วมในการค้นหาความจริงในกระบวนพิจารณาคดี (ณรงค์ ใจหาญ, 2556)

(2) หลักสันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าว หรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 29 วรรคสอง มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจาเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ หมายถึง หากมีการกล่าวหาผู้ต้องการกระทำความผิด หรือจำเลยถูกฟ้องว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา จะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227) ให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

(3) ขั้นตอนการมีทนายความอาสา

ในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ จึงเห็นว่าผู้ต้องหาจะต่อสู้คดีได้ต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงลักษณะและเหตุแห่งการกล่าวหาว่าตนกระทาความผิด เพื่อที่จะให้ผู้ต้องหาทราบว่าตนถูกจับหรือถูกดำเนินคดีอาญาเพราะเหตุใด ผู้ต้องหาจะได้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงและแก้ข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวนหรือให้การแก้ข้อกล่าวหาในชั้นศาลได้อย่างถูกต้อง โดยเป็นไปตามหลักการตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดีซึ่งไม่ใช่เป็นการหาพยานหลักฐานเพื่อที่จะเอาผิดผู้ต้องหาเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรค 4)

สิทธิการมีทนายความในชั้นสอบสาน ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐหาทนายความให้ หมายถึงต้องมีทนายความเสมอถึงแม้ผู้ต้องหาจะไม่ต้องการทนายความก็ตาม ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความ หรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐหาทนายความให้ เป็นสิทธิของผู้ต้องหาจะให้มีทนายความหรือไม่ก็ได้(ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1) เป็นหลักประกันสิทธิของจำเลยในคดีอาญา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

ในชั้นพิจารณา จำเลยมีสิทธิที่จะทราบว่าโจทก์กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดด้วยการกระทำหรือพฤติการณ์อย่างไร และพยานหลักฐานที่โจทก์นาเสนอได้แสดงข้อเท็จจริงหรือกล่าวข้อเท็จจริงอันแสดงให้เห็นว่าจาเลยเป็นผู้กระทาความผิดอย่างไร เพื่อให้จำเลยได้รับทราบและแก้ตัวได้อย่างถูกต้อง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158) การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจาเลยให้จดไว้ ถ้าจาเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดรายงานไว้และดาเนินการพิจารณาต่อไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172)

สิทธิการมีทนายความในชั้นพิจารณา ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณา ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณา ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี และจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173)

2) หลักพื้นฐานในการมีทนายความอาสาในกฎหมายระหว่างประเทศ

(1) การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights) ได้กำหนดหลักการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้ได้รับความเสมอภาคตามกฎหมายในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนี้ มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภารดรภาพ (ข้อ 1) ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน (ข้อ 7) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่าทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิด และจะถือว่าบุคคลใดๆมีความผิดทางอาญาเนื่องด้วยการกระทำหรือละเว้นใด ๆ มิได้ (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2551)

จากบทบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยครอบคลุมถึงผู้ต้องหาซึ่งมีสถานะเป็นปัจเจกบุคคลพึงควรได้รับการปฏิบัติตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้วยเช่นกัน จึงเห็นว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความเสมอภาคและคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม

(2) การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ครอบคลุมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในฐานะเป็นปัจเจกบุคคลที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคตามกฎหมาย มีดังนี้ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิมาแต่กำเนิดในการดำรงชีวิต สิทธินี้ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (ข้อ 6 (1) และบุคคลทุกคนผู้ถูกหาว่ากระทำผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งบุคคลถูกหาว่ากระทำผิด บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างเสมอภาค ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับแจ้งสภาพและข้อหาแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหาโดยพลันและละเอียดในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้ สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความได้ตามความประสงค์ของตน สิทธิที่ได้รับการพิจารณาโดยปราศจากการชักช้าอย่างไม่เป็นธรรม สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าและสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือผ่านทางผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่เลือกหาเอง สิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ถ้าไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายและสิทธิที่จะมีการช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยไม่คิดมูลค่า สิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย หากบุคคลนั้นไม่มีผู้ช่วยเหลือทาง

กฎหมายในกรณีใดๆ โดยปราศจากค่าตอบแทน ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่สามารถรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทน (ข้อ 9 (2) (6))

ดังนั้น จะเห็นว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งในการพิจารณาคดีอาญา ผู้ต้องหาย่อมมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อเท็จจริงและข้อกล่าวหา โดยถือว่าเป็นหลักประกันขั้นต่ำที่ต้องดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันว่าผู้ต้องหาต้องได้รับทราบและเข้าใจถึงข้อกล่าวหาที่นำไปสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างถูกต้องและเท่าเทียมกัน

3) หลักพื้นฐานในการมีทนายความอาสาในกฎหมายต่างประเทศ

(1) การมีทนายความอาสาตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา บทบัญญัติของหลักประกันสิทธิการมีทนายความตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ 6 จากการพัฒนาการคำพิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา มีผลเป็นการขยายสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหาทนายความดังต่อไปนี้ (วีระ โลจายะ, 2532)

สิทธิได้รับการจัดหาทนายความสำหรับคดีที่มีโทษไม่ร้ายแรง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ 14 และลักษณะพิเศษของระบบกล่าวหาที่เป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ โดยชี้ให้เห็นถึงความเสียเปรียบของจำเลยที่ไม่มีทนายความช่วยเหลือ และจำเลยที่มีฐานะยากจนไม่มีความสามารถว่าจ้างทนายความสำหรับตนเอง เขาจะไม่ได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม ศาลสูงสุดจึงมีคำสั่งให้ทำการแต่งตั้งทนายความให้

สิทธิได้รับการจัดหาทนายความสำหรับคดีที่มีโทษจำคุก หากปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีฐานะยากจนและต้องการทนายความศาลต้องแต่งตั้งทนายความให้ สิทธิการมีทนายความช่วยเหลือดำเนินคดีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าคดีนั้นจะมีโทษร้าย แรงหรือโทษเล็กน้อยก็ตาม

สิทธิได้รับการจัดหาทนายความที่มีประสิทธิภาพ การมีทนายความที่มีประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือ และเป็นทนายความที่มีความสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือด้วย สิทธิการมีทนายความจึงไม่เพียงแต่มีทนายความปรากฏตัวในการดำเนินคดีต่อศาลเพียงอย่างเดียว และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่า ทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ บางคดีศาลอาจกำหนดให้มีการพิจารณาคดีใหม่ หรืออาจยกฟ้องหากพบว่าทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งไม่มีประสิทธิภาพ หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้มาตรฐานตามวิชาชีพของทนายความ

(2) การมีทนายความอาสาตามกฎหมายสหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติการเข้าถึงความได้กำหนดให้ประธานตุลาการสูงสุด แต่งตั้งคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ที่เรียกว่า "Legal Services Commission, (LSC)" เข้ามารับหน้าที่บริหารงานแทนคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (ชาติชาย กริชชาญชัย, 2527)

โครงการทนายความตามสัญญา ทนายความที่ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการให้ความช่วยเหลือต่อสู้คดีอาญา (CDS) เป็นทนายความที่ได้รับการอบรมฝึกฝนและมีประสบการณ์ทางด้านคดีอาญา ซึ่งคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (LSC) ได้ว่าจ้างสำนักงานกฎหมายของเอกชนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในโครงการ CDS สำนักงานกฎหมายที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ ต้องทำสัญญาการว่าจ้างกับคณะกรรมการฯ ในสัญญาการว่าจ้างมีกำหนดระยะเวลาคราวละ 3 ปี และ 1 ปี ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในเรื่องคุณสมบัติของสำนักงานกฎหมายแต่ละแห่ง

โครงการทนายความนั่งเวรให้คำปรึกษา ไว้บริการประจำสถานีตำรวจ และประจำศาลชั้นต้น เพื่อจัดเตรียมทนายความสำหรับบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา และจำเลยในคดีอาญาโครงการทนายความนั่งเวร ให้คำปรึกษา ได้มีการแบ่งแยกการให้บริการช่วยเหลือต่อสู้คดีอาญา

โครงการทนายจำเลยของรัฐ พระราชบัญญัติการเข้าถึงความยุติธรรม ได้กำหนดให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (LSC) มีหน้าที่จัดสรรเงินกองทุนสาธารณะที่ได้รับงบประมาณมาจากรัฐบาล ไว้สำหรับใช้ใน โครงการให้ความช่วยเหลือต่อสู้คดีอาญาตามโครงการทนายความตามสัญญา

(3) การมีทนายความอาสาตามกฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศส สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการมีทนายความในการต่อสู้คดี ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส นั้นบุคคลจะได้รับรองตามกฎหมายตั้งแต่เริ่มคดีอาญาจนกระทั้งศาลตัดสิน โดยศาลมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบถึงสิทธิในการมีทนายความเพื่อช่วยเหลือในคดีอาญา ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจจะจัดทาทนายความเองหรือศาลตั้งให้ตั้งแต่ชั้นสอบสวนถึงชั้นพิจารณาคดี (ปกป้อง ศรีสนิท, 2552)

สิทธิการมีทนายความในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากทนายความตั้งแต่ชั้นถูกควบคุม ซึ่งกฎหมายฝรั่งเศสให้อำนาจตำรวจควบคุมผู้ต้องหาได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง หากต้องการขยายระยะเวลาควบคุมอีก 24 ชั่วโมง ต้อง ได้รับความเห็นชอบเป็นหนังสือระบุมูลเหตุของการขยายเวลาการควบคุมจากพนักงานอัยการ

สิทธิการมีทนายความชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้หากศาลไม่เคารพสิทธิการมีทนายความของจำเลย ศาลสูงต้องออกคำสั่งยกเลิกเพิกถอนการใส่สวนมูลฟ้อง แต่บางกรณีศาลสูงไม่ออกคำสั่งยกเลิกเพิกถอนการไต่สวนมูลฟ้องหากเป็นการไม่เคารพหลักเกณฑ์เล็กๆน้อยและความเป็นจริงจำเลยชั้นไต่สวนมูลฟ้องก็มีทนายความช่วยเหลือตลอดเวลาได้สวนมูลฟ้องจึงไม่ถือว่ากระทบสิทธิของจำเลยถึงขนาดต้องยกเลิกการไต่สวนมูลฟ้อง ผลของการยกเลิกการไต่สวนมูลฟ้องนั้นกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาที่จะพิจารณาว่าการยกเลิกเพิกถอนนั้นมีผลต่อการฟ้องคดีหรือไม่ และมีสิทธิสั่งให้ศาลไต่สวนอื่นดำเนินการไต่สวนใหม่ได้

สิทธิการมีทนายความในชั้นพิจารณาคดี ระบบศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา การรับรองสิทธิการมีทนายความของจำเลยตามกฎหมายฝรั่งเศส นั้นแบ่งแยกการรับรองสิทธิโดยยึดถือศาลที่พิจารณาคดีเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติของทนายความอาสาในคดีอาญา จึงเสนอแก้ไข

1) ประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา โดยในการประชุมคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) ครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2563 (3) กำหนดให้ผู้ที่จะมาเป็นทนายความอาสาจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี ในวันรับสมัคร ซึ่งจะทำให้เกิดความรอบครอบในการดำเนินคดี และแก้ไข

2) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ข้อ 6 ในการจัดหาทนายความอาสา ให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามความเชี่ยวชาญแห่งคดีจากบัญชีที่กระทรวงจัดส่งให้ตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้ จะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีทนายความอาสาที่ตรงกับคดีที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวน ต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2551). **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right)** (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการต่างประเทศ, หน้า 1

คนึง ฦาไชย. (2556). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2** พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลาคม.

ชาติชาย กริชชาญชัย. (2527). **สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับทนายความในสหรัฐอเมริกา. ในดุลพาห**. ปีที่ 31.

ชีพ จุลมนต์. (2556). **สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา : กรณีสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐโดยการจัดหาทนายความช่วยเหลือทางคดี. หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ**, หน้า 2 – 3.

ณรงค์ ใจหาญ.(2556).**หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา** พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน.

บุศรินทร์ ใหม่รุ่งโรจน์. (2551).**จริยธรรมของทนายความขอแรงในศาลจังหวัดเชียงใหม่**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประกาศคณะกรรมการทนายความอาสา (กทอ) เรื่องการรับสมัครและแต่งตั้งทนายความอาสา (ลง วันที่ 7 สิงหาคม 2563)

ปกป้อง ศรีสนิท.(2552). **สิทธิการมีทนายในคดีอาญา**. เข้าถึงได้จาก: http://thaiaixois.online.fr/etc/ong_lawer.htm. (ออนไลน์ 13 มกราคม 2564)

วีระ โลจายะ. (2532). **กฎหมายสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง.

สอาด หอมมณี. (2560). **ปัญหาการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของทนายความขอแรง.** วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี. หน้า 1 (ธันวาคม 2560).

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน

Legal measures to determine the qualifications and rewards of volunteer police houses.

ศิวัช นุกูลกิจ[1] และ กาบแก้ว ปัญญาไทย[2]
Siwat Nukulkij and kabkaew punyathai

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ซึ่งพิจารณาจากปัญหา 1) การกำหนดคุณสมบัติของอาสาสมัครตำรวจบ้าน และ 2) ผลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน การศึกษาวิจัยนี้เป็นเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย เอกสาร ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย

ผลวิจัยพบว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออก ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 พบปัญหาดังนี้ 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ผู้ที่อาสาสมัครตำรวจบ้านไม่ได้กำหนดคุณวุฒิ ขั้นต่ำเอาไว้ เพียงแต่กำหนดอายุขั้นต่ำ 20 ปีบริบูรณ์ จึงเปิดโอกาสให้ผู้ไม่มีพื้นฐานในด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานเข้าไปเป็นผู้อาสาช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจในชุมชน ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้านบางครั้งมีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ผู้ที่มีพร้อมทั้งความรู้ความสามารถ และประสบการณ์จะมีความมั่นใจในการทำงาน มีความคล่องตัวรวดเร็วในการติดต่อกับบุคคลอื่น 2) ผลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ยังไม่มีการกำหนดเอาไว้ให้ชัดเจน จึงขาดแรงจูงใจในการที่จะได้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานมาสมัครเป็นอาสาสมัครตำรวจบ้าน

จึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 ดังนี้ 1) แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 13 การกำหนดหลักเกณฑ์ผู้ที่อาสาสมัครตำรวจบ้าน ต้องมีคุณวุฒิ ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ 2) แก้ไขเพิ่มเติม หมวด 5 ข้อ 15 ผลตอบแทนและประโยชน์อื่นใดให้อาสาสมัครตำรวจบ้านได้รับงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสถานีตำรวจในเขตท้องที่เป็นผู้ดำเนินการ ดังนี้ อัตราการจ่าย (1) กรณีการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกิน 4

[1] ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 300 บาท (2) กรณีการปฏิบัติหน้าที่เกิน 4 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 8 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 500 บาท (3) กรณีการปฏิบัติหน้าที่เกิน 8 ชั่วโมงขึ้นไป ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 1,000 บาท

คำสำคัญ : คุณสมบัติ, ผลตอบแทน, อาสาสมัครตำรวจบ้าน

Abstract

The purpose of this research paper is to study legal measures to determine the qualifications and rewards of volunteer police houses which were considered from problems 1) determination of qualifications of domestic police volunteers; 2) remuneration for performing duties of domestic police volunteers. This research study is qualitative by studying concepts, theories, laws, documents, both foreign and Thai.

The research found that The National Police Agency has issued Regulations of the National Police Agency on encouraging people, communities, localities and organizations to participate in police affairs, 2008 Problems were found as follows: keep the minimum Just set a minimum age of 20 years. Therefore, an opportunity is given to those who do not have a background in knowledge, ability and work experience to volunteer to help police officers in the community. However, in performing the duties of the Home Police Volunteers, sometimes it is necessary to link with other organizations. People who have knowledge and skills and experience will have the confidence to work Being flexible and fast in contacting other people. 2) Remuneration for performing duties of the Home Police Volunteers has not been clearly defined Therefore, there is a lack of incentive to get people with knowledge, ability and experience in working to apply for being a village police volunteer.

Therefore it is proposed to amend the regulations of the Royal Thai Police. Regarding promoting people, communities, localities and organizations to participate in police affairs B.E. 2551 as follows: must be qualified Not lower than Mathayom 3 and not less than 35 years of age. 2) Amendment, Section 5, Clause 15 Returns and other benefits Let domestic police volunteers receive a budget for their duties from the Royal Thai Police. The police station in the local area is the operator as follows: Rates of payment (1) In case of duty not exceeding 4 hours, 300 baht will be paid. (2)

In case of duty over 4 hours but not exceeding 8 hours to receive expenses in the amount of 500 baht (3) In the case of working for more than 8 hours to receive expenses in the amount of 1,000 baht.

Keywords: qualification, remuneration, home police volunteers.

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสความเจริญของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาวัตถุนิยม จนนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมแย่งชิงเพื่อความอยู่รอด ซึ่งการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวที่ผ่านมาถือเป็นภาระหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องดำเนินการเพียงหน่วยงานเดียว และเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องรับผิดชอบภารกิจดังกล่าวตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้เป็นภาระที่ได้รับมากเกินกว่ากรอบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอยู่จำนวนค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับอัตรากำลังตำรวจทั่วประเทศมีจำนวนราว 250,000 คนต่อจำนวนประชากร ทั่วประเทศประมาณ 65 ล้านคน ทำให้การสอดส่องดูแลความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ตามอำนาจหน้าที่สามารถทำได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ไม่อาจครอบคลุมจำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่หรือสามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้น ความร่วมมือร่วมใจของประชาชนที่จะเข้ามาร่วมในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุด (จอมเทพ ทุมมากรณ์, 2561;1)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้ออกระเบียบอาสาสมัครตำรวจบ้านตาม พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 7 ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดระบบการบริหาร การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความปลอดภัยของประชาชนให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน โดยต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน และชุมชนมีส่วนร่วม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย งบประมาณ และอาสาสมัคร ตลอดจนการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตำรวจ ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่สถานีตำรวจใด ให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจและกิจการในสถานีตำรวจนั้น โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน หรือชุมชน ดังกล่าวให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชนหรือชุมชนนั้น และ ให้คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) มีหน้าที่ และอำนาจกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการตำรวจ และกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ปฏิบัติ

ตามกฎหมาย ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบาย มติคณะรัฐมนตรี และระเบียบแบบแผน รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจ ออกระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หรือมีมติเกี่ยวกับการบริหารราชการตำรวจ วิธีปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ การพัฒนาระบบงานตำรวจ และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 7 มาตรา 15)

จากบทบัญญัติดังกล่าวสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้ ออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2547 ขึ้นมาแล้วได้ถูกยกเลิกไป ต่อมาสำนักงานจำรวจแห่งชาติ โดยคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) จึงออก ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 ขึ้นมาบังคับใช้ ระเบียบดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ต้องการให้ประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและยาเสพติดในแต่ละชุมชน รวมทั้ง กำหนดวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน อำนาจ หน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน

หลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกอาสาสมัครตำรวจบ้านตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ. 2551 คือ จะต้องเป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นผู้มีภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ประจำเขตพื้นที่สถานีตำรวจ เป็นผู้มีสัญชาติไทย และมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หรือชาวต่างชาติที่สมรสกับคนไทย และมีถิ่นที่อยู่อาศัยอันเป็นปกติในเขตพื้นที่สถานีตำรวจ เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีอาชีพมั่นคง ไม่เป็นผู้บกพร่องในทางศีลธรรมอันดี หรือมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าพัวพันเกี่ยวข้องกับการทำผิดกฎหมาย หรือมีอิทธิพลสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม ได้รับการรับรองจากบุคคลที่เชื่อถือได้หรือตำรวจรวม 3 คน ว่าเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยและเชื่อถือได้ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ได้รับการยกย่องหรือเป็นที่นับถือของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน/ท้องถิ่น สมัครใจและมีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน/ท้องถิ่น (ข้อ 13) ให้อาสาสมัครตำรวจบ้านมีอำนาจหน้าทีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องอำนาจการจับกุมกรณีความผิดซึ่งหน้า ในฐานะราษฎรคนหนึ่ง และ พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. 2543 (ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 ข้อ 13)

ปัญหาด้านการกำหนดคุณสมบัติของอาสาสมัครตำรวจบ้าน เมื่อเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกอาสาสมัครตำรวจบ้าน กับ อำนาจหน้าที ตามระเบียบสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 ข้อ 8 กำหนดมานั้น ยังไม่เหมาะสมเนื่องจากอำนาจหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้านจะต้องอาศัย ความรู้ประกอบในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งในด้านความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นๆที่มีโทษทางอาสาพร้อมทั้งหลักปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหลักปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายอื่น

ในส่วนค่าตอบแทน หรือสิทธิประโยชน์ใด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่ได้จัดงบประมาณในส่วนนี้ให้แต่อย่างใด ไม่มีงบประมาณในการฝึกทบทวน ตัดชุด หรือ ฝึกทดแทนผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง ทั้งที่ อาสาสมัครตำรวจบ้านนั้นสามารถช่วยงานตำรวจได้มากมาย เช่น ในการรักษาความสงบในงานประเพณีต่างๆ งานแต่ง งานบวช งานศพ ฯลฯ บางครั้งต้องมาทำงานดึก ๆ ดื่น ๆ จึงขาดแรงจูงใจเมื่อเปรียบเทียบกับอาสาสมัครด้านอื่นที่เขามีงบประมาณ มีเบี้ยเลี้ยงในกรณีต่างๆ เช่น เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2560 ที่ผ่านมา พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ได้ออกระเบียบให้การทำงานของ อปพร.(อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามระเบียบ มท.) เบิกค่าใช้จ่ายในการทำงานได้จากงบประมาณของกระทรวงมหาดไทย หรือ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้ (ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ว่าด้วยค่าใช้จ่ายของอาสาสมัครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2560 ข้อ 4)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า 1) ควรให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครตำรวจบ้านในเรื่องคุณวุฒิ วัยวุฒิ เสียใหม่เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผู้ที่มีความรู้ความความสามารถจะทำการศึกษาข้อกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา และ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพอสมควร 2) ควรมีการจัดสรรงบประมาณอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้กับอาสาสมัครตำรวจบ้านอย่างเพียงพอ เนื่องจากการอาสาและการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาตำรวจบ้านจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปการฝึกอบรม ซึ่งต้องละทิ้งงานทิ้งรายได้ประจำของตนเองไป ค่าใช้จ่ายในการตัดเครื่องแบบอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ซึ่งพิจารณาจากปัญหา 1) การกำหนดคุณสมบัติของอาสาสมัครตำรวจบ้านและ 2) ผลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน

สมมุติฐานของการวิจัย

จากการที่การกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 ในปัจจุบันถ้าได้มีการกำหนดคุณวุฒิ วัยวุฒิ ของอาสาสมัครตำรวจบ้านจะทำให้ผู้อาสาสมัครตำรวจบ้านมีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ และได้รับการยอมรับจากประชาชนโดยทั่วไป ในส่วนการกำหนดค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่นใด จะทำให้เกิดแรงจูงในทำให้ผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาสมัครเป็นอาสาสมัครตำรวจบ้านมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน โดยศึกษาจาก ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ กฎ ระเบียบ คำสั่ง และ เอกสารอื่นๆ ตลอดจนบทความทางวิชาการ ตำรากฎหมายจากนักวิชาการ คำพิพากษาของศาล ทั้งของประเทศไทย และ ต่างประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 ทำให้เกิดปัญหาการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน เนื่องจากไม่กำหนดคุณวุฒิ วัยวุฒิ และผลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน จากปัญหา 1) การกำหนดคุณสมบัติของอาสาสมัครตำรวจบ้าน และ 2) ผลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิด และทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) การกำหนดหลักเกณฑ์ผู้ที่อาสาสมัครตำรวจบ้านไม่ได้กำหนดคุณวุฒิ ขั้นต่ำเอาไว้ เพียงแต่กำหนดอายุขั้นต่ำ 20 ปีบริบูรณ์ จึงเปิดโอกาสให้ผู้ไม่มีพื้นฐานในด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานเข้าไปเป็นผู้อาสาช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจในชุมชน ทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้านบางครั้งมีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับองค์กรอื่น ผู้ที่มีพร้อมทั้งความรู้ความสามารถ และประสบการณ์จะมีความมั่นใจในการทำงาน มีความคล่องตัวรวดเร็วในการติดต่อกับบุคคลอื่น

2) ผลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน ยังไม่มีการกำหนดเอาไว้ให้ชัดเจน จึงขาดแรงจูงใจในการที่จะได้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานมาสมัครเป็นอาสาสมัครตำรวจบ้าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษา มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน สามารถอภิปรายผลผลการศึกษาได้ดังนี้

1) บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน

ตำรวจบ้านคือประชาชนคนธรรมดา และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บทบาทหนึ่งของอาสาสมัครตำรวจบ้านก็คือการทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี เช่นเดียวกับปวงชนชาวไทยทั้งมวล มีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ปกป้อง และสืบสวนศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ตำรวจบ้านยังมีบทบาทที่สำคัญ คือ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่นั่นเอง (เสรี คงยืนยง, 2557 : 30-31)

หน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน เป็นอาสาสมัครตำรวจบ้านมีหน้าที่รักษาสาธารณสมบัติของหมู่บ้าน ซึ่งก็เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมทั้งสิ้น อาสาสมัครตำรวจบ้านต้องคอยสอดส่องดูแลไม่ให้ผู้ใดทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ หากพบเห็นต้องบอกกล่าวให้เลิกกระทำ หรือแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เช่นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการตามกฎหมายบ้านเมืองต่อไป รักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีสำคัญ เมื่อเกิดเหตุขึ้นใน

หมู่บ้าน ชุมชน เช่น เหตุฆ่าคนตาย ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ คดีรถชนกัน เกิดเหตุเพลิงไหม้ เป็นต้น (สมชาติ เอี่ยมอนุพงษ์. (2546)

2) กฎหมายอาสาสมัครของต่างประเทศ

(1) กฎหมายของสหรัฐอเมริกา ในสหรัฐอเมริกามีหน่วยอาสาสมัคร (The Militia Act of 1903 (32 Stat. 775) ประกอบด้วยสมาชิกทหารดินแดนแห่งชาติสหรัฐอเมริกา สมาชิกทุกคนของดินแดนแห่งชาติสหรัฐอเมริกายังเป็นสมาชิกของ กองทหารรักษาการณ์ของสหรัฐอเมริกาตามที่กำหนดโดย 10 USC § 246 ในอดีตมีหน่วยรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ซึ่งแต่เดิมเป็นกองกำลังติดอาวุธในท้องถิ่นซึ่งถูกสร้างขึ้นจากสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นอาณานิคมของอังกฤษที่เก่าแก่ที่สุดในปี ค. ศ. 1607 (พ.ศ.2150) กองทหารรักษาการณ์อาณานิคมแรกสร้างขึ้นโดยรัฐแมสซาชูเซตส์ในปี ค.ศ. 1636 (พ.ศ.2179)โดยการรวมหน่วยท้องถิ่นขนาดเล็กเข้าด้วยกันและหน่วยรักษาความปลอดภัยแห่งชาติหลายแห่ง กลุ่มติดอาวุธในอาณานิคมต่าง ๆ กลายเป็นกองกำลังติดอาวุธอิสระ และถูกนำมาใช้ใน ปี พ.ศ. 2367 โดยหน่วยทหารอาสา รัฐนิวยอร์ก (ชลิดา ตั้งธนาณิมากร, 2562 : 93X

(2) กฎหมายของสหราชอาณาจักรอาสาสมัครในสหราชอาณาจักร มี Home Guard Act 1951 หรือ พระราชบัญญัติความปลอดภัย 1951 พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำของวุฒิสภา มีวัตถุประสงค์ในการดูแลประชาชน โดยพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นประมุขแห่งรัฐให้ความเห็นชอบในการประชุมรัฐสภาและให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ (1) การจัดตั้งกองกำลังรักษาความปลอดภัย 1) ให้มีการจัดตั้งกองกำลังที่เรียกว่ารักษาความปลอดภัยซึ่งประกอบด้วยบุคคลซึ่งอาจดำเนินการโดยสมัครใจในการรับอาสาสมัครรับใช้โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทน 2) สมาชิกกองกำลังรักษาความปลอดภัยจะขึ้นอยู่กับกองทัพของพระมหากษัตริย์ และสมาชิกทุกคนของกองกำลังรักษาความปลอดภัยจะต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การบังคับบัญชา ภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับภายใต้กฎหมายทหาร ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลรักษาความปลอดภัยในฐานะเจ้าหน้าที่ และ ทำหน้าที่อย่างอื่น ในฐานะทหาร โดยมีเงื่อนไขสมาชิกของกองกำลัง (2) การเรียกกองกำลังรักษาความปลอดภัย คำสั่งเรียกสมาชิกกองกำลังรักษาความปลอดภัยทั้งหมดหรือการเรียกเฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใดของกองกำลังรักษาความปลอดภัยในช่วงเวลาที่จะเป็น จะประกาศเรียกสมาชิกกองกำลังรักษาความปลอดภัยที่เป็นผู้ชายออกมา เพื่อใช้เป็นกองทหารสำรองออกมาประจำการถาวร เพื่อป้องกันสหราชอาณาจักร จากการถูกโจมตีหรือยึดครอง (ชลิดา ตั้งธนาณิมากร, 2562 : 96)

3) กฎหมายเกี่ยวกับอาสาสมัครตำรวจบ้านของประเทศไทย

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติ ให้รัฐต้องทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง เป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ รวมตลอดทั้งฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับ

ประโยชน์นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ หมายความว่ารัฐบาลจะต้องดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประชาชน หมายความว่า รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลต้องกระทำการปกป้องอธิปไตยของประเทศในด้านต่างๆตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกได้อย่างถูกต้อง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 51, 52 , 77)

(2) การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อยและการรักษาความปลอดภัยของประชาชนให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน โดยต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน และชุมชนมีส่วนร่วม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย งบประมาณ และอาสาสมัคร ตลอดจนการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตำรวจ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต.ช. กำหนด ให้ ก.ต.ช. มีหน้าที่และอำนาจกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารราชการตำรวจ และกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ยุทธศาสตร์ชาตินโยบาย มติคณะรัฐมนตรี และระเบียบแบบแผน รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย (1) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ หรือมีมติเกี่ยวกับการบริหารราชการตำรวจ วิธีปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ การพัฒนาระบบงานตำรวจ และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2565 มาตรา 7, มาตรา 15)

(3) ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551 กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของอาสาสมครตำรวจบ้าน 1) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อยการบริการและอำนวยความสะดวกด้านการจราจร 3) แจ้งเหตุด่วนเหตุร้าย ข้อมูลอาชญากรรม เบาะแสคนร้ายคดีอาญาทั่วไปและคดียาเสพติด 4) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งจุดตรวจ จุดสกัดในพื้นที่ 5) ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้านรวมทั้งเป็นเครือข่ายของฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในพื้นที่ 6) อำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551) จะเห็นว่า เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครตำรวจบ้านตามระเบียบดังกล่าวฯ ไม่คำนึงถึงคุณวุฒิ วัยวุฒิของ และผลตอบแทนในด้านประโยชน์อื่นๆไว้ จึงทำให้อาสาสมัครตำรวจบ้านที่ไม่มีคุณวุฒิขาดความกล้าที่จะปฏิบัติงานร่วมกับ

ประชาชน หรือองค์กรอื่นๆ และการไม่กำหนดให้อาสาสมัครตำรวจบ้านได้รับผลประโยชน์ จึงขาดแรงจูงใจที่จะให้ผู้ที่มีคุณวุฒ วัยวุฒิ และประสบการณ์ในการทำงานเข้ามาทำหน้าที่

(4) การจับกุมผู้กระทำความผิด ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน เนื่องจากอาสาสมัครตำรวจบ้านเป็นราษฎรธรรมดา จึงต้อง เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์เมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการที่ให้อำนาจราษฎรทั่วไป สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายนั้นก็ได้ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขานั้นไม่ได้ หมายความว่า ราษฎรหรืออาสาสมัครตำรวจบ้านจะช่วยเหลือเจ้าพนักงานจับก็ได้ แต่ต้องได้รับคำร้องขอและต้องมีหมายจับด้วย และ ความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำผิดมาแล้วสดๆ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80) จะเห็นว่า อาสาสมัครตำรวจบ้าน จะปฏิบัติหน้าที่เสมือนเปรียบเสมือนตำรวจทุกอย่างไม่ได้ เนื่องจากอาสาสมัครตำรวจบ้านเป็นประชาชนธรรมดาที่อาสาเข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานตำรวจการจับกุมผู้กระทำความผิดจึงมีอำนาจเสมือนราษฎร์ธรรมดาๆ

(5) อาสาสมัครตำรวจบ้านไม่ได้รับผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน ซึ่งต่างกับอาสาสมัครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2560 ให้ผลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้ (1) กรณีการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกิน 4 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 100 บาท (2) กรณีการปฏิบัติหน้าที่เกิน 4 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 8 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 200บาท (3) กรณีการปฏิบัติหน้าที่เกิน 8 ชั่วโมงขึ้นไป ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 300 บาท ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่สามารถจ่ายค่าใช้จ่ายให้แก่อาสาสมัครในสังกัดของตนตามข้อ 4 ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงฐานะทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ในกรณีผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการกลาง ผู้บัญชาการ นายกรัฐมนตรี หรือ (ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ว่าด้วยค่าใช้จ่ายของอาสาสมัครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2560 ข้อ 5, ข้อ 6)

ข้อเสนอแนะ

จากการมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดคุณสมบัติและผลตอบแทนของอาสาสมัครตำรวจบ้าน 1) การกำหนดหลักเกณฑ์ผู้ที่อาสาสมัครตำรวจบ้านไม่ได้กำหนดคุณวุฒิ ขั้นต่ำเอาไว้เพียงแต่กำหนดอายุขั้นต่ำ 20 ปีบริบูรณ์ และ 2) ไม่มีการกำหนดผลตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครตำรวจบ้าน จึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และ องค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจพ.ศ.2551 ดังนี้

1) แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 13 การกำหนดหลักเกณฑ์ผู้ที่อาสาสมัครตำรวจบ้าน ต้องมีคุณวุฒิ ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์

เหตุผลในการแก้ไข เนื่องจากอาสาสมัครตำรวจบ้านต้องประสานงานกับเจ้าพนักงานตำรวจ การกำหนดคุณวุฒิขั้นต่ำในการที่จะเข้าไปทำหน้าที่อาสาสมัครตำรวจบ้าน จำเป็นต้องมีความรู้ในด้านกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ และในการกำหนดอายุขั้นต่ำเอาไว้ด้วยเนื่องจากนอกจากจะได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถแล้วยังได้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้วย

2) แก้ไขเพิ่มเติม หมวด 5 ข้อ 15 ผลตอบแทนและประโยชน์อื่นใด ให้อาสาสมัครตำรวจบ้านได้รับงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสถานีตำรวจในเขตท้องที่เป็นผู้ดำเนินการ ดังนี้ อัตราการจ่าย (1) กรณีการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกิน 4 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 300 บาท (2) กรณีการปฏิบัติหน้าที่เกิน 4 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 8 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 500 บาท (3) กรณีการปฏิบัติหน้าที่เกิน 8 ชั่วโมงขึ้นไป ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 1,000 บาท

เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมเนื่องมาจากการกำหนดคุณวุฒิและวัยวุฒิตามข้อ 2) และจากการที่อาสาสมัครตำรวจบ้านต้องปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน ต้องทุ่มเทแรงการแรงใจเป็นอย่างมาก จึงควรได้รับผลตอบแทนและผลประโยชน์อื่นๆจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

จอมเทพ ทุมมากรณ์. (2561) **ศึกษาการประเมินผลโครงการตามนโยบายการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนของสถานีตำรวจภูธรพิบูลมังสาหาร**. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชลิดา ตั้งธนาณิมากร. (2562). **ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายบางประการเกี่ยวกับกองอาสารักษาดินแดน**. ปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ว่าด้วยค่าใช้จ่ายของอาสาสมัครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2560 เล่ม 134 ตอนพิเศษ 153 ง ราชกิจจานุเบกษา 7 มิถุนายน 2560.

สมชาติ เอี่ยมอนุพงษ์. (2546) .**รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ : ยุติธรรมชุมชน. ในรายงานการสัมมนาวิชาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนงานวิจัย

เสรี คงยืนยง. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของตำรวจบ้านในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 3**. การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

Problems of the impact of illegal foreign workers in Thailand.

สมาน กาบมาลา[1] และ ฐิติมา มั่นคง[2]
Saman Kabmala and Titima Mankong

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) ผลกระทบทางสังคม (2) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข และ (3) ผลกระทบด้านความมั่นคงของประเทศ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิจัยจากเอกสาร ตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางกฎหมาย ทำการวิเคราะห์เสนอแก้ไขกฎหมาย

จากการวิจัยพบว่า นับแต่พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มีผลบังคับใช้ปรากฏว่าการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย (1) มีผลกระทบทางสังคม มีการแย่งงานกันเองระหว่างแรงงานต่างด้าว มีการลักทรัพย์ มีการทะเลาะวิวาทจากการดื่มสุรา ทำให้คนไทยบางส่วนเกิดความหวาดกลัว (2) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุขจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทยซึ่งแรงงานที่เข้ามาโดยผิดกฎหมาย จะไม่มีการตรวจสุขภาพ ได้เป็นพาหนะนำโรคใหม่ๆ เข้ามาในประเทศไทย (3) ผลกระทบด้านความมั่นคง จากการที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายจะ กระจัดกระจายตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ เกิดปัญหาในทางการปกครอง

ดังนั้นจึงควรแก้ไข พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มาตรา 29/1 “ให้มีคณะกรรมการนโยบายการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าวประจำจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ แรงงานจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจ สรรพากร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายแพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแต่งตั้งจากผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านแรงงานฯ เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวประจำจังหวัดเป็นเลขานุการ” มาตรา 30/1 “คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ดังต่อไปนี้ (1) กำหนดนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (2) กำหนดนโยบาย

[1] ดร.,คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

พิจารณารับสมัครคัดเลือกแรงงานต่างด้าว จากความรู้ ความสามารถ (3) จัดอบรมความรู้ให้แก่แรงงานต่างด้าวเกี่ยวกับกฎหมาย จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น (4) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมาย

คำสำคัญ : การจ้างแรงงาน, ต่างด้าว, ผิดกฎหมาย

Abstract

The objective of this study was to study the impact of illegal foreign workers in Thailand by considering the following problems included 1) social impact, 2) public health impact, and 3) impact on national security. This study was a qualitative research by studying legal documents, act, rule, regulation, announce, order, in order to make an analysis and propose to amend the law.

The study result revealed that since Royal Decree on Management of Foreigner's Work (No. 2) B.E. 2561 into force showed that the illegal foreign labor hiring in Thailand had social impact, the competition among foreign workers, burglary, quarrel from drinking, causing some Thai people to be afraid. For public health impact found that illegal foreign labor hiring in Thailand where illegal entry workers There will be no medical examination and they were a carrier of new diseases arrived in Thailand. For the impact on national security found that foreign workers to work in Thailand illegally will scattered in various areas across the country result in administrative problems.

Therefore, it should amend the Royal Decree on Management of the Working of Foreigners (No. 2), B.E. 2561 (2018) Section 29/1 “There should be a provincial foreign work management policy committee which consists of provincial governor, sheriff, deputy district chief, provincial labor, superintendent of the revenue police, village headman, hospital doctor being appointed as a director. The Provincial Foreign Workers Administration Office would be a secretary”. Section 30/1 “ The committee has authority and duty to set policy and directs and manages the work of foreign workers as following : 1) establish policies for managing the work of foreign workers, 2) set a policy for recruiting foreign workers based on knowledge and ability, 3) organize a training course for foreign workers about the law and local customs, 4) other acts required by law

keywords : Hiring of foreign workers , illegal

บทนำ

จากบทรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังกล่าวจึงสามารถนำมาใช้เกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยต้องใช้แรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้จากการที่เศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านแรงงานภายในประเทศที่มีอยู่จำกัด และไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และในสภาวะที่ประเทศต้องขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมดังกล่าว แรงงานต่างด้าวจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหา โดยในแต่ละปีจะมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก โดยมีการขนย้ายแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานทั้งที่ถูกกฎหมายและที่ผิดกฎหมายของกลุ่มนักค้าแรงงานข้ามชาติ หรือมีการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวเองโดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว และกัมพูชา ที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศไทย ดังนั้นจึงเป็นช่องทางให้แรงงานเหล่านี้เข้ามาในประเทศเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงตามมา (อริยพร โพธิใส, 2554 : 175)

คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ (1) คนต่างด้าว ประเภททั่วไป ได้แก่ นักลงทุน ช่างฝี มือ ผู้ชำนาญการ ช่างเทคนิค ฯลฯที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง (2) คนต่างด้าวตลอดชีพ ได้แก่ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร (พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พุทธศักราช 2521 มาตรา 9) และทำงานตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515, (3) คนต่างด้าวมาตรา 12 ประเภทส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ นักลงทุน ช่างฝี มือ ผู้ชำนาญการช่างเทคนิค ฯลฯ ที่ได้รับสิทธิให้อยู่ในราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (4) คนต่างด้าวมาตรา 13 ประเภทชนกลุ่มน้อย ได้แก่ กลุ่มชนเผ่าต่างๆ ที่อยู่ในประเทศไทยที่กระทรวงมหาดไทยได้ทำการสำรวจจัดทำประวัติ เพื่อรอการพิสูจน์สถานะ (5) คนต่างด้าว 3 สัญชาติ ได้แก่ เมียนมา ลาว กัมพูชา เป็นแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยในตำแหน่งกรรมกร หรือ คนรับใช้ในบ้าน ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจ้างแรงงานระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมา ลาว กัมพูชา เพื่อทดแทนแรงงานไทยที่ขาดแคลนรวมถึงแรงงานที่ลักลอบเข้าเมืองและทำงานโดยผิดกฎหมาย

จำนวนสถิติคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทยปี 2556 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,183,835 คน โดยเพิ่มขึ้นจากปี ก่อน จำนวน 49,984 คน คิดเป็นร้อยละ 4.41 จำแนกตามลักษณะการเข้าเมืองสรุปได้ดังนี้ (1) คนต่างด้าวเข้าเมืองถูกกฎหมายมีจำนวนทั้งสิ้น 1,155,826 คน เพิ่มขึ้นจากปี ก่อนจำนวน 215,295 คน คิดเป็นร้อยละ 22.89, (2) คนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายมีจำนวน

ทั้งสิ้น 28,009 คน ลดลงจากปี ก่อนจำนวน 165,311 คน คิดเป็นร้อยละ 85.51 คนต่างด้าวตามมติ ครม.หากผ่านการพิสูจน์สัญชาติแล้วจะเปลี่ยนสถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองถูกกฎหมาย มาตรา 9 ประเภทพิสูจน์สัญชาติ (กรมการจัดหางาน วารสารสถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทางานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2556)

แม้ว่าแรงงานต่างด้าวจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เจริญเติบโตขึ้นก็จริง แต่การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวในจำนวนที่มากเกินกว่าความต้องการแรงงานของระบบเศรษฐกิจไทย และถ้าเป็นแรงงานที่ไม่มีคุณภาพ หรือไม่ถูกกฎหมายด้วยแล้ว แทนที่แรงงานเหล่านี้จะเป็นกำลังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโต แต่อาจกลับกลายเป็นตัวการที่สร้างความเสียหายต่างๆ ให้แก่ประเทศไทยได้เช่นกัน ดังนั้นภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องร่วมมือกันหาแนวทางในการป้องกันและลดความเสียหายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ในปัจจุบัน ได้สร้างผลกระทบให้เกิดขึ้น ในสังคมไทย ดังนี้

(1) ผลกระทบทางสังคม ปัญหาด้านอาชญากรรมและยาเสพติด เป็นที่ทราบกันดีว่า การมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจำนวนมาก ทำให้เกิดการแย่งงานกันเองระหว่างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายด้วยกัน แรงงานต่างด้าวบางส่วนว่างงาน จึงมักพบว่า มีการลักทรัพย์เกิดขึ้นในชุมชนที่มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่จานวนมาก บ่อยครั้งมีการทะเลาะวิวาทจากการดื่มสุราและมีการลักทรัพย์จากร้านค้าและชุมชนไทย ทำให้คนไทยบางส่วนเกิดความหวาดระแวงและหวาดกลัวภัยจากการที่แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย อยู่ในชุมชน นอกจากนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนอีกประการที่เห็นได้ชัดเจน คือ เรื่องสิ่งแวดล้อม มีขยะมาก ชุมชนสกปรกขึ้นเพราะความไม่มีระเบียบของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะพม่า ลาวและกัมพูชา ที่เข้ามาในประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี (วาทินี แก้วทับทิม, 2553:12)

(2) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวบางส่วน ได้เป็นพาหนะนำโรคใหม่ๆ เข้ามาในประเทศไทย ถึงแม้ว่าแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายจะได้รับการตรวจสุขภาพและค้นหาโรคจากหน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัดและได้รับบัตรประกันสุขภาพ แต่ก็มีจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและไม่ขึ้นทะเบียน แรงงานต่างด้าวที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนกลุ่มนี้ สร้างปัญหาและผลกระทบในด้านสาธารณสุขต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อันก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบแก่สภาวะสุขภาพอนามัยต่อแรงงานต่างด้าว เช่น การแพร่ระบาดหรือการกระจายโรคติดต่อที่สำคัญ (วาทินี แก้วทับทิม, 2553:13)

(3) ผลกระทบด้านความมั่นคง การที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก กระจัดกระจายตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ โดยไม่ทราบจำนวนและที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าวทั้งหมดที่มีอยู่แท้จริง ในขณะที่การบริหารแรงงานต่างด้าวยังไม่มี

ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นปัญหาแรงงานต่างด้าวจึงย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายผลักดันแรงงานต่างด้าวแต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะถึงแม้จะสามารถผลักดันคนต่างด้าวกลับไปได้ แต่ไม่นาน คนเหล่านั้นก็เดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยอีก นอกจากนี้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายยังมีที่อยู่ไม่ถาวร มีการเคลื่อนย้ายเข้าออกระหว่างประเทศ (วาทินี แก้วทับทิม, 2553:13)

จากปัญหาที่เกิดจากผลกระทบดังกล่าวภาครัฐจึงได้ตราพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561 ซึ่งมีบทกำหนดให้คนต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยจะต้องมีบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งขออนุญาตจดทะเบียนดำเนินธุรกิจนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทย เป็นผู้ขออนุญาตนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ เป็นผู้ดำเนินการให้ ซึ่งคนต่างด้าวไม่สามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ จึงเกิดความยุ่งยากในการติดต่อและเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่สูง คนต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงาน ไม่มีความรู้ความชำนาญการเป็นพิเศษแต่อย่างใด และประการสำคัญไม่มีเงินที่จะใช้จ่ายในการดำเนินการ จึงมีการกระทำความผิดโดยการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง มาซุกซ่อนตัวทำงานรับจ้างใช้แรงงานอย่างผิดกฎหมาย ในส่วนนายจ้างซึ่งรับแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานก็สามารถจ้างแรงงานต่างด้าวได้ในอัตราค่าจ้างที่ต่ำ (พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) ผลกระทบทางสังคม (2) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข และ (3) ผลกระทบด้านความมั่นคงของประเทศ

2) เพื่อศึกษาความเป็นมาสภาพปัญหา แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

3) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

4) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษา เกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

5) เพื่อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

สมมุติฐานของการวิจัย

เกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบทางสังคม ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข และผลกระทบด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งถ้าหากมีการป้องกันการใช้แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายผลกระทบดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยจากจากเอกสาร (Documentary Research)โดยการราบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1) ทำให้ทราบปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งพิจารณาจากปัญหา (1) ผลกระทบทางสังคม (2) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข และ (3) ผลกระทบด้านความมั่นคงของประเทศ

2) ทำให้ทราบความเป็นมาสภาพปัญหา แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

3) ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

4) ทำให้ทราบผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษา เกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

5) ทำให้ทราบข้อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า นับแต่พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มีผลบังคับใช้ปรากฏว่าการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทยยังคงมีการลักลอบเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจากมีขั้นตอนหลายประการที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานต่างด้าวไม่สามารถเข้ามาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมายได้ จึงใช้วิธีการหลบหนีเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย และมีผลกระทบมากมายแก่ประเทศไทย ได้แก่

(1) ผลกระทบทางด้านสังคม จากการที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย จึงไม่ผ่านการตรวจสอบ การขึ้นทะเบียน ควบคุมไม่ได้ ไม่มีประวัติในการเข้ามาทำงาน จึงมักก่ออาชญากรรม เช่น มีการลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย และยาเสพติด ยิ่งถ้ามีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจำนวนมาก ทำให้คนไทยบางส่วนเกิดความหวาดระแวงและหวาดกลัวภัยจากการที่แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย อยู่ในชุมชน นอกจากนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนอีกประการที่เห็นได้ชัดเจน คือ เรื่องความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม มีขยะมาก สกปรก ขาดความเป็นระเบียบ

(2) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จะไม่มีการตรวจสุขภาพ เนื่องจากไม่ได้ผ่านการคัดกรองและขึ้นทะเบียนควบคุม แรงงานบางราย อาจจะเป็นพาหะนำเชื้อโรค เข้ามาในประเทศไทยได้ แรงงานต่างด้าวที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนกลุ่มนี้ สร้างปัญหาและผลกระทบในด้านสาธารณสุขต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อันก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ลบแก่สภาวะสุขภาพอนามัยต่อแรงงานต่างด้าว เช่น การแพร่ระบาดหรือการกระจายโรคติดต่อที่สำคัญ

(3) ผลกระทบด้านความมั่นคง จากการที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก จึงขาดการควบคุม และตรวจสอบ จึงกระจัดกระจายตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ โดยไม่ทราบจำนวนและที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าวทั้งหมดที่มีอยู่แท้จริง ในขณะที่การบริหารแรงงานต่างด้าวยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นปัญหาแรงงานต่างด้าวจึงย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายผลักดันแรงงานต่างด้าวแต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะถึงแม้จะสามารถผลักดันคนต่างด้าวกลับไปได้ แต่ไม่นาน คนเหล่านั้นก็เดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยอีก

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะได้สรุปผลกระทบทางสังคม ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข และ ผลกระทบด้านความมั่นคง จากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งจากการที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก อาจเกิดผลเสียในด้านต่างๆได้ จึงต้องหาแนวทางในการป้องกัน ดังนี้

(1) เหตุจูงใจที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาขายแรงงานในประเทศไทย เป็นลักษณะของการย้ายถิ่นซึ่งจุดหมายของการย้ายถิ่น คือ พื้นที่ปลายทาง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ดึงดูดประกอบด้วยปัจจัยค่าแรง โอกาสทำงานมีมาก มีสถานศึกษาดี มีสถานบริการหลากหลาย มีสีสันของอาคารบ้านเรือนงดงาม สามารถหาบ้านพักอาศัยได้ หรือมีความยุติธรรมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น สำหรับปัจจัยต่อต้านหรือผลักดันก็มีอาจรวมลักษณะความยากจน มีโจรผู้ร้ายมาก คนในสังคมไม่มีน้ำใจ สภาวะแวดล้อมเสื่อม อากาศร้อน รถติดและที่ดินและบ้านมีราคาแพงเกินกว่าจะหามาเป็นเจ้าของ ผู้ย้ายถิ่นจะพิจารณาปัจจัยต่างๆ ในพื้นที่ปลายทางประกอบการตัดสินใจที่จะดำเนินการย้ายถิ่น อุปสรรคที่อยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง ขึ้นอยู่กับอุปสรรคในระหว่างพื้นที่ต้นทางกับพื้นที่ปลายทาง อุปสรรคในกระบวนการของการเดินทางอันได้แก่ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาและขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องผ่านจากพื้นที่ต้นทางไปสู่พื้นที่ปลายทาง

(2) แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2522 ซึ่งได้แก่คนต่างด้าวดังต่อไปนี้ 1) คนต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานประเภทตลอดชีพ ได้แก่ คนต่างด้าวที่เข้ามาถูกต้องตามกฎหมายคนเข้าเมืองของกองตรวจคนเข้าเมืองกรมตำรวจและมีใบอนุญาตประกอบ อาชีพของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งจะได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพตามที่ระบุ เอาไว้ และมีระยะเวลาตลอดชีพ คนต่างด้าวประเภทนี้จะเข้ามาก่อนประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2516 เพื่อขอมีใบอนุญาตตลอดชีพโดยที่รัฐบาลจะสามารถควบคุมคนต่างด้าวเหล่านั้นและเพื่อมิให้แย่งอาชีพคนไทยต่อไปในอนาคต ซึ่งคนต่างด้าวประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นคนสัญชาติจีนและอินเดีย 2) คนต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานประเภทส่งเสริมการลงทุนได้แก่คนต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตให้เข้ามาทำงานในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนคนต่างด้าวประเภทนี้จะเป็นแรงงานฝีมือที่มีความชำนาญงานและเข้ามาทำงานในตำแหน่งงานบริหารงานจัดการ วิศวกร และผู้ปฏิบัติงานในสาขาที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน 3) คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานประเภทชั่วคราวได้แก่คนต่างด้าวที่รับอนุญาตให้เข้ามาในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวภายใต้กฎหมายอื่น

(3) แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พุทธศักราช 2522 ซึ่งได้แก่ คนต่างด้าวดังต่อไปนี้ (1) คนต่างด้าวที่เข้า

เมืองโดยผิดกฎหมายแต่มีใบอนุญาตทำงานคนต่างด้าวตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว ได้แก่ คนต่างด้าวที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมายคนเข้าเมือง คือ 1) คนต่างด้าวที่ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศซึ่งได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศ หรืออยู่ในระหว่างรอการเนรเทศ 2) คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและอยู่ในระหว่างรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร 3) คนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักร แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 หรือตามกฎหมายอื่น 4) คนต่างด้าวโดยผลของการถูกถอนสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 หรือตามกฎหมายอื่น

(4) ผลกระทบจากการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศ 1) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจได้แก่ การพึ่งพาแรงงานราคาถูกเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อการผลิต ส่งออกจะทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ลงทุนไม่ให้ความสนใจหรือสนใจน้อยกับการลงทุนหรือการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต 2) ผลกระทบทางด้านสังคม การเข้ามาเป็นจำนวนมากของแรงงานเหล่านี้ ได้สร้างปัญหาในด้านความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม โสเภณี ก่อให้เกิดปัญหาวัฒนธรรมแรงงานต่างด้าวที่เข้าไปขายแรงงานก็คงจะนำวัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติตนเองเข้าสู่ประเทศไทย 3) ผลกระทบทางด้านสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวบางส่วนได้เป็นพาหนะนำโรคใหม่ๆ เข้ามาในประเทศ เนื่องจากมีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข 4) ผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย ในส่วนของแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยหรือเพื่อจะเดินทางไปประเทศอื่นๆอาจก่อปัญหาการก่อการร้ายและใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการก่ออาชญากรรม 5) ผลกระทบทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ การจ้างแรงงานต่างด้าวโดยกดค่าแรงในระดับต่ำมีเงื่อนไขและสภาพการจ้างที่ต่ำกว่าแรงงานทั่วไปนี้ รัฐบาลไทยต้องพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของ องค์การค้าโลก

(5) มาตรการทางกฎหมายในการจ้างแรงงานต่างด้าวของประเทศไทย

1) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการจ้างการใช้แรงงานและการจัดสถานที่และอุปกรณ์ในการทำงาน เพื่อให้ผู้ทำงานมีสุขภาพอนามัยอันดีมีความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายและได้รับค่าตอบแทนตามสมควร กฎหมายคุ้มครองแรงงานที่ใช้บังคับในปัจจุบันใช้บังคับแก่นายจ้าง ลูกจ้างในการจ้างงานทุกราย ไม่ว่าจะประกอบกิจการประเภทใด และไม่ว่าจะมีจำนวนลูกจ้างเท่าใด บทคุ้มครองลูกจ้าง

2) พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่กิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป (มาตรา 103) ผู้ประกันตนลูกจ้างที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์

และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ เว้นแต่ในกรณีที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์แล้วแต่ยังคงทำงานในสถานประกอบการเดิมอยู่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง ให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ประกันตนต่อไปแม้ว่าอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 33, 39, 40) หลักการคุ้มครองให้แก่ผู้ประกันตนในการดำรงชีวิต โดยให้ความคุ้มครองผู้ประกันตน 7 กรณี กล่าวคือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ กรณีว่างงาน (มาตรา 54) กำหนดให้นายจ้างที่มีลูกจ้างในกิจการยื่นแบบขึ้นทะเบียนนายจ้าง (สปส.1-10)

3) พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2525 หลักสำคัญ คือ ห้ามคนต่างด้าวทำงานในงานบางประเภทโดยเด็ดขาด ส่วนการทำงานในประเภทซึ่งคนต่างด้าวจะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตให้ทำงาน (มาตรา 6 และ 7) บุคคลต่างด้าวจะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตทำงานจากอธิบดีกรมการจัดหางาน หรือผู้ที่อธิบดีกรมการจัดหางานมอบหมาย การอนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานได้หรือไม่อย่างไรเป็นดุลยพินิจของอธิบดี ในกรณีที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน กฎหมายกำหนดให้มีการอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ (มาตรา 17) งานที่คนต่างด้าวเกี่ยวข้องกับการลงทุนที่สำคัญ เช่น งานด้านบริหาร กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการต่างๆ งานด้านเทคนิค เช่น วิศวกร ช่างเทคนิคในบางสาขา งานด้านการเงิน และการตลาด ซึ่งโดยลักษณะของงานแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นและเหมะสมที่จะให้คนต่างด้าวทำได้

4) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เพื่อจัดการและควบคุมการเข้ามาในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวให้ดีและรัดกุมขึ้น โดยกำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา (มาตรา 11) ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร (1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ (2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร (3) เข้ามาเพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกร (4) วิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (5) ยังมิได้ปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีดวัคซีน (6) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (7) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม (8) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิง หรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ (9) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกัน (10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร (11) ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ (มาตรา 12)

5) พระราชบัญญัติว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กำหนดลักษณะความผิดดังต่อไปนี้ 1) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือ

ผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ 2) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (มาตรา 33)

6) พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 ผู้ขออนุญาตนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ ต้องเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด คนต่างด้าวจะทำได้ต้องได้รับอนุญาตให้ทำงานจากนายทะเบียน เว้นแต่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เพื่อทำงานอันจำเป็นและเร่งด่วนตามที่อธิบดีประกาศกำหนดซึ่งมีระยะเวลาทำงานให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวัน แต่คนต่างด้าวจะทำงานนั้นได้เมื่อได้มีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบ การขออนุญาตทำงาน ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงแบบใบอนุญาตทำงานให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

7) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2561 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ คนต่างด้าวที่จะได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ (1)คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา ที่ผ่านการตรวจสอบ คัดกรอง ความสัมพันธ์นายจ้าง-ลูกจ้าง และมีหนังสือรับรองจากกรมการจัดหางาน ตามประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขออนุญาตทำงานและการอนุญาตให้ทำงานตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 ฉบับลงวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ที่ยังไม่ได้พิสูจน์สัญชาติ หรือผ่านการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทาง

(6) กฎหมายในการจ้างแรงงานต่างด้าวของต่างประเทศ1) อิสราเอล อนุญาตให้แรงงานต่างชาติทำงานในประเทศอิสราเอลมีระยะเวลารวม 5 ปี 3 เดือน โดยให้วีซ่าปีต่อปี ยกเว้นงานดูแลคนชราและผู้พิการ ซึ่งสามารถอยู่ทำงานได้เกิน 5 ปี นับติดต่อกันตั้งแต่เดินทางไปทำงานในอิสราเอลครั้งแรก 2) สหพันธรัฐมาเลเซีย มีนโยบายอนุญาตให้แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในมาเลเซียได้ ในทุกภาคการผลิต ยกเว้นอาชีพ 134 อนุญาตให้นำเข้าคนงานรับใช้ในบ้านได้ ไม่อนุญาตให้นายจ้างแรงงานต่างชาติที่ถูกกักกันในค่ายกักกันอีก 3) ไต้หวัน มีการออกรัฐบัญญัติบริการจ้างงานแรงงานต่างด้าวที่ต้องการจะทำงานในไต้หวัน จะต้องขออนุมัติต่อรัฐบาลก่อนที่จะเข้าประเทศ และจะต้องได้รับการจ้างงานจากนายจ้างไต้หวันเสียก่อน 4)สาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว คือ กฎหมายตรวจคนเข้าเมือง และกฎหมายการจ้างงาน ซึ่งใช้บังคับกับแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะ 5) ฮ่องกง ระบบการอนุมัติแรงงานต่างด้าวจะต้องได้รับอนุมัติใบอนุญาตทำงานก่อนเข้ามาทำงานในฮ่องกง ระยะเวลาการอนุญาตการจ้างงาน ฮ่องกงไม่มีการกำหนดระยะเวลาของการอนุญาตการจ้างงาน (สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ, 2552.)

ข้อเสนอแนะ

จากการที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย จึงไม่ผ่านการตรวจสอบ ไม่มีการขึ้นทะเบียน ควบคุมไม่ได้ ไม่มีประวัติในการเข้ามาทำงาน ทำให้เกิดผลเสียหายทางสังคม เช่น มักก่ออาชญากรรม มีการลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย และยาเสพติด เกิดผลกระทบทางด้านสาธารณสุข แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จะไม่มีการตรวจสุขภาพ เนื่องจากไม่ได้ผ่านการคัดกรองและขึ้นทะเบียนควบคุม แรงงานบางราย อาจจะเป็นพาหะนำเชื้อโรค เข้ามาในประเทศไทยได้ ผลกระทบด้านความมั่นคง จากการที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก จึงขาดการควบคุม และตรวจสอบ จึงกระจัดกระจายตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ จึงเสนอแก้ไข พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ดังต่อไปนี้

(1) แก้ไข พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มาตรา 29/1 “ให้มีคณะกรรมการนโยบายการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าวประจำจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ แรงงานจังหวัด ผู้กำกับการตำรวจ สรรพากร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายแพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแต่งตั้งจากผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านแรงงาน ด้านอุตสาหกรรม ด้านกฎหมาย และด้านสิทธิมนุษยชน ด้านละหนึ่งคน เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักบริหารแรงงานต่างด้าวประจำจังหวัดเป็นเลขานุการ”

(2) แก้ไข พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มาตรา 30/1 “คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าวประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวดังต่อไปนี้ (1) กำหนดนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (2) กำหนดนโยบายพิจารณารับสมัครคัดเลือกแรงงานต่างด้าว จากความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับตำแหน่งงาน (3) จัดอบรมความรู้ให้แก่แรงงานต่างด้าวเกี่ยวกับกฎหมาย จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นที่จะไปปฏิบัติงาน (4) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมาย”

(3) ควรตั้งคณะกรรมการคุ้มครองแรงงานประจำจังหวัด เพื่ออำนวยความสะดวกในการที่แรงงานต่างด้าวขอขึ้นทะเบียนด้วยตนเองได้ เพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทย ให้มีการลดขั้นตอน ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เนื่องจากแรงงานต่างด้าวในปัจจุบันไม่สามารถมาขอขึ้นทะเบียนด้วยตนเองได้ จะต้องผ่านกระบวนการผู้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวมาทำงานโดยการประกอบธุรกิจนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ หรือ การที่นายจ้างสามารถที่จะนำคนต่างด้าวมาทำงานในประเทศได้เอง จะเป็นการปฏิบัติงานหลายขั้นตอนและเสียค่าใช้จ่ายมาก จะเป็นการลดการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในประเทศไทยลงได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงแรงงาน สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ.(2566.) **การไปทำงานต่างประเทศโดยถูกต้องตามกฎหมาย**.ข้อมูลจาก https:www //lb.mol.go.th/– ...

กรมการจัดหางาน **วารสารสถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2556**

ประกาศกระทรวงมหาดไทย **เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2561**

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พุทธศักราช 2521.

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทางานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

วาทินี แก้วทับทิม. (2553). **ผลกระทบจากการจ้างแรงงานข้ามชาติของไทยภายใต้ยุคพิสูจน์สัญชาติรายงานทีดีอาร์ไอ** ฉบับที่ 86 เดือนกันยายน 2553.

อริยพร โพธิใส. (2554). **สิทธิในการทำงานของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย, กระทรวงแรงงาน. จุลนิติ ก.ค. - ส.ค. 2554 : 175)**

ปัญหาการโอนสิทธิการเข้าทำประโยชน์และการตกทอดทางมรดกในที่ดิน สปก.4-01

The problem of transfer of rights to enter into beneficial interests and inheritance in the land 4-01

จันทร์สม จันทร์อินทร์[1] และ วิชาญ จันทร์อินทร์[2]
Chansom Chanin and Vichan Chanin

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 ซึ่งพิจารณาจากการรับมรดกของทายาทผู้มีสิทธิ์เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิจัยจากเอกสารตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางกฎหมาย ทำการวิเคราะห์เสนอแก้ไขกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่า หรือ เช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564 ข้อ 9 มาแล้ว ซึ่งตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 บัญญัติให้ จะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก.เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ แต่ข้อเท็จจริงที่เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิ์ในการรับมรดกดจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนผู้รับมรดกนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้เลย ซึ่งไม่ได้บัญญัติคุณสมบัติเอาไว้ว่าต้องเป็นเกษตรกร และ ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นการเปิดช่องว่างให้ผู้รับมรดกซึ่งมีฐานะร่ำรวย ไม่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกิน หรือประกอบอาชีพอื่นเข้ารับประโยชน์ต่อไปได้

จึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตรา 39 กำหนดให้ ผู้รับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน จะต้องเป็นเกษตรกร เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงจะสามารถรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน

คำสำคัญ : การโอนและการตกทอดทางมรดก, ที่ดิน สปก.4-01

---

[1] ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of this study is to study The problem of transfer of rights to enter into beneficial interests and inheritance in land 4-01 which is considered from the inheritance of the heirs who have the right to take advantage in land 4-01. This study was a qualitative research. by researching documents, laws, acts, rules, regulations, announcements, orders, legal documents Analyze proposed amendments to the law.

Therefore proposed to The study found that When people who have the right to receive land through land reform According to the regulations of the Agricultural Land Reform Committee concerning criteria, methods and conditions for the selection and allotment of land for farmers. Transfer or inheritance, leasehold or hire-purchase rights, and management of property and liabilities of farmers who have received land, B.E. But the fact that the practice of transferring inheritance rights from those entitled to land from land reform As for the heirs, the law requires them to be the legitimate sons of farmers who are able to inherit this case. which does not define the properties that must be a farmer and have no agricultural land thus opening a gap for the heirs who are wealthy Not troubled about eating or engage in other occupations to receive further benefits

Therefore, it is proposed to make additional amendments. The Agricultural Land Reform Act, BE 2518, Section 39, stipulates that the heirs of those who have the right to receive land from land reform. must be a farmer They are mainly engaged in agriculture so they can inherit land from those entitled to land through land reform.

Keyword : Transfer and inheritance, land 4-01.

บทนำ

ที่ดินถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เกษตรกร ที่ดินจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง และเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผลกระทบที่เห็นหลักๆ ก็คือ ปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน และการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากสุด และแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมประเทศไทยไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือระบบกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน มูลค่าของที่ดินเกิดจากมูลค่าในการผลิตเท่านั้นผู้ที่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเจ้าของและใครมิได้ทำประโยชน์หรือทิ้งร้างไว้บุคคลอื่นก็สามารถนำที่ผืนนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ขณะเดียวกันเมื่อก่อเกิดระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินปัจเจกบุคคลกลายเป็นเจ้าของที่ดินแทนระบบกรรมสิทธิ์ร่วม ที่ดินสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ก่อเกิดมูลค่าการแลกเปลี่ยนในที่ดินขึ้นผู้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูล นายทุนและผู้มีอำนาจจึงมีการกว้านซื้อสะสมที่ดินเป็นจำนวนมากเพื่อการหากำไรและก่อเกิดการทิ้งร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ (ศุภมิตร ศรีวัฒนชัย, 2562 : 1)

การสนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเป็นหน้าที่ที่สำคัญของรัฐ รัฐจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือเพื่อให้ประชาชนได้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ด้วยการจัดระบบการถือครองที่ดิน การกระจายการถือครองที่ดินของรัฐ และการใช้ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเลี้ยงชีพ สร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัว ปัญหาจากการจัดระบบการถือครองที่ดินและการกระจายการถือครองที่ดินของรัฐเป็นปัญหาที่มีความสำคัญกับผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากมีเกษตรกรจำนวนมากที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ที่ดินที่ใช้ประกอบการเกษตรส่วนหนึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของนายทุน เกษตรกรจึงต้องตกเป็นผู้เช่าที่ดินจากนายทุน และต้องเสียค่าเช่าที่ดินในอัตราที่สูงเกินควร ในขณะที่เกษตรกรอีกส่วนหนึ่งต้องเข้าไปบุกรุกที่ดินของรัฐ และไม่มีสิทธิในที่ดินโดยถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ขาดความมั่นคงในชีวิต ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว รัฐจึงกำหนดนโยบายกระจายการถือครองที่ดินให้กับเกษตรกรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินทำการเกษตรได้อย่างแท้จริง (ชนินทร จารุจันทร์, 2548 : 2)

การปฏิรูปที่ดินจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือเกษตกรให้มีที่ดินทำกิน จึงได้ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ได้กำหนด มาตรการต่างๆ ในการได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ขอบเขตของการปฏิรูปที่ดิน พร้อมทั้งให้จัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สืบเนื่องมาจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 เป็นผลให้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินท้องที่ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินในแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่องเป็น

จำนวนหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับส่วนใหญ่จะประกาศคลุมทั้งอำเภอ โดยใช้เขตท้องที่ของอำเภอเป็นแนวเขตปฏิรูปที่ดิน ประชาชนที่ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน โดยไม่มีเอกสารก่อตั้งสิทธิหรือเอกสารสิทธิในที่ดินมาก่อน เช่น หลักฐานแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. 1) ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 หรือหนังสือแจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดิน (ส.ค. 2) ตามมาตรา 27 ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นต้น ซึ่งตั้งอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน หรือในพื้นที่ที่ ส.ป.ก. เข้าไปดำเนินการแล้ว จะไม่สามารถออกเอกสารสิทธิในที่ดินได้คงมีเพียงเกษตรกรในพื้นที่ที่ ส.ป.ก. เข้าไปดำเนินการแล้วเท่านั้นที่จะสามารถขอหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. 4-01) ได้ ส่วนเกษตรกรที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน แต่อยู่นอกพื้นที่ที่ ส.ป.ก. เข้าไปดำเนินการ นอกจากจะไม่สามารถออกเอกสารสิทธิในที่ดินได้แล้ว ยังไม่สามารถขอออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ได้ด้วย (ไชยยงค์ ชูชาติ. 2517 : 1)

บุคคลผู้มีสิทธิยื่นคาขอรับการคัดเลือกและจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) เป็นบุคคลธรรมดา (2) เป็นเกษตรกร (3) มีสัญชาติไทย (4) บรรลุนิติภาวะ หรือยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่จาเป็นต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพและมีความสามารถหรือประสบการณ์ในการประกอบอาชีพดังกล่าว (5) ไม่เป็นคนทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบจนไม่สามารถประกอบการเกษตรได้ (6) ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ (7) ไม่เคยเป็นผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐซึ่งสิทธิดังกล่าวสิ้นสุดลงเพราะได้สละสิทธิหรือโอนสิทธิในที่ดินทั้งหมดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาห้าปีก่อนวันยื่นคาขอรับการจัดที่ดินตามระเบียบนี้ เว้นแต่ในกรณีที่การสิ้นสิทธินั้นเกิดจากเหตุที่จาเป็นและสมควรหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ (8) เป็นผู้ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด (ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่า หรือ เช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564 ข้อ 9)

เมื่อผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่า หรือ เช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564 ข้อ 9 มาแล้ว จะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่

กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39) แต่ข้อเท็จจริงที่เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิ์ในการรับมรดกกด จากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนผู้รับมรดกนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบ ด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้เลย ซึ่งไม่ได้บัญญัติ คุณสมบัติเอาไว้ว่าต้องเป็นเกษตรกร และ ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นการเปิก ช่องว่างให้ผู้รับมรดกซึ่งมีฐานะร่ำรวย ไม่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกิน หรือประกอบอาชีพอื่นเข้ารับ ประโยชน์ต่อไปได้

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรเสนอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 กำหนดให้ ผู้รับมรดกจากผู้มี สิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 จะต้องเป็นเกษตรกร เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลักจึงจะสามารถรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการโอนสิทธิการเข้าทำประโยชน์และ การตกทอดทางมรดกในที่ดิน สปก.4-01
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาการโอนสิทธิการเข้าทำประโยชน์และการตก ทอดทางมรดกในที่ดิน สปก.4-01
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการโอนสิทธิการเข้าทำประโยชน์และการ ตกทอดทางมรดกในที่ดิน สปก.4-01
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการโอนสิทธิการเข้าทำประโยชน์และการตกทอดทางมรดกใน ที่ดิน สปก.4-01
5. เพื่อเสนอแนะแก้ไขกฎหมายในการโอนสิทธิการเข้าทำประโยชน์และการตกทอดทาง มรดกในที่ดิน สปก.4-01

สมมุติฐานของการวิจัย

ในการรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน กฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดย ชอบด้วยกฎหมายของ ผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถ รับมรดกกรณีนี้ได้ ซึ่งถ้าหากกำหนดคุณสมบัติของผู้รับมรดกดังกล่าวจะต้องเป็นเกษตรกร และ ไม่มี ที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วย จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 จากพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่า หรือ เช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเอกสาร (Documentary Research) ในลักษณะการวิเคราะห์ (Analytical Study) โดยทำการค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความ วารสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา กฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและประเทศไทย และนำมามาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 กำหนดให้ผู้รับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำ การแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม ซึ่งไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของทายาทโดยธรรมในการที่จะรับมรดกเอาไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01

2. ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01

3. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01

4. ทำให้ทราบผลวิเคราะห์ปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01

5. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะแก้ไขกฎหมายในการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ ปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 ผู้มีสิทธิยื่นคาขอรับการคัดเลือกและจัดที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) เป็นบุคคลธรรมดา (2) เป็นเกษตรกร (3) มีสัญชาติไทย (4) บรรลุนิติภาวะ หรือยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่จาเป็นต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพและมีความสามารถหรือประสบการณ์ในการประกอบอาชีพดังกล่าว (5) ไม่เป็นคนทุพพลภาพหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบจนไม่สามารถประกอบการเกษตรได้ (6) ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ (7) ไม่เคยเป็นผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐซึ่งสิทธิดังกล่าวสิ้นสุดลงเพราะได้สละสิทธิหรือโอนสิทธิในที่ดินทั้งหมดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาห้าปีก่อนวันยื่นคาขอรับการจัดที่ดินตามระเบียบนี้ เว้นแต่ในกรณีที่การสิ้นสิทธินั้นเกิดจากเหตุที่จาเป็นและสมควรหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ (8) เป็นผู้ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด (ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่า หรือ เช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. 2564 ข้อ 9)

เมื่อผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินดังกล่าว จะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก.เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39)

แต่ข้อเท็จจริงที่เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิ์ในการรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนผู้รับมรดกนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้เลย ซึ่งไม่ได้บัญญัติคุณสมบัติเอาไว้ว่าต้องเป็นเกษตรกร และ ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นการเปิดช่องว่างให้ผู้รับมรดกซึ่งมีฐานะร่ำรวย ไม่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกิน หรือประกอบอาชีพอื่นเข้ารับประโยชน์ต่อไปได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย ปัญหาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สปก.4-01 ผู้วิจัยจะอภิปรายผลเพื่อสนับสนุนสรุปผลดังนี้

1) การถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

จากการที่กษัตริย์อ้างตนเป็นเจ้าของแผ่นดินทั้งหมดภายในจักรวรรดิโดยเรียกตนเองว่าพระเจ้าแผ่นดิน และมีการบัญญัติกฎหมายให้ที่ดินทั้งหมดตกเป็นกรรมสิทธิ์ของตน ต่อภายหลังกษัตริย์ทำการกดขี่ข่มเหงราษฎรมากขึ้นจึงเกิดการรวมตัวกันต่อต้านอำนาจของกษัตริย์จนทำให้เกิดหลักกรรมสิทธิ์ของเอกชนเป็นผลทำให้เกิดความต้องการที่จะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538 : 352) และได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในทรัพย์สินไว้ในกฎหมายซึ่งในระยะแรกจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันเอง จะนำมาใช้ยันกับรัฐไม่ได้ สิทธิในทรัพย์สินจึงเป็นเรื่องของกฎหมายเอกชน เมื่อใดที่รัฐต้องการทรัพย์สินของเอกชนเอกชนก็ไม่อาจขัดขืนได้ จนในที่สุดเมื่อปลายสมัยกลางที่ชนชั้นกลางได้ก่อกำเนิดขึ้นพร้อมแนวความคิดเสรีนิยมได้เรียกร้องให้รัฐคุ้มครองทรัพย์สินของเอกชน (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2535 : 41-44) จัดได้ว่าเป็นเสรีภาพในกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่บรรดารัฐเสรีประชาธิปไตยให้การรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่รัฐก็สามารถจำกัดสิทธิดังกล่าวได้ (ศุภเชษญ์ คูสุวรรณ, 2540 : 38-39) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เหตุผลสำคัญที่สุดที่ผู้มีอำนาจจะจำกัดสิทธิเสรีภาพของเอกชนโดยทั่วไปคือการอ้างว่าเพื่อการรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ

2) ความจำเป็นในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จากการที่ดินถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เกษตรกร แต่ปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน และการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเรื่องสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรม ซึ่งมูลค่าของที่ดินเกิดจากมูลค่าในการผลิตเท่านั้น ขณะเดียวกันเมื่อก่อเกิดระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินปัจเจกบุคคลกลายเป็นเจ้าของที่ดินแทนระบบกรรมสิทธิ์ร่วม ที่ดินสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ก่อเกิดมูลค่าการแลกเปลี่ยนในที่ดินขึ้นผู้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูล นายทุนและผู้มีอำนาจจึงมีการกว้านซื้อสะสมที่ดินเป็นจำนวนมากเพื่อการหากำไรและก่อเกิดการทิ้งร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน (ศุภมิตร ศรีวัฒนชัย, 2562 : 1) รัฐจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือเพื่อให้ประชาชนได้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ด้วยการจัดระบบการถือครองที่ดิน การกระจายการถือครองที่ดินของรัฐ และการใช้ที่ดินให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเลี้ยงชีพ รัฐจึงกำหนดนโยบายกระจายการถือครองที่ดินให้กับเกษตรกรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินทำการเกษตรได้อย่างแท้จริง (ชนินทร จารุจันทร์, 2548 : 2) การปฏิรูปที่ดินจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีที่ดินทำกิน รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ได้กำหนด มาตรการต่างๆ ในการได้

กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ขอบเขตของการปฏิรูปที่ดิน พร้อมทั้งให้จัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สืบเนื่องมาจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 เป็นผลให้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินท้องที่ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินในแต่ละพื้นที่อย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนหลายฉบับ (ไชยยงค์ ชูชาติ. 2517 : 1)

3) แนวทางการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (1) การแบ่งสรรที่ดินให้แก่เกษตรกรในขั้นต้นควรให้เป็นไปตามเนื้อที่ที่เกษตรกรถือครองอยู่เดิมให้มากที่สุด ไม่ว่าจะโดยเป็นเจ้าของที่ดินเองหรือโดยการเช่า ทั้งนี้ ภายในขอบเขตที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 กำหนดไว้ พื้นที่อาจจะลดลงไปบ้างตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นนั้นๆ (2) การจัดตั้งชุมชนที่อยู่อาศัย ควรให้เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรและให้สอดคล้องกับสภาพเดิมของท้องถิ่นนั้นๆ (3) จัดระบบการรวมกลุ่มในระดับหมู่บ้านรวมกันเป็นสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดินและเชื่อมโยงไปถึงสหกรณ์ในเมืองใหญ่ๆ (4) การพัฒนาด้านต่างๆ รวมทั้งการจัดระบบชลประทาน คมนาคม และบริการสาธารณูปการต่างๆ เมื่อดำเนินการจัดหาให้แล้ว ต่อไปให้สหกรณ์รับช่วงไปดำเนินการต่อ และจัดการในด้านการบำรุงรักษาตลอดไป (5) ในระยะแรก จะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถและเสียสละอยู่ประจำเพื่อให้คำแนะนำส่งเสริมแก่สหกรณ์โดยใกล้ชิด และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากส่วนกลางออกไปตรวจการ ดูแล เยี่ยมเยียน และให้คำแนะนำ เป็นการให้กำลังใจแก่เจ้าหน้าที่โดยสม่ำเสมอ (6) การจัดที่ดินทำกินให้เกษตรกร จะต้องคำนึงถึงการขยายตัวของประชากรในท้องถิ่นนั้นในอนาคตด้วย (7) การปฏิรูปที่ดินในแต่ละท้องที่ จะต้องเร่งดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็วในระยะเวลาประมาณ 2-3 ปี เพื่อให้เกษตรกรเห็นผลโดยไม่ชักช้า (8) สำหรับเงินชดเชยค่าที่ดินแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาสำหรับบริหารเงินทุนนี้ขึ้นคณะหนึ่ง (9) ควรให้จัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนกิจการสหกรณ์ กองทุนดังกล่าวนี้จะอยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการ

4) ผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ 1) สัญชาติไทย 2) บรรลุนิติภาวะหรือเป็นหัวหน้าครอบครัว 3) ประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต 4) ร่างกายสมบูรณ์ ขยันขันแข็ง 5) ไม่มีที่ดินหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย ไม่เพียงพอ 6) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน 7) ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบของ ส.ป.ก. และ ผู้มีสิทธิได้รับการจัดที่ดิน ส.ป.ก. ผู้มีสิทธิได้รับการจัดที่ดิน ส.ป.ก. มี 3 ประเภท คือ 1) เกษตรกร เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักอยู่แล้ว โดยใช้เวลาส่วนใหญ่ในรอบปี เพื่อประกอบเกษตรกรรมแห่งท้องถิ่นนั้น 2) ผู้ประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ผู้ยากจน มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท/คน/ปี หรือ จบการศึกษาทางเกษตรกรรม ไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่า หรือ เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 3) สถาบันเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร ชุมชนสหกรณ์การเกษตร

ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ (พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532)

เมื่อผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาแล้ว ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำ การแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก.เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39) แต่ข้อเท็จจริงที่เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิ์ในการรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนผู้รับมรดกนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้เลย ซึ่งไม่ได้บัญญัติคุณสมบัติเอาไว้ว่าต้องเป็นเกษตรกร และ ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นการเปิกช่องว่างให้ผู้รับมรดกซึ่งมีฐานะร่ำรวย ไม่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกิน หรือประกอบอาชีพอื่นเข้ารับประโยชน์ต่อไปได้

5) การใช้ประโยชน์ที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การแบ่งการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรอาจแบ่งได้อีกเป็น 3 ลักษณะดังนี้ (1) การเกษตรแบบยังชีพ ไม่ต้องใช้ความรู้ความ สามารถและเงินทุนหมุนเวียนมากนักและพื้นที่มักมีขนาดน้อย เช่นการทำไร่เลื่อนลอย (2) การเกษตรแบบค้าขาย เป็นการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์เพียงอย่างเดียวในพื้นที่ทั้งหมดที่มีอยู่ การเกษตรแบบนี้มีแบบแผนหวังผลทางการค้า โดยผู้ประกอบการต้องมีการตัดสินใจอย่างดีและมีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความรู้ความสามารถแบบครบวงจร ส่วนมากเป็นกิจการขนาดใหญ่และลงทุนมาก (3) การเกษตรผสมผสาน โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนต่างๆและปลูกพืชต่างชนิดกันบนพื้นที่เดียวกัน การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 7 ลักษณะดังต่อไปนี้ (1) ที่อยู่อาศัย หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการปลูกบ้านพัก ยุ้งฉาง โรงเก็บของ ลานบ้าน คอกสัตว์ รวมทั้งบริเวณรอบบ้านที่ไม่ได้ปลูกพืชชนิดใด (2) ที่นา หมายถึง ที่ดินที่ใช้ในการปลูกข้าวและที่ว่างหัวนาตลอดจนถึงจอมปลวกคันนาและคูนา (3) ที่พืชไร่ หมายถึง ที่ดินที่ใช้ปลูกพืชไร่ต่างๆ (4) ที่ปลูกไม้และไม้ยืนต้น หมายถึง ที่ดินที่ใช้ปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นต่าง ๆ (5) ที่ปลูกสวนผักและไม้ดอก หมายถึง ที่ดินที่ใช้ปลูกพืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ (6) ที่ป่า หมายถึง ที่ดินที่ทำการถือครองอยู่ แต่ยังไม่สามารถทำการเพาะปลูกพืชได้เพราะเป็นป่าละเมาะพุ่มไม้ที่ไม่ได้บุกเบิก (7) ที่อื่น ๆ ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ถนน ทางในไร่นา ตลอดจนที่ดินที่ไม่สามารถนำมาทำการเกษตรได้เพราะไม่เหมาะสมสากล (นฤมล เจรีรัตน์, 2526 : 84) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การใช้ที่ดินจากการปฏิรูปส่วนใหญ่จะใช้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

หลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดิน โดยเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรมีหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. 2535 ข้อ 7 ดังนี้ (1) ต้องทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองเต็มความสามารถและไม่นำที่ดินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน ไปให้บุคคลอื่นไม่ว่าจะโดยการขาย ให้เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ หรือโดยพฤติกรรมใดๆที่แสดงให้เห็นในลักษณะนั้น (2) ยินยอมทำสัญญาเช่า หรือสัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าชดเชยและต้องปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว (3) ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน จนเป็นเหตุให้ที่ดินเสื่อมสภาพความเหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรม (4) ไม่ขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมเกินร้อยละห้าของเนื้อที่ที่ได้รับมอบ (5) ไม่ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างใดๆ เว้นแต่การปลูกสร้างตามสมควรสำหรับโรงเรือนที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรของเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรนั้น (6) ดูแลรักษาหมุดหลักฐานของ ส.ป.ก. และหลักเขตที่ดินในที่ดินที่ได้รับมอบมิให้เกิดชำรุด เสียหาย หรือเคลื่อนย้ายไปจากตำแหน่งเดิม (7) ไม่กระทำการใดๆ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งก่อสร้างในโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรอื่นและสภาพแวดล้อม (8) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการและคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (9) ปฏิบัติตามสัญญากู้ยืมที่ทำกับ ส.ป.ก. และปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่กับสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก. (ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเป็นกรอบให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด

ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน (1) การใช้ที่ดินผิดประเภทและไม่ประหยัด เกษตรกรมักจะใช้ที่ดินเพื่อการผลิตทางการเกษตร โดยมิได้คำนึงถึงความเหมาะสมของประเภทที่ดิน ซึ่งย่อมจะทำให้ไม่ได้รับผลตอบแทนจากการใช้ที่ดินอย่างเต็มที่ (2) การคุ้มครองที่ดินบริเวณป่าไม้และต้นน้ำลำธาร ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีคุณประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชากร และประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วยประการทั้งปวง (3) การใช้ที่ดินให้บังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยพื้นที่ เกษตรกรทั่วไปมิได้ใช้ที่ดินให้บังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยพื้นที่เท่าที่อาจเป็นไปได้ จึงทำให้ได้รับผลตอบแทนจากการใช้ที่ดินไม่อยู่ในระดับสูงเท่าที่ควร นับว่าเป็นการเสียโอกาสและขาดรายได้อันพึงได้รับไปมิใช่น้อย (4) การบำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความอุดมสมบูรณ์ของดินนับว่ามีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของพืชเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหากที่ดินแห่งใดขาดธาตุอาหารหรือมีธาตุอาหารน้อยก็อาจปลูกพืชไม่ได้ หรืออาจทำให้พืชไม่เจริญเติบโตงอกงาม (5) การปรับปรุงดิน คุณสมบัติของดินเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่ง ต่อการผลิตพืชซึ่งมีส่วนเกื้อกูลเพิ่มพูนผลผลิตมิใช่น้อย (6) การอนุรักษ์ดิน สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ลดลงได้แก่ กรณีเกิดการเซาะกร่อน

ของดิน สำหรับตัวการที่ก่อให้เกิดการเซาะกร่อนที่สำคัญที่สุดได้แก่อิทธิพลของกระแสน้ำ ซึ่งอาจพัดพาดินชั้นบนให้สูญเสียไปในเวลาอันรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณพื้นที่ซึ่งมีความลาดเอียง (7) การวางแผนการใช้ที่ดิน กรณีที่จะให้การใช้ที่ดินบังเกิดผลดีหรือมีประโยชน์ต่อประชากรและประเทศชาติโดยส่วนรวมมากที่สุดเท่าที่อาจจะกระทำได้ (8) การถือครองที่ดิน เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการถือครองที่ดินสำหรับการประกอบอาชีพมากมายหลายประการและที่สำคัญ (9) การบริหารงานเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน ปรากฏว่า มีหน่วยราชการที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดที่ดินมากเกินไปและส่วนราชการต่างๆ มักจะมีนโยบายหรือแนวปฏิบัติไม่เหมือนกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรสำหรับใช้ประกอบ

ข้อเสนอแนะ

จากข้อเท็จจริงที่เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิ์ในการรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนผู้รับมรดกนั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็สามารถรับมรดกกรณีนี้ได้เลย ซึ่งไม่ได้บัญญัติคุณสมบัติเอาไว้ว่าต้องเป็นเกษตรกร และ ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงเป็นการเปิดช่องว่างให้ผู้รับมรดกซึ่งมีฐานะร่ำรวย ไม่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกิน หรือประกอบอาชีพอื่นเข้ารับประโยชน์ต่อไปได้ จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 ดังนี้

แก้ไข พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 กำหนดให้ ผู้รับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532 มาตรา 39 จะต้องเป็นเกษตรกร เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงจะสามารถรับมรดกจากผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน

เอกสารอ้างอิง

ชนินทร จารุจันทร์.(2548). **การติดตามการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ฯ.** กรุงเทพฯ : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

ไชยยงค์ ชูชาติ. (2517). **การปฏิรูปที่ดินเพื่อกระจายความมั่งคั่งไปสู่เกษตรกรผู้ยากจน**. วารสารพัฒนาที่ดิน : กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาที่ดิน.

นฤมล เจรีรัตน์. (2526). **เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรการเกษตร**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อรุณการพิมพ์.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2535**). คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน**. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538**). กฎหมายมหาชน เล่ม 3: ที่มาและนิติวิธี**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 71, ตอนที่ 78/ฉบับพิเศษ, หน้า 1/31.

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2532

ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือก และ จัดที่ดินให้แก่เกษตรกร ฯ พ.ศ. 2564 (เล่ม 138 ตอนพิเศษ 158 ง ราชกิจจานุเบกษา 15 กรกฎาคม 2564)

ศุภมิตร ศรีวัฒนชัย. (2562). **การใช้ประโยชน์ที่ดินและการพึ่งตนเองของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน**. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ศุภเชษญ์ คูสุวรรณ. (2540). **ความชอบธรรมทางกฎหมายของการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในระบบกฎหมายไทย**. นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

Legal problems in the prevention and suppression of drugs among students

วิชาญ จันทร์อินทร์[1] และ จันทร์สม จันทร์อินทร์[2]
Vichan Chanin and Chansom Chanin

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยพิจารณาจาก 1) การป้องกันและปราบปรามโดยสถาบันการศึกษา 2) การป้องกันและปราบปรามโดยฝ่ายปกครอง การศึกษาวิจัยนี้เป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีตัวบทกฎหมาย

จากการวิจัยพบว่า จากการที่รัฐบาลได้ออกประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เพื่อป้องกันและปราบปรามผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดยังไม่ประสบความสำเร็จดังนี้ 1) การป้องกันและปราบปรามโดยสถาบันการศึกษา ยังไม่สามารถลดปริมาณการเสพยาเสพติดของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ลงได้ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนเป็นคนดี ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขและเฝ้าระวังไม่ให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด 2) การป้องกันและปราบปรามโดยฝ่ายปกครอง ได้กำหนดกลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนอกสถานศึกษาโดยจำแนกกลุ่มเป้าหมาย ค้นหาปัญหาให้เข้าใจสภาพปัญหาอย่างถ่องแท้ แต่ยังไม่สามารถควบคุมปัญหายาเสพติดได้ พบปัญหายาเสพติดในนักเรียนมีรูปแบบซับซ้อนทั้งด้วยยาและพฤติการณ์

จึงเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย 1) ให้กระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวง กำหนดให้ ครู อาจารย์ บุคคลากรทางการศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ควบคุมดูแล นักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยกำหนดอัตราส่วน หนึ่ง ต่อ สิบ หมายถึง ครู อาจารย์ บุคคลากรทางการศึกษาในสถาบันการศึกษา หนึ่งคน มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ควบคุมดูแล นักเรียน นิสิต นักศึกษา จำนวนสิบคน โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ในการเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งทำรายงานเสนอหัวหน้าสายงานบังคับบัญชา 2) ให้กระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวง กำหนดให้ ฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำการ

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สำรวจแล้วรายงานพฤติกรรมของ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไปยังสถาบันการศึกษาที่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้ทำการศึกษาอยู่นั้น

คำสำคัญ : การป้องกันและปราบปราม, ยาเสพติด, นักเรียน นิสิต นักศึกษา

Abstract

This research paper aims to: Study of legal problems in drug prevention and suppression in students. Students based on 1) prevention and suppression by educational institutions 2) prevention and suppression by the administrative department. This research study is qualitative. Theory of Law.

According to the research, the government has enacted the Drug Code B.E. 2564 (2021) to prevent and suppress those involved in drugs has not succeeded as follows: 1) Prevention and suppression by educational institutions has not been able to reduce the amount of drug abuse by students, students, and students. Therefore, the government has a policy to prevent and solve drug abuse among children and youth in educational institutions with a focus on immunizing students to be good people It has nothing to do with drugs and trickery. 2) Prevention and suppression by the administrative department has formulated strategies to prevent and solve drug problems outside educational institutions by classifying target groups. Find the problem to fully understand the condition of the problem, but the drug problem cannot be controlled. The problem of drug abuse in students is complicated by both medication and circumstance.

Therefore it is proposed to amend the law: 1) The Ministry of Education shall issue a ministerial regulation requiring teachers, lecturers, and educational personnel in various educational institutions to have the authority and duty to supervise Supervise The ratio of one to ten means one teacher, lecturer, educational personnel in an educational institution. Supervise Ten students students and ten students by assigning authority to closely monitor and monitor drug behavior. And make a report to the supervisor. 2) The Ministry of Interior shall issue a ministerial regulation requiring that: Administrative Department, Kamnan, Chief, Member of Subdistrict Administrative

Organization Conduct a survey and report the behavior of students and students with drug-related behavior to the educational institution that the student has studied.

Keywords : drug prevention, drugs students students.

บทนำ

ปัญหายาเสพติดถือเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติมายาวนาน แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปในทุกยุคทุกสมัย แต่ปัญหาดังกล่าวกลับทวีความรุนแรงและมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การใช้ยาเสพติดยังเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากการผลิตและการค้ายาเสพติดนั้น จัดเป็นกลุ่มธุรกิจและเศรษฐกิจนอกกฎหมาย ซึ่งปัญหายาเสพติดทาให้รัฐบาลต้องทุ่มเทงบประมาณที่ใช้ในการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาฟื้นฟูเป็นจำนวนมาก (จิรวัฒน์ มูลศาสตร์ และคณะ, 2545) อีกทั้งปัญหายาเสพติดยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งภาคเอกชนและภาครัฐที่จะต้องสูญเสียทรัพยากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็น และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรมนุษย์อย่างเห็นได้ชัดเจนเพราะยาเสพติดมีส่วนทำลายทางด้านสมอง ด้านร่างกาย และด้านจิตใจของเด็กและเยาวชน ที่เป็นอนาคตของประเทศในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการพลังทางความคิด และความรู้ของเยาวชนเหล่านี้มาเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ (ปัญหาเรื่องยาเสพติดในชุมชน : ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ, 2559) อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อความมั่นคง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งผลิตยาเสพติด และการแพร่ระบาดของยาเสพติด จะก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศไทยไม่เป็นที่ไว้วางใจของนานาชาติในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (พิชเยศ ชูเมือง, 2563 : 1)

การแพร่ระบาดของยาเสพติดหลายประเภทในสถานศึกษากำลังทวีความรุนแรง และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งรูปแบบความรุนแรงของฤทธิ์ยาและจำนวนผู้ติดยาเสพติด การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาบุคลากรและคุณภาพชีวิตของนักเรียน และประชาชนเป็นอย่างมาก รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกหมุ่น มั่วสุมกับยาเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ,2544 : 21) ส่วน

ในด้านสาเหตุที่ทำให้มีการเสพยาเสพติดนั้น ผู้เสพยาเสพติดแต่ละคน มีสาเหตุแห่งการติดยาเสพติดไม่เหมือนกันทุกคน สาเหตุที่สำคัญ คือ สาเหตุจากตัวผู้เสพ ความจำเป็นทางร่างกาย มีความต้องการทางจิตใจ มีความเชื่อถืออย่างผิดๆ อยากรู้อยากลอง คึกคะนอง ประสาทอ่อน สาเหตุทางด้านสิ่งแวดล้อม สภาพและปัญหาทางสังคม ถูกเพื่อนฝูงชักจูง ถูกหลอกลวง ครอบครัวผู้ปกครองบกพร่อง สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาความยากจน ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีภาระหน้าที่ต้องทามาหากินไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนดูแลและให้ความอบอุ่นแก่บุตร ทำให้เยาวชนเหล่านี้ต้อง หันไปอาศัยเพื่อนฝูงเป็นการทดแทน และนำไปสู่การชักชวนกันเสพยาเสพติด (สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2542 : 10 – 11)

รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลไทย (คสช) กำหนดแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์หลักคือ ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ได้กำหนดกลไกทำงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในการควบคุมกำกับการมาตรการทุกด้านให้เข้าถึงประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหายาเสพติดให้บังเกิดผลสำเร็จ (แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 10 กุมภาพันธ์ 2563) ซึ่งจากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลไทย (คสช) แต่ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาก็ยังไม่ลดลงแต่อย่างใด กลับขยายตัวมากขึ้นกว่าเดิม

ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า จะฝากความหวังไว้ที่รัฐบาลดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติอตามกฎหมายนั้นคงไม่ถูกต้องนัก จึงจำเป็นที่จะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยระดมทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษามาดำเนินการจัดตั้งเป็นทีมงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ฝ่ายต่าง ๆ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา สถาบันครอบครัว และสถานบำบัดรักษา รวมทั้งการป้องกันและการปราบปราม เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยงที่พึ่งเริ่มใช้ยาเสพติด และฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยพิจารณาจาก 1) การป้องกันและปราบปรามโดยสถาบันการศึกษา 2) การป้องกันและปราบปรามโดยฝ่ายปกครอง

2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

4. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

5. เพื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัย

จากการที่ปัญหายาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา มีปริมาณมากขึ้นและยังไม่มีแนวทางที่จะลดลงแต่อย่างใด ถ้าหากว่าให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยระดมทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษามาดำเนินการจัดตั้งเป็นทีมงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ฝ่ายต่าง ๆ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาจจะทำให้ปริมาณนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาลดปริมาณการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดลงได้

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษาโดยศึกษาจากประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ กฎ ระเบียบ คำสั่ง และ เอกสารอื่นๆ ตลอดจนบทความทางวิชาการ ตำรากฎหมายจากนักวิชาการ คำพิพากษาของศาล ทั้งของประเทศไทย และ ต่างประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แต่ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาก็ยังไม่ลดลงแต่อย่างใด กลับขยายตัวมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจะฝากความหวังไว้ที่รัฐบาลดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติอตามกฎหมายนั้นคงไม่ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยระดมทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มาดำเนินการจัดตั้งเป็นทีมงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

2. ทำให้ทราบ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

3. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

4. ทำให้ทราบการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

5. ทำให้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิด และทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1) จากการที่รัฐบาลได้ออก ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ขึ้นมาเพื่อป้องกันและปราบปรามผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดพร้อมทั้งใช้นโยบายบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดก็ตาม ก็ยังไม่สามารถลดปริมาณการเสพยาเสพติดของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ลงได้ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นสร้างภูมิคุ้มกันให้นักเรียนเป็นคนดี ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุข มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขและเฝ้าระวังไม่ให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด

2) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้กำหนดกลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษา โดยจำแนกกลุ่มเป้าหมาย ค้นหาปัญหาให้เข้าใจสภาพปัญหาอย่างถ่องแท้ เพื่อจำแนกกลุ่มเป้าหมายดำเนินงานตามลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออก ทำให้สามารถกำหนด

แนวทางกิจกรรมการดำเนินงานได้เหมาะสมกับสภาพปัญหา แต่ยังไม่สามารถควบคุมปัญหายาเสพติดได้ พบปัญหายาเสพติดในนักเรียนมีรูปแบบซับซ้อนทั้งด้วยยาและพฤติการณ์

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้วิจัยจะได้อภิปรายผล เพื่อเสนอแนะ แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1) การป้องกันและปราบปรามโดยสถาบันการศึกษา

ในสถานศึกษา จะมีการปลูกฝังให้เยาวชนมีพัฒนาการแห่งชีวิต สร้างเสริมค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมสามารถตัดสินแก้ไขปัญหาต่าง ๆได้อย่างมีประสิทธิภาพคำนึงถึงการส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกนับถือตน การส่งเสริมให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการดำเนินชีวิต ให้มีการแสดงออกมาด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความถนัดความสนใจ สนับสนุนให้มีความมุ่งหมายในการทำงานและให้รู้จักเผชิญปัญหาซึ่งอาจก่อให้เกิดขึ้น เช่น ความผิดหวัง ความเสียใจ ส่งเสริมให้มีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่ดีทั้งในบ้าน สถานที่ทำงานชุมชนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและให้ความเคารพในเกียรติภูมิของผู้อื่นด้วย การพัฒนาทักษะของตนเองและสังคมในสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อผลการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการสื่อข้อความและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (อรวรรณ หุ่นดี, 2531 : 108) จะมีผลต่อการสร้างทีมงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาโดยการระดมครู อาจารย์หลายฝ่าย เช่น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายแนะแนว ฝ่ายกิจกรรมครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ตลอดจนครูผู้สอนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทีมงานนี้ควรมีรองผู้อำนวยการ ฝ่ายปกครอง หรือบุคคลที่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมเป็นหัวหน้าทีมทีมงานนี้จะมีภารกิจ โดยการศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหายาเสพติดและพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ ของนักเรียนในสถานศึกษาและชุมชนโดยรอบสถานศึกษานั้น สถานศึกษาและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ต้องมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆให้ต่อเนื่องและสัมพันธ์ระหว่างกัน การให้บุคคลใด ๆ ระงับการกระทำในสิ่งที่ได้ทำมาแล้วโดยวิธีการกักขัง การบำบัด รักษา การสั่งการ ไปจนถึงการไม่ส่งเสริมในการริเริ่มใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม (วัชรินทร์ อันทชัย , 2550 : 21) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ควรกำหนดบุคคลกรในการกำกับนักเรียนแบบตัวต่อตัว หรือจำนวนบุคคลกร 1 คน ต่อนักเรียน ไม่เกิน 10 คน เพื่อความใกล้ชิด

ครูจะต้องมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการป้องกันและไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และสามารถให้การช่วยเหลือแก่นักเรียนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้น เช่น ปัญหาหนีเรียน ปัญหาส่วนตัวตลอดจนปัญหาการติดยาเสพติดได้อย่างทันท่วงที ครูมีบทบาทในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดโดยประชุมชี้แจง เพื่อให้ครูทุกคนมีแนวทางปฏิบัติต่อเด็กที่เหมือนกันที่มีปัญหายาเสพติด เช่น ไม่ตำหนิ หรือประจานให้เด็กรู้สึกอับอาย หรือสร้างความเสื่อมเสียให้แก่เด็ก ต้องปฏิบัติตามนโยบายของสถานศึกษา คือ ให้โอกาสแก่เด็กที่มีปัญหายาเสพติดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้ที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กนักเรียน ต้องสอดส่องพฤติกรรมของเด็ก และถ้าพบว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ครูต้องไต่ถามหรือให้คำปรึกษาและติดตามดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด รวมทั้งศึกษาและรวบรวมข้อมูลของเด็กที่อยู่ในความดูแล มีการสื่อสารที่ดีและรวดเร็วระหว่างครูด้วยกัน เพื่อปิดโอกาสไม่ให้เด็กติดยาเสพติดและสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที มีการสื่อสารที่ดี และรวดเร็วระหว่างครูกับผู้ปกครอง เช่น นักเรียนขาดเรียนโดยไม่มีสาเหตุหรือพฤติกรรมมั่วสุม เป็นต้น เพื่อจะได้ร่วมมือกันดำเนินการแก้ไขอย่างทันท่วงที (ชิน ไทยยิ่ง, 2547 : 38) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรเอาเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้นำหมู่บ้าน อาสาสมัครต่างๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมด้วย เนื่องจากเป็นประชาชนในหมู่บ้านเดียวกับเด็กและเยาวชนจะรู้พฤติกรรมต่างๆได้ดีกว่าครูที่โรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบาย การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และมีหนังสือแจ้งนโยบายการดำเนินงานไปยังกรมต้นสังกัด ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดและสถานศึกษา ให้กรมทุกกรม กำกับติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาตามนโยบายและแนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด ติดตามการดำเนินงานในสถานศึกษา จัดให้มีการจัดระบบดูแลนักเรียนเพื่อคัดกรองนักเรียน การมีข้อมูลที่จำแนกนักเรียนตามสถานภาพที่เกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่มโดยเน้นเด็กกลุ่มที่สอง การวางระบบเฝ้าระวัง การเยี่ยมบ้านนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การประสานงานกับชุมชนและบ้านอย่างเคร่งครัด และการจัดกิจกรรมระหว่างปิดเทอม ตลอดจนจำนวนที่ได้รับการบำบัด อยู่ระหว่างการบำบัด หรือติดค้างอยู่ โรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น สมควรได้รับการยกย่อง มีการติดตามในการจัดระบบแก้ปัญหาของจังหวัด รายงานกระทรวงศึกษาธิการ ถึงประสิทธิภาพในการจัดระบบแก้ปัญหาของจังหวัด ตลอดจนสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่น กระทรวงศึกษาธิการ มีหนังสือขอความร่วมมือจากจังหวัดและสำนักงานตารวจแห่งชาติ ติดตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยงระหว่างปิดเทอม และการจัดระเบียบสังคม จัดระบบยกย่องประกาศเกียรติคุณ จังหวัด สถานศึกษาหน่วยงาน และบุคคลที่มีผลงานดีเด่น และมาตรการลงโทษหน่วยงานที่ปล่อยปละละเลย (กระทรวงศึกษาธิการ,

2540 : 8-9) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรให้ท้องถิ่นต่างๆที่ตั้งอยู่บริเวณสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วย

การแก้ไขปัญหายาเสพติดลงสู่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาในรูปแบบที่หลากหลายซับซ้อนและแปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยปัจจัยเสี่ยงและพื้นที่เสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในสังคมปัจจุบัน สถานศึกษา จำเป็นต้องจัดระบบงาน ด้านยาเสพติดเพื่อบูรณาการการทำงานทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกให้สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล ระบบงานเพื่อรองรับการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา จะต้องรู้ระบบงานข้อมูล ปัจจัยสำคัญของการทำงานที่สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดการทำงานบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีคุณภาพไม่ใช่ทำงานบนพื้นฐานความรู้สึก นึกคิดเพียงลำพัง การป้องกันและแก้ไขยาเสพติด ก็เช่นเดียวกันต้องอาศัยข้อมูลเพื่อการวางแผนและวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหา ข้อมูลสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลสภาพปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อมูลการดำเนินงานที่สำคัญในการดำเนินงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา ครูแกนนำในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ต้องรู้ระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การสำรวจสภาพปัญหาจะทราบถึงสถานการณ์ปัญหาและกำหนดกลุ่มเป้าหมายดำเนินงานได้ชัดเจน

2) การป้องกันและปราบปรามโดยฝ่ายปกครอง

รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลไทย (คสช) กำหนดแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์หลักคือ ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ได้กำหนดกลไกทำงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในการควบคุมกำกับการมาตรการทุกด้านให้เข้าถึงประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหายาเสพติดให้บังเกิดผลสำเร็จ ซึ่งจากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายเร่งด่วนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลไทย (คสช) แต่ปัญหายาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษาก็ยังไม่ลดลงแต่อย่างใด กลับขยายตัวมากขึ้นกว่าเดิม

รัฐบาลได้ออกกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้แก่ ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ส. นโยบายและแผน

ระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (1) เป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน รวมถึงการกำหนดและการบริหารจัดการด้านงบประมาณในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (2) การป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน สถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด (3) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (4) ยุทธศาสตร์และแนวทางในการประสานความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ หรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อปราบปรามการลักลอบผลิตและค้ายาเสพติด รวมทั้งประสานงานการข่าวเพื่อสกัดกั้นและปราบปรามจับกุมขบวนการและเครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ (5) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย และพัฒนาด้านวิชาการเกี่ยวกับยาเสพติดมาตรการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด และส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนและเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา (6) ติดตามและประเมินผลการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด เมื่อมีการประกาศใช้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดแล้ว หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องดาเนินการตามหน้าที่และอำนาจของตนให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าว

มีบทกำหนดโทษกรณีที่เป็นความผิดสำคัญ ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 90 ต้องระวางโทษจาคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท ถ้าการกระทำเพื่อ (1) การกระทำเพื่อการค้า (2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน (3) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี (4) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใดหรือสถานที่ราชการ (5) การกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กาลังประทุษร้าย (6) การกระทำโดยมีอาวุธหรือใช้อาวุธ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท ถ้าการกระทำ (1) การกระทำโดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการในเครือข่ายอาชญากรรม (2) การทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงห้าล้านบาทหรือประหารชีวิต

ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือ ประเภท 5 หรือ เสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 และมิใช่กรณีตามมาตรา 113 หรือมาตรา 114 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 104 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 162) ผู้ใดเสพสารระเหย อันเป็นการฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจาทั้งปรับ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือ ประเภท 5 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 เพื่อเสพ ต้องระวางโทษจาคุกไม่เกินสองปี หรือปรับ

ไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งยังไม่สามารถลดปัญหายาเสพติดในนักเรียน นิสิต นักศึกษาลงได้

ข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายผลการวิจัย จะเห็นว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 หรือการบำบัดฟื้นฟู ไม่สามารถยับยั้ง นักเรียน นิสิต นักศึกษา ไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้เลย ผู้ศึกษาจะได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1) ให้กระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวง กำหนดให้ ครู อาจารย์ บุคคลากรทางการศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ควบคุมดูแล นักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยกำหนดอัตราส่วน หนึ่ง ต่อ สิบ หมายถึง ครู อาจารย์ บุคคลากรทางการศึกษาในสถาบันการศึกษาหนึ่งคน มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ควบคุมดูแล นักเรียน นิสิต นักศึกษา จำนวนสิบคน โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ในการเฝ้าระวังติดตามพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งทำรายงานเสนอหัวหน้าสายงานบังคับบัญชา

2) ให้กระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวง กำหนดให้ ฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำการสำรวจแล้วรายงานพฤติกรรมของ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไปยังสถาบันการศึกษาที่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้ทำการศึกษาอยู่นั้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **แผนการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด 5 ปี**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

จิรวัฒน์ มูลศาสตร์ และคณะ. (2545). **พฤติกรรมการใช้สารเสพติดในนักเรียนมัธยม: กรณีศึกษาในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี**. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศ.

ชิน ไทยยิ่ง. (2547). **การศึกษาการนานโยบายป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

พิชเยศ ชูเมือง. (2563). **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสพยาเสพติดของผู้ต้องหาคดียาเสพติด : กรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดสงขลา. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต** มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัชรินทร์ อันทชัย. (2550). **การพัฒนาแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ 2**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

อรวรรณ หุ่นดี. (2531). **ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ.** กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

ความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Cooperation in the development of regions, localities and areas to strengthen communities based on new public service (NPS) principles. of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

ดิเรก ถึงฝั่ง[1], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Direk Teungfang, Thawat Khetchatturat and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นไปได้ต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) และ 3) แนวทางในการจัดการต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) โดยศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคเดลฟายในการรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านความเข้มแข็งของชุมชน นักพัฒนาชุมชน ผู้บริหารในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แนวคำถามเป็นการสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) มีความเป็นไปได้ทุกหลักการ เพราะเป็นการบริหารจัดการที่เน้นให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) พบว่า ในส่วนภาครัฐพบว่าขาดการบริหาร

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

งบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ ในส่วนภาคประชาชนพบว่าขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดจิตสำนึกสาธารณะในการมีส่วนร่วม 3) แนวทางในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ได้แก่ สร้างความประทับใจแก่ประชาชน จัดเวทีแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชน จัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มี ความรู้และเข้าใจปัญหาเรื่องขยะ เน้นให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ จัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานส่งเสริมสนับสนุนเรื่องของงบประมาณและสร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

คำสำคัญ : ความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่, ความเข้มแข็งของชุมชน, การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

Abstract

The purposes of this study were 1) The possibility of cooperation in the development of the region, local area and area to strengthen the community by adhering to the new public service (NPS) 2) Problems and obstacles to cooperation in the development of local regions and areas to the strengthening of communities based on the new principles of new public service (NPS) and. 3) Guidelines for managing cooperation in the development of the region, local area and area to strengthen the community by adhering to the new public service (NPS) of The PakPang District Administration. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. It's qualitative research. Use delphi techniques to collect data. Key informants are knowledgeable about the development cooperation of the region, locality and the area to strengthen the community based on new principles of public governance, including experts in community strength. Community developers, local government executives, executives and staff, and community leaders. Tools used as interviews The line of inquiry is an open-ended inquiry.

The results showed that : 1) Cooperation in the development of regional, local and local areas to strengthen the community by adhering to the new principles of new public service (NPS) There are possibilities in all principles because it is network management that allows opportunities. Cooperation of all local sectors to participate

in the process of policy and service delivery. It empowers and strengthens local communities. There is a social capital that will be a power to bargain and build. Reconciliation in society. 2) Problems and obstacles to cooperation in the development of local regions and areas to the strengthening of communities based on the new public service (NPS). Government finds budget constraints There is a lack of professional personnel in work and a shortage of waste collection staff, the public sector finds that people lack cognition and lack public consciousness to engage in dealing with waste problems. 3) Guidelines for cooperation in the development of the region, locality and areas to strengthen the community based on the new principles of new public service (NPS). To impress the people. Hold a forum on solutions with the public. Provide training to educate people and understand the problem of waste, focusing on people in the community to participate in activities with the government. Effectively handle complaints. There are standards to promote, support budget matters and create personnel in the unit to have knowledge and expertise.

Keyword : Cooperation in regional, local and local development, community strength, new public service (NPS).

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม ขณะเดียวกัน ยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สานักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ซึ่งมียุทธศาสตร์ 10 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและ

แข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การเสริมสร้างความมั่งคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ยุทธศาสตร์ที่ 7 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ที่ 8 : การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 9 : การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 10 : ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

ภารกิจสำคัญของภาครัฐส่วนหนึ่ง คือ การมุ่งส่งมอบบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน แนวความคิดการบริการสาธารณะใหม่ หรือ NPS เดนฮาร์ดและเดนฮาร์ด (Denhardt and Denhardt, 2007, pp. 45) มองว่า เป็นส่วนสาคัญทำให้ทัศนะในเชิงวิชาการ และในทางการแก้ไขปัญหาของสังคมประเทศเปลี่ยนแปลงไปจากช่วงยุคดั้งเดิม ที่เน้นรูปแบบการปกครองในลักษณะสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รัฐสัมพันธ์กับประชาชนในฐานะราษฎร หรือไพร่ อำนาจการตัดสินใจและการบริหารขึ้นอยู่กับผู้นำ ส่วนราษฎรเสมือนเป็นผู้น้อยที่ต้องปฏิบัติตามในทุกเรื่อง ขณะเดียวกันการบริหารงานภาครัฐเพื่อส่งมอบบริการสาธารณะเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง หลังจากนั้นเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งผู้แทนเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งมองแยกส่วนเหมือนกับแนวคิดของ Woodrow Wilson กล่าวคือ การบริหารแยกออกจากการเมือง โดยฝ่ายการเมืองมีหน้าที่กำหนดนโยบาย ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าท่านโยบายไปปฏิบัติ ข้าราชการต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง ในอีกด้านหนึ่งเมื่อมองในมุมของการให้บริการสาธารณะ พบว่าประชาชนยังคงอยู่ในฐานะผู้รับผลประโยชน์ตามนโยบายที่รัฐคิดและตัดสินใจเท่านั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่างๆ ยังไม่ปรากฏชัด นอกจากการให้บริการสาธารณะในยุคแรกมีความเป็นสากลและมีความเป็นเอกภาพทางความคิด เน้นรัฐเป็นผู้ให้และประชาชนเป็นผู้รับแล้ว วิธีการในการให้บริการสาธารณะยังเน้นการมอบหมายให้องค์การหรือหน่วยงานรัฐเป็นผ้าเนินการในทางปฏิบัติ ภาคส่วนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกชน ภาคประชาสังคมแทบจะไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือเรียกได้ว่ารัฐบาลและส่วนกลางมีบทบาททั้งการตัดสินใจ การปกครอง การนำนโยบายไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จ ยึดถือในกฎระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐาน และเชื่อว่าการมององค์การในลักษณะระบบปิดจะช่วยให้การบริหารงานภาครัฐเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในมุมกลับกันผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานในลักษณะดังกล่าว ได้นำไปสู่ความล่าช้า สายการบังคับบัญชาที่ยาว ขาดการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย ซ้ำซ้อน และไม่ยืดหยุ่น Denhardt and Denhardt ได้นำเสนอแนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ โดยมองว่าถึงเวลาแล้วที่ประชาชนต้องก้าวสู่การเป็นพลเมือง มีส่วนร่วมในการคิด ทำ รับผลประโยชน์ ประเมินผล และตรวจสอบปัญหาความต้องการของตน รัฐต้องมอบอำนาจให้ประชาชน แทนที่จะเป็นผู้กำกับ สั่งการ และกำหนดชะตากรรมของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย

ควบคุมราชการ จัดตั้งองค์การ และเก็บภาษี แต่ต้องหันมามองประโยชน์สูงสุดของประชาชน หรือเรียกได้ว่า “ต้องรับใช้ประชาชน” ไม่ใช่มองประชาชนต่ำกว่า จะสั่งซ้ายหันขวาหันก็ได้

องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ปัญหาและอุปสรรคในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) และแนวทางในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดการจัดการภาครัฐ คือ แนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองที่มีทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ และเรียกร้องให้ข้าราชการต้องรับใช้พลเมือง โดยต้องคิดเสมอ

ว่าพลเมืองคือเจ้าของประเทศ เน้นให้ข้าราชการต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของพลเมืองเป็นลำดับแรก และต้องให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและร่วมรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคิดการพัฒนากระแสหลัก คือ การพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมือง และที่สำคัญที่สุดคือศีลธรรม จริยธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. แนวคิดการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550, น. 89-91)

4. แนวคิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเข้มแข็ง คือ ทุกภาคส่วนต้องทำให้เกิดความสมดุลและการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านการเมืองการปกครอง และที่สำคัญคือ คนในชุมชนจะต้องมีสติ ไม่มีความโลภ ไม่มีกิเลสตัณหา ใช้สติในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ แนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt นราธิป ศรีราม และคณะ (2556, หน้า 46-52) และไชยนันท์ ปัญญาศิริ, (2560, น.15)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้าน จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการ จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง จำนวน 4 ท่าน ผู้บริหารกองงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ท่าน และผู้นำชุมชนจำนวน 5 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านจะมีความรู้ความเข้าใจและทำงานเกี่ยวกับด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาอยู่แล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับ 1) การนำแนวคิดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ใน 7 หลักการ ได้แก่ ได้แก่ บริการรับใช้พลเมือง การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ เน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง การคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย การตระหนักในความสามารถ รับผิดชอบ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง และให้คุณค่ากับคนไม่ใช่แค่ผลิตภาพ มาใช้ในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริการส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 2) ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ไปใช้ในองค์การบริการส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งให้แสดง เหตุผล และ 3) ปัญหาและอุปสรรคความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามคำถามปลายปิดในรูปมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยคำถามในแบบสอบถามรอบสองเป็นข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1

รอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีรายละเอียดจากรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ในรอบนี้เป็นการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านด้วยตนเอง โดยการนัดหมายก่อนสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคเดลฟาย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 วิเคราะห์โดยการจำแนก ลดทอน กลั่นกรองข้อมูล (data reduction) และจัดกลุ่มตามประเด็น รวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันมาไว้ในข้อเดียวกัน สร้างแบบสอบถาม 2) คำตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่ามัธยฐาน เพื่อสรุปเป็นระดับการพยากรณ์แต่ละข้อ และนำค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กับค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ ในการพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ ข้อความใดที่มีค่าไม่เกิน 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน 3) สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ โดยนำเอาข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และค่ามัธยฐาน มาสรุปเป็นแนวความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 4) ข้อมูลความคิดเห็นความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะ

แนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แนวคิดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) และข้อมูลความเป็นไปได้ในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ใช้ค่ามัธยฐาน (Median) เนื่องจากมัธยฐานเป็นค่าของข้อมูลที่มีตำแหน่งอยู่ตรงกึ่งกลางใช้เพื่อตรวจสอบว่าความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญที่มีระดับคะแนนอยู่ตรงตำแหน่งกลางในแต่ละข้อคำถามของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่เป็นแบบบรรยายความ นำมาจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ตามที่ตั้งประเด็นและตรวจสอบความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแบบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกความถี่ข้อมูลที่ซ้ำกันแล้วแจกแจงวิเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) พร้อมทั้งสรุปประเด็นและตีความ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นไปได้ต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้ทุกกรณี ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ภาครัฐต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยมีแนวคิดสำคัญ 7 หลักการ พบว่า

1.1 บริการรับใช้พลเมือง โดยบุคลากรภาครัฐสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน เมื่อประชาชนเห็นว่าผลประโยชน์สาธารณะ เป็นผลประโยชน์ระยะยาวเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน จะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็วขึ้น การทำงานร่วมกันของภาครัฐและประชาชนจะเกิดผลสำเร็จ

1.2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ โดยการที่บุคลากรภาครัฐมีการสนทนา พูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชน ทั้งการวิเคราะห์และวิพากษ์ ไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า

1.3 เน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาของชุมชน และประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลาย เหมาะสมกับตนเองในการจัดการเรื่องขยะ ทำให้การแก้ปัญหาชุมชนประสบผลสำเร็จ ประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

1.4 คิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม ทำ

ให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ประชาชนได้กล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ สร้างจิตสำนึกสาธารณะ และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน

1.5 การตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนทุกคนจะต้องทำตามกฎระเบียบ ทำให้การดำเนินการต่างๆ เกิดความตรงไปตรงมา ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ประชาชนอบอุ่นใจ มั่นใจและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐและจะได้รับความไว้วางใจ จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี

1.6 การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง โดยบุคลากรภาครัฐต้องมีภาวะผู้นำ ต้องช่วยอำนวยความสะดวก คอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอมช่วยแก้ไขปัญหา ทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ประชาชนกล้าที่จะขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

1.7 ให้คุณค่ากับคน โดยผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐต้องสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับประชาชน เพราะถ้ามีผู้นำที่เก่ง บุคลากรวิชาชีพมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและประชาชนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในการได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของชุมชน

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่ายงบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงานภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหาของชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง

3. แนวทางการจัดการความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 สร้างความประทับใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน ให้ความร่วมมือกับประชาชนในทุกระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 จัดเวทีแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับ กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

3.3 มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาชุมชน ชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียนโดยเริ่มจากโรงเรียน

3.4 เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชนผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการปัญหา จัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม

3.5 มีการจัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน ตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดกฎระเบียบและข้อกฎหมายต่าง ๆ

3.6 ส่งเสริม สนับสนุนเรื่องของงบประมาณ เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้เลือกรูปแบบ ในการจัดการกับปัญหาชุมชน สร้างภาวะผู้นำให้กับประชาชนในชุมชนหลายๆ รูปแบบ เป็นตัวเชื่อม ต่อทุกฝ่ายให้กับชุมชน นำเสนอแนวทางใหม่ๆ ที่ได้ผลดีให้กับประชาชน

3.7 สร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร คัดเลือกพนักงานของเทศบาลจากประชาชนในพื้นที่ พัฒนาประชาชนให้มีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ส่งเสริมบุคลากรทั้งภาครัฐและประชาชนให้มีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำพาผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ

อภิปรายผล

1. ความเป็นไปได้ต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบมีความเป็นไปได้ทุกหลักการ สามารถอธิบายในแต่ละหลักการ ดังนี้

1.1 บริการรับใช้พลเมือง เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของข้าราชการทุกคนที่ต้องตระหนักถึงหน้าที่ที่ให้การดูแลและบริการแก่ประชาชน เมื่อบุคลากรภาครัฐสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน ประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน จะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็วขึ้น สร้างความประทับใจให้กับประชาชน การทำงานร่วมกันของภาครัฐและประชาชนจะเกิดผลสำเร็จ การบริหารจัดการปัญหาของชุมชน จะ

เกิดประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนน่าอยู่ สะอาดตา สิ่งแวดล้อมดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูป หรือการเปลี่ยนแปลงภาคราชการของ Denhardt and Denhardt (2007 : 45) ที่สรุปว่าข้าราชการ ไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการบริการรับใช้พลเมือง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับประชาชน ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนเกิดผลสำเร็จและทำให้การบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ

1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ในการแก้ปัญหาขยะของชุมชน เมื่อบุคลากร ภาครัฐมีการสนทนา พูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือ ร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชน ไม่ใช่สิ่งที่ถูก กำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้การจัดการปัญหาของชุมชนมีแบบแผนเป็นระบบมากขึ้น สอดคล้องกับ การศึกษาของจิราพร วงค์คำ (2555 : 93) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ปัญหาการใช้ดุลพินิจของผู้บริหาร ท้องถิ่นของไทยในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีสาเหตุจากการใช้ดุลพินิจออกคำสั่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มีข้อเสนอแนะให้มีการวางแนวทางการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นและมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และให้การจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 เน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง ภาครัฐควรส่งเสริมให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ประชาชนในการจัดปัญหาของชุมชน เมื่อบุคลากรภาครัฐและประชาชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาของชุมชน และประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลาย เหมาะสมกับตนเองในการจัดการปัญหา ทำให้การแก้ปัญหาประสบผลสำเร็จ ประชาชนหันมาให้ความ ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา อภิชาติ วรภัย (2553 : 51) พบปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ ถังรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ ประชาชนให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยน้อย และเด็กนักเรียนชอบทิ้งขยะมูลฝอยลงมาจากรถรับ-ส่งนักเรียน และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการเน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะประชาชนมีความรู้และได้ซึมซับเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม ก็จะทำให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะของชุมชนได้ การร่วมมือกันจะทำให้การแก้ปัญหาขยะประสบผลสำเร็จ และประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับเทศบาลมากขึ้นเพราะมีผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ

1.4 คิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีในการดูแลรักษาความสะอาด เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ประชาชนได้กล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ สร้างจิตสำนึกสาธารณะ และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมที่ช่วยให้ปัญหาของชุมชนลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของชวันลักษณ์ กาวิละ (2557 : 33) พบว่า

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ปัจจัยในด้านการรับบริการและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายบริการสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเชิงนโยบาย และจากความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญในหลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะทำให้ประชาชนได้กล้าแสดงออกมีจิตสำนึกสาธารณะ และทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน ที่ช่วยให้ปัญหาขยะของชุมชนลดลง

1.5 การตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ เมื่อบุคลากรภาครัฐและประชาชนทุกคนทำตามกฎระเบียบ ทำให้การดำเนินการต่างๆ เกิดความตรงไปตรงมา ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ประชาชนอบอุ่นใจ มั่นใจและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐและจะได้รับความไว้วางใจ จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของลักขณา แก้วกิ่ง (2553 : 74) ที่ได้ศึกษาว่าการพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี มีการดำเนินงานให้บริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยคณะกรรมการชุมชนทราบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณและการใช้งบประมาณของเทศบาล และส่วนใหญ่ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณะจากประธานชุมชน เพราะเมื่อประชาชนทราบขั้นตอนการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ย่อมให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะการดูแลชุมชนไม่ให้เกิดปัญหาขยะจะทำได้ง่ายขึ้นถ้าทุกคนทำตามกฎระเบียบ ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ทำให้ประชาชนไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐ มีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐเป็นอย่างดี

1.6 การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง เมื่อบุคลากรภาครัฐมีภาวะผู้นำ ช่วยอำนวยความสะดวก คอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอมช่วยแก้ไขปัญหา ทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ประชาชนกล้าที่จะขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทราบถึงวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาได้หลายรูปแบบ ช่วยให้การดำเนินการแก้ไขปัญหา เกิดความรวดเร็ว สอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ นันตะสุข (2556 : 107) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม พบว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ลดปัญหาเรื่องขยะลงได้ ทำให้ประชาชนกล้านำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะของชุมชน

1.7 ให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ เมื่อผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับประชาชน เป็นผู้นำที่เก่ง บุคลากรวิชาชีพมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและประชาชนในชุมชนเกิด

ความภาคภูมิใจในการได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Julian (2010 : 9 – 17) พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการบริการประชาชนเลือกวิธีที่จะนำไปสู่สถานการณ์ที่ท้าทายเป็นพิเศษจะทำให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีเยี่ยมและลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผู้นำในการบริการสาธารณะจะทำให้องค์กรมีความก้าวหน้าอย่างมาก และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการให้คุณค่ากับคน พบว่ามี ความเป็นไปได้ เพราะผู้นำที่เก่งก็จะได้รับการยอมรับนับถือจากทั้งในองค์กรและชุมชน เพราะบุคลากรวิชาชีพจะมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ภาครัฐ พบข้อจำกัดด้านงบประมาณ กว่าที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้งบประมาณมาใช้จ่ายในแต่ละโครงการต้องมีการทำแผนในการดำเนินงานล่วงหน้า เพื่อจะได้ทราบว่าจะนำเงินไปใช้ในทางใดบ้าง ดังนั้นการจัดทำโครงการต่างๆ จึงต้องมีความชัดเจนในเรื่องของแผนงาน ขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ จึงมีขั้นตอนปฏิบัติหลายขั้นตอน จากประเด็นนี้ทำให้บางครั้งการแก้ปัญหาเกิดความล่าช้า ไม่ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการมีความยุ่งยากและหลายขั้นตอน มีผลทำให้การดำเนินโครงการไม่มีประสิทธิภาพ

2.2 ภาคประชาชน พบประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาของชุมชน มีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง การที่ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องขยะมีหลายรูปแบบ เช่น การส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเข้าไปถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนในชุมชน การจัดให้มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน ซึ่งทำให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับในรูปแบบต่างๆ ทำให้ง่ายต่อการจัดการปัญหา ประชาชนสามารถที่จะคิดวิธีที่จะจัดการกับปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยแก้ปัญหาขยะได้เป็นอย่างดี ลดภาระของชุมชนและท้องถิ่นใน

3. แนวทางการจัดการความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 หลักการบริการรับใช้พลเมืองนั้น บุคลากรภาครัฐไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน และเมื่อประชาชนเห็นว่า ผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาว ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ผลประโยชน์ระยะสั้นของประชาชน ประชาชนก็

จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง รัฐบาลเพียงสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและผลประโยชน์ของชุมชน และกระตุ้นให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมตามหลักการนี้

3.2 หลักการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เพื่อตอบสนองช่วยแก้ปัญหาหรือเป็นทางเลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเพียงเพื่อประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แนวทางตามหลักการนี้จึงต้องเกิดจากการที่ทั้งภาครัฐและประชาชนต้องพูดคุยกันและมีข้อตกลงร่วมกัน มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาได้ประสบผลสำเร็จ

3.3 หลักการเน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง เมื่อภาครัฐหรือเทศบาลให้เงินหรือเห็นชอบโครงการที่ประชาชนเสนอและมีการติดตามส่งเสริมให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน มีการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับประชาชน รวมทั้งเด็กนักเรียน โดยเริ่มจากโรงเรียนและจะต้องชี้ให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงประโยชน์ต่างๆ ที่ตนเองจะได้รับว่ามีอะไรบ้าง จากการช่วยกันจัดการขยะของชุมชนตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ

3.4 หลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ภาครัฐต้องทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐให้มากที่สุด จัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างสร้างให้เกิดความสามัคคีในชุมชนเกิดความรักชุมชน จัดให้มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อจะได้ง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาของชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ

3.5 หลักการตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ ภาครัฐต้องทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐให้มากที่สุด ในลักษณะของการบังคับ ใช้แทนการขอความร่วมมือเพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจน แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ

3.6 หลักการให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ภาครัฐสนับสนุนเรื่องของงบประมาณในการจัดกิจกรรม เพราะในทุกกิจกรรมจะมีรายจ่ายเกิดขึ้นมา ภาครัฐต้องสร้างภาวะผู้นำให้กับประชาชนในชุมชนหลายๆ รูปแบบ เพื่อให้ชุมชนสามารถเดินหน้าไปได้ด้วยตัวเอง และภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้เลือกรูปแบบในการจัดการกับปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนตนเอง แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาของชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ

3.7 หลักการให้คุณค่ากับคนไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ภาครัฐสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของปัญหาชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่บุคลากรให้มีความรู้ทักษะต่างๆ สร้างบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการสื่อสารกับคนในองค์กรและนอกองค์กร ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร โดยเฉพาะการมี

ปฏิสัมพันธ์กับประชาชนเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจ ตลอดจนพฤติกรรมและทัศนคติให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพนักงานของท้องถิ่นควรคัดเลือกจากประชาชนในพื้นที่ เพราะทุกคนจะรับทราบปัญหาของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาได้ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากการวิเคราะห์แนวคิดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ที่ประกอบด้วย 7 หลักการ ในความร่วมมือในการพัฒนาของภูมิภาค ท้องถิ่น และพื้นที่สู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการจัดการปัญหาชุมชนนำผลการวิจัยครั้งนี้ไป เป็นแนวทางในการจัดการปัญหาชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากในการบริหารจัดการปัญหา โดยทั่วไปของหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการสอดคล้องกับบางหลักการ
2. หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการจัดการขยะในหน่วยงานอื่นๆ
2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

จิจิราพร วงค์คำ. (2555). **การใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะ**.วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ชวันลักษณ์ กาวิละ. (2557). **การมีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงนโยบายบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS).** ในวารสารสยามวิชาการ ปีที่ 18 (ฉบับที่ 1) : 1-20.

พรพิมล เจริญส่ง. (2558, 20 มีนาคม). **การจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน" Paper presented at the ขยะมูลฝอยกับขยะอันตรายคนละเรื่องเดียวกัน ...เข้าใจตรงกันนะ.** สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นราธิป ศรีราม, กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย, และ ชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). **การสังเคราะห์แนวคิดการบริการ สาธารณะแนวใหม่.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ลักขณา แก้วกิ่ง. (2553). **การพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศักดิ์ นันตะสุข. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม.**วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.

สวรรยา ธรรมอภิพล. (2560). **ตำราการจัดการสิ่งปฏิกูล**. นครปฐม:ไทยอาร์ต พริ้นติ้งกรุ๊ป.

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงการแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น.** กรุงเทพฯ : ซีวีแอลการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 : กรุงเทพฯ

อภิชาติ วรภัย. (2553). **การกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Denhardt, Janet V. & Denhardt, Robert B. (2007). **The New Public Service : Serving, Not Steering.** New York London, England : M.E. Sharpe, Inc.

Julian, P., (2010). **When the going gets tough... Public service leadership in times of significant change and uncertainty.** International Journal of Leadership in Public Services. 6 (4) : 9 – 17

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

POLITICAL PARTICIPATION OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS WANG HIN SUBDISTRICT, MUENG TAK DISTRICT, TAK PROVINCE.

ไพรัช บุญประกอบวงศ์[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3]
Pairat Bunprakopwong, Apichit Duangthisan and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในปัจจุบัน 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ศึกษาพื้นที่ตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ นำไปสู่การสร้างตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือกมาจากชุมชนนั้น เป็นบุคคลที่ถูกกลั่นกรองและได้รับการยอมรับจากพื้นฐานของการเป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ 2) ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้แก่ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม ของสังคม ปัญหาด้านการวางตัวเป็นกลางและเหมาะสม 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้แก่ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเป็นผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีจิตสาธารณะและจิตสำนึกในการบริการ การเป็นกลางทางการเมือง การเป็นองค์กรธรรมาภิบาล การสร้างเครือข่าย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, อาสาสมัครสาธารณสุข, แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลวังหิน

---

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit020505@gmail.com โทร. 0812616861

[2] 2.(อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of the research are 1) study the context of the political participation of village health volunteers; Currently, 2) study the problems and obstacles to political participation of village health volunteers 3) study ways to improve the political participation of village health volunteers. Study of the administrative area of Wang Hin Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province. Qualitative research methods are conducted based on in-depth documentation and interviews from key contributors. A total of 20 people were gathered to hold group discussions with nine luminaries concerned with the political involvement of village health volunteers of the Wang Hin Subdistrict. Then analyze the data and synthesize it. This led to the creation of a model of political participation of the village health volunteers of the Wang Hin Subdistrict. Mueang Tak District, Tak Province.

The findings showed that 1) the context of the political participation of village health volunteers of the Wang Hin Subdistrict ; Mueang Tak District, present-day Tak Province Most of those recruited from that community are individuals who are moderated and recognized on the basis of being altruistic. Have a public mind. 2) Problems and obstacles to the political participation of village health volunteers in Wang Hin District. Mueang Tak District, Tak Province: The problem of participation of society. Neutrality and appropriateness issues 3) Guidelines for developing the political participation of village health volunteers in Wang Hin District. Mueang Tak District, Tak Province: Continuous Development Being a person who plays a role in the process of public participation. Having a public mind and a consciousness of service. Political neutrality Becoming a governance organization Networking.

Keywords: Public Participation, Public Health Volunteers, Guidelines for Promoting The Political Participation of Village Health Volunteers Wang Hin Subdistrict

บทนำ

การสาธารณสุขมูลฐานได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาสุขภาพของประเทศไทย ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เนื่องจากเป็นกลยุทธ์ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว ตลอดจนร่วมดำเนินการเพื่อพัฒนาสุขภาพอนามัยของชุมชน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการต่าง ๆ และตระหนักถึงปัญหาของชุมชนและร่วมกันแก้ไขปัญหาของตนเอง (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน, 2557) จากแนวคิดดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อดำเนินพันธกิจตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านไม่น้อยกว่า 10 หลังคาเรือนในแต่ละคุ้มหรือละแวกบ้านและได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (Change agents) การทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุข (ผสส.) การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ เช่นการส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรค การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น โดยใช้ยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการ การฟื้นฟูสุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพภาคประชาชน/ชุมชน (คู่มือ อสม. ยุคใหม่, 2554)

การเริ่มขึ้นของการสาธารณสุขมูลฐานในประเทศไทยนั้นเกิดจากการรับเอาแนวความคิดมาจากคำประกาศของที่ประชุมที่ “อัลมา อตา” (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน, 2557) โดยแนวคิดอาสาสมัครดังกล่าวถูกพัฒนาขึ้นให้สอดรับกับเงื่อนไขทางสังคมการเมืองและปัญหาสุขภาพอนามัยที่สำคัญในยุคนั้น บริบททางสังคมการเมืองไทยในยุคที่มีการต่อสู้ทางอุดมการณ์ทางการเมืองและการแย่งชิงมวลชน อำนาจและบทบาทของรัฐที่มีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ได้ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีรูปแบบที่ขึ้นต่อระบบราชการ หากเปรียบเทียบกับเงื่อนไขทางการเมืองในปัจจุบันที่พื้นที่ทางสังคมเปิดกว้างให้กับการแสดงออกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางสังคมที่กว้างขวางขึ้น พัฒนาการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตกอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของภาครัฐและราชการ เมื่ออำนาจรัฐมีการเคลื่อนจากภาคราชการไปสู่ภาคการเมืองมากขึ้นและภาคราชการกลายไปเป็นแขนขาของภาคการเมืองโดยไม่มีความคิดอิสระทางวิชาการและไร้อำนาจต่อรองทางการเมือง และจากการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุขมาตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีจำนวนมากขึ้นตามลำดับจนครอบคลุมหมู่บ้านในชนบทและชุมชนเมืองกว่า 8 แสนคนในขณะเดียวกันอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกระจายอย่างทั่วถึงทุกชุมชนและเป็นองค์กรที่เน้นการทำประโยชน์ให้กับชุมชน ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกลายเป็นเป้าหมายที่ภาคการเมืองต้องการเข้ามาเกี่ยวข้องและครอบครองเพื่อเป็นฐาน

คะแนนเสียงและเป็นเครื่องมือทางการเมือง ในช่วงเวลาแห่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด – 19 เป็นช่วงเวลาที่คนไทยอยากเห็นนักการเมืองร่วมมือร่วมใจแก้วิกฤติครั้งนี้ ไม่ใช่ต่างฝ่ายเดินเกมอาศัยช่วงความเดือดร้อนของประชาชนชิงความได้เปรียบทำคะแนน และแน่นอนว่าไวรัสโควิด – 19 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตใหม่ ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับยุค “New Normal” หลังผ่านพ้นวิกฤติไปแล้ว เพราะโควิด ได้ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “New Normal” ในทุกวงการ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และแม้แต่การเมือง มีนักวิชาการกล่าวว่าโดยในแง่ของการเมืองจะส่งผล 2 ส่วน ในเรื่องโครงสร้างทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ (ยุทธพร อิสรชัย, 2563)

ในการพัฒนาประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานและดำเนินการปกครองตนเอง ถือเป็นการตอบสนองความต้องของประชาชน แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ ไม่ใช่เป็นแบบปลุกระดม สำหรับการมีส่วนร่วมแบบเสรีหรือแบบสมัครใจนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมือง โดยที่ผ่านมาคนไทยยังมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีอัตราส่วนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของผู้มีสิทธิ์ออกเสียง ผู้ที่ไปออกเสียงก็มักจะถูกจ้างวาน ชักจูงหรือถูกระดมไป การที่จะกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้น อีกประการหนึ่งคนไทยยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดแจ้งจนเกินไป การเมืองเป็นเรื่องของความ “สกปรก” ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเข้ามาก็มักจะมีวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินทองหรือการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องของสำนึกทางการเมือง ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยอีกประการหนึ่งที่ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือการยอมรับในอำนาจนิยมของความเป็นข้าราชการ นั้นคือ ประชาชนโดยทั่วไปมองว่าข้าราชการเป็นชนชั้นผู้นำ เมื่อข้าราชการแนะนำหรือชักจูงไปในทางใดประชาชนจึงมักปฏิบัติตามโดยไม่โต้แย้ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตย

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งนอกจากจะมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลด้านสาธารณสุข รวมทั้งเป็นผู้สื่อข่าวสารด้านอื่นๆ ของรัฐให้แก่ชุมชนหรือหมู่บ้านแล้ว ยังมีบทบาททางด้านการเมืองผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าในอนาคตอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะเป็นส่วนหนึ่งในการ

เป็นผู้สนับสนุนให้ประชาชนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะช่วยชี้แจงและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการยื่นเสนอกฎหมายหรือการยื่นแก้รัฐธรรมนูญในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ได้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก บุคลากรด้านสาธารณสุขสถานีอนามัยในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก และประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบไม่เป็นทางการ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิจัย และมีความพร้อมในการให้ข้อมูล จำนวน 20 คน แบ่งเป็น กลุ่มที่ 1 จำนวน 13 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 4 จำนวน 2 คน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ รวมเป็นจำนวน 20 คน เพื่อให้ทราบถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก คุณลักษณะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก และรูปแบบการสร้างผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนธนากลุ่ม โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 13 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวมจำนวน 13 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In-depth Interview)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวแทนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 2 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย 1) พยาบาลวิชาชีพในองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน 2) นักวิชาการสาธารณสุขในองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวแทนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 3 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย 1) หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านเกาะอ้ายด้วน 2) หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านท่าไม้แดง 3) หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านน้ำโจน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มประชาชนผู้ให้ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 2 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย 1) ประธานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน 2) กรรมการชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน

การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) แนวทางการสัมภาษณ์ แนวทางการสังเกต การจดบันทึกภาคสนามมาจำแนกเป็นหมวดหมู่เรียบเรียงเกี่ยวกับกิจกรรมตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ และภาพถ่าย โดยจดบันทึกภาคสนาม ซึ่งเป็นการ

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยจะนำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบและเป็นระบบ และตรวจความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ ต่อจากนั้นผู้วิจัยจะแตกข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ตามความหมายเฉพาะของแต่ละหน่วย โดยอาศัยลักษณะร่วมกัน หลังจากนั้นจะเลือกหน่วยที่มีความหมายตรงกันกับประเด็นที่จะวิเคราะห์มาให้รหัสข้อมูล ต่อมาผู้วิจัยก็ลดทอนรหัสข้อมูล และสร้างประเด็นหลักจากรหัสข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษาและค้นหาความหลากหลายของปรากฏการณ์ในชุมชนและส่วนที่เกี่ยวข้อง และค้นพบปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นสำคัญ ตีความข้อมูล ความคิดเห็นแต่ละชุดเป็นช่วงๆ เก็บบันทึกข้อมูลไว้ ตรวจสอบกับข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้อง บางประเด็นข้อมูลไม่ครบถ้วนจะได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมและวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บริบทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเหล่านี้ จะเข้ามาเป็นอาสาสมัครด้วยเหตุผลที่ต่างกัน ก็ย่อมมีอยู่บ้างที่เป็นพวกพ้องของผู้นำชุมชนหรือเข้ามาเป็นอาสาสมัครด้วยแรงจูงใจจากสิทธิประโยชน์เล็กๆ น้อยๆ แต่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกลั่นกรองและได้รับการยอมรับจากพื้นฐานของการเป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม มีน้ำใจและชอบให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ รวมทั้งเป็นผู้ที่ใส่ใจและมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพดี กระบวนการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีผู้นำในระดับชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนสูงและมีการขยายบทบาทไปสู่งานที่ไม่ใช่งานสาธารณสุขโดยตรง เช่น งานประชาคม การได้รับเลือกเป็นกรรมการต่างๆ หรือ เป็นผู้แทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเหล่านี้ยังมีความสัมพันธ์และความรู้สึกผูกพันกับงานสาธารณสุข มีความไว้วางใจและมีเข้าใจที่ดีต่องานสุขภาพชุมชน พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานต่าง ๆ โดยไม่ต้องชี้แจงหรือทำความเข้าใจมาก จนอาจกล่าวได้ว่า อสม. ที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างระบบสาธารณสุขของรัฐกับชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจึงเป็น กลไกการทำงานและนับเป็นทุนทางสังคมที่มีศักยภาพในอันที่จะพัฒนาให้เกิดประโยชน์สาธารณะต่อชุมชนและต่อระบบสุขภาพไทย อาสาสมัครสาธรณสุข มีศักยภาพสูงในด้านการทำงานที่สำเร็จเสร็จสิ้นเป็นคราวๆ เช่น การสำรวจข้อมูล การรณรงค์ด้านการควบคุมโรคระบาดหรือการกระจายแจ้งข่าวสารแก่ชุมชน ซึ่งเป็นงานที่ไม่ยืดเยื้อ

2. ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของสังคม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการสาธารณสุขมูลฐานและเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาให้สอดรับกับเงื่อนไขทางสังคมการเมืองและปัญหาสุขภาพอนามัยที่สำคัญในแต่ละยุค ซึ่งพื้นที่ทางสังคมได้เปิดให้กับการแสดงออกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางสังคมที่กว้างขวางขึ้น พัฒนาการของอาสาสมัครสาธารณสุขเดิมที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของภาครัฐและราชการทำให้มีจิตสำนึกทางการเมืองแบบติดแน่นกับภาครัฐและราชการ จนทำให้จิตสำนึกพลเมืองที่เป็นอิสระไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้กว้างขวางเท่าที่ควร สภาวะดังกล่าวกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นเมื่ออำนาจรัฐมีการเคลื่อนจากภาคราชการไปสู่ภาคการเมืองมากขึ้น ในขณะที่ภาคราชการขาดความเข้มแข็งทางวิชาการและไร้อำนาจต่อรองทางการเมือง อาสาสมัครสาธารณสุขจึงถูกนำไปเป็นฐานเสียงและเครื่องมือทางการเมือง

2.2 ปัญหาด้านการวางตัวเป็นกลางและเหมาะสม อสม.ถูกมองว่า เป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐแม้จะไม่มีเงินเดือน หรือค่าตอบแทนอย่างตรงไปตรงมาด้วยความที่เป็นอาสาสมัครจึงถูกมองว่าเป็นช่องโหว่ทางกฎหมาย ที่หลายฝ่ายอาจตีความเข้าข้างตัวเองได้ แต่ในเรื่องของความเหมาะสม

อสม. กลายเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนส่วนหนึ่งของรัฐ หลายคนมีความเข้าใจว่า อสม. คือส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่รัฐ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข แม้ว่าจะนิยามความเป็นอาสาสมัครก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ที่ผู้มองจากภายนอกจะเห็นว่าการทำหน้าที่ในลักษณะนี้เป็นการทำหน้าที่ด้วยความโปร่งใส เป็นกลางหรือไม่ เพราะสวมหมวกอีกใบในฐานะความเป็น อสม.จึงไม่สามารถลดทอนความเคลือบแคลงสงสัยไปได้ว่าจะทำหน้าที่อย่างปราศจากความเอนเอียงในทางการเมือง แน่นอนว่าช่องโหว่ทางกฎหมายทำให้ อสม.เคลื่อนไหวทางการเมืองให้เป็นไปในทิศทางใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจ เป็นไปได้ง่ายที่จะเห็นภาพแบบนั้น และไม่สามารถปฏิเสธความรู้สึกกระอักกระอ่วนใจของฝ่ายค้าน ที่มองด้วยความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม และจะกลายเป็นจุดลดทอนความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของฝ่ายตรงข้ามไปในตัวด้วย เพราะปฏิเสธไม่ได้ว่า อสม.คือผู้ชี้นำทางการเมืองทางชุมชนในพื้นที่ ด้วยความที่ใกล้ชิด รู้สายสนกลใน รู้จุดแข็ง-จุดอ่อนในแต่ละพื้นที่ กลายเป็นเครื่องมือชั้นดีของฝ่ายการเมือง โดยเฉพาะฝ่ายรัฐบาล ดังนั้น กกต.จะต้องดูว่าการวางท่าทีการใช้เครื่องมือบุคคล หรือกลุ่มคณะบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐ แต่ทำงานในรูปแบบอาสาสมัครจะกลายเป็นเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนของอำนาจทางการเมืองหรือไม่

3. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า

3.1 การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคม อาสาสมัครสาธารณสุขที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของการพัฒนาสาธารณสุขและเป็น

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สำคัญ การที่จะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขเข้มแข็งได้ ต้องพัฒนาทั้งทุนมนุษย์และทุนทางสังคมให้เกิดขึ้นในชุมชน อนึ่ง ทุนมนุษย์ถือเป็นทักษะโดยรวมอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ ที่ส่งผลต่อความสามารถและความได้เปรียบในการแข่งขัน การพัฒนา "ทุนมนุษย์" จะเน้นคุณค่าของคน (value of people) การนำเครือข่ายทางสังคม (social network) เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายกับบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) กฎเกณฑ์ ค่านิยม และความคาดหวังระหว่างสมาชิก สามารถบำรุงรักษาบรรทัดฐานและเครือข่ายในการสนับสนุนการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างปัจเจกบุคคลและชุมชน ซึ่งเป็นโครงสร้างทางสังคม (social structure) เป็นเงื่อนไขในการสนับสนุนความไว้วางใจรวมทั้งความร่วมมือระหว่างชุมชนและส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และต้องมีท้าทายและกล้าเผชิญกับกระบวนการด้านการกระตุ้นให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันในองค์การ ด้านการสร้างสรรค์พฤติกรรมในการทำงานให้กับผู้ร่วมงาน ด้านการเป็นต้นแบบให้กับผู้ร่วมงานในองค์การ ด้านการบำรุงขวัญและกำลังใจ

3.2 เป็นผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุข จึงมีบทบาทที่สำคัญมากในภารกิจที่จะเอื้ออำนวย ส่งเสริม สนับสนุนโดยอาศัยรูปแบบและโครงสร้างความสัมพันธ์ผ่านสังคมชุมชนเพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะต่างๆ การพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้ คือ 1) การปรับบทบาทของกระทรวงสาธารณสุขจากการเป็นเจ้าของอาสาสมัครสาธารณสุขมาสู่การเป็นผู้ส่งเสริมแนวคิดอาสาสมัครเพื่อสุขภาพ 2) สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานด้านสาธารณสุขสร้างเครือข่ายอาสาสมัครของตนเองในพื้นที่ 3) เปิดพื้นที่ในหน่วยงานสาธารณสุขรองรับอาสาสมัครให้กว้างขวางให้หน่วยงานต่างๆ สามารถเปิดรับอาสาสมัคร มาช่วยงานในหน่วยงานได้ 4) พัฒนาระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครด้านสุขภาพ เพื่อเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานที่ต้องการอาสาสมัครอาจเป็นการ matching หรือ placement services รวมถึงการจัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้สนใจมาเป็นอาสาสมัครในระบบสาธารณสุข 5) ควรมีนโยบายส่งเสริมรูปแบบอาสาสมัครในชุมชนให้กว้างขวางหลากหลายมากขึ้น เพื่อหนุนช่วยงานของอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีอยู่แล้ว 6) ส่งเสริมให้บุคลากรสาธารณสุขทำตัวเป็นแบบอย่างของการเป็นอาสาสมัคร 7) สร้างระบบงานและกลไกการสนับสนุนเพื่อให้เกิดความเป็นอิสระของ อสม.

3.3 มีจิตสาธารณะและจิตสำนึกในการบริการ โดยควรมีลักษณะ 1) “เต็มใจ” 2) “ตั้งใจ” 3) “พอใจ” 4) “ดีใจ” 5) “ภาคภูมิใจ” นอกจากนั้นจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ความโอบอ้อมอารีและความเสียสละและมีความสามารถในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง หรือในกิจกรรมอย่างใดกิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งจะเป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชนให้มีความคิดเห็นคล้อยตามและลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสามารถในการประสานกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งระหว่างรัฐกับชุมชน และต้องเป็นองค์กรที่มีจิตสาธารณะ แนวโน้มของการเกิดความหลากหลายของรูปแบบอาสาสมัครในชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

ทางสังคมเป็นไปอย่างกว้างขวางขึ้น ในขณะเดียวกัน การเกิดขึ้นขององค์กรเอกชนสาธารณะประโยชน์ได้ทำให้ อสม. ส่วนหนึ่งพัฒนาไปมีบทบาทที่หลากหลายทางสังคมและได้ร่วมเรียนรู้จากความเคลื่อนไหวทางสังคมอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการเกิดความหลากหลายของอาสาสมัครอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบงานสาธารณสุขด้วย

3.4 เป็นกลางทางการเมือง อสม. ที่มีอยู่อย่างทั่วถึงทุกชุมชนและเป็นองค์กรที่เน้นการทำประโยชน์ให้กับชุมชน กลายเป็นเป้าหมายที่ภาคการเมืองต้องการเข้ามาเกี่ยวข้องและครอบครองเป็นฐานคะแนนเสียง, มีการหาเสียงกับ อสม. ด้านการเพิ่มค่าตอบแทนหรือเพิ่มสวัสดิการให้, การพา อสม.ไปเที่ยวหรือการจัดงานชุมนุม อสม. เพื่อให้นักการเมืองมาหาเสียง, กลวิธีที่ราชการรับผิดชอบในการให้การสนับสนุน อสม. เองก็ขาดความเข้มแข็งและความเป็นสละพอที่จะทานแรงรุกจากฝ่ายการเมือง หรือไม่ก็สมรู้ร่วมคิดกับฝ่ายการเมืองเพื่อประโยชน์จากความก้าวหน้าในอาชีพราชการของตนเอง ยิ่งนโยบายสาธารณสุขมูลฐานไม่ได้เป็นนโยบายหลักที่โดดเด่นก็ยิ่งทำให้การตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ ลดน้อยลง

3.5 ต้องเป็นองค์กรธรรมาภิบาล ปัญหานี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบธรรมาภิบาลที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับธรรมชาติและจุดเด่นของงานอาสาสมัครที่ต้องมีความจำเป็นมีอิสระและไม่ยึดถือความเป็นฝักเป็นฝ่ายทางการเมือง

3.6 การสร้างเครือข่าย โดยการมีอาสาสมัครหลายรูปแบบ นอกจากจะช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของ อสม. แล้ว ยังสามารถพัฒนางานอาสาสมัครสุขภาพในพื้นที่ที่ไม่สามารถใช้รูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุขมาตรฐานได้ ซึ่งจะเป็นการขยายความสำเร็จจากพื้นที่ชนบทที่มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ดำเนินการไว้เป็นแบบอย่างไปสู่การสร้างอาสาสมัครสาธารณสุขในทุกพื้นที่ โดยใช้สุขภาพและความเจ็บป่วยเป็นเครื่องมือส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อให้มาร่วมกันสร้างสุขภาวะและทำความดี

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บริบทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุข ในตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเหล่านี้ จะเข้ามาเป็นอาสาสมัครด้วยเหตุผลที่ต่างกัน ก็ย่อมมีอยู่บ้างที่เป็นพวกพ้องของผู้นำชุมชนหรือเข้ามาเป็นอาสาสมัครด้วยแรงจูงใจจากสิทธิประโยชน์เล็กๆ น้อยๆ แต่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกลั่นกรองและได้รับการยอมรับจากพื้นฐานของการเป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม มีน้ำใจและชอบให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ รวมทั้ง

เป็นผู้ที่ใส่ใจและมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพดี กระบวนการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีผู้นำในระดับชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนสูงและมีการขยายบทบาทไปสู่งานที่ไม่ใช่งานสาธารณสุขโดยตรง เช่น งานประชาคม การได้รับเลือกเป็นกรรมการต่างๆ หรือ เป็นผู้แทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเหล่านี้ยังมีความสัมพันธ์และความรู้สึกผูกพันกับงานสาธารณสุข มีความไว้วางใจและมีเข้าใจที่ดีต่องานสุขภาพชุมชน พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานต่างๆ โดยไม่ต้องชี้แจงหรือทำความเข้าใจมาก จนอาจกล่าวได้ว่า อสม. ที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างระบบสาธารณสุขของรัฐกับชุมชน การมอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีคุณลักษณะดังกล่าวจึงเป็นกลไกการทำงานและนับเป็นทุนทางสังคมที่มีศักยภาพในอันที่จะพัฒนาให้เกิดประโยชน์สาธารณะต่อชุมชนและต่อระบบสุขภาพไทย อาสาสมัครสาธรณสุขมีศักยภาพสูงในด้านการทำงานที่สำเร็จเสร็จสิ้นเป็นคราวๆ เช่น การสำรวจข้อมูล การรณรงค์ด้านการควบคุมโรคระบาด หรือการกระจายแจ้งข่าวสารแก่ชุมชน ซึ่งเป็นงานที่ไม่ยืดเยื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้ข้อสรุปประเด็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชนอาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน (2) ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคีและมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม 3) ปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ประชาคมหมู่บ้าน และสอดคล้องกับแนวคิดของโกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2558) ที่กว่าว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผลผลิตของยุคสมัยแห่งการพัฒนาในบริบทของทศวรรษที่ 2520 อันเป็นบริบททางสังคมการเมืองที่มีการต่อสู้ทางอุดมการณ์ทางการเมืองและแย่งชิงมวลชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เกิดขึ้นในเงื่อนไขความสัมพันธ์เชิงอำนาจและบทบาทด้านความมั่นคงของรัฐในบริบทดังกล่าวทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและขึ้นตรงต่อระบบราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย จิวจินดา (2562) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือกมาจากชุมชนนั้นเป็นบุคคลที่ถูกกลั่นกรองและได้รับการยอมรับจากพื้นฐานของการเป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม มีน้ำใจและชอบให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

2. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุข ในตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของสังคม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการสาธารณสุขมูลฐานและเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาให้สอดรับกับเงื่อนไขทางสังคมการเมืองและปัญหาสุขภาพอนามัยที่

สำคัญในแต่ละยุค ซึ่งพื้นที่ทางสังคมได้เปิดให้กับการแสดงออกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางสังคมที่กว้างขวางขึ้น พัฒนาการของอาสาสมัครสาธารณสุขเดิมที่อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของภาครัฐและราชการทำให้มีจิตสำนึกทางการเมืองแบบติดแน่นกับภาครัฐและราชการ จนทำให้จิตสำนึกพลเมืองที่เป็นอิสระไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้กว้างขวางเท่าที่ควร สภาวะดังกล่าวกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นเมื่ออำนาจรัฐมีการเคลื่อนจากภาคราชการไปสู่ภาคการเมืองมากขึ้น ในขณะที่ภาคราชการขาดความเข้มแข็งทางวิชาการและไร้อำนาจต่อรองทางการเมือง อาสาสมัครสาธารณสุขจึงถูกนำไปเป็นฐานเสียงและเครื่องมือทางการเมือง

2.2 ปัญหาด้านการวางตัวเป็นกลางและเหมาะสม อสม.ถูกมองว่า เป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐแม้จะไม่มีเงินเดือน หรือค่าตอบแทนอย่างตรงไปตรงมาด้วยความที่เป็นอาสาสมัครจึงถูกมองว่าเป็นช่องโหว่ทางกฎหมาย ที่หลายฝ่ายอาจตีความเข้าข้างตัวเองได้ แต่ในเรื่องความเหมาะสม อสม. กลายเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนส่วนหนึ่งของรัฐ หลายคนมีความเข้าใจว่า อสม.คือส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่รัฐ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข แม้ว่าจะนิยามความเป็นอาสาสมัครก็ตามปฏิเสธไม่ได้ ที่ผู้มองจากภายนอกจะเห็นว่าการทำหน้าที่ในลักษณะนี้ เป็นการทำหน้าที่ด้วยความโปร่งใส เป็นกลางหรือไม่ เพราะสวมหมวกอีกใบในฐานะความเป็น อสม.จึงไม่สามารถลดทอนความเคลือบแคลงสงสัยไปได้ ว่าจะทำหน้าที่อย่างปราศจากความเอนเอียงในทางการเมือง แน่นอนว่าช่องโหว่ทางกฎหมายทำให้ อสม.เคลื่อนไหวทางการเมืองให้เป็นไปในทิศทางใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจ เป็นไปได้ง่ายที่จะเห็นภาพแบบนั้น และไม่สามารถปฏิเสธความรู้สึกกระอักกระอ่วนใจของฝ่ายค้าน ที่มองด้วยความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม และจะกลายเป็นจุดลดทอนความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของฝ่ายตรงข้ามไปในตัวด้วย เพราะปฏิเสธไม่ได้ว่า อสม.คือผู้ชี้นำทางการเมืองทางชุมชนในพื้นที่ด้วยความที่ใกล้ชิด รู้สายสนกลใน รู้จุดแข็ง-จุดอ่อนในแต่ละพื้นที่ กลายเป็นเครื่องมือชั้นดีของฝ่ายการเมือง โดยเฉพาะฝ่ายรัฐบาล ดังนั้น กกต.จะต้องดูว่าการวางท่าทีการใช้เครื่องมือบุคคล หรือกลุ่มคณะบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐ แต่ทำงานในรูปแบบอาสาสมัครจะกลายเป็นเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนของอำนาจทางการเมืองหรือไม่

3. แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า

3.1 การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคม อาสาสมัครสาธารณสุขที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของการพัฒนาสาธารณสุขและเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สำคัญ การที่จะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขเข้มแข็งได้ ต้องพัฒนาทั้งทุนมนุษย์และทุนทางสังคมให้เกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร เทียนจารุวัฒนา. (2564). ที่พบว่า อสม. ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า อสม. คุณภาพ ควรมีคุณสมบัติสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ทัศนคติ มี 2 องค์ประกอบ คือ มีจิตอาสาเสียสละ และเป็นที่พึ่งของชุมชน (2) ความรู้ มี 3

องค์ประกอบ คือ ความรู้สาธารณสุขพื้นฐานดูแลสุขภาพทุกกลุ่มวัย การพัฒนาชุมชน และเทคโนโลยีการสื่อสาร (3) ทักษะ มี 3 องค์ประกอบ คือ ทักษะทางสุขภาพ เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และทักษะพิเศษ (4) พฤติกรรมและการแสดงออก มี 6 องค์ประกอบ คือ ปฏิบัติตามค่านิยม เป็นแบบอย่างดูแลสุขภาพตนเอง ดูแลแบบองค์รวมทุก ช่วงวัย ดูแลด้านจิตใจ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และปฏิบัติตามนโยบาย

3.2 เป็นผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุข จึงมีบทบาทที่สำคัญมากในภารกิจที่จะเอื้ออำนวย ส่งเสริม สนับสนุน โดยอาศัยรูปแบบและโครงสร้างความสัมพันธ์ผ่านสังคมชุมชนเพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะต่างๆ การพัฒนาด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้ คือ 1) การปรับบทบาทของกระทรวงสาธารณสุขจากการเป็นเจ้าของอาสาสมัครสาธารณสุขมาสู่การเป็นผู้ส่งเสริมแนวคิดอาสาสมัครเพื่อสุขภาพ 2) สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานด้านสาธารณสุขสร้างเครือข่ายอาสาสมัครของตนเองในพื้นที่ 3) เปิดพื้นที่ในหน่วยงานสาธารณสุขรองรับอาสาสมัครให้กว้างขวางให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถเปิดรับอาสาสมัคร มาช่วยงานในหน่วยงานได้ 4) พัฒนาระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครด้านสุขภาพ เพื่อเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานที่ต้องการอาสาสมัครอาจเป็นการ matching หรือ placement services รวมถึงการจัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้สนใจมาเป็นอาสาสมัครในระบบสาธารณสุข 5) ควรมีนโยบายส่งเสริมรูปแบบอาสาสมัครในชุมชนให้กว้างขวางหลากหลายมากขึ้น เพื่อหนุนช่วยงานของอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีอยู่แล้ว 6) ส่งเสริมให้บุคลากรสาธารณสุขทำตัวเป็นแบบอย่างของการเป็นอาสาสมัคร 7) สร้างระบบงานและกลไกการสนับสนุนเพื่อให้เกิดความเป็นอิสระของ อสม.

3.3 มีจิตสาธารณะและจิตสำนึกในการบริการ โดยควรมีลักษณะ 1) “เต็มใจ” การทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีการบังคับ ขู่เข็ญให้ทำ แต่เป็นการเต็มใจทำงานที่ตนรัก มีความปรารถนาดีต่อคนอื่น อยากเห็นเขามีความสุข 2) “ตั้งใจ” คนเรานั้นเมื่อมีความเต็มใจในการทำงานแล้วจะทำงานด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำให้เกิดผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรค หรืองานลำบากใด ๆ มีความเต็มใจในการทำงาน ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถโดยมิต้องให้ใครมาบังคับ 3) “พอใจ” พอใจในงานที่ทำด้วยความเต็มใจและตั้งใจ ผลงานที่ออกมานั้นก็เป็นความพอใจของคนทำงานที่ทำให้คนอื่นเขาเข้าใจ ทำให้เขามีความสุข ความสำเร็จ ความสมหวังเกิดความพอใจในการทำงานอย่างมีความสุข 4) “ดีใจ” ดีใจที่ได้ทำงานที่ตนนั้นมีความเต็มใจ ตั้งใจ และพอใจที่ได้ทำงานเมื่อทำงานแล้วก็เกิดความดีใจจากผลงานที่ได้ทำไว้ให้ปรากฏแก่สาธารณชน เป็นที่ประจักษ์ตามความต้องการของตน 5) “ภาคภูมิใจ” ในงานที่ตนทำไม่ว่าจะเป็นงานใดๆ ที่ได้ทำลงไปเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ เป็นความภาคภูมิใจของตนเอง ครอบครัว และชุมชน นอกจากนั้นจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ความโอบอ้อมอารีและความเสียสละและมีความสามารถในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง หรือในกิจกรรมอย่างใดกิจกรรมอย่างหนึ่งซึ่งจะเป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชนให้มี

ความคิดเห็นคล้อยตามและลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสามารถในการประสานกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งระหว่างรัฐกับชุมชน และต้องเป็นองค์กรที่มีจิตสาธารณะ แนวโน้มของการเกิดความหลากหลายของรูปแบบอาสาสมัครในชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นไปอย่างกว้างขวางขึ้น ในขณะเดียวกัน การเกิดขึ้นขององค์กรเอกชนสาธารณะประโยชน์ได้ทำให้ อสม. ส่วนหนึ่งพัฒนาไปมีบทบาทที่หลากหลายทางสังคมและได้ร่วมเรียนรู้จากความเคลื่อนไหวทางสังคมอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการเกิดความหลากหลายของอาสาสมัครอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบงานสาธารณสุขด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขมูลฐาน ให้คำนึงถึงอุดมการณ์จิตสาธารณะ (ชาติชาย สุวรรณนิตย์, 2560) พบว่า อสม.ต้องมีเป้าหมายการทำงานแบบราชการมากขึ้น เนื่องจากต้องส่งรายงาน ทำให้ภาพลักษณ์ อสม. ในสายตาชุมชนเปลี่ยนไป ชุมชนให้ความร่วมมือน้อยลง ควรมีการเปลี่ยนจินตภาพในการใช้เงินค่าป่วยการเพื่อสนับสนุน อสม. ในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนกำลังใจคนทำงานมากกว่าการสนับสนุน อสม. เป็นการเฉพาะ และสนับสนุนให้มี อสม. จิตอาสาไม่ขอรับค่าป่วยการเพิ่มขึ้น

3.4 เป็นกลางทางการเมือง อสม. ที่มีอยู่อย่างทั่วถึงทุกชุมชนและเป็นองค์กรที่เน้นการทำประโยชน์ให้กับชุมชน กลายเป็นเป้าหมายที่ภาคการเมืองต้องการเข้ามาเกี่ยวข้องและครอบครองเป็นฐานคะแนนเสียง, มีการหาเสียงกับ อสม. ด้านการเพิ่มค่าตอบแทนหรือเพิ่มสวัสดิการให้, การพา อสม.ไปเที่ยวหรือการจัดงานชุมนุม อสม. เพื่อให้นักการเมืองมาหาเสียง, กลวิธีที่ราชการรับผิดชอบในการให้การสนับสนุน อสม. เองก็ขาดความเข้มแข็งและความเป็นสละพอที่จะทานแรงรุกจากฝ่ายการเมือง หรือไม่ก็สมรู้ร่วมคิดกับฝ่ายการเมืองเพื่อประโยชน์จากความก้าวหน้าในอาชีพราชการของตนเอง ยิ่งนโยบายสาธารณสุขมูลฐานไม่ได้เป็นนโยบายหลักที่โดดเด่นก็ยิ่งทำให้การตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ ลดน้อยลง

3.5 ต้องเป็นองค์กรธรรมาภิบาล ปัญหานี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบธรรมาภิบาลที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับธรรมชาติและจุดเด่นของงานอาสาสมัครที่ต้องมีความจำเป็นมีอิสระและไม่ยึดถือความเป็นฝักเป็นฝ่ายทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธและคณะ (2563) ที่พบว่าองค์กรต้องมีหลักธรรมาภิบาล และควรส่งเสริมด้านคุณธรรมโดยให้บุคลากรในหน่วยงานมุ่งเน้นและ ตระหนักการปฏิบัติงานตามแนวทางและจรรยาบรรณของวิชาชีพอย่างเต็มความสามารถ นอกจากนี้ ควรปฏิบัติงานและบริหารงานโดยใช้ดุลพินิจตัดสินใจไปตามสถานการณ์เมื่อมีเหตุที่จำเป็นและสมควรเมื่อสถานการณ์นั้นมีกระทบต่อชีวิตและสุขภาพของประชาชน

3.6 การสร้างเครือข่าย โดยการมีอาสาสมัครหลายรูปแบบ นอกจากจะช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของ อสม. แล้ว ยังสามารถพัฒนางานอาสาสมัครสุขภาพในพื้นที่ที่ไม่สามารถใช้รูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุขมาตรฐานได้ ซึ่งจะเป็นการขยายความสำเร็จจากพื้นที่ชนบทที่มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ดำเนินการไว้เป็นแบบอย่างไปสู่การสร้างอาสาสมัครสาธารณสุขในทุก

พื้นที่ โดยใช้สุขภาพและความเจ็บป่วยเป็นเครื่องมือส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อให้มาร่วมกันสร้างสุขภาวะและทำความดี การสร้างเครือข่าย โดยการมีอาสาสมัครหลายรูปแบบ นอกจากจะช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของ อสม. แล้ว ยังสามารถพัฒนางานอาสาสมัครสุขภาพในพื้นที่ที่ไม่สามารถใช้รูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุขมาตรฐานได้ ซึ่งจะเป็นการขยายความสำเร็จจากพื้นที่ชนบทที่มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ดำเนินการไว้เป็นแบบอย่างไปสู่การสร้างอาสาสมัครสาธารณสุขในทุกพื้นที่ โดยใช้สุขภาพและความเจ็บป่วยเป็นเครื่องมือส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะและจิตอาสาให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อให้มาร่วมกันสร้างสุขภาวะและทำความดี สอดคล้องกับแนวคิดของยงศักดิ์ ตันติปิฎก (2549) ที่กล่าวว่า แนวโน้มของการเกิดความหลากหลายของรูปแบบอาสาสมัครในชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นไปอย่างกว้างขวางขึ้น ในขณะเดียวกันการเกิดขึ้นขององค์กรเอกชนสาธารณะประโยชน์ได้ทำให้ อสม. ส่วนหนึ่งพัฒนาไปมีบทบาทที่หลากหลายทางสังคมและได้ร่วมเรียนรู้จากความเคลื่อนไหวทางสังคมอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการเกิดความหลากหลายของอาสาสมัครอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบงานสาธารณสุขด้วย เช่น กรณีหมอพื้นบ้านที่ดูแลเพื่อนบ้านที่เจ็บป่วยด้วยความเอื้อเฟื้อตามวัฒนธรรมท้องถิ่น และสมพงค์ สระแก้ว และคณะ (2549) ที่ว่าอาสาสมัครเพื่อช่วยเพื่อน, ทูบีนัมเบอร์วัน, เครือข่ายจิตอาสา, การทำความดีเพื่อในหลวง, อาสาสมัครที่ทำงานในโรงพยาบาลต่าง ๆ , อาสาสมัครนวดเด็กกำพร้า, อาสาสมัครกลุ่มมิตรภาพบำบัด,อาสาสมัครดูแลคนพิการ,อาสาสมัครดูและคนชรา, รวมไปถึงอาสาสมัครต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเกิดขึ้นของเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิได้ทำให้เกิดการตื่นตัวของอาสาสมัครโดยเฉพาะเยาวชนเป็นขบวนการและเครือข่ายจิตอาสาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย มีดังนี้

1.1 ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ อสม.ให้มากขึ้น

1.2 รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนให้สถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียนมหาวิทยาลัย ให้มีกิจกรรมการเมืองร่วมกับ อสม.มากขึ้น

1.3 รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนทุนวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการและรูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ อสม.ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเชิงสำรวจ เชิงปฏิบัติการ และเชิงผสมผสาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ อสม. ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่า อสม. มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านใดบ้าง อาทิ ความสนใจ

ทางการเมือง การไปเลือกตั้ง ไปฟังการหาเสียง ไปช่วยรณรงค์หาเสียง การร่วมกิจกรรมของพรรค การสมัครรับเลือกตั้ง

2.2 ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เกี่ยวกบการให้ความรู้แก่ อสม. ด้านการเมือง และการหาเสียงเลือกตั้ง ความเป็นกลางทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2548) **ขับเคลื่อนวาระสุขภาวะไทย ประชาสังคมกับการปฏิรูประบบสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: บริษัท สร้างสื่อ จำกัด.

ชาติชาย สุวรรณนิตย์. (2560). **การศึกษาสถานการณ์งานสุขภาพภาคประชาชน ในปัจจุบันและทิศทางการพัฒนาในอนาคต**. วารสารสุขภาพภาคประชาชน, 12(4), 4-14.

ชาญชัย จิวจินดา (2562) **รูปแบบการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม**. วารสารการบริหารและการจัดการ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – เมษายน 2561)

ยงศักดิ์ ตันติปิฎก. (2549) **อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) กับหมอพื้นบ้าน. โครงการประเมินศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) กับยุทธศาสตร์การพัฒนา.** นนทบุรี: สำนักงานวิจัยสังคมและสุขภาพและสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ยุทธพร อิสรชัย. (2563). ถ**อดรหัสการเมืองไทย หลังวิกฤติโควิด**. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2563 จาก ไทยรัฐออนไลน์: https://www.thairath.co.th/news/politic/1846003

วิเชียร เทียนจารุวัฒนา. (2564). **แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คุณภาพเพื่อสนับสนุนกำลังคนด้านสาธารณสุขสำหรับระบบสุขภาพในอนาคต**. วารสารวิชาการสาธารณสุข. ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 (มีนาคม – เมษายน 2564)

วุฒิวัฒน์ อนันต์พุฒิเมธ และคณะ. (2563). **การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว.** วารสารจิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2563)

สิริพัฒน์ ลาภจิตร. (2550). **ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสนับสนุนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพงค์ สระแก้ว และคณะ. (2549) **อาสาสมัครสุขภาพต่างชาติ (อสต.) : กลไกการเข้าถึงสิทธิบริการสุขภาพอนามัยกลุ่มแรงงานข้ามชาติ จังหวัดสมุทรสาคร.** โครงการประเมินศักยภาพ

ตัวแบบการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Local Administration Models in accordance with the 20-Year National Strategy (2018-2037) of Mai Ngam Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province

อภิชิต ดวงธิสาร[1], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[2] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3]
Apichit Duangthisan, Pairat Bunprakopwong and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 3) สร้างตัวแบบการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้องกับการนำการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ นำไปสู่การสร้างตัวแบบการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่ 1.1 ด้านความมั่นคง ได้ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมและการสนับสนุนโครงการตามแนวพระราชดำริ ส่งเสริมประชาธิปไตยในองค์กร 1.2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ยกระดับคุณภาพบริการ 1.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้สนับสนุนบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของ

---

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ครอบครัว ปรับปรุงกฎหมาย พัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมและพัฒนายกระดับคุณภาพการศึกษา สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข และส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานเชิงรุก 1.4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ได้ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภค พัฒนาการให้บริการสวัสดิการที่เป็นความร่วมมือทุกภาคส่วน พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีท้องถิ่น ส่งเสริมหลักประกันทางสังคมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ส่งเสริมความเสมอภาค 1.5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้กระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้ทันสมัย 1.6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ได้ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล อำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณะ ปรับปรุงระบบข้อมูลกลาง การประเมินประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงาน พัฒนาระบบงบประมาณ บัญชี และการจัดเก็บรายได้ให้ทันสมัยและมีมาตรฐาน 2) ปัญหาอุปสรรคการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก คือ 2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ปัญหางบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่ายล่าช้า ขาดบุคลากรมืออาชีพที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัย และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริการบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่อง 2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น 3) ตัวแบบการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ประกอบด้วย 3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม 3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ 3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ 3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และ 3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

คำสำคัญ : ตัวแบบ, การบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, การบริหารเทศบาล

Abstract

The purposes of this study were : 1) Study local administration in accordance with the 20-year National Strategy Framework (2018-2037) of Mai Ngam Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province. 2) Study local administrative obstacles in accordance with the 20-year National Strategy Framework (2018-2037) of Mai Ngam Subdistrict,

Mueang Tak District, Tak Province. 3) Create local administrative models in accordance with the 20-year National Strategy Framework (2018-2037) of Mai Ngam Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province. The research employed a qualitative methodology. There were two steps as follows : 1) studying the current situation and problems that occurred by using document analysis technique, using an in-depth interview technique to obtain guidelines in order to apply the good governance principles to the administration of Phu Kheow Municipality by interviewing 14 experts, and organizing a focus group discussion among 9 experts ; 2) creating a model from the obtained information to be used in administering the provinces in the Andaman region.

Research results revealed : 1) Local administration in accordance with the 20-year National Strategy Framework (2018-2037) of Mai Ngam Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province. At present, these are: 1.1 Security has promoted the adoption of the philosophy of sufficiency economy to concrete local development and support for projects along the royal charter. Promote democracy in the organization. 1.2 In the field of building competitiveness, building understanding of food safety and organic agriculture, promoting community tourism. Enhance service quality. 1.3 Human Resource Development and Empowerment has supported the role of local communities in strengthening families. Improve the law, develop early childhood, promote and improve the quality of education. Support the implementation of the Royal Charter on Public Health Proactively promote foundational public health volunteers. 1.4 The field of creating opportunity and social equality has promoted consumer protection. Develop welfare services that are collaborative in all sectors, develop tax map programs to increase revenue collection efficiency. Facilitate local taxpayers Promote social collateral of the elderly, disabled and disadvantaged, improve the quality of life of the elderly, promote equality. 1.5 In the field of growing on environmentally friendly quality of life, decentralizing and strengthening localities to maintain natural resources and the environment. Modernize law and law enforcement. 1.6 Rebalancing and developing the government management system It promotes decentralization and supports the role of local communities as high-performance agencies. Based on good governance Facilitate public services Improves the central information system, performance evaluation. Encourage people to

participate in the management and monitoring of operations, develop budget systems, accounts, and keep revenue up to date and standard. 2) Local administrative obstacles in accordance with the 20-year National Strategy Framework (2018-2037) of Mai Ngam Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province. is: 2.1 Government issues and obstacles It found that budget problems were limited, disbursements were delayed. Lack of specialist personnel Public opposition Lack of modern tools and frequent changes to service providers have led to a lack of continuity. 2.2 Public sector issues and obstacles It found that people lacked cognition and lacked public consciousness in dealing with local community issues. 3) 3) Local administration models in accordance with the 20-year National Strategy Framework (2018-2037) include: 3.1 restructuring of power and society, 3.2 modifying the role of public servants, 3.3 systematically establishing and managing networks, 3.4 innovating and 3.5 creating workers with high knowledge, expertise and skills.

Keywords: A Model, Local administration in accordance with the 20-year national strategy, The municipal administration

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม ขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สานักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ซึ่งมียุทธศาสตร์ 10 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การเสริมสร้างความมั่งคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ยุทธศาสตร์ที่ 7 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ที่ 8 : การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 9 : การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 10 : ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ยังไม่มีการศึกษาในด้านการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดคุณภาพชีวิตของชุมชนและประชาชนที่ดี และระดับการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน และทิศการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
3. เพื่อสร้างตัวแบบการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ซึ่งมีกรอบยุทธศาสตร์ 6 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ด้านการสร้างความสามารถในด้านการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 5 : ด้านการสร้างการเติมโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 : ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของสาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน (2554) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผ่านผู้อื่นเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล เป็นกระบวนการของผู้บริหารองค์กร เกิดจากการวางแผน สั่งการและจัดการให้การ

ปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการ และสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณภาพครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลไม้งาม จำนวน 4 คน ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) จำนวน 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเทศบาลตำบลไม้งาม จำนวน 3 คน รวม 14 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลไม้งาม จำนวน 3 คน ข้าราชการระดับหัวหน้างานในเทศบาลตำบลไม้งาม จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เทศบาลตำบลไม้งาม จำนวน 3 คน รวม 9 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน โดยใช้วิธีการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีภายใต้บรรยากาศการสนทนาแลกเปลี่ยนแบบเป็นกันเองด้วยคาถามหลักที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย และศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนำการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)

การสัมภาษณ์เชิงลึก ถือได้ว่าเป็นข้อมูลเชิงลึกที่ผู้วิจัยจัดเก็บไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 14 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการ

การบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มาใช้ในการบริหารเทศบาลเพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นที่มีต่อบุพปัจจัยและผลที่มีต่อการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยและผลที่มีต่อการปฏิบัติงาน

การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิดและหลักการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก และทำการเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือในการทำวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 ด้านความมั่นคง ได้ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมและการสนับสนุนโครงการตามแนวพระราชดำริ ดำเนินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ส่งเสริมประชาธิปไตยในองค์กรประครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสังกัดองค์กรประครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในองค์กรประครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ยกระดับคุณภาพบริการและส่งเสริมธุรกิจต่อเนื่องในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน

ท้องถิ่น ยกระดับการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม/การท่องเที่ยววิถีชีวิตเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ ดำเนินงานตลาดประชารัฐท้องถิ่นสุขใจ 4.0 (สินค้า อาหาร ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว)

1.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้สนับสนุนบทบาทของชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ปรับปรุงกฎหมาย กำหนดบทบาท และจัดสรรทรัพยากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเสริมพลังครอบครัว เสริมสร้างคุณธรรมในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (โรงเรียนคุณธรรม) การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและพัฒนายกระดับคุณภาพการศึกษา การอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข ส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานเชิงรุก การดำเนินงานของนักบริบาลท้องถิ่น/ชุมชน

1.4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ได้ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาระบบการให้บริการสวัสดิการที่เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน ธุรกิจ หรือองค์กรประชาสังคม ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรที่อาศัยในเขตเมือง พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างกลไกทางกฎหมายและการบริหารเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีท้องถิ่น ส่งเสริมหลักประกันทางสังคมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจถ่ายโอน สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับสังคมสูงวัยและการจัดวางผังเมืองที่เหมาะสม พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม (ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ) ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิง/ชาย ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้กระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชน องค์กรประชาสังคมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาและออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้ทันสมัย ดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บริหารจัดการลำน้ำและแหล่งน้ำขนาดเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สวยงามใช้การได้ สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการน้ำแบบบูรณาการ ธนาคารน้ำใต้ดิน ป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเสียในองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น การจัดการขยะในพื้นที่ขององค์กรประกครองส่วนท้องถิ่นที่ติดแหล่งน้ำ การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรประกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินงานอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.)

1.6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ได้ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล อำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณะ ปรับปรุงระบบข้อมูลกลางองค์กรประกครองส่วนท้องถิ่น การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรประกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรประกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบงบประมาณ บัญชี และการจัดเก็บรายได้ขององค์กรประกครองส่วนท้องถิ่นให้ทันสมัยและมีมาตรฐาน ปรับปรุงกระบวนการให้บริการประชาชนขององค์กรประกครองส่วนท้องถิ่น จัดระบบบริหารงานบุคคลของบุคลากรองค์กรประกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของบุคลากรองค์กรประกครองส่วนท้องถิ่น

2) ปัญหาอุปสรรคการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2.1) ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่ายงบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงานเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ๆ ได้ เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหาของท้องถิ่น และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ

2.2) ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น การนำปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้กลับนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง

3) ตัวแบบการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประกอบด้วย

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจโดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชั่นและระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มี

โครงสร้างทางดิ่ง ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะ และร่วมตรวจสอบประเมินผล และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการจัดจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่งการ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่าประเด็นทางทางเศรษฐกิจ 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษา เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมือง ย่อมนำไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการของพลเมือง

3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชน เป็นต้น ที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลาย

3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม และเหมาะสมกับบริบท สภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง เพื่อรองรับการเติบโตของภาคบริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบริหารจัดการเทคโนโลยี การสร้างและพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เทคโนโลยี การเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์ อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิตอล รวมถึง เทคโนโลยีการท่องเที่ยว เป็นต้น

อภิปรายผล

1. การบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 ด้านความมั่นคง ได้ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมและการสนับสนุนโครงการตามแนวพระราชดำริ ส่งเสริมประชาธิปไตยในองค์กร โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อย มีการมุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ในทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ยังมีการใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ และกับประเทศต่าง ๆ

1.2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ยกระดับคุณภาพบริการ มุ่งการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดรับกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในอนาคต และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีต และปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

1.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้สนับสนุนบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ปรับปรุงกฎหมาย พัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมและพัฒนายกระดับคุณภาพการศึกษา สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข ส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานเชิงรุก เน้นการพัฒนาคนในทุก

ด้านและทุกช่วงวัยให้ เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อม อารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

1.4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ได้ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภค พัฒนาการให้บริการสวัสดิการที่เป็นความร่วมมือทุกภาคส่วน พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีท้องถิ่น ส่งเสริมหลักประกันทางสังคมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ส่งเสริมความเสมอภาค โดยมุ่งการดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนประเทศ โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยภาครัฐให้หลักประกันว่าประชาชนทุกคนจะสามารถเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

1.5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้กระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้ทันสมัย โดยเน้นการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานและการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไป

1.6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ได้ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล อำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณะ ปรับปรุงระบบข้อมูลกลาง การประเมินประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงาน

พัฒนาระบบงบประมาณ บัญชี และการจัดเก็บรายได้ให้ทันสมัยและมีมาตรฐาน โดยมุ่งปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของ ประชาชน เพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ และแยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีขีดสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้และปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้างเชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบ

2) ปัญหาอุปสรรคการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2.1) ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่ายงบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงานเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ ๆ ได้ เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหาของท้องถิ่น และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ

2.2) ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น การนำปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้กลับนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง

3. ตัวแบบการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประกอบด้วย

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจโดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชั่นและระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี, 2556, (หน้า 8-13) ที่ว่าควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจาก

โครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดิ่ง ความสัมพันธ์แบบบนลงล่างนำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบ ที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะและร่วมตรวจสอบประเมินผล สอดคล้องแนวคิดของปกรณ์ ศิริประกอบ, (2558) ที่ได้เคยคาดการณ์ไว้โดยวิเคราะห์ได้จัดการเป็นค่านิยมการมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ออกกฎหมาย และตรวจสอบการทำงานของรัฐ ค่านิยมการสร้างความเป็นธรรม ทั้งนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นข้างต้นในหลาย ๆ ส่วน เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ (มาตรา 76) ในอีกด้านหนึ่งรัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นเองได้ตามเจตนารมณ์ของคนในท้องถิ่น ทั้งในเรื่องของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และโครงสร้างสารสนเทศ (มาตรา 78) ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิชุมชน ในส่วนที่ 12 ของรัฐธรรมนูญ และกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนองค์การภาคเอกชนทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง ในส่วนที่ 7 แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดไว้ว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการจัดจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน (มาตรา 43) และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (มาตรา 57) เป็นต้น (ราชกิจจานุเบกษา, www.ratcha, 1 พฤษภาคม 2560)

3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม (Moral entrepreneur) หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่งการ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่าประเด็นทางทางเศรษฐกิจ 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษา เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมือง ย่อมนำไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการของพลเมือง

ทั้งนี้ การที่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับฟังเสียงของพลเมือง การสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการนโยบายสาธารณะ นำมาซึ่ง 1) ความคาดหวัง ปัญหา ความต้องการของพลเมืองได้รับการเติมเต็ม 2) การกำหนดนโยบายสาธารณะมีคุณภาพมากขึ้น มีนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้น 3) การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมทำให้พลเมืองรู้สึกว่าตนเองมีส่วนต่อผลลัพธ์ที่ออกมา 4) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไหร่ ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้มากขึ้นเท่านั้น 5) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไหร่ ยิ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อรัฐมากขึ้น 6) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำรัฐสามารถปรับตัวต่อความท้าทายของสังคมข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้นเท่านั้น 7) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำให้รัฐมีพันธมิตรมากขึ้นเท่านั้น 8) การมีส่วนร่วมส่งผลให้พลเมืองมีข้อมูลที่ดีขึ้น และ 9) ในสังคมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชน เป็นต้น ที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลาย

3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม และเหมาะสมกับบริบท สภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงเพื่อรองรับการเติบโตของภาคบริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบริหารจัดการ เทคโนโลยี การสร้างและพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เทคโนโลยี การเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิตอล รวมถึงเทคโนโลยีการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการบริการภาครัฐนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ให้เหมาะสม

กับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากในการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยทั่วไปของหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการสอดคล้องกับบางหลักการ

2. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในหน่วยงานอื่นๆ

2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2558). **3 พาราไดม์ทาง รัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎี และการนาไปปฏิบัติจริง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2556). **ปฏิรูปโครงสร้าง 3 อย่าง**. นนทบุรี : อัพทรูยู ครีเอทนิว.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). [Online]. Available : http://www.kmutt.ac.th/rippc/nrct59/13a2.pdf [2563, ธันวาคม 17].

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย.** ค้นข้อมูล 1 พฤษภาคม 2560, จาก www. ratchakitcha.soc.go.th/DATA/P DF/2560/A/040/1.PDF.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 : กรุงเทพฯ

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงการแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น.** กรุงเทพฯ : ซีวีแอลการพิมพ์.

ตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

New Public Service Model (NPS) of Nam Ruam Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Tak Province.

ดิเรก ถึงฝั่ง[1], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Direk Teungfang, Thawat Khetchatturat and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบัน 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) 3) สร้างตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ศึกษาพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ นำไปสู่การสร้างตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบัน ได้แก่ 1.1 ด้านการให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ได้ดำเนินการบนหลักความเท่าเทียมและยุติธรรมในการให้บริการ สร้างความไว้วางใจและความร่วมมือให้เกิดขึ้น 1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ได้สร้างความร่วมมือการใช้ผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน 1.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ โดยให้พลเมืองเป็นเจ้าของรัฐ ภาครัฐจึงมีหน้าที่บริการรับใช้พลเมือง 1.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย โดยให้มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยคิดอย่างมีกลยุทธ์ 1.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเอาใจใส่งานบริการ ให้ความสำคัญกับค่านิยมชุมชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ 1.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง โดยสนับสนุนด้านประชาธิปไตย 1.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรม และเสมอภาค 2) ปัญหาอุปสรรคต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) คือ 2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า การขาดแคลนบุคลากร ความขัดแย้งในองค์กร ระเบียบกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย 2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการ

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

กับปัญหา 3) ตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ประกอบด้วย 3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ สร้างบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงอย่างมืออาชีพ 3.2 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ การสร้างนวัตกรรมใหม่ และการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและทุกมิติ

คำสำคัญ : ตัวแบบ, การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

Abstract

The purposes of this study were : 1) Study new types of public services (NPS) 2) Study the new barriers to public services (NPS) 3) Create a new public service model (NPS), study the area of Nam Ruam Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Tak Province. Use qualitative research methods based on documents and in-depth interviews from key informants. 14 persons. The data was obtained to hold group discussions with nine relevant luminaries and then analyzed and synthesized the data. This led to the creation of a new public service model (NPS)

The results showed that 1) new public services (NPS) include: 1.1 Civic services, not customers, are implemented on the principle of equality and fairness in the service. Build trust and cooperation. 1.2 The search for public interest has created cooperation, sharing public interest and having shared responsibilities. 1.3 Giving value to citizenship goes beyond entrepreneurship by giving citizens the ownership of the state. The government is therefore responsible for the service of citizens. 1.4 Strategic thinking Act democratically by engaging all sectors by thinking strategically. 1.5 Recognizing that liability is not easy by paying attention to service, focusing on community values. Constitutional Law. 1.6 Providing services rather than directing directions by supporting democracy. 1.7 Value people, not just productivity, with an emphasis on fair and equitable participation. 2) The problems with the new type of public service (NPS) are: 2.1 Government issues and obstacles It found that personnel shortages Conflicts in the organization Legal regulations that are not conducive to development and frequent executive changes. 2.2 Problems and obstacles in the public sector It found that people lacked cognition and lacked a public consciousness for their involvement in dealing with the problem. 3) New public service models (NPS)

include: 3.1 Modification of power and society structure Changing the role of public servants Create professionally highly skilled, skilled and skilled people. 3.2 Systematically create and manage networks Innovating and engaging all sectors and dimensions.

Keywords: A Model, New Public Service (NPS)

บทนำ

ด้วยบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ภาครัฐพยายามนำค่านิยมของการบริหาร จัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) มาใช้ จนกระทั่ง พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจค่าเงินบาทและมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ภาครัฐจึงได้รับค่านิยมจากการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เข้ามาผสมผสานกับ NPM เพื่อเพิ่มความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมในการจัดการประโยชน์สาธารณะร่วมกันมากยิ่งขึ้น (ปกรณ์ ศิริประกอบ, 2562) ดังปรากฏในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ขณะเดียวกันประชาชนต่างต้องการความมั่นคงด้านสุขภาพ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการปฏิรูประบบสุขภาพของไทย สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) (2563) เป็นองค์กรของรัฐในรูปแบบใหม่ ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่ “สังคมสุขภาวะ” การทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามภารกิจของ สช. ใช้หลักการ “การสานพลัง” เพื่อเชื่อมโยง ประสาน ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้ใช้เครื่องมือและกลไกต่าง ๆ ภายใต้ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงพบว่ามีปัญหาด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ สรุปเป็นกลุ่มของปัญหาดังนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, 2561) 1) ปัญหาด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ การที่มีรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคและแม้แต่ท้องถิ่นเองยังมีการทับซ้อนกันอยู่ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ได้เสนอทิศทางการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตโดยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจ ดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ “ฟัง” มากกว่า “สั่ง” และ “รับใช้หรือให้บริการพลเมือง” มากกว่า “กำกับหรือควบคุม” รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน และมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ดังนั้น หัวใจสำคัญของแนวคิดในกระบวนทัศน์การบริการสาธารณะใหม่ คือ ประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560 : 15) 1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า 2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ยังไม่มีการศึกษาในด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดคุณภาพชีวิตของชุมชนและประชาชนที่ดี และระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) และทิศการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอภูเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก
3. เพื่อสร้างตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ,ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560 : 15) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเครือข่าย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, (2546) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเจริญ ภัสระ, (2540). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม จำนวน 4 คน ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม จำนวน 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม จำนวน 3 คน รวม 14 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม จำนวน 3 คน ข้าราชการระดับหัวหน้างานในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม จำนวน 3 คน รวม 9 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน โดยศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิดและทฤษฎีการบริการ

สาธารณะแนวใหม่ (NPS) การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือในการทำวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ประชาชนต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ภาครัฐต้องดำเนินการบนหลักความเท่าเทียมและยุติธรรมในการให้บริการ ภาครัฐจะต้องสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับพลเมือง โดยให้ประชาชนค้นหาและกำหนดผลประโยชน์สาธารณะผ่านการสนทนา โดยบุคลากรภาครัฐสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน เมื่อประชาชนเห็นว่าผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาวเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน จะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็วขึ้น การทำงานร่วมกันของภาครัฐและประชาชนจะเกิดผลสำเร็จ การบริหารจัดการบริการสาธารณะของชุมชนจะเกิดประสิทธิภาพ

1.2 การค้นหาผลผลประโยชน์สาธารณะ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกมิติ ผู้บริหารงานภาครัฐต้องสร้างความร่วมมือ และแนวคิดการใช้ผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน โดยมีเป้าหมายคือการใช้ประโยชน์สาธารณะร่วมกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ผ่านการสนทนา ถกแถลงหรือปรึกษาหารือ โดยมีการสนทนา พูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชน ไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้การบริการสาธารณะของชุมชนมีแบบแผนเป็นระบบมากขึ้น

1.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ภาครัฐและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนด พลเมืองเป็นเจ้าของรัฐ ผู้บริหารงานภาครัฐจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ ดังนั้นผู้บริหารงานภาครัฐจึงมีหน้าที่บริการรับใช้พลเมือง เฝ้ารักษาทรัพยากร ปกปักรักษาองค์การภาครัฐ อำนวยความสะดวกให้พลเมืองเกิดวงสนทนาอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาการบริการสาธารณะของชุมชน และประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลาย เหมาะสมกับตนเองในการจัดการเรื่องการบริการสาธารณะ

1.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย นโยบายและโครงการที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะสามารถสนองตอบความต้องการที่แท้จริงของส่วนรวมได้ แต่ทั้งนี้ต้องเกิดจากการคิดอย่างมีกลยุทธ์ โดยพิจารณาปัจจัยแวดล้อม มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ บทบาท และขั้นตอน

การดำเนินการที่ชัดเจน โดยภาครัฐต้องเปิดกว้างให้พลเมืองมีส่วนร่วมด้วย โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม

1.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย เจ้าหน้าที่รัฐเอาใจใส่เพียงงานบริการในส่วนของตนเองนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป แต่ยังต้องใส่ใจ ให้ความสำคัญกับค่านิยมชุมชน กฎหมาย รัฐธรรมนูญ บรรทัดฐานการเมือง มาตรฐานความเป็นมืออาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง และตระหนักถึงความสำคัญและความเชื่อมั่นในระบอบอภิบาลประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน บรรทัดฐาน ค่านิยมทางการเมือง มาตรฐานวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนทุกคนจะต้องทำตามกฎระเบียบ ทำให้การดำเนินการต่างๆ เกิดความตรงไปตรงมา ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ประชาชนอบอุ่นใจ มั่นใจและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐและจะได้รับความไว้วางใจ จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี

1.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง บทบาท สำคัญของภาครัฐคือการให้บริการ หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนพลเมืองและสร้างให้เกิดการสนทนาประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างพลเมืองและการแบ่งปันผลประโยชน์ของพลเมือง ได้ใช้แนวคิดภาวะผู้นำโดยเน้นการจัดบริการสาธารณะมากกว่าการควบคุม รัฐต้องสร้างสภาวะผู้นำบนฐานค่านิยมและรวมกัน ใช้แนวคิดภาวะผู้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดบริการสาธารณะ โดยเน้นการจัดบริการสาธารณะมากกว่าการควบคุมกำกับ และมีนักบริหารงานภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมต่อการทำงานและการมีส่วนร่วมกับภาคพลเมือง โดยบุคลากรภาครัฐต้องมีภาวะผู้นำ ต้องช่วยอำนวยความสะดวกคอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอมช่วยแก้ไขปัญหา ทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ประชาชนกล้าที่จะขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทราบถึงวิธีการจัดการปัญหาของชุมชนได้หลายรูปแบบ ช่วยให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเกิดความรวดเร็ว

1.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ องค์การภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วมและคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว ดำเนินการผ่านความร่วมมือบนฐานของการเคารพและให้เกียรติกับประชาชน ภาครัฐจะต้องยอมรับนับถือความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย เน้นการให้คุณค่ากับการบริการสาธารณะ ความเป็นธรรม ความเสมอภาค การตอบสนอง การให้ความเคารพ พันธะสัญญา ประชาชนเป็นผู้มีเกียรติ น่าเชื่อถือ มีความเป็นพลเมือง องคการสาธารณะและเครือขายที่ทำงานรวมกันจะประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐต้องสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับประชาชน เพราะถ้ามีผู้นำที่เก่ง บุคลากรวิชาชีพมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและประชาชนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในการได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของชุมชน

2) ปัญหาอุปสรรคการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า การขาดแคลนบุคลากรตำแหน่งสำคัญ ความขัดแย้งในองค์กร ระเบียบกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการจัดการอบรมโดยหน่วยงานภายนอกไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ขาดบุคลากรมืออาชีพที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริการบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่อง

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนท้องถิ่น

3) ตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงอย่างมืออาชีพ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ โดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชั่น และระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน และภาคประชาสังคม ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดิ่ง ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะ และร่วมตรวจสอบประเมินผล และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการจัดจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง การสร้างและพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ เทคโนโลยี การเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์ อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบ อิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิตอล รวมถึงเทคโนโลยีการท่องเที่ยว

3.2 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ การสร้างนวัตกรรมใหม่ และการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและทุกมิติ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชน เป็นต้น ที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีความหลากหลาย สร้างสรรค์นวัตกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อยู่เสมอ เพื่อรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลง

อภิปรายผล

1. การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ประชาชนต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ภาครัฐต้องดำเนินการบนหลักความเท่าเทียมและยุติธรรม ในการให้บริการ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับพลเมือง และระหว่างพลเมืองด้วยกัน โดยให้ประชาชนค้นหาและกำหนดผลประโยชน์สาธารณะผ่านการสนทนา ผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองและตกลงกันในเรื่องของค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกันมากกว่าการที่จะเป็นการนำเอาผลประโยชน์ของแต่ละคนรวมกัน ดังนั้น ข้าราชการไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของ“ลูกค้า” แต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่เห็นว่าผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาว ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ผลประโยชน์ระยะสั้นของลูกค้า ดังนั้น พลเมืองจึงต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวมซึ่งเป็นผลประโยชน์ในระยะยาวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวในระยะสั้น ความเป็นพลเมืองเมื่อเห็นแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวมแล้วก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน รัฐบาลจึงต้องสนองตอบต่อความต้องการและผลประโยชน์ของชุมชนและพลเมือง โดยกระตุ้นให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเท่ากับการสร้างความรับผิดชอบให้กับพลเมืองไปในตัวด้วย และเมื่อเปิดให้พลเมืองมีส่วนร่วมแล้ว รัฐบาลก็ต้องรับฟังเสียงของพลเมือง สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงภาคราชการของ Denhardt and Denhardt (2007 : 45) ที่สรุปว่าข้าราชการไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการบริการรับใช้พลเมือง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหา รวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับประชาชน ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน เกิดผลสำเร็จและทำให้การบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ

1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ผู้บริหารงานภาครัฐต้องสร้างความร่วมมือ และแนวคิดการใช้ผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน โดยมีเป้าหมายคือการใช้ประโยชน์สาธารณะร่วม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกมิติ นักบริหารรัฐกิจจะต้องช่วยทำให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองต้องการร่วมกัน เป้าหมายของการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เพื่อตอบสนอง ช่วยแก้ปัญหาหรือเป็นทางเลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่การค้นหาผลประโยชน์ดังกล่าวต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของพลเมืองกับนักบริหารรัฐกิจ ดังนั้น การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะจึงไม่ใช่การหาทางออกง่ายๆ โดยการตอบสนองความต้องการของคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ผลประโยชน์ของส่วนรวมต้องเกิดจากการจากสนทนาพูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือและกำหนดร่วมกัน โดยไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายราชการ การได้มาซึ่งผลประโยชน์สาธารณะจึงไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเมื่อได้มาแล้วรัฐบาลก็ต้องรับประกันว่าผลประโยชน์ดังกล่าวซึ่งเป็นตามต้องการของพลเมืองนั้นมีความชอบธรรมและก่อให้เกิดความเป็นธรรม ตลอดจนมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนและสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของจิราพร วงค์คำ (2555 : 93) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ปัญหาการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นของไทยในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีสาเหตุจากการใช้ดุลพินิจออกคำสั่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มีข้อเสนอแนะให้มีการวางแนวทางการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นและมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

1.3 การให้คุณค่าความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ผลประโยชน์สาธารณะ คือ สิ่งที่มีค่าสูงสุดที่ภาครัฐและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนด พลเมืองเป็นเจ้าของรัฐ ผู้บริหารงานภาครัฐจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ ดังนั้นผู้บริหารงานภาครัฐจึงมีหน้าที่บริการรับใช้พลเมือง เฝ้ารักษาทรัพยากร ปกปักรักษาองค์การภาครัฐ อำนวยความสะดวกให้พลเมืองเกิดวงสนทนาอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผลประโยชน์ ผลประโยชน์สาธารณะคือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดที่ข้าราชการและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนดขึ้น และต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการนำงบประมาณของรัฐ ไปให้ผู้ประกอบการดำเนินการเหมือนเป็นเจ้าของงบประมาณ ผลประโยชน์สาธารณะจึงต้องได้รับการตอบสนองโดยข้าราชการและพลเมืองที่เสียสละต่อสังคมมากกว่า โดยผู้ประกอบการที่จะกระทำเสมือนว่างบประมาณแผ่นดินหรือเงินหลวงคือเงินของตนเอง แนวคิดนี้สนับสนุนให้ผู้บริหารภาครัฐเป็นผู้ประกอบการเหมือนกับเจ้าของบริษัทในธุรกิจเอกชน เท่ากับว่าผู้บริหารดังกล่าวได้กลายเป็นเจ้าของกิจการภาครัฐ การบริหารและดำเนินงานจึงมีวัตถุประสงค์แบบแคบ ๆ เหมือนกับธุรกิจเอกชน ซึ่งก็คือเพื่อเพิ่มผลิตภาพให้มากที่สุดและทำให้ลูกค้าพอใจ และผู้ประกอบการก็ต้องบริหารงานโดยมีความกล้าและยอมรับในความเสี่ยง ซึ่งเมื่อมีโอกาสก็ต้องรีบฉกฉวยโอกาสเพื่อสร้างผลิตภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของอภิชาติ วรภัย (2553 : 51) พบปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ ถังรองรับ

ขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ ประชาชนให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยน้อย และเด็กนักเรียนชอบทิ้งขยะมูลฝอยลงมาจากรถรับ-ส่งนักเรียน และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการเน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง พบว่ามีความเป็นไปได้เพราะประชาชนมีความรู้ และได้ซึมซับเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม ก็จะทำให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะของชุมชนได้ การร่วมมือกันจะทำให้การแก้ปัญหาขยะประสบผลสำเร็จและประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับเทศบาลมากขึ้นเพราะมีผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ

1.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย นโยบายและโครงการที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะสามารถ สนองตอบความต้องการที่แท้จริงของส่วนรวมได้แต่ทั้งนี้ต้องเกิดจากการคิดอย่างมีกลยุทธ์โดย พิจารณาปัจจัยแวดล้อม มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ บทบาท และขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน โดย ภาครัฐต้องเปิดกว้างให้พลเมืองมีส่วนร่วมด้วย ได้ให้ความสาคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมสร้างชุมชนอย่างที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อการนานโยบายไปปฏิบัติในระบอบประชาธิปไตย นโยบายและแผนงานจะตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวมได้จะต้องเกิดจากกระบวนการรวมกลุ่มและความร่วมมือร่วมใจกัน นโยบายและแผนต้องเกิดขึ้นจากการคิดในเชิงกลยุทธ์ที่มีการพิจารณาปัจจัยแวดล้อมและมีวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่จะให้บรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้นั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ซึ่งไม่ใช่บทบาทหรือภาระรับผิดชอบของรัฐบาลหรือนักบริหารรัฐกิจแต่ฝ่ายเดียว แต่ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐให้พลเมืองมีส่วนร่วมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนและบริการรับใช้พลเมือง การให้พลเมืองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย เป็นการสร้างโอกาสและความรับผิดชอบให้แก่พลเมือง ซึ่งย่อมทำให้พลเมืองเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ สอดคล้องกับการศึกษาของชวันลักษณ์ กาวิละ (2557 : 33) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ปัจจัยในด้านการรับบริการและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายบริการสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเชิงนโยบาย และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะทำให้ประชาชนได้กล้าแสดงออก มีจิตสำนึกสาธารณะ และทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชนที่ช่วยให้ปัญหาขยะของชุมชนลดลง

1.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย เจ้าหน้าที่รัฐเอาใจใส่เพียงงานบริการในส่วนของตนเองนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป แต่ยังต้องใส่ใจ ให้ความสำคัญกับค่านิยมชุมชน กฎหมาย รัฐธรรมนูญ บรรทัดฐานการเมือง มาตรฐานความเป็นมืออาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง และตระหนักถึงความสำคัญและความเชื่อมั่นในระบอบอภิบาล ประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับ

กฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน บรรทัดฐาน ค่านิยมทางการเมือง มาตรฐานวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับการศึกษาของลักขณา แก้วกิ่ง (2553 : 74) ที่ได้ศึกษาว่าการพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการดำเนินงานให้บริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยคณะกรรมการชุมชนทราบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณและการใช้งบประมาณของเทศบาล และส่วนใหญ่ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณะจากประธานชุมชน เพราะเมื่อประชาชนทราบขั้นตอนการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ย่อมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะการดูแลชุมชนไม่ให้เกิดปัญหาขยะจะทำได้ง่ายขึ้นถ้าทุกคนทำตามกฎระเบียบ ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ทำให้ประชาชนไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐ มีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐเป็นอย่างดี

1.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง บทบาทสำคัญของภาครัฐคือการให้บริการ หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนพลเมืองและสร้างให้เกิดการสนทนาประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างพลเมืองและการแบ่งปันผลประโยชน์ของพลเมือง ได้ใช้แนวคิดภาวะผู้นำโดยเน้นการจัดบริการสาธารณะมากกว่าการควบคุม การบริการรับใช้เป็นบทบาทสำคัญของข้าราชการช่วยอำนวยความสะดวกคอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอมและช่วยแก้ไขปัญหา ซึ่งบทบาทเหล่านี้เป็นบทบาทที่นอกเหนือจากการให้บริการที่ข้าราชการควรกระทำด้วยเช่นกัน ดังนั้น นอกจากทักษะในการบริการที่ดีแล้ว ข้าราชการต้องมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำ การจัดการความขัดแย้ง การเจรจาต่อรอง การประนีประนอมและการระงับข้อพิพาท เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ นันตะสุข (2556 : 107) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม พบว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ลดปัญหาเรื่องขยะลงได้ ทำให้ประชาชนกล้านำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะของชุมชน

1.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ องค์การภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วม และคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว ดังนั้นจึงต้องดำเนินการผ่านความร่วมมือบนฐานของการเคารพและให้เกียรติกับประชาชน ขณะเดียวกันผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐจะต้องยอมรับนับถือความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย โดยเน้นการให้คุณค่ากับการบริการสาธารณะ ความเป็นธรรม ความเสมอภาค การตอบสนอง การให้ความเคารพ พันธะสัญญา ประชาชนเป็นผู้มีเกียรติ น่าเชื่อถือ มีความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของนราธิป ศรีรามและคณะ, (2556 : 41-44) ที่ให้

ความสำคัญกับการจัดการผ่านคน โดยนักบริหารรัฐกิจต้องเห็นความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์การ นักบริหารรัฐกิจหรือข้าราชการต้องปฏิบัติงานโดยสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับพลเมือง และผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐก็ต้องยอมรับนับถือในความสามารถของข้าราชการเช่นเดียวกัน การบริหารและปฏิบัติงานภาครัฐจึงต้องเน้นคนด้วยการเสริมสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่ข้าราชการมากกว่าการสร้างเพียงแค่ผลิตภาพในการทำงาน

2) ปัญหาอุปสรรคการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า การขาดแคลนบุคลากรตำแหน่งสำคัญ ความขัดแย้งในองค์กร ระเบียบกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการจัดการอบรมโดยหน่วยงานภายนอกไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ขาดบุคลากรมืออาชีพที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริการบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่อง

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนท้องถิ่น

3) ตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรึม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการสร้างบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงอย่างมืออาชีพ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ โดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชั่น และระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา เป็นต้น ฉะนั้น จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดิ่ง ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะและร่วมตรวจสอบประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของเสาวรัตน์ บุญวงศ์ (2556 : 5) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของเทศบาลตำบลบางเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามีความรู้น้อย ไม่มีเวลาเข้ารับการพัฒนา ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ การกำหนดพันธกิจการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลตำบลบางเหรียง คือการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ความรู้ ทักษะการทำงาน และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้การพัฒนาคนประสบความสำเร็จ กิจกรรมที่ควรจัดขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในโครงการฝึกอบรม ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของวิวัฒน์ หามนตรี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสนับสนุนการทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การเรียนรู้การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ คุณภาพของผู้นำชุมชน การมีเครือข่ายบุคคลและเครือข่ายองค์การ การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นการเรียนรู้ร่วมกัน 3) ขั้นสำรวจและเก็บข้อมูล 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 5) ขั้นยกร่างแผน 6) ขั้นพิจารณ์แผนและได้แผน 7) ขั้นติดตามและประเมินผล ในอีกด้านหนึ่ง รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นเองได้ตามเจตนารมณ์ของคนในท้องถิ่น ทั้งในเรื่องของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และโครงสร้างสารสนเทศ การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่งการ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่าประเด็นทางทางเศรษฐกิจ 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษา เช่น สร้างความรู้ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมืองย่อมนาไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการของพลเมือง ทั้งนี้ การที่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับฟังเสียงของพลเมือง การสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการนโยบายสาธารณะ นำมาซึ่ง 1) ความคาดหวังปัญหาความต้องการของพลเมืองได้รับการเติมเต็ม 2) การกำหนดนโยบายสาธารณะมีคุณภาพมากขึ้น มีนวัตกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้น 3) การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมทำให้พลเมืองรู้สึกว่าตนเองมีส่วนต่อผลลัพธ์ที่ออกมา 4) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไหร่ ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้มากขึ้นเท่านั้น 5) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไหร่ ยิ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อรัฐมากขึ้น 6) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไหร่ ยิ่งทำรัฐสามารถปรับตัวต่อความท้าทายของสังคมข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้นเท่านั้น 7) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไหร่ ยิ่งทำให้รัฐมีพันธมิตรมากขึ้นเท่านั้น 8) การมีส่วนร่วมส่งผลให้พลเมืองมีข้อมูลที่ดีขึ้น และ 9) ในสังคมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญศรี พรหมมาพันธ์ และเสน่ห์ จุ้ยโต (2545 : 7) พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยแม้จะมีการยกแบบแผนการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นของตนขึ้น แต่ก็ยังคงมีปัญหาด้านการบริหารทุนมนุษย์ โดยพบว่า การบริหาร

ทรัพยากรมนุษย์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ ส่วนการจัดหาทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนษุย์ การธำรงรักษาป้องกันทรัพยากรมนุษย์ยังขาดกลไกและเครื่องมือที่ดีพอ จึงส่งผลให้บุคลากรมีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานไม่ดีพอ ขาดการทำงานมาตรฐานสูงอย่างมืออาชีพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการนำเอาระบบบริหารสมรรถนะมาใช้

3.2 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ การสร้างนวัตกรรมใหม่ และการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและทุกมิติ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชนที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีความหลากหลาย สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวมและเหมาะสมกับบริบทสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการบริหารท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

2. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในหน่วยงานอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

จิราพร วงค์คำ. (2555). **การใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**.

เจริญ ภัสระ. (2540, พฤษภาคม). **การมีสวนรวมของประชาชนในการดาเนินงานของรัฐ**. วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตรแหงประเทศไทย, 12, 11-14.

ชวันลักษณ์ กาวิละ. (2557). **การมีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงนโยบายบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)**. สยามวิชาการ 18(30), (มีนาคม 2560-กรกฎาคม 2560), 15.

เสน่ห์ จุ้ยโต. 2545. **ตัวชี้วัดการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ:

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2546). **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2558). **3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลักขณา แก้วกิ่ง. (2553). **การพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิวัฒน์ หามนตรี. (2554) **การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง**. สำนักวิทยาบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราช

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ นันตะสุข. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.

อภิชาติ วรภัย. (2553). **การกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Denhardt, Janet V. & Denhardt, Robert B. (2011). **The New Public Service : Serving, Not Steering**. (3rd ed.). Armonk, New York : M.E. Sharpe

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

The People's Contentment the New Public services of PakPang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province.

อภิชิต ดวงธิสาร[1], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Apichit Duangthisan, Thawat Khetchatturat and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม เพศ อายุระดับการศึกษา และอาชีพ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 391 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบด้วยสถิติ t-test และ F-test อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 88.15. 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน พบว่า 2.1 ด้านการให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน 2.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกัน 2.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ อายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างกัน 2.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย อายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างกัน 2.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย ระดับการศึกษาที่

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

แตกต่างกัน มีความพึงพอ ใจแตกต่างกัน 2.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกัน 2.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ อายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม 3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ 3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ 3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ และ 3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

สำคัญ : ความพึงพอใจการบริการสาธารณะแนวใหม่, ประชาชน

Abstract

The purposes of this research were to 1) Study the people's satisfaction level towards the public services of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. 2) Compare the people's satisfaction towardsthe public services of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. classified by gender, age, education and career. And 3) Study the suggestions in managing of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. The sample of the study was comprised of 391 people .The instrument of the study was a set of selfadministered questionnaires. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and comparing statistics were t-test and F-test with the significant level at .05.

The research results were as follows ; 1) The people's satisfaction level towards the public services of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. in general was high level with the percentage of 88.15. 2) The people's satisfaction comparison towards the public services of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. classified by gender, age, education and career found that 2.1 Civic service, not customers, not all aspects of service. 2.2 Searching for public interest, different levels of education There are different satisfactions. 2.3 Giving value to citizenship surpasses entrepreneurship Age and level of education are different satisfaction. 2.4 Strategic thinking Act democratically. Age and level of education are different satisfaction. 2.5 Realizing that liability is not easy

Different levels of education Desirable enough Different minds. 2.6 Providing more than directing different educational levels is desirable. 2.7 Giving value to people, not just productivity, age and education levels are different satisfaction. 3) Recommendations for the implementation of the new public management of PakPang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province includes: 3.1 restructuring of power and society, 3.2 modifying the role of public servants, 3.3 systematically establishing and managing networks, 3.4 innovating new public services, and 3.5 creating workers with high knowledge, expertise and skills.

Keywords : Contentment, New Public services, People

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ตราขึ้นเพราะเหตุแห่งกฎเกณฑ์การเมืองการปกครองที่ยังไม่เหมาะสมแก่สภาวการณ์บ้านเมืองและกาลสมัย ให้ความสำคัญแก่รูปแบบและวิธีการยิ่งกว่าหลักการพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยหรือไม่อาจนำกฎเกณฑ์ที่มีอยู่มาใช้แก่พฤติกรรมของบุคคลและสถานการณ์ในยามวิกฤติ ที่มีรูปแบบและวิธีการแตกต่างไปจากเดิมให้ได้ผล โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้อธิบายในเรื่องการกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญของการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารงานของระบบราชการไทยที่มีลักษณะการรวมศูนย์อำนาจและผูกขาดการบริหารราชการแผ่นดิน และจัดบริการสาธารณะไว้ที่หน่วยงานของรัฐส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงเป็นมาตรการเพื่อแก้ไขการรวมศูนย์อำนาจในทางการเมืองที่ผูกขาดไว้กับฝ่ายบริหารในการบริหารราชการแผ่นดิน และฝ่ายนิติบัญญัติในการตรากฎหมายที่ส่วนกลางซึ่งการผูกขาดทางการบริหารของส่วนกลางและภูมิภาคประสบปัญหาด้านความคล่องตัวและการสร้างความหลากหลายของการจัดบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะของประชาชนและพื้นที่ ในขณะที่การผูกขาดทางการเมืองกลับปิดโอกาสและไม่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่การกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาข้างต้น ดังนั้น การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น จึงมีทั้งประเด็นปัญหาดั้งเดิมที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และการพัฒนาโครงสร้างกลไก หรือมาตรการใหม่ๆ เพื่อให้การกระจายอำนาจของประเทศไทยสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตอบโจทย์ ทิศทางการบริหารประเทศและการปฏิรูปในภาคส่วนอื่นมากขึ้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560)

ภารกิจสำคัญของภาครัฐส่วนหนึ่ง คือ การมุ่งส่งมอบบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน

แนวความคิดการบริการสาธารณะใหม่ หรือ NPS เดนฮาร์ดและเดนฮาร์ด (Denhardt and Denhardt, 2007, pp. 45) มองว่า เป็นส่วนสำคัญทำให้ทัศนะในเชิงวิชาการ และในทางการแก้ไขปัญหาของสังคมประเทศเปลี่ยนแปลงไปจากช่วงยุคดั้งเดิม ที่เน้นรูปแบบการปกครองในลักษณะสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รัฐสัมพันธ์กับประชาชนในฐานะราษฎร หรือไพร่ อำนาจการตัดสินใจและการบริหารขึ้นอยู่กับผู้นำ ส่วนราษฎรเสมือนเป็นผู้น้อยที่ต้องปฏิบัติตามในทุกเรื่อง ขณะเดียวกันการบริหารงานภาครัฐเพื่อส่งมอบบริการสาธารณะเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง หลังจากนั้นเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งผู้แทนเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งมองแยกส่วนเหมือนกับแนวคิดของ Woodrow Wilson กล่าวคือ การบริหารแยกออกจากการเมือง โดยฝ่ายการเมืองมีหน้าที่กำหนดนโยบาย ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ข้าราชการต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง ในอีกด้านหนึ่งเมื่อมองในมุมของการให้บริการสาธารณะ พบว่าประชาชนยังคงอยู่ในฐานะผู้รับผลประโยชน์ตามนโยบายที่รัฐคิดและตัดสินใจเท่านั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่างๆ ยังไม่ปรากฏชัด นอกจากการให้บริการสาธารณะในยุคแรกมีความเป็นสากลและมีความเป็นเอกภาพทางความคิด เน้นรัฐเป็นผู้ให้และประชาชนเป็นผู้รับแล้ว วิธีการในการให้บริการสาธารณะยังเน้นการมอบหมายให้องค์การหรือหน่วยงานรัฐเป็นผู้ดำเนินการในทางปฏิบัติ ภาคส่วนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกชน ภาคประชาสังคมแทบจะไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือเรียกได้ว่ารัฐบาลและส่วนกลางมีบทบาททั้งการตัดสินใจ การปกครอง การนำนโยบายไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จ ยึดถือในกฎระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐาน และเชื่อว่าการมององค์การในลักษณะระบบปิดจะช่วยให้การบริหารงานภาครัฐเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในมุมกลับกันผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานในลักษณะดังกล่าว ได้นำไปสู่ความล่าช้า สายการบังคับบัญชาที่ยาว ขาดการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย ซ้ำซ้อน และไม่ยืดหยุ่น Denhardt and Denhardt ได้นำเสนอแนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ โดยมองว่าถึงเวลาแล้วที่ประชาชนต้องก้าวสู่การเป็นพลเมือง มีส่วนร่วมในการคิด ทำ รับผลประโยชน์ ประเมินผล และตรวจสอบปัญหาความต้องการของตน รัฐต้องมอบอำนาจให้ประชาชน แทนที่จะเป็นผู้กำกับ สั่งการ และกำหนดชะตากรรมของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย ควบคุมราชการ จัดตั้งองค์การ และเก็บภาษี แต่ต้องหันมามองประโยชน์สูงสุดของประชาชน หรือเรียกได้ว่า “ต้องรับใช้ประชาชน” ไม่ใช่มองประชาชนต่ำกว่า จะสั่งซ้ายหันขวาหันก็ได้

องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้การบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงระดับความพึงพอใจของประชาชนของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่

เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ และค้นหาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านความพึงพอใจของประชาชนของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ เป็นการศึกษาถึงความรู้สึก หรือทัศนคติของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองตามความต้องการจากการบริการสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งการวัดความพึงพอใจ ของประชาชนนั้น เป็นเครื่องมือที่สามารถวัดประสิทธิภาพในการจัดทำกิจการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการให้บริการกับการบริหารของหน่วยงานในการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่ ให้กับประชาชน การศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ 1.1 ด้านการให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า 1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 1.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 1.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 1.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 1.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 1.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม เพศ อายุระดับการศึกษาและอาชีพ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของสาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน (2554: 7) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผ่านผู้อื่นเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล เป็นกระบวนการของผู้บริหารองค์กร เกิดจากการวางแผน สั่งการและจัดการให้การปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt นราธิป ศรีราม และคณะ (2556, หน้า 46-52) เช่น 1) ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร 2) ตรวจสอบปัจจัยของแนวโน้มที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรในอนาคต 3) จัดหน่วยงานและกระบวนการที่จำเป็นจะต้องควบรวมหรือยุบรวมกัน 4) กำหนดวิธีการที่ดีที่สุดที่จะใช้กลยุทธ์นำเสนอ จะเห็นว่า NPS ค่อนข้างจะได้เปรียบกว่า NPM ในฐานะของหลักพื้นฐานด้านนโยบายรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาที่มีแนวโน้มค่อนไปทางการใช้อำนาจพิเศษในการบริหารประเทศ (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560, น.15) ซึ่งแนวคิดของ NPS มีรายละเอียด ดังนี้ 1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า 2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 16,992 คน (สำนักงานทะเบียนองค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง, ข้อมูล ณ เดือน มีนาคม 2564) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดการกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร่ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 727) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็นพื้นที่ต่าง ๆ รวม 17 หมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านสุ่มตัวอย่างประชาชนอย่างเป็นสัดส่วนของประชากรแต่ละหมู่บ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแบบสอบถาม ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้รูปแบบแบบสอบถามและคำถามเป็นแบบมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert's Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยคำถามประเมิน

ความพึงพอใจของผู้รับบริการสาธารณะแนวใหม่ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1.1 ด้านการให้บริการพลเมืองไม่ใช่ลูกค้า 1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 1.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 1.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 1.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 1.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 1.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ แต่ละด้านจำนวน 24 ข้อ และเมื่อหาคุณภาพของเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.875

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Questions)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการสาธารณะใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ที่แตกต่างกัน และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

สรุปผล

จากผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ปรากฏผลดังนี้

1. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริการรับใช้พลเมืองไม่ใช่ลูกค้า รองลงมาคือ ด้านการเน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ และด้านการให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ที่มีเพศ อายุระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน พบว่า

2.1 ด้านการให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาแตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปีโดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไปและระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจไมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปี โดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปี โดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปี โดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุ ระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปี โดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ โดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชั่น และระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดิ่ง ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการ

สาธารณะ และร่วมตรวจสอบประเมินผล และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการจัดจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่งการ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่าประเด็นทางทางเศรษฐกิจ 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษา เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมือง ย่อมนาไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการของพลเมือง

3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชน เป็นต้น ที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลาย

3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม และเหมาะสมกับบริบท สภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง เพื่อรองรับการเติบโตของภาคบริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบริหารจัดการเทคโนโลยี การสร้างและพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ เทคโนโลยี การเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์ อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิตอล รวมถึง เทคโนโลยีการท่องเที่ยว เป็นต้น

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า รองลงมาคือด้านการเน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ และด้านการให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ Denhardt and Denhardt (2007 : 45) ที่สรุปว่าข้าราชการ ไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการบริการรับใช้พลเมือง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับประชาชน ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนเกิดผลสำเร็จและทำให้การบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ที่มีเพศ อายุระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน พบว่า

2.1 ด้านการให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูป หรือการเปลี่ยนแปลงภาคราชการของ Denhardt and Denhardt (2007 : 45) ที่สรุปว่าข้าราชการ ไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการบริการรับใช้พลเมือง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหา รวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับประชาชน ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน เกิดผลสำเร็จและทำให้การบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ

2.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาแตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของจิราพร วงค์คำ (2555 :

93) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ปัญหาการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นของไทยในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีสาเหตุจากการใช้ดุลพินิจออกคำสั่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มีข้อเสนอแนะให้มีการวางแนวทางการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นและมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และให้การจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปีโดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของทศพร ศิริสัมพันธ, (2553) ผลประโยชนสาธารณะเปนสิ่งที่มีคุณคาสูงสุด ซึ่งขาราชการและพลเมืองรวมกันกำหนดขึ้นเปนสิ่งที่กอใหเกิดประโยชนแกสังคมมากกวาการนำงบประมาณไปใหผู้ประกอบการดำเนินการเหมือนเปนเจาของงบประมาณ ผลประโยชนสาธารณะจึงตองไดรับการตอบสนองโดยขาราชการและพลเมืองที่เสียสละตอสังคมมากกวาผู้ประกอบการที่จะกระทำเหมือนวางบประมาณแผนดินหรือเงินหลวงคือเงินของตนเอง

2.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปี โดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของชวันลักษณ์ กาวิละ (2557 : 33) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ปัจจัยในด้านการรับบริการและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายบริการสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเชิงนโยบาย และจากความคิดเห็นของ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะทำให้ประชาชนได้กล้าแสดงออก มีจิตสำนึกสาธารณะ และทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชนที่ช่วยให้ปัญหาขยะของชุมชนลดลง

2.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปี โดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของลักขณา แก้วกิ่ง (2553 : 74) ที่ได้ศึกษาว่าการพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการดำเนินงานให้บริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยคณะกรรมการชุมชนทราบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณและการใช้งบประมาณของเทศบาล และส่วนใหญ่ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณะจากประธานชุมชน เพราะเมื่อประชาชนทราบขั้นตอนการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ย่อมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะการดูแลชุมชนไม่ให้เกิดปัญหาขยะจะทำได้ง่ายขึ้นถ้าทุกคนทำตามกฎระเบียบ ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ทำให้ประชาชนไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐ มีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐเป็นอย่างดี

2.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปี โดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ นันตะสุข (2556 : 107) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม พบว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวก

กับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ลดปัญหาเรื่องขยะลงได้ ทำให้ประชาชนกล้านำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะของชุมชน

2.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ พบว่าประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษามีความพึงพอใจแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามอายุที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีอายุ ระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจแตกต่างกับอายุระหว่าง 41-60 ปี โดยกลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปีมีความพึงพอใจสูงสุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่แยกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป และระดับการศึกษามัธยมศึกษา หรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจแตกต่างกับระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามีความพึงพอใจสูงสุด ส่วนประชาชนที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ การศึกษาของ Julian (2010 : 9 – 17) พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการบริการประชาชนเลือกวิธี ที่จะนำไปสู่สถานการณ์ที่ท้าทายเป็นพิเศษจะทำให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีเยี่ยมและลดค่าใช้จ่าย ของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผู้นำในการบริการสาธารณะจะทำให้องค์กรมี ความก้าวหน้าอย่างมาก และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการให้คุณค่ากับคน พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะผู้นำที่เก่งก็จะได้รับการยอมรับนับถือจากทั้งในองค์กรและ ชุมชน เพราะบุคลากรวิชาชีพจะมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือ จากประชาชน

3. ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจโดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชั่นและระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดิ่ง ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมืองและศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะ และร่วมตรวจสอบประเมินผล และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.

2560 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการจัดจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่งการ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่าประเด็นทางทางเศรษฐกิจ 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษา เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมือง ย่อมนาไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการของพลเมือง

3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชน เป็นต้น ที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลาย

3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม และเหมาะสมกับบริบท สภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง เพื่อรองรับการเติบโตของภาคบริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบริหารจัดการเทคโนโลยี การสร้างและพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ เทคโนโลยี การเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์ อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิตอล รวมถึง เทคโนโลยีการท่องเที่ยว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการจัดการบริการสาธารณะแนวใหม่ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมบริการสาธารณะแนวใหม่ดังกล่าวให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างสูงสุด

2. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเผยแพร่ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการจัดการแบบบูรณาการในหน่วยงานอื่นๆ

2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

จิราพร วงค์คำ. (2555). **การใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะ**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชวันลักษณ์ กาวิละ. (2557). **การมีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงนโยบายบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)**. ในวารสารสยามวิชาการ ปีที่ 18 (ฉบับที่ 1) : 1-20.

ทศพร ศิริสัมพันธ. (2553). **หนวยที่ 6 แนวทางการศึกษารัฐประศาสนศาสตรสมัยใหม ในเอกสารการสอน ชุดวิชาขอบขายการศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร**. นนทบุรี: สำนักพิมพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนราธิป ศรีราม, กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย, และชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). **การสังเคราะห์แนวคิดการ บริการ สาธารณะแนวใหม่**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. ค้นข้อมูล 1 พฤษภาคม 2563, จาก www. ratchakitcha.soc.go.th/DATA/P DF/2560/A/040/1.PDF.

ลักขณา แก้วกิ่ง. (2553). **การพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศักดิ์ นันตะสุข. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงการแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น**. กรุงเทพฯ : ซีวีแอลการพิมพ์.

Denhardt, Janet V. & Denhardt, Robert B. (2007). **The New Public Service : Serving, Not Steering**. New York London, England : M.E. Sharpe, Inc

Julian, P., (2010). **When the going gets tough... Public service leadership in times of significant change and uncertainty**. International Journal of Leadership in Public Services. 6 (4) : 9 – 17.

Yamane Taro. (1973). **Statistics ; An Introductory Analysis**. New York: Harper & Row Publishers.

การนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Adopting a new concept of public service to manage an ageing society Case Study of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[1], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Sittidet Wongprachya, Pairat Bunprakopwong and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย 2) ระดับการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัยของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt และ 3) ทิศการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย

โดยศึกษาเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดย 1) การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างบุคลากร เจ้าหน้าที่และประชาชนผู้ใช้บริการของเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 369 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนา 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา 1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่ามีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงลำดับปัจจัยที่มีระดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้ดังนี้ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 ตามลำดับ 2) ระดับการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัยของ Robert B. Denhardt and Janet

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Vinzant Denhardt ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ ด้านการเน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) และด้านการให้คุณค่ากับความเป็นพล เมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.84) และ 3) ทิศการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัยในอนาคต แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 3.1 การบริหารการปกครองภายใน 3.2 การบริหารการปกครองท้องถิ่นแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชน และ 3.3 การใช้วัฒนธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยการฟื้นฟูจิตวิญญาณของชุมชนให้กลับคืนสู่ชุมชนตามค่านิยม

คำสำคัญ : การบริการสาธารณะแนวใหม่, การบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย

Abstract

The purpose of this research is to explore 1) Key factors affecting the implementation of new public service concepts in the management of an ageing society, 2) The level of adoption of new public service concepts in the management of the aging society of Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt, and 3) The direction of applying new public service concepts to manage an ageing society. By studying Phu Khiaw Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province Use mixed research methods 1) Quantitative studies Collect data from questionnaires with samples of personnel and public officials who use the treasury services of Phu Kheow Municipality. A total of 369 people analyzed the data using descriptive research statistics; 2) Qualitative research Collect information from interviews with Phu Kheow Municipal Executives 5 persons using interview form Semi-structured open-ended questions analyze and synthesize contentious data.

The results of the study: 1) Key factors affecting the implementation of new public service concepts in the management of an ageing society In the picture included in the large scale ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.78), considering the individual factors, it was found that it had a very high level effect on local government administration on all factors.

Sort the first three most average priority factors: Leadership Factors: Leadership Factors: The highest priority value is 4.08, second only to the budget factor. Has priority value 4.03 and planning factor Has a priority value of 3.97, respectively. 2) The level of adoption of new public service concepts in the management of the aging society of Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt in Phu Khiaw Municipality. The overall picture is very high ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79), and when considering the sides, the first three most average areas are civic service, not customers ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78), second only to the emphasis on finding public interest ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80), and the value of citizenship over entrepreneurship ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.84). And 3) The direction of applying new public service concepts to manage the aging society in the future. It is divided into three characteristics: 3.1 Internal Administration 3.2 Integrated Local Government Administration engaged with government organizations. Public sector and all sectors in the community and 3.3 The use of corporate culture to drive new types of public services by restoring the community spirit back to the community based on values.

Keywords: New public services, aging social management

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด ส่งเสริมให้ประชาชนปกครองตนเองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมองเห็นว่าการใช้สิทธิ์ภาคประชาชนนั้นมีความสำคัญและเกิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นทำให้สามารถกำหนดบทบาทและนโยบายของท้องถิ่นตนเองได้ เพื่อทำให้ประชาชนและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามบริบทและสถานการณ์ในท้องถิ่นนั้นๆ การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญทั้งต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ (กิตต์ระวี เลขากุล, 2561) การปกครองท้องถิ่น ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนในจังหวัดทุกพื้นที่ มีทรัพยากรบุคคลในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน อย่างไรก็ดี การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงอยู่ภายใต้

ทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การที่จะดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างมาก รวมทั้งจะต้องมีความรอบคอบในการใช้งบประมาณโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งโดยหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นจะต้องดำเนินการด้านการให้บริการสาธารณะตามความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การทำให้มีถนนเพื่อเข้าถึงชุมชน การซ่อมบำรุงถนนและทางเดินเท้าให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้โดยสะดวก เป็นต้น อย่างไรก็ดี การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงพบว่ามีปัญหาด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ สรุปเป็นกลุ่มของปัญหาดังนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, 2561) 1) ปัญหาด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ การที่มีรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคและแม้แต่ท้องถิ่นเองยังมีการทับซ้อนกันอยู่ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุข เนื่องจากหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังดำเนินการด้านนี้อยู่ ส่วนหนึ่งเกิดจากข้าราชการต่อต้านที่จะย้ายไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ได้เสนอทิศทางการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตโดยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจ ดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น โดยข้าราชการที่จะต้องถูกถ่ายโอนย้ายไปยังคงสามารถปฏิบัติหน้าที่โดยมิได้ถูกกลั่นแกล้งจากนักการเมืองท้องถิ่น ได้รับความก้าวหน้า ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการเหมาะสมกับหน้าที่ 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นให้ได้ตามเป้าหมาย ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้จ่ายและการบริหารโครงการเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด

ทั้งนี้แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ส่วนหนึ่งมีพื้นฐานแนวคิดมาจากแนวคิดหลังสมัยใหม่นิยมมีภววิทยา การศึกษาเชิงปรัชญาถึงธรรมชาติของความมีอยู่ ความจริงทั่วไปและศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภท รวมถึงความสัมพันธ์ของความมีอยู่นั้น มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ “ฟัง” มากกว่า “สั่ง” และ “รับใช้หรือให้บริการพลเมือง” มากกว่า “กำกับหรือควบคุม” รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน และมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ฉะนั้น กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำจึงเป็นไปเพื่อส่งมอบประชาธิปไตยมากกว่าส่งมอบบริการให้แก่ลูกค้าเหมือนดังเดิม ดังนั้น ในทัศนะของ Denhardt and Denhardt (2011) จึงเห็นว่า หัวใจสำคัญของแนวคิดในกระบวนทัศน์การบริการสาธารณะใหม่ คือ ประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ 1) ประโยชน์สาธารณะ คือเป้าหมายหลักในการบริหารงานภาครัฐ โดยต้องมองข้ามผลประโยชน์

ของตนเอง พวกพ้อง ราชการ นักการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ ขณะเดียวกันรัฐจะสร้างการบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้สูงสุดจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างจากการปรึกษาหารือ ร่วมคิดร่วมไตร่ตรองจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับการแบ่งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากและเสียงข้างน้อย หรือฝ่ายที่ทำกับฝ่ายที่คัดค้าน 2) การบริการสาธารณะใหม่เน้นการคิดในเชิงยุทธศาสตร์ และทำด้วยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย กล่าวคือ หลังจากที่มีการปรึกษาหารือร่วมวิเคราะห์ ร่วมไตร่ตรองจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว ต้องมีการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในขั้นต่อไปอย่างมียุทธศาสตร์ ขณะเดียวกันการบริการสาธารณะใหม่ยังให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจะต้องไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกว่าตนเองเสียเปรียบ เหลื่อมล้ำ ต้องมีทางออกที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าต้องมีฝ่ายที่เสียประโยชน์ จะต้องหาแนวทางในการชดเชยให้กับฝ่ายที่เสียประโยชน์ หรือฝ่ายที่รับผลกระทบในแง่ลบมากกว่า 3) รัฐไม่ใช่ผู้กำกับ สั่งการ ตัดสินใจ และกุมทิศทางการบริหารประเทศ และการบริการสาธารณะเหมือนดังเดิม แต่ต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน กล่าวคือ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบ ซึ่งในความหมายนี้ ประชาชนจะไม่ใช่เป็นเพียงลูกค้าหรือผู้รับบริการ แต่เป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศชาติ 4) รัฐประศาสนศาสตร์ไม่ได้เชื่อมโยงกับภาครัฐเท่านั้น แต่สัมพันธ์กับหลากหลายภาคส่วน และหลายระดับ ทั้งประโยชน์สาธารณะ รัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่างๆ และมาตรฐานวิชาชีพเป็นต้น 5) การมองประชาชนเป็นลูกค้า ชี้ให้เห็นว่านัยยะของผู้ผลิตสินค้า คือ ภาครัฐเท่านั้น แต่ในแนวคิดของการบริการสาธารณะใหม่ผู้ผลิตครอบคลุมหลากหลายภาคส่วน เนื่องจากหากให้รัฐเป็นเจ้าของกิจการของคำว่า “ลูกค้า” อาจหมายถึงคนกลุ่มใดเท่านั้น แต่ในความคิดของการบริการสาธารณะใหม่คนที่รัฐต้องรับใช้ คือ พลเมือง เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐตระหนักอยู่เสมอว่าต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะองค์การภาครัฐแต่เพียงผู้เดียวย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงและความล้มเหลว ถ้าการตัดสินใจนั้น ๆ เป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ การร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน 6) การบริการสาธารณะใหม่เน้นตอบสนองความต้องการและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ เป็นสำคัญ ไม่ได้มองเฉพาะผลผลิต ความมีประสิทธิภาพเท่านั้น 7) การบริการสาธารณะใหม่ไม่เห็นด้วยกับการสร้างนักการเมืองและข้าราชการให้เป็นเสมือนผู้ประกอบการในราชการ แต่ต้องการสร้างพลเมืองที่ร่วมแรงร่วมใจกันคนละไม้คนละมือ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเชื่อมั่นว่าคนมีจิตใจที่ดี มีพลัง และกล้าหาญพอที่จะคิดและลงมือทำ อันจะนำมาซึ่งชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะนำไปสู่ความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตประชาชนที่ดีขึ้นโดยเฉพาะถ้าการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะในเรื่องการบริการสาธารณะใหม่ตามแนวคิดของ

Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt อันเนื่องจากจะทำให้เกิดการตอบสนองและสอดคล้องกับทิศทางที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนั้นเมื่อผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัยของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดคุณภาพชีวิตของชุมชนและประชาชนที่ดี และระดับการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบันเป็นอย่างไร จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบัน และทิศการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาระดับการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาทิศการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

Koontz (1972: 43) กล่าวว่า “การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น” เช่นเดียวกัน Drucker (1979: 9) กล่าวว่า การบริหาร คือการทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ” ส่วนนักวิชาการในประเทศไทย สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน (2554: 7) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผ่านผู้อื่นเพื่อให้ สัมฤทธิ์ผล ธนพร มากระ

จัน (2558) กล่าวว่า “การบริหาร” เป็นกระบวนการของผู้บริหารองค์กร เกิดจากการวางแผน สั่งการ และจัดการให้การปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำหรับด้าน “ทักษะการบริหาร” Katz (1974: 90-102) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษย์ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ส่วน Harris (1985 : 33-42) ได้พัฒนาจากทักษะการบริหารของ Katz ให้ครอบคลุมและใช้งานได้ง่าย โดยผู้บริหารต้องมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านมโนภาพ 2) ทักษะด้านมนุษย์ และ 3) ทักษะด้านเทคนิค

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

แนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt นราธิป ศรีราม และคณะ (2556, หน้า 46-52) สามารถนำมาใช้ในหลากหลายของสถานการณ์ที่มุมมองของการจัดตำแหน่งให้เป็นประโยชน์ เช่น 1) ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร 2) ตรวจสอบปัจจัยของแนวโน้มที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรในอนาคต 3) จัดหน่วยงานและกระบวนการที่จำเป็นจะต้องควบรวมหรือยุบรวมกัน 4) กำหนดวิธีการที่ดีที่สุดที่จะใช้กลยุทธ์นำเสนอ และแนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย ความเป็นพลเมือง และผลประโยชน์สาธารณะ โดยการบริการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะถือเป็นหัวใจของแนวคิดนี้ การบริการสาธารณะแนวใหม่ต้องการปรับวิธีการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการขององค์การ ด้วยการเปิดกว้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐให้เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่จะไม่ใช่แนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการวัดผลได้ แต่ก็เป็นแนวคิดที่ช่วยเติมเต็มให้เกิดการบริการที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา (นราธิป ศรีรามและคณะ, 2556, น.36-37) และหากนำแนวคิดนี้มาพิจารณาการบริหารภาครัฐของไทยในปัจจุบัน ภาครัฐเองก็รณรงค์ให้ประชาชนมีความเป็น “พลเมือง” และ ให้ใช้เป็นคำเรียกไม่ใช่ “ผู้รับบริการ” “ราษฎร์” หรือแม้กระทั่ง “ประชาชน” ภายใต้วาทกรรม “ประชารัฐ” ประชาชนคือ “พลเมือง” ที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ มากกว่าผลประโยชน์ปัจเจกบุคคล เมื่อพิจารณาจากประเด็นนี้ จะเห็นว่า NPS ค่อนข้างจะได้เปรียบกว่า NPM ในฐานะของหลักพื้นฐานด้านนโยบายรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาที่มีแนวโน้มค่อนไปทางการใช้อำนาจพิเศษในการบริหารประเทศ (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560, น.15) ซึ่งแนวคิดของ NPS มีรายละเอียด ดังนี้

1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า (Serve Citizens, Not Customers) ผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองและตกลงกันในเรื่องของค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกันมากกว่าการที่จะเป็นการนำเอาผลประโยชน์ของแต่ละคนรวมกัน

2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ (Seek the Public Interest) นักบริหารรัฐกิจจะต้องช่วยทำให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองต้องการร่วมกัน (shared notion of public interest)

เป้าหมายของการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เพื่อตอบสนองช่วยแก้ปัญหาหรือเป็นทางเลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่การค้นหาผลประโยชน์ดังกล่าวต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของพลเมืองกับนักบริหารรัฐกิจ

3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ (Value Citizenship over Entrepreneurship) ผลประโยชน์สาธารณะคือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดที่ข้าราชการและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนดขึ้น และต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการนำงบประมาณของรัฐ (พลเมืองเป็นเจ้าของ) ไปให้ผู้ประกอบการดำเนินการเหมือนเป็นเจ้าของงบประมาณ ผลประโยชน์สาธารณะจึงต้องได้รับการตอบสนองโดยข้าราชการและพลเมืองที่เสียสละต่อสังคมมากกว่า โดยผู้ประกอบการที่จะกระทำเสมือนว่างบประมาณแผ่นดินหรือเงินหลวงคือเงินของตนเอง

4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย (Think Strategically, Act Democratically) นโยบายและแผนงานจะตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวมได้จะต้องเกิดจากกระบวนการรวมกลุ่มและความร่วมมือร่วมใจกัน นโยบายและแผนต้องเกิดขึ้นจากการคิดในเชิงกลยุทธ์ที่มีการพิจารณาปัจจัยแวดล้อม และมีวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่จะให้บรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้นั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้

5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย (Recognize that Accountability Is Not Simple) สำหรับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ความพร้อมรับผิดแค่นั้นไม่เป็นการเพียงพอ เพราะแท้จริงแล้วข้าราชการต้องรับผิดต่อสังคม และยังต้องมีการขยายผลแห่งความรับผิดไปอย่างกว้างขวาง ทั้งความรับผิดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน ปทัสถานทางการเมือง มาตรฐานทางวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง

6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง (Serve Rather than Steer) การบริการรับใช้เป็นบทบาทสำคัญของข้าราชการ โดยต้องมีภาวะผู้นำและมีค่านิยมพื้นฐานที่ช่วยสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของพลเมืองมากกว่าการพยายามควบคุมหรือกำกับทิศทางของสังคมให้เป็นไปตามที่รัฐบาลต้องการ นโยบายสาธารณะจึงไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจของรัฐเท่านั้น แต่ต้องเป็นผลจากความผูกพันในประโยชน์สาธารณะของพลเมือง ซึ่งต้องมีการเจรจาต่อรอง พูดคุยสนทนาในผลประโยชน์สาธารณะที่เป็นที่มาของนโยบายร่วมกัน

7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ (Value People, Not Just Productivity) องค์การภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วมและคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว การปฏิบัติงานภาครัฐจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมแรงร่วมใจและการให้ความสำคัญกับทุกคน การบริการสาธารณะแนวใหม่ ให้ความสำคัญกับการจัดการผ่านคน โดยนักบริหารรัฐกิจต้องเห็นความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (1) สำรวจความคิดเห็นกับบุคลากร,เจ้าหน้าที่ และประชาชนที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลภูเขียว ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 369 คน (2) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 5 ท่าน และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาเอกสาร คำสั่ง หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1. ประชากร เป็นผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ (องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ , 2563) 2. กลุ่มตัวอย่าง (2.1) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้มาใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 369 คน โดยสุ่มแบบง่ายกับผู้ใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เก็บข้อมูลตามสัดส่วน จำนวน 369 ราย (2.2) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 ท่าน และ (2.3) การศึกษาเอกสาร โดยการรวบรวมเอกสาร งานวิจัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. การศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา แจกแจงเป็น ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ประมวลผลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ความคิดเห็นของบุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ใช้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยสำคัญมีผลต่อการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการจัดการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$ =3.91, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกปัจจัยสำคัญมีผลต่อการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการจัดการงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิของงานองค์กรในระดับมาก เรียงลำดับ ปัจจัยสำคัญที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ปัจจัยด้าน

ภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผลความสำคัญ
1.ด้านภาวะผู้นำ	4.08	0.75	มีผลต่อการบริหารมาก
2.ด้านงบประมาณ	4.03	0.80	มีผลต่อการบริหารมาก
3.ด้านการวางแผน	3.97	0.77	มีผลต่อการบริหารมาก
4.ด้านบุคลากร	3.94	0.73	มีผลต่อการบริหารมาก
5.ด้านวิธีปฏิบัติงาน	3.84	0.79	มีผลต่อการบริหารมาก
6.ด้านการประเมินผล	3.80	0.84	มีผลต่อการบริหารมาก
7.ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.74	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก
รวม	3.91	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก

2. การนำแนวคิดการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt

ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในการจัดการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.84) คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.= 0.79) การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ($\bar{x}$ = 3.97, S.D.= 0.77) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D.= 0.75) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ($\bar{x}$ = 3.28, S.D.= 0.80) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับการนำแนวคิดการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ตามความคิดเห็นของบุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้ที่มาติดต่อใช้บริการของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

หลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า	4.24	0.78	ระดับมาก
2.เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ	4.21	0.80	ระดับมาก
3. การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ	4.18	0.84	ระดับมาก
4.คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย	4.13	0.79	ระดับมาก
5.การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย	3.97	0.77	ระดับมาก
6.การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง	3.46	0.75	ระดับปานกลาง
7.การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ	3.28	0.80	ระดับปานกลาง
รวม	3.92	0.79	ระดับมาก

3. ทิศทางในการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัยของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคตควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 การบริหารการปกครองภายใน ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ควรทีสถานพยาบาลไว้ดูแลผู้สูงอายุ มีบ้านพักอาศัยไว้รองรับผู้สูงอายุ (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 การใช้วัฒนธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยการฟื้นฟูจิตวิญญาณของชุมชนให้กลับคืนสู่ชุมชนตามค่านิยม การบริหารการปกครองท้องถิ่นแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชน ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้

(1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครอง ท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีการบูรณาการความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต 3.3 การใช้วัฒธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการาธารณะแนวใหม่ ได้แก่ (1) ทัศนคติ (2) ค่านิยม (3) ความเชื่อ และ (4) การสร้างองค์ความรู้ สิ่งประดิษฐ์คิดค้น และนวัตกรรม โดยการฟื้นฟูจิตวิญญาณของชุมชนให้กลับคืนสู่ชุมชนตามค่านิยม ที่เน้นความเป็นธรรม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนความมี อิสระ และความเจริญร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น

อภิปรายผล

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเมื่อผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากรในหน่วยงานจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเคารพเชื่อฟังผู้บริหารพร้อมรับฟังและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงพิจารณานโยบายของส่วนและกองต่าง ๆ ภายในหน่วยงานโดยการนำไปปฏิบัติควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในองค์กร สอดคล้องกับ มะยุรี สุดตา และธนัช กนกเทศ (2553) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า ความสำเร็จในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผู้นำว่ามีผลต่อความสำเร็จขององค์กรมากที่สุด

2) ปัจจัยด้านงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณควรเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารงานที่เพียงพอต่อการบริหารงาน สอดคล้องกับ สุภางค์ ดอนแผ้ว (2552) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่าความพร้อมในส่วนการคลัง ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีนวล สรรคพงษ์ (2551) ซึ่งศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านการงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ปัจจัยด้านการวางแผนงาน มีการจัดทำแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ พร้อมประชาสัมพันธ์ถึงภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานแก่บุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนงานและนโยบายที่วางไว้ สอดคล้องกับ สุภางค์ ดอนแผ้ว (2552) ที่วิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่า ในด้านการวางแผน มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ (2558) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน

2. ระดับการนำแนวคิดการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt

หลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) .เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.84) คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.= 0.79) การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ($\bar{x}$ = 3.97, S.D.= 0.77) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D.= 0.75) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ($\bar{x}$ = 3.28, S.D.= 0.80) ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของปกรณ์ ศิริประกอบ, 2560, น.73-78, J.V. Dendhart and R.B. Denhart, 2011, hassim. ที่ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับพลเมืองและการคืนอำนาจให้กับประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นจิตวิญญาณสาธารณะ แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากแนวคิด ดังต่อไปนี้ 1) แนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย (Democratic Citizenship) 2) ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม (Model of Community and Civil Society) 3) ทฤษฎีองค์การที่อาศัยหลักมนุษย์นิยมและรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ (Organization Humanism and New Public Administration) และ 4) รัฐประศาสนศาสตร์ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern Public Administration)

3. ทิศทางในการนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในการบริหารจัดการสังคมผู้สูงวัย ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคตควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 การบริหารการปกครองภายใน ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 การบริหารการปกครองท้องถิ่นแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชน ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของปกรณ์ ศิริประกอบ (2558) ที่ว่าการบริหารจัดการภาครัฐเป็นการหาความสมดุลระหว่างพาราไดม์ NPM กับ NPS โดยมีพาราไดม์ OPM เป็นรากฐาน โดยจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการการดูแลระยะยาวของผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันนั้น เป็นการบูรณาการระบบ LTCI ที่มีความเป็นพาราไดม์ NPM และ CBICS ที่มีความเป็นพาราไดม์ NPS เข้าด้วยกันโดยมีภาครัฐเป็นรากฐานสำคัญตามพาราไดม์ OPM ผ่านการใช้กฎหมาย การออกระเบียบและประกาศใช้นโยบายต่างๆ เพื่อทำให้การบริหารจัดการการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวของประเทศญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเป็นธรรม และส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์สาธารณะให้สำเร็จจงได้ ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีการบูรณาการความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต และ 3.3 การใช้วัฒนธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยการฟื้นฟูจิตวิญญาณของชุมชนให้กลับคืนสู่ชุมชนตามค่านิยม ทิศทางในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคตโดยใช้วัฒนธรรม ได้แก่ (1) ทัศนคติ (2) ค่านิยม (3) ความเชื่อ และ (4) การสร้างองค์ความรู้ สิ่งประดิษฐ์คิดค้น และนวัตกรรม แล้วนำมาปรับ สร้าง ผลักดันประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการบริการ

สาธารณะแนวใหม่ (NPS) ให้สอดคล้องกับระบบบริหารราชการไทย โดยการฟื้นฟูจิตวิญญาณของชุมชนให้กลับคืนสู่ชุมชนตามค่านิยม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย

1. การบริหารการปกครองท้องถิ่นควรสร้างความเข้มแข็งในปัจจัยสำคัญต่างๆ เพื่อสามารถดำเนินการบริหารจัดการการปกครองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น และควรส่งเสริมให้ประชาชนมีเข้าใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการปกครองท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดการบริหารงานที่โปร่งใส ลดปัญหาการทุจริต มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการและการดำเนินงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคลากรทุกระดับ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรและเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานในบทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการ การกระจายอำนาจ การพัฒนากลไกภายในท้องถิ่น การสนับสนุนบทบาทของภาคประชาสังคมในระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อให้มีเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นของแต่ละส่วนงาน เช่น สำนักงานปลัด กองคลังหรือส่วนการคลัง กองช่าง กองสาธารณสุข ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการดำเนินงาน และปรับแนวทางการทำงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์รวี เลขะกุล. (2561). **ธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของเทศบาล ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ จัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการ จัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)**. สยามวิชาการ 18(30), (มีนาคม 2560-กรกฎาคม 2560), 15.

ธนพร มากระจัน. (2558). **ทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร ใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นราธิป ศรีราม กิตติพงษ์และเกียรติวัชรชัย ชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). **การสังเคราะห์แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2558). **3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติจริง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2560). **3 พาราไดม์ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎี และการนำไป ปฏิบัติจริง**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2561). **ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต**. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.

มะยุรี สุดตา และ ธนัช กนกเทศ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร**, พิษณุโลก.

วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี**. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(1), 565-581.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ศรีนวล สรรคพงษ์. (2551). **ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น.** กรุงเทพฯ : สยาม บุ๊คส์.

สุภางค์ ดอนแผ้ว. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. (2563). **จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** . เข้าถึงข้อมูลได้จาก : http://www.chaiyaphum.pao.go.th/cliniccenter/page_clinic/C120.html)

Drucker. Peter F. (1979). **The Effective Executive.** New York : Harper and Row.

Harris, B.M. (1985). **Supervision Behavior in Education**. (2 nd ed). Englewood Cliffs : Prentice-Hall.

J.V. Dendhart and R.B. Denhart, **The New Public Service, Not Steering Paperback April 17**, 2011 hassim

Katz. Robert L. (1974, September-October). **"Skill of AN Effective Administrator."** Harward Business Review.

Koontz Harold D. and Cyril O'Donnell. (1972). **Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions**. New York : MC Graw – Hill.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis** (3rd Ed). New York: Harper and Row Publications.

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Living according to the philosophy of sufficiency economy and quality of life in Work of employees in Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

ไพรัช บุญประกอบวงศ์[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3]
Pairat Bunprakopwong, Apichit Duangthisan and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิธีการวิจัยวิจัยเชิงปริมาณ ลักษณะสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 100 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยในภาพรวมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และระดับความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สันเท่ากับ 0.394 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ : การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

---

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objectives of this dissertation were: 1) To study the lifestyle according to the Sufficiency Economy Philosophy of Phu Kheow Municipal Employees. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. 2) To study the quality of life of employees of Phu Kheow Municipality. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province, and 3) To study the relationship between living according to the philosophy of sufficiency economy and the quality of life of employees of Phu Kheow Municipality. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. It's a method of quantitative research. Survey Styles collects data using a query. The samples used in the study of 100 people, the statistics used to analyze the data were frequency, percentage, average, and pearson's standard deviation and correlation coefficient. To test the hypothesis.

The result of the study showed that The results showed that living according to the Sufficiency Economy Philosophy of Phu Kheow Municipal Employees Overall, there is a high level of practice and satisfaction with the quality of work as pictured is moderate.

The results of the hypothesis test showed that the relationship between living according to the philosophy of the sufficiency economy and the quality of life of employees of Phu Kheow Municipality. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province There is a high level of correlation, with a peers correlation coefficient of 0.394 at a statistically significant level of 0.01.

Keywords : Living according to the Sufficiency Economy Philosophy, Quality of Life at work Phu Kheow Municipallty Employee, Chaiyaphum Province

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิดและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมา นานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชน

ไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำพาไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554)

พนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้มองเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจนสามารถสู้กับวิกฤติเศรษฐกิจได้ในปัจจุบัน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่จะร่วมมือเป็นหนึ่งในเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของท้องถิ่นภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ท้องถิ่น และทำให้ท้องถิ่นมีความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการพึ่งตนเองโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขการมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน เป็นกระแสการพัฒนาทางเลือกอย่างหนึ่งมี่เหมาะกับสังคมไทย

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ของ เสนาะ ติเยาว์ (2559) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานนั้น หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงคุณภาพโดยทั่วไปที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน และแนวคิดของริชาร์ด อี. วอลตัน (Richard E. Walton, 1973) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของคุณภาพชีวิตในการทำงานไว้ 8 ประการ คือ 1) ค่าตอบแทนเพียงพอและเป็นธรรม 2) สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ 3) โอกาสพัฒนาและใช้ศักยภาพของบุคคล 4) โอกาสก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 5) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ 6) สิทธิพนักงาน 7) ภาวะอิสระจากงาน 8) ความเกี่ยวข้องกับสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา โดยการทบทวนเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันตัวที่ดี 4) ด้านคุณธรรม 5) ด้านความรู้

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตของประชาชน 1) รายได้ 2) ความมั่นคง 3) ความปลอดภัย 4) ความสัมพันธ์ 5) การตอบสนองของสังคม

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวนทั้งสิ้น 135 คน และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีตามสะดวก (Convenience Sampling)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคณภาพชีวิต ในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

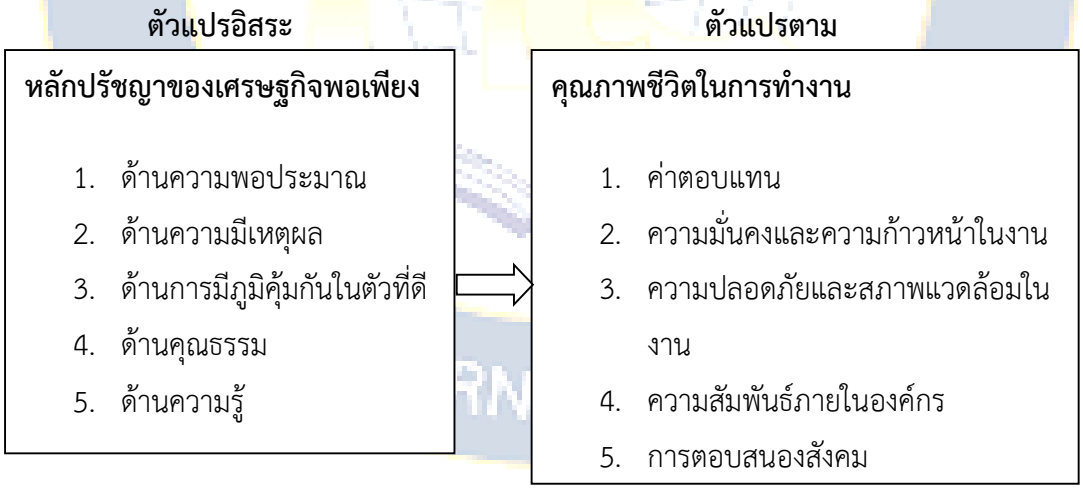
2. ผลการศึกษาวิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ ในปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของประชาชนในอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

สมมติฐานในการวิจัย

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 (สุเมธ ตันติเวชกุลม 2557) และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของ Richard E. Walton (1973) สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ภาพกรอบแนวคิดในการศึกษา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. ด้านเพศของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 49

2. ด้านอายุ พบว่า 20-30 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมามีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 อันดับ 3 คือ อายุ 41 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21 และน้อยที่สุดคือ อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9

3. ด้านระดับการศึกษาพบว่า มัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 อันดับ 3 คือสูงกว่า ปวส.จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39 และน้อยที่สุด ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11

4. ด้านสถานภาพสมรสพบว่า โสด จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมา สมรส จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 65

5. ด้านรายได้ต่อเดือนพบว่า รายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาคือ รายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 อันดับ 3 คือรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 และน้อยที่สุด สูงกว่า 20,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12

6. ด้านอายุงาน พบว่า ส่วนใหญ่อายุงาน 3-4 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมา 1-2 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22 อายุงาน 4 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 อายุงานต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการปฏิบัติที่มีต่อระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.68)

2. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยแยกรายด้านพบว่า อันดับที่ 1 ด้านคุณธรรมของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.94) อันดับ 2 ระดับการปฏิบัติที่มีต่อระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผลของพนักงานเทศบาล

ตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.85) อันดับ 3 ด้านความพอประมาณของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.81) อันดับ 4 ด้านความรู้ของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.45) ส่วนอันดับ 5 ด้านภูมิคุ้มกันตัวที่ดีของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.35) โดยทำการจำแนกแจกแยกย่อยเป็นแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านคุณธรรม อันดับ 1 ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ($\bar{x}$ = 4.31) อันดับ 2 คือ ส่งเสริมการรู้รักสามัคคีร่วมพลังกัน ($\bar{x}$ = 3.99) อันดับ 3 คือ เมื่อมีข้อขัดแย้งเลือกใช้ด้วยสันติวิธี ($\bar{x}$ = 3.93) อันดับ 4 มีจิตใจเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ($\bar{x}$ = 3.74) อันดับ 5 คือ กระทำอันคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ($\bar{x}$ = 3.42) และอันดับ 6 คือ เข้าร่วมกิจกรรมของสังคมอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}$ = 3.25)

2.2 ด้านความมีเหตุผล อันดับ 1 มีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจใช้จ่าย ($\bar{x}$ = 4.09) อันดับ 2 คือ วางแผนเรื่องรายรับและรายจ่ายของครอบครัว ($\bar{x}$ = 3.95) อันดับ 3 คือ ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ ($\bar{x}$ = 3.94) อันดับ 4 คือ พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผลก่อนการตัดสินใจทุกครั้ง ($\bar{x}$ = 3.67) อันดับ 5 คือ พิจารณาทางเลือกที่มีเหตุผลและประหยัด ($\bar{x}$ = 3.62)

2.3 ด้านความพอประมาณ อันดับ 1 คือ ใช้เสื้อผ้าที่มีราคาเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.06) อันดับ 2 คือ รับประทานอาหารที่บ้านเป็นประจำ ($\bar{x}$ = 4.02) อันดับ 3 คือ เลือกใช้สินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่มีราคาเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.00) อันดับ 4 ไม่ซื้อสินค้าที่เกิดความจำเป็น ($\bar{x}$ = 3.99) อันดับ 5 คือ ใช้บริการซื้อสินค้าเงินสด ($\bar{x}$ = 3.96) อันดับ 6 คือ ไม่ใช้เงินกู้นอกระบบเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ($\bar{x}$ = 3.47) และอันดับ 7 คือ รายได้ที่ได้รับพอกับรายจ่าย ($\bar{x}$ = 3.18)

2.4 ด้านความรู้ อันดับ 1 คือ มีความรู้ในการปฏิบัติตนเพื่อเป็นพลเมืองที่ดี ($\bar{x}$ = 3.81) อันดับ 2 คือ มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม ($\bar{x}$ = 3.51) อันดับ 3 คือ นำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ($\bar{x}$ = 3.49) อันดับ 4 คือ ค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x}$ = 3.24) อันดับ 5 คือ ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพอยู่เสมอ ($\bar{x}$ = 3.23)

2.5 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี อันดับ 1 คือ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว ($\bar{x}$ = 4.09) อันดับ 2 คือ มีเงินออมเพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น ($\bar{x}$ = 3.73) อันดับ 3 คือ ใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้ที่ได้รับ เพื่อเหลือเงินออม ($\bar{x}$ = 3.70) อันดับ 4 คือ ลด ละ เลิก เหล้าบุหรี่และอบายมุข ($\bar{x}$ = 3.58) อันดับ 5 คือ จัดทำบัญชีครัวเรือนแสดงรายรับ-รายจ่ายหรือวางแผนการใช้จ่าย

($\bar{x}$ = 3.24) อันดับ 6 คือ สร้างรายได้เสริมที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ ($\bar{x}$ = 3.23) อันดับ 7 คือ ออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อการมีสุขภาพแข็งแรง ($\bar{x}$ = 2.64) และอันดับ 6 คือ มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี ($\bar{x}$ = 2.60)

คุณภาพชีวิตในการทำงาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.21)

2. คุณภาพชีวิตในการทำงาน อันดับตามความสัคัญตามตัวแปรต่าง ๆ อันดับ 1 ด้านความสัมพันธ์ภายในองค์กรของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภายรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.44) อันดับ 2 ด้านการตอบสนองสังคมของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภายรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.32) อันดับ 3 ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภายรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.31) อันดับ 4 ด้านค่าตอบแทนของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภายรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.99) อันดับ 5 คือ ด้านความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภายรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.97) โดยทำการจำแนกแจกแยกย่อยเป็นแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านความสัมพันธ์ มีระดับความพึงพอใจด้านความสัมพันธ์ในองค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสัมพันธ์กับลูกค้า ($\bar{x}$ = 3.75) อันดับ 2 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{x}$ = 3.70) อันดับ 3 ความสัมพันธ์กับผู้จัดการ ($\bar{x}$ = 3.19) อันดับ 4 ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ($\bar{x}$ = 3.11)

2.2 ด้านการตอบสนองสังคม มีระดับความพึงพอใจด้านการตอบสนองสังคมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสนับสนุนเมื่อเกิดภัยพิบัติตามโอกาสต่าง ๆ ลูกค้า ($\bar{x}$ = 3.34) อันดับ 2 การรณรงค์การประหยัดพลังงาน ($\bar{x}$ = 3.33) อันดับ 3 มีการให้ความช่วยเหลือต่อผู้ด้อยโอกาส ($\bar{x}$ = 3.10) อันดับ 4 ได้รับการช่วยเหลือด้านสังคม ($\bar{x}$ = 2.95) และอันดับ 5 ได้รับการช่วยเหลือด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}$ = 2.90)

2.3 ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน มีระดับความพึงพอใจด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความภูมิใจในอาชีพ ($\bar{x}$ = 3.90) อันดับ 2 ได้รับการยอมรับจากสังคม ($\bar{x}$ = 3.58) อันดับ 3 มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับงาน

($\bar{x}$ = 3.36) อันดับ 4 มีความมั่นคงในอาชีพ ($\bar{x}$ = 3.16) อันดับ 5 มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพที่ทำอยู่ ($\bar{x}$ = 2.93) และอันดับ 6 ได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาความรู้ ($\bar{x}$ = 2.87)

2.4 ด้านค่าตอบแทนมีระดับความพึงพอใจด้านค่าตอบแทนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เงินเดือนเหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ ($\bar{x}$ = 3.20) อันดับ 2 รายได้พิเศษเพิ่มขึ้นจากงานประจำ ($\bar{x}$ = 3.04) อันดับ 3 การปรับเงินเดือน ($\bar{x}$ = 2.95) และอันดับ 4 มีความพอใจในสวัสดิการของบริษัท ($\bar{x}$ = 2.86)

2.5 ด้านความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในงาน คือมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.27) อันดับ 2 เครื่องมือ/อุปกรณ์เหมาะสมกับลักษณะงาน ($\bar{x}$ = 3.24) อันดับ 3 มีการจัดสถานที่ทำงานเหมาะสมกับงาน ($\bar{x}$ = 3.19) อันดับ 4 มีระบบป้องกันอุบัติภัยในการทำงาน ($\bar{x}$ = 2.98) และอันดับสุดท้าย มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันภัย ($\bar{x}$ = 2.93)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิต ในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยสามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตผลุ 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 4) ด้านความรู้และ 5) ด้านคุณธรรม พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบล ภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของสัมพันธ์ สมบูรณ์ (2552) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน กรณีศึกษา : พนักงานบริษัทกนกสิน เอ็กซ์ปอร์ตอิมปอร์ต จำกัด จากการศึกษาพบว่าพนักงานมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านของระดับการปฏิบัติที่มีต่อคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากคือด้านคุณธรรม และในรายด้านของด้านคุณธรรม พบว่า ความขยันหมั่นเพียรในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในรัดับมากที่สุด สามารถอธิบายได้ว่าพนักงานมีจิตสำนึกในด้านคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพและการเป็นพนักงานที่ดีขององค์กร ตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความขยัน เพื่อให้งานของตนเองสำเร็จและเพื่อองค์กรที่ตนเองได้ปฏิบัติงานอยู่อย่างเต็มใจและมุ่งมั่นเพื่อให้องค์การประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับสุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง (2551 อ้างใน พิพัฒน์ แก้วใส, 2552) ให้

ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับคุณธรรมว่าจะต้องมีคณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนและขยันหมุ่นเพียร

2. คุณภาพชีวิตในการทำงานประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านค่าตอบแทน 2) ด้านความมั่นคงความก้าวหน้าในการทำงาน 3) ด้านความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน 4) ด้านความสัมพันธ์ภายในองค์การ และ 5) ด้านการตอบสนองสังคม พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสูดอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับแรก คือด้านความสัมพันธ์ภายในองค์การ และพิจารณาเป็นด้านย่อยพบว่าด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือด้านความสัมพันธ์กับลูกค้า รองลงมาความสัมพันธ์กับเพื่อร่วมงานและลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสดุ คือความสัมพันธ์กับคนอื่นที่เกี่ยวข้อง อธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ภายในองค์กร เป็นองค์ประกอบสำคัญในลำดับต้นๆ ของระดับความพึงพอใจ และคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในองค์การผลงานวิจัยในส่วนนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีปัจจัยคู่ของ Frederick Herzberg ซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดความพึงพอใจและมีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานและได้ใช้ชื่อว่าปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) เป็นองค์ประกอบเกี่ยวโยงกับการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่ป้องกันมิให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจในงานที่ทำโดยด้านความสัมพันธ์ภายในองค์กรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของปัจจัยนี้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่าการ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัมพันธ์ สมบูรณ์ (2552) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน กรณีศึกษา พนักงานบริษัทกนกสิน เอ็กซ์ปอร์ตอิมปอร์ต จำกัด จากการศึกษาพบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นองค์ประกอบหรือเป็นมิติหนึ่งที่สำคัญของคุณภาพชีวิต เมื่อพนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว จะส่งผลให้คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดีตามไปด้วย กล่าวคือพนักงานที่มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานก่อให้เกิดรายได้มาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เพียงพอต่อการดำรงชีพในยุคปัจจุบัน และเหลือเงินเก็บออมไว้เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน และนำไปลงทุนให้เกิดรายได้ที่เพิ่มพูน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มจากด้านความพอประมาณ ควรสร้างจิตสำนึกและพัฒนาในเรื่องของการนำเงินกู้นอกระบบมาใช้โดยไม่มีความจำเป็นและ พยายามใช้จ่ายอย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ที่รับ คิดก่อนจ่าย ด้านความมีเหตุผลควรให้พนักงานพัฒนาปรับเปลี่ยนความคิด มีการใช้วิจารณญาณอย่างมีเหตมีผลก่อนการตัดสินใจในแต่ละครั้ง และมีการพิจารณาทางเลือกต่างๆ ในการใช้จ่ายอย่างประหยัดที่สุด ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีควรส่งเสริมให้พนักงานดูแลสุขภาพด้วยการออกกำลงกายอย่างสม่ำเสมอ หรือมีการจัดสถานที่ให้พนกังานได้มีกิจกรรมการออกกำลังเป็นกิจวัตรประจำวัน รวมทั้งส่งเสริมให้พนักงานมีการตรวจสุขภาพประจำปีทุกปีเพื่อประโยชน์ของตัวพนักงานเอง ด้านคุณธรรม ควรปลุกฝังให้พนักงานมีความคิดและการกระทำที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และเข้าร่วมกิจกรรมในการช่วยเหลือสังคมอย่างสม่ำเสมอ ด้านความรู้ควรส่งเสริมสนับสนุนให้พนักงานมีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพที่ทำและความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตอยางต่อเนื่องและนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาอาชีพ พัฒนาการดำเนินชีวิตเพื่อให้พนักงานมีคณุภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานด้วย

2. คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยภาพรวมพบว่าพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังสามารถพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านค่าตอบแทนและด้านความปลอดภัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับให้เพิ่มสูงขึ้นได้อีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นอันดับสุดท้ายคือด้านความปลอดภัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ผู้บริหารของเทศบาลควรจัดสวัสดิการที่จะสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มากกว่าเดิม มีการจัดสถานที่ทำงานที่ถูกสุขลักษณะ แสงสว่างที่เพียงพอ อุณหภูมิการถ่ายเทอากาศ ห้องทำงานที่เป็นสัดส่วน โดยเน้นการจัดสถานที่ที่สะอาด รวมทั้งการติดตั้งระบบความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับ คณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก หมายความว่าพนักงานของเทศบาลมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีจะทำให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานดีขึ้น เนื่องจากหากพนักงานใช้ชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของตนเองดีขึ้นและทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานดีขึ้นเช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ลักษณะเชิงสำรวจโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ข้อมูลที่ได้มาเป็นมุมมองเพียงบางด้านเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้ศึกษาของเสนอว่าให้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกพนักงานถึงปัญหาและความต้องการของพนักงานเพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตและจากการทำงานที่แท้จริง

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานที่มีลักษณะการประกอบอาชีพคล้าย ๆ กัน เพื่อดูการดำเนินชีวิตว่าใช้หลักคุณภาพชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

ประเวศ วะสี, อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. (2553**). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 217.

สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. (2551). **การเรียนรู้ร่วมกันแบบมีเข็มมุ่งสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ: บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด.

สุเมธ ตันติเวชกุล . (2549). **ใต้เบื้องพระยุคลบาท.** กรุงเทพฯ: มติชน .

เสนาะ ติเยาว์. (2559). **การบริหารงานบุคคล** . กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสรี พงศ์พิศ. (2554). **เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา.** กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560ก). **ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.nesdb.go.th

สัมพันธ์ สมบูรณ์. (2552). **คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงาน กรณีศึกษา พนักงานบริษัท กนกสิน เอ็กซ์ปอร์ตอิมปอร์ต จำกัด.** ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

Richard E. (1973). **Quality of Working Life: What is it?**. Sloan Management Review, 4(7), 20-30.

ความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

Local Government Welfare System Inequality In Kaset Somboon District, Chaiyaphum Province

อภิชิต ดวงธิสาร[1], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]

Apichit Duangthisan, Thawat Khetchatturat and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนถิ่น และ 3) แนวทางและมาตรการด้านระบบสวัสดิการในการลดความเหลื่อมล้ำ ศึกษาพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนทั้งหมด 15 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสวัสดิการ ผู้บริหารในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานเจ้าหน้าที่การคลังท้องถิ่น และผู้นำชุมชน จากการสุ่มเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แนวคำถามเป็นการสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 13 แห่ง มีความแตกต่างในเรื่องพื้นที่ ประชากร รายได้ รายจ่าย แผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา 2) ความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยยังมีปัญหา สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างรวดเร็ว สังคมไทยมีขาดเล็กลงความช่วยเหลือเกื้อกูลกันน้อยลง ประเทศไทยยังติดอยู่กับประเทศรายได้ปานกลางไปอีก 5-10 ปี เศรษฐกิจนอกระบบจะมีขนาดใหญ่ขึ้น อำนาจการเมืองยังกระจุกตัว รัฐบาลกลางยังกุมอำนาจในมือ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของรัฐธรรมนูญ นโยบายการหาเสียงของนักการเมืองคือนโยบายประชานิยม ปัญหาการคอร์รับชั่นยังคงสูง ระบบสวัสดิการปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ ระบบประกันสังคมมีปัญหาเรื่องการดึงแรงงานนอกระบบเข้ามา ระบบภาษีของไทยยังไม่สมบูรณ์และเป็นมาตรฐาน ภาคสังคมไม่เห็นด้วยกับระบบสวัสดิการแบบก้าวหน้า การตื่นตัวของระบบสวัสดิการในท้องถิ่นมีน้อย ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านสิ่งแวดล้อมมีน้อย วิสาหกิจเพื่อสังคมอยู่ในระดับเริ่มต้นไม่แพร่หลาย 3) แนวทางและมาตรา การเพื่อลดความเหมื่อมล้ำ ประกอบด้วย ควรปรับเปลี่ยน

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บทบาทของภาครัฐส่วนกลางด้านการกระจายอำนาจ ปลดล็อคกฎหมายให้เอื้อต่อการดึงศักยภาคของชุมชนให้ชุมชนเป็นผู้นำในการขับเคลื่อระดับพื้นที่ ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนากับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคการเมือง

คำสำคัญ : ความเหลื่อมล้ำทางด้านระบบสวัสดิการ/ระบบสวัสดิการ/ความไม่เท่าเทียมกัน

Abstract

The purposes of this study were 1) Local government welfare system context 2) Intrusion in the welfare system of local governments and 3) Guidelines and measures for the welfare system to reduce inequality. Study of local government areas in Kasetsomboon District, Chaiyaphum Province. It's qualitative research. Research tools include in-depth, semi-structural interviews. Collecting data from a sample of 15 people involved. Welfare system experts, executives in local governments Employees, local fiscal officers, and community leaders, from a specific random selection, then take the information collected from the interview form and analyze the content. The line of inquiry is an open-ended inquiry.

The results showed that : 1) The welfare system context of the 10 district administrations has differences in area, population, income, expenditure, strategic plan and development approach. 2) Inequality in the welfare system, namely, inequality in Thai society also has problems. Thai society quickly entered the ageing society. Thai society is shorter, less helpless. Thailand remains stuck with middle-income countries for another 5-10 years, the non-system economy is getting bigger, political power is still concentrated. The federal government also holds power in hand, and local distribution has not met the constitution's goals. The campaign policy of politicians is populist. The problem of corrugation remains high, the current welfare system does not cover informal workers. Young children, the elderly, the social security system has trouble pulling in informal workers. Thailand's tax system is incomplete and standard. The social sector disagrees with the progressive welfare system. The bluntness of the local welfare system is minimal. Social responsibility in the environment is minimal. Social enterprises are at an entry level, not widespread. 3) Guidelines and measures to reduce inequality include that the role of the central government in

decentralization should be changed. Unlock laws to facilitate the pull of community sectors, give communities the lead in driving the area level. Promoting development partnerships with various sectors including the public sector, the private sector. Departments of Education and Politics

Keyword : Inequality in the welfare system/welfare system/inequality

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และรูปแบบการปกครองที่รัฐบาลกลางกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง ซึ่งอยู่ในรูปแบบเชิงโครงสร้างการปกครองในแบบรัฐเดี่ยว (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2556: 27) โดยได้นำรูปแบบดังกล่าวมาใช้ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มจากการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินขึ้นใหม่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยในส่วนกลางได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารตามหน้าที่ (function) ในรูปกระทรวง และในส่วนภูมิภาคได้ปรับปรุงกลไกการบริหารราชการให้สามารถกระชับอำนาจการปกครองสู่ศูนย์กลางและแผ่ขยายพระราชอำนาจของส่วนกลางครอบคลุมหัวเมืองและประเทศราช โดยนำเอาระบบเทศาภิบาลมาใช้ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในทุกวันนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2560) แต่การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นโดยรัฐไม่ได้คำนึงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนที่อาศัยอย่างแท้จริง ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยสรุปกฎหมายทั้งสองฉบับมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายการจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น และการบริหารการเงินการคลัง ตามหลักการปกครองตนเองและหลักความต้องการของประชาชนภายใต้กรอบของกฎหมาย จัดแบ่งภารกิจในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดสรรทรัพยากรทางการเงินการคลังและบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดตั้งคณะกรรมการการกระจายอำนาจเพื่อส่งเสริมและติดตามประเมินผลการกระจายอำนาจ หลักการสำคัญของการกระจายอำนาจตามกฎหมายข้างต้นมี 3 ประการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ได้แก่ หลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคล และการบริหารการเงินการคลังของตนเองภายใต้กรอบของกฎหมายและภายใต้หลักความเป็นรัฐเดี่ยวในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หลักการจัดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐใน

การบริหารราชการแผ่นดิน โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะระดับชุมชน ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาครับผิดชอบการดำเนินภารกิจของรัฐในระดับประเทศและในระดับภูมิภาค และให้คำปรึกษา สนับสนุน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงเท่าที่จำเป็น และหลักประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประหยัด) และประสิทธิผล (สำเร็จตามเป้าหมาย) มีคุณภาพมาตรฐาน บริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้หลักการกระจายอำนาจทั้งสาม ประการข้างต้นเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการถ่ายโอนภารกิจของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และยังเป็นแนวทางในการเตรียมการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ เช่น การเพิ่มศักยภาพทางการคลังท้องถิ่นโดย การกำหนดสัดส่วนของรายได้ที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของรายได้ของรัฐบาลภายในปีงบประมาณ 2549 การถ่ายโอนบุคลากรและการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น การพัฒนาขีด ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ

การจัดสวัสดิการสังคมในปัจจุบันมีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น โดยเริ่มจากความพร้อมของกลุ่มเล็กๆ ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคม ให้กับกลุ่มของตนเองในลักษณะของกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่อาศัยการระดมทุนตามศักยภาพของคนในชุมชนเป็นหลักเน้นรูปแบบการบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น คำนึงถึงปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก กระแสการเปลี่ยนแปลงระบบสวัสดิการสังคมไทยจึงขึ้นอยู่กับประชาคมต่าง ๆ มากกว่าการปล่อยให้รัฐ่าหน้าที่ดูแลด้านสวัสดิการสังคมอีกต่อไป (ระพีพรรณ คำหอม 2545, น.5) การจัดสวัสดิการโดยใช้ฐานทุนด้านต่างๆ ในชุมชน ที่ชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายตามสภาพบริบทของชุมชน จนกระทั่งผู้นำชุมชนได้มาร่วมกันคิดรูปแบบสวัสดิการชุมชนที่เป็นการต่อยอดจากฐานทุนเดิมของชุมชนกับระบบสวัสดิการที่จะให้รัฐส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนในรูปแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบล ที่นำไปสู่การเสนอนโยบายให้รัฐบาลสนับสนุนด้วยการสมทบงบประมาณจาก 3 ฝ่าย (ชุมชน: รัฐกลาง: องคก์รปกครองส่วนท้องถิ่น) ซึ่งเมื่อได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลตามแนวทางที่เครือข่ายสวัสดิการชุมชนเสนอ ทำให้เกิดการขยายตัวจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นอย่างกว้างขวาง บางกองทุนมีสมาชิกทุกช่วงวัยและกระจายทั่วในพื้นที่ สามารถจัดสวัสดิการพื้นฐานได้ตามกติกาที่ตกลงร่วมกัน และสามารถขยายสู่งานพัฒนาด้านต่าง ๆ ในพื้นที่เชื่อมโยงท้องที่ ท้องถิ่น และประสานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้มาสนับสนุนการ

ทำงานตามแนวทางสวัสดิการชุมชนสมทบจากรัฐ ทิศทางของขบวนสวัสดิการชุมชน คือการยกระดับจากการจัดสวัสดิการที่เน้นออมวันละบาทสู่เรื่องการจัดระบบสวัสดิการทั้งชีวิตที่มากกว่าเงิน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยที่มีภาคีท้องที่ ท้องถิ่น หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เข้ามาร่วมดำเนินการ นโยบายของรัฐต่างมีจุดมุ่งหมายในการที่จะพยายามขจัดทุกข์บำรุงสุขเพื่อความอยู่ดีกินดีของราษฎร ดังจะเห็นได้ชัดเจนที่กำหนดไว้เด่นชัดในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งจะกระทำได้ในขอบเขตแค่ไหนเพียงไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสังคมนั้นเป็นประการสำคัญ การขจัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนก็หมายความถึงต้องสร้างสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ให้สังคมมีความมั่นคงขึ้นนั้นเอง อย่างไรก็ตาม สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยปัจจุบันที่ถือว่าเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลง (Transitional Society) อย่างรวดเร็ว จนกระทั่งบางครั้งอาจทำให้สมาชิกปรับตัวตามไม่ทัน ดังนั้นขอบข่ายของการให้บริการทางสวัสดิการสังคมจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ดังกล่าวในขณะนั้นด้วย (สุเทพ เชาวลิต, 2527, น.3)

ระบบสวัสดิการในปัจจุบันได้ขยายขอบเขตออกไปเป็นการให้สิทธิทั้งในรูปตัวเงิน (cash welfare benefits) เช่น บำนาญชราภาพ เงินช่วยเหลือกรณีว่างงาน เป็นต้น และสิทธิประโยชน์ในรูปแบบการให้บริการ (in – kind welfare services) เช่น บริการด้านสาธารณสุข บริการเกี่ยวกับการดูแลเด็ก (Childcare) เป็นต้น โดยการจัดสิทธิประโยชน์ทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าว จะเป็นเครื่องมือของรัฐสวัสดิการในการจัดการเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น รวมถึงมีอิทธิพลต่อการบริโภคและการใช้เวลาของประชาชนในประเทศ (กองแผนงานและสารสนเทศ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน, 2550, น.14) แต่การจัดสวัสดิการโดยภาครัฐอย่างเดียวยังไม่พอเพราะไม่ครอบคลุมปัญหาและไม่สามารถกระจายให้กับผู้ประสบปัญหาได้อย่างทั่วถึง ส่วนต่อมาจึงนำเสนอให้เห็นศักยภาพในการจัดสวัสดิการโดยภาคประชาชน โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการศึกษารูปแบบเงื่อนไขและความเป็นไปได้ในการจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชน (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2547, น.14)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการบริการสาธารณะด้านต่างๆ ซึ่งประชาชนจะได้รับทั่วถึงนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถนะด้านระบบสวัสดิการของแต่ละท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ ความสำคัญอย่างมากในการบริหารกิจการสาธารณะ โดยเฉพาะด้านสวัสดิการซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงาน ดังนั้นแล้วการกระจายอำนาจทางด้านสวัสดิการย่อมมีความสำคัญอย่างมากในการบริหารประเทศ และจากสภาพปัญหาของสังคมในยุคปัจจุบันที่ความเจริญของบ้านเมืองและจำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น การกระจายความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจนั้นถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญของรัฐบาล ซึ่งมีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากรที่สำคัญให้ตรงกับความต้องการของประชาชน อันเนื่องจากการกระจาย

อำนาจทางด้านสวัสดิการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการจัดสรรทรัพยากรให้กับชุมชนในท้องถิ่น โดยในอดีตนั้นระบบสวัสดิการของประเทศไทยถูกรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลาง ระบบด้านสวัสดิการส่วนใหญ่รัฐบาลกลางเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการนำนโยบายหลักไปปฏิบัติสู่ท้องถิ่นเท่านั้น และต้องรองบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลส่วนกลางในการใช้จ่ายหรือการบริหารท้องถิ่นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2552: 707) เพื่อสร้างความมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการจัดสรรทรัพยากร เกิดกระบวนการสร้างประชาธิปไตยเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้รู้สึกตื่นตัว มีความสนใจการเมืองเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และกิจกรรมที่รัฐบาลกลางดำเนินการบริหารจัดการ โดยได้ถ่ายโอนอำนาจให้กับหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแทนรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายโอนทรัพยากรในการบริหารจัดการบุคคลและงบประมาณ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (วีรชัย ชมสาคร, 2554: 137)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ว่ามีความสามารถจัดหารายได้มาจากทางไหน เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการในด้านใด ตลอดจนผลกระทบอันเกิดจากความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปด้านระบบสวัสดิการให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางสำหรับนักบริหารท้องถิ่นไทยนำแนวทางและมาตรการทางการคลังในการลดความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบริบทด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาถึงความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการในการลดความเหลื่อมล้ำเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการ จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 4 ท่าน ผู้บริหารกองงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ท่าน และผู้นำชุมชนจำนวน 5 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านจะมีความรู้ความเข้าใจและทำงานเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure interview) โดยผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญและการพิจารณาจากอาจารย์ผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ และ ส่วนที่ 2 แนวประเด็นคำถามเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบพรรณนา และยังได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ทุติยภูมิ เช่น เอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยจากวารสารวิชาการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. บริบทด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบัน มีความแตกต่างในเรื่องพื้นที่ ประชากร รายได้ รายจ่าย แผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ตามนโยบายภาครัฐโดยครอบคลุมทั้งโอกาส รายได้ และทรัพย์สิน ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต โดยพิจารณาและให้ความสำคัญกับประเด็นด้าน (1) ความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยยังมีปัญหา (2) สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างรวดเร็ว (3) สังคมไทยมีขาดเล็กลงความช่วยเหลือเกื้อกูลกันน้อยลง (4) ประเทศไทยยังติดอยู่กับประเทศรายได้ปานกลางไปอีก 5-10 ปี (5) เศรษฐกิจนอกระบบ

จะมีขนาดใหญ่ขึ้น (6) อำนาจการเมืองยังกระจุกตัว รัฐบาลกลางยังกุมอำนาจในมือ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของรัฐธรรมนูญ (7) นโยบายการหาเสียงของนักการเมืองคือนโยบายประชานิยมไม่ใช่ระบบสวัสดิการ (8) ปัญหาการคอร์รับชั่นยังคงสูง (9) ระบบสวัสดิการปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ (10) ระบบประกันสังคมมีปัญหาเรื่องการดึงแรงงานนอกระบบเข้ามา (11) ระบบภาษีของไทยยังไม่สมบูรณ์และเป็นมาตรฐาน (12) ภาคสังคมไม่เห็นด้วยกับระบบสวัสดิการแบบก้าวหน้า (13) การตื่อตัวของระบบสวัสดิการในท้องถิ่นมีน้อย (14) ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านสิ่งแวดล้อมมีน้อย (15) วิสาหกิจเพื่อสังคมอยู่ในระดับเริ่มต้นไม่แพร่หลาย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 10 แห่ง มีการจัดสรรสวัสดิการให้กระจายและเป็นธรรมอย่างถ้วนหน้า มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1.1) การบริหารจัดการปราศจากการทุจริตคอรัปชั่น มีความโปร่งใส บุคลากรและทีมงานปฏิบัติงานด้านความสบายใจ ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ เพราะมั่นใจได้ว่าไม่มีคอรัปชั่น (1.2) มีกลุ่มจิตอาสาในท้องถิ่นที่เข้าใจคุณค่าของการแบ่งปันและการห่วงใยในสวัสดิภาพ ของผู้คนในท้องถิ่นเดียวกัน (1.3) องค์การบริหารส่วนตำบลเสริมสร้างให้ชุมชนมีความกล้าหาญที่จะนำเสนอ เมื่อใครมีความคิดที่ดี ๆ ก็กล้าหาญที่จะพูดออกมาดังๆ เพื่อช่วยกันสะท้อนให้เกิดระบบสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

2. ความเหลื่อมล้ำด้านการสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

2.1 ด้านระบบฐานข้อมูล ข้อมูลถูกจัดเก็บอย่างกระจัดกระจาย ขาดการเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

2.2 ด้านเงินช่วยเหลือ เงินสวัสดิการที่ได้รับจากรัฐในแต่ละเดือนยังน้อยกว่า 2,763 บาท/คน ซึ่งเป็นเส้นแบ่งคนจน (พ.ศ.2562) ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

2.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะยังขาดความสะดวก ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตปกติ เช่น ระบบบริการขนส่ง และการเดินทางของคนพิการ

2.4 ด้านนโยบายไม่แน่นอน สวัสดิการของรัฐขาดความต่อเนื่อง เปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพและการวางแผนชีวิตในอนาคต

2.5 ด้านระบบการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารยังมีอุปสรรค การเชื่อมต่ออินเตอร์เนทยังเป็นไปได้อย่างจำกัด โดยเฉพาะคนกลุ่มชายของของสังคม เช่นคนไร้บ้านและคนพิการ

2.6 รายจ่ายในการพิสูจน์สิทธิ์ ค่าใช้จ่ายในกระบวนการตรวจสอบฐานะเพื่อคัดกรองประชาชนหาผู้ได้รับสิทธิ์ “ผู้ยากไร้” ในนิยามของรัฐ กลับเพิ่มรายจ่ายโดยไม่จำเป็น ทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสวัสดิการของผู้พึงได้รับ

3. แนวทางและมาตรการด้านสวัสดิการในการลดความเหลื่อมล้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 ควรปรับเปลี่ยนบทบาทของภาครัฐส่วนกลางด้านการกระจายอำนาจ และลดการคอร์รับชั่น

3.2 ปลดล็อคกฎหมายให้เอื้อต่อการดึงศักยภาคของชุมชน ทำให้รับบง่ายขึ้น ลดความซับซ้อนและทับซ้อนของเงินช่วยเหลือรูปแบบต่าง ๆ ปรับปรุงระบบตรวจสอบสิทธิ์

3.3 ให้ชุมชนเป็นผู้นำในการขับเคลื่อระดับพื้นที่ เพิ่มศักยภาพในการทำงานของบุคคลและครอบครัว สร้างชุมชนให้เข้มแข็งและน่าอยู่และพึ่งตัวเองได้ จัดตั้งอาสาสมัครด้านสวัสดิการในท้องถิ่น

3.4 ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนากับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคการเมือง ร่วมมือกับนายจ้างมากขึ้นในการพัฒนาฝีมือแรงงาน ช่วยเหลือเงิยผันแปรจำนวนชั่วโมงการทำงาน ช่วยดูแลเด็กเพื่อให้พ่อแม่มีเวลาไปทำงาน จัดสรรงบประมาณฝึกทักษะการทำงาน ทักษะการบริหารเงิน ช่วยนายจ้างในการอบรมนายจ้าง จัดระบบการจ้างงานผู้พิการระดับต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เผยแพร่สภาพตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

3.5 จัดสรรงบประมาณใหม่ เพิ่มรายได้ภาษี ขยายการประกันสังคม ใช้ทุนสำรองการคลัง ปรับโครงสร้างหนี้ ขอรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ส่งเสริมการบริจากขนาดใหญ่

อภิปรายผล

1. บริบทด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบัน มีความแตกต่างในเรื่องพื้นที่ ประชากร รายได้ รายจ่าย แผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ตามนโยบายภาครัฐโดยครอบคลุมทั้งโอกาส รายได้ และทรัพย์สิน ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต โดยให้ความสำคัญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำของชุมชนทุก ๆ ด้าน (2) ปัญหาท้องถิ่นเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างเต็มรูปแบบ (3) ปัญหาความช่วยเหลือเกื้อกูลกันน้อยลง (4) ปัญหาประเทศไทยยังติดอยู่กับประเทศรายได้ปานกลางไปอีก 5-10 ปี (5) ปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบจะมีขนาดใหญ่ขึ้น (6) ปัญหาการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของรัฐธรรมนูญ (7) ปัญหานโยบายการหาเสียงของนักการเมืองเน้นนโยบายประชานิยม (8) ปัญหาการคอร์รับชั่นยังคงสูง (9) ปัญหาระบบสวัสดิการปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมทุกระดับ (10) ปัญหาระบบประกันสังคมมีปัญหาเรื่องการดึงแรงงานนอกระบบเข้ามา (11) ปัญหาระบบภาษีของไทยยังไม่สมบูรณ์และเป็นมาตรฐาน (12) ปัญหาภาคสังคมไม่เห็นด้วยกับระบบสวัสดิการแบบก้าวหน้า (13) ปัญหาการตื่อตัวของระบบสวัสดิการในท้องถิ่นมีน้อย (14) ปัญหาความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านสิ่งแวดล้อมมีน้อย (15) ปัญหาวิสาหกิจเพื่อสังคมอยู่ในระดับเริ่มต้นไม่แพร่หลาย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 10 แห่ง มีการจัดสรรสวัสดิการให้กระจายและเป็นธรรมอย่างถ้วนหน้า โดยเน้น (1.1) การบริหารจัดการปราศจากการทุจริต คอรัปชั่น มีความโปร่งใส บุคลากรและทีมงานปฏิบัติงานด้านความสบายใจ ประชาชนมีส่วน

ร่วม (1.2) มีกลุ่มจิตอาสาในท้องถิ่น (1.3) เสริมสร้างให้ชุมชนมีความกล้าหาญและเสนอปัญหาที่ต้องการ เพื่อช่วยกันสะท้อนให้เกิดระบบสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิบริหารจัดการจนทำให้เห็นเชิงประจักษ์ว่าระบบสวัสดิการมีส่วนช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และพบว่าการให้เงินสนับสนุนโดยตรงกับกลุ่มคนยากจนหรือมีรายได้น้อยมีผลในการลดความเหลื่อมล้ำมากกว่ามาตรการอื่น ความท้าทายคือหากใช้วิธีการเช่นนั้นก็ต้องแก้ปัญหาในการบริหารจัดการกับความคลาดเคลื่อนของการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ในทางการเมืองมีแรงผลักดันทางการเมืองให้ดูแลประชาชนฐานล่างมากขึ้นอยู่แล้ว เห็นได้จากการที่นโยบายประชานิยมเป็นนโยบายที่ชนะการเลือกตั้งมาหลายยุคหลายสมัย ปัจจุบันเราไม่อาจนึกภาพการเลือกตั้งที่พรรคการเมืองต่าง ๆ จะไม่ใช้นโยบายที่เน้นหาเสียงจากคนเล็กคนน้อย แรงจูงใจหรือความมุ่งมั่นทางการเมือง จึงไม่ใช่ปัญหาความท้าทายคือจะทำอย่างไรให้ความเป็นจริงทางการเมืองแปลงเป็นนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำที่ทั่วถึง เท่าเทียม และยั่งยืน อัมมารและสมชัย (2550) แม้ประเทศพัฒนาแล้วหันมาใช้แนวคิดนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะปัญหาภาระงบประมาณและผลกระทบต่อแรงจูงใจในการทำงานของการให้สวัสดิการหลายประเภทเกินไป ซึ่งระบบสวัสดิการของไทยยังไม่มีลักษณะนั้น แต่หากต้องมีการพัฒนาระบบสวัสดิการให้ครบถ้วนและรวดเร็ว การออกแบบควรค้านึงถึงสวัสดิการปัจจุบัน สวัสดิการถ้วนหน้า ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมในวงกว้างได้มากกว่า ความคิดเรื่องสวัสดิการที่เน้นการลงทุนทางสังคมนั้นยังไม่ปรากฏในแนวนโยบายภาครัฐมากนัก เช่นมิได้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดสี่เสาหลักระบบสวัสดิการ (welfare pillars) ของรัฐบาลไทย ความท้าทายคือจะจัดลำดับความส้าคัญของสวัสดิการประเภทต่าง ๆ อย่างไรให้ภาพรวมของระบบสวัสดิการเป็นการลงทุน เช่นการดูแลและพัฒนาเด็กเล็กนั้นชัดเจนว่าเป็นการลงทุนเพื่ออนาคต แต่ในสวัสดิการเรื่องอื่นนั้นยังไม่ชัดเจน Peredo and McLean (2006) ให้คำนิยามของวิสาหกิจเพื่อสังคมว่ามีองค์ประกอบ 5 อย่างคือ (ก) มุ่งสร้างคุณค่าทางสังคมอย่างเดียวหรือเป็นหลักใหญ่ของกิจการ (ข) มุ่งมั่นหาช่องทางที่จะสร้างคุณค่านั้น ๆ คือไม่ใช่เพียงประกาศเจตนารมย์แต่ไม่ทำอะไรจริงจัง (ค) ใช้นวัตกรรมอย่างเข้มข้น (ง) ยอมรับความเสี่ยงจากการดำเนินกิจการเช่นธุรกิจทั่วไป (จ) ไม่ยอมแพ้กับความคิดว่าไม่มีเงินหรือทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินงาน สามารถมองเห็นภาพของวิสาหกิจเพื่อสังคมอย่างค่อนข้างเข้มงวดและทำงานเชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภากร เอี่ยมเสือ (2553) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในประเด็น 1) รูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนบนรากฐานวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน แนวทางที่เกิดจากการวิเคราะห์ร่วมกันในการจัดสวัสดิการชุมชนฐานวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชน 2) รูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนบนฐานการออม เน้นการรื้อฟื้นระบบการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชนทั้งยังเป็นการส่งเสริมค่านิยมในการออม สร้างคุณค่าของการให้และการรับ อย่างมีศักดิ์ศรีดำเนินการโดยให้สมาชิกออมเงิน

ผ่านองค์กรชุมชนโดยใช้ชื่อว่า “กองบุญสวัสดิการชุมชน ตำบลหนองโน” เพื่อนำเงินออมที่ได้มา จัดสวัสดิการแก่สมาชิก 6 ประเภท ไดแก่ 1) การเกิด 2) การเจ็บป่วย 3) การเสียชีวิต 4) ทุนการศึกษา 5) คนชรา 6) คนพิการ ผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ด้อยโอกาสในชุมชน บริหารจัดการโดยคณะกรรมการกองบุญ ฯ ซึ่งได้จากการคัดเลือกตามระเบียบข้อบังคับของกองบุญ ฯ

2. ความเหลื่อมล้ำด้านระบบสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

2.1 ด้านระบบฐานข้อมูล ข้อมูลถูกจัดเก็บอย่างกระจัดกระจาย ขาดการเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

2.2 ด้านเงินช่วยเหลือ เงินสวัสดิการที่ได้รับจากรัฐในแต่ละเดือนยังน้อยกว่า 2,763 บาท/คน ซึ่งเป็นเส้นแบ่งคนจน (พ.ศ.2562) ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

2.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณะยังขาดความสะดวก ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตปกติ เช่น ระบบบริการขนส่ง และการเดินทางของคนพิการ

2.4 ด้านนโยบายไม่แน่นอน สวัสดิการของรัฐขาดความต่อเนื่อง เปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพและการวางแผนชีวิตในอนาคต

2.5 ด้านระบบการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารยังมีอุปสรรค การเชื่อมต่ออินเตอร์เนทยังเป็นไปได้อย่างจำกัด โดยเฉพาะคนกลุ่มชายของของสังคม เช่นคนไร้บ้านและคนพิการ

2.6 รายจ่ายในการพิสูจน์สิทธิ์ ค่าใช้จ่ายในกระบวนการตรวจสอบฐานะเพื่อคัดกรองประชาชนหาผู้ได้รับสิทธิ์ “ผู้ยากไร้” ในนิยามของรัฐ กลับเพิ่มรายจ่ายโดยไม่จำเป็น ทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสวัสดิการของผู้พึงได้รับ

3. แนวทางและมาตรการด้านสวัสดิการในการลดความเหลื่อมล้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 ควรปรับเปลี่ยนบทบาทของภาครัฐส่วนกลางด้านการกระจายอำนาจ และลดการคอร์รับชั่น สำหรับกรณีของไทย รัฐบาลท้องถิ่นยังทำหน้าที่ด้านสวัสดิการประชาชนค่อนข้างน้อย งบประมาณส่วนใหญ่ใช้เพื่อการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสัดส่วนงบประจำก็สูงเช่นเดียวกับรัฐบาลกลาง การหารายได้ของท้องถิ่นเองก็น้อย ต้องพึ่งพาเงินโอนจากรัฐบาลกลางเป็นส่วนใหญ่ เรื่องนี้ควรมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่ระบุว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลคนชรา เด็กเล็ก และคนยากจนในพื้นที่มากกว่ารัฐบาลกลาง (ข้อมูลจากการสำรวจในรายงานของสถาบันวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2552) อีกแนวโน้มใหญ่ของพัฒนาการระบบสวัสดิการคือการลดบทบาทของรัฐลง โดยหันไปเพิ่มบทบาทของภาคส่วนที่ไม่ใช่รัฐ บางครั้งก็เป็นบทบาททั้งด้านงบประมาณและการให้บริการ บางครั้งก็ยังคงใช้งบประมาณจาก

ภาครัฐแต่ถ่ายโอนการปฏิบัติภารกิจสวัสดิการออกไป โดยให้องค์กรเอกชนเป็นผู้ให้บริการแทนรัฐในบางส่วน

3.2 ปลดล็อคกฎหมายให้เอื้อต่อการดึงศักยภาคของชุมชน ทำให้รับบง่ายขึ้น ลดความซับซ้อนและทับซ้อนของเงินช่วยเหลือรูปแบบต่าง ๆ ปรับปรุงระบบตรวจสอบสิทธิ์ เนื่องจากระบบเดิมมีความวุ่นวายและหลากหลาย เงื่อนไขการได้สิทธิ์รับเงินช่วยเหลือก็แตกต่างกัน ท้าให้ผู้เข้าข่ายหรือคิดว่าตัวเองเข้าข่ายได้รับสิทธิ์ใช้เวลาไปกับการค้นหาแหล่งเงินช่วยเหลือจนไม่ยอมหางานทำ เพราะคิดว่าแม้จะไม่ได้สิทธิ์จากโครงการหนึ่ง (ซึ่งหมายความว่าเขามีศักยภาพในการดูแลตัวเองได้ระดับหนึ่งจึงไม่มีสิทธิ์ในโครงการนั้น) แต่อาจได้สิทธิ์จากโครงการอื่นก็เป็นได้ หากระบบมีความง่ายขั้นและเงื่อนไขการได้สิทธิ์มีความชัดเจนและตรงกันแล้ว ก็จะมีผู้ที่ไม่รอรับสิทธิ์หรือเสียเวลาไปกับการค้นหาโครงการที่ตนเองมีสิทธิ์ จึงเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้นและลดการพึ่งพาระบบลง

3.3 ให้ชุมชนเป็นผู้นำในการขับเคลื่อระดับพื้นที่ เพิ่มศักยภาพในการทำงานของบุคคลและครอบครัว สร้างชุมชนให้เข้มแข็งและน่าอยู่และพึ่งตัวเองได้ จัดตั้งอาสาสมัครด้านสวัสดิการในท้องถิ่น บทบาทของชุมชนในเรื่องสวัสดิการขึ้นกับบริบทของชุมชนนั้น ๆ เป็นหลัก บางชุมชนก็สามารถรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรสวัสดิการในชุมชนที่ระดมทรัพยากร (มักอยู่ในรูปของเงินออม) น้ามาสร้างระบบคุ้มครองทางสังคม ช่วยเหลือยามสมาชิกชุมชนประสบความยากลำบากในรูปแบบต่าง ๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในเรื่องนี้ มีจำนวนไม่มากนัก (แต่มักจะถูกยกเป็นตัวอย่างเพื่อโน้มน้าวให้ชุมชนอื่นเดินรอยตาม) ธนาคารโลกเคยทำการทบทวนประสบการณ์ประเทศต่าง ๆ ในการใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนา พบว่าโดยทั่วไปชุมชนมักประสบความสำเร็จในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้กับพื้นที่ แต่ไม่ได้ทำหน้าที่ลดความยากจนในพื้นที่มากนัก ปัญหาดังกล่าวรุนแรงมากกว่าสำหรับชุมชนที่มีความเหลื่อมล้ำภายในชุมชนสูงกว่า เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะชุมชนดังกล่าวถูกครอบงำโดย ‘ชนชั้นนำ’ ในชุมชน ปัจจัยเชิงสถาบันที่ซับซ้อนดูจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จในการลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ และปัจจัยดังกล่าวแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน เราไม่สามารถมีสูตรสำเร็จของ ‘กระบวนการมีส่วนร่วม’ ‘ทุนทางสังคม’ หรือ ‘การเพิ่ม อำนาจ ที่สามารถใช้ได้กับทุกชุมชน จำเป็นต้องทำการวิเคราะห์สภาพในพื้นที่ชุมชนนั้นอย่างถี่ถ้วน และดำเนินการระยะยาวที่มีการปรับปรุงไปเรื่อย ๆ โดยมีกระบวนการตรวจสอบความก้าวหน้าที่ออกแบบมาอย่างดี

3.4 ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนากับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคการเมือง ร่วมมือกับนายจ้างมากขึ้นในการพัฒนาฝีมือแรงงาน ช่วยเหลือเงินผันแปร จำนวนชั่วโมงการทำงาน ช่วยดูแลเด็กเพื่อให้พ่อแม่มีเวลาไปทำงาน จัดสรรงบประมาณฝึกทักษะการทำงาน ทักษะการบริหารเงิน ช่วยนายจ้างในการอบรมนายจ้าง จัดระบบการจ้างงานผู้พิการระดับต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เผยแพร่สภาพตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ในทางการเมือง มีแรงผลักดันทางการเมืองให้ดูแลประชาชนฐานล่างมากขึ้นอยู่แล้ว เห็นได้จากการที่นโยบายประชา

นิยมเป็นนโยบายที่ชนะการเลือกตั้งมาหลายยุคหลายสมัย ปัจจุบันเราไม่อาจนึกภาพการเลือกตั้งที่พรรคการเมืองต่าง ๆ จะไม่ใช้นโยบายที่เน้นหาเสียงจากคนเล็กคนน้อย แรงจูงใจหรือความมุ่งมั่นทางการเมือง จึงไม่ใช่ปัญหาความท้าทายคือจะทำอย่างไรให้ความเป็นจริงทางการเมืองแปลงเป็นนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำที่ทั่วถึง เท่าเทียม และยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ กลิ่นจันทร์ (2553) ได้ศึกษา ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบางพุด อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ในประเด็นการกระบวนการบริหารและการมีส่วนร่วมในจดัการกองทุนสวัสดิการ ชุมชนมีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากเกินไป ทำให้สมาชิกมีโอกาสเข้าร่วมได้น้อย การระดมทุนมองเฉพาะทุนที่เป็นเงินเท่านั้น ยังมิได้มองไปถึงทุนทางสังคมด้วย และมุมมองของการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนของคณะกรรมการกองทุนแคบไป กล่าวคือมองเฉพาะเรื่องเงิน กองทุนยังไม่ข้ามพ้นไปยังทุนทางสังคม ด้านประชาสัมพันธ์เผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบเฉพาะกลุ่ม ในขณะที่การจัดสวัสดิการของชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นอุปสรรค เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนเท่านั้น ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ ไพรัช บวรสมพงษ์ (2553) ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์ในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษาอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี หากแต่การดำเนินการดังกล่าว ที่ยังคงมีอุปสรรคและข้อจำกัด ซึ่งต้องการการส่งเสริมหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีบทบาทในการส่งเสริมหนุนการทำงานของคณะกรรมการกองทุน ฯ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของกองทุนที่ได้กำหนดไว้ โดยเน้นที่มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพึ่งตนเองได้ของชุมชน

3.5 จัดสรรงบประมาณใหม่ เพิ่มรายได้ภาษี ขยายการประกันสังคม ใช้ทุนสำรองการคลัง ปรับโครงสร้างหนี้ ขอรับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ส่งเสริมการบริจากขนาดใหญ่ โดยลดรายจ่ายอื่นของรัฐที่ไม่สำคัญเท่าลง โดยลดรายจ่ายด้านการทหารลงในขณะทำนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าขึ้นมาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายภาครัฐ ซึ่งทำได้ตั้งแต่ภาษีที่ใช้กันประจำคือภาษีเงินได้ ภาษีการขาย ไปจนถึงภาษีเฉพาะกิจเช่นภาษีจากแหล่งแร่และก๊าซธรรมชาติ โดยให้ผู้ประกันตนมีส่วนจ่ายเข้ากองทุนมากขึ้น ซึ่งอาจทำได้ง่ายกว่าการขึ้นภาษีเพื่อลดความเสี่ยงทางการเมือง ถือเป็นการเก็บภาษีแฝงหรือภาษีซ่อนเร้น (hidden tax) จากผู้มีฐานะดี เช่นให้คนรวยจ่ายเงินสมทบมากเป็นพิเศษ แต่ได้สิทธิ์เท่ากับทุกคน ตัวอย่างมาตรการที่ทำได้ในกรณีของไทยคือการขยับเพดานเงินสมทบประกันสังคมของประชาชนซึ่งปัจจุบันคิดจากฐานเงินเดือนสูงสุดที่ 15,000 ต่อเดือน การเพิ่มเพดานเงินสมทบยังทำให้ภาคธุรกิจต้องสมทบเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เพราะต้องจ่ายเท่ากับลูกจ้าง ซึ่งธุรกิจที่มีลูกจ้างเงินเดือนสูง ๆ จำนวนมากน่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีความสามารถในการจ่าย ผลพลอยได้ที่ชัดเจนของเรื่องนี้ คือฐานะของกองทุนประกันสังคมที่มีความเป็นห่วงว่าจะเข้าสู่ภาวะล้มลายในนอนาคตนี้ก็จะหมดไป แนวคิดเรื่องเงินสมทบที่มีลักษณะนี้ใช้ได้เป็นการทั่วไปกับ

สวัสดิการประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกรณีบำนาญ กรณีเจ็บป่วยหรือกรณีอื่น ๆ สมชัยและคณะ (2552,2554) ตั้งข้อสังเกตว่ารายจ่ายสวัสดิการถ้วนหน้าจะเป็นภาระต่องบประมาณในระดับที่รับได้ (affordable) แม้จะรวมรายจ่ายด้านสังคมอื่น ๆ เช่นการศึกษา สุขภาพและสาธารณสุข และการฝึกฝีมือแรงงานด้วยก็ตาม โดยอาจต้องมีการปรับเพิ่มภาษีบ้าง แต่ไม่เกินศักยภาพด้านรายได้ของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยครั้งนี้ไป เป็นแนวทางในการจัดการปัญหาชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากในการบริหารจัดการปัญหา โดยทั่วไปของหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการสอดคล้องกับบางหลักการ

2. หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเผยแพร่ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปปฏิบัต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการจัดการปัญหาในหน่วยงานอื่นๆ

2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). **เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2552. **การคลังท้องถิ่นและการกระจายอำนาจการคลังในประเทศไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วีรชัย ชมสาคร. 2554. **กฎหมายรายได้ท้องถิ่น : ก้าวต่อไปการกระจายอำนาจด้านการคลัง.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริม นวัตกรรมและธรรมาภิบาล

ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. 2552. **ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ประเทศไทย. วารสารประชากรศาสตร์**. 25, 2 : 69 - 87.

อุดม ทุมโฆสิต. 2552. **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว.** กรุงเทพฯ : แซท โฟร์ พริ้นติ้ง.

ไพรัช บวรสมพงษ์. (2553). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์ในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี**.กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ระพีพรรณ คำหอม. (2549). **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2547). **สวัสดิการสังคมฉบับชาวบ้าน: แนวคิด นโยบาย แนวทางปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรส โปรดักส์.

สุเทพ เชาวลิต. (2527). **สวัสดิการสังคม**.กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุภากร เอี่ยมเสือ.(2553).**การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ (ร.ม. การเมืองการปกครอง) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อมรรัตน์ กลิ่นจันทร์.(2553). **ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบางพูด อำเภอเมือง จังหวัดประทุมธานี**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โกวิทย์ พวงงาม. (2560). **ความเหลื่อมล้ำ ความยากจน ท้าทายยุทธศาสตร์ชาติ.** เอกสารประกอบการ

สัมมนาวิชาการ เรื่อง สวัสดิการแห่งรัฐ: ลดหรือเพิ่มโอกาสคนจน, 12 ตุลาคม 2560 ณ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Managing local government conflicts based on new public services Case Study of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Thawat Khetchatturat, Apichit Duangthisan and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ 2) ระดับการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt และ 3) ทิศการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยศึกษาเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดย 1) การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างบุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ใช้บริการในพื้นที่ของเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 369 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนา 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา 1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่ามีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงลำดับปัจจัยที่มีระดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้ดังนี้ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 ตามลำดับ 2) ระดับการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79)

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริการรับใช้พลเมืองไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ ด้านการเน้นการค้นหา ผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) และด้านบุการให้คุณค่ากับความเป็นพลเมือง เหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.84) และ 3) ทิศการจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ในอนาคต แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 3.1 การบริหารการปกครองภายใน และ 3.2 การบริหารการปกครองท้องถิ่นแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชน 3.3 การใช้วัฒนธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะแนวใหม่

คำสำคัญ : การบริการสาธารณะแนวใหม่, การจัดการความขัดแย้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research is to explore 1) Key factors affecting the management of local government conflicts based on new types of public services. 2) The level of local government conflict management based on the new public service principles of Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhard. and 3) The direction of local government conflict management based on new public services By studying Phu Khiaw Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province Use mixed research methods by: 1) Quantitative studies Collect data from questionnaires with a sample of personnel. Officials and residents of the service in the area of Phu Kheow Municipality A total of 369 people analyzed the data using descriptive research statistics. 2) Qualitative research Collect information from interviews with Phu Kheow Municipal Executives 5 persons using interview form Semi-structured open-ended questions analyze and synthesize contentious data.

The results of the study: 1) Key factors affecting the management of local government conflicts based on new types of public services In the picture included in the large scale ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.78), considering the individual factors, it was found that it had a very high level effect on local government administration on all factors. Sort the first three most average priority factors: Leadership Factors: Leadership Factors: The highest priority value is 4.08, second only to the budget factor. Has priority

value 4.03 and planning factor Has a priority value of 3.97, respectively. 2) The level of local government conflict management based on the new public services principles of Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt, with the overall picture being very high ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79), and considering the aspects, the first three highest average areas are the civic service, not the customers ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78), second only to the emphasis on public interest search ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80), and the value of citizenship beyond entrepreneurship ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.84). And 3) The direction of local government conflict management based on new public services in the future. It is divided into three characteristics: 3.1 Internal Administration and 3.2 Integrated Local Government Administration engaged with government organizations. Public sector and all sectors in the community 3.3 The use of corporate culture to drive new types of public services.

Keywords: New types of public services, local government conflict management

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด ส่งเสริมให้ประชาชนปกครองตนเองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมองเห็นว่าการใช้สิทธิ์ภาคประชาชนนั้นมีความสำคัญและเกิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นทำให้สามารถกำหนดบทบาทและนโยบายของท้องถิ่นตนเองได้ เพื่อทำให้ประชาชนและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามบริบทและสถานการณ์ในท้องถิ่นนั้นๆ การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญทั้งต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ (กิตต์ระวี เลขากุล, 2561) การปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนในจังหวัดทุกพื้นที่ มีทรัพยากรบุคคลในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน อย่างไรก็ดี การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงอยู่ภายใต้ทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การที่จะดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างมาก รวมทั้งจะต้องมีความรอบคอบในการใช้งบประมาณโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้ทุก

ฝ่ายได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งโดยหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นจะต้องดำเนินการด้านการให้บริการสาธารณะตามความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การทำให้มีถนนเพื่อเข้าถึงชุมชน การซ่อมบำรุงถนนและทางเดินเท้าให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้โดยสะดวก เป็นต้น อย่างไรก็ดี การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงพบว่ามีปัญหาด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ สรุปเป็นกลุ่มของปัญหาดังนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, 2561) 1) ปัญหาด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ การที่มีรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคและแม้แต่ท้องถิ่นเองยังมีการทับซ้อนกันอยู่ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุข เนื่องจากหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังดำเนินการด้านนี้อยู่ ส่วนหนึ่งเกิดจากข้าราชการต่อต้านที่จะย้ายไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ได้เสนอทิศทางการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตโดยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจ ดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น โดยข้าราชการที่จะต้องถูกถ่ายโอนย้ายไปยังคงสามารถปฏิบัติหน้าที่โดยมิได้ถูกกลั่นแกล้งจากนักการเมืองท้องถิ่น ได้รับความก้าวหน้า ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการเหมาะสมกับหน้าที่ 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นให้ได้ตามเป้าหมาย ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้จ่ายและการบริหารโครงการเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด

ทั้งนี้แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ส่วนหนึ่งมีพื้นฐานแนวคิดมาจากแนวคิดหลังสมัยใหม่นิยมมีภววิทยา การศึกษาเชิงปรัชญาถึงธรรมชาติของความมีอยู่ ความจริงทั่วไปและศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภท รวมถึงความสัมพันธ์ของความมีอยู่นั้น (Hay, 2002, pp. 226-229) มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ “ฟัง” มากกว่า “สั่ง” และ “รับใช้หรือให้บริการพลเมือง” มากกว่า “กำกับหรือควบคุม” รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน และมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ฉะนั้น กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำจึงเป็นไปเพื่อส่งมอบประชาธิปไตยมากกว่าส่งมอบบริการให้แก่ลูกค้าเหมือนดังเดิม ดังนั้น ในทัศนะของ Denhardt and Denhardt (2011) จึงเห็นว่า หัวใจสำคัญของแนวคิดในกระบวนทัศน์การบริการสาธารณะใหม่ คือ ประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ประโยชน์สาธารณะ คือเป้าหมายหลักในการบริหารงานภาครัฐ โดยต้องมองข้ามผลประโยชน์ของตนเอง พวกพ้อง ราชการ นักการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ ขณะเดียวกันรัฐจะสร้างการบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้สูงสุดจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างจากการปรึกษาหารือ ร่วมคิดร่วมไตร่ตรองจากทุกฝ่าย

ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับการแบ่งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากและเสียงข้างน้อย หรือฝ่ายที่ทำกับฝ่ายที่คัดค้าน 2) การบริการสาธารณะใหม่เน้นการคิดในเชิงยุทธศาสตร์ และทำด้วยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย กล่าวคือ หลังจากที่มีการปรึกษาหารือ ร่วมวิเคราะห์ ร่วมไตร่ตรองจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว ต้องมีการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในขั้นต่อไปอย่างมียุทธศาสตร์ ขณะเดียวกันการบริการสาธารณะใหม่ยังให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจะต้องไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกว่าตนเองเสียเปรียบ เหลื่อมล้ำ ต้องมีทางออกที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าต้องมีฝ่ายที่เสียประโยชน์ จะต้องหาแนวทางในการชดเชยให้กับฝ่ายที่เสียประโยชน์ หรือฝ่ายที่รับผลกระทบในแง่ลบมากกว่า 3) รัฐไม่ใช่ผู้กำกับ สั่งการ ตัดสินใจ และกุมทิศทางการบริหารประเทศ และการบริการสาธารณะเหมือนดังเดิม แต่ต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน กล่าวคือ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบ ซึ่งในความหมายนี้ ประชาชนจะไม่ใช่เป็นเพียงลูกค้าหรือผู้รับบริการ แต่เป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศชาติ 4) รัฐประศาสนศาสตร์ไม่ได้เชื่อมโยงกับภาครัฐเท่านั้น แต่สัมพันธ์กับหลากหลายภาคส่วน และหลายระดับ ทั้งประโยชน์สาธารณะ รัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่างๆ และมาตรฐานวิชาชีพ เป็นต้น 5) การมองประชาชนเป็นลูกค้า ชี้ให้เห็นว่านัยยะของผู้ผลิตสินค้า คือ ภาครัฐเท่านั้น แต่ในแนวคิดของการบริการสาธารณะใหม่ผู้ผลิตครอบคลุมหลากหลายภาคส่วน เนื่องจากหากให้รัฐเป็นเจ้าของกิจการของคำว่า “ลูกค้า” อาจหมายถึงคนกลุ่มใดเท่านั้น แต่ในความคิดของการบริการสาธารณะใหม่คนที่รัฐต้องรับใช้ คือ พลเมือง เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐตระหนักอยู่เสมอว่าต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะองค์การภาครัฐแต่เพียงผู้เดียวย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงและความล้มเหลว ถ้าการตัดสินใจนั้น ๆ เป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ การร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน 6) การบริการสาธารณะใหม่เน้นตอบสนองความต้องการและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ เป็นสำคัญ ไม่ได้มองเฉพาะผลผลิต ความมีประสิทธิภาพเท่านั้น 7) การบริการสาธารณะใหม่ไม่เห็นด้วยกับการสร้างนักการเมืองและข้าราชการให้เป็นเสมือนผู้ประกอบการในราชการ แต่ต้องการสร้างพลเมืองที่ร่วมแรงร่วมใจกันคนละไม้คนละมือ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเชื่อมั่นว่าคนมีจิตใจที่ดี มีพลัง และกล้าหาญพอที่จะคิดและลงมือทำ อันจะนำมาซึ่งชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศที่ดีขึ้น จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะนำไปสู่ความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตประชาชนที่ดีขึ้นโดยเฉพาะถ้าการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่นั้นมีการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะในเรื่องการบริการสาธารณะใหม่ตามแนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt อันเนื่องจากจะทำให้เกิดการตอบสนองและสอดคล้องกับทิศทางที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนั้นเมื่อผู้วิจัย

ทำการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวคิดของ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดคุณภาพชีวิตของชุมชนและประชาชนที่ดี และระดับการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบันเป็นอย่างไร จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทิศการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาระดับการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาทิศการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

Koontz (1972: 43) กล่าวว่า “การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น” เช่นเดียวกัน Drucker (1979: 9) กล่าวว่า การบริหาร คือการทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ” ส่วนนักวิชาการในประเทศไทย สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน (2554: 7) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผ่านผู้อื่นเพื่อให้ สัมฤทธิ์ผล ธนพร มากระจัน (2558) กล่าวว่า “การบริหาร” เป็นกระบวนการของผู้บริหารองค์กร เกิดจากการวางแผน สั่งการและจัดการให้การปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 2 คน

ขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำหรับด้าน “ทักษะการบริหาร” Katz (1974: 90-102) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษย์ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ส่วน Harris (1985 : 33-42) ได้พัฒนาจากทักษะการบริหารของ Katz ให้ครอบคลุมและใช้งานได้ง่าย โดยผู้บริหารต้องมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านมโนภาพ 2) ทักษะด้านมนุษย์ และ 3) ทักษะด้านเทคนิค

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่

แนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt นราธิป ศรีราม และคณะ (2556, หน้า 46-52) สามารถนำมาใช้ในหลากหลายของสถานการณ์ที่มุมมองของการจัดตำแหน่งให้เป็นประโยชน์ เช่น 1) ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร 2) ตรวจสอบปัจจัยของแนวโน้มที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรในอนาคต 3) จัดหน่วยงานและกระบวนการที่จำเป็นจะต้องควบรวมหรือยุบรวมกัน 4) กำหนดวิธีการที่ดีที่สุดที่จะใช้กลยุทธ์นำเสนอ และแนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย ความเป็นพลเมือง และผลประโยชน์สาธารณะ โดยการบริการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะถือเป็นหัวใจของแนวคิดนี้ การบริการสาธารณะแนวใหม่ต้องการปรับวิธีการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการขององค์การ ด้วยการเปิดกว้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐให้เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่จะไม่ใช่แนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการวัดผลได้ แต่ก็เป็นแนวคิดที่ช่วยเติมเต็มให้เกิดการบริการที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา (นราธิป ศรีรามและคณะ, 2556, น.36-37) และหากนำแนวคิดนี้มาพิจารณาการบริหารภาครัฐของไทยในปัจจุบัน ภาครัฐเองก็รณรงค์ให้ประชาชนมีความเป็น “พลเมือง” และ ให้ใช้เป็นคำเรียกไม่ใช่ “ผู้รับบริการ” “ราษฎร์” หรือแม้กระทั่ง “ประชาชน” ภายใต้วาทกรรม “ประชารัฐ” ประชาชนคือ “พลเมือง” ที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ มากกว่าผลประโยชน์ปัจเจกบุคคล เมื่อพิจารณาจากประเด็นนี้ จะเห็นว่า NPS ค่อนข้างจะได้เปรียบกว่า NPM ในฐานะของหลักพื้นฐานด้านนโยบายรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาที่มีแนวโน้มค่อนไปทางการใช้อำนาจพิเศษในการบริหารประเทศ (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560, น.15) ซึ่งแนวคิดของ NPS มีรายละเอียด ดังนี้

1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า (Serve Citizens, Not Customers) ผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองและตกลงกันในเรื่องของค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกันมากกว่าการที่จะเป็นการนำเอาผลประโยชน์ของแต่ละคนรวมกัน

2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ (Seek the Public Interest) นักบริหารรัฐกิจจะต้องช่วยทำให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองต้องการร่วมกัน (shared notion of public interest) เป้าหมายของการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เพื่อตอบสนองช่วยแก้ปัญหาหรือเป็นทางเลือก

ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่การค้นหาผลประโยชน์ดังกล่าวต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของพลเมืองกับนักบริหารรัฐกิจ

3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ (Value Citizenship over Entrepreneurship) ผลประโยชน์สาธารณะคือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดที่ข้าราชการและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนดขึ้น และต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการนำงบประมาณของรัฐ (พลเมืองเป็นเจ้าของ) ไปให้ผู้ประกอบการดำเนินการเหมือนเป็นเจ้าของงบประมาณ ผลประโยชน์สาธารณะจึงต้องได้รับการตอบสนองโดยข้าราชการและพลเมืองที่เสียสละต่อสังคมมากกว่าโดยผู้ประกอบการที่จะกระทำเสมือนว่างบประมาณแผ่นดินหรือเงินหลวงคือเงินของตนเอง

4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย (Think Strategically, Act Democratically) นโยบายและแผนงานจะตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวมได้จะต้องเกิดจากกระบวนการรวมกลุ่มและความร่วมมือร่วมใจกัน นโยบายและแผนต้องเกิดขึ้นจากการคิดในเชิงกลยุทธ์ที่มีการพิจารณาปัจจัยแวดล้อม และมีวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่จะให้บรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้นั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาท ความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้

5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย (Recognize that Accountability Is Not Simple) สำหรับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ความพร้อมรับผิดแค่นั้นไม่เป็นการเพียงพอ เพราะแท้จริงแล้วข้าราชการต้องรับผิดต่อสังคม และยังต้องมีการขยายผลแห่งความรับผิดไปอย่างกว้างขวาง ทั้งความรับผิดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน ปทัสถานทางการเมือง มาตรฐานทางวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง

6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง (Serve Rather than Steer) การบริการรับใช้เป็นบทบาทสำคัญของข้าราชการ โดยต้องมีภาวะผู้นำและมีค่านิยมพื้นฐานที่ช่วยสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของพลเมืองมากกว่าการพยายามควบคุมหรือกำกับทิศทางของสังคมให้เป็นไปตามที่รัฐบาลต้องการ นโยบายสาธารณะจึงไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจของรัฐเท่านั้น แต่ต้องเป็นผลจากความผูกพันในประโยชน์สาธารณะของพลเมือง ซึ่งต้องมีการเจรจาต่อรอง พูดคุยสนทนาในผลประโยชน์สาธารณะที่เป็นที่มาของนโยบายร่วมกัน

7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ (Value People, Not Just Productivity) องค์การภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วมและคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว การปฏิบัติงานภาครัฐจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมแรงร่วมใจและการให้ความสำคัญกับทุกคน การบริการสาธารณะแนวใหม่ ให้ความสำคัญกับการจัดการผ่านคน โดยนักบริหารรัฐกิจต้องเห็นความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (1) สำรวจความคิดเห็นกับบุคลากร,เจ้าหน้าที่และประชาชนที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลภูเขียว ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 369 คน (2) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 5 ท่าน และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาเอกสาร คำสั่ง หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เป็นผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ (องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ , 2563)

2. กลุ่มตัวอย่าง (2.1) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้มาใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 369 คน ผู้วิจัยเก็บกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยสุ่มแบบง่ายกับผู้ใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เก็บข้อมูลตามสัดส่วน จำนวน 369 ราย (2.2) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 ท่าน และ (2.3) การศึกษาเอกสาร โดยการรวบรวมเอกสาร งานวิจัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา แจกแจงเป็น ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลเชิงเนื้อหา ประมวลผลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ความคิดเห็นของบุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ใช้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$ =3.91, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกปัจจัยสำคัญมีผลต่อการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิของงานองค์กรในระดับมาก เรียงลำดับปัจจัยสำคัญที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผลความสำคัญ
1.ด้านภาวะผู้นำ	4.08	0.75	มีผลต่อการบริหารมาก
2.ด้านงบประมาณ	4.03	0.80	มีผลต่อการบริหารมาก
3.ด้านการวางแผน	3.97	0.77	มีผลต่อการบริหารมาก
4.ด้านบุคลากร	3.94	0.73	มีผลต่อการบริหารมาก
5.ด้านวิธีปฏิบัติงาน	3.84	0.79	มีผลต่อการบริหารมาก
6.ด้านการประเมินผล	3.80	0.84	มีผลต่อการบริหารมาก
7.ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.74	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก
รวม	3.91	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก

2. ระดับการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt

ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) .เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.84) คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.= 0.79) การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ($\bar{x}$ = 3.97, S.D.= 0.77) การให้บริการมากกว่า

การกำกับทิศทาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D.= 0.75) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ($\bar{x}$ = 3.28, S.D.= 0.80) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ตามความคิดเห็นของบุคลากร เจ้าหน้าที่และผู้ที่มาติดต่องานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

หลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า	4.24	0.78	ระดับมาก
2.เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ	4.21	0.80	ระดับมาก
3. การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ	4.18	0.84	ระดับมาก
4.คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย	4.13	0.79	ระดับมาก
5.การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย	3.97	0.77	ระดับมาก
6.การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง	3.46	0.75	ระดับปานกลาง
7.การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ	3.28	0.80	ระดับปานกลาง
รวม	3.92	0.79	ระดับมาก

3. ทิศการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิจาก

ชุมชน 3.2 ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครอง ท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีการบูรณาการความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต 3.3 การใช้วัฒธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการาธารณะแนวใหม่ ได้แก่ (1) ทัศนคติ (2) ค่านิยม (3) ความเชื่อ และ (4) การสร้างองค์ความรู้ สิ่งประดิษฐ์คิดค้น และนวัตกรรม

อภิปรายผล

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเมื่อผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากรในหน่วยงานจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเคารพเชื่อฟังผู้บริหารพร้อมรับฟังและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงพิจารณานโยบายของส่วนและกองต่าง ๆ ภายในหน่วยงานโดยการนำไปปฏิบัติควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในองค์กร สอดคล้องกับ มะยุรี สุดตา และธนัช กนกเทศ (2553) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า ความสำเร็จในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผู้นำว่ามีผลต่อความสำเร็จขององค์กรมากที่สุด

2) ปัจจัยด้านงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณควรเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารงานที่เพียงพอต่อการบริหารงาน สอดคล้องกับ สุภางค์ ด่อนแผ้ว (2552) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่าความพร้อมในส่วนการคลัง ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีนวล สรรคพงษ์ (2551) ซึ่งศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านการงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ปัจจัยด้านการวางแผนงาน มีการจัดทำแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ พร้อมประชาสัมพันธ์ถึงภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานแก่บุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนงานและนโยบายที่วางไว้ สอดคล้องกับ สุภางค์ ด่อนแผ้ว (2552) ที่วิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่า ในด้านการวางแผน มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ (2558) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน

2. ระดับการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt

หลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) .เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.84) คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.= 0.79) การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ($\bar{x}$ = 3.97, S.D.= 0.77) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D.= 0.75) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ($\bar{x}$ = 3.28, S.D.= 0.80) ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของปกรณ์ ศิริประกอบ, 2560, น.73-78, J.V. Dendhart and R.B. Denhart, 2011, hassim. ที่ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับพลเมืองและการคืนอำนาจให้กับประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นจิตวิญญาณสาธารณะ แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากแนวคิด ดังต่อไปนี้ 1) แนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย (Democratic Citizenship) 2) ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม (Model of Community and Civil Society) 3) ทฤษฎีองค์การที่อาศัยหลักมนุษย์นิยมและรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ (Organization Humanism and New Public Administration) และ 4) รัฐประศาสนศาสตร์ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern Public Administration)

3. ทิศการจัดการความขัดแย้งโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคตควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครอง ท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีการบูรณาการความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต และ 3.3 ทิศทางในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคตโดยใช้วัฒนธรรม ได้แก่ (1) ทัศนคติ (2) ค่านิยม (3) ความเชื่อ และ (4) การสร้างองค์ความรู้ สิ่งประดิษฐ์คิดค้น และนวัตกรรม แล้วนำมาปรับ สร้าง ผลักดันประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ให้สอดคล้องกับระบบบริหารราชการไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย

1. การบริหารการปกครองท้องถิ่นควรสร้างความเข้มแข็งในปัจจัยสำคัญต่างๆ เพื่อสามารถดำเนินการบริหารจัดการการปกครองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น และควรส่งเสริมให้ประชาชนมีเข้าใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการปกครองท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดการบริหารงานที่โปร่งใส ลดปัญหาการทุจริต มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการและการดำเนินงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคลากรทุกระดับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการ การกระจายอำนาจ การพัฒนากลไกภายในท้องถิ่น การสนับสนุนบทบาทของภาคประชาสังคมในระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อให้มีเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นของแต่ละส่วนงาน เช่น สำนักงานปลัด กองคลังหรือส่วนการคลัง กองช่าง กองสาธารณสุข ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการดำเนินงาน และปรับแนวทางการทำงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์รวี เลขะกุล. (2561). **ธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของเทศบาล ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ จัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการ จัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS).** สยามวิชาการ 18(30), (มีนาคม 2560-กรกฎาคม 2560), 15.

ธนพร มากระจัน. (2558). **ทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร ใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นราธิป ศรีราม กิตติพงษ์และเกียรติวัชรชัย ชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). **การสังเคราะห์แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2560). **3 พาราไดม์ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎี และการนำไป ปฏิบัติจริง.** พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2561**). ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต**. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.

มะยุรี สุดตา และ ธนัช กนกเทศ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย นเรศวร, พิษณุโลก.

วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี**. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(1), 565-581.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ศรีนวล สรรคพงษ์. (2551). **ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร.** วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น**. กรุงเทพฯ : สยาม บุ๊คส์.

สุภางค์ ด่อนแผ้ว. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. (2563). **จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** . เข้าถึงข้อมูลได้จาก : http://www.chaiyaphum.pao.go.th/cliniccenter/page_clinic/C120.html)

Bass, B. M. (1990). **Bass & Stogdill's handbook of leadership theory, research, and managerial applications** (3 rd ed.). New York: The Free Press.

Drucker. Peter F. (1979). **The Effective Executive. New York : Harper and Row.**

Harris, B.M. (1985). Supervision Behavior in Education. (2 nd ed). Englewood Cliffs : Prentice-Hall.

J.V. Dendhart and R.B. Denhart, **The New Public Service, Not Steering Paperback April** 17, 2011 hassim

Katz. Robert L. (1974, September-October). **"Skill of AN Effective Administrator."** Harward Business Review.

Koontz Harold D. and Cyril O'Donnell. (1972). **Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions**. New York : MC Graw – Hill.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis** (3rd Ed). New York: Harper and Row Publications.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Human resource development of local governments based on new public services Case Study of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[1], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Sittidet Wongprachya, Pairat Bunprakopwong and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ 2) ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt และ 3) ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ในอนาคต โดยศึกษาเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดย 1) การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรและเจ้าหน้าที่ประชาชนผู้ใช้บริการของเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 369 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิจัยเชิงพรรณนา 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิดกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา 1) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่ามีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นในระดับมากทุกปัจจัย เรียงลำดับปัจจัยที่มีระดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้ดังนี้ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 ตามลำดับ 2) ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ พลตรี ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ ด้านการเน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) และด้านบุการให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.84) และ 3) ทิศการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ในอนาคต แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 3.1 การบริหารการปกครองภายใน และ 3.2 การบริหารการปกครองท้องถิ่นแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชน 3.3 การใช้วัฒนธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะแนวใหม่

คำสำคัญ : การบริการสาธารณะแนวใหม่, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research is to explore 1) Important factors affecting the human resource development of local governments based on new public services 2) The level of human resource development of local governments, based on the new public services of Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt, and 3) Direction of human resource development of local governments based on new public services In the future, studying Phu Khiaw Municipality. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province Use mixed research methods by: 1) Quantitative studies Collect data from questionnaires with samples of personnel and public officials who use the treasury services of Phu Kheow Municipality. A total of 369 people analyzed the data using descriptive research statistics; 2) Qualitative research Collect information from interviews with Phu Kheow Municipal Executives 5 persons using interview form Semi-structured open-ended questions analyze and synthesize contentious data.

The results of the study: 1) Important factors affecting the human resource development of local governments based on new public services In the picture included in the large scale ($\bar{x}$ = 3.91, S.D. = 0.78), considering the individual factors, it was found that it had a very high level effect on local government administration on

all factors. Sort the first three most average priority factors: Leadership Factors: Leadership Factors: The highest priority value is 4.08, second only to the budget factor. Has priority value 4.03 and planning factor Has a priority value of 3.97, respectively. 2) The level of human resource development of local governments, based on the new public service principles of Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt in Phu Khiaw Municipality. Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province, with the overall picture being very high ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79), and considering the listings, the first three most average areas are civic service, not customers ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78), second only to the emphasis on finding public interest ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80), and the value of citizenship above entrepreneurship ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.84) and 3) The human resource development direction of local governments, based on new public services in the future, is divided into three characteristics: 3.1 Internal Governance and 3.2 Integrated Local Government Administration with participation with government organizations. Public sector and all sectors in the community 3.3 The use of corporate culture to drive new types of public services.

Keywords: New types of public services, human resource development of part governing organizations local.

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด ส่งเสริมให้ประชาชนปกครองตนเองโดยการเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมองเห็นว่าการใช้สิทธิ์ภาคประชาชนนั้นมีความสำคัญและเกิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นทำให้สามารถกำหนดบทบาทและนโยบายของท้องถิ่นตนเองได้ เพื่อทำให้ประชาชนและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามบริบทและสถานการณ์ในท้องถิ่นนั้นๆ การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญทั้งต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ (กิตต์ระวี เลขากุล, 2561) การปกครองท้องถิ่น ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนในจังหวัดทุกพื้นที่ มีทรัพยากรบุคคลในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและความเป็นอยู่ที่ดี

ของประชาชน อย่างไรก็ดี การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงอยู่ภายใต้ทรัพยากรอันมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การที่จะดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างมาก รวมทั้งจะต้องมีความรอบคอบในการใช้งบประมาณโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งโดยหน้าที่ของการปกครองท้องถิ่นจะต้องดำเนินการด้านการให้บริการสาธารณะตามความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การทำให้มีถนนเพื่อเข้าถึงชุมชน การซ่อมบำรุงถนนและทางเดินเท้าให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้โดยสะดวก เป็นต้น อย่างไรก็ดี การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงพบว่ามีปัญหาด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ สรุปเป็นกลุ่มของปัญหาดังนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, 2561) 1) ปัญหาด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ การที่มีรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคและแม้แต่ท้องถิ่นเองยังมีการทับซ้อนกันอยู่ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุข เนื่องจากหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังดำเนินการด้านนี้อยู่ ส่วนหนึ่งเกิดจากข้าราชการต่อต้านที่จะย้ายไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ได้เสนอทิศทางการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตโดยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจ ดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น โดยข้าราชการที่จะต้องถูกถ่ายโอนย้ายไปยังคงสามารถปฏิบัติหน้าที่โดยมิได้ถูกกลั่นแกล้งจากนักการเมืองท้องถิ่น ได้รับความก้าวหน้า ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการเหมาะสมกับหน้าที่ 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นให้ได้ตามเป้าหมาย ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้จ่ายและการบริหารโครงการเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด

ทั้งนี้แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ส่วนหนึ่งมีพื้นฐานแนวคิดมาจากแนวคิดหลังสมัยใหม่นิยมมีภววิทยา การศึกษาเชิงปรัชญาถึงธรรมชาติของความมีอยู่ ความจริงทั่วไปและศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภท รวมถึงความสัมพันธ์ของความมีอยู่นั้น (Hay, 2002, pp. 226-229) มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ “ฟัง” มากกว่า “สั่ง” และ “รับใช้หรือให้บริการพลเมือง” มากกว่า “กำกับหรือควบคุม” รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน และมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ฉะนั้น กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำจึงเป็นไปเพื่อส่งมอบประชาธิปไตยมากกว่าส่งมอบบริการให้แก่ลูกค้าเหมือนดังเดิม ดังนั้น ในทัศนะของ Denhardt and Denhardt (2011) จึงเห็นว่า หัวใจสำคัญของแนวคิดในกระบวนทัศน์การบริการสาธารณะใหม่ คือ ประชาธิปไตยและ

ความเป็นพลเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ประโยชน์สาธารณะ คือเป้าหมายหลักในการบริหารงานภาครัฐ โดยต้องมองข้ามผลประโยชน์ของตนเอง พวกพ้อง ราชการ นักการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ ขณะเดียวกันรัฐจะสร้างการบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้สูงสุดจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างจากการปรึกษาหารือ ร่วมคิดร่วมไตร่ตรองจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับการแบ่งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากและเสียงข้างน้อย หรือฝ่ายที่ทำกับฝ่ายที่คัดค้าน 2) การบริการสาธารณะใหม่เน้นการคิดในเชิงยุทธศาสตร์ และทำด้วยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย กล่าวคือ หลังจากที่มีการปรึกษาหารือ ร่วมวิเคราะห์ ร่วมไตร่ตรองจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว ต้องมีการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในขั้นต่อไปอย่างมียุทธศาสตร์ ขณะเดียวกันการบริการสาธารณะใหม่ยังให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจะต้องไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรู้สึกว่าตนเองเสียเปรียบ เหลื่อมล้ำ ต้องมีทางออกที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าต้องมีฝ่ายที่เสียประโยชน์ จะต้องหาแนวทางในการชดเชยให้กับฝ่ายที่เสียประโยชน์ หรือฝ่ายที่รับผลกระทบในแง่ลบมากกว่า 3) รัฐไม่ใช่ผู้กำกับ สั่งการ ตัดสินใจ และกุมทิศทางการบริหารประเทศ และการบริการสาธารณะเหมือนดังเดิม แต่ต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน กล่าวคือ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมตรวจสอบ ซึ่งในความหมายนี้ ประชาชนจะไม่ใช่เป็นเพียงลูกค้าหรือผู้รับบริการ แต่เป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศชาติ 4) รัฐประศาสนศาสตร์ไม่ได้เชื่อมโยงกับภาครัฐเท่านั้น แต่สัมพันธ์กับหลากหลายภาคส่วน และหลายระดับ ทั้งประโยชน์สาธารณะ รัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่างๆ และมาตรฐานวิชาชีพ เป็นต้น 5) การมองประชาชนเป็นลูกค้า ชี้ให้เห็นว่านัยยะของผู้ผลิตสินค้า คือ ภาครัฐเท่านั้น แต่ในแนวคิดของการบริการสาธารณะใหม่ผู้ผลิตครอบคลุมหลากหลายภาคส่วน เนื่องจากหากให้รัฐเป็นเจ้าของกิจการของคำว่า “ลูกค้า” อาจหมายถึงคนกลุ่มใดเท่านั้น แต่ในความคิดของการบริการสาธารณะใหม่คนที่รัฐต้องรับใช้ คือ พลเมือง เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐตระหนักอยู่เสมอว่าต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะองค์การภาครัฐแต่เพียงผู้เดียวย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงและความล้มเหลว ถ้าการตัดสินใจนั้น ๆ เป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ การร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน 6) การบริการสาธารณะใหม่เน้นตอบสนองความต้องการและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ เป็นสำคัญ ไม่ได้มองเฉพาะผลผลิต ความมีประสิทธิภาพเท่านั้น 7) การบริการสาธารณะใหม่ไม่เห็นด้วยกับการสร้างนักการเมืองและข้าราชการให้เป็นเสมือนผู้ประกอบการในราชการ แต่ต้องการสร้างพลเมืองที่ร่วมแรงร่วมใจกันคนละไม้คนละมือ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยเชื่อมั่นว่าคนมีจิตใจที่ดี มีพลัง และกล้าหาญพอที่จะคิดและลงมือทำ อันจะนำมาซึ่งชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศที่ดีขึ้น

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะนำไปสู่ความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตประชาชนที่ดีขึ้นโดยเฉพาะถ้าการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมี

การนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะในเรื่องการบริการสาธารณะใหม่ตามแนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt อันเนื่องจากจะทำให้เกิดการตอบสนองและสอดคล้องกับทิศทางที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนั้นเมื่อผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดคุณภาพชีวิตของชุมชนและประชาชนที่ดี และระดับการนำแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา ในปัจจุบันเป็นอย่างไร จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการนำแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ในปัจจุบัน และทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

Koontz (1972: 43) กล่าวว่า “การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น” เช่นเดียวกัน Drucker (1979: 9) กล่าวว่า การบริหาร คือการทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ” ส่วนนักวิชาการในประเทศไทย สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน (2554: 7) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผ่านผู้อื่นเพื่อให้ สัมฤทธิ์ผล ธนพร มากระจัน (2558) กล่าวว่า “การบริหาร” เป็นกระบวนการของผู้บริหารองค์กร เกิดจากการวางแผน สั่งการ และจัดการให้การปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สำหรับด้าน “ทักษะการบริหาร” Katz (1974: 90-102) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษย์ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ส่วน Harris (1985 : 33-42) ได้พัฒนาจากทักษะการบริหารของ Katz ให้ครอบคลุมและใช้งานได้ง่าย โดยผู้บริหารต้องมี 3 ทักษะ คือ 1) ทักษะด้านมโนภาพ 2) ทักษะด้านมนุษย์ และ 3) ทักษะด้านเทคนิค

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่

แนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt นราธิป ศรีราม และคณะ (2556, หน้า 46-52) สามารถนำมาใช้ในหลากหลายของสถานการณ์ที่มุมมองของการจัดตำแหน่งให้เป็นประโยชน์ เช่น 1) ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร 2) ตรวจสอบปัจจัยของแนวโน้มที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรในอนาคต 3) จัดหน่วยงานและกระบวนการที่จำเป็นจะต้องควบรวมหรือยุบรวมกัน 4) กำหนดวิธีการที่ดีที่สุดที่จะใช้กลยุทธ์นำเสนอ และแนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย ความเป็นพลเมือง และผลประโยชน์สาธารณะ โดยการบริการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะถือเป็นหัวใจของแนวคิดนี้ การบริการสาธารณะแนวใหม่ต้องการปรับวิธีการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการขององค์การ ด้วยการเปิดกว้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐให้เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่จะไม่ใช่แนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการวัดผลได้ แต่ก็เป็นแนวคิดที่ช่วยเติมเต็มให้เกิดการบริการที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา (นราธิป ศรีรามและคณะ, 2556, น.36-37) และหากนำแนวคิดนี้มาพิจารณาการบริหารภาครัฐของไทยในปัจจุบัน ภาครัฐเองก็รณรงค์ให้ประชาชนมีความเป็น “พลเมือง” และ ให้ใช้เป็นคำเรียกไม่ใช่ “ผู้รับบริการ” “ราษฎร์” หรือแม้กระทั่ง “ประชาชน” ภายใต้วาทกรรม “ประชารัฐ” ประชาชนคือ “พลเมือง” ที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ มากกว่าผลประโยชน์ปัจเจกบุคคล เมื่อพิจารณาจากประเด็นนี้ จะเห็นว่า NPS ค่อนข้างจะได้เปรียบกว่า NPM ในฐานะของหลักพื้นฐานด้านนโยบายรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนา

ที่มีแนวโน้มค่อนไปทางการใช้อำนาจพิเศษในการบริหารประเทศ (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560, น.15) ซึ่งแนวคิดของ NPS มีรายละเอียด ดังนี้

1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า (Serve Citizens, Not Customers) ผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองและตกลงกันในเรื่องของค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกันมากกว่าการที่จะเป็นการนำเอาผลประโยชน์ของแต่ละคนรวมกัน

2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ (Seek the Public Interest) นักบริหารรัฐกิจจะต้องช่วยทำให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองต้องการร่วมกัน (shared notion of public interest) เป้าหมายของการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เพื่อตอบสนองช่วยแก้ปัญหาหรือเป็นทางเลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่การค้นหาผลประโยชน์ดังกล่าวต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของพลเมืองกับนักบริหารรัฐกิจ

3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ (Value Citizenship over Entrepreneurship) ผลประโยชน์สาธารณะคือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดที่ข้าราชการและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนดขึ้น และต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการนำงบประมาณของรัฐ (พลเมืองเป็นเจ้าของ) ไปให้ผู้ประกอบการดำเนินการเหมือนเป็นเจ้าของงบประมาณ ผลประโยชน์สาธารณะจึงต้องได้รับการตอบสนองโดยข้าราชการและพลเมืองที่เสียสละต่อสังคมมากกว่า โดยผู้ประกอบการที่จะกระทำเสมือนว่างบประมาณแผ่นดินหรือเงินหลวงคือเงินของตนเอง

4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย (Think Strategically, Act Democratically) นโยบายและแผนงานจะตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวมได้จะต้องเกิดจากกระบวนการรวมกลุ่มและความร่วมมือร่วมใจกัน นโยบายและแผนต้องเกิดขึ้นจากการคิดในเชิงกลยุทธ์ที่มีการพิจารณาปัจจัยแวดล้อม และมีวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่จะให้บรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้นั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาท ความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้

5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย (Recognize that Accountability Is Not Simple) สำหรับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ความพร้อมรับผิดแค่นั้นไม่เป็นการเพียงพอ เพราะแท้จริงแล้วข้าราชการต้องรับผิดต่อสังคม และยังต้องมีการขยายผลแห่งความรับผิดไปอย่างกว้างขวาง ทั้งความรับผิดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน ปทัสถานทางการเมือง มาตรฐานทางวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง

6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง (Serve Rather than Steer) การบริการรับใช้เป็นบทบาทสำคัญของข้าราชการ โดยต้องมีภาวะผู้นำและมีค่านิยมพื้นฐานที่ช่วยสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของพลเมืองมากกว่าการพยายามควบคุมหรือกำกับทิศทางของสังคมให้เป็นไปตามที่รัฐบาลต้องการ นโยบายสาธารณะจึงไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจของรัฐเท่านั้น แต่ต้องเป็นผลจากความผูกพัน

ในประโยชน์สาธารณะของพลเมือง ซึ่งต้องมีการเจรจาต่อรอง พูดคุยสนทนาในผลประโยชน์สาธารณะที่เป็นที่มาของนโยบายร่วมกัน

7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ (Value People, Not Just Productivity) องค์การภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วมและคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว การปฏิบัติงานภาครัฐจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมแรงร่วมใจและการให้ความสำคัญกับทุกคน การบริการสาธารณะแนวใหม่ ให้ความสำคัญกับการจัดการผ่านคน โดยนักบริหารรัฐกิจต้องเห็นความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (1) สำรวจความคิดเห็นกับบุคลากร,เจ้าหน้าที่และประชาชนที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลภูเขียว ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 369 คน (2) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 5 ท่าน และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาเอกสาร คำสั่ง หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1. ประชากร เป็นผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ (องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ , 2563) 2. กลุ่มตัวอย่าง (2.1) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้มาใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 369 คน ผู้วิจัยเก็บกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยสุ่มแบบง่ายกับผู้ใช้บริการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เก็บข้อมูลตามสัดส่วน จำนวน 400 ราย (2.2) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 ท่าน และ (2.3) การศึกษาเอกสาร โดยการรวบรวมเอกสารงานวิจัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. การศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา แจกแจงเป็น ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ประมวลผลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ความคิดเห็นของบุคลากร เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ใช้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยสำคัญมีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$ =3.91, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกปัจจัยสำคัญมีผลต่อการนำแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิของงานองค์กรในระดับมาก เรียงลำดับ ปัจจัยสำคัญที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีค่าระดับความสำคัญมากที่สุด 4.08 รองลงมาคือปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าระดับความสำคัญ 4.03 และปัจจัยด้านการวางแผน มีค่าระดับความสำคัญ 3.97 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผลความสำคัญ
1.ด้านภาวะผู้นำ	4.08	0.75	มีผลต่อการบริหารมาก
2.ด้านงบประมาณ	4.03	0.80	มีผลต่อการบริหารมาก
3.ด้านการวางแผน	3.97	0.77	มีผลต่อการบริหารมาก
4.ด้านบุคลากร	3.94	0.73	มีผลต่อการบริหารมาก
5.ด้านวิธีปฏิบัติงาน	3.84	0.79	มีผลต่อการบริหารมาก
6.ด้านการประเมินผล	3.80	0.84	มีผลต่อการบริหารมาก
7.ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.74	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก
รวม	3.91	0.78	มีผลต่อการบริหารมาก

2. การนำแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt

ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในการจัดการงานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) .เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.84) คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.= 0.79) การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ($\bar{x}$ = 3.97, S.D.= 0.77) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D.= 0.75) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ($\bar{x}$ = 3.28, S.D.= 0.80) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับการนำแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ตามความคิดเห็นของบุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้ที่มาติดต่องานคลังของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

หลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า	4.24	0.78	ระดับมาก
2.เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ	4.21	0.80	ระดับมาก
3. การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ	4.18	0.84	ระดับมาก
4.คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย	4.13	0.79	ระดับมาก
5.การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย	3.97	0.77	ระดับมาก
6.การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง	3.46	0.75	ระดับปานกลาง
7.การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ	3.28	0.80	ระดับปานกลาง
รวม	3.92	0.79	ระดับมาก

3. ทิศทางในการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครอง ท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีการบูรณาการความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต 3.3 การใช้วัฒธรรมองค์กรในการขับเคลื่อนการบริการาธารณะแนวใหม่ ได้แก่ (1) ทัศนคติ (2) ค่านิยม (3) ความเชื่อ และ (4) การสร้างองค์ความรู้ สิ่งประดิษฐ์คิดค้น และนวัตกรรม

อภิปรายผล

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเมื่อผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากรในหน่วยงานจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเคารพเชื่อฟังผู้บริหารพร้อมรับฟังและให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงพิจารณานโยบายของส่วนและกองต่าง ๆ ภายในหน่วยงานโดยการนำไปปฏิบัติควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อมิให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในองค์กร สอดคล้องกับ มะยุรี สุดตา และธนัช กนกเทศ (2553) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า ความสำเร็จในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผู้นำว่ามีผลต่อความสำเร็จขององค์กรมากที่สุด

2) ปัจจัยด้านงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณควรเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและแผนการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารงานที่เพียงพอต่อการบริหารงาน สอดคล้องกับ สุภางค์ ด่อนแผ้ว (2552) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่าความพร้อมในส่วนการคลัง ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีนวล สรรคพงษ์ (2551) ซึ่งศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านการงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ปัจจัยด้านการวางแผนงาน มีการจัดทำแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ พร้อมประชาสัมพันธ์ถึงภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนทราบเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานแก่บุคลากรให้ปฏิบัติตามแผนงานและนโยบายที่วางไว้ สอดคล้องกับ สุภางค์ ด่อนแผ้ว (2552) ที่วิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก โดยพบว่า ในด้านการวางแผน มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ (2558) ที่วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน

2. ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt

หลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ตามหลักการของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ในองค์กรปกครองท้องถิ่นในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริการรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.78) และรองลงมา ตามลำดับ คือ เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ($\bar{x}$ = 4.21, S.D. = 0.80) .เน้นคุณค่าความเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.84) คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ($\bar{x}$ = 4.13, S.D.= 0.79) การตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ($\bar{x}$ = 3.97, S.D.= 0.77) การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D.= 0.75) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ($\bar{x}$ = 3.28, S.D.= 0.80) ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของปกรณ์ ศิริประกอบ, 2560, น.73-78, J.V. Dendhart and R.B. Denhart, 2011, hassim. ที่ว่าการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) เป็น

แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับพลเมืองและการคืนอำนาจให้กับประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นจิตวิญญาณสาธารณะ แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากแนวคิด ดังต่อไปนี้ 1) แนวคิดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย (Democratic Citizenship) 2) ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม (Model of Community and Civil Society) 3) ทฤษฎีองค์การที่อาศัยหลักมนุษย์นิยมและรัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ (Organization Humanism and New Public Administration) และ 4) รัฐประศาสนศาสตร์ในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern Public Administration)

3. ทิศทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในอนาคต

ในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ทิศทางการบริหารการปกครองท้องถิ่นในอนาคตควรมีลักษณะดังนี้ 3.1 ลักษณะการบริหารการปกครองภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีลักษณะดังนี้ (1) มีความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบบริหารของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (2) รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นตามความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่น เงินอุดหนุน และงบประมาณจากการถ่ายโอนภารกิจ (4) ระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระและมีมาตรฐานโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจากผู้แทนภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชน 3.2 ลักษณะการบริหารการปกครองแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และทุกภาคส่วนในชุมชน ควรมีดังนี้ (1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครอง ท้องถิ่นในการพัฒนาภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง (3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนโดยรวม (4) มีเครือข่ายองค์การบริหารส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอิสระ เช่น สมาคมท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น (5) มีการบูรณาการความร่วมมือการทำงานระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต และ 3.3 ทิศทางในการบริหารปกครองท้องถิ่นในอนาคตโดยใช้วัฒนธรรม ได้แก่ (1) ทัศนคติ (2) ค่านิยม (3) ความเชื่อ และ (4) การสร้างองค์ความรู้ สิ่งประดิษฐ์คิดค้น และนวัตกรรม แล้วนำมาปรับ สร้าง ผลักดันประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ให้สอดคล้องกับระบบบริหารราชการไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย

1. การบริหารการปกครองท้องถิ่นควรสร้างความเข้มแข็งในปัจจัยสำคัญต่างๆ เพื่อสามารถดำเนินการบริหารจัดการการปกครองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น และควรส่งเสริมให้ประชาชนมีเข้าใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการปกครองท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดการบริหารงานที่โปร่งใส ลดปัญหาการทุจริต มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ส่งเสริมความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการและการดำเนินงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคลากรทุกระดับ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรและเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานในบทบาทของตนเองได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการ การกระจายอำนาจ การพัฒนากลไกภายในท้องถิ่น การสนับสนุนบทบาทของภาคประชาสังคมในระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อให้มีเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นของแต่ละส่วนงาน เช่น สำนักงานปลัด กองคลังหรือส่วนการคลัง กองช่าง กองสาธารณสุข ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการดำเนินงาน และปรับแนวทางการทำงานของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์รวี เลขะกุล. (2561). **ธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของเทศบาล ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ จัดการภาครัฐและเอกชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการ จัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS).** สยามวิชาการ 18(30), (มีนาคม 2560-กรกฎาคม 2560), 15.

ธนพร มากระจัน. (2558). **ทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร ใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นราธิป ศรีราม กิตติพงษ์และเกียรติวัชรชัย ชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). **การสังเคราะห์แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2560). **3 พาราไดม์ ทางรัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎี และการนำไป ปฏิบัติจริง.** พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2561**). ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต**. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.

มะยุรี สุดตา และ ธนัช กนกเทศ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย นเรศวร, พิษณุโลก.

วารุณี ขำสวัสดิ์ และสิทธิเดช สิริสุขะ. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเพชรบุรี**. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(1), 565-581.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ศรีนวล สรรคพงษ์. (2551). **ปัญหาการบริหารงานคลังของเทศบาลในจังหวัดพิจิตร.** วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชั่น**. กรุงเทพฯ : สยาม บุ๊คส์.

สุภางค์ ด่อนแผ้ว. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. (2563). **จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** . เข้าถึงข้อมูลได้จาก : http://www.chaiyaphum.pao.go.th/cliniccenter/page_clinic/C120.html)

Bass, B. M. (1990). **Bass & Stogdill's handbook of leadership theory, research, and managerial applications** (3 rd ed.). New York: The Free Press.

Drucker. Peter F. (1979). **The Effective Executive. New York : Harper and Row.**

Harris, B.M. (1985). Supervision Behavior in Education. (2 nd ed). Englewood Cliffs : Prentice-Hall.

J.V. Dendhart and R.B. Denhart, **The New Public Service, Not Steering Paperback April** 17, 2011 hassim

Katz. Robert L. (1974, September-October). **“Skill of AN Effective Administrator.”** Harward Business Review.

Koontz Harold D. and Cyril O’Donnell. (1972). **Principles of Management : An Analysis of Managerial Functions**. New York : MC Graw – Hill.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis** (3rd Ed). New York: Harper and Row Publications.

การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

Model of People's Participation Affecting Sufficiency Economy Philosophy of Tambon Administrative Organizations, Pan Thaen District, Chaiyaphum Province

ไพรัช บุญประกอบวงศ์[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3]
Pairat Bunprakopwong, Apichit Duangthisan and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิธีการวิจัยวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ประชาชนใน องค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่งของอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ทั้งหมดจำนวน 31,905 คน กลุ่มตัวอย่างคือจำนวน 395 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติค่า ของ t-test ค่าสถิติความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคุณ ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคุณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประโยชน์ของผลการวิจัยในครั้งนี้คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การมีส่วนร่วมของประชาชน, องค์การบริหารส่วนตำบล

---

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objectives of this dissertation were: 1) to study the participation of people affecting the implementation of the sufficiency economy philosophy of Tambon Administrative Organizations, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. 2) To study the factors affecting the participation of the people affecting the implementation of the sufficiency economy philosophy of Tambon Administrative Organizations, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. This is a quantitative and qualitative research methodology. The population is 31,905 people in 4 subdistrict administrative organizations in Chaiyaphum Province. The sample group is 395 people. The tools used in the research were questionnaires, data analysis by using the software package. The statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean and standard deviation. Statistical testing, t-test values, statistical statistics, one-way variance and multiple regression analysis. It was found from the study:

1. Public participation in the overall picture, it was at a high level. People participation model that affects the implementation of the sufficiency economy philosophy, Tambon Administrative Organization, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. Overall at a high level when considering each thread, it was found that at a high level. The descending order is as follows. Decision making performance benefits in the follow-up evaluation.

2. People participation patterns affecting the implementation of the sufficiency economy philosophy, Tambon Administrative Organization, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. Equations derived from regression analysis multivariate based on the priority of the imported variables, equations with statistical significance at the level of 0.05. The benefits of this research result are the pattern of public participation affects the philosophy of sufficiency economy more clearly and effectively.

Keywords: public participation, sufficiency economy philosophy, subdistrict administrative organization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิดและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริง

ของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำพาไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554)

การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงพบว่ามีปัญหาด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ สรุปเป็นกลุ่มของปัญหาดังนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, 2561) 1) ปัญหาด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ การที่มีรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคและแม้แต่ท้องถิ่นเองยังมีการทับซ้อนกันอยู่ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ได้เสนอทิศทางการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตโดยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจ ดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า จะต้องมีการจัดทำกฎหมายรองรับเกิดขึ้น เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการจัดทำกฎหมายรองรับดังกล่าวจะต้องได้รับข้อเสนอจากประชาคมท้องถิ่นทั้งหลาย รวมทั้งสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) บุคลากรของท้องถิ่นในการร่วมกันจัดทำข้อเสนอเบื้องต้นในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่าย เช่น วงการวิชาการท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิและสื่อมวลชนด้านท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อรณรงค์ให้มีการขับเคลื่อนกฎหมายท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญนี้โดยให้เป็นไปตามหลักการและเป้าหมายของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

และ ความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบประกอบกันด้วย

ดังนั้น การสร้างเสริมกำลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ไม่ว่าจะเป็นกำลังทรัพย์ กำลังคน และกำลังทางปัญญา รวมทั้งการเพิ่มอำนาจในการตัดสินใจทางการบริหารงานท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ นับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญอันจะก่อให้เกิดกระบวนการในการพัฒนาท้องถิ่นผ่านกระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และประชาชน และการปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย ตามหลักการของประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชน การปกครองส่วนท้องถิ่นคือตัวอย่างที่ชัดเจนในการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งการรู้จักภูมิหลังของผู้นำกับคณะทำงาน และการติดตามดูผลงานว่าเป็นไป ตามนโยบายหรือไม่ ตลอดจนการร้องเรียนทักท้วงเมื่อมีปัญหา รวมทั้งการตัดสินใจจะสนับสนุนให้กลับเข้ามาทำหน้าที่ต่อหรือไม่ ซึ่งเมื่อเทียบกับการเลือกผู้แทนราษฎรไปเลือกรัฐบาลมาบริหารประเทศแล้วนับว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัวกว่ามาก มีความซับซ้อนและติดตามตรวจสอบได้ยาก การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใกล้มือของประชาชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีส่วนร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังเป็นบทเรียนรู้แก่ประชาชนที่จะเข้าถึง การเมืองการปกครองในระดับชาติต่อไป หรืออีกนัยหนึ่งคือการปกครองระดับชาติจะก้าวหน้ามีคุณภาพเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับฐานคุณภาพของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่หนุนส่งขึ้นมา ฐานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มั่นคงย่อมค้ำจุนหนุนเนื่องให้การเมืองระดับชาติมีความเข้มแข็งก้าวหน้า และยั่งยืน สามารถนำพาประชาชนและประเทศชาติให้มีความมั่นใจ ผาสุก และมั่นคงได้ (“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 19-20, 67-70.)

ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะนำไปสู่ความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตประชาชนที่ดีขึ้นโดยเฉพาะถ้าการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร อีกทั้งองค์การบริการส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์การภาครัฐที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอันส่งผลต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์การมีสวนรวมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูเขียว ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศไทยได้ถูกบัญญัติไว้ตามกรอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 78 ว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชน และชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำ บริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้าน การทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่ อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน จึงทำให้หน่วยงานในภาครัฐ องค์กรต่าง ๆ ได้ดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านช่องทางหรือกลไกในการให้ข้อมูล ข่าวสารและรับฟังความคิดเห็น และให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนปรับเปลี่ยนสู่การบริหารราชการที่เปิดเผย โปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและพัฒนาระบบราชการเพื่อ ตอบสนองความต้องการและเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

2. แนวคิดการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครบถ้วนทุกขั้นตอนเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วม อย่างมีความหมาย เป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่ม จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้- เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (อรทัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปริสุทธิ ญาณ, 2553) โดยการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและ เข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการ พัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

3. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการพึ่งตนเองโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขการมีความรู้คู่

คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน เป็นกระแสการพัฒนาทางเลือกอย่างหนึ่งมีเหมาะกับสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา โดยการทบทวนเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน, การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์, การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ตัวแปรตาม คือ ด้านความพอประมาณ, ด้านการมีเหตุผล, ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง, ด้านเงื่อนไข ความรู้, ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง ในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ทั้งหมด 31,905 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูเขียว จำนวน 395 คน โดยหลักการคำนวณของทาโร ยามา เน่ (Taro Yamane, 1973)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.65 ส่วน ใหญ่มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปีจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.08 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.32 ส่วนใหญ่ อาชีพรับจ้าง จำนวน 121 คน คิดเป็น 30.32

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผล ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า
ด้านการตัดสินใจส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
ด้านการรับผลประโยชน์ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านการปฏิบัติงานส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ด้านการติดตามประเมินผล ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการตัดสินใจ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมาก ไปหาน้อย พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนแนวการจัดการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนทุกครั้งที่มีการประชุม ($\bar{x}$ = 3.86) ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{x}$ = 3.75) ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงานและแนวทางในการปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x}$= 3.43) และท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น/โครงการของชุมชนต่อที่ประชุมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x}$ =3.42) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านการปฏิบัติงานในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x}$ = 3.79) ท่านมีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อการ ปฏิบัติงานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x}$ =3.68) ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{x}$ =3.58) และท่านมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ปฏิบัติงาน ($\bar{x}$ =3.57) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านการติดตามประเมินผลในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x}$ =4.95) ท่านมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลการปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x}$ = 4.88) ท่านนำข้อมูลจากการปฏิบัติงานมาใช้เพื่อประเมินความถูกต้องและความหน้าเชื่อถือของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x}$ =3.88) และท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x}$ =3.83) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นการศึกษาการพัฒนาการวางแผนรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มากที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามประเมินผล ดังนี้

ด้านการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ด้านการตัดสินใจจัดทำแผนการดำเนินงาน และประชาชนได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ โดยที่ประชาชนได้เสนอความต้องการของชุมชนให้ได้รับการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาในปีถัดไปสอดคล้องกับงานของกุสุมา แสงรักษาวงศ์ (2551) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลรัตภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลรัตภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านผลประโยชน์จากการดำเนินงานอยู่ ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการประเมินผลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย และงานวิจัยของอัครินทร์ อังครวงษ์วัฒนา (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบาอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การวางแผนและขั้นตอนด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วม การรับผลประโยชน์ในกิจกรรมโครงการของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่เพียงพอ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการติดตามผลไม่ทั่วถึง โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเบา จึงสมควรได้รับการแก้ไข และพัฒนาโดยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรให้ประชาชนเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงการวางแผนและขั้นตอนต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ประการที่สอง มีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงานควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนรับผลประโยชน์ในกิจกรรมโครงการของการ

พัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานอย่างทั่วถึง

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนได้ผลจากการวางแผนดำเนินงานท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับบริการจากท้องถิ่นอื่นได้จัดทำแผนงาน/โครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุสิ่งของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้านเพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ทั้งโดยทางปฏิบัติงานประจำวันของประชาชนรวมถึงเป็นแนวทางในการเกิดการสร้างงานสร้างอาชีพสอดคล้องกับงานของขนิฏฐา กาญจนรังษีนนท์และคณะ (2554) เรื่อง โครงการวิจัยประโยชน์สุขจากเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ผู้ให้ข้อมูลทุกระดับได้รับความสุขให้กับตนเองและครอบครัวมีความสุขมากพอที่จะไม่ต้องการอะไรเพื่อตัวเองและครอบครัวอีก มีความภูมิใจ และเต็มใจ “ให้”หรือ”แบ่งปัน” ผู้อื่น 2) ส่วนใหญ่ผู้ที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้ความรู้ความคิดและแบบอย่างในการดำเนินชีวิตรวมทั้งคุณค่าหรือคุณประโยชน์แก่คนในชุมชน ซึ่งคุณค่าที่ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มภูมิใจที่ได้ให้คือผลผลิตและบริการที่ผลิตหรือทำขึ้นจากการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 3) สิ่งที่ชุมชนทำแล้วเป็นการทำประโยชน์สำหรับคนในชุมชน คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน รวมทั้งกิจกรรมที่จะทำให้คนในชุมชนสามารถดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้สะดวกขึ้น 4) สิ่งที่กลุ่มองค์กรให้คือความรู้และผลผลิตที่ทำให้คนในสังคมมีสุขภาพที่ดีส่วนประโยชน์ที่ทำให้กับสังคม คือ การเพิ่มคุณค่าในการผลิตด้วยการไม่ใช้สารเคมีส่วนประโยชน์ที่ทำให้กับชุมชน คือ การทำให้สมาชิกของกลุ่มองค์กรมีอาชีพ รายได้และความสุขจากการทำอาชีพดังกล่าว รวมทั้งการฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการผลิต 5) สิ่งที่องค์กรของรัฐให้คือ บุคลากรหรือข้าราชการที่ดีหน่วยราชการที่ดีบริการที่ปรารถนาดีต่อประชาชนผู้รับบริการ และความรู้ด้านการปฏิบัติงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นประโยชน์ที่ทำต่อสังคมด้วย

ด้านการปฏิบัติงาน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมประชุมจัดทำแผนดำเนินท้องถิ่นมากขึ้น และส่งผลต่อประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ประชาชนสอดคล้องกับงานของกีรติวรรณ กัลยาณมิตร และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคลบางปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา แต่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปัญหา

อุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการติดตามประเมินผลของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้เปิดโอกาสให้ท่านเข้าร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนดำเนินงานท้องถิ่นโดยได้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ สอดคล้องกับงานของ ศักราช พรหมสถิตย์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการ วางแผนและด้านการติดตามประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการจัดสรรผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ของประชาชนจำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ปัญหาพบว่า ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบล และในการจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างละเอียด แนวทางแก้ไขพบว่า ควรเปิดโอกาสให้ตัวแทนประชาชนเข้าร่วมกำหนดนโยบาย/แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดสรรผลประโยชน์ในด้านต่างๆ ให้ทั่วถึง และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยเสนอให้งานวิจัยชิ้นนี้ ควรถูกนำไปเผยแพร่ไปยังชุมชนท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการตลอดถึงผู้ที่สนใจที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนอย่างมีส่วนร่วมทุกมิติทั้งร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมกำกับติดตามประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนาไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การปกครองท้องถิ่นอื่น เพื่อนำมาเปรียบเทียบภาพรวมของหน่วยงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงกับความต้องการของถิ่นนั้นๆ เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละบริบทพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กีรติวรรณ กัลยาณมิตร และคณะ. (2563, พฤษภาคม-มิถุนายน). **“การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนตำบลวังดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร”.**ในวารสารรัชตภาคย์. ปีที่ 14 (ฉบับที่ 34) : หน้า 69-85

กุสุมา แสงรักษาวงศ์. (2551). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วน ตำบลรัตภูมิอำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา** (สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) สาขารัฐศาสตร์การ ปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ขนิฏฐา กาญจนรังษีนนท์และคณะ. (2554). **โครงการวิจัยประโยชน์สุขจากเศรษฐกิจพอเพียง (รายงานวิจัย) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).**

ศักราช พรหมสถิต. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขา รูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (รายงานการวิจัย)**. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). **ความรู้ความเข้าใจของประชากรที่มีต่อ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: เอสพีเอสพริ้นติ้ง.

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2561). **ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต.** วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.

ประเวศ วะสี, อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 217.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.** ค้นข้อมูล 1 พฤษภาคม 2560, จาก www. ratchakitcha.soc.go.th/DATA/P DF/2560/A/040/1.PDF.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิศ. (2554). **เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา**. กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560ก). **ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.nesdb.go.th

อรทัย ก๊กผล และฉัตรระวี ปริสุทธิญาณ. (2553). **บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า 52 ด้าน ความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า

อัครินทร์ อังครวงษ์วัฒนา และคณะ. (2562, กรกฎาคม-ธันวาคม). **“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”ในวารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น**. ปีที่ 3 (ฉบับที่ 2) : หน้า 53-66

Yamane Taro. (1973). **Statistics ; An Introductory Analysis**. New York: Harper & Row Publishers.

การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Management of local government elderly schools based on New Public Governance (NPG) of Ban Don District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Thawat Khetchatturat, Apichit Duangthisan and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นไปได้ต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และ 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคเดลฟายในการรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านความเข้มแข็งของชุมชน นักพัฒนาชุมชน ผู้บริหารในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แนวคำถามเป็นการสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเป็นไปได้ต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้ทุกหลักการ เพราะเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการ เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทาง

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบว่าภาครัฐพบว่าขาดการบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ ในส่วนภาคประชาชนพบว่าขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดจิตสำนึกสาธารณะในการมีส่วนร่วม 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัด ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอม

คำสำคัญ : การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, หลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG)

Abstract

The purposes of this study were 1) Possibility for the management of local government elderly schools based on the New Public Governance (NPG) of Ban Don Subdistrict Administration, Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province. 2) Problems and obstacles to the management of local government elderly schools based on the New Public Governance (NPG) of Ban Don Subdistrict Administration, Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province, and 3) Guidelines for the development of local government elderly school management based on the New Public Governance (NPG) of Ban Don Subdistrict Administration, Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province. It's qualitative research. Using delphi techniques to collect data, key informants are people who have an understanding of local government senior school management. It is based on the New Public Governance (NPG) of Ban Don District Administration. Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province: Community Strength Experts Community developers, local government executives, executives and staff, and community leaders. Tools used as interviews The line of inquiry is an open-ended inquiry.

The results showed that : 1) Possibility for the management of local government elderly schools based on the New Public Governance (NPG) of Ban Don Subdistrict Administration, Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province. There are possibilities in all principles because it is network management that allows opportunities. Cooperation of all local sectors to participate in the process of policy and service delivery. It empowers and strengthens local communities. There is a social capital that will be a power to negotiate and create reconciliation in society. 2) Problems and obstacles to the management of local government elderly schools based on the New Public Governance (NPG) of Ban Don Subdistrict Administration, Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province found that the government found a lack of integrated budget management. Lack of responsible personnel, lack of coordination and decision-making. In the public sector, there was a lack of cognition. Lack of public consciousness in participation. 3) Guidelines for the development of the management of local government elderly schools based on the New Public Governance (NPG) of Ban Don Subdistrict Administration, Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province, namely to create and balance the governance of the Cooperation Network Group. Use performance-oriented management methods to achieve your goals through metric tools. Reduce operating procedures to flexibility and compromise.

Keyword : Local Government Senior School Management, New Public Governance (NPG)

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้ รัฐต้องดำเนินการ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารการจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษา อบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องมาตรฐาน และระบบการศึกษาของชาติพ.ศ. 2542 มาตรา 41 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมความต้องภายในท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16(9) บัญญัติไว้ให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาและมาตรา 17(6) บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา

การบริหารงานภาครัฐแบบเดิมให้ความสำคัญกับระบบราชการที่เต็มไปด้วยระเบียบแบบแผนการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งการส่งมอบบริการสาธารณะ ภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทแต่เพียงฝ่ายเดียว การใช้ระบบราชการในการตัดสินใจทางนโยบายและการนำไปปฏิบัติการเมืองและการบริหารแยกออกจากกัน (Wilson, 2007) บางครั้งอาจจะไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหากจะมองอีกด้านหนึ่งตามหลักของเศรษฐศาสตร์ ก็คือทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ปัญหาคือทำอย่างไรจึงจะสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ เพื่อตอบสนองต้องความต้องการของคนที่มีความต้องการไม่จำกัดให้ได้มากที่สุด มีประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่ามากที่สุด นอกจากนี้จากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกทำให้มีปัญหาที่มีความยิ่งใหญ่และสลับซับซ้อนมากขึ้น เกี่ยวข้องกับตัวแสดงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มากมาย เป็นต้นว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศ และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขร่วมกันจากทุกภาคส่วน เพราะภาครัฐฝ่ายเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) จึงถูกศึกษาและถูกนำมาปฏิบัติ ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาและความต้องการของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น ภารกิจสำคัญของภาครัฐส่วนหนึ่ง คือ การมุ่งส่งมอบบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน

Kennett (2010) ได้นำเสนอว่าการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เป็นความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างรัฐกับสังคม โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นสาธารณะมิได้ผูกขาดอยู่ที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์อันหลากหลายของผู้คนจากหลาย ๆ ภาคส่วนที่

คำนึงถึงผลประโยชน์และให้ความสนใจที่จะเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะ Kennett มองว่า NPG เป็นการเปลี่ยนแปลงมุมมองจากการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมที่ปกครองในเชิงสัจนิยม และระบบเวสท์ฟาเลียน ที่มีการแบ่งแต่ละรัฐออกจากกันอย่างอิสระ และแต่ละรัฐมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง มีความเป็นรัฐชาติและการรวมศูนย์อำนาจ แต่แนวคิด NPG มองการบริหารภาครัฐแบบเดิมว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่เท่านั้น เพราะ NPG คือ การมีทุก ๆ ภาคส่วนที่หลากหลายเข้าร่วมในกิจกรรมของภาครัฐทั้งการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติและการส่งมอบบริการสาธารณะ

การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เป็นวาทกรรมทางเลือก (Alternative Discourse) ที่เปิดมุมมองทั้งทางทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติงานของภาครัฐให้มีความชัดเจนและสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมที่ใช้ “กลไกราชการ” และแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ที่ใช้ “กลไกตลาด” ในการบริหารงานอาจจะมีจุดอ่อน และไม่สามารถรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้ แนวคิด NPG ได้นำเสนอมุมมองในการวิเคราะห์และการทำความเข้าใจในกิจกรรมสาธารณะที่ไม่ได้มีภาครัฐเป็นเจ้าภาพผูกขาดอำนาจแต่เพียงฝ่ายเดียว ทั้งการกำหนดและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ การส่งมอบบริการสาธารณะและ/หรือกิจกรรมสาธารณะอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่มีภาคส่วนและตัวแสดงอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากรัฐเข้ามามีส่วนร่วมด้วยทั้งสิ้น ทำให้กลายเป็นสังคมแบบพหุลักษณ์และพหุนิยมการเปลี่ยนแปลงบทบาทของภาครัฐตามแนวคิด NPG นี้ ทำให้รัฐมีสภาพที่เล็กลงด้วย อำนาจและภาระหน้าที่แต่สังคมจะใหญ่ขึ้น (Smaller Government, Bigger Society) ดังนั้น แนวคิด NPG จึงเป็นการใช้ “กลไกเครือข่ายและหุ้นส่วนภาคี” เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายสาธารณะและการส่งมอบบริการสาธารณะ มุมมองในการวิเคราะห์การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) จำแนกออกเป็น 5 รูปแบบ คือ 1)การจัดการปกครองเชิงสังคมการเมือง 2) การจัดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ 3) การจัดการปกครองเชิงการบริหาร 4) การจัดการปกครองในรูปแบบของการรับเหมาช่วง 5) การจัดการปกครองในรูปของเครือข่าย (Osborne, 2010)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้กำหนดมาตรฐานการ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พ.ศ. 2559 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นปัจจุบันสอดคล้องกับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้ดำเนินงานปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 3) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 4) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน 5) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของ Kennett ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ในความร่วมมือในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการในการพัฒนาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดการจัดการภาครัฐ คือ แนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองที่มีทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ และเรียกร้องให้ข้าราชการต้องรับใช้พลเมือง โดยต้องคิดเสมอ

ว่าพลเมืองคือเจ้าของประเทศ เน้นให้ข้าราชการต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของพลเมืองเป็นลำดับแรก และต้องให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและร่วมรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคิดการพัฒนากระแสหลัก คือ การพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมือง และที่สำคัญที่สุดคือศีลธรรม จริยธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. แนวคิดการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550, น. 89-91)

4. แนวคิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเข้มแข็ง คือ ทุกภาคส่วนต้องทำให้เกิดความสมดุลและการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านการเมืองการปกครอง และที่สำคัญคือคนในชุมชนจะต้องมีสติ ไม่มีความโลภ ไม่มีกิเลสตัณหา ใช้สติในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Kennett (2010) , Kooiman, (1999), Willson, (2007), Salamon (2002), Osborne, (2010)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

1. ประชากร

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการ จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนบ้านดอน จำนวน 4 ท่าน ผู้บริหารกองงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ท่าน และผู้นำชุมชนจำนวน 5 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านจะมีความรู้ความเข้าใจและทำงานเกี่ยวกับด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่แล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับ 1) การนำแนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ใน 5 หลักการ ได้แก่ 1)การจัดการปกครองเชิงสังคมการเมือง 2) การจัดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ 3) การจัดการปกครองเชิงการบริหาร 4) การจัดการปกครองในรูปแบบของการรับเหมาช่วง 5) การจัดการปกครองในรูปของเครือข่าย มาใช้ในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 1) ความเป็นไปได้ในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งให้แสดงเหตุผล และ 3) ปัญหาและอุปสรรคการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามคำถามปลายปิดในรูปมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยคำถามในแบบสอบถามรอบสองเป็นข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1

รอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีรายละเอียดจากรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ในรอบนี้เป็นการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านด้วยตนเอง โดยการนัดหมายก่อนสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องจดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคเดลฟาย ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 วิเคราะห์โดยการจำแนก ลดทอน กลั่นกรองข้อมูล (data reduction) และจัดกลุ่มตามประเด็น รวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันมาไว้ในข้อเดียวกัน สร้างแบบสอบถาม

4.2 คำตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่ามัธยฐาน เพื่อสรุปเป็นระดับการพยากรณ์แต่ละข้อ และนำค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กับค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ ข้อความใดที่มีค่าไม่เกิน 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัย

อินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

4.3 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ โดยนำเอาข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และค่ามัธยฐาน มาสรุปเป็นแนวความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

4.4 ข้อมูลความคิดเห็นการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) และข้อมูลความเป็นไปได้ในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ใช้ค่ามัธยฐาน (Median) เนื่องจากมัธยฐานเป็นค่าของข้อมูลที่มีตำแหน่งอยู่ตรงกึ่งกลางใช้เพื่อตรวจสอบว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีระดับคะแนนอยู่ตรงตำแหน่งกลางในแต่ละข้อคำถามของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

4.5 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่เป็นแบบบรรยายความ นำมาจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ตามที่ตั้งประเด็นและตรวจสอบความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแบบสามเส้าด้านระเบียบวิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกความถี่ข้อมูลที่ซ้ำกันแล้วแจกแจงวิเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา พร้อมทั้งสรุปประเด็นและตีความเพื่อสร้างข้อสรุปความเป็นไปได้ในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามข้อเท็จจริงที่ค้นพบ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นไปได้ต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้ทุกกรณี ซึ่งเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการ

เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นโดยมีแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1.1 ในระดับรัฐ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมที่เน้นสายการบังคับบัญชาอันก่อให้เกิดความล่าช้าในการทำงานไปเป็นการทำงานเป็นทีมมากขึ้น นั่นคือ รัฐจะต้องมีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระในการตัดสินใจ

1.2 ปรับเปลี่ยนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากผู้ให้บริการโดยตรงเป็นผู้ที่คอยกำกับดูแล มีบทบาทของผู้กระตุ้นและกำกับทิศทาง และมุ่งเน้นระบบตลาดมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการส่งมอบบริการ สาธารณะของท้องถิ่นด้วย เช่น การเปิดโอกาสให้เอกชนหรือภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดให้มีบริการสาธารณะ เป็นต้นว่าการจัดการขยะ การจัดการศึกษา การดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ

1.3 การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการปฏิรูปกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และก่อให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชนและตัวแสดงอื่น ๆ เช่น การแก้ไขกฎระเบียบให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

1.4 การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนแปลงจากการให้ความสำคัญต่อปัจจัยนำเข้าไปสู่การมุ่งเน้นผลการดำเนินงาน เพื่อให้การทำงานในท้องถิ่นมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 รัฐบาลกลางจะต้องมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบโครงการและนโยบาย รวมทั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยจะต้องมีความเชื่อว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย การตรวจสอบและการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ภาคประชาสังคม เช่น การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ

1.6 การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนจากการตัดสินใจที่มักกระทำแบบปิดลับ ไปสู่การเปิดเผยเพื่อรองรับการตรวจสอบทางการบริหาร ทางการเงิน และทางการเมือง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐที่โปร่งใสและตรวจสอบได้เช่น การให้ประชาชนหรือภาค ส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

1.7 การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนจากการวางบทบาทเป็นพ่อขุนอุปถัมภ์ตามแบบฉบับของข้าราชการ ไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ชุมชนและการให้องค์การภาคประชาสังคมเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น โดยมีความเชื่อว่า ภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาธิปไตย เช่น การจัดเวทีสาธารณะหรือเวทีสภาเมืองเพื่อให้ประชาชนได้นำเสนอปัญหาและความต้องการของตน แล้วนำไปกำหนดเป็นนโยบายต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่าย งบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ การบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน ชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียน โดยเริ่มจากโรงเรียน

3. แนวทางในการการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความประทับใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน จัดสถานที่และอุปกรณ์ในการรองรับขยะอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ให้ความร่วมมือกับประชาชนในทุกระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการจัดปัญหาแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัดจัดเวทีแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับ กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

3.3 ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชน ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ จัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม

3.4 ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอมมีการจัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน ตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมาย

อภิปรายผล

1. ความเป็นไปได้ต่อการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้ทุกกรณี ซึ่งเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการ เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นโดยมีแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1.1 ในระดับรัฐ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมที่เน้นสายการบังคับบัญชาอันก่อให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน ไปเป็นการทำงานเป็นทีมมากขึ้น นั่นคือ รัฐจะต้องมีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระในการตัดสินใจ
สอดคล้องกับแนวคิดของ Pestoff and Brandsen, (2010) มองว่าในยุคปัจจุบันองค์การขนาดใหญ่ที่มีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายและแผนกอย่างซับซ้อน ขึ้นตรงต่อกันตามสายการบังคับบัญชา และทำงานภายใต้ระเบียบข้อบังคับที่เป็นทางการอันซับซ้อน นั้น ก่อให้เกิดการทำงานที่ล่าช้า ยึดติดในวิธีการ ไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่เกิดการเรียนรู้ ไม่เกิดนวัตกรรม ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมไม่ได้ และไม่อยู่ในสถานะที่จะแข่งขันในตลาดได้ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการเสนอแนวคิดในการปฏิรูปองค์การอย่างจริงจัง อาทิ การลดขนาดขององค์การ การแปรรูปให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน การปรับโครงสร้างองค์การใหม่ และการตัดตอนเพื่อนำไปให้ภาคเอกชนรับเหมาช่วง และแนวคิดของ Osborne, (2010a, p. 8) ที่ว่าอำนาจรัฐที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ส่วนข้าราชการประจำทำหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติ การกำหนดนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ จึงถูกนำมาบูรณาการเข้าด้วยกันใหม่ในแนวตั้งภายในระบบปิดของกลไกรัฐส่วนทั้งหมด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ลำดับชั้นตามสายการบังคับบัญชากลายเป็นกลไกหลักในการจัดสรรทรัพยากร โดยให้ความสำคัญกับคุณค่าของ public sector ethos

1.2 ปรับเปลี่ยนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากผู้ให้บริการโดยตรงเป็นผู้ที่คอยกำกับดูแล มีบทบาทของผู้กระตุ้นและกำกับทิศทาง และมุ่งเน้นระบบตลาดมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการส่งมอบบริการ สาธารณะของท้องถิ่นด้วย เช่น การเปิดโอกาสให้เอกชนหรือภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดให้มีบริการสาธารณะ เป็นต้นว่าการจัดการขยะ การจัดการศึกษา การดูแลผู้สูงอายุและคนพิการ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Cheema, (2005, p. 21) ที่ว่า ความต้องการศูนย์เลี้ยงเด็ก สถานที่ออกกำลังกาย บ้านพักคนชรา สวนสาธารณะ ฯลฯ ที่นับวันมีความต้องการเพิ่มขึ้น ทั้งในแง่ของจำนวนและคุณภาพของบริการ อันทำให้ลำพังภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถตอบสนองได้ทั้งหมด นอกจากนี้ ปัญหาที่มีความซับซ้อนมาก อย่างเช่น ภัยพิบัติสึนามิ น้ำท่วมใหญ่ แผ่นดินไหว ดินถล่ม ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้นับวันยิ่งเกิดบ่อยขึ้นและทวีความรุนแรงมากขึ้น อันทำให้ภาคีต่าง ๆ ทั้งภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ และชุมชน ต่างเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ในแง่นี้จึงทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการแบบ NPG ขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการประสานงานระหว่างภาคีต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการปฏิรูปกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และก่อให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชนและตัวแสดงอื่น ๆ เช่น การแก้ไขกฎระเบียบให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

1.4 การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนแปลงจากการให้ความสำคัญต่อปัจจัยนำเข้าไปสู่การมุ่งเน้นผลการดำเนินงาน เพื่อให้การทำงานในท้องถิ่นมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Cheema, (2005, p. 19 พบว่า กระบวนการนโยบายของรัฐในช่วงกว่า 20 ปี ที่ผ่านมานี้ จะมีภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง อันทำให้เกิดการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจ และสร้างความขัดแย้งขึ้นเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม หากภาครัฐและสังคมสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ดังกล่าวได้ พร้อมกับเปิดใจกว้าง อดกลั้นต่อความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งจะทำให้สามารถจัดการความขัดแย้งให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถเปลี่ยนพลังของความขัดแย้งไปสู่ความร่วมมือ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของทุก ๆ ฝ่ายได้

1.5 รัฐบาลกลางจะต้องมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบโครงการและนโยบาย รวมทั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยจะต้องมีความเชื่อว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย การตรวจสอบและการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ภาคประชาสังคม เช่น การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ

1.6 การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนจากการตัดสินใจที่มักกระทำแบบปิดลับ ไปสู่การเปิดเผยเพื่อรองรับการตรวจสอบทางการบริหาร ทางการเงิน และทางการเมือง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐที่โปร่งใสและตรวจสอบได้เช่น การให้ประชาชนหรือภาค ส่วนอื่นๆ ได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

1.7 การจัดการปกครองท้องถิ่นจะต้องเปลี่ยนจากการวางบทบาทเป็นพ่อขุนอุปถัมภ์ ตามแบบฉบับของข้าราชการ ไปสู่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ชุมชนและการให้องค์การภาคประชา

สังคมเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น โดยมีความเชื่อว่า ภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาธิปไตย เช่น การจัดเวทีสาธารณะหรือเวทีสภาเมือง เพื่อให้ประชาชนได้นำเสนอปัญหาและความต้องการของตน แล้วนำไปกำหนดเป็นนโยบายต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ Kennett, (2010, pp. 20-21) ที่ว่าวิธีคิดแบบเก่าได้เปลี่ยนไปสู่ “NPG” กล่าวคือ กลไกการปกครองแบบเดิมทำหน้าที่เป็นเพียง “ภาคีหนึ่ง” ท่ามกลาง เหล่าภาคีอันหลากหลาย (อาทิ NGOs ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน องค์กร วิชาชีพ นักวิชาการ ฯลฯ) ที่เข้าร่วมในสมรภูมิเชิงนโยบาย (Policy Arena) เมื่อเป็นเช่นนี้ ในสมรภูมิเชิงนโยบายก็จะคับคั่งไปด้วยผู้คนและการต่อสู้อันทำให้เส้นแบ่งระหว่างปริมณฑลส่วนตัวกับปริมณฑลสาธารณะถูกลบเลือนลง

2. ปัญหาและอุปสรรคการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่าย งบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ การบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน ชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียน โดยเริ่มจากโรงเรียน

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความประทับใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน จัดสถานที่และอุปกรณ์ในการรองรับขยะอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ให้ความร่วมมือกับประชาชนในทุกระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการจัดปัญหาแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัดจัดเวทีแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับ กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

3.3 ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชนผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ จัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม

3.4 ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอมมีการจัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน ตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากการวิเคราะห์แนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ที่ประกอบด้วย 5 หลักการในความร่วมมือในการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการจัดการปัญหาชุมชนนำผลการวิจัยครั้งนี้ไป เป็นแนวทางในการจัดการปัญหาชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากในการบริหารจัดการปัญหา โดยทั่วไปของหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการสอดคล้องกับบางหลักการ

2. หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเผยแพร่ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการจัดการปัญหาในหน่วยงานอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). **เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 : กรุงเทพฯ

Ewalt, J. A. G. (2001). **Theories of Governance and New Public Management: Links to Understanding Welfare Policy Implementation. Paper prepared for presentation at the Annual Conference of the American Society for Public Administration**, Newark, New Jersey, March 12.

Kennett, P. (2010). **Global Perspectives on Governance**. In The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance. Stephen P. **Osborne** (ed.). London: Routledge.

Kooiman, J. (1999). **Social-political Governance: Overview, Reflections and Design**. Public Management Review. 1(1).

Osborne, S. P. (2010). **Introduction: The (New) Public Governance: A Suitable Case for Treatment?.** In The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the **Theory and Practice of Public Governance. Stephen P. Osborne** (ed.). London: Routledge.

Wilson, W. (2007). **The study of administration. in Shafritz, Jay, M. & Hyde, Albert, C. Classics of Public Administration**. Wadsworth: Cengage Learning.

การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Local government waste management based on a new line of public services Case Study, Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

อภิชิต ดวงธิสาร[1], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Apichit Duangthisan, Thawat Khetchatturat and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นไปได้ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 2) ปัญหาและอุปสรรคการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และ 3) แนวทางในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคเดลฟายในการรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริการสาธารณะแนวใหม่ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แนวคำถามเป็นการสอบถามปลายเปิด ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้ทุกหลักการ เพราะเป็นการบริหารจัดการที่เน้นให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน 2) ปัญหาและอุปสรรคการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ภาครัฐพบข้อจำกัดด้านงบประมาณ ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน และขาดแคลนพนักงานจัดเก็บขยะ ภาคประชาชนพบว่าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและขาดจิตสำนึกสาธารณะในการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหาขยะ 3) แนวทางในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะ

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

แนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ สร้างความประทับใจแก่ประชาชน จัดเวทีแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชน จัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาเรื่องขยะ เน้นให้ประชาชนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ จัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานส่งเสริมสนับสนุนเรื่องของงบประมาณและสร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

คำสำคัญ : การบริการสาธารณะแนวใหม่, การจัดการขยะ, แนวทางจัดการขยะ

Abstract

The purposes of this study were 1) The possibility of managing local government waste based on the new public service principles of The Pak Pang District Administration. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. 2) Problems and obstacles to local government waste management based on the new public service principles of The PakPang District Administration. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province, and. 3) Guidelines for local government waste management based on the new public service principles of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province. It's qualitative research. Use delphi techniques to collect data. Key informants are people with a new understanding of public services, including natural resources and environmental experts. Environmental Scholar Executive Director of Public Health and Environment Executives in local government and Community Leaders. Tools used as interviews The line of inquiry is an open-ended inquiry. The results showed that : 1) Waste management of local governments based on the new public service principles of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province There are possibilities in all principles because it is an administration that focuses on the government and the people engaged in joint operations. 2) Problems and obstacles to local government waste management based on the new public service principles of The Pak Pang District Administration. Phu Kheow District, Chaiyaphum Province Government finds budget constraints There is a lack of professional personnel in work and a shortage of waste collection staff, the public sector finds that people lack cognition and lack public consciousness to engage in dealing with waste problems. 3) Guidelines for local government waste management

based on the new public service principles of Pak Pang District Administration Phu Kheow District, Chaiyaphum Province: To impress the people. Hold a forum on solutions with the public. Provide training to educate people and understand the problem of waste, focusing on people in the community to participate in activities with the government. Effectively handle complaints. There are standards to promote, support budget matters and create personnel in the unit to have knowledge and expertise.

Keyword : new public service, waste management, waste management guidelines

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม ขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สานักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ซึ่งมียุทธศาสตร์ 10 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การเสริมสร้างความมั่งคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ยุทธศาสตร์ที่ 7 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ที่ 8 : การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 9 : การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 10 : ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

ภารกิจสำคัญของภาครัฐส่วนหนึ่ง คือ การมุ่งส่งมอบบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน แนวความคิดการบริการสาธารณะใหม่ หรือ NPS เดนฮาร์ดและเดนฮาร์ด (Denhardt and Denhardt,

2007, pp. 45) มองว่า เป็นส่วนสาคัญทำให้ทัศนะในเชิงวิชาการ และในทางการแก้ไขปัญหาของสังคมประเทศเปลี่ยนแปลงไปจากช่วงยุคดั้งเดิม ที่เน้นรูปแบบการปกครองในลักษณะสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รัฐสัมพันธ์กับประชาชนในฐานะราษฎร หรือไพร่ อำนาจการตัดสินใจและการบริหารขึ้นอยู่กับผู้นำ ส่วนราษฎรเสมือนเป็นผู้น้อยที่ต้องปฏิบัติตามในทุกเรื่อง ขณะเดียวกันการบริหารงานภาครัฐเพื่อส่งมอบบริการสาธารณะเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง หลังจากนั้น เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งผู้แทนเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งมองแยกส่วนเหมือนกับแนวคิดของ Woodrow Wilson กล่าวคือ การบริหารแยกออกจากการเมือง โดยฝ่ายการเมืองมีหน้าที่กำหนดนโยบาย ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ข้าราชการต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง ในอีกด้านหนึ่งเมื่อมองในมุมของการให้บริการสาธารณะ พบว่า ประชาชนยังคงอยู่ในฐานะผู้รับผลประโยชน์ตามนโยบายที่รัฐคิดและตัดสินใจเท่านั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่างๆ ยังไม่ปรากฏชัด นอกจากการให้บริการสาธารณะในยุคแรกมีความเป็นสากลและมีความเป็นเอกภาพทางความคิด เน้นรัฐเป็นผู้ให้และประชาชนเป็นผู้รับแล้ว วิธีการในการให้บริการสาธารณะยังเน้นการมอบหมายให้องค์การหรือหน่วยงานรัฐเป็นผ้ำเนินการ ในทางปฏิบัติ ภาคส่วนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกชน ภาคประชาสังคมแทบจะไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือเรียกได้ว่ารัฐบาลและส่วนกลางมีบทบาททั้งการตัดสินใจ การปกครอง การนำนโยบายไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จ ยึดถือในกฎระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐาน และเชื่อว่าการมององค์การในลักษณะระบบปิด จะช่วยให้การบริหารงานภาครัฐเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในมุมกลับกันผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานในลักษณะดังกล่าว ได้นำไปสู่ความล่าช้า สายการบังคับบัญชาที่ยาว ขาดการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย ซ้ำซ้อน และไม่ยืดหยุ่น Denhardt and Denhardt ได้นำเสนอแนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ โดยมองว่าถึงเวลาแล้วที่ประชาชนต้องก้าวสู่การเป็นพลเมือง มีส่วนร่วมในการคิด ทำ รับผลประโยชน์ ประเมินผล และตรวจสอบปัญหาความต้องการของตน รัฐต้องมอบอำนาจให้ประชาชน แทนที่จะเป็นผู้กำกับ สั่งการ และกำหนดชะตากรรมของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย ควบคุมราชการ จัดตั้งองค์การ และเก็บภาษี แต่ต้องหันมามองประโยชน์สูงสุดของประชาชน หรือเรียกได้ว่า “ต้องรับใช้ประชาชน” ไม่ใช่มองประชาชนต่ำกว่า จะสั่งซ้ายหันขวาหันก็ได้

องค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และแนวทางในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จึงทำการศึกษาวิจัย

เรื่อง “การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน และทิศทางการบริการสาธารณะแนวใหม่ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีการจัดการขยะมูลฝอย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ สวรรยา ธรรมอภิพล (2560)
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับขยะอันตราย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พรพิมล เจริญส่ง (2558)
3. พระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะ ผู้วิจัยได้ศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 แผนพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ แนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt นราธิป ศรีราม และคณะ (2556, หน้า 46-52) และไชยนันท์ ปัญญาศิริ, (2560, น.15)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

1. ประชากร

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง จำนวน 4 ท่าน ผู้บริหารกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 ท่าน และผู้นำชุมชนจำนวน 5 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านจะมีความรู้ความเข้าใจและทำงานเกี่ยวกับทางด้านสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับ 1) การนำแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ใน 7 หลักการ ได้แก่ บริการรับใช้พลเมือง การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ เน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง การคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย การตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง และให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ มาใช้ในการจัดการขยะขององค์การบริการส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 2) ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการขยะตามแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไปใช้ในองค์การบริการส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งให้แสดง เหตุผล และ 3) ปัญหาและอุปสรรคการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามคำถามปลายปิดในรูปมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยคำถามในแบบสอบถามรอบสองเป็นข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1

รอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีรายละเอียดจากรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ในรอบนี้เป็นการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านด้วยตนเอง โดยการนัดหมายก่อนสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคเดลฟาย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 วิเคราะห์โดยการจำแนก ลดทอน กลั่นกรองข้อมูล (data reduction) และจัดกลุ่มตามประเด็น รวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันมาไว้ในข้อเดียวกัน สร้างแบบสอบถาม

4.2 คำตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่ามัธยฐาน เพื่อสรุปเป็นระดับการพยากรณ์แต่ละข้อ และนำค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กับค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ ในการพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ ข้อความใดที่มีค่าไม่เกิน 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

4.3 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ โดยนำเอาข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และค่ามัธยฐาน มาสรุปเป็นแนวความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

4.4 ข้อมูลความคิดเห็นการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แนวคิดการให้บริการสาธารณะแนวใหม่และข้อมูลความเป็นไปได้ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ รใช้ค่ามัธยฐาน (Median) เนื่องจาก มัธยฐานเป็นค่าของข้อมูลที่มีตำแหน่งอยู่ตรงกึ่งกลางใช้เพื่อตรวจสอบว่าความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญที่มีระดับคะแนนอยู่ตรงตำแหน่งกลางในแต่ละข้อคำถามของแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า

4.5 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่เป็นแบบบรรยายความ นำมาจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ตามที่ตั้งประเด็นและตรวจสอบความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแบบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกความถี่ข้อมูลที่ซ้ำกันแล้วแจกแจงวิเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) พร้อมทั้งสรุปประเด็นและตีความเพื่อสร้างข้อสรุปความเป็นไปได้ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และแนวทางในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภมิตามข้อเท็จจริงที่ค้นพบ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นไปได้ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ภาครัฐต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยมีแนวคิดสำคัญ 7 หลักการ พบว่า

1.1 บริการรับใช้พลเมือง โดยบุคลากรภาครัฐสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน เมื่อประชาชนเห็นว่าผลประโยชน์สาธารณะ เป็นผลประโยชน์ระยะยาวเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน จะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็วขึ้น การทำงานร่วมกันของภาครัฐและประชาชนจะเกิด ผลสำเร็จการบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชนจะเกิดประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนน่าอยู่ สะอาดตา สิ่งแวดล้อมดีขึ้น

1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ โดยการที่บุคลากรภาครัฐมีการสนทนา พูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชน ทั้งการวิเคราะห์และวิพากษ์ ไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้การจัดการขยะของชุมชนมีแบบแผนเป็นระบบมากขึ้น

1.3 เน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะของชุมชน และประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลาย เหมาะสมกับตนเองในการจัดการเรื่องขยะ ทำให้การแก้ปัญหาขยะประสบผลสำเร็จ ประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

1.4 คิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีในการดูแลรักษาความสะอาด ประชาชนได้กล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ สร้างจิตสำนึกสาธารณะ และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน ที่ช่วยให้ปัญหาขยะของชุมชนลดลง

1.5 การตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนทุกคน จะต้องทำตามกฎระเบียบ ทำให้การดำเนินการต่างๆ เกิดความตรงไปตรงมา ไม่มีผลประโยชน์อะไร แอบแฝง ประชาชนอบอุ่นใจ มั่นใจและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐและจะได้รับความไว้วางใจ จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี

1.6 การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง โดยบุคลากรภาครัฐต้องมีภาวะผู้นำ ต้องช่วยอำนวยความสะดวก คอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอมช่วยแก้ไขปัญหา ทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ประชาชนกล้าที่จะขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทราบถึงวิธีการจัดการกับขยะได้หลายรูปแบบ ช่วยให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเกิดความรวดเร็ว

1.7 ให้คุณค่ากับคน โดยผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐต้องสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับประชาชน เพราะถ้ามีผู้นำที่เก่ง บุคลากรวิชาชีพมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความ

ร่วมมือจากประชาชน ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและประชาชนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในการได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของชุมชน

2. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่าย งบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน จัดเก็บขยะ ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหาเรื่องขยะ และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหาขยะ การนำขยะที่ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง

3. แนวทางการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 สร้างความประทับใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน จัดสถานที่และอุปกรณ์ในการรองรับขยะอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ให้ความร่วมมือกับประชาชนในทุกระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการจัดเก็บขยะแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 จัดเวทีแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับ กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

3.3 มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาเรื่องขยะ ชี้ให้ประชาชน เห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียน โดยเริ่มจากโรงเรียน

3.4 เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชน ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะ จัดให้มีการประกวด ชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อง่ายต่อ การดำเนินกิจกรรม

3.5 มีการจัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน ตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดในการลักลอบทิ้งขยะพิษ

3.6 ส่งเสริม สนับสนุนเรื่องของงบประมาณ เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้เลือกรูปแบบ ในการจัดการกับปัญหาขยะ สร้างภาวะผู้นำให้กับประชาชนในชุมชนหลายๆ รูปแบบ เป็นตัวเชื่อม ต่อทุกฝ่ายให้กับชุมชน นำเสนอแนวทางใหม่ๆ ที่ได้ผลดีให้กับประชาชน

3.7 สร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร คัดเลือกพนักงานของเทศบาลจากประชาชนในพื้นที่ พัฒนาประชาชนให้มีความรู้ทั้งในส่วน ของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ส่งเสริมบุคลากรทั้งภาครัฐและประชาชนให้มีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำพาผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พบมีความเป็นไปได้ทุกหลักการ สามารถอธิบายในแต่ละหลักการ ดังนี้

1.1 บริการรับใช้พลเมือง เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของข้าราชการทุกคนที่ต้องตระหนักถึงหน้าที่ที่ให้การดูแลและบริการแก่ประชาชน เมื่อบุคลากรภาครัฐสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน ประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและ รับผิดชอบต่อชุมชนของตน จะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็วขึ้น สร้างความประทับใจให้กับประชาชน การทำงานร่วมกันของภาครัฐและประชาชนจะเกิดผลสำเร็จ การบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชน จะเกิดประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนน่าอยู่ สะอาดตา สิ่งแวดล้อมดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูป หรือการเปลี่ยนแปลงภาคราชการของ Denhardt and Denhardt (2007 : 45) ที่สรุปว่าข้าราชการ ไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการบริการรับใช้พลเมือง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหา รวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับประชาชน ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน เกิดผลสำเร็จและทำให้การบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ

1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ในการแก้ปัญหาขยะของชุมชน เมื่อบุคลากร ภาครัฐมีการสนทนา พูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือ ร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชน ไม่ใช่สิ่งที่ถูก กำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้การจัดการขยะของชุมชนมีแบบแผนเป็นระบบมากขึ้น สอดคล้องกับ การศึกษาของจิราพร วงค์คำ (2555 : 93) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ปัญหาการใช้ดุลพินิจของผู้บริหาร ท้องถิ่นของไทยในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีสาเหตุจากการใช้ดุลพินิจออกคำสั่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มีข้อเสนอแนะให้มีการวางแนวทางการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นและมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และให้การจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 เน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง ภาครัฐควรส่งเสริมให้การสนับสนุน อำนวยความ สะดวกต่างๆ ให้ประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน เมื่อบุคลากรภาครัฐและประชาชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะของชุมชน และประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลาย เหมาะสมกับ ตนเองในการ

จัดการเรื่องขยะ ทำให้การแก้ปัญหาขยะประสบผลสำเร็จ ประชาชนหันมาให้ความ ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา อภิชาติ วรภัย (2553 : 51) พบปัญหาอุปสรรค ส่วนใหญ่ คือ ถังรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ ประชาชนให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยน้อย และเด็กนักเรียนชอบทิ้งขยะมูลฝอยลงมาจากรถรับ-ส่งนักเรียน และจากความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญในหลักการเน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะประชาชนมีความรู้ และได้ซึมซับเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม ก็จะทำให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะของชุมชนได้ การร่วมมือกันจะทำให้การแก้ปัญหาขยะประสบผลสำเร็จ และประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับเทศบาลมากขึ้นเพราะมีผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ

1.4 คิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีในการดูแลรักษาความสะอาด เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ประชาชนได้กล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ สร้างจิตสำนึกสาธารณะ และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน ที่ช่วยให้ปัญหาขยะของชุมชนลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของชวันลักษณ์ กาวิละ (2557 : 33) พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ปัจจัยในด้านการรับบริการและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายบริการสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเชิงนโยบาย และจากความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญในหลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะทำให้ประชาชนได้กล้าแสดงออก มีจิตสำนึกสาธารณะ และทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน ที่ช่วยให้ปัญหาขยะของชุมชนลดลง

1.5 การตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ เมื่อบุคลากรภาครัฐและประชาชนทุกคนทำตามกฎระเบียบ ทำให้การดำเนินการต่างๆ เกิดความตรงไปตรงมา ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ประชาชนอบอุ่นใจ มั่นใจและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐและจะได้รับความไว้วางใจ จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของลักขณา แก้วกิ่ง (2553 : 74) ที่ได้ศึกษาว่าการพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี มีการดำเนินงานให้บริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยคณะกรรมการชุมชนทราบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณและการใช้งบประมาณของเทศบาล และส่วนใหญ่ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณะจากประธานชุมชน เพราะเมื่อประชาชนทราบขั้นตอนการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ย่อมให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะการดูแลชุมชนไม่ให้เกิดปัญหาขยะจะทำได้ง่ายขึ้นถ้าทุกคนทำตามกฎระเบียบ ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ทำให้ประชาชนไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐ มีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐเป็นอย่างดี

1.6 การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง เมื่อบุคลากรภาครัฐมีภาวะผู้นำ ช่วยอำนวยความสะดวก คอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอมช่วยแก้ไขปัญหา ทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะของชุมชน

เกิดประสิทธิภาพ ประชาชนกล้าที่จะขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทราบถึงวิธีการจัดการกับขยะได้หลายรูปแบบ ช่วยให้การดำเนินการแก้ไขปัญหา เกิดความรวดเร็ว สอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ นันตะสุข (2556 : 107) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม พบว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ลดปัญหาเรื่องขยะลงได้ ทำให้ประชาชนกล้านำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะของชุมชน

1.7 ให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ เมื่อผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐสร้างความยอมรับ นับถือให้เกิดขึ้นกับประชาชน เป็นผู้นำที่เก่ง บุคลากรวิชาชีพมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและประชาชนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในการได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ Julian (2010 : 9 – 17) พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการบริการประชาชนเลือกวิธีที่จะนำไปสู่สถานการณ์ที่ท้าทายเป็นพิเศษจะทำให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีเยี่ยมและลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผู้นำในการบริการสาธารณะจะทำให้องค์กรมีความก้าวหน้าอย่างมาก และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการให้คุณค่ากับคน พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะผู้นำที่เก่งก็จะได้รับการยอมรับนับถือจากทั้งในองค์กรและชุมชน เพราะบุคลากรวิชาชีพจะมีความรู้และความเชี่ยวชาญทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน

2. ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.1 ภาครัฐ พบข้อจำกัดด้านงบประมาณ กว่าที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้งบประมาณมาใช้จ่ายในแต่ละโครงการต้องมีการทำแผนในการดำเนินงานล่วงหน้า เพื่อจะได้ทราบว่าจะนำเงินไปใช้ในทางใดบ้าง ดังนั้นการจัดทำโครงการต่าง ๆ จึงต้องมีความชัดเจนในเรื่องของแผนงาน ขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ จึงมีขั้นตอนปฏิบัติหลายขั้นตอน จากประเด็นนี้ทำให้บางครั้งการแก้ปัญหาเกิดความล่าช้า ไม่ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการมีความยุ่งยากและหลายขั้นตอน มีผลทำให้การดำเนินโครงการไม่มีประสิทธิภาพ ขาดแคลนพนักงานจัดเก็บขยะ และข้อจำกัดด้านบุคคล นับเป็นปัญหาสำคัญมากของหลายๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการเรื่องขยะ ทุกแห่งเจอปัญหาเดียวกันหมด คือ การขาดบุคลากรวิชาชีพ เนื่องจากสายงานนี้มีนักศึกษาเรียนจบออกมาน้อยมาก ที่จบออกมาแล้วก็ทำงานที่ไม่ตรงสายงาน เพราะคิดว่าถ้าทำงานสายตรงจะมีความก้าวหน้าน้อย จึงทำให้มีบุคลากรวิชาชีพเข้ามาในระบบน้อย และการขาดพนักงานจัดเก็บขยะ ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากหลายกรณี เช่น อาชีพที่

ไม่มีเกียรติ ในช่วงเวลาปฏิบัติงานเสื้อผ้าสกปรกส่งกลิ่นเหม็น ทำให้มีคนมาสมัครเข้าทำงานในตำแหน่งนี้มีน้อย ซึ่งหลายเทศบาลกำลังเจอปัญหาและแก้ไขกันอยู่ซึ่งการแก้ ปัญหาก็แล้วแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ

2.2 ภาคประชาชน พบประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดจิตสำนึกสาธารณะ ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาขยะ มีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง การที่ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องขยะมีหลายรูปแบบ เช่น การส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเข้าไปถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนในชุมชน การจัดให้มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน ซึ่งทำให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับในรูปแบบต่างๆ ทำให้ง่ายต่อการจัดการขยะ ประชาชนสามารถที่จะคิดวิธีที่จะจัดการกับขยะของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยแก้ปัญหาขยะได้เป็นอย่างดี ลดภาระของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดเก็บ ประชาชนสามารถแยกขยะเป็นสัดส่วน

3. แนวทางการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

3.1 หลักการบริการรับใช้พลเมืองนั้น บุคลากรภาครัฐไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน และเมื่อประชาชนเห็นว่าผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาว ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ผลประโยชน์ระยะสั้นของประชาชน ประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง รัฐบาลเพียงสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและผลประโยชน์ของชุมชน และกระตุ้นให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมตามหลักการนี้ คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการขยะได้ประสบผลสำเร็จ

3.2 หลักการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เพื่อตอบสนองช่วยแก้ปัญหาหรือเป็น ทางเลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเพียงเพื่อประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แนวทางตามหลักการนี้จึงต้องเกิดจากการที่ทั้งภาครัฐและประชาชนต้องพูดคุยกันและมีข้อตกลงร่วมกัน มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการขยะได้ประสบผลสำเร็จ

3.3 หลักการเน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง เมื่อภาครัฐหรือเทศบาลให้เงินหรือเห็นชอบ โครงการที่ประชาชนเสนอและมีการติดตามส่งเสริมให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน มีการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับประชาชน รวมทั้งเด็กนักเรียน โดยเริ่มจากโรงเรียนและจะต้องชี้ให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึง ประโยชน์ต่างๆ ที่ตนเองจะได้รับว่ามีอะไรบ้าง จากการช่วยกันจัดการขยะของชุมชนตามหลักการนี้ คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการขยะได้ประสบผลสำเร็จ

3.4 หลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ภาครัฐต้องทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐให้มากที่สุด เน้นให้ประชาชนผู้ประกอบการทั้งหลาย มีส่วนร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะตามสัดส่วนของขยะ จัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างสร้างให้

เกิดความสามัคคีในชุมชนเกิดความรักชุมชน จัดให้มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อจะได้ง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการขยะได้ประสบผลสำเร็จ

3.5 หลักการตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ ภาครัฐต้องทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐให้มากที่สุด ในลักษณะของการบังคับ ใช้แทนการขอความร่วมมือ เพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจน เช่น มาตรการในการลดปริมาณขยะโดยการนำหลักการ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” มาใช้ โดยการกำหนดให้ผู้ผลิตสินค้าต้องมีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ จากปริมาณสินค้าที่ขาย มาตรการในการเพิ่มหรือลดภาษีแก่ผู้ผลิตในกรณีต่างๆ รวมถึงการจัดเก็บ ค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ใน การจัดการขยะได้ประสบผลสำเร็จ

3.6 หลักการให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ภาครัฐสนับสนุนเรื่องของงบประมาณในการจัดกิจกรรม เพราะในทุกกิจกรรมจะมีรายจ่ายเกิดขึ้นมา ภาครัฐต้องสร้างภาวะผู้นำให้กับประชาชนในชุมชนหลายๆ รูปแบบ เพื่อให้ชุมชนสามารถเดินหน้าไปได้ด้วยตัวเอง และภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้เลือกรูปแบบในการจัดการกับปัญหาขยะที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนตนเอง แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการขยะได้ประสบผลสำเร็จ

3.7 หลักการให้คุณค่ากับคนไม่ใช่แค่ผลิตภาพ ภาครัฐสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของปัญหาขยะ เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่บุคลากรให้มีความรู้ทักษะต่างๆ สร้างบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการสื่อสารกับคนในองค์กรและนอกองค์กร ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจ ตลอดจนพฤติกรรมและทัศนคติให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพนักงานของเทศบาลควรคัดเลือกจากประชาชนในพื้นที่เทศบาล เพราะทุกคนจะรับทราบปัญหาขยะของเทศบาลเป็นอย่างดี แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการขยะได้ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากการวิเคราะห์แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ที่ประกอบด้วย 7 หลักการ ในการนำไปใช้จัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลผักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการจัดการขยะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการขยะให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากในการบริหารจัดการขยะโดยทั่วไปของหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการสอดคล้องกับบางหลักการ

2. หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเผยแพร่ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปปฏิบัต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการจัดการขยะในหน่วยงานอื่นๆ
2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

จิราพร วงค์คำ. (2555). **การใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะ.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.

ชวันลักษณ์ กาวิละ. (2557). **การมีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงนโยบายบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS).** ในวารสารสยามวิชาการ ปีที่ 18 (ฉบับที่ 1) : 1-20.

พรพิมล เจริญส่ง. (2558, 20 มีนาคม). **"การจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน" Paper presented at the ขยะมูลฝอยกับขยะอันตรายคนละเรื่องเดียวกัน ...เข้าใจตรงกันนะ,** สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นราธิป ศรีราม, กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย, และ ชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). **การสังเคราะห์แนวคิดการบริการ สาธารณะแนวใหม่.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ลักขณา แก้วกิ่ง. (2553). **การพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศักดิ์ นันตะสุข. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม**.วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร

สวรรยา ธรรมอภิพล. (2560). **ตำราการจัดการสิ่งปฏิกูล นครปฐม:ไทยอาร์ต** พริ้นติ้งกรุ๊ป.

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงการแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซวั่น.** กรุงเทพฯ : ซีวีแอลการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 : กรุงเทพฯ

อภิชาติ วรภัย. (2553). **การกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Denhardt, Janet V. & Denhardt, Robert B. (2007**). The New Public Service : Serving, Not Steering.** New York London, England : M.E. Sharpe, Inc.

Julian, P., (2010). **When the going gets tough... Public service leadership in times of significant change and uncertainty.** International Journal of Leadership in Public Services. 6 (4) : 9 – 17

การจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) กรณีศึกษา เทศบาลตำบลธาตุทองอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Community Forest Management of Local Governments based on New Public Governance (NPG) Case Study of That Thong Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[1], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Sittidet Wongprachya, Pairat Bunprakopwong and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นไปได้ต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) และ 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) โดยศึกษาเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคเดลฟายในการรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านความเข้มแข็งของชุมชน นักพัฒนาชุมชน ผู้บริหารในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ และ ผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แนวคำถามเป็นการสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเป็นไปได้ต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) มีความเป็นไปได้ทุกหลักการ เพราะเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิด ความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการ เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) พบว่า ภาครัฐขาดการบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ ในส่วนภาคประชาชนพบว่าขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดจิตสำนึกสาธารณะในการมีส่วนร่วม 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ได้แก่ สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัด ต้องให้

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอม

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,การปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG)

Abstract

The purposes of this study were 1) Possibility for the management of local government community forests based on the New Public Governance (NPG). 2) Problems and obstacles to the management of local government community forests based on the New Public Governance (NPG), and 3) Guidelines for the development of community forest management of local governments based on the New Public Governance (NPG) case study of Thatthong Municipality, Phu Khiaw District, Chaiyaphum Province. It's qualitative research. Use delphi techniques to collect data. The key informants are knowledgeable about the management of community forests of local governments based on the New Public Governance (NPG): Community Strength Experts Community developers, local government executives, executives and staff, and community leaders. Tools used as interviews The line of inquiry is an open-ended inquiry.

The results showed that : 1) Possibility for the management of local government community forests based on the New Public Governance (NPG). There are possibilities in all principles because it is network management that allows opportunities. Cooperation of all local sectors to participate in the process of policy and service delivery. It empowers and strengthens local communities. There is a social capital that will be a power to negotiate and create reconciliation in society. 2) Problems and obstacles to the management of local government community forests based on the New Public Governance (NPG), found that the government lacks integrated budget management. Lack of responsible personnel, lack of coordination and decision-making. In the public sector, there was a lack of cognition. Lack of public consciousness in participation. 3) Guidelines for the development of community forest management of local governments based on the New Public Governance (NPG), namely to create and balance the governance of the Cooperation Network Group. Use performance-oriented management methods to achieve your goals through metric tools. Reduce operating procedures to flexibility and compromise.

Keyword : Development of local government community forest management, New Public Governance (NPG).

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้ รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษี ที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษา อบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความ สอดคล้องมาตรฐาน และระบบการศึกษาของชาติพ.ศ. 2542 มาตรา 41 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมความต้องภายใน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16(9) บัญญัติไว้ให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจ หน้าที่ในการจัดการศึกษา และมาตรา 17(6) บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา

การบริหารงานภาครัฐแบบเดิมให้ความสำคัญกับระบบราชการที่เต็มไปด้วยระเบียบแบบแผน การกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งการส่งมอบบริการสาธารณะภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทแต่เพียงฝ่ายเดียว การใช้ระบบราชการในการตัดสินใจทางนโยบายและการนำไปปฏิบัติการเมืองและการบริหารแยกออกจากกัน (Wilson, 2007) บางครั้งอาจจะไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหากจะมองอีกด้านหนึ่งตามหลักของเศรษฐศาสตร์ก็คือ ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ปัญหาคือทำอย่างไรจึงจะสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ เพื่อตอบสนองต้องความต้องการของคนที่มีความต้องการไม่จำกัดให้ได้มากที่สุด มีประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่ามากที่สุด นอกจากนี้จากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกทำให้มีปัญหาที่มีความยิ่งใหญ่และสลับซับซ้อนมากขึ้น เกี่ยวข้องกับตัวแสดงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มากมาย เป็นต้นว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศ และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขร่วมกันจากทุกภาคส่วน เพราะภาครัฐฝ่ายเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) จึงถูกศึกษาและถูกนำมาปฏิบัติ ถูกนำมาประยุกต์ใช้

เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาและความต้องการของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น ภารกิจสำคัญของภาครัฐส่วนหนึ่ง คือ การมุ่งส่งมอบบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน Kennett (2010) ได้นำเสนอว่าการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เป็นความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างรัฐกับสังคม โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นสาธารณะมิได้ผูกขาดอยู่ที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์อันหลากหลายของผู้คนจากหลาย ๆ ภาคส่วนที่คำนึงถึงผลประโยชน์และให้ความสนใจที่จะเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะ Kennett มองว่า NPG เป็นการเปลี่ยนแปลงมุมมองจากการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมที่ปกครองในเชิงสัจนิยม และระบบเวสท์ฟาเลียน ที่มีการแบ่งแต่ละรัฐออกจากกันอย่างอิสระ และแต่ละรัฐมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง มีความเป็นรัฐชาติและการรวมศูนย์อำนาจ แต่แนวคิด NPG มองการบริหารภาครัฐแบบเดิมว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่เท่านั้น เพราะ NPG คือ การมีทุก ๆ ภาคส่วนที่หลากหลายเข้าร่วมในกิจกรรมของภาครัฐทั้งการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติและการส่งมอบบริการสาธารณะ

การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เป็นวาทกรรมทางเลือก (Alternative Discourse) ที่เปิดมุมมองทั้งทางทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติงานของภาครัฐให้มีความชัดเจนและสอดรับ กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การบริหาร ภาครัฐแบบดั้งเดิมที่ใช้ “กลไกราชการ” และแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ที่ใช้ “กลไก ตลาด” ในการบริหารงานอาจจะมีจุดอ่อน และไม่สามารถรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ได้ แนวคิด NPG ได้นำเสนอมุมมองในการวิเคราะห์และการทำความเข้าใจในกิจกรรมสาธารณะที่ ไม่ได้มีภาครัฐเป็นเจ้าภาพผูกขาดอำนาจแต่เพียงฝ่ายเดียว ทั้งการกำหนดและการนำนโยบาย สาธารณะไปสู่การปฏิบัติ การส่งมอบบริการสาธารณะและ/หรือกิจกรรมสาธารณะอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่ มีภาคส่วนและตัวแสดงอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากรัฐเข้ามามีส่วนร่วมด้วยทั้งสิ้น ทำให้กลายเป็นสังคมแบบพหุลักษณ์และพหุนิยมการเปลี่ยนแปลงบทบาทของภาครัฐตามแนวคิด NPG นี้ ทำให้รัฐมีสภาพที่เล็กลงด้วย อำนาจและภาระหน้าที่แต่สังคมจะใหญ่ขึ้น ดังนั้น แนวคิด NPG จึงเป็นการใช้ “กลไกเครือข่ายและหุ้นส่วนภาคี” เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายสาธารณะและการส่งมอบบริการสาธารณะ มุมมองในการวิเคราะห์การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) จำแนกออกเป็น 5 รูปแบบ คือ 1) การจัดการปกครองเชิงสังคมการเมือง 2) การจัดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ 3) การจัดการปกครองเชิงการบริหาร 4) การจัดการปกครองในรูปแบบของการรับเหมาช่วง 5) การจัดการปกครองในรูปของเครือข่าย (Osborne, 2010)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พ.ศ. 2559 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้ดำเนินงานปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้1) ด้านบุคลากร 2) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 3) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 4) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน 5) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559)

เทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในด้านการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของ Kennett ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดการจัดการภาครัฐ คือ แนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองที่มีทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ และเรียกร้องให้ข้าราชการต้องรับใช้พลเมือง โดยต้องคิดเสมอว่าพลเมืองคือเจ้าของประเทศ เน้นให้ข้าราชการต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของพลเมืองเป็นลำดับแรก และต้องให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและร่วมรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคิดการพัฒนากระแสหลัก คือ การพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมือง และที่สำคัญที่สุดคือศีลธรรม จริยธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. แนวคิดการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550, น. 89-91)

4. แนวคิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเข้มแข็ง คือ ทุกภาคส่วนต้องทำให้เกิดความสมดุลและการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านการเมืองการปกครอง และที่สำคัญคือ คนในชุมชนจะต้องมีสติ ไม่มีความโลภ ไม่มีกิเลสตัณหา ใช้สติในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Kennett (2010) , Kooiman, (1999), Willson, (2007), Salamon (2002), Osborne, (2010)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

1. ประชากร

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้าน จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการ จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารในเทศบาลตำบลธาตุทอง จำนวน 4 ท่าน ผู้บริหารกองงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ท่าน และผู้นำชุมชนจำนวน 5 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านจะมีความรู้ความเข้าใจและทำงานเกี่ยวกับด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาอยู่แล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับ 1) การนำแนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ใน 5 หลักการ ได้แก่ 1)การจัดการปกครองเชิงสังคมการเมือง 2) การจัดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ 3) การจัดการปกครองเชิงการบริหาร 4) การจัดการปกครองในรูปแบบของการรับเหมาช่วง 5) การจัดการปกครองในรูปของเครือข่าย มาใช้ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ 1) ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งให้แสดงเหตุผล และ 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3) แนวทางการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามคำถามปลายปิดในรูปมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยคำถามในแบบสอบถามรอบสองเป็นข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1

รอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีรายละเอียดจากรอบที่ 2 ให้ ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ในรอบนี้เป็นการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านด้วยตนเอง โดยการนัดหมายก่อนสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคเดลฟาย ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 วิเคราะห์โดยการจำแนก ลดทอน กลั่นกรองข้อมูล (data reduction) และจัดกลุ่มตามประเด็น รวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันมาไว้ในข้อเดียวกัน สร้าง แบบสอบถาม

4.2 คำตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่ามัธยฐาน เพื่อสรุปเป็นระดับการพยากรณ์แต่ละข้อ และนำค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กับค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ ในการพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ ข้อความใดที่มีค่าไม่เกิน 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

4.3 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ โดยนำเอาข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และค่ามัธยฐาน มาสรุปเป็นแนวความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

4.4 ข้อมูลความคิดเห็นการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้แนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) และข้อมูลความเป็นไปได้ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ใช้ค่ามัธยฐาน (Median) เนื่องจากมัธยฐานเป็นค่าของข้อมูลที่มีตำแหน่งอยู่ตรงกึ่งกลางใช้เพื่อตรวจสอบว่าความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญที่มีระดับคะแนนอยู่ตรงตำแหน่งกลางในแต่ละข้อคำถามของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

4.5 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่เป็นแบบบรรยายความ นำมาจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ตามที่ตั้งประเด็นและตรวจสอบความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแบบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตาม

วัตถุประสงค์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกความถี่ข้อมูลที่ซ้ำกันแล้วแจกแจงวิเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) พร้อมทั้งสรุปประเด็นและตีความเพื่อสร้างข้อสรุปความเป็นไปได้ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และแนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตามข้อเท็จจริงที่ค้นพบ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นไปได้ต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้ทุกกรณี ซึ่งเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นโดยมีแนวคิดสำคัญ 5 หลักการ ดังนี้

1.1 การจัดการปกครองในรูปแบบของสังคมและการเมือง แนวทางนี้มุ่งให้ความสนใจในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภาครัฐกับสังคม โดยมีมุมมองว่ารัฐบาลหรือฝ่ายการเมืองไม่ใช่ตัวแสดงหลักที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะและส่งมอบบริการสาธารณะแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสถาบันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันกับตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม โดยการมองแบบรวมทั้งหมด เพื่อจะได้เข้าใจถึงการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ การวิเคราะห์แบบรวมทั้งหมดดังกล่าวนี้มองว่ากระบวนการนโยบายมักขึ้นอยู่กับผู้กระทำการทางสังคมอันหลากหลายต่าง ๆ ที่จะให้ความชอบธรรมและสามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติแก่นโยบายเหล่านั้นได้ก็ต่อเมื่อกระบวนการดังกล่าวดำเนินการภายใต้ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐกับภาคสังคม

1.2 การจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำทางด้านนโยบายกับชุมชนเครือข่ายต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์และมีอิทธิพลต่อการกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ การจัดการปกครองในรูปแบบนี้มองว่าศูนย์กลางของการกำหนด และการนำนโยบายไปปฏิบัติรวมทั้งการส่งมอบบริการสาธารณะมิใช่หน้าที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่จะประกอบไปด้วยการทำงานร่วมกันของชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วยตัวแสดงที่หลากหลายภาคส่วนที่มีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบดั้งเดิม (PA) ที่มีภาครัฐเป็นตัวแสดงหลักโดยมีกลุ่มนักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายและมีฝ่ายข้าราชการประจำเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามแนวคิดการเมืองและการบริหารควรแยกออกจากกัน

1.3 การจัดการปกครองในรูปแบบของการบริหารราชการ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่การประยุกต์ใช้การบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมให้เกิดประสิทธิผลกับการบริหารงานสาธารณะในบริบทปัจจุบัน พร้อมกับเสนอให้ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติภายใต้หลักการการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีความซับซ้อนของยุคสมัยปัจจุบัน การวิเคราะห์ในมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปของแนวคิดนี้ให้ความสำคัญในการศึกษาแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติและการส่งมอบบริการสาธารณะ และการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของกระแสสังคมโลกในยุคปัจจุบัน การจัดการปกครองในรูปแบบนี้ยังอยู่บนหลักการบริหารงานภาครัฐแบบดั้งเดิม (PA) แต่ต้องมีการปรับปรุงสาระสำคัญในเรื่องของกรอบแนวคิดและหลักการปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการนำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะมาปรับใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำบริการสาธารณะของรัฐจำนวนมากมาให้เครือข่ายขององค์กรไม่แสวงหากำไรและองค์กรเอกชนแสวงหากำไรเป็นผู้รับเหมาช่วงจนทำให้ภาครัฐเองกลายเป็น “รัฐกลวง” นั่นแสดงให้เห็นว่า รัฐไม่สามารถจัดการบริหารได้เพียงลำพังอีกต่อไป และในการบริหารราชการรัฐก็ไม่ใช่ตัวแสดงที่มีฐานะเหนือกว่าตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม ทำให้การบริหารจัดการสังคมปราศจากศูนย์กลางในการใช้อำนาจตัดสินใจ

1.4 การจัดการปกครองในรูปแบบของระบบสัญญา แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปยังการบริหารงานสาธารณะภายใต้กรอบแนวคิด การจัดการสาธารณะแนวใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำกลไกการสร้างความสัมพันธ์เชิงพันธะสัญญามาใช้สำหรับการส่งมอบบริการสาธารณะของภาครัฐ และเสนอให้นำรูปแบบของการจัดการปกครองมาใช้ในฐานะของการเปิดให้บริษัทเอกชนทำหน้าที่รับทำสัญญาในการให้บริการสาธารณะแก่สาธารณชน โดยรัฐจะต้องมีการประสานงานและกำกับ ติดตามการดำเนินงานของบริษัทรับทำสัญญาต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในบริการที่ได้รับแนวคิดนี้มองว่ารัฐสมัยใหม่ต้องแบกความรับผิดชอบในระบบ การให้บริการสาธารณะจึงต้องมีการอาศัยระบบการทำสัญญาแทนระบบราชการแบบดั้งเดิม

1.5 การจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่าย แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่การวิเคราะห์ถึงวิธีการทำงานของเครือข่ายที่มีการประสานงานร่วมกันระหว่างองค์กรจัดการตนเองต่าง ๆ ในการจัดตั้งตนเองของเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรดังกล่าวนี้ทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะ โดยมีรัฐเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนหนึ่งของเครือข่ายดังกล่าวอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ แนวคิดนี้คล้ายคลึงกับแนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะหากแตกต่างกันตรงที่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะ ให้ความสนใจต่อบทบาทของชนชั้นนำทางนโยบายในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย เพื่อการริเริ่มและกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ แต่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่ายมุ่งความสนใจไปที่บทบาทของเครือข่ายของตัวแสดงที่มีบทบาทร่วมในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติและกระบวนการนโยบายสาธารณะของภาครัฐ

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่าย งบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ การบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน ชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียนโดยเริ่มจากโรงเรียน

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความประทับใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน จัดสถานที่และอุปกรณ์ในการรองรับขยะอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ให้ความร่วมมือกับประชาชนในทุกระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการจัดปัญหาแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัดจัดเวทีแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

3.3 ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชน ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบจัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม

3.4 ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอมมีการจัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน ตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมาย

อภิปรายผล

1. ความเป็นไปได้ต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้ทุกกรณี ซึ่งเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามี

ส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นโดยมีแนวคิดสำคัญ 5 หลักการ ดังนี้

1.1 การจัดการปกครองในรูปแบบของสังคมและการเมือง แนวทางนี้มุ่งให้ความสนใจในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภาครัฐกับสังคม โดยมีมุมมองว่ารัฐบาลหรือฝ่ายการเมืองไม่ใช่ตัวแสดงหลักที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะและส่งมอบบริการสาธารณะแต่เพียง ฝ่ายเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสถาบันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันกับตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม โดยการมองแบบรวมทั้งหมด เพื่อจะได้เข้าใจถึงการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ การวิเคราะห์แบบรวมทั้งหมดดังกล่าวนี้มองว่ากระบวนการนโยบายมักขึ้นอยู่กับผู้กระทำการทางสังคมอันหลากหลายต่าง ๆ ที่จะให้ความชอบธรรมและสามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติแก่นโยบายเหล่านั้นได้ก็ต่อเมื่อกระบวนการดังกล่าวดำเนินการภายใต้ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐกับภาคสังคม (Kooiman, 1999)

1.2 การจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำทางด้านนโยบายกับชุมชนเครือข่าย ต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์และมีอิทธิพลต่อการกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ การจัดการปกครองในรูปแบบนี้มองว่าศูนย์กลางของการกำหนด และการนำนโยบายไปปฏิบัติรวมทั้งการส่งมอบบริการสาธารณะมิใช่หน้าที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่จะประกอบไปด้วยการทำงานร่วมกันของชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วยตัวแสดงที่หลากหลายภาคส่วนที่มีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบดั้งเดิม (PA) ที่มีภาครัฐเป็นตัวแสดงหลักโดยมีกลุ่มนักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายและมีฝ่ายข้าราชการประจำเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามแนวคิดการเมืองและการบริหารควรแยกออกจากกันของ Woodrow Willson (Willson, 2007)

1.3 การจัดการปกครองในรูปแบบของการบริหารราชการ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่การประยุกต์ใช้การบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิม ให้เกิดประสิทธิผลกับการบริหารงานสาธารณะในบริบทปัจจุบัน พร้อมกับเสนอให้ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติภายใต้หลักการการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีความซับซ้อนของยุคสมัยปัจจุบัน การวิเคราะห์ในมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปของแนวคิดนี้ให้ความสำคัญในการศึกษาแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติและการส่งมอบบริการสาธารณะ และการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของกระแสสังคมโลกในยุคปัจจุบัน การจัดการปกครองในรูปแบบนี้ยังอยู่บนหลักการบริหารงานภาครัฐแบบดั้งเดิม (PA) แต่ต้องมีการปรับปรุงสาระสำคัญในเรื่องของกรอบแนวคิดและหลักการปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการนำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะมาปรับใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำบริการสาธารณะของรัฐจำนวนมากมาให้เครือข่ายขององค์กรไม่แสวงหากำไรและองค์กรเอกชนแสวงหากำไรเป็นผู้รับเหมาช่วงจนทำให้ภาครัฐเองกลายเป็น “รัฐกลวง” (Ewalt, 2001) นั่นแสดงให้เห็นว่า รัฐไม่สามารถจัดการบริหารได้เพียงลำพังอีกต่อไป และในการบริหารราชการรัฐก็ไม่ใช่ตัวแสดงที่มีฐานะเหนือกว่าตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม ทำให้การบริหารจัดการสังคมปราศจากศูนย์กลางในการใช้

อำนาจตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Salamon (2002); Lynn; Heinrich & Hill (2001) และ Frederickson (1999) อ้างถึงใน Osborne (2010) ที่ว่า ได้จำแนกแนวคิดในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในช่วงผ่านมานี้ ออกเป็น 3 กระบวนทัศน์คือ 1) การบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิม (Public Administration: PA) 2) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) และ 3) การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG)

1.4 การจัดการปกครองในรูปแบบของระบบสัญญา แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปยังการบริหารงานสาธารณะภายใต้กรอบแนวคิด การจัดการสาธารณะแนวใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำกลไกการสร้างความสัมพันธ์เชิงพันธะสัญญามาใช้สำหรับการส่งมอบบริการสาธารณะของภาครัฐ และเสนอให้นำรูปแบบของการจัดการปกครองมาใช้ในฐานะของการเปิดให้บริษัทเอกชนทำหน้าที่ รับทำสัญญาในการให้บริการสาธารณะแก่สาธารณชน โดยรัฐจะต้องมีการประสานงานและกำกับ ติดตามการดำเนินงานของบริษัทรับทำสัญญาต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในบริการที่ได้รับ แนวคิดนี้มองว่ารัฐสมัยใหม่ต้องแบกความรับผิดชอบในระบบ การให้บริการสาธารณะจึงต้องมีการอาศัยระบบการทำสัญญาแทนระบบราชการแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับแนวคิดของ Kettl (1993) และ Kettl (2000) อ้างถึงใน Osborne (2010) ที่ได้นำเสนอว่าการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เป็นความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างรัฐกับสังคม โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นสาธารณะมิได้ผูกขาดอยู่ที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์อันหลากหลาย

1.5 การจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่าย แนวคิดนี้ ให้ความสนใจไปที่การวิเคราะห์ถึงวิธีการทำงานของเครือข่ายที่มีการประสานงานร่วมกันระหว่างองค์กรจัดการตนเองต่าง ๆ ในการจัดตั้งตนเองของเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรดังกล่าวนี้ทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะ โดยมีรัฐเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนหนึ่งของเครือข่ายดังกล่าวอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ แนวคิดนี้คล้ายคลึงกับแนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะหากแตกต่างกันตรงที่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะ ให้ความสนใจต่อบทบาทของชนชั้นนำทางนโยบายในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย เพื่อการริเริ่มและกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ แต่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่าย มุ่งความสนใจไปที่บทบาทของเครือข่ายของตัวแสดงที่มีบทบาทร่วมในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติและกระบวนการนโยบายสาธารณะของภาครัฐ สอดคล้องกับแนวคิดของ Osborne (2010) ที่ว่าให้ความสนใจต่อบทบาทของชนชั้นนำทางนโยบายในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย เพื่อการริเริ่มและกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ แต่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่าย มุ่งความสนใจไปที่บทบาทของเครือข่ายของตัวแสดงที่มีบทบาทร่วมในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติและกระบวนการนโยบายสาธารณะของภาครัฐ

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่าย งบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้

ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ การบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน ชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียนโดยเริ่มจากโรงเรียน

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความประทับใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน จัดสถานที่และอุปกรณ์ในการรองรับขยะอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ให้ความร่วมมือกับประชาชนในทุกระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการจัดปัญหาแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัดจัดเวทีแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

3.3 ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชน ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบจัดให้มีการประกวด ชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม

3.4 ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอมมีการจัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน ตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากการวิเคราะห์แนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ที่ประกอบด้วย 5 หลักการในความการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการจัดการปัญหาชุมชนนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากในการบริหารจัดการปัญหาโดยทั่วไปของหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการสอดคล้องกับบางหลักการ

2. หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการจัดการปัญหาในหน่วยงานอื่นๆ

2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). **เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น**.กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 : กรุงเทพฯ

Ewalt, J. A. G. (2001). **Theories of Governance and New Public Management: Links to Understanding Welfare Policy Implementation**. Paper prepared for presentation at the Annual Conference of the American Society for Public Administration, Newark, New Jersey, March 12.

Kennett, P. (2010). **Global Perspectives on Governance. In The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance**. **Stephen P. Osborne** (ed.). London: Routledge.

Kooiman, J. (1999). **Social-political Governance: Overview, Reflections and Design**. Public Management Review. 1(1).

Osborne, S. P. (2010). **Introduction: The (New) Public Governance: A Suitable Case for Treatment?.** In The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance. Stephen P. Osborne (ed.). London: Routledge.

Wilson, W. (2007). **The study of administration**. in Shafritz, Jay, M. & Hyde, Albert, C. Classics of Public Administration. Wadsworth: Cengage Learning.

ศักยภาพทางการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

FINANCIAL CAPACITY OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS : A CASE STUDY OF WANG HIN SUBDISTRICT ADMINISTRATION, MUEANG TAK DISTRICT, TAK PROVINCE.

ดิเรก ถึงฝั่ง[1], ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[2] และ อภิชิต ดวงธิสาร[3]
Direk Teungfun, Thawat Khetchatturat and Apichit Duangthisan

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปต่อเรื่องศักยภาพการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของศักยภาพการคลัง เกี่ยวกับเรื่องบุคลากรของงานคลัง กฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับเรื่องศักยภาพการคลัง (4) ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาเรื่องศักยภาพการคลัง ศึกษาพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่และพนักงานงานคลังท้องถิ่น จำนวน 5 คน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชนที่มาใช้บริการ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 13 คน โดยใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและการตีความ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่งานคลัง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประชาชนผู้ใช้บริการ และหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 384 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาโร่ ยามาเน่ การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ที่เกี่ยวกับตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ตารางด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด หาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของศักยภาพทางการการคลัง คือ ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit020505@gmail.com โทร. 0812616861
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

เปลี่ยนแปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดการจัดทำแผนพัฒนารายได้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี 2) สภาพปัญหาอุปสรรคของศักยภาพทางการการคลัง คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับศักยภาพทางการการคลัง ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.70 เป็นหญิง ร้อยละ 44.30 เป็นชาย ร้อยละ 31.83 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 22.02 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ด้านการศึกษา ร้อยละ 42.34 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 28.09 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 46.74 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 14.56 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 37.87 ของเพศชาย อยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 28.14 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 40.57 ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 36.51 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 26.20 ของเพศชาย มีอาชีพ รับจ้าง รองลงมามีอาชีพค้าขาย ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 43.82 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 20.94 มีอาชีพแม่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับศักยภาพทางการการคลัง คือ ศักยภาพทางการการคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) แนวทางแก้ไขปัญหาของศักยภาพทางการการคลัง ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16.35 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 16.25 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 13.54 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการประชาสัมพันธ์ด้านสถานการณ์การเงินให้ประชาชนทราบ ร้อยละ 13.02. ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และร้อยละ 10.94 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา

คำสำคัญ : ผู้บริหารท้องถิ่น/หัวหน้าหน่วยงานคลัง/พนักงานเจ้าหน้าที่/ศักยภาพทางการคลัง/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/การบริหารการคลัง

Abstract

Research on the fiscal potential of local governments : Case study of Wang Hin Subdistrict Administration, Muaeng Tak District, Tak Province, The purposes of the research are 1) Study the fiscal potential of Muaeng Tak District, Tak Province, and 2) Compare the fiscal potential of Muaeng Tak District, Tak Province by personal factors. This research is a methodically integrated research. Qualitative research: Key informants selected specifically from the executives of Lubka District Administration 3 persons, 5 local treasury officers and employees, related government agencies and private sector agencies. 5 persons, total 13 persons. Using data collection tools are in-depth interviews, content analysis and interpretations. Quantitative research, the population includes local executives, treasury officers. Related Government Agencies 384 people using classified sampling methods. Set sample size by formula Taro Yamane Chi-square statistical analysis of independent variables By analyzing the table with the percentage ratio, the minimum value, the highest value. Find the average

The result revealed that 1) The general condition of fiscal potential is that the local area has an economic system in recession. The population is rising, the unemployment rate is high, but the local taxation rate has not changed. Taxation has not yet met its target. Lack of effective local income development plan People lack the awakening of taxation. 2) The problematic state of fiscal potential is a lack of knowledge about the role of the people. The public lacks the conscience to participate. Lack of public hearings and needs Executives and service providers are conscious of providing services, lacking improvements to regulations, regulations and laws. Lack of public relations, dissemination of information to the public. Lack of networking of integrated cooperation across all sectors. 3) Relationship between sex, age, education and career and fiscal potential. The results from the sample of 55.70 percent were female. 44.30 percent are male 31.83 percent were a sample of 41-50 year olds, second only to 22.02 percent between the ages of 31 and 40. In education, 41.38 percent of secondary school graduates, 27.59 percent were in elementary school. Careers 45.62% traded, second only to 15.38% in government service and state-owned enterprises. When classified by gender and age, 35.33 percent of males were between the ages of 41 and 50, second only to the ages of 31 and 40, while

28.09 percent of females were between the ages of 31 and 40, second only to those between the ages of 41 and 50. When classified by gender and education level, 38.32 percent of males were at secondary school level, second only to bachelor's degree or equivalent. For females, 35.54 percent are in secondary education, second only to primary education. When classified by gender and occupation, 27.54 percent of males had employment, second only to trade, while 43.33 percent of females had commercial careers, second only to 20.95 percent, with housekeeping occupations, relationships between sex, age, education and occupation, and fiscal potential. Comments on improving the use of treasury services in the way of treasury management have no relationship to gender, age, but have a statistically significant correlation to education and careers at a level of 0.05. 4) Solutions to the problem of fiscal potential A sample of 16.35 percent wanted the public to participate in the planning. Control, supervision and audit 16.25% want to make improvements in regards to the publicity of information dissemination. 13.54% want to revise the public relations section of the financial situation to the public. 13.02 percent want the budget allocated to meet the needs of the people, and 10.94 percent want delayed service improvements. Employees lack good human relations. Disrespectful, punctual.

KeyWords : Local Executive/Head of Treasury Agency/Staff Officer/Fiscal Potential /Local Government/Fiscal Management

บทนำ

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ก็เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย มีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพของชุมชนได้ การคลังท้องถิ่นตามกฎหมายดังกล่าวนั้นทำให้ทราบถึงทิศทางงบประมาณรายรับรายจ่ายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่ามีลักษณะทางการคลังเป็นไปในทิศทางใดและมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้มากน้อยเพียงใด การบริหารงานการคลังเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นงานที่เอื้ออำนวยเกื้อหนุนความสะดวกให้งานอื่นๆ ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผล และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่ปัจจุบันกับพบว่ามีปัญหาต่างๆ มากมายทั้งการวางแผนทางด้านการเงิน การใช้จ่ายเงิน การควบคุมการประเมินผลการใช้จ่ายเงิน (อุดม ทุมโฆษิต, 2551, หน้า 12)

องค์การการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการให้บริการสาธารณะต่อประชาชนในพื้นที่ การจัดการการคลังเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนการบริหารองค์การ (วรสิทธิ์ เจริญพุฒ, 2555, หน้า 5) การให้บริการงานคลังที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ถือเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติภายใต้กรอบของกฎหมาย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการงานคลังที่ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยให้ประชาชนหรือผู้ใช้บริการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกมิติ ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมตรวจจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์กลับคืนสู่ท้องถิ่น ฉะนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการให้บริการงานคลังของท้องถิ่นให้ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพราะหากการบริการงานคลังด้อยคุณภาพแล้ว อาจจะส่งผลกระทบต่อการขาดวินัยทางการเงินการคลัง การจ่ายเงินอย่างไม่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และก่อให้เกิดความเสียหายในที่สุด (ดุจฤทัย สะอาดนัก, 2560, หน้า 14)

องค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก แบ่งเขตการปกครองเป็น 13 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรเป็นชาย 4,598 คน เป็นหญิง 4,785 คน รวมทั้งสิ้น 9,383 คน คิดเป็นจำนวน 3,179 ครัวเรือน สัดส่วนรายได้ของ อปท.คิดเป็นร้อยละของรายได้รัฐบาล เพิ่มขึ้นจาก 28.16 % ในปี 2559 เป็น 29.36 % ในปี 2560 เป็น 29.42 % ในปี 2561 เป็น 29.47 % ในปี 2562 ซึ่งต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ 35 % (ข้อมูลประชากร ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ณ กรกฎาคม 2562) จากตัวเลขสถิติดังกล่าวสะท้อนถึงความจริงของสถานการณ์คลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยังพึ่งเงินอุดหนุน และอิงกับภาษีแบ่งจากรัฐบาลในสัดส่วนที่สูง สำหรับการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่นในสภาพปัจจุบันยังเป็นส่วนน้อย (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด) และมีอัตราส่วนที่คงที่ไม่เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าห่วงใยและควรจะมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างลึกซึ้ง และเร่งรัดการจัดเก็บรายได้ เนื่องจากตามหลักเกณฑ์การคลังที่ดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะพึ่งพิงรายได้ของตัวเองในสัดส่วนที่สูงพอสมควร (เช่นร้อยละ 50) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลนั้นควรจะเป็นส่วนเสริม เมื่องานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับเงินภาษีอากรของประชาชนจำนวนมาก งานคลังท้องถิ่นจึงถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันงานคลังท้องถิ่นยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการให้บริการเท่าที่ควร ยังคงมองว่าถึงอย่างไรท้องถิ่นก็ยังคงมีรายได้จากเงินอุดหนุนในปริมาณที่สูงจากรัฐบาล โดยไม่จำเป็นต้องพึงรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ซึ่งมีปริมาณน้อยมาก (ต่ำกว่าร้อยละ 15 ของรายได้ทั้งหมด) งานคลังของท้องถิ่นจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนของการให้บริการ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภารกิจอื่น ๆ ที่กฎหมายบังคับให้ต้องถ่ายโอนให้กับท้องถิ่นในภายภาคหน้า ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการให้บริการระหว่างงานคลังท้องถิ่นในปัจจุบันกับงานคลังของหน่วยงานอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมาให้กับท้องถิ่น ประชาชนจะเกิดการเปรียบเทียบความแตกต่างของการให้บริการ ทำให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนมายังท้องถิ่นนำ

ข้ออ้างทางด้านบริการมาเป็นเงื่อนไขไม่ยอมถ่ายโอนมายังท้องถิ่น ส่งผลให้รายได้ของท้องถิ่นที่จะต้องเก็บเองไม่เพิ่มขึ้นและยังไม่สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่เน้นการให้บริการแก่ประชาชนเป็นสำคัญโดยไม่ได้หวังผลกำไร (ชูชาติ ชายประทีป, 2561, หน้า 57)

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ซึ่งมีความสำคัญและมีผลกระทบต่อการให้บริการตลอดจนงบประมาณของแผ่นดินและความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของท้องถิ่น จึงจำเป็นจะต้องมีการศึกษาในเรื่องนี้ โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา 5 ด้าน คือ (1) ในด้านบุคลากรของงานคลัง (2) ในด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ (3) ในด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง (4) ในด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน (5) ในด้านวิธีการบริหารงานคลัง ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก และเพื่อเปรียบเทียบศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตามปัจจัยส่วนบุคคล และนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาเรื่องศักยภาพการคลังขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

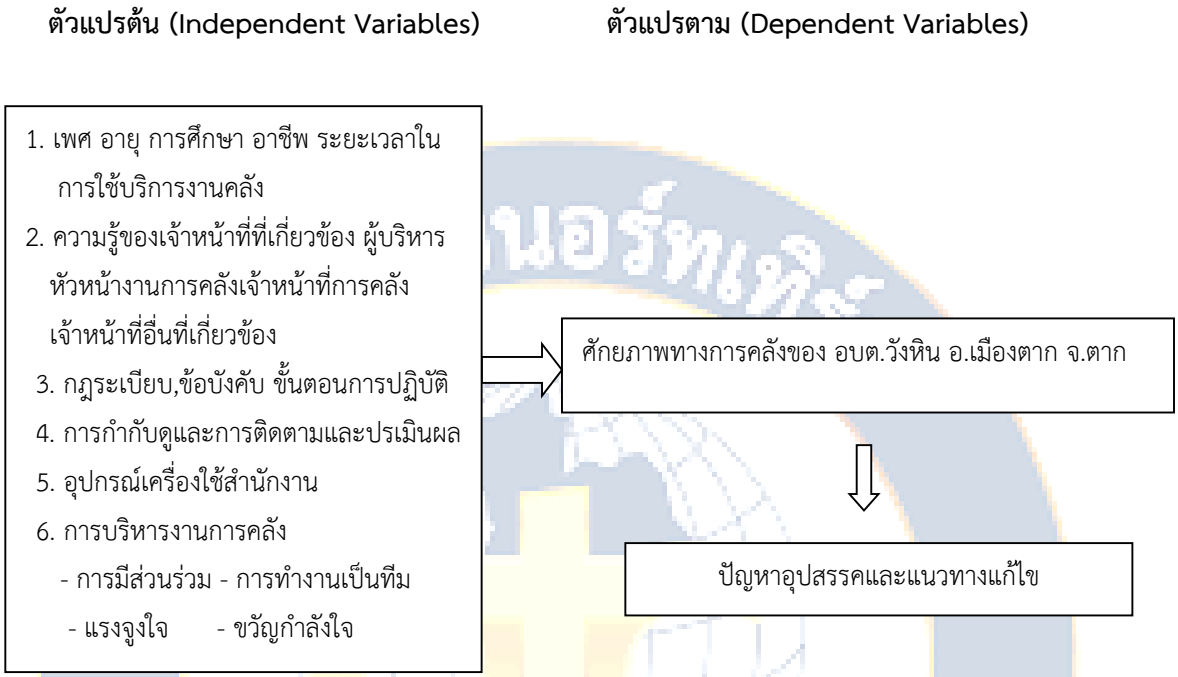
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เกี่ยวกับเรื่องบุคลากรของงานคลัง เรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง เรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เรื่องวิธีการบริหารงานการคลัง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาของศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน แนวคิดเรื่องประสบการณ์การทำงาน และทฤษฎีทฤษฎีการจัดการองค์การ ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการมีส่วนร่วม ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทฤษฎีและองค์ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณ ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านการเงิน ทฤษฎีและองค์ความรู้ด้านนโยบาย

สาธารณะและการวางแผน ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ทฤษฎีตามแนวความคิดของอาร์กีริส ทฤษฎีตามแนวความคิดของ Peter M Senge และจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (1) สำรวจความคิดเห็นกับผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่งานคลัง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประชาชนผู้ใช้บริการ และหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 384 คน (2) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่และพนักงานงานคลังท้องถิ่น จำนวน 5 คน ,หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชนที่มาใช้บริการ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 13 คน และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาเอกสาร คำสั่ง หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ดังนี้

ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณประชากรได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่งานคลัง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประชาชนผู้ใช้บริการ และหน่วยงานเอกชนผู้ใช้บริการ จำนวน 384 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratify Sampling) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) อ้างใน (อนันต์ เจริญแก่นทราย, 2545 : 55) จากจำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน ทั้งสิ้น 9,383 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน ผู้วิจัยเก็บกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยสุ่มแบบง่ายกับ

องค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน หาความเชื่อถือของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุด 0.93 การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (chi-square) ที่เกี่ยวกับตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน โดยการวิเคราะห์ตารางด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด หาค่าเฉลี่ย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 13 คน ที่เลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่และพนักงานงานคลังท้องถิ่น จำนวน 5 คน ,หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาคเอกชนที่มาใช้บริการ จำนวน 5 คน โดยใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลคือการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและการตีความ

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. การศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา แจกแจงเป็น ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลเชิงเนื้อหาประมวลผลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพทั่วไปของศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก คือ ท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราว่างงานสูง แต่อัตราการเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลง การเก็บภาษียังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขาดการจัดทำแผนพัฒนารายได้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดการตื่นตัวในการเสียภาษี

2. สภาพปัญหาอุปสรรคของศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีดังต่อไปนี้ คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.70 เป็นหญิง ร้อยละ 44.30 เป็นชาย ร้อยละ 31.83 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 22.02 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ที่เหลือร้อยละ 46.15 ด้านการศึกษา ร้อยละ 41.38 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 27.59 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 45.62 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 15.38 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 35.33 ของเพศชายอยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 28.09 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 38.32

ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 35.54 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 27.54 ของเพศชาย มีอาชีพ รับจ้าง รองลงมามีอาชีพค้าขาย ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 43.33 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 20.95 มีอาชีพแม่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง คือ ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 16.35 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 16.25 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 13.54 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการประชาสัมพันธ์ด้านสถานการณ์การเงินให้ประชาชนทราบ ร้อยละ 13.02. ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และร้อยละ 10.94 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา

ส่วนประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาขึ้นให้ดีกว่าเดิมเรียงลำดับดังนี้คือ 1) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังเทศบาลให้ดีขึ้น 2) ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ และประเมินผลให้มากขึ้นกว่าเดิม 3) ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม 4) ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างโปร่งใสให้มากกว่าเดิม และ 5) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้าบ้าง พัฒนาให้พนักงานมีมนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้นกว่าเดิม สุภาพเรียบร้อยและตรงต่อเวลาให้ดีกว่าเดิมยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสภาพทั่วไปของศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ

1.1 ในด้านบุคลากรของงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก บุคลากรในส่วนนี้มีการพัฒนาด้านคุณภาพการบริการดี บุคลากรมีจิตสำนึกในการให้บริการ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความสุภาพเรียบร้อยและความเป็นกันเอง มีความตรงต่อเวลา มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถาม

การทำงานทดแทนกัน การติดตามงานและการประสานงานกัน มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน และจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการทำงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และเปิดกว้างให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการทำงานเป็นทีมและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์ หรือล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมาย อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุจฤทัย สอาดนัก (2560) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาขีดความสามารถในการบริหารงานคลังท้องถิ่น : เทศบาลตำบลหัวสะพาน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าความสามารถการบริหารงานคลังในภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่พบว่าความสามารถในการบริหารงานคลังในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหลุบคามีการจัดเก็บภาษีมีความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและมีความโปร่งใส บุคลากรการคลังมีการบริการดี มีจิตสำนึกในการให้บริการ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความสุภาพเรียบร้อยและความเป็นกันเอง มีความตรงต่อเวลา มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถาม การทำงานทดแทนกัน การติดตามงานและการประสานงานกัน มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน และจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการทำงาน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และเปิดกว้างให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการทำงานเป็นทีม และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์ และเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย อย่างถูกต้อง

1.2 ในด้านกฎระเบียบข้อบังคับและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ได้อย่างถูกต้อง ใช้งบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชน ตรงตามแผนงานที่ตั้งไว้ ทำให้สามารถเคลียร์ค่าใช้จ่ายได้ทันตามกำหนดเวลา ไม่เกิดการทำงานที่ล่าช้า ซ้ำซ้อนและยุ่งยาก ไม่เกิดความเสียหายแก่ประชาชนหรือผู้มาใช้บริการ สอดคลองกับแนวคิดของ David Osborne และ Ted Gaebler (1992) ให้แนวความคิดว่าระบบราชการควรเป็น Customer Driven Government ให้ความสนใจกับ Customer ที่เป็นประชาชนผู้ใช้บริการนั่นเอง ดังนั้น Customer Driven Government คือ รัฐบาลที่ให้ศูนย์กลางอยู่ที่ประชาชน เช่นเดียวกับภาคธุรกิจที่ศูนย์กลางอยู่ที่ลูกค้า ดังนั้น การคิด การทำ ต้องกลับไปที่ประชาชน ว่าประชาชนจะได้ประโยชน์อะไร พึงพอใจอย่างไร จึงเท่ากับเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับประชาชน ลดบทบาทและอำนาจของภาครัฐลง นั้นคือหลักที่ต้องการเห็น ต่อมามีการเน้นเรื่ององค์การมากขึ้น เมื่อกระบวนทัศน์ความคิดเปลี่ยนไปจากผู้บริหารเป็นศูนย์กลางอย่างในอดีต กลายมาเป็นประชาชนเป็นศูนย์กลางในปัจจุบัน

1.3 ในด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าการจัดสรรงบประมาณตรงตามความต้องการของประชาชน คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตามความจำเป็นเร่งด่วน ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณจากมติที่ประชุมและงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละปี โดยไปตรวจสอบดูพื้นที่จริงและคำนึงถึงผลตอบแทนที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน รวมตลอดทั้งได้มีการประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้ให้ประชาชน

ได้รับทราบ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล ร่วมตรวจสอบ และร่วมติดตามประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ ชายประทีป (2561) ที่ว่าการบริหารการคลังท้องถิ่นระดับเทศบาลในเขตเมืองและเขตภูมิภาค พบว่า แหล่งที่มาของรายได้อิทธิพลทางการเมือง ศักยภาพของผู้จัดเก็บภาษี และการใช้เครื่องมือในการจัดเก็บภาษีตาม สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการจัดการกับภาษี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหลุบคามีการจัดสรรงบประมาณตรงตามความต้องการของประชาชน คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมตามความจำเป็นเร่งด่วน ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณจากมติที่ประชุมและงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละปี โดยไปตรวจสอบดูพื้นที่จริง และคำนึงถึงผลตอบแทนที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน รวมตลอดทั้งได้มีการประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้ให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล ร่วมตรวจสอบ และร่วมติดตามประเมินผล

1.4 ในด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่าการมาติดต่องานของผู้ใช้บริการ มีความสะดวก เช่น สถานที่ในการให้บริการ ป้ายติดต่องานกับหน่วยงานต่าง ๆ ชัดเจนเพียงพอ และสถานที่ติดต่องานมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม การบริการครอบคลุมทุกด้าน เช่นด้านทะเบียนราษฎร์ และบัตรประจำตัวประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติ บุนนาค (2545) การบริหารการเงิน เป็นการดำเนินงานเพื่อให้องค์การมีความอยู่รอดและมั่นคง โดยผู้บริหารขององค์การจะต้องกำหนดนโยบายด้านการเงินอย่างชัดเจน ซึ่งผู้บริหารองค์การจึงควรมีการกำหนดนโยบายทางด้านการเงินไว้ โดยต้องกำหนดให้มีระบบการบริหารการเงินเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ต้องสร้างข้อมูลและข่าวสารทางการเงิน ให้มีลักษณะเป็นข้อมูลข่าวสารสู่อนาคตมากกว่าย้อนกลับหลังไปสู่อดีต ต้องนำเอาเครื่องมือ หรือเทคนิคการบริหารการเงินในวิธีการต่าง ๆ เข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับองค์การ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหลุบคามีการจัดสรรอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานได้อย่างเพียงพอ และจัดบุคคลากรให้ทำงานเหมาะสมกับตำแหน่งงานทำให้ประชาชนผู้มาติดต่องานมีความสะดวก สถานที่มีความสะอาด ป้ายติดต่องานกับหน่วยงานต่าง ๆ มีความชัดเจนเพียงพอและสถานที่ติดต่องานมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม การบริการครอบคลุมทุกด้าน มีความยืดหยุ่น ลดระยะเวลาและลดขั้นตอนในการทำงาน

1.5 ในด้านวิธีการบริหารงานคลัง ในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้พบว่า วิธีการบริหารงานคลังได้ครอบคลุมทุกด้านตามความต้องการของประชาชน การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบถึงสถานการณ์ทางการเงินเพียงพอ และได้เปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดให้บริการงานคลังในเรื่องการวางแผน การควบคุม กำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และตรวจสอบอย่างเหมาะสม ผู้บริหารได้ใช้วิธีการบริหารงานคลังเชิงรุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน ไม่ล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการควบคุมงานคลัง ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีวัฒนธรรมร่วมขององค์การ ซึ่งทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ กล้าทำงานและไม่เกรงกลัวต่อความผิด นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์เพื่อเบี่ยงเบนในการกระทำความผิดหรือแสวงหา

ประโยชน์ หรือไม่เข้าไปล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ละเลยหรือหลบเลี่ยงต่อปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติ บุนนาค (2545:75) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ นักบริหารควรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการของการบริหาร เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) การบริหารมุ่งสัมฤทธิ์ผลโดยใช้หลัก Balance Scorecard การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลหลุบคามีวิธีการบริหารงานคลังได้ครอบคลุมทุกด้านตามความต้องการของประชาชน มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง มีการจัดเวทีชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดให้บริการงานคลังในเรื่องการวางแผน การควบคุม กำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และตรวจสอบอย่างเหมาะสม ผู้บริหารได้ใช้วิธีการบริหารงานคลังเชิงรุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน ไม่ล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการควบคุมงานคลัง ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีวัฒนธรรมร่วมขององค์การ ซึ่งทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ กล้าทำงานและไม่เกรงกลัวต่อความผิด นอกจากนั้นผู้บริหารทั้งสายการเมืองและสายเจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยไม่เข้าไปแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์เพื่อเบี่ยงเบนในการกระทำความผิดหรือแสวงหาประโยชน์ หรือไม่เข้าไปล้วงลูกในการทำงานจากบุคลากรของงานคลัง ส่วนเจ้าหน้าที่งานคลังหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ละเลยหรือหลบเลี่ยงต่อปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย

2. สภาพปัญหาอุปสรรคของศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีดังนี้คือ ขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าของประชาชน ประชาชนขาดมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการ ขาดปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบบูรณาการทุกภาคส่วน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับศักยภาพทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.70 เป็นหญิง ร้อยละ 44.30 เป็นชายร้อยละ 31.83 เป็นกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 22.02 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ที่เหลือร้อยละ 46.15 ด้านการศึกษา ร้อยละ 41.38 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รองลงมาร้อยละ 27.59 อยู่ในระดับประถมศึกษา ด้านอาชีพ ร้อยละ 45.62 ค้าขาย รองลงมาร้อยละ 15.38 รับราชการและรัฐวิสาหกิจ เมื่อจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ร้อยละ 35.33 ของเพศชาย อยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี รองลงมาช่วงอายุ 31 – 40 ปี ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 28.09 อยู่ระหว่างช่วงอายุ 31-40 ปี รองลงมาช่วงอายุ 41-50 ปี เมื่อจำแนกตามตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 38.32 ของเพศชาย อยู่ในระดับการศึกษา

มัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 35.54 อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษา รองลงมาการศึกษาในระดับประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพพบว่า ร้อยละ 27.54 ของเพศชาย มีอาชีพ รับจ้าง รองลงมามีอาชีพค้าขาย ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 43.33 มีอาชีพค้าขาย รองลงมาร้อยละ 20.95 มีอาชีพแม่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ กับขีดความสามารถในการให้บริการงานคลัง คือ ขีดความสามารถในการให้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารอยู่ในเกณฑ์ดี ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงการใช้บริการงานคลังด้านวิธีการบริหารงานคลังไม่มีความสัมพันธ์ต่อเพศ ,อายุ, แต่มีความสัมพันธ์ต่อการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางแก้ไขปัญหาการให้บริการงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไข กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 17.10 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลัง อีกร้อยละ 13.64 ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ ร้อยละ 13.31 ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม ร้อยละ 12.01 ต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และร้อยละ 11.69 ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้า พนักงานขาดมนุษย์สัมพันธ์อันดี ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ตรงต่อเวลา ให้ดียิ่งขึ้น

ส่วนประเด็นปัญหาของงานคลังที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาขึ้นให้ดีกว่าเดิมเรียงลำดับดังนี้คือ

1) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขในส่วนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของงานคลังเทศบาลให้ดีขึ้น 2) ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การควบคุม กำกับดูแล และตรวจสอบ และประเมินผลให้มากขึ้นกว่าเดิม 3) ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านการเงินการคลังให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องและให้มากกว่าเดิม 4) ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างโปร่งใสให้มากกว่าเดิม และ 5) ต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขด้านการบริการที่ล่าช้าบ้าง พัฒนาให้พนักงานมีมนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้นกว่าเดิม สุภาพเรียบร้อยและตรงต่อเวลาให้ดีกว่าเดิมยิ่งขึ้น

ข้อแสนอแนะ

ขอเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลวังหิน แม้จะมีความรู้ ทักษะหรือสมรรถนะในการบริหารการเงินการคลังดีอยู่พอสมควร แต่ยังมีช่องทางหรือโอกาสในการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังด้านรายได้ ดังนี้คือ

1) ด้านบุคลากรงานคลัง ควรปรับปรุงด้านการบริการที่ล่าช้าบ้างให้รวดเร็วยิ่งขึ้น มีความสุภาพ มีมนุษย์สัมพันธ์อันดีและตรงต่อเวลามากขึ้นกว่าเดิม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สอบถาม ปรับปรุงด้านการบริการงานคลังที่ดีมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมากว่าเดิม สร้างจิตสำนึกในการให้บริการ คัดเลือกสรรหาบุคคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับสายงาน ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย บริหารงานเชิง

รุก รวดเร็วทันใจและสร้างความพึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ ให้ความสำคัญต่อขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินไม่ให้เกิดการยุ่งยากซ้ำซ้อน หรือล่าช้า และมีความยืดหยุ่น ไม่เบิกจ่ายเงินข้ามสายงาน การเคลียร์ค่าใช้จ่ายคืนให้ทันตามกำหนดเวลา มีความกล้าที่จะทำงานอย่างถูกต้องตรงไปตรงมาโดยไม่กลัวความผิด มีความไม่เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใสในการทำงาน

2) ด้านกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย ควรปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การทำงานเกิดความล่าช้า ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก เกิดความไม่พึงพอใจต่อผู้มาใช้บริการ

3) ด้านการจัดสรรงบประมาณของงานคลัง ควรปรับปรุงเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้ตรงตามความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การควบคุม การกำกับดูแล การบริหารงบประมาณ และการตรวจสอบ ไม่ควรให้มีการแทรกแซงทางอำนาจและผลประโยชน์จากนักการเมืองหรือหน่วยงานใด ๆ

4) ด้านอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน ควรปรับปรุงเรื่องอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้ทันสมัย มีการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมกับตำแหน่งงาน และสามารถหมุนเวียนงานหรือทำงานแทนกันได้ ใช้อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด การนำเอาเครื่องมือหรือเทคนิคการบริหารการเงินในวิธีการต่าง ๆ เข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับองค์การ

5) ด้านวิธีการบริหารงานคลัง ควรปรับปรุงในด้านการบริหารงานคลังทั้งผู้บริหารที่เป็นนักการเมืองและข้าราชการประจำ และเจ้าหน้าที่งานคลังที่เกี่ยวข้อง ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารงานคลังอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง มีความโปร่งใสเป็นธรรม กระตุ้นให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตสำนึกในการให้บริการอย่างแท้จริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการอบรม และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รณรงค์ในด้านการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน แก้ไขปรับปรุงคุณภาพการบริการให้ดีขึ้นทั้งด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน การคัดเลือกบุคลากร การฝึกอบรม การนิเทศงาน และการติดตามประเมินผล ส่วนภาคเอกชนและภาคประชาชนต้องรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงาน กระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนั้นยังต้องพัฒนาทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางยุทธศาสตร์การบริหาร

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทางการเงินการคลัง 3 ประการ คือ 1. การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านการคลัง 2. การพัฒนาจัดเก็บรายได้ 3. การพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารรายจ่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรที่จะศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในส่วนการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการงานคลังท้องถิ่น ความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น การแทรกแซงของนักการเมืองทางอำนาจและผลประโยชน์ของงานคลังท้องถิ่น การมีส่วนรวมขององค์การชุมชนและประชาชนในการ

บริหารงานคลังท้องถิ่น การบริการภาครัฐแนวใหม่ (new public service) การบูรณาการภาครัฐและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนต่อการพัฒนาศักยภาพการให้บริการงานคลังท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาชุมชน. (2562). **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) 2562**. {ออนไลน์]. สืบค้นจาก : : www://data.go.th.dataset/jpt (2562, 25 กรกฎาคม).

กิตติ บุนนาค. (2545). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์** . กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ชูชาติ ชายประทีป. (2561). **การบริหารการคลังท้องถิ่นระดับเทศบาลในเขตเมืองและเขตภูมิภาค. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2561**. หน้า 57.

ดุจฤทัย สะอาดนัก. (2560). **ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาขีดความสามารถในการบริหารงานคลังท้องถิ่น**. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วรสิทธิ์ เจริญพุฒ. (2555). **การพัฒนาความสามารถการบรหิารงานคลังเทศบาลนครและเทศบาลเมือง**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

อนันต์ เจริญแก่นทราย. (2549). **ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบล ศึกษากรณีจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต **สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อุดม ทุมโฆสิต. (2551). **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว.** กรุงเทพฯ: แซท โฟร์ พริ้นติ้ง.

David Osborne and Ted Gaebler. (1992). **Reinventing Government.** M.A. Addison-Wesley Publishing Company.

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

SUCCESS FACTORS OF THE ELDERLY CLUB NONG BUA TAI MUNICIPALITY, MUANG TAK DISTRICT, TAK PROVINCE.

อภิชิต ดวงธิสาร[1], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[2] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3]
Apichit Duangthisan, Pairat Bunprakopwong and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุและแรงจูงใจของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ คณะกรรมการบริหารชมรมฯ และสมาชิกชมรมฯ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวใต้ และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ รวม 16 คน ทำการตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการวิเคราะห์และสรุปผล ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก 1) การวางแผนกิจกรรมโดยจัดประชุมคณะกรรมการฯ เป็นประจำทุกเดือน 2) การจัดหน่วยงานมีการกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน 6 หน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาล อำเภอเมืองตาก เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อาสาสมัครชมรมผู้สูงอายุ ฝ่ายปกครอง และตำรวจชุมชน 3) การจัดบุคลากรมีจำนวนที่เหมาะสม 4) การอำนวยการมีการสั่งการและประสานงานไปยังฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง 5) การประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก 6) การรายงานผลการปฏิบัติงานทางวาจาเป็นประจำทุกเดือน และ 7) ด้านงบประมาณ ทั้งจากเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ และจากภายในชมรม ฯ เอง สำหรับความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้มาจาก 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านผู้นำชมรม มีภาวะความเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณ มีจิตอาสาปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ เล็งเห็นผลประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นหลัก 2) ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชมรมได้ตลอดมา 3) ด้านความสามารถในการประสานงานกับภาคี โดยร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่นและภาคสังคมมีความสามารถในการประสานงานกับภาคีเครือข่าย โดยร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคสังคม

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit020505@gmail.com โทร. 0812616861

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

4) การดำเนินงานตามข้อบังคับ สำหรับแรงจูงใจในการเข้าร่วมชมรมฯ มาจากปัจจัยภายใน 4 ปัจจัย ได้แก่ ความสนใจ ความต้องการ ความชอบและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และแรงจูงใจจากปัจจัยภายนอก 4 ปัจจัย ได้แก่ การบริการตรวจสุขภาพ กิจกรรมที่ตอบสนองความต้อง การการสนับสนุนเครื่องอุปโภคบริโภค และการยอมรับทางสังคม สามารถนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาของชมรมผู้สูงอายุ อีกทั้งชมรมผู้สูงอายุแห่งอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของชมรมต่อไป

คำสำคัญ : ปัจจัยความสำเร็จ; ชมรมผู้สูงอายุ; จังหวัดตาก

Abstract

This research purposes to study Study the success of the elderly club's operations and the motivation of the elderly to join the Municipal Elderly Club of Nong Bua Tai Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province. This form of research is qualitative research. Using a semi-structured interview model. Conduct data collection using participatory observation methods and in-depth interview methods for executives and administrators. Duties in Nong Bua Tai Subdistrict Municipality The Club's Board of Directors and members of the Club Nong Bua Tai Health Promotion Hospital staff and Nong Bua Tai Municipality volunteer staff totaled 16 people. Verify the completeness and accuracy of the data in a triangular way of analyzing and summarizing results. It consists of 7 stages. It starts with 1) planning activities by holding monthly meetings of the Board of Directors. 2) Agency organization clearly defines the agency structure and the determination of duties. Six departments include Mueang Tak District Hospital, Nong Bua Tai Sub-district Municipality, Volunteer Elderly Club. Government and community police. 3) Proper number of personnel arrangements. 4) The directorate directs and coordinates with the parties to complete the work. 5) Coordination between internal and external agencies 6) Monthly verbal performance reporting. and 7) budget, both from Nong Bua Tai Municipality and from within the club itself, for the success of the senior club of Nong Bua Tai Municipality. It comes from 4 factors: 1) Club leadership, leadership, ethics, and volunteerism. The benefits of the elderly are primarily foreseen. 2) Self-sufficiency by finding funding to support activities within the club. 3) Ability to coordinate with parties by cooperating with government agencies. Local and social sectors have the ability to coordinate with network parties. By cooperating between government agencies. Local and social sectors. 4) The implementation of regulations for the motivation to join the club comes from 4 internal factors: interest; need Preferences and

feelings of self-esteem. and motivation from 4 external factors, namely, health check-up services; Activities that meet the needs of consumer support and social acceptance. It can be used to improve the work for maximum benefit and efficiency, and the organizations involved in supporting the development opportunities of the elderly club, as well as other elderly clubs, can be applied in the operation of the club.

Keywords: Success Factors; Elderly Club; Tak Province.

บทนำ

ผู้สูงอายุทั้งของโลกและของประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขและการบริการด้านสาธารณสุขที่กระจายไปอย่างทั่วถึงรวมถึงความสำเร็จของการวางแผนครอบครัวที่ส่งผลให้อัตราการเกิดของประชากรลดลงตามลำดับ จากร้อยละ 3.2 ในช่วงก่อน พ.ศ. 2513 เป็นร้อยละ 1.05 ใน พ.ศ. 2543 และคาดว่าอนาคตแนวโน้มอัตราการเกิดของประชากรจะลดเหลือเพียงร้อยละ 0.53 ใน พ.ศ. 2563 ทำให้พีระมิดประชากรฐานกว้างเป็นพีระมิดประชากรฐานแคบ ซึ่งจะคล้ายกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และอัตราการตายของประชากรลดลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป จึงทำให้ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและมีอายุยืนยาวขึ้น โดยพบสัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.70 จากปี พ.ศ. 2560 เป็นร้อยละ 14.90 ในปี พ.ศ. 2562 (พูนสุข สีตะปะดล, 2560) ประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงอายุร้อยละ 10.50 ของประชากรทั้งหมดและจากสถิติจำนวนประชากรผู้สูงอายุล่าสุดในปี พ.ศ. 2562 พบจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.90 ของประชากรทั้งหมดและมีแนวโน้มเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) เมื่อจำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ. 2562 หรือในอีกเพียง 7 ปีข้างหน้าและคาดว่าจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปีข้างหน้าเมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนร้อยละละ 28 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้อายุไทย, 2560) จากการที่ประเทศไทยได้มีอัตราการเพิ่มของประชากรผู้สูงอายุมากขึ้นทุกปี ทำให้เกิดปัญหาหลัก ๆ ได้แก่ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาสังคม ดังนั้นการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุโดยผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุได้กระทำขึ้นโดยเริ่มจากตัวของตัวเองเป็นสิ่งที่สะสมมาจากประสบการณ์ที่ใช้เวลานาน เกิดการเรียนรู้ในการฝึกทักษะเพื่อก่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับตนเอง ทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่น ในศักยภาพของตนที่จะบรรลุถึงคุณค่าของตน และรู้สึกว่าตนเป็นผู้มีสมรรถภาพทางความคิด เกิดการพึ่งพาตนเอง มีความสามารถที่ทำให้ตนเองเกิดความภาคภูมิใจกับสิ่งที่ตนได้กระทำและแสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็นว่าเป็นคนมีคุณค่า ตลอดจนได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและได้รับการยอมรับจากสังคม (ปฏิญญา แกล้วทนงค์, 2560) เช่นเดียวกับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ซึ่งเป็นชมรมหนึ่งที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะเน้นที่ประชากร

ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ปัจจุบันเฉลี่ยอายุ 60-69 ปี จำนวน 65 คน แบ่งเป็นชาย 28 คน หญิง 37 คน อายุ 70-79 ปี จำนวน 29 คน ชาย 14 คน หญิง 15 คน อายุ 80-89 ปี จำนวน 13 คน ชาย 6 คน หญิง 7 คน อายุ 90 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คนหญิง รวม 112 คน ชาย 50 หญิง 62 คน ใน 10 ปีที่ผ่าน ประชากรได้เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว จากนโยบายการเพิ่มประชากรของรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2553 พบประชากรอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 13, ประชากรอายุมากกว่า 65 ปี พบร้อยละ 9, คาดการณ์ว่าหากอัตราการเพิ่มขึ้นเช่นนี้ อีก 30 ปี ประชากรอายุมากกว่า 60 ปี น่าจะมีจำนวนร้อยละ 32 ประชากรอายุมากกว่า 65 ปี มีจำนวนมากกว่า 25 ปี ซึ่งเป็นการตรวจสุขภาพ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความรู้และโภชนาการ ด้านอาหาร นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเพื่อสังคมอีกหลายกิจกรรมที่ทางหน่วยราชการหรือเทศบาลตำบลหนองบัวใต้จัดขึ้น ซึ่งความสามัคคีในการร่วมกันดำเนินกิจกรรมนี้ทำให้ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ได้รับการชมเชยจากกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข ในการรวมพลังเครือข่ายเพื่อสร้างสุขภาพผู้สูงอายุและสร้างสังคมแห่งความดีงามด้วยคุณค่าและประโยชน์ของการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงวัย (เทศบาลตำบลหนองบัวใต้, 2563) จากความเป็นมาทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงการดำเนินงานของชมรม ผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ รวมถึงศึกษาแรงจูงใจของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมผู้สูงอาเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ประโยชน์ต่อชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ สามารถนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาของชมรม ผู้สูงอายุ อีกทั้งชมรมผู้สูงอายุแห่งอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของชมรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุและแรงจูงใจของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วนัสนันท์ แฮคา, (2553). พูนสุข สีตะปะดล, (2550). วนัสนันท์ แฮคา, (2553). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงาน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสุรเดช จองวรรณศิริ, (2555). จิตติมา อัครธิติพงษ์, (2556). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พงศ์ศักดิ์ กาญจนภักดิ์, (2545). เพ็ญประภา อริยะสุข, (2553 : 8). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของชัยพร พิบูลศิริ และคณะ, (2548). วุฒิสาร ตันไชย. (2546). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของระวิ แก้วสุกใส , (2545).ชัยพร พิบูลศิริ, (2548). ปานหทัย ปานสิทธิ์, (2554) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรม ผู้สูงอายุโดยทั่วไป โดยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ดังนี้ 1. การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ หมายถึง การกำหนดวางแผนการจัดหน่วยงาน การจัดบุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ ในการดำเนินกิจกรรมๆ ของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตามแนวคิดของลูเธอร์ กูลิก และไลนอล อูริค ได้พัฒนาแนวคิดของ Taylor และ Fayol ที่เรียกว่า POSDCoRB ได้แก่ 1) การวางแผน คือ การกำหนดแผนการปฏิบัติงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ การปฏิบัติงานและวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าทำอะไรบ้างและทำอย่างไร เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ 2) การจัดหน่วยงาน คือ การกำหนดโครงสร้างของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ การแบ่งส่วนงานและการกำหนดอำนาจหน้าชัดเจน 3) การจัดบุคลากร คือ ความเพียงพอในการจัดสรรบุคคลมาดำเนินงานให้กับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ รวมถึงการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ 4) การอำนวยการ คือ การควบคุม บังคับบัญชา การควบคุมการปฏิบัติงาน และควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำของหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้กับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ 5) การประสานงาน คือ การประสานกิจการด้านต่างๆ ของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ เพื่อให้เกิดความความร่วมมือที่ดีและนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 6) การรายงาน คือ การรายงานผลการปฏิบัติงานของบุคลากรระดับต่าง ๆ ในหน่วยงาน 7) การงบประมาณ เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ การวางแผนการทำบัญชี การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง 2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุที่อาศัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย 4 ข้อ คือ ด้านผู้นำชมรม ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านความสามารถในการประสานงานกับภาคี และด้านการดำเนินงานตามข้อบังคับ

2. กลุ่มเป้าหมายประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในการรวมพลังเครือข่ายเพื่อสร้างสุขภาพผู้สูงอายุและสร้างสังคมแห่งความดีงาม ด้วยคุณค่าและประโยชน์ของการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงวัย รวมถึงเป็นชุมชนต้นแบบที่ผู้วิจัยสามารถถอดบทเรียนเพื่อที่จะสามารถประยุกต์ใช้กับชมรมอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นพื้นที่ ที่ศึกษาในครั้งนี้ โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิวิเคราะห์คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักลักในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ 2) คณะกรรมการบริหารและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ 3) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวใต้ และ 4) เจ้าหน้าที่อาสาสมัครเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จำนวน 16 ราย โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลในการให้ข้อมูลมีความสำคัญและสมัครใจในการให้ข้อมูลของงานวิจัย (Kanlaya Vanichbuncha, 2015)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปลและเนื้อหาต่าง ๆ ในแบบสอบถามจะครอบคลุมแนวคิดต่างๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการวัดตัวแปร ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อหัวข้อหรือประเด็นที่กว้างๆ ล่วงหน้า เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดในการสัมภาษณ์สามารถที่จะปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำตอบได้โดยครอบคลุมประเด็นการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ปัจจัยที่สร้างความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ และแรงจูงใจของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลตำบลหนองบัวใต้ โดยผู้วิจัยจะสังเกตแบบมีส่วนร่วมถึงพฤติกรรมของผู้สูงอายุระหว่างกิจกรรมของชมรม สังเกตสิ่งสนับสนุนภายในชมรม สังเกตการณ์ดำเนินงานภายในชมรมผู้สูงอายุ (Pan,L., Zhang, M., Gursoy, D., & Lu,L., 2017)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งจะให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ เพื่อเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลด้านปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ 2) คณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุและสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลด้านการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ และด้านแรงจูงใจของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุ 3) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวใต้ เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลด้านการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองบัวใต้ ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ และ 4) เจาหน้าที่อาสาสมัครหมู่บ้านเป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลด้านการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุและความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ไม่ได้ใช้

สถิติวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจะนำมาตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาว่าครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์หรือไม่ ก่อนนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ โดยนำข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ชิงลึกและการสังเกตแบบส่วนร่วมมาตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือว่าเป็นในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ประเด็นการศึกษาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมภายใต้กรอบแนวคิด สรุปผลการศึกษา และนำเสนอผลการศึกษาโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ก่อตั้งตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขที่ให้ทุกตำบลต้องมีชมรมสร้างสุขภาพอย่างน้อย 1 ชมรมในหนึ่งหมู่บ้าน ซึ่งชมรมผู้สูงอายุก็เป็นรูปแบบหนึ่งของชมรมสร้างสุขภาพ ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์จังหวัดตากขึ้นและมียุทธศาสตร์การสาธารณสุขจังหวัดเป็นองค์ประกอบได้กำหนด 2 พันธกิจ คือ พันธกิจที่ 1. จัดระบบการให้บริการสุขภาพแบบองค์รวมที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานและยุทธศาสตร์ที่ 2. การยกระดับบริการสุขภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เป้าประสงค์ที่ 3.ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและเข้าถึงบริการสุขภาพด้วยความมั่นใจ ตัวชี้วัดหลักที่ 4. ร้อยละของตำบลที่ผ่านการประเมินความสำเร็จระดับ 2 ในการจัดการสุขภาวะของผู้สูงอายุ มีความร่วมมือระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน (รพ.สต.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยมีวัตถุประสงค์ของกิจกรรม 2 ประการ 1) ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมทุกคนต้องได้หัวเราะ และ 2) ในวันนั้นผู้สูงอายุต้องได้กินอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ การดำเนินกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีสมาชิกเริ่มแรก จำนวน 25 คน โดยหัวหน้าสถานีอนามัยหนองบัวใต้ เป็นผู้ก่อตั้ง ต่อมาได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชมรมจำนวน 35 คน โดยเลือกจากสมาชิกชมรมจากนั้นคณะกรรมการได้ร่างข้อบังคับและนำเสนอในที่ประชุมชมรม เพื่อประกาศใช้เป็นข้อบังคับของชมรม ปัจจุบันมีสมาชิกจานวน 60 คน มีการประชุมและทำกิจกรรมต่าง ๆ ทุกวันที่ 20 ของเดือน โดยส่วนใหญ่จะจัดที่สถานีอนามัยตำบลหนองบัวใต้ ในแต่ละครั้งจะมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 40 คน รูปแบบการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีการบริหารจัดการโดยใช้รูปแบบการดำเนินงานที่เรียกว่า POSDCoRB จานวน 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีการร่วมมือกันปรึกษาหารือกันก่อนวันจัดกิจกรรมจะมีการวางแผนการทำงานในเรื่องของสถานที่ อาหาร การรับส่งผู้สูงอายุ ผู้ดำเนินรายการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ 2) การจัดหน่วยงาน ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีการกำหนดโครงสร้างหน่วยงาน การแบ่งส่วนงาน การกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน มีการจัดประชุมเพื่อการวางแผนงานแบ่งส่วนงานอย่างชัดเจน โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก่ 2.1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวใต้ 2.2) เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ 2.3) ฝ่ายอาสาสมัคร 2.4) ฝ่ายชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ 2.5) ฝ่ายปกครอง กำนันผู้ใหญ่บ้าน และ 2.6) ตำรวจชุมชน 3) การจัดบุคลากร มีกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ โดยมีบุคลากรจาก 6

หน่วยงานหลัก ได้แก่ บุคลากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวใต้ บุคลากรจากเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ บุคลากรจากฝ่ายอาสาสมัคร บุคลากรจากฝ่ายชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองบัวใต้ บุคลากรจากฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และบุคลากรจากตำรวจชุมชน ซึ่งในปัจจุบันถือว่าบุคลากรมีความเพียงพอในการดำเนินงาน แต่ในอนาคตหากมีกิจกรรมเพิ่มขึ้นก็อาจต้องหาบุคลากรมาเพิ่ม ซึ่งแต่ละคนที่มาช่วยในการดำเนินงานต่าง ๆ ล้วนแต่ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ทุกคนมาทำงานด้วยใจ เพราะเห็นว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่า และเปรียบเสมือนพ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง ที่ต้องตอบแทนบุญคุณท่านในการจัดกิจกรรมได้เห็นความสุข ความสนุกสนาน การได้เห็นรอยยิ้มและเสียงหัวเราะของผู้สูงอายุ ทำให้บุคลากรที่มาทำงานรู้สึกมีกำลังใจ มีแรงจูงใจในการอยากที่จะมาทำงานให้กับชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ 4) การอำนวยการ ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบานแท่นจะมีการดำเนินงานร่วมกันหลายหน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวใต้ เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ฝ่ายอาสาสมัคร ฝ่ายชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ฝ่ายปกครอง กำนันผู้ใหญ่บ้าน และตำรวจชุมชน ซึ่งในแต่ละหน่วยงานจะมีผู้นำในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ มีการสั่งการ และประสานงานไปยังฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง 5) การประสานงาน มีการดำเนินงาน ของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีการประสานงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชน ซึ่งได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน จำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก่ 5.1) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวใต้ 5.2) เทศบานตำบลหนองบัวใต้ 5.3) ฝ่ายอาสาสมัคร 5.4) ฝ่ายชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ 5.5) ฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ 5.6) ตำรวจชุมชน ซึ่งทุกหน่วยงานมีความสำคัญในการทำให้การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ประสบความสำเร็จและนำไปสู่เป้าหมาย 6) การรายงานผลการปฏิบัติงาน มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานในหน่วยงานเพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าของภารกิจอย่างสม่ำเสมอ ด้วยวาจาโดยไม่ได้มีการรายงานผลเป็นลายลักษร์อักษร แต่เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จะมีการสรุปกิจกรรมทุก 3 เดือน ในการประชุมคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงาน โดยสรุปผลการดาเนินงานไปยังผู้บริหาร เสนอต่อนายกเทศมนตรี และ 7) การงบประมาณ มีงบประมาณหลักในการสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ ได้มาจากการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ซึ่งค่าใช้จ่ายบางเดือนก็เพียงพอ แต่ในบางเดือนก็ไม่เพียงพอ เมื่อไม่เพียงพอต้อการใช้จ่ายจำเป็นจะต้องดึงเงินจากกองทุนของชมรมผู้สูงอายุเข้ามาช่วย อีกทั้งยังมีเงินช่วยเหลือจากชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ให้แก่ชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ในทุกเดือนและเงินรับบริจาคต่าง ๆ โดยทางชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ มีการจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงินและการควบคุมตรวจสอบทางด้านการเงิน และทรัพย์สิน โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะเข้ามาตรวจสอบทุกปี

ความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ แบ่งได้ดังนี้ 1. ด้านผู้นำชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ มีภาวะความเป็นผู้นำ ผู้นำมีจิตอาสา ซึ่งผู้นำของแต่ละหน่วยงานมีความเสียสละในการทำงานและเล็งเห็นผลประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นหลักมีแนวทางการดำเนินงาน เพื่อที่จะช่วยเหลือผู้สูงอายุในทุกรูปแบบ และดำเนินการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ 2. ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง ชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้สามารถพึ่งตนเองได้โดยการหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการ

ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชมรมได้ตลอดมาตั้งแต่มีการจัดตั้งชมรมขึ้นมา โดยชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ได้รับงบประมาณหลักในการสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จากการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ และมีกองทุนของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ร่วมด้วย อีกทั้งยังได้รับเงินสนับสนุนจากกลุ่มผู้นำชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้ยังมีรายได้เงินบริจาค ต่าง ๆ 3. ด้านความสามารถในการประสานงานกับภาคี ชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้มีการประสานงานและร่วมงานกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีการประสานงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคสังคม ให้มีส่วนร่วมในการทำงาน จำนวน 6 ฝ่าย ได้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวใต้ เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ฝ่ายอาสาสมัคร ฝ่ายชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ ฝ่ายปกครอง กำนันผู้ใหญ่บ้าน และตำรวจชุมชน ซึ่ง ทุกหน่วยงานมีความสำคัญในการทำให้การดำเนินงานของชมรมประสบความสำเร็จและนำไปสู่เป้าหมาย 4. ด้านการดำเนินงานตามข้อบังคับของชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้มีการดำเนินงานตามข้อบังคับคือ มีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับ โดยจะมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ในทุกวันที่ 15 ของเดือน จะมีการมาประชุมการทำกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ซึ่งจะมีคณะกรรมการและสมาชิกผู้สูงอายุเข้ามาประชุมร่วมกัน มีการปรึกษาหารือ วางแผนการดำเนินงานที่จะจัดขึ้นทุกเดือน ซึ่งสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ โดยมีการแจ้งและรับทราบ รายรับ – รายจ่าย และผลการดำเนินการต่าง ๆ และยังสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมได้ อีกทั้งมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายซึ่งทางชมรมผู้สูงอายุเป็นผู้ดูแลการใช้จ่ายเงินและการควบคุม ตรวจสอบทางด้านการเงินและทรัพย์สินการดำเนินงานจึงมีความโปร่งใส โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะเข้ามาตรวจสอบทุกปี และสมาชิกเคารพในกฎระเบียบของชมรม และจากการศึกษาพบว่ายังไม่มีการประเมินผลงานของชมรมร่วมกัน

อภิปรายผล

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้ 1) รูปแบบการดำเนินงานของ ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้แก่ 1.1) การวางแผน ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีการดำเนินงานโดยเริ่มจากการวางแผนซึ่งทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน มีการร่วมมือกันปรึกษาหารือกัน ร่วมกันวางแผนการทำงาน ก่อนที่จะมีการจัดกิจกรรมในวันที่ 20 ของทุกเดือน โดยมีการวางแผนการทางานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งการวางแผนจะสามารถบอกให้ทราบถึงศักยภาพของปัญหาและโอกาสที่ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้น สามารถช่วยให้การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายตามขั้นตอน ทำให้เกิดความมั่นใจรวมถึงทำให้ฝ่ายดำเนินงานต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pajaree P. and Warangkna C., (2018) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุอย่างไรให้สำเร็จ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน การรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่ต้องใช้ จะช่วยทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ 1.2) การจัดหน่วยงาน ชมรมผู้สูงอายุเทศตำบลหนองบัวใต้มี

การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานการแบ่งส่วนงาน การกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน มีการจัดประชุมเพื่อการวางแผนงาน แบ่งส่วนงานอย่างชัดเจน โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าการจัดหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานและทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้ทราบขอบเขตการทำงานของตัวเองทำให้ไม่เกิดการทำงานซ้ำซ้อนและลดความขัดแย่งในการดำเนินงาน ซึ่งการจัดหน่วยงานที่ดีจะทำให้การดำเนินงานที่มีประสทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Pajaree P. and Warangkna C., (2018) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุอย่างไรให้สำเร็จ พบว่า การบริหารงานต้องมีการจัดหน่วยงานให้มีการสื่อสารกันทั่วทั้งองค์กร นอกจากนี้ยังต้องจัดหน่ยงานชนิดแบ่งงานกันทำกับฝ่ายอื่น ๆ ตามความจำเป็น 1.3) การจัดบุคลากร บุคคลเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้การดำเนินงานในชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากตี่ละหน่วยงานจะจัดสรร ตัวบุคคลมาเพื่อดำเนินงานกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุด้วยความยินดีและเต็มใจ ซึ่งในปัจจุบันถือว่า บุคคลมีความเพียงพอในการดำเนินงาน ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานคือการจัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถดำเนินงานได้อย่างมีความสุขและสำเร็จลุล่วงไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Pajaree P. and Warangkna C., (2018) ได้กล่าวถึงผู้บริหารจะต้องคัดเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับการทางานและมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคคล ย่อมจะส่งผลให้การดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยดี 1.4) การอำนวยการ ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีการดำเนินงานร่วมกันหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีผู้นำในการบังคับบัญชา ควบคุมการปฏิบัติงาน สั่งการ และประสานงานไปยังฝ่ายต่าง ๆ อีกทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ซึ่งการอำนวยการที่ดีจะทำให้เกิดการทำงานที่มีการสื่อสารที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ 1.5) การประสานงาน การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ให้ความสำคัญกับการประสานงานร่วมมือกันระหวางหน่วยงานภาครัฐและ ชุมชน ซึ่งการประสานงานของทุกหน่วยงานมีความสำคัญในการทาให้การดำเนินงานของชมรม ประสบความสำเร็จและนำไปสู่เป้าหมาย โดยแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี ซึ่งการประสานงานทำให้การดำเนินงาน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ส่วนหนึ่งจะช่วยให้การดำเนินงาน เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลา และทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานที่เป็นไปแนวทางเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นการจัดระเบียบวิธีการทำงานเพื่อให้งานและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานให้เกิดความสามัคคี และจะสามารถลดข้อขัดแย้งรวมถึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น สอดคล้องกับ Sawanya T., Nunticha O. and Janyaporn T., (2018) ได้กล่าวว่า การประสานงานเป็นหัวใจของกิจกรรม การประสานงานที่ดีจะไม่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ความซ้ำซ้อนในการทำงาน และเกิดความสามัคคี และการที่บุคคลขององค์กรได้ร่วมมือร่วมใจในการจัดระเบียบวิธีการทำงาน และจัดกลไกต่าง ๆ ขององค์กรและทรัพยากรการบริหารเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ 1.6) การรายงาน ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีการรายงานผลการดำเนินการต่าง ๆ ในการประชุมในทุกวันที่ 15 ของเดือน ให้กับผู้บริหาร

และตัวแทนของสมาชิกในชมรมให้ทราบความเคลื่อนไหวของกิจกรรมด้วยวาจา โดยควรมีการจัดทำเอกสารการรายงานผลการดำเนินกิจกรรมในทุกรอบอย่างชัดเจน และเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อจะได้รับทราบถึงข้อดี ข้อเสีย ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรม และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที ตามที่ Juthaporn K., (2015) ได้กล่าวถึง การเสนอรายงานถึงผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานและสะดวกแก่การประสานงาน สร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน การเสนอรายงานจะต้องมีการบันทึกหลักฐาน มีการวินิจฉัยประเมินผลและตรวจสอบเป็นระยะ ๆ และ 1.7) การงบประมาณ งบประมาณหลักในการสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ ได้มาจากการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ซึ่งค่าใช้จ่ายบางเดือนก็เพียงพอ แต่ในบางเดือนก็ไม่เพียงพอ เมื่อไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายจำเป็นจะต้องนำเงินจากกองทุนของชมรมผู้สูงอายุเข้ามาช่วย ซึ่งงบประมาณเป็นสิ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกิจกรรม จึงอยากให้ภาครัฐเข้ามาดูแลและสนับสนุนงบประมาณให้มากขึ้นและเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม เพื่อทางชมรมผู้สูงอายุจะได้มุ่งในการจัดกิจกรรมให้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wing, J. M., (2008) พบว่า คณะกรรมการแต่ละชมรมจะต้องมีการชี้แจงบัญชีรายรับ – รายจ่ายการเงินให้สมาชิกทราบ และการจัดทำงบประมาณมีความสำคัญ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการว่าจะมุ่งไปในทางใด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย 2) ความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก คณะวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้ 2.1) ด้านผู้นำ ชมรม ผู้นำชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ และคณะกรรมการมีความร่วมมือกับผู้นำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำของแต่ละหน่วยงานมีภาวะความเป็นผู้นำมีจรรยาบรรณ มีจิตอาสา ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละเล็งเห็นผลประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นหลัก มีแนวทางการดำเนินงานเพื่อที่จะช่วยเหลือผู้สูงอายุในทุกรูปแบบ และดำเนินการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้นำของแต่ละหน่วยงานมีภาวะความเป็นผู้นำตลอดมา ตั้งแต่มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นมา โดยชมรมผู้สูงอายุสามารถดำเนินงานมาได้จนถึงปัจจุบันเป็นเพราะการมีผู้นำที่เข้มแข็ง ซึ่งความเข้มแข็งของผู้นำสามารถทำให้ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wing, J. M., (2008) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง Philosophical Transactions of the Royal Society A: Mathematical, Physical and Engineering Sciences พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำมีความสำคัญมากในการที่จะนำพาให้ชมรมมีความเจริญก้าวหน้า และสามารถดำเนินกิจการได้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ และผู้นำที่มีความเสียสละมีความรู้ความสามารถ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิกที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งขององค์การ ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร สามารถสังเกตได้จากคุณภาพของผู้นำในองค์กรนั้น ๆ ดังนั้น หากผู้นำมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติดีย่อมมีส่วนสนับสนุนให้องค์กรประสบความสำเร็จหรือเข้มแข็งในที่สุด 2.2) ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ สามารถพึ่งตนเองได้โดยการหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการดาเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชมรมได้ตลอดมาตั้งแต่มีการจัดตั้งชมรมขึ้นมา โดยมีการแสวงหาแหล่งทุนภายนอกและแหล่งทุนในพื้นที่มาสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ โดยชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ได้รับงบประมาณหลักในการ

สนับสนุนชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จากการจัดสรรงบประมาณของเทศบาลบางส่วน และมีกองทุนของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ร่วมด้วย อีกทั้งยังได้รับเงินสนับสนุนจากกลุ่มผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้ยังมีรายได้จากกิจกรรต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ จะได้รับค่าตอบแทนมาก็จะนำมาเข้าชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ รวมถึงเงินบริจาคต่าง ๆ ซึ่งการที่ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ สามารถเลี้ยงตนเองได้ ทำให้การ ดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน โดยมีแหล่งที่มาจากทางราชการและการร่วมระดมทุนภายในชุมชนเอง ซึ่งการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนนั้นมาจากการที่ชุมชนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ เจตนารมย์และการดำเนินงานของชมรมจึงเกิดการสนับสนุนขึ้น และทำให้ชมรมผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเองได้ 2.3) ด้านความสามารถในการประสานงานกับภาคี การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ให้ความสำคัญกับการประสานงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และชุมชนซึ่งการประสานงานของทุกหน่วยงานมีความสำคัญในการทำให้การดำเนินงานของชมรมประสบความสำเร็จและนำไปสู่เป้าหมาย โดยแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี ซึ่งการประสานงานทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ส่วนหนึ่งจะช่วยห็การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลา และทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานที่เป็นไปแนวทางเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นการจัดระเบียบวิธีการทำงานเพื่อให้งานและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานให้เกิดความสามัคคีและจะสามารถลดข้อขัดแย้ง รวมถึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น สอดคล้องกับ Sawanya T., Nunticha O. and Janyaporn T., (2018). ได้กล่าวว่า การประสานงานเป็นหัวใจของกิจกรรม การประสานงานที่ดีจะไม่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ความซ้ำซ้อนในการทำงาน และเกิดความสามัคคี และแนวทางการพัฒนาการประสานงานระหว่างองค์กรเพื่อช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้กล่าวถึงการประสานงาน คือ การที่บุคคลขององค์กรได้ร่วมมือร่วมใจในการจัดระเบียบวิธีการทำงาน และจัดกลไกต่าง ๆ ขององค์กรและทรัพยากรการบริหารเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ 2.4) การดำเนินงานตามข้อบังคับของชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัวใต้มีการดำเนินงานตามข้อบังคับโดยมีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับ ซึ่งสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำจะมีการแจ้งและรับทราบ รายรับ – รายจ่าย ผลการดำเนินการต่าง ๆ และยังสามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเพิ่มเติมได้ รวมถึงการจัดทำบัญชีเพื่อให้การดำเนินงานจึงมีความโปร่งใส และสมาชิก เคารพในกฎระเบียบของชมรม โดยชมรมผู้สูงอายุควรจะมีการประเมินผลงานของชมรมร่วมกัน เนื่องจากจะได้ทราบถึงข้อดี ข้อเสีย ปัญหา และความต้องการของทุกหน่วยงานรวมถึงผู้สูงอายุ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีการดำเนินงานที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งการดำเนินการตามข้อบังคับจะเป็นแบบแผนในการวางแนวทางในการปฏิบัติงานในชมรมผู้สูงอายุให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ United Nations, (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง World Population Ageing 2015 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามข้อบังคับหรือนโยบายที่ได้รับ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและประสบผลสำเร็จ และการปฏิบัติงานตามข้อบังคับโดยทุกหน่วยงานจะต้องปฏิบัติเหมือนกัน มุ่งหมายเพื่อให้

การบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการปฏิบัติตามข้อบังคับจึงเสมือนแนวทางที่จะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การรับรองมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุควรจะมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุและนำมาดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ชมรมผู้สูงอายุสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จึงควรมีการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อสามารถนาข้อมูลมาวิเคราะห์ผลและสร้างรูปแบบของการพัฒนากลุ่มชมรมบริบทใกล้เคียง เพื่อสร้างความเข้มแข็งระดับจุลภาคโดยประยุกต์ใช้การพัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วมให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมุ่งเน้นการศึกษาเปรียบเทียบความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อที่จะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนารูปแบบการ ดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ สำหรับการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ในบริบทมหาภาคของประเทศไทยให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลหนองบัวใต้. (2561). **รายงานการดำเนินงานประจำปี 2561**. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : https://www.banthaenlocal.go.th/index.php [25 เมษายน 2562.]

ปฏิญญา แกล้วทนงค์. (2552). **การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา ชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลเจาพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหา

บัณฑิต. **คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์**, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พูนสุข สีตะปะดล. (2550). **บทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาองค์การบรหิารส่วนจังหวัดนนทบุรี.** ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหาร

จัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2557). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

วีระชัย วิจิตรบรรจงดี. (2548). **“ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานขาย บริษัท เอ็มซี อินดัสเทรียลเคมิคัล จำกัด”.** สารนิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมพงษ์ เสนชัย. (2544). **ความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตและมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจทำประกันชีวิตกับบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด สาขาชัยภูมิ**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Juthaporn Khammanee. (2015**). Key Success Factors of Becoming Strong Elderly Clubs.** Thesis 's Master of Social Work in Social Welfare Administration and Policy. Bangkok: Thamamasat University.

Kanlaya Vanichbuncha. (2015). **Advanced statistical analysis using SPSS for Windows**. 12th Edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Pajaree Polpraswer and Warangkna Chankong. (2018). **How to Manage the Elderly Club to Success. NRRU Community Research Journal**. 12(2), 26-36.

Pan,L., Zhang, M., Gursoy, D., & Lu,L. (2017). **Development and validation of a Destination personality scale for mainland Chinese travelers**. Tourism Management. 59(3), 338-348.

Sawanya Thamma-apipon, Nunticha Onlamai and Janyaporn Tancharoen. (2018). **Success Factors of Ban Rai Care Elderly Club Phetchaburi Province**. Veridian E-Journal, **Silpakorn University**. 11(12), 352-362.

United Nations. (2015). **World Population Ageing 2015**. New York: Department of Economic and Social Affairs Population Division.

Wing, J. M. (2008). **Computational thinking and thinking about computing.** Philosophical Transactions of the Royal Society A: Mathematical, Physical and Engineering Sciences. 2008(366), 3717-3725.

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

Sufficiency Economy philosophy with New public services (NPS) of Wang Chao Subdistrict Municipality Wang Chao District, Tak Province

ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Thawat Khetchatturat, Apichit Duangthisan and Direk Teungfang

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) 2) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) 3) ศึกษาแนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) เกิดจาก 1.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ 1.2 การเพิ่มศักยภาพขององค์กร 1.3 การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน 1.4 การจัดการองค์ความรู้ 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) คือ 2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบความสัมพันธ์ 2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร 2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการองค์ความรู้ 2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์สาธารณะ 3) แนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) คือ 3.1 ด้านภาครัฐ ได้แก่แนวทางด้านการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และแนวทางด้านการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3.2 ด้านภาคประชาชน แนวทางด้านความกล้าหาญ ความเพียรทน และแนวทางการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

---

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of the research on the Sufficiency Economy Philosophy and New Public Services (NPS) of Wang Chao Subdistrict Municipality Wang Chao District, Tak Province. is a qualitative research for are 1) Study the context of Wang Chao Subdistrict Municipality Wang Chao District, Tak Province. New Sufficiency Economy philosophy with public services (NPS) 2) Study the factors that cause obstacle problems New Sufficiency Economy philosophy with public services (NPS) 3) Study management guidelines New Sufficiency Economy philosophy with public services (NPS). This is the qualitative research based on written documents, interview, group discussion and observation. The result revealed that 1) Context of Phu Kheow Municipality Phu Kheow District, Chaiyaphum Province The new Sufficiency Economy philosophy and public service (NPS) are 1.1 Promoting all dimensional engagement. 1.2 Organizational empowerment. 1.3 Creation of parties to all cooperation networks. 1.4 Knowledge management. 2) Factors that cause problems to hinder the principles of sufficiency economy philosophy with new types of public services (NPS) is: 2.1 Lack of support in relational system 2.2 Lack of support in the field of news database system 2.3 Lack of support in the field of knowledge management 2.4 Lack of conscience for the public good. 3) The new approach to managing the Sufficiency Economy philosophy with public services (NPS) is: 3.1 Government sectors include guidelines for improving the environment accordingly and adapting in time for change. 3.2 Public sector A guideline for courage, perseverance and a sustainable approach to existence.

Keywords: philosophy of sufficiency economy, New public services (NPS)

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร

การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิดและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553) การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลักโดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน

เห็นคุณและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำพาไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554) แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ส่วนหนึ่งมีพื้นฐานแนวคิดมาจากแนวคิดหลังสมัยใหม่นิยมมีภววิทยา การศึกษาเชิงปรัชญาถึงธรรมชาติของความมีอยู่ ความจริงทั่วไปและศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภท รวมถึงความสัมพันธ์ของความมีอยู่นั้น (Hay, 2002, pp. 226-229) มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ “ฟัง” มากกว่า “สั่ง” และ “รับใช้หรือให้บริการพลเมือง” มากกว่า “กำกับหรือควบคุม” รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคนและมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ฉะนั้น กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำจึงเป็นไปเพื่อส่งมอบประชาธิปไตยมากกว่าส่งมอบบริการให้แก่ลูกค้าเหมือนดังเดิม ดังนั้น ในทัศนะของ Denhardt and Denhardt (2011) จึงเห็นว่า หัวใจสำคัญของแนวคิดในกระบวนทัศน์การบริการสาธารณะใหม่ คือ ประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560, น.15) 1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า 2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ

ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะนำไปสู่ความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตประชาชนที่ดีขึ้นโดยเฉพาะถ้าการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะในเรื่องการบริการสาธารณะใหม่ตามแนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt อันเนื่องจากจะทำให้เกิดการตอบสนองและสอดคล้องกับทิศทางที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนั้นเมื่อผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาในด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt น้อยมาก อีกทั้งเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เป็นองค์การภาครัฐที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่ปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) และทิศหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามา

ประยุกต์ใช้และสร้างความพึงพอใจในการใช้บริการภาครัฐตามแนวทางการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของ เทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปได้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการพึ่งตนเองโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขการมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน เป็นกระแสการพัฒนาทางเลือกอย่างหนึ่งมี่เหมาะกับสังคมไทย

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ แนวคิดของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt (นราธิป ศรีรามและคณะ, 2556, น.36-37) และหากนำแนวคิดนี้มาพิจารณาการบริหารภาครัฐของไทยในปัจจุบัน ภาครัฐเองก็รณรงค์ให้ประชาชนมีความเป็น “พลเมือง” และ ให้ใช้เป็นคำเรียกไม่ใช่ “ผู้รับบริการ” “ราษฎร์” หรือแม้กระทั่ง “ประชาชน” ภายใต้วาทกรรม “ประชารัฐ” ประชาชนคือ “พลเมือง” ที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ มากกว่าผลประโยชน์ปัจเจกบุคคล (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560, น.15) ซึ่งแนวคิดของ NPS มีรายละเอียด ดังนี้ 1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า 2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารของ เทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการ และสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณภาพครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลวังเจ้า จำนวน 4 คน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลวังเจ้า จำนวน 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเทศบาลตำบลวังเจ้า จำนวน 3 คน รวม 14 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลวังเจ้า จำนวน 3 คน ข้าราชการระดับหัวหน้างานในเทศบาลตำบลวังเจ้า จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน รวม 9 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีภายใต้บรรยากาศการสนทนาแลกเปลี่ยนแบบเป็นกันเองด้วยคาถามหลักที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนำการบริการสาธารณะแนวใหม่มาใช้ในการบริหารเทศบาลตำบลวังเจ้า ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก ถือได้ว่าเป็นข้อมูลเชิงลึกที่ผู้วิจัยจัดเก็บไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากเทศบาลตำบลวังเจ้า จำนวน 14 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นที่มีต่อบุพปัจจัยและผลที่มีต่อหัวข้องานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยและผลที่มีต่อการปฏิบัติงาน การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูล โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิดและหลักการ การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำ

ผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือในการทำวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา นำเสนอตัวแบบ ให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพที่ชัดเจน

ผลการวิจัย

1. บริบทของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบัน พบว่า

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของพลเมือง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกันคิดร่วมกันทำ เปิดเผย โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคเป็นธรรม สำนึกรับผิดชอบ สร้างแนวทางการมีส่วนร่วมภายในองค์กรทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีการกระจายอำนาจและถ่วงดุลอำนาจ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับพลเมืองอย่างสูงสุด ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทุกมิติ มีระบบภาคีร่วมพัฒนาโดยปราศจากข้อขัดแย้ง

1.2 เพิ่มศักยภาพขององค์กร ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล ปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน เป็นพี่เลี้ยง เป็นโค๊ช และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง บริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมในทุกระดับ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน กำหนดคุณลักษณะหลักของกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ประกอบด้วย หลักสร้างสรรค์คุณภาพ ประกันคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการเรียนรู้ กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติ ได้แก่จรรยาบรรณการป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ การสร้างสรรค์ วัฒนธรรมที่พึงประสงค์ 5 ประการ คือ ซื่อสัตย์สุจริต มีสำนึกรับผิดชอบ ตอบสนองเป็นทีม ยิ้มบริการด้วยใจ และใช้ชีวิตพอเพียง มีการรณรงค์เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุคลากรในองค์กร โดยให้พนักงานมีส่วนร่วม เน้นการใช้ธรรมาภิบาลในการดำเนินงานทุกระบบงาน และมีการกำหนดมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม เน้นการฝึกอบรมบุคลากรในองค์กรให้ยึดมั่นตามหลักจริยธรรมองค์กร ด้วยการให้บริการแก่ประชาชนทุกคนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ให้ประชาชนเข้าถึงบริการด้วยมาตรฐานเดียวกัน

สะดวกรวดเร็ว ได้รับการบริการดุจญาติมิตร และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแกนกลาง ยึดมั่นคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นหลักพื้นฐานในการครองตนครองคนและครองงานบนพื้นฐานศีล 5 มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

1.3 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน บริบทของชุมชนและการก่อกำเนิดชุมชนได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการมาอบรมให้ความรู้ เป็นพี่เลี่ยง ให้ทุนกับองค์กรชุมชนบางส่วน หรือประสานงานในการขอทุนให้กับชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัว ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น จัดเวทีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างองค์กรและชุมชน

1.4 การจัดการองค์ความรู้ ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันทำให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต นำกระบวนการจัดการความรู้มาใช้ในการพัฒนาบุคลากรในทุกมิติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กร และมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยได้มีการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และรวมภูมิปัญญาขององค์กรในรูปแบบของ Best Practice และสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพนักงานในโครงการชุมชน ขยายโอกาสการเรียนรู้ของบุคลากรทุกระดับ ด้วยระบบ e-learning และสร้างองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร รวมทั้งส่งเสริมการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร และการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ตลอดจนให้ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง โดยเชิญนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ส่งเสริมชุมชนให้มีการสืบทอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแผนชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง และสร้างความรู้ในการประกอบอาชีพให้ชุมชน ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาด้วยตนเองผ่านการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในหน่วยงาน หรือการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศขององค์กร จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร สำรวจความต้องการการพัฒนาความรู้และศักยภาพของบุคลากรในภาพรวมขององค์กร เน้นการส่งเสริมหลักสูตรความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับนโยบายหลักขององค์กร

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

2.1 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาและพึ่งพิงกันในชุมชน ความ

เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระบบทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ชุมชนต้องมีระบบความสัมพันธ์กับโลกภายนอก การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน รวมตลอดทั้งความกตัญญูรู้คุณทั้งต่อบุคคลและชาติบ้านเมือง สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มชุมชน และระหว่างกลุ่มชุมชนกับเจ้าหน้าทีในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชนที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางภูมิปัญญาและศาสนา ทุนทางวัฒนธรรม และข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นตน นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการแผนการ ฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพ สร้างกลไกกระบวนการ ถ่ายทอดความรู้สู่มืออาชีพรุ่นใหม่

2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการองค์ความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก

2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสา การมีจิตสาธารณะ ความจงรักภักดี เน้นการสร้างจิตสาธารณะให้แก่เจ้าหน้าที่และชุมชน ร่วมกันทำประโยชน์สาธารณะ สร้างคนดีและต้นแบบแห่งคนดีขึ้นในองค์กรมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตพอเพียง ทั้งด้านร่างกายจิตใจมีความสามัคคีลดละ เลิกอบายมุข และดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนา ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทและมีสติ เพื่อให้สามารถปรับตัวและตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล

3. แนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

3.1 ด้านภาครัฐ ได้แก่ (1) การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืน การพัฒนาส่งเสริมอาชีพประชาชนที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงตามภูมิศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ รวบรวมข้อมูลต่างๆอย่างเป็นระบบสร้างฐานข้อมูลที่ง่ายต่อการใช้งาน วางระบบแนวทางการพัฒนาให้ประชาชนใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดใช้ประโยชน์คุ้มค่า ส่งเสริมให้ชุมชนมีกฎระเบียบใช้ประโยชน์ร่วมกันรวมทั้งให้มีกิจกรรมสืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชนสู่เยาวชน น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารองค์กรและพัฒนาชุมชนครบทุกระบบงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและเป็นกระบวนการ โดยดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการให้บริการและส่งเสริมประชาชนให้ดูแลสุขภาพด้วยตนเอง เน้นการเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรงมากกว่าปล่อยให้เกิดการเจ็บป่วยแล้วมาทำการรักษา ส่งเสริมการลดการใช้สารเคมีต่าง ๆ ที่จะเป็นอันตรายต่อร่างกายและองค์กร เป็นต้น แบบการใช้ระบบจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ (EM) ทดแทนสารเคมีในกระบวนการ การดูแลจัดการสิ่งแวดล้อม และการแก้ไขปัญหาระบบบำบัดน้ำเสีย ตลอดจนประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขยายผลสู่การลดการใช้สารเคมีลดสารพิษตกค้างในร่างกายและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมได้ (2) การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือ การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม ให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายสร้างความมั่นคงทางการเงิน โดยการจัดหาแหล่งเงินให้เพียงพอสำหรับภารกิจขององค์กร และมีต้นทุนที่เหมาะสมและดูแลบริหารเงินอย่างมีเสถียรภาพ มุ่งเน้นการให้บริการที่ประทับใจแก่ประชาชน ด้วยการสร้างวัฒนธรรมการบริการด้วยใจ รวมทั้งสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาการบริการ

3.2 ด้านภาคประชาชน ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนาให้เกิดความกล้าหาญและเพียรทนให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน การปลุกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผนให้กับชุมชน และนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ จัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน มีกิจกรรมสนับสนุนการพึ่งตนเองในครัวเรือน (2) การดำรงค์อยู่อย่างยั่งยืน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ ดำเนินงานโดยยึดหลักความมั่นคง ยั่งยืน และมีความพอเพียงของแหล่งเงินทุน พึ่งพาตนเองด้านเงินทุน สนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือน ให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนแก่ประชาชนรายย่อยและประชาชนในชนบทควบคู่กับการแนะนำ กำกับดูแลที่ดี รณรงค์ให้บุคลากรรู้จักความพอดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพดีโดยลดละ เลิก อบายมุข รู้จักบริหารจัดการการเงินของตนเอง โดยการลดรายจ่าย ลดภาระหนี้ เพิ่มเงินออม การบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ มีกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือนลดต้นทุน การผลิตในการประกอบอาชีพ สร้างขนาดการผลิตให้สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ สร้างกระบวนการผลิตที่เน้นเพื่อการบริโภคหรือจำหน่ายภายในชุมชนเป็นหลัก หากมีส่วนเหลือจึงให้จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจ เสริมสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารกำลังคนตามหลักศาสนาและศีลธรรมเข้ามาพัฒนาจิตใจของเจ้าหน้าที่ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ดี ใช้ทรัพยากรทางการบริหารและการพัฒนาอย่างประหยัด คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ตามระเบียบราชการ มีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่องค์กรอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยจัดให้มีการประชุมประจำเดือนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ ร่วมกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ต่อการจัดการเรื่องเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบัน มีดังนี้ คือ

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วม

ทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของจันตวีร์ เกษมศุข (2557) โดยเน้นให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินการตามแผนการติดตามประเมินผลและการรับประโยชน์จากการพัฒนา โดยอาศัยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

1.2 เพิ่มศักยภาพขององค์กร ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื้อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิ สอดคล้องกับแนวคิดของเกศสุดา โภคานิตย์, (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนา การบริหาร การเรียนรู้ การพัฒนาจิตสำนึก ทุน การเงิน วัสดุอุปกรณ์ ลดความเสี่ยง มีแผนฉุกเฉิน

1.3 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน บริบทของชุมชนเกิดจากการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือไตรภาคีเครือข่าย ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรภาครัฐในรูปคณะกรรมการสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม องค์กรต้องสร้างให้เกิดความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วม และมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องการกระจายอำนาจของท้องถิ่นตามแนวทางการจัดการภาครัฐ ให้ท้องถิ่นร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยากรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาระหว่างชุมชน” และสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิณี รอดสิน (2554) ศึกษาชุมชนเข้มแข็ง พบว่าการกำเนินชุมชนเข้มแข็งเกิดจากการเข้ามาทำงานวิจัย

1.4 การจัดการองค์ความรู้ โดยการเรียนรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแส

หลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน ให้ความรู้แก่ชุมชนในการจัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ กิ่งก้ำ (2555) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

2.1 ขาดการสนับสนุนด้านระบบความสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพา พึ่งพิงกันในชุมชนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของบรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ (2561) ได้เสนอภาพของชุมชนที่มีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้สังคมมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิตว่าเป็นชุมชนที่มีสมาชิกร่วมกันสร้างความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่จะช่วยให้สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชนที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชนที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ กฤษณะภูติ, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทยได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการพัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วยจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการองค์ความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชนในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูร

ณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ อุทุมพร (2558) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเลคทรอนิกส์

2.4 ขาดจิตสำนึกประโยชน์สาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ ปัญญา และสอดคล้องกับแนวคิดของเกศสุดา โภคานิตย์, (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการปลูกจิตสำนึก จิตสาธารณะและจิตอาสา

3. แนวทางการจัดการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลวังเจ้า อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

3.1 ด้านภาครัฐ ได้แก่ (1) แนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผนของคนในชุมชนให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ กฤษณะภูติ, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทยได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการพัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วย (2) แนวทางการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุขอย่างยั่งยืน โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ อุทุมพร (2558) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเลคทรอนิกส์

3.2 ภาคประชาชน ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนาให้เกิดความกล้าหาญและเพียรทน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก

โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผนให้กับชุมชน และการปลุกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็งที่ประสพความสำเร็จ จัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ เมษิณทรีย์ (2560) ที่ได้เสนอมิติความการพัฒนาที่สมดุล หัวใจของความพอเพียง หลักในการสร้างนโยบาย เพื่อเชื่อมต่อปัจจุบันกับอนาคตที่ยั่งยืน โดยการสร้างทักษะใหม่ ๆ การสร้างความสมดุลมนุษย์กับธรรมชาติ ผ่านเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน ที่มีการกระจายความมั่งคั่งและโอกาสอย่างถ้วนทั่ว และเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (2) แนวทางการดำรงค์อยู่อย่างยั่งยืน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ อุทุมพร (2558) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเลคทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยเสนอให้งานวิจัยชิ้นนี้ ควรถูกนำไปเผยแพร่ไปยังชุมชนท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการ ตลอดถึงผู้ที่สนใจที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนาไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การปกครองท้องถิ่นอื่น เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละบริบทพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

เกศสุดา โภคานิตย์. (2562). **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิชชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ.** วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 9 (1), 50-56

กัญญารัตน์ กิ่งก่ำ. (2555). **ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านม่องหินแก้ว ตำบลวังพร้าว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จินตวีร์ เกษมศุข. (2557). **หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)**. สยามวิชาการ 18(30), (มีนาคม 2560-กรกฎาคม 2560), 15.

นงเยาว์ อุทุมพร. (2558). **การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเขตชลบุรี**. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รับใช้สังคม. 1(1),42

นราธิป ศรีราม กิตติพงษ์และเกียรติวัชรชัย ชลัช ชรัญญ์ชัย. (2556). **การสังเคราะห์แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ. (2561). **วิถีชิวิตชุมชน : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค. 4 (1), 1-2

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2561). **ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต.** วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.

ประเวศ วะสี, อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 217.

วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ. (2561). **ศาสตร์พระราชา พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก.** วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 8 (2), 1-9

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สาวิณี รอดสิน. (2554). **ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาบ้านปางจำปี ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ฮอด จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กระบวนทัศน์ การพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ** เรื่อง องค์กรต้นแบบด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสรี พงศ์พิศ. (2554). **เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา.** กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560ก). **ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.nesdb.go.th

Denhardt, Janet V. & Denhardt, Robert B. (2011). **The New Public Service : Serving, Not Steering**. (3rd ed.). Armonk, New York : M.E. Sharpe

แนวทางการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

New Public Service Development Guidelines (NPS) of Nong Bua Tai Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province

ไพรัช บุญประกอบวงศ์[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[3]
Pairat Bunprakopwong, Apichit Duangthisan and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบัน 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ศึกษาพื้นที่ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ นำไปสู่การสร้างตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบัน ได้แก่ 1.1 ด้านการให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ได้ดำเนินการบนหลักความเท่าเทียมและยุติธรรมในการให้บริการ สร้างความไว้วางใจและความร่วมมือให้เกิดขึ้น 1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ได้สร้างความร่วมมือการใช้ผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน 1.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ โดยให้พลเมืองเป็นเจ้าของรัฐ ภาครัฐจึงมีหน้าที่บริการรับใช้พลเมือง 1.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย โดยให้มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยคิดอย่างมีกลยุทธ์ 1.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเอาใจใส่งานบริการ ให้ความสำคัญกับค่านิยมชุมชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ 1.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง โดยสนับสนุนด้านประชาธิปไตย 1.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรม และเสมอภาค 2) ปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) คือ 2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า การขาดแคลนบุคลากร ความขัดแย้งในองค์กร ระเบียบกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย 2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหา 3) แนวทางการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ประกอบด้วย 3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สร้างบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงอย่างมืออาชีพ 3.2 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ การสร้างนวัตกรรมใหม่ และการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและทุกมิติ

คำสำคัญ : ตัวแบบ, การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

Abstract

The purposes of this study were : 1) Study on the development of new public services (NPS) At present, 2) Study of obstacles to the development of new public services (NPS) 3) Study the new public service development guidelines (NPS) , of Nong Bua Tai Subdistrict, Mueang Tak District, Tak Province. Use qualitative research methods based on documents and in-depth interviews from key informants. 14 persons. The data was obtained to hold group discussions with nine relevant luminaries and then analyzed and synthesized the data. This led to the creation of a new public service model (NPS)

The results showed that 1) The development of new public services (NPS) At present include: 1.1 Civic services, not customers, are implemented on the principle of equality and fairness in the service. Build trust and cooperation. 1.2 The search for public interest has created cooperation, sharing public interest and having shared responsibilities. 1.3 Giving value to citizenship goes beyond entrepreneurship by giving citizens the ownership of the state. The government is therefore responsible for the service of citizens. 1.4 Strategic thinking Act democratically by engaging all sectors by thinking strategically. 1.5 Recognizing that liability is not easy by paying attention to service, focusing on community values. Constitutional Law. 1.6 Providing services rather than directing directions by supporting democracy. 1.7 Value people, not just productivity, with an emphasis on fair and equitable participation. 2) The problems with the development of new public services (NPS) are: 2.1 Government issues and obstacles It found that personnel shortages Conflicts in the organization Legal regulations that are not conducive to development and frequent executive changes. 2.2 Problems and obstacles in the public sector It found that people lacked cognition and lacked a public consciousness for their involvement in dealing with the problem. 3) The new public service development guidelines (NPS) include: 3.1 Modification of power and society structure Changing the role of public servants Create professionally highly skilled, skilled and skilled people. 3.2 Systematically create and manage networks Innovating and engaging all sectors and dimensions.

Keywords: A Model, New Public Service (NPS)

บทนำ

ด้วยบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป ภาครัฐพยายามนำค่านิยมของการบริหาร จัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) มาใช้ จนกระทั่ง พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจค่าเงินบาท และมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ภาครัฐจึงได้รับค่านิยมจากการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เข้ามาผสมผสานกับ NPM เพื่อเพิ่มความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมในการจัดการประโยชน์ สาธารณะร่วมกันมากยิ่งขึ้น (ปกรณ์ ศิริประกอบ, 2562) ดังปรากฏในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ขณะเดียวกันประชาชนต่างต้องการความมั่นคงด้านสุขภาพ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการปฏิรูประบบสุขภาพของไทย สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) (2563) เป็นองค์กรของรัฐในรูปแบบใหม่ ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องกับธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่ “สังคมสุขภาวะ” การทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามภารกิจของ สช. ใช้หลักการ “การสานพลัง” เพื่อเชื่อมโยง ประสาน ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้ใช้เครื่องมือ และกลไกต่าง ๆ ภายใต้ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

การดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมายังคงพบว่ามีปัญหาด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานเพื่อสาธารณะ สรุปเป็นกลุ่มของปัญหาดังนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, 2561) 1) ปัญหาด้านการบริหารงาน 2) ปัญหาด้านการบริหารการเงินการคลัง 3) ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) การทับซ้อนของอำนาจ การที่มีรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคและแม้แต่ท้องถิ่นเองยังมีการทับซ้อนกันอยู่ และ 6) ความล่าช้าในการกระจายอำนาจ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2558) ได้เสนอทิศทางการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตโดยส่งเสริมด้านการกระจายอำนาจดังนี้ 1) การผลักดันให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น 3) การพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ “ฟัง” มากกว่า “สั่ง” และ “รับใช้หรือให้บริการพลเมือง” มากกว่า “กำกับหรือควบคุม” รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน และมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ดังนั้น หัวใจสำคัญของแนวคิดในกระบวนทัศน์การบริการสาธารณะใหม่ คือ ประชาธิปไตยและความเป็นพลเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560 : 15) 1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า 2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 7) การให้คุณค่ากับคนไม่ใช่แค่ผลิตภาพ

เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ยังไม่มีการศึกษาในด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและทำให้เกิดคุณภาพชีวิตของชุมชนและประชาชนที่ดี และระดับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) และทิศการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560 : 15) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเครือข่าย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, (2546) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเจริญ ภัสระ, (2540). และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จำนวน 4 คน ผู้ปฏิบัติงานด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จำนวน 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 3 คน รวม 14 คน

และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 3 คน ข้าราชการระดับหัวหน้างานในเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จำนวน 3 คน รวม 9 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน

การศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียงจัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิดและทฤษฎีการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือในการทำวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา นำเสนอตัวแบบการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในด้านการนำการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) มาใช้ในการพัฒนาที่ชัดเจนต่อไป

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ประชาชนต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ภาครัฐต้องดำเนินการบนหลักความเท่าเทียมและยุติธรรมในการให้บริการ ภาครัฐจะต้องสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับพลเมือง โดยให้ประชาชนค้นหาและกำหนดผลประโยชน์สาธารณะผ่านการสนทนา โดยบุคลากรภาครัฐสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน เมื่อประชาชนเห็นว่าผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาวเป็นผลประโยชน์

ของส่วนรวม ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน จะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็วขึ้น การทำงานร่วมกันของภาครัฐและประชาชนจะเกิดผลสำเร็จ การบริหารจัดการบริการสาธารณะของชุมชนจะเกิดประสิทธิภาพ

1.2 การค้นหาผลผลประโยชน์สาธารณะ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกมิติ ผู้บริหารงานภาครัฐต้องสร้างความร่วมมือ และแนวคิดการใช้ผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน โดยมีเป้าหมายคือการใช้ประโยชน์สาธารณะร่วมกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ผ่านการสนทนา ถกแถลงหรือปรึกษาหารือ โดยมีการสนทนา พูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชน ไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้การบริการสาธารณะของชุมชนมีแบบแผนเป็นระบบมากขึ้น

1.3 การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ภาครัฐและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนด พลเมืองเป็นเจ้าของรัฐ ผู้บริหารงานภาครัฐจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ ดังนั้นผู้บริหารงานภาครัฐจึงมีหน้าที่บริการรับใช้พลเมือง เฝ้ารักษาทรัพยากร ปกปักรักษาองค์การภาครัฐ อำนวยความสะดวกให้พลเมืองเกิดวงสนทนาอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาการบริการสาธารณะของชุมชน และประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลาย เหมาะสมกับตนเองในการจัดการเรื่องการบริการสาธารณะ ทำให้การแก้ปัญหาของท้องถิ่นประสบผลสำเร็จ ประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับมากขึ้น

1.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย นโยบายและโครงการที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะสามารถ สนองตอบความต้องการที่แท้จริงของส่วนรวมได้แต่ทั้งนี้ต้องเกิดจากการคิดอย่างมีกลยุทธ์ โดยพิจารณาปัจจัยแวดล้อม มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ บทบาท และขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน โดยภาครัฐต้องเปิดกว้างให้พลเมืองมีส่วนร่วมด้วย โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีในการดูแลและหวงแหนท้องถิ่นตน ประชาชนได้กล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ สร้างจิตสำนึกสาธารณะ และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน ที่ช่วยให้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนลดลง

1.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย เจ้าหน้าที่รัฐเอาใจใส่เพียงงานบริการในส่วนของตนเองนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป แต่ยังต้องใส่ใจ ให้ความสำคัญกับค่านิยมชุมชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ บรรทัดฐานการเมือง มาตรฐานความเป็นมืออาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง และตระหนักถึงความสำคัญและความเชื่อมั่นในระบอบอภิบาลประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน บรรทัดฐาน ค่านิยมทางการเมือง มาตรฐานวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนทุกคนจะต้องทำตามกฎระเบียบ ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เกิดความตรงไปตรงมา ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ประชาชนอบอุ่นใจ มั่นใจและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐและจะได้รับความไว้วางใจ จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี

1.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง บทบาท สำคัญของภาครัฐคือการให้บริการ หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนพลเมืองและสร้างให้เกิดการสนทนาประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างพลเมืองและการแบ่งปันผลประโยชน์ของพลเมือง ได้ใช้แนวคิดภาวะผู้นำ โดยเน้นการจัดบริการสาธารณะมากกว่าการควบคุม รัฐตองสรางสภาวะผูนำบนฐานคานิยมและรวมกัน ใช้แนวคิดภาวะผู้นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดบริการสาธารณะ โดยเน้นการจัดบริการสาธารณะมากกว่าการควบคุมกำกับ และมีนักบริหารงานภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมต่อการทำงานและการมีส่วนร่วมกับภาคพลเมือง โดยบุคลากรภาครัฐต้องมีภาวะผู้นำต้องช่วยอำนวยความสะดวก คอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอม ช่วยแก้ไขปัญหา ทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ประชาชนกล้าที่จะขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทราบถึงวิธีการจัดการปัญหาของชุมชนได้หลายรูปแบบ ช่วยให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเกิดความรวดเร็ว

1.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ องค์การภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วมและคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว ดำเนินการผ่านความร่วมมือบนฐานของการเคารพและให้เกียรติกับประชาชน ภาครัฐจะต้องยอมรับนับถือความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย เน้นการให้คุณค่ากับการบริการสาธารณะ ความเป็นธรรม ความเสมอภาค การตอบสนอง การให้ความเคารพ พันธะสัญญา ประชาชนเป็นผู้มีเกียรติน่าเชื่อถือ มีความเป็นพลเมือง องคการสาธารณะและเครือข่ายที่ทำงานรวมกันจะประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐต้องสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับประชาชน เพราะถ้ามีผู้นำที่เก่ง บุคลากรวิชาชีพมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและประชาชนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในการได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของชุมชน

2) ปัญหาอุปสรรคการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า การขาดแคลนบุคลากรตำแหน่งสำคัญ ความขัดแย้งในองค์กร ระเบียบกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการจัดการอบรมโดยหน่วยงานภายนอกไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ขาดบุคลากรมืออาชีพที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริการบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่อง

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนท้องถิ่น

3) แนวทางการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ สร้างบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงอย่างมืออาชีพ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจโดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชั่น และ

ระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดิ่งความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะ และร่วมตรวจสอบประเมินผล และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการจัดจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง การสร้างและพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เทคโนโลยี การเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์ อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบ อิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิตอล รวมถึงเทคโนโลยีการท่องเที่ยว

3.2 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ การสร้างนวัตกรรมใหม่ และการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและทุกมิติ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชน เป็นต้น ที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลาย สร้างสรรค์นวัตกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวม และเหมาะสมกับบริบท สภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อภิปรายผล

1. การพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ประชาชนต้อง ได้รับการปฏิบัติในฐานะพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า ภาครัฐต้องดำเนินการบนหลักความเท่าเทียมและยุติธรรมในการให้บริการ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับพลเมือง และระหว่างพลเมืองด้วยกัน โดยให้ประชาชนค้นหาและกำหนดผลประโยชน์สาธารณะผ่านการสนทนา ผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองและตกลงกันในเรื่องของค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกันมากกว่าการที่จะเป็นการนำเอาผลประโยชน์ของแต่ละคน

รวมกัน ดังนั้น ข้าราชการไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของ “ลูกค้า” แต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่เห็นว่าผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาว ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ผลประโยชน์ระยะสั้นของลูกค้า ดังนั้น พลเมืองจึงต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวมซึ่งเป็นผลประโยชน์ในระยะยาวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวในระยะสั้น ความเป็นพลเมืองเมื่อเห็นแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวมแล้วก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน รัฐบาลจึงต้องสนองตอบต่อความต้องการและผลประโยชน์ของชุมชนและพลเมือง โดยกระตุ้นให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเท่ากับการสร้างความรับผิดชอบให้กับพลเมืองไปในตัวด้วย และเมื่อเปิดให้พลเมืองมีส่วนร่วมแล้ว รัฐบาลก็ต้องรับฟังเสียงของพลเมือง สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงภาคราชการของ Denhardt and Denhardt (2007 : 45) ที่สรุปว่าข้าราชการไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการบริการรับใช้พลเมือง พบว่า มีความเป็นไปได้เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับประชาชน ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนเกิดผลสำเร็จและทำให้การบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ

1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ ผู้บริหารงานภาครัฐต้องสร้างความร่วมมือและแนวคิดการใช้ผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน โดยมีเป้าหมายคือการใช้ประโยชน์สาธารณะร่วม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกมิติ นักบริหารรัฐกิจจะต้องช่วยทำให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองต้องการร่วมกัน เป้าหมายของการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เพื่อตอบสนองช่วยแก้ปัญหาหรือเป็นทางเลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่การค้นหาผลประโยชน์ดังกล่าวต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของพลเมืองกับนักบริหารรัฐกิจ ดังนั้น การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะจึงไม่ใช่การหาทางออกง่าย ๆ โดยการตอบสนองความต้องการของคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ผลประโยชน์ของส่วนรวมต้องเกิดจากการจากสนทนาพูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือและกำหนดร่วมกัน โดยไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายราชการ การได้มาซึ่งผลประโยชน์สาธารณะจึงไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเมื่อได้มาแล้วรัฐบาลก็ต้องรับประกันว่าผลประโยชน์ดังกล่าวซึ่งเป็นตามต้องการของพลเมืองนั้นมีความชอบธรรมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมตลอดจนมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนและสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของจิราพร วงค์คำ (2555 : 93) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ปัญหาการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นของไทยในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีสาเหตุจากการใช้ดุลพินิจออกคำสั่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มีข้อเสนอแนะให้มีการวางแนวทางการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นและมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และให้การจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 การให้คุณค่าความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ ผลประโยชน์สาธารณะ คือสิ่งที่มีค่าสูงสุดที่ภาครัฐและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนด พลเมืองเป็นเจ้าของรัฐ ผู้บริหารงานภาครัฐจึงไม่ใช่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ ดังนั้น ผู้บริหารงานภาครัฐจึงมีหน้าที่บริการรับใช้พลเมือง เฝ้ารักษา

ทรัพยากร ปกปักรักษาองค์การภาครัฐ อำนวยความสะดวกให้พลเมืองเกิดวงสนทนาอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผลประโยชน์ ผลประโยชน์สาธารณะคือสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดที่ข้าราชการและพลเมืองต้องร่วมกันกำหนดขึ้น และต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการนำงบประมาณของรัฐไปให้ผู้ประกอบการดำเนินการเหมือนเป็นเจ้าของงบประมาณ ผลประโยชน์สาธารณะจึงต้องได้รับการตอบสนองโดยข้าราชการและพลเมืองที่เสียสละต่อสังคมมากกว่า โดยผู้ประกอบการที่จะกระทำเสมือนว่างบประมาณแผ่นดินหรือเงินหลวงคือเงินของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของอภิชาติ วรภัย (2553 : 51) พบปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ ถังรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ ประชาชนให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยน้อย และเด็กนักเรียนชอบทิ้งขยะมูลฝอยลงมาจากรถรับ-ส่งนักเรียน และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการเน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง พบว่ามีความเป็นไปได้เพราะประชาชนมีความรู้ และได้ซึมซับเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม ก็จะทำให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะของชุมชนได้ การร่วมมือกันจะทำให้การแก้ปัญหาขยะประสบผลสำเร็จและประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับเทศบาลมากขึ้นเพราะมีผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ

1.4 การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย นโยบายและโครงการที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะสามารถ สนองตอบความต้องการที่แท้จริงของส่วนรวมได้แต่ทั้งนี้ต้องเกิดจากการคิดอย่างมีกลยุทธ์ โดยพิจารณาปัจจัยแวดล้อม มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ บทบาท และขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน โดยภาครัฐต้องเปิดกว้างให้พลเมืองมีส่วนร่วมด้วย ได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมสร้างชุมชนอย่างที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อการนานโยบายไปปฏิบัติในระบอบประชาธิปไตย นโยบายและแผนงานจะตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวมได้จะต้องเกิดจากกระบวนการรวมกลุ่มและความร่วมมือร่วมใจกัน นโยบายและแผนต้องเกิดขึ้นจากการคิดในเชิงกลยุทธ์ที่มีการพิจารณาปัจจัยแวดล้อม และมีวิสัยทัศน์ พันธกิจที่ชัดเจน ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่จะให้บรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้นั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ซึ่งไม่ใช่บทบาทหรือภาระรับผิดชอบของรัฐบาลหรือนักบริหารรัฐกิจแต่ฝ่ายเดียว แต่ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยรัฐให้พลเมืองมีส่วนร่วมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนและบริการรับใช้พลเมือง การให้พลเมืองมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย เป็นการสร้างโอกาสและความรับผิดชอบให้แก่พลเมือง ซึ่งย่อมทำให้พลเมืองเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์สาธารณะ สอดคล้องกับการศึกษาของชวันลักษณ์ กาวิละ (2557 : 33) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ปัจจัยในด้านการรับบริการและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายบริการสาธารณะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเชิงนโยบาย และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะทำให้ประชาชนได้กล้าแสดงออก มีจิตสำนึกสาธารณะ และทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชนที่ช่วยให้ปัญหาขยะของชุมชนลดลง

1.5 การตระหนักว่าความรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย เจ้าหน้าที่รัฐเอาใจใส่เพียงงานบริการในส่วนของตนเองนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป แต่ยังต้องใส่ใจให้ความสำคัญกับค่านิยมชุมชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ บรรทัดฐานการเมือง มาตรฐานความเป็นมืออาชีพและผลประโยชน์ของพลเมือง และตระหนักถึงความสำคัญและความเชื่อมั่นในระบอบอภิบาลประชาธิปไตย โดยให้ความสาคัญกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน บรรทัดฐาน ค่านิยมทางการเมือง มาตรฐานวิชาชีพ และผลประโยชน์ของพลเมือง การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับการศึกษาของลักขณา แก้วกิ่ง (2553 : 74) ที่ได้ศึกษาว่า การพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีการดำเนินงานให้บริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยคณะกรรมการชุมชนทราบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณและการใช้งบประมาณของเทศบาล และส่วนใหญ่ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณะจากประธานชุมชน เพราะเมื่อประชาชนทราบขั้นตอนการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ย่อมให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะการดูแลชุมชนไม่ให้เกิดปัญหาขยะจะทำได้ง่ายขึ้นถ้าทุกคนทำตามกฎระเบียบ ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง

1.6 การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง บทบาทสำคัญของภาครัฐคือการให้บริการ หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนพลเมืองและสร้างให้เกิดการสนทนาประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างพลเมืองและการแบ่งปันผลประโยชน์ของพลเมือง ได้ใช้แนวคิดภาวะผู้นำ โดยเน้นการจัดบริการสาธารณะมากกว่าการควบคุม การบริการรับใช้เป็นบทบาทสำคัญของข้าราชการช่วยอำนวยความสะดวกคอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอมและช่วยแก้ไขปัญหา ซึ่งบทบาทเหล่านี้เป็นบทบาทที่นอกเหนือจากการให้บริการที่ข้าราชการควรกระทำด้วยเช่นกัน ดังนั้น นอกจากทักษะในการบริการที่ดีแล้ว ข้าราชการต้องมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำ การจัดการความขัดแย้ง การเจรจาต่อรอง การประนีประนอมและการระงับข้อพิพาท เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ นันตะสุข (2556 : 107) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม พบว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ลดปัญหาเรื่องขยะลงได้ ทำให้ประชาชนกล้านำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะของชุมชน

1.7 การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ องค์การภาครัฐและเครือข่ายต้องเน้นการมีส่วนร่วมและคำนึงถึงผลสำเร็จในระยะยาว ดังนั้น จึงต้องดำเนินการผ่านความร่วมมือบนฐานของการเคารพและให้เกียรติกับประชาชน ขณะเดียวกันผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐจะต้องยอมรับนับถือความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย โดยเน้นการให้คุณค่ากับการบริการสาธารณะ ความเป็นธรรม ความเสมอภาค การตอบสนอง การให้ความเคารพ พันธะสัญญา ประชาชนเป็นผู้มีเกียรติน่าเชื่อถือ มีความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของนราธิป ศรีรามและคณะ, (2556 : 41-44) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการผ่านคน โดยนักบริหารรัฐกิจต้อง

เห็นความสำคัญของค่านิยมและผลประโยชน์ของคนในองค์การ นักบริหารรัฐกิจหรือข้าราชการต้องปฏิบัติงานโดยสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับพลเมือง และผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐก็ต้องยอมรับนับถือในความสามารถของข้าราชการเช่นเดียวกัน การบริหารและปฏิบัติงานภาครัฐจึงต้องเน้นคนด้วยการเสริมสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่ข้าราชการมากกว่าการสร้างเพียงแค่ผลิตภาพในการทำงาน

2) ปัญหาอุปสรรคการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า การขาดแคลนบุคลากรตำแหน่งสำคัญ ความขัดแย้งในองค์กร ระเบียบกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการจัดการอบรมโดยหน่วยงานภายนอกไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ขาดบุคลากรมืออาชีพที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริการบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่อง

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนท้องถิ่น

3) แนวทางการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ สร้างบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงอย่างมืออาชีพ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจโดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชั่น และระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา เป็นต้น ฉะนั้น จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดิ่ง ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบ ที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะ และร่วมตรวจสอบประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดของเสาวรัตน์ บุญวงศ์ (2556 : 5) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของเทศบาลตำบลบางเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนามีความรู้น้อย ไม่มีเวลาเข้ารับการพัฒนา ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ การกำหนดพันธกิจการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลตำบลบางเหรียง คือการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ ทักษะการทำงาน และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้การพัฒนาคนประสบความสำเร็จ กิจกรรมที่ควรจัดขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่ว ในโครงการฝึกอบรม ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของวิวัฒน์ หามนตรี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดทำแผน

พัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสนับสนุนการทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การเรียนรู้การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ คุณภาพของผู้นำชุมชน การมีเครือข่ายบุคคล และเครือข่ายองค์การ การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นการเรียนรู้ร่วมกัน 3) ขั้นสำรวจและเก็บข้อมูล 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 5) ขั้นยกร่างแผน 6) ขั้นประชาพิจารณ์แผนและได้แผน 7) ขั้นติดตามและประเมินผล ในอีกด้านหนึ่ง รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นเองได้ตามเจตนารมณ์ของคนในท้องถิ่น ทั้งในเรื่องของระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และโครงสร้างสารสนเทศ การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่งการ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่าประเด็นทางทางเศรษฐกิจ 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษา เช่น สร้างความรู้ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมือง ย่อมนาไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการของพลเมือง ทั้งนี้ การที่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับฟังเสียงของพลเมือง การสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการนโยบายสาธารณะ นำมาซึ่ง 1) ความคาดหวังปัญหาความต้องการของพลเมืองได้รับการเติมเต็ม 2) การกำหนดนโยบายสาธารณะมีคุณภาพมากขึ้น มีนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้น 3) การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมทำให้พลเมืองรู้สึกว่าตนเองมีส่วนต่อผลลัพธ์ที่ออกมา 4) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้มากขึ้นเท่านั้น 5) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อรัฐมากขึ้น 6) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำรัฐสามารถปรับตัวต่อความท้าทายของสังคมข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้นเท่านั้น 7) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำให้รัฐมีพันธมิตรมากขึ้นเท่านั้น 8) การมีส่วนร่วมส่งผลให้พลเมืองมีข้อมูลที่ดีขึ้น และ 9) ในสังคมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญศรี พรหมมาพันธ์ และ เสน่ห์ จุ้ยโต (2545 : 7) พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยแม้จะมีการยกแบบแผนการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นของตนขึ้น แต่ก็ยังคงมีปัญหาด้านการบริหารทุนมนุษย์ โดยพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ ส่วนการจัดหาทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การธำรงรักษาป้องกันทรัพยากรมนุษย์ยังขาดกลไกและเครื่องมือที่ดีพอ จึงส่งผลให้บุคลากรมีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานไม่ดีพอ ขาดการทำงานมาตรฐานสูงอย่างมืออาชีพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการนำเอาระบบบริหารสมรรถนะมาใช้

3.2 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ การสร้างนวัตกรรมใหม่ และการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนและทุกมิติ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชนที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความ

ซับซ้อน และมีความหลากหลาย สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวมและเหมาะสมกับบริบทสภาพการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) นำผลการวิจัยครั้งนี้ไป เป็นแนวทางในการบริหารท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

2. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการพัฒนาการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในหน่วยงานอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

จิราพร วงค์คำ. (2555). **การใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะ** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เจริญ ภัสระ. (2540, พฤษภาคม). **การมีสวนรวมของประชาชนในการดาเนินงานของรัฐ.** วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตรแหงประเทศไทย, 12, 11-14.

ชวันลักษณ์ กาวิละ. (2557). **การมีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงนโยบายบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). **กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการ จัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS).** สยามวิชาการ 18(30), (มีนาคม 2560-กรกฎาคม 2560), 15.

เสน่ห์ จุ้ยโต. 2545. **ตัวชี้วัดการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ:

ปาริชาต สถาปิตานนท์. (2546). **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปกรณ์ ศิริประกอบ. (2558). **3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลักขณา แก้วกิ่ง. (2553). **การพัฒนาการบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิวัฒน์ หามนตรี. (2554) **การพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง**. สำนักวิทยาบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราช

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). **15 ปี การกระจายอำนาจของไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ นันตะสุข. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.

เสาวรัตน์ บุญวงศ์. (2556).**การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของเทศบาลตำบลบางเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา.** บทความวิจัย เสนอในการประชุม หาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4. วันที่ 10 พฤษภาคม 2556 (208) เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย”

อภิชาติ วรภัย. (2553). **การกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Denhardt, Janet V. & Denhardt, Robert B. (2011). **The New Public Service : Serving, Not Steering**. (3rd ed.). Armonk, New York : M.E. Sharpe

การจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

Community Forest Management of Local Governments based on New Public Governance (NPG) of Samngao Subdistrict Municipality Sam Shadow District, Tak Province

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ ไพรัช บุญประกอบวงศ์[3]
Sittidet Wongprachya, Apichit Duangthisan and Pairat Bunprakopwong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นไปได้ต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) และ 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) โดยศึกษาเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคเดลฟายในการรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านความเข้มแข็งของชุมชน นักพัฒนาชุมชน ผู้บริหารในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แนวคำถามเป็นการสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเป็นไปได้ต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) มีความเป็นไปได้ทุกหลักการ เพราะเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการ เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) พบว่า ภาครัฐขาดการบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ ในส่วนภาคประชาชนพบว่าขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดจิตสำนึกสาธารณะในการมีส่วนร่วม 3) แนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ได้แก่ สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัด ต้องให้

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอม

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,การปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG)

Abstract

The purposes of this study were 1) Possibility for the management of local government community forests based on the New Public Governance (NPG). 2) Problems and obstacles to the management of local government community forests based on the New Public Governance (NPG), and 3) Guidelines for the development of community forest management of local governments based on the New Public Governance (NPG) case study of Samngao Subdistrict Municipality Samngao District, Tak Province. It's qualitative research. Use delphi techniques to collect data. The key informants are knowledgeable about the management of community forests of local governments based on the New Public Governance (NPG): Community Strength Experts Community developers, local government executives, executives and staff, and community leaders. Tools used as interviews The line of inquiry is an open-ended inquiry.

The results showed that : 1) Possibility for the management of local government community forests based on the New Public Governance (NPG). There are possibilities in all principles because it is network management that allows opportunities. Cooperation of all local sectors to participate in the process of policy and service delivery. It empowers and strengthens local communities. There is a social capital that will be a power to negotiate and create reconciliation in society. 2) Problems and obstacles to the management of local government community forests based on the New Public Governance (NPG), found that the government lacks integrated budget management. Lack of responsible personnel, lack of coordination and decision-making. In the public sector, there was a lack of cognition. Lack of public consciousness in participation. 3) Guidelines for the development of community forest management of local governments based on the New Public Governance (NPG), namely to create and balance the governance of the Cooperation Network Group. Use performance-oriented management methods to achieve your goals through metric tools. Reduce operating procedures to flexibility and compromise.

Keyword : Development of local government community forest management, New Public Governance (NPG).

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้ รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษา อบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติพ.ศ. 2542 มาตรา 41 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมความต้องภายในท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16(9) บัญญัติไว้ให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาและมาตรา 17(6) บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา

การบริหารงานภาครัฐแบบเดิมให้ความสำคัญกับระบบราชการที่เต็มไปด้วยระเบียบแบบแผน การกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติรวมทั้งการส่งมอบบริการสาธารณะภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทแต่เพียงฝ่ายเดียว การใช้ระบบราชการในการตัดสินใจทางนโยบายและการนำไปปฏิบัติการเมืองและการบริหารแยกออกจากกัน (Wilson, 2007) บางครั้งอาจจะไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหากจะมองอีกด้านหนึ่งตามหลักของเศรษฐศาสตร์ก็คือทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ปัญหาคือทำอย่างไรจึงจะสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ เพื่อตอบสนองต้องความต้องการของคนที่มีความต้องการไม่จำกัดให้ได้มากที่สุด มีประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่ามากที่สุด นอกจากนี้จากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกทำให้มีปัญหาที่มีความยิ่งใหญ่และสลับซับซ้อนมากขึ้น เกี่ยวข้องกับตัวแสดงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มากมาย เป็นต้นว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศ และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขร่วมกันจากทุกภาคส่วน เพราะภาครัฐฝ่ายเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นแนวคิดการจัดการปกครอง

สาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) จึงถูกศึกษาและถูกนำมาปฏิบัติ ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาและความต้องการของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น ภารกิจสำคัญของภาครัฐส่วนหนึ่ง คือ การมุ่งส่งมอบบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน

Kennett (2010) ได้นำเสนอว่าการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เป็นความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างรัฐกับสังคม โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นสาธารณะมิได้ผูกขาดอยู่ที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์อันหลากหลายของผู้คนจากหลาย ๆ ภาคส่วนที่คำนึงถึงผลประโยชน์และให้ความสนใจที่จะเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมสาธารณะ Kennett มองว่า NPG เป็นการเปลี่ยนแปลงมุมมองจากการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมที่ปกครองในเชิงสัจนิยม และระบบเวสท์ฟาเลียน ที่มีการแบ่งแต่ละรัฐออกจากกันอย่างอิสระ และแต่ละรัฐมีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง มีความเป็นรัฐชาติและการรวมศูนย์อำนาจ แต่แนวคิด NPG มองการบริหารภาครัฐแบบเดิมว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่เท่านั้น เพราะ NPG คือ การมีทุก ๆ ภาคส่วนที่หลากหลายเข้าร่วมในกิจกรรมของภาครัฐทั้งการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติและการส่งมอบบริการสาธารณะ

การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เป็นวาทกรรมทางเลือก (Alternative Discourse) ที่เปิดมุมมองทั้งทางทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติงานของภาครัฐให้มีความชัดเจนและสอดรับ กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การบริหาร ภาครัฐแบบดั้งเดิมที่ใช้ “กลไกราชการ” และแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ที่ใช้ “กลไก ตลาด” ในการบริหารงานอาจจะมีจุดอ่อน และไม่สามารถรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ได้ แนวคิด NPG ได้นำเสนอมุมมองในการวิเคราะห์และการทำความเข้าใจในกิจกรรมสาธารณะที่ ไม่ได้มีภาครัฐเป็นเจ้าภาพผูกขาดอำนาจแต่เพียงฝ่ายเดียว ทั้งการกำหนดและการนำนโยบาย สาธารณะไปสู่การปฏิบัติ การส่งมอบบริการสาธารณะและ/หรือกิจกรรมสาธารณะอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่ มีภาคส่วนและตัวแสดงอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากรัฐเข้ามามีส่วนร่วมด้วยทั้งสิ้น ทำให้กลายเป็นสังคมแบบพหุลักษณ์และพหุนิยมการเปลี่ยนแปลงบทบาทของภาครัฐตามแนวคิด NPG นี้ ทำให้รัฐมีสภาพที่เล็กลงด้วย อำนาจและภาระหน้าที่แต่สังคมจะใหญ่ขึ้น ดังนั้น แนวคิด NPG จึงเป็นการใช้ “กลไกเครือข่ายและหุ้นส่วนภาคี” เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินนโยบายสาธารณะและการส่งมอบบริการสาธารณะ มุมมองในการวิเคราะห์การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) จำแนกออกเป็น 5 รูปแบบ คือ 1)การจัดการปกครองเชิงสังคมการเมือง 2) การจัดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ 3) การจัดการปกครองเชิงการบริหาร 4) การจัดการปกครองในรูปแบบของการรับเหมาช่วง 5) การจัดการปกครองในรูปของเครือข่าย (Osborne, 2010) เทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ยังไม่มีการศึกษาในด้านการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของ Kennett ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตากปัญหาและอุปสรรคในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก และแนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครอง

สาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก” เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดการจัดการภาครัฐ คือ แนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองที่มีทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ และเรียกร้องให้ข้าราชการต้องรับใช้พลเมือง โดยต้องคิดเสมอว่าพลเมืองคือเจ้าของประเทศ เน้นให้ข้าราชการต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของพลเมืองเป็นลำดับแรก และต้องให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและร่วมรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แนวคิดการพัฒนากระแสหลัก คือ การพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมือง และที่สำคัญที่สุดคือศีลธรรม จริยธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. แนวคิดการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550, น. 89-91)
4. แนวคิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเข้มแข็ง คือ ทุกภาคส่วนต้องทำให้เกิดความสมดุลและการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านการเมืองการปกครอง และที่สำคัญคือ คนในชุมชนจะต้องมีสติ ไม่มีความโลภ ไม่มีกิเลสตัณหา

ใช้สติในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Kennett (2010) , Kooiman, (1999), Willson, (2007), Salamon (2002), Osborne, (2010)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

1. ประชากร

ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา จำนวน 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้าน จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการ จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารในเทศบาลตำบลสามเงา จำนวน 4 ท่าน ผู้บริหารกองงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ท่าน และผู้นำชุมชนจำนวน 5 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านจะมีความรู้ความเข้าใจและทำงานเกี่ยวกับด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาอยู่แล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับ 1) การนำแนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ใน 5 หลักการ ได้แก่ 1)การจัดการปกครองเชิงสังคมการเมือง 2) การจัดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ 3) การจัดการปกครองเชิงการบริหาร 4) การจัดการปกครองในรูปแบบของการรับเหมาช่วง 5) การจัดการปกครองในรูปของเครือข่าย มาใช้ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก 1) ความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พร้อมทั้งให้แสดงเหตุผล และ 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก 3) แนวทางการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามคำถามปลายปิดในรูปมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยคำถามในแบบสอบถามรอบสองเป็นข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1

รอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีรายละเอียดจากรอบที่ 2 ให้ ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ในรอบนี้เป็นการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านด้วยตนเอง โดยการนัดหมายก่อนสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้เครื่องจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคเดลฟาย ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 วิเคราะห์โดยการจำแนก ลดทอน กลั่นกรองข้อมูล (data reduction) และจัดกลุ่มตามประเด็น รวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันมาไว้ในข้อเดียวกัน สร้าง แบบสอบถาม

4.2 คำตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่ามัธยฐาน เพื่อสรุปเป็นระดับการพยากรณ์แต่ละข้อ และนำค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กับค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ ในการพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ ข้อความใดที่มีค่าไม่เกิน 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัยอินเตอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

4.3 สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ โดยนำเอาข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และค่ามัธยฐาน มาสรุปเป็นแนวความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

4.4 ข้อมูลความคิดเห็นการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยใช้แนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) และข้อมูลความเป็นไปได้ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ใช้ค่ามัธยฐาน (Median) เนื่องจากมัธยฐานเป็นค่าของข้อมูลที่มีตำแหน่งอยู่ตรงกึ่งกลางใช้เพื่อตรวจสอบว่าความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญที่มีระดับคะแนนอยู่ตรงตำแหน่งกลางในแต่ละข้อคำถามของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

4.5 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่เป็นแบบบรรยายความ นำมาจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ตามที่ตั้งประเด็นและตรวจสอบความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแบบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกความถี่ข้อมูลที่ซ้ำกันแล้วแจกแจงวิเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) พร้อมทั้งสรุปประเด็นและตีความเพื่อสร้างข้อสรุปความเป็นไปได้ในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา

อำเภอสามเงา จังหวัดตาก และแนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ตามข้อเท็จจริงที่ค้นพบ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นไปได้ต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีความเป็นไปได้ทุกกรณี ซึ่งเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นโดยมีแนวคิดสำคัญ 5 หลักการ ดังนี้

1.1 การจัดการปกครองในรูปแบบของสังคม-การเมือง แนวทางนี้มุ่งให้ความสนใจในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภาครัฐกับสังคม โดยมีมุมมองว่า รัฐบาลหรือฝ่ายการเมืองไม่ใช่ตัวแสดงหลักที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะและส่งมอบบริการสาธารณะแต่เพียง ฝ่ายเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสถาบันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันกับตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม โดยการมองแบบรวมทั้งหมด เพื่อจะได้เข้าใจถึงการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ การวิเคราะห์แบบรวมทั้งหมดดังกล่าวนี้มองว่ากระบวนการนโยบายมักขึ้นอยู่กับผู้กระทำการทางสังคมอันหลากหลายต่าง ๆ ที่จะให้ความชอบธรรมและสามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติแก่นโยบายเหล่านั้นได้ก็ต่อเมื่อกระบวนการดังกล่าวดำเนินการภายใต้ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐกับภาคสังคม

1.2 การจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำทางด้านนโยบายกับชุมชนเครือข่ายต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์และมีอิทธิพลต่อการกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ การจัดการปกครองในรูปแบบนี้มองว่าศูนย์กลางของการกำหนด และการนำนโยบายไปปฏิบัติรวมทั้งการส่งมอบบริการสาธารณะมิใช่หน้าที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่จะประกอบไปด้วยการทำงานร่วมกันของชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วยตัวแสดงที่หลากหลายภาคส่วนที่มีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบดั้งเดิม (PA) ที่มีภาครัฐเป็นตัวแสดงหลักโดยมีกลุ่มนักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายและมีฝ่ายข้าราชการประจำเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามแนวคิดการเมืองและการบริหารควรแยกออกจากกัน

1.3 การจัดการปกครองในรูปแบบของการบริหารราชการ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่การประยุกต์ใช้การบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิม ให้เกิดประสิทธิผลกับการบริหารงานสาธารณะในบริบทปัจจุบัน พร้อมกับเสนอให้ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติภายใต้หลักการการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีความซับซ้อนของยุคสมัยปัจจุบัน การวิเคราะห์ในมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปของแนวคิดนี้ให้ความสำคัญในการศึกษาแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติและการส่งมอบบริการสาธารณะ และการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของกระแส

สังคมโลกในยุคปัจจุบัน การจัดการปกครองในรูปแบบนี้ยังอยู่บนหลักการบริหารงานภาครัฐแบบดั้งเดิม (PA) แต่ต้องมีการปรับปรุงสาระสำคัญในเรื่องของกรอบแนวคิดและหลักการปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการนำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะมาปรับใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำบริการสาธารณะของรัฐจำนวนมากมาให้เครือข่ายขององค์กรไม่แสวงหากำไรและองค์กรเอกชนแสวงหากำไรเป็นผู้รับเหมาช่วงจนทำให้ภาครัฐเองกลายเป็น “รัฐกลวง” นั่นแสดงให้เห็นว่า รัฐไม่สามารถจัดการบริหารได้เพียงลำพังอีกต่อไป และในการบริหารราชการรัฐก็ไม่ใช่ตัวแสดงที่มีฐานะเหนือกว่าตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม ทำให้การบริหารจัดการสังคมปราศจากศูนย์กลางในการใช้อำนาจตัดสินใจ

1.4 การจัดการปกครองในรูปแบบของระบบสัญญา แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปยังการบริหารงานสาธารณะภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการสาธารณะแนวใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำกลไกการสร้างความสัมพันธ์เชิงพันธะสัญญามาใช้สำหรับการส่งมอบบริการสาธารณะของภาครัฐ และเสนอให้นำรูปแบบของการจัดการปกครองมาใช้ในฐานะของการเปิดให้บริษัทเอกชนทำหน้าที่รับทำสัญญาในการให้บริการสาธารณะแก่สาธารณชน โดยรัฐจะต้องมีการประสานงานและกำกับ ติดตามการดำเนินงานของบริษัทรับทำสัญญาต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในบริการที่ได้รับ แนวคิดนี้มองว่ารัฐสมัยใหม่ต้องแบกความรับผิดชอบในระบบ การให้บริการสาธารณะจึงต้องมีการอาศัยระบบการทำสัญญาแทนระบบราชการแบบดั้งเดิม

1.5 การจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่าย แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่การวิเคราะห์ถึงวิธีการทำงานของเครือข่ายที่มีการประสานงานร่วมกันระหว่างองค์กรจัดการตนเองต่าง ๆ ในการจัดตั้งตนเองของเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรดังกล่าวนี้ทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะ โดยมีรัฐเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนหนึ่งของเครือข่ายดังกล่าวอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ แนวคิดนี้คล้ายคลึงกับแนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะหากแตกต่างกันตรงที่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะ ให้ความสนใจต่อบทบาทของชนชั้นนำทางนโยบายในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย เพื่อการริเริ่มและกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ แต่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่ายมุ่งความสนใจไปที่บทบาทของเครือข่ายของตัวแสดงที่มีบทบาทร่วมในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติและกระบวนการนโยบายสาธารณะของภาครัฐ

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่าย งบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ การบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อย เพราะเป็นสังคมเมือง มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน ชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียนโดยเริ่มจากโรงเรียน

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีดังนี้

3.1 สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความประทับใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน จัดสถานที่และอุปกรณ์ในการรองรับขยะอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ให้ความร่วมมือกับประชาชนในทุกระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการจัดปัญหาแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัดจัดเวทีแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

3.3 ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชน ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบจัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม

3.4 ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอมมีการจัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน ตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมาย

อภิปรายผล

1. ความเป็นไปได้ต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีความเป็นไปได้ทุกกรณี ซึ่งเป็นการการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจและความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น มีทุนทางสังคมที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นโดยมีแนวคิดสำคัญ 5 หลักการ ดังนี้

1.1 การจัดการปกครองในรูปแบบของสังคม-การเมือง แนวทางนี้มุ่งให้ความสนใจในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภาครัฐกับสังคม โดยมีมุมมองว่ารัฐบาลหรือฝ่ายการเมืองไม่ใช่ตัวแสดงหลักที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะและส่งมอบบริการสาธารณะแต่เพียง ฝ่ายเดียว แต่ยังเกี่ยวข้อง

สัมพันธ์กับสถาบันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันกับตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม โดยการมองแบบรวมทั้งหมด เพื่อจะได้เข้าใจถึงการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ การวิเคราะห์แบบรวมทั้งหมดดังกล่าวนี้มองว่ากระบวนการนโยบายมักขึ้นอยู่กับผู้กระทำการทางสังคมอันหลากหลายต่าง ๆ ที่จะให้ความชอบธรรมและสามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติแก่นโยบายเหล่านั้นได้ก็ต่อเมื่อกระบวนการดังกล่าวดำเนินการภายใต้ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐกับภาคสังคม (Kooiman, 1999)

1.2 การจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่วิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำทางด้านนโยบายกับชุมชนเครือข่าย ต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์และมีอิทธิพลต่อการกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ การจัดการปกครองในรูปแบบนี้มองว่าศูนย์กลางของการกำหนด และการนำนโยบายไปปฏิบัติรวมทั้งการส่งมอบบริการสาธารณะมิใช่หน้าที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป แต่จะประกอบไปด้วยการทำงานร่วมกันของชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วยตัวแสดงที่หลากหลายภาคส่วนที่มีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแบบดั้งเดิม (PA) ที่มีภาครัฐเป็นตัวแสดงหลักโดยมีกลุ่มนักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายและมีฝ่ายข้าราชการประจำเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามแนวคิดการเมืองและการบริหารควรแยกออกจากกันของ Woodrow Willson (Willson, 2007)

1.3 การจัดการปกครองในรูปแบบของการบริหารราชการ แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปที่การประยุกต์ใช้การบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิม ให้เกิดประสิทธิผลกับการบริหารงานสาธารณะในบริบทปัจจุบัน พร้อมกับเสนอให้ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติภายใต้หลักการการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมเสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีความซับซ้อนของยุคสมัยปัจจุบัน การวิเคราะห์ในมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปของแนวคิดนี้ให้ความสำคัญในการศึกษาแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติและการส่งมอบบริการสาธารณะ และการพัฒนากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของกระแสสังคมโลกในยุคปัจจุบัน การจัดการปกครองในรูปแบบนี้ยังอยู่บนหลักการบริหารงานภาครัฐแบบดั้งเดิม (PA) แต่ต้องมีการปรับปรุงสาระสำคัญในเรื่องของกรอบแนวคิดและหลักการปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการนำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะมาปรับใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำบริการสาธารณะของรัฐจำนวนมากมาให้เครือข่ายขององค์กรไม่แสวงหากำไรและองค์กรเอกชนแสวงหากำไรเป็นผู้รับเหมาช่วงจนทำให้ภาครัฐเองกลายเป็น “รัฐกลวง” (Ewalt, 2001) นั่นแสดงให้เห็นว่ารัฐไม่สามารถจัดการบริหารได้เพียงลำพังอีกต่อไป และในการบริหารราชการรัฐก็ไม่ใช่ตัวแสดงที่มีฐานะเหนือกว่าตัวแสดงอื่น ๆ ในสังคม ทำให้การบริหารจัดการสังคมปราศจากศูนย์กลางในการใช้อำนาจตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Salamon (2002); Lynn; Heinrich & Hill (2001) และ Frederickson (1999) อ้างถึงใน Osborne (2010) ที่ว่า ได้จำแนกแนวคิดในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในช่วงผ่านมานี้ ออกเป็น 3 กระบวนทัศน์คือ 1) การบริหารสาธารณะแบบดั้งเดิม (Public Administration: PA) 2) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) และ 3) การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG)

1.4 การจัดการปกครองในรูปแบบของระบบสัญญา แนวคิดนี้ให้ความสนใจไปยังการบริหารงานสาธารณะภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการสาธารณะแนวใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำกลไกการสร้างความสัมพันธ์เชิงพันธะสัญญามาใช้สำหรับการส่งมอบบริการสาธารณะของภาครัฐ และเสนอให้นำรูปแบบของการจัดการปกครองมาใช้ในฐานะของการเปิดให้บริษัทเอกชนทำหน้าที่รับทำสัญญาในการให้บริการสาธารณะแก่สาธารณชน โดยรัฐจะต้องมีการประสานงานและกำกับ ติดตามการดำเนินงานของบริษัทรับทำสัญญาต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจในบริการที่ได้รับแนวคิดนี้มองว่ารัฐสมัยใหม่ต้องแบกความรับผิดชอบในระบบ การให้บริการสาธารณะจึงต้องมีการอาศัยระบบการทำสัญญาแทนระบบราชการแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับแนวคิดของ Kettl (1993) และ Kettl (2000) อ้างถึงใน Osborne (2010) ที่ได้นำเสนอว่าการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) เป็นความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างรัฐกับสังคม โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นสาธารณะมิได้ผูกขาดอยู่ที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์อันหลากหลาย

1.5 การจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่าย แนวคิดนี้ ให้ความสนใจไปที่การวิเคราะห์ถึงวิธีการทำงานของเครือข่ายที่มีการประสานงานร่วมกันระหว่างองค์กรจัดการตนเองต่าง ๆ ในการจัดตั้งตนเองของเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรดังกล่าวนี้ทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะ โดยมีรัฐเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนหนึ่งของเครือข่ายดังกล่าวอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ แนวคิดนี้คล้ายคลึงกับแนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะหากแตกต่างกันตรงที่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบนโยบายสาธารณะ ให้ความสนใจต่อบทบาทของชนชั้นนำทางนโยบายในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย เพื่อการริเริ่มและกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ แต่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่ายมุ่งความสนใจไปที่บทบาทของเครือข่ายของตัวแสดงที่มีบทบาทร่วมในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติและกระบวนการนโยบายสาธารณะของภาครัฐ สอดคล้องกับแนวคิดของ Osborne (2010) ที่ว่าให้ความสนใจต่อบทบาทของชนชั้นนำทางนโยบายในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย เพื่อการริเริ่มและกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ แต่แนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบของเครือข่าย มุ่งความสนใจไปที่บทบาทของเครือข่ายของตัวแสดงที่มีบทบาทร่วมในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติและกระบวนการนโยบายสาธารณะของภาครัฐ

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่าย งบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหา และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ การบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อย เพราะเป็นสังคมเมือง มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน ชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียนโดยเริ่มจากโรงเรียน

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีดังนี้

3.1 สร้างและรักษาความสมดุลด้านการกำกับดูแลของกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความประทับใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน จัดสถานที่และอุปกรณ์ในการรองรับขยะอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ให้ความร่วมมือกับประชาชนในทุกระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการจัดปัญหาแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 ใช้วิธีการจัดการที่เน้นผลการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าประสงค์โดยผ่านเครื่องมือตัวชี้วัดจัดเวทีแสดงความคิดเห็นการแก้ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

3.3 ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และการประสานงานเชิงนโยบาย เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชน ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบจัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่อง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม

3.4 ลดขั้นตอนการดำเนินงานเป็นความยืดหยุ่นและประนีประนอมมีการจัดการข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐาน ตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากการวิเคราะห์แนวคิดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ที่ประกอบด้วย 5 หลักการในความการจัดการป่าชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) ของเทศบาลตำบลสามเงา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการจัดการปัญหาชุมชนนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากในการบริหารจัดการปัญหาโดยทั่วไปของหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการสอดคล้องกับบางหลักการ

2. หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการจัดการปัญหาในหน่วยงานอื่นๆ
2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). **เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น.**กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Ewalt, J. A. G. (2001). **Theories of Governance and New Public Management: Links to Understanding Welfare Policy Implementation**. Paper prepared for presentation at the Annual Conference of the American Society for Public Administration, Newark, New Jersey, March 12.

Kennett, P. (2010). **Global Perspectives on Governance**. In The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance. Stephen P. Osborne (ed.). London: Routledge.

Kooiman, J. (1999**). Social-political Governance: Overview, Reflections and Design.** Public Management Review. 1(1).

Osborne, S. P. (2010). **Introduction: The (New) Public Governance: A Suitable Case for Treatment?.** In The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance. Stephen P. Osborne (ed.). London: Routledge.

Wilson, W. (2007). **The study of administration**. in Shafritz, Jay, M. & Hyde, Albert, C. Classics of Public Administration. Wadsworth: Cengage Learning.

การพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Developing Alternative Currents based on King's Science and Community Power: A Case Study Mai Ngam Municipality, Muang Tak District, Tak Province.

ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[3]
Thawat Khetchatturat, Apichit Duangthisan and Direk Teungfun

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อศึกษา 1) บริบทของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ต่อเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน 3) แนวทางการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนบริบทของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ต่อเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน เกิดจาก 1) การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน 2) การเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ 4) การจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน คือ 1) ขาดการสนับสนุนในด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดการความรู้ 2) ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร 3) ขาดการสนับสนุนในด้านระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร (4) ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ส่วนแนวทางการการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน คือ 1) แนวทางด้านการปรับปรุง

[1] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit020505@gmail.com โทร. 0812616861
[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม 2) แนวทางด้านการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 3) แนวทางด้านการดำรงอยู่อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (4) การจัดตั้งศูนย์เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนากระแสทางเลือก, ศาสตร์พระราชา, ความเข้มแข็งของชุมชน

ABSTRACT

The purposes of the research are 1. To study the normal of Mai Ngam Municipality, Muang Tak District, Tak Province. concerning with development of altermatives according to the King's Science and community power 2. To study its problems 3. To study how to strengthen the community. This is the qualitative research based on written documents, interview, group discussion and observation.

The result revealed that 1. The normal of Mai Ngam Municipality, Muang Tak District, Tak Province was undertaken to increase the capacity of community organizations, promotion of participation, and knowledge management and learning of the community. 2. Its problems were the supportive system for community strengthening were knowledge, information village systems, and relation systems, lack of consciousness for the common good and public mind . 3. The processes to achieve on community strength and stability should be rehabilitation of community, the adaptation of community, and strategy for continuing the existence of the community,establishment of a learning center network.

Keywords: development of altermatives according, King's Science, community empowerment.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งใน

แง่ระบบคิด และวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง (พลเดช ปิ่นประทีป, 2542 : 1)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศราฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 1)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดถือเป็นศาสตร์ของพระราชา ซึ่งยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำพาไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554 : 1)

เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เป็นองค์การภาครัฐที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่จะพัฒนาในเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชนให้ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาบริบทขององค์กรท้องถิ่นในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และศึกษาแนวทางการจัดการ ในเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน และทำให้ชุมชนมีความสุขอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ต่อการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ในปัจจุบัน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเน้นการศึกษาที่เน้นสองแนวทางหลักคือการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการวิจัยภาคสนาม ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรณีของการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ทั้งผู้บริหารและข้าราชการ ตัวแทนชาวบ้านที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับท้องถิ่น ตัวแทนชาวบ้านผู้ให้ข้อมูลด้านการการพัฒนาท้องถิ่น ตัวแทนชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยการศึกษาข้อมูลเอกสารผ่านการรวบรวมเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในเชิงปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยการรวบรวมและประมวลผลเพื่อจัดทำเป็นรายงานการวิจัย และการศึกษาข้อมูลภาคสนาม ดำเนินการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ประธานหรือผู้ก่อตั้งกลุ่มในชุมชนพื้นที่ และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มเป้าหมาย และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมสมองและรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนท้องถิ่นพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของชุมชนในพื้นที่ ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงแก้ไขให้ชุมชนเข้มแข็ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดังต่อไปนี้คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 จำนวน 13 คน ประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ ระดับคณะกรรมการ ระดับอำเภอ ระดับนักวิชาการ ระดับปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวแทนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกับท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณีในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างความสุขให้ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 20 คน 2) การจัดสนทนา

กลุ่ม โดยจัดให้มีการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรก ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เข้าร่วมในวงสนทนา ประกอบด้วย ระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ ระดับคณะกรรมการ ระดับอำเภอ ระดับนักวิชาการ ระดับปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มที่สอง ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เข้าร่วมในวงสนทนา ประกอบด้วยปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ชุมชน ตัวแทนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน ตัวแทนจากผู้ให้ข้อมูลด้านความเข้มแข็งของชุมชน ตัวแทนจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการต่าง ๆ ในการสร้างความสุขให้กับประชาชน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ชุมชน โดยใช้แนวทางในการสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ 4) การศึกษาเอกสารและข้อมูลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ของมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากการวิจัยเอกสารและข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์และทำความเข้าใจรูปแบบการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน การตรวจสอบข้อมูลเพื่อได้ข้อค้นพบในการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเรียนรู้ไปกับการเก็บข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การค้นคว้าผ่านเอกสารและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตการณ์ การจัดประชุมกลุ่มย่อย และวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อมูลแบบอุปนัย และนำเอาแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายเหตุการณ์และปรากฏการณ์ต่างที่ปรากฏหรือแสดงออกมา โดยเริ่มต้นศึกษาจากข้อมูลโดยทั่วไป นั่นคือ จากข้อมูลทั้งในเชิงเอกสารเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ ไปยังข้อเสนอหรือข้อวินิจฉัยจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น ในสถานการณ์ปัจจุบัน ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และแนวทางการจัดการ โดยเน้นในเรื่องการพัฒนากระแสหลัก การจัดการภาครัฐ ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สภาพแวดล้อม ครอบคลุมในด้านเศรษฐกิจ สังคม องค์กรวัฒนธรรมและศาสนา สิ่งแวดล้อม ทุน และสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน แล้วนำผลการศึกษาทั้งหมดนี้ไปสร้างข้อสรุปเป็นภาพรวม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปจากหลักฐานที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม สุภางค์ จันทวานิช (2552: 131)

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ต่อเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ในปัจจุบัน พบว่า

1.1 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน บริบทของชุมชนและการก่อกำเนิดชุมชน ได้แก่การอบรมให้ความรู้ เป็นพี่เลี้ยงเป็นโค้ช ให้ทุนกับองค์กรที่ก่อตั้งโดยชุมชน หรือประสานงานในการขอทุนภายนอก โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบแบบแผน และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม

1.2 เพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณธรรม ซื้อสัตย์สุจริต มีธรรมาภิบาล มีแนวคิดระเบิดจากข้างใน แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ๆ ก่อน โดยทำตามลำดับขั้นตอน ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ

1.3 ส่งเสริมการมีส่วนทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา

1.4 การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่น

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจของชุมชน การวางแผน การทำแผนแม่บทชุมชน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางภูมิปัญญาและศาสนา ทุนทางวัฒนธรรม

2.3 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพา พึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน

2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในทุกมิติ การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

3. แนวทางการจัดการการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

3.1 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนาตามแนวทางศาสตร์พระราชา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผน 4 แผน ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม

3.2 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือปรับแนวคิดของตนเองและของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม

3.3 แนวทางการดำรงอยู่อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนน้อมนำศาสตร์พระราชาไปปรับใช้และตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน

3.4 การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ในศาสตร์พระราชาของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ต่อการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ในปัจจุบัน มีดังนี้ คือ

1.1 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องการกระจายอำนาจของท้องถิ่นตามแนวทางการจัดการภาครัฐ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการพัฒนาระหว่างชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของจันตวีร์ เกษมศุข (2557) โดยเน้นให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการดำเนินการตามแผนการติดตามประเมินผลและการรับประโยชน์จากการพัฒนา โดยอาศัยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

1.2 เพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ซื้อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชนเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิทย์ พวงงาม (2553) ที่กล่าวว่าเรื่องชุมชนเข้มแข็งต้องมีเป้าหมายร่วมกันให้ความสำคัญกับประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก

มีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรู้รักท้องถิ่น ชุมชนมีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ

1.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของจันตวีร์ เกษมศุข (2557) โดยเน้นให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินการตามแผนการติดตามประเมินผลและการรับประโยชน์จากการพัฒนา โดยอาศัยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

1.4 การจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ โดยการเรียนรู้ของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ อุทุมพร (2558) ที่เสนอแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ศักยภาพของชุมชน แนวทางในการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการศึกษา การจัดทำฐานข้อมูลทางสื่ออิเลคทรอนิกส์

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของณัชกานต์ บัวอินทร์ และคณะ (2559) ที่เสนอแนวคิดการจัดการความรู้ การจัดการแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน การทำแผนแม่บทชุมชน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของณัชกานต์ บัวอินทร์ และคณะ (2559) ที่เสนอแนวคิดการให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร การจัดการแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้

2.3 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของบุษกร วัฒนบุตร และคณะ (2561) พบว่าการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคน สร้างกระบวนการคิดที่ทันสมัยให้ตื่นรู้สอดคล้องกับหลักวิทยาศาสตร์ หลักเหตุผล และหลักคุณธรรม จิตสาธารณะ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนชีวิต การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด พึ่งพาตนเองได้และพร้อมแบ่งปันสู่สังคม ซึ่งจะต่อยอดไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล สร้างความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

2.4 ขาดจิตสำนึกประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิดของบุษกร วัฒนบุตร และคณะ (2561) พบว่าการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพคน สร้างกระบวนการคิดที่ทันสมัยให้ตื่นรู้สอดคล้องกับหลักวิทยาศาสตร์ หลักเหตุผล และหลักคุณธรรม จิตสาธารณะ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนชีวิต การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด พึ่งพาตนเองได้และพร้อมแบ่งปันสู่สังคม ซึ่งจะต่อยอดไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล สร้างความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

3. แนวทางการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

3.1 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผน 4 แผน ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม สอดคล้องกับแนวคิดของพระครูวิบูลสีลพรต. (2563) พบว่า 1) แนวคิดศาสตร์แห่งพระราชาเป็นคำสอนให้พึ่งตนเอง เป็นการฟื้นฟูและพัฒนาแนวทางความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีความพอมีพอกิน รู้จักพึ่งพาตนเองได้ด้วยตนเองทุกขั้นตอน และ 2) วิเคราะห์ศาสตร์พระราชากับพุทธวิธีในการพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการคนในชุมชนพึ่งพาตนเองได้ เน้นการปฏิบัติจริงค้นหาความรู้แจ้งเห็นจริงเพื่อให้เกิดปัญญาและขยายผลสู่ผู้อื่นชุมชนอื่น

3.2 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุนและเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุขอย่าง กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2554) ที่เสนอแนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การสร้างชุมชนพอเพียงให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนไว้ คือ ชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล ชุมชนมีภูมิคุ้มกันดี

3.3 แนวทางการดำรงอยู่อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผนให้กับชุมชน และการปลุกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ (2554) ที่เสนอแนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การสร้างชุมชนพอเพียงให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนไว้ คือ ชุมชนพอประมาณ ชุมชนมีเหตุผล ชุมชนมีภูมิคุ้มกันดี

3.4 การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของณัชกานต์ บัวอินทร์ และคณะ (2559) ที่เสนอแนวคิดการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ การจัดการแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยเสนอให้งานวิจัยชิ้นนี้ ควรถูกนำไปเผยแพร่ไปยังชุมชนท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการตลอดถึงผู้ที่สนใจที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน กับการพัฒนาความเข้งแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนาไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับพลังชุมชน เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสมตามบริบทของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์

จินตวีร์ เกษมศุข. (2557). **หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณิชกานต์ บัวอินทร์ ภมรรัตน์ สุธรรม และสมคิด รัตนพันธุ์. (2559).**การพัฒนาศัยภาพชุมชนด้วยแผนแม่บทชุมชนบ้านชาววัด ตำบลเสวียด อำเภอท่าฉวาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 3 (2), 193-194

นงเยาว์ อุทุมพร. (2558). **การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเขตชลบุรี**. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รับใช้สังคม, 1(1), 42

บุษกร วัฒนบุตร, พระครูโอภาสนนทกิตต์ และ พระอุดมสิทธินายก. (2561). **ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคนไทย.** วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6 (พิเศษ), 539-552

พระครูวิบูลสีลพรต. (2563). **ศาสตร์พระราชากับพุทธวิธีในการพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแสงจันทร์ จังหวัดบุรีรัมย์.** วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8 (2), 726-736

พลเดช ปิ่นประทีป. (2542)**. สู่ความเป็นไทยด้วยพลังของท้องถิ่นข้อเสนอกรอบแนวคิดเพื่อจัดแผนฯ 9**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

สุภางค์ จันทวานิช. (2551). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 8 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิศ. (2554). **เศรษฐกิจพอเพียงเกิดได้ถ้าใจปรารถนา.** กรุงเทพฯ : เทียนวรรณ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560ก). **ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.nesdb.go.th

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

People's Participation in the Formulation of The Mae Phrik Sub-district Organization Development Plan, Mae Phrik District, Lampang Province.

นัษฐพงษ์ วงค์ก้องแก้ว[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2], ไพรัช บุญประกอบวงศ์[3] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[4]

Natthapong Wongkongkaew, Apichit Duangthisan, Pairat Bunprakopwong and Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง จำนวน 375 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว t-test และ One-way ANOVA ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลจากการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผ่นพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในแต่ละด้านมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ การศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน ,การจัดทำแผนพัฒนา

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The research on participation of people to make a development plan of People's Participation in the Formulation of The Mae Phrik Sub-district Organization Development Plan, Mae Phrik District, Lampang , has objectives to study and compare levels of participation of people in the area of People's Participation in the Formulation of The Mae Phrik Sub-district Organization Development Plan, Mae Phrik District, Lampang. to words the local development plan of People's Participation in the Formulation of The Mae Phrik Sub-district Organization Development Plan, Mae Phrik District, Lampang. The study was divided according to personal status. Sample groups used in the study are people having names in the civil registration in the area People's Participation in the Formulation of The Mae Phrik Sub-district Organization Development Plan, Mae Phrik District, Lampang, numbering 375 people. The obtained information is used in analysis according to the statistical methods, including percentage, mean, standard deviation, hypothesis test comparing people's participation in making a development plan, dividing according to enders, age, education, occupation and income per month. The researcher analyzed By t-test and one-way ANOVA. The statistical significance is at .05. The research result found that:

1. Participation of people in making of a development plan of People's Participation in the Formulation of The Mae Phrik Sub-district Organization Development Plan, Mae Phrik District, Lampang in each aspect has the overview in much level. Each aspect is considered, the researcher finds that every aspect is in much level.

2. People's Participation in the Formulation of The Mae Phrik was statistically significant at 0.05 Sub-district Organization Development Plan, Mae Phrik District, Lampang in different level. People having different genders, education and income do not have different participation in local development plan of People's Participation in the Formulation of The Mae Phrik Sub-district Organization Development Plan, Mae Phrik District, Lampang .

Keywords: People's participation, making of a development plan

บทนำ

นับแต่นั้นมาการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงครอบคลุมทั่วทั้งราชอาณาจักไทย กล่าวคือ ทุกพื้นที่ของประเทศไทยจะอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้มีการประกาศใช้กฎหมายการปกครองท้องถิ่น รูปพิเศษ ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 ทั้งนี้เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองขนาดใหญ่ มีประชากรมากที่สุด ส่วนเมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีลักษณะพิเศษ และใช้รูปแบบการบริหารโดยการจ้างผู้บริหาร ซึ่งปรากฏว่าไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ปัจจุบันจึงมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงให้เป็นเทศบาลนครและในปี พ.ศ. 2537 ก็ได้มีการปรับปรุงการบริหารส่วนท้องถิ่นในส่วนพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีการบริหารส่วนตำบลขึ้น เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศจัดตั้งแล้วทั่วประเทศ 6,397 แห่ง ซึ่งนับว่าเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่เล็ก และใกล้ชิดประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 โดยกำหนดให้มีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบของเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย แต่ให้มีอำนาจมีหน้าที่ดำเนินการในกิจการที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการไม่ได้หรือต้องประสานงานร่วมกันระหว่างเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่ง เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตของอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ได้ประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 มีเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบ 469 ตารางกิโลเมตร แยกเป็นพื้นที่ตำบลแม่พริก 387 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ตำบลผาปัง 82 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็น 13 หมู่บ้าน อยู่ในเขตตำบลแม่พริก 8 หมู่บ้านมีประชากร จำนวน 4,284 คน และอยู่ในเขตตำบลผาปัง 5 หมู่บ้าน มีประชากร จำนวน 1,637 คน มีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 5,921 คน โดยแยกเป็น เพศชาย 2,926 คน เพศหญิง 2,995 คน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการผลักดันให้กลไก(องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือราชการส่วนท้องถิ่น) ดำเนินภารกิจการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ ดังนี้คือ

1) การใช้สิทธิในการเลือกสรร หรือเลือกตั้งผู้แทนของตนเอง เข้าไปเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าว เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ และกำหนดทิศทางการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ตนเอง และชุมชน ทั้งนี้ หากผู้แทนข้างต้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ประชาชนในท้องถิ่นก็มีสิทธิที่จะไม่เลือกตั้ง ให้เป็นผู้แทนในสมัยต่อๆ ไปได้

2) การเสนอความต้องการต่อผู้แทนของตน เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน/โครงการ ในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

3) การตรวจสอบ การดำเนินงานของสภาฯ และคณะกรรมการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ โดยการเฝ้ามองและติดตามการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตน แล้วเสนอความคิดเห็นต่อสาธารณะ โดยเสนอในนามของกลุ่ม/ชมรม หรือองค์กรชุมชนในท้องถิ่นโดยอาจผ่านสื่อของชุมชน เช่น หอกระจายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น หรือโดยวิธีการตั้งข้อสังเกต โดยผ่านปากต่อปากของชุมชนเอง หรือผ่านผู้แทนของตนที่ได้เลือกไป รวมทั้งการร้องเรียนผ่านผู้บริหารของหน่วยงาน ที่กำกับดูแลองค์กรปกครองท้องถิ่นนั้นก็ได้

4) การร้องเรียน หรือร้องทุกข์ต่อองค์กรปกครองท้องถิ่น ในกรณีที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการใดๆ ในท้องถิ่นนั้น ซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนสามารถร้องเรียนได้ และขณะเดียวกันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในฐานะเจ้าพนักงานฯ ที่ต้องดำเนินการแก้ไขเรื่องดังกล่าว ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

5) การให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็น "กติกา" หรือ "หลักปฏิบัติ" ที่สภาท้องถิ่นได้ตราขึ้น เพื่อให้ใช้บังคับในเขตท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาด และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองแล้วแต่กรณี รวมทั้งต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม เรื่องต่างๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วย

จึงถือว่าประชาชนเป็นองค์ประกอบ หรือปัจจัยที่สำคัญที่จะให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับประชาชนได้ เป็นที่พึ่งและเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยในครั้งนี้จะส่งผลทำให้ทราบถึงความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริกในการจัดทำพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริกมากน้อยเพียงใด และสามารถนำผลการวิจัยดังกล่าว มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจ ของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก ในการจัดทำพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริกเข้ามามีส่วนร่วมและไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. แนวคิด แนวคิดแผนชุมชน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกาญจนา (2538) และปาริชาติ (2543) ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเคียธ เดวิส (Davis Keith) (2545) และยาดาฟ (Yadav) (2546) ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. แนวคิดทฤษฎีการกระจายอำนาจ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประหยัด หงษ์ทองคำ (2520) ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของปนัดดา บรรเลง (2548) ,พิกุล สัจจามรรค (2548) ,ภาวนียา ไชยคำ (2549) ,เสน่ห์ จามริก, (2537) และสุจินต์ ดาวีระกุล (2544) ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก

อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวิธีการค้นคว้าตามลำดับ

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่ในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ ในการวิเคราะห์ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง จำนวน 5,921 คน อยู่ในเขตตำบลแม่พริก จำนวน 4,284 คน และอยู่ในเขตตำบลผาปัง จำนวน 1,637 คน (ที่มา : สำนักบริหารงานทะเบียนอำเภอแม่พริก ณ เดือน มิถุนายน 2564)
การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยการกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ กำหนดโดยใช้สูตร Taro Yamane คำนวณดังนี้ (ธนัน อนุมานราชธน, 2539 .หน้า 74)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรและเนื้อหาต่าง ๆ ในแบบสอบถามจะครอบคลุมแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อให้ตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการวัดตัวแปร ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาการวัดตัวแปรด้านความรู้ ความเข้าใจของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปางในกรอบแนวความคิดในการวิจัยจากนั้นจึงนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

ในส่วนของแบบสอบถาม แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแยกเป็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดในหมู่บ้านของประชาชนเอง และปัญหาอุปสรรค ที่เกิดจากขั้นตอนกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุคำตอบในกิจกรรมต่างๆ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมโดยได้ให้เกณฑ์การวัดระดับความสำคัญของความคิดเห็นตามหลักการของ ลิเคอร์ด (Likert’s Five Rating Scale)

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เพื่อนำมาปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความชัดเจนและเหมาะสม ดังนี้

การทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการนำแบบทดสอบที่ผู้วิจัย ได้พัฒนาขึ้น โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นเชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยเทคนิค IOC (Index of Item-objective Congruence) โดยพิจารณาจากค่า IOC ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการวัดได้ ซึ่งสูตรการคำนวณ (กรมวิชาการ, 2545)

การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายใน ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) โดยการนำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับที่ใช้ในการวิจัย โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าแอลฟาตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ซึ่งสูตรการคำนวณ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลักโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ทั้ง 13 หมู่บ้าน จำนวน 375 คน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริกในการจัดทำพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling) จากการแจกแบบสอบถาม ให้แก่ประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริกในการจัดทำพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจะนำมาตรวจสอบความเรียบร้อยแล้วนำมาลงรหัสคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลโดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้ออธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาDescriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริกเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริกไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาหา

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลใช้การแปลความของค่าเฉลี่ยแบบแบ่งช่วง โดยแปลความตามหลักการแบ่งอัตราภาคชั้น (Class Interval) ทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-test for Independent Samples) และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามอายุ การวิจัย โดยใช้เกณฑ์การแปลความเฉลี่ย อาชีพ และรายได้ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance หรือ One-way-ANOVA)

ผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลทั่วไปพบว่าอัตราส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา เงินเดือน 5,001-15,001 บาท และมีอาชีพเกษตรกร

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ

จากการวิเคราะห์พบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 4 ด้าน อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีรายละเอียดด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจพบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท่านมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนา ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน/โครงการของชุมชนต่อที่ประชุมประชาคม และ ท่านเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อสนองปัญหาความต้องการชุมชน

1.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ พบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานแก่องค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น ท่านให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลไปดำเนินการ ท่าน

มีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ เป็นต้น ท่านมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการ

1.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ด้าน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค-เครื่องมือใช้ในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภค-เครื่องมือใช้ในการประกอบอาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้เงิน/จ่ายค่าตอบแทน/มอบรางวัลให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการกับองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษาศาสนา กีฬา และเยาวชน ให้กับประชาชนในท้องถิ่น และ องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่าจำนวนค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมเป็นกรรมการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติ ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ความก้าวหน้าของโครงการ/ปัญหาและอุปสรรคของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และ ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของเพศที่มีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่มีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง พบว่า

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจ พบว่า ค่า p-value เท่ากับ .270 แสดงว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอ

แม่พริก จังหวัดลำปางไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ( ) พบว่า เพศชาย มีระดับความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่า ค่า p-value. เท่ากับ .758 แสดงว่าประชาชนที่เพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปางไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ( ) พบว่า เพศหญิง มีระดับความคิดเห็นมากกว่าเพศชาย

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ค่า p-value เท่ากับ .896 แสดงว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปางไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ( ) พบว่า เพศชาย มีระดับความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง ( )

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลพบว่า ค่า p-value เท่ากับ .146 แสดงว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปางไม่แตกต่างกกัน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ( ) พบว่า เพศชาย มีระดับความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของอายุที่มีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. ในด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการศึกษาที่มีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบในด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม

ประเมินผล พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของอาชีพที่มีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.05

2. ในด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานของรายได้ที่มีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

2. ด้านการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาการพัฒนาการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกร ดอนแก้วภู่ (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป้ง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป้ง อำเภอหนองไผ่จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ

เมื่อพิจารณาในปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายสราวุธ สืบเพ็ชร (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ายู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (2) ประชาชนที่มี เพศและอาชีพ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุและหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร มี 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ประชาขนความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเท่าที่ควร และแผนพัฒนายังไม่สามรถแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และควรเผยแพร่ร่างแผนพัฒนาสามปีให้ประชาชนได้ศึกษาก่อนที่จะมีการลงพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการตามโครงการและในการประชาขนควรเป็นคณะกรรมการร่วมประเมินผลการดำเนินโครงการเพื่อประเมิลผลได้อย่างแท้จริง

2. ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายสราวุธ สืบเพ็ชร (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ควรให้ประชาชนร่วมเสนอปัญหาแนวทางการแก้ไขโครงการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เสนอแผนงานหรือตรงการที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้นเพื่อให้ท้องถิ่นได้พิจารณาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาของท้องถิ่นอีกทั้ง

จะทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของท้องถิ่นได้เต็มความสามารถของคนในพื้นที่

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วราภรณ์ ปานะพิพัฒน์ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน แต่ในประเด็นการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษา ศาสนา กีฬา และเยาวชน ให้กับประชาชนในท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุดของด้านนี้ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวที่จัดขึ้นนั้นเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับสุขภาพ ร่างกายและสุขภาพจิตใจของประชาชนเป็นสำคัญ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ แต่โดยที่โครงการ/กิจกรรมดังกล่าวนั้นไม่ได้มีความสำคัญหรือมีประโยชน์มากนักต่อการดำรงชีวิต หรือความเป็นอยู่หรือปากท้องของประชาชนในชุมชน ดังนั้นประชาชนจึงไม่เห็นถึงความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวนั้น และเมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ระดับการได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมนั้นอยู่ในระดับมากแต่น้อยสุดของด้านนี้ แต่หากเปรียบเทียบกับโครงการ/กิจกรรมที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า หรือเป็นโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องอุปโภค หรือบริโภค หรือเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ผลการวิจัยกลับพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในระดับที่มาก (3.98 และ 4.10) เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือประชาชนคำนึงถึง คือประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดร.ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ 2. ประชาชนในของเทศบาลตำบลพรหมบุรีจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา อายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลโดยรวม ไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะควรจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับ

โครงการส่งเสริมอาชีพ และรายได้ให้กับประชาชนให้ครบวงจรตั้งแต่แหล่งผลิต และแหล่งขายสินค้า และเทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ดังนั้นจึงทำให้การมีส่วนร่วมการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุดของด้านนี้ ผลการเปรียบเทียบของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผ่นพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของ ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ทั้งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงต่างก็มีเป้าหมายเดียวกัน คือต้องการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดและท้องถิ่นได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งแยกเพศชายหรือเพศหญิงจึงทำให้เพศนั้นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ทั้งโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องจากไม่ว่าประชาชนมีการศึกษาระดับต่างก็เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า 1.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ใน

ระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ 2. ประชาชนในของเทศบาลตำบลพรหมบุรีจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีเพศ วุฒิการศึกษา อายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลโดยรวม ไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะควรจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมอาชีพ และรายได้ให้กับประชาชนให้ครบวงจรตั้งแต่แหล่งผลิต และแหล่งขายสินค้า และเทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าผู้นำชุมชนที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาไม่ต้องมีการเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ดังนั้นประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะมีรายได้มากน้อยเพียงใดก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผ่นพัฒนาได้และอาจเนื่องจากผู้ที่มีรายได้ต่างกันเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การมีส่วนร่วมด้านการคัดเลือกแนวทางการพัฒนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประชุมร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประชุมร่วมกันให้มากขึ้น

2. การมีส่วนร่วมด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนั้นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก อำควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมจนประสบผลสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ธนิด สุภาแสน. "**บทบาทของประชาสังคมในการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 5 ปี กรณีศึกษาอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย**". วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560.

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร** ปีที่ 1 ฉบับ 8 เดือน พฤศจิกายน-มีนาคม หน้า 10-23

ปิยะมาศ สินธุพาช (2562) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช วารสารมงกุฎทักษิณ**ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน หน้า 20-38

ฏัทราวดี อำคูณ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์** Journal of Modern Learning Development Vol.7 No.5 p.153-165

ภาวมียา ไชยคำ. (2549). **ความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำเผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสบศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **การบริหารแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท** หน่วยที่ 1 -8.(พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ภานุวัฒน์ แก้วแหยม (2563) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหิน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี** วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วราภรณ์ ปานะพิพัฒน (2564) **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน 2564 หน้า 340-357

สราวุธ สืบเพ็ชร์ (2562) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

The Development Plan participation of Mae Chan Subdistrict Municipality Umphang District Tak Province.

พงษ์พิพัฒน์ ขัดกันทะ[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2],
ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[3] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[4]
Pongpipat Kadkanta, Apichit Duangthisan,
Thawat Khetchatturat and Direk Teungfun

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำนวน 394 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ก่ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสามารถเรียงลำดับได้ เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 7 ด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดทำรายละเอียดของแผนพัฒนา รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการคัดเลือกแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนา ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา และ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา ระยะที่อาศัยในพื้นที่ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกันมีส่วนร่วม

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน ,การจัดทำแผนพัฒนา

Abstract

The purposes of the research were to study the The Development Plan participation of Mae Chan Subdistrict Municipality Umphang District Tak Province and compare public participation of development plan in Mae Chan Community, Mae Chan Subdistrict, Umphang District, Tak Province by personal attributes. The sample group included 376 people living Mae Chan Community, Mae Chan Subdistrict, Umphang District, Tak Province . The instrument was a questionnaire. The data were analyzed by using frequencies, percentages, means, standard deviation, F-test and ANOVA. The results showed as follows:

1. Public participation of The Development Plan participation of Mae Chan Subdistrict Municipality Umphang District Tak Province is overall at the medium level. When looking at each item, it was found that the items with the highest level are objectives of development plan, preparation of details of development plans, data collection and data analysis ,preparation of development plan, drafting of development plan, approving and adopting of development plan, and development screening guidelines.

2. When compared public participation of The Development Plan participation of Mae Chan Subdistrict Municipality Umphang District Tak Province Province by personal attributes, it was found people with different level of education participate in preparing development plan differently but people with different age, occupation, length of residence in the area participate in preparing development plan not differently.

Keywords: People's participation, making of a development plan

บทนำ

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) ถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและมีความสำคัญต่อการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนท้องถิ่นที่มีสภาพปัญหาสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่และทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน ลำพังเพียงรัฐบาลกลางในฐานะที่ต้องดูแลประชาชนโดยรวมทั่วประเทศ ย่อมไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการเรียกร้องของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่ต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองและพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมาอย่างยาวนาน ทำให้รัฐบาลในหลายประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจจากส่วนกลาง (Generalization) มาสู่การปกครองแบบการกระจายอำนาจ (Decentralization) มากขึ้น เพื่อให้สิทธิแก่ชุมชนในการตัดสินใจดำเนินภารกิจของท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2550, หน้า 11)

การปกครองท้องถิ่นนั้น คือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบัน ที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีส่วนในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นด้วยตนเองโดยเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนในการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองตนเองอันเป็นพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่อยู่อย่างอิสระพอสมควรในการบริหารจัดการกิจการต่างๆ ของท้องถิ่น และผู้ที่ทำหน้าที่ในสภาท้องถิ่นต่างก็เป็นประชาชนในท้องถิ่นนั้น ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารงานอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการศึกษาพัฒนาด้านต่างๆ การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น จึงเป็นการให้สิทธิปกครองตนเองแก่ประชาชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่นที่มีส่วนในการรับรู้ถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการทำงานและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและรับประโยชน์ร่วมกันและประการสำคัญ เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตรงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ (ประยูร อรัญรุท, 2542, หน้า 3) ซึ่งภารกิจดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนในการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่จะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับ 7) พ.ศ. 2550 มาตรา 61/1 (3) ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินการให้มีแผนชุมชน เพื่อรองรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และกระทรวง ทบวง กรม ฯลฯ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำ

แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ข้อ 10 (2) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา และในการจัดทำร่างแผนพัฒนาให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง นำปัญหาความต้องการจากแผนชุมชนที่เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการเองได้มาพิจารณาบรรจุไว้ในแผนพัฒนา

ปัจจุบันการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเท่าที่ควร ปัญหาประชาชนไม่ให้ความสนใจในกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อวางแนวทางโครงการพัฒนาชุมชน ปัญหาเทศบาลยังขาดการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาเทศบาลไม่ได้จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ความจำเป็นเร่งด่วนของโครงการพัฒนาในแผนชุมชน ปัญหาเทศบาลมุ่งพัฒนาเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานมากเกินไป โดยไม่สนใจปัญหาด้านอื่น ๆ ปัญหาประชาชนในเขตพื้นที่ไม่รู้หนังสือ เป็นต้น
จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวนั้น ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะเป็นพนักงานเทศบาลตำบลแม่จัน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน ระดับ ปฏิบัติการ จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าการจัดทำแผนชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรชุมชนและประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการศึกษาศึกษาเป็นไปอย่างเป็นระบบ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์

ตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

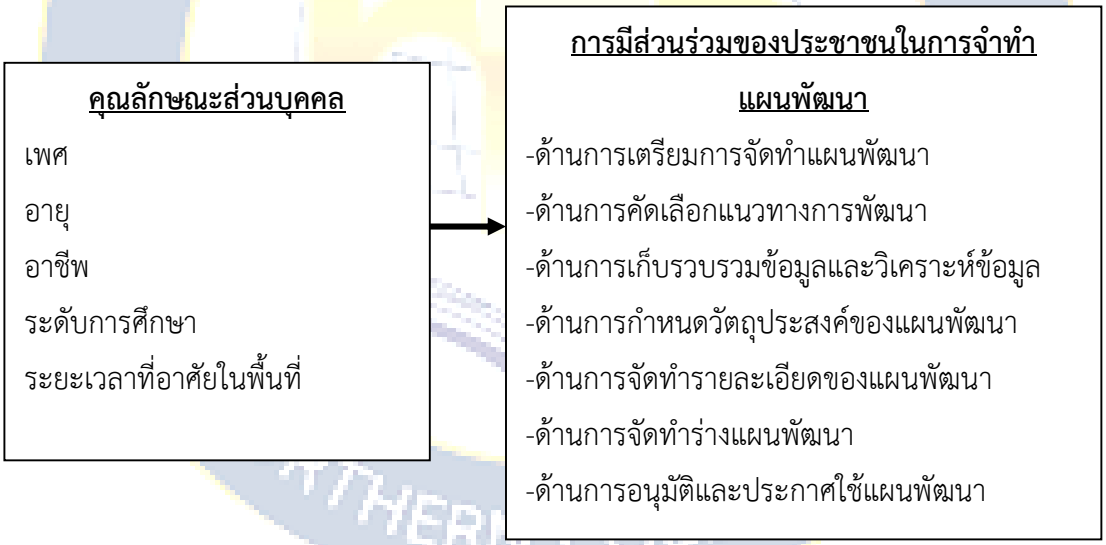
2. แนวคิดแผนชุมชน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. แนวคิดทฤษฎีการกระจายอำนาจ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ปิยะมาศ สินธุพาช (2562) วราภรณ์ ปานะพิพัฒน์ (2564) ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) นายสราวุธ สืบเพ็ชร์ (2562) และคนอื่น ๆ ได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาล

ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำนวน 23,131 คน (ที่มา : สำนักบริหารงานทะเบียนอำเภออุ้มผาง ณ เดือน มิถุนายน 2564)

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน อายุ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจาก ประชากรบางส่วน อ่านหนังสือไม่ได้ กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยการกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ กำหนดโดยใช้สูตร Taro Yamane คำนวณ ดังนี้ (ธนัน อนุมานราชธน, 2562 .หน้า 74)

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 393.20 หรือประมาณ 394 คน โดยมีการใช้พื้นที่ในการศึกษา ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ทั้ง 12 หมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยร่วมด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการคัดเลือกแนวทางการพัฒนา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผน พัฒนา ด้านการจัดทำรายละเอียดของแผนพัฒนา ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนา ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา มีลักษณะเป็น แบบมาตรส่วน (Rating scale) โดยเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 100)
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้ศึกษาได้มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปตามวิธีการดำเนินการศึกษาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสูตร Taro Yamane คำนวณ ดังนี้ (ธนัน อนุมานราชธน, 2560)

2. ขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาว่าประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มากน้อยเพียงใด

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากการสังเคราะห์และพัฒนาข้อคำถามจากการแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

4. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการแจกแบบสอบถาม ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ทั้ง 12 หมู่บ้าน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาต่อไป

5. ขั้นตอนการสรุปผล และอภิปรายผลการศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเนื้อหาสาระสำคัญให้มีความครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ คำถาม และสมมติฐานในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

6. ขั้นตอนการนำเสนอผลการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ได้นำแบบสอบถามมาดำเนินการดังนี้ ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

2. นำข้อมูลทั้งหมดลงรหัสในแบบฟอร์มลงรหัส

3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งก่อนทำการวิเคราะห์แล้วนำไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

4. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลลงในสมุดลงรหัส (Code book) แล้วจึงนำไปวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.)

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และระชะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสามารถเรียงลำดับได้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 7 ด้าน อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการจัดทำรายละเอียดของแผนพัฒนา รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการคัดเลือกแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนา ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา และ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่าประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา ระยะที่อาศัยในพื้นที่ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ด้านการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำแผนพัฒนาควรเข้าพบผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อชี้แจ้งวัตถุประสงค์ ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาเพื่อให้ผู้บริหารทราบถึงภารกิจที่จะต้องดำเนินการต่อไป และดำเนินการเสนอโครงการจัดทำ แผนพัฒนา ห้วงปีผ่านปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอนุมัติ โครงการดังกล่าวจะเป็นการกำหนดทรัพยากรในการจัดทำแผน พัฒนา และกำหนดปฏิทินการทำงานไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยะมาศ สินธุพาช (2562) การมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล ท่าไร่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ด้านการคัดเลือกแนวทางการพัฒนา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การคัดเลือกแนวทางการพัฒนา คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา จะสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องปัญหาความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอำเภอ และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ปานะพิพัฒน (2564) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ ข้อมูล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผ่นพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนา ซึ่งนอกจากจะต้องเก็บรวบข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจะต้องวิเคราะห์ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนา แนวทางการพัฒนาที่เลือกต้องการข้อมูลประเภทใดเป็นต้องการข้อมูลของช่วงเวลาใด และจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งใด เพื่อเป็นข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์การพัฒนา โครงการ/กิจกรรม ได้อย่างถูกต้องโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จะต้องเก็บข้อมูลที่ภายในองค์กรและ ข้อมูลภายนอก ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยะมาศ สินธุพาช (2562) ที่ได้ระบุว่า การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนา ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมค้นการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ ข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง

4. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนา เป็นการประชุมร่วมกันพิจารณากำหนดโครงการที่จะต้องดำเนินการตามแนวทางที่คัดเลือก และ โครงการที่หลากหลาย ซึ่งมีประชุมจะต้องพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้ พิจารณากิจกรรมที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาที่กำหนดอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้โครงการที่ครบถ้วน ซึ่งอาจจะมีทั้งโครงการที่องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นดำเนินการเอง โครงการที่ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานอื่น หรือโครงการที่หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการ พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการควรพิจารณาทั้งภายในต้องแนวทางเดียวกันและระหว่างแนวทางการพัฒนา พิจารณาถึงความเชื่อมโยงของกิจกรรมทั้งในด้านกระบวนการการดำเนินงานและในด้านของผลการดำเนินการเพื่อบรรจุกิจกรรมในปีต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และพิจารณาคัดเลือกโครงการ ดังนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ นายสราวุธ สืบเพ็ชร์ (2562) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร พบว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนา อยู่ในระดับมาก

5. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ด้านการจัดทำรายละเอียดของแผนพัฒนา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดทำราชละเอียดของแผน พัฒนา คณะกรรมการสนับสนุนแผนพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือก โครงการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี มาจัดทำรายละเอียดโครงการ ในด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบและตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเน้นการศึกษารายละเอียดของกิจกรรมที่จะดำเนินการในปีแรกของแผนพัฒนา เพื่อให้สามารถนำไปจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้ต่อไป ดังนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของของ ปิยะมาศ สินธุพาช (2562) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำรายละเอียดของแผนพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง

6. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดทำร่างแผนพัฒนา คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดเวทีประชาคม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอร่างแผนพัฒนา และรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะแล้วนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาให้สมบูรณ์ต่อไป และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนำร่างแผนพัฒนาที่ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา ดังนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของปิยะมาศ สินธุพาช (2562) ศึกษาเรื่อง ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างแผนพัฒนา อยู่ในระดับปานมาก

7. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็น

เพราะว่า การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาที่ผ่านการพิจารณาให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือเสนอคณะอนุกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอในกรณี ที่มีการมอบอำนาจ เพื่อพิจารณาให้ความเป็นชอบโดยมีกระบวนการ ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาดังนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงอยู่ในระดับป่านกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การมีส่วนร่วมค้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา อยู่ในระดับปานมาก

8. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกันทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีอายุมากหรือน้อย ต่างก็ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลเหมือนกัน ดังนั้นประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ปานะพิพัฒน์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถพยากรณ์ผลกระทบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ ร้อยละ 79.50

9. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผ่นพัฒนาเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีอาชีพใดก็ตาม ต่างก็ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลเหมือนกัน ดังนั้นประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ปานะพิพัฒน์ (2564) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ ไม่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาล

10. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลตำบลแม่จัน แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับที่สูง ย่อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับที่ต่ำกว่า ดังนั้น ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของนายสราวุธ สืบเพ็ชร์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ

เทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ระดับการศึกษา

11. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลตำบลแม่จัน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เป็นระยะเวลามากหรือน้อย ต่างก็ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลเหมือนกัน ดังนั้น ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่แตกต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ไม่แตกต่างกันอดคล้องกับแนวคิดของสุมาลี ขำจาด (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระ โตน อำเภอเมือง จังหวัดนครนสวรรค์ พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคตดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการด้านการคัดเลือกแนวทางการพัฒนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประชุมร่วมกัน ดังนั้นผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่จัน ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดเวทีการประชุมร่วมกันให้มากขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนั้นผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่จัน ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาให้มากขึ้น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคมเพื่อปรับปรุงแผนพัฒนาให้สมบูรณ์ ดังนั้นผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่จัน ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ จัดเวทีประชาคมเพื่อปรับปรุงแผนพัฒนาให้สมบูรณ์ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างทางด้านชาติพันธ์ ต้องมีกระบวนการที่จะทำให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผู้วิจัยต้องมีความรู้ในพฤติกรรมของแต่ละชาติพันธ์เป็นอย่างดี

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมจนประสบผลสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

3. ควรจะมีการศึกษาถึงพฤติกรรมบุคคลากร พฤติกรรมองค์กร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนชุมชน เพื่อจะได้นำมาเป็นแบบอย่าง และแนวทางแก้ไขตามบริบทของแต่ละพื้นที่และสำหรับหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2550). **การปกครองท้องถิ่นไทย.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

ชูชาติ กีฬาแปง. (2539.) **ทัศนะของผู้นำท้องถิ่นต่อองค์กรบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2535**). ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม. ในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธนิต สุภาแสน. **"บทบาทของประชาสังคมในการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 5 ปี กรณีศึกษาอำเภอแม่จันจังหวัดเชียงราย".** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรีจังหวัดสิงห์บุรี**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีที่ 1 ฉบับ 8 เดือน พฤศจิกายน-มีนาคม หน้า 10-23

ปิยะมาศ สินธุพาช (2562) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช วารสารมงกุฎทักษิณปีที่ 1 ฉบับที่ 1** เดือน มกราคม-มิถุนายน หน้า 20-38

ประยูร อรัญรุท (2542). **"ความรู้ความข้ใจในบทบาทหน้าที่ และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย."**กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปนัดดา บรรเลง. (2548). **การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล : ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่ (พ.ศ.2545 - 2549)**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ. (2525). **การปกครองท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิกุล สัจจามรรค. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง.** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาวมียา ไชยคำ. (2549). **ความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำเผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสบศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **การบริหารแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่นและชนบท หน่วยที่ 1 -8.**(พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

วราภรณ์ ปานะพิพัฒน (2564) **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2564 หน้า 340-357

สราวุธ สืบเพ็ชร์ (2562) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร** วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สุวรรณ พิณตานนท์. (2546). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล.** กรุงเทพฯ: อาสารักษาดินแดน.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2548). **องค์การสมัยใหม่.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

เสน่ห์ จามริก. (2540). **การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิ โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนในสภาพสังคมและ วัฒนธรรมไทย.** ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

อดิศร บำรุงญาติ. (2550). **การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศึกษากรณีของอำเภอเขาสมิจังหวัดตราด.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อลงกรณ์ ปราบไพรี. (2545). **การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2545 – 2549) โดยกระบวนการประชาคม: กรณีศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว

Factors affecting police officers' organizational affiliation Sa Kaeo Provincial Police Division.

กีรติกา นาสืบ[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2],
ไพรัช บุญประกอบวงศ์[3] และ สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา[4]
Keeratika Nasube, Apichit Duangthisan,
Pairat Bunprakopwong, Sittidet Wongprachya

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไปความเชื่อมั่นในการยอมรับเป้าหมายและคำนิยมขององค์การ และความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน 2. ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศระดับชั้นทางราชการและระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การทุกด้านไม่แตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ ด้านลักษณะของงานและด้านประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน เข้าหน้าที่ตำรวจที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การด้านประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านลักษณะของงานและด้านความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความผูกพัน, กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aims to study the level of organizational commitment of police officers of the Sa Kaeo Provincial Police Headquarters. To compare the relationship with the organization of the police officers of the Sa Kaeo Provincial Police Headquarters. The results showed that 1. Most of the respondents There are opinions about the organizational commitment of the police officers of the Sa Kaeo Provincial Police Headquarters. Overall, it's at a high level. Considering each aspect, it was found that the activities with the mean in order from greatest to least were the need to remain a member of the organization; the belief in acknowledging the goals and values of the organization; and a willingness to dedicate and make full effort in the practice of 2. The results of the comparison of the organizational commitment of the police officers of the Sa Kaeo Provincial Police Headquarters. according to personal factors with different genders, official levels and lengths of work There were no different opinions about the commitment to the organization in all aspects. Police officers of different ages There are opinions about the commitment to the organization. The nature of the job and the work experience were significantly different at the .05 level. As for the commitment to the organization of the Sa Kaeo Provincial Police Headquarters no different Engage in police duties with different educational levels. The opinions on organizational commitment in terms of work experience were significantly different at the .05 level. As for the nature of work and organizational commitment of the Sa Kaeo Provincial Police Headquarters. no different

Keywords: Affiliation, Sa Kaeo Provincial Police Division

บทนำ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์การหนึ่ง ซึ่งมีบุคลากรหลาย ๆ สายงานที่มีความรู้ทางวิชาชีพที่แตกต่างกัน และมีระดับการศึกษา ซึ่งจะต้องมาอยู่รวมในองค์การเดียวกันจึงควรให้ความสนใจในการที่จะศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในพฤติกรรม ทัศนคติของแต่ละคน เพื่อสร้างความผูกพันให้บุคลากร ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานขององค์การ ซึ่งจะได้ทุ่มเทความรู้ความสามารถ ศักยภาพ และเต็มใจที่จะทำให้งานขององค์การบรรลุตามเป้าหมาย โดยตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เลขที่ 605 หมู่ 3 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว 27000 จังหวัดสระแก้ว อยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย มีพรมแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา ความยาวประมาณ 165 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทางโดยรถยนต์ 236 กิโลเมตร ยกฐานะเป็นจังหวัดเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2536 โดยแยกออกจากจังหวัดปราจีนบุรี ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 110

ตอนที่ 125 ลงวันที่ 2 กันยายน 2536 เปิดทำการใน วันที่ 1 ธันวาคม 2536 โดยเป็นจังหวัดที่ 74 ของประเทศไทยสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ และที่ราบสูง ภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 74 เมตร โดยมีสถานภาพกำลังพล ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 592 คน และ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน จำนวน 1,238 คน รวมเป็น 1,830 คน

เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่อยู่ในความรับผิดชอบจำนวน 9 อำเภอ เมืองสระแก้ว อรัญประเทศ วัฒนานครอำเภอ ตาพระยา วังน้ำเย็น เขาฉกรรจ์ วังสมบูรณ์ คลองหาด และโคกสูง เป็นหน่วยงานหลักในการรักษาความสงบเรียบร้อย ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แนวทางการกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ใช้ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เกิดจากการวิเคราะห์สภาพขององค์กร โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัจจัยคุกคามจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว จนได้ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เพื่อให้ขับเคลื่อนองค์การไปสู่การ "เป็นตำรวจมืออาชีพเพื่อความผาสุกของประชาชน" ตำรวจมืออาชีพ ต้องเป็นข้าราชการตำรวจที่มีความรู้ความสามารถ รู้สึกรู้รอบ รู้จริง ในงานที่ทำและต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมซื่อสัต ซื่อตรง อดทน เสียสละ ต้องขยันและมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สิ่งสำคัญที่สุดต้องตระหนักสมอว่า เป้าหมายการทำงานของตำรวจคือความผาสุกของประชาชน และสืบเนื่องจากยุทธศาสตร์กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2555-2564 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเข้มเข็งในการบริหาร ประกอบกับแนวคิดของนักทฤษฎีองค์การทั่วไปที่ยอมรับว่าประสิทธิภาพขององค์การมิให้ขึ้นอยู่กับสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง แต่เป็นผลมากจากปัจจัยหลายปัจจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมสนับสนุนต่อเป้าหมายขององค์การ ซึ่งเป็นผลมาจากความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์การ ณฐพรรณ ชาญธัญกรรม (2560)

จึงอาจกล่าวได้ว่าการทำให้บุคลากรรู้สึกผูกพันต่อองค์การเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และเป็นเรื่องที่ได้รับความ

สนใจอย่างมากว่าอะไรคือปัจจัยที่ทำให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การ เพราะความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ การที่บุคลากรมีความรัก ความผูกพันกับองค์การ จะทุ่มเทแรงกายแรงใจทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รู้สึกมีความสุขที่ได้ทำงาน มีความรู้สึกท้าทายกับงาน และพร้อมจะเรียนรู้ หาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอยู่เสมอ และมีส่วนช่วยให้การดำเนินการขององค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เมื่อใดก็ตามที่บุคลากรขององค์การรู้สึกว่าไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์การหรือไม่มีความสำคัญต่อองค์การต่อไป ก็อาจทำงานในหน้าที่ของตนได้ไม่เต็มประสิทธิภาพหรืออาจลาออกจากองค์การ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายต่อองค์การ

ผู้วิจัยซึ่งสนใจที่จะศึกษาความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาองค์การ พัฒนาการบริหารงาน และการจัดการบุคลากรภายในองค์การ รวมทั้งทราบถึงปัจจัยที่จะสร้างความผูกพันในองค์การ ปัญหาการลาออกจากงานของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว และได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายของบุคลากรในองค์การ ในอันที่จะสามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายของบุคลากรได้แล้วจะได้รับความร่วมมือ และสนับสนุนองค์การของตน ในที่สุดองค์การก็จะสามารถบรรจุจุดมุ่งหมายขององค์การได้ ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานของกอง

บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว

2.เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาเนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย เอกสารคู่มือแนวทางเละการสืบค้นในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาเสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการความผูกพันบุคลากรต่อองค์กร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

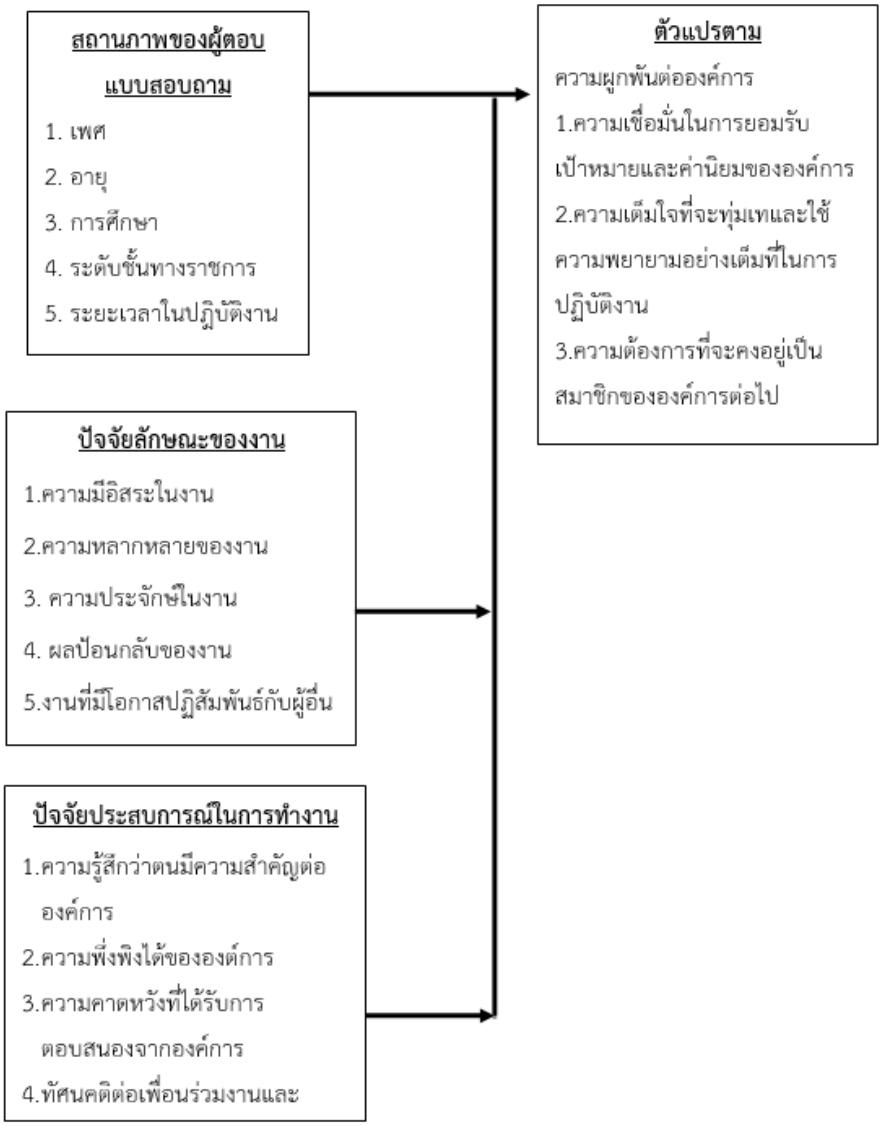
2. องค์ประกอบของความผูกพันต่อองค์การ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความผูกพันต่อองค์การ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

4. บริบทของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ของ วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย (2561) วุฒิพงษ์ พร้อมสุข (2561) เทียนศรี บางม่วงงาม (2562) ณฐพรรณ ชาญธัญกรรม (2560)

6. กรอบแนวคิดการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว จำนวนทั้งหมด 1,830 คน แบ่งเป็น ชั้นสัญญาบัตร จำนวน 592 คนและชั้นประทวน จำนวน 1,238 คน (ข้อมูลฝ่ายกำลังพล กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ณ วันที่ 30 กันยายน 2564)

การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 329 นาย โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว จำนวน 16 สถานี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยร่วมด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับชั้นทางราชการ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เป็นคำถามปลายปิด มีจำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าของระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับคือ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เป็นคำถามปลายปิด มีจำนวน 12 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) กำหนดค่าของระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับคือ

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เป็นคำถามปลายปิด มีจำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) กำหนดค่าของระดับมีความผูกพันเป็น 5 ระดับ

การรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ รายงานและบทความจากวารสารที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์การ

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม จากแบบสอบถาม

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยของหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว

2. ผู้วิจัยประสานขอความร่วมมือจากเข้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการอำนวยการ ตำรวจภูธรภาค 2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้รับทราบและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3. การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นเสร็จแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของ ข้อคำถาม(ค่า IOC) แต่ละด้าน ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

4. การทดสอบความเชื่อมั่น นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ แก้ไขและปรับปรุงโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องแล้ว นำไปทำการทดสอบหาความเชื่อมั่นกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 ชุด ทดสอบเพื่อหาค่า Alpha โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .936

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ได้นำแบบสอบถามมาดำเนินการดังนี้ ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด

2. นำข้อมูลทั้งหมดลงรหัสในแบบฟอร์มลงรหัส

3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งก่อนทำการวิเคราะห์แล้วนำไปประมวลผล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

4. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และแสดงผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติในแต่ละส่วนของข้อมูลดังนี้

1. ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) (เป็นการวิเคราะห์ ขั้นต้น เพื่อบรรยายลักษณะคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยการนำเสนอในรูปของค่าร้อยละ (Percent)

2. ในการศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การ ของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการนำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. ในการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistic) เป็นสถิติที่ผู้วิจัยนำมาเพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis) โดยในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ใช้ T-Test , ANOVA

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ใช้ในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 329 คน พบว่าอัตราส่วนใหญ่ เป็นชาย มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีระดับชั้นชั้นประทวน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี

ผลการวิเคราะห์คำถามเกี่ยวกับลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคำถามเกี่ยวกับลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ความประจักษ์ในงาน งานที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความมีอิสระในการทำงาน ความหลากหลายของงานละ ผลป้อนกลับของงาน และเมื่อพิจารณารายด้านพบรายละเอียดดังต่อไปนี้
ด้านความมีอิสระในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคำถามเกี่ยวกับลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้วด้านความมีอิสระในการทำงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ท่านสามารถใช้ความรู้ของท่านในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานได้ ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้กำหนดแผนงานไว้แล้วและคอยควบคุมการทำงานอย่างเข้มงวด ท่านสามารกำหนดรูปแบบและวิธีการทำงานเองได้ อยู่ในระดับมาก

ด้านความหลากหลายของงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคำถามเกี่ยวกับลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการอำนวยการ ตำรวจภูธรภาค 2 ด้านความหลากหลายของงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ งานที่ท่านทำเป็นงานที่มีความน่าสนใจ ผู้บังคับบัญชาของท่านมอบหมายงานที่แตกต่างจากเดิมให้รับผิดชอบอยู่เสมอ และ งานที่ท่านทำได้ใช้ความรู้ในหลายๆ ด้าน

ด้านความประจักษ์ในงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคำถามเกี่ยวกับลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความประจักษ์ในงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ท่านเข้าใจบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งงานที่ท่านรับผิดชอบ ท่านมีความข้าใจการดำเนินงานเมื่อผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ และ ท่านเข้าใจบทบาทหน้าที่ในตำเหน่งงานที่ท่านรับผิดชอบ

ด้านผลป้อนกลับของงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคำถามเกี่ยวกับลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านผลป้อนกลับของงาน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ในปีที่ผ่านมาท่านคิดว่าการประเมินผลงานของท่านตรงกับความเป็นจริง ท่านมี โอกาสได้รับทราบผลประเมินการปฏิบัติงานของท่านภายหลังการประเมินผลงาน ท่านได้รับคำชมเชยในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา

ด้านงานที่มี โอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ เมื่อเกิดปัญหาการปฏิบัติงานท่านไม่ได้แก้ปัญหาเองตามลำพัง ท่านสามารถติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกองค์การได้เป็นอย่างดี และท่านได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดีในการทำงาน อยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์การ ความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์การความพึงพิงได้ขององค์การ และ ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ และเมื่อพิจารณารายด้านพบรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์การ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์การ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่ชุดไปหาน้อยที่ชุดคือ ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อท่านอย่างไม่มีอดติให้ความสำคัญเท่ากับเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ งานที่ท่านรับผิดชอบเป็นงานที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อหน่วยงานมาก อยู่ในระดับมากที่สุด และท่านมีโอกาสในการออกความคิดเห็นหรือเสนอความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ องค์การ

ด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความพึ่งพิงได้ขององค์การ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำคับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ผู้บังกับบัญชาปฏิบัติต่อท่านอย่างไม่มีอคติให้ความสำกัญเท่ากับเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ งานที่ท่านรับผิดชอบเป็นงานที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อหน่วยงานมาก อยู่ในระคับมากที่สุด และท่านมีโอกาสในการออกความคิดเห็นหรือเสนอความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์การ

ด้านความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองขากองค์การ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์การ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงสำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ในหน่วยงานของท่านมีการพิจารณาเถื่อนขั้นเถื่อนเงินเดือนโดยไม่มีการเล่นพรรค เล่นพวก ท่านคิดว่างานที่ท่านรับผิดชอบในขณะนี้เป็นงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของท่าน และหน่วยงานของท่านให้การสนับสนุนในการเข้ารับการฝึกอบรมดูงานหรือศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถอยู่ในระดับมาก

ด้านทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์การ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ค่าเฉลี่ยเรียงลำคับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ท่านได้รับความร่วมมืออย่างดีจากเพื่อนร่วมงานและการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน ในองค์การของท่านไม่มีความขัดแย้ง หรือแบ่งเป็นหลายกลุ่มหลายพวก และ ท่านสามารถสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานของท่านได้ทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์คำถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ความเชื่อมั่นในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ และความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป ความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน และเมื่อพิจารณารายด้านพบรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านความเชื่อมั่นในการยอมรับป้าหมายเละค่านิยมขององค์การ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความเชื่อมั่นในการยอมรับเป้หมายและค่านิยมขององค์การ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ การบริหารงานในหน่วยงานของท่านมีความเหมาะสม กฎระเบียบการบังคับบัญชาที่หน่วยงานกำหนดสามารถช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ท่านมีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่งกับนโยบายการดำเนินงานของหน่วยงานของท่าน ท่านคิดเสมอว่าปัญหาของหน่วยงานเป็นเสมือนปัญหาของตัวท่านเอง อยู่ในระดับมาก

ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการ

ตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงาน ท่านทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ให้กับการปฏิบัติงาน บ่อยครั้งท่านนำงานที่รับผิดชอบกลับไปทำต่อที่บ้านเสมอ ท่านทำงานด้วยความพยายามเต็มที่โดยไม่ให้เกิดความผิดพลาด ท่านเต็มใจที่จะทำงานให้สำเร็จ แม้ว่าจะเลยเวลาที่งานเลิกไปแล้ว อยู่ในระดับมาก

ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ท่านท่านมีความตั้งใจที่หน่วยงานนี้ไปตลอดตราบเท่าที่องค์การยังอยู่ มีความภาคภูมิใจที่ตัดสินใจทำงานที่หน่วยงาน ท่านไม่เคยมีความคิดที่จะขอย้ายจากกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เพื่อไปทำงานที่อื่น แม้ว่างานใหม่จะมีเงินเดือนสูงกว่าท่านก็เต็มใจที่จะทำงานในหน่วยงานแห่งนี้ต่อไป อยู่ ท่านมีความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป อยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบเพื่อทดสอบสมมติฐานการศึกษาคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้วที่มี เพศ อายุ ระดับชั้นทางราชการ ระดับการศึกษาระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน จะมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความแตกต่างทางเพศ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้วที่มีเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ความแตกต่างทางอายุ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้วที่มีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ ด้านลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านประสบการณ์ในการทำงานของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว และความผูกพันต่อองค์การของรกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้วไม่แตกต่างกัน

ความแตกต่างทางระดับชั้นทางราชการ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มีระดับชั้นทางราชการที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว และความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านประสบการณ์ในการทำงานของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแตกต่างทางระดับการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การทุกๆ ด้านของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน

ความแตกต่างทางระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านประสบการณ์ในการทำงานของกองคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับกรตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา ความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1.เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานศึกษาของ ดาบตำรวจเกียรติเฉลิม รักษ์งาม (2561) ศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความผูกพันคุณภาพชีวิตการทำงานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร โดยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านการคำนึงถึงความต้องการของสังคมด้านประชาธิปไตยในองค์การและด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่นๆ สามารถทำนายความผูกพันต่อองค์การ ได้ร้อยละ 5.80

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป ความเชื่อมั่นในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ และความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานและเมื่อพิจารณารายด้านพบรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านความเชื่อมั่นในการยอมรับป้าหมายและค่านิยมขององค์การ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความเชื่อมั่นในการยอมรับเป้หมายและค่านิยมขององค์การ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ การบริหารงานในหน่วยงานของท่านมีความเหมาะสม กฎระเบียบการบังคับบัญชาที่หน่วยงานกำหนดสามารถช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ท่านมีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่งกับนโยบายการดำเนินงานของหน่วยงานของท่าน ท่านคิดเสมอว่าปัญหาของหน่วยงานเป็นเสมือนปัญหาของตัวท่านเอง

ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ท่าน

ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงาน ท่านทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ให้กับการปฏิบัติงาน บ่อยครั้งท่านนำงานที่รับผิดชอบกลับไปทำต่อที่บ้านเสมอ ท่านทำงานด้วยความพยายามเต็มที่โดยไม่ให้เกิดความผิดพลาด ท่านเต็มใจที่จะทำงานให้สำเร็จ แม้ว่าจะเลยเวลาที่งานเลิกไปแล้ว

ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ท่านท่านมีความตั้งใจที่หน่วยงานนี้ไปตลอดตราบเท่าที่องค์การยังอยู่ มีความภาคภูมิใจที่ตัดสินใจทำงานที่หน่วยงาน ท่านไม่เคยมีความคิดที่จะขอย้ายจากกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เพื่อไปทำงานที่อื่น แม้ว่างานใหม่จะมีเงินเดือนสูงกว่าท่านก็เต็มใจที่จะทำงานในหน่วยงานแห่งนี้ต่อไป อยู่ ท่านมีความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป

ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ท่านท่านมีความตั้งใจที่หน่วยงานนี้ไปตลอดตราบเท่าที่องค์การยังอยู่ มีความภาคภูมิใจที่ตัดสินใจทำงานที่หน่วยงาน ท่านไม่เคยมีความคิดที่จะขอย้ายจากกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เพื่อไปทำงานที่อื่น แม้ว่างานใหม่จะมีเงินเดือนสูงกว่าท่านก็เต็มใจที่จะทำงานในหน่วยงานแห่งนี้ต่อไป อยู่ ท่านมีความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์การต่อไป

อยู่ในระดับมาก เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการเปรียบเทียบเพื่อทดสอบสมมติฐานการศึกษาคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มี เพศ อายุ ระดับชั้นทางราชการ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน จะมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความแตกต่างทางเพศ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มีเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มี เพศ อายุ ระดับชั้นทางราชการ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน จะมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

ความแตกต่างทางอายุ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มียายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ ด้านลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว และด้านประสบการณ์ในการทำงานของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกันอย่ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ เจ้าหน้าที่ตำรวงกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว มี เพศ อายุ ระดับชั้นทางราชการ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันจะมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

ความแตกต่างทางระดับชั้นทางราชการ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มีระดับชั้นทางราชการที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานศึกษาของ สุชนา ฟองอนันตรัตน์ (2560) ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ: กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจสันติบาล 3 กองบัญชาการตำรวจสันติบาล ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มีระดับชั้นยศต่างกัน มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับสมติฐานที่ตั้งไว้คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการอำนวยการ ตำรวจภูธรภาค 2 มี เพศ อายุ ระดับชั้นทางราชการ ระดับการศึกบา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน จะมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน

ความแตกต่างทางระดับการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การด้านประสบการณ์ในการทำงานของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านลักษณะของงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว และด้านความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มี เพศ อายุ ระดับชั้นทางราชการระดับการศึกพา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การเตกต่างกัน ความเตกต่างทางระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า เข้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานศึกษาของ วุฒิพงษ์ พร้อมสุข (2561) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น กลุ่มเลย 5 ผลการศึกษาพบว่า ระดับวัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร ของข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น กลุ่มเลย 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก =4.16, (3.91,(=4.14 ตามลำดับ)

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นข้อเสนอแนะ คือกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ควรมีแนวทางในการเสริมสร้างความเต็มใจที่จะทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว

ข้อเสนอแนะในการทำศึกษาครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของเข้าหน้าที่กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ที่อยู่ต่างฝ่ายกัน ผลที่ได้จะทำให้ทราบว่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างกันลักษณะงานที่ต่างกันนั้นมีผลต่อความสุขในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

เกียรติเฉลิม รักษ์งาม. (2561). **ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ณฐพรรณ ชาญธัญกรรม. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรกรมชลประทาน (สามเสน)**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกริก.

เทียนศรี บางม่วงงาม (2562) **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรที่ผ่านโครงการอบรมวิศวกรใหม่ กรณีศึกษา: บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก**

วุฒิพงษ์ พร้อมสุข (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่อง **อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น กลุ่มเลย 5 วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รัฐสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**

วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย (2561) **ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันองค์การของข้าราชการตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 7 วารสารเครือข่ายส่เสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-เมษายน หน้า 37-49**

สุชนา ฟองอนันตรัตน์. (2560). **การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ความผูกพันต่อองค์การพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ : กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจ สันติบาล 3 กองบัญชาการตำรวจสันติบาล (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ)**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

Participation in the conservation of Pagakenyau tribal textiles with the changing culture of today. with the changing culture Khanei Chue Subdistrict, Mae Ramat District, Tak Province.

จักรกฤช สกุลทำมากรณ์[1], อภิชิต ดวงธิสาร[2],
ธวัฒน์ เขตจัตุรัส[3] และ ดิเรก ถึงฝั่ง[4]
Jakkrit Sakunthammakorn, Apichit Duangthisan,
Thawat Khetchatturat and Direk Teungfun

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก 2) แนวทางการพัฒนาชุมชนต่อการมีส่วนร่วมแต่งกายการแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนในเขตตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 363 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยในพื้นที่โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว t-test และ One-way ANOVA ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลจากการวิจัยพบว่า 1.การมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากในแต่ละด้านมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่ต่างกันการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน , ผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ, การแต่งกาย

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The research on The Community Participation is dressed in tribal woven cloth. with the changing culture Khanei Chue Subdistrict, Mae Ramat District, Tak Province , has objectives to study and compare Participation of the community in preserving the woven clothing of ethnic tribal groups, Khane Chue sub-district, Mae Ramat district, Tak province. Community Development Guidelines towards Participation in Dressing and Wearing Woven Fabrics of Ethnic Groups, Khane Chue Sub-district, Mae Ramat District, Tak Province.The study was divided according to personal status. Sample groups used in the study are people having names in the civil registration in the area People's Participation in the Formulation of The Khane Chue sub-district, Mae Ramat district,Tak province, numbering 383 people. The obtained information is used in analysis according to the statistical methods, including percentage, mean, standard deviation, hypothesis test comparing people's participation in making a development plan, dividing according to enders, Gender, age, education level, occupation, length of stay in the areaThe researcher analyzed By t-test and one-way ANOVA. The statistical significance is at .05. The research result found that:

1. Participation is dressed in tribal woven cloth. with the way of culture that has changed in the present. Tak Province in each aspect had a high overall level. And when considering each aspect, it was found that every aspect was at a high level.
2. People with age, education, occupation, length of stay in the area Different participation, dressed in tribal woven cloth. With the changing cultural way of life at present, Khane Chue sub-district, Mae Ramat district, Tak province were different. As for the people of different sexes, they participated in dressing in tribal weaving. With the changing culture of the present, Khane Chue sub-district, Mae Ramat district, Tak province are no different.

Keywords: Public participation, tribal weaving, dress

บทนำ

ผ้าถือเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐาน ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ นอกเหนือจากอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในสังคมเกษตรกรรมตั้งแต่บรรพบุรุษสืบมา ทุกครัวเรือนจะมีการทอผ้าเพื่อใช้สอยภายในครอบครัวและมีการถ่ายทอดและกรรมวิธีการทอให้สมาชิกในครอบครัวที่เป็นเพศหญิง เพราะการทอผ้าเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ทั้งความขยัน ความอดทน ความพยายาม และความประณีต ละเอียดอ่อน แม่หรือยายจะเป็นผู้ทำหน้าที่อบรมและถ่ายทอดวิชาการกรรมวิธีและประสบการณ์ในการทอผ้าให้แก่บุตรสาวหรือหลานสาว จนกลายเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่ง

ไปสู่อีกรุ่นหนึ่งเป็นเสมือนมรดกทางวัฒนธรรม ผ้าทอมีกรรมวิธีในการทอผ้ามีขั้นตอนที่ประณีตละเอียดอ่อน กรรมวิธีในการทอผ้าเป็นการสร้างสรรค์ให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ประเภทการย้อมสีเพื่อให้เกิดลวดลาย ผ้าทอมีลวดลายที่สวยงามเกิดจากภูมิปัญญาของผู้ทอและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ลวดลายผ้าทอเป็นลวดลายที่เริ่มต้นจากสิ่งที่พบเห็นในธรรมชาติ ลวดลายส่วนใหญ่มักเป็นลวดลายที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ผ้าทอนอกจากจะนำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มแล้วยังได้ถูกนำมาใช้ในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย (กิตติคุณวัฒนะ จูฑะวิภาต,2560)

ศิลปะการเย็บ การปัก การถัก หรือทอ ความงดงามตระการตาของเอกลักษณ์และศิลปะผ้าชาวเขา เป็นงานฝีมือที่สร้างสรรค์ขึ้น ด้วยฝีมืออันชำนาญของสตรีชาวไทยภูเขา โดยอาศัยภูมิปัญญาการฝึกหัดเรียนรู้ และถ่ายทอดที่มีสืบมาจากบรรพบุรุษต่อกันมาหลายร้อยปี ผ้าชาวเขาจึงเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ วิถีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละชนเผ่าอย่างชัดเจน เอกลักษณ์แห่งลวดลายและ สีสันที่ปรากฏบนผืนผ้า ทั้งรูปแบบของการปัก การเย็บและการตกแต่งด้วย วัสดุต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป นอกจากจะแสดงเอกลักษณ์ถึงความเป็นชนเผ่าแล้ว ยังแสดงถึงความ สวยงาม ความละเอียดปราณีต ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดลวดลายต่าง ๆ ที่มีการผสมผสานกันระหว่างลวดลายโบราณที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และลวดลายที่เกิดจากจิตนาการของผู้ทำได้อย่างน่าอัศจรรย์ ลักษณะผ้าชนเผ่าจึงถือเป็นศิลปหัตกรรมที่แฝงไว้ด้วยทักษะฝีมือ และความสวยงามแห่งศิลปะลวดลายบนผืนผ้า ลักษณะเอกลักษณ์ลวดลาย หรือลวดลายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนผืนผ้านั้น สามารถที่จำแนกความเป็นชนเผ่าในแต่ละชาติพันธ์ได้อย่างชัดเจน ลักษณะดังกล่าวมักปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้งว่า ลวดลายในลักษณะเดียวกันหรือมีความคล้ายคลึงกัน อาจพบเห็นได้ในกลุ่มชนเผ่าถึง 2 ถึง 3 กลุ่มชนเผ่า ในขณะเดียวกัน แม้ในกลุ่มชนเผ่าเดียวกัน คำเรียกขานชื่อ ลวดลาย ที่เป็นลักษณะเดียวกัน ก็อาจมีการเรียกขานชื่อที่แตกต่างกันไป ในทางกลับกันชื่อลวดลายที่เรียกเหมือนกันก็อาจมีลักษณะที่ต่างกันไป ทั้งนี้ล้วนขึ้นอยู่กับพื้นที่อยู่อาศัย การบอกเล่า หรือถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษที่สืบต่อกันมาที่แตกต่างกัน หรืออาจเป็นไปตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรค์ลวดลายนั้น ๆ ต่างมีแนวคิดและมุมมองที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ลวดลายบางลักษณะที่สืบทอดกันต่อ ๆ กันมาจากบรรพบุรุษหลายร้อยปีนั้น อาจไม่มีตำนานเล่าขานหรือไม่มีชื่อเรียกชัดเจน เป็นเพียงการสืบสานต่อจากรุ่นสู่รุ่นเท่านั้น (ศูนย์ส่งเสริมอาชีพระหว่างประเทศ, 2560)

เอกลักษณ์และศิลปะ “เย็บ ปัก ถัก ทอ” ลวดลาย ชนเผ่าปากาเกอะญอ มีอัตลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตที่เรียบง่าย และผูกพันกับธรรมชาติได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์ให้ก่อเกิดลวดลายและสีสันบนผืนผ้า ไม่เน้นความฉูดฉาดเท่ากับชนเผ่าอื่น แต่ดึงเอาความเรียบง่ายที่แฝงไปด้วย ความประณีตอันเป็นวิถีของชนเผ่า ลวดลายบนผืนผ้าของกระเหรี่ยงส่วนใหญ่ จะใช้ลวดลายโบราณดั้งเดิม ที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษและในปัจจุบัน อาจมีการผสมผสานลวดลายที่เกิดจากจินตนาการของผู้ทอ ชนเผ่ากระเหรี่ยงยังมีเทคนิคการทอลายสลับสี เทคนิคการจก เทคนิคการยกดอก การปัก ประดับด้วย ด้ายหรือพรมหลากสีให้เป็นลวดลาย และการปักประดับตกแต่งด้วยลูกเดือย ซึ่งสร้างความโดดเด่นอย่าง ชัดเจน เทคนิคการทอผ้าของกะเหรี่ยง มีลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การเรียงด้าย โดยใช้เส้นด้ายที่มีสีสันและจำนวนตามลวดลายที่ได้กำหนดไว้ วนไปตามหลักไม้ที่นำมาขึ้นเป็นหลักอย่างเป็นระเบียบ ซึ่งกะเหรี่ยงนิยมทอผ้าด้วย

กี่เอว ซึ่งเป็นกี่ขนาดเล็ก ต้องอาศัยความชำนาญในการทอ เพื่อให้ได้ฝีมือที่สม่ำเสมอ จึงทำให้เนื้อผ้าที่ทอเกิดความแน่น เรียบเนียน (กษิรา ภิวงศ์กูรและคณะ, 2562)

ผ้าทอ นอกจากจะนำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังได้ถูกนำมาใช้ในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น เกี่ยวข้องกับพิธีเกิดโดยหมอตำแยจะ ได้ของกำนัลจากพ่อแม่ของเด็กที่เกิดใหม่เป็นผ้าทอ ในพิธีบวชนาค นาคจะสวมใส่ผ้าขาวหรือผ้าโสร่งผืนใหญ่ที่แม่ทอเตรียมไว้ให้ลูกชาย ผู้หญิงต้องเตรียมผ้าทอไว้ใช้ในพิธีแต่งงานของตน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วผ้าทอยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงฐานะ ของผู้สวมใส่หรือแสดงถึงสถานะทางสังคมของผู้นั้นเมื่อประเทศไทยมีการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก และได้รับอิทธิพลตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย การแต่งกายของคนในสังคมไทยก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ชาวบ้านนิยมหันมาใช้ผ้าทอจากเครื่องจักรแทนผ้าที่ทอด้วยมือ จึงทำให้งานหัตถกรรมผ้าทอของไทยซบเซาลงจนเกือบจะสูญหายไปจากชนบทในบางแห่ง แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทรงให้การสนับสนุน ผ้าทอในชนบทจึงกลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง ด้วยลวดลายที่สวยงามที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยจึงทำให้ผ้าทอของไทยมีคุณค่าในทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะในด้านการแต่งกาย ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงต้องช่วยกันอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนาผ้าทอไทยให้เป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศต่อไป

ผู้ศึกษาจึงได้เห็นความสำคัญของการสืบสานภูมิปัญญาวัฒนธรรมดั่งเดิม ด้านการทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ ในการอนุรักษ์ในการแต่งกายด้วยผ้าทอ ในภาวะปัจจุบันกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ความสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นในการทอผ้า และการแต่งกาย ให้อยู่คู่ชุมชนและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ยั่งยืน มั่นคง มั่งคั่งบนพื้นฐานความพอเพียงและพึ่งตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าทอชนเผ่าปากาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าทอชนเผ่าปากาเกอะญอกับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบบผสมผสานระหว่างการศึกษา ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับประชากรในเขตพื้นที่ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ดังนี้

1. การสำรวจชุมชน (Community Survey) โดยใช้เครื่องมือสำคัญ คือ แผนที่ชุมชนตำบลขะเนจื้อ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชนในมิติทุนทางสังคม/วัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าชนเผ่า

2. การศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิชาการ งานศึกษา และวิทยานิพนธ์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้า รวมทั้งบุคคลและหน่วยงานที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้

3. การสังเกตการณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจากการสังเกตทราบว่าตำบลขะเนจื้อ ส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลง มีความสมัครสมานสามัคคี มีความเป็นเอกภาพ อิสรภาพ ที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน

4. มีการจดบันทึกข้อมูล พร้อมถ่ายภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ทั้งที่มีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก หลังสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้วคณะผู้ศึกษาจะทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทันที เพื่อนำไปเป็นเอกสารหลักฐานในการเก็บและรวบรวมข้อมูล เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน การอนุรักษ์ การสืบทอดผ้าแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง

5. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ชนเผ่าปกาเกอะญอ โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ตามวัตถุประสงค์ที่คณะผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

6. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมายจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน แกนนำท้องถิ่น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ และภูมิปัญญา ผู้รู้ ผู้ทำ ผู้ถ่ายทอด ผู้สืบทอดผ้าในชุมชน โดยจัดสนทนากลุ่มตามวัตถุประสงค์ที่คณะผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าชาวชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 3,879 คน

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน โดยแบ่งตามหมู่บ้าน จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2 บ้านป่าไร่ ตำบลขะเนจื้อ หมู่ 7 บ้านขะเนจื้อ ตำบลขะเนจื้อ หมู่ 8 บ้านแม่ระมาดน้อย ตำบลขะเนจื้อ หมู่ 9 บ้านห้วยแห้ง ตำบลขะเนจื้อ หมู่ 13 บ้านหนองหลวง ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 363 คน

ทำการศึกษา โดยใช้วิธีสุ่มแบบ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มทั่วไป (Purposive Sampling) กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 363 คน 2) กลุ่มเฉพาะเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) ผู้นำชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักวัฒนธรรมตาก

ครูโรงเรียน ครูศูนย์ กศน.ตำบลตำบลขะเนจื้อ พัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลตำบลขะเนจื้อ ผู้ทำผ้า ผู้อนุรักษ์และผู้สืบทอดผ้า จำนวน 20 คน การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ด้วยการกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ กำหนดโดยใช้สูตร Taro Yamane คำนวณ ดังนี้ (ธนัน อนุมานราชธน, 2539 .หน้า 74) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 362.60 หรือประมาณ 363 คน โดยมีการใช้พื้นที่ในการศึกษา ในเขตพื้นที่ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้ง 13 หมู่บ้าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) และแนวทางการสนทนากลุ่ม (focused group) โดยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าตำรา แนวคิด ทฤษฎี วิทยานิพนธ์ เอกสารอื่นๆ และงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแนวทางในการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา โดยนำไปเก็บข้อมูลการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตา แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1) สอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพและระยะเวลาของการอาศัยในพื้นที่ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบเติมคำ ตอนที่ 2) สอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนรวมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โครงสร้างเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) การมีส่วนร่วมในการรักษาธำรงไว้ (Preservative) และการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ (Dissemination) ตอนที่ 4) สอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1) การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คณะผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก โดยคณะผู้ศึกษาเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้ 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังเทศบาล เพื่อขออนุญาตทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กับชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก 2) คณะผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากกลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ ที่เป็นประชากรในหมู่บ้านจำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2 บ้านป่าไร่ ตำบลขะเนจื้อ หมู่ 7 บ้านขะเนจื้อ ตำบลขะเนจื้อ หมู่ 8 บ้านแม่ระมาดน้อย ตำบลขะเนจื้อ หมู่ 9 บ้านห้วยแห้ง ตำบลขะเนจื้อ หมู่ 13 บ้านหนองหลวง ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลทุกฉบับ เพื่อเตรียมพร้อมในการ

วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ตอนที่ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลังจากคณะผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งจะจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ซึ่งทำให้ทราบสภาพปัญหาและอุปสรรคของการเข้ามามีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้า ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1) ทำหนังสือเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาด้านผ้า ผู้นำชุมชน ผู้รู้ด้านผ้าและผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้า จำนวน 10 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทำสนทนากลุ่ม 2) ดำเนินการสนทนากลุ่มตามวัน เวลาที่กำหนด โดยคณะผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม และมีผู้ช่วยผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้จดบันทึกการสนทนากลุ่ม 1 คน และผู้อำนวยความสะดวกในขณะทำการสนทนากลุ่ม เช่น บันทึกภาพและเสียงอีก 1 คน 3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปแนวทางในการสร้างเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายของชาติพันธุ์ชนเผ่า

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดกระทำข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ก่อนลงรหัสแล้ววิเคราะห์ผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เลขคณิต (x) 2) ข้อมูลระดับการการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เมื่อได้ค่าเฉลี่ย เลขคณิต แล้ว ผู้ศึกษาได้กำหนดความหมายของระดับค่าเฉลี่ย 3) การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าปกาเกอะญอ ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test for independent) และจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาของการอาศัยในพื้นที่ โดยใช้สถิติทดสอบ (F-test) ด้วยเทคนิควิเคราะห์ One-way ANOVA 4) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยผู้ศึกษาศึกษาได้กำหนดความหมายของระดับค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 การจัดกระทำข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการ อนุรักษ์ผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอจากการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ด้านการวางแผน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 รายการแรก ได้แก่ คือ 1.ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ผ้าและท่านมีส่วนร่วมในการค้นพบปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการอนุกรักษ์ผ้า 3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ผ้าให้กับกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ

ด้านการรักษาอนุรักษ์ไว้ พบว่า ชุมชนเข้ามามีการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ด้านการรักษาธำรงไว้ อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาธำรงไว้ อยู่ในระดับมากทุกข้อรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 รายการแรก ได้แก่ 1.ท่านมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลผู้ใช้ผ้าในทางที่ไม่เหมาะสม 2. ท่านมีส่วนร่วมในการเลือกใช้ผ้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม และ 3. ท่านมีส่วนร่วมในการออกแบบลวดลายผ้าชนิดต่าง ๆ

ด้านการเผยแพร่ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ด้านการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ อยู่ในระดับมากที่สุด 1 และ ระดับมาก 9 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 รายการแรก ได้แก่ 1) ท่านมีส่วนร่วมในการนำผ้าออกแสดงโชว์ในโอกาสต่างๆ 2) ท่านมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดกรรมวิธีในการผลิตสินค้าต่างๆ จากผ้า 3) ท่านมีส่วนร่วมในการใช้ผ้าเป็นของฝากหรือของที่ระลึกแก่บุคคลอื่นตามโอกาลต่าง ๆ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้า จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาของการอาศัยในพื้นที่

เพศกับการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

อายุกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

ระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัด ด้านการวางแผนและการรักษาธำรงไว้ พบว่าระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 ด้านการเผยแพร่ ระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในแต่ละด้านแตกต่างกัน
อาชีพกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัด ด้านการวางแผนและการรักษาธำรงไว้ พบว่าอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ด้านการเผยแพร่ อาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าทอของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในแต่ละด้านแตกต่างกันตามอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้า
ปัญหาและอุปสรรคในส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายดันพบว่า มีปัญหาและอุปสรรดอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับปัญหาและอุปสรรดจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรักษาและธำรงไว้ และการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ ตามลำดับ

ด้านการวางแผน การมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ด้านการวางแผน มีปัญหาและอุปสรรดอยู่ในระดับมากทุกข้อรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1.ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 2. ขาดความรู้ความเข้าใจในเชิงอนุรักษ์ 3.ขาดเวทีในการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และขาดงบประมาณในการดำเนินการจัดประชุมเพื่อวางแผนตามลำดับ

ด้านการรักษาธำรงไว้ การมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ด้านการรักษาธำรงไว้ มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับมากทุกข้อรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ชุมชนเห็นว่าผ้าไม่มีความทันสมัยและความนิยมเท่ากับผ้าอื่นๆ 2) การเลียนแบบวัตถุดิบและกรรมวิธีอื่นที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิม 3) มีการตัดแปลงลวดลายจนไม่เหลือความเป็นดั้งเดิมตามลำดับ

ด้านการเผยแพร่ การมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ด้านการเผยแพร่ มีปัญหาและอุปสรรดอยู่ในระดับมากทุกข้อรายการ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 2) ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาหรือความเป็นมาเกี่ยวกับ

ผ้าอย่างลึกซึ้ง และ ขาดงบประมาณในการดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 3) ขาดความตระหนักในคุณค่าของผ้า ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางที่ เหมาะสมในการส่งเสริมการอนุรักษ์ จากการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ด้านการวางแผน จากการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน พบว่า มีแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่ออนุรักษ์ผ้าที่สอดคล้องกัน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) หน่วยงานระดับกระทรวงหรือภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมควรปลุกระดมให้ชุมชนมีดวามตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์มากขึ้น 2) คัดเลือกตัวแทนชุมชนจากหลายหลายอาชีพเพื่อเป็นตัวแทนในการประชุมวางแผนการอนุรักษ์ผ้า และพยายามเปิดโอกาสให้กับคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการรับรู้ปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกันมากขึ้น 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนการอนุรักษ์ผ้าให้กับชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญ 4) ควรจัดหาเวลาว่างที่ตรงกันเพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมวางแผนการอนุรักษ์ผ้ามากขึ้น

ด้านการรักษาธำรงไว้ จากการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน พบว่า มีแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาธำรงไว้ผ้าที่สอดคล้องกัน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ควรสร้างความตระหนักและปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของการรักษาธำรงผ้าให้กับชุมชนเพื่อก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการรักษาหัตถศิลป์ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน 2) ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาผ้าหอห้อมอย่างถูกวิธี และรักษาสภาพได้นานขึ้น 3) ควรจัดให้มีสถานที่ เก็บรักษาผ้าโดยเฉพาะ และมีนักวิชาการทำหน้าที่ดูแลโดยเฉพาะ เช่น สร้างเป็นพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับผ้า เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนและของประเทศ หรือควรรณรงค์ให้ชุมชนใช้กรรมวิธีในการผลิตผ้าแบบดั้งเดิมเพื่อเป็นการรักษาธำรงไว้ให้คงอยู่แก่เยาวชนรุ่นหลังต่อไป

ด้านการเผยแพร่ จากการสนทนากลุ่มของตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน พบว่า มีแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ที่สอดคล้องกัน ประเด็น ดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ้าให้เป็นที่รู้จักระดับชาติและระดับสากล 2) ผู้เชี่ยวชาญหรือปราชญ์ท้อง ถิ่นควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับผ้าแก่ชุมชนเพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมาและความสำคัญของผ้าอย่างแท้จริง ก่นที่จะดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนต่อไป 3) นำองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหัตถศิลป์พื้นบ้าน (ผ้า) มาบรรจุเป็นหลักหลักสูตรสถานศึกษาที่นอกเหลือจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นหลังได้ตระหนักและเข้าใจ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นผู้เผยแพร่ที่ดีต่อไป 4) ควรฝึกอบรมทักษะพื้นฐานและเทคนิคในการสื่อสารกับคนต่างถิ่นหรือคนต่างชาติให้กับชุมชนเพื่อจะได้เผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับผ้าได้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชน มีกระบวนการดังนี้

1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนงานร่วมกัน โดยมีแกนนำกลุ่มผ้าทอ มีสมาชิกในการร่วมกิจกรรมในวาระโอกาสเทศกาล วันสำคัญต่างๆ ได้แก่ งานปีใหม่ม้ง งานละเล่นพื้นบ้านชนผ่าม้ง งานเทศกาลวันสำคัญ งานจัดแสดงของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานแสดงสินค้าชนเผ่ามัง เป็นต้น

2) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องการอนุรักษ์ โดยร่วมกันจัดกิจกรรมอนุรักษ์การแต่งกาย ได้แก่ จัดกิจกรรมของชาติพันธุ์มังที่จัดอย่างต่อเนื่องทุกปี คือ ปีใหม่ม้ง ตลอดจนมีขนบธรรมเนียน ประเพณี พิธีกรรมของขนเผ่าม้งที่สืบทอดสานต่อกันมายาวนาน ได้แก่ พิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีต้อนรับเข้าบ้าน พิธีไหว้บรรพบุรุษ พิธีงานศพ เป็นต้น ชนเผ่ามังจะแต่งกายด้วยชุดชาติพันธุ์มัง ประกอบด้วยผ้าทอและผ้าปักมัง ร่วมพิธีดังกล่าว อีกทั้งเมื่อมีโอกาสร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ร่วมสาธิตวิธีการทำผ้าทอ ร่วมอนุรักษ์โดยใส่ชุดชนเผ่ามังด้วยเสมอ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอ โดยภูมิปัญญาผ้าทอได้ร่วมสาธิตวิธีการทำผ้าทอในโครงการพระราชดำริฯ และมีโอกาสได้ถ่ายทอดผ่านสื่อสู่สาธารณชน

3) ชุมชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน ในเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอ ซึ่งสืบทอดมาอย่างยาวนานจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ.2565 ชุมชนภูมิใจในเอกลักษณ์ของชนเผ่ามัง มีชุดประจำชาติพันธุ์ม้งที่มีอัตลักษณ์บ่งของตนเองเด่นชัด ผ้าทอที่ประณีตลวดลายละเอียดงดงามไม่เหมือนใคร มีลวดลายผ้าและกรรมวิธีแบบดั้งเดิมของชนเผ่าม้งที่สืบทอดต่อกันมาในแต่ละตระกูลแซ่ได้อนุรักษ์และสืบทอดส่งต่อลูกหลานจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้หญิงมังสามารถทำผ้าทอไว้ใช้ในครอบครัว และสามารถผลิตเพื่อจำหน่าย สร้างรายได้ สร้างอาชีพในชุมชนรวมทั้งภูมิปัญญาทอผ้าสามารถเป็นทั้งวิทยากรและสาธิตเทคนิค วิธีการ ขั้นตอนการทำผ้าทอแบบโบราณดั้งเดิมด้วยความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอให้สืบทอดต่อไป

4) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในเรื่องการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอยังทำได้ไม่เต็มที่ มีเพียงสมาชิกบางคนได้ติดตามความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการอนุรักษ์ผ้าทอด้วยตนเอง แต่ยังไม่มีการติดตาม ประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอให้เป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษิรา ภิรวงศ์กูร (2562) พบว่า ผู้บริโภคความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ภูมิปัญญาชนผ่า หมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตรตามแนวนิยมแบบร่วมสมัย แยกตามผลงาน คือผลิตภัณฑ์มีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ อันดับที่ 1 ผ้าคลุมไหล่ ($\bar{X}$= 4.42) อันดับที่ 2 ($\bar{X}$= 4.34) กระเป๋าผ้า อันดับที่ 3 เสื้อยืดที่เชิ้ต เครื่องแต่งกาย ที่ระลึก ($\bar{X}$= 4.23)

อันดับที่ 4 เนคไท ($\bar{X}$= 4.22) ผลิตภัณฑ์ที่มีความพึงพอใจในระดับมากได้แก่ อันดับที่ 5 หมอนอิง ($\bar{X}$= 4.17) อันดับที่ 6 แก้วน้ำที่ระลึก ($\bar{X}$= 4.12) อันดับที่ 7 เครื่องประดับชุดชนเผ่า อาข่า ($\bar{X}$= 4.00) อันดับที่ 8 เครื่องประดับชุดชนเผ่าม้ง ($\bar{X}$= 3.68) อันดับที่ 9 เครื่องประดับชุดชนเผ่ากะเหรี่ยง ชุดที่ 1 ($\bar{X}$= 3.66) เมื่อผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อรูปแบบของที่ระลึก หมู่บ้านกะเหรี่ยงรวมมิตร ตามแนวนิยมแบบดั้งเดิมกับแบบร่วมสมัยพบว่า ความพึงพอใจต่อรูปแบบของที่ระลึก หมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร ตามแนวนิยมแบบสมัยนิยม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า แบบดั้งเดิม อย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่า กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่าควรสร้างความตระหนักปลูกฝังค่านิยมให้เห็นคุณค่าการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอให้กับชุมชน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ผ้าทอของชุมชน ในการสร้างกลุ่มอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอการส่งเสริมสนับสนุนสร้างเสริมความร่วมมือจากชุมชน สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันทางศาสนา มีส่วนสำคัญที่จะสามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดได้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรม งานประเพณี เทศกาล วันสำคัญต่างๆ มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอได้เป็นอย่างดี รวมทั้งการรวบรวมภูมิปัญญาผ้าทอ เพื่อเป็นวิทยากรสอนผู้ที่สนใจ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ และฝึกทักษะกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอให้กับชุมชนโดยครูภูมิปัญญา ผู้เชี่ยวชาญ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ โรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม จัดชั่วโมงให้นักเรียน นักศึกษามีชั่วโมงเรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าทอ โดยจัดกลุ่มให้นักเรียน นักศึกษาเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ในชุมชน บรรยายความรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมสนับสนุนโดยจัดพื้นที่ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรม งานเทศกาลต่างๆ ตั้งแต่จัดพื้นที่แสดงผลงาน สาธิตการทำผ้าทอ พร้อมจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ เพื่อเป็นการสนับสนุนการอนุรักษ์การแต่งกายและสืบทอดผ้าทอ และเป็นการสร้างรายได้ให้กับชมชน ดังนั้นควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการอนุรักษ์ การสืบทอดผ้าทอ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานผ้าทอให้เป็นที่รู้จักในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับสากล ในส่วนแกนนำชุมชนได้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอขึ้นเพื่อให้ขับเคลื่อนงานได้อย่างต่อเนื่อง มีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดผ้าทอ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนายกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิต การตลาด การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ จัดให้มีการแสวงหาปัจจัยการผลิตร่วมกันในนามกลุ่มผ้าทอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกาศิต แก้วรากมุข จรัญชัยประทุม สิปป์ สุขสำราญ (2562) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอเผ่ายวนเมืองเชียงฮ่อนในยุคจินตนาการใหม่

ผลวิจัยพบว่า ผ้าทอเผ่ายวนของเมืองเชียงฮ่อน แขวงไชยะบุลี สปป.ลาว เข้ามาพร้อมกับขนเผ่ายวนเมื่อครั้งอพยพจากเมืองเชียงแสน ปัจจุบันผ้าทอยังมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของเผ่ายวนเมืองเชียงฮ่อนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะผ้าทอที่เป็นเครื่องนุ่งห่ม แต่มีการประยุกต์และเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม วัฒนธรรมและบทบาทผ้าทอเผ่ายวนในปัจจุบันนี้มีความแตกต่างจากในอดีต นั่นจึงแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน โดยเมื่อรัฐบาล สปป.ลาว ได้มีนโยบายรวมถึงมีการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับใหม่ หรือ ยุคจินตนาการใหม่ (NEM :New Economic Mechanism) จึงทำให้สภาพสังคมของ สปป. ลาวเปลี่ยนไป สังคมในระดับชนเผ่ายวนจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้น จึงส่งผลให้วัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอเผ่ายวนเปลี่ยนไปด้วย สามารถเห็นความแตกต่างของวัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอกับวิถีชีวิตของเผ่ายวนอย่างชัดเจนระหว่างอดีตและปัจจุบันหากมองในมุมของปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมเผ่ายวน อันเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอเผ่ายวนนั้น เกิดจากทั้งปัจจัยภายในคือการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ๆตามยุคสมัยของเผ่ายวนเอง และปัจจัยที่มาจากภายนอกคือการพัฒนาสภาพสังคมและเศรษฐกิจในยุคจินตนาการใหม่ของ สปป.

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาหลากหลายพื้นที่ (พหุกรณี) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าในแต่ละพื้นที่ เพื่อ จะได้ข้อมูล และสารสนเทศที่หลากหลายขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแนวทางในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าที่เหมาะสมต่อไป

2. เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมแต่งกายด้วยผ้าทอชนเผ่าปกาเกอะญอ กับวิถีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มเท่านั้น ดังนั้นหากมีการศึกษาต่อไป ควรจะนำแนวทางที่ได้ไปทดลองปฏิบัติ และทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแนวทางในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้า ต่อไปเพื่อให้ทราบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ผ้าอย่างแน่ชัด

เอกสารอ้างอิง

กิตติคุณวัฒนะ จูทะวิภาต. (2555). **ผ้าทอกับชีวิตคนไทย.** คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์:กรุงเทพมหานคร

กษิรา ภิวงศ์กูรและคณะ(2562) **การีศึกษาลวดลายชาติพันธ์ชนเผ่า ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกหมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร วารสารมังรายสาร สถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 หน้า 122-140**

จำนงค์ แรกพินิจ (2552) **เอกสารประกอบการสอน.** ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จรัสพร ธงสินธุศักดิ์. (2560). **กระบวนการผลิตของ "กลุ่มอนุรักษ์" กับการสร้างการยอมรับในอัตลักษณ์ความเป็นกะเหรี่ยง: กรณีศึกษา บ้านกุยเลอตอ จังหวัดตาก.** วิทยานิพนธ์บัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นฤมล ลภะวงศ์ และ ดร.อนุรักษ์ ปัญญานุวัฒน์ (2560) **กระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกล่มชาติพันฐ์ปกาเกอะญอ บ้านหนองมณฑา ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, วิชุดา กิจธรธรรมฐาศุกร์, จันประเสริฐ นริสรา พึ่งโพธิ์สภ.(2561). **"การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมตามคำนิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืนด้วยการสังเคราะห์งานวิจัย"**. ระดับบัณฑิต, สาขาพฤติกรรมศาสตร์

ประกาศิต แก้วรากมุข จรัญชัยประทุม สิปป์ สุขสำราญ (2562) **การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและบทบาทของผ้าทอเผ่ายวนเมืองเชียงฮ่อนในยุคจินตนาการใหม่** วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประพันธ์พงศ์ ชิณพงษ์ (2561**) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

เพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์. (2550) **อิทธิพลของความเชื่อด้านวัฒนธรรม เจตคติการบริโภค และการรับรู้ภาพลักษณ์เสื้อผ้า ต่อความตั้งใจซื้อเสื้อผ้า ที่ผลิตในประเทศของวัยรุ่นไทย** . มหาวิทยาลัยรามคำแหง/กรุงเทพฯ.

พจนา นูมหันต์. (2555) **ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร:กรุงเทพฯ.

วิชาน พัฒนาไพรวัลย์ (2561) **รูปแบบเขตสังคมและวัฒนธรรมพิเศษ ชุมชนปกาเกอะญอฤาษีคนต้นทะเล บ้านมอทะ-หม่องกวัะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก**. วารสารวิจิตรศิลป์ ปีที่9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2561

สิรวิชญ์ ธนเศรษฐ์วงศ์ (2560) **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานีสู่ความเป็นเลิศเพื่อรองรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21.** วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

อดินันท์ บัวภักดี. (2560) **รายงานพิเศษผลงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.** จุลสารการท่องเที่ยว.

Davis, K. (1967). **Human Relation at Work: The Dynamic of Organizational Behavior**. New York: McGraw - Hill.

Donald, C. W. (1986). **The Marketing of Service**. London: William Heinemann.

Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill Book

Aday, L. A. & Anderson, R. (1975). **Acess to Medical Care. Ann Arbor, Michigan: Health Administration Press.**

Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. (3rd ed.). New York: McGraw - Hill.

Gronroos, C. (1990). **Service Management and Marketing Managing the Moments of Truths In Service Competition. Lexing**, Massachusetts: Lexington Books.

Horby, A. F. (2000). **Advance learner's dictionary**. (6th ed.). London, England: OxfordUniversity.

Maslow, A. H. (1970). **Mativation and Personanlity.** New York: Harper & Row.

Oliver, C. (1997). **Sustained Competitive Advantage:Combining Institutional and Resource**.

Shelly, D. F. (1995). **Tackling family member compensation**. American Printer, 215, p. 2.

Vroom, V. H. (1990). **Manage people not personnel: Motivation and performance appraisal**.

Wolman, B. B. (1973). **Dictionary of behavioral science** (1st ed.). New York: Van Norstrand.

Yamane, T. (1970). **Statistics; An Introductory Analysis**. (2nd ed.). New York: Harpe and Row.

ความยุติธรรมตามสัญญาจ้างแรงงาน

Justice under the Hire of Services Contract

บรรจง วงค์สุนะ[1] และ ฉิ้น ประสบพิชัย[2]
Banjong Wongsuna and Chin Prasuppichai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาความยุติธรรมตามสัญญาจ้างแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และวิเคราะห์หานโยบายทางสังคมที่เหมาะสมในประเด็นที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานยังไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่คู่สัญญาจ้างแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลักและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผลการวิจัยพบว่า การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานยังไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่คู่สัญญาจ้างแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนดยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ลูกจ้างไม่สามารถดำรงชีพตามมาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีและอัตราค่าจ้างขั้นต่ำยังไม่สอดคล้องกับผลิตภาพแรงงาน ส่งผลให้ลูกจ้างยังตกอยู่ในภาวะยากจนและไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้ และคู่สัญญาจ้างแรงงานสามารถบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานโดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้า ส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกบอกเลิกสัญญาไม่สามารถเตรียมตัวเพื่อแก้ไขปัญหารองรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ และคู่สัญญาจ้างแรงงานยังไม่ได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานทันที นอกจากนี้ กลไกที่รัฐดำเนินการให้คู่สัญญาจ้างแรงงานได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมทางกฎหมาย รวมไปถึงการกำหนดค่าเสียหายยังอยู่ภายใต้ดุลยพินิจของศาลและการกำหนดค่าเสียหายยังไม่ครอบคลุมความเสียหายในเชิงนามธรรม ส่งผลให้คู่สัญญาจ้างแรงงานไม่ได้รับความเสียหายตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

คำสำคัญ: ความยุติธรรมด้านแรงงาน, อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ, การบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงาน, สิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย, การเยียวยาความเสียหาย

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศษสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศษสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstracts

The objectives of this research is to study the problems of the justice under the Hire of Services Contract according to the Labour Protection Act B.E. 2541 and to analyze appropriate social policies on issues that the Labour Protection Act still fails to provide justice to the labor contract parties in order to protect the labor contracting party to receive the justice from the employment as much as possible. The methodology of this research was based on documentary research and qualitative research which collected data by in-depth interviews to accompany the documentary research results. The result of the research indicates that enforcement of Labour Protection Act has not been able to provide justice to labor contract parties. In regard to wages, it was found that the minimum wage rate set by the government was insufficient to make employee to meet living standard and get high quality of life, and the minimum wage was inconsistent with labor productivity, as a result, the employee is still in poverty and unable to improve their quality of life. In regard to the termination of the hire of services contract, it was found that the contract could terminate without prior notice, as a result, the terminated party is unable to prepare for any damages that may occur. Moreover, the parties are not equally entitled to terminate the contract immediately. In regard to the right to access legal justice, it was found that the mechanisms by which the state provided the employee to access the legal justice were not effective enough to enable them to access the legal justice. Finally, in regard to the damage remedy, it was found that the determination of damages was still subject to the discretion of the court and the damages were not covered by actual damages, as a result, the labor contract parties will not be remedied the damages covered by its actual.

Keywords: Labour Justice, Minimum Wages, Hire of Services Contract Termination, Right to Access Legal Justice, Damages Remedy

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมจะต้องอาศัยปัจจัยในการพัฒนาซึ่งกันและกันเป็นรากฐาน กล่าวคือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจะต้องอาศัยโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานทางสังคมที่สะดวกและทันสมัยและแรงงานที่มีผลิตภาพสูง ในทางกลับกัน การพัฒนาทางด้านสังคมก็จะต้องอาศัยการเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งจะได้มีเม็ดเงินนำมาลงทุนจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้ทันสมัย จัดให้มีสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อดูแลความเป็นอยู่ของประชากร การพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างสอดคล้องกันจะทำให้ประเทศไทย

เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว หลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีศักยภาพทางการแข่งขันทัดเทียมกับนานาอารยะประเทศ อย่างไรก็ดี ในด้านการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจนั้นจะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยการเติบโตและความก้าวหน้าของการค้า การลงทุน การผลิต และการบริโภคขององค์กรธุรกิจซึ่งเป็นฟันเฟืองในระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยองค์กรธุรกิจจะประกอบด้วยองคาพยพ 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ “นายทุน” ในฐานะ “นายจ้าง” และ “แรงงาน” ในฐานะ “ลูกจ้าง” ซึ่งจะรวมกันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างและผลักดันให้เกิดกระบวนการผลิตและขับเคลื่อนการดำเนินธุรกิจขององค์กรธุรกิจความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้

เมื่อนายจ้างและลูกจ้างมาอยู่ร่วมกันเป็นองคาพยพในองค์กรธุรกิจ ทั้งนายจ้างและลูกจ้างผูกพันกันไว้ด้วย “สัญญาจ้างแรงงาน” อันเป็นนิติสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ที่ทั้งนายจ้างจะต้องปฏิบัติต่อกันให้ถูกต้องตามข้อกำหนดในสัญญาจ้างแรงงาน เพื่อให้การผูกนิติสัมพันธ์กันตามสัญญาจ้างแรงงานของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายสมตามเจตนารมณ์ที่ตนได้ยินยอมผูกพันไว้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่านิติสัมพันธ์ตามสัญญาจ้างแรงงานซึ่งเป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างที่ทั้งสองฝ่ายได้ทำขึ้นภายใต้หลักนิติกรรมโดยอาศัยหลักเสรีภาพในการทำสัญญาและหลักความศักดิ์สิทธิในการแสดงเจตนา แต่ในความเป็นจริงการเข้าทำสัญญาระหว่างนายจ้างและลูกจ้างมิได้เข้าทำสัญญาในฐานะคู่สัญญาที่เท่าเทียมกัน กล่าวคือลูกจ้างมีอำนาจในการเลือกน้อยกว่านายจ้าง เพราะลูกจ้างจำเป็นที่จะต้องมีรายได้เพื่อนำมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เลี้ยงดูครอบครัว และดำรงชีพในแต่ละวัน อันเป็นมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่บีบบังคับให้ลูกจ้างไม่มีทางเลือกได้มากมาย ต้องยอมจำนนทำสัญญาจ้างแรงงานกับนายจ้างแม้ว่าสัญญานั้นจะทำให้ตนเองนั้นเสียเปรียบ นอกจากนี้ รูปแบบของสัญญาจ้างแรงงานที่นายจ้างกำหนดไว้ในลักษณะของ “สัญญาสำเร็จรูป” ซึ่งข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆ ในสัญญาจะถูกกำหนดโดยนายจ้างเพียงฝ่ายเดียว ลูกจ้างไม่สามารถเจรจาต่อรองข้อตกลงในสัญญาจ้างแรงงานนั้นได้ ลูกจ้างต้องจำใจจำยอมทำสัญญาไปโดยไม่มีข้อแม้และไม่สามารถเจรจาต่อรองเพื่อให้ข้อตกลงและเงื่อนไขในสัญญาจ้างแรงงานนั้นเป็นธรรมและตรงตามความต้องการและเจตนารมณ์ที่แท้จริงของตนเองในการเข้าทำสัญญาจ้างแรงงานได้ ความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจระหว่างนายจ้างและลูกจ้างในการเข้าทำสัญญาจ้างแรงงานนี้ก่อให้เกิดปัญหาความยุติธรรมในการจ้างแรงงาน เพราะนายจ้างมีสิทธิและอำนาจในการกำหนดข้อตกลงและเงื่อนไขตามสัญญาจ้างแรงงานได้เพียงฝ่ายเดียว นายจ้างจึงกำหนดสัญญาจ้างแรงงานในลักษณะที่เอารัดเอาเปรียบลูกจ้าง ทำให้ลูกจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน นอกจากนี้ นายจ้างยังมีอำนาจการบังคับบัญชาซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสัญญาจ้างแรงงาน นายจ้างจึงสามารถกำหนดระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ประกาศเพื่อให้ลูกจ้างปฏิบัติ อีกทั้งนายจ้างยังมีอำนาจให้คุณและให้โทษแก่ลูกจ้างได้ อันเป็นสิทธิของนายจ้างในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตของนายจ้างเพื่อให้นายจ้างสามารถควบคุมการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงเห็นได้ว่า นายจ้างมีอำนาจเหนือลูกจ้างทั้งอำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจการเจรจาต่อรอง อำนาจการบังคับบัญชา และความไม่เท่าเทียมกันของคู่สัญญาจ้างแรงงานนี้ ส่งผลให้ลูกจ้างกลายเป็นผู้ด้อยกว่าและผู้เสียเปรียบ นายจ้างจึงสามารถเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง และปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อลูกจ้างได้จน

นำไปสู่การเกิดข้อพิพาทและความขัดแย้งขึ้นในการจ้างแรงงาน ซึ่งอาจถึงขั้นลุกลามบานปลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

เมื่อปัญหาด้านแรงงานเกิดขึ้นเช่นนี้ รัฐในฐานะผู้ควบคุมรักษาความสงบสุขและความเรียบร้อยในสังคมจึงจำเป็นต้องบัญญัติ “กฎหมายแรงงาน” ขึ้นมา โดยเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองลูกจ้างจากการที่นายจ้างจะใช้อำนาจที่ตนเองมีอยู่เหนือกว่าลูกจ้างเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง หรือปฏิบัติต่อลูกจ้างอย่างไม่ยุติธรรม ไม่ว่าจะตามสิทธิและหน้าที่ตามข้อตกลงหรือเงื่อนไขในสัญญาจ้างแรงงานหรือตามกฎหมายก็ตาม และเพื่อแก้ไขปัญหาด้านมนุษยธรรมไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของลูกจ้าง ซึ่งการบัญญัติกฎหมายแรงงานของรัฐนี้อยู่ภายใต้แนวคิดลูกจ้างเป็นผู้ด้อยกว่าและเป็นผู้เสียเปรียบจากอำนาจต่อรองและอำนาจการบังคับบัญชาของนายจ้าง ดังนั้น กฎหมายแรงงานจึงให้ความสำคัญไปในทางการปกป้องและคุ้มครองลูกจ้างอย่างมาก ส่งผลให้บทบัญญัติบางส่วนของกฎหมายแรงงานทำให้นายจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมจากกฎหมายแรงงาน

นอกจากนี้ กฎหมายแรงงานที่บัญญัติขึ้นบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมด้านการจ้างแรงงานให้แก่นายจ้างและลูกจ้างได้ทุกมิติ กล่าวคือ

1. กฎหมายแรงงานยังให้สิทธิที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง
2. บทบัญญัติของกฎหมายแรงงานบางมาตรายังไม่ชัดเจนเพียงพอ ส่งผลให้การปรับใช้กฎหมายจะต้องตีความ หรือพิจารณาโดยอยู่ภายใต้การใช้ดุลยพินิจของศาล หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
3. แนวคิดของกฎหมายแรงงานที่มุ่งคุ้มครองลูกจ้างเป็นหลัก ซึ่งทำให้ในบางกรณีศาลตีความกฎหมายไปในทางที่เป็นคุณต่อลูกจ้างจนขัดกับบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษร
4. บางบทบัญญัติของกฎหมายแรงงานขัดแย้งกันระหว่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกัน

จะเห็นได้ว่า ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายแรงงานนั้น ยังมีปัญหาบางประการที่ทำให้นายจ้างและลูกจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน ส่งผลให้กฎหมายแรงงานยังไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่คู่สัญญาจ้างแรงงานได้อย่างสมบูรณ์ ประกอบกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่โลกอยู่ภายใต้พลวัตของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเด็นทางสังคมต่างๆ เข้ามามีบทบาทต่อความท้าทายในการจ้างแรงงานในปัจจุบันและส่งผลต่อความยุติธรรมด้านการจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ การพลิกโฉมของนวัตกรรมและเทคโนโลยี การเข้าสู่ตลาดแรงงานของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นมิลเลนเนียล การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่าส่งผลกระทบให้การจ้างแรงงานเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมด้านการจ้างแรงงานได้มากขึ้น แต่ในทางกลับกัน กฎหมายแรงงานก็มิได้ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว การคุ้มครองคู่สัญญาจ้างแรงงานภายใต้กฎหมายแรงงาน จึงยังไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้ จึงต้องมีนโยบายสังคมที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขประเด็นที่กฎหมายยังไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้ทั้งต่อนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อให้นายจ้างและลูกจ้างยังเป็นหน่วยธุรกิจใน

ระบบเศรษฐกิจที่เป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเปลี่ยนแปลงจากประเทศที่กำลังพัฒนาสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วภายใต้สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ประเทศไทยจะต้องมีนโยบายสังคมที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้นายจ้างและลูกจ้างได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน เพื่อให้นายจ้างและลูกจ้างอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและประกอบรวมกันเป็นองค์กรธุรกิจที่มีคุณภาพในการผลักดันและขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความยุติธรรมทางกฎหมายและความยุติธรรมทางสังคมในการจ้างแรงงาน
2. เพื่อศึกษาสาเหตุและปัญหาที่ทำให้นายจ้างและลูกจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบัญญัติของกฎหมายแรงงานของต่างประเทศในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาความยุติธรรมด้านแรงงาน
4. เพื่อหานโยบายทางสังคมที่เหมาะสมที่จะทำให้นายจ้างและลูกจ้างได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาความยุติธรรมทางกฎหมายและความยุติธรรมทางสังคมในการจ้างแรงงาน โดยผู้วิจัยจะศึกษาสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาจ้างแรงงานตามกฎหมายของแรงงานไทย และความยุติธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับค่าจ้าง การบอกเลิกสัญญา สิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย และการเยียวยาความเสียหาย พร้อมทั้งศึกษานโยบายด้านแรงงานของประเทศไทย วิเคราะห์ความบกพร่องของการคุ้มครองแรงงานภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน เพื่อเสนอแนะนโยบายทางสังคมที่เหมาะสมที่จะทำให้นายจ้างและลูกจ้างได้รับความยุติธรรมในการจ้างแรงงาน

สมมติฐานของการวิจัย

คู่สัญญาในสัญญาจ้างแรงงานยังไม่ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงานอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น ประเทศไทยต้องมีนโยบายทางสังคมที่เหมาะสมที่ทำให้คู่สัญญาในสัญญาจ้างแรงงานได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานอย่างเท่าเทียมกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ความต้องการของนายจ้างและลูกจ้างต่างก็เป็นความต้องการในลักษณะต่างตอบแทนกัน นายจ้างและลูกจ้างจึงมาผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างกันเป็น “สัญญาจ้างแรงงาน” ซึ่งเป็นนิติกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมัครใจยินยอมและตกลงกันของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายภายใต้หลักอิสระในทางแพ่ง หลักเสรีภาพในการทำสัญญา และหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา สัญญาจ้างแรงงานที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันทำขึ้นนั้นจะมีผลผูกพันทางกฎหมายเป็นข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติต่างตอบแทนกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ที่คู่สัญญาได้ยินยอมผูกพันตนตามสัญญานั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสัญญาจ้างแรงงานจะเปรียบเสมือนกฎหมายที่ใช้บังคับกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายให้ต้องปฏิบัติต่อกันตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในสัญญา แต่ความสัมพันธ์ของนายจ้างและลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานนั้นก็หาได้ทำให้คู่สัญญาจ้างแรงงานได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานเสมอไปไม่ ยังคงเกิดการเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง และการปฏิบัติต่อกันอย่างไม่ถูกต้องและเป็นธรรมในการจ้างแรงงานอันเป็นสาเหตุของปัญหาด้านแรงงานที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและข้อพาทแรงงานตั้งแต่ระดับความขัดแย้งระหว่างคู่สัญญา ระดับความขัดแย้งในสถานประกอบการ และอาจลุกลามบานปลายจนกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งสาเหตุและรากฐานของการเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง และการปฏิบัติต่อกันอย่างไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมในการจ้างแรงงานนั้นมีที่มาจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. **ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม** ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่มี “กำไร” และ “เสรีภาพในการสะสมความมั่งคั่ง” เป็นสิ่งจูงใจในการประกอบธุรกิจ ส่งผลให้นายจ้างจะต้องพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อลดต้นทุนการประกอบธุรกิจให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้เกิดกำไรจากการประกอบธุรกิจสูงที่สุด และนำกำไรนั้นไปต่อยอดทางธุรกิจให้เติบโตก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไป (Suriyanon Phonsim, 2020) นายจ้างพยายามลดต้นทุนการผลิตให้ได้มากที่สุด โดยการเอารัดเอาเปรียบลูกจ้าง ตัวอย่างเช่น การจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างต่ำว่าที่ควรจะเป็น การให้ลูกจ้างทำงานเกินชั่วโมงการทำงานปกติโดยไม่จ่ายค่าล่วงเวลา การใช้แรงงานหญิงและแรงงานเด็ก เป็นต้น

2. **ความไม่เท่าเทียมกันของคู่สัญญา** โดยแม้ว่าสัญญาจ้างแรงงานจะเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมัครใจยินยอมและตกลงกันของคู่สัญญา แต่ในความเป็นจริง การเข้าทำสัญญาจ้างแรงงานของคู่สัญญาอาจไม่ได้เกิดจากความเท่าเทียมกันในการทำสัญญาไม่ว่าจะเป็นอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคม อำนาจการเจรจาต่อรอง และอำนาจการตัดสินใจ ทั้งเพราะ ความจำเป็นส่วนบุคคลของนายจ้างหรือลูกจ้างอาจทำให้ไม่สามารถมีสิทธิเจรจาต่อรองข้อกำหนดและเงื่อนไขในสัญญาที่ตนเองพึงพอใจและยอมรับได้ ตัวอย่างเช่น ลูกจ้างมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่จะต้องมีงานทำเพื่อที่จะให้มีรายได้มาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ลูกจ้างจึงไม่สามารถรอระยะเวลาเพื่อการตัดสินใจนานได้ ส่งผลให้ลูกจ้างจะต้องทำสัญญาจ้างแรงงานกับนายจ้างแม้จะรู้ว่าสัญญาจ้างแรงงานนั้นทำให้ตนเองเสียเปรียบ หรือ นายจ้างมีความจำเป็นทางธุรกิจที่ต้องว่าจ้างพนักงานเร่งด่วน จึงถูกลูกจ้างกำหนดค่าจ้างและเงื่อนในสัญญาจ้างแรงงานที่ไม่เป็นธรรมได้ เป็นต้น การเข้าทำสัญญาจ้างแรงงานจึงอยู่ในสภาพบังคับที่จำเป็นในการตกลงยินยอมทำสัญญาเนื่องจากไม่มีทางเลือก (Daraporn Techakumpu, 1987)

3. ความไม่สมดุลด้านเศรษฐศาสตร์แรงงาน ซึ่งเป็นผลมาจากพลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมที่มีความรวดเร็วและซับซ้อนสูงซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การเป็นสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมและเทคโนโลยี การเข้าสู่ตลาดแรงงานของคนเจเนอเรชั่นมิลเลนเนียล และการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลของเศรษฐศาสตร์แรงงานของประเทศไทยทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ในด้านปริมาณ คือ เกิดอุปทานแรงงานมากกว่าอุปสงค์แรงงาน ส่วนในด้านคุณภาพแรงงานไทยยังขาดแรงงานที่มีผลิตภาพที่จะรับรองรับการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมและเทคโนโลยี

สาเหตุและรากฐานของปัญหาความไม่ยุติธรรมด้านแรงงานดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดข้อพิพาทและความขัดแย้งด้านแรงงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งส่งผลได้ต่อทั้งกับนายจ้างและลูกจ้าง แต่โดยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับลูกจ้าง ทั้งนี้เพราะ ลูกจ้างเป็นผู้ด้อยกว่าและผู้เสียเปรียบนายจ้างทั้งอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคม อำนาจการเจรจาต่อรอง และอำนาจการตัดสินใจ และอำนาจการบังคับบัญชาซึ่งนายจ้างฝ่ายเดียวเป็นผู้มีอำนาจนี้ ส่งผลให้ลูกจ้างจะเป็นฝ่ายที่ถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง และปฏิบัติต่ออย่างไม่เป็นธรรม แต่อย่างไรก็ตามลูกจ้างสามารถเอารัดเอาเปรียบและสร้างความเสียหายให้แก่นายจ้างได้ ตัวอย่างเช่น การทำลายทรัพย์สินของนายจ้าง การทำให้ชื่อเสียงของนายจ้างเสียหาย หรือการทำให้นายจ้างเสียโอกาสทางธุรกิจ เป็นต้น การอำนวยความยุติธรรมด้านการจ้างแรงงานให้เกิดขึ้นนั้นจะต้องพิจารณาความยุติธรรมใน 2 ประเด็น คือ ความยุติธรรมทางกฎหมายและความยุติธรรมทางสังคม ทั้งนี้เพราะ ความยุติธรรมทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้คู่สัญญาจ้างแรงงานได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานได้อันเนื่องมาจากเรื่องของแรงงานเป็นเรื่องเกี่ยวข้องปัญหาปากท้อง คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ และการคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญาจ้างแรงงานตามลักษณะความจำเป็นของคู่สัญญาที่จะต้องได้รับความคุ้มครองในเรื่องนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนด้วย

1. ความยุติธรรมทางกฎหมาย เป็นความยุติธรรมเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้ และใช้กฎหมายและกระบวนการทางกฎหมายเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้น กล่าวคือ หากมีบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยไว้เช่นไร การอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นจะต้องปรับใช้หรือตีความตามถ้อยคำในตัวบทกฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งความยุติธรรมทางกฎหมายจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ (1) ตัวบทกฎหมาย ซึ่งจะต้องได้รับการบัญญัติขึ้นอย่างยุติธรรม อันเป็นประการที่สำคัญที่สุดในการอำนวยความยุติธรรมทางกฎหมาย ทั้งนี้เพราะ การใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นไม่ว่าบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ก็จะต้องปรับใช้กฎหมายไปตามนั้น เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้แล้วก็ต้องถือว่ายุติธรรมตามนั้น เพราะศาลไม่มีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่หรือแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายเอง (Thanin Kraiwichian, 2004) และ (2) นักกฎหมาย ซึ่งจะต้องมีความรู้ด้านกฎหมายอย่างเชี่ยวชาญ เข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างถ่องแท้ และเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง มีมโนสุจริตอยู่ในตัว มีมโนธรรมหรือจิตสำนึกแห่งความยุติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่เป็นพื้นฐาน ก็จะสามารถอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง

2. ความยุติธรรมทางสังคม เป็นความยุติธรรมที่พิจารณาในแง่ของการทำให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในโอกาสของคนในสังคมที่จะใช้สิทธิหรือเข้าถึงทรัพยากรที่ผ่านการจัดสรรอย่างเหมาะสมตามส่วนที่แต่ละคนควรจะได้รับ โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติเนื่องจากความแตกต่างทางเพศสภาพ สีผิว เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือความแตกต่างทางชนชั้น เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดจากความแตกต่างของบุคคล ซึ่งจอห์น รอลส์ (John Rawls) ได้อธิบายแนวคิดความยุติธรรมทางสังคมไว้ว่า “สังคมจะต้องมีหลักการหรือกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเป็นเครื่องมือในการกำหนดภาระหน้าที่ในการแบ่งสันปันส่วนหรือการกระจายผลประโยชน์ของมนุษย์ในสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความยุติธรรม” (John Rawls, 1999)

อย่างไรก็ตาม Wojciech Sadurski (Hans-W. Micklitz, 2011) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมทางกฎหมายและความยุติธรรมทางสังคมว่ามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและจะต้องพิจารณาร่วมกันเพื่อให้ความยุติธรรมนั้นเป็นความยุติธรรมที่แท้จริง โดยอธิบายว่า “ความยุติธรรมทางกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม กล่าวคือ กฎหมายต่างๆ ที่สร้างขึ้นมานั้นเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และแนวทางปฏิบัติของผู้คนในสังคมเพื่อให้สังคมเกิดความยุติธรรม แต่ในบางกรณีการบัญญัติกฎหมายก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคมได้อย่างแท้จริง ความยุติธรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบ่งชี้ความยุติธรรมจึงเป็นเพียงความยุติธรรมต่อหน้ากฎหมายเท่านั้น หาได้เป็นความยุติธรรมทางสังคมไม่ ดังนั้น การพิจารณาบริบทเพียงความยุติธรรมทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะยืนยันความยุติธรรมในสังคมได้ แต่ความยุติธรรมทางสังคมนั้นถูกทำให้เกิดขึ้นได้โดยการเขียนตัวบทกฎหมายกำกับไว้” จากคำอธิบายของ Wojciech Sadurski สรุปได้ว่า ความยุติธรรมทางกฎหมายเป็น “กระบวนการ” ที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมซึ่งเป็น “ผลลัพธ์” และความยุติธรรมที่แท้จริง ก็คือความยุติธรรมที่ให้ผลลัพธ์ที่ยุติธรรม

สำหรับความยุติธรรมตามสัญญาจ้างแรงงาน สามารถแยกพิจารณาได้ 4 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1. ความยุติธรรมด้านค่าจ้าง ค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับจะต้องพอเพียงแก่การดำรงชีวิตหรือสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ และทำให้ลูกจ้างสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น และค่าจ้างจะต้องมีความสมดุลไม่ว่าจะเป็นความสมดุลระหว่างสัดส่วนของรายจ่ายด้านบุคคลกับรายจ่ายด้านอื่นๆ ทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ค่าใช้จ่ายเพื่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และค่าใช้จ่ายเพื่อการทำหน้าที่ทางสังคม

2. การบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงาน การบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานจะต้องได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายให้มีสิทธิบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานอย่างเท่าเทียมกันทั้งนายจ้างและลูกจ้าง และการบอกเลิกสัญญาจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกบอกเลิกสัญญาได้ดำเนินการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการและรับมือกับปัญหาหรือความเสียหายที่อาจได้รับจากการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงาน

3. สิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมตามกฎหมาย สิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมตามกฎหมายจะต้องได้รับความคุ้มครองหรือช่วยเหลือจากรัฐให้เข้าถึงสิทธิการได้รับความยุติธรรมทางกฎหมายด้วยมาตรการ

กลไก หรือนโยบายสังคมที่มีประสิทธิภาพ ด้วยความเสมอภาค ไม่ถูกปิดกั้นโอกาสและทางเลือกในการที่จะได้รับความยุติธรรม รวมถึงการจัดการกับอุปสรรคที่กีดขวางสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมนั้นด้วย

4. การเยียวยาความเสียหาย การเยียวยาความเสียหายจะต้องได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายให้มีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างเท่าเทียมกันทั้งนายจ้างและลูกจ้าง การพิจารณาค่าเสียหายโดยศาลจะต้องครอบคลุมค่าเสียหายที่แท้จริงทั้งค่าเสียหายที่เห็นได้เชิงประจักษ์และค่าเสียหายเชิงนามธรรม

การคุ้มครองนายจ้างและลูกจ้างให้ได้รับความยุติธรรมด้านแรงงานดังกล่าวข้างต้นโดยใช้ความยุติธรรมทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้นายจ้างและลูกจ้างได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน ทั้งนี้เพราะ เรื่องแรงงานมิได้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเพียงแค่สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาจ้างแรงงานตามสัญญาจ้างแรงงานเท่านั้น หากแต่ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องความไม่เท่าเทียมกันของคู่สัญญาเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ความอดอยากหิวโหยของลูกจ้าง เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นทางสังคมทั้งสิ้น การอำนวยความยุติธรรมด้านแรงงานให้เกิดขึ้นแก่คู่สัญญาจ้างแรงงานจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณานโยบายทางสังคมที่เหมาะสมในการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย โดย “นโยบายสังคม (Social Policy)” จะถูกกำหนดขึ้นเพื่อจัดระเบียบทางสังคมทั้งในเชิงโครงสร้างสังคมและความสัมพันธ์ของคน รวมไปถึงการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นสังคมในภาพรวม ซึ่งจะครอบคลุมความหมายทั้งหมดของปัญหาสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาความไม่เท่าเทียมและความไม่เสมอภาคของคน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ปัญหาผู้ด้อยโอกาสหรือผู้เสียบเปรียบ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาข้อพิพาทแรงงาน ปัญหามลพิษ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เหล่านี้เป็นปัญหาสังคมที่รัฐจะต้องกำหนดนโยบายสังคมขึ้นมาเพื่อแก้ไขและจัดการกับปัญหาทั้งสิ้น (Kittiphat Nonthapatthamadun, 2011)

“นโยบายสังคมด้านแรงงาน” จึงเป็นสิ่งที่ต้องกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาด้านแรงงานไปควบคู่กับการหามาตรการที่สนับสนุนให้เกิดระบบตลาดและธุรกิจภาคเอกชนสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ (Suriyanon Phonsim, 2020) ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ นโยบายสังคมด้านแรงงานจึงต้องเกี่ยวข้องกับ (1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานให้เกิดความสมดุลระหว่างคุณภาพชีวิตและการทำงาน ให้มีความปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงการมีรายได้ที่เหมาะสมและเพียงพอที่จะดำรงชีพได้อย่างมีมาตรฐานและคุณภาพชีวิตที่ดี (2) การพัฒนาทักษะและฝีมือแรงงานให้เป็นแรงงานที่มีผลิตภาพมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (3) การส่งเสริมให้เกิดแรงงานสัมพันธ์ที่ดี ให้นายจ้างและลูกจ้างคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกัน ปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ไว้เนื้อเชื่อใจและยอมรับซึ่งกันและกัน และ (4) การสร้างความเสมอภาคและความยุติธรรมในการจ้างแรงงานให้เกิดขึ้น ไม่เกิดการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง การเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหง และการปฏิบัติต่อกันอย่างไม่เป็นธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการศึกษา (Methodology) โดยใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ประกอบกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการการศึกษาข้อมูลจากเอกสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีความยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงาน รูปแบบของสัญญาจ้างแรงงานตั้งแต่การเกิดสัญญา สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา ไปจนถึงการสิ้นสุดสัญญา รวมทั้งศึกษาประเด็นความยุติธรรมในสัญญาจ้างแรงงานที่ยังเป็นปัญหาที่นายจ้างและลูกจ้างอาจไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ และข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต เพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้อย่างบูรณาการที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมในกฎหมายคุ้มครองแรงงานในประเด็นความยุติธรรมด้านค่าจ้าง การบอกเลิกสัญญา สิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย การเยียวยาความเสียหาย

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยมีการกำหนดประเด็นคำถามกว้างๆ เป็นแนวทางไว้ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อให้มีกรอบและประเด็นที่ต้องสัมภาษณ์แน่นอน โดยโครงสร้างของคำถามจะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะได้อย่างหลากหลายในทุกแง่มุม โดยผู้วิจัยสามารถที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ และสามารถที่จะสอบถาม ติดตามและซักไซ้ไล่เรียงข้อมูลข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดปลีกย่อยที่สำคัญและมีความน่าสนใจในแต่ละประเด็นของคำตอบจากผู้ถูกสัมภาษณ์อันทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่างๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่สะท้อนถึงความยุติธรรมด้านแรงงาน ในการคัดเลือกผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกโดยเจาะจง (Purposive Random) ซึ่งคุณสมบัติของผู้ถูกสัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านแรงงาน

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์หาสาเหตุและปัญหาที่ทำให้นายจ้างและลูกจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน และเชื่อมโยงความสัมพันธ์และหาข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งได้เรียบเรียงและตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้อย่างเป็นระบบแล้ว

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) จากนั้นได้สรุปผลการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและผลของปัญหาความยุติธรรมด้านแรงงานตามสัญญาจ้างแรงงาน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ค่าจ้าง

จากการศึกษาความยุติธรรมของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ พบว่า

1.1 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐกำหนดไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านต่างๆ ที่จำเป็น ในการดำเนินชีวิตของลูกจ้างและทำให้ลูกจ้างดำรงชีพได้อย่างมีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้เพราะ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐกำหนดนั้น รัฐกำหนดจากแนวคิดที่ว่าให้เป็นอัตราค่าจ้างที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของลูกจ้างเพียงคนเดียวในสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ลูกจ้างดำรงชีพอยู่ แต่ในความเป็นจริง การที่ลูกจ้างดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ลูกจ้างไม่ได้อยู่เพียงลำพังคนเดียว ลูกจ้างมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลครอบครัวซึ่งเป็นหน้าที่ตามธรรมจรรยาที่มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติ อีกทั้งลูกจ้างยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่มิใช่เพียงแต่ค่าใช้จ่ายตามอัตภาพเท่านั้น ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นที่ลูกจ้างจะต้องมีเพื่อให้ดำเนินชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิตและมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี ได้แก่ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต การสร้างความมั่นคงในชีวิตและการทำหน้าที่ทางสังคมอย่างการช่วยเหลือเกื้อกูลทางสังคม แต่เมื่ออัตราค่าจ้างขั้นต่ำถูกกำหนดขึ้นให้เพียงพอเพียงแค่เพื่อการดำรงชีพของลูกจ้างเพียงคนเดียว ลูกจ้างจึงไม่มีเงินเพียงพอพอที่จะนำไปใช้จ่ายอย่างอื่นที่จำเป็นทั้งการเลี้ยงดูครอบครัวและการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับมาตรฐานการครองชีพของตนเองให้ดีขึ้น ดังนั้น อัตราค่าจ้างขั้นต่ำจึงยังไม่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานให้แรงงานมีชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานการครองชีพและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และไม่ได้ช่วยให้แรงงานหลุดพ้นจากความยากจนได้ แรงงานยังคงเป็นคนยากจน มีปัญหาหนี้สินที่เกิดจากกู้ยืมมาใช้จ่ายเนื่องจากค่าจ้างที่ได้รับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ลูกจ้างต้องแบกรับ ส่งผลให้หนี้ครัวเรือนสูงขึ้น ซึ่งกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมาได้

1.2 อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐกำหนดไม่ทำให้ลูกจ้างได้รับค่าจ้างที่สอดคล้องกับความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำงานของตนเอง ลูกจ้างได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่าผลิตภาพของตนเอง จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ลูกจ้างไม่ได้รับค่าจ้างที่สอดคล้องกับความรู้ ทักษะ และความสามารถในการทำงานของตนเองมีอยู่ 2 ประการ คือ 1) การที่กฎหมายไม่ได้บังคับเด็ดขาดว่าจะต้องบังคับใช้กับแรงงานที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานซึ่งยังไม่มีทักษะและประสบการณ์การทำงาน หรือกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาบังคับใช้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่แน่นอนกับลูกจ้างในระยะเวลาที่ให้แรงงานใหม่ที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถเพื่อที่จะได้รับอัตราค่าจ้างที่สูงขึ้นตามผลิตภาพของตนเอง ประเด็นนี้ส่งผลให้นายจ้างนำกฎหมายอัตราค่าจ้างขั้นต่ำมาเป็นฐานอัตราค่าจ้างของแรงงานทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแรงงานที่เข้าเพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่หรือแรงงานที่มีทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานแล้ว และ 2) การปรับเพิ่มอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไม่สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพแรงงานโดยอัตราการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นมากกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำถึงกว่าร้อยละ 20 เมื่อประกอบกับนายจ้างบังคับใช้ส่งผลให้แรงงานได้รับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำมาเป็นฐานอัตราค่าจ้างของแรงงานทุกกลุ่มเพื่อเป็นการควบคุมต้นทุนการผลิตให้เหมาะสม ส่งผลให้แรงงานจึงไม่ได้รับค่าจ้างที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความรู้ ทักษะ ความสามารถของตนเอง ซึ่งไม่ยุติธรรมต่อแรงงานที่เมื่อแรงงานมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น แรงงานก็ควรต้องได้รับค่าจ้างที่เหมาะสมตามความสามารถในการทำงานของตนเอง

อันเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานอยากจะพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนเอง เพื่อให้เป็นแรงงานที่มีผลิตภาพสูง ซึ่งจะส่งให้แนวทางการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่จะนำพาให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นต่อไปตามเป้าหมายและนโยบายสังคมที่รัฐบาลกำหนดไว้ทั้งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นได้ยากและล่าช้าอันเนื่องมาจากมาตรฐานและคุณภาพชีวิตของประชากรยังคงอยู่ในระดับต่ำ ไม่อาจเป็นแรงงานที่มีผลิตภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนและผลักดันความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติบ้านเมืองได้

2. การบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงาน

จากการศึกษาความยุติธรรมในการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานภายใต้การคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญาตามกฎหมายแรงงาน พบว่า

2.1 แนวทางการวินิจฉัยของศาลยอมรับการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานโดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า ซึ่งขัดกับบทบัญญัติ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานที่บัญญัติให้คู่สัญญาจ้างแรงงานต้องบอกกล่าวเลิกสัญญาล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 งวดการจ่ายค่าจ้าง โดยศาลได้นำหลักอิสระในทางแพ่ง หลักเสรีภาพในการทำสัญญา และหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาของคู่สัญญาซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้ในการวินิจฉัยการมีผลสมบูรณ์ของการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงาน และยอมรับว่าการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานจะมีผลเป็นการสิ้นสุดสัญญาในวันคู่สัญญาประสงค์ให้สัญญาจ้างแรงงานนั้นสิ้นสุด โดยนัยยะนี้ ส่งผลให้คู่สัญญาจ้างแรงงานสามารถให้สัญญาจ้างแรงงานสิ้นสุดลงเมื่อใดก็ได้ตามที่คู่สัญญาฝ่ายที่ต้องการบอกเลิกสัญญาประสงค์ โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวเลิกสัญญาจ้างแรงงานล่วงหน้าตามกฎหมาย ซึ่งในประเด็นนี้ ส่งผลต่อความไม่ยุติธรรมจากการจ้างแรงงานต่อคู่สัญญาฝ่ายที่ถูกบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานที่ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะสามารถเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ ป้องกันและบรรเทาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการถูกคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานได้ ซึ่งหากฝ่ายนายจ้างเป็นผู้ถูกบอกเลิกสัญญา ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสียหายทางธุรกิจ ชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือ แต่หากเป็นฝ่ายลูกจ้าง ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นก็จะเป็นการขาดรายได้ ความลำบากในการดำรงชีพของครอบครัว การเสียเวลาในการหางานทำใหม่ เป็นต้น แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม การบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานโดยไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้

2.2 กฎหมายแรงงานให้อำนาจนายจ้างฝ่ายเดียวในการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานได้ทันทีกรณีที่ลูกจ้างกระทำการอันเข้าลักษณะเป็นความผิดร้ายแรงต่อนายจ้าง โดยมิได้ให้อำนาจลูกจ้างสามารถบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานได้ทันทีกรณีที่นายจ้างกระทำการอันลักษณะเป็นความผิดร้ายแรงต่อลูกจ้าง ดังนั้นหากนายจ้างกระทำการอันเข้าลักษณะเป็นความผิดร้ายแรงต่อลูกจ้าง ลูกจ้างก็ไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานได้ทันที ซึ่งไม่ยุติธรรมต่อลูกจ้างหากนายจ้างกระทำความผิดต่อลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญา ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย การกักขังหน่วงเหนี่ยว การทารุณกรรม การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือ การใช้แรงงานบังคับ ไม่ว่าจะเป็น การบังคับใช้แรงงาน การใช้งานในลักษณะเยี่ยงทาส การเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งการกระทำต่างๆ เหล่านี้ทำให้ลูกจ้างได้รับความเสียหาย ส่งผลเสียหายต่อทั้งชีวิต ร่างกาย และจิตใจของลูกจ้าง โดยที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจจะไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ การชดใช้

ค่าเสียหายมากเพียงใดก็ไม่เพียงพอต่อความเสียหายทางจิตใจที่ลูกจ้างได้รับ เมื่อลูกจ้างไม่สามารถบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานทันทีได้หากถูกนายจ้างกระทำการอันเข้าลักษณะเป็นความผิดร้ายแรง จึงไม่ยุติธรรมต่อลูกจ้าง

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากฎหมายแรงงานของบางประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันของผู้คน สภาพเศรษฐกิจและสังคม การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรมกับประเทศไทย พบว่า กฎหมายแรงงานในหลายประเทศได้บัญญัติรับรองสิทธิของลูกจ้างให้บอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานได้ทันที ซึ่งเป็นการคุ้มครองให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมทางกฎหมาย หากถูกนายจ้างละเมิดสิทธิหรือปฏิบัติต่ออย่างไม่ถูกต้องหรือเป็นธรรม โดยทุกประเทศ ทั้งเวียดนาม สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน และกัมพูชา จะให้สิทธิลูกจ้างบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานได้ทันทีหากนายจ้างกระทำการอันเข้าลักษณะเป็นความผิดร้ายแรงต่อลูกจ้าง โดยเฉพาะการกระทำความผิดอาญาต่อลูกจ้างซึ่งไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย การล่วงละเมิดทางเพศ การทารุณกรรม อันเป็นการกระทำความผิดอาญาที่นายจ้างกระทำความผิดให้ลูกจ้างได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัย นอกจากนี้ ในบางประเทศยังได้บัญญัติรวมความถึงการดูถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการปฏิบัติต่อลูกจ้างอย่างไร้มนุษยธรรมซึ่งลูกจ้างไม่อาจอดทนทำงานกับนายจ้างนั้นต่อไปได้ เป็นการกระทำความผิดอันเข้าลักษณะร้ายแรงที่เป็นเหตุให้ลูกจ้างสามารถบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานได้ในทันทีด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายแรงงานของประเทศไทยกลับไม่มีบทบัญญัติใดของกฎหมายแรงงานที่บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างในการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานได้ทันที

3. สิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย

จากการศึกษาสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมายของแรงงาน พบว่า

3.1 นโยบายและกลไกทางสังคมที่รัฐจัดให้เพื่อช่วยเหลือลูกจ้างให้มีสิทธิเข้าถึงความยุติธรรมยังขาดประสิทธิภาพในการที่จะขจัดข้อจำกัดสิทธิอันเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงความยุติธรรมของคู่สัญญาจ้างแรงงานไม่ว่าจะเป็น สถานะทางเศรษฐกิจที่ลูกจ้างยังเป็นคนยากจน หาเช้ากินค่ำ รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ลูกจ้างจะต้องแบกรับ ส่งผลให้ลูกจ้างไม่มีเงินเพื่อใช้ในการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ตนเอง อีกทั้งลูกจ้างจะต้องหาเช้ากินค่ำ ลูกจ้างจำเป็นต้องมีรายได้ทุกวันเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ลูกจ้างจึงไม่เลือกหยุดงานเพื่อไปดำเนินคดีเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ตนเอง เพราะการหยุดงานเท่ากับการขาดรายได้ แต่มาตรทางของรัฐในการแก้ไขข้อจำกัดของลูกจ้างในประเด็นนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ กล่าวคือ แม้ว่ารัฐบัญญัติกฎหมายจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงานไว้ไม่ต้องมีทนายความ แต่ในความเป็นจริงทางสังคม ลูกจ้างไม่ได้รู้กฎหมายแรงงาน หากลูกจ้างจำเป็นจะต้องดำเนินคดีแรงงาน ลูกจ้างย่อมต้องการที่ปรึกษากฎหมายที่มีคุณภาพและมีความเชี่ยวชาญด้านแรงงานมาช่วยในการดำเนินคดีแรงงานอยู่ดี หรือแม้ว่าลูกจ้างจะสามารถขอทนายขอแรงจากสภาทนายความได้ แต่ทนายขอแรงก็อาจจะไม่ทุ่มเทในการว่าความแก้ต่างคดีให้ลูกจ้างอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะทนายขอแรงไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการเป็นทนายขอแรง ทนายขอแรงจึงอยากที่จะทุ่มเทในการทำงานในคดีที่ตนเองได้รับค่าตอบแทนมากกว่า ดังนั้น การจัดทนายขอแรงให้ลูกจ้างจึงเป็นนโยบายและกลไกทางสังคมที่ขาดประสิทธิภาพที่จะช่วย

ให้ลูกจ้างเข้าถึงสิทธิการได้รับความยุติธรรมทางกฎหมาย หรือในกรณีที่ลูกจ้างไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการดำรงชีพในการเดินทางไปศาล กรณีนี้แม้ว่าลูกจ้างจะขอความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมได้ แต่การพิจารณาอนุมัติให้ความช่วยเหลือของกองทุนยุติธรรมมีความล่าช้าและขั้นตอนการดำเนินการมากมาย ซึ่งลูกจ้างอาจจะได้งานทำที่อื่นไปก่อนและไม่ต้องการต่อสู้คดีเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ตนเองอีกต่อไป หรือในกรณีความไม่รู้กฎหมายของลูกจ้างซึ่งเป็นสาเหตุที่เกิดต่อเนื่องมาจากปัญหาความจนและระดับการศึกษาของลูกจ้างที่ลูกจ้างส่วนใหญ่ของประเทศจะมีระดับการศึกษาเพียงมัธยมศึกษาเท่านั้น การที่ลูกจ้างมีระดับการศึกษาน้อยส่งผลต่อความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของลูกจ้าง ลูกจ้างที่ไม่รู้หนังสือก็จะไม่ทราบสิทธิต่างๆ ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้แก่ตนเอง ของลูกจ้างส่งผลให้ลูกจ้างขาดการตระหนักและการรับรู้สิทธิของแรงงานที่กฎหมายให้การรับรองและคุ้มครอง และไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินการเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมต้องดำเนินการอย่างไร แต่รัฐไม่มีนโยบาย กลไก หรือมาตรการใดๆ ที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้แรงงานมีความรู้ด้านกฎหมายแรงงาน ทั้งในด้านการเรียนการสอนกฎหมายแรงงานแก่แรงงานหรือผู้ที่เป็นกำลังแรงงานในอนาคต การบรรจุกฎหมายแรงงานไว้ในหลักสูตรการศึกษาทั้งๆ ที่กฎหมายแรงงานมีความสำคัญต่อนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาที่จะจบการศึกษาออกมาเป็นกำลังแรงงานในตลาดแรงงานในอนาคต ส่งผลให้ลูกจ้างไม่ทราบสิทธิการคุ้มครองทางกฎหมายและขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมายหากลูกจ้างถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ หรือปฏิบัติต่ออย่างไม่เป็นธรรม

3.2 ทัศนคติและลักษณะการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ให้การช่วยเหลือลูกจ้าง ทำให้ลูกจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน ทั้งนี้เพราะ การให้ความช่วยเหลือลูกจ้างเป็นไปด้วยความล่าช้าใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน โดยความล่าช้าในการดำเนินการช่วยเหลือลูกจ้างโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นไปในลักษณะที่ไม่ดำเนินการเชิงรุก ทั้งๆ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจเต็มตามกฎหมาย ที่จะดำเนินการช่วยเหลือให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว จากการศึกษาพบว่า การให้ความช่วยเหลือลูกจ้างให้ได้รับเงินต่างๆ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้การทำงานในรูปแบบเดิมๆ คือ การส่งหนังสือเรียกนายจ้างมาพบเพื่อชี้แจง และการส่งหนังสือเรียกตรวจเอกสารหลักฐานจากนายจ้าง มากกว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้าไปยังสถานประกอบกิจการของนายจ้างเพื่อขอคำชี้แจงและตรวจสอบพยานหลักฐาน ซึ่งจะทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาวินิจฉัยสิทธิของลูกจ้างของเจ้าหน้าที่ของรัฐจากความล่าช้าและการประวิงเวลาของนายจ้าง อีกทั้งระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดก็ไม่มีกำหนดระยะเวลาที่สิ้นสุดชัดเจนแน่นอนที่ลูกจ้างจะได้รับเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับนั้น ทั้งนี้เพราะ เมื่อเจ้าหน้าที่ของออกคำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างแล้ว กฎหมายแรงงานยังเปิดโอกาสให้นายจ้างที่ไม่พึงพอใจคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐยังสามารถโต้แย้งคำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยฟ้องร้องต่อศาลแรงงานได้อีก ซึ่งการส่งเรื่องฟ้องร้องต่อศาลแรงงานนั้น ก็ไม่มีระยะเวลาที่สิ้นสุดชัดเจนแน่นอนว่าจะลูกจ้างจะได้รับเงินเมื่อใด แต่ลูกจ้างต้องมีเงินนำมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและครอบครัว ลูกจ้างจึงอาจจะไม่สามารถรอเงินตามสิทธิที่ลูกจ้างควรได้รับนั้นได้ ส่งผลให้ลูกจ้างเลือกที่จะหางานทำใหม่เพื่อให้ได้เงินมาดำรงชีพมากกว่าที่จะต่อสู้เรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ตนเอง

3.3 การจำกัดสิทธิการอุทธรณ์ฎีกาของคู่ความในประเด็นการห้ามมิให้คู่ความในอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง จากการศึกษาพบว่า การห้ามมิให้คู่ความในอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงนั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะ การพิจารณาคดีแรงงานมีแนวคิดที่จะให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมอย่างรวดเร็ว เพราะข้อพิพาทคดีแรงงานจะเกี่ยวข้องกับเงินที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับจากการจ้างแรงงาน และลูกจ้างมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่จะต้องได้รับเงินนั้นอย่างรวดเร็วเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของลูกจ้าง การพิจารณาคดีแรงงานจึงต้องพิจารณาคดีให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว หากให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงได้ก็เท่ากับว่าสามารถให้คู่ความยกข้อเท็จจริงและนำพยานหลักฐานขึ้นกล่าวอ้างได้ใหม่ ซึ่งก็จะทำให้ศาลจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยความถูกต้องของข้อเท็จจริงในคดีใหม่อยู่เรื่อยๆ ส่งผลให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความล่าช้า และนายจ้างอาจใช้ประเด็นนี้ในการประวิงเวลาการพิจารณาคดีของศาล โดยการยื่นพยานหลักฐานเพื่อสร้างประเด็นข้อเท็จจริงใหม่ให้ศาลต้องดำเนินการพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ทำให้การพิจารณาคดีให้สิ้นสุดเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งทำให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมล่าช้าออกไปอีก นอกจากนี้ การห้ามมิให้คู่ความในอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงนั้นเป็นการช่วยให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมในการดำเนินคดีแรงงาน ทั้งนี้เพราะ ข้อพิพาทแรงงานส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในสถานประกอบกิจการของนายจ้าง ซึ่งพยานหลักฐานมักอยู่กับนายจ้างเป็นส่วนใหญ่ทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคล หากให้คู่ความสามารถอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงได้ ลูกจ้างก็จะเสียเปรียบนายจ้างที่สามารถหาพยานหลักฐานเข้าสืบใหม่ได้เสมอ ดังนั้น การห้ามมิให้คู่ความในอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงนั้นจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมในคดีแรงงานเป็นไปด้วยความรวดเร็ว สามารถช่วยเหลือลูกจ้างซึ่งเป็นผู้มีอำนาจด้อยกว่านายจ้างได้รับสิทธิเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมายได้รวดเร็วขึ้น

4. การเยียวยาความเสียหาย

จากการศึกษาเรื่องการเยียวยาความเสียหายแก่คู่สัญญาจ้างแรงงาน พบว่า เมื่อคู่สัญญาจ้างแรงงานไม่ประสงค์จะผูกพันนิติสัมพันธ์การเป็นนายจ้างหรือลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานต่อไป คู่สัญญาฝ่ายนั้นสามารถแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ โดยกฎหมายแรงงานกำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายที่ประสงค์จะเลิกสัญญาจะต้องบอกกล่าวเลิกสัญญาจ้างแรงงานล่วงหน้าเพื่อให้คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกบอกเลิกสัญญาได้เตรียมตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการ แก้ไข บรรเทาความเสียหายที่อาจจะได้รับจากการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานนั้น เมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องการบอกเลิกสัญญาไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนายจ้างหรือฝ่ายลูกจ้างบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานโดยไม่บอกเลิกสัญญาล่วงหน้าตามที่กฎหมายกำหนดก็อาจทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกบอกเลิกสัญญาได้รับความเสียหาย กฎหมายจึงควรกำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายที่บอกเลิกสัญญาโดยไม่บอกกล่าวเลิกสัญญาจ้างแรงงานล่วงหน้าชดเชยเยียวยาความเสียหายให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่สัญญาจ้างแรงงานทั้งสองฝ่าย แต่จากการศึกษาพบว่า กฎหมายแรงงานได้บัญญัติให้นายจ้างฝ่ายเดียวที่จะต้องชดเชยเยียวยาการไม่บอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานล่วงหน้าตามกฎหมายให้แก่ลูกจ้าง โดยบัญญัติให้นายจ้างต้องจ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้าให้แก่ลูกจ้างตามระยะเวลาที่ต้องบอกกล่าวเลิกสัญญาจ้างแรงงานล่วงหน้าตามกฎหมาย อันเป็นการที่กฎหมายคุ้มครองลูกจ้างเพียงฝ่ายเดียว ทั้งๆ ที่การบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานเป็นนิติสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเท่า

เทียมกันของคู่สัญญาที่ควรจะต้องได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมต่อนายจ้างที่จะได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน เพราะนายจ้างก็สามารถได้รับความเสียหายจากการไม่บอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานล่วงหน้าได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากฎหมายแรงงานของต่างประเทศพบว่า ประเทศต่างๆ ในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายประเทศได้มีกฎหมายกำหนดคุ้มครองทั้งนายจ้างและลูกจ้างไว้อย่างชัดแจ้งให้ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายจากการที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งบอกเลิกสัญญาโดยไม่บอกกล่าวล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น สิงคโปร์ เวียดนาม และมาเลเซีย แต่ประเทศไทยมีเพียงบทบัญญัติของกฎหมายแรงงานที่คุ้มครองลูกจ้างให้ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายความเสียหายจากนายจ้างเพียงฝ่ายเดียว

นอกจากนี้ หากนายจ้างได้รับความเสียหายจากการที่ลูกจ้างบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานโดยไม่บอกกล่าวเลิกสัญญาล่วงหน้าตามกฎหมายนายจ้างก็ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากลูกจ้างเพื่อให้ศาลเป็นผู้กำหนดค่าเสียหายให้ โดยที่มิได้มีแนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายที่แน่นอน จึงต้องนำแนวทางการกำหนดค่าเสียหายตามกฎหมายนิติกรรมสัญญาและกฎหมายละเมิดมาเป็นแนวทางในการกำหนดค่าเสียหาย ซึ่งค่าเสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ชัดแจ้งและกำหนดมูลค่าความเสียหายได้ เป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และความเสียหายที่นายจ้างได้รับจะต้องเป็นผลโดยตรงจากการบอกเลิกสัญญาจ้างโดยไม่บอกกล่าวล่วงหน้า ซึ่งในกรณีของการจ้างแรงงานนั้น ความเสียหายที่นายจ้างได้รับอาจเป็นความเสียหายทางธุรกิจอันเป็นความเสียหายเชิงนามธรรมที่ไม่สามารถพิสูจน์ความเสียหายได้อย่างชัดแจ้ง ตัวอย่างเช่น ตัวอย่างเช่น ค่าเสียโอกาสทางการค้า การสูญเสียความน่าเชื่อถือ ค่าเสียเวลา เป็นต้น อีกทั้งในการพิจารณาความเสียหายในคดีแรงงานในส่วนที่นายจ้างฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากลูกจ้างในกรณีที่ลูกจ้างไม่บอกกล่าวเลิกสัญญาจ้างแรงงานล่วงหน้ามิได้มีกรอบกำหนดการพิจารณาค่าเสียหายไว้อย่างชัดเจน ศาลจึงต้องยึดถือเอาบรรทัดฐานการกำหนดค่าเสียหายของคดีก่อนๆ มาพิจารณากำหนดค่าเสียหายให้แก่นายจ้างมากกว่าการพิจารณาความเสียหายที่แท้จริงที่นายจ้างได้รับ ซึ่งโดยมากก็จะสร้างบรรทัดฐานไว้ให้ลูกจ้างชดใช้ค่าเสียหายให้แก่นายจ้างเป็นจำนวนเงิน 1 เท่าของค่าจ้างของลูกจ้างต่อเดือน การกำหนดค่าเสียหายโดยยึดถือบรรทัดฐานของการกำหนดค่าเสียหายคดีก่อนๆ จะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมแก่กรณีเฉพาะได้ ทั้งนี้เพราะ แต่ละคดีก็มีข้อเท็จจริงแตกต่างกันออกไป การใช้บรรทัดฐานเดียวกันในการกำหนดค่าเสียหายในคดีที่มีข้อเท็จจริงต่างกันจึงอาจทำให้ไม่สามารถกำหนดค่าเสียหายให้ถูกต้องตามความเสียหายที่แท้จริงที่นายจ้างจะต้องได้รับ นอกจากนี้การกำหนดค่าเสียหายก็ไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาดุลยพินิจการกำหนดค่าเสียหายของศาลได้ เพราะถือเป็นการอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งการใช้ดุลยพินิจของศาลอันเป็นการอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงที่ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย ส่งผลให้นายจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายของลูกจ้าง ส่งผลให้นายจ้างต้องแบกรับภาระความเสียหายซึ่งอาจจะเป็นความเสียหายที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างและต่อเนื่องแต่เพียงฝ่ายเดียวอันเป็นผลมาจากการคุ้มครองทางกฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาประเด็นความยุติธรรมด้านการจ้างแรงงานตามสัญญาจ้างแรงงาน ผู้วิจัยพบว่า การคุ้มครองแรงงานภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานยังไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่คู่สัญญาจ้างแรงงานได้ โดยในประเด็นด้านค่าจ้าง พบว่า อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่บังคับใช้อยู่ปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมทางสังคมได้ โดยอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดไม่เพียงพอที่กับค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นของลูกจ้าง และลูกจ้างยังไม่ได้รับอัตราค่าจ้างที่สอดคล้องกับความรู้ทักษะ และความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Somsajee Siksamat and Warut Techajinda (2011) ที่ทำการวิจัยเรื่องระบบอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของไทย แล้วพบว่า การศึกษาพบว่าค่าจ้างขั้นต่ำของไทยในช่วงที่ผ่านมานั้นยังไม่เหมาะสมทั้งด้านความเพียงพอ และความเป็นธรรม กล่าวคือ อัตราการเติบโตของค่าจ้างขั้นต่ำไม่สอดคล้องกับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Gross Domestic Product) อัตราเงินเฟ้อ (Inflation) และผลิตภาพแรงงาน (Labour Productivity) ส่งผลให้อัตราค่าจ้างขั้นต่ำยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพของลูกจ้างและไม่สามารถทำให้ลูกจ้างมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันเป็นการสร้างความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจต่อลูกจ้าง อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Pattapee Anantawan (2006) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องกฎหมายคุ้มครองแรงงาน : ศึกษากรณี การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ และอัตราค่าจ้างตามระดับฝีมือแรงงานแล้ว พบว่า นายจ้างนำค่าจ้างขั้นต่ำได้ถูกนำไปกำหนดเป็นค่าจ้างขั้นต้น (Basic Wage) ให้แก่แรงงาน

ประเด็นด้านการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงาน ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการปรับใช้กฎหมายขัดกับบทบัญญัติการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงาน และการคุ้มครองสิทธิการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานของนายจ้างและลูกจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานไม่เท่าเทียมกันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Walyapila Kittiwongpakdee (2005) ซึ่งศึกษาเรื่องการบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อเลิกสัญญาจ้างแรงงาน พบว่า การบอกกล่าวล่วงหน้าเพื่อเลิกสัญญาจ้างแรงงานตามกฎหมายไทยมีปัญหาอยู่หลายประการ โดยหนึ่งในนั้น คือ สิทธิการบอกกล่าวเพื่อเลิกสัญญาจ้างแรงงานตามกฎหมายไทยระหว่างนายจ้างและลูกจ้างแตกต่างกัน

ประเด็นด้านสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย ผู้วิจัยพบว่า กลไกและมาตรการที่รัฐดำเนินการให้มีขึ้นเพื่อช่วยเหลือลูกจ้างให้มีสิทธิได้รับความยุติธรรมทางกฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองแรงงานให้ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Chalit Meesit (2017) ที่เห็นว่า “สังคมไทยจะต้องมีกฎหมายที่เหมาะสม ได้มาตรฐาน ประชาชนมีส่วนร่วม และมีมาตรการที่เอื้อต่อการเข้าถึงสิทธิของประชาชน” และ “กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ควรประสานความร่วมมือกันในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้บริการแก่ลูกจ้าง ในด้านการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้สิทธิทางกฎหมายอย่างถูกต้องครบถ้วน ครอบคลุมสิทธิทั้งปวง ด้วยการสื่อสารที่ลูกจ้างสามารถเข้าใจได้โดยง่าย และด้วยจิตใจของผู้ให้บริการที่มีจิตใจช่วยเหลือประชาชน”

ประเด็นการเยียวยาความเสียหาย ผู้วิจัยพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานไม่ได้ให้ความคุ้มครองคู่สัญญาจ้างแรงงานอย่างเท่าเทียมกันในการชดใช้ค่าเสียหายจากการบอกเลิกสัญญาจ้างโดยไม่บอก

กล่าวล่วงหน้า และการกำหนดค่าเสียหายยังไม่เป็นธรรม ทั้งนี้เพราะ ไม่มีหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายที่แน่นอน ใช้หลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายตามกฎหมายอื่น และเดินตามแนวทางการกำหนดค่าเสียหายของของคดีที่เคยตัดสินไปแล้ว ซึ่งมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งดุลยพินิจการกำหนดค่าเสียหายของศาลได้ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ Sansuda Sitthiprasert (2017) การใช้ดุลพินิจของศาลไทยในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทน กรณีละเมิดเป็นเหตุให้ผู้ถูกละเมิดถึงแก่ความตาย พบว่า การใช้ดุลยพินิจของศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจาก (1) ใช้สัญชาตญาณมากกว่าการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด (2) ไม่มีนิติวิธีที่ชัดเจนในการใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับเรื่องการกำหนดค่าสินไหมทดแทน (3) การใช้ดุลยพินิจของศาลไม่เพียงพอ ทำให้การกำหนดค่าเสียหายไม่สามารถสะท้อนมูลค่าความเสียหายที่แท้จริง

สรุปผลการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดว่า “คู่สัญญาในสัญญาจ้างแรงงานยังไม่ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงานอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น ประเทศไทยต้องมีนโยบายทางสังคมที่เหมาะสมที่ทำให้คู่สัญญาในสัญญาจ้างแรงงานได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานอย่างเท่าเทียมกัน” เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะ การคุ้มครองคู่สัญญาจ้างแรงงานยังพบข้อบกพร่องบางประการที่ไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมด้านการแรงงานให้แก่คู่สัญญาจ้างแรงงานได้ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ประเด็นค่าจ้าง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่บังคับใช้อยู่ปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมทางสังคมได้ ทั้งนี้เพราะ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีพอย่างมีมาตรฐานและคุณภาพชีวิตที่ดีอันเกิดจากแนวคิดในการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งลูกจ้างยังได้รับอัตราค่าจ้างไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับความรู้ ทักษะ และความสามารถ อันเกิดจากการเพิ่มของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำยังไม่สอดคล้องกับผลิตภาพแรงงาน และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานก็มิได้กำหนดให้บังคับใช้อัตราค่าจ้างกับแรงงานที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่เท่านั้น

ประเด็นการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงาน แนวทางการวินิจฉัยของศาลยอมรับหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานขัดกับบทบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานที่บัญญัติให้คู่สัญญาต้องบอกกล่าวเลิกสัญญาจ้างแรงงานล่วงหน้า ส่งผลให้คู่สัญญาจ้างแรงงานฝ่ายที่ถูกบอกเลิกสัญญาอาจได้รับความเสียหายจากการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานที่ไม่ถูกต้องของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ นอกจากนี้ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานยังบัญญัติให้นายจ้างฝ่ายเดียวมีสิทธิบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานโดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า หากลูกจ้างกระทำความผิดต่อนายจ้างอันเข้าลักษณะร้ายแรง แต่ในทางกลับกัน ลูกจ้างไม่ได้รับความคุ้มครองให้มีสิทธิบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานโดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า หากถูกนายจ้างกระทำความผิดอันเข้าลักษณะร้ายแรงต่อตนเอง ซึ่งเป็นความไม่ยุติธรรมทางกฎหมาย

ประเด็นสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย นโยบายและมาตรการที่รัฐใช้เป็นกลไกเพื่อช่วยเหลือลูกจ้างให้ได้มีสิทธิเข้าถึงความยุติธรรมนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะกำจัดข้อจำกัดส่วน

บุคคลของลูกจ้างอันเป็นอุปสรรคขัดขวางสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย อันเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวยให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานที่รวดเร็ว นโยบายทางสังคมที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการช่วยเหลือแรงงานให้ได้รับความยุติธรรมทางกฎหมาย และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะปฏิบัติงานเชิงรุกในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ลูกจ้าง ส่งผลสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมของลูกจ้างซึ่งเป็นความยุติธรรมทางสังคมยังมีอุปสรรคขัดขวางอยู่ โดยมีสาเหตุมาจากความยุติธรรมทางกฎหมายที่มีข้อบกพร่อง

ประเด็นการเยียวยาความเสียหาย บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานบัญญัติให้นายจ้างเพียงฝ่ายเดียวจะต้องจ่ายสินจ้างแทนการบอกกล่าวเลิกสัญญาจ้างล่วงหน้า ในกรณีที่นายจ้างบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานกับลูกจ้างโดยไม่บอกกล่าวล่วงหน้า ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อเยียวยาความเสียหายจากการที่ลูกจ้างต้องตกงานและได้รับความเดือดร้อนจากการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานทันทีของนายจ้าง ทั้งๆ ที่นายจ้างก็สามารถได้รับความเสียหายจากการบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานทันทีของลูกจ้างได้เช่นกัน แต่กลับไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย อีกทั้ง แนวทางการพิจารณาค่าเสียหายโดยศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโดยไม่มีหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายด้านแรงงานที่แน่นอน แต่ใช้หลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายโดยหลักนิติกรรมสัญญาและหลักละเมิด ซึ่งความเสียหายจะแตกต่างจากความเสียหายในทางธุรกิจ และส่วนใหญ่การกำหนดค่าเสียหายจะเป็นการเดินตามแนวทางคำพิพากษาของศาลในคดีก่อนๆ ซึ่งข้อเท็จจริงแตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้น การกำหนดค่าเสียหายของศาลไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาโต้แย้งได้เพราะเป็นการอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งต้องห้ามโดยกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสังคม

1. การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำจะต้องทบทวนแนวคิดที่ใช้ในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำใหม่ให้สอดคล้องกับสากล พร้อมทั้งนำปัจจัยที่เป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตของลูกจ้างในทุกมิติมาเป็นปัจจัยในการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ และจะต้องมีการเสนอให้ทบทวนกฎหมายอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้บังคับใช้กับแรงงานที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานไม่เกิน 2 ปี

2. กำหนดให้มีการพัฒนาฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่องในทุกภาคอุตสาหกรรม และจัดให้การกำหนดระดับฝีมือแรงงานของแรงงานแต่ละคนในทุกภาคอุตสาหกรรม โดยเป็นศูนย์กลางในการจัดให้มีการทดสอบระดับฝีมือแรงงานเพื่อกำหนดระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถของแรงงาน พร้อมกับกำหนดอัตราค่าจ้างที่เหมาะสมตามมาตรฐานฝีมือแรงงานในแต่ละระดับ

3. ก่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างบูรณาการทั้งหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนในการทำให้ลูกจ้างได้รับรู้สิทธิตามกฎหมายแรงงานไม่ว่าจะโดยทั้งการบรรจุกฎหมายแรงงานเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา หรือการจัดฝึกอบรมความรู้กฎหมายแรงงานให้แก่ลูกจ้างทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายสบัญญัติ พร้อมทั้งสร้างมโนทัศน์ให้ลูกจ้างความตระหนักเกิดความตระหนักในสิทธิแรงงานและการเรียกร้องความยุติธรรมด้านการจ้างแรงงานแก่ตนเอง

4. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานที่ให้ความคุ้มครองสิทธินายจ้างและลูกจ้างไม่เท่าเทียมกัน และบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความล่าช้าในการที่จะอำนวยความยุติธรรมให้แก่คู่สัญญาจ้างแรงงาน ทั้งนี้เพราะ “ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือ ความไม่ยุติธรรม”

5. กำหนดนโยบายทางสังคมที่เหมาะสมและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือลูกจ้างให้ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน รวมไปถึงการดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตระหนักในบทบาทหน้าที่ของให้ดำเนินการเชิงรุกในการเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่แรงงาน โดยสร้างมโนทัศน์และจิตสำนึกในการให้ความช่วยเหลือแรงงานเสมือนว่าปัญหาของแรงงานคือปัญหาของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานเมื่อได้รับผลกระทบจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุและผลกระทบต่อความยุติธรรมด้านแรงงาน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่จะช่วยให้คู่สัญญาจ้างแรงงานได้รับความยุติธรรมจากการแรงงานเมื่อต้องได้รับผลกระทบจากปัจจัยดังกล่าว

2. ศึกษาแนวทางการกำหนดค่าเสียหายในคดีแรงงานว่าการกำหนดค่าเสียหายในคดีแรงงานนั้นศาลใช้แนวทางและหลักเกณฑ์ใดในการกำหนดค่าเสียหาย และเป็นไปได้หรือไม่ที่นำค่าเสียหายเชิงลงโทษและค่าเสียหายทางด้านจิตใจมากำหนดเป็นค่าเสียหายในคดีแรงงาน เพื่อวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงในคดีแรงงานอันจะทำการเยียวยาความเสียหายเกิดความยุติธรรมต่อผู้เสียหายมากที่สุด

3. ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดโครงสร้างค่าจ้างค่าตอบแทนการทำงานของแรงงานเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อวิเคราะห์หาอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เหมาะสมตามผลิตภาพแรงงานและความสามารถในการจ่ายของนายจ้างให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของแต่ละอุตสาหกรรม

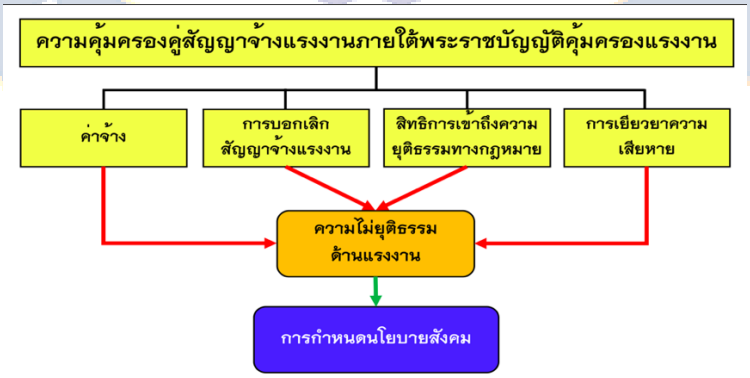
องค์ความรู้ใหม่

กฎหมายเป็นมาตรการที่รัฐบัญญัติขึ้นมาบังคับใช้เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมและเพื่อคุ้มครองความสงบสุขและความเรียบร้อยให้เกิดขึ้น โดยมโนทัศน์ของคนทั่วไปต่อกฎหมาย คือ การเป็นเครื่องมือในสร้างความยุติธรรมให้คนในสังคม ผู้ใดถูกผู้อื่นละเมิดหรือโต้แย้งสิทธิอันสงบของตน ย่อมสามารถร้องเรียกและเพรียกหาความยุติธรรมให้แก่ตนเองโดยใช้กฎหมายซึ่งได้วางแนวทางในการปฏิบัติต่อกันเป็นบรรทัดฐานเพื่อให้เกิดความยุติธรรม อย่างไรก็ตาม กฎหมายบางประเภทที่รัฐบัญญัติขึ้นมาก็ไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่ทุกคนในสังคม ทั้งนี้เพราะ ในความเป็นจริงแล้ว ในสังคมใดๆ ย่อมต้องมีความแตกต่างกันของบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการแตกต่างกันทางร่างกาย ทางเสรีภาพ หรือทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้มนุษย์ในสังคมบางคนอาจเป็นผู้เสียเปรียบจากความด้อยโอกาสหรืออำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งความเสียเปรียบนี้นำไปสู่ความไม่ยุติธรรมทางสังคมได้ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม ก็คือ รัฐจะต้องออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสิทธิให้แก่คนเหล่านั้นไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากความเป็นผู้ด้อยกว่าหรือผู้เสียเปรียบ

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานก็ได้รับการบัญญัติขึ้นมาโดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองลูกจ้างให้ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน ทั้งนี้เพราะ ลูกจ้างเป็นผู้ด้อยกว่านายจ้างทุกด้านทั้งอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคม อำนาจการเจรจาต่อรอง อำนาจการตัดสินใจ และอำนาจการบังคับบัญชา ส่งผลให้ลูกจ้างถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหงและปฏิบัติต่ออย่างไม่เป็นธรรม พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานจึงเป็นความยุติธรรมทางกฎหมายที่รัฐใช้เป็นกลไกและเครื่องมือในการคุ้มครองลูกจ้างให้ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน เมื่อเป็นเช่นนี้ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานจึงมุ่งเน้นการคุ้มครองลูกจ้างมากเกินไปจนก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมแก่นายจ้างในบางประเด็น อย่างไรก็ดี แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานจะบัญญัติขึ้นมาเพื่อคุ้มครองลูกจ้างให้ได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงาน แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานก็เป็นเพียงความยุติธรรมทางกฎหมายที่ช่วยให้ลูกจ้างได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่หาได้ครอบคลุมการได้รับความยุติธรรมทางสังคมด้วยแต่อย่างใดไม่

ดังนั้น ภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานยังมีความบกพร่องที่ไม่สามารถคุ้มครองให้นายจ้างและลูกจ้างได้รับความยุติธรรมจากการจ้างแรงงานได้หมด โดยความบกพร่องของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานมีทั้งความบกพร่องในเรื่องของค่าจ้างที่ทำให้ลูกจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมทางสังคม การบอกเลิกสัญญาจ้างแรงงานที่ทำให้ทั้งนายจ้างและลูกจ้างไม่ได้รับความยุติธรรมทางกฎหมาย การคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมที่ล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ การเยียวยาความเสียหายที่ไม่เท่าเทียมกันทั้ง 2 ฝ่าย และไม่ครอบคลุมค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

สรุปได้ว่า กฎหมายควรจะเป็นมาตรการและกลไกทางสังคมที่อำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่คนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริง กฎหมายก็ไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้ในทุกกรณี ส่งผลให้ต้องมีการกำหนดนโยบายสังคมขึ้นมาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายในประเด็นที่กฎหมายไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่คนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 ความไม่ยุติธรรมภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานนำไปสู่การกำหนดนโยบายสังคม

เอกสารอ้างอิง

Anantawan, P. (2006). **Labor Protection Law: A Case Study of Minimum Wages and Employment Rates According to Different Levels of Labor Skills**. [Thesis]. Ramkhamhaeng University.

International Labour Organozation. (2019). **100 Years International Labour Organization : Advancing Social Justice, Promoting Decent Work (1919-2019)**. Thailand: (n.p.).

Jantornwithun, N. (1987). **Labour Law : Concept and Problem.** Bangkok: Thammasat University Press.

Jantornwithun, N. (1996). **Labour Law : Concept, Evolution and scope**. (n.p.).

Khruaklin, P. (2020). **Labour Law for Human Resources Management**. Bangkok: Nititham Publishing.

Kittiwongpakdee, W. (2005). **Termination of employment contract by giving notice**. [Thesis]. Thammasat University.

Kraiwichian, T. (2004). **Law and Justice.** Bangkok: Chuanpim Publishing.

Meesit, C. (2017**). Justice and Labour : How Can the Employee Access to Justices?**. Retrieved September 15, 2020, from https://aromfoundation.org/ความยุติธรรมและกฎหมาย/

Micklitz, Hans-W. (2011). **The Many Concepts of Social Justice in European Private Law**. Cheltenham: MPG Book Group.

Nonthapatthamadun, K. (2011). **Social Policy and Social Welfare.** Bangkok: Thammasat University Press

Phonsim, S. (2020). **Concepts and Theories for Social Policy Studies**. Khon Kaen: KKUPrinting House.

Photikanit, K. (2020). **Social Policy Theories and Critical Policy**. Phitsanulok: Naresuan University Publishing House.

Phruksachonlawit P and Wasawong, S. (2014). **Labour Protection Act**. Bangkok: Nitibannakarn Publishing.

Rawls, John. (1999). **A Theory of Justice**. Revised Edition. Rev. ed. Oxford: Harvard University Press.

Sitthiprasert, S. (2017). **The exercise of discretion by Thai courts in awarding compensation for death of victims of wrongful acts**. [Thesis]. Thammasat University.

Siksamat, S. and Techajinda, W. (2011). **Thailand Minimum Wage System**. Retrieved April 22, 2021, from https://www.ryt9.com/s/bot/1488492

Sotthiphan, S. (2020). **Juristic act and Contract Laws.** Bangkok: Winyuchon Publication House.

Suppaphon, S. (2558). **Theory of justice and life of John Rawls.** Bangkok: Victory Publishing.

Techakumpu, D. (1987). **Autonomy of Will in Contracts.** (n.p.).

Thanachaisetthawut, B. (Ed.). (2007). **Labor Law Development Policy and Labor Rights Protection : Seminar Report.** Bangkok: Prototype.

Thanachaisetthawut, B. (Ed.). (1999**). Problems of Labor Protection Law Enforcement**. Bangkok: Prototype.

Thanachaisetthawut, B. (2002). **Analyzing of Labor Protection Law Enforcement.** Bangkok: Prototype.

Thanachaisetthawut, B. (Ed.). (2007). **Labour Rights are Human Rights**. Bangkok: Prototype.

Vichienchom, W. (2020). **Labour Law.** Bangkok: Winyuchon Publication House.

Ua-amnoey, J. (2013). **Inequality and Injustice in the Judicial process. In Apiwat Rattanawaraha** (Ed.), Inequality and Injustice Access to Thailand's Basic Resources and Services, (V.1, P.349), Bangkok: (n.p.)

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพผู้ประกาศข่าว : ศึกษากรณีผู้ประกาศข่าวไม่มีใบอนุญาต

Legal problems relating to the profession of news anchors : Study the case of news anchors without a license

ภาวิณี คุ้นสงคราม[1]

Phawinee kunsongklam

บทคัดย่อ

จากการศึกษาปัญหากรณีผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ที่ไม่มีใบอนุญาตประกาศข่าว แต่ยังคงทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว นั้นมีความผิดหรือไม่นั้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความสำคัญของการใช้กฎหมาย ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ที่ไม่มีใบอนุญาตประกาศข่าว ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เป็นบทลงโทษกับผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ในการปฏิบัติหน้าที่โดยที่ไม่มีใบอนุญาต นอกจากบทความนี้ ยังได้ศึกษาถึงความเป็นมา ทฤษฎี ตลอดจนมาตราการ วิธีการและเงื่อนไขกฎหมายเกี่ยวกับการทำหน้าผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว และเปรียบเทียบหลักกฎหมายต่างๆ

และในยุคนี้ เป็นยุคที่ประชาชนติดตามข่าวสารได้ง่ายและหลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะผ่านทางโทรทัศน์ ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ที่ทำให้รวดเร็วฉับไวทันต่อสถานการณ์ได้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการเผยแพร่ภาพสด (Live) ผ่านแอพลิเคชั่น (Application) ต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ค (Facebook), ยูทูป (YouTube) ซึ่งทำให้เข้าถึงกว่าการรับชมผ่านทางโทรทัศน์ที่เคยรับชมที่ผ่านมา เป็นการที่ประชาชนสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกร่วมได้ ดังนั้น การพัฒนา การนำเสนอข่าวที่รวดเร็วและมีความน่าเชื่อถือให้กับประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงสถานะกาณ์ เหตุการณ์ ได้อย่างมีคุณภาพ ผู้ศึกษางานวิจัยนี้ จึงให้ความสำคัญกับผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว จะต้องผ่านการอบรมและได้รับใบอนุญาตประกาศข่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานให้มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและความร่วมมือพัฒนาศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากปัจจุบันที่เกิดขึ้นนั้น ยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบเข้ามาตรวจสอบหรือควบคุมแต่อย่างใด

คำสำคัญ : ผู้ประกาศ , ผู้ประกอบวิชาชีพ , จริยธรรมแห่งวิชาชีพ

---

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Abstract

From the study of problems in the case of news anchors, news readers or reporters without a news broadcasting license. But still acting as a news anchor, news reader or reporter, is that guilty or not? This article has the objective for readers to see the importance of using the law Law problems concerning news anchors, news readers or reporters who do not have a news broadcasting license. In Thailand, there is no law that punishes news anchors, news readers or reporters for performing their duties without a license. In addition to this article also studied the origins, theories, and measures Methods and legal conditions relating to the presence of news anchors, news readers or reporters, and comparisons of various legal principles.

And in this era, it is an era where people can follow news easily and through various channels. whether through television via mobile phone that makes it faster and more responsive to the situation Including broadcasting live images (Live) through the application. (Application) such as Facebook (Facebook), YouTube (YouTube), which makes it more accessible than viewing through television that has been watched in the past. It is the ability for people to express their feelings together. Therefore, the development of fast and reliable news presentation for the general public to know the situation and events with quality The author of the article therefore pays attention to news anchors, news readers or reporters who must be trained and obtain a news anchor license. This is to create a standard to improve the administrative structure of relevant agencies and to develop cooperation in law enforcement. due to the current occurrence There is no law or regulation to check or control in any way.

Keywords : Announcer , Practitioner , Professional ethics

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันผู้ประกาศ ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว เป็นอาชีพหนึ่งที่ผู้คนจำนวนไม่น้อยให้ความสนใจและอยากจะก้าวเข้าสู่เส้นทางสายนี้ เพราะเป็นงานที่ทำให้มีโอกาสพบปะผู้คนหลากหลาย เป็นงานที่ท้าทาย ทำแล้วมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและอีกหลายๆเหตุผล ในเมืองไทยผู้ประกาศ ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ถือว่าเป็นอาชีพที่มีมานาน ตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้ประกาศข่าวในรุ่นแรกที่มี

ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท. และ สถานีโทรทัศน์ช่อง 4 งานผู้ประกาศยุคนั้นต้องรับผิดชอบทั้งงานผู้ประกาศวิทยุ โทรทัศน์ และเป็นผู้แสดงควบคู่ไปด้วย

ในปัจจุบัน “ใบผู้ประกาศข่าว” ผู้ที่มีหน้าที่ในการใช้ภาษาผ่านสื่อต่างๆ “ต้องมี” ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกาศข่าว พิธีกรโทรทัศน์ หรือ ดีเจ ทุกคนต้องผ่านการสอบใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว แต่จะอนุโลมให้กับผู้ที่อยู่ในระหว่าง การสอบใบผู้ประกาศ ให้สามารถทำหน้าที่ได้ โดยยังไม่ต้องมีใบผู้ประกาศ สมัยก่อนการจะเป็นผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ที่ผ่านการอบรมและได้รับใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว ถือเป็นเรื่องที่ยุ่งยากอย่างมาก เพราะการสอบใบอนุญาตผู้ประกาศข่าวในแต่ละครั้ง ต้องมีต้นสังกัดเป็นผู้ดำเนินการในการจัดเตรียมให้เข้าสอบ หมายความว่า ผู้ที่จะเป็นผู้ประกาศข่าวหรือสอบใบอนุญาตประกาศข่าวจะต้องได้งานที่องค์กรนั้นๆก่อน ถึงจะมีสิทธิ์ไปสอบได้ และแต่ละปี มีการสอบเพียง 2 ครั้ง ต่อมาผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าวไม่จำเป็นต้องมีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว ก็สามารถทำงานใช้ภาษาออกสื่อได้ โดยที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว ทำให้ส่งผลมาถึงปัจจุบัน ผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ไม่ผ่านการอบรบเพื่อสอบรับใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว เพราะเห็นว่าไม่มีความจำเป็นและไม่มีกฎ ระเบียบ หรือกฎหมายบังคับหรือมีบทกำหนดโทษแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกาศข่าว ผู้สื่อข่าวหรือผู้อ่านข่าว ที่ไม่มีใบอนุญาต
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โทษทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกาศข่าว ผู้สื่อข่าวหรือผู้อ่านข่าว ที่ไม่มีใบอนุญาต
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการร่างกฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อให้ทราบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ที่ไม่มีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว
3. เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้จากการวิเคราะห์โทษทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ที่ไม่มีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว
4. และทำการเสนอแนะแนวทางในการร่างกฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน

ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งศึกษาถึงแนวคิดในกรณีผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ไม่มีใบอนุญาตอ่านข่าว รวมถึงศึกษากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ไม่มีใบอนุญาตอ่านข่าวของประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ กฎ ระเบียบ และกฎหมาย ของประเทศไทยที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน อันจะนำไปเป็นแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษางานวิจัยนี้ ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาคำพิพากษาฎีกา ที่เกี่ยวข้องรวมถึงการใช้กฎหมายลักษณะที่เกี่ยวข้องกับกรณีผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ไม่มีใบอนุญาตอ่านข่าว และเทียบเคียง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญา รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายอาญา โดยค้นคว้าจากเอกสารเชิงแนวความคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในครั้งนี้ โดยทางผู้วิจัยจะทำการค้นคว้าจากเอกสารเชิงแนวความคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายนั้น

แนวคิด ทฤษฎี และการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษางานวิจัยนี้ ได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้องรวมถึงการใช้กฎหมายลักษณะที่เกี่ยวข้องและเทียบเคียงไม่ว่าจะเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญา รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายอาญา โดยค้นคว้าจากเอกสารเชิงแนวความคิดเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายอาญาในครั้งนี้ ผู้ทำงานวิจัยนี้ ขอนำเสนอแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ประกาศข่าว คือ อาชีพที่ทำหน้าที่ประกาศข้อมูลข่าวสาร และเหตุการณ์ปัจจุบัน ผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ เป็นต้น มีหน้าที่สื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ โดยจะอ่านข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นกลาง เป็นธรรม และนำเสนอมุมมองที่ถูกต้องที่สุดให้กับประชาชน อาชีพนี้จึงจำเป็นที่จะต้องมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพสูงมาก

สื่อมวลชน คือ สื่อหรือช่องทางที่นำข่าวสาร สาร หรือเนื้อหาสาระทุกประเภทไปสู่ประชาชน เพื่อประโยชน์สาธารณะที่ขึ้นทะเบียนเป็นสื่อมวลชน โดยการขอใบอนุญาตหรือโดยการขึ้นทะเบียนเป็นสื่อมวลชนตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจะอยู่ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อดิจิทัล หรือในรูปอื่นใดที่สามารถสื่อความหมายให้ประชาชนทราบได้เป็นการทั่วไป ทั้งนี้สื่อมวลชนดังกล่าวต้องมีบรรณาธิการหรือการตรวจสอบเนื้อหาที่เผยแพร่

ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ คือ เป็นใบอนุญาตให้สามารถประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ตามสาขาที่เรียนมา โดยผู้ที่จะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะต้องมีคุณสมบัติตามที่องค์กรออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพกำหนดไว้ ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะไม่สามารถประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ได้ ถ้าฝ่าฝืนจะมีโทษตามที่องค์กรวิชาชีพแต่ละองค์กรกำหนดไว้

จรรยาบรรณ และจริยธรรมของสื่อมวลชน ชุลีพร เกษโกวิทย์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ในสารานุกรมออนไลน์ของสถาบันพระปกเกล้า ในสมัยก่อน ชาวยุโรปได้มีการแบ่งฐานันดรศักดิ์ของคนออกมาเป็น 3 ฐานันดร คือ

ฐานันดรที่ 1 คือ กษัตริย์และขุนนาง

ฐานันดรที่ 2 คือนักบวช

ฐานันดรที่ 3 คือประชาชนธรรมดาทั่วไป

ซึ่งรัฐสภาอังกฤษประกอบไปด้วยผู้แทน ฐานันดรทั้ง 3 ดังกล่าว ในการประชุมรัฐสภาอังกฤษคราวหนึ่ง เอ็ดมันด์ เบอร์ค (Edmund Burke, 1729- 1797) นักกฎหมายที่เป็นนักเขียนและนักการเมืองกำลังยืนอภิปรายอยู่ได้ชี้มือไปยังกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ที่เข้าร่วม ฟังการประชุมด้วยและกล่าวขึ้นว่า “ในขณะที่เราทั้งหลายซึ่งเป็นฐานันดรใดฐานันดรหนึ่งทั้งสามฐานันดร กำลังประชุมกันอยู่นี้ ควรคำนึงไว้ด้วยว่า บัดนี้มีฐานันดรที่ 4 เกิดขึ้นแล้ว และฐานันดรนั้นกำลังนั่งฟังการประชุมของเราอยู่ ณ ที่นี้ด้วย” นับแต่นั้นเป็นต้นมาผู้ที่เป็นนักหนังสือพิมพ์จึงถูกเรียกว่า พวกฐานันดรที่ 4 โดยปัจจุบัน ความหมายของคำว่าฐานันดรที่ 4 มิได้จำกัดอยู่แต่นักหนังสือพิมพ์เท่านั้น แต่ได้หมายรวมถึงสื่อมวลชนแขนง อื่น ๆ ด้วย จากการที่สื่อมวลชนมีพันธกิจในการนำเสนอข้อเท็จจริง จึงเกิดเป็นพันธะความรับผิดชอบที่สื่อมวลชน ควรมีต่อสังคม (Social Responsibility) ดังนี้

จริยธรรม หรือจรรยาบรรณ มาจากคำว่า ethics (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550, หน้า 159)

จริย หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ (พิศิษฐ์ ชวาลาธวัธ, 2545, หน้า 307 – 308)

ธรรม หมายถึง ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ คุณความดี คำสั่งสอนในทางศาสนา

จริยธรรม (ethics) มาจากคำในภาษากรีกว่า ethos ซึ่งหมายถึง บุคลิกภาพ หรือสิ่งที่คนดีประพฤติ ปฏิบัติ เพื่อจะได้มีบุคลิกภาพที่ดี แต่โดยทั่วไปแล้ว จริยธรรมจะมีพื้นฐานทางด้านปรัชญาที่ว่าด้วยการตัดสินใจ ของมนุษย์ที่จะเลือกระหว่างความดีกับความชั่ว เป็นพฤติกรรมที่สร้างขึ้นจากส่วนสมอง พฤติกรรมที่ผ่านการ คิดในเชิงศีลธรรมหรือปรัชญา เกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่พึงปฏิบัติต่อสังคมหรือต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เป็นสิ่งที่เราควร จะต้องกระทำเพื่อให้โลกนี้ดีขึ้นจริยธรรมนำมาซึ่งหลักปฏิบัติที่ใครจะนำไปประพฤติตามก็ได้หรือไม่ประพฤติ ก็ได้ แตกต่างจากกฎหมายที่ใครไม่ประพฤติตามก็จะถูกลงโทษ (ดรุณี หิรัญรักษ์และคณะ, 2558)

จริยธรรมสื่อมวลชน หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของสื่อมวลชน (สมสุข หินวิมาน และ คณะ, 2557)

จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติหรือ ประมวลมารยาทของผู้ประกอบอาชีพ นั้นๆ ต้องเปนนเอกลักษณ์ทางวิชาชีพ ใช้ความรู้ มีองค์กรหรือสมาคมควบคุม (จรวยพร ธรณินทร์, 2554)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือเทียบเคียง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ใน 2 มาตรา คือ มาตรา 34 คือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในฐานะประชาชนทั่วไป และมาตรา 35 เสรีภาพในการนำเสนอข่าว หรือความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อสารมวลชน ดังนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560) มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล อื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

มาตรา 35 บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ การให้นำข่าวสารหรือข้อความใดๆ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อน นำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำมิได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหรือ ประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการอื่นใดในทำนองเดียวกันต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ทราบตามระยะเวลาที่กำหนดและประกาศให้ประชาชนทราบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง แต่ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด มีบทบัญญัติสำคัญซึ่งวางหลักไว้ ดังนี้พระราชบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2535

มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิต ก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้อง ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ตามความในหมวด 3 ว่าด้วยการส่งเสริมและควบคุมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และการคุ้มครองผู้เสียหาย จากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ บัญญัติว่า พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 (2551) “มาตรา 40 ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากรายการที่ออกอากาศเป็นเท็จหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการส่งเรื่องพร้อมความเห็นของคณะกรรมการให้องค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือ วิชาชีพตามมาตรา 39 เพื่อให้ดำเนินการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว และให้คณะกรรมการติดตามผลการ ดำเนินการขององค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา 39 เมื่อองค์กรควบคุมการประกอบ อาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา 39 ได้แจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องเรียนทราบ ผลการดำเนินการโดยเร็ว ผลการดำเนินการในหมวดนี้ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามมาตรา 51(1)” ความในมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นการที่ผู้เสียหายเนื่องจากรายการที่ออกอากาศมีการละเมิดเสรีภาพ ซึ่งประชาชนผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการนำเสนอข่าวสามารถร้องขอการเยียวยาจาก สื่อมวลชน แต่ไม่ปรากฏบทบังคับหรือโทษของสื่อมวลชนที่เป็นผู้กระทำละเมิดตามมาตรานี้แต่อย่างใด

พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ตามความในหมวด 3 ว่าด้วยข้อบังคับด้านจริยธรรมของวิชาชีพ บัญญัติไว้ว่า พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551 (2551)

มาตรา 42 ให้คณะกรรมการนโยบายจัดทำข้อบังคับด้านจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและ การเผยแพร่รายการ โดยคำนึงถึงความเห็นของตัวแทนพนักงานและลูกจ้างขององค์กรผู้ผลิตรายการ ผู้รับชม และรับฟังรายการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติงาน การผลิต การจัดหาและการเผยแพร่รายการขององค์การ

ข้อบังคับด้านจริยธรรมของวิชาชีพตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องครอบคลุมเนื้อหาสาระในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) ความเที่ยงตรง ความเป็นกลาง และความเป็นธรรม

(2) ความเป็นอิสระของวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสาธารณชน

(3) การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่แสดงออกถึงความรุนแรง การกระทำอันผิดกฎหมาย หรือศีลธรรม อบายมุข และภาษาอันหยาบคาย

(4) การปฏิบัติต่อเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายและผู้ที่อยู่ในภาวะเศร้าโศก

(5) การจ่ายเงินแก่แหล่งข่าว การรับรางวัลหรือผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อให้เสนอข่าว หรือมีส่วนร่วม ในการกระทำใดอันกระทำให้ขาดความเป็นธรรมและความเป็นอิสระของวิชาชีพ

(6) การปกป้องและปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นธรรม ให้คณะกรรมการนโยบายเผยแพร่ข้อบังคับด้านจริยธรรมที่จัดทำขึ้นตามวรรคหนึ่งต่อสาธารณชน ” ตามมาตรา 42 นี้เป็นแต่เพียงการกำหนดข้อบังคับตามวิชาชีพ ซึ่งไม่พบบทลงโทษใด ๆ แก่สื่อมวลชน ที่ฝ่าฝืนจริยธรรมข้อหนึ่งข้อใดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

สรุปผลการวิจัย

จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่หากถามว่าการประกอบอาชีพผู้ประกาศข่าว โดยไม่มีใบผู้ประกาศข่าวจะมีความผิดหรือไม่ ในประเทศไทยยังไม่มีความผิดฐานนี้หรือยังไม่มีข้อบังคับระเบียบไว้ จึงไม่มีความผิดเพราะในขณะนี้ กฎหมายยังมิได้กำหนดว่าผู้ประกาศต้องมีบัตรผู้ประกาศ แต่เป็นเรื่องของความสมัครใจที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือแก่บุคคลทั่วไป

ประเทศไทยยังขาดการควบคุม คุณภาพ ของการเป็นผู้สื่อข่าวที่ดี เกิดการปล่อยปะละเลยมากเกินไปและควรใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพมาเป็นตัวควบคุมและสมควรให้มีการอบรมจริยธรรมทุกๆ 1 ปี หรือ 2 ปี ทุกๆครั้ง ที่จะต่อใบอนุญาต เพื่อส่งเสริมให้อาชีพผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือผู้สื่อข่าว มีคุณภาพและส่งผลดีต่อสังคม ไม่ใช่ปล่อยปะละเลย เพื่อควบคุมคุณภาพและจริยธรรมให้มีมาตรฐานยิ่งๆขึ้นไป

ส่วนใครที่กระทำผิดจริยธรรม ควรมีการยึดใบอนุญาตผู้ประกาศชั่วคราว หรือ หรือถาวรแล้วแต่กรณีอาชีพที่สมควร มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

แต่ในกรณีที่บุคคลเป็นผู้ประกาศข่าวหรือพิธีกรบางคน ที่มีชื่อเสียงในบางครั้งก็ลืมไปว่าตนกำลังทำหน้าที่อะไร บ่อยครั้งที่ดำเนินรายการแบบไม่เหมาะสม การเป็นผู้เสนอข่าวไม่ควรแสดงความเห็นส่วนตัว ผิดถูกผู้บริโภคเป็นผู้พิจารณาเอง หลายครั้งที่นำเอานักร้องหรือนักแสดงบางคนมาเป็นผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว นักร้องหรือนักแสดงบางรายก็ยังขาดทักษะทางภาษาไทยทำให้ฟังแล้วรู้เลยว่าอ่อนประสบการณ์ เรื่องภาษาไทยเป็นอย่างมาก หรือมีสถานีที่ทำรายการบางรายการที่เป็นรายการสดไม่สามารถที่ทำการตัดต่อได้ เมื่อมีการผิดพลาดและมีการออกอากาศไปนั้นไม่สามารถที่จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้แต่อย่างใด ดังนั้นการจะเป็นผู้ประกาศข่าวหรืออ่านข่าว

จะต้องมีประสบการณ์วิชาชีพผ่านการอบรมกระบวนการต่างๆมาแล้ว การที่จะอบรมและสอบผ่านใบอนุญาตผู้ประกาศข่าวนั้น มีขั้นตอนและยากกว่าจะได้ใบอนุญาตผู้ประกาศข่าวมา การที่ผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ทำการปฏิบัติหน้าที่ผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าวก่อนจะทำอะไรจะต้องคำนึงถึงผลที่จะตามมา หากมีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกฎหมาย และมีบทลงโทษไม่ว่าจะเป็นการ ว่ากล่าวตักเตือน โทษทัณฑ์บน เพิกถอนใบอนุญาต ฯลฯ ผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว จะต้องคิดและตรึกตรองให้รอบคอบก่อนทำทุกครั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็นดังนี้

จะเห็นได้ว่าผลของการศึกษาเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากองค์ความรู้เดิมที่มีนักวิชาการท่านอื่นๆ ได้ทำการศึกษาไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผลการศึกษาที่ผ่านๆมา โดยส่วนใหญ่มักเป็นองค์ความรู้ในแง่การกระทำความผิดของผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ที่มีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว กระทำละเมิดโดยการหมิ่นประมาทบุคคลอื่นหรือการรายงานข่าวหรือการประกาศข่าวที่ไปกระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลอื่นทำให้บุคคลนั้นเกิดความเสียหาย แต่จุดเด่นของงานวิจัยนี้เป็นการศึกษากรณีบุคคลที่มาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ที่ไม่มีใบอนุญาตใบประกาศข่าว ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยที่เพิ่มไปจากความรู้ที่มีอยู่เดิม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพผู้ประกาศข่าว โดยไม่มีใบผู้ประกาศข่าว ที่ผู้วิจัยค้นพบจากงานวิจัยนั้นมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกันจากการศึกษาของกลุ่มนักวิชาการหลายๆท่าน แต่ยังไม่ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรการบทลงโทษและเพิ่มบทลงโทษเกี่ยวกับการประกอบอาชีพผู้ประกาศข่าว โดยไม่มีใบผู้ประกาศข่าว ไว้แต่อย่างใด ที่ผู้วิจัยเห็นว่ายังพบจุดอ่อนหลายประการและเมื่อเทียบกับผลการศึกษาของผู้วิจัยในการศึกษาเรื่อง ผลการศึกษานี้ จึงเป็นกรณีศึกษา บทความ วรรณกรรม จากนักวิชาการหลายๆท่าน ที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาเกี่ยวกับต่อไปได้

ปัญหาและอุปสรรค

ปัจจุบันนี้ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช) ยังไม่มีกฎเกณฑ์บังคับว่า คนอ่านข่าวโทรทัศน์จะต้องมีบัตรผู้ประกาศข่าวแต่อย่างใด ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานีจะคัดเลือกใครมาเป็นผู้ประกาศข่าว หากกรณีที่สถานีโทรทัศน์เลือกคนอ่านข่าวที่ไม่มีบัตรผู้ประกาศข่าว มาอ่านข่าวหน้าจอโทรทัศน์ ก็อยู่ที่ผู้ชมหรือผู้ติดตามรายการว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ถ้าชอบก็ดู ถ้าไม่ชอบก็ปิดโทรทัศน์หรือเปลี่ยนไปดูรายการช่องอื่น แทนที่จะกำหนดว่าการจะคัดเลือกคนอ่านข่าวนั้นจะต้องมีการสอบผ่านอบรมได้รับใบอนุญาตผู้

ประกาศข่าวแบบมีคุณภาพ เพื่อมารายงานข่าวถ่ายทอดข่าวให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนหรือผู้บริโภคได้รับการรายงานข่าวอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การสอบใบผู้ประกาศนั้น มีการจัดโดย สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช) ขณะที่ในยุคก่อน ดำเนินการโดย กรมประชาสัมพันธ์ แต่สุดท้ายการสอบก็เป็นแค่เรื่องของภาคทฤษฎี แต่ในเชิงปฏิบัติแล้วก็ยังไม่มีมาตรการหรือกฎระเบียบ กฎหมายมาบังคับใช้แต่อย่างใด ผู้ทำการวิจัยได้ค้นคว้าศึกษาประเด็นเรื่องการมีหรือไม่มีใบผู้ประกาศข่าว ขอหยิบยกตัวอย่างที่เกิดขึ้นในกรณี ที่ช่อง อมรินทร์ทีวี ได้ให้ “เจนนี่ ได้หมดถ้าสดชื่น” ขึ้นมานั่งเก้าอี้ผู้ประกาศข่าว ทดแทนการจากลาออกของ “พุทธ อภิวรรณ” นอกจาก เจนนี่ ได้หมดถ้าสดชื่น แล้ว ก็ยังมี “วิลลี่ แมคอินทอช”,“เชียร์ ฑิฆัมพร” รวมกระทั่ง “แพรรี่ ไพรวัลย์” มาทำหน้าที่ในตำแหน่งเดียวกัน คือผู้ประกาศข่าว ซึ่งในกรณีที่กล่าวมาข้างจะเห็นได้ว่าทุกคนที่มาเป็นผู้ประกาศนั้น ยังไม่มีใครได้ผ่านการทดสอบหรืออบรมเพื่อให้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกาศข่าวและยังไม่ได้รับใบผู้ประกาศข่าวแต่อย่างใด บุคคลที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นบุคคลสาธารณะ เป็นนักร้อง นักแสดง นักพูด ทำให้เกิดเป็นที่สนใจของประชาชนหรือผู้บริโภคข่าว ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในการทำงานของรายการโทรทัศน์เป็นกระแสตามมาว่า “ผ่านการอบรมการเป็นผู้ประกาศข่าวแล้วเหรอ” แล้วยิ่งกรณีที่ ดารานักแสดง นักร้อง นักพูด ที่มาเป็นผู้ประกาศ เป็นที่สนใจของประชาชน และบางคนนั้นมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก หากการเป็นนักข่าวหรือผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว อ่านข่าวและวิเคราะห์แบบไม่เป็นกลาง คือ ทำเกินหน้าที่ จะเป็นกระแสชักจูง ประชาชนที่บริโภคข่าวไปในทางที่ไม่ถูกต้อง หรือใช้หน้าที่ผู้ประกาศข่าวไปในทางที่ไม่ชอบ โดยเอาหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาปฏิบัติเกินกว่าที่ได้รับมอบหมาย เพราะเป็นการยากที่คนเราจะปราศจากอคติ 4 แล้วยิ่งถ้าเป็นการรายงานข่าวหรืออ่านข่าวเกี่ยวกับเรื่องการเมืองด้วยแล้ว หากอ่านข่าวหรือประกาศไปในทิศทาง ที่โจมตีฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้านขึ้นมา จะส่งผลไปถึงการพัฒนาหรือการบริหารประเทศไปด้วย แต่หากบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว ได้รับใบอนุญาตประกาศข่าว ถือว่าใบอนุญาตประกาศข่าวก็ยังเป็นตัวคัดกรองว่าบุคคลนั้นได้ผ่านกระบวนการอบรมไม่ว่าจะด้านภาษา ด้านบุคลิกภาพ ด้านการวางตัวรวมไปถึงด้านจริธรรมและจรรยาบรรณของนักข่าวมาอีกขั้นหนึ่ง รวมไปถึงความภูมิฐาน ในเชิงของการเป็นผู้ประกาศข่าวในรายการข่าวที่เป็นทางการแล้ว ก็ยังดูความเหมาะสมกับตำแหน่งว่าคนที่จะมาทำหน้าที่ดังกล่าว กับบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะต้องอาศัยความน่าเชื่อถือ ทั้งในเรื่องของคุณวุฒิ และวัยวุฒิ อีกด้วย

นักข่าวและคนสร้างคอนเทนต์ต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แยกความรู้สึกส่วนตัวออกจากงานที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ ระมัดระวังการแสดงความคิดเห็นลงในเนื้อหาข่าวเนื่องจากจะทำให้ไม่เป็นกลาง ส่งผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้อ่าน

นอกจากสื่อจะต้องไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลงในข่าวแล้ว ข้อมูลที่นำเสนอต้องเป็นข้อเท็จจริง สามารถพิสูจน์ได้ ไม่มีการบิดเบือนหรือต่อเติมเนื้อหา แม้จะอ้างว่าทำเพื่อให้เนื้อหาข่าวครบถ้วน

ที่สำคัญคือนำเสนอให้รอบด้าน การนำเสนอข้อมูลจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ทุกฝ่ายได้มีโอกาสพูด เพราะคนอ่านควรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารตามที่เกิดขึ้นจริง

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวดังต่อไปนี้

ผู้เขียนจึงขอเสนอ ไว้ดังนี้ว่า

ควรมีการจัดตั้ง “สภาวิชาชีพสื่อมวลชน” มีอำนาจและหน้าที่จดแจ้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน คุ้มครองเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมสื่อมวลชนในการเสนอข่าวและความคิดเห็นพร้อมด้วยมาตรการสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืน กำกับดูแลการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนและองค์กรวิชาชีพให้เป็นไปตามจริยธรรมสื่อมวลชน ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายปีจากกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ และควรมีบทกำหนดโทษโดยการร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพสื่อมวลชน ให้มีการกำหนดโทษไว้มี 2 ประเภท คือ

1. โทษสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพที่ประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพตามที่กำหนดไว้

2. โทษทางอาญาตามที่กฎหมายวิชาชีพกำหนดไว้

โทษทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการจำคุก หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับนั้น ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิชาชีพสื่อมวลชน ดังกล่าวให้ใช้บังคับทั้งผู้ประกอบวิชาชีพและบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ประกอบวิชาชีพด้วย ตัวอย่างเช่น บุคคลภายนอกมาแอบอ้างว่าตนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ หากผู้ประกอบวิชาชีพที่ถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตก็ไม่มีสิทธิในการประกอบวิชาชีพเช่นกัน หากมีการฝ่าฝืนก็ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

หากผู้ประกอบวิชาชีพฯถูกพิพากษาจนถึงที่สุดให้จำคุก ผลที่ตามมาตามพระราชบัญญัติ ทำให้ผู้นั้นต้องขาดคุณสมบัติการเป็นผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว ผู้สื่อข่าว และไม่มีสิทธิที่จะสอบขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตต่อไป จึงทำให้ผู้ที่ผ่านการทดสอบและได้รับใบอนุญาตผู้ประกาศ คำนึงอยู่ตลอดเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ว่าต้องใช้ต้องระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด

หากพบว่า มีการปฏิบัติหน้าที่ประกาศข่าว อ่านข่าว ผู้สื่อข่าว โดยไม่มีใบอนุญาตฯ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช) ก็จะต้องดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งกรณีนี้ถือว่า มีความผิดทั้งผู้ที่มาทำหน้าที่ประกาศข่าว อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว โดยไม่มีใบอนุญาตรวมไปถึงสถาน

ประกอบการหรือทางรายการ ที่ปล่อยให้ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว ไปปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว ผู้สื่อข่าว จะต้องมีโทษทั้งจำและปรับ จำคุก 1 ปี ปรับ 20,000บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ อย่างไรก็ตามการตรวจสอบหากพบก็จะมีผลทางกฎหมาย

ในประเทศไทย ผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว ผู้สื่อข่าว ต้องผ่านการอบรม เพื่อขอรับใบอนุญาตฯ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช) หากไม่ผ่านการอบรม แล้วยังฝ่าฝืน มาตรการต่อไปจะต้องประสานกับต้นสังกัดและสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช) เพื่อสุ่มตรวจสอบให้มากขึ้น เพื่อใช้กฎหมายให้มีความรวดเร็วและมีความศักดิ์สิทธิ

มาตรฐานและข้อบังคับรวมไปถึงข้อกำหนดให้ผู้ประกาศข่าว ผู้อ่านข่าว หรือ ผู้สื่อข่าว จะต้องมีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว ซึ่งใบอนุญาตผู้ประกาศข่าวนี้ จะมีอายุตามกฎหมายเป็นระยะเวลา 5 ปี

คุณสมบัติผู้ที่จะเป็นผู้ประกาศของสถานีวิทยุ หรือโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. มีสัญชาติไทย
2. สามารถอ่าน พูด และออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน
3. ไม่เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร
4. ได้รับใบรับรองการเป็นผู้ประกาศจากกรมประชาสัมพันธ์

ห้ามมีประพฤติกรรมที่เป็นการสร้างความเสื่อมเสีย บกพร่องในศีลธรรมอันดี เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่กรมประชาสัมพันธ์เห็นว่าอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว แต่ทำอาชีพผู้ประกาศข่าว ผู้สื่อข่าวหรือผู้อ่านข่าว จะมีความผิดตาม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช) มีโทษจำคุก 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท

ส่วนบุคคลที่ไม่มีใบอนุญาตผู้ประกาศข่าว แต่พยายามแสดงตัวให้คนอื่นเข้าใจผิด ก็จะมีโทษตาม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช) เช่นกัน จำคุก 1 ปี ปรับ 20,000 บาท

ดังนั้นสมควรให้มี

1.สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ เพื่อเป็นองค์กรกลางของสื่อมวลชนที่ตรวจสอบการทำงานและประเด็นจริยธรรม

2. กรรมการของสภาวิชาชีพฯ ได้ปรับรายละเอียดให้มีตัวแทนจากภาครัฐ และภาคเอกชน

3. การออกใบอนุญาตให้กับผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ยืนยันว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้สื่อข่าวต้องมีใบอนุญาต แต่รายละเอียดรวมถึงหลักเกณฑ์การออกใบอนุญาตนั้น โดยให้สภาวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนด

บรรณานุกรม

กรมประชาสัมพันธ์,กฎหมายระเบียบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์,กรมประชาสัมพันธ์ ,2545มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , ทักษะการเป็นผู้ประกาศ, สำนักพิมพ์ มสธ. , 2535.

Today. 3d ed. Belmont : Wadsworth Publishing Company , 1996.

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์. (2551, 26 กุมภาพันธ์) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125ตอนที่ 42 ก, หน้า 30.

พระราชบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่. (2535, 31 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 75.

พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2551, 14 มกราคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 125ตอนที่ 8 ก, หน้า 30. พิศิษฐ์ ชวาลาธวัช. (2545).

กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒน์. รสิกา อังกูร. (2562).

จริยธรรมและบรรทัดฐานสื่อมวลชนกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการพาดหัวข่าว. เข้าถึงได้จาก http://www.presscouncil.or.th/archives/4602 https://www.stou.ac.th/thai/schools/sca/document

การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Evaluation of Inclusive Education Between Vocational Education and High School of Banklothor School Tak Primary Educational Service Area Office 2

นวรัฐ วรินทร์[1] สมชาย อังสุโชติเมธี[2]
Navarat Varin, Somchai Aungsuchotmatee

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการและหาแนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มประชากรและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนที่ร่วมโครงการ จำนวน 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โดยรวมมีการประเมินอยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านผลผลิต รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อม ตามด้วยด้านกระบวนการ มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน และสุดท้ายคือด้านปัจจัยเบื้องต้นโดยรวมอยู่ระดับปานกลางซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน 2) ผลการหาแนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคือ ในด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตร ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทความต้องการของท้องถิ่นชุมชน ด้านการประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) สถานศึกษาควรจัดทำแผนอัตรากำลังเกี่ยวกับวิชาเอกด้านอาชีพในกรอบระยะเวลา 3-5 ปี ด้านการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง

[1] นักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ชุมชนหรือหน่วยงานในท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมวางแผนหรือวิเคราะห์บริบทสะท้อนปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง และ ด้านการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) สถานศึกษาควรวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรทวิศึกษาไปประกอบอาชีพ

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ/จัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย/โรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Abstract

This research. The objective is to evaluate the project and find ways to develop the joint vocational and high school (bi-educational curriculum) projects of Banklothor School, Tak Elementary School District Office, District 2, demographic groups and resources, namely, qualified persons. School Administrators The research tools were questionnaires and interviews. Analyze the data by determining the frequency, percentage, average, standard deviation and content analysis.

The results showed that 1) the results of the assessment of the joint vocational and high school management program (bi-education course) of Banklothor School District Office, District 2 showed that overall there was a high level of assessment, namely productivity, followed by the environmental aspect, followed by the process side, the assessment results passed the assessment criteria, and finally, the overall preliminary factors were moderate, which passed the assessment criteria In terms of context evaluation, educational institutions should establish a curriculum analysis committee. Study the school curriculum and local curriculum in accordance with the conditions and context of the local community. In terms of Input Evaluation, schools should prepare a plan for career majors in a 3-5-year time frame, process evaluation, schools should provide opportunities for parents, communities or local authorities to participate in planning or analyzing contexts reflecting real and ongoing problems and needs, and product evaluation.

Keywords: Evaluation of Inclusive/ Education Between Vocational Education and High School/ Banklothor School Tak Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนด้านอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงานทั้งภาคธุรกิจบริการ อุตสาหกรรม และการเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่ผลิตกำลังคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้นักเรียนหันมาสนใจเรียนทางด้านอาชีพซึ่งมีตลาดรองรับให้มากขึ้น แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบัน ค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะเรียนทางด้านสามัญ เพื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาส่งผลให้ขาดกำลังคนในภาคแรงงานเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงมีนโยบายให้มีการจัดการศึกษาหลักสูตรเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้พื้นฐานทางด้านสามัญและอาชีพ และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพถือเป็นอีกเส้นทางหนึ่งที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับตลาดแรงงาน สามารถผลิตกำลังคนในระดับฝีมือที่ได้มาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องจัดการอาชีวศึกษาอย่างหลากหลายเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่ประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดความสนใจ และเข้าเรียนอาชีวศึกษาง่ายขึ้น ด้วยการขยายวิชาชีพและกลุ่มเป้าหมายเข้าสู่ระบบการจัดการอาชีวศึกษาได้อย่างทั่วถึง อันเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่กันไปทั้งการศึกษาทางสามัญและทางวิชาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาผู้เรียนจะได้รับวุฒิการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และวุฒิการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทั้งนี้เป็นไปตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับสถานศึกษาสังกัด สอศ. ที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558 : 1)

สภาวการณ์ที่ต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทางเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ทุกคนในสังคมต้องพยายามปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ จึงทำให้สังคมหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอาชีวศึกษา ปจจุบันการจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวยังพัฒนากำลังคนด้านอาชีพได้ไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน ประกอบกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคูกับการสร้างเสริมทักษะทางอาชีพ มีเจตคติที่ดีตอการประกอบอาชีพใหกับนักเรียน สามารถเขาสูโลกอาชีพ เป็นแรงงานระดับฝมือ หรือประกอบอาชีพอิสระ สงผลใหมีการเพิ่มจำนวนผู้ศึกษาตอด้านอาชีวศึกษา สพฐ. จึงได้มีความร่วมมือกับ สอศ. ดำเนินโครงการเรียนร่วม

หลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัด สพฐ. ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทั้งในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพประกอบกับรัฐบาลโดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลัก ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาเพื่อต้องการให้นักเรียนสนใจเรียนสายอาชีพมากขึ้นเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถทำงานได้ทันทีดังนั้นเพื่อเป็นการสนองนโยบายรัฐบาลและพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีพระประสงค์ในการพัฒนาการศึกษาแก่เด็กในถิ่นทุรกันดารห่างไกลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

โรงเรียนบ้านกล้อทอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ 2 ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ห่างจากตัวจังหวัดตาก เป็นระยะทาง 289 กิโลเมตร และห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นระยะทาง 208 กิโลเมตร ติดชายแดนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ การคมนาคมยากลำบาก และโรงเรียนบ้านกล้อทอเป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งมีนโยบายในการเพิ่มโอกาสและทางเลือกในการศึกษาสายวิชาชีพให้กับนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ในปีการศึกษา 2558 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกล้อทอได้ร่วมกับผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด จัดการศึกษาทางเลือกสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์เรียนควบคู่กันไปทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านวิชาชีพให้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้เข้าถึงการเรียนสายอาชีพง่ายขึ้น เมื่อเรียนครบตามหลักสูตรผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษา ทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลายสายสามัญ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) และสายอาชีพในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ไปพร้อมกัน จึงนำมาซึ่งการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ขึ้นระหว่างวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดกับโรงเรียนบ้านกล้อทอ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2558 ภายใต้โครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) จัดการการเรียนการสอนในประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ในปี พ.ศ. 2558

จากการจัดการศึกษาที่ผ่านมา โรงเรียนบ้านกล้อทอ ไม่เคยมีรูปแบบการประเมินโครงการที่ชัดเจน มีแต่สรุปโครงการ รูปแบบการประเมินโครงการที่เป็นเชิงวิชาการยังไม่มีผู้ใดเคยทำ ผู้ศึกษาในฐานะเป็นบุคลากรภายในโรงเรียนบ้านกล้อทอ มีความสนใจที่จะประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อให้ทราบผลการดำเนินโครงการ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ ซึ่งการประเมินครั้งนี้มุ่งเน้นการประเมินตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการประเมินแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินโครงการ สำหรับเป็นแนวทางให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน

กำหนดแนวทางในการปรับปรุง หรือพัฒนาการดำเนินโครงการ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPP Modle

2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ซึ่งมุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้สอนและนักเรียนที่ร่วมโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 70 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2563 (พฤษภาคม พ.ศ.2563 - มีนาคม พ.ศ.2564)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในขั้นตอนนี้เป็นการหาแนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Modelของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ซึ่งมุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) วิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน

ผู้บริหารการศึกษาหรือหัวหน้าผู้รับผิดชอบโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

นักวิชาการศึกษาหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานหรือศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) จบการศึกษาไม่น้อยกว่า ปริญญาโท จำนวน 3 คน

ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ ปีการศึกษา 2563 (พฤษภาคม พ.ศ.2563 - มีนาคม พ.ศ.2564)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ตารางที่ 1 กรอบการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ตัวแปร/ประเด็นที่มุ่งประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การตัดสิน
เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2	1.หลักการและเหตุผล 2.วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ	1. ผู้บริหารสถานศึกษา *2.ผู้รับผิดชอบโครงการ* 3. ครูผู้สอน	ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการประเมินโครงการ ฯ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา *ผู้รับผิดชอบโครงการ และ* ครูผู้สอน	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	4.51-5.00 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย 1.00-1.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย $\geq$ 3.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน$\leq$ 1.00 แสดงว่ามีความเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ตัวแปร/ประเด็นที่มุ่งประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การตัดสิน
เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2	1.บุคลากร 2.งบประมาณ 3.การจัดการ 4.วัสดุอุปกรณ์และสถานที่	1. ผู้บริหารสถานศึกษา 2.*ผู้รับผิดชอบโครงการ* *3.* ครูผู้สอน	ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการประเมินโครงการ ฯ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา *ผู้รับผิดชอบโครงการ และ* ครูผู้สอน	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	4.51-5.00 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย 1.00-1.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย $\geq$ 3.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน$\leq$ 1.00 แสดงว่ามีความเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ตัวแปร/ประเด็นที่มุ่งประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การตัดสิน
เพื่อประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2	1.การวางแผนการจัดกิจกรรม 2.การดำเนินกิจกรรม 3.การนิเทศติดตามผล 4.การประเมินผล	1. ผู้บริหารสถานศึกษา *2.ผู้รับผิดชอบโครงการ* *3.* ครูผู้สอน	ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการประเมินโครงการ ฯ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา *ผู้รับผิดชอบโครงการ และ* ครูผู้สอน	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	4.51-5.00 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย 1.00-1.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย $\geq$ 3. 3.51 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\leq$ 1.00 แสดงว่ามีความเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ตัวแปร/ประเด็นที่มุ่งประเมิน	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การตัดสิน
เพื่อประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) ของโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2	1. คุณภาพของผลผลิต/ผลลัพธ์ตามโครงการ 2. ปริมาณผลผลิตตามโครงการ 3. ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการตามที่กำหนดในวัตถุประสงค	1. ผู้บริหารสถานศึกษา 2. *ผู้รับผิดชอบโครงการ* 3. *ครูผู้สอน* 4. *นักเรียนมัธยมที่เรียน (หลักสูตรทวิศึกษา)*	ฉบับที่ 1 แบบสอบถามการประเมินโครงการ ฯ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา *ผู้รับผิดชอบโครงการ และ* ครูผู้สอน ฉบับที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการ ฯ สำหรับนักเรียน	ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	4.51-5.00 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย 1.00-1.50 ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย $\geq$ 3.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\leq$ 1.00 แสดงว่ามีความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) วิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน

2. ผู้บริหารการศึกษาหรือหัวหน้าผู้รับผิดชอบโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

3. นักวิชาการศึกษาหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานหรือศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) จบการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาโท จำนวน 3 คน

4. ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้จากการนำผลการวิจัยที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2 เกี่ยวกับการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มาสังเคราะห์ เรียบเรียง เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำมาแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ของการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาพรวมรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งมีผลการประเมินตามเกณฑ์การตัดสิน ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ระดับมาก มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ระดับมาก มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามด้วยด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ระดับมากมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน และด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามลำดับ

1.2 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินตามเกณฑ์การตัดสิน ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง และด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน

1.3 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินตามเกณฑ์การตัดสิน ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาการโอนผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมอยู่ในปานกลาง ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน

1.4 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินตามเกณฑ์การตัดสิน ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก ได้แก่ ด้านคุณภาพของ ผลผลิต/ผลลัพธ์ตามโครงการ อยู่ในระดับมาก รองลงมาประโยชนที่ได้รับจากโครงการตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์และด้านปริมาณของ ผลผลิตตามโครงการ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการหาแนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยการจัดลำดับและความถี่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 แนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) คือ สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทความต้องการของท้องถิ่นชุมชน สถานศึกษาควรวางแผนด้านการใช้เงินงบประมาณและเงินอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ สถานศึกษาควรสำรวจความต้องการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพที่สอดคล้องกับกรอบหลักสูตรอาชีวศึกษาก่อนดำเนินโครงการทุกปี สถานศึกษาควรเพิ่มช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาทั้งในรูปออนไลน์และออนไซด์ และสถานศึกษาควรกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการให้เหมาะสมกับระยะเวลาดำเนินการ

2.2 แนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) คือ สถานศึกษาควรจัดทำแผนอัตรากำลังเกี่ยวกับวิชาเอกด้านอาชีพในกรอบระยะเวลา 3 - 5 ปี สถานศึกษาควรจัดอบรมหรือส่งบุคลากรเข้าร่วมรับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรอาชีวศึกษาทั้งระบบ online และ onsiteสถานศึกษาควรสำรวจความต้องการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพที่สอดคล้องกับกรอบหลักสูตรอาชีวศึกษาก่อนดำเนินโครงการทุกปี สถานศึกษาควรจัดทำแผนงบประมาณทั้งเงินรายได้ แผ่นดินและ เงินนอกงบประมาณ เงินบริจาคจากหน่วยงานอื่นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฯ และสถานศึกษาควรวางแผนจัดซื้อจัดจ้างหรือการได้มาซึ่งวัสดุปกรณ์ สื่อ ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับอาชีพไว้ล่วงหน้าในกรอบระยะเวลา 3 - 5 ปี

2.3 แนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) คือ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชนหรือหน่วยงานในท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมวางแผนหรือวิเคราะห์บริบทสะท้อนปัญหาและความ

ต้องการอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง สถานศึกษาควรดำเนินกิจกรรมตามโครงการฯ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจร่วมประเมินและร่วมใช้ประโยชน์ด้วยกัน สถานศึกษาควรร่วมมือกับหน่วยงานที่พัฒนาหลักสูตร ร่วมกันจัดทำคู่มือการเทียบโอนผลการเรียนและประชาสัมพันธ์ทั้งรูปแบบ online และonsite สถานศึกษาควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร ให้ผู้ปกครองชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับทราบในช่องทางที่หลากหลายเช่น Facebook line pag ฯ และสถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการดำเนินงานติดตามโครงการและรายงานผลต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ทั้งในรูปแบบ online และ onsite

2.4 แนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) คือสถานศึกษาควรวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรทวิศึกษาไปประกอบอาชีพได้ สถานศึกษาควรจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรทวิศึกษาไปประกอบอาชีพได้ สถานศึกษาควรจัดการศึกษาให้นักเรียนศึกษาตามหลักสูตรทวิศึกษา มาตรฐาน ตัวชี้วัด ครบถ้วนตามหลักสูตร สถานศึกษาควรจัดให้มีการแนะแนวและประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงประโยชน์โดยขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา และสถานศึกษาควรจัดให้มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนที่เรียนจบหลักสูตรทวิศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจสำหรับพัฒนาคุณภาพหลักสูตร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้รูปแบบ การประเมินแบบ CIPP ภาพรวมรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินตามเกณฑ์การตัดสินผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลผลิต รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อม ตามด้วยด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยเบื้องต้น ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนบ้านกล้อทอมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรทวิศึกษา โดยด้านการจัดการ มีการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามโครงสร้างเวลาตามที่หลักเกณฑ์กำหนด 360 ชม./ 3 ปีโดยจัดให้เรียนทุกภาคเรียนปกติภาคเรียนละ 3 ชม./สัปดาห์ มีกระบวนการวัดผลและประเมินผลโดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 และ

ผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนดเมื่อสำเร็จการศึกษาอีกทั้งโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตอบสนองความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมโครงการเมื่อจบหลักสูตรหรือสำเร็จการศึกษา สามารถเรียนต่อหรือทำงานได้ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

1.1 ด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนบ้านกล้อทอมีแนวทางการดำเนินงานสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร อีกทั้งมีการร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและขยายเป้าหมายไปสู่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในการเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการ มีความสามารถ และองค์ความรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งมีงบประมาณเพียงพอ และเหมาสมกับการดำเนินโครงการ ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีความเหมาะสมและต่อเนื่องตลอดภาคเรียนจนจบหลักสูตร และยังมีแหล่งเรียนรู้/แหล่งฝึกประสบการณ์เพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

1.3 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินตามเกณฑ์การตัดสิน ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนบ้านกล้อทอดำเนินงานตามวงจร PDCA เน้นย้ำผลการดำเนินงานได้มีการวางแผนกำหนดกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปี และสำรวจความต้องการเพื่อจัดหากลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่สนใจเรียนหลักสูตรเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ประเภทวิชาพาณิชยกรรมสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมีความพร้อมของห้องปฏิบัติการ เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุฝึกและครุภัณฑ์มาตรฐานตามที่สาขาวิชากำหนด ตลอดจนดำเนินการส่งผลการเรียนรายวิชาเมื่อเสร็จสิ้นปีการศึกษาให้กับวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด เพื่อดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยกำหนดให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพในหมวดทักษะวิชาชีพไม่น้อยกว่า 71 หน่วยกิต นักเรียนได้ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชา โรงเรียนจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า

2.00 และผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนดตลอดจนหลักสูตรเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ ได้รับการนิเทศกำกับ ติดตาม จากภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอส่งผลให้ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ อยู่ในระดับมาก

1.4 ผลการประเมินโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมด้านหลักการและเหตุผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินตามเกณฑ์การตัดสิน ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้เรียนโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้ใช้เวลาในการเรียนทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติอย่างเหมาะสมสามารถที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรทวิศึกษาไปประกอบอาชีพและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการปฏิบัติงานได้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าร่วมโครงการเมื่อจบหลักสูตรหรือสำเร็จการศึกษา สามารถเรียนต่อหรือทำงานได้ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม นักเรียนมองเห็นถึงประประโยชน์และความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ตนเองเลือกปฏิบัติ อีกทั้งยังลดภาระค่าใช้จ่าย และความเสี่ยงในการเดินทางของนักเรียนที่มีความต้องการเรียนหลักสูตรอาชีวศึกษา

2. การหาแนวทางพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของโรงเรียนบ้านกล้อทอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) คือ สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตร ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทความต้องการของท้องถิ่นชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวิเคราะห์หลักสูตรเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าแจกแจงเนื้อหาหรือแนวคิดที่ปรากฏอยู่ในเอกสารตำราอย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบสามารถกำหนดทิศทางให้สอดคล้องตอบสนองกับความต้องการของท้องถิ่นชุมชนและเป็นกรอบแนวทางของการจัดการเรียนการสอนให้ครูได้นำไปจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนอีกด้วย

2.2 ด้านการประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) คือ สถานศึกษาควรจัดทำแผนอัตรากำลังเกี่ยวกับวิชาเอกด้านอาชีพในกรอบระยะเวลา 3-5 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำแผนอัตรากำลังเป็นกำหนดจำนวนอัตรากำลังให้เหมาะสมสอดคล้องกับปริมาณงานปริมาณงานที่แท้จริง รวมถึงนำไปใช้ในการสับเปลี่ยนโยกย้ายครูที่ตรงกับกลุ่มสาระ วิชาเอก ที่ต้องการได้นำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาโดยสถานศึกษาจะทราบถึงความต้องการพัฒนาในด้านใดเพื่อทำให้เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากขึ้นโดยให้พิจารณาความ

เหมาะสมจากคุณสมบัติความรู้ทักษะวุฒิการศึกษากลุ่มอาชีพส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอน

2.3 ด้านการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) คือ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชนหรือหน่วยงานในท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมวางแผนหรือวิเคราะห์บริบทสะท้อนปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน

2.4 ด้านการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) คือสถานศึกษาควรวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรทวิศึกษาไปประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การทำงานอาชีพต่างๆต้องอาศัยความสามารถเฉพาะในอาชีพนั้นๆ และมีทักษะที่จำเป็นเพื่อที่จะสามรถประกอบอาชีพนั้นๆ ได้สำเร็จ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

1. นำผลการประเมินโครงการไปกำหนดวิสัยทัศน์ตามนโยบายของโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา)

2. ผลการประเมินโครงการ นำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อื่นๆต่อไป

ระดับสถานศึกษา

1. ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจมีความเขาใจเกี่ยวกับโครงการทวิศึกษาในทิศทางเดียวกัน

2. นำผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจปรับปรุง แก้ไขโครงการในด้านต่าง ๆ ที่ได้ค้นพบ กำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการในแผนปฏิบัติการของ โรงเรียน

ระดับผู้ปฏิบัติ

1. นำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้อมูลสะท้อนผลการจัดกิจกรรมแก่ผู้เรียนและครูผู้ที่รับผิดชอบโครงการภายในโรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการพัฒนากิจกรรมต่อไป

2. ผลการประเมินโครงการ นำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาโครงการโดยเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถที่จะนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรทวิศึกษาไปประกอบอาชีพได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทความต้องการของท้องถิ่นชุมชน

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา)

3. ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เกี่ยวกับการบริหารโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา)

4. ควรศึกษาความพึงพอใจในและความต้องการของโครงการจัดการเรียนร่วมอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรทวิศึกษา) เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนก ยนต์ชัย (2561**) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรทวิศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.**วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่14 ฉบับที่1 มกราคม – มิถุนายน 2561

ชลธาร สมาธิ. (2560). **การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนสบเมยวิทยาคม จังหวัดแม่ฮ่องสอน.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ไชยา ประพันธ์ศิริ. (2560). **รายงานการประเมินโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ณัฐกานต์ สุทธิจิตร์. (2562) **แนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดการศึกษาแบบทวิศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี**.

ธันยาภรณ์ คอนคำ (2562). **การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 (ร้อยเอ็ด).** An Online Journal of Education, 14(2), OJED1402053 (13 pages). Retrieved from https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/197435

ภัทรพงษ์ ปองดี (2561) **การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรทวิศึกษา ของสถานศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดมหาสารคามนายภัทรพงษ์ ปองดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มนตรี ธรรมขันธา (2560) **ความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดการศึกษารูปแบบทวิศึกษาวิทยาลัยการอาชีพโพนทอง อาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด** [Online]. Available:https://www.edu-journal.ru.ac.th

ราชบัณฑิตสถาน (2546) **การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลกัสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย**.กรุงเทพฯ:ผู้แต่ง.

สมเดช ดอกดวง (2560) **แนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) กรณีศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 32 กับวิทยาลัยสารพัดช่างจังหวัดอุบลราชธานี.**

สุนัน เทพพันธ์. (2562). **โครงการความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยเทคนิคอุทัยธานีกับสถานประกอบการ ปีการศึกษา 2562**. วิทยานิพนธ์ปริญญา

แสงดาว เพ็ชรนารถ. (2563). **การประเมินโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)กรณีศึกษาโรงเรียนเนินสะอาดวิทยาคมโดยใช้การประเมินแบบตอบสนอง**. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 26 ฉบับที่1 : มกราคม - มิถุนายน 2563

แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guideline for Educational resource mobilization of Thi Lo Su School Group Umphang District Tak Primary Educational Service Area Office 2

พลศิริ ยะแก้ว[1] สุเนตร ทองคำพงษ์[2]
Phonsiri Yakaew Sunate TongKumpong

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซูอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มประชากรและแหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 283 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซูอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่าปัญหาแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการจัดการ 3) แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซูอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อแนวการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซูอำเภออุ้มผาง สรุปได้ดังนี้ ด้านบุคคล สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และกำหนด ประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นกลยุทธ์ ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระยะ 3-5 ปี ด้านการเงิน สถานศึกษาควรจัดทำแผนงบประมาณรายได้และรายจ่ายของสถานศึกษาในกรอบระยะ 3-5 ปี ด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานศึกษาควรมีแผนงานการใช้วัสดุอุปกรณ์ในกรอบงานระยะ 3-5 ปี และ ด้านการจัดการ สถานศึกษาควรมีแผนงานประเด็นการติดตามนิเทศและรายงานผลการจัดการให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

คำสำคัญ: แนวทาง/การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา/กลุ่มโรงเรียนทีลอซูอำเภออุ้มผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

---

[1] นักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aims to study the problem conditions and how to mobilize resources for education of the Telosu School Group, Umphaeng District, affiliated with the Tak Elementary School District Office, District 2. School Administrators Of the 283 teachers and educational personnel, the tools used in the research were questionnaires and interviews. Analyze the data by determining the frequency, percentage, average, standard deviation and content analysis.

The results showed that 1) the mobilization of educational resources of the Telosu School Group in Umphaeng District, affiliated with the Tak Elementary School District Office, District 2 as a whole, was very pragmatic. Um Phaeng District, affiliated with the Tak Elementary School District Office, District 2, found that the problem was divided into four areas: personal, financial, material and equipment, management, 3) approach to mobilizing educational resources for the Telosu School Group, Um Phaeng District, affiliated with the Tak Elementary School District Office, District 2, There are suggestions for mobilizing resources for the education of the Telosu School Group, Um Phaeng District. It can be summarized as follows: Educational institutions should develop a quality improvement plan for educational management and define The issue of mobilizing resources for education is a strategy. In continuous development, 3-5 years in finance. Educational institutions should prepare a budget plan for their income and expenditures in a 3-5-year framework. The school should have a plan for the use of materials in the framework for 3-5 years. The school should have a plan for monitoring and reporting the results of management to the affiliated agencies or stakeholders.

Keywords: Guideline/ Educational resource mobilization/ Thi LoSu School Group Umphang District Tak Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

การจัดการศึกษาหากชุมชนหรือสังคมถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียวย่อมไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เนื่องจากรัฐ ไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการด้านการจัดสรรทรัพยากรในการจัดการศึกษาได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง ในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นคณะบุคคลทำหน้าที่สนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย มาตรฐานในการบริหารการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแล และบำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 9) ดังนั้น การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาจึงเป็นความร่วมมือของทุกหน่วยงาน ทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะต้องร่วมกันจัดหาระดมทุน เพื่อพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรเงิน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูล และสารสนเทศเป็นพื้นฐานในการบริหาร จัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษามีระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีอิสระ มีความคล่องตัว ในการบริหาร เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และตัดสินใจ ในการที่จะดำเนินการต่าง ๆ และทำให้ เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการบริหารการศึกษา ถ้าปราศจากทรัพยากรทางการศึกษาพื้นฐานเหล่านี้ การบริหารจัดการศึกษาก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. 2561:58)จากแผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและการลด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป้าประสงค์ให้มีทรัพยากรทางการศึกษามีเพียงพอ และเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ สภาพพื้นที่เศรษฐกิจ และที่ตั้งของสถานศึกษามีการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาสู่การปฏิบัติ ด้วยการประสานงานระดมทรัพยากรสนับสนุนอย่างพอเพียงต่อการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ถือเป็นมาตรการเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงการบริการการศึกษา ที่มีคุณภาพ โดยการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อให้เด็กวัยเรียนทุกคนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อย่างเพียงพอ และเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจ และที่ตั้งของสถานศึกษา จัดหาทุนการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือ ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (แผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2563 : 57) โดยมี

กลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผางเป็นกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การบริหารดูแลของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 7 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 5 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่กลองใหม่ โรงเรียนบ้านหนองหลวง โรงเรียนบ้านเซอะทะ โรงเรียนขุนห้วยบ้านรุ่ง โรงเรียนบ้านนุเซะโปล้ โรงเรียนบ้านกล้อทอ และโรงเรียนท่านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนางานวิชาการ การประสานความร่วมมือในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ตามระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พ.ศ.2548 จากผลสำรวจความต้องการทรัพยากรทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่าสภาพความจำเป็นและปัญหาการจัดสรรทรัพยากรยังคงเพิ่มมากขึ้นและไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ

จากความสำคัญของการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในแผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ตระหนักถึง ความสำคัญที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่จะมาช่วยสนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1.1 ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งวิจัย สภาพ ปัญหาและแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้หลักการบริหาร 4M

1.1.1 ด้านทรัพยากรบุคคล

1.1.2 ด้านทรัพยากรการเงิน

1.1.3 ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์

1.1.4 ด้านทรัพยากรการจัดการ

1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 283 คน ได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1.3.1 สภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1.3.2 ปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ตอนที่ 2 หาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งวิจัย สภาพ ปัญหาและแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยใช้หลักการบริหาร 4M

2.1.1 ด้านทรัพยากรบุคคล

2.1.2 ด้านทรัพยากรการเงิน

2.1.3 ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์

2.1.4 ด้านทรัพยากรการจัดการ

2.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ในการบริหาร ในกลุ่มผู้มีความรู้ กลุ่มผู้กำหนดนโยบายและแผน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 7 คน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา วิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

2.2.2 หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน ครูผู้รับผิดชอบของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

2.2.3 ผู้บริหารการศึกษาหรือหัวหน้าผู้รับผิดชอบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

2.2.4 นักวิชาการศึกษาหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานหรือศึกษาเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา จบการศึกษาไม่น้อยกว่า ปริญญาโท จำนวน 3 คน

2.2.5 ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาของปีการศึกษา 2563 โดยแบ่งเป็น

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 7 คน

1.2 ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 189 คน (ไม่รวมผู้ศึกษา)

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 87 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา สภาพและปัญหา ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านทรัพยากรการเงิน ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ด้านทรัพยากรการจัดการ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ขั้นตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านทรัพยากรการเงิน ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ด้านทรัพยากรการจัดการการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale) บุญชม ศรีสะอาด, (2553 : 162) ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยคำถามมีเนื้อหาครอบคลุมโดยใช้คำถามแบบกำหนดข้อคำตอบให้เลือก (Multiple Response) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการตอบแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลในการหาแนวทางการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามการวิจัย สภาพและปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทั้งหมด 283 ฉบับ ได้ คืนมา 283 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2 หาค่าร้อยละของแบบสอบถาม

3 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ในแต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีสภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีสภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีสภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีสภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีสภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

4 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) ที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดอันดับความสำคัญของประเด็นปัญหาต่างๆ ที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านแนวทางพัฒนาตามกระบวนการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความเชี่ยวชาญทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 7 ท่าน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา วิทยฐานะไม่น้อยกว่า ชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

1.2 หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน ครูผู้รับผิดชอบของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

1.3 ผู้บริหารการศึกษาหรือหัวหน้าผู้รับผิดชอบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

1.4 นักวิชาการศึกษาหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานหรือศึกษาเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา จบการศึกษาไม่น้อยกว่า ปริญญาโท จำนวน 3 คน

1.5 ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาเป็นตัวกำหนดกรอบแนวคิด ครอบคลุมแนวทางการการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่านด้วยตัวเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 ขอหนังสือแนะนำตัวจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์พิจารณาอนุญาตให้สัมภาษณ์

2 ผู้วิจัยนัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญทางโทรศัพท์

3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บันทึกข้อมูลตามที่ต้องการด้วยตัวเอง

4 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อนำไปเขียนรายงานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การแจกแจงความถี่และอันดับความสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการเงิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก และด้านบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับหากพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ทรัพยากรด้านบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ร่วมกับผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ โรงเรียนขอความร่วมมือจากแพทย์ พยาบาลเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพในสถานศึกษา และโรงเรียนเชิญวิทยากร ตำรวจ มาให้ความรู้ ด้านการป้องกันยาเสพติดวินัยจราจร และการรักษาความปลอดภัย และ โรงเรียนจัดทำ ปฏิทินกำหนดเวลาในการเชิญบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือบุคลากรองค์กรต่างๆเพื่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา

1.2 ทรัพยากรด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนสำรวจความต้องการใช้งบประมาณประจำปีตามความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก รองลงมาโรงเรียนขอรับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการต้นสังกัด อยู่ในระดับ และโรงเรียนจัดทำข้อมูลแสดงความต้องการใช้งบประมาณประจำปีนอกเหนือจากงบประมาณปกติที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.3 ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนสำรวจ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อ ICT ที่โรงเรียนมีความขาดแคลนและจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ รองลงมา คือ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมไทยในวัน สำคัญต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก และ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและชุมชน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.4 ทรัพยากรด้านการจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างองค์กร ชุมชน และหน่วยงานภายนอก รองลงมาคือ โรงเรียนมีการบริหารจัดการโดยยึดหลักความมีส่วนร่วมมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามาเสนอแนะความคิดเห็นในการตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษาและโรงเรียนบริหารจัดการ โดยยึดหลัก

คุณธรรมยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม คือ โรงเรียนบริหารจัดการโดยยึดหลักความโปร่งใสสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงกลไกการทำงานร่วมกันให้สามารถตรวจสอบได้ และโรงเรียนบริหารจัดการ โดยยึดหลักความคุ้มค่าใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ปัญหาการบริหารการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน ทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปัญหาแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านบุคคล พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความร่วมมือในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาน้อยมากรองลงมา วิทยากรและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสอนในรายวิชาที่ขาดแคลนมีจำนวนจำกัดมี และโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรในรายวิชาที่ขาดแคลนตามลำดับ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือ วิทยากรนักกฎหมายในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน เกี่ยวกับ กฎหมายสิทธิหน้าที่ที่ประชาชนควรรู้มีจำนวนจำกัดมีมีปัญหาน้อยที่สุด

2.2 ปัญหาด้านการเงิน พบว่า โรงเรียนไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการหาเงินรายได้จากการขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ และผลผลิตต่างๆของทางโรงเรียน รองลงมา คือ โรงเรียนมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ขอรับงบประมาณสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนน้อย และคณะครู ผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมระดมเงินนอกงบประมาณเพื่อนำมา สนับสนุนโครงการต่างๆ ของโรงเรียนน้อย มีตามลำดับ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนชุมชน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมจัดหาทุนเพื่อการศึกษาของนักเรียนน้อยมีปัญหาน้อยที่สุด

2.3 ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบว่า ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ โรงเรียนไม่รายงานผลการประเมินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาด้านทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการโรงเรียนได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ โรงเรียนมีการร่วมกันวางแผนงานและเสนอโครงการในการจัดหาและระดมทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการจัดการศึกษาไม่เพียงพอและโรงเรียนมีการร่วมกันวางแผนงานและเสนอโครงการในการจัดหาและระดมทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือโรงเรียนไม่มีการกำหนดแนวปฏิบัติร่วมกันในการระดมทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ของ ชุมชน ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เกี่ยวข้องในการจัดหา มีปัญหาน้อยที่สุด

2.4 ปัญหาด้านการจัดการ พบว่า โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างองค์กร ชุมชน และหน่วยงานภายนอกน้อย รองลงมา คือ โรงเรียนมีการใช้จ่ายทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นๆ ที่ได้รับจากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ไม่สอดคล้องกับโครงการที่ได้รับความ

เห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนมีการวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือ โรงเรียนไม่ได้จัดสำรวจความต้องการทรัพยากรที่จำเป็นและขาดแคลนเช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ อย่างสม่ำเสมอมีปัญหาน้อยที่สุด

3. แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านบุคคล คือ สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และกำหนด ประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นกลยุทธ์ ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระยะ 3-5 ปีรองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการวางแผนร่วมกับ หน่วยงาน อื่น เพื่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอันดับสาม ควรมีคณะกรรมการขับเคลื่อนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และ ติดตามรายงานผล ทุกๆ ภาคเรียน และอันดับสุดท้าย สถานศึกษาควรมีเครือข่ายความร่วมมือ จากหน่วยอื่นๆในรูปแบบ Online

3.2 ปัญหาด้านการเงิน คือ สถานศึกษาควรจัดทำแผนงบประมาณรายได้และรายจ่ายของสถานศึกษาในกรอบระยะ 3-5 ปี รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดทำแผนการสรรหารายได้จากเงินนอกร่วมกับศิษย์เก่า หรือ จากหน่วยงานอื่นๆ อันดับสาม สถานศึกษาควรออกแบบวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ทอดผ้าป่า กิจกรรมหารายได้สวัสดิการอื่นๆ และอันดับสุดท้าย สถานศึกษาควรมีการ ประชาสัมพันธ์ ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ เพื่อหารายได้ในรูปแบบออนไลน์เช่น facebook LINE page website

3.3 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ คือ สถานศึกษาควรมีแผนงานการใช้วัสดุอุปกรณ์ในกรอบงานระยะ 3-5 ปีและ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเช่นขอรับการสนับสนุนเช่น อบจ อบต บริษัทห้างร้าน อันดับสาม สถานศึกษาควรออกแบบการระดมทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ในรูปแบบอื่นๆที่หลากหลาย เช่นการรับบริจาค การทอดผ้าป่า และอันดับสุดท้าย สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่สะท้อนอนุภาพผู้เรียนให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ

3.4 ด้านการจักการ คือ สถานศึกษาควรมีแผนงานประเด็นการติดตามนิเทศและรายงานผลการจัดการให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามรายงานผลโดยให้มีบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมอันดับสาม สถานศึกษาควรมีการเผยแพร่ผลการ บริหารอัตรา ในช่องทางที่หลากหลายทั้ง online และ on site และอันดับสุดท้าย สถานศึกษาควรมีการจัดการความรู้ (km) เกี่ยวกับการจัดการเรื่องการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อทำข้อมูล

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซูอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนสำรวจความต้องการใช้งบประมาณประจำปีตามความเป็นจริง คือ โรงเรียนสำรวจ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อ ICT ที่ โรงเรียนมีความขาดแคลนและจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างองค์กร ชุมชน และหน่วยงานภายนอกโรงเรียนจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ร่วมกับผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทรัพยากรด้านบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาร่วมกับผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก และโรงเรียนได้ขอความร่วมมือจากแพทย์ พยาบาลเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้ความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพในสถานศึกษา และโรงเรียนเชิญวิทยากร ตำรวจ มาให้ความรู้ ด้านการป้องกันยาเสพติดวินัยจราจร และการรักษาความปลอดภัยและ โรงเรียนได้จัดทำปฏิทินกำหนดเวลาในการเชิญบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือบุคลากรองค์กรต่างๆเพื่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา

1.2 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทรัพยากรด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนสำรวจความต้องการใช้งบประมาณประจำปีตามความเป็นจริงโรงเรียนขอรับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการต้นสังกัดและโรงเรียนจัดทำข้อมูลแสดงความต้องการใช้งบประมาณประจำปีนอกเหนือจากงบประมาณปกติที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลอยู่ในระดับมาก

1.3 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนสำรวจ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อ ICT ที่โรงเรียนมีความขาดแคลนและจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมทางศาสนาประเพณีและ

วัฒนธรรมไทยในวันสำคัญต่างๆและโรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและชุมชน

1.4 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทรัพยากรด้านการจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างองค์กร ชุมชน และหน่วยงานภายนอกโรงเรียนมีการบริหารจัดการโดยยึดหลักความมีส่วนร่วมมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามาเสนอแนะความคิดเห็นในการตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษาและโรงเรียนบริหารจัดการ โดยยึดหลักคุณธรรมยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม คือ โรงเรียนบริหารจัดการโดยยึดหลักความโปร่งใสสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการปรับปรุงกลไกการทำงานร่วมกันให้สามารถตรวจสอบได้และโรงเรียนบริหารจัดการ โดยยึดหลักความคุ้มค่าใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ปัญหาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แต่ละด้านมีผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอและอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านบุคคล พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความร่วมมือในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาน้อยมากรองลงมา วิทยากรและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสอนในรายวิชาที่ขาดแคลนมีจำนวนจำกัดมี และโรงเรียนขาดแคลนบุคลากรในรายวิชาที่ขาดแคลนตามลำดับ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือ วิทยากรนักกฎหมายในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน เกี่ยวกับ กฎหมายสิทธิหน้าที่ที่ประชาชนควรรู้มีจำนวนจำกัดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขาดแคลนบุคลากรในรายวิชาที่ขาดแคลนซึ่งวิทยากรและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสอนในรายวิชาที่ขาดแคลนมีจำนวนจำกัดซึ่งผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความร่วมมือในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาน้อยมาก

2.2 ปัญหาด้านการเงิน พบว่า โรงเรียนไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการหาเงินรายได้จากการขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ และผลผลิตต่างๆของทางโรงเรียน รองลงมา คือ โรงเรียนมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ขอรับงบประมาณสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนน้อย และคณะครู ผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมระดมเงินนอกงบประมาณเพื่อนำมา สนับสนุนโครงการต่างๆ ของโรงเรียนน้อย มีตามลำดับ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนชุมชน มีบทบาทในการมีส่วนร่วมจัดหาทุนเพื่อการศึกษาของนักเรียนน้อยทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการหาเงินรายได้

จากการขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ และผลผลิตต่างๆของทางโรงเรียนซึ่งโรงเรียนมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ขอรับงบประมาณสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียนน้อยและคณะครู ผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมระดมเงินนอกงบประมาณ เพื่อนำมา สนับสนุนโครงการต่างๆ ของโรงเรียนมีน้อย

2.3 ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ พบว่า ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ โรงเรียนไม่รายงานผลการประเมินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาด้านทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการโรงเรียนได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ โรงเรียนมีการร่วมกันวางแผนงานและเสนอโครงการในการจัดหาและระดมทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการจัดการศึกษาไม่เพียงพอและโรงเรียนมีการร่วมกันวางแผนงานและเสนอโครงการในการจัดหาและระดมทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือโรงเรียนไม่มีการกำหนดแนวปฏิบัติร่วมกันในการระดมทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ของ ชุมชน ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เกี่ยวข้องในการจัดหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการร่วมกันวางแผนงานและเสนอโครงการในการจัดหาและระดมทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์เพื่อการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ ซึ่งโรงเรียนไม่รายงานผลการประเมินการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาด้านทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการโรงเรียนได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมทำงศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมไทยในวัน สำคัญต่างๆมีน้อย

2.4 ปัญหาด้านการจัดการ พบว่า โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างองค์กร ชุมชน และหน่วยงานภายนอกน้อย รองลงมา คือ โรงเรียนมีการใช้จ่ายทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นๆ ที่ได้รับจากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ไม่สอดคล้องกับโครงการที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนมีการวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าร้อยละลำดับสุดท้าย คือ โรงเรียนไม่ได้จัดสำรวจความต้องการทรัพยากรที่จำเป็นและขาดแคลนเช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ อย่างสม่ำเสมอทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการใช้จ่ายทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นๆ ที่ได้รับจากการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ไม่สอดคล้องกับโครงการที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งโรงเรียนมีการวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบน้อยและโรงเรียนมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร ชุมชน และหน่วยงานภายนอกน้อย

3. แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนทีลอซู อำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปผลแต่ละด้านเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านบุคคล สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และกำหนด ประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นกลยุทธ์ ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระยะ

3-5 ปี รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการวางแผนร่วมกับ หน่วยงาน อื่น เพื่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอันดับสาม ควรมีคณะกรรมการขับเคลื่อนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และติดตามรายงานผล ทุกๆ ภาคเรียน อันดับสุดท้าย สถานศึกษาควรมีเครือข่ายความร่วมมือ จากหน่วยอื่นๆในรูปแบบ Online ทั้งนี้อาจเ ป็นเพราะว่าผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนสำคัญที่จะกำหนดทิศทางคุณภาพของสถานศึกษา การวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและกำหนด ประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นกลยุทธ์ ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระยะ 3-5 ปีสามารถนำมาสู่ความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน ที่ลอซู

3.2 ด้านการเงิน สถานศึกษาควรจัดทำแผนงบประมาณรายได้และรายจ่ายของสถานศึกษาในกรอบระยะ 3-5 ปี รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดทำแผนการสรรหารายได้จากเงินนอกร่วมกับศิษย์เก่า หรือ จากหน่วยงานอื่นๆ อันดับสาม สถานศึกษาควรออกแบบวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ทอดผ้าป่า กิจกรรมหารายได้สวัสดิการอื่นๆ และอันดับสุดท้าย สถานศึกษาควรมีการ ประชาสัมพันธ์ ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ เพื่อหารายได้ในรูปแบบออนไลน์เช่น facebook LINE page website ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาควรจัดทำแผนงบประมาณรายได้และรายจ่ายของสถานศึกษาในกรอบระยะ 3-5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

3.3 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานศึกษาควรมีแผนงานการใช้วัสดุอุปกรณ์ในกรอบงานระยะ 3-5 ปีและ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเช่น ขอรับการสนับสนุนเช่น อบจ อบต บริษัทห้างร้าน อันดับสาม สถานศึกษาควรออกแบบการระดมทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ในรูปแบบอื่นๆที่หลากหลาย เช่นการรับบริจาค การทอดผ้าป่า และอันดับสุดท้าย สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่สะท้อนอนุภาพผู้เรียนให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาควรจัดทำแผนงบประมาณด้านการจัดซื้อจัดจ้างด้านวัสดุให้เพียงพอกับความต้องการ

3.4 ด้านการจัดการ สถานศึกษาควรมีแผนงานประเด็นการติดตามนิเทศและรายงานผลการจัดการให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามรายงานผลโดยให้มีบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมอันดับสาม สถานศึกษาควรมีการเผยแพร่ผลการ บริหารอัตรา ในช่องทางที่หลากหลายทั้ง online และ on site และอันดับสุดท้าย สถานศึกษาควรมีการจัดการความรู้ (km) เกี่ยวกับการจัดการเรื่องการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อทำข้อมูล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาควรมีแผนงานประเด็นการติดตามนิเทศและรายงานผลการจัดการให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้สถานศึกษานำแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

2. กลุ่มโรงเรียนควรมีการชี้แจงประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจในแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาได้ตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญรวมถึงประโยชน์แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

3. ผู้อำนวยการสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้บุคลากรสถานศึกษานำแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาบุคลากรและเชิญนักกฎหมายในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับกฎหมายสิทธิหน้าที่ที่ประชาชนควรรู้

2. ควรมีการสำรวจความต้องการใช้งบประมาณประจำปีตามความเป็นจริงและขอรับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานราชการต้นสังกัด

3. ควรมีการศึกษาสำรวจสำรวจ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อ ICT ที่โรงเรียนมีความขาดแคลนและจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ

4. ควรบริหารจัดการ โดยยึดหลักบริหารตนเองมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันรับผิดชอบดูแล แก้ไข ปัญหาในรูปของกรรมการ

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2560).**การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553) **ราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม** (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ,กระทรวงพาณิชย์ (2560) **รายงานการศึกษาในอินโดนีเซีย** สืบค้น. 13 สิงหาคม 2561,จากhttp://www.ditp.go.th/contents /204552.pdf

จันทร์จิรา โชตพิบูลย์ (2565) **การบริหารงานด้านงบประมาณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ**

ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย (2564) **แนวทางการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

นคร ตังคะพิภพ (2549) **การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพชรบุรี :โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ.**

พิณสุดา สิริธรังศรี (2555)..**รูปแบบกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นทีการศึกษาและสถานศึกษากรุงเทพฯ** : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพฯ :** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

(2559).**การจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวกรุงเทพฯ**: สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

พัชรกฤษ พวงนิล.(2553).**กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิสิษฐ ภู่รอด (2559) **รูปแบบการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็กของรัฐ** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช(2537)..**“ความหมายบทบาทและความสำคัญของทรัพยากรทางการศึกษา.”**ในประมวลการสอนชุดวิชาการบริหารทรัพยากรทาง

วิจิตร ศรีสอ้าน (2534)**“แนวคิดทางการบริหาร”เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 2** (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สายบัว นพตลุง (2560) **ด้านทรัพยากรทางด้านการเงินสภาพการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาของ โรงเรียนในชุมชนวัดปุรณาวาสในเขตทวีวัฒนาเขตทวีกรุงเทพมหานคร** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2559)..**รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2558** กรุงเทพฯ:.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2552) **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561)**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

----------. (2559) **รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง**.กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิก.

หนึ่งฤทัย มั่นคง (2562) **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0**

ความท้าทายในการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษา ของโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

Challenges in the development of students at the elementary at the elementary level of the changing world in the 21st Century

วัชรทินภัทร อนุมา[1] นันทิกร อุดมศิลป์[2] และวิไล มะนะวะ[3]

Wathcharathinnaphat Anuma, Nanthikorn Udomsin and Wilai Manawa

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษา และ 2) ศึกษาคุณลักษณะและทักษะของนักเรียนระดับประถมศึกษาแห่งอนาคตใหม่ด้านการพัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรรโลงให้สังคมในอนาคต งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกับ นักเรียนระดับประถมศึกษา 4 คณะ จำนวน 150 คน วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยสถิติวิจัยเชิงพรรณา (Descriptive Statistics) และ 2) การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และสัมภาษณ์ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านป่ายาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure Interview) จำนวน 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis and Synthesis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยทักษะสำคัญดังนี้ (1) ทักษะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม (2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (3) ทักษะชีวิต 2. คุณลักษณะและทักษะของนักเรียนระดับประถมศึกษาแห่งอนาคตใหม่ จะต้องมีการพัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรรโลงให้สังคมในอนาคตน่าอยู่คือ จิต 5 ลักษณะสำคัญสำหรับอนาคต ประกอบด้วย 1) จิตเชี่ยวชาญ 2) จิตรู้สังเคราะห์ 3) จิตสร้างสรรค์ 4) จิตเคารพ และ 5) จิตรู้จริยธรรม

คำสำคัญ : ความท้าทายในการพัฒนา, การพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษา, ศตวรรษที่ 21

---

[1] ครูโรงเรียนบ้านป่ายาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 Email: anuma89@gmail.com โทร. 086-4410539

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : nanthikorn2499@gmail.com โทร. 099-1935315

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objective of this study is to 1) study important skills for learning in the 21st century that are necessary and important for the development of education, and 2) study the characteristics and skills of new future students at the elementary in the development of awareness of nature and the environment. Consciousness of citizenship and sustainability for society in the future this research uses quantitative and qualitative research methods as follows. 1) quantitative research data collection with 4 faculty students at the elementary 150 people analyze the findings by descriptive statistics and 2) qualitative studies. By documentary research and interviewing executives and teacher of Banpayang school School under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 With a semi-structured interview form (Semi-structure Interview) amount 10 persons. Analyze the qualitative data by content analysis and synthesis.

The results of the research are as follows: 1. Development of learning skills in the 21st century that is necessary and important for students at the elementary. It consists of the following important skills: (1) learning and innovation skills (2) information skills, media and technology (3) life and career skills. 2. Characteristics and skills of students at the elementary of the new future Must develop awareness of nature and the environment. Consciousness towards citizenship and sustainability for the society in the future is 5 minds. The main characteristics for the future consist of 1) expert mind 2) synthetic knowledge 3) creative mind 4) respect mind and 5) ethical mind

Keywords : student development, development challenges, the 21st century

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนตลอดชีวิต ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายรัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย

ด้วยการส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560 : 14)

สารสนเทศ (Information Technology) ทำให้ทั่วทุกภูมิภาคของสังคมมีการติดต่อสื่อสารรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยมีเครื่องมือสื่อสารดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ สมาร์ทโฟน (Smart Phone) คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) แท็บเล็ต (Tablet) ซึ่งเป็นปัจจัยในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารรูปแบบดิจิทัลในสังคมปัจจุบันเกิดปัญหาอย่างมากมายซึ่งมีข้อมูลมหาศาลทั้งในเชิงวิชาการ บันเทิง สังคมและอื่น ๆ อีกมาก ปัญหาดังกล่าวไม่สามารถจัดการข้อมูลหรือใช้ประโยชน์ได้อย่างสร้างสรรค์ได้ทั้งหมด ขณะเดียวกัน การแข่งขันและความร่วมมือที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนน่าตกใจ ทั้งทางภาคเศรษฐกิจ ขับเคลื่อน ด้วยข้อมูลความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมเข้ามาแทนแบบซ้ำซ้อน แต่ในขณะเดียวกันก็ถูกใช้เพื่อช่วยให้พนักงานที่มีทักษะในขั้นสูงเพิ่มผลผลิตมากขึ้นและสร้างสรรค์มากขึ้น ผู้ที่สามารถปรับตัวและสร้างประโยชน์ให้องค์กรโดยใช้กระบวนการทำงานที่ต้องใช้ทักษะทางด้านการสื่อสาร แก้ปัญหา การคิดเชิงวิพากษ์ อาจจะกล่าวได้ว่าการทำงานที่ต้องใช้สมองและการปฏิสัมพันธ์จึงจะสำเร็จได้ ซึ่งจากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติของการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ครอบครัว ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความทันสมัยของสังคมอย่างมากมาย ซึ่งทั้งหมดนี้นักเรียนในระดับประถมศึกษาจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ เพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ มีความสามารถในการปรับตัวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต สามารถเอาตัวรอดเป็นนักเรียนที่มีคุณสมบัติพร้อมและประสบความสำเร็จ มีการเรียนรู้ทักษะใหม่เพื่อความอยู่รอดในสังคม ดังนั้นนักเรียนในระดับประถมศึกษาในยุคนี้มีความเป็นเลิศในด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้หลัก ซึ่งไม่เพียงพออีกต่อไปในยุคที่มีความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นักเรียนในระดับประถมศึกษาต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาและทักษะที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนความรู้เหล่านั้นให้เข้ากับเป้าหมายที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ รวมถึงเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามเนื้อหาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เปลี่ยนวิธีคิดเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ และเปลี่ยนวิธีการพัฒนา ทำอย่างไรที่จะให้ครูได้ออกแบบกระบวนการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาแบบองค์รวม โดยมีการเตรียมผู้สอนให้มีความพร้อม ซึ่งการเตรียมความพร้อมของนักเรียนในระดับประถมศึกษา มีระบบการเชื่อมโยงที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาในศตวรรษจะต้องให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาได้เรียนรู้จากการลงมือทำ ได้ปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถผลิตความรู้จากสิ่งที่ตนเองคิด โดยนำความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (Ability to use new Knowledge in a Creative way) และเตรียมตัว

เพื่อการใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (Life in the Real World) ส่งเสริมให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาให้ความร่วมมือ (Collaboration) กับโครงการต่างๆ กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาต่างสาขาต่างสถาบัน ทั้งในและต่างประเทศ คุณภาพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำงานและมีทักษะในการเรียนรู้และการปรับตัว

ดังนั้นทักษะในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องใช้ความท้าทายในการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและเตรียมความพร้อมที่จะท้ายทายจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งปัจจัยที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพคน ในปัจจุบันมีปัจจัยภายในและภายนอกหลายประการทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษา กระบวนการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาจะต้องบูรณาการกับบทเรียน สภาพจริงของธรรมชาติและชุมชน สังคม การปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา การพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นเฉพาะวิชาความรู้ ไม่ได้เราะนอกจากมีความรู้ในวิชาหลัก (Core Subjects) แล้วจะต้องเรียนรู้ในลักษณะสหวิทยาการ (Interdisciplinary) และต้องมีความรู้รอบตัวอื่น ๆ ด้วย เช่น นักเรียนในระดับประถมศึกษามีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงระดับโลก (Global Awareness) การให้ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจการเงินการประกอบธุรกิจหน้าพลเมืองโลก ตลอดจนความรู้ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การที่เรามีความรู้เพียงอย่างเดียวในศตวรรษที่ 21 จะไม่เพียงพอ นอกจากนี้หามองถึงการใช้ชีวิตแล้วมีอีกมิติที่ต้องศึกษากลไกในการสร้างเสริมองค์ความรู้แล้วยังจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการการสร้างเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพด้วย (Life and Career Skills) เช่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ทักษะทางสังคม การมองโลกในแง่ดี การควบคุมอารมณ์ การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น มีภาวะผู้นำ เป็นผู้ที่รู้จักการให้ ทำความโดยไม่หวังผลตอบแทน นอกจากนี้การเรียนรู้ต้องเรียนกันตลอดชีวิต ดังนั้นนักเรียนในระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ (Learning and Innovation Skills) หมั่นฝึกฝนพัฒนาตนเองให้เกิดทักษะเรียนโดยการปฏิบัติ (Learning By Doing) การคิด วิเคราะห์ เรียนรู้วิธีแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการสื่อสาร และทักษะแห่งความร่วมมือ หรือเรียกว่า 4C คือ Communication, Collaboration, Creativity และ Critical Thinking และที่ขาดไม่ได้คือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media, and Technology Skills) เมื่อโลกเปลี่ยนระบบการศึกษา แนวทางการเรียนรู้เปลี่ยนในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่

การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21th Century Skills) (Dellanca & Brandt, 2010) ดังนั้น ระบบการศึกษาเรียนรู้จึงจำเป็นต้องปรับกระบวนทัศน์ปรับกระบวนการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อให้ดำรงชีวิตและยืนหยัดในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุข ทั้งทางด้านการดำเนินชีวิตและด้านหน้าที่การงาน สามารถปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นในศตวรรษนี้ สามารถเอาตัวรอดเป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษาสามารถนักเรียนที่มีคุณสมบัติพร้อมและประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักเรียนในระดับประถมศึกษามีคุณลักษณะ ทักษะแห่งอนาคตใหม่ พัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรรโลงให้สังคมในอนาคตน่าอยู่มากยิ่งขึ้น นั่นคือจิตหลายลักษณะสำหรับอนาคตสำคัญประกอบด้วย 1) จิตเชี่ยวชาญ 2) จิตสังเคราะห์ 3) จิตสร้างสรรค์ 4) จิตเคารพ และ 5) จิตรู้จริยธรรม (Gardner, 2010)

ดังนั้นการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้นักเรียนในระดับประถมศึกษามีทักษะในการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต ถือเป็นความท้าทายที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัดและช่องทาง Social Network ที่ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา จึงเป็นความท้าทายในการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาในยุคนี้ที่จะต้องเตรียมความพร้อมด้านทักษะและคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับยุคปัจจุบันที่มีความต้องการ คุณลักษณะของนักเรียนที่เด่นชัดและสูงกว่าในอดีต สมรรถนะในตนเองของนักเรียนจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโลกอนาคต ในปัจจุบันที่มีความต้องการคุณลักษณะของนักเรียนที่เด่นชัดและสูงว่าในอดีต สมรรถนะในตนเองของนักเรียนจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโลกอนาคต ในปัจจุบันสังคมไทยอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ความคิดความเชื่อ และรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคม การพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ และเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพ เพราะฉะนั้นการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญยิ่งการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาให้มีความสมบูรณ์พร้อม ทั้งความรู้ด้านวิชาการ วิชาชีพ หรือวิชาชีวิตและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขได้

คำถามการวิจัย

1. ทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับการพัฒนาการศึกษาควรประกอบด้วยอะไรบ้าง

2. คุณลักษณะและทักษะของนักเรียนในระดับประถมศึกษาแห่งอนาคตใหม่ด้านการพัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรรโลงให้สังคมในอนาคตควรมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับการพัฒนาศึกษา

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะและทักษะของนักเรียนในระดับประถมศึกษาแห่งอนาคตใหม่ด้านการพัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรรโลงให้สังคมในอนาคต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ 21 คือช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 2001- ค.ศ. 2100 หรือ พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2643 (ทรูปลูกปัญญา, 2552) ทั้งนี้มีนักวิชาการให้ความหมายของทักษะในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้ Pearson Education, Inc. (2009) กล่าวว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึงความสามารถพิเศษที่เด็กจะต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถเตรียมตัวสำหรับความท้ายทายในการทำงานและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2011) ให้ความหมายว่า ทักษะที่สำคัญที่ผู้เรียนพึงมีเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช (2559 : 208-210) ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะการดำรงชีวิตที่คนในศตวรรษที่ 21 ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงโรงเรียนและตลอดชีวิตเพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึงได้อย่างมี สรุปได้ว่า ความสามารถและทักษะที่สำคัญที่บุคคลพึงมีเพื่อเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง สิ่งที่คนทุกคนจะต้องเรียนรู้ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

ความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช (2559 : 208-210) กล่าวว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21เป็นการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว ผู้สอนเพื่อให้ศิษย์มีโอกาสพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ในลักษณะนี้ ซึ่ง

ในขณะเดียวกันต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต่างจากการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 20 หรือ 19 การพัฒนานักศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้นักเรียนามี ทักษะ (Skill) ในการดำรงชีวิต และการทำงานในอนาคต ถือเป็นความท้าทายที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลง ของกระแสสังคมโลก ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัด และช่องทาง Social Network ที่ทำให้ คนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา จึงเป็นความท้าทายในการพัฒนานักศึกษาในยุคนี้ที่จะต้องเตรียมความ พร้อม ด้านทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญกับยุคปัจจุบันที่มีความต้องการคุณลักษณะของนักเรียนที่เด่นและชัดกว่าในอดีต ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน ซึ่งสามารถสรุปว่าเหตุผล 3 ประการ ว่าเหตุใดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็น อย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ นั้นคือ รูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัย ในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป ดังนั้น การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ จะช่วยเตรียมความพร้อมให้คนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิผลไปตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในดานรูปแบบเศรษฐกิจการพึ่งพาอาศัยในที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

หลักการสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้สอนไม่ได้แต่ต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ฝึกทักษะด้วยตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของผู้เรียนสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communitues: PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การหน้าที่ของครูแต่ละคน

บทบาทของเทคโนโลยีก่อนเคยเป็นแขน ขา ให้กับมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและทรงพลัง ในวันนี้ความฉลาดของเทคโนโลยีที่มนุษย์เป็นผู้คิด ข่าวคราวของธุรกิจหลากวงการที่ต้องปิดตัวลงจากความสามารถของเทคโนโลยีและนวัตกรรม เมื่อโลกดิจิทัลขับเคลื่อนอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่มีตัวเลือกมากนักนอกจาก “ปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลง” เพื่อความอยู่รอดและก้าวทันโลกดิจิทัลด้วยการเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ไม่มีมนุษย์คนไหนมีทักษะใด ๆ ติดตัวมาตั้งแต่เกิด มันไม่ใช่เรื่องของพรสวรรค์ แต่เป็นการฝึกฝนผ่านระยะเวลาเพื่อให้เกิดความชำนาญ ในโลกดิจิทัลทักษะที่มนุษย์มีสามารถเกิดขึ้นกับเทคโนโลยีได้เช่นกันและใช้เวลาในการฝึกฝนน้อยกว่า ถึงขนาดที่มือหนึ่งของวงการหมากล้อมระดับโลก ยังต้องพ่ายแพ้ให้กับ “AlphaGo” เซียนโกะ AI ในปี 2016 จึงไม่ใช่

เรื่องแปลกที่ปัญญาประดิษฐ์ หุ่นยนต์ หรือนวัตกรรมต่าง ๆ จะเข้าแทนที่มนุษย์ในงานที่มีลักษณะซ้ำ ๆ (Routine) มิหนำซ้ำยังคิดแทนมนุษย์ได้อีกด้วย

สำหรับการประเมินในศตวรรษที่ 21 มีแนวคิดว่าการประเมินผลที่แท้จริงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่21 การประเมินต้องวัดผลลัพธ์สำคัญ 5 ประการได้แก่ วิชาแกน เนื้อหาสำหรับศตวรรษที่ 21 ทักษะการเรียนรู้และการคิด ความรู้พื้นฐานไอซีที และทักษะชีวิต การประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ควรทำควบคู่ไปกับการประเมินวิชาแกนเพราะการประเมินที่แยกขาดกันจะบั่นทอนเป้าหมายในการหลอมรวมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ากับวิชาแกน เทคโนโลยีสมัยใหม่จะช่วยการประเมินให้มีประสิทธิผล มีความยั่งยืน และเสียค่าใช้จ่ายน้อย แบบทดสอบมาตรฐานเพียงอย่างเดียวใช้วัดทักษะและความรู้ที่เรียนได้ไม่กี่อย่าง การประเมินต้องผสมผสานให้สมดุลระหว่างแบบทดสอบมาตรฐานที่คุณภาพกับการประเมินในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิผลจึงจะเกิดเป็นเครื่องมืออันทรงพลังสำหรับ ผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้เนื้อหาและทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จ

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา 4 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 150 คน วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยสถิติวิจัยเชิงพรรณา (Descriptive Statistics) และ 2) การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านป่ายาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure Interview) จำนวน 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis and Synthesis)

ประชากรกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

1) การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านป่ายาง โรงเรียนบ้านเวียงพาน โรงเรียนอนุบาลแม่สาย และโรงเรียนบ้านเหมืองแดง จำนวน 150 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 2) การศึกษาเชิงคุณภาพ 1. ผู้บริหาร และครูโรงเรียนบ้านป่ายาง จำนวน 10 คน และ 2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามในด้านคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาในการเรียนการสอนศตวรรษที่ 21

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย โปรแกรมเสริมสร้างความรู้ด้านการพัฒนานวัตกรรม แบบวัดความพร้อมด้านการสร้างและการจัดการนวัตกรรม และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนบ้านป่ายาง โรงเรียนบ้านเวียงพาน โรงเรียนอนุบาลแม่สาย และโรงเรียนบ้านเหมือนแดง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ขั้นตอนและ วิธีการดำเนินงานวิจัย ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนบ้านป่ายาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู รวมจำนวน 10 ท่าน ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

3. การวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เช่น เอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัย ฯลฯ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยสถิติวิจัยเชิงพรรณา (Descriptive Statistics)

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis and Synthesis)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยทักษะสำคัญดังนี้ (1) ทักษะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม (2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (3) ทักษะชีวิต

2. คุณลักษณะและทักษะของนักเรียนในระดับประถมศึกษาแห่งอนาคตใหม่ จะต้องมีการพัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรรโลงให้สังคมในอนาคตน่าอยู่คือ จิต 5 ลักษณะสำคัญสำหรับอนาคต ประกอบด้วย 1) จิตเชี่ยวชาญ 2) จิตรู้สังเคราะห์ 3) จิตสร้างสรรค์ 4) จิตเคารพ และ 5) จิตรู้จริยธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษา มีเป้าหมายเพื่อมุ่งหวังที่จะเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นอกจากนั้นยังแก้ปัญหาด้านทักษะการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ที่จะทำให้เกิดทักษะพื้นฐานซึ่งมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อการดำรงอยู่ในอนาคต ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสื่อสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี เทคโนโลยี และทักษะในการดำรงชีวิต จิตห้าลักษณะสำหรับอนาคตที่สำคัญ จิตเชี่ยวชาญ จิตรู้สังเคราะห์ จิตสร้างสรรค์ จิตเคารพ และจิตรู้จริยธรรม เพื่อความราบรื่นในการทำงาน การดำเนินชีวิตและการจรรโลงสังคมในอนาคตให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อพัฒนาแห่งศตวรรษที่ 21 จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญหลายประการที่โรงเรียนควรตระหนักและให้ความสำคัญ ดังนี้

1. โรงเรียนควรกำหนดนโยบาย และประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จค่าเป้าหมายในดำเนินงาน และมีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน
2. จัดทำแผนพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีระบบและกลไกในการควบคุม กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ
3. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษา ออกนโยบาย กฎระเบียบ ระบบและกลไก สร้างชุมชนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้แบบศตวรรษที่ 21 และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
4. การพัฒนากิจการนักเรียนในระดับประถมศึกษาให้มีความเข้มแข็งและสร้างความตระหนักแก่นักเรียนในระดับประถมศึกษาในการเตรียมตนเองและพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
5. การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง
6. พัฒนาครูผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาให้มีความพร้อมทั้งแนวคิด ความรู้ ทักษะ เจตคติ มีคุณลักษณะที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสิ่งแวดล้อมของศตวรรษที่ 21 และมีสมรรถนะที่เพียงพอต่อการพัฒนานักเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

7. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษา และในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาและครูได้มีโอกาสและเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

8. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และทักษะการเรียนรู้ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย เพียงพอ เหมาะสม และเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2562.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช. (2559). **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา.** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตฤกษ์. (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อ ศตวรรษที่ 21** .กรุงเทพฯ: open word.

Gardner, H. (2010). **Five Mind for the Future**. Harvard Busuness School Press. Boston: Massachusetts.

Bellanca, J. & Brandt, R. (Eds), (2010). **21st Century Skills : Rethinking How Students Learn.** Bloomington: Solution Tree Pree.

Kay, K. (2010). **21st Century Skills : Why the Matter, what They are, and How We Get There.** In Bellanca,

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

Influence of Transformational Leadership on Public Service Effectiveness of Pa Mango Subdistrict Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province

นลธวัช ยุทธวงศ์[1] ศักดิ์ศิริ นันตะสุข[2]
Nontawat Yuttawong Saksiri Nantasuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 2) เพื่อศึกษาแนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก กลุ่มประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 26 คน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก 2) แนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า 2.1) ด้านจินตนาการ ผู้บริหารองค์การควรสร้างมโนภาพในจิตใจของผู้ร่วมงานทุกคน ให้เกิดความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความคาดหวัง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ 2.2) ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารองค์การควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนและปรับเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ 2.3) ด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารองค์การควรเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน มีการกระจายอำนาจ และปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ 2.4) ด้านการแก้ปัญหา ผู้บริหารองค์การควรเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจริง มีขั้นตอน และวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และ 2.5) ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารองค์การควรเป็นแบบอย่างที่ดี มีหลักคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหาร, องค์การบริหารส่วนตำบล

---

[1] ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

[2] ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Abstract

This research Objectives: 1) To study the creative leadership of administrators of Nong Bua Nuea Sub-district Administrative Organization, Mueang District, Tak Province; 2) To study the creative leadership approach of administrators of Nong Bua Nuea Sub-district Administrative Organization, Mueang District, Tak Province.

The population group includes personnel working in Nong Bua Nua Subdistrict Administrative Organization. Muang District, Tak Province, 26 people using a questionnaire to collect data from the population. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. And using the interview form to collect data from 9 experts, obtained by purposive selection. Use content analytics

The findings of the research indicated that; 1) The creative leadership of administrators of Nong Bua Nua Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Tak Province, overall and each side, were at a high level. 2) The creative leadership approach of administrators of Nong Bua Nua Subdistrict Administrative Organization, Muang District, Tak Province, it was found that 2.1) Imagination Organizational leaders should create a vision in the minds of all colleagues. To build confidence, faith and expectation. To lead to success goals. 2.2) vision Organizational executives should listen to everyone's opinions and learn new things creatively. 2.3) Flexibility Organizational executives should allow everyone to participate in their work. decentralized and can be adjusted according to the situation. 2.4) problem solving Organizational executives should allow everyone to participate in solving problems. By relying on real information, there are new procedures and methods to systematically solve problems and 2.5) Trust Organizational executives should be good role models. moral work ethics

Keywords : Development guidelines, local personnel, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ” การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงเห็นได้ว่าการพัฒนา “คน” เป็นเป้าหมายที่สำคัญในแผนการพัฒนาประเทศดังกล่าวข้างต้น และมีการพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา ซึ่งในองค์กรต้องอาศัยผู้นำองค์กรบริหารสั่งการและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสแวนเบอร์ก (Swansburg, 1996; อ้างถึงใน สุกัญญา สายลอด, 2564 : 1) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นมิติที่สำคัญของบุคลากรในองค์กรที่ประยุกต์ความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ โดยอาศัยผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับ สตรีท (Street, 2001; อ้างถึงใน สุกัญญา สายลอด, 2564 : 1) ที่กล่าวว่า หากบุคลากรมีพฤติกรรมสร้างสรรค์ จะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

จึงเห็นได้ว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อชุมชน หน่วยงาน องค์กรระดับต่าง ๆ และประเทศชาติที่จำเป็นต้องมีผู้นำ ซึ่งผู้นำจะเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ดังนั้นผู้นำจึงต้องมีศักยภาพและสมรรถนะที่ไร้ขอบเขตขององค์ความรู้เพื่อนำพาองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ (สมยศ ชี้แจง, 2552) สอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษพล อัมระนันท์ (2559 : 42) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ กระตุ้น และสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กร เพื่อที่จะทำให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กร มีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรให้มีความง่าย คล่องตัว และยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น ยังไปสอดคล้องกับแนวคิดของ ภรณ์ทิพย์ ปั้นก้อง (2559 : 32) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์คือ การที่ผู้นำใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและดำเนินงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งรู้จักกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ผู้อื่น โดยเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่จะสามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยอาศัยการเรียนรู้เนื้อหาความคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ และไปสอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) ที่กล่าวว่า เมื่อสังคมปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต เห็นชัดว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือการแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อนและไร้ทิศทาง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงนั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีความสำคัญต่อองค์กรมากที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก มีผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

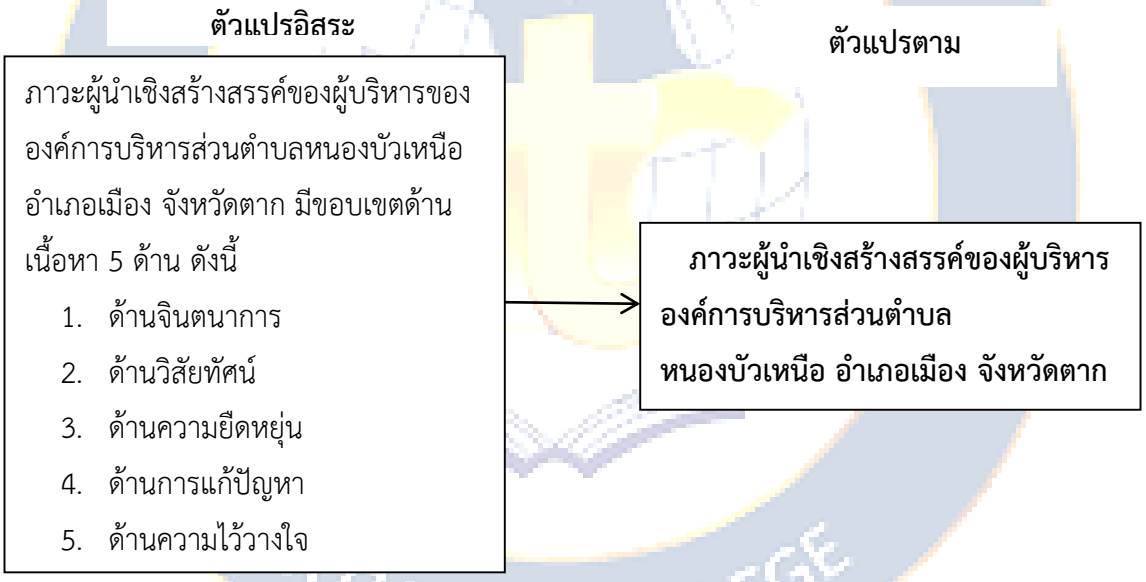
ข้อมูลสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใชวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก กลุ่มประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 26 คน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก (μ = 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความยืดหยุ่นอยู่ในระดับ มาก (μ = 4.31) รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับ มาก (μ = 4.28) ด้านวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับ มาก (μ = 4.23) ด้านการแก้ปัญหา อยู่ในระดับ มาก (μ = 4.15) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านจิตนาการ อยู่ในระดับ มาก (μ = 4.10)

2. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า 2.1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก 2.2) แนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า 2.1) ด้านจินตนาการ ผู้บริหารองค์การควรสร้างมโนภาพในจิตใจของผู้ร่วมงานทุกคน ให้เกิดความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความคาดหวัง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ 2.2) ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารองค์การควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนและปรับเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ 2.3) ด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารองค์การควรเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน มีการกระจายอำนาจ และปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ 2.4) ด้านการแก้ปัญหา ผู้บริหารองค์การควรเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจริง มีขั้นตอนและวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และ 2.5) ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารองค์การควรเป็นแบบอย่างที่ดี มีหลักคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารองค์การเป็นแบบอย่างที่ดี มีหลักคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน รับฟังความคิดเห็นของทุกคนและปรับเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และความคาดหวัง นำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนก บุญมาก (2555) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีต่อบรรยากาศองค์การโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสองพี่น้อง สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เนื่องจากผู้นำสามารถคิดรวบรวม เหตุการณ์ หรือแก้ปัญหา สามารถดัดแปลงปรุงแต่งและยืดหยุ่น ผสมผสานความคิดเดิม ให้เกิดเป็นสิ่งแปลกใหม่และมีประโยชน์ มีลักษณะเป็นผู้ที่ใฝ่รู้มีประสบการณ์สูง มีปฏิภาณไหวพริบ มีความสามารถในการประยุกต์เรื่องราวต่าง ๆ ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ เป็นผู้ที่มีความหยั่งรู้คาดการณ์สิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ มีความอิสระในการแสดงออก กล้าตัดสินใจในสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ มีความสามารถพิเศษในการจูงใจ โดยเฉพาะในด้านมีจินตนา การมีวิสัยทัศน์ และมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ยังไปสอดคล้องกับแนวคิดของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558 : 17) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำที่มีคุณภาพต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สามารถกระจายวิสัยทัศน์ไปยังบุคคลต่าง ๆ ได้ ใช้หลักการกระจายอำนาจการมีส่วนร่วม มีหลักการในการสร้างแรงจูงใจ สนับสนุนช่วยเหลือ และใช้หลักการสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรทุกคนทั้งภายในและภายนอก และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2560 : 3-6) ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์สามารถสร้างภาพให้ผู้ตามรับรู้ว่ามีความต้องการให้องค์การเป็นอย่างไรในอนาคต อธิบายและจูงใจผู้ตามให้มองเห็นทิศทางปฏิบัติที่ไปในทางเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

2. ผลการศึกษาแนวทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยแต่ละด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านจินตนาการ ผู้บริหารองค์การควรสร้างมโนภาพในจิตใจของผู้ร่วมงานทุกคนให้เกิดความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความคาดหวัง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ เคลลี่ (Kelly, 1998; อ้างถึงใน กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555 : 18) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความท้าทาย (challenge) เป็นการท้าทายในสถานการณ์ที่เป็นอยู่อย่างสร้างสรรค์ และ 2) จินตนาการ (imagination) เป็นการละทิ้งแนวปฏิบัติเดิมและแสวงหาแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์

2.2 ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารองค์การควรรับฟังความคิดเห็นของทุกคนและปรับเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ คูโท และเอเคน (Couto and Eken, 2002; อ้างถึงใน กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555 : 18) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ (vision) 2) จินตนาการ (imagination) 3) การปฏิบัติเชิงสะท้อนผล (reflective practice) และ 4) การคิดเชิงวิจารณญาณ (critical thinking)

2.3 ความยืดหยุ่น ผู้บริหารองค์การควรเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน มีการกระจายอำนาจ และปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ซูซ่า (Sousa, 2003; อ้างถึงใน กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555 : 19) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) สติปัญญา (intelligence) 2) ความยืดหยุ่น (flexibility) 3) แรงจูงใจ (motivation) และ 4) การแก้ปัญหา (problem solving)

2.4 ด้านการแก้ปัญหา ผู้บริหารองค์การควรเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจริง มีขั้นตอน และวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปาร์กเกอร์ และเบกนอด์ (Parker & Begnaud, 2004; อ้างถึงใน กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555 : 19) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ (vision) 2) ความยืดหยุ่น (flexibility) และ 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving ability)

2.5 ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารองค์การควรเป็นแบบอย่างที่ดี มีหลักคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ เบนนิส (Bennis, 2002; อ้างถึงใน กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555 : 18) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเกี่ยวข้องกับคน ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจในการบริหารจัดการระบบโครงสร้าง กระบวนการ การควบคุม ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ (vision) 2) ความไว้วางใจ (trust) 3) การมุ่งความสำเร็จ (success) และ 4) ความยืดหยุ่น (flexibility)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านจินตนาการ ผู้บริหารองค์การควรมีพฤติกรรมให้ผู้ร่วมงานทุกคนมองเห็นเชื่อมั่นและยอมรับจนเกิดเป็นความศรัทธาว่าผู้นำสามารถนำพาไปสู่เป้าหมายความสำเร็จได้

1.2 ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารองค์การควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สามารถคาดการณ์อนาคตได้ และรับฟังความคิดเห็นของทุกคน

1.3 ความยืดหยุ่น ผู้บริหารองค์การควรมีการกระจายอำนาจให้ทั่วถึง โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

1.4 ด้านการแก้ปัญหา ผู้บริหารองค์การควรใช้วิธีการใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาบนฐานข้อมูล มีขั้นตอนที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

1.5 ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารองค์การควรมีหลักคุณธรรม จริยธรรมเบื้องต้น เช่น มีความอดทน ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ ยินดีช่วยเหลือทุกคน จนเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตาก นี้ไปวิจัยในท้องถิ่นอื่น

2.2 ควรวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการบริหารความขัดแย้ง และด้านการพัฒนาบุคลากร

2.3 ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กฤษพล อัมระนันท์. (2559). **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่วงก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2**. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นาเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). ฉบับปรับปรุงใหม่ กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2560). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจังหวัดปทุมธานี**. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี.

ภรณ์ทิพย์ ปั้นก้อง. (2559). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

หทัยชนก บุญมาก. (2555). **อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีต่อบรรยากาศองค์กรโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอสองพี่น้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมยศ ชี้แจง. (2552). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี. 3(1), 87-112.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขานุการของ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545-2549**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุกัญญา สายลอด. (2564). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด. (2558). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

Bennis, Warren. (2002). **Creative Leadership. [Abi].** Bangkok : Chulalongkorn University.

Couto, R.A., & Eken, S.C. (2002). **To give their gifts : Health, community and democracy. Nashville : Vanderbilt University Press.**

Kelly. (1998). **Organizational Behavior**. linois : Richard D Irwin.

Parker J.O., & Begnaud. (2004). **Statistics : An introductory analysis**. (3rd ed.) New York : Harper & Row.

Sousa, A. (2003). **The leadership brain: How to lead today's schools more effectively**. California: Corwin Press.

Street, R.F. (2001). Toward a multi-dimensionalmeasure of individualinnovative behavior. **Journal of Intellectual Capital**. 2(3), 284-296.

Swansburg, R.C. (1996). **Management and leadership for nurse managers**. (2th ed.) Bonton : Jones and Bartlett.

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

Characteristics of Executive Professionals in the 21st Century Secondary Schools Under the Sukhothai Secondary Education Service Area Office

เฉลิมพงศ์ ศรีม่วง[1]
Chalermpong Srimong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 334 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำสำคัญ : คุณลักษณะของผู้บริหาร, ผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21, คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the characteristics of professional administrators in the 21 th century, secondary schools under the Sukhothai Secondary Education Area Office, 2) to find ways to develop the characteristics of school administrators in the 21 th century. The sample used in the research was 334 school administrators and teachers. The statistics used to analyze the data are frequency, mean, percentage, and standard deviation.

Keywords: executive attributes, professional executives in the 21 century, features of professional executives in the 21 century

[1] ครู วิทยาฐานะ ชำนาญการ โรงเรียนกงไกรลาศวิทยา chalala.s25@gmail.com โทรศัพท์ 0910266480

บทนำ

ทิศทางการจัดการศึกษาของไทยในอนาคต จากแนวโน้มสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั่วโลกเข้าไว้ด้วยกัน ข้อมูลและความรู้มากมาย มหาศาลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ แทนแรงงานมนุษย์ สังคมปัจจุบันจึงต้องการแรงงานที่มีความสามารถที่แตกต่างไปจากอดีต คือ ต้องมีทักษะที่รองรับ การเปลี่ยนแปลงของสภาวการณ์ปัจจุบันได้ อาทิ การปรับตัว การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ความคิด สร้างสรรค์ สามารถจัดการกับงานและปัญหาได้ด้วยตนเอง การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ การใช้และต่อยอดองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนา ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การจัดการศึกษาจึงต้องปรับเพื่อเตรียมคนให้พร้อมรองรับกับสภาวการณ์ดังกล่าวเช่นกัน ทั้งการจัดระบบการเรียนรู้ที่ต้องเน้นการสร้างสังคมแห่งปัญญา เปลี่ยนการเรียนรู้แบบท่องจำ (Passive Learning) ไปสู่การเรียนรู้แบบเชิงลึก (Active Learning) และต่อยอดด้วยการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดนวัตกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเน้นการเรียนเพื่อการมีอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่ง อาจมีรูปแบบที่หลากหลายตามความแตกต่างและความพร้อมของแต่ละบุคคล วัฒนธรรม และบริบทของ พื้นที่ รวมทั้งมีการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2561 : 28) และกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, 2560 : ก)

ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552 - 2559 พบว่า ไทยประสบความสำเร็จในหลายด้านและมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป

ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ คุณภาพของกำลังแรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไป ยังไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้เรียน มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยกว่าประเภทสามัญศึกษา ทำให้มีการขาดแคลนแรงงานระดับกลาง ส่วนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และยังมีสมรรถนะหรือคุณลักษณะอื่นๆ ที่ไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการทำให้มีผู้ว่างงานอยู่จำนวนมาก จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและ

กำลังแรงงานที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของภาคส่วนต่างๆ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน เพื่อวางเป้าหมายการจัดการศึกษา ทั้งเพื่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดงานและการพัฒนากำลังคนเพื่อ ยกระดับคุณภาพกำลังแรงงานให้สูงขึ้น

ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษาซึ่งได้รับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครูค่อนข้างน้อย การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษาเพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย ของภาครัฐ และปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, 2560 : จ)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรเป็นพันธกิจในข้อ 2 กล่าวไว้ว่า “พัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกช่วงวัยให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ” และกำหนดจุดเน้นในข้อ 2 กล่าวไว้ว่า “ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพนำไปสู่การมีงานทำ พัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นนวัตกร และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย Digital Platform” จุดเน้นข้อ 3 กล่าวไว้ว่า “พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21”

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาและเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษาโดยรวมของประเทศต่อไป

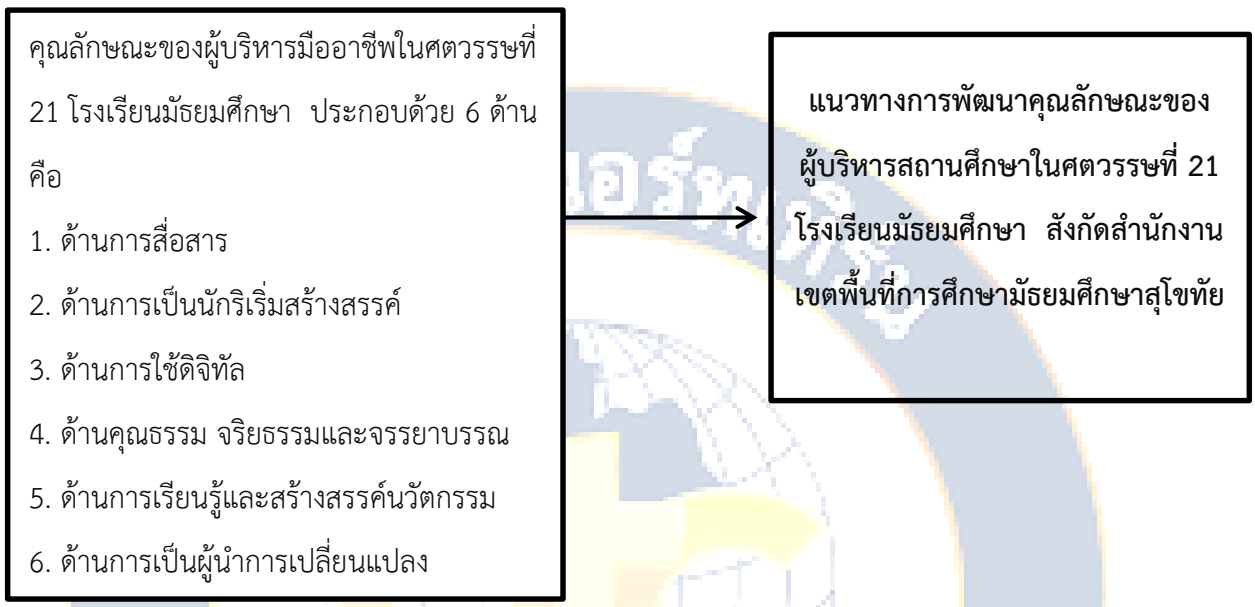
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลสรุปจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 334 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 334 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 56 คน และครูผู้สอน จำนวน 278 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (นคร เสรีรักษ์ และภรณี ดีราษฎร์วิเศษ, 2555: 52-53) ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาและประยุกต์แนวคิดของ ชินาพัฒน์ งามพิพัฒนพงษ์ (2560 : 148-155); ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2561 : 77-81) ; ศวัสมน แป้นทิม (2562 : 132-141) และ วัฒนากร ต่อซอน (2561 : 107-109) โดยนำมากำหนดเป็นขอบเขตเนื้อหา จำนวน 6 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามสถานภาพทั่วไปของแหล่งข้อมูล ได้แก่ เพศ และขนาดโรงเรียน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating scale อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 143-148) ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหา และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย คำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended)

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อขออนุญาตใช้พื้นที่วิจัยและขอหนังสืออนุเคราะห์ถึงโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.3 ขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย แจกแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจ้งกำหนดนัดหมาย เพื่อรับแบบสอบถามคืน

3.4 เมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.5 นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ทั้งหมด จำนวน 334 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามสถานภาพทั่วไปของแหล่งข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ เป็นต้น แบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Multiple Choice) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษ ที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 7) ดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	มากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	มาก
2.51-3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	น้อย
1.00-1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติ	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย คำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นอำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 1 คน อาจารย์พิเศษคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมืองจังหวัดตาก จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย จำนวน 3 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีดังนี้

1.1 ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมือง จังหวัดตาก

1.2 ดร.สุเนตร ทองคำพงษ์ ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมือง จังหวัดตาก

1.3 ดร.สมชาย อังสุโชติเมธี ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมือง จังหวัดตาก

1.4 นางนวพรรณ อ้นมั่น ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

1.5 นางสาวทิวาพร พุกกลิ่น ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

1.6 นางสาวสุวนี เมฆพัฒน์ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

1.7 นายไพบูลย์ พวงเงิน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์ อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย

1.8 นายชวลิต ทะยะ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองเชลียง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

1.9 นางสาวปิยมาศ แซ่โค้ว ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองตูมวิทยา อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขต ด้านเนื้อหา 6 ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์รายด้าน ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหา 6 ด้าน

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วเสนอรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อเสนอแนะและตรวจสอบคุณสมบัติ

3.2 ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เพื่อขออนุญาตเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 แจ้งรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือของคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เพื่อขออนุญาตใช้พื้นที่วิจัย

และขอหนังสืออนุเคราะห์ถึงโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยผู้วิจัยแจกแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.5 ขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย แจกแบบสัมภาษณ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแจ้งกำหนดนัดหมาย เพื่อรับแบบสัมภาษณ์คืน

3.6 เมื่อถึงกำหนดนัดผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรือผู้ทรงคุณวุฒิอนุญาตให้มีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

3.7 เมื่อถึงกำหนดนัด ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.8 นำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บคืนมาได้ทั้งหมด นำมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อหาแนวแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แจกแจงความถี่และจัดลำดับ แล้วสรุปอุปนัย นำเสนอแบบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 สถิติพื้นฐาน มีดังนี้

4.1.1 ค่าความถี่ (Frequency)

4.1.2 ร้อยละ (Precentage)

4.1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

4.1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

4.2.1 ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC)

4.2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-Alpha) ของครอนบาค (Cronbach)

ผลการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีผลสรุป ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย เป็นรายด้าน

N=334

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.ด้านการสื่อสาร	4.28	0.73	มาก
2.ด้านการเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์	4.33	1.27	มาก
3.ด้านการใช้ดิจิทัล	4.35	0.76	มาก
4.ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ	4.41	0.69	มาก
5.ด้านการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม	4.36	0.69	มาก
6.ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.36	0.69	มาก
รวม	**4.35**	**0.57**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยรวมทุกด้านสรุปผลดังนี้ คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ด้านการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ด้านการใช้ดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ด้านการเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

1. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทาง สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการสื่อสาร

1. ผู้บริหารต้องหมั่นแสวงหาความรู้ทันสมัยและติดตามข่าวสารอยู่เสมอ

2. ผู้บริหารควรต้องฝึกฝนตนเองให้เข้าใจและรู้ความต้องการขององค์กร เพื่อจะสามารถนำเสนอทางเลือกได้อย่างหลากหลาย

3. ควรจัดอบรมให้ความรู้ เรื่องทักษะการสื่อสาร การเจรจา ต่อรอง โน้มน้าว การแนะนำหรือชี้แนะ ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา

4. ผู้บริหารควรหมั่นฝึกฝนทักษะการสื่อสาร การเจรจา ต่อรอง โน้มน้าว การแนะนำหรือชี้แนะ และลงมือปฏิบัติให้เข้าใจงานเข้าใจคนได้อย่างชัดเจน เพื่อสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้รอบด้าน

1.2 ด้านการเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์

1. การศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในเรื่อง การคิดนอกกรอบ

2. ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แบบใหม่ๆ ในแต่ละด้าน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม แสดงความคิด และร่วมกันอภิปรายความคิดเห็นของตนเอง

1.3 ด้านการใช้ดิจิทัล

1. ผู้บริหารต้องมีการพัฒนาตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้ ทั้งการค้นหาความรู้ด้วยตัวเองหรือการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้อย่างสม่ำเสมอ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการนำเครื่องมือและสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาใช้ในองค์กรอย่างเหมาะสม

3. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการประเมินความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหาร

1.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ

1. ผู้บริหารต้องมีจิตสำนึกในทางที่ดีโดยใช้หลักทางศาสนาหลักการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

2. ผู้บริหารจะต้องมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรเกิดความศรัทธา รวมถึงบุคลิกภาพ เช่น การแต่งกายของผู้บริหารต้องถูกกาลเทศะ

3. จัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานผู้บริหารคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณดีเด่น

4. จัดทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ตามแนวทางของมาตรฐานวิชาชีพ

1.5 ด้านการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม

1. ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและยังต้องพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนรวมถึงผู้เรียนทั้งหมดด้วย

2. ผู้บริหารควรใส่ใจเรียนรู้คนและงานในโรงเรียน เพื่อจัดวางคนให้ถูกกับงาน มีความสามารถทำงานร่วมกับครูในหลายบทบาทการเป็นพี่เลี้ยง การเป็นโค้ช และแนะนำแนวทาง

3. สร้างความตระหนัก ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความสำคัญกับการทำวิจัย และนำผลการวิจัยมาพัฒนารูปแบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.6 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1. ผู้บริหารจะต้องมีการเรียนรู้ ติดตามนโยบาย แผนการพัฒนาของหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่องและทำความเข้าใจอย่างถูกต้อง

2. ผู้บริหารต้องกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานภายในโรงเรียน ให้ชัดเจนถูกต้องเหมาะสม โดยให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมายของโรงเรียน โดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ แบบ PDCA

3. จัดทำโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้บริหารนำสู่การปฏิบัติได้ พร้อมทั้งมีการการนิเทศ ติดตามกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย มีคุณลักษณะการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นต้นแบบที่ดีในการดำเนินชีวิต มีความความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำนวัตกรรมมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ทันสมัย ให้ความสำคัญกับการวิจัย และนำผลการวิจัยมาพัฒนารูปแบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ติดตามข่าวสาร นโยบายการศึกษาในระดับต่างๆ และนำมาพัฒนาสู่ตัวผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกฤตยา ปงกันทา (2561 : 8-11) ที่กล่าวว่า คุณลัษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ หมายถึง ผู้บริหารที่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและ

มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารได้อย่างยอดเยี่ยม มีความรับผิดชอบ และเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานและพร้อมที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ บริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนเป็นที่ยอมรับทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านสังคมและชุมชน ด้านการบริหารจัดการด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัศวิน เสนีชัย (2560 : ค) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษณะ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำใหม่ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมองเห็นภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็น สามารถสื่อสารความคิดบุคลากรทุกกลุ่มในองค์กรเข้าใจและเต็มใจให้ความร่วมมือ มีแนวคิดใหม่ที่เป็นผลงานรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง มีพฤติกรรมเป็นแรงบันดาลใจให้บุคลากรให้มีพลังและกำลังใจ 2) การบริหารเชิงกลยุทธ เป็นผู้มีผลงานหรือผลการปฏิบัติงานเป็นที่อ้างอิง เคยได้รับรางวัล 3) การบริหารวิชาการ เป็นผู้ส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมการสอนที่เป็นของตนเองได้ และ 4) คุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้กระทำอะไรด้วยความรัก ความหวังดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุข และยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญหล้า น้อยนวล (2564 : ก) ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มี 5 องค์ประกอบหลัก 31 ตัวแปร ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ได้ 14 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ด้านวิสัยทัศน์และการพัฒนาตนเอง ได้ 4 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ 5 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 ด้านความรู้และความสามารถในการบริหาร ได้ 5 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 5 ด้านความรับผิดชอบ ได้ 3 ตัวแปร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในด้านการสื่อสาร อยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัยและผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อสาร โดยมีแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษ ที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องหมั่นแสวงหาความรู้ทันสมัยและติดตามข่าวสารอยู่เสมอ

2. ผู้บริหารควรต้องฝึกฝนตนเองให้เข้าใจและรู้ความต้องการขององค์กร เพื่อจะสามารถนำเสนอทางเลือกได้อย่างหลากหลาย

3. ควรจัดอบรมให้ความรู้ เรื่องทักษะการสื่อสาร การเจรจา ต่อรอง โน้มน้าว การแนะนำหรือชี้แนะ ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา

4. ผู้บริหารควรหมั่นฝึกฝนทักษะการสื่อสาร การเจรจา ต่อรอง โน้มน้าว การแนะนำหรือชี้แนะ และลงมือปฏิบัติให้เข้าใจงานเข้าใจคนได้อย่างชัดเจน เพื่อสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้รอบด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษารูปแบบการสื่อสารของผู้บริหารมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานมัธยมศึกษาสุโขทัย

2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารของผู้บริหารมืออาชีพ ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานมัธยมศึกษาสุโขทัย

เอกสารอ้างอิง

ขวัญหล้า น้อยนวล. (2564). **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2561). **ทักษะครูกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ยุคใหม่**. สืบค้น 5 มิถุนายน 2565 จาก https://lamphuncity.go.th/wp-content/uploads/2020/05/แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา.pdf

ชินาพัฒน์ งามพิพัฒนพงษ์. (2560). **คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ธีรวัฒน์ ขัดมะโน. (2563). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นคร เสรีรักษ์ และภรณี ดีราษฎร์วิเศษ. (2555). **วิจัยไม่ใช่เรื่องยาก**. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่10)**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ยุภาพร สีหานาท. (2560). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตรวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

วัฒนากร ต่อซอน. (2561). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ศวัสมน แป้นทิม. (2562). **คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

สมจินต์ มุสิกสังศรี. (2564). **คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสองทะเล จังหวัดสงขลา**. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย. (2565). **แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. สืบค้น 25 มิถุนายน 2565 จาก https://www.sesaoskt.go.th/plan/5065/

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุกฤตยา ปงกันทา. (2561). **กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

อัศวิน เสนีชัย. (2560). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผลของการใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ เรื่องคำ 7 ชนิด ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก

The effect of the use of knowledge development exercises on 7 types of words on learning achievementof Prathom Suksa 6 students at Tak Kindergarten School

ยศ สุโพธิ์ภาคสกุล[1] และอุไรวรรณ บัวเจริญ[2]
Yot suphopaksakun and Uraiwan Buacharoen

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาแบบฝึกพัฒนาความรู้ เรื่องคำ 7 ชนิด ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้จำนวน 5 แผน รวม 10 คาบ 2) แบบฝึกพัฒนาความรู้ เรื่องคำ 7 ชนิด จำนวน 7 ชุด 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน–หลังเรียน เรื่องคำ 7 ชนิด จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (X)และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Sample Test ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกพัฒนาความรู้ เรื่องคำ 7 ชนิด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า t เท่ากับ -17.84

คำสำคัญ : แบบฝึก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาไทย

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Somyot@northern.ac.th Tel.061-9585764

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of this research were to 1) generate and improve the effective exercises about 7 types of word lesson according to 80/80 standard 2) to compare before and after learning results. The samples of this research deriving from purposive sampling, consisted of 50 Primary 6 students studying in the second semester of academic year 2016 of Anubantak School in Tak. The instruments used in this research were 1) the lesson plans which required five exercises in 10 periods. 2) seven sets of exercise for 7 types of word lesson. 3) the achievement test for before and after results for the 7 types of word lesson; 30 numbers. The data was statistically analyzed by mean, standard deviation and dependent sample t-test. Research finding showed that the students' learning achievement in after section was higher than before using the particular exercises at .01.

Keywords : exercises learning results Thai Language

บทนำ

ภาษาเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดของชาติ เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดภูมิปัญญา ความรู้ ความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่เชื่อมโยง มนุษย์ให้แน่นแฟ้นกันยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด เพราะไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้คนรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน ได้ยิ่งไปกว่าการพูดภาษาเดียวกัน ภาษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่คนในชาติจะต้องตระหนักถึง คุณค่าตลอดจนศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี

การศึกษาวิชาภาษาไทยจึงเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการ ดำรงชีวิต อีกทั้งการเรียนรู้วิชาภาษาไทยนับว่าเป็นบันไดก้าวแรกอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ต่อการเรียนรู้ศาสตร์แขนงอื่นๆ

จากความสำคัญดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็น วิชาบังคับอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดย ประกอบด้วย 5 สาระคือ สาระที่ 1การอ่าน สาระที่ 2การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดูและ การพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อให้ผู้เรียน ได้ฝึกฝนทักษะครบทุกด้าน เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4)

ในส่วนของเนื้อหาหลักการใช้ภาษาไทย ได้บรรจุอยู่ในสาระที่ 4 หลักการใช้ ภาษาไทย มาตรฐานการเรียนรู้ ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา

และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้ เป็นสมบัติของชาติ หลักการใช้ภาษาไทยจึงเป็นสาระที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็น พื้นฐานของการเรียนภาษาไทยในสาระอื่นๆ นักเรียนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการใช้ภาษาไทย ลักษณะของภาษาไทย ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่างๆ ของภาษาไทยอย่าง ชัดเจน ดังที่

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2526, หน้า 5) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสำคัญของหลักภาษาไทยไว้ว่า หลักภาษาไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่ง หากใช้หลัก ภาษาไทยบกพร่อง ผิดพลาดและไขว้เขว นานไปก็จะทำให้เสื่อมสลายได้ ดังนั้นการเรียน การสอนหลักภาษาจึงถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะหลักภาษาเป็นองค์ประกอบ สำคัญที่จะช่วยให้การใช้ภาษาดีขึ้น

แต่ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในชั้นเรียน พบว่านักเรียนยังไม่ค่อยเข้าใจ เนื้อหาหลักภาษาไทยเท่าที่ควร บ้างก็หลงลืมเนื้อหาที่ได้เรียนไป ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก อาจเป็นเพราะเนื้อหาหลักภาษานั้นมีรายละเอียดที่ซับซ้อนจึง ต้องใช้เวลาในการศึกษาฝึกฝนและทำความเข้าใจ

จากการวิเคราะห์คะแนนสอบหลังเรียน เรื่องคำ 7 ชนิด ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก พบว่าคะแนนเฉลี่ยจากการสอบเท่ากับ 8.7 คะแนน มีนักเรียนได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 จำนวน 21 คน และต่ำกว่าร้อยละ 50 จำนวน 29 คน สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยยังไม่สัมฤทธิ์ผล จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่าสาเหตุที่ทำให้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมีปัจจัย 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียนที่ยังไม่ขยันหมั่นเพียร ไม่ทบทวนความรู้หลังจากที่เรียนไปแล้ว ด้าน ครูผู้สอน ที่เน้นเร่งสอนเนื้อหาให้ทันเวลา จนไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ฝึกฝนและใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และด้านเนื้อหา ซึ่งมี รายละเอียดมาก มีประเภทของคำที่แยกย่อยไปอีกหลายประเภท ต้องอาศัยการจดจำและ ทำความเข้าใจ เมื่อเนื้อหามีมาก นักเรียนจึงไม่เกิดแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลให้นักเรียน ไม่ได้รับความรู้ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ ไม่ได้ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง และไม่เกิดองค์ความรู้ใหม่ ปัญหาเหล่านี้ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในประเด็นที่เกี่ยวกับการ เรียนหลักภาษา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสอนภาษาไทย ศึกษางานวิจัยเพื่อ แก้ปัญหาดังกล่าว พบว่าแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้ แบบฝึกประกอบการเรียนการสอน เป็นวิธีการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่จะเสริมสร้างทักษะทาง วิชาการให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะกับวิชาที่จะต้องฝึกทักษะอย่างสม่ำเสมออย่างเช่นวิชา ภาษาไทย

แบบฝึกเป็นเครื่องมือสำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนทักษะทางภาษามาก ซึ่ง นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนนั้นๆ แล้ว ยังช่วยแบ่งเบาภาระของครู นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิด

ความสนุกสนานในการเรียนและพัฒนาตนเองได้ตาม ความสามารถอีกด้วย (อุษา ขันแข็ง, 2545, หน้า 22) และ ถวัลย์ มาศจรัส (2546, หน้า 5 21) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกว่า เป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ ผู้เรียน ช่วยแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียน และพัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

เกรียงไกร ราวิชัย (2550, หน้า 59) ได้ทดลองใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย ประกอบการเรียนการสอน พบว่าคะแนนหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริม ทักษะภาษาไทย เรื่องประโยค สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน เพราะแบบฝึกเสริมทักษะ ภาษาไทย เรื่องประโยค สร้างขึ้นอย่างมีระบบ มีคำชี้แจงสำหรับผู้เรียนก่อนเริ่มต้นทำ แบบฝึกเสริมทักษะ พร้อมทั้งชี้แจงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ เนื้อหาของแบบฝึกมี ความกระจ่างชัด โดยเริ่มจากส่วนที่ง่ายไปหาส่วนที่ยาก แต่ละส่วนมีตัวอย่างชี้แจงผู้เรียน ซึ่งสามารถทำความเข้าใจได้ก่อนเริ่มปฏิบัติมีภาษาที่กระชับ อ่านง่าย และมีภาพประกอบ ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าที่ดีขึ้นเป็นลำดับ สอดคล้องกับ จิตวิทยาการสอนทางภาษาของ ปรียาพร วงษ์อนุตรโรจน์ (2548, หน้า 116-117) ที่กล่าวว่า จิตวิทยาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจได้มากขึ้น การ สอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาจำเป็นต้องมีลำดับขั้นเพื่อให้การเรียนรู้มีความเหมาะสม และสามารถตอบสนองผู้เรียนได้ดีที่สุด ในขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนควรจัด สภาพการณ์ที่ลดสิ่งขัดขวาง โดยการพิจารณาเนื้อหาวิชาที่แตกต่างกันให้แยกสอนจากกัน ถ้าการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันนำมารวมกันด้วยกัน และแยกแยะให้เห็นความแตกต่าง หากครู ต้องการเน้นความแตกต่างก็ต้องแสดงให้เด่นชัดและจัดวิธีวัดผลที่เหมาะสม โดยพิจารณา ว่าตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่ รวมทั้งให้สอดคล้องกับพื้นฐานเนื้อหา ที่ผู้เรียนได้รับด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าจิตวิทยาทางการสอนภาษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มี การรับรู้ ความเข้าใจและความสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่ดีได้ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยและการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการนำแบบฝึกมาใช้ในการเรียนการสอน

แบบฝึกที่ดีนั้นจะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของหลักสูตร เหมาะสมกับวัยและความสามรถของผู้เรียน ให้ความรู้แก่ผู้เรียนเป็นขั้นตอนจากง่ายๆ ไป หายาก ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วและประหยัดเวลา ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิต การใช้และการประเมินผลสื่อ เร้าความสนใจของผู้เรียนและผู้เรียนสามารถตอบสนองได้ ทันทีส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาที่สอน มีความประณีต ขนาดเหมาะสมกับผู้เรียนที่จะใช้ 6 ประกอบกิจกรรมระหว่างเรียนและเหมาะสมกับการสอนของครูใช้คุ้มค่า คุ้มเวลาและ แรงงาน (สุวิทย์ มูลคำ; และสุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2550 หน้า 33)

ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ ศึกษาผลของการใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ เรื่องคำ 7 ชนิด ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนยานาง เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องคำ 7 ชนิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 12 ห้อง รวมจำนวนนักเรียน 492 คน

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้อง โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้นักเรียนห้อง 1/6 จำนวน 50 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่การเรียนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ระยะเวลาและพื้นที่ในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลาใน การทดลอง 10 คาบ คาบละ 50 นาทีสัปดาห์ละ 3 คาบ รวม 4 สัปดาห์โดยจัดกิจกรรม การเรียนการสอน 10 คาบ ทดสอบก่อนเรียน 1 คาบ และทดสอบหลังเรียน 1 คาบ

สมมติฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาแบบฝึกพัฒนาความรู้เรื่องอื่นๆ ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเฉพาะด้านหลักภาษา ระดับประถมศึกษาให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูล

1. จัดปฐมนิเทศให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน เป้าหมายของ การเรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

2. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำ 7 ชนิด ทดสอบก่อน เรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาทีจากนั้นจึง นำกระดาษคำตอบไปตรวจแล้วบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน เพื่อ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นที่ได้วางแผนไว้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ เรื่องคำ 7 ชนิดประกอบการเรียนการสอนตามลำดับ เนื้อหาดังนี้

คาบที่ 1 - 2 คำนาม

คาบที่ 3 - 4 คำสรรพนาม

คาบที่ 5 - 6 คำกริยา

คาบที่ 7 – 8 คำวิเศษณ์ คำบุพบท

คาบที่ 9 – 10 คำสันธาน คำอุทาน

4. หลังจากที่ได้จัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนครบตามเนื้อหาที่กำหนดแล้ว น า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำ 7 ชนิด มาทดสอบหลังเรียนเพื่อวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาที

5. ตรวจผลการสอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำไป วิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการตรวจสอบ คุณภาพของแบบฝึกพัฒนาความรู้ ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบฝึก และแบบทดสอบ และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ เรื่องคำ 7 ชนิด โดยใช้ t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่า t เท่ากับ -17.84 ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งได้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางต่อไปนี้

การทดสอบ	**n**	**K**	**MIN**	**MAX**	**x-**	**SD**	**t**
Sig.							
ก่อนการทดลอง	50	30	4	19	10.44	3.28	-17.84*
.00							
หลังการทดลอง	50	30	10	27	17.42	3.14	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก ที่เรียนโดย ใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ ประกอบการเรียนการสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้เพราะการใช้แบบฝึก ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่ ได้เรียนมาอีกครั้งหนึ่ง ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิดวิเคราะห์คำตอบ และฝึกสังเกตข้อ ค าถามที่หลากหลายในแบบฝึก จนสามารถทำแบบฝึกได้อย่างคล่องแคล่วและเกิดความ ชำนาญ

เมื่อเรียนเนื้อหาเรื่องคำแต่ละชนิดแล้ว มาถึงขั้นที่จะต้องทำแบบฝึก หากนักเรียน เกิดความสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาก็จะรีบมาสอบถามครูทันที ทำให้ครูทราบว่านักเรียนยังไม่ เข้าใจเรื่องใด ทราบถึงพัฒนาการและระดับความรู้ความสามารถของนักเรียน เห็น ข้อบกพร่อง สิ่งที่ควรปรับปรุง เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนเพิ่มเติมได้อย่างเหมาะสมและ ทันเวลา ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีพัฒนาการในการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งตรงกับที่ พนมวัน วรดลย์ (2542, หน้า 48) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการฝึกที่สำคัญคือ ควรให้นักเรียน ทราบผลความก้าวหน้าของการท าแบบฝึก ซึ่งจะเป็นการจูงใจที่ดียิ่ง ซึ่งแบบฝึกที่ทำนี้ เด็ก ฝึกหัดไปแล้วต้องให้นำไปใช้และติดตามผล

การเรียนโดยใช้แบบฝึก นอกจากจะทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนเพื่อพัฒนาความรู้ของ ตนเองแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการท าแบบฝึกที่ได้รับมอบหมายให้ สำเร็จและนำมาส่งครูตาม

กำหนด สอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทร ประเสริฐ (2550, หน้า 53-54) ที่กล่าวไว้ว่า แบบฝึกทำให้ครูทราบความเข้าใจของ นักเรียนที่มีต่อบทเรียน ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลของตนเองได้และ ฝึกให้เด็กทำงานตามลำพัง โดยมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

แบบฝึกพัฒนาความรู้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนวิชา ภาษาไทยเป็นอย่างมาก เพราะช่วยสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้มากขึ้น สอดคล้องกับ 11 ถวัลย์ มาศจรัส (2546, หน้า 21) ที่กล่าวว่า แบบฝึกเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการ เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียน และอุษา ขันแข็ง (2545, หน้า 22) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกช่วยแบ่งเบาภาระ ของครูนอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนและพัฒนาตนเองได้ตาม ความสามารถอีกด้วย ซึ่งอุษา ขันแข็ง ได้ทดลองศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะการสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านผาหวาย กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย จำนวน 19 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ ปาริชาติ ไชยโสภา (2550, หน้า 52) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกการผันวรรณยุกต์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการผันวรรณยุกต์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลตาก ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้ หลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนนำแบบฝึกพัฒนาความรู้ไปใช้ ผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจแบบฝึกให้ ชัดเจน เพื่อจะได้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนให้เข้าใจจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการที่ถูกต้อง รวมทั้งเตรียมความพร้อมของตนเอง โดยศึกษาเนื้อหาหลักภาษา เรื่องคำ 7 ชนิด ให้ แม่นยำ

2. ครูควรจะเสริมแรงแก่นักเรียนที่มีความตั้งใจ มีวินัย และมีความรับผิดชอบใน การท าแบบฝึก ไม่ว่าจะเป็นการจูงใจด้วยคะแนนหรือสิ่งของ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความ กระตือรือร้นในการท า

แบบฝึกมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะในการท าวิจัยครั้งต่อไป 1. ควรมีการศึกษาผลการใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้เรื่องค า 7 ชนิด กับตัวแปร อื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบ เจตคติ เป็นต้น เพื่อนำไปฝึกลักษณะนิสัยของนักเรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการใช้แบบฝึกพัฒนาความรู้เรื่องค า 7 ชนิด กับตัวแปร อื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบเจตคติ เป็นต้น เพื่อนำไปฝึกลักษณะนิสัยของนักเรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

เกรียงไกร ราวิชัย. (2550). ผลการใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย เรื่องประโยค ชั้น ประถมศึกษาปีที่5 โรงเรียนบ้านโป่ง ส านักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ฐะปะนีย์นาคทรรพ. (2526). **ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยที่ทำให้เกิดปัญหาใน วงการศึกษา ในรายงานการสัมมนาการใช้ภาษาไทย.** หน้า 5. (ม.ป.พ.)

ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). บทเรียนสำเร็จรูป. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

ปาริชาติ ไชยโสภา. (2550). **การพัฒนาแบบฝึกการผันเสียงวรรณยุกต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา ส านักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี. 13

พนมวัน วรดลย์. (2542). **การสร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่2**. ปริญญานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิทย์ มูลคำ; และสุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2550). **การพัฒนาผลงานวิชาการสู่....การ เลื่อนวิทยฐานะ.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

อุษา ขันแข็ง. (2545). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียน วิชาภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The development of reading comprehension skills in Thai language to develop skills Reading comprehension for grade 5 students

โสภา สุขเกษม[1] และ วิไล มานะวะ[2]
Sopa sukkaseam1Wilai Manawa

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อสร้าง และพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพิบูลมังสาหารวิภาคย์วิทยากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนอนุบาลพิบูลมังสาหารวิภาคย์วิทยากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1. แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งใช้คู่กับแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย 2. แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย 3. แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที (t-test)

คำสำคัญ : แบบฝึกทักษะ, เพื่อพัฒนาทักษะ

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก E- mail : Sopa๑northern.ac.th
Tel : 061-9585775

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก E-mail : Wilai๑northern.ac.th
Tel : 093-1351332

Abstract

The objectives of this research were: 1. To create and develop a Thai language reading comprehension practice. of Prathomsuksa 5 students to be effective according to the 80/80 standard. 2.To Comparison of the development of reading comprehension skills in Thai language of Prathomsuksa 5 students at Pibul Mangsahan Wiphakwitthayakon Kindergarten

The sample group used in the research were Prathomsuksa 5/1 students of Pibulmangsahan The tools used in this research consisted of: 1. Learning Management Plan which were used in conjunction with the Thai reading comprehension practice form 2. The Thai reading comprehension practice form 3. The measurement test Thai reading comprehension skills through examination by experts The index of consistency (IOC) was determined. Data were analyzed using statistics, mean, standard deviation (SD) and t-test. (t-test)

Keywords: skill practice, skill development

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร การอ่าน และการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทย จึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างพินิจพิเคราะห์สามารถเลือกใช้คำเรียบเรียงความคิด ความรู้และการใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ได้ตรงตามความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคลและมีนพ ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ และคุณภาพผู้เรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามที่นายสัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์ ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) เผยผลการตรวจกระดาษคำตอบในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (โอเน็ต) ประจำปีการศึกษา 2559 ระดับชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย ซึ่งสอบข้อเขียนหรืออัตนัยเป็นครั้งแรกว่านักเรียนเขียนและ

ใช้คำผิดความหมายค่อนข้างมากทั้งการสะกดคำควบกล้ำ การใช้การันต์ รวมถึงการใช้ศัพท์แสลง อาทิ ชิวๆ แซ่บเวอร์ เป็นต้น ในการตอบข้อสอบจำนวนมากนั้น การที่เด็กใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้อง จะโทษเด็กเพียงฝ่ายเดียวคงไม่ถูก เพราะสังคมปัจจุบันเน้นใช้การสื่อสารทางโซเชียลเน็ตเวิร์ค ทำให้เด็กไม่รู้ว่าคำไหนใช้ถูกคำไหนใช้ผิด ขณะที่โรงเรียน และครูไม่ได้สอนการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง เน้นให้เด็กค้นหาข้อมูล และสื่อสารทางโซเชียลเน็ตเวิร์คเป็นหลักทั้งที่โดยหลักการแล้ว เราควรให้เด็กเริ่มเรียนรู้การใช้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นพื้นฐานการใช้ชีวิตของเราก่อน จากนั้นค่อยไปสู่การเรียนรู้สังคมอื่น แต่ทุกวันนี้ไม่เป็นเช่นนั้น แม้แต่ข้อสอบที่ออกก็ไม่ได้ถามเนื้อหาที่เป็นความรู้ในวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานการใช้ชีวิตของเราก่อน จากนั้นค่อยไปสู่การเรียนรู้สังคมอื่น แต่ทุกวันนี้ไม่เป็นเช่นนั้น แม้แต่ข้อสอบที่ออกก็ไม่ได้ถามเนื้อหาที่เป็นความรู้ในวิชาภาษาไทยหรือเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปได้ว่า ปัญหานี้เกิดจากคนไทยอ่านหนังสือน้อยลง ทางแก้ควรเริ่มต้นที่โรงเรียน ต้องบังคับให้เด็กอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 เล่ม แล้วนำเนื้อหามาพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยน คิดวิเคราะห์เนื้อหาร่วมกัน จะทำให้การอ่านหนังสือมีความสนุก ไม่น่าเบื่อ โดยทางโรงเรียนและครูจะต้องคัดกรองหนังสือให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย หากทำได้ตามนี้ เด็กไทยจะชอบอ่านหนังสือ เมื่ออ่านสะสมไปเรื่อย ๆ ก็จะมีความรู้ที่หลากหลาย สามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุ มีผล รวมถึงจะส่งผลให้เด็กซึมซับการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ส่งผลให้สามารถเขียนหนังสือ และใช้ภาษาไทยกลางได้ถูกต้องไปโดยอัตโนมัติ

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาของการอ่าน หลักการ เหตุผล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เห็นว่าการอ่านเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาโดยการอ่านจับใจความเป็นการต่อยอดไปสู่การฟัง การเขียนได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะด้านการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพิบูลมังสาหารวิภาคย์วิทยากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้อง ทั้งสิ้น 60 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพิบูลมังสาหารวิภาคย์วิทยากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนโดยการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ

3.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ

4. ระยะเวลาในการทำวิจัย

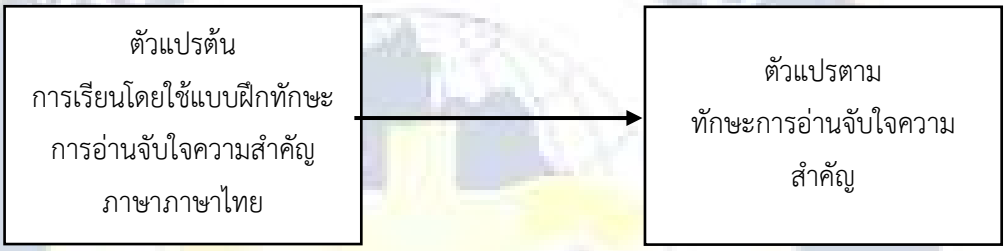
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 10 คาบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แบบฝึกการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. ได้แนวทางแรสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อนำไปใช้พัฒนาทักษะนักเรียนด้านอื่น ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยโครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงทดลองแบบ Ome group Pretest Posttest design เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพิบูลมังสาหารวิภาคย์วิทยากรเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้มี 3 ชนิด ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาการอ่าน จับใจความสำคัญ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ

2. แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 5 บท ซึ่งแต่ละบทมีเนื้อหาแตกต่างกันไป

3. แบบวัดทักษะการอ่านจับในความสำคัญภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

การสร้างและการคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. สร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 ชุด โดยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก

1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ

1.3 กำหนดเนื้อหาที่จะสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย

1.4 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

1.5 ออกแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยให้มีเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

1.6 สร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ตามเนื้อหาและจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

1.7 นำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ (ค่า IOC)

1.8 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะ โดยใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

1.9 นำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยไปหาค่าความเที่ยง ดังนี้

1.9.1 รายบุคคล ทดลองใช้นักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 1 คน เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาความสมบูรณ์ของเนื้อหาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ผู้วิจัยบันทึกข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขแล้วนำไปปรับปรุง

1.9.2 กลุ่มย่อย ทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกันคือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 3 คน เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาความสมบูรณ์ของเนื้อหาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ผู้วิจัยบันทึกข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขแล้วนำไปปรับปรุง

1.9.3. กลุ่มใหญ่ ทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 10 คน เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาความสมบูรณ์ของเนื้อหาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ผู้วิจัยบันทึกข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไข แล้วนำไปปรับปรุง และหาค่าประสิทธิภาพของชุดการเรียน (E1/E2) เท่ากับ 80/80 แล้วจึงนำชุดแบบฝึกไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความ

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 10 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รวมทั้งศึกษาเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย และทำตางวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 นำข้อมูล สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางด้านทฤษฎีและแนวคิด มาเป็นแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย 5 แผน

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นพร้อมด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา ด้านวิธีการสอน และด้านการวัดและประเมินผล 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหา ต่อจากนั้นนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ค่า IOC) โดยกำหนดคะแนนการพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้นั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้นั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้นั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

2.5 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของคณะผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มทดลอง

แบบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ

แบบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียน มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

1.2 กำหนดเนื้อหาสาระ และรูปแบบของข้อสอบ

1.3 กำหนดจุดมุ่งหมายของข้อสอบให้อยู่ในรูปจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1.4 จัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

1.5 สร้างข้อคำถามตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

1.6 นำแบบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านวิธีการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงและความสอดคล้องของแบบทดสอบ นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

1.7 นำข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจแล้วมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำข้อสอบไปทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพิบูลมังสาหาร วิพากย์วิทยากร จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและความเหมาะสมของเวลา

1.8 นำแบบวัดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ที่ได้แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของการใช้แบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ดังผลปรากฏตามตาราง

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประสิทธิภาพด้าน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ
นักเรียนที่ทำแบบฝึกหัดในแบบฝึกทักษะได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (กระบวนการ)	30	50	1,242	82.80
นักเรียนที่ทำแบบวัดทักษะทางการเรียนได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (ผลลัพธ์)	30	30	756	84.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประสิทธิภาพด้านกระบวนการได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคิดเป็นร้อยละ 82.80 และประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรกของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แบบฝึกที่	จำนวนนักเรียน	รวมคะแนนเต็ม	คะแนนสอบได้	จำนวนนักเรียนที่ทำแบบฝึกแล้วผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ
1. แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญจากบทร้อยกรอง	30	300	250	82.00
2. แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญจากสารคดี	30	300	254	81.17
3. แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญจากข่าว	30	300	245	84.67
4. แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญจากนิทาน	30	300	245	82.33
5. แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญจากบทความ	30	300	246	82.67
คะแนนรวม			1,242	82.80

จากตารางที่ 2 พบว่า มีจำนวนนักเรียนทำแบบฝึกหัดในแต่ละแบบฝึกผ่านเกณฑ์ ดังนี้

แบบฝึกทักษะที่ 1 การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยจากบทร้อยกรอง มีผู้ทำแบบฝึกทักษะผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 82.00

แบบฝึกทักษะที่ 2 การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยจากสารคดีมีผู้ทำแบบฝึกทักษะ ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 81.17

แบบฝึกทักษะที่ 3 การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยจากข่าว มีผู้ทำแบบฝึกทักษะผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 84.67

แบบฝึกทักษะที่ 4 การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยจากนิทาน มีผู้ทำแบบฝึกทักษะ ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 82.33

แบบฝึกทักษะที่ 5 การอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยจากข่าว มีผู้ทำแบบฝึกทักษะผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 82.67

เมื่อนำร้อยละของนักเรียนในแต่ละแบบฝึกมาหาค่าเฉลี่ยร้อยละ พบว่า จำนวนนักเรียนที่ทำแบบทดสอบท้ายแบบทดสอบท้ายแบบฝึกทั้ง 5 แบบฝึกผ่านโดยเฉลี่ยรวมร้อยละ 82.80 แสดงว่า แบบฝึก

ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง ของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แบบวัด	จำนวนนักเรียน	รวมคะแนนเต็ม	คะแนนสอบได้	ร้อยละ

จากตารางที่ 3 พบว่า มีนักเรียนทำแบบวัดทักษะทางการเรียนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 84.00 แสดงว่าแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านาจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบทักษะทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนกับคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ t-test (Dependentsimple)

ผลการทดสอบ	N	X-	S.D.	t-test
ก่อนเรียน	30	21.20	3.20	-6.29*
หลังเรียน	30	25.20	1.44	

- มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนา และหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.80/84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบทักษะด้านการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย โดยใช้วิธีการวิจัยหาประสิทธิภาพของแบบฝึกตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลได้โดยลักษณะแบบฝึกที่สร้างขึ้นจะต้องเกี่ยวข้องกับบทเรียนที่ได้เรียนมาแล้วเหมาะสมกับวัยและระดับความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งมีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย ใช้เวลาเหมาะสม และน่าสนใจ ท้าทายความสามารถของผู้เรียน ซึ่งตรงกับหลักการและทฤษฎี ของการสร้างแบบฝึกที่ดีจากการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ซึ่งมีประสิทธิภาพ 82.80/84.00 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนที่มีทักษะในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยให้ดีขึ้น อีกทั้งผู้เรียนยังมีความรู้เกี่ยวกับบท ร้อยกรอง สารคดี ข่าว นิทาน และบทความ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า บทร้อย สารคดี ข่าว นิทาน และบทความมีอิทธิพลต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ซึ่งความสนใจของผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน และทำแบบฝึกทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้เรียนยังมีพัฒนาการด้านการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยที่ดีขึ้น และนอกจากการคัดเลือกบทร้อยกรอง สารคดี ข่าว นิทานและบทความโดยได้คำนึงเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า บทอ่านสั้นๆ และการเรียนรู้คำศัพท์ที่ผู้เรียนความหมายมาก่อนแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะอ่านและตั้งใจทำแบบฝึกทักษะให้ได้คะแนนดีๆ อีกทั้งการสร้างกิจกรรมในการเรียนการสอนและแบบฝึกทักษะที่หลากหลายรูปแบบ อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน มีความอยากรู้ อยากเรียนเรียนแล้วไม่เบื่อ อันส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น โดยคะแนนการทดสอบทั้ง E1/E2 อยู่ในเกณฑ์ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ คือ 80/80

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่เสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะนำเสนอข้อเสนอแนะ 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยไปใช้

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย เมื่อ

ดำเนินการทดลอง มีรายละเอียดที่ต้องการศึกษาก่อนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นก่อนการใช้แบบฝึกทักษะ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัว

เตรียมความพร้อมเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบทเรียนก่อน โดยศึกษาค้นคว้าจากแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และใบความรู้ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลไปก่อน เพื่อให้คำแนะนำขณะทำกิจกรรมรวมถึงการจัดโต๊ะเรียนในห้องเรียน โดยจัดโต๊ะเรียนให้ครูผู้สอนสามารถเดินรอบห้องเรียน เพื่อดูนักเรียนได้ทั้งห้อง จะช่วยทำให้กิจกรรมการเรียนการสอน และการนำแบบฝึกหัดไปใช้ได้ผลเต็มที่

2. จากผลการวิจัยพบว่า ขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไป ครูผู้สอนจะต้องมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่เข้าใจ ระหว่างการใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย อาจพบกับอุปสรรค ครูผู้สอนจะต้องคอยชี้แนะ หรืออธิบายช่วยเหลือนักเรียนตลอด การเรียนการสอนอาจเกินเวลาที่กำหนด อาจต้องใช้เวลาแนะนำ อธิบาย หรือยกตัวอย่างเพิ่มเติม ซึ่งครูอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม หรืออาจต้องใช้เวลานอกห้องเรียนในการแก้ปัญหาให้คำแนะนำนักเรียนเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัย และการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย สำหรับนักเรียนภาษาไทย ในระดับอื่น ๆ เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน

2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาการด้านการอ่านของนักเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

3. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

4. ควรมีการวิจัย สร้างแบบฝึกทักษะทั้งด้านการฟัง ดู พูด อ่าน เขียนหลักภาษา

5. ควรมีการวิจัยและสร้างแบบฝึกทักษะกับวิชาอื่น ๆ ที่ต้องการฝึกทักษะ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝน เพื่อจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันในยุคชอง Thailand 4.0 ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากาในสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.กรมวิชาการ. (2554). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์.

กาญจนา ปฏิเวชวัฒนางกูร. (2551). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำที่ประสมสระเอียสระเออมีตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. บุรีรัมย์ :มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

จิราภรณ์ บุญณรงค์ (2554). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค KWL กับวิธีสอนแบบปกติ**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิดาภา มีศิริ. (2553). **ชุดการสอนอ่านจับใจความโดยใช้นิทานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2547). **การใช้ภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : พี.เพรส.

ชุวาภรณ์ ซื่อสัตย์. (2552). **รายงานการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. ขอนแก่น : ผู้แต่ง

ชลธิชา กลัดอยู่. (2542). **จิตวิทยาการอ่าน.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

นพคุณ คุณาชีวะ. (2558). **ทฤษฎีและวิธีสอนภาษาไทย (TTH 6113).** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

น้องนุช วิทยเดช และคณะ. (2544). **เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการสอนแบบระดมพลังสมองกับแบบบรรยาย**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

มะลิวรรณ วิริยะ. (2553). **การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมเรียนรู้เทคนิค Co-op Co-op**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านยอดดอนชี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3

Developing creative writing skills using skill exercises Grade 3 students at Ban Yod Don Chee School Under the office of Ubonratchathani Primary Education Sevive Area 3

คนึงนิตย์ ฮุนทวีชัย[1] และ วรพร ปายะนันท์[2]
Kanuengnit Huntaweechai and Woraporn Payanan

บทคัดย่อ

การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนชุมชนบ้านยอดดอนชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเขียนตอบ จำนวน 2 ฉบับ แบบแผนการทดลองใช้แบบกลุ่มเดียว (One Group Pre – test Prost – test Design) สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดการเรียนรู้บูรณาการ การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.64/81.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ผลที่เกิดกับนักเรียนหลังการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบฝึกทักษะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 พบว่านักเรียนมีทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 89.64

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์, โดยใช้แบบฝึกทักษะ

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Kanuengnit@northern.ac.th Tel.061-8475764

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Woraporn@northern ac.th Tel 081-5567456

Abstract

Developing creative writing skills Grade 3 students this time aimed at develop creative writing skills of grade 3 students to be effective according to the 80/80 standard criteria. The sample group used in this study were grade 3/2 students at Ban Yod Don Chee Community School. Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office, Region 3, 2nd semester, Academic Year 2020, consisted of 15 people, randomly obtained. The specific model (Purposive Sampling). The tools used in this research were the creative writing skills practice form. and an achievement test, a written answer form, 2 issues, and a one-group trial design (One Group Pre-test Prost-test Design). The statistics used were mean and percentage. The results of the study found that integrated learning management developing creative writing skills using skill exercises Grade 3/2 students have The efficiency was 89.64/81.55, which was higher than the standard set of 80/80. The effect on students after developing creative writing skills. using skill exercises Grade 3/2 students found that students Improved creative writing skills This results in higher student achievement in creative writing skills. with an average of 89.64%

Keywords : Developing creative writing skills, using skills exercises

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ทำให้สื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพโดยบันทึกเป็นวรรณคดีอันล้ำค่า ควรแก่การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์สืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ภาษาไทยจึงมีความสำคัญจำเป็นที่คนไทยทุกคนจะต้องศึกษาจนเกิดทักษะเพื่อให้ติดต่อระหว่างชนในชาติ ภาษาเป็นสื่อของความคิด และความคิดที่มีคุณภาพย่อมเกิดจากความคิดที่เป็นกระบวนการ นั่นคือ ผู้คิดต้องมีทักษะการคิดหรือกระบวนการคิด ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การฟังและการอ่านเป็นทักษะการรู้เรื่องราว ส่วนการพูดและการเขียนเป็นการแสดงความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ การฝึกทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ภาษาได้อย่างมีคุณภาพ (กรมวิชาการ, 2546 : 181) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 4 มาตรา 22 ได้เน้นถึงการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียน

รู้จักวิเคราะห์เป็นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ กำหนดให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้ ข้อ 2 “ จัดกระบวนการเรียนรู้โดย ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา” ข้อ 3 “จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 4) เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้พัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำ

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านผู้เรียน ในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2551กำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเกณฑ์ที่ 2 ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จุดหมายของหลักสูตร ข้อ 2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการศึกษาค้นคว้า ข้อ 4 มีทักษะกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและทักษะในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 18)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีการตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยจัดทำนโยบายการพัฒนาบุคลากรทางด้านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและเขียน ทักษะในการสื่อสาร นำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

โรงเรียนชุมชนบ้านยอดดอนชี ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ทำการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบปัญหาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระและที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งได้จากผลการทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนในเรื่อง การอ่านและเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกด นักเรียนจำนวน 15 คน นักเรียนผ่านเกณฑ์ การประเมินจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.66 ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 60) จากผลการทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนในเรื่อง การเขียนเรื่อง ปรากฏว่า นักเรียนไม่สามารถเขียนเรื่องได้ตรงตามประเด็นหรือหัวข้อที่กำหนดและได้คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ครูกำหนด ซึ่งการเขียนมีความสำคัญมากในการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระ

การเรียนรู้อื่นๆ อีกทั้ง การทดสอบระดับชาติ (NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก็จะมีการทดสอบการเขียนเรื่องด้วย ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นครูสอนประจำชั้น ได้ศึกษา คิดค้นหาวิธีการ เทคนิคการสอน นวัตกรรมที่จะนำมาแก้ปัญหา ดังกล่าว เพื่อพัฒนาทักษะการการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และยังเป็นการฝึกทักษะการคิดให้กับนักเรียนอีกด้วย จึงได้พัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เพื่อเป็นการวางพื้นฐานทักษะการเขียนที่ดีแก่นักเรียน ในการพัฒนาทักษะการเขียนและการคิดให้มีประสิทธิภาพทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไทยในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้รายงานได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
   - 1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
   - 1.2 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
   - 1.3 การเขียนเชิงสร้างสรรค์
   - 1.4 เอกสารที่เกี่ยวกับแบบฝึกทักษะ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
   - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำ มาตราตัวสะกด โดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านยอดดอนชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. แบบแผนการวิจัยและขั้นตอนการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนชุมชนบ้านยอดดอนชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 32 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนชุมชนบ้านยอดดอนชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 15 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มี 3 ชนิด ประกอบด้วย

1. แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำ จำนวน 15 แบบฝึก
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นชนิดเขียนตอบ จำนวน 15 ฉบับ
3. แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 15 แผ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้เวลาวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 ชั่วโมง รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดย ได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนบ้านยอดดอนชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ทดลองสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ จำนวน 15 แผ่น พร้อมทั้งเก็บคะแนนจากการทำงานกลุ่มและจากการทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียนทุกครั้ง

3. ทดสอบหลังเรียน (Post -test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ฉบับเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนชุมชนบ้านยอดดอนชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ของคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

พบว่า คะแนนระหว่างเรียน จากการประเมินการทำงานกลุ่มและคะแนนจากการทำแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 251.00 จากคะแนนเต็ม 280 คิดเป็นร้อยละ 89.64 นั่นคือแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีร้อยละประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 89.64 และการทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.46 จากคะแนน 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.55 นั่นคือ การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้ แบบฝึกทักษะการเขียน เชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีร้อยละของประสิทธิภาพของผลลัพธ์(E_2) เท่ากับ 81.55 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.64 / 81.55

พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 89.64 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 81.55 ดังนั้น ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (E_1/ E_2) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.6 /81.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาทักษะการการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.64 / 81.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผลจากการเรียนรู้โดยการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และทำให้ได้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เน้นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นำผลมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.64/81.55 หมายความว่า นักเรียนทั้งหมดได้คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินการทำกิจกรรมกลุ่ม และการทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียน ทั้ง 15 แผ่น คิดเป็นร้อยละ 89.64 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.55 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

1.1 การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรอง ตรวจสอบแก้ไข และผ่านการประเมินความเที่ยงตรง ตรวจสอบคุณภาพ ความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะนำไปทดลองจริง ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบปัญหาระหว่างการทดลอง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนการทดลองใช้จริง เพื่อให้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบฝึกที่มีสีสันสดใส น่าสนใจ จึงทำให้นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียนตั้งใจทำแบบฝึกทักษะจนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีคุณภาพมากขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณ ภัทร สระ

ประเทศ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนเพื่อฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสามเหลี่ยม เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างชุดการสอนเพื่อฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนที่สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลสามเหลี่ยม เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ชุดการสอนทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 7 ชุด แผนการสอน จำนวน 14 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2 ชุด ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ 90.45 / 93.82 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีคะแนนการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับพัชรา อภิชาตมานนท์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แถบบันทึกเสียงและแถบวีดิทัศน์ เป็นสื่อการสอน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพัฒนาการ การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แถบบันทึกเสียงและแถบวีดิทัศน์เป็นสื่อการสอน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2540 จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แถบบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์และแผนการสอน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มีทักษะการเขียนเรียงความเชิงสร้าสรรค์ในระดับที่สูงขึ้นทั้ง 2 กลุ่ม มีความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05

2. ผลการเรียนรู้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 19.44 คิดเป็นร้อยละ 64.44 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.46 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียน นั่นคือ การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับอุทุมพร จันทรอด (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมสำรวจตลาด นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมืองชัยภูมิ

จังหวัดชัยภูมิ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมสำรวจตลาดนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1.การใช้ภาษา 2.การใช้จินตนาการ 3.การเสนอแนวความคิด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 18 แผน แบบฝึกทักษะการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 20 แบบฝึก แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน แบบบันทึกอนุทิน แบบสอบถาม แบบประเมินหนังสือเล่มเล็ก ผลการศึกษาปรากฏว่า การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จากประเด็นที่ศึกษา เรื่องการใช้ภาษา จินตนาการ การเสนอแนวคิด นักเรียนผ่านน้อยที่สุดในการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1และวงรอบที่ 2 ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวงรอบที่ 2 มีการพัฒนาเพราะจำนวนนักเรียนผ่านมากขึ้นตามลำดับ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับกระบวนการฝึกทักษะ นักเรียนมีประสบการณ์และผ่านกระบวนการฝึกมากขึ้นจะมีทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น สอดคล้องกับวิจัยของ สมพร ขวาไทย (2547:100- 101) ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการเขียนจดหมาย โดยใช้แผนผังความคิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสหราษฎร์นุเคราะห์ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 29 คน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.16 / 89.20 ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8469 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฑารัตน์ เรือนใหม่ (2548 : 89) ได้ศึกษาทักษะการเขียนเรียงความ ด้วยแผนที่ความคิดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความ เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านหนองไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินทักษะการเขียนเรียงความ แบบทดสอบย่อย และทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 0.891 แสดงว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ ร้อยละ 89.10 แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.10 / 89.00

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อค้นพบจากผลการดำเนินการทดลอง สรุปเป็นข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะการคิดสำหรับนักเรียน ระยะแรกของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนยังมีความสับสน ความรู้สึกกังวล ครูต้องคอยแนะนำ ช่วยเหลือ อย่างใกล้ชิด

1.2 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะ ครูควรให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อระดมความคิด เชื่อมโยงความคิด และจัดระบบความคิดภายในกลุ่มให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนแต่ละคน เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกด้วยตนเองให้มากที่สุด

1.3 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ ครูควรเตรียมตัวอย่าง เอกสาร หนังสือ ใบความรู้หรือ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้มากๆสำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อฝึกให้นักเรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีนิสัยรักการอ่าน ฝึกให้นักเรียนได้ฝึกเขียนในรูปแบบต่างๆ ให้ได้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ.**การจัดสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544.** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551.**กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน.**หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จุฑารัตน์ เรือนใหม่. **การพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนภูมิความคิด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548

ชาลิสา พรหมหรรษ์. **การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบกระบวนการกลุ่มร่วมมือโดยใช้แบบฝึกทักษะและแผนที่ความคิด เรื่อง ชนิดของคำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.

การพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับโดยใช้แบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3

Developing multiplication skills using count multiplication skills exercises of students in grade 4 at Ban Pho Si School Under the office of Ubonratchathani Primary Education Sevive Area 3

พุทธกาล แก้วสุข[1] และ อุไรวรรณ บัวเจริญ[2]
Phuttakan Kaewsuk and Uraiwan Buacharoen

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ชุดพัฒนาทักษะการคูณ จำนวนนับ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ค่าเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียนใช้แบบฝึกทักษะนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ของค่าเฉลี่ยสูงขึ้น ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : ชุดฝึกทักษะ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research is a classroom action research aiming to develop counting multiplication skills of Prathomsuksa 4 students. The researcher conducted research by 26 Prathomsuksa 4 students in the academic year 2019. The tools used In the research include The multiplication skill development kit, an The results showed that The development of counting multiplication skills of grade 4 students found that in organizing such activities The mean of taking the test after studying using the skills

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Phuttakan@northern.ac.th Tel.061-8485764

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Uraiwan@northern ac. Tel 087-5447489

exercise Students had higher average achievement. according to the hypothesis achievement test created by the researcher.

Keywords : Skills Training Set, Academic Achievement

บทนำ

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญวิชาหนึ่งและเด็กควรมีพื้นฐานที่ดี มีความเข้าใจในพื้นฐานของวิชา จากที่ได้พบว่ามีเด็กนักเรียนที่เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 มีเด็กนักเรียนที่คิดหาผลลัพธ์ในเรื่องการคูณไม่ถูกต้อง จำนวน 5 คน จึงเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขและพัฒนาเด็กที่มีปัญหาได้ดีขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการจึงร่วมกันสนทนากับนักเรียน เรื่องการพัฒนาทักษะการคูณจำนวนมากกว่าหนึ่งหลักกับจำนวนมากกว่าสองหลัก ได้ข้อสรุปว่า นักเรียนจะต้องปฏิบัติฝึกฝนให้มากขึ้นด้วยตนเอง โดยปฏิบัติตามแบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับ จำนวน 4 ชุด (มีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับ
2. เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับ
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนของผู้เรียน ที่ได้เรียนจากชุดพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้รายงานได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
2. มาตรฐานการเรียนรู้
3. คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้นที่ 2
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. แบบแผนการวิจัยและการดำเนินการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้อง ทั้งหมด 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามลักษณะการใช้ ดังนี้

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติประกอบด้วย ชุดพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับ

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติ

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

- เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ชุดพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับ

2. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

- เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป ตามขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้
2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

นำข้อมูลที่ได้จากชุดพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับ
สรุปแล้วรายงานผลในลักษณะการบรรยาย

3. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล วัตถุประสงค์เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนของผู้เรียนที่ได้เรียนจากชุดพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับ ปรากฏผลวิจัยดังนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น

1. แสดงผลสถิติพื้นฐานของการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการทำแบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับ

2. แสดงผลตารางเปรียบเทียบคะแนนการทำแบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับผลการเปรียบเทียบการทำแบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับทั้ง 4 ครั้งพบว่า นักเรียนทำแบบฝึกหัดการคูณจำนวนนับได้ถูกต้องมากขึ้น โดยคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบฝึกหัดเริ่มจาก 5.08,6.08,7.42 และ 8.88 ซึ่งมากขึ้นตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทำแบบฝึกหัดเป็นรายบุคคล โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ จากเกณฑ์ผ่านร้อยละ 60 ของคะแนนทั้งหมด พบว่า จากนักเรียน 26 คน มานักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 20 คน และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 6 คน นักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 76.92 ของนักเรียนทั้งหมด

แต่โดยเฉลี่ยคะแนนของแต่ละคนจะเพิ่มมากขึ้น นับจากวันแรกที่ทำการวิจัย แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับกับแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนของผู้เรียน ที่ได้เรียนจากชุดพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับ ปรากฏผลวิจัย ดังนี้

สรุปผลวิจัย

การพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ค่าเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียน หลังใช้แบบฝึกทักษะ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ค่าเฉลี่ยสูงขึ้น ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

1. อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการพัฒนาทักษะการคูณจำนวนนับของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปรากฏผลการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการทำแบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับทั้ง 4 ครั้งพบว่า นักเรียนทำแบบฝึกหัดการคูณจำนวนนับได้ถูกต้องมากขึ้น โดยคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบฝึกหัดเริ่มจาก 5.08,6.08,7.42 และ 8.88 ซึ่งมากขึ้นตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทำแบบฝึกหัดเป็นรายบุคคล โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ จากเกณฑ์ผ่านร้อยละ 60 ของคะแนนทั้งหมด พบว่า จากนักเรียน 26 คน มานักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 20 คน และมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ 6 คน นักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 76.92 ของนักเรียนทั้งหมด ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนสูงขึ้น สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปได้ว่า หลังจากใช้แบบฝึกทักษะการคูณจำนวนนับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ดังนั้นจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

นักเรียนควรจะฝึกฝนเพิ่มเติมโดยการฝึกทักษะการคูณจำนวนนับ ให้เกิดความชำนาญเพื่อประโยชน์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการคิดคำนวณที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สัมนนา รธนิธย์ **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ : จากประสบการณ์สู่การปฏิบัติ.** สุรินทร์ : รุ่งธน เกียรติออฟเซ็ท, 2544

บัญชา แสนทวี **การวิจัยในชั้นเรียน : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2545

พิศาล สร้อยธุหร่ำ **การให้เหตุผลในวิชาคณิตศาสตร์ : ระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : เอส. พี.เอ็น., 2547

เยาวลักษณ์ โทณผลิน **“การสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาทักษะการหาผลคูณของนักเรียนระดับชั้นประถมปีที่ 3”** วิจัยในชั้นเรียน อัสสัมชัญระยอง, 2547

พัฒนาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

โดยใช้การนิเทศแบบ Reflective Coaching

Improve the teaching of English for communication. of teachers in secondary schools using reflective coaching

เปรมปรี ฆะปัญญา[1]
Prempree Kapunya

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ ศึกษาผลการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน ปีการศึกษา 2565 โดยใช้การนิเทศแบบ Reflective Coaching กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 28 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ ในจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน ปีการศึกษา 2565 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสังเกตการสอน แบบสัมภาษณ์ และ แบบวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรระดับชั้นเรียน เก็บและรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตการสอนของครู การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และนักเรียน วิเคราะห์เอกสารหลักสูตรระดับชั้นเรียน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามปัญหาการวิจัย สรุปอภิปรายผล และนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลเบื้องต้นของครูคือ ครูมีความรู้ความเข้าใจในด้านเนื้อหาซึ่งมีทั้งด้านไวยากรณ์ ด้านภาษาศาสตร์ ตลอดจน ด้านวิธีสอน รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครูมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร ในด้านการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ครูจัดการสอนโดยใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมสำคัญด้วยตนเองทุกขั้นตอน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในการทักทายครู ทักทายเพื่อน นักเรียนมีปฏิกิริยาโต้ตอบกับครู และเพื่อนโดยใช้ภาษาอังกฤษ ตามจังหวะและขั้นตอนที่ครูวางแผนไว้ โดยครูมีสื่อการสอน (รูปภาพ แผนผัง) ที่ดึงดูดความสนใจให้นักเรียนตั้งใจฝึกปฏิบัติ อย่างกระตือรือร้น มีเสียงดังจากการแย่งกันพูดอย่างสนุกสนาน ในบางช่วง จนกระทั่งครูต้องเตือนเป็นครั้งคราว นักเรียนทุกคนได้ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในคาบเรียนภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ การนิเทศแบบ Reflective Coaching

[1] นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of this research was to study the results of English teachers development in Communicative English Teaching Implementation for English teachers in the district secondary school , 2008, using Reflective Coaching Supervision, Nan Secondary Educational Service Area Office. The sample used in this study was the English teachers in the district secondary school. The data collection methods were; interviews with the participants about conceptions of, and a personal opinion for English for Communicative Approach Instruction, classroom observations and interviews after teaching ; interviews with cooperating teachers and school executive, interviews with the students.

The results of this research indicated that the teachers' qualifications are appropriated and latency enough; grammatical, linguistics and teaching proficiency. The teachers organized the classroom activities in the way of Communicative English Teaching Implementation. They let the students participating classroom activities in the way of Communicative English Teaching Implementation, the students join the activities happily and cheerfully.

Keywords: Reflective Coaching Supervision

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญสำหรับสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่ง ข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม มีผลกระทบทั่วถึงอย่างรวดเร็ว บุคคลในสังคมต้องติดต่อพบปะเพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ภาษาอังกฤษจึงกลายเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและกัน ในการศึกษาหาข้อมูลความรู้และถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆ แก่กัน ในด้านเศรษฐกิจ ภาษามีความจำเป็นยิ่งขึ้นในการเจรจาต่อรองด้านการค้าและการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการรู้ภาษาอังกฤษจะช่วยสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างชนชาติไทยและชนชาติอื่น เพราะมีความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละเชื้อชาติ ทำให้สามารถปฏิบัติตนต่อกันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ : 2545) จากความสำคัญดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้การพัฒนาหลักสูตรการแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษอยู่ในหลักสูตรกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นสำคัญ

(Standard–based–Curriculum) การจัดการเรียนรู้ที่ยึดมาตรฐานเป็นหลัก ทำให้ครูต้องเปลี่ยนจุดเน้นจากสิ่งที่สอน มาเน้น สิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้ โดยตั้งความคาดหวังไว้ในระดับสูง (High Expectations) สำหรับผู้เรียนทุกคน มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Unit of Learning) ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและความต้องการจำเป็นที่หลากหลายของผู้เรียน รวมทั้งการจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนตามแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ : 2551) แต่จากการศึกษาเอกสารการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมานั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านตัวครู พบว่า ปัญหาสำคัญคือการขาดครูที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านเนื้อหาที่สอนและเทคนิควิธีการสอนที่ดี สถานภาพปัจจุบันของครูที่สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีไม่ถึงร้อยละ 14 ที่จบวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรง จึงขาดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาและขาดทักษะการสอน โดยเฉพาะด้านการสอนฟังและพูด ทำให้ไม่มั่นใจในการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีประสบการณ์ในการสอนน้อย ไม่มีความถนัดและไม่มีโอกาสในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังมีภาระงานมาก เช่น บางคนต้องสอนทุกวิชา สอนคนเดียวทั้งชั้น หรือทำหน้าที่อื่นๆนอกเหนือจากการสอนอีก

จากผลการวิจัยจะเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูยังไม่ประสบผลสำเร็จ และเมื่อดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ก็พบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(GAT) มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีคะแนนผลสัมฤทธิ์ไม่น่าพึงพอใจ นอกจากนี้จากการพิจารณาศึกษาความก้าวหน้าและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในประเทศไทย ของสภาผู้แทนราษฎร ได้ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียน การสอนภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนมีเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษเพียงเพื่อสอบผ่าน หรือสามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้นสูงต่อไปได้ จึงไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษเท่าที่ควร นักเรียนส่วนมากมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับอ่อนเมื่อเปรียบเทียบผลการสอบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสากล อีกทั้งในการสอบประเมินระดับชาติ (National Test) ในวิชาภาษาอังกฤษ ผลการสอบโดยส่วนมาก ยังไม่เป็นที่พอใจของครูผู้สอน หรือต่ำกว่าระดับที่โรงเรียนคาดหวัง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อศึกษาผลการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้การนิเทศแบบ Reflective Coaching เพราะการนิเทศแบบ Reflective Coaching เป็นวิธีการหนึ่งที่นับเป็นการพัฒนาการการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูในโรงเรียนมะยมศึกษา ในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน ปีการศึกษา 2565โดยใช้การนิเทศแบบ Reflective Coaching

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบความคิดในการวิจัย ได้แก่ การนิเทศการเรียนการการสอน โดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบ Reflective Coaching ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษ

ขอบเขตของการวิจัย

1.กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ ในจังหวัดน่าน (ยกเว้นอำเภอภูเพียง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 14 โรงเรียนๆ ละ 2 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

- ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ เทคนิคการนิเทศแบบ Reflective Coaching

- ตัวแปรตามได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 14 โรงเรียนๆละ 2 คน

เครื่องมือที่ใชในการวิจัย

1. แบบสังเกตการสอนของครู ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. หาประสิทธิภาพแบบสังเกตการสอน โดยหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ซึ่งกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คือ .50 ขึ้นไป

3. นำแบบสังเกตการสอนไปทดลองใช้กับครูภาษาอังกฤษในกลุ่มเป้าหมาย ที่ 1 แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.91

4. นำแบบสังเกตการสอนไปทดลองใช้กับครูภาษาอังกฤษในกลุ่มเป้าหมาย ที่ 2 แบบเดี่ยวและกลุ่มเป้าหมายที่ 3 กลุ่มเล็ก หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแปลผลตามเกณฑ์การแปลผลที่กำหนดไว้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าครู ได้ค่าเฉลี่ยรวมทุกรายการ อยู่ในระดับดี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44

การดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินการวิจัย (วิธีปฏิบัติที่ดี)

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง

เทคนิคการนิเทศแบบ Reflective Coaching - ผลของการนิเทศติดตาม- การจัดการเรียนการสอน

ของครูภาษาอังกฤษ -

- สังเกตการสอน
- สะท้อนคิด ชี้แนะ

ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลของการนิเทศการเรียนการสอน หมายถึง การที่ผู้วิจัยได้สังเกตการสอนในชั้นเรียน ของครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบสังเกตการสอนของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการการศึกษา การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำอำเภอ(ยกเว้นอำเภอภูเพียง) ในจังหวัดน่าน ทุกโรงเรียน (ยกเว้นอำเภอภูเพียง) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน แล้วนำข้อคิดเห็นที่ได้ มาสะท้อนกลับให้ครูได้รับทราบ ภายหลังการสังเกตการสอนแล้ว

2. การนิเทศติดตามแบบชี้แนะสะท้อนกลับ (Reflective Coaching) หมายถึง การที่ผู้วิจัยได้สังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบสังเกตการสอนของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน แล้วนำข้อคิดเห็นที่ได้ มาสะท้อนกลับให้ครูได้รับทราบ ภายหลังการสังเกตการสอนแล้ว โดยชี้เฉพาะเจาะจงไปที่การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในหลักสูตรระดับชั้นเรียน กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษ

3. การศึกษาผลของจัดการเรียนการสอนของครู หมายถึง การติดตามดูผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2565 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน หรือ Ordinary National Education Test (O-NET) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำอำเภอ ในจังหวัดน่าน ทุกโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนของครูภาษาอังกฤษ พบว่า ครูผู้สอนจัดทำโครงสร้างรายวิชาที่สอนในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 75.95 ซึ่งครูมีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 75.71 จัดทำแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 76.95 และ ครูได้รับการพัฒนาการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน คิดเป็นร้อยละ 95.24

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู พบว่าการนำเข้าสู่บทเรียน ครูจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนได้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ได้เหมาะสม ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 76.19 วิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พบคือครูการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ร้อยละ 76.48 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พบ คือ ครูนำเสนอรูปแบบภาษา โดยนักเรียนมีส่วนร่วม ร้อยละ 85.71 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูอธิบายยกตัวอย่าง แสดงบทบาทสมมุติ และใช้ใบความรู้และใบงานที่ถ่ายเอกสารมาจากหนังสือเรียน ร้อยละ 71.43 และ ใช้ใบความรู้และใบงานที่ครูค้นคว้ามาจากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ร้อยละ 28.57 ครูดำเนินการสอนโดยการแปลเป็นภาษาไทย สื่อสารเป็นภาษาไทย ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสาร ร้อยละ 59.05 ครูจัดสถานการณ์สมมุติให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสาร ในสถานการณ์ที่มีความหมาย (meaningful) ร้อยละ 66.67 ครูกระตุ้นให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนาน จำนวน ร้อยละ 71.43 การใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ พบว่ามีการใช้สื่อประเภท ICT ร้อยละ 42.86 ใช้สื่อประเภทเอกสารหรือตำราร้อยละ 47.62 ใช้สื่อจากของจริง หรือแหล่งเรียนรู้จริง ร้อยละ 9.52 และใช้สื่ออื่น ๆ เช่น สื่อจำลองและสื่อจริงในห้องพยาบาล ห้องสมุด

การใช้คำถามของครูขณะที่สอน มีครูใช้คำถามที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ หรือคิดสร้างสรรค์ ร้อยละ 61.90 ใช้คำถามที่เน้นความจำ ร้อยละ 38.10

การเสริมแรงของครูขณะทำการสอน มีครูที่กล่าวยกย่อง ชมเชยนักเรียนร้อยละ 95.24 มีครูกล่าวตำหนิหรือพูดเสียดสีนักเรียน ร้อยละ 4.76

การวัดและประเมินผล มีครูที่วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ร้อยละ 71.43 มีครูที่ไม่ได้ประเมินตามสภาพจริง ขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ขณะสอนร้อยละ 28.57

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนของครูภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยทุกประเด็นในระดับดี โดยมีรายละเอียดคือ ครูผู้สอนจัดทำโครงสร้างรายวิชาที่สอน โดยออกแบบ

หน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ใน และครูได้รับการพัฒนาการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน

ในประเด็นนี้สามารถอภิปรายได้ว่า ครูภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนในระดับดีเกือบทุกคน ยังคงเหลือครูภาษาอังกฤษ อีกจำนวนไม่มาก ที่ยังไม่จัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน ซึ่งศึกษาข้อมูลเชิงลึกพบว่า จำนวนนี้คือ ครูที่ย้ายมา และเริ่มบรรจุ และได้รับหน้าที่ให้สอนแทน ในคาบที่มีการสังเกตการสอน

ด้านการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ในประเด็น การนำเข้าสู่บทเรียน ครูจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนได้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ได้เหมาะสม ระดับดี และวิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พบคือ ครูการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พบ คือ ครูนำเสนอรูปแบบภาษา โดยนักเรียนมีส่วนร่วม ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูอธิบายยกตัวอย่าง แสดงบทบาทสมมุติ และใช้ใบความรู้และใบงานที่ถ่ายเอกสารมาจากหนังสือเรียน และ ใช้ใบความรู้และใบงานที่ครูค้นคว้ามาจากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ครูดำเนินการสอนโดยการแปลเป็นภาษาไทย สื่อสารเป็นภาษาไทย ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสาร ครูจัดสถานการณ์สมมุติให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสาร ในสถานการณ์ที่มีความหมาย (meaningful) ครูกระตุ้นให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนาน จะเห็นได้ว่า ครูปฏิบัติได้ดีในการนำเข้าสู่บทเรียนได้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ได้เหมาะสม และยังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง นักเรียนมีส่วนร่วม ทั้งยังแสดงบทบาทสมมุติให้นักเรียนได้เห็นในสถานการณ์ทางการใช้ภาษา

นับได้ว่า เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม ครูใช้ภาษาไทยในช่วงที่มีการอธิบาย และมีการกระตุ้นให้นักเรียนให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนาน สอดคล้องกับหลักการและแนวดำเนินการการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เป็นอย่างดี

การใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อประเภท ICT สื่อประเภทเอกสารหรือตำรา ใช้สื่อจากของจริง หรือแหล่งเรียนรู้จริง และใช้สื่ออื่น ๆ เช่น สื่อจำลองและสื่อจริงในห้องพยาบาล ห้องสมุด นับว่าครูภาอังกฤษได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ทันต่อสถานการณ์ยุคใหม่ กล่าวคือ ไม่จำเจอยู่แต่ห้องเรียน

ประเด็นการใช้คำถามของครูขณะที่สอน มีครูใช้คำถามที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ หรือคิดสร้างสรรค์ มากกว่า ใช้คำถามที่เน้นความจำ เป็นสิ่งที่ดี สอดคล้องกับหลักการและจุดเน้นของ

หลักสูตรในด้านการสอนคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับหลักการของการประเมินคุณภาพการศึกษาภายสถานศึกษา ในการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน

การเสริมแรงของครูขณะทำการสอน มีครูที่กล่าวยกย่อง ชมเชยนักเรียน เกือบร้อยละ 100 มีครูกล่าวตำหนิหรือพูดเสียดสีนักเรียน เพียงจำนวนน้อยมาก สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนที่สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียน

การวัดและประเมินผล มีครูภาษาอังกฤษที่ดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย มากกว่าครูที่ไม่ได้ประเมินตามสภาพจริง ขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขณะที่สอน สอดคล้องกับหลักการและจุดเน้นในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน มีหลักการและนโยบายให้ประเมินผลตามสภาพจริงอย่างหลากหลาย

จากการที่ได้ศึกษาวิจัยผลของการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษ ซึ่งดำเนินการในปีการศึกษา 2565โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพบริบท และปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และมุ่งเน้นไปที่ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน หรือ Ordinary National Education Test (O-NET ซึ่งมีการพัฒนาขึ้น นับว่าเป็นผลจากการพัฒนาครูภาษาอังกฤษ โดยการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนทุกโรงเรียน ซึ่งได้ใช้เทคนิคชี้แนะสะท้อนคิดอย่างมีประสิทธิภาพจากผู้วิจัย ในการที่ได้พยายามทุ่มเท เสียสละ ท่ามกลางอุปสรรคและปัญหาจากการที่ต้องปฏิบัติด้านการนิเทศ ซึ่งหลายโรงเรียนอยู่ห่างไกล และทุรกันดาร

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลของการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ของ ครูภาษาอังกฤษ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมน่าน มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรทำการศึกษาวิจัยการศึกษาผลการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ของครูในกลุ่มสาระอื่นๆ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

2. ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูภาษาอังกฤษทุกคน ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในการสอน ร้อยละ 60 ขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ . (2542). **พระราชบัญญัติ การศึกษาแหงชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพคุรุสภาลาดพราว.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องตน.** พิมพครั้ งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน .

ประเวศ วะสี. (2543). **“ปฐมกถา” การปฏิรูปการเรียนรูที่ เนนผู เรียนเปนสำคัญที่สุด** . กรุงเทพฯ พิมพิไล ถือธรรม. (2550). **คูมือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระการเรียนรูภาษาตางประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปที่ 6 โดยใชภูมิปญญาทองถิ่น** . สารนิพนธ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรียา สุริยันยงค์ (2546). **การพัฒนาชุดการสอนสำหรับเพื่อนช่วยสอนในการสอนเสริมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**, วิทยานิพนธ์

สมใจ ปราบพล (2542). **"ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ" : การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ "ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม" ครูสมใจ ปราบพล ครูต้นแบบประจำปี 2542 วิชา พลานามัย ระดับ มัธยมศึกษา** โรงพิมพคุรุ สภาลาดพราว.

Simon Haines (2546) **โครงงานอังกฤษ.** กรุงเทพมหานคร : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า ,2546.

Paulston, Christina Bratt; Bruder, Mary Newton (2550) . Teaching English as a Second

การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Training Package English for Communicative Approach Instruction in the Office of Basic Education Commission Teachers.

เปรมปรี ฆะปัญญา[1] และ ปรียารัตน์ ศรีชัยวงค์[2]
Prempree Kapunya and Preeyarut Srichaiwong

บทคัดย่อ

การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู 2) ศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมครู และ3) ประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรมครู กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนในกลุ่มริมป่าคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 จำนวน 10 คน ใน 7 โรงเรียน ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดฝึกอบรมเรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร แบบประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรม เกี่ยวกับความรู้ด้าน การเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ชุดฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกอบรม ได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ทุกรายการประเมินมีค่าสูงกว่า 0.5 ชุดฝึกอบรมใช้ฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 0.5 2) ผลการใช้ชุดฝึกอบรม ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติได้ในระดับดีและดีมากเป็นส่วนใหญ่ และผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทุกคน 3) ผลการประเมินชุดฝึกอบรม ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความพึงพอใจทุกรายการ ในระดับมาก และระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดฝึกอบรม

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail : premka37@gmail.com โทร. 0 89 6837460
[2] อาจารย์ ประจำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา ลำปาง E-mail : pkapunyasri@gmail.com โทร.0 85 8902992

Abstract

The development of the efficiency of The Training Package, “English for Communicative Approach Instruction in the Office of Basic Education Commission Teachers”. There were 3 purposes of improving The Training Package which were 1) To create and develop the package. 2) To apply the package for the English teachers. 3) To assess the applying of the Traing Package .The samples were 10 English teachers who taught in 7 schools in Rim-Phakha School Group. Nan Primary Educational Service Area Office 2. Carried out the research in 2021. Questionnaires on the training package, the written lesson plan, the trainees’opinion. All data were analyzed using arithmatics mean, percentage and standardiviation.

The results of this research indicated that 1) the developed training package was effective for training. The efficiency of the package was in practical achievement which was higher than the criteria set at 0.5. 2) Most of the trainees were able to create benefit lesson plan task at good and excellent levels, which is the result of the training by using the training package. 3) Most of the trainees said that they gained knowledge and satisfied with the package at high and highest level.

Keywords: Training Package

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญสำหรับสังคมปัจจุบัน ซึ่ง ข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม มีผลกระทบทั่วถึงอย่างรวดเร็ว บุคคลในสังคมต้องติดต่อพบปะเพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคมหรือเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ภาษาอังกฤษจึงกลายเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันและกัน ในการศึกษาหาข้อมูลความรู้และถ่ายทอดวิทยาการต่าง ๆแก่กัน ในด้านเศรษฐกิจ ภาษามีความจำเป็นยิ่งขึ้นในการเจรจาต่อรองด้านการค้าและการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการรู้ภาษาอังกฤษจะช่วยสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างชนชาติไทยและชนชาติอื่น เพราะมีความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละเชื้อชาติ ทำให้สามารถปฏิบัติตนต่อกันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ : 2545)

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษที่นักเรียนพึงจะมีเพื่อก้าวให้ทันยุคข้อมูลข่าวสาร โดยกำหนดให้มีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในสถานศึกษาทั้งใน

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะสอนภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสาร ให้สอดคล้องกับสภาวะของสังคมโลกในปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่คนไทยจะต้องเรียนภาษาอังกฤษและเพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การศึกษาต่อ การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม การประกอบอาชีพ การนำประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ การเข้าใจความแตกต่างทางการเมืองและวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ : 2544) นอกจากนี้ จากพระดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อคราวเสด็จเปิดงานและทรงร่วมฟังการบรรยายในหัวข้อ “ปัจจัยสู่ความสำเร็จสำหรับยุทธศาสตร์การสอนภาษาอังกฤษแห่งชาติ” โดย เดวิด แกรดดอล นักวิจัยและนักภาษาศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงจากสหราชอาณาจักร ณ โรงแรมอินเตอร์คอนติเนนทัล ในโอกาสนี้ ทรงมีพระดำรัสถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษใจความว่า “ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล และเป็นกุญแจสำคัญซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ในสาขาต่างๆ นอกจากนั้นภาษาอังกฤษยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้และเข้าใจกันได้ทั่วโลก เราจึงควรมีความสามารถที่จะสื่อสาร เรียนรู้จากกันได้ดีขึ้นโดยผ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และสามารถส่งผ่านความรู้ถึงกันได้ทั่วโลก” จากความสำคัญของภาษาอังกฤษดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดให้ทำแผนยุทธศาสตร์ ยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของประชากรไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ. 2548 – 2558) ด้วยสาเหตุที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อความหมายไปเกือบทั่วโลก ทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่จะเข้าถึงแหล่งวิทยาการต่าง ๆ และค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งปัจจุบัน มีคนทั่วโลกใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการสื่อสารถึงจำนวน 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรของโลก ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้ประชากรไทย ได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับที่จะสื่อสารได้ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการเจรจาต่อรองสำหรับการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคมในเวทีสากล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษหลายประการ

จะเห็นว่า ความสำคัญของภาษาอังกฤษ มีมากมายนานัปการ ผู้วิจัยเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งส่งเสริมให้ประชากรไทยสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างทัดเทียมนานาอารยะประเทศ แต่จากการศึกษาเอกสารการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมานั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านตัวครูผู้สอน พบว่า ปัญหาสำคัญคือการขาดครูที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านเนื้อหาที่สอนและเทคนิควิธีการสอนที่ดี สถานภาพปัจจุบันของครูที่สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีไม่ถึงร้อยละ 14 ที่จบวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรง จึงขาดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาและขาดทักษะการสอน โดยเฉพาะด้านการสอนฟังและพูด

ทำให้ไม่มั่นใจในการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีประสบการณ์ในการสอนน้อย ไม่มีความถนัดและไม่มีโอกาสในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นจากผลการวิจัยจะเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูยังไม่ประสบผลสำเร็จ และเมื่อดูผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ก็พบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(GAT) ตลอดจนข้อมูลของสำนักทดสอบกลาง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบภาษาอังกฤษจากการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ต่ำกว่าเกณฑ์กลาง นอกจากนี้จากการพิจารณาศึกษาความก้าวหน้าและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในประเทศไทย ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียน การสอนภาษาอังกฤษ พบว่านักเรียนมีเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษเพียงเพื่อสอบผ่าน หรือสามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับชั้นสูงต่อไปได้ จึงไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษเท่าที่ควร นักเรียนส่วนมากมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับอ่อนเมื่อเปรียบเทียบผลการสอบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน สากล อีกทั้งในการสอบประเมินระดับชาติ (National Test) ในวิชาภาษาอังกฤษ ผลการสอบโดยส่วนมาก ยังไม่เป็นที่พอใจของครูผู้สอน หรือต่ำกว่าระดับที่โรงเรียนคาดหวังไว้ นอกจากนี้ จากผลการศึกษายังพบว่าแรงงานไทยที่ไปทำงาน ในต่างประเทศยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการสะท้อนภาพให้เห็นถึงการขาดประสิทธิผลในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมา (http://www.cr3.go.th)

จากผลการวิจัยและศึกษาเอกสารดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่มีความสามารถสื่อสารทัดเทียมนานาประเทศได้ เมื่อศึกษาผลการวิจัยในด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ดีขึ้นนั้น ส่วนใหญ่วิธีสอนที่ใช้มากคือการสอนตามแนวการสอนเพื่อสื่อความหมาย และในด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพส่วนใหญ่จะเน้นทักษะสัมพันธ์ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน และให้นักเรียนสามารถสื่อสารได้จริง ซึ่งทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ รูปแบบดังกล่าวได้แก่การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ : 2546) ส่วนในด้านความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ พบว่า ครูมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านต่างๆ และเทคนิควิธีการสอนและทักษะที่ใช้ในการสอนโดยเฉพาะทักษะการสอนพูด โดยให้มีการจัดอบรมครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องทุกปี ให้การสนับสนุนด้านเอกสารหลักสูตร คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน และเครื่องมือวัดผล (กระทรวงศึกษาธิการ : 2546) นอกจากนั้นยังพบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมานั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกันโดยมีปัญหาด้านตัวครู คือครูส่วนใหญ่ไม่จบวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรง และมีความ

ต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคนิควิธีการสอนและทักษะที่ใช้ในการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร โดยมีความต้องให้มีการจัดการอบรมอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ การศึกษาเอกสารด้านนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งความคิดเห็นของบุคคลสำคัญและนักการศึกษา การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ความต้องการพัฒนาตนเองของครูภาษาอังกฤษ แนวคิดทฤษฎีการสอนภาษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัย จึงได้ดำเนินการพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในการนำมาใช้ประกอบการอบรมครูภาษาอังกฤษ ที่สร้างและพัฒนาขึ้นมาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และรายงานผลการดำเนินการพัฒนา โดยมีความเห็นว่าชุดฝึกอบรมมีความสำคัญ ในการใช้เป็นสื่อเอกสารประกอบการอบรมครูภาษาอังกฤษเพื่อช่วยให้การวางแผนการฝึกอบรมเป็นไปอย่างมีระบบ เป็นเครื่องมือในการรับประกันประสิทธิภาพการฝึกอบรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์ที่กำหนด สามารถจัดการฝึกอบรมที่อิงระบบมากกว่าอิงตัวบุคคล ชุดฝึกอบรมที่ผลิตขึ้นนี้จะเป็นเสมือนเครื่องมือ ที่จะช่วยให้การดำเนินการฝึกอบรมสามารถดำเนินไปได้ตามปกติ และทำให้การฝึกอบรมไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพทางอารมณ์ของวิทยากร นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะมีผลต่อการเรียนรู้ในการฝึกอบรม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ :2537)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในการนำมาใช้ประกอบการอบรมครูภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานการพัฒนาในรูปแบบการวิจัย

วัตถุประสงคของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมครู เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
3. เพื่อประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรมครู เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย คือครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนในกลุ่ม ริม-ป่าคา จำนวน 10 คน ใน 7 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และสาเหตุที่เลือกกลุ่มเป้าหมายนี้เป็นกลุ่มที่นำนวัตกรรมไปใช้ เพราะเป็นกลุ่มโรงเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ ตามคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

น่าน เขต 2 ขณะเมื่อยังดำรงตำแหน่งรับราชการอยู่ จึงมีความประสงค์จะติดตามผลการอบรมที่เคยให้ความรู้แก่ครูกลุ่มนี้อีกครั้ง

2. ขอบเขตด้านการศึกษาผลการพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น คือ การอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของครูภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการใช้ชุดฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการพัฒนา ได้แก่ ชุดฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม ของครูภาษาอังกฤษ

5.วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

6.สถิติที่ใช้และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล: ใช้สถิติที่เป็นค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของคะแนน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. มีชุดฝึกอบรมครูเรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพสำหรับพัฒนาครูภาษาอังกฤษ

2. มีชุดฝึกอบรมครูเรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพไว้เป็นสื่อสำหรับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาครู หมายถึง การฝึกอบรมครูให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้ชุดฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนหรือการลงมือปฏิบัติ ภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในหลักสูตรการอบรมตอนที่ 4 ของ

ชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ที่นำมาใช้ประกอบการอบรมครูภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2

ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตามที่ได้รับจากการอบรมเชิงปฏิบัติการในหลักสูตรการอบรม

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ที่มุ่งให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับผลที่คาดหวังตามมาตรฐานและสาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 รวมทั้งสอดรับกับ ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ชุดฝึกอบรม หมายถึง เอกสาร เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารของครูภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการอบรมครู ประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจง วัตถุประสงค์ และสาระเนื้อหา รวมทั้งแบบฝึกเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ 4 ตอน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของครูภาษาอังกฤษที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ที่มีต่อ ชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ใช้เป็นสื่อเอกสารประกอบการดำเนินการอบรม

สรุปผลการศึกษา

การพัฒนาและการใช้ชุดฝึกอบรม

การดำเนินการพัฒนาและการใช้ชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปขั้นตอนการดำเนินการได้คือ 1.การสร้างชุดฝึกอบรม 2.การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม กับกลุ่มเป้าหมายและปรับปรุง 3. การนำชุดฝึกอบรมไปใช้ 4. การประเมินและสรุปผล

สรุปการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1.การสร้างชุดฝึกอบรม

การสร้างชุดฝึกอบรม ได้ดำเนินการโดยศึกษาความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาชุดฝึกอบรม ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เขียนร่างต้นฉบับให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม หลักสูตรและการสอนและด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ พิจารณาความถูกต้อง ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและเนื้อหา การใช้ภาษา กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ความเหมาะสมของรูปเล่ม คุณค่าและประโยชน์ แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำชุดฝึกอบรมไปทดลองใช้

2. การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมและปรับปรุง

ดำเนินการโดยนำเอกสารชุดฝึกอบรมฉบับทดลองใช้ ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ คือโรงเรียนกลุ่มริม-ป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ใน ปีการศึกษา 2564

3. การนำชุดฝึกอบรมไปใช้

ดำเนินการโดยให้ผู้อบรมซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาประกอบการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

4. การประเมินชุดฝึกอบรม

ดำเนินการโดยสอบถามความพึงพอใจของครูผู้สอนภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการฝึกอบรมและสรุปผลการใช้ชุดฝึกอบรมเรื่องการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความพึงพอใจของครูผู้สอนภาษาอังกฤษผู้เข้าอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมเรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม โดยรวมทุกรายการในระดับมาก โดยมีด้านกิจกรรมฝึกปฏิบัติ ลักษณะของกิจกรรม มีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มากที่สุด รองลงมาคือด้านคุณค่าและประโยชน์ เป็นเอกสารที่มีคุณค่า น่าสนใจ และใช้ประโยชน์ได้ และในด้านของรูปแบบการนำเสนอ ใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความได้ชัดเจน

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีประเด็นที่ควรอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลการพิจารณาเนื้อหา โครงสร้าง ความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของชุดฝึกอบรม เรื่องการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของครูภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการพิจารณาเนื้อหา โครงสร้าง ความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของชุดฝึกอบรม เรื่องการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของครูภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน

2. ผลการนำชุดฝึกอบรมไปใช้ โดยให้ผู้อบรมนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม มาประกอบการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นครู ในโรงเรียนกลุ่มริมป่าคา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 10 คน หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ผลการนำชุดฝึกอบรมไปใช้โดยการประเมินเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า ครูภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการอบรม โดยการใช้ฝึกอบรม เรื่องการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผ่านการประเมินทุกคน และพบว่าผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติได้ในระดับดีและดีมากเป็นส่วนใหญ่ทุกคนโดยสามารถเขียนแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ในระดับดีมากจำนวน 7 คน หรือร้อยละ 70 และอยู่ในระดับดี จำนวน 3 คน หรือร้อยละ 30

3. ผลการประเมินชุดฝึกอบรมเรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยสอบถามความพึงพอใจของครูผู้สอนภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการฝึกอบรม เรื่องการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พบว่า ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความพึงพอใจด้านการกิจกรรมฝึกปฏิบัติ ในรายการ “ลักษณะของกิจกรรม” คือ กิจกรรม มีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านคุณค่าและประโยชน์ เป็นเอกสารที่มีคุณค่า น่าสนใจ และใช้ประโยชน์ได้ ตามด้วยในด้านของรูปแบบการนำเสนอ ใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความได้ชัดเจน นอกจากนี้ในรายการอื่นๆ มีผลการประเมินในระดับมาก ทุกรายการ ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระมีความถูกต้องชัดเจน มีความสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และการจัดลำดับเนื้อหา มีความเหมาะสมและต่อเนื่อง ในด้านกิจกรรมฝึกปฏิบัติ คือกิจกรรมฝึกปฏิบัติชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ ลักษณะของกิจกรรม มีความสอดคล้องกับมาตรฐาน และสาระ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และลักษณะของกิจกรรม และเนื้อหามีความสอดคล้องกัน ในด้านรูปแบบการนำเสนอ คือใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความได้ชัดเจน ตัวอักษรมีขนาดเหมาะสม และรูปเล่มมีขนาดเหมาะสม และ ในด้านคุณค่าและประโยชน์ คือการนำไปใช้เป็นชุดฝึกอบรมในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ได้

การที่ผลการประเมินชุดฝึกอบรม ฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก

อาจกล่าวได้ว่า การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมที่ดี มีขั้นตอนที่เป็นระบบที่ดี กล่าวคือ เป็นการสร้างที่เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการของครูผู้รับการฝึกอบรม ทั้งยังเป็นการสร้างที่ถูกต้องตามหลักการและจุดเน้นของการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็จะเป็นสิ่งที่รับประกันการมีประสิทธิภาพของการฝึกอบรม ส่งผลต่อการเรียนรู้ของการฝึกอบรม และ ทำให้การฝึกอบรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

สำหรับโรงเรียน

1) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนศึกษาหาความรู้ ศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเอง และนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หาวิธีการในการสนับสนุนให้ครูมุ่งมั่นในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดรับกับสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ และองค์ประกอบที่สำคัญอื่นๆ ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีการศึกษาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนระดับชั้นตลอดจนมีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน

2) ควรมีมาตรการในการส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ตรงตามหลักการและจุดเน้นของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน เน้นการสอนที่มุ่งฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถนำภาษามาสื่อสารได้

3) ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง

สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

1) ควรมีการศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้เข้าใจและนำมาวางแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับนักเรียน

2) ควรมีการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมสอดรับกับวัยและความสนใจตลอดจนบริบทอื่นๆ รวมทั้งมีการวัดและประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3) ควรศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากสื่อ และนวัตกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ แล้วนำมาปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการพัฒนาชุดฝึกอบรม เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอนในแต่ละระดับชั้น เพราะวัยของนักเรียนในช่วงชั้นนี้ ถือเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการพัฒนาด้านการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสาร หากสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้นักเรียนมีพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษที่ดี เป็นรากฐานที่ดีต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการพัฒนาชุดฝึกอบรม เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาจทำชุดฝึกอบรมเป็นรายตัวชี้วัดตามสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **การวัดและประเมินผลอิงมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2544**. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2548 .

จรัสศรี รัตตะมาน . **การฝึกอบรมผ่านเว็บเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ,** [on-line] Available : http://www.ru.ac.th/hu812/.doc (สืบค้น 1 มกราคม 2564)

จิตรา พีชะพัฒน์ . **การพัฒนาชุดฝึกอบรม : ประมวลสาระสำคัญด้านบริหารการเงินและสินทรัพย์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ, วิทยานิพนธ์ (ค.ด.)** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

จงรักษ์ รัตนวิฑูรย์ .**รายงานผลการพัฒนาครู โดยใช้ชุดฝึกอบรม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น** , 2546.

ชารี มณีศรี.**การนิเทศการศึกษา (EDUCATIONAL SUPERVISION)**.พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรการพิมพ์, 2521.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม.** นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.

ธีรศักดิ์ อุบลรัตน์. **การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องการจัดทำผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูสังกัดกรมสามัญศึกษา**, 2544.

ประภาศน์ พฤทธิประภา. **วิทยาการสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร, 2528

ปาริชาต พงษ์ไทย.**ผลของการใช้ชุดฝึกอบรม เรื่อง "การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544" สำหรับครูระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3**, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2549.

พะยอม วงศ์สารศรี. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2538.

พัฒนาข้าราชการพลเรือน, สถาบัน. **เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง "กระบวนการ ฝึกอบรม" , การฝึกอบรมความรู้พื้นฐานด้านการฝึกอบรม**, สถาบัน. 2532.

วรียา สุริยันยงค์ .**การพัฒนาชุดการสอนสำหรับเพื่อนช่วยสอนในการสอนเสริมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**, วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2546.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **การวางแผนการศึกษาระดับจุลภาค: หลักการและแนวคิดเชิงประยุกต.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพอักษราพิพัฒน, 2539.

สายฝน ทรงเสี่ยงไชย. **การศึกษาผลการฝึกอบรมครูเรื่องการสอนทักษะฟัง – พูด ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมและเกมภาษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2549.

อรุณ ใบแก้ว.**การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา**

อรุณี วิริยะจิตรา. **การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร** .กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2532.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. **การบริหาร : ทักษะและการปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2538.

Widdowson, H.G. **Teaching Language as Communication. Oxford : Oxford University Press.,** 1978. (สืบค้น 9 ธันวาคม 2564) http://www.train355311.freehomepage.com/lesson1/unit1.htm

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Participatory education management of network partners in the area at the basic education level

ระเบียบ สิทธิชัย[1]

Rabiab Sittichai

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแบบเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ระดับจังหวัด เป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งความร่วมมือเป็นลักษณะของภาคีเครือข่าย จะทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มุ่งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา มีการจัดทำระเบียบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนหรือเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนขึ้น โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์การบริหารและจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความร่วมมือของโรงเรียนส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกันมุ่งเน้นบทบาทในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ การดำเนินงานต่างๆ ร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด มุ่งส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษาต้องสร้างระบบการดำเนินงานทางการศึกษาร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำ การมีส่วนร่วม และการประสานงานสามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพกลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น

คำสำคัญ : การจัดการศึกษาแบบมีส่วน, เครือข่ายพื้นที่, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

Educational management of educational institutions in a network of cooperation in the area at the provincial level It is a form of management that is suitable for basic education institutions. The cooperation is a characteristic of the network alliances which will result in helping each other in providing quality education. Aims to promote the creation of networks to improve the quality of education management. Regulations are set up for the Office of Educational Service Areas. to

[1] ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : rabiab@northern.ac.th โทร 08-1111-5525

form a school group or network school cooperation up by establishing criteria for administration and management of education in accordance with the announcement of the Office of the Basic Education Commission The cooperation of most schools will focus on organizing student development activities together, focusing on the role in budget allocation considerations. various operations together with the agency Aims to promote the development of a real learning process. Educational institutions must establish an educational operation system in collaboration with relevant parties. to create a network to be a collaborative idea participation And coordination can use the educational development network between schools and schools. local government organization professional organization, group of people, organization

KEYWORDS : Participatory education management , Area network , Basic education level

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สนองตอบความต้องการจำเป็นในสภาพการณ์ปัจจุบัน และมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ประเทศชาติจะมีการพัฒนาได้นั้น ประชากรในประเทศต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เพราะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าสำหรับบุคคล สังคม และประเทศ การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่ง ในขณะเดียวกันความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการส่งเสริมสนับสนุนให้ส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การทางศาสนา และเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียม จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพการศึกษาเพื่อการพัฒนาของประเทศ คือกระบวนทัศน์ของการคิดถึงอนาคตที่จะต้องสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้น ระหว่างสภาวการณ์ปัจจุบันกับคุณภาพชีวิตที่จะต้องพัฒนา การพัฒนาการศึกษามีความเชื่อมโยงกับองค์กร และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Education : ABE) เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชน และภาคส่วนต่างๆ เป็นผู้จัดการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่โดยการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่อิงบริบทพื้นที่ (Area Based Education) เป็น

กระบวนการของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และ ภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบเพื่อแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของ นำมาซึ่งประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปและคุณภาพผู้เรียนดีขึ้น ทั้งนี้เป็นการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่ส่วนต่างๆ ในพื้นที่ จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา ที่มีองค์ประกอบของคณะกรรมการที่มาจาก ทุกภาคส่วนได้แก่ ภาครัฐ เอกชน วิชาการ ศาสนา วิชาชีพ สื่อมวลชน ประชาสังคม และอื่นๆ มีอิสระและอำนาจในการกำหนดและตัดสินใจร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษาสนับสนุนตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษาและร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาของพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเชิงพื้นที่จังหวัด ภาพรวมเป็นการจัดการศึกษาโดยรัฐการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆในการบริหารงานของรัฐ จึงเป็นการบริหารราชการแนวใหม่ ที่เป็นระบบเปิด โดยสนับสนุนให้พื้นที่ มีนโยบายแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ทำให้ภาคประชาชนมีความสำคัญมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งทางนโยบาย และการบริหาร การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ การจัดสรรทรัพยากร ระดับชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรงจากประชาชน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2556) กำหนดให้มีการส่งเสริมการบริหารราชการระบบเปิดและการสร้างเครือข่ายให้เกิด การพึ่งพากันในรูปแบบพันธมิตร ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ภาครัฐจะปรับเปลี่ยนบทบาทของตน โดยหน่วยงานภาครัฐที่เป็นเจ้าของเรื่องจะทำหน้าที่เป็นผู้สร้าง ให้เกิดความร่วมมือ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม หรือการประสานความร่วมมือด้วยการเชื้อเชิญทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในเวทีสานเสวนาเพื่อหาทางแก้ปัญหา 2) โครงสร้างการทำงาน จะมีทั้งแบบการประสานในแนวตั้ง (Vertical) ได้แก่ การเชื่อมโยงหรือการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับตั้งแต่ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และการประสานในแนวนอน (Horizontal) ได้แก่ การนำภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ประชาชนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วม และบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน 3) ลักษณะการทำงานจะมีทั้งลักษณะเครือข่ายและหุ้นส่วนความร่วมมือ กล่าวคือ ส่งเสริมศักยภาพ และความเข้มแข็งของประชาชน/ ชุมชน และ การสร้างปัจจัยเชิงสถาบัน (Institutional Factors) เช่น การสร้างความร่วมมือโดยการร่วมกำหนดกฎ กติกา ในการทำงานร่วมกัน 4) มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกที่ชัดเจน โดยภาครัฐจะมี

บทบาทในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม การประสานความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษาหรือองค์กรภาคประชาสังคม หรือผู้เชี่ยวชาญของ หน่วยงานภาครัฐอื่น เพื่อให้เข้ามาช่วยในการออกแบบหรือช่วยในด้านเทคนิคต่างๆ ที่จำเป็น ตลอดจนการมี ส่วนร่วมของภาคเอกชนในการสนับสนุนเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์และการตลาด โดยภาคประชาชน หรือกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมที่เข้ามาร่วมจะทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตหรือเป็นผู้กำหนดกฎ กติกาของการทำงานร่วมกันของชุมชน และภาคส่วนต่างๆ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ระดับจังหวัด

กฎหมาย นโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมคือนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินกำหนดให้มีการจัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ในหมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม และในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 วรรคสองรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการ ในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ ฟื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (2) อนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟูบริหารจัดการและใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดบทบาทของประชาชนให้ร่วมมือกับรัฐในการการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม และร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษา การกำหนดหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

2560 เป็นการปกครองที่ใกล้มือประชาชน ที่สามารถเข้าถึงได้โดยการเข้าไปร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของรัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา และ 2) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้ให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยมีประเด็นปฏิรูปที่สำคัญ คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนเพื่อการจัดการศึกษาด้วย

จากบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) มีแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศด้วยการปฏิรูปการจัดการศึกษา ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการ ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ และสร้างความร่วมมือจากทุกองค์กร หน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน และประชาชน ใน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศสู่ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน และทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้บัญญัติไว้ในหลักการจัด การศึกษาว่า “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา”การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดเรื่องของการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ดังนั้น กระแสของการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน องค์กร หรือสถาบันต่างๆในสังคมจึงมีมากขึ้น การมีส่วนร่วมด้านการจัดการศึกษา อาจกล่าวได้ว่าคือการจัดระบบ โครงสร้าง กระบวนการจัดการศึกษาให้หน่วยงานองค์กรต่างๆ ภาครัฐ ประชาชน เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษา การร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ เพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษา (ทำนอง ภูเกิดพิมพ์,2551) เจตนารมณ์ของการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างกระบวนการประชาธิปไตย เกี่ยวข้องกับวิธีการกระจายอำนาจและทรัพยากรต่างๆ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมนี้มีแนวคิดเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

(Area Based Education: ABE) คือการเปิดโอกาสให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ เป็นผู้จัดการศึกษา โดยรัฐมีการกระจายอำนาจให้จังหวัด เป็นผู้จัดการศึกษา ที่มีโครงสร้างองค์ประกอบของคณะกรรมการที่มา จากทุกภาคส่วน มีอิสระและอำนาจในการกำหนดและตัดสินใจ ร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษา สนับสนุน ตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษาและร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาในจังหวัด นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 39 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยัง คณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และได้มีประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจาย อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 กำหนดแนวปฏิบัติ ใน การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ การมีส่วนร่วม เป็นกลไกสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมจะอยู่บนหลักการพื้นฐาน 6 ประการ (ประจวบ หนูเลี่ยง เด่น ชะเนติยัง และนวลพรรณ วรรณสุธี, 2558) มีดังนี้

1) หลักการกระจายอำนาจคือ คืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ได้แก่การกระจายอำนาจจากส่วนกลาง และเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา

2) หลักการบริหารตนเองคือ สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหาร ในรูปขององค์คณะบุคคล

3) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือผู้เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนการกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นรวมทั้งรวมคิดร่วมตัดสินใจและร่วมทำ

4) หลักการภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนคือ เป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

5) หลักการพัฒนา ทั้งระบบคือ การปรับทั้งโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร โดยการเปลี่ยนแปลงที่ระบบทั้งหมด

6) หลักการความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้คือ โรงเรียนต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้หน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ร่วมมือกันจัดการศึกษาเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมได้แก่พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่ต้องการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเป็นอิสระของสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้อย่าง

คล่องตัว พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่ได้กำหนดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ไว้ในหมวด1 การจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มาตรา 5 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบของคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วนไว้ในหมวด 2 คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และหมวดที่ 3 การบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

นอกจากนี้ การศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจของประเทศต่างๆ ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ ประเทศนิวซีแลนด์ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐเกาหลีใต้ และญี่ปุ่น มีข้อสรุปว่า กระทรวงศึกษาธิการหรือเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นเป็นหน่วยงานส่วนกลาง มีหน้าที่ดูแลระบบการศึกษาชาติกระทรวงเดียว เป็นหลักมีบทบาทกำหนดนโยบาย ทิศทางการศึกษา ควบคุมมาตรฐาน ติดตามประเมินผลและสนับสนุนทรัพยากร ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของท้องถิ่นและสถานศึกษา มีรูปแบบกลไกการกระจายอำนาจปรากฏเป็น 2 แบบใหญ่ๆ คือกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นการศึกษา และกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาโดยตรง โดยใช้กลไกคณะกรรมการทางการศึกษาเป็นหลัก เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสำคัญ โดยแยกการศึกษาออกจากการเมืองการปกครองเด่นชัดในทุกประเทศ (อุทัย บุญประเสริฐ และคณะ, 2553)

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการทำงานสู่เป้าหมายร่วมกัน ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายท่านดังนี้

กมลชัย คีรีศรี (2546) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ที่ชุมชน ประชาชน บุคคลในกลุ่ม หรือหน่วยงานร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมกำลังกาย ร่วมกำลังคิดในการประกอบกิจการนั้นให้บรรลุความสำเร็จสูงสุด

ธีระ รุญเจริญ (2554) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมตั้งแต่ การคิดโครงการ กิจกรรม โดยการเริ่มค้นปัญหาสาเหตุ วางแผน ตัดสินใจดำเนินการ ระดมทรัพยากร กำหนดเป้าหมาย สรุปบทเรียน ติดตามประเมินผล รับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังนั้น จึงต้องตั้งอยู่บนความเป็นธรรม

เมตต์ เมตต์การุณ์จิต (2553) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

ยุพาพร รูปงาม (2545) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของความร่วมมือ ที่ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทหน้าที่ภารกิจและความรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาในภาพรวม ที่ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์สูงสุดจากกิจกรรมนั้นๆ

วรรนิกา อภัยภักดิ์ (2561) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือของประชาชนที่มีความเห็นพ้องต้องกัน เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการวางแผน การตัดสินใจ การสนับสนุน การลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ

Cohen and others (1980) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ การรับส่วนแบ่งผลประโยชน์และการประเมินผลพัฒนา

Davis and Newstrom (1989) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นเรื่องของความเกี่ยวข้องทางจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคนที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้มีความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่มหรือเป็นความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ช่วยเหลือ (Contribution) และร่วมรับผิดชอบ (Responsibility)

สรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการคิดการวางแผน การดำเนินการ การติดตามประเมินผล รับและชื่นชมผลสำเร็จที่เกิดขึ้น เพื่อให้การประกอบกิจการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ตัวอย่างกรณีศึกษาการมีส่วนร่วม

กรณีศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมจากประเทศสิงค์โปร์ ญี่ปุ่น และฟินแลนด์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์ การศึกษาของประเทศสิงคโปร์ได้พัฒนามาจากการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของแต่ละท้องถิ่น รัฐบาลสิงคโปร์มีระบบบริหารจัดการเบ็ดเสร็จเนื่องจากประเทศมีขนาดเล็ก ในด้านการศึกษาจึงมีความเป็นการจัดการเชิงพื้นที่ไปในตัว กระทรวงศึกษาธิการและนักนโยบายการศึกษาผลักดันนโยบายการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรสถานศึกษาในทุกระดับ ทั้งนี้สถานศึกษามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน และเพิ่มการมีส่วนร่วมกับสมาคมผู้ปกครองและครูเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในระดับหน่วยย่อย

กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลญี่ปุ่นกำหนดให้การมีส่วนร่วมเป็นกฎหมายจึงเกิดโครงสร้างการบริหารเชิงพื้นที่ทั้งในระดับจังหวัดและระดับเมือง มีการกำหนดตำแหน่งคณะกรรมการต่างๆ ตาม

โครงสร้างการปกครองและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาระดับพื้นที่ การกำหนดนโยบาย หลักสูตร อนุมัติรายวิชา การจัดสรรทรัพยากรการศึกษา และสร้างความร่วมมือกับชุมชนโดยมีการกำหนด ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ระดับสถานศึกษามีคณะกรรมการสภาการจัดการสถานศึกษาที่ท้องถิ่นและองค์กรภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับและตรวจสอบสถานศึกษา

กรณีศึกษาประเทศฟินแลนด์ การปกครองของประเทศฟินแลนด์ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนและให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการปกครองตนเองในทุกมิติรัฐบาลกลางส่งเสริมให้ประชาชนรู้สิทธิและหน้าที่และรู้กฎหมายและสามารถพิทักษ์สิทธิของตนเองได้โดยรัฐบาลมีนโยบายเป็นแกนกลางร่วมกันเท่านั้น การมีส่วนร่วมได้รับการหนุนเสริมผ่านระบบคณะกรรมการของเทศบาลเมืองที่มีตัวแทนประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการด้วยสถานศึกษา เป็นหน่วยย่อยในระดับตำบลที่บริหารจัดการสถานศึกษาโดยพิจารณาความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ซึ่ง เป็นหน่วยงานเล็กที่สุดของการมีส่วนร่วมและสามารถส่งต่อการมีส่วนร่วมไปสู่ระดับสูงขึ้นคือจังหวัด และประเทศได้

สำหรับการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยเป็นไปตามเงื่อนไขความเป็นประชาธิปไตย และยึดหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา มีกระทรวงศึกษาธิการเป็นกระทรวงหลัก มีหน้าที่ดูแลระบบการศึกษาชาติ มีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหน่วยงานส่วนกลาง มีภารกิจเกี่ยวกับ การจัดและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอนโยบายแผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการมีการกระจายอำนาจ (Decentralization) การจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เป็นผู้จัดการศึกษา ในด้านการให้ความร่วมมือ (Collaboration) กำหนดให้รัฐเปิดโอกาสส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม (Involvement) แสดงความคิดเห็น วางแผน หรือร่วมกำกับดูแล และในพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้กำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการเพื่อบริหารพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน

ประเภทของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1) การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่ เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ก็ตาม มักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษา ที่จะให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมี อุปสรรคไม่สามารถ แก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการ ตัดสินใจ เป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป หรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างมีระบบตามกระบวนการบริหาร มักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เมื่อมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องใดก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจาก การตัดสินใจร่วมกัน เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหารแต่อย่างใด แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงินทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น ลักษณะของการมีส่วนร่วม ลักษณะหรือรูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น สามารถพิจารณาได้หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเราจะสนใจในด้านใด บางท่านพิจารณาจากกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การเลือกตั้ง การประชุมบางท่านก็พิจารณาในเชิงการบริหาร เช่น การมีส่วนร่วมในแนวราบ-แนวดิ่ง เป็นต้น

อาร์นสไตน์ (Arnstien 1969) เห็นว่า การมีส่วนร่วมจะมีลักษณะมากน้อยเพียงใด ให้พิจารณาว่าผู้นำเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการใช้อำนาจและมีบทบาทในการควบคุมได้เท่าใด ซึ่งเป็นข้อบ่งบอกถึงภาวะผู้นำที่เป็นประชาธิปไตย (Democratic Leadership) ว่ามีสูงหรือต่ำ อาร์นสไตน์ได้ใช้อำนาจการตัดสินใจเป็นเกณฑ์ในการบ่งบอกการมีส่วนร่วมโดยสรุปเป็นขั้นบันได (Participation Ladder) 8 ขั้น และ ใน 8 ขั้น จัดได้เป็น 3 กลุ่ม หรือ 3 ประเภท ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมเทียม หรือไม่มีส่วนร่วม

2) การมีส่วนร่วมพอเป็นพิธี หรือร่วมเพียงบางส่วน

3) การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ มีอำนาจและบทบาทมาก

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมในการบริหาร แม้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นที่ยอมรับและมีความสำคัญต่อการบริหารงานตาม วิทยาการสมัยใหม่ และนักบริหารทุกองค์กรต่างต้องการให้เกิดบรรยากาศการทำงานเช่นนี้ก็ตาม แต่บรรยากาศเช่นนี้มิใช่จะเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ ซึ่ง ทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความปรารถนาร่วมกันที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมจึงจะเกิดขึ้นได้ ในขณะเดียวกัน ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายไม่พึงปรารถนาจะให้เกิดการมีส่วนร่วม การมี ส่วนร่วมย่อมจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้ จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยทั้งสองดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหาร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้บริหารหรือผู้นำ นับว่าสำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก เพราะถ้าหากว่าผู้บริหารไม่มี ความต้องการที่จะให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้ว ก็คงยากที่จะเกิดบรรยากาศการทำงาน แบบประชาธิปไตย แม้ว่าผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาจะเรียกร้องก็ตาม แต่ถ้าผู้บริหาร มีบุคลิกและปรารถนาที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมแล้ว การมีส่วนร่วมในการบริหารย่อมเกิดขึ้นได้อย่าง

ง่ายดาย นอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงาน เพราะการจะนำวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้นั้น มิใช่ว่าจะใช้ได้ทุกสถานการณ์ บางครั้งนำไปใช้กับองค์กรหนึ่งแล้วเกิดความสำเร็จ แต่เมื่อนำไปใช้กับอีกองค์กรหนึ่งอาจำไม่ประสบผลสำเร็จก็ได้ ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เช่น เวลา สถานที่ ภาวะผู้นำ สถานการณ์ วิถีชีวิตของคนแต่ละสังคม เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องตระหนักในเรื่องเหล่านี้และพิจารณาว่าในสถานการณ์ใดควรจะใช้เทคนิคการบริหารแบบใด

2) ผู้ปฏิบัติหรือผู้ตาม แม้ว่าผู้บริหารต้องการจะให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานเพียงใด ไม่ว่าจะสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยหรือออกคำสั่งก็ตาม แต่หากผู้ปฏิบัติหรือผู้ตามไม่เต็มใจ ไม่สนใจหรือไม่เห็นความสำคัญ การมีส่วนร่วมในการบริหารก็จะไม่เกิด ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องชี้แจงทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ขององค์กร เช่น ทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้เกิดผลงาน องค์กรจะอยู่ได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับพนักงานหรือผู้ตาม ถ้าหากไม่ร่วมมือไม่ทุ่มเท การทำงานให้แก่องค์กร องค์กรก็จะต้องสิ้นสลาย และเมื่อนั้นทุกคนในองค์กรก็จะหมดงานทำ เช่นนี้เป็นต้น ถ้าหากผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ตามเข้าใจในวัตถุประสงค์ ก็จะให้ความร่วมมือและทุ่มเทกำลังสติปัญญา ความสามารถเพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรเพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์ต่างก็มีความรัก และความผูกพันกับองค์กรเป็นทุกเดิมอยู่แล้ว การตบมือข้างเดียวไม่ดังฉันใด เปรียบได้กับผู้บริหารและพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีการประสานร่วมมือกันฉันนั้น ดังนั้นทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องมีความตระหนักร่วมกันในสิ่งสำคัญดังกล่าว ผู้บริหารมีหน้าที่ใช้กลยุทธ์ในการสร้างบรรยากาศในองค์กรให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเป็นวัฒนธรรม ในการทำงาน เมื่อบุคคลมีโอกาสแสดงความสามารถในศักยภาพของตนร่วมกำหนดเป้าหมายหรือ ร่วมตัดสินใจในการทำงาน ย่อมจะทำให้เกิดการผูกมัดในเชิงจิตวิทยา (Psychological Commitment) และจะเป็นพลังใจให้เกิดความกระตือรือร้นให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย มากไปกว่านั้นและจะเป็นผลให้องค์กรมีการพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อไป ผลของการมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร กำหนดปัญหาและความต้องการของตนเองและการแสดงความคิดเห็น ต่างๆ ถ้าหากสามารถบริหารการมีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสมแล้ว การบริหารงานก็จะเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้าม หากเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมมากจนเกิดไปก็จะทำให้เกิดข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะหลากหลายจนเกินขอบเขต ซึ่งจะทำให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ ท้ายที่สุดก็ไม่สามารถดำเนินการอะไรเป็นชิ้นเป็นอัน ไม่ว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะกระทำโดยตรงหรือโดยอ้อมตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบลักษณะใดๆ ก็ตาม

รูปแบบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1) การมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ (Constructive Participation) คือการมีส่วนร่วมที่ทั้งสองฝ่ายต่างมองโลกไปในทางที่ดี พร้อมที่จะร่วมกันสร้างสรรค์ด้วยการปรับทัศนคติเข้าหากันเกิดการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาและหาข้อยุติต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจบนพื้นฐานที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพึงพอใจ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าและเป็นสิ่งที่สังคมพึงปรารถนา

2) การมีส่วนร่วมที่มีความขัดแย้ง (Conflictive Participation) คือการมีส่วนร่วมที่ทั้งสองฝ่ายมีอคติต่อกัน เป็นการมองโลกในแง่ร้าย เมื่อมีโอกาสเผชิญหน้ากันจะพยายามหักล้างความคิดซึ่งกันและกันโดยไม่มีการปรับทัศนคติเข้าหากัน จึงยากที่จะหาจุดร่วมให้เกิดความพึงพอใจกันได้ การร่วมมือร่วมใจจึงแอบแฝงไว้ซึ่งความไม่จริงใจต่อกันในการดำเนินกิจกรรม ความขัดแย้งเริ่มตั้งแต่มีคน 2 คนขึ้นไปทำงานร่วมกัน ดังนั้น ที่ใดมีสังคมมนุษย์ที่นั้นย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้นเสมอ เพราะในแต่ละสังคมมีพื้นฐานหลายอย่างแตกต่างกัน เช่น เพศ วัย ความรู้ ความสามารถ อาชีพ ศาสนา วัฒนธรรม เป็นต้น ปรัชญาของความขัดแย้งเห็นว่าความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งเลวร้าย ไม่ควรจะหลีกเลี่ยงแต่เราต้องเผชิญกับมันและยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดในการแก้ไขปัญหา จึงกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ความขัดแย้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบางครั้งเป็นไปในทางสร้างสรรค์แต่บางครั้งก็เป็นการทำลาย ผู้บริหารคนใดเข้าใจสมมติฐานและกระบวนการของความขัดแย้งย่อมอยู่ในฐานะได้เปรียบในการแก้ไขปัญหาขององค์กรได้ดี การขจัดความขัดแย้งในภาวะการมีส่วนร่วม การขจัดความขัดแย้งในภาวะของการมีส่วนร่วมในการบริหารนั้น จะต้องพิจารณาว่าเกิดจากปัญหาใด อย่างไรก็ตามสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) นโยบายจะต้องมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้

2) จัดหาทรัพยากรในการบริหารให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ

3) การแต่งตั้ง การเลือกสรรบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและให้เกิดความยุติธรรม

4) การประนีประนอม

5) หลีกเลี่ยงการขัดแย้ง

6) ระบบการสื่อความหมายจะต้องชัดเจน

7) ปรับเปลี่ยนอารมณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็น ให้เป็นไปในทางเดียวกัน ดังที่กล่าวกันว่า “พูดภาษาเดียวกัน”

ข้อดีของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1) เป็นการสร้างสรรค์ให้มีการระดมสรรพกำลังจากบุคคลต่างๆ เช่น พลังความคิด สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นต้น

2) เป็นการสร้างบรรยากาศและพัฒนาประชาธิปไตยในการทำงาน

3) ช่วยให้ลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน เพราะเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีส่วนช่วยให้ประสานงานกันดี

4) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้งานมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่ดี เพราะจะมี ความรับผิดชอบ

5) ผลงานที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่บุคลากร เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน

6) ช่วยให้การทำงานสำเร็จลงได้ในเวลาอันรวดเร็ว เพราะมีการแบ่งหน้าที่กันทำ

7) สร้างความสมดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายปฏิบัติ

ข้อจำกัดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

แม้ว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจะมีข้อดีอยู่หลายประการก็ตาม แต่ก็มีข้อเสียและข้อจำกัดดังนี้

1) การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการบริหาร อาจเกิดความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับฝ่ายบริหารซึ่งอาจทำให้กิจกรรมนั้นล่าช้าหรือล้มเหลวได้

2) การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหาร อาจเป็นช่องทางหนึ่งที่ก่อให้เกิดกลุ่มอิทธิพลที่ใช้พลังของกลุ่มไปในทางไม่สร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้องขึ้นได้

3) ผู้บริหารบางคนคิดว่าการยอมให้ฝ่ายผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจและรับผิดชอบจะทำให้ตนเองสูญเสียอำนาจ

4) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมไม่สามารถนำไปใช้กับงานที่เร่งด่วนได้ เพราะต้องใช้เวลามากในกระบวนการบริหาร เช่น การประชุมหลายครั้งเพื่อให้ได้ข้อยุติ

5) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบางกรณีต้องใช้งบประมาณมาก ดังนั้นต้องคำนึงผลตอบแทนว่าจะคุ้มค่ากับการลงทุกหรือไม่

6) การคัดเลือกผู้เข้ามาร่วมงาน ถ้าได้บุคคลที่ไม่มีความรู้ความสามารถและความเหมาะสมกับงาน อาจจะทำให้เกิดการเสียเวลาและยุ่งยากในภายหลัง

7) ความคิดเห็นของบุคคลภายนอกองค์กร โดยเฉพาะประชาชน อาจไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร

8) การไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่มักจะทำให้เกิดการก้าวก่ายหน้าที่ซึ่งกันและกัน

สรุป การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้น มีตั้งแต่อดีตที่ยังไม่มีการศึกษาเป็นวิทยาการแต่การมีส่วนร่วมบริหารจัดการได้มีพัฒนามาเป็นลำดับ ซึ่งมีทั้งแบบสร้างสรรค์ และไม่สร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณีแตกต่างกันจึงเป็นหน้าที่

ของผู้ผลิตที่จะใช้ภาวะของการเป็นผู้นำ ในการแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ จึงจะทำให้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมบรรลุเป้าหมายในที่สุด

แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจากภาคภาคประชาชน ภาคเอกชน และประชาชน

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆ เป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่อิงบริบทพื้นที่ (Area Based Education)

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชน และประชาชน

การมีส่วนร่วม มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าความร่วมมือ คำว่า การมีส่วนร่วมมีคำในภาษาอังกฤษหลายคำที่ใช้สื่อความหมายทำนองเดียวกัน ได้แก่ People's Participation, Citizen Involvement, Popular Participation, Grass-roots Participation องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1981) ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างโอกาสให้สมาชิกเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกัน

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2557) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่รัฐบาลส่งเสริมชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งในรูปส่วนบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การภาครัฐ เอกชน อาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคือการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้กระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมนี้จะได้มีการพัฒนาความรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการดำเนินวิถีชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงาน องค์การรูปแบบต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันมีผลกระทบต่อตัวชุมชน หน่วยงาน องค์การเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความจริงว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

สรุป ความหมายการมีส่วนร่วม อาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆ เป็นกระบวนการของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งในรูปส่วนบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน อาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบเพื่อแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของนำมาซึ่งประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการด้านงบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปและคุณภาพผู้เรียนดีขึ้น

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชน และประชาชน ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

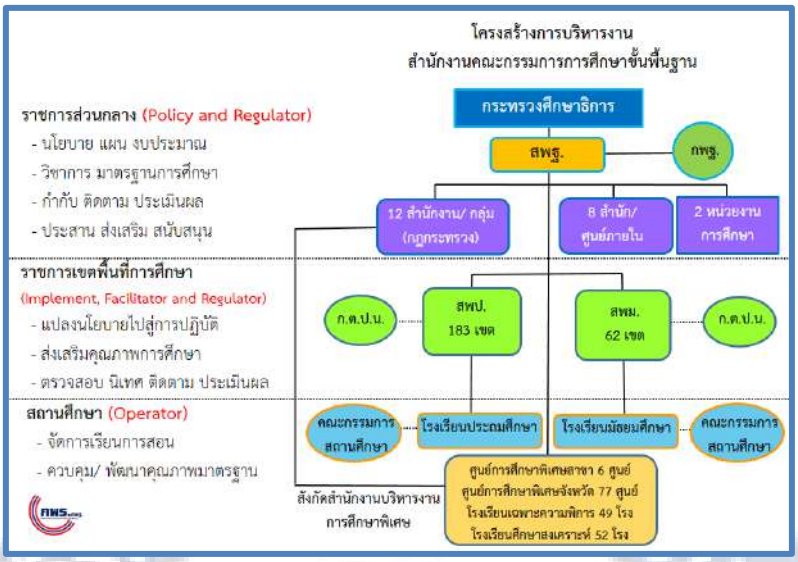
การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Education:ABE) เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาส ให้ประชาชน และภาคส่วนต่างๆ เป็นผู้จัดการศึกษา โดยมีการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่ส่วนต่างๆ ในพื้นที่ จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา ที่มีองค์ประกอบของคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วนได้แก่ ภาครัฐ เอกชน วิชาการ ศาสนา วิชาชีพ สื่อมวลชน ประชาสังคม และอื่นๆ มีอิสระและอำนาจในการกำหนดและตัดสินใจร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษาสนับสนุนตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษาและร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาของพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่างๆจะพิจารณาจากกิจกรรม และการบริหาร (ฮันติงตันและเนลสัน (Huntington & Nelson,1975) ซึ่งจะต้องมีการศึกษาควบคู่กันไป ในระดับกิจกรรมนั้นจะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนในด้านการบริหารนั้น จะเป็นลักษณะของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะเปิดทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกถึงเข้าร่วมในกิจกรรม การมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) การมีส่วนร่วมในแนวราบ (Horizontal forms of Participation) การมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ จะเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่างๆ 2) การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical Forms of Participation) การเชื่อมโยงหรือการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในทุกระดับตั้งแต่ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นเป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชา หรือ 3) การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in Administrative Process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้งในบางครั้งจะต้องทำงานร่วมกันผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน จึงต้องแสดงบทบาทตามสถานภาพของแนวราบและแนวดิ่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาศึกษาวิจัยจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ในปี 2565 จึงมีวิจัยเสนอรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ดังแผนภาพ

แผนภาพ 1 รูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่
ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2565

จากแผนภาพ รูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ มีหน่วยงานระดับนโยบายในการตัดสินใจอยู่ 3 ระดับ (Vertical Layered) คือ 1) ระดับชาติ (Top - down) ภาครัฐทำหน้าที่ในการกำกับ ทางนโยบาย จัดหาทรัพยากรทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ 2) ระดับกลาง เป็นระดับการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและการตัดสินใจจากระดับชาติไปสู่หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในพื้นที่ จังหวัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และ 3) ระดับสถานศึกษา ระดับปฏิบัติ ด้วยการสร้าง “การมีส่วนร่วม กับภาคส่วนอื่นๆ ในการจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์การภาครัฐระดับชาติ จัดการศึกษาตามแนวทางของรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ พระราชบัญญัติการศึกษา และนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการและจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ประเมินผล ดูแลด้านนโยบาย แผน งบประมาณ วิชาการ มาตรฐานการศึกษา และประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม และมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ระดับกลาง) ซึ่งกระจายอยู่ทุกจังหวัด รวม 265 เขตพื้นที่ ทำหน้าที่แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ และส่งเสริมคุณภาพการศึกษา และสถานศึกษาสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปฏิบัติจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในพื้นที่ รวม 29,449 โรงเรียน ดังแผนภาพ

แผนภาพ 2 โครงสร้างการบริหารงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่มา https://www.obec.go.th/about/ โครงสร้างองค์กร สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2566

ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน และหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ คือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระจายอำนาจการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกระบวนการของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาในพื้นที่ในที่นี้หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา นอกจากการเชื่อมโยงนโยบายการศึกษาจากระดับชาติ และจังหวัด สู่การปฏิบัติแล้วต้องมีบทบาทในการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน อาสาสมัครรูปแบบต่างๆให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบเพื่อแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของพื้นที่ให้นำมาซึ่งประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป และคุณภาพผู้เรียนในพื้นที่ที่ดีขึ้น

บทสรุป

แนวคิดการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นการรวมตัวของคนในพื้นที่ที่มองเห็นปัญหาหรือประเด็นความต้องการด้านการศึกษาของพื้นที่ ร่วมดำเนินการวางแผนแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่องร่วมดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ พร้อมทั้งร่วมติดตามประเมินผลและรายงานผลให้ภาคีเครือข่ายรับทราบ และร่วมกันปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเชิงพื้นที่จังหวัด ภาพรวมเป็นการจัดการศึกษาโดยรัฐ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆในการบริหารงานของรัฐ จึงเป็นการบริหารราชการแนวใหม่ ที่เป็นระบบเปิด โดยสนับสนุนให้พื้นที่ มีนโยบายแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนา

ท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ทำให้ภาคประชาชนมีความสำคัญมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งทางนโยบาย และการบริหาร การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ การจัดสรรทรัพยากร ระดับชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นการเชื่อมโยงหรือการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในทุกระดับของพื้นที่ระดับจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

กมลชัย คีรีศรี. (2546). **การมีสวนรวมในการจัดการการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ**. เพชรบุรี : สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.

ธีระ รุญเจริญและคณะ. (2552). **การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จฐานคิดทางการบริหารและการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่2**, 1(35): 14-19.

ประจวบ หนูเลี่ยง เด่น ชะเนติยัง และนวลพรรณ วรรณสุธี. (2558). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง**. วารสารปาริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 28, 232-253.)

เมตต์ เมตต์การุณ์จิต. (2553). **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

ยุพาพร รูปงาม. (2545). **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่ วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรนิกา อภัยภักดิ์, สายทิตย์ ยะฟูและประเทือง ภูมิภัทราคม. (2562). **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปักครองในการจดัการศึกษาระดับมัธยมศึกษา.** วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 6(2) :200.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). (2556). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561) ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นนฐาน. 2551. **แนวทางการดำเนนงานการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณการเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์.(2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล,ศูนย์. ศึกษานโยบายสาธารณสุข

ทำนอง ภูเกิดพิมพ์, 2551. **แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน**, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553. **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561).** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2552). **การวิจัยด้านการบริหารจัดการการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

Davis Keith, & John, Newstrom W. (1989). **Human Behavior at Work**. (8th ed.). New York: McGraw-Hill. De Casal, Carole V., Mulligan & Patricia Alba. (2004).

Huntington, S. & Nelson, S. (1975). **No easy choice: political participation in developing countries.** New York: Harvard University Press

การจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Management of active learning for the development to Enhance 21st Century Students

กรณัฐ รัตนยรรยงค์[1]
Koranut Rattanayanyong

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอวิธีการการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) ร่วมกับแนวการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีแนวคิดและลักษณะของการจัดการเรียนรู้คล้ายกันนั่นคือ ต้องมีความสัมพันธ์ มีขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นลำดับ ที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนได้ เช่น การกำหนดปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ การทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และสามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ ได้ด้วยตนเอง และการสอนที่ถือว่ามีประสิทธิภาพ นั้น ครูต้องมีคุณสมบัติมากกว่าการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอน (Instructor) ครูต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำผู้เรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ (Learning Travel Agent) ซึ่งบทบาทของครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อก้าวสู่ยุคแห่งศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ , ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This academic article aims to present the method of active learning in conjunction with the learning management approach in the 21st century, which has similar concepts and characteristics of learning management, that is, there must be a relationship. There are steps and processes that are sequential. that students can participate in teaching, such as defining problems that students are interested in doing group activities In order for learners to be able to analyze and be able to integrate with other subjects by themselves, and teaching to be considered effective, teachers must have more qualifications than being a teaching person (Instructor). Learning (Learning Coaching) and can act as a leader for learners to travel to the world of

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : Koranut@northern.ac.th โทร 08-1530-4762

learning (Learning Travel Agent), which the role of the teacher needs to change when entering the era of the 21st century.

Keyworde : Active Learning , 21st Century Students

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญในการพัฒนาคนในทุกมิติและในช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยังสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” เมื่อโลกในศตวรรษที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 19 และ 20 โดยสิ้นเชิง ระบบเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรมในอดีตถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ และนวัตกรรม การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตและมูลค่าแทนการใช้แรงงานแบบเดิม

ทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทย ในฐานะการเป็นพลเมืองของโลก ที่มีการดำรงชีวิตท่ามกลางโลกแห่งเทคโนโลยี โลกของเศรษฐกิจและการค้า โลกาภิวัตน์กับเครือข่าย ความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ความเป็นสังคมเมืองประเทศไทยจำเป็นต้องค้นหายุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนาระบบการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2556) ที่กล่าวว่า การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ต้องเรียนให้บรรลุทักษะ จากรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชา เพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือทำหรือการฝึกฝนนั่นเอง และคนเราต้องฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต เครื่องมือเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งผู้บริหารการศึกษาครูและผู้เรียนบนฐานคิด “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และ “กระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ” โดยใช้ฐานคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการศึกษาและส่งเสริมการผลิตกำลังคนที่มีขีด

ความสามารถในการแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21 โดยอยู่บนพื้นฐานความเป็นไทยและฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เข้าใจตัวตนความเป็นไทยอย่างเข้มแข็งก่อนเข้าสู่เวทีประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน การจัดการเรียน การสอน การฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ต้องใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่ทักษะด้านการท่องจำอีกต่อไป แต่ในสภาพปัจจุบัน ครูยังสอนด้วยวิธีการบรรยาย โดยยึดเนื้อหาจากหนังสือเรียน ไม่ได้ยึดมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดตามหลักสูตร การสอนเป็นการสอนเนื้อหา ไม่ได้เน้นสอนกระบวนการ อันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเมื่อเทียบกับนานาประเทศ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนในยุคนี้จึงควรมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการสร้างทักษะแห่งอนาคตใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะ และคุณลักษณะขั้นพื้นฐาน ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ รู้จักตัวเอง รู้จักโลก และมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการสร้างผู้เรียนให้มีศักยภาพในการใช้ชีวิตอยู่ได้ในสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยครูต้องเป็นผู้สร้างผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning)

การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดีในที่สุดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถชี้นำตลอดชีวิตในฐานะผู้ฝึกใฝ่การเรียนรู้ ธรรมชาติของการเรียนรู้แบบ Active Learning ประกอบด้วยลักษณะสำคัญต่อไปนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลงและพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว
3. ผู้เรียนมีส่วนในกิจกรรมเช่นอ่านอภิปรายและเขียน
4. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
5. ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินผลการนำไปใช้และ
6. ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว

การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ต้องการกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองผ่านการจัดการตนเองให้ความรู้และช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างสรรค์พัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะที่หลากหลายเป็นกระบวนการที่ประณีตรัดกุมและผู้เรียนได้รับประโยชน์มากกว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้อาจนำมาขยายความให้เห็นเป็นลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ได้ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมองได้แก่การคิดการแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด

3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกันการมีวินัยในการทำงานการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่านพูดฟังคิดอย่างลุ่มลึกผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง

8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอด

9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

10.ความรู้เกิดจากประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้และการสรุปทบทวนของผู้เรียน

การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ มีส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ (Appealing Materials) ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติ (Opportunities for Manipulation) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและกลวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Choices for Children) ผู้เรียนได้สื่อสารเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้อื่นการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นการประเมินการจัดห้องเรียนกำหนดการประจำวันปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน ซึ่งการเรียนรู้แบบใฝ่รู้จะมีความยืดหยุ่นสูงสามารถปรับวิธีการใช้กิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งทำได้มากกว่าการสอนแบบบรรยายนั่นเอง

ลักษณะการเรียนการสอนแบบ Active Learning

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด

3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบ การเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง

8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด

9. ผู้สอนจะเป็นผู้อานวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปทบทวนของผู้เรียน

บทบาทของครูผู้สอนตามแนวทางของ Active Learning

ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ (2550) กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning ว่าเป็นการจัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

1. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

2 .จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

3. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย

5. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรม

6. ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดเของที่ผู้เรียน

บทบาทของครูผู้สอน

1. ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

2. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรม

3. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม การอภิปราย และการเจรจาโต้ตอบ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดความเลื่อนไหล มีชีวิตชีวา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสาเร็จในการเรียนรู้

5. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

7. ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับความสามารถในการแสดงออก และความคิดเห็นเของผู้เรียน

รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) ครอบคลุมวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี เช่น

- การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)
- การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)
- การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)
- การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)
- การเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning)
- การเรียนรู้การบริการ (Service Learning)
- การเรียนรู้จากการสืบค้น (Inquiry-Based Learning)
- การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery Learning)

สรุป การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยการนำเอาวิธีการสอนเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นาไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์พานิช (2555 , หน้า 16-21) ได้กล่าวถึง ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่า สาระวิชามีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของนักเรียน

โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะคณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจ ในเนื้อหา วิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ

2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้านเทคโนโลยี

3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จนักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และ เป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และ ความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ การจัดทำแนวทาง การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ยึดกรอบของระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ระบบมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards)

1.1 การใช้ข้อมูลความจริงจากกระบวนการสังเกต ตั้งประเด็นคำถามจากแหล่งเรียนรู้ชุมชนเชื่อมโยงไปสู่สาระการเรียนรู้รายวิชา

1.2 การบูรณาการความรู้ และความซ้ำซ้อนของเนื้อหาสาระ

1.3 การสร้างทักษะการสืบค้น รวบรวมความรู้

1.4 การสร้างความรู้ ความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าแบบผิวเผิน

1.5 การสร้างความเชี่ยวชาญตามความถนัดและสนใจให้เกิดกับผู้เรียน

1.6 การใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

2. ระบบการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21st Century Skills)

2.1 สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ (ความรู้ ความถนัดสาขาอาชีพ ทัศนคติต่อการทำงานและอาชีพ)

2.2 นำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงการแก้ไขงาน (เครื่องมือวัดผลตามสภาพจริงการปฏิบัติ ทัศนคติ และความรู้)

2.3 ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (คลังข้อสอบระบุตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา ระบุระดับขั้นพฤติกรรม)

2.4 สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) และเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบอาชีพ (Career Path) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

3. ระบบหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum & Instruction)

3.1 สอนให้เกิดทักษะการเรียนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary: ความรู้ที่ได้จากหลายสาขาวิชาประกอบกัน) ของวิชาแกนหลัก

3.2 สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่
เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based)

3.3 สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based)

3.4 บูรณาการแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) จากชุมชนเข้ามาใช้ในโรงเรียนตามกระบวนการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning: PBL

4. ระบบการพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Professional Development)

4.1 ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ

4.2 ใช้มิติของการสอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย

4.3 ฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารณญาณ

4.4 สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียน สติปัญญา จุดอ่อน จุดแข็ง ในตัวผู้เรียนและสามารถวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

4.5 พัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น นำไปใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์และจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้

4.6 ประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างทักษะและเกิดการพัฒนาการเรียนรู้

4.7 แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้ โดยใช้ช่องทางหลากหลายในการสื่อสารให้เกิดขึ้น

5. ระบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environment)

5.1 สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล

5.2 สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

5.3 สร้างผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบท โดยเฉพาะการเรียนแบบโครงงาน

5.4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีเครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

คุณลักษณะจำเป็น 8 ประการสำหรับผู้เรียนยุค Gen Net/Tweenies

1) ความรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ (Autonomous Learning) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ของตน รู้จักวิธีการในการไปถึงเป้าหมายนั้นๆ อย่างยืดหยุ่น ตลอดจนการมีวินัยในการเรียนรู้ของตนเอง โดยที่ไม่ต้องให้มีผู้ใดมาบังคับ รวมทั้งการมีความเป็นผู้ใหญ่ภายในตนเอง ทักษะประการแรกนี้ ถือว่ามีความสำคัญมากเป็นอันดับแรกและเป็นทักษะที่ต้องการการปลูกฝังไม่เพียงแต่จากครูผู้สอน จากระบบการศึกษา หรือจากสังคมเท่านั้น หากยังต้องอาศัยสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังจากครอบครัวเป็นสำคัญ

2) ทักษะด้านการคิด (Thinking Skills) หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาหรือได้รับการฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมีระบบ ส่งผลให้สามารถคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพการฝึกฝนทักษะด้านการคิดนั้นประกอบไปด้วยการคิดในหลายลักษณะ แต่ที่สำคัญมากสำหรับผู้เรียนยุค Gen Net/Tweenies ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Learners) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinkers) การคิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) รวมทั้ง ทักษะในการคิดแก้ปัญหา (Problem Solvers)

3) ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Collaborators) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความสามารถในการประสานงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีทักษะของการเป็นผู้นำรวมทั้งการเป็นผู้ตามที่ดี สามารถสื่อสารกับผู้อื่นในการดำเนินงานต่างๆ เช่น การมอบหมายงาน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ เป้าหมายร่วมกันให้กับผู้ร่วมงานอื่นๆ ได้ รวมทั้งการเป็นผู้ฟังและผู้ร่วมปฏิบัติงานที่ดี โดยผู้เรียน Gen Net/Tweenies ควรได้รับการฝึกให้มีทักษะในการเรียนรู้แบบมี

ส่วนร่วม (Collaborative Learning) โดยทักษะที่ต้องมุ่งเน้น ได้แก่ ทักษะพื้นฐานด้านการสื่อสาร (Communication Skill) อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ทักษะในการสืบเสาะค้นหา (Enquirers) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นนักสำรวจที่ดีชอบที่จะศึกษาค้นคว้าสิ่งต่างๆ เพื่อพิสูจน์สมมติฐานของตน โดยสังเกตเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่าง รวมทั้งสืบค้นเพื่อการศึกษาค้นคว้า ความรู้ ข้อมูล สารสนเทศที่มีอยู่อย่างมหาศาลทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ทักษะสำหรับการสืบเสาะค้นหานี้ ครอบคลุมการที่ผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการเลือกสรร/คัดกรองสารสนเทศที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างเที่ยงตรง รวดเร็ว อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ความกระตือรือร้น (Active Learners) หมายถึง การที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้เรียนในลักษณะเชิงรุกกล่าวคือไม่เป็นเพียงผู้ฟัง (นิ่งๆ) ที่ดีในชั้นเรียนหรือในการเรียนออนไลน์ผู้เรียนเชิงรุกหมายถึงการที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ร่วมมือที่ดีของผู้เชี่ยวชาญในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับในการเรียนจากผู้เชี่ยวชาญนั้น ผู้เรียนควรให้ความใส่ใจในการเรียนรู้ (Attentive) ศึกษาเนื้อหา รู้จักถาม/ตอบคำถามในบริบทที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่มีความหมาย ให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการฝึกฝนทักษะในด้านการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ

6) ทักษะพื้นฐานด้านไอซีที (ICT Skills) ในที่นี้ไม่ได้หมายเฉพาะถึงการที่ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ หรือโปรแกรมสำนักงานเท่านั้น หากหมายรวมถึงการที่ผู้เรียนสามารถดูแลรักษาเครื่องมือและ/หรือระบบต่างๆ ได้ในระดับพื้นฐาน นอกจากนี้ยังหมายถึงความสามารถของผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และสื่อสารโทรคมนาคมในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทักษะในการสืบค้น (Search Skills) ทักษะในด้านการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารผ่าน ICT และ/หรือ ทักษะในการเลือกใช้ซอฟต์แวร์ที่เหมาะสม เป็นต้น

7) ทักษะในด้านการใช้ภาษาสากล (Second Language Skills) หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาที่สอง เป็นภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่หรือภาษาหลักของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ในระดับที่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ภาษาสากลสำหรับสังคมไทยที่ถือได้ว่าสำคัญมากที่สุด คือภาษาอังกฤษ เพราะถือเป็นภาษาสากลที่ได้รับการนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุดในโลกอินเทอร์เน็ต ดังนั้น ในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ในยุคสมัยหน้านั้น ควรมีการเตรียมพร้อมผู้เรียนในด้านภาษาอังกฤษ

8) ความสนใจในวัฒนธรรม (Engaged with Cultures) และความตระหนักถึงความเป็นไปในโลก (World Awareness) หมายถึง การปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ใส่ใจและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง อย่างน้อยในระดับที่เพียงพอที่จะทำให้รู้จักตนเอง รู้จัก “ราก” หรือประวัติศาสตร์ของตนเองและสังคมที่อาศัยอยู่ (Self-Identity) เพื่อจะได้สามารถเปรียบเทียบความเหมือน หรือแตกต่าง

กับสังคม/โลกรอบตนเองได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคแห่งโลกาภิวัฒน์ (Globalization) ซึ่งการเชื่อมต่อกันบนโลกสามารถเกิดขึ้นได้ภายในพริบตาความแตกต่างทางวัฒนธรรมนับวันจะน้อยลงทุกทีการที่พลเมืองในสังคมใดสามารถจะคงไว้ในวัฒนธรรมที่ดีของตนเองไว้ได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถเปิดรับวัฒนธรรมและความเป็นไปในทางที่ดีของโลกภายนอกได้ก็จะทำให้สังคมนั้นมีความได้เปรียบเหนือสังคมที่ไม่รู้จักเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง และคอยที่จะรับเอาวัฒนธรรมของคนอื่นๆ เข้ามาเพียงทางเดียว

คุณลักษณะจำเป็น 8 ประการของผู้เรียนในอนาคต หรือ Gen Net/Tweenies เป็นคุณลักษณะที่ สำคัญต่อการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมของศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากตัวผู้เรียนเองแล้วนั้น ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเรียนรู้ครอบครัว และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรหันมาให้ความสำคัญกับคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อร่วมกันเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนต่อไป คุณลักษณะของผู้สอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Teachers) เมื่อผู้เรียนยุค Gen Net/Tweenies ต้องการคุณลักษณะที่จำเป็น 8 ประการเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสิ่งแวดล้อมของศตวรรษที่ 21 ผู้สอนก็จำเป็นต้องมีทักษะ 8 ประการด้วยกัน เพื่อที่จะสร้าง/ส่งมอบ/ถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียนได้ เรียกว่าเป็น ผู้สอนพันธุ์ C(C-Teachers) C-Teachers ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ผู้สอนระดับซีแต่อย่างใด หากหมายความถึง ผู้สอนที่มีทักษะต่าง ๆ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนในอนาคตนั่นเอง C-Teachers1 ประกอบไปด้วยทักษะที่จำเป็น 8 ประการได้แก่

1. C- Content หมายถึง การที่ผู้สอนต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบในการสอน C-Content ถือเป็นลักษณะที่จำเป็นอย่างที่สุดและขาดไม่ได้สำหรับผู้สอน เพราะถึงแม้ผู้สอนจะมีทักษะ C อื่นที่เหลือทั้งหมด แต่หากขาดซึ่งความเชี่ยวชาญในเนื้อหาการสอนของตนแล้ว เป็นไปไม่ได้เลยที่ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากผู้สอนที่ไม่แม่นในเนื้อหา หรือไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนพยายามถ่ายทอด/ส่งผ่านให้แก่ผู้เรียน

2. C- Computer (ICT) Integration หมายถึง การที่ผู้สอนมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในการบูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เหตุผลสำคัญที่ผู้สอนจำเป็นต้องมีทักษะด้านการประยุกต์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากจะเป็นการติดอาวุธด้านทักษะในการใช้ ICT โดยทางอ้อมให้แก่ผู้เรียนแล้ว หากมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพก็ยังสามารถส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3. C- Constructionist หมายถึง การที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างสรรค์มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด Constructionism ซึ่งมุ่งเน้นว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้นเป็นเรื่องภายในของตัวบุคคลจากการที่ได้ลงมือทำกิจกรรมใดๆ ให้เกิดการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่อยู่ในตัวบุคคลนั้นมาก่อน ผู้สอนที่เป็น ผู้สร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ใช้ทักษะนี้ในการพัฒนาในด้านของ

เนื้อหาความรู้ใหม่สำหรับผู้เรียนหากยังสามารถนำ ไปใช้ในการสร้างแผนการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นในตนเอง ผ่านการลงมือผลิตชิ้นงานต่างๆ เช่น งานศิลปะ การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

4. C- Connectivity หมายถึง การที่ผู้สอนมีทักษะในการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อนอาจารย์ทั้งในสถานศึกษาเดียวกันและต่างสถานศึกษา หรือเชื่อมโยงสถานศึกษา บ้าน และ/หรือชุมชนเข้าเป็น ส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากแนวคิดที่ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างดี เมื่อสิ่งที่เรียนรู้มีความสัมพันธ์โดยตรง หรือเกี่ยวข้องกับความสนใจ ประสบการณ์ ความเชื่อ สังคม และวัฒนธรรมของผู้เรียน การที่ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ในชั้นเรียนกับเพื่อน อาจารย์ในสถานศึกษา บ้านและสังคมแวดล้อมที่ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งได้มากเท่าใดก็ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้กับประสบการณ์ตรงได้มากเท่านั้น

5. C- Collaboration หมายถึง การที่ผู้สอนมีความสามารถในการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ผู้สอนจะต้องมีทักษะในบทบาทของการเป็นโค้ช หรือที่ปรึกษาที่ดีในการเรียนรู้ (ส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง) ของผู้เรียน รวมทั้งการเป็นผู้เรียนเองในบางครั้ง ทักษะสำคัญของการเป็นโค้ชหรือที่ปรึกษาที่ดีนั้น ได้แก่ การสร้างฐานการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นระยะ อย่างเหมาะสม อำนวยให้ผู้เรียนเกิดฐานการเรียนรู้ที่จะต่อยอดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมขึ้นได้ ทั้งนี้การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในผู้เรียนได้อย่างจำกัดหากปราศจากซึ่งฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมจากผู้สอน

6. C- Communication หมายถึง การที่ผู้สอนมีทักษะในการสื่อสารกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมิใช่เฉพาะการพัฒนาให้เกิดทักษะของเทคนิคการสื่อสารที่ดี เช่น การอธิบายด้วยคำพูด ข้อความ ยกตัวอย่าง ฯลฯ เท่านั้น หากยังหมายรวมถึงการเลือกใช้สื่อ (Media) ที่หลากหลายที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถส่งผ่านเนื้อหาสาระที่ต้องการจะนำเสนอ หรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม

7. C- Creativity หมายถึง การที่ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพราะบทบาทของผู้สอนในยุคสมัยหน้านั้นไม่ได้มุ่งเน้นการเป็นผู้ป้อน/ส่งผ่านความรู้ให้กับผู้เรียนโดยตรง หากมุ่งไปสู่บทบาทของการสร้างสรรค์ ออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ผู้สอนจะได้รับการคาดหวังให้สามารถที่จะรังสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ ต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. C- Caring หมายถึง การที่ผู้สอนจะต้องมีความมุทิตา ความรัก ความปรารถนาและความห่วงใยอย่างจริงใจแก่ผู้เรียน ในทักษะทั้งหมดที่ได้กล่าวมานั้น ทักษะ Caring นับว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะความมีมุทิตา รัก ปรารถนาดี และห่วงใยกับผู้เรียนของผู้สอนนั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อใจต่อผู้สอน ส่งผลให้เกิดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในลักษณะการตื่นตัวอย่างผ่อนคลาย แทน

ความรู้สึกวิตกกังวลในสิ่งที่จะเรียนรู้ ซึ่งการตื่นตัวอย่างผ่อนคลาย ถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้สมองเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันที่จริง แม้ว่าโลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มาได้ระยะหนึ่งแล้ว แต่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังคงถือว่าเป็นเรื่องใหม่ซึ่งนักการศึกษาทั่วโลกยังคงให้ความสนใจ อย่างไรก็ดีสิ่งสำคัญมากที่สุดสิ่งหนึ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ ความพร้อมของทั้งผู้สอนและผู้เรียน ความจำเป็นเร่งด่วนคงจะได้แก่ การเตรียม ความพร้อมของผู้สอนกับบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและผู้เรียน การทบทวนหลักสูตรที่ใช้ในการสอน หลักการทฤษฎีรูปแบบ วิธีการสอนและการเรียนรู้ที่ได้ดำเนินการอยู่และที่จะดำเนินการในอนาคต ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้แบบใฝ่รู้กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีแนวคิดและลักษณะของการจัดการเรียนรู้คล้ายกัน นั่นคือ ต้องมีความสัมพันธ์ มีขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นลำดับ ที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนได้ เช่น การกำหนดปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ การทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และสามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ ได้ด้วยตนเอง และการสอนที่ถือว่ามีประสิทธิภาพ นั้น ครูต้องมีคุณสมบัติมากกว่าการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอน (Instructor) ครูต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำนักเรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ (Learning Travel Agent) ซึ่งบทบาทของครูจากยุคสมัยก่อนจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อก้าวสู่ยุคแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากครูในโลกยุคใหม่ต้องมีความรอบรู้มากกว่าการเป็นผู้ดูแลรายวิชาที่สอนเท่านั้น แต่ครูมีบทบาทของการเพิ่มพูนความรู้แก่นักเรียน เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งไอซีทีได้เข้ามามีบทบาททางการศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนทั่วโลก ไอซีทีในปัจจุบันจึงไม่ใช่เป็นเพียงแหล่งข้อมูลข่าวสารเท่านั้น ครูจึงต้องคิดว่าจะบูรณาการการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับไอซีทีได้อย่างไร ซึ่งคุณลักษณะของครูในยุคศตวรรษที่ 21 หรือเรียกว่า e-Teacher จะประกอบด้วย 9 คุณลักษณะที่ครูพึงปฏิบัติ มีดังนี้

1. Experience คือ มีประสบการณ์การเรียนรู้แบบใหม่ ใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น Internet, e-Mail การใช้ CD

2. Extended คือ มีทักษะการค้นหาความรู้ได้ตลอดเวลา เพราะ เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสามารถใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ที่ไหนก็ได้ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการหาความรู้ด้วยเทคโนโลยี

3. Expanded คือ การขยายผลของความรู้นั้นสู่นักเรียน ประชาชนทั่วไป และชุมชน สามารถถ่ายทอดความรู้ลง CD,VDO โทรทัศน์หรือบน Web เพื่อให้เกิดหารเพิ่มความรู้ที่เป็นประโยชน์ของบุคลากรโดยรวม

4. Exploration คือ สามารถเลือกเนื้อหาที่ทันสมัย เอกสารอ้างอิง ค้นคว้าทั้งสาระและบันเทิง เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำมาออกแบบการเรียนการสอน

5. Evaluation คือ เป็นนักประเมินที่ดี สามารถใช้เทคโนโลยีในการประเมินผล

6. End-User คือ เป็นผู้ใช้ปลายทางที่ดี เช่น สามารถ Browse ไป Web Site ที่มีคุณค่าบนอินเทอร์เน็ตและเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีได้อย่างหลากหลาย

7. Enabler คือ สามารถใช้เทคโนโลยีสร้างบทเรียนและเนื้อหาเพิ่มเติมมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอน สามารถใช้ซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์มาสร้างบทเรียน อย่างน้อยที่สุดก็สามารถสร้างการนำเสนอเนื้อหาด้วย Power Point เป็นการจูงใจให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น หรือการใช้ Authoring tool ต่างๆ มาสร้างบทเรียนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

8. Engagement คือ ครูที่ร่วมมือกันแลกเปลี่ยนความเห็น หาแนวร่วม เพื่อให้เกิดชุมชน เช่น การคุยกันบน Web ทำให้มีความคิดใหม่ๆ มีข้อเสนอแนะ เกิดชุมชนครูบน Web

9. Efficient and Effective คือ ครูที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะต้องเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว เป็นผู้ผลิต ผู้กระจาย และผู้ใช้ความรู้

การศึกษาที่ดีสำหรับคนยุคใหม่และมีคุณภาพ จะต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ของศิษย์ไปอย่างสิ้นเชิง และบทบาทของครูอาจารย์ก็ต้องเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ครูที่รักศิษย์ เอาใจใส่ศิษย์ แต่ยังใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ จะไม่ใช่ครูที่ทำประโยชน์แก่ศิษย์อย่างแท้จริง กล่าวคือ ครูที่มีใจแก่ศิษย์ยังไม่พอ ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนจุดสนใจหรือจุดเน้นจากการสอน ไปเป็นเน้นที่การเรียน (ทั้งของศิษย์ และของตนเอง) ต้องเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ที่ตนจัดให้แก่ศิษย์ด้วย ครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองจาก“ครูสอน”(Teacher) ไปเป็น “ครูฝึก” (Coach) หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (Learning Facilitator) และต้องเรียนรู้ทักษะในการทำหน้าที่นี้ โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เรียกว่า PLC (Professional Learning Community)

สรุป

การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีแนวคิดและลักษณะของการจัดการเรียนรู้คล้ายกัน นั่นคือ ต้องมีความสัมพันธ์ มีขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นลำดับ ที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนได้ เช่น การกำหนดปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ การทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และสามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ ได้ด้วยตนเอง และการสอนที่ถือว่ามีประสิทธิภาพ นั้น ครูต้องมีคุณสมบัติมากกว่าการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอน (Instructor) ครูต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และสามารถ

ทำหน้าที่เป็นผู้นำนักเรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ (Learning Travel Agent) ซึ่งบทบาทของครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อก้าวสู่ยุคแห่งศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). **Active Learning.** ข่าวสารวิชาการ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ประจำเดือนพฤศจิกายน 2553.

ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. (2550).**ภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา: บทบาทของครูกับ Active Learning.**สืบค้นจาก http://www.pochanukul.com ข้อมูลเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2566.

น้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์. (2559**). แนวทางการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21.** วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ, 16(2), 1-11.

บุปผชาติ ทัฬหิกรณ์. (2551) **การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน.**พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดาริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

วิจารณ์ พานิช.(2555) **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี สฤษวงศ์.

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอธิปจิตตฤกษ์ (แปล) (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21**.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ Open Worlds.

Gordon, R. (1998). **A curriculum for authentic learning**. *The Education Digest, 63*(7), 4-8.

Heerde, J. , & Murphy, B. (2009) . **Work Integrated Learning: An annotated bibliography of recently published refereed journal articles (2000-2008).** Melbourne, Australia: Deakin University.

Kolb, D.A. (1984). ***Experiential learning: experience as the source of learning and development.*** Prentice Hall.

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

The development Integrated educational management model for sustainable social development in the area of the Office of Education Region 10

นรมน ไกรสกุล[1], สุวัทนา พลางวัน[2]และจงรักษ์ รัตนวิฑูรย์[3]

Naramon Kaisakul, Suwatthana Phalangwan and Chongruk Rattanawitoon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 3) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจปัญหา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า ระยะที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ผลการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) พบว่า สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการกำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อนำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาโดยมีการกำหนดกรอบทิศทางและเป้าหมายในการวัดประเมินผล และพัฒนาการจัดการศึกษา ตลอดจนนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ช่องทางการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างหลากหลาย ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและทีมวิจัยได้จัดทำคู่มือการพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10 เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้รายละเอียดและแนะนำแนวทางแก่สถานศึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ โดยเอกสารจะกล่าวถึง สิ่งที่ผู้นำไปใช้ต้องศึกษา วิธีการปฏิบัติ การจัดเตรียมข้อมูลต่างๆ รายละเอียดเหล่านี้จะเป็นส่วนที่กล่าวเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ระบุไว้มีความชัดเจนและสะดวกในการนำไปสู่การปฏิบัติจริง และ

[1] อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์

[2] นักวิชาการสำนักงานศึกษาธิการภาค 10

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 พบว่า

1. กระบวนการจัดการศึกษา มีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การจัดการสถานศึกษา การบูรณาการ การกำกับ ติดตาม และประเมินผล ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา โดยการประสานความร่วมมือให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ทั้งนี้ คำถึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างสูงสุด

2. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด กล้าแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีภาวะผู้นำ บูรณาการกับทุกกลุ่มสาระ โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรงกับสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ โดยการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ กำหนดเนื้อหาสาระหลักสูตร กำหนดแนวทาง ระบุแนวทางการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อต่างๆ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เนื้อหา จุดประสงค์ และสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร เสริมสร้างสมรรถนะ กระบวนการคิดวิเคราะห์ การแก้ ปัญหา สร้างภาวะผู้นำ วัฒนธรรม จริยธรรม และสังคม มีการกำหนดกรอบนโยบาย ทิศทางและเป้าหมายการวัดและประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และมีการรายงานผลการวัดและประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้หน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาทราบ

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการศึกษา, บูรณาการ ,การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

Abstract

The purposes of this research were 1) To study the components of an integrated education management model for sustainable social development in the Office of Education Region 10 2) To develop an integrated education management model for sustainable social development in the Office of Education Region 3) To assess an integrated education management model for sustainable social development in the Office of Education Region 10, The sample group used to survey the problem was 400 people. The instruments used in the research consisted of questionnaire, In-depth interview form. Data analysis was used by ready-made computer programs. To find the basic statistics such as Percentage, Mean, and Standard Deviation The results of the research found that Phase 1: Study and analyze concepts and theories from textbooks. Research related to the components of an integrated education management model for sustainable social development in the Office of Education Region 10. The results of the In-Depth Interview research found that educational institutions have given importance to supervision, monitoring and evaluation in order to use the results

of supervision to improve and develop by setting a framework for direction and goals for evaluation. and develop educational management The teacher must develop measurement techniques. Systematic and continuous evaluation to allow for a wide range of measurements and evaluations based on actual conditions. And there should be development of standardized assessment and assessment tools consistent with the context and locality.Phase 2 Development of an Integrated Educational Management Model for Sustainable Social Development In the area of the Office of Education Region 10 found that Experts and research teams have prepared a model development manual. Integrated Education Management for Sustainable Social Development in the Education Office Area 10 is a document prepared to provide details and guideline for educational institutions. or those involved in using. The document will mention What users need to study method of practice preparation of information these details It will be a part that is added beyond what is stated, is clear and easy to put into practice. Phase 3 Evaluation of the Efficiency of the Integrated Educational Management Model for sustainable social development in the Office of Education Region 10 found that

1 . Educational management process There is a direction for educational management. education management of educational institutions, integration, supervision, monitoring and evaluation, both public and private sectors participate in educational management. by coordinating cooperation in accordance with the context of each area to meet the needs of learners, communities and localities. In this regard, it speaks of the benefits that will occur to the learners as much as possible.

2. The process of learning management Curriculum has been developed learning management Systematic measurement and evaluation by emphasizing the participation of all parties involved. In accordance with the needs of the learners emphasis on students to practice the thinking process. dare to comment knowledge exchange, leadership, integration with all subject groups by emphasizing on organizing activities that provide an experience that matches the actual situation. To provide students with an analytical and creative thinking process by developing an integrated curriculum Set course content, set guidelines, specify teaching and learning management guidelines. Activities and media appropriate to the learners, content, purpose and in accordance with the goals of the curriculum. Enhance performance analytical thinking process, problem solving, building leadership, culture, ethics and society ; Direction and goals for measuring and evaluating the development of a concrete education management model and the results of the measurement and

assessment of educational management model development are reported to agencies both inside and outside the Ministry of Education for acknowledgment.

Key Word : Educational Management Model, Integration, Sustainable Social Development

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพที่ดีและยั่งยืนต้องอาศัยเป้าหมายทั้ง 17 ข้อ อาศัย กรอบแนวคิดที่มองการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านมิติที่เชื่อมโยงกันของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในการรวบรวมความเห็นและข้อเสนอจากประชาชนจากทุกประเทศทั่วโลก ที่จะใช้เป็นเป้าหมายการพัฒนาร่วมกันในอีก 15 ปีข้างหน้าจนถึงปี 2573 เพื่อทดแทนเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ(Millennium Development Goals) เป้าหมายด้านการศึกษามีสำระสำคัญ คือ ให้จัดการศึกษาแก่เด็กเยาวชนทุกคนตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษา รวมทั้งสร้างเสริมโอกาส "การเรียนรู้ตลอดชีวิต" แก่ประชาชน ซึ่งถือเป็นความท้าทายของประเทศด้อยพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนาที่ยังมีเด็กและเยาวชนอีกกว่า 124 ล้านคนที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา จากการประมาณการพบว่าจำเป็นต้องใช้งบประมาณปีละกว่า 39,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปีตลอด 15 ปีข้างหน้า เพื่อบรรลุเป้าหมาย การศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญของการพัฒนาในสังคมที่มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนการศึกษามีผลกระทบโดยตรงต่อประเทศ ชุมชน และประชาชน (ไกรยส ภัทราวาท, 2559).ปัจจุบันทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญ และความสนใจในการพัฒนาการศึกษาของประเทศกันอย่างกว้างขวาง เพราะเชื่อว่าการพัฒนาการศึกษาเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเทศที่มีการศึกษาที่ดีจะสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีการสื่อสาร และการคมนาคมที่ทันสมัย การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากในระดับโลก เพราะการศึกษาเป็นจุดศูนย์กลางแห่งการพัฒนามนุษย์และพัฒนาโลกได้อย่างดีที่สุด (พระมหาสัมฤทธิ์ อธิจิตฺโต (ถาพร), 2565 : 2)

สำหรับการจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้น มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยความเชื่อที่ว่าการศึกษาช่วยกำหนดทิศทางของชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า การศึกษาในรูปแบบโรงเรียนของไทยนั้น เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ เป็นต้นมาโดยอาศัยหลักฐานแวดล้อมจากพงศาวดารหลายฉบับ ว่าการจัดการศึกษาของไทยมีวิวัฒนาการมาโดยตลอด อาจจะเป็นเพราะมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงกล่าวคือปัจจัยภายในเกิดจากความต้องการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญและทันสมัย ส่วนปัจจัยภายนอกเกิดจากกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนการติดต่อสื่อสารกันทำให้ไทยต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ การจัดการศึกษาของไทยมีวิวัฒนาการเรื่อยมา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, 2560)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นจากพระบรมราโชวาทในโอกาสที่ทรงพระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2524 ไว้ว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” (พระมหาสัมฤทธิ์ อธิจิตฺโต (ถาพร), 2565 : 2) ในประเทศที่ประสบผลสำเร็จด้านการพัฒนา ทุกประเทศได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน หากสามารถใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนมีขีดความสามารถ มีศักยภาพเต็มสมบูรณ์ตามอัตภาพของแต่ละบุคคล การพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ ก็สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีทรัพยากรบุคคลที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมโลกในอนาคตที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเป็นสังคมแห่งปัญญา และหวังว่าการศึกษาจะเป็นเส้นทางนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถและมีศักยภาพสูงในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมโลก และขณะเดียวกันก็สามารถรักษาคุณลักษณะ เอกลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนาอันเป็นคุณลักษณะของความเป็นไทยให้ยั่งยืนต่อไปได้ (พระมหาสัมฤทธิ์ อธิจิตฺโต (ถาพร), 2565 : 3)

สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 เป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่องการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ โดยข้อ 5 ให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวน 18 ภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาค และจังหวัดโดยการอำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือ และบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น หรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ และให้มีอำนาจหน้าที่ประกอบด้วย 1) กำหนดยุทธศาสตร์และบทบาทการพัฒนาภาคต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ทิศทางการดำเนินงานในการวางแผนงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการในระดับภูมิภาค หรือจังหวัด นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด รวมทั้ง การพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบตามศักยภาพและโอกาสของบุคคลและชุมชนในแต่ละพื้นที่ 2) สนับสนุนการพัฒนาจังหวัด ในพื้นที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การวิจัยและพัฒนา 3) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ 4) สนับสนุนการตรวจราชการ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ 5) ประสานการบริหารงานระหว่างราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการในระดับพื้นที่ของหลายจังหวัด โดยยึดการมีส่วนร่วมและประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก และ 6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

จากการศึกษาและบทบาทภารกิจในพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ จะเห็นได้ว่า การพัฒนารูปแบบมีความสำคัญต่อการศึกษา คณะผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 10 จึงเห็นความสำคัญของประโยชน์การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ทำให้กระบวนการจัดการศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดคุณภาพ และนอกจากนี้ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการศึกษาให้เหมาะสม ตามบริบทของแต่ละแห่งได้อย่างยั่งยืนและเกิดคุณภาพอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

ขอบเขตการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรใช้ในการวิจัย จำนวน 57,877 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2,118 คน ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30,343 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 25,416 คน ในจังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 342 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 38 คน ในจังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 กำหนดไว้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) กระบวนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การ

กำหนดทิศทางการจัดการศึกษา, การจัดการศึกษา, การจัดการสถานศึกษา, การบูรณาการ,การกำกับติดตาม และประเมินผล 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ปีงบประมาณ 2565 (1 ตุลาคม 2564 – 30 กันยายน 2565)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน
5. บริบทสำนักงานศึกษาธิการภาค 10
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการ

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

1. วิธีการ

1.1 ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ แล้วนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

1.2. ศึกษาโรงเรียนต้นแบบ (Best Practice) มาจัดทำรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ เพื่อยกร่างรูปแบบโดยการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ เป็นเลิศ (Best Practice) และจัดทำร่างรูปแบบและคู่มือรูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติดีเด่น (Best Practice) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ ด้านกระบวนการจัดการศึกษา จำนวน 3 โรงเรียนจากทุกสังกัด ดังต่อไปนี้

1.2.1 โรงเรียนบึงกาฬ 211 ถนนสาย 222 พังโคน ตำบล โนนสมบูรณ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ บึงกาฬ 43140 ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 3,329 คน มีข้าราชการครู/บุคลากร ทั้งหมด 173 คน โดยมี นายสุรสิทธิ์ สิทธิอมร ดำรงตำแหน่งผู้บริหารปัจจุบัน

1.2.2 โรงเรียนโนนสูงพิทยาคาร เลขที่ 933 หมู่ที่ 2 ถนนมิตรภาพ (อุดร-ขอนแก่น) ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 574 คน มีข้าราชการครู/บุคลากร ทั้งหมด 33 คน โดยมี นายศักดิ์ชัย พนารัตน์ ดำรงตำแหน่งผู้บริหารปัจจุบัน

1.2.3 โรงเรียนบ้านหนองเค็ม หมู่ที่ 2 บ้านหนองเค็ม ตำบลนาทับไฮ อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 67 คน มีข้าราชการครู/บุคลากร ทั้งหมด 10 คน โดยมี นายภาณุกฤษฎิ์ พิศิษฎ์สกุลชัย ดำรงตำแหน่งผู้บริหารปัจจุบัน

1.3 กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ มี 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์

3) เป้าหมาย 4) นิยามศัพท์

5) แนวคิดพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ

1) การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา 2) การจัดการศึกษา

3) การจัดการสถานศึกษา 4) การบูรณาการ

5) การกำกับ ติดตาม และประเมินผล 6) การพัฒนาหลักสูตร

7) การจัดการเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานตามรูปแบบ

1) กิจกรรม 2) ขั้นตอนการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 การวัดและประเมินผลตามรูปแบบ

1) ขั้นตอนการประเมินผล 2) วิธีการประเมินผลการพัฒนา

3) เครื่องมือการประเมินผล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งใช้คำถามประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 มีส่วนประกอบ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งการบริหาร/ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิสูงสุด สถานที่ทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

3. วิธีสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

3.2 สร้างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์

3.3 นำไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นของข้อคำถามในการสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ ในการนี้ใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence: IOC)

3.4 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย โดยในเบื้องต้นดำเนินการประสานขอความอนุเคราะห์เพื่อนัดวัน เวลาในการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ด้วยการจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพดิจิตอล

5. การจัดทำข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปเนื้อหา จากการสัมภาษณ์ (Content Analysis) และจัดกลุ่มเนื้อหาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

1. วิธีการศึกษา

1.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการสัมภาษณ์ ในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10 โดยองค์ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 รูปแบบ ส่วนที่ 3 การดำเนินงานตามรูปแบบ และ ส่วนที่ 4 การวัดและประเมินผล

1.2 เขียนรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบให้สมบูรณ์ชัดเจน โดยจัดทำฉบับร่างเพื่อนำไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้อง และสมบูรณ์ ปรับปรุงแก้ไข

1.3 จัดทำร่างคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10 เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้รายละเอียดและแนะนำแนวทางแก่สถานศึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ โดยเอกสารจะกล่าวถึง สิ่งที่ผู้นำไปใช้ต้องศึกษา วิธีการปฏิบัติ

การจัดเตรียมข้อมูลต่างๆ รายละเอียดเหล่านี้ จะเป็นส่วนที่กล่าวเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ระบุไว้มีความชัดเจนและสะดวกในการนำไปสู่การปฏิบัติจริง

1.4 ตรวจสอบร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5 นำผลการตรวจสอบร่างรูปแบบไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา หลักสูตรและการสอน และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาคุณภาพของรูปแบบการ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1 นักวิชาการได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการไม่น้อยกว่า 10 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์

2.2 นักปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือศึกษานิเทศก์โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้ตรวจสอบรูปแบบ

3. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการหาคุณภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10 ครั้งนี้ เป็นแบบประเมินที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาแนวคิด หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10

2) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบประเมินรูปแบบ

3) จัดทำร่างแบบประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่นักงานศึกษาธิการภาค 10 นำเสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไข

4) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้มีความสมบูรณ์ ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน โดยคณะผู้วิจัยทำหนังสือราชการ ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ กรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ต่างจังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดส่งแบบประเมินทางไปรษณีย์ ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และรวบรวบแบบประเมินที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมิน โดยแบบสอบถามต้องมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำแบบประเมินทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสทำการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลแบบประเมินตอนที่ 1-2 ใช้สถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่า IOCนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ +1 หมายถึง แน่ใจว่า รูปแบบมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่า รูปแบบมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ และ-1 หมายถึง แน่ใจว่า รูปแบบมีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ในส่วนข้อมูลผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ วิเคราะห์คะแนนความสอดคล้องโดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) (สมนึก ภัททิยธนี, 2546, หน้า 166-167) ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะให้ปรับภาษาให้สั้น กระชับ ชัดเจน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามคำชี้แนะดังกล่าว จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมและการใช้ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสมและความสอดคล้อง และข้อมูลแบบประเมินตอนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิด สำหรับผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมโดยกำหนดให้ครอบคลุมความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการรวบรวมเขียนเป็นความเรียง

ระยะที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินระดับการปฏิบัติในการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้รูปแบบ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา และผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่หรือใหญ่พิเศษ ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู และบึงกาฬ จำนวน 200 คน โดย ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้รูปแบบรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ประกอบด้วย

2.1 คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติในการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการ ภาค 10 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติในการดำเนินงานตามรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

3. การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และรายการปฏิบัติตามรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ที่ผ่าน การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาประยุกต์และสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติในการดำเนินงานที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

3.2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3.3 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปฏิบัติในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 และชี้แจงแนวทางการใช้รูปแบบให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 400 ฉบับ

3.4 นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำข้อคำถามแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมี ๓ ท่าน

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรง (Validity) โดยกำหนดพิจารณาตัดสิน แล้วนำมาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม IOC (Index of Consistency) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งหมายความว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ทุกข้อ

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ใช้ในการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

3.7 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) โดยมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 080 – 1.00

3.8 นำแบบสอบถามที่ใช้ได้มาพิมพ์ทั้งฉบับ แล้วนำมาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

3.9 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 จัดเตรียมเอกสาร และคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 แบบบันทึกการประชุม และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการประชุม

4.2 ประชุมชี้แจงการดำเนินงาน การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

4.3 กลุ่มเป้าหมายศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

4.4 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์สถานศึกษา ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

4.5 คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติในการดำเนินงาน พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 และชี้แจงแนวทางการใช้รูปแบบให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ผลการวิจัย

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่ สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ภาพรวมทั้ง 2 ด้าน

ระดับความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านกระบวนการจัดการศึกษา	4.30	0.60	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.29	0.61	มาก
รวม	**4.30**	**0.60**	**มาก**

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ด้านกระบวนการจัดการศึกษา และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.30) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.29) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็น ด้านกระบวนการจัดการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 โดยภาพรวม

ระดับระดับความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา	4.33	0.61	มาก
2. การจัดการศึกษา	4.29	0.66	มาก
3. การจัดการสถานศึกษา	4.28	0.63	
4. การบูรณาการ	4.31	0.63	มาก
5. การกำกับ ติดตามและประเมินผล	4.09	0.67	
รวม	**4.20**	**0.60**	**มาก**

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 **ด้านกระบวนการจัดการศึกษา** โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.20) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.33) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การบูรณาการ ($\bar{x}$ = 4.31) อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ การกำกับ ติดตามและประเมินผล ($\bar{x}$ = 4.09) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10

ระดับระดับความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
3. การวัดและประเมินผล			
1.มีการกำหนดกรอบนโยบาย ทิศทางและเป้าหมายการวัดและประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม	4.30	0.71	มาก
2.มีการเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา	4.26	0.72	มาก
3.มีวิธีการวัดและประเมินผลการการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและสถานการณ์จริง	4.32	0.67	มาก
4.มีการพัฒนาเครื่องมือและรูปแบบการวัดและประเมินผล ที่ได้มาตรฐานสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น	4.28	0.68	มาก
5.มีการวัดและประเมินผลการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	4.34	0.69	มาก
6.มีการเผยแพร่ข้อมูลการพัฒนาการจัดการศึกษา และการวัดและประเมินผลหลากหลายรูปแบบผ่านช่องทางอิเลคทรอนิกส์	4.27	0.73	มาก
7.มีการวิเคราะห์ผลการพัฒนาการจัดการศึกษาและนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	4.26	0.72	มาก
8.มีการรายงานผลการวัดและประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้หน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาทราบ	4.30	0.74	มาก
รวม	**4.29**	**0.64**	**มาก**

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ **การวัดและประเมินผล** การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.29) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ มีการวัดและประเมินผลการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ($\bar{x}$ = 4.34) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีวิธีการวัดและประเมินผลการการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและสถานการณ์จริง ($\bar{x}$ = 4.32) อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ มีการเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัด

การศึกษา และมีการวิเคราะห์ผลการพัฒนาการจัดการศึกษาและนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{x}$ = 4.26) อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 ด้านกระบวนการจัดการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ **การกำกับ ติดตาม และประเมินผล** ว่า ควรลดกิจกรรมการประเมินจากหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานภายนอกที่เป็นการเพิ่มภาระการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เพื่อที่ครูจะได้มีปฏิบัติหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ เห็นว่าควรการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม การประสานความร่วมมือให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น **ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้**ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ **พัฒนาหลักสูตร** ว่า ควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ครอบคลุมทุกมิติ และมีความหลากหลาย ทั้งนี้ควรปฏิบัติควบคู่ไปกับทิศทางแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาหลักสูตรที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 โดยภาพรวมมีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านกระบวนการจัดการศึกษา สรุปผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 มีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การจัดการสถานศึกษา การบูรณาการ การกำกับ ติดตาม และประเมินผล ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา โดยการประสานความร่วมมือให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ทั้งนี้ คำถึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างสูงสุด สอดคล้องกับพระมหาสัมฤทธิ์ อธิจิต.โต. (2561) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบกาบริหาร การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 3) เพื่อการนำเสนอการบริการการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มย่อย ด้วยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน นั้นเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้เทคนิค วิธีการ ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารให้ผู้เรียนได้รับความรู้ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขโดยต้องให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน ทั้งครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักการภารโรง แตกต่างกันไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในยุคที่การศึกษาไร้พรมแดน ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน กว้างไกล ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกจะต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนใหม่ ๆ ให้แก่ครูและนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อการสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบริหารจะควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น เป็นการพัฒนาที่มุ่งสู่ดุลยภาพของมิติ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

2. ศึกษาวิเคราะห์ อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูแบบการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า การบริหารโรงเรียนในสถานศึกษานั้น ควรประกอบด้วยงานสำคัญ 4 ด้าน คือ

2.1 การบริหารงานวิชาการ มุ่งเน้นวิธีการแก้ไขปัญหาเป็นตัวตั้งโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 การบริหารงบประมาณและการเงิน ส่งเสริมให้ทุกโครงการได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง

2.3 การบริหารงานบุคคล ส่งเสริมให้ครูพัฒนาด้านความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่เสมอ

2.4 การบริหารงานทั่วไป ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่เสมอเข้าช่วยในการบริหารจัดการงานเอกสาร และธุรการ ซึ่งแต่ละงานจะมีรายละเอียดในการปฏิบัติงานที่จะทำให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวางนโยบายในรูปแบบการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน โดยการบริหารในแต่ละส่วนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3) นำเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า เมื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ จัดสรรงบประมาณให้กับทุกโครงการในโรงเรียนอย่างเสมอภาคครูผู้สอนได้พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการงานเอกสารการเรียนการสอนด้านธุรการต่าง ๆ โดยให้ทุกภาคส่วนมีความสำคัญและเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว ย่อมนำมาซึ่งการส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมต่อไป และนำเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่นได้ และสอดคล้องกับ ฮาลลินเกอร์ และ เฮิค (Hallinger & Heck: 1996) ได้พัฒนารูปแบบการบริหาร โรงเรียนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนของ Pitner มาเป็น 4 รูปแบบ ประกอบด้วย

1) รูปแบบสั่งการ เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ใช้การออกคำสั่งการควบคุม วิธีนี้ มีใช้กันอยู่ทั่วไปแต่ในระยะยาวถือว่าเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม เพราะจะขาดความชัดเจนไม่น่าสนใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ลักษณะภาวะผู้นำไม่สามารถอธิบายได้แน่ชัดเพราะมีความคลุมเครือ

2) รูปแบบประนีประนอม เป็นรูปแบบการบริหารที่เน้นปฏิสัมพันธ์ อันดีต่อกันมีการยืดหยุ่นเพื่อความเหมาะสม ทำให้บรรยากาศในการทำงานดี ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นได้สูงจากการที่คนจำนวนที่ให้การสนับสนุน

3) รูปแบบรวมเป็นรูปแบบผสม คือ บางครั้งก็อาศัยสภาพแวดล้อมมาช่วย บางครั้งก็ไม่ใช้ วิธีนี้ใช้รูปแบบที่ 1 และ 2 มารวมกันจึงมีการก้าวหน้าเพราะทำให้ภาพรวมของผู้บริหารโรงเรียน มีความชัดเจนในการแสดงออกถึงความมีภาวะผู้นำ

4) รูปแบบแลกเปลี่ยน เป็นรูปแบบที่มีการตอบแทนจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้บริหารกับการจัดองค์การและสภาพแวดล้อม ผู้บริหารโรงเรียนจะประยุกต์การทำงานและปรับเปลี่ย น พฤติกรรมเพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเกิดประสิทธิผล ภาวะผู้นำของการบริหารแบบนี้ พิจารณาจากความสามารถในการประยุกต์สิ่งต่างๆมาใช้ในโรงเรียน

ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ สรุปผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด กล้าแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีภาวะผู้นำ และผู้ตามที่ดี บูรณาการกับทุกกลุ่มสาระโดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรงกับสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ โดยการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ กำหนดเนื้อหาสาระหลักสูตร กำหนดแนวทาง ระบุแนวทางการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อต่างๆ ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เนื้อหา จุดประสงค์ และสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร เสริมสร้างสมรรถนะ กระบวนการคิดวิเคราะห์ การแก้ ปัญหา สร้างภาวะผู้นำ วัฒนธรรม จริยธรรม และสังคม มีการกำหนดกรอบนโยบาย ทิศทางและเป้าหมายการวัดและประเมินผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และมีการรายงานผลการวัดและประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้หน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาทราบ สอดคล้องกับสมศรี สุ่มมาตย์ (2557 : 89) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย 1. หลักการ ได้แก่ 1.1) การจัดการศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการและบริบทของโรงเรียน 1.2) เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 1.3) จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.4) การพึ่งตนเองในระบบการบริหารและการจัด การเรียนรู้ของผู้เรียน 1.5) การสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 2. จุดมุ่งหมายการพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีความสนใจใฝ่รู้ 3. การจัดกลไกในการดำเนินการ ประกอบด้วย 3.1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3.2) คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ 3.3) จัดโครงสร้างการบริหารงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ 3.4) การประสานความร่วมมือกับภายนอก 4. วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 4.1) เตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนรวม 4.2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 4.3) ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในการบริหารการศึกษา 4.4) การบริหารจัดการแบบองค์รวม 4.5) พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5. พัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการค้นคว้าด้วย

ตนเองให้กับผู้เรียน 6. จัด บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ 7. สร้างสมรรถนะในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 8. นิเทศการจัดการเรียนการสอนแบบกัลยาณมิตร และ9. การเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ในหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และ คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับภาค และระดับจังหวัดในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 โดยภาพรวม ส่วนใหญ่มีการบูรณาการในการจัดทำหลักสูตร การจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และส่งตัวแทนของบุคลากรใน ภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อช่วยดำเนินงานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน องค์กรอย่างสม่ำเสมอ

2. จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามาส่วนคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ผูกมัด และตกลงใจร่วมกัน ส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการระดมความคิด ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ลดการต่อต้านและก่อให้เกิดการยอมรับมากขึ้น มีการสื่อสารที่ดีสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพ และทำให้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเปรียบเทียบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างใน แต่ละจังหวัดจะทำให้เห็นถึงภาพรวมของการวิจัยอย่างครอบคลุม

2. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เพื่อผลักดันนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

3. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาแบบบูรณาการของหน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **การคิดเชิงบูรณาการ.** กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย.

คัมภีร์ สุดแท้. (2553). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2), 127-136.

ชนาธิป พรกุล. (2552). **การออกแบบการสอนการบูรณาการการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. (2552). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).

ธำรง บัวศรี. (2532). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา.** กรุงเทพฯ: เอราวัณการพิมพ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรีดาวรรณ อินทวิมลศรี. (2548). **รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

ไพรัช ถิตย์ผาด. (2544). **การประเมินผลการปฏิบัติงานเชิงยุทธศาสตร์ในหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: การศาสนา.

มาลี สืบกระแส. (2552). **การพัฒนารูปแบบองค์กการแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553, กรกฎาคม-ธันวาคม). **การวิจัยพัฒนารูปแบบ.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(4).

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง.** กรุงเทพฯ : บริษัท อาร์แอนด์ ปริ้นท์ จำกัด.

วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2547). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.

วีรพร เชื้ออ่ำ. (2553).**การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). **ทฤษฎีการประเมิน** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สงัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสหาย.

อภิชัย นุชเนื่อง. (2551). **รูปแบบการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตอนล่าง.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

อุทุมพร จามรมาน. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่นสู่การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ฟันนี่.

Bardo, J. W. & Hartman, J .J. (1982). **Urban society : A systemic introduction**. New York : peacock.

Beane, James A. (1991). **Curriculum Planning and Development**. Boston: Allyn and Bacon.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ในการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1

The purpose of this research was to compare the mathematics learning achievement of mathayomsuksa 3 in the Educational Administration of Bantalukklangtung School under Tak Primary Educational Service Area Office 1

สังสิทธิ์ แสนฤทธิ์[1]
Sangsith Saenrith

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ในการเรียนการสอนเรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1 ที่กำลังศึกษา อยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 24 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์/ การเรียนรู้แบบร่วมมือ/ เทคนิค STAD/ กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya)

[1] ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

Abstract

The purpose of this research was to compare the mathematics learning achievement of mathayomsuksa 3 students before and after learning by using STAD cooperative learning technique with the Polya process on trigonometry lesson. The sample consisted of 24 students in mathayomsuksa 5 during the first semester of 2021 academic year from Bantalukklangtung School. They were selected by purposive sampling method. The research instruments were lesson plans using the STAD cooperative learning technique with the Polya process and achievement test. The data were analyzed by using mean, standard deviation and t-test for dependent sample. The result of this research after being taught by STAD cooperative learning technique with the Polya process on trigonometry lesson was statistically significant higher than before being taught at .05 level.

Keyword : Learning achievement/ Cooperative learning/ STAD technique/ Polya process.

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(ฉบับปรับปรุง 2560) มีวิสัยทัศน์ในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษา ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 4) ในด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มี คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยกำหนดสมรรถนะสำคัญทั้ง 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 6 – 7) ทั้งนี้ ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะ ของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ถือเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนา สมรรถนะของผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้ มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ

มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ ศาสตร์อื่นๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 56) แม้ว่าคณิตศาสตร์จะเป็นวิชาที่มีความสำคัญ แต่การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ด้วยคณิตศาสตร์มีลักษณะเป็น นามธรรม มีความถูกต้อง เที่ยงตรง คงเส้นคงวา มีระเบียบแบบแผน เป็นเหตุเป็นผล และเนื้อหาบางส่วนก็ยาก จะอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ จึงทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และมีผลการเรียนอยู่ใน ระดับที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากนักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ และการเรียนการ สอนที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกันได้

จากผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ของโรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 วิชาคณิตศาสตร์ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของ ระดับโรงเรียนเท่ากับ 19.00 ซึ่งน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของระดับเขตพื้นที่ สพป. ตาก เขต 1 ที่มีค่าเท่ากับ 22.44 แสดงให้ เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับไม่ดีนัก ซึ่งอาจมีผลมาจากการจัดการเรียนการสอนแบบ บรรยายที่อาจทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีแรงจูงใจ นอกจากนี้แม้ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจใน เนื้อหา แต่มีผู้เรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ได้ ขาด ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา ไม่สามารถวิเคราะห์ความหมายและเขียนประโยคสัญลักษณ์จากสิ่งที่โจทย์ กำหนดให้ได้ จึงนำไปสู่ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง ในปีการศึกษา 2564 จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มดังกล่าวในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 พบว่านักเรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันแบ่งออกได้เป็นสามกลุ่ม คือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนในระดับดี นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับต้อง พัฒนา จากการจัดกลุ่มและศึกษาลักษณะของผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม พบว่านักเรียนในกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี บางคนขาดความรับผิดชอบในการส่งงานและมีปัญหาในการอธิบายสิ่งที่ตนเข้าใจ นักเรียนในกลุ่มปาน กลางบางคนและกลุ่มต้องพัฒนาส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นทำให้ไม่มีโอกาสได้พัฒนา ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ขาดความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ในนักเรียนทุกกลุ่ม มีนักเรียนที่มีเจตคติไม่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ แม้แต่ในกลุ่มเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีก็มีความคิดต่อวิชา คณิตศาสตร์ว่าเป็นวิชาที่ยากและไม่ชอบเรียน อาจเพราะเนื้อหาของวิชาคณิตศาสตร์โดยส่วนใหญ่ต้องอาศัย การทำความ

เข้าใจโจทย์และแก้ปัญหาทีละขั้นตอน การสอนแบบบรรยายอาจทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายและขาดแรงจูงใจที่ดีในการเรียน สำหรับนักเรียนบางคนที่ทำความเข้าใจโจทย์และแก้ปัญหาในแต่ละขั้นตอนได้ช้ากว่า นักเรียนส่วนใหญ่อาจไม่กล้าตั้งคำถามและหมดกำลังใจในการเรียนรู้ นักเรียนบางคนไม่สามารถแก้ปัญหาใน ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้จึงไม่สามารถไปสู่ขั้นต่อไปเนื่องจากความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอหรือมีความเข้าใจที่ผิด และจากเจตคติที่ไม่ดี มีมุมมองต่อวิชาคณิตศาสตร์ว่าเป็นวิชาที่ยากและซับซ้อน ทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจ ในการตอบคำถามหรืออธิบายสิ่งที่ตนเข้าใจ นอกจากนี้การที่นักเรียนมีเป้าหมายในการเรียนคือมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนอยู่ในระดับดี ซึ่งองค์ประกอบส่วนใหญ่ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาจากคะแนนจากการทำ แบบทดสอบ อาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนของนักเรียน และทำให้เกิดการแข่งขันกันเรียน ต่างคนต่างเรียนเพื่อให้ตนได้ผลสัมฤทธิ์ดีกว่านักเรียนคนอื่น และเข้าใจว่าความสำเร็จของตนมาจากการที่ตน ทำในสิ่งที่เพื่อนร่วมห้องคนอื่นทำไม่ได้ รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้จากการทำแบบทดสอบรายบุคคล มอบหมายงานและให้คะแนนเป็นรายบุคคล ก็มีส่วนทำให้นักเรียนเข้าใจว่าหากตนเรียนรู้มากกว่าหรือทำงาน หนักกว่าคนอื่นจึงจะประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงานมากกว่า ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจว่า ความสำเร็จของตนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ กับเพื่อนร่วมห้อง นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนบางส่วนคิดว่าการ ทำงานกลุ่มเป็นภาระ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มแต่ละคนไม่ได้มีส่วนร่วมในการทำงานเท่า ๆ กัน อันเป็นจุดเริ่มต้น ของการสร้างนิสัยการเรียนรู้และการทำงานแบบแข่งขันเพื่อชัยชนะในแบบที่ไม่สร้างสรรค์ และทำให้บุคคล ไม่มีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม ขาดทักษะการสื่อสารกับผู้อื่นเพื่อให้ได้ผลสำเร็จร่วมกัน และไม่รู้จักการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครูมีหน้าที่ จัดการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้มี โอกาสเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพที่มีอยู่โดยอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันใน ห้องเรียน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมและมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวรูปแบบหนึ่งก็คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ มีกระบวนการทำงาน เป็นกลุ่มแบบทุกคนร่วมมือกัน นักเรียนทุกคนในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันมีบทบาทที่ชัดเจนในการเรียน หรือการทำกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกัน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ได้พัฒนาทักษะความร่วมมือในการทำงาน กลุ่ม นักเรียนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบผลงานร่วมกันขณะเดียวกันก็ต้อง ร่วมกัน รับผิดชอบการเรียนในงานทุกขั้นตอนของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งนักเรียนจะบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ได้ ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มบรรลุเป้าหมายเช่นเดียวกัน ดังนั้นนักเรียนทุกคนต้องช่วยเหลือพึ่งพากันเพื่อให้ ทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2544 : 6 อ้างถึงใน

ศารทูล อารีวรวิทย์กุล. 2554 : 39) จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนและเกิด ทักษะการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น การเรียน แบบร่วมมือจัดว่าเป็นวิธีเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนที่มี คุณภาพได้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีอยู่หลากหลายรูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD (Student Teams Achievement Division) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือที่จะช่วยให้นักเรียนได้ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับทั้งการรับผิดชอบรายบุคคลและรายกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบ STAD (Student Teams Achievement Divisions) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เรียนเป็นกลุ่มย่อย 3 – 6 คน สมาชิกมีความแตกต่างกันทางด้านความสามารถทางการเรียน คือ แบ่งกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ลักษณะเด่นของวิธีการสอนแบบร่วมมือ คือ เน้นเรื่องความ ร่วมมือร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกกลุ่มในกลุ่มทุกคน กำหนดความสำเร็จของกลุ่มและหน้าที่ของบุคคล ที่จะ เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาจากกิจกรรมต่างๆร่วมกัน การเรียนแบบนี้สมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องมี ส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้สิ่งที่ครูสอนเพื่อช่วยเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อจะได้รับความสำเร็จร่วมกัน (ทิศนา แขมมณี. 2545 : 38 อ้างถึงใน อรษา เกมกาเมน. 2559 : 15) ถือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ นักเรียนแต่ละคนแสดงศักยภาพของตนโดยไม่ต้องผ่านครูผู้สอน เช่น นักเรียนที่เรียนเก่งอธิบายให้กับนักเรียน อ่อนให้เข้าใจ ถือว่าเป็นการแสดงศักยภาพทางภาวะผู้นำของนักเรียนได้ด้วย เนื่องจากนักเรียนที่เรียนเก่งบาง คนยังขาดความมั่นใจในตัวเอง

นอกจากความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียนแล้ว การขาดความสามารถในการ แก้ปัญหาของนักเรียนก็ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นกัน ซึ่งกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ โพลยา (Polya) (Polya. 1957 : 16 – 17 อ้างถึงใน ณัฐพร โพธิ์เอี่ยม. 2550 : 6) ได้เสนอขั้นตอนการแก้ปัญหา ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา (Understanding the Problem) พิจาณาว่าอะไร คือข้อมูล อะไรคือ สิ่งไม่รู้ อะไรคือเงื่อนไขของปัญหา ปัญหาต้องการให้หาอะไร คำตอบอยู่ในรูปแบบใด รวมทั้งพิจารณาถึง เงื่อนไขที่ให้เพียงพอจะแก้ปัญหาหรือไม่ มากเกินความจำเป็นหรือขัดแย้งกันเองหรือไม่

ขั้นที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา (Devising a Plan) เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากต้องพิจารณาว่าจะ แก้ปัญหาด้วยวิธีใด แก้อย่างไร ค้นหาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลที่รู้กับที่ไม่รู้ในปัญหา

ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน (Carrying out the Plan) เป็นขั้นลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ตรวจสอบความเป็นไปได้ของแผน ตรวจสอบในแต่ละขั้นตอนที่ปฏิบัติว่าถูกต้องหรือไม่ เพิ่มเติมรายละเอียดที่ จำเป็นเพื่อความชัดเจน แล้วลงมือปฏิบัติจนกระทั่งพบคำตอบหรือพบวิธีการแก้ปัญหาได้

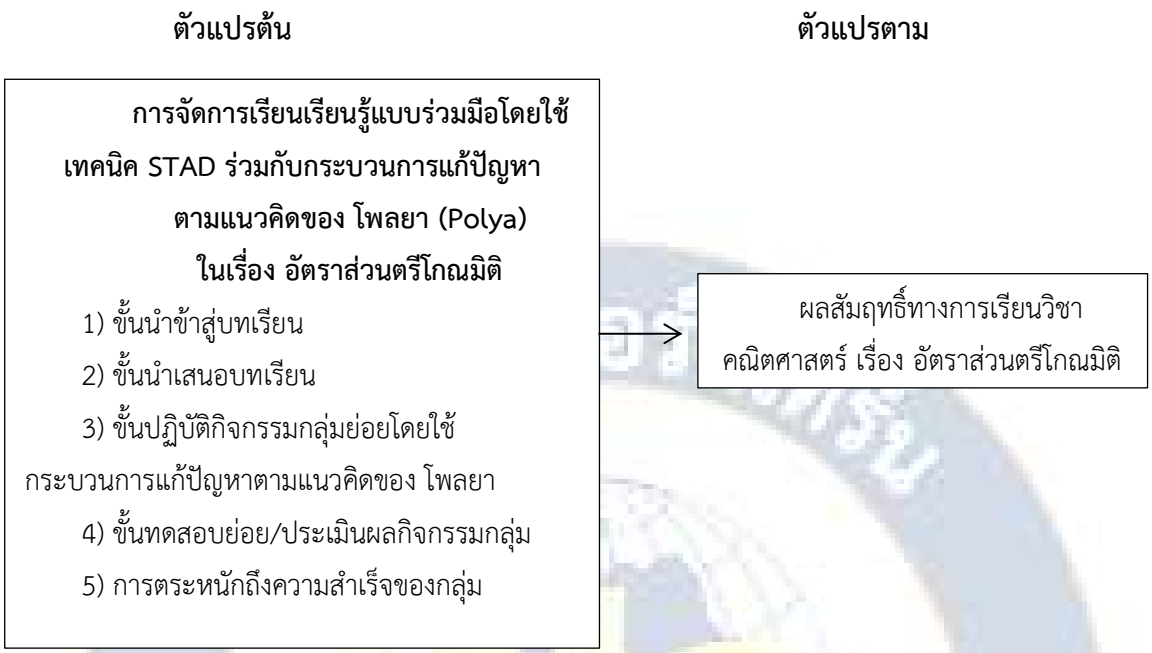
ขั้นที่ 4 ตรวจสอบผล (Looking Back) เป็นการตรวจผลที่ได้ในแต่ละขั้นตอนที่ผ่านมาเพื่อดูความ ถูกต้องของคำตอบ และวิธีการในการแก้ปัญหา พิจารณาว่ายังมีคำตอบอื่น หรือวิธีการแก้ปัญหาวิธีอื่นๆอีก หรือไม่ แล้วตรวจว่าผลลัพธ์ตรงกันหรือไม่ ปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหาให้กะทัดรัด ชัดเจนและเหมาะสมตลอดจน ขยายแนวคิดในการแก้ปัญหาให้กว้างขวางขึ้นและยังอาจปรับเปลี่ยนบางเงื่อนไข เพื่อหาข้อสรุปและสรุปผล การแก้ปัญหาในรูปทั่วไป

กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา จะเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์โจทย์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบขั้นตอน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักที่จะแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ต่ำซึ่งเกิดจากรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่ตอบสนองความแตกต่างทางความสามารถการเรียนรู้ของ นักเรียนและการแก้ปัญหาอย่างไม่เป็นระบบส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้ โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ในรายวิชาคณิตศาสตร์ (ค23102) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง โดยนำไปใช้ในเรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ อัตราส่วนตรีโกณมิติในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีโจทย์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริง เพื่อให้ นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันได้แลกเปลี่ยนช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกระบวนการกลุ่ม โดยมีการวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ และใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ใน การเรียนการสอนเรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 24 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของประชากร ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก ประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2564 ที่เรียนในรายวิชา คณิตศาสตร์ (ค 23102) จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นนำเสนอบทเรียน 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อยโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา 4) ขั้นทดสอบ

ย่อย/ประเมินผลกิจกรรมกลุ่ม 5) การตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม จำนวน 3 แผน รวม 10 คาบเรียน มีเนื้อหาดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความหมายของอัตราส่วนตรีโกณมิติ จำนวน 3 คาบ

2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของมุมแหลม จำนวน 3 คาบ

3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การนำอัตราส่วนตรีโกณมิติไปใช้ในการแก้ปัญหา จำนวน 4 คาบ

การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างดังนี้

1) ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์ ขอบข่ายของเนื้อหาสาระ การวัดประเมินผล สื่อการสอน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(ปรับปรุง2560) ของกระทรวงศึกษาธิการ

2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya)

3) ศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya)

4) กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาใช้ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ

5) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ จำนวน 10 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลารวม 10 คาบ

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสอบความถูกต้องของการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้สอนกับเวลา ระดับความยากง่ายและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ตรวจสอบภาษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุง

7) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำที่ได้แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบประเมินมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่กำหนดคะแนนค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ โดยปรับปรุงมาจากแนวคิดของบุญนำ เกษี (2556 : 104 – 105)

กำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์

การแปลผลคะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลว่า เหมาะสมที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลว่า เหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลว่า เหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลว่า เหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

8) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้จนสมบูรณ์แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 15 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรและหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์พื้นฐาน เล่ม 2 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ กำหนดกรอบเนื้อหาในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์โดยวิเคราะห์เนื้อหาให้ครอบคลุมแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผน

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยสร้างข้อสอบมากกว่าจำนวนข้อสอบที่ต้องการ เป็นจำนวน 25 ข้อ มีสัดส่วนจำนวนข้อในแต่ละตัวชี้วัดให้สอดคล้องตรงกับตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด

4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบ เนื้อหา และพฤติกรรมที่จะวัด ขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

5) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงความครอบคลุมของ

คำถาม โดยพิจารณาจาก ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 จำนวน 15 ข้อ

6) จัดพิมพ์แบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 3 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างและเรียนเรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ มาแล้ว จำนวน 20 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน แล้วนำผลการวัดมาเรียงค่าคะแนนจากสูงไปหาต่ำ เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติรายข้อ ดังนี้

(1) หาค่าความยากง่าย (p) โดยพิจารณาจากค่าความยากง่ายตามเกณฑ์ คือ อยู่ระหว่าง 0.20– 0.80 และครอบคลุมเนื้อหา ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.25 – 0.72

(2) หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.41 – 0.89

(3) หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบวัด คำนวณจากสูตร KR – 20 ของ คูเดอร์ – ริชาร์ดสัน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

7) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 150)

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
E	T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E แทน กลุ่มทดลอง

X แทน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการ แก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา

T_1 แทน การสอบก่อนการจัดกระทำการทดลอง

T_2 แทน การสอบหลังการจัดกระทำการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้ เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

2. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน แล้วบันทึกคะแนนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับจากการทดสอบครั้งนี้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา เป็นเวลา 13 คาบ คาบละ 50 นาที โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 4 คน คละผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการเรียนรู้ โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ดี ปานกลาง และต้องปรับปรุง

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำแบบฝึกหัดเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยจะคอยติดตามการทำงานและให้คำแนะนำกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งระหว่างการทดลองนี้มีการเก็บคะแนนกลุ่มโดยการตอบคำถามในชั้นเรียน ทดสอบย่อยและทำกิจกรรมกลุ่มก่อนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนกระตือรือร้นและพัฒนาความรู้ความสามารถของตน ช่วยเหลือเพื่อนร่วมกลุ่มให้มีการพัฒนามากขึ้น

5. กิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อยและการทำแบบฝึกหัดร่วมกัน ผู้วิจัยสอนให้นักเรียนแก้ปัญหาด้วยกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา เพื่อหาคำตอบร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน

6. หลังจากดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามแผนที่วางไว้ จึงทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกครั้ง และบันทึกผลการทดสอบให้เป็นคะแนนหลังเรียน (Posttest)

7. ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อหาคะแนนพัฒนาการของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม มอบรางวัลให้กับนักเรียนกลุ่มที่มีคะแนนพัฒนาการสูงที่สุด แล้วนำผลไปวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ในการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ โดยใช้สถิติ t – test dependent

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน 1. ค่าเฉลี่ย (Mean) 2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence)

2. หาค่าความยากง่าย (Difficulty)

3. หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)

4. หาค่าความเชื่อมัน (Reliability)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติt – test dependent

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 คะแนน และ 11.25 คะแนน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผมสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ โพลยา (Polya) สูงกว่าก่อนเรียน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วย มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นมากขึ้น และต้องการให้มีการจัดในบทเรียนคณิตศาสตร์เนื้อหาอื่นๆ เพราะการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มทำให้เข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น 40

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง ผลการัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ไขปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polay) เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลุกกลางทุ่ง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 1 โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

โดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการการรู้คณิตศาสตร์แตกต่างกัน ได้ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความรู้กันผ่านกิจกรรมกลุ่ม การตั้งเป้าหมายของกลุ่มร่วมกันทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น ทุกคนกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน การที่ทุกคนในกลุ่มสามารถมีส่วนช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จทำให้นัดเรียนเห็นคุณค่าของตนเองและเกิดความตั้งใจในการพัฒนาความรู้ของตนอย่างเต็มศักยภาพมากขึ้น การคิดคะแนนร่วมเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมกลุ่มและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือกันทั้งการทำความเข้าใจเนื้อหาและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนมีพฤติกรรมการส่งงานที่ดีขึ้น และมีความกระตือรือร้นในการตอบคำถามหรือตั้งคำถาม เนื่องจากเป็นการเพิ่มคะแนนให้กลุ่ม นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ไม่ดีนักมีความรับผิดชอบมากขึ้นและกล้าแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม และตอบคำถามเพื่อให้กลุ่มของตนได้คะแนน นอกจากนี้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดโพลยาเป็นการฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นขั้นตอน สมาชิกภายในกลุ่มจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาระหว่างกิจกรรมกลุ่ม ทำให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ความคิดเห็นของแต่ละคนภายในกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันสามารถนำไปสู่การกาคำตอบที่ถูกต้องได้ ช่วยให้นักเรียนรู้ว่าควรเริ่มแก้ไขปัญหาจากจุดใดก่อน และขั้นตอนการตรวจสอบคำตอบทำให้เกิดการผิดพลาดของการหาคำตอบลดน้อยลง นอกจากมุ่งเน้นให้นักเรียนแกปัญหาอย่างมีขั้นตอนและยังทำให้นักเรียนมีความรอบครอบมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการตระหนักถึงคุณค่าของตนเองต่อกลุ่ม ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และสามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนได้แล้ว ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนและสามารถเขาใจเนื้อหาสาระที่ครูสอนได้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีผมสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือผสานกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนที่ อรษา เกมกาเมน (2559) ได้จัดทำวิจัย เรื่อง ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันแบบแบ่งกลุ่มผมสัมฤทธิ์ (STAD) ผสานกลวิธี STAR กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสว่างภพ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 21 คน ทำการสอนเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 7 คาบ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันแบบแบ่งกลุ่มผมสัมฤทธิ์ (STAD) ผสานกลวิธี STAR มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐพร โพธิ์เอี่ยม (2550) ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเหลือเป็นราบลุคคล (TAI) ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 4 วัดโพธิ์อ้น จำนวน 20 คน ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 14 ชั่วโมง พบว่า ผลการ

เรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหา ที่จัดการเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเหลือเป็นราบลุคคล (TAI) ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนและหลังจัดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยตั้งข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ไปใช้ในการสอนคณิตศาสตร์เรื่องอื่น ช่วงชั้นอื่น และวิชาอื่นต่อไป

2. ควรทำการทดลองโดยมีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เพื่อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการัดการเรียนการสอนแบบใดเหมาะสมกับผู้เรียนมากกว่ากัน

3. ควรมีการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya) ในเนื้อหาสาระอื่น ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นอื่นๆ

4. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ร่วมกับการศึกษาผมสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (Polya)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุนนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559).** กรุงเทพมหานคร: อรรถพลการพิมพ์

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน.(2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.** กรุงเทพมหานคร.โงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

แคทรียา ใจมูล. (2550). **ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยส้านยาววิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงราย เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). เชียงราย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

จิรากร สำเร็จ. (2551). **ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์(STAD) โดยเน้นเทคนิค KWDL ที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีระดับ ความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัฐพร โพธิ์เอี่ยม. (2550). **การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่องโจทย์ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเหลือราบบุคคล(TAI) ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา.** วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธนิษฐา เพ็ชร์ช้าง และ สุภาพร สุขเจริญ. (2558). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิด ของโพลยา.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ธีรวัฒน์ แสงศรี และ บรรทม สุระพร. (2559). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับการจัดการเรียนรู้เทคนิค STAD.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

นิธินันท์ กลั่นคูวัฒน์. (2559). **ผลการจัดการเรียนการสอนแบบ TAI ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพล ยาที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ การแก้โจทย์ สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 .** วิทยานิพนธ์(กศ.ม.) มหาวิทยาลัย บูรพา. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิลรัตน์ ทศช่วย. (254๗**). การเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมและผมสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดขอนแก่นที่มีความสามารถด้านเหตุผลและ การคิดเชิงวิพากษ์แตกต่างกัน.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 44

ปิยะภรณ์ สาริบูรณ์. (2553). **การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการหารชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD กับการจัดการ เรียนรู้โดยวิธีปกติ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน

Factors Affecting Consumers Decision to Shop Through Online Platforms in Thonburi University Northern Campus Lamphun Province Thailand

อัจฉราวรรณ์ นันตากาศ[1] นลินฉัตร์ ธราสิริวีรภัทร[2] และ ฟ้าวิกร อินลวง [3]
Atcharawan Nantakat , Nalinchat Tharasiriwiraphat and Fahwikorn Inlung [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน 2) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรีจำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน จำนวน 400 คน ซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test, F-test (One - Way Analysis of Variance) และ Multiple Regression ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี จังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์, การตัดสินใจซื้อ, แพลตฟอร์มออนไลน์

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี
Student Master of Business Administration Program Thonburi University
[2] อาจารย์ สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี
Lecture Major Business Administration Faculty of Business Administration Thonburi University
[3] อาจารย์ สาขาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยธนบุรี
Lecture Major Accounting Faculty of Accounting Thonburi University

Abstract

The purpose of this research is 1) To study the degree of purchasing decisions through online platforms of consumers in Thonburi University Lamphun Campus. 2) To compare consumers' purchasing decisions through online platforms in Thonburi University classified by demographic factors. and 3) to study online marketing mix factors affecting consumers' decision to buy products through online platforms in Thonburi University. Lamphun Campus. In this study, the sample used in this research was consumers in Thonburi University. Campus, Lamphun Province, totaling 400 people. The statistics used in this study were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test (One - Way Analysis of Variance) and Multiple Regression. The results of the study revealed that 1) the level of purchasing decisions through online platforms of consumers in Thonburi University. Lamphun Campus Overall, it was at the highest level. 2) Occupational demographic factors and average monthly income Affecting the decision to buy products through online platforms of consumers in Thonburi University, Lamphun Province with a statistical significance level of 0.05. and 3) online marketing mix factors, price factors Distribution channel factors Marketing Promotion Factors Personal service factor and privacy factors Affecting the decision to buy products through online platforms of consumers in Thonburi University. Lamphun Campus Statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: online marketing mix, purchase decision, online platform

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันที่อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องต้องพบเจอกับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ จากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารสามารถติดต่อกันอย่างสะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงระบบเครือข่าย และสัญญาณต่างๆ ทำให้มนุษย์ได้รับความสะดวกสบายจากเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก และยังส่งผลทำให้ระบบการค้าในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากเดิม โดยการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางการค้าระหว่างผู้ค้ากับกลุ่มลูกค้าเป็นธุรกิจการค้าที่ไร้พรมแดนไม่มีขีดจำกัดของเวลาและสถานที่ ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง และรวดเร็ว (สามารถ

สิทธิมณี, 2562) ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2564 พบ Gen Z ทุบสถิติเป็นปีแรก ใช้อินเทอร์เน็ตนานที่สุด เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 5 นาที ชนะ Gen Y แชมป์ 6 สมัย ส่วนใหญ่ใช้ไปกับการเรียนออนไลน์ กว่า 5 ชั่วโมง รองลงมาคือ ดูรายการโทรทัศน์ ดูคลิป ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ กว่า 4 ชั่วโมง ซึ่งกิจกรรมออนไลน์ที่นิยมทำมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ การติดต่อสื่อสาร อาจเพราะช่วงที่ผ่านมาหลายองค์กรต่างมีมาตรการให้พนักงานทำงานที่บ้าน (Work from Home) และเรียนออนไลน์ จึงทำให้การสื่อสารอยู่ในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น และรองลงมาคือ กิจกรรมดูรายการโทรทัศน์ ดูคลิป ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ และเพื่อค้นหาข้อมูลออนไลน์ ในขณะที่ลำดับถัดๆ ไป จะมีในส่วนของอ่านข่าว บทความ หรือหนังสือ ซื้อสินค้า บริการ รับ-ส่งอีเมล และทำธุรกรรมทางการเงิน สำหรับกิจกรรมใหม่ๆ ในครั้งนี้ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการช่วยเรื่องการออกกำลังกาย ติดตาม ประเมินเกี่ยวกับสุขภาพ การสั่ง Food Delivery และการเข้าร่วมกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อของทางออนไลน์ที่สูงขึ้น โดยช่องทางที่ผู้ซื้อนิยมซื้อสินค้า/บริการออนไลน์มากที่สุด คือ ผ่านแพลตฟอร์ม e-Marketplace สูงสุด ได้แก่ Shopee รองลงมาคือ Lazada และ Facebook โดยผู้ซื้อส่วนใหญ่เลือกแพลตฟอร์มจากการที่สินค้ามีราคาถูก คุ้มค่ากับการซื้อ แพลตฟอร์มใช้งานง่าย สินค้ามีความหลากหลาย ผู้ซื้อมีความเชื่อมั่นในระบบชำระเงินของแพลตฟอร์ม รวมถึงการมีในช่วงวันสำคัญต่างๆ ในแต่ละเดือนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.), 2564) เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ซื้อสินค้าและบริการผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการเข้าตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจมากขึ้น ส่งผลให้ระบบชำระเงินออนไลน์ของไทยพัฒนาความสามารถมากขึ้น สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ผู้บริโภคยุคใหม่ของไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคที่สื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจับจ่ายสินค้าและบริการ โดยเฉพาะ โทรศัพท์มือถือก็กลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการซื้อสินค้าของลูกค้า เช่น การเริ่มตั้งแต่การหาข้อมูลของสินค้าและร้านค้าก่อนซื้อ เปรียบเทียบราคา อ่านรีวิวของลูกค้าคนอื่น แม้กระทั่งถ่ายรูปสินค้าขึ้น สื่อออนไลน์ เพื่อขอความเห็นจากญาติหรือเพื่อนสนิท (ชิษณุพงศ์ สุกกำ, 2560)

การที่ผู้บริโภคหันมาให้ความสนใจการซื้อของออนไลน์เพราะต้องการความสะดวกสบาย รวดเร็ว ไม่ต้องการเสียเวลาเดินทางไปที่ร้าน ที่สำคัญสามารถสั่งซื้อสินค้าได้จากทั่วทุกมุมโลก ตลอด 24 ชั่วโมง การชำระเงินก็สะดวกสามารถชำระผ่านบัตรเครดิตได้ ทำให้ปลอดภัยและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ทั้งนี้เส้นทางการซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคยุคดิจิตอลมักเริ่มต้นจากโลกออนไลน์ โดยการค้นหาสินค้าที่สนใจเปรียบเทียบคุณภาพสินค้าที่ต้องการได้จากการขอคำแนะนำจากเพื่อนหรือคนแปลกหน้าบนโลก (รวินันท์ ณรงค์สวัสดิ์, 2563) สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการที่ผู้ให้บริการมีการนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งผู้ที่ทำการค้นพบได้แก่ Kotler (1999) ได้แบ่งปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็น 7 กลุ่ม แต่ด้วยสภาพในปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการตลาดมากขึ้นจึง

มีการปรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดให้มีความสอดคล้องมากขึ้น จึงเรียกปัจจัยนี้ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P) ที่ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว นำมาปรับใช้เป็นกลยุทธ์ในการนำเสนอขายสินค้าและบริการ การสื่อสารให้แก่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้มากยิ่งขึ้น และตรงตามความต้องการของลูกค้า ภาคธุรกิจจึงจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปเพื่อสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ได้ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2561)

จากการเติบโตและพัฒนาการของสื่อสังคม เช่น ลิงค์อิน, เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, ยูทูบ, อินสตาแกรม และติ๊กต๊อก จึงเป็นการเปิดช่องทางให้กับธุรกิจในการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ จากธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ธุรกิจสามารถใช้เครื่องมือของสื่อสังคม สำหรับการเสริมประสิทธิภาพในการทำธุรกิจ มีการให้ข้อมูลที่มีความทันสมัย และสามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าได้มากกว่าโฆษณาที่อยู่บนเว็บไซต์ (อรุโณทัย ปัญญา, 2562) จะทำให้การตลาดออนไลน์สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภคยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงข้อพิจารณาต่างๆ ในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในแต่ละด้านจากผู้บริโภค จะสะท้อนให้เห็นถึงธุรกิจด้านการขายสินค้ามีการนำผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มาปรับใช้ในการทำธุรกิจให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างไร ซึ่งนับเป็นทางรอดของธุรกิจในยุคปัจจุบัน อีกทั้งการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ยังมีความสะดวกสบายและรวดเร็วทำให้ผู้บริโภคทันมาใช้กันมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องเดินทางไกล และสามารถสั่งสินค้าให้มาส่งถึงหน้าบ้านได้ทันที จึงเป็นเหตุให้มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น (ณัฐนรี นุตเดชานันท์, 2564)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือ จังหวัดลำพูน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ในการวางแผนการทำการตลาดให้ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย และสามารถนำมาปรับใช้ในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดให้ธุรกิจสามารถแข่งขันในตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ อีกทั้งยังนำไปใช้พัฒนาช่องทางการขายให้มีศักยภาพสำหรับผู้ขายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน

2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรีจำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์

3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้การคำนวณตามสูตรไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran (Cochran, 1977 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ที่ระดับความเชื่อมั่นประมาณ 95 % ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 ราย เพื่อป้องกันความผิดพลาดผู้วิจัยจึงเพิ่ม 16 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ 1) ปัจจัยประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจัยด้านราคา (Price) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy)

ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี ประกอบด้วย การรับรู้ความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P) ลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale ประกอบด้วย 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product), ปัจจัยด้านราคา (Price), ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place), ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion), ปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy)

ส่วนที่ 3 การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตจังหวัดลำพูน ลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale ประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อ คือ การรับรู้ความต้องการ, การค้นหาข้อมูล, การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ, การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try–out) กับ ผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกับตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามมากกว่า 0.80 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้จริง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน วิเคราะห์และอธิบายโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ t-test, F-test (One - Way Analysis of Variance) และ Multiple Regression เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน" พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 มีอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8 มีสถานภาพสมรส จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 มีอาชีพพนักงานราชการทั่วไป จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1

1. จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6P) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านราคา (Price) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า สินค้าที่ซื้อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีความหลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 รองลงมา คือ สินค้าที่ซื้อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีลักษณะที่ตรงกับความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และสินค้าที่ซื้อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีบริการหลังการขาย เทียบเท่ากับการซื้อผ่านหน้าร้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ตามลำดับ

1.2 ปัจจัยด้านราคา (Price) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า สามารถเปรียบเทียบราคาของสินค้าได้อย่างสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 รองลงมา คือ ราคาสินค้าที่ซื้อผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีราคาที่ต่ำกว่าการซื้อผ่านวิธีการอื่น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และราคาของสินค้ามีความคุ้มค่ากับคุณสมบัติของสินค้า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ตามลำดับ

1.3 ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีความสะดวกในการซื้อสินค้า และสามารถใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง และการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีรูปแบบที่น่าใช้งาน มีความน่าสนใจและดึงดูดลูกค้า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 รองลงมา คือ การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีบริการส่งสินค้าที่รวดเร็ว และหลากหลาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และขั้นตอนในการซื้อสินค้ามีกระบวนการที่สะดวก และง่ายดาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ตามลำดับ

1.4 ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีส่วนลดในการซื้อสินค้าอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 รองลงมา คือ เงื่อนไขในส่วนลด หรือคูปองต่าง ๆ บนแพลตฟอร์มออนไลน์มีความเหมาะสมและใช้งานได้จริง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และเงื่อนไขโปรโมชั่นส่วนลดกับบัตรเครดิตมีความเหมาะสม ใช้งานได้จริง และการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีการคืนกำไรให้แก่ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ตามลำดับ

1.5 ปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า บนแพลตฟอร์มออนไลน์มีการให้ข้อมูลโปรโมชั่นแก่ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 รองลงมา คือ มีช่องทางติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ Contact Center หรือเว็บไซต์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และบนแพลตฟอร์มออนไลน์มีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ตามลำดับ

1.6 ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า สร้างความรู้สึกไว้วางใจในการเลือกซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 รองลงมา คือ มีการแจ้งนโยบายความเป็นส่วนตัวไว้อย่างชัดเจน และมีการเปิดเผยข้อมูลความลับของลูกค้าเพื่อในการทำธุรกรรม ทางการค้าให้สำเร็จเท่านั้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีการเก็บข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าเป็นความลับได้อย่างปลอดภัย และมีการรักษาความปลอดภัยในข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งาน ซึ่งสามารถสร้างความมั่นใจในการสั่งซื้อสินค้า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ตามลำดับ

2. การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรีวิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้ว พบว่า การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 รองลงมา คือ การค้นหาข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และการรับรู้ความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 การรับรู้ความต้องการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีความสะดวกรวดเร็ว และเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้งานของตนเองในปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 รองลงมา คือ ชอบใช้เทคโนโลยีชอบทดลองของใหม่ หรือต้องการใช้งานตามเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และได้รับการแนะนำของพนักงาน หรือผู้ให้บริการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ตามลำดับ

2.2 การค้นหาข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ก่อนใช้บริการมีการทดลองการใช้จริงด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 รองลงมา คือ แพลตฟอร์มมีการแสดงรายละเอียดสินค้าชัดเจนหาง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และการสอบถามบุคคลในครอบครัวและจากบุคคลอื่นที่รู้จักเพื่อตัดสินใจ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ตามลำดับ

2.3 การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า รูปแบบลักษณะของการใช้งานมีความทันสมัย

อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 รองลงมา คือ มีความสะดวกในการใช้งาน (ใช้งานง่าย) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และการได้รับคำแนะนำจากบุคคลเพื่อน/คนรู้จัก อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ตามลำดับ

2.4 การตัดสินใจซื้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ตัดสินใจใช้บริการเพราะสามารถใช้งานได้ในทุกที่ทุกเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 รองลงมา คือ ตัดสินใจใช้บริการเพราะความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย และพิจารณาจากประสิทธิภาพในการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และตนเองและครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้บริการ และเพื่อน/กลุ่มที่ทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้บริการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ตามลำดับ

2.5 พฤติกรรมหลังการซื้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า จะซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่อไป และเมื่อเกิดปัญหาในการใช้งาน จะทำการติดต่อกับผู้ให้บริการโดยตรง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 รองลงมา คือ เมื่อเกิดปัญหาในการใช้งานจะทำการติดต่อกับผู้ให้บริการโดยตรง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และจะแนะนำการใช้บริการให้แก่คนที่รู้จักหากมีความพอใจในการใช้งาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ตามลำดับ

3. จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ด้านอาชีพ และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านเพศ, ด้านอายุ, ด้านสถานภาพ และด้านระดับการศึกษา

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา (Price) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) และปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 63.8 (R square = 0.638)

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1 การรับรู้ความต้องการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีความสะดวกรวดเร็ว และเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้งานของตนเองในปัจจุบันทำให้ผู้บริโภคที่มีความชอบใช้เทคโนโลยีชอบทดลองของใหม่หรือต้องการใช้งานตามเพื่อนและทำให้ได้รับการแนะนำของพนักงานหรือผู้ให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิษณุพงศ์ สุกก่ำ (2560) พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 การค้นหาข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากก่อนใช้บริการมีการทดลองการใช้จริงด้วยตนเอง ซึ่งแพลตฟอร์มมีการแสดงรายละเอียดสินค้าชัดเจนหาง่าย และการสอบถามบุคคลในครอบครัวและจากบุคคลอื่นที่รู้จักเพื่อตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐนรี นุตเดชานันท์ (2564) พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคเจเนอเรชั่นเอ็กซ์และเจเนอเรชั่นวาย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบลักษณะของการใช้งานมีความทันสมัยทำให้มีการใช้งานที่มีความสะดวกในการใช้งาน (ใช้งานง่าย) และการได้รับคำแนะนำจากบุคคลเพื่อน/คนรู้จัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รวินันท์ ณรงค์สวัสดิ์ (2563) พบว่า การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีของ Generation Y ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อินสตาแกรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 การตัดสินใจซื้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการตัดสินใจใช้บริการเพราะสามารถใช้งานได้ในทุกที่ทุกเวลาทำให้มีการตัดสินใจใช้บริการเพราะความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย และพิจารณาจากประสิทธิภาพในการใช้งาน และตนเองและครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้บริการ และเพื่อน/กลุ่มที่ทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สามารถ สิทธิมณี (2562) พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน และกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 พฤติกรรมหลังการซื้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากหากมีความต้องการที่จะซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่อไปและเมื่อเกิดปัญหาในการใช้งานจะทำการติดต่อกับผู้ให้บริการโดยตรง เมื่อเกิดปัญหาในการใช้งานจะทำการติดต่อกับผู้ให้บริการโดยตรงและจะแนะนำการใช้บริการให้แก่คนที่รู้จักหากมีความพอใจในการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรุโณทัย ปัญญา (2562) พบว่า การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากการศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรีจำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์ พบว่า

2.1 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ด้านการประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่มีอาชีพอาจารย์/นักวิชาการ มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรีวิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน น้อยกว่าผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่มีอาชีพลูกจ้างมหาวิทยาลัย/ลูกจ้างเฉพาะงาน และพนักงานราชการทั่วไป โดยการเลือกสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่ง หรือเลือกที่จะปฏิบัติทางใดทางหนึ่งจากหลายๆ ทางที่มีอยู่ และวิธีการที่เลือกนั้นย่อมได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าถูกต้องเหมาะสมหรือดีที่สุด และตรงกับเป้าหมายขององค์การด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิษณุพงศ์ สุกก่ำ (2560) พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ที่มีผลต่อระดับราคาในการซื้อสินค้า ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ทำงาน มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 – 50,000 บาท มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ น้อยกว่าผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท โดยผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 - 50,000 บาท มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ มากกว่าผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท และ 30,001 – 40,000 บาทและผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 50,001 บาทขึ้นไป มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ น้อยกว่าผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 - 50,000 บาท ซึ่งระดับรายได้จะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมหรือรูปแบบในการดำเนินชีวิต การเลือกซื้อสินค้าต่างๆ เช่น คนที่มีรายได้น้อยก็จะ

เลือกซื้อสินค้าที่มีราคาถูกกว่าคนที่มีรายได้เยอะ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรัณยนันท์ ศรีจงใจ (2561) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลาทางด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน พบว่า

3.1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ปัจจัยด้านราคา (Price) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์สามารถเปรียบเทียบราคาของสินค้าได้อย่างสะดวก ซึ่งหากมีการเปรียบเทียบราคาได้มากยิ่งขึ้นก็จะทำให้ผู้บริโภคทราบตัดสินใจซื้อจึงควรกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาโดยต้องคำนึงถึงคุณค่าที่รับรู้ในสายตาของลูกค้า ต้นทุนสินค้า และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งมอบสินค้า สภาวะการแข่งขันในตลาด และปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิษณุพงศ์ สุกก่ำ (2560) พบว่า ปัจจัยด้านราคา (Price) มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีความสะดวกในการซื้อสินค้า และสามารถใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง และสามารถเข้าถึงได้ง่าย และสะดวกในการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคปัจจัยทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายจึงไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐนรี นุตเดชานันท์ (2564) พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคเจเนอเรชั่นเอ็กซ์และเจเนอเรชั่นวาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีส่วนลดในการซื้อสินค้าอยู่เสมอ ซึ่งการจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาลเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่จะช่วยเพิ่มยอดขายให้แก่ร้านค้าออนไลน์เป็นอย่างมาก

เพราะภายใต้สถานการณ์สุดพิเศษการมีโปรโมชั่นดี ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรัณยนันท์ ศรีจงใจ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากบนแพลตฟอร์มออนไลน์มีการให้ข้อมูลโปรโมชั่นแก่ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ โดยหากมีการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่งงานบริการจำเป็นต้องอาศัยความสามารถของพนักงาน มีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการสามารถตอบสนองลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุดมีความคิดริเริ่มมีการติดต่อกับลูกค้าความสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างค่านิยมที่ดีให้กับธุรกิจบริการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุณิสา ตรงจิตร์ (2559) พบว่า ปัจจัยด้านการให้บริการส่วนบุคคล มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทางตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในมหาวิทยาลัยธนบุรี วิทยาเขตภาคเหนือจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์สามารถสร้างความรู้สึกไว้วางใจในการเลือกซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งการรักษาความลับของลูกค้าผู้ใช้บริการโดยผู้ให้บริการและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องไม่นำข้อมูลของลูกค้าไปเผยแพร่ ซึ่งข้อมูลส่วนตัวเหล่านี้ไม่ได้หมายถึงเพียงเรื่องของข้อมูลอันเป็นความลับ เช่น หมายเลขบัตรเครดิตเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงข้อมูลอื่น ๆ เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ดูแล เว็บไซต์จำเป็นต้องสร้างระบบรักษาความปลอดภัยที่เชื่อถือได้ว่าข้อมูลเหล่านี้ไม่ถูกโจรกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) พบว่า ปัจจัยด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

จากการศึกษาควรมีการพัฒนาช่องทางการสื่อการโฆษณาของแพลตฟอร์มออนไลน์ให้มีการเข้าถึงได้ง่ายรวมถึงมีการจัดเงื่อนไขโปรโมชั่นส่วนลดกับบัตรเครดิตที่สามารถใช้งานได้จริง ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มให้มีความเหมาะสมกับผู้บริโภคทุกอาชีพ และผู้ที่มีรายได้ต่ำไปจนถึงรายได้สูงหรือ

หากมีการปฏิบัติอยู่แล้ว ควรมีการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และควรมีการพัฒนาการให้บริการอย่างเอาใจใส่มีการแนะนำสินค้าอย่างเหมาะสมแก่ลูกค้า และควรมีการรักษาความปลอดภัยในข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งานเพื่อทำให้สามารถสร้างความมั่นใจในการสั่งซื้อสินค้ามากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งถัดไป

ในการศึกษาครั้งถัดไปควรทำการศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ตามสถานการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาหาแนวทางป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะมีผลกระทบต่อธุรกิจและวางแผนทางการตลาดได้เหมาะสมในสถานการณ์ไม่ปกติ และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูลด้วยการเก็บแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทำให้ทราบถึงการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). **คู่มือเปิดร้านค้าออนไลน์.** นนทบุรี: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.

ชิษณุพงศ์ สุกก่ำ. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐนรี นุตเดชานันท์. (2564). **การศึกษาความแตกต่างของทัศนคติ พฤติกรรมการซื้อ และข้อพิจารณาในการตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคเจเนอเรชั่นเอ็กซ์และเจเนอเรชั่นวาย.** สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยมหิดล. บุญชม ศรีสะอาด, 2560

เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยสยาม.

รวินันท์ ณรงค์สวัสดิ์. (2563). **แรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นสตรีของ Generation Y ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อินสตาแกรม.** สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรัณยนันท์ ศรีจงใจ. (2561). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สามารถ สิทธิมณี. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน และกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ. มหาวิทยาลัยเกริก.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.). (2564). **ETDA เผยโควิด-19 เป็นเหตุสังเกตได้ Gen Z ใช้เน็ตสูงสุดปีแรก ชนะ Gen Y แชมป์ 6 สมัย.** สืบค้นจาก https://www.etda.or.th/th/pr-news/ETDA-released-IUB-2021.aspx.

สุณิสา ตรงจิตร์. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทางตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace)**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรุโณทัย ปัญญา. (2562). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Kotler, P. (2012). **Kotler on marketing.** Simon and Schuster.

Guideline for Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach: In Case Study of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province

Paw Say Wah[1], Naw Nay Ta Gay[2], Paijit Somwongsonthai[3],
Prakasit Sophonjaruskul[4] andThanakorn Thangruang[5]

Abstract

This research article aims to, 1) To Study Context of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province 2) To Analyze Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach: In Case Study of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province and 3) To Guideline the Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach: In Case Study of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province, by using qualitative research method was based on in-depth interviews with key informants with a semi-structured interview are: local government representatives, executives and employees, and community members by using the purposive sampling for a content analysis. The results were found the Umphang Country Hut Resort doesn't stand alone they share benefit and incomes for everyone in the area. They keep management by Sufficiency Economy Philosophy Approach sure as: Moderation Reasonableness, Self-immunity, Knowledge, and Virtue. Moreover the sustainable in various dimensions, sure as the economic, social, environmental, cultural, and peace dimensions. To important guideline on the sustainable development. This beneficial to Umpang Country Hut Resort and local tourism sector sure as: government, private organization, academic, community, and tourism entrepreneurs which can apply an advantage by the result of study to be tourism strategic planning for sustainable development goal.

Keywords: Sustainable Tourism Development, Sufficiency Economy Philosophy Approach, Umpang Country Hut Resort

[1,2,3,4,5]Bachelor of Arts Program, Department of Tourism Industry, Faculty of Business Administration, Northern College

Introduction

"Sufficiency Economy Philosophy" is a philosophy that His Majesty the King Rama 9 has guided the way of life for Thai people for more than 30 years since before the economic crisis in 1997. Emphasize the solution to survive and be able to live with stability and sustainability under globalization and various changes. Sufficiency Economy is a philosophy pointing to the living and behavior of people at all levels, from personal, family, community and country level. The state, both in development and in administration of the country, must operate in a middle way, especially economic development in order to keep peace with the globalized world.

The happiness of a country resort style Umphang Country Hut Resort, located in Umphang District, Tak Province. It is a tourist attraction where tourists can learn the way of life of the people in the community in conservation. Travel to experience the nature in a comprehensive way, by providing a resort accommodation for tourists come to stay with the owner of the resort, do activities together, and learn the way of life. Especially, doing activities such as taking a local ride to learn about the way of life in the community and ride a bicycle to join in various activities in the community, learn how to dye textile with mud Ride a pick-up truck up into the hills, explore an orchard in the forest, and taste seasonal fruits, weaving, making traditional, and learning about the way of life of local farmers (Thailand Convention and Exhibition Bureau, 2022). Visitors can also join villagers Learn how to make local food such as traditional steamed noodles, boiled egg chili paste, and curry with Buk vegetable to cook meals at the resort or organize a rally on the cycling route in the community as a teambuilding activity. Those activities will give a lot of experience to tourism. The reason why they are interested in is because there are fresh foods (No chemical) fresh air, No crowed, less air pollution and warm welcoming by the local people. This becomes income for the people in the community. They don't need to work in other places that far from home. The happiness of traveling for many people may come in many forms. People enjoy being able to travel easily just to be with nature in a way that doesn't have to be a lot like Umphang Country Hut resort. It's happiness that anyone can easily experience, which would call this happiness. However, tourism at the community level still needs sustainable development. This leads to the conservation of valuable

diversity resources of the community. More than that, community can used contemporary working by combined with generations together. They can mixed ancient and modern ideas to make a highlight in the community areas, and sharing historical story to the tourist for a new value experiences. So, that's why this study about guideline for Guideline for Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach in Umphang Country Hut Resort, Umphang District, Tak Province is an important, and leading to a better quality of life in terms of peaceful living.

Objectives

1. To Study Context of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province
2. To Analyze Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach: In Case Study of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province
3. To Guideline the Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach: In Case Study of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province

Output

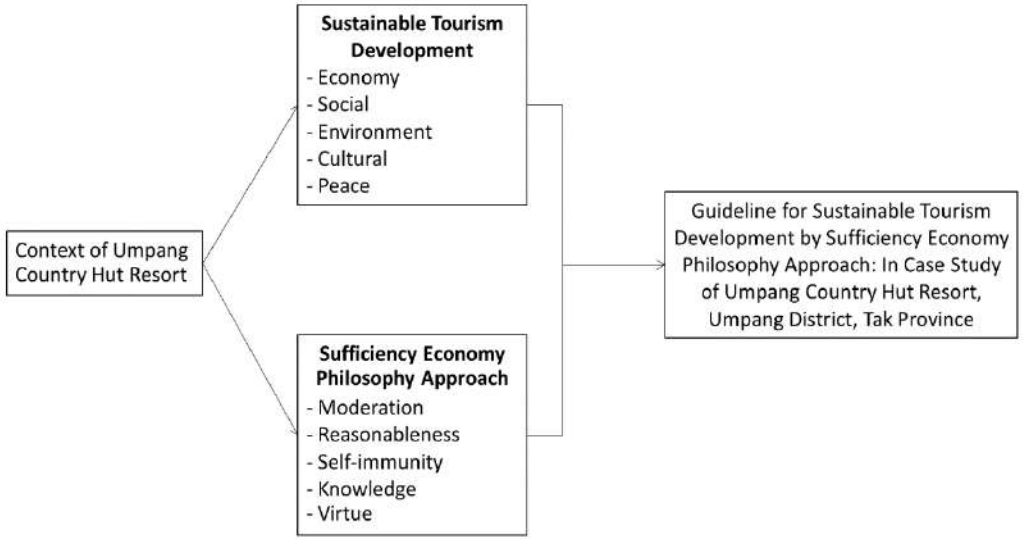
To obtains the important guideline on the sustainable development. This beneficial to Umpang Country Hut Resort and local tourism sector sure as: government, private organization, academic, community, and tourism entrepreneurs which can apply an advantage by the result of study to be tourism strategic planning for sustainable development goal.

Research Methodology

This study is a qualitative research, studying papers and collecting information from relevant documents and evidence based on the objectives and field research books, textbooks, and research documents boat Thai and Foreign, to understand concepts, principles, and backgrounds. The concept of Sufficiency Economy Philosophy Approach leading to for Sustainable Tourism Development by 3 group

interview are: local government representatives, executives and employees, and community members by using the purposive sampling for a content analysis. As well as analyze, synthesize, and summarize through in-depth interviews and data collection by writing in descriptive form.

Conceptual Framework

Results

1. Context of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province

Picture 1 Context of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province

From: Research Team (2023)

Umphang Country Hut Resort there are over 30 years and 30 rooms. The team member in Umphang Country Hut Resort there are 4 people management and a lot of tree and most of the natural. Not enough connection and not enough fire. They room is make by wood, beside the room we will see the river, big tree, mountain and green forest. Also for the vegetable and fruit like cabbage, pumpkin, chayote, coriander, jackfruit, chili, lemon, banana, papaya, spinach. And bamboo shoot is they plant by their self to making local food for tourism. Most of the foods is no chemical and we plant by ourselves. It is a good way that don't need to spend money to buy vegetables and fruit side.

Participatory Action Research to Find the Sufficiency Economy Philosophy for Sustainable Tourism Development in Umphang Country Hut Resort, this time found that the body of knowledge or science The Sufficiency Economy Philosophy used to drive in the resort From "moderation" to know one's own potential and what the community should have through an analysis of the main factors called "community capital" in 5 aspects, namely human, social and cultural, physical, environmental and financial, which will bring understanding and see the value that clearly reflects the spirit or identity of the community. Community for “reasonable” tourism to be able to create attractiveness Easy access, accommodation, facilities, and tourist activities that meets 5 standards, namely community-based tourism management, economic, social management, and good quality of life Conservation and promotion of community culture, systematic and sustainable management of natural resources or the environment. And the quality of community-based tourismservicesand3) building "good immunity" by planning work in the area of human resource management. Development of raw materials and products, maintenance of tools, tourism marketing Develop work processes, natural resources and environment management, and finance that are efficient, transparent, and verifiable. By the community must work with knowledge and virtue so that tourism can drive sufficiency economy villages to become community-based tourism attractions with potential Generate income for yourself and your community and overcome poverty to become a have a high income that will bring peace and happiness the strength of the community is the ultimate goal of sustainable development.

Umphang Country Hut resort is the resort that useful and benefit for local people or community. It helps everyone for can stand by themselves. When even local people need the help, the owner of the Umphang Country Hut resort help them such as ask them to make a cloths or snacks by themselves to sell it and get the income. When even tourism were coming, there are friendship between local people and tourism. So, Umphang Country Hut resort doesn't stand alone and share it's incomes for everyone. Then it can stay and continue for the future and helpful for young generation. The people in Umphang are giving their suggestions and The staff of the Umphang Country Hut resort also said that Sufficiency Economy Philosophy is the important thing for us and resort because we can save money for a things that we need for outside. If there is no Sufficiency Economy Philosophy, we have to spend money for buy a fruit, flowers and vegetables too. That's why Sustainable development Sufficiency Economy Philosophy is the most important way to stay alone and support our family. Ideas about Sufficiency Economy Philosophy in Umphang Country Hut Resort is useful and helpful for them. It's a good way to get income and stand by themselves.

2. To Analyze Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach: In Case Study of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province

2.1 Moderation

Sufficiency at a level of not doing something too little or too much at the expense of oneself or other. Modesty is one of the main components of the sufficiency economy philosophy. Satisfaction with what one has, not being overly greedy in doing business and conducting self-assessment, including a prudence assessment of the household.

2.2 Reasonableness

Making rational decision by considering the factors involved in the future result of the action being done. The quality of being plausible or acceptable to a reasonable person, synonyms, tenability, and tenableness.

2.3 Self-immunity

The preparation to handle with change in different aspects by considering the possibility of future situation. A condition in which the body's immune system produces antibodies in response to its own tissues or blood components instead of foreign particles or microorganisms. A person who has had chickenpox or has been immunized against chickenpox is immune from getting chickenpox again.

2.4 Knowledge

Knowledge means knowledge, practices, innovations or technologies created or developed over generations by local communities on the conservation and use of genetic resources. To understanding gained through learning or experience. Communities are an integral part of knowledge management in any organization bringing together people, processes, and technologies to capture, manage, find, and share knowledge.

2.5 Virtue

Honesty, courage, compassion, generosity, fidelity, integrity, fairness, self-control, and prudence.A virtue is an excellent trait of character.A significant aspect of this mindset is the wholehearted acceptance of a distinctive range of considerations as reasons for action.

Knowledge terms and conditions Moral in Sufficiency Economy moderate, reasonable, and self-immunity knowledge conditions consist of knowledge in 3 areas: knowledge in various academic subjects. Careful in linking and be careful in applying the knowledge moral conditions There must be morality in the dimension of the mind, and actions that emphasize honesty, patience and perseverance, especially on honesty, non-greed. The sufficiency economy and economic theory must be analyzed similarly, should take into account the role of the state the role of the market and the role of community organizations to create sufficiency in society The results of the analysis have two important conclusions: sufficiency economy philosophy or sufficiency economy system. It has a central idea and has three key definition elements: moderation, reasonableness, and self-immunity.

However two conditions are knowledge and virtue. It is a guiding framework for sufficiency economy philosophy. It is linked to many important economic theories, and

in a different light, the three components of the sufficiency economy philosophy are divided into two groups: those that contribute to the sustainable use of resources in situations without external consequences; consists of moderation and reasonableness and the part that is an element that enhances the performance of Using resources to cope with external impacts self-immunity moderation means satisfaction with what is deserved in the right amount not too little until causing poverty and not too extravagant to the extent of his own strength or causing trouble to others while at the same time strengthening the mental foundations of the people in the nation especially government officials theorists and businessmen at all levels have a sense of integrity and honesty, and to have proper knowledge, to live with patience, perseverance, wisdom and prudence.

3. To Guideline the Sustainable Tourism Development by Sufficiency Economy Philosophy Approach: In Case Study of Umpang Country Hut Resort, Umpang District, Tak Province

3.1 Economy

Economy the implications for achieving sustainable development in communities, particularly regarding the future of work and community economic development (Mark Roseland, 2000), so mud fermented cloth is classified as a product that reflects the identity of Umphang Country Hut Resort, which is in line with the direction of tourism development in Umphang District to accommodate the confusion and purchase to small villages. They also sell the vegetables, fruits, snacks and souvenir to the guest, that they buy it from the local people. They sell a tour packages to one person of tourist in the event, it coasts (4500) each by the bus of the owner and (2900) for each to come by their car. From the people who come to check in, the price of the room is 400 baht per night to 500 baht per night.

Economy sustainable proposition: The community should increase more souvenir selections, such as clothes, food, fruit, vegetables in regularly and Umphang Country Hut Resort loge should be on the products. All the products of Umpahng Country Hut Resort must have different prices form low to high price so it’s suit to any classes of tourists.

3.2 Social

Umphang Country Hut Resort builds a relationship between tourist or guest and local people when they take the guest to have meal at the outside from restaurant of local people, so that can share the benefits and income together with local people. They also ask the tourist to buy cloths, souvenir and snacks from the local people wherever they take the tourist to the trip, so that they can help the Umpahang people to have better quality of life.

The owner and manager try to tell the story about Umphang's situation, then the tourist or guest can understand the feeling of Umphang people's life and they will donate cloths, medicine and other necessary to the hospital and local people. These make more strong relationship between Umphang Country Hut Resort and Umphang community.

Social sustainable proposition: The relationship between tourists and Staffs or local people, such as special activities for the first come tourist. For example call all the first come tourist in the evening and have a meeting show mad explain the activities of Umphang Country Hut Resort to understand the whole community. They can shape change and benefit from it. For example, hosts and tourists, and partners who feel respected and safe are more loyal and productive. They have to equitable access and the sustainability of the community itself, such as special activities for the first-come tourist. For example, call all the first-come tourists in the evening and have a meeting show mad explain the activities of Umphang Country Hut Resort to understand the whole community. The Resort should have the night show for one hour or two hours to make a friendship with tourists and do activities with tourists.

3.3 Culture

Umphang Country Hut Resort haves strong cultural that makes tourists attracted, such as, traditional clothes from local area, local food and history. They ask the tourist to wear their traditional cloths for taking photos. Umphang Country Hut Resort ask the local people wearing traditional cloths come to dance in the resort for showing on the stage at night for the guests, so that can show out our culture. A community already has its own culture, a value system gleaned from its rich history longevity of the community is to value human beings and to the community that has

a harmonious blend of natural values supernatural trust and morals and ethics according to religious principles, community culture, and Influence on the way of life of local people.

Culture sustainable proposition: Cultural is described as the ability to retain or improve values and attitudes in the face of external forces. Specifically, it is a facilitator and driver of sustainable development and plays a critical role in sustainable development programmers. Umphang Country Hut Resort has to do and maintaining cultural beliefs, cultural practices, heritage conservation, culture as its own entity, and the question of whether or not any given cultures will exist in the future. Keep the cultural strong avoid destruction of cultural form outside and keep the cultural safe to pass for the next generation, accordance with Chanistha Jaipeng (2020) the result are tourists can learn the way of life of people in the community which has arranged a homestay for tourists, and students able to learn and join in preserving culture, the way of life. In addition to its intrinsic value, culture provides important social and economic benefits. With improved learning and health, increased tolerance, and opportunities to come together with others, culture enhances our quality of life and increases overall well-being for both individuals and communities.

3.4 Environment

Good weather and suit to any seasons and the environment around the community is in peace and feels the real local lifestyle. Umphang Country Hut Resort is small resort surrounded by many kinds of trees and flowers that they plant by themselves. The road is like country, so it is where the resort name comes from. The view of the resort can be seen clearly from the nearby mountain, riverside and we have also taken a different view on our resort life through the establishment of the resort Project. So that Umphang Country Hut Resort has good weather and suit to any seasons and the environment around the community is in peace and feels the real local lifestyle.

Environment sustainable proposition: Umphang Country Hut Resort has good environment, fresh air feels the real local lifestyle. It complements the discussion our stories, growing our economy with additional background and analysis of global trends shaping culture sector and common strategic directions in other jurisdictions. The only

important thing is the local people need to be careful not to use too much natural resources and keep environment safe. For example, plant more trees don't used them all, and don't let Umphang community dry and dirty. Used less don't use more waste and make more pollution in the surrounding area. Protecting the environment is crucial for the future of Umphang Country Hut Resort planet. There are plenty of things that can affect as consumers. If the owner or manager to changing lifestyles to be more sustainable, they can make the resort in a better place for future generations! Take the first step and learn how can incorporate sustainability into your community and local life.

3.5 Peace

There is no conflict between local people and tourists (Host and Guest). So, The New Times (2018) whether peace and security is an essential factor of human life. A peaceful and secure environment is critical to every society since it affects all aspects of economic and social development in a country. They have unity between one another. The happiness of traveling for many people may come in many forms. Some people are happy to travel and stay in luxury and comfortable sleep. But some people enjoy being able to travel easily just to be with nature in a way that doesn't have to be a lot like Umphang Country Hut Resort. It's a happiness that anyone can easily experience. Which will call this happiness. Happiness in a country house style in Umphang Country Hut Resort. It is a tourist attraction where tourists can learn the way of life of the people in the community in conservation. Travel to experience the nature in a comprehensive way. It has been arranged as a resort accommodation for tourists. Come to stay with the owner of the resort, do activities together, and learn the way of life in the community. There are much kind of trees, plants, flowers, gardening, and seasonal fruit. Other occupations are weaving, basketry, and stump handicrafts. The community lives together like brothers and sisters. Sympathize with each other, there is mutual assistance. Have Buddhism there are beliefs about ghosts and different practices according to their ancestors. Which a visit to Umphang Country Hut Resort can travel both on day trips, or stay overnight in a resort.

Peace Sustainable proposition: Not to lose this peace, they need to pass this good thing to the next generation. Peace and security is an essential factor of human

life. A peaceful and secure environment is critical to every society since it affects all aspects of economic and social development in a country, and is a necessary sin-qua non to the realization of human rights.

Conclusion

Umphang Country Hut Resort allocates tourism revenue for group members as well as public benefits through the central community development fund for the conservation of natural resources or environment, culture, way of life and for various activities of the community, they useful and benefit for local people or community. It helps everyone for can stand by themselves. When even local people need the help, the owner of the Umphang Country Hut Resort help them such as ask them to make a cloths or snacks by themselves to sell it and get the income. When even tourism were coming, there are friendship between local people and tourism. So, Umphang Country Hut Resort doesn't stand alone and share it's incomes for everyone. Then it can stay and continue for the future and helpful for young generation. The people in Umphang are giving their suggestions and The staff of the Umphang Country Hut Resort also said that Sufficiency Economy Philosophy is the important thing for us and resort because we can save money for a things that we need for outside. If there is no Sufficiency Economy Philosophy, we have to spend money for buy a fruit, flowers and vegetables too. That's why Sustainable development Sufficiency Economy Philosophy is the most important way to stay alone and support our family. Ideas about Sufficiency Economy Philosophy in Umphang Country Hut Resort is useful and helpful for them. It's a good way to get income and stand by themselves.

Research Recommendations

For the recommendation of this research, the tourists and there should be an increase in the process of doing activities to allow more tourists to participate. The researcher proposes to intervened such activities for the resort, bringing local cooking activities that are the top 3 tourist's demands as an activity to attract more tourists. Local people are interest about the fresh air, environment, and foods to have. That's

why they can share their value experience to their friends and relatives to visited in Umphang Country Hut Resort**.**

Suggestions for the next research

1. Should study about tourism behavior of working age groups in traveling abroad or consumer psychology factors, leading to study the factors influencing the tourist's behavior.

2. Should study about community participation, to strengthen the potential of the community in sustainable tourism management.

3. Should be study of development guidelines for cultural tourism activities to promote tourism in order to develop more tourist attractions, including linking with cultural attractions in other areas in Tak Province destination.

References

Chanistha Jaipeng. (2020). **Community-based Cultural Tourism Management in Ban Na Ton Chan, Sukhothai Province.** The 11th Hatyai National and International Conference. (pp 891-904).

Hwansuk Chris Choi and Iain Murray. (2010). **Resident attitudes toward sustainable community tourism.** Journal of Sustainable Tourism, Volume 18, 2010 - Issue 4.

Mark Roseland. (2000). **Sustainable community development: integrating environmental, economic, and social objectives.** Progress in Planning Volume 54, Issue 2, 2000. (pp 73-132).

Nicola Dempsey, Glen Bramley, Sinead Power, and Caroline Brown. (2011). **The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability.** Sustainable Development Journal. Volume1 9 , Issue5 September/October 2011. (pp 289-300).

Ontarrio. (2019). **Environmental scan of the culture sector: Ontario culture strategy background document.** [Online]. Retrieved April 2, 2023. From: https://www.ontario.ca/document/environmental-scan-culture-sector-ontarioculture strategy-background-document

Paiduaykan .(2018). **The happiness of a country house style at Ban Na Ton Chan.** [Online]. Retrieved April 2, 2023. from https://www.paiduaykan.com/travel

Sutsan Suttipisan. (2020). **Principles of tourism development management to develop the country. T**he Service, Tourism, and Logistics Excellence Center Kasem Bundit University.

Thailand Convention and Exhibition Bureau. (2022). **Baan Na Ton Chan Homestay.** [Online]. Retrieved April 2, 2023. From: https://www.businesseventsthailand.com/en/communities/thailand-7-micemagnificent themes/fascinating-history-and-culture/805-baan-na-ton-chanhomestay

The New Times. (2018). **Why peace and security are essential enablers of development.** [Online]. Retrieved April 2, 2023. From https://www.newtimes.co.rw/opinions/peace-security-developmen

การศึกษาการตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps ของผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์ : กรณีศึกษา สถานพยาบาลและตัวแทนการท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

A study of marketing by using marketing mix, 7Ps of medical services entrepreneur : case study of medical services providers and medical tour operators in Bangkok and perimeter provinces.

อัชฌสิทธิ์ อังกินันทน์[1]
Atchasit Ankinandana

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์การตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย หลักฐาน/คุณลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ และ บุคคล

วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 2 ชุด คือข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์และข้อมูลทุติยภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเอกสาร document research ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา content analysis

ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์และบริการของสถานพยาบาลคือบริการทางการแพทย์, ตัวแทนท่องเที่ยว คือบริการให้คำปรึกษาและประสานงานส่งผู้มาใช้บริการ ทั้ง 2 กลุ่มไม่แสดงราคาชัดเจนโดยบอกเพียงช่วงราคา โดยราคาที่แสดงของสถานพยาบาล จะสูงกว่าตัวแทนท่องเที่ยว ช่องทางและสถานที่จัดจำหน่าย ทั้ง 2 กลุ่มไม่ได้คำนึงถึงเรื่องทำเลที่ตั้ง ลูกค้า walk in มีการทำตลาดออนไลน์และสถานพยาบาลทำการตลาดทางอ้อมผ่านตัวแทนท่องเที่ยว ทั้ง 2 กลุ่มมีระบบชำระเงินหลายช่องทาง การส่งเสริมการตลาด ทั้ง 2 กลุ่มจะใช้การ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ โดยใช้กลยุทธ์ด้านราคาและให้สิ่งจูงใจแก่พนักงานขาย สถานพยาบาลมีการแสดงหลักฐานต่างๆ ณ สถานที่ประกอบการ มีการตกแต่งสวยงาม หรูหรา ทันสมัย ซึ่งตัวแทนท่องเที่ยวไม่มี ทั้ง 2 กลุ่มมีกระบวนการทำการตลาดเหมือนกัน บุคลากรทั้งสองกลุ่มที่มีทักษะและความสามารถต่างกัน

คำสำคัญ : ส่วนผสมการตลาด, บริการทางการแพทย์, ผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์

---

[1] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: atchasit@gmail.ac.th โทร.084-591-5146

Abstract

The research was to study and compare information analysis, by using the marketing mix 7Ps as product, price, place, promotion, physical evidence, process and people.

The method of this qualitative research used purposive sampling. The research evaluation were 2 dimensions as the experts interview and documents research (content analysis) to compare both dimensions.

The result found that the medical services providers product was medical services , medical tour operators product was medical intermediary consult. Both 2 groups showed the price rank, price was not clear. The medical services providers price was higher than agency. Both 2 groups did not concerned the position of the place and walked in clients. Both of them used online marketing. Both 2 groups offered many payments channel. They used advertising and public relation by price strategy and sales person incentive. The medical services providers had a luxury place decoration and showed physical documents at the operation place. Both of them had the same marketing process, but difference people skills.

Key Words: Marketing Mix, Medical Services Provider, Medical Operator

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 1 ของโลก (Education Bureau Hongkong, 2013) มีการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2030 จำนวน 1.8 พันล้านคนทั่วโลก (Tourism Highlights by UNWTO, 2015) และจากผลสำรวจของ Master Global Destination Cities Index 2015 พบว่า กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวมากเป็นอันดับ 2 ของโลกด้วยจำนวน 18.24 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้น 8% (จำนวนนักท่องเที่ยวที่ค้างคืน) จากปี 2014 รองจากลอนดอนซึ่งเป็นอันดับ 1 ด้วยยอดนักท่องเที่ยว 18.82 ล้านคน อีกทั้งแนวโน้มด้านการตลาดการท่องเที่ยวที่กำลังมาแรง คือ กลุ่มระดับกลาง Middle Class จะโตเป็น 2 เท่าของปัจจุบัน ในปี 2024 กลุ่มเศรษฐีใหม่ เช่น จีน โปแลนด์ เม็กซิโก บราซิล จะมีการเดินทางมากขึ้น (TAT, 2/2013) ตลอดจนการเกิดขึ้นของสายการบินราคาประหยัด (Low Cost Airline) และการเปิดประชาคมอาเซียน (AEC) ทำให้ภาพรวมธุรกิจการบินของไทยและธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่อง (กรมการท่องเที่ยว, 2557; ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2556) ประกอบกับกระแสการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มเฉพาะ

ด้านกำลังเป็นที่นิยม เช่น การท่องเที่ยวด้านสุขภาพและบริการทางการแพทย์ที่โตขึ้นมาก (กาญจนา, 2558; ชัญวลี , 2555; กรมการท่องเที่ยว, 2556) ทำให้มีธุรกิจด้านบริการทางการแพทย์ โรงพยาบาลเกิดขึ้นมากมาย (วัลคุ์วดี, 2558) โดยมีนักท่องเที่ยวที่ใช้การเดินทางท่องเที่ยวในเชิงบริการทางการแพทย์ 35%-45% ด้วยเหตุผลหลักคือ เทคโนโลยีก้าวหน้ากว่า 40% และคุณภาพการบริการที่ดีกว่า 32% ส่วนเหตุผลด้านราคาที่ถูกว่า 13% (Kelly (WHO), 2013) นอกจากนี้บริษัทประกันสุขภาพหลายแห่ง เช่น United Group (Florida), Blue Cross Blue Shield (South Carolina) เลือกโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ เป็นโรงพยาบาลเป้าหมาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวด้านบริการทางแพทย์มาใช้บริการ (Kelly (WHO), 2013) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้มารับบริการที่เป็นชาวต่างชาติเลือกโรงพยาบาลที่อยู่ในกรุงเทพ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2557) อีกทั้งจากแผนส่งเสริม SMEs ของ สสว. 2555-2559 ฉบับที่ 3 ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสาขาสปาและบริการสุขภาพขึ้นโดยเฉพาะ อีกทั้งการบริการด้านการแพทย์ เช่น โรงพยาบาลอย่างบำรุงราษฎร์ ก็เป็นที่นิยมมากในหมู่ชาวต่างชาติ (สิริกร, 2557) จะเห็นได้ว่า เรามีคู่แข่งที่สำคัญๆ อย่างสิงคโปร์ มาเลเซีย (ไพฑูรย์, 2558) อินเดีย เกาหลี ญี่ปุ่น(สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม-ISMED, 2557) สำหรับประเทศในอาเซียนอย่างสิงคโปร์นั้นมีการวางแผนที่เป็น Medical Hub มานานตั้งแต่ปี 2003 (แผนงานการพัฒนาศักยภาพด้านการค้าระหว่างประเทศและสุขภาพ, 2557) ในปี 2012 สิงคโปร์มีนักท่องเที่ยวเชิงบริการทางการแพทย์ที่เป็นชาวต่างชาติประมาณ 850,000 คน มูลค่า 3.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ (Sarkar, 2013) แม้สิงคโปร์จะมีเครื่องมือที่ทันสมัยกว่าประเทศไทยเรา แต่ว่า ด้านราคา ประเทศไทย ยังถือว่า ถูกกว่ามาก (SMEs Knowledge Center, 2557; เจษฎา, 2553) อีกทั้งมูลค่าทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงบริการทางการแพทย์และสุขภาพโตขึ้น ร้อยละ 18 สามารถสร้างมูลค่าให้ธุรกิจหลักไม่ต่ำกว่า 140,000 ล้านบาท (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2554 อ้างถึง ใน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ สสว. , 2556) สำหรับประเทศไทย โรงพยาบาลของรัฐและเอกชนของไทยเริ่มได้รับการรับรองคุณภาพและมาตรฐานสากลต่างๆ เช่น HA, ISO9001, และJCI มากขึ้น โดยในปี 2545-2556 มีโรงพยาบาลที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน JCI ทั้งหมด 23 แห่ง (จารุวรรณ, 2556) ปัจจุบันข้อมูลของทั้งโรงพยาบาลและ ผู้ให้บริการทางการแพทย์ ใน scope ต่างๆเช่น คลินิค ในประเทศไทย ได้รับการรับรอง 53 องค์กร (JCI, 2016) ทั้งนี้เพื่อความเชื่อมั่น ในคุณภาพและความปลอดภัย (worldhospitalsearch, 2016) และเหตุผลทางการตลาดและความสามารถในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านต่อไป (จารุวรรณ, 2556) จากข้อมูลดังที่กล่าวมาประเทศไทยก็มีความคาดหวังที่เป็น Medical Hub เช่นกัน จะเห็นได้จากยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวไทย มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อให้ประเทศไทย เป็น Medical Tourism Hub โดยเน้นศัลยกรรมความงาม และการแปลงเพศ (กอบกาญจน์, 2557) เพราะเรามีความได้เปรียบกว่าประเทศเพื่อนบ้านในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็น

มีแหล่งท่องเที่ยวที่ติดอันดับต้นๆของโลก ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ ที่เป็นศูนย์กลางการเดินทาง สามารถเชื่อมกับโยงอาเซียนและภูมิภาค อื่นๆ (สำนักประสานและบริหารโครงการ-ปบ., 2556) ซึ่งเมื่อเราทราบถึงแนวโน้มของธุรกิจนำเที่ยวเชิงบริการทางการแพทย์ในประเทศไทย จะทำให้เราสามารถวางกลยุทธ์ทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวได้ (พิมพา หิรัญกิตติ และคณะ , 2552) ส่วนแบ่งการตลาดของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ 1.กลุ่ม Tourist ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นวัตถุประสงค์หลักและมาใช้บริการทางสุขภาพเป็นวัตถุประสงค์รอง 60% โดยเน้นตลาดญี่ปุ่น อังกฤษ อเมริกา (ตรวจสุขภาพ 30% เสริมความงาม/ทันตกรรม 20% และรักษาโรคเฉพาะทางโรคร้ายแรง) 2.กลุ่ม Direct Fly in ที่ไม่มีประกันสุขภาพ 34% โดยเน้นตลาดตะวันออกกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 3.กลุ่ม Direct Fly in ที่มีประกันสุขภาพ 6% โดยเน้นตลาดตะวันออกกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อเมริกา (จุรีรัตน์, 2553)

แนวคิด ทฤษฎี ด้านส่วนผสมทางการตลาด และ SWOT Analysis

ทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด 4Ps (Product, Price, Place, Promotion) เริ่มมีชื่อในปี 1960 โดย McCarthy (AMA, 2011) ซึ่งมีต้นแบบแนวคิดมาจาก Borden ซึ่งคิดไว้ในปี 1953 บอร์เดนเป็นศาสตราจารย์ด้านการตลาดและโฆษณาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาด (AMA, 2012; Borden, 1984) แต่ว่า ส่วนผสมการตลาดขั้นต้นทั้ง 4 อย่างนี้ ก็มีจุดด้อยมากมาย ไม่สามารถนำมาใช้เป็นส่วนผสมทางการตลาดของธุรกิจบริการได้ เพราะว่าคนในธุรกิจบริการเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในเวลาเดียวกัน อีกทั้งยังไม่ครอบคลุมเพราะธุรกิจการบริการมีความพึงพอใจของลูกค้าเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย (Wirtz, Chew and Lovelock, 2012; AMA, 2012; AMA, 2011, 2008) ทำให้มีนักวิจัยอีกหลายคนพยายามที่จะมองหาจุดที่ครอบคลุม ครบถ้วน มากกว่า 4Ps ซึ่ง Kotler เคยเสนอเพิ่มอีก 2P คือ Politics, Public Opinion (Ergen, 2011) ขณะเดียวกัน Kotler ก็ได้นำเสนอ 4Cs แทนที่ 4Ps (Product=Consumer Value or Solution, Place=Convenience, Price=Consumer Cost, Promotion=Communication) (Ergen, 2011) ต่อมา Booms และ Bitner ก็มีการต่อยอดจาก 4Ps เป็น7Ps ในปี 1981โดยมีการเพิ่ม 3P เข้ามา คือ Physical Evidence, Process, People (AMA, 2012; AMA, 2011) ซึ่งงานวิจัยด้านส่วนผสมทางการตลาดด้านบริการที่ใช้ 7Ps ข้างต้น (Product, Price, Place, Promotion, Physical Evidence, Process, People) มีนักวิจัยคนไทยนำมาใช้มากมาย เช่น (กิตติ, 2558; ชนานาถ, 2557; สิปปศิณี, 2555; โสภิศตา, 2552) และ (พริมรตา, 2557; ไกรชิต, 2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการใช้บริการการรักษาด้วยแพทย์ในคลินิกความงาม เขต กรุงเทพมหานคร (ใช้ 4Ps, Brand Royalty, Brand Image) ซึ่งพบว่านอกจาก

4Ps แล้ว ความภักดีในตราสินค้าและการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ มีผลต่อการมาใช้บริการซ้ำ นอกจากนี้ (Beamish and Ashford (CIM), 2007) ได้นำ 4Cs ของ Kotler มาพัฒนา เป็น 7Cs (Customer Benefit, Coordination, Cost, Convenience, Consideration, Communication, Confirmation)

นอกจากนี้การจัดทำ SWOT เพื่อ วิเคราะห์สถานการณ์และสภาพขององค์กรหรือธุรกิจจำเป็นต้องจัดทำเพื่อใช้เป็นแนวทางการกำหนด พัฒนาส่วนผสมทางการตลาด เพื่อให้มีฐานความคิดที่ถูกต้อง สมเหตุสมผล และสามารถพัฒนาต่อไปได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ SWOT ผู้ประกอบการธุรกิจเชิงบริการทางการแพทย์ในประเทศ ไทย และศึกษาการตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้อาจจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้วางแผนกลยุทธ์หรือการตลาด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโดยการจำแนกการตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps ของผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์ กรณีศึกษา สถานพยาบาลและตัวแทนการท่องเที่ยว
2. เพื่อเปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์การตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps ของผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์ กรณีศึกษา สถานพยาบาลและตัวแทนการท่องเที่ยว

ประโยชน์จากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาการตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps ของผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์และผู้ที่สนใจทำวิจัยต่อ
2. ผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆทั้งภาครัฐ และ เอกชน ด้านการท่องเที่ยวเชิงบริการทางการแพทย์ สามารถที่จะนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการพัฒนากลยุทธ์ ปรับปรุง การบริการเชิงบริการทางการแพทย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านการบริการ การกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อวางแผนด้านการตลาดหรืออื่นๆต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากรและการกำหนดขนาดตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ หรือ บุคลากรทางการแพทย์ ที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาล จำนวน 10 คน
2. เจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานกับตัวแทนท่องเที่ยว จำนวน 6 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบการสัมภาษณ์ การเลือกกลุ่มตัวอย่างตามข้างต้น ทำให้ทราบโอกาสในการเก็บข้อมูลได้แน่นอน เนื่องจากจำนวนไม่มากเกินไป สามารถเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลได้ไม่ยากและเปิดเผยได้ (Finn, Elliott-White, Walton, 2000; Reeves, Kuper, Hodges, 2008)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีการสร้างเครื่องมือขึ้นมา 2 ชุด คือ ชุดแรกเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการทางการแพทย์ ส่วนชุดที่สอง คือ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเอกสาร document research

การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ชุดแรกเป็นข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการทางการแพทย์ ส่วนชุดที่สอง คือ เป็นข้อมูลจากการเก็บรวบรวมด้วยเอกสาร document research เพื่อเปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์การตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps ของผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา content analysis

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการ SWOT ANALYSIS ผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์

จุดแข็ง(Strengths)	จุดอ่อน(Weaknesses)
• มีแพทย์เฉพาะด้านที่เป็นสมาชิกของสมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งแห่งประเทศไทย และ สมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งเสริมสวยแห่งประเทศไทย • มีแพทย์เฉพาะด้าน เป็นสมาชิก ISAPS = สมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งเสริมสวยนานาชาติ มากกว่าสิงคโปร์เท่าตัว (ไทย 30, สิงคโปร์15 , isaps.org)	• สถานพยาบาล ส่วนใหญ่ไม่มีมาตรฐานรองรับ • มีการร้องเรียน ของผู้ใช้บริการผ่านสื่อออนไลน์จำนวนมากขึ้น • บุคลากร เช่น แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ ยังสื่อสาร • ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ได้จำนวนน้อย

โอกาส(OPPORTUNITY)	• อุปสรรค/ภาวะคุกคาม(THREAT)
• มีโอกาสแข่งขันกับเกาหลีด้านศัลยกรรมได้ เพราะไทยเรามีชื่อเสียงด้านศัลยกรรมมานานกว่า 40 ปี แล้ว โดยเฉพาะการผ่าตัดแปลงเพศ • มีการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนจากภาครัฐด้านบริการทางการแพทย์และสุขภาพ เป็นแนวสุขภาพทั่วๆ ไป • เซเลบ ดารา และผู้คนทั่วโลก เปิดใจ ยอมรับเรื่องศัลยกรรม มากขึ้นกว่า 2-3 ปี ก่อน มากทำให้คนทั่วไปสนใจทำศัลยกรรมมากขึ้น • กระแสความนิยมด้านสุขภาพและความงามกำลังมาแรง	• คู่แข่งด้านศัลยกรรมของประเทศไทยเช่น เกาหลีใต้ ได้รับการสนับสนุนและประชาสัมพันธ์จากทางภาครัฐ • หมอศัลยกรรมเถื่อนของไทยมีมาก เพราะไม่ได้จบศัลยกรรม โดยตรง เพียงแต่จบหมอทั่วไป อีกทั้งไม่มีใบอนุญาตเฉพาะทางสำหรับศัลยกรรมตกแต่ง ซึ่งผู้ใช้บริการที่ไม่มีความรู้ ไปดูจากอินเตอร์เน็ต หรือรีวิวต่างๆ อาจหลงเชื่อข้อมูล • คลีนิคบริการทางการแพทย์บางแห่งไม่ได้ใส่เรื่องคุณภาพ ความสะอาด ความปลอดภัย • บุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่มีคุณภาพ ทำให้ผู้ใช้บริการขาดความเชื่อมั่น

ตอนที่ 2 ผลของการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงบริการทางการแพทย์ทั้ง 2 กลุ่ม

หัวข้อ	กลุ่มที่ 1 สถานพยาบาล	กลุ่มที่ 2 ตัวแทนท่องเที่ยว
1.Product ผลิตภัณฑ์และบริการ	ด้านบริการเชิงการแพทย์ เช่น ด้านความงาม ศัลยกรรมและทันตกรรม	บริการด้านให้คำปรึกษา และประสานงานระหว่างผู้ใช้บริการกับ สถานประกอบการ
2.Price ราคา	ไม่แสดงราคาชัดเจน บอกเป็นช่วงราคา ช่วงราคาที่แสดง สูงกว่า ตัวแทนการท่องเที่ยว	ไม่แสดงราคาชัดเจน บอกเป็นช่วงราคา ช่วงราคาที่แสดง ต่ำกว่าสถานพยาบาล มีการเปรียบเทียบช่วงราคาของสถานพยาบาล
3.Place ช่องทางสถานที่จัดจำหน่าย	ทำเลที่ตั้ง ไม่ได้คำนึงถึงลูกค้า walk inทำการตลาดทางตรงทั้งวิธีปกติ เช่นออกบู๊ท พนักงานขาย และออนไลน์ โดยใช้เว็บไซด์ อีเมลล์ โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ค ยูทูบ อีกทั้งทำ	ทำเลที่ตั้ง ไม่ได้คำนึงถึงลูกค้า walk in ทำการตลาดโดยทางออนไลน์ส่วนใหญ่ โดยใช้เว็บไซด์

	การตลาดทางอ้อมผ่านตัวแทนท่องเที่ยว ระบบชำระเงินหลายช่องทาง เช่น เงินสด บัตรเครดิต โอนผ่านระบบ swift, western union ส่วนใหญ่มีการเก็บมัดจำการบริการล่วงหน้า	อีเมลล์ โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ค ยูทูบ ไม่ทำการตลาดผ่านตัวแทนท่องเที่ยวย่อย ระบบชำระเงินหลายช่องทาง เช่น เงินสด บัตรเครดิต โอนผ่านระบบ swift, western union ส่วนใหญ่ไม่มีการเก็บมัดการบริการจำล่วงหน้า
4.Promotion การส่งเสริมการตลาด	ลูกค้าโฆษณา ประชาสัมพันธ์ โดยช่องทางปกติและออนไลน์ โดยใช้กลยุทธ์ด้านราคา คือ ลดราคา เป็นหลัก ตัวแทนท่องเที่ยวให้ส่วนลด คอมมิสชั่น พนักงานขาย ให้สิ่งจูงใจ คอมมิสชั่น โบนัส	ลูกค้าโฆษณา ประชาสัมพันธ์ โดยช่องทางออนไลน์ โดยใช้กลยุทธ์ด้านราคา คือ ลดราคา เป็นหลัก พนักงานขาย ให้สิ่งจูงใจ คอมมิสชั่น โบนัส
5.Physical Evidence หลักฐาน/คุณลักษณะทางกายภาพ	หลักฐานการแสดงใบอนุญาตหรือเอกสารมาตรฐานต่างๆ เมื่อถูกร้องขอจากลูกค้าเป็นส่วนใหญ่ มีการแสดงรูปภาพ before/after ลักษณะกายภาพสถานที่มีการตกแต่งสวยงาม หรูหรา ทันสมัย	หลักฐานไม่แสดงใบอนุญาตหรือเอกสารมาตรฐานต่างๆ มีการแสดงรูปภาพ before/after ลักษณะกายภาพไม่คำนึงถึงการตกแต่งสถานที่ อีกทั้งบางแห่งเป็น sharing office
6.Process กระบวนการ	ช่องทางการขายปกติ การแสวงหาลูกค้า ตัวเตรียมก่อนพบลูกค้า การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์/บริการ ตอบข้อซักถาม สร้างความมั่นใจปิดการขาย ติดตามผล ช่องทางการขายออนไลน์ การแสวง หาลูกค้า การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์/บริการ ตอบข้อซักถาม สร้างความมั่นใจปิดการขาย ติดตามผล	ช่องทางการขายออนไลน์ การแสวงหาลูกค้า การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์/บริการ ตอบข้อซักถาม สร้างความมั่นใจปิดการขาย ติดตามผล * ผู้ใช้บริการมีการเปรียบเทียบราคาของตัวแทนการท่องเที่ยว

		หลายแห่งจากอินเตอร์เน็ตก่อนเข้าสู่กระบวนติดต่อไปยังตัวแทนท่องเที่ยว เพื่อสอบถามข้อสงสัย
7.People บุคคล	เน้นเรื่องความเป็นมืออาชีพของบุคลากรผู้ให้บริการ เช่น บุคลิกภาพของพนักงานต้อนรับต้องดูดี เป็นมืออาชีพ service mind, แพทย์และพยาบาล มีใบอนุญาตเฉพาะทาง	เน้นบุคลากรที่มีความสามารถด้าน ภาษาอังกฤษระดับดีมาก มีทักษะการให้คำปรึกษาและปิดการขาย และพบว่าตัวอย่างทั้งหมด ผู้ให้คำปรึกษา ไม่ใช่บุคคลากรทางการแพทย์ หมอพยาบาล

หมายเหตุ : Placeช่องทาง สถานที่จัดจำหน่าย ⟶ ผู้ให้บริการทางการแพทย์ทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าอัตราส่วนของผู้มารับบริการมาจากช่องทางออนไลน์ มากกว่าช่องทางการตลาดปกติ ช่องทางออนไลน์ที่ทำแล้วเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด คือ โซเชียลมีเดีย เช่น ยูทูบ, เฟสบุ๊ค, G+ และสอดคล้องกับMarketingcharts (2013) และเว็บไซต์ขององค์กร (การทำSEO, SEM, backlink และอื่นๆ) โดยทางผู้ให้บริการพบว่า ช่องทางที่ผู้มุ่งหวัง หรือ ผู้รับบริการให้ความสนใจมากที่สุด คือ สื่อที่เคลื่อนไหวได้ เช่น ยูทูบ เพราะมียอดดูสูงสุด และมีการแชร์ต่อสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปราณิศา, 2558; วรัชญ์, 2558) ที่ว่า สื่อนำเสนอควรเป็นวีดีโอจึงจะจุดกระแสได้ง่าย ดังนั้นผู้ให้บริการทางการแพทย์ควรที่จะนำเสนอสินค้าและบริการผ่านสื่อออนไลน์ที่เป็นวีดีโอ

สรุปผลการศึกษา วิจัยได้ดังนี้

1.Product ผลิตภัณฑ์และบริการ สถานพยาบาล : บริการทางการแพทย์, ตัวแทนท่องเที่ยว : บริการให้คำปรึกษาและประสานงานส่งผู้มาใช้บริการ(คนไข้) โดย บริการทางการแพทย์ที่นิยม คือ ความงาม เช่น ฉีดโบท็อก ร้อยไหม ดูดไขมัน ศัลยกรรม เช่น เสริมหน้าอก แปลงเพศ เสริมจมูก ทำฟัน เช่น รักษารากฟัน ครอบฟัน

2. Price ราคา ไม่แสดงราคาชัดเจน โดยบอกเพียงช่วงราคา โดยราคาที่แสดงของสถานพยาบาลจะสูงกว่าตัวแทนท่องเที่ยว ตลาดบริการทางการแพทย์ปัจจุบัน จะแข่งขันกันด้านราคา โดยลูกค้าจะเลือกจากปัจจัยด้านราคาเป็นอันดับหนึ่ง โดยไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ

3. Place ช่องทาง สถานที่จัดจำหน่าย ทั้ง 2 กลุ่มไม่ได้คำนึงถึงเรื่องทำเลที่ตั้ง ลูกค้า walk in โดย สถานพยาบาลทำการตลาดทางตรงทั้งวิธีปกติ เช่นออกบู๊ท พนักงานขาย และออนไลน์ โดยใช้เว็บไซต์ อีเมลล์ โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ค ยูทูบ อีกทั้งทำการตลาดทางอ้อมผ่านตัวแทนท่องเที่ยว แต่ตัวแทนท่องเที่ยวทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์อย่างเดียว และทั้ง 2 กลุ่มมีระบบชำระเงินหลาย

ช่องทาง เช่น เงินสด บัตรเครดิต โอนผ่านระบบ swift, western union สถานพยาบาลส่วนใหญ่มีการเก็บมัดจำการบริการล่วงหน้า แต่ตัวแทนท่องเที่ยวไม่มีการเก็บบริการล่วงหน้า

4. Promotion การส่งเสริมการตลาด ในส่วนของช่องทางออนไลน์ ทั้ง ๒ กลุ่ม ลูกค้าจะใช้การ โฆษณา ประชาสัมพันธ์ โดยใช้กลยุทธ์ด้านราคา คือ ลดราคา เป็นหลัก แต่สถานพยาบาลมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ในช่องทางทำการตลาดปกติ อีกทั้งสถานพยาบาล ทำการตลาดผ่าน ตัวแทนท่องเที่ยวโดยให้ส่วนลด คอมมิสชั่น และทั้ง ๒ กลุ่ม ให้สิ่งจูงใจ คอมมิสชั่น โบนัส แก่ พนักงานขาย

5. Physical Evidence หลักฐาน/คุณลักษณะทางกายภาพ หลักฐานสถานพยาบาลมีการแสดงใบอนุญาตหรือเอกสารมาตรฐานต่างๆ เมื่อถูกร้องขอจากลูกค้าเป็นส่วนใหญ่(จากช่องทางออนไลน์) แต่มีการแสดงหลักฐาน ใบอนุญาต ต่างๆที่สถานประกอบการ ทั้ง 2 กลุ่มมีการแสดงรูปภาพ before/after และสถานพยาบาล จะเน้น ลักษณะกายภาพโดยสถานที่มีการตกแต่งสวยงามหรูหรา ทันสมัย แต่ ตัวแทนท่องเที่ยวไม่เน้นการตกแต่งสถานที่ และบางแห่งเป็นเพียง sharing office

6. Process กระบวนการ สถานพยาบาลมีกระบวนการ ช่องทางการขายปกติดังนี้ การแสวงหาลูกค้า ตัวเตรียมก่อนพบลูกค้า การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์/บริการ ตอบข้อซักถาม สร้างความมั่นใจปิดการขาย ติดตามผล และช่องทางการขายออนไลน์ ทั้ง 2 กลุ่ม มีกระบวนการเหมือนกัน ดังนี้ การแสวงหาลูกค้า การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์/บริการ ตอบข้อซักถาม สร้างความมั่นใจปิดการขาย ติดตามผล โดยที่ ผู้ใช้บริการของตัวแทนท่องเที่ยวมีการเปรียบเทียบราคาของตัวแทนการท่องเที่ยวหลายแห่งจากอินเตอร์เน็ตก่อนเข้าสู่กระบวนติดต่อไปยังตัวแทนท่องเที่ยว เพื่อสอบถามข้อสงสัย

7. People บุคคล สถานพยาบาลเน้นเรื่องความเป็นมืออาชีพของบุคลากรผู้ให้บริการ เช่น บุคคลิกภาพของพนักงานต้อนรับต้องดูดี มีservice mind, แพทย์ และพยาบาล มีใบอนุญาตเฉพาะทาง แต่ตัวแทนท่องเที่ยวเน้นบุคลากรที่มีความสามารถด้าน ภาษาอังกฤษได้ในระดับดีมาก มีทักษะการให้คำปรึกษาและปิดการขาย และพบว่าตัวอย่างทั้งหมด ผู้ให้คำปรึกษา ไม่ใช่บุคคลากรทางการแพทย์ หมอ พยาบาล

อภิปรายผลวิจัย

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบโดยการวิเคราะห์การตลาดโดยใช้ส่วนผสมทางการตลาด 7Ps ของผู้ประกอบการธุรกิจเชิงการแพทย์ กรณีศึกษา สถานพยาบาลและตัวแทนการท่องเที่ยว ผลที่ได้จะสอดคล้องกัน แต่สำหรับบริการทางการแพทย์กรณีสถานพยาบาลควรจะเพิ่มอีก 2Ps คือ Prompt และ Preparation (รวมเป็น 9Ps ดังนี้ Product, Price, Place, Promotion, Physical Evidence, Process, People and Prompt and Preparation) นั่นคือ ผู้ให้บริการ

ทางการแพทย์ควรมีความพร้อมในการให้บริการผู้รับบริการอยู่เสมอ เช่น ลูกค้า walk in นอกจากนี้ยังต้องมีการเตรียมการในการให้บริการไว้ล่วงหน้า ดังกรณีของสถานพยาบาลขนาดเล็กแห่งหนึ่งประเภทคลินิค ที่ไม่มีความพร้อมในการรองรับลูกค้า แบบ walk in โดยจะให้บริการได้เฉพาะลูกค้าที่มีการจองมาล่วงหน้าและวางมัดจำแล้วเท่านั้น ทำให้เสียโอกาสทางธุรกิจไป ซึ่ง 7Ps อาจจะไม่เพียงพอสำหรับการให้บริการทางการแพทย์ ควรจะมีเพิ่มอีก *2Ps* คือ *Prompt* และ *Preparation* รวมเป็น *9Ps* ซึ่งตรงกับลักษณะเฉพาะของการให้บริการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (อัศวิน แสงพิกุล, 2558) โดยที่ *Prompt (Promptness)* : การบริการจำเป็นต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว เพราะช่วงเวลาการให้บริการนั้นจะสั้นมาก ผู้ใช้บริการจึงต้องการประสิทธิภาพ ความรวดเร็วและความประทับใจ อีกทั้ง มีความพร้อมในเรื่องการ Stand by การให้บริการ มีความพร้อมที่จะให้บริการผู้ใช้บริการอยู่ตลอดเวลา และ*Preparation (Advanced Preparation)* : เนื่องจากผู้ใช้บริการมีการจองบริการล่วงหน้า ดังนั้นผู้ให้บริการจึงต้องมีการประสานงาน เตรียมการไว้รอบริการล่วงหน้าเช่นกัน เพื่อสร้างความประทับใจในการบริการ ความเป็นมืออาชีพในการบริการ ส่วนกรณีกลุ่มที่ 2 ตัวแทนท่องเที่ยว ควรจะมีเพิ่มอีก 1Pเป็นอย่างน้อย คือ *Preparation* รวมเป็น *8Ps* ทั้งนี้เพราะว่าผู้ให้บริการกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มเอเจนซี่หรือทัวร์โอเปอร์เรเตอร์ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพร้อมให้บริการตลอดเวลามากนัก เพราะไม่ได้ให้บริการผู้ใช้บริการโดยตรง แต่จำเป็นต้องมี *1P*คือ *Preparation* เพราะเมื่อลูกค้าสั่งจองบริการล่วงหน้าก็ควรประสานงานกับสถานบริการในกลุ่ม 1 ไว้ล่วงหน้าเพื่อเตรียมการและอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ในกระบวนการขาย Process พบว่า ผู้ให้บริการมีการสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า เช่น ความน่าเชื่อถือของสถานประกอบการ องค์กร โดยแสดงหลักฐานทางคุณภาพและมาตรฐานต่างๆ เช่น สถานประกอบการได้รับรองมาตรฐานต่างๆ เช่น JCI, ISO9001:2008, HA อีกทั้ง แพทย์ ก็เป็นแพทย์ที่ชำนาญการ เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และมีใบอนุญาตเฉพาะด้าน เช่น ใบอนุญาตศัลยกรรมตกแต่ง หรือ เป็นสมาชิกของสมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งแห่งประเทศไทย, สมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งเสริมสวยแห่งประเทศไทย หรือ ISAPS = สมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งเสริมสวยนานาชาติ และในกระบวนการขายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว(Morrison, 2002; Kotler et al., 2013 อ้างถึงใน อัศวิน แสงพิกุล, 2558) มีดังนี้คือ การแสวงหาลูกค้า ตัวเตรียมก่อนพบลูกค้า การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์/บริการ ตอบข้อซักถาม ปิดการขาย ติดตามผล ซึ่งจากงานวิจัยพบว่า มีกระบวนการสร้างความมั่นใจให้ลูกค้าเพิ่มมาด้วยทั้ง ๒ กลุ่ม ทำให้กระบวนการในการทำการตลาดหรือการขายเป็นดังนี้คือ การแสวงหาลูกค้า ตัวเตรียมก่อนพบลูกค้า การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์/บริการ ตอบข้อซักถาม สร้างความมั่นใจ ปิดการขาย ติดตามผล (เพิ่มการสร้างความมั่นใจเข้ามา จากงานวิจัยของ Morrison และ Kotler) ทั้งนี้การบริการทางการแพทย์บางอย่างมีการกลับมาใช้บริการซ้ำๆ เช่น การทำทรีทเม้นท์ต่างๆ หรือ หากผู้ใช้บริการทางการแพทย์มีความพอใจกับการใช้บริการทางการแพทย์ในครั้งแรก แล้วเกิดความประทับใจ ก็มีแนวโน้มกลับมาใช้บริการทาง

การแพทย์อีก โดยแนะนำคนรู้จัก คนใกล้ชิดมาใช้บริการอีกด้วย ดังนั้น ผู้ให้บริการควรคิดในส่วนของ Brand Awareness โดยอาจสร้าง Brand Royalty ความภักดีในตราสินค้า หรือ Brand Image ภาพลักษณ์ตราสินค้า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และทำให้ลูกค้าจดจำได้ เช่น โครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม CSR

ข้อเสนอแนะ

1. Product ผลิตภัณฑ์และบริการ ควรบอกรายละเอียดของผลิตภัณฑ์/บริการ ขั้นตอนของการใช้บริการ เงื่อนไข ข้อควรปฏิบัติต่างๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

2. Price ราคา ควรมีการแสดงราคาที่ชัดเจน

3. Promotion การส่งเสริมการตลาด อาจจะมองตลาด Niche เพราะตลาด Mass จะมีการแข่งขันด้านราคาที่สูง

4. People บุคคลากร ของสถานพยาบาลยังขาดทักษะด้านภาษา ทำให้อาจมีการสื่อสารที่ผิดพลาดได้ อีกทั้งการจ้างล่ามมาช่วยแปลยังเป็นการเพิ่มต้นทุนให้สถานประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

กิตติ พรหมประพันธ์. (2558). **ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงของผู้ใช้บริการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย.** วารสารปัญญาภิวัฒน์ 7(3).

กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร. (2557). **นโยบายด้านท่องเที่ยวและกีฬาของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.** การประชุมจัดโดย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, จังหวัดสุโขทัย.

จารุวรรณ ธาดาเดช. (2556). การรับรองมาตรฐานสากลโรงพยาบาลในประเทศไทย: สถานการณ์และแนวโน้ม. **วารสารสาธารณสุขศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล 43(3), 313-321.

จุรีรัตน์ คงตระกูล. (2553). **ภาพรวมธุรกิจ *Hospitality*-ท่องเที่ยวไทยไปได้ไกลกว่าที่คิด.** จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย E-TAT Tourism Journal.

เจษฎา โชคดำรงสุข. (2553). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์กลางการแพทย์ -*Medical Hub* รายงานการฝึกอบรมหลักสูตร นักบริหารการฑูต รุ่นที่ 2.** สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปกร, กระทรวงต่างประเทศ.

ชัญวลี ศรีสุโข, พญ. (2555, พฤศจิกายน-ธันวาคม). **อุตสาหกรรมการแพทย์เชิงท่องเที่ยว.** อุตสาหกรรมสาร, 54, 32-33.

ชนานาถ พูลผล. (2557, มกราคม-มีนาคม). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้าสลิมมิ่งพลัสในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** วารสารสุทธิปริทัศน์, 28(85).

แผนงานการพัฒนาศักยภาพด้านการค้าระหว่างประเทศและสุขภาพ.(2557, มีนาคม). **ประเทศไทยบนถนนสู่ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ.** ชุดการบริการสุขภาพ เล่มที่ 2. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ , สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.

พิมพา หิรัญกิตติ, ปณิศา มีจินดา, สมชาย หิรัญกิตติ, อุดม สายะพันธุ์. (2552). **การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงบริการทางการแพทย์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ (รายงานผลการวิจัย).** ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พริมรตา อำไพจิตร, ไกรชิต สุตะเมือง. (2557 , มกราคม-มีนาคม). **แรงจูงใจในการใช้บริการการรักษาด้วยแพทย์ในคลินิกความงาม เขตกรุงเทพมหานคร.** วารสาร การเงิน การลงทุน การตลาด และการบริหารธุรกิจ, 4(1).

ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์.(2558, กรกฎาคม-สิงหาคม). ***Medical Hub* สำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากตะวันออกกลาง.** ส่องโลกมุสลิม 21(122).

เมธาวี เจริญผล, บุหงา ชัยสุวรรณ. (2558, มิถุนายน). **ประชุมวิชาการระดับชาติประจำปี 2558. การประชุมจัดโดย คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์(นิด้า).

สิปปศิณี บาเรย์. (2555). **ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสปาในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวจีน กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต (ภาคนิพนธ์).** ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สิริกร เลิศลัคธนาธาร. (2557). **การพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพในเขตภาคใต้ ฉบับการ์ตูนภาษาต่างประเทศ (รายงานผลการวิจัย).** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

สำนักประสานและบริหารโครงการ(ปป.). (2556, มิถุนายน). **การส่งเสริมคลัสเตอร์ท่องเที่ยวเชิงการแพทย์เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย ระยะที่ 2 (บทความ).** สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.).

โสภิศตา สุกก่ำ. (2552). **ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดต่อการเลือกใช้บริการสปาไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2554). **การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ**. สสว. , 2556

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2556, มิถุนายน, ปีที่ 19 ฉบับที่ 2378). ความท้าทายในการเป็นศูนย์กลางทางการบินภูมิภาคของประเทศไทย.

อัศวิน แสงพิกุล. (2558). **เอกสารคำสอนการตลาดเชิงกลยุทธ์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว *HT*515** (น.122). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

อัศวิน แสงพิกุล. (2556). **ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

SMEs Knowledge Center. (2557). **ภาพรวมธุรกิจ *Health Care* ในประเทศไทย (บทความ).** สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.).

Tourism Journal (2013). *Retro Market* ในกระแส *Nostalgia Tourism.* **จุลสารวิชาการการท่องเที่ยว, 2.** กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กาญจนา อายุวัฒน์ธนชัย. (2558, มิถุนายน). **มาเที่ยวไทย กลับไปแล้วสวย (โพสต์ทูเดย์).** สืบค้น 1 พฤษภาคม 2559 จาก http://www.posttoday.com/travel/thailand/372397.

กรมการท่องเที่ยว.(2557, สิงหาคม). **สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยว (กรกฎาคม 2557).** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2559 จาก https://www.m-society.go.th/article_attach/12133/16378.pdf .

กรมการท่องเที่ยว. (2556, กรกฎาคม). **การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอาเซียนปี 55 : สร้างรายได้สะพัดในไทยกว่า 2,500 ล้านบาท.** สืบค้น 1 พฤษภาคม 2559 จาก http://www.tourism.go.th/home/details/6/118/943 .

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2557, มกราคม). **รายงานสรุปผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ข้อ 4.3.7 โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ โดยกองสุขภาพระหว่างประเทศ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.** กองสุขภาพระหว่างประเทศ. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2559 จาก http://pmsn.hss.moph.go.th/uploadFiles/document/D00000001327_25781.pdf.

วัลคุ์วดี เตี๋ยวงษ์สุวรรณ์. (2558, กรกฎาคม). **เมื่อเมืองโต โรงพยาบาลเอกชนก็ขยายตาม (Forbes Thailand ฉบับเดือนมิถุนายน).** สืบค้น 1 พฤษภาคม 2559 จาก http://www.forbesthailand.com/article_detail.php?article_id=500 .

Beamish, K & Ashford, R. (2006). **Marketing Planing.** The Chartered Institute of Marketing, The official CIM course book. Elsevier.

Evangelos Ergen. (2011, February). **Critically evaluating the marketing mix of an academic programme.** CITY College International Faculty of the University of Sheffield.

Finn, M., Elliott-White, M., & Walton, M., (2000). **Tourism & Leisure Reserach Methods** (p.38). Essex, UK: Pearson.

Hedrick-Wong, & Y., Choong, D. (2015). Tracking Global Growth 2009-2015. **Master Global Destination Cities Index 2015**.

Kelly Edward. (2013, October). **Medical Tourism.** Organized by World Health Organization.

Kotler Philip. (2001). **Marketing Management, Millenium Edition.** New Jersey, USA: Pearson.

Laimer Peter. (2010, July). **Basic Concepts and Definitions- Travel and Tourism (Domestic and International).** Organized by UNWTO/UNSD, WS Moldova.

Munro W. Julie. (2012). What is Medical Tourism ?. **Best Practice in Medical Tourism by MTQA.**

Personal, Social and Humanities Education Section. (2013). Tourism and Hospitality Studies. **Introduction to Tourism-Five Tuned version.** Education Bureau Hongkong.

Reeves, S., Kuper, A., & Hodges, B. (2008). **Qualitative Research Methodologies-Ethnography.** BMJ Magazine, 337(2008), 512-514.

WTO. (2015). UNWTO.Tourism Highlights 2015 edition. **Tourism Highlights by UNWTO.**

AMA. (2012). ***The Marketing Mix: From Products to Life Enhancing Experiences.*** Retrieved April 16, 2016 from https://marketing.conference-services.net/resources/327/2958/pdf/ AM2012_0272_ paper.pdf .

AMA. (2011). **The Marketing Mix Matrix.** Retrieved April 16, 2016 from https://marketing.conference-services.net/resources/327/2342/pdf/AM2011_0313.pdf .

JCI. (2016). **JCI-Accredited Organizations-Thailand** .Retrieved April 29, 2016 from http://www.jointcommissioninternational.org/about-jci/jci-accredited-organizations/?c=Thailand .

การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

The Development of a document storage system using the Google sheet platform A Case Study Mae Ramat Subdistrict Administrative Organization Mae Ramat District, Tak Province.

พิชามญ์ ถวิลจินดารัตน์[1] และ บัวพรรณ คำเฉลา[2]
Phichamon Thawinjindara and Buaphan Khamchalourt

บทคัดย่อ

การศึกษานี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ประชาชร จำนวน 349 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ T-Test และสถิติทดสอบ F-test (One-way ANOVA) จากผลการศึกษาพบว่า จำนวนค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นการใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.96) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 6 ด้าน อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X}$= 4.06) รองลงมือ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X}$= 4.04) ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X}$= 3.87) และ ด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ($\bar{X}$= 3.67)

คำสำคัญ: ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์, กูเกิลฟอร์ม

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This study aims to 1) develop an electronic document storage system. Using the platform of Google sheet, a case study of Mae Ramat Subdistrict Administrative Organization Mae Ramat District, Tak Province.The sample group was 349 participants including instructors and personnel working in the**.** The research tool as the questionnaire with 5-point rating scale and the statistical methods for data analysis were Frequency Distribution, Means, Standard Deviation (S.D.), T-Test, and F-Test (oneway ANOVA). From the research results, it was found that It was found that the average number of opinions on the use of the electronic document storage system. Using the platform of Google shee in the case study of Mae Ramat Subdistrict Administrative Organization Mae Ramat District, Tak Province in general was at a high level ($\bar{X}$= 3.96) When considering each aspect, it was found that 6 aspects were at the high opinion level. Utilization of electronic document storage system. Using the platform of Google sheet ($\bar{X}$= 4.06) is secondary to the efficiency of the system. process step side Service personnel ($\bar{X}$ =4.04), users who use the electronic document storage system. Using the platform of Google sheet ($\bar{X}$= 3.87) and users who use the electronic document storage system. Using the platform of Google sheet ($\bar{X}$= 3.67)

Keywords: Document storage system electronic systems, Google From

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว สร้างความเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสังคมองค์การธุรกิจ และปัจเจกชน เทคโนโลยีสารสนเทศกระตุ้นให้เกิดการปรับรูปแบบความสัมพันธ์ภายในสังคมการแข่งขัน และความร่วมมือทางธุรกิจ ตลอดจนกิจกรรมการดำรงชีวิตของบุคคลให้แตกต่างจากอดีต ชีวิตความเป็นอยู่ของเราในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับสารสนเทศต่างๆ มากมาย การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมทำให้มนุษย์ต้องสื่อสารถึงกัน ต้องติดต่อและทำงานหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกัน สังคมจึงต้องการความเป็นระบบที่มีรูปแบบชัดเจน เราจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และความเข้าใจถึงศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2554-2563 ที่มุ่งพัฒนาคนที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน นำ ICT มาพัฒนาและประยุกต์ใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างนวัตกรรมการบริการของภาครัฐที่สามารถให้บริการประชาชนและธุรกิจทุกภาคส่วนต้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2563)

ในปัจจุบันการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีหรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนั้นได้มีการพัฒนาระบบการบริหารของประเทศให้มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ประเทศไทยจะต้องพัฒนาระบบต่าง ๆ โดยได้เข้าร่วมข้อตกลงด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (e-ASEAN Agreement) จึงทำให้รัฐบาลไทยมีแนวคิดเรื่องการบริหารงานอิเล็กทรอนิกส์ โดยจุดประสงค์หลักของข้อตกลง เกี่ยวกับด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน ซึ่งได้ทำข้อตกลงโดยมีจุดประสงค์หลักด้านอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน คือการเสริมสร้างศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของภูมิภาคอาเซียน โดยการพัฒนาสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเทศสมาชิกจะต้องมีการทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ และแต่ละประเทศสมาชิกจะต้องมีการผลักดันให้เกิดรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประเทศไทยนั้นได้เริ่มมีการพัฒนาโครงการที่เรียกว่ารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Thailand) ขึ้น โดยรัฐบาลไทยได้มีการกำหนดนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่กำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2560 – 2569 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาท้องถิ่น ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย 4.0 สู่ประเทศที่พัฒนาแล้วจากฐานของท้องถิ่น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จะส่งเสริมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยให้มีความทันสมัยสู่สังคมดิจิทัลและการเชื่อมโยงกับสังคมในภาพกว้าง ทั้งในประเทศและนาชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีขั้นตอนในการส่งมอบหนังสือการออกเลขหนังสือออก และการค้นคืน ต้องเสียเวลากับขั้นตอนระบบเดิม ติดต่อเจ้าหน้าที่สารบรรณรวมทั้งการค้นหาต้นฉบับของหนังสือจะต้องทำการไล่ตามลำดับของหนังสือ เมื่อเจ้าหน้าที่สารบรรณไปส่งหนังสือให้ฝ่าย/ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือลา ผู้ที่มาติดต่อเจ้าหน้าที่จะต้องรอ กรณีมีผู้ที่ทำงานแทนอาจเกิดข้อผิดพลาดได้เนื่องจากขาดความชำนาญ เช่น การเขียนไล่เลขผิด หรือลายมือที่อ่านยาก หากหนังสือทะเบียนรับส่งสูญหายหรือมีใครหยิบไป ก็จะทำให้ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ส่งผลให้การส่งหนังสือไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่ล่าช้าทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความเสียหายจึงทำให้งานสารบรรณ

ขาดประสิทธิภาพ จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์หาสาเหตุหลักที่ทำให้กระบวนการทำงานสารบรรณขาดประสิทธิภาพ

จากข้อความข้างต้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีในปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับปัญหาและพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของผู้ใช้ในปัจจุบันโดยเลือกใช้แอปพลิเคชัน Google sheet มาพัฒนาระบบสารบรรณออนไลน์ เพื่อทดแทนการลงทะเบียนหนังสือรับและหนังสือส่งแบบเดิม โดยระบบสามารถจัดเก็บเอกสารและเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรงเนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันที่ทำงานบนแพลตฟอร์มคลาวด์ (Cloud platform) จึงมีความปลอดภัยและง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลของคนในองค์กร มาช่วยในการออกแบบพัฒนากระบนการให้ระบบสารสนบรรณมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการประเมินผลและเปรียบเทียบประสิทธิภาพระบบเติมกับระบบใหม่ และยังช่วยลดคำใช้จ่าย ลดเวลา ลดการใช้ทรัพยากร และกำลังคน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากซึ่งผู้ศึกษาได้นำเนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาเนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย เอกสารคู่มือแนวทางเละการสืบค้นในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศหรือระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ (2560), สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (2562), ระวิวรรณ จันทนะโพธิ์ (2560),

2. แนวคิดระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของน้ำลิน เทียมแก้ว (2561), ปาริชาติ สังข์ขาว (2551),

4. แนวคิดเกี่ยวกับงานสารบรรณ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

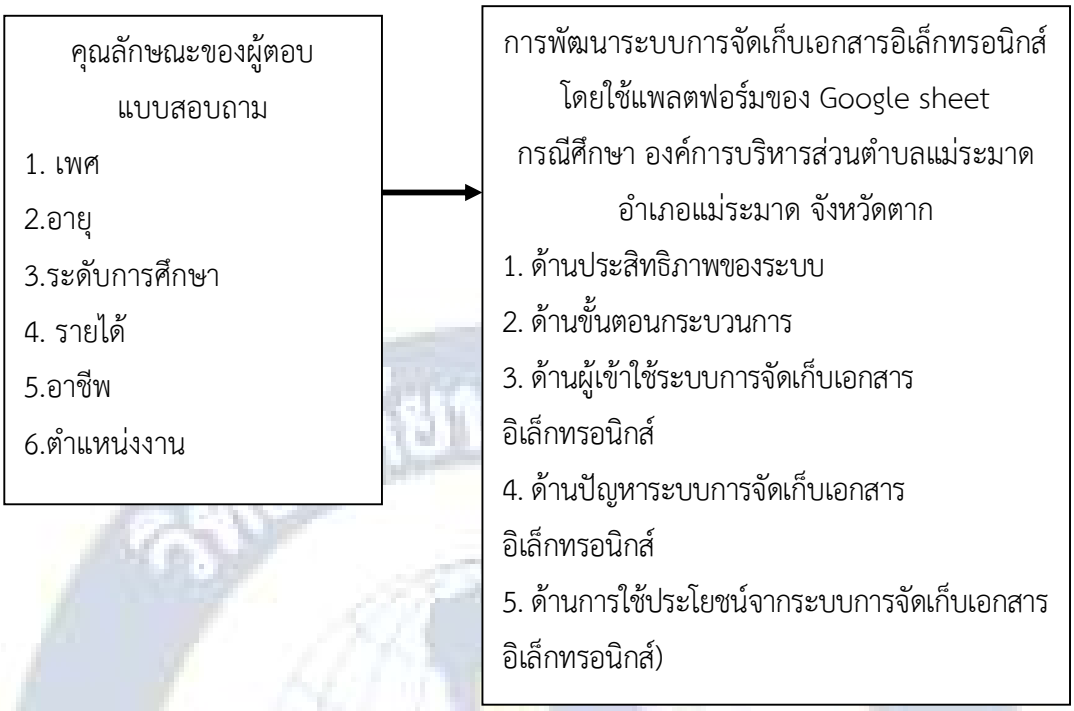
5. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Rogers and Shoemaker (1971),

6. บริบทเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของวรรณมาฆะ เกษรดอกไม้ และ ณัฐชัย นิ่มนวล (2564), คนึงศรี นิลดี และ ธนดล ภูสีฤทธิ์ (2561), ธีรดนัย กัปโก, พงษ์เมธี ไชศรีหา, สัญญา เคณาภูมิ (2563), ธราภร อนุเวช (2561),

กรอบแนวคิดการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ประเด็นสาระสำคัญที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 1) ตัวแปรอิสระ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ตำแหน่งงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก 2) ตัวแปรตาม ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ปฏิบัติหน้าที่ใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด ทั้งหมด 68 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด 2565) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95%

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง เจ้าหน้าที่บุคลากร ประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดประชากรที่ใช้ในการศึกษาตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan จำนวนประชากรรวม 349 คน

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) เป็นหลักโดยใช้เทคนิคการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด จังหวัดตาก จำนวน 349 คน เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

จากการแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ประชากรกลุ่มตัวอย่างในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจะนำมาตรวจสอบความเรียบร้อยแล้วนำมาลงรหัสคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลโดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วย

1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ตำแหน่งงาน จำนวนทั้งสิ้น 6 ข้ออธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทัศคติ และปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลใช้การแปลความของค่าเฉลี่ยแบบแบ่งช่วง โดยแปลความตามหลักการแบ่งอัตราภาคชั้น (Class Interval) ทดสอบสมมุติฐานเปรียบเทียบ ความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-test for Independent Samples) และเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จำแนกตามอายุ การศึกษา โดยใช้เกณฑ์การแปลความเฉลี่ย อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่งงาน ความบ่อยของการใช้งานระบบประสบการณ์ในการใช้ระบบ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance หรือ One-way-ANOVA)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้ คือ 1) การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) 3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1.ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล

แม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 349 คน สามารถสรุปผลได้ว่าบุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 39 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา รายได้ 5001-15,000 บาท มีอาชีพเกษตร และตำแหน่งงานประชาชน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นการใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ระดับความคิดเห็นการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 6 ด้าน อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet รองลงมือ คือ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet) และด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet) ตามลำดับ

ด้านประสิทธิภาพของระบบ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 11 ข้ออยู่ในระดับมาก คือ 1. สามารถเข้าใช้งานได้ตลอดเวลา 2. สามารถเข้าใช้งานระบบได้จากอุปกรณ์ เช่น มือถือแทปแลต,ไอแพด,พีซี 3. ความประทับใจระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet 4.ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ช่วยให้การสืบค้น ติดตาม เอกสารมีความรวดเร็วและถูกต้อง 5.ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถ สืบค้นติดตามเอกสารได้ทุกที่ทุกเวลา 6. การดำเนินการเวียนส่งหนังสือมีความรวดเร็วและ ถูกต้อง 7. ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet มีฟังก์ชันที่ครอบคลุมการทำงานด้านธุรการและสารบรรณ รองลงมาคือ 1. ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ช่วยให้ประหยัดทรัพยากร (เวลา และวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน) 2. ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ช่วยการจัดเก็บเอกสาร ของผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น 3. วัตถุประสงค์ของการใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้การติดต่อสื่อสาร ภายในองค์กรมีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ตามลำดับ

ด้านขั้นตอนกระบวนการในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ข้ออยู่ในระดับมาก คือ ขั้นตอนการเข้าระบบมีความง่ายและไม่ซับซ้อน รองลงมาระบบมีการยืนยันและตรวจสอบผู้ใช้ (User) และ รหัสผ่าน (Password) ก่อนเข้าระบบที่รัดกุม และ ปลอดภัย ผู้ใช้สามารถมองเห็นเอกสารแนบได้ชัดเจนเมื่อเปิดดู เอกสาร ผู้ใช้สามารถบันทึก (Save) /จัดเก็บ (Download)

เอกสารในรูปแบบไฟล์ PDF ได้สะดวกรวดเร็ว ผู้ใช้สามารถพิมพ์ (Print) เอกสารจากระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ได้สะดวกรวดเร็ว ตามลำดับ

ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 6 ข้อพบว่า ความสามารถแปลงไฟล์ .doc และ .xls เป็น .pdf ได้ รองลงมาคือ ปัญหาความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ความชำนาญเมื่อต้องทำงานร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่น เช่น โปรแกรม Acrobat ความชำนาญในการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน และความชำนาญในการใช้อุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องสแกนเนอร์ เป็นต้น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับการใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ตามลำดับ

ด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน 6 ข้อ พบว่า จัดลำดับความสำคัญของเอกสารที่ต้องรับหรือส่ง รองลงมาคือ อยู่ในระดับมาก คือ ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet มีความยุ่งยาก ซบซ้อนในการใช้งาน และการส่งเอกสารผ่านระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ใช้เวลามากกว่าระบบ เดิม (ระบบเอกสารกระดาษ) การดึงเอกสารกลับมาเพื่อแก้ไข ปัญหาข้อมูลสูญหายระหว่างการส่งข้อมูลผ่านระบบ และการเปิดไฟล์เอกสารแนบในระบบ ตามลำดับ

ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 8 ข้อ อยู่ในระดับมาก คือ ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยใน การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างหน่วยงานสะดวกมากขึ้น รองลงมาคือ ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheetช่วยให้ท่านค้นหาข้อมูลหรือเอกสารจากคอมพิวเตอร์ได้รวดเร็วกว่าการค้นหาข้อมูล หรือเอกสารในรูปแบบเดิม และระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet จะช่วยลดปริมาณการใช้กระดาษ และลดปริมาณการใช้หมึกพิมพ์ ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet จะช่วยให้ท่านประหยัดแรงงาน และมีเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อไปปฏิบัติใช้ทำงานด้านอื่น ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet จะช่วยประหยัดพื้นที่ใน การจัดเก็บเอกสาร และระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ช่วยในการปฏิบัติงานมีความสะดวก รวดเร็ว ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ช่วยให้ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารรวดเร็วขึ้น มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ให้ท่านสามารถติดตามงานได้สะดวกรวดเร็ว ตามลำดับ

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 5 ข้อ อยู่ในระดับมาก คือ การบริการมีความถูกต้องและไม่มีข้อผิดพลาด จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการเพียงพอกับผู้รับบริการ รองลงมาคือ กระบวนการในการให้บริการเหมาะสม สามารถให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามอย่างชัดเจน ช่องทางในการติดต่อเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีความ ครอบคลุมและเหมาะสมตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชน ในการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

เพศกับระดับความคิดเห็นการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ด้านปัญหาระบบระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริกา ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

อายุกับระดับความคิดเห็นการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05

ระดับการศึกษากับระดับความคิดเห็นการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในแต่ละด้านมีความไม่แตกต่างกัน ด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้กับระดับความคิดเห็นการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า พบว่า ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet มีความไม่แตกต่างกัน ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้าน

ปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สายการปฏิบัติงานกับระดับความคิดเห็นการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่าด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านขั้นตอนกระบวนการ ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการในแต่ละด้านมีความไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีประเด็นที่นำมาอภิปราย โดยละเอียดดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพของระบบ จากผลการศึกษาพบว่า ด้านประสิทธิภาพการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กล่าวคือ บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพของระบบโดยรวมของการใช้งานระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ ธราภร อนุเวช (2563) โดยพบว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีระดับความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับมาก ในเรื่องคือสามารถเข้าใช้งานได้ตลอดเวลา

2. ด้านขั้นตอนกระบวนการ (Process) จากผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านขั้นตอนกระบวนการ โดยรวมของการใช้งานระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ ธีรดนัย กัปโก, พงษ์เมธี ไชศรีหา, สัญญา เคณาภูมิ (2564) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีระดับความคิดเห็นมากในเรื่องของขั้นตอนการเข้าระบบมีความง่ายและไม่ซับซ้อน

3. ด้านผู้เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet จากผลการศึกษาพบว่า เข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กล่าวคือบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านเข้าใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมของการใช้งานระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ คนึงศรี นิลดี และ ธนดล ภูสีฤทธิ์ (2561) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีระดับความคิดเห็นมากในเรื่องของความสามารถแปลงไฟล์ .doc และ .xls เป็น .pdf ได้

4. ด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กล่าวคือบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านปัญหาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมของการใช้งานระบบงานด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ ประภัสสร ขาวงาม (2564) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีระดับความคิดเห็นมาก ในเรื่องจัดลำดับความสำคัญของเอกสารที่ต้องรับหรือส่ง

5. ด้านการใช้ประโยชน์จากระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ จากผลการศึกษาพบว่าการใช้ประโยชน์จากระบบระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กล่าวคือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากมีความคิดเห็นด้านการใช้ประโยชน์จากระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมของการการใช้ประโยชน์ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ ประภัสสร ขาวงาม (2564) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีระดับความคิดเห็นมาก ในเรื่องระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างหน่วยงานสะดวกมากขึ้น

6. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการการพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กล่าวคือบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีความคิดเห็นด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ โดยรวมของการใช้งานระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ คนึงศรี นิลดี และ ธนดล ภูสีฤทธิ์ (2561) ที่ค้นพบในลักษณะเดียวกัน โดยพบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีระดับความคิดเห็นมาก ในเรื่องการบริการมีความถูกต้องและไม่มีข้อผิดพลาด จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการเพียงพอกับผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะที่ได้จาการศึกษา

1.1 ด้านนโยบาย บุคลากรทุกท่านให้ความสำคัญในการใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet และมีระบบการสั่งการผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงติดตามผลการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านเชิงปฏิบัติ ควรมีแนวทางในการปฏิบัติงานเรื่องระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet อย่างชัดเจนในทิศทางเดียวกันทุกระดับ รวมถึงผู้บริหาร พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อยู่เสมอ

1.3 ด้านบริหาร ผลักดันให้ผู้บริหารใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet มากขึ้น พร้อมตระหนักเห็นความสำคัญของประโยชน์ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคลากร

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1. การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการทดสอบกับบุคลากรของขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระมาด อำเภอเมืองแม่ระมาด จังหวัดตาก ที่ใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet ในอนาคต ดังนั้นการศึกษาในอนาคตจึงควรมีการศึกษาอีกครั้งหากได้มีการปรับปรุงระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แพลตฟอร์มของ Google sheet เพื่อยืนยันและตรวจสอบผลการวิจัยในครั้งนี้ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

คนึงศรี นิลดี และ ธนดล ภูสีฤทธิ์. (2561). การพัฒนาระบบสารสนเทศงานสารบรรณคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม** ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2561.

ธราภร อนุเวช. (2563). การใช้ระบบการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (EDS) ของบุคลากรวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. **วารสารการเมืองการปกครอง** ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน –ธันวาคม 2563.

ธีรดนัย กัปโก, พงษ์เมธี ไชศรีหา, สัญญา เคณาภูมิ. (2563). **การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเดิด อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร** . สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม .

ปาริชาติ สังข์ขาว. (2551). **ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีปทุม.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ระวิวรรณ จันทนะโพธิ์. (2560). **การศึกษากระบวนการในการดำเนินงานโครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เพื่อค้นหาแนวทางและวิธีการในการปรับปรุงและพัฒนา กรณีศึกษาการประมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction)**. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย/ กรุงเทพฯ.

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2560). **แผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. 2566**. ของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.

สุทิพย์ ประทุม, สรัญณี อุเส็นยาง. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่. **วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี** ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565

Rogers, E.M. and Shoemaker, F.F. (1971). **Communication of Innovation: A Cross-Cultural Approach.** 2nd Edition, The Free Press, New York.

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Online shopping decision-making behavior of working group via Tiktok application in Muang Tak District, Tak Province

สุพรรษา มีศรี[1] และ บัวพรรณ คำเฉลา[2]

Suphansa MeSri and Buaphan Bhamchalour

บทคัดย่อ

การศึกษา พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P ปัจจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก และศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน ประกอบธุรกิจส่วนตัว และอื่นๆ จำนวน 400 คน ดำเนินวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า เพศหญิงมีการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์มากกว่าเพศชาย ส่วนมากมีอายุ 31– 40 ปี โดยรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000– 20,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์แตกต่างกันออกไป ส่วนใหญ่ซื้อ 1–5 ครั้ง ครั้งละ 501–1,000 สินค้าที่ซื้อส่วนใหญ่ ได้แก่ เสื้อผ้า ซึ่งจะเลือกซื้อในช่วงเวลา 18.00 – 22.00 น. โดยสินค้าอยู่ในช่วงโปรโมชั่น/ลดราคา ช่องทางในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อใน TikTok โดยปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ เลือกจากสินค้ามีความหลากหลาย ปัจจัยทางด้านราคา เห็นว่าราคาถูกกว่าการซื้อด้วยวิธีอื่น ๆ ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง ปัจจัยทางด้านการจัดการคนหรือพนักงาน การสร้างคอนเทนต์บนปัจจัยทางด้านกระบวนการ การสั่งซื้อได้ง่าย ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ แพลตฟอร์ม TikTok มีรูปแบบทันสมัย

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริโภค, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, แอปพลิเคชันติ๊กต็อก (TikTok)

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The study of online shopping decision-making behavior of working group via Tiktok application in Muang Tak District, Tak Province, to study online shopping behavior and 7P marketing mix factors. The purpose of this study was to study the online shopping decision-making behavior of working-age groups via Tiktok application in Muang Tak District, Tak Province, and to study the importance of marketing mix factors in making online purchase decisions of working-age groups. in Mueang Tak District, Tak Province research tools It is a questionnaire from the sample group in the research, including civil servants/state enterprises. private company employees Own business and others, totaling 400 people, analyzing data using software packages processed by computer The statistics used in the research were percentage, mean and standard deviation. The research found that females choose to shop online more than males. Most of them are 31-40 years old with monthly income in the range of 10,000-20,000 baht. Most of them are working Civil servants/state enterprises Consumers have different online shopping behaviors, most of them buy 1-5 times, 501-1,000 at a time. Including clothing, which will be purchased during 18.00 – 22.00 hrs., with products in the promotion / discount period The majority of respondents' online shopping channels are on TikTok, and those who contribute to the purchase are media. By product factor Choose from a wide variety of products. price factor Seeing that it is cheaper than buying by other means Factors in terms of distribution channels Open 24 hours. Factors in managing people or employees content creation on process factors easy ordering The physical environmental factor is that the TikTok platform has a modern design.

Keywords: Consumer Behavior, Marketing Mix, TikTok Application (TikTok)

บทนำ

เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเป็นสาเหตุทำให้ระบบการค้าในปัจจุบันแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งในอดีตมีการซื้อขายสินค้าผ่านหน้าร้านต้องจัดหาสถานที่ลงทุนสร้างหรือเช่าร้านเหล่านี้จะเป็นที่รู้จักเฉพาะคนในพื้นที่เท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้มีการซื้อขายสินค้าแบบใหม่ที่นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นการดำเนินการทางการตลาดที่เรียกว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-COMMERCE) เป็นทางเลือกของผู้ซื้อผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต

เชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตเข้าสู่เว็บไซต์หรือสังคมออนไลน์ ซึ่งช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีศักยภาพทางธุรกิจสูง เนื่องจากมีผลตอบแทนที่คุ้มค่าเป็นการทำการค้าที่ไม่ต้องมีหน้าร้าน ผ่านทางพ่อค้าคนกลาง ไร้พรมแดน ไม่จำกัดเวลาในการซื้อขาย ทำให้สามารถเข้าถึงได้โดยตรงและรวดเร็วตามเวลาที่ต้องการ ส่งผลให้สื่อออนไลน์เป็นอีกช่องทางหนึ่งและได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในระบบการค้าปัจจุบันเข้ามาช่วยเพิ่มช่องทางการซื้อขาย จากสถิติประชากรคนไทยที่ใช้โซเชี่ยลมีเดีย (SOCIAL MEDIA) ในปี 2559 มีบัญชี 3 ผู้ใช้เฟซบุ๊ค (FACEBOOK) 41 ล้านบัญชี บัญชีผู้ใช้ทวิตเตอร์ (TWITTER) 5.3 ล้านบัญชี บัญชีผู้ใช้อินสตาแกรม (INSTAGRAM) 7.8 ล้านบัญชี และบัญชีผู้ใช้ไลน์ (LINE) 33 ล้านบัญชี จึงถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้คนไทยเกือบทุกระดับสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนมากจึงสามารถใช้บริการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน (APPLICATION) ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา จากที่ใดก็ตามที่อินเทอร์เน็ตเข้าถึง เพราะสามารถประหยัดเวลาในการออกไปเลือกซื้อสินค้าเองตามห้างร้านต่างๆ และยังเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับผู้ใช้บริการหรือผู้ซื้อสินค้าที่ไม่มีเวลา อีกทั้งการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ในปัจจุบันนั้น มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กองข้อมูล ธุรกิจ, 2559) ดังนั้น เมื่อเทคโนโลยีและอินเตอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชนในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ก็จะเป็นส่วนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

TikTok พื้นที่แห่งการแจ้งเกิดครีเอเตอร์หน้าใหม่ และเพลงดังฮิตติดชาร์ท หนึ่งในความโดดเด่นของ TikTok คือ การเป็นพื้นที่ที่สร้างปรากฏการณ์การแจ้งเกิดครีเอเตอร์จาก “คนธรรมดา” ที่ไม่จำเป็นว่าต้องเป็นคนดังหรือเซเลบริตี้ ก็สามารถมาสร้างตัวตนและขยายผลคอนเทนท์สุดสร้างสรรค์บนแพลตฟอร์มได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ด้วยความโดดเด่นของคอนเทนท์ที่นำเสนอในรูปแบบวิดีโอสั้นที่กำลังมาแรง อีกทั้งความพรั่งพร้อมของ Creative Tools เครื่องมือสร้างสรรค์ทั้งถ่าย ตัดต่อ ใส่สติกเกอร์และเอฟเฟกต์ รวมถึงเสียงเพลงประกอบที่ถูกลิขสิทธิ์มากมาย จึงทำให้การสร้างสรรค์วิดีโอสั้นไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป อีกทั้ง Machine Learning ของ TikTok ที่ช่วยส่งต่อคอนเทนท์ไปถึงกลุ่มเป้าหมาย จึงส่งผลให้คอนเทนท์มากมายสามารถสร้างกระแสไวรัลได้ในชั่วข้ามคืน กระทั่งส่งผลให้ครีเอเตอร์มากมายได้แจ้งเกิดบนแพลตฟอร์ม TikTok และกลายเป็นดาวเด่นจนสามารถต่อยอดสู่การเป็นครีเอเตอร์อาชีพที่สร้างรายได้อย่างมั่นคง

จากกระแสความนิยมในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ที่เพิ่มขึ้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น TikTok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภครวมถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำมาวางแผนการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการ

หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รู้จัก และเข้าใจถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจออนไลน์ได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ประโยชน์ของผลการวิจัย

1. ทราบถึงพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. ทราบระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

3. สามารถนำข้อมูลที่ศึกษามาปรับใช้สำหรับผู้ที่ประกอบกิจการค้าขายผ่านอินเทอร์เน็ตได้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตทางด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มวัยทำงานในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ที่มีช่วงอายุระหว่าง 21 - 60 ปี จำนวน 46,776 คน (ข้อมูลระบบสถิติทางการทะเบียน 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใชในการวิจัยครั้งนี้คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ ,2560:47) โดยใชระดับความเชื่อมั่นที่รอยละ 95 และยอมใหเกิดความคาดเคลื่อนในการเลือกกลุมตัวอยางรอยละ 5 ไดจำนวนกลุมตัวอยางเทากับ 397 คน

ขอบเขตทางด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

กรอบแนวคิดการศึกษา

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เป็นการศึกษาผู้ใช้แอปพลิเคชั่นติ๊กต็อก (TikTok) ที่มีช่วงอายุระหว่าง 20 - 39 ปี และอาศัยหรือทำงานในจังหวัดตาก โดยเก็บข้อมูลในเดือนมิถุนายน 2565

ขอบเขตทางด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตัวแปรตามได้แก่ สถานภาพการตัดสินใจ ได้แก่ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มวัยทำงานในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ที่มีช่วงอายุระหว่าง 21 - 60 ปี จำนวน 46,776 คน (ข้อมูลระบบสถิติทางการทะเบียน ,2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน ประกอบธุรกิจส่วนตัว และอื่นๆ คณะผู้วิจัยได้คำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตร ของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ,2560:47) โดยใชระดับความเชื่อมั่นที่รอยละ 95 และยอมใหเกิดความคาดเคลื่อนในการเลือกกลุมตัวอยางรอยละ 5 ไดจำนวนกลุมตัวอยางเทากับ 397 คน สามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างประชากรได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N\,(e)^2}$$

เมื่อ N ขนาดประชากร

n ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดเป็น .05

แทนค่า

$$n = \frac{46{,}776}{1 + 46{,}776\,(0.05)^2}$$

$$= 397$$

ดังนั้นจากการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 397 คน และคณะผู้วิจัยได้เพิ่มตัวอย่างอีก 3 ตัวอย่าง รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง

การรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดย แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์ โดยใช้ Google Fomm และรวบรวมข้อมูลที่จากได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปใชจัดทำ และเตรียมตัวสำหรับการวิเตราะห์ข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ 7 ข้อ ได้แก่

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดการให้คะแนนระดับแรงจูงใจเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักของลิเคิร์ท ดังนี้

5 หมายถึง ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ในระดับมาก

3 หมายถึง ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ในระดับน้อย

1 หมายถึง ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดและเติมข้อความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วยค่าสถิติ ดังนี้

1. ค่าความถี่และค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. ค่าร้อยละคะแนนที่ได้จากการทดสอบความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

3. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

4. ค่าความถี่และร้อยละ เพื่อวัดระดับความมากน้อยของสาเหตุปัญหาและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก " เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง (Self - Admistered Questionnaire) การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอเป็นหัวข้อ ดังนี้

การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลสรุปการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ

ผลวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 และเพศชาย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 รองลงมาช่วงอายุ 21 – 30 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 และน้อยที่สุดช่วงอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ส่วนมากอยู่ในช่วง 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 รองลงมาได้แก่ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาได้แก่ ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และสุดท้าย 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับ ปริญญาตรี จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อย 27.0 รองลงมาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 รองลงมาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 มัธยมศึกษาตอนนี้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาอาชีพอื่นๆ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลวิจัยพบว่าโดยเฉลี่ยใน 1 เดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อสินค้าออนไลน์ 1 – 5 ครั้งต่อเดือน จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 88.0 รองลงมา 6 – 10 ครั้งต่อเดือน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 รองลงมา 11 – 15 ครั้งต่อเดือน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อสินค้าออนไลน์ครั้งละ 501 – 1,000 บาท ต่อครั้ง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาครั้งละ น้อยกว่า 500 บาท จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รองลงมาครั้งละ 1,001 – 1,500 บาท จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 และมากกว่า 5,000 บาท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

สินค้าออนไลน์ที่ส่วนใหญ่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกซื้อคือ เสื้อผ้า จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาซื้อ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 รองลงมาซื้อ

กระเป๋า จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 รองลงมาซื้อ เครื่องสำอางจำนวน 40 คน คิดเป็น ร้อยละ 10.0 รองลงมาซื้อสุขภาพและความงาม จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

ช่วงเวลาที่ซื้อสินค้าออนไลน์ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อช่วงเวลา 18.00 – 22.00 น. จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมาช่วงเวลา 13.00 – 17.00 น. จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 รองลงมา ตั้งแต่ 22.00 น. ขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 รองลงมาช่วงเวลา 08.00 – 12.00 น. จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0

สาเหตุในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ สินค้าอยู่ในช่วงโปรโมชั่น / ลดราคา จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา สินค้ามีความหลากหลาย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รองลงมา เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 รองลงมามีบุคคลแนะนำสินค้า จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 รองลงมาสินค้าเปิดตัวใหม่ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 รองลงมาผู้ขายบริการดี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ช่องทางในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อใน Facebook จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมาร้านค้าออนไลน์บน Application จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อย 38.0 รองลงมาเว็บไซต์ร้านค้าออนไลน์ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 รองลงมา Instagram จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ผู้ที่มีส่วนสนับสนุนในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อเพราะสื่อต่างๆ จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 88.0 รองลงมาเพื่อนร่วมงาน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 รองลงมาบุคคลในครอบครัว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 รองลงมา ตัวแทนสินค้า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ผลวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบส่วนใหญ่เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ เห็นว่าสินค้ามีความหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 4.44, สินค้ามีความทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 4.37 สินค้ามีคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 4.27 มีการรับคืนหรือเปลี่ยนสินค้า คิดเป็นร้อยละ 3.90 มีบริการหลังการขาย คิดเป็นร้อยละ 3.53

ปัจจัยทางด้านราคา เห็นว่าราคาถูกกว่าการซื้อด้วยวิธีอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.66, วิธีการชำระเงินมีหลายช่องทาง คิดเป็นร้อยละ 4.05 มีระบบความปลอดภัยในการชำระเงิน คิดเป็นร้อยละ 3.59 มีการกำหนดราคาที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 3.98 เรียกเก็บเงินตามจำนวนที่ระบุจริง คิดเป็นร้อยละ 3.98

ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่าเปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 4.35, สะดวกในการซื้อประหยัดเวลา คิดเป็นร้อยละ 4.45 มีสินค้าพร้อมขายอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ

4.20 ไม่เสียเวลาในการเดินทางไปซื้อ คิดเป็นร้อยละ 4.50 มีรถจัดส่งสินค้าโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 3.89

ปัจจัยทางด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า สื่อทันสมัย เข้าถึงง่าย คิดเป็นร้อยละ 4.43 ด้านจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น มีลด แลก แจก แถม คิดเป็นร้อยละ 4.33 การรีวิวคุณภาพสินค้า คิดเป็นร้อยละ 3.47 มีบริการส่งสินค้าฟรี /ตรงเวลา คิดเป็นร้อยละ 3.62 มีการติดตามให้ความช่วยเหลือตลอดการสั่งซื้อสินค้า คิดเป็นร้อยละ 3.56

ปัจจัยทางด้านการจัดการคนหรือพนักงาน พบว่า สร้างคอนเทนต์บน TikTok คิดเป็นร้อยละ 4.43 รองลงมาคือ สร้างตัวตนใน TikTok ด้วยการทำคอนเทนต์ คิดเป็นร้อยละ 4.33 การมีส่วนร่วมกับผู้ชมบน Tiktok อย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 3.47 ทำคอนเทนต์ลง TikTok อย่างสม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 3.62 สร้าง Affiliate ช่วยขายของใน TikTok. คิดเป็นร้อยละ 3.30

ปัจจัยทางด้านกระบวนการ พบว่าการสั่งซื้อได้ง่าย คิดเป็นร้อยละ 4.40 การชำระเงิน คิดเป็นร้อยละ 4.38 การรับสินค้า คิดเป็นร้อยละ 3.30 ระยะเวลาในการรอ คิดเป็นร้อยละ 3.25 การคืนสินค้า คิดเป็นร้อยละ 3.15

ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า แพลตฟอร์ม TikTok มีรูปแบบทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 4.43 ช่องทางการชำระเงิน การจัดหมวดหมู่สินค้า คิดเป็นร้อยละ 4.33 ระบบรักษาความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 3.47 การใช้ง่าย คิดเป็นร้อยละ 3.62

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่าเพศหญิงมีการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์มากกว่าเพศชาย ส่วนมากมีอายุ 31 – 40 ปี รายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000 – 20,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาศักดิ์ ข่ายกระโทก (2560) ในงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง มีอายุ 20-30 ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สถานภาพโสด ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท

2. จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มวัยทำงานผ่านแอพพลิเคชั่น Tiktok ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก แตกต่างกันออกไป ส่วนใหญ่ซื้อ 1 – 5 ครั้ง สินค้าที่ซื้อส่วนใหญ่ ได้แก่ เสื้อผ้า โดยสินค้าอยู่ในช่วงโปรโมชั่น/ลดราคา และช่องทางในการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อใน TikTok ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชชา โพธิ์นาฝ่าย (2566) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม Tiktok ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

3. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ เลือกจากสินค้ามีความหลากหลาย ปัจจัยทางด้านราคา เห็นว่าราคาถูกกว่าการซื้อด้วยวิธีอื่นๆ ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง และปัจจัยทางด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่าใช้สื่อโฆษณาสินค้า ทำให้รู้จักสินค้ามากขึ้น ปัจจัยทางด้านการจัดการคนหรือพนักงานคือการสร้างคอนเทนต์บน TikTok และปัจจัยทางด้านกระบวนการ คือสั่งซื้อได้ง่าย เข้าถึงได้ง่าย ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เห็นว่า แพลตฟอร์ม TikTok มีรูปแบบทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชชา โพธิ์นาฝ่าย (2566) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม Tiktok ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการซื้อสินค้าในช่องทาง TikTok ของกลุ่มเจเนอเรชั่นซี ในประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของโพสต์ของบุคคลมีชื่อเสียงใน TikTok ปัจจัยด้านความคิดเห็นเชิงบวก ปัจจัยด้านจำนวนการแชร์ และปัจจัยด้านเนื้อหาโฆษณาขณะที่ปัจจัยด้านจำนวนความคิดเห็น ส่งผลในทิศทางตรงกันข้าม โดยหากจำนวนความคิดเห็นมากจะทำให้แรงกระตุ้นในการซื้อสินค้าในช่องทาง TikTok ของกลุ่มเจเนอเรชั่นซี ในประเทศไทยลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ขยายขอบเขตของงานวิจัยให้กว้างมากขึ้น เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้ศึกษา พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์เฉพาะกลุ่มวัยทำงานในอำเภอเมืองตาก จึงควรขยายขอบเขตไปยังกลุ่มวัยทำงานในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด เพื่อให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด

2. ผู้ที่ประกอบธุรกิจ ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในช่องทางต่างๆ

2.1เนื้อหาโฆษณา ควรเป็นคลิปวีดีโอเคลื่อนไหว มีความคิดสร้างสรรค์ แปลกใหม่สร้างการมีส่วนร่วมกับสู้บริ โภค เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้บริ โภคเกิดแรงกระตุ้นในการซื้อสินค้าโดยไม่วางแผนล่วงหน้า

2.2 โพสต์ของบุคคลที่มีชื่อเสียงใน TikTok ต้องสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ ทำให้ผู้บริ โภคมีความรู้สึกเชื่อในสิ่งที่ผู้ไพสต์ต้องการบอก

2.3 จำนวนการแชร์ ยิ่งจำนวนการแชร์เขอะยิ่งดี จะช่วยให้เกิดกระแส เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค

2.4 ความคิดเห็นเชิงบวก ต้องมีความแปลกใหม่ มีหลากหลายประเด็น เพื่อดึงดูดให้สู้บริโภคเกิดการอ่าน และนำมาซึ่งความสนใจในสินค้า

เอกสารอ้างอิง

ธมลวรรณ สมพงศ์. (2564). **การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าทางออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิทยา เลิศพนาสิน. (2564). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน แอพพลิเคชั่น AliExpress ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.

สามารถ สิทธิมณี. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทาง Online : กรณีศึกษาจังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.

ศศิมา คุ้มนิลกาล. (2018). **การนำเสนออัตลักษณ์บนเครื่อข่ายสังคมออนไลน์อินสตาแกรมของเจเนอเรชั่น: กรณีศึกษาความแตกต่างระหว่างเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ เจเนอเรชั่นวาย และเจเนอเรชั่นแซด**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 1-122. เข้าถึงได้จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/3712/1/sasima_tumn.pdf

อดิพล เอื้อจรัสพันธุ์. (2018). พฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเจ็นเนอเรชั่น เอ็กซ์และเจ็นเนอเรชั่นวาย. **วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม**, 59-65. เข้าถึงได้จาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/download/138056/102683/

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยการใช้สื่อการเรียนการสอนจาก Google class room คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

Improving academic achievement for undergraduate students By using teaching materials from Google class Faculty of Business Administration Northern College, Tak Province.

บัวพรรณ คำเฉลา[1] และ วีรพงษ์ สุทาวัน[2]
Buaphan Khamchalour and Veerapong Suthawan

บทคัดย่อ

การวิจัย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน จาก Google class room รายวิชาการเขียนโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ 1 ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ปีที่ 1 ของก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนการสอนจาก Google class room กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2/2565 วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จำนวน 50 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. สื่อประสมการเขียนโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ 2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนซึ่งเป็นชุดเดียวกัน สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สื่อการเรียนการสอนจาก Google class room ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.51/93.90 ซึ่ง เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 2. คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การสอนด้วยการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Google class room ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

คำสำคัญ: บทเรียนคอมพิวเตอร์, กูเกิลคลาสรูม

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of this research was to create and find the efficiency of instructional media from Google class room, Computer Programming 1 course of undergraduate students. Business Computer Program Faculty of Business Administration Northern College, Tak Province according to the specified criteria 80/80 and to compare the learning achievement of the first year under graduate students before and after using the teaching media from Google class room. The sample group used in the research was the first year undergraduate students studying in Academic year 2/2022, Northern College, 50 people by simple random The tools used in the research were: 1. computer programming multimedia 1 2. pre-learning and post-learning tests which were the same set. statistics used in Data analysis was percentage, mean, standard deviation. The results showed that 1. Teaching media from Google class room developed by the researcher was effective as 80.51/93.90. 2. The post-learning score was higher than the before-learning score with a statistical significance at the .05 level. higher academic achievement

Keywords: Computer Lessons, Google Classroom

บทนำ

จากการศึกษาการจัดกิจการเรียนรู้และได้ทำการสอบในหน่วยที่ 1-15 ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ 1 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ภาคเรียนที่ 2/2565 พบว่านักศึกษามีทางการเรียนในรายวิชาโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ 1 ของนักศึกษา ในรูปแบบต่างๆ อยู่ในระดับต่ำ ทางผู้จัดทำวิจัยได้ศึกษาสื่อการเรียนการสอน แพลตฟอร์มของ Google Class room เป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และจะนำมาใช้ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สามารถนำไปหาความรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเหนือจากเรียนในห้องเรียนและได้มีโอกาสความคิดในการเรียนรู้ด้วยของนักเรียนทำให้สามารถนำเวลาว่างไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทุกเวลาที่นักเรียนต้องการ ทางวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นมีการสื่อการสอนที่เปิดโอกาศให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเองบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะทำให้นักเรียนได้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและสามารถประเมินผลการเรียนของตนเองได้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ให้เกิด

ประโยชน์และเรียนรู้อย่างมีความสูขปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นการเรียนการสอนในวิชา การเขียนโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ 1 มีการปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นไป

สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ จึงมีแนวคิดในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนประกอบการจัดการเรียนรู้วิชาการเขียนโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ 1 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ซึ่งเป็นการใช้สื่อการเรียนการสอนจาก Google class room ที่สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เป็นสื่อที่นักศึกษาสามารถนำกลับไปทบทวนที่บ้านได้ง่ายมาก ยังสามารถเป็นแนวคิดให้นักศึกษาสามารถ ฝึกปฏิบัติออกแบบผลงานของตนเองได้ดีเลย มีการประเมินผลการเรียนของตนเอง ทดสอบความรู้ทั้งก่อนเรียนและ หลังเรียน ทำให้ทราบพัฒนาการของตนเองได้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องดังกล่าวและเรียนรู้อย่างมีความสุข

จากข้อความข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำสื่อการเรียนการสอนจาก Google class room มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อสร้างความสนใจและเข้าใจของผู้เรียนได้มากกว่าการจัดการ เรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ และใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำสื่อการเรียนการสอนจาก Google class room ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการของนักศึกษา

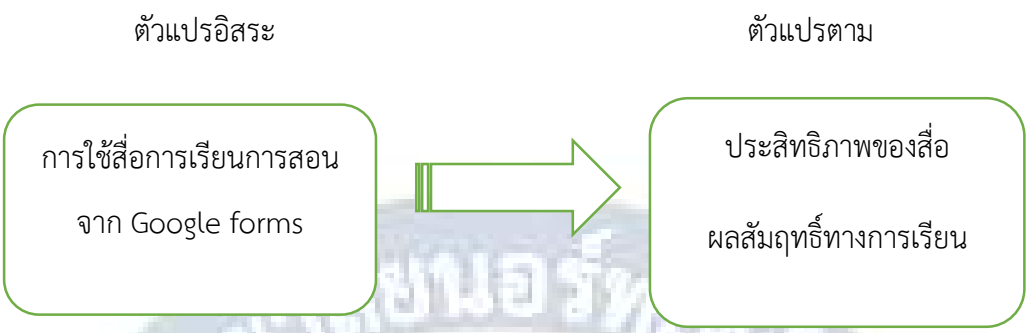
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจาก Google class roomรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตามเกณฑ์ที่ กำหนด 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ก่อนและหลังการใช้สื่อการเรียนการสอนจาก Google class room

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ดังนี้

ภาพที่ กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงทดลอง และศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งในการดำเนินงานศึกษาเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงทดลอง สำหรับการวิจัยเชิงทดลองเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาดังกล่าว โดยสร้างบทเรียนและแบบทดสอบออนไลน์ และแบบประเมินความพึงพอใจ รายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. บทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google classroom รายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 สำหรับสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้วิจัยสร้างแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1. เรื่องการสร้างแนวความคิดและเจตคติ 2. เรื่องภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคล 3. เรื่องกลยุทธ์การบริหารตนเอง 4. เรื่องเทคนิคการครองใจคน 5. เรื่องการสร้างผลผลิตในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาคำอธิบายรายวิชา ขอบเขตเนื้อหาสาระสำคัญของ เนื้อหา และวัตถุประสงค์ในรายวิชาใน

เรื่องที่จะดำเนินการสอน และศึกษาจากสภาพปัญหาจากการเรียนรู้ของนักศึกษา จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียด กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน จากนั้นนำแผนการเรียนรู้เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบออนไลน์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน นำเครื่องมือไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และความสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ในรายวิชาได้ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.80 และปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้จริง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom รายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหาวิชา ด้านวิธีการสอน และโดยภาพรวม แบบออนไลน์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อคำถาม สำหรับเกณฑ์ การแปลผลค่าเฉลี่ยแบบสอบถาม มีการจัดช่วงคะแนนดังนี้

คือ คะแนนระหว่าง 1.00-1.49 , 1.50-2.49, 2.50 -3.49, 3.50 -4.49, 4.50-5.00 หมายถึงความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และ มากที่สุด ตามลำดับ รวมทั้งมีคำถามแบบปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นอยู่ตอนท้ายของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากนั้นจึงได้นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการเรียนการสอนด้วยการใช้ Google Classroom เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน มีทั้งหมด 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่โมง โดยในสัปดาห์แรกผู้สอนแนะนำเนื้อหาแต่ละสัปดาห์ วิธีการจัดการเรียนการสอน คู่มือการใช้เครื่องมือออนไลน์ในระบบ Google Classroom และให้นักศึกษาลงทะเบียนเข้าใช้ระบบทุกคน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนในระบบออนไลน์ที่ผู้สอนจัดทำขึ้น จำนวน 30 ข้อคำถาม เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก และแบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ โดยกำหนดช่วงระยะเวลาในกรทำแบบทดสอบก่อนเรียนในสัปดาห์แรก เป็นเวลา 1 ชั่วโมง แล้วตรวจผลคะแนนที่ได้จากระบบ Google Classroom ผู้สอนเก็บข้อมูลผลคะแนนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

2. ผู้เรียนเข้าใช้ระบบ Google Classroom เพื่อเรียนรู้เนื้อหาบทเรียนในแต่ละสัปดาห์ และทำแบบฝึกหัดที่มอบหมาย เป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยทุกๆสัปดาห์ที่มีการเรียนการสอนผู้สอนจะมอบหมายให้นักศึกษาเข้าเรียนรู้บทเรียนในแต่ละเรื่อง ทำความเข้าใจกับเนื้อหา และทำ

แบบฝึกหัดที่มอบหมายทุกครั้งด้วยตนเอง แล้วส่งแบบฝึกหัดเข้าไปในระบบอินบล็อกของตนเอง เพื่อเป็นการส่งงานให้กับผู้สอนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้นักศึกษาสืบค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ผู้สอนกำหนดไว้ นักศึกษาเข้าไปตอบคำถาม สร้างกลุ่ม เพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็นผ่านระบบ Google Classroom และให้นักศึกษาแต่ละคนสรุปสาระความรู้ที่ได้รับเขียนลงในอินบล็อกของตนเอง โดยผู้สอนเข้าไปตรวจงานที่มอบหมาย พร้อมให้ข้อเสนอแนะในระบบออนไลน์ Google Classroom ในทุกครั้งที่นักศึกษาส่งงานตามกำหนดเวลา

3. ผู้สอนสรุปเนื้อหาและประเด็นสำคัญของเนื้อหา นักศึกษาร่วมอภิปรายกลุ่มแสดงความคิดเห็นเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามข้อสงสัย แล้วทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน พร้อมทั้งทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนผ่านใน ระบบ Google Classroom จากนั้นผู้สอนนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ผลต่อไป โดยใช้เครื่องมือทางสถิติและสรุปผลการวิจัย ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1) ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอน จาก Google class room ดำเนินการหาประสิทธิภาพของ กระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) โดยการวิเคราะห์จากคะแนนแบบฝึกหัดของผู้เรียน และคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ โดยกำหนดเกณฑ์ 80/80

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนการสอน จาก Google class room วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test dependent)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติค่าที่ (t-test) ในการทดสอบสมมติฐาน และใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom

ผลการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi esperimenttal research) เพื่อสร้างและ หา 1. การสร้างบทเรียนออนไลน์ โตยใช้ Google classroom กับการจัดการเรียนการสอน

เกณฑ์	ค่าเฉลี่ย	ค่าประสิทธิภาพ
E1	15.67	80.20
E2	23.45	81.80

จากผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Classroom รายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 มีค่าประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E1/E2) เท่ากับ 80.20/81.80 ดังนั้น บทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Classroom รายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า 80/80

2. การศึกษาผสสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom

รายการ	N	$\bar{X}$	S.D	t	Sig
ก่อนเรียน	50	13.51	3.864	15.67	0.000
หลังเรียน	50	25.57	1.564		

จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 13.51 และ 25.57 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนโตยใช้ Google classroom

ลำดับ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1	ด้านผู้เรียน	3.56	0.78	มาก
2	ด้านเนื้อหา	3.43	0.67	มาก
3	ด้านวิธีการสอน	3.40	0.67	มาก
รวม		3.46	0.68	**มาก**

จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Classroom โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่เฉลี่ยเท่ากับ 3.46 โดยด้านผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 รองลงมา คือ ด้านเนื้อหาวิชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และด้านวิธีการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การสร้างบทเรียนออนไลน์ โดยใช้ Google classroom มีค่าประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E1/E2) เท่ากับ 80.20/81.80 หมายความว่า การประเมินพฤติกรรมของนักศึกษาจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวรรณ เจริญนานและคณะ (2562) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พ้อย

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี ประสิทธิภาพ 81.79/89.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ประสิทธิภาพ 80/80 2) คะแนนการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ขึ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พ้อย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ขึ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พ้อยอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom พบว่า ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.67และ 23.45 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมีพลัด (2560) ได้จัดทำวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมัลติมิเดียผ่าน Google Classroom พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัณฑนา นนท์ไชย (2559) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนสื่อการเรียนรู้แบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องร่างภาพจริงให้ป็นลายเส้นและออกแบบบรรจุภัณโดยใช้ห้องเรียนออนไลน์ Google Classroom พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการร่างภาพจริงให้เป็นลายเส้นและออกแบบบรรจุภัณฑ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นกัน

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนโดยใช้ Google classroom รายวิชาการเขียนโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ 1 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Classroom โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 โดยด้านผู้เรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 รองลงมา คือ ด้านเนื้อหาวิชา มีคำเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และด้านวิธีการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒน์ พลอยศรี (2551) ได้ศึกษาการสร้างบทเรียนออนไลน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เรื่องเทคโนโลยีก่อนพิมพ์เพื่อหาคุณภาพบทเรียนออนไลน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการผลิตสื่อ และการนำเสนอเพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนออนไลน์และประเมินความพึงพอใจ ของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1. บทเรียนออนไลน์ แบบมีปฏิสัมพันธ์ เรื่องเทคโนโลยีก่อนพิมพ์ 2. แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนสำหรับผู้เชี่ยวชาญ 3. แบบทดสอบหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4. แบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี ที่ 1ภาควิชาเทคโนโลยีการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำนวน 28 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาเทคโนโลยีการพิมพ์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 26 คน รวมจำนวน 54 คนผลการวิจัย พบว่า บทเรียนออนไลน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ มีผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา มีค่าเท่ากับ 4.25 อยู่ในระดับมีคุณภาพดี มีผลการประเมิณคุณภาพด้านการผลิตสื่อและการนำเสนอ มีค่าเท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับมีคุณภาพดี ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทเรียน มีค่าเท่ากับ 4.30 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom ซึ่งประกอบด้วยชั้นตอนและกิจกรรมที่ต้องเน้นการปฏิบัติ นักเรียน อาจใช้เวลาทำกิจกรรมนานกว่าที่กำหนดไว้ดันั้น ผู้สอนอาจยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้นักเรียนได้คันพบคำตอบและทำกิจกรรมได้สำเร็จก่อนที่จะนำผลงานส่งเข้าในระบบการเรียน

2. การเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom ผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักศึกษาได้แสดงความคิดสร้างสรรค์และรับฟังความคิดเห็น และ เน้นสร้างบรรยากาศแบบการมีส่วนร่วมโดยการใช้สื่อที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสนองตอบความแตกต่างระหว่าง

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom ก่อนเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ ผู้สอนควรชี้แจงแนวทางให้ละเอียดเพื่อง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างทางการับรู้ข้อมูล กระบวนการเรียน การส่งงาน การทำกิจกรรมส่ง การทำแบบฝึกหัดควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน เพื่อจะได้ง่ายและสะดวกต่อการตรวจให้คะแนนของผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้กับนักศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบัน

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ข้อมูลที่ทันสมัย มีความสนใจ มีความคิดสร้างสรรค์และกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ประกอบกับการใช้เทคโนโลยีสมัยให้โดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสังคมออนไลน์ ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบทำงานร่วมกันได้ทุกที่ทุกเวลา ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไปได้เป็นอย่างดี

3. ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่ได้มาประกอบการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน สำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับนักศึกษาที่เรียน เป็นอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง มาตราการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (ฉบับที่ 5) การปฏิบัติงานที่บ้าน.** (Work from Home). รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.1-2.

กรวรรณ สืบสม และ นพรัตน์ หมีพลัด. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยี มัลติมิเดีย ผ่าน Google Classroom. **วารสารพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยรังสิต,** 11(1), 26-38.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ธนวรรณ เจริญนาน และคณะ. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ด้วย Google Classroom เรื่อง การสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยไมโครซอฟท์เพาเวอร์พ้อย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.**วารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฎราชวิทยาลัย,** 7(1), 381-396.

มัณฑนา นนท์ไชย. (2559). **การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการร่างภาพจริงเป็นลายเส้นและออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยใช้ห้องเรียนออนไลน์ Google Classroom สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดีย.**วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน,บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

วัฒน์ พลอยศรี. (2551*).* **การสร้างบทเรียนออนไลน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เรื่องเทคโนโลยีก่อนพิมพ์.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขวิชา. เทคโนโลยีการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

การเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการซ่อมรถจักรยานยนต์ ร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

Comparison of customer expectations and satisfaction with motorcycle repair service Anirut Motor Service Bueng Sam Phan District Phetchabun Province

นพพล พรหมรักษ์[1],พัชรภัทร นันทบวรพล[2], อัชฌสิทธิ์ อังกินันทน์[3] และ สุดารัตน์ ทิพนานนท์[4]

Nopphon Phromrak, Pacharapat Nuntaborwornpon, Atchasit Ankinandana and Sudarat Tipnanon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ต.เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์กลุ่ม ตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน เทศบาลตำบลซับสมอทอด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน.

ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส เพื่อประเมินการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส ผลการศึกษาพบว่า พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอ บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความคาดหวังและความพึงพอใจกับงานบริการโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ด้านกระบวนการให้บริการ อันดับ ที่สอง คือ ด้านผลิตภัณฑ์/การบริการ อันดับที่สาม คือ ด้านราคา อันดับ คือ ด้านการส่งเสริม การตลาด อันดับที่ห้า คือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อันดับที่หก คือด้านสถานที่ช่องทางการจัด จำหน่าย และอันดับที่เจ็ด คือ ด้านพนักงานผู้ให้บริการค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความคาดหวัง, ความพึงพอใจ, การบริการ

[1] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: Noppadon@northern.ac.th โทร.091-741-7921

[2] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: Pacharapat@northern.ac.th โทร.084-149-2415

[3] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: atchasit@northern.ac.th โทร.084-591-5146

[4] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการอุตสาหกรรม วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aims to 1. To study the level of expectation and satisfaction of service recipients in the service of Anirut Motor Service Shop, Bueng Sam Phan District, Phetchabun Province. 2. To assess the service of Anirut Motor Service shop Bueng Sam Phan District Phetchabun Province, the sample group is people living in Sub-District Municipality Bueng Sam Phan District Phetchabun Province, 400 people. The results of the study found that service recipients in the service of Anirut Motor Service Bueng Sam Phan District Phetchabun Province The overall expectation and satisfaction with the service was at a moderate level. When considering each aspect, it was found that the first place was the service process, the second was the product/service aspect, the third was the price, the fourth was the marketing promotion. The fifth place is the physical environment, the sixth place is the location of the distribution channel. and the seventh place was for the service personnel, the average was in the middle level, respectively.

Keywords : expectation, satisfaction, service

บทนำ

ปัจจุบันรถจักรยานยนต์เป็นพาหนะทางบกที่มีความจำเป็นต่อชีวิตของมนุษย์อย่างมากโดยทำหน้าที่รับและส่งคนและสิ่งของต่างๆนอกจากนี้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะที่ก่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลาในการติดต่อธุรกิจ อีกทั้งยังใช้ขนส่งสินค้าระหว่างชุมชนต่างๆ อย่างไรก็ตามรถจักรยานยนต์นั้นจัดเป็นผลิตภัณฑ์ด้านวิศวกรรมซึ่งมีการหมดอายุหรือเสื่อมสภาพลงได้ ดังนั้น ผู้ใช้จักรยานยนต์จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการซ่อมแซมรถจักรยานยนต์แต่จะสามารถเลือกซ่อมอย่างคุ้มค่าได้ โดยปกติรถจักรยานยนต์ใหม่ทุกยี่ห้อมักมีการรับประกันคุณภาพในช่วงระยะเวลาหนึ่งโดยผู้ผลิตรถจักรยานยนต์ เช่น ความบกพร่องของอุปกรณ์ ความเสียหายบางอย่างที่ผิดปกติจากการผลิตหรือการประกอบโดยมีข้อยกเว้นของการใช้งานที่ผิดประเภทหรืออุปกรณ์ที่ต้องเสื่อมคุณภาพเป็นต้น

ดังนั้นหากรถจักรยานยนต์ยังอยู่ในระยะรับประกันคุณภาพผู้ใช้จักรยานยนต์มักนำรถจักรยานยนต์เข้ารับบริการตรวจสอบสภาพและดูแลที่ศูนย์บริการของผู้ผลิต แต่เมื่อหมดระยะเวลาการรับประกันคุณภาพแล้วเลือกใช้บริการจากศูนย์บริการของผู้ผลิตเช่นเดิมหรือใช้บริการจากอู่ซ่อมรถจักรยานยนต์ที่มีอยู่ทั่วไปแทน ทั้งนี้ธุรกิจอู่ซ่อมรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่มีอัตราการเจริญเติบโต

ควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมยานยนต์ที่มีปริมาณสูงขึ้น โดยสังเกตได้จากสถิติจำนวนรถจักรยานยนต์ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการกิจการประเภทบำรุง โดย P SIRIRATTANAWONG - 2019)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นปริมาณการใช้รถจักรยานยนต์ที่เพิ่มขึ้น หรือแนวโน้ม ความสนใจของผู้ประกอบการรายใหม่ที่ต้องการเข้ามาดำเนินธุรกิจร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ในอัตราที่ เพิ่มขึ้นตามจำนวนปริมาณรถจักรยานยนต์ที่เพิ่มขึ้น ธุรกิจร้านซ่อมรถจักรยานยนต์จึงมีการแข่งขันกัน รุนแรงขึ้นด้วยเพื่อดึงดูดใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ของตัวเอง เมื่อ รถจักรยานยนต์เกิดปัญหาขัดข้องหรือตัดสินใจเลือกใช้บริการหลังจากที่เคยมาใช้บริการแล้ว ดังนั้น การให้บริการของร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในด้าน ต่างๆ เช่น เครื่องมือที่ใช้ในการบริการรวมทั้งอะไหล่ที่ได้มาตรฐาน ความรวดเร็วในการให้บริการ ความสุภาพอ่อนโยนของพนักงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ ประการเดียวที่มีผลต่อการเลือกร้านซ่อมรถจักรยานยนต์แต่ยังมีอีกหลายเหตุผลปัจจัย ที่ผู้บริโภค นำมาใช้ในการเลือกตัดสินใจใช้บริการ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัย ส่วนสะสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ในเขตอำเภอบึง สามพัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการร้านซ่อมรถจักรยานยนต์หรือผู้ที่สนใจประกอบกิจการ ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ ในการนำมาใช้เป็นแนวทางการศึกษาคุณภาพสินค้าและบริการ การวางแผน และกำหนดกลยุทธ์ ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคที่สุดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อ ผู้ประกอบการ ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ หรือผู้ที่สนใจประกอบกิจการร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ในการนำมา เป็น แนวทางในการรักษาคุณภาพสินค้าและบริการ การวางแผน และกำหนดกลยุทธ์ให้ตรงความต้องการ ของผู้บริโภค

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการซ่อมรถจักรยานยนต์ อนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

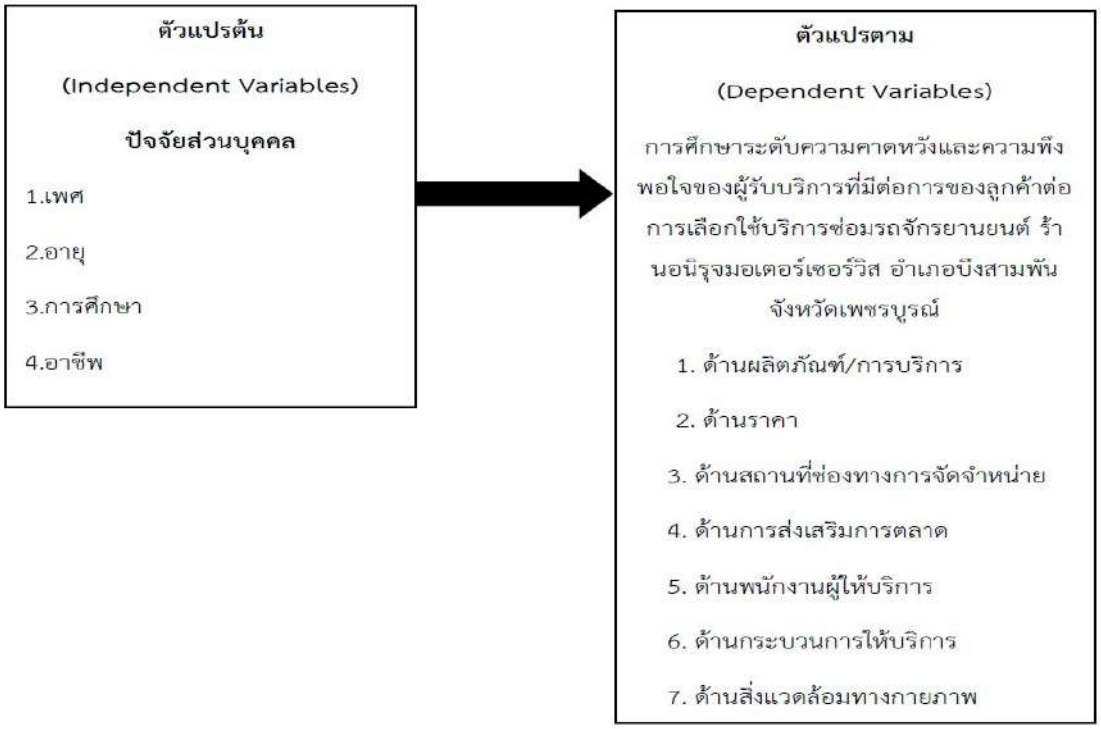
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

2. เพื่อประเมินการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการซ่อมรถจักรยานยนต์ ร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้กำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการซ่อม รถจักรยานยนต์ ร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ใช้ รูปแบบวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร : ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน เทศบาลตำบลซับสมอทอด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน เนื่องจากไม่ทราบจำนวน ประชากรที่แน่นอน ดังนั้นจึงกำหนดให้กลุ่มประชากรมีทั้งหมด=400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสำรวจข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการบริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิสการขออนุญาตลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ทั้งหมดจำนวน 21 ข้อโดยแยกเป็นประเด็นการประเมินออกเป็น 7 ด้านได้แก่

1. ด้านผลิตภัณฑ์/การบิการ
2. ด้านราคา
3. ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ (Check List) จำนวน 4 ข้อ
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด
5. ด้านพนักงานผู้ให้บริการ
6. ด้านกระบวนการและการให้บริการ
7. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถาม ข้อเสนอแนะ ของผู้รับบริการที่มีต่อการบริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอความร่วมมือจากประชาชนในเขตเทศบาล ตำบล ซับสมอทอดที่มารับบริการร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส ในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่ม ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามนี้สุ่มจากประชาชนที่มารับบริการ 7 งานบริการ โดยสุ่มเลือกเฉพาะ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลซับสมอทอดแล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง เดือน แล้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงวันที่ 26 มิถุนายน 2565 - 29 มีนาคม 2566

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จากส่วนที่ 1 ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหา ค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส จาก ส่วนที่ 2 ทำการวิเคราะห์การหาค่าเฉลี่ย (Mean,X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standar Deviation: S.D.)

3. ข้อมูลความคิดเห็นปลายเปิดจากส่วนที่ 3 ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อ วิเคราะห์ ความเหมือน ความต่าง และสังเคราะห์ เพื่อสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน พบว่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วน ใหญ่ที่ใช้บริการเป็นเพศชาย 293 คน ร้อยละ 73.25 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 107 คน ร้อยละ 26.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ใช้บริการอายุ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 101 ร้อยละ 24.9 และ 30-39 ปี จำนวน 101 ร้อยละ 24.9 รองลงมา40-49 ปี จำนวน 77 คน ร้อยละ 19.0 50 ปีขึ้นไป จำนวน 72 คน ร้อยละ 17.7 และ20-29 ปี จำนวน 49 คน ร้อยละ 12.1 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ใช้บริการมีระดับการศึกษา มัธยมตอนต้น จำนวน 93 คน ร้อยละ 22.9 รองลงมาได้แก่ ประถมศึกษา จำนวน 85 คน ร้อยละ 20.9 มัธยมตอนปลาย/ปวช จำนวน 79 คน ร้อยละ 19.5 อนุปริญญา/ปวส. 77คน ร้อยละ 19.0 และปริญญาตรี จำนวน 66 ร้อยละ 16.3 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ใช้ บริการอาชีพ รับราชการ จำนวน 104 คน ร้อยละ 25.6 รองลงมาได้แก่อาชีพ รับจ้าง จำนวน 98 คน ร้อยละ 24.1 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 81 คน ร้อยละ 20.0 เกษตรกร 77 คน ร้อยละ 19.0 อื่นๆ จำนวน 40 คน ร้อยละ 9.99 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังและความพึงพอใจผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึง สามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการศึกษา พบว่า ผู้รับบริการมีระดับความคาดหวังและความพึงพอใจ ด้านกระบวนการการ ให้บริการมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.49 ด้านราคา คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.46 ด้านส่งเสริมการตลาด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.37 ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คิด เป็นค่าเฉลี่ย 3.19 ด้านสถานที่ช่องทางการจัดจำหน่าย คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.15 และด้านพนักงานผู้ ให้บริการ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.10 ตามลำดับ

ระดับความคาดหวัง

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความคาดหวังกับงานบริการด้านผลิตภัณฑ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ อะไหล่ที่มีความหลากหลาย และนิยมใช้กันโดยทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.73) อันดับที่สอง คือ อะไหล่ที่ได้ คุณภาพผ่านการรับรองมาจาก ม.อ.ก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) อันดับที่สาม คือ การรับประกันอะไหล่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = 3.58) อันดับที่สี่ คือ ความมีมาตรฐาน และความปลอดภัยของอะไหล่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย = 3.43) อันดับที่ห้า คือ อะไหล่ที่เป็นชื่อเสียงและนิยมใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย = 3.36) อันดับ

ที่หก คือ อะไหล่แท้/เทียม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย = 3.21) ตามลำดับ

ด้านราคา พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความคาดหวังกับงานบริการด้านราคาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ค่าบริการ คุ้มค่าและเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.80) อันดับที่สอง คือ ระบุราคาอะไหล่ไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.14) ตามลำดับ

ด้านสถานที่ช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์ เซอร์วิส อำเภอบึง สามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความคาดหวังกับงานบริการด้านช่องทางการจัด จำหน่ายโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับ ที่หนึ่ง คือสถานที่ตั้งร้านสะดวกในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.62) อันดับที่ สอง คือ การตกแต่งร้าน ความสะอาด ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32) อันดับที่สาม คือ มีสะต๊อกอะไหล่เพียงพอต่อการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.04) อันดับที่สี่ คือ จำนวนสาขาและจำนวนช่างผู้ชำนาญการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.66) ตามลำดับ

ด้านส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึง โดยภาพรวมอยู่ สามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความคาดหวังกับงานบริการด้านการส่งเสริมการตลาด ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ การผ่อน ชำระแบบไม่มีดอกเบี้ย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.65) อันดับที่สอง คือ การอธิบายและ ให้ความรู้ลูกค้าโดยไม่มีค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.52) อันดับที่สาม คือ การให้ส่วนลดในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.20) อันดับที่สี่ คือ มี โฆษณาอย่างต่อเนื่องการออกบูทให้ความรู้ลูกค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.16) และ การซ่อมบำรุงเล็กๆน้อยๆ ฟรี เติมลมยางฟรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.16) ตามลำดับ

ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความคาดหวังกับงานบริการด้านพนักงานผู้ให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ทีมช่างเต็มใจ ให้บริการด้วยความเต็มใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.56) อันดับที่สอง คือ การให้ข้อมูล เกี่ยวกับรถ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.18) อันดับสาม คือ ทีมช่างมีอัธยาศัยดีและ เป็นมิตรกับลูกค้า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.01) อันดับสี่ คือ การบริการของทีม ช่างด้วยความเต็มใจ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.66) ตามลำดับ

ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความคาดหวังกับงานบริการด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและ บริการหลังการซ่อมบำรุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.19) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ที่พักรบรองลูกค้าเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.69) อันดับที่สอง คือ ช่วงเวลาเปิดทำการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.24) อันดับสาม คือ สถานที่ในการให้บริการลูกค้ากว้างขวางเพียงพอต่อการบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.94) อันดับสี่ คือ สถานที่สะดวกสะอาดกว้างขวาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.92) ตามลำดับ

ด้านกระบวนการการให้บริการ พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความคาดหวังกับงานบริการด้านกระบวนการและการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ การให้บริการครบถ้วนและถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.62) อันดับที่สอง คือ ขั้นตอนให้บริการสะดวกรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.39) อันดับสาม คือ มีขั้นตอนในการให้บริการไม่ซับซ้อนลวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.12) ตรม ลำดับ A

ระดับความพึงพอใจ

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพึงพอใจกับงานบริการด้านผลิตภัณฑ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ อะไหล่ที่มีความหลากหลายและ นิยมใช้กันโดยทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.73) อันดับที่สอง คือ อะไหล่ที่ได้คุณภาพ ผ่านการรับรองมาจาก ม.อ.ก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) อันดับที่สาม คือ การ รับประกันอะไหล่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = 3.58) อันดับที่สี่ คือ ความมีมาตรฐานและ ความปลอดภัยของอะไหล่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย = 3.43) อันดับที่ ห้า คือ อะไหล่ที่เป็นชื่อเสียงและนิยมใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย = 3.36) อันดับที่ หก คือ อะไหล่แท้/เทียม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ย = 3.21) ตามลำดับ

ด้านราคา พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพึงพอใจกับงานบริการด้านราคาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ค่าบริการ คุ้มค่าและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.80) อันดับที่สอง คือ ระบุราคาอะไหล่ไว้อย่างชัดเจน มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.14) ตามลำดับ

ด้านสถานที่ช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์ เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพึงพอใจกับงานบริการด้านช่องทางการจัดจา หน่ายโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ หนึ่ง คือสถานที่ตั้งร้านสะดวกในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.62) อันดับที่ สอง คือ การตกแต่งร้าน ความสะอาด ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32) อันดับที่สาม คือ มีสะต๊อกอะไหล่เพียงพอต่อการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.04) อันดับที่สี่ คือ จำนวนสาขาและจำนวนช่างผู้ชำนาญการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.66) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอ สามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม มีความพึงพอใจกับงานบริการด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ การผ่อน ชำระแบบไม่มีดอกเบี้ย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.65) อันดับที่สอง คือ การอธิบาย และให้ความรู้ลูกค้าโดยไม่มีค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.52) อันดับที่สาม คือ การให้ส่วนลดในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.20) อันดับที่สี่ คือ มีโฆษณาอย่างต่อเนื่องการออกบูทให้ความรู้ลูกค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.16) และ การซ่อมบำรุงเล็กๆน้อยๆฟรี เติมลมยางฟรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.16) ตามลำดับ

ด้านพนักงานผู้ให้บริการ พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอ โดยภาพรวมอยู่ บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพึงพอใจกับงานบริการด้านพนักงานผู้ให้บริการ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ทีมช่างเต็มใจ ให้บริการด้วยความเต็มใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.56) อันดับที่สอง คือ การให้ข้อมูล เกี่ยวกับรถ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.18) อันดับสาม คือ ทีมช่างมีอัธยาศัยดีและ เป็นมิตรกับลูกค้า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.01) อันดับสี่ คือ การบริการของทีม ช่างด้วยความเต็มใจ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.66) ตามลำดับ

ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพึงพอใจกับงานบริการด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและ บริการหลังการซ่อมบำรุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.19) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ที่พักรบรองลูกค้าเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.69) อันดับที่สอง คือ ช่วงเวลาเปิดทาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.24) อันดับสาม คือ สถานที่ในการให้บริการลูกค้ากว้างขวางเพียงพอต่อการบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.94) อันดับสี่ คือ สถานที่สะดวกสะอาดกว้างขวาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.92) ตามลำดับ

ด้านกระบวนการการให้บริการ พบว่า ผู้รับบริการในการให้บริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพึงพอใจกับงานบริการด้านกระบวนการและการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ การให้บริการครบถ้วนและถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.62) อันดับที่สอง คือ ขั้นตอนให้บริการสะดวกรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.39) อันดับสาม คือ มี ขั้นตอนในการให้บริการไม่ซับซ้อนลวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.12) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการแสดงความคิดเห็น

ข้อเสนอแนะด้านการบริการ คือ ควรมีรถสำรองใช้งานให้ลูกค้าบางท่านที่มีความจำเป็นต้องใช้รถแต่ที่ บ้านมีคนคนเดียวเนื่องจากรถของลูกค้าต้องทำการซ่อมแซมในระยะเวลาหลายวัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการในภาพรวมทั้ง 2 งานบริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิสพบว่าระดับความพึงพอใจในการรับบริการของร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส โดยรวมมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังและความพึงพอใจเมื่อพิจารณาทุกงานบริการพบว่าผู้รับบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้จากผลประเมินและข้อเสนอแนะทางร้านจะนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีกว่าเดิมเพื่อตอบโจทย์ในการใช้บริการของลูกค้าทั้งนี้แสดงว่าร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิสได้ปฏิบัติงานในการบริการประชาชนไม่ว่าจะเป็นการ ให้บริการในภาพรวมหรืองานบริการเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไปตามภารกิจ ในมุมมองของผู้รับบริการ นั้นมองในมิติ การแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และความรู้ความสามารถในการให้บริการของพนักงานผู้ให้บริการ การให้บริการด้วยความสุภาพ เป็นสำคัญในส่วนที่เป็นมุมมองของ ผู้ให้บริการนั้นต้องการให้ผู้รับบริการ ได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว ถูกต้องและมีความชัดเจน ตามความต้องการสอดคล้องกับมุมมองการประเมินคุณภาพการบริการตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข

ข้อเสนอแนะ

ผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลางทุกงานบริการของ ร้านอนิรุจมอเตอร์เซอร์วิส แสดงให้เห็น ว่า ทางร้านสามารถให้บริการ ขั้นตอนการให้บริการมีระบบ ไม่ยุ่งยากไม่ซับซ้อน ชัดเจนดี สะดวก รวดเร็วลดขั้นตอนในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี และพนักงานให้บริการให้บริการด้วยความสุภาพ มี ความรู้ความสามารถในการให้บริการ และสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม รวมถึงได้รับความสะดวกสบายจากสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางร้านอนิรุจมอเตอร์

เซอร์วิส ได้ จัดเตรียมไว้ให้บริการ รวมถึงช่องทางการให้บริการที่เข้าถึงประชาชนและมีช่องทางการให้บริการที่ หลากหลาย ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะด้านการบริการ คือ ควรมีรถสำรองใช้งานให้ลูกค้าบางท่านที่มีความ จำเป็นต้องใช้รถแต่ที่บ้านมีคนคันเดียวเนื่องจากรถของลูกค้าต้องทำการซ่อมแซมในระยะเวลาหลายวัน

เอกสารอ้างอิง

P SIRIRATTANAWONG. (2019). **การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการกิจการประเภทบำรุง** สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4864/1/phuwadet ninp.pdf สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2565.

มณฑิรา ศรีด้วง. (2558). **ความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้าของศูนย์บริการตอบรับทางโทรศัพท์ในอุตสาหกรรมสินเชื่อรถยนต์ ในกรุงเทพมหานคร**. ภาควิชานิเทศศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สืบค้นจาก https://so04.tci- thaijo.org/index.php/abc/article/view/52053 สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2565.

นำลิน เทียมแก้ว. (2560). **ศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของสำนักวิทย์บริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. สืบค้นจาก https:/library.msu.ac.th สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2565.

จิณาภา ใครมา และประภัย สุขอิน. (2557). **ความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการของ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยแม่โจ้,** สืบค้น จาก http://webpac.library.mju.ac.th:8080/mm/fulltext/research/2558/jinapa_krima_2557/abstract.pdf สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2565.

วารุณี คุ้มบัว และคณะ. (2557). **ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการ ของสำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ**. สืบค้นจาก มหาวิทยาลัยนครราชสีมา, สืบค้นจาก https://library.msu.ac.th/msugreenlibrary/file สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565.

การจัดทำบัญชีครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลโดยใช้แอพพลิเคชั่น Account Income

Accounting for households in Warangkun Village using the application Account Income

ทิพาพร มณฑาทิพย์[1], วิชุดา มูลวงษ์[2] และ ศักดิ์ดา เกิดการ[3]
Tipaporn Monthathip, Wichuda Moonwong and Sakda Kerdkran

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบันทึกบัญชีด้วย Google sheets และ แอพพลิเคชั่น Account Income (2) เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจในการใช้แอพพลิเคชั่น Account Income และ (3) เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลโดยใช้แอพพลิเคชั่น Account Income

โดยผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นระหว่าง Google From โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากยุ่งยากซับซ้อนใช้เวลานานในการบันทึกบัญชี และแอพพลิเคชั่น Account Income โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะดวกรวดเร็วง่ายต่อการสรุปผลลัพธ์ ส่งผลให้ครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลมีความสนใจในแอพพลิเคชั่น Account Income มากกว่า ผลการประเมินความพึงพอใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยใช้แอพ Account Income โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี ($\bar{X}$= 4.45, S.D.=0.213) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลมีความพึงพอใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลผลการประเมินความพึงพอใจการพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยใช้แอพ Account Income โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่สุด โดยมี ($\bar{X}$= 4.51, S.D. = 0.197) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุดอันดับแรก คือ ด้านกระบวนการบริการ โดยมี ($\bar{X}$= 4.53, S.D. = 0.204) รองลงมา คือ ความพึงพอใจด้านราคา , ด้านการออกแบบ โดยมี ($\bar{X}$= 4.52, S.D. = 0.279) และด้านผลิตภัณฑ์ ที่มีความพึงพอใจมาก โดยมี ($\bar{X}$= 4.48, S.D. = 0.253) ตามลำดับ

คำสำคัญ : บัญชีครัวเรือน, หมู่บ้านวรางกูล, แอพพลิเคชั่น Account Income

[1] หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[3] หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research academic aims to: (1) To study compare accounting records with Google sheets and Account Income application, (2) To study know the satisfaction of using Account Income application, and (3) To study improve household accounting in Warangkun village using the Account Income application.

The results were found that overall opinion between Google From was at a low level. Due to the complexity, it takes a long time to record the accounts. and the Account Income application as a whole is at the highest level. Convenient, fast, easy to summarize results. As a result, households in Warangkun village were more interested in the Account Income app. The overall satisfaction assessment of household accounting using the Account Income app was at a high level. ($\bar{X}$= 4.45, S.D.=0.213), so it can be seen that households in Warangkun village are satisfied with household accounting in Warangkun village. The overall satisfaction assessment of household accounting development using Account Income app was at the highest level, with ($\bar{X}$=, S.D. = 0.197). The first is Service process ($\bar{X}$=, S.D. = 0.204), followed by price satisfaction, design ($\bar{X}$=, S.D. = 0.279) and product satisfaction. Yes ($\bar{X}$=, S.D. = 0.253), respectively.

Keyword: Accounting for households, Warangkun Village, Application Account Income

บทนำ

จากสภาพเศรษฐกิจของสังคมไทยในยุคเปลี่ยนผ่านที่เต็มไปด้วยกระแสวัตถุนิยมและความฟุ่มเฟือย ทำให้คนไทยเกิดปัญหาหนี้สินที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ครัวเรือนในชุมชนโดยทั่วไปยังไม่ได้มีความสำคัญต่อการบริหารการเงินของครอบครัว ทำให้ไม่ทราบว่าในชีวิตในชีวิตประจำวันหรือในแต่ละเดือน มีรายได้เท่าใด มีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง และใช้จ่ายอย่างไม่ประหยัด ไม่เก็บออมอย่างสม่ำเสมอ อันเป็นเหตุของการใช้จ่ายเกินตัวไม่สมดุลกับรายได้ มีภาระหนี้สิน และไม่สามารถที่จะวางแผนการเงินในอนาคตได้ (สุพรรณี ต้อนรับ, 2559) ในปัจจุบันการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้เข้ามามีบทบาทในการวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงรายรับรายจ่ายและยอดคงเหลือในแต่ละวัน และสามารถวางแผนทางการเงินให้สามารถเหลือใช้ได้ตลอดทั้งเดือน บัญชีครัวเรือนวิธีหนึ่งทำให้สามารถควบคุมรายรับ รายจ่ายได้อย่างดี เป็นวิธีที่ผู้จัดทำสามารถบันทึกข้อมูลและเรียนรูขอมูลจาก

รายได้และรายจ่ายของตนเอง สามารถนำขอมูลมาใชในการวิเคราะห์ และประเมินสถานการณของตนเองในการใชจ่าย และสามารถเรียนรูและเลือกใชเสนทางชีวิตที่เหมาะสม (เกศสุดา สิทธิสันติกุล, พรทวียอดมงคล) จึงเห็นได้ว่าการทำบัญชีครัวเรือน ในเรื่องรายรับรายจ่ายก็คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนา 3 ชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเอง เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมพอดีสอดคล้องถูกต้องตามกฎธรรมชาติที่มีทั้งความเป็นเอกภาพและดุลยภาพอยู่เสมอ (ประชาไท, 2560 : ออนไลน์)

เนื่องจากปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตเพราะวิวัฒนาการเหล่านั้นแทรกซึม อยู่ในทุกตารางการใช้ชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์มีการพัฒนาคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำรงชีวิตเป็นอัน มาก เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Communication - CMC) ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อกันได้ กล่าวถึง อิทธิพลของเครื่องมือการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของมนุษยชาติ อารยธรรมยุคโลกาภิวัตน์ อารยธรรมของโลก โลกทั้งโลกจะเชื่อมต่อกันด้วย ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สภาพของสังคมจะเปลี่ยนไปจากยุคอุตสาหกรรมเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมในรูปแบบของการติดต่อระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เทคโนโลยีเริ่มเข้ามาช่วยในการพิมพ์ ทำให้การสื่อสารด้วยข้อความและภาษาเพิ่มขึ้นมาก เทคโนโลยีพัฒนาจนถึงการสื่อสารกันโดยส่งข้อความเป็นเสียงทางสายโทรศัพท์ได้ มีการส่งภาพโทรทัศน์และคอมพิวเตอร์ทำให้มีการใช้สารสนเทศในรูปแบบข่าวสารมาก ขึ้น ในปัจจุบันมีสถานีวิทยุ โทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเพื่อรายงานเหตุการณ์สด เห็นได้ชัดว่าเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้มีความเสมือนกับโลกของจริงมาที่สุดการติดต่อสื่อสารผ่านโลก Cyber อาจมีผลกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เริ่มให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีในด้านนี้มากเกินไปการใช้ เทคโนโลยีด้านนี้ เราควรรู้จักวิธีใช้ และความเหมาะสม เพื่อการใช้งานที่เป็นประโยชน์และใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุธรรม กันดำ, 2559)

การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีการทำในรูปแบบที่แตกต่างกันไปแล้วแต่ความสะดวกและความพร้อมของผู้ทำ แต่มีแนวทางและวัตถุประสงค์เดียวกันเพื่อที่ทราบถึงรายการค่าใช้จ่ายต่างๆ บางครอบครัวมีการจดบันทึกด้วยกระดาษ แต่บางครัวเรือนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำบัญชีครัวเรือนผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป และแอพพลิเคชั่นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีครัวเรือน ปัจจุบันหมู่บ้านวรางกูล เป็นหมู่บ้านที่มีครัวเรือนอาศัยเป็นจำนวนมาก ผลจากการลงพื้นที่ทำโครงการเรื่องจัดทำบัญชีครัวเรือน (ปภังกร/ณิชารีย์/ศศิภา, 2564) พบว่า โดยใช้ google sheet เช่น ส่วนใหญ่จะพบว่าไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนมาก่อน ทำให้บางบ้านพบกับปัญหาการวางแผนทางการเงินที่ไม่ดี เงินไม่พอใช้ และไม่เหลือเก็บ ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี ไม่เห็นความสำคัญในการจัดทำบัญชี บัญชีมีความยุ่งยากซับซ้อนโดยเฉพาะคนสูงอายุอ่านเขียนหนังสือ

ไม่ได้ จดบันทึกข้อมูลไม่ต่อเนื่องและขี้เกียจ ทำให้การจัดทำบัญชีครัวเรือนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีมีความเปลี่ยนแปลงไป ส่วนใหญ่ผู้อยู่อาศัยจะเป็นผู้ที่มีอายุแล้วไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนด้วยตนเองหรือผ่านแอพพลิเคชั่นต่างๆ ซึ่งด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้คณะผู้จัดทำได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้ปรึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา วางแผนการใช้จ่ายให้แต่ละครัวเรือนสามารถบันทึกได้ง่าย สะดวก ควบคุมค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นคุณค่าของการจัดทำบัญชีครัวเรือน เช่น ดังตัวอย่างการทำบัญชีรายรับและรายจ่ายประจำวันอย่างต่อเนื่องแล้วพบว่าตนเองจ่ายเงินซื้อหวยในแต่ละงวดสูงมาก จึงตั้งใจลดรายจ่ายค่าหวย (วาริพิณ มงคลสมัย, 2560)

ดังนั้น ทางคณะผู้จัดทำจึงสนใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลโดยใช้แอพพลิเคชั่น Account Income เพื่อเป็นการให้ความรู้การบันทึกบัญชีให้กับครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลนำไปใช้ในการบันทึกค่าใช้จ่าย และวางแผนทางการเงินในครัวเรือน ทั้งนี้ยังช่วยให้ชาวบ้านได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ในการทำบัญชีครัวเรือนที่สามารถใช้ผ่านแอพพลิเคชั่นได้ตลอด และสามารถสรุปยอดแต่ละวันรวมถึงแต่ละเดือนได้อย่างสะดวกมากขึ้น และมีความแม่นยำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบันทึกบัญชีด้วย Google sheets และ แอพพลิเคชั่น Account Income
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้แอพพลิเคชั่น Account Income
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลโดยใช้แอพพลิเคชั่น Account Income

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อทราบถึงครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลได้นำเทคโนโลยีใหม่เพื่อใช้ในการบันทึกบัญชีผ่านแอพพลิเคชั่นได้อย่าขสะดวกและแม่นยำมากขึ้น
2. เพื่อทราบถึงครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนด้วยแอพพลิเคชั่น Account Income มากขึ้น
3. เพื่อทราบถึงครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ผลการศึกษา

1. ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี อาชีพส่วนใหญ่ในครัวเรือนหมู่บ้านวรางกูลมีอาชีพอิสระหรือรับจ้างทั่วไป รายได้ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาท สมาชิกในครัวเรือนประมาณ 1 - 3 คน ระดับการศึกษาอยู่ระดับ ปวส. ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลเคยบันทึกบัญชีคิดเป็นร้อยละ 100 ระยะเวลาที่เคยบันทึกบัญชีส่วนใหญ่คือ 1 - 3 เดือน ตามลำดับ

2. ด้านข้อมูลการจัดทำบัญชีครัวเรือนระหว่าง Google Sheets และแอพพลิเคชั่น Account Income

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระหว่าง Google From โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากยุ่งยากซับซ้อนใช้เวลานานในการบันทึกบัญชี และแอพพลิเคชั่น Account Income โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะดวกรวดเร็วง่ายต่อการสรุปผลลัพธ์ ส่งผลให้ครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลมีความสนใจในแอพพลิเคชั่น Account Income มากกว่า เมื่อพิจารณาแต่ละข้อเรื่องการจัดทำบัญชีผ่านแอพพลิเคชั่น เข้าถึงง่าย สะดวก , แอพพลิเคชั่นใช้งานง่าย สะดวกต่อการบันทึกบัญชี , แอพพลิเคชั่นแสดงผลลัพธ์ได้ดี และการบันทึกบัญชี ละเอียด แม่นยำนั้น พบว่า การบันทึกบัญชีผ่านแอพพลิเคชั่น Account Income นั้นมีระดับดับความพึงพอใจอยู่ในระหว่างระดับมาก โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.47, S.D.=0.502) ถึง (ค่าเฉลี่ย = 4.55, S.D.=0.500) ระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนการบันทึกบัญชีผ่าน Google From นั้นมีระดับความพึงพอใจอยู่ระดับน้อย โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 1.55, S.D.=0.500) ถึง (ค่าเฉลี่ย = 1.60, S.D.=0.515) ตามลำดับ

3. ด้านความพึงพอใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยใช้แอพพลิเคชั่น Account Income

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี(ค่าเฉลี่ย = 4.45, S.D.=0.213) เมื่อพิจารณาว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด อันดับแรกคือเรื่อง แอพพลิเคชั่นมีความเหมาะสมกับการทำบัญชีครัวเรือน, ได้รับความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน, ท่านได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการใช้แอพพลิเคชั่น, ท่านสามารถพัฒนาการบันทึกบัญชีด้วยแอพพลิเคชั่นสมัยใหม่, ท่านใช้เวลาได้คุ้มค่า เมื่อบันทึกบัญชีผ่านแอพพลิเคชั่น, การใช้แอพพลิเคชั่นทำให้คำนวณเงินได้สะดวกขึ้น, การใช้แอพพลิเคชั่นสามารถนำไปต่อยอดทำธุรกิจอื่นๆ ได้ โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.54, S.D. = 0.501) และลำดับสุดท้ายคือเรื่อง ท่านได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.15, S.D. = 0.838) ตามลำดับ

4. ข้อมูลด้านการพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลโดยใช้แอพพลิเคชั่น Account Income

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่สุด โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.51, S.D. = 0.197) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุดอันดับแรกคือ ด้านกระบวนการบริการ โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.53, S.D. = 0.204) รองลงมาคือความพึงพอใจด้านราคา, ด้านการออกแบบ โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.52, S.D. = 0.279) และด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความพึงพอใจมาก โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.48, S.D. = 0.253) ตามลำดับ

ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยใช้แอพ Account Income ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนทางการเงิน และควบคุมค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) รองลงมาได้แก่ แอพพลิเคชั่นมีความเหมาะสมกับการทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ = 4.57) ได้รับประโยชน์จากการทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53) ได้รับความรู้และความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.50) และแอพพลิเคชั่นใช้งานง่าย และสะดวกต่อการบันทึกข้อมูล อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.43) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในครัวเรือนหมู่บ้านวรางกูลเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี อาชีพส่วนใหญ่ในครัวเรือนหมู่บ้านวรางกูลมีอาชีพอิสระหรือรับจ้างทั่วไป รายได้ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาท สมาชิกในครัวเรือนประมาณ 1 - 3 คน ระดับการศึกษาอยู่ระดับ ปวส. ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลเคยบันทึกบัญชีคิดเป็นร้อยละ 100 ระยะเวลาที่เคยบันทึกบัญชีส่วนใหญ่คือ 1 - 3 เดือน ตามลำดับ ผลการศึกษาความคิดเห็นระหว่าง Google From โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากยุ่งยากซับซ้อนใช้เวลานานในการบันทึกบัญชี และแอพพลิเคชั่น Account Income โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะดวกรวดเร็วง่ายต่อการสรุปผลลัพธ์ ส่งผลให้ครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลมีความสนใจในแอพพลิเคชั่น Account Income มากกว่า ผลการประเมินความพึงพอใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยใช้แอพ Account Income โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.45, S.D.=0.213) เมื่อพิจารณาว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด อันดับแรกคือเรื่อง แอพพลิเคชั่นมีความเหมาะสมกับการทำบัญชีครัวเรือน, ได้รับความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน, ท่านได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการใช้แอพพลิเคชั่น, ท่านสามารถพัฒนาการบันทึกบัญชีด้วยแอพพลิเคชั่นสมัยใหม่, ท่านใช้เวลาได้คุ้มค่า

เมื่อบันทึกบัญชีผ่านแอพพลิเคชั่น, การใช้แอพพลิเคชั่นทำให้คำนวณเงินได้สะดวกขึ้น, การใช้แอพพลิเคชั่นสามารถนำไปต่อยอดทำธุรกิจอื่นๆได้ โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.54, S.D. = 0.501) และลำดับสุดท้ายคือเรื่อง ท่านได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.15, S.D. = 0.838) ตามลำดับ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูลมีความพึงพอใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนในหมู่บ้านวรางกูล ผลการประเมินความพึงพอใจการพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยใช้แอพ Account Income โดยภาพรวมอยู่ในระดับที่สุด โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.51, S.D. = 0.197) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุดอันดับแรกคือ ด้านกระบวนการบริการ โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.53, S.D. = 0.204) รองลงมาคือความพึงพอใจด้านราคา, ด้านการออกแบบ โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.52, S.D. = 0.279) และด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความพึงพอใจมาก โดยมี (ค่าเฉลี่ย = 4.48, S.D. = 0.253) ตามลำดับ

การพัฒนารูปแบบบัญชีครัวเรือนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ผลจากการต่อยอดโครงการเรื่องการบันทึกบัญชีโดย Google Sheets ครั้งก่อนนั้นเป็นความท้าทายนักวิจัยเชิงคุณภาพต้องทำ เพื่อให้ชุมชนในหมู่บ้านวรางกูลในจังหวัดปทุมธานี มีการพัฒนาใช้แอพพลิเคชั่นใหม่ๆของบัญชีครัวเรือน เพิ่มความสะดวกและง่ายต่อการบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายประจำวัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของกลุ่มเป้าหมายในยุคใหม่ๆแบบนี้ เช่นสามารถลดเวลาสร้างความแม่นยำสรุปรายรับ - รายจ่ายประจำวันให้ทราบจำนวนรายรับและรายจ่ายในแต่ละวันอย่างชัดเจน และยังสรุปในรายเดือน เพื่อให้ทราบจำนวนรายรับรายจ่ายในแต่ละเดือนสำหรับวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคต

ในการพัฒนาการบันทึกบัญชีจากการบันทึกด้วย Google Sheets เปลี่ยนพัฒนาเป็นการบันทึกบัญชีด้วยแอพพลิเคชั่น Account Income ชุมชนในหมู่บ้านวรางกูลเห็นความสำคัญในเรื่องการปรับปรุงและพัฒนา โดยการใช้แอพพลิเคชั่นสมัยใหม่เพื่อพัฒนาการเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคต ให้เกิดประโยชน์และนำมาสู่การปฏิบัติจริง

เอกสารอ้างอิง

เกษม วัฒนชัย. (2559). **การบัญชีบริหาร (การบัญชีต้นทุน 2).** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. (2565). **เศรษฐกิจพอเพียง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.moac.go.th.(สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565).

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2565). **โครงการพัฒนาการบัญชีวิสาหกิจชุมชน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://special.cad.go.th/main.php?filename=smce_main. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565).

ใจเดียว โกมลเพ็ชร์. (2560). **พฤติกรรมการออมเงินของบุคลากรในวิทยาลัยนครราชสีมา.** การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฉัตรสุมน พฤฒิภิญโญ. (2554). **บัญชีครัวเรือนเพื่อนการออม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://Ccm.qualityoflife.in.th/upload/1/201011231527133533.doc. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565).

เชอรี่ ณ พระนคร. (2559). **การจัดทำบัญชีครัวเรือน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก https://sites.google.com/site/kroocherry/home/kar-baychi/baychi-khrawreuxn (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565)

ฐณดม ราศีรัตนะ. (2557). **การจัดทำบัญชีครัวเรือนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ทำนาในบ้านแดงน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. วารสารวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 9(30) : 72 - 84 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2557.[ออนไลน์]. เข้าถึงจาก https://www.tcithaijo.org/index.php/researchjournallru/article/view/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565)

ดวงมณี โกมารทัต. (2559). **การบัญชีต้นทุน.** กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรงพล ภูมิพัฒน์. (2560). **จิตวิทยาทั่วไป.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://sites.google.com/site/423313researchsaeauideesorn/bth-thi-2-wrrnkrrm-thi-keiywkhxng/-aua (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2565.

เนติภูมิ เกตุสิงห์. (2565). **ความสำคัญของการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.gotoknow.org/posts/285944. (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565).

เบญจมาศอภิสิทธ์ภิญโญ. (2559). **การบัญชีต้นทุน 2 (Cost Accounting 2)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพนด้าเลิรนนิ่งบุ๊ค.

บุษบา อารีย์. (2557). **บัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในยุคโลกาภิวัตน์, วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ.** 24(1) : 19-43 ; มกราคม - มิถุนายน. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/download/134854/100863/ (สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565).

ประชาไท. (2560). **บัญชีวิสาหกิจชุมชน.** เข้าถึงได้จาก http://www.cad.go.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2565).

วิไล วีระปรีย, จงจิตต์ หลีกภัยและประจิต หาวัตร. (2562). **ระบบบัญชี.** พิมพ์ครั้งที่ 28. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุปรียา เดชรักษา และทิพวิมล ชมภูคำ. (2560). **การพัฒนาแอพพลิเคชั่นบัญชีรายรับ-รายจ่ายบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์.** วารสารโครงงานวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุธรรม กันดำ. (2559). **บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม.** วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุพรรณี ต้อนรับ. (2560). **การจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าธนาคาร.** งานวิจัย. มหาวิทยาลัยสารคาม.

สุพรรษา อนันต์. (2561). **แอพพลิเคชันสาหรับควบคุมรายรับรายจ่าย.** มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, มหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมเว็บคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ.

สุภาภรณ์ เพ่งพิศ. (2561). **ปัญหาในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร.** งานวิจัย, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น. กรุงเทพมหานคร.

อารญา ทามัน. (2556). **การประหยัดและการออม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก http://archive.lib.cmu.ac.th (สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2565)

กลยุทธ์การปรับตัวโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการในการแพร่ระบาดโควิด 19 ของร้าน Tamarind ที่พัก & Café ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

Adaptation strategy using service marketing mix in the Covid-19 epidemic of Tamarind Accommodation & Café by the river at Bang Khla, Bang Khla District, Chachoengsao Province

ปริยานุช เอี่ยมศิริวงศ์[1] และ ศักดิ์ดา เกิดการ[2]
Priyanuch Eamsirivong and Sakda Keadkran

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของธุรกิจ Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ในยุคโควิด-19 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยการปรับตัวโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการในช่วงการแพร่ระบาดโควิด-19 ในธุรกิจTamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา และ (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกอบการธุรกิจTamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดยผลการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับรสชาติของอาหารและเครื่องดื่มมาใช้บริการมากกว่า 6 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยมีค่าใช้จ่ายมากกว่า 201 บาทขึ้นไป ระยะเวลาที่มาใช้บริการ 2 ชั่วโมงขึ้นไป ชอบรับประทานที่ร้าน ทราบข้อมูลข่าวสารและโปรโมชั่นของทางร้านจากป้ายหน้าร้านและ Facebook ด้านความพึงพอใจ ($\bar{X}$= 4.43, S.D. = 0.67) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$= 4.38 , S.D. = 0.59) ด้านการบริการ ($\bar{X}$= 4.35, S.D. = 0.67) และด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$= 4.35 , S.D. = 0.67) และแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดประกอบด้วย บรรจุภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์และหน้าดึงดูด รวมถึงมีรสชาติของอาหารและเครื่องดื่ม ราคาเหมาะสม มีการสั่งซื้อสินค้าแบบออนไลน์ สร้างประสบการณ์ใหม่ในการใช้บริการ รวมถึงบรรยากาศริมน้ำของร้านที่เป็นจุดเด่น

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ส่วนประสมทางการตลาด, โควิด 19, ร้าน Tamarind ที่พัก & Café

---

[1] หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research academic aims to: (1) To study the service use behavior of Tamarind Business, Riverside Accommodation & Cafe at Bang Khla, Bang Khla District, Chachoengsao Province. in the COVID-19 era (2) to study adaptation factors using the service marketing mix during the COVID-1 9 epidemic in Tamarind Business, Accommodation & Cafe by the River at Bang Khla, Bang Khla District, Chachoengsao Province; and (3) to study the problems, obstacles, and suggestions for the operation of Tamarind Accommodation & Cafe by the River Business at Bang Khla, Bang Khla District, Chachoengsao Province.

The results were found that Most of the population values the taste of food and drink. use the service more than 6 times a week with a cost of more than 201 baht or more, the duration of the service is 2 hours or more like to eat at the restaurant Know the news and promotions of the store from the storefront sign and Facebook., satisfaction ($\bar{X}$=, S.D. = 0.67), creation and presentation of physical characteristics ($\bar{X}$=, S.D. = 0.59), service ($\bar{X}$=, S.D. = 0.67)., and marketing promotion ($\bar{X}$=, S.D. = 0.67) and marketing potential development guidelines, consisting of packaging that is unique and attractive. Including the taste of food and beverages, reasonable prices, with online shopping. Create a new experience in using the service, including the waterfront atmosphere of the featured shop.

Keyword : Strategy, Marketing mix, Covid 19, Tamarind Restaurant Accommodation & Café

บทนำ

ในช่วงปลายปี 2019 ได้มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 เกิดการแพร่ระบาดใน อู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นสถานที่แรกของโลก อาการของเชื้อไวรัสดังกล่าวนั้นมีอาการตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาจนถึงโรค ที่มีความรุนแรงมาก ซึ่งเชื้อไวรัสดังกล่าวเป็นเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อระบบทางเดิน หายใจในตัวคน ส่วนใหญ่เกิดการแพร่กระจายผ่านการสัมผัสกับผู้ติดเชื้อผ่านทางละออง และปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานในการสนับสนุนการแพร่กระจายผ่านการสัมผัสทางผิวสัมผัสกับผู้ติดเชื้อ (กรมควบคุม โรค) ต่อมาเกิดการแพร่ระบาด

ของเชื้อไวรัส COVID-19 เข้ามาในประเทศไทยส่งผลให้ประเทศไทยต้องประกาศใช้พระราช กำหนดฉุกเฉินตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 จึงส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเนื่องจากได้รับผลกระทบจากพระราชกำหนด ฉุกเฉิน มีการสั่งปิดสถานที่เสี่ยงต่อการติดต่อเชื้อไวรัสภายในประเทศ บางสถานที่มีการสั่งปิดเฉพาะส่วน และต้องดำเนินตามเงื่อนไขและเงื่อนเวลาตามความจำเป็น ต่อมาคณะรัฐมนตรีประกาศใช้พระราชกำหนดฉุกเฉินในช่วงที่เชื้อ ไวรัส COVID-19 มีการแพร่ระบาดหนักและส่งผลกระทบต่อร้านร้านTamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากร้านอาหารไม่สามารถเปิดให้บริการนั่ง รับประทานอาหารที่ร้านได้ ทำให้ร้านอาหารหลายแห่งต้องปิดให้บริการชั่วคราว ต่อมาได้มีการผ่อนปรนส่งผลให้ร้านอาหาร กลับมาให้บริการนั่งรับประทานอาหารที่ร้านได้ ภายใต้ข้อกำหนดของกรมควบคุมโรค (ราชกิจจานุเบกษา, 2563 แต่เมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 ทางร้านได้ประสบปัญหาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลให้ทางร้าน ต้องปฏิบัติตามมาตรการพระราชกำหนดฉุกเฉิน ทางร้านจึงต้องหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อดำรงกิจการ และรับผิดชอบพนักงาน ภายในร้านในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 (อนุชา กลิ่นภักตร์, 2563)

ธุรกิจร้านTamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความพร้อมในด้านของการมีพนักงานที่เพียงพอต่อการรองรับการให้บริการแก่ลูกค้า ความสะดวกรวดเร็วในการทำงานของบุคลกรและคุณภาพในด้านของการบริการที่ดีที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลักในด้านบุคลากรเพราะเป็นด่านแรกที่ ผู้บริโภคจะต้องเจอ

ธุรกิจร้านคาเฟ่ต้องมีมาตรการการความปลอดภัยที่รองรับให้แก่ผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้เห็นถึงความใส่ใจของผู้ประการธุรกิจ สำหรับธุรกิจร้านอาหาร ร้านคาเฟ่ได้มีการวางแผนและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โควิด 19 คำนึงถึงความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารก่อนถึงมือผู้บริโภคเสมอ ต้องเริ่ม จากแหล่งวัตถุดิบที่มีการคัดเลือกต้องมาจากสถานที่ที่สะอาดถูกหลักอนามัย กระบวนการบรรจุก็สำคัญเช่นกัน หากต้องทำอาหารส่งให้ลูกค้าต้องใส่ในบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านการฆ่าเชื้อมาแล้วปิดให้มิดชิด รวมถึงขั้นตอนการส่ง สินค้าเดลิเวอรี่ที่เป็นตัวกลาง ต้องเลือกผู้ให้บริการที่น่าเชื่อถือเช่น line man ในการส่งอาหารให้กับลูกค้า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติโควิด-19 จึงต้องการ ศึกษา ธุรกิจร้านTamarind ที่พัก & Café ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ของผู้ประกอบการโดยการใช้กลยุทธ์ การปรับตัวที่ใช้ส่วนผสมทางการตลาดบริการในช่วงโควิด-19 ทัศนคติของผู้ของผู้บริโภคในด้านส่วนผสมของ การตลาดที่มีการปรับตัวในช่วงโควิด-19 เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาสำหรับผู้ประกอบการในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของธุรกิจTamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ในยุคโควิด-19

2. เพื่อศึกษาปัจจัยการปรับตัวโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการในช่วงการแพร่ระบาดโควิด-19 ในธุรกิจTamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินการประกอบการธุรกิจ Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อทราบแนวทางในการปรับตัวของธุรกิจได้ในช่วงวิกฤติโควิด-19

2. เพื่อทราบสารสนเทศเกี่ยวกับคุณภาพการเข้าใช้บริการในแต่ละด้านและทุกหน่วยงาน รวมทั้งด้านปัญหา อุปสรรค ผลกระทบที่เกิดจากพิษโควิด-19 เพื่อเป็นแนวทางการนำไปประกอบการตัดสินใจของผู้ประกอบการร้าน Tamarind ที่พัก & Café ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้เป็นไปตามเป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. เพื่อทราบวิธีการใช้กลยุทธ์การปรับตัวที่ใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการมาแก้ไขสถานการณ์วิกฤติโควิด-19

ผลการศึกษา

1. ด้านพฤติกรรมการเข้าใช้บริการ

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มเป้าหมายจำนวน 400 คน เลือกมาใช้บริการร้าน Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มากที่สุดคือรสชาติของอาหารและเครื่องดื่มจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.75 รองลงมาคือบรรยากาศและสถานที่จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25 และใช้เป็นที่นัดพบจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 มาใช้บริการที่ร้าน Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มากที่สุดคือมากกว่า 6 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25 รองลงมาคือ 5-6 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 และ 3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยที่ใช้บริการร้าน Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำา ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มากที่สุดคือ มากกว่า 201 บาทขึ้นไป จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 รองลงมาคือ 81 - 160 บาท จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และ 161 - 200 บาทจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ระยะเวลาที่มาใช้บริการในแต่ละครั้ง มากสุดคือ ตั้งแต่ 2 ชั่วโมงขึ้นไป

จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 รองลงมาคือ 30 นาที - 1 ชั่วโมง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 และ 1 ชั่วโมง - 2 ชั่วโมง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.75 โดยปกติกลุ่มตัวอย่างมาใช้บริการแล้วจะรับประทานในร้านมากที่สุดจำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 และนำกลับไปรับประทานที่อื่นจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 โดยปกติกลุ่มตัวอย่างเลือกมาทำกิจกรรมของทางร้านจำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 และเลือกมาทานอาหารและเครื่องดื่มของร้านจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 ทราบข้อมูลข่าวสาร และโปรโมชั่นของทางร้านจากป้ายหน้าร้านมากที่สุด จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 รองลงมาเป็น Facebook จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 ผ่านช่องทาง Instagram จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 และผ่านช่องทาง Line จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25 ตามลำดับ

2. ด้านปัจจัยการปรับตัวโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการในช่วงการแพร่ระบาดโควิด-19

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการบริการร้าน Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ค่าเฉลี่ย = 4.43, S.D. = 0.67) เช่น การเดินทางเข้ามาใช้ ความสะดวกในการสั่งซื้อรูปแบบออนไลน์ รองลงมาคือด้านบุคลากร (ค่าเฉลี่ย = 4.42, S.D. = 0.58) เช่นการต้อนรับและอัธยาศัยของพนักงาน ความกระตือรือร้นในการให้บริการของพนักงาน ถัดมาคือด้านราคา (ค่าเฉลี่ย = 4.40, S.D. = 0.59) เช่น มีระดับราคาที่หลากหลาย ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของอาหารเมื่อเปรียบเทียบกับรสชาติ ด้านผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย = 4.38, S.D. = 0.60) เช่น คุณภาพของวัตถุดิบสดใหม่ ความสวยงามของรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (ค่าเฉลี่ย = 4.38 , S.D. = 0.59) เช่น ความกว้างขวางของพื้นที่ในร้านอำนวยความสะดวกสำหรับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ ด้านการบริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.35, S.D. = 0.67) เช่น การจัดวางสินค้าเหมาะสม สะดวกในการเลือกซื้อ และด้านการส่งเสริมการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.35, S.D. = 0.67) เช่น มีการจัดโปรโมชั่นพิเศษประจำเดือน เป็นต้น

3. ด้านปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในประกอบการธุรกิจ

1) ด้านผลิตภัณฑ์ จากการศึกษาส่วนผสมการตลาดของร้าน Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านผลิตภัณฑ์ มีความโดนเด่นเรื่องบรรจุภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์และหน้าดึงดูด รวมถึงมีรสชาติของอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกปากลูกค้าแล้ว แต่ในเวลาเดียวกันร้านก็มีเมนูอาหารที่ค่อนข้างไม่ค่อยหลากหลาย ไม่ค่อยมีเมนูใหม่ ๆ มานำเสนอการเลือกหรือหาเมนูหรือ Product ใหม่ ๆ มาให้เป็นทางเลือกให้กับกลุ่มลูกค้า เพื่อเป็นการดึงดูดกลุ่มลูกค้าที่เป็นลูกค้าเก่าและกลุ่มลูกค้าใหม่กลับมาใช้บริการที่ร้านอีกครั้ง

2) ด้านราคา จากการศึกษาข้อมูล ควรมีการศึกษาการตั้งราคาสินค้าให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ปริมาณของอาหาร และควรศึกษาการตั้งราคาขายสินค้าของกลุ่มคู่แข่งทางการค้าที่มีบริการลักษณะเดียวกัน

3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือสถานที่ เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันนอกจากการเปิดให้บริการหน้าร้านที่เป็นออฟไลน์แล้วควรมีการขยายสินค้าไปยังช่องทางการขายแบบออนไลน์เพื่อตอบสนองพฤติกรรมของลูกค้าที่เปลี่ยนจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

4) ด้านการส่งเสริมการตลาด จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการจัดโปรโมชั่นของทางร้านยังมีน้อยและไม่ค่อยหน้าสนใจ ต้องศึกษากลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นกลุ่มลูกค้าที่จะเป็นเป้าหมายหลักของโปรโมชั่น ให้ชัดเจน

5) ด้านการบริการ เนื่องจากการศึกษาควรมีการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มลูกค้า และเทรนในปัจจุบัน เพื่อให้การบริการมีความน่าสนใจ ดึกดูดลูกค้า สอดแทรกกิจกรรมที่ให้ลูกค้ามีการทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ต้องศึกษาตลาดและคู่แข่ง เพื่อพัฒนาบริการและสร้างข้อแต่ต่างให้กับร้าน จากธุรกิจที่คล้ายกัน

6) ด้านบุคลากร ความรู้ความสามารถของบุคลากร การจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ มีจิตใจมุ่งมั่น มาเป็นพนักงานนั้นมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากบุคลากร หรือพนักงานต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และชอบงานบริการทางด้านการดำเนินธุรกิจ และเป็นคนสมัยใหม่ที่พร้อมที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ และเปิดรับ ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ต่างๆ

7) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ เนื่องจากร้าน Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจุดพักผ่อน และร่วมทำกิจกรรมกับครอบครัว การดูแลสภาพบริเวรของร้านจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ต้องมีการจัดจุดพักควบคู่การบริหารเรื่องของความสะอาดควบคู่กันไป เพื่อให้สถานที่มีความสะอาดตลอดเวลา

อภิปรายผลการวิจัย

กลยุทธ์การปรับตัวธุรกิจในอุตสาหกรรมบริการ (Service Industry) มีความแตกต่างจากธุรกิจอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคและบริโภคทั่วไป เพราะมีทั้งผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ (Tangible Product) และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Product) เป็นสินค้าและบริการที่นำเสนอต่อลูกค้าหรือตลาด กลยุทธ์การตลาดที่นำมาใช้กับธุรกิจการบริการจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างจากการตลาดโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจที่มีการต้อนรับขับสู้ (Hospitality) เป็นหัวใจหลักในการทำธุรกิจศาสตราจารย์ ฟิลลิป ค็อตเล่อร์ (Philip Kotler) กูรูด้านการตลาดชั้นนำของโลก ได้ให้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (Service Marketing Mix) ไว้ว่าเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้อง กับธุรกิจที่ให้บริการซึ่งเป็นธุรกิจที่แตกต่างสินค้า

อุปโภคและบริโภคทั่วไป จำเป็นจะต้องใช้ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) 7 อย่าง หรือ 7P's ประกอบด้วย 1. ด้านผลิตภัณฑ์ 2. ด้านราคา 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายหรือสถานที่ 4. ด้านการส่งเสริมการตลาด 5. ด้านการบริการ 6. ด้านบุคลากร 7. ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ

เนื่องจากร้าน Tamarind ที่พัก & Cafe ริมแม่น้ำ ณ บางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นประเภทธุรกิจด้านการบริการ จึงมีความจำเป็นอย่างมากในการนำองค์ความรู้เรื่องส่วนผสมทางการตลาดมา คิดค้นกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อพัฒนาธุรกิจให้มีความมั่นคงและยั่งยืน เช่น การจัดหาหรือออกแบบสินค้าและบริการใหม่ๆ ให้สอดคล้องความต้องการของลูกค้า ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับปาริชาติ วงษ์ทองดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคในตลาดนัดสวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมการตลาด (4P'S) ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเสื้อผ้าแฟชั่นในเขตตลาดนัดสวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกด้านผลิตภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านราคาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุระดับการศึกษา ระดับรายได้ต่อเดือน และอาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคในตลาดนัดสวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคในตลาดนัดสวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลแก่ทางผู้ประกอบการในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดและสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับผู้บริโภคที่ซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในตลาดนัดสวนจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผู้ประกอบการควรมีการกำหนดราคาขายให้เหมาะสม และมีการกำหนดระยะเวลารับประกันผลิตภัณฑ์ ไว้ด้วย เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นและกลับมาใช้บริการซ้ำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับอรพิน ภิรมย์ (2559) ศึกษาเรื่อง การใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริโภคใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นอยู่ในระดับมาก อันดับแรกคือด้านราคารองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านส่งเสริมการตลาด และอันดับสุดท้ายคือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านพฤติกรรม พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้รับแหล่งข้อมูลเสื้อผ้าแฟชั่นจากเพื่อน โดยเลือกซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นที่ห้างสรรพสินค้า มีความถี่ ในการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น 2 ครั้งต่อเดือน ซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นในช่วงเวลา 12.01 - 16.00 น. ซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ไม่เกิน 2 ตัว ซื้อเสื้อผ้าราคาต่อชิ้นประมาณ 200 - 300 บาท

จำนวนเงินในการซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นแต่ละครั้ง 1,000 - 2,000 บาท โดยเลือกเสื้อผ้าแฟชั่นประเภทชุดกระโปรง/กางเกง (แบบชั้นเดียวพร้อมใส่เดรส / แซก จั้มสูท ฯลฯ) ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นคือตนเอง และเหตุผลสำคัญในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น คือ เลือกตามความชอบในสไตล์ของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

สุรเชษฐ์ ทรัพย์สินเสริม. (2541). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว** อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. เชียงใหม่ : หาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมจิตร ล้วนจำเริญ. (2546). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิวฤทธิ์ พงค์กรรังศิลป์. (2547). **หลักการตลาด**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทท๊อปจำกัด.

ศุภร เสรีรัตน์. (2544). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร: เอ.อาร์. บิซิเนส เพรส.

ธงชัย สันติวงค์ . (2535). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ธงชัย สันติวงษ์. (2540). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ดร.ปริญ ลักษิตานนท์. (2544). **จิตวิทยาและพฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพ : ฐานรวมห่อจำกัด.

มงคล ด่านธานินทร์. (2541). **เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเชิงระบบ : หลักการและแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์.(2538). **พฤติกรรมผู้บริโภค ฉบับพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

ธนวรรณ แสงสุวรรณ.(2546). **การจัดการการตลาด**. กรุงเทพฯ : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโด

พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Buying behavior through online platforms of the elderly in the municipality of Chiang Mai Province

ศิริอมร กาวีระ[1], สาวิตรี จันทร์วาน[2] และ ศรายุทธ บุตรตัะ[3]

Siriamorn Kaweera, Sawitree Chanwan and Sarayut Butta

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 60 - 65 ปี ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 – 30,000 บาท พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการสั่งซื้อด้วยตนเอง ประเภทสินค้าที่ซื้อคืออาหารเสริม ซื้อในช่วงเวลา 09.00 น. – 10.00 น. ราคาสินค้าที่ซื้อต่อครั้ง มากกว่า 1,500 บาท วิธีชำระค่าสินค้าโอนผ่านแอพพลิเคชั่นธนาคาร เหตุผลที่สั่งซื้อเพราะความสะดวกและรวดเร็ว และผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคือเพื่อน ความพึงพอใจในการซื้อสินค้าในภาพรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก จำแนกเป็นรายด้านอันดับแรก คือ ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ รองลงมาด้านราคาสินค้า ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านขั้นตอนการให้บริการ ตามลำดับ

คำสำคัญ: แพลตฟอร์มออนไลน์, พฤติกรรมการซื้อ, กลุ่มผู้สูงอายุ, ความพึงพอใจ

[1] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail,siriamorn@northern.ac.th

[2] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research has the objectives of 1) to study the behavior of purchasing products through online platforms of the elderly in the municipality of Chiang Mai Province and 2) to study the satisfaction of purchasing products through an online platform for the elderly in the municipality of Chiang Mai Province. It is survey research. The sampling group used in the study was elderly people in the municipal district of Chiang Mai Province, totaling 400 people. The research tool was a questionnaire. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that most respondents were female, aged 60-65, working as pensioners with an average monthly income of 25,000 – 30,000 baht. The behavior of purchasing products through online platforms for the elderly in the municipality of Chiang Mai Province was made orders by themself. The product type purchased is a dietary supplement, and 9:00 a.m. – 10:00 a.m. is a purchasing period. The product price per purchase is more than 1,500 baht. Payment methods were transferred via banking applications. The reason for ordering is because of convenience and time-saving. Furthermore, those who influence purchase decisions are friends. In general, satisfaction with the purchase of products was at a high level of satisfaction classified by aspect. First was the product service aspect, Followed by product price, Marketing Promotion service channels, facilities, and service procedures, respectively

Keywords: online platforms, purchasing behavior, elderly people, satisfaction

บทนำ

จากสถิติข้อมูลในปี 2019 จำนวนประชากรโลก 7,713 ล้านคน พบว่า ประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนสูงถึง 1,016 ล้านคน ซึ่งองค์การสหประชาชาติยังได้คาดการณ์ว่าอีก 20 ปีข้างหน้า จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มสัดส่วนขึ้นถึง 1 ใน 5 ของประชากรโลก สำหรับประเทศไทยช่วงปี 2562 มีอัตราจำนวนเกิดลดต่ำลงเหลือเพียง 6.1 แสนคน ขณะที่จำนวนผู้สูงอายุวัยปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็น 1.3 ล้านคนและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยพบว่าในปี 2565 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” โดยจะมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในอัตราร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และคาดว่าในปี 2576 จะเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” คือมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในอัตราร้อยละ 28 ของประชากร

ทั้งหมด จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยรวมทั้งหมด 12,576,948 คน แบ่งเป็น เพศชาย 5,546,306 คน เพศหญิง 7,030,642 คน ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนผู้สูงอายุ 379.837 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 167,890 คน เพศหญิง 211,947 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ 2565, ออนไลน์) การเติบโตของจำนวนประชากรสูงวัยของประเทศไทยกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญอีกกลุ่มเป้าหมายหนึ่งในแง่ของกำลังซื้อและอื่นๆที่จะช่วยขับเคลื่อนธุรกิจธุรกิจ เศรษฐกิจของประเทศและโลกให้เดินต่อไปข้างหน้า จากรายงานของ “Getting Older – Our Aging World” พบว่า ผู้สูงวัยมีทัศนคติเกี่ยวกับวัยตัวเองดังนี้ 64% รู้สึกว่าตัวเองอ่อนกว่าอายุจริง 75% ยินดีที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ 46% การก้าวสู่วัยสูงอายุคือช่วงเวลาที่ดีที่สุดในชีวิต 47% ต้องการเริ่มต้นชีวิตใหม่ๆหลังเกษียณ นอกจากนี้กลุ่มคนสูงวัยมีแนวโน้มในการใช้เทคโนโลยีและการเข้าถึงอินเตอร์เน็ตมากขึ้น และพบว่าการใช้ชีวิตของกลุ่มคนสูงวัยเปลี่ยนไปจากเดิมสนใจกิจกรรมต่างๆดังนี้ ออกกำลังกาย เดินเที่ยว เพาะปลูก เยี่ยมญาติ ร่วมกิจกรรมชุมชน ช้อปปิ้ง เล่นโซเชียล เป็นต้น การจับจ่ายเป็นการซื้ออาหาร ของใช้ไฟฟ้าในบ้าน (มาเก็ตเทีย 2565, ออนไลน์)

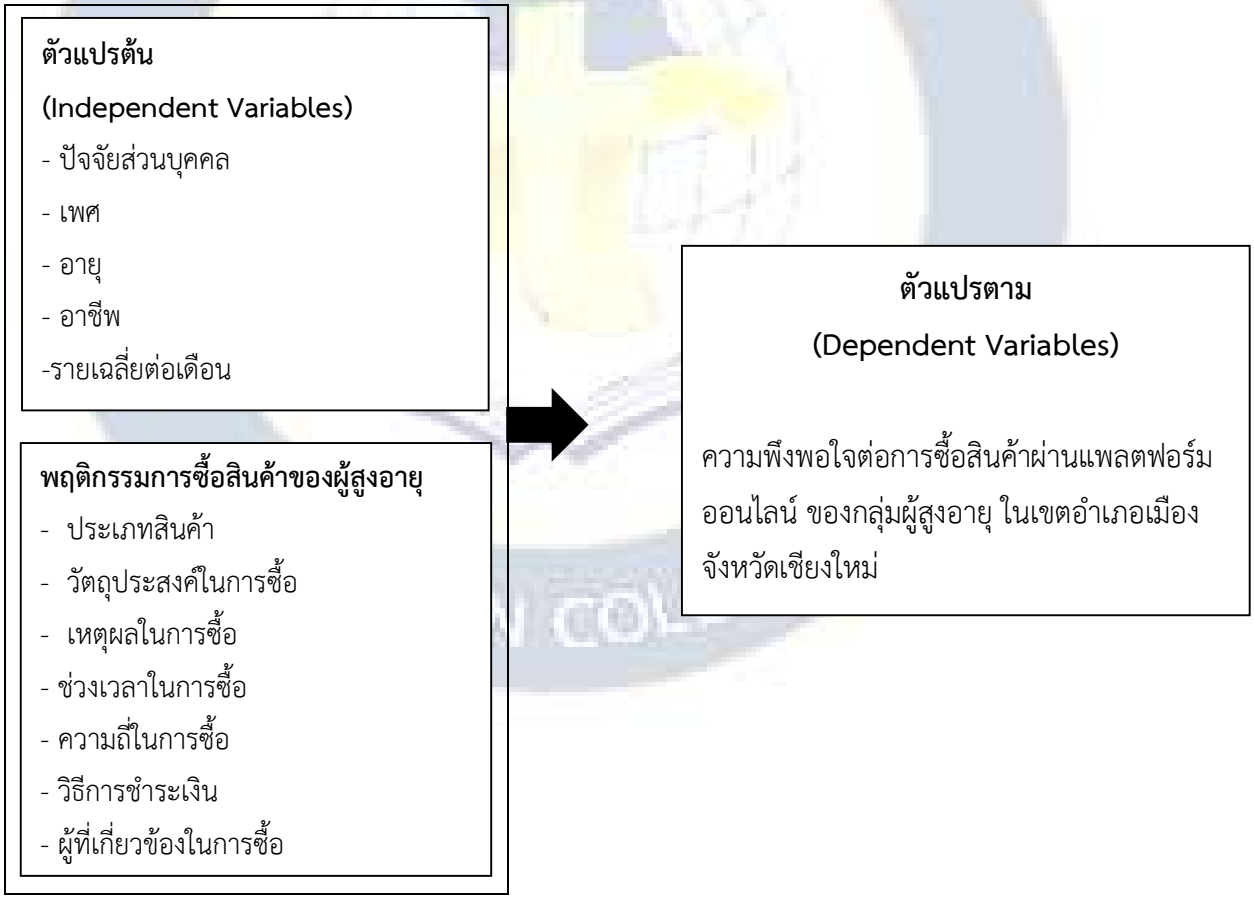
ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาเป็นอย่างมากแบบก้าวกระโดด และในการดำเนินชีวิตเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เช่น การใช้โทรศัพท์ หรืออินเตอร์เน็ต สังคมเครือข่าย (Social Network) ซึ่งหลายคนได้ใช้ชีวิตอยู่กับโลกออนไลน์วันหนึ่งเป็นเวลาหลายชั่วโมง เพราะสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ให้อะไรมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการรับรู้ข่าวสารที่รวดเร็ว สามารถค้นหาในสิ่งที่ต้องการได้ คนส่วนมากหันไปให้ความสนใจ ติดตามข่าวสารต่าง ๆ ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าเดิม ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสินค้าออนไลน์ การขายสินค้าออนไลน์ จนไปถึงการทำธุรกิจออนไลน์เลยก็ว่าได้ ไม่เพียงการรับรู้ข่าวสารผ่านทางออนไลน์เท่านั้น นอกจากนี้ โลกของออนไลน์ยังเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อีกด้วย (www.ranksocialdigital.com) พฤติกรรมการใช้จ่ายของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป ตามสังคมและวัตถุนิยม ค่านิยมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคม โดยพบว่าการซื้อขายแบบออนไลน์ในประเทศไทยมีแนวโน้มการขยายตัวอย่ารวดเร็ว แบบก้าวกระโดดมากขึ้น คนไทยนิยมซื้อของออนไลน์เพิ่มขึ้น เพราะตอบโจทย์ทางด้านการอำนวยความสะดวก คนไทยชอบอะไรที่ง่ายและไม่ซับซ้อนให้เกิดเป็นความยุ่งยาก จึงไม่แปลกที่จะส่งผลให้การค้าขายออนไลน์เป็นที่นิยมมากในขณะนี้ ปัจจัยหลักที่ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคยุคนี้เปลี่ยนแปลงเร็ว ได้แก่ การขยายตัวของสังคมเมืองปัจจัยอื่น ๆ เช่น จำนวนคนโสดเพิ่มขึ้น มีลูกน้อยลง คนมีอายุยืนขึ้น ดูแลรักษาสุขภาพมากขึ้น เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการใช้ชีวิต และไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น แนวโน้มหรือเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้เองที่ทำให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค อีกทั้งผู้บริโภคมีสิทธิในการเลือกซื้อ การหาข้อมูลสินค้า บริการอื่นๆ จากสื่อออนไลน์ แล้วนำมาเปรียบเทียบสินค้าก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ มีเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้ามากขึ้น (https://www.wynnsoft-solution.com)

จากข้อความและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะช่วยให้นักการตลาดของแพลตฟอร์มต่างๆ สามารถ นำไปใช้กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองส่วนการตลาดเฉพาะกลุ่มอย่างแม่นยำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ส่วยดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะแบบสอบถามใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามนี้สุ่มจากกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เทคนิคการสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental Random Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และความพึงพอใจต่อการให้บริการในการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean; $\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

3. ข้อมูลความคิดเห็นปลายเปิด ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความเหมือน ความต่าง และสังเคราะห์ เพื่อสรุปผลการศึกษา

เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยคะแนนระดับความพึงพอใจ

เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยคะแนน จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการให้บริการต่อการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยได้แปลผล ระดับความพึงพอใจตามแนวทางของ Best (1981) ที่ใช้หลักการกระจายแบบโค้งปกติในการแบ่งมนุษย์ โดยส่วนของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มสูงสุดและต่ำสุด มักจะเป็นส่วนน้อยในสังคมและในส่วนตรงกลาง จะมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยใช้ค่าเฉลี่ยผลคะแนน ($\overline{X}$) เป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนในการแบ่งช่วงเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดช่วงการวัดได้ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับ มาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับ ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับ น้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ความพึงพอใจในระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65 มีอายุระหว่าง 60 - 65 ปี ร้อยละ 75 อาชีพ ข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 62 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 บาท – 30,000 บาท ร้อยละ 53.0

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการสั่งซื้อด้วยตนเอง ประเภทสินค้าที่ซื้อคืออาหารเสริม ซื้อในช่วงเวลา 09.00 น. – 10.00 น. ราคาสินค้าที่ซื้อต่อครั้ง มากกว่า 1,500 บาท วิธีชำระค่าสินค้าโอนผ่านแอพพลิเคชั่นธนาคาร และเหตุผลที่สั่งซื้อเพราะความสะดวกและรวดเร็ว

3. ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจมากทุกด้าน อันดับแรกคือ ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านราคา ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อันดับแรก สินค้ามีความหลากหลายให้เลือก รองลงมา คือ สินค้ามีมาตรฐานและคุณภาพ และสินค้าตรงตามความต้องการ

ด้านกระบวนการให้บริการภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อันดับแรกการให้บริการมีความครบถ้วนถูกต้องและแม่นยำ รองลงมา คือการบรรจุสินค้าแน่นหนาถึงมือลูกค้าสภาพดี และขั้นตอนการให้บริการมีระบบตอบกลับอย่างรวดเร็วและไม่ซับซ้อน

ด้านช่องทางการให้บริการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อันดับแรกช่องทางการชำระเงินค่าสินค้าอย่างชัดเจน รองลงมา มีช่องทางการให้บริการที่เหมาะสม และมีช่องทางบริการได้อย่างหลากหลายและรัดกุม

ด้านราคามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อันดับแรก มีราคาที่เหมาะสมกับประโยชน์ในการใช้งาน รองลงมา คือ ราคาสินค้ามีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับคุณภาพของสินค้า และมีการแสดงราคาสินค้าเพื่อให้ลูกค้าได้เปรียบเทียบอย่างชัดเจน

ด้านส่งเสริมการตลาด มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อันดับแรก คือ สื่อโฆษณาออนไลน์ต่าง ๆ สามารถเข้าถึงลูกค้า และเข้าใจ รองลงมา คือ มีการส่งเสริมการขายต่าง ๆ เช่น การลดราคา การแจกของแถม การจัดแต่งแพ็คเกจ เป็นต้น และการรับประกันสินค้า และบริการหลังการขาย

และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อันดับแรกคือความหลากหลายในการเข้าถึงการใช้บริการเช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น รองลงมาความสะดวกในการเข้าถึงการใช้บริการ เช่น แอพพลิเคชั่น และเพจขายสินค้าต่าง ๆ ให้เลือก และมีรูปภาพและคำอธิบายที่เข้าใจง่ายทำให้สะดวกต่อการตัดสินใจ

สรุปผลการวิจัย

1. การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง การค้นหาข้อมูลในการซื้อสินค้าและสั่งซื้อด้วยตัวเองผ่านโทรศัพท์มือถือของตนเอง ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ และช่วงเวลาว่างช่วงเช้าของแต่ละวัน

2. การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สร้างความพึงพอใจในระดับมากและที่มีความพึงพอใจมากที่สุดเป็นผลิตภัณฑ์/บริการที่สั่งซื้อซึ่งได้ตรงตามความต้องการ และโอกาศต่อไปก็จะใช่ช่องทางในการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความพึงพอใจของความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าในภาพรวม อยู่ในระดับพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจมากทุกด้าน อันดับแรกคือด้านผลิตภัณฑ์/บริการ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านราคา ตามลำดับ สอดคล้องกับ ศรายุธ จิตรตรง, โมไนยพล รณเวช คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มี.ค. 31, 2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การแสวงหาข่าวสาร การรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 การแสวงหาข่าวสาร การรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 รวมทั้งโดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างซื้อสินค้าออนไลน์ประมาณ 6 ครั้งต่อเดือน มูลค่าสูงสุดในการซื้อต่อครั้งประมาณ 1,650 บาท สอดคล้องกับ บุญยิ่ง คงอาชาภัทร , ณัฐยา, พรหมรศ (19 มี.ค. 2565)การเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านช่องทางร้านค้าปลีกสมัยใหม่และร้านค้าออนไลน์ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อสินค้าช่วงก่อนและระหว่างเกิดโควิด-19 จะซื้อสินค้าทางช่องทางออนไลน์มากกว่าทางหน้าร้าน แต่โดยรวมแล้วก็ยังมีพฤติกรรมชอบซื้อสินค้าที่หน้าร้านมากกว่าช่องทางออนไลน์ เนื่องจากอยากได้สินค้าทันทีและร้านค้าปลีกเป็นสถานที่แวะซื้อสินค่าก่อนกลับบ้าน สอดคล้องกับ พิทักษ์ ชูมงคล (13 พ.ค. 2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาด ความวิตกกังวลต่อการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19และพฤติกรรมการซื้อสินค้าในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 18 - 24 ปี มีรายได้เฉลี่ยที่ต่ำกว่า 15,000 บาท โดยสื่อสตรีมมิ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในช่วงวิกฤตโควิด-19 มากที่สุด โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความวิตกกังวลต่อการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความวิตกกังวลมากที่สุดในประเด็นที่ไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านพฤติกรรมการซื้อภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกใช้จ่ายอย่างระมัดระวังและซื้อสินค้าเท่าที่จำเป็น สอดคล้องกับ ฑิตาพร รุ่งสถาพร (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานครปริมณฑล และพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ก่อนภาวะวิกฤตโควิด-19 ในประเทศไทยกลุ่ม สอดคล้องกับ ณฐวัฒน์ คณารักสมบัติ (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564) ได้ทำการวิจัย เรื่องการตลาดเชิงเนื้อหาของสินค้าแฟชั่นในช่วงวิกฤติไวรัสโควิด-19 การวิจัยพบว่า แบรนด์ที่สร้างเนื้อหาได้มีคุณค่ามีความโดดเด่นไม่ซ้ำกับคู่แข่ง ตรงใจผู้บริโภคก็จะส่งผลให้ผู้บริโภครับรู้ เกิดความสนใจ ติดตาม และเกิดความผูกพันต่อแบรนด์โดยสื่อที่มีประสิทธิผลในยุคที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดคือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

ทั้งนี้ แสดงว่าพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะมีพฤติกรรมทั้งด้านการซื้อสินค้า ความต้องการสินค้า ความสะดวกต่อการซื้อสินค้า ความเหมาะสมของสินค้าและราคาสินค้า จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละด้านตามแบบสอบถามที่ได้มีการเลือกข้อตอบ และ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สามานำไปใช้ประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเชิงลึกด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

ข้อมูลสถิติของกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทย. สืบค้นจาก https://www.dop.go.th (เมื่อ 26 มิถุนายน 2565).

ข้อมูลสถิติของกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นจาก (สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (dopa.go.th)). (เมื่อ 1 กรกฎาคม 2565).

บทบาทที่สำคัญของการรับทำการตลาดออนไลน์ในปัจจุบัน. สืบค้นจาก www.ranksocialdigital.com (เมื่อ 22 ตุลาคม 2562).

การระบาดของโควิด-19 และโรคโควิด-19 ในประเทศไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. บทเรียนโดย ศาสตราจารย์ นพ. ยง ภู่วรวรรณ, รองศาสตราจารย์ นพ. ยืน ภู่วรวรรณ. สืบค้นจาก https://learningcovid.ku.ac.th

การปรับตัวผู้สูงอายุ. (สอวช.2564, ออนไลน์). สืบค้นจาก https://www.nxpo.or.th/th/8078/ (เมื่อ 13 เมษายน 2021).

มาเก็ตเทีย. (2565). **คนสูงวัยคิดอะไรกัน.** (2565, ออนไลน์). arketeeronline.co/archives/127402. (21-10 /2564).

ทวีพงษ์ หินคำ. (2541). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานสุขาภิบาลริมใต้ จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง.

ธนียา ปัญญาแก้ว. (2541). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงานของราชการครู ในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง.

วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม. (2541). **ความพึงพอใจในการรับบริการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กาญจนา อรุณสุขรุจี. (2546). **ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการจำกัด อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภณิดา ชัยปัญญา. (2541). **การวัดความพึงพอใจ.** กรุงเทพฯ : แสงอักษร.

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). **พฤติกรรมผู้บริโภค.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สุปัญญา ไชยชาญ. (2550). **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้บริโภค.** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://doctemple.wordpress.com (เมื่อ 26 มิถุนายน 2565).

สุวัฒน์ ศิรินิรันดร์ และภาวนา สวนพลู. (2552). **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค.** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://doctemple.wordpress.com (เมื่อ 26 มิถุนายน 2565).

ธนกฤต วันต๊ะเมล์. (2554). **หลักการโฆษณา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูชัย สมิทธิไกร. (2554). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปณิศา มีจินดา. (2553). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

กัลยกร วรกุลลัฏฐานีย์ และพรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2553). **การโฆษณาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญยิ่ง คงอาชาภัทร, ณัฐยา พรหมรศ. **การเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่านช่องทางร้านค้าปลีกสมัยใหม่และร้านค้าออนไลน์ ช่วงก่อนและระหว่างภาวะวิกฤตโควิด-19.** มหาวิทยาลัยมหิดล. (19 มี.ค. 2565).

พิทักษ์ ชูมงคล. **ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารการตลาด ความวิตกกังวลต่อการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และพฤติกรรมการซื้อสินค้าในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยาลัยนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยรังสิต (13 พ.ค. 2565).

ฑิตาพร รุ่งสถาพร. (2563). **พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และพิษณุโลก.** การค้นคว้าอิสระ (นศ.ม.) สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2562.

ณฐวัฒน์ คณารักสมบัติ. (2564). **การตลาดเชิงเนื้อหาของสินค้าแฟชั่นในช่วงวิกฤติไวรัสโควิด-19.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (2021) : กรกฎาคม - ธันวาคม 2564.

กลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำและความเต็มใจจ่ายอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

Marketing Strategies Affecting Repeat-Purchase Intentions and Consumers' Willingness to Pay for Instant Food in Tha Rong Sub-District Convenience Stores Wichian Buri District Phetchabun Province

พันวา ธนาโชค[1], สหรัฐ ตอบสันเทียะ[2] และรัตนา อรัญเพิ่ม[3]
Panwa Tanachock, Saharat Tobsantia and Rattana Aranperm

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูป 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการร้านสะดวกซื้อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง 3) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูปที่เคยใช้บริการร้านสะดวกซื้อในตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประเภทอาหารที่ซื้อบ่อยที่สุด ประเภทข้าวและกับข้าว ส่วนใหญ่ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ 7 - Eleven ช่วงเวลาที่เลือกซื้อ 15.01-18.00 น. สาเหตุที่ซื้อ เพราะสะดวกสบายและประหยัดเวลา เฉลี่ย 2 ครั้ง ปริมาณในการซื้อแต่ละครั้ง 2 - 3 กล่อง ครั้งละ 101 - 150 บาท ผู้ที่มีอิทธิพลในการเลือกซื้อ คือ ตัวเอง มีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อรับประทานเองทันที 2) กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งต่อการกลับมาซื้อซ้ำซื้อซ้ำมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ และที่ส่งต่อความเต็มใจจ่ายมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ 3) ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการกลับมาซื้อซ้ำ และเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการเต็มใจจ่าย ไม่แตกต่างกัน โดยอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อความเต็มใจจ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : กลยุทธ์ทางการตลาด, ความตั้งใจซื้อซ้ำ, ความเต็มใจจ่าย, อาหารสำเร็จรูป, ร้านสะดวกซื้อ

[1] วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail,siriamorn@northern.ac.th

[2] วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The research aimed 1) to study decision-making behavior in purchasing ready meals, 2) to study the marketing mix strategies for convenience store services that affect customer behavior toward convenience stores of Tha Rong sub-district consumers, 3) To study personal factors correlated with customer behavior toward convenience stores of Tha Rong sub-district consumers. The sample group was ready-meal consumers who used convenience stores in the Tha Rong sub-district, Wichian Buri District, Phetchabun Province, 400 people.

The study found that 1) the food purchased most often were varieties of rice and side dishes most used in the convenience store 7-Eleven. The time of purchase is between 3:01 p.m. and 6:00 p.m. The reason for buying is because it is convenient and saves time, two times on average, each purchase is 2-3 boxes and 101-150 baht per time. 2) service marketing mix strategy that forwards repeat purchases. There are 3 aspects: location/distribution channel, marketing promotion, and process. There were 3 aspects of willingness to pay: location/distribution channels, people, and physical characteristics. 3) Different personal factors. have a relationship with repeat purchases, and different genders and age levels affect willingness to pay. The age and level of education had no significant differences. Different professions and monthly income correlated with willingness to pay with statistical significance at the 0.05 level

Keywords : marketing strategy, repeat purchase intention, willingness to pay, ready meals, convenience store

บทนำ

หลังจากเกิดการแพร่ระบาดโควิด-19 มาเป็นระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้หลายๆธุรกิจได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก แต่ธุรกิจอาหารสำเร็จรูปพร้อมทานกลับมีทิศทางการเติบโตมากขึ้น โดยมุมมองจากวิจัยกรุงศรีคาดว่าความต้องการบริโภคในประเทศปี 2564-2566 จะมีมูลค่าเติบโตต่อเนื่องเฉลี่ย 12 - 14% ต่อปี โดยอาหารสำเร็จรูปพร้อมทานจะเติบโตเฉลี่ย 13 - 14% ต่อปี และ 12 - 13% ต่อปี ทั้งนี้ในปี 2563 มีมูลค่าตลาดประมาณ 1.9 หมื่นล้านบาท จากพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปพร้อมทานมากขึ้น และความหลากหลาย ความแปลกใหม่ของสินค้าที่เกิดจากการแข่งขันของผู้ประกอบการแต่ละเจ้าที่ออกเมนูใหม่ๆออกมา อาหารสำเร็จรูปพร้อมทานใน

ไทยส่วนใหญ่แบ่งออกเป็น อาหารไทย 45% อาหารจีน 29% อาหารอิตาเลี่ยน 11% อาหารญี่ปุ่น 6% และอื่นๆ 9% ศูนย์อัจฉริยภาพเพื่ออุตสาหกรรมอาหารพบว่า 4 อันดับแรกคืออาหารพร้อมทานในเครือของซีพี ได้แก่ อันดับที่ 1 7Fresh 26% อันดับที่ 2 Ezy Choice 16% อันดับที่ 3 CP 11% อันดับที่ 4 Ezy Go 10% ครองส่วนแบ่งรวมกันเกิน 50% ขณะที่อันดับ 5 คือ Knorr 9% ของกลุ่มยูนิลีเวอร์ (Euromonitor, ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. 2564)

ตลาดอาหารสำเร็จรูปแช่แข็ง หรืออาหารแช่แข็งพร้อมทาน มีแนวโน้มเติบโตขึ้นโดยเฉพาะช่วงสถานการณ์โควิด-19 ส่วนใหญ่แล้วอาหารแช่แข็งเติบโตในช่องทางขายส่ง ขณะที่ช่องทางขายปลีกที่เน้นจำหน่ายอาหารพร้อมทานมีการแข่งขันสูง รวมไปถึงการเกิดขึ้นของทางเลือกใหม่ๆ อย่างร้านอาหารตามสั่งที่เปิดตัวเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ข้อดีของอาหารแช่แข็งผู้บริโภคสามารถซื้อเก็บไว้ได้นาน และลดความเสี่ยงจากการไปซื้อของตามตลาดและในพื้นที่แออัดด้วย (กำธร ศิลาอ่อน. 2565) ปัจจัยหนุนหลักของอาหารแปรรูปแช่แข็งและอาหารแช่แข็งสำเร็จรูปพร้อมทาน (ready to eat) ที่ยังเติบโตได้อย่างต่อเนื่องอาจเป็นไปตามการบริโภคในประเทศที่ฟื้นตัวกลับมา โดยเฉพาะช่วงหลังจากคลายมาตรการล็อกดาวน์บางส่วน และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 คลี่คลาย (นพพร ภัทรรุจี. 2565)

จากสถิติ ณ ปัจจุบันการขยายตัวของร้านสะดวกซื้อที่มีสาขาจำนวนมากกระจายเข้าไปใกล้แหล่งชุมชน มีจำนวนร้านสะดวกซื้อในไทยมากกว่า 16,000 สาขา โดยอันดับร้านสะดวกซื้อในไทยที่มีสาขาที่มากที่สุด ได้แก่ อันดับที่ 1 7-Eleven 12,225 สาขา อันดับที่ 2 Lotus’s go fresh 1,635 สาขา อันดับที่ 3 Mini Big C 1,153 สาขา อันดับที่ 4 Family Mart 972 สาขา อันดับที่ 5 CJ Express 500 สาขา อันดับที่ 6 Lawson108 143 สาขา และอันดับที่ 7 Tops Daily 108 สาขา (Marketeer รวบรวม, ศูนย์วิจัยกรุงศรี. 2564)

สำหรับตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นตำบลที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากจึงทำให้มีแหล่งการศึกษาที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลระดับอำเภอ โรงเรียนเอกชนและศูนย์เด็กเล็กต่างๆ และยังมีแหล่งอำนวยความสะดวกมากมาย จึงกลายเป็นสิ่งที่นักลงทุนให้ความสนใจที่จะเข้ามาลงทุนในธุรกิจร้านสะดวกซื้อ โดยในปัจจุบันตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีร้านสะดวกซื้อที่เปิดบริการ 24 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย 7 - Eleven 4 สาขา Lotus’s go fresh 2 สาขา และ Big C 1 สาขา ตำบลท่าโรง จึงเป็นแหล่งที่มีการรวมตัวของความหลากหลายอาชีพและช่วงอายุของผู้บริโภค ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคในตำบลท่าโรงมีการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบ เน้นใช้เวลาไปกับการทำงานและการไปโรงเรียนให้ทันเวลาเป็นส่วนใหญ่ รวมไปถึงบางคนอาศัยอยู่คนเดียวทำให้ไม่ค่อยทำอาหารรับประทานเอง อาจยุ่งจนไม่มีเวลาเตรียมอุปกรณ์และวัตถุดิบต่างๆ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้บริโภคในตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ หันมานิยมซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อเพราะมีความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลา ที่เพียงแค่นำอาหารสำเร็จรูปไปอุ่นให้ร้อน

ด้วยไมโครเวฟ 3 - 5 นาที ก็สามารถรับประทานช่วงเช้าก่อนไปทำงานหรือไปเรียนหนังสือหรืออาจจะเป็นเวลาหลังเลิกงานที่เหนื่อยล้ากับการทำงานมาทั้งวัน

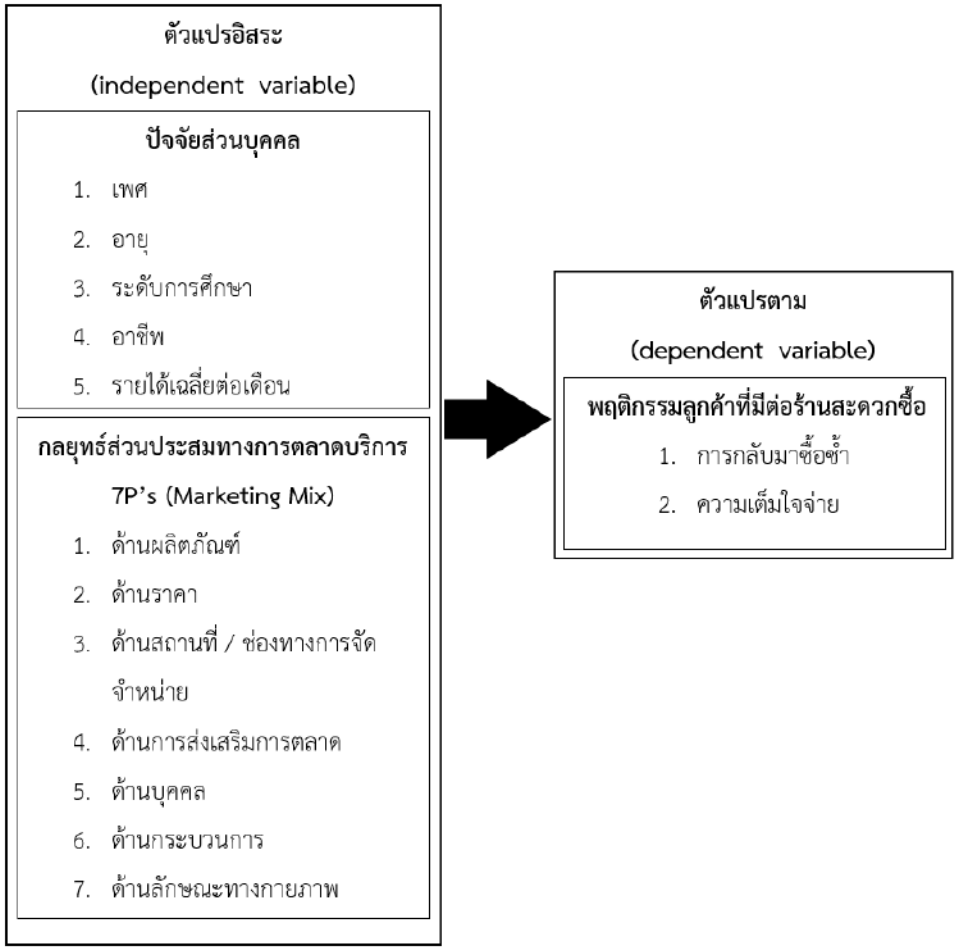
จากพฤติกรรมของผู้บริโภคในตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่หันมาเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปมากขึ้น และการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่มีสาขาจำนวนมากกระจายเข้าไปใกล้ชุมชน และมีการเพิ่มโปรดักต์ที่หลากหลาย และมีโปรโมชั่นจูงใจเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง อาหารสำเร็จรูปจึงเป็นหนึ่งในตัวเลือกที่ปลอดภัยสำหรับยุควิกฤติโควิด-19 เพราะผู้บริโภคสามารถซื้อเก็บไว้ได้นาน ลดความเสี่ยงจากการไปซื้อของตามตลาด หรือห้างร้านที่แออัดได้ และด้วยเทคโนโลยีการผลิตอาหารในปัจจุบัน ทำให้อาหารแช่แข็งนอกจากจะเก็บรักษาได้นานแล้ว ยังสามารถคงคุณภาพและสารอาหาร ดังนั้นร้านสะดวกซื้อจึงเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันค่อนข้างสูงผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆเพื่อดึงดูดผู้บริโภค โดยอาศัยหลักการกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P’s (Marketing Mix) ด้วยเหตุผลนี้ ทีมผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา กลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำและความเต็มใจจ่ายอาหารสำเร็จรูป ในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อการกลับมาซื้อซ้ำและการเต็มใจจ่าย ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อการเข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภคอาหารสำเร็จรูป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูป
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ 7P’s (Marketing Mix) ร้านสะดวกซื้อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำและความเต็มใจจ่ายอาหารสำเร็จรูป ในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์” ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำและความเต็มใจจ่ายอาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้รูปแบบวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร : ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่ใช้บริการร้านสะดวกซื้อในตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด

2. กลุ่มตัวอย่าง : เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัดของผู้ที่ใช้บริการร้านสะดวกซื้อในตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนด้วยสูตร คอแครน (Cochran, 1977 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และยอมรับความคาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 และสัดส่วน

ประชากรที่จะทำการสุ่ม 0.5 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมประชาการทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงได้สำรองจำนวนกลุ่มตัวอย่างไว้ 16 คน ดังนั้นจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมการซื้ออาหารสำเร็จรูป ในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ประเภทอาหารที่ซื้อบ่อยที่สุด ร้านสะดวกซื้อที่ซื้อบ่อยที่สุด ช่วงเวลาที่เลือกซื้อ สาเหตุที่เลือกซื้อ ความถี่ในการซื้อ ปริมาณในการซื้อ ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง ผู้ที่มีอิทธิพลในการเลือกซื้อและวัตถุประสงค์ในการซื้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ มี 7 ด้านได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล กระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ลักษณะแบบสอบถามใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อ ตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มี 2 ด้านได้แก่ ด้านการกลับมาซื้อซ้ำ ด้านความเต็มใจจ่าย ลักษณะแบบสอบถามใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดทำแบบสอบถามผ่าน Google Forms แล้วส่งแบบสอบถามผ่านช่องทาง Social Media ต่างๆ เช่น Line Application Facebook เป็นต้น เนื่องจากเป็นช่องทางที่ทำให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมาก ใช้ระยะเวลาอันสั้น และประหยัดค่าใช้จ่าย โดยจะใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 26 มิถุนายน 2565 ถึง วันที่ 29 ตุลาคม 2565

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics)

ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับศึกษาข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จากส่วนที่ 1 และปัจจัยด้านพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภค จากส่วนที่ 2

ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สำหรับศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการร้านสะดวกซื้อ จากส่วนที่ 3 และพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อ จากส่วนที่ 4

สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics)

สถิติที่ใช้ทดสอบ คือ สถิติการถดถอยพหุคูณ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ 7P's (Marketing Mix) ร้านสะดวกซื้อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง และสถิติไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง

ทั้งนี้เพื่อให้สามารถทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Chi-Square ได้ทางผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับค่าที่ได้จากแบบสอบถามในส่วนที่ 4 เรื่องพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อ ซึ่งเป็นข้อมูลประเภทอันตภาคชั้น (Interval Scale) ให้เป็นข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) ต่อไป

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุลคล

ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุลคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน พบว่า กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. / เทียบเท่า ม.6 จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 เป็นนักเรียน / นักศึกษา จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 และมีรายได้ต่อเดือน เฉลี่ย 10,001-20,000 บาท จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการซื้ออาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการศึกษา พบว่า ประเภทอาหารที่ซื้อบ่อยที่สุด ประเภทข้าวและกับข้าว เช่น ข้าวผัดกะเพรา, ข้าวพะแนง, ข้าวไข่เจียว, ข้าวหมูทอดกระเทียม จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 รองลงมา คือ ประเภทข้าวผัด เช่น ข้าวผัด, ผัดไท, ผัดซีอิ๊ว, สปาเก็ตตี้ จำนวน 105 ตน ติดเป็นร้อยละ 26.3 และประเภทข้าวต้มและอาหารมีน้ำซุป เช่น โจ๊ก,เกี๊ยวกุ้งข้าวต้ม,กระเพาะปลา จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ส่วนใหญ่ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ 7 - Eleven จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.3 ช่วงเวลาที่เลือกซื้อ อยู่ในช่วง 15.01 - 18.00 น. จำนวน 171 คิดเป็นร้อยละ 42.8 สาเหตุที่ซื้อ เพราะ สะดวกสบายและประหยัดเวลา จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ความถี่ในการซื้ออาหารสำเร็จรูป เฉลี่ย 2 ครั้ง จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 ปริมาณในการซื้อแต่ละครั้ง 2 - 3 กล่อง จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง ครั้งละ 101 - 150 บาท จำนวน 134

คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 ผู้ที่มีอิทธิพลในการเลือกซื้อ คือ ตัวเอง จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 และมีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อรับประทานเองทันที จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5

ส่วนที่ 3 ข้อมูลกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ 7P's (Marketing Mix) ร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ รสชาติอาหารสำเร็จรูป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.72) อันดับที่สอง คือ อาหารสำเร็จรูปมีความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.67) อันดับที่สาม คือ สินค้ามีคุณค่าทางโภชนาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.64) อันดับที่สี่ คือ มีรายละเอียดบนฉลากครบถ้วน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.59) อันดับที่ห้า คือ บรรจุภัณฑ์มีรูปแบบทันสมัยและสะดวกต่อการบริโภค มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.50) ตามลำดับ

ด้านราคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.38) อันดับที่สอง คือ มีระดับราคาให้เลือกหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.19) อันดับที่สาม คือ ราคาเหมาะสมกับปริมาณสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.18) อันดับที่สี่ คือ มีป้ายราคาติดชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.95) ตามลำดับ

ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ หาซื้อได้สะดวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.74) อันดับที่สอง คือ สถานที่มีความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.60) อันดับที่สาม คือ มีบริการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอพพลิเคชั่นออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.33) อันดับที่สี่ คือ สถานที่จัดจำหน่ายมีสินค้าเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.30) อันดับที่ห้า คือ มีบริการจัดส่งสินค้าถึงบ้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.19) อันดับที่หก คือ มีบริการพื้นที่สำหรับที่จอดรถเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.74) ตามลำดับ

ด้านส่งเสริมการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ มีการขายสินค้าควบคู่ในราคาพิเศษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.58) อันดับที่สอง คือ จัดโปรโมชั่นลดราคา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.57) อันดับที่สาม คือ มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.51) อันดับที่สี่ คือ มีการขายสินค้าควบคู่ในราคาพิเศษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.46) อันดับที่ห้า คือ มีการสะสมแต้มเพื่อใช้แทนเงินสด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.34) อันดับที่หก คือ มีพนักงานบริการแนะนำสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย

= 4.13) อันดับที่เจ็ด คือ มีการแจกคูปองเงินสด เมื่อซื้อของครบตามเงื่อนไข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.87) ตามลำดับ

ด้านบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ พนักงานมีการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.49) อันดับที่สอง พนักงานมีกริยามารยาทที่สุภาพเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.24) อันดับที่สาม คือ พนักงานมีความชำนาญในการให้บริการ (เช่น ให้บริการรวดเร็ว) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15) อันดับที่สี่ คือ พนักงานสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14) อันดับที่ห้า คือ พนักงานมีความเอาใจใส่และเต็มใจให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.11) อันดับที่หก คือ พนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.81) ตามลำดับ

ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ การชำระเงินมีหลากหลายช่องทาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.73) อันดับที่สอง การคิดราคาสินค้า มีความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.49) อันดับที่สาม คือ มีการจัดลำดับคิวของลูกค้าถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.45) อันดับที่สี่ คือ มีมาตรฐานการให้บริการที่ดีและมีความสม่ำเสมอในทุกครั้งที่ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.35) อันดับที่ห้า ไม่เกิดปัญหาขณะใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.33) อันดับที่หก คือ การคิดราคาสินค้า มีความรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.01) ตามลำดับ

ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ภายในร้านมีความสะอาด เป็นระเบียบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.73) อันดับที่สอง ในร้านมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในร้าน เช่น ตะกร้า รถเข็น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.72) อันดับที่สาม คือ ภายในร้านมีการตกแต่งที่สวยงามและทันสมัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.70) อันดับที่สี่ คือ หน้าร้านมีความโดดเด่นน่าเข้า สามารถมองเห็นได้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.54) อันดับที่ห้า มีการจัดวางสินค้าในตำแหน่งที่มองเห็นและหยิบง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.36) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

การกลับมาซื้อซ้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ หากท่านต้องการที่จะซื้ออาหารสำเร็จรูป ท่านจะกลับมาซื้อที่ร้านสะดวกซื้อนี้อีกครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.67) อันดับที่สอง ร้านสะดวกซื้อนี้เป็นตัวเลือกที่ท่านชอบใช้บริการมากกว่าร้านประเภทอื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย =

4.66) อันดับที่สาม คือ ท่านเป็นลูกค้าประจำของร้านสะดวกซื้อแห่งนี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.58) อันดับที่สี่ คือ ท่านจะยังใช้บริการร้านสะดวกซื้อนี้ต่อไปแม้ว่าราคาจะเพิ่มขึ้นบ้างก็ตาม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.96) อันดับที่ห้า คือ ท่านจะยังคงเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้ออยู่ ถึงแม้ร้านอาหารข้างนอกจะทำได้เร็วกว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.95) ตามลำดับ

ด้านความเต็มใจจ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ ท่านจะยอมเดินทางมาร้านสะดวกซื้อแห่งนี้บ่อยครั้งมากขึ้นเพื่อซื้อสินค้าในอนาคต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) อันดับที่สอง ท่านยอมจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อความสะดวกสบายในการซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อนี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15) อันดับที่สาม คือ ท่านจะยอมซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อแห่งนี้ถึงแม้ว่าจะไม่มีโปรโมชั่นพิเศษ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.52) อันดับที่สี่ คือ ท่านจะยอมซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อแห่งนี้ถึงแม้ว่าจะขายแพงกว่าร้านค้าประเภทอื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.27) อันดับที่ห้า คือ ท่านจะยอมซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านสะดวกซื้อแห่งนี้ถึงแม้ว่าจะมีการปรับปริมาณอาหารน้อยลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.68) ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐานกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ 7P's (Marketing Mix) ร้านสะดวกซื้อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านการกลับมาซื้อซ้ำ กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ 7P's (Marketing Mix) ร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ส่งต่อการกลับมาซื้อซ้ำซื้อซ้ำมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการ

ด้านความเต็มใจจ่าย กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ 7P's (Marketing Mix) ร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ส่งต่อความเต็มใจจ่ายมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ

ส่วนที่ 6 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ต่อการกลับมาซื้อซ้ำ

ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความเต็มใจจ่าย โดยอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ต่อความเต็มใจจ่าย

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารสำเร็จรูป

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประเภทอาหารที่ซื้อบ่อยที่สุด ประเภทข้าวและกับข้าว เช่น ข้าวผัดกะเพรา,ข้าวพะแนง, ข้าวไข่เจียว, ข้าวหมูทอดกระเทียม รองลงมา คือ ประเภทข้าวผัด เช่น ข้าวผัด, ผัดไท, ผัดซีอิ๊ว, สปาเก็ตตี้ และประเภทข้าวต้มและอาหารมีน้ำซุป เช่น โจ๊ก, เกี๊ยวกุ้งข้าวต้ม, กระเพาะปลา ส่วนใหญ่ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ 7 - Eleven ช่วงเวลาที่เลือกซื้อ 15.01 - 18.00 น. สาเหตุที่ซื้อ เพราะ สะดวกสบายและประหยัดเวลา เฉลี่ย 2 ครั้ง ปริมาณในการซื้อแต่ละครั้ง 2 - 3 กล่อง ครั้งละ 101 - 150 บาท ผู้ที่มีอิทธิพลในการเลือกซื้อ คือ ตัวเอง มีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อรับประทานเองทันที ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกรัตน์ ดวงพิกุลและวิมพ์วิภา คำอ้าย (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อ (เซเว่น อีเลฟเว่น) ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า ส่วนใหญ่เลือกซื้อเครื่องดื่มช่วงวันจันทร์–ศุกร์ ค่าใช้จ่ายต่อครั้งที่เข้าใช้บริการ 100 – 200 บาท ช่วงเวลาที่นิยมเข้าใช้บริการ 12.01 – 18.00 น. ความถี่ในการเข้าใช้บริการ สัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง และผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรนิษฐ์ ศรีบุรีรักษ์และเปรมฤทัย แย้มบรรจง (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคสินค้าอาหารแช่เย็นในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการซื้ออาหารแช่เย็นทุกวันในซุปเปอร์มาเก็ตและร้านสะดวกซื้อช่วงเวลา 16.01 - 18.00 น.

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ 7P’s (Marketing Mix) ร้านสะดวกซื้อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดบริการ 7P’s (Marketing Mix) ร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ส่งต่อการกลับมาซื้อซ้ำซื้อซ้ำมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการและที่ส่งต่อความเต็มใจจ่ายมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลรัตน์ สะดวกการ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งในร้านซีพีเฟรชมาร์ทของผู้บริโภคในเขตฝั่งธนบุรี ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ และผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของนางสาวบุญไทย แสงสุพรรณ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณค่าของตราสินค้าและปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟร้านคาเฟ่อเมซอนศึกษาเฉพาะ สาขาในห้างสรรพสินค้าในเขตจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ส่วน

ประสมการตลาดบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจ ซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟร้านคาเฟ่อเมซอนสาขาในห้างสรรพสินค้ามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคตำบลท่าโรง อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อการกลับมาซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถติที่ระดับ 0.05 และเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการเต็มใจจ่าย ไม่แตกต่างกัน โดยอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์ต่อความเต็มใจจ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของถวิลจิตร ปิยะวงษ์, จิรวุฒิ หลอมประโคน, เพชรลดา พูลสวัสดิ์ และกานดา แซ่เอี๊ยว (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อข้าวกล่องแช่แข็งเจในร้านค้าปลีก สมัยใหม่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อข้าวกล่องแช่แข็งเจของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกันในด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และที่อยู่อาศัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 และผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสโรชา นนท์รักษานุกูล (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snackในร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลเว่นในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snack ไม่แตกต่างกัน โดย รายได้เฉลี่ย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและสถานภาพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snack ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อ สามารถนำข้อมูลด้านพฤติกรรมลูกค้าที่มีต่อร้านสะดวกซื้อประกอบการวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคได้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ดังนี้

ด้านการกลับมาซื้อซ้ำ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับบกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด 2 ด้าน ที่มีผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำ ดังนี้

1. ด้านส่งเสริมการตลาด ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า มีการแจกคูปองเงินสด เมื่อซื้อของครบตามเงื่อนไข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อควรวิเคราะห์ว่าเงื่อนไขที่

ผู้ประกอบการกำหนดนั้น มีเงื่อนไขเยอะเกินไปหรือเปล่า ควรจะปรับเงื่อนไขให้เข้ากับกลุ่มผู้บริโภคที่แตกต่างกันให้เข้าถึงได้ง่าย

2. ด้านกระบวนการ ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า การคิดราคาสินค้ามีความรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อควรจะมีการฝึกอบรมให้พนักงานคิดสินค้าให้รวดเร็ว ให้มีความชำนาญในการคิดเงิน

ด้านความเต็มใจจ่าย ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ส่วนประสมทาการตลาด 2 ด้าน ที่มีผลต่อความเต็มใจจ่าย ดังนี้

1. ด้านบุคคล ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อควรมีการเพิ่มจำนวนพนักงานที่ให้บริการหน้าเคาน์เตอร์ให้เพียงพอ และการเปิดเคาน์เตอร์เพิ่มให้ลูกค้าเพื่อความรวดเร็วในการให้บริการในช่วงที่มีลูกค้าเยอะ

2. ด้านลักษณะทางกายภาพ ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า การจัดวางสินค้าในตำแหน่งที่มองเห็นและหยิบง่าย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อควรปรับปรุงการจัดวางสินค้าให้ลูกค้าสามารถมองเห็นได้ง่าย จัดวางเป็นหมวดหมู่ เป็นประเภท ไม่จัดของแน่นจนเกินไป

ด้านการกลับมาซื้อซ้ำและความเต็มใจจ่าย ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ส่วนประสมทาการตลาด ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย มากที่สุด เพราะมีผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำและความเต็มใจจ่าย ถึง 2 ด้าน ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า มีบริการพื้นที่สำหรับที่จอดรถเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการร้านสะดวกซื้อควรวิเคราะห์พื้นที่จอดรถตั้งแต่แรกเริ่มก่อนลงทุนเปิดร้านสะดวกซื้อให้สามารถจอดได้เพียงพอ หรือมีการติดป้ายสงวนสิทธิให้เฉพาะลูกค้าจอดได้เท่านั้น หรือกำหนดเวลาในการจอดไม่เกิน 30 นาที

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ ดวงพิกุลและวิมพ์วิภา คำอ้าย. (2564). **พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อ (เซเว่น อีเลฟเว่น) ของบุคลากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน.** วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ราชมงคลล้านนา ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564.

กมลรัตน์ สะดวกการ. (2561). **พฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารสำเร็จรูปแช่แข็งในร้านซีพีเฟรชมาร์ทของผู้บริโภคในเขตฝั่งธนบุรี.** วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย ปีที่ 2 ฉบับบที่ 1 : มกราคม - เมษายน 2561. มหาวิทยาลัยสยาม.

กำธร ศิลาอ่อน. (2565). **เอสแอนด์พีสร้างเมนูต่างคู่แข่ง.** สืบค้นจาก https://www.prachachat.net/maketing/news-903751 (สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2565).

เกศสิริ ปั้นธุระ. (2556). **การรับรู้คุณค่าและการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคต่อสินค้าอาหารโอทอป**. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 53(3), 201–230.

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2549). **การตลาดบริการ.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ถวิลจิตร ปิยะวงษ์, จิรวุฒิ หลอมประโคน, เพชรลดา พูลสวัสดิ์และกานดา แซ่เอี๊ยว. (2564). **ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อข้าวกล่องแช่แข็งเจในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19” วันที่ 16 ธันวาคม 2564.

ธงชัย สันติวงษ์. (2540). **พฤติกรรมการบริโภคทางการตลาด.** พิมพ์ครั้งที่ 9.กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** อุบลราชธานี : สถาบัน ราชภัฏอุบลราชธานี.

นพพร ภัทรรุจี. (2565). **อาหารแช่แข็ง...แรงไม่ตก ค่ายใหญ่-แบรนด์ใหม่ ดาหน้าบุก.** สืบค้นจาก https://www.prachachat.net/maketing/news-903751 (สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2565).

นรชัย ลือกุลวัฒนชัย. (2537). คอนวิเนียนสโตร์ ธุรกิจค้าปลีกที่จับกระแสคนรุ่นใหม่. **สรุปข่าวเศรษฐกิจ. 25**(4), หน้า 7-12.

บุญไทย แสงสุพรรณ. (2562). **คุณค่าของตราสินค้าและปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟร้านคาเฟ่อเมซอนศึกษาเฉพาะ สาขาในห้างสรรพสินค้า ในเขตจังหวัดปทุมธานี.** การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ตามหลักสูตรปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ปริญ ลักษิตานนท์. (2536). **การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค.** พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : สำนักการเงินและทรัพย์สิน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2556). **หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรวุฒิ โรมรัตนพันธ์. (2548). **ทุนทางสังคม.** กรุงเทพฯ : โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สสส).

ภัทรนิษฐ์ ศรีบุรีรักษ์และเปรมฤทัย แย้มบรรจง. (2561). **การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคสินค้าอาหารแช่เย็นในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร.** วารสารปัญญาภิวัฒน์ ปีที่ 10 ฉบับพิเศษกรกฎาคม 2561 สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.

ยงยุทธ ฟูพงศ์ศิริพันธ์. (2559). **การจัดการช่องทางการตลาดและห่วงโซ่อุปทาน.** พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3). นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสาร จำกัด.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ : บริษัท ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.

สมจิตร ล้วนจำเริญ. (2541). **พฤติกรรมผู้บริโภค.** พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สโรชา นนท์รักษานุกูล. (2560). **การส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ CP Easy Snackในร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่นในจังหวัดนนทบุรี.** การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ตามหลักสูตรปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อดุลย์ จาตุรงคกุล. (2536). **การจัดซื้อ.** กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Belch, & Belch. (1993). **Introduction to Advertising and Promotion: An Integrated Marketing Communications Perspective.** (2nded.). Boston, Mass. : RichardD. Irwin. P.103.

Ehrenberg. (1972). **Repeat buying.** London: Charles Griffin.

Engel, Blackwell, & Miniard. (1993). **Consumer behavior.** 7th ed., For Worth: The Dryden Press, Inc. P.4.

Euromonitor,ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (2564). **ตลาดอาหารพร้อมทาน : Ready to Eat 'คุณพร้อมทาน' หรือยัง ตลาดโตสุดๆ.** สืบค้นจาก https://marketeeronline.co/archives/215350 (สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2565.

Kim, C., Galliers, R. D. Shin, N., Joo-Han, & Kim, J. (2012). Factor Influencing Internet Shopping Value and Customer Repurchase Intention. **Electronic Commerce Research and Application,** 11(4), 374-387.

Kotler. (1997). **Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control.** 9th ed. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice-Hall.

Positioningmag รวบรวม. (2004). **อาหารสำเร็จรูปแช่แข็ง : ตลาดสดใสทั้งใน...และต่างประเทศ.** สืบค้นจาก https://positioningmag.com/16182 (สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2565).

Zeithaml, V.A. and Bitner, M.J. (1996). **Services Marketing.** New York. McGraw-Hill.

ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟน ตามความต้องการของผู้บริโภค ในเขตจังหวัดตาก

Study the behavior of using online market applications on smartphones according to the needs of consumers. in Tak province

ศศิวรรณ ส่งต่าย[1], คเณชาภรณ์ คชกุล[2] และ สุกัญญา คำยุก[3]
Sasiwan Songtai , Kanechapon kotchakul and Sukanya Khamyuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศึกษาพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภค ในเขตจังหวัดตาก 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามเพศ และช่วงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้ที่มีประสบการณ์เคยใช้บริการแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำนวน 400 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบ เป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ เครื่องมือวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.6-1.00 มีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test for independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามเพศและช่วงอายุ ปรากฏผลดังนี้ 1) ผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามี 1 ด้านที่มีความคิดเห็นต่างกันคือ ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 2) ผู้บริโภคที่มีช่วงอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์, ความต้องการของผู้บริโภค

---

[1] อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email. Sasiwan.pam@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[3] อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the behavior of using online marketplace applications on smartphones according to consumer needs. in Tak province 2) to compare the opinions on the characteristics of online market applications classified by gender and age range of the sample group used in this research. Including 400 experienced people who have used online market application services. The research tool is an exam, a 5-level scale, with 45 items. The research tool has a Concordance Index (IOC) between 0.6-1.00 with a confidence value. (Reliability) was 0.85. Statistics used in data analysis were frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. t-test for independent and one-way analysis of variance. Double test by Scheffe's Method.

The results of the research revealed that 1) The overall level of opinions of consumers towards the characteristics of online market applications on smart devices were at a high level. when considering side by side It was found that it was at a high level in every aspect. Comparison of consumer opinions towards online market application characteristics Classified by gender and age range The results were as follows: 1) The consumers of different sexes had different opinions towards the characteristics of the online market application as a whole. when considering each aspect It was found that there was one aspect that had different opinions. 2) Consumers of different age ranges had different opinions towards the characteristics of the online marketplace application in general. When considering each of the 6 aspects, it was found that the accuracy of the work is according to the functions within the online market application. have different opinions with a statistically significant level of .05

Keywords: Online Marketplace Application, Consumer Demand

บทนำ

ปัจจุบันการซื้อขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ผ่านแพลต์ฟอร์มได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น อีกทั้งกลุ่มผู้บริโภคให้การยอมรับตอบสนองต่อกิจกรรมการซื้อขายออนไลน์สูงขึ้น จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2565 ของสำนักพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) ในหัวข้อช่องทางถูกใจคนซื้อคนขายทางออนไลน์ พบว่า ช่องทางการซื้อสินค้าบริการออนไลน์โดยแอพพลิเคชั่นในการซื้อสินค้าบริการออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือ Shopee คิดเป็นร้อยละ 91.0 รองลงมาคือ Lazada คิดเป็นร้อยละ 72.9 และ Facebook Fanpage คิดเป็นร้อยละ 55.1 สำหรับช่องทางขายสินค้าบริการออนไลน์ พบว่า Face book Fanpage ได้รับความนิยมสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมาคือ Shopee คิดเป็นร้อยละ 47.5 และ Instagram คิดเป็นร้อยละ 40.8 (สำนักพัฒนาธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์:2564) แพลตฟอร์มตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนแบบไหนถึงถูกใจผู้บริโภค ซึ่งเป็นหนึ่งคำถามของนักพัฒนาแพลตฟอร์มบนสมาร์ทโฟนรวมถึงนักธุรกิจที่หันมาสนใจธุรกิจที่มีช่องทางการดำเนินธุรกิจในรูปแบบแพลตฟอร์ม เพราะแพลตฟอร์มดังกล่าวข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็น แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นด้วยกลุ่มธุรกิจจากต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น บริษัท Shopee มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม ในรูปแบบของ Online บน อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์และ โมบาย (Mobile) เป็นหลัก โดยบริษัท Shopee เริ่มต้นด้วยการเป็นตลาดกลาง (Marketplace) โดยมีรูปแบบธุรกิจเป็นแบบ ผู้บริโภคกับผู้บริโภค (C2C) จากนั้น ได้เพิ่มช่องทางการขายให้อยู่ในรูปแบบธุรกิจกับผู้บริโภค (B2C) ในรูปแบบผสมผสานกัน (Hybrid Model) มีการนำระบบ AI ในการระบุรูปแบบและข้อมูลเชิงลึก (Insight) จากการค้นหาและข้อมูลการสั่งซื้อของลูกค้า และใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และ เทคโนโลยีความจริงเสมือน (Augmented reality : AR) ร่วมถึงการผสมผสานการทำงานของแพลต์ฟอร์มร่วมกับเทคโนโลยีเทคสแตก (Tech Stack) ซึ่งเป็นชุดเทคโนโลยีที่องค์กรใช้สร้างเว็บหรือแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนโดยเป็นการผสมผสานระหว่างภาษาการเขียนโปรแกรม, Frameworks, Libraries, Patterns, Servers รวมถึงการออกแบบแพลตฟอร์มโดยคำนึงถึงผู้ใช้ โดยการผสาน แนวคิดประสบการณ์ของผู้ใช้ (User experience : UX) และ การออกแบบหน้าจอการทำงานของผู้ใช้ (User interface : UI) ทำให้การทำงานของแพลตฟอร์มเกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคในปัจจุบัน

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยมีแนวคิดในการศึกษาศึกษาพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภค ในเขตจังหวัดตากเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถของแอพพลิเคชั่นสำหรับการพัฒนาใหม่ หรือ พัฒนาต่อยอดจากเดิม และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาศึกษาพฤติกรรมการใช้งานแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภค ในเขตจังหวัดตาก

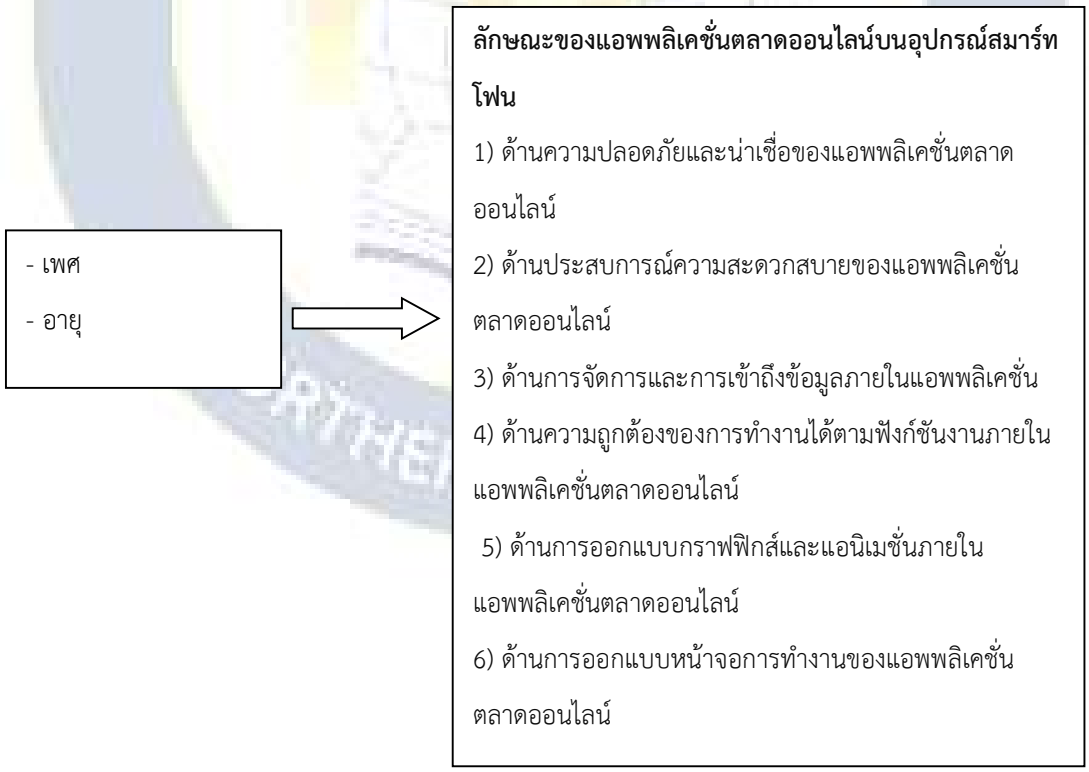
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามเพศและช่วงอายุ

สมมติฐาน

ผู้บริโภคในเขตจังหวัดตาก ที่มีเพศต่างกัน และช่วงอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง ลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนสมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตจังหวัดตาก ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย ลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนตามความต้องการ ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดตาก ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) ที่ให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลด้วยตนเองโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากร ได้แก่ผู้ที่มีประสบการณ์ใช้บริการแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์อย่างน้อย 1 ครั้ง และอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดตาก ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างต้องอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดตาก และมีประสบการณ์การใช้บริการผ่าน แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ภายใต้การสมมติฐานข้อมูลมีการกระจายปกติ เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอยางของ W.G. Cochran โดยกำหนดกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กลยา วานิชย์บัญชา: 2549) ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

สูตร $$n = \frac{P(1-P)z^2}{E^2}$$

n แทน ขนาดตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม .50

z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ร้อยละ 95 (ระดับ .05)

E แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = .05

แทนค่า $$n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{(.05)^2}$$

= 384.16

จากการคำนวณใช้ขนาดตัวอย่าง 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่างซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้กำหนดลักษณะและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเรื่อง ลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตจังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นข้อคำถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์โฟน

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการให้บริการแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ที่ท่านต้องการให้มีเพิ่มเติมเพื่อให้แอพพลิเคชั่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับข้อคำถามในส่วนที่ 3 จะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน โดยแบบสอบถามในส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่กำหนดคะแนนแบบระดับมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ: 2563) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00- 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของแอพพลิเคชั่นที่มีการใช้งานอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดเกณฑ์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

3. กำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมคุณลักษณะของแอพพลิชั่นทฤษฎีการออกแบบโปรแกรมร่วมถึงลักษณะการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ที่มีใช้งานอยู่ในปัจจุบัน

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในด้านการใช้ภาษาให้ถูกต้องจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ในการใช้แอพพลิเคชั่นตลาดบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

3) จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามจัดเข้าฟอร์มแบบสอบถามโดยใช้แอพพลิเคชั่นที่มีให้บริการฟรีบนอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่ใช้ในการคำนวณหาค่าสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยประกอบด้วย

1. ส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage)เพื่อใช้ในการอธิบายข้อมูลลักษณะบุคคล

2. ส่วนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนที่ได้ตั้งไว้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. ความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วยการทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวโดยใช้ F-test (One Way

ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากนั้นทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffee's)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตจังหวัดตาก ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และ ช่วงอายุ

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยนำข้อมูลทั่วไปของบุคคลทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปสถานภาพของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นการจำแนกตามเพศ และ ช่วงอายุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 และ เป็นเพศชาย จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 สำหรับช่วงอายุ พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมามีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.80 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 มีอายุระหว่าง 51-60 ปีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 และมีช่วงอายุมากว่า 60 ปีขึ้นไปจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30

ตอนที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะที่ต้องการให้มีภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์

2.1 ความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะที่ต้องการให้มีภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริโภคในเขตจังหวัดตากที่มีต่อคุณลักษณะภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ทั้ง 6 ด้าน พบว่าผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชันโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.07 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะที่ต้องการให้มีภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ที่มีเพศต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์โดยภาพรวมแตกต่างกันและรายด้านพบว่ามี 1ด้านมี ความคิดเห็นต่างกันคือ ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ สำหรับ 5 ด้านที่เหลือผู้บริโภคที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นที่ต้องการไม่แตกต่างกัน 2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนที่มีเพศช่วงอายุต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคในเขตจังหวัดตากที่มีต่อลักษณะ

แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อลักษณะแอพพลิเคชั่นที่ต้องการโดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่ามีผู้บริโภคมีความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ดังนี้ ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์จำแนกตามช่วงอายุพบว่า ช่วงอายุ 31-40 ปี มีระดับความคิดเห็นด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ มากกว่า ช่วงอายุ 21-30 ปี 41-50 ปี และ 51-60 ปี และเมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่าช่วงอายุ 31-40 ปี มีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมมากกว่า ช่วงอายุ 51-60 ปี

อภิปรายผล

จากการศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สมาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตจังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 179 คนคิดเป็นร้อยละ 44.80 และหญิงจำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.20 คน แบ่งเป็นช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 31-40 ปีจำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 95 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 56 60ปีขึ้นไป 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 ส่วนที่ 2 ศึกษาลักษณะของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์บนอุปกรณ์สาร์ทโฟนตามความต้องการของผู้บริโภคในเขตจังหวัดตาก มีความคิดเห็นต่อลักษณะของแอพพลิเคชั่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้บริโภคมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านความปลอดภัยและน่าเชื่อของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 2) ด้านประสบการณ์ความสะดวกสบายของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 3) ด้านการจัดการและการเข้าถึงข้อมูลภายในแอพพลิเคชั่น 4) ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 5) ด้านการออกแบบกราฟฟิกส์และแอนิเมชั่นภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ 6) ด้านการออกแบบหน้าจอการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ในการออกแบบพัฒนาแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์นั้นนักพัฒนาต้องคำนึงถึง 2 ส่วนในการทำงานบนแอพพลิเคชั่น คือ ส่วนของผู้ซื้อ และส่วนของผู้ขายซึ่งทั้ง 2 กลุ่มคือผู้บริโภค ที่ใช้แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ในการซื้อ-ขายสินค้าและบริการ

1. ด้านความปลอดภัยและน่าเชื่อของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการซื้อการขายผ่านแอพพลิเคชั่นบนมือ

ปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่จะคำนึงถึงความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือในการใช้งานดังนั้น การพัฒนาแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ควรพัฒนาให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความปลอดภัยในการใช้งานแอพพลิเคชั่นและนโยบายความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยต่อข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลการซื้อการขายและกระบวนการการชำระเงินค่าสินค้าและค่าบริการต่างๆ ซึ่งในการทำงานของแอพพลิเคชั่นนั้นต้องสามารถเชื่อมต่อกับแอพพลิเคชั่นของธนาคาร ประกอบด้วย ระบบสามารถรับชำระเงินผ่านบัตรเครดิต บัตรเดบิต ชำระผ่าน i-Banking Mobile Banking ชำระเงินปลายทาง ร่วมถึงการให้มีการชำระค่าสินค้าและบริการแบบชำระเงินปลายทาง โดยภายใน แพลต์ฟอร์ม (palate form) ควรออกแบบช่องทางการให้ข้อมูลการชำระค่าสินค้าและบริการ เช่น การให้ผู้บริโภคกรอกข้อมูลการชำระเงินเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ภายในแพลต์ฟอร์มควรพัฒนาระบบการชำระเงินให้ดำเนินการจบขั้นตอนการจ่ายเงินทั้งหมดในแพลตฟอร์มของบริษัท นอกเหนือจากนั้นแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ควรมีการเชื่อมต่อกับแอพพลิเคชั่นของธนาคารโดยใช้ส่วนต่อประสานโปรแกรมประยุกต์ เข้ามาช่วย (Application Programming Interface: API)เพื่อเพื่อป้องกันความปลอดภัยและเกิดการส่งต่อข้อมูลที่ง่าย และสามารถกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล อีกทั้งยังเป็นการป้องกันผู้ไม่หวังดีที่มาโจมตีเพื่อโจรกรรมข้อมูลผ่านเซิฟเวอร์ของนักพัฒนา สามารถล็อกอินบัญชีบัตรเครดิตหรือความสามารถในการยืนยันรหัสใช้เพียงครั้งเดียว (One Time Password : OTP)โดยไม่ต้องสลับไปที่แอพพลิเคชั่นของธนาคาร หรือการเพิ่มฟีเจอร์(Feature) การจดจำรูปแบบการจ่ายเงิน สำหรับลูกค้าเก่าที่กลับมาซื้อประจำ อีกทั้งภายในแอพพลิเคชั่นควรมีการแสดงสัญลักษณ์มาตรฐานการชำระเงินออนไลน์สากล รวมถึงการเลือกเชื่อมต่อกับพาร์ทเนอร์รับชำระเงินที่น่าเชื่อถือและเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งเหล่านี้มีส่วนในการลดความกังวลจากการใช้งานแอพพิลเคชั่นของผู้บริโภคได้ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในด้านของความน่าเชื่อถือของการใช้งานภายในแอพพลิเคชั่นที่กลุ่มตัวอย่างมีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะในการซื้อ-ขายสินค้าและบริการต่างๆบนโลกอินเทอร์เน็ต ผู้บริโภคจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลทางธุรกิจเป็นสำคัญ หรือแม้ข้อมูลด้านการเงิน ในการรักษาความปลอดภัยผู้พัฒนาแอพพลิเคชั่นอาจเลือกเทคโนโลยี Defense in Depth คือการวางแนวทางการป้องกัน หรือ ระบบ security แบบ layered security กล่าวคือ เป็นการป้องกันเป็นชั้น ๆ มีหลาย ๆ ส่วน ด้วยการออกแบบระบบ security ในลักษณะนี้จะทำให้ผู้บุกรุก(Hacker)ที่พยายาม บุกรุกเข้าไประบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจะทำให้เกิดการเปิดเผยการเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต (compromise) สอดคล้องกับงานวิจัย ปิยธิดา ศรีพล (2564) ได้พัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอพพลิเคชั่น ในด้านความปลอดภัยของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านประสบการณ์ความสะดวกสบายของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก เนื่องจากรูปแบบการเชื่อมโยงข้อมูลในหน้าจอแต่ละหน้าจอ ความสามารถในการดาวน์โหลดและติดตั้งแอพพลิเคชั่นที่ผู้บริโภคสามารถทำได้ง่าย การสมัครสมาชิกเพื่อเข้าสู่ระบบไม่ยุ่งยากเพียงเชื่อมต่อกับแอพพลิเคชั่น Face book หรือ Google mail ในการสมัครสมาชิก และการพัฒนาแอพพลิเคชั่นนั้นนักพัฒนาควรนำหลักที่ยึดประสบการณ์การใช้งานของผู้ใช้(User Experience Design: UX) มาใช้ในการออกแบบดังเช่นบริษัท Amazon ซึ่งเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจอีคอมเมิร์ซทั้งในรูปแบบเว็บไซต์ (website) และ แอพพลิเคชั่นบนอุปกรณ์สมาร์ทโฟน โดย UX ของ Amazon ได้ออกแบบมาเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคใช้ แถบค้นหาสินค้าที่โดดเด่นในทุกหน้า แถบค้นหาช่วยให้ค้นหาผลิตภัณฑ์ได้ง่ายและยังกรอง ปรับแต่ง และดูผลการค้นหาในรูปแบบอ่านได้ง่าย อีกทั้งยังมีทำการวิจัยเสิร์ชเอ็นจิ้นเพื่อดูว่าลูกค้าสนใจซื้ออะไร ซึ่งช่วยให้ลูกค้าแต่ละรายมีข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่สนใจ ซึ่งบริษัทสามารถจัดโปรโมชั่นหรือสินค้าแนะนำเพื่อส่งให้ลูกค้าเฉพาะกลุ่มหรือความสนใจในแต่ละคน ซึ่งผลจากการดำเนินการบริษัทสามารถเพิ่มยอดขายเพิ่มมากขึ้น (IAN HEINIG :2019) การออกแบบประสบการณ์ของผู้ใช้(UX)ไม่ได้เน้นในเรื่องการออกแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้(User Interface: UI) ให้สวยงานแต่ประสบการณ์ของผู้ใช้คือการใช้องค์ประกอบภาพอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสะดวกให้ผู้ใช้ การดึงดูดผู้ชมใหม่ การช่วยให้ผู้ใช้ซื้อผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มยอดขาย การแสดงทัศนคติที่เอาใจใส่ลูกค้า UX ที่ยอดเยี่ยมช่วยให้แอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์มีความโดดเด่นเพิ่มมากขึ้น

3. ด้านการจัดการและการเข้าถึงข้อมูลภายในแอพพลิเคชั่น จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก เนื่องจากว่า การค้นหาสินค้าผ่านแพลตฟอร์มการค้นหาสินค้าผ่าน Google สามารถเชื่อมโยงไปยังแอพพลิชั่นของบริษัท การค้นหาสินค้าด้วยภาพถ่าย หรือการใช้วิธีการสแกนบาร์โค้ดในการค้นหา การให้ข้อมูลเปรียบเทียบราคาสินค้า ข้อมูลการรีวิวสินค้าจากลูกค้าท่านอื่นที่เคยซื้อสินค้าไปแล้ว เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลที่ต้องอย่างรวดเร็ว โดยการทำงานส่วนนี้มีความสำคัญมากสำหรับผู้บริโภค โดยการค้นหาที่รวดเร็วและสะดวกทำให้ผู้บริโภคคิดตัดสินใจในการซื้อสินค้าและบริการได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นในการพัฒนาแอพพลิเคชั่นจะต้องมีการทำ SEO (Search Engine Optimization) ร่วมด้วย โดยการเขียนเนื้อหาบนเว็บไซต์ให้เกี่ยวข้องกับคีย์เวิร์ดที่ลูกค้าใช้ค้นหาSEO จึงเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ในยุคดิจิทัล ที่สามารถนำไปใช้เพื่อเสริมความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบนโลกออนไลน์สอดคล้องกับงานวิจัย Dr.S. CHANDRASEKAR :2020 ศึกษาการตลาดดิจิทัล- กรณีศึกษา AMAZON.COM โดยในงานวิจัยได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการทำตลาดของบริษัทยักษ์ใหญ่อย่างอเมซอลได้ปรับอัลกอริทึม SEOของบริษัทเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การวางกลยุทธ์ทางการตลาดโดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย,เน้นคีย์เวิร์ดที่

ผู้บริโภคยังไม่ได้ค้นหา เพิ่มคุณภาพของเนื้อหาภายในระบบ ปรับปรุงการนำเสนอรายการเครื่องมือค้นหาด้วยมาร์กอัป (Mark up) เน้นการเสิร์ชหาเจอโดยธรรมชาติ(Organic Search)

4. ด้านความถูกต้องของการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ในด้านนี้มองถึงการจัดเก็บและแสดงผลข้อมูล รวมถึงความถูกต้องในการแสดงผลลัพธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยรัตน์ เกตุมณีชัยรัตน์ และคณะ (2562) วิจัยเรื่อง แอพพลิเคชันการตลาดออนไลน์บนระบบปฏิบัติการแอนดรอย์ กรณีศึกษาบริษัท สวรา อินทิเกรชัน จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจในด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของแอพพลิเคชันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในส่วนของผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการทำงานที่ถูกต้องของฟังก์ชันการทำงานภายในแอพพลิเคชั่นควรมีการวางแผนพัฒนาแอพพลิเคชั่นตามทฤษฎีการออกแบบและพัฒนาซอฟต์แวร์ ควรมีการวิเคราะห์และออกแบบระบบการทำงานของโปรแกรม การออกแบบฐานข้อมูลที่ใช้ในการจัดเก็บและค้นหา ควรใช้เทคโนโลยีที่มีการจัดเก็บข้อมูลที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น Amazon DynamoDB ผู้พัฒนาสามารถเลือกการใช้ฐานข้อมูล MySQL ที่สามารถเก็บข้อมูลมากกว่า10 ล้านแถวหรือ 10 GB โดยใช้คู่กับ TiDB เป็นฐานข้อมูล NewSQL แบบโอเพ่นซอร์ส ที่รองรับปริมาณงานการประมวลผลธุรกรรมและการประมวลผลเชิงวิเคราะห์แบบไฮบริด (htap) ว่า สามารถทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ (OLTP) และประมวลผลคำขอเชิงวิเคราะห์ซึ่งฐานข้อมูลทั้ง2 ตัวนี้ มีความเข้ากันได้กับ MySQL และสามารถปรับขนาดได้ในแนวนอน ความสม่ำเสมอที่แข็งแกร่งและความพร้อมใช้งานสูง (Yueyue Zhou : 2021)

5. ด้านการออกแบบกราฟฟิกส์และแอนิเมชั่นภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการใช้ตัวหนังสือ สีสันภายในแอพพลิเคชั่น ความชัดเจนของภาพสินค้า การใช้ไฟล์วิดีโอในการนำเสนอสินค้า การให้จุดเน้นข้อความต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นการสร้างจุดสนใจภายในแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ซึ่งตามหลักการออกแบบแอพพลิเคชั่นให้ดึงดูดความสนใจผู้บริโภค การสร้างจุดสนใจเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากผู้บริโภคไม่มีโอกาสได้เห็นสินค้าจริงไม่สามารถจับต้องสินค้าได้ ดังนั้นการนำเสนอด้วยภาพ ตัวหนังสือไฟล์วิดีโอล้วนแล้ว ปัจจัยที่สำคัญในการดึงดูดความสนใจ หรือมีการใช้เกม(Gamification)เพื่อสนับสนุนธุรกิจ เป็นสิ่งที่ช่วยในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีแก่ลูกค้าซึ่งงานวิจัยของ Rosário, A. T. (2022) ได้กล่าวไว้ว่า การนำเกมมาใช้กับการทำการตลาดผ่านแอพพลิเคชั่นบนสมาร์ทโฟนอาจเป็นโอกาสในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค เพิ่มการมีส่วนร่วมและความภักดีของผู้บริโภค กลยุทธ์ทางการตลาดที่อิงจากเกมมิฟิเคชั่นสามารถเพิ่มผลลัพธ์ทางการตลาด เพิ่มการมีส่วนร่วมกับแบรนด์ สร้างแรงจูงใจให้กับผู้ใช้มากขึ้น ส่งเสริมการรักษาความรู้ ส่งเสริมความร่วมมือ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและข้อเสนอแนะอันมีค่า

6. ด้านการออกแบบหน้าจอการทำงานของแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ซึ่งการพัฒนาแอพพลิเคชั่นควรออกแบบหน้าจอให้ง่ายต่อการใช้งาน เพราะหน้าจอการทำงานผู้บริโภคจะเห็นเป็นส่วนแรก สิ่งสำคัญหากเกิดการใช้งานที่ยุ่งยากอาจทำให้ผู้ใช้รู้สึกเบื่อและรำคาญ ดังนั้นการออกแบบหน้าจอสมัครสมาชิกสำหรับลูกค้าจะต้องลดปริมาณข้อมูลที่ผู้บริโภคต้องพิมพ์ผู้พัฒนาควรเลือกใช้เป็นตัวเลือกเช่น dropdown list หรือใช้ radio button การวางเบนเนอร์ไม่ควรรบกวนการใช้งาน ความถี่ในการทำโฆษณาภายในหน้าจอควรกำหนดเวลาการแสดงผลไม่ควรถี่จนเกินไป หน้าจอแสดงสินค้าควรใส่รูปภาพและให้รายละเอียดของสินค้าครบถ้วน หากมีการวาง Icon social Link ควรอยู่ในตำแหน่งที่ชัดเจน รวมถึงระบบนำทาง (Navigator) ภายในหน้าจอต้องออกแบบให้มีการวางลำดับได้อย่างเหมาะสม และ การออกแบบ Icon ควรออกแบบสื่อความหมายที่ชัดเจนเพื่อผู้บริโภคไม่สับสนต่อการใช้งาน ร่วมถึงความสามารถการปรับเปลี่ยนขนาดตัวอักษรภายในแอพพลิเคชั่นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน

2. ควรพัฒนาแอพพลิเคชั่นตลาดออนไลน์โดยยึดความต้องการของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

กลัยา วานิชย์บัญชา. (2549). **สถิติสำหรับงานวิจัย.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSS แล AMOS.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด(มหาชน).

ปิยธิดา ศรีพล. (2564). การพัฒนาแอพพลิเคชั่นเพื่อใช้ในธุรกิจสั่งอาหารเดลิเวอรี่ในจังหวัดขอนแก่น. **Journal of Buddhist Education and Research : JBER** ปีที่ 7 ฉบับที่1 มกราคม – เมษายน 2564.

IAN HEINIG. (2019). **Amazon's User Experience: A Case Study** . สืบค้นจาก https://themanifest.com/web-design/blog/amazon-user-experience-case-study วันที่สืบค้น 16 มกราคม 2565.

หทัยรัตน์ เกตุมณีชัยรัตน์ สุจินันท์ แดดภู่ และคณะ. (2019). แอปพลิเคชันการตลาดออนไลน์บนระบบปฏิบัติการแอนดรอย์ กรณี ศึกษา บริษัท สวารา อินทิเกรชัน จำกัด **วารสารวิจัย Research Journal Rajamangala University of Technology Thanyaburi,** Vol 18, Issue 2, 2019 ISSN: 1686-8420 (Print), 2651-2289 (Online)

Yueyue Zhou. (2021). **Empower Your Business with Big Data + Real-time Analytics in TiDB**. สืบค้นจาก https://en.pingcap.com/blog/empower-your-business-with-big-data-real-time-analytics-in-tidb/ สืบค้นวันที่ 17 มกราคม 2565.

Dr. S. CHANDRASEKAR. (2020). **A STUDY ON DIGITAL MARKETING- A CASE STUDY WITH SPECIAL REFERENCE TO AMAZON.**COM Studies in India Name Places ISSN: 2394-3114 (UGC Care Listed Journal) Vol-40 Issue-12 February 2020.

Rosário, A. T. (2022). Understanding the Application of Gamification to Business When Applied to Marketing. In M. Rodrigues, & J. Proença (Eds.), **Impact of Digital Transformation on the Development of New Business Models and Consumer Experience** (pp. 198-230). IGI Global.

พฤติกรรมการใช้งาน Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก

Behavior of using Facebook among working people in Tak Province

ศศิวรรณ ส่งต่าย[1], มินทร์ฐิตา อิสสวาณิชย์[2] และ โยธิน เทพบุญ[3]
Sasiwan Songtai, Minthita Isswanich and Yothin Thepboon

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการการใช้งาน Facebook และ 3) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการใช้งาน Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ วัยทำงานในจังหวัดตาก ที่มีอายุระหว่าง 25-60 ปี จำนวน 500 คน ที่เคยใช้บริการงาน Facebook เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วย T-test

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 25 - 36 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี เป็นพนักงานเอกชน/ ข้าราชการ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 บาทขึ้นไป พฤติกรรมในการใช้งาน Facebook พบว่า ส่วนใหญ่ใช้งาน 7 วันต่อสัปดาห์ มีการใช้งานมากกว่า 10 ครั้งต่อวัน สถานที่ใช้งานและการเข้าถึง Facebook ผู้ใช้บริการใช้ที่บ้าน/หอพัก/ที่พักอาศัย และพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการกด Like รูปภาพ, วีดีโอ หรือโพสต์ต่างๆของเพื่อนๆ ผลกระทบที่ได้จากการใช้งาน Facebook โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook มีค่าสหสัมพันธ์ .250 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลกระทบในการใช้งาน Facebook โดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook ในระดับต่ำ โดยมีค่าสหสัมพันธ์ 156 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : Facebook, วัยทำงาน

[1] อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail. Sasiwan.pam@gmail.com

[2] นักวิจัยอิสระ โทร.094-2891626

[3] อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study demographic characteristics, 2) to study Facebook usage behavior, and 3) to study the impact of Facebook usage among working people in Tak Province. The sample group in this research was working people in Tak Province. There were 500 people aged between 25-60 years old who had used the Facebook service. The tool used in this research was a questionnaire (Questionnaire) created by the researcher. The statistics used in the research were the mean (Mean), standard deviation (Standard Deviation), analyzing the comparison of means by T-test.

The research results showed that most of the samples were female, aged 25-36 years, bachelor's degree. They are private employees/ government officials and have an average monthly income of 15,000 baht or more. Behavior in using Facebook found that most people use it 7 days a week. Active more than 10 times a day Location of use and access to Facebook Users use it at home/dormitory/residence. And the behavior of using Facebook found that the overall level was at a high level, with the likes of pictures, videos or posts of friends. The impact of overall use of Facebook is at a high level. When testing the hypothesis, it was found that overall correlation with behavior in using Facebook. There was a correlation of .250 with a statistical significance level of .05 and the overall effect of using Facebook had a low correlation with Facebook behavior with a correlation of 156 with a significant level of significance. Statistically significant at the .05 level.

Keywords : Facebook, working age

บทนำ

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทำให้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลให้เกิดเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลต่อมนุษย์อย่างรวดเร็ว และไต้เปลี่ยนวิถีทางการดำเนินชีวิตการดำเนินธุรกิจและ การสื่อสารของคนในสังคมไปอย่างมากมาย ทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารจากยุคการสื่อสารแบบดั้งเดิมที่พูดคุยสนทนาแบบเห็นหน้าพบเจอตัวกัน หรือการเขียนส่งจดหมายทางไปรษณีย์ เป็นการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในยุคดิจิทัลแห่งโลกเสมือนจริง (Virtual World) ก่อให้เกิดยุคแห่ง

การสื่อสารไร้พรมแดน เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ของการเชื่อมต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลในโลกอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างชุมชนออนไลน์ซึ่งทำให้ผู้คนสามารถที่จะแลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูลตามประโยชน์กิจกรรม หรือความสนใจเฉพาะเรื่องซึ่งกันและกัน งานวิจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารบ่งชี้ว่าสื่อหรือเครื่องมือสื่อสารที่ได้รับความนิยมในแต่ละช่วงเวลาจะมีอิทธิพลต่อความคิดของคน (ปณิชา นิติพรมงคล, 2555)

Social Media หรือการใช้คำว่า "เครือข่ายสังคม" "เครือข่ายมิตรภาพ" หรือ "กลุ่มสังคมออนไลน์ " Social Media นี้ถือว่าเป็นเทคโนโลยีอันหนึ่งที่สามารถช่วยให้เราได้มีปฏิสัมพันธ์กันซึ่งวัตถุประสงค์ของคำว่า Social Media นี้คือ การมีส่วนร่วม (Participation) ด้วยกันได้ทุกๆ คนถ้ากล่าวถึง Social Media แล้ว ผู้ที่อยู่ในโลกออนไลน์ย่อมจะรู้จักกันเป็นอย่างดี ปัจจุบันผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ทั่วโลกมีจำนวนมาก จากการจัดขั้นตับและเก็บสถิติต่างๆ ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ Social Bakers (2014) พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนบัญชีผู้ใช้ Facebook มากเป็นอันดับที่ 13 ของโลก โดยเฉพาะกรุงเทพติดอันดับ 1 เมืองที่มีผู้ใช้ Facebook มากที่สุดในโลก ด้วยจำนวน 12.8 ล้านบัญชี จากจำนวนผู้ใช้ทั้งหมดของไทยที่มีมากถึง 18.3 ล้านบัญชีทั่วประเทศ โดยปัจจุบันจำนวนบัญชีผู้ใช้ Facebook ทั่วโลกมีจำนวนเกิน 1,000 พันล้านบัญชีแล้ว ด้วยประโยชน์ที่มากมายจากการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถสื่อสารได้ง่ายและเป็นวงกว้างหลากหลายรูปแบบ เช่น ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ เป็นต้น ในเชิงการใช้งานทั่วไปแล้ว สามารถสื่อสารกับคนที่มีความชื่นชอบในเรื่องเดียวกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือรวมตัวกันทำกิจกรรมที่มีประโยชน์นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งพูดคุยกับเพื่อนที่ไม่เจอกันมานาน หรือเพื่อนที่อยู่ไกลกัน และด้วยความที่เครือข่ายสังคมออนไลน์เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วและเป็นช่องทางการสื่อสารได้ ตลอดเวลาด้วยเหตุนี้จึงมีการนำมาใช้ทางด้านธุรกิจโปรโมทตนเอง โปรโมทสินค้าหรือองค์กรรวมถึงใช้เป็นช่องทางสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า สร้างกิจกรรม หรือพูดคุยตอบข้อซักถามถึงสินค้าและบริการ ผลการสำรวจจากประเทศสหรัฐอเมริกายังยืนยันการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และมาแรงเป็นอันดับต้นๆ ของโลกออนไลน์ส่วนเว็บไซต์ที่มีจำนวนผู้เข้าชมสูงสุดทั่วโลก ได้แก่ Facebook (ปณิชา นิติพรมงคล, 2555) ประชากรในวัยทำงานในปัจจุบัน มีการใช้งานอินเตอร์เน็ตและการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์จำนวนมากยิ่งขึ้น นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งในการใช้งานในชีวิตประจำวัน และยังใช้ในรูปแบบของการทำงาน หลายบริษัทหรือหลายแบรนด์สินค้าต่างๆ สื่อสังคมในการสื่อสารส่งข่าวสาร ในกับผู้บริโภคได้รับทราบ โดยผ่านช่องทาง Facebook กันเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นบทบาทของสื่อสังคมต่อวัยทำงานนั้นมีประโยชน์อย่างมาก สามารถใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ในการสื่อสารตอบโต้กับผู้อื่นได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง เพื่อที่จะพัฒนาตัวเองและพัฒนาศักยภาพในการทำงานได้อีกทางหนึ่งความสำคัญของ Facebook กับคนวัยทำงาน Facebook เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากเป็นระดับต้นๆ ในประเทศไทย

และจากข้อมูลงานวิจัย พบว่า วัยทำงานในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 46.6 ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ในยุคปัจจุบันเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างFacebookมีบทบาทสำคัญต่อวัยทำงานโดยทางตรงหรือไม่ก็ทางอ้อมเพราะประโยชน์ของFacebook ไม่ได้มีแค่การพบปะสนทนาเพียงเท่านั้นแต่ยังเป็นช่องทางธุรกิจ, การบริหารการจัดการสื่อออนไลน์เพื่อผู้บริโภค,การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำงานในสายงาน นักการตลาดนักโฆษณา นักการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สำหรับการวางแผนพัฒนากลยุทธ์ทางการสื่อสารให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด และตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันต่อไปได้อีกด้วย เพราะเหตุใดการเติบโตของเครือข่ายสังคมออนไลน์ในวัยทำงานจึงเริ่มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในทุกๆ ปี และเหตุใดวัยทำงานจึงเลือกใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเองมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของวัยทำงานในจังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการการใช้งาน Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก
3. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการใช้งาน Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก

สมมติฐานของงานวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อทัศนคติในการใช้งาน Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก

2. ทัศนคติในการใช้งาน Facebook มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก

3. พฤติกรรมในการใช้งานFacebook มีความสัมพันธ์กับผลกระทบในการใช้งาน Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วัยทำงานที่ใช้บริการFacebook ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีอายุระหว่าง 22-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และการใช้งานFacebookหรือบริการอื่นๆ บนFacebookอย่างน้อย สัปดาห์ละ 3 ครั้ง หรือมีการใช้บริการFacebookอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน โดยในการสำรวจเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้จะใช้ตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม(Questionnaire) โดยผู้วิจัยทำแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิด (Closed-Ended Questions) แบบมีตัวเลือกและชนิดปลายเปิด (Open-Ended Questions) โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง (Self-Administered Questionnaire) ซึ่งข้อมูลในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้งาน Facebook

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการประมวลผลทั้ง 400 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้องนำมาเข้ารหัสแล้วจึงประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ใช้บรรยายลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยระบุค่าข้อมูลเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ความถี่ (Frequency) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มด้วยคำ t (-test) ของทัศนคติในการใช้งานFacebook ของวัยทำงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.2 กรวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) เพื่อทำการทดสอบความแตกต่างของของปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไปที่มีผลต่อความแตกต่างของทัศนคติในการใช้งานFacebook ของวัยทำงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.3 การวิเคราะห์ Person's Correlation เพื่อทดสอบความสัมพันธ์แบบเพียร์สันของทัศนคติในการใช้งาน Facebook (Facebook มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook(Facebook) ของวัยทำงานในจังหวัดตาก โดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2.4 การวิเคราะห์ Person's Correlation เพื่อทดสอบพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook (Facebook)มีความสัมพันธ์กับผลกระทบในการใช้งานFacebook (Facebook) ของวัยทำงานในกรุงเทพมหานครโดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้งานFacebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการใช้งาน Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก สรุปผลการศึกษามีข้อมูลดังต่อไปนี้

จากข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์เพื่อพรรณนาข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) คำเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วย T-test และ F-test และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วย PearsonCorrelation โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for Social Sciences)

(1) ข้อมูลส่วนบุคคล (ลักษณะทางประชากรศาสตร์) จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.0 และมีอายุ 25-36 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.3 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 50.5 มีอาชีพพนักงานบริษัท / พนักงานของรัฐ / ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 50.8 และ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเฉลี่ยต่อเดือน 15,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 46.3

(2) พฤติกรรมในการใช้งานFacebook จากการศึกษาพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook พบว่า ส่วนใหญ่ใช้งาน 7 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 75.00 มีการใช้งานมากกว่า 10 ครั้งต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 62.60 สถานที่ใช้งานและการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ผู้ใช้บริการใช้ที่บ้านหอพัก/ที่พักอาศัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.23 ด้านช่องทางหลักในการใช้งานและเข้าถึง Facebook พบว่า ส่วนใหญ่ผ่านโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 91.00 ช่วงเวลาในการใช้งานและเข้าถึง Facebook พบว่าส่วนใหญ่ช่วงเวลาที่ใช้ 16.01 น.- 20.00 น. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.00 ด้านพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook พบว่า โดยรวมมีการใช้งานอยู่ใน ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.11 และเมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมเรียงลำดับตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ การใช้ปุ่มกด (Like) เพื่อแสดงความชื่นชอบหัวข้อ, รูปภาพ, วีดีโอ, หรือโพสต์ต่างๆ ของเพื่อนๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 รองลงมาได้แก่ ใช้คอมเม้นต์หรือแสดงความคิดเห็น (Comment) ในหัวข้อต่าง ๆ ของเพื่อนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 และพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ใช้เล่นเกมส์บนFacebook (Facebook Game & Application) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.02 ตามลำดับ

(3) ทัศนคติในการใช้งานFacebook จากการศึกษาทัศนคติในการใช้งานFacebook ของผู้ใช้Facebookของวัยทำงานในจังหวัดตาก โดยรวมพบว่า มีทัศนคติที่ชอบ โดยมีคำเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และเมื่อพิจารณาเป็นรายทัศนคติเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ทัศนคติที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ Facebookเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.41 รองลงมา ได้แก่ Facebookเป็นแหล่งรวมของกลุ่มคน และสังคมต่างๆมากมาย ทำให้ท่านรู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 การบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 และ Facebook คือช่องทางในการประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ สำคัญช่องทางหนึ่งในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ตามลำดับ

(4) ผลกระทบที่ได้จากการใช้งานFacebook จากการศึกษาผลกระทบที่ได้จากการใช้งาน Facebook ของผู้ใช้ Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และเมื่อพิจารณาเป็นรายผลกระทบเรียงลำดับตามคำเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลกระทบที่มีคำเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ทำให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น การบันทึกรูปข้อมูลหรือนำรูป, ข้อมูล ของผู้อื่น มาเผยแพร่, โพสต์ หอแซ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของรูปภาพสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และผลกระทบที่มีคำเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่าย, ค่าโทรศัพท์ หรือ ค่าอินเตอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 ตามลำดับ

(5) การทดสอบสมมติฐาน

5.1) ผลการวิเคราะห์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับทัศนคติในการใช้งาน Facebookผลการศึกษาเปรียบเทียบคำเฉลี่ยทัศนคติในการใช้งาน Facebook จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า อายุ และรายได้ต่อเดือนมีค่าเฉลี่ยทัศนคติในการใช้งาน Facebook ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพมีค่าเฉลี่ยทัศนคติในการใช้งาน Facebook ไม่ต่างกัน

5.2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการใช้งาน Facebook กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook จากผลการศึกษา พบว่า ทัศนคติในการใช้งานFacebook โดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook มีค่าสหสัมพันธ์ r = .390 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า Facebook เป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันของท่านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 รองลงมา ได้แก่ Facebook เป็นแหล่งรวมของกลุ่มคน และสังคมต่างๆ มากมาย ทำให้ท่านรู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 การบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.31 และFacebook คือช่องทางในการประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ สำคัญช่องทางหนึ่งในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ตามลำดับ

(4) ผลกระทบที่ได้จากการใช้งาน Facebook

จากการศึกษาผลกระทบที่ได้จากการใช้งาน Facebook ของผู้ใช้ Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 และเมื่อพิจารณาเป็นรายผลกระทบเรียงลำดับตามคำเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลกระทบที่มีคำเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ทำให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น การบันทึกรูปข้อมูลหรือนำรูป, ข้อมูล ของผู้อื่น มาเผยแพร่, โพสต์ หอแซ

โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของรูปภาพหรือข้อมูล นั้นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 รองลงมาได้แก่ ทำให้การสนทนา ติดต่อสื่อสารสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และผลกระทบที่มีคำเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่าย, ค่าโทรศัพท์ หรือ ค่าอินเตอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ตามลำดับ

(5) การทดสอบสมมติฐาน

5.1) ผลการวิเคราะห์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับทัศนคติในการใช้งาน Facebookผลการศึกษาเปรียบเทียบคำเฉลี่ยทัศนคติในการใช้งาน Facebook จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า อายุ และรายได้ต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยทัศนคติในการใช้งาน Facebook ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพมีค่าเฉลี่ยทัศนคติในการใช้งานFacebook ไม่ต่างกัน

5.2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการใช้งานFacebook กับพฤติกรรมในการใช้งานFacebookจากผลการศึกษา พบว่า ทัศนคติในการใช้งานFacebook โดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งานFacebook มีค่าสหสัมพันธ์ r = .390 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า Facebookเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันของท่านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook บ้านและที่ทำงาน และภัทรา เรืองสวัสดิ์ (2553) พบว่า การเปิดเข้าใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์จากที่บ้าน / หอพัก ส่วนใหญ่ผ่านโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สามารถรองรับเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ ทั้งนี้ส่วนใหญ่ใช้ในช่วงเวลา16.01 น.-20.00 น. มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวัช จันทนาสภาภรณ์ (2554) พบว่าพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์บนเครือข่ายออนไลน์ คือ ใช้ที่บ้าน/หอพัก และในช่วงเวลา16.01 - 22.00 น. โดยใช้งานมากกว่า 6 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ ซึ่งถือว่าเป็นการใช้เวลากับการใช้บริการเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่ใช้เวลานานมาพอสมควร จากการที่กลุ่มวัยทำงานที่มีอายุ 40 ขึ้นไป สามารถใช้บริการFacebookได้อย่างอิสระ ไม่ต้องถูกควบคุมเหมือนกลุ่มวัยรุ่นทำให้ไม่ต้องระมัดระวังเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละวัน เนื่องจากFacebookเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นผลของนวัตกรรมทางเทคโนโลยีทางการสื่อสาร

2. พฤติกรรมในการใช้งานFacebook โดยมีการใช้ปุ่มกด (Like) เพื่อแสดงความชื่นชอบหัวข้อ, รูปภาพ, วีดีโอ, หรือโพสต์ต่างๆ ของเพื่อนๆ บ่อยครั้งมากที่สุด ใช้คอมมันต์หรือแสดงความคิดเห็น (Comment) ในหัวข้อต่าง ๆ ของเพื่อน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าคนวัยทำงานส่วนใหญ่จะใช้งาน Facebook เพื่อการสนทนาติดต่อ และการส่งรูปภาพ หรือให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์เท่านั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปณิชา นิติพรมงคล พบว่าคนทำงานมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารและพบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ่อยที่สุด รองลงมา จะเข้าไปอัพเดท ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวในสถานการณ์ที่กำลังเป็นกระแสนิยมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เข้าไปโพสต์

ข้อความ เรื่องราวที่น่าสนใจ และคอมเม้นต์บทความที่น่าสนใจบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เข้าไปค้นหาข้อมูลข่าวสารสินค้าและบริการบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เข้าไปส่งต่อความรู้ต่างๆ (Share)บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ไปยังเพื่อนๆ คลิกเข้าไปค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อเห็นข่าวสารจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เข้าไปกด Like (ถูกใจ) หรือ (แสดงความพึงพอใจ) ข้อมูลสินค้าและบริการบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วน พิชญาวี คณะผล (2553) พบว่าสังคมออนไลน์เป็นช่องทางที่เปิดกว้าง เป็นเครื่องมือให้คนได้แสดงความคิดเห็นได้ในหลากหลายแง่มุม สามารถค้นหาข้อมูลและตอบสนองความต้องการได้ง่าย และเป็นการโต้ตอบสื่อสารกันโดยอิสระไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนเวลาใด มีการใช้ประโยชน์จากสังคมออนไลน์เพื่อพูดคุยกับเพื่อน ค้นหาเพื่อนเก่าหรือหาเพื่อนใหม่เพื่อการติดตามข่าวสารที่สนใจและเหตุการณ์ต่างๆ และเพื่อรับส่งอีเมล์ดาวน์โหลดเพลงและเกมส์และเป็นการใช้เพื่อคอมเม้นต์หรือแสดงความคิดเห็นหัวข้อของเพื่อนๆ รองลงมา คือใช้ปุ่ม (Like) และใช้อัพเดทสถานะของตนเอง (จุฑามณี คายะนันทน์, 2554) และ นุชรีย์ แผ่นทอง (2555) พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาเพื่อนใหม่ / ติดต่อเพื่อนเก่า ประเภทการใช้เป็นการโพสต์ข้อความและส่วนใหญ่มีเนื้อหาของการสนทนาหรือโพสต์ข้อความเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป

3. ทัศนคติในการใช้งาน Facebook ของผู้ใช้ Facebook ของวัยทำงานในจังหวัดตาก โดยรวมพบว่ามีทัศนคติที่ชอบในการใช้งาน Facebook แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการมีทัศนคติทางเชิงบวก เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึก หรืออารมณ์จากสภาพจิตใจโต้ตอบในด้านดีที่ดีต่อการการใช้งาน Facebook เนื่องจาก Facebook เป็นเครื่องมือ ที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในปัจจุบันเป็นแหล่งรวมของกลุ่มคน และสังคมต่างๆ มากมาย ทำให้รู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น และยังเป็นช่องทางในการประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญช่องทางหนึ่งในปัจจุบัน 'อดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวัช จันทนาสภาภรณ์ (2554) พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์บนเครือข่ายออนไลน์มากที่สุด คือ ด้านความรู้สึก รองลงมาคือด้านกระทำ และด้านความคิด ขณะที่พิชญาวี คณะผล (2553) พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเชิงบวกและมีทัศนคติที่เป็นไปในทางลบจากการใช้ Facebook เพราะเห็นว่ายังไม่ใช่ช่องทางในการประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่สำคัญในปัจจุบัน

4. ผลกระทบที่ได้จากการใช้งานFacebook ผลกระทบที่ได้จากการใช้งาน Facebook ของผู้ใช้Facebookวัยทำงานในจังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ Facebook มีความเห็นว่าการใช้งานFacebook มีผลกระทบทั้งข้อดีและข้อเสียในระดับมาก โดยที่ทำให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น ได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น การบันทึกรูปข้อมูล หรือนำรูป, ข้อมูล ของผู้อื่นมาเผยแพร่, โพสต์ หรือแชร์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของรูปภาพหรือข้อมูลนั้นๆ ที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวที่ทำให้ไม่เกิดความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้การสนทนาติดต่อสื่อสารสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ที่เป็นการช่วยส่งเสริมความสะดวกสบายของมนุษย์ และมีผลกระทบน้อย

ที่สุดได้แก่ ทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายค่าโทรศัพท์ หรือค่าอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามณี คายะนันทน์ (2554) พบว่าผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ ทำให้การสนทนา / ติดต่อสื่อสารสะดวกและง่ายขึ้น ได้รับทราบข่าวสารอัพเดทได้รวดเร็วขึ้น และช่วยลดคำใช้จ่าย / ค่าโทรศัพท์

5. ผลการวิเคราะห์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ กับทัศนคติในการใช้งาน Facebook การเปรียบเทียบทัศนคติในการใช้งาน Facebook พบว่า อายุกลุ่มรักครอบครัว โดยแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมความสนใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่าคนวัยทำงานที่มีอาชีพและรายได้แตกต่างกันมีช่วงเวลาในการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน แต่จากการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ไม่มีงานวิจัยใดที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้มีกับทัศนคติในสื่อสังคมออนไลน์ มีแต่พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น

6. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการใช้งาน Facebookกับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook จากผลการศึกษา พบว่าทัศนคติในการใช้งาน Facebook โดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook มีค่าสหสัมพันธ์ = 390 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าถ้าทัศนคติในการใช้งาน Facebook เพิ่มขึ้น ทำให้พฤติกรรมในการใช้งาน Facebook เพิ่มขึ้นด้วย โดยที่ทัศนคติในการใช้งาน Facebook โดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook เพิ่มขึ้น ได้แก่ Facebook เป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวัน Facebookเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในปัจจุบัน และFacebookไม่ได้เป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันส่วน Facebook คือ แหล่งรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร มีความน่าเชื่อถือ ทันยุค ทันเหตุการณ์ มีผลต่อทัศนคติในการใช้งาน Facebook น้อยที่สุด

7. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook กับผลกระทบในการใช้งาน Facebook จากผลการศึกษา พบว่าพฤติกรรมในการใช้งาน Facebook โดยรวมมีความสัมพันธ์กับผลกระทบในการใช้งาน Facebook ในระดับต่ำ โดยมีค่าสหสัมพันธ์ = 196 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าถ้าพฤติกรรมในการใช้งานFacebook โดยรวมเพิ่มขึ้น ทำให้ผลกระทบในการใช้งาน Facebook เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยที่พฤติกรรมในการใช้งาน Facebook โดยรวมมีความสัมพันธ์กับผลกระทบในการใช้งาน Facebook ได้แก่ การใช้แทครูปภาพ (Facebook Tag) มีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือใช้คอมเม้นต์หรือแสดงความคิดเห็น (Comment) ในหัวข้อต่าง ๆ ของเพื่อน และใช้สนทนากับเพื่อน (Facebook Chat) ใช้ส่งข้อความถึงเพื่อนโพสดีข้อความถึงเพื่อน (Post Massage) และใช้แชร์ข้อมูล,บทความ,ข่าวสาร, รูปภาพวีดีโอ หรือโพสต์ต่างๆ ให้เพื่อนๆ ส่วนการใช้อัพเดทสถานะ (Status) ของตนเอง Facebook มีความสัมพันธ์กับผลกระทบในการใช้งาน Facebook ในระดับต่ำมีผลต่อทัศนคติในการใช้งาน Facebook ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 โดยพบว่าอายุ 25-36 ปี มีทัศนคติในการ

ใช้งาน Facebook มากกว่ากลุ่มอายุอื่น ทั้งนี้เนื่องจาก ในช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยทำงานมีความสนใจในการสื่อสารทางสังคมออนไลน์มากกว่า ตามแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2538) ได้ชี้ให้เห็นในเรื่องอายุนั้น คนที่มีอายุมากมีประสบการณ์ในชีวิตซึ่งเคยผ่านยุคต่างๆ " ตลอดจนมีความผูกพันที่ยาวนานกับสังคมมากกว่าคนที่มีอายุน้อย นอกจากนี้ อายุยังเป็นสิ่งที่กำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูงใจด้วย โดยการวิจัยทางจิตวิทยาพบว่า เมื่อคนมีอายุมากขึ้น โอกาสที่คนจะเปลี่ยนใจหรือถูกชักจูงใจจะน้อยลง และเมเยอร์ (1982) กล่าวว่า อายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิด และพฤติกรรมที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการติดต่อสื่อสารต่างจากบุคคลที่มีอายุน้อย และบุคคลที่มีอายุน้อย จะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อการติดต่อสื่อสารที่เปลี่ยนไปเมื่อตนเองอายุมากขึ้น ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปจะเลือกใช้สื่อเพราะคำนึงถึงความสำคัญของเนื้อหามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย คือตั้งแต่ 9- 11 ปี กลุ่มที่มีอายุมากจะใช้สื่อเพราะสนใจที่จะรับรู้เกี่ยวกับสังคมและความต้องการของตนเอง (ปรมะ สตะเวทิน, 2538) พบว่า ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารคนที่ได้รับการ ศึกษาในระดับที่ต่างกันระบบการศึกษาแตกต่างกันสาขาวิชาที่แตกต่างกันจึงมีความรู้สึกนึกคิดอุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกันไปอีกด้วยคนที่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบในการเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้ เนื่องจากคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายๆเรื่องและสามารถเข้าใจสารได้ดีจึงเป็นผลให้คนที่มีระดับการศึกษาสูงจะเลือกใช้สื่อมากประเภทกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำการเปรียบเทียบทัศนคติในการใช้งาน Facebook พบว่ารายได้ต่อเดือนมีทัศนคติในการใช้งาน Facebook ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าผู้ใช้งาน Facebook ที่มีรายได้ 15,000 บาทขึ้นไป มีทัศนคติในการใช้งานFacebook (Face book) ดีกว่ากลุ่มรายได้อื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้มีรายได้ดังกล่าวเป็นรายได้ที่สามารถซื้อโทรศัพท์มือถือที่สามารถรองรับการเข้าถึงการสื่อสารทางสังคมออนไลน์มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรา เรืองสวัสดิ์ (2553) คือ สนทนากับเพื่อนอัพเดทสถานะ/ ข้อมูลส่วนตัว/ รูปภาพและหาข้อมูล/ แลกเปลี่ยนข้อมูลคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มรักครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1) พฤติกรรมการใช้งาน Facebook ในการส่งหัวข้อ, รูปภาพ, วีดิโอ หรือโพสต์ต่างๆ ของเพื่อนๆ หรือบุคคลต่างๆ ควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และรักษาความปลอดภัยในการทำธุรกรรม

2) การใช้งานFacebook ควรคำนึงถึง อายุ รายได้ ที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้งาน Facebook มาประกอบการพิจารณาด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรจะศึกษาเปรียบเทียบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทอื่น เช่น Line Instagram เพราะเป็นเครือข่ายสังคมที่มีอิทธิพลในการใช้บริการของวัยทำงานในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งอาจจะช่วยให้พบข้อมูลทางสถิติได้อย่างครอบคลุมมากขึ้นด้วย จะช่วยในการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์สอดคล้องกับการใช้งานของวัยทำงานในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

จุฑามณี คายะนันทน์. (2554). **พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebookดอทคอม.** รายงานโครงการเฉพาะบุคคล คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ธนัสถ์ เกษมไชยานันท์. (2544). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ (Web sites) ของผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

นุชรีย์ แผ่นทอง. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์บน Facebook ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปณิชา นิติพรมงคล. (2555). **พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของคนของวัยทำงานในจังหวัดตาก.** การศึกษาค้นคว้าอิสระคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ปรมะ สตะเวหิน. (2538). **หลักนิเทศศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

บัณฑิตย์, นนทบุรี.ภัทรา เรื่องสวัสดิ์. (2553). **รูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของคนของวัยทำงานในจังหวัดตาก.** รายงานโครงการเฉพาะบุคคลคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิวัช จันทนาสภากรณ์. (2554). **ทัศนคติที่มีต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.** การค้นคว้าอิสระคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

การวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Accounting System and Internal Control System of Traditional Retail Business, Mae Pa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province

ระวีวรรณ วจีสุวรรณ[1] และ พรพรรณ สีเทียน[2]
Rawewan Wajeesuwan and Pornpan Seethian

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2) เพื่อเสนอแนะระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 6 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ประชากรคือ ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าของธรกิจร้านค้าปลีก พนักงานบัญชี พนักงานการเงิน พนักงานขายหน้าร้าน พนักงานตรวจเช็คสินค้า และพนักงานดูแลความสะอาด จำนวน 6 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างงแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการศึกษาพบว่า 1) ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ธุรกิจร้านค้าดังกล่าวไม่ได้มีการจัดทำบัญชีที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักบัญชี โดยทั่วปะต้องจัดทำตามหลักการบัญชีขั้นต้น แต่ธุรกิจร้านมีเพียงการจดบันทึกรายรับ– รายจ่าย ลงสมุดบันทึกบัญชีเบื้องต้นของรายการค้าทั่วไป ไม่ได้มีแบบฟอร์มการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามหลักปฏิบัติ อีกทั้งยังทำให้ส่งผลกระทบตามขั้นตอนตามหลักบัญชี ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญและต่อเนื่องสำหรับความสะดวก เรียบร้อยในการตรวจสอบ คือ การบัญชีแยกประเภท งบทดลอง ไปจนถึงขั้นตอนจัดทำงบการเงินเพื่อให้ธุรกิจทราบถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจว่า ได้รับผลกำไรหรือขาดทุน 2) การควบคุมภายในของธุรกิจยังมีการทำงานที่ไม่ตรงตามหน้าที่รับผิดชอบ บุคลากรต่อหนึ่งคนมีหน้าที่หลายด้านในเวลาเดียวกัน และการจัดทำเอกสาร ใบสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานแต่ละด้านของการทำบัญชีนั้นไม่ครบตามหลักปฏิบัติ จึงได้ทำการเสนอแนะการจัดทำแผนภาพกระแสข้อมูล และแผนภาพทางเดินเอกสารทางการบัญชีเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกับธุรกิจ เช่น ด้านระบบบัญชีซื้อ ด้านระบบบัญชีขาย และด้านระบบบัญชีรับชำระหนี้

คำสำคัญ : การวางระบบบัญชี , การควบคุมภายใน ,ธุรกิจร้านค้าปลีก

---

[1] อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นE-mail : somo.60126@gmail.com

[2] อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the accounting system and internal control of retail business in Mae Pa Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, 2) to recommend the accounting system and internal control of retail business in Mae Pa Sub-district, Mae Sot District, Tak Province by qualitative research methods Key informants: retail business, Mae Pa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province, totaling 6 people. The instrument used in this research was an interview form. The data were analyzed by content analysis. The population was a retail business in Mae Pa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province. store sales clerk product inspection staff and 6 cleaning staff using a specific random sampling method.

The study found that 1) Retail business in Mae Pa sub-district, Mae Sot district, Tak province. In general, it must be prepared in accordance with basic accounting principles. But the shop business only has to record income-expenses. Enter the preliminary accounting book of general trade transactions. Does not have a correct accounting form according to the code of practice It also affects the procedures according to the accounting principles. This is an important and ongoing step for convenience. Completed in the audit, namely ledger accounting, trial balance, to the process of preparing financial statements to let businesses know the operating results of the business that whether gaining profit or loss One person performs multiple functions at the same time. and documentation Vouchers about each aspect of the accounting operations are not complete according to the practice. Therefore, a data flow diagram was proposed. and diagrams of accounting documents about general operations and information related to various operations To be a guideline for business practices such as purchasing accounting systems sales accounting system and the accounting system for receiving debt payments

Keywords: Accounting system laying, Internal control, Retail business

บทนำ

เศรษฐกิจปัจจุบันของประเทศไทย รัฐบาลได้ส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีจำนวนมากอยู่ทั่วประเทศไทย และมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจรวมถึงประชากรของประเทศอย่างยิ่ง ธุรกิจร้านค้ามีบทบาทในประเทศไทยมาตั้งแต่อดีต เมื่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจัดตั้งขึ้นมีการวางแผนการดำเนินงาน คือ ระบบบัญชีของธุรกิจที่ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัว รวมถึงการควบคุมภายในของธุรกิจเพื่อป้องกันการทุจริต จะส่งผลดีต่อธุรกิจเองและต่อประเทศด้วย

ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางที่มีการบริหารดำเนินภายในธุรกิจด้วยตนเอง มีการควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึงและสามารถบริหารงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย จนบรรลุผลสำเร็จนั้นเป็นการประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งในมุมมองธุรกิจ สามารถสร้างคน สร้างงาน สร้างรายได้ จากกลุ่มคนกลุ่มเล็กที่จัดตั้งธุรกิจเพื่อประกอบอาชีพ เป็นการกระจายรายได้ รวมถึงส่งผลต่อผู้บริโภค ที่มีความต้องการอุปโภค บริโภคตามกำลังที่ตนสามารถใช้จ่ายได้ นอกจากนี้ สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นกับธุรกิจซึ่งถือว่าเป็นความล้มเหลวภายในธุรกิจ คือ การไม่มีระบบบัญชีและการควบคุมภายในที่ดี การวางระบบบัญชีในเรื่องของทางเดินเอกสาร ขั้นตอนการเดินเอกสาร หรือการบันทึกบัญชีในสมุดรายวันทั่วไป การบันทึกบัญชีแยกประเภท การจัดทำงบทดลอง และการจัดทำงบการเงิน รวมถึงการจัดทำแผนควบคุมภายในธุรกิจนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากกับการประกอบธุรกิจทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบกิจการขนาดเล็กหรือธุรกิจขนาดใหญ่ ต้องมีระบบบัญชีและแผนการควบคุมภายในเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ทำให้เห็นถึงผลต่อเครื่องมือการวัดผลการดำเนินงานในรอบระยะเวลาที่ผ่านมา อีกทั้งธุรกิจต้องมีระบบบัญชีและการควบคุมภายในที่ดี เพื่อเป็นเครื่องมือให้เจ้าของธุรกิจ วางแผนในด้านการควบคุมดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแบบแผนที่วางไว้เพื่อให้ธุรกิจนั้นประสบผลสำเร็จมากที่สุด และเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจในทิศทางการดำเนินงานอีกด้วย เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของ การบันทึกบัญชี การวางระบบบัญชี และการจัดทำแผนควบคุมภายในที่เป็นเครื่องมือของธุรกิจ ทั้งนี้ยังรวมถึงการนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีที่เหมาะสมและชัดเจนเพื่อการตัดสินใจแน่นอนของเจ้าของธุรกิจเกี่ยวกับธุรกิจนั้นๆได้ อีกทั้งส่งผลต่ออนาคตที่จะลงทุนต่อปีต่อๆไป แต่ถ้าไม่มีระบบบัญชีและแผนการควบคุมภายใน อาจส่งผลให้เจ้าของธุรกิจไม่สามารถทราบเกี่ยวกับผลการดำเนินการประกอบธุรกิจของตนนั้นประสบความสำเร็จได้ผลกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิเท่าใด ผลการดำเนินงานดังกล่าวจะให้เห็นถึงผลกำไรในแต่ละปีเป็นเท่าไรหรือเป็นเดือนขึ้นอยู่กับธุรกิจแต่ละประเภทจะจัดทำตามความต้องการที่ธุรกิจต้องการ สิ่งสำคัญของการวางระบบบัญชีและแผนการควบคุมภายในนี้จึงเป็นแนวทางเพื่อช่วยให้ธุรกิจนั้นสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สามารถบริหารและปฏิบัติงานไปตามแผนการควบคุม ตามการจัดวางระบบบัญชีที่ดีและถูกต้องชัดเจน ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจึงจะต้องให้ความสำคัญในด้านการจัดทำระบบบัญชีที่ถูกต้องและมีมาตรฐาน มีแหล่งข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้

มีความน่าเชื่อถือของเอกสารที่นำมาใช้ในการบันทึกบัญชีและยังเป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอกโดยทั่วไป ทำให้การปฏิบัติงานในธุรกิจเกิดความคล่องตัวมากขึ้น สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น และยังมีการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2. เพื่อเสนอแนะระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มของประชากรคือ เจ้าของธุรกิจและบุคลากรร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 6 คน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจับแบบสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง

ประชากร คือ ธุรกิจร้านค้าปลีก ตั้งอยู่ที่ 202 หมู่ 3 ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าของธุรกิจร้านค้าปลีก พนักงานบัญชี พนักงานการเงิน พนักงานขายหน้าร้าน พนักงานตรวจเช็คสินค้า และพนักงานดูแลความสะอาด สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มี 3 ชุด ได้แก่

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) 2) แผนภาพกระแสข้อมูล (Data Flow Diagrams)

3) แผนภาพทางเดินเอกสารทางการบัญชี (Document Flowchart)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายใน จากเอกสาร วารสาร บทความและตำราต่างๆ รวมถึงสิ่งพิมพ์และเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ และศึกษาระบบบัญชี การควบคุมภายในลักษณะการดำเนินงานโครงสร้างองค์กรของธุรกิจร้านค้าปลีกที่ใช้ในธุรกิจการจำหน่ายสินค้า

2) ออกแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวางระบบบัญชี

3) ลงพื้นที่สัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจร้านค้าปลีกเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

4) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5) ออกแบบระบบบัญชีแบบฟอร์ม เอกสารการเงิน และผังทางเดินของเอกสาร

6) นำเสนอการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในให้กับธุรกิจร้านค้าปลีก เพื่อนำไว้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาถึงระบบบัญชีของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีได้นั้น ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมการดำเนินงานภายในต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านต่างๆ และการวางระบบบัญชีของธุรกิจดังกล่าว โดยวัตถุประสงค์หลักที่ผู้วิจัยศึกษาครั้งนี้ได้แก่ การศึกษาระบบบัญชีของธุรกิจร้านค้าปลีก ที่ทางธุรกิจได้ใช้ปฏิบัติตามจริง ทั้งในปัจจุบันและเสนอแนะระบบบัญชีที่เหมาะสม อีกทั้งธุรกิจสามารถนำระบบบัญชีไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และสามารถตรวจสอบความถูกต้องของผลการดำเนินงานได้ตามหลักของบัญชี ทั้งนี้สิ่งที่ผู้วิจัยคาดหวังในการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจ คือ เสนอแนะระบบบัญชีที่เหมาะสมให้กับธุรกิจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางระบบบัญชีที่มีอยู่เบื้องต้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นระบบบัญชีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เกิดประโยชน์ทากที่สุด รวมถึงเป็นแนวทางให้กับผู้สนใจทั่วไปได้ศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ หรือเป็นแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้กับลักษณะของธุรกิจตนเองได้ สำหรับวิธีการศึกษางานวิจัยครั้งนี้จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจและพนักงานบุคลากรของธุรกิจร้านค้าปลีก สำหรับข้อมูลทุติยภูมินั้นจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำราทางวิชาการต่างๆ รวมถึงข้อมูลจากเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ ของธุรกิจร้านค้าปลีก จากนั้นจึงทำการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้แผนภาพกระแสข้อมูลและแผนภาพทางเดินเอกสารทางการบัญชีประกอบการวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า ธุรกิจร้านค้าปลีก ด้านการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร พบว่าบุคลากรมีหน้าที่ซ้ำซ้อน มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานหน้าที่หลักของตนเองซ้ำซ้อน ระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก พบว่ายังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ธุรกิจดำเนินงานให้มีความถูกต้องตามหลักการบัญชีและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถอธิบายข้อปัญหาแต่ละระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระบบ ดังนี้

การขายเงินสดและขายเงินเชื่อ พบประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เมื่อธุรกิจทำการขายสินค้าเป็นเงินสดแต่ละครั้ง ธุรกิจไม่ได้มีการจัดทำใบเสร็จรับเงิน ทั้งนี้ควรจัดทำอย่างน้อย 2 ฉบับ เพื่อหนึ่งฉบับเก็บไว้ที่ร้านค้าเองเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน และอีกหนึ่งฉบับให้กับลูกค้าเมื่อมีการชำระเงินในการซื้อสินค้าเรียบร้อยแล้ว เพื่อเป็นหลักฐานในการขายสินค้า จึงเสนอแนะให้มีการออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งเพื่อเป็นการยืนยันว่าขายสินค้าเป็นเงินสดจริงและมีจำนวนเงินและจำนวนสินค้านั้นๆ ตรงตามใบเสร็จรับเงิน สำหรับการการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ เนื่องด้วยธุรกิจขายสินค้าโดยรับคำสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากต่อครั้ง และจำนวนลูกค้าสั่งซื้อมีจำนวนหลายคน ธุรกิจไม่ได้มีการจัดทำใบส่งของ/ใบแจ้งหนี้เพื่อเป็นหลักฐานในการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ รวมถึงการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้า จึงเสนอแนะให้มีการจัดทำใบส่งของ/ใบแจ้งหนี้เพื่อเป็นการยืนยันว่าได้ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อจริงและ

การส่งมอบสินค้ามีจำนวนตรงตามใบสั่งของใบแจ้งหนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานสำคัญของธุรกิจเองแล้วยังเป็นหลักฐานสำคัญที่ต้องแจ้งให้ลูกค้าชำระเงินในค่าสินค้าและบริการอีกด้วย

ระบบรับชำระหนี้ พบประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เนื่องด้วยธุรกิจร้านค้าปลีก ไม่ได้มีการจัดทำบันทึกรายละเอียดและทำเอกสารบัญชีของลูกหนี้ที่ชัดเจน มีเพียงการบันทึกบัญชีลูกหนี้ในสมุดบันทึกทั่วไป การบันทึกข้อมูลนี้ของธุรกิจอาจส่งผลต่อข้อมูลของลูกหนี้ที่ขาดความชัดเจน จึงเสนอให้จัดทำใบวางบิล/ใบแจ้งหนี้เป็นหลักฐานและทำการสรุปรายละเอียดของลูกหนี้ทุกสิ้นเดือน เพื่อทำให้ทราบว่ามีลูกหนี้ทั้งหมดเท่าไร ชำระแล้วเท่าไร และที่ยังคงค้างชำระเป็นเท่าไร จึงสามารถทำการติดตามชำระหนี้จากลูกหนี้ได้

ระบบบัญชีซื้อ พบว่าประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เมื่อธุรกิจร้านค้าปลีกทำการสั่งซื้อสินค้าเพื่อนำมาจำหน่ายแต่ไม่ได้มีการจัดทำใบสั่งซื้อสินค้าไว้เพื่อแสดงเป็นหลักฐานในการสั่งซื้อของธุรกิจเอง จึงเสนอให้มีการจัดทำใบสั่งซื้อสินค้า สำหรับการสั่งซื้อสินค้าแต่ละครั้ง เพื่อยืนยันว่าได้รับสินค้าครบตามจำนวนสั่งซื้อที่แน่นอน

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยเรื่อง การวางระบบบัญชีและควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีกอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษาระบบบัญชีของธุรกิจร้านค้าปลีกครั้งนี้ พบว่า ธุรกิจนั้นไม่ได้มีการจัดทำบัญชีที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักบัญชี มีเพียงการจดบันทึกรายรับ– รายจ่ายลงสมุดบันทึกบัญชีเบื้องต้นของรายการค้าทั่วไป ไม่ได้มีแบบฟอร์มการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามระบบบัญชีตามหลักปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ ,นิวัต กุลศุภโชต และจันทิมา งานโคกกรวด ที่แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีจดบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นในรูปของสมุดบัญชีรายรับรายจ่ายเพียงอย่างเดียวไม่มีการจัดทำงบการเงิน และมักจะบันทึกข้อมูลโดยผู้บันทึกรับผิดชอบหน้าที่งานหลายหน้าที่

2. ธุรกิจทำการขายสินค้าเป็นเงินสดแต่ละครั้ง ธุรกิจไม่ได้มีการจัดทำใบเสร็จรับเงินไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการขายสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ อรรคศรีวร, ยุทธนา พรรคอนันต์ ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะมีการใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันสำหรับการบันทึกบัญชี มีการใช้ใบเสร็จรับเงิน เป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหารของกลุ่ม และไม่มีการตรวจสอบหรือติดตามการจัดทำบัญชีของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1.1 ควรมีการจัดทำคู่มืออธิบายหน้าที่งานและการปฏิบัติงานของพนักงานธุรกิจร้านค้าปลีก

1.2 มีการส่งเสริมให้พนักงานบัญชีได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเงิน บัญชี

1.3 เจ้าของธุรกิจควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงจะได้หาวิธีแก้ไขและป้องกันทันท่วงที

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเสนอแนะเฉพาะระบบบัญชีการเงินและการควบคุมภายในที่เกี่ยวกับระบบบัญชีขาย ระบบบัญชีรับชำระหนี้ และระบบบัญชีซื้อของธุรกิจร้านค้าปลีก เนื่องด้วยธุรกิจมีการจำหน่ายสินค้าหลากหลายชนิด ดังนั้นจึงขอเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป คือ

2.1 ควรจัดทำการศึกษาระบบบัญชีสินค้าคงเหลือและระบบบัญชีควบคุมลูกหนี้

2.2 ศึกษาการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จณัญญา ใหม่นทีกุล. (2561,มกราคม-มิถุนายน). **การพัฒนาระบบควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. วารสารสาระคาม.

ทาริกา แยมขะมัง และนันทวัจน ปญญายศธนากรณ. (2562,). **การพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรเลี้ยงกุง ตำบลหวยมวง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : 6 (3) : 73-112

เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ ,นิวัต กุลศุภโชต และจันทิมา งานโคกกรวด . (2559). รายงานการวิจัย เรื่อง **การพัฒนาการจัดทำบัญชีโรงสีชุมชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา** . มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

วัชรินทร์ อรรคศรีวร , ยุทธนา พรรคอนันต์ .(2561).**การศึกษาและพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิต ประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก.** มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์, กฤษฎา มณีชัย,ชินวัฒน์ ธีรภัทรพรชัย และกิตติวัฒน์ จำเริญสัตย์.(2559,กรกฎาคม - ธันวาคม). “**การควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา**”. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค : 2 (2) :64-72

สุเทพ ด่านศิริวิโรจน์. **การวางแผนระบบบัญชีสำหรับธุรกิจ SMEs** , [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : https://www.softbankthai.com/Article/Detail/1367

การพัฒนาแผนบริหารการเงินของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ กรณีศึกษา : กลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

The development of financial management plans for entrepreneurs to increase business capability. Case study: Baan Wang Takhian retail business group Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province

พรพรรณ สีเทียน[1] และพรรณทิมา วรรณสุทธิ์[2]
Pornphan Sithian and Pantima Wannasut

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาแผนบริหารการเงินของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการบริหารการเงินของผู้ประกอบการ และเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ 2) เพื่อพัฒนาแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของผู้ประกอบการ โดยเป็นการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นแบบกึ่งมีโครงสร้าง และการสังเกตโดยตรง ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรคือ กลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1.ร้านค้าของย่อย 2.ร้านค้าเจริญชัย 3.ร้านค้ามาลี และร้านค้ารณรงค์จำนวน 4 แห่ง วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการทั้ง 4 แห่ง นั้น มีการบันทึกการดำเนินงานภายในธุรกิจของตนเอง เป็นกิจกรรมตามแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพทั่วไป มีรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับรายรับรายจ่ายที่กลุ่มธุรกิจจัดทำบันทึกไว้ ทั้งนี้ยังคงขาดข้อมูลรายการเกี่ยวกับอัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย อีกทั้งกลุ่มธุรกิจไม่ได้มีการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน จึงทำให้ผลการดำเนินธุรกิจบางวัน บางสัปดาห์ หรือบางเดือนขาดข้อมูลที่ได้ผลตามเป็นความจริงที่เกิดขึ้นของธุรกิจ โดยผลการบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของกลุ่มธุรกิจ มีเครื่องมือวัดผลทางการเงิน ประกอบด้วย อัตราการเจริญเติบโตของยอดขาย ผลปรากฏว่า ยอดขายโดยรวมของธุรกิจทั้ง 4 แห่ง มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น นอกจากนี้อัตราผลกำไรขั้นต้นต่อยอดขาย อัตรายอดขาย

[1] หัวหน้าสาขาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000
e-mail: micky_somo601261@hotmail.com
[2] คณบดีคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000 e-mail: -

ต่อสินทรัพย์ อัตรากำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ และอัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย พบว่า กลุ่มธุรกิจทั้งหมดมีผลลัพธ์ของแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพ อยู่ระดับที่น่าพอใจมาก นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า กลุ่มธุรกิจให้ความสำคัญถึงความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของทุกแผนกมากขึ้น เพราะการปฏิบัติงานจะถูกตรวจสอบและประเมินผล ทำให้บุคลากรภายในธุรกิจมีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการ ,ร้านค้าปลีก , การบริหารการเงิน และบัญชีต้นทุนอาชีพ

Abstract

This research aims to study the development of entrepreneurs' financial management plans to increase their business capabilities. Objectives: 1) to study the financial management methods of entrepreneurs and increase business capability. 2) To develop a financial management plan with an entrepreneur's career cost account. It is a qualitative research method. Key informants include: Retail Business Group Wiang Nuea Subdistrict Muang Lampang District, Lampang Province. The research tools were in-depth interviews. It is semi-structured. and direct observation The researcher collects data and analyzes the content to meet the objectives of the research. The population is Retail Business Group Wiang Nuea Subdistrict Mueang Lampang District, Lampang Province The sample groups were: 1. Sub-shops 2. Charoenchai shop 3. Malee shop and 4 campaign shops. Specific sampling method.

The results showed that All 4 operators have a record of their own business operations. It is an activity according to a financial management plan with a general career cost account. There are various details about the income and expenses recorded by the business group However, there is still a lack of information about the interest coverage ratio. In addition, the business group does not continuously record the accounts on a daily basis. As a result, the results of business operations on some days, some weeks or some months lack information that is effective according to the facts of the business. By the results of financial management with the career cost accounting of the business group There is a financial measurement tool consisting of sales growth rate. The results show that the overall sales performance of all 4 businesses has improved performance. In addition, the gross profit margin per sales

Sales to asset ratio Net Profit Margin And the net profit per sales ratio found that all business groups have the results of financial management plans with career cost accounting. is at a very satisfactory level In addition, the researchers noticed that The business group places greater emphasis on the responsibility for the operations of all departments. Because the performance will be monitored and evaluated. make personnel within the business more enthusiastic

Keywords: entrepreneur, retailer, financial management And career cost accounting

บทนำ

พฤติกรรมของผู้บริโภคนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นเรื่องปกติที่แต่ละธุรกิจจะต้องปรับตัวให้เข้ากับตลาดอยู่ตลอด เวลาเช่นกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้มากที่สุด ธุรกิจระบบการค้าเสรีปัจจุบันผู้ประกอบธุรกิจทุกประเภทจะต้องเผชิญกับการแข่งขันสูงยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ต้องปรับตัวเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจอย่างมาก ผู้บริหารการเงินต้องทำหน้าที่หลักในการบริหารเพื่อทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่กิจการ สิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการทุก ๆ แห่งมีความต้องการเป็นหัวใจหลักของการค้า คือ การแสวงหาผลกำไร ทั้งนี้ยังมีปัจจัยอื่น ที่จำเป็นต้องคำนึงถึงและดำเนินการควบคู่เพื่อผลสำเร็จด้วยเช่นกัน คือ การบริหารการเงินภายในธุรกิจ

เงินนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต จำเป็นต้องมีการบริหารหรือวางแผน การวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจอยู่รอด หากบริหารการเงินภายในธุรกิจไม่ดี ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจนั้นๆอย่างแน่นอน ผู้ประกอบการจำเป็นต้องศึกษาและนำหลักการปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับการบัญชีต้นทุนอาชีพ การวางแผนการเงินเป็นเครื่องมือที่ช่วยเตรียมความพร้อมและนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งควรเริ่มจากการปลูกฝังนิสัยการออมและการใช้เงินอย่างสมเหตุสมผลตั้งแต่วัยเด็กเพื่อบ่มเพาะวินัยทางการเงินไว้ก่อน เมื่อเข้าสู่วัยทำงานก็จำเป็นต้องรู้วิธีการวางแผนการจัดสรรรายได้ให้เพียงพอกับการออมเงินตามเป้าหมายและรายจ่ายต่างๆอย่างเหมาะสม เมื่อมีครอบครัวก็จำเป็นต้องดูแลทั้งตนเองและคนในครอบครัว ทำให้ความรับผิดชอบและภาระทางการเงินยิ่งเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้การวางแผนทางการเงินมีความสำคัญมากขึ้น แม้กระทั่งเมื่อเกษียณอายุ ก็ยังต้องวางแผนการเงิน เพราะเป็นวัยที่มีรายได้ลดลง แต่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ยังคงอยู่ หรืออาจสูงขึ้นในบางหมวด เช่น การรักษาพยาบาล ซึ่งหากไม่มีการวางแผนที่ดีก็อาจเกิดปัญหาได้ การบริหารการเงินที่ดีที่สุดของการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันยังคงนำแนวคิดหรือทฤษฎีของการวิเคราะห์ SWOT เข้ามาเกี่ยวข้อง ในการบริหารเพื่อทำการวิเคราะห์ตนเอง

ไม่ว่าจะเป็นการหาจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสทางการเงิน และจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ทางการเงินให้มีความสอดคล้องกับธุรกิจตนเองมากที่สุด เพื่อการวิเคราะห์ที่ส่งผลดีแก่ธุรกิจ การจัดทำการวิเคราะห์การบริหารการเงินจึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาแผนบริหารการเงินของผู้ประกอบการ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ ให้มีความได้เปรียบในการบริหารจัดการภายในของตนเอง และสามารถสร้างความได้เปรียบในทางการแข่งขันต่อคู่แข่งขันในด้านการบริหารจัดการภายในที่ส่งผลต่อภายนอกธุรกิจ ท้ายที่สุดธุรกิจต้องดำเนินต่อไปโดยมีแนวทางจัดการด้านการเงินทั้งในส่วนของการจัดหาแหล่งที่มาเงิน วิธีการได้มาซึ่งแหล่งเงินเพื่อสร้างรายได้หรือกำไรแก่ธุรกิจ รวมทั้งวางแผนการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ต้องมีระบบฐานข้อมูลทางการเงิน การจัดทำรายงานทางการเงินที่แสดงถึงสถานะทางการเงินของธุรกิจให้เป็นอย่างดี โดยแสดงถึงตัวชี้วัดที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาวิธีการบริหารการเงินของผู้ประกอบการ และเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ ของกลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง
2. พัฒนาแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ ของกลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

ด้านพื้นที่ คือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

ประชากร คือ ผู้ประกอบการ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการร้านค้า ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 4 แห่ง ประกอบด้วย 1. ร้านค้าของย่อย 2. ร้านค้าเจริญชัย 3. ร้านค้ามาลี และร้านค้ารณรงค์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ค้าปลีก

การค้าปลีกเป็นการขายสินค้าและบริการให้กับผู้บริโภคคนสุดท้าย (Final Consumers) โดยมี "ร้านค้าปลีก" เป็นองค์กรสำคัญ รูปแบบการค้าปลีก แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การค้าปลีกที่ต้องอาศัยหน้าร้าน (Store Retailing) และที่ไม่ต้องอาศัยหน้าร้าน (Non-store Retailing)

กลยุทธ์ค้าปลีก หมายถึง รูปแบบที่ผู้ค้าปลีกวางแผนที่จะดำเนินการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย และสิ่งที่ผู้ค้าปลีกคาดว่าจะใช้ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนวิธีการที่ธุรกิจการค้าปลีกมีการวางแผนในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ประกอบด้วย ลักษณะตลาดเป้าหมาย ลักษณะของสินค้าและบริการ วิธีการซึ่งผู้ค้าปลีกสร้างข้อได้เปรียบที่เหนือกว่าคู่แข่งระยะยาว รวมถึง กิจกรรมที่เพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าและบริการที่ขายให้กับผู้บริโภค เพื่อการใช้ส่วนตัวหรือในครัวเรือน (ธันยานี เคนคาภา,2559)

1.ด้านการบริการ

การบริการ (Services) หมายถึง สิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อมอบให้กับลูกค้า เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้เชิงเศรษฐกิจเป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่ามีการจัดเตรียม ผลประโยชน์ ให้กับลูกค้า ณ สถานที่แห่งหนึ่งช่วงเวลาหนึ่ง กิจกรรมนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบางอย่างตามความปรารถนาหรือเป็นผลประโยชน์ที่ผู้รับบริการเหล่านั้นได้รับ จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ลักษณะของการบริการ การบริการมี 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ไม่สามารถจับต้องได้ (intangibility)
2. ไม่สามารถแบ่งแยกการให้บริการ (Inseparability)
3. ไม่แน่นอน (Variability)
4. ไม่สามารถเก็บไว้ได้ (Perishability)

2.ด้านการจัดสรรเลือกสินค้า

หมายถึง กิจกรรมของผู้ซื้อต้องพิจารณาเลือกซื้อสินค้าให้ได้คุณสมบัติที่ถูกต้อง การจัดสรรเลือกสินค้า เป็นกระบวนการที่ร้านค้าพยายามนำเสนอสินค้าหรือบริการที่ผ่านการประเมินทั้งชนิดและปริมาณว่าตรงกับความต้องการของลูกค้าโดยจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการเท่านั้นในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงลูกค้าเป้าหมายได้ และบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานทางการเงินตามที่กำหนดการระบุรายการสินค้าหรือบริการที่ทางร้านประสงค์จำหน่ายให้กับลูกค้าโดยคำนึงถึงความต้องการผลิตภัณฑ์

3. คุณค่าในด้านความสะดวก

การสร้างคุณค่าของรูปแบบธุรกิจว่าการตัดสินใจต่างๆทางด้านการตลาดของร้านค้าปลีกก็เพื่อมองหาข้อแตกต่างของธุรกิจ เพื่อนำเสนอรูปแบบธุรกิจของตนเองให้แตกต่างไปจากธุรกิจประเภทเดียวกันเนื่องจากความต้องการของผู้บริโภค โดยแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบด้วยกัน คือ 1.คุณค่าด้านความสะดวก 2. คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์จากความหลากหลายและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายในร้านค้าแล้วคุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ 3. คุณค่าด้านปฏิบัติ

4.ด้านคุณภาพสินค้า

หมายถึง การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามข้อกำหนดที่ต้องการ โดยสินค้าหรือบริการนั้นสร้างความพอใจให้กับลูกค้า และมีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสมได้เปรียบคู่แข่งขันลูกค้ามีความพึงพอใจ และยอมจ่ายตามราคาเพื่อซื้อความพอใจ

5 ด้านลักษณะบรรยากาศในร้าน

คือ สิ่งที่ทำให้ลูกค้าได้รับรู้เป็นจุดสัมผัส ที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ร่วมในชื่อตราร้านและตราสินค้าหรือบริการ และสื่อโฆษณา (ธันยานี เคนคาภา,2559)

แนวคิดเกี่ยวกับการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ

การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจเพื่อยกระดับคุณภาพบริการของกระทรวงพาณิชย์"เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพบริการที่มีอิทธิพลต่อการการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจเพื่อยกระดับคุณภาพบริการของกระทรวงพาณิชย์ โดยมีความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการยกระดับคุณภาพบริการของหน่วยงานภาครัฐ และส่งผลให้ประเทศมีการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน และเพื่อให้กระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยเป็นไปตามลำดับ และมีความสอดคล้องกัน (กนกพรรณ ภัทรปริญสิริ,2562)

ยุทธศาสตร์การส่งเสริม

ยุทธศาสตร์ที่ 1 :การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมและสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการใหม่เชิงคุณภาพ ที่ใช้ฐานความรู้คุณธรรม ทักษะฝีมือ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการประกอบธุรกิจเพื่อการเติบโตที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 :การเพิ่มผลิตภาพและขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของ SMEs เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าเพิ่ม ความแตกต่างและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรม รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างการผลิตจากผู้รับจ้างผลิตไปเป็นผู้สามารถออกแบบเองได้ และเป็นผู้สร้างตรายี่ห้อของตัวเองในที่สุด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพและลดผลกระทบในภาคการค้า เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคสมัยใหม่และลดผลกระทบที่เกิดจากการแข่งขันกับธุรกิจการค้าสมัยใหม่ขนาดใหญ่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 :การส่งเสริมภาคบริการในการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนการใช้องค์ความรู้วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทยและเทคโนโลยี

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริม SMEs ในภูมิภาคและท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายและความเชื่อมโยงธุรกิจ SMEs ในภูมิภาคและพัฒนาศักยภาพการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจ โดยใช้เทคโนโลยีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 6 :การพัฒนาปัจจัยเอื้อในการดำเนินธุรกิจเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นปัจจัยเอื้อในการดำเนินธุรกิจของ SMEs เพื่อมุ่งยกระดับผลิตภาพของSMEs ให้สูงขึ้น และเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงิน

การบริหารการเงิน (Financial Management) เป็นคำที่แสดงถึงการปฏิบัติงานทางการเงิน ภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินทุนและการใช้จ่ายเงินทุนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมักจะมุ่งเน้นไปที่การบริหารการเงินขององค์กรธุรกิจ ในความเป็นจริงงานการเงินมีความสัมพันธ์กับงานหลายฝ่ายภายในองค์กรธุรกิจเป้าหมายทางการเงินของธุรกิจ

1.สามารถทำให้ธุรกิจจ่ายชำระหนี้ตามข้อผูกพันทางการเงินให้แก่ผู้ให้กู้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยตลอดจนจ่ายชำระหนี้ตามเงื่อนไขการให้เครดิตสินค้าหรือบริการ

2.สามารถทำให้นักลงทุนได้รับอัตราผลตอบแทนที่คุ้มค่า

3.สามารถทำให้ธุรกิจมีความเจริญเติบโตทางการเงินในอนาคตและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

วิธีการบริหารการเงิน

1.ประเมิน “ความมั่งคั่งสุทธิ” ของผู้ประกอบการ ว่าทรัพย์สินที่มีสะท้อนความมั่งคั่งจริงหรือไม่

2.ตรวจสอบพฤติกรรมการใช้จ่าย โดยบันทึกรายได้-รายจ่ายประจำวัน และสรุปเมื่อสิ้นเดือนแล้วจัดทำปฏิทินสำหรับประเมินรายรับรายจ่ายในอนาคต ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน แบ่งตามระยะเวลาสอดรับกับความสามารถทางการเงิน เพราะเป้าหมายจะประยุกต์เป็นแผนการเงินต่อไป

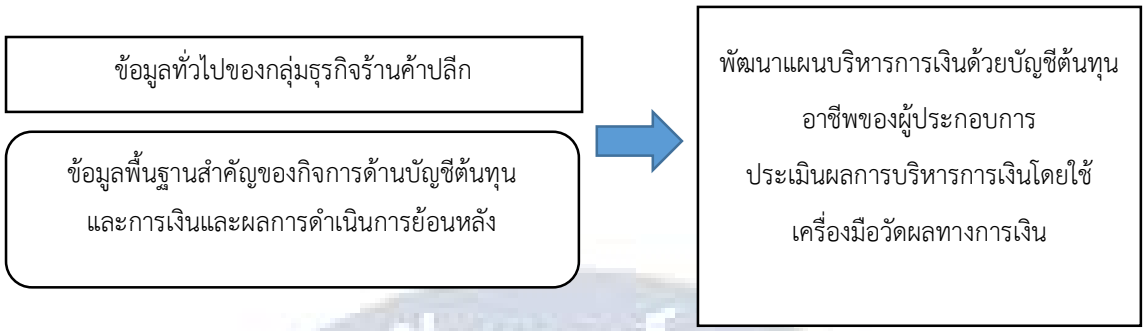
3.ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและปรับปรุงแผน โดยรักษาวินัยทางการเงินอย่างเคร่งครัด (พีรณัฏฐ์ ยาทิพย์,2561)

แนวคิดเกี่ยวกับบัญชีครัวเรือนสู่แผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพ

บัญชีครัวเรือน (Home Accounting) เป็นการนeการบัญชีมาประยุกต์เพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นบัญชีที่ใช้สำหรับบันทึกรายได้และรายจ่าย รายได้ และรายจ่ายที่บันทึกอาจเป็นรายได้และรายจ่ายส่วนบุคคล หรือรายได้และรายจ่ายที่เป็นต้นทุนในการผลิตของธุรกิจขนาดย่อม เพื่อที่จะทำให้ผู้ประกอบกิจการทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนจากการประกอบธุรกิจนั้นข้อมูลสารสนเทศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บัญชีต้นทุนอาชีพ (Occupation Accounting) เป็นการนำการบัญชีครัวเรือนมาประยุกต์เพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับบันทึกรายได้และรายจ่าย รายได้และรายจ่ายที่บันทึกเป็นรายได้และรายจ่ายที่เป็นต้นทุนในการผลิตของธุรกิจขนาดย่อม เพื่อที่จะทำให้ผู้ประกอบกิจการทราบถึงผลกำไรหรือขาดทุนจากการประกอบธุรกิจนั้น เป้าประสงค์ของการทำบัญชีต้นทุนอาชีพ เพื่อคิดคำนวณกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพโดยคิดแยกตามรายอาชีพ เช่น เลี้ยงปลา ทำนา ทำสวนยาง เลี้ยงโคนม เลี้ยงไก่ ทำไร่ข้าวโพด ทำสวนผัก ทำฟาร์มเห็ด เป็นต้น (พีรณัฏฐ์ ยาทิพย์,2561)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Samples)

ประชากร ได้แก่ ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1.ร้านค้าของย่อย 2.ร้านค้าเจริญชัย 3.ร้านค้ามาลี และร้านค้ารณรงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ประกอบด้วย **การสังเกตโดยตรง** (Direct Observation) ผู้วิจัยได้ทำการสังเกต สัมภาษณ์และทำการบันทึกข้อมูล พร้อมบันทึกรูปภาพขณะทำการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ควบคู่กัน ทั้งนี้การสังเกตุแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยทำการสนิทสนม ปฏิบัติตนให้เข้ากับกลุ่มข้อมูลให้เป็นกันเองมากที่สุด สำหรับการสังเกตไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยทำการการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตจากภายนอก เพื่อไม่ให้กลุ่มข้อมูลนั้นรู้ตัว เจตนาเพื่อต้องการให้ได้ข้อมูลในลักษณะที่มีความเป็นธรรมชาติมากที่สุด คำถามในการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจะไม่มีโครงสร้าง

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) ผู้วิจัยใช้ข้อคำถามในการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยคำถามแบบเป็นทางการ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ให้คลอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการทำบัญชีต้นทุนอาชีพและการวางแผนบริหารการเงิน สำหรับคำถามในการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจะไม่มีโครงสร้าง แต่มีความยืดหยุ่น เป็นข้อคำถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยต้องการให้ผู้ให้ข้อมูลตอบประเด็นข้อคำถามได้มากที่สุดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำศึกษาเรื่อง การพัฒนาแผนบริหารการเงินของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ กรณีศึกษา : กลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปางงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) สำหรับวิธีการศึกษางานวิจัยครั้งนี้จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีกในบ้านวังตะเคียน ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ ข้อมูลด้านประชากร เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทั่วไป ลักษณะการประกอบธุรกิจ

2.ทำการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ และเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบธุรกิจ สำหรับข้อมูลทุติยภูมิเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย วารสารทางวิชาการต่างๆ รวมถึงศึกษาข้อมูลจากบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานสำคัญของการประกอบธุรกิจ ได้แก่ ข้อมูลด้านบัญชีต้นทุนและการเงิน ตลอดจนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของธุรกิจ โดยทำการย้อนหลัง 3 เดือน สำหรับการวัดผลทางการเงิน ด้วยอัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

- อัตราการเจริญเติบโตของยอดขาย
- อัตรากำไรขั้นต้นต่อยอดขาย
- อัตรายอดขายต่อสินทรัพย์
- อัตรากำไรสุทธิต่อสินทรัพย์
- อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เป็นการพัฒนาแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของผู้ประกอบการ โดยผู้วิจัยทำการวินิจฉัยและเสนอแนะแผนกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ โดยมีระยะเวลาในการดำเนินการตามข้อเงื่อนไข เมื่อครบกำหนดตามระยะเวลา ผู้วิจัยทำการประเมินผลการบริหารการเงินโดยใช้เครื่องมือวัดผลทางการเงินตามข้อ 1

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษา การพัฒนาแผนบริหารการเงินของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ กรณีศึกษา : กลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีกตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของผู้ประกอบการ จำเป็นต้องศึกษาสภาพแวดล้อมภายในต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและระบบการบริหารการเงินของธุรกิจ ตามวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาครั้งนี้จึงประกอบไปด้วย การศึกษาวิธีการบริหารการเงินของผู้ประกอบการที่ได้ใช้ปฏิบัติตามความเป็นจริงในปัจจุบัน และพัฒนาแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ ผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางให้กับผู้สนใจทั่วไปได้ศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ อีกทั้งยังสามารถเป็นแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจตนเองได้อีกด้วย สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลด้านปฐมภูมิทำการเก็บรวบรวม

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบธุรกิจร้านค้าปลีก จำนวน 4 แห่ง และข้อมูลด้านทุติยภูมิเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย วารสารทางวิชาการต่างๆ แล้วจึงทำการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มธุรกิจร้านค้าปลีก จำนวน 4 แห่ง

ตารางที่ 1 สรุปผลการดำเนินการที่ผ่านมาของ ร้านค้าของย่อย จำหน่ายของอุปโภค บริโภค

รายการ	ผลการดำเนินงานย้อนหลัง		
	เดือน เมษายน	เดือน พฤษภาคม	เดือน มิถุนายน
รายได้	66,900	67,600	68,800
หัก ต้นทุนขายและบริการ	25,400	24,900	23,500
กำไรขั้นต้น	41,500	42,700	45,300
หัก ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	5,000	3,000	2,300
EBITDA	36,500	29,000	43,000
หัก ต้นทุนทางการเงิน	6,500	3,600	2,500
กำไรสุทธิ	30,000	25,400	40,500

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และการคำนวณ

จากการวิเคราะห์ของยอดขายจากกำไรขาดทุนของร้านค้าเกษตรกร พบว่า งบกำไรสุทธิ เดือน มิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 19.87 ในอัตรารายได้คิดเป็นร้อยละ 100 มีต้นทุนขายและบริการร้อยละ 80 โดยกำไรขั้นต้นร้อยละ 39.10 หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ร้อยละ 5.34 โดย EBITDA เท่ากับ ร้อยละ 33.76 และต้นทุนทางการเงิน ร้อยละ 13.89

ตารางที่ 2 สรุปผลการดำเนินการที่ผ่านมาของ ร้านค้าเจริญชัย จำหน่ายปุ๋ย ยาทางการเกษตร

รายการ	ผลการดำเนินงานย้อนหลัง		
	เดือน เมษายน	เดือน พฤษภาคม	เดือน มิถุนายน
รายได้	165,000	188,000	200,000
หัก ต้นทุนขายและบริการ	73,000	66,000	41,000
กำไรขั้นต้น	92,000	122,000	159,000
หัก ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	3,500	5,800	6,200
EBITDA	88,500	116,200	152,800
หัก ต้นทุนทางการเงิน	11,000	21,000	18,000
กำไรสุทธิ	77,500	95,200	134,800

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และการคำนวณ

จากการวิเคราะห์ของยอดขายจากกำไรขาดทุนของร้านค้าเกษตรกร พบว่า งบกำไรสุทธิ เดือน มิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 28.84 ในอัตรารายได้คิดเป็นร้อยละ 100 มีต้นทุนขายและบริการร้อยละ 80 โดยกำไรขั้นต้นร้อยละ 42.11 หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ร้อยละ 7.75 โดย EBITDA เท่ากับ ร้อยละ 38.84 และต้นทุนทางการเงิน ร้อยละ 10

ตารางที่ 3 สรุปผลการดำเนินการที่ผ่านมาของ ร้านค้ามาลี จำหน่ายอุปกรณ์ภายในครัวเรือน

รายการ	ผลการดำเนินงานย้อนหลัง		
	เดือน เมษายน	เดือน พฤษภาคม	เดือน มิถุนายน
รายได้	335,000	222,000	182,000
หัก ต้นทุนขายและบริการ	53,000	51,000	53,000
กำไรขั้นต้น	282,000	177,000	129,000
หัก ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	10,000	22,000	11,000
EBITDA	272,000	149,000	118,000
หัก ต้นทุนทางการเงิน	9,000	6,500	90,000
กำไรสุทธิ	263,000	142,500	28,000

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และการคำนวณ

จากการวิเคราะห์ของยอดขายจากกำไรขาดทุนของร้านค้าเกษตรกร พบว่า งบกำไรสุทธิ เดือน มิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 9.80 ในอัตรารายได้คิดเป็นร้อยละ 100 มีต้นทุนขายและบริการร้อยละ 80 โดยกำไรขั้นต้นร้อยละ 38.24 หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ร้อยละ 46.15 โดย EBITDA เท่ากับ ร้อยละ 20.59 และต้นทุนทางการเงิน ร้อยละ 10.78

ตารางที่ 4 สรุปผลการดำเนินการที่ผ่านมาของ ร้านค้ารณรงค์ จำหน่ายอุปกรณ์ในครัวเรือน

รายการ	ผลการดำเนินงานย้อนหลัง		
	เดือน เมษายน	เดือน พฤษภาคม	เดือน มิถุนายน
รายได้	153,000	190,000	141,000
หัก ต้นทุนขายและบริการ	85,500	70,000	72,000
กำไรขั้นต้น	67,500	120,000	69,000
หัก ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	12,000	10,000	9,000
EBITDA	55,500	110,000	60,000
หัก ต้นทุนทางการเงิน	5,000	13,500	28,000
กำไรสุทธิ	50,500	96,500	31,000

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และการคำนวณ

จากการวิเคราะห์ของยอดขายจากกำไรขาดทุนของร้านค้าเกษตรกร พบว่า งบกำไรสุทธิ เดือน มิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 21.99 ในอัตรารายได้คิดเป็นร้อยละ 100 มีต้นทุนขายและบริการ ร้อยละ 80 โดยกำไรขั้นต้นร้อยละ 48.94 หักค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ร้อยละ 13.04 โดย EBITDA เท่ากับ ร้อยละ 42.55 และต้นทุนทางการเงิน ร้อยละ 19.86

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาแผนบริหารการเงินของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจ สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

ในการบริหารจัดการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับแผนบริหารการเงินทั้ง 4 แห่งนั้น ผู้ประกอบการประสบผลสำเร็จในเรื่องของผลการดำเนินงานที่มีต่อผลทางการเงิน ซึ่งธุรกิจได้มีการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพอยู่แล้ว แต่ยังคงขาดข้อมูลรายการเกี่ยวกับอัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งแก่ธุรกิจ สำหรับปัญหาที่พบโดยรวมกลุ่มธุรกิจไม่ได้มีการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้บางเดือนขาดข้อมูล จึงไม่สามารถทำให้ทราบผลตามเป็นความจริงที่เกิดขึ้นได้ โดยผลการบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของกลุ่มธุรกิจ มีเครื่องมือวัดผลทางการเงิน ประกอบด้วย อัตราการเจริญเติบโตของยอดขาย ผลปรากฏว่า ยอดขายโดยรวมของธุรกิจทั้ง 4 แห่ง มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น นอกจากนี้อัตราผลกำไรขั้นต้นต่อยอดขาย อัตรายอดขายต่อสินทรัพย์ อัตรากำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ และอัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย พบว่า กลุ่มธุรกิจทั้งหมดมีผลลัพธ์ของแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพ อยู่ระดับที่น่าพอใจมาก

จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของผู้ประกอบการ มีผลต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมาก ทั้งเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจเอง หรือกลุ่มธุรกิจใดๆ ก็ตาม เพื่อเป็นหลักฐานหรือแนวทางต่อการตรวจสอบความชัดเจน รวมถึงเป็นการติดตามผลการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจ จากผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพ เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต่างตระหนักถึงความสำคัญของงานแต่ด้านของธุรกิจมากขึ้น เพราะมีผลต่อการตัดสินใจหลักของผู้บริหารในการเลือกปฏิบัติภายในอนาคต ที่ต้องมีการได้รับการตรวจสอบและทำการประเมินตนเองตลอดเวลา เป็นการวัดผลการประสบความสำเร็จที่ธุรกิจได้ดำเนินการปฏิบัติตามหลักการทางบัญชีที่มีแบบแผนการบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพ เป็นตัวบอกทิศทางและผลการดำเนินได้อย่างชัดเจน ตลอดจนส่งผลต่อบรรยากาศกาทำงานทั้งภายในและภายนอกธุรกิจที่มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พีรณัฏฐ์ ยาทิพย์(2561) พบว่า การพัฒนาแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพทำให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพราะการตัดสินใจและการปฏิบัติงานจะถูกตรวจสอบและประเมินตลอดเวลา สามารถวัดผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ตามแผน

บริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพได้เป็นเครื่องมือบอกทิศทางและผลการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกิจการ และทำให้ทุกฝ่ายประสานงานกันดำเนินการทางการเงินไปสู่เป้าหมายด้วยการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดทำแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของผู้ประกอบการควรบันทึกโดยอย่างต่อเนื่องเพื่อทราบความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่อไป

2. การใช้เอกสารต่าง ๆ กำกับและใบเสร็จรับเงิน ควบคู่ด้วย เพื่อความครบถ้วนและสมบูรณ์ของเอกสาร

3. ผู้ประกอบการต้องจัดทำโครงสร้างต้นทุนของกิจธุรกิจให้เป็นระบบโดยเนื้อและละเอียดต้องนำมาวิเคราะห์ถึงจุดคุ้มทุนที่แท้จริงได้ และมีความเหมาะสมในการดำเนินธุรกิจครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกพรรณ ภัทรปริญสิริ. **การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจด้วยการยกระดับคุณภาพบริการของกระทรวง**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี (มกราคม – เมษายน,2562):77-89

ธันยานี เคนคาภา,**กลยุทธ์การค้าปลีก(ร้านสะดวกซื้อ)ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในร้านBanthon Oriental Supermarket in Bath, United Kingdom** (การค้นคว้าอิสระ คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ , 2559.

แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออกของ SMEs (ออนไลน์). สืบค้นจาก: https://sme.go.th/upload/mod_download/chapter-9-20171024123942.pdf

การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

A study of behaviors and problems in household accounting sufficiency economy of Ban Thung Community, Mae Sot Sub-district, Mae Sot District, Tak Province

ดาราวรรณ โสดบ้ง[1], พรพรรณ สีเทียน[2] และ วรรณนิสา วงษา[3]
Darawan Sodbong, Pornphan Sithian and Wannisa Wongsa

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงกรณีศึกษาของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตากมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2) ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีตามครัวเรือนของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก3) ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีตามครัวเรือน ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนท่าเตียนตำบลบางกระสั้นอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือการจัดทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 20 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ทดสอบ ได้แก่ T-Test และ Chi Square

ผลการศึกษาวิจัย พบว่าประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 – 50 ปี ส่วนมากประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน รองลงมาประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพสมรส มีจำนวน สมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วง 4 - 6 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 4,001-10,000 บาท รู้จัก “บัญชีครัวเรือน” จากผู้นำ ชุมชน/ตัวแทนชุมชน วัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อทราบ รายรับ-รายจ่ายของ ครอบครัว เริ่มทำบัญชีครัวเรือนในช่วง 1 – 3 เดือน ลักษณะการบันทึกรายรับรายจ่ายบัญชี

[1] อาจารย์สาขาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000
E-mail: micky_somo601261@hotmail.com
[2] อาจารย์สาขาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000
[3] อาจารย์สาขาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000

ครัวเรือน เป็นรายวัน ทุกรายการอย่างละเอียดมากที่สุด ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้ประชาชน ส่วนใหญ่ประสบ ปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก มากที่สุด(ค่าเฉลี่ย= 3.49) รองลงมา ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ(ค่าเฉลี่ย=3.44) ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก(ค่าเฉลี่ย=3.22) เจ้าหน้าที่ไม่มีการติดตามผลบันทึกบัญชีครัวเรือน(ค่าเฉลี่ย= 3.16) ขาดแหล่งข้อมูลในการศึกษาเพิ่มเติม ไม่สามารถจดจำรายการรายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย สภาพปัญหาโดยรวม และขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน เกิดความเบื่อหน่าย ซ้ำซาก การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลามีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก(ค่าเฉลี่ย=3.59) ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย=3.94) ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก(ค่าเฉลี่ย= 3.82) เจ้าหน้าที่ไม่มีการติดตามผล(ค่าเฉลี่ย= 3.19) ขาดแหล่งข้อมูลในการศึกษาเพิ่มเติม(ค่าเฉลี่ย=3.16) ไม่สามารถจดจำรายการรายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นได้(ค่าเฉลี่ย=3.25) สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย(ค่าเฉลี่ย=3.14) สภาพปัญหาโดยรวม (ค่าเฉลี่ย=3.12) ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน(ค่าเฉลี่ย=3.55) เกิดความเบื่อหน่าย ซ้ำซาก(ค่าเฉลี่ย=3.20) การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยาก(ค่าเฉลี่ย=2.96) ส่งผลให้ตัวแทนชุมชนท่าเตียนส่วนใหญ่ขาดการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่าอายุ รายจ่ายของผู้บันทึกบัญชีครัวเรือนมีผลต่อปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก รายได้ของผู้จดบันทึกบัญชีครัวเรือนไม่มีผลต่อปัจจัยภายใน แต่มีผลต่อปัจจัยภายนอก ส่วนเพศของผู้บันทึกบัญชีครัวเรือน มีผลต่อปัจจัยภายนอก แต่ไม่มีผลต่อปัจจัยภายใน ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัด อบรม สัมมนาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การจัดทำบัญชีครัวเรือนสัมฤทธิ์ผล รวมทั้งควรมีการสอนและฝึกการทำบัญชีครัวเรือนสำหรับเยาวชนเพิ่มเติมเพื่อช่วยบันทึกบัญชีในครัวเรือนที่ผู้ปกครองไม่รู้หนังสืออีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังอุปนิสัยในการใช้จ่ายและสร้างความมีวินัยทางการเงินให้แก่เยาวชนอีกด้วย ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อชาวบ้านชุมชนท่าเตียนที่ยังไม่ได้เข้ารับการอบรมว่าปัจจัยใดมีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การจัดทำบัญชีครัวเรือน, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

A study of behavior and problems in household accounting according to the concept of economic philosophy. Sufficiency case study of Ban Thung Community, Mae Sot Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, aims to 1) study the behavior of household accounting preparation of Ban Thung Community, Mae Sot Sub-district, Mae Sot District, Tak Province; Accounting for households of Ban Thung Community, Mae Sot Sub-district, Mae Sot District, Tak Province. 3) to study the relationship between behavior and problematic conditions in household accounting According to the concept of the sufficiency economy philosophy of Tha Tien community, Bang Krasan Sub-district, Bang Pa-in District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province The sample used in the study was to prepare 20 household accounts. The tools used to collect data were structured questionnaire The statistics used in the analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation. The statistics used for testing were T-Test and Chi Square.

research results It was found that most of the population was female, aged 41-50 years old, and most of them worked as employees of private companies. followed by a career as a farmer Education in primary school, marital status, number of household members in the range of 4 - 6 people, average monthly income 10,001 - 20,000 baht, average monthly expenditure 4,001-10,000 baht, know “Household account” from community leaders/community representatives Objectives of preparing household accounts for acknowledgment income-expenses of the family, starting to do household accounting in the period of 1-3 months, the manner of recording income and expenses for household accounts on a daily basis, every item in detail as possible, various factors that affect people Most suffer Problems in preparing a household account include having a lot of responsibilities. most (mean = 3.49), followed by Lack of continuous and consistent household accounting records (mean=3.44) Lack of facilities (mean=3.22) No staff follow-up on household accounting records (mean=3.16) Lack of additional study resources Inability to remember the income-expense items that occurred in each Day by day, the environment is not favorable. overall problem condition and lack of experience in household accounting Boredom, repetition, household accounting is complicated and wastes time, has a lot of responsibilities

(mean=3.59), lack of continuous and consistent recording of household accounts (mean=3.94), lack of facilities (mean = 3.82) staff did not follow up (mean = 3.19) Lack of additional study resources (mean=3.16), unable to remember income-expense transactions that occur (mean=3.25), unfavorable environment (mean=3.14), overall problem state (mean=3.12) Lack of experience in household accounting (mean=3.55), boredom Monotonous (mean=3.20) Household accounting was complicated (mean = 2.96), resulting in most Tha Tian community representatives lacking continuous and consistent household accounting records. The relationship analysis found that the age and expenses of the household account recorders affected internal and external factors. The household account recorder's income had no effect on internal factors. But it affects external factors. Gender of the household accountant influence external factors but does not affect internal factors in the preparation of household accounts Recommendations from research government agencies or agencies There should be training seminars to educate about the preparation of household accounts. There is continuous monitoring and evaluation in order to Successful preparation of household accounts Including teaching and training in household accounting for young people. It is also added to help record household accounts where parents are illiterate. It also instills spending habits and creates financial discipline among young people. Suggestions for further research There should be a study of factors affecting Tha Tien villagers who have not yet attended the training to determine which factors affect the preparation of household accounts.

Keywords: behavior, household accounting, sufficiency economy

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาความยากจนเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่ฝังลึกและเรื้อรังมายาวนานอีกทั้งสภาพเศรษฐกิจ ณ ปัจจุบันที่มีการการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส(โควิด-19) มีผลกระทบต่อประชาชนโดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีรายได้ไม่แน่นอนและมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายส่งผลให้มีความทุกข์ยากในการใช้ชีวิต ขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลายด้านทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนต่ำกว่ามาตรฐานของสังคม อันเป็นผลกระทบเชิงลบ ต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาของความยากจนมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในตัว

บุคคลและปัจจัยภายนอกตัวบุคคลโดยปัญหาภายในตัวบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ การขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินงานและการวางแผนจัดการที่ดีและปัญหาที่เกิดจากวิถีชีวิตที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การบริโภค ค่านิยมและอื่นๆ (บุษบา อารีย์, 2557)

ดังนั้น แนวทางหนึ่งที่ประชาชนไทยยึดถือ คือ การพึ่งตนเอง รู้จักความพอประมาณ และไม่ประมาทตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) ที่ทรงมองเห็นถึงความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง พร้อมกับทรงเตือนสติประชาชนคนไทยโดยไม่ให้ประมาท โดยเฉพาะการจ่ายเงินอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต การที่ภาครัฐบาลมีแนวโน้มให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชีเพื่อนำความรู้นั้นมาพัฒนาตนเองในระดับครัวเรือน ชุมชนและยังสามารถนำมาวางแผนการใช้จ่ายหรือคาดการณ์ในอนาคตได้(เกษม วัฒนชัย, 2550, หน้า 123) การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายช่วยให้ชาวบ้านของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เห็นความสำคัญของการออมมากขึ้นรู้จักวางแผนในการใช้เงินในชีวิตประจำวัน เนื่องจากได้ลงสำรวจพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านของชุมชนท่าเตียน 100%ของครัวเรือนในชุมชนท่าเตียน ที่ผ่านมายังไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย จึงไม่มีการวางแผนการเงินทำให้รายจ่ายมากกว่ารายได้ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเงินไม่พอใช้จึงทำมีการกู้ยืมเงินทั้งในและนอกระบบเกิดขึ้นเป็นปัญหาหนี้สินของชุมชนท่าเตียน หน่วยงานราชการจึงได้ประสานงานมายังผู้นำชุมชนในการรณรงค์ให้ความรู้การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดียิ่งขึ้น (พิมพ์รัก พุ่มเจริญ, 2559)

ดังนั้นคณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านสามารถจัดทำบัญชีเกี่ยวกับรายรับ -รายจ่ายของครัวเรือน เพื่อให้ทราบการใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในครัวเรือนว่ามีรายรับ – รายจ่ายเท่าใด รวมถึงการมีเงินเก็บสะสม หรือมีหนี้สินเท่าใด อีกทั้ง ยังเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้นำ2ความรู้ที่เรียนมาทางด้านวิชาการบัญชีไปให้บริการด้านวิชาชีพกับประชาชนในหมู่บ้านของตนเอง ทั้งนักศึกษาและหมู่บ้านได้รับประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2. ทราบถึงสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

3. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

4. เป็นข้อมูลให้กับชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ขอบเขตด้านเนื้อหา เพื่อศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากกรอบแนวคิดการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

ตัวแปรต้น (ตัวแปรอิสระ) และตัวแปรตาม ได้แก่ ตัวแปรต้น (ตัวแปรอิสระ) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพ และสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยด้านรายรับ – รายจ่าย และ การจัดทำบัญชีของครัวเรือน ประกอบด้วย รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน แหล่งที่รู้จัก การจัดทำบัญชี วัตถุประสงค์ ในการจัดทำบัญชี ระยะเวลา และลักษณะการบันทึกบัญชี ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการจัดทำระบบบัญชีรายรับ - รายจ่ายตามกรอบแนวคิดและศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยที่คล้ายคลึงกัน

2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามจากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของบุญชม ศรีสะอาด (2543) และศึกษาจากแบบสอบถามของคนอื่นๆ ที่วิจัยคล้ายคลึงกัน

3. สร้างแบบสอบถามตามโครงสร้างและกรอบเนื้อหาที่กำหนด

4. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือตามกรอบเนื้อหาของแต่ละข้อและครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด

5. นำแบบสอบถาม ไปปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชุมชนท่าเตียน ตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 73 ครัวเรือน โดยขอความอนุเคราะห์ให้ทำการตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการ เดินทางไปเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม และฝากผู้นำชุมชนกระจายแบบสอบถามให้กับประชาชนโดย การเก็บรวบรวมแบบสอบถามในครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 73 ฉบับ

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจาก แหล่งต่างๆซึ่งได้แก่ ตำรา วิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ ระเบียบ วารสาร งานวิจัย หนังสือต่างๆ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเรื่องการศึกษาพฤติกรรมและสภาพปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แบบสอบถามเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ(Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านรายรับ-รายจ่าย และการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับคือ

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับมาก

3 หมายถึง ระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

สถิตที่ใช้ในงานวิจัย

ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่าการวิจัยในส่วนที่2ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001 - 20,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 42.50) มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 4,001-10,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 83.60) ส่วนใหญ่รู้จัก “บัญชี ครัวเรือน” จากผู้นำชุมชน/ตัวแทนชุมชนมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 86.30) รองลงมาเป็นจากหน่วยงานภาครัฐ(คิดเป็นร้อยละ 84.90) เคยทำบัญชีโดยวัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อทราบรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว รองลงมาเพื่อ ทราบเพื่อควบคุมรายจ่ายในครอบครัว ส่วนใหญ่เริ่มทำบัญชีครัวเรือนในช่วง 1 – 3 เดือน รองลงมา ได้แก่ 4 – 6 เดือน ลักษณะการบันทึกรายรับ-รายจ่ายบัญชีครัวเรือนเป็นรายวัน ทุกรายการอย่าง ละเอียดมากที่สุด และส่วนที่3 มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก(ค่าเฉลี่ย=3.49) ไม่มีการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ(ค่าเฉลี่ย=3.44) ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก(ค่าเฉลี่ย= 3.22) เจ้าหน้าที่ไม่มีการติดตามผล(ค่าเฉลี่ย=3.19) ขาดแหล่งข้อมูลในการศึกษาเพิ่มเติม(ค่าเฉลี่ย=3.16) ไม่สามารถจดจำรายการรายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นได้(ค่าเฉลี่ย=3.15) สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย35(ค่าเฉลี่ย=3.14) สภาพปัญหาโดยรวม(ค่าเฉลี่ย=3.12) ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือน(ค่าเฉลี่ย=3.05) เกิดความเบื่อหน่าย ซ้ำซาก(ค่าเฉลี่ย=3.00) การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยาก(ค่าเฉลี่ย=2.96) ส่งผลให้ตัวแทนชุมชนท่าเตียนส่วนใหญ่ขาดการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอนั้นซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธรรญชนก นิลมณีและคณะ, 2563), (จ่าตรีหญิง กิติญพัฒน์ ล้อม ฉิมพลี,2560), (สัญญา เนียมเปรม,2562)

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดทำแผนบริหารการเงินด้วยบัญชีต้นทุนอาชีพของผู้ประกอบการควรบันทึกโดยอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่อไป

2. การใช้เอกสารต่าง ๆ กำกับและใบเสร็จรับเงิน ควบคู่ด้วย เพื่อความครบถ้วนและสมบูรณ์ของเอกสาร

3. ผู้ประกอบการต้องจัดทำโครงสร้างต้นทุนของกิจธุรกิจให้เป็นระบบโดยเนื้อและละเอียดต้องนำมาวิเคราะห์ถึงจุดคุ้มทุนที่แท้จริงได้ และมีความเหมาะสมในการดำเนินธุรกิจครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกพรรณ ภัทรปริญสิริ. **การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจด้วยการยกระดับคุณภาพบริการของกระทรวง**. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี (มกราคม – เมษายน,2562):77-89

ธันยานี เคนคาภา. **กลยุทธ์การค้าปลีก(ร้านสะดวกซื้อ)ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในร้าน Banthon Oriental Supermarket in Bath, United Kingdom (การค้นคว้าอิสระ คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ** , 2559.

แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออกของ SMEs (ออนไลน์).สืบค้นจาก: https://sme.go.th/upload/mod_download /chapter-9-20171024123942.pdf

สถานการณ์และผลการตรวจหาเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time Reverse transcriptase polymerase chain reaction ในเขตสุขภาพที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565

Incidence of Zika Virus in the second regional health between 2018-2022 using Real-time Reverse transcriptase polymerase chain reaction technique

สินิณนาฏ อินทรประพันธ์[1], พีรดา คิวเจริญ[2], ณัฐกฤตา ธีระกุลพิศุทธิ์[3], พนิดา มณีศรีวงศ์กูล[4], สุวรรณี กีรติวาสี[5] และ ศรายุธ อุตตมางคพงศ์[6]

Sininnad Intharaprapan, Pheerada Kewcharoen, Natthakritta Teerakulphisut, Panida Maneesriwongkul, Suwannee Keerativasee and Sarayut Utamangkaphong

บทคัดย่อ

การติดเชื้อไวรัสซิกาในเขตสุขภาพที่ 2 ที่ผ่านมายังไม่พบผู้เสียชีวิต แต่พบเด็กที่มีศีรษะเล็กแต่กำเนิด สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 พิษณุโลก ได้ตรวจหาเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time Reverse transcriptase polymerase chain reaction ในตัวอย่างพลาสมาและ/หรือปัสสาวะ เพื่อยืนยันการติดเชื้อไวรัสซิกา การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และผลการตรวจหาเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 ช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 1,413 ตัวอย่าง พบผลบวก 132 ตัวอย่าง (ร้อยละ 8.98) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 87 ตัวอย่าง (ร้อยละ 65.91) และเป็นผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกาที่มีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป 105 ตัวอย่าง (ร้อยละ 79.55) พื้นที่จังหวัดที่พบผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกามากที่สุด ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ 67 ตัวอย่าง (ร้อยละ 50.76) รองลงมาคือจังหวัดเพชรบูรณ์ 30 ตัวอย่าง (ร้อยละ 22.73) จังหวัดสุโขทัย 19 ตัวอย่าง (ร้อยละ 14.39) ตามลำดับ โดยผลการตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการนี้ จะช่วยในการสอบสวน เฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคในยุงพาหะในพื้นที่เกิดโรคต่อไป

คำสำคัญ : ไวรัสซิกา, โรคติดเชื้อไวรัสซิกา, เทคนิค Real-time Reverse transcriptase polymerase chain reaction, สถานการณ์

[1] นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลกsinin_25bl@hotmail.com

[2] นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก pan.pheerada@gmail.com

[3] นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก natthakritta_yt@hotmail.com

[4] นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก panida987@gmail.com

[5] นักเทคนิคการแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ilovem18@gmail.com

[6] ผู้อำนวยการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก

Abstract

Zika virus disease is an important mosquito-borne disease in Thailand. Although, no death cases have been found in Health Region 2, cases of Zika-related microcephaly have been reported in children. The Zika virus (ZIKV) RNA in plasma and/or urine is diagnosed by Real-time reverse transcriptase polymerase chain reaction (RT-PCR), it is the proper laboratory diagnostic test for this disease. Currently, there are no reports the incidence of confirmed cases of infected patients by Real-time RT-PCR technique. This study aimed to investigate the incidence of Zika virus disease using Real-time RT-PCR technique in Health Region 2 between 2018 and 2022. A total of 1,413 samples were tested for ZIKV using Real-time RT-PCR technique. The results revealed that 132 samples were positive (8.98%). According to data analysis, the most Zika virus disease patients was found in women (65.91%), and their ages were over 15 years old (79.55%). The Zika virus disease was found in Uttaradit province (50.76%), Phetchabun province (22.73%), and Sukhothai province (14.39%), respectively. Therefore, the confirmed results of the laboratory would be able to investigate, surveillance, prevention and control of disease in mosquito vectors in the disease outbreak area.

Key words : Zika Virus, Zika virus disease, Real-time Reverse transcriptase polymerase chain reaction technique, Incidence

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสซิกา (Zika virus disease) เป็นโรคติดเชื้อที่เกิดจากไวรัสในกลุ่มฟลาวิไวรัส มีระยะฟักตัว 4 ถึง 7 วัน ช่องทางการติดเชื้อหลัก คือการติดเชื้อผ่านยุงลายที่เป็นพาหะนำโรค และสามารถติดเชื้อทางอื่นได้ คือติดเชื้อผ่านทางเพศสัมพันธ์ ทางการให้เลือด และแพร่จากมารดาที่ป่วยสู่ทารกในครรภ์[(2)] ในปี พ.ศ. 2490 มีการเพาะเชื้อไวรัสครั้งแรกจากลิงในประเทศยูกันดา และแยกเชื้อไวรัสซิกาจากคนได้ครั้งแรกที่ประเทศไนจีเรีย ในปี พ.ศ. 2511 ผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่มีอาการไม่รุนแรง อาการแสดงได้แก่ มีผื่น ตาแดง อ่อนเพลีย ปวดข้อ อาจมีอาการต่อมน้ำเหลืองโต และอุจจาระร่วง ที่สำคัญคือมีหลักฐานแสดงความสัมพันธ์ ในหญิงตั้งครรภ์อาจส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ มีผลทำให้เป็นสาเหตุของภาวะศีรษะเล็กแต่กำเนิด (Microcephaly) และความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง[(5,8)] โรคติดเชื้อไวรัสซิกาเคยเกิดการระบาดครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2558 ในประเทศบราซิลและ

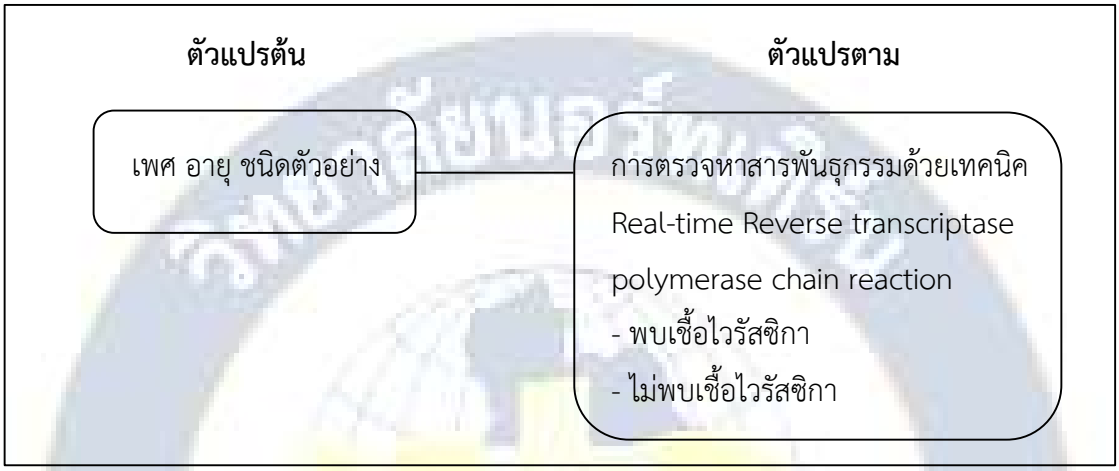
โคลัมเบีย ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้เห็นความสำคัญ โดยในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ได้จัดประชุมคณะกรรมการฉุกเฉินภายภายใต้กฎอนามัยระหว่างประเทศ (2005) เพื่อพิจารณาสถานการณ์และประกาศภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ สำหรับประเทศไทยมีรายงานพบผู้ติดเชื้อไวรัสซิกาในปี พ.ศ. 2555[7] ข้อมูลเมื่อสิ้นปี 2558 มีผู้ป่วยยืนยันเฉลี่ยปีละ 5 ราย จากการสุ่มตรวจในบริเวณที่มีการระบาดเป็นกลุ่ม โดยพบการติดเชื้อในทุกภูมิภาค[4] โดยในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศเพิ่มชื่อโรคติดเชื้อไวรัสซิกา เป็นโรคที่ต้องแจ้งความตาม พ.ร.บ. โรคติดต่อ กรมควบคุมโรคมีมาตรการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาและกำหนดนิยามผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสซิกา (Patients Under Investigation: PUI) ในกลุ่มประชากร 4 กลุ่ม ดังนี้ หญิงตั้งครรภ์ ผู้ป่วยทั่วไป ทารกที่มีความผิดปกติศีรษะเล็ก และผู้ป่วยกลุ่มอาการกิลแลง-บาร์เร (Guillan-Barre syndrome) ทั้งนี้ได้มีการจัดตั้งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจวินิจฉัยโรคติดเชื้อไวรัสซิกาอย่างเร่งด่วน เพื่อบ่งชี้ผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวนโรคหรือผู้ที่มีอาการไข้ ผื่น ที่มีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการยืนยันพบสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาในเลือด หรือในปัสสาวะ โดยวิธีเทคนิค PCR ในพื้นที่เป้าหมาย และนำไปสู่การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค ในการเตรียมความพร้อมเฝ้าระวังและป้องกันมิให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสซิกา[3]

การตรวจวินิจฉัยการติดเชื้อไวรัสซิกาทางห้องปฏิบัติการมี 2 วิธีหลัก ได้แก่ วิธีทางภูมิคุ้มกันวิทยา เป็นการตรวจหาแอนติบอดีที่จำเพาะต่อเชื้อไวรัสซิกาโดยมักเกิดโอกาสพบผลบวกปลอมข้ามกลุ่มกับเชื้อฟลาวิไวรัสอื่นๆ เช่น ไวรัสไข้สมองอักเสบเจอี ไวรัสเดงกี เป็นต้น และต้องเก็บตัวอย่างพลาสมา 2 ครั้ง ครั้งที่สองมีระยะห่างจากครั้งแรกประมาณ 3 ถึง 4 สัปดาห์ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการอ้างอิง วิธีที่สองเป็นการตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยวิธีอณูชีววิทยา ซึ่งมีความไวและความจำเพาะสูง และเก็บตัวอย่างพลาสมาเพียงครั้งเดียวแต่ต้องเก็บภายในช่วง 7 วันแรกนับจากวันเริ่มมีอาการป่วยและสามารถส่งตัวอย่างปัสสาวะตรวจได้ตั้งแต่ 7 วันแรกถึง 1 เดือนนับจากวันเริ่มป่วย วิธีนี้ใช้เวลาไม่นานในการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ดังนั้นกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก จึงได้พัฒนาการตรวจหาเชื้อไวรัสซิกาด้วยวิธีอณูชีววิทยาได้แก่ เทคนิค Real-time reverse transcriptase polymerase chain reaction (Real-time RT-PCR) เพื่อยืนยันการติดเชื้อไวรัสซิกาในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก ที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาผลการตรวจหาเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR ในเขตสุขภาพที่ 2 มาก่อน ผลการตรวจที่ได้จะนำไปสู่การสอบสวนโรค เฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรค และกำจัดยุงพาหะในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาผลการตรวจวิเคราะห์หาเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time Reverse transcriptase polymerase chain reaction ในเขตสุขภาพที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565

กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบย้อนหลัง (Retrospective study) และการวิเคราะห์ข้อมูลของผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการโรคติดเชื้อไวรัสซิกา ด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR ช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 ของกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้ศึกษาข้อมูลปฏิบัติหน้าที่ตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ งานอณูชีววิทยา โดยการศึกษาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของงานตรวจวิเคราะห์งานอณูชีววิทยา โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. เตรียมตัวอย่างตรวจวิเคราะห์ การสกัดสารพันธุกรรมด้วยเครื่องสกัดสารพันธุกรรมอัตโนมัติ การตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกา ด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR และการแปลผล

1.1 ตัวอย่างตรวจวิเคราะห์

ตัวอย่างซีรัม หรือพลาสมา ที่ใช้ EDTA เป็นสารกันเลือดแข็ง ปริมาตร 3-5 มิลลิลิตร ทำการเจาะเลือดผู้ป่วยไม่เกิน 5-7 วันหลังจากเริ่มป่วยหรือเริ่มมีไข้ ตัวอย่างปัสสาวะ ปริมาตร 5-10 มิลลิลิตร เก็บภายใน 14 วันหลังเริ่มมีไข้ โดยจะเป็นตัวอย่างของผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวนโรค (Patients Under Investigation: PUI) โรคติดเชื้อไวรัสซิกาตามนิยามของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ตัวอย่างมาจากในเขตสุขภาพที่ 2 ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัด

เพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก ส่งตรวจที่กลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1,413 ตัวอย่าง

1.2 การสกัดสารพันธุกรรม

ตัวอย่างซีรัม หรือพลาสมา และตัวอย่างปัสสาวะ (กรองผ่านตัวกรอง 0.2 ไมครอน) ปริมาตร 200 ไมโครลิตร นำมาสกัดสารพันธุกรรม ด้วยเครื่องสกัดสารพันธุกรรม MagPurix 12A Instrument โดยใช้ชุดน้ำยาสกัดสารพันธุกรรม MagPurix Viral/Pathogen Nucleic Acids Extraction Kit A

1.3 การตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกา ด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR และการแปลผล

การตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกา ด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR ใช้ชุดน้ำยา RealStar® Zika Virus RT-PCR Kit โดยในชุดน้ำยาจะมีสารควบคุมคุณภาพ Internal Control (IC) เพื่อช่วยควบคุมคุณภาพการตรวจวิเคราะห์ในขั้นตอนของการสกัดสารพันธุกรรมและควบคุมคุณภาพในส่วนของการยับยั้งปฏิกิริยา PCR นอกจากนี้ยังมีตัวควบคุมผลบวก Positive Control (PC) เพื่อช่วยควบคุมคุณภาพการตรวจวิเคราะห์ในขั้นตอนการตรวจ Real-time PCR อีกด้วย

นำตัวอย่างอาร์เอ็นเอที่ได้จากการสกัด ปริมาตร 10 ไมโครลิตร ใส่ในหลอดทดลองที่มีน้ำยาของชุดน้ำยา RealStar® Zika Virus RT-PCR Kit ประกอบด้วยน้ำยา Master A 5 ไมโครลิตร และน้ำยา Master B 15 ไมโครลิตร จากนั้นนำหลอดทดลองเข้าเครื่องตรวจวิเคราะห์เทคนิค Real-time RT-PCR Bio-Rad CFX96 ตั้งค่าสีฟลูออเรสเซนต์ FAM channel สำหรับ Zika virus และ JOE channel สำหรับสารควบคุมคุณภาพ Internal control (IC) และตั้งโปรแกรมดังนี้ 55 ˚C 20 นาที 95 ˚C 2 นาที และ 45 รอบของ 95 ˚C 15 วินาที 55 ˚C 45 วินาที และ 72 ˚C 15 วินาที เมื่อสิ้นสุดปฏิกิริยาวิเคราะห์ พิจารณาให้ผลบวกเมื่อพบ amplification curve ลักษณะ S-Curve ชัดเจนและเครื่องแสดงค่า Cycle Threshold (Ct) กรณีให้ผลลบเมื่อไม่พบ amplification curve หรือมี amplification curve ไม่เป็น S-Curve ซึ่งการแปลผลการตรวจวิเคราะห์จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป GSE Auto Interpretation ร่วมด้วย โดยชุดน้ำยา RealStar® Zika Virus RT-PCR Kit มีค่า Limit of detection อยู่ที่ 0.61 copies/µL

2. การขออนุญาตใช้ข้อมูลผลการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการโรคติดเชื้อไวรัสซิกาจากผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก

3. รวบรวมและบันทึกข้อมูลผลการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการโรคติดเชื้อไวรัสซิกา ช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 เพื่อเก็บข้อมูลที่จะศึกษา ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลวันที่เก็บตัวอย่าง วันที่ส่งตัวอย่าง วันที่ตรวจวิเคราะห์ เพศ อายุ ชนิดของตัวอย่าง ชื่อหน่วยงาน/โรงพยาบาลที่ส่งตรวจ และผล

การตรวจวิเคราะห์ โดยข้อมูลดังกล่าวถูกเก็บบันทึกในไดร์ฟคอมพิวเตอร์ส่วนตัวของผู้วิจัย และสร้างพาสเวิร์ดสำหรับการเข้าใช้งานเฉพาะผู้วิจัยเอง

4. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการโรคติดเชื้อไวรัสซิกา ช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 ประกอบด้วยการวิเคราะห์ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการโรคติดเชื้อไวรัสซิกาทั้งหมด และข้อมูลผลการตรวจโดยวิเคราะห์แยกตามชนิดของตัวอย่าง (ได้แก่ พลาสมาและ/หรือซีรัม ปัสสาวะ) เพศ อายุ และจังหวัดในเขตพื้นที่สุขภาพที่ 2 โดยใช้เครื่องมือโปรแกรม Microsoft Excel ช่วยในการวิเคราะห์และประมวลผล

ผลการศึกษา

ผลการตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR โดยกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2561-2565 ในเขตสุขภาพที่ 2 ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก ดังแสดงในตารางที่ 1 ตัวอย่างซีรัมหรือพลาสมา และปัสสาวะ จำนวน 1,413 ตัวอย่าง พบผลบวก 132 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 8.98

ตารางที่ 1 ผลตรวจสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR แสดงจำนวนผลบวกแยกรายปี พ.ศ. 2561-2565

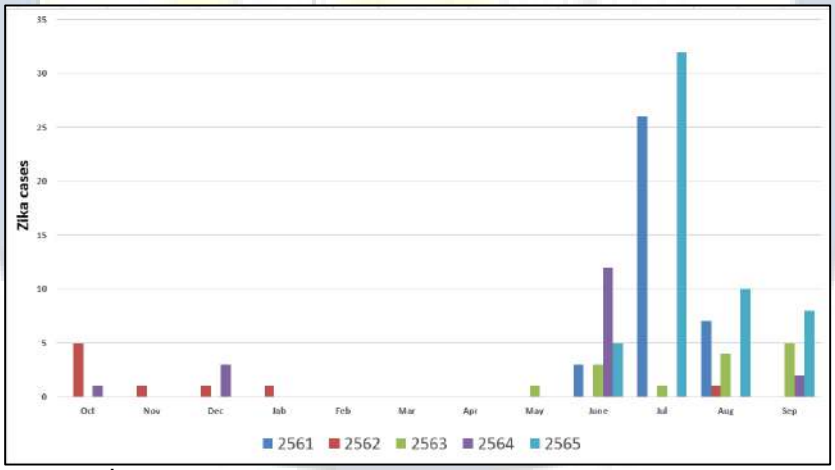
ปี พ.ศ.	จำนวนตัวอย่างส่งตรวจ (ตัวอย่าง)	จำนวนตัวอย่างให้ผลบวก (ตัวอย่าง)	จำนวนตัวอย่างให้ผลบวก (ร้อยละ)
2561	294	36	12.24
2562	176	9	5.11
2563	257	14	5.45
2564	366	18	4.92
2565	320	55	17.19
รวม	1,413	132	8.98

ผลตรวจสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR แสดงจำนวนผลบวกแยกตามเพศและอายุ จากจำนวนตัวอย่างให้ผลบวกทั้งหมด 132 ตัวอย่าง กรณีแยกตามเพศพบผลบวกในเพศชาย 45 ตัวอย่าง และผลบวกในเพศหญิง 87 ตัวอย่าง กรณีแยกตามอายุ พบผลบวกในกลุ่มอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปี 27 ตัวอย่าง และกลุ่มอายุมากกว่า 15 ปี 105 ตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลตรวจสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR แสดงจำนวนผลบวกแยกตามเพศและอายุ พ.ศ. 2561-2565

ปี พ.ศ.	จำนวนตัวอย่างให้ผลบวก (ตัวอย่าง)	เพศ		อายุ (ปี)	
		ชาย	หญิง	≤15	>15
2561	36	11	25	12	24
2562	9	2	7	0	9
2563	14	7	7	2	12
2564	18	7	11	3	15
2565	55	18	37	10	45
รวม	132	45	87	27	105

จำนวนตัวอย่างให้ผลบวกรายเดือน พ.ศ. 2561-2565 โดยในปี พ.ศ. 2561 พบจำนวนตัวอย่างผลบวกมากที่สุดในเดือนกรกฎาคม 26 ตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2562 พบจำนวนตัวอย่างผลบวกมากที่สุดในเดือนตุลาคม 5 ตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2563 พบจำนวนตัวอย่างผลบวกมากที่สุดในเดือนกันยายน 5 ตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2564 พบจำนวนตัวอย่างผลบวกมากที่สุดในเดือนมิถุนายน 12 ตัวอย่าง และปี พ.ศ. 2565 พบจำนวนตัวอย่างผลบวกมากที่สุดในเดือนกรกฎาคม 32 ตัวอย่าง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จำนวนตัวอย่างให้ผลบวกรายเดือน ปี พ.ศ. 2561-2665

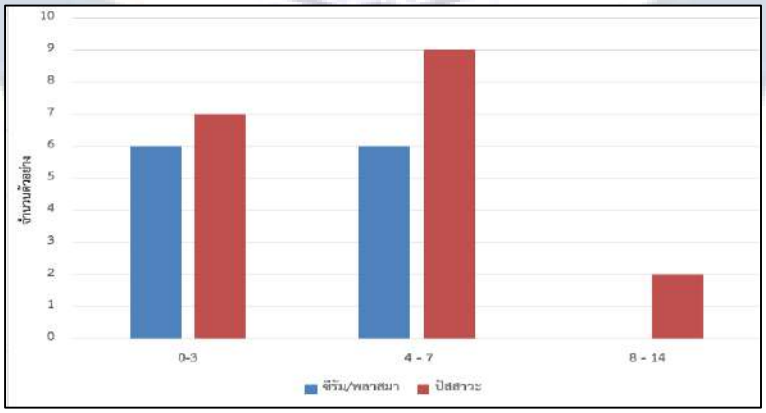
ผลตรวจสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR แสดงจำนวนผลบวกแยกตามจังหวัดในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 จากจำนวนตัวอย่างให้ผลบวกทั้งหมด 132 ตัวอย่าง จังหวัดอุตรดิตถ์พบผลบวกมากที่สุด 67 ตัวอย่าง รองลงมาคือจังหวัดเพชรบูรณ์ 30 ตัวอย่าง จังหวัด

สุโขทัย 19 ตัวอย่าง จังหวัดตาก 9 ตัวอย่าง และจังหวัดพิษณุโลก 7 ตัวอย่างตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลตรวจสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR แสดงจำนวนผลบวกแยกตามจังหวัดในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2

ปี พ.ศ.	จำนวนตัวอย่างให้ผลบวก (ตัวอย่าง)	จังหวัดในเขตสุขภาพที่ 2				
		พิษณุโลก	เพชรบูรณ์	อุตรดิตถ์	ตาก	สุโขทัย
2561	36	6	28	0	2	0
2562	9	0	2	0	0	7
2563	14	0	0	0	5	9
2564	18	0	0	15	0	3
2565	55	1	0	52	2	0
รวม	132	7	30	67	9	19

ผลตรวจสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR ของปี พ.ศ. 2565 จำนวน 18 ราย โดยแบ่งตามชนิดตัวอย่างซีรัมหรือพลาสมา จำนวน 18 ตัวอย่างและปัสสาวะ จำนวน 18 ตัวอย่าง วิเคราะห์ที่ระยะเวลาเก็บตัวอย่างต่างๆ นับจากวันเริ่มป่วย พบผลบวกในตัวอย่างชนิดปัสสาวะมากกว่าในซีรัมหรือพลาสมา ทุกระยะของการเก็บตัวอย่าง โดยจากการศึกษาพบผลบวกในตัวอย่างซีรัมหรือพลาสมามากที่สุดช่วง 0-3 และ 4-7 วันหลังเริ่มป่วย ช่วงละ 6 ตัวอย่าง พบผลบวกในตัวอย่างปัสสาวะมากที่สุดช่วง 4-7 วันหลังเริ่มป่วย 9 ตัวอย่าง และช่วง 8-14 วัน พบผลบวกในตัวอย่างปัสสาวะเท่านั้น 2 ตัวอย่าง ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลบวกจากการตรวจสารพันธุกรรมไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR ในตัวอย่างซีรัมหรือพลาสมา และปัสสาวะ จำนวนชนิดละ 18 ตัวอย่าง วิเคราะห์ตามระยะเวลาการเก็บตัวอย่างนับจากวันเริ่มป่วย

อภิปรายผล

โรคติดเชื้อไวรัสซิกาเคยเกิดการระบาดครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2558 ในประเทศบราซิลและโคลัมเบีย ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้เห็นความสำคัญ โดยในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ได้ประกาศภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ อีกทั้งยังมีหลักฐานแสดงความสัมพันธ์ ในหญิงตั้งครรภ์อาจส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ มีผลทำให้เป็นสาเหตุของภาวะศีรษะเล็กแต่กำเนิด (Microcephaly) และความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง หลังจากนั้นมีผู้วิจัยเผยแพร่ผลการศึกษาเพิ่มมากขึ้น พบว่าสามารถตรวจพบไวรัสซิกาในตัวอย่างได้หลายชนิด ได้แก่ ซีรัมหรือพลาสมา ปัสสาวะ น้ำลาย น้ำอสุจิ น้ำไขสันหลัง เป็นต้น ซึ่งจะพบอัตราผลบวกในปัสสาวะมากกว่าในซีรัมหรือพลาสมา ตัวอย่างนับว่าปัสสาวะเป็นตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากโอกาสตรวจพบสารพันธุกรรมไวรัสซิกาในตัวอย่างปัสสาวะได้นานถึง 20 วันหลังเริ่มป่วย ในขณะที่ระยะเวลาพบเชื้อในเลือดหรือน้ำลายอยู่ในช่วงไม่เกิน 3-5 วันหลังเริ่มป่วยเท่านั้น[6] ในการศึกษานี้ผลการวิเคราะห์ตัวอย่างซีรัมหรือพลาสมา และปัสสาวะในภาพที่ 2 พบผลบวกในตัวอย่างชนิดปัสสาวะมากกว่าในซีรัมหรือพลาสมา ทุกระยะของการเก็บตัวอย่าง โดยจากการศึกษาพบผลบวกในตัวอย่างซีรัมหรือพลาสมามากที่สุดช่วง 0-3 และ 4-7 วันหลังเริ่มป่วย พบผลบวกในตัวอย่างปัสสาวะมากที่สุดช่วง 4-7 วันหลังเริ่มป่วย นอกจากนี้ยังการศึกษายังมีผู้ป่วยบางรายที่พบผลบวกเฉพาะซีรัมหรือพลาสมา และมีผู้ป่วยบางรายที่พบผลบวกเฉพาะในปัสสาวะเท่านั้น (ข้อมูลไม่แสดง) อันเนื่องมาจากการศึกษามีข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลวันที่เริ่มป่วยของผู้ป่วยบางรายดังกล่าวที่ไม่ครบ มีผลทำให้ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ผลร่วมได้ อย่างไรก็ตามศูนย์ควบคุมโรคติดต่อสหรัฐอเมริกา (US-CDC) แนะนำให้เก็บตัวอย่างปัสสาวะควบคู่กับตัวอย่างเลือดเสมอ โดยการเก็บตัวอย่างชนิดปัสสาวะมีประโยชน์สำหรับผู้ป่วยเด็กแรกเกิด ทารก และผู้ป่วยที่ไม่สามารถเจาะเลือดได้

ประเทศไทยมีรายงานพบผู้ติดเชื้อไวรัสซิกาในปี พ.ศ. 2555 ข้อมูลเมื่อสิ้นปี 2558 มีผู้ป่วยยืนยันเฉลี่ยปีละ 5 ราย จากการสุ่มตรวจในบริเวณที่มีการระบาดเป็นกลุ่ม โดยพบการติดเชื้อในทุกภูมิภาค โดยในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ประเทศไทยโดยกระทรวงสาธารณสุข จึงประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสซิกาเป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระดับที่ 3 มีมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสซิกาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ได้มีการจัดตั้งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจวินิจฉัยโรคติดเชื้อไวรัสซิกาอย่างเร่งด่วน และมีห้องปฏิบัติการเปิดบริการตรวจไวรัสซิกาเพิ่มมากขึ้นทั่วประเทศ ซึ่งกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ได้เปิดบริการตรวจไวรัสซิกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน พบว่าให้บริการตรวจตัวอย่างทั้งหมด 1,413 ตัวอย่าง พบผลบวก 132 ตัวอย่าง (ร้อยละ 8.98) นอกจากนี้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กลุ่มอายุที่พบมากในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกาแตกต่างจากผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก กล่าวคือ ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกาพบมากในกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ดังแสดงในตารางที่ 2 ขณะที่

โรคไข้เลือดออกพบในกลุ่มเด็กมากกว่า ดังรายงานของกรมควบคุมโรคที่ระบุว่าปี พ.ศ. 2561-2564 พบผู้ป่วยไข้เลือดออกสูงในกลุ่มเด็กวัยเรียนอายุ 5-14 ปี[(1)] โดยเป็นข้อมูลระบาดวิทยาที่มีประโยชน์สำหรับใช้คัดกรองกลุ่มผู้ป่วยได้อีกแบบหนึ่ง

โดยสรุป คณะผู้วิจัยได้ตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกา ด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR ในตัวอย่างซีรัม/พลาสมา และ/หรือปัสสาวะ โดยจะเป็นตัวอย่างของผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวนโรค (Patients Under Investigation: PUI) โรคติดเชื้อไวรัสซิกาตามนิยามของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 1,413 ตัวอย่าง พบผลบวก 132 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 8.98 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเป็นกลุ่มเสี่ยงหญิงวัยเจริญพันธุ์ และเป็นผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสซิกาที่มีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ซึ่งการตรวจหาเชื้อไวรัสซิกาด้วยวิธีอณูชีววิทยาได้แก่ เทคนิค Real-time reverse transcriptase polymerase chain reaction (Real-time RT-PCR) มีประโยชน์ในการตรวจยืนยันการติดเชื้อไวรัสซิกาในการนำไปสอบสวนโรค เฝ้าระวังและวางแผนป้องกันควบคุมโรคในการกำจัดยุงพาหะก่อโรคต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ ได้ศึกษาผลการตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสซิกาด้วยเทคนิค Real-time RT-PCR ปี พ.ศ. 2561-2565 ในเขตสุขภาพที่ 2 ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก ในตัวอย่างซีรัมหรือพลาสมา และปัสสาวะ จำนวน 1,413 ตัวอย่าง พบผลบวก 132 ตัวอย่าง ดังนั้นเพื่อประโยชน์และข้อมูลมีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ควรมีการเก็บข้อมูล ศึกษาและวิเคราะห์ผลการตรวจอย่างต่อเนื่องทุกปี

นอกจากนี้ยังพบข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลบางอย่างของผู้ป่วยที่ไม่ครบ เช่น วันที่เริ่มป่วย วันที่เก็บตัวอย่าง อายุ เป็นต้น ควรประสานโรงพยาบาลหรือพื้นที่ที่ส่งตรวจเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมทันที ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองโรคติดต่อนำโดยแมลง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1-12 สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง. (2564). **รายงานพยากรณ์โรคไข้เลือดออก ปี 2564**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1212820211229113331.pdf
(วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 25565)

ธนกร สนั่นเอื้อ. (2563). **ระบาดวิทยาของโรคติดเชื้อไวรัสซิกา จังหวัดหนองคาย ช่วงปี พ.ศ. 2558-2562**.วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น. 27, 75-86.

พจมาน ศิริอารยาภรณ์, โรม บัวทอง, อาทิชา วงศ์คำมา. (2559). **แนวทางการดำเนินงานเฝ้าระวังและสอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสซิกาในกลุ่มเสี่ยง.** ใน วรยา เหลืองอ่อน, นพรัตน์ มงคลางกูร (บรรณาธิการ). คู่มือการป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสซิกา สำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ปี 2559 (หน้า 26 – 32). นนทบุรี: สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

วรยา เหลืองอ่อน, สุมนมาลย์ อุทยมกุล, เสาวพักตร์ ฮิ้นจ้อย, นพรัตน์ มงคลางกูร, ขวัญเนตร มีเงิน, ปาจารีย์ อักษรนิตย์. (2564). **การศึกษาการติดเชื้อไวรัสซิกาในกลุ่มนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ของไทยที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 31 และพาราลิมปิกครั้งที่ 15 ณ สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล.** วารสารวิชาการสาธารณสุข. 30, 62-70.

วิรุฬห์ พรพัฒน์กุล. (2560). **บทความพิเศษ โรคติดเชื้อไวรัสซิกาและสถานการณ์โรคในจังหวัดนนทบุรี.** วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย. 7, 244-250.

สุมาลี ชะนะมา, เกรียงศักดิ์ ฤชุศาศวัต. (2559). **แนวทางการตรวจโรคติดเชื้อไวรัสซิกาทางห้องปฏิบัติการ.** ใน วรยา เหลืองอ่อน, นพรัตน์ มงคลางกูร, บรรณาธิการ. คู่มือการป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสซิกา สำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ปี 2559 (หน้า 43 – 50). นนทบุรี: สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

สุมาลี ชะนะมา, ภัทร วงษ์เจริญ, ศิริรัตน์ แนมขุนทด, ลัดดาวัลย์ มีแผนดี, อริสรา โปษณเจริญ, พงศ์ศิริ ตาลทอง, และคณะ. (2564). **ระบาดวิทยาโรคติดเชื้อไวรัสซิกาในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2559-2563.** วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. 63, 607-617.

Pimolpachr Sriburin, Pichamon Sittikul, Nathamon Kosoltanapiwat, Salin Sirinam, Watcharee Arunsodsai, Chukiat Sirivichayakul, et al. (2021). **Incidence of Zika Virus Infection from a Dengue Epidemiological Study of Children in Ratchaburi Province, Thailand.** Viruses.

การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

The attitude of unintended premature pregnancy in vocational certificate students at Banjan technology college Mueang Udonthani district, Udonthani Province

ภัควลัญชญ์ พินิจมนตรี[1], วราภรณ์ สีกะแจะ[2], ณัฐริกา มากุล[3], เปรมสุดา บัวระภา[4], สุพัตรา บุตราช[5], สุพัชชา ศรีนา[6], ฐิรพร ไพศาล[7] และ สุรัตน์ จงกลนี[8]
Phakwalan Pinijmontree, Waraphon Seekajae, Nattharika Makul, Premsuda Buarapa, Supattra Buttarat, Supatcha Srina, Teeraporn Paisan and Surat Jongkolnee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศคติการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 399 ราย ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเพศและทัศนคติการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น และหาความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับทัศนคติจากการศึกษาพบว่าเมื่อทำการวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในเชิงบวกโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (mean = 3.62, S.D. = 1.00) และ ทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในเชิงลบโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง (mean = 3.29, S.D. = 1.12) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของเยาวชนวัยรุ่นในเพศหญิงและเพศชายโดยภาพรวมพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ($p>0.05$) รวมถึงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นพบว่าอายุต่างกันมีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของเยาวชนวัยรุ่นโดยรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05

คำสำคัญ : การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร, วัยรุ่น, ทัศนคติ

[1-8] สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยพิชญบัณฑิต Email : phakwalan1704@gmail.com เบอร์โทร. 0638898824

Abstract

The purpose of this research was studying the adolescent attitudes in unintended pregnancy of vocational certificate students. The samples used questionnaire data collection with 399 samples. This research was performed statistically analysis with sex and attitude correlation and variance analysis between age and attitude. The results had showed that positive-worded items with more levels of the adolescent attitudes in unintended pregnancy (mean = 3.62, S.D. = 1.00) and Negative-worded items with moderate levels (mean = 3.29, S.D. = 1.12). The different comparison with attitude in male and female were found not significant different with p-value less than 0.05 and include to variance analysis between age and the adolescent attitudes in unintended pregnancy, result shown that the different age not significantly different with the adolescent attitudes in unintended pregnancy under p-value less than 0.05.

Keywords : Unintended Pregnancy, Adolescent, Attitudes

บทนำ

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วุฒิภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จึงนับว่าเป็นวิกฤติช่วงหนึ่งของชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงต่อของวัยเด็กและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะต้นของวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงมากมายเกิด ขึ้นซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นด้วยกันเอง และบุคคลรอบข้าง หากกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นไปอย่างเหมาะสม โดยการดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดของครอบครัว จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมลดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นทั้งแรงผลักดันและแรงกระตุ้นให้พัฒนาการด้านอื่น ๆ เป็นไปด้วยดี คำจำกัดความ คำว่า “วัยรุ่น” มีความหลากหลาย เนื่องจากขึ้นกับความแตกต่างของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนความแตกต่างทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา ของวัยรุ่นในแต่ละแห่ง อย่างไรก็ตาม องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดความหมายกว้างๆ ของวัยรุ่นไว้ดังนี้ องค์การอนามัยโลก วัยรุ่น (Adolescence)องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงผู้ที่มีอายุ ๑๐ – ๑๙ ปี โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน คำว่า “adolescere” ซึ่งได้แตกออก เป็นคำว่า “adolescens” หมายถึงกำลังมีการเติบโต และคำว่า “adultus” หมายถึง การเติบโตได้เสร็จสิ้นแล้ว

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีสถิติการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นสูงเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย และอันดับที่ 2 ของโลก โดยเป็นรองเพียงแค่ประเทศในแอฟริกาเท่านั้น (ศรีเพ็ญ ตันติเวสส และ คณะ, 2556) ซึ่งสาเหตุของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเกิดมาจากการอยากลอง ขาดความยับยั้งชั่งใจในตนเอง อิทธิพลจากสื่อ อีกทั้งยังมาจากการขาดความรู้หรือไม่ให้ความสำคัญกับการป้องกันขณะมีเพศสัมพันธ์ จาก การสำรวจของสำนักอนามัยเจริญพันธุ์พบว่า ประชากรชายอายุ 15-24 ปี เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 39.2 และประชากรหญิงอายุ 15-24 ปี เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 40.0 (บุญฤทธิ์ สุขรัตน์,2557) ซึ่งในแง่ของ การคุมกำเนิดพบว่า มีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งเพศชายและเพศหญิงและยาเม็ดคุมกำเนิด แต่วัยรุ่นบางกลุ่มไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยและยาเม็ดคุมกำเนิด อาจจะส่งผลทำให้เกิดการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์จากการสำรวจอัตราการคลอดในวัยรุ่นของประเทศไทยนั้น เริ่มมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในระหว่าง พ.ศ.2543-2555 โดยอัตราการคลอดใน วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ต่อประชากร 1,000 คน เพิ่มจาก 31.1 เป็น 53.4 (กองทุนประชากรแห่ง สหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2556) นอกจากนี้จากข้อมูลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ พบว่า อัตราการคลอดซ้ำในวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการคลอดซ้ำในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี โดย เท่ากับร้อยละ 11.3, 11.8, 11.9, 12.5 และ 12.8 ใน พ.ศ.2553-2557 ตามลำดับ (สำนักอนามัยเจริญ พันธ์ , 2560) อย่างไรก็ตามวัยรุ่นยังเป็นวัยที่ขาดประสบการณ์ ขาดทักษะชีวิติ นอกจากนี้การคิดถึงผลกระทบที่เกิดจากการกระทำในปัจจุบัน มีเพศสัมพันธ์ที่อาจเกิดขึ้น ในอนาคต และ (ตั้งครรภ์ ติดเชื้อเอชไอวี เรียนไม่จบ ฯลฯ) นั้น มีเพียงวัยรุ่นจำนวนน้อยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาที่จะสามารถคิดได้ ซึ่งพัฒนาการทางเพศของวัยรุ่น ควรอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสังคม ศาสนา ความเชื่อวัฒนธรรม และบรรทัดฐานของสังคม

จากการรายงานถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมีอยู่หลายองค์ประกอบด้วยกัน ค่านิยมเรื่องเพศที่เปลี่ยนไปการเสพสื่ออย่างขาดวิจารณญาณ ขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันขณะมีเพศสัมพันธ์ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งที่จะศึกษาทัศนคติต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่น ทั้งเพศชายและเพศหญิง ทำให้ทราบถึงสาเหตุของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรและยังช่วยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการป้องกันและควบคุมการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรในภาพรวมของประเทศไทยได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ของวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

วิธีดำเนินการวิจัย

1 กำหนดกลุ่มประชากรที่จะศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น ต.บ้านจั่น จ.อุดรธานี จำนวน 399 ราย เก็บตัวอย่างในวิชาเรียนทั่วไป

2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บตัวอย่าง วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น ต.บ้านจั่น จ.อุดรธานี

3 แจกแบบสอบถามประเมินทัศนคติต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่น จากแบบสอบถามที่ลงพื้นที่สำรวจ ในการศึกษาครั้งนี้ ภายหลังจากการเก็บข้อมูลนำมาทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS version 21 โดยการแยก ช่วงอายุ เพศ และการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการแสดงค่าเฉลี่ย (mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ T-test ประเมินเปรียบเทียบระหว่าง ชายและหญิง

4 ดำเนินการสรุปผลและจัดทำรูปเล่มวิจัย

ผลการวิจัย

1.ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 399 ราย จำแนกได้เป็น เพศชาย160 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.1 และเพศหญิง 239 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.9 ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากอยู่ที่อายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.6 และรองลงมาอายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.8 สถานภาพมากสุดอยู่ใน สถานโสด จำนวน 394 คน คิดเป็นร้อยละ 98.7 รองลงมา สถานภาพสมรถ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 การศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชิพ จำนวน 399 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนของรายได้ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.9 รองลงมาอยู่ที่น้อยกว่า5,000 บาท จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 ที่อยู่อาศัยส่วนมากพักอยู่กับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 86.7 ดังแสดงในตารางที่ 1.

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (n=399)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	160 (40.1)
หญิง	239 (59.9)
อายุ	
15	21 (5.3)
16	139 (34.8)
17	74 (18.5)
18	142 (35.6)
19	20 (5.0)
20	3 (0.8)
ศาสนา	
พุทธ	387 (97)
คริสต์	10 (2.5)
อิสลาม	
อื่นๆ	2 (0.5)
สถานภาพ	
โสด	394 (98.7)
สมรส	3 (0.8)
ม่าย	
หย่า	1 (0.3)
ข้อมูลทั่วไป	**จำนวน(ร้อยละ)**
แยกกันอยู่	1 (0.3)
สำเร็จการศึกษาสูงสุด	
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ	399 (100)
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	
รายได้รวมครอบครัวต่อเดือน	
น้อยกว่า 5,000 บาท	110 (27.6)
5,000 – 10,000 บาท	183 (45.9)
10,000 – 15,000 บาท	62 (15.5)
มากกว่า15,000 บาท	44 (11)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่อยู่อาศัย	
พักอยู่กับครอบครัว	346 (86.7)
พักอยู่หอพัก	33 (8.3)
พักอยู่กับญาติ	20 (5.01)

2. ทัศนคติต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่น

ผลการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 399 ราย เมื่อทำการวิเคราะห์พบว่าในทัศนคติเชิงบวก (Positive-worded items ‘PWI’) โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (mean = 3.62, S.D. = 1.00) ทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือถ้ามีวิธีหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์จะเป็นการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างได้ผล (mean = 4.01, S.D. = 0.75) และพบรองลงมาคือ การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆในชีวิต (mean = 4.00, S.D. = 1.05) เมื่อทำการวิเคราะห์ทัศนคติเชิงลบ (Negative-worded items ‘NWI’ หรือ reversed-worded items ‘RWI’) โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง (mean = 3.29, S.D. = 1.12) ทัศนคติเชิงลบเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่ในครอบครัว ไม่เพียงพอ ไม่ได้เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม (mean = 3.53, S.D. = 1.07) รองลงมาคือ วัยรุ่นผู้หญิงที่แต่งตัวโป๊ไม่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม (mean = 3.33, S.D. = 1.02) และ การดูสื่อภาพยนตร์ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศของวัยรุ่น ไม่มีผลทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม (mean= 3.33, S.D.= 1.07) ดังแสดงในตารางที่ 2.

ตารางที่ 2 ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของเยาวชนวัยรุ่น ในเพศหญิงและเพศชาย (n=399) ในรูปแบบคำถามข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ แสดงจำนวน n ในค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลแบ่งออกเป็น 5 ระดับทัศนคติ การแปลผลคำถามข้อความเชิงบวก (Positive-worded items 'PWI') และคำถามข้อความเชิงลบหรือคำถามตรงกันข้าม (Negative-worded items 'NWI' หรือ reversed-worded items 'RWI') จะใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกัน

ข้อความ	ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น							
	(5) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) เห็นด้วย	(3) ไม่แน่ใจ	(2) ไม่เห็นด้วย	(1) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	mean	S.D.	แปลผล
1.วัยรุ่นผู้หญิงที่แต่งตัวโป๊ไม่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	62 (15.5)	116 (29.1)	136 (34.1)	61 (15.3)	24 (6.0)	3.33	1.20	ปานกลาง
2.ถ้าคู่รักวัยรุ่นจะกอดจูบกันถือเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	37 (9.3)	125 (31.3)	141 (35.3)	86 (21.6)	10 (2.5)	3.23	0.97	ปานกลาง
3.การมีคู่รักในวัยเรียน ไม่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	36 (9.0)	95 (23.8)	138 (34.6)	97 (24.3)	33 (8.3)	3.01	1.17	ปานกลาง
4.ช่องทางสื่อโซเชียล มีผลต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	37 (9.3)	88 (22.1)	130 (32.6)	110 (27.6)	34 (8.5)	2.96	1.10	ปานกลาง
5.การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆ ในชีวิต	160 (40.1)	127 (31.8)	73 (18.3)	29 (7.3)	10 (2.5)	4.00	1.05	มาก
6.การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นการพิสูจน์ความรักแท้ มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	83 (20.8)	122 (30.6)	108 (27.1)	71 (17.8)	15 (3.8)	3.47	1.12	ปานกลาง
7.ความอยากลองเป็นสาเหตุที่มีบทบาทในการยั่วยุให้วัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางเพศกัน	102 (25.6)	155 (38.8)	104 (26.1)	35 (8.8)	3 (0.8)	3.80	0.95	มาก
8.การดูสื่อภาพยนตร์ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศของวัยรุ่น ไม่มีผลทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	66 (16.5)	100 (25.1)	147 (36.8)	70 (17.5)	16 (4.0)	3.33	1.07	ปานกลาง

ข้อความ	ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น							
	(5) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) เห็นด้วย	(3) ไม่แน่ใจ	(2) ไม่เห็นด้วย	(1) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	mean	S.D.	แปลผล
9.การที่ผู้หญิงอยู่กับเพื่อนชายในบรรยากาศที่ลับตาและมีโอกาสมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ไม่พร้อม	63 (15.8)	134 (33.6)	131 (32.8)	45 (11.3)	26 (6.5)	3.41	1.06	ปานกลาง
10.ถ้ามีวิธีหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์จะเป็นการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างได้ผล	99 (24.8)	215 (53.9)	75 (18.8)	8 (2.0)	2 (0.5)	4.01	0.75	มาก
11.หลีกเลี่ยงการอยู่สองต่อสองตามลำพังเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร	91 (22.8)	174 (43.6)	91 (22.8)	42 (10.5)	1 (0.3)	3.78	0.92	มาก
12.การขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่ในครอบครัวไม่เพียงพอไม่ได้เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	75 (18.8)	145 (36.3)	115 (28.8)	44 (11.0)	20 (5.0)	3.53	1.07	น้อย
13.เด็กที่มีครอบครัวที่สมบูรณ์จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	79 (19.8)	115 (28.8)	137 (34.3)	48 (12.0)	20 (5.0)	3.46	1.09	ปานกลาง
14.การแตะต้องสัมผัสระหว่างวัยรุ่นชายกับหญิงในที่ลับตามีโอกาสนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ไม่พร้อม	68 (17.0)	177 (44.4)	121 (30.3)	28 (7.0)	5 (1.3)	3.69	0.88	มาก
เฉลี่ยรวมคำถามข้อความเชิงบวก (PWI.)	**86.89**	**145.22**	**107.78**	**46.22**	**12.89**	**3.62**	**1.00**	**มาก**
เฉลี่ยรวมคำถามข้อความเชิงลบ (NWI.)	**55.20**	**116.20**	**135.40**	**71.60**	**20.60**	**3.29**	**1.12**	**ปานกลาง**

3. แสดงความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของเยาวชนวัยรุ่นในเพศหญิงและเพศชาย

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในเพศหญิงและเพศชายของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ($p>0.05$) ทั้งในพฤติกรรมที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบ นอกจากนี้ยังพบว่าค่าเฉลี่ยรวมของทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในเพศชายมากกว่าเพศหญิง (mean =3.72, S.D. = 0.97) ค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกในเพศชายมากที่สุดคือการป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆ ในชีวิต (mean =4.13, S.D. = 0.91) และค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบมากที่สุด คือการขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่ในครอบครัว ไม่เพียงพอ ไม่ได้เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม (mean =3.66, S.D. = 1.06) ส่วนในเพศหญิงค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงบวกมากที่สุดคือถ้ามีวิธีหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์จะเป็นการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างได้ผล (mean =4.00, S.D. = 0.74) และค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงลบมากที่สุดคือการขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่ในครอบครัว ไม่เพียงพอ ไม่ได้เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม (mean =3.44, S.D. = 1.08) ดังแสดงในตารางที่ 3.

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศและระดับทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในกลุ่มตัวอย่าง 399 ราย ของ แสดงค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างด้วยการวิเคราะห์ Independent t-test แสดงค่า P-value

ทัศนคติ	ตัวแปร	n399	mean	S.D.	T-test	P-value
1.วัยรุ่นผู้หญิงที่แต่งตัวโป๊ไม่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมถ้าคู่รักวัยรุ่นจะกอดจูบกันถือเป็นเรื่องธรรมดาไม่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.55 3.18	1.01 1.13	3.348	0.001*
2.ถ้าคู่รักวัยรุ่นจะกอดจูบกันถือเป็นเรื่องธรรมดาไม่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.37 3.14	1.09 0.88	2.198	0.029
3.การมีคู่รักในวัยเรียนไม่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรวัยรุ่นผู้หญิงที่แต่งตัวโป๊ไม่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.23 2.87	1.08 1.07	3.280	0.001*
4.ช่องทางสื่อโซเชียลมีผลต่อการการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.19 2.80	1.15 1.04	3.525	0.000*

5.การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆ ในชีวิต	ชาย หญิง	160 239	4.13 3.91	0.91 1.13	2.183	0.030*
6.การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นการพิสูจน์ความรักแท้ มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.59 3.38	1.11 1.12	1.834	0.067
7.ความอยากลองเป็นสาเหตุที่มีบทบาทในการยั่วยุให้วัยรุ่น มี ความสัมพันธ์ทางเพศกัน	ชาย หญิง	160 239	3.83 3.78	0.92 0.97	0.483	0.029*
8.การดูสื่อภาพยนตร์ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศของวัยรุ่นไม่มีผลทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.31 3.34	1.14 1.02	0.299	0.765
9.การที่ผู้หญิงอยู่กับเพื่อนชายในบรรยากาศที่ลับตาและมีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ และตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.48 3.36	1.06 1.10	1.002	0.317
10.ถ้ามีวิธีหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์จะเป็นการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างได้ผล	ชาย หญิง	160 239	4.01 4.00	0.77 0.74	0.027	0.979
11.หลีกเลี่ยงการอยู่สองต่อสองตามลำพังเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร	ชาย หญิง	160 239	3.84 3.74	0.96 0.90	1.093	0.275
12.การขาดความรักการดูแลเอาใจใส่ในครอบครัว ไม่เพียงพอ ไม่ได้เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.66 3.44	1.06 1.08	1.049	0.052
13.เด็กที่มีครอบครัวที่สมบูรณ์จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	ชาย หญิง	160 239	3.64 3.35	1.03 1.12	2.625	0.009*
14.การแตะต้องสัมผัสระหว่างวัยรุ่นชายกับหญิงในที่ลับตามีโอกาส นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ไม่พร้อม	ชาย หญิง	160 239	3.79 3.62	0.84 0.90	1.833	0.068
เฉลี่ยรวมทัศนคติเชิงบวก	**ชาย** **หญิง**	**160** **239**	**3.72** **3.55**	**0.97** **1.00**	**1.69**	**0.36**
เฉลี่ยรวมทัศนคติเชิงลบ	**ชาย** **หญิง**	**160** **239**	**3.42** **3.19**	**1.08** **1.04**	**2.03**	**0.28**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05

4. ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่าอายุที่ต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 และรายด้านพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ส่วนมากเป็นทัศนคติเชิงบวก ได้แก่ ช่องทางสื่อโซเชียลมีผลต่อการการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆในชีวิต ความอยากลองเป็นสาเหตุที่มีบทบาทในการยั่วยุให้วัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางเพศกัน การที่ผู้หญิงอยู่กับเพื่อนชายในบรรยากาศที่ลับตาและมีโอกาสมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ไม่พร้อม หลีกเลี่ยงการอยู่สองต่อสองตามลำพัง เพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และ เด็กที่มีครอบครัวที่สมบูรณ์จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ไม่พร้อมของวัยรุ่นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ข้อความ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of squares	df	Mean square	F	Sig
1.วัยรุ่นผู้หญิงที่แต่งตัวโป๊ไม่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมถ้าคู่รักวัยรุ่นจะกอดจูบกันถือเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	18.342 459.648	5 393	3.668 1.170	3.136	0.009*
2.การมีคู่รักในวัยเรียนไม่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรวัยรุ่นผู้หญิงที่แต่งตัวโป๊ไม่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	8.661 368.663	5 393	1.732 0.938	1.846	0.103
3.ถ้าคู่รักวัยรุ่นจะกอดจูบกันถือเป็นเรื่องธรรมดาไม่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	6.929 461.030	5 393	1.386 1.173	1.181	0.318
4.ช่องทางสื่อโซเชียลมีผลต่อการการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	15.363 465.996	5 393	3.073 1.186	2.591	0.025*

5.การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆในชีวิต	Between Groups Within Groups	24.181 414.816	5 393	4.836 1.056	4.582	0.000*
6.การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นการพิสูจน์ความรักแท้ มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	6.423 490.936	5 393	1.285 1.249	1.028	0.401
7.ความอยากลองเป็นสาเหตุที่มีบทบาทในการยั่วยุให้วัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางเพศกัน	Between Groups Within Groups	15.451 341.106	5 393	3.090 0.868	3.560	0.004*
8.การดูสื่อภาพยนตร์ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศของวัยรุ่นไม่มีผลทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	14.630 441.014	5 393	2.926 1.122	2.608	0.025*
9.การที่ผู้หญิงอยู่กับเพื่อนชายในบรรยากาศที่ลับตาและมีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ และตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	16.097 452.314	5 393	3.219 1.151	2.797	0.017*
10.ถ้ามีวิธีหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์จะเป็นการป้องกันการตั้งครรภ์อย่างได้ผล	Between Groups Within Groups	4.72 219.269	5 393	0.944 0.558	1.692	0.135
11.หลีกเลี่ยงการอยู่สองต่อสองตามลำพัง เพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร	Between Groups Within Groups	13.998 326.032	5 393	2.800 0.830	3.375	0.005*
12.การขาดความรัก การดูแลเอาใจใส่ในครอบครัว ไม่เพียงพอ ไม่ได้เป็นสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	18.569 438.849	5 393	3.714 1.117	3.326	0.006*
13.เด็กที่มีครอบครัวที่สมบูรณ์จะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	Between Groups Within Groups	27.732 445.492	5 393	5.546 1.134	4.893	0.000*
14.การแตะต้องสัมผัสระหว่างวัยรุ่นชายกับหญิงในที่ลับตามีโอกาสนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ไม่พร้อม	Between Groups Within Groups	4.197 303.267	5 393	0.839 0.772	1.088	0.367
เฉลี่ยรวม	**Between Groups** **Within Groups**	**13.95** **402.03**	**5** **393**	**2.790** **1.020**	**2.690**	**0.100**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่าทัศนคติที่มีต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในเชิงบวก (PWI) เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (mean= 3.62, S.D.= 1.00) แสดงถึงว่านักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจถึงสาเหตุของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรและอาจจะเป็นส่วนช่วยป้องกันการเกิดการตั้งก่อนวัยอันควร สอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ (2554) ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น (แม่วัยใส) โดยเน้นที่ความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ซึ่งพบว่าผลของการศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาพบว่า สามารถกระตุ้นการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นได้ดี และการศึกษาของ กมลพรรณ ชีวพันธุศรี (2556) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มี 4 ปัจจัย คือ ความรู้ความเข้าใจเรื่องผลกระทบและอันตรายจากการตั้งครรภ์ในระดับน้อย สภาพแวดล้อมภายในครอบครัว การได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่ถูกต้อง สภาพแวดล้อมภายนอก และ พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นและผู้ใกล้ชิด และการศึกษาของมุกดา สุขเกษม (2562) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ค่านิยมเรื่องเพศ (OR=0.423;95% CI=0.249–0.716 p–value = 0.001) การรับรู้เรื่องการปูองกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (OR =3.001 ; 95%CI =1.323-6.810, p–value = 0.006) และทัศนคติในเรื่องการปูองกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (OR =4.898 ;95%CI = 2.728-8.796, p–value <0.001) มีความสัมพันธ์กับการปูองกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของ อรทัย ปานเพชร (2563) ศึกษาปัจจัยการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การขาดโอกาสทาง การศึกษา การมีเพศสัมพันธ์จากอิทธิพลการใช้ แอลกอฮอล์ การขาดความรู้ความเข้าใจในการคุมกำเนิด การใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการเกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและส่งผลต่อสุขภาพกายของวัยรุ่น จิตใจ อารมณ์ ครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งแนวทางการป้องกันและเฝ้าระวังการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายจะมีส่วนทำให้การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นลดลงได้ สอดคล้องกับการศึกษาของวรกร วิชัยโย (2564) เปรียบเทียบผลของการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ ปัญญาสังคมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ความรู้การป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

ในการศึกษายังพบว่าเด็กนักเรียนส่วนมาก มากกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่กับครอบครัวซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจจะช่วยเสริมสร้างการดูแลอย่างใกล้ชิดของคนในครอบครัว และช่วยป้องกันการตังครรภ์ก่อนวัยอันควรได้ แต่ก็ยังพบว่ามีเด็กนักเรียนที่ยังอาศัยอยู่กับญาติ หอพัก เนื่องจากความ

ห่างไกลจากครอบครัวปัจจัยดังกล่าวอาจจะมีผลต่อทัศนคติที่ผิดและส่งผลต่อการตั้งครรภ์ก่อนวันอันควรได้ ยังพบทัศนคติที่มีต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในเชิงลบ (NWI) เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (mean= 3.29, S.D.= 1.12) และผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าทัศนคติการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นทั้งในเพศหญิงและเพศชายโดยภาพรวมพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ($p>0.05$) โดยอายุที่ต่างกันไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกี่ยวกับทัศนคติการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

ดังนั้นเมื่อทราบถึงทัศนคติการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นก็สามารถวางแผนการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวันรุ่นได้โดยการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับทัศนคติที่ดี รวมไปถึงการสร้างความเข้าใจที่ดีของการคุมกำเนิดเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมให้เข้าถึงวัยรุ่น ปัจจัยทั้งหมดจะช่วยลดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นลงได้ในภาพรวมของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในด้านการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีบ้านจั่น ต.บ้านจั่น จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อประเมินการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ระหว่างเพศชายและเพศหญิง ว่าจะให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

วราภรณ์ สาวิสิทธิ์. (2559).**ทัศนคติเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.** วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม 13(2), 47-56

เทพไทย โชติชัย,อ้อยทิพย์ บัวจันทร์,สมฤทัย ผดุงผล, กิรณา แต้อารักษ์และ ชมพูนุท สิริพรหมภัทร. (2563). **การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.** วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น 7(1), 213-223

นิตยา เพ็ญศิรินภา.(2564). **ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นกับหลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน.** วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน 7(3),1-16

มุกดา สุขเกษม และ สุดารัตน์ ชนะชัยสิงห์.(2562).**ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ การรับรู้ และทัศนคติกับการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้นในเขตอำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์.**วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม และสุขภาพชุมชน. 4(2)69-83

นันทพร ศรีเมฆารัตน์และคณะ.(2563).**รูปแบบการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น.**วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา. 5(3),97-104

จตุวิทย์ หอวรรณภากร วีระพงษ์ ประยูรเสถียร สาวิตรี ตันเจริญ. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติกับการปฏิบัติตน.** ในเรื่องการคุมกำเนิดของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร (รายงานผลการวิจัย). พิษณุโลก :มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อภิเชษฐ์ จำเนียรสุข, รัตนาภรณ์ อาษา, พิชสุดา เดชบุญ, ภูวสิทธิ์ ภูลวรรณ.(2560). **ทัศนคติต่อการคุมกำเนิดของนักศึกษาหญิงมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี 12(3)** (ออนไลน์) จาก file:///C:/Users/HP/Downloads/vrurdijournal,+Journal+editor,+7.%E0%B8%AD%E0%B8%A0%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%A9%E0%B8%90%E0%B9%8C+%E0%B8%88%E0%B8%B3%E0%B9%80%E0%B8%99%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%82%20(2).pdf

สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส ฝ่ายพัฒนาสังคม. **การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร**. สืบค้นวันที่ 24 พฤศจิกายน 2565 (ออนไลน์), จาก https://www.narathiwatpao.go.th/home/images/downloads/pdf/KruPan/Tangang.pdf.

มหาวิทยาลัยบูรพา Buraha University. **ความหมายของวัยรุ่น**. สืบค้นวันที่ 24 พฤศจิกายน 2565 (ออนไลน์), จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/53910945/chapter2.pdf

ผู้ช่วยศาตราจารย์ แพรภัทร ยอดแก้ว (เขียนเมื่อ 27 กรกฎาคม 2009 . แก้ไขเมื่อ 24 มิถุนายน 2012). **ทัศนคติ (ออนไลน์),** จากhttp://www.digitalschool.club/digitalschool/m3/th3_2/lesson1/content2/page1.php

อรพิมพ์ สุขคง.(2560). **การป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษา.** สืบค้นวันที่ 7 มกราคม 2566. (ออนไลน์), จาก https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/12039/1/417052.pdf

รูปแบบการดื้อต่อยารักษาแนวที่หนึ่งของเชื้อวัณโรคในปอดด้วยวิธีการทดสอบความไวต่อยาในตัวอย่างเสมหะของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ในเขตสุขภาพที่ 2

First-line Tuberculosis in Pulmonary Drug Resistance Patterns with Drug Sensitivity Testing in Sputum Specimens among New Pulmonary Tuberculosis Patients in the Second Regional Health

ธนกร โพธิ์วงศ์[1], ภิญญดา สมศรี[2], บัณฑิตา เนื่องคำ[3], วราพร ยิ้มแย้ม[4], ปัทมา กล่อมพร[5] และ สมศักดิ์ สินธุอุไร[6]
Thanakorn Powong, Phinyada Somsri, Bunthita Nuangkham, Waraporn Yimyam, Puthama Klomporn and Somsak Sintu-urai

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบย้อนหลังมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดื้อต่อยารักษาแนวที่หนึ่งของเชื้อวัณโรคปอดจากตัวอย่างเสมหะของผู้ป่วยรายใหม่ในเขตสุขภาพที่ 2 ปี พ.ศ.2562-2564 ทำการทดสอบที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก มีผลการทดสอบความไวต่อยา Isoniazid, Rifampicin, Streptomycin, Ethambutol จำนวน 588 ตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยเพศชาย ร้อยละ 76.19 ผลการทดสอบความไวต่อยาพบเชื้อวัณโรคดื้อต่อยาตัวเดียว Isoniazid, Rifampicin, Ethambutol, Streptomycin ร้อยละ 17.00, 0.34, 0.34, 4.59 ตามลำดับ พบเชื้อวัณโรคดื้อต่อ Isoniazid ร่วมกับ Streptomycin ร้อยละ 4.76 ดื้อต่อ Isoniazid ร่วมกับ Ethambutol ร้อยละ 0.17 เท่ากับ เชื้อวัณโรคดื้อต่อ Rifampicin ร่วมกับ Streptomycin และพบเชื้อวัณโรคดื้อยาหลายขนาน MDR-TB ดื้อต่อยา Isoniazid ร่วมกับ Rifampicin ร้อยละ 0.85 พบรูปแบบดื้อยา Isoniazid-resistant TB (HR-TB) ร้อยละ 21.94 ส่วนใหญ่พบในผู้ป่วยในวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย (อายุ 45-64 ปี) และรูปแบบการดื้อยา Rifampicin-resistant TB (RR-TB,MDR-TB) พบร้อยละ 1.36 ส่วนใหญ่พบในวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย (อายุ 45-64 ปี) และวัยผู้สูงอายุ (อายุ 65 ปีขึ้นไป)

[1] นักวิทยาการแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก powongthanakorn@gmail.com
[2] นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ying2me@gmail.com
[3] นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก bunthita.nk@gmail.com
[4] นักเทคนิคการแพทย์ชำนาญการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก imahnoy@hotmail.com
[5] นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก path_kl@hotmail.com
[6] นักเทคนิคการแพทย์ชำนาญการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก sintuurai@yahoo.com

รูปแบบการดื้อต่อยารักษาแนวที่หนึ่งของเชื้อวัณโรคในปอดพบทั้งเชื้อที่ดื้อต่อยาตัวเดียว เชื้อที่ดื้อต่อสองตัวยา และเชื้อที่ดื้อต่อยาหลายขนานที่ดื้อต่อตัวยา Isoniazid และ Rifampicin ร่วมด้วย อาจทำให้เกิดการดื้อยาหลายขนาน MDR-TB และการดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรง XDR-TB เกิดขึ้นในอนาคตได้

คำสำคัญ: วัณโรคปอด, ยารักษาแนวที่หนึ่ง, ผู้ป่วยวัณโรครายใหม่, การทดสอบความไวต่อยารักษาวัณโรค

Abstract

This research was a retrospective study aimed to study the first-line drug resistance pattern of pulmonary tuberculosis from sputum samples of new cases in the second regional health, 2019-2021. Testing was performed at the Office of Disease Prevention and Control 2, Phitsanulok Province. There were drug susceptibility tests for Isoniazid, Rifampicin, Streptomycin, Ethambutol in a total of 588 samples, mostly male patients 76.19%. 17.00%, 0.34, 0.34, 4.59%, respectively, 4.76% of Isoniazid plus Streptomycin resistant tuberculosis, 0.17% of Isoniazid plus Ethambutol resistant, equal to Rifampicin plus Streptomycin resistant tuberculosis and MDR-TB resistant to Isoniazid plus Rifampicin 0.85%, resistant form Isoniazid-resistant TB (HR-TB), 21.94%, was found mainly in late adult patients (45-64 years of age) and the resistant form. Rifampicin-resistant TB (RR-TB, MDR-TB) found 1.36%, mostly in late adults (45-64 years old) and the elderly adults (65 years old and over).

The first-line drug resistance pattern of pulmonary tuberculosis showed both single-drug-resistant strains. Two drug resistant pathogens and multidrug-resistant pathogens Concomitant isoniazid and rifampicin resistant strains may cause MDR-TB multidrug resistance and severe multidrug resistance XDR-TB may be occurred in the future.

Key words : pulmonary tuberculosis, first-line drug resistance , new case, drug susceptibility testing

บทนำ

วัณโรคเป็นโรคติดต่อที่ยังเป็นปัญหาสำคัญในสาธารณสุขของทุกประเทศทั่วโลก จากการรายงานสถานการณ์วัณโรคขององค์การอนามัยโลกในปี พ.ศ.2560[1] พบผู้ป่วยวัณโรคประมาณ 10 ล้านรายทั่วโลก (133 รายต่อแสนประชากร)ในปี พ.ศ.2564 องค์การอนามัยโลกได้คาดการณ์การเกิดอุบัติการณ์ผู้ป่วยวัณโรครายใหม่และกลับมาเป็นซ้ำสูงถึง 9.9 ล้านราย(127 รายต่อแสนประชากร) มีคนไข้อายุ 0-14 ปี รวมอยู่ในจำนวน 1.1 ล้านคนมีจำนวนผู้เสียชีวิตสูงถึง 1.3 ล้านคน มีจำนวนผู้ป่วยวัณโรคดื้อยา MDR/RR-TB จำนวน 1.58 แสนคน และประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่ม 30 ประเทศที่มีปัญหาวัณโรคสูง ในปี 2563 ค่าประมาณผู้ป่วยวัณโรครายใหม่และกลับมาเป็นซ้ำในประเทศไทยมีจำนวน 105,000 ราย (150 ต่อประชากรแสนคน) จำนวนผู้ป่วยวัณโรคดื้อยาชนิด MDR/RR-TB ที่มีผลยืนยันทางห้องปฏิบัติการ 1,302 ราย และได้รับการรักษา1,204 ราย และวัณโรคดื้อยาชนิด pre-XDR/XDR-TB ที่มีผลยืนยันทางห้องปฏิบัติการ 65 รายและได้รับการรักษา 62 ราย ข้อมูลจากกลุ่มระบาดวิทยาและตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน กองวัณโรค กรมควบคุมโรคในการเฝ้าระวังวัณโรคในประเทศไทยปี 2564[2] พบผู้ป่วยวัณโรครายใหม่และกลับเป็นซ้ำจำนวน 35,951 ราย คิดเป็นอัตรา 54 ต่อแสนประชากร ข้อมูลการเสียชีวิตมีรายงานในปี 2563 พบจำนวน 1.3 ล้านราย พบผู้ป่วยดื้อยารักษาวัณโรคหลายขนาด (MDR-TB) จำนวน 955 ราย จากการผลการดำเนินงานโดยสำนักวัณโรคเมื่อปี 2559 และวัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก (XDR-TB) จำนวน 6 ราย

สถิติการส่งตัวอย่างเสมหะเพื่อวินิจฉัยวัณโรคปอดมายังกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก (Unpublished data) มีแนวโน้มการส่งตรวจเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะการส่งตรวจหาเชื้อวัณโรคดื้อยาในผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ด้วยวิธีทดสอบความไวต่อยารักษาแนวที่หนึ่ง (First-line drug) ที่ใช้อาหารเลี้ยงเชื้อชนิดของเหลว(Drug susceptibility testing; DST) มีตัวยาที่ใช้ในการทดสอบดังนี้ Isoniazid (I), Rifampicin (R), Streptomycin (S) และ Ethambutol (E) นำโคโลนีของเชื้อวัณโรคที่ได้จากกระบวนการเพาะเชื้อ (Culture TB) มาเพาะเลี้ยงในหลอดอาหารเหลวที่มียา 4 ชนิดผสมอยู่ในหลอดที่ความเข้มข้นต่างกัน คือ Isoniazid 1.0 µg/ml, Rifampicin 0.1 µg/ml, Streptomycin 0.1 µg/ml และ Ethambutol 5 µg/ml แล้วนำไปบ่มในเครื่องอัตโนมัติ BACTEC MGIT 960 เมื่อพบการใช้ออกซิเจนในหลอดทดสอบ เครื่องจะตรวจพบการเรืองแสงในหลอดซึ่งนำไปเทียบกับหลอดที่ไม่มีตัวยา หลอดทดสอบที่มีการเรืองแสงแสดงถึงพบการเจริญของเชื้อดื้อต่อยาที่ใช้ทดสอบ(Resistance) และหลอดทดสอบที่ไม่พบการเรืองแสงให้ผลการทดสอบไม่พบเชื้อดื้อต่อยาที่ใช้ทดสอบหรือเชื้อมีความไวต่อยา (Susceptible) รูปแบบการดื้อต่อยารักษาวัณโรคแนวที่หนึ่งสามารถจำแนกได้ 5 รูปแบบดังนี้ Mono resistant TB คือเชื้อวัณโรคดื้อต่อยาตัวใดตัวหนึ่งเพียงตัวเดียว รูปแบบที่สอง Poly-resistant TB คือเชื้อวัณโรคดื้อต่อยามากกว่า 1 ตัวยา แต่ไม่ใช่ I และ R พร้อมกัน รูปแบบที่สาม Multidrug-resistant

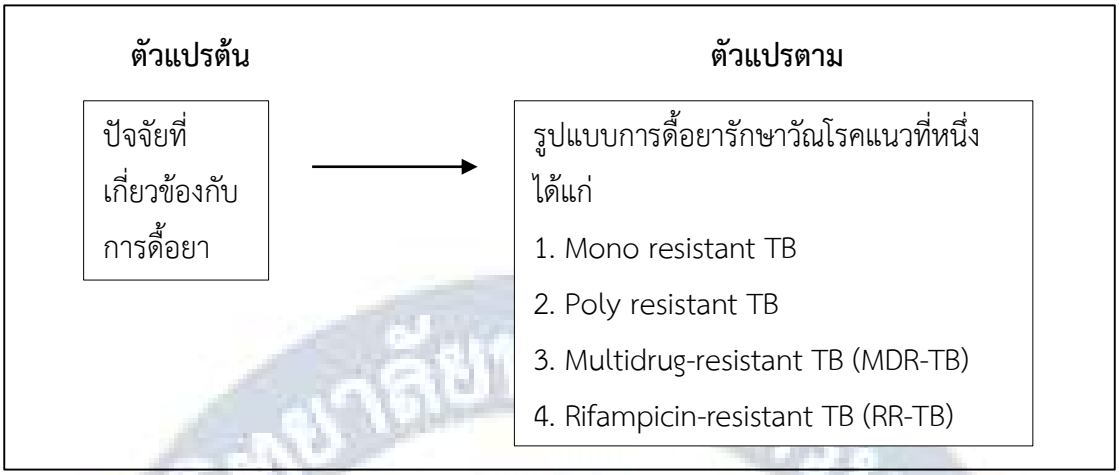
TB (MDR-TB) คือเชื้อวัณโรคดื้อต่อยาหลายขนานที่ดื้อต่อยา I และ R พร้อมกันและอาจจะมีการดื้อต่อยาอื่นร่วมด้วยก็ได้เช่น IRS, IRE และ IRSE รูปแบบที่สี่ Rifampicin-resistant TB (RR-TB) คือเชื้อวัณโรคดื้อต่อ R และอาจจะดื้อต่อยาขนานอื่นร่วมด้วย รูปแบบสุดท้าย Isoniazid-resistant TB (HR-TB) คือเชื้อวัณโรคดื้อต่อรักษา I ขนานเดียว และอาจจะดื้อต่อยาขนานอื่นร่วมด้วย แต่ยังมีความไวต่อยา R

การค้นพบผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ที่ดื้อต่อยารักษาวัณโรคแนวที่หนึ่ง (First-line drug) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาผู้ป่วยวัณโรค และผลการทดสอบความไวต่อยารักษาวัณโรคยังเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยเรื่องการตัดสินใจของแพทย์ในการใช้ยารักษาผู้ป่วยวัณโรคได้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้การรักษามีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ป่วยหายจากวัณโรคปอดและไม่กลับมาเป็นซ้ำ กลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลกได้มีการเฝ้าระวังติดตามผลการดื้อต่อยารักษาวัณโรคด้วยการทดสอบความไวต่อยาวัณโรคด้วยเครื่อง BACTEC MGIT 960 ซึ่งเป็นวิธีทดสอบที่ให้ผลการทดสอบความไวต่อยารักษาแนวที่หนึ่งได้แก่ Isoniazid (I), Rifampicin (R), Streptomycin (S) และ Ethambutol (E) ออกมาได้หลายรูปแบบด้วยกัน แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการรายงานรูปแบบการดื้อต่อยาในผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ งานวิจัยนี้จึงได้รวบรวมผลการทดสอบความไวต่อยารักษาวัณโรคแนวที่หนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2562-2564 เพื่อศึกษารูปแบบการดื้อยารักษาวัณโรคแนวที่หนึ่งที่พบในผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ในเขตพื้นที่สุขภาพที่ 2 ส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก และศึกษารูปแบบการดื้อยารักษาแนวที่หนึ่งต่อ Isoniazid (I) และ Rifampicin (R), ที่อาจส่งผลทำให้เกิดวัณโรคดื้อยาหลายขนาน (Multidrug-resistant TB; MDR-TB) และวัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรง (Extensively drug-resistant TB; XDR-TB) เกิดขึ้นในภายหลังได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษารูปแบบการดื้อต่อยารักษาแนวที่หนึ่ง (First-line drug) ที่ตรวจพบในตัวอย่างเสมหะของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ ด้วยวิธีการทดสอบความไวต่อยา (Drug susceptibility testing; DST)

กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาแบบย้อนหลัง(Retrospective study) และวิเคราะห์ข้อมูลของผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการจากการทดสอบความไวต่อยารักษาวัณโรค (Drug susceptibility testing; DST) จากตัวอย่างเสมหะของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ปีพ.ศ.2562-2564 ส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรคของกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ

1.1 ขั้นตอนการรับและปฏิเสธตัวอย่าง มีการคัดกรองตัวอย่างที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์การรับและปฏิเสธสิ่งส่งตรวจตามคู่มือบริการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ตัวอย่างเสมหะ (Sputum) ชนิด morning sputum หรือ collection sputum ควรมีปริมาตร 3-5 มิลลิลิตร ข้อมูลใบนำส่งและตัวอย่างตรงกัน ตัวอย่างมีฝาปิดมิดชิดไม่หกออกจากภาชนะ นำส่งภายใต้อุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส นับจากวันที่เก็บตัวอย่างเสมหะไม่เกิน 7 วัน

1.2 ขั้นตอนการเพาะเชื้อวัณโรค (Tuberculosis culture) เป็นขั้นตอนการเพาะเลี้ยงเชื้อเพื่อที่จะได้เชื้อวัณโรคมาทดสอบความไวต่อยา เริ่มจากเทตัวอย่างเสมหะลงในหลอดขนาด 50 มิลลิลิตร เติมสารละลาย 2%NALC-NaOH ในอัตราส่วน 1:1 ถึง 1:1.2 พิจารณาตามลักษณะของเสมหะ นำไป vortex ให้ละลายเป็นเนื้อเดียวกัน ตั้งทิ้งไว้ 15 นาที เพื่อลดการปนเปื้อนในตัวอย่างเสมหะ เติม Phosphate Buffer Saline (PBS) pH 6.8 ให้ถึงขีดปริมาตร 45 มิลลิลิตร เพื่อเป็นการหยุดปฏิกิริยาลดการปนเปื้อนในตัวอย่างเสมหะ นำไปปั่นเหวี่ยงตกตะก่อนที่ความเร็ว 3,000 x g เป็นเวลา 15 นาที ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส นำออกมาเทส่วนที่เป็นสารละลายออกให้เหลือส่วนที่เป็นตะกอนอยู่ที่ก้นหลอด เติม PBS pH 6.8 ปริมาตร 1-1.2 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันด้วย transfer

pipette ขนาด 1 มิลลิลิตร ด้วยวิธีดูดขึ้นลง เติม treatment sample ลงในหลอดอาหารเหลว 7 ml MGIT 960 ปริมาตร 0.5 มิลลิลิตร หยดลงในอาหารแข็ง LJ-media จำนวน 4 หยด หยดลง Slide จำนวน 1 หยด และ treatment sample ที่เหลือดูดเก็บใน Vial tube ขนาด 2 มิลลิลิตร นำหลอดอาหารเหลว 7 ml MGIT 960 บ่มในเครื่อง BACTEC MGIT 960 อาหารแข็ง LJ-media บ่มในตู้ incubator แผ่น slide นำส่งขั้นตอนกระบวนการย้อมสี AFB และ Vial tube เก็บในตู้ -20 องศาเซลเซียส การแปลผลในหลอดอาหารเหลว 7ml MGIT960 เมื่อมีการโตของเชื้อเครื่องจะประมวลผลเป็น positive และแสดงค่า Growth unit (GU) เมื่อไม่พบการโตของเชื้อ เครื่องจะแปลผลเป็น Negative เมื่อครบ 6 สัปดาห์ การแปลผลในอาหารแข็ง LJ-media เมื่อมีการโตของเชื้อจะพบเป็นลักษณะโคโลนีของเชื้อบนผิวหน้าอาหารแข็ง แปลผลโดยการนับจำนวนโคโลนีของเชื้อที่พบ และจำแนกปริมาณเชื้อ (grading) เป็น 1+,2+,3+,4+ และกรณีที่ไม่ถึง 1+ ใส่เป็นจำนวนโคโลนี ลักษณะการปนเปื้อนที่มักพบในอาหารแข็งคือ พบเชื้อราขาวหรือดำโตบนผิวหน้าอาหารแข็งในกรณีเกิดการปนเปื้อนของเชื้อรา และอาหารแข็งมีลักษณะเละในกรณีเกิดการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรีย ใช้เชื้อ *Mycobacterium tuberculosis* สายพันธุ์ $H_{37}RV$ เป็น Positive control

1.3 ขั้นตอนการพิสูจน์จำแนกชนิดของเชื้อ (Identification) และ การเพิ่มปริมาณเชื้อวัณโรคให้เพียงพอต่อการนำไปทดสอบความไวต่อยา มีขั้นตอนดังนี้นำหลอดอาหารเหลว 7 ml MGIT 960 ที่มีการเจริญเติบโตของเชื้อ ผสมให้เข้ากันด้วย transfer pipette ขนาด 1 มิลลิลิตร แล้วหยดลงในชุดทดสอบ TB Ag MPT64 Rapid จำนวน 4 หยด จับเวลา 15 นาที แล้วอ่านผล หยดเชื้อลงในอาหารแข็ง LJ-media จำนวน 2 ขวด เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณเชื้อให้เพียงพอต่อการนำไปทดสอบความไวต่อยา นำไปบ่มในตู้ incubator อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส หยดลงใน Blood agar จำนวน 1 หยด เพื่อดูการปนเปื้อนที่อาจเกิดขึ้น หยดลงแผ่นสไลด์ฝ้า จำนวน 1-2 หยด เพื่อนำไปย้อมสี AFB ดูลักษณะทางกายภาพของเชื้อ อ่านผลชุดทดสอบจากการปรากฏของเส้นแถบ เมื่อผลการทดสอบปรากฏเส้นแถบ C และ T แปลผลเป็น Positive ปรากฏเส้นแถบ C ไม่ปรากฏเส้นแถบ T แปลผลเป็น Negative ไม่ปรากฏแถบ C หรือทั้ง C และ T แปลผลเป็น Error แก้ไขโดยการทดสอบอีกครั้ง ใช้เชื้อ *Mycobacterium tuberculosis* สายพันธุ์ $H_{37}RV$ เป็น positive control ใช้ น้ำกลั่นเป็น negative control ทุกครั้งที่ทำการทดสอบและเปลี่ยน lot. ของชุดตรวจ

1.4 การทดสอบความไวต่อยา (Drug susceptibility test; DST) เป็นการทดสอบเพื่อดูเชื้อวัณโรคดื้อต่อยารักษาแนวที่หนึ่งจากเชื้อที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเชื้อวัณโรค ที่ผ่านขั้นตอนการพิสูจน์จำแนกชนิดของเชื้อว่าเป็นเชื้อวัณโรค และมีปริมาณเพียงพอในการทดสอบความไวต่อยาโดยวิธี Liquid-AST เริ่มจากใช้ loop เขี่ยเอาเชื้อวัณโรคที่โตในอาหารแข็ง LJ-media ในปริมาณ 1 loop full ลงในหลอดแก้ว Sterile screw tube ข้างในหลอดมีเม็ด glass beads ขนาด 3 มิลลิลิตร จำนวน 7-8 เม็ด ปั่นด้วย Vortex ให้เชื้อแตกกระจายเป็นเนื้อเดียวกันเป็นเวลาประมาณ 30 นาที

เติมน้ำกลั่นที่ปราศจากเชื้อปริมาตร 3-7 มิลลิลิตร เขย่าให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ประมาณ 15-30 นาที เพื่อให้เชื้อเกิดการแขวนลอยมาอยู่บนผิวน้ำ และให้ตะกอนของเชื้อที่ยังไม่แตกตัวจมลงไปอยู่ที่ก้นหลอด ดูดเอาส่วนบนที่เป็นสารละลายแขวนตะกอนมาปรับความขุ่นให้ได้ 0.5 McFarland ด้วยเครื่อง Densitometer เจือจางเชื้อ 0.5 McFarland ด้วยน้ำกลั่นปราศจากเชื้อในอัตราส่วน 1:5 ดูดเชื้อที่เจือจางแล้วปริมาตร 0.5 มิลลิลิตร ลงในหลอดอาหารเหลว ที่มียา first-line drug ทั้ง 4 ตัว ที่ความเข้มข้นต่างกันผสมอยู่ในหลอด ดูดเชื้อที่เจือจางแล้วปริมาตร 0.5 มิลลิลิตร ลงในหลอดที่ไม่มียาผสมอยู่เป็นหลอด growth control จำนวน 1 หลอด และนำทั้ง 5 หลอด ไปบ่มในเครื่อง BACTEC MGIT 960 เครื่องจะประมวลผลเป็น susceptible ในหลอดที่ไม่มีการดื้อต่อยา ประมวลผลเป็น resistance ในหลอดที่มีการโตของเชื้อวัณโรคแสดงว่าเชื้อมีการดื้อต่อยาที่ผสมอยู่ในหลอดนั้น และประมวลผลเป็น Invalid ในกรณีเชื้อนำมาทดสอบเป็น NTM หรือ เกิดการปนเปื้อน ใช้เชื้อ *Mycobacterium tuberculosis* สายพันธุ์ H_{37}RV ทีไม่มีการกลายพันธุ์เป็น Positive control ทุกครั้งที่ทำการทดสอบและมีการเปลี่ยนหมายเลขรุ่นที่ผลิตของน้ำยา (Lot Number)

2. รวบรวมข้อมูลผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ส่งตัวอย่างเสมหะมาเพาะเลี้ยงเชื้อวัณโรคและทดสอบความไวต่อยารักษาวัณโรคแนวที่หนึ่ง (First-line drug) ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 ปี พ.ศ.2562-2564

3. วิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบของผู้ป่วยรายใหม่ตัวอย่างเสมหะในปี พ.ศ.2562-2564

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลผลการเพาะเชื้อวัณโรคปอด ที่ให้ผลเป็น Positive, No growth และปนเปื้อน

3.2 วิเคราะห์ผลการทดสอบความไวต่อยารักษาวัณโรคออกเป็นรูปแบบการดื้อยา Mono resistant TB, Polydrug-resistant TB, MDR-TB, HR-TB และ RR-TB

3.3 สรุปการวิเคราะห์รูปแบบการดื้อต่อยารักษาแนวที่หนึ่ง (First-line drug)

ผลการศึกษา

ผลการเพาะเลี้ยงเชื้อวัณโรคของผู้ป่วยวัณโรคปอดขึ้นทะเบียนรายใหม่ในเขตพื้นที่สุขภาพที่ 2 ปี พ.ศ.2562-2564 ดังแสดงในตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 1633 ตัวอย่าง ผลการเพาะเลี้ยงเชื้อเป็น NTM จำนวน 32 ตัวอย่าง เป็น No growth, contaminate จำนวน 731 ตัวอย่าง และเป็นเชื้อวัณโรคที่สามารถทดสอบความไวต่อยาจำนวน 588 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 36.01 ของตัวอย่างผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนเป็นรายใหม่ทั้งหมด

ตารางที่ 1 แสดงผลการเพาะเลี้ยงเชื้อวัณโรคของผู้ป่วยวัณโรคปอดขึ้นทะเบียนรายใหม่จำแนกตามเพศของผู้ป่วยในเขตพื้นที่สุขภาพที่ 2 ปี พ.ศ.2562-2564

ปี พ.ศ.	จำนวน	MTB/DST	NTM	No growth /contamination
2562	214	124	4	83
2563	585	136	13	436
2564	834	328	24	486
รวม	1633	588	42	1003

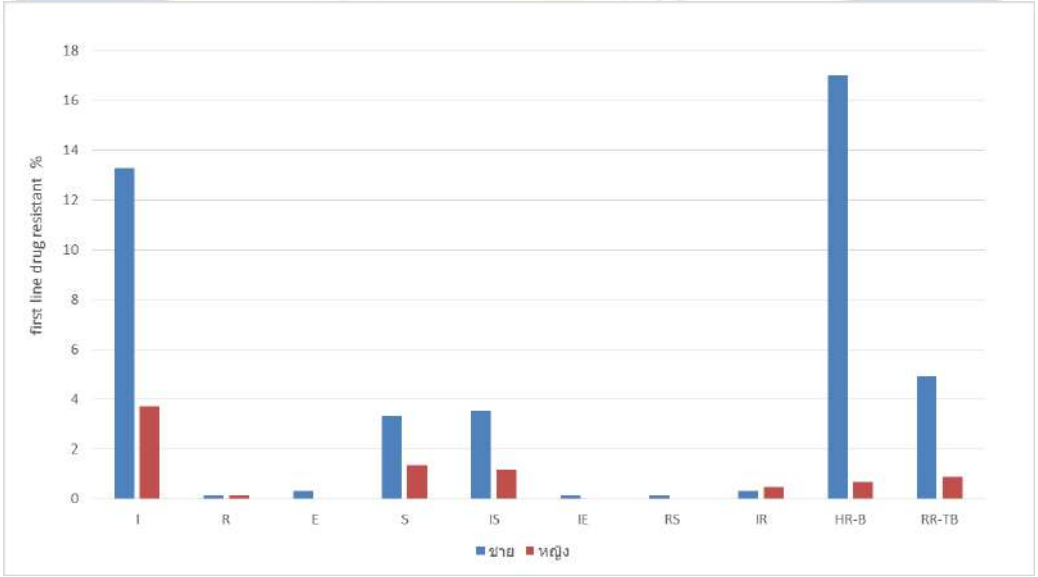
ผลการตรวจทดสอบความไวต่อยารักษาแนวที่หนึ่งจากเสมหะของผู้ป่วยขึ้นทะเบียนรายใหม่ทั้งหมด 588 ตัวอย่าง กรณีแยกเป็นเพศ ชาย-หญิง ดังตารางที่ 2 พบการดื้อยาแบบ Mono resistant TB ต่อยา I, R, E, S ในผู้ป่วยเพศชายพบจำนวน 27, 1, 2, 19 ตัวอย่าง เพศหญิงพบจำนวน 22, 1, 8, 7 ตัวอย่าง ตามลำดับ พบการดื้อยาแบบ polydrug-resistant TB ต่อยา IS, IE, RS ในผู้ป่วยเพศชายพบจำนวน 21, 1, 1 ตัวอย่าง เพศหญิงพบจำนวน 7, 0, 0 ตัวอย่าง ตามลำดับ พบการดื้อยาแบบหลายขนาน multidrug-resistant TB (MDR-TB) ต่อยา IR ในผู้ป่วยเพศชายพบจำนวน 2 ตัวอย่าง เพศหญิงพบจำนวน 3 ตัวอย่าง พบการดื้อยาแบบ Isoniazid-resistant TB (HR-TB) และ Rifampicin-resistant TB (RR-TB) พบในผู้ป่วยเพศชาย จำนวน 37 ตัวอย่าง และ 4 ตัวอย่าง เพศหญิงจำนวน 29 ตัวอย่าง และ 4 ตัวอย่าง และเชื้อที่มีความไวต่อยาของผู้ป่วยเพศชายพบจำนวน 119 ตัวอย่าง เพศหญิงจำนวน 99 ตัวอย่าง

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบความไวต่อยาต่อเชื้อวัณโรคของผู้ป่วยวัณโรคปอดขึ้นทะเบียนรายใหม่จำแนกตามเพศของผู้ป่วยในเขตพื้นที่สุขภาพที่ 2 ปี พ.ศ.2562-2564

First-line drug resistance	2562 - 2564	ชาย				หญิง			
		2562 (%)	2563 (%)	2564 (%)	รวม (%)	2562 (%)	2563 (%)	2564 (%)	รวม (%)
I	100 (17.00)	12 (11.32)	39 (4.11)	27 (10.93)	78 (13.27)	2 (11.11)	11 (26.83)	9 (11.11)	22 (3.74)
R	2 (0.34)	0	0	1 (0.40)	1 (0.17)	0	1 (2.44)	0	1 (0.17)

E	2 (0.34)	0	0	2 (0.80)	2 (0.34)	0	0	0	0
S	27 (4.59)	7 (6.60)	2 (0.21)	10 (4.05)	19 (3.23)	1 (5.56)	4 (9.76)	3 (3.70)	8 (1.36)
IS	28 (4.76)	4 (3.77)	7 (0.74)	10 (4.05)	21 (3.57)	0	5 (12.20)	2 (2.47)	7 (1.19)
IE	1 (0.17)	0	1 (0.11)	0	1 (0.17)	0	0	0	0
RS	1 (0.17)	0	0	1 (0.40)	1 (0.17)	0	0	0	0
MDR-TB	5 (0.85)	0	0	2 (0.81)	2 (0.34)	1 (5.56)	2 (4.88)	0	3 (0.51)
HR-TB	129 (21.94)	16 (15.09)	47 (4.95)	37 (14.98)	100 (17.01)	2 (11.11)	16 (39.02)	11 (13.50)	29 (4.93)
RR-TB	8 (1.36)	0	0	4 (1.62)	4 (0.68)	1 (5.56)	3 (7.32)	0	4 (0.68)
sensitive	422 (71.77)	83 (78.30)	46 (48.42)	194 (78.54)	323 (54.93)	14 (77.78)	18 (43.90)	67 (82.72)	99 (16.84)

หมายเหตุ Isoniazid (I), Rifampicin (R), Ethambutol (E), Streptomycin (S)

ภาพที่ 1 ร้อยละรูปแบบการดื้อยารักษาแนวที่หนึ่งของผู้ป่วยรายใหม่จำแนกตามเพศของผู้ป่วย

ผลการทดสอบความไวต่อยารักษาแนวที่หนึ่ง ปี พ.ศ.2562-2564 แยกชาย-หญิง พบรูปแบบ mono resistant TB มากที่สุดคือ Isoniazid (I) รองลงมา คือ Streptomycin (S) พบรูปแบบ polydrug-resistant TB มากที่สุดคือ Isoniazid (I) ร่วมกับ Streptomycin (S) พบรูปแบบ multidrug-resistant TB (MDR-TB) ดื้อต่อ Isoniazid (I) ร่วมกับ Rifampicin (R) พบในผู้ป่วยเพศหญิงมากว่าเพศชาย และพบรูแบบ Isoniazid-resistant TB (HR-TB) มากกว่า Rifampicin-resistant TB (RR-TB) พบในผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง ดังแสดงในรูปภาพที่ 1

ผลการทดสอบความไวต่อยารักษาแนวที่หนึ่ง ปี พ.ศ.2562-2564 จำแนกตามอายุของผู้ป่วย ดังตารางที่ 2 พบรูปแบบการดื้อยา mono resistant TB รูปแบบ I พบในอายุ 15-24 ปี, 25-44 ปี, 45-64 ปี, 65 ปีขึ้นไป จำนวน 3, 21, 49, 27 รูปแบบ R พบในอายุ 25-44 ปี และ 45-64 ปี จำนวน 1 ตัวอย่างเท่ากัน รูปแบบ E พบในอายุ 25-44 ปี และ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 1 ตัวอย่างเท่ากัน รูปแบบ S พบในอายุ 25-44 ปี, 45-64 ปี, 65 ปีขึ้นไป จำนวน 8, 10, 9 รูปแบบการดื้อยา polydrug-resistant รูปแบบ IS พบในอายุ 15-24 ปี, 25-44 ปี, 45-64 ปี, 65 ปีขึ้นไป จำนวน 1, 5, 14, 8 รูปแบบ IE พบในอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 1 ตัวอย่าง รูปแบบ RS พบในอายุ 45-64 ปี จำนวน 1 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 0.17 รูปแบบการดื้อยา multidrug-resistant TB (MDR-TB) พบในอายุ 45-64 ปี และ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 2 และ 3 ตัวอย่าง รูปแบบการดื้อยา Isoniazid-resistant TB (HR-TB) พบในอายุ 15-24 ปี, 25-44 ปี, 45-64 ปี, 65 ปีขึ้นไป จำนวน 3, 32, 63, 30 และรูปแบการดื้อยา Rifampicin-resistant TB (RR-TB) พบในอายุ 25-44 ปี, 45-64 ปี, 65 ปีขึ้นไป จำนวน 1, 3, 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงรูปแบบการดื้อยารักษาแนวที่หนึ่ง (fist-line drug) ของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่จำแนกตามอายุของผู้ป่วยในเขตพื้นที่สุขภาพที่ 2 ปีพ.ศ. 2562-2564

อายุ	2562 (%)	2563 (%)	2564 (%)	2562-2564 (%)
Mono resistant TB : ดื้อต่อยา Isoniazid เพียงชนิดเดียว (Isoniazid-resistant)				
15-24 ปี	1(0.81)	1(0.74)	1(0.30	3 (0.51)
25-44 ปี	7(5.65)	13(9.56)	7(2.13)	27 (4.59)
45-64 ปี	5(4.03)	24(17.65)	20(6.10)	49 (8.33)
65 ปีขึ้นไป	1(0.81)	12(8.82)	8(2.44)	21 (6.97)
Mono resistant TB : ดื้อต่อยา Rifampicin เพียงชนิดเดียว (Rifampicin-resistant)				
25-44 ปี	0	0	1(0.30)	1 (0.17)
45-64 ปี	0	1(0.74)	0	1 (0.17)

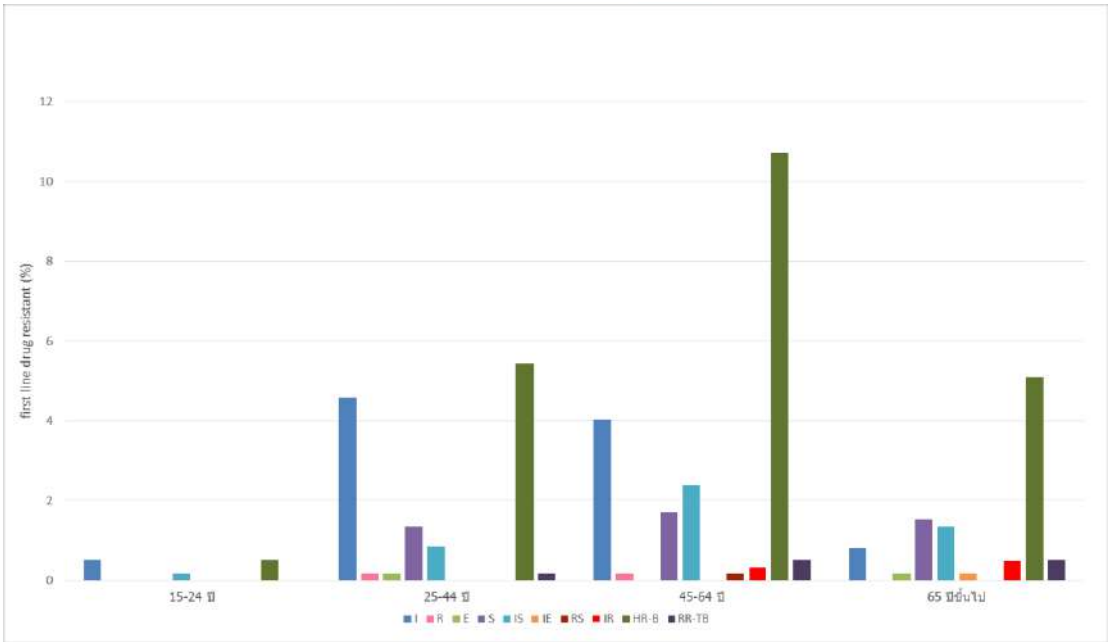
Mono resistant TB : ดื้อต่อยา Ethambutol เพียงชนิดเดียว (Ethambutol-resistant)				
25-44 ปี	0	0	1(0.30)	1 (0.17)
65 ปีขึ้นไป	0	0	1(0.30)	1 (0.17)
Mono resistant TB : ดื้อต่อยา Streptomycin เพียงชนิดเดียว (Streptomycin-resistant)				
25-44 ปี	3 (2.42)	1 (0.74)	4 (1.22)	8 (1.36)
45-64 ปี	3 (2.42)	3 (2.21)	4 (1.22)	10 (1.70)
65 ปีขึ้นไป	2 (1.61)	2 (1.47)	5 (1.52)	9 (1.53)
Poly-resistant TB : ดื้อต่อยา Isoniazid และ Streptomycin				
15-24 ปี	1 (0.81)	0	0	1 (0.17)
25-44 ปี	2 (1.61)	1 (0.74)	2 (0.61)	5 (0.85)
45-64 ปี	1 (0.81)	5 (3.68)	8 (2.44)	14 (2.38)
65 ปีขึ้นไป	0	6 (4.41)	2 (0.61)	8 (1.36)
Poly-resistant TB : ดื้อต่อยา Isoniazid และ Ethambutol				
65 ปีขึ้นไป	0	1 (0.74)	0	1 (0.17)
Poly-resistant TB : ดื้อต่อยา Rifampicin และ Streptomycin				
45-64 ปี	0	0	1 (0.30)	1 (0.17)
MDR-TB				
45-64 ปี	0	1 (0.74)	1 (0.30)	2 (0.34)
65 ปีขึ้นไป	1 (0.81)	1 (0.74)	1 (0.30)	3 (0.51)

ตารางที่ 2 แสดงรูปแบบการดื้อยารักษาแนวที่หนึ่ง (fist-line drug) ของผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่จำแนกตามอายุของผู้ป่วยในเขตพื้นที่สุขภาพที่ 2 ปีพ.ศ. 2562-2564 (ต่อ)

HR-TB : ดื้อต่อยา Isoniazid เพียงชนิดเดียว หรือมีตัวอื่นร่วมด้วย แต่ไม่ใช่ Rifampicin				
15-24 ปี	2 (1.61)	1 (0.74)	0	3 (0.51)
25-44 ปี	9 (7.26)	14 (10.29)	9 (2.74)	32 (5.44)
45-64 ปี	6 (4.84)	29 (21.32)	28 (8.54)	63 (10.71)
65 ปีขึ้นไป	1 (0.81)	19 (13.97)	10 (3.05)	30 (5.10)
RR-TB : ดื้อต่อยา Rifampicin เพียงตัวเดียว หรือมีตัวอื่นร่วมด้วย แต่ไม่ใช่ Isoniazid				
25-44 ปี	0	0	1 (0.30)	1 (0.17)

45-64 ปี	0	2 (1.5)	1 (0.30)	3 (0.51)
65 ปีขึ้นไป	1 (0.81)	1 (0.74)	1(0.30)	3 (0.51)
จำนวนเชื้อดื้อทั้งหมด	**124**	**136**	**328**	**588**

หมายเหตุ 15-24 ปี (ผู้ใหญ่ตอนต้น.วัยหนุ่มสาว), 25-44 ปี (ผู้ใหญ่ตอนกลาง, วัยกลางคน), 45-64 ปี (ผู้ใหญ่ตอนปลาย), 65 ปีขึ้นไป(วัยสูงอายุ)

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการดื้อยารักษาแนวที่หนึ่งของผู้ป่วยรายใหม่จำแนกตามอายุของผู้ป่วย

ผลการทดสอบความไวต่อยารักษาแนวที่หนึ่ง ปี พ.ศ.2562-2564 แยกตามอายุ ดังรูปภาพที่ 2 รูปแบบการดื้อยา mono resistant TB ดื้อ I พบมากสุด อายุ 25-44 ปี ดื้อ R อายุ 25-44 ปี และ 45-64 ปี เท่ากัน ดื้อ S พบมากสุด อายุ 45-64 ปี ดื้อ E อายุ 25-44 ปี และ 65 ปีขึ้นไป เท่ากัน พบดื้อยา polydrug-resistant TB ดื้อ IS พบมากสุด อายุ 45-64 ปี ดื้อ IE อายุ 65 ปีขึ้นไป และดื้อ RS อายุ 45-64 ปี พบดื้อยา multidrug resistant TB (MDR-TB) อายุ 45-64 ปี และ 65 ปีขึ้นไป ดื้อยา Isoniazid-resistant TB (HR-TB) พบมากสุด อายุ 45-64 ปี และ ดื้อยา Rifampicin-resistant TB (RR-TB) อายุ 45-64 ปี และ 65 ปีขึ้นไป เท่ากัน

อภิปรายผล

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตัวอย่างเสมหะของผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนเป็นรายใหม่ในปี พ.ศ.2562-2564 จะเห็นได้ว่าตัวอย่างที่ส่งมาทดสอบส่วนใหญ่จะเป็นของเพศชายมากกว่าเพศหญิงถึงสามเท่าตัว จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 1,633 ตัวอย่าง เป็นของเพศชาย จำนวน 1,211 ตัวอย่าง และเพศหญิงจำนวน 422 ตัวอย่าง มีความสอดคล้องกับงานบทความปริทัศน์ของ ปีเสาะ มะเซ็ง และคณะ[6] พบว่าผู้ป่วยร่วมบ้านที่เป็นเพศชายมีโอการติดเชื้อวัณโรคมากกว่าเพศหญิง 1.52-7.54 เท่า ซึ่งเป็นโอกาสที่จะพบว่าเพศชายติดเชื้อเป็นผู้ป่วยรายใหม่ได้สูงกว่าเพศหญิง เนื่องจากความแตกต่างของฮอร์โมนเพศและลักษณะการใช้ชีวิตที่ต่างกัน ซึ่งเพศชายมักจะมีภาวะอารมณ์ที่รุนแรงและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อวัณโรคมากกว่าเพศหญิง เช่น การสูบบุรี่และการดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อวัณโรคในผู้ใหญ่ จากตัวอย่างเบื้องต้นเมื่อผ่านการเพาะเลี้ยงเชื้อวัณโรคพบเป็นเชื้อวัณโรคและสามารถทดสอบความไวต่อยาจำนวน 588 ตัวอย่าง ผลการทดสอบความไวต่อยารักษาแนวที่หนึ่ง (first-line drug) พบรูปแบบการดื้อยา mono resistant TB คือเชื้อดื้อต่อยาตัวเดียว Isoniazid, Rifampicin, Ethambutol, Streptomycin พบมากที่สุดคือ Isoniazid ร้อยละ 17.00 รองลงมาคือ Streptomycin ร้อยละ 4.59 ในผู้ป่วยเพศชายอายุ 45-64 ปี (ผู้ใหญ่ตอนปลาย) ที่ร้อยละ 8.33 และ 1.70 ดื้อต่อ Rifampicin, Ethambutol พบเพียงร้อยละ 0.34 เท่ากัน ดื้อต่อ Rifampicin พบในผู้ป่วยเพศชายและเพศหญิงเท่ากัน อายุ 25-44 ปี (ผู้ใหญ่ตอนกลาง, วัยกลางคน) และอายุ 45-64 ปี (ผู้ใหญ่ตอนปลาย) ร้อยละ 0.17 เท่ากัน รูปแบบการดื้อยา polydrug-resistant TB คือเชื้อดื้อต่อยาสองตัวขึ้นไปแต่ไม่ใช่ Isoniazid ร่วมกับ Rifampicin พบมากที่สุดคือ Isoniazid ร่วมกับ Streptomycin ร้อยละ 4.76 รองลงมาคือดื้อต่อ Isoniazid ร่วมกับ Ethambutol และ Rifampicin ร่วมกับ Streptomycin พบร้อยละ 0.17 เท่ากัน ในผู้ป่วยเพศชายอายุ 45-64 ปี (ผู้ใหญ่ตอนปลาย) รูปแบบการดื้อยา multidrug-resistant TB (MDR-TB) คือเชื้อดื้อต่อยา Isoniazid ร่วมกับ Rifampicin พร้อมกัน พบร้อยละ 0.85 ในผู้ป่วยเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุ 45-64 ปี (ผู้ใหญ่ตอนปลาย) และ 64 ปีขึ้นไป(วัยสูงอายุ) รูปแบบการดื้อยา Isoniazid-resistant TB คือ เชื้อดื้อต่อยา Isoniazid ทั้งที่เป็น mono resistant TB และ polydrug-resistant TB พบร้อยละ 21.94 ในผู้ป่วยเพศชาย อายุ 45-64 ปี(ผู้ใหญ่ตอนปลาย) เป็นส่วนมาก และรูปแบบการดื้อยา Rifampicin-resistant TB คือ เชื้อดื้อต่อยา Rifampicin ที่เป็น mono resistant TB, polydrug-resistant TB และ multidrug-resistant TB พบร้อยละ 1.36 ในผู้ป่วยเพศชายและเพศหญิงเท่ากัน ที่อายุ 45-64 ปี(ผู้ใหญ่ตอนปลาย) และ อายุ 64 ปีขึ้นไป(วัยสูงอายุ) ตามข้อมูลตารางที่1 และ 2 พบอัตราการดื้อยาแบบ mono resistant TB สูงในตัวยา Isoniazid ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชเลวัน[5] ที่ร้อยละ 6.07 ดื้อต่อยา Rifampicin ที่ร้อยละ 1.10 รูปแบบการดื้อยา Multidrug resistant TB พบที่ร้อยละ 3.13 การดื้อยา Isoniazid-resistant TB พบที่ร้อยละ 11.78 และการดื้อยา Rifampicin-resistant

TB พบที่ร้อยละ 4.05 ผลการดื้อยาทั้งหมดส่วนมากพบในผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง แต่ผลดื้อยา Multidrug resistant TB ก็พบในเพศหญิง มากกว่าเพศชายเหมือนกัน อายุเฉลี่ยของผู้ป่วยที่พบการดื้อยาอยู่ที่ 42.9±16.2 ปี และงานวิจัยของ Dasarathi Das และคณะ[10] ได้ศึกษาความชุกวัณโรคดื้อยารักษาแนวที่หนึ่งในเมือง Odisha ประเทศอินเดีย พบการดื้อยาแบบ mono resistant TB ดื้อต่อยา Isoniazid, Rifampicin, Streptomycin, Ethambotol คือ ร้อยละ 2.56, 0, 3.41 และ 0.85 ตามลำดับ งานวิจัยนี้มีผลการศึกษาที่ต่างกันคือ พบการดื้อต่อยา Streptomycin มากที่สุด ลองลงมาคือ Isoniazid และไม่พบดื้อต่อยา Rifampicin พบการดื้อยาแบบ polydrug-resistant TB ดื้อต่อยา Streptomycin ร่วมกับ Isoniazid เพียงแค่ร้อยละ 0.85 และวัณโรคดื้อยาหลายขนาน multidrug-resistant TB พบร้อยละ 0.85 สิ่งที่ไม่สอดคล้องในงานวิจัยนี้คือตัวอย่างเสมหะที่ใช้ในศึกษาทั้งหมดเป็นของผู้ป่วยรายใหม่ที่มีผล AFB เป็นบวกทั้งหมด และสิ่งที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้คือผู้ป่วยรายใหม่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงถึงร้อยละ 72 และอายุเฉลี่ยของผู้ป่วยอยู่ที่ 39.84±15.05 ปี ข้อมูลสถานการณ์วัณโรคขององค์การอนามัยโลก (WHO) เมื่อปี 2560 ได้รายงานวัณโรคดื้อยา Rifampicin-resistant TB อยู่ที่ร้อยละ 4.1 ของผู้ป่วยวัณโรครายใหม่ทั่วโลก[4] ซึ่งข้อขอมูลรูปแบบการดื้อยาที่ได้จากการวิเคราะห์ในปี พ.ศ.2562-2564 ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 ยังมีความแตกต่างกับงานวิจัยอื่นในส่วนที่เป็นปริมาณการพบวัณโรคดื้อต่อยา Mono resistant TB, Polydrug-resistant TB, Multidrug-resistant TB, Isoniazid-resistant TB และ Rifampicin-resistant TB แต่ก็มีความสอดคล้องกันในเรื่อง เพศ และอายุของผู้ป่วย ที่ส่วนมากผลการศึกษาพบการดื้อยาในผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง และมีอายุตั้งแต่ 25-44 ปี, 45-64 ปี, 65 ปีขึ้นไป เนื่องจากการดื้อยาในผู้ป่วยรายใหม่ที่ยังไม่ได้รับการรักษาด้วยยารักษาแนวที่หนึ่งนั้นสามารถเกิดจากสภาพท้องที่และสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้เชื้อวัณโรคเกิดการกลายพันธ์เป็นเชื้อดื้อยาได้แตกต่างกันออกไป หรือการได้รับเชื้อดื้อยาโดยตรงจากการสัมผัสกับผู้ป่วยวัณโรคปอดที่มีเชื้อดื้อยาอยู่แล้วจึงทำให้ป่วยเป็นวัณโรคที่มีเชื้อดื้อยาได้เหมือนกัน เช่น การอยู่ร่วมบ้าน การสูบบุรี และการตั้งกลุ่มดื่มแอลกอฮอล์เป็นพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อวัณโรคได้ เมื่อมีบุคคลที่เป็นวัณโรคดื้อยาอยู่ในบ้านหรือในกลุ่มกิจกรรมเดียวกัน ก็จะเกิดการแพร่เชื้อวัณโรคให้กับคนที่สัมผัสใกล้ชิด จึงทำให้คนที่ได้รับเชื้อวัณโรคเข้าไปมีโอกาสได้รับเชื้อวัณโรคดื้อยาเข้าไปด้วยเช่นกัน และรูปแบบการดื้อยาที่ควรมีการเฝ้าระวังในการรักษาคือ HR-TB และ RR-TB ถ้าผู้ป่วยไม่ได้รับการรักษาอย่างเคร่งครัด อาจจะทำให้เกิดวัณโรคดื้อยาหลายขนาน MDR-TB และวัณโรคดื้อยาหลายขนาดชนิดรุนแรง XDR-TB ขึ้นภายหลังได้ ผลกระทบที่ตามมาคือค่าใช้จ่ายในการรักษาที่เพิ่มมากขึ้นและยาที่ใช้ในการรักษาก็มีผลข้างเคียงที่มากขึ้น ปัจจุบันมีวิธีการตรวจหาเชื้อวัณโรคดื้อต่อยา Isoniazid และ Rifampicin ในผู้ป่วยวัณโรคด้วยเทคนิคอณูชีววิทยาได้แก่ เทคนิค Realtime-PCR หรือ เทคนิค PCR-Line probe ซึ่งเป็นเทคนิคที่ให้ผลรวดเร็ว มีความไวและความจำเพาะสูง แต่ไม่สามารถจำแนกการมีชีวิตของเชื้อได้ ดังนั้นวิธีการทดสอบความไวต่อยารักษา

วัณโรคด้วยการเพาะเลี้ยงเชื้อด้วยอาหารเหลวผสมยาจะช่วยจำแนกเชื้อที่มีชีวิตและบอกความเข้มข้นของยารักษาวัณโรคที่สามารถกำจัดเชื้อได้ ถึงแม้ว่าจะใช้เวลาในการรอคอยผลการตรวจเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นข้อจำกัดของวิธีนี้

ข้อเสนอแนะ

จากการทดสอบความไวต่อยารักษาวัณโรคด้วยวิธี liquid ASTด้วยเครื่อง BACTEC MGIT 960 เป็นการนำเชื้อที่ได้จากกระบวนการเพาะเลี้ยงเชื้อวัณโรคและผ่านการพิสูจน์ชนิดของเชื้อแล้ว เพื่อให้ได้ตัวแทนของเชื้อวัณโรคที่ดีมาทดสอบความไวต่อยาและให้ผลการทดสอบที่ดี ขั้นตอนการเขี่ยเชื้อจากอาหารแข็งเพื่อนำมาทดสอบความไวต่อยา ควรเขี่ยเชื้อให้ทั่วถึงและได้ปริมาณที่มากพอ เนื่องจากเชื้อวัณโรคที่เจริญในอาหารแข็งอาจจะมีเชื้อที่ดื้อต่อยากระจายกันอยู่ ถ้าเขี่ยเชื้อไม่ทั่วถึงหรือปริมานไม่เพียงพอ อาจจะทำให้ไม่พบเชื้อดื้อยาบางตัวในผลการทดสอบได้ ขั้นตอนการเพิ่มปริมาณเชื้อวัณโรคควรบ่มเชื้อให้มีปริมาณมากพอก่อนที่จะนำไปทดสอบความไวต่อยา ขั้นตอนการดูดเชื้อที่เจริญจาก 7 ml MGIT 960 ลงในขวดอาหารแข็ง ควรผสมให้เชื้อคละกันก่อนโดยการดูดขึ้นลงก่อนดูดลงในอาหารแข็ง เพื่อจะได้เชื้อที่เป็นตัวแทนเชื้อที่ดีในการนำไปทดสอบความไวต่อยา

วัณโรคปอดในผู้ป่วยรายใหม่ที่ยังไม่เคยได้รับการรักษามาก่อน เมื่อมีการค้นพบแล้ว ควรเฝ้าระวังและมีการใช้มาตรการในการรักษาผู้ป่วยอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับยารักษาอย่างต่อเนื่อง ไม่ให้เกิดการขาดยาหรือหยุดยาที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดวัณโรคดื้อยาจากการรักษาได้

เอกสารอ้างอิง

กองวัณโรค กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **แนวทางการควบคุมวัณโรคประเทศไทย พ.ศ.2561.**พิมพ์ครั้งที่ 1. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

กลุ่มระบาดวิทยาและตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน กองวัณโรค กรมควบคุมโรค. (2564).**รายงานสถานการณ์และการเฝ้าระวังวัณโรคประเทศไทย.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.tbthailand.org/download/form/.pdf

กรมควบคุมโรค, กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2562). **แนวทางการบริหารจัดการและการปฏิบัติการทางห้องปฏิบัติการด้านวัณโรค.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2565). **สถานการณ์วัณโรคของไทยยังรุนแรง พบผู้ป่วยรายใหม่-กลับเป็นซ้ำปีละกว่า 7 หมื่นราย.** Sunday, 1 September 2019. (ออนไลน์). [สืบค้น 21 ธ.ค. 2565]. เข้าถึงได้จาก: https://www.hfocus.org/content/2019/09/17640

ชเลวัน ภิญโญโชติวงศ์. (2561, กรกฎาคม-ธันวาคม 2561). **ความชุกและปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดวัณโรคดื้อยาหลายขนานในผู้ป่วยวัณโรคที่ โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์.** วารสารเจริญกรุงประชารักษ์. 14(2). (ออนไลน์). [สืบค้น 21 ธ.ค. 2565]: [10 หน้า]. เข้าถึงได้จาก: https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JCP/article/view/179764.

นาปีเส๊าะ มะเซ็ง, สมเกียรติยศ วรเดช, ปุญญพัฒน์ ไชยเมล์. (2563). **ปัจจัยที่มีต่อการติดเชื้อวัณโรคในผู้สัมผัสร่วมบ้านผู้ป่วยวัณโรค:การทบทวนวัณกรรม.** วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 9(2), (ออนไลน์). [สืบค้น 20 เมษายน 2566]: [15 หน้า]. เข้าถึงได้จาก: https://he02.tci-thaijo.org/index.php/ubruphjou/article/download/242229/168773

วราพร ยิ้มแย้ม, ปัทมา กล่อมพร, ภิญญดา สมศรี, ธนกร โพธิ์วงศ์. (2562,กันยายน – ธันวาคม 2562). การเปรียบเทียบการตรวจหาเชื้อวัณโรคดื้อยาระหว่างวิธีการทดสอบความไวต่อยาแบบดั่งเดิมและวิธี Line Probe Assay (LPA). วารสารวิชาการป้องกันควบคุมโรค สคร.2 พิษณุโลก. 2(3), 33-46

สมาคมปราบวัณโรคแห่งประเทศไทยในพรบรมราชูปถัมภ์. (2542). วัณโรค. พิมพ์ครั้งที่ 4. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ประเสริฐ ศีลพิพัฒน์

สำนักวัณโรค กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.(2562). แนวทางการควบคุมวัณโรคประเทศไทย พ.ศ.2561.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

Dasarathi Das, Prakasini Satapathy, Biswanath Murmu.(2016). First Line Anti-TB Drug Resistance in an Urban Area of Odisha, India. Retrieved February 25, 2023, from: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5198316/

การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช ที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลวังเจ้า

Family's social support for adolescent psychiatric patients in wang chao hospital

เมธี สุทธศิลป์[1] และ สุดา ภู่น้อย[2]
Mathee Sootthasil and Suda Punoy

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาลวังเจ้า 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดทำนายการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาลวังเจ้า โดยใช้กรอบแนวคิดของเฮ้าส์ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนด้านสิ่งของและบริการกลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกในครอบครัวที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยจำนวน 54 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าไคสแควร์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถดถอย

ผลการศึกษา พบว่า 1) การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว รายด้านการสนับสนุนทางสังคม ด้านสิ่งของและบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ส่วนการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในภาพรวม พบว่าเกินครึ่งของผู้ดูแลผู้ป่วยมีการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอยู่ในระดับสูง 2) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่ารายได้เฉลี่ยของครอบครัวและลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ และ 3) เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช พบว่าสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชมีความสัมพันธ์เชิงบวกและสามารถคาดทำนายการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชได้ร้อยละ 70.8

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-Mail: mayvet_2006@hotmail.com
[2] ผู้ช่วยเหลือคนไข้ (ปฏิบัติงานตำแหน่งนักวิชาการ) โรงพยาบาลวังเจ้า จ.ตาก

ข้อเสนอแนะเน้นเรื่องการดูแลผู้ป่วยแก่สมาชิกในครอบครัวโดยการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวจัดฝึกอบรมทักษะการดูแลผู้ป่วยเมื่ออยู่ที่บ้าน การเยี่ยมบ้านและควรมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติสำหรับผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน เน้นเรื่องการสร้างสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัว เช่น การจัดกิจกรรมหรือแผนการรักษาพยาบาลผู้ป่วยโดยญาติมีส่วนร่วม พัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การเข้าใจผู้ป่วย ครอบครัวที่เป็นครอบครัวขยาย ควรเน้นการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพและบทบาทต่อผู้ป่วยของสมาชิกคนอื่น ๆ เนื่องจากผลการวิจัยสนับสนุนว่าแรงสนับสนุนสูงในครอบครัวเดี่ยว

คำสำคัญ: การสนับสนุนทางสังคม, ครอบครัว, ผู้ป่วยจิตเวช

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of family social support toward psychiatric patients receiving services at Wang Chao Hospital, 2) to study factors related to family social support towards psychiatric patients. 3) to study factors influencing and predicting social support of family to psychiatric patients receiving services at Wang Chao Hospital. Using the conceptual framework of the House, it consists of 4 aspects: emotional support, assessment support. Information support and material support and sample services are Fifty-four family members caring for the patients were collected by questionnaires and analyzed by percentage, mean, standard deviation. chi-square test coefficient Pearson correlation and regression analysis.

The results of the study revealed that 1) the social support of the family. Social Support Things and services had the highest average, followed by emotional social support, and information social support had the lowest average overall. It was found that more than half of caregivers had high levels of family social support for psychiatric patients. 2) when analyzing the relationship between the variables It was found that the mean family income and family living characteristics were related to family social support to psychiatric patients at statistically significant levels of 0.05 and 0.01, respectively. and 3) when analyzing factors that influence and can predict family social support to psychiatric patients. It was found that the relationship of family members of psychiatric caregivers was positively correlated and predicted the social support of family to psychiatric patients at 70.8%.

Suggestions: Recommendations focus on caring for family members by providing family counseling, training in home care skills. home visits and a practical guide for home caregivers of psychiatric patients should be developed. Emphasis on building relationships with family members. such as organizing activities or medical treatment plans for patients with the participation of relatives develop creative communication skills understanding the patient extended family Emphasis should be placed on promoting the relationship and role of other members of the patient as the findings support the high support in nuclear families.

Keywords: Social Support, Family, Psychiatric Patients

บทนำ

ผู้ป่วยจิตเวชเป็นกลุ่มคนที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย ทำให้ต้องเรียนรู้ในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข การเปลี่ยนแปลงประการแรก คือการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ที่สังเกตได้ชัดคือการเพิ่มส่วนสูง น้ำหนัก และลักษณะทางเพศ ซึ่งมีอิทธิพลต่ออารมณ์และพฤติกรรม ประการที่สองคือการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจในผู้ป่วยจิตเวชจะมีอารมณ์ฉุนเฉียวรุนแรงอารมณ์แปรปรวนง่าย ควบคุมอารมณ์ได้น้อย จะแสดงอารมณ์และความรู้สึกอย่างเปิดเผยและตรงเกินไป อ่อนไหวง่าย ประการที่สาม คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ผู้ป่วยจิตเวชจะมีการเข้าร่วมกิจกรรม หรือติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นมากขึ้นจึงต้องพยายามปรับพฤติกรรม และความรู้สึกนึกคิดให้สามารถตอบสนองเกณฑ์มาตรฐานของสังคมที่ตนอยู่ หรือเป็นไปตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เพื่อเป็นที่ยอมรับ จึงเป็นการยุ่งยากมากในการที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ประการสุดท้ายคือการเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญาผู้ป่วยจิตเวชเป็นช่วงที่ระดับสติปัญญามีการพัฒนา สามารถคิดได้อย่างเป็นระบบทั้งรูปธรรมและนามธรรม (พลอยวไล ไกรนรา, 2558) อีกทั้งยังสามารถคิดได้อย่างกว้างขวางมีความซับซ้อนและลึกซึ้ง แต่อาจจะขาดประสบการณ์ ความรอบคอบ จึงทำให้เกิดความผิดพลาดจากการใช้ความคิดได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2560) ในการดำรงชีวิตของผู้ป่วยจิตเวชในสังคมไทยปัจจุบันที่มีประชากรผู้ป่วยจิตเวช อายุระหว่าง 12-60 ปี จำนวน 4,829,010 คน (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2565) ปัญหาผู้ป่วยจิตเวชในสังคมไทยนับวันจะทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศอย่างมหาศาลความมั่นคงทางสังคม แทบจะหาไม่ได้ในปัจจุบัน ความปลอดภัยในชีวิตประชาชนและทรัพย์สินลดลง โดยเฉพาะในส่วนของการกระทำผิดซ้ำของผู้ป่วยจิตเวชที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากปีพ.ศ. 2559 พบว่าผู้ป่วยจิตเวชกระทำผิดถึงร้อย

ละ 45.8 โดยมีคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินมากที่สุด จากสถิติของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2565 พบว่าผู้ป่วยจิตเวชที่กระทำผิดทั่วประเทศ มีจำนวนมากถึง 252,710 ราย (ฝ่ายสถิติและประมวลผลศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงยุติธรรม, 2557) จากปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลกระทบให้ผู้ป่วยจิตเวชไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการภายในของตนเอง และสภาพแวดล้อมทางสังคมได้จึงทำให้ผู้ป่วยจิตเวชเกิดความกดดันทางด้านจิตใจและอารมณ์เกิดความขัดแย้งคับข้องใจเกิดความเครียดกังวลใจและผิดหวัง (Lazarus, 1969) หากเกิดขึ้นเป็นระยะเวลานานจะมีผลกระทบต่อความไม่สมดุลของจิตใจ และอารมณ์นำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต กลายเป็นโรคจิต โรคประสาท (Hurlock, 1978)

ในการดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยซึ่งภาระในการดูแลผู้ป่วยโรคทางจิตก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายด้าน ได้แก่ปัญหาทางเศรษฐกิจ ญาติต้องเสีย ค่าใช้จ่ายในการรักษาเพิ่มขึ้น ต้องนำเวลาในการทำงานหารายได้มาใช้ในการดูแลผู้ป่วย จากการศึกษาของ มนตรี อมรพิเชษฐ์กุลและพรชัย พงศ์สงวนสิน (2564) พบว่าครอบครัวผู้ป่วยจิตเวชร้อยละ 19.01 มีหนี้สินที่เกิดจากการดูแลผู้ป่วยเดือดร้อนทางด้านการเงิน (ร้อยละ 28) และปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่าผู้ป่วยจิตเวชจำนวนมากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อม และชุมชนได้ (โชติพร พันธุ์วัฒนาชัย, 2557) จากสถิติการให้บริการในสถานพยาบาล สังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข 14 แห่งทั่วประเทศ ในปีพ.ศ. 2559 พบผู้ป่วยจิตเวช เพิ่มถึงร้อยละ 45.9 โรงพยาบาลวังเจ้า เป็นโรงพยาบาลทุติยภูมิที่ให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วยทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน และผู้ป่วยทางจิตเวช จากสถิติการให้บริการระหว่างปีพ.ศ. 2563–2566 พบว่าผู้มารับบริการตรวจที่คลินิกผู้ป่วยนอกจิตเวช จำนวน 728, 729, 806 และ 789 ราย ตามลำดับ (โรงพยาบาลวังเจ้า, 2566) การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีต่อผู้ป่วยเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้กับโรงพยาบาลวังเจ้าใช้เป็นแนวทางให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนจำหน่ายผู้ป่วย เพื่อให้ความรู้และส่งเสริมศักยภาพการดูแล การสนับสนุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ ต่อผู้ป่วยจิตเวชหลังจำหน่าย แก่สมาชิกในครอบครัวผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยให้สามารถปฏิบัติการดูแล การสนับสนุนทางสังคม ผู้ป่วยได้ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาลวังเจ้า

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดทำนายการสนับสนุนทางสังคมของ ครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาลวังเจ้า

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากรในการศึกษาได้แก่ เป็นผู้ป่วยนอกที่สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้พาผู้ป่วยมารับบริการตรวจรักษาที่กลุ่มงานผู้ป่วยนอกจิตเวช จำนวน 117 คน

2. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน มกราคม–เมษายน 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation study) เพื่อศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลวังเจ้า จำนวน 117 คน สมาชิกในครอบครัวที่พาผู้ป่วยจิตเวชมารับบริการรักษาในช่วงเวลาที่ศึกษาในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2563) ดังนี้

$$n = \frac{Z^2 \alpha_{/2}\, \delta^2}{d^2}$$

โดยที่ n = ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรกลุ่มเดียว (คน)

$Z\alpha_{/2}$ = การทดสอบ 2 ทางค่าสถิติมาตรฐานภายใต้โค้งปกติซึ่งมีค่าสอดคล้องกับระดับนัยสำคัญ α โดยกำหนดให้ α เท่ากับ 0.05 ค่า $Z\alpha_{/2}$ เท่ากับ 1.96

δ^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวรายด้าน เท่ากับ 0.28

d = ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับให้เกิดขึ้นจากการสุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ เท่ากับ 0.1

คำนวณหาช่วงที่จะใช้ในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Random) จากสูตรดังนี้

แทนค่า

$$n = \frac{1.962\ (0.28)}{(0.1)^2}$$

$$= 54$$

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 54 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling or judgment sampling) ตามเกณฑ์คุณสมบัติว่าเป็นสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยจิตเวชที่พาผู้ป่วยจิตเวชเข้ามารับการรักษา ณ โรงพยาบาลวังเจ้า ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

เกณฑ์ในการคัดเลือกเข้าสู่การศึกษา (inclusion criteria) ประกอบด้วย

1. มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องทางสายโลหิตของผู้ป่วยจิตเวชได้แก่บิดา มารดา พี่น้องและญาติทางสายโลหิต

2. เป็นผู้พาผู้ป่วยจิตเวชมารับบริการการตรวจรักษาอย่างน้อยเป็นเวลา 3 เดือน ที่โรงพยาบาลวังเจ้าจนถึงวันที่เก็บรวบรวมข้อมูล

3. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้โดยเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมในการศึกษา

4. ไม่มีปัญหาในเรื่องการสื่อสาร

เกณฑ์คัดเลือกออกจากการศึกษา (Exclusion criteria) ประกอบด้วย

1. ไม่เกี่ยวข้องทางสายโลหิตกับผู้ป่วยจิตเวช เช่น เพื่อน หรือเพื่อนบ้าน

2. ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมในการศึกษาหรือให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

3. ผู้ป่วยจิตเวชที่โรงพยาบาลเองโดยไม่มีญาติมาด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลความเจ็บป่วยของผู้ป่วยจิตเวช สวนที่ 2 ความรู้ของผู้ดูแลเรื่องโรคจิตเวช ส่วนที่ 3 การดูแลผู้ป่วยจิตเวช ส่วนที่ 4 สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว ส่วนที่ 5 การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการประเมินความตรงด้านเนื้อหาผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 3 ครั้งได้ความสอดคล้องด้านเนื้อหาร้อยละ 86 (IOC. =0.86) การตรวจสอบความเที่ยงโดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรใกล้เคียงกันจำนวน 30 คน และวนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวได้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าเท่ากับ 0.91

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือค่าความถี่ ร้อยละ สำหรับตัวแปรที่มีระดับการวัดอันตรภาคชั้นขึ้นไปหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีระดับการวัดเป็นอันดับมาตรากับระดับคะแนน

การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวโดยใช้สถิติ Chi –Square Test คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวกับผู้ป่วยจิตเวชกับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่มีระดับการวัดเป็นช่วงมาตรา

ผลการวิจัย

การศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลวังเจ้า ในครั้งนี้เป็นเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation study) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวช คัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด (Purposive sampling or Judgment sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 54 ราย โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ 2565 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Chi-square test กรณีไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของสถิติ Chi-square test คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวกับผู้ป่วยจิตเวชกับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่มีระดับการวัดเป็นช่วงมาตรา โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยและข้อมูลความเจ็บป่วยของผู้ป่วยจิตเวช สมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ร้อยละ 67.1และ32.9 อายุระหว่าง 40-49 ปี มีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 47.1 อายุเฉลี่ย 44 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.2 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ70.0 เกือบครึ่งหนึ่งมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 45.9 มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 35.3 ลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นแบบครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 71.8 มีความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยในฐานะเป็นบิดามารดามากที่สุดร้อยละ 79.4 และเกินกว่าครึ่งมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 3-5 คน ร้อยละ 85.3 สำหรับข้อมูลความเจ็บป่วยของผู้ป่วยจิตเวช พบว่าผู้ป่วยจิตเวชเกินครึ่งมีระยะเวลาเจ็บป่วยน้อยกว่า 12 เดือน (ต่ำกว่า 1 ปี) ร้อยละ 58.2 รองลงมาคือตั้งแต่ 36 เดือนขึ้นไป (3ปี) ร้อยละ 20.6 โดยระยะเวลาเจ็บป่วยเฉลี่ย 23.95 เดือน ระดับความรุนแรงของโรค พบว่าเกือบครึ่งหนึ่งมีระดับความรุนแรงของโรคอยู่ในระดับที่สามารถทำงานได้ ร้อยละ 45.3 และในส่วนของภาระในการดูแล พบว่าผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่ไม่เป็นภาระของผู้ดูแลร้อยละ 45.3

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องโรคจิตเวช พบว่าผู้ดูแลส่วนใหญ่ร้อยละ 98.2 ระบุได้ถูกต้องต่อข้อความ ที่ว่าโรคจิตเวชมีสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความเครียด รองลงมาร้อยละ 96.5 ระบุได้ถูกต้อง

ต่อข้อความที่ว่าโรคจิตเวชเป็นโรคที่มีความผิดปกติทางด้านความคิดอารมณ์การรับรู้และการแสดงออกที่ผิดไปจากคนปกติทั่วไป น้อยที่สุดคือร้อยละ 45.9 ระบุว่าโรคจิตเวชสามารถเกิดจากพิษของยาเสพติด เมื่อจำแนกระดับคะแนนพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 55.9 มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคจิตเวชระดับปานกลาง

ส่วนที่ 3 การดูแลผู้ป่วยจิตเวช พบว่าผู้ดูแลเกือบทั้งหมดร้อยละ 98.8 ระบุว่าพาผู้ป่วยไปพบแพทย์เมื่อมีอาการผิดปกติและช่วยสนับสนุนให้ผู้ป่วยสามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 98.2 ระบุว่าดูแลเรื่องความปลอดภัยให้กับผู้ป่วย น้อยที่สุดร้อยละ 68.2 ระบุว่าพูดเสียงดังและใช้กำลังเมื่อผู้ป่วยอาละวาด เมื่อจำแนกระดับคะแนนการดูแลผู้ป่วยจิตเวชของผู้ดูแลพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 92.4 มีระดับคะแนนสูง

ส่วนที่ 4 สัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวเมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่าการให้ความสำคัญผู้ป่วยว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว ได้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือ มีความรักความห่วงใยเป็นกำลังใจและปลอบใจอยู่เสมอ ข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่เลวลงหลังมีการเจ็บป่วยทางจิตของคนในครอบครัว โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 72.9 มีระดับสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับดี

ส่วนที่ 5 การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมิน การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของและบริการ พบว่าการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของและบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$=30.28 SD=3.02) รองลงมาคือการ สนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ ($\overline{X}$ = 28.72 SD=3.41) การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุด ($\overline{X}$=24.75 SD=2.83) ซึ่งในภาพรวมพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งมีการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอยู่ในระดับสูง

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแล้วว่ายังไม่พบท่านใดที่ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช ผู้วิจัยจึงขอเสนอการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องและความต่างกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช

เพศ ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าเพศของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงต่างก็ให้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยไม่แต่กต่างกัน เนื่องจากในสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปมากมายทั้งในด้านความเป็นอยู่ค่าครองชีพที่สูงมีความ

ลำบากมากขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการทำบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวไม่ได้กำหนดว่าต้องเป็นเพศใดต่างก็สามารถให้การสนับสนุนทางสังคมไม่แต่กต่างกันสอดคล้องกับการศึกษาของอุรพันธ์ อนุวุฒินาวิน (2558) ศึกษาเรื่องการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองศึกษากรณีผู้ป่วยในสถาบันประสาท พบว่าเพศของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว โดยสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยทั้งเพศหญิงและเพศชายให้การสนับสนุนทางสังคมในระดับมากจำนวน 88 รายคิด เป็นร้อยละ 88.0 เช่นเดียวกับการศึกษาของภรภัทร อิ่มโอฐ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับพฤติกรรมการดูแลที่บ้านของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยหลอดเลือดสมอง พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยที่บ้านของญาติผู้ดูแล

อายุ ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าอายุของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่ว่าจะมีกลุ่มอายุในระดับใด ต่างก็ให้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยไม่แต่กต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของอุรพันธ์ อนุวุฒินาวิน (2558) ศึกษาเรื่องการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองศึกษากรณีผู้ป่วยในสถาบันประสาท พบว่าอายุของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว

ระดับการศึกษา ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าระดับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือกล่าวได้ว่าระดับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วย ไม่ว่าจะมีการศึกษาสูงหรือต่ำต่างก็พยายามหาความรูเรื่องโรคจิตเวช เกี่ยวกับสาเหตุการดำเนินของโรคและการรักษา เพื่อนำมาเป็นประโยชน์ต่อการดูแลผู้ป่วย สอดคล้องกับการศึกษาของอุรพันธ์ อนุวุฒินาวิน (2558) ศึกษาเรื่องการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองศึกษากรณีผู้ป่วยในสถาบันประสาท พบว่าระดับการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว และจากการศึกษาพบว่าผู้ป่วยจิตเวชได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับมากจากกลุ่มการศึกษาทุกระดับถึงร้อยละ 88.0 และไม่พบการสนับสนุนทางสังคมในระดับน้อย

สถานภาพสมรส ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสถานภาพสมรสของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าไม่ว่าจะมีสถานภาพใดก็สามารถให้การสนับสนุนทางสังคมไม่แต่กต่างกัน ส่วนการศึกษาของยุวดี โชติวัฒนพงษ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องความร่วมมือในการรักษาของผู้ป่วยวัณ

โรคปอดที่เกิดจากการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลโรคทรวงอก นนทบุรี พบว่าคูสมรสมีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว

อาชีพ ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าอาชีพของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มี ความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจะประกอบอาชีพอะไรก็มีความสามารถที่จะให้การสนับสนุนทางสังคมต่อผู้ป่วยจิตเวชได้ไม่แต่กต่างกัน ส่วนการศึกษาของภรภัทร อิ่มโอฐ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับพฤติกรรมการดูแลที่บ้านของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยหลอดเลือดสมอง พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยที่บ้านของญาติผู้ดูแลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอธิบายว่าญาติผู้ที่ดูแลผู้ป่วยที่ประกอบอาชีพแต่กต่างกันจะมีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยที่บ้านแต่กต่างกันและพบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาไม่ได้ประกอบอาชีพและอาชีพเกษตรกร เนื่องจากญาติผู้ดูแลต้องประกอบอาชีพทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการดูแลผู้ป่วย ทำให้ไม่สามารถดูแลผู้ป่วยได้เต็มที่ต่างจากผู้ดูแลที่ไม่ได้ประกอบอาชีพและมีหน้าที่ดูแลผู้ป่วยจะมีเวลาเพียงพอในการดูแลผู้ป่วยได้มากกว่า

รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่ารายได้เฉลี่ยของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าผู้มีรายได้สูงย่อมสามารถให้การสนับสนุนทางสังคมต่อผู้ป่วยมากกว่าผู้มีรายได้น้อย สอดคล้องกับการศึกษาของจิตรา เจริญภัทรเภสัช (2557) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้นศึกษาเฉพาะกรณีครอบครัวผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้นโรงพยาบาลบำราศนราดูร พบว่าสภาพเศรษฐกิจภายในครอบครัวของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ารายได้เฉลี่ยของครอบครัวอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท กล่าวได้ว่าสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาอย่างมาก สินค้าทุกชนิดมีราคาสูงขึ้นอย่างมากและไม่สามารถควบคุมได้ทำให้รายได้ที่ได้มาจากการประกอบอาชีพนั้นไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัวเพราะต้องนำรายได้ส่วนหนึ่งมาเป็นค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยจิตเวชค่ายาค่าเดินทางในการพาผู้ป่วยมาพบแพทย์และต้องทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะครอบครัวที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดต้องนำเงินส่วนหนึ่งมาเป็นค่าที่พัก ทำให้ต้องเผชิญกับรายจ่ายที่สูงครอบครัวต้องตกอยู่ในภาวะยากจน มีหนี้สินต้องขอยืมเงินจากบุคคลอื่นมาใช้จ่าย ทำให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวและการดำรงชีวิตของครอบครัวจะเปลี่ยนไป การที่ครอบครัวถูกจำกัดด้วยรายได้ในช่วงระยะเวลานาน ๆ โดยไม่มีทางหารายได้เพิ่มขึ้นย่อมจะทำให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวต่ำลงทำให้ต้องปรับชีวิตความเป็นอยู่เพื่อรักษาสภาพของครอบครัวให้สมดุลอยู่ในสภาพปกติหรือใกล้เคียงปกติมากที่

ลักษณะการอยู่อาศัย ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวได้ว่าเนื่องจากในสังคมปัจจุบันจะพบว่ามีขนาดเล็กลง หมายถึงการมีสภาพเป็นครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้นทำให้ความเป็นส่วนตัวของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ผลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยพักอาศัยอยู่ในครอบครัวของตนเอง (ครอบครัวเดี่ยว) มากที่สุดร้อยละ 71.8 และปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ลักษณะการอยู่อาศัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช คือความเป็นครอบครัวเดี่ยวย่อมทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความรักความอบอุ่น ความใกล้ชิดสนิทสนม ความผูกพันซึ่งกันและกัน และความห่วงใยกันมากขึ้น ดังนั้นเมื่อเกิดการเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัวย่อมทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรักความสงสารความเข้าใจและเห็นใจเพิ่มมากยิ่งขึ้นกว่าครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยญาติพี่น้องหลายคน บางครั้งอาจมีการขัดแย้งกัน ผิดใจกัน ไม่ลงรอยกันระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของการอยู่รวมกันของคนจำนวนมากทำให้ความรักความเข้าใจกันการเอาใจใส่ดูแลกันน้อยลงโดยเฉพาะการที่มีบุคคลในครอบครัวเกิดการเจ็บป่วยทางจิตขึ้น ทำให้ความเข้าใจความเห็นอกเห็นใจเป็นไปในทิศทางที่จำกัด

ความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย พบว่าความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวได้ว่าเนื่องจากผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่เป็นบิดามารดา จึงมีความรัก ความสงสาร ความเห็นใจ จึงให้ความสำคัญกับผู้ป่วยเป็นพิเศษในการเอาใจใส่ดูแลให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องโดยการพาไปพบแพทย์รับประทานยาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้บุตรอันเป็นที่รักหายจากการเจ็บป่วยและลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมไทยบิดามารดาต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตรจนเติบใหญ่มีงานทำส่วนบุตรควรตอบแทนพระคุณบิดามารดาช่วยเหลือด้วยความรักความเมตตาและให้การดูแลรักษาเมื่อเจ็บป่วย สอดคล้องกับการศึกษาของ อุรพันธ์ อนุวุฒินาวิน (2558) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต้อผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองศึกษากรณีผู้ป่วยในสถาบันประสาท พบว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว อธิบายว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา สามีภรรยา บุตร พี่น้องหรือญาติจะให้การสนับสนุนทางสังคมต่อผู้ป่วยไม่แตกต่างกัน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวได้ว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวจะมากหรือน้อยต่างก็ให้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชไม่แต่กต่างกัน ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 3-5 คน มากถึงร้อยละ 85.3 ในสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนจากครอบครัวขยายที่มี

พ่อแม่ปู่ย่า ตายายและบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รวมกันหลายคน มาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวจะประกอบด้วย พ่อแม่ลูกเท่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของจิตรา เจริญภัทรเภสัช (2557) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้นศึกษาเฉพาะกรณีครอบครัวของผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้นโรงพยาบาลบำราศนราดูร พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 3-6 คน ส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยวและอธิบายข้อดีของครอบครัวเดี่ยว คือ ครอบครัวสามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างอิสระจะมีความรักใคร่ผูกพันความห่วงใยกันอย่างแน่นแฟ้นแต่ก็มีข้อเสียบางประการคือเมื่อมีการเจ็บป่วยหรือการพลัดพรากจากไปของสมาชิกในครอบครัวจะทำให้สมาชิกที่เหลืออยู่เกิดความว่าเหว่เงียบเหงาขาดความมั่นคงขาดที่พึ่งที่ปรึกษาปัญหาต่าง ๆ

ระยะเวลาที่เจ็บป่วย ระดับความรุนแรงของโรค ภาระในการดูแลผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าระยะเวลาที่เจ็บป่วย ระดับความรุนแรงของโรค ภาระในการดูแลไม่มีความสัมพันธ์กับการ สนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า ไม่ว่าระยะเวลาการเจ็บป่วยจะนานเท่าไร มีความรุนแรงมากหรือน้อย เป็นภาระหรือไม่เป็นภาระ ต่างก็ให้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยไม่แต่กต่างกัน เนื่องจากผู้ดูแลผู้ป่วยส่วนใหญ่ร้อยละ 79.4 เป็นบิดามารดาจะมีความรัก ความสงสาร ความเห็นใจ ความห่วงใยให้กับบุตรเป็นอย่างมาก จะดูแลบุตรและให้การสนับสนุนทางสังคมอย่างสุด ความสามารถเท่าที่จะทำได้เพื่อให้บุตรหายจากการเจ็บป่วยหรือมีอาการดีขึ้นและเมื่อใดที่สมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยยังให้การสนับสนุนทางสังคมต่อผู้ป่วยอย่างสมเสมอและต่อเนื่องจะทำให้ผู้ป่วยมีระยะเวลาการเจ็บป่วยที่สั้นลง ความรุนแรงของโรคลดน้อยลงหรือหายไป ไม่เป็นภาระของครอบครัวทำให้ผู้ป่วยมีการปรับตัวที่เหมาะสมและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าระยะเวลาการเจ็บป่วยของผู้ป่วยจิตเวชน้อยกว่า 12 เดือนร้อยละ 58.2 มีระดับความรุนแรงของโรคสามารถทำงานได้และไม่เป็นภาระของครอบครัวจำนวนเท่ากันร้อยละ 45.3 อธิบายได้ว่าผู้ป่วยจิตเวชเกินครึ่งมีระยะเวลาการเจ็บป่วยไม่ถึงปีมีระดับความรุนแรงของโรคที่สามารถทำงานได้และไม่เป็นภาระของครอบครัว ซึ่งจัดว่าการเจ็บป่วยยังไม่มากถ้าสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลให้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชกลุ่มนี้อย่างจริงจังสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่นมาพบแพทย์ตามนัดรับประทานยาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์หรือบุคลากรทางการพยาบาลอย่างเคร่งครัด และกระตุ้นให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัวเป็นต้น จะทำให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นหรือหายจากการเจ็บป่วย มีการเรียนรู้มีพฤติกรรมการปรับตัวที่เหมาะสมและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้เหมือนคนปกติทั่วไป

ความรู้เรื่องโรคจิตเวช ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าความรูเรื่องโรคจิตเวชไม่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า

สมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยที่มีความรูเรื่องโรคจิตเวชมากกับผู้ดูแลผู้ป่วยที่ไม่มีความรู้หรือมีความรู้น้อยต่างก็ให้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชไม่แตกต่างกัน ส่วนการศึกษาของจิตรา เจริญภัทรเภสัช (2557) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้น ศึกษาเฉพาะกรณีครอบครัวของผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้นโรงพยาบาลบำราศนราดูร พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายว่าการที่สมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ถูกต้องชัดเจนจะสามารถให้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยเอดส์ในระดับมากตามไปด้วย

การดูแลผู้ป่วยจิตเวช ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าการดูแลผู้ป่วยจิตเวชมีความสัมพันธ์ทาง บวกกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานแสดงว่าสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลมีความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย จึงมีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยที่บ้านด้วยความมั่นใจว่าจะสามารถดูแลได้ถูกต้อง เพราะด้วยเหตุผลผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นบิดามารดาโดยบทบาทและความรักความผู้กพันใกล้ชิดสนิทสนมความเห็นใจความสงสารจะมีมากกว่าบุคคลอื่น จึงมีความสนใจและเอาใจใส่เป็นพิเศษที่จะดูแลผู้ป่วยให้ได้รับความปลอดภัยมีความสุขสบายขณะรักษาตัวอยู่ที่บ้านมีการสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมของครอบครัว เพื่อให้ผู้ป่วยมีการพัฒนาทักษะและมีการปรับตัวที่เหมาะสมต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของลำยา เกียตริดำรงสกุล (2559) ถึงการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น พบว่าการสนับสนุนทางสังคมของครอบอยู่ในระดับดีการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวมีความสอดคล้องทางบวกกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ ผลการศึกษาครั้งนี้เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าผู้ดูแลพาผู้ป่วยไปพบแพทย์เมื่ออาการผิดปกติและช่วยสนับสนุนให้ผู้ป่วยสามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองมีคะแนนสูงเท่ากันร้อยละ 98.8 รองลงมาดูแลเรื่องความปลอดภัยและปลอบใจให้กำลังใจผู้ป่วยเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจร้อยละ 98.2 มีคะแนนเท่ากันโดยภาพรวมการดูแลผู้ป่วยมีคะแนนสูง 92.4 แต่พฤติกรรมการดูแลที่พบว่าผู้ดูแลยังปฏิบัติได้ไม่ดีได้แก่ การพูดเสียงดังและใช้กำลังเมื่อผู้ป่วยอาละวาดร้อยละ 68.2 อาจเนื่องด้วยผู้ป่วยป่วยด้วยอาการทางจิตซึ่งโดยธรรมชาติของวัยรุ่นจะเอาแต่ใจตัวเองดื้อและไม่ค่อยเชื่อฟังบิดามารดา จึงมีความจำเป็นต้องดุเป็นครั้งคราวทั้งนี้ เพื่อสอนและชี้แนะให้ผู้ป่วยได้เรียนรู้ว่าสิ่งใดควรทำสิ่ง ใดไม่ควรทำและเพื่อให้บุตรมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

สัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัว ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานแสดงว่าสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวของผู้ดูแลอยู่ในระดับดีจะมีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยที่ดีจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีเนื่องจากสัมพันธ์

ภาพของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวแต่ถ้าสมาชิกในครอบครัวที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยมีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวไม่ดีจะส่งผลให้มีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยไม่ดีและพบว่าในการศึกษาครั้งนี้สัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีร้อยละ 72.9 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการให้ความสำคัญผู้ป่วยว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวได้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือ มีความรักความห่วงใยเป็นกำลังใจและปลอบใจอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไวส์ (Weiss, 1974) กล่าวถึงการที่บุคคลได้รับการผู้กพันใกล้ชิดสนิทสนมเป็นสัมพันธ์ภาพแห่งความใกล้ชิดที่ทำให้รู้สึกว่าตนเป็นที่รักได้รับการดูแลเอาใจใส่เมื่อเจ็บป่วย ซึ่งมักจะได้รับจากสมาชิกในครอบครัว เช่น บิดามารดา พี่น้องเป็นต้น สอดคล้องกับภรภัทร อิ่มโอฐ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับพฤติกรรมการดูแลที่บ้านของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยหลอดเลือดสมอง พบว่าสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน อธิบายว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้ป่วยหากมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็จะเอื้ออำนวยต่อบรรยากาศการดูแลผู้ดูแลเต็มใจและมุ่งมั่นที่จะดูแลอันเนื่องมาจากความรักและความผูกพัน

การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวชอยู่ในระดับสูง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเฮ้าส์ (House, 1981) ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ พบว่าสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ให้การสนับสนุน ด้านนี้ในระดับสูงเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้ความรักความเห็นใจความสงสาร มีความเข้าใจ ความรู้สึกของผู้ป่วยเป็นอย่างดีมากสุด รองลงมาช่วยปลอบโยนผู้ป่วยให้มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เกิดขึ้นคอยให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างผู้ป่วยเมื่อมีปัญหาไม่สบายใจตลอดจนแสดงความเป็นห่วงดูแลเอาใจใส่เมื่อผู้ป่วยไม่สบายหรือเดือดร้อนและสามารถแก้ไขปัญหาด้านจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยได้ เนื่องจากมองเห็นสภาพของบุตรที่ต้องพบกับการเจ็บป่วยทางจิตเวช จากการศึกษาพริม โมโมและคนอื่น ๆ (Primomo, et al, 1990) ที่ศึกษารายงานวิจัยหลายฉบับและพบว่าการให้การสนับสนุนด้านอารมณจากครอบครัวจะช่วยให้ผู้ป่วยโรคเรื้อรังลดความวิตกกังวลและซึมเศร้าลง มีการปรับตัวทางสังคมในทางที่ดี ควบคุมการดำเนินโรคได้ดีและช่วยให้การทำงานของร่างกายดีขึ้น ส่วนการศึกษาของรุจา ภู่ไพบูลย์ (2564) กล่าวว่าบุคคลในครอบครัวมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์โดยการให้ความรักความเอาใจใส่แก่สมาชิกในครอบครัวในขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่าง บางครั้งอาจเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้องดูแลผู้ป่วยและบางครั้งจำเป็นต้องตำหนิหรือแสดงอาการหงุดหงิดเมื่อผู้ป่วยไม่เชื่อฟังเอาแต่ใจของตัวเองแต่อยู่ในระดับต่ำ เพราะผู้ดูแลส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นมารดาจะมีความใกล้ชิดต่อผู้ป่วยมากกว่าทั้งยังมีความเข้าใจรู้ ใจผู้ป่วยได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ และยังให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เหมือนเดิม

เมื่อพิจารณาการสนับสนุนด้านอารมณ์ในรายข้อ กล่าวได้ว่าสมาชิกในครอบครัวผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยจิตเวช ให้ความรักความเห็นใจความสงสารและเข้าใจความรู้สึกของผู้ป่วยเป็นอย่างดีมากสุด ทั้งนี้เพราะผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นบิดามารดาจึงมีความผู้กพันรักใคร่ห่วงใยความสงสารความเห็นใจ ดังนั้นเมื่อบุตรเกิดการเจ็บป่วยขึ้นบิดามารดาต้องทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่การกินอยู่หลับนอนและให้กำลังใจ ซึ่งสังคมไทยยึดถือว่าบิดามารดาต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลเลี้ยงดูบุตรและให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จนเติบโตมีงานทำ ในขณะเดียวกันการมีผู้ป่วยจิตเวชอาศัยอยู่ในบ้านโดยเฉพาะผู้ป่วยจิตเวชการคิดการกระทำการตัดสินใจ บางครั้งยังไม่ถูกต้องเอาแต่ใจของตัวเอง ขาดความรับผิดชอบทำให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกท้อแท้ในบางครั้ง จำเป็นต้องมีการตักเตือนตำหนิซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติและเป็นสิ่งที่บิดามารดาสมควรกระทำในการเลี้ยงดูบุตรในขณะยังเยาว์วัย ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุตรได้รับรู้ว่าสิ่งใดควรกระทำและสิ่งใดไม่ควรกระทำ ทำให้บุตรเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ตัวเองทำไม่ถูกต้องเพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีการปรับตัวที่ดีและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. การสนับสนุนด้านการประเมิน พบว่าสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับผู้ป่วยในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัวรองลงมาให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ป่วยทำกิจวัตรร่วมกัน เพื่อให้ผู้ป่วยมีความมั่นใจในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม มีการยกย่อง ชมเชยผู้ป่วยเมื่อทำความดีและมีการสนับสนุนให้ผู้ป่วยมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับคนอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นมารดาร้อยละ 79.4 จากการศึกษาของจิตรา เจริญภัทรเภสัช (2557) กล่าวว่าโดยธรรมชาติมารดาจะมีความรักความเอาใจใส่และมีความละเอียดอ่อนในการดูแลบุตรจะให้ความสำคัญมากกว่าบุคคลอื่น ทั้งนี้เพื่อให้บุตรเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถรับผิดชอบตอตนเองและสังคมได้มีการปรับตัวที่เหมาะสม ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม ส่วนข้อคำถามที่สมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนต่ำสุดคืออธิบายสาเหตุของการเจ็บป่วยให้ผู้ป่วย เข้าใจ ยอมรับการเจ็บป่วย รวมทั้งข้อคำถามที่ให้ผู้ป่วยรับทราบปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นในครอบครัว

3. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่าสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ให้คำแนะนำหรือช่วยแก้ไขเมื่อผู้ป่วยกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง รองลงมาคือมีเวลาไปพบแพทย์เพื่อสอบถามข้อข้องใจเรื่องการเจ็บป่วยของผู้ป่วยและให้การชมเชยเมื่อผู้ป่วยสามารถสอบถามความการเจ็บป่วยของตนเองจากบุคลากรทางการแพทย์ได้นอกจากนี้ สมาชิกในครอบครัวสามารถหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวการดูแลตนเองการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลให้ผู้ป่วยได้รับทราบส่วนข้อที่สมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนต่ำสุดคือ มีข้อจำกัดในการหาข้อมูล ข่าวสารที่สนับสนุนให้ผู้ป่วยได้ฟื้นฟูสุขภาพร่างกายและจิตใจ รองลงมา คือให้โอกาสผู้ป่วยมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการกระทำที่ไม่ถูกต้องของผู้ป่วย

เมื่อพิจารณาการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารรายข้อทำให้เห็นว่าสมาชิกในครอบ ครัวผู้ที่ดูแลผู้ป่วยมีความห่วงใยในเรื่องสุขภาพอย่างมาก พยายามหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้

ผู้ป่วยได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องและพฤติกรรมการกระทำเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ที่จะให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเอง และทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัว ซึ่งบางครั้งครอบครัวไม่สามารถในการหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยได้เนื่องด้วยต้องประกอบอาชีพการงาน เพื่อนำรายได้มาจุนเจือสมาชิกในครอบครัวและรายได้จากการประกอบอาชีพส่วนหนึ่งต้องนำมาเป็นค่ารักษาพยาบาลและค่ายาให้กับผู้ป่วย ซึ่งการเจ็บป่วยทางจิตเวชจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาการรักษาเป็นเวลานานรายได้ของครอบครัวจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของบุคคลในครอบครัวและจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชให้การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด บุคลากรทางการพยาบาลจึงควรหาแนวทางในการให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ดูแลผู้ป่วยเพื่อให้การดูแลผู้ป่วยที่บ้านเกิดผลดียิ่งขึ้น เช่นการจัดทำคู่มือปฏิบัติสำหรับผู้ดูแลผู้ป่วยที่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมยังพบว่าสมาชิกในครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยได้ให้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับสูงอย่างเพียงพอก็สามารถจะช่วยทำให้ผู้ป่วยจิตเวชมีการปรับตัวที่ดีและเหมาะสมขึ้นได้

4. การสนับสนุนด้านสิ่งของและบริการ พบว่าสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลือโดยการพาไปพบแพทย์เมื่อผู้ป่วยมีอาการกำเริบหรือไม่สบาย รองลงมา คือจัดการให้ผู้ป่วยรับประทานยาอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของแพทย์กระตุ้นให้ผู้ป่วยช่วยเหลือตนเองในกรทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวยังให้การสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นให้กับผู้ป่วย รวมทั้งให้สิ่งของหรือของขวัญกับผู้ป่วยในบางโอกาส ส่วนข้อที่สมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนต่ำสุดคือจัดและปรับปรุงสถานที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับผู้ป่วยรองลงมาคือให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยเมื่อประสบปัญหาด้านการเงินเท่าที่จำเป็น

เมื่อพิจารณาการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของและบริการรายข้อ พบว่าสมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนในระดับสูงทุกข้อเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.4 เป็นบิดามารดาจึงยอมทุ่มเททั้งเวลาแรงงานเงินทองการดูแลจัดหาสิ่งของที่เป็นประโยชน์ให้ทั้งนี้ เพื่อต้องการผู้ป่วยจิตเวชได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องและมีโอกาสที่จะหายกลับเป็นปกติได้นอกจากนี้ร้อยละ 71.8 ลักษณะการอยู่อาศัยเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว บิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวจึงมีบทบาทในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือกับผู้ป่วยจิตเวชได้อย่างมาก เนื่องจากมีความรัก ความสงสาร ตลอดจนมีความเข้าใจและเล็งเห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว

ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถทำนายการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช พบว่ามีเพียงปัจจัยเสริม ได้แก่สัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวที่สามารถทำนายการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุดแห่งแรกที่ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรมค่านิยม และทัศนคติตลอดจนอุปนิสัยต่าง ๆ แก่สมาชิกในครอบครัว จันทร์ชนก โยธิน

ชัชวาล (2560) สัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวจึงมีอิทธิพลและ มีความสำคัญอย่างยิ่งตอภาวะสุขภาพของผู้ป่วยจิตเวช ครอบครัวที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีจะให้การสนับสนุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ เป็นไปในทางที่ดี มีความรักความเข้าใจ มีความผู้กพันซึ่งกันและกันก็จะช่วยให้ผู้ป่วยจิตเวชมีการปรับตัวที่ดีนั้นแสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้ป่วยจิตเวช

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยจิตเวช คือรายได้เฉลี่ยของครอบครัวลักษณะการอยู่อาศัย การดูแลผู้ป่วยและสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวให้ การสนับสนุนทางสังคมต่อผู้ป่วยจิตเวช ผู้วิจัยนำมาเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. เน้นเรื่องการดูแลผู้ป่วยแก่สมาชิกในครอบครัวโดยการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวจัดฝึกอบรมทักษะการดูแลผู้ป่วยเมื่ออยู่ที่บ้าน การเยี่ยมบ้านและควรมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติสำหรับผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน

2. เน้นเรื่องการสร้างสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัว เช่น การจัดกิจกรรมหรือแผนการรักษาพยาบาลผู้ป่วยโดยญาติมีส่วนร่วม พัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การเข้าใจผู้ป่วย

3. ครอบครัวที่เป็นครอบครัวขยาย ควรเน้นการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพและบทบาทต่อผู้ป่วยของสมาชิกคนอื่น ๆ เนื่องจากผลการวิจัยสนับสนุนว่าแรงสนับสนุนสูงในครอบครัวเดี่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อการฟื้นหายของโรคทางจิตเวช

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวในผู้ป่วยจิตเวช

3. ศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในครอบครัวต่อการปรับตัวในผู้ป่วยจิตเวช

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). **ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากรแหล่งข้อมูล. [ออนไลน์]**. ค้นเมื่อ 22 เมษายน พ.ศ. 2566, จากhttp://www.dopa.go.th/cgibin/people2_stat.exe?

จันทร์ชนก โยธินชัชวาล. (2560). **ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อความเจ็บป่วยทางจิตของผู้ป่วยวัยรุ่น ในโรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิตรา เจริญภัทรเภสัช. (2557). **การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้นศึกษาเฉพาะกรณีครอบครัวผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้นโรงพยาบาลบำราศนราดูร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พลอยวไล ไกรนรา. (2558). **การสนับสนุนทางสังคมและการปรับตัวของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ฝ่ายสถิติและ

ภรภัทร อิ่มโอฐ. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลที่บ้านของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

มนตรี อมรพิเชษฐ์กุล, พรชัย พงศ์สงวนสิน. (2564). สถานการณ์การรักษาพยาบาลผู้ป่วยจิตเวชตามการรับรู้ของครอบครัว. **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย**, 9 (3), 113-127.

โชติพร พันธุ์วัฒนาชัย. (2557). **การศึกษาการใช้โปรแกรมการสอนสุขภาพจิตแบบกลุ่มต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภท แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลลพบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ยุวดี โชติวัฒนพงษ์. (2566). **ความร่วมมือในการรักษาของผู้ป่วยวัณโรคที่เกิดจากการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลโรคทรวงอก นนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. โรงพยาบาลวังเจ้า, 2566

รุจา ภู่ไพบูลย์. (2557). **การพยาบาลครอบครัว : แนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2563

ละเอียด รอดจันทร์, วัชราภรณ์ อุทโยภาศ และจันทร์เพ็ญ สุทธิชัยโชติ. (2562). **ปัจจัยสัมพันธ์กับการมารักษาซ้ำของผู้ป่วยจิตเวชในโรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา.** กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยากรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2560

อุรพันธ์ อนุวุฒินาวิน. (2558). **การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองศึกษาเฉพาะกรณีผู้ป่วยในสถาบันประสาท.**วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

House, J.S. (1981). **Work stress and Social Support**. Reading. Ma : Addison-Wesley.

Hurlock, E. B. (1967). **Adolescent Development**. New York : McGraw Hill.

Lazarus R.S. (1969). **Patterns of Adjustment and Human Effective**. New York : McGraw Hill.

Weiss, R. (1974). **The provision of social relationships .in R. Zick (Ed.) Rubin and E. Cliffs, in doing into others.** New Jersey : Prentice Hall.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชากรวัยแรงงานในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

Factors Related to Self-Protection Behaviors Against of Coronavirus Disease 2019 of Working-Age Population at Pongsalee Community, Sansai Sub-District, Muang District, Chiang Rai Province

พยงค์ ขุนสะอาด[1], อัญมณี ปรีชากุล[2], ธานัท นิตย์คำหาญ[3] , จตุพร แพงจักร[4] และ สุเวช พิมน้ำเย็น[5]
Payong khunsaard, Unyamanee Preechakun, Tanut Nitkumhan, Jatuporn Pangjak and Suwech pimnumyen

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้ เพื่อศึกษาการรับรู้ปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมการป้องกันตนเอง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ปัจจัยเสี่ยงต่อการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางชีวสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชากรวัยแรงงาน จำนวน 80 คน ในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และ ไค-สแควร์

ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชากรวัยแรงงาน ในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับไม่ดี และพบว่าทุกปัจจัยชีวสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

คำสำคัญ : พฤติกรรมการป้องกันตนเอง โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประชากรวัยแรงงาน

[1] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย *E-mail: payong.khunsaard@crc.ac.th

[2] อาจารย์คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น *E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to study the perceived risk factors, self-protection behaviors, factors related to self-protection behaviors, risk factors for self-protection against COVID-19, and the relationship between biosocial factors and Self-protection behaviors from Coronavirus Disease 2019 among 80 working-age population in Pong Salee Community, San Sai Sub-district, Mueang District, Chiang Rai Province. Statistics for data analysis were frequency, percentage and chi-square.

The results showed that Perceived risk and preventive behaviors of coronavirus Disease 2019 among working-age population is at a low level. No significant relationship between biosocial factors and Preventive Behaviors of Coronavirus Disease 2019 was found. However, statistically significant correlation was found between perceived risk and Preventive Behaviors of Coronavirus Disease-2019 ($p < 0.01$).

Keywords: Self-Protection Behaviors, Coronavirus Disease 2019, Working-Age Population

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือโรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักเลย ก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ในเดือนธันวาคมปี 2019 ส่งผลกระทบแก่หลายประเทศทั่วโลก โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนานี้ โดยหลักแล้วแพร่จากคนสู่คนผ่านทางฝอยละอองจากจมูกหรือปากซึ่งขับออกมาเมื่อผู้ป่วยไอหรือจาม เรารับเชื้อได้จากการหายใจเอาฝอยละอองเข้าไปจากผู้ป่วย หรือจากการเอามือไปจับพื้นผิวที่มีฝอยละอองเหล่านั้นแล้วมาจับตามใบหน้า ระยะเวลานับจากการติดเชื้อและการแสดงอาการ (ระยะฟักตัว) มีตั้งแต่ 1-14 วัน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5-6 วัน เกิน 97% ของผู้ป่วยเริ่มมีอาการ ภายใน 14 วัน อาการที่พบมากที่สุดหากเกิดการติดเชื้อไวรัสโคโรนา คือ ไข้ ไอ อ่อนเพลีย เป็นต้น (World Health Organization, 2020)

กระทรวงสาธารณสุขจึงมีแนวทางปฏิบัติใช้ในการชะลอการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา คือ มาตรการ DMHTT โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนตรวจวัดอุณหภูมิร่างการสม่ำเสมอ (Testing) การเว้นระยะห่างทางกายภาพ (physical distancing) ระยะห่างทางสังคม (social distancing) สวมหน้ากากอนามัย และล้างมือบ่อย ๆ และมีการใช้ Thai cha na สแกนแอปไทยชนะทุกครั้งที่เดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ และโหลดแอปหมอชนะพร้อมลงทะเบียนหากทำได้ เพื่อให้ทราบความเสี่ยงติดโรค

ของตนเอง หากมี SMS แจ้งเตือนว่ามีประวัติไปที่เสี่ยงมา จะได้กักตัวหรือตรวจโควิด-19 ได้อย่างรวดเร็ว (กรมประชาสัมพันธ์, 2020)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา กลุ่มประชากรวัยแรงงานเนื่องจากการทำงานและการพบปะผู้คน มีปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการติดเชื้อ COVID-19 และเป้าหมายหลักในการควบคุมโรค คือการป้องกันไม่ให้ผู้ติดเชื้อแพร่กระจายเชื้อไปยังบุคคลอื่น รวมไปถึงการป้องกันตัวเองจากเชื้อโรคของประชาชนจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่วิเคราะห์พฤติกรรมการป้องกันตนเองใน โรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงานในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อจะได้นำผลการวิเคราะห์มากำหนดรูปแบบ แนวทางการป้องกันโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงานในชุมชนโป่งสลีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงานในชุมชนบ้านโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยชีวสังคมกับการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงานในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงานในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงานและปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19ของประชากรวัยแรงงาน ชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย นำเสนอเป็นกรอบความคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ **ตัวแปรตาม**

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากร คือ ประชากรวัยแรงงาน เพศชายและหญิง อายุ 25-60 ปี ในชุมชนโป่งสลี หมู่ 3 ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 80 คน ซึ่งมาจากแต่ครัวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านชีวสังคม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกคำตอบหรือให้เติมคำตอบลงในช่องว่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ โดยเป็นแบบคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเพียงข้อเดียว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกคำตอบ ใช่ ไม่ใช่ หรือ ไม่แน่ใจ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ สาเหตุของการเกิดโรค มีจำนวน 2 ข้อ และการป้องกันโรค มีจำนวน 5 ข้อ รวมทั้งหมดมี 7 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ ดังนี้

ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
ไม่ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ ให้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

การแปลความหมายโดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามโดยคิดค่าคะแนนจาก (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น สรุปเป็น 3 ระดับ คือ ระดับไม่ดี ระดับปานกลาง และระดับดี (Beast, 1997: 174 ; Daniel, 1995 : 19 ; อ้างถึงใน สุมัทนา กลางคาร และ วรพจน์ พรหมสัตยพรต, 2553) ดังนี้

แบ่งคะแนนได้ 3 ระดับดั้งนี้

คะแนนเฉลี่ย	**ระดับความรู้**
2.34 – 3.00	ระดับดี
1.67 – 2.33	ระดับปานกลาง
1.00 – 1.66	ระดับไม่ดี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ หรือไม่แน่ใจ มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ ดังนี้

ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
ไม่ใช่ ให้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ ให้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

การแปลความหมายโดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามโดยคิดค่าคะแนนจาก (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น สรุปเป็น 3 ระดับ คือ ระดับไม่ดี ระดับปานกลาง และระดับดี (Beast, 1997: 174 ; Daniel, 1995 : 19 ; อ้างถึงใน สุมัทนา กลางคาร และ วรพจน์ พรหมสัตยพรต, 2553) ดังนี้

แบ่งคะแนนได้ 3 ระดับดั้งนี้

คะแนนเฉลี่ย	**ระดับความสำคัญ**
2.34 – 3.00	ระดับดี
1.67 – 2.33	ระดับปานกลาง
1.00 – 1.66	ระดับไม่ดี

ตอนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ ปฏิบัติ ปฏิบัติบางครั้ง หรือไม่ปฏิบัติ มีจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ ตามหลัก D-M-H-T-T ลักษณะคำถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ ดังนี้

ปฏิบัติ	ให้คะแนนเท่ากับ	1 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้คะแนนเท่ากับ	2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติ	ให้คะแนนเท่ากับ	3 คะแนน

การแปลความหมายโดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามโดยคิดค่าคะแนนจาก (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น สรุปเป็น 3 ระดับ คือ ระดับไม่ดี ระดับปานกลาง และระดับดี (Beast, 1997: 174 ; Daniel, 1995 : 19 ; อ้างถึงใน สุมัทนา กลางคารและวรพจน์ พรหมสัตยพรต, 2553) ดังนี้

แบ่งคะแนนได้ 3 ระดับดั้งนี้

คะแนนเฉลี่ย	**ระดับพฤติกรรม**
2.34 – 3.00	ระดับดี
1.67 – 2.33	ระดับปานกลาง
1.00 – 1.66	ระดับไม่ดี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 หมู่บ้าน โดยผู้ศึกษาและช่วยวิจัยมีการแนะนำตัวเองและพร้อมชี้แจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างและอธิบายการเก็บข้อมูล

2. คณะผู้วิจัยและช่วยวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ทำแบบสัมภาษณ์ปัจจัยการรับรู้ทั้ง 4 ปัจจัยและสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตนเองใช้เวลาเฉลี่ยในการตอบแบบสัมภาษณ์ประมาณ 20 นาที

3. คณะผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลและนำข้อมูลมาลงรหัสให้น้ำหนักคะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ในการคำนวนและวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ปัจจัยด้านชีวสังคม นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาได้แก่ ความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ใช้เกณฑ์การแปลผลพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามโดยคิดค่าคะแนนจาก (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น สรุปเป็น 3 ระดับ คือ ระดับไม่ดี ระดับปานกลาง และระดับดี (Beast, 1997: 174 ; Daniel, 1995 : 19 ; อ้างถึงใน สุมัทนา กลางคาร และ วรพจน์ พรหมสัตยพรต, 2553)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดั้งนี้

ตอนที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยแจกแจงจำนวนและร้อยละพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างเพศโดยส่วนใหญ่เป็นประชากรชายและหญิงจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 อประชากรที่มีอายุ 41-45 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 สถานภาพ สมรส ที่มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ระดับการศึกษาประถม จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 อาชีพส่วนใหญ่แล้วประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ดังตารางที่ 1

ตอนที่ 2 เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงาน ในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 1.61 มีการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อยู่ในระดับไม่ดี ดังตารางที่ 2

ตอนที่ 3 เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงาน ในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 1.42 มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อยู่ในระดับไม่ดี ดังตารางที่ 3

ตอนที่ 4 จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพบว่าปัจจัยทางด้านชีวสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ดังตารางที่ 4 และพบว่าปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยชีวสังคม ของประชากรวัยแรงงาน ในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้านข้อมูลประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ โดยแจกแจงจำนวนและร้อยละดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ (N=80)

ปัจจัยชีวสังคม		จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	40	50.00
	หญิง	40	50.00
อายุ	25-30 ปี	8	10.00
	31-35 ปี	24	30.00
	41-45 ปี	48	60.00
สถานภาพ	โสด	28	35.00
	สมรส	40	50.00
	หย่าร้าง	12	15.00
ระดับการศึกษา	ประถม	33	41.25
	มัธยมตอนต้น	16	20.00
	มัธยมตอนปลาย	16	20.00
	ปริญญาตรี	13	16.25
	สูงกว่าปริญญาตรี	2	2.50
อาชีพ	เกษตรกร	34	42.50
	รับจ้างทั่วไป	23	28.75
	ค้าขาย	9	11.25
	ข้าราชการ	12	15.00
	อื่น ๆ	2	2.50

จากตางรางที่ 1 พบว่า เป็นเพศชายและเพศหญิง มีอายุในช่วง 41-45 ปี สถานภาพสมรม ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มีการประกอบอาชีพเกษตรกร

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงาน ในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19

การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับไม่ดี	61	76.25
ระดับปานกลาง	19	23.75
ระดับดี	0	00.00
ค่าเฉลี่ย	1.61	
การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อยู่ในระดับไม่ดี		

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงาน ในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับไม่ดี	47	58.75
ระดับปานกลาง	31	38.75
ระดับดี	2	2.50
ค่าเฉลี่ย	1.42	
พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อยู่ในระดับไม่ดี		

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์พฤติกรรมการป้องกันตนเอง ระหว่างปัจจัยชีวสังคม การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเอง จากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงาน ในชุมชนสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยชีวสังคม กับพฤติกรรมการป้องกันตนเอง จากโรค COVID-19

ปัจจัยทางด้านชีวสังคม	ระดับไม่ดี จำนวน(%)	ระดับปานกลาง จำนวน(%)	ระดับดี จำนวน(%)	Chi-square
เพศ				
ชาย	25 (62.50)	14 (35.00)	1 (2.50)	
หญิง	22 (55.00)	17 (42.50)	1 (2.50)	.786
รวม	47 (58.75)	31 (38.75)	2 (2.50)	
อายุ				
25-30 ปี	5 (62.50)	3 (37.50)	0 (0.00)	
31-35 ปี	11(45.83)	11(45.83)	2 (8.33)	
41-45 ปี	31 (64.58)	17 (35.42)	0 (0.00)	.192
รวม	47 (58.75)	31 (38.75)	2 (2.50)	
ระดับการศึกษา				
ประถม	18 (54.55)	13 (39.39)	2 (6.06)	
มัธยมตอนต้น	6 (37.50)	10 (62.50)	0 (0.00)	
มัธยมตอนปลาย	10 (62.50)	6 (37.50)	0 (0.00)	.189
ปริญญาตรี	11 (84.62)	2 (15.38)	0 (0.00)	
สูงกว่าปริญญาตรี	2 (100.0)	0 (0.00)	0 (0.00)	
รวม	47 (58.75)	31 (38.75)	2 (2.50)	
สถานภาพ				
โสด	17 (60.71)	11 (39.29)	0 (0.00)	.367
สมรส	25 (62.50)	13 (32.50)	2 (5.00)	
หย่าร้าง	5 (41.67)	7 (58.33)	0 (0.00)	
รวม	47 (58.75)	31 (38.75)	2 (2.50)	
อาชีพ				
เกษตรกร	15 (44.12)	17 (50.00)	2 (5.88)	.315
รับจ้างทั่วไป	14 (60.87)	9 (39.13)	0 (0.00)	
ค้าขาย	6 (66.67)	3 (33.33)	0 (0.00)	
ข้าราชการ	10 (83.33)	2 (16.67)	0 (0.00)	
อื่นๆ	2 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	
รวม	47 (58.75)	31 (38.75)	2 (2.50)	

จากตารางที่ 4 พบว่า ทุกปัจจัยชีวสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 ของประชากรวัยแรงงาน ในชุมชนโป่งสลี ตำบลสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19	ระดับดี จำนวน(%)	ระดับปานกลาง จำนวน(%)	ระดับไม่ดี จำนวน(%)	Chi-square
ระดับปานกลาง	0 (0.00)	14 (73.68)	5 (26.32)	.002*
ระดับไม่ดี	2 (3.28)	17 (27.87)	42 (68.85)	

จากตารางที่ 5 พบว่าปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลวิจัย

ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 พบว่ามีคะแนนค่าเฉลี่ย 1.61 มีการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเอง อยู่ในระดับไม่ดี ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ตวงพร กตัญญุตานนท์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของ นักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่าด้านการล้างมือและการเฝ้าระวังตนเอง ยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนปฏิบัติตนอยู่ในระดับปานกลางและน้อย ซึ่งอาจส่งผลให้มีการแพร่กระจายของโรคได้ จึงต้องมีการสร้างเสริมให้ปฏิบัติพฤติกรรมให้อยู่ในระดับดี เนื่องจากโรคโควิด-19 เป็นโรคร้ายแรง

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 พบว่ามีคะแนนค่าเฉลี่ย 1.42 มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อยู่ในระดับไม่ดี ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ จันทิมา ห้าวหาญ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้และพฤติกรรมการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด -19 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดอยู่ในระดับมาก

พฤติกรรมการป้องกันตนเอง ระหว่างปัจจัยชีวสังคม การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 พบว่าทุกปัจจัยชีวสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฏฐวรรณ คำแสน (2564) พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาดีจะมีความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ระดับมาก

ปัจจัยเสี่ยงในการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p<0.01$) เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับประถมศึกษา ความรู้เกี่ยวกับโรคดังกล่าวมีไม่มากนัก แต่โรค COVID-19 เป็นโรคอุบัติใหม่มีการแพร่ระบาดในวงกว้าง มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมี อสม. ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างจึงทราบว่ามีโอกาสเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรค COVID-19 และควรต้องปฏิบัติตามคำแนะนำมาตรการของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา Singweratham (2020) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปัจจัยเสี่ยง กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของทันตภิบาลมีความสัมพันธ์ทางบวก

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในกลุ่มประชากรวัยแรงงานเพียงชุมชนหนึ่งเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาในประชากรกลุ่มอื่นๆ หรือประชากรในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งอาจมีบริบททางสังคมแตกต่างกันไป

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **สถานการณ์ผู้ป่วย COVID-19 รายวัน.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://ddc.moph.go.th/covid19-dashboard/ (วันที่ค้นข้อมูล : 2 สิงหาคม 2564).

ตวงพร กตัญญุตานนท์และคณะ .(2564). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของ นักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ** .ว. วิทย. เทคโน.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. 7(1): 8-20

จันทิมา ห้าวหาญและคณะ. (2563). **ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันโรค โควิด-19 (COVID-19) ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต**. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11.19 กุมภาพันธ์ 2564 วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. 169-178

ณัฏฐวรรณ คำแสน (2564). **ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประชาชนในเขตอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี**.วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. 4(1): 33-48

กรมประชาสัมพันธ์ (2020). **สถานการณ์ผู้ป่วย COVID-19 ภายในประเทศ รายสัปดาห์**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.facebook.com/ informationcovid19/?locale=th_TH (วันที่สืบค้น : 20 สิงหาคม 2564)

ศศภัสศ์ โกมล (2563). **รายงานการศึกษามาตรการด้านการบริหารจัดการองค์กรในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://ddc.moph.go.th/ publish/1169820210818084708.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2564)

สุมัทนา กลางคาร และ วรพจน์ พรหมสัตยพรต. (2553). **หลักการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ.** พิมพ์ครังที่ 6. มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์สารคามเปเปอร์.

สุพัตรา รุ่งรัตน์ (2563). **ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://wb.yru.ac.th/bitstream/yru (วันที่ค้นข้อมูล : 5 กันยายน 2564)

สุภาภรณ์ วงธิ (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน**. วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยนเรศวร เข้าถึงได้จาก : (วันที่ค้นข้อมูล 12 กันยายน 2564)

Singweratham, N (2020). **Perception and Preventive Behaviors on the Coronavirus Disease-2019 among Dental Nurses under the Ministry of Public Health.** [Online]. Retrieved from : https://he01.tcithaijo.org/index.php/ (Retrieved : September 20, 2021)

World Health Organization. (2020b). **Naming the Coronavirus Disease (COVID-19) and the Virus that Causes It .[Online]**. Retrieved from https://www.who.int/emergencies /diseases/novel-coronavirus-2019 (Retrieved : September 20, 2021)

ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโควิด 19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในชุมชนเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่กรณ์ จังหวัดเชียงราย

The Level of Participation in COVID-19 Prevention among the Village Health Volunteers of Mae Kon Tambon Health Promoting Hospital, Chiang Rai Province

พยงค์ ขุนสะอาด[1], เอกลักษณ์ เชอะมือ[2], อภิสิทธิ์ ศรีรักษา[3] , จตุพร แพงจักร[4] และ สุเวช พิมน้ำเย็น[5]

Payong khunsaard, Ekkalak choemue, Aphisit Sriraksa, Jatuporn, Pangjak and Suwech pimnumyen

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโควิด 19 ศึกษาระดับของปัจจัยทั่วไป ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคโควิด 19 และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในชุมชนเขตบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 105 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.76 มีอายุอยู่ในช่วง 51- 60 ปี ร้อยละ 40.00 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 50.48 มี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 41.43 มีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน การป้องกันโรคโควิด 19 ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับสูงมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข โดยรวมอยู่ในระดับสูง การมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมรับ ผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง และด้านส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ : อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, การมีส่วนร่วมในการป้องกันโรค

[1] อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย *E-mail: payong.khunsaard@crc.ac.th

[2] อาจารย์คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น *E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

Objectives of this research were to study the level of participation of village health volunteers in preventing COVID-19, the level of common factors Perceived severity of COVID-19 and motivation factors according to the roles of village health volunteers by collecting data from the Village Health Volunteers of Mae Kon Tambon Health Promoting Hospital, Muang District, Chiang Rai Province, totaling 105 people. It was found that most of them were female, 64.76% aged between 51-60 years, 40.00% had primary education, 50.48% had an average monthly income of less than 5,000 baht, and 41.43% participated in the role of volunteers. Apply for public health in the village COVID-19 Prevention Awareness of the Severity of COVID-19 Overall, there was a high level of involvement according to the role of village health volunteers. Motivation for performing roles as a public health volunteer overall is high Role-based participation of village health volunteers in the overall prevention of COVID-19 at a high level Participation in thinking, planning and making decisions was at a high level. In terms of participation in practice, the overall level was high. aspect of participation Overall benefits are high. and participation in monitoring and evaluation as a whole at a high level

Keywords: Village health volunteers, participation in disease prevention

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) เป็นโรคที่องค์การอนามัยโลก ประกาศให้เป็น Pandemic เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 และจากการรายงานขององค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2563 พบผู้ป่วยยืนยันทั่วโลกจำนวน 33,842,281 ราย และยืนยันการเสียชีวิต จำนวน 1,010,634 ราย (WHO, 2563) คิดเป็นอัตราการเสียชีวิตจากโรคนี้อยู่ที่ร้อยละ 1.97 นอกจากนี้ยังทำส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ รวมถึงการส่งผลทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง (ตวงพร กตัญญุตานนท และคณะ, 2564) จากรายงานสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 จนถึงปี พ.ศ.2564 จำนวนผู้ป่วยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนไทยมีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาจากการละเลยต่อพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขกรณีเดินทางกลับมาจาก

ประเทศที่มีการระบาดของโรคโควิด 19 ไม่สวมหน้ากากอนามัย ไม่ล้างมือเมื่อจับสิ่งของต่างๆ เมื่อมีการไอ หรือจาม ไม่ใช้ผ้าหรือทิชชูปิดปากปิดจมูก ใช้สิ่งของส่วนตัวร่วมกับบุคคลอื่น การรวมกลุ่มสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนฝูง การดื่มสุราด้วยแก้วใบเดียวกัน การร่วมรับประทานอาหารสำรับเดียวกัน ไม่ใช้ช้อนกลาง และใช้เวลาอยู่ด้วยกันกับผู้ป่วยในห้องแอร์ที่ปิดมิดชิด และเข้าไปในสถานที่ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคโควิด 19 ได้แก่ สนามมวย สถานบันเทิง โรงภาพยนตร์ และที่สาธารณะ ฯลฯ (จิระภา ขำพิสุทธิ์, 2564) จึงอาจกล่าวได้ว่าหากคนเรามีความเข้าใจพฤติกรรมการป้องกันโรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปเป็นปัจจัยนำเข้าในการวางแผนการป้องกันการ จะสามารถลดการระบาดของโรคได้จากการศึกษาหางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วม ในการป้องกันโควิด 19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่ตำบลแม่กรณ์ 3 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันโควิด 19 และนำข้อมูลมา ประยุกต์ใช้ในหาปัจจัย กำหนดมาตรการป้องกัน และวางแผนการดูแลสุขภาพของประชากรใน ชุมชนตลอดระยะการระบาดของโควิด 19

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโควิด 19

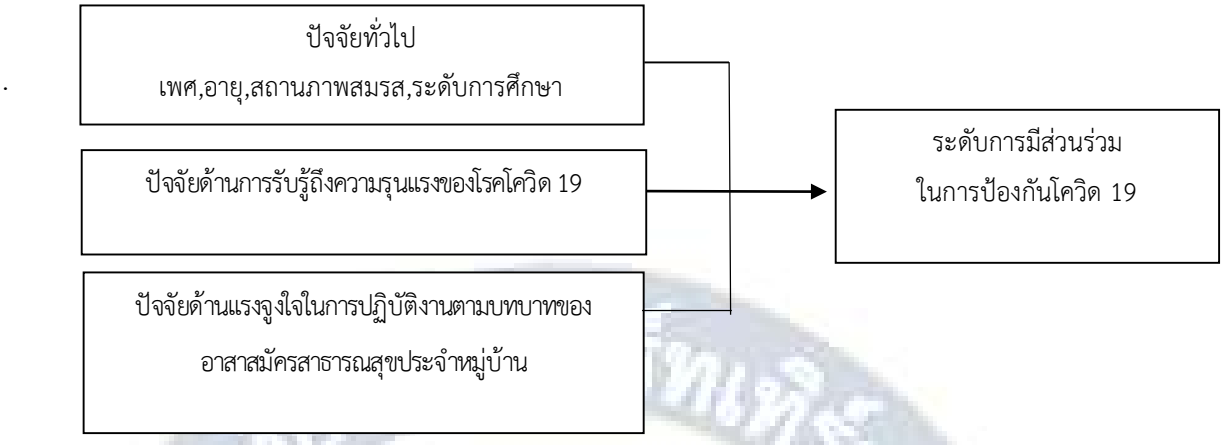
2. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยทั่วไป ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคโควิด 19 และปัจจัยด้านแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ในการป้องกันโรคโควิด 19 อยู่ในระดับสูง

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยทั่วไป ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคโควิด 19 และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง พบว่า ปัจจัยทั่วไป ปัจจัย ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19 และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับสูง

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่กรณ์ จำนวน 105 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคโควิด 19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลตัวแปรทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคโควิด 19 จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคโควิด 19 ของอาสาสมัคร จำนวน 10 ข้อ

การแปลผล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ตอนที่ 2 การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคโควิด 19 ตอนที่ 3 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ ตอนที่ 4 ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคโควิด 19 ของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบ เพียงข้อเดียว ลักษณะคำถามปลายปิด เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความเป็นจริงมากที่สุด
เห็นด้วยมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความเป็นจริงมาก
เห็นด้วยปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความเป็นจริงปานกลาง
เห็นด้วยน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความเป็นจริงน้อย
เห็นด้วยน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความเป็นจริงน้อยที่สุด

เป็นแบบชนิดมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Scale) ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด ให้ 5
เห็นด้วยมาก ให้ 4
เห็นด้วยระดับปานกลาง ให้ 3
เห็นด้วยน้อย ให้ 2
เห็นด้วยน้อยที่สุด ให้ 1

การแปรผลการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคโควิด 19 โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม โดยคิดค่าคะแนนจาก (จุดสูงสุด - จุดต่ำสุด) / จำนวน โดยใช้ทฤษฎีการแบ่งระดับ ของ Best, 1997 (สมชาย บุญวีระบุตร, 2551)

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

แบ่งคะแนได้ 3 ระดับ
ดังนี้ ระดับสูง (3.68 - 5.00) ระดับปานกลาง (2.34 – 3.67) และระดับต่ำ (1.00 – 2.33)

ระยะเวลาในการทำวิจัย

ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2565 - เดือนกุมภาพันธ์ 2566

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและกาคุณภาพของเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเอกสารและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการเขียนข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

3. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อคัดเลือกข้อคำถามด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) โดยเมื่อคำนวณค่า IOC แล้วพบว่าข้อคำถามทุกข้อสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้

4. นำแบบสอบถามไปทดลอบคุณภาพ (Try Out) โดยนำไปใช้กับอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ตำบล ป่าอ้อดอนชัยจำนวน 30 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (the Coefficient of Alpha) ของครอนบัค (Cronbach) และ KR20 โดยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5. การหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของแบบทดสอบจำนวน 30 ชุด ดังนี้

5.1 แบบสอบถามปัจจัยทั่วไป เท่ากับ 0.852

5.2 แบบสอบถามการรับรู้ถึงความรุนแรงงของโควิด 19 เท่ากับ 0.751 36 การหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ KR-20 จำนวน 30 ชุด

1. แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข เท่ากับ 0.614

2. แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโควิด 19 เท่ากับ 0.827

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันโควิด 19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 105 คน ในตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 105 ฉบับ และได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 105 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม ทั้งหมด เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และเสนอผลการ วิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 4 ตอน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 105 คน ซึ่งเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N=105)

ข้อมูล	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)	S.D
เพศ			
ชาย	27	35.24	40.37
หญิง	68	64.76	29.77
อายุ			
20-30 ปี	1	0.95	7.81
31-40 ปี	5	4.76	15.17
41-50 ปี	24	22.86	48.05
51-60 ปี	42	40.00	31.31
60 ปี ขึ้นไป	33	31.43	25.23
สถานภาพสมรส			
โสด	6	5.71	25.10
สมรส	76	72.38	89.33
หม้าย	17	16.19	42.24
หย่าร้าง / แยกกันอยู่	6	5.71	25.10
ระดับการศึกษาสูงสุด			
ประถมศึกษา	53	50.48	74.60
มัธยมศึกษา / ปวช.	42	40.00	66.40
อนุปริญญา / ปวส.	7	7.62	27.11
ปริญญาตรีขึ้นไป	3	1.90	17.75
ข้อมูล	จำนวน (N)	ร้อยละ (%)	S.D
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน			
น้อยกว่า 5,000 บาท	54	51.43	75.30
5,000 – 10,000 บาท	36	34.29	61.49
10,001 – 15,000 บาท	8	7.62	29.98
15,000 บาทขึ้นไป	7	6.67	27.11

จากตารางที่ 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.76 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี ร้อยละ 40.00 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 50.48 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 41.43

ผลของระดับการมีส่วนร่วมพบว่าการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโควิด 19 ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับสูง การมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข โดยรวมอยู่ในระดับสูง การมีส่วนร่วมตาม บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง และด้านส่วน ร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19

หัวข้อ	$\bar{x}$	**S.D**	**ระดับ**
ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19	4.39	0.74	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่าการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน การป้องกันโรคโควิด 19 ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

หัวข้อ	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	4.39	0.74	สูง

จากตารางที่ 3 พบว่าการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข โดยรวมอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และตัดสินใจ

หัวข้อ	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
การมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ	4.34	0.74	สูง
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	4.46	0.68	สูง
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	4.08	0.87	สูง
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.28	0.72	สูง

จากตารางที่ 4 พบว่าการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง และด้านส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับสูง

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 105 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.76 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปีร้อยละ40.00 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 50.48 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 45.71 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 76.19 มีตำแหน่งอื่นในหมู่บ้าน ร้อยละ 41.43 ป่านการอบรม ร้อยละ 79.05 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 41.43 ระยะเวลาที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากกว่า 1 ปี ร้อยละ 79.05

2. ผลของระดับการมีส่วนร่วมพบว่าการมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโควิด 19 ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับสูง การมีส่วนร่วมตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านแรงจูงใจใน การปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข โดยรวมอยู่ในระดับสูง การมีส่วนร่วมตาม บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน และตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง และด้านส่วน ร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับสูง

อภิปรายผลวิจัย

1. จากสมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ในการป้องกันโรคโควิด 19 อยู่ ในระดับสูง พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการป้องกันโรคโควิด 19 อยู่ในระดับสูง ซึ่ง สอดคล้องกับ (วิทยา ชินบุตร และคณะ, 2564) ได้ ศึกษาเรื่องบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน อสม. ในการป้องกันการระบาดโรคติด เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตาม นโยบายรัฐบาล อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าอาสาสมัครสาธรณสุขประจำหมู่บ้าน อสม. มีการปฏิบัติงานตามบทบาท โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก

2. จากสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยทั่วไป ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคโควิด 19 และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง พบว่า ปัจจัยทั่วไป ปัจจัย ด้านการรับรู้ถึงความรุนแรงของโควิด 19 และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ (ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ, 2564) ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้ถึงโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ที่มีผลต่อบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคฯของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน อสม. ในอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีพบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา2019 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. (วิชัย ศิริวรวัจน์ชัย, 2564) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตาม บทบาทของ อสม. ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด19 อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน พบว่า โดยรวม กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานตามบทบาทที่อยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ พบปัญหาการเข้าถึงประชากรเป้าหมายค่อนข้างยาก รวมทั้งการได้รับ แบบสอบถามคืนก็ประสบปัญหาได้รับคืนยาก เนื่องจากอยู่ในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโค วิด 19 การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้การสื่อสารผ่านทางออนไลน์ และแบบสอบถามออนไลน์ เป็น เครื่องมือช่วยในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

จิระภา ขำพิสุทธิ์. (2564). **ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด 19 ของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน**. 7(4) (ตุลาคม-ธันวาคม, 2564), 17-28

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ. (2564). **การรับรู้ถึงโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ที่มีผลต่อบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคฯ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน อสม. ในอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 10 (1) (มกราคม–มิถุนายน 2564), 77.

ตวงพร กตัญญุตานนท และคณะ. (2564) **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของ นักศึกษาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ**. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหัวเฉลียวเฉลิมพระเกียรติ. 7(1) (มกราคม-มิถุนายน 2564), 8-20.

วิชัย ศิริวรวัจน์ชัย. (2564). **ปัจจัยที่มีผลตอการปฏิบัติงานตามบทบาทของ อสม. ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด19 อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน.** มหาราชนครศรีธรรมราชเวชสาร. 4,2 (มกราคม-มิถุนายน 2564), 63.

วิทยา ชินบุตร, และคณะ (2564) **“บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)**. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 6, 2 (กุมภาพันธ์ 2564), 305.

WHO. (2563) **WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard**. [ออนไลน์]. เข้าได้จาก : https://covid19.who.int/ (สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2563).

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

FACTORS RELATED TO THE USE OF CUSTOMERS USING FITNESS CENTER NORTHERN COLLEGE

อาทิตย์ เข็มทอง[1]
Artit Khemthong

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1). เพื่อศึกษาความพึงพอใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น 2). เพื่อศึกษาการบริการ คุณภาพการให้บริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อความความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ผู้เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่มาใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จำนวน 60 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อยู่ในระดับน้อย และอุปกรณ์ที่ทันสมัยเป็นส่วนสำคัญของการบริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

คำสำคัญ : ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการม, ฟิตเนสเซ็นเตอร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the customer satisfaction of using service by the using fitness center Northern College. 2) to study Services Service quality Trust and marketing mix affecting customer satisfaction of using service by the fitness center Northern College.

The participant was 60 people of customer in the fitness center Northern College. The questionnaire was used to be a tool for collecting the data. The collected data were analyzed by using the percentage, mean and standard deviation.

The results showed that Satisfaction with fitness center services Northern College low level. Modern equipment is essential to the fitness center service.

Keywords : Customer satisfaction of using service, Fitness center Northern College.

[1] อาจารย์ประจำคณะ คณสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Allied Health sciences, Northern College
artitkhemthong@northern.ac.th

บทนำ

รูปแบบการดำเนินชีวิต หรือ Lifestyle อธิบายถึงลักษณะการใช้ชีวิตของผู้บริโภค ว่ามีการจัดสรรเวลาต่อกิจกรรมต่างๆ อย่างไร มีการให้ความสนใจเรื่องใดเป็นพิเศษ และมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน และ กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด การสื่อสาร การพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งด้านการกำหนดผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์ตลาด การสื่อสาร กลยุทธ์การใช้สื่อ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน (Theodorakis, Howat and Avourdiadou, 2014) จึงต้องทำความเข้าใจรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มคนเหล่านั้น เพื่อจัดวางกลยุทธ์และการวางแผนให้เข้ากับกลุ่มดังกล่าว

ในปัจจุบันการขยายตัวของธุรกิจฟิตเนสเริ่มมีแนวโน้มสูงขึ้นจากอเมริกาและยุโรปขยายออกมาสู่โซนเอเชียมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (Phunpeng, 2015) จากผลการสำรวจพบว่าประชากรในประเทศต่างๆ ได้ให้ความสนใจมาออกกำลังกาย ดูแลใส่ใจสุขภาพและรูปร่างมากขึ้น (กวีพล พันธุ์เพ็ง, 2558). ทำให้การเติบโตของธุรกิจต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นสถานออกกำลังกาย (ฟิตเนสเซ็นเตอร์) อุปกรณ์และเสื้อผ้าในการออกกำลังกายสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว (Exercise for health, 2010) เช่น สปอร์ตคลับ ฟิตเนส สปา เป็นต้น โดยเฉพาะฟิตเนสที่มีผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2566 ฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศมีมูลค่าธุรกิจฟิตเนส จำนวน 1,008 ราย ทุนจดทะเบียนรวม 7,287 ล้านบาท จัดตั้งใหม่ในปี 2565 จำนวน 94 ราย ทุนจดทะเบียน 185 ล้านบาท ซึ่งมีแนวโน้มเติบโตและฟื้นตัวอย่างรวดเร็วมีการคาดการณ์ว่าจะเติบโตโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 5-10% (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562) สาเหตุที่ทำให้ธุรกิจฟิตเนสเซ็นเตอร์ เติบโตสวนกระแสเศรษฐกิจได้ อาจเกิดจาก 3 ประเด็นหลัก คือ

1. กระแสของการดูแลสุขภาพที่พุ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว คนในสังคมถูกปลูกฝังทัศนคติให้เห็น ว่า "สร้างเสริมดีกว่าซ่อมแซม" ประกอบกับโรคภัยต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตภาวะตึงเครียดในการ ดำเนินชีวิตของคนในสังคมเมือง โรคร้ายอย่างมะเร็ง โรคหัวใจ ที่ทั้งสามารถคร่าชีวิตและสร้างความทุกข์ทรมานให้กับผู้ป่วยได้ อีกทั้งค่ารักษาพยาบาลที่แพงมากขึ้น จึงทำให้ประชาชนมาดูแลใส่ใจตัวเองมากขึ้นกว่าแต่ก่อน

2. กระแสความสวยความงาม เนื่องจากปัจจุบันผู้คนให้ความสนใจในเรื่องของ รูปลักษณ์ภายนอกมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายต่างก็ให้ความสำคัญกับรูปร่าง หน้าตาด้วยกัน ทั้งนั้นและไม่เพียงแค่ผอมดูดีเท่านั้น แต่ยังต้องดูฟิตแอนเฟิร์มอีกด้วย สุขภาพดีและรูปร่างดีต้องมา ควบคู่กัน

3. โซเชียลเน็ทเวิร์คก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การออกกำลังกายในฟิตเนสเซ็นเตอร์ กลายเป็นกระแสหรือแฟชั่น เนื่องจากสังคมไทยในยุคโซเชียลเน็ทเวิร์ค มีอะไรหรือทำอะไรแล้ว นำกระแสก็จะนำมาบอกต่อกันผ่านการถ่ายรูปลงในสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ติ๊กต็อก เป็นต้น

เมื่อมีคนนำมาบอกต่อๆกันเป็นจำนวนมาก ก็เกิดเป็นกระแสรักสุขภาพ กระแสเข้าฟิตเนสเซ็นเตอร์และกระแสการออกกำลังกายเพื่อดูแลรูปร่าง

ดังนั้นธุรกิจฟิตเนสจึงกลายเป็นทางเลือกที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยปัจจุบันฟิตเนสเซ็นเตอร์ แบรนด์ใหญ่ๆ ในประเทศไทยมีอยู่หลักๆ 4 แบรนด์ ได้แก่ ฟิตเนสเฟิรสต์ ทรูฟิตเนส วีฟิตเนส และ 2 เวอร์จิ้น แอคทีฟ นอกจากนี้ยังมีฟิตเนสในประเภทต่างๆ ทั้งโรงแรม ห้องแถวเป็นต้น รวมทั้งหมดกว่า 1,000 แห่งในประเทศ ซึ่งขณะนี้ฟิตเนสเฟิร์สมีสมาชิกและส่วนแบ่งการตลาดเป็นอันดับ 1 โดยสิ้นปี 2566 ที่ผ่านมามียอดสมาชิกรวมในประเทศกว่า 80,000 คน มีส่วนแบ่งทางการตลาดในประเทศไทยเมื่อคิดจากจำนวนสมาชิก 15% แบรนด์ต่างๆ ก็มีกลยุทธ์ในการดึงลูกค้ามาเป็นสมาชิกของฟิตเนสโดยการออกโปรโมชั่นหรือโปรแกรมใหม่ๆ ในการออกกำลังกายที่กำลังเป็นที่นิยมหรือการขยายสาขาเพื่อให้เข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้ามากที่สุด ทั้งนี้ฟิตเนสเล็กๆที่ไม่มีแบรนด์มีเพียงสาขาเดียวก็เปิดตัวกันมากขึ้น ซึ่งฟิตเนสรายเล็กสามารถใช้ความใกล้ ราคาที่ไม่แพง อีกทั้งยังมีอุปกรณ์ออกกำลังไม่ได้แตกต่างจากได้ฟิตเนสเซ็นเตอร์รายใหญ่ๆ แต่อาจจะน้อยกว่าเท่านั้นเองมาเป็นตัวช่วยในการดึงดูดลูกค้า ในขณะเดียวได้มีการสำรวจและพบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่รู้สึกว่ายังไม่มีแบรนด์ใดที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนได้อย่างแท้จริง (จุลวัฒน์ คงแท่น, 2560) ทั้งในแง่ของการสร้างพื้นที่ในการออกกำลังกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับภาพลักษณ์ของการเป็นสถานที่ออกกำลังกายที่สามารถเป็นที่สำหรับผ่อนคลายและเข้าสังคม รวมถึงการสะท้อนความเป็นตัวตนในแบบคนรุ่นใหม่ (Division of exercise, 2010) ซึ่งยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้ฟิตเนสเซ็นเตอร์ในประเทศไทยที่มีอยู่เดิมต้องพัฒนาเพื่อเพิ่มความสามารถในแข่งขันและเป็นผู้นำตลาดต่อไปจากประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โดยผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของงานวิจัยชิ้น เพื่อให้วิทยาลัย สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ และการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันมากที่สุด และรองรับกับการแข่งขันที่สูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจในธุรกิจลักษณะนี้ได้อีกทางด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
2. เพื่อศึกษาการบริการ คุณภาพการให้บริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกออกเป็นตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

2. ตัวแปรตาม ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การบริการ คุณภาพการให้บริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัย สามารถเป็นข้อมูลให้วิทยาลัยใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพและการบริการ เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น

2. ผู้ประกอบการธุรกิจฟิตเนสสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผนกลยุทธ์ ปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดในธุรกิจฟิตเนส เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น

3. สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจจะลงทุนทำธุรกิจฟิตเนส รายใหม่ๆ

4. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ และความคิดเห็นอื่น ๆ ของผู้ใช้ในเขตวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) (กานต์กิติ์ อภัยพลชาญ,2560; กานต์นภัส สุรพงษ์รักเจริญ, 2557) กับกลุ่มเข้าร่วมวิจัยที่ใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ จำนวน 60 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทั่วไปเกี่ยวกับการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์เป็นแบบสอบถามที่มีให้เลือกหลายคำตอบ (Multiple choices) ลักษณะแบบปลายปิด

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์โดยประกอบไปด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัด

จำหน่าย การส่งเสริมการตลาด กระบวนการ บุคลากร และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยรายละเอียดของคำถามได้มาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำถามเป็นแบบปลายปิดโดยเป็นระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ซึ่งเป็นสเกลที่กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนระดับความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อผู้ให้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด จนถึงระดับมากที่สุด รวมถึงการวัดระดับความพึงพอใจที่มีต่อผู้ให้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์โดยแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับเห็นด้วย/พอใจน้อยที่สุด	ให้คะแนนเป็น 1
ระดับเห็นด้วย/พอใจน้อย	ให้คะแนนเป็น 2
ระดับเห็นด้วย/พอใจปานกลาง	ให้คะแนนเป็น 3
ระดับเห็นด้วย/พอใจมาก	ให้คะแนนเป็น 4
ระดับเห็นด้วย/พอใจมากที่สุด	ให้คะแนนเป็น 5

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามลักษณะปลายปิด ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียว แต่ละข้อคำถามมีระดับการวัดข้อมูลประเภทลักษณะส่วนบุคคลต่างๆ ดังนี้

1. เพศ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale)
2. อายุ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทลำดับ (Ordinal Scale)
3. ระดับการศึกษาสูงสุด เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทลำดับ (Ordinal Scale)
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทลำดับ (Ordinal Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ ในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้วทั้งจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและค้นหาผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต แล้วนำมาใช้ในการ ออกแบบแบบสอบถาม และประกอบการวิเคราะห์ผลการวิจัย

2. นำแบบสอบถามไปดำเนินการสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ให้คะแนนจากการตอบแบบสอบถามตามเกณฑ์การให้คะแนน

4. บันทึกข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) และแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

- **แบบสอบถามส่วนที่ 1** เกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ แสดงผลเป็นความถี่และร้อยละ

- **แบบสอบถามส่วนที่ 2** เกี่ยวกับระดับความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และระดับความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ โดยแสดงผลเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- **แบบสอบถามส่วนที่ 3** เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงผลเป็นความถี่และร้อยละ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์			
1. อุปกรณ์การออกกำลังกายมีความทันสมัย	1.35	1.34	น้อยที่สุด
2. ประเภทอุปกรณ์การออกกำลังกายมีความหลากหลาย	2.47	0.50	ปานกลาง
3. ประเภทกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น โยคะ มวย จักรยาน เป็นต้น มีความหลากหลาย	1.17	0.46	น้อยที่สุด
4. อุปกรณ์การออกกำลังกายมีความสะอาด	3.00	0.37	ปานกลาง
5. อุปกรณ์การออกกำลังกายมีความปลอดภัย	2.97	0.18	น้อย
6. อุปกรณ์ที่ใช้ออกกำลังกายเพียงพอ	1.67	0.80	น้อยที่สุด
7. อุปกรณ์ที่ใช้ออกกำลังกายมีความแข็งแรง ได้มาตรฐาน	1.90	0.75	น้อยที่สุด
8. การจัดวางอุปกรณ์ออกกำลังกาย	3.90	0.40	ปานกลาง
9. ฟิตเนสมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก	1.10	0.40	น้อยที่สุด
10. แบรนด์ของฟิตเนสมีความน่าเชื่อถือ	1.88	0.69	น้อยที่สุด

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
ปัจจัยด้านราคา			
11. อัตราค่าสมาชิกมีความเหมาะสม	3.27	0.69	ปานกลาง
12. อัตราค่าใช้บริการเทียบกับบริการที่ได้รับ	4.92	0.33	มาก
13. ราคาของอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับที่เหมาะสม	1.03	0.18	น้อยที่สุด
ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย			
14. ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ตั้งของฟิตเนสเซ็นเตอร์	4.08	0.28	มาก
15. สถานที่ออกกำลังกายมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของผู้ใช้บริการ	1.10	0.30	น้อยที่สุด
16. เวลาให้บริการมีความเหมาะสม	4.87	0.50	มาก
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด			
17. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ มีความเหมาะสม	1.79	0.55	น้อยที่สุด
18. มีการให้ส่วนลดอัตราค่าบริการอย่างเหมาะสม	4.78	0.42	มาก
19. การประชาสัมพันธ์สามารถดึงดูดความสนใจได้ดี	1.43	0.50	น้อยที่สุด
ปัจจัยด้านกระบวนการ			
20. ขั้นตอนในการเข้าใช้บริการไม่ซับซ้อน	4.95	0.22	มาก
21. ป้ายที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับจุดบริการ มีความชัดเจน	4.27	0.45	มาก
22. ป้ายที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกก าลังกาย มีความชัดเจน	4.95	0.22	มาก
23. ระยะเวลาการให้บริการมีความเหมาะสม	4.98	0.13	มาก
24. การชำระค่าบริการมีความสะดวกรวดเร็ว	4.83	0.38	มาก
ปัจจัยด้านบุคลากร			
25. การแต่งกายของเจ้าหน้าที่มีความเหมาะสม	4.68	0.68	มาก
26. เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี	4.77	0.50	มาก
27. เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	4.75	0.57	มาก
28. เจ้าหน้าที่มีความรู้ และสามารถให้คำแนะนำในการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม	4.73	0.63	มาก
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ			
29. สถานที่พักผ่อนหลังออกกำลังกาย	4.40	0.53	มาก
30. สถานที่มีที่จอดรถเพียงพอ	4.37	0.52	มาก

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
31. ความสะอาดของห้องสุขา ห้องอาบน้ำ	1.58	0.50	น้อยที่สุด
32. มีบรรยากาศเหมาะกับการออกกำลังกาย เช่น เสียงเพลง	3.52	0.57	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.73	0.55	ปานกลาง

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยหลักและตัวแปรย่อยที่ใช้วัดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ

ปัจจัยหลักและตัวแปรย่อย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยด้านบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวก		
1.1 ป้ายที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกกำลังกายมีความชัดเจน	2.03	0.18
1.2 เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	2.47	0.50
1.3 ป้ายที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับจุดบริการมีความชัดเจน	1.17	0.46
1.4 เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี	3.00	0.37
1.5 เจ้าหน้าที่มีความรู้ และสามารถให้คำแนะนำในการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม	2.97	0.18
1.6 สถานที่พักผ่อนหลังออกกำลังกายมีความเหมาะสม	1.67	0.80
1.7 ความสะอาดของห้องสุขา ห้องอาบน้ำ	1.90	0.75
1.8 สถานที่มีที่จอดรถเพียงพอ	3.90	0.40
1.9 อัตราค่าใช้บริการเทียบกับบริการที่ได้รับมีความเหมาะสม	2.38	1.38
1.10 สถานที่ออกกำลังกายมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของผู้ใช้บริการ	1.88	0.69
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.34	0.57
ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และความปลอดภัยในการใช้บริการ		
2.1 ความสะอาดของห้องสุขา ห้องอาบน้ำ	2.45	0.89
2.2 การจัดวางอุปกรณ์ออกกำลังกายมีความเหมาะสม	4.40	0.92
2.3 อุปกรณ์การออกกำลังกายมีความปลอดภัย	1.20	0.40
2.4 อุปกรณ์ที่ใช้ออกกำลังกายมีความแข็งแรง ได้มาตรฐาน	3.40	0.92
2.5 อุปกรณ์การออกกำลังกายมีความสะอาด	1.90	1.39
2.6 สถานที่ออกกำลังกายมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของผู้ใช้บริการ	3.80	1.85
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.86	1.06

ปัจจัยที่ 3 ปัจจัยด้านความหลากหลายของการให้บริการ		
3.1 ประเภทกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น โยคะ มวย จักรยาน เป็นต้น มีความหลากหลาย	1.90	0.75
3.2 ประเภทอุปกรณ์การออกกำลังกายมีความหลากหลาย	2.00	0.71
3.3 อัตราค่าใช้บริการเทียบกับบริการที่ได้รับมีความเหมาะสม	5.00	0.00
3.4 สถานที่ออกกำลังกายมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของ ผู้ใช้บริการ	1.88	0.69
3.5 อัตราค่าสมาชิกมีความเหมาะสม	1.88	0.69
3.6 มีการให้ส่วนลดอัตราค่าบริการอย่างเหมาะสม	3.63	0.94
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.72	0.63
ปัจจัยที่ 4 ปัจจัยด้านราคาและกระบวนการ		
4.1 อุปกรณ์ที่ใช้ออกกำลังกายมีความแข็งแรง ได้มาตรฐาน	1.20	0.44
4.2 อุปกรณ์การออกกำลังกายมีความสะอาด	4.00	0.18
4.3 ขั้นตอนในการเข้าใช้บริการไม่ซับซ้อน	3.78	0.42
4.4 อัตราค่าสมาชิกมีความเหมาะสม	4.83	0.49
4.5 มีการให้ส่วนลดอัตราค่าบริการอย่างเหมาะสม	4.90	0.30
4.6 ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ตั้งของฟิตเนสเซ็นเตอร์	4.98	0.13
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.95	0.32
ปัจจัยที่ 5 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ		
5.1 การแต่งกายของเจ้าหน้าที่มีความเหมาะสม	4.38	0.49
5.2 การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ มีความเหมาะสม	1.87	0.34
5.3 การประชาสัมพันธ์สามารถดึงดูดความสนใจได้ดี	2.58	0.53
5.4 มีบรรยากาศเหมาะกับการออกกำลังกาย เช่น เสียงเพลง เป็นต้น	4.42	0.50
5.5 ระยะเวลาการให้บริการมีความเหมาะสม	4.38	0.49
5.6 ราคาของอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับที่เหมาะสม	1.62	0.49
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.21	0.47
ปัจจัยที่ 6 ปัจจัยด้านชื่อเสียงและอุปกรณ์		
6.1 ฟิตเนสมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก	1.60	0.49
6.2 อุปกรณ์ที่ใช้ออกกำลังกายเพียงพอ	1.58	0.50
6.3 เวลาให้บริการมีความเหมาะสม	4.62	0.49
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	2.60	0.49

ปัจจัยที่ 7 ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของการให้บริการ		
7.1 แบรนด์ของฟิตเนสมีความน่าเชื่อถือ	1.08	0.28
7.2 อุปกรณ์การออกกำลังกายมีความทันสมัย	1.12	0.32
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	1.10	0.30

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความเห็นการใช้บริการบริการฟิตเนสเซ็นเตอร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นที่มีการบริการคุณภาพการให้บริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ส่วนประสมทางการตลาด โดยภาพรวมมีระดับความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของลูกค้าต่อการใช้บริการใช้บริการบริการฟิตเนสเซ็นเตอร์วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

อภิปรายผล

1. ด้านราคาและกระบวนการ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านราคาและกระบวนการ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ เป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้ใช้บริการจะคำนึงถึงราคาและความสะดวก ความสะอาดของอุปกรณ์การออกกำลังกาย อัตราค่าสมาชิกมีความเหมาะสม ค่าบริการอย่างเหมาะสม และล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ นอกจากนั้นความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ตั้งของฟิตเนสเซ็นเตอร์และมีขั้นตอนในการเข้าใช้บริการไม่ซับซ้อน ก็ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้ให้บริการจำเป็นต้องใช้เป็นพื้นฐานในการให้บริการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

2. ด้านการส่งเสริมการตลาดและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ เป็นอันดับสอง ขาดของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ขาดการดึงดูดความสนใจจากการประชาสัมพันธ์ บรรยากาศที่ไม่เหมาะกับการออกกำลังกาย เช่น เสียงเพลง เป็นต้น ความไม่เหมาะสมของระยะเวลาการให้บริการ และความเหมาะสมของราคาของอาหารและเครื่องดื่มล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์เช่นกัน

3. ด้านผลิตภัณฑ์และความปลอดภัยในการใช้บริการ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และความปลอดภัยในการใช้บริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์เป็นอันดับสาม ไม่ว่าจะเป็นการจัดวางอุปกรณ์ออกกำลังกายมีความเหมาะสม อุปกรณ์การออกกำลังกายมีความปลอดภัย ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ออกกำลังกายมีความแข็งแรง ได้มาตรฐานและอุปกรณ์การออกกำลังกายมีความสะอาด ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นความสะอาดของห้องสุขา และสถานที่ออกกำลังกายมีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนของผู้ใช้บริการ ก็ยังเป็นองค์ประกอบที่ผู้ให้บริการคำนึงถึง ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

4. ด้านความหลากหลายของการให้บริการ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความหลากหลายของการให้บริการ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ เป็นอันดับสี่ เนื่องจากความหลากหลายของการให้บริการเป็นสิ่งที่ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญ รวมถึงอัตราค่าใช้บริการมีความเหมาะสม นอกจากนั้นสถานที่ออกกำลังกาย มีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนของผู้ใช้บริการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้ให้บริการใช้ในการตัดสินใจใช้บริการ และส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิต
เนสเซ็นเตอร์

5. ด้านชื่อเสียงและอุปกรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านชื่อเสียงและอุปกรณ์ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ เป็นอันดับห้า เนื่องจากผู้ใช้บริการจะคำนึงถึงความมีชื่อเสียงของฟิตเนสเซ็นเตอร์ และความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเพียงพอของอุปกรณ์ที่ใช้ออกกำลังกาย ฟิตเนสมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเวลาให้บริการมีความเหมาะสม ล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้ บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

6. ด้านบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นอันดับหก ที่สำคัญส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ เนื่องจากผู้ใช้บริการจะคำนึงถึง การให้บริการของบุคลากร เจ้าหน้าที่มีมนุษย์สัมพันธ์ดี เจ้าหน้าที่มีความรู้ และสามารถให้คำแนะนำในการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น สถานที่พักผ่อนหลังออกกำลังกายมีความเหมาะสม ความสะอาดของห้องสุขา ห้องอาบน้ำไม่มี ป้ายที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกกำลังกายมีความชัดเจน และป้ายที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับจุดบริการมีความชัดเจน ซึ่งล้วนแต่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสถานที่ออกกำลังกายมีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนของผู้ใช้บริการ และอัตราค่าใช้บริการมีความเหมาะสม ก็ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้ให้บริการจำเป็นต้องใช้เป็นพื้นฐานในการให้บริการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการทั้งสิ้น

7. ด้านความน่าเชื่อถือของการให้บริการ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของการให้บริการ ส่งผลต่อความ พึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ เป็นอันดับสุดท้าย ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์การออกกำลังกายมี ความทันสมัย และแบรนด์ของฟิตเนสมีความน่าเชื่อถือ ล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความ ต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี และส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). **ธุรกิจฟิตเนส บทวิเคราะห์ธุรกิจ.** สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2566, https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statisic/2562/T26/T26201905.pdf.

กวีพล พันธุ์เพ็ง. (2558). **กระแสนิยมการออกกำลังกายกับโอกาสของธุรกิจฟิตเนสไทยที่ไม่ควรมองข้าม.** สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2566, จาก https://www.scbeic.com/th/detail/product/1347

กานต์กิติ์ อภัยพลชาญ. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร.** ภาคนิพนธ์บริการธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

กานต์นภัส สุรพงษ์รักเจริญ. (2557). **การศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์.** ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จุลวัฒน์ คงแท่น. (2560). **การตัดสินใจใช้บริการศูนย์ฟิตเนสในเขตบางกะปิ.** วารสารวิจัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Theodorakis, N.D., Howat, G., Ko, Y.J. and Avourdiadou, S. (2014). **A comparison of service evaluation models in the context of sport and fitness centres in Greece.** Journal of Managing Leisure,19(1):18-35.

Division of exercise. (2010). **Information Business of Sports Service Industry.** Nonthaburi: Department of Health, Ministry of Public Health.

Exercise for health. (2010). **Standard guideline of exercise for health enterprise.** Nonthaburi: Department of Health, Ministry of Public Health

Phunpeng, K. (2015). Exercise trends with the opportunities of the Thai fitness business that should not be overlooked. Retrieved June 3, 2015, from https://www.scbeic.com/th/detail/product/1347(inThai)

การพัฒนาวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ

Development of ready-made gelatin powder

พิจิตรา ยืนยั่ง[1], ปภาดา หอมจันทร์[2]

Pichittra Yuenyang , Paparda Homchan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนายาพิกัดตรีสมอ จากสมุนไพรทั้ง 3 ชนิด ประกอบด้วย สมอพิเภก สมอเทศ สมอไทย ใช้แก้เสมหะ บำรุงธาตุ แก้ไข้ ผายธาตุ รู้ถ่ายรู้ปิดเอง ตามแผนโบราณจะใช้การต้มน้ำ การศึกษานี้จึงสกัดตรีสมอด้วยการต้มน้ำนำมาพัฒนาเป็นวุ้นเจลลาตินสำเร็จรูป แล้วประเมินลักษณะทางกายภาพ สีของวุ้นเจลลาติน ทดสอบ weight variation (น้ำหนักแต่ละเม็ดจะแตกต่างจากค่าเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 5) ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษาพบว่า สูตรตำรับวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ สูตรที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยสารสกัดตรีสมอ 1.43% น้ำ 11.57% เจลาตินผง 11.00% เจลลี่โอ 15.00% น้ำตาลมะพร้าว 60.00% สารแต่งกลิ่นและอื่น ๆ 1.00% มีลักษณะทางกายภาพดีที่สุด

คำสำคัญ : พิกัดตรีสมอ วุ้นเจลาตินสำเร็จรูป

Abstract

This study is the research and development of Tree-Sa-Moh formula ; the formula consists of Sa-Moh-Thai, Sa-moh-Pi-Pek, Sa-Moh-Ted that used in Thai traditional medicine as expectorant, antinociceptive, and stimulant. Raw material of the hurbs were dried, meshed, mixed, and extracted by decoction, and % yield of the extract is 36.60%. The water extract of Tree-Sa-Moh was generated for three formulas of gelatin jelly. Then, all formulas were determined for physical characteristics, including color, texture and weight rariation. Mean and standard deviation were used as statisties for analysis

The study indicated that, the formula III of Tree-Sa-Moh gelatin jelly, which contain 1.43% of Tree-Sa-Moh extract, 11.57% of water, 11.00% of powdered gelatin, 15.00% of jelly, 15.00% of coconut sugar, and 60.00% of coconut sugar. And 1.00% of flovors has a suitable color and texture when compair with other products in the market.

Keywords : Tree-Sa-Moh, remedy, gelatin

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บทนำ

ปัจจุบันมีการนำสมุนไพรที่มีฤทธิ์ในการกระตุ้นการเคลื่อนไหวของลำไส้มาใช้บรรเทาอาการท้องผูกหลายชนิด เช่น มะขามแขก ซึ่งมักทำให้เกิดอาการปวดมวนท้องและหากใช้เป็นเวลานานจะทำให้เกิดการสูญเสียน้ำและอิเล็กโทรไลต์ได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรโดยเลือกใช้พิกัดตรีสมอ เป็นยาตำรับ ที่มีสมุนไพร ประกอบด้วยกันถึง 3 ตัว คือ สมอเทศ สมอไทย สมอพิเภก สรรพคุณที่ระบุไว้ในตำรายาไทย แก้เสมหะ แก้ไข้ บำรุงธาตุ ผายธาตุ รู้ถ่ายรู้ปิดเอง (หนังสือแพทย์ศาสตร์ สงเคราะห์ ฉบับหลวง , 2554) จากสรรพคุณ จะเห็นว่าพิกัดตรีสมอจะช่วยปรับธาตุและรักษาสมดุลของร่างกาย โดยไม่ได้ทำหน้าที่หลักเป็นยาระบาย (Wannasiri, et al., 2015) จึงปลอดภัยต่อผู้ใช้ ซึ่งการเตรียมยาเพื่อนำมารับประทาน ตามวิธีแบบโบราณ ยังมีขั้นตอนเตรียมยาที่ยุ่งยาก การรับประทานยาก็ยังมีรสชาติยังไม่น่ารับประทาน มีอายุการเก็บรักษาที่ไม่นาน เนื่องจากยาอยู่ในรูปแบบของน้ำ ทำให้เกิดการพกพาที่ไม่สะดวก นอกจากนั้นยังนำมาทดสอบความคงตัวในรูปของผลิตภัณฑ์วุ้นเจลาตินสำเร็จรูป เพื่อความสะดวกในการเก็บและพกพาง่ายต่อการรับประทาน อีกทั้งยังสามารถแต่งสี กลิ่น รส ให้ดูน่ารับประทานได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และทดสอบความคงตัวของวุ้นเจลลาตินสำเร็จรูปจากตำรับยาพิกัดตรีสมอ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิกัดยาตรีสมอ

- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์
- สรรพคุณ
- การศึกษาทางเภสัชวิทยา

แนวคิดภาวะท้องผูก

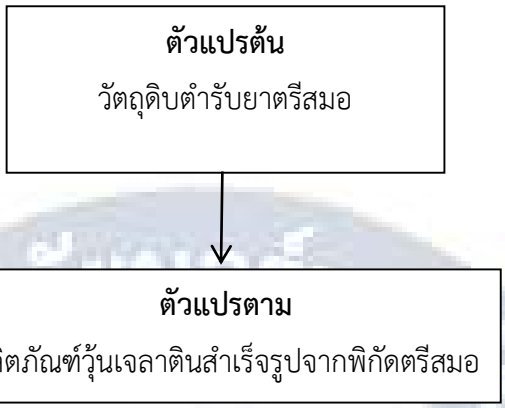
สาเหตุของอาการท้องผูก

ยาสมุนไพรที่รักษาอาการท้องผูก

การพัฒนาตำรับวุ้นเจลาตินสำเร็จรูป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตำรับยาตรีสมอ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อทดสอบความคงตัวทางกายภาพ โดยมีแนวทางการดำเนินการวิจัย ดังนี้

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</u>

เครื่องมือ

1. Water bath
2. Hot air oven
3. Hot plate

อุปกรณ์

1. ผ้าขาวบาง 2. สำลี 3. บีกเกอร์
4. ทัพพี 5. ชาม 6. หม้อ
7. แม่พิมพ์

<u>วัตถุดิบและสารเคมี</u>

วัตถุดิบ

1. ผลสมอไทย
2. ผลสมอเทศ
3. ผลสมอพิเภก

สารเคมี

1. เจลลาติน
2. น้ำตาลทรายมะพร้าว

3. น้ำกลั่น
4. เจลลี่โอ

<u>วัตถุดิบในการตั้งตำรับวุ้นเจลาตินสำเร็จรูป</u>

1. น้ำเปล่า	50 กรัม
2. เจลาตินผง	15 กรัม
3. น้ำเปล่า	80 กรัม
4. น้ำตาลทรายมะพร้าว	230 กรัม
5. สารแต่งกลิ่น	1 กรัม

<u>วิธีการพัฒนาตำรับยาตรีสมอ</u>

การเตรียมสารสกัด

นำผลสมุนไพรสดทั้ง 3 ชนิดมาตำเอาเฉพาะเนื้อ

↓

นำไปอบที่อุณหภูมิ60° C เป็นเวลา 12-24 ชั่วโมงจนแห้ง

↓

นำวัตถุดิบทั้ง 3 ชนิดอย่างละเท่ากันมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน จากนั้นนำไปต้มรวมกันที่อุณหภูมิ 60°C เป็นเวลา 4 ชั่วโมง

↓

นำมากรองสำลีเพื่อแยกกากด้วยผ้าขาวบางและสำลี

↓

นำสารสกัดไประเหยแห้งบน Water bath ที่อุณหภูมิ 45 °C จนแห้ง

↓

คำนวณ % yield ของสารสกัด

↓

นำสารสกัดแห้งไปผสมกับตำรับวุ้นเจลาตินสำเร็จรูป โดยปรับอัตราส่วนให้ได้ 3 สูตร

↓

ทดสอบความคงตัวทางกายภาพเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของรูป รส กลิ่น สี

↓

ทดสอบการชิมของผู้ใช้โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างและคำนวณด้วยหลักสถิติ (ร้อยละ)

↓

อภิปรายและสรุปผล

วิธีทำวุ้นเจลาตินสำเร็จรูป

1. นำเจลลาตินผงและเจลลี่โอละลายกับสารสกัดตรีสมอ แล้วพักไว้ (ส่วนผสม A)
2. นำน้ำตาลทรายมะพร้าวเทใส่หม้อ (ส่วนผสม B) แล้วนำไปตั้งไฟจนเดือดคนให้ละลาย เมื่อส่วนผสมเดือดแล้วปล่อยให้เดือดต่ออีก 5 นาที
3. นำส่วนผสม B ไปเทใส่ส่วนผสม A คนให้เข้ากัน
4. ตั้งตำรับเป็น 3 สูตร โดยปรับอัตราส่วนสมุนไพรและส่วนผสมเพิ่มเติมให้แตกต่างกันในแต่ละสูตร
5. นำไปหยอดใส่พิมพ์ แล้วนำไปแช่ตู้เย็นจนลูกอมเซ็ตตัว ใช้เวลา 10-20 นาที
6. เมื่อลูกอมเซ็ตตัวแล้ว นำมาแกะออกจากพิมพ์
7. นำลูกอมมาคลุกน้ำตาลไอซิ่ง

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาสูตรตำรับวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ ลูกอมเม็ดเคี้ยว 1 เม็ด น้ำหนัก 8.5645 มิลลิกรัม แสดงให้เห็นว่าสูตรตำรับวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปทั้ง 3 สูตร ใช้สารสกัดในตำรับทั้งหมด 6 อย่างคือ สารสกัดสมอเทศ,สมอพิเภก,สมอไทย น้ำตาลทรายมะพร้าว เจลาติน เจลลี่โอ มีการควบคุมปริมาณสารสกัดของสมุนไพรทั้ง 3 ชนิด น้ำตาลทรายมะพร้าว เจลาติน เจลลี่โอ เพื่อเปรียบเทียบวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปทั้ง 3 สูตร พบว่าสูตรที่ 1 มีความเหนียวมากและมีรสชาติขมเล็กน้อย จึงปรับปรุงปริมาณส่วนผสมใหม่ โดยลดปริมาณสารสกัดตรีสมอ เจลาตินและเจลลี่โอ เพิ่มน้ำตาลทรายเพื่อเพิ่มความหวาน ผลปรากฏว่า สูตรที่ 2 ได้รสชาติที่ดีขึ้นแต่วุ้นเจลลาตินสำเร็จรูปไม่คงรูปตามแม่พิมพ์ มีความเหลวมากเกินไป จึงปรับปรุงสูตรอีกครั้งโดยการเพิ่มปริมาณเจลลาติน เจลลี่โอและสารสกัดตรีสมอ เพื่อเพิ่มความเหนียวยิ่งขึ้น ลดปริมาณความหวานลงโดยเลือกลดน้ำตาลทรายมะพร้าว และสูตรนี้ได้คลุกผงไอซิ่งด้วย

ผลการทดสอบมาตรฐานของวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ

ผลการทดสอบมาตรฐานของวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ ผลิต 3 สูตร พบว่า สูตรที่ 3 น้ำหนักของวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปเฉลี่ยรวม 8.5645 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปเฉลี่ยรวม 0.57483

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า วุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอ สูตรที่ 3 ดีที่สุด เพราะด้วยรสชาติที่ไม่ขมเกินไป และลักษณะทางกายภาพที่ ไม่เหนียวจนไม่สามารถเคี้ยวได้ กลิ่นไม่เหม็นหืน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการพัฒนาวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปพิกัดตรีสมอสูตรที่ 3 สามารถนำเป็นตัวแบบในการพัฒนาสูตรตำรับยาตรีสมอในรูปแบบวุ้นเจลาตินสำเร็จรูปได้

เอกสารอ้างอิง

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. **ฐานข้อมูลเครื่องยาสมอพิเภก (สมอแหน)**. (online), Available from : http://www.thaicrudedrug.com/main.php?action=viewage&pid=133. (26th April 2018)

พระยาพิศณุประสาทเวช. (2542). **แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ เล่ม 2: พระคัมภีร์ธาตุบรรจบ**, 643-646. สุเทพ กลชาญวิทย์. (2547). โรคทางเดินอาหารและการรักษา 1. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยสมุนไพร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. **งานวิจัยสมอพิเภก กระทรวงสาธารณสุข**. (online), Available from : http://dmsc2.dmsc.moph.go.th/webroot/Plant/Mpri2013/ Q_Terminalia.shtm. (26th April 2018)

Costilla VC1, Foxx-Orenstein AE. (2014). **Constipation: understanding mechanisms and management**. Clin Geriatr Med. Feb, 30(1), 107-15.

Danvivat D, Tankeyoon M, Sriratanabun A. (1988)**. A study of bowel pattern in Thai population**. Chula Med J, 32, 803-9.

Higgins PD, Johanson JF. (2004). **Epidemiology of constipation in North America: a systematic review**. Am J Gastroenterol. Apr, 99(4), 750–9.

Jirankalgikar YM, Ashok BK, Dwivedi RR. (2012). **A comparative evaluation of intestinal transit time of two dosage forms of Haritaki [Terminalia chebula Retz]**. Ayu., 33(3), 447-449.

Levine, G.M. (2007). Constipation. In Frank, P.L. Education, Gastrointestinal Pathophysiology, NewYork : Oxford University Press, 46-47.

Lee YK, Nomoto K, Salminen S, & Gorbach S. (1999). **Handbook of probiotics**.New York: John Wiley & Sons, Inc.

Malekzadeh F, Ehsanifar H, Shahamat M, Levin M, Colwell RR. (2001). **Antibacterial activity of black myrobalan (Terminalia chebula Retz) against Helicobacter pylori**. International Journal of Antimicrobial Agents.,18, 85-88.

Wannasiri S, Jaijoy K, Chiranthanut N, Soonthornchareonnon N, Sireeratawong S. **Effect of Tri-sa-maw recipe on gastrointestinal regulation and motility**. J Med Assoc Thai. 2015;98(Suppl.2):S1-S7.

World Gastroenterology Organisation Global Guidelines. (2010). **Constipation**: a global perspective World Gastroenterology Organization, 1-13.

ศึกษาการใช้สมุนไพรแช่เท้าลดอาการชาในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่า จังหวัดพิษณุโลก

The study of feet Soaking in Herbal Water of Feet Numbness Symptoms in Diabetes Patients at Tambon Ban Pa Subdistrict Public Health Promoting Hospital, Phitsanulok Province.

อมรรัตน์ หงส์ลำพอง[1], จตุพร แพงจักร[2]
Amonrat Honglumpong, Jatuporn Pangjak

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอาการชาเท้าก่อนกับหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรของผู้ป่วยเบาหวาน ผลการศึกษาพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของการแช่เท้าของอาการชาเท้าลดลงเฉลี่ยเท่ากับ 2.8 จุด จำนวนจุดชาเท้าลดลงหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 (P-value= 0.01) ความรู้สึกหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร มีความรู้สึกดีและความรู้สึกอื่น ๆ คือ นอนหลับ อาการร้อนปลายเท้าตอนกลางคืนบรรเทาลง สบายเท้า

คำสำคัญ : อาการชา, เบาหวาน

Abstract

The study aim to compare average feet numbness symptoms in diabetes patients before and after of feet soaking in herbal water technique. From results revealed that the statistically significances in the level of feet numbness symptoms of diabetes patients after and before is 0.05 (P-value= 0.01). The enhanced statistically significances the effective for feet numbness patient.

Keywords : Numbness, diabetes

[1] นักศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่เกิดจากความผิดปกติในการผลิตหรือตอบสนองต่อฮอร์โมนอินซูลินของร่างกาย ทำให้ไม่สามารถนำน้ำตาลไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีระดับน้ำตาลในเลือดสูง ซึ่งการเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดสูงเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้อวัยวะเสื่อมสมรรถภาพและทำงานล้มเหลว เป็นเหตุให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่ตาสูญเสียการมองเห็น ไตวายเรื้อรัง หัวใจขาดเลือด อัมพฤกษ์ อัมพาต ชาปลายมือปลายเท้า รวมถึงเป็นแผลหายยาก บางรายอาจจำเป็นต้องตัดขา การป้องกันภาวะแทรกซ้อนสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน คือ การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้ดี โดยสถานการณ์โรคเบาหวานทั่วโลกในปี 2564 มีผู้ป่วยจำนวน 537 ล้านคนและคาดว่าในปี 2573 จะมีผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นเป็น 643 ล้านคน โรคเบาหวานมีส่วนทำให้เสียชีวิตสูงถึง 6.7 ล้านคน หรือเสียชีวิต 1 ราย ในทุก ๆ 5 วินาที จากรายงานสถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทยพบอุบัติการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้น 3 แสนคนต่อปี และมีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระบบทะเบียน 3.3 ล้านคน ในปี 2563 มีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานทั้งหมด 16,388 คน (อัตราตาย 25.1 ต่อประชากรแสนคน) ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขในการรักษาโรคเบาหวานเฉลี่ยสูงถึง 47,596 ล้านบาทต่อปี นอกจากนี้โรคเบาหวานยังคงเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดโรคอื่นๆ ในกลุ่มโรค NCDs เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง โรคความดันโลหิตสูง และโรคไตวายเรื้อรัง ฯลฯ

ปัจจุบันมีจำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อรังเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุข โดยโรคเบาหวานเป็นโรคหนึ่งที่พบผู้ป่วยในพื้นที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี เป็นภัยเงียบที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดการพิการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร การเกิดโรคสาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสม ขาดการออกกำลังกาย นำไปสู่การเจ็บป่วยและเกิดโรคอื่น ๆ ตามมา ซึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่า จังหวัดพิษณุโลก เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีผู้ป่วยเบาหวานและโรคเรื้อรัง และผู้ป่วยเบาหวานมีความเสี่ยงจะเกิดแผลโดยไม่รู้ตัวค่อนข้างสูง จำนวน 43 คน จึงมีแนวคิดบูรณาการความรู้ด้านแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนปัจจุบันร่วมกับอาสาสมัครสาธารรณสุข (อสม.) ในพื้นที่ในการคิดหาวิธีป้องกัน ส่งเสริมและฟื้นฟูดูแลเท้าด้วยตนเองให้กับผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มนี้ โดยใช้แพทย์แผนไทยและสมุนไพรมาใช้ร่วมกันจนได้ข้อสรุป “น้ำสมุนไพรแช่เท้า” รักษาอาการชาในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนทางเท้า ที่ระดับเสี่ยงปานกลางและเสี่ยงสูง เพื่อให้ลดภาวะแทรกซ้อนในเท้าผู้ป่วยเบาหวาน ทำให้เท้าสะอาด ดับกลิ่นเท้า รักษาแผล กระตุ้นการไหลเวียนของเลือด คลายเส้น คลายกล้ามเนื้อ ลดอาการชาของเท้า และคลายเครียดจากกลิ่นสมุนไพรที่เป็นส่วนผสมทั้งหมด และให้ผู้ป่วยสามารถดูแลเท้าของตนเองเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อป้องกัน ส่งเสริมและฟื้นฟูดูแลเท้าด้วยตนเองให้กับผู้ป่วยเบาหวาน

2. เพื่อทดสอบประสิทธิผลของการแช่เท้าด้วยสมุนไพร เพื่อลดอาการชาในผู้ป่วยเบาหวานระดับ1 กลุ่มที่มีความรู้สึกที่เท้าลดลง มีชาบ้างและไม่มีแผล และระดับ 2 กลุ่มที่สูญเสียความรู้สึกสัมผัสเท้ามีอาการชา มีการสูญเสียความรู้สึก โรงพยาบาลส่งเสริมตำบลบ้านป่า จังหวัดพิษณุโลก

3. เพื่อลดการสูญเสียการรับความรู้สึกหรือการเพิ่มการรับความรู้สึกบริเวณเท้า ในผู้ป่วยเบาหวานที่ใช้สมุนไพรไทยแช่เท้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของการแช่เท้าด้วยสมุนไพรกับผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาปลายเท้า ผู้วิจัยได้ศึกษาในผู้ป่วยเบาหวานที่มารับการรักษาในคลินิกเบาหวานเป็นประจำ โรงพยาบาลส่งเสริมตำบลบ้านป่า จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 43 คน ด้วยวิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในช่วงระยะเวลาเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เอกสารแสดงการยินยอมของอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยเบาหวาน ประกอบด้วยข้อมูลด้านเพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง อาชีพ การศึกษา เป็นลักษณะแบบเลือกตอบและลักษณะแบบเติมข้อความ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลประวัติการเจ็บป่วย ประวัติการเป็นโรคเบาหวาน โรคแทรกซ้อนที่เป็น ภาวะน้ำตาลในเลือดปัจจุบัน ความดันโลหิตปัจจุบัน เป็นลักษณะแบบเติมข้อความ

ส่วนที่ 4 แบบบันทึกผลการตรวจอาการชาเท้าโดยใช้อุปกรณ์ตรวจอาการชา คือ Monofilament ขนาด 10 กรัม ตรวจครั้งแรกก่อนการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร และผลการตรวจอาการชาเท้าด้วย อุปกรณ์ตรวจอาการชา Monofilament ขนาด 10 กรัม ครั้งที่ 2 หลังการแช่เท้าด้วยสมุนไพร และความรู้สึกหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการทดลองและเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ป่วยเบาหวานโดยสำรวจประชากรผู้ป่วยเบาหวานที่ขึ้นทะเบียนในคลินิกเบาหวานโรงพยาบาลส่งเสริมตำบลบ้านป่า และสำรวจข้อมูลผู้ป่วยเบาหวานที่เคยมารักษาเรื่องแผลที่เท้าและประวัติการตรวจเท้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (percentage) 2. ค่าเฉลี่ย (mean) 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation, SD)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 41 – 80 ปี อายุเฉลี่ย 62.67 ปี ดัชนีมวลกายอยู่ในระดับปกติ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพแม่บ้านส่วนใหญ่

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาปลายเท้า จากการวัดด้วย Monofilament ขนาด 10 กรัม ระยะเวลาเป็นเบาหวานเฉลี่ย 9.03 ปี โรคแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่ไม่พบภาวะแทรกซ้อนใดๆ ค่าเฉลี่ยความดันโลหิตอยู่ในระดับปกติ คือ Systolic 119.57 mmHg ค่าเฉลี่ยความดันโลหิต Diastolic คือ 74.4 mmHg ระดับน้ำตาลในเลือดปัจจุบันเฉลี่ย 139.67 mm/dl

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอาการชาเท้าก่อนกับหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรทันทีพบว่า ก่อนกับหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรครั้งที่ 1,2,3,4,5 มีจำนวนจุดชาเท้าเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 0.97,1.1,0.97,1.27,1 ตามลำดับ และเมื่อเปลี่ยนเทียบการแช่เท้าก่อนครั้งที่ 1 และหลังแช่เท้าครั้งที่ 5 มีจำนวนจุดชาเท้าเฉลี่ยเท่า 3.30 จุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.39 จุด โดยการเปลี่ยนแปลงของการแช่เท้าที่เปลี่ยนแปลงของอาการชาเท้าลดลงเฉลี่ยเท่ากับ 2.8 จุด ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 (P-value= 0.01) ความรู้สึกหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร มีความรู้สึกดีคิดเป็นร้อยละ 100 และความรู้สึกอื่นๆคือ นอนหลับ อาการร้อนปลายเท้าเท้าตอนกลางคืนบรรเทาลง สบายเท้า

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าอาการชาปลายเท้าในผู้ป่วยโรคเบาหวานเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = 0.001) จำนวนจุดชาเท้าลดลงหลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร อาจเนื่องจากผลของการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร คือ ขิง ทำให้เพิ่มการไหลเวียนเลือดบริเวณเท้าดียิ่งขึ้น ส่งผลให้มีการสูบฉีดเลือดแดงไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ดีขึ้น ไพล มีผลต่อระบบกล้ามเนื้อที่ช่วยลดบรรเทาอาการหดเกร็ง อาการปวดกล้ามเนื้อการเคลื่อนไหวข้อเท้าดีขึ้น ขมิ้น เกลือ มีผลต่อผิวหนังช่วยบำรุงผิวหนัง ลดการอักเสบและโครงสร้างที่เกี่ยวข้อง ทำให้หลอดเลือดขยายตัว การไหลเวียนที่มากขึ้น ใบมะกรูด ตะไคร้ มีกลิ่นหอม สูบดมทำให้รู้สึกสบาย ผ่อนคลาย จึงส่งผลทำให้อาการชาปลายเท้าลดลงและรู้สึกผ่อนคลาย หลังการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา ทุมา (พ.ศ.2549)ศึกษาผลของการนวดเท้าต่อการลดอาการชาเท้าทันทีในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ไม่พึ่งอินซูลินพบว่าหลังการนวดเท้าเพียงครั้งเดียวอาการชาเท้าลดลงกว่าก่อนนวดเท้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การนวดเท้าอย่างถูกวิธีในผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาเท้านอกจากจะไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพผู้ป่วยแล้ว ยังอาจมีผลในการบรรเทาอาการชาเท้า และใจเพชร กล้าจน (พ.ศ.2552) ศึกษาเรื่ององค์รวมเทคนิคสุขภาพพึ่งตนเองแนวเศรษฐกิจ

พอเพียงตามหลักแพทย์ทางเลือกวิถีพุทธ (บุญนิยม) ร่วมกับการแช่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร พบว่าผู้ป่วยเบาหวานมีระดับความเจ็บปวดลดลงคิดเป็น 88.03 % และทฤษฎีเรื่องการแช่เท้าเพื่อสุขภาพ หลังจากแช่เท้าในน้ำอุ่นอุณหภูมิประมาณ 36-38 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 10 -15 นาที ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย นอนหลับง่าย แก้อาการร้อนปลายเท้าและเพิ่มการไหลเวียนโลหิตให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างน้ำอุ่นกับน้ำสมุนไพรต่ออาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการแช่เท้ากับโรคอาการชาปลายเท้า หรือมือที่ไม่ใช่โรคเบาหวาน เช่น อาการชาจากอาการปวดหลัง เป็นต้น

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการแช่เท้าในผู้ป่วยเบาหวานที่อาการชาปลายเท้าในกลุ่มที่ควบคุมพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีอาการชาและในกลุ่มไม่ควบคุมพฤติกรรม

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ปั้นทรัพย์. (2552). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกิดแผลที่เท้าของผู้ที่เป็นเบาหวาน.** พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่). มหาวิทยาลัยมหิดล.

กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2551). **การพัฒนากำลังคนภูมิปัญญาไทสุขภาพวิถีไท.** พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : สำนักงานกิจกรรมโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ขนิษฐา ทุมา. (2549). **ผลของการนวดเท้าต่อการลดอาการชาทันทีในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ไม่พึ่งอินซูลิน**. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ความสวยและสุขภาพ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จันทิรา พุทธรักษ์และคณะ. (2554). **ผลของรูปแบบปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคเบาหวานแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มเสี่ยง.** หน้า 43-44. ในการประชุมทางวิชาการเรื่องการป้องกันโรคเบาหวานโรคหัวใจและหลอดเลือด เขต 17 ครั้งที่ 1พิษณุโลก : กลุ่มพัฒนาภาคีเครือข่าย สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดพิษณุโลก.

ใจเพชร กล้าจน. (2552). **องค์รวมเทคนิคสุขภาพพึ่งตนเองแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักแพทย์ทางเลือกวิถีพุทธ(บุญนิยม).** เล่มที่ 3. กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์.

บุณฑริกา บุญศิริตระกูล. (2554). **การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน.** หน้า 84-98. ในการประชุมทางวิชาการเรื่องการป้องกันโรคเบาหวานโรคหัวใจและหลอดเลือด เขต 17 ปี 2554. ครั้งที่ 1. พิษณุโลก : กลุ่มพัฒนาภาคีเครือข่ายสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 พิษณุโลก.

พัชรี สีป่าหญ้าและคณะ. (2547). **การเปรียบเทียบผลของการจุ่มแช่ในน้ำร้อนสลับน้ำเย็นและการจุ่มแช่ในน้ำร้อนต่อการไหลเวียนเลือดฝอยที่ผิวหนังบริเวณหลังเท้า.** วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์แผนไทยเดิมฯ. (2548). **ตำราเภสัชกรรมไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พิฆเณศ พริ้นท์ติ้ง เซ็นเตอร์.

โรงพยาบาลส่งเสริมตำบลบ้านป่า.(2565). **งานเวชระเบียน.** รายงานประจำปี 2565. พิษณุโลก : โรงพยาบาลส่งเสริมตำบลบ้านป่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.

วิชัย เอกพลากร. (2553). **รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552.** นนทบุรี : เดอะกราฟิโก ซิสเต็มส์.

วรรณา อธิวาสและคณะ. 2552. **พฤติกรรมการดูแลเท้าและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดแผลที่เท้าของผู้เป็นเบาหวานชนิดที่ 2.** พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ศศิธร ชิดนายี. (2551). **ผลของการใช้รองเท้าเพื่อป้องกันการเกิดแผลที่เท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน.** วิทยาลัยพยาบาลราชชนนี อุตรดิตถ์ สถานบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

ศักดิ์ชัย จันทรอมรกุล. (2542). **การตรวจเท้าด้วย monofilament ในผู้ป่วยโรคเบาหวาน.** กรุงเทพ ฯ : อเวนตีส ฟาร์มา.

ศิริพร จันทร์ฉาย. (2548). **การดูแลเท้าเบาหวาน: อายุรศาสตร์ทันยุค 2.** กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

ศรีมาลัย วิสุทธิศิริ. (2552). **การพัฒนารูปแบบการตรวจคัดกรองภาวะเสี่ยงของการเกิดแผลที่เท้าในผู้ป่วยเบาหวาน.** สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สมลักษณ์ หนูจันทร์. (2550). **ผลนวดไทยและการจุดต่ออาการชาปลายเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน.** วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ความงามและสุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อ้ม แสงปัญหาและจิตต์วินัย สุริยะไชยากร. (2553). **เอกสารการสอนชุดวิชาเวชกรรมแผนไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อรนุช ศรีสารคาม. (2550). **เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลเท้าในบุคคลที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีแผลกับไม่มีแผลที่เท้า.** พยาบาลศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การศึกษาความรู้และทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก

Knowledge and attitudes toward herbal steam treatment at Wat Ratchaburana Temple, Phitsanulok.

ณัฐฐารักษ์ เตชาวัฒนภัทร์[1] และ จตุพร แพงจักร[2]
Nattarak Techawattanaphat, Jatuporn Pangjak

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพร 2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนะคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพร เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เข้ารับบริการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 มีอายุระหว่าง 50 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 อาชีพรับจ้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ความรู้เกี่ยวกับการอบสมุนไพรในวัดของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพร จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 97.08 ทัศนคติต่อการอบสมุนไพรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.58, S=0.63) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าความรู้และทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัดของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p=0.127**)

คำสำคัญ ความรู้, ทัศนคติ, อบสมุนไพร

[1] นักศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research aims to 1) the level of knowledge and attitudes toward herbal steam treatment 2) the relationship between knowledge and attitudes toward herbal steam treatment at temple located in Wat Ratchaburana Temple. The sample of study is people of service recipients in the herbal steam treatment at temple. Test and questionnaires were used to collect the data. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and Pearson product moment correlation coefficient.

The results of this study were as follows: The people of service recipients in the herbal steam treatment at temple were female of 17 people (56.67 %) aged 50 years old of 18 people (60 %), Education Level Bachelor's Degree of 11 people (36.67 %) and most of self employed 8 people (26.67%). The service recipients have the highest level (97.08) of knowledge about herbal steam treatment and attitude was at the high level ($\bar{X}$= 4.58, S=0.63). There was correlation between the knowledge and the attitudes toward herbal steam treatment at temple located and had significant level at 0.01 (p=0.127**)

Keyword knowledge, attitudes, herbal stream

บทนำ

ปัจจุบันประชาชนจำนวนมากมีปัญหาเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อ เนื่องจากสภาวะปัจจุบันสภาพการทำงานที่เปลี่ยนไป มีความเครียด ความกดดันในการทำงาน เช่น การให้บริการลูกค้าโดยการยืนทั้งวัน การทำงานบริหารโดยใช้ความคิด การนั่งหน้าคอมพิวเตอร์นาน ๆ โดยที่ไม่เปลี่ยนอิริยาบถ ฯลฯ ปัญหาอาการปวดเหล่านี้ถ้าปล่อยไว้นาน ๆ อาจจะกลายเป็นการปวดกล้ามเนื้อเรื้อรัง ทำให้สุขภาพจิตแย่ เนื่องจากต้องทนต่อความเจ็บปวด และส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ทุกวันนี้บรรดาคนรักสุขภาพทั้งหลายต่างใส่ใจและสนใจศาสตร์การแพทย์ทางเลือกมากขึ้น การอบสมุนไพรก็เป็นอย่างหนึ่งที่อยู่ในความนิยม ปัจจุบันซาวน่า สปา โรงแรม โรงพยาบาล แม้กระทั่งสถานบริการการออกกำลังกายหลายแห่งก็เปิดบริการอบสมุนไพรเพื่อตอบ โจทย์ความนิยมในส่วนนี้ ทว่าการอบสมุนไพรที่ถูกต้องก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรคำนึงเพราะเป็นเรื่องของสุขภาพและความปลอดภัยโดยตรง

การอบสมุนไพรในวัดนับได้ว่าเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่มีประชาชนให้ความสนใจเข้ามารับบริการเนื่องจากเหตุปัจจัย อาทิเช่น รายได้ ความสะดวก จึงอาจจะเป็นสาเหตุในการเข้ารับบริการอบ

สมุนไพรในวัด ในเขตอำภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีวัดอยู่จำนวน 1 วัด คือ วัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้เปิดให้บริการอบสมุนไพร และมีประชาชนให้ความสนใจเข้ามารับบริการไม่น้อยในแต่ละวัน ซึ่งพบว่ามีประชาชนจำนวนหนึ่งนิยมรับบริการอบสมุนไพรในวัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาระดับความรู้ และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัด และหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัด ของประชาชนที่เข้ามาอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัด
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัด ของประชาชนที่เข้ามาอบสมุนไพรในวัด

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ท้าการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มารับบริการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยได้สำรวจเบื้องต้น พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 1 วัด จำนวน 30 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดลำดับการนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัด เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มารับบริการอบสมุนไพรในวัด โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำาหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เข้ารับบริการอสมุนไพรในวัดราชบูรณะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบทดสอบ (Test) และแบบสอบถาม (Questionaries) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้เรื่องการอบสมุนไพรในวัด ทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัดตามกรอบแนวความคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เรื่องการอบสมุนไพรของประชาชนที่เข้ามาอบสมุนไพรในวัด เขตอำเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยค้าถาม จำนวน 8 ข้อ โดยมีลักษณะคำาถามแบบเลือกตอบ ถูก ผิด โดยเลือกเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัด ซึ่งใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) เป็นการวัดแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป โดยมีลักษณะค้าตอบแบบเติมข้อความ (Open ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะแพทย์แผนไทยถึงเจ้าอาวาสวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเรื่องการอบสมุนไพรในวัด เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังเจ้าอาวาสวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกที่ในเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยก่อนที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ท้าการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมุติฐาน โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัด เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลความรู้และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรของประชาชนที่เข้ามารับบริการ อบสมุนไพรในวัด เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัดของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัด เขตอำเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้สถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson Product Moment Coefficient (r)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S)
4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson Product Moment Correlation Corecipient)
5. สถิติทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัดของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนะคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัด ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา(Descriptive Study) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เข้ารับบริการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ ระยะเวลาในเก็บข้อมูล ตุลาคม 2565 - มีนาคม 2566 เก็บรวมรวบข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 มีอายุระหว่าง 50 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 อาชีพรับจ้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

2. ความรู้เกี่ยวกับการอบสมุนไพรในวัดของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำนวน 23 คน รองลงมาระดับปานกลาง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.92

3. ทัศนคติต่อการอบสมุนไพรในวัดของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.58, S=0.63) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านความรู้สึก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67, S=0.46) ด้านพฤติกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.64, S=0.58)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าความรู้และทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัด ของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01(p=0.127**)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องความรู้และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.ประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรในวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 42-50 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่อาชีพรับจ้าง พบว่าเป็นวัยทำงานหนัก จึงมาอบสมุนไพรเพื่อผ่อนคลายความเครียด สดชื่น นอนหลับ

2. ความรู้เกี่ยวกับการอบสมุนไพรของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพรอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความรู้เรื่องการอบสมุนไพร จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 97.08 ทั้งนี้ประชาชนที่มารับบริการมีระดับการศึกษาปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่

3. ทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพร พบว่าผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่รู้สึกว่าหลังจากการอบสมุนไพรทำให้รู้สึกหายใจโล่ง และ ได้กลิ่นสมุนไพรในวัด รู้สึกมีความสุข ได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนหลากหลาย หลายอาชีพ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการอบสมุนไพรและทัศนคติที่มีต่อการอบสมุนไพรในวัดของประชาชนที่เข้ามารับบริการอบสมุนไพร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p=0.127**) ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางด้านความรู้สึก พฤติกรรม ความคิด มีความสัมพันธ์กันอย่างสอดคล้อง จึงทำให้เกิดการปฏิบัติตามกันมา

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการเพิ่มตัวแปรในการศึกษา เช่น พฤติกรรม การปฏิบัติ เป็นต้น เพื่อที่จะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมการอบสมุนไพรในวัด และได้ข้อมูลประกอบการพิจารณาส่งเสริมแก้ไขปรับปรุง การอบสมุนไพรในวัดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เจนจิรา คิดกล้า และคณะ. (2556). **การอบสมุนไพร: ทางเลือกในการดูแลสุขภาพของประชาชน.** วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-เมษายน หน้า 22-28

ทัพพ์ขวัญ ศรีรัตยาวงค์ และคณะ. (2564). **ผลของการอบไอน้ำสมุนไพรไทยและการอบไอน้ำธรรมดาต่อค่าความดันโลหิตในป่วยผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง.** วารสารนเรศวรพะเยา มหาวิทยาลัยพะเยา ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม หน้า 51-61.

วิลาวัลย์ บุญ และคณะ. (2560). **ความรู้และทัศนคติที่มีผลต่อการอบสมุนไพรในวัด เขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.** หมอยาไทยวิจัย, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 หน้า 17-24

สุวิชชา ศรีถาน, เอมอร ดิสปัญญา. (2565). **การศึกษาแพทย์แผนไทยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ: การนวดการอบและการประคบสมุนไพรไทย อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.** วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ปี 12 ฉบับ 3 ประจำเดือนกันยายนขธันวาคม หน้า 111-124

อรุณรัตน ปญจะกลิ่นเกสรและธวัชชัย ดาเชิงเขา. (2563). **การเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างการรับประทานวุ้นรางจืดร่วมกับการอบสมุนไพรกับการรับประทานวุ้นรางจืดในการลดระดับเอนไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรกลุ่มเสี่ยง.** วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรอยเอ็ด: วิทยาศาสตรและเทคโนโลยี ปที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม -มิถุนายน 2563 หน้า 52-60

การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาพอกเย็น

Antioxidant activity of the cold poultice formula

กัญญพัชร พุฒโสม[1] และ รพีพรรณ เดชรอด[2]

Kanyapat Phutsom and Rapeephan Dachrod

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดจากสมุนไพรตารับยาพอกเย็นที่ใช้เพื่อบรรเทาอาการปวดเข่าและเข่าอักเสบ ในตำรับประกอบด้วย ใบตำลึง ใบฟ้าทะลายโจร ใบย่านาง และใบรางจืด โดยวิธี DPPH assay โดยการหมักสมุนไพรแห้งด้วย 96% Ethanol นาน 3 วัน แล้วนาไประเหยแห้งด้วยความร้อน 60 องศาเซลเซียส นำสารสกัดมาละลายกลับด้วย Absolute Ethanol ทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระโดยผสมตัวอย่างที่ทดสอบกับสารละลาย 2 , 2-diphenyl-1 -picrylhydazy (DPPH) แล้ววัดการเปลี่ยนแปลงค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาว 5 1 7 nm. เปรียบเทียบกับสารมาตรฐาน BHT

ผลการศึกษาพบว่า สารสกัดตารับยาพอกเย็นมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระได้ ค่า EC50= 422.56 mg/ml. แต่มีฤทธิ์น้อยกว่าสารมาตราฐาน BHT ค่า EC50= 14.55 mg/ml.

คำสำคัญ สารสกัด , การต้านอนุมูลอิสระ

Abstract

The purpose of this study is to study the antioxidant effectiveness of the cold-protein herbal extracts used to relieve knee pain and knee inflammation. In the recipe, it consists of *Andropraphis paniculata* (Burm.f.) Wall. Ex Nees, *Thunbergia laurifolia* Lindl., and *Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels. By DPP assay, by fermenting dried herbs. 96% Ethanol for 3 days and then dry it at 60℃. Return the extract to the solution. Absolute Ethanol tested the antioxidant effect by mixing the tested sample with a 2,2-diphenyl-1-picrylhydazy (DPPH) solution and then measuring the change in the light absorption value at 517 nm length compared to the BHT standard substance.

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

The study found that the cold-protein eye extract had antioxidant effects, EC50= 422.56 mg/ml., but was less effective than the BHT standard, EC50= 14.55 mg/ml.

Keywords: extract, antioxidant

บทนำ

อนุมูลอิสระ (Frec Radical) เป็นอะตอม โมเลกุลหรือไอออนที่มีอิเด็กตรอนคู่โดดเดี่ยว ซึ่งทำให้อนุมูลอิสระว่องไวต่อปฏิกิริยาสูง อาจมีประจุเป็นบวก ลบหรือเป็นศูนย์ก็ได้ สามารถทำลายเซลล์ปกติของร่างกายได้ เมื่อร่างกายสะสมอนุมูลอิสระไว้ปริมาณมากเกินกว่าที่ร่างกาย จะควบคุมได้ทำให้เกิดภาวะความเครียดทางออกซิเดชัน (Oxidative Stress) ทำให้มีการทำลายชีวโมเลกุลต่างๆ ในร่างกาย เช่น โปรตีน ไขมัน กรดนิวคลิอิก เป็นต้น ก่อให้เกิดความเสื่อมของร่างกายและเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคอื่น ๆ ตามมา เช่น โรคข้ออักเสบ โรคติดเชื้อ มะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น ในภาวะปกติร่างกายจะมีสารต้านอนุมูลอิสระ (Anti-Free Radical Agent หรือAntioxidant เพื่อทำหน้าที่ควบคุมปริมาณของอนุมูลอิสระ (ศริศักดิ์ สุนทรไชย, 2558)

การอักเสบ (Inflammation) เป็นกระบวนการที่ร่างกายตอบสนองต่อสิ่งที่ทำให้เนื้อเยื่อของร่างกายได้รับบาดเจ็บ เช่น เชื้อ โรค การตายของเซลล์จากการขาดเลือดหรือขาดออกซิเจน โดยการตอบสนองโดยกระบวนการอักเสบประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงของหลอดเลือด การเข้ามาของเซลล์เม็ดเลือดขาว และผลกระทบที่เกิดกับร่างกายทั้งระบบ (Systemic cficct) ซึ่งอนุมูลอิสระเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการอักเสบเรื้อรัง (Chronic Inflammation) โดยผ่านกลไกของภาวะ Oxidative stress ซึ่งการมีอนุมูลอิสระที่มาก จนร่างกายไม่สามารถกำจัดให้หมดได้ จะมีการกระตุ้นให้เซลล์ในระบบภูมิคุ้มกันสร้างสารที่ทำให้เกิดการอักเสบออกมามากกว่าปกติ เรียกสารกลุ่มนี้ว่า ไซโตคายน์(Cytokines) ทำให้เซลล์ในแต่ละอวัยวะแต่ละส่วนมีการอักเสบ ที่ค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการเสื่อมในบริเวณนั้น ๆ และก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้แก่ โรคหัวใจ อัมพฤกษ์ อัมพาต เบาหวาน ความดัน โลหิตสูง อัลไซเมอร์ โรคเกี่ยวกับระบบภูมิคุ้มกัน เช่น SLE รูมาตอยด์ ข้อเสื่อม (นิตยสารTime, 2547) จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ROS และ ไนตริกออกไซด์คือตัวการสำคัญในกระบวนการเกิดขึ้นของโรคข้อเข่าเสื่อม ที่จริงแล้วข้อต่อ เกือบทั้งหมดรวมไปถึง Chondrocytes, Synovial,Fibroblasts และ Andipocytes สามารถผลิต ROS และ ในตริกออกไซด์จำนวนมากในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางชีวกลศาสตร์หรือชีวเคมี และหลักฐานชิ้นล่าสุดชี้ให้เห็นว่าความผิดปกติไมโทคอนเครียอาจส่งผลต่อการพัฒนาของโรคข้อเข่าเสื่อม (A. Courties and Other, 2015)

จากการค้นข้อมูลพบว่า ประเทศไทยพบปัญหาโรคกระดูกและข้อที่เกิดจากการเสื่อมสึกหรอของข้อต่างๆ ของร่างกายภายหลังการใช้งานมานาน ภาวะ ข้อเสื่อมเกิดขึ้นได้กับทุกคนเมื่อมีอายุมากขึ้น โรคข้อเสื่อมเป็นโรคที่พบบ่อยที่สุดถึงร้อยละ ร0 ของจำนวนผู้ป่วยที่ไปพบแพทย์ ด้วยอาการปวดข้อที่มีอายุ ร0 ปีขึ้น ไป แต่บางรายพบตั้งแต่อายุ 30 ปี พบในเพศหญิงมากกว่า เพศชาย 3 : 1 และมีอาการปวดรุนแรงมากกว่าในจำนวนนี้พบว่าเป็นอาการของข้อเข่าเสื่อมและ การอักเสบถึงร้อยละ 28. 34 เนื่องจากเป็นข้อที่รับน้ำหนักและใช้งานมาก เมื่อมีการเสื่อมมากขึ้น ข้อเข่าก็จะมีการโก่งงอ ทำให้เกิดอาการปวดเข่าทุกครั้งที่มีการเคลื่อนไหว และ ขนาดของข้อเข่าก็มีขนาดใหญ่ขึ้น ในที่สุดผู้ป่วยต้องใช้ไม้เท้าช่วยในการเดิน บางท่านไม่เดินทำให้กล้ามเนื้อต้น ขาลีบและไม่มีกำลัง ข้อจะติดเหมือนมีสนิมเกาะเท้าจะเหยียดไม่สุด การรักษาเบื้องต้นผู้ป่วยที่เป็นโรคข้อเข่าเสื่อมและการอักเสบของข้อ ได้แก่ การ ใช้ความร้อนประคบรอบๆ เข่า เพื่อลดอาการปวดเกร็ง การบริหารกล้ามเนื้อเข่าให้แข็งแรงเสมอ การ ใช้สนับเข่าเพื่อกระชับข้อ บรรเทาอาการปวด ใช้ไม้เท้าช่วยเดินเพื่อลดแรงกระแทกของเข่า ลดน้ำหนักในรายที่อ้วนมากเพื่อลดแรงกระแทกของข้อเข่า ในรายที่เป็นมากอาจใช้ยาและการผ่าตัด แต่การรักษาโดยการทำกายภาพบำบัด หรือแพทย์ทางเลือก เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้สูงอายุสามารถเลือกรักษาได้ เช่น การฝังเข็มในโรคข้อเข่าเสื่อม พบหลักฐานยืนยันว่าสามารถช่วยลดอาการปวดได้ การนวดและประคบสมุนไพร รวมทั้งทำกายภาพบำบัดได้แก่ การบำบัดด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ เพื่อลดอาการปวดและลดการอักเสบ การรักษาด้วยเครื่องฝึกกำลังเพื่อเพิ่มกำลังกล้ามเนื้อ และกระตุ้นกล้ามเนื้อด้วยกระแสไฟฟ้า นับว่าเป็นความสำคัญที่จะใช้ให้ผู้ป่วยมีความสามารถในการดูแลช่วยเหลือตนเอง ลดอาการปวด ลดอาการอักเสบของข้อ และมีคุณภาพที่ดีขึ้น (แนวทางเวชปฏิบัติการวินิจฉัยและรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม (สำนักพัฒนาวิชาการแพทย์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2548)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ายาพอกคูดพิษ การนวดแผนไทยสามารถลดอาการปวดอาการปวดเข่าได้นอกจากนี้มีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลยาพอกดูดพิษในการรักษาอาการปวดเข่าเปรียบเทียบกับการรักษาอาการปวดเข่าด้วยการนวดพบว่าผลการรักษาอาการปวดเข่าไม่มีความแตกต่างกัน และผลของการใช้ยาพอกเย็นร่วมกับการนวดแผนไทย ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเข่าจากโรคข้อเข่าเสื่อมมีอาการปวดเข่าลดลง (นางสาวนิชกานต์ สุยะราช, 2560)

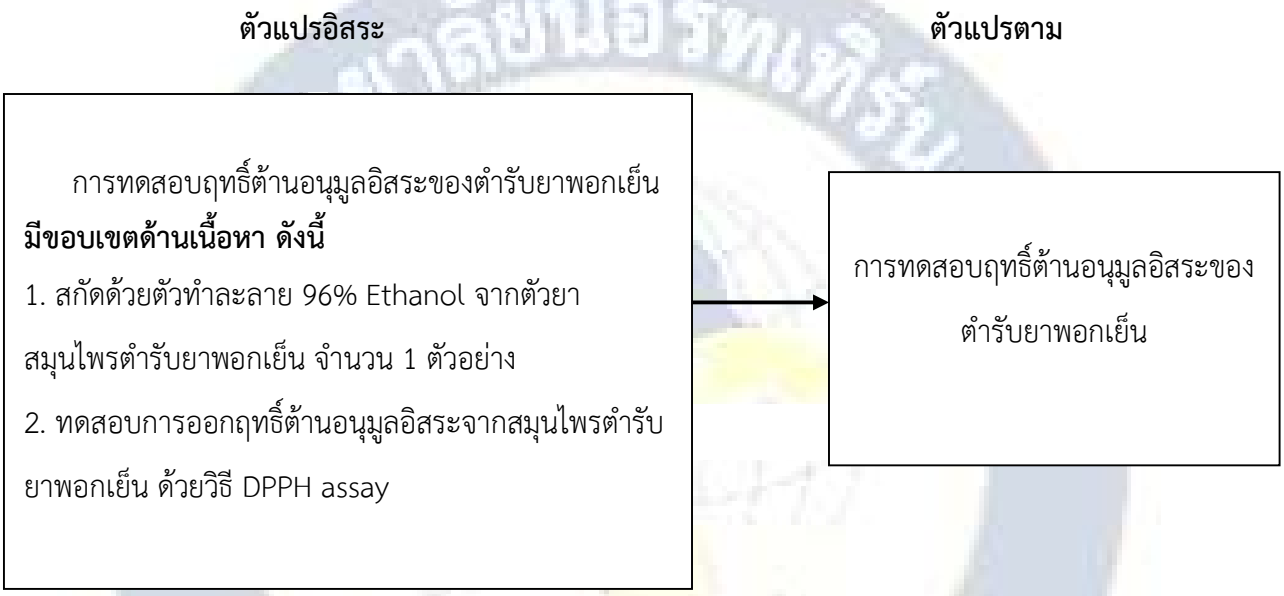
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระในตำรับยาพอกเย็นได้แก่ ตำลึง รางจืด ฟ้าทะลายโจร ย่านาง เพื่อเป็นทางเลือกในการรักษาอาการอักเสบของโรคข้อเข่าเสื่อม และเพื่อพิสูจน์ประสิทธิภาพในการรักษาอาการอักเสบของโรคข้อเข่าเสื่อมของตำรับยาพอกเย็น 6 ที่มีรายงานการใช้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาลทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดจากสมุนไพรตำรับยาพอกเย็น โดยวิธี DPPH assay

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาพอกเย็น มีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงทดลองการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระในตำรับยาพอกเย็น มีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

อุปกรณ์และสารเคมี

1. อุปกรณ์

1.1 ป้ายชื่อสมุนไพร

1.2 ถุงพลาสติกใส่สมุนไพร

1.3 เครื่องชั่ง 4 ตำแหน่ง

1.4 ตู้อบ

1.5 กระดาษกรอง (เบอร์ 1)

1.6 Cuvette

1.7 S pectrophotometer

1.8 ช้อนตักสารเคมี (Dispensing spoons)

1.9 Funnel

1.10 ขวดสีชา

1.11 หลอดทดลอง (Test tube)

1.12 A utopipette sets

1.13 Tip

1.14 หลอดเอพเพนดอร์ฟ (Eppendorf)

1.15 เครื่องเขย่าสาร (Vortex mixer)

1.16 Water Bath

1.17 Graduated cylinder

1.18 Beaker

1.19 Volumetric flask

1.20 ฟลอยด์

2. สารเคมี

2.1 DPPH (2,2-diphenyl-1-picrylhydrazy)

2.2 Ethanol

2.3 Butylated hydroxytoluene

3. วิธีการเตรียมสมุนไพรตำรับยาพอกเย็น

3.1 นำสมุนไพรในตำรับยาพอกเย็น นำไปอบที่อุณหภูมิ 60 C° เป็นเวลา 12 ชั่วโมง

4. วิธีการเตรียมสารสกัดสมุนไพรเดี่ยวและตำรับยาแผนไทยโดยวิธี Maceration

4.1 นำสมุนไพรในตำรับยาพอกเย็น ชั่งประมาณ 120 กรัม ใส่ในขวดสีชา

4.2 จากนั้นใส่ 96 % ethanol พอท่วม ปิดฝาให้สนิท

4.3 นำไว้ในที่ทึบแสงเป็นเวลา 3 วัน โดยมีการเขย่าทุกวัน

4.4 เมื่อครบกำหนดตามเวลา จึงนามากรองด้วยกระดาษกรอง (เบอร์ 1)

4.5 นำกากที่ได้มาหมักซ้ำอีก 2 ครั้ง

4.6 จากนั้นนำสารที่สกัดได้ไประเหยด้วย Water Bath จนได้สารสกัดแห้ง แล้วชั่งสารสกัดแห้งที่ได้พร้อมจดบันทึก

5. การเตรียมสารละลาย Ethanolic DPPH radical ให้มีความเข้มข้น 2.0 nM วิธีการเตรียมสารละลาย DPPH โดยชั่ง DPPH 7.9 mg ใส่ลงใน Volumetric flask ขนาด 100 ml เติม

Ethanolic DPPH radical ประมาณครึ่งหนึ่ง ของ Volumetric flask เขยฎ ให้เข้ากัน และปรับปริมาตรจนถึงที่กำหนด V2 คือ ปริมาตรสารละลายหลังเจือจาง M1 คือความเขม้ขน้ สารละลายก่อนเจือจาง M.W. คือ น้ำ หนักรวมของทุกอะตอมในโมเลกุล

6. การเตรียมการทดสอบฤทธิ์ต้านออกซิเดชันด้วยวิธี DPPH assay โดยใช้ Butylated hydroxytoluene เป็นสารมาตรฐาน เตรียมสารละลายตัวอย่างเริ่มต้น (stock soiution) ที่ความเข้มข้น 10,000 ppm โดยชั่งสารสกัดตำรับยาพอกเย็น อย่างละ 0.1 กรัม ละลายใน Absolute Ethanol 10 มิลลิลิตรจากนั้นเจือจางสารละลายให้มีความเข้มข้นในช่วง 100-600 ppm และเติม DPPH ลงไปในสารละลายแต่ละความเข้มข้น 9 มิลลิลิตร เขย่าให้เข้ากันตั้งทิ้งไว้ในที่มืดที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 30 นาที แล้ววัดค่าดูดกลืนแสง ที่ความยาวคลื่น 517 นาโนเมตร ด้วยเครื่อง spectophotomoter ทำการทดลองตัวอย่างละซ้ำ3 ครั้ง แล้วนำค่าที่วัดได้ในแต่ละความเข้มข้น หาค่าเฉลี่ยแล้วนำมาคำนวณ % Inhibition

ผลการวิจัย

การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาพอกเย็น สารสกัดจากตำรับยาพอกเย็น โดยการหมักด้วย 96% ethanol นาน 3 วัน แล้วนำไประเหยแห้งด้วยความร้อน 60 องศาเซลเซียส นำสารสกัมาละลายกลับด้วย Absolute Ethanol ทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดจากตำรับยาพอกเย็น ด้วยวิธี DPPH assay โดยผสมตัวอย่างที่ทดสอบกับสารละลาย 2,2-diphenyl-1-picrylhydazy (DPPH) แล้ววัดการเปลี่ยนแปลงค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาว 517 nm. เปรียบเทียบกับ control และ BHT ซึ่งเป็นสารมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า สารสกัดจากตำรับยาพอกเย็น มีค่า EC50 เท่ากับ 422.5 mg/ml

อภิปรายผลการวิจัย

การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาพอกเย็น สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

สารต้านอนุมูลอิสระในตำรับยาพอกเย็น มีสารต้านอนุมูลอิสระจำพวก Flavonoids, Carotenoids, Phenolics, Alkaloid ฯลฯ การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาพอกเย็น ผลการทดสอบสารสกัดตำรับยาพอกเย็น ด้วยวิธี DPPH assay พบว่า ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาพอกเย็นจากใบตำลึง ใบฟ้าทะลายโจร ใบย่านางและใบรางจืด จะมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ EC50 = 422.56 mg/ml. เมื่อหยดสารสกัดตำรับยาพอกเย็นลงใน DPPH ที่อยู่ในรูปสารละลายใน Absolute Ethanol ซึ่งเป็นอนุมูลอิสระ สาร DPPH มีการเปลี่ยนแปลงจากสีม่วงเป็นสีเหลือง เนื่องจากการทำปฏิกิริยาระหว่างสารสกัดตำรับยาพอกเย็นและอนุมูลอิสระแสดงให้เห็นว่าสารสกัดตำ

รับยาพอกเย็นมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระได้ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของสารมาตรฐาน Butylated hydroxytoluene EC50= 14.55 mg/ml. ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของตำรับยาพอกเย็น ด้วยวิธี DPPH assay มีค่าน้อยกว่าสารมาตรฐาน ดังนั้นจึงควรทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธีอื่นเพิ่มเติม และควรทดสอบฤทธิ์ต้านการอักเสบเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการทดสอบฤทธิ์ต้านการอักเสบเพิ่มเติม
2. ควรมีการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติม
3. ควรมีการทดสอบฤทธิ์ทางชีวภาพอื่นๆ เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

กุณฑิกา อนุชน และ ณัฐณิชาช์ ภัทร์ธีนันท์. (2554). **การพัฒนาเจลใบตำลึงเพื่อบรรเทาสิว**. วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตร์บัณฑิต. สาขาเภสัชศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล

ฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร. [ออนไลน์]. (2553). **ฟ้าทะลายโจร**. เข้าได้ถึงจากThaicrudedrug.com. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร. [ออนไลน์]. (2553). **รางจืด**. เข้าได้ถึงจาก :Thaicrudedrug.com. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร. [ออนไลน์]. (2553). **ย่านาง**. เข้าได้ถึงจาก :Thaicrudedrug.com. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ณัฐพร จันทร์ฉาย. (2554, 1-2 กนัยายน). “**การศึกษาปริมาณแคโรทีนอยด์และฤทธิ์ในการยับยั้งอนุมูลอิสระจากผักสมุนไพรบางชนิดที่รับประทานกับลาบ**, ” ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “แม่โจ้–แพร่วิจัย. ครั้งที่2 : หน้า 834-837.

พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์ และนิธิยา รัตนาปนนท์. [ออนไลน์]. (2562). **DPPH assay การวิเคราะห์การเป็นสารต้านอนุมูลอสิระ**. เข้าได้ถึงจาก : www.foodnetworksolution.com. ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร

พีรยุทธ สิทธิไชยากุล. [ออนไลน์]. (2554). **Acute and Chronic Inflammation**. เข้าได้ถึงจาก : www.med.nu.ac.th. ภาควิชาพยาธิวิทยาและนิติเวชศาสตร์ คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พวงรัตน์ภกัดีโชติ,ยุพา คู่คงวิริยพันธุ์ และ วรีพล คู่คงวิฐิยพันธุ์. (2546). “ **การตรวจกรองฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดตำลึงและบัวบก**, ” ในศรีนครินทร์เวชสาร. ปี ที่ 18 (ฉบับที่ 2) : หน้า 78-84.

รัชฎาพร อุ่นศิวิไลย, จิราวรรณ อุ่นเมตตาอารี และ จิตรา สิงห์ทอง. (2544). **ฤทธิ์ทางชีวภาพและคุณสมบัติเชิงหน้าที่ของสารสกัดย่านาง เครือหมา น้อย และรางจืด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีอาหาร. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 37

รัชนี เจริญ, (2552, 14 ธันวาคม). **“ผลของอุณหภูมิการอบแห้งและความเป็นกรดด่างต่อค่ากิจกรรมการต้านออกซิเดชันรวมในสารสกัดจากฟ้าทะลายโจร ใบฝรั่งขี้นกและหญ้าปักกิ่ง”,** ในการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ครั้งที่47 :หน้า 481-489

บังอร วงศ์รักษ์ และ ศศิลักษณ์ ปิยะสุวรรณ์. (2549). **ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของผักพื้นบ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต**. สาขาเภสัชศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล

ประสงค์ เทียนบุญ. (2553). **“ บทบาทของสารฒนอนุมูลอิสระกบั สุขภาพล”,** ในวารสารคลินิกอาหารและโภชนการ (วคอภ). ปี ที่ 4 (ฉบับที่ 2) : 69-76

ศูนยว์จิยัความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ. [ออนไลน์]. (2561). **ตำลึง**. เข้าได้ถึงจาก : www.srdi.yru.ac.th. สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ศริศักดิ์ สุนทรไชย. [ออนไลน์]. (2558). **อนุมูลอิสระกับการเกิดความผิดปกติในร่างกาย.** เข้าได้ถึงจาก : www.stou.ac.th. ในจุลสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพออนไลน์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ฉบับที่ 3.

A. Couties, O. Gualillo, F. Berenbaum, J. Sellam. (2015). **Metabolic stress-induced jointinflammation and osteoarthritis**. Osteoarthritis Research Socity International.Osteoathritis and Cartilage. 23 : 1955-1965

Dinis, T.C.P., V.M.C. Medeira and L. M. Almeida. (1994). **Action of phenolic derivatives (acetamimophen, salicylate, and 5 - aminosalicylate) as inhibitors of membrane lipidperoxidation and as peroxyl radical scavengers**. Archives of Biochemistry and Biophysic. 315 : 161-169.

Halliwell, B., Gutteride, J.M.C., Aruoma, O.I. (1987). **The deoyribose method: A simple“ test tube” assay for determination of rate constants for reaction of hydroxyl radicals**. Analytic Biochemistry, 165, 215-219.

Nishimiki, M., Rao, N., Yagi, K. (1972). **The occurrence of superoide anion in phenazinemethosulphate and molecular oxygen**. Bicochemical and Biophysical ResearchCommunications, 46, 849-854.

Re, R., Pellegrini, N., Pannala, A., Yang, M., Rice-Evan, C. (1999). **Anti-oxidant activity assayImproved ABTS radical cation decolorisation**. Free Radical Biology and Medicine, 26,1231-1237.

Ohkawa,H., Ohishi,N. and Yagi, K. (1979). **Assay for lipid peroxidase in animal tissues bythiobarituric acid reaction**. Analytical Biochemistry 95, 351-358.

Oyaizu M. (1986). **Studies on product of browning reaction prepared from glucose amine**. Japannese Journal of Nutrition 44, 307-314.

Saiin C, Markmee S. (2003). **Isolation of anti-malaria active compound from Yanang(Tiliacora triandra Diels.)**. Kasetsart J Nat Sci.; 37, 47-51.

การพัฒนาเจลตรีกฎุกบรรเทาอาการปวดเมื่อย

THE DEVELOPMENT OF TRIKATU ANALGESIC GEL

กรองแก้ว หนูอิ่ม[1] และ กนกอร สมบัติ[2]

Krongkaew nuoim and kanokorn sombat

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตำรับยาตรีกฎุกให้อยู่ในรูปแบบของเจล ศึกษาผลการบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อบริเวณคอ บ่า ไหล่ และความพึงพอใจของเจลตรีกฎุก งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 คน โดยทำการประเมินอาการปวดกล้ามเนื้อบริเวณคอ บ่า ไหล่ ก่อนและหลังการใช้เจลตรีกฎุกทาบริเวณที่ปวดใช้มาตรวัดที่เป็นตัวเลข (0-1) อีกทั้งประเมินความพึงพอใจต่อการใช้เจลตรีกุฎโดยใช้แบบสอบถามในด้านต่างๆ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ และความพึงพอใจขณะใช้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อบริเวณคอ บ่า ไหล่ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากใช้เจลตรีกุฎ ความพึงพอใจต่อความเนียมนุ่มของเนื้อเจลอยู่ระดับความพึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47 จากคะแนนเต็ม 5) การคงความชุ่มชื่น (ค่าเฉลี่ย 4.47) ความข้นหนืด (ค่าเฉลี่ย 4.43) การซึมของเจล (ค่าเฉลี่ย 4.30) สีของเจล (ค่าเฉลี่ย 4.30) และความพึงพอใจต่อความร้อนของเจล (ค่าเฉลี่ย 3.91)

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ตำรับตรีกฎุกมีแนวโน้มที่จะใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทางเลือกสำหรับบรรเทาอาการปวดเมื่อย อย่างไรก็ตามควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อยืนยันประสิทธิภาพที่ชัดเจนของผลิตภัณฑ์โดยเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในท้องตลาด ถึงแม้ว่าความพึงพอใจในภาพรวมของเจลจะอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แต่ควรปรับปรุงเจลให้มีความร้อนเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : ตำรับยาตรีกฎุก

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objective of this research is to develop Trikatu pharmacopeia to make this in gel form, to study the result of suiting the muscle pain symptom about neck and shoulder area, and to study the satisfaction of Trikatu gel. Trikatu gel is Quasi-Experimental Research. The representative sample is about 23 persons, evaluating the muscle pain in the neck and shoulder area both before applying and after applying the Trikatu gel on the muscle pain area. This research used the measure which is number (0-1) and also estimated the satisfaction about Trikatu gel by using the questionnaire on various sides, physical and satisfaction while using gel. The statistic which used for analysis is arithmetic average, standard deviation, and t-test.

The result of the research found that the representative sample having muscle pain symptom in the neck and shoulder area significantly decreased in statistic at 0.5 level after applying Trikatu gel. The satisfaction to gel's softness is very satisfied ($\bar{X}$= 4.47/5), moisture maintenance ($\bar{X}$= 4.47), viscosity ($\bar{X}$= 4.43), gel permeability ($\bar{X}$= 4.30), gel's colour ($\bar{X}$= 4.30), and gel's heat ($\bar{X}$= 3.91).

This research showed that Trikatu pharmacopeia Tend to be an alternative product to relieve muscle pain symptom. However, we should learn more for confirming the clear quality of the product by comparing with other products that normally sold. Although the satisfaction of overall of gel is very satisfied, we should still improve gel by increasing the gel's heat for making the user more satisfied.

Key words : Trikuk drug formulations

บทนำ

ปัจจุบันออฟฟิศซินโดรม เป็นกลุ่มอาการที่ติดอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยโดยไม่ได้เกิดเฉพาะกลุ่มคนทำงานเท่านั้น ยังรวมไปถึงนักเรียน นักศึกษาที่เล่นสมาร์ทโฟนเป็นประจำ ดังนั้น “ออฟฟิศซินโดรม เป็นเหมือนภัยมืด” ที่ค่อย ๆ เข้ามาคุกคามชีวิตโดยไม่รู้ตัว อาการของโรคมักจะดำเนินไปอย่างช้า ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป ควบคู่กับร่างกายที่มีความเสื่อมสภาพตามอายุจนกลายเป็นภาวะเรื้อรัง ที่มีความรุนแรงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง ออฟฟิศซินโดรมที่เกิดจากความผิดปกติของระบบกล้ามเนื้ออาการของโรคที่แสดงได้แก่ อาการปวด เจ็บ ชา ตามบริเวณต่าง ๆ ของร่างกายที่ถูก

ใช้งานแบบคงค้างหรือมีการเคลื่อนไหวช้า ๆ เป็นระยะเวลานานเป็นประจำบริเวณที่พบบ่อยมักเป็นกล้ามเนื้อที่ใช้ในการทรงท่าทางระหว่างการทำงาน เช่น กล้ามเนื้อบริเวณคอ บ่า หลัง เป็นต้น

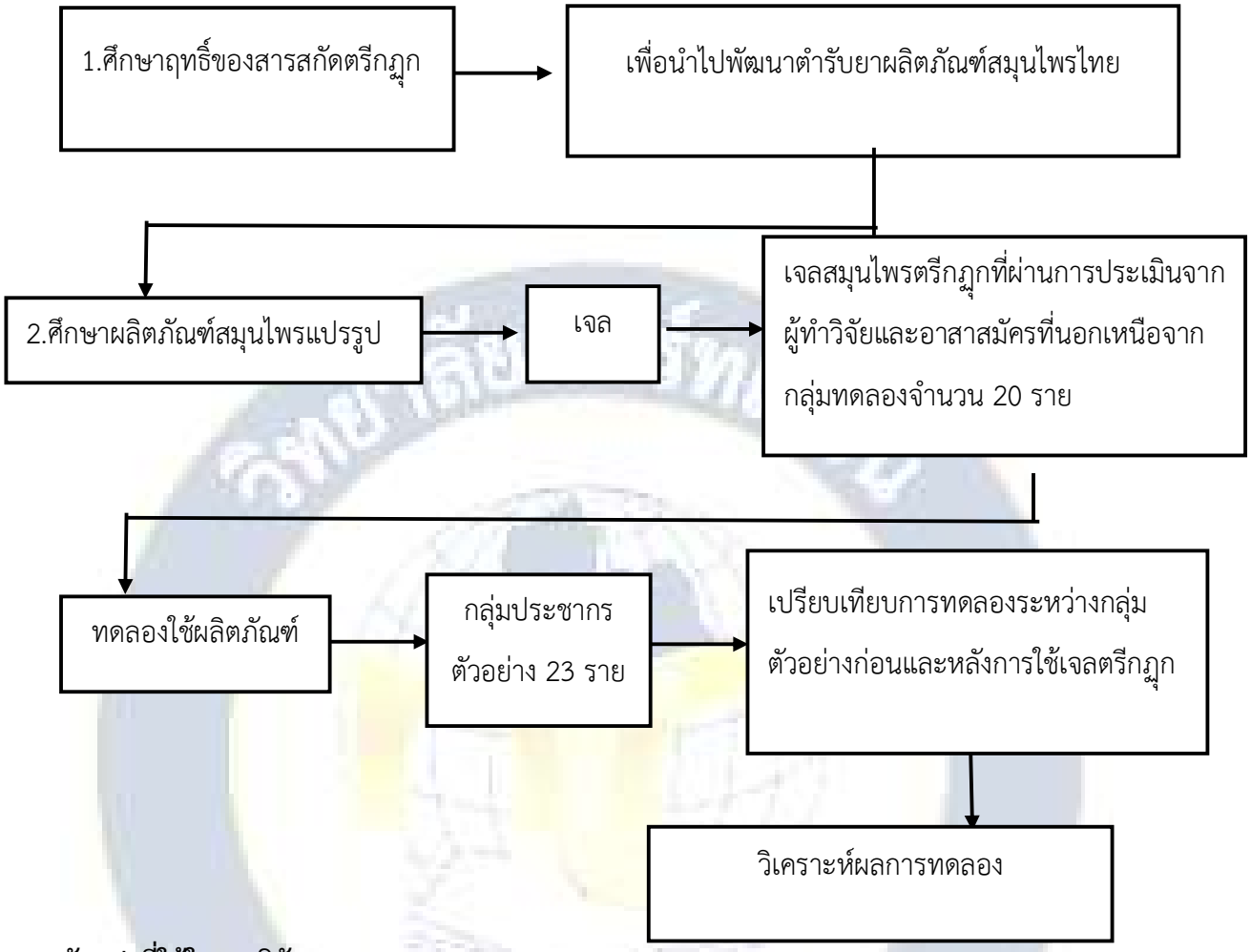
จากข้อมูลสถิติความเจ็บป่วยความปวดเมื่อยกล้ามเนื้อมีอัตราการเจ็บป่วยอยู่อันดับที่ 5 ของประเทศไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2560) มีแนวโน้มในการเจ็บป่วยมากขึ้นด้วยโรคออฟฟิศซินโดรม นอกจากจะมีผลต่อคุณภาพชีวิต และการทำงานเป็นอย่างมาก ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดโรคในกลุ่มดังกล่าว คือการอยู่ในอิริยาบถเดิมเป็นเวลานานเกิน 5-6 ชั่วโมงต่อวัน จากปัญหาออฟฟิศซินโดรมข้างต้นจึงเป็นแรงจูงใจที่จะศึกษาวิธีการบรรเทาอาการปวดด้วยสมุนไพรไทย

ผู้วิจัยจึงเลือกสมุนไพร ตำรับตรีกฏุก มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เจลบรรเทาอาการปวดเมื่อย ประกอบไปด้วย ขิง มีสารสำคัญคือ Gingerol มีฤทธิ์ลดอาการปวดกล้ามเนื้อ ดีปลีมีสารสำคัญคือ Capsaicin สามารถยับยั้งอาการปวดได้ และ พริกไทย มีสารสำคัญคือ Piperrine มีฤทธิ์ลดอาการอักเสบและลดอาการปวดกล้ามเนื้อ เนื่องจากเป็นสมุนไพรที่มีฤทธิ์ร้อน เหมาะแก่การนำมาทำผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้กับประชาชนที่กำลังมองหาผลิตภัณฑ์บรรเทาอาการปวดเมื่อยที่ทำมาจากสมุนไพร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตำรับยาตรีกฏุก
2. เพื่อใช้เจลตรีกฏุกบรรเทาอาการปวดเมื่อยบริเวณคอ บ่า ไหล่
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการใช้เจลตรีกฏุกบรรเทาอาการปวดเมื่อย

กรอบแนวคิด

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. เลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์คัดเข้า-คัดออก โดยการซักประวัติ ตรวจร่างกาย

2. ให้ข้อมูลการวิจัยและขอคำยินยอมจากผู้ป่วย

3. รวบรวมข้อมูลได้แก่ข้อมูลทั่วไป (อายุ เพศ อาชีพ)

4. ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความเจ็บปวดก่อนทดลองใช้เจลตรีกฏุกและประเมินความรุนแรงโดยมาตราวัดความปวดแบบตัวเลข (NRS)

5. ให้ผู้ป่วยทดลองรักษาด้วยการทาเจลตรีกฏุกวันละ 2 ครั้ง (เช้า-เย็น) ทุกวัน บริเวณที่มีอาการปวดเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

6. หลังจากเริ่มใช้เจลไปแล้วเป็นระยะเวลา 3 วัน ผู้วิจัยติดต่อผู้ป่วยเพื่อสอบถามถึงอาการความสม่ำเสมอการใช้เจล และผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อพิจารณาแก้ไขต่อไป

7. ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความเจ็บปวดหลังการรักษาครบ 1 สัปดาห์และประเมินความรุนแรงโดยมาตราวัดความปวดแบบตัวเลข (NRS)

ผลการวิจัย

งานวิจัยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการพัฒนาเจลตรีกฏุก รับอาสาสมัครและติดตามงานวิจัย เมื่อได้อาสาสมัครเป็นผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยบริเวณ คอบ่าไหล่ ที่มีระดับความเจ็บปวดอยู่ในระดับ 4-6 จำนวน 23 คน

โครงการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

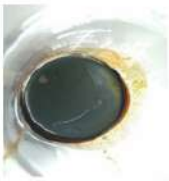
ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาตำรับเจลตรีกฏุก

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบการใช้เจลตรีกฏุกบรรเทาอาการปวดเมื่อยบริเวณ คอ บ่า ไหล่ ในกลุ่มอาสาสมัคร

ก่อนใช้ – หลังใช้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาตำรับเจลตรีกฎุก

ตารางที่ 1 การสกัดหยาบสมุนไพร

	การสกัดสารครั้งที่ 1	การสกัดสารครั้งที่ 2	การสกัดสารครั้งที่ 3	สารสกัดแห้ง
เหง้าขิงแห้ง	 สีดำ มีกลิ่นฉุน	 สีน้ำตาลเข้ม มีกลิ่นฉุน	 สีน้ำตาลแดง ไม่มีกลิ่นฉุน	 สีน้ำตาลแดงเข้ม เป็นน้ำมัน
เมล็ดพริกไทยดำ	 สีดำ มีกลิ่นฉุน	 สีเขียวขี้ม้า มีกลิ่นฉุน	 สีเขียวขี้ม้า ไม่มีกลิ่นฉุน	 สีเขียวขี้ม้า เป็นเกล็ด
ผลดีปลี	 สีดำ มีกลิ่นฉุน	 สีส้มเหลือง มีกลิ่นฉุน	 สีแดงส้ม ไม่มีกลิ่นฉุน	 สีน้ำตาลแดงเข้ม เป็นน้ำมัน

ตารางที่ 2 % yield

สมุนไพร	น้ำหนักสมุนไพร (g)	ครั้งที่ 1 ปริมาตรสมุนไพร (ml)	ครั้งที่ 2 ปริมาตรสมุนไพร (ml)	ครั้งที่ 3 ปริมาตรสมุนไพร (ml)	น้ำหนักสารสกัด (g)	% yield
เหง้าขิง	500	98.70	62.05	42.35	31.35	6.27
เมล็ดพริกไทยดำ	500	85.06	51.59	38.97	28.49	5.69
ผลดีปลี	500	69.78	34.61	22.05	14.70	2.94

ผลการวิเคราะห์ลักษณะของสารสกัดหยาบเหง้าขิงแห้ง เมล็ดพริกไทยดำ ผลดีปลี ที่ทำการสกัดด้วยวิธีการแช่ยุ่ย ด้วยตัวทำละลายเอทานอล 95% ในอัตราส่วนสกัด 1 : 1 สารสกัดหยาบที่ได้มีลักษณะยุ่ย สีแดงน้ำตาล (เหง้าขิงแห้ง) , สีเขียวเหลือง (เมล็ดพริกไทยดำ) และสีแดง (ผลดีปลี) ร้อยละผลผลิตของสารสกัด (% yield) เท่ากับ 6.27 ,5.69 , 2.94 ตามลำดับ นำไปใช้ในสูตรเจลอัตราส่วน 1:1:1

ตารางที่ 3 สูตรเจล

สารเคมี	สูตรตั้งต้น	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3
Sorbitan esters	0.60 %	0.60 %	0.60 %	0.60 %
Methylparaben	0.70 %	0.70 %	0.70 %	0.70 %
Carbopol	8 %	8 %	8 %	8 %
Humectants	0.70 %	0.70 %	0.70 %	0.70 %
สารสกัดสมุนไพร (เหง้าขิงแห้ง, พริกไทย,ดีปลี)	-	15 %	10 %	5 %
Flavoring agents	10 %	10 %	10 %	10 %
น้ำสะอาด	70 %	55 %	60 %	65 %
แอลกอฮอล์ 95 %	10 %	10 %	10 %	10 %
				

จากผลการประเมินทางคุณภาพด้านการใช้ในส่วนของความรู้สึก ขณะทาเจลตรีกฎุก (ตารางที่ 4.3) สูตรที่ 1 พบว่า เนื้อเจลมีความเนียนนุ่มมีการดูดซึมอย่างรวดเร็ว ค่อนข้างเหนียวเหนอะหนะมาก เมื่อทาจะรู้สึกแสบร้อนบริเวณผิวหนัง สูตรที่ 2 พบว่า เนื้อเจลมีความเนียนนุ่มมีการดูดซึมอย่างรวดเร็วค่อนข้างเหนียวเหนอะหนะมาก เมื่อทาจะรู้สึกร้อนมากและไม่แสบร้อนบริเวณผิวหนัง

สูตรที่ 3 พบว่า เนื้อเจลมีความเนียนนุ่มมีการดูดซึมอย่างรวดเร็วไม่เหนียวเหนอะหนะ เมื่อทาจะรู้สึกร้อนปานกลาง บริเวณผิวหนัง

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบการใช้เจลตรีกฎุกบรรเทาอาการปวดเมื่อยบริเวณ คอ บ่า ไหล่ ในกลุ่มอาสาสมัครก่อนใช้ – หลังใช้

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	8	34.78
หญิง	17	65.22
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	21	91.30
31-40 ปี	-	-
40-50 ปี	1	4.35
มากกว่า 51 ปี	1	4.35
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	15	65.22
อาจารย์	-	-
เจ้าหน้าที่	6	26.09
แม่บ้าน	2	8.70
อื่น ๆ	-	-

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 4.4) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 65.22 มีอายุอยู่ระหว่าง <30 ปี คิดเป็นร้อยละ 91.30 มีอาชีพเป็น นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 65.22

ตารางที่ 4 ผลบรรเทาอาการปวดเมื่อยบริเวณคอ บ่า ไหล่ ของเจลตำรับตรีกฏุกในกลุ่มตัวอย่าง

อาการปวด	ค่าเฉลี่ย ± ค่าเบี่ยงเบน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่าง ± ค่าเบี่ยงเบน	ช่วงความถี่ความเชื่อมั่น 95 % ของความแตกต่าง		T	Df	p - value
			ค่าล่าง	ค่าบน			
ก่อนการทดลอง	5 ± 0.67	3.83 ± 0.98	3.40	4.25	18.64	22	.00*
หลังการทดลอง	1.17 ± 0.65						

***p < 0.05 by Paired Sample t-test**

การวิเคราะห์ข้อมูลผลบรรเทาอาการปวดเมื่อยบริเวณคอ บ่า ไหล่ของเจลตรีกฏุกในกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 4) พบว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินอาการปวดเมื่อยบริเวณคอ บ่า ไหล่ ก่อนทดลองใช้เจลในระดับความปวดปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 5.00) หลังจากทดลองใช้เจลทาบริเวณที่ปวดแล้ว ประเมินระดับความปวดพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความปวดเล็กน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.17) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ระดับความปวดก่อนและหลังการใช้เจลทาบริเวณที่มีความปวดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพของเจล

ลักษณะทางกายภาพ	ผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ																							Mean ±SD	ความพึงพอใจ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		
ความเนียนนุ่มเนื้อเจล	5	4	5	5	5	4	5	5	4	5	4	4	4	4	4	5	4	5	5	4	5	4	4	4.47 ± 0.24	มาก
การซึมของเจล	5	5	4	5	4	4	4	4	5	4	4	4	5	3	4	4	4	4	4	5	4	5	5	4.30 ± 0.29	มาก
การคงความชุ่มชื่น	5	4	4	5	4	5	5	4	5	5	4	5	4	4	5	4	5	4	4	4	5	4	5	4.47 ± 0.24	มาก
ความร้อนของเจล	4	3	3	3	3	4	5	2	4	4	4	4	3	4	4	5	5	5	4	5	5	4	3	3.91 ± 0.68	ปานกลาง
ความข้นหนืด	5	4	4	5	4	5	5	4	4	5	4	5	3	5	4	5	5	5	4	4	5	3	5	4.43 ± 0.41	มาก
สีของเจล	4	3	3	4	5	5	5	5	4	4	4	5	4	5	4	5	5	5	4	4	4	4	4	4.30 ± 0.38	มาก

หมายเหตุ : ช่วงคะแนนความพึงใจ : 1-พึงพอใจน้อยที่สุด ถึง 5-พึงพอใจมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพของเจล (ตารางที่ 4.6) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อความเนียมนุ่มของเนื้อเจล การคงความชุ่มชื่น ความข้นหนืด การซึมของเจล และสีของเจลในระดับความพึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47, 4.47, 4.43, 4.30 และ 4.30 ตามลำดับ) ในขณะที่ความพึงพอใจต่อความร้อนของเจลอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.91) นอกจากนี้ภายหลังการใช้เจลไม่พบอาการผิดปกติที่ผิวหนังในกลุ่มตัวอย่างคนใดเลย

สรุปอภิปรายผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลบรรเทาอาการปวดเมื่อยและเพื่อพัฒนาตำรับยาตรีกฏุก ตำรับตรีกฏุกที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย เหง้าขิงแห้ง เมล็ดพริกไทย และผลดีปลี เมื่อพิจารณาสารสำคัญในตำรับพบว่า เหง้าขิงแห้ง เมล็ดพริกไทยดำ และดอกดีปลี มีฤทธิ์ในการลดอาการปวดเมื่อยในหนูทดลอง ดังนั้นเป็นไปได้ที่ฤทธิ์บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อของตำรับตรีกฏุกของงานวิจัยนี้จะมีฤทธิ์ขององค์ประกอบทางเคมีที่ใช้ในสูตรตำรับดังกล่าว

การสกัดหยาบจากสมุนไพรทั้ง 3 ชนิด (เหง้าขิง, เมล็ดพริกไทยดำ, ผลดีปลีชนิดละ 500 กรัม) โดยใช้สารตัวทำละลายเอทานอล 95% ที่ทำการสกัดด้วยวิธีการแช่ยุ่ย (Maceration) เป็นเวลา 168 ชั่วโมงที่อุณหภูมิห้อง สกัดสารออกมาได้ ร้อยละผลผลิตของสารสกัด (% yield) เท่ากับ 6.27 ,5.69 , 2.94 ตามลำดับนำไปใช้ในสูตรเจลอัตราส่วน 1:1:1

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาและบุคคลากรในมหาวิทยาลัยปทุมธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผลการบรรเทาอาการปวดเมื่อยของเจลตรีกฏุก พบว่าเมื่อเปรียบเทียบระดับความปวดก่อนและหลังใช้เจลทาบริเวณคอ บ่า ไหล่ พบว่ามีระดับความปวดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบทางเคมีของตำรับตรีกฏุกพบว่าองค์ประกอบสำคัญทางเคมีที่พบได้แก่ Gingerol, Piperine, Capsaicin ซึ่งสารสำคัญทั้งสองตัวนี้ มีรายงานวิจัยที่พบว่ามีฤทธิ์บรรเทาอาการปวดและต้านการอักเสบ

ความพึงพอใจต่อลักษณะทางกายภาพของเจลมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของลักษณะทางกายภาพของเจล พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อความเนียนนุ่มของเนื้อเจล การคงความชุ่มชื่น ความข้นหนืด การซึมของเจล และสีของเจลในระดับความพึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47, 4.47, 4.43, 4.30 และ 4.30 ตามลำดับ) ในขณะที่ความพึงพอใจต่อความร้อนของเจลอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.91) จากการประเมินความรู้สึกและการรับรู้ที่แต่ละคนจะมีการรับรู้ละความชอบที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในความสามารถการซึมผ่านของผิวหนังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการซึมผ่านผิวหนังของตำรับตรีกฏุกที่มีผลต่อผิว ได้แก่ สภาพผิว โดยทั่วไปถ้าสภาพผิวแห้งจะทำให้เจลซึมผ่านได้

เร็วกว่าสภาพผิวมัน ผิวหนังของแต่ละคนมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันเช่น ผิวละเอียด ผิวหยาบ ผิวแห้ง ผิวมัน ทำให้การซึมและความรู้สึกต่อผิวที่แตกต่างกันต่าง

โดยสรุปการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ตำรับตรีกฎุกมีแนวโน้มที่จะใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทางเลือกสำหรับบรรเทาอาการปวดเมื่อย อย่างไรก็ตามควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อยืนยันประสิทธิภาพที่ชัดเจนของผลิตภัณฑ์โดยเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในท้องตลาดถึงแม้ว่าความพึงพอใจในภาพรวมของเจลจะอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แต่ความร้อนของเจลอยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง อย่างไรก็ตามควรปรับปรุงเจลให้มีความร้อนเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เกิดความพึงพอใจมาก

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการแห่งชาติด้านยา, (2549). **บัญชียาจากสมุนไพร.** 9 มกราคม 2562, http://www.thaicrudedrug.com/main.=39

จิราภรณ์ บุรา และคณะ. (2555). **ครีมขัดผิวหน้าผสมเอนไซม์จากขิง.** วารสารผลงานวิชาการ กรมวิทยาศาสตร์บริการ, 1 (1), 122-131. http://lib3.dss.go.th/fulltext/bulletin_science/BAS_vol1_no1_P122-132.pdf

ฐาปนีย์ หงส์รัตนาวรกิจ. (2547). **การพัฒนาตำรับสุขภาพจากน้ำมันหอมระเหยของพืชตระตูลส้ม.** วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.(ฉบับพิเศษ 1), 20-21. http://thesis.swu.ac.th/swufac/Phar/Tapanee_H_R232166.pdf

เนตรนภา พรหมสวรรค์. (1998). **การศึกษาสารต้านเชื้อจากผลดีปลี.** โครงการพิเศษสาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.9 มกราคม 2562,http://www.thaicrudedrug.com/main.php?action=viewpage&pid=58

ปราณี ชวลิตธำรง และคณะ. (2539). **การศึกษาความเป็นพิษกึ่งเฉียบพลันของยาแผนโบราณตรีกฎุก.** วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, 38 (4), 273-294. http://webdb.dmsc.moph.go.th/ifc_herbal/ i_553806820333422.pdf

มธุรดา วิสัย และคณะ. (2018). **การศึกษาเบื้องต้นถึงประสิทธิภาพและความปลอดภัยของดีปลีในการบรรเทาอาการปวดแบบเฉียบพลันที่มีสาเหตุจากการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ.** วารสารเภสัชกรรมไทย, 11 (1), 269-281.

วทัยยา ลิมปพยอม และคณะ. (2557). **องค์ประกอบทางเคมีและฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของน้ำมันหอมระเหยขิง.** วารสารวิจัยและพัฒนา มจธ, 37 (3), 297-309. file:///C:/Users/USER/Downloads/kmuttv37n3_1%20(1).pdf

วรางคณา ไตรยสุทธิ์ และคณะ. (2559). **การก่อการระคายเคืองต่อผิวหนังของสารสกัดแอลกอฮอล์ดีปลีในอาสาสมัคร สุขภาพดี.**วารสารธรรมศาสตร์เวชศาสตร์, 16 (4), 608-615**.**

การประเมินทักษะสมองของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จังหวัดเชียงราย

Assessment of Executive Functions Skills of Early Childhood in the Child Development Center, Pakordum Subdistrict Administration Organization, Chiang Rai Province

ธัญลักษณ์ วงกุรุ[1], อุทุมพร เขื่อนคำ[2], ขนิษฐา เชื้อเมืองพาน[3] และ สุเวช พิมน้ำเย็น[4*]
Thanyalak Wongkuru, Uthumphorn Khueankham, Kanittha Chuamuangphan and Suwech Pimnumyen

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อเพื่อประเมินทักษะสมองของเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ประชากรเป้าหมายในศึกศึกษาคือเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-4 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสังเกต เก็บข้อมูลเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ และ ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมเด็กปฐมวัยส่วนมาก มีทักษะทางสมองอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 76.7) เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีทักษะทางสมองในกลุ่มทักษะพื้นฐาน อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 83.3) ผลการวิจัยนี้ยังสะท้อนว่าทักษะทางสมองที่ควรพัฒนาและส่งเสริมให้แก่เด็กปฐมวัยกลุ่มนี้ คือ ทักษะการวางแผนและจัดระบบ และทักษะการจัดการหรือควบคุมอารมณ์

คำสำคัญ : ทักษะทางสมอง, เด็กปฐมวัย, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

[1] ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[2] ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[3] พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
[4] อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
* E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

The aim of this research was to assess Executive Functions Skills of early childhood in the Child Development Center, Pakordum subdistrict administration organization, Mae Lao district, Chiang Rai province, Thailand. The target population for research were 30 early childhoods; 3-4 years old in the Child Development Center, Pakordum subdistrict administration organization. The research instrument was the Observation form. The statistics used for data analysis were frequency and percentage. The results found that the overall executive functions skills were at good level (76.7%), The basic skills of executive functions were at good level (83.3%). Should promote and develop planning/organizing skills and emotional management skills for this early childhood group

Keywords : Executive Functions, Early Childhood, Child Development Center

บทนำ

ทักษะสมอง (Executive Functions) หรือ EF เป็นความสามารถของสมองและจิตใจที่จะควบคุมความคิด อารมณ์และการกระทำเพื่อไปให้ถึงเป้าหมายได้ (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2561) ทักษะสมอง เป็นชุดกระบวนการทางความคิด (Mental Process) ที่ช่วยให้เราวางแผน มุ่งใจจดจ่อ จำคำสั่งและจัดการกับงานหลายๆ อย่างให้ลุล่วงเรียบร้อยได้สามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน วางเป้าหมายและทำไปเป็นขั้นตอนจนสำเร็จ รวมทั้งควบคุมแรงอยาก แรงกระตุ้นทั้งหลาย ไม่ให้สนใจไปนอกลู่นอกทาง (สุภาวดี หาญเมธี, 2559) การพัฒนาทักษะสมอง (EF) ในเด็กปฐมวัย นับเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุด เพราะเป็นช่วงที่สมองส่วนหน้าพัฒนามากที่สุด การมีทักษะสมอง (EF) จะช่วยให้เด็กสามารถฟันฝ่าอุปสรรคหรือเหตุการณ์ต่างๆ หรือประสบเหตุการณ์วิกฤตได้ ทักษะสมองจึงเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาเด็กต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของสมอง จะช่วยส่งผลต่อไปสู่ศักยภาพสูงสุดของเด็กทุกคน แต่ปัญหาปัจจุบันคือความไม่เข้าใจและไม่มีเวลาใส่ใจของพ่อแม่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คุณภาพและความสุขของเด็กไทยลดลง รวมไปถึงการเร่งเรียน เน้นแข่งขัน ตีกรอบ ลงโทษ ท่องจำเพื่อสอบ ฯลฯ อันเป็นวิถีปฏิบัติในระบบการศึกษาของไทยปัจจุบันก็ยิ่งซ้ำเติม เพราะไม่เพียงแต่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติอย่างสิ้นเชิงแล้ว ยังทำร้ายและทำลายความคิดและศักยภาพของเด็กไทยด้วย จนเด็กไทยเต็มไปด้วยปัญหา อีกทั้งสถานการณ์ที่ระบาดของ COVID-19 ความไม่แน่นอนปั่นป่วนของโลกกระทบทุกชีวิต ยิ่งทำให้ต้องเร่งพัฒนาเด็กไทยให้ถูกทาง เพื่อให้พวกเขาหลุดพ้นจากปัญหา

สามารถอยู่รอด มีปัญญา มีพลัง เป็นอนาคตที่เข้มแข็งของสังคม ในการต่อสู้กับมหันตภัยใดๆ ที่เข้ามาคุกคามต่อไป (สุภาวดี หาญเมธี, 2564)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย จัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย 2-4 ปี มีการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่เน้นพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็ก โดยยึดแนวคิดสำคัญ คือ 1) พัฒนาการของเด็ก 2) พัฒนาเด็กโดยองค์รวม 3) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง 4) การเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก 5) การคำนึงถึงสิทธิและการสร้างคุณค่าและสุขภาวะ 6) การอบรมเลี้ยงดูความรู้การให้การศึกษา 7) การบูรณาการ 8) สื่อเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้9) การประเมินตามสภาพจริง 10) การมีส่วนร่วมของครอบครัวสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 11) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงความเป็นไทย และความหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจะทราบได้ว่าเด็กนักเรียนมีทักษะทางสมองดีหรือไม่ จำเป็นที่ต้องใช้การสังเกตหรือประเมินจากผู้ใกล้ชิดเด็ก เช่นครูผู้จัดประสบการณ์ และมีเครื่องมือช่วยในการสังเกต ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ จึงได้ทำวิจัยเรื่องนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการจัดประสบการณ์หรือกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมอง (EF) ให้แก่นักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินทักษะสมองของเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยจากการปฏิบัติงานประจำ (Routine to Research: R to R หรือ R2R) ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research)

ประชากรเป้าหมาย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาในประชากรเป้าหมาย คือ เด็กนักเรียนปฐมวัย อายุ 3-4 ปี จำนวน 30 คน ในปีการศึกษา 2565 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เหตุที่เลือกนักเรียนกลุ่มนี้เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความจำเพาะสำหรับเด็กวัย 3-6 ปี เป็นแบบสังเกตทักษะสมอง EF ที่เด็กแสดงออกมาโดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ “แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย (วัย 3–6 ปี) ตามแนวทางการจัดประสบการณ์ใน EF Guideline” ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของ สถาบัน RLG (Rakluke Learning Group หรือ รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป) (สถาบัน RLG, 2565) ซึ่งครอบคลุมทักษะ EF ทั้ง 3 กลุ่ม รวม 9 ทักษะที่สำคัญ รวมมีข้อสังเกตทักษะทางสมองที่นักเรียนแสดงออก 56 ข้อ ดังนี้

1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน

1.1 ความจำเพื่อใช้งาน (Working Memory)

ข้อ 1 ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่เคยถูกสอนได้ เช่น ถอดรองเท้าก่อนเข้าห้อง, ใช้คำพูดแสดงการขอ หรือยืมสิ่งของจากเพื่อน, แทนการแย่งของเพื่อน, ชูมือขึ้นก่อนถามคำถาม ฯลฯ

ข้อ 2 บอกข้อตกลงในการเล่นเกมได้

ข้อ 3 เล่าเรื่องที่ทำผ่านไปเมื่อสักครู่ได้ เช่น เมื่อเช้านี้ทำอะไรมาบ้าง

ข้อ 4 ทำตามขั้นตอนที่ครูบอกไปเมื่อสักครู่ได้ถูกต้อง

ข้อ 5 ตอบได้ตรงคำถาม

ข้อ 6 บอกเล่าเรื่องราวของนิทาน ตามลำดับเหตุการณ์ หลังจากที่ครูอ่านจบได้

ข้อ 7 ให้สิ่งของให้เพื่อนได้ถูกคน

1.2 การยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control)

ข้อ 8 เข้าคิวรอทำกิจกรรมได้นาน

ข้อ 9 ชะลอความต้องการของตนเองได้ แม้อยากได้สิ่งของที่อยากได้

ข้อ 10 เดินถอยออกจากสิ่งที่กำลังเล่น เมื่อถูกเรียกให้ไปทำสิ่งอื่น

ข้อ 11 แม้มีสิ่งที่มาล่อตาล่อใจในเวลานั่งทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ ก็สามารถตัดใจกลับมาทำงาน-กิจกรรมตามเดิมได้

ข้อ 12 ทำกิจกรรมที่ไม่อยากทำได้จนเสร็จ

ข้อ 13 แสดงพฤติกรรมเหมาะสมเวลาตื่นเต้น เขินอาย หรือโกรธ เช่น ใช้คำพูดแสดงความรู้สึก, เดินไปพักให้หายโกรธ

ข้อ 14 ไม่ไปรบกวนเพื่อนขณะทำกิจกรรม

1.3 การยืดหยุ่นความคิด (Shift/ Cognitive Flexibility)

ข้อ 15 แบ่งปันของเล่นของตนเองให้เพื่อนเล่นด้วย

ข้อ 16 ปรับตัวได้ง่าย เมื่อไปสถานที่ใหม่ หรือพบคนใหม่ๆ

ข้อ 17 รับฟังเหตุและผล เมื่อมีการเปลี่ยนแผน หรือไม่ได้ทำตามที่ตกลงกันไว้

ข้อ 18 แสดงบทบาทสมมุติเป็นตัวละครที่หลากหลายได้ เช่น เป็นแม่ เป็นพ่อ เป็นครู เป็นต้น

ข้อ 19 นำพฤติกรรมที่เหมาะสม ตามที่เคยถูกสอนมาใช้เวลาเกิดอารมณ์ โกรธ กลัว หรือ อาย เช่น ใช้คำพูดบอกว่ายังไม่พร้อม, สูดลมหายใจเข้าออกลึกๆ

ข้อ 20 นำวัสดุ อุปกรณ์มาดัดแปลงเป็นอย่างอื่น เช่น นำรถของเล่นมาทำเป็นโทรศัพท์

2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง

2.1 การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control)

ข้อ 21 ไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียว

ข้อ 22 สามารถฟื้นอารมณ์กลับสู่ปกติได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเผชิญกับความ ผิดหวังเล็กๆ น้อยๆ

ข้อ 23 ไม่แสดงอาการตื่นเต้นจนเกินเหตุ เมื่อได้ทำในสิ่งที่ชอบ

ข้อ 24 บอกเล่าถึงอารมณ์ของตนเองได้

ข้อ 25 ไม่แสดงอาการพาลใส่ผู้อื่น

ข้อ 26 ใช้คำพูดเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ข้อ 27 ใช้เสียงพูดปกติแทนเสียงตะโกน เวลาโกรธ หรือ ตื่นเต้น

2.2 การจดจ่อใส่ใจ (Focus Attention)

ข้อ 28 มีช่วงเวลาของความตั้งใจทำงานที่นานเหมาะสมกับวัย

ข้อ 29 นั่งฟังพ่อแม่หรือครูเล่านิทานได้ตั้งแต่ต้นจนจบ

ข้อ 30 แสดงความสนใจตื่นตัวอยู่กับสิ่งที่ทำทุกครั้ง

ข้อ 31 พูดคุยกับผู้อื่นได้นานพอสมควร

ข้อ 32 มีสมาธิอยู่กับงาน หรือกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ทุกครั้ง

ข้อ 33 ไม่แสดงอาการเหม่อลอย ขณะทำงาน,เล่น, หรือทำกิจกรรม

ข้อ 34 ไม่ลืมสิ่งของไว้ตามสถานที่ต่างๆ

2.3 การติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring)

ข้อ 35 บอกความรู้สึกของตนเองได้ว่าวันนี้ หรือขณะนี้รู้สึกอย่างไร

ข้อ 36 บอกได้ว่าตนเองพอใจ หรือไม่พอใจกับงานที่ทำไปแล้ว

ข้อ 37 บอกได้ว่าตนเองต้องแก้ไขปรับปรุงงาน ที่ทำผิดพลาดอย่างไร

ข้อ 38 บอกได้ว่าตนเองเข้าใจ หรือไม่เข้าใจเรื่องใด

ข้อ 39 บอกได้ว่าตนเองมี และไม่มีความสามารถด้านใด

ข้อ 40 แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่เรียน หรือกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดได้

3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ

3.1 การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating)

ข้อ 41 ลงมือทำสิ่งต่างๆโดยไม่โอ้เอ้

ข้อ 42 เริ่มทำงานด้วยตนเองได้

ข้อ 43 ลงมือทำงานจนสำเร็จ เป็นชิ้นเป็นอัน

ข้อ 44 เดินเข้าไปหาผู้อื่นเพื่อชวนคุย ชวนเล่น

ข้อ 45 นำเสนอความคิดใหม่ๆของตนเองให้เพื่อนหรือครูฟังได้

ข้อ 46 เสนอความช่วยเหลือของตนเองกับผู้อื่น

3.2 การวางแผนและจัดระบบ (Planning and Organizing)

ข้อ 47 ลงมือทำงานตามขั้นตอนสั้นๆ ที่กำหนดให้ได้

ข้อ 48 จัดวางสิ่งของเครื่องใช้ได้เป็นที่เป็นทาง

ข้อ 49 เตรียมอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม หรือเล่นได้ครบ

ข้อ 50 เตรียมเสื้อผ้าและอุปกรณ์สำหรับการเรียน ในวันรุ่งขึ้นได้ด้วยตนเอง

ข้อ 51 จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำ กับสิ่งที่อยากทำได้ถูกต้อง

3.3 มุ่งเป้าหมาย (Goal-directed Persistence)

ข้อ 52 ลงมือทำสิ่งต่างๆ จนเสร็จ โดยไม่ละทิ้งกลางคัน

ข้อ 53 กลับมาทำงานต่อได้จนเสร็จ แม้หยุดพักระหว่างทำงาน

ข้อ 54 ทำงานตามที่ได้ตกลงไว้จนเสร็จ แม้มีอุปสรรค

ข้อ 55 ลงมือทำงานให้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ข้อ 56 ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จทุกครั้ง

การให้คะแนนในการสังเกตแต่ละข้อ

1 คะแนน หมายถึงทักษะหรือพฤติกรรม ยังไม่เกิดขึ้นเลย

2 คะแนน หมายถึงทักษะหรือพฤติกรรม เกิดขึ้นน้อยครั้ง (1-2 วัน/ 1 สัปดาห์)

3 คะแนน หมายถึงทักษะหรือพฤติกรรม เกิดขึ้นบ่อย (3-4 วัน/ 1 สัปดาห์)

4 คะแนน หมายถึงทักษะหรือพฤติกรรม เกิดขึ้นบ่อยครั้ง (ทุกวัน)

การแปลผลคะแนน

แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี ควรพัฒนา และ ควรพัฒนาอย่างยิ่ง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับการแปลผล และช่วงคะแนนในกลุ่มข้อคำถาม

ระดับ	1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน				2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง				3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ				คะแนนรวม 9 ด้าน
	1.1 ความจำเพื่อใช้งาน	1.2 การยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง	1.3 การยืดหยุ่นความคิด	ภาพรวม 1.1–1.3	2.1 การควบคุมอารมณ์	2.2 การจดจ่อใส่ใจ	2.3 การติดตามประเมินตนเอง	ภาพรวม 2.1 – 2.3	3.1 การริเริ่มและลงมือทำ	3.2 การวางแผนและจัดระบบ	3.3 มุ่งเป้าหมาย	ภาพรวม 3.1 – 3.3	
ดีมาก	23-28	23-28	20-24	65-80	23-28	23-28	20-24	65-80	20-24	17-20	17-20	53-64	180-224
ดี	18-22	18-22	15-19	49-64	18-22	18-22	15-19	49-64	15-19	13-16	13-16	39-52	135-179
ควรพัฒนา	12-17	12-17	10-14	33-48	12-17	12-17	10-14	33-48	10-14	9-12	9-12	27-38	91-134
ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	7-11	7-11	6-9	20-32	7-11	7-11	6-9	20-32	6-9	5-8	5-8	16-26	56-90

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลนักเรียนปฐมวัยและทำการประเมินที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ตั้งอยู่เลขที่ 117 หมู่ที่ 1 ตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ครูผู้สอนนักเรียนเป็นผู้เก็บข้อมูล ตามแบบสังเกต และบันทึกข้อมูลลงใน EF-platform Landing Page “แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย (วัย 3 – 6 ปี) ตามแนวทางการจัดประสบการณ์ใน EF Guideline” จัดทำโดยสถาบัน RLG เป็นผู้ถือลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย (สถาบัน RLG, 2565) โดยอนุญาตให้ผู้วิจัยใช้ประโยชน์ตามโครงการขับเคลื่อน EF ของจังหวัดเชียงราย

เก็บข้อมูลในเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 และทำการบันทึกข้อมูลลงใน EF-platform Landing Page จัดทำโดยสถาบัน RLG เป็นผู้ถือลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (Percentage)

การพิทักษ์สิทธิของประชากรในงานวิจัย

ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ ได้แจ้งและได้รับความยินยอมเห็นชอบจากผู้ปกครองเด็กนักเรียนในการศึกษาครั้งนี้ ไม่นำไปเปิดเผยต่อสาธารณะในลักษณะของข้อมูลส่วนตัวหรือเผยแพร่เป็นรายบุคคล แต่จะนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน จะมีการสื่อสารแจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กเป็นรายบุคคลเท่านั้น และผลการประเมินเป็นคะแนนของเด็กรายบุคคลนี้ จะไม่นำไปเปรียบเทียบกับเด็กอื่น หรือกล่าวตำหนิตัวนักเรียนหรือผู้ปกครองแต่อย่างใด ข้อมูลจากการวิจัยจะใช้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลป่าก่อดำ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้แสดงคะแนนและระดับทักษะที่แสดงออกของเด็กปฐมวัยในภาพรวม และแยกเป็นรายกลุ่มทักษะ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน 2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง และ 3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ และทักษะที่สำคัญในการพัฒนาทักษะสมอง (EF) 9 ทักษะ ของเด็กปฐมวัยกลุ่มนี้ จำนวน 30 คน ดังแสดงในตารางที่ 2

ในภาพรวมเด็กปฐมวัยส่วนมาก มีทักษะทางสมอง อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 76.7) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มทักษะ 3 กลุ่ม จะพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีทักษะทางสมองในกลุ่มทักษะพื้นฐาน อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 83.3) และเมื่อพิจารณาลงไปที่แต่ละประเด็นทักษะ พบว่า ทักษะการวางแผนและจัดระบบ (ร้อยละ 73.3) กับ ทักษะการควบคุมอารมณ์ (ร้อยละ 60.0) อยู่ในระดับควรพัฒนา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนและระดับทักษะที่แสดงออกของเด็กปฐมวัยในภาพรวม และแยกกลุ่มทักษะ แสดงคะแนนที่ประเมิน/คะแนนเต็ม และแปรผลระดับทักษะทางสมอง (N=30)

ลำดับ	1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน				2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง				3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ				ภาพรวมทั้งหมด
	1.1 ความจำเพื่อใช้งาน	1.2 การยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง	1.3 การยืดหยุ่นความคิด	ภาพรวม 1.1 – 1.3	2.1 การควบคุมอารมณ์	2.2 การจดจ่อใส่ใจ	2.3 การติดตามประเมินตนเอง	ภาพรวม 2.1 – 2.3	3.1 การริเริ่มและลงมือทำ	3.2 การวางแผนและจัดระบบ	3.3 มุ่งเป้าหมาย	ภาพรวม 3.1 – 3.3	
1	23/28 ดีมาก	19/28 ดี	17/24 ดี	59/80 ดี	16/28 ควรพัฒนา	21/28 ดี	21/24 ดีมาก	58/80 ดี	21/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	48/64 ดี	165/224 ดี
2	24/28 ดีมาก	20/28 ดี	18/24 ดี	62/80 ดี	16/28 ควรพัฒนา	21/28 ดี	21/24 ดีมาก	58/80 ดี	21/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	48/64 ดี	168/224 ดี
3	23/28 ดีมาก	19/28 ดี	17/24 ดี	59/80 ดี	14/28 ควรพัฒนา	21/28 ดี	21/24 ดีมาก	56/80 ดี	21/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	48/64 ดี	163/224 ดี
4	22/28 ดี	19/28 ดี	16/24 ดี	57/80 ดี	16/28 ควรพัฒนา	19/28 ดี	19/24 ดี	54/80 ดี	21/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	48/64 ดี	159/224 ดี
5	19/28 ดี	17/28 ควรพัฒนา	16/24 ดี	52/80 ดี	15/28 ควรพัฒนา	18/28 ดี	18/24 ดี	51/80 ดี	15/24 ดี	12/20 ควรพัฒนา	14/20 ดี	41/64 ดี	144/224 ดี
6	21/28 ดี	19/28 ดี	14/24 ควรพัฒนา	54/80 ดี	15/28 ควรพัฒนา	17/28 ควรพัฒนา	16/24 ดี	48/80 ควรพัฒนา	18/24 ดี	12/20 ควรพัฒนา	12/20 ควรพัฒนา	42/64 ดี	144/224 ดี
7	23/28 ดีมาก	19/28 ดี	17/24 ดี	59/80 ดี	19/28 ดี	22/28 ดี	21/24 ดีมาก	62/80 ดี	21/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	48/64 ดี	169/224 ดี
8	23/28 ดีมาก	19/28 ดี	17/24 ดี	59/80 ดี	16/28 ควรพัฒนา	21/28 ดี	21/24 ดีมาก	58/80 ดี	21/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	48/64 ดี	165/224 ดี
9	21/28 ดี	19/28 ดี	16/24 ดี	56/80 ดี	15/28 ควรพัฒนา	18/28 ดี	18/24 ดี	51/80 ดี	18/24 ดี	12/20 ควรพัฒนา	14/20 ดี	44/64 ดี	151/224 ดี
10	21/28 ดี	19/28 ดี	18/24 ดี	58/80ดี	16/28 ควรพัฒนา	19/28 ดี	18/24 ดี	53/80 ดี	18/24 ดี	12/20 ควรพัฒนา	14/20 ดี	44/64ดี	155/224 ดี
11	21/28 ดี	19/28 ดี	17/24 ดี	57/80 ดี	17/28 ควรพัฒนา	19/28 ดี	19/24 ดี	55/80 ดี	15/24 ดี	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	42/64 ดี	154/224 ดี
12	23/28 ดีมาก	19/28 ดี	17/24 ดี	59/80 ดี	16/28 ควรพัฒนา	21/28 ดี	21/24 ดีมาก	58/80 ดี	21/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	48/64 ดี	165/224 ดี
13	23/28 ดีมาก	19/28 ดี	17/24 ดี	59/80 ดี	16/28 ควรพัฒนา	21/28 ดี	21/24 ดีมาก	58/80 ดี	21/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	48/64 ดี	165/224 ดี
14	27/28 ดีมาก	19/28 ดี	17/24 ดี	63/80 ดี	18/28 ดี	22/28 ดี	21/24 ดีมาก	61/80 ดี	21/24 ดีมาก	13/20 ดี	15/20 ดี	49/64 ดี	173/224 ดี
15	21/28 ดี	19/28 ดี	16/24 ดี	56/80 ดี	16/28 ควรพัฒนา	18/28 ดี	18/24 ดี	52/80ดี	18/24 ดี	10/20 ควรพัฒนา	14/20 ดี	42/64 ดี	150/224 ดี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ	1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน				2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง				3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ				ภาพรวมทั้งหมด
	1.1 ความจำเพื่อใช้งาน	1.2 การยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง	1.3 การยืดหยุ่นความคิด	ภาพรวม 1.1 – 1.3	2.1 การควบคุมอารมณ์	2.2 การจดจ่อใส่ใจ	2.3 การติดตามประเมินตนเอง	ภาพรวม 2.1 – 2.3	3.1 การริเริ่มและลงมือทำ	3.2 การวางแผนและจัดระบบ	3.3 มุ่งเป้าหมาย	ภาพรวม 3.1 – 3.3	
16	21/28 ดี	19/28 ดี	14/24 ควรพัฒนา	54/80 ดี	14/28 ควรพัฒนา	16/28 ควรพัฒนา	18/24 ดี	48/80 ควรพัฒนา	18/24 ดี	12/20 ควรพัฒนา	14/20 ดี	44/64ดี	146/224 ดี
17	13/28 ควรพัฒนา	15/28 ควรพัฒนา	15/24 ดี	43/80 ควรพัฒนา	15/28 ควรพัฒนา	17/28 ควรพัฒนา	14/24 ควรพัฒนา	46/80 ควรพัฒนา	15/24 ดี	10/20 ควรพัฒนา	13/20 ดี	38/64 ควรพัฒนา	127/224 ควรพัฒนา
18	14/28 ควรพัฒนา	19/28 ดี	12/24 ควรพัฒนา	45/80 ควรพัฒนา	16/28 ควรพัฒนา	13/28 ควรพัฒนา	11/24 ควรพัฒนา	40/80 ควรพัฒนา	11/24 ควรพัฒนา	10/20 ควรพัฒนา	11/20 ควรพัฒนา	32/64 ควรพัฒนา	117/224 ควรพัฒนา
19	22/28 ดี	20/28 ดี	16/24 ดี	58/80 ดี	16/28 ควรพัฒนา	19/28 ดี	19/24 ดี	54/80 ดี	18/24 ดี	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	45/64 ดี	157/224 ดี
20	23/28 ดีมาก	19/28 ดี	16/24 ดี	58/80ดี	16/28 ควรพัฒนา	20/28 ดี	20/24 ดีมาก	56/80 ดี	20/24 ดีมาก	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	47/64 ดี	161/224 ดี
21	25/28 ดีมาก	22/28 ดี	18/24 ดี	65/80 ดี	24/28 ดีมาก	22/28 ดี	21/24 ดีมาก	67/80 ดีมาก	19/24 ดี	13/20 ดี	17/20 ดีมาก	49/64 ดี	181/224 ดีมาก
22	24/28 ดีมาก	26/28 ดีมาก	19/24 ดี	69/80 ดีมาก	24/28 ดีมาก	26/28 ดีมาก	21/24 ดีมาก	71/80 ดีมาก	19/24 ดี	16/20 ดี	20/20 ดีมาก	55/64 ดี	195/224 ดีมาก
23	25/28 ดีมาก	23/28 ดีมาก	19/24 ดี	67/80 ดีมาก	27/28 ดีมาก	25/28 ดีมาก	22/24 ดีมาก	74/80 ดีมาก	22/24 ดีมาก	17/20 ดีมาก	20/20 ดีมาก	59/64 ดีมาก	200/224 ดีมาก
24	26/28 ดีมาก	21/28 ดี	11/24 ควรพัฒนา	58/80 ดี	21/28 ดี	25/28 ดีมาก	17/24 ดี	63/80 ดี	18/24 ดี	14/20 ดี	20/20 ดีมาก	52/64 ดีมาก	173/224 ดี
25	21/28 ดี	21/28 ดี	17/24 ดี	59/80 ดี	22/28 ดี	17/28 ควรพัฒนา	22/24 ดีมาก	61/80 ดี	20/24 ดีมาก	12/20ควรพัฒนา	18/20 ดีมาก	50/64 ดี	170/224 ดี
26	13/28 ควรพัฒนา	20/28 ดี	19/24 ดี	52/80 ดี	19/28 ดี	17/28 ควรพัฒนา	9/24 ควรพัฒนา	45/80 ควรพัฒนา	15/24 ดี	10/20 ควรพัฒนา	10/20 ควรพัฒนา	35/64 ควรพัฒนา	132/224 ควรพัฒนา
27	26/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	22/24 ดีมาก	72/80 ดีมาก	24/28 ดีมาก	23/28 ดีมาก	20/24 ดีมาก	67/80 ดีมาก	20/24 ดีมาก	15/20 ดี	17/20 ดีมาก	52/64 ดีมาก	191/224 ดีมาก
28	22/28 ดี	26/28 ดีมาก	13/24 ควรพัฒนา	61/80 ดี	26/28 ดีมาก	20/28 ดี	15/24 ดี	61/80 ดี	14/24 ควรพัฒนา	12/20 ควรพัฒนา	15/20 ดี	41/64ดี	163/224 ดี
29	24/28 ดีมาก	20/28 ดี	18/24 ดี	62/80 ดี	22/28 ดี	25/28 ดีมาก	20/24 ดีมาก	67/80 ดีมาก	20/24 ดีมาก	15/20 ดี	15/20 ดี	50/64 ดี	179/224 ดี
30	21/28 ดี	17/28 ควรพัฒนา	18/24 ดี	56/80 ดี	22/28 ดี	21/28 ดี	21/24 ดีมาก	64/80 ดี	22/24 ดีมาก	15/20 ดี	15/20 ดี	52/64ดี	172/224 ดี

ตารางที่ 3 ความถี่ (คน) และ ร้อยละ (%) ทักษะสมอง (EF) ภาพรวม แยกเป็นกลุ่มทักษะ และแยกย่อยเป็นรายทักษะ (N=30)

ระดับ	1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน				2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง				3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ				คะแนนรวม 9 ด้าน
	1.1 ความจำเพื่อใช้งาน	1.2 การยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง	1.3 การยืดหยุ่นความคิด	ภาพรวม 1.1–1.3	2.1 การควบคุมอารมณ์	2.2 การจดจ่อใส่ใจ	2.3 การติดตามประเมินตนเอง	ภาพรวม 2.1 – 2.3	3.1 การริเริ่มและลงมือทำ	3.2 การวางแผนและจัดระบบ	3.3 มุ่งเป้าหมาย	ภาพรวม 3.1 – 3.3	
ดีมาก	15 คน 50.0%	4 คน 13.3%	1 คน 3.3%	**3 คน** **10.0%**	5 คน 16.7%	5 คน 16.7%	16 คน 53.3%	**5 คน** **16.7%**	15 คน 50.0%	1 คน 3.3%	6 คน 20.0%	**3 คน** **10.0%**	**4 คน** **13.3%**
ดี	12 คน 40.0%	23 คน 76.7%	24 คน 80.0%	**25 คน** **83.3%**	7 คน 23.3%	19 คน 63.3%	11 คน 36.7%	**20 คน** **66.6%**	13 คน 43.3%	7 คน 23.3%	21 คน 70.0%	**24 คน** **80.0%**	**23 คน** **76.7%**
ควรพัฒนา	3 คน 10.0%	3 คน 10.0%	5 คน 16.7%	**2 คน** **6.7%**	18 คน 60.0%	6 คน 20.0%	3 คน 10.0%	**5 คน** **16.7%**	2 คน 6.7%	22 คน 73.3%	3 คน 10.0%	**3 คน** **10.0%**	**3 คน** **10.0%**
ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

อภิปรายผลการวิจัย

แม้ผลการวิจัยในภาพรวมจะแสดงให้เห็นว่าทักษะทางสมอง (EF) ของเด็กปฐมวัยกลุ่มนี้อยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาลงไปในรายทักษะแล้วจะสะท้อนให้เห็นว่าเด็กกลุ่มนี้ควรได้รับการพัฒนาทักษะการวางแผนและจัดระบบ (planning and organizing skills) และทักษะการจัดการควบคุมอารมณ์ (emotional management skills หรือ emotional control skills) ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายให้ครูจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสมอง เติมเต็มให้แก่นักเรียนในด้าน การวางแผนและจัดระบบ (Planning and Organizing) ซึ่งอยู่ในกลุ่มทักษะทักษะปฏิบัติ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะการควบคุมอารมณ์ (Emotion Control) ซึ่งอยู่ในกลุ่มทักษะกำกับตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยนี้ครูผู้สอนควรส่งเสริมพัฒนาทักษะการควบคุมอารมณ์ (Emotion Control) และการวางแผนและจัดระบบ (Planning and Organizing)

การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะการควบคุมอารมณ์ (Emotion Control) ครูอาจตั้งโจทย์ โดยย้อนกับไปพิจารณาข้อคำถามตามแบบสังเกตที่ใช้ในงานวิจัยนี้ว่าจะจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างไรเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่

- ไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียว
- สามารถฟื้นอารมณ์กลับสู่ปกติได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเผชิญกับความ ผิดหวังเล็กๆ น้อยๆ
- ไม่แสดงอาการตื่นเต้นจนเกินเหตุ เมื่อได้ทำในสิ่งที่ชอบ

- บอกเล่าถึงอารมณ์ของตนเองได้
- ไม่แสดงอาการพาลใส่ผู้อื่น
- ใช้คำพูดเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม
- ใช้เสียงพูดปกติแทนเสียงตะโกน เวลาโกรธ หรือ ตื่นเต้น

การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะการวางแผนและจัดระบบ (Planning and Organizing) ก็เช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วทักษะการควบคุมอารมณ์ โดยครูอาจตั้งโจทย์โดยพิจารณาข้อคำถามตามแบบสังเกตที่ใช้ในงานวิจัยนี้ว่า จะจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างไรเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่

- เด็กสามารถลงมือทำงานตามขั้นตอนสั้นๆ ที่กำหนดให้ได้
- เด็กสามารถจัดวางสิ่งของเครื่องใช้ได้เป็นที่เป็นทาง
- เด็กสามารถเตรียมอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม หรือเล่นได้ครบ
- เด็กสามารถเตรียมเสื้อผ้าและอุปกรณ์สำหรับการเรียน ในวันรุ่งขึ้นได้ด้วยตนเอง
- เด็กสามารถจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำ กับสิ่งที่อยากทำได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการประเมินพฤติกรรมทักษะทางสมอง (EF) มากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป เพื่อใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะสมอง (EF) ซึ่งจะเป็นประโยชน์เป็นข้อมูลสะท้อนพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคลและเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสมอง (EF) ของเด็กแต่ละคนอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี.** กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2561). **เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรงเพื่อนเด็ก.

สถาบัน RLG. (2565). **แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย (วัย 3–6 ปี) ตามแนวทางการจัดประสบการณ์ใน EF Guideline.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://platform.rlg-ef.com/ (วันที่ค้นข้อมูล : 1 พฤศจิกายน 2565)

สุภาวดี หาญเมธี. (2559). **พัฒนาทักษะสมอง EF ด้านการอ่าน.** กรุงเทพฯ : บริษัท ไอดีออลดิจิตอลพริ้นท์ จำกัด.

สุภาวดี หาญเมธี. (2564). EF ทักษะสมองเพื่ออยู่รอดและสำเร็จได้ในโลกที่แปรปรวน. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987) จำกัด.

การพัฒนาต้นแบบระบบการตรวจจับความเคลื่อนไหว และการตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์

The Development Prototype of Motion Detection and Carbon Dioxide Detection System in Car.

ปาริชาติ อำนวยพรเลิศ[1], สุรชัย อำนวยพรเลิศ[2], กมลลักษณ์ กันจินะ[3], ทีฆทัศน์ จันโย[4] และศิริกาญจน์ เผ่าปัญญา[5]

Parichat Amnuaipornlert, Surachai Amnauypornlert, Kamonrut Kunjina, Thikhathat Chanyo and Sirikan Powpanya

บทคัดย่อ

การศึกษาและวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต้นแบบระบบตรวจจับการเคลื่อนไหวและการตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์เพื่อช่วยลดอัตราการเสียชีวิตภายในรถยนต์ โดยใช้ระบบการแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชั่นไลน์ช่วยให้เกิดความปลอดภัยและลดอัตราการเสียชีวิตภายในรถยนต์

ระบบต้นแบบตรวจจับการเคลื่อนไหวและการตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์ พัฒนาระบบโดยใช้โปรแกรม Arduino IDE การทดสอบระบบโดยกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ผลการทดสอบระบบปรากฏว่าสามารถดำเนินการตรวจจับความเคลื่อนไหวภายในรถยนต์ และตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ผลการประเมินโดยกลุ่มผู้ใช้รถส่วนบุคคลและกลุ่มผู้ให้บริการรถยนต์โดยสารพบว่ามีความพึงพอใจในระบบเฉลี่ย 3.76 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ที่ในช่วง 3.50-4.49 ซึ่งหมายถึงระดับความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มาก และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.85 แสดงว่าระบบตรวจจับการเคลื่อนไหวและการตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์ช่วยตรวจสอบความเคลื่อนไหวและตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้งานได้ง่ายและไม่ซับซ้อน

คำสำคัญ: ระบบต้นแบบ, ระบบตรวจจับความเคลื่อนไหว, ระบบตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

---

[1]อาจารย์ประจำหลักสูตรระบบสารสนเทศทางธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 57120

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรวิศวกรรมโยธาและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 57120

[3]นักศึกษาหลักสูตรระบบสารสนเทศทางธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 57120

*Corresponding author : parichatam@gmail.com เบอร์โทร : 081-8835743

Abstract

This study and research The objective is to develop prototype of motion detection system and carbon dioxide detection in car. Helps to reduce mortality in cars by using the notification system through the application line helps to ensure safety and reduce mortality in the car.

Prototype Motion detection and carbon dioxide detection systems inside the car develop by using the Arduino IDE program. System testing by a sample of 20 people. The results of systems in the car show that it can be done with motion detection and carbon dioxide detection systems. Evaluation results by personal car users and passenger car service providers found that the satisfaction of the system was 3.76 the mean value of 3.50-4.49 which means the satisfaction level is very high and a standard deviation of 0.85, indicating that the motion detection and carbon dioxide detection systems in the vehicle help detect the movement and detect carbon dioxide efficiently, easily and uncomplicated.

Keywords: Prototype System, Motion Detection System, Carbon Dioxide Detection System

บทนำ

ปัญหาเด็กเล็กถูกลืมไว้ในรถยนต์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยังไม่มีมาตรการรองรับหรือแก้ปัญหาอย่างจริงจังและชัดเจน อันเนื่องมาจากในสังคมปัจจุบันหลายๆ ครอบครัวบริการรถรับส่งนักเรียน จึงทำให้เกิดเหตุจากความประมาทของผู้ที่ให้บริการได้ง่าย จากการเฝ้าระวังข่าวจากสื่อของสำนักโรคไม่ติดต่อกรมควบคุมโรคในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) มีเหตุการณ์ที่เด็กถูกลืมทิ้งไว้ในรถ จำนวน 13 เหตุการณ์ เด็กเสียชีวิตทั้งหมด 6 ราย และช่วยไว้ได้ทัน 7 ราย ในจำนวนเด็กที่เสียชีวิตเป็นชาย 4 ราย หญิง 2 ราย ทั้งหมดอายุ 3-4 ปีโดยถูกลืมทิ้งไว้ในรถรับส่งนักเรียน 5 ราย และรถยนต์ส่วนบุคคล 1 ราย ทั้งหมดถูกลืมทิ้งไว้นานกว่า 6 ชั่วโมงขึ้นไป นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่เสียชีวิต จำนวน 4 ราย นอนหลับอยู่บนรถ ขณะรถกำลังไปส่งที่โรงเรียน ส่วนเด็กที่ช่วยไว้ได้ทันทั้งหมดผู้ปกครองไม่ได้ลืม แต่ตั้งใจทิ้งเด็กไว้ในรถเอง เพราะคิดว่าลงไปทำธุระไม่นาน โดยติดเครื่องยนต์และเปิดแอร์ทิ้งไว้ โดยในปี 2556 เกิดเหตุกับเด็กก่อนวัยเรียน จนเสียชีวิตถึงสองครั้ง ซึ่งเด็กที่ถูกลืมทิ้งไว้ในรถ 5-10 นาทีก็อาจทำให้ถึงแก่ชีวิตได้เนื่องจากอาการโรคลมแดด (Heat stroke) โดยจะเห็นว่าจากเหตุการณ์ทั้งสองเกิดจากความประมาทเป็นสาเหตุหลัก และมีโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ซ้ำรอยขึ้นได้อีกทุกเมื่อ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่สะดวกในการรับส่งบุตร

หลานด้วยตัวเองจึงใช้บริการรถรับส่งของทางโรงเรียน ประกอบกับนักเรียนส่วนหนึ่งมีอายุน้อย จึงไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ทำให้เกิดการสูญเสียตามมาได้

ทางผู้ศึกษาฯ จึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาระบบที่สามารถช่วยแจ้งเตือนและมีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว โดยนำแนวคิดของการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อตรวจจับความเคลื่อนไหวภายในรถยนต์และ/หรือมีค่าคาร์บอนไดออกไซด์สูง มีระบบที่ทำหน้าที่แจ้งเตือนผ่าน Line Application ให้กับผู้ขับขี่ได้รับทราบ เพื่อลดระดับความรุนแรงและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากความประมาทได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบต้นแบบตรวจจับการเคลื่อนไหวในรถยนต์
2. เพื่อพัฒนาระบบต้นแบบตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในรถยนต์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคาร์บอนไดออกไซด์

ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ คือก๊าซที่ไม่มีสีและกลิ่น ซึ่งตามปกติแล้วมีอยู่ในอากาศที่เราหายใจที่ระดับความเข้มข้น 0.04% สิ่งมีชีวิตไม่สามารถใช้ก๊าซ CO_2 ในการดำรงชีวิตได้ และหากก๊าซมีความเข้มข้นมากกว่า 4% ก็จะเป็นอันตรายต่อร่างกายมนุษย์

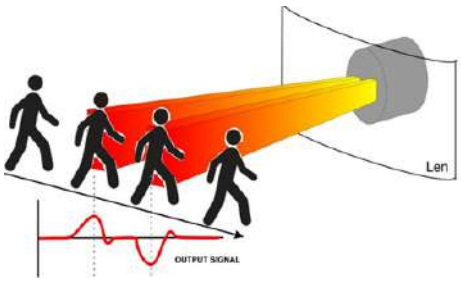
2. ข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์เซนเซอร์และอุปกรณ์บอร์ด

2.1 PIR Motion Sensor

อุปกรณ์ Sensor ชนิดหนึ่งที่ใช้ตรวจจับคลื่นรังสีอินฟาเรด (Infrared) ที่แพร่จาก มนุษย์หรือสัตว์ ที่มีการเคลื่อนไหว ทำให้มีการนำเอา PIR มาประยุกต์ใช้งานกันเป็นอย่างมากใช้เพื่อตรวจจับการเคลื่อนไหวของสิ่งมีชีวิต หรือ ตรวจจับการบุกรุกในงานรักษาความปลอดภัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 Motion Sensor

ภาพที่ 2 หลักการทำงาน PIR Sensor

หลักการทำงานของ PIR Sensor ภายใน PIR จะมีอุปกรณ์ตรวจจับรังสีอินฟาเรด (Infrared) อยู่ 2 ชุดดังภาพที่ 2 เมื่อมี คน หรือ สัตว์ ที่มีความอบอุ่นในร่างกายเคลื่อนที่ผ่านเข้ามาใน พื้นที่โซนที่ PIR สามารถตรวจจับคลื่นรังสี Infrared ที่แพร่ออกมาจากสิ่งมีชีวิตได้ PIR จะเปลี่ยนคลื่นรังสี Infrared ให้กลายเป็น กระแสไฟฟ้าดังภาพที่ 2 จะเห็นว่าเมื่อมีสิ่งมีชีวิต เคลื่อนที่ผ่าน อุปกรณ์ตรวจจับรังสี Infrared ตัวที่ 1 จะได้สัญญาณ Output ออกมาสูงกว่าแรงดันปรกติ และ เมื่อสิ่งมีชีวิตเคลื่อนที่ผ่าน อุปกรณ์ตรวจจับรังสี Infrared ตัวที่ 2 จะได้แรงดัน Output ต่ำกว่าค่าแรงดันปรกติ ดังภาพที่ 2

2.2 CO2 Sensor เป็น Sensor ตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) เป็น Sensor แบบ Metal Oxide Sensor ซึ่งต้องให้ความร้อนที่ตัวถังจนถึงระดับที่กำหนด (ด้วยวิธีจ่าย Power Supply) จะทำให้เกิดไอความร้อน และแยกก๊าซ CO2 ออกจากอากาศทั่วๆ ไป ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 CO2 Sensor

2.3 Arduino

เป็นบอร์ดไมโครคอนโทรเลอร์ตระกูล AVR ที่มีการพัฒนาแบบ Open Source คือมีการเปิดเผยข้อมูลทั้งด้าน Hardware และ Software ตัว บอร์ด Arduino ถูกออกแบบมาให้ใช้งานได้ง่าย คือผู้ใช้งานสามารถต่อวงจรอิเล็กทรอนิคส์จากภายนอกแล้วเชื่อมต่อเข้ามาที่ขา I/O ของบอร์ด หรือเพื่อความสะดวกสามารถเลือกต่อกับบอร์ดเสริม (Arduino Shield) ประเภทต่างๆ เช่น Arduino

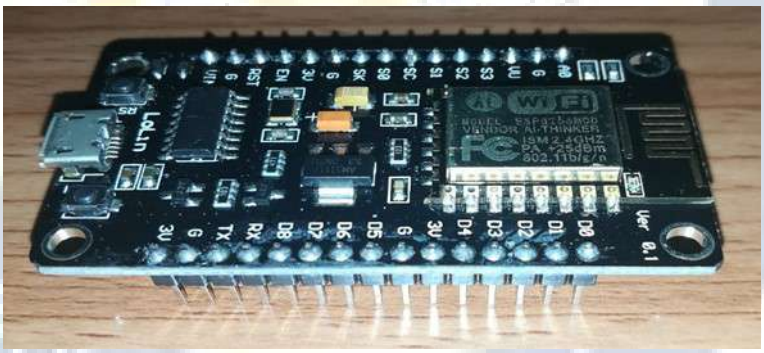
XBee Shield, Arduino Music Shield, Arduino Relay Shield, Arduino GPRS Shield เป็นต้น มาเสียบกับบอร์ดบนบอร์ด Arduino แล้วเขียนโปรแกรมพัฒนาต่อได้ ซึ่งถือได้ว่า Arduino เป็นที่นิยมและมีราคาถูก

ภาพที่ 4 Arduino

2.4 NodeMCU

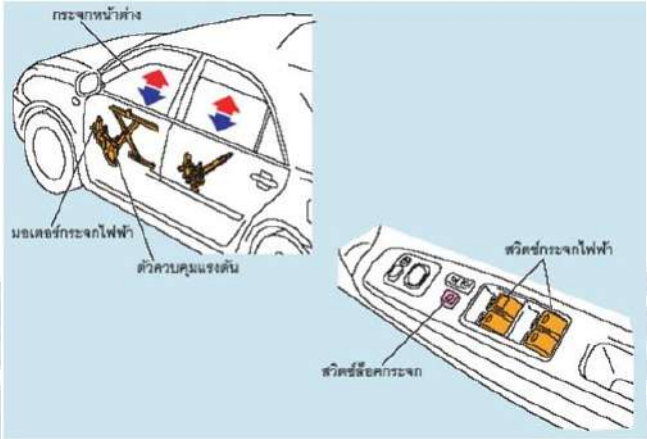
บอร์ดคล้าย Arduino ที่สามารถเชื่อมต่อกับ Wi-Fi ได้ สามารถเขียนโปรแกรมด้วย Arduino IDE ได้เช่นเดียวกับ Arduino และบอร์ดก็มีราคาถูก เหมาะแก่ผู้ที่คิดจะเริ่มต้นศึกษา หรือทดลองใช้งานเกี่ยวกับ Arduino IoT อิเล็กทรอนิกส์ หรือแม้แต่การนำไปใช้จริงในโปรเจคต่างๆ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 NodeMCU

ข้อมูลเกี่ยวกับรถยนต์ รถยนต์ยี่ห้อต่างๆ ในปัจจุบัน จะแสดงรายละเอียดของรถยนต์แต่ละยี่ห้อและแต่ละรุ่น ในส่วนของ “ข้อมูลทางด้านเทคนิค” เช่น มิติหรือ ความกว้าง/ยาว/สูง ระยะฐานล้อ ระยะห่างล้อ ความสูงจากพื้นรถ ขนาดของห้องโดยสาร น้ำหนักรถ จำนวนที่นั่ง น้ำหนักบรรทุกสูงสุด น้ำหนักรวม อัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิง รัศมีวงเลี้ยว ระดับมลพิษ พื้นที่ของรถยนต์ในแต่ละประเภท ระบบการทำงานต่างๆ เช่น การทำงานของกระจกไฟฟ้ารถยนต์ กระจกไฟฟ้าทั้งหมดสามารถสั่งงานได้โดยใช้แผงควบคุมที่ประตูด้านคนขับ ส่วนแผงควบคุมที่ประตูอื่นๆ จะสามารถ

สั่งงานได้เฉพาะกระจกไฟฟ้าของประตูบานนั้นๆ โดยมอเตอร์กระจกไฟฟ้าจะหมุนเมื่อใช้สวิตช์กระจกไฟฟ้าการหมุนของมอเตอร์กระจกไฟฟ้าจะเปลี่ยนเป็นการเคลื่อนที่ขึ้นและลงโดยชุดควบคุมกระจกเพื่อเปิดหรือปิดกระจก

ภาพที่ 6 การทำงานกระจกไฟฟ้ารถยนต์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุกฤตา ลิมปยารยะ(2559) ได้การพัฒนาแอปพลิเคชันแจ้งเตือนภัยผ่านโทรศัพท์มือถือโดยใช้เซ็นเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหวบนระบบปฏิบัติการแอนดรอย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการแจ้งเตือน และทดสอบระบบเตือนภัย ซึ่งสามารถแบ่งการทำงานออกเป็น 6 ส่วนดังนี้ 1) การสร้างระบบเตือนภัยภายในบ้านขึ้นเพื่อช่วยแจ้งเตือนมายังโทรศัพท์มือถือ 2) โดยการใช้เซ็นเซอร์จับความเคลื่อนไหวอาศัยหลักการตรวจจับคลื่นรังสีอินฟาเรด 3) การประยุกต์ใช้วงจรไฟกระพริบ และลำโพง 4) การควบคุมการทำงานผ่านโมบายแอปพลิเคชันของตัวอุปกรณ์แจ้งเตือนภัยได้แก่ ลำโพง และไฟกระพริบ 5) การตั้งค่าช่วงเวลาการตรวจจับของเซ็นเซอร์จับความเคลื่อนไหวให้ทำงานตามเวลาที่ต้องการ 6)การควบคุมระบบที่สำคัญใช้บอร์ดไมโครคอนโทรเลอร์คือ Raspberry Pi 3 สำหรับทดลองวงจรอิเล็กทรอนิกส์มี Web Hosting เป็นตัวกลางในการสื่อสาร ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 7 ขั้นตอนได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูล ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษารายละเอียดเครื่องมือที่ใช้และสร้างเครื่องมือในการศึกษา 3) ออกแบบและพัฒนาระบบ 4) ทดสอบและวิเคราะห์ระบบ 5) นำระบบที่พัฒนาไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความพึงพอใจ 6) วิเคราะห์ผลประสิทธิภาพจากสูตรการหาค่าเฉลี่ย 7) สรุปผลการวิจัย ผลสรุปของการวิจัยมีดังนี้

ผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบระบบ และท าการวิเคราะห์ข้อมูลจากการส ารวจความพึงพอใจที่มีต่อระบบ จากการทดลองระยะทางการตรวจจับของเซ็นเซอร์สามารถตรวจจับความเคลื่อนไหว

มากสุดที่ระยะทาง 6 เมตร จากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยตามบ้านไม่ได้เลี้ยงสุนัข ผลการประเมินความพึงพอใจที่ค่าเฉลี่ย 4.09 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก

สาธิต พันธ์ชาลีและคณะ(2560) ได้ศึกษาและพัฒนาเครื่องตรวจจับและแจ้งเตือนแก๊สไวไฟรั่วไหล ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑. เพื่อสร้างเครื่องเครื่องตรวจจับและแจ้งเตือนแก๊สไวไฟรั่วไหล ๒. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องตรวจจับและแจ้งเตือนแก๊สไวไฟรั่วไหล ๓. เพื่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานเครื่องตรวจจับและแจ้งเตือนแก๊สไวไฟรั่วไหล เครื่องตรวจจับและแจ้งเตือนแก๊สไวไฟรั่วไหล ถูกออกแบบให้ทำงานตรวจจับแก๊สไวไฟที่รั่วไหลในอากาศ โดยจะมีเซ็นเซอร์ตรวจจับแก๊สไวไฟ เปอร์เซ็นแก๊สที่ตรวจจับได้จะถูกนำไปแสดงผลที่จอแสดงผล LCD และเมื่อเปอร์เซ็นแก๊สมีปริมานแก๊สสูงกว่าค่าที่กำหนดไว้ จะมีสัญญาณเสียงออกทางลำโพงเพื่อแจ้งเตือน ผลการหาประสิทธิภาพของเครื่องตรวจจับและแจ้งเตือนแก๊สไวไฟรั่วไหล พบว่า ด้านการออกแบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย ๓.๙ ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี คือมีความเหมาะกับการใช้งาน ค่าเฉลี่ย ๔.๒ ด้านการใช้งานมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย ๓.๘๔ ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี คือช่วยประหยัดเวลาในการทำงาน ค่าเฉลี่ย ๔.๑ ด้านคุณภาพมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย ๓.๗๖ ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี คือใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ ค่าเฉลี่ย ๔.๓

วิธีดำเนินงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบ

1.1 เครื่องคอมพิวเตอร์ประกอบด้วยเครื่องมือที่ทำหน้าที่สำหรับออกแบบระบบ พัฒนาโปรแกรม ทดสอบโปรแกรม และจัดทำเอกสารประกอบการใช้งาน

1.2 สมาร์ทโฟนติดตั้ง LINE Application

1.3 บอร์ด Aduino รุ่น Uno r3

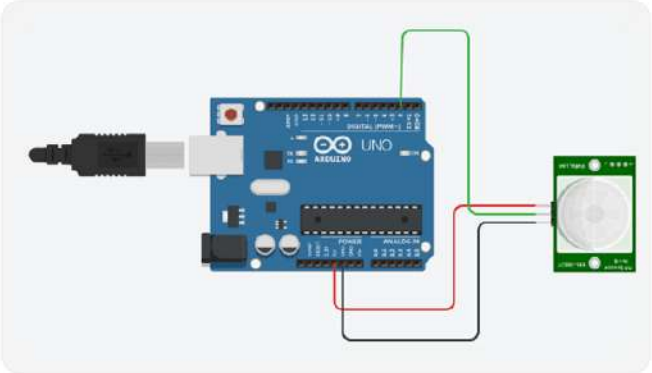
1.4 NodeMCU เชื่อมต่อกับเซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหวและแจ้งเตือนเข้า LINE Appliction

2. วิธีการศึกษา การกำหนดความต้องการของระบบ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาข้อมูล รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ความต้องการของระบบ ได้ดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรถยนต์ และพฤติกรรมการใช้รถยนต์

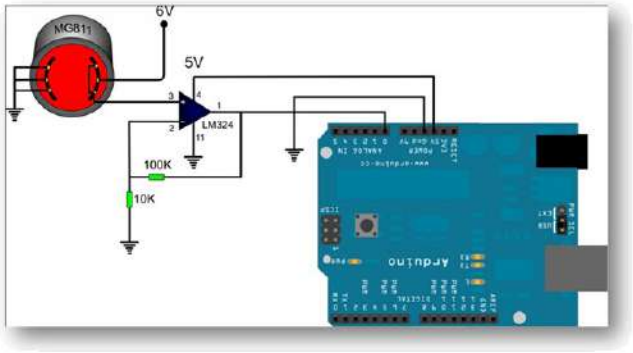
2.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์และวิธีการเชื่อมต่ออุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการตรวจจับ

การนำ Arduino UNO R3 ไปประยุกต์ใช้งาน โดยการต่อการใช้งาน Arduino UNO R3 กับ PIR Sensor โดยต่อขา D2 เข้ากับ Output ขาไฟฟ้าเข้า 5V และขา GND เข้า GND เมื่อมีความเคลื่อนไหว เซนเซอร์ก็จะแสดงการทำงาน ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การต่อการใช้งาน Arduino UNO R3 กับ PIR Sensor

การนำ Arduino UNO R3 ไปประยุกต์ใช้งานกับ Sensor CO2 MG811 โดยการต่อการใช้งาน Arduino UNO R3 กับขา A เข้า 6V และ B เข้า 0V และขาGND เข้าGND เมื่อมีปริมาณก๊าซถึงที่กำหนดไว้ เซนเซอร์ก็จะแสดงการทำงาน ดังภาพที่ 8

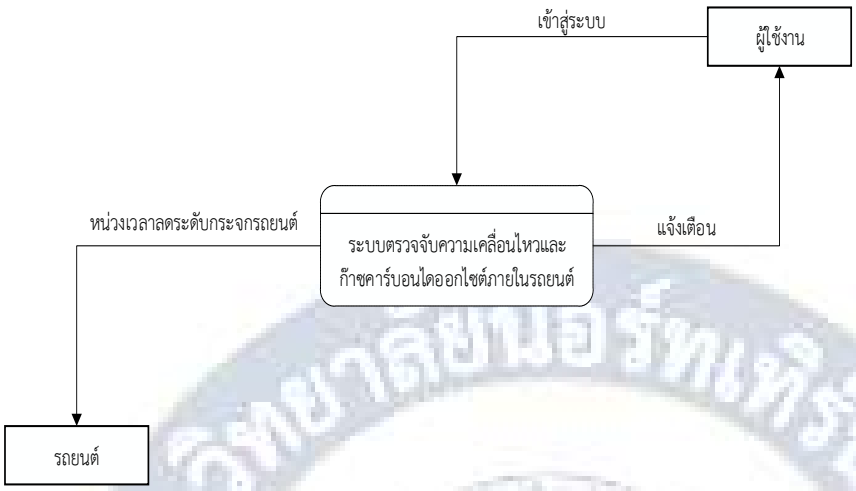

ภาพที่ 8 การต่อการใช้งาน Arduino UNO R3 กับ Sensor CO2 MG811

ศึกษารูปแบบการเขียนโค้ดที่ใช้ในการควบคุมอุปกรณ์ และการส่งข้อมูลเข้าสู่ LINE Application

การออกแบบระบบ

1) แผนผังบริบท (Context Diagram)

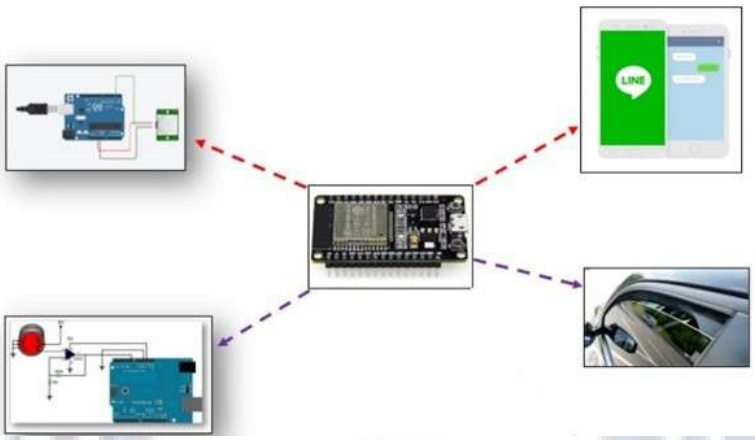
ภาพที่ 9 แผนผังบริบท (Context Diagram)

ภาพที่ 10 แผนภาพแสดงการทำงานของระบบตรวจจับการเคลื่อนไหวและการตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์

2) การออกแบบการเชื่อมต่อทำงานของระบบตรวจจับการเคลื่อนไหวและ การตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์นั้น จะเป็นการเชื่อมต่อการใช้งานทั้งสองอุปกรณ์รวมกัน ได้ทำให้เกิดผลลัพธ์คือ หากมีการตรวจจับความเคลื่อนไหวจะทำการส่งการแจ้งเตือนผ่านไลน์ และหากมี

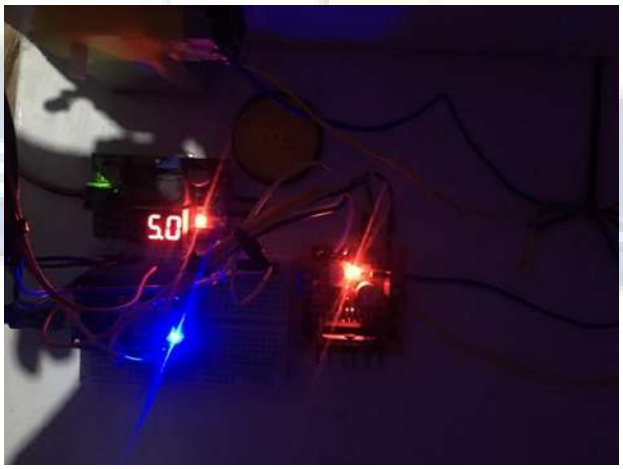
ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ตามปริมาณค่า ppm ที่กำหนด จะทำการลดระดับกระจกเพื่อให้มีออกซิเจนเข้ามา

ภาพที่ 11 การทำงานของระบบตรวจจับการเคลื่อนไหวและการตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์

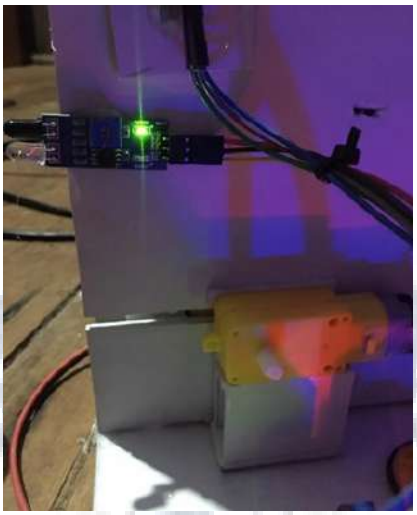
3) ส่วนการออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ระบบและการทดสอบการทำงานของระบบ

เมื่อทำการเปิดระบบตรวจจับความเคลื่อนไหวและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ แล้วตัว MCU จะทำการโชว์สถานะจากไฟ LED แสดงว่าเครื่องมีสถานะทำงาน

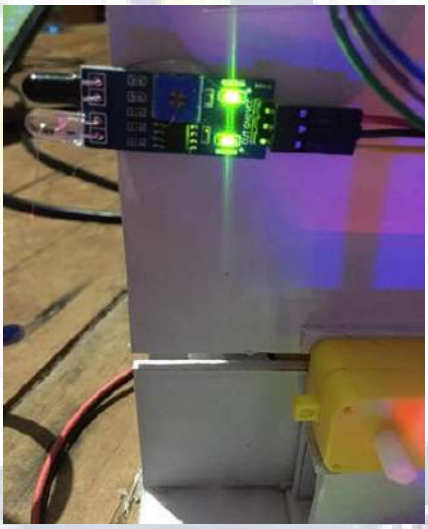

ภาพที่ 12 ไฟสถานะการทำงานของ MCU

เมื่อระบบทำการเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตเรียบร้อย ตรวจสอบการทำงานของเซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหวสามารถตรวจจับความเคลื่อนไหวโดยแสดงสถานะแจ้งเตือนเป็นไฟ LED

ภาพที่ 13 เซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว

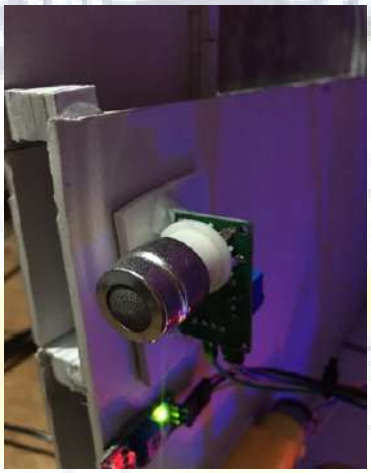
ภาพที่ 14 เซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว เมื่อระบบดำเนินการตรวจจับสิ่งที่เคลื่อนไหว

เมื่อเซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหวตรวจสิ่งเคลื่อนไหวได้ จะดำเนินการแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชั่นไลน์(Line) โดยส่งข้อความแจ้ง “มีสิ่งเคลื่อนไหว กรุณาดำเนินการตรวจสอบ” ดังภาพที่ 15

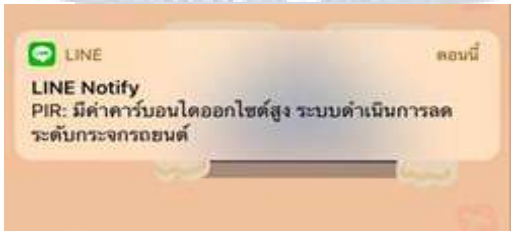
ภาพที่ 15 การแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชั่นไลน์

การตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์โดยใช้เซนเซอร์ตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (MG811)

ภาพที่ 16 เซนเซอร์ตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (MG811)

เมื่อเซนเซอร์ตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เกินจำนวนที่กำหนดไว้ระบบจะแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชั่นไลน์ (Line) โดยส่งข้อความแจ้ง “มีค่าคาร์บอนไดออกไซค์สูง ระบบดำเนินการลดระดับกระจกรถยนต์” ดังภาพที่ 17

ภาพที่ 17 การแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชั่นไลน์

เมื่อเซนเซอร์ตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เกินจำนวนที่กำหนดไว้ระบบจะแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชั่นไลน์จากนั้นระบบจะทำการปรับลดระดับกระจกรถยนต์ เพื่อให้มีปริมาณออกซิเจนมากขึ้น ดังภาพที่ 18

ภาพที่ 18 ระบบทำการปรับลดระดับกระจกรถยนต์ (หน้าต่างรถยนต์จำลอง)

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือและวิธีการ ในการศึกษาครั้งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามในการประเมินคุณภาพและความพึงพอใจกำหนดเกณฑ์ตามวิธีของไลเคิร์ท (Likert) โดยประกอบด้วยมาตรอันดับเชิงคุณภาพ (Rating Scale) 5 อันดับ และเกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูลใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ ค่าเฉลี่ยระดับ 5.00-4.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด, ค่าเฉลี่ยระดับ 4.49-3.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก, ค่าเฉลี่ยระดับ 3.49-2.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง, ค่าเฉลี่ยระดับ 2.49-1.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย, ค่าเฉลี่ยระดับ 1.49-0.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจต่อระบบ คือ การหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 64 และเพศหญิง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 อายุระหว่าง 30 – 40 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และอายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการใช้งานระบบ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ความพึงพอใจ
1. โครงสร้างระบบตรวจจับความเคลื่อนไหวและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์	3.7	มาก
2. เหมาะกับการติดตั้งภายในรถยนต์จริงมากน้อยเพียงใด	4.1	มาก
3. ระบบตรวจจับความเคลื่อนไหวและก๊าซคาร์บอนไดออกไซต์มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด	3.8	มาก
4. ความแม่นยำในการตรวจจับความเคลื่อนไหวและก๊าซคาร์บอนไดออกไซต์มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด	3.5	มาก
5.ระบบเหมาะกับรักษาความปลอดภัยและลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุหรืออัตวินิบาตกรรมในรถยนต์มากน้อยเพียงใด	4.1	มาก
6.ระยะความถี่ของการส่งข้อความแจ้งเตือนมีผลต่อผู้ใช้มากน้อยเพียงใด	3.5	มาก
7.ความรวดเร็วในการตอบสนองของระบบในการประมวลผล	3.6	มาก
8.อุปกรณ์ในการทำระบบมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	3.7	มาก
9.การจัดวางตำแหน่งของอุปกรณ์	3.7	มาก
10.ระบบสามารถตอบสนองต่อผู้ใช้มากน้อยเพียงใด	3.9	มาก
สรุปผลการประเมินโดยรวม	3.76	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินระบบโดยกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมต่อการใช้งานระบบมีค่าเฉลี่ย 3.76 ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในช่วง 3.50 – 4.49 ซึ่งหมายถึงระดับความพึงพอใจของผู้ใช้อยู่ในเกณฑ์มาก และลักษณะการใช้งานที่มีความพึงพอใจมาก แสดงว่าระบบช่วยแก้ปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมไปถึงความสามารถของระบบที่ทำงานใช้งานง่ายระบบการทำงานไม่ซับซ้อน

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาต้นแบบระบบตรวจจับการเคลื่อนไหวและระบบตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์ มีผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานอยู่ในระดับมาก แสดงว่าระบบช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงความสามารถของระบบที่ทำงานใช้งานง่ายระบบการทำงานไม่ซับซ้อนในสถานการณ์จำลอง

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาระบบตรวจจับการเคลื่อนไหวและการตรวจจับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในรถยนต์มีการจัดการที่มีความเหมาะสมในการใช้งานหากนำระบบไปประยุกต์ใช้ในการติดตั้งและทดสอบกับรถยนต์จริงจะทำให้เห็นถึงประสิทธิภาพในสถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น

ในส่วนของการพัฒนารูปแบบการจัดวางอุปกรณ์ให้มีความเหมาะสม โดยพิจารณาทั้งในรูปแบบการติดตั้งที่สะดวก และคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยเมื่อติดตั้งภายในรถยนต์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ที่ให้การสนับสนุนและ คุณสิทธิภูมิ วงค์คำ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและคำแนะนำและข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์ และผู้ประเมินระบบที่ได้ทดลองใช้งานระบบที่พัฒนาขึ้น รวมไปถึงการประเมินผลการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

สาธิต พันธ์ชาลีและคณะ. (2560). **เครื่องตรวจจับและแจ้งเตือนแก๊สไวไฟรั่วไหลการจัดทำ.** โครงงานวิชาชีพ. วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ.

สุกฤตา ลิมปยารยะ. (2559). **การพัฒนาแอปพลิเคชันแจ้งเตือนภัยผ่านโทรศัพท์มือถือ โดยใช้เซ็นเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหวบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์.** สารนิพนธ์. สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.

การประเมินสมรรถนะการใช้งานโซลาร์เซลล์แบบออฟกริดด้วยโปรแกรม PVsyst

Performance evaluation of off-grid solar cell with PVsyst program

สวัสดิ์ ยุคะลัง[1]
Sawat Yukhalang

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้โปรแกรม PVsyst เปรียบเทียบค่าจากการคำนวณออกแบบการติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์สำหรับการจ่ายโหลดไฟฟ้าแบบแยกเดี่ยว เพื่อประเมินสมรรถนะของการทำงานเทียบเคียงกับค่าทดสอบการใช้งานจริงของระบบ โดยใช้ไมโครคอนโทรลเลอร์ในการควบคุมระบบการทำงาน สำหรับการติดตั้งโซลาร์เซลล์โหลดส่องสว่างพิกัด 24 โวลต์ 176 วัตต์ จากการคำนวณด้วยสมการทางไฟฟ้า การตรวจวัดค่าจากการติดตั้งจริง และจากการใช้โปรแกรม PVsyst ช่วยในการออกแบบระบบแล้ว จะได้ผลเฉลี่ยของกำลังไฟฟ้าที่โหลดเป็น 176 วัตต์ ทำงานได้ 12 ชั่วโมงต่อวัน, 138.51 วัตต์ ทำงานได้ 8 ชั่วโมงต่อวัน และ 273.22 วัตต์ ทำงานได้ 12 ชั่วโมงต่อวัน (ความต้องการในหนึ่งวัน/จำนวนชั่วโมงที่ต้องใช้งาน) ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาจากการใช้งานจริงที่ทดสอบระหว่างวันที่ 13 มกราคม 2566 ถึง 13 กุมภาพันธ์ 2566

คำสำคัญ: โซลาร์เซลล์, ระบบแบบแยกเดี่ยว, โปรแกรม PVsyst

Abstract

This paper presents about the application of PVsyst program, comparing the design calculations of solar installations for standalone load distribution. To evaluate the performance of the work compared to the actual use of the system. By using a microcontroller to control the system. For installation of solar cells, the rated illumination load is 24 volts, 176 watts, calculated with the electrical equations, measurement from actual installation and from using the PVsyst program to help design the system. The average power output of the load is 176 watts working 12 hours a day, 138.51 watts working 8 hours a day and 273.22 watts working 12 hours a

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ต.ไม้งาม อ.เมือง จ.ตาก Email. : yu_sawat@hotmail.com, โทรศัพท์ 055-511962, โทรสาร 055-515303

day. (demand in one day / number of hours used), respectively, with the duration from the actual use tested between January 13, 2023 to February 13, 2023.

Keywords: Solar Cell, Off-grid, PVsyst Program

1. บทนำ

จากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) ได้ออกระเบียบการรับซื้อไฟฟ้าจากการผลิตไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ที่ติดตั้งบนหลังคา พ.ศ. 2556 พบว่า การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) มีผู้ลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้าและจ่ายไฟฟ้าให้กับระบบ 1,120 ราย (53.961 MWp) (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2557) และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) มีผู้ลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้าและจ่ายไฟฟ้าให้กับระบบเป็นกลุ่มบ้านพักอาศัย 3,290 ครัวเรือน (27.52 MWp) และกลุ่มอาคารธุรกิจและโรงงาน 91 แห่ง (59.99MWp) (ข้อมูล ประกาศบนเว็บไซต์ตั้งแต่ 14 ตุลาคม–12 กุมภาพันธ์ 2557 จานวน 95 ประกาศ) ซึ่งมีแนวโน้มในการติดตั้งระบบเพิ่มขึ้นทุกปีของภาคประชาชน เมื่อรัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพิเศษ โครงการแหล่งพลังงานทดแทน ในการสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและพลังงานของประเทศ การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ของประชาชนทั้งการใช้แบบออนกริด (On grid) ที่เชื่อมต่อกับการไฟฟ้า หรือสำหรับใช้ในครัวเรือนเองแบบออฟกริด (Off grid) มีการใช้งานแบบโซลาร์บนหลังคา (Solar PV Rooftop) และแบบโซลาร์ลอยน้ำ (Floating Solar PV Systems) จึงได้มีการดำเนินการอย่างกว้างขวางตลอดหลายปีที่ผ่านมา

การศึกษาการนำแผงโซลาร์เซลล์มาใช้ในการติดตั้งเพื่อการผลิตไฟฟ้ารวมถึงการคำนวณและการออกแบบพื้นฐานสำหรับประชาชนทั่วไปหรือผู้ที่สนใจสามารถที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและการใช้งานได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้หากมีการใช้โปรแกรมที่มีการออกแบบและยอมรับมาช่วยเพื่อเปรียบเทียบในการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์อย่างเช่นโปรแกรม PVsyst ที่เป็นที่ยอมรับการทำงานเพื่อการเปรียบเทียบและประเมินสมรรถนะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องการใช้งานแบบออนกริดและแบบออฟกริดของชุมชนที่ห่างไกลจากการใช้ไฟจากการไฟฟ้าได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จากการจำลองสมรรถนะของโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ขนาดเล็กมากที่ติดตั้งใช้งานพบพื้นที่สูง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มุ่งเน้นการศึกษาประสิทธิภาพและสมรรถนะของโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ขนาดเล็กมากรวมถึงสมรรถนะของอินเวอร์เตอร์ (Inverter) ที่เป็นตัวแปรหลักของกำลังที่สูญเสีย ค่าสมรรถนะที่จำลองด้วยโปรแกรม PVsyst ของระบบโรงไฟฟ้ามีค่าเท่ากับร้อยละ 82.82 ผ่านเกณฑ์การประเมินสินเชื่อสำหรับดำเนินกิจการของธนาคารและการวิเคราะห์ผลอัตราผลตอบแทนภายใน IRR เท่ากับร้อยละ 15.61 มีค่า NPV เป็นบวกที่บ่งบอกถึงความเหมาะสมในการลงทุน และมีระยะเวลาคืนทุน 5 ปี ดังนั้นการศึกษาการจำลองระบบพลังงานแสงอาทิตย์ด้วย

โปรแกรม PVsyst จึงเป็นการออกแบบระบบติดตั้งโซลาร์เซลล์พื้นฐานที่สำคัญในปัจจุบันของประชาชนทั่วไปที่จะติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เปรียบเทียบ และวิเคราะห์สมรรถนะรวมถึงค่าการสูญเสียต่าง ๆ ของแต่ละเขตพื้นที่ที่จะมีการติดตั้งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประยุกต์ออกแบบและประกอบชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุม

2. เพื่อประยุกต์การทำงานของชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุมส่งผ่านข้อมูลบนอินเตอร์เน็ต

3. เพื่อเปรียบเทียบ ประเมินสมรรถนะการทำงานของโซลาร์เซลล์แบบออฟกริดสำหรับการจ่ายโหลดที่เป็นระบบไฟฟ้ากระแสตรงกับโปรแกรม PVsyst

3. สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานของงานวิจัยนี้เนื่องจากระบบการใช้งานโซลาร์เซลล์แบบออฟกริดเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ หรือ ระบบโซลาร์ roof top ได้มีการบันทึกพลังงานทางด้าน input และ output ที่เป็นระบบของไฟฟ้ากระแสตรงมากน้อยเพียงใด มีการส่งผ่านข้อมูลด้านใดบ้าง และมีการคำนวณการออกแบบที่น่าเชื่อถือหรือใกล้เคียงค่าการตรวจวัดค่าเพียงใด สามารถใช้โปรแกรมสำหรับการออกแบบวิเคราะห์ได้หรือไม่

4. ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการและกระบวนการวิจัยจะเน้นการออกแบบและประกอบสร้างชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุมสามารถส่งผ่านข้อมูลบนอินเตอร์เน็ตสำหรับการจ่ายโหลดที่เป็นระบบไฟฟ้ากระแสตรง สามารถใช้โปรแกรม PVsyst วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ โดยการทำวิจัยนี้จะแยกออกเป็น

4.1 การศึกษาแนวทางและการออกแบบชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุมสามารถส่งผ่านข้อมูลบนอินเตอร์เน็ตด้วยไมโครคอนโทรลเลอร์

4.2 การประยุกต์วงจรและปรับปรุงชุดควบคุมด้วยไมโครคอนโทรลเลอร์ที่เหมาะสมกับระบบโซลาร์เซลล์สำหรับการจ่ายโหลดไฟฟ้ากระแสตรง 176 วัตต์ ทำงานได้ต่อเนื่องมากกว่า 8 ชั่วโมง

4.3 การออกแบบและติดตั้งชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุมสามารถส่งผ่านข้อมูลบนอินเตอร์เน็ตสำหรับการจ่ายโหลดที่เป็นระบบไฟฟ้ากระแสตรงด้วยไมโครคอนโทรลเลอร์และโปรแกรม PVsyst

4.4 การสร้างและประกอบชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุมสามารถส่งผ่านข้อมูลบนอินเตอร์เน็ตสำหรับการจ่ายโหลดที่เป็นระบบไฟฟ้ากระแสตรงด้วยไมโครคอนโทรลเลอร์

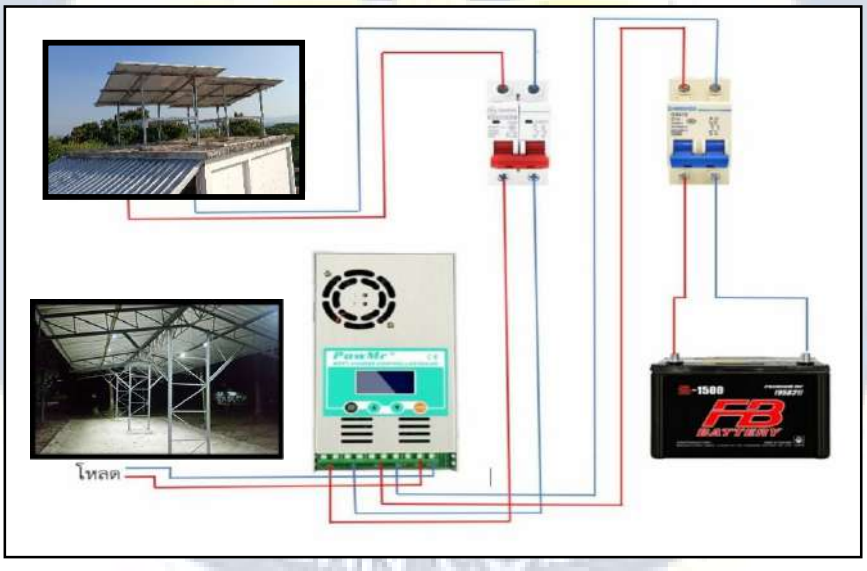
4.5 การจำลองและทดสอบระบบที่ออกแบบและสร้างชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุมสามารถส่งผ่านข้อมูลบนอินเตอร์เน็ตสำหรับการจ่ายโหลดที่เป็นระบบไฟฟ้ากระแสตรง

4.6 การวิเคราะห์ผลและสรุปผลจากการทดสอบชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุมสามารถส่งผ่านข้อมูลบนอินเตอร์เน็ตสำหรับการจ่ายโหลดที่เป็นระบบไฟฟ้ากระแสตรง

4.7 ประเมินผลและเรียบเรียงข้อมูลเขียนบทความ/เอกสาร และนำเสนอ

4-1 โครงสร้างและการออกแบบวงจรโซล่าเซลล์ติดตั้งสำหรับการจ่ายโหลดแบบออฟกริด

จากรูปที่ 1 เป็นการติดตั้งและต่อวงจรการจำลองการต่ออุปกรณ์ในตู้ OUTDOOR ของระบบโซล่าเซลล์หน้าแผนกวิศวกรรมไฟฟ้า มทร.ล้านนา ตาก โดยมีการต่อวงจรจากแผงโซล่าเซลล์เข้าเซอร์กิตเบรกเกอร์และต่อไปยังคอนโทรลชาร์จเจอร์ พร้อมการต่อวจรแบตเตอรี่และต่อเข้ากับโหลดไฟฟ้าแสงสว่างของโรงจอดรถ

รูปที่ 1 วงจรการติดตั้งและวงจรการต่ออุปกรณ์ในตู้ OUTDOOR

ประกอบไปด้วยองค์ประกอบการทำงานของระบบพลังงานไฟฟ้าที่ได้จากโซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์โดยมีการคำนวณดังนี้

- โหลดแสงสว่าง

$$L_t = \frac{E \times A}{CU \times LLD \times LDD \times RSDD \times LBO} \quad (1)$$

เมื่อให้ L_t คือ ค่าปริมาณจำนวนเส้นแรงของแสงสว่างทั้งหมดที่ต้องการ: [lm]

E คือ ปริมาณแห่งการส่องสว่าง: [lux]

A คือ พื้นที่ที่ต้องการปริมาณแสงสว่าง: [m^2]

CU คือ ค่าสัมประสิทธิ์การใช้ประโยชน์ (จากคู่มือของโคมไฟฟ้า =0.87)

LLD คือ ค่าความเสื่อมสภาพของหลอดไฟฟ้า (จากคู่มือของโคมไฟฟ้า =0.86)

LDD คือ ค่าความเสื่อมสภาพจากความสกปรกของดวงโคมไฟฟ้า (จากคู่มือของโคมไฟฟ้า =0.82)

RSDD คือ ความเสื่อมสภาพจากพื้นผิวสกปรก (จากคู่มือของโคมไฟฟ้า =0.91)

LBO คือ ค่าตัวประกอบหลอดไฟฟ้าเสีย (มีค่า =1)

- เซลล์แสงอาทิตย์ (Solar cell) และแบตเตอรี่

$$P_t = \frac{P \times N_t \times t}{t_i} \bullet eff \quad (2)$$

เมื่อให้ P_t คือ ขนาดแผงโซล่าร์เซลล์: [w]

P คือ กำลังไฟฟ้าต่อหลอดไฟฟ้า: [w]

N_t คือ จำนวนดวงโคมไฟฟ้าทั้งหมดที่ต้องการ: [ดวง]

t คือ จำนวนเวลาที่ต้องการกำลังไฟฟ้า: [hr]

t_i คือ เวลาที่แผงโซล่าร์เซลล์สามารถรับแสงได้ต่อวัน: [hr]

eff คือ ประสิทธิภาพของแผงโซลาร์เซลล์ (จากข้อมูลผู้ผลิต)

$$Ah = \frac{P \times N_t \times t}{V \times \%use} \quad (3)$$

เมื่อให้ Ah คือ ขนาดพิกัดกระแสไฟฟ้าของแบตเตอรี่: [Ah]

V คือ แรงดันไฟฟ้าที่ขั้วของแบตเตอรี่: [V]

%use คือ เปอร์เซ็นการใช้งานของแบตเตอรี่ใช้ 0.8

ทั้งนี้โดยการออกแบบแสงสว่างของโรงจอดรถกับระยะทางของตำแหน่งของแผงติดตั้งและชุดควบคุมมีระยะห่างกันมากกว่า 60 เมตร ซึ่งจะส่งผลต่อแรงดัน Drop ของสายในการจ่ายโหลด ในการออกแบบตำแหน่งติดตั้งดวงโคมพร้อมโหลดแสงสว่างจึงเลือกใช้หลอด LED ทั้งหมดรวม 176 วัตต์ ที่แรงดันไฟฟ้ากระแสตรง 24 โวลต์ ระยะเวลาการเปิดใช้งานหลอดไฟฟ้า 12 ชั่วโมง ปริมาณแสงอาทิตย์ในหนึ่งวันเท่ากับ 5 ชั่วโมง และจากสมการ (2) เมื่อแทนค่า P เท่ากับ 11 วัตต์ N_t เท่ากับ 16 ดวงโคม t_i เท่ากับ 5 ชั่วโมง และ t เท่ากับ 12 ชั่วโมง จะทำให้ได้ขนาดของแผงโซล่าร์เซลล์ คือ 423 วัตต์ ใช้แผงโซลาร์เซลล์ที่มีประสิทธิภาพของการรับแสงแบบโพลีคริสตัลไลน์ (Polycrystalline Silicon Solar Cells) ที่ร้อยละ 20.3 ขนาด 300 วัตต์ แรงดันไฟฟ้า 31.2 โวลต์ กระแสไฟฟ้า 14.4 แอมป์แปร์ จะได้จำนวนแผงโซล่าร์เซลล์ 6.95 แผง จึงเลือกติดตั้งแผงจำนวน 8 แผง และได้ขนาดแบตเตอรี่ 110 แอมป์แปร์-ชั่วโมง เลือกใช้แบตเตอรี่ขนาด 120 แอมป์แปร์-ชั่วโมง แรงดันไฟฟ้า 24 โวลต์ ที่มีขายโดยทั่วไป

4-2 การสร้างและประกอบชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุม

ชุดประกอบตู้ควบคุมสำหรับการติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์ของรูปวงจรที่ 1 แสดงดังรูปที่ 2 (ก) และชุดประกอบวงจรการตรวจวัดพลังงานไฟฟ้าเพื่อจัดเก็บข้อมูลการทำงานของระบบ แสดงดังรูปที่ 2 (ข) สามารถบันทึกค่าพารามิเตอร์กำลังไฟฟ้าที่ได้จากระบบและสามารถโหลดข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านกระแสไฟฟ้า แรงดันไฟฟ้า กำลังไฟฟ้าด้านเข้าและด้านออก จัดเก็บข้อมูลบนคลาวด์ (Cloud Storage)

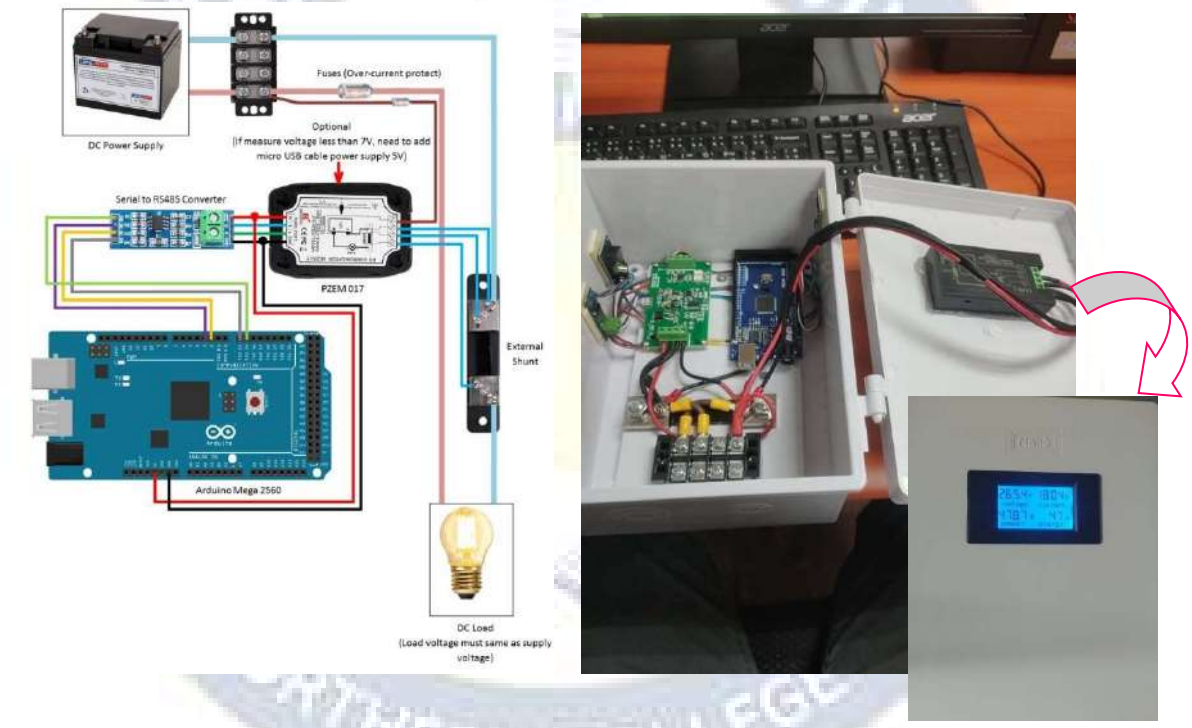

(ก) (ข)

รูปที่ 2 ตู้ควบคุมพร้อมวงจรและชุดบันทึกค่าพารามิเตอร์ทางไฟฟ้ากระแสตรง
(ก) วงจรและชุดควบคุมการประจุไฟฟ้าและจ่ายโหลด
(ข) วงจรและชุดบันทึกค่าพารามิเตอร์ทางไฟฟ้าสำหรับการวัดกำลังไฟฟ้า

4-3 วงจรรวมและขั้นตอนการทำงานชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงพร้อมระบบควบคุม

จากรูปที่ 3 (ก) บล็อกไดอะแกรมของชุดบันทึกค่าไฟฟ้ากระแสตรงประกอบไปด้วยแหล่งแบตเตอรี่ 24 โวลต์ เป็นแหล่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าให้กับระบบควบคุมพร้อมทั้งระบบ Divider (External Shunt) เพื่อแบ่งแรงดันให้เหมาะสมกับการจ่ายชุดควบคุม (PZEM 017, Serial to RS485 Converter and Arduino Mega 2560) เพื่อให้เครื่องทำงานได้อย่างสมบูรณ์ โดยหลักการทำงานของระบบด้วยการเขียนคำสั่งลงในบอร์ด Arduino mega 2560 เพื่อให้สามารถบันทึกค่าพารามิเตอร์จากการวัดเก็บข้อมูลไว้บนคลาวด์ สามารถดูข้อมูลผ่าน Application Blynk และรูปที่ 3 (ข) ทำการทดสอบเบื้องต้นก่อนติดตั้งใช้งาน ซึ่งสามารถตรวจเช็คผลที่จอแสดงผลแอลซีดีที่ติดตั้งไว้ที่ตู้ควบคุมได้ด้วยอีกทางหนึ่ง

(ก) (ข)

รูปที่ 3 วงจรและระบบการทำงานของชุดบันทึกค่าไฟฟ้า
(ก) วงจรและชุดควบคุมการบันทึกข้อมูล
(ข) ชุดประกอบบันทึกข้อมูลไฟฟ้าและการทดสอบเบื้องต้น

ผลจากการบันทึกข้อมูลของการตรวจวัดการจัดเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 13 มกราคม 2566 ถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 สามารถสรุปเป็นค่าเฉลี่ยของการตรวจวัดได้เป็น พิกัดด้านการประจุไฟฟ้าแรงดันเฉลี่ย 26.99 โวลต์, กระแสเฉลี่ย 9.00 แอมป์แปร์ และกำลังไฟฟ้าเฉลี่ย 243.33 วัตต์ ต่อวัน และพิกัดด้านการใช้พลังงานของโหลด แรงดันเฉลี่ย 24.14 โวลต์, กระแสเฉลี่ย 5.86 แอมป์แปร์ และกำลังไฟฟ้าเฉลี่ย 138.51 วัตต์ ต่อวัน ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: การบันทึกข้อมูลพลังงานไฟฟ้าด้วยชุดตรวจวัดที่จัดทำขึ้น ระหว่างวันที่ 13 มกราคม 2566 ถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566

Charging			
TIME	Voltage(V)	Current(A)	Power(W)
11:00:05	28.67	12.51	358.66
11:01:06	28.43	11.02	313.30
11:02:06	28.44	10.75	305.73
11:03:07	28.45	10.64	302.71
11:04:07	28.45	10.51	299.01
11:05:08	28.46	10.43	296.84
11:06:09	28.46	10.27	292.28
11:07:09	28.46	10.18	289.72
11:08:10	28.46	10.01	284.88
11:09:10	28.47	9.90	281.85
11:10:11	28.48	9.77	278.25
11:11:12	28.49	9.64	274.64
11:12:12	28.49	9.48	270.09
11:13:13	28.49	9.32	265.53
11:14:13	28.50	9.19	261.92
11:15:14	28.51	9.05	258.02
11:16:15	28.51	8.91	254.02
11:17:15	28.52	8.72	248.69
11:18:16	28.52	8.57	244.42
11:19:17	28.53	8.44	240.79
11:20:17	28.53	8.29	236.51
11:21:18	28.54	8.13	232.03
11:22:18	28.54	7.98	227.75
.			
.			
.			

Loading			
TIME	Voltage(V)	Current(A)	Power(W)
17:47:08	26.03	4.62	120.26
17:48:08	25.79	4.67	120.44
17:49:09	25.76	4.69	120.81
17:50:10	25.76	4.71	121.33
17:51:10	25.75	4.72	121.54
17:52:11	25.74	4.74	122.01
17:53:11	25.73	4.76	122.47
17:54:12	25.73	4.78	122.99
17:55:13	25.72	4.80	123.46
17:56:13	25.70	4.85	124.65
17:57:14	25.69	4.89	125.62
17:58:14	25.67	4.95	127.07
17:59:15	25.66	4.97	127.53
18:00:16	25.64	5.34	136.92
18:01:16	25.64	5.04	129.23
18:02:17	25.62	5.08	130.15
18:03:17	25.61	5.14	131.64
18:04:18	25.60	5.18	132.61
18:05:19	25.59	5.32	136.14
18:06:19	25.59	5.29	135.37
18:07:20	25.57	5.30	135.52
18:08:20	25.57	5.21	133.22
18:09:21	25.56	5.22	133.42
.			
.			
.			

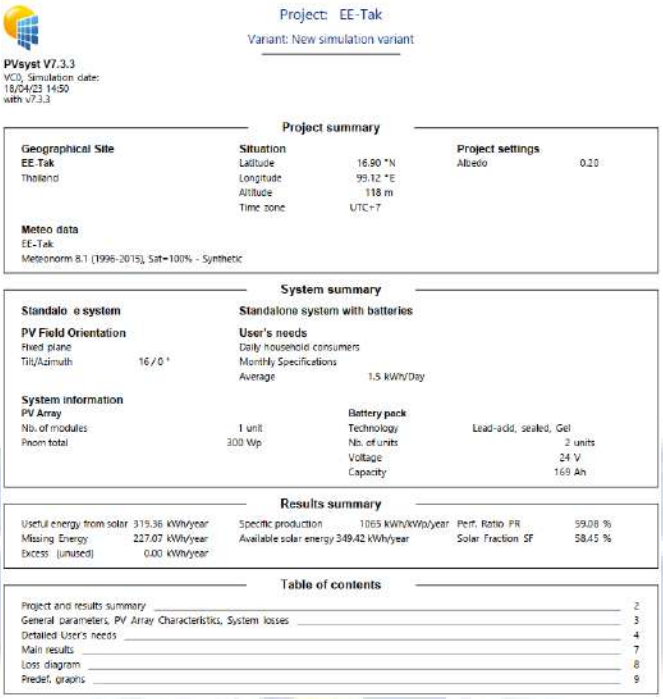
14:19:50	28.84	0.47	13.55
14:20:50	28.84	0.45	12.98
14:21:51	28.84	0.45	12.98
14:22:51	28.84	0.45	12.98
14:23:52	28.84	0.45	12.98
14:24:53	28.84	0.44	12.69
14:25:53	28.84	0.44	12.69
14:26:54	28.84	0.44	12.69
14:27:54	28.84	0.43	12.40
14:28:55	28.84	0.43	12.40
14:29:56	28.84	0.43	12.40
14:30:56	28.84	0.42	12.11
14:31:57	28.84	0.42	12.11
14:32:57	28.84	0.41	11.82
14:33:58	28.85	0.41	11.83
14:34:59	28.83	0.41	11.82
14:35:59	28.84	0.41	11.82
14:37:00	28.83	0.40	11.53
18:05:04	28.83	0.21	6.05
18:06:05	28.82	0.21	6.05
18:07:05	28.81	0.21	6.05
18:08:06	28.80	0.21	6.05
18:09:07	28.79	0.21	6.05
18:10:07	28.79	0.20	5.76
18:11:08	28.79	0.21	6.05
	26.99	9.00	243.33

1:39:37	20.68	7.22	149.31
1:40:38	20.66	7.23	149.37
1:41:39	20.64	7.26	149.85
1:42:39	20.61	7.26	149.63
1:43:40	20.59	7.29	150.10
1:44:40	20.56	7.28	149.68
1:45:41	20.54	7.30	149.94
1:46:42	20.51	7.31	149.93
1:47:42	20.49	7.34	150.40
1:48:43	20.46	7.36	150.59
1:49:43	20.42	7.38	150.70
1:50:44	20.39	7.39	150.68
1:51:45	20.36	7.41	150.87
1:52:45	20.32	7.43	150.98
1:53:46	20.29	7.46	151.36
	24.14	5.76	138.51

4-4 การจำลองด้วยโปรแกรม PVsyst

การใช้โปรแกรม PVsyst เพื่อการออกแบบและจำลองระบบการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ มีความน่าเชื่อถือสามารถระบุขนาดพิกัดของกำลังผลิตหรือพื้นที่ในการติดตั้งแผงเซลล์แสงอาทิตย์รวมทั้งค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ รวมถึงสามารถเลือกระบบจำลองระบบการออกแบบการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ได้หลายรูปแบบ บทความนี้ได้ทำการจำลองการผลิตไฟฟ้าใช้งานสำหรับจากพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อจ่ายโหลดแสงสว่างตามหัวข้อที่ 4-1 แบบแยกตัวอิสระ (Standalone) หรือแบบ off-grid โดยการกำหนดค่าพารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้องที่พิกัดตำแหน่ง 16.902900, 99.121221 อาคารวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ได้ผลการออกแบบและจำลองระบบเป็นดังนี้

PVsyst V7.3.3
VC0, Simulation date:
18/04/23 14:50
with v7.3.3

Project: EE-Tak
Variant: New simulation variant

Project summary

Geographical Site	Situation		Project settings	
EE-Tak	Latitude	16.90 °N	Albedo	0.20
Thailand	Longitude	99.12 °E		
	Altitude	118 m		
	Time zone	UTC+7		

Meteo data
EE-Tak
Meteonorm 8.1 (1996-2015), Sat=100% - Synthetic

System summary

Standalone system	Standalone system with batteries
PV Field Orientation	**User's needs**
Fixed plane	Daily household consumers
Tilt/Azimuth 16 / 0 °	Monthly Specifications
	Average 1.5 kWh/Day

System information

PV Array		Battery pack	
Nb. of modules	1 unit	Technology	Lead-acid, sealed, Gel
Pnom total	300 Wp	Nb. of units	2 units
		Voltage	24 V
		Capacity	169 Ah

Results summary

Useful energy from solar	319.36 kWh/year	Specific production	1065 kWh/kWp/year	Perf. Ratio PR	59.08 %
Missing Energy	227.07 kWh/year	Available solar energy	349.42 kWh/year	Solar Fraction SF	58.45 %
Excess (unused)	0.00 kWh/year				

Table of contents

Project and results summary 2
General parameters, PV Array Characteristics, System losses 3
Detailed User's needs 4
Main results 7
Loss diagram 8
Predef. graphs 9

รูปที่ 4 หน้าปกรายงานผลโปรแกรมและผลแสดงรายการปรับตั้งค่าพารามิเตอร์

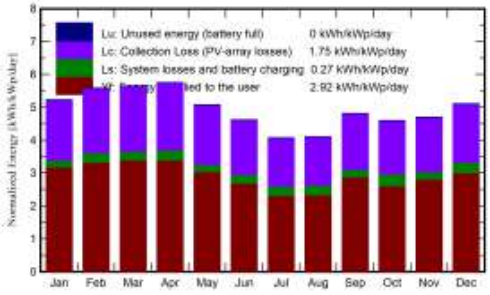
เมื่อทำการ Run simulation จำลองด้วยโปรแกรม PVsyst แล้ว จะได้ผลดังในรูปที่ 4 ที่แสดงเป็นไฟล์ PDF ที่ประกอบด้วยหน้าปกรายงานผลโปรแกรมและผลแสดงรายการปรับตั้งค่าพารามิเตอร์ ได้แก่ ชื่อโครงการ ตำแหน่งที่ตั้ง ระบบที่ทำการจำลอง รายละเอียดข้อมูลของแผงโซลาร์เซลล์และแบตเตอรี่ ผลวิเคราะห์รวมของรายการอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่กรอกข้อมูลไว้มีสมรรถณะเท่าใด (รายละเอียดของข้อมูลอุปกรณ์และความต้องการในการใช้พลังงานแต่ละเดือน หน้า 2-6) และรายการแต่ละหน้าของข้อมูลที่ได้จากผลการจำลองออกมา

Main results

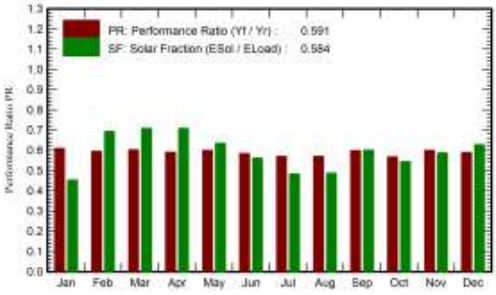
System Production

Useful energy from solar	319.36 kWh/year	Perf. Ratio PR	59.08 %
Available solar energy	349.42 kWh/year	Solar Fraction SF	58.45 %
Excess (unused)	0.00 kWh/year		
Loss of Load		**Battery aging (State of Wear)**	
Time Fraction	48.9 %	Cycles SOW	67.3 %
Missing Energy	227.07 kWh/year	Static SOW	93.2 %

Normalized productions (per installed kWp)

Performance Ratio PR

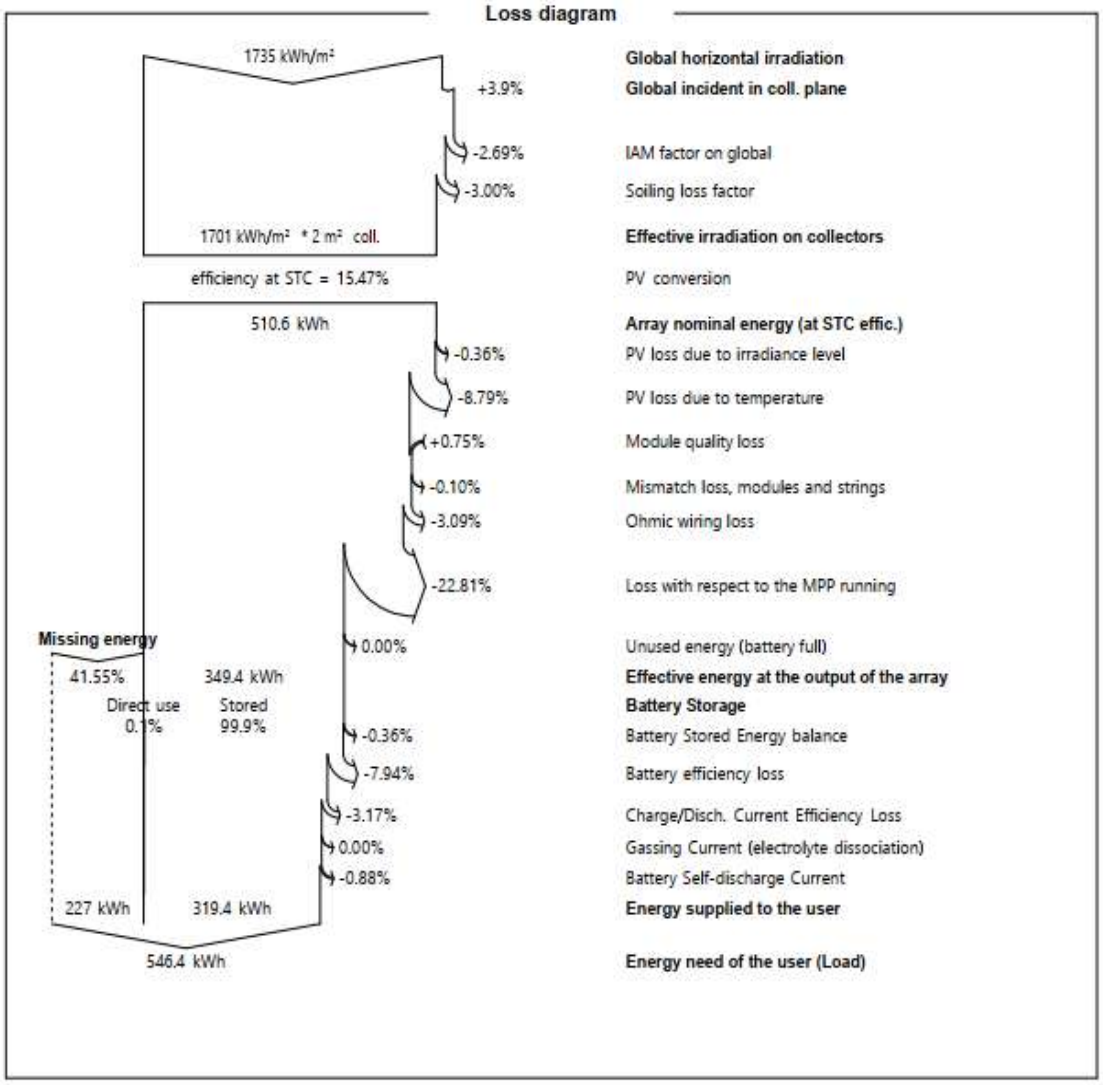
Balances and main results

	GlobHor kWh/m²	GlobEff kWh/m²	E_Avail kWh	EUnused kWh	E_Miss kWh	E_User kWh	E_Load kWh	SolFrac ratio
January	138.6	153.2	31.58	0.000	35.82	29.65	65.47	0.453
February	141.2	148.0	30.47	0.000	12.38	27.94	40.32	0.693
March	167.4	165.8	34.09	0.000	13.01	31.63	44.64	0.708
April	173.7	163.1	33.38	0.000	12.60	30.60	43.20	0.708
May	166.1	147.9	30.34	0.000	16.29	28.35	44.64	0.635
June	149.1	130.0	26.65	0.000	18.94	24.26	43.20	0.562
July	134.4	118.6	24.28	0.000	23.06	21.58	44.64	0.483
August	130.9	119.9	24.55	0.000	22.91	21.73	44.64	0.487
September	141.6	136.4	28.01	0.000	17.24	25.96	43.20	0.601
October	133.7	134.8	27.74	0.000	20.37	24.27	44.64	0.544
November	124.6	133.3	27.41	0.000	17.83	25.37	43.20	0.587
December	133.3	149.9	30.92	0.000	16.62	28.02	44.64	0.628
Year	1734.7	1700.7	349.42	0.000	227.07	319.36	546.43	0.584

Legends

GlobHor	Global horizontal irradiation	E_User	Energy supplied to the user
GlobEff	Effective Global, corr. for IAM and shadings	E_Load	Energy need of the user (Load)
E_Avail	Available Solar Energy	SolFrac	Solar fraction (EUsed / ELoad)
EUnused	Unused energy (battery full)		
E_Miss	Missing energy		

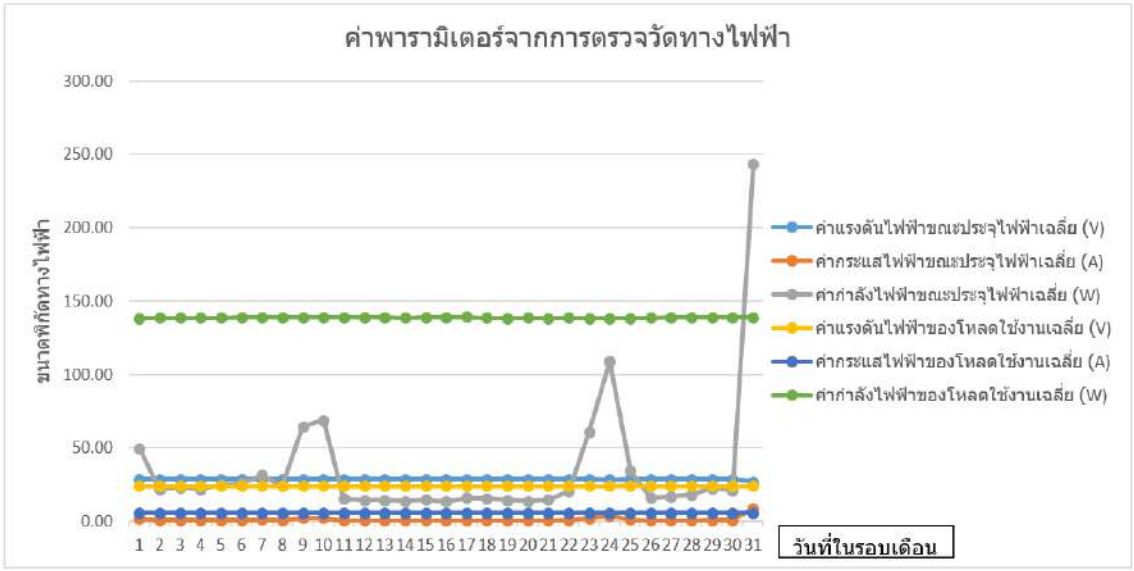
รูปที่ 5 แสดงรายการผลการจำลองใน Main Results

รูปที่ 6 แสดงรายการผลการจำลองใน Main Results

5. ผลการวิจัยและอธิปรายผล

จากการทดสอบการตรวจวัดค่าพลังงานไฟฟ้าในรอบเดือนของพลังงานไฟฟ้าด้านเข้า และด้านออกมาสรุปเป็นกราฟดังรูปที่ 7 เพื่อให้เห็นความแตกต่างของอุณหภูมิ โดยสรุปจากตารางที่ 1 จะได้ค่าเฉลี่ยผลของการตรวจวัดในรอบหนึ่งเดือน ที่ประกอบด้วยค่าแรงดันไฟฟ้า ค่ากระแสไฟฟ้า และค่ากำลังไฟฟ้า ทั้งจากการเก็บประจุไฟฟ้าไว้ในแบตเตอรี่และการใช้พลังงานของโหลดทางไฟฟ้าที่ติดตั้ง

รูปที่ 7 กราฟแสดงค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการตรวจวัด

จากการฟรูปที่ 7 เป็นค่าแสดงการตรวจวัดและบันทึกผลทุก ๆ 5 นาที ระหว่างวันที่วันที่ 13 มกราคม 2566 ถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละวัน ซึ่งจากข้อมูลตรวจวัดด้านการประจุไฟฟ้าจะเป็นข้อมูลการประจุช่วงเวลาเฉลี่ยในแต่ละวันที่ 7.00 น ถึง 17.00 น. ส่วนการใช้พลังงานของโหลดจะอยู่ในช่วงเวลาเฉลี่ยในแต่ละวันที่ 18.00 น. ถึง 02.45 น. ทั้งนี้เนื่องจากการใช้งานในแต่ละวันจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและแสงแดดที่เป็นองค์ประกอบด้วย

6. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

จากผลการทดสอบหาประสิทธิภาพในการทำงานของระบบโซลาร์เซลล์แบบแยกเดี่ยวจ่ายโหลดแสงสว่างโรงจอดรถที่พิกัด 24 โวลต์กระแสตรง 176 วัตต์ จากการคำนวณด้วยสมการทางไฟฟ้า การตรวจวัดค่าจากการติดตั้งจริง และจากการใช้โปรแกรม PVsyst ช่วยในการออกแบบระบบแล้วจะได้ผลเฉลี่ยของกำลังไฟฟ้าที่โหลดเป็น 176 วัตต์ ทำงานได้ 12 ชั่วโมงต่อวัน, 138.51 วัตต์ ทำงานได้ 8 ชั่วโมงต่อวัน และ 273.22 วัตต์ ทำงานได้ 12 ชั่วโมงต่อวัน (ความต้องการในหนึ่งวัน/จำนวนชั่วโมงที่ต้องใช้งาน) ตามลำดับ

เนื่องจากการทดสอบประสิทธิภาพของอุปกรณ์ สภาพอากาศ และแสงแดดที่เกิดขึ้นในแต่ละวันมีผลต่อการประจุไฟฟ้า ผลที่ได้จากการคำนวณ การตรวจวัดสภาพที่ใช้งานจริง และจากการใช้โปรแกรมเทอร์อยู่ในเกณฑ์ที่จะสามารถทำงานได้ในรอบวันช่วงเวลา 8-12 ช่วงโมงต่อวัน ดังนั้นสามารถที่จะนำการคำนวณทางไฟฟ้าหรือการใช้โปรแกรม PVsyst ช่วยในการออกแบบระบบได้ และสามารถประมาณค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสำหรับการดำเนินการได้ในระบบอื่น ๆ อีก ที่ใช้ระบบโซลาร์เซลล์

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณห้องปฏิบัติการหลักมูลของวิศวกรรมไฟฟ้า(EP 36) ของสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า และหน่วยวิจัยพลังงานไฟฟ้าแห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก (EERUTAK) คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ที่ได้เอื้อเฟื้อสถานที่และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ในการวิจัย

8. เอกสารอ้างอิง

กองถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยี. (2560). **คู่มือการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์.** เอกสารคู่มือการพัฒนาและการลงทุนไฟฟ้าพลังงานน้ำ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน .

สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีชุมชนแห่งเอเชีย. (2560). **คู่มือการผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์.** เอกสารคู่มือการผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีชุมชนแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ .

เกษสุรางค์ จันทร์พูล. (2560). **การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการผลิตไฟฟ้าเซลล์แสงอาทิตย์บนทุ่นลอยน้ำในอ่างเก็บน้ำห้วยทราย จังหวัดลำปาง.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร) บัณฑิตวิยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2560). **รายงานประมวลหลักการปฏิบัติ .** รายงานฉบับสมบูรณ์ มาตรการด้านการออกแบบติดตั้งและการจัดการขยะและกากของเสียสำหรับผู้ประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์จากเทคโนโลยีแผงโฟโตโวลตาอิก การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.

ภมร บัวตูมและโสภิตสุดา ทองโสภิต3 (2560). **การศึกษาเปรียบเทียบความคุ้มทุนในการลงทุนติดตั้งระบบพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาโรงงานอุตสาหกรรมภายใต้มาตรการสนับสนุนสองประเภท**, สถาบันวิจัยพลังงาน, คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตร ผลนาค และคณะ. (2560). **การประเมินประสิทธิภาพระบบผลิตไฟฟ้าเซลล์แสงอาทิตย์แบบติดตั้งบนหลังคาและเชื่อมต่อกับระบบจำหน่ายขนาดกำลัง 3 กิโลวัตต์โดยอาศัยการจำลองแบบด้วยโปรแกรม PVsyst.** วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ ปี ที่ 20 ฉบับพิเศษจากงานประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 27 ประจำปี 2560 และการประชุมวิชาการระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3.

ชัยพร สุภาหิตานุกูล และคณะ. (2564). **การเปรียบเทียบระหว่างผลจากการตรวจสอบกับผลจากการจำลองของแผงโซลาร์เซลล์**, การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8 (MMCCON 2021), วิทยาลัยนครราชสีมา.

การศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้น ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และการนำไปประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้

Phytochemical Screening, Antioxidant Activity and Application as Herbal Toothpaste Products from *Smilax glabra* Roxb.

สุกิจ ทองแบน[1], วาสนา ประภาเลิศ[2], สุนิษา จันตาโลก[3], อรัญญา อุดเป็ง[4], จิราภา เจริญผล[5] และ นันทกา ใจปัญญา[6]
Sukit Thongbaen, Wasana Prapalert, Sunisa Juntalok, Aranya Audpeng, Jirapa Jaroenpol and and Nantaka Jaipanya

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้น ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นของสารสกัดหัวข้าวเย็นใต้ และการนำไปประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้ ผลจากการศึกษาองค์ประกอบทางเคมีเบื้องต้นของสารสกัดเอทานอลหัวข้าวเย็นใต้ด้วยปฏิกิริยาสีหรือการเกิดตะกอน พบแทนนิน ฟีนอลิก ซาโปนิน แอลคาลอยด์ แอนทราควิโนน ฟลาโวนอย์ และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ และทดสอบด้วยเทคนิคโครมาโทกราฟีผิวบางผลปรากฏสีเขียว-ดำ พบแทนนินบนแผ่นโครมาโทกราฟีแบบผิวบางหลังจากสเปรย์ด้วยสารละลายเฟอริกคลอไรด์ และนำสารสกัดหยาบที่ได้มาทดสอบการต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นด้วยเทคนิค TLC Screening for DPPH Radical Scavenger พบว่ามีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ จากนั้นได้นำหัวข้าวเย็นใต้ไปประยุกต์ใช้ทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรโดยทำยาสีฟันสมุนไพร 2 ชนิด คือ 1) ยาสีฟันสมุนไพรชนิดผง และ 2) ยาสีฟันสมุนไพรชนิดของเหลวข้น 2 สูตร จากการประเมินผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้ทั้ง 2 ชนิด พบว่าผลการประเมินด้านลักษณะทั่วไป สี กลิ่น รส (ชนิดของเหลวข้นสูตร 1 และ 2) คุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับเกณฑ์ที่ดีมาก

คำสำคัญ : พฤกษเคมีเบื้องต้น ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ หัวข้าวเย็นใต้ ยาสีฟันสมุนไพร

[1] ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
[2] ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
[3] คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
[4] วิทยาลัยอาชีวศึกษานอร์ทฝาง เชียงใหม่
[5] ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
[6] ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ email : sukij@g.cmru.ac.th
Tel : 062-3090309, 086-2017545

Abstract

The aim of this study is to screen the phytochemical content, antioxidant activity of *Smilax glabra* Roxb. extract and application to herbal toothpaste products from *Smilax glabra* Roxb. It was found that, phytochemical screening of ethanol extract by color reaction or sediment formation was found to contain tannins, phenolics, saponins, alkaloids, anthraquinones, flavonoids and cardiac glycosides. Tannin was tested by thinlayer chromatography technique, a green-black spot appeared on thinlayer chromatography plate after spraying with ferric chloride solution. TLC Screening for DPPH Radical Scavenger showed antioxidant activity. After that, *Smilax glabra* Roxb. was applied as an ingredient in herbal toothpaste products. Two types of herbal toothpaste were formulated. 1) herbal toothpaste powder and 2) 2 formulas of concentrated liquid herbal toothpaste. It was found that the results of the evaluation in terms of general appearance, color, smell, taste (concentrated liquid formula 1 and 2) and packaging quality were at a very good level.

Keyword : phytochemical screening, antioxidant, *Smilax glabra* Roxb., herbal toothpaste

บทนำ

สมุนไพรบางชนิดมีสรรพคุณรักษาอาการได้เฉพาะเจาะจงแต่บางชนิดรักษาได้หลายอาการ ในสองทศวรรษที่ผ่านมามีผู้สนใจเกี่ยวกับสมุนไพรมากขึ้น โดยมีการศึกษาสมุนไพรทั้งด้วยตนเองและสร้างเป็นหลักสูตรแพทย์แผนไทย ในทางวิทยาศาสตร์มีการศึกษาหาสารออกฤทธิ์อะไรบ้างในสมุนไพรนั้น ๆ มีฤทธิ์ต่อระบบใด ขนาดที่ใช้ และฤทธิ์ที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำสารออกฤทธิ์มาพัฒนาเป็นยาแผนปัจจุบัน เพื่อความมั่นใจในการรับประทานยาอย่างถูกต้อง และลดความกังวลต่อฤทธิ์ที่ไม่พึงประสงค์ ช่วยให้ใช้สะดวก ไม่ยุ่งยากเหมือนอย่างเดิมที่ต้องมีวิธีการเก็บสมุนไพรที่ถูกต้อง ถูกเวลา ถูกส่วน และปรุงถูกวิธี (ภโวทัย พาสนาโสภณ, 2558)

ปัจจุบันพืชสมุนไพรมีความสำคัญและเป็นที่สนใจมากทั้งนำมาเป็นอาหารและใช้เป็นยารักษาโรค เนื่องจากแต่ละชนิดมีสรรพคุณที่แตกต่างกันโดยเฉพาะสรรพคุณทางยาได้รับความสนใจอย่างมากเพราะสามารถนำไปทำยารักษาโรคและยังสามารถยับยั้งเชื้อรา เชื้อแบคทีเรียได้ ข้าวเย็นใต้เป็นพืชสมุนไพรที่เป็นส่วนผสมอยู่ในตำรับยาไทยถึง 2,449 ตำรับยาที่ขึ้นทะเบียนจากกระทรวงสาธารณสุขโดยใช้รักษาโรคน้ำเหลืองเสีย โรคผิวหนัง กามโรค โรคมะเร็งในระบบต่าง ๆ และโรคที่เกิดจากการอักเสบต่าง ๆ (อรุณพร อิฐรัตน์ และคณะ, 2557) ต้นข้าวเย็นใต้ หรือชื่อวิทยาศาสตร์ *Smilax*

glabra Roxb. จัดเป็นพรรณไม้เลื้อย เถา และลำต้นเป็นสีน้ำตาลเข้ม มีเหง้าหรือหัวอยู่ใต้ดิน ผิวเป็นสีน้ำตาลเหลืองหรือเป็นสีเทาน้ำตาล ตามผิวพบส่วนที่เป็นหลุมลึกและนูนขึ้น มีร่องที่เคยเป็นจุดงอกของรากฝอย อาจพบปมของรากฝอยที่พร้อมจะงอกในลักษณะกลมยื่นนูนมาจากบริเวณผิวเหง้า และยังพบรอยแยกแตกเป็นร่อง ๆ บนผิวเปลือก เนื้อเหง้าเป็นสีขาวอมเหลือง มีรสหวานชุ่มชื่นและสมดุล ซึ่งนำมาใช้ในรูปของยาสมุนไพรแผนโบราณ โดยมีฤทธิ์ต้านเซลล์มะเร็ง เป็นยาบำรุงเลือด บำรุงหัวใจ รักษาโรคเบาหวาน แก้ร้อนใน แก้อักเสบในร่างกาย และแก้อาการฟกช้ำ สารสกัดของหัวข้าวเย็นใต้มีฤทธิ์ความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งเกือบทุกชนิด อีกทั้งมีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดหนอง เช่น *Staphylococus aureus* และ *Bacillus subtilis* และเชื้อกลากได้ และมีฤทธิ์ต้านการอักเสบ โดยยับยั้งการหลั่งไนตริกออกไซด์ และยับยั้งปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนในระบบหลอดเลือด หัวข้าวเย็นใต้มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงกว่าสารเคมีที่ใช้เป็นสารต้านอนุมูลอิสระในปัจจุบัน (ชุติมา สิมะสาธิตกุล และคณะ, 2563)

การทดสอบการออกฤทธิ์ทางชีวภาพของสารประกอบจากสารสกัดข้าวเย็นใต้โดยใช้การวิเคราะห์ LC-QTOF/MS พบว่า longistylin A และ CAY10435 มีสารประกอบที่เข้าคู่กันในระดับสูง (99.66% และ 99.87%) และมีความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระเช่น DPPH และ ABTS ที่เปอร์เซ็นต์การยับยั้งที่ 71.94 ± 1.46% และ 59.84 ± 4.80% ตามลำดับ และ FRAP ที่ 730.69 ± 33.62 มก.AAE/ตัวอย่าง 100 กรัม ผลรวมปริมาณสารประกอบฟีนอลิกขอสารสกัดเอทานอล เมทานอล และน้ำเท่ากับ 0.017 ± 0.001, 0.015 ± 0.001 และ 0.016 ± 0.001 mg. GAE/g ตามลำดับ ในขณะที่ปริมาณฟลาโวนอยด์ทั้งหมด คือ 0.043 ± 0.002, 0.033 ± 0.002 และ 0.006 ± 0.003 มก. QE /g ตามลำดับ ควาสามารถช่วยต้านการอักเสบ 97.26 % และ 2.74% ภาวะเม็ดเลือดแดงแตก ฤทธิ์ต้านจุลชีพสามารถยับยั้งแบคทีเรียแกรมบวก ที่มีความเข้มข้นต่ำสุดในการยับยั้ง (MIC) ที่ 62.5 มก./มล. และขั้นต่ำความเข้มข้นของสารฆ่าเชื้อแบคทีเรีย (MBC) 500 มก./มล. (Jeeno, P., *et al*, 2022)

รูป 1 หัวหรือเหง้าของข้าวเย็นใต้

ดั้งนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้น การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นของสารสกัด และการนำไปประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นของแนวทางในการการพัฒนาผลิตภัณฑ์จนนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสกัดสารสำคัญจากหัวข้าวเย็นใต้
2. เพื่อศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของหัวข้าวเย็นใต้
3. เพื่อศึกษาฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นของหัวข้าวเย็นใต้
4. เพื่อใช้ประโยชน์และประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

สารประกอบทางเคมีในพืชสมุนไพรสามารถจำแนกได้เป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ 1) Primary metabolite เป็นสารที่มีอยู่ในพืชชั้นสูงทั่วไปพบในพืชทุกชนิดเป็นผลิตผลที่ได้จากกระบวนการสังเคราะห์แสง (Photosynthesis) เช่น คาร์โบไฮเดรท ไขมัน โปรตีน เม็ดสี และเกลืออนินทรีย์ เป็นต้น 2) Secondary metabolite เป็นสารประกอบที่มีลักษณะค่อนข้างพิเศษพบต่างกันในพืชแต่ละชนิดเกิดจากกระบวนการชีวะสังเคราะห์ (Biosynthesis) ที่มีเอนไซม์เข้าร่วม สารประกอบประเภทนี้มีแอลคาลอยด์ แอนทราควิโนน น้ำมันหอมระเหย เป็นต้น ส่วนใหญ่สารพวก Secondary metabolite จะมีสรรพคุณทางยา จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าสารพวก Primary metabolite บางตัวออกฤทธิ์ในการรักษาได้เช่นกัน และยังมีข้อสังเกตอีกว่าสารประกอบที่มีฤทธิ์ทางยาในพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง ๆ อาจมิใช่เพียงตัวเดียวอาจมีหลายตัวก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจจึงจะสามารถสกัดสารที่มีฤทธิ์ทางยามาใช้ได้ (โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช, 2566)

วิธีการตรวจสอบสารสำคัญทางพฤกษเคมีเบื้องต้นเป็นวิธีการตรวจสอบทางเคมีเบื้องต้นของสารสกัดในพืชเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นว่ามีสารเคมีกลุ่มใดบ้างที่มีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา (Pharmacological action) เช่น กลุ่มแอลคาลอยด์ กลุ่มไกลโคไซด์ เป็นต้น โดยวิธีที่ง่าย 2 วิธีดังนี้ 1) การตรวจสอบด้วยปฏิกิริยาสีหรือการเกิดตะกอนโดยใช้ปฏิกิริยาทางเคมีง่าย ๆ ซึ่งจะให้ผลเป็นสีต่าง ๆ หรือเกิดการขุ่น (Turbidity) หรือ เกิดตะกอน ซึ่งวิธีการตรวจสอบเบื้องต้น (Preliminary test) นี้ จัดเป็นวิธีที่ง่าย ๆ รวดเร็ว มีความไว (Sensitivity) สูงแต่ไม่จำเพาะเจาะจงกับกลุ่มสารเคมีที่ต้องการ 2) การตรวจสอบโดยใช้โครมาโทกราฟีแบบผิวบาง จัดเป็นวิธีการตรวจสอบเอกลักษณ์ที่สะดวก รวดเร็ว และแม่นยำโดยประเมินค่า R_f (Relative Front หรือ Retardation Factor) หรือค่าอัตราส่วนของระยะทางที่สารเคลื่อนที่กับระยะทางที่ตัวทำละลายเคลื่อนที่ สีและความ เข้มของสีเปรียบเทียบกับสารอ้างอิง (Reference substance) หรือสารมาตรฐาน (Standard substance) ใน

กรณีที่ไม่มีสารอ้างอิง หรือสารมาตรฐาน อาจใช้ลายพิมพ์นิ้วมือ (Fingerprint) ของโครมาโทแกรม (Chromatogram) ของพืชสมุนไพรนั้นเนื่องจากไม่มีพืชสมุนไพรใดที่มีองค์ประกอบและปริมาณสารที่เหมือนกันทุกอย่าง ทำให้ได้ลักษณะโครมาโทแกรมเฉพาะตัวของพืชสมุนไพรนั้น (รัตนา อินทรานุปกรณ์, 2547)

การทดสอบการต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นด้วยเทคนิค TLC Screening for DPPH Radical Scavenger เป็นการทดสอบสารที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระโดยการพ่นสารละลาย DPPH ลงไปที่ แผ่น TLC ตำแหน่งของสารที่ทำปฏิกิริยากับ DPPH Radical จะทำให้สีม่วงของ DPPH หายไปจึงปรากฏการฟอกจางสีของสารบนพื้น Silica gel บนแผ่น TLC ซึ่งDPPH เป็นสารอนุมูลอิสระที่เสถียร (Stable Radical) ในตัวทำละลายเมทานอล สารละลายมีสีม่วง ดูดกลืนแสงที่ 515-517 nm โดย $DPPH^{\bullet}$ จะเกิดปฏิกิริยากับสารต้านอนุมูลอิสระ (Antioxidant, AH) หรือกับอนุมูลอิสระ (Radical Species, $R^{\bullet}$)

$$DPPH^{\bullet} + AH \longrightarrow DPPH\text{-}H + A^{\bullet}$$

$$DPPH^{\bullet} + R^{\bullet} \longrightarrow DPPH\text{-}R$$

เมื่อ $DPPH^{\bullet}$ ทำปฏิกิริยากับสารที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ สีของสารละลายสีม่วงจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง โดยเปรียบเทียบกับสารต้านอนุมูลอิสระที่ใช้เป็นมาตรฐาน ถ้าตัวอย่างมีความสามารถในการต้านออกซิเดชันได้สูงความเข้มของสารละลายสีม่วงจะลดลง (สุกิจ ทองแบน และคณะ, 2565)

ยาสีฟันเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการทำความสะอาดช่องปาก ปัจจุบันยาสีฟันที่จำหน่ายตามท้องตลาดมีหลากหลายประเภท ดังนี้ 1) ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์เป็นส่วนผสมสำคัญเนื่องจากยาสีฟันที่มีฟลูออไรด์มีคุณสมบัติในการป้องกันฟันผุ 2) ยาสีฟันสำหรับคนสูบบุหรี่ เป็นยาสีฟันที่ทำมาเพื่อแก้ปัญหาคราบเหลืองและใช้สารขจัดคราบซึ่งถ้าใช้ไปนาน ๆ จะเป็นอันตรายเพราะฤทธิ์จะไปกัดกร่อนฟันให้ผิวฟันสึกได้ 3) ยาสีฟันลดการเสียวฟันเป็นยาสีฟันที่มีสารช่วยบรรเทาอาการเสียวหรือระคายเคืองของฟันด้วยการไปอุดช่องทางของฟันที่เชื่อมต่อไปยังเส้นประสาทรับความรู้สึกภายในฟัน 4) ยาสีฟันเพื่อฟันขาว เป็นยาสีฟันทั่วไปซึ่งไม่ได้มีสารฟอกขาวเป็นส่วนผสม และมักไม่กัดกร่อนหรือก่อความเสียหายให้ฟัน 5) ยาสีฟันสูตรธรรมชาติเป็นยาสีฟันที่ผลิตจากสมุนไพรหรือสารสกัดอื่น ๆ จากธรรมชาติ มักออกฤทธิ์ในการยับยั้งแบคทีเรียในช่องปากจึงลดอาการเหงือกอักเสบได้มีทั้งแบบที่มีฟลูออไรด์และไม่มีฟลูออไรด์ (สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บตัวอย่างพืช

ข้าวเย็นใต้ (*Smilax glabra* Roxb.) เก็บตัวอย่างจากจากป่าชุมชนบ้านสะลวงนอก ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนที่ใช้ในการทดลองคือ หัวหรือเหง้าสด

2. การเตรียมตัวอย่าง

นำหัวข้าวเย็นใต้มาทำการแยกส่วนของลำต้นและใบออก คัดแยกส่วนหัวที่ดีไม่มีราสิ่งสกปรกล้างทำความสะอาดสะเด็ดน้ำให้แห้ง นำมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำไปผึ่งลม ทำให้แห้งด้วยอากาศ (Air Drying) ที่อากาศถ่ายเทสะดวกนาน 72 ชั่วโมงจนกระทั่งแห้ง นำไปบดให้เป็นผงละเอียด ชั่งน้ำหนักที่แน่นอนเพื่อนำไปเตรียมสารสกัดหยาบ และประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่อไป

3. การเตรียมสารสกัดหยาบหัวข้าวเย็นใต้

นำหัวข้าวเย็นใต้แบบแห้งมาสกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอลโดยวิธีการแช่หมักที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 3 วัน (2 รอบ) หลังจากนั้นทำการกรองสารละลายโดยใช้กระดาษกรอง นำสารละลายที่กรองได้ไประเหยด้วยเครื่องระเหยสารแบบหมุนภายใต้สุญญากาศ ชั่งน้ำหนักสารสกัดหยาบที่ได้ เก็บสารสกัดในภาชนะปิดทึบแสงที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เพื่อนำไปทดสอบหาสารพฤกษเคมีเบื้องต้น และทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้นต่อไป

4. การตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้น

โดยตรวจสอบสารสกัดหยาบด้วยปฏิกิริยาสีหรือการเกิดตะกอน เป็นการทดสอบแทนนิน ฟีนอลิก ซาโปนิน แอลคาลอยด์ แอนทราควิโนน ฟลาโวนอยด์ และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ แสดงดังนี้

4.1 การตรวจสอบสารแทนนิน (ดัดแปลงจาก จุฑารัตน์ ศรีประเสริฐ, 2559) ชั่งสารสกัดหยาบ 0.2 กรัม เติมเอทานอล 4 มิลลิลิตร นำไปอุ่นบนเครื่องอังไอน้ำที่อุณหภูมิ 52.5 องศาเซลเซียส นาน 5 นาที กรองส่วนที่ไม่ละลายออกด้วยกระดาษกรอง เบอร์ 1 นำของเหลวที่ได้จากการกรองเติมสารละลายเฟอริกคลอไรด์ (1% $FeCl_3$) จำนวน 5 หยด โดยหยดสารละลายเฟอริกคลอไรด์ทีละหยดแล้วเขย่า สังเกตการเปลี่ยนแปลงจนครบ 5 หยด ถ้าปรากฏสารละลายเปลี่ยนเป็นสีเขียวดำหรือน้ำเงินดำ แสดงว่าพบสารแทนนิน

4.2 การตรวจสอบสารฟีนอลิก (ดัดแปลงจาก วาทินี เสล่ราษฎร์, 2559) ชั่งสารสกัดหยาบ 0.2 กรัม เติมน้ำกลั่นปริมาตร 1.0 มิลลิลิตร นำไปอุ่นบนเครื่องอังไอน้ำ 5 นาที กรองส่วนที่ไม่ละลายออก นำของเหลวที่ได้จากกรองเติมสารละลายเฟอริกคลอไรด์ (1% $FeCl_3$) จำนวน 5 หยด เขย่า สังเกตการเปลี่ยนแปลง ถ้าปรากฏสารละลายเปลี่ยนเป็นสีเขียวดำ หรือน้ำเงินดำ แสดงว่าพบสารฟีนอลิก

4.3 การตรวจสอบสารซาโปนิน (ดัดแปลงจาก วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล, 2561) ชั่งสารสกัดหยาบ 0.2 กรัม ใส่น้ำกลั่น 5 มิลลิลิตร เขย่าให้เกิดฟอง ทิ้งไว้ 30 นาที นำไปต้มที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส แล้วกรองด้วยกระดาษกรองเบอร์ 1 แล้วนำของเหลวส่วนที่กรองมาเติมน้ำกลั่น 2 มิลลิลิตร แล้วเขย่าแรง ๆ หากมีฟอง แสดงว่าพบสารซาโปนิน

4.4 การตรวจสอบสารแอลคาลอยด์ (ดัดแปลงจาก จุฑารัตน์ ศรีประเสริฐ, 2559) ชั่งสารสกัดหยาบ 0.1 กรัม เติมเอทานอล 3 มิลลิลิตร เติมสารละลายกรดซัลฟิวริก (2% H_2SO_4) 15 หยด นำไปอุ่นบนเครื่องอังไอน้ำนาน 2 นาที กรองด้วยกระดาษกรองเบอร์ 1 นำของเหลวส่วนที่ได้จากการกรองไปหยดน้ำยาดราเจนดอฟฟ์ (Dragendorff's reagent) จำนวน 5 หยด ซึ่งหยดทีละหยดแล้วเขย่า สังเกตการเปลี่ยนแปลงจนครบ 5 หยด ถ้าปรากฏตะกอนสีส้มแดงแสดงว่าพบสารแอลคาลอยด์

4.5 การตรวจสอบสารแอนทราควิโนน (ดัดแปลงจาก วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล, 2561) ชั่งสารสกัดหยาบ 0.2 กรัม เติมเอทานอล ปริมาตร 4 มิลลิลิตร เติมสารละลายกรดไฮโดรคลอริก (10% HCl) ปริมาตร 1.0 มิลลิลิตร เขย่าและนำไปต้มบนเครื่องอังไอน้ำ อุณหภูมิ 78.4 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 5 นาที กรองส่วนที่ไม่ละลายออก ทิ้งไว้ให้สารละลายเย็นที่อุณหภูมิห้อง นำของเหลวที่ได้จากการกรองเติมไดคลอโรมีเทน 2 มิลลิลิตร เติมสารละลายแอมโมเนีย (10% NH_3) ปริมาตร 0.5 มิลลิลิตร เขย่าและสังเกตการเปลี่ยนแปลง ถ้าปรากฏสารละลายเปลี่ยนเป็นสีชมพูแดง แสดงว่าพบสารแอนทราควิโนน

4.6 การตรวจสอบสารฟลาโวนอยด์ (ดัดแปลงจาก รัตนา อินทรานุปกรณ์, 2547) ชั่งสารสกัดหยาบ 0.2 กรัม เติมเอทานอลปริมาตร 4 มิลลิลิตร แล้วเขย่า กรองด้วยกระดาษกรองเบอร์ 1 ใส่ลวดแมกนีเซียมลงไป 1 ชิ้น นำไปอุ่นบนเครื่องอังไอน้ำที่อุณหภูมิ 60 - 70 องศาเซลเซียส ทิ้งไว้ให้เย็นที่อุณหภูมิห้อง เติมกรดไฮโดรคลอริกเข้มข้นทีละ 1 หยด แล้วสังเกตการเปลี่ยนแปลง จนครบ 3 หยด ถ้าปรากฏสารละลายเปลี่ยนเป็นสีส้ม แสดงว่าพบสารฟลาโวนอยด์

4.7 การตรวจสอบสารคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ (ดัดแปลงจาก วาทินี เสล่าษฎร์, 2559) ชั่งสารสกัดหยาบ 0.05 กรัม เติมเอทานอลปริมาตร 4 มิลลิลิตร กรองผ่านสำลี แล้วนำของเหลวที่ได้จากการกรอง หยดสารละลายเฟอร์ริกคลอไรด์ (1% $FeCl_3$) จำนวน 5 หยดแล้วเขย่า หยดกรดแอซิติกเข้มข้น 99.7% จำนวน 5 หยดแล้วเขย่า และหยดกรดซัลฟิวริกเข้มข้น 98% จำนวน 12 หยด แล้วเขย่า ถ้าปรากฏวงแหวนสีน้ำตาลตรงรอยต่อระหว่างชั้นสารสกัดกับกรดซัลฟิวริก แสดงว่าพบสารคาร์ดิแอกไกลโคไซด์

โดยตรวจสอบสารสกัดหยาบด้วยเทคนิคโครมาโทกราฟีผิวบาง เป็นการทดสอบแทนนิน ดังนี้

4.8 การตรวจสอบสารแทนนิน (ดัดแปลงจาก ปราณี นันทศรี, 2549) ชั่งสารสกัดหยาบมา 1.5 กรัม เติมสารละลายเอทานอล (80% Ethanol) ปริมาตร 10 มิลลิลิตร นำไปอุ่นบนเครื่องอังไอน้ำ

10-15 นาที กรอง ทำให้สารละลายสารสกัดหยาบเข้มข้น จุดตัวอย่างสารละลายสารสกัดหยาบลงบนแผ่นโครมาโทกราฟีผิวบาง นำไปทำให้เกิดการแยกสารบนแผ่น TLC โดยใช้เฟสเคลื่อนที่ เอทธิลอะซิเตท : กรดฟอร์มิก : น้ำ (อัตราส่วน 10:2:1) สเปร์ยด้วย5% เฟอริกคลอไรด์ในเอทานอล สังเกตสีที่เกิดขึ้นถ้ามีแทนนินจะมีจุดสีน้ำเงิน-ดำ หรือจุดเขียว-ดำ

5. การทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้น (ดัดแปลงจาก สุกิจ ทองแบน และคณะ, 2565) ละลายสารสกัดหยาบด้วยเมทานอล จุดตัวอย่างสารละลายสารสกัดหยาบที่ได้ ปริมาตร 1, 2 และ 3 µL ตามลำดับ ลงบนแผ่นโครมาโทกราฟีผิวบาง 3 จุด แล้วพ่นสารละลาย DPPH ลงไป วางทิ้งไว้ให้แห้ง สังเกตที่ตำแหน่งของสารละลายสารสกัดหยาบ ถ้าปรากฏการฟอกจางสีบนพื้นสีม่วงแสดงว่ามีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ

6. การประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร

การทำเป็นผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้ 2 ชนิด คือ ยาสีฟันสมุนไพรชนิดผง และยาสีฟันสมุนไพรชนิดของเหลวข้น 2 สูตร แสดงดังนี้

6.1 ยาสีฟันสมุนไพรข้าวเย็นใต้ชนิดผง (ดัดแปลงจาก ThaiPBS, 2560) เตรียมผงจากหัวข้าวเย็นใต้ เปลือกข่อย กานพลู พิมเสน เกลือสะตุ สารส้มสะตุ และการบูร โดยการนำไปบดให้ละเอียดแล้วนำไปร่อนเพื่อให้มีขนาดที่เท่ากันของส่วนประกอบทั้งหมด นำส่วนผสมทั้งหมดที่ชั่งในปริมาณต่าง ๆ ของสาร (ข้าวเย็นใต้ 12.5 กรัม เปลือกข่อย 12.5 กรัม กานพลู 4 กรัม พิมเสน 4 กรัม เกลือสะตุ 5 กรัม สารส้มสะตุ 6 กรัม และการบูร 6 กรัม) มาผสมเป็นเนื้อเดียวกัน ตักสารผสมที่เป็นเนื้อเดียวกันบรรจุในภาชนะที่เตรียมไว้ ได้ผลิตภัณฑ์ออกมาในรูปยาสีฟันสมุนไพรชนิดผง ชี้แจงเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ (ระดับ 1-4) นำไปทดลองใช้และประเมินลักษณะทั่วไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผงละเอียด แห้ง ไม่มีรา ไม่จับตัวเป็นก้อน ไม่มีสิ่งแปลกปลอม มีสีดีตามธรรมชาติ และไม่มีกลิ่นอื่นที่ไม่พึงประสงค์)

6.2 ยาสีฟันสมุนไพรข้าวเย็นใต้ชนิดของเหลวข้น

สูตร 1 (ดัดแปลงจาก ภูมิภูเบศร ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพ บางเดชะ, 2562) เตรียมผงจากหัวข้าวเย็นใต้ เมล็ดข่อย กานพลู อบเชย การบูร แคลเซียมคาร์บอเนต โซเดียมไบคาร์บอเนต และเกลือสะตุ โดยการนำไปบดให้ละเอียดแล้วนำไปร่อนเพื่อให้มีขนาดที่เท่ากันของส่วนประกอบทั้งหมด นำส่วนผสมทั้งหมดที่ชั่งในปริมาณต่าง ๆ ผสมเป็นเนื้อเดียวกัน (ผงข้าวเย็นใต้ 2 กรัม เมล็ดข่อย 3 กรัม กานพลู 3 กรัม อบเชย 3 กรัม การบูร 3 กรัม แคลเซียมคาร์บอเนต 18 กรัม โซเดียมไบคาร์บอเนต 12 กรัม และเกลือสะตุ 6 กรัม) ค่อย ๆ เติมกลีเซอรีนลงไปปริมาตร 25 มิลลิลิตร คนให้เข้ากันจะได้ยาสีฟันเนื้อเหลวข้น บรรจุยาสีฟันในภาชนะที่เตรียมไว้ ได้ผลิตภัณฑ์ออกมาในรูปยาสีฟันสมุนไพรชนิดของเหลวข้นสูตร 1 ชี้แจงเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ (ระดับ 1-4) นำไปทดลองใช้และประเมินลักษณะทั่วไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

(ของเหลวข้นเนื้อเดียวกัน ไม่แยกชั้น ไม่มีสิ่งแปลกปลอม มีสีดีตามธรรมชาติ และไม่มีกลิ่นอื่นที่ไม่พึงประสงค์)

สูตร 2 (ดัดแปลงจาก กองบรรณาธิการ YesSpaThailand, 2563) เตรียมผงจากหัวข้าวเย็นใต้ เมล็ดข่อย กานพลู อบเชย การบูร พิมเสน ดินสอพองและเกลือสะตุ โดยการนำไปบดให้ละเอียดแล้วนำไปร่อนเพื่อให้มีขนาดที่เท่ากันของส่วนประกอบทั้งหมด นำส่วนผสมทั้งหมดที่ชั่งในปริมาณต่าง ๆ ผสมเป็นเนื้อเดียวกัน (ผงหัวข้าวเย็นใต้ 3 กรัม เมล็ดข่อย 3 กรัม กานพลู 2 กรัม อบเชย 2 กรัม การบูร 2 กรัม พิมเสน 2 กรัม ดินสอพอง 30 กรัม และเกลือสะตุ 6 กรัม) ค่อย ๆ เติมกลีเซอรีนลงไปปริมาตร 25 มิลลิลิตร คนให้เข้ากันจะได้ยาสีฟันเนื้อเหลวข้น บรรจุยาสีฟันในภาชนะที่เตรียมไว้ ได้ผลิตภัณฑ์ออกมาในรูปยาสีฟันสมุนไพรชนิดของเหลวข้นสูตร 2 ชี้แจงเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ (ระดับ 1-4) นำไปทดลองใช้และประเมินลักษณะทั่วไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ของเหลวข้นเนื้อเดียวกัน ไม่แยกชั้น ไม่มีสิ่งแปลกปลอม มีสีดีตามธรรมชาติ และไม่มีกลิ่นอื่นที่ไม่พึงประสงค์)

ผลการวิจัย

1. การเตรียมสารสกัดหยาบหัวข้าวเย็นใต้

ผลการสกัดหัวข้าวเย็นใต้ โดยวิธีการแช่หมักด้วยเอทานอลพบว่า สารสกัดหยาบที่ได้มีลักษณะหนืด สีน้ำตาลเข้ม คิดเป็นร้อยละผลผลิต (% Yield) เท่ากับ 7.21

2. การตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้น

ผลการตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของสารสกัดหยาบหัวข้าวเย็นใต้ พบแทนนิน ฟีนอลิก ซาโปนิน แอลคาลอยด์ แอนทราควิโนน ฟลาโวนอยด์ และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ แสดงผลการทดลองดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการตรวจสอบสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของสารสกัดหยาบด้วยปฏิกิริยาสีหรือการเกิดตะกอนและทดสอบด้วยเทคนิคโครมาโทกราฟีผิวบาง

สารองค์ประกอบทางเคมีเบื้องต้น	ปฏิกิริยาสีหรือการเกิดตะกอน	เทคนิคโครมาโทกราฟีผิวบาง
แทนนิน	+	+
ฟีนอลิก	+	
ซาโปนิน	+	
แอลคาลอยด์	+	
แอนทราควิโนน	+	
ฟลาโวนอยด์	+	
คาร์ดิแอกไกลโคไซด์	+	

หมายเหตุ + หมายถึง ทดสอบพบสาร

3. การทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้น

ผลการทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระด้วยเทคนิค TLC Screening for DPPH Radical Scavenger พบว่าสารสกัดหยาบมีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเนื่องจากเกิดการฟอกจางสีม่วงบนพื้นผิว Silica gel

4. การประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร

จากการทำเป็นผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้ 2 ชนิด คือ 1) ยาสีฟันสมุนไพรชนิดผง พบว่าผลการประเมินด้านลักษณะทั่วไป สี กลิ่น บรรจุภัณฑ์สะอาด บรรจุภัณฑ์ปิดสนิท และบรรจุภัณฑ์สามารถป้องกันสิ่งปนเปื้อนจากภายนอกได้ อยู่ในระดับเกณฑ์ที่ดีมาก และ 2) ยาสีฟันสมุนไพรชนิดของเหลวข้น 2 สูตร พบว่าผลการประเมินด้านลักษณะทั่วไป สี กลิ่น รส บรรจุภัณฑ์สะอาด บรรจุภัณฑ์ปิดสนิท และบรรจุภัณฑ์สามารถป้องกันสิ่งปนเปื้อนจากภายนอกได้ อยู่ในระดับเกณฑ์ที่ดีมาก

(ก)

(ข)

(ค)

รูป 2 ผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพร (ก) ชนิดผง (ข) ชนิดของเหลวข้นสูตร 1 (ค) ชนิดของเหลวข้นสูตร 2

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาข้าวเย็นใต้พืชในวงค์ Smilacaceae พบว่าสารสกัดหยาบหัวข้าวเย็นใต้มีลักษณะหนืด สีน้ำตาลเข้ม โดยการแช่หมักด้วยเอทานอลอาศัยหลักการ Like Dissolves Like ตัวถูกละลายที่มีขั้วละลายในตัวทำละลายที่มีขั้วเหมือนกัน ดึงดูดระหว่างโมเลกุลมีขั้วเป็นแรงไดโพล-ไดโพล (Dipole - Dipole) ดังนั้นในการทดลองจะทราบว่าตัวถูกละลายคือสารสกัดที่อยู่ในหัวข้าวเย็นใต้ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสารมีขั้วจึงละลายในตัวทำละลายเอทานอลมีคุณสมบัติเป็นสารมีขั้วเหมือนกัน (รัตนา อินทรานุปกรณ์, 2547) การตรวจหาสารพฤกษเคมีเบื้องต้นด้วยปฏิกิริยาการเกิดสีหรือการตกตะกอนและด้วยเทคนิคโครมาโทกราฟีผิวบาง พบแทนนิน ฟีนอลิก ซาโปนิน แอลคาลอยด์ แอนทราควิโนน ฟลาโวนอยด์ และคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ ซึ่งสารกลุ่มดังกล่าวมีรายงานว่า แทนนินเป็นสารประกอบเชิงซ้อนพวกฟีนอลิกมีโมเลกุลใหญ่ และมีโครงสร้างซับซ้อน ทางการแพทย์พบว่าสามารถใช้เป็นยารักษาโรคท้องเสียได้ มีคุณลักษณะเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ช่วยต้านมะเร็ง ลดความดันโลหิต ลดไขมันในเลือด (ปาริชาติ พจนศิลป์, 2561) ฟีนอลิก จัดเป็นสารต้านอนุมูลอิสระชนิดหนึ่งที่สามารถพบได้ตามธรรมชาติในพืชหลายชนิด โมเลกุลของสารต้านอนุมูลอิสระจะเข้าไปทำปฏิกิริยาด้วยการให้อิเล็กตรอนกับอนุมูลอิสระแล้วทำให้ปฏิกิริยาลูกโซ่ของสารอนุมูลอิสระสิ้นสุดลง และไม่เกิดเป็นสารอนุมูลอิสระตัวใหม่ เนื่องจากโมเลกุลของสารต้านอนุมูลอิสระมีความเสถียร ไม่ว่าในโครงสร้างหลังการเกิดปฏิกิริยาจะมีอิเล็กตรอนเดี่ยวหรือคู่ ถือได้ว่าสารต้านอนุมูลอิสระเป็นตัวขจัดปฏิกิริยาลูกโซ่ที่จะเข้าไปทำลายโมเลกุลสารในร่างกาย การชะลอและป้องกันการเสื่อมสภาพของเซลล์ ดังนั้นจึงมีงานวิจัยต่างๆ นำมาใช้ประโยชน์เป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพและเวชสำอาง (อนุกูล บุญเลิศ, 2562) ซาโปนิน เป็นสารลดแรงตึงผิว มีคุณสมบัติทำให้เกิดฟองเมื่อเขย่ากับน้ำ เป็นสารต้านจุลินทรีย์ สารต้านอนุมูลอิสระ และยับยั้งการดูดซึมคอลเลสเตอรอลในลำไส้เล็กหรือช่วยการดูดซึมกรดน้ำดี แอลคาลอยด์เป็นสารที่เป็นด่าง มีรสขม ไม่ละลายน้ำ แต่ละลายได้ดีในตัวทำละลายอินทรีย์ เป็นสารที่พบมากในพืชสมุนไพร มีประโยชน์ในการรักษาโรคต่าง ๆ ตลอดจนเป็นยาที่ควบคุมการเต้นของหัวใจ (วาทินี เสล่าราษฎร์, 2559) แอนทราควิโนนใช้เป็นยาระบาย และยาถ่ายโดยออกฤทธิ์เป็น Stimulant cathartics ใช้เป็นยารักษาเชื้อราที่ผิวหนัง และมีฤทธิ์ฆ่าเชื้อไวรัส Herpes simplex type 1 อีกด้วย (รัตนา อินทรานุปกรณ์, 2547) ฟลาโวนอยด์ มีโครงสร้างโมเลกุลเหมือนกับฮอร์โมนเพศหญิง ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่ผิวพรรณ เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ช่วยลดระดับคลอเลสเตอรอลในกระแสเลือด ช่วยให้เม็ดเลือดไม่จับตัวเป็นก้อนจนอุดตัน ป้องกันการเกิดมะเร็ง เป็นสารต้านจุลินทรีย์ และสารต้านอาการแพ้ ต้านไวรัส และการอักเสบ (โรงพยาบาลเปาโล พหลโยธิน, 2564)

การต้านอนุมูลอิสระด้วยเทคนิค TLC Screening for DPPH Radical Scavenger พบว่าสารสกัดหยาบมีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ มีรายงานการทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูล DPPH ซึ่งอนุมูล

DPPH เป็นอนุมูลไนโตรเจนที่คงตัว สารต้านอนุมูลอิสระจะให้หรือรับอิเล็กตรอนแก่อนุมูล DPPH ทำให้ได้เป็นสาร diphenyl picrylhydrazyl (DPPH:H) ที่ไม่เป็นอนุมูลอีกต่อไป (ณพัฐอร บัวฉุน, 2562)

การนำหัวข้าวเย็นใต้ไปประยุกต์ใช้ทำผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยทำยาสีฟันสมุนไพร 2 ชนิด คือ ยาสีฟันสมุนไพรชนิดผง และยาสีฟันสมุนไพรชนิดของเหลวข้น 2 สูตร จากการประเมินผลิตภัณฑ์ยาสีฟันสมุนไพรจากหัวข้าวเย็นใต้ทั้ง 2 ชนิด พบว่าผลการประเมินด้านลักษณะทั่วไป สี กลิ่น รส บรรจุภัณฑ์สะอาด บรรจุภัณฑ์ปิดสนิท และบรรจุภัณฑ์สามารถป้องกันสิ่งปนเปื้อนจากภายนอกได้ อยู่ในระดับเกณฑ์ที่ดีมาก ในยาสีฟันสมุนไพรผสมข้าวเย็นใต้ยังมีสารที่เป็นประโยชน์ส่งผลให้มีสุขภาพช่องปากที่ดี เช่น สารแทนนินเป็นสารที่มีโครงสร้างทางเคมีที่สามารถจับกับแบคทีเรียจำนวนมากได้ แทนนินจึงเป็นสารป้องกันโรคฟันผุ ยับยั้งอะไมเลสในน้ำลายได้ ซึ่งจะช่วยลดศักยภาพในการก่อมะเร็งของอาหารที่มีแป้ง ยังมีฤทธิ์ต้านจุลชีพ ช่วยรักษาเหงือกอักเสบ (Chandrasekaran, S., 2014) สารโพลีฟีนอลยังยับยั้งการทำงานของอะไมเลสในน้ำลาย ช่วยให้การผลิตกลูโคสและมอลโทสลดน้อยลง ลดปริมาณอาหารของแบคทีเรียที่ทำให้เกิดฟันผุ นอกจากนี้ยังช่วยให้เคลือบฟันแข็งแรงต้านทานการผุ (พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์, 2558) ซาโปนินมีศักยภาพในการต้านเชื้อแบคทีเรียในช่องปาก อาจลดการเกิดฟันผุ ปัญหาปริทันต์ และอาจช่วยรักษาช่องปากให้มีสุขภาพช่องปากที่ดีได้ (Jyothi, K.S., & Seshagiri, M., 2012) แอนทราควิโนนมีฤทธิ์ต้านแบคทีเรีย ยับยั้งการทำงานของเซลล์ และมีศักยภาพในการเป็นสารต้านจุลชีพ มีฤทธิ์เป็นยาระบาย มีฤทธิ์ในการฆ่าเชื้อแบคทีเรียได้หลายชนิด และยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่ทำให้เกิดโรค (โรงพยาบาลวิเศษชัยชาญ ศูนย์สุขภาพแพทย์แผนไทย. 2558) ฟลาโวนอยด์มีฤทธิ์ต้านไวรัสและแบคทีเรีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถเปลี่ยนโครงสร้างของเปปไทด์โดไกลแคนในผนังเซลล์ของแบคทีเรีย และป้องกันการก่อตัวของไบโอฟิมล์ (Spaccarotella, K.J., & Afoakwah, O., 2022) ยังมีผลป้องกันโรคมะเร็งและการเจริญเติบโตของเซลล์และเนื้อร้ายในช่องปาก (Haghiac, M., & Walle, T., 2005)

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบสารพฤกษเคมีเบื้องต้นที่เป็นสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ และทราบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระเบื้องต้น เป็นสารสำคัญที่ออกฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาหาปริมาณสารแต่ละองค์ประกอบ และหาฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระโดยวิธีต่าง ๆ ตลอดจนฤทธิ์การต้านจุลชีพเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาเป็น

ผลิตภัณฑ์ ชุมชน (มผช.) ส่งเสริมในวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) และพืชสมุนไพรไทย ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ YesSpaThailand. (2563). **สูตรและวิธีการทำผลิตภัณฑ์สปา ยาสีฟันสูตรสมุนไพรโบราณ จากชาววัง" มรดกทางภูมิปัญญาของไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.yesspathailand.com. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 กุมภาพันธ์ 2565).

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช. (2566). **สารประกอบทางเคมีและเภสัชวิทยาของพืชสมุนไพร**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.rspg.or.th/plants_data/herbs/herbs1-5.htm. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 1 เมษายน 2566).

จุฑารัตน์ ศรีประเสริฐ. (2559). **การทดสอบสารพฤกษเคมีและฤทธิ์ทางชีวภาพของแคนา.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/56920125.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565).

ชุติมา สิมะสาธิตกุล, พีรวิชญ์ ทัพวงษ์ และอัญชลี สุขขัง. (2563). "การดูแลแบบประคับประคองในผู้ป่วยมะเร็ง" ใน **คู่มือการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายแบบประคับประคอง.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์. หน้า 85-110.

ณพัฐอร บัวฉุน. (2562). **สารพฤกษเคมีเบื้องต้น และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสลัดน้ำพืชสดและพืชแห้ง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : file:///C:/Users/Acer/Downloads/twessapan. (วันที่ค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2565).

ปราณี นันทศรี. (2549). **วิธีปฏิบัติการมาตรฐานพืชสมุนไพรและอาหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 23 มีนาคม 2564).

ปาริชาติ พจนศิลป์. (2561). **ศึกษาการสกัดสารแทนนินจากเปลือกมะพร้าวอ่อน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.doa.go.th/hort/wp-content/uploads/2020/12/ศึกษาการสกัดสารแทนนินจากเปลือกมะพร้าวอ่อน.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 6 มีนาคม 2565).

พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์ และ นิธิยา รัตนาปนนท์. (2558). **สารประกอบฟีนอล**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/2585/phenolic-compounds. (วันที่ค้นข้อมูล : 10 กุมภาพันธ์ 2565).

ภโวทัย พาสนาโสภณ. (2558). **สารออกฤทธิ์ในสมุนไพร.** วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 กันยายน 2558 - กุมภาพันธ์ 2559.

ภูมิภูเบศร ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพ บางเดชะ. (2562). **ยาสีฟันสมันไพรแบบครีม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://mobile.facebook.com/228319977850497/posts/385191108830049/?_rdc=1&_rdr&refsrc=deprecated (วันที่ค้นข้อมูล : 10 กุมภาพันธ์ 2565).

รัตนา อินทรานุปกรณ์. (2547). **การตรวจสอบ และการสกัดแยกสารสำคัญจากสมุนไพร.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงพยาบาลเปาโล พหลโยธิน. (2564). **ฟลาโวนอยด์ สารเพื่อคนรักสุขภาพ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.paolohospital.com/th-TH/phahol/Article/Details/ฟลาโวนอยด์-คืออะไร. (วันที่ค้นข้อมูล : 1 เมษายน 2566).

โรงพยาบาลวิเศษชัยชาญ ศูนย์สุขภาพแพทย์แผนไทย. (2558). **ชุมเห็ดเทศ**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://hospital.moph.go.th/wiset/health_med. (วันที่ค้นข้อมูล : 19 มีนาคม 2566).

วัชราภรณ์ ประภาสะโนบล. (2561). **ฤทธิ์ทางชีวภาพและการตรวจสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของรากสิบสองราศี.** วารสารวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 10(11), 94.

วาทินี เสล่าราษฎร์. (2559). **การสกัด การตรวจสอบสารพฤกษเคมี ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ และต้านเชื้อแบคทีเรียของทุเรียนเทศ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms /files/57920933.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 17 สิงหาคม 2565).

สุกิจ ทองแบน, วาสนา ประภาเลิศ, อัครสิทธิ์ บุญส่งแท้, กัญญ์วรา หล่ายข้าม และรุ่งทิพย์ กาวารี. (2565). **การศึกษาสารพฤกษเคมีเบื้องต้น ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และองค์ประกอบทางเคมี ของน้ำมันหอมระเหยจากหัวกระทือด้วยเทคนิค GC-MS.** *วารสารสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2564*, (น. 2045-2057). ตาก: วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. (2562). **ว่าด้วยเรื่องยาสีฟัน Part I**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://multimedia.anamai.moph.go.th/infographics/what-do-you-know-about-toothpaste-part-i/ (วันที่ค้นข้อมูล : 1 เมษายน 2566).

อนุกูล บุญเลิศ. (2562). **รายงานสรุปเนื้อหาและการนำไปใช้ประโยชน์จากการเข้าร่วมการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปี 2561.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://erp.mju.ac.th/acticleDetail.aspx?qid=910. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 1 เมษายน 2566).

อรุณพร อิฐรัตน์ และคณะ. (2557). **การศึกษากลไกการออกฤทธิ์ระดับอนูของสารสกัดต่อเซลล์มะเร็งเต้านมจากข้าวเย็นชนิด Dioscorea membranacea.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/321870.pdf. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 2 เมษายน 2566).

Chandrasekaran, S. (2014). **ROLE OF TANNINS IN ORAL HEALTH CARE.** [online] Available : http://www.rspublication.com/ijphc/index.html (access date : 2 April 2023)

Haghiac, M., & Walle, T. (2005). **Quercetin Induces Necrosis and Apoptosis in SCC-9 Oral Cancer Cells**. [online] Available : https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16573383/ (access date : 2 April 2023)

Jyothi, K.S., & Seshagiri, M. (2012). **In-Vitro Activity of Saponins of Bauhinia Purpurea, Madhuca Longifolia, Celastrus Paniculatus and Semecarpus Anacardium on Selected Oral Pathogens.** [online] Available : https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3536456/ (access date : 2 April 2023)

Jeeno, P., Tongban, S., Yana, P., Wongta, A., Sutan, K., Yadoungand, S. & Hongsibsong, S. (2022). **Tentative Identification of Phytochemicals from Smilax glabra and Smilax corbularia Extracts by LC-QTOF/MS and Their Bioactive Potential.** *Plants 2022*, *11*(16), 1-19.

Spaccarotella, K.J., & Afoakwah, O. (2022). **The Effects of Flavonoids on Oral Health.** [online] Available : https://dimensionsofdentalhygiene.com/article/effects-flavonoids-oral-health/ (access date : 2 April 2023)

ThaiPBS. (2560). **สาธิตการทำยาสีฟันสมุนไพรชนิดผง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.thaipbs.or.th/program/NaReeKraJang/watch/za8kz1 (วันที่ค้นข้อมูล : 10 กุมภาพันธ์ 2564).

ศึกษาแนวทางผลิตพลังงานไฟฟ้าด้วยกังหันน้ำไหลแบบแนวตั้ง ที่มีการขับเคลื่อนโดยใช้พลังงานจลน์จากกระแสน้ำแม่ปิงที่ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองตาก

STUDY THE METHOD OF GENERATING ELECTRICITY WITH A VERTICAL WATER TURBINE BY DRIVED KINETIC ENERGY FROM THE MAE PING RIVER THAT FLOWS MUANG TAK DISTRICT

อภิศักดิ์ ขันแก้วหล้า[1]

Apisak Kunkeowla

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการออกแบบสร้างและศึกษา การผลิตพลังงานไฟฟ้าจากกังหันน้ำแบบแกนแนวตั้ง ที่มีทุ่นลอยน้ำ เนื่องด้วยในปัจจุบันพลังงานทดแทนจากธรรมชาติเป็นพลังงานที่สะอาดและเป็นทางเลือกที่กำลังสนใจ นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าที่ทดแทนพลังงานเชื้อเพลิงที่กำลังจะหมดสิ้นไป จึงเกิดแนวคิดในการนำพลังงานจากการไหลของกระแสน้ำแม่น้ำปิง เขตอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มาใช้ให้เกิดประโยชน์

เครื่องผลิตพลังงานไฟฟ้าจากกังหันน้ำแบบแกนแนวตั้ง ที่มีทุ่นลอยน้ำ ที่ได้ออกแบบ สร้างขึ้นครั้งนี้ ประกอบด้วย กังหันที่มีทุ่นลอย ชนิดใบกังหันแบบใบตรงตามแนวตั้ง และโค้งตามแนวนอน สร้างจากโลหะ ออกแบบใบกังหันให้เป็นแบบสมมาตร ซึ่งจำนวนใบกังหันให้เลือกติดตั้ง 3 ลักษณะคือ 1) กังหันแบบ 2 ใบพัด 2) กังหันแบบ 4 ใบพัด และ 3) กังหันแบบ 8 ใบพัด มีการติดตั้งชุดอุปกรณ์บังคับทิศทางการไหลของกระแสน้ำ และมีการออกแบบชุดใบพัดให้สามารถถอดประกอบได้ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตพลังงานไฟฟ้าของรูปแบบทั้งสามลักษณะ จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบกังหันแบบ 4 ใบพัด จะมีประสิทธิภาพการผลิตพลังงานไฟฟ้ามากที่สุด โดยได้ทำการทดสอบกับโหลดทางไฟฟ้าแบบหลอดแสงสว่าง ซึ่งค่าความเร็วรอบของต้นกำลังชุดขับที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้าขณะที่ไม่มีโหลด ที่ 986 รอบต่อนาที ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขั้วเท่ากับ 17.70 โวลต์ เมื่อต่อโหลดทางไฟฟ้าเข้ากับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ค่ากระแส Full Load Current พบว่าค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขั้ว เท่ากับ 17.40 โวลต์ โดยที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้ามีความเร็วรอบ 977 รอบต่อนาที และเมื่อคำนวณหาค่า Voltage

[1] คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

Faculty of Engineering, Rajamangala University of Technology Lanna, Tak Campus

Regulation มีค่าประมาณ 2 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งต่ำกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ แสดงให้เห็นว่าการผลิตพลังงานไฟฟ้าโดยใช้กังหันแนวตั้ง ที่มีน้ำทุ่นลอยชนิดกังหันจำนวน 4 ใบพัด ในบริบทการวิจัยนี้สามารถใช้ผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ในระดับดี

คำสำคัญ : กังหันน้ำแนวตั้งที่มีทุ่นลอย, กระแสน้ำแม่ปิงเขตอำเภอเมืองตาก, เครื่องกำเนิดไฟฟ้า, ความเร็วรอบ

ABSTRACT

This research aims to includes design and study about Electricity Generation by Floating Water Turbine. Nowadays, natural renewable energy is the clean energy and an alternative choice which is being remarkable. Hydropower can generate the electricity to supply the fuel which is soon to be used up. Therefore, there is an idea to generate the power from Ping River current in Muang District, Tak Province.

Electricity Generation by Floating Vertical Water Turbine is designed and made from turbine to be able to dismantle for comparing performance of generating electrical energy by using turbines in 2 pieces, 4 pieces and 8 pieces in symmetry form. And design-build for drainage flume which is the first generation of vertical propulsion turbines have more potential. The design of the flow control device can be removed and assembled. To compare the power generation potential of the current flow control device 1-3 which one has the best potential to be procured for a torque and speed generator. The results of the test on using turbines in 2 pieces, 4 pieces and 8 pieces in symmetry form. It found the 4 pieces for of have the maximum power generation potential when compared 2 pieces and 8 pieces. And has brought It found the 4 pieces results of the test on the three flow models. As a result, the rotational speed of the turbine at no load was 986 rpm, and the terminal voltage of the generator at 17.70 volts. The generator is tested with a lamp load at the full load current. The result of terminal voltage of the generator was 17.40 volts, at 977 rpm. It shown the

voltage regulation was 2 percents (lower than 5 percents) and it shown the 4 pieces turbines on that context is good efficiency for the Electricity Generation by Floating Water Turbine.

Keywords : Buoy vertical water turbine, the Ping River current in Muangtak, Generator, Revolution of Speed

บทนำ

ในภาวะปัจจุบัน ได้มีการหันมาใช้พลังงานทดแทนมากขึ้น และหนึ่งในพลังงานทดแทนที่หาได้ไม่ยากนักคือ พลังงานน้ำ ที่นำมาใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า ที่ทดแทนพลังงานจากเชื้อเพลิงต่างๆ ที่กำลังจะหมดสิ้นไป ซึ่งความเหมาะสมในการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อจะได้นำมาใช้ประโยชน์ ในการนำพลังงานน้ำมาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า จึงนับว่าเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำการไหลของกระแสน้ำจากแม่น้ำปิงที่ไหลผ่านเขตอำเภอเมืองตาก มาขับกังหันน้ำ เพื่อใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า เพื่อนำไปจ่ายโหลดไฟฟ้าโดยตรงหรือเพื่อกักเก็บไว้ในรูปแบบของแบตเตอรี่

จากการศึกษาเกี่ยวกับ การผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานน้ำไหลขนาดเล็ก จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการไหลของกระแสแม่น้ำปิง อำเภอเมืองตาก ที่มีกระแสน้ำไหลเชี่ยวและยังไหลไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นจึงได้ศึกษาและคิดสร้างอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า จากการไหลของกระแสน้ำในแม่น้ำปิง ที่จะนำมาใช้งานได้จริง โดยมีแนวคิดในการดำเนินงานในการสร้างและออกแบบกังหันน้ำที่เหมาะสม ที่จะส่งผลให้เกิดความเป็นไปได้ ในการที่จะนำพลังงานจากการไหลกระแสแม่น้ำปิง อำเภอเมืองตาก มาใช้งานในรูปแบบอื่นๆ ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการผลิตพลังงานไฟฟ้าของกันหันน้ำชนิดแกนใบพัดแนวตั้ง
2. เพื่อศึกษาความเร็วรอบและของกังหันที่เหมาะสมกับเครื่องกำเนิดไฟฟ้า
3. เพื่อศึกษาวิธีการนำเอาพลังงานจากการไหลของกระแสน้ำแม่น้ำปิง เขตอำเภอเมืองตาก มาใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า

องค์ความรู้และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ การหาค่ากำลังที่เกิดจากการไหลของกระแสน้ำ ได้จากการอาศัยพลังงานของน้ำที่เคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกันตลอดเวลาพลังงานจลน์ของกระแสน้ำ (สมศักดิ์ ไชยะภินันท์, 2547:31)

$$KE = \frac{1}{2}mV^2$$

ดังนั้นกำลังจากการไหลของกระแสน้ำ

$$Power = \frac{d\frac{1}{2}mV^2}{dt}$$

เมื่อความเร็วคงที่จะได้ว่า

$$Power_w = \frac{1}{2}\dot{m}V^2$$

ดังนั้น

$$Power_w = \frac{1}{2}(\rho AV)V^2$$

$$Power_w = \frac{1}{2}\rho AV^3$$

เมื่อ $Power_w$ คือ กำลังกระแสน้ำ,Watt

ρ คือ ความหนาแน่นของของไหล : $[kg/m^3]$

A คือ พื้นที่ของวัตถุ : $[m^2]$

V คือ ความเร็วในการไหลของของไหล :$[m/s]$

สำหรับการหาประสิทธิภาพของกังหันน้ำ หาได้จากสมการกำลังเพลาหารด้วยกำลังของกระแสน้ำ

$$\eta = \frac{\text{Power}_T}{\text{Power}_W} \times 100$$

เมื่อ η คือ ประสิทธิภาพกังหันน้ำ

$Power_T$ คือ กำลังเพลาของกังหันน้ำ : [*Watt*]

$Power_W$ คือ กำลังกระแสน้ำ : [*Watt*]

ในการหากำลังเพลาของกังหันน้ำ คือ งานที่เพลาทำได้ต่อหน่วยเวลาซึ่งจะมีค่าแปรผันตามแรงบิดและความเร็วรอบของเพลากำลังเพลาสามารถหาได้จากสมการ ดังนั้น

$$Power_T = \frac{2\pi TN}{60}$$

เมื่อ $Power_T$ คือ กำลังเพลาของกังหันน้ำ [*Watt*]

N คือ ความเร็วในการหมุนของเพลา : [*rpm.*]

T คือ แรงบิดของเพลา : [*N-m*]

สำหรับกำลังของกังหันน้ำนั้น ค่ากำลังของกังหันน้ำสามารถหาได้จากสมการ (สมศักดิ์ ไชยะภินันท์, 2547 หน้า 59)

$$P = \frac{1}{2}\rho \times A \times V_\infty^{\ 3} \times \eta$$

$$= \frac{1}{2}\rho \times \pi r^2 \times V_\infty^3 \times \eta$$

โดยที่ P คือ กำลัง : [*Watt*]

η คือ ค่าประสิทธิภาพของกังหันน้ำ

ρ คือ ความหนาแน่นของน้ำ : [kg/m^3]

A คือ พื้นที่กวาดของใบพัด : [m^2]

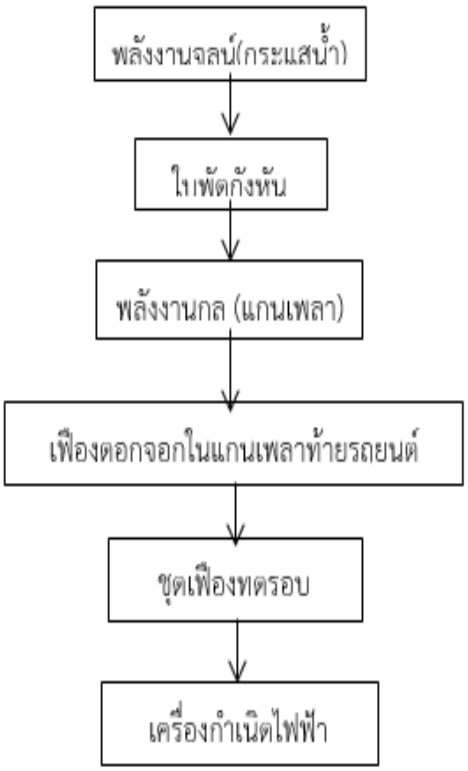
V_∞ คือ ความเร็วน้ำเข้าใบพัด : [*m/s*]

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัย ได้มุ่งหมายที่จะสร้างชุดกังหันน้ำแบบแนวแกนตั้งชนิดทุ่นลอยน้ำ ที่ใช้เป็นต้นกำลังในการขับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพื่อการผลิตพลังงานไฟฟ้า ซึ่งในการสร้างและออกแบบทั้งหมดนี้ได้ มีการวางแผนดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยจะสามารถแบ่งขั้นตอนการออกแบบและโครงสร้างได้ตามขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

แนวคิดในการวิจัย

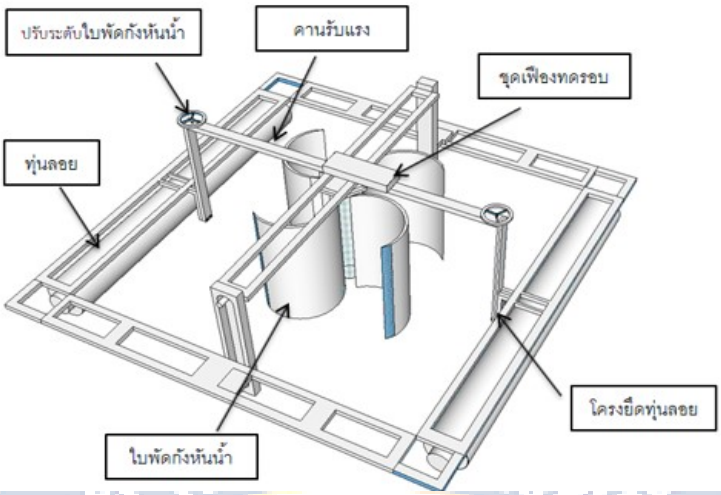
หลักการออกแบบในกระบวนการทำงานของกังหันน้ำแนวตั้ง ที่มีทุ่นลอยผลิตพลังงานไฟฟ้า ซึ่งกังหันน้ำทุ่นลอย จะเป็นกังหันน้ำชนิดแกนใบพัดแนวตั้ง ซึ่งจะมีพลังงานที่มาจากกระแสการไหลของน้ำที่เป็นพลังงานจลน์ที่จะไปส่งแรงกระทำต่อใบพัดของกังหัน โดยใบพัดของกังหันจะถูกยึดติดกับแกนเพลา ซึ่งพลังงานจลน์ที่มีมาจากกระแสการไหลของน้ำจะเปลี่ยนมาเป็นพลังงานกลที่แกนเพลา และพลังงานกลที่แกนเพลาจะขับเฟือง และส่งกำลังกลไปยังชุดเฟืองทดรอบ เพื่อเพิ่มหรือปรับเปลี่ยนความเร็วรอบการหมุนของเพลาให้เหมาะสมกับความเร็วรอบของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ซึ่งสามารถแสดงในแผนผังการทำงานของกังหันน้ำทุ่นลอยผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แผงผังการทำงานของกังหันน้ำทุ่นลอยเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า

การออกแบบโครงสร้างทุ่นกังหัน

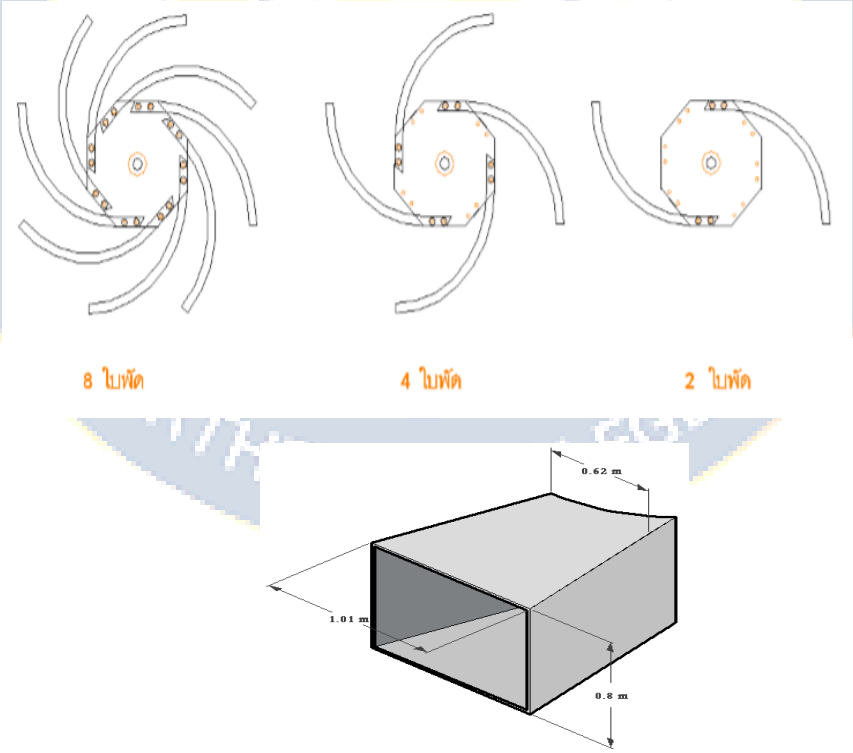
ออกแบบโครงสร้างกังหันและชุดอุปกรณ์บังคับทางไหลของกระแสน้ำของทุ่นลอยผลิตพลังงานไฟฟ้า

ภาพที่ 2 กังหันทุ่นลอยผลิตพลังงานไฟฟ้าชนิดแกนใบพัดแนวตั้ง

การออกแบบใบพัดกังหัน

โครงสร้างกังหันและชุดอุปกรณ์บังคับทางไหลของกระแสน้ำของทุ่นลอยผลิตพลังงานไฟฟ้าชนิดแกนใบพัดแนวตั้ง

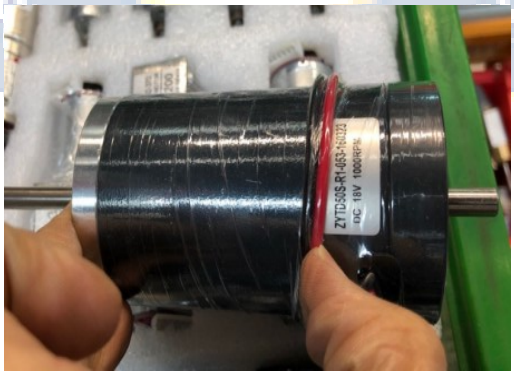
ภาพที่ 3 โครงสร้างใบพัดกังหันน้ำชุดอุปกรณ์บังคับทางไหลของกระแสน้ำ

ภาพที่ 4 การประกอบใบกังหันแกนตั้งชนิดจำนวน 4 ใบพัด

ภาพที่ 5 การติดตั้งอุปกรณ์บังคับทางไหลของกระแสน้ำ

ภาพที่ 6 เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากระแสตรงขนาดพิกัด 22.5 วัตต์ ; 18 โวลต์ ; 1,000 รอบ/นาที

ภาพที่ 7 การชุดทดสอบกังหัน กรณีสวมชุดอุปกรณ์บังคับทางไหลของกระแสน้ำ

ผลการทดสอบงานวิจัย

กังหันน้ำแนวแกนตั้ง ที่มีทุ่นลอยผลิตพลังงานไฟฟ้าชนิดแกนใบพัดแนวตั้งเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการผลิตพลังงานไฟฟ้าซึ่งใช้พลังงานที่ได้จากกระแสน้ำที่ความเร็วเฉลี่ย 0.65 เมตรต่อวินาทีมาเป็นต้นกำลังในการขับเคลื่อนกังหันน้ำแล้วใช้ชุดทดรอบเฟืองเพิ่มความเร็วรอบในการปั่นเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด 22.5 วัตต์ 18 โวลต์ดีซี เพื่อสามารถนำไปชาร์จประจุให้กับแบตเตอรี่สำรอง โดยแบ่งรูปแบบของใบพัดเป็นแบบกังหันจำนวน 2 ใบพัด กังหันจำนวน 4 ใบพัด และกังหันจำนวน 8 ใบพัด เมื่อทำการทดสอบแล้วสามารถสรุปข้อมูลการทดสอบได้ดังนี้

1) แบบกังหันจำนวน 2 ใบพัด จากการทดสอบ พบว่าใบพัดกังหันไม่สามารถหมุนเพื่อเป็นต้นกำลังให้กับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าได้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของใบกังหันชนิด 2 ใบพัด เมื่อหมุนมาอยู่ในแนวเดียวกับทิศทางการไหลของกระแสน้ำจะส่งผลให้ไม่มีพื้นที่ส่วนที่รับแรงของกระแสน้ำเพื่อผลักให้ใบกังหันหมุนไปได้จึงส่งผลให้ไม่มีแรงมากระทำในทิศทางตั้งฉากกับการไหลของน้ำกังหันจึงหยุดหมุนเมื่อกังหันไม่หมุนจึงส่งผลให้ กังหันแบบ 2 ใบพัดไม่สามารถสร้างพลังงานไฟฟ้าเพื่อนำไปใช้งานได้

2) แบบกังหันจำนวน 4 ใบพัด จากการทดสอบ พบว่าใบพัดกังหันสามารถหมุนได้แต่จะหมุนแบบไม่ต่อเนื่องโดยความเร็วรอบที่ได้ขณะไม่มีโหลดเฉลี่ยเท่ากับ 986 รอบต่อนาที ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเฉลี่ยเท่ากับ 17.70 โวลต์ ส่วนขณะมีโหลดสูงสุด ค่าความเร็วรอบเฉลี่ยจะเท่ากับ 977 รอบต่อนาที ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเฉลี่ย 17.40 โวลต์

กระแสเฉลี่ย 1.24 แอมแปร์ กำลังไฟฟ้าเฉลี่ย 22.10 วัตต์ และ ในช่วงเวลาการทดสอบ 10 ชั่วโมง ของกังหันน้ำแบบ 4 ใบพัด ถ้านำไปชาร์จประจุแบตเตอรี่ สามารถเก็บพลังงานไฟฟ้าได้ประมาณ 12 แอมแปร์-ชั่วโมง

3) แบบกังหันจำนวน 8 ใบพัด จากการทดสอบ พบว่าใบพัดกังหันสามารถหมุนได้แต่จะหมุนแบบไม่ต่อเนื่องโดยความเร็วรอบที่ได้ขณะไม่มีโหลดเฉลี่ยเท่ากับ 897 รอบต่อนาที ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเฉลี่ยเท่ากับ 15.8 โวลต์ ส่วนขณะมีโหลดสูงสุด ค่าความเร็วรอบเฉลี่ยจะเท่ากับ 876 รอบต่อนาที แรงดันไฟฟ้าที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเฉลี่ย 14.21 โวลต์ กระแสไฟฟ้าเฉลี่ย 0.95 แอมแปร์ กำลังไฟฟ้าเฉลี่ย 18.12 วัตต์ และในช่วงเวลาการทดสอบ 10 ชั่วโมง ของกังหันน้ำแบบ 8 ใบพัด ถ้านำไปชาร์จประจุแบตเตอรี่ สามารถเก็บพลังงานไฟฟ้าได้ประมาณ 9 แอมแปร์-ชั่วโมง

จากผลการทดสอบประสิทธิภาพของลักษณะใบพัดทั้ง 3 ชนิดคือ 1) แบบกังหันแกนตั้งจำนวน 2 ใบพัด 2) แบบกังหันแกนตั้งจำนวน 4 ใบพัด และ 3) แบบกังหันแกนตั้งจำนวน 8 ใบพัดที่ได้ทำการทดสอบที่ความเร็วน้ำเฉลี่ย 0.65 เมตรต่อวินาที กรณีศึกษาที่แม่น้ำปิง เขตอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการทดสอบพบว่า รูปแบบกังหันน้ำแบบจำนวน 4 ใบพัด มีประสิทธิภาพการถ่ายทอดพลังงานกลหรือเป็นต้นกำลังที่ถ่ายทอดให้กับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่นำมาต่อพ่วงมากที่สุด ซึ่งก็จะส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการชาร์จประจุแบตเตอรี่ดีที่สุด เมื่อเทียบกับระยะเวลา 10 ชั่วโมงที่เท่ากัน ซึ่งการทดสอบนี้ เป็นการทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์ของความเร็วรอบของกังหันน้ำว่ามีผล ต่อการผลิตแรงดันไฟฟ้าของเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากระแสตรงขนาด 22.5 วัตต์ 18 โวลต์ โดยช่วงเวลาการทดลองเป็นระยะเวลา 10 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 08.00 น. - 18.00 น. วันเวลาที่ได้ทำการทดลอง เริ่มตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2564

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างกังหันน้ำทุ่นลอยผลิตพลังงานไฟฟ้าชนิดแกนใบพัดแนวตั้งสามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าออกมาได้ และใช้งานได้จริงซึ่งการผลิตพลังงานไฟฟ้านั้นจะขึ้นอยู่กับความเร็วกระแสน้ำเพราะมีผลไปถึงความเร็วรอบกังหันและเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ในงานวิจัยนี้ได้นำเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากระแสตรงขนาดพิกัด 22.5 วัตต์ 18 โวลต์ 1,000 รอบต่อนาที ซึ่งมีความเร็วรอบ

ตามพิกัดที่ทดสอบออกมาได้ มาทดสอบกับโหลดไฟฟ้าโดยตรงโดยต่อวงจรจากขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ซึ่งเป็นโหลดหลอดไฟฟ้าแสงสว่าง กังหันน้ำรูปแบบกังหันแบบจำนวนสี่ใบพัด จะมีประสิทธิภาพการผลิตพลังงานไฟฟ้ามากที่สุด โดยได้ทำการทดสอบกับโหลดทางไฟฟ้าแบบหลอดแสงสว่าง ซึ่งค่าความเร็วรอบของต้นกำลังชุดขับที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ขณะที่ไม่มีโหลด ที่ 986 รอบต่อนาที ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขั้วเท่ากับ 17.70 โวลต์ เมื่อต่อโหลดทางไฟฟ้าเข้ากับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่ค่ากระแสตามพิกัด พบว่าค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขั้ว เท่ากับ 17.40 โวลต์ โดยที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้ามีความเร็วรอบ 977 รอบต่อนาที และเมื่อคำนวณหาค่า Voltage Regulation จะมีค่าประมาณ 2 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งต่ำกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ แสดงให้เห็นว่าการผลิตพลังงานไฟฟ้าโดยใช้กังหันน้ำทุ่นลอย ชนิดกังหันจำนวน 4 ใบพัด ในบริบทการวิจัยนี้ใช้ผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ระดับดี

อภิปรายผล

การทดสอบประสิทธิภาพของกังหันน้ำ และการปรากฏค่าแรงดันไฟฟ้าที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้า พบว่ากังหันน้ำแบบจำนวน 2 ใบพัด ทดสอบที่ความเร็วน้ำเฉลี่ย 0.65 เมตรต่อวินาที ไม่สามารถหมุนได้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของรูปทรงกังหันน้ำทุ่นลอยแบบจำนวน 2 ใบพัด ไม่สามารถรับแรงผลักของกระแสน้ำที่มากระทบกับพื้นที่ใบพัดได้มากพอ จึงส่งผลให้ไม่สามารถใช้เป็นต้นกำลังเพื่อขับให้เครื่องกำเนิดไฟฟ้าสร้างพลังงานไฟฟ้าออกมาได้ และกังหันน้ำแบบจำนวน 4 ใบพัด ทดสอบที่ความเร็วน้ำเฉลี่ย 0.65 เมตรต่อวินาที กังหันน้ำทุ่นลอยสามารถสร้างความเร็วขณะไม่มีโหลดได้เท่ากับ 986 รอบต่อนาที ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเฉลี่ยเท่ากับ 17.70 โวลต์ ส่วนขณะมีโหลดสูงสุด ค่าความเร็วรอบเฉลี่ยจะเท่ากับ 977 รอบต่อนาที ค่าแรงดัน ไฟฟ้าที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเฉลี่ย 17.40 โวลต์ กระแสเฉลี่ย 1.24 แอมแปร์ กำลัง ไฟฟ้าเฉลี่ย 22.10 วัตต์ และในช่วงเวลาการทดสอบ 10 ชั่วโมงของกังหันน้ำแบบ 4 ใบพัด ถ้านำไปชาร์จประจุแบตเตอรี่ สามารถเก็บพลังงานไฟฟ้าได้ประมาณ 12 แอมแปร์ - ชั่วโมง สำหรับกังหันน้ำแบบจำนวน 8 ใบพัด จากการทดลอง พบว่าใบพัดกังหันสามารถหมุนได้แต่จะหมุนแบบไม่ต่อเนื่องโดยความเร็วรอบที่ได้ขณะไม่มีโหลดเฉลี่ยเท่ากับ 897 รอบต่อนาที ค่าแรงดัน ไฟฟ้าที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเฉลี่ยเท่ากับ 15.8 โวลต์ ส่วนขณะมีโหลดสูงสุด ค่าความเร็วรอบเฉลี่ยจะเท่ากับ 876 รอบต่อนาที แรงดันไฟฟ้าที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเฉลี่ย 14.21 โวลต์ กระแสเฉลี่ย 0.95 แอมแปร์ กำลัง ไฟฟ้าเฉลี่ย 18.12 วัตต์ และในช่วงเวลาการทดสอบ 10 ชั่วโมงของกังหันน้ำแบบ 8 ใบพัด ถ้านำไปชาร์จแบตเตอรี่ สามารถเก็บพลังงานไฟฟ้าได้ประมาณ 9 แอมแปร์-ชั่วโมง

เมื่อใช้เป็นต้นกำลังให้กับเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากระแสตรงขนาด 22.5 วัตต์ 18 โวลต์ และเมื่อใช้เป็นต้นกำลังให้กับเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากระแสตรงที่ได้จัดหามา เพื่อให้ได้ตามพิกัดความเร็วรอบของกังหันขนาด 22.5 วัตต์ 18 โวลต์ จะได้แรงดันไฟฟ้าสูงสุด ที่ 17.70 โวลต์

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

งานวิจัยในอนาคต ควรจัดหาเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่มีทั้งความเร็วรอบที่เหมาะมาทดสอบเพื่อให้ได้ผลการผลิตพลังงานไฟฟ้าได้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะว่างานวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะเครื่องกำเนิดที่มีความเร็วรอบที่เหมาะสมกับความเร็วรอบของเพลากังหันน้ำเป็นหลัก ในการนำมาทดลองเท่านั้น ยังมิได้มุ่งเน้นการนำเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่มีแรงบิดเหมาะสม ที่ค่าแรงบิดที่ 14.48 นิวตัน-เมตร มาใช้ทดสอบ ซึ่งจากการคำนวณที่ ค่าแรงบิดนี้ จะได้ขนาดของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าที่นำมาต่อพ่วงได้ถึงขนาด 1.5 กิโลวัตต์.

เอกสารอ้างอิง

สมศักดิ์ ไชยะภินันท์. (2547). **กลศาสตร์ของไหล.** (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2564). **การผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานน้ำขนาดเล็ก**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://mis.en.kku.ac.th/administrator/doc_upload/20130302150305.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 2 สิงหาคม 2564)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่. (2564). **เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากระแสตรง.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://montri.rmutl.ac.th/assets/dc06.pdf (วันที่ค้นข้อมูล : 15 พฤศจิกายน 2564)

การศึกษาพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนกับภาวะความเครียดจากการเรียนออนไลน์ช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

A study of the Smart Phone Addiction with stress from online Learning during spread of Coronavirus-2019 of student of University of Phayao

ภัทรภณ นิลสิงห์[1], กล้าณรงค์ อินต๊ะวงค์[2] และ จันทรรัศม์ ไตรย์ปักษ์[3]
Pattarapon Nilsing, Klanarong Intawon and Chantarat Tripak

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาหาความชุกระดับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟน และความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนกับภาวะความเครียดและระดับความเครียดในการเรียนออนไลน์ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 406 คน เก็บข้อมูลในเดือนมิถุนายน-ตุลาคม 2564 โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบประเมินพฤติกรรมความเสี่ยงของโรคโนโมโฟเบีย และแบบประเมินความเครียด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive study) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความน่าจะเป็น (P-value) และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ จากผลการศึกษา พบว่า ความชุกระดับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนใหญ่เกิดในเพศชายมากกว่าเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยที่ 2.86 ในส่วนของภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลางโดยส่วนใหญ่พบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.67

ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนกับภาวะความเครียด พบว่า มีพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนที่อยู่ในระดับต่ำ และระดับปานกลางส่งผลให้เกิดภาวะความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง แต่หากมีพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนที่อยู่ในระดับสูง จะพบว่าจะทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดภาวะความเครียดอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อภาวะความเครียดโดยอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการลดพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟน และภาวะความเครียดและปรับเปลี่ยนทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาในการเรียนออนไลน์ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19

คำสำคัญ : การเสพติดสมาร์ทโฟน, ภาวะความเครียด, การเรียนรูปแบบออนไลน์

[1] คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
[2] คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, klanarong@northern.ac.th
[3] คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ABSTRACT

During the COVID-19 pandemic, 406 University of Phayao students participated in a research study to assess the prevalence of smartphone addiction behavior and the link between smartphone addiction behavior and stress and stress levels in online learning. Data was gathered between June and October of 2021. Information is collected using this method, which includes general information surveys. Risk Behavior Assessment Form for Nomophobia and Stress Assessment Form The data was examined using descriptive statistics such as mean, percentage, probability (P-value), and a chi-square correlation test. According to the study's findings, there is a high incidence of smartphone addiction The mannerisms were mild. The majority, with a mean of 2.86, happened in males more than females. When it came to moderate stress, there were many more females than males. 6.67 is the average

Low levels of smartphone addiction behavior were identified in the connection between smartphone addiction behavior and stress status. moderate levels resulted in moderate stress, while moderate levels resulted in moderate stress. However, it has been discovered that if there is a high degree of smartphone addiction behavior, the sample's stress level will be high. At $P < 0.05$, it was statistically significant. It had been

Concluded that smartphone usage was linked to and affected stress levels. The majority of them were in the moderate range. During the COVID-19 pandemic, and to be utilized as a guideline to decrease smartphone addiction behavior and stress circumstances, as well as modifying attitudes of Phayao University students in online learning

Keywords : Nomophobia, Stress, Online Learning

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ฉุกเฉินเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่หรือโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ (Emerging Infectious Disease) โดยเมื่อวันที่ 31 เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2562 ที่ผ่านมา หลังจากที่สาธารณรัฐประชาชนจีนยืนยันว่าเกิดการแพร่ระบาดไปในวงกว้างของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Coronavirus Disease 2019 : COVID - 19) ในเมืองอู่ฮั่น ต่อมาองค์การอนามัยโรค (World Health Organization : WHO) ได้มีการประกาศว่า การแพร่ระบาดครั้งใหญ่ของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่นี้ นับว่าเป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) เพราะไวรัสโคโรนามีการแพร่ระบาดไปทั่วทุกมุมโลกอย่างรุนแรงและรวดเร็ว (องค์การอนามัยโรค, 2563) โดยประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นของการแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าว เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2563 และได้รับผลกระทบในหลายด้านเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างมาก สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน อันเนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนามีความรุนแรงมากขึ้น (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ได้มีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ประชากรในประเทศไทยจำเป็นต้องเกิดการปรับตัวเป็นอย่างมากเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ (New normal) เหตุผลที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เนื่องจากไวรัสโคโรนาติดต่อจากมนุษย์สู่มนุษย์ สามารถติดเชื้อโดยการสัมผัสในระยะใกล้ โดยการอยู่ใกล้ผู้ป่วยที่มีอาการไอจาม แล้วมีฝอยละอองของน้ำลาย หรือจากสารคัดหลั่ง เช่นน้ำมูกกระเด็นมาโดนแล้วเข้าไปในระบบทางเดินหายใจจึงทำให้มีโอกาสทำติดเชื้อได้ ดังนั้นจะสังเกตได้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์หลังจากเกิดการแพร่ระบาดในวงกว้างของไวรัสโคโรนามีพฤติกรรมเปลี่ยนไป เช่น มีการสวมใส่หน้ากากอนามัยเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ ใช้สเปย์แอลกอฮอล์ รวมทั้งมีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อป้องกันตนเองจากการระบาดของไวรัสโคโรนา (อมร ลีลารัศมี, 2563)

หนึ่งในมาตรการที่สำคัญเพื่อการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา ภายใต้สถานการณ์ภาวะฉุกเฉินเนื่องจากการแพร่ระบาดที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขในช่วงปีที่ผ่านมานั้น คือ วิธีการเว้นระยะห่างทางสังคม หรือที่คุ้นเคยกันในชื่อ Social Distancing ทำให้เกิดกระแสในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตทั้งในด้านการทำงาน รวมถึงการศึกษาเป็นจำนวนมากอีกด้วย โดยในส่วนของการศึกษามีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเป็นในรูปแบบออนไลน์ (Online Learning and Teaching) ตั้งแต่ในระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา รวมถึงอุดมศึกษา การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาเรียนรู้ในยุคใหม่ โดย

อาศัยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Networks) และอินเตอร์เน็ต (Internet)(สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2561) อีกทั้งมีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีดังนี้ 1.ผู้สอน (Instructor) 2.ผู้เรียน (Student) 3.เนื้อหา (Content) 4.สื่อที่ใช้ในการเรียนและแหล่งเรียนรู้ (Instructional Media and Resources) 5.กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Learning Process) 6.ระบบการติดต่อสื่อสาร (Communication Systems) 7.ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (Network Systems) 8.การวัดและการประเมินผล (Measurement and Evaluation) จากบทความวิชาการ พบว่า องค์ประกอบแต่ละส่วนของการเรียนการสอน นับว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนและการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าองค์ประกอบดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะออกแบบให้มีความสอดคล้องไปกับสถานการณ์ปัจจุบัน บริบทของผู้เรียน และสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปได้ตามปกติ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเทคโนโลยีของประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนส่วนมากสามารถที่จะเข้าถึงได้ง่าย แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่ายังมีผู้เรียนบางส่วนอีกจำนวนไม่น้อยที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยี หรือทางครอบครัวอาจมีปัญหาทางด้านของภาระค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้เรียนพลาดในการเรียนรู้ ทั้งนี้ควรมีการประเมินความพร้อมขององค์ประกอบดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีความเหมาะสม (วิทยา วาโย และคณะ, 2563)

การเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพื่อใช้ในการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ ตามความสะดวกหรือความพร้อมของแต่ละบุคคล จึงสังเกตได้ว่าชีวิตประจำวันของมนุษย์เปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นคนในวัยทำงาน หรือแม้กระทั่งนักเรียนนักศึกษา ที่จะต้องใช้เวลาในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่อยู่กับโทรศัพท์มือถืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงทำให้มีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคทางด้านจิตใจตามมาอีกด้วย โดยโรคทางด้านจิตใจที่จะกล่าวถึงดังต่อไปนี้ มีสาเหตุมาจากการที่ใช้เทคโนโลยีมากจนเกินความพอดีหรือเรียกได้อีกอย่างคืออาการเสพติดเทคโนโลยี โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือที่ปัจจุบันถือว่าได้มีการพัฒนาจนสามารถทำทุกกิจกรรมได้ในโทรศัพท์มือถือเพียงเครื่องเดียว โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือได้แก่ ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ด้านอิทธิพลทางสังคม และปัจจัยทางด้านพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ ด้านระยะเวลาในการใช้งานต่อวัน รวมถึงด้านวัตถุประสงค์ในการใช้งานมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการเสพติดโทรศัพท์มือถือ (ภัทราวดี หงส์เอก และคณะ, 2562) ผู้ที่เสพติดนั้นจะมีอาการรู้สึกกระวนกระวายใจเมื่อไม่ได้ใช้โทรศัพท์มือถือในระยะเวลาอันสั้น รู้สึก

หงุดหงิดใจจนเกิดกลายเป็นความเครียดขึ้นมา (ปริศนา เพชระบูรณิน, 2556) ในกรณีที่ระดับความกระวนกระวายใจไม่รุนแรงมากนัก อาจไม่ก่อให้เกิดอาการทางจิต และไม่มีผลกระทบกับการใช้ชีวิตประจำวันมาก แต่ในกรณีที่มีอาการขั้นรุนแรงอาจนำไปสู่อาการทางจิตได้ โดยเฉพาะโรคโนโมโฟเบีย (Nomophobia) หรือโรคกลัวการไม่มีโทรศัพท์ใช้ (Charlie D'Agata, 2551) จากการศึกษาในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น เช่น ประเทศอังกฤษพบว่าประชากรภายในประเทศมีแนวโน้มที่จะป่วยเป็นโรคโนโมโฟเบียสูงถึงร้อยละ 63 ของประชากรในประเทศอังกฤษทั้งหมด จากในจำนวนนี้พบว่ามีการหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาดูถึง 34 ครั้งต่อวัน (Eddie Wrenn, 2555) นอกจากนี้ จากการศึกษาในประเทศออสเตรเลียพบว่ามีผู้ป่วยที่มีอาการโนโมโฟเบียอยู่ถึงร้อยละ 90 ของประชากรในประเทศออสเตรเลียในกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี โดยอาการของผู้ป่วยโรคนี้มีทั้งแบบรู้ตัวและไม่รู้ตัวว่าตนเองมีอาการป่วย โดยคนกลุ่มนี้มีอาการหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาดูทุก 10 นาที หรือมากกว่า 96 ครั้งในแต่ละวัน รวมเป็นเวลาถึง 8 ชั่วโมงต่อวัน (Peter Michael, 2556) นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีการศึกษาอีกมากมายที่ยืนยันได้ว่าโรคโนโมโฟเบียนั้นได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีที่มีเพิ่มมากขึ้น โดยทางจิตวิทยานั้นผู้ที่มีอาการป่วยทางจิตในระดับอ่อน หากได้รับการรักษาทันย่อมสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติได้ แต่ในกรณีรุนแรงอาการป่วยจะกลายเป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตในสังคม อีกทั้งยังมีแนวโน้มป่วยแบบเรื้อรังได้อีกด้วย

จากสถานการณ์ภายในประเทศไทยอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาในปัจจุบัน สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จึงออกมาตรการในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เพื่อตอบสนองกับมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม และด้วยเทคโนโลยีที่มีความพร้อมในปัจจุบันนั้นไม่ว่าจะเป็นในส่วนของเครือข่ายอินเตอร์เน็ต เทคโนโลยีในการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ที่มีความสะดวกสบาย และความพร้อมในการเรียนมากเพียงใดก็ตาม จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงแม้ว่าการเรียนออนไลน์จะมีข้อดีมากมายเพียงใด แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการเรียนออนไลน์นั้นสามารถก่อให้เกิดความเครียดได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากหลายปัจจัย เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ทำให้โครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมืออุปกรณ์ในการเรียน ทักษะสอน การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลไม่ได้มีเหมือนกันและทั่วถึงสำหรับทุกคน (วิทัศน์ ฝักเจริญผล และคณะ, 2563) รวมถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แสงอุณหภูมิ หรือแม้กระทั่งโต๊ะ เก้าอี้ที่ใช้ในการนั่งเรียนก็เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่สำคัญ จากการวิจัยพบว่านักศึกษามีปัญหาหลายด้าน ได้แก่ 1.ปัญหาด้านการเรียน เนื่องจากการที่ไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้อย่างชัดเจน เพราะทำให้เกิดการคับข้องใจ เกิดความเครียดได้ง่าย 2.ปัญหาครอบครัว มีความขัดแย้งกัน

ภายในครอบครัวและมีความจำเป็นต้องเรียนอยู่ที่บ้าน 3.ปัญหาด้านสังคม ไม่มีเวลาในการพักผ่อนเพียงพอ ขาดเวลาพักผ่อนเนื่องจากมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนมากจนเกินไป หรือเกิดจากการติดโทรศัพท์มือถือที่ไม่สามารถหยุดใช้งานได้ จนทำให้มีเวลาพักผ่อนที่น้อยลง 4.ปัญหาทางเศรษฐกิจ มีรายรับไม่เพียงพอ ทำงานหารายได้ระหว่างเรียนไปด้วย ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนลดน้อยลง 5.ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่นไม่พอใจในสถานที่พักอาศัยจนเกิดความเครียดจนมีผลต่อร่างกาย ทำให้มีอาการปวดหัว ปวดตา จากการมองจอคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์เป็นเวลานาน ปวดท้อง ท้องผูก อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร จากความเครียด ปวดหลัง จากการนั่งเรียนเป็นเวลานาน หรือนั่งไม่ถูกต้องตามหลักการยศาสตร์ (ณัฏฐพิชชา คุณสันติพงษ์ และคณะ, 2563)

จากเหตุผลและปัญหาเกี่ยวกับการเสพติดการใช้งานโทรศัพท์มือถือกับภาวะสุขภาพจิตจากการเรียนในรูปแบบออนไลน์ของนักศึกษา ในระหว่างการเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่อาจส่งผลทำให้เกิดการเสพติดการใช้งานโทรศัพท์มือถือ รวมถึงภาวะสุขภาพจิตที่ก่อให้เกิดความเครียดในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงลดผลกระทบจากการเรียนในรูปแบบออนไลน์ของนักศึกษาในระหว่างการเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหาความชุกของระดับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนและระดับความเครียดในกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

2. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนกับภาวะความเครียดของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

มหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

2. ขอบเขตประชากร

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มนิสิตของมหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีประชากรจำนวน 18,952 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 406 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนกับภาวะความเครียดในการเรียในรูปแบบออนไลน์ช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

3.1 การเสพติดการใช้งานโทรศัพท์มือถือ

3.2 ภาวะสุขภาพจิต

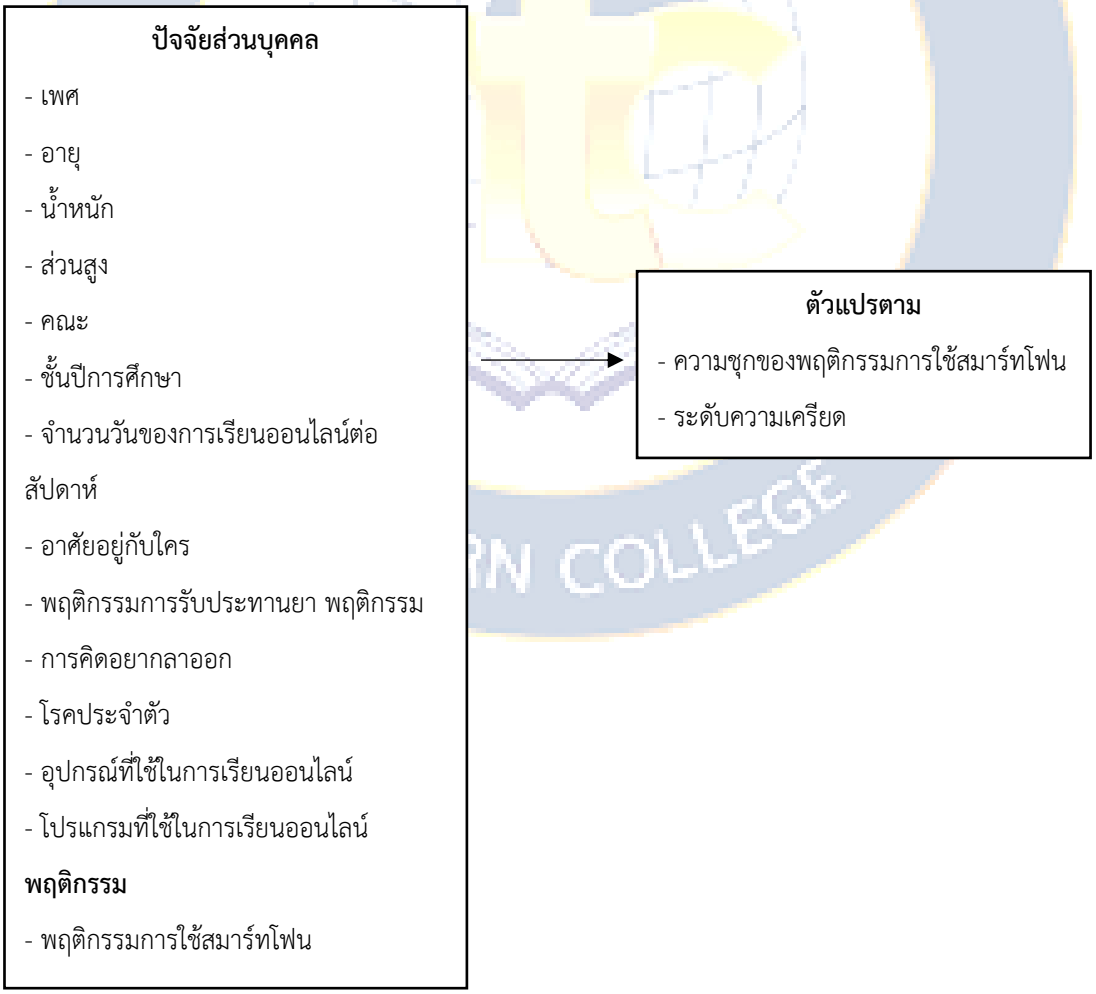
3.3 เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่

3.4 การเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2564 - เดือนตุลาคม พ.ศ.2564

กรอบแนวคิด

วิธีการเก็บรวมรวบข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามทั้งหมด 3 ส่วนซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป, ส่วนที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงของโรคโนโมโฟเบีย (Nomophobia) และส่วนที่ 3 แบบประเมินความเครียด (ST5) โดยมีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าดูงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(2) ผู้วิจัยวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล พิจารณาจากแหล่งข้อมูล ตำรางานวิจัยและเอกสารเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับทำการศึกษา

(3) ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมของแบบประเมินทั้งหมด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลผ่าน Google form ไปยังกลุ่มตัวอย่าง

(4) ผู้วิจัยดำเนินการทำการประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบประเมินทั้งหมด ไปวิเคราะห์เกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนที่มีผลต่อความเครียดของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

(5) ตรวจสอบข้อมูลครบถ้วนและความถูกต้องของแบบประเมินทั้งหมด นำแบบประเมินที่สมบูรณ์มาลงรหัส และบันทึกลงในคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 432 คน มาดำเนินการวิเคราะห์เชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยแบบสอบถามทั้งหมด 3 ส่วนซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป, ส่วนที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงของโรคโนโมโฟเบีย (Nomophobia) และส่วนที่ 3 แบบประเมินความเครียด (ST5) โดยใช้สถิติ ดังนี้

(1) สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ค่าร้อยละใช้ในการวิเคราะห์ และอธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

(2) สถิติวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

(3) สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเสพติดสมาร์ทโฟนที่มีผลต่อสุขภาพจิตและภาวะความเครียดใช้สถิติไคสแควร์ เพื่อทำนายโอกาสของการเกิดพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟน (Nomophobia) และภาวะความเครียด (stress disorder) ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ในช่วงระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 (95% CI) และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 406 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ชั้นปีการศึกษาที่มีการเข้าร่วมมากที่สุดคือ ชั้นปีการศึกษาที่ 4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนวันของการเรียนออนไลน์ต่อสัปดาห์ 5 วันต่อสัปดาห์ และส่วนใหญ่มีการพักอาศัยอยู่คนเดียว ในด้านประวัติการรับประทานยา พบว่า ส่วนใหญ่มีผู้ที่มีประวัติการรับประทานยาในช่วงเรียนและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ส่วนมากมีการใช้คอมพิวเตอร์ พีซี และมีการใช้โปรแกรมในการเรียนเพียงโปรแกรมเดียว

พฤติกรรมเสี่ยงของโรคโนโมโฟเบีย ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา ระดับพฤติกรรมเสี่ยงของโรคโนโมโฟเบียเมื่อพิจารณาแต่ละข้อมีภาพรวม คือ กลุ่มตัวอย่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรเสี่ยงของโรคโนโมโฟเบีย ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ของระดับคะแนนในแบบประเมินอยู่ในระดับปานกลาง และในส่วนของความเครียดของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา เมื่อพิจารณาแต่ละข้อตามแบบประเมินโดยสรุปภาพรวมของความเครียดของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 6.64 (S.D. = 3.06) อยู่ในระดับเครียดปานกลาง

ความชุกของการเกิดความเครียดในการเรียนออนไลน์ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลที่ได้จากการวิจัยในส่วนของการหาความชุกของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเกิดความเครียด ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง กลุ่มการศึกษา ชั้นปีการศึกษา จำนวนวันของการเรียนออนไลน์ต่อสัปดาห์ พักอาศัย ประวัติการรับประทานยา โรคประจำตัว อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ โปรแกรมที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการเกิดความเครียดในการเรียนออนไลน์ ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาส่วนใหญ่มีความเครียดระดับปานกลาง

ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนกับระดับความเครียดของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาเมื่อการวิจัยในครั้งนี้ต้องการที่จะเปรียบเทียบถึงระดับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนกับการเกิดความเครียด เนื่องมาจากการที่โทรศัพท์สมาร์ทโฟนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการใช้

ชีวิตประจำวันและเกิดความกังวลเมื่อไม่มีสมาร์ทโฟนติดตัว จึงอาจก่อให้เกิดความเครียดขึ้นได้ จากผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีระดับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนในระดับต่ำส่วนมากจะมีความเครียดในระดับปานกลาง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.48 นิสิตที่มีระดับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนในระดับปานกลางส่วนมากจะมีความเครียดในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 23.64 นิสิตที่มีระดับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนในระดับมากส่วนมากจะความเครียดในระดับมากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 7.88 ซึ่งถือได้ว่าส่วนใหญ่ไม่ว่าจะมีระดับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนในระดับต่ำปานกลาง มาก จะเห็นได้ว่านิสิตทั้ง 3 กลุ่มมีระดับความเครียดในระดับปานกลางถึงมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมความเครียดอย่างมีความสมัพันธ์ทางสถิติมี ดังนี้ ประวัติการรับประทานยา P-value = 0.002 ปัจจัยของ ผู้ที่มีโรคประจำตัว P-value = 0.001 ปัจจัยเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ใน การเรียนออนไลน์ P-value = 0.002 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเสพติดสมารท์โฟนอย่างมี ความสัมพันธ์ทางสถิติมีดังนี้ จำนวนวนของการเรียนออนไลน์ต่อสัปดาห์ P-value = 0.034 ประวัติการรับประทานยา P-value = 0.004 โรคประจำตัว P-value = 0.028 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ P-value = 0.012 โปรแกรมที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ P-value 0.015 ผู้ที่มีระดับความเครียดในทุกระดับมีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ P-value < 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การใช้สมาร์ทโฟนจะทำให้เกิดความเครียดได้เมื่อมีการใช้งานในปริมาณที่มากเกินไปส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันดังนั้นควรก่อให้เกิดความตระหนักแก่นิสิตให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้องในการใช้สมาร์ทโฟนของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา รวมทั้งการป้องกันการเสพติดสมาร์ทโฟนของนิสิตในระยะสั้นและระยะยาว

2. ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติในการเรียนออนไลน์เพื่อลดความเครียดของนิสิตและบุคลากรมหาวิทยาลัยพะเยา รวมทั้งลดความเครียดและสร้างความผ่อนคลายในการเรียนช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19

3. ควรมีการสอดส่องดูแลสังเกตพฤติกรรมของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงหามาตรการร่วมกันของผู้บริหาร ในการลดทั้งพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟนและความเครียดลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากกว่าการทำวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเสพติดสมาร์ทโฟน และความเครียดควรจะต้องมีการศึกษาหาตัวแปรที่อาจมีความเกี่ยวข้องมากกว่านี้ เพื่อจะนำไปพัฒนาแนวทางการป้องกันอย่างถูกจุดและมีประสิทธิภาพ

2. ควรให้ระยะเวลาในการเก็บกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาให้เพียงพอเพื่อที่จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอและได้จำนวนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ควรมีใช้แบบสอบถามที่สะดวกต่อการตอบแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง ไม่ให้รบกวนเวลากลุ่มตัวอย่างมากเกิน กล่าวคือควรมีความกะทัดรัดและเข้าใจง่าย

เอกสารอ้างอิง

กรุณา จันทุม. (2558). **ความชุกและปัจจัยที่มีผลต่อความผิดปกติทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อจากการใช้งานคอมพิวเตอร์ในบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.** วารสารการพยาบาลและสุขภาพ. 9(3), 166-178.

กิตติ อินทรานนท์. (2559). **การยศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แก้วตา ไกรศรีทุม, จิรัฏฐ์ ศศิพัชรพงษ์, และทัศน์ ตันติปัญจพร. (2562). **การประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการผิดปกติทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูกโครงร่างจากการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานสังกัดมหาวิทยาลัยนเรศวร.** วารสารความปลอดภัยภัยและสิ่งแวดล้อม. 4(2), 35-42.

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (สิงหาคม 2562). **รายงานสถานการณ์โรค และภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/790 (วันที่ค้นข้อมูล : 17 มีนาคม 2562).

จิตตาภรณ์ มงคลแก่นทราย และอุไรวรรณ หมัดอ่าดัม. (2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผิดปกติของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในบุคลากรสำนักงาน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.** วารสารวิชาการสาธารณสุข. 28 (1), 37-44.

จุฑาทิพย์ วิญญูเจริญกุล และกลางเดือน โภชนา. (2558). **การประเมินความเสี่ยงทางการยศาสตร์ของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ด้วยวิธี Rapid Office Strain Assessment (ROSA).** วารสารสาธารณสุขศาสตร์. 45(2), 148-158.

ดวงเดือน ฤทธิเดช, ฌาน ปัทมะ พลยง, และมริสสา กองสมบัติสุข. (2561). **ปัจจัยทำนายความรู้สึกไม่สบายบริเวณคอ ไหล่และหลังของพนักงานในสำนักงานบริษัทเอกชนที่ใช้คอมพิวเตอร์ในจังหวัดระยอง.** Journal of The Department of Medical Services. 43(6), 57-63.

ทัศน์พงษ์ ตันติปัญจพร, เยาวลักษณ์ อยู่นิ่ม, ยุวดี ทองมี, และอรวรรณ กีรติสิโรจน์. (2562). **ผลของภาระงานคอมพิวเตอร์ต่ออาการผิดปกติของรยางค์ส่วนบนคอ และหลังจากการทำงานในกลุ่มพนักงานสำนักงาน.** Srinagarind Medical Journal. 34(1), 60-67.

ทรงฤทธิ์ ทองมีขวัญ และสกุนตลา แซ่เตียว. (2561). **พฤติกรรมการป้องกันและการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเกิดกลุ่มอาการคอมพิวเตอร์ซินโดรมของบุคลากรสายสนับสนุน.** วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม. 19(37), 69-83.

ธีรศักดิ์ พาจันทร์ และเพชรรัตน์ สุขสลุง. (2563). **ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปวดหลังส่วนล่างของบุคลากรสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น.** วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. 6(3), 196-205.

นภัสรา ไขยะ และทัศน์พงษ์ ตันติปัญจพร. (2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่ออาการผิดปกติของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกโครงร่างของนิสิตระดับปริญญาตรีที่ใช้งานคอมพิวเตอร์ สังกัดมหาวิทยาลัยนเรศวร.** วารสารความปลอดภัยภัยและสิ่งแวดล้อม. 4(2), 73-82.

นพรัตน์ ชูพีรัชน์. (2559). **การศึกษาความชุกและปัจจัยจากการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับอาการผิดปกติทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในบุคลากรโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ.** โครงการวิจัยเพื่อพัฒนางานของโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี.

ปวีณา มีประดิษฐ์. (2558). **การประเมินความเสี่ยงทางด้านการยศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). ชลบุรี : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ลักษณา เหล่าเกียรติ. (2560). **การบาดเจ็บ ความผิดปกติและโรคจากการทำงาน : การป้องกัน.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). ปทุมธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สกุนตลา แซ่เตียว, ทรงฤทธิ์ ทองมีขวัญ และวรินทร์ลดา จันทวีเมือง. (2562). **ผลของโปรแกรมให้ความรู้ต่อการรับรู้ความเสี่ยงอันตรายและพฤติกรรมป้องกันกลุ่มอาการคอมพิวเตอร์ซินโดรมของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน: หน่วยงานราชการ พื้นที่เขตเมืองสงขลา.** Nursing Journal of The Ministry of Public Health. 29(1), 48-59.

สาธิต ยาหอม, นารีรัตน์ พลจันทึก และนุชจรี เล็งศรี. (2559). รายงานการวิจัยเรื่องเซนเซอร์. **การแจ้งเตือนระยะปลอดภัยสำหรับสายตาในการทำงานกับคอมพิวเตอร์.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/handle/123456789/7128 (วันที่ค้นข้อมูล : 17 มีนาคม 2562).

สุทธิ์ ศรีบูรพา. (2544). **เออร์กอนอมิกส์ (การยศาสตร์) ว่าด้วยการนั่งและเก้าอี้.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

หัทยาพร สุภาสูรย์. (3 ธันวาคม 2558). **หน่วยเรียนที่ 2 เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://sites.google.com/site/com1krumook58/khxmul/paen-phimph-keyboard (วันที่ค้นข้อมูล : 17 มีนาคม 2562)

อรัญญา นัยเนตร์. (2563). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออาการปวดคอ บ่า ไหล่ ในบุคลากรที่ใช้คอมพิวเตอร์ในโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์.** วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์. 16(2), 61-74.

อรพันธ์ อันติมานนท์, โกวิทย์ บุญมีพงศ์, ธิติรัตน์ สายแปง, กลมชนก สุขอนันต์, อารีพิศ พรหมรัตน์, พีรวิชญ์ จุลเรือง และคณะ. **ภาระโรคปวดหลังในผู้ประกอบอาชีพ.** วารสารควบคุมโรค. 42(2), 119-129.

Daei, A., Ashrafi-Rizi, H., & Soleymani, M. R. (2019). **Nomophobia and health hazards: Smartphone use and addiction among university students.** International journal of preventive medicine, 10.

Durak, H. Y. (2019). **Investigation of nomophobia and smartphone addiction predictors among adolescents in Turkey: Demographic variables and academic performance.** The Social Science Journal. 56(4), 492-517.

Sureka, V., Suma, S., Subramanian, S., Brinda, S., Bhagyashree, N., Ramya, K., & Ganesh, M. (2020). **Prevalence of nomophobia and its association with stress, anxiety and depression among students.** Biomedicin. 40(4), 522-525.

Tams, S., Legoux, R., & Léger, P. M. (2018). **Smartphone withdrawal creates stress: A moderated mediation model of nomophobia, social threat, and phone withdrawal context.** Computers in Human Behavior. 81, 1-9.

แนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

Guidelines for Applying Information Technology to Enhance the Efficiency of Government Information Management in Tak Province

ณัฐวุฒิ ปั้นรูป[1], ขจรอรรถพณ พงศ์วิริทธิ์ธร[2] และ ประยูร อัสสกาญจน์[3]
Natthawoot Punroob, Kajornatthapol Pongwiritthon and Prayoon Asakan43

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก ในสี่อำเภอประกอบด้วย อำเภอเมืองตาก อำเภอวังเจ้า อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารหน่วยงานและบุคลากรหน่วยงานสำนักงานองค์กรปกครองท้องถิ่นของจังหวัดตาก จำนวนทั้งสิ้นจำนวน 97 คน แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.908 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุ 55 - 60 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาโท รายได้มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป และตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีปัญหาสูงที่สุดคือด้านการจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ ส่วนด้านที่มีปัญหาต่ำสุด คือด้านความคุ้มค่าที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลและ ผลการวิเคราะห์ด้านแนวทาง พบว่าหน่วยงานควรมีแผนปฏิบัติราชการแบบบูรณาการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยี Blockchain แบบ Realtime ภายใต้มาตรฐานข้อมูลเดียวกัน มาประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารจัดการข้อมูลทั้งมิติงบนโยบาย มิติงบหน่วยงานและมิติงบพื้นที่ ตลอดจนพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่พร้อมสนับสนุนการแก้ปัญหาเชิงรุกที่รวดเร็ว สร้างสรรค์และเข้าถึงในทุกระดับโดยคำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง สามารถเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ทั้งระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ สามารถนำไปวิเคราะห์ปัญหาที่มีความซับซ้อน ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำเพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผลการวิเคราะห์สมมติฐานพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับความสอดคล้องที่ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ; การบริหารจัดการข้อมูล; ภาครัฐ

[1] คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration Northern College
[2] คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration Northern College
[3] คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration Northern College

Abstract

The research aimed to explore issues and propose strategies for implementing information technology to enhance government information management efficiency in Tak Province. The study focused on four districts: Muang Tak, Wang Chao, Ban Tak, and Sam Ngao. The sample group comprised 9 7 individuals, consisting of agency administrators and personnel from the local administrative organization office in Tak Province. The questionnaire had a confidence value of 0.908. Data analysis revealed that most respondents identified as transgender, were aged between 55 to 60 years, had a marital status of master's degree, earned an income exceeding 30,000 baht, and held positions as policy and plan analysts. The overall results indicated a high level of issues in data analysis. Among the problem areas, knowledge storage in government agencies' knowledge management processes emerged as the most challenging, while the least problematic aspect was the value government agencies gained from managing and providing digital government services. The analysis suggested that an integrated government action plan consistent with the area's development plan should be implemented, incorporating real-time Blockchain technology to standardize data. This approach should be applied in the data management systems for policy budget dimensions, agency budget dimensions, and space budget dimensions. Additionally, developing a database system supporting proactive, user-centered solutions at all levels would facilitate analysis and effective problem-solving in public services. Regarding hypothesis analysis, all four factors showed no significant difference in the mean level of concordance.

Keywords Information Technology, t Information Management; Government

บทนำ (Introduction)

จังหวัดตากตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 16,408 ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศของจังหวัดตากเป็นพื้นที่ตามแนวเทือกเขา โดยสภาพพื้นที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ส่วนที่ 1 ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออก ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงาและอำเภอวังเจ้า ส่วนที่ 2 ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตก ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอแม่ระมาด อำเภออุ้มผาง และอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตากมีจำนวนประชากร รวม 654,676 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 คิดเป็น

ร้อยละ 1.62เป็นชาย 331,716 คน หญิง 322,960 คน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 216,661 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ที่สำคัญได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน รวมทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืด และเลี้ยงวัวพันธุ์เนื้อ รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้างและค้าขาย สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมของจังหวัดตากพบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 -2557 สัดส่วนประชากรของจังหวัดตากที่ยากจน ติด 1 ใน 10 ของประเทศทุกปี ในปี 2557 มีภาวะความยากจนเป็นลำดับที่ 6 ของประเทศ โดยมีสัดส่วนของคนจน คิดเป็นร้อยละ36.53 ของประชากรทั้งหมด และเป็นจังหวัดที่มีปัญหาความยากจนเรื้อรัง สาเหตุของความยากจนส่วนหนึ่งเกิดจากการพัฒนาคนของจังหวัดมีความก้าวหน้าน้อย ในส่วนการพัฒนาคนนั้น ต้องแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านการศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาครัฐ หรืออิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (E-Government) โดยการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานของรัฐ (Back Office) และการให้บริการของรัฐ (Front Office) แก่ประชาชนหรือ Electronic Government เพื่อมุ่งไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge-Based Society) สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Competitiveness) อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในสังคมไทย รวมทั้งการสร้างมาตรฐานเดียวกันของภาครัฐในการเชื่อมโยงความเร็วในการรับส่งข้อมูล มาตรฐานความปลอดภัยของข้อมูล (Certificate Authority) เพื่อพัฒนาไปสู่รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรืออิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (E-Government) อย่างแท้จริง ลดความซ้ำซ้อนในการลงทุนด้านอุปกรณ์ บุคลากร และการบริหารจัดการดูและระบบเครือข่ายของภาครัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564)

นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ มีสาระและใจความสำคัญที่กล่าวถึงความจำเป็นและแนวทางของประเทศไทยที่จะสร้างความเข้มแข็งในการแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนาสังคมไทยและประชากรไทยให้เป็นสังคมของการเรียนรู้ที่สามารถใช้ภูมิปัญญามาพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า กลายเป็นสังคมที่พัฒนาแล้วในทุกด้าน เกิดความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืน ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขทั่วกัน ทั้งนี้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย เป็นแรงขับเคลื่อนกิจกรรม 5 แขนงหลัก ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงที่ยั่งยืนและก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และคุณธรรมของศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงานของคนไทยเป็นพื้นฐาน ซึ่งนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ.2544-2553 ได้มีขอบเขตครอบคลุมยุทธศาสตร์สำคัญ 5 ด้าน คือ อิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (E-Government) พาณิชยกรรม (E-Commerce) อุตสาหกรรม (E-Industry) การศึกษา (E-Education) และสังคม (E-Society) เป็นเวลาถึง 10 ปี เพื่อให้นโยบายเหล่านี้สามารถแปรไปสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและมีความเป็นไปได้

ในส่วนข้าราชการต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการปฏิบัติงาน โดยเน้นที่ประชาชนเป็นศูนย์กลาง และให้บริการประชาชนซึ่งเป็นผู้เสียภาษีเสมือนเป็นลูกค้าของตน นอกจากนั้นข้าราชการต้องมีการปรับปรุงทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการทำงาน เช่น การเปิดเว็บไซต์ การรับส่งอีเมลล์ อีกทั้งยังต้องศึกษา และหาแนวทางใหม่ๆ ในการให้บริการประชาชน ประชาชนก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยทำให้การพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากประชาชน คือกลุ่มเป้าหมายหลักในการให้บริการของอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ หากแต่ สิ่งสำคัญสำหรับประชาชนในการที่จะช่วยพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐได้นั้น คือ การเตรียมความพร้อมของประชาชนที่จะก้าวเข้าสู่ยุคการบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ความพยายามที่รัฐทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในนโยบายอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว หากประชาชนขาดข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ประชาชนจะไม่สามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐได้ และไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพตามมา การสื่อสารจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยลดปัญหาดังกล่าว กล่าวคือ ก่อนที่รัฐจะทำการสื่อสารไปยังประชาชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร รัฐต้องทำการวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของประชาชนโดยเฉพาะพฤติกรรมทางด้านการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ทั้งนี้ก็เพื่อรัฐจะได้สามารถนำผลการวิเคราะห์เหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการวางแผนการสื่อสารต่อไป

คณะผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญถึงปัญหา ที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีในหน่วยงานของภาครัฐในการให้บริการแก่ประชาชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลของภาครัฐในจังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้เสียด้านข้อมูลสารสนเทศจังหวัดตาก ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ได้ร่วมมือกันในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกันอย่างเหมาะสมและสอดคล้องตรงความต้องการของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในจังหวัดตาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

2. เพื่อหาแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับบุคคาลากรในสำนักงานจังหวัดตาก และสำนักงานท้องถิ่นของจังหวัดตาก เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในจังหวัดตาก ซึ่งมุ่งศึกษาแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก ซึ่งสามารถอธิบายขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย ดังนี้ 1. ด้านการจัดเก็บองค์ความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ 2. ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ 3. ด้านคุณค่าที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล และ 4. ด้านความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารหน่วยงาน และบุคคลากร สังกัดหน่วยงานสำนักงานองค์กรปกครองท้องถิ่นของจังหวัดตาก ในสี่อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองตาก อำเภอวังเจ้า อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา จำนวน 32 หน่วยงาน จำนวนทั้งสิ้น 128 ราย และการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรมีจำนวนจำกัดที่นับได้ (Finite Population) ของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 97 ราย ซึ่งทำการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐมีความสำคัญและต้องได้รับอนุญาตในการให้ข้อมูลภาครัฐ การกำหนดขนาดตัวอย่างประชากรที่มีความแน่นอน (Finite Population) Yamane, (1973) มีสูตรที่ใช้ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ในการศึกษาการวิจัยนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานจังหวัดตาก และสำนักงานท้องถิ่นของจังหวัดตาก ปี2565 จำนวน 97 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารและบุคลากรของหน่วยงานโดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งการทำงาน ตอนที่ 2 ปัญหาที่มีผลต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก จำแนกตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดเก็บองค์ความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ ด้านคุณค่าที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล และ

ด้านความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ธ (Likert's Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง มีปัญหาต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการ บริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก มากที่สุด จนไปถึงระดับ 1 หมายถึง มีปัญหาต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการ บริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก น้อยที่สุดซึ่งการแปลผลระดับค่าเฉลี่ยการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาเอกชน 4.50 – 5.00 หมายถึง มีปัญหาต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตากมากที่สุด จนไปถึงระดับ ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีปัญหาต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตากน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.908 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะคณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ที่ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติทดสอบ t (t-test Independent) และ (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 77.32 และเพศหญิง จำนวน 22.68 คน คิดเป็นร้อยละ 22.68 มีอายุ 55 - 60 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.98 อายุ 49 – 54 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.84 อายุ 43 - 48 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.43 อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.28 อายุ 37 – 42 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 และอายุ 31 - 36 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.22 ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 68.04 และปริญญาโท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31.96 สถานภาพสมรส จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 50.52 โสด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.99 และหย่า/แยกกันอยู่/หม้าย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.49 รายได้มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 36.09 ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ 25,001 – 30,000 บาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 47.42 และ มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.49 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 50.51 ผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.74 และปลัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 27.74

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9345 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงที่สุดคือ ด้านการจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9619 รองลงมาได้แก่ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ และด้านความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9571 และ 3.9381 ส่วนปัญหาต่ำสุดคือ ด้านความคุ้มค่าที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล มีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.8810 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก โดยรวม

ระดับปัญหาการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	จัดลำดับ
1) ด้านการจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ	3.9619	มาก	1
2) ด้านความคุ้มค่าที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล	3.8810	มาก	4
3) ด้านความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ	3.9381	มาก	3
4) ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ	3.9571	มาก	2

ระดับปัญหาการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	จัดลำดับ
รวมเฉลี่ย	3.9345	มาก	

แนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก คณะผู้วิจัยนำปัญหาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตากสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านดังตาราง 4.12 – 4.15.มาร่างเป็นแนวทางการทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และนำร่างดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ในวันจันทร์ที่ 30 พฤษภาคม 2565 เวลา 10.00 - 12.00 น. ผ่านระบบออนไลน์แอพพลิเคชั่น ZOOM และนำผลจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 1 การจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ	แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก
1) การจัดตั้งคลังสมอง (Think Tank) และการประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ (One Plan) จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานระหว่างองค์กรในการพัฒนาในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาจังหวัด	1. แผนปฏิบัติราชการควรบูรณาการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยคำนึงถึง ความซ้ำซ้อนของผลผลิต/โครงการและงบประมาณ การแบ่ง/มอบหมายการดำเนินงาน/ความรับผิดชอบในนโยบาย 2. ควรพิจารณาหาแหล่งเงินในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย จัดลำดับความสำคัญระดับแผนงาน โครงการ พิจารณาแหล่งเงิน เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณและแหล่งอื่นและ จัดทำ Phasing ในการจัดการทรัพยากร/งบประมาณ

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 1 การจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
	3. นำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแต่ละแผนงาน/โครงการ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ นำไปสู่การพัฒนาในทุก ๆ มิติอย่างยั่งยืน
2) การนำความรู้โครงการที่สำเร็จ และวิธี/หลักการดำเนินงาน การแบ่งปันความสามารถของทักษะของผู้บริหาร (Tacit Knowledge) ทำให้บุคลากรในจังหวัดเกิดการเรียนรู้ (Learning) ร่วมกันพัฒนาจังหวัดได้ดีขึ้น เกิดความรู้ใหม่นำไปสู่การนำให้องค์กรภายในจังหวัดมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น	1. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐแต่ละหมวดความรู้ (Leassons Learned) ที่มีองค์ความรู้และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาร่วมมือกันจัดทำวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของหน่วยงาน 2. หน่วยงานภาครัฐควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ภายในและระหว่างหน่วยงาน 3. ควรมีการเผยแพร่องค์ความรู้ เช่น เอกสารเผยแพร่ บอร์ดประชาสัมพันธ์ เว็ปไซต์ อย่างต่อเนื่อง
3) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนตลอดจนประวัติข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง งบหน่วยงาน งบพัฒนาจังหวัด และงบประมาณองค์กรส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดแผนปฏิบัติราชการซึ่งนำไปสู่นโยบายพัฒนาจังหวัด	มีแนวทางดังนี้ 1. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำไปเชื่อมโยงกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินนำไปสู่การจัดทำคำของบประมาณของส่วนราชการ 2. หน่วยงานภาครัฐควรจัดแผนการปฏิบัติราชการให้ครอบคลุมงบประมาณทั้ง 3 มิติ คือ มิติงบนโยบาย (Agenda) มิติงบหน่วยงาน (Function) และมิติงบพื้นที่ (Area) 3. การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานควรคำนึงถึง ภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบและความพร้อมในการดำเนินงานด้านข้อมูล ด้าน

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 1 การจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
	ระบบสารสนเทศ ด้านการจัดการและด้านกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 4. หน่วยงานที่รับผิดชอบภาครัฐควรนำข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ ไปใช้ในการวิเคราะห์แผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับผลผลิตเพื่อนำไปสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5. หน่วยงานกลางระดับจังหวัดควรมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจ และพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นการพัฒนา การจัดทำนโยบายและการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง
1) ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ที่เกิดจากการรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อนำมาปรับแผนและวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ลดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ เนื่องจากมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือ	มีแนวทางดังนี้ 1. หน่วยงานภาครัฐควรร่วมมือกับสถานศึกษา (มหาวิทยาลัย) ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2. เพื่อสนับสนุนให้เกิดระบบนิเวศด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ 3. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนแพลตฟอร์ม ที่ทำให้เกิดการสร้างงานบริการในโลกดิจิทัลสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานบริการและบริหารของภาครัฐและเอกชน 4. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการนำวิทยาศาสตร์ข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์ ที่คำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง มาเพิ่มความสามารถการในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 1 การจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
	5. ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่หลากหลายแหล่ง ในการเพิ่มศักยภาพด้วยการเข้าถึงความรู้ เครื่องมือบนพื้นฐานของธรรมาภิบาลข้อมูล ซึ่งครอบคลุมความปลอดภัยไซเบอร์ ความมีจริยธรรม และการไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
2) คุณค่าในการใช้งาน ที่เกิดจากการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความรับผิดชอบ และกล้าตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่ใช้งาน	มีแนวทางดังนี้ 1. ควรมีการบริหารจัดการด้านบุคลากรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพด้านการเติมเต็มองค์ความรู้และการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยี 2. ส่วนราชการควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้บุคลากรกล้าตัดสินใจ มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้พร้อมสนับสนุนการทำงานและการแก้ปัญหา เพื่อบรรลุแผนงานหลักขององค์กร 3. ควรมีการมอบอำนาจเพื่อกระจายอำนาจการตัดสินใจอย่างเป็นระบบทั่วทั้งองค์กรราชการ 4. มีความชัดเจนในขอบข่ายอำนาจหน้าที่ รู้ความเสี่ยงและขอบเขตการตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่ใช้งานเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างทันท่วงที 5. หน่วยงานราชการควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำไปสู่การวิเคราะห์การจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อการพัฒนานโยบายและการให้บริการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 1 การจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
3) คุณค่าทางสังคม ที่เกิดจากการสร้างกระบวนการแก้ไขข้อร้องเรียนที่รวดเร็วและสร้างสรรค์ มีกระบวนการจัดการข้อร้องเรียนอย่างเป็นระบบ รวดเร็ว ทันสถานการณ์ ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อตอบสนอง และสร้างความพึงพอใจ	แนวทางดังนี้ 1. หน่วยงานราชการควรพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านการบริการประชาชนที่ทันสมัย รวดเร็วและเข้าถึงในทุกระดับ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างนวัตกรรมการบริการที่สร้างความแตกต่างและตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม 2. หน่วยงานราชการควรนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในกระบวนการร้องเรียนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อยู่บนพื้นฐานของระบบข้อมูลสารสนเทศ ทำได้รวดเร็วและสร้างสรรค์ มีผลต่อความพึงพอใจ และความร่วมมือของกลุ่มผู้รับบริการ 3. หน่วยงานราชการควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการทำงานและการแก้ปัญหาในเชิงรุก (Response and React) มีการรายงานสถิติการร้องเรียนและการบริการที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จำนวนข้อร้องเรียนที่ได้รับการแก้ไข หรือสถานะการณ์แก้ไขปัญหา ผ่านการแจ้งกลับโดยเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 3 ความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
1) ข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐ มีลักษณะครบถ้วนสมบูรณ์ข้อมูล	มีแนวทางดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 3 ความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
(Completeness Data) เพื่อผู้ใช้ข้อมูลจะได้นำไปใช้วิเคราะห์ให้ได้ผลใกล้เคียงความจริง และมีประสิทธิภาพมากที่สุด	1. หน่วยงานราชการควรมีการเชื่อมโยงและบูรณา งานบริการด้านสาธารณูปโภคเข้าด้วยกัน เสมือนเป็นองค์กรเดียว จะทำให้ข้อมูลที่ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งมีผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้แม่นยำและมีประสิทธิภาพ 2. ควรพัฒนาระบบ Blockchain สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่น่าเชื่อถือ จากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับประชาชนแบบรายบุคคล นำข้อมูลไปใช้ได้อย่างน่าเชื่อถือและปลอดภัย
2) ข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐ มีลักษณะข้อมูลมีความต้องกัน (Consistency) ค่าชุดข้อมูลบูรณาการมีความสอดคล้องกับชุดข้อมูลอื่นและไม่ขัดแย้งกัน และมีลักษณะความพร้อมใช้งานข้อมูล (Availability) สามารถเข้าถึงได้ และใช้งานได้ตลอดเวลา	มีแนวทางดังนี้ 1. หน่วยงานราชการควรจัดทำระบบกลางเพื่อเชื่อมโยงงานบริการของภาครัฐแบบข้ามหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานด้านบริการประชาชนมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น 2. ควรพัฒนาระบบเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี Blockchain เชื่อมต่อทุกหน่วยงานสังกัดของกระทรวงมหาดไทยเข้าด้วยกัน และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้แบบ Realtime ภายใต้มาตรฐานข้อมูลเดียวกัน มี Service ของ Application (API) ที่ครบถ้วนยืดหนุ่นและมีความปลอดภัยสูง
3) การยกระดับการให้บริการข้อมูลแก่ประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วน	มีแนวทางดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 3 ความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
ร่วมระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐ ในการร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การติดตาม และประเมินผล	1. หน่วยงานภาครัฐควรมีการให้บริการข้อมูลกิจกิจกรรมดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงานแก่ประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ติดตามโครงการที่ดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน ในด้านต่าง ๆ เช่น การวามแผน การดำเนินการ และร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมติดตามประเมินผล 2. ควรมีมาตรการสนับสนุนการให้บริการข้อมูลกิจกรรมดำเนินงานของภาครัฐแก่ประชาชน เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังสอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง และเป็นการสนับสนุนการสร้างค่านิยมในการสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ
1) การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการทำงานภาครัฐดิจิทัล วางแผนการเชื่อมโยงข้อมูลทุกระดับ เพื่อหาสาเหตุของปัญหา คาดการณ์ผลลัพธ์ที่เกิด และการแก้ไขเชิงนโยบาย	มีแนวทางดังนี้ 1. ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและตัววัดที่รวบรวมจากทุกระดับในส่วนราชการแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา นำไปแก้ไขปัญหาในเชิงนโยบาย และปรับปรุงยุทธศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม 2. ควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานทั้งระบบ เพื่อความถูกต้องรวดเร็ว และมีความพร้อมต่อการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล ผู้บริหารสามารถติดตามผลตัวชี้วัดในทุกระดับ ทำให้สามารถสั่งการได้ทันท่วงที

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 4 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
2) การเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรและขีดความสามารถของหน่วยงาน จากการใช้เครื่องมือแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ เกิดความคล่องตัว และสามารถทำงานร่วมกับเครือข่ายภายนอก เป็นทีมงานที่มีสมรรถนะสูงเพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน	มีแนวทางดังนี้ 1. ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทั้งระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิทั่วประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในวิเคราะห์ปัญหาที่มีความซับซ้อน และคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ 2. ควรแก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนชาวจังหวัดตาก ให้มีการกินดี อยู่ดี และมีสุข โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อย่างทั่วถึง

ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก

ด้านที่ 4 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ	**แนวทางการดำเนินงานการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก**
3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนงาน ติดตามและประเมินผล เชื่อมโยงกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยใช้ตัววัดและติดตามด้วยเทคโนโลยี	มีแนวทางดังนี้ 1. หน่วยงานราชการควรมีการสร้างนวัตกรรมในการปรับปรุงผลผลิต การให้บริการ และกระบวนการ ที่เชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าการให้บริการแก่ประชาชนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 2. หน่วยงานภาครัฐควรใช้เทคโนโลยีข้อมูลดิจิทัลที่ทันสมัยร่วมกับการรายงานผลตามตัวชี้วัดที่กำหนดเพื่อการทำงานที่เกิดประสิทธิผลสูงสุด 3. ควรมีการติดตามการขับเคลื่อนแผนงาน โดยกำหนดข้อมูลและตัวชี้วัดเชิงกลยุทธ์ในระสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

การทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่าเฉลี่ยรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในส่วนปัจจัยด้านการจัดเก็บความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ ด้านความคุ้มค่าที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล ด้านความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือและ ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความสอดคล้องลักษณะการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในหน่วยงานภาครัฐ กับลักษณะการดำเนินงานด้านการจัดเก็บองค์ความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ ด้านความคุ้มค่าที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการบริหารงานและการ

ให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล และด้านความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ

ลักษณะการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในหน่วยงานภาครัฐ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การจัดเก็บองค์ความรู้ในหน่วยงานภาครัฐ	ระหว่างกลุ่ม	1.835	2	.917	11.971	.000
	ภายในกลุ่ม	15.861	207	.077		
	รวม	17.695	209			
ความคุ้มค่าที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	2.025	2	1.013	7.487	.001
	ภายในกลุ่ม	27.999	207	.135		
	รวม	30.024	209			
ความไว้วางใจจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือ	ระหว่างกลุ่ม	2.924	2	1.462	14.225	.000
	ภายในกลุ่ม	21.272	207	.103		
	รวม	24.195	209			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลดังนี้

1. ปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วจำเป็นต้องเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนได้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นการยกระดับประสิทธิภาพภาครัฐของจังหวัดตากสู่สังคมดิจิตอล ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่สามารถคาดเดาได้ ซึ่งจะส่งผลให้กลไกการพัฒนาระบบราชการมีการปรับตัวต่อความท้าทายใหม่ๆ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐจังหวัดตากจึงเป็นปัญหาในระดับมาก ที่จะช่วยผลักดัน

การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับทิศทางในการบริหารงานของประเทศและเป็นการยกระดับสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย United Nationss, (2014) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องการให้ความรู้และการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่พอเพียงและไม่ทั่วถึง การจัดเก็บองค์ความรู้ในหน่วยงานภาครัฐมีระดับลักษณะการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐในหน่วยงานภาครัฐที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าหน่วยงานภาครัฐดำเนินการพัฒนาการจัดเก็บความรู้แล้วมีความสัมพันธ์การพัฒนาองค์กรให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Shelly, G., Cashman, T. & Vermaat, M., (2002) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการข้อมูลขององค์การในภาครัฐ พบว่าความสัมพันธ์ตัวแปรต้นของการบูรณาการองค์ความรู้ได้รับจากทุกภาคส่วน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือสื่อสารทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์การอย่างเป็นรูปธรรม มีผลต่อตัวแปรตามด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์การของภาครัฐที่ตอบสนองต่อการให้บริการประชาชน ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ มีปัญหาคือขาดการวางแผนในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ และขาดการคาดการณ์ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นและการแก้ไขเชิงนโยบาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภาครัฐขาดการเตรียมความพร้อมของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Organization) หน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนในการวิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานและการจัดทำแผนพัฒนาหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Savitree Sakonset, (2018) ที่พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบูรณาการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐและการเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ จะเป็นตัวเร่งให้เกิดการผลิตสินค้า บริการใหม่ในระบบเศรษฐกิจ โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ของภาคเอกชน และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐของจังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกัน แก้ไขปัญหา สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาหน่วยงานในด้านการบริหารจัดการข้อมูลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งผู้บริหารหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ และบุคคากรในหน่วยงานควรให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยการ

ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในและระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนสนับสนุนแพลตฟอร์มที่ทำให้เกิดการสร้างงานบริการในโลกดิจิทัลสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงการทำงานของข้อมูลระหว่างหน่วยงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและกำหนดมาตรการความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาที่มีความซับซ้อน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในเชิงนโยบายและปรับปรุงยุทธศาสตร์ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคณะทำงานแบบบูรณาการและติดตามข้อมูลสารสนเทศหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด (Committee) กับหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนระดับจังหวัด (Think Tank Information System) ที่มีประสิทธิผลต่อการตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ทุกมิติ

2.3 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ (Data Center) ระดับจังหวัดเพื่อบูรณาการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน Interoperation between Governance Office เพื่อส่งผลต่อประสิทธิผลของงานที่ปฏิบัติออกมาอย่างมีคุณภาพ และเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

เอกสารอ้างอิง (References)

Likert, R. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale in Attitude Theory and Measurement**. P.90-95. New York : Wiley & Son.

Savitree Sakonset. (2018). Knowledge Management of Office of the National Economic and Social Development Board. *Degree of Master of Public Administration Thesis*. Sukhothai Thammathirat Open University. Page 170.

Shelly, G., Cashman, T. & Vermaat, M. (2002). *Discovering computers 2003 : Concepts for a digital world*. Boston, MA : Course Technology.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

United Nationss. (2014). *Manual for measuring e-government*. Economic Commission for Afirican.

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

creative community-based tourism development case study of seven houses Muang District, Sa Kaeo Province

ภาณุ เภตรา[1]
Panu Petra

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการประชุมระดมสมอง ด้วยเทคนิค Rapid Ideation ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชนด้านการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ แกนนำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์บ้านเจ็ดหลังพาเพลิน เกษตรตำบล จำนวน 10 คน การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดำเนินการโดยปรึกษาผู้นำและสมาชิกของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง และกลุ่มผู้ทดลองการท่องเที่ยว จำนวน 7 คน และผู้ดำเนินการระดมสมอง ประกอบด้วยคณะผู้วิจัยจำนวน 1 คน ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูง ใช้แนวคำถาม(Interview guide) เป็นเครื่องมือในระดมสมองและทำการบันทึกข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการสนทนา หลังจากรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้วทำการประมวลผลข้อมูลโดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล แล้วแปลข้อมูลให้เป็นแนวคิด (concept) เพื่อเรียบเรียงตามหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง มีสภาพภูมิประเทศที่อุดมสมบูรณ์มีพื้นที่อยู่ระหว่างตำบลท่าแยกและตำบลศาลาลำดวน ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองสระแก้วประมาณ 22 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยรถยนต์หรือจักรยานยนต์ใช้เวลาประมาณ 20 นาที อยู่ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ระยะทางประมาณ 32 กม. ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที มีประชากรทั้งหมด 298 คน แบ่งเป็นประชากร ชาย 167 คน ประชากรหญิง 131 คน โดยประชากรส่วนใหญ่ ในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย อากาศก็จะมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก

[1] คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration Northern College

ชุมชนบ้านเจ็ดหลังเริ่มปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โดยได้รับพันธุ์มาจากโครงการอีสานเขียว แรกเริ่มนำมาปลูกบริเวณหัวไร่ปลายนาเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและเพิ่มพื้นที่ป่าปุมชนต่อมามีผลผลิตรสชาติดีและขายได้ราคามีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงชุมชน จึงขยายพื้นที่ปลูกจนปัจจุบันมีพื้นที่การปลูกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนกว่า 500 ไร่ และได้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพิลนเพื่อเป็นแหล่งรับซื้อเม็ดมะม่วงหิมพานต์และแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์แบบครบวงจรภายในชุมชนเ แก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาดและการถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีจุดดึงดูดในชุมชนที่ต้องการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ได้แก่ 1) โคกหนองนาพาเพลิน 2) สวนมะม่วงหิมพานต์ 3) สวนป่าพาเพลิน 4) ฝายมีชีวิต และ5) ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน 2. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมธรรมชาติ ได้เส้นทางการท่องเที่ยวจำนวน 1 เส้นทาง 5 กิจกรรม ผลการระดมสมองต่อเส้นทางการท่องเที่ยวฯ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 40-60 ปี อาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ การศึกษาระดับปริญญาตรี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในด้านพื้นที่ ว่า ชุมชนควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรม ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง และด้านการรักษาความปลอดภัยอย่าง เป็นระบบ มีมาตรฐาน ทั้งนี้ผู้บริหารส่วนงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายในการสนับสนุนในด้านงบประมาณ และความร่วมมือนักวิจัยควรเพิ่มการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับสู่การรับรองมาตรฐาน และพัฒนารูปแบบการปลูกและการแปรรูปเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับชุมชน

คำสำคัญ: ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมธรรมชาติ

Abatract

This research study The objectives were 1) to study the context and potential of Ban Chet Lang community, Muang District, Sakaeo Province; 2) to develop a creative community-based tourism route. This research is a participatory practice research. The data was collected by a brainstorming session using the Rapid Ideation technique, where the key informant was the community leader. Community Sage on Cashew Cultivation and Processing Leaders and members of the community enterprise group that grows and processes cashews at Baan Chet Lang Pa Ploen, Kasetsart Sub-district, consisted of 10 people. and a group of 7 tourism experimenters and a brainstorming operator It consists of a research team of 1 person. The moderator is knowledgeable. Expertise and high experience Use the interview guide as a brainstorming tool. and recording data from the beginning until the end of the conversation After collecting the information Data processing is performed by categorizing the data. Then translate the data into concepts to compile according to the principles of content analysis.

The results of the research showed that 1. The community of the seven houses There is a fertile terrain between Tambon Tha Yaek and Tambon Sala Lamduan. It is located about 22 kilometers from Mueang Sa Kaeo District. It takes about 20 minutes by car or motorcycle. It is away from Sa Kaeo Provincial Government Center. The distance is about 32 km. It takes about 40 minutes to travel with a total population of 298 people, divided into 167 male population and 131 female population. In the village, the occupation is agriculture and general labor. Characteristics of the area of the seven villages lowland Most of the area is agricultural land, such as eucalyptus farming. Cassava fields, rice fields, sugar cane fields have 3 seasons: rainy season, summer and winter, but most of the weather is hot and quite dry most of the time. Baan Chet Lam community started planting cashew trees since 1975, cultivating them from the Isan Green Project. Initially, it was planted in the end of the fields to solve the problem of drought and increase the forest area. Later, the produce has good taste and can be sold at a price that middlemen come to buy to the community. Therefore, the planting area has been expanded until now the planting area has increased to more than 500 rai and has established the Baan Chet Lang Paplen Community

Enterprise Group to be a source for buying cashew nuts and processing cashews fully within the community. Solve the problem of oversupply and price pressure from middlemen There are attractions in the community that want to develop as a learning center: 1) Khok Nong Na Pa Ploen 2) Cashew Plantation 3) Pa Ploen Forest Plantation 4) Weir Chevable and 5) Ban Chet Lang Pa Community Product Distribution Center. Plearn 2. Natural agricultural tourism routes received 1 tourism route, 5 activities, brainstorming effect on the tourism route Most of the samples were female, aged 40-60 years, occupation, government service/state enterprise. bachelor's degree

This research study suggested that the area should be continually developed into a concrete natural agricultural tourism. Learning resources should be developed. and facilities, access and security in a systematic manner with standards. The executives of the government sector concerned should have a policy to support the budget. and cooperation Researchers should increase product development to raise the level to certification. and develop planting and processing patterns to increase productivity and income for the community

Keyword: Potential to be a community tourist attraction product development Cashew nut processing, natural agricultural tourism.

บทนำ

อุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวได้มีการพัฒนาและขยายตัวมากที่สุดในเวทีเศรษฐกิจโลก เป็นปีที่ 6 ติดต่อกันที่ 3.3% สร้างรายได้ทั่วโลกราว 7.6 ล้านล้านดอลลาร์ หรือกว่า 263.4 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนราว 10.2% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) ของโลก แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และความกระตือรือร้นของผู้คนที่จะเดินทาง และค้นพบสถานที่ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง แม้จะมีความท้าทายทางด้านเศรษฐกิจ และปัญหาทางด้านการเมืองที่เกิดขึ้นทั่วโลก การเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเดินทางเพื่อธุรกิจและพักผ่อน ตลอดจนเป็นกลไกช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างงานทั่วโลก หากพิจารณาเป็นรายประเทศ คาดว่า ประเทศขนาดใหญ่ที่จะมีการเติบโตด้านการท่องเที่ยวและการเดินทางรวดเร็วที่สุด ได้แก่ จีน อินเดีย ไทย และอินโดนีเซีย และคาดว่าในปี พ.ศ. 2570 ประเทศจีนจะก้าวแซงสหรัฐอเมริกา ในด้านการใช้จ่ายและการลงทุนด้านการท่องเที่ยว และการเดินทางภายในประเทศ รวมถึงสัดส่วนในอุตสาหกรรมนี้ต่อผลิตภัณฑ์ มวลรวมของประเทศ

(GDP) โดยรวมสำหรับประเทศไทยนั้น คาดว่าจะสามารถรักษาอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็วต่อไปได้ และจะกลายเป็นตลาดส่งออกนักเดินทางรายใหญ่ เป็นอันดับ 3 ของโลก ภายในปี พ.ศ. 2570 (กฤษฎา กาญจนาลัย, 2561)

สำหรับประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความสมดุลของการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ตลอดจนให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน”โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขริมยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลารท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทยและการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ จะเห็นได้ว่าเรายังจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งระบบอย่างจริงจัง ด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะส่งผลต่อชุมชนให้ได้รับผลประโยชน์อย่างกว้างขวาง

รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการ กระตุ้นเศรษฐกิจภายใต้โครงการ Amazing Thailand Go Local เที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบใหญ่ เมืองไทยเติบโต’ เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและ กระจายโอกาสในชุมชน ทั้งยังช่วยอนุรักษ์อาหารพื้นถิ่น ศิลปะวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ (ททท,2561) และสังคมในปัจจุบันตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตที่เกิดจากการหล่อหลอมของสังคม ทั้งนี้วัฒนธรรมหมายรวมถึง ทั้งงานศิลปะ ดนตรี ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตทั่วไป เช่น อาหารการกิน ความเชื่อ ศีลธรรม อาชีพ รูปแบบวิถีชีวิตในแต่ละพื้นที่และในแต่ละช่วงเวลา ส่งผลให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตมีความแตกต่างหลากหลายกันในแต่ละแห่ง กระแสความนิยมเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการนำวัฒนธรรมและวิถีชีวิตด้านต่างๆเหล่านี้ มาต่อยอดเพิ่มมูลค่าสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่น่าสนใจประโยชน์ของการนำวัฒนธรรมและวิถีชีวิตมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวนอกจากจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศแล้วยังส่งผลให้เกิด การตระหนักเกี่ยวกับการสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560)

ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง หมู่ที่ 13 ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว แต่เดิมพื้นที่หมู่บ้านเป็นเขตป่าสงวน มีชาวบ้านจากบ้านใกล้เคียงมาถากถางป่าเพื่อทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกบ้านเรือนที่ละหลัง สองหลัง จนกระทั่งมีจำนวนเจ็ดหลัง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า หมู่บ้านเจ็ดหลัง แต่ในปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 127 หลังคาเรือน มีประชากรราว 298 คน เป็นชาย 167 คน เป็นหญิง 131 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสระแก้ว, 2565) ส่วนใหญ่ประชากรในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย อากาศก็จะมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก น้ำไม่เพียงพอสำหรับทำการเกษตรของแต่ละครัวเรือน พอหน้าฝนบางพื้นที่ก็เกิดน้ำท่วมทำให้ไร่นาเสียหาย เกษตรกรจึงขาดรายได้จากการทำการเกษตรแต่พื้นที่บ้านเจ็ดหลังมีการเพาะปลูกมะม่วงหิมพานต์จำนวนมาก ยังมีการแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ใช้ในการรับประทานเองและจำหน่าย นางชมพู คงเมือง ผู้ใหญ่บ้านเจ็ดหลัง หมู่ที่ 13 ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเจ็ดหลังได้มีแนวคิดในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเจ็ดหลังขึ้น ซึ่งชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้นหลายแห่ง เช่น ฝายชะลอน้ำ แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สวนมะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนเหล่านี้ยังไม่ได้เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป และยังไม่ได้มีการพัฒนาออกมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจัง นักวิจัยจึงเห็นควรว่าหากมีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง มีการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ มีการประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสนับสนุนให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในจังหวัดสระแก้วและระดับระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับบริบทชุมชน

(กาญจนา นาคสกุล, 2556) บริบทของชุมชน หมายถึง สถานการณ์แวดล้อมหรือความรู้เกี่ยวกบสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนที่ให้เข้าใจความหมายของถ้อยคำที่อธิบายสภาพการณ์นั้น ๆ เรียกรวมกันว่า context หรือ context of situation

ประเด็นที่ควรทำการศึกษาบริบทชุมชน ประเด็นดังนี้

1 ข้อมูลทางกายภาพ ได้แก่

1.1 จำนวนประชากรจำแนกตามเพศอายุ

1.2 จำนวนครัวเรือน ฐานะความเป็นอยู่การตั้งบ้านเรือนในชุมชน

1.3 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลักษณะทางนิเวศวิทยา

1.4 จำนวนที่ดิน จำแนกตามพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยูอาศัย ่ พื้นที่สาธารณะ

1.5 แหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติลักษณะนิเวศวิทยาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.6 แหล่งน้ำกินน้ำใช้ น้ำทางการเกษตร พืชและสัตว์ที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือที่ ปลูกและเลี้ยง

1.7 ลักษณะภูมิศาสตร์ภูมิอากาศการคมนาคม และสภาพปัญหาทางกายภาพ

1.8 ประเด็นอื่น ๆ ที่อาจมีความเหมาะสมเพิ่มเติม

2. ข้อมูลทางสังคม การเมืองและการปกครอง ได้แก่

2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

2.2 เชื้อชาติหรือชาติพันธุ์

2.3 การศึกษาจำแนกตามเพศ อายุ

2.4 สุขภาพ จำแนกตามเพศ อายุ

2.5 จำนวนผู้พิการกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

2.6 กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนรูปแบบและพฤติกรรมการทำกิจกรรมของชุมชน เช่น กลุ่มกิจกรรมที่มีในชุมชน ความเข้มแข็งของกลุ่ม หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินงาน วิธีการที่ชุมชนสร้างและจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม ปัจจัยที่ทำ ให้กิจกรรมนั้น ๆ สำเร็จหรือไม่สำเร็จผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ

2.7 โครงสร้างการปกครองการแบ่งพื้นที่ในหมู่บ้าน

2.8 การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

2.9 ปัญหาทางสังคม การเมืองการปกครอง

2.10 รูปแบบวิถีชีวิต เช่น การนับถือศาสนาความเชื่อค่านิยม ประเพณีกฎข้อห้ามของชุมชน บทลงโทษหากมีการละเมิด ฯลฯ

2.11 ผู้น าชุมชน ทั้งผู้นำโดยธรรมชาติและผู้นำโดยการแต่งตั้ง

2.12 องค์ความรู้ที่สังคมอยู่ในชุมชนภูมิปัญญาชุมชน

2.13 ยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน และยุทธศาสตร์ในอนาคตที่ชุมชนคาดหวัง

2.14 ประเด็นอื่น ๆ ที่อาจมีความเหมาะสมเพิ่มเติม

3. ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ได้แก่

3.1 การประกอบอาชีพ อาชีพหลักอาชีพรองอาชีพเสริม

3.2 ความรู้ความเข้าใจความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพ

3.3 ข้อมูลรายได้รายจ่าย หนี้สิน เงินออมของชุมชน

3.4 พฤติกรรมการบริโภค

3.5 แหล่งทุนในชุมชน เช่น สหกรณ์กองทุนต่าง ๆ

3.6 ผลิตภัณฑ์ชุมชน

3.7 วัตถุดิบและแหล่งของวัตถุดิบในการผลิตสินค้าของชุมชน

3.8 ตลาด ช่องทางการตลาดและเครือข่ายทางการตลาด

3.9 ปัญหาทางเศรษฐกิจการประกอบอาชีพทั้งในระดับครัวเรือนและระดับชุมชน

4. ข้อมูลพื้นฐานครัวเรือน

5. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

6. ประเด็นอื่น ๆ ที่อาจมีความเหมาะสมเพิ่มเติม กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ หัวข้อ ของการศึกษาบริบทชุมชนควรศึกษาในประเด็นดังนี้

6.1 ประวัติชุมชน ได้แก่ ความเป็นมาของหมู่บ้าน ประวัติป่า

6.2 อาณาเขต ได้แก่ อาณาเขตติดต่อ พื้นที่หมู่บ้าน พื้นที่ป่า

6.3 ลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ สัณฐานวิทยา ปฐพีวิทยา

6.4 ลักษณะภูมิอากาศ ได้แก่ การแสดงอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน

6.5 จำนวนประชากร

6.6 โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การคมนาคม การไฟฟ้า การประปา

6.7 เศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ ฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต

6.8 ด้านสังคม กลุ่มองค์กรและเครือข่าย กลุ่มผู้นำ

6.9 ประเพณี พิธีกรรม ข้อห้าม กฎ ระเบียบของหมู่บ้านการใช้ประโยชน์จากป่า

6.10 ผู้รู้หรือปราชญ์ท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ได้แก่ ข้อมูลผู้รู้หรือปราชญ์ท้องถิ่น

6.11 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพจากป่าไม้ของชุมชน

ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน

(สายพิณ สันทด, 2555) ได้ให้ความหมายของ ศักยภาพชุมชน หมายถึง การพฒนาขีดความสามารถของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติและองค์กรชุมชนให้มีความเขมแข็งและมีความสามารถใน การพึ่งพาตนเองจากการนาทรัพยากรที่มีของมนุษย์มาสร้างประโยชน์คืนสู่ชุมชน

(วารุณีงานทศนากัลป์, 2556) ได้ใหความหมายของศักกยภาพการท่องเที่ยววาหมายถึงคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ทางด้านกายภาพ ้ ด้านสาธารณูปโภค ด้านคุณค่าของแหล่ง

ท่องเที่ยวด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดลอม้ ที่สามารถนามาพัฒนาให้เป็นที่ประจักษ์ได้

(อัศวิน พรหมโสภา, 2558) ได้ให้ความหมาย ของศักยภาพท่องเที่ยวว่าหมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงการจัดการที่จะรองรับนักท่องเที่ยว

(สันติ น้อยปาน, 2561) ได้ให้ความหมายของศักยภาพท่องเที่ยวว่าหมายถึง ความสามารถในการรองรับการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อแหล่งท่องเที่ยวทีตอบสนองความตองการของนักท่องเที่ยวโดยศึกษาจากลักษณะทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อวิถีชีวิต ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และการปกครอง

(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2558) ได้ให้ความหมายของศักยภาพท่องเที่ยววาหมายถึง ความพร้อมในด้านคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวใน การให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน คุณลักษณะหรือคุณสมบัติดังกล่าวมีความ แตกต่างกนตามประเภทของแหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นๆ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำว่า Creative Tourism (การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์) บัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรกโดยโดย คริสปิน เรย์ มอนด์ (Crispin Raymond) และ เกร็ก ริชาร์ด (Greg Richards) ในปีพ.ศ.2543 ในความหมายที่ เฉพาะเจาะจงว่าเป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง “การท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ของตน ผ่าน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง ที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมาย ที่ได้ท่องเที่ยว” โดยเรย์มอนด์กล่าวว่าแนวความคิดดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นมาจากแรงบันดาลใจหลังจากที่ได้ฟังบรรยาย เกี่ยวกับปัญหาของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ในยุโรปที่มักให้ข้อมูลประเภทประวัติ หรือวันเดือนปีของสถานที่สำคัญและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ซึ่งไม่น่าสนใจกับนักท่องเที่ยวเอาเสียเลย (เช่น ห้องที่เข้าชมอยู่นี้ เป็นห้องที่ขุนนางเจ้าของสถานที่จัดงานแต่งงานขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ในปี 1637) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวได้ “สร้างสรรค์” กว่านี้ ผนวกกับที่ได้ยินเรื่อง เล่าเกี่ยวกับประสบการณ์อันน่าประทับใจที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่เดินทางท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือประเทศไทย อินโดนีเซีย และออสเตรเลียโดยเข้าเรียนการนวดแผนไทยที่จังหวัด เชียงใหม่เป็นเวลาหลายสัปดาห์ ก่อนจะเดินทางไปท่องเที่ยวต่อที่เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย และเข้าไปมี ส่วนร่วมฝึกหัดการท าอาหารมังสวิรัติ จากนั้นเดินทางต่อไปเรียนรู้ช่วงสั้น ๆ ในการเป็นผู้ดูแลฝูงแกะและปศุ สัตว์ (Jillaroo) ในฟาร์มที่ประเทศออสเตรเลีย เกร็ก ริชาร์ด และ คริสปิน เรย์มอนด์ มองว่าน่าจะมีชื่อใหม่เพื่อที่จะใช้เรียกการ

ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมของพื้นที่ ที่ตนเองได้ ท่องเที่ยว ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวนอกจากจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจผ่านประสบการณ์ด้วย ตนเองแล้ว นักท่องเที่ยวยังสามารถที่จะใช้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ใหม่นั้นมาใช้กับชีวิตหรือการงานของตน ภายหลังที่กลับมาจากการท่องเที่ยวแล้วด้วย และในที่สุดทั้ง เกร็ก ริชาร์ด และ คริสปิน เรย์มอนด์ ก็พบว่าคำ Creative Tourism มีความหมายเหมาะสมที่จะใช้เรียกการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าว (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2558)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวของประเทศไทย มีหลากหลายรูปแบบ การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน ถือได้ว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการท่องเที่ยว และเป็นเครื่องมือที่ภาครัฐนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

(ณัฏฐพัชร มณีโรจน์, 2560) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่จะต้องมีการคำนึงถึงในเรื่องของความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงมีการกำหนดทิศทางโดยชุมชน บริหารจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

(ปาริฉัตร ศรีหะรัญและพรพิมล ขำเพชร, 2562) ให้ความหมาย การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ชุมชนเป็นผู้จัดการโดยดำเนินการ ตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนรวมกันเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว มีการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มาใช้เป็นปัจจัยหลักหรือต้นทุนการผลิตที่สำคัญในการจัดการด้านท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนหรือต่อท้องถิ่น

(สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2560) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน คือ เป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน มาใช้ประโยชน์ให้เกิดการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมเป็นคนจัดการโดยจะต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนด้วย

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยขอสรุปว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐาน คือ การจัดการท่องเที่ยวที่มีการจัดการโดยชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของในการนำทรัพยากรด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่ภายในชุมชน รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มาใช้เป็นปัจจัยหลัก โดยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม (นาตยา บุตรอยู่, 2557)

องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถทำให้การท่องเที่ยวประสบ ความสำเร็จได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวควรจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ หรือที่เรียกกันว่า 5A's ได้แก่

1. ความดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูด ความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะมีเสน่ห์เฉพาะมีความงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาด ขาว แนวปะการังที่มีสีสันสวยงาม รวมทั้งปลาชนิดต่าง ๆ ป่าที่มีพันธุ์ไม้นานาชาติ หรือความงดงาม ที่มนุษย์สร้างขึ้น เชน ทะเลสาบ รีสอร์ทในหุบเขา

2. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) หมายถึงการที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด ถึงแม้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงาม แต่ขาดความ สะดวกในการเข้าถึงนักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว จำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างการคมนาคมที่สะดวกสบาย

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับ คือ ความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่างๆ

4. ที่พัก (Accommodation) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวนั้นสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการคือที่พักแรม ในการเดินทางไปท่องเที่ยวนั้นบางครั้งอาจมีการนอนพักค้างภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวควรมีการจัดบริการที่พักแรมภายใน แหล่งท่องเที่ยวด้วย

5. กิจกรรม (Activity) หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเดิน ป่า การลองแก่ง การพายเรือ หรือกิจกรรมการร่ายรำการจัดงานรื่นเริง การบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น

หลักการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(ปาริฉัตร ศรีหะรัญและพรพิมล ขำเพชร, 2562) กล่าวว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองว่าชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา จนทำให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเข้ามามีส่วนร่วม เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว จึงควรมีหลักการร่วมกันดังนี้

1.การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการพิจารณาถึงสภาพของปัญหา ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น แล้วชุมชนร่วม ตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

2. สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การทำกิจกรรม ติดตามประเมินผล เรียนรู้และรับประโยชน์ร่วมกัน

3. ชุมชนต้องการรวมกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม หรือองค์กร องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อเป็นตัวแทนในการทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมด และด าเนินการทางด้านการกำหนดทิศทางและนโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน มีประสิทธิภาพและเป็นไปตาม เจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชน

4. รูปแบบ เนื้อหา และกิจกรรมของการทองเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงถึง การอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบ

5. มีกฎ กติกา ที่เห็นร่วมกันจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับการดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

6. ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางกระบวนการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง และเหมาะสม

7. การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน เช่น ความ สะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพิจารณาร่วมกันถึง ขีดความสามารถในการรองรับ

8. รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วนนำไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

9. การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องด ารงอาชีพหลัก ของตนเองไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนไป การจัดการท่องเที่ยวจะเป็นการทำลายชีวิต และจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

10. องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้

การมีส่วนร่วมของชุมชน

ถวิลวดี บุรีกุล, (2557) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเรามุ่งมั่นที่จะเป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบ โดยการดูแลพื้นที่ ผู้คนและชุมชนที่เราอาศัยและดำเนินกิจการอยู่ ธุรกิจและพนักงานของเรามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกิจกรรมต่างๆ ที่จะตอบแทนชุมชน โครงการรับผิดชอบต่อสังคมของคาร์กิลล์นั้นได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชนและช่วยชุมชนในพื้นที่ชนบทในประเทศไทยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิผล จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัย ดังต่อไปนี้

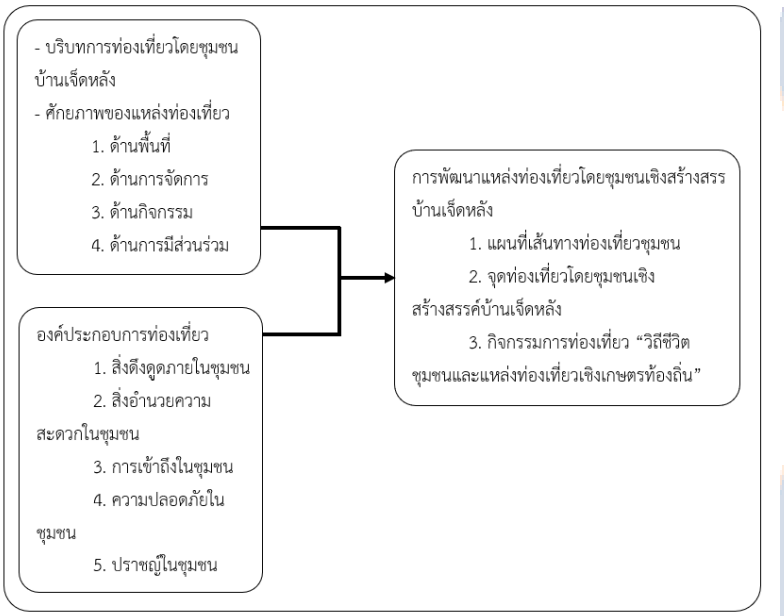
1. ข้อมูลจากประชาชนส่งผ่านไปยังผู้เสนอนโยบาย หรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่จะก าหนดนโยบาย หรือผู้ที่จะเสนอโครงการนั้นๆ ได้ทราบถึงธรรมชาติและแนวคิดของสังคม

2. ข้อมูลทางเทคนิคเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจจากผู้เสนอโครงการส่งผ่านไปยังประชาชน

3. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความเชื่อระหว่างประชาชนกับผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้เสนอโครงการ หรือระหว่างประชาชนด้วยกันเอง

4. ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนผู้สนใจจะต้องได้รับการนำเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นกระบวนการที่ ใช้ในการผลิต การกระจายความรู้ รวมทั้งเป้าหมายของการปรับปรุงขีดความสามารถและการปฏิบัติ ทำให้บรรลุ วัตถุประสงค์ในทางปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นจริงทางสังคม ผ่านทางนักวิจัย กลุ่มผู้มีส่วนร่วม และกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ มีส่วนร่วมถึงประเด็นปัญหาตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ การวิเคราะห์และ การประยุกต์ใช้ ผลของการวิจัย การเจริญเติบโตและการพัฒนาของผู้มีส่วนร่วมเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบ ผลลัพธ์ที่ต้องการ เพื่อความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงการจัดตั้งรวมกลุ่มหรือองค์กร โดยเฉพาะในระบบสุขภาพ และนโยบายทางด้าน

สุขภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีความแตกต่างจาก แนวทางการวิจัยอื่น ๆ ในทางสาธารณสุข เพราะมันขึ้นอยู่กับการสะท้อน การเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนิน การที่มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงสุขภาพ และลดความไม่เท่าเทียมทางสุขภาพ ผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องกันที่หันมาดำเนินการเพื่อปรับปรุงสุขภาพของตัวเอง

ประชากรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และคำตอบที่เป็นจริง คลอบคลุมประเด็นอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยกำหนดประชากร และ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วผู้ให้ข้อมูลหลัก และเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกชุมชน เกษตรตำบล ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และทรงภูมิปัญญา จำนวน 10 คน โดยกำหนด คุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับชุนชนเป็นอย่างดี มีทัศนคติที่ดีต่อการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้:

1. **แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ** เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องสังเกต และข้อคำถามง่ายๆ ในการศึกษาสภาพและบริบททางศักยภาพของชุมชน บ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

2. **แนวคำถาม (Guide line)** ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ระดมสมอง ด้วยเทคนิค Rapid Ideation

ข้อคำถาม จะเกี่ยวข้อกับ

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน
2. ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม
    1) สิ่งดึงดูด
    2) ความปลอดภัยในชุมชน
    3) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่นที่พัก อาหาร อินเตอร์เน็ต
    4) การเข้าถึงเช่น ถนน ป้าย การสัญจร

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ผู้ให้ข้อมูลหลักและเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ 1 คือผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกชุมชน เกษตรตำบล ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และทรงภูมิปัญญา จำนวน 10 คน โดยกำหนด คุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ

เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับชุนชนเป็นอย่างดี มีทัศนคติที่ดีต่อการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ : แนวคำถาม (Guide line) ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ระดมสมองด้วยเทคนิค Rapid Ideation

ข้อคำถามจะเกี่ยวข้องกับ

1. แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน
2. ควรมีจุดแวะชมตรงไหนบ้าง จุดแวะชมที่เป็นวิถีชีวิตเชิงเกษตรกรรมท้องถิ่นของชุมชน
3. กิจกรรมการท่องเที่ยว “วิถีชีวิตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรท้องถิ่น”

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ 2 คือนักท่องเที่ยวนำร่องที่เป็นกลุ่มทดลองมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง จำนวน 7 คน โดยกำหนด คุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสระแก้วมีทัศนคติที่ดีต่อการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ : แนวคำถาม (Guide line) ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ระดมสมองด้วยเทคนิค Rapid Ideation

ข้อคำถามจะเกี่ยวข้องกับ

1. แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน
2. จุดท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บ้านเจ็ดหลัง
3. กิจกรรมการท่องเที่ยว “วิถีชีวิตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรท้องถิ่น”

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

บริบทและศักยภาพของชุมชนผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเป็นรายประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง หมูที่ 13 ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว แต่เดิมพื้นที่หมู่บ้านเป็นเขตป่าสงวน มีชาวบ้านจากบ้านใกล้เคียงมาถากถางป่าเพื่อทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกบ้านเรือนที่ละหลัง สองหลัง จนกระทั่งมีจำนวนเจ็ดหลัง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า หมู่บ้านเจ็ดหลัง แต่ในปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 127 หลังคาเรือน มีประชากรราว 298 คน เป็นชาย 167 คน เป็นหญิง 131 คน ส่วนใหญ่ประชากรในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ลักษณะพื้นที่

ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย อากาศก็จะมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก น้ำไม่เพียงพอสำหรับทำการเกษตรของแต่ละครัวเรือน พอหน้าฝนบางพื้นที่ก็เกิดน้ำท้วมทำให้ไร่นาเสียหาย จึงได้มีเกษตรกรรวมตัวกันปลูกและแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่สำคัญแห่งหนึ่ง ผลผลิตมีคุณภาพ และปริมาณผลผลิตต่อปีเป็นจำนวนมาก สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับครัวเรือนได้เป็นอย่างดี

1.2 อาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้าน 7 หลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 9,595 ไร่ ประมาณ 15.3 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

1. ทิศเหนือ จรดหมู่ที่ 18 บ้านทรัพย์ใหญ่ ตำบลโคกปี่ฆ้อง อ.เมือง จ.สระแก้ว
2. ทิศใต้ จรดหมู่ที่ 12 บ้านคลองเขาเทียน ต.โคกปี่ฆ้อง อ.เมือง จ.สระแก้ว
3. ทิศตะวันออก จรดหมู่ที่ 1 บ้านป่าระกำ ต.ท่าแยก อ.เมือง จ.สระแก้ว
4. ทิศตะวันตก จรดหมู่ที่ 2 บ้านคลองน้ำใส ต.โคกปี่ฆ้อง อ.เมือง จ.สระแก้ว

1.3 สภาพภูมิศาสตร์

ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง หมู่ที่ 13 ตำบลโคกปี่ฆ้อง อ.เมือง จ.สระแก้ว เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย สภาพอากาศมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก แหล่งน้ำไม่เพียงพอสำหรับทำการเกษตรของแต่ละครัวเรือน ในฤดูฝนบางพื้นที่ก็เกิดน้ำท้วมทำให้ไร่นาเสียหาย

1.4 ประชากร

- จำนวนครัวเรือน 127 หลังคาเรือน
- จำนวนประชากร 298 คน
- จำนวนประชากรชาย 167 คน
- จำนวนประชากรหญิง 131 คน

1.5 สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

- แหล่งน้ำสาธารณะ 3 แห่ง
- ประปา 4 แห่ง ผู้ใช้ 127 ครัวเรือน
- จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 127 ครัวเรือน
- โรงเรียน 1 แห่ง
- วัด 2 แห่ง
- หอกระจายข่าว 1 แห่ง

- โทรศัพท์มือถือ 200 เครื่อง
- ศาลาประชาคม 1 แห่ง

1.6 ปริมาณพื้นที่

- พื้นที่อยู่อาศัย 6595 ไร่
- พื้นที่ทำการเกษตร 3000 ไร่

1.7 อาชีพและรายได้ของคนในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง

อาชีพหลัก

- เกษตรกร	จำนวน	27	ครัวเรือน
- ค้าขาย	จำนวน	8	ครัวเรือน
- รับราชการ	จำนวน	3	ครัวเรือน

อาชีพเสริม

- รับจ้างทั่วไป	จำนวน	79	ครัวเรือน
- อื่น ๆ	จำนวน	10	ครัวเรือน

รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 66,666.66 บาท/ครัวเรือน/ปี

รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 150,000 บาท/ครัวเรือน/ปี

รายได้เฉลี่ยของประชากร (ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี 2564) 211,133.86 บาท/ครัวเรือน/ปี

ประเด็นที่ 2 ศักยภาพของชุมชนชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

สำหรับประเด็นศักยภาพของชุมชนในพื้นที่บ้านเจ็ดหลัง ที่จะสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม ผู้วิจัยจะศึกษาตามองค์ประกอบของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมีทั้งสิ้น 5 ประการ ที่ได้จาก Pelasol (2012) ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดภายในชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็นแหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชนและ แหล่งการการเรียนรู้ต่างๆ ภายในชุมชน 2) สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน 3) การเข้าถึงในชุมชน 4) ความปลอดภัยในชุมชน และ 5) ปราชญ์ในชุมชน สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 สิ่งดึงดูดภายในชุมชน

จากการระดมสมอง ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชน แกนนำสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเม็ดมะม่วงหิมพานต์ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้แนวคำถาม ถึงศักยภาพของชุมชนบ้านบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ได้คำตอบถึงสิ่งดึงดูดภายในชุมชนทั้งหมดที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรกรรม ได้ ประกอบด้วย แหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชน และแหล่งการการเรียนรู้ต่างๆ ภายในชุมชน ดังนี้

2.1.1 แหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชน

1) แปลงสาธิตการปลูกการขยายพันธ์ และบำรุงรักษามะม่วงหิมพานต์

จากการระดมสมอง ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน มีจำนวน 7 คน เล่าสอดคล้องกันว่า ชุมชนบ้านเจ็ดหลังได้มีการริเริ่มปลูกเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2518 โดยบิดาของผู้ใหญ่ชมพู คงเมือง เป็นผู้ริเริ่มนำพันธุ์ที่ได้รับแจกมาจากโครงการอีสานเขียว ซึ่งในสมัยนั้นได้มีการส่งเสริมการปลูกพืชที่ทนต่อความแห้งแล้งเพื่อทดแทนป่าไม้ที่ถูดตัดทำลายซึ่งมะม่วงหิมพานต์เป็นพืชชนิดหนึ่งนอกจากนั้นยังมี ไผ่เลี้ยง ยูคาลิปตัส ซึ่งกระจายการปลุกไปในพื้นที่ต่างๆ เหตุที่บิดาของผู้ใหญ่ชมพู คงเมือง เลือกมะม่วงหิมพานต์เพราะปลูกง่าย ทนแล้ง ทนต่อแมลงและโรคในพืช ปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บผลผลิตได้ยาวนานโดยไม่ต้องบำรุงรักษาอะไรมาก เมื่อเริ่มปลูกก็ชักชวนให้สมาชิกชุมชนคนอื่นๆ ปลูกกันบ้างคนละ 5 – 10 ต้นโดยปลูกไว้บริเวณหัวไร่ ปลายนา ต่อมาเมื่อมีการเก็บผลผลิตและจำหน่ายได้ราคาดี จึงขยายพื้นที่เพาะปลูกกันเป็นจำนวนมาก จนปัจจุบันมีพื้นที่ในการปลูกประมาณ 500 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20 ของพื้นที่บ้านเจ็ดหลัง จนในปัจจุบันมะม่วงหิมพานต์ถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเป็นอย่างดี

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเจ็ดหลังพาเพลิน จัดตั้งเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2563 มีสมาชิก จำนวน 15 คน ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของวิสาหกิจชุมชนฯ เกษตรกรภายในกลุ่มจำนวน 15 คน รวมกลุ่มรับซื้อเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางเพื่อเพิ่มราคาให้แก่ผลผลิต สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกมะม่วงหิมพานต์เป็นหลัก ผลผลิตที่มีความไม่แน่นอน/ตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยการผลิต ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และด้านสภาพดินฟ้าอากาศ ฝนแล้ง โรคแมลงระบาด ราคาผลผลิตตกต่ำ ทำการเกษตรอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน และปัจจุบันเศรษฐกิจ ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด ก่อให้เกิดผลกระทบ เป็นวงกว้างทำให้ประชาชนตกงานขาดรายได้ ประชาชนได้รับผลกระทบโดยตรงทำให้รายจ่ายครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นจากเดิม เหตุด้วยรายได้ลดน้อยลงจากเดิม ในการแก้ปัญหา จึงได้จัดทำโครงการแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์เพื่อขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อและทำ MOU กับเกษตรกรรายย่อยเป็นการประกันราคาผลผลิต ซึ่งเป็นอาชีพทางเลือกเพิ่มรายได้กับครัวเรือนของสมาชิกต่อไป

2.1.1 สิ่งดึงดูดที่ชุมชนต้องการพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

1) ฝายกั้นน้ำของชุมชน จากการระดมสมองถึงความเหมาะสม ในการทำแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับน้ำและตั้งชื่อศูนย์การเรียนรู้ว่า “ฝายน้ำมีชีวิต” เป็นจุดเรียนรู้เกี่ยวกับน้ำ และการกักเก็บน้ำเพื่อไว้ใช้อุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง จังหวัดสระแก้ว

2) โคกหนองนาบ้านเจ็ดหลังโมเดลฟาร์มเป็ดวัยรุ่นทุนน้อย จากการระดมสมอง ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน มีจำนวน 8 คน พบว่าโคกหนองนาบ้านเจ็ดหลังโมเดลฟาร์มเป็ดวัยรุ่นทุนน้อยถูกเสนอชื่อมาเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากชุมชนเห็นโคกหนองนาคือการพัฒนาจัดการพื้นที่

ทางการเกษตร ซึ่งเป็นการผสมผสานของเกษตรทฤษฎีใหม่ร่วมกับภูมิปัญญาชาวบ้านเจ็ดหลัง ที่มีการทำเกษตรอยู่แล้ว ซึ่งความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่บ้านเจ็ดหลัง รวมถึงฟาร์มเป็ดวัยรุ่นทุนน้อยเป็นแหล่งสาธิตการเลี้ยงเป็ดแบบครบวงจร การเลี้ยงปลาในนาข้าว และการปลูกพืชในพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำ

3) สวนป่าเบญจพรรณ จากการระดมสมอง ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน มีจำนวน 6 คน พบว่า สวนป่าเบญจพรรณ ถูกเสนอชื่อมาเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากในชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีสวนป่าที่มีต้นไม้หายากหลายชนิด อาทิ ยางนา พยูง ตะเคียน ตะแบก เป็นต้น เนื่องจากคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ไว้ในขณะที่พื้นที่ชุมชนอื่นๆ มักจะตัดไม้เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์โดยไม่ปลูกทดแทน สามารถที่จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้การปลูกและขยายพันธุ์ไม้หายากต่อไป

4) ศูนย์จัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการระดมสมอง ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน มีจำนวน 9 คน พบว่า ศูนย์จัดจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน ถูกเสนอชื่อมาเพื่อพัฒนาจุดท่องเที่ยวในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน และมีการสาธิตกรรมวิธีการแปรรูป บรรจุภัณฑ์ ตลอดจนกระบวนการผลิตและแปรรูปแบบครบวงจร เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภคได้เห็นถึงกระบวนการตั้งแต่ ปลูก บำรุงรักษา แปรรูป บรรจุภัณฑ์ และแสดงสินค้า

สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

จุดบริการนักท่องเที่ยว ไม่ได้เป็นเพียงแค่สถานที่ในการให้บริการนักท่องเที่ยวในยามที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาภายในชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ของคนในชุมชนซึ่งมีไว้ใช้ในการประกอบกิจกรรมของชุมชนในหลายๆ ด้าน และมีไว้เพื่อรองรับหน่วยงานราชการหรือบุคคลภายนอกที่มาให้ความรู้กับคนภายในชุมชน ซึ่งถือได้ว่ามีการออกแบบและและมีอุปกรณ์ต่างๆครบครัน

การเข้าถึงชุมชน

ชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีเส้นทางการคมนาคมที่สามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างสะดวกสบาย มีการปักหมุดในแอปพลิเคชั่น Google Map โดยใช้คำค้นว่า “๗ หลังพาเพลิน & coffee shop” ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางเข้าสู่ชุมชนบ้านเจ็ดหลังได้อย่างสะดวก

การเข้าถึงชุมชน

ชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีเส้นทางการคมนาคมที่สามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างสะดวกสบาย มีการปักหมุดในแอปพลิเคชั่น Google Map โดยใช้คำค้นว่า “๗ หลังพาเพลิน & coffee shop” ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางเข้าสู่ชุมชนบ้านเจ็ดหลังได้อย่างสะดวก

ปราญช์ในชุมชน

ปราญช์ในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เป็นปราญช์ที่มีองค์ความรู้ใน 4 เรื่อง คือ องค์ความรู้ด้านการปลูกและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ องค์ความรู้ด้านสมุนไพร องค์ความรู้ด้านหมอตำแยและองค์ความรู้ด้านหมอน้ำมัน จะเห็นได้ว่า ปราญช์ในชุมชนเป็นปราญช์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชน เป็นปราญช์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมและสุขภาพ โดยเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ปู่ย่าตายาย ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และโดยส่วนใหญ่ปราญช์จะเลือกใช้วัสดุและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นวัสดุในการใช้งาน ซึ่งเป็นทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเชื่อมโยงคุณค่าของภูมิปัญญาจากอดีตสู่ปัจจุบันให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากวิถีชีวิตชุมชนผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ บ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

จากการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อระดมสมอง กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 17 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ปราชญ์ชุมชนด้านการปลูกและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ สมาชิกชุมชน เกษตรตำบล ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ จำนวน 10 คน ได้มีการกำหนดหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับแผนที่ชุมชนเพื่อนำไปกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนชนเชิงสร้างสรรค์ 2) นักท่องเที่ยวนำร่องที่เป็นกลุ่มทดลองมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง จำนวน 7 คน ผลการศึกษา ผู้วิจัยรายงานตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

1.1 การกำหนดแผนที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ผลจากการระดมสมองผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 10 คน พบว่า แผนที่ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีลักษณะเป็นกล่องสีเหลี่ยมพื้นผ้าโดยมีถนนภายในชุมชนบ้านเจ็ดหลังกั้นกลาง มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ผู้วิจัยได้มีการจัดทำแผนที่โดยใช้ Google map เพื่อประกอบการจัดทำ จึงทำให้ได้แผนที่ท่องเที่ยวชุมชนมีความถูกต้องแม่นยำสูง

1.2 การกำหนดจุดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ผลจากการระดมสมองผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 10 คน พบว่า จุดดึงดูดเพื่อจัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญเป็นโคกหนองนาพาเพลิน สวนมะม่วงหิมพานต์ ส่วนป่าพาเพลิน ฝายน้ำมีชีวิต และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน ดังนั้น จึงร่วมกันระดมสมอง เสนอชื่อจุดดึงดูดที่สำคัญ และทำการโวต ว่าจะใช้แหล่งใดบ้างเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ผลการระดมสมองแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

แสดงผลการระดมสมองเพื่อเสนอชื่อจุดดึงดูดเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน

ชื่อแหล่งดึงดูด	ความสำคัญ	ผลโหวต
1. โคกหนองนาพาเพลิน	สถานที่ที่เกษตรกรได้ร่วมกันสาธิตการจัดสรรพื้นที่เพื่อประโยชน์ในการทำการเกษตรในรูปแบบโคกหนองนาโมเดล	9
2. สวนมะม่วงหิมพานต์	แปลงสาธิตการปลูกและการจัดการสวนมะม่วงหิมพานต์แบบครบวงจร	10
3. ส่วนป่าพาเพลิน	พื้นที่ปลูกป่าเบญจพรรณอย่างธรรมชาติเพื่อเสริมสร้างระบบนิเวศ ความอุดมสมบูรณ์ให้กับชุมชน	8
4. ฝายน้ำมีชีวิต	การสาธิตการจัดทำฝายเพื่อชะลอและกักเก็บน้ำสำหรับไว้ใช้ประโยชน์ ทางการเกษตรในชุมชน	10
5. ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน	ศูนย์แสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนมี การสาธิตการแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์	10

1.3 กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

แบบไป – กลับ (วันเดียว) การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มคนไทยทั่วไป ทั้งนักท่องเที่ยวในขังหวัดสระแก้วและนักท่องเที่ยวในบริเวณจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งในการเข้ามาท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวชมเชิงเกษตรกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน อาทิเช่น การเก็บเม็ดมะม่วงหิมพานต์ การให้อาหารเป็ด การปลูกป่าในสวนเบญจพรรณ การศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และชื่นชมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบธรรมชาติภายในชุมชน เป็นต้น

กำหนดการสำหรับเส้นทางการท่องเที่ยว	
เวลา	**กิจกรรม**
9:00 น	จุดบริการนักท่องเที่ยว จุดที่ 5 ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน เพื่อชี้แจงรายละเอียดของเส้นทาง เตรียมอุปกรณ์ และการนัดหมายสำหรับกิจกรรมใน 1 วัน
9.30–10.00 น.	ออกเดินทางไปยังจุดที่ 1 โคกหนองนาพาเพลิน โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ รวมไปถึงการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งแบบครบวงจร มีกิจกรรมการให้อาหารเป็ด และการเก็บไข่เป็ด
10.00-10.30 น.	เดินทางเข้ามาจุดที่ 2 สวนเม็ดมะม่วงหิมพานต์ โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเกี่ยวกับการปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์ การดูแลรักษา การเก็บเม็ดมะม่วงหิมพานต์ มีกิจกรรมการเก็บเม็ดมะม่วงหิมพานต์ให้กับนักท่องเที่ยวได้ลองเก็บเม็ดมะม่วงหิมพานต์
10.30-11.00 น.	เดินทางไปยังจุดที่ 3 สวนป่าพาเพลิน โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้หายาก สาธิตการปลูก การขยายพันธุ์ การเพาะกล้าไม้ ตลอดจนการบำรุงรักษาพันธุ์ไม้หายาก
11.00-11.30 น.	เดินทางไปยังจุดที่ 4 ฝายน้ำมีชีวิต โดยนักท่องเที่ยวจะได้ศึกษาเรื่องคุณค่าของน้ำ การทำฝายเพื่อชะลอการไหลของน้ำ และการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง มีกิจกรรมการทำฝายเพื่อชะลอน้ำให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำ
11.30-12.30 น.	เดินทางไปยังจุดที่ 5 ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน นักท่องเที่ยวจะได้แวะรับประทานอาหาร และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ก่อนเดินทางกลับบ้าน

การทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 5 จุด

การทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังทั้ง 5 จุดมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อรับทราบข้อเสนอแนะในเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวนำร่องที่เป็นกลุ่มทดลองมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง จำนวน 7 คน ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ระดมสมอง ด้วยเทคนิค Rapid Ideation เนื้อหาดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากการระดมสมองของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้ง 7 คน เป็นชาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 เป็นหญิง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 อายุ 31-40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 อายุ 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 และอายุ 51-60 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 มีอาชีพเป็นนักเรียนนักศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 เป็นพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 และทำธุรกิจส่วนตัวจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.15 ปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.15 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57

ผลจากการระดมสมองผู้เข้าร่วมทดลองการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์จำนวน 7 คน พบว่า แผนที่ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมีความเข้าใจง่ายและสามารถเข้าถึงชุมชนโดยง่ายไม่ซับซ้อน เพราะมีตัวเลขกำกับในการเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สับสนและเข้าถึงจุดท่องเที่ยวได้โดยไม่ต้องมีมัคคุเทศน์นำทาง

จุดท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บ้านเจ็ดหลัง

ผลจากการระดมสมองผู้เข้าร่วมทดลองการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์จำนวน 7 คน พบว่า จุดท่องเที่ยวทั้ง 5 จุด คือ 1) โคกหนองนาพาเพลิน 2) สวนมะม่วงหิมพานต์ 3) สวนป่าพาเพลิน 4) ฝายน้ำมีชีวิต และ 5) ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าศึกษาและชมแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย และไม่ต้องใช้รถเพื่อบริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ไปยังจุดท่องเที่ยวต่างๆ เมื่อนำผู้เข้าร่วมทดลองการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บ้านเจ็ดหลังเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 จุด พบว่า

1) โคกหนองนาพาเพลิน

โคกหนองนาพาเพลินสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่นักท่องเที่ยวสามารถมาเรียนรู้วิถีชีวิตขของคนในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง และยังมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทำระหว่างเข้าชมโคกหนองนาพาเพลิน เช่น ให้อาหารปลา ให้อาหารเป็ด เก็บไข่เป็ดสดๆจากฟาร์ม เป็นต้น

2) สวนมะม่วงหิมพานต์

สวนมะม่วงหิมพานต์สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นต้น และลูกของมะม่วงหิมพานต์ สวนมะม่วงหิมพานต์นี้จะเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3) สวนป่าพาเพลิน

สวนป่าพาเพลิน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมพันธุ์ไม้หายากของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง และยังมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำคือการเพาะพันธุ์กล้าไม้ชนิดต่างๆ และการปลูกต้นไม้ เป็นต้น

4) ฝายมีชีวิต

ฝายมีชีวิต สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรื่องน้ำ และสามารถเป็นฝายชะลอน้ำเมื่อมีน้ำมากทำให้ไม่เกิดความเสียหายกับพื้นที่เกษตรกรรม และยามหน้าแล้งก็จะเป็นที่กักเก็บน้ำเพื่อใช้การอุปโภคและบริโภคของชาวบ้านในชุมชนอีกด้วย

5) ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง

ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เป็นสถานที่ที่ครบวงจรภายในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังมีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวออกจากสถานที่ท่องเที่ยวแล้วก็จะมาแวะจุดนี้เป็นจุดสุดท้ายก่อนที่จะกลับบ้าน

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. บริบทศักยภาพของชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านเจ็ดหลัง มีสภาพภูมิประเทศอยู่ระหว่างตำบลท่าแยกและตำบลศาลาลำดวน ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองสระแก้วประมาณ 22 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยรถยนต์หรือจักรยานยนต์ใช้เวลาประมาณ 20 นาที อยู่ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ระยะทางประมาณ 32 กม. ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที มีประชากรทั้งหมด 298 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 167 คน ประชากรหญิง 131 คน โดยประชากรส่วนใหญ่ ในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเจ็ดหลัง เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำไร่ยูคาลิปตัส ไร่มันสำปะหลัง ไร่นา ไร่อ้อย อากาศก็จะมี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน ฤดูหนาว แต่ส่วนใหญ่แล้วอากาศจะร้อนและค่อนข้างจะแห้งแล้งเป็นส่วนมาก

2. ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการศึกษาพบว่าการดำเนินการศึกษาศักยภาพ 5 ด้านประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดภายในชุมชน 2) สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน 3) การเข้าถึงในชุมชน 4) ความปลอดภัยในชุมชน และ 5) ปราชญ์ในชุมชน สรุปได้ดังนี้

2.1 สิ่งดึงดูดภายในชุมชน

จากการศึกษาพบว่าสิ่งดึงดูดในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ แหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง และแหล่งการการเรียนรู้ต่างๆ ภายในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง

2.1.1 แหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชน

จากการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านเจ็ดหลังเริ่มปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โดยได้รับพันธุ์มาจากโครงการอีสานเขียว นำมาปลูกบริเวณหัวไร่ปลายนา จนปัจจุบันมีพื้นที่การปลูกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 500 ไร่ จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลินเพื่อเป็นแหล่งรับซื้อเม็ดมะม่วงหิมพานต์และแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์แบบครบวงจร ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

2.1.2 สิ่งดึงดูดที่ชุมชนต้องการพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

จากการศึกษาพบว่าผู้ร่วมประชุมสามารถแบ่งสถานที่ท่องเที่ยวออกเป็น 5 จุด ดังนี้ 1) โคกหนองนาพาเพลิน 2) สวนมะม่วงหิมพานต์ 3) สวนป่าพาเพลิน 4) ฝายมีชีวิต และ 5) ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน

2.2 สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

จากการศึกษาพบว่ามีจุดบริการนักท่องเที่ยวคือศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เป็นอาคารไม้ 1 หลัง ภายในอาคารมีห้องน้ำ 2 ห้อง ร้านอาหาร 1 ร้าน ร้านเครื่องดื่ม 1 ร้าน และศูนย์จำหน่ายและแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง 1 ศูนย์ เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงก็จะเป็นจุดรวมพลในการเริ่มการท่องเที่ยว และเมื่อนักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเสร็จ ก็จะเป็นจุดสุดท้ายที่นักท่องเที่ยวได้มาใช้บริการด้านอาหารเครื่องดื่มและของฝาก

2.3 การเข้าถึงชุมชน

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงชุมชนได้ทางถนนหลัก มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นเส้นหลักในการเข้าถึงชุมชน ส่วนภายในชุมชนจะมีเส้นทางออกนอกชุมชน 2 ตำแหน่ง คือ ทางเข้า-ออกชุมชนด้านทิศเหนือ เชื่อมต่อไปยังชุมชนบ้านทรัพย์ใหญ่ หมู่ที่ 18 ตำบลโคกปี่ฆ้อง และทางเข้า-ออกชุมชนด้านทิศใต้ เชื่อมต่อไปยังชุมชนบ้านคลองเขาเทียน หมู่ที่ 12 ตำบลโคกปี่ฆ้อง ซึ่งถ้านักท่องเที่ยวไม่รู้จักก็สามารถใช้แอปพลิเคชัน Google Map ค้นหาคำว่า “๗หลังพาเพลิน” ก็จะบอกเส้นทางการเข้าชุมชนบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

2.4 ความปลอดภัยในชุมชน

จากการศึกษาพบว่าชุมชนบ้านเจ็ดหลัง มีลักษณะการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่า ประชากรในชุมชนมีความสามัคคีในการทำกิจกรรมและการอยู่ร่วมกันเป็นอย่างดี ซึ่งแทบจะไม่พบความขัดแย้ง อีกทั้งภายในหมู่บ้านยังมีไฟฟ้าใช้ส่องสว่างตามเส้นทาง จึงทำให้ภายในชุมชนค่อนข้างมีความปลอดภัย ในด้านบุคลากรรักษาความปลอดภัย ชุมชนมีอาสาสมัคร (อปพร.) จำนวน 6 คน ที่คอยสอดส่องดูแลความปลอดภัยตลอดช่วงระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่

2.5 ปราญช์ชุมชน

จากการศึกษาพบว่าปราญช์ในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เป็นปราญช์ที่มีองค์ความรู้ใน 4 เรื่องคือองค์ความรู้ด้านการปลูกและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ องค์ความรู้ด้านสมุนไพร องค์ความรู้ด้านหมอตำแย และองค์ความรู้ด้านหมอน้ำมัน

3. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากวิถีชีวิตชุมชนผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์บ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บ้านเจ็ดหลัง ได้กำหนดเส้นทางการท่องเกี่ยวเป็นแผนที่ท่องเที่ยวชุมชน การกำหนดจุดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และได้มีการนำร่องทดลองการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บ้านเจ็ดหลัง

3.1 การกำหนดแผนที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิง ได้กำหนดแผนที่ให้นักท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย จำนวน 5 จุด คือ 1) โคกหนองนาพาเพลิน 2) สวนมะม่วงหิมพาน 3) สวนป่าพาเพลิน 4) ฝายมีชีวิต และ5) ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลิน

3.2 การกำหนดจุดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเป็นแบบไป – กลับ (วันเดียว) การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มคนไทยทั่วไป ทั้งนักท่องเที่ยวในขังหวัดสระแก้วและนักท่องเที่ยวในบริเวณจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งในการเข้ามาท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวชมเชิงเกษตรกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน อาทิเช่น การเก็บเม็ดมะม่วงหิมพานต์ การให้อาหารเป็ด การปลูกป่าในสวนเบญจพรรณ การศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และชื่นชมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบธรรมชาติภายในชุมชน เป็นต้น

3.3 การทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 5 จุด

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวนำร่องที่ได้ทำการทดลองท่องเที่ยวชุมชนบ้านเจ็ดหลัง จำนวน 7 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.41 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.85 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 42.85 มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.15 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.15 ได้

นำนักท่องเที่ยวทดลองท่องเที่ยวตามจุดทั้ง 5 จุด กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรท้องถิ่น ทั้ง 5 จุด นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรมในจุดต่างๆ จุดที่ 1 โคกหนองนาพาเพลิน มีกิจกรรม การให้อาหารปลา ให้อาหารเป็ด และการเก็บไข่เป็ด จุดที่ 2 สวนมะม่วงหิมพานต์ มีกิจกรรมการเพาะขยายพันธุ์ และการเก็บลูกมะม่วงหิมพานต์ จุดที่ 3 สวนป่าพาเพลิน มีกิจกรรม การเพาะพันธุ์ต้นไม้หายาก และการปลูกต้นไม้ จุดที่ 4 ฝายมีชีวิต มีกิจกรรมการทำฝายกั้นน้ำ เพื่อชะลอและกักเก็บน้ำ และจุดที่ 5 ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง กิจกรรมชมกระบวนการแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ที่สมาชิก ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเจ็ดหลังพาเพลินร่วมกันแปรรูปผลผลิตอย่างหลากหลาย และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นของกินถูกปาก ของฝากถูกใจ ตลอดจน มีจุดรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม ท่ามกลางบรรยากาศสภาพแวดล้อม สวนมะม่วงหิมพานต์และป่าชุมชนบ้านเจ็ดหลัง

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบริบทศักยภาพของชุมชน เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาเพื่อเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้วที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ด้านบริบทศักยภาพของชุมชน

ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ระหว่าง ตำบลท่าแยกและตำบลศาลาลำดวน โดยตั้งอยู่ห่างจาก ที่ว่าการอำเภอเมืองสระแก้วและโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว ระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร ซึ่งถือว่าไม่ไกลมากนักสามารถเดินทางโดยรถยนต์หรือจักรยานยนต์ใช้เวลาประมาณ 20 นาที ด้วยภูมิทัศน์ที่เป็นธรรมชาติและระยะทางที่ไม่ไกลจากตัวเมืองมากนักทำให้ชุมชนแห่งนี้มีศักยภาพด้านภูมิทัศน์ร่วมด้วยอีกประการหนึ่ง ประชากรทั้งหมดในชุมชนมีจำนวน 298 คน ส่วนใหญ่ อาชีพหลักของชุมชนคือ ทำนา ทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์ ด้วยเหตุนี้ จึงถือได้ว่าชุมชนมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการปลูกพืช ซึ่งรวมไปถึงพืชการปลูกต้นมะม่วงหิมพานต์ที่จะนำมาพัฒนาและเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในอนาคต ด้านสิ่งดึงดูด ผู้วิจัยมีความเห็นเป็น 2 ด้าน คือ แหล่งการปลูกและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ในชุมชน พบว่า ผู้คนในชุมชนมีการปลูกที่เป็นธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมี จึงทำให้ผลผลิตมีรสชาติดี และกรรมวิธีการแปรรูปที่หลากหลาย สะอาด มีการควบคุมคุณภาพผลผลิต โดย กิตติภัฏ ฐิโณทัย และณัฐฐาวินิจนัยภาค (2563) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ปัจจัยความพร้อมของชุมชน ซึ่งหนึ่งในนั้น ก็คือ คนในพื้นที่ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ภัทร์ธนกัลย์ เตี่ยไพบูลย์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านหัวนอนวัด ตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของ

คนในชุมชนในการร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมพัฒนา การสร้างการเรียนรู้ให้คนในชุมชนด้านการท่องเที่ยวการมีผู้นำที่เข้มแข็ง การใช้หลักพึ่งตนเอง การสร้างเครือข่ายกับชุมชน ประกอบกับการศึกษาของ พรชัย เพียรพล (2559) เรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเหล่าในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะจังหวัดเชียงใหม่ ที่กล่าวว่า ชุมชนมีการรวมตัวของชาวบ้านมีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ และมีเครือข่ายทั่วภายในตำบล สามารถเลือกให้การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกัน สิ่งดึงดูดที่ชุมชนต้องการพัฒนาเป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ที่ถือเป้นต้นทุนสำคัญ คือ สวนป่าเบญจพรรณ คลองกั้นน้ำซึ้งนำมาสู่ฝายมีชีวิต และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้นคือ สวนมะม่วงหิมพานต์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป้ฯแหล่งผลิตและแปรรูปเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นำขวัญ วงศ์ประทุม และดวงศิริ ภูมิวิชชุเวช (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนตามศาสตร์พระราชา พบว่า กระบวนการการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนตามศาสตร์พระราชาตำบลนางแล จังหวัดเชียงรายด้วยหลักการ ha-k- o -p model คือ healthy activity กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเช่นสมุนไพรและความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน Philadelphia การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวด้านการพัฒนามนุษย์organization การรวมกลุ่มเพื่อการท่องเที่ยวการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนเพื่อสร้างองค์กรปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวplace and people การให้ความสำคัญกับคนและสถานที่เพื่อพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ด้านเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม

เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเจ็ดหลัง กำหนดเป็น แบบไป – กลับ (วันเดียว) การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ กลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยว เป็นกลุ่มคนไทยและต่างชาติ ซึ่งในการเข้ามาท่องเที่ยวมีความต้องการเที่ยวชมธรรมชาติและวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน ดังที่ การศึกษาของสกุล จิรญาแจ่มสิทธิ์และกวิน วงศ์ลีดี (2555) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียใน ประเทศไทย กรณีศึกษา ที่อำเภอหาดใหญ่ โดยในงานของเขาพบว่า การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว ถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในเรื่องของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ โดยที่ในการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนจะต้องประกอบไปด้วยการระดมความคิดเห็นของหลาย ๆ ภาคส่วน เช่น หน่วยงาน ชุนชน นักท่องเที่ยว นักวิชาการการท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ดังเช่นงานของชุมพล รอดแจ่ม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี ที่พบว่า ในการจัดทำรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวข้อเสนอแนะจากการศึกษาพบว่าหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นควรมีการสำรวจ

ความต้องการของชุมชนถึงความพร้อมในการปรับปรุงพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในระยะยาวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในงานราชการระดับท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาทางกายภาพควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์เส้นทางการเดินทางสาธารณูปโภคต่างๆในสถานที่ท่องเที่ยวให้พร้อมสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัยพบว่าชุมชนบ้านเจ็ดหลัง หลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว อยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างห่างไกลจากตัวจังหวัดสระแก้ว การเดินอาจจะลำบาก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาจากทางไกลจะไม่ค่อยรู้จัก ควรมีรถบริการรับส่งนักท่องเที่ยว

2. ผลการศึกษาในประเด็นข้อมูลประชากรศาสตร์พบว่า ผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุมีความสามัคคี มีการรวมตัวเพื่อพบปะพูดคุยกันอยู่เป็นประจำ มีทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ถือเป็นเสน่ห์ ที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ ที่ควรนำมาเสนอเป็นจุดขายที่โดดเด่นให้กับพื้นที่

3. ชุมชนบ้านเจ็ดหลัง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว พร้อมที่จะพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชนมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ควรอนุรักษ์ไว้

บรรณานุกรม

กชธมน วงศ์คำ. (2562). **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม.** มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กฤษฎา กาญจนาลัย. (2561). **แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต.** วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60.

กัลยา สว่างคง. (2559). **การสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดสระบุรี.** มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

กิตติภัฏ ฐิโณทัย และณัฐฐาวินิจนัยภาค. (2563**). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้งจังหวัดสมุทรปราการ.** วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี.

กาญจนา สุคัณธสิริกุล. (2556) **การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)**. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

จังหวัดสระแก้ว. (2565). **ข้อมูลทั่วไปบ้านเจ็ดหลัง ตำบลโคกปี่ฆ้อง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว.** เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2565 เข้าถึงจาก http://www.sakaeo.go.th/websakaeo/frontpage

จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิรดาภา สนิทจันทร์. (2564). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชนิดาภา ไมตรีแก้ว. (2559). **การจัดวางเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กรณีศึกษา บริษัท เอ็กซ์โซติกส์เกทอะเวย์ จำกัด.** หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ชาลี ตละกูลและราตรี สิทธิพงษ์. (2560). **ศึกษาเส้นทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ คลองวังเจ้า อำเภอโกสัมพีนคร จังหวัดกำแพงเพชร.** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ณัฏฐพัชร มณีโรจน์. (2560). **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัฐพร แซ่แห่ว. (2564). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเที่ยวจังหวัดกระบี่.** หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว.

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล. (2557). **เอกสารการบริหารราชการจังหวัดแบบมีส่วนร่วม สำหรับบุคลากรภาครัฐ และระดับจังหวัด เอกสารประกอบการอบรมในโครงการส่งเสริมการสร้างระบบบริหารราชการแบบ มีส่วนร่วม ระดับจังหวัด กพร.** สถาบันพระปกเกล้า.

ธานินทร์ ศิลป์ จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSS และ AMOS.** พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

นาตยา บุตรอยู่. (2557). **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.** หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นำขวัญ วงศ์ประทุม และดวงศิริ ภูมิวิชชุเวช. (2564). **รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนตามศาสตร์พระราชา.** วารสารศิลปการจัดการ.

นิธิกิตติกานต์ เหมสุวรรณ์. (2558). **แนวทางการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการของสถานที่จัดงานในอุตสาหกรรมไมซ์โดยเชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดสงขลา.** หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปาริฉัตร ศรีหะรัญและพรพิมล ขำเพชร. (2562). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน : ทางเลือกใหม่สู่ความยั่งยืน.** วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - ธันวาคม 2562.

พรชัย เพียรพล. (2559). **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเหล่าในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะจังหวัดเชียงใหม่**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).

พิฑูรย์ ทองฉิม. (2558). **การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตาจังหวัดกระบี่**. หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมาหบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ภัทร์ธนกัลย์ เตี่ยไพบูลย์. (2557). **ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านหัวนอนวัด ตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา.** (วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

วิคิเนีย มาเยอร์. (2555). **การศึกษาแรงจูงใจการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนรักษะวาริน และบ่อน้ำร้อนพรรั้ง จังหวัดระนอง**. สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สกุล จิรญาแจ่มสิทธิ์และกวิน วงศ์ลีดี. (2555). **เส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย กรณีศึกษา ที่อำเภอหาดใหญ่**. (รายงานการวิจัย) กองทุนส่งเสริมงานวิจัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2560). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน.** คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล. (2561). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี**. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2558). **องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : คู่มือและแนวทางปฏิบัติ.** คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ. (2564). **การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยง 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกื้ดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.** สาขาวิชาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อัศจรรย์ สุขธำรง. (2555). **การศึกษาการจัดการธาตุอาหาร น้ำ และฮอร์โมนเพื่อการติดผล การเพิ่มผลผลิต และคุณภาพของมะม่วงหิมพานต์.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

Buhalis, D. (2015). **Marketing the Competitive Destination of the Future.** Tourism Management, 21, 97-116.

Pelasol, J. (2012). **A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines.** International. JPAIR Multidisciplinry Research.

แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

Guidelines for the Participation of the School Board in the Management of the Child Development Center, Yokrabat Subdistrict Administrative Organization, Sam Ngao District, Tak Province

ฐิติมน ฉัตรจรัลรัตน์[1] และ ศักดิ์ศิริ นันตะสุข[2]
Titimon Chadcharunrat and Saksiri Nantasuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน พี่เลี้ยงเด็ก และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 32 คน แหล่งข้อมูลที่ใช้การสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ

แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีแนวทางในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรร่วมกันกำหนดนโยบาย แนวการจัดประสบการณ์ เน้นการถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ควรจัดให้มีการประชุมเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาเด็กปฐมวัยในชุมชนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปแบบที่ชัดเจน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ พัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรแต่งตั้ง ผู้ปกครอง ผู้นำ

[1] อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น 0833479898

[2] (ผศ.ดร.) นักวิจัยอิสระ , 0807233850

ชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประเมินคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, องค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร

Abstract

The purposes of the research were to investigate the conditions, and explore the approaches to the participation of board of education in managing the child development center of Yokkabat Sub-district Administrative Organization, Sam Ngao District, Tak Province. The population used in the research was 32 teachers, babysitters, and board of education. The data sources for interviewing were 9 experts. The research instruments were questionnaires and interviews. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that; on the whole, the conditions of the participation of board of education in managing the child development center of Yokkabat Sub-district Administrative Organization, Sam Ngao District, Tak Province were at the high level. When each aspect was considered based on the mean arranged in descending order, it was found that all aspects were at the high level consisting of the participation in decision making, participation in evaluation, participation in practice, and participation in benefits respectively.

In terms of the approaches to the participation of board of education in managing the child development center of Yokkabat Sub-district Administrative Organization, Sam Ngao District, Tak Province, they were as follows; 1) for the participation in decision making, the child development center should impose the policy and experience arrangement emphasizing passing on knowledge, culture, tradition and local wisdom together. 2) In terms of the participation in practice, the child development center should hold the meeting of parent network to enhance early childhood development in the community continuously and clearly. 3) For the participation in benefits, the child development center should encourage to build the network of the people involved in early childhood development to share knowledge, which contributed to quality improvement of experience arrangement for children.

4) In terms of the participation in evaluation, the child development center should appoint parents, community leaders, or related organizations as the committee for quality assessment of the child development center.

Keywords : participation, child development center, Yokkabat Sub-district Administrative Organization,

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : ก-ข) ซึ่งตรงกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม 2553 (ฉบับที่ 3) กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) จัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและหน่วยงานทางการศึกษา การมีส่วนร่วมจึงต้องหาวิธีการและรูปแบบที่สามารถพัฒนาประเทศได้ตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชนต่างๆ ดังนั้นวิธีการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลที่สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน รับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจนั้น ได้ถูกกำหนดโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 87 ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ร่วมตัดสินใจและรวจสอบทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองทุกด้านตั้งแต่ระดับชาติ จนถึงระดับท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 14-25)

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตรจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2553) แต่ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งมีจำนวนน้อย ทำให้การขับเคลื่อนในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตรไม่เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

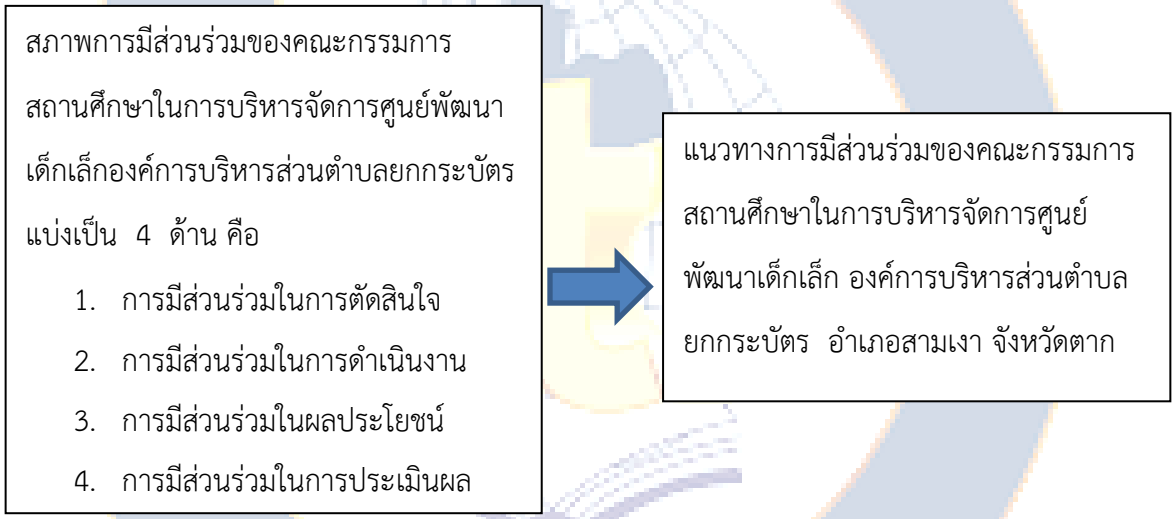
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมของ

คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาเกิดการพัฒนาได้ในทุกๆด้าน และเป็นประโยชน์ทางการศึกษาได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. แนวคิด ทฤษฎีหลักธรรมาภิบาล
3. บริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย
6. ตัวแปรที่ศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน พี่เลี้ยงเด็ก และคณะกรรมการสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยคำถามมีเนื้อหาครอบคลุมสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มี 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ได้แก่ ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา และได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณา และให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจความตรงด้านเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนเทศบาลตำบลแม่กุ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลแม่กุ จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการวิจัยจริง จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการประมวลผล เพื่อหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha, ; Cronbach, 1990

: 202-204, อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .978 จากนั้นได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน โดยเริ่มจากนำแบบสอบถามที่ได้นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Ơ) ของแบบสอบถามตอนที่ 2 แต่ละด้านและแต่ละข้อ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป และพิจารณาตามเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560 : 103) ดังนี้ 4.51 – 5.00 หมายถึงอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึงอยู่ในระดับมาก 2.51 – 3.50 หมายถึงอยู่ในระดับปานกลาง 1.51 – 2.50 หมายถึงอยู่ในระดับน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร ตัวแทนนักวิชาการและตัวแทนครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 9 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ กลุ่มนักวิชาการ เป็นคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและการจัดการศูนย์เด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการบริหารการศึกษาและการจัดการศูนย์เด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 คน และกลุ่มปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษา และครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กแบบมีส่วน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบการมีส่วนร่วมและข้อมูลผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการสัมภาษณ์ ในการหาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เสนอแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบถามถูกต้องอีกครั้ง จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอ

สามเงา จังหวัดตาก ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร ตัวแทนนักวิชาการและตัวแทนครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 9 คน ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ ติดต่อและขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยมีการกำหนดเวลานัดหมายเพื่อขอสัมภาษณ์ และผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการแจกแจงความถี่ วิเคราะห์เนื้อหา และนำไปเขียนรายงานต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ

การหาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก มีดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรร่วมกันกำหนดนโยบาย แนวการจัดประสบการณ์ เน้นการถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง ควรกำหนดแผนการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ควรจัดให้มีการประชุมเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาเด็กปฐมวัยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปีละ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย ควรปรับปรุง พัฒนาภูมิทัศน์ ภายในและภายนอก อาคารเรียน เน้นความสะอาดและความปลอดภัยเป็นสำคัญ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ควรส่งเสริมการตรวจสุขภาพเด็กเล็ก ด้านภาวะโภชนาการ สุขภาพอนามัยของเด็ก รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของเด็กควรประสานกับผู้ปกครอง เครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่อง เพื่อประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลข่าวสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรแต่งตั้ง ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประเมินคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ควรนิเทศ กำกับติดตามการจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ตรงตามหลักสูตรและแผนการจัดประสบการณ์

อภิปรายผล

สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร มีการบริหารจัดการการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ควบคุมการดำเนินงานได้ดี ซึ่งธำรงรักษาไว้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวความคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555: ออนไลน์) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล เป็นเรื่องของการวางระบบและกลไกเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ สัมมา รธนิธย์ (2556: 162) กล่าวว่า การบริหารการจัดการดูแลประโยชน์ของส่วนรวม และการรักษาผลประโยชน์ซึ่งกันระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปในทุก ๆ ด้านและทุก ๆ ระดับ เพื่อให้มีการวางกรอบการทำงานอย่างเป็นระบบ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. **ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ** พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ มากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการตัดสินในการบริหารจัดการการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกกระบวนการ โดยเริ่มจาก การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ กำหนดทิศทางการพัฒนา และกิจกรรมต่างๆของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555: 18) กล่าวถึงหลักการมีฉันทานุมัติ การมีส่วนร่วมในสังคม เมื่อมีความแตกต่างในความเห็นในสังคมจะต้องดำเนินการหาข้อตกลงร่วมที่ดีที่สุด เป็นกลางที่สุด และเป็นความสนใจร่วมของสังคมนั้น ๆ

2. **ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ** พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วม

ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ช่วยเหลือการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมต่างๆของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ท่านมีส่วนร่วมในการประสานเพื่อขอความร่วมมือกับบุคลากร หรือหน่วยงานภายในและภายนอกเพื่อการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ท่านมีส่วนร่วมกับผู้บริหารและคณะครูเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามระบบงานประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมต่างๆ ด้วยดียิ่ง ทั้งในส่วนนโยบาย และในส่วนสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะกรรมการบริหารงานวิจัย (2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบ คือ โลกทัศน์ การร่วมเสริมสร้างพลังบวก การทำงานเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ และการบรรลุผลสำเร็จ อยู่ในระดับ มากทุกองค์ประกอบ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ท่านมีส่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุน จัดหาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เด็กที่มีความสามารถพิเศษในลักษณะต่างๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชน มีความตระหนักถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเล็กทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลอร นิลพิบูลย์ (2563) ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียน ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีเจตคติทางบวก และความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ มากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ท่านมีส่วนร่วม

ในการเสนอแนะ ขั้นตอน หรือวิธีการ เพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ท่านมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามการประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินความคุ้มค่าการใช้งบประมาณตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็ก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากรทุกฝ่าย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย ได้มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร่วมนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรภัค ปิ่นกำลัง (2562) ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานควบคุมการปฏิบัติงานของทีมงานเพื่อความร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาของโรงเรียนตามแผนดำเนินงานของโรงเรียน อยู่ในระดับ มาก

การหาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่ามีแนวทาง ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรร่วมกันกำหนดนโยบาย แนวการจัดประสบการณ์ เน้นการถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง ควรกำหนดแผนการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการ ผู้บริหารของท้องถิ่น ได้ให้ความสำคัญในการจัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการทำประชาพิจารณ์ และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง และจัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑาทิพย์ ศิริสุมทุม (2563) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการไว้ใจซึ่งกันและกันในองค์การ ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้านการให้อำนาจในการตัดสินใจ และด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ควรจัดให้มีการประชุมเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาเด็กปฐมวัยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปีละ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย ควรปรับปรุง พัฒนาภูมิทัศน์ ภายในและภายนอก อาคารเรียน เน้นความสะอาดและความปลอดภัยเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายในชุมชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพเด็กเล็กในบริบทของชุมชนนั้น ได้สนับสนุนและช่วยเหลือในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิวัฒน์ ยอดนิศามณี (2563) ที่พบว่า สถานศึกษาควรวางแผนโครงสร้าง

ในการบริหารงานบุคลากร ควรจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม ควรพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้บุคลากรเข้ารับการพัฒนาตนเอง ควรให้ความเสมอภาคและความยุติธรรมกับบุคลากรและควรพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างโปร่งใสยุติธรรม

3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก ควรส่งเสริมการตรวจสุขภาพเด็กเล็ก ด้านภาวะโภชนาการ สุขภาพอนามัยของเด็ก รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของเด็ก ควรประสานกับผู้ปกครอง เครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่อง เพื่อประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลข่าวสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีการพบปะกับผู้ปกครองและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้ง และรับทราบข้อมูลการพัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งร่วมดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับเด็กเล็ก โดยเน้นด้านสุขภาพ อนามัยของเด็กเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ พันสวรรค์ (2562) ที่พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ 3 รูปแบบ คือ สร้างการเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพ เพิ่มช่องทางการติดต่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก วารสาร และการสร้างความตระหนัก ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการ ก่อน - หลัง 4 ครั้ง/ปี

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรแต่งตั้ง ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประเมินคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ ควรนิเทศ กำกับติดตามการจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ตรงตามหลักสูตรและแผนการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาจัดให้มีตัวแทนและผู้ปกครองในแต่ละชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการช่วยเหลือ ดูแล การจัดประสบการณ์ต่างๆของเด็กเล็กในแต่ละศูนย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะกรรมการบริหารงานวิจัย. (2564) ที่พบว่า แนวทางการประเมินรูปแบบและเงื่อนไข ความสำเร็จของรูปแบบ ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของรูปแบบ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส ตามความเหมาะสมของบริบทชุมชน เพื่อความพร้อมในการบริหารการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมอย่างพอเพียงในการพัฒนาเด็กเล็ก

1.2 ผู้บริหารของหน่วยงานทางการศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการส่งเสริมสนับสนุน อบรม พัฒนาบุคลากร ครู พี่เลี้ยงเด็ก และให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในด้านสุขภาพ อนามัย ภาวะโภชนาการ และความปลอดภัยของเด็กเล็ก โดยการสร้างเครือข่าย ประสาน ประชาสัมพันธ์ เพื่อช่วยเหลือกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักธรรมาภิบาลตามความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการศึกษาชาติ ระดับปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.** กระทรวงมหาดไทย. (อัดสำเนา).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542** แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุพเทพฯ : คุรุสภา.

คณะกรรมการบริหารงานวิจัย. กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน.

จุฑามาศ พันสวรรค์. (2562). **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

มณฑาทิพย์ ศิริสุมทุม. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล. **วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร** ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 (2021) มกราคม - มิถุนายน.

วิบูลอร นิลพิบูลย์. (2563**). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สัมมา รธนิชย์. (2556). **หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). **รายงานการพัฒนาระบบราชการไทย ประจำปี พ.ศ. 2555.** กรุงเทพฯ : สำนักงาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.

_____ . (2562). **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.

อภิวัฒน์ ยอดนิศามณี. (2563). **แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคลของครูในโรงเรียนบ้านร่มเกล้า 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2** การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น. ตาก : วิทยาลัย.

อมรภัค ปิ่นกำลัง. (2562). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การจัดทำบัญชีครัวเรือน ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Household accounting preparation, Mae Pa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province

พนารัตน์ นิลเกษม[1]

Panarat Nilkasem

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ1.เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชีวิตประจำวันของตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และเพื่อเป็นแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชีวิตประจำวันของตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน เป็นประชากรในตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

จากการอภิปรายผลของการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า บริบทั่วไปของประชากรในการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้สมัครใจในการจัดทำบัญชีทุกครั้ง ซึ่งได้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมชุมชนด้วย ที่ได้มาให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนและให้ความรู้ในการบริหารงานด้านการเงิน การดำเนินงาน และจากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายพบปัญหาในการทำงานเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นลักษณะเดียวกัน เรื่องการบริหารการทำงาน ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูล โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ยระหว่าง 30-40 ปี มีสถานภาพสมรสแล้วทั้งสิ้น มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเกษตรกร และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณ มากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป

สำคัญ : บัญชีครัวเรือน , รายจ่าย , รายรับ

Abstract

The objectives of this research are: 1. To study the preparation of daily household accounts of Mae Pa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province and to provide guidelines for the preparation of daily household accounts of Mae Pa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province by using the method qualitative research The 20 key informants were residents of Mae Pa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province.

From the discussion of the results of the qualitative research, it was found that the general context of the population in preparing household accounts was voluntary

[1] อาจารย์ สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

in preparing the accounts every time. which has government agencies joining the community as well That was obtained to provide knowledge in preparing household accounts and knowledge in financial management and operations. And from the researcher went to the area and interviewed 20 important informants, who are the target group. Found problems in working with the preparation of household accounts in the same way. About work management The researcher therefore took the data. Most of the interview respondents were female. The average age is between 30-40 years old and all are married. Have a bachelor's degree in education have a career as a farmer and have an average monthly income of more than 12,000 baht or more

Keywords: household account , expenditure , income

บทนำ

การทำบัญชีครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ หรือการบันทึกรายรับรายจ่ายที่ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นเรื่องการบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันประจำเดือนว่ามีรายรับจากแหล่งใดบ้างจำนวนเท่าใด มีรายจ่ายอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ในแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน และ ปี เพื่อจะได้เห็นภาพรวมว่าตนเองและครอบครัวที่รายรับเท่าใด รายจ่ายเท่าใด คงเหลือเท่าใด หรือเงินไม่พอใช้เท่าใด คือ รายจ่ายมากกว่ารายรับ และสำรวจว่ารายการใดจ่ายน้อยจ่ายมาก จำเป็นน้อยจำเป็นมาก จำเป็นน้อยอาจลดลง จ่ายเฉพาะที่จำเป็นมาก เช่น ซื้อกับข้าว ซื้อยา ซื้อเสื้อผ้า ซ่อมแซมบ้าน การศึกษา เป็นต้น ส่วนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นให้ลด ละ เลิก เช่น ซื้อบุหรี่ ซื้อเหล้า เล่นการพนัน เป็นต้น เมื่อนำรายรับรายจ่าย มาบวกลบกันแล้วขาดดุลเกินดุลไปเท่าใด เมื่อเห็นตัวเลข จะทำให้เราคิดได้ว่าสิ่งไม่จำเป็นนั้นมีมากหรือน้อยสามารถลดได้หรือไม่ เลิกได้ไหม ถ้าไม่ลดไม่เลิกจะเกิดอะไร กับตัวเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ หากเราวางแผนการรับการจ่ายเงินของตนเองได้ เท่ากับว่า รู้จักความเป็นคนได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นคนมีเหตุมีผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ เป็นคนรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน และรักประเทศชาติมากขึ้นจึงเห็นได้ว่า การทำบัญชีครัวเรือน ในเรื่องรายรับรายจ่าย ก็คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั่นเอง เพราะปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม พอดี สอดคล้องถูกต้องตามกฎธรรมชาติที่มีทั้งความเป็นเอกภาพและดุลยภาพอยู่เสมอการทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันของครัวเรือน และสามารถนำข้อมูลมาวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการออม การใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ดังนั้นการทำบัญชีชีครัวเรือนมีความสำคัญ ข้อควรระวังในการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ ลืมบันทึกบัญชี ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบันทึก และส่งผลให้ไม่

อยากบันทึก ผู้จัดทำเข้าใจผิดในรายการบัญชี ไม่เข้าใจรายการที่เป็นรายรับ จึงไม่ได้บันทึกบัญชี เช่น ลูกส่งเงินมาให้พ่อแม่สำหรับใช้จ่ายทุกวันสิ้นเดือน แต่พ่อแม่ไม่ได้บันทึกบัญชีรายรับเนื่องจากเข้าใจว่าเงินที่ได้รับมานั้นมิได้เกิดจากการประกอบอาชีพของตนเองหรือ เข้าใจผิดรายการหนี้สินแต่บันทึกว่าเป็นรายรับ ทำให้มิได้เก็บเงินไว้สำหรับจ่ายชำระหนี้ในอนาคต เช่น ยืมเงินจากเพื่อนบ้านมาใช้จ่ายภายในครอบครัว ถึงแม้จะได้รับเงินมาแต่รายการดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นรายรับเนื่องจากตนเองมีภาระผูกพันที่ต้องชดใช้ในอนาคต ซึ่งอาจต้องชดใช้เงินต้นพร้อมด้วยดอกเบี้ยด้วย จากสาเหตุดังกล่าวอาจทำให้ครอบครัววางแผนการใช้จ่ายเงินผิดพลาด ส่วนข้อผิดพลาดอีกประการหนึ่งคือ การเขียนชื่อรายการผิด การบันทึกตัวเลขผิด การบวกหรือการลบจำนวนเงินผิดอาจเกิดจากการลืมจดบันทึกรายการบัญชี หรือบันทึกรายการซ้ำๆ กันหลายรายการ ปัญหาดังกล่าวแก้ไขโดยการคำนวณจำนวนเงินกระทบยอดเงินคงเหลือในบัญชีกับยอดเงินฝากธนาคารที่ครอบครัวมีอยู่จริงหรือยอดเงินที่เก็บไว้สำหรับใช้จ่ายจริง หากพบว่ายอดเงินคงเหลือในบัญชีเท่ากับยอดเงินคงเหลือในบัญชีเงินฝากธนาคารแสดงว่าการจัดทำบัญชีถูกต้อง แต่หากกระทบยอดแล้วยอดเงินทั้งสองไม่เท่ากันอาจเกิดจากการบันทึกบัญชีผิดพลาด หรือเงินสดของครอบครัวสูญหาย มาถึงตอนนี้แล้วท่านผู้ฟังหลายท่านอาจนึกในใจแล้วว่าการจดบันทึกเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นมากสำหรับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ยิ่งเศรษฐกิจไม่ดีการเงินขาดสภาพคล่องด้วยแล้วละก็คิดว่าหลายท่านคงอยากจะหันมาจดบันทึกรายรับและรายจ่ายกันบ้างการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เหมาะสมระหว่างรายรับและรายจ่าย ครอบครัวต้องมีรายรับมากกว่ารายจ่ายหากพบว่ารายรับน้อยกว่ารายจ่าย ต้องหาแนวทางนำเงินมาใช้จ่ายให้เพียงพอ โดยอาจต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายแต่การกู้ยืมเงินไม่ใช่แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เพียงแต่ช่วยให้การใช้จ่ายมีสภาพคล่องชั่วขณะเท่านั้นและในระยะยาวยังส่งผลให้ครอบครัวมีภาระหนี้สินจำนวนมากทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยซึ่งจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามระยะเวลาที่ยาวนานในการกู้ยืมเงิน เป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก สำหรับการแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่องในการใช้จ่ายเงินหรือปัญหารายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายนั้นมีแนวทางดังนี้

1. การตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก เพื่อลดภาระการจ่ายเงินออกจากครอบครัว เช่น รายจ่ายเกี่ยวกับการพนัน สิ่งเสพติดของมึนเมา รายจ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น เป็นการสร้างนิสัยมิให้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

2. การลดรายจ่ายที่จำเป็นลง เพื่อสร้างนิสัยการประหยัด อดออม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างคุ้มค่า เช่น การปลูกผัก ผลไม้ไว้รับประทานเอง เพื่อช่วยลดค่าอาหาร และค่าเดินทางไปตลาด อีกทั้งทำให้สุขภาพดีอีกด้วย ลดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแล้วหันมาออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยาน หรือ การเดิน การวิ่งแทนการขับรถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ เป็นต้น

3. การเพิ่มรายรับ หารายได้เสริมนอกเวลาทำงานปกติ เช่น การใช้เวลาว่างรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า การขายอาหารหลังเลิกงาน การปลูกผัก หรือเลี้ยงสัตว์ไว้ขาย เป็นต้น

4. การทำความเข้าใจกันภายในครอบครัวเพื่อให้ทุกคนร่วมมือกันประหยัด รู้จักอดออม การใช้ทรัพยากรต่างๆ ลด ละ เลิก รายจ่ายหรือสิ่งที่ไม่จำเป็น และช่วยกันสร้างรายรับให้เพียงพอเหมาะสมกับเศรษฐกิจปัจจุบัน

การทำบัญชีเพื่อบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายประจำวันหรือบันทึกข้อมูลอื่น ๆ ในชีวิตและในครอบครัว เช่น บัญชีทรัพย์สิน พันธุ์พืช พันธุ์ไม้ บัญชีความรู้ความคิดของเรา บัญชีผู้ทรงคุณ บัญชีเด็กและเยาชนของเรา หรือจะเป็นบัญชีภูมิปัญญาด้านต่างๆ ซึ่งเราสามารถจดบันทึกเรื่องราว สิ่งหรือเรื่องราวในชีวิตได้เช่นกัน การทำบัญชีครัวเรือนถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เราได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ในการใช้จ่ายรวมถึงรายรับในแต่ละวัน เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินสภาวะของการเงินของเราเองว่าเป็นอย่างไร จะได้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำบัญชีครัวเรือนส่งผลดีต่อตนเอง ซึ่งทางราชการก็พยายามสนับสนุนให้ทุกครัวเรือนได้จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายไว้ โดยมีหลักว่าให้บันทึกบัญชีลงไปว่ามีรายรับมาจากแหล่งใดบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าไร และมีรายจ่ายในเรื่องอะไรบ้าง เป็นจำนวนเงินเท่าไร ในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ แต่ละเดือน ทุก 6 เดือน และแต่ละปี การทำเช่นนี้จะทำให้คุณมองเห็นภาพรวมของการเงินของตนเองและครอบครัวว่ามีรายจ่ายเท่าไร มีเงินคงเหลือเท่าไร เงินขาดมือหรือรายจ่ายมากกว่ารายรับเป็นจำนวนเท่าไร สามารถเจาะลงไปทีละรายการเลยว่ามีรายการใดบ้างที่จ่ายมากเกินความจำเป็นหรือไม่ โดยการวางแผนการเงินใหม่ด้วยการลดการจ่ายที่ไม่จำเป็นและจ่ายเฉพาะสิ่งที่มีความจำเป็นเท่านั้น การทำเช่นนี้จะทำให้ฐานะการเงินในครัวเรือนค่อย ๆ ดีขึ้น การบัญชีเป็นภาษาทางธุรกิจ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องจำเป็นจะต้องเรียนรู้ภาษานี้เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบของเหตุการณ์ทาง เศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจตามปกติในทุกๆ วัน โดยศัพท์ทางบัญชีจะเป็นลักษณะเฉพาะมากขึ้นเมื่อใช้ในการบัญชี ดังเช่นเราจะได้ยินคำศัพท์ เช่น สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรขาดทุน เป็นต้น การบัญชีจึงเป็นกิจกรรมของการให้บริการซึ่งจะทำหน้าที่ในการจัดเตรียมข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับรายการทางเศรษฐกิจเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจ “บัญชีครัวเรือน” เป็นการประยุกต์ทางการบัญชีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้จัดทาบัญชีครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จาเป็น ทาให้เกิดการประหยัดและการออม และในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน จากรายงานการวิจัยหลายฉบับได้สนับสนุนถึงประโยชน์ของการจัดทาบัญชีครัวเรือน แต่พบว่าบุคคลส่วนใหญ่ยังคงไม่มีการจัดทา เอกสารนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ในการจัดทาบัญชีครัวเรือน อันจะเป็นผลให้มีการจัดทาบัญชีครัวเรือนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจาก “บัญชีครัวเรือน” เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงขอกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อน เนื่องจากผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนจะสามารถทราบถึงรายได้และค่าใช้จ่ายของตนและครอบครัว จึงสามารถวางแผนการใช้จ่ายต่อไปได้อย่างรอบคอบ เกิดความพอประมาณในการใช้จ่าย สามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออม และหากมีการใช้จ่ายเท่าที่มีก็จะ

ไม่ก่อให้เกิดหนี้สิน จึงสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน เป็นผลให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในการรับการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หากเกิดการตกงานหรืออุบัติเหตุที่ทำให้ไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้การบันทึกบัญชีครัวเรือน เมื่อผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนทำการบันทึกบัญชี จะทราบยอดคงเหลือของเงินที่เป็นปัจจุบัน และสามารถวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของตน เป็นผลให้

1. สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ยังคงเหลืออยู่ได้อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง และมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะได้ไม่ใช้จ่ายเกินกว่ารายได้

2. สามารถควบคุมพฤติกรรมในการใช้จ่ายของตนได้ ตัดหรือลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง

3. หาหนทางในการเพิ่มรายได้

4. มีเงินออมเพิ่มขึ้น และ

5. ทำให้หนี้สินลดลง

การทำบัญชีครัวเรือนจะทำให้เราทราบว่าในแต่ละเดือน ครอบครัวมีรายรับ-รายจ่ายอะไรบ้าง คนเราส่วนมากมักจะหลงลืม(ไม่สนใจที่จะจดจำ) เวลาใช้จ่ายเงินออกไปหรือรับเงินเข้ามาพอเวลาผ่านไป 2-3 วันก็ลืมแล้ว ดังนั้น บัญชีครัวเรือนจะช่วยเตือนความจำให้เรารู้ถึงการใช้จ่ายเงินเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน ให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้

1. เพื่อจดบันทึกรายการการดำเนินกิจการเรียงลำดับก่อนหลัง
2. ง่ายต่อการตรวจสอบ
3. เป็นการควบคุมรักษาทรัพย์สินของกิจการ
4. ป้องกันความผิดพลาดในการดำเนินกิจการ
5. สามารถปรับปรุงแก้ไขทัน
6. ทำให้ทราบฐานะของกิจการ
7. เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบผลกำไร-ขาดทุนได้ทุกเวลา

วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชีวิตประจำวันของตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2.เพื่อเป็นแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชีวิตประจำวันของตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ขอบเขตของปัญหา

การวิจัยเรื่อง การจัดทำบัญชีครัวเรือนของตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitativeresearch) ประกอบด้วย 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การศึกษาบริบทของชุมชน

ตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 4 การศึกษาทัศนคติ ปัญหา และอุปสรรค ของการประยุกต์ใช้การบัญชีครัวเรือน

ตอนที่ 5 การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชีวิตประจำวัน

จากแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) และได้กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ เพื่อเก็บรายละเอียดข้อมูลแบบมีเป้าหมายชัดเจน เกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญจากกลุ่มเป้าหมาย

สรุปการวิจัย

จากการอภิปรายผลของการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า บริบททั่วไปของประชากรในการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้สมัครใจในการจัดทำบัญชีทุกครั้ง ซึ่งได้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมชุมชนด้วย ที่ได้มาให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนและให้ความรู้ในการบริหารงานด้านการเงิน การดำเนินงาน และจากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย พบปัญหาในการทำงานเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นลักษณะเดียวกัน เรื่องการบริหารการทำงาน ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูล โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ยระหว่าง 30-40 ปี มีสถานภาพสมรสแล้วทั้งสิ้น มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเกษตรกร และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณ มากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป

อภิปรายผล

จากการอภิปรายผลของการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า บริบททั่วไปของประชากรในการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้สมัครใจในการจัดทำบัญชีทุกครั้ง ซึ่งได้มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมชุมชนด้วย ที่ได้มาให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนและให้ความรู้ในการบริหารงานด้านการเงิน การดำเนินงาน และจากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย พบปัญหาในการทำงานเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นลักษณะเดียวกัน เรื่องการบริหารการทำงาน ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูล โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ยระหว่าง 30-40 ปี มี

สถานภาพสมรสแล้วทั้งสิ้น มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเกษตรกร และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณ มากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1 การศึกษาครั้งต่อไปควรจะมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงกระตุ้นต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2 ควรศึกษาในพื้นที่ของบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดจัดบัญชีครัวเรือน เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาเปรียบเทียบ และหาแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงสุด

3 ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ทางบัญชีและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม และควรมีผู้นำที่ดีเป็นแบบอย่างในการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้เป็นชุมชนตัวอย่างด้านการปฏิบัติการบัญชีครัวเรือนที่ดี (Best Practice)

4 ควรมีการวิจัยเชิงทดลอง โดยให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง และประเมินผลลัพธ์ที่ได้เปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดทำบัญชี เพื่อจะได้มองเห็นปัญหาอย่างแท้จริง

5 ควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส านักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชน และสำนักงานเกษตรจังหวัด อาจารย์ในสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อนำความรู้จากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนมาเพิ่มทักษะความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน

บรรณานุกรม

(ม.ป.ป.). (การทำบัญชีครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ). (ออนไลน์) : เข้าถึงได้จาก https://pvlolpn.dld.go.th/webnew.pdf

(ม.ป.ป.). (การทำบัญชีครัวเรือนด้านเศรษฐกิจ). (ออนไลน์) : เข้าถึงได้จาก https://www.prosoftwinspeed.com/Article/Detail/

Northern NTC

www.northern.ac.th

Research.northern@gmail.com

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น 888 หมู่ 2 ตำบลหนองบัวใต้
อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000